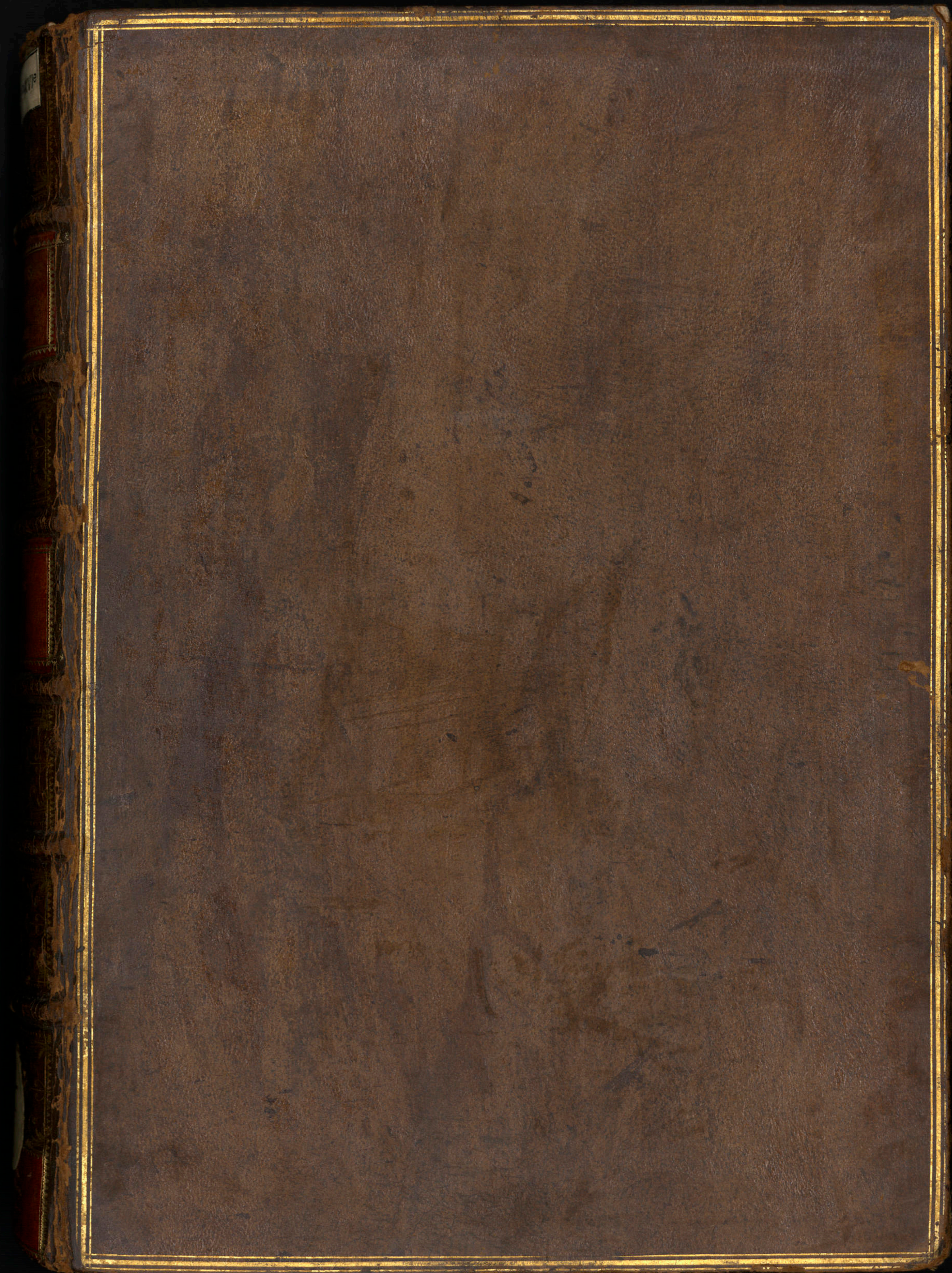
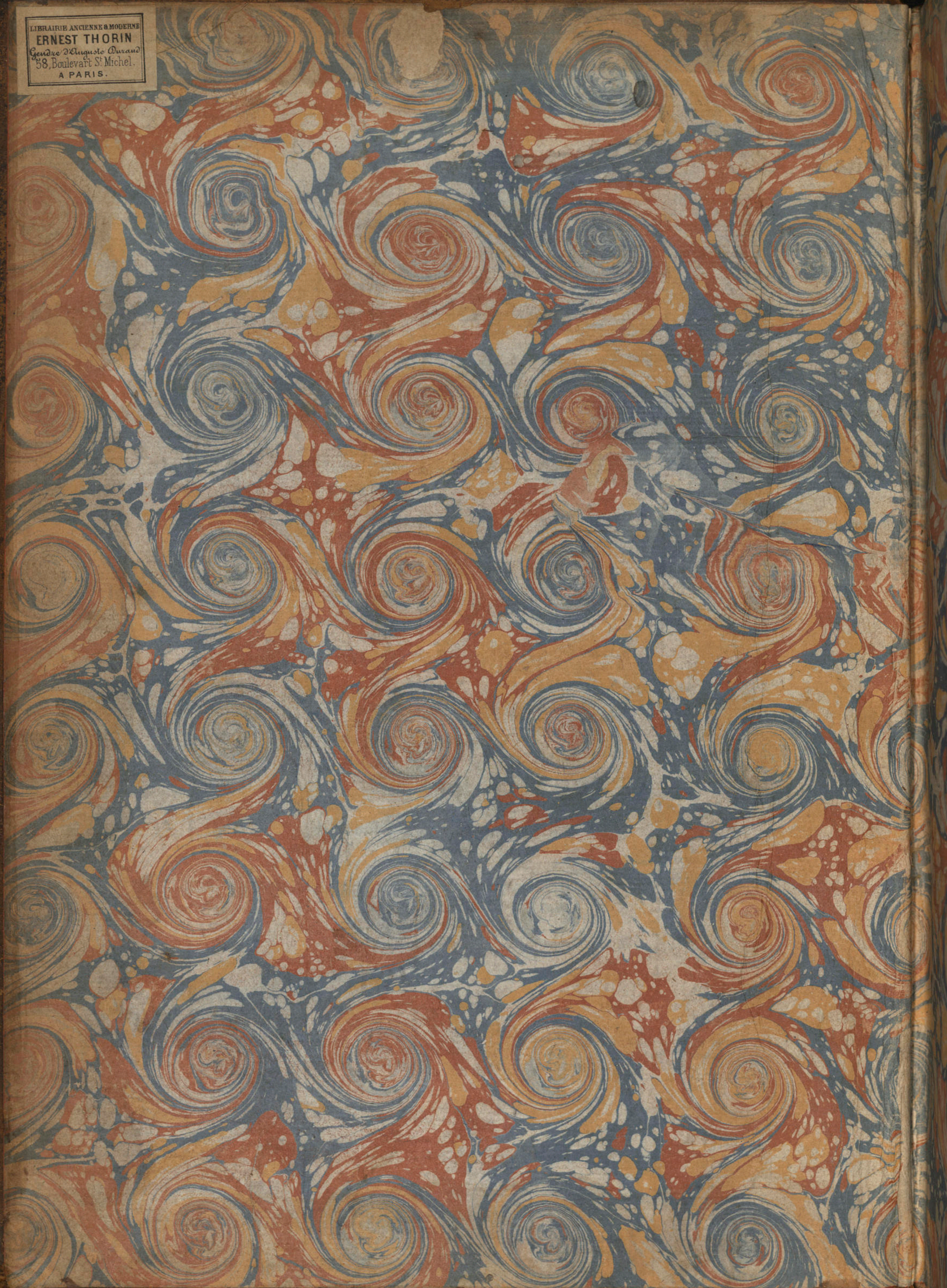
PRISCIANUS
CUM COMMENTARIIS
J. DE AINGRE

VENETIIS
1488

LIBRAIRIE ANCIENNE & MODERNE
ERNEST THORIN
Gendre d'Auguste Durand
58, Boulevart St. Michel.
A PARIS.

Editio Princeps.

VM OMNIS Eloquentiæ doctrinā: & omne studioꝝ genus. Exequitur morē recte scribentium in prologo suo captans beniuolentiam prius omnium cōmuniter: post Iuliani: Necnon dociles attentos faciens auditores. Ordo talis ē. Conatus sū rem arduam pro uiribus quātum ad uires meas arduam: uel conatus sum pro uiribus .i. inquantum possum. per hoc ꝙ dicit conatus & rem arduam facit attētos difficultatem operis ostēdēs: quod temperat ꝑ hoc ꝙ subdit quod licet ardua sit: tamē nō ultra uires suæ possibilitatis: sed pro uiribus suis scribit: quia bene poterit difficultatem illam expedire. Et iterum alio modo temperat cū dicit arduā dico: sed non indebitam officio meæ professionis .i. sciētiæ meæ deuitando arrogantiam: scientiā uocat professionem quasi nō sit sciēs: sed hoīes profiteantur eum scientem: uel ideo professionē uocat scientiā: quia professio est scientia quelibet sic alicui in habitū uersa ut se in illa ualere profiteatur. Ac si diceret. licet sit ardua tamen cōgruit officio scientiæ meæ talem aggredi materiā. Officium est congruus actus cuiusq; personæ secundū mores ciuitatis. uel professionem uocat cōditionem suā. grāmaticæ eni cōditionis est. Ideo dicit nō īdebitam: quia sufficiens est ad explanationē huius difficultatis. Refert singula singulis: qa res ardua: ideo audacter: quia nō indebita officio professionis. ideo non īpudenter .i. nō temerarie subiungit: quam rem arduam

IVLIANO CONSVLI AC PATRICIO PRISCIANVS SALVTEM.

CVM omnis Eloquentiæ doctrinam: & omne studioꝝ genus: sapientiæ luce præfulgēs a græcoꝝ fontibus deriuatū latinos proprio sermone iuenio celebrasse: & in oibus illoꝝ uestigia liberalibus cōsecutos artibus uideo: nec in his solum quæ emēdate ab illis sunt scripta: sed etiā quosdam errores eorum amore græcoꝝ doctoꝝ de-

conatus est: scilicet transferre in latinū sermo. præcep. uirorum .i. herodiani & appollonii: supranominatorum. dicit secundum seriē litteræ. & quia nō omnia præcepta eorum necessaria erāt ad latinas regulas: addit quæ sunt uisa congrua latinis scilicet. Sunt enim quædā præcepta nō cōgrua latinis. ut de articulis & de vi. coniugationibus quibus nō utuntur latini. uel quæ sunt uisa congrua .i. bene dicta. Non eni per omnia eos imitatur: sed corrigit in quibusdam. Hic auditorem docilē facit cum quid sit dicturus præhibet. Et non solum transferre præcepta græcorum. sed etiam colligere regulas latinorum quæ necessariæ erunt & hoc est. Collectis etiam omnibus quæ necessaria inue. in cōmentariis artium nostrorū .i. latinorum grāmaticorum. Cōmentarii possunt dici quilibet tractatus a cōminiscor in quibus auctor operis intellectum suū cōminiscitur. Fere ideo dicit: quia forsitan quædam prætermisit: quia nihil perfectum ī humanis sensibus potest īueniri. duo posuit. scilicet transferre præcepta græcorum appoll. & hero. & colligere præcepta latinorū: & de priori præmittit causam hic. Cū omnis elo. de alio subdit ibi. Cum igitur & cætera. Sic iūge dixi ꝙ conatus sum trāsferre præcepta græcorū .s. hero. & appollonii. Et merito tam perfectos uiros imitor in grāmatica cum alii latini omnes imitati sunt græcos in omni scientia. & hoc est cum .i. quia inuenio latinos in proprio .i. latino sermone cele .i. frequētasse. Celebris enim dicitur locus qui ab hominibus frequētatur. Celebrē dico doctrinā ois eloquētiæ .i. scientiam totius logicæ. & hic īcludit triuiū quod hoīes doctos & eloquentes reddit. doctrinā dico deri. a fon. græ. Græci enim fuerūt fōs & origo oium artium: qa earū iuentores fuerūt. Cum dicit deriuatū loquit̄ metaphorice: qa dixerat fontibus. Latinæ enim artes quasi riui sunt græcæ inuentionis: Et etiam celebrasse omne genus studiorū. per hoc cōprehendit æthicam & physicā. in qua physica cōtinetur quadriuium. Ideo hæc uocat studia: qa in naturis rerum inuestigādis uehementior animi applicatio exhibenda ē. Et ne in omni genere studiorum accipiamus pictoriā & sutoriā artem: & alia seruilia officia addit. Genus dico præfulgens luce sapientiæ & seruiles artes mentis oculos non illuminant sicut philosophia. Et in omnibus. Aggrauat cām suam cum subdit latinos ita per omnia consecutos uestigia græcorū: ut etiam ī erroribus eos imitentur & hoc est quod dicit: & cū uideo latinos cōsecutos uestigia græcorū in omnibus liber. artibus. & nō solum ī his quæ. e. a. s. s. i. in bene dictis. sed etiā uideo eos imitari quosdā errores græcorū: Et qa aliquis posset dicere forsitan non sunt errores: sed tu deceptus falso opinaris errores: uel ne aliqs uellet excusare eos pignorantiā eorū addit deceptos amore græcorū do. Ac si. d. ipsi etiā nō negant esse errores: sed noluerūt auctoritati græcorū refragari. Nota ꝙ superius dixit inuenio: & hic uideo. Illud enī ꝙ latini oēs artes a græcis accepissent non uidit ipse: sed īuenit scriptum in librorū auctoritate. hoc autem ꝙ latini imitati sūt græcos in quibusdā erroribus uidit ipse .i. intellexit ex īgenio rationis nō per aliquod scriptū. Liberales iō dicūtur artes: qa tantū liberorū erat apud romanos eas addiscere. Facultas dicitur scientia ab īgenio & natura profecta. Ars uero dicitur sciētia exercitio & labore comparata: uel præcepta & regulæ de ali-

ceptos imitari: in quibus maxime uetustissimi grāmatica in arte arguuntur peccasse: cuius auctores quanto iuniores tanto perspicatiores: & ingeniis floruisse: & diligētia ualuisse omnium iudicio cōfirmatur eruditissimoꝝ. Quid enim Herodiāi artibus certius? Quid appollōii scrupulosis quæstionibus enucleatius possit inueniri? Cum igitur eos omnia fere uitia quæcūq; antiquoꝝ græcoꝝ commentariis sunt relicta artis grāmaticæ expurgasse comperio: certisq; rōnis legibus emendasse: nostrorū autē neminē post illos imitatorem eoꝝ extitisse: quippe in negligentiam cadentibus studiis litterarum propter inopiam scriptoꝝ: quāuis audacter sed non impudēter: ut puto: conatus sū pro uiribus meis rem arduam quidem: sed officio professiōis non indebitam supra nominatorum præcepta uirorum: quæ congrua sunt uisa: in latinum trāsferre sermonē: collectis etiā omnibus fere quæcūq; necessaria nostroꝝ quoq; inueniuntur artiū cōmentariis grāmaticoꝝ: quod gratum fore credidi temperamentū: si ex utriusq; linguæ modera

qua scientia datæ: qa arctāt animū lectoris sub regulari ītellectu. In quibus maxime uetustissimi. Alia aggrauatio. dico eos imitatos multos errores & præcipue in grāmatica. Et per hoc ostendit quia ars grāmatica præcipue corrigenda sit: quæ sic deprauata fuerat: & hoc est quod dicit in quibus erroribus. i. iter quos errores arguitur. i. reprehensio fit maxime peccasse. s. latinos in arte grā. ue. i. omnibus aliis artibus naturaliter priore. & ideo magis erat corrigenda: uel secundū alios libros ita legitur. Arguitur uetustissima ars igitur peccasse. i. cōuincuntur ueteres grāmatici male dixisse: uel secundum alios libros uetustissima etas in arte gram. Cuius auctores quanto iuniores. Arguitur inquam. s. a iunioribus. Et bene a iunioribus potuerunt redargui: quia sunt perspicatiores & uere sunt pspicatiores: qa & igenio florēt & diligentia. i. arte ualent: floruisse dicit quia sicut fructus ex flore procedit: sic ex ingenio scientia. ideo post floruisse addit diligentia studii ualent: quia nihil prodest per ingeniū florere: nisi studium faciat florem ad maturitatem uenire. Et hoc. i. perspicatiores eos esse cōprobatur omniū auctoritate. Non debet mirū uideri si iuniores grāmaticæ artis dicūtur perspicatiores in īuentione: cū primus īuentor per totam uitam suā in quattuor forsitan litteris elaborasset īueniēdis: iuniores in solo die potuerunt eas addiscere: & post ex sua parte alias reperire. Ita per additionem successorum ad perfectionem ista ars increuit: sed postq̄ cōsumata est non arbitror iuniores esse perspicatiores: uel possumus dicere iuniores ueteribus perspicatiores: qa cū illi laborassent in inueniendis artibus nō plene potuerunt uacare discretioni earū. iuniores uero in discernendo laborantes in hoc perspicatiores eis inuenti sunt.

Iuniores florent

Quid enī herodianis artibus cer. Vere iuniores florent īgenio & ualent arte: qa hero. & appoll. & hoc probat per effectū operis eorum. Nā quid certius artibus hero. Certius ideo dicit: qa nihil ābigue dicit: & qd enucleatius. i. apertius & expeditius scrup. q. a. Appollinius soluit quasdam questiones de arte gra. aliis dubitantibus & de illis tractat. Nō uocat scrupulosas: q̄tū ad appolli. sed quantū ad alios. scrupus ē lapis eminēs ad quem pes offenditur euntium: inde scrupulosæ quæstiones dicuntur: in quibus sic offenditur aliquis ut inde se non possit expedire: quas ille sic expediuit ut ibi nullus deinceps offēderetur. Cum igitur eos omnia fere uitia. Quādoquidem illi. i. hero. & appoll. adeo fuerunt perfecti. igitur comperio eos expurgasse quantū ad supflua: & emēdasse. i. uiciose dicta mutasse & minus benedicta supplesse & bene dicta confirmasse: & hoc certis legibus. i. certis de causis rationis. i. rationabiliter factis. Sunt enim qui corrigunt pro solo placito & non pro aliqua causa rationabiliter prospecta: Fere ideo dicit qa hero. postea redarguitur a prisciano quædam male: dixisse quæ ipse priscianus corrigit. & ideo dicit: cum fere omnia uitia græcorum emendasse: qa quædam uiciosa incorrecta dimisit. Nostrorum autem neminē post. Adhuc causam sic aggrauat: qa nullus latinus imitatus est illos in correctione. s. qa nullus correxerat nostrā grāmaticam deprauatam sicut illi græcam. & ideo magis necessariū fuit ut ipse eos imitaretur corruptā grāmaticam emendando. & hoc est. & cum neminē nostrorum idest latinorum comperio extitisse post illos. s. hero. & appoll. imitatorem in correctōe grāmaticæ artis. & non est mirum: quia studium cadit in negligentiam. i. uilitatem propter inopiam uel doctorum uel scriptorum: quia forsitan deerant scriptores & doctores: qui emendarent: uel propter inopiam. s. quia scriptores inopes erāt & pauperes. & ideo magis intenti necessariis quærendis q̄ litterarum exercitiis. Et qa cōperio eos emendasse: sed nullum imitatorem eorum fuisse: & propter alias causas præmissas conatus sum & cætera. Prima & hæc tertia consequētia sequitur inter causam & effectum. secunda a minori. Quod gratum fore credidi. Duo proposuit ꝙ & præcepta græcorum in latinum transferret sermonem: & ꝙ latinas regulas cum græcis colligeret. Et

præmiſſa cauſa de altero ſubiungit & aliam cauſam .ſ. quare latinas regulas cum græcis colligat. Conſtructio dixi collegi præcepta latinorum grãmaticorum cũ præceptis græcorũ: quod propterea feci: quod credidi illud temperamentum fore gratum. Magnum enim temperamentum eſt ſi græcas regulas latinis oſtendat conſentire: & hoc eſt quod ſupponit ſi elegantiora .i. meliora ex moderatoribus: ideſt doctoribus utriuſq; linguæ co. in unum corpus .i. unam congeriem. Corpus dicit per ſimile ut conſueuimus uocare corpus canonum. Sicut enim corpus ex diuerſis membris compoſitum eſt: ſic illud corpus ex diuerſis præceptis. Moderatores uero uocat: qa moderãtur locutionem litteratoriam: ne aliquis loqui uolens litteratorie modum regularum eoꝝ excedere præſumat.

toribus elegantiora in unũ coeant corpus meo labore faciente. Quia nec uituperandum me eẽ credo ſi eos imitor: qui principatum inter graios ſcriptores artis grãmaticę poſſidẽt: cum ueteres noſtri in erroribus etiam: ut dictum ẽ: gręcos equiparantes: maximam tamen laudẽ ſunt conſecuti. Exemplum etiam proponere placuit: ne pigeat alios etiam a me uel ignorantia forte prętermiſſa: uel uitioſe dicta: Nihil enim ex omni parte perfectum in humanis inuentionibus eſſe poſſe credo: ſua quoq; induſtria ad cõmunem litteratorię profeſſionis utilitatem congrua rationis proportione uel addere uel mutare tractantes. Nanq; feſtinantius q̃ uolui hos edere me libros compulerunt: qui alienis laboribus inſidiantes furtimq;: & quaſi per latrocinia ſcripta ab aliis ſurripientes unius nominis ad titulum pertinentis infanda mutatione totius operis gloriam in ſe transferre conãtur. Sed quoniam in tanta operis materia impoſſibile ẽ aliquid perfectum breuiter exponi: ſpacii quoq; ueniam peto: quãuis ad Herodiani ſcriptorum pelagus: & ad eius patris Appollonii ſpacioſa uolumina meorum compẽdioſa ſunt exiſtimãda ſcripta librorum. huius tamen operis te hortatorem ſortitus iudicem quoq; facio Iuliane cõſul ac patricie: cui ſummos dignitatis gradus ſumma acquiſiuit in omni ſtudio ingenii claritudo non tantum accipiẽs ab excelſis gradibus honorum precii: quãtũ illis decoris addẽs tui: cuius mentẽ tam Homeri credo q̃ Virgilii aĩa conſtare: quorum uterq; arcem poſſedit muſi-

Meo la. fa. hic reddit attẽtũ. Notat enĩ difficultatem cũ ſe ibi tantũ laboraſſe ꝓnunciet. Vere erit gratũ tẽperamentũ: quia ego ſũ inde laudandus: ſed hoc dicit temperatius cum remoueat contrarium .ſ. cum dicat ſe non eſſe uituperandum. Minus enĩ dicendo plus ſignificat. Exemplum etiam proponere pla. Alia cauſa communis cur hoc opus incæpiſſet correctorium: ut etiam alii exemplo ſuo corrigant eum ſi peccauerit: & hoc ẽ: exemplum etiã pla. propo. ne. pi. a. ul' addere ul' mutare: ſed ita tamen ꝙ bene tractantes .i. inueſtigãtes ſiquid addendum ſit uel mutandum. Addere dico uel mutare ſua quoq; in du. ſicut ego feci mea ne .ſ. cum quadam temeritate corrigere præſumãt: & hoc ad cõmunem litte. pro .i. ſciẽtiæ utili. cõgr. pro .i. cõuenienti & ſimili habitudine rationis .ſ. ut ita ſe habeant ad me: ſicut habui me ad alios: quos correxi: ut q̃ rationabiliter dicta aliorum ego correxi: ita rationabiliter ſiquid in opere meo corrigendum fuerit corrigant. Proportio eſt ſimilitudo habitudinum aliquarum: ſimilitudo inter res .i. rei ad rem dicitur: refer ſingula ſingl'is. Addere prætermiſſa: mutare uicioſe dicta: Nanq; feſti. Ideo inuito alios ad operis correctionem: quia mihi non licuit corrigere: quia feſtinantius. Furtim .i. occulte. ſinautem ſic non poſſunt per latro: ideſt uigilanter. Per excuſationem acquirit beniuolẽtiam lectoris. Sed quoniam in tanta operis materia: Non tantum peto correctionẽ ſiquid prætermiſſum uel uicioſe dictum fuerit: ſed etiam peto ueniam de prolixitate tãti operis. Huius tamen operis te hortatorem. Priuatam cauſam operis oſtendit & aduerſatur hoc modo: Licet ſupradictis de cauſis cõmunibus conatus ſim hoc opus incipere: tamen o Iuliane rogatu tuo hoc maxime facio: qa me hortatus es: & hoc eſt tamen ſortitus te hortatorem. Ego ſortitus te. h. facio quoq; iudicem ut quæ digna ſunt approbes: Et quæ tollenda reſeces. Cui ſummos dignitatis gradus. Oſtendit enim eſſe idoneum cui de tali re debeat cõmitti iudicium cum ſummos honores ſumma ſit adeptus ſapientia: & hoc eſt cuius mentem: ideſt ſcientiam: credo conſt. tam ex. a. i. ſcientia uirgilii q̃ homeri: quod qualiter ſit intelligendum ſupponit: quippe non minus græcorum: & cætera. Tertium dicit enim: quia poſt illos nullus æque ſapiens fuit uſq; ad iſtum.

¶ Tibi ergo hoc opus deuoueo. Quia ita
uales in omni doctrina: igit̃ uales ĩ omni
eloquentia: idest in triuio. Et ideo præsul
omnis elo. deuoueo tibi hoc opus: ideo ti
bi deuoueo ut quã. g. su. la. m. deus an.
crescat illa gloria te co. in laudando uel
corrigendo quasi quodam sole illuminan
te. ¶ Titulos etiã uniuersi operis. Ex mo
deratoribus utriusq; linguæ collegi elegã
tiora & etiam singulorum titulos librorũ
huic prologo supposui: quo facilius indis
cre. lo. pos. inue. ex his. i. per hos titulos
si quicquam quæratur.

cae te tertium ex utroq; cõpositum esse ego cõ
firmans: Quippe non minus grecorum q̃ lati
norum in omni genere doctrine presulgẽtem:
Tibi igitur hoc opus deuoueo omnis eloquen
tie presul: ut quantũcunq; mihi deus annuerit
suscepti laboris gloriã te comite: quasi solẽ quo
dam dilucidius crescat. Titulos etiam uniuersi
operis per singulos posui libros: quo facilius
qcqd ex eis querat̃ discretis possit locis ĩueniri.

P Rimus liber continet de uoce: & de
eius speciebus: De littera qd sit lit
tera: De generibus eius & spẽbus:
De singularum potestate que & in
quas trãseunt per declinationes & compositio
nes partium orationis. Secũdus de syllaba: qd
2 sit syllaba: quot litteris constare potest: & quo
ordine: & quo sono: de accidẽtibus singulis syl
labis: De dictione: quid sit dictio: que eius dif
ferentia ad syllabam. De oratione: quid sit ora
tio: quot sunt eius partes: de earum proprieta
te. De nomine: quid sit nomen: de accidentibus
ei. Quot sunt species propriorum nominum:
Quot appellatiuorum. Quot adiectiuorum
Quot deriuatiuorum. De patronymicis: & quot
eorum forme: quomodo deriuantur: ex quibus
primitiuis. De diuersis possessiuorum termina
tionibus: & eorum regulis. Tertius de compe
3 ratiuis & superlatiuis: & eorum diuersis extre
mitatibus: ex quibus positiuis: & qua ratione
formantur. De diminutiuis: quot eorum speci
es: ex quibus declinationibus nominum quo
modo formãt̃. Quartus de denominatiuis: &
4 uerbalibus & participialibus: & aduerbialibus
quot eorum species: ex quibus primitiuis quo
modo nascuntur. V. de generibus dignoscẽdis
5 per singulas terminationes: de numeris: de figu
6 ris: & earum compage: de casu. Vi. de nõiatiuo
casu per singulas extremitates omnium nomi
num tam in uocales: q̃ in consonantes desinen
tium per ordinẽ: de genitiuorum tam ultimis q̃
7 penultimis syllabis. Vii. de ceteris obliquis ca
8 sibus: tam singularibus q̃ pluralibus. Viii. de
9 uerbo & eius accidentibus. Viiii. de regulis ge

neralibus omnium coniugationum: & preteri-
to perfecto primę & secundę coniugationis. X. de pręterito pfecto tertię coniugationis & quartę. Xi. de participio. Xii. & Xiii. de pronomie. Xiiii. de prępositione. Xv. de aduerbio & interiectione. Xvi. de coniunctione. Xvii. & Xviii. de constructione siue ordinatione partium orationis inter se in contextu orationis eiusdem.

¶ De uocis diffinitione.

Philosophi diffiniũt uocem esse aerem

Philosophi diffiniunt uocem esse aerem. Priscianus de littera tractaturus: & ĩ descriptiõe litteræ uocem ut genus suum positurus: ne per ignotum genus ignotam speciem diffiniret uocis diffinitionem a philosophis datam conuenienter præmittit. Est autem philosophorum diffinitiones rerum: grammaticorum uero uocum æthymologias formare. Vel ad maiorem auctoritatem diffinitionis dicit philosophi diffiniunt: ut auctores diffinitionis nominati cõmendabilem & auctenticam reddant ipsam diffinitionem: dicentes uocem esse aerem tenuissimum. Ideo dicit tenuissimum: quia aer naturaliter tenuis est respectu aquæ & terræ: qui dum ab animali hauritur per arteriarum angustos aditus: & per illa interiora colatoria usq; ad pulmonem attrahitur fit tenuior. deponens ĩ attractione si quam sordem sibi ab exterioribus contraxerat: ut sicut uinum post colationem liquidius est q̃ prius. in emissione uero per easdem arteriarum ãgustias regrediens siquid adhuc spissitudinis retinebat: illam exuit. & tunc demum fit tenuissimus. Sed qa homo cogitãs uel dormiens sine alicuius uocis informatione emittit spiritum. addit ictum. i. percussum Et quia posset percuti digito in ore posito & non tamen esset uox. intelligendum ẽ naturalibus instrumẽtis ad uocem formãdam: uidelicet lingua palato labiis dentibus. De isto aere quẽ ita attrahũt & emittunt animalia: diuersa philosophorum opinio est. Alii enim dicunt animalia uiuere ex isto corrupto aere: qui nos undiq; circunscribit per attractionem & emissionem. Physici tamen aliter sentiunt: quia dicunt animalia ex nostro aere qui adeo spissus est uitam suam continuare non posse: sed ex illo superiori qui est a globo lunæ usq; ad firmamentum: qui nostri aeris consideratione tenuissimus est: & dicunt illum diuina dispositione per quasdam latentes uias & quosdam poros ad nos descendere: & animalia per arterias ad pulmonem illũ attrahere. In primis quærendum est an uox sic diffinita species sit aeris. i. significet aliquam rem uniuersalem quæ sit species in prædicamento substãtiæ: quod dicimus non esse. uox enĩ aeres in essentia sui: scilicet in hoc ꝙ sunt aeres non significat: sed potius ex quadam accidẽtali causa in hoc. s. ꝙ percussi sunt naturalibus instrumentis. Dicimus ergo hoc uocabulum uox accidentale esse. i. sumptum a quadam qualitate percussione uidelicet non secundum uocem: sed secundum significationem. Non est ergo substantialis diffinitio præmissa si uox aerẽ non significet. Hanc diffinitionem aliqui putant se infringere hanc hypotheticam in suæ rationis exordio ponentes. si uox est aer est & corpus. huic probationi duas regulas opponunt. unam augustini qui dicit nullum corpus indiuiduale in eodem tempore totum ĩ diuersis locis reperitur. Alteram boetii quæ est. idem sermo totus & integer: cum omnibus. s. suis elementis ad aures diuersorum peruenit in eodem tempore quasi in diuersis locis est: inde inferunt igitur uox nõ est corpus. Salua autem utriusq; auctoritate uox poterit corpus remanere si quod boetius dicit recte ĩtelligatur. Est enim uerum ꝙ uox formaliter eadem & non materialiter in eodem tẽpore diuersorum replet auditum: utputa iacto lapide in aqua fit orbis: & orbis iste uicinas undas impellens alium orbem facit & ille alium. & sic multi orbes materia quidem & loco diuersi: sed in forma id est a primo illo orbe formantur. Eodem modo aer in ore loquentis naturalibus instrumentis formatus uicinos ĩpellit aeres: & in sua conficiẽ forma. & ita fit ut uox eadem secundum formam sit in orationibus diuersorum. Sed quãtum ad materiam diuersorum: ut ita dicam aerum: diuersa. Potest igitur esse ut nullum corpus in eodem tempore totum in diuersis locis habeatur: & erit uox corpus. & tamen ipsa secundum formam. i. soni similitudinem eadem in eodem tempore in diuersis auditur locis: & hanc similitudinem de aqua ponit Boetius ĩ prologo quem præmittit in musica. Sed si aer qui remotis auribus insonuit uox esse dicatur: non uidetur conuenire ei supradicta diffinitio ut. s. uox illa aer sit tenuissimus: cum aer ille tenuissimus non nisi in ore loquentis habeatur. ¶ Ad hoc respondẽdum ꝙ uox remote audita hoc solo respectu aer tenuissimus dicitur: quia forma aeris tenuissimi primum percussi formaẽ: uel potest dici ꝙ in prima diffinitiõe stricti accepta diffiniat tantum uocem formatam in ore: in sequenti uero ꝙ largior est: quia continet omnem sonũ contineat uocem in omni largitate sua & secundum hoc ꝙ formatur in ore: & secundum ꝙ alii aeres formantur a primo. Quæritur iterum de forma illa quæ ita adiacet diuersis aeris partibus & eadem uidetur utrum dicatur esse & in hac parte & in illa parte aeris indiuidualiter. idem enim impossibile de forma illa quæ est qualitas quãuis sit ĩcorporeum sequitur: quod supradictum est de corpore aere. nulla. n. res indiuidualiter tota in diuersis locis esse affirmari potest: ut una essentialiter remaneat: nisi solus deus qui

vox est uel aer tenuissimus ictus
Suu sensibile aurium

uerum incorporeum ē: & qui nullam mutabilitatem recipere potest. Ad hoc respondeo ꝙ sicut cōtinua albedo parietis una dicitur quæ in diuersis fundatur: non quia illa albedo quæ huic parti adiacet sit illa indiuidualiter quæ in alia parte fundatur: sed quia similis est & eadem specie iudicatur uocari eadem: ita cū profero homo semel & alia uice eandem uocem .i. homo pronuncio: & quāuis diuersæ sint essentialiter: & materialiter uoces: tamen propter similitudinem quasi unam eandem uocem protulisse affirmo. Similiter cum in diuersis partibus aeris una forma uocis a diuersis audientibus suscipi uideatur: tamen illa qualitatiua forma quæ huic parti aeris copulata est indiuidualiter esse illā: īde alia pars aeris affecta est non pōt probari. Nos ta/men propter similitudinem quasi unam informationem uocamus: & propterea unā uocem. Si de incluso obiiciatur aere. quo/modo possit informari ab aere icto in ore alicuius loquentis extra domum lapideā: etiam si omnibus spiraminibus & foraminibus domus illa careret. Dicimus qa aer adeo tenuis est & subtilis ꝙ quasi per inuisibiles poros omnia corpora penetrare di/citur. Est igitur hæc sētētia præmissa talis ut dicamus singulos aeres percussos q̄ ad ad aures diuersorum ꝑueniunt uoces .spe/cialiter tamen & proprie eum qui naturalibus formatur instrumentis: singulos dico per se. addunt quidē & omnes simul. Est alia sententia quæ dicit omnes illos aeres simul acceptos simul unam uocem & nullū eorum per se: sed hoc parum ualoris habet. Aliter quidam respondēt obiectionibus præmissis dicentes tā tum uocem esse aerem plectro linguæ formatum & nullum alium. Affirmant enim eandem uocem per/uenire eodem tempore ad aures plurium in diuersis locis existentium: non secundum sui essentiam: sed secundū auditum. quēadmodum lapis in oculis plurium alicuius dicitur esse: non secundum sui substantiā tantum: sed secundū uisum: & in hac sententia oppositiones: quæ sequenť cū prædictis ꝗescunt. Opponiť iterū præmissæ diffinitioni: quæ dicit uocē esse aerē: quod Boetius in secundo cōmento περὶ ἑρμηνείας ei dicit uocē ēē aeris ꝑcussionē ꝑ linguā ꝙ si aeris ꝑcussio qualitati supponiť uocē eidē supponi necesse ē. Sed siquis diligenter dicta Boetii consideret inueniet uocem qualitati nō supponi. Non enim dicit simpliciter uocem esse percussionem: sed aeris percussionem .i. aerem percussum & est dictum ad expressionem. Alii uero aristo. auctoritate muniti uocem in quantitate ponunt. dicit enim aristo. in quantitate orationē esse Sed in quo prædicamento est species: ibidem oportet etiam esse genus illius speciei. Huic obiectioni sic respon quia isti æquiuocatione oratiōis decepti nesciunt illam uocē: quæ est oratio: aliud significare in quātitate: aliud quando subiicitur uoci in substātia. uoces enim eædem sæpe & significant subām quodā re/spectu: & quantitatē alio respectu: ut corpus ista uox. Similiter aristoteles cum de diuersis mensuris tra/ctaret de linea & superficie & cæteris. diuersam quandam mensuram considerans in uocibus quā priscianus uocat spiritum .s. quia plus uel minus aeris emittitur in hac littera q̄ in alia: ut in .o. maior est crassitu/do q̄ in .i. & illa talis quantitas uocatur spiritus. uoluit aristoteles eam mensurā per se determinare & uocauit cōmuni nomine: tam bene mensuram illam: quæ adiacet syllabis q̄ illam quæ adiacet orationibus. Translator uero posuit hoc nomen oratio pro eo quod habebatur in græco. & sic accepta oratio non est sub uoce aeris significante. Alia iterum ratione aristo. dicit uocem supponi quantitati. Dicit enim ari/sto. in quantitate syllabam esse longam uel breuem: sed longum & breue sūt quātitas. Syllabas ergo & dictiones & orationes: quæ ex illis constituuntur quantitati necesse est supponi: sed hoc facile soluitur: si/quis attendat noīe syllabarum ibi agi de tenoribus syllabicis aeribus adiacentibus. Item ubi aristo. ꝓprietatem substantiaꝝ inuestigat: dicit solis substantiis conuenire ꝙ susceptibiles sint cōtrariorum nisi quis dicat orationi idem conuenire. Eadem enim oratio ut sortes sedet uera est sedente sorte: surgente eo falsa ē & ita suscipit contraria. Quod si aristo. orationem inter substantias poneret: non impugnaret proprietatē substantiarum dicens hoc uideri conuenirre orationi: ut susceptibilis sit contrariorum. Restat ergo ut hāc orationem sortes sedet: & alias quantitates esse affirmaret. Sed qui orationem substantiæ supponunt de oratione actione quadam quæ sumitur ab oro oras aristo. ibi agere asserit: & accipiunt orationem ꝓ lo/cutione. Sed hæc solutio non multum uidetur ualere. Exposita uocis diffinitione secundum eos qui uoces dicunt aeres: & obiectionibus suppositis: ponamus eorum expositionem in præmissa diffinitione qui simpliciter uocem in quantitate considerant: & quæ illi sententiæ uidentur obuiare dissoluamus. Sed primum quid uox in quantitate posita tantum significet uideamus. Auctores huius sententiæ ex rationibus Ma/crobii qui de planetarum motu loquens sonum ex duorum corporum uiolenta collisione fieri dicunt confirmāt uocem significare quendam sonum ex aere confectum & lingua. Sicut enim si ferro lapis collidatur fit sonus qui essentialiter aliud est q̄ ferrum uel lapis: ita aere lingua percusso uox procreatur a lingua & ære essentialiter diuersa: & est quantitas adiacens aeri ex quo fit. hic autem quantitas est aer. ictus .i.

tenuissimum ictum: uel suum sensibile aurium .i. quod proprie auribus accidit: & est prior diffinitio a substātia sumpta. Altera uero a notiōe quā greci ἔννοιαν dicunt hoc est ab accidētibus: Accidit enim uoci auditus quantum in ipsa est. uocis autem differentiae quattuor sunt: articulata inarticulata: litterata illitterata. Articula/

sonus ex aere per linguã icto procreatus & cuiusmodi sonus sit subdit. tenuissimus ut faciat differre hunc sonum ab aliis sonis. Dicitur autem hæc diffinitio data esse per causã.i. per subiectum ipsius uocis: quod licere asserit auctore Boetio: qui in libro diffinitionum dicit per accidens subiectum posse diffiniri: ut si quid sit dies quæratur subiectum diei ponentes dicimus. dies est aer illuminatus a sole. Sic igitur uocẽ diffiniẽtes dicimus. uox est aer ictus. i. ictus aeris uel qualitas uel quantitas icti aeris. Oppositiones uero quæ huic sententiæ occurrunt: ipse priscianus in sequẽtibus manifestat. ubi dicit uocem esse quasi corpus

ta est quae coartata: hoc est copulata cũ aliquo sensu mentis eius: qui loquitur profertur. Inarticulata est contraria quae a nullo affectu proficiscitur mentis. Litterata est quae scribi potest. Illitterata est quae scribi nõ potest. Inueniunt igitur quaedã uoces articulatae: quae & scribi

uel mere corpus. unde quidam ueritatem attendentes: cum aristo. & Boe. modo rationes quas supra memorauimus & euidẽtem prisciani sententiam considerant hinc & inde coartati: contraria auctores sensisse non irrationabiliter autumãt. Quidã uero Aristo. & Boe. dicta proferentes uoces omnes mensuras esse aeribus adiacentes affirmant: & prisciani dicta qualitercũq; determinant. Alii autem uocem æquiuoce accipiẽtes diuersis prædicamẽtis substantiæ. s. quantitati & qualitati: secundũ diuersas significationes supponunt. Si autem quæratur in alterutra sententia: quid priscianus hic diffinit: potest congrue responderi hæc prolatio. uox. secundum hoc quod significat & nominat omnes aeres naturalibus ictos instrumentis: uel hic aer seu quantitas homo: & sic de singulis aliis per se secundum hanc ꝓprietatem ꝙ naturalibus percutiuntur instrumentis: uel qualitas illa a qua sumit uox secundum hoc ꝙ adiacet aeribus percussionẽ suscipientibus: sed de hoc plenius disputare alterius est negocii. ¶ Vel suum. Aliam diffinitionem ponit superiore largiorem qua complectitur omnem sonum: in illa enim fragores arborum: & alii soni qui aer tenuissimus nõ sunt includi non possũt: sed sub hac cõtinentur & est dicere. Vox est sensibile. i. habilis. ut per instrumentũ auris ab animali sentiatur & discernatur. Et quia per aurem cũ cæteris mẽbris cõiter potest anima sentire calorem uel frigus: & etiam per se tangi potest: addit suum: quod qualiter sit accipiendum ipse supponit. i. quod proprie au. ac. Ac si dicat illud suum sensibile au. dico uocem quod conuenit ut ab anima discernatur proprie. i. solis auribus & nullo alio instrumento. Et est prior diffinitio a substantia. Repræsentatis philosophorum diffinitionibus ipse ex sua parte eas exponit ac si diceret duas præmisi diffinitiones & illa quæ est prior oratiõe uel dignitate sumpta est a substantia. i. a nomĩe significante substantiam. aerẽ. s. qui est substantia uocis: uel secundum alios subiectum. Alia diffinitio sumpta est a notione. i. ab accidenti. s. a sensibili. Et quia talis diffinitio uidetur parum ualere nec est recipienda: ostendit græcos huiusmodi diffinitiones facere cum supponit quam diffinitionem græci uocant ἔννοιαν. i. constantem ex accidenti. Quod pluralem numerum ponit ad græcum respicit: accidentalis notio uocatur: quia pro modo suo notat & declarat diffinitum.

¶ Accidit enim uoci auditus. Videtur respondere ad hoc quod dixerat altera sumpta est a no. quod superius dixit sensibile: hoc uocat audibile: & sic probat uere ꝙ sumat ab accidenti: quia ab hoc quod est audibile. & unde hoc: quia audibile est accidens. Et hoc est. Accidit enim uoci auditus passiue dictum est. s. quod potest audiri quantum in ipsa est. i. quantum ad ipsam pertinet uocem. Non enim culpa ẽ uocis: si ipsa non audiatur surdo eam proferente: & nullo alio audiente. ¶ Vocis autem differentiæ quattuor. Datis diffinitionibus philosophoꝝ & expositionibus: subdit diuisionem uocis ut eligat illas partes uocis: de quibus tractaturus est. s. de omni littera tam articulata ꝗ ĩarticulata: & illas remoueat de qbus nõ est tractaturus. Non ideo ponit illas quattuor quod sint coæquææ in eadem diuisione: sed in diuersis ponẽdæ i. sunt continentes se. Ideo tamen posuit quia ualent ad constitutionem specieꝝ subsequentiũ. ¶ Articulata est quæ coartata. Diffiniens articulatã significationẽ & ætymologiã ipsius ostẽdit. Articulata ẽ quæ profertur. i. potentialiter apta ẽ proferri. coartata. i. artata & ligata. hoc est quãtũ ad ætymologiã quod postea apponit est de sensu significationis. s. copulata. & est expositio ætymologiæ. cum quo sit copulata subdit consensu mẽ. eius. q. lo. s. cum profertur. profert enim eã loquens ad sensum suũ designandum etiã si auditor nõ intelligat: cõpetenter intelligendũ ẽ proferri uocem cũ aliquo sẽsu: licet enim rusticus ꝓferat hãc uocẽ. hõ. sine aliquo itellectu significãdi. tamẽ nõ minus ẽ articulata postꝗ ĩpositionẽ significãdi suscepit. Et iõ exponimus sic. Articulata ẽ quæ ꝓfert cũ sensu ꝓferẽtis. i. quæ potẽtialiter apta ẽ ꝓferri ad sensũ ꝓferẽtis demonstrãdũ: licet ille cũ aliquo sẽsu nõ ꝓferat. Notãdũ ẽ ꝙ boetius aͦmõ accipit significatiuũ quod idẽ ẽ quod articulatũ. Aliomodo prisci. Boetius. n. dicit significatiuũ ꝗtũ ad auditorem. s. quod ĩ aĩo auditoris generat ĩtellectũ. licet ꝓlator sine aliquo ĩtellectu uocẽ ꝓnũciet. Priscianus uero ꝗtũ ad ĩtẽtionẽ ꝓferẽtis significatiuũ dicit. Boetius dicit ẽt uoces naturales significatiuas ꝗtũ ad auditorẽ. Priscianus nõ significatiuas ꝗtũ ad ꝓlatorẽ. Inarticulata ẽ ꝯtraria. Quãuis sufficeret dicere ꝯtraria tamẽ ut satisfaciat lectori expõit sic. q a nullo. &c. ¶ Litterata ẽ q scribi. i. ĩ scripto notari põt usitatis. s. figuris: qa ꝗlibet uocẽ sicut sybilũ nouis figuris posseꝰ notare. Inueniũt igĩ qdã uoces. Quia istæ sũt differẽtiæ. ergo ex eis iun

ctis generi fiunt species quod habemus . ubi dicit igitur inue . uo . quædam . i . specificatæ . s . articulatæ: &
exponit per diffinitiones . s . quæ pro . &c . Nota quia sybilus est uox articulata si ille qui profert eum audi
tori intendit aliquid per ipsum significare: ut latrones in nemoribus se solent per sybilum conuocare . Si/
militer gemitus: screatus: si ad aliquid significandum proferantur articulati sunt . Sinautem sola natura
sic exigente fiunt inarticulatæ sunt . uoces uero naturales semper sunt inarticulatæ: quia nullum irrationa
le animal ex discretione mentis uocem profert ut intentionem significandi habeat: sed cum dolorem uel
aliquam aliam passionem sentiat: natura
huiuscemodi uocem proferre compellit . li
cet enim augur uocem auis aliquid signi/
ficationis ostendere sibi intendat: tamen
auis huiusmodi intentionem non habuit:
ut illi uel sibi uellet aliquid significare .
¶ Scire autẽ debemus qa has qua . Ostẽ
sis uocis speciebus: quomodo superiores
differre eas constituant ostẽdit . scilicet bi
næ coe . inuicem ad singulas species con/
stituendas . Articulata enim & litt . faciũt
eã quæ potest scribi & intelligi: & omnes
aliæ sic connectuntur sibi inuicem differẽ
tiæ accidentes . i . conuenientes uel acci .
uoci . uoci dico ꝯpræhẽsæ hic in istis quat
tuor spẽbus generaliter . i . totaliter . Nul/
la enim uox relinquitur quin sub aliqua
istarum specierum non claudatur . Supe/
riores . i . supradictæ uel superi . i . continẽ
tiores ipsis speciebus uel accidẽtes uoci ge
neraliter . i . in sua generalitate . ¶ Vox
autem dicta est uel a uocan . Premissa uo
cis diffinitione & diuisione secundũ phi/
losophos: ipse ex parte sua uocis ætymolo
giam ponit quod grãmaticorum est: uox
dicta est a uocando: & quia uoco uocas
primam syllabam corripit: uox uocis non
corrip . ne quis ideo hanc ætymologiam i
probaret: ponit simile permutato ordine:
sicut dux a ducẽdo . Vel si hæc expositio
nõ sufficit deriuat ἀπὸ τοῦ βοάω βοῶ
o medio sublato quod corripitur . ultimo
quod producitur remanente . β . mutata i
u . & addita . x . & sic productum ex pro/
ducto aut discretiuum . est autẽ inter diffi
nitionem & nomen . quasi diceret: diffini
tio talis est: nomen autem secundum hãc
ætymologiam sumitur .

possũt: & ĩtelligi . ut Arma uirũq; cano . Quae
dam quae non possunt scribi: intelliguntur ta/
men: ut sibili hominum & gemitus: hae . n . uo/
ces quãuis sensum aliquem significent proferen
tis eas: tamen scribi non possunt . Aliae autem
sunt quae quãuis scribantur: tamen inarticula/
tae dicuntur cum nihil significent: ut coax: cra:
Eas . n . uoces q̃q̃ intelligimus de qua sint uolu/
cre profectae: tamen inarticulatae dicuntur: qa
uox ut superius dixi inarticulata est quae a nul
lo affectu proficiscitur . Aliae sunt inarticulatae
& illitteratae: quae nec scribi possunt nec intelli
gi: ut strepitus: mugitus: & his similia . Scire au
tem debemus: quia has quattuor species uocũ
perficiunt quattuor superiores differentiae ge/
neraliter uoci accidentes binae per singulas iui/
cem coeuntes . Vox autem dicta est uel a uocã/
do: ut dux a ducendo: uel ἀπὸ τοῦ βοῶ: ut qui/
busdam placet .

¶ De Littera .

l Ittera est pars minima uocis com/
positae: hoc est quae constat ex cõ/
positione litterarum . Minima aũt
quantum pertinet ad totam com/
praehensionem uocis litteratae . Ad hanc enim

l Ittera est pars minima uo
cis compositæ . Dictis in/
cidenter de uoce quæ di/
cenda erãt: incipit agere de materia sua aliorum diffinitionem ponens ut superius: & dif
finiuit prius litteram in designatione uocum: postea figurarum litterales uoces represen/
tantium . Littera est pars actu uel potentia uocis . uocales enim per se prolatæ nõ sũt par
tes uocis: sed esse possunt . ideo dicendum est potentialiter uocis dico compositæ . intelligendum est ex lit
teris propter illitteratas uoces quarum partes non sunt litteræ: & quod ita intelligendum sit ipse exponit di
cens hoc est quæ cõ . & cætera . Et quia dictio & oratio hoc habet addit minima . i . tam parua: ut minor
esse non possit: ita ꝙ uox remaneret: quia non accipit nisi diuisionẽ uocis in uoces . Quod aũt accipiẽda
sit talis pars quæ sit littera . ipse ostẽdit ꝑ hoc ꝙ subdit hoc ẽ quæ cõ . ex . cõ . li . &c . Quia nõ alias partes
attribuit uoci nisi litteras . iõ si attẽdat tãtũ cõpositio ex litteris: re uera tũc minima ẽ littera aliter nõ . pos
set . n . lr̃a: cum sit aer diuidi in diuersas ptes aeris: sed illæ ptes nõ essẽt uoces . ideo etiã una littera dicitur
esse indiuisibilis non ꝙ non partes habeat in quas posset resolui: sed quia in uoces resolutio illa fieri non
posset . Minima autem quantum pertinet . Quia dixerat minima: ne quis hoc deprauate intelligeret de

littera est uel minima pars uocis compositae / uox quae scribi potest indiuidua. littera dicitur uel quasi legitera / a delendo / a lituris eo quod legendi iter praebeat / antiqui in ceratis tabulis scribebant

etiam productae uocales breuissimę partes inueniũtur: uel ꝙ omnium est breuissimum eoꝝ: quae diuidi possunt: id quod diuidi nõ potest. Possumus etiam & sic diffinire. Littera est uox quę scribi potest: indiuidua. Dicitur autem littera: uel quasi ligittera eo ꝙ legendi iter prebeat: uel a litturis ut qbusdã placet: ꝙ plerũqꝫ antiq in caeratis tabulis scribere solebãt & postea delere. Lr̃as aũt etiã elementoꝝ uocabulo nuncupauerũt: ad similitudinẽ mundi elementoꝝ. Sicut enĩ illa coeũtia omne corpus pficiunt: sic etiam hæ cõiunctæ litteralem uocem quasi cor

terminat: posset enĩ aliquis facere comparationem inter ipsas litteras & ita breues uocales: quæ non habeant nisi unum tempus & minorem moram q̃ longæ quæ habẽt duo tempora: dicerẽtur minimæ tantũ. ideo dicit ꝙ non facit comparationem inter ipsas litteras: sed quantum ad compræhensionem & hoc est. Minima autem dicitur littera quantum ad totam compræhensionem uo. litteratæ. i. ad totam uocem cõpræhẽsam est littera minima: quia per minores partes q̃ p litteras quæ sit uox non potest diuidi: uel aliter quãtum ad totam compræhensionem. i. ad omnes partes uocis litteratæ: quia dictio parua: syllaba minor: littera minima. Vel ꝙ omnium est breuissimum eorum. Dicit minima per cõparationem: uel etiam sine comparatione potest intelligi & hoc est: uel ideo est minima: quia non potest diuidi. Et unde hoc: quia omne id quod diuidi nõ potest ẽ breuissimum omnium. e. quæ di. pos. i. omne indiuisibile reputatur breuissimum respectu diuisibilium. Possumus etiã ex nostra parte sic diffinire. Cum hoc dicit ostẽdit præmissas diffinitiões nõ esse suas: sed aliorum. indiuidua: per uoces: quia p partes aeris potest diuidi. Nota secũdũ quasdam præmissas sententias nullam uocem uideri indiuiduam. posita est enim sententia: quæ dicit omnes aeres tam illum q formatur naturalibus instrumẽtis q̃ alios ab eo percussos simul acceptos: & unumquẽqꝫ per se esse uocem. Sed ꝙ omnes simul accepti dicantur uox indiuidua esse non potest. huiusmodi enim uox in alios aeres q sunt uoces: potest diuidi. cum igitur singuli per se dicantur uoces: quid est quod subsequitur uocem ex omni parte posse audiri. Hic quippe aer q meas tangit aures nunq̃ ad alterius perueniet auditum. Restat autem solutio quæ talis est. Si recte consideramus cum littera dicitur uox indiuidua: sumitur uox naturalibus instrumentis formata: etiam singuli alii aeres ab ea percussi non omnes simul accepti. Cũ post subdit ꝙ uox ex parte omni potest audiri: agit de illa uoce quæ complectitur omnes aeres illos simul acceptos. Aliter quidam soluunt concedentes oẽs illos aeres simul acceptos uocem esse indiuiduam non quia possit diuidi per uoces essentialiter diuersas: Sed indiuiduam dico: quia omnes illi aeres una & eadem uox iudicãtur in cõsimilitudine soni. Itẽ quod sequitur potest qualitercũqꝫ aptari uoci quæ ab animali emittitur: ut dicamus eam habere in natura ut ex omni parte possit audiri: licet nunquã hoc ad actum ueniat. ❡ Dicitur autem littera uel quasi le. Diffiniuit litteram secundum hoc quod abusiue uoces indiuiduas significat. hic uero diffinit secũdum hoc quod proprie ipsas figuras designat dando ætymologiam: uel dicitur a litturis. i. damnationibus: quia solebãt antiqui scribere in tabulis & delere: uel a lituris. i. a lineis quæ a linois dicuntur: quia sole. an. scri. in tabulis & postea delere: secundum hanc sententiam non debet esse in libro. secundum aliam uero diceretur littera a leo les pro deleo es. Litteras autem etiam elementorum. Voces & figuras cõmuni nomine uocauit litteras: modo dat proprium nomen uocibus: uidelicet elementum. post reddit causas uocabuli. Cõstitutio. Litteræ uocantur & uoces & figuræ: sed litteras. i. uoces nuncu. antiqui proprie uo. ele. i. elemẽta. & tunc in transitiue legitur: uel uo. ele. i. illarum quattuor rerum: & tunc est transitiue dictũ. Elemẽtum dicitur quasi hilementum: uel alimentum: uel elimamentum: uel eleuamentum. ❡ Sicut enim illa coeuntia omne. Adaptatio similitudinis: perficiunt omne. c. ut secundum quosdam omnia elementa in singulis sint corporibus: uel secundum alios aliquãdo duo in uno corpore aliquando tria: aliquãdo omnia insimul. Quia dubitanter uidebatur dixisse uocem esse corpus dũ posuit: q̃ corrigit sic. Vel quicquid alii dicant. ego dico uocem esse uere corpus non aliud. ❡ Nam si aer corpus est & uox. Vere uox est. c. oĩs aer est. c. sed omnis uox aer est. ergo oĩs uox est corpus: ubi autem deberet huius syllogismi ponere assũptionem æquipolenter ponit omnis uox ex icto. a. con. & cõmodius facit: non enim uox simpliciter est aer: sed aer formatus percussione: hinc confidenter affirmant priscianum secum sensisse qui uocem in substantia ponunt. ❡ Quippe cum & tangit aurem. Aliud ponit argumentum ad idem probandum ꝙ uox est corpus sic uere uox est. c. quia tangit. c. a pari. Et iterum uere uox est. c. quia diuiditur in has tres dimensiones alti. i. sursum & deorsum quod inde apparet: quia superius & inferius audit. Lati. i. dextrorsum sinistrorsum: ꝙ ex hoc apparet: quia a dextris & a sinistris auditur. longitudinem: idest ante & retro quod rursus inde patet: quia ab ante & retro auditur: quod est suum: idest proprium corporis substantialis: non ex se: sed ex corpore quantitatiuo quod semper sibi inest. unde quia has habet dimensiones ex omni parte: & coetera. hoc superius determinatum est. Hi autem qui uocem sub quantitate ponunt

tantum: tam certis prisciani dictis prægrauari se sentientes litteram præmissam sic legunt. Elementa con
iuncta per lit. uocem: quasi .a.c. hic proprie sedet: quasi uel .m. uere .c. Cum .n. sint tria genera incorpo/
reorum: deus: anima: accidentia: inter omnia nullum inuenitur magis corpori adherens q̄ uox cum habe
at essentiam ipsum corpus: & legitur hic corpus pro adherens corpori: huiusmodi autem locutio sæpe re
peritur. ¶ Præterea tamen. Adhuc probat uocem esse .c. per easdem tres dimensiones alio modo uoci at
attributas: quia siue hic siue alio modo habeat eas: necessario est corpus: ubiq; tamen utroq; modo habet
eas. Sic iunge: licet hoc conueniat omni
corpori: tres .s. dimensiones habere: tamē
præterea hoc conuenit specialiter singulis
syllabis: quia habent alti. s. eleuationē &
depressionem .in. te .i. in accentuationem
Crassi. uel latitu. in spū .i. ī hoc ꝙ plures
uel pauciores particulæ īpellunt quod se/
cundū quosdā ē oratio q̄titatiua quæ acci
pit̄ p spūm. Maior .n. crassitudo ē ī .c. q̄ ī
i. ul' ī chremes quā ī cremes: & huiusmōi:
talis crassitudo dicitur spiritus. longit .i.
maiorem uel minorem moram in tempo/
re .i. in spacio proferendi.
¶ Littera igitur. Hic intendit ad differē/
tiam ostendendam inter elementum & lit
teram in propria significatiōe & infert ex
eo ꝙ dixit littera est legitera: sed omnis le
gitera est nota. ele. igitur littera est nota.
ele. & est imago quædam .i. diuisa ab ali
is. Non enim est uere imago elementi si/
cut aliæ dicuntur imagines rerum: quia
littera non gestat liniamenta illius quod
imaginatur .i. elementi: quia in littera nō
apparet forma uocis: sed ideo imago di/
citur: quia repræsentatio est elementi qua
littera cognoscitur: idest discernit̄ una ab
alia: ex qualitate .i. rotunditate rectitudi/
ne curuitate: & quantitate: quia una plu/
res lineas habet: ut .m. q̄ alia ut .i. uel una
maiores: alia mīores: quæ qualitas ul' quā
titas figure linea. consideratur in ipsis fi/
guris linearum quæ sunt in litteris.
¶ Hoc uero. Quia littera est nota ele. er/
go interest hoc īter elementū & lit. quod
ipse pronun. di .i. referuntur ad hoc uoca
bulum quod est elementa .q. diceret ꝙ ele
menta significāt pronunciationes .i. uo/
ces: & cum pronunciatio alia sit substātialis alia accidentalis hic agit de substantiali. ¶ Abusiue tamen.
Licet litteræ & elementa sic differant tamē abu. & ele .i. uoces uo. ꝓ lit .i. nomine litterarū. &. li. pro el.
¶ Cum enim. Probat denuo tantum .s. quod litteræ ponuntur pro ele. quia cum dicimus. non .p.r. āte
p. cō. non de. li. di. sed de pronun. e. cō .i. esse. & subaudiendū est litterā ante .p .i. de elementis ab eis no
tatis nisi suppleretur littera. In hoc probaret quia debet probare de abusione huius uocis quæ est littera.
Opponitur stirps quæ habet .r. ante .p. in eadem syllaba pro quo determinant aliqui in principio syllabæ
Sed diligentius intuenti non est opus determinatione. græci .n. habent. ψ quod bene patitur .r. ante .p.
in eadem syllaba quo elemento: quia nos caremus: nō in sono sed in figura & nomine ponimus loco ipsi
us. ps. has duas figuras: & ita in hac dictione stirps r non ponit̄ āte p qa non est ibi in suo loco: nec .s. po
sita sunt ad designandum. ¶ Sunt igitur figuræ litterarum quibus: Quia in sequentibus dicet nomen fi/
guram & potestatem accidere litteræ: prædicit nobis quædam de ipsis figuris certum numerum earum po
nens: & ꝙ eadem figura non uariata repræsentat elementum multis & diuersis modis pronunciatum: &
ideo longe pluribus modis uariantur in pronunciando q̄ figuræ in formando: Ideo autem subdit hanc
sententiam: quia dixerat littera est imago uocis unde putari posset non magis uariari uocem suam q̄
imaginem: cum potius soleat imago diuersius uariari q̄ id cuius est imago. igitur hic est incæptiuum.
Vel potest ita continuari: litteræ sunt notæ elementorum: igitur sunt figuræ: & illæ figuræ sunt .xxiii. qui
bus nos utimur. hoc dicit propter .z.x.y. & propter aliarum figurarum tornationes quæ solent fieri ua/

pus aliquod componunt: uel magis uere cor/
pus. Nam si aer corpus est: & uox quæ ex aere
icto constat corpus esse ostenditur. Quippe cū
& tangit aurem & tripartito diuiditur: quod ē
suum corporis: hoc est in altitudinem & latitu
dinem & longitudinem. Vnde ex omni parte
potest audiri. Præterea tamen singulæ syllabæ
altitudinem quidem habent in tenore: crassitu/
dinem uero & latitudinem in spiritu: longitudi
nem in tempore. Littera igitur est nota elemen
ti: & uelut imago quædam uocis litteratæ: quę
cognoscitur ex qualitate & quantitate figurę li
nearum. Hoc uero interest inter elementa & lit
teras: ꝙ elementa proprie dicuntur ipsę pronū
ciationes. Notę autem earum litterę. Abusiue
tamen & elemēta pro litteris: Et litterę pro ele/
mentis uocantur. Cum enim dicimus non pos
se constare in eadem syllaba .r. ante .p. non de
litteris dicimus: sed de pronunciatione earum.
Nam quantū ad scripturā possunt cōiungi: nō
tamē etiā enūciari nisi postposita .r. ut priceps.
Sunt igitur figurę litterarū: quibus nos utimur

elemēta
lrē

figure litterarum quibus nos utimur sunt xxiii / cum quibus figura ... habeat ... littera nota ... sunt xxiiii / hec figure A b c d / hec voces A be ce de usque ad zet inclusive

riæ: uel in multis in nostris litteris ut.a.d.& cœtera.ideo non accipit hic nisi illas quæ prius apud nos inuentæ sunt: uel si ibi est aut aduersatur ad illud littera est imago uocis: figuræ autem litterarum & elemētorū sūt.& cœtera. ❡ Ipsæ uero pronūciationes earum figurarum.i.significatæ ab illis figuris sūt in ampliori numero. Pronunciatio diuersis modis accipitur. aliquādo pro ipso elemento: aliquādo pro modo enunciandi.i.pro sono accidentali: & ita pronunciatio alia sūbālis alia accidentalis. litteræ.n.habēt: præter sūbāles sonos: alios accidentales: quos hic annumerabit. Et præterea notandum est ꝙ nō solū ostendet

xxiii. Ipse uero ꝓnunciationes earū multo ampliores: quippe cū singulæ uocales denos inueniantur sonos habentes uel plures: ut puta. a. breuis quattuor habet soni differentias: cum habet aspirationem & acuitur uel grauatur: & rursus cum sine aspiratione acuitur uel grauat ut habeo habemus: abeo abimus. Longa uero eadem sex modis sonat: cum habet aspiratione & acuitur uel grauatur uel circūflectitur: ut hamis hamorū hamus: & rursus cum sine aspiratione acuitur uel grauatur uel circunflectitur: ut aræ ararum ara. Similiter aliæ uocales possunt proferri. præterea tamē.i.&.u.uocales q̄n do mediæ sunt alternos inter se sonos uidentur confundere teste donato: ut uir optimus quis: &.i.quidem: quando post u consonantem loco digāma.f.functam æolici ponitur: breuis sequente.d.uel.n.uel.r.uel.t.uel.x.sonū.y.græce uidetur habere ut uideo uim uirtus: uitium uix.u.autem quāuis cōtractum eundem tamē sonum. hoc ē.y.habet cum inter.q.&.e.uel.i. uel ae diphthongū positum est: ut que qs quæ Necnon inter.g.& easdem uocales: cū in una syllaba inuenitur: ut pingue: sanguis: linguæ. In consonantibus etiam sunt differētiae plures

accidentales sonos: sed etiā quosdā sūbāles quādo dicet ꝙ.V.significat elementū i.sed tamen quasi accidere taliter cōtingit ei: ideo oportet hic accipe accidentales sonos: qa sūbāles nō sunt ampliores q̄ ipsæ figuræ si figuras habent proprias. ❡ Quippe ueræ ampliores: quia singulæ uo.i.elemēta uocalia.x.habēt uarietates soni uel plures pp.i.&.u.repræsentatas per easdē figuras. Similirer aliæ uo.pro.i.x.uarietates soni habēt: sed eisdem figuris notatæ. ❡ Præterea tamen.i.&.u. Hic ostēdit illas plures quas supius notauerat. Sic iūge quāuis aliæ.x.tantū habeant notatæ per easdem figuras tamē.i.&.u.significant alios sonos a præmissis & hoc est.i.&.u uoc.i.figuræ uocaliū quæ sunt mediæ.i. in medio dictionum positæ uident confūdere.al.so.i.habere sonos alternos: sed tamen confusos: scilicet ꝙ.i.scribitur: & tamen pronunciat.u.sed confuse uel cōuerso.ut i uir. hic scribit.i.& tamē.u.cōfusum pronunciatur secundū antiquos & in optumus.u.scribebat antiquitus.& tamen.i.cōfusum profertur. In quis ē exēplum de.i.qa.u.non est ibi littera: & cū scribitur.i.tamē pronunciatur.u.confusum.ideo hic agendum est de figuris: qa cum dicet de.u.postea.s.ibi.u.aūt.&c. non posset legi de elemento. Sed & si hic uolumus agere de elementis quid īpedit in sequenti aliquid inducere de figura. ❡ Et.i.quidē quādo post.u. Dedit quoddam cōc.i.&.u.modo specialiter agit de i.& post.de.u.dicēs.i.suscipere sibilum quendā post.u.cōsonantē positā: uel dat aliam differentiam in sono sic &.i.qdē illa figura uidetur habere sonum.y.quādo ponitur breuis.i.breuem uocalem repræsentans post.u.consonantem functam lo.e.d.se.qui & cœtera.non uideo: in oibus istis.i.cū sibilo pinguem debet habere sonū: & hunc sonū adhuc seruamus in guido. quod nō debet scribi nisi per unum u. Si de uirtus dubitat an.i.correptā hēat naturaliter discerni pōt in deriuatione.i.uir uiri. de uix nulla ē certitudo nisi quod auctoritati prisciani credendū ē: uolunt tamen quidā itelligi uix antiquū noiatiuum a uicē uice: ergo caremus in quo patet.i.corripi. Nō est itelligendū ꝙ aliud elementū notet.y.q̄.i.sed idē cū quodā accidētali sono hēt. Nota ꝙ digāma erat nomē huius figuræ.F. quæ significabat illud elementum apud æoles: quod apud nos significatur.u.cōsonās & nomē elemēti illius erat apud eos.F.digāma dicit.q.duo gāma.i.gāma græcū sup aliud gāma. ❡ V.autem.ista figura habet eundē sonū.s.sonum. y.licet cōtractum.i.nō adeo expressū hoc necessario de figura.u.oportet itelligi. Non eni de elemēto loquitur cū.u.iter.q.& aliquā uocaliū positū non sit elementū. Si eni ibi esset elementū aut uocale aut cōsonans: si uocale aut per se faceret syllabā aut sequēti uocali iuncta faceret diphthongū: Sed neutrū facit igitur non est uocale. Si iter.u.esset ibi consonans iuncta cū.q.cōsonante præcedente uocalē faceret longam quod nō facit. Nā in aqua.a.corripit licet.q.&.u.sequant: uel aliter.si.u.esset cōsonans principiū syllabæ esset: uel hoc totū quod dictū ē supius pōt legi de.i.elementū.& de.u.legeē secundū cōem usum: qa putabat.u.in quis esse uocalis. ❡ In consonantibus etiam. Non tantū in uo.sed etiam in cōsonantibus

transeuntium in alias conso. & nō trāse.

sunt plures differentiæ accidentales soni illi soni: dico consonā. transeuntium in alias conso. & nō trāse. ut cum dico subiaceo. b. aspere sonat & manet: si uero dico subcūbo molliter sonat inde fit ut in sequentē consonantē quæ molliorē habet sonum mutetur & dicatur succumbo. Non trāseuntiū iterum sunt plures differentiæ: licet. n. p. non transeat: alium tamē sonum habet in medio dictionis & alium in fine: & hoc non est mirum quippe consonantes diuersæ sunt potestatis. Sed si quis quærat quare facit mentionem de hoc quod aliæ trāseunt & aliæ nō: cū de uarietate sonoꝝ agat: respondeo. qa in trāsitione & nō trāsitiōe

transeuntium in alias & non transeuntiū quippe diuersę sunt potestatis.

a Ccidit igitur litterę nomen: figura: potestas. Nomen ueluti. a. b. c. & sunt indeclinabilia tam apud gręcos elementorum nomina: q̄ apud latinos: siue ꝙ a barbaris inuenta dicuntur: siue ꝙ simplicia hęc & stabilia esse debent: quasi fundamētum omnis doctrinę immobile: siue ꝙ nec aliter apud latinos poterat esse: cum a suis uocibus uocales nominentur. Semiuocales uero in se desinant. Mutę autem a se incipientes uocali terminentur: quas si flectas: significatio quoqꝫ nominum una eua-

apparent diuersi soni. Mutatiōes enī illas (ut ostensū est) habēt ꝑpter molliorē sonum: permanētiam: propter asperiorem. Quippe di. p. ꝑ hoc pōt intelligi liber agere de omnibus diuersitatibus sonorū: quæ sunt in omnibus consonantibus in. f. & in C. & in aliis: licet nusq̄ illas omnes determinate ponit.

a Ccidit igitur: data diffinitione litteræ & præmisso certo numero figurarum & ꝙ eadem figura elemētum diuersis modis sonans significat: incipit tractare deinceps de ipsa plenarie secundum tria accidentia. s. secundum nomē figuram & potestatem in his enim tribus tota litteræ consistit natura. Illatio a supradictis descēdit hoc modo: qa littera est nota elementi: igitur litteræ elemento conuenit figura: & qa potest transire igitur conuenit ei potestas: & similiter conuenit ei nomen: uel omnia possūt inferri. quandoquidem hoc nomen. a. & .i. & .u. & hæc figura. & .p. & hæc potest aspirari: grauari: acui: transire & non transire: ergo nomen accidit quia nominat̄: & figura qa notatur: & hoc est nomen īproprie accidere: potestas quædā accidit proprie ea. s. quæ est accidentalis: ut grauari acui. Impropric illa quæ est substantiale nomen ut istud nomen. a. & istud. b. sic exponendo debet scribi duabus figuris: uel satis est unā litteram ascribi: si sic legatur nomen accidit huic litteræ. a. & .b. i. elementis designatis per illas figuras: nō in litteralibus sonis hanc oriri perturbationem ꝙ eadem uox ut a nomen interdum est figuræ mō nomē elemētarii soni mō in designatiōe syllabæ: mō in designatione dictionis accipit̄. Nomen figuræ ut cū dico. a. hæc figura nota ē elementi in designatiōe elemēti: ut cū dico. a. ē uocalis nomē & syllabæ: ut cū dico amo bissyllabum esse in designatione dictionis ut. a. est præpositio. In cōsonātibus idē esse diximus licet aliomodo. b. enim hæc prolatio nomen est figuræ: ut cum dico. b. est nota elementi quod primum sonat in beatus. Nomē elementi ut cum dico. b. est consonans nomen syllabæ ut cum beatus trissyllabū eē dico nomē dictionis: ut cū talē facio præpositionē. b. ē nomē elemēti. b. n. subiectū ē: & ita dictio: ūde manifestum est huiusmodi prolationes equiuocas esse. Et sunt indeclinabilia tam. Tria dicit accidere litteræ: de figura egit supius mō nouam proprietatem ostēdit: uidelicet ꝙ sunt indeclinabilia: & reddit causas quare: quia dicuntur inuenta a bar. nominibus nō ꝙ barbari inuenissent: sed latini transtulerunt a barbaris: et sæpe nō tamē semp euenit: ut translata a barbaris indeclinabilia remaneāt. Barbara nomia elementorum dicit: uel alphabeton græcorū et hæc īproprie: quia græci non sūt proprie barbari: uel proprie alphabeton hebreorum ab alpha. n. et betha. siue ab aleph. beth. dicta sunt detorta hæc nomina. a. b. et ideo dicunt manere indeclinabilia sicut illa a quibus detorquentur. Ponit fortiorē causam: qa leuis est præcedens: siue illa ideo sunt indeclinabilia: qa dicunt esse simplicia. i. īnumerabilia. si autē declinarēt uariarentur: et ideo simplicia: qa stabilia. i. firma. i. dicunt̄ stare in eadem pronūciatione propter pueros rudes: ne si diceremus a adis uel b bedis putarēt adis et bedis esse aliud q̄ a uel b nec etiam possent tot uarietates memoriæ cōmendare: et hoc notat cum subdit: et ideo stabilia: qa sunt fundamētum. i. principiū omnis doctrinæ: ut quæ prius adiscuntur. Siue ideo sunt indeclinabilia: qa apud latinos. i. secūdū latinas regulas modo inuētas non possunt aliter esse: nisi indeclinabilia. Est enim talis latina regula. uocales solæ conficiunt nomina sua: ꝙ si declinemus. a. adis regula hæc destruitur: qa si dicamus. a. adis: cum regula dicat solam uocalem esse in suo noīe iam adis cum plus habeat q̄ uocalem non est nomē uocalis. Sed apud græcos nō est hæc regula. Ipsi enim dicūt alpha et plus cōtinet in se q̄ uocalē: hoc est quod dicit cū uo. i. noīa uocalium no. a. uo. suis. i. per se uocem efficientibus. Alia regula. semiuocales a uocali īcipiūt et in se. i. in semiuocale elementum desinunt et ita si declinarētur ef. effis. regula iterum frāgeretur: qa in effis esset plus q̄ ipsa et uocalis. No. qa in hac regula finem noīs dixit et pricipium tacuit: ꝙ ideo fecit: qa

in nominibus semiuocalium sufficit ostendere finem ad probandum quod dicũt eam indeclinabilia cum dicat finem imutabilem quia uariatio declinationis est in fine. Mutæ idest nomina mutarum ex ipsis mutis & uocali tantum. constant subauditur certa. e. sed quas uocales idest nomina uocalium & quas semiuocales. i. nomina semiuocalium & quas mutas idest nomĩa mutarum si flectas per decimationem significatio eua. in obliquis una cum ipsis regulis & tamen per ipsas regulas. ¶ Vocales igitur. Dixit nomĩa elementorum esse indeclinabilia & dedit causas quare. modo uult ostendere constitutionem nouam. s. unde conficiantur omnia nomina elemẽtorum. si quis opponat de regulis. s. quia ibi satis ostendisset: unde constituũtur nomina non est dicendum esse superfluum: quia ad aliud præmisit. s. ad hoc probandum q̃ debent esse indeclinabilia & nõ intendit ibi facere constitutionem. Const. Quia uocales a suis uocibus nominãtur. igitur prolatæ nomen suum ostendunt a parti iõ post litteras subiungit cõstitutionem ut ostendat quod non notauerat litteræ. s. a. qua uocali nomina semiuocalium incipiant mutarum designant. ¶ Semiuocales uero. Dirige constructionem ad finẽ & dic ita semi uero idest elementa ipsa cõficiunt nomina sua incipientes nomina ipsa ab. e. & in se terminantes ea nomina. Ac si dicat in suis nominibus componẽdis e. ponunt & seipsas in fine ponunt excipit x. semiuocalis quæ non ab. e. sed ab. i. incipit nomen suum. & hoc per conuersionem græci nominis χi quia cũ ista sit trãslata ab. ξ. græco & græci uocent hanc litteram χi. nos econtrario uocamus eam ix & necessaria erat conuersio quia cum sit semiuocalis & etiam uere translata est a græcis & etiam ultima q̃ inde licet quod ponitur post omnes in alphabeto quibus latinæ dictiões egent hoc dicit propter. y. & z. quæ post. X. ponuntur sed non admittuntur in latinis dictionibus. ¶ Mutæ autem. Exponit ut superius de semiuocalibus exceptis. q. & . K. quarũ mutarum finitur una quãtum ad nomẽ in. u. nõ ideo loquor de illis pluraliter q̃ sint diuersa elementa, sed propter opinionem quia quidam opinabantur diuersa esse. a. c. h. n. bene excipit tantum. q. & . K. quia. h. satis patet quod non est elementum. & cum deberet dicere accidentalis ille sonus qui uocatur. h. non est littera. dicit de figura quæ notat tantum aspirationem quoniam uera & falsa potest esse propositio. h. est elemen. tam de figura q̃ de elemento. ¶ Figuræ accidunt. ¶ De singulis parum dicit: quia satis inde dixerat quod, dicit de singulis litteris sic expõe idest singulas litteras uel representationes singulorum ele. ¶ Potestas autem. De nominibus & figuris egit nunc incipit dicere de potestate de qua plura dicturus est. Constructio. dictum est quia figura est nota elemẽti nomina quoq; significant elementa: potestas autem est ipsa pronunciatio. hoc satis improprie dictum est q̃a neq; de substantiali neq; de accidentali potest hoc legi potestas enim non est substantialis, pnunciatio quia aliud est fundatum aliud est fundamẽtum: nec accidentalis: quia neq; hoc littera sequẽs pateretur q̃ dicit propter quam nomina & figuræ facta sunt. non enim ppter accidentalem pnunciationem inuenta sunt nomina & figuræ sed pp substantialem neq; omnimodam ptãtem nominasset sed tantum accidentales sonos quia ordo q̃ est pars ptãtis non est modus pnũciatõis. sed quia figuræ & nomina idigniori modo habent se ad elemẽta q̃ ptãs quia extra sunt. ptãs uero in ipsis elementis est denotat illam dignitatem dicens emphatice potestas est ipsa pnunciatio. i. est in ipsa pnunciatione non extra ut nomen & figura uel ptãs est pnunciatio. i. pnunciari est potens & est figura alma locutio. ¶ Dixit tria accidere litteræ alii autem

nescit. Vocales igitur ut dictum est per se prolatæ nomen suum ostendunt. Semiuocales uero ab. e. incipi entes & in se terminantes: absq;. x. quæ sola ab i incipit per anastrophen græci nominis χi. Quia necesse fuit: cum sit semiuocalis a uocali incipere: & in se terminare: quæ x nouissime a latinis assumpta post omnes ponitur litteras: quibus latinę dictiões egẽt. Quod autem ab. i. incipit eius nomen ostendit etiam Seruius in commento quod scripsit in donatum his uerbis. Sunt septem semiuocales quæ ita proferuntur: ut inchoent abe. littera: & definant in naturalem sonum: ut. f. m. n. r. s. x. Sed. x. ab i ichoat. Id ẽt eutropius cõfirmat dicens una duplex. x. ẽ quæ iõ ab i icipit qa apud grȩcos i eadẽ desinit. Mutȩ ãt a se icipientes: & i e uocalẽ desinẽtes: exceptis. K. & . q. Quarũ altera i. a. altera in. u. finit̃ sua conficiunt noĩa h. n. aspirationis magis est nota. Figuræ accidunt quas uidemus in singulis lr̃is. Potestas aũt ipsa est pnũciatio pp quã & figuræ & noĩa sunt facta. Quidã etiã addũt ordinẽ: sed ẽ ps ptãtis litterarũ: ex his uocales dicunt̃ quæ p se uoces pficiunt: uel sine qbus uox litteratis pferri non potest: unde & nomen hoc præcipue sibi defendunt. Cæteræ enim quæ cum his proferuntur consonantes appellantur. Sunt igi-

Uocales que per se vocem proferunt et sine quibus litteralis vox proferri non potest et sunt quinque
litterarum alie sunt
Semiuocales que plenam vocem non habent incipiunt enim ab e et desinunt in seipsas dempta x que incipit sonum suum ab i et sunt sex
l m n r s x
que sunt liquide / que non liquide
Consonantes que sine vocalibus proferri non possunt et harum alie sunt
Mute que aliquam exiguam per se vocem habent incipiunt enim a seipsis et desinunt in e dempta k que habet placeam semiuocalis et sunt septem
b c d

addere unum ordinē ut quattuor sint: sed ordo cōtinetur sub ptāte. Ex his ptās alia cōmunis: alia singula
ris. singularis est quae singulis elementis cōuenit ut a breuis in .a. longam mutatur ut faueo fau. ¶ Cōmu/
nis alia substantialis alia accidentalis substantialis est eē uocalē uel semi. uel mutam & similia. Accidenta
lis ē grauari acui circūflecti, pduci uel corripi aspirari ul' leniri cōmutari &c. Modo i prin. dat cōem ptā/
tem subālem q oibus uocalibus quae per se uocem faciūt. & qa nō sufficit addit & sine qbus nulla uox lit
terae existit. Sciendū si diligētius cōsideremus ptātem quā modo uocamus subālem eē accidentalē. In uo.
n. elemētis hoc ponit haec subālis ptās q p
se faciunt uocē. sed efficiētia uocis p se qua
litas ē itaq haec ptās i elemētariis sonis uo
ca. accidentalē cām ponit. Silr i semiuo.
& i mutis hmōi ptātem pculdubio accidē
talē uocare potes. sed dicit subālis ad cōpa
tionem alterius ptātis: qa magis adhaeret
substātiae elemētorū q illa alia. s. a cui gra
uari &c. hmōi. ¶ Sunt igit. Ponit certū
numerū ut sciāus qbus cōueniūt praedictae
pprietates. & no. quēdam accidentalē so
num. i. y. quo nō utimur nisi i graecis dicti
onibus. ¶ Cōstrue uō p se pferūtur sed quae
p se pferunt: sunt. y. igit uo. sūt qnq: uti/
mur ēt. y. hac figura non repūtante aliud
ele. q. i. sed hoc facimus cā graecorū dicti/
onum. ¶ Cōsonantiū aūt. Item ostendit
cōem ptātem cōsonantiū: sed diuidēs cōso
nantes dat prius cōem ptātem oibus semi
uo. & aliā cōem oibus mu. & ponit certū
numerū earū ut uideamus qbus cōueniant
ipsae pprietatis iō facit hic mentōem de. z.
qa semiuocalis &c. ¶ Hae ergo. Proprieta
tem semiuo. hic exponit dicens eas eē me
dias: qa non ita plene sonāt ut uo. nec ita
exiguae ut mu. ¶ Cōstrue. qa hae sūt semiuo.
igit uincūtur a uocalibus. & qtū ui. a uo.
tantū su. m. & iō qa superant mutas apud
graecos terminant oēs dictōes uel i uo. uel
in semiuo. quae. h. scdam post uocales eu/
pho. Nō tamē oēs dicit pp caput. lac. alid
idem & similia. Sciendū q ois uox magis
in fi. subsistit q in prin. unde graecorum di
ctiones uel in uo. dicit terminari uel in se/
mi. in mutas nunq: quia exilem sonum ha
bent & si in fi. dictionis positae multum ex
primant transit sonus earū in. e. uo. si. n.
multū exprimas amat uidebit. e. uo. in fi.
sonare. Semiuocales aūt. Reddit cām
huius nōis qd' est semiuo. ne qs putaret se/
miuo. dici quasi dimidias uo. nō. n. semi.
hoc nomē cōpositum ē a semis semissis q ē
dimidiū sed a noie q ē semus a. um. & uo.
semū. n. uas dicimus cui ad plenum deest.
Similiter semiuo. dicitur littera cui aliquis
deest ad plenam uocem faciendam & dici
tur semiuocalis quasi imperfecta uox.
¶ Reliquae. Notādum est q litteras enun/
ciat scdm cōem usum nō q ita sentiat de
nūero illo: qa. h. &. k. &. q. supuacuae sūt. ¶ Et sunt q nō. Falsam opiōem rēouet: qa qdam dicebāt mu
tas iniuste nūcupatas eē putātes uocari mutas nō ad cōpatōem aliorū sed qa nullū sonū hēnt qd' falsū erat
& remouendo opiōem dat cām nōis & pprietatem pariter ostendit quia parum uidelicet sonant. ¶ Sic
igitur. Quādoqdem caetera sūt dicta ad cōpatōem igit sic. i. ad cōpatōem dicius mutas. ¶ Vocales. De/
dit cōem pprietatē uocalibus p se. mutis p se. semiuocalibus p se. modo dat cōmunem pprietatem uocali/
bus & cōso. q sicut uoca. liqdae st: qa mō pducunt mō corri. ita qdā cōso. liqdae sūt. alio tū mō. s. qa mō

tur uocales numero quinq. a. e. i. o. u. utimur
autem etiam. y. graecorum causa nominum
Consonantium autem aliae sunt semiuocales:
aliae mutae. Semiuocales sunt ut plerisq latino
rum placuit septem. f. l. m. n. r. s. x. Sed. f. mul
tis ostenditur modis muta magis: de qua post
docebimus. z. quoq utimur in graecis dictioni
bus: hae ergo hoc est semiuocales quātum uin/
cuntur a uocalibus tantum superant mutas:
ideo apud graecos quidem omnes dictiones:
uel in uocales uel in semiuocales quae secun/
dam habent euphoniam desinunt quam nos
sonoritatem possumus dicere. Apud latinos
autem ex maxima parte: non tamen omnes.
Inueniuntur enim quaedam etiam in mutas de
sinentes. Semiuocales autem sunt appellatae:
quae plenam uocem non habent: ut semideos:
& semiuiros appellamus non qui dimidiam
partem habent deorum uel uirorum: sed qui
pleni dii uel uiri non sunt. Reliquę sunt mu/
tae: ut quibusdam uidetur numero nouem. b.
c. d. g. h. K. q. p. t. Et sunt qui non bene hoc
nomen putant eas accepisse. Cum hae quoq
partes sint uocis qui nesciunt: q ad compa/
rationem bene sonantium ita sint nominatae
uelut informis dicitur mulier non quae caret
forma: sed quae male est formata: sicut etiam
frigidum dicimus eum non qui penitus ex/
pers est caloris sed qui minimo hoc utitur.
Si igitur etiam mutas: non quae omnino uo
ce carent: sed quae exiguam partem uocis ha/
bent. Vocales apud latinos oēs sunt ancipites

producunt modo corripiunt præcedentem uocalem. Et sicut quædam uo. semper sunt longæ quibusdam figu ris notatæ: ita quædam conso. uocales omnes eisdem figuris notatæ sunt ãcipites uel liquidæ apud latinos nõ apud græcos. Modo per liquidæ exponit ãcipites. Adhuc manifestius explanat cum dicit hoc est ꝙ facit. & cætera. ita sunt modo ancipites apud nos sicut ancipites erant apud græcos: modo longæ modo breues eisdem figuris notatæ ante inuentionẽ η & ω. Harꝝ figurarum qbus figuris iuẽtis. e. & . o. istæ figuræ quæ prius erãt ancipites, i. notantes ele. modo producta modo correpta reper. breues. i. notantes correpta elementa. cum loca earum productarum. i. ubi solebant representare producta elemẽta sint possessa supradi. uo. i. figuris uocalium semper lõgis. i. significantibus semp producta ele. i. η. & . ω. quoniam apud græ. antiquitus erant tantum hæ figuræ. ε. & . o. sicut & apud nos quæ significabãt duas uoca. & quãdoq; erãt breues & quãdoq; erãt lõg. & ita erant ancipites quantũ ad fig. suas quia dubiũ erat: quãdo eas breues & quãdo longas significarent: sed post inuentæ sunt η & ω quæ tantum eas longas significauerunt. ε. o. tantum easdem uo. breues notauerunt: sed hic uult quandam conuenientiã inter uo. & cõso. notare: sicut enĩ quædam uocales apud græ. quibusdã figu. notatæ semper sunt longæ: ita quædã cõso. semper sunt lõgæ. i. duplices: apud latinos quantum ad. x. & apud græ. quãtum ad. ζ. duplices dicuntur: quia habent uim duarum conso. in producenda syllaba non qa sint duo elementa. ¶ Sicut enĩ

uel liquidæ: hoc est quæ facile modo produci: modo corripi possunt: sicut etiam apud antiquissimos erant græcorum ante inuentionem. η. & . ω. quibus inuentis. e. & . o: quæ ante ancipites erant remanserunt perpetue breues: Cum earum productarꝫ loca possessa sunt a supradictis uocalibus semper lõgis. Sunt etiam in consonantibus lõgæ: utputa duplices. x. & . z. Sicut enĩ lõgæ uocales: sic hæ quoq; longam faciunt syllabam. Sunt similiter in consonantibus ancipites uel liquidæ: ut. l. & . r. quæ modo longam modo breuem post mutas positæ in eadem syllaba faciunt syllabã: his quidã addunt non irratiõabiliter. m & . n. quia ipsæ quoq; cõmunes faciunt syllabas post mutas positæ: quod diuersorũ confirmatur auctoritate tam græcorum q̃ latinoꝝ. Ouidi. in. x. meta. Piscosamq; gnidõ grauidamq; amatuntha metallis. Euripides in phœnicis ὅτι τὰ θνητὰ ζῆν κατ᾽ ἀριθμὸν διώρισεν. In eisdem ἀπολλυμένω δυᾶ δύο κακῶσ πυλαῖσι τέκνον. apud græcos inuenit tamen m ante n posita nec producens ante se uocalem more mutarꝫ. τῶσ μὲν ὀμνὴσ ἀργεῖοσ ἔφη ξένοσ ὠλέσι αἰνῶ. Apud antiquissimos græcoꝝ non plus q̃. xvi. erant litteræ. qbus ab illis acceptis latini an-

Quia rõne dup. conso. longæ dicant̃ sup po. sicut enim lõge uo. faciunt longã syllabam: sic hæ quoq; & sic cũ uo. fa. lõ. syllabam illam in qua sunt: ut uox: aliquando non illam: sed præcedentem. ut sexus no. est ratio correptionis & productionis ¶ Cũ aliqua syllaba in uo. desinit & sequẽs incipit a uo. sequẽtem citissime possumus incipere quam quãto citius incipimus tanto minus in præcedente moramur: quare præcedens mere semper corripitur. Quando autem sequens syllaba icipit ab una cõsonante ipsam tardius aliquantulum incipimus: & ideo plus aliquantulũ in præcedente moramur: sed non tandiu: ut ideo debeat ꝓduci nisi ipsa naturaliter. i. per ĩpositionem ꝓducatur. ¶ Cum uero sequẽs syllaba a duabus conso. ĩcipit bene tarde eam incipere possumus. Et quantum in illa incipienda tardamur: tãtum in priore uocale moramur: quare ipsa semper producere: nisi altera sequentium cõso. ita amittat uim suam aut parũ aut nihil sunt. Sed sequentẽ uo. multæ cõso. non possunt facere longam conso. n. quæ uo. præcedũt nisi cũ sequẽti uocali sonare non possunt: quæ uero sequunt̃ uocalẽ transitum præcedentis ipsius uocalis ad aliam uo. ob. suo. impediunt. itaq; præcedentem uo. morari ac produci cogunt. ¶ Sunt similiter. Alia conuenientia inter uo. & conso. s. ꝙ sicut apud latinos uo. omnes sunt ancipites uel liquidæ: ita quædã cõso. Liquida post mutam posita corripit præcedentem uo. natura correptam per hoc ꝙ ipsa liquida amittit uim suam q̃ nisi amitteret uo. non corriperet: quia duabus conso. sequentibus semper deberet produci. ¶ Piscosamq; gnidon. Hic liquescit. N. non ꝙ non sonet: sed quia uis ipsius quantum ad legem metri liquescit: cum precedentem syllabam ꝙ lon. non faciet m ponitur post mutam sicut tmolus. admetus enim sicut gnatus dic. tantum hic dicimus latinum exẽplũ de utraq;. ¶ Inuenitur tamen. Licet dixerim prius liquidas post mutas in eadem syllaba positas liquescere: tamen. n. post. m. sicut prius aliquam mutam liquescit: ut τοὺσ μὲν ὀμνὴσ ἀρχεῖοσ ἔφη. ¶ Apud antiquissimos. Cum superius daret elementis cõmunes ꝓprietates fecit numerationẽ elementoꝝ de qua erãt diuersæ calumniæ. una erat de. f. & . x. ꝙ male essent additæ: quia. f. uidebatur eadem cum ph. s. cum. p. aspirato: & ita cum. p. & . x. uidebatur cum. g. s. uel. cs. hanc calũniam soluit ostendens bene esse additas & diuersas a supra dictis. Alia calũnia de. f. ꝙ non bene esset posita iter semiuocales inde aufert eam & adiungit mutis. x. male

uidebatur adiuncta ſemiuocalibus: qa muta partim: parti ſemiuo. putaba: .hanc cal. iniuſtã oſtẽdit affirmãs
x. unum elementum & ſemi. alia calũ. de. k. q. & h. & quod male erant enumeratæ: quia duæ ſunt eædẽ cũ
c. & h. non eſt elementũ. huic calũniæ conſentiendo aufert eas de numero elementorum: & ita hic iniuſtas calũ
nias uult improbare: iuſtas cer. rationibus confirmare: ſic littera copulat. Dixi. xxi. litteras eſſe. ſ. v. uocales
vii. ſemiuo. ix. mutas. ſed tamen apud antiquiſſimos non erant plus. xvi. intelligendũ eſt de ſuperius enume/
ratis alias enunciatis. habebant enim. u. conſonantem digama ſignificatum: græci etiam habebãt. ϝ. ſicut ad
huc habent quæ non eſt de ſupradictis: la
tini etiam habent. u. conſonantem ſignifi
catum de digama. De elementis hoc totũ
legendum eſt: qa figuræ multo plures erãt
q̃. xvi. & latini acceperunt a græ. illas: q
bus acceptis a græ. latini ſerua. ãtiq. græ/
co. perpe. i. cõtinuã. i. & antiquiſſimorum
& minus antiquorum: & ita cõtinuã ꝙ quã
do uel quãdiu antiquiſſimi. xvi. illas litte
ras ſeruauerunt: & latini ſimiliter & quã
do minus antiqui addiderunt duas: uide/
licet. f. & x. & ipſi latini addiderunt: nã
ſic uere ſeruauerũt antiquitatẽ. Nã in prio
ribus. xvi. ſeruatis & i duabus additis &
hoc eſt: nam inuenimus in latino ſermone
illas hoc ẽ. xvi. & præterea duas additas
ſupradictis & non pluſquã duas inueni/
mus dico ſi ueriſſime uelimus ĩſpi. hoc ad
utrũq; referendũ eſt & ad hoc ꝙ uere duæ
additæ ſũt & ꝙ nõ plus q̃ duæ: quia ſi ue/
riſſime uelimus inſpi. eas. xvi. i. proprieta
tem & naturam earum uere illæ duæ. i. f.
& x. ſunt additæ. nam continentur in ſu
pradic. hoc ita confirmat contra eos: qui
uolebãt ꝙ cum. f. poneretur in loco. ph.
uideretur idem cũ. ph. & ita cũ. p. quod
elementum erat in ſupradict. & cum. x.
poneretur in loco. g. ſ. uel. cſ. uolebant ꝙ
idem elementum eſſet quod. cſ. uel. gſ. Et
ſilr ſi ueriſſime uelius iſpicere naturã earum
xvi. uere non pluſquã duas. Dicebant enĩ
alii. ꝙ. k. & q. & h. erant elemen. diuer
ſa a ſupradictis: & ita erant pluſquã duæ
additæ: ſed ſiquis ueriſſime uelit inſpi. k.
& q. non ſunt diuerſa elemẽta a. c. & q.
h. non eſt littera reputanda. Duas inueni
mus additas. ſ. f. & poſtea ponet. x. f. eoli
cum digama. ac ſi. d. elementum illud eſt
additũ quod apud nos ſignificat ꝑ figurã iſtã quæ figura uocat dig. quã eoles ĩuenerũt: quæ dig. ſ. figura illa
habuit eãdẽ uim. i. ſignificauit idem elemẽtum apud antiquos latinos quam uim ſignificatiõis habuit apud
eoles elementum dictum uau. quod. ſ. primum ſonat in uado uadis ſignificabat iſta figura. f. ita idem elemẽ/
tum repreſentabat. ſ. apud lati. Eſt autem uau. apud eoles idem elementum græcum ꝙ u conſo. apud lati. mõ
eſt. Nunc autem ea fig. ſ. elementum diuerſum a uau. repreſentat. f. hoc ele. quod ſonat in fama filius. Atten
de diligenter quod dicit. f. eolicum diga. additum. Non enim ipſa figura addita eſt cũ prius eſſet in deſigna
tione uau. Sed additum dicit diga. quantum ad aliud elementum repreſentandum quod ſonat in fama: ut ſit
æquipollent dicere elementum ipſum quod ſonat in fama additum eſſe non figura. Vnde quidam legunt
hic diga. nomen elementi additi: & ideo uocant diga. quia a figura diga. ſignificatur. Nota diga. uocari fi/
guram: quia duo gama continet. uau uero nomen eſt elementi. hoc item notatur auctori: quã latini habebãt
u. conſonantem ſignificatam. per. f. dig. quando. xvi. litteras habebant. Cum autem. diceret aliquis cum
f. antiquitus repreſentaret ele. uau quod ſonat in uado: ergo elemento ſine figura utebantur antiqui in fama
& filius: ad hoc ipſe ſupponit: cum autem ſonũ. i. illud ele. quod nec habet. i. ſignificat. f. digama apud nos
ſignificabat prius. p. cum aſpiratione. ſonum dico non eundum prorſus: ſed prope eum. i. ſimilem quia & ſi
ſubſtantialiter eſſet diuerſus ab eo quem nunc habet. f. Aliud enim eſt ele. prius ſignatum a p aſpirato. Aliud
quod modo ſignatur ab. f. tamen multum accedebat ad eum. Nec mirum ſi ph. pro. f. ponebatur apud latios

tiquitatem ſeruauerunt perpetuam. Nam ſi ueriſſi
me uelimus inſpicere eas hoc eſt. xvi. nõ plus q̃ du
as additas in latino inueniemus ſermone. F. æolicũ
digãma: quod apud antiquiſſimos latinorum ean
dem uim: q̃ apud æoles habuit. eum autem prope
ſonum quem nunc habet. f. ſignificabat. p. cum aſ
piratione. Sicut etiam apud ueteres græcos pro. φ.
p. & h. Vnde nunc quoq; in græcis nominibus an/
tiquã ſcripturã ſeruamus pro. p. & h. ponentes ut
orpheus phaethõ. poſtea uero i latinis placuit uer/
bis pro. p. & h. f. ſcribi: ut fama filius facio. loco ãt
digãma u pro conſonante quod cognatione ſoni ui
debatur affinis eſſe digãmo ea littera. Quare cũ. f.
loco mutæ ponatur. i. p. & h. ſiue. φ. miror hanc in
ter ſemiuocales poſuiſſe artiũ ſcriptores. Nihil enĩ
aliud habet hæc littera ſemiuocalis niſi nominis ꝑ
lationem: quæ a uocali incipit: ſed hæc poteſtatem
mutare litteræ nõ debuit. Si enim eſſet ſemiuocalis
neceſſario terminalis nominum inueniretur: quod
minime reperies: nec ante. l. uel. r. in eadem ſyllaba
poni poſſet. Qui locus mutarum eſt dũtaxat: nec
cõmunem ante eaſdem poſita faceret ſyllabam. Po
ſtremo græci quibus in omni doctrina auctoribus
utimur. φ. cuius locum apud nos. f. obtinet quod

ostenditur in his maxime dictionibus quas a grę cis sumpsimus hoc est fama fuga fur: mutã esse con firmant. Sciendum tamen ꝙ hic quoq; error a qui busdam antiquis grecorum grãmaticis inuasit lati nos. Qui &. φ. &. θ. &. χ. semiuocales putabant nulla alia causa nisi ꝙ spiritus in eis abundet in ducti quod si esset uerum debuit. c. quoq; uel. t. ad dita aspiratione semiuocalis esse quod omni caret ratione. Spiritus enim potestatem litterę non mu tat. Vnde nec uocales addita aspiratione alię fiunt & alię ea dempta. hoc tamen scire debemus ꝙ non fixis labris est pronuncianda. f. quomodo. p. &. h.

ueteres: quia etiam apud græcos. p. &. h. ponebatur pro φ quod prius minus antiqui inuenerunt & hoc est. Sicut etiã ponebatur p & h pro φ apud græ. i. ubi modo scribitur φ scribebatur p h: sed ad aliud elementum significandum: ac si d. in quibuscũq; dictionibus apud nos modo scribitur f & profertur & apud græ. modo scribitur φ & profertur. prius scribebatur p aspiratum & proferebatur: ubi uero u cõso. modo profertur & scri bitur apud nos: ibi diga. scribebatur: sed u consonans proferebatur: uisum est autem p aspiratum minus aspe re sonare & inuento alio elemen. l cuius sonante. s. f loco illius istud posuerunt: ad quod item significandum iidem gr. inuenerunt nouam figuram φ latini uero diga. F. ad aliud significandũ transtulerunt: cuius loco u scripserunt ut significaret illud elementum quod prius significabatur a diga. sed apud græ. remã sit diga. in priori significatione & est inter ph & f siue φ mutatio figurarum & ele mentorum: iter f & u mutatio figurarum tantum. unde apparet ab effectu ꝙ pro φ ph scribebatᷣ quod in græ. nominibus scri bimus adhuc ph: sed proferimus ibidem f ut in orpheus scribitur ph. sed f profertur. quod ideo fit ut intelligantᷣ græca: uel ut intelligatur mutatio prædicta. Postea sic iunge: eum prope sonum quẽ nunc habet f significabat prius ph. Postea uero placu it latinis scribi f & ꝓnunciari in latinis di ctiõibus. qa in græcis ãtiqua scriptura nõ antiqua pronunciatio remansit. Notan dum ꝙ latina accip. duobus mo. s. & ea quæ sunt inuenta a latinis & etiam græca trãslata a latinis: sed latinam formam reti nentia. fama enim uocauit prius græcum quantum ad inuentionem modo latinum uocat quantum ad formã Loco aũt dixit ꝙ f æolicũ dig. quod prius uau: elemẽtũ represẽtabat placuit scribi pro ph. ut represẽtaret illud elementum quod sonat in fama: nec ostendit quæ figura loco dig. sit restituta ad hoc ut notet uau. elemẽtum s. hanc figuram u loco dig. pro consonante uau. scribenda placuit scribi. Et hoc ideo quia illa littera. i. ea figu ra quæ est u erat affinis diga. illi figuræ cognatione soni. i. quia tam bene fuit apta u h figu. ad significandum uau. illud ele. q̃ bene diga. f. ista figura erat idonea ad significandum idẽ ele. & hoc uocat cognationem soni quia ad eiusdem soni significationem erat utraq; æqualiter idonea: Vel aliter secũdum lanfr. u. ea figura erat affinis digãma cognatione soni. i. sui nois. Nam hæc figura u uocatur u. significatio autẽ huius figuræ est uau quæ duo nomina similia esse plane uidemus: Quare ecce alia calumnia de f probans ꝙ muta ẽ. Sic infert: quã doquidem f posita est in loco ph. ergo miror scriptores f inter semiuocales posuisse: repetitio loci cum ponatur loco ph. hæc causa non est necessaria quia non est eadem littera cum ph. sed quædam habilitas est & uerisimi le ꝙ propter ea debebat esse muta: sæpe enim uo. po. in loco consonantis: uel conso. in loco uocalis: nec tamẽ iõ uocalis ꝯsonãs nec ꝯsonans uo. reputanda ẽ. Ponit fortiorẽ rationẽ ꝙ debet esse muta non semiuocalis cũ ponatᷣ loco φ & φ muta sit apud græcos f poni loco φ cũ sit prorsus idẽ elementũ dicitᷣ q̃tũ ad diuersas linguas ac si diceret ubi græci ponunt elementũ quod sonat in filius representando p talẽ figuram φ nos ponimus idẽ elemẽtũ represẽtãdo p talẽ figurã f & ẽ necessaria ꝓbatio quod si φ ẽ muta quod f sit muta: qa subãliter idẽ sũt Nihil. n. uere mirãdũ ẽ ꝙ sit posita ĩter semi. Nihil. n. hẽt semi. nisi no. ꝓ. quæ est semi. Sed hoc. i. ꝓlatio nois non debuit mu. substantialem potestatem. s. quæ est muta. Sic enim uere non est semi. quia non est terminalis nominum. Pluraliter ideo dicit ꝙ unius nominis sui. f. f. est terminalis. Semiuocales uero sũt omnes plurium nominum: Nec ante aliud argu. ad idem ꝙ f non est semi. quia obtinet locum quem tantum mutæ habẽt. Mu tæ enim positæ ante l uel r faciunt cõmunem syllabam. quia per hoc ꝙ mu. habent exilem sonum. s. ipse causa ubi ille eis supponantur quæ liquescere possũt & facere cõmunem syllabam. Postremo græci. præmiss. multis rationibus tandem confirmat f mutam. ĩserit ualidius argumẽtum dicens φ mu. pro qua ponitur f apud nos. ¶ Sciendum tamen. Sic uidetur annuere: licet accusauerim latinos: quia f posuerunt inter semi. tamen huius rei culpa in græcos est refundenda qui φ & θ & χ semi. esse putãt propter spiritum. i. aspirationem: quæ in eis abundat. Attende tamen ꝙ in f non est aspi. sed esse uidebatur: ideo addidit de φ & θ quia propter eandẽ cãm dicebam semi. f. propter quã φ & θ. s. propter aspirationem. Cum enim mutæ propter exilem sonũ mutæ ap pellantur: fortius sonantes per aspirationem semiuo. eẽ iudicabant θ & χ. Nam apud græcos th per figuram θ istã & ch per hanc figuram χ scribebant. c. uero leue pro k & t leue pro t & uocabant θ theta & χ chi: Quod si esset f quod θ & χ addita aspiratione. i. propter asperitatem essent semi. apud lati. quoq; ch th essẽt semiuo. quia sunt eadem elementa a simili ꝓpter eandem causam. Spiritus enim uere nõ sunt semiuo. quia spiritus. i. asperitas non mutat potestatem litteræ substantialem: ut de uocali fiat cõsonans uel de muta semiuo. quia ac

cidens eſt litteræ: uide quia ſecundum hanc rationem ph. non eſt diuerſum elementum a p. Si ergo f ele. ſubſtantialiter eſt diuerſum a ph. Hoc tamen. Quia poſuerat ꝙ ſuperius in eodem ordine cum ē quod eſt idem ꝙ th. & cum χ quod eſt idem ꝙ ch uideretur ſimiliter ꝙ f. quia eſt loco ph. eēt idē ꝙ ph quod uult remouere. Sic iunge. licet dixerim f poni pro ph. tamen ſic diuerſo modo formantur naturalibus inſtrumentis ut ſint diuerſa elementa & hoc ſolum intereſt ꝙ ſunt diuerſa: quia in conſtituendis dictionibus non differt. ubicunq; enim ph ponebatur ibi f ponitur uel ad illud præmiſſum poteſt iungi: ubi dixit cum prope ſonum & cætera. & eſt quaſi determinatio cum dicit prope. ¶ X etiā duplex. Duas inuenimus additas in latino ſermone f eolicum dig. & x duplicem ſicut enim pro ph quod turpiter ſonabat poſuerunt f ita pro iſtis duobus elementis gſ uel cſ quibus utebantur in quibuſdam dictionibus quia nimis turpiter ſonabant quoddam elemētum ſimile eis ſono quod in natura uocum fuerat diſcreuerunt & ꝓ illis duobus ele. poſuerunt: & una figura notauerunt per x ſ duplicem. i. uim duarum conſo. habentem in producenda ſyllaba. per hoc quod dicit x etiam inuentā a græ. aſſumpſimus: dat nobis id intelligere de f ꝙ a græ. quidem elementum nō figuram aſſumpſimus. Notādum eſt ꝙ illa elementa quæ dicit eſſe inuenta a græ. nō fuerunt ita inuenta ab eis ꝙ prius non extitiſſent in naturalibus ſonis. Non ſunt diuerſitates pronunciationum & ſonorum ab inuentione hominum repertæ: ſed ſola natura huiuſmodi uarietates uocis fieri edocuit. Nam in naturalibus ſonis elementorum omnes uarietates ieniuntur. Sed periti homines ab omnibus ſonis naturabus quoſdam cōmodiores diſcreuerūt & illis diuiſionibus uſi ſunt & ita f & x illa molliora elementa inueniſſe dicuntur: qa ad dictiones ſuas faciendas a naturalibus ſōis ea diſcreuere k. n. & q Dixit duas additas & non pluſquam duas & uere non pluſquam duas. quia k & q quæ putantur a quibuſdam diuerſa eſſe a c. non ſunt diuerſa ele. Nulla enim uere ſuperuacua eſt quia ratio illa per quam dicunt h eſſe diuerſum a c. nulla erat. ratio eſt talis: quia k. ſequente a debet ſcribi quod non ualet quia tam bene poteſt ſcribi c. Nec in ſono i. ſimplici pronunciatione nec in poteſtate quātum ad metrum. Q. uero. de. k. nulla eſt ratio: ſed de q eſt iſta. quia notat u. ſequens amittere uim litteræ. ſed nō ideo eſt aliud ele. quia tam bene. g. deberet eē aliud quando poſt eam u. amittit uim ſuam & aliud quādo non amittit. In tali loco u aſcribitur non: ut aliquod ele. notet: ſed in ſequenti uocali ſignificat quendam accidentalem ſonum quandam. ſ. ſybilationem: & ad hoc ſignificādum ꝙ u ſignificet illam ſybilationem uo. ſolent præſcribere q non c & ideo iudicabant eſſe diuerſum elemen. ante alteram uo. nō ideo dicit ꝙ u ſit uo. ſed putabatur non ideo dicit in metro ꝙ extra metrum ſimiliter non amittat uim ubiq; poſt q. ſed ideo quia ibi maxime apparet cum præcedentem ſyllabam non faciat longam & conſtet eam non eſſe uo. quia non facit diphthongū quæ. n. corripitur unde quia. f. &. x. ſunt diuerſa ele. a ph & gſ & cſ & q & k non ſunt litteræ diuerſæ a c. ha

atq; hoc ſolū itereſt. χ. etiam duplicem loco. c. &. s uel. g. &. s. poſtea a græcis īuentam aſſumpſimus ut dux ducis: rex regis. k. n. &. q. quāuis figura & nomine uideantur aliquā habere differentiam cum c. tamen eandem tam in ſono uocum q̄ in metro continent poteſtatem: & k quidem penitus ſuperuacua ē. Nulla. n. ratio uidet᷑ cur a ſequēte k ſcribi debeat. carthago. n & caput: ſiue per. c. ſiue per k ſcribantur: nullam faciunt nec in ſono nec in poteſtate eiuſdem conſonantis differentiam. q. uero propter nihil aliud ſcribenda uidetur eſſe: niſi ut oſtendat ſequens. u. ante alteram uocalem in eadē ſyllaba poſitum perdere uim litterę in metro. ꝙ ſi alia ideo littera eſt exiſtimāda quā. c. debet. g. quoq; cum ſimiliter præponitur. u. amittenti uim litterę alia putari: & alia cum id non facit. Dicimus. n. anguis ſicuti quis & augur ſicuti cur. unde ſi uelimus etiam cum ueritate contemplari: ut diximus nō plus quā decem & octo litteras in latino ſermone habemus hoc ē ſexdecim antiquas græcorum: & f. &. x. poſtea additas & eas quoq; ab eiſdem ſumptas. Nam. y. &. z. græcorum cauſa ut ſupra dictum eſt aſciuimus nominum. h. autem aſpirationis eſt nota: & nihil aliud habet littere niſi figuram & ꝙ in uſu ſcribitur inter alias litteras ꝙ ſi ſufficeret ut elementum putaretur nihilominus quorundam etiam numerorum figuræ: quia in uerſu inter alias litteras ſcribuntur: quāuis eis diſſimiles ſint elementa ſunt habenda. Sed minime hoc eſt adhibendum: nec aliud aliquid ex accidētibus proprietatem oſtendit uniuſcuiuſq; elemēti quomodo poteſtas qua caret aſpiratio. Neq;. n. uocalis nec con-

bemus ergo tantum decem & octo litteras.ſ.ſupra nomi.xvi.& duas additas.in latio ſermone dicit propter y.&.z.bene dico.xviii.nam.y.&.z.H.uero non eſt littera:ſed ſolum figura illa eſt nota aſperitatis: quando aſcribitur figuræ alterius ele.i.notat ele.cuius figuræ aſcribitur aſperius pronunciari & ꝙ in uerſu.i.in alphabeto uel in ſerie ſcripturæ ſcribitur.Quod.ſ.habere figuram & in ordine ſcribi in alphabeto uel in ſerie ſi ſufficeret: non ideo deberet ele.uocari.ideo quædam figuræ quæ ſunt apud græ.quæ ſignificant tantum numeros & nihil aliud cum & figuram habeant & in ordiẽ in alphabeti ſimiliter ſcribentur propter eandem cãm ele.debent dici.Quãuis figuræ numerorum ſint diſſimiles aliis figuris non in tornatione:ſed in elementorum notatione.illæ enim notant iſta non hoc ita expono ſecundum hoc ꝙ figuras latinorum ſicut v.quinq;.x.decem.& ſimilia ſignificare dicimus.Nec aliud uere h.non eſt littera qa caret poteſtate litteræ:& hoc eſt in fi.uerus.ubi dicit qua caret aſpiratio:ſed præmittit uim & cõmendationem probationis:quia plus ualet probatio per poteſtatem q̃ per alia duo.i.per nomen & figuram:uel omnia accidentia. Ecce hic habemus aparte ptãtem quam ſupra diximus ſubſtantialem eſſe inter accidentia litteræ Neq; enim uere caret poteſtate litteræ: qa & poteſtate uo.& conſ.uo.non eſt: quia a ſe.i.per ſe non habet uocem.i.per ſe nõ poteſt proferri ut uo.nec eſt conſo. quia neq; ſemi.neq; muta.per integras dictiones dicit propter uah ah.quæ ſũt ut dictũ eſt alias apocopatæ.Nec plus.Hic probat ꝙ nullo modo ſit conſo.tandem ſequitur auctorita.quæ eſt ualidius ar.Sciendum eſt ꝙ hæc præpoſitio h.non eſt littera duplicem habet ſenſum.ſi enim agam de h.nomine figuræ notantis aſpirationem uera eſt.ſi autem accipiam eundem ſonum nomen a.elementi aſpirati falſa eſt. Videntur tamen.Poſtq̃ executus eſt ſupradictas calumnias:et oſtendit litteras tantũ eſſe.xviii.uult addere & alias non ꝙ ueteres ele.illa;non habuiſſent : ſed forſitan nec nomina eorum habebant:nec de ele.

ſonans eſſe poteſt.uocalis non eſt.h.quia a ſe uocẽ non facit nec ſemiuocalis cum nulla ſyllaba latina uel græca per integras dictiones in eã deſinat. Nec muta cum in eadem ſyllaba cum duabus mutis bis ponitur:ut phthius erichthonius. Nulla.n.ſyllaba plus duabus mutis poteſt habere iuxta ſe poſitis: nec plus tribus conſonantibus cõtinuare. Auctoritas quoq; tam Varronis quã macri teſte Cenſorino nec k nec.q.neq;.h.in numero adhibet litterarum. Videntur tamen.i.&.u.cum in conſonantes tranſeunt quantum ad poteſtatem quod maximum eſt in elementis aliæ litteræ eſſe præter ſupradictas. Multum.n.intereſt utrum uocales ſint an conſonantes:ſicut enim quanuis in uaria figura & uario nomine ſint k &.q.&.c.tamen quia unã uim habent tam in metro quam in ſono pro una littera accipi debent.ſic.i.&.u.quãuis unum nomen & unam habent figuram: tam uocales q̃ conſonantes:tamen quia diuerſum ſonum & diuerſam uim habent in metris & pronunciatione ſyllabarum nõ

illis alicubi tractauerant.Et propterea facit per ſe plenarium tractatum de illis ita ut cum ueniret ad poteſtates aliarum.xviii.oſtendere non oportebit eum aliquam interponere de iſtis.Quærit̃ cum.i.&.u.ſint conſo.an ſemiuo.an mutis ſint annumerandæ:ſed ſciendum ꝙ inter mutas ſunt reponendæ:tum ut numerus earum reſtituatur:quæ ratio ſatis eſt debilis:tum quia exilem ſonum ut mutæ habent:tum quia terminationes dictionum non inueniuntur:uel poſſumus dicere diuiſionem auctoris ſemiplenam eſſe & hocmodo corrigendam. Conſo.igitur aliæ ſemiuo.aliæ mutæ:aliæ neutrum:prius dat eis figuras & nomina.poſtea omnes earum poteſtates ſubiungens.ↄ°.quãuis dixerim decem & octo tantum litteras:tamen adhuc duæ:ſed non de ſupradicta enumeratione uidentur.i.&.u.ſ.iſtæ duæ figuræ eſſe aliæ litteræ.i.ſignificare alia elemẽ. cum tranſeunt in conſo.i.cum tranſportantur ſignificatione uo.ad ſignificandas conſonantes.Aliæ inquã non quãtum ad nomen & figuram:ſed aliæ quantum ad poteſtatem.quia alterius ſunt poteſtatis cum ſignificent conſo.i.uo.non per ſe ſonantes ut uo.quod maximum eſt.i.quæ poteſtas maxime oſtendit diuerſa ele.Hoc tunc eſt commendatio probationis ut ſuperius.¶ Multum enim.Vere ſunt aliæ quantum ad poteſtatem: quia multum intereſt inter.i.&.u.quando ſunt uo.i.quando ſignificant uo.& quando conſo.i.quando ſignificant uoca.& quando conſo.i.quando ſignificant conſonantes. ¶ Sicut enim.Quia dixerat quia ſignificant diuerſa elementa.i.&.u.quando ſunt figuræ conſonantium:& quando uo.& ꝙ diuerſa ſignificant ele.probat per contrarium tranſferendo ita ſe ad ele.dimiſſis figuris & ſic probat.Vere ſunt diuerſa ele.i.&.u.quando ſunt uocales:& quando cõſonantes.Quia ſicut.c.quãuis tribus figuris & tribus nominibus ſignificetur.eſt idem elementum:quia habet eandem uim & eundem ſonum:ita i & u quãuis habeant.idẽ nomen & eandem figurã cum uocalibus:quia diuerſa ſunt in ſono & metro ſunt diuerſa elementa.littera ſic legitur k & c & q. iſtæ fi-

gurę quãuis sint in uaria figura & uario nomine.i.quãuis sint diuersæ figuræ & diuersa nomina.habentes ta
men: quia habent eandem uim:idest significent idem elemen.quod apparet in sono: quia eodemmodo sonat
& in metro quia facit dimidiam positionem:& ideo sunt accipiendæ pro una littera:idest debent iudicari una
littera sic i & u.istæ uocales habent diuersum sonum:idest diuersomodo sonant & diuersam uim in metro:qa
ubi i uocalis corripit priorem syllabam:ut impius ibat ibi:idem consona non idem facit ut impius uiuit. Et in
pronunciatione syllabarum:quia uoca.possunt poni in principio & in fine syllabæ & ante & post quãlibet cõ
sonantem. Consonantes uero non possũt
poni nisi in principio syllabæ: tantummo
do & nisi ante uocalem exceptis paucis
dictionibus ubi in fine ponitur.i.
Quamuis censorino. Meo dico iudicio
quamuis censorinus idem iudicauerit.
Multa est enim. Vere i & u uoca.con/
so.non sunt eædem:quia omnes uoca.dif
ferunt ab omnibus conso.a toto ut dictũ
est de i & u. Fere dicit:quia animæ non
sunt naturæ corporeæ sicut corpora uo.
uero corporeæ sicut conso. Et i quidem.
Dedit eis figuras & nomina : modo agit
de potestate earum & prius de i.Pro sim/
plici:idest quando non facit nisi dimidiã
positionem:pro duplici quando facit inte
gram positionem : pro simplici accipitur:
quando syllaba posita in principio dictio
nis incipit ab ea.i.non in medio ubi ipsa ẽ
duplex:& quia uocalis hoc totum posset
habere:subdit sub sequente uocali adhuc
posset esse uocalis:si i diuersa syllaba ꝗsub
sequeretur.ideo addit in eadem syllaba
duplex est quando in medio dictionis in
cipit ab ea.i.syllaba præce.uoca.propter
adiutus:& quia posset hoc habere & non
esset conso.addit subsequente uocali in ea
dem syllaba.hoc totũ habet reiicio: ideo
addẽdum est in simplicibus. Medium hic
accipitur quicquid est inter primum & ul
timum. Obiiciunt quidam ꝙ in tenuia de
bet esse conso.secundum hanc regulam:
sed non uidelicet:quia non dicit ꝙ quan/
docunqꝫ est īter duas uocales ꝙ sit duplex
conso. sed quãdo sic est in medio ut in ea/
dem syllaba sequatur uocalis : ꝙ si in ea/
dem syllaba nõ sequatur uocalis ipsa quo
qꝫ uocalis erit. In quo loco. Adducit
ad probationem antiquitatem ꝙ uere est
duplex:quia etiam antiqui ponebant ibi
duo.ii.uł sit ratio cur duplex sit.i.qa.i.
loco duarum ponitur & earum tempora
retinet. Quod non aliter. Ostendit ꝙ il
la antiquitas mala erat: quia nullo modo
poterant pronunciari duo.ii.neqꝫ coniun
ctim in eadem syllaba neqꝫ diuisim in di/
uersis syllabis. de uno probat ꝙ non con/
iunctim poterant pronunciari: de alio non:quia satis patet eo ꝙ non potest terminare syllabam.i.conso.& de
bet semper præponi uocali.nam quamuis sit consonans:unde uideretur non posse esse in fine superioris sylla/
bæ:& conso.cum conso.diuersa si possit ī eadem syllaba iungi:tamẽ.i.non potest iungi geminata.i.cõtinua
ta:quia nulla littera potest in eadem syllaba continuari. Ergo non aliter. Quia nulla littera potest continua
ri in eadem syllaba:ergo non potuit aliter proferri nisi diui.ut.l.in tellus. Vnde Pompeius. hanc illationem:
ideo facit ut ostendat non posse iungi illa duo.ii.in eadem syllaba:quia iam esset in una syllaba tria.iii.quod

sunt in eiisdem meo iudicio elementis accipiendę:
quãuis & Censorino doctissimo artis grammaticę
idem placuit. Multa enim est differentia inter con-
sonantes ut diximus & uocales. Tantum enim fere
interest inter uocales & consonantes:quantum in-
ter animas & corpora. Animę per se mouentur: ut
philosophis uidetur:& corpora mouent. Corpora
uero nec per se sine anima moueri possunt nec ani-
mos mouent:sed ab illis mouentur. Vocales simili
ter & per se mouentur ad perficiendam syllabam:
& consonantes mouent secum. Consonantes uero
sine uocalibus immobiles sunt. Et.i. quidem mo-
do pro simplici modo pro duplici accipitur conso
nante. Pro simplici quando ab eo incipit syllaba in
principio dictionis posita subsequente uocali in ea
dem syllaba. ut Iuno Iuppiter. Pro duplici autem
quãdo in medio dictionis ab eo īcipit syllaba post
uocalem ante se positam subsequente quoqꝫ uocali
in eadem syllaba. ut maius peius eius: in quo loco
antiqui solebãt geminare eãdem.i.litteram & mai
ius peiius eiius scribere:quod non aliter pronuncia
ri posset q̃ si cum superiore syllaba prior.i.cum
sequẽte altera proferretur. ut peiius eiius maiius &
duo.i.pro duabus consonantibus accipiebãt.nam
quãuis.i.sit consonans in eadem syllaba geminata
iungi non posset. Ergo non aliter quam tellus man
nus proferri debuit. Vnde pompeii quoqꝫ genitiuũ
per tria.i. scribebant:quorum duo superiora loco
consonantium accipiebãt:ut si dicas Pompeiii.nã
tribus.iii.iunctis qualis posset syllaba pronuncia-

est nimis absonum. Constru. quia antiqui solebant. i. conso. ubiq; geminare scribebant hunc genitiuum pompeiii per tria. iii. cū unū. i. naturaliter a genitiuo haberent mutare us nominatiui in. i. Quarū triū. iii. duo superiora accipiebant loco consonantium & diuisim in diuersis syllabis proferebant ita ut si dicas pompeiii.

Pro simplici. Nam tantum in principio dictionis inuenitur. i. pro simplici consonante: sed etiam in medio compositæ dictionis subintelligendum est in iunctura: quia aliter falsum esset. licet enim componere præ. maior. non tamen erit i simplex: sed duplex: quia ita est ibi sicut in simplici dictione fuit. s. in maior: quamuis in

ris: Nam postremum. i. pro uocali est accipiendum quod cęsari doctissimo artis grammaticę placitum fuisse a uictore quoq; in arte grammatica de syllabis comprobatur. pro simplici quoq; in media dictione inuenitur sed i cōpositis ut iniuria adiungo eiectus reiice. Vir. in bu. proceleusmaticum posuit pro dactylo. Tityre pascentes a flumine reiice capellas. Nunquā autem potest ante eam loco positam consonantis aspiratio inueniri: sicut nec ante u consonantem. unde hiulcus trisyllabum est. nulla. n. consonans ante se aspirationem recipit. u. uero loco consonantis posita eandem prorsus in omnibus uim habuit apud latios quā apud ęoles digāma. f. unde a plerisq; ei nomen hoc dat' quod apud ęoles habuit olim. f. digamma. i. uau ab ipsius uoce profectum teste Varrone & Didymo: qui id ei nomen esse ostendunt. pro quo Cęsar hāc figuram Ⅎ. scribere uoluit: quod quāuis illi rectum uisum ē tamen cōsuetudo antiqua superauit. Adeo autem hoc uerum quod pro ęolico. f. digāma: u. ponitur quod sicut illi solebant accipere digamma. f. modo pro consonante simplici teste astyage: qui diuersis hoc ostendit uersibus ut in hoc uersu οχομένοσ fελένην ἑλικώπιδα: sic nos quoq; pro consonante plerunq; simplici habemus. u. loco. f. digamma positum: ut at uenus haud animo nequicquam exterrita mater est. tamen quando iidem æoles inueniuntur pro duplici quoq; consonante digamma posuisse: ut ὑεσορᾶ λεfου παῖδοσ: Nos quoq; uidemur hoc sequi in præterito perfecto tertiæ & quartæ coniugationis in quibus. i. ante. u. consonantem posita

eiectus præcedens syllaba produ. si tamē non habet hoc ex i. quia ibi i. retinet naturam simplicis. s. dictiōis quamuis sit posita inter duas uocales: & similiter in reiice est. i. simplex: quia re ibi āte i. corri. quod probat per exemplum uirgilii: qui posuit quattuor breues. s. proceleumaticum pro dactilo. si aliquis obiiciat ꝙ alibi ꝑducit idem reicere cum dicit reiice ne maculis. Poetica fuit auctoritas. Quæritur utrum baiulat sit compositum cum prior syllaba correpta iueniatur. compositionem enim regula exigit ad quod diximus ꝙ uel ex li centia corripitur & non regulariter uł nō esse latinam dictionem. Nunquam autem. Hic ostendit quandam cōmunem potestatem īter i & u cū scilicet: neutrum aspiratur. Vnde hiulcus quandoquidē ante i. conso. non potest esse aspiratio. ergo in hiulcus i. non est conso. sed uocalis: & qa uocalis igitur trissyllaba est. quia duæ uocales nisi in diphthongo iungi nō possūt. i & u uero non est diphthongus. Nulla enim. Vere i non aspiratur ante: quia nulla consonans. u. uero. hic incipit de potestate u specialiter de elemento hoc dictū puta ꝙ habuit apud eoles diga. hic diga. necessario est nomen elementi uau. Vnde quia habet omnimodam uim u quā habuit digamma dederunt ei quidā latini hoc nomen elementi i uau quod erat nomen digamme elementi uau dico deriuatum a uoce ipsius elementi quod nominat. ipsū enim elementum quod sonat in uado sonat in principio sui nominis uau. Pro quo i quare quia datum est ei. s. u nomē. i. uau uoluit dare cæsar ei nouam figuram hanc s. Ⅎ. ut nihil deesset ad perfectionem.

Adeo autem ad huc probat u breue candem uim habere apud nos quā diga habuit apud æoles. quia sicut illi accipiunt diga. pro simplici & pro dupl. consonante ita nos u. οχομενοσ fελεναν ἑλικωπιδα. hic habuimus tale exēplū ubi f non facit præcedentem syllabam longam & ita pro simplici inuenitur. Postquā ostendit in gre. ꝙ u digamma accipitur ꝓ simplici ostendit apud latinos u habere candem uim hic at uenus. Apertius exemplum posuisset. si pulchra uenus dixisset. & tamen hic habet potestatē simpli: quia non facit nisi dimidiam positionem & si prætermittamus u corripiatur. Est tamen. Posito exemplo eolum ubi diga. simplex inuenitur ostendit etiam pro duplici eosdem aliquando ponere. Constructio. licet soleant ponere pro simplici tamen & pro duplici & cætera tale exemplum est in gre. ubi si. f. non interponeretur præcedens uo. corriperetur. Nos quoq; uidemur componere u duplicem in cupiui quia remota u.

producitur: eademq; subtracta corripitur ut cupiui cupii cupiueram cupieram: audiui audii audiueram & audieram. Inueniũtur etiam pro uocali correpta hoc digãma illi usi: ut Alemam καίχεῖμα πῦρ τε δάϊσιον. Est. n. dimetrum iambicum: & sic est ꝓferẽdum. f. ut faciat breuem syllabam. Nostri quoq; hoc ipsum fecisse inueniuntur & pro consonante u. uocalem breuẽ accepisse. Vt Horatius syluæ trisyllabum protulit in epodo hoc uersu: Niuesq; deducunt Iouem nunc mare nunc siluæ. Est. n. dimetrum iambicum coniunctum pentimemeri heroicę quod aliter stare non potest nisi siluæ trisyllabum accipiatur. Similiter Catullus Veronẽsis quod zonam soluit diu ligatam ĩter endecasyllabos phaleutios posuit: ergo nisi soluit trisyllabum accipias: uersus stare non potest. Hoc tamen ipsum in deriuatiuis: uel compositis frequenter solet fieri: ut uoluo uolutus: soluo solutus. auis auceps auspitium augurium augustus lauo lautus: faueo fautor. f. digamma æoles est quando pro nihilo in metris accipiebant: ut ἄμνεσ φέρον οντάδε τοι ὤμοσαν ϝαιάν. Est. n. hexametrum heroicum. apud latinos quoq; hoc idem inuenitur pro nihilo in metris: & maxime apud uetustissimos comicorum. Vt Terentius in andria. Sine inuidia laudem inuenias: & amicos pares. Est. n. iambicũ trimetrum: quod nisi sine inuidia pro tribracho accipiatur: stare uersus non potest. Sciendum tamẽ ꝙ hoc ipsum etiam æoles quidem ubiq; loco aspirationis ponebant effugientes spiritus asperitatem. Nos autem in multis quidem non tamen in omnibus illos sequimur: ut cum dici

corripitur præcedens: & apposita producitur. quare dicitur habere uim du. sed nota quod dicit uidemur: quia non re uera ponimus u duplicem. nec enim magis propter u producitur. i. præposita pro qualibet alia consonante: quod patet in auditus ubi tam bene producitur sicut ĩ audiui. Inueniũtur etiam. Alia potestas u quia cum mutant. f. æoles in uoca. correptam: & nos similiter ut alcman. καιχειμα πυρτεδαϊσιον in hoc ex° tale est quale est siluæ trisly. apud nos. est enim bonum exemplũ qđ dedi ĩ græco: quia illud metrum est iambicum dimetrum & aliter nõ staret uersus: nisi. f. esset uo. dimetrum iambicum est quod constat ex quattuor iambis. trimetrum quod constat ex sex. est enim dimetrum iambicum uersus iste. Niuesq; deducunt iouem. coniunctum huic penthimemeri heroycæ. Nunc mare nunc siluæ. Pẽthimemeris dicitur: quia medietas est uersus pentameter penta quinq; memeris incisio: quia diuisio est quinq; pedum: & quia nunc mare nũc siluæ potest esse pentimeme. ita ꝙ siluæ remaneret dissyllabum. addit heroycæ. i. dactilicæ. i. constãt. dactylis: dactylus dicitur heroycus quia qui primus inuenit pedem illum per eum scripsit hero. carmine. Similiter catullus. Hũc uersum quod zonam soluit & cætera. posuit ĩter endecasylla. a numero syllabarum endecasyllabus dicitur uersus undenis syllabis constans ἕνδεκα. n. undecim significat. Hoc tamen uidetur parum ualere mutatio de. u. conso. in u. uoca. quia ꝓ sola necessitate metri fieret: & ideo ostendit eam fieri sine omni necess. metri. Constructio. quãuis in supradictis fiat tantum pro necessitate tamẽ etiam fit absq; necessitate ĩ deriuatiuis ut uoluo uolutus: in compositis ut auceps augustus dicitur omne illud quod cõcipitur ex auium gestu. Duas potestates u. conso. iã dixit. modo addit tertiam: ꝙ ꝓ nihilo accipitur. i. penitus excluditur: ut nihil sonet quamuis scribatur ibi: tale exemplum est in græ. quale est ibi sine inuidia & cætera. quod postea ostendit in latino. est enĩ dimetrum iambicum quod constare nõ posset nisi. f. in nihilum redigeretur ꝙ nisi sine iui. pro tribra. accipiatur ut dicatur. e. primo sublato per synalipham: & u penitus excluso sinini. uersus stare nõ potest ut sit iambicum trimetrum. Tribrachus dicitur. q. tres breues βραχὺσ enim breuis & quia ualet iambum unum: quia totidẽ tempora habet adiũgetur iambico metro. Sciendum tamen. Ostendit inde auferri. u. ubi esse debeat nec dicitur apponi: ubi esse non debet in multis dictionibus: non tamen in omnibus abiiciendo aspirationem sequemur in hoc æoles. græ. dicunt hespera his hestis & nos dicimus uespera uis uestis. Hiatus quoq;. Alia potestas ꝙ propter uitandum hiatũ ĩterpõitur ĩter duas uoca. & ita hic pro nullo ponitur: superius uero saltem pro aspiratione. Aeolidæ usi. f. hoc modo. f. causa hiatus interpo. æolidæ gentile nomen est in patroni forma. Et epigramata. Hoc ostendunt quæ ego legi in xerolopho qui est locus constantinopoli & interpretatur siccus aceruus: quia ibi erat forsan eneus aceruus græ. dicunt ὀρϝᾶσαῶν, σαϝακαϝιῶν. & nos in

serponimus u. ubiq;. Notandum est ꝙ dicit in argius interponi u. quia per hoc intelligimus in istis possessiuis
optatiuis imperatis & similibus esse u. per interpositionem: & sunt de illa forma quæ est us pura. quia debet
dici optatius argius: secundum formationem: sed interponitur u pro hiatu uitando & sic erunt duæ formæ tan
tum una in uuus altera in us puram: iterum nota bos bouis: quia hic dicit u. interponi: alibi uero dixit transi/
re in u. in quo uidetur contrarius: sed non est: quia cum prius diceretur bois & post placuit u. interponere pla
cuit sic interponi ut. f. transiret in u. Hoc tamen ostendit non esse mirum si u. interponitur cum idem patiantur
aliæ conso. Constru. quamuis dixerim de
u. tantum ꝙ interponitur tantum & cæte/
ra. Comburo componitur ex con & uro:
sed mutatur n in m ante b. nuncubi. Hic
transit m in n quia componitur ex num:
& ubi. sed tamen dixerat superius. u. acci
pi pro duplici & pro simplici apud quos/
dam. nunc plane dicit semper esse simpli/
cem. & ideo dixit superius uidemur. u. po
nere du. In. b. autem. Alia potestas æoles
ubiq; ponunt. f. loco aspirationis quod cũ
in rhetor uellent facere non poterãt: quia
rue non potest pronunciari ut u. sit conso.
ideo mutauerunt locum & posuerunt di/
gama ante. r. Sed iterum digama non po
test pronũciari ante ɔso. regulariter: qa
regula est u. quando conso. ele. designat
semper debere præponi uo. ideo necessa.
mutatum est in. b. & dixerunt bretor. &
has necessitates: quia mutatum est i b. po
nunt in libro sic. cum dicat græci dicunt:
ꝙ digama non potest præponi nisi uoca.
per quod ostendit ꝙ ante. r. non potuit eẽ
per hoc ꝙ dicit & in prin. syllabæ ostendit
quia non potuit supponi digama. r.
Ideo autem. Diceret aliquis cum diga.
in. b. sit conuersum. quare b. non reman/
sit post. r. ubi prius fuit aspiratio. Ad hoc
iste: quia. b. non potest pronũciari post. r.
sicut nec digama. determinandum est in
prin. syllabæ propter urbs uel uo. oportet
quia. bs. pro uno ele. ponitur pro. χ. ps.
de digama addit propter similitudinem.
In celebs cele. pro celestem. b. pro ıntã. f.
producens ultima littera tantum.
Sicut etiam bruges. Ostendit ꝙ apud
antiquos ponebatur. b. pro. f. digama ex
necessitate: quia nõ potuit ibi esse. modo
ostendit quia ponitur. b. ubi. f. potuit ẽe.
constructio. Nec mirum si mutabatur
antiquitus digama. i. quando significab.
cõsonãtẽ i. b. ubi nõ potuit esse: quia mu
tabatur in. b. ubi potuit esse. & hoc osten
dit in belena: quia cum possent dicere ue/
lena mutando aspirationem in digama di
xerunt belena: & non est mirum: si anti/
quitus digama mutabatur in. b. ubi potuit esse: quia nouum digama: scilicet. f. mutatur in. b. ubi potuit esse:
& hoc ostendit in bruges: quia cum possent dicere fruges dicunt bruges. a minori. maiorem enim affinitatem
habet. u. cum. b. ꝗ. f. unde aliquæ gentes adhuc utuntur. b. pro. u. nec mirum ꝙ. u. consonans transeat in. b.
cum. b. transeat in. u. uocalem. Tolerabilior est enim mutatio de consonante in consonantem ꝗ de consonan
te. in uocalem. Aspiratio. Sufficienter hucusq; tractauit de proprietatibus. i. &. u. consonantium deinceps
uult agere de potestatibus aliarum litterarũ prius de cõibus post uero de ꝓpriis & in pri. dat cõem ptãtẽ oĩbus

mus uespera uis uestis: hiatus quoq; causa solebãt
illi interponere. f. digamma quod ostendunt etiam
poetæ æolidę usi Aleman καὶ χέιμα πύρτε δάφιον. &
epigrammata quę egomet legi in tripode uetustissi
mo apollinis qui stat in xerolopho bizantii sic scri/
pta ορνάφάων δἠμόφο φων σάφάκαφιων. Et nos quoq;
hiatus causa interponimus. u. loco digamma. f. ut
dauus argiuus pauo ouum ouis bouis: hoc tamen
etiam per alias quasdam consonantes hiatus: uel
euphonię causa solet fieri: ut prodest comburo si/
cubi nũcubi: quod gręci quoq; solent facere: μήκέτι
οὐκέτι: Sed tamen hoc attendendum est quod præ/
ualuit in hac littera. i. in. u. loco digamma posito
potestas simplicis consonantis apud omnium poe
tarum doctissimos. In. b. etiã solet apud ęoles tran
sire. f. digamma quotiẽs ab. r. incipit dictio quę so
let aspirari: ut rethor. bretor dicunt quod digam/
ma nisi uocali præponi & in principio syllabæ non
potest. Ideo autẽ locum quoq; transmutauit: quia
b. uel digamma post. r. in eadem syllaba pronunci
ari non potest. Apud nos quoq; potest inueniri ꝙ
pro. u. consonante. b. ponitur cælebs cælestium ui
tam ducens per. b. scribitur ꝙ. u. consonans ante
consonantem poni non potest. sicut etiam Bruges
& Belenã antiquissimi dicebãt teste Quintiliano q
hoc ostẽdit i primo isti tutionũ oratoriaꝝ. nec mi/
rum cum. b. quoq; in. u. euphoniæ causa conuerti
inueniamus: ut aufero pro abfero: Aspiratio quoq;

ante omnes uocales poni potest: post consonantes
autem quattuor tantummodo more antiquo græ-
corum. c. t. p. r. ut habeo herēnius heros hiems ho-
mo humus hylas chremes thraso philippus pyr-
rhus. Ideo autem extrinsecus ascribitur uocalibus
ut minimum sonet: consonantibus autem intrinse
cus ut plurimum. Oīs. n. littera siue uox plus so
nat ipsa sese cum post ponitur q̃ cum anteponi-
tur. quod uocalibus accidens esse uidetur nec si
tollatur ea perit etiam uis significationis: ut si dicā
erennius absq; aspiratione quanuis uitium uidear
facere: intellectus tamen integer permanet. Conso
nātibus autem sic cohæret: ut eiusdem penitus sub
stantiæ sit: ut si auferatur: significationis uim minu
at prorsus: ut si dicam Cremes ꝓ Chremes. Vnde
hac considerata ratione grecoꝝ doctissimi singulas
fecerunt eas quoq; litteras. quippe pro th. θ. ꝓ ph.
φ. ꝓ. ch. χ. scribētes. Nos aūt antiq̃ scripturā serua
uimus: in latinis tamen dictionibus nos quoq; pro
ph. cœpimus. f. scribere ut filius fama fuga: nisi qđ

uocalibus & quibusdam conso. scilicet aspirari: differenter tamen: quia uocalibus minus conuenit: conso/
nantibus magis uocalibus acci. conso. quasi substantialiter. con°. i. &. u. præponuntur uoca. omnibus & as/
piratio similiter uel aliter. ante. u. & . i. consonantes non ualet aspiratio inueniri: sed ante omnes uocales
potest poni aspiratio. i. qualitas quædam quæ uocatur a h. figura uel ante omnes uoca. i. ante omnes figuras
uocalia elementa notantes potest apponi aspiratio. i. figura aspi. aspiratio non est ullus sonus per se sed quod
dam accidens: quod notatur inesse ele. per h. scriptam figuram quæ præscripta notat elementum minus aspe/
re proferri: post ascripta uero magis notat
elementum aspirari: ipsa enim natura hoc
exigit ut in prin. non possit uox tam ple/
ne formari sicut postquam incepta est: un
de si incipiat aliquis loqui ut pœniteat nō
intelliguntur prolata si perficiat uero etiā
præmissa recolliguntur: & ideo aspiratio
præscripta notat minus post ascripta ma/
gis sonare uocem. determinandum est an
te uocales in latinis dictionibus perfec. ꝓ
pter uah ¶ Ideo autem. Reddit causam
quare ante uocales & post consonātes scri
batūr aspi. uocalibus ascribitur extrin. i.
ante eo ꝙ est quasi extra uocales: quia pa
rum sonat cum uocali: & ideo per hoc ꝙ
ponitur ante designat minimum sonare.
¶ Conso. autem ideo ascribitur itrin. i. post
eo quod est quasi inter ipsas consonantes
ut plurimum sonat. i. notet eas multum as
pere proferri. ¶ Cur autem per āte minimū
sonare & per post multū significatur cau/
sam superius ostendimus ¶ Omnis enim
littera. Vere aspiratio post ascripta conso
nantibus plus notat eas q̃ si ante scribere/
tur: quia omnis litteralis uox plus sonat
ipsa se se cū postponitur ei aspi. q̃ cum præ
ponitur ei aspi. s. plus sonat ipsa uox si as/
pi. postponitur ei q̃ eadem uox sonaret si
aspi. poneretur ante eā: ac si diceret: ideo
præscribitur uoca. ut minimum sonet. i.
mi. notet sonare uoca. per aspi. & conso/
nāt. post scribitur ut plurimum notet eas
expi. quia ita est in re. i. ita inue. in omni/
bus litteris que aspi. quidā hunc lo. sic expo. omnis littera plus sonat postpo. s. in fine postposita q̃ præposita
i. in prin. syllabæ. in fine enim plenum sonum in prin uero tenuem uidetur habere. huic sentētiæ uidetur repu
gnare quod in sequentibus dicit. m. aperte in prin. in fine obscure sonare. No. est ꝙ aspirationem postponi uel
præponi non potest dici: nisi de scriptura: quia cum aspiratio sit sonus non substantialiter adhæret uocalibus:
sed est solum accidens: ideo cum tota uox: ubi fundatur illa asperitas simul proferatur: nequit locus acciden/
tis discerni: uel præpositus sit uel postpositus ꝙ. i. quæ asperitas uidetur esse accidens. i. ad morem accidentiū
habet se cum uoca. quia sicut accidentia possunt adesse & abesse subiectis manentibus: ita aspi. solet remoue
ri a uoca. manente signi. ipsarum dictionum in quibus sunt aspiratæ uoca. & hoc subdit. nec si tollatur ea. i. as
piratio. perit etiam uis significatiōis ipsarum dictionū ¶ Consonantibus autem. Sic cohæret aspiratio ut eius
dem pe. su. sit cum eis. i. ut ex toto habeat se cum ipsis conso. ad morem substantialium: quia sicut substantia/
lia ablata destruunt: ita aspiratio subtracta conso. destruit significationem dictionum in quibus sunt ipsæ cō
so. & hoc subdit ibi si auferatur. &c. ideo subtracta uoca. nō perimit significationem aspi. quia tam parum
dicunt aspirari uo. ut auditu non discernat̃. & ideo licet cum imponeret̃ dictio esset aspirata tamen si postea
sine aspiratione ꝓferatur non discernitur auditu an sit ibi aspiratio an absit: & ideo eadem intelligitur signifi/
catio: sed sola litteratura discernit̃: asperitas uero triū cōso. i. c. p. t. auditu discernit̃: & ideo qui audiuit dicti
onem aspiratam imponi alicui cum postea audit eandē dictionē sine aspiratione ꝓferri putat esse dictionem
aliam sicut auditus diiudicat ¶ Vnde quia sic coherebat. Quasi subāliter cōso. aspiratio græci eas. i. consonā
tes asperas facere singulas litteras. i. ad eas denotandas iuenerunt singulas figuras: qa cū prius scriberent th.
mō scribunt θ & ꝓ ch. χ. & ꝓ ph. φ. Nos autē antiquā scripturam seruamus: adhuc duas figuras. i. th. & ch
& ph. in significatiōe aspirataꝝ scribentes ꝯsonantiū. In latinis tamē. Et si dixeri. nos ātiq. seruare scripturā:
nō tamē ꝑ oīa hoc facimus. Sed ꝓ ph. scribimus hāc figurā. f. in latīs dictōibus: qa ī græcis retinēt adhuc ph

Niſi ꝙ. Quia dixit. ſ. ſcribi pro ph. putarũt idem. ſ. ele. cum ph. ꝙ ſic remouet niſi quia eſt aliqua ſubſtantialis differentia eius litteræ. i. ſ. in pronunciatione cum ſono ph. Rh. autem. In aliis inuenerunt unam figu. ſed in rh. non poſuerunt unam. ſubdit cauſam quare. ſ. ꝙ nec ſic cohæret. r. i. nec tantum ſonat aſpiratio in. r. quã tum in aliis mutis. ſ. p. c. &. t. Nec ſi tollatur aſpira. ab. r. minuit ſignificationem illius dictionis in qua eſt r. aſpirata: quia tam parum ſonat: ut auditor non poſſit diſcernere. Quamuis enim. uere nõ minuit: nam manet eadem ſignificatio: cum dicit non aliter q̃ ſi in. uaa. oſtendit. r. habere affinitatem cum uocalibus: & inde concludit: quia eadem manet ſignificatio ſicut in uoca. unde & cætera. quoq; dicit quia in alio habet cognationem. Ex quo. quia hæc eſt affinitas. r. cum uoca. dubitauerũt quidam an aſpi. de. h. præ. ſicut uocalibus an ſicut mutis. Vnde. quia aſpi. uidetur debere præponi. r. quaſi uoc. priſci. hac occaſione ductus uult reſtaurare proprium locum. b. in bretor. cum dixiſſet ſuperius ꝙ b tranſmutauit locum. ſ. propriũ locum non obtinebat ibi: quia ſi aſpi. habet proprium locum ante r tunc digama poſitum loco aſpirationis habet proprium locum ante r. Et ſi digama proprio loco ibi ponitur & b ꝓprium locum ibi habet ꝙ ponitur pro digama ita uel inde infert: quia aſpiratio uidebatur debere poſtponi r quaſi uo. ideo æoles rationabiliter loco digama. b ſolent ponere ante r. & præmittit cauſam quare dixit loco digãme & nõ loco aſpirationis: quia ponentes digãma loco aſpirationis. ꝙ autem ſubiungit prius iudicantes poſtponi debere digama. r. quaſi uo. aperte oſtendit quem locũ ibi digama obtineat: ac ſi diceret ego dixi loco digame & locus ille eſt primus. nam qui b ſcribunt ibi loco digame ipſi prius iudicant digama r quaſi uoca. debere præponi. Et ita cum iudicent quare actum iudicium non exerceant cauſam aperte reddit cum ſupponit. Sed rurſus. r. quaſi conſonans. Sed apud latinos. In paucis habet r proprietatem uoca. ut in hoc ꝙ non coheret ei aſpiratio: ſed apud græcos multis modis fungitur loco uo. ut hic fũgitur loco uo. i. habet proprietatẽ uoca. ut hic fungitur loco uo. in declinatione nominũ in a. puram deſinentium qui habẽt aliam

ut ſupra docuimus eſt aliqua in pronunciatione eius litterę differentia. ſ. cum ſono. ph. Rh. autem ideo non eſt tranſlatum ab illis in aliam figuram: quod nec ſic cohęret huic quomodo mutis nec ſi tollatur minuit ſignificationem. quãuis. n. ſubtracta aſpiratione dicamus retor pyrrus: intellectus integer manet: non aliter q̃ ſi antecedens uocalibus auferatur. Vnde oſtẽdit ex hoc quoq; aliqua eẽ cognatio. r. litterę cum uocalibus: ex quo quidam dubitauerunt: Vtrum pręponi debeat huic aſpiratio an ſubiungi. unde ęoles loco ut diximus aſpirationis digamma ponentes in dictionibus ab. r. incipientibus ſolent loco digamma. b. ſcribere iudicantes debere pręponi digãma quaſi uocali. Sed rurſus quaſi conſonanti digamma in eadem ſyllaba præponere recuſantes commutabãt id in. b. bretor brodos dicentes. ſed apud gręcos hęc littera. i. r. multis modis fungitur loco uocalis: ut in declinatione nominum in ra & in a puram deſinẽtium: q̃ ſimiliter ſeruant a per obliquos caſus: ut ωρα ὥρασ σοφια σοφιασ. Apud latinos autem non adeo. Quęritur cur in uah. &. ah. poſt uocales ponitur aſpiratio. & dicius ꝙ apocopa facta ẽ extremę uocalis cui pręponebatur aſpiratio. nã ꝑfecta uaha aha ſũt. ideo aũt

uo. ante a finalem. & ſicut præcedens uo. cã eſt ut finalis a ſeruet ꝑ obliquos caſus ita & ea quæ deſinũt in ra. propter. r. præcedens ſeruant a per obliquos caſus: ſicut in hoc græco ὥρα ὥρασ. r. ſuam retinet uo. ſ. a. ita in græco alio. σοφια σοφιασ eandem uo. a. retinet: quia tam bene in ὥρασ. remanet uoca. nominatiui in genitiuo: qa r præcedit uocalem quã bene in σοφιασ remanet uo. nominatiui in genitiuo: quia præcedit. i. uo. aliã uoc. Apud latinos. Apud græcos fungitur. r. multis modis loco uocalis: ſed apud latinos adeo fungitur in. tot locis non inuenitur fungi natura uocalium. Quæritur. Dixit ſuperius aſpirationem poſtponi uocalibus: modo quia incidebant per hoc in quæſtionem hanc de uah. & ah. quæ aſpirãtur in fine determinat qualiter ſit accipiendum. ſ. in perfectis & latinis obiiciẽs decurtatis & non latinis. Conſtructio. dixi aſpirationem poni ante uocales & non poſtponi. Sed quæritur cur in iſtis poſtpoſita ſit. illud quæritur: & nos dicimus: quia ſi interiectionibus iſtis uah. ah. poſtponitur aſpiratio. non tamen ideo ueritati meæ præpoſitionis derogatur: quia in his facta eſt apocopa. Ex. uo. i. facta eſt conciſio in fine & cum ſit facta conciſio in fine non totius ſyllabæ: ſed ſolum extremæ uocalis: quia accidens remanſit. Nã ꝑ. Vere facta eſt apocopa: nam prius dicebatur uaha aha. Ideo autem. Cauſam reddit: quare in ſupradictis interiectionibus extrema uocalis ſubſtracta maneat tamen aſpiratio: quæ eſt accidens: quamuis fundamentum ſuum periret: ſcilicet pendens ex ſuperiore uoca. i. ſubſiſtens in priore uoca. ideo. ſ. manſit: qa ſuũ

est iter: pro abs. i. imperfecta uoce. ita. s. q extrema pars interiectionis debet uel taceri uel tenuiter enunciari. interiectio enim animi affectum repraesentat. Cum igitur affectus immoderatus uel ex gaudio uel ira uel passione alia habitus uocem non possit exprimere: nec interiectio eundem repraesentãs affectum expresse potest sonare: quae cogente ipso affectu emittitur. Si de pape & proh dolor & huiusmodi interiectionibus obiiciatur nil est. quia non sunt rectae. non enim ex natura cogente proferuntur: sed industriales sunt. i. industria hominum inuentae. ¶ Itaq; pars. Hoc dicit. ideo aspirationem remansisse ut notet eam imperfectam uocem. Constructio. quia suum est interiectionis proferri abscon. uoce ita pars absconditae idest ablatae extremae. i. aspiratio: qa ipsa cum uo. unum totum erat: & ideo dicitur pars quasi illius collectionis substantiae cum accidenti: quia aspiratio substantiae pars non posset dici cum tantum accidens sit. quia quae sunt in subiecto nõ sũt ut partes: pars inquam illa. i. aspiratio uidetur permansisse in prolatione interiectionis naturali. i. imperfecta. congrue. congrue ideo ut notet prolationem esse imperfectam quod ĩtelligimus cum audiuimus esse in hac syllaba quod debuit esse in sequente. ¶ Nec mirum. Hoc iterum ostendit q in non latinis dictionibus saepe aspiratur uoca. in fine. sed ad aliud tamen adducit: cum sint imperfectae non est mirum si aspirantur in fine: quia non sunt latinae sed cõmunes etiam illis ad quos in fine aspirantur uocales. ¶ Interiectionum. Diceret aliquis quid ergo ad nostras interiectiones istud attinet. ad hoc iste. ĩteriectionum & caetera. quasi diceret q nostrae interiectiones aspirantur in fine secundum syrios factũ ẽ: qa nostrae & illorũ ĩteriectiões quas ipsi in fine aspirant eaedẽ sunt. pleraeq; dicit ppter p praepositionẽ & proh dolor. & deo gratias & huiusmodi: quibus abutimur pro interiectionibus. Sed interiectiones omnium gentium communes rectae & naturales sunt: quia sicut passio communis animi est ita eandem cogit prorumpere uocem: interiectiones ideo dicuntur: quia non consignant aliis partibus positis in eadem oratione: sed interiectae designant totum animi affectum. ut cum dico magnum heu dolorem habeo: heu totum illum doloris affectum significat: uelut haec oratio magnum dolorem habeo. Pars tamen dicuntur: quia cum caeteris in contextu orationis ponuntur: & hinc notatur non omnes partes orationis esse ad placitum. quia interiectio est naturalis: licet oratio non dicatur ad placitum: nisi gratia partium distinctae bo. cuius partes sunt ad placitum: & ipsum est ad placitum: sed bo. non uocat partes orationis nisi nomen & uerbum: & quae sub illis comprehenduntur. caetera autem colligamenta. ¶ Inter. c. Dedit superius communem potestatem omnibus uocalibus & quibusdam consonantibus in asperitate: adhuc uult ostendere eandem potestatem communem tribus consonantibus cum tribus supradictis. c. p. t. differenter tamen quia nec adeo aspirentur ut supradictae: nec ex toto leues sunt & in hoc sunt mediae supradictarum aspiratarum & leuium: dat etiam cognationem in sono mediis cum illis quae sunt mediae occasione. s. aspirationis transiens ad illam cognationem. Quaeritur cur istis cum habeant aspirationem non subscribatur nota aspirationis sicut aliis supradictis: ad q respondet cum illa aspiratio sit ibi naturalis: non oportuit eadem notare figura: sicut in illis quae aliquando aspirãtur aliquando non. Siquis item obiiciat quare dicit superius quattuor tantum aspirari. c. p. t. r. diximus: quia nõ dicit tantum illas aspirari: sed post illas tantum ascribi aspirationem. Constructio. Istae consonantes in asperitate uocalibus sunt affines & istis adhuc aliae: quia inter. c. sine aspiratione. & c. cum aspiratione. i. inter. c. leue. & c. asperum est. g. quia nec multum aspiratur: nec ex toto leue est. Et inter. t. & th. est. d. similiter qa neq; tantam asperitatem habet. d. quantam. t. asperum. Neq; tantam leuitatem quantam. t. leue: similiter inter. p. & ph. est. b. siue etiam uelis differre u inter. p. & f. quia quãuis. f. minorem asperitatem q̃ ph. habeat tamen nec ad illius asperitatem potest. b. ascendere ideo potius ponitur. g. iter. ch. & c. q̃. d. uel. b. quia cũ c. aspirato & leui habet in sono. g. quandam affinitatem quod pronunciando potest probari. & d. similiter cum. t. unde adhuc theutonici dicunt theus pro deus. ¶ Sunt igitur. Quia. g. est media. & d. & b. igitur sunt tres mediae. Et quare sint mediae dictae causam supponit. Hoc autem hic dat eis cognationem in sono dicens hoc: idest quia illae partes sunt mediae: scilicet q nec penitus carent aspiratione: nec plene habent non tantum mea auctoritate ostendo: sed ostendit etiam ipsius pal. & caetera ¶ Non enim leuiter:

abscisione facta extremae uocalis: tamen aspiratio mansit ex superiore pendens uocali: quia suum est interiectionis uoce abscondita proferri. Itaq; pars absconditę extremitatis uidetur congrue in interiectionis naturali prolatione remãsisse. Nec mirum cum in Syriorum aegiptiorumq; dictionibus soleant etiam ĩ fine aspirari uocales. Interiectonum autem plereq; communes sunt naturaliter omnium gentium uoces. Inter. c. sine aspiratione & cum aspiratione est. g. Inter. t. quoq; & th. est. d. & inter p. & ph. siue. f. est. b. Sunt igitur hae tres hoc ẽ. b. g. d. medię: quę nec penitus carẽt aspiratiõe: nec eã plenam possident: hoc autem etiam ostendit ipsius palati pulsus. & linguae uel labrorum consimi-

uel aſpere percutiuntur labra uel palatum in pronunciatione mediorũ. ſed medioeriter pulſus dico ſimul quædam & differens: tamen cum ſimul quædam in aſperitate cum aſperis in leuitate cum leuibus differens: quia nec adeo aſpere nec adeo leues. Cum ſimul dico in ternis. i. in tribus & f tribus & tribus. ſ. in p & ph & b uel p & b ſic eſt diſtinguendum: quia diuerſa ſunt ut dictũ ẽ ph & f ſed ideo ſimul ponit: quia ſunt ſimilia: non iõ uocat terna. c. ch. g. th. d. p. ph. b. quod. c. &. ch. t. & th. p. &.. ph. diuerſa ſunt in ſubſtantia: ſed tamen pro duobus accipit. c. &. ch. & alia ſimiliter quia differunt accidentaliter: uel aliter cum ſimul: hæc ſimilitudo nõ

lis quidem in ternis i. p. &. ph uel. f. &. b. & rurſus in. c. &. ch. &. g. ſimiliter inter. t. &. th. &. d. ſed in leuibus exterior fit pulſus: ĩ aſperis interior: In mediis inter utrunq; ſupradictorum locum: quod facile dignoſcitur: ſi attendamus in ſupradictis motibus ora mirabili naturæ lege modulantia uoces. Tanta autem eſt cognatio earum ad ſe quod inuicẽ inueniuntur pro ſe poſitæ in quibuſdam dictionibus: ut ambo pro αμφω buxus pro πηξοσ & publicus pro ποπλικοσ triumphus pro θριαμβοσ gubernator pro κυβερνητησ gobius pro κοβιοσ caere ἀπο τοῦ χαίρε puniceu φοινικειοσ. deus θεοσ. purpureum πορφυρεον. Hoc quoq; obſeruandum eſt quod ad comparationem aliarum conſonantium quæ ſolent mutari uel abiici immutabiles ſunt apud nos tres: l. n. r. per omnes. n. caſus eadem permanent: ut ſal ſalis: flumen fluminis: Cæſar cæſaris. t. quoq;. &. c. quãuis in tribus ſolis inueniantur nominibus quæ poſſunt declinari hoc idem ſeruant: ut caput capitis: & ab eo compoſita: ut ſinciput ſincipitis: occiput occipitis. alec alecis: lac lactis: in quo etiam. t. additur: quare quibuſdam non irrationabiliter nominatiuus hoc lacte prolatus inuenitur. Reliquæ uero conſonantes mutantur: uel abiiciuntur. d. ut aliqd alicuius. m. ut tẽplũ tẽpli: peliũ pelii. ſ. ut magnus magni. x. Rex regis: nix niuis. In uerboꝶ quoq; præteritis pfectis ſolẽt oẽs mõ mutari mõ manere exceptis. l. p. ſ. x hæ. n. nunq̃ mutãtur: ut hẽo hũi: iubeo iuſſi: cõpeſco cõpeſcui: dico dixi: aſcẽdo aſcẽdi: lædo læſi: lego legi: pingo pinxi: demo dẽpſi: premo preſſi: moneo monui: ſino ſiui. nequeo nequi. torqueo torſi: diſſero diſſerui:

eſt ſecũdum aſperitatem uel leuitatem. t. &. d. &. th. cum in aſperitate ipſa uel leuitate potius differant. ſin. conſideratiõe aſperitatis uel leuitatis hoc dixiſſet hoc nõ eſt cauſa cur inter. t. &. th. d. potius q̃. q. poſuiſſet. cum. g. nec penitus careat aſpiratione: nec cauſam plenam habeat: ſicut nec. d. ſed plane uidetur hoc dixiſſe propter affinitatem naturalis ſoni. Ex hoc enim naturali ſono conſimili non ex aſperitate uel leuitate eſt ꝙ theutonici utuntur t. pro. d. theus pro deus dicentes. Sed ĩ leuibus. Dicta cognatõe in ſono ipſo oſtẽdit quia diuerſo modo pronunciantur. qa in leuibus fit pulſus magis circa labra: in aſperis circa gutur. ĩ mediis iter utrũq; locũ ꝙ fa. dicis ſi ad ten. ora. mo. uo. mira. le. na. in motibus ſupra. i. aſpis leuibus & mediis. Tãta aũt ſicut cauſa aſpirationis ingreſſus eſt cognationem: ſic cauſa cognationis ingreditur aliam poteſtatem. ſ. cõmutationem. i. ꝙ aliæ pro aliis mutãtur ſic iungitur: dixi ſupradictas cognitas eẽ conſonantes & tanta cognatio eſt & cætera. ut ambo ꝓ αμφω hic b ponitur apud nos. pro. f. buxus pro πυξοσ. hic eſt. b. pro. p. publicus pro ποπλικοσ. b. ꝓ. f. triumphus pro θριαμβοσ. ph. ꝓ. b. gubernator pro κυβερνητησ. g. pro. c. puniceus pro φοινικειοσ. p. pro. f. purpureum pro πορφυρεον. p. pro. ph. θεοσ. ꝓ deus. d. pro. th. Hoc quoq;. De cõmutatione cognatarum facit tranſitum ad cõmutationem aliarum & dat diuerſitatem de quibuſdam conſonantibus quæ ĩmutabiles ſunt ad alios: quæ ſunt mutabiles & cõmunionem quibuſdam ſemiuocalibus: & quibuſdam mutis: quæ ſunt immutabiles. Conſtitutio nõ ſolum in ſupradictis eſt obſeruanda mutatio: ſed etiam hoc in aliis obſeruandum eſt ꝙ aliæ mutantur uł abiiciũtur & hoc extra ſupple. & poſt ita accede ad litteram & ad comparationem illarum aliarum: quæ ſolent mutari uel abiici per ea. p. ſupple etiam & per tempora quia poſt apponet ſunt ĩmutabiles. m. l. n. r. uere ſũt immutabiles per omnes. n. & cætera. ideo dicit: ad comparationem aliarum immutabiles. quia licet iſtæ loca ſua cõmutant: ut cum dico ſal ſalis. l. de prima ſyllaba q̃ in noĩatiuo poſſidebat ad ſecundam transfertur ſyllabam non tamen in alias litteras mutãtur ſicut alec. T. quoq; &. c. Has ideo ſeparatim poſuit; quia ĩ paucis nominibus inueniuntur terminales hoc idem ſeruent. i. immutantur caput & ab eo compoſita pro uno accipit in aliquid alicuius fit abiectio non mutatio & in aliis. Sed in rex fit mutatio. x. in. g. & in nix. x. in. u. In uerbis ſicut in caſibus mutantur & abiiciuntur: ita etiam in præteritis modo manent modo mutantur exce-

ptis l p ſ x nota in diſco didici non mutari
ſ. ſed abiici. liber autem negat tantum mu
tationem & non abiectionem. Si muta/
ret nil obeſſet: quia non habet uim ſuam.
ſcilicet. in diſco. uult autem eas manere:
ut uim ſuam retineāt de unaquaq; dat ex
emplum unum ubi manet & aliud: ubi
mutatur: ut cælo cælaui. Opp. quia uello
uulſi facit ad quod reſpondet: quia uello
regulariter facit uelli: & præterea habet ir
regulare præteritum uulſi: unde uir. uellit
mihi cynthius aurem. ¶ Vocales quoq;.
Cōmunicat eandem poteſtatem conſonā
tium uocalibus: quædam ex eis mutantur
ſicut a e i: quædam manēt ſicut u & o. In
principalibus. i. in primis: modo ex corr.
ꝓdu. ut fauco faui. Et ſimiliter poſſet dice
re econuerſo modo ex produ. corr. ut po
no poſui: ſed quia in paucis inuenitur reti
cuit. Quod frango naturaliter corr. patet
in fragor. imutabiles temporum. i. per tē
pora uerborū. ¶ Hoc quoq;. Diuerſa ge/
nera mutationum præpoſuit oſtendēs uo.
ex correptis produci: uel in alias mutari:
nec apponit aliud genus mutatiōis factæ
ſcilicet geminationem uel in principio uel
in fine: quæ dicitur mutatio non ꝙ una lit
tera tranſeat in aliam litteram: ſed quia lo
cum mutat ſyllaba geminata uel tota: ut
poſco popoſci: uel ſecundum duas litteras
ut tondeo totundi: uel ſecūdum unam lit/
teram: ut cado cecidi: & determinat a qui
bus litteris ſyllabæ incipientes geminent.
ſ. a mutis. Conſtitutio. Nō ſolum aliæ ſpe
cies mutationis ſunt obſeruandæ: ſed etiā
hoc ꝙ ſyllaba geminatur & hoc extra: &
cum geminetur non poteſt geminari: niſi
quæ a mutis incipit in cædo cecidi ac diph
thongus mutatur in præterito in i produ/
ctam penul. ſyllabæ: ſed ſiue cecidi ſiue ce
cidi dicendū ſit in uerbo determinabitur.
¶ Ex quo etiam. Quia ſyllaba incipiens
ab ſ geminatur: apparet ſ ob. uim. in me.
q̃ ſem. ſubditio cauſe a qua incipiens &c.
¶ S autem. Iſtud ponit ad determinatio/
nem præmiſſæ regulæ; quæ dicebat ſylla/
bam non poſſe geminari niſi quæ a muta
incipit. ¶ Nec ſine. Dico ſ poſita. i. exiſtē
te ante mutam geminari ſyllabam: & nō
ſine ratione inuenitur. ſ. exiſtenti ante mu
tam geminatur: quia ſyllaba illa non ui/
detur incipere ab ſ. ſed a muta cum. ſ. ſic
poſita ante mutam in eadem ſyllaba amit
tat uim ſuam: & cum ita ſit ibi: quaſi non
eſſet non infringit regulam præmiſſam.
Plerunq; dicit: quia hic non amittit ſæpe
ſtillantis occelli. unde quia. ſ. amittit uim
ſuam. & cætera ¶ M quoq;. Item alia ob
iectio de. m. quæ opponebat regulæ ſuæ
ſed deſtruit eā: q̃a. m. bene hēt gemiatio/

uro uſſi: uerto uerti: flecto flexi. Ille autem quat/
tuor nunq̃ mutantur: ut ſupra diximus in praete/
rito perfecto. l. ut caelo caelaui: doleo dolui: uolo
uolui: mollio molliui. p. turpo turpaui: ſtupeo ſtu
pui: ſcalpo ſcalpſi: lipio lipiui: ſ. quaſſo quaſſaui:
cenſeo cenſui: arceſſo arceſſiui. x. nexo nexui. Voca
les quoq; in eiuſdem pręteritis perfectis: quę in pri
cipalibus ſyllabis iueniuntur uerborum modo ex
correptis producuntur: modo mutātur in alias uo
cales: modo manent ęędem. Producuntur plerūq;
omnes: ut faueo faui: caueo caui: ſedeo ſedi: lego le
gi: uideo uidi: moueo moui: foueo foui: fugio fugi:
Mutantur. a. &. e. a. quidem in. e. modo productā
modo correptam. Productam ut ago ęgi: capio cę
pi: facio feci: frango fregi. Correptam: ut tango teti
gi: cado cecidi: parco peperci. E. uero trāſit in. i. ut
eo iui: uel ii. Solinus ī collectaneis: uel polihiſtore.
Tacius in arce ubi nunc ędes eſt Iunonis monetę:
qui anno quinto q̃ ingreſſus urbem fuerat a lauren
tibus interemptus eſt: ſeptima & uiceſima olym/
piade hominem exiuit: queo quiui: uel quii. Nęc ea
dem uocalis penultima in uerbis ſecundae coniu/
gationis ſaepe mutatur in. u. ut doceo docui: mo/
neo monui doleo dolui: quod ſimiliter eſt quando
in tertia uel quarta coniugatione patitur: ut rapio
rapui: aperio aperui. u. &. o. manent in principali/
bus ſyllabis poſitae imutabiles temporum quoq;
in quibuſdam: ut ruo rui: domo domui: doceo do
cui. Hoc quoq; obſeruandum eſt ꝙ nunq̃ in ſupra
dicto tempore poteſt geminari: neq; in principio:
neq; in fine ſyllabae: niſi quae a muta incipit: ut tō
deo totōdi: pendeo uel pendo pepēdi: diſco didici:
poſco popoſci: tūdo tutudi: pedo pepedi: tāgo teti
gi: cāedo cecidi: cado cecidi: fallo fefelli: prodo pro
didi: uendo uendidi: ex quo etiā apparet. ſ. uim ma
gis mutę obtinere a qua incipiens eſt geminata ſyl/
laba: S. ante mutam poſita inueniuntur duo quae
geminant ſyllabam in praeterito: ſto ſteti: ſpōdeo
ſpopondi. Antiquiſſimi etiam ſcindo ſcicidi dice/
bant: quod iuniores ſcidi dixerunt: ut in praeterito
perfecto uerbi oſtendemus: nec ſine ratione inueni
tur ante mutas geminatum cum. ſ. amittit uim
ſuam plerumque ſic poſita ante mutam. ¶ Vnde

nem & fungitur loco mutæ in multis locis. regula enim quæ dicit syllabam geminari incipientem a muta: ita intelligitur ꝙ incipit a muta uel ab affini mutæ. ¶ Nam & ante. n. Ostenso in parte ꝙ m se. fungitur loco mutæ: quia composita ante n communem facit syllabam: sicut & in hac dictione rhamnes: quæ genitiuum facit rhamnetis: & quia etiam dicit rhamnes is: uult comprobare per simile chremes tis: nō ideo ꝙ hic posita m ante n faciat cōmunem syllabam: licet quidam sic uelint intelligere. Iambica. Vere rhamnes & similia habentia m ante n faciunt cōmunem syllabam: Nam iambica sunt: idest habent primam breuem & ulti. longā. hic est finis. ¶ Quæ sic decli. Modo recurrit ad declinationem: nanq; duplicem habēt declinationem: ostēdit pro certo ea sic declinari, ut dixerat: constru. dixit Rhānes tis: ut chremes tis: quæ reuera sic declinātur ut dixi ꝑ hoc ostēdit cui declinationi sñia sua potius accedat: uel aliter bene dixi rānes tis: & chremes tis: quia iābica sūt. i. quæ sic declinantur: idest quæ habēt unā curtam declinationem: & aliam lon. curtam: ut rhamnes nis: lon. ut rhamnes tis: Non dicit iambica quantum ad pedem: sed per quandam similitudinem breuitatis. s. & lōgitudinis: nam uniuersaliter de omnibus habentibus huiusmodi declinationem non credendum ꝙ sint iambi.
¶ Quod. i. Vt m posita ante n sit cōmunis syllaba confirmatur hoc uersu callimachi τουσ μὲναμυησ. ¶ Et nūquā tamē. Alia affinitas inter m & mutas constru. in prædicto est similis m cum mutis: & in hoc ꝙ quāuis sit semiuocalis: unde uidetᷣ habere illud quod faceret aliquādo uocalem longam ante se: tamen nunquā patitur uocalem ante se longam in eadem syllaba ꝙ ante alias omnes semiuo. inuenitur: ut artem est exemplumq; e ante m corripiatur: sed hoc alia spē dicit: callide subdit: ut ostendat ꝙ e naturaliter producta sine m ut spes: dies fiat naturaliter correpta propter m. ¶ De inops inopis: Dicit quantum ad figuras & quantum ad elementa. ps. est unum elementum: ł secundum antiquos dicit hoc qui. ps. facientes duo ele. utebantur turpi sono idem est in celebs. Apparet igitur. Hactenus tractauit communes potestates litterarum: deinceps uolens tractare de propriis potestatibus uniuscuiusq; elementi: ut melius pateat superiora concordare inferioribus facit breuiter rememorationem omnium supra dictorum: ut ostendat se uelle transire ad aliud q̄ recapitulationem tullius uocat epilogum. addit etiam in hac recapitulatiōe quædam quæ superius non dixerat: sic infert quandoquidem litterarum: aliæ sunt uocales aliæ consonan. ergo apparet ꝙ elementorum alia & alia sunt eiusdem ge. i. idem sunt in ge. ut uocales & consonan. in hoc ꝙ sunt litteræ eandem potestatem habent: magis communem potestatem non potuit eis dare: & quia uocalibus supponuntur breues & longæ: ergo alia & alia quoquo modo inter se diuersa supponuntur eidem speciei: & quia consonantibus aggregantur simplices & duplices & quæ habent aspirationem: & quæ non habent: ergo alia & alia sunt eiusdem speciei: aspiratas hic non accipit nisi conso. quod datur intelligi per hoc ꝙ supplet & earum mediæ. Aliæ uero non dico aliæ a supradictis: sed iter se sunt affines per mutationem ꝙ superius dictum est uocales lon. & bre. & conso. & quæ habent aspirationem & quæ nō. Alia. i. diuersæ iter se: sūt tamē affines per cōiug. i. ꝑ cognationē naturalis soni quas ipse cōmemorat. Quod aūt dicit

nec secunda syllaba repetitur. M. quoq; geminatur: mordeo momordi: quę loco mutę in multis fūgitur. nam & ante. n. posita communem facit syllabam: ut ramnes rānetis: sicut cremes cremetis. Iābica enim sunt quę sic declinantur: quod callimacho quoq; auctore cōfirmatur in ętiis: sicut iam supradictum est hoc uersu τῶσ μενομήησ αρχέιοσ εφη ξενοσ ωλέσινα ινωή. Et nunquam tamen eadem āte se natura longam uocalem patitur in eadem syllaba esse: ut illam artem pupim illum rem spem diē. Cum alię omnes semiuocales hoc habent ut Mœcenas pęan: sol: pax: par. Pręterea sola hęc semiuocalis postponitur: quod mutarum est: ut smyrna: smaragdus: & ante liquidam: ut samnis. Et ꝙ ante s. posita in finali syllaba nominis more mutę interposita i facit genitiuum: ut hiems hiemis: uel ut inops inopis: celebs celibis. Apparet igitur ꝙ elemētorum alia sunt eiusdem generis: ut uocales & consonantes: alia eiusdem speciei: ut in uocalibus breues & longę & in consonantibus simplices & dupli ces quę habent aspirationem & quę non habent: & earum medię. Alię uero sunt sibi affines per cōmutationem: idest ꝙ inuicem pro se positę inueniuntur: ut breues & longę: quę habent aspirationem: & quę carent ea. Alię autem per cōiugationem: uel cognationem: ut. b. p. f. necnon. g. &. c. cum aspiratiōe siue sine ea. x. quoq; duplex similiter. d. &. t. cū aspiratione uel sine ea. Et cū his. z. duplex. unde sępe. d. scribentes. Latini hanc exprimunt sono: ut

x. duplicem esse affinē cū. c. & cū. d. ad/
ditio est: quia hoc nō dixerat supius cū. x
ponat̄ ꝓ. c. s. & ꝓ. g. s. iure dicit̄ affinis
cū. c. & . g. Similiter. d. & . t. cū aspiratio
ne & sine aspiratione sunt affines: & cum
his. i. d. & . t. est affinis. ideo. z. dicit̄ ha/
bere affinitatē cū utroq;: qa ꝓpe affinita/
tē habet cū. d. Et per. d. cū. t. hoc silr ad/
ditum ē: unde qa habet affinitatē cum. d.
lati. hanc. i. z. exprimunt duo dicētes me
rizies hozie: & tamen scribentes ibi. d.
¶ Antiquissimi quoq;. Sicut. d. scribūt &
proferunt. z. ita scribunt. z. & ꝓferūt. d.
ut medentius uel dicamus cōtrarium esse
prædicato q sicut. d. scribunt & ꝓferebāt
z. sic in medentius scribebant. z. & ꝓfe/
rebant. d. ¶ Quinetiam. Alia additio. s.
sit simplex habet cognationem cū supradi
ctis: quæ sūt duplices. s. cū. z. & . x. & ēt
cum. t. Patrisso hic ē. s. ꝓ. z. τὺ pro σύ.
hic est. t. pro. s. ξύμμαχος pro σύμμά/
χος. hic est. x. ꝓ. s. ita & ponunt rōni. x
pro. s. ut aiax pro aias. ¶ In uocalibus.
Vna dictio nō solum cōsonātes sunt affi
nes: sed etiam in uocalibus sunt affines. e.
cor. siue produc. cū ei diphthon: quæ ei:
diphthon. ueteres utebant̄ loco. i. longæ
ubiq;: nō ita debet accipi q nusq̄ ponerēt
i. longam: sed semp ei. sed ubicunq; habe
bant ei. diphthon. dimittebāt. i. & sic cō/
struc q. i. idest ei. ueteres utebant̄ loco. i.
longæ: & hoc ubiq;. i. nusq̄ cōmutantes:
quādo ei. diphthō. mutat̄ in. e. tunc. e. ꝓ
ducit̄: quādo subtrahitur. i. corripit̄ & nō
uocat̄ mutatio: sed abstractio. nunc autē
ubicūq; ponebant ei nos ponimus. i. lon
gam ul'. e. ꝓductā per ueram mutationē
sed tamē. e. mō producta modo cor. per
subtractionem corripitur: ut diximus.
¶ Et quia frequēter. Hucusq; epilogauit
quod dixerat quo facto ad singl'ares par
tes transit. cōstru. tot mutationes fiunt &
quia frequenter. &c. Pene dicit̄ ꝓpter. p.
quia non mutat̄: sed in ipsū alia mutātur.
quinq; modos mutationis ponit per casus
per tēpora per cōpositiones: per deriuatio
nes per translationes: quæ in mutatiōibus
annotanda sunt. apponit etiā postea sex/
tum secūdum antiquitatē: ut in legundū.
¶ A correpta. Incipit mutationes ostēde/
re a uocalibus & ꝓsequit̄ per singulas li t
teras: prima mutatio secundū tēpora: quā
do dicit armatus inermis: mutatio est per
cōpositionē. in marmorō mutatio est secū
dum translationē: in arula per de. ¶ Sciē
dū tamē. Dixi secundū ātiquos. i. mutari
i. u. ut carnufex ꝓ carnifex: sed hoc est cō
tra regulam. Nam omnia fere noia quæ
componunt̄ cum uerbis uel parti. nomina
tiui uel genitiui extremam syllabā mutāt

meridies hodie. Antiquissimi quoq; medentius di/
cebant pro mezentius. Quinetiam. s. simplex ha/
bet aliquā cū supradictis cognationē: ūde sæpe ꝓ
z. eā solemus geminatā ponere: ut patrisso ꝓ πα/
τρίζω pitisso ꝓ πιτίζω: massa ꝓ μάζα dores τὺ ꝓ σύ
unde nos quoq; tu pro σύ & te ꝓ σέ. Attici autem
θάλαττα pro θάλασσα: & ὀρέττα ꝓ ὀρέσσα & ἥττον ꝓ
ἧσσον & ξύμμαχος pro σύμμαχος. Romani etiam
aiax pro αἴας. In uocalibus quoq; sūt affines. e. cor
repta siue producta cum ei diphthongo qua uete/
res latini utebantur ubiq; loco. i. longæ. Nunc aūt
cōtra ꝓ ea. i. longam ponimus. uel e productam:
ut νεῖλος nilus καλλιόπεια calliopea χορεῖα cho/
rea. e. penultima modo correpta modo producta:
o. breuis: siue longa cum. u. ut bos βοῦς. Ebur ro/
bur pro ebor robor: & platanus pro πλάτανος. A
quoq; cum. e & . i arceo & coerceo: facio ificio: nec
non aliæ cum aliis: & quia frequenter hæ in omni/
bus pene litteris mutationes non solum per casus:
uel per tempora: sed etiam per figurarum composi
tiones: uel deriuationes: & translationes a græco in
latinum fieri solent necessarium ē earū ponere exē/
pla. a correpta conuertitur in productam: faueo fa
ui. In e correptam parco peperci: armatus inermis
In e productam facio feci: capio cepi. ꝓducta quo
q; a in e productam inuenitur halitus anhelitus. In
i correptam amicus inimicus. In o etiam μάρμαρον
marmor. In u salsus insulsus: ara arula. e. correpta
transit in productam: lego legi. In a ut sero satus:
reor ratus. In i moneo monitus: lego diligo. In o te
go toga. Antiqui quoq; amplocti pro amplecti di
cebant & animaduorti pro animaduerti In u ut te
go tugurium. Et apud antiquissimos quotienscūq;
n. d. sequunt̄ in his quæ a tertia cōiugatōe nascunt̄
loco e: u scriptū inueniemus: ut faciundū: legundū
dicundū: uertundū pro faciendū legendū dicendū
uertendum. I transit in a ut genus generis generati
paulus pauli paulatim. In e fortis forte: sapiens sa
pientis sapiēter. In o patris patronus: & patro uer
bum: olli pro illi: saxi saxosus: In u carnis carnufex
antiqui pro carnifex: ut lubens pro libens: & pessu
mus pro pessimus. Sciendū tamen ē q pleraq; no
mina quæ cum uerbis siue participiis componunt̄

in.i.correptam.constru.quãuis.i.mutetur in.u.tamẽ secundũ hanc regulam debet fieri carnifex:uel noĩatim mutant ex syl.in.i.correptam:ut arma armipotens:post addit uel extremã syllabã genitiui:ut arma armipotens:uiri uiripotens:extremã syllabam dicit mutari uel totam uel secundũ partes.Illa cõponũtur cũ participiis quæ formam retinent participiorum:ut armipotens.Illa cum uerbis quæ formã non retinent participiorum:ut homicida:& qa nõ retinent formã uerbi:est deriuatio per compositionẽ. patricida tamẽ quod est deriuatiuũ a cedo cõponitur:ex cedo homicida similiter:quia si cida:remaneret uerbum in cõpositione uel inte. uel cor. cũ ipse ibidẽ significaret quod hẽt significatio uerbi.In pficio uero q̃uis uerbũ sit corruptũ.i.ficio.tamen quia naturã uerbi retinet.i.cum tẽpore significare dicitur ibi uerbũ cõponi. ¶ Fidis fidicen.Fides.n.plurale ẽ cuius singulare est fidis.& hoc põt probari per diminutiuum quod facit fidicula.si enim fides in singulari diceret diminutiuum esset fidecula:ut uulpes ulpecula.cõtra eos hoc dicit qui uolebãt fides esse singulare uel in eadem sententia põt esse hic alia regula:quæ in multis libris est:fides ẽ plura.cuius singulare est fidis.unde & diminutiuum fidicula facit fidicen.In tibicen tota extrema syllaba.a.scilicet mutatur in.i. ¶ Quod in alia.Scilicet ut.i.ꝓducta sit non inuenies in alia cõpositione huiusmodi.i.ex nomine & uerbo uel participio:uel in his quæ cõponuntur a cano canis. ¶ Viri uiripotẽs.Mutatio secundũ tẽpus:quia cum in uiri.i.haberet duo tẽpora unum per dis in uiripotẽs.in patricida mutatur is in.i.ideo a patre uel a pari:uel a parente componi põt:quia qui ciues & parẽtes.i.quoslibet cognatos cædit parricida uocatur. ¶ Artis artifex.His continet carnis carnifex.Pauca sunt. hic apponit ea pro quibus dixit pleraq;:auceps dicerem facere auiceps:& mentecaptus mẽticeptus.& augur.auigur.& similia ab aue composita:& quæ ex duobus noĩatiuis compo.hic non excipit respublica:qa non pertinet ad prædictã regulam:sed ea tantum quorum alterum est participium:ut iusiurandum debet facere secũdum supra dictam regulã iuriiurandũ ¶ O aliquot Hæc erat quædam potestas & mutatio o.quia quia eo carentes ponebant loco eius.u.secundũ antiquos mutatur.o.in.e.quia dicebant cõpes.ubi modo dicimus cõpos.ĩ quo.s.in hoc quia nos ponimus.o.ubi antiqui ponebant.e.seqmur æoles qui poũnt o ꝓ e.ut ὀλοῦντα ꝓ ἐλοῦντα ¶ Et pleraq;.Alia quæ apud græcos ter.uo.in os &c.pleraq; dicit propter illa quorum pen.desinunt in consonante quæ mutãt.o.ĩ e.ut menandros menander ¶ Multa.Ostẽdit in finalibus syllabis o mutari in u.mõ uult ostẽdere quod secũdũ ueteres etiam ĩ prin.mutatur:ut cõchin ꝓ cunchin & ĩ medio:ut acherunte ꝓ acherõte. Excẽplificat etiã de fine.angustoq; fretu. ¶ V quoq; sicut o:Quibusdam non erat in usu:sed ꝓ eo.ponebatur.u.ita etiã.u.qbusdã nõ erat

noĩatiui mutãt extremitatẽ syllabæ in.i.correptã:ut arma armipotẽs homo homicida:cornu corniger:stella stelliger arcus arcitenẽs:fatum fatidicus aurum aurifex cã causidicus:luctus luctificus.cornu cornicen:tuba tubicen:fidis fidicen.fides plurale cuius singulare fidis est unde ẽt diminitiuum fidicula:tibia tibicen pro tibiicẽ Tibia.n.a in.i.debuit mutare ut supra dictũ ẽ unde ꝓ duabus.i.breuibus una lõga facta ẽ quod ĩ alia huiscemõi cõpositione non inuenies:uulnus uulnificus.magnus magnificus:amplus ãplificus.fructus fructifer:opus opifex.Vel genitiui ut uir uiri uiripotens:par paris parricida quod uel a pari compõitur uel.ut alii dicunt:a patre.Ergo si est a pari.r.euphonię cã additur.Sin a patre.t.in.r.cõuertitur.qbusdã tamen a parẽte uidetur eẽ cõpositũ & ꝓ parẽticida ꝑ syncopã & cõmutationẽ.t.i.r.factũ parricida:lux quoq; lucis lucifer:flos floris florifer:sacer sacri sacrificus frater fratris fratricida:soror sororis sorricida:ars artis artifex.Pauca sunt q̃ hãc nõ seruãt regulã:ut auceps aues capiẽs:mẽs mẽtis mẽtecaptus:augur augustus & similia:& q̃ ex duobus noĩatiuis cõponuntur.sed ea cũ de figuris dicemus latius tractabimus.O aliquot Italię ciuitates teste Plinio nõ habebãt.sed loco eius ponebãt.u.& maxime umbri & tusci.O trãsit ĩ.a.ut creo creaui.In.e.ut tutor tutela:bonus bene γονῦ genu πoῦσ pes Antiqui cõpes pro cõpos in quo æoles seqmur.Illi.n.ἐλοῦντα ꝓ ὀλοῦντα dicũt.o cõuertitur ĩ.i.uirgo uirginis.In.u.tremo tremui:huc illuc ꝓ hoc illoc.Virgilius ĩ octauo.Hoc tũc ignipotẽs cęlo descẽdit ab alto.Et pleraq; q̃ apud gręcos noĩatiuũ ĩ os terminãt.o.in.u.cõuertũt apud nos.ut κῦροσ cyrus:σπονδεῖοσ spõdeus:κῦπροσ cyprus:πέλαγοσ pelagus Multa pręterea uetustissimi ẽt ĩ principalibus mutabãt syllabis:gungrum pro grongrũ:chũchin pro chonchin huminẽ pro hominem proferentes:funtes pro fon-

tes. Vnde Lucretius in primo libro: Angustoq; fre
tu rapidũ mare diuidit undis pro freto. Idem in ter
tio atq; ea nimirum quæcunq; acherunte iacentem.
In eodem. Nec tityon uolucres ineunt acherunte ia
centem. Q uę tamen a iunioribus repudiata sunt
quasi rustico more dicta. V quoq; multis Italię po
pulis in usu non erat sed econtrario. o. Vnde Ro-
manorum quoq; uetustissimi i multis dictionibus
loco eius. o. posuisse inueniũtur: poblicum pro pu
blicũ quod testatur Papyrianus de orthographia.
polchrum pro pulchrum: colpam pro culpam di-
centes: & hercolem pro herculem: & maxime digã
ma antecedente hoc faciebant ut seruos pro seruus
uolgus pro uulgus: dauos pro dauus. Transit. n.
in. a. ut ueredus ueredarius. In. e. pondus põderis
deierat peierat pro deiurat peiurat: labrum labellũ
sacrum sacellum. Antiqui auger & augeratus pro
augur & auguratus dicebant. In. i. cornu cornicen:
arcus arcitenẽs: fluctus fluctiuagus: cursus uel cur
rus curriculus uel curriculum. In. o. nemus nemo-
ris ebur eboris: robur roboris. Ponitur hęc eadem
littera in gręcis nominibus modo loco. o. diphthõ
gi: ut musa pro μοῦσα pro. o. correpta: ut Home-
rus pro ομηρος pro eadẽ pro ducta: ut fur pro φῶρ
sicut econtrario pro βοῦσ bos modo pro. i. longa.
ut μῦσ pro mus modo ꝓ correpta: ut πορφῦρα pur
pura. In plerisq; tamen ęoles hoc facimus secuti. Il
li. n. θουγατηρ dicunt pro θῦγατηρ corripientes: uel
magis. y. sono. u. soliti sunt pronunciare. Ideo
q; ascribunt. o. non ut diphthongum faciãt ibi. sed
ut sonum. y. ęolicum ostendant: ut καλλιχοροῦχο-
ονσοσ σῦριασ θοῦγατηρ. Quod nos secuti. u. mo-
do correptam modo productam habemus quãuis

in usu: sed pro u ponebatur o & hoc secundum eos erat quædam potestas & mutatio. ueredus. i. auriga. & ẽ
compo. ex ueho. & rheda. ueredarius est possessiuum: & res ueredi: ut ueredarius equus. Currus & cursus ha
bent idem di. dubii ge. ut hic curriculus: & hoc curriculum. Terentius. curre curriculo ꝓ cursu sunt quos cur-
riculo puluerem olympicum pro curru: ponitur hæc eadem in loc. oῦ diphthongi: ut musa pro μοῦσα &c. si-
cut econtra. o. produc. pro. u. produc. ut bos pro βοῦσ hic oῦ. non est diphthon. sed oy. scribitur ad signifi-
candum. u. modo pro. i. longa: ut mus pro πῦσ quandoq; pro. ῦ. littera: ut purpura pro πορφῦρα. In ple
risq;. Dixit quia posuit u longam pro i lõ
ga: ut mus pro mis: & u breuem pro i bre
ui: ut purpura pro porphyra: & de hoc ad
ducit æoles auctores. Sed cũ i utroq; imi
temur æoles non dat exemplum apud eos
de hoc q ponebant u longam pro i longa
quia ibi nullum mirum inueniebatur: sed
de alio tantum. s. quod ponebant u breuẽ
pro i breui. quia ibi quoddam mirum ui-
deri poterat. Aeoles eni ubi nos scribimus
u scribunt oy. has figuras ad designandũ
u & quia oy uidetur in scriptura semp esse
diphthõgus quæ producta est: uidet etiã
u semper debere ꝓduci quod nõ est. Hac
tamen occasione scribebant oy pro u quia
cum per y scriberent i & u ad differentiam
addiderunt o cum y ut tunc y intelligeret
significare u quia mirum uidetur q pro i
breui u ponatur correpta: cum ꝓ oy. scri
batur u sicut diximus: quia corripiẽdo oy
uidentur corripere diphthongõ: sed cum
per oy similiter scriberent u productam il
li qui putabãt oy ẽe diphthõ. productam
uiderent non curabatur: ideo placuit ei tã
tum ponere exemplũ de u breui. cõstruc.
ponimus pro y longa u lõgam: & ꝓ bre
ui breuem: tamen non nostra auctoritate
sed secuti æoles hoc facimus: ut i plerisq;
aliis sumus secuti. & exemplificat de uno
s. quia ponũt u breuem pro i breui. Illi
enim. Vere sumus secuti æoles in hoc. nã
illi dicunt θουκατηρ ubi alii dicunt θῦκα
τηρ. s. u scriptam per oy. ponunt ꝓ ῦ cor
repta. Aeoles dico sic corripientes. i. ui
si corripere oy diphthon. uel magis cor
rectio est: quasi diceret non corripiunt oy
diphthon. sed hãc figuram y scribunt ad
designandum u & o præponunt causa dif
ferentiæ. hæc est summa & huic sententiæ
sic adapta litteram: quia ubi dicendũ esset
æoles soliti sũt scribere y grecũ loco u po
nit istud soliti sunt pronunciare y in sono
u & sit y græcum q pronunciatur nomen
y figuræ quæ scribitur ad significãdum u
uel pronunciare intellige pro scribere. Et
est dicere y scribebant & u pronunciabãt.
quare ergo diceret aliquis ponebant o cũ
y. Respon. ideo scribebant o cum y græ
cho non ut diphthon faciant. s. ut per
oy uelint significare diph. sed ut ostendãt
sonum y græcum q y habet apud eoles.
s. q y u aliquando designat ne si. y. simpliciter scribatur. i. latinum esse putetur. In hoc exẽplo debemus u bre-
ue habere scriptum per oy. ut θουκατηρ. ubi uero u producta ꝓ i ponatur apud æoles non dat exemplũ: quia
hoc mirum non est. Quod nos secuti. s. q æoles ponunt u breuem pro. i. breui q iam ostensum est: & q ipsi

ponunt.u.longã pro.i.longa: quod tamẽ præostensum non est: quia satis constat habuimus.u.productam modo pro.i.produc.modo pro.u.cor.pro.i.correpta quãuis u uideatur habet e sonum oy: quantũ ad scripturam æolum.nostrum u & u æolum idem est quantum ad elementum: sed quantum ad scripturam differens & ideo de nostro facit eandem aduersationem q̃ de æolico u. Quæritur cum quibusdam locis hac simplici figura y designetur u cur in aliis locis suprapositæ figuræ præscribebatur o ad designationem u quod facile soluit. Si secundum diuersos factum esse intelligatur. quidam.n.attendentes: quia hac simplici figura designetur: indifferenter.i.&.u.huic figuræ. y. ut dictum est.o.ascribunt non ut diphthon. faciant: sed ut determinate elemẽtarium sonum u designantes confusionem deuitent. Alii uero breuitate gaudentes: confusionem quoq; cum eis uitantes hac sola figura y puncto supposito u signant: hoc tamẽ ex auctoritate nõ habemus. Pro o quoq;. De cõmutatione illa qua.u.productã pro i producta: & y correptam pro i correpta latini ponebant auctores adduxit græcos.s.æoles. modo aliam cõmutationem.s.q latini u pro o ponebãt: ut Homerus pro homeros: auctoritate uult confirmare græcorum. Græcos quidẽ istos apparenter possumus intelligere æoles.q ubi alii græci dicũt priamos. pelion dicũt priamus: & peleum. construc. nos ponimus o pro u græci quoq; frequenter solent ponere oy. idem u pro o ut οὖρος pro ὄρος. νοῦσος pro νόσος. V tamen. Quãuis u uideatur habere sonum oy. propter scripturam tamen u corripimus ubi mutamus o in u ideo facit aduersationem: ut diximus q nostrum u & u æolum idem est q̃tum ad elementum & si ipsi uidebãtur corripere oy. diphthon. dicendo priamos. & nos dicẽdo priamus quia priamos & priamus eodem modo enunciant. Hoc idẽ Plerũq; dicit propter arguo. S. quoq; antecedẽte idem patitur.i.amittit uim suam ut suadeo trissyllabum sæpe dicit: quia est quando idem uerbum inuenitur tetrasyllabum: quod quibusdam non placet. Similiter pelyi. Hic u amittit uim suam: quia est dissyllabum apud eosdem æoles: & dicitur quasi peli. & quia posset esse dissyllabum & tamen haberet uim suam: quia faceret diphthon. determinat cum oy. non est diphthon. in hac dictione.i. in pelyi. sed alibi non negat.yi.esse dyp. quia dicturus est in sequenti. A nauta. A nauta dicitur nauita. alii autem uolunt dicere a nauita nauta. per syncopam sed non est ita. quia græci dicunt ναύτης. unde nauta. & inde dicitur nauita. per interpositionem. In conso. In conso. quoq; accedit ad cõmutationem consonantium: non solum fiunt multæ mutationes in uoca. sed etiam similiter multæ in cõso. sed præmittit quasdam differẽtias sonorum ipsarum consonantium anteq̃ ueniat ad cõmutationẽ: uel dicamus quia large hic accipit quãlibet litteræ uariationẽ ut quando proferuntur exiliter: quando aperte: quando mediocriter. sol. est exemplum de fine dictionis de silua: fine syllabæ flauus: de cõsonante præposita.l.litteræ. Pauxillũ Hic dicit.l.mutari cum in diminutiuis dicturus sit q.x.non interponatur: sed hoc non est contrarium. Sic eni

uideatur οὖ. diphthongi sonum habere. Pro o: quoq; οὖ. solẽt frequẽter ponere græci οὖρος pro ὄρος νοῦσος pro νόσος dicentes: quod nos frequenter habemus ĩ finalibus maxime syllabis: ut Priamus pilus peliũ. u: tamen corripientes Est quãdo amittit uim tã uocalis q̃ consonãtis: ut cũ iter.q.& aliã uocalem põitur: sicut iã cõmemorauimus: ut quis quã. hoc idẽ patitur etiã iter.g.& aliquã uocalẽ: ut sanguis. s. quoq; antecedẽte & sequẽte.a.uel.e. hoc idem sępe fit: ut suadeo suauis suesco suetus: quod apud æoles quoq;. ῦ. sæpe patitur & amittit uim litterę ĩ metro: ut σαπφο αλλα τυίδε ελθετε ποτίσα τερωτα similiter πηλυι dissyllabũ ĩuenit apud eosdẽ cũ οὖ nõ est diphthongus. Est quãdo trãsit in cõsonantẽ idẽ.u.ut ναύτης nauta nauita: gaudeo gauisus sicut ecõtra a consonante trãsit in uocalem ut supra diximus: caueo cautus: soluo solutus: faueo fautor uoluo uolutus: sępe.u.ĩter ponitur inter.cl.uel.cm in græcis nominibus: ut ἡρακλῆς hercules ασκλήπιος ęsculapius & antiqui αλκμήνη alcumena αλκμαίων alcumęon. In cõsonãtibus quoq; multę sunt similiter commutatiões. L. triplicẽ ut Plinio uidetur sonum habet exilẽ quando geminatur secundo loco posita: ut ille Metellus plenũ quãdo finit nomina uel syllabas: & quãdo habet ante se in eadem syllaba aliquã consonantẽ ut sol: sylua flauus clarus: mediũ autem in aliis: ut lectus lecta lectum. l. transit in.x.ut paulum pauxillum: mala maxilla: uellum uexillum. In.r.ut tabula taberna. M. obscurum in extremitate dictionum sonat: ut templum: apertum. in principio: ut magnus mediocre: in mediis ut umbra. Transit i.n.& maxime.d.uel.t.uel

x.aſſumitur ubi l in ipſã mutetur:uel poſ/
ſumus dicere priſcianum ſecundum diuer
ſos auctores dixiſſe. Taberna dicitur a ta
bula:quia ſolebant ibi mercenarii ſuper ta
bulas exponere merces ſuas : & locus ubi
hoc faciunt proprie dicitur taberna.
¶M ſonat obſcurum. M ſonat obſcurũ.
i.parum in extremitate dictionum aper/
tum.i.multum in prin.in medio ſonat me
diocriter.ideo dicit maxime d uel t uel c
uel q ſequentibus mutari m in n quia cu/
iuſcunq; dictionis fiunt terminales muta/
tur in n ſequentibus iſtis in compoſitione:
ſed ſequente f iam præpoſitione mutatur i
n anfractus in aliis non mutatur ſequen/
te f ut circũfero.¶Am.n.Bene dico ꝙ in
anceps m mutatur in n.Am enim præpo/
ſitio & cætera.ideo ſic determĩat: qa aliæ
dictiones non mutant m ſequente f.
¶Necnon in amburo.Ideo hic ponit per
ſe:quia in iſtis m non intercipit b proprie:
quia in com.m.non eſt naturaliter ĩmo n
quæ mutatur in m propter b ſed in ambi/
tus dicitur m proprie ĩtercipere b. quia ibi
eſt naturaliter.Intercipere dicit quando ĩ
ter ſe & uocalem m ſumit b.¶In metro.
Plerũq; d.quia uetuſtiſſimi non ſubtrahe/
bant eam ſemper.¶Poteſt tamen. Licet
dixerim in omnibus compoſitis iſtis n trã
ſire in g.tamen poteſt in quibuſdam eoꝝ
uideri adempta per conciſionem : & hoc
ideo quia in ſimpli.& cætera.¶Et ſequẽ
te g uel c.Aliam poteſtatem eius oſtendit
ſimiliter agceps.agchora adhuc ſunt hic
uerba uarronis continuata.non enim pri/
ſciãus ex parte ſua diceret ſimiliter agceps
cum ſuperius illud idem poſuiſſet : uel poſ
ſunt eſſe uerba priſcia.& repetit ut addat
ſ.agchora.¶In hac.Reddit cauſam qua
re.r.ſequente n mutetur in r.quia inſtru/
menta uocis formande de ſimili uoce ad ſi
milem uocem tranſeunt facilius q̃ de diſſi
mili.¶Sed terminationem. In o produ/
ctam penul.in obliquis.ſimo.ſimonis &
ſimilia:ſed terminationem in on.corripi/
unt.Nos abicimus.n.ĩ græcis : ſicut ip/
ſi græci addunt.n.in latinum:ut pro cato
dicunt caton. R ſine.In latinis dictio/
nibus non aſpiratur.r.ſed in græcis tantũ
non in fine ſed in prin.dictionis uel in me
dia dictione ſi eſt geminata Rhenus licet
ſit latinus fluuius tamẽ eſt græcum nomẽ
orthena nomen eſt ciuitatis uel terribilis:
quæ nunc ofrbena dicitur & aſpiratur.r.
media:quamuis non geminatur quod eſt
contra regulam.¶Verſus dicitur a uerto:
unde dicitur domus uerſa. i. mundata &
a uerto:ſed quantum ad uerto non muta
tur.r.in.ſ.immo.t.Sed in metro duobus
modis amittit.ſ.inde ſuã in metro : & qa

c.uel.q.ſequentibus:ut tam tandem:tantum tan/
tundem:idem identidem:num nuncubi.& ut Pli/
nio placet nunquis nunquam anceps pro amceps.
Am enim præpoſitio.f. uel.c. uel.q.ſequentibus ĩ
n.mutat.m.ut anfractus:anciſus anquiro.Vocali
uero ſequente ĩtercipit.b.ut ambitus.ambeſus am
buſtus ambages:necnon etiam in comburo com/
buſtus idem fit.Finalis dictionis ſubtrahitur.m.ĩ
metro plerunq; ſi a uocali incipit ſequens dictio:ut
Illum expirantem tranſfixo pectore flammas.Ve/
tuſtiſſimi tamẽ non ſemper eam ſubtrahebãt.En/
nius in.x.annalium. Inſignita fere tum milia mili
tum octo duxit delectos bellum tolerare potẽtes.
N.quoq; plenior in primis ſonat:& in ultimis par
tibus ſyllabarum ut nomen ſtamen.Exilior in me/
diis:ut amnis damnum: tranſit in.g.ut agnoſco i/
gnauus.ignotus ignarus ignominia cognoſco co/
gnatus poteſt tamen in quibuſdam eorum etiam
per conciſionem adempta uideri.n.quia in ſimpli/
cibus quoq; poteſt inueniri per adiectionem.g.ut
gnatus gnarus & ſequente. g.uel.c.pro ea.g.ſcri/
bunt græci.Et quidam tamen uetuſtiſſimi aucto/
res Romanorum euphonię cauſa hoc bene facien/
te:ut agchiſes agceps aggulus aggens:quod oſten
dit Varro.i.de origine linguę latinæ his uerbis.Ag
gulus aggens agguilla iggerunt.In eiuſmodi grę/
ci & actius noſter binam.g.ſcribunt: alii.n.&.g.
quod in hoc ueritatem facile uidere non eſt. Simili
ter agceps & agcora.Tranſit etiam n in.l.ut unus
ullus nullus: uinum uillum catena catella.bonus
bellus catinum catillum.Similiter collega colligo:
illido collido.Tranſit etiam in.m.ſequentibus.b.
uel.m.uel.p.auctore Plinio & Papyriano & pro/
bo ut imbibo imbellis imbutus immineo immitto
immotus improbus imperator impello. Similiter
in græcis nominibus neutris in on deſinentibus πα
λλαδιον palladium πήλιον pelium tranſit etiam
in.r.ut corrigo corrumpo irrito:hanc autem muta
tionem litterarum ſciendum eſt quadam naturali
fieri uocis ratione propter celeriorem motum lin/
guæ labrorumq; ad uicinos facilius tranſeuntium
pulſus.Tranſit ſupradicta conſonans.n.etiam in.
s.ſcindo ſciſſus:findo fiſſus:in.t.canis catulus:in.

c.ecquid pro enquid. Expellitur. n. a grecis i ῶν deſinentibus. cum in latinam tranſeant formam ut demipho: ſimo: leo. draco: ſicut econtra additur latinis nominibus in. o. deſinentibus apud grecos. ut ΚΙΚΕΡΩΝ ΚΑΤΩΝ pro Cicero Cato. Tranſit in. u. conſonantem ut ſino ſiui: ſterno ſtraui. R. ſine aſpiratione ponitur in latinis in græcis uero principalis uel geminata in media dictiõe aſpiratur: ut rhetor rhodus pyrrhus tyrrhenus orrhena. pro quo nunc oſrhena dicentes aſpirationẽ antiquę ſeruant ſcripturę. Tranſit in. l. ut niger nigellus umbra umbella in. s. ut arbos pro arbor odos pro odor. Plautus in captiuis. Quorum odos ſubbaſilicanos omnes adegit in forum. uerror uerſus. in duas. s. uro uſſi: gero geſſi. in u conſonantem. tero triui: ſero ſeui. in n. ęneus pro æreus. S. i metro apud uetuſtiſſimos uim ſuam frequenter amittit. Virgilius in. xi. ęneidos. Ponite ſpes ſibi quiſq;. Idem in duodecimo inter ſe coiiſſe uiros: & decernere ferro. Ne autem cõiunctione ſequente cum apoſtropho penitus tollitur ut uiden ſatin uin: ꝓ uideſne ſatiſne uiſne. Nec non etiam in græcis nominibus as uel es terminantibus plerunq; tollitur cum ſint primæ declinationis: ut getha birrhia phędria chęrea poeta quoq; ſophiſta ſcytha cithariſta in quibus etiam. es. producta in. a. correptam conuertitur. Tranſit hæc eadẽ in. m. ut rurſum pro rurſus dimminuo pro diſminuo. Terentius in adelphis. Dimminuetur tibi cerebrum. In. n. mutatur. ſ. ſanguis ſanguinis. In. r. flos floris: ius iuris: curſus curriculus uel curriculũ in. x. aiax pro aias & piſtrix pro piſtris: ĩ quo ſequimur dores illi. n. ορνιξ ꝓ ορνισ i. d. cuſtos cuſtodis: pes pedis præſes præſidis palus paludis. In. t. nepos nepotis uirtus uirtutis ſamnis ſamnitis. In. u. conſonantem bos bouis. Sępe pro aſpiratione ponitur in his dictionibus quas a grecis ſumpſimus: ut ſemis ſex ſeptem ſe ſi ſal. Nam hemis hex hepta he hi hals apud illos aſpirationem habent in principio. Adeo autem cognatio eſt huic litterę ideſt. s. cum aſpiratione quod pro ea in quibuſdam dictionibus ſolebãt boetes idem pro. s. h. ſcribere muha pro muſa dicẽtes: huic. ſ. pręponitur. p. & loco. ψ. grææ fungitur: ꝓ qua claudius Cæſar antiſigma

patitur corripi præcedentem uocalem: & quia per ſynalimpham excluditur. Ne autem ſequente cum apoſtropho: non tamẽ liqueſcit. ſ. ſed penitus tollitur. ut. uidẽ. & cætera. Apoſtrophus ẽ figura illa quæ ſupponitur in uiden. quaſi dimidius circulus quam ſignificat. n. retorqueri ad priorem ſyllabam. ¶ Nec non. Ideo determinat ita cum ſint primæ declina. quia in nominibus tertiæ declinationis non tollitur. ſ. ut pallas archas. plerunq; dicit propter æneas. anchiſes in quibus non tollitur. ſ. quãuis ſint primæ declinationis geta. birria. phedria. chærea. ꝓ getas. birrias. phedrias. chæreas. poeta. ſophiſta. cithariſta pro poetes. ſophiſtes cithariſtes. In quibus i. ĩ quattuor ultimis quæ apud græcos terminantur in es: e producta mutatur in a. correptam. ſanguis ſanguinis. hic dicit. ſ. in u. mutari: & alibi dicit interpoſita ni. facere genitiuum quod ſic ſoluitur ꝙ ſecundum diuerſos illud dicat uel ĩterpoſita ni. eſt quia ĩter. ſ. finalem genitiui & gui. ponitur ni. quæ in nominatiuo erant continua. ita tamen ut. ſ. finis uoci mutetur in ni. uel mutatur. s. in. n. quantum ad locũ quia ĩ quo loco prius erat. ſ. modo eſt. n. uel in libro eſt ſannis ſannitis. in quo dicit ſ. mutari in. t. In bos bouis. ſ. mutatur in u. & u. tamen dicitur ĩterponi: quia cum prius non eſſet ibi. u. ita placuit interponi ut. s. in. u. mutaretur. græci dicunt i οὐ. & mutata h in ſ. debemus dicere ſi. ſed ad differentiam ſi. coniunctionis mutato ordine dicimus iſ. & ita de illo nominatiuo hi. facimus hoc pronomen is cius de genitiuo ãt eius. i. oy facimus ꝓ nomẽ qđ caret nominatiuo ſ. ſui. ſed mutata aſpiratione in. ſ. & . o. in. u. ¶ Adeo autem. Sicut nos ponimus. ſ. pro. h. ita boetes ponunt. h. pro. ſ. ut muha. pro muſa.

¶ Hinc præponere. p. Hactenus eſt locutus de elemento: ſed modo gratia elementi loquitur de proprietate ipſius figuræ. Eſt autem ſciendum ꝙ hic duo ele. pſ. uel bſ. prius ponebantur coniuncta in dictionibus ubi modo ponitur pſi. ψ. ſed qa minus turpiter ſonabant illa duo el. inuenerunt græci in naturali locutione aliud elementum melius ſonans: & affine illis duobus cui proprium nomen & figuram propriam inuenerunt. ſ. ψ. quæ loco pſ. uel bſ. latini ſimiliter el. a græcis aſſumpſerũt & poſuerunt illud ubi prius ponebãt hæc duo el. bſ. uel pſ. ſed nec figuram græcorum nec nominum aſſumpſerunt nec figuram propriam fecerunt. ſed duas illas figuras pſ. uel bſ. dimiſerunt ad ſignificandũ illud elemẽtum. & quia pſ. hic duo el. melius ſonant q̃ bſ. ideo etiam illas figuras. ſ

pſ.ad ſignificandum.ψ.ubiq; ponunt nisi in fine quarundam dictionum. Con.ſ.ita mutantur:ut dixi hu ic figuræ.ſ.præponitur.p.& fungitur loco.ψ.grææ.i.significat idem el.ꝙ ψ græca non duo ſicut prius pro qua.i.pro quo el. ſignãdo: uel pro qua figura.i.ut idem ſignificaret quod figura illa cæſar uo.ſc.antiſi.hac .i.tali figura.ↄc.& dicitur antiſigma: qa ibi eſt ſigma cõtra ſigma.ſed nulli auſi ſunt mu.au.ſe.i.figuras pri us ſcriptas ad duo el.ſignificanda dimiſerunt ad illud unum ſignificandum. ❡ Quamuis. Noluerunt mutare ſcripturam quãuis ratio eſſet ut mutarent:quia el.erat diuerſum & rationabiliter inuentum. ❡ Nam multo. Vere non ſine ratione:quia molliorem i.ſuauiorem ad audiendum & uo.i.uelociorem ad pronunciandum ſonum habet hoc elemen.ꝗ illa duo. ❡ Hæ tamen. Hic terminat ubi bſ.& non pſ.debent ſcribi pro ❡ Con.quamuis dicam ꝙ ψ melius ſonat ꝗ pſ.uel bſ.unde datur intelligi ꝙ etiam .b.&.ſ.ponuntur pro ψ.tamen non alias in fine nominatiui ſupple debẽt poni pro ψ hæ figuræ bſ.niſi in fine nominatiui ꝙ facit genitiuum ĩ bis.propter abs & obſcenus terminamus: ita alias in fine nominatiui:uel poteſt dici abſolute ꝙ nunquam ponitur iure bſ.pro ψ.niſi in fine nominatiui:quia ab.& ob.tantum dicebatur:ſed poſtea.ſ.eſt addita uel etiam ſi in abs.naturaliter ſit.b.&.ſ.pro.ψ.tamen bene poteſt ſic legi.in alio loco non ponitur.b.&.ſ.pro ψ niſi in fine:ſubaudi ſimile & niſi in fine ſubdc.ſ.in fine nominatiui talis nec determĩat nec negat:quin alio loco ponãtur in fine pro ψ ſed in principio nõ. ❡ Sicut ergo. Quãdoquidem mollius ſonat & uolubilius ꝗ p.&.ſ.uel.b.&.ſ.ergo ſonat melius:& ſic ſonat ψ melius ꝗ.p.&.ſ.uel.b.&.ſ.ſicut melius ſonat.x.ꝗ.c.&.ſ.uel ꝗ.g.ſ.hanc ſimilitudinem puto inducit quatinus oſtendat ut ſicut apud bene ſentientes.x.accipit diuerſũ el.a.g.&.ſ.uel.c.&.ſ.ita ψ.a.bs.uel.pſ.diuerſũ el.debet ĩtelligi ꝗuis pſ.uel bſ.poſtea ponantur. Et.x.ꝙ in hoc ꝙ dixi habet ſimilitudinem.x.&.ψ.ſed in hoc diſſimile eſt ꝙ.x.aſ.& el.& figuram.ψ.uero non aſſumpſimus hoc tãtum ad figuram referendum eſt el.n.habemus. ❡ Sed quantum. Vult reddere cauſam quare pro ψ melius ponatur pſ.ꝗ bſ.quia ipſa el.pſ.habent affiniorem ſonum cum ψ ꝗ ſit ſonus bſ.conuenientius enim eſt:ut illæ figuræ ꝗ antea molliora el.ſignificabant.modo hoc mollius el.ſ.ψ.ſignificent. Sic iunge.dixi pſ.uel bſ.poni pro ψ ſed rectius poneretur pſ.pro ψ.ꝗ bſ.quia quantum expe.eſt.ψ.ꝗ pſ.illa duo elementa tantum pſ.illa duo ele.fuerunt expeditiora ꝗ bſ.illa duo elementa:& quia expeditiora ſunt.ideo non irrationabiliter & cætera. Hæc tria nomina nix.nox ſuppellex:contra regulam uidentur declinari.cum enim nominatiuus eorum in.x.deſinat exigit regula declinatiõis ut genitiuus eorum in gis uel cis.terminetur.ſupellectile erat nomen ſupellectilis apud antiquos. ❡ Et ſciẽdum. Proprietatem.x.ele.oſtendit per ex præpoſitionem contra conſuetudinem græcorum:nam græci nunquam uolunt ponere.x.ſequente.ſ.immo mutant.x.in.c.ecſtaſis:ἐκστασις. ❡ Melius ergo. Quia græci.ſ.ſequente nunquam.x.po

ↄc hac figura ſcribi uoluit:ſed nulli auſi ſunt antiquam ſcripturam mutare:quanuis nõ ſine ratione hæc quoq; duplex a grçcis addita uideatur. nam multo meliorem:& uolubiliorẽ ſonitũ habet.ψ.ꝗ.ps.uel.bs.hæ tamen.i.bs.non alias debẽt poni ꝑ.ψ.hoc eſt in eadem ſyllaba cõiunctę:niſi in fine nominatiui.cuius genitiuus in bis deſinit:ut urbs urbis:cælebs celibis.arabs arabis. Sicut ergo.ψ.melius ſonat ꝗ.ps.uel.bs.ſic.x.etiam quam.gs.uel.cs.&.x.quidem aſſumpſimus.ψ.autem non. Sed quantum expeditior eſt.ψ.ꝗ.ps.tãtum.ps.ꝗ.bs. Ideoq; non irrationabiliter pleriſq; loco uidetur.ψ.ps.debere ſcribi:ꝙ de ordine litterarum docentes plenius tractabimus. X. duplex modo ꝑ.cs.mõ pro.gs:accipitur:ut apex apicis:grex gregis:tranſit tamen etiam in.u.cõſonantem:ut nix niuis.nec nõ i.ct.ut nox noctis ſuppellex ſupellectilis. Sed hæc contra regulam declinari uidentur. Subit etiã x.littera loco aſpiratiõis:ut ueho uexi traho traxi.x.uertitur in.f.ut efficio effero. Et ſciendum ꝙ quotienſcunq; ex prępoſitio pręponitur compoſita dictionibus a uocalibus incipiẽtibus:uel ab his quattuor cõſonantibus hoc eſt.c.p.t.s.integra manet:ut exaro exeo exigo exoleo exuro excutio expeto extraho exſequor:in quo uidemur contra græcorum facere conſuetudinem.illi enim.s.ſequente nunquã.x.præponunt:ſed.κ.pro ea.ut ἐκστωϊσ. Melius ergo nos quoq;.x.ſolam ponimus quę locũ obtinet.cs.cuius rationem non ſolum ipſe ſonus aurium iudicio poſſit reddere: Sed etiam hoc ꝙ geminari.s.aliqua conſonante antecedente minime poteſt. Geminari autem uidetur poſt conſonantem ſi.x.ante

cedente quæ loco.c.&.s.fungitur ipſa conſequatur ut exſequię exſequor. Quod ſi liceret: licebat etiã poſt.bs.uel.ps.quas loco.ψ.duplicis accipimus addere.s.ut diceremus obeſſus abſſectus:q̄d minime licet nũq̄.n.neç.s.nec alia cõſonãs geminari poteſt: ut diximus alia antecedente conſonante. nunc de mutis dicemus.b.tranſit i.c.ut occurro ſuccurro: i.f.ut officio ſufficio ſuffio.i.g.ut ſuggero.i.m.ut ſũmito: globus glomus.in.p.ut ſuppono.in.r.ut ſurripio arripio.i.ſ.ut iubeo iuſſi: nam ſuſcipio ſuſtuli a ſuſum uel ſurſum aduerbio cõpoſita ſũt: unde ſubtinio & ſubcumbo non mutauerunt.b.in s. Suſpicor quoq; & ſuſcipio a ſuſum uel ſurſum componuntur: ſed abiiciunt unam.ſ.non enim dicimus ſuſſpicio: ſed ſuſpicio: quia non poteſt duplicari conſonans alia ſubſequente conſonante: quomodo nec antecedente: niſi ſit muta ante liquidam ut ſupplex ſuffragor ſufflo efflu o effringo quomodo & apud græcos σῦγγρηγορῶ σύγγνώμη συγγλυφω συμμύη μων φλέγγμα.c.tranſit in.u. conſonantem: ut quieſco quieui paſco paui aſciſco aſciui. In x.ut dico dixi: duco duxi: noceo noxa noxius In.s. parco parſi: uel peperci. In.g.antecedente.n.quadringenta quingenta ſeptingenta: ango quoq; pro ancho. Et notandum eſt quod ante hanc ſolam mutam finalem inueniuntur longę uocales ut hoc hac: ſic hic aduerbium. Nam ante.t.ſi qua inueniatur: per conciſionem hoc euenit: ut audit emunit fumat pro audiuit: muniuit: fumauit: necnon poſt.ſ.po-

nunt. ergo nos latini melius ponimus.x.ſolam ſine ſequente.ſ.q̄ ſi ſequeretur: quare melius ſupo. cum dicit q̄ x.locum obtinet cſ. cuius rei quod.ſ.ſequente.x.debeat præponi rationem non ſolum ipſe ſonus qui turpis eſt & nimis exaſperatur poſſit reddere iudicio aurium: ſed etiam hic.i.hæc ratio & iſte ſimilis. nulla conſonans geminatur præcedente conſonante: ſed.ſ.præcedente geminatur.ſ.cum.x.ponatur loco. ergo nõ poteſt.x.poni ante.ſ. Propoſitio eſt ubi dicit geminari.ſ.aliqua conſonante antecedente minime poteſt. Aſſumptio ſupponitur cum dicit. geminatur autem poſt conſonantem ſi.x.antecedente quæ loco.ſ.fungitur ipſa conſequatur dico geminatur: ſed non bene dico geminatur. immo uidetur geminari: quia ſi ut quibuſdam uidetur conſtat.x.duos elementarios ſonos.c.&.ſ.in ſe habere confiteri ex neceſſitate cogimur.ſ.antecedente.x.geminari: ſed ne hoc dicamus prohibet hæc dictio ſextus. Si enim in hac dictione ſextus idem ualeret.x.ſicut cſ.nunquam amplius in ea recte orthographizare poterimus. Nam ſi idem ualet ibi.x.q̄ cſ.oportebit uel per.c.finiri præcedentem ſyllabam & dici ſecſtus uel.c.&.ſ.in eadem ſyllaba coniungi: & ſecſtus proferri: ſed neq;.c.finire poteſt præcedentem ſyllabam: niſi ſequens quoq; ſyllaba.a c.incipiat: neq;.c.in eadem ſyllaba.ſ.ualet præponi: quare.x.diuerſum ſonum.a.cſ.habere omnibus modis cõuincitur: quod ſi in hanc concedimus partem non uiderur auctor recte ſyllogizare.x.ſequente ſ.nõ debere præponi: ut autem ſummam huius rei bene diffiniamus argumentum illud non neceſſarium: ſed probabile uidetur: quod ſilicet fieri.ſ.ut.x.antecedente ſ.ſequatur: licebit addere.pſ.quod ualet ψ.a ſimili. ¶ Nam ſuſcipio. Remouet q̄ ſequente t.uel.c.non mutatur.b.in.ſ.ut quidam uolebant: ſed ſequente.t.manet &.c.ſequente mutatur in.c.conſtruc. bene dico q̄ in iubeo iuſſi mutatur.b.in.ſ. Nam in iſtis aliis non mutatur.b.in.ſ.nõ enim ſupple compoſita a ſub: ſed a ſuſum uel ſurſum. ¶ Vnde ſub. Vere in ſuſtuli non mutatur.b.in.ſ.ſequẽte.t.quia non mutatur in ſubtinno: ubi ſequitur.t.ſimiliter immo manet uere non mutatur in ſuſcipio.b.in.ſ.ſequente.c.quia non mutatur in ſubcumbo.ubi ſequitur.c. Similiter immo in.c.& quãquã hoc adduxiſſet ad probationem: tamen illatiue perinde continuauit. ſic illatio illa poteſt continuari: quia in ſuſcipio ſuſtuli.non mutatur.b.in ſ.propter.t.&.c.ſequentes in ſubtinno: & ſubcumbo mutaretur.b.in.ſ.

¶ Suſpicor. Oſtendit per ſimilia illa eſſe compoſita a ſuſum uel a ſurſum. Conſtructio non ſolum ſuſtuli: & ſuſcipio componuntur a ſuſum: ſed etiam iſta.

¶ Quomodo. Hic tota regula perficitur cuius partem paulo ante dixerat & eſt ſimile dicere. Nulla conſonãs geminatur alia antecedente conſonante ſiue ſequente niſi ſit muta & cætera. in græco eſt συγγνώμη. Ango angis pro ancho anchis: quod antiqui dicebant. hic aduerbium dicit propter hic pronomen: quod & corripitur & producitur: corripitur ut hic: uir hic eſt. Nam ante.t.ſi qua uocalis inueniatur longa fit per apocopationem extremæ ſyllabæ ut in fumat. pro fumauit. abſcinditur enim ui.&.t.remanente ante eam mediæ ſyllabæ

uocalis produc. remanet. Necnon. c. composita post. s. transit aliquando in. t. uel assumit eam & remanet. c.
transit in. t. ut irascor iratus assumit. t. & manet: ut nanciscor nactus. d. transit in. r. ut meridies pro medidi
es. ¶ Antiquissimi. Apud modernos. d. transit in. r. sed frequentissime apud antiquos qui pro ad. ar. fre/
quentissime ponebant. ¶ Vnde ostenditur. Quia ipsi ponebant ar; pro ad. ostenditur recte secundum an/
tiquos arcesso ab arctio dici secundum nos actio. dicitur autem & accerso: & accersio. unde accersi simonem
ꝙ autem quidam dicunt accersio non cadit sub regula. arger quoq; dicebant pro agger aggeris: quod ex ad.
& gero geris componitur. Acsi. d. sicut
ponebant ar. pro ad. ubi. d. in. c. muta/
tur: ita ponebant ar. pro ad. ubi. d. in. g.
mutatur. ¶ Attaminare. Dicimus ad/
uersa. unde & tamen a quo deriuatur ad
uersatiuam coniunctionem uocamus.
¶ Hæc eadem. Tamen licet dixerim. d.
transire in alias cōsonantes: & de suo qua
si expelli loco: non tamen semper hoc pa/
titur: sed est quando ponitur ubi proprie
locum non habet. ¶ F. multis. Repe/
tens probationem quare. f. sit muta tra/
ctat de. f. uetere & nouo & utrunq; mu/
tari in. b. f. secundum hoc quod modo ac
cipitur. ostenditur multis modis supradi/
ctis muta magis q̈ semiuo. cum ponitur
pro. p. & aspiratione. i. pro. p. aspirato:
quæ littera. p. similiter est mutata ut. f.
¶ D. quoq; &c. Hæc probatio non est ne
cessaria: sed uerisimilis: quāquam modo
agit de. f. ꝙ pro. u. consonante accipieba
tur. construc. modo. f. ponitur pro. p. q̈/
quam olim aliter accipiebatur. f. pro. u.
consonante & pro aspiratione ponebatur
apud antiquissimos romanos: sicut apud
æoles. uide q̈ callide ingreditur ostendere
f. habuisse aliam significationem. f. u. cō
sonantis per naturam illam quam habe/
bat dum uau. significaret ꝙ pro aspiratio
ne ponebatur: & eam. f. pro. u. consonan
te acceptam maxime recusabant proferre
cum consonante: quia nec ante nec post
consonantem potest stare in eadem sylla/
ba. In latino sermone dicit: quia fortasse
in barbaris potest proferri cum consonan
te per hoc iterum ostendit habuisse aliam
naturam: & aliam significationem: ideo
maxime dicit: quia cum utrunq; facerent
latini. f. ꝙ ponerent. f. loco aspirationis:
& ꝙ recusabant ponere cum consonante
hoc maxime faciebant. i. recusabant po/
nere cum consonante: quia hoc semper: il
lud uero non semper. ¶ Habebat enim.
Modo aperte ostendit quod īgressus erat
construct. ideo recusabant proferre cum
consonante: quia erat posita pro. u. con/
sonante. ¶ Vnde antiqui. Quia. f. erat
posita pro. u. quod. u. est affine cum. b.
quod apparet in usu multarum gentium:
quæ eis inuicem pro se utuntur: unde in ab. præpositione. f. est mutata in. b. & præmittit necessitatem ꝙ opor
tuit ibi. f. mutare in. b. quia antiqui solebant scribere: & etiam proferre af. quasi au. pro ab. præpositione.
idest pro eo ꝙ modo ponunt. b. in ab. præpositione prius ponebant. f. Sed quia ipsi scribebant af. sed quia
uau. non potest stare in fine: ut bene sonet mutata est in. b. ecce necessitas: quare fuit mutata in. b. quia non

sita transit aliquando in. t. uel assumit eam ut ira
scor iratus: nāciscor nactus nascor natus: paciscor
pactus: pascor pastus. D. transit in. c. ut acci/
dit quicquam. In. g. ut aggero. In. l. ut allido. In.
p. ut appono. In. r. ut arrideo meredies. Antiquis
simi uero pro ad: frequentissime ar ponebant: ar/
uenas aruentores: aruocatos arfines aruolare: ar
fari dicentes pro aduenas: aduentores aduocatos
affines: aduolare: affari unde ostenditur recte ar/
cesso dici pro arcio uerbo: quod nunc accio dici/
mus quod est ex ad & cio compositum: Arger quo
q; dicebant pro agger. Transit etiam in. s. ut assi/
deo rado rasi suadeo suasi: in duas quoq;. s. ut ce/
do cessi: fodior fossus. In. t. attinet attamino
attingo: hęc eadem tamen. d. frequenter interpo/
nitur in compositis hiatus causa prohibendi: ut re
digo redarguo prodest: subtrahitur etiam cum se/
quens syllaba ab. s. & alia consonante incipit: ut
aspiro aspicio. ascendo asto. F. multis modis mu
ta magis ostenditur: cum pro. p. & aspiratione
quę similiter muta est accipitur: de quo sufficienter
superius diximus: quāquam antiqui romanorum
æoles sequentes loco aspirationis eam ponebant ef
fugientes ipsi quoq; aspirationem: & maxime cum
consonante recusabant eam proferre in latino ser/
mone. Habebat autem hæc. f. littera hunc sonum
quem nunc habet. u. loco consonantis posita: un
de antiqui af pro ab scribere solebant. Sed quia
non potest uau: idest digamma in fine syllabæ in

poterat ibi eſſe. f. Videndum eſt q illud: unde deſcendit a ſuperioribus: ſed ideo q ſequitur reſpicit ad cauſam interſeptam in uerſu: & quantum ad ſeriem uerſus. unde ſuſpenſiuum eſt uſq; illuc mutata eſt in. b. cætera quaſi per parentheſim legantur hoc modo: quia antiqui ſolebant quidem & cætera.

¶ Si filum. Non ſolum antiquum digama mutabatur in. b. ubi non poterat ſtare. ſed etiam nouum digama mutatur in. b. ubi poſſet ſtare uel de antiquo eodem tam bene poteſt dici: quia neſcimus an dicerent ſybilum an ſyfilum. ¶ Nunc autem. Prius nota aſpirationis & uocalibus & conſonan. integra aſcribebatur: nec poterat diſcerni: ubi magnam: & ubi paruam notaret aſpirationem: ſed poſtea diuiſerunt in duas partes. H. ſic formatum: & dextram partem: quæ caudam habet poſt. i. ꟷ. aſcripſerũt omnibus uocalibus &. u. ut notaret in eis parum aſperitatis.

¶ Siniſtram autem partem. ⊢. Aſcripſerunt tribus conſonantibus. c. p. t. ut notet eas multum aſpirari. Conſtruc. latini uel græci ſcribebant. H. in uerſu. ideſt alphabeto: uel in ſerie litterarum aliarum: ſed nũc diuiſerunt. H. elementum & dextram eius ponentes. non in ſerie litterarum. ut prius. i. ſupra litteram quam uolunt aſpirari parum: habent. u. notam: quæ nota uocatur pſile. ideſt tenuis. ul' cuius rei pſiles. ideſt tenuis. ideſt paruæ aſperitatis. uel notam. ſcilicet pſilen. pſile. exilis uel leuis dicitur ſecundum diuerſos auctores. quia paruam notat aſpirationem. ¶ Siniſtram uero. Siniſtram uero partem habet notam aſpirationis contrariæ ad pſilen. ideſt plene aſpirationis flatilem. quia uetat magnum flatum.

¶ D. p. Nihil eſt dicendum. & ideo non tractat de eadem. q. quoq;. Sufficienter ſupra tractatum eſt q non eſſet cum. c. idem elementum. q. poſito in principio nominatiui. c. non poneretur in principio genitiui. nominum dicit pluraliter pper quis & qui. infinitorum dicit quãtum ad quis & ad qui. interogatiuorum quantum ad quis tantum.

¶ Similiter a uerbis. Hoc quod dicit hic non eſt neceſſe. ſed ueriſimile. quia in deriuatione bene poſſunt mutari diuerſæ litteræ in diuerſis.

¶ Tranſit in. ſ. Conuincit iterum eſſe eadem elementa. c. &. q. per alias commutationes. q ſicut ex aliis rationibus. ita ex ſimili tranſitione poteſt idem uideri. q. &. c.

Y. &. z. Ideo tractat de iſtis. quia latini utuntur eis in græcis dictionibus. quia mutant eas. in ſuas. quamuis in. m. græce quidam ſunt. quamuis latini idem faciant de eis ue. de ſuis mutando eas pro y. ponunt. u. ut fuga. murra. pro φυτη μυρρα. & ideo murratum & myrratum idem eſt. Et pro. z. q modo accipitur pro. ſ. d. coniunctis. q ubi ponitur. z. prius illa duo elemen. ponebãt ſicut pro. x. cſ. & pro. ψ. ps. ponit. d. ſine. ſ uel. ſ. ſine. d. ut ſaguntum. pro zaguntos. maſſa. pro maza. odor quoq; απο του οζειν. Hic oſtendit. d. poni pro. z. odor απο του οζειν.

ueniri: ideo mutata eſt. f. in. b: ſiſilum quoq; pro ſibilum: teſte nonio Marcello de doctorum indagine dicebant. g. tranſit in. s. ſpargo ſparſi: mergo merſi. In. x. tego texi pingo pinxi. In. ct: agor actus: legor lectus: pingor pictus. H. litteram non eſſe oſtendimus ſed notam aſpirationis quam gręcorum antiquiſſimi ſimiliter ut latini in uerſu ſcribebant. Nunc autem diuiſerunt & dextram eius partem ſupra litteram ponentes pſilen notam habent quam remnius palæmon exilem uocat. Grillus uero ad Virgilium de accidentibus ſcribens leuem nominat. Siniſtram autem contrariæ aſpirationis quam grillus flatilem uocat k. ſuperuacua eſt ut ſupra diximus: quę quanuis ſcribatur nullam aliam uim habet quam c. De. q. quoq; ſufficienter tractatum eſt: quæ niſi eandem uim haberet quam. c. nunquam in principiis infinitorum: uel interrogatiuorum quorundam nominum poſita per obliquos caſus in illam tranſiret: ut quis cuius cui. Similiter a uerbis. q habentibus in quibuſdam participiis in. c. tranſfertur: ut ſequor ſecutus: loquor locutus. tranſit. t. in. s. ut torqueo torſi: ſicut &. c. parco parſi: ſimiliter abiicit. n. in pręterito ſicut &. s. linquo liqui uinco uici. Tranſit etiam in. x. ut coquo coxi. ut duco duxi. Apud antiquos frequentiſſime loco cu ſillabę quu ponebatur & econtrario ut arquus coquus oquulus pro arcus cocus: oculus quũ pro cũ quur pro cur. t. trãſit i. s. ut uerto uerſus

concutio concussus: οσα græcum pro ossa. C. uero antecedēte. t. i. x. ut pecto pexui: flecto flexi. y. &. z. tantummō ponuntur in grecis dictiōibus: quanuis ī multis ueteres hec quoq; mutasse inueniātur: & ꝑ. y. u. ꝑ. z. uero q͛d ꝑ. ss. cōiūctis acipit. s. uel. d. posuisse ut fuga murra ꝑ φυγη. μυρρα sagūtū massa ꝑ ζακυνθοσ μαζα odor quoq; ἀπο τουο ζειν. sethus pro ζηθοσ dicentes: & medentius pro Mezentius. Ergo corylus & limpha ex ipsa scriptura a græcis sumpta non est dubium cum per. y. scribantur ἀποτου κορυλου και τησ λυμφησ. Solebant enim uetustissimi grecorum. l. pro. n. scribere. unde quinquagita quoq; numeri signum quod illi per. n. scribunt nos per. l. more antiquissimo scribimus. οιο υν μυασ ιππου.

De ordine Litterarum.

O Rdo quoq; accidit litteris: qui quanuis ī syllabis dignoscitur: tamē quia coniunctus esse uidetur cum potestate elementorum: non absurdum puto ei nunc illum subiungere. sunt igitur uocales prepositiuæ aliis uocalibus subsequentibus in eisdem syllabis. a. e. o. subiunctæ. e. u. ut ae au oe. I quoq; apud antiquos post. e. ponebatur: & ei diphthōgum faciebat: quam pro omni: i. lōga scribebāt more ātiquo græcoꝶ. Inuenit haec eadē. i. post y in græcis nominibus ut αρπυια: nā υι diphthongus est. sunt igitur diphthongi quibus nūc utimur quattuor. diphthongi autem dicuntur

Ergo corylus. Quando quidem. y. &. z. in græcis tantum dictionibus ponuntur: ergo corylus & lympha cum scribantur per. y. græcum non est dubium. i. certum est ex ipsa scriptura sumpta esse a græcis απο τησ κοραλου. idest ab hoc græco quod est κορυλου. lympha απο τησ νυμφησ. idest & hoc quasi græco nymphe. Solebant. Acsi diceret nō mirum si dicat lympha sumi a græco nymphe. cum unum habeat. l. & aliud. n. quia antiquissimi græcorum solebant scribere. l. pro. n. Vnde quia solebant ponere. l. pro. n. nos quoq; scribimus signum numeri. l. quinquaginta per. l. more illorum antiquissimorum ꝙ signum numeri ipsi. i. græci scribebant per. n. quia cum prius signarent quinquaginta per. n. postea notauerunt per. l. & nos similiter. Ac si dicat. nō est mirum si in lympha. n. mutatur in. l. quia solebant ponere l. pro. n. non solum ubi erant litteræ: sed etiam ubi erant figuræ numerorum.

O Rdo quoq;. Supius tractatum est de mutatione litterarum: modo ingreditur agere de ordinaria potestate ipsarum litterarum cui possit præponi uel supponi in eadem syllaba. de ordine uocalium ad cōsonantes nihil dicit quia quocunq; ordine iungantur bene sonant: sed de ordine uocalium inter se: & consonantium inter se quæ non quolibet modo iungi possunt in eadem syllaba. Qui quamuis. Reddit causam: quare modo tractat de ordine quāuis in syllabis ordo dinoscatur: & iccirco uidetur reseruandum esse usq; ad tractatum syllabarum: & tamen quia uidetur esse coniunctus cum potestate elementorum superius tractata ut pars eius puto non esse absurdum subiungere. nūc. i. in præsenti ordine illum ei potestati. s. ut consequenter tractē de ordinaria potestate speciei eius. Sunt ergo uocales: quia omnes litteræ habent ordinem. ergo uocales: & quia ordo acci. ergo & præpositiuus & subiūctiuus. A duplici. Hic ostendit quæ uocales quibus uocalibus in eadem syllaba præponātur uel postponantur. tres tantum præponūtur apud latinos. a. e. o. duæ postponūtur. i. u. Subsequentibus. In eisdem syllabis dicit: quia in diuersis syllabis quælibet uocalis cuilibet uocali potest præponi & supponi sine ostensione regulæ: E. est communis ordinis. i. etiam post. e. ponebatur apud antiquos latinos q̄ ei. diphth. scribebant pro omni. i. longa quamcunq; habemus pro ei. Inuenitur hæc eadem. Hic ostendit yi. etiam esse diphthō. apud græcos ꝑ. y. debemus ītelligere. u. quod i. post y diphthon. faciat ostendit cum supponit. nam. yi. diphthon. est: ut in harpyia. Notandum est ꝙ in pelyi. tantum superius negauit. yi. esse diphthon. alibi. non sunt ergo. quia ae. oe. au. & eu. utimur ergo supple quattuor q͛bus utimur. nec q͛a oli erāt plures cū latini haberēt oi. Diphthōgi causa ē. q͛re dicāt diphthō. ue rediph. duas uoces

habet. nam singulæ uocales suas uoces comprehendunt in diph. i. duæ uocales cõunguntur in una syllaba ad compositionem diph. diphthongi tribus de causis inuentæ sunt. s. causa differentiæ: uel sonoritatis uel compositionis: causa differentiæ ut in hoc quæ ad differentiam que breuis coniunctionis. sonoritatis: ut musæ. Sonorius enim & pulchrius est dicere musæ a. &. e. in diphthongon coniunctis: q̃ si dicatur musæ a. &. e. separatis. Causa compositionis: ut significatio duarum partium in unam componatur. i. conglutinetur dictionem: ut cælum. ¶ Et ac. Exequitur proprietates ae. diphthon. postquã docuit quæ uocales & quo ordine diphthongos disponant. Sciendum quoniam ae. diphthongus nunquam per diæresim profertur: sed quando latini uolunt eam diuidere scribunt ai. græcam diphthongõ ae. æquipollentem: & illam diuidunt more græcorum in duas syllabas: quia ergo ai. æquipollens sua diphthongus diuiditur. significatiue dicit ae. per diæresim proferri. Sed opponitur huic sententiæ illud ouidii: narrat aeripedes martis arasse boues. dicimus autem ouidium in hoc uersu plus metri necessitatẽ q̃ regulæ obedientiam attendisse: uel quod melius est narrat per cõcisionem mediæ syllabæ pro narrauit posuit produxitq; finalem ut solet fieri: ut fumat pro fumauit. ¶ In græcis uero. Sic iũge: in his dictionibus latinis aulai. pictai profertur diphthon. per diæresim. i. manẽte uocali. sed in græcis dictionibus: quando in latinam transeunt linguam per diæresim. i. r. a. prolatis. i. non manet uocalis immo fit duplex cõsona: & hoc est quod dicit: in græcis uero dictiõibus apud nos translatis: quotiens fit diuisio huiuscemodi. i. ai. diphthon. diuisio dico eius penul. syllabæ. i. quæ erat uocalis in diphthon. pro duplici consonante accipitur: ut maia hoc nomen dum manet græcum ai. diphthongon habet & est. i. uocalis de penul. syllaba. Quando autem per diuisionem. a. &. i. in latinum transferuntur statim. i. de pen. in ultimam trãsit syllabam: & duplex consona efficitur dicimusq; maia. ꝑ maia. Transit in. i. producta ae. ut quæro. pro inquiro. Illi enim. Dixit quia sequimur æoles in hoc ꝗ ponimus ae. ꝑ a. illi enim dicunt nimphais. pro hoc quod alii dicunt nimphes. Inuenitur tamẽ: licet ae. sit diphthon. tamen inuenitur correpta in media dictione: tamen quando est in fine dictionis antecedentis in compositiõe sequente uocali: ut Præustus: Homerus: similiter corripit diphthon. apud græcos. ἀνιπτοποδεσ χαμαιεῦναι. ¶ Sic enim. Non mirum si ae. diphthongus corripitur quia etiam uocales naturaliter longæ solent corripi. unde nec mirum si iterum ae. diphthongus corripitur: cum oi. idem patiatur apud græcos ꝗ oe apud illos corripiatur: sed oi. sua æquipollens diphthongus. Nota ꝗ hic de oe. non in proprio loco tractat: sed tantum causa similitudinis adducit. ¶ Vnde. Quia diphthongi sunt & corripiuntur quidam dicũt singulas eas diphtho. habere unum tempus & semis. non sine ratione: hæc est ratio: uocalis correpta habet integrum tẽpus: & qa in dipthõgo duæ sũt uocales: q̃uis collisæ plus habẽt moræ q̃ una sola: duæ uero diuersæ uocales breues duo tẽpora habẽt. Sed qa in diph. collidũt nõ hñt tantũ moræ q̃tũ duæ diuersæ. Seqt̃. ¶ Sic igit̃: Quia nec hñt tã parũ moræ sicut una nec tantũ quantũ duæ rationabiliter habẽt unum tem

ꝗ binos phthongos: hoc est uoces comprehendũt. nam singulæ uocales suas uoces habent: & ae quando a poetis per dięresim profertur secundum gręcos per a & i scribitur. ut aulai pictai pro aulae & pictae: & Virg. in. iii. Aulai in medio libabant pocula bacchi. idẽ i octauo. Diues equi diues pictai uestis & auri. In graecis uero quotiẽs huiuscemodi fit apud nos diaeresis penultimae syllabae. i. pro duplici consonãte accipitur: ut maia pro μαῖα: aiax pro αἴασ. Transit in. i. productam ut quaero inquiro exquiro quanuis exquaero Plautus dixit in aulularia. I. intro exquaere sit ne ita ut ego praedico: laedo illido: caedo occido. Ponitur ae pro e longa ut σκηνη scaena & pro a ut aesculapius pro ασκληπιοσ in quo aeoles sequimur. Illi enim νύμφαισ pro νύμφασ & φαῖσιν pro φασιν dicunt: inuenitur tamen diphthongus in media dictione correpta tunc quãdo compositae dictionis antecedentis in fine est sequente uocali ut praeustus. Vir. i. vii. stipitibus duris agitur sudibus ue praeustis. Homerus ἀνιπτοποδεσ χαμαιεῦναι sicut etiam longae uocales solent corripi ut dehisco. Vir. i. v. Insidunt pariter sulcos totumq; dehiscit Conuulsum remis rostrisq; stridentibus aequor. Oe quoq; idem patitur apud graecos aeschylus οἰστροσ τοιαῦτασ παρθένουσ λοχεύται Vnde quidam non sine ratione unum semis singulas eas habere tempus dicunt. Ideoq; si consequatur consonans quę dimidium tempus habet omnimodo producitur. Au quoq; uidetur quasi pati diuisionem cum i post. u. addita transit eadẽ

ɔ duo tēpora habere. & cum' corripitur sequēte uocali
pus & diuiduum: uerius tamen est omnem diphthongū. naturaliter autem semper producitur. unde nec in bre
hoc facit collisio sequentis tollens ei diuiduum tempus. consonans diuiduum tempus habere dicitur hoc solo respectu ꝙ diui
uem uocalem unquam mutatur. ideoq; consonans diuiduum tempus uocali praecedentis syllabae attribuit cum obiectu suo impediat: ne illius uocalis ad aliam se/
duum tempus uocali praecedentis syllabae attribuit cum obiectu suo impediat: ne illius uocalis ad aliam se/
quētis syllabae uocalē fiat trāsitus: & ita illā praecedētis syllabae uocalē plus morari facit. Au. Aliā diphthōgō
tractare igredit & ide ꝙ recte posuit q̄si diuisionē: qa. u. uocalis q̄ i diphthōgo fuerat nō remanet i diuisiōe:
sed. u. ɔsonās iō tamē diuisionē pati uidet
qa u. cōsonās. & . u. uocalis quae in diph
thongo fuerat eodem nomine eadem figu
ra designatur. ❡ Transit tamen. Transit
tamē quāuis mirum uideatur ꝙ diphthō.
u. uocalis in. u. consonantem transit quae
sibi est affinis nomen & figura. transit ta/
mē etiam in illud ꝙ est remotius in. b. prae
teritum illud abstuli nō est huius uerbi au/
fero: quantum ad simplex. s. tuli. sed com
positionem ab eo recipit. ❡ Et sciendum.
Et non est mirum. si au. mutatur in ab.
quia inde nascitur. s. si in aufero. u. poni/
tur pro. b. non est mirum: si u mutatur in
b abstuli. ❡ Contrario. Dixit ꝙ. u. uoca/
lis quod est in au. transit in. u. consonan/
tem: ut gaudeo gauisus: sicut contrario u.
consonans transit in u uocalem entem in
au. diphthongon. ut caueo cautus. Achil
leus hic trissyllabum accipitur: & non est
possessiuum: sed proprium nomē achillis.
❡ Quod ostenditur. Vt dicatur ulyxeus.
ostenditur ex hoc genitiuo ulixei: quia uli
xes ulixis facit. huiusmodi nomia quae ha
bent eu diphthongon in nominatiuo non
habent. propterea ei. diphthon. in geniti
uo: sed habent diuisum ei: ut tydeus ē dis
syllabum: tydei trissyllabū: & ita in aliis.
❡ Eus. Diphthongus est graeca termina/
tio eus: diuisae est latina: ut caesareus. Fu/
gio a φεύγω. non per factam mutationē
sed per substractionem. e. sumitur: quia i
fugio. u. corripitur. dicit tamen mutari:
quia ubi erat eu. ponitur. u. Oe. est. i. cō/
tingit quando per diaeresim profertur: hic
non de oe. sed de oi. sua aequipollente di/
phthon. dictum puta ꝙ ipse aperte innu
it cum subiungit in graecis nominibus: &
graecam seruat oe. scripturam per. o. &. i.
scribitur sicut apud graecos. quae. i. licet in
diphthongo sit uocalis: tamen ubi ut su/
pradictum est de ai. per diaeresim prolata
locum duplicis obtinet cōsonantis: ut tro
ia pro τροία uel si troea sit in libro ita legi
tur: ut troia pro eo quod debemus dicere
troea. si uellemus retinere diphthongon
graecā oi. scilicet ꝙ oi. ualet apud graecos. hoc idem ut dictum est quod ualet oe. apud nos. ❡ In hoc quoq; si/
cut in multis aliis. In diuisione sola sequimur eos non in mutatione uocalis in consonantem. dicunt κάϊλον.
trissyllabum pro κοίλον dissyllabo. hic est otomicron quod semper debuit corripi: sicut otomega semp ꝓduci
& est in coylon prior syllaba breuis apud graecos. tamē quāuis ibi sit o breue i κοιλον ꝙ o semper debuit corri
pi facta diaeresi diph. tamē saepe ꝓducūt illud o graeci. In hoc uersu hom. o. bre. quoniā. i. ꝓducit. ❡ Aufert.
Alia ꝓprietas ei. i. illi diphthō. hoc ē oe. aufert. i. subtrahit altera uocalis. i. e. & remāet. o. sequēte. e. lōga o
more attico. Attici. n. Attici. n. dicūt ποιητησ ꝓ eo qđ poetes alii graeci dicere solēt ποιητησ. nos āt sequē
tes aeoles dicius poeta ꝓ poeeta: & subtrahius. e. Si. n. uelleus imitari graecos q dicūt poietes, diceremus poeeta

u in consonantium potestatem ut gaudeo gauisus
ναύτησ nauita: & ναυσ nauis. Transit tamen in. b.
ut aufero abstuli ablatus. Et sciedum quod pro ab
prępositione au ponitur in his uerbis aufugio & au
fero. E contrario quoq; frequenter fieri solet: ut ante
cedente a & u loco consonantis sequente: si abiicia/
tur uocalis posita post eam. i. post u consonantem
au diphtongus fiat u redeūte in uocalem: ut lauor
lautus. faueo fautor auis auceps augurium augu/
stus. Transit i o productam more antiquo ut lotus
pro lautus: plostrum ꝓ plaustrum: cotes pro cau/
tes: sicut etiam econtra pro o au ut austrum pro o/
strum: ausculum pro osculum frequētissimeq; hoc
faciebāt antiqui. In u quoq; longa trāsit fraudo de
frudo: claudo includo. Eu transit in e longam ut A
chilles pro achilleus ulyxes pro ulixeus: quod ostē
ditur in genitiuo ulyxei. Horatius in primo carmi
num. Nec cursus duplices per mare ulyxei. In u eti
am mutatur fugio pro φεύγω. Oe est quādo per dię
resim profertur in gręcis nominibus & gręcam scr/
uat scripturam. pro o enim & i. ponitur quę tamen
sicut supradictum est locum duplicis obtinet con/
sonantis. ut Troia pro τροία maia pro μαία. In hoc
quoq; ęoles sequimur: sic enim illi diuidentes diph
thōgū κοίλον pro κοιλον dicūt. apd gręcos tamē o
quoq; i seqnte ꝓducere licet ātecedēte breuē ut Ho
merus in hoc uersu νέςορα δ᾽ οὐ κέλα δ᾽ ἐνίαχη πινον/
τάπερ ἔμπησ. aufert ei. i. oe diphthōgo altera uoca/
lis sequēte e lōga more attico ut poeta pro ποιητησ

Necnon pro ῳι. Ostendit quod nos ponimus oe pro oi. græca diphthon. ubi o breuis est: & non solum pro oi. ubi est. o. breuis potest poni oe. nostra diphthon. sed etiam pro ῳι. ubi est longa. o. potest poni. Nec mirum si nos ponimus oe. pro ῳι. scriptam per otomega. quia nos ponimus nostrum. o. etiam pro otomega: scilicet quod nostrum. o. significat. o. longam & o breuem. & pro. i. accipimus. e. in nostro diphthongo. Hic tamen. Quãuis dicam nos ponimus quasi ex nostra parte: tamen hoc facimus mutatione boetorum: uel aliter dixit: quia diuidimus oe. per diæresim in troia: & quod subtrahimus unam uocalem de diphthon. ut in poeta & in hoc

poema pro ποίημα. necnon pro ῳι diphthongo gręca nos hanc idest oe ponimus ut κωμῳδία comoedia τραγῳδία tragędia dicentes: nec mirum cum pro ω quoque habemus o: & pro y e in dipthongo accipimns. hoc tamen ad imitationem bœtorum solemus facere. Transit in u longam ut phœnices punices: phoeniceon puniceum: pena: punio. Nũquã diphthongus in pręterito perfecto mutatur: ut hæreo hęsi audio audiui: mœnio mœniui: excepto cædo cecidi. Ei diphthongo nunc non utimur: sed loco eius in græcis nominibus. e. uel. i. productas ponimus: & in priore sequimur æoles: illi enim τῷ Δημοσθένη dicũt pro Δημοσθένει & ἧπον pro εἶπον. Et nos plerũque cũ ει apud græcos sit pura penultia ĩ illis maxime fœmininis quæ per adiectionem assumunt a apud graecos mutamus η i. e. productam. ut Δηιοπεία deiopeia καλλιοπεία. calliopea. Nam in illis quae in ia solum desinũt apud graecos raro fit hoc: ut nos ponamus. e. pro. i. ut argia alexandria nicomedia langia lampia. Statius in quarto. Candensque iugis lãpia niuosis. Idẽ in eodẽ. hoc quoque secreta nutrit lãgia sub ũbra. Idẽ ĩ. ii. Tũc donis argia nitet: uilesque sororis Ornatus sacro praeculta supuenit auro: Raro aũt diximus pp medeã plateã niceã

sequebamur græcos modo ostendit quod integrum retinemus oe. ubi græci oi. Construc. non solum diuidimus oe. uel subtrahimus uocalem: sed etiam ponimus hanc i. oe. integram pro oi græca diph. & secũdum hanc sententiam non est curandum: quomõ sit scripta uel pro. o. lon. uel pro. o bre. Nec mirum si tota pro totã ponimus: quia partes pro partibus ponimus pro ω o pro i e. Nunquam diphthongus. Post quã quattuor diphthongos sigillatim est executus communem de omnibus naturã subiungit dicens. nunquam diphthongus præsentis uerbi mutatur in præterito excepto cædo cecidi. ubi mutatur in i producta. in penul. syllaba. Si obiiciatur aufero subituli determinetur in recta declinatiõe uel dicatur quod tota diphthon. nõ mutatur sed pars tantum: liber autem negat mutari totam: uel possumus abstuli non esse regulare præteritum a præsenti aufero dicere. Ei diphthongo. Aliis diphthongis. nunc utimur: & ei. etiam olim utebamur: sed nunc non utimur: & ideo non esset mihi tractandũ ide sed tamen est tractandũ de his quæ loco eius ponimus. Illi enim In hoc quod ponimus e pro ei. sequimur æoles. nam ipsi ponunt e pro ei. in fine dictionis. & in prin. τῷ Δημοσθένη pro Δημοσθένει. ecce in fin. & ἧπον pro εἶπον. ecce in prin. Et nos. Aeoles ei. mutant in e. & nos plerunque mutamus ei. in e. productam. determinat quando sit illud plerumque: tunc. s. cum ei. pura sit pen. i. quod inter ei. & uocalem sequentem nulla sit consonans: ut argeia: quia dicimus argea uel argia. Si autem ei. non est pura mutatur ĩ i. ut νεῖλοσ. nilos. dico quia in illis mutamus ei in e. uere ei. est pura: sed ĩ illis fœminis maxime quæ non habent. a. naturaliter: sed apud græcos assumunt. a. per associationem habent. a. mutamus in e. ideo maxime in istis in e. ei mutari dicitur. quia est. e. tantum & nunq̃ in. i. In aliis uero quæ habẽt naturaliter a. mutamus in e. & in i. quoniam græca fœminina in a. desinentia. alia habent a. per adiectionem alia naturaliter. Calliopeia. & deiopeia. habent a. non naturaliter: sed per associationem. Naturaliter enĩ calliopei. & deiopei dicitur: sed quidam illis adiciunt. a. ubi dicũt calliopeia deiopeia. In his ergo fœmininis duplicem habentibus terminationem. s. & in ei. ut calliopei. & in a. ut calliopeia. maxime quia in aliis quæ habent a. naturaliter mutatur ei in e produc. quia tantum in e. quæ uero naturaliter habent a. sunt ut argentea. alexãdreia. hic enim a. semper terminalem habuerunt: & nunq̃ i. & in in istis mutamus ei. diphthon. in e. sed non tantum: quia aliquando in i. producta. Exemplificat de illis quæ assumunt a. cum dicat calliopei. calliopeia. præmittit calliopei ubi ostendit: quia in calliopeia non est. a. naturaliter. quod in e. mutatur ostendit cum dicit calliopeia. Nam in illis. Bene dixi in illis fœmininis quæ assumunt a. mutari ei. in e. maxime. idest tantũ in e. Nã in illis fœmisquæ in ia. solũ desinunt & nũq̃ in i. apud græcos raro fit hoc: ut tãtũ i. e. mutet̃ ei. sed aliquãdo i e. aliquãdo i i. põt ibi eẽ ĩ ia. uel ĩ eia. uł ĩ a. sed idẽ ualet: qa termiationẽ ĩ i. tãtũ excludit. Vt alexãdria lãgia. Exẽplificat de hoc tãtũ quod i istis ei. mutat̃ i i. & nõ tãtũ exẽplificat de hoc quod ĩ e mutat̃. sed ĩ possessiuis ẽ hoc dicturus. Raro. Dixius pp medeã & plateã q̃ cũ i a solũ d̃ſinãt apd̃ græcos & nũq̃ i i tamẽ ei diph. in e productam semper mutant apud latinos. Cum enim græci dicant medeia plateia latini semper platea me

Nam quod uir. qui tela tiphoea tennis E correptã protulit: doricum est. illi enim solent ẽ in diphthongo abiicere i. In lati. autem dictitiõibus difficile inuenies. i. longam ante uocalem positam nisi in genitiuis in ius desinentibus: ut illius solius ullius: quæ tamen licet & corripere in metro: & in uerbo fiam fi as fiat: quod ipsum quoq; contra aliorum eiusdem coniugationis fit regulam uerborum. In masculinis quoq; ει pura in e longam conuertitur. ut αχιλλεῖοσ Achilleus: ἀλφεῖοσ alpheus σπονδεῖοσ spõdeus: non sine ratione tamen hoc fit. Sed quia. i. pura penultima ante us uel a uel um per nominatiuos non inuenitur producta in latinis dictionibus: nisi in dissyllabis s ipsis græcis. Nam in græcis sæpe inuenimus ut chius & dia. & in uno trisyllabo quod apud statiũ legi: ut licius. Statius in. x. thebaidos Ad patrias si quando domos optataq; pæan Templa licie dabis tot ditia dona sacratis Postibus & totidẽ uoti memor exige tauros. In aliis uero ꝯsonãte l. sequẽte ꝓ ει diphthõgo lõgã i ponimus ut νεῖλοσ

dea dicunt: & habent aliqui codices niceam in exceptionem: sed male. Nicea enim ei diphthõ. mutat apud latinos: non tantum in e sed etiam in i produc. sicut in possessiuis inuenimus. Nam quod uirgilius dixit in feminis ei mutari in e productã modo obiicit quod uirgilius ei mutauit in e correpta: ut uidetur & nõ obiicit de ipsis fœmininis: sed de neutro plurali quod idem est in regula cum fœminino: & dicit non esse factum per mutationem: sed per subtractionem idest secundum dores. ¶ Latinis autem. In supradictis græcis nominibus est. i. producta ante a sed in latinis difficile inuenitur i longa ante uocalem nisi in genitiuis. in ius terminan. & in fio uerbo ubi dissyllabum est & non est mirum: si contra regulam producitur: quia cõtra regulam totum factũ est eiusdem coniugationis. i. quartæ quod potest uideri in hoc uerbo: quia quartæ cõiugatiõis est hoc uerbũ. i. fio habet in actiua litteraturam passiuam significationem & est anomalum ꝙ in uerbis quartæ coniugationis nõ est amplius inuenire præter ueneo: ꝙ i in fiebat. i. ante uocalem producatur hac ratione firmatur. Omne passiuum debet superare uel æquari suo actiuo si nõ syllabis tamen temporibus. fiebat autẽ est passiuum: faciebat actiuum sed non superat fiebat suum actiuum neq; æquatur illi syllabis. Cum ergo non superet syllabis: neq; temporibus: debet saltem æquari tẽporibus: & sic in fiebat ꝓducitur: licet dicatur a multis ꝙ nisi in dissyllabis non ualeat. i. ante uocalem produci: obiicitur qa fit suum actiuum. id est facit neq; syllabis neq; temporibus superat uel æquatur: sed hoc ꝓpter occursum fit duarum regularũ Habet enĩ regula grãmaticorum: quoniã omnia uerba in t desinentia finales syllabas corripiant: nisi põne defendantˀ: quæ regula nisi data fuisset noua nostra etiam in fit uera maneret: ut ergo magis regula auctentica seruetur nullum inconueniens habemus si regula nostra noua in qua parte illam impugnat infring. ¶ In mascul. Hic ostendit ꝙ sicut in fœmininis quæ assumunt a mutatur ei tantum in e ita & in masculinis ei puram habentibus i ubi non sequitur consonans post ei: sed uocalis in e tantum conuertitur: ut achilleios achilleus. hic est achilleus possessiuum & tetrasyllabum deriuatum ab achille. ¶ Nec tamen. Reddit causam quare in huiusmodi masculinis mutatur ei in e & non in i. quia in nominatiuis latinorum nominũ raro inuenitur i longa ante uocalem. Constru. licet nullam dederim rationem: quare potius ei mutetur in ei. q̃ in i tamen hoc non fit sine ratione: sed ideo quia i pura penultima non inuenitur produc. ante us. uel a uel um ꝑ nominatiuos. per simile inducit. non enim suum est determinare hoc nisi ante us. dicit etiam per nominatiuos non ad differentiam genitiuorum in ius desinentium in latinis dictionibus: nisi in dissyllabis ut dius chius & hoc pro nihilo excipio: quia ipsa sunt græca: hic contradicit: quia uariæ sententiæ erant de istis: quidam enim dicebant esse græca quidam latina. si ergo sunt latina bene excipit per hoc ꝙ dicit nisi in dissyllabis latinis: secundum alios autem bene dic ꝙ pro nihilo accipit: quia sunt græca. ¶ Nam in græcis. Ideo dico in latinis: nã ĩ græcis suple. ĩuenimus. i. longã hic est finis. Deinde exẽplificat de dissyllabis quæ exceperat in dissyllabis nũq̃: ut dius dia: chius chia. ideo apponit fœmĩa ut ĩtelligatˀ deriuatiuũ chius quod ꝓducitˀ. Chius. n. primitiuũ corripitˀ: uel aliter & bene subiungo græcis. Nã in græcis suple ĩuenimus: ut chius a. &c. & nisi in trissyllabis istis. Si ista excipiantˀ latina eẽ oportet: qa si græca sũt nõ excipiuntˀ. Et in uno trissyllabo quod apud sta. legi. iõ istud sꝑatũ ab aliis: qa illud in solo statio inuenerat: alia in pluribus locis: uel istud tantũ ẽ in qbusdã libris: & ĩ uno trissyllabo. Hic obiicitˀ: qa si latina alia nõ habetˀ. i. ꝓdu. ante us. uel a uel um nõ debuit spõdeus: & similia hẽre. i. ꝓ. ãte us. cũ sint facta latĩa: gº alexãdria & similia cũ sint facta latĩa nõ debuerũt ꝓducere. i. So. dicius illa. s. argia alexãdria & si. eẽ græca: qa hẽnt græcã termĩationẽ apud nos: licet ĩ medio mutatio fiat. Spõdeus uero & si. nõ sũt græca: qa nõ retinẽt termĩationẽ: sed mutãt os ĩ us. In aliis uero ubi ei. pura est mutatˀ ĩ e tãtũ: uľ & ĩ e & ĩ i: sed ĩ aliis ubi nõ ẽ ei pura: sed seqˀ ꝯsonãs mutatˀ ĩ i ꝓ. ut νεῖλοσ nilus. In se.

Oſtenſo ordine uocalium ſubiungit ordinem conſonantium & prius duarum poſtea trium: & prius de ordine ſemi. tã in pri. q̃ i fi. ſyllabæ & poſt de ordie duarꝵ mutarꝵ iter ſe deide de ordie ſemi. & mutæ. & ecõuerſo & poſt de ordine trium conſonantium tam in prin. q̃ in fine. deinde ꝙ duæ ſemiuocales & in pri. & in fi. ſibi præponi poſſunt: duæ etiã mutæ uel muta ante ſemiuo. non ponitur: niſi in prin. ſola. ſ. ante mutas ponit̃ in pri. in fine uero mutæ non præponitur. ſ. ſed. n. ut eſt hinc. ¶ Lucanus quoq;. Alia ratione oſtendit. z. non poni ante m ut ſmaragdus. Nã ſi eſſet z ante m præcedens ſyllaba non poſſet breuiari: ꝙ habemus ubi dicit. Nam ſi eſſet & cætera. Etiã ſi m liquida ſubtraheretur remanente duplici præcedens uocalis ſemper produceretur.

nilus. In ſemiuocalibus ſimiliter ſunt alię præpoſitiuæ aliis ſemiuocalibus in eadem ſyllaba: ut. m. ſequente. n. ut mneſtheus amnis. S. quoq; ſequente. m. ut ſmyrna ſmaragdus: nam uitium faciunt qui. z. ante. m. ſcribunt. Nunquã enim duplex in capite ſyllabę poſita poteſt cum alia iungi conſonãte. Lucanus quoq; hoc oſtẽdit in decimo. Terga ſedent crebro maculas diſtincta ſmaragdo. Nam ſi eſſet. z. ante. m. ſubtrahi in metro minime poſſet: nec ſtaret uerſus. S. enim in metro ſępe uim conſonantis amittit. In fine autem ſyllabæ omnes liquidę ſolent ante. s. poni ut puls hiems mons ars. Similiter ante. x. excepta. m. ut falx lanx arx. In mutis præponuntur. b. &. g. ſequente. d. ut βδελλιον bdelium genus lapidis abdir. abdomen: migdonides. c. uero &. p. pręponuntur mutis ſequente. t. ut actus lectus: aptus diphthongus. Semiuocalis nulla pręponitur mutis niſi. s. ſequente. b. ut aſbeſtus aſbutus. c. uel. q. ut ſcutum. ſquallor. p. ut ſpes ſpera. t. ſtatus ſtẽnius. Ante aliam autem nullam mutarum. Mutæ uero ſemiuocalibus pręponuntur liquidis abſq;. m. oẽs pene omnibus bl. ut blandus. c. ut clarus. dl. ut abodlas nomen barbarum. gl. gladius glabrio. tl. tleptolemus: atlas. pl. planus. fl. flauus. bn. abnuo. ſed. b. magis ſuperioribus eſt ſyllabæ. cn. cnidus. dn. cidnus ariadne. gn. gneus. tn. ętna. pn. therapnę ſipnus. br. bremius umbræ. cr. creber. dr. drances. gr. gratus. fr. frater. pr. pratum. tr. tractus Ante. m. autem inueniuntur. c. d. g. t. ut pyracmon. alcmene: dragma: dmois: admetus. agmen. thmolus: iſthmos: Tres autem conſonantes nõ aliter poſſunt iungi in principio ſyllabę: niſi ſit prima. s. uel. c. uel. p. ſecunda quidem poſt. s. c. uel. t. uel. p. Poſt. c. autem aut. p principales ſecunda. t. tertia. l. uel r. ſed. l. in ſolis illis quę ab. s. incipiunt ut aſclepiodotus. ſcriba. ſtlopus. ſplendidus ſpretus. In græcis etiam φ ſe-

In fine uero Hucuſq; dedit duabus ſemiuocalibus ordinem in prin. mõ dat duabus in fi. oſtẽdẽs ꝙ ſemiuocalis cui ſemi. præponi debet ĩ fine. In mutis. De mutis docet quæ cui ĩ prĩcipio præponatur de fine tacet: qa duæ mutæ nunq̃ inueniuntur ſyllabæ terminales. ¶ Semiuocalis. Hic dat regulam de ſemiuocalibus ante mutam in prĩcipio ſyllabæ ¶ Nulla ſemi. Determinandum eſt in prin. præponitur & cætera. ¶ Mutæ uero. Regulam de mutis quomodo præpo|nũtur ſemiuocalibus in prin. ſyllabæ. mutæ ſemiuo. præpo. ſ. liquidis: & pene oẽs mutæ omnibus liqui. abſq;. m. quia. m. tãtum præponitur quattuor. pene dicit propter. b. quod non ponitur ante. n. in eadem ſyllaba. ¶ Sed magis. Dixit. b. præponi. n. in abnuo. ſed modo corrigit dicens. ſed. b. eſt magis ſu. ſyllabæ.

¶ T antecedit. T. antecedit. m. ut tmolus. iſthmos. Quæritur an debeamus dicere iſthmos. an ithmos: ꝙ facile ſoluitur ſi quid de ortographia præceptum ſit conſideremus. eſt enim præceptum. quia. t. ſequente in ſimplicibus dictionibus: ſi antecedat. ſ. eiuſdem eſt ſyllabæ: ut teſtis ergo in ſupradicto nomie ſi habeatur. ſ. ſequẽtis erit ſyllabæ cum ſit ſimplex dictio: ut dicatur iſthmos: ſed hoc nequit eẽ hac ratione prohibente conſonantes tres aliter non poſſunt iungi. per ſimile iducit in prĩcipio ſyllabæ. ita dico iungi ut. ſ. ſit in prima. t. ſecunda. niſi. l. uel. r. fuerit tertia. Quod quia uidemus. m. hic eſſe tertiam non ſtabit. ſ. cum. t. in eadem ſyllaba. eſſent enim tres cõſonantes iunctæ in principio ſyllabæ contra regulam auctoris. ideo debet deeſſe. ſ. ¶ Tres autem. Dedit regulam de duabus ſemiuo. ut in principio & in fine. & de duabus mutis: & ſemiuocali & muta in principio ſyllabæ & econuerſo. Modo dat regulam de tribus tam in principio q̃ in fine: poſt dabit de ſemiuocali ante mutam in fine: ſed de duabus mutis uel muta ãte ſemi. in fine. ĩ hoc dicendum eſt quia nõ inueniuntur. Quãdo tres conſo. ſunt in principio ſyllabæ. ſ. uel. c. uel. p. prima erit ſi eſt prima. ſ. ſecunda ſemper erit. c. uel. p. ul̃. t. tertia. l. uel. r. Si. c. prima erit uel. p. ſecunda ſemper erit. t. tertia. r.

Nam post pt. Ideo post pt. & ct. semper est .r. tertia. quia .l. non pōt ibi esse natura soni prohibente: quia
male sonaret & non potest inueniri. In fine. Regula de tribus in fine. de hoc est contrarietas quia in spre
tus fuit prima .s.r. uero postrema. in stirps .r. prima est .s. postrema. sed de hoc ꝙ muta est media non est cō
trarietas Sui autem. Regula de semiuocali ante mutam ī fine. constructio. in pricipio syllabæ ponitur mu
ta ante liquidā: sed si dictio desinat in duas consonantes necesse. est præesse liquidā & se. s. uel. x. ut supradixi
mus in regula semiuocaliū: uel necesse ē priorē esse liquidā & sequētē c. uel. t. quæcūq; liq. præcedat. Sic opor
tet legi ut diximus: qa si diceremus ut uo/
lunt quidam: ita & necesse est .t. uel .c. eē
sequentem: antecedente .n. falsum esset .i
post uult quia ibi non antecedit .n. ad .t.
sed uolunt sic determinare ut suam defen/
dāt stulticiam .s. ꝙ uerū est illud in regula
ribus & declinabilibus. Sed ipse auctor
ostendit se non ita accipere cū exēplificet
etiā de indeclinabilibus ut hinc. Siqs autē
de .s. obiiciat ꝙ nō sit liquida ipse auctor
multis locis uocat eam liqui. uel loco. ψ.
Necesse est priorem esse liqui. sequentē .s.
uel .r. uel .c. uel .t. uel etiam necesse est lo/
co. ψ. græcæ scribere ps. ul'. bs. Nota ꝙ di
cit scribere tantum: quia non etiam ꝓnū/
ciantur ps. uel bs. sed. ψ. Quāq̄ enim
Ideo non uidetur ψ scribenda nisi per ps.
quia quāuis ratio .i. regl'a genitiui quæ ter
minatur ī bis. exigat suprascripta .i. bs. ta
men sonus ψ magis cognatus est ad sonū
ps. q̄ ad sonum bs. & ideo melius illæ figu
ræ debent scribi q̄ istæ. Hoc tamen. Di/
xi ꝙ necesse ē loco ψ græcæ bs. uel ps. scri
bi tamen in prin. syllabæ non nisi ps. scri/
bitur: ut psitacus. Nubo. Ostendit per
simile ꝙ ψ non debet scribi per bs. in noīa
tiuo quāuis ratio genitiui exigat: sed p ps
cum eupho. exigat sicut nupsi & scripsi q̄
uis ratio præsentis cogat scribi per .b. pro/
pter euphoniam: tamen scribitur per .p.
Quæ etiam. Ita euphonia cogat scribi
præteritum per .p. sicut supina cogit & scri
bere & pronunciare per p. Nota ꝙ dicit
hic & scribere & pronunciare: quia hic nō
est ps. sed .p. tantum. & ideo habet hic su
um elementum.

cūda ponitur: quam nos per ph plerūq; scribimus
σφραγίσ uictrix. sceptrum. Nam post .pt. uel .ct.
simul iunctas .l. nō inuenitur. ut ostendimus ipsa
soni natura prohibente. In fine uero dictionis con/
tra inuenimus primam liquidam sequentem mutā
postremam .s. ut urbs stirps. Sin autem ī duas de/
sinit cōsonantes dictio necesse est priorem liquidā
esse: & sequentem .s. uel .x. ut supra ostēdimus: uel
c. uel .t. antecedente .n. ut hinc dicunt amant hunc:
uel loco ψ greçe .bs. uel .ps. scribere pro ratione ge
nitiui: ut arabs arabis pelops pelopis: cælebs cæli/
bis: princeps principis. Quibusdam tamen: ut su/
pra docuimus: non aliter uidetur ψ greça nisi pro
ps. scribenda: quanquā enim ratio genitiui supradi
ctam exigat scripturam: tamen cognationem soni
ad hoc procliuiorem esse aiunt. Hoc tamen scien/
dum est quod principium syllabę omni modo pro
ψ .ps. debet habere: ut psitacus pseudulus ipse: nu
bo quoq; nupsi: scribo scripsi faciunt: quāuis analo
gia per .b. cogit scribere: sed euphonia superat quę
etiam nuptam non nubtam & scriptum nō scribtū
compellit per .p. non per .b. dicere & scribere

Liber Primus Prisciani Cęsariensis grammatici
de littera explicitus est. sequitur Liber Secundus:
De syllaba.

SYLLABA est comprehensio litterarum cõsequẽs sub uno accẽtu: & uno spiritu ꝓlata. Abusiue tamen etiam singularum uocaliũ sonos syllabas nominamus: possumus tamen & sic diffinire. Syllaba est uox litteralis quę sub uno accẽtu: & uno spiritu idistãter ꝓfert̃. Ab singulis tamẽ icipiẽs nõ plusq̃ ad sex litteras ꝓcedere syllaba potest ĩ latino sermone: ut a ab arx mars stans stirps. Et sciẽdũ quod syllabę quæ ex singulis cõstãt litteris: nõ plures sũt quã ipsę uocales de quibus fiũt: quę autẽ cõstãt ex amplioribus litteris pene inumerabiles: nulla syllaba tres uocales hẽt unde. u. & . i. nõ aliter iungunt̃ diphthongis nisi loco positæ cõsonãtium: u tamẽ ẽt tũc cõiungi põt diphthongo: cũ amittit uim litterę: ut quę linguæ. Sępe inueniunt̃ ꝓ duabus uocalibus iunctis hoc est ꝓ diphthongo singulę uocales positę: ut plostrum ꝓ plaustrũ: & inquiro ꝓ inquæro. Et ubiq; ꝓ ei diphthongo e ꝓductã uel. i. sicut supradictũ ẽ ꝓ oy au tẽ. u. in gręcis ponimus dictiõibus: ut σπονδειος.

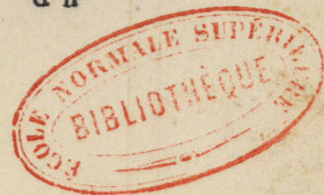
SYLLABA. Tractauit sufficienter superius de litteris ostẽdendo quibus figuris & noibus designarentur quasq; haberent potestates: nunc ad syllabã quæ ex litteris cõstat congruo ordine ꝓcedit & prius eam diffiniens post alias eius ꝓprietates supponens: & hæc prior diffinitio syllabæ data est secundũ interpretationẽ nois: quia συλλαβεῖν græce est cõprehẽdere latine: & nõ includit nisi syllabas quæ pluribus litteris constant: sic aũt exponitur diffinitio. Syllaba est cõprehensio litteræ. i. litteræ cõprehensæ in syllaba per litterat. remouent̃ illitteratæ uoces p comprehensionem remouẽtur simplices litteratæ. cõprehensio dico sequens. i. cõuenĩẽter secũdũ regulas libri comprehensæ. ut remoueat̃ cõprehensio mutarũ consonãtiũ seu uocaliũ quæ per noia sua possũt cõprehẽdi: ut si dicamus be. ce. de. ge. & illa cõprehẽsio uerbi ponitur. u. consonãs ante consonantẽ aliquam quæ nõ est conueniens. Et qa hoc totum habet oratio addit sub uno accentu. i. sub uno cantu: prolata accentu dicitur quasi ad cantus: eo q; syllaba syllabæ adcantat̃: & iuxta ipsam ꝓnunciat̃: licet igitur hæc syllaba fons p se ꝓferat. accentum tamẽ dicitur habere: quia ꝓfertur eodem mõ quo syllaba posita in dictione circũflexe uel grauiter uel acute. & ois syllaba habet unũ certum tenorẽ in dictione ĩcertum extra dictiõem: dictio habet unũ cantum: ut dominus. qa qui ĩposuit hanc dictionẽ dominus. dedit ei certum ordinẽ: certũ tenorẽ: quo ꝓnunciata intelligeret̃ eius significatio: & iõ tenor totius dictiõis ẽ unus: qa tenor unius syllabæ respõdet tenori alterius syllabæ in dictione: sed in oratõe nõ est unus tenor. quia cantus unius dictionis nõ respondet cantui alterius dictionis: qa non dicimus hõ uenit sub uno accẽtu: ut aliquã dictionẽ sicut ẽ fortitudo: itaq; large hic accipit accentũ q; conueniat syllabæ & dictioni: nec curat quoquomõ accentus ꝓnunciet̃ tamen unus existat: & faciat differre syllabam ab oratione. Syllaba enim per se considerata etiã si non sit dictio unũ cantum. i. tenorẽ: unũ qualẽcunq; licet incertũ hẽt: per hoc q; dicit cũ differt ab oratiõe ad remotionẽ dictionis addit uno spũ. i. uno ĩpulsu. i. ĩdistincte. non enĩ ĩ syllaba ẽ distictio ꝓlatõis sicut ĩ dictiõe. nã ĩ hac dictiõe dominus. cũ ꝓfero do. taceo mi. dũ dico mi. nõ dico nus. Sed in syllaba licet sint diuersæ litteræ: ut in fons: & licet quãdo una littera ĩformatur: non reuera ĩformetur alia: tamẽ ita colliditur inemis. & coniunctis informationibus q; illi diuersi spũs litterarum nõ possũt discerni sicut in dictione: & ideo iudicantur idem spũs. ¶ Possumus tamẽ. Quãuis talẽ syllabæ dederim diffinitionẽ per quã singulæ uocales a syllaba remoueant̃: tamẽ possumus dare largiorẽ diffinitionẽ sub qua singulæ uocales aggregentur: per indistantiã exponit uno spũ in distantia. i. sine ĩteruallo q; auditu discerni possit. ¶ A singulis. Datis diffinitionibus syllabæ supponit diuisionẽ eiusdẽ sic: q; alia cõstat ex una littera alia ex duabus. cõstruc. licet dixerim ĩdeterminate uox litteralis: tamẽ est ibi certus numerus litterarum & est figurata locutio sic. nos ĩcipientes numerare syllabas a singulis litteris uocalibus. s. cõstantes: mõ inuenimus syllabã plusq̃ sex litteris cõpositam: & cũ hoc deberet dicere ponit figuratiue. ita syllaba incipiens numerari a singulis litteris ex quibus cõstat plusquã ad sex litteras nõ põt procedere in latino sermone: quia forsitan in græco põt ad plures ĩcipiens dicit. qa illæ quæ ex paucioribus cõstant priores sunt: quia sunt simpliores. ¶ Et sciendum. Hic dat certum numerũ earum quæ ex una littera constant: syllaba cõstans ex sola uocali habet ipsam uocalem initiũ & finem: ¶ Pene sunt. Quia aliquo mõ licet cũ difficultate possent numerari: sed labor iste inutilis & extra artem esset: quia nõ ideo melius sciremus cõponere syllabas. ¶ Nulla. Hic incipit iam aliquid ostendere de syllabis: quæ cõstant ex duabus litteris. s. q; duæ uocales possũt ibi esse & nõ plures: & quãuis hic aliquid dicat de compositione syllabarum. tamẽ postea ostendet plenariã syllabarum cõpositionẽ. cõstruc. syllabæ quæ ex amplioribus fiunt aliæ ex duabus. aliæ ex tribus &c. sed in nulla syllaba sunt tres uocales. acsi dicerem ex duabus quidẽ uocalibus fit syllaba. sed nulla tres habet uocales. unde. u. & . i. nõ . a. iũgunt̃ diphthõgis nisi. p. loco cõso. locus ab effectu. ¶ V. tamen. Quãuis dicã. u. & . i. nõ posse iungi diph. in eadem syllaba nisi loco conso. tamen. u

cōfusū.i.sola figura nullū ibi notās elementū pōt iungi diphthongo. ¶ Saepe. Crescere nō possunt uocales in eadē syllaba ultra duas: sed decrescere possunt: qa pro duabus ponitur una. ¶ Quod aūt. Hic ostēdit plenam cōstitutionē syllabae quomodo ex duabus uel pluribus litteris cōstat.s.uel ex duabus uocalibus uel ex cōso.& uocali uel sequēte.uel praecedēte cōstruc.quae cōstāt ex tribus litteris nō possūt cōstare ex oibus uocalibus.sed quae ex duabus ꝯstāt possūt ꝯstare ex oibus uocalibus &c.ꝑ ordinē unius uocalis & unius cōsonātis dat nobis intelligere unius uocalis ordinē & multaꝝ cōsonantiū: qa sicut una ita plures cōsonantes possunt consequi & praecedere uocalē: sed quot possūt praecedere: & quot seq inde dat nobis hāc regulā. ¶ Nō plusquā &c. Cōstruc. plures cōsonantes possūt esse in eadem syllaba.sed ante uocalē nō possūt esse in eadē syllaba plusquā tres nec post uel aliter dixi absolute cōsonantē antecedere uel sequi. tamē nō plus &c. Dixi tres cōsonantes ātecedere uel sequi.sed tamē notandū est &c. qa aliter essent.vii.litterae in syllaba. quae uero duae uel quae tres conso. possint esse uel post uel ante uocalē in cadem syllaba nō oportet determiare.qa supius in ordīe litteraꝝ dictū est. ¶ Sed ātecedens. Superius dictū est de ordine litteraꝝ in eadē syllaba.mō icipit ostēdere quae littera quam litterā possit in diuersis syllabis. & prius dat nobis hanc regulā.si antecedēs syllaba desinit in cōsonantē. sequēs icipit a cōsonaute in simplicibus.qa in cōpositis fallit.ut pereo. ¶ Herodianus tamen. Quāuis ego excipiā cōposita a regula simpliciū.tamē herodianus iussit & istā & alias regulas simpliciū seruari i cōpositis. & h° est herodianus tractās de ordine.o.e.ratio.qa ratō erat ꝙ oēs regulae de ordīe syllabaꝝ essent aequales.& sonorius quantū ad ipsā ꝓlationē seruari regulā simpliciū nominū in cōpositis.regulā dico habitam in ordīe litterarū & syllabaꝝ. ¶ Obiicit. Facit obiectionē nō ex praedicta regula. sed ex hac alia.si sequēs syllaba nō icipit a.b.praecedēs nō desinit in.b. sed trāsfert in.b.sequētē syllabā in simplicibus quod si uerū esset ꝙ ois regula simpliciū seruaretur in cōpositis iam haec eēt uera in cōpositis.& si haec esset uera. tunc in oblitus.b. referret ad sequentē syllabā.& si hoc eēt ī oblitus & si.prior syllaba esset cōis. quia liquida post mutā pōt liquescere si uocalis sit naturaliter cor. In oblitus uero ē.o.naturaliter cor. cū cōponat ex ob. praepositiōe & leuiscor. quod deriuat a leo les: & tūc ꝓducitur penultīa.uel a lino linis: & tunc corripitur: ꝯstruc. q̄uis dicat habere regulas simpliciū seruādas in cōpositis: tamē ei obiicit nō irrōabiliter sed id quod oportet obiici. ¶ Praeterea. Aliud incōueniens. si regulae simpliciū obseruant in cōpositis. tunc ista quotiens in simplicibus cōsonans īter duas uocales reperit sequētis iudicat esse. simile & si ipsa obseruaret in cōpositis. tunc in circūeo.m. nō pateret elisionē.i.expulsionē.quia sequētis syllabae esset.m.enim in prin.syllabae nūquā patietur elisionē. Nota ꝙ dicit in ꝓnunciatione.qa reuera in scriptura ponit.m.ut cōpositio ostēdatur.sed nunquā pronunciat Si obiiciat de circūamicta. dicimus qa aut duae dictiōes erunt. aut si una dictio erit necessario elidet.m.i circūamicta. ꝓnunciabimus uel sit cōtra regulā. Nota in quāobrē nō elidi.m.& tamē ē praecedētis syllabae.sed īter irregulares aggregationes reputat. ¶ Nec in perhibeo. Aliud incōueniens ex nouissima regula ꝓcedens hoc.s.ꝙ uocales quae mō sūt pricipales sequētiū syllabaꝝ nō aspirarent postquā nō essent in pricipio.qa nulla uocalis aspirat nisi in pricipio syllabae.nec pōt dici ꝙ cōsonātes in exēplis libri positae aspirent praeter.r. quae in phibeo nō pōt aspirari.qa in graecis tantū dictionibus aspiratur.r.& geminata si sit in medio. ¶ Si in media. Superius posuit hanc regulā si prior syllaba desinit in cōsonantē sequēs incipit a cōsonante.nisi in cōpositis.hic dat hanc regulam si in media dictione syllaba incipit a uocali praecedens desinit in uo.nisi in cōpositis

spōdeus νειλοσ nilus μουσα musa: quę singulaꝝ litteraꝝ sūt syllabę: ex uocalibus cōstāt ut dictū est: ut ae: quę autē ex duabus cōstāt uel a uocalibus fiunt: & inueniť diphthongus ut au oe: uel a uocali & cōsonāte antecedēte & sequēte antecedēte: ut da sequēte.u.ad. Nō plus tamē quā tres cōsonātes antecedere uocalē nec rursus nisi tres conseq possunt. Sed tamē hoc notādū ē quod si antecedāt tres cōsonātes nō possūt nisi duae cōseq uocalē ut mōstrans. Nec iterū si cōsequātur tres possunt antecedere nisi duae: ut stirps. Si antecedēs syllaba terminet in cōsonātē necesse est ēt sequētē a cōsonāte īcipere: ut artus ille arduus nisi sit cōpositū: ut abeo adeo pereo Herodianus tamē de orthographia ostendit rationabilius esse sonoriusq; quātu ad ipsam uocis prolationem. In cōpositis quoq; simpliciū regulā i ordinādis syllabarum litteris seruare: obiicitur tamē huic illud quod oportet. ergo oblitus oblatus obruo abrado. & similia. Si.b.trāsit ī secūdā syllabā more simpliciū dictionū primā cōem habereti metris: ut possit etiā corripi: sed hoc nusq̄ īueniť: praeterea circūeo & circūago. & similia nō paterētur elisionē.m.ī ꝓnunciatiōe: si trāsiret ī sequētē syllabā m. Nec ī phibeo exhibeo inhumatus anhelo īhibeo ab huc abhinc: & similibus secūdae syllabae principalis aspiraretur uocalis si terminalis consonās prępositiōis ī eā transiret quomō ī istic istęc istac. Si in

media dictiõe syllaba a uocali icipit: necesse ẽ antecedẽtẽ quoq; nisi sit cõposita ĩ uocalẽ terminari: ut pietas curialis pareo: ruo munio. Est tamẽ quãdo ĩ cõpositis ẽt subtrahitur cõsonãs: ut coeo cois. Principales syllabę hoc ẽ ĩ principio dictionũ positę ab omnibus icipe litteris: desinere tamẽ nõ in oẽs possunt: sed in has uocales qdẽ oẽs a quacũq; cõsonãte incipiat sequẽs syllaba: ut mare genus: philius: uotũ. ludus. In consonantes uero si sequẽs syllaba a uocali incipiat nõ possũt desinere nisi sicut supradictũ ẽ in dictiõibus q̃ ex prępositiõibus in cõsonãtes desinẽtibus: uel aliis partibus orationis sint cõpositæ: ut abutor obedio: subeo: aduro ineo: exacuo: intereo pago: trãseo: prętereo. Nec tamen si sequẽs a cõsonãte incipit licet antecedẽti ĩ q̃cunq; cõsonãtẽ desinere. Ergo p singulas cõsonãtes: ut potero id tractare conabor. In. b. ĩuenit̃ syllaba dsinẽs si sequẽs quoq; ab eadẽ incipiat: ut sabbura sabbata gibbus gibberosus gibber obba. Cõposita quoq; sũt a prępositiõibus in. b. desinẽtibus & aliis dictiõibus. a. b. incipiẽtibus: ut subbibo: q tamẽ cõsonãs. c. sequẽte solet plerũq; in eã mutari: ut occido: occũbo: succino succido. In qbusdã tamẽ ꝓ ab abs prępositio cũ dictiõibus. a. c. incipiẽtibus componit̃: ut abscõdo abscedo abscido. Ob quoq; est quando assumit. s. cũ cõponit̃ cũ dictiõe. a. c. incipiẽte ut: obscurus: obscenus. F ẽt sequẽte ĩ eadẽ cõuertitur. b. uel in. u. uocalẽ: ut officio offũdo: sufficio: suffero: suffio: similiter aufero aufugio: ne si affero affugio dicamus: ꝓ adfero & adfugio accipiantur. G. quoq; sequẽte in eã trãsit b: ut suggero oggãnio. necnõ ẽt in m. ut sũmitto. Pręterea omitto ꝓ ommitto dicimus. Terẽ. in adelph. Omitte mulierẽ. Hora. in secũdo sermonũ. Aut spẽ de põas. aut partẽ illusus omittas. Idẽ patit̃. p. sequẽte: ut oppono suppono: R. quoq; sequẽte plerũq; in eã conuertit̃: ut arripio. In qbusdã tamẽ manet imutabilis: ut abrogo abrado & puto differẽtiæ cã: ne si dicã arrogo: dubiũ sit ab an ad sit prępositio: q̃ mutauit suã cõsonãtẽ in. r. Aliis aũt qbuscũq; litteris sequẽtibus itegra manet. b. ut obdo: abdo: subdolus: abhinc abluo sublatus obloquor abnego obnitor subnixus. Ergo nulla nisi prępositio cogat antecedẽs syllaba in. b. quoq; põt desinere nisi cõsequẽs quoq; a b incipiat: ut i supra scriptis ostẽdimus no

mediũ dictiõis est quicquid post priorem litterã. non eni ꝓprie põt accipi medium in eo ruo. ¶ Est tamẽ. Quãuis excipiam cõposita. tamẽ in eis h° idẽ inuenit̃ quandoq;. ut in coeo. ꝓ coueo. Principales. dictũ est ꝙ si antecedẽs syllaba in ꝯso. desinat necesse ẽ sequentẽ a cõso. icipere. mõ uult cõuersã determiare. ꝙ licet sequens a cõso. icipiat. nõ iõ tamẽ licet antecedentẽ in qualibet cõso. desinere. sed ideterminate & quia aliqs posset dicere sicut mõ uis determiare i quã cõso. desinat ãtecedẽs si seq̃ns a cõso. icipiat deberes determiare a q̃ littera incipiat pricipiũ dictiõis. hoc iste remouet dicẽs. quoniã pricipales syllabæ ab oibus litteris icipere possũt. & iõ nõ est in hac re habenda determinatio desinere tamẽ nõ i oẽs possũt. sed i has quas determinare intẽdo. s. in oẽs quædã uo. a qua cõso. in. f. s. & iõ non est inde facienda regula & in alias quas postea dicet. ab aliis ꝑtibus. o. ut alterutrum ¶ Nec tamen. Sic iunge. dixi supius ꝙ si antecedens syllaba in cõso. desineret necesse est sequentẽ a cõso. icipere. sed licet sequẽs a cõso. incipiat nõ tamẽ licet antecedens in quã cõso. desinere: & qa nõ licet in quacũq;. ergo per singulas cõsonantes. ut po. co. id tractare. s. in quã liceat. qa hic demũ faciẽda regula. In. b. in. ue. sil. de si. se. ab. e. in. ac si dicat licet antecedãti in. b. desinere. q̃do sequens syllaba incipit ab eadẽ. ¶ Nõ eni Hic sequentiã facit: ut si sequens incipit ab b. prior necessario in. b. desinat. qa falleret in turba. umbra. & multis aliis suburra ouus. nauis ne in mari uacillet. gibbus. ipse morbus gilbosus. persone nomẽ gibber utriusq;. obba genus uasis. ¶ Cõposita. Dat regulã de. b. in cõpositis qbus. s. literis sequẽtibus prior syllaba desinit in. b. sequente quidẽ rõnibus aliis except. vi. c. g. s. m. p. &. c. sequente mutat̃ in. c. plerũq; ꝓpter subcinericius. uel assumit. s. ut in ab. & in ob. ¶ In quibusdã. Dixi quia b. mutat̃ in. c. sequente. c. sed tamen iterdum manet. b. c. sequente. tunc. s. cũ ab. præpositio assumit. s. Ecce auctoritas ꝙ i abs. & in obs. non est. s. quia naturaliter. sed per assũptionem. r. quoq; plerunq;. d. ꝓpter abrodo & abrado. ¶ Ergo nulla. Quia in suburra. & in similibus ita ẽ ꝙ si antecedens syllaba in. b. desinit. sequens quoq; a. b. icipit. ergo in illa syllaba &c. ¶ In. c. quoq;. Oppo. necnon nec dũ. & similia. sed huiusmodi compositiones aggregatæ irregulares sunt| semp abaddir. dicitur lapis quem saturnns transglutiuit. ¶ In ad præpositione. Per hoc notat̃: qa in noie non mutatur. d. cũ dicamus quod cũq;. F. quoq;. ratiõabilius mutat̃ in eam & in. l. & in. r. & in. n. & in. s. ideo dicit rationabilius. quia quidã uolebant. d. re

manere sequētibus illis.u.Assiduus ab assideo nō ab asse.nā assiduus ab asse deriuatū quod significat diuitē nō est cōpositū. ¶ Aliis eni.Bene dico sequentibus præmissis litteris tantū mutari.d.Nā aliis &c. iō determi/nat in ad præpōne.Nā in uoce quicqd mutat̄ in.d.sequēte.q.sed manet in.ad præpositione sequēte. q. ut in adquiro.dicit̄ tamē a qbusdā acquiro:qui hac rōne sniam suam se putant defendere dicētes:qa.c.&.q.unus & idē est elementarius sonus.& sicut.d.in ad.præpōne mutat̄ in.c.sequente.c.ita debet mutari in.c.sequēte q.cū.c.&.q.idē significent:quod si cōfutatur.si.d.in ad.præpōne debet mutari in.c.sequēte.q.quia mutat̄ in.c.sequēte.c.ergo mutet̄.d.in noie isto quodcūq; i.c.sequēte.c. quoniā mutatur q.sequēte in hoc noie quod ē quicqd.nā q.&.c.idē significant:& sicut dicit̄ qcqd ita dicitur quocūq;:sed hoc nunquā inue/nit̄.dicat̄ ergo adquiro:quādoquidē.nec rōne nec auctoritate cogimur dicere acq/ro.Nec mirū si in ad præpōne.d.mutatur sequēte.c.manet aūt cū.q.sequit̄ quando quidē in noie.c.sequēte manet.q. uero se quēte mutat̄. ¶ Frequēter tamē. Quāuis rōnabilius mutet̄.d.sequētibus.f.& aliis prædictis:tamē in qbusdā dictiōibus ma net eisdē sequētibus. Diceret aliqs rōne fit istud:qa mutatū ibi bene sonat.f. in affe/ctus.sed si i affat̄ mutat̄ male sonat. hoc aūt nō est uerū.nā non melius ibi sonat q̄ hic.& hoc ē nō possū scire quæ sit differē tia euphoniæ.i.qūo in uno loco melius so net q̄ in alio.ut in aliis dictionibus trans.f.d.& in aliis ma.cū eadē cōsonans sit se quēs.eadē dico nō solū in subā:sed etiam noie & figura. Istud eadē sic exponimus ꝓpter.c.quo sequēte mutat̄. d. & ꝓpter q.quoq; sequēte manet.d. ut si dicā affe/ctus mutato.d.bene sonat. cū dicā affat̄ mutato.d.male sonat & sic de aliis. Per arrideo maxime ꝓbat̄ nō ualere. hæc sen tentia in quo quādoq; mutabāt quādoq; nō:si sic ut diximus eadē itelligas: ꝑit ob iectio quæ fit de quodcunq; & acquiro.s. ꝙ in adquiro debet mutari.d.in.c. sic in accido qa eadē cōsonans ē in utroq; cōce/dimus qd istud.sed qa nō est designata ea dē figura tali obiectione nō frangunt̄. de quodcūq; aūt similiter iudicamus ꝙ d.nō debet mutari in.c.sequēte.q. licet mutet̄ sequēte.c.Et si enim eadem consonans sit diuersa tamē in utroq; designat̄ figura:& aliter:ut puto ē ꝓferēda: quoniā designa tur ꝑ.c.aliter aūt quādo notat̄ per.q.hac figura.In.f.regula de.f. nulla syllaba de sinit in.f.nisi ipsa.f.sit posita loco.b.ul' d uel.x.uel.s.& hoc i præpōnibus cū seqns dictio i ab.e.ↄ so.obiicit̄ offa. sed pōt di ci ꝙ sit cōpositū ex ob. & for. faris. & sic ponit̄ ibi.f.ꝓ.b.& tūc de dimiutiuo eius subtrahit̄ unū.f.ꝑꝑ metrū ut corripiat̄ si/cut hic.furtis.ibutus ofelle.qđ exēplū po suit iuue.ul' si sit simplex diccus unū. f.tā tū ibi eē naturaliter. alterū uero.f. assumi ꝓpter metrū ut possit ꝓduci:ut iuuenali. patruo similes effūderet offas.diminutiuū uero naturaliter corripit̄.Ex h° q°q; qa nō termiat̄ syllaba in.f.se/quēte.f.ubi prior.f.posita sit loco alterius ↄsonātis.Ex hoc quoq; sicut ex multis aliis &c.simplices ꝑꝑ.x.du/plicē quæ nō gemiat̄.dictiōes dicit pluralr̄ qa plures nō termiat sed suū nomē tantū. G.apud latinos.Re/gula de.g.i mutationē litteraꝝ ostēdit.g.poni ꝓ.b.& ꝓ.d. ¶ Græcoꝝ tamē.Quāuis.g.ponat̄ ꝓ.b.& ꝓ.

minibus.In.c.quoq; nulla syllaba superior desinit nisi sequēs.a c uel a q ut bacca bucca soccus ecquis qcq̄.atq; ex hoc quoq; ostēdit̄ eādē uim hēre.c.&.q.In.d.parit̄ nulla syllaba desinere pręposititua ni si sequēs quoq; ab eadē icipiat i simplicibus dictio nibus:& in plerisq; cōpositis ut ab addir:uel ab ab dier.addo reddo redduco:qđ ēt reduco dicit̄.Vir.in.ix.Reddidit una boū uocē.Terētius i phor. Se ctari in ludū ducere atq; reducere.Horatius in epo do:deus hęc fortasse benigna reddducet in sedē uice.Vir.in q̄rto.æneí.Eiectā classem socios a morte re/duxit.hæc tamē ipsa cōsonās in ad præpositiōe mu tat̄ seq̄nti.c.uel.g.uel.p.uel.t.accūbo:accido: ag gero:applico appello : attingo attinet.F.quoq; se/quente rōabilius:ut affectus.l.allido.r. arrideo.n.ānuo.s.assiduus.Subtrahit̄ ēt i qbusdā cū sequēs dictio.a.gn.uel.sp.uel.sc.incipit:ut agnitus aspe ctus ascēdo.Aliis.n.sequētibus litteris integra ma net in cōpositiōe:ut adbibo:adhæreo:admitto.ad/q̄ro:aduoco.Frequērer tamē inuenimus. f.uel.n.uel.l.uel.r.uel.s.sequētibus.d.scriptā : ut adfat̄: adludo:adrideo admittor : adsumo errore tamen scriptorum:hoc magis fieri puto q̄ rōe.Nā q̄ sit dif ferētia euphōiæ:ut cū eodē cōsonās sit sequēs in ali is trāsferat̄.d.in aliis nō scire nō possū ut dicā effe/ctus:allido assiduus:bene sonet.Cū āt adfat̄ :adlu do:adsisto male in.f.nulla desinit syllaba:nisi loco b.uel.d.uel.x.uel.s.in prępositiōibus positā cū se quēs dictio ab eadē incipit cōsonāte:ut efficio suffi cio affectus:efficio difficilis:diffundo.Ex hoc quo/q; muta eē ostēdit̄:qđ cū oēs semiuocales simpli/ces solēt in mediis dictiōibus geminari:hæc nō ge/minat̄ nec terminat eas sicut illæ:nisi in suo nomi/ne:sed & pręponit̄ liq̄dis.l.&.r.mutaꝝ more.G.

apud latinos nullius syllabę ē terminalis nisi cū lo
co.d.uel.b.pōit̃ in ad uel sub uel ob præpositione
ut supra dixius ut aggero agger: suggero oggānio.
Gręci tamē solēt loco.n.āte.g.uel.c.positę hāc po
nere: ut αγγέλοσ λογγίνοσ αγκίςρονά γχίσησ. apđ
latīos tamen seruatur.n.ut Lōginus. Anchises. Est
q̄do.n.prīcipalis syllabę ante se assumit.g.natus:
gnatus: notus gnotus ātique. Vnde ignotus nosco
cognosco: noui gnoui. Et post se tamē.c.sæpe posi
tū i.g.ↄuertit: ut inūeris q̄drigēti ꝓ q̄dricēti a cētū
Quigēti septingēti octigēti. Adeo.n.n.pręposita
facit.c.i.g.cōuerti qđ i qbus ea numeris nō ē: serua
tur.c.ducēti trecēti secēti.i. sexcēti. In.h.q̃ ē nota
aspiratiōis nō pōt termīari syllaba. Inuenio tamē i
uah & ah īteriectōibus terminalē uideri syllabæ.h.
Sed magis puto ut supius dictū ē ꝑ apocopā hoc
solere fieri: cū pfecta uaha: & aha sint: uel qđ abscō-
dita uoce solēt īteriectiōes & huiusmōi uoces ꝓferri
ut ēt aha hehe.k.nullius syllabæ pōt eē terminalis.
l.q̄cunq; cōsonāte sequēte pōt ātecedēte terminare
syllabā. ut albus ulcus soldū: ualde alfenus algeo:
illđ ulmus: alnus culpa: fulsit altus silua mulxi.q.
&.r. solis seq̄ntibus nō iueni ātecedētē.l.nā.h.&.k
nec possūt post hāc iueniri. In.m.iuenit̃ syllaba de
sinēs i media dictiōe q̄do seq̄ns.a.b.uel.p.uel.alte
ra.m.icipit: ut cābises: ābo iperiū ↄparo sūmus hā
mō. In.n.terminat̃ ātecedēs syllaba seq̄ntibus.c.
uel.d.uel.f.uel.g.uel altera.n.uel.q.uel.r.ut qui-
busdā placet uel.s.uel.t.uel.i.uel.u.ēt ꝓ cōsonāti
bus positis uel.x.ut cōcinus mācus cōduco: pōdus
cōfiteor ifūdo cōiūctus cōgius annus: angulus: in-
qro: cōqro. linquo irūpo iruo. In multis tamē iue-
nio.r.sequēte.n.m.r.cōuerti: ut corruo corrūpo.
& pene ubicūq; cū prępositio ante dictionē ab.r.i-
cipiētē ↄpōit̃ hoc idē patit̃ ut corruo corrigo. Nec
mirꝭ cū apđ græcos auctores artiū hoc idē solcat fie
ri: ut συρρέω συρρήγνυμι συρραπτῶ. Ergo rōnabilius
eē ur̃ i quoq; cū i q̄busdā mutet.n.m.r.ut irrito irri
guus In reliq̄s quoq; euphonia hoc exigēte seruare
& irruo & irrūpo dicere. Cū nec i simplicibus iueni
atur.n.āte.r.s.quoq; sequēte.uel.t.uel.i.uel.u.lo-
co cōsonātiū: uel.x.itegrū manet: ut cōsitus spōsus
Antonius: tōsus: Mātua cōiūgo.cōuerto: anxius.
B.aūt sequēte uel.p.i.m.cōuertit̃.L.uero uel.m.i
eas cōmutat̃: ut ibuo ipius cōbibo cōpitū: collido:

d.apđ latīos tamē græci solēt pōere hanc
i.g.loco.n.i.ubi latini.n.ponūt.g.græ-
ci ponunt ante.g.uel.ch. ¶ Est quando.
Ostēdit bene facere latios qui retinent.n.
ante.g.qa tanta ē cognatio iter.n.&.g.
ut.n.ante se assumat.g.ut notus. gnotus
antiqui dicebant cū.g.unde.i.ex habenti
bus.g.ista cōponunt̃. ¶ Post se. Dixi.n.
habere affinitatē istam cū.g.ꝙ assumit cā
ante se. tamē hēt & aliam affinitatē hanc
s.qa.c.cōuertit̃ in cā post se. ac si d.cū.n.
&.g.sint affines apud latios nō fuit opus
ut si.g.debuit alicubi poni.n.īde expelli
sicut apđ græcos expellit̃: tamē ita iungit̃
q̄uis græci nō ponant.n.ante.g. latini ta
mē hoc faciunt: uel si ē in serie ↄuertit̃ pla
na ē littera. ¶ Adeo aūt. A ↄtrario osten
dit qa.n.præposita sequētē in.g.facit cō-
uerti: qa ubi.n.nō ponit̃ nec.c.in.g.con-
uertit̃ secēti ꝓ sex cēti.hº nō ualet ad ar.
sed īduxit ut ostēdat nostræ locutiōis usū.
uel ꝙ abscōdita.& iō uah.& ah.aspirant̃
in fine facta est apocopatio: uel iō qa pro
priū est iteriectiōis ꝓferri ipfecta uoce: i-
teriectiōes solent ꝓferri icōdita.i.iperfe-
cta uoce & huiuscemōi uoces.i. barbaræ
uoces in fine silr aspirant̃ ut ēt iteriectōes
ah.& oth.k.nllus de.k.loqt̃ & qđ sit ali
ud ele.q̄.c.sed hac figura nunquam nota
tur i fine syllabæ qa k nō licet scribi nisi se
quēte a. ¶ L.quācūq;. Sūt quædā ꝓpria
noīa i qbus.l.termiat priorē syllabā sequē
te q uel r sed prisci: nō iuenerat: qa illa no
mia tēpore eius nō erāt fortasse iuenta cū i
cōso: nō excipiat nec ide mentionē faciat
spē dat nobis alicubi posse inueniri. Nā h
& k iō exēpla de h & k nō posui nā non
possūt iueniri post l nisi forsitan i barbaris
In m iuenit̃. Hic si obiicit̃ de circūfero ul̃
circūlitus. ubi m ponit̃ f & l sequētibus ul̃
dicemus irreglares esse hmōi aggregatio
nes partiū. aut qa auctor nō itēdit hic da
re plenariā regulam de m sicut nec de s po
stea facit sed ostēdit tantū i qbusdam ordi
nem eius. in mltis eni cōpositiōibus hmōi
iuenit̃ m termialis sequētibus aliis litteris.
ut q̄obrē q̄cūq; q̄q̄ q̄libet. & silia. sed hæc
de nūero aggregationū irregulariū repu-
tant̃. ¶ In multis. Hic ponit qa dixit ut q
busdam placet ↄstru. licet qbusdā placeat
n termiare præcedentem syllabā sequente
r. tamen &c. pene dicit ꝓpter cōrigo. cō-
positū a rigo as. ubi seruat̃ n ut differat a
corrigo gis. uoiūt etiā i ↄringo qdā.n.ser
uari. ¶ Nec mirū. Probat auct. græcorꝭ
ꝙ cō.præpō debeat mutare n in r sequēte
r.qa syn.sua æqpollens apud græ.silr fa.
συρρεω συρραπτῶ. ¶ Ergo rōnabilius
Quādoqdem in cō.& sin.n mutat̃ in r se
quēte r.gº in dictiōibus ab in.ↄpositis de
buit n mutari in r. ¶ Cū in qbusdā. Alia
rō iterposita quare n debeat mutari in r in

irruo: & in rũpo. qa in aliis mutat̃ ubi ẽ ĩ præpõ. exigẽte eupho. ac ſi. d. præter hoc. qa rõ exigit ĩ ſupradictis
n in r mutari cõſentit euphonia rõnibus. ¶ Cũ nec. Alia rõ qa debuit mutari. S. quoq;. hanc repetitionẽ facit
ut ponet exẽpla litterarꝝ aliarꝝ quæ reſtant: tamẽ cõpitũ dicit̃ a cõpeto tis. uel a pital græco. i. uia. ĩmunis ſiue
munio. cõis eodẽ munio. i. officio. pellicio. i. decipio. quod cõponit̃ ex p & licio. quod nõ ẽ in uſu. S termi
nant. In hoc ꝙ ſolæ poſſet haberi ꝑuerſus ĩtellectus. ſi quidã eñi dicat ſol. his ſequentibus quaſlibet apponi. ſ.
termĩare præcedentẽ ſyllabã falſũ ẽ ꝓpter transfero. & trãſucho. trãſfuga. & iõ ſic ẽ legendũ. ſ. terminare ãte
c. ſyllabã. hæ cõſõ. ĩueniunt̃. ſ. ſequẽtes ſo
læ. i. ꝑ ſe. ab. ſ. i. ita ꝙ. ſ. nõ ẽ cũ cis in ea/
dẽ ſyllaba: ſed eſt finis prioris ſyllabæ.
¶ Nã ĩ ſimplicibus. Reddit cãm quare di
xit in cõpoſitiuis. Simil'r quẽadmodũ ĩ cõ
poſitis. ſ. termĩat ſyllabã ſequẽte. c. ita in
ſimplicibus termĩat. ſ. ſequẽte. ſ. ¶ Quia
aũt. Quia ſupius dixerat. c. ſequẽte termi
nare. ſ. ꝑ priorẽ ſyllabã in illis q̃ hẽbant. ſ
tantũmõ ꝑ aſſũptionẽ repetit ut oſtendat
in illis quæ habẽt naturaliter. ſ. & ſecũdũ
hãc ſniam nõ dẽt in his exẽplis eẽ abſtruo
uel abſtergo. uel iõ repetit de. c. cũ addit
alias. ſ. ſequẽtes ut determĩet de oibus ſi/
mul in q̃bus cõpoſitis ſequunt̃. ſ. ꝯſtruc. ſ.
ſequẽte termĩat. ſ. præcedẽte ſyllaba ante
cedẽte præpõne quæ deſinit in. ſ. T ſu/
periorẽ. Hãc regulã de ſimplicibus dictio
nibus datã ĩtellige. fallit eñi in cõpoſitis a
ꝯiunctionibus atq; atq. fallit etiã in quot/
quot. ſed hmõi ꝯpões irregulares ſunt ag
gregationes. In. x. & cætera. De cõpo
ſitis hic agit. nihil eñi dicendũ erat de ſim
plicibus niſi. x. termĩaret: qa pene ſemper
termĩat. t. ſequẽte: ut dextra. extra. ſextus
nec ĩ his aliquãdo manet & aliquãdo mu
tat̃: ſed in cõpoſitis aliquãdo manet & ali
quãdo mutat̃: & iõ ibi ĩmorandum ẽ: ſed
nulla cõpoſita ſũt ubi. x. ĩueniat̃ in iũctu
ra cõpõnis: exceptis illis quæ cõponũt̃ ab
ex præpõne. iõ dico in iunctura: qa ĩ dex
trorſũ qđ cõponit̃ quaſi ex dextra & uer/
ſum remanet. x. ut in ſimplici nõ tamen ĩ
iũctura. Si q̃s obiiciat ſexcentũ non ualet
dictũ eſt eñi ſuperius ſecentũ debere dici
nõ ſexcẽtũ. ꝓpterea de ꝯpoſitis ab ex præ
poſitiõe exceq̃t. ita in cõpoſitis nulla ſylla/
ba terminat̃ in. x. in me. dictiõis. i. in iun
ctura cõpõnis niſi in cõpoſitis ab ex. præ
poſitõe. Quæ ĩtegra. đtermĩat q̃bus ſequẽ
tibus manet. x. ſ. ſe. c. uel. p. uel. q. uel ſe/
cundũ quoſdã. t. ¶ Sic eñi. Ideo dixi ut
q̃buſdã placet qa ſcriptores orthographiæ
uolũt. ſ. poñi poſt. x. Ratio ſupradicta ẽ
qa uidet̃. ſ. geminari poſt. c. ¶ Extendo.
Redit ad exẽpla qa reſtabat exẽplificare
de. t. F. eñi. Ideo appoſuit. f. qa ſequẽ/
te ea ꝯuertit̃. x. ĩ eã. z. de. z. tractat nõ ꝙ
latina ſit: ſed qa latini de ea faciebãt men
tionẽ: quaſi eorꝝ eẽt quãdo in græcis dicti
onibus ea utebant̃ & hoc ẽ. z. ſemꝑ ponit̃
in prĩ. ſyllabæ præcedẽte ſyllaba termĩata
ĩ uocali. ut gaza. uel in. n. uel in. r. Scien
dũ ẽ qa hic de duplicibus fecerat mẽtionẽ
apponit quãdã ꝓprietatẽ dupliciũ. ſ. ꝙ in
eas deſinit diph. ſed ĩ duas ꝯſo. nõ deſinit

illudo illido: ĩmunis cõmunis. P. nullã termĩat ſyl
labã: niſi ſequẽte quoq; ab ea ĩcipiẽte: ut lippus ap/
paret: hippocoon. R. quacũq; cõſonãte ſequente:
excepta. κ. põt termĩare ſequẽtẽ ſyllabã ut morbus
parcus: ordo ꝑficio: corfiniũ: margo: phibeo: ꝑgo:
plutio: ĩterlita: ĩterliniũ: carmẽ ſarnus corpus archi
tenẽs: currus: morſus arcus piurus coruus xerxes.
In cõpoſitis tamẽ q̃buſdã ĩuenio. r. ĩ. l. cõuerti: ut ĩ
telligo: & pellitio ꝓ ĩterlego: & plicio pellego ꝓ ꝑ/
lego: pelluceo ꝓ ꝑluceo. Plautus ĩ aſinaria. Agedũ
iſtũ oſtẽde quẽ conſcripſiſti ſyngraphũ. ĩter me &
amicã legeſ pellege nã tu poeta es ꝓrſuſ ad eã rẽ uni
cus. Idẽ ĩ eadẽ. Ita pellucet q̃ſi laterna pũica. S. ter
mĩnãte ãtecedẽtẽ ſyllabã hæ ſolę ĩueniũt̃ ꝯſonãtes
aſſeq̃ntes c ĩ ꝯpoſitis: ut abſcõdo obſcurus qa. ſ. ter
mĩalis ẽ præpoſitõis. Nã ĩ ſimplicibꝫ dictõibꝫ: ne/
ceſſe ẽ s & c eiuſdẽ eẽ ſyllabæ: ut paſcua luſcus. M.
quoq; uel. p. uel. t. ĩ ſimplicibus dictiõibus: ſi ãtece
dat ſ eiuſdẽ ẽ ſyllabę: ut coſmus: ꝓſpa teſtis. Simi
lit̃ termĩat ſyllabã altera s ſequẽte ut aſſis coſſus. I
quoq; loco cõſonãtis ĩ ꝯpoſitis ſequẽte: ut diſiectus
C. ẽt ſeq̃nte uel. p. uel. t. prępoſitiõe ĩ. s. đſinẽte ãte
poſita ut diſcutio diſplicet: diſtermĩat abſterreo di
ſtuli aſporto ꝓ abſporto. T. ſi ſupiorẽ finit ſyllabã
neceſſe ẽ ſequẽtẽ quoq; ab ea ĩcipe. ut mitto cotta at
tinet atticus. In. x. nulla ſyllaba terminat̃ ĩ media
dictiõe: niſi ĩ cõpoſitis a prępoſitiõe ex q̃ ĩtegra ma
nere põt ſequẽte. c. uel. p. uel. q. uel. s. ut q̃buſdã
placet uel. t. ut excurro expello exq̃ro exſicco exſe/
quor. Sic. n. placet his qui de orthographia ſcripſe
rũt q̃uis euphonia & ratio ſupradicta de litteris ſe/
cũdũ gręcos abiicit. s. antecedẽte. x. extẽdo. L. quo
q; ſequẽte ĩuenit̃ ĩ noie hoc exlex. F. eñi ſequẽte ĩ eã
cõuertit̃. x. ut efficio: effero effũdo. Cęteris uero cõ
ſonantibus ſequẽtibus e nõ ex præpõi ſolet ut ebi/
bo educo: egero eludo emineo enitor eruo eueho.
z ĩ peregrinis dictiõibus ſemꝑ ĩ pĩcipio ĩuenit̃ ſyl
labę & ſi antecedat alia ſyllaba: neceſſe ẽ eã uel ĩ uo
calem deſinere: uel ĩ. n. uel in. r. ut γαζα μιλαυζοφος

unde sequit̄.x.nō eē duo ele.in quā desinit diph.facta enī uniuersali negatōe nunq̄ subiūgeret.in duplicē aūt īuenit̄.ut sex.si p.x.duos elemētarios sonos itelligeret.tūc enī apte sibi esset cōtrarius. Sic iunge. dixi supius duas uel tres cōsonantes poni in fine syllabæ ꝙ ne qs in diph.facere tēptaret dixit sciendū &c. Distat. diffinita syllaba tractauit de diuisiōe & ordie syllabaꝝ mō igredit̄ ostendere alias ꝓprietates syllabæ qbus etiā differt a dictiōe.& qa p eas ōstans erat syllabā differre a dictiōe noluit tacere differentiā iter syllabā & dictionē.nō tamē iō ꝙ itendat hic dare differentiā iter illa.qa post ostēdet.Cōstructio.ordinē hēt syllaba.hēt etiā has ꝓprietates ꝙ caret sensu.i.significatione & accentu.Nota ꝙ nō accipit hic syllabā ni si extra dictionē & nō significationē. Sēsus.Vere syllaba distat a dictiōe accentu qa syllaba icertū hēt accentū. dictio uero certū.& hoc ē nisi sciamus quomō syllaba po.sit in dictiōe.s.an pria an secūda.an i alio loco icertū ē quo accētu eam ꝓnūci. Non enī.Syllaba extra dictionē hēt icertū accentū.in dictiōe certū & inde ostēdit dictionē habere certū accentū: qa dictio nihil aliud ē q̄ syllababæ iunctæ.icertū accētū dicit̄ habere syllaba p se accepta qa quādo ego dico do.icertū ē an accentus grauis sit an accutus.æqualiter enī hēt se & ad domius:& ad donatus.& qa incertū cū ꝓnuncio do. an uelim ꝓnūciare dominus.an donatus accentus icertus iudicat̄.Syllaba enī uere distat a dictiōe sēsu.i.significatione.qa syllaba pura caret sensu.dictio uero hēt sensū & hoc ē.syllaba enī per se extra dictionē nō pōt habere sensū.nisi cū sit dictio monosyllaba. Inuenit̄ tamē.Quāuis syllaba distat a dictione tamē in hoc ōueniunt.ut una syllaba aliquādo ē dictio. sed præmittit quādā similitudinē de oratiōe:qa si est dictio una aliquando est oratio similiter una syllaba iuenit̄ dictio.iperatiua uerba:& rēsponsiue dictiōes nō dicunt̄ orationes propric eo.s.mō quo diffinit̄ oratio postea. Oratio ē ordinatio dictiōis.sed qa habēt affinitatē cū oratiōe in hoc.s.ꝙ reddunt plenū itellectū sicut oratio:uel p subintellectū.ut quādo dico.qd ē hō. aial. anial reddit plenū itellectū p subitellecta præcedentia.ul' ꝓpter præsentiā rei:ut curre. uel curro.præsētia enim ipsius rei facit me certū de quo dicat curre.ita ꝙ si apponerēt curre tu.supfluū eēt. si dicat̄ currit. qa ad diuersas tertias ꝑsonas.i.ad iste.quod significat ꝓpinquū:& ad ille quod significat remotū & ad id quod significat relationē se hēt nō reddit certū.Silr̄ si aliqd subitelligeret quod multo in finitū est q̄ currit nō faceret certū itellectū:cū nec aliqs nec currit aliquā certā ꝑsonā significent. Notādū est ꝙ i.est littera.secundū hoc ꝙ iduisibilis ē.Syllaba secundū hoc quod uno spū idistanter ꝓfert̄. dictio secundū hoc ꝙ minima pars ē oratiōis.oratio secundū hoc ꝙ plenū itellectū significat. Accidit.Ostensis aliis ꝓprietatibus syllabæ accedit ad quædā accidentia eius declarāda:& in pricipio enumerat illa:& postea enumerata sigillatim ostendit.ōstructio.Syllaba hēt icertū accentū.g° accidit ei tenor.i.accentus unius syllabæ: & non solū tenor:sed etiā spūs tēpus numerus litteraꝝ:diuidit tenorē.tenor accutus &c.In dictiōe ꝙ hoc uel est ipsa syllaba sit dictio:uel posita in dictiōe ē tenor certus.Silr̄ diuidit spūm q silr̄ est icertus in syllaba. Tempus Tēpus unū uel duo habet secundū metricos:sed secundū illos q attendūt ꝓnunciationū ꝓprietates ē aliquando unū.aliqdo unū & semis ul' tria.unū tēpus hēt syllaba si uocalis ē breuis p se.i.nō sequēte ōsonāte. ut co. uel si seq̄t una simplex ōsonās i diuersa syllaba.ut caput.uel etiā in eadē.uel aliter p se.i.nō sequēte in eadē syllaba.ut amo.& tūc erit amo.in libro ul' sequente in eadē syllaba.ut caput quātū ad ultimā syllabā. Nulla. Ratio ē qa breui uocali nō daret unū & semis sequēte ōsonante:nisi qa placuit ei ōprehendere sub eodē numero uocalē breuēq̄ p se.& ōiunctā cū una ōsonante.Vnū & semis in syllabis cōibus:iō dicebāt eē: qa si unū tātū

ἀρίοβαρζανης. Sciendum autem quod nulla diphthongus in duas consonantes potest desinere:in duplicē autem inuenitur ut faex fæcis:faux faucis: distat syllaba a dictiōe sensu & accētu.Nisi enī sciamus qūo posita ē syllaba i dictiōe:icertū ē quo accētu eā ꝓnūciemus.Syllaba.n.p se nisi cū sit dictio sensū hr̄e nō pōt.Inuenit̄ tamē & plena orō in una dictōe:ut i uerbis iperatiuis.curre lege.Et similiter plena dictio i una syllaba ut ars do dic.Accidit unicuiq; syllabæ tenor spūs tēpus numerus lr̄arū. Tenor acutus uel grauis uel circūflexus.In dictiōe tenor certus absq; ea dictiōe icertus tamē nō pōt sine eo eē.Similiter spūs asp uel leuis:tempus unū uel duo:uel ēt ut qbusdā placet unū semis: & duo semis & tria.Vnū si uocalis ē breuis p se:uel si ēt una cōsonās simplex cōsequit̄:ut caput:unū semis i cōibus syllabis de qbus multi docuerūt ut lachrymę. & sciēdū qd nō solū ante.l.uel.r.sed ēt āte.m.ut iā supra docuimus &.n.positæ mutæ faciūt cōes Εὐρι πιδης i phoenissis ἰσ̓ τῆσ ἔταξε: καὶ κατάρι γμον Διὸς ῥίψε idē in eadē fabula ἀπολλοπέλα δύο κακῶς ὤλου δεῖσ τέκνον. Ouidi.Piscosāq; gnidō grauidāq; amathūta metallis.Pręterea m ante n positā fecerūt quidam cōmunes:ut Callimachus i tertio αἰτίων. τῶσ μὲν ο μνήσ ἀρχεῖοσ ἐφη ξένοσ ὡ δεσινάινῶ.illud quoq; non est prætermittendū:quod tribus consonātibus sequentibus pōt fieri cōmunis syllaba.quando

habereut nunquã ꝑducerent̃: si duo nũquã corriperẽt̃: sed qa habent unũ & semis possũt ꝑduci & corripi. Et sciendũ de. m. &. n. ꝙ erat dubitatio apud quosdã utrũ essẽt liqdæ. Propterea facta mẽtione de. l. &. r. ꝯfirmat & illas ẽẽ liquidas. ❡ Euripides. In hoc græco ẽ exẽplũ q̃uo. m. posita post mutã faciet cõem syllabã qđ apud latinos nõ ĩuenit̃. ❡ Illud quoq;. Illud quoq; tribus ꝯsonantibus sequẽtibus põt ẽẽ cõis syllaba: qa. s. prima subtrahit̃ tertia liqda amittit ibi uim suã. ❡ Tamẽ in metro. Quãuis secundũ naturã ꝑnunciandi: ita uarient̃ tẽpora syllabaꝝ. tamẽ quantũ ad metrũ uel ẽ unũ uel duo.

in prĩcipio syllabæ seqñtis post uocalẽ correptã. s. & muta & post eã liqda sequat̃: qppe cum ĩ metro subtrahi more soleat ueteri. ut Horatius in primo sermonũ. Linqmus ĩsani ridẽtes pręmia scribæ. In lõgis natura uel positiõe duo sũt tẽpora: ut dos ars duo & semis quãdo post uocalẽ natura lõgã una seqtur cõsonãs ut sol. Tria quãdo post uocalẽ natura lõgã duę cõsonantes sequunt̃: uel una duplex ut mons rex. Tamẽ ĩ metro necesse ẽ unãquãq; syllabã: uel unius uel duorũ accipi tẽpoꝝ. Numerus litterarũ accidit syllabæ: qa ut supra diximus nõ minus q̃ unius: nec plus q̃ sex litterarũ apud latinos potest inueniri syllaba.

❡ Quid sit dictio.

D ictio ẽ ps minima orõnis cõstructę. i. ĩ ordine cõpositę. Pars aũt quãtũ ad totũ ĩtelligendum. i. ad totius sensus intellectum. Hoc autem ideo dictum est: ne quis conetur uires in duas ptes diuider̃ hoc ẽ ĩ ui & res uel q̃dã huiuscemõi: nõ n. ad totũ ĩtelligẽdũ hæc fit diuisio: differt ãt dictio a syllaba nõ solum ꝙ syllaba ps ẽ dictiõis: sed ẽt qđ

D ictio. Post tractatũ litteræ & syllabæ quæ sunt litteratæ & ĩarticulatæ ĩgredit̃ agere de his quæ cõponunt̃ ex litteris & syllabis. s. de dictiõe & oratiõe quæ sũt litteratæ & articulatæ: & sic diffinit dictionẽ. dictio ẽ pars. i. potens esse pars: nõ enĩ uim ptis habet quãdo ꝑ se dicit̃ & cũ đtermiat partẽ oratõis & qa oratio ĩterdũ ꝯsistit in sola uł una dictione. ut in curre. ne qs accipet ptes huiusmõi oratiõis quæ nõ sunt dictiones sed syllabæ addit. oratõis dico ꝯstructæ. i. cõpositæ ex pluribus dictionibus & hoc ĩ ordine. i. secũdũ ordinẽ & regulas artis grãmaticæ. s. ꝙ plenũ sensũ hẽat & cõgrue iũctæ sint dictiões in ordine addit ad remotionẽ irregulariũ orationũ: ut platonis disputat & similiũ quæ excedũt ordinationẽ rectæ cõpositionis: nec reddũt plenũ ĩtellectũ. nec iõ tamẽ sic determiat ꝙ dictio male dicat̃ pars oratõis ĩordinatæ. sed qa intendit tractare de dictione sed hoc qđ ponit̃ in pfecta oratiõe illa. s. de qua ĩ cõstructionũ lib. ẽ tractaturus: & qa oratio supple ẽ pars oratiõis. iõ apponit minima nõ quãtũ ad ꝑlationẽ: qa & littera & syllaba sunt miores ptes q̃ dictio. sed mima quantũ ad sensũ. qa nõ põt esse mior pars dictiõe quæ sit significatiua ❡ Pars aũt. Determiat q̃uo neqs uellet recurrere ad litteras & ad syllabas. cõstructio. dictio est mima pars oratiõis. ps aũt mima ẽ dicta q̃tũ ad totũ ĩtelligẽdũ. i. q̃tũ ad ĩtellectũ totius iuuãdũ. qđ ẽ dicere si dubitet̃ qd tota oratõ dicere ĩtẽdat currat̃ ad ptes. uidelicet ad dictiões: & sic apte poterit uideri ĩtellectus totius oratõis. ut si dubitet̃: qd hæc oratio hõ albus ẽ significare uelit ꝑ ptes illud cognoscimus. dicimus enĩ ꝙ hõ subã albus uero accidẽs. ipsũ uero accidens ĩhærere subẽ sigãt. quo ꝯsiderato uidemus qd sibi uelit hæc tota oratio: & certũ ꝑpter aliud dicit̃ iuuare sensũ qa cũ sensus oratiõis cõponit̃ ex sigõnibus partiũ dicit̃ unaqueq; pars iuuare sensũ oratiõis. & hoc appositum ẽ ad remotionẽ syllabaꝝ quæ nõ iuuant sensũ orationis: qa siqs diuidat uires. in ui. & res. & ptes eius remaneant partes nihil separati significãt. qppe si illius dictiõis ptes remaneant nil nisi simul hẽant significare. Simil̃r de partibus ꝯpositoꝝ rõcinari licet: & ẽ breuiter dicere. iõ supposui ps quantũ ad totũ ĩtelligẽdũ. ut syllabæ & ptes cõpositoꝝ. si ptes cõpositoꝝ accipiant̃ a diffinitione dictiõis excludant̃. Si. n. ptes cõpositoꝝ in diffinitione dictionis uelis accipe nõ ẽ quod ãplius cõpositã uocẽ dictionẽ appellare possis cũ nõ sit mima pars constructæ oratiõis quantũ ad totũ ĩtelligendũ: uel si dicamus ꝙ ptes cõpositoꝝ iuuãt sensũ ipsoꝝ cõpositoꝝ: qa cõposita habẽt similiter ĩtellectũ cõpositũ & cõtractũ sil̃r ex significationibus simpliciũ. nõ tamẽ iõ dicunt̃ iuuare ĩtellectũ oratiõis: ut respublica. licet significet ærariũ possessũ a pluribus quæ sigõ ꝯtrahit̃ ex simplicibus tamẽ partes eius nõ iuuant ĩtellectũ huius oratiõis res publica crescit: qa ĩtellectus oratiõis ꝯstituit̃ ex duabus sigõnibus tantũ. s. ex sigõne ꝯpõnis & uerbi. res uero ꝑ se nullã illaꝝ sigõnũ duaꝝ retinet: qa licet res ꝑ se acceptũ oẽs res significet: & ita uideat̃ significare hoc quod significat̃ a re. p. tamẽ nõ habet significationẽ rei. p. quia res. p. significat rem hoc modo ꝙ possessa a pluribus: res uero non significat possessam a pluribus: & qa nullam significationem orationis habet non potest iuuare intellectum orationis. Hoc autem reddit causã quare ita determinat minima propter syllabas. s. quæ non sunt significatiuæ. ❡ Differt autem. Hoc nõ debet iudicari superfluum quoniam superius incidenter. hic uero principaliter dat differentiã inter dictionẽ & syllabam non significatiuam & ostendit in ipsa differentia ætymo. huius nominis quod est dictio: quæ dictio dicit̃ a dicendo. ❡ Syllaba. Syllaba enĩ non significat aliquid per se. i. extra dictionem. & hoc dico omnimodo. i. oĩbus auctoritatibus confirmo. ❡ Ergo monosyllabæ. Quandoquidẽ omnis dictio significat. ergo monosylla

bæ dictiones quāuis sint syllabæ. tamē differunt a puris syllabis quæ nō sunt sinceræ syllabæ. i. non sunt tantū syllabæ. repetitio loci quia nūq̄ &c. uel aliter. Syllaba nō omni mō significat aliqd per se. Ac si diceret quædā significāt sed nō oīmodo. i. uniuersaliter. i. quædā syllaba significat: quædā nō. ergo quādo quædā significāt quædā nō. ergo illæ syllabæ quæ significant differūt ab illis. ergo nō significant. Et ubi monosyllabas ostēdit differre a syllabis multomagis patet de aliis dictionibus quæ differunt a syllabis. ¶ Hoc eni. Vere syllaba nō significat: qa hoc. i. significare est ꝑprium dictiōis. Si obiiciať esse etiā ꝑpriū orationis nō ualet: qa oratio hēt significare per dictiones. ¶ Vnde. Ostendit in exēplo q̄ syllaba nihil significat: sed faciendo illationē ita infert a superioribus Quādoquidē nulla syllaba significat unde. a. nihil significat sed gratia significationis ꝑpter similitudinē præmittit q̄ sicut nō habet certum tēpus nec certum spūm: sic nec significationē: & hoc est unde si dicam a scio quidē eē syllabā: sed tamē nec tempus eius certum agnosco &c. Vere in dictione cognoscunť omnia illa nā in ara ¶ Vides ergo. Quandoquidē hæc syllaba a per se ꝓlata deficit a rōne prædictorum. idest a ratiōe temporis spiritus significatiōis. ergo syllaba. Nec aliter examussim. i. regulariter & indubitanter tractare: nisi in dictione: qa ibi habet omnia certa. Examussis dicitur ab hoc nomīe amussis. quod est instrumentum cum quo cemētarii æquant muros: idest plumbata: uel ꝑ compositionem deriuatur a uerbo musso. as. quod est dubitare. amussim quasi sine dubitatione. inde examussim. idest ex toto sine dubitatione.

dictō dicēdū hoc ē ītelligēdū aliqd hēt. Syllaba āt nō oī mō aliqd sgnificat p se. Ergo monosyllabæ dictionis quodammodo possunť esse & syllabę non tamen sincerę: quia nunquam syllaba per se potest aliquid significare. Hoc. n. proprium est dictionis unde si dicam a per se scio esse syllabam: nec tempora tamen eius nec tenorem nec spiritum nec significationem agnosco: donec cognouero dictionem in qua ponitur. Nam in ara deorum a penultima produciť & circūflectitur in nominatiuo nec habet aspirationem. Cum autem significat stabulum porcorum eadem syllaba penultima corripitur: & acuitur & habet aspirationem hęc eadem quando ē præpositio grauatur: & producitur: & est sine aspiratione. Vides ergo per seipsam syllabam deficere prędictorum ratione nec aliter posse examussim tractari nisi posita sit in dictione.

¶ Quid sit Oratio:

ORatio ē ordinatio dictionū cōgruā sententiā pfectāq; demonstrans Est autē hæc diffinitio oratiōis eius quæ est generalis idest quæ in species siue partes diuiditur. Nā oratio dicitur ēt liber rehtoricus: nec nō una quæq; dictio hoc sępe noīe nūcupať: cū plenā ostēdit sniam: ut uerba īpatiua: & respōsiua: q̄ sæpe una dictiōe cōpleť

Ratio. Post dictionem competenter accedit ad orationē & agit de perfecta oratione quæ plenum sensum habet: quia cum intentio sua sit reddere latinos peritos in grāmatica locutione: tractat tantum de perfecta & cōgrua oratione sic. Oratio est ordinatio dictionum. idest plures dictiones constructæ. per hoc remouet oratiōem quæ est in una dictione. Et quia hominis uidet est ordinatio dictionum. sed nullum sensum habet: addit cōgrua. idest regulariter facta. Et quia homo albus. est congrua ordinatio apponit demonstrans sententiam perfectam. uel ordinatio demonstrans congruam sententiam. idest concordantem. Per hoc remouetur ista hominis albus: & similes quæ non congruam demonstrant sententiam. Per hoc q̄ addit perfectam remouet homo albus. ut superius. ¶ Est autem. Determinat de qua oratione agat: nō de imperfecta: sed de perfecta quæ hēt certas species. nam imperfecta licet habeat species: tamen non habet sub determinato numero idem est species & partes: uel partes accipiantur componētes: quia perfecta oratio diuiditur in species & in partes: ut in nomē & uerbum. ¶ Nam oratio. Ideo ita determino orationem. nam oratio dicitur istud. liber rheto. i. hæ dictiones. hoc exēplū ponitur pro imperfecta oratione quæ est diuersa a superiori. uel liber rheto. i. oratio aliqua rhetorica de qua tractat liber rhetoricus. Solet hic fieri obiectio de rhetorica oratione quæ non sit diuersa a superiori. quia superior diffinitio conuenit ei: quia & ordinatio dictionis est ibi & congrua sententia & perfecta. sed hæc omnino diuersa est ab illa. quia ista est ad aliud. & illa ad aliud. hæc. i. grāmatica oratio inuenta est uel imposita ad hoc: ut significet secundum hoc q̄ partes copulatæ reddunt perfectam sententiam. Rhetorica uero significat orationes. secundum hoc q̄ ibi consideratur narratio peroratio. conclusio. & affert attentionem & beniuolentiam acquirit auditoris. Solet quæri utrum rhetorica oratio in qua & ordinatio dictionū cōgrua & perfecta sentētia constare nō negatur debeat uocari grāmatica. Ad quod respō. quoniam nō una grāmatica sed plures simul copulatæ. quia nec una ordinatio nec una perfecta sententia tantum in ea existit. sed plures & diuersæ aliquando spēs orationis. plerūq; enim & idicatiua & iperatiua & cæteræ spēs ī una oratione inueniunť. eodē mō enim totus uirgilius posset una oratio nuncupari.

P Artes igitur dixit in oratione esse ordinationem dict. quam ordinationem quia nesciremus facere: nisi
prius habita noticia dictionū: ꝑtibus eni ignoratis totū ignorat. prius distinguit dictiões & dat certū
numerū ipsarū dictionū. prius tractat de ꝓprietatibus singularū dictionū ad ultimū docebit ipsam or/
dinationē dictionū ī lib° constructionū. sed iterū anteq̄ hoc faciat apponit diuersas sn̄ias diuersoꝝ auctoꝝ de
numero partiū. Alii qdē errabāt ī coniungēdis ꝑtibus. alii in distinguēdis: & hoc facit ut apponēdo suā corri/
gat coꝝ errores. cōstruc. dixi. oratio ē ordinatio dict. & quia hoc ē ergo sunt plures partes orationis Et quot
sūt determinat duæ. s. dyale. no. & uerbū
dya. enim in nomine. pronomen & aduer
bium in uerbo partes accipiebant. Et hoc
ideo ꝑti. faciūt ꝑfectam orationē sicut &
uerbū. ut cū dico so. legēs scribit. ī hac ora
tiōe cōtinēt hæ duæ so. legit. & so. scribit.
sed ꝓpter breuitatē & cōmoditatē loquēdi
ꝓ qua iuēta sunt ꝑticipia loco haꝝ duaꝝ
ponunt præmissa. Cumq; ꝑticipia hoc mo
do possint facere ꝑfectā orationē quærit
utrꝝ socrates legēs ꝑ se sit perfecta oratio.
ad quod dicit qa uere legēs iunctū cū so.
tā bene designat lectionē ī præsenti īhære
re socra. q̄ bene legit: & ideo oratio īdica
tur. sed talis quæ semꝑ īdiget alterius ora
tionis coniunctione ubi sit uerbum Si ue/
ro diceremus so. est legens. ut quidā uolūt
nō esset participiū sed nomē & tātū ualet
acsi diceret so. est lector. ¶ Quia hæ. Ideo
sūt partes. quia cū aliis & etiā per se. i. sine
aliis hæ sole faciūt plenā orationē. ¶ Alias
autē. idest cōiūctiōes. præpositiōes. iterie
ctiōes. cōsignificatiua. i. cū aliis certā ha/
bētia significationē & ꝑ se icertam: ut. a.
præpositio icertū est an locū an ꝑsonā si/
gnificat ꝑ se ut cū dicimus a domo hic est
certū. qa locū significat. A socrate hic ꝑ
sonā. & qa per se non habet certā significa
tionē nolūt dyaletici eas uocare ꝑtes. sed
colligamēta. nec peccāt ꝙ solū duabus his
utāt: cū natura suæ artis plures nō reqrat.
¶ Secūdū stoicos. De duabus noium spē
bus duas diuersas stoici faciūt ꝑtes de pro
prio noīe nomē de appellatiuo appellatio
nē de ꝓnoīe & articulo unam faciebāt ꝑ/
tem uocātes ꝓnoīa & uera ꝓnoīa: & ar/
ticulos ueros. & ecōuerso. Quita erat cō/
iunctio cui præpōnem supponebāt & iteriectōes aduerbiis aggregabāt in quo adhuc habēt græcos sequaces.
¶ Nā participiū. Vere. n. tantū: qa participiū &c. aduerbia quæ accidūt ad noium sigōnem: ut hodie suppone
bant noī alia uerbis ut eia. age. ¶ Articulus aūt. Qui supponebant ꝓnomen articulo sic diuidebāt. articulus
alius finitus. hic cōprehendentes ꝓnomē. alius īfinitus hic accipientes ipsū articulū: uel ut alii q supponebāt ar
ticulū ꝓnōi dicebant. Pronomē aliud articulare ꝓnomē. i. uerus articulus. aliud nō articulare. i. uerum ꝓno
men. In quo noīe quod ē articulare ꝓnomē nos latini seqmur illos. i. isto noīe quēadmodum illi. q̄uis nō uti
mur articulis: & hoc est quāuis itegros. i. puros &c. Notandū ē ꝙ cū articuli apud græcos gemino utant offi/
cio. nam ponuntur in oratiōe ad aliqd significandū in declinatiōe uero ad determinandū genera. casus nume
ros. nec tunc aliqd significare cōsiderant nostra ꝓnoīa articularia tantū in declinatiōe posita græcoꝝ imitant
articulos. determiantia. g. c. n. & ibi significantia. sed posita in oratiōe ut sint articularia nihil significant. ita
ideo determino: qa in oratiōe efficiunt demonstratiua ꝓnoīa: & tunc bene significant. Sicq; patet nostra pro/
noīa articularia nō habere ītegrā uim articuloꝝ. ¶ Nam cū dicimus. Probat ꝙ nō habemus puros articulos:
quia habuimus tantū iunctos aliis nō in uoce quidē: sed in significatione: ut idē est articulus iūctus cū ꝓnoīe
in significatione: & hoc ē. nā cum dicimus idē ualens οαυτοσ. nō solū significamus præpositiuū. o. i. nō solū
generamus intellectū de re quā significat præpositiuus articulus. i. o. sed etiā de re significata a ꝓnoīe αυτοσ
qđ ē dicere idē sunt ī significatiōe idē & ο αυτοσ & iccirco. idē. nō ē purus articlus: qa apud græcos οαυτοσ
ꝯpositū ē ex articlo. o. & ꝓnoīe αυτοσ. O articlus ꝑ se facit secūdā cognitionē. i. relationē αυτοσ. q° q; rela.
ꝓno: relationē facit & sigāt ꝑso. ut ꝓno. g° οαυτοσ ꝯpositū ex illis mltiplicē sigāt relatōnē lo. cuius ponius.

ut si dicam. Quid est summum bonum in uita? &
respōdeat qs: honestas: dico bona orone respōdit.

P Artes igitur oratiōis sūt secūdū dialecti/
cos duæ: nomē & uerbū: qa hæ solæ & per
se cōiūctæ plenā faciūt orone. Alias autē
partes syncategoremata: hoc ē cōsignificātia appel
labāt. Secūdū stoicos uero qnq; sunt eius partes:
nomē: appellatio uerbū: ꝓnomē: siue articulus cō
iunctio. Nā participiū cōnumerantes uerbis ꝑtici/
piale uerbū uocabāt uel casuale necnō ēt aduerbia
noībus: uel uerbis cōnumerabāt: & quasi adiectiua
uerboꝝ ea noīabāt. Articulis aūt ꝓnoīa cōnumerā
tes finitos ea articulos appellabāt: Ipsos aūt articu
los qbꝰ nos caremus īfinitos articulos dicebāt. uel
ut alii dicūt: articulos cōnumerabāt ꝓnoībus & ar
ticularia eos ꝓnoīa uocabāt. In quo illos adhuc se/
qmur latini q̄uis itegros ī nr̄a nō īuenimus articu/
los lingua. Nā cū dicīus idē. i. ὁαυτοσ nō solū arti/
culū præpositiuū. sed ēt ꝓnomē ī eadē dictiōe ꝓnū
ciamus similiter q. i. ὅστισ articulus subiūctiuus
ītelligit una cū ꝓnoīe secūdū quosdā infinito: siue
magis cum noīe: ut Apollonius ostēdit firmissima
ratione præpositionem quoq;. Stoici coniunctioni

idem ɔpositũ ex is ꝓnoīe & demũ aduerbio: quare ī ultīs relatiōibus solet poni ut duplicē relationē designet: ut hic uirgilius fecit bucolica. is fecit georgica. Idē. i. is demũ fecit æneida. uł aliter cũ dicimus idē significamus præpō ar. & ꝓ. In hoc. s. ꝙ idē notat discretionē sicut articulus. o. & facit secundā cognitionē sicut αὐτοσ ut so. scribit. idē legit. quasi nō alius. Silr cũ dicimus q ualens οσ τισ quod ē apud græcos ītelligi οσ τισ sub. s. os. cũ ꝓnoīe τισ quod ē ꝓnomē īfinitũ: sed appol. firma ra. uo. in. f. eē ostendit οσ τισ cōponit ex os articulo & noīe τισ. loco cuius cōpositi ponimus q. & iō q relatiuũ ē sicut articulus os. & īfinitũ sicut nomē τισ. g° q. purus articlus nō pōt dici: imo ē articulũ ualens una cũ τισ noīe īfinito. Solet q̄ri quare οσ subiunctiuũ o uero præpositiuũ articulũ uocauerit cũ utrunq; in ɔpōne hac & in declōe præponi uideamus regu. oīs articulus secundā facit cognitionē: ille tamē dicit̄ præpositiuus q ī pria ponit̄ oratione ad aliqd in eadē oratōe relatus. Subiunctiuus q nō in pria sed ī secūda ponit̄ oratōe ut in hac. ille q fecit bucolica fecit georgica. ecce q ponit̄ in pria oratōe: sed cũ dico so. legit. idē scribit ecce idē in secũda oratiōe. quod aũt ostēdi in latinis exēplis. hoc ītellige de o & οσ græ. articulis. uel aliter sũt qdam articuli q præponũt̄ dictionibus ad discretionē generis. unde dicũt̄ præpositiui. notat stoicos ī utroq; peccare. s. & in disiunctione quarũdā partiũ & cōiunctione aliaꝵ. qa aũt nouē tā græci q̄ latini dicebāt esse partes oratiōis addentes appellatiua noīa sepatim a ꝓpriis nōibus accepta uideamus quas nouē latini hēant. quas græci. latini hēbāt illas octo quas mō habemus: sed nomē diuidebāt in ꝓpriũ & appellatiuũ: & ita nouē hēbant. græci uero easdē præter īteriectiōem quā īter aduerbia ponũt sed habēt articulũ unā partē p se quā latini nō habebāt. ¶ Alii dicebāt. x. seorsum a uerbis ponētes īfinita uerba. s. legere. & hmōi. & faciētes unā ptem alii de ꝓ. duas fecerũt ptes unam ꝓ. quæ possũt iungi articulis. aliā ꝓ. quæ nō possũt iungi articulis. græci enī habent ꝓnoīa qbus nō iungunt̄ articuli & alia qbus iungunt̄. Silr nostris ꝓno. possunt iungi hic hæc hoc. s. possessiuis. aliis uero nō. & ita dicebant. xi. ptes. His supradictis ptibus alii addebāt. uocabulũ partē per se & . xii. ponebāt ptes. Hii de noīe tres ptes faciebāt unā nomen. i. ꝓpria noīa rerũ corporaliũ. aliā appellationē. i. appellatiua noīa rerũ corporaliũ. tertiā uocabulũ. i. oīa noīa tam ꝓpria quā appellatiua reꝵ īcorporaliũ. hæc supradicta tā apđ græcos q̄ apđ latinos addebant̄. & alii apud græcos addebant īteriectionē ptem p se. quam alii supponebant aduerbio & dicebant xiii. ptes. Apud latinos uero addebant articulũ ptem p se. i. dictiōes siue sint noīa siue ꝓnoīa quæ habent significationē articuloꝵ nō puroꝵ fecerũt unā ptem quā appellauerũt articulũ. q enī articulũ nunquā habuerũt purũ articulũ fecerũt ptem quē purā nō habent. & isti latini silr. xiii. dixerũt ptes. igit̄ factis distictiōibus partiũ orationis secundũ diuersos qd ipse de numero earundē sentiat subdit ad suā sniam ɔfirmādā ꝓprietates singulaꝵ partiũ īterponēs ut eas partes quæ male erant cōiunctæ diuidat: & quæ male diuisæ cōiũgat. quod nō bene pōt fieri nisi per significationũ ostensionē quæ tũc erant apud illos in auctoritate. qa aliter nō posset eos q supradictas diuisiones faciebant per eas significatiōes cōuincere. nisi ipsi easdē auctenticas habuissent. & si minus uel plus apponit quā ad descriptiōes plenas necesse sit nō est curandũ. qa nō ītendit hic diffinire: sed tātũ ꝓprietates ostēdere. Cōstructio. quandoqdē tam diuersis modis distingunt̄ ptes oratiōis. igit̄ attendēdæ sunt ꝓprietates significationũ uniuscuiusq; partis. qa aliter nō possũt discerni nisi attēdamus. Propriũ ē nois subām & qualitatē significare. Notandũ ē qa nō accipit hic subām. secundũ hoc quod dicit̄ subā ē res subsistēs accidentibus. sed accipit large ꝓ omni essentia. & qualiter. nō secundũ ꝙ ponit̄ in suo prædicamēto. sed pōit hic ꝓ qualibet ꝓprietate. uel sit uera qualitas. uel sit quantitas. uel quodlibet aliud accidens. & est sic exponendum ꝓpriũ est nois subām cũ qualitate significare tantũ secundũ hoc quod est nomen. i. secundum suam īuentionem. si autem dicam ꝓpriam uel cōmu. hoc nō dicitur secundũ hoc ꝙ est nomē. sed inquantũ ē ꝓpriũ nomen uel appellatiuũ nomē. ꝓprium ē nois significare. scilicet. i. quācũq; essentiam cũ qualitate. i. cũ ꝓprietate ꝓpria uel cōi. s. significat illam subām ad quā designandā ē inuentũ. uel discretam ab alia p aliquam ꝓprietatē uel similē cōionem alicuius ꝓprietatis. Propria. n. noīa sic sũt īuenta & īposita ut sēp significēt aliquā certā psonā discretam ab aliis p aliqs certas ꝓprietates. nō. n. sũt īuēta ꝓpter driam substantiaꝵ. sed tātũ ad discernēdas ꝓprietates in substantiis existētes ut. potest uideri ī socrate. so. enim significat certam pso. & discretam ab aliis nō in substantiali eē sed p has ꝓprietates ꝙ sophoronisci filius ē. ꝙ poeta & alia huiusmōi. cũ enī eadē substantia sit in omnibus hoīs indiuiduis quia homo est animal ra. mor. & nō differant nisi in qualitatibus. inuenta sunt propria nomina ad designandas substantias in hoc ꝙ sunt discretæ suis proprietatibus. similit̄ appellatiua sũt īuēta ad designandas substātias similes aliis ī aliqua qualitate. ut hō significat plures cũ una cōi ꝓprietate. s. cũ rōnalitate. & mor. qa cũ hō tā bene illũ q̄ istũ significet. significat quandā cōem ꝓprietatē

copulātes præpositiuā cōiũctionē uocabāt: Quidā nouē dicebāt eē ptes orōnis: appellationē addētes separatā noībus. Alii decē ēt īfinita uerba seorsũ ptē ponentes. Alii undeci qa ꝓnoīa q̄ nō possũt adiungi articulis p se numerabāt his alii addebāt ēt uocabulũ & īteriectionē apud grecos: quā nos adhuc seruamus. Apud latios uero articulũ addebāt quē puꝵ p se apud eos nō īueniri supra docuimus Igitur nō aliter possũt discerni a se ptes orōnis nisi uniuscuiusq; ꝓprietates significationũ attēdamus.

eē in oibus in qua ɔueniūt. sūt gº qualitates .i. ꝓprietates præcipua cã iuctiõis noium. Nã si pp solas subãs de signãdas iuenirent noia supflue iucta sūt tot diuersa cū solū hº nomē subã ad hº sufficeret: sed qa subã res tan tū sigãt inquantū sūt: uel p se existūt si ꝓprie accipit: nec determiat in ipsis rebus corporeitatē aiationē sensibi litatē rōnalitatē albedinē uel nigredinē uel aliqd hmõi necesse fuit iueniri nomina diuersa quæ has qualitates: & alias hmõi i ipsis rebus determiarēt. Notãdū ē tamē ꝙ nomē nõ sigãt subãm isimul nūcupatiue .s. ita ut utri/ usq; ɔiuncti sit nomē. uel utriusq; p se nomē sit: sed subãm noiat tantū: qa ei fuit iposítū. qualitatē uero sigãnt nõ nūcupatiue. imo represētãdo & deter/ minãdo circa subãm pp quã tamē notãdã substãtiæ fuit iposítū: quare oē nomē duas hēt sigõnes: unã p iponem in subã: alterã p repræsētationē i qualitate ipsius subē: ut hõ p ipõem sig. rē so. & cæterorꝝ hoium. i. noiando determians circa illa rõnalis & mor. & hº represētãdo. Silr albū p ipõem sigãt corpus .i. nūcupatiue: qa q dixit dicat̄ hæc res alba nisi dixit subã & albedo dicant̄ alba. in quo notat̄ i/ positio. albe. uero sigãt p represētationē: ut pricipalē cãm: sed istud nõ oibus æqpollet. uolūt .n. qdã noia utrū q; ɔiunctū noiare subãm .s. & quali. uerbi gratia. hºnomē so. dicūt nomē eē subē & accidētiū qbus format̄ .s. albedinē. lineã. sophronisti filiationē: & cætera accidētia quæ iformant socratē: dicūt eē ptes cōponētes illã pri mã subãm quæ dicit̄ so. qdē nõ eē multis & uariis cōprobat̄ argumētis. Si .n. albedo eēt ps ɔstitutiua rei socra tis cū ipse so. sit prima subã: & ita fundamētū. albedo erit fundamētū qđ ē iconueniens. Nunq̄ .n. aliquod ac/ cidēs: uel p se uel cū aliis iūctū erit sustētamētū. Itē si so. ē nomē utriusq; subē .s. & accidētiū illđ qđ actualiter suscipit illas formas .i. ea accidētia in ɔstitutionē socratis nihil eē ꝓbat̄. Nã neq; ē res p se existens: nec acciden talis. Si dicatur esse res per se subsistens non est accidentalis. Res per se subsistens non est. quia homo species esse non potest. homo .n. ens speciesnec albedinem: nec aliud huiusmodi actualiter suscipit. immo potentia liter tantum. So. iterum non potest esse: quia est pars subē so. secundū hanc sniam. Rursus si so. noiat utrūq; & sic de cæteris noibus ꝓno. sigõ nulla eē ɔuincit̄. debēt .n. ꝓnoia purã subãm sigãre: sed cū dicã in designa tionē socratis tu legis & so. designat subãm & qualitatē. tu utrūq; designabis: qđ ē icōueniens. renunciãdo gº huic sniæ dicimus so. designare subãm quandã qualitatibus affectã: quã ipsã sigãnt ego & tu. sed nõ represen tant ibi qualitates ꝙ facit so. hº aūt in hac snīa attendendū ꝙ so. ipse & si plures hēat formas q̄ hõ. & quodli/ bet aliud supius. tamē nõ crescit ab illis i quãtitate. Accidentia .n. ēt si sint subãlia nõ faciunt maiorē subãm q̄ iformant. Nota ēt ꝙ licet negemus albedinē &c. eē ptes cōstitutiuas socratis. nõ tamē negamus eē formales. sic & de differētia subãlibus licet rōcinari: quoniã ɔstituūt formaliter spēs suas. ¶ Hoc hēt. Et qa hūc modum significandi habēt ꝓpria noia & appellatiua & uocabula. gº dicūt̄ hæc tria eē una pars oratõis. ¶ Proprium ē uer. Nunc accedit ad sigõem uerbi dicēs. propriū ē uerbi actionē uel passionē sigãre siue utrūq; uidēdū ē qua liter uerbū dicat̄ sigãre puram actionē uel passionē. Si .n. dicat̄ significare puram actionē uel passionē sigãbit id quod nomē. qa actio & passio hæc noia significant oēs actiões & passiões: & iõ dicimus ꝙ nec actionem simplr nec psonam agentē: sed actionē iesse agēti psonæ significat: ut currit. nomē uero ut cursus: q̄uis signifi cet actionē simplr: eã tamē significat nec dicit eã iesse. nec hº negãdū ē qn uerbū cū ihærētiã utriusq; actiõis & subē significet. ipsam subãm & actionē quodã mõ sigãre dicat̄. sed alio mõ q̄ nomē. qa nomē sigãt eas p se simplr cōsideratas: uerbū sigãt eas in hº ꝙ cohærēt. siqs obiiciat de albo. quod cū significet albedinē ihærentē corpori uidet̄ eē uerbū: nihil ualet qa licet albū significet albedinē ihærentē corpori. nõ tamē significat ipsum ihærere. qa alio mõ sigãt albū. alio mõ albus. Albū .n. sigãt albedinē ita determiatã ꝙ sit affixa alicui. sed al/ bus significat ipsū ihærere albedi ad subãm. Huic tamē sniæ sic rõnabiliter obuiat̄. si currit significat cursionē i hærere so. uel significat ipsam ihærentã cursionis ad so. uel aliud. sed ꝙ ihærētiam cursiõis so. significet icōue niens ē cū ihærētia sit quædam qualitas alia a significatiõe currit. Secūdū hº .n. oia uerba qualiter significarēt Itē si currit significat cursionē iesse so. ualens idē ꝙ solet dici .s. ipsū ihærere. tūc ē ꝓpõ. significat eni uerū uel falsū itellectū. nam qui dicit uel itelligit quod aliqd iest alicui uerus uel falsus ē. sic gº dicimus qdem itelligen dū eē ꝙ currit significat cursionē: sed hoc ꝙ ihæret alicui & sic de aliis uerbis ꝙ .s. oē uerbū significat actionem uel pas. sed hoc quod inhæret substantiis. nec dicimus secundū hº sigõnem suptorꝝ differre a sigõne uerborꝝ. sicut eni currit significat cursionem secundū hº ꝙ ihæret alicui sic albū significat albedinem secundū hº ꝙ ihæ/ ret so. uel alii. In quo gº differunt sumpta a uerbis. in hoc .s. ꝙ uerba cū modis & temporibus significant sum/ pta minime. Item quando dicitur uerbum significare ipsum inhærere perscrutentur uerba sic: uel ihærere istam uocem ꝙ nihil esset: uel significatum illius quod iterum non potest esse propter rationes supradictas. Modo re deamus ad litteram: uerbum significat actionem uel passionem secundum hoc ꝙ inhæret supple siue utrunq;. idest modo actionem modo passionem ut cōmunia uerba. ideo potius mentionem facit de actione & passio/ ne q̄ de substantia. cum tamen ut dixi utrunq; significet: quia ex ipsa uoce uicinius habet se ipsum uerbum ad actionem uel passionem q̄ ad substantiam: ut hoc uerbum currit ex ipsa uoce uicinius habet se ad cursum q̄ ad hoiem: & ēt ipsa uerba pricipaliter hēnt significatiue act. uel pas. sed psonas in qbus fit actõ uel passio. nihil tamē noiando. Notandū cū ꝓprie dicat̄ passio quæ naturaliter iest i aliqº: ut feruere calere hic accipit eam hº mõ. & ēt hic accipit̄ pati .s. ꝙ solet recipe quēlibet actum alterius ut lectum suscipit actum legentis: ut uisum

P Ropriū ē nois substãtiã & qualitatē signi ficare: hoc hēt ēt appellatõ & uocabulū er go hęc tria una ps ē oratõis: ꝓpriū ē uerbi actionē

siue passionē: siue utrūq; cū modis formis & tēporibus sine casu significare. hoc hēnt ēt infinita: quare nō sūt separāda a uerbo. Participiū aūt iure separatur a uerbo: qđ & casus hēt: qbus caret uerbū: & genera ad similitudinē noīum. Nec modos hēt quos cōtinet uerbū: ꝓpriū est ꝓnominis ꝓ aliquo nomine ꝓprio pōi: & certas significare ꝑsonas. Ergo qs & qui & qualis: & talis: & quātus: & tātus: & similia q̄ sūt infinita: siue interrogatiua: siue relatiua uel redditiua: magis nomina sūt appellāda: q̄ ꝓnomina. Neq;.n. loco ꝓprioꝝ nominū ponūt: neq; certas significāt ꝑsoās: sed ēt substātiā quis infinitā & q̄litatē: quis generalē qđ ē suū nominis hēnt. Nomina sūt igit̄ dicēda: q̄uis declinationē ꝓnominū hēant quędā ex eis: nō.n. declinatio sed uis & significatio uniuscuiusq; ꝑtis ē ɔtēplāda. Indifferēter.n. multa & nomina mō ꝓnominū: & ꝓnomina mo do nominū īuenimus declinata. Quid.n. stultius q̄ omnia q̄ significāt nūeros nomina dicere. Vnū āt unius pp declinationē ꝓnomē appellare. qđ si declinatio facit indiciū q̄lis sit dictio debēt omnia possessiua ꝓnomina q̄a nominū declinationē sequunt̄ & participia in his cōputari: qđ omni caret rōne. Ergo nō declinatio sed proprietas ē excutiēda significatiōis: & quoniā de ꝓprietate nominis & uerbi: & ꝑticipii & ꝓnominis breuiter dicendum est non incongruum esse arbitror summatim de cæterarum quoq; partium orationis proprietate perquirere.

actū uidētis. Agere uero silr̄ large secūdum quosdam accipit̄. non solū uerū agere: sed quoq̄uo se hēre remotis supradictis passiōibus: ita ꝙ ibi ɔprehēdāt̄ substātiua uerba & nūcupatiua: ut terētius uocor. hic uocor q̄uis sit uoce passiuū significat tamē actionē ul' passionē ī natura: qa nō dico uocor terētius ab aliquo: sed uocor terētius. i. hēo hoc nomē qđ ē terētius: licet hæc eadē uox alio respectu possit dici passiuū quādo significat subiectū recipe actū alicuius: & etiā ut ibi cōprehēdant̄ sedere: stare: iacere: & sil'a quæ significāt possessionē. & albere. qđ significat albedinē qualitatē. aliis uero uidet̄ nō solū nō eē necessariū ita large accipi actionē: sed etiā incongruū. Nā sedere stare: & sil'ia ut sint uerba positionē. albū uero qualitatem nō possūt significare: qđ ī uerbo euidēter ostēdit̄. accipiūt gº ꝑ actiōes & passiōes tātū mō res sub duobus primis rerū generibus ɔtētas & uerba eas significare asserūt quā gº actionē uel passionē substātiua uel nūcupatiua uerba significare arbitrāt̄ de hoc in uerbo plenius tractabit̄. ¶ Cū modis. Hoc nō ꝑtiet ad diffinitionē secūdū quosdā: sed ad ostendēdas quasdā ꝓprietates uerbi secūdū eos q uolūt ꝑ hoc differre sūpta a uerbis bene ꝑtinet. Modos uocat diuersitates significationū uerbi. s. ꝙ uerbū significat actionē uel passionē: īesse mō īdicatiue. i. ita qđ iā īdicat secundū ꝙ inheret præsētialiter: uel ꝙ iā īhesit: uel qđ īherebit. mō īꝑatiue. s. ꝙ nō īdicat eē: sed īperat ut insint. & ita de aliis cū formis. i. ita ut uel notet īesse simplr̄: uel ita ut actōem notet eē in īchoatiōe: uel in meditatiōe: ul' in frequētatiōe. Sine casu nois: hoc ꝓprie dixit pp remouēdū ꝑticipiū. licet ꝑ alia iā excepisset: qa ꝑticipiū nō hēt modos ī uoce sua discretos sicut uerbum: & si oībus mōis possit iūgi: ut legēs scribo. legēs scribe: & q'ois modi est nullius eē iudicat̄ discrete. hoc. i. hāc ꝓprietatē &c. ¶ Participiū. Nota ꝑticipiū non differre a uerbis in pricipali sigōne: imo ꝓrsus cōuenire: sed quasdā accidētales ꝓprietates appo. qbus differt a uerbis. ita istæ ꝓprietates sufficiunt ad ostēdendas eē diuersas ꝑtes orationis: quæ tamē nō sufficerēt si in illis cōuenirent. Ostēdere illa ꝓrsus eē eandē ꝑtem oratiōis. si in pricipali significatiōe differrēt. Probat ꝑticipiū nō eē uerbū: qa & hēt ea qbus caret uerbū & caret eis quæ habet uerbū. ¶ Propriū. Propriū ē ꝓnois ꝓ aliquo ꝓprio. n. po. qđ cōpetēter sub ītelligēdū ē: qa si dicamus ꝓnomē semꝑ ꝓ aliqº ꝓprio noie pōi falsū ē qa quādo ego dico hō uēit ad me. & ille mihi dixit. hic ꝓnomē ꝓ ꝓprio noie nō ponit̄ sed appellatiuo: quare aliter exponēdū ē. Pronomē ponit̄ ꝓ aliqº ꝓprio noie. i. ꝓ obtinēdo offō ꝓprii nois. s. qa sicut ꝓpriū nomē signāt aliqd absolute & determiate. Ita ꝓnomē sigāt aliqd determiate: ut q̄do dico so. leg. & ipse scribit ipse eādē sigāt ꝑsonā determiate. Si qs obiiciat: qa tūc nō sigāt determiate q̄do ponit̄ ꝓ appellatiuo: ut si dicā ad uirgi. hō uenit ad me. & ipse quærebat te. sicut. n. nec hō sigāt aliqd determiate. ita nec ꝓ. relatū ad illud determiate sigāt. Respō. qa ipse hic determiate sigāt illđ idē quod hō. licet noticia illius nō præcessisset. hoc. n. ē ꝓno. determiate sigāre ꝙ illud idē: & nō aliud sigāt nisi ad qđ refert̄. Nō ꝙ ꝓ. ponit̄ loco ꝓprii. n. duabus de causis. s. ꝓ necessitate & cōmoditate. pro necessitate ubi propriū nomē pōi nō pōt: ut ī p. & s. ꝑ. supfluū. n. ē dicere ego so. lego. uel tu so. legis. pro cōmoditate aūt propriū nomē pōi poterat ut ī ter. ꝑ. sed nō tā cōmode. ut si dicam so. legit. possū addere & so. disputat. . sed pro tollēdo tedio ɔmodius ē dicere &. ipse disputat: & certas significat ꝑ. i. determiatas. Expositio ē q̄uo debeat accipi poni pro aliquo. n. proprio. Sciēdū ꝙ ego ī hoc ꝙ pro. ē meram subām sigāt: ī hoc ꝙ demō. ē q̄litatē. i. demō. ī ꝑsōa q̄ demō. represētat. & sic ꝓ. sigō eadē cū no. sigōe eē uidet̄. nisi qa ut qbusdam placet. nomē sigāt subām cū q̄titate ipsius rei. ut hō. suā rē cū rōalitate & mor. q̄ st̄ q̄litates rei ego uō licet đenotet đmō. & sic q̄li.

PRoprium ē aduerbii cū uerbo poni: nec sine eo perfectā significationē habere posse: ut benefacio: docte lego hoc ergo iter aduerbiū & præpositionē ē: ꝙ aduerbiū & sine causalibus pōt & præponi & post poni uerbis: & oībus causalibus: ut pone currit: & currit pone uenit tempore longo post: & post lōgo tēpore uenit. Terentius in adelphis post faceret tamē. Si igit̄ inuenias cū noīe aduerbiū sine uerbo: scias hoc per eclipsim fieri: ut si dicā. Nec bonus homo pro malus: subaudio ē. Præpositionis aūt ꝓpriū ē: separatim qdē ꝑ appositionē casualibus præpōi: ut de rege apd̄ amicū. Côiūctū uero ꝑ cōpositionē tā cū habētibus casus quā cū nō habētibus: ut indoctus iterritus itercurro: proconsul induco: insipiens inspiciens.

PRopriū est côiunctionis diuersa noīa: uel quascūq; dictiōes casuales uel diuersa uerba: uel aduerbia côiungere: ut Terētius & Cicero: uel Terētius uel Cicero: & formosus uel sapiēs. uel formosus uel sapiēs. & legēs & scribēs: uel legēs: uel scribeus. & ego & tu: uel tu uel ego: & facio & dico: uel facio uel dico: & bene & celeriter: uel bene uel celeriter: qd̄ præpositio nō facit. Interest āt hoc ꝙ præpositiōes cōponi possūt cū uerbis. Côiunctio uero nunquā: ut subtraho: addico præpono ꝓduco dehortor. Côiunctio aūt licet sit præpositiua: i cōpositiōe tamē nō iuenit̄ cū uerbis. ut at ast: sed & præpositio casualibus separata præponit̄ semp. Coniunctio uero cū omnibus potest dictionibus modo præposita modo postposita coniungi.

nō tamē demō. & qualitas rei sed ꝓ. sed hi nō attēdunt quādo demōstrat̄ aliqua ꝑsona ꝑ ego. duas ibi eē demō. unā ꝓ. quæ ē actio alterā rei quæ demōstrat̄ quæ passio. & sic in aliis ꝓ. licet cōsiderare. dicimus aūt nullū eē incōueniens si ꝓ. nunquā iueniant̄ absq; significatiōe qualitatis. secundū hūc respectū ꝙ sūt demō. ul' rela. tantū in pricipali significatiōe iquantū. s. ꝓ. sūt hēant purā substātiā significare. Ergo quis. Quādoquidē hoc ē ꝓpriū ꝓ. ergo qs &c. nō sūt ꝓ. similia dicit ꝓpter quot. tot. qs. & qualis. & quātus. & tātus. sūt iter & hæc eadē sūt ifinita. infi. uocat ea. nō qa ifinitā subām significēt: qa ꝓpter eandē cām cætera appel. possent uocari infinita: sed qa nullā finitā. i. certā ꝑ se dicta determiant qualitatē: ut hō. circa aial ra. mor. qd̄ ē eius subām determinat ratio. mor. Qui autem. Quia pōt referri ad bouē: & tūc significare bouis ꝓprietates: & iterum ad hoīem: & reputare hoīs ꝓprietates. & sic ad multa alia. iō ꝑ se acceptū nullā quali. determinate hēt significare. Relatiā sūt oīa præter qs. inter se eni referunt̄. ut talis ē iste. qualis ille. ul' ad aliud ut quæ. redditia. i. respōsiua sūt talis. & tantus qa in iterrogatiōibus respōdent̄. Nec eni. Vere nō sūt ꝓ. qa diffinitio ꝓ. ab eis tollit̄. & hoc ē. nec. n. &c. sed etiā subām significāt quātūuis ifinitā. & qualiter quāuis generalē. i. ifintā quæ. & qs. significat subām. qualis & talis qualitatē. Nō eni. Vere ꝓpter decliatione nō erūt iter ꝓ. ponenda. qa ad distinguēdas ꝑtes nō ē ɔtēplāda declinatio. sed uis & significatio. i. uigēs sigio. Indifferenter eni iō nō est ɔtēplando declō. qa una ꝑs hēt declōnē alterius. qd eni ꝑ coꝝ sniam destruit rōnē coꝝ. dicebāt. n. ꝙ oīa quæ significāt nūeros numerādo sūt noīa ex q° sequit̄ unus unius eē nomē. qa significat numerū quāuis simplicē. postea ɔtrarium quoddā asserebāt. s. oīa quæ ꝓ. hēnt decliationē ꝓ. eē. ex quo sequit̄ unus unius eē ꝓ. & ita secundū eos unus ē nomen & ꝓ. quod stultū ē. ɔstruc. uere nō ualet eorū ratio ꝙ ꝓ declōne sint ꝓ. qa dicūt oīa quæ numeꝝ significāt. & quod ē stultius &c. Quod si. Adhuc ꝓbat nō eē attendēdā declōnē. sed significationē. ꝙ ꝓ. qa si declō &c. Et quoniā. Post ꝓprietatem declinabiliū subdit ꝓprietates ideclinabiliū. Aduerbiū sine uerbo nō hēt ꝑfectā. i. certā significationē. qa cū modus uerbi sit aduerbiū nil moderat̄ sine uerbo. nō tamē negamus aduerbia quædā ꝑ se habere certam significationē. ut hodie designat tempus. sed illd̄ hēt ꝑ se ad plura uerba. & ad legit. & ad currit. & si. & iō incertū ē cum dico hodie cuius actiōis uel passionis modus sit. Hoc ergo itercst. Ideo dat differentiā iter aduerbiū & præpositionē. quia eædē dictiōes cōes sub utrisq; iueniūtur. ut cū post. ut sciamus discernere quādo sint aduerbia & quādo præpositiones hæc ē differentia. quia aduerbia ꝑ apponem & postponunt̄ & præponunt̄ uerbis. & cū casualibus. i. quādo aliqd casuale apponit̄ in oratiōe & sine casu. i. quādo nullū casuale ē i oratione præpositiōes ꝑ appōnē solis casualibus iungunt̄ ita ut tantū præponant̄ ꝑ compositionē uero & casualibus & non cau. præponuntur. Si ergo. Quādoqdē ꝓpriū est aduerbii poni cū uerbo sig. &c. ꝑ eclypsim. i. ꝑ defectū uerbi. Propriū est coniun. Quādo stoici supponebāt ɔiūctioni præpōnē ostēdit eaꝝ ꝓprietates qbus differūt. iterest ēt h° ꝙ præpositio ꝑ cōpōnem iungit̄ uerbis ɔiunctio & si sit præpositiua nō. Hoc iterest ꝙ præpō &c. præpō solis casualibus ꝑ appōnem iungit̄ & tantū præponit̄ ɔiunctio ꝑ appōnem oībus pōt & præponi & postponi.

n Nomen ē pars orationis: q̄ unicuiq; ſubiectoꝝ corpoꝝ. ſeu reꝝ cōmunē uel ꝓpriā qualitatē diſtribuit. Dicit̄ āt nomē a græco quod ē νέμειν & addita o onoma dictū a tribuendo ꝙ dicunt uel ut alii. Nomen quaſi notamen: ꝙ hoc nomine notamus uniuſcuiuſq; ſubſtātiæ qualitatē & cōem qdē corpoꝝ qualitatē demonſtrat: ut homo ꝓpriā: ut Vir. rerū autē cōmunem: ut diſci

n Omen eſt pars. Diſtinctis a ſe inuicē partibus oratiōis ꝑ ꝓprietates eaꝝ breuiter ānotatas de ſingulaꝝ ꝓprietatibus ſufficiēter tractat īcipiens a noie hoc mō. ſubſtātiales enim eius prius ponit ꝓprietates. deinde accidētales ꝓprietates in quibus tractandis totus nois tractatus pene uerſat̄. Tractat aūt de noie ſecundū primā iuentionē. i. ſecundū ſignificationē quā habēt ex prima iuentione ꝙ ē in pria diffinitione & ſecundū eius ætymo. & ſecundū formā uocis. conſiderant̄ autē ī noīe duo cū illo tertio ætymo. ipſius nois ſecundū quæ tria ipſe diſponet illum totū tractatū de noie ſignificatiōnē. ſ. & uocis cōpoſitionē ex qbus duobus ois eius ꝓprietas naſcit̄ tā ſubſtātialis q̄ accidētalis. ſecundū ſignificationē enim ineſt nōi illa ꝓprietas ſubſtātialis quæ in eius diffinitiōe notat̄. ſ. ſignificare ſubām cū qualitate ſcd̄m formā uocis tātū ualet ſecūdū cōpoſitonē & ꝯpoſitio. ſine forma ponet ī noie ꝙ illud nomē uel nō ſit ſūptū ab aliquo. i. an ſit primitiuū an deriuatiuū ut ab albū ſumptū eſt albedo. nō hāc autē diffinitionē ſub diuiſiōe diſtribuit. cū enī nomi. diffinitionē deberet dicere nomē ſignificat qualitatē ſubſtantiæ. diuidit qualitatē in cōem & ꝓpriam & accedit ꝑ hoc ad diuiſionē iſtā. Nomē aliud propriū aliud appellatiuū. diuidit ſubſtātiā in corpoream & incorporeā res uocat ſubās incorporeas: & oēs res alioꝝ prædic. præter ſubām corpora uocat iſta uiſibilia quæ ſenſibus corporeis ſubiacent: uel corpora uocat oēs res ſubāles. res oēs accidentales. Nota iterū quia ꝓ ſig. pon. diſtribu. exequēdo uocis ætymo. nomē enī dicit̄ a tribuendo. mō per ſingula uerba ꝓſeqmur diffinitionē. no. ē. p. o. i. ſignificatiua uox. nulla enī uox ante debet appellari niſi ſignificet: ut ſignificando ſenſū orationis iuuare poſſit. & partē uocat ut ſupra in dictione nō ꝙ ſemꝑ nomē in oratōe cōſiſtat. ſed qa aptū ē ad hoc ut pars orationis cū aliis iuncta effici poſſit. cū ergo nomē partē orationis dicat: ab huius diffinitionis termino ſyllabas & oēs uoces nō ſignificatiuas excludit. Seqtur quæ pars diſtrib. i. diuerſā. ſ. cōem uel ꝓpriam qualitatē tribuit: uel. i. uidelicet ſignificationē cōem uel ꝓpriā quālibet tributā unicuiq; cor. ſiue. r. hoc ē ſiue illa ſubiecta ſint res corpeæ ſiue īcorpeæ. ſēſus ē nomē ſignificat rē ſubiectā uel ſimilē aliis ꝑ aliquā cōem q̄litatē ſuelut hō ſignificat plures cōſimiles & unitos ī eiuſdē cōuēientia qualitatis. ſ. ratiōalitatis & mor. uel diſſimilem ab oībus aliis ꝑ propriā qualitatē. ut ſo. per ꝓprietatē accidentiū quæ nunquā erit tota eadē in alio ſig. illam ꝓpriā. ſ. ab oībus aliis diſſimilē: ita tamē diſtribuit ut per ſe nō dicat ieſſe qualitatē ſubſtātiæ: ſed ꝑ uerbū in quo differt a uerbo & pti. quæ dicunt ieſſe: quia uerba nō principaliter corpus ſed actiōem uel paſſionē: & illam ineſſe ſignificant. uel ita diſtribuit ut noiet ſubām repreſentando qualitatē circa eā per quod differt a uerbis quæ nihil noiant. A ꝓnoie uero differt ꝑ ſignificare qualitatē. ꝓnomē. n. purā ſubſtantiā ſine qualitate ſignificat. Nota ꝙ dicit cor. uel. r. ſubiectoꝝ ſibi. i. nōi. corpora. n. ſubiecta ſunt nōibus: qa quantū ad ipſa ꝑtinet ignota iacent. ſed per noīum ſignificationē qualia ſint in noticiā noſtrā prodeunt. unde cōgrue ſuppoſuit noīa ipſa corporibus ſuas tribuere qualitates cum ipſa corpora per ſe eas oſtendere nequeāt. Si quærat̄ quid hic diffiniat̄. reſpondet̄ ut in diffinitione uocis. uel nomē hanc uocē in deſignatiōe ſuoꝝ ſignificatoꝝ. uel hoc nomē: & ſic unū quodq; nomē per ſe ſecundū ſuā ꝓprietatē. uel illud a quo ſumitur hoc uocabulū nomē: ſi ſumatur hic pōt diffiniri. Et ſciendum ꝙ hæc diffinitio data eſt quaſi in collectione. qa nō ſingl'a noia attribuūt unicuiq; ſubiectoꝝ qualitatē cōmu. uel propriā: uel pōt dici de ſingulis omne nomē diſtribuit qualitatē ꝯmu. uel propriam unicuiq; ſubiectoꝝ ſibi. Si plura ſubiecta pluribus. ſi unū uni quāuis īproprie hoc mō diſtribuere accipiatur. ¶ Obiicitur de pluribus nōibus quæ ſubſtātiam & qualitatem ſignificent. Itē de collectiuis nōibus item de uocibus uniuerſaliū in ſua uniuerſalitate acceptoꝝ utrū ſint appellatiua. an propria. Appellatiua ſunt ſecundū primā inuentionē. quia quādo primū inuenta fuerunt ad ſignificanda indiuidua inuenta fuerunt. iō ſubſtantialia indiuidua dicunt̄ primæ ſubſtantiæ quia uocabula prius fuerunt eis īpoſita. Item quæritur de oīs quod ſecundū diuerſas ſententias eſt appellatiuū & ꝓpriū. ſequentia partim ſoluunt has obiectiones. Obiicitur de æquiuocis quæ nō ſignificant aliquā qualitatē in ſubiectis cōmu. Canis enim & alia æquiuoca nil cōferunt ſibi ſuppoſitis niſi nomē. dicamus ergo ꝙ ſignificata æquiuocoꝝ hanc ſolam conuenientiā habent quaſi cōem qualitatē ꝙ ab eadē uoce ſignificantur & in participatione eiuſdem nois cōueniunt. uel quod melius eſt dicamus æquiuocū nō eſſe unū nomē ſed plura diuerſa ſecundū hoc ꝙ diuerſas qualitates in diuerſis ſignificationibus pon. quod in ſuo loco poſtea oſtēdet̄. Idē licet diffinire de q & qs qualis. talis. quātus tātus: ꝙ unū quodq; hoꝝ pluriū uim & diuerſoꝝ habet noīum. ſ. ſecundū diuerſas qualitates. Nota tamen qualis eſſe unū nomen: ſi referas aīum ad generalē rem qualitatis quæ ponitur in oībus his. de quibus enunciatur. ſed ne nobis ſimus ꝯtrarii dixius. n. ſupius qualis ſignificare qualitatē īfinitā & ita neceſſario plura noia eē dicāus reſpiciēdū ē ad diuerſas q̄litates. ſ. ad albedinē nigredinē ſciam & cæteras huiuſmōi q̄s īdetermīate pōit ī ſubiectis ſuis. ut cū dico q̄lis ē ſo. poſſū reſpōdere albus ul' niger ul' aliud hmōi. & ſic unū nomē nō ē iudicādū ſicut nec albū & niger. idem poteſt dici de quantus. ¶ Dicitur autem. Data diffinitione quod eſt philoſophi ſubdit ætymo. huius uocis quæ eſt nomen quod eſt grammatici. Conſtructio hoc modo diffinitur nomen tamen ex hac diffinitione non trahit hoc uocabulum. ſed dicitur nomen a græco quod eſt νόμα quod tamen per ſe non

ſignificat tribuẽs. ſed in cõpoſito adiecta .o. Sicut enim par paris quantū ad uocē deriuatur a paro as ſimpli
ci. quantū uero ad ſignificationem habet ſe ad cõpoſitum .ſ. cõparo. ſic nomen quantū ad uocē habet ſe ad no
ma. quantū uero ad ſignificationē habet ſe ad cõpoſitum .i. ad onoma. quia nõ noma. ſed onoma iterpretat̃
tribuens. νεμειν uero tribuere dicitur. ergo nomē dicit̃ a græco nõ quantū ad uocē quod facit onoma ad .o.
onoma dictū eſt a tribuendo .i. quod ſignificat tribuens. ac ſi diceret nomen uoce dicitur onoma ſignificatiõe
onoma inquantū dictū eſt a tribuendo ꝙ .ſ. tribuere græci. dicunt νεμειν onoma apud græ. eſt nomen νεμειν
uerbum. Non quia νεμειν ſignificat attri/
buere. nomē uero nõ retinet ſenſū ſui pri/
mitiui. ſed cõpoſiti eius onoma. quamuis
onoma a νεμειν deriuetur. uel aliter no/
men dicit̃ a noma. ſignificatiõe. & qa ſim
plex noma in uſu nõ inuenit̃. ſicut nec iu/
ria adiungit: & adiuncta .o. onoma. uel
ut alii dicunt. dicitur nomē quaſi notamē
per ſyncopã a noto notas. ¶ Et commu.
Poſita nominis diffinitione exẽplificat in
de per partes. dicens quoniã quidem cor.
qual. dicitur nomē: ut hõ rõnalitatem &
mor. quæ in diuerſis indiuiduis eadē repe

plina ars: propriam ut arithmetica nicoanchi gram
matica ariſtarchi. Accidunt igitur nomini quinq;:
ſpecies: genus: numerus: figura: & caſus. Species
ſunt communes tam propriorum quam appellati
uorum nominū duę. primitiua: & deriuatiua. Pri/
mitiua ut iulus mons: deriuatiua ut iulius monta-

ritur. Nota quia quãdo hõ ſpēm illam ſignificat ut propriū nomē eſt: accipitur autē uniuerſalis illa natura quã
deſignat uelut unus & ſingularis hõ eſſe intelligat̃: quidã tamē hõ appellatiuum ſemꝑ affirmant arbitrãtes iu
dicandū eſſe de nõibus ſecundū naturã inuentionis ipſoꝝ noium: nõ ſecundū quēlibet modū ſignificationis.
qui autē inuenit prius hanc uocem hõ. nõ reſpexit ad illam ſpēm informē: ſed ad rem ſenſibus ſubiacentē quã
cõſiderauit ſenſibilem. rõnalem mor. ſicq; illi præſenti cum oibus aliis in hac natura cõuenientibus hoc nomē
hõ. ĩpoſuit. Itaq; ex natura hõ appellatiuū eſt. ſi aūt poſtea animus rõnalis quandã ſimilitudinē aliaꝝ rerum
ductus: rem quandã unã quidē ex oibus hõibus cõmunem quaſi per ſe conſtantē nõ quantū in rerū natura ē,
ita ſe habentē ſolo intellectu cõcepit. eãq; hoc nomie hõ deſignauit. nõ tamē ꝓpter hoc hõ uidetur debere di
ci propriū. cum nec priuatã ſubſtantiã nec priuatã qualitatē: imo cõmunē pluribus deſignet. Attende etiã. qa
hõ collectiuum nomē põt intelligi ſi ſingulariter acceptū diuerſos colligit. ut ſi dicã homo hoc fecit. cū a mul/
tis hoc factū eſſe intelligam/ ſic ſolet dici. hoc fecit miles cæſaris: pro milites cæſaris hoc fecerūt: & cõuenit tūc
homo illis pluribus gratia collectionis. Nomē uero hanc cõmunem qualitatē a uocibus a ſe deſignatis ſignifi
cat ꝙ oēs illæ uoces unicuiq; ſubiectoꝝ corporꝝ ſeu .r. cõmunem uel ꝓpriam qualitatē diſtribuunt. ¶ Collecti
ua noia cõem ſignificant qualitatē: ut populus multos hoies ſignificat cū collectione qualiter quæ in diuerſis
populis eadē inuenitur. nõ tamē nego aliud indiuiduū collectionis ſuſcipere populū pariſioris aliud populum
remoris: & ſic in aliis plurale nomē idē ualet ꝙ ſuū ſingulare ſæpius repetitum. ¶ Grãmatica &c. Argu. ſunt
nomina appellatiua rerū incorporaliū tamē reducuntur ad ſingularitatē adiunctione prioꝝ nominū. ¶ Acci
dunt. Oſtenſa ſubſtantiali ꝓprietate nois per diffinitionē: incipit de eius accidentibus tractare. generalia noiſ
ſ. quæ oibus nõibus cõueniunt. ſunt iſta quinq; ſpēs &c. donatus annumerat inter illa quæ qualitatem: ſed ma
le facit: quia ſicut diximus ſuperius in diffinitione ſignificare ſubſtantiã cū qualitate nõ eſt nois accidens: quia
eſt ea ſubſtantiale & ſi ĩproprie .ſ. ſicut dicimus iuſticiã eſſe ſubſtãtiale iuſto. quia illa deſtructa nõ remanet iu
ſtus. ita hac ſignificatione deſtructa nõ remanet nomē. Si uero donatus .d. de ĩferioribus qualitatis ſcilicet dę
ſignificatione ſubſtãtiæ cū qualitate cõmu. uel ꝓpria. male tamen annumerat ĩter generalia acci. cū nõ omnę
nomē ſit appellatiuū: nec oē ꝓpriū. & ꝑꝑ idē debuiſſet annūeraſſe ĩter illã cõparationē qa nõ oē recipit cõparatio/
nem iſta acci. q̃ hic enūerat forſitan erãt tunc tēporis ĩ maiori uſu: qa etiã alia poſſēt ĩueniri: generalia accidē
tia no .ſ. color. & ſignificare ꝑ. non tamē ut uerbū uel ꝓnomen: quia ſignificat eas indiſcrete. perſona enim ĩ
uerbo & ꝓnomine: idem eſt ꝙ diſcretio perſonaꝝ: & iterū alia multa quæ hic enumerat. Conſtructio. nomę
eſt pars orationis quæ .u. ſub &c. ſed tali parti accidunt quinq;. ergo nomini accidūt quandoq; .i. cõueniunt.
donatus dicit qualitatē accidere nõi .ſ. ſignificare cõmu. uel propri. qualitatē: ſed errat quia ſubſtantialis ē no
minis. errat etiam in hoc ꝙ cõparationē enumerat inter nomis accidentia generalia: quia nõ eſt cõis ꝓpriis &
appellatiuis. Poſſet enim ſimiliter ponere patro. uel aliquã aliam ſpēm deriuationum. ꝓprium & appellatiuū
& ſimiliter primitiuū & deriuatiuū cõueniunt nõi: ex quibuſdã acci. cãis & prædicabiliter. dicitur enim omne
nomen aut eſt proprium aut appellatiuū. Item omne nomen aut primitiuū aut deriuatiuum ſi primitiuum tan/
tum ſecundum uocis formam cõuenit nõi. deriuatiuū uero & ſecundū uocē & ſecundū ſignificationē: ut ferre
us a ferro. iterū cõuenit genus nõi non prædicabiliter: ſed ut notet̃ per ipſū nomē genus in re ſignificata ab ip/
ſo noie. & ipſū genus aliquãdo cõſideratur in uoce & in ſignificatione ut hic uir. hæc fœmina. aliquãdo in ſi
gnificatione tantū. ut glyceriū. aliquãdo in terminatione uocis tantū. ut mancipiū. figura accidit nõi prædica
biliter. omne enim nomē aut ſimplex aut cõpoſitum eſt: ſi ſimplex ſecundū uocem tantū. cõpoſitum uero & ſe
cundū uocē & ſecundū ſignificationē: ut armipotens. Numerus accidit nõi nõ prædicabiliter. ſed ut numerus
ſignificatoꝝ per ipſū nomē notet̃: qui numerus aliquãdo conſideratur in uoce & ſignificatione: ut doctus: ali
quãdo in uoce tantū: ut athenæ. populus. numerus aliquãdo ſingularꝝ cõſideratur uoce & ſignificatiõe: ut do
ctus aliquãdo pluralis uoce & ſignificatione: ut docti: aliquãdo ſingularis tantū uoce. pluralis uero ſignifica
tione: ut populus. aliquãdo pluralis tantū in uoce ſingularis in ſignificatione: ut athenæ: aliquãdo pluralis uo

ue et significatione:ut doctos. Casus acidit nomini prædicabiliter:ut hō est casus. aliis uero ꝓ nihilo uidetur
deuitanda prædicatio horum acci. cū æquiuoce accipiāt hæc uocabula. ¶ Dicunt ergo. Nomen est species. no
mē ē genus. nomē ē nūerus &c sicut dicius h°ē albꝫ. Sed qdē unū qdq; horū acci. ī his de qbus part. pōat ī tra
ctatibus singulorum ostendetur. Persona non accidit noī ut uerbo. & ꝓnoī. i. discretio personaꝝ non accidit
nomini: quia tantū tertiæ per. est. oē nomen significat quidē id quod ē omnis per. sed idiscrete. ¶ Species sunt
Species hoc accidens poni notat in nomine elementatā cōpōnem: uel prīo loco factā. ut in primitiuis: uel in se

nus: sub q̄ sūt aliæ multę: nā ꝓpria hēnt species se-
paratim: iiii. prenomē nomen: cognomē: & agno
mē. Prenomen ē quod preponit̄ nomini: uel diffe-
rentię cā: uel quo tēpore quo Sabinos Romani asci
uere ciuitati ad cōfirmādā coniunctionē nomina il
lorum suis preponebāt nominibus: Et inuicē sabi-
ni romanorum: & ex illa consuetudo tenuit: ut ne-
mo romanus sit absq; prenomīe. Et notatur uel sin
gulis litteris: uel binis: uel ternis: tum singulis quā
do a uocali īcipit. prænomē: ut a aulus. uel ab una
cōsonante ut. p. Publius. t. titius. Tū duabus quā-
do a duabus cōsonātibus īcipit: ut. gn. gneus: sp.
spurius. Tunc tribus quando a consonantibus inci
pit prima syllaba: & in consonantem desinit: si ta-
men alia quoq; pronomina ab eiusdē incipiunt con
sonātibus idq; fit differētię cā: ut sex sextus: tul tul-
lius: ne si primas solūmō cōsonātes scribas. t. titū:
&. s. sestiū significare putemus. Vnde ī Marco. m.
solū scribimus: q̄uis a cōsonāte īcipit syllaba & ī cō
sonātē desinit: qa nullus error erit. Nomē ē ꝓprie
uniuscuiusq; suū: ut paulus ꝓpriū. Cognomen co
gnatiōis cōe ut Scipio. Agnomē ē quod ab aliquo
euētu īponit̄: ut africanus isauricus. Inuenimus ta
mē multa ī his quattuor speciebus ꝓprioꝝ nomi-
num inuicem pro se posita: & quę in aliis personis

cūdo loco ut in deriuatiuis hæ duæ species
secundū uocis cōpositionē tātū cōsiderant̄
primitiua et deriuatiua: sed species deriua
tiuorū ēt secūdum significationē ut patro.
et alie considerantur. istud accidens dicit̄
species. i. compositio per similitudinem. si
cut enim si quærat̄ cuius compositionis est
ista domus respondetur uel quadratæ uel
rotūdæ. ita quādo quæritur cuius speciei.
i. cuius compositionis est mons hæc uox.
respondetur primitiuæ quia ad nullius uo
cis mutationem facta est. Constructio. di
xi quia species accidit noī. quæ species ha
bet duas species sub sc. primitiuam et deri
uatiuam. et hæ duæ pricipales scilicet pri-
mitiuum & deriuatiuum sunt cōmunes tā
propriorum q̄ appellatiuoꝝ. pricipales di
cuntur. quia sub eis omnes aliæ continent̄
sub qua deriuatiua sūt mltæ aliæ species.
¶ Nam propria. Ideo dixi illas duas spēs
esse cōmunes. quia ꝓpria noīa separatim
ab appellatiuis quattuor species habent.
ita. s. ꝙ appellatiua his carēt. Nam ꝓpriū
nomen aliud prænomen aliud ꝓpriū no-
men &c. hic aliter accipit species ut cōpo-
sitiōes: sed quæ proprio nomini ut suo ge-
neri supponuntur. ¶ Prænomen ¶ Cū de
beret dare descriptionē prænoīs ostendit
qua occasione prænoīa inuenta fuerunt in
quo satis patet descriptio prius cā differen
tiæ uel causa amicitiæ notandæ postea ꝑ
sola cōsuetudine. quā cām ibi ponit & ex
illo &c. ¶ Et notantur. Ostensa origine.
præno. dat eis quasdā ꝓprietates secundū
scripturas. Ab una consonante supple ex
tra ita. ꝙ nō desinat prima syllaba ī conso
nantē. ideo ita determinare oportet. quia
illud prænomen quod scribitur in litteris ī
cipit similiter a consonante & in consonā
tem desinit. ¶ Vnde in marco. ¶ Quando
quidē in illis noībus in qbus ē dāda differentia sunt ascribendæ plures litteræ ꝓpter differentiā. qa in illis noī
bus in quibus non est consideranda differentia non sunt scribendæ plures litteræ ꝓpter differentiam. a contra
rio. & si in illis non sunt scribendæ plures litteræ. unde in marco &c. a toto itelligendū est. unde de prænoībus
quia nullum erat prænomen. quod eodē tēpore ab eadem iciperet cōsonante. qa de noibus non est negandū.
Multa enim erant noīa tpe prisciani quæ icipiebant ab. m. ut marcellus. Prænomen uero nullum erat quod ī
ciperet ab. m. nec necesse est illam differentiā haberi nisi inter prænoīa. qa illa sola singulis litteris & binis uel
trinis scribebantur. ¶ Nomen est. Hic nomen stricte accipit̄ quia est illud solum ꝓprium quod nec cā differē-
tiæ nec a cognatione sumptū. nec ab euentu nomen uocat̄. Nomē est unicuiq; suum. Et quia idē cōuenit alias
addit ꝓprie. i. nec cā amicitiæ uel cognationis. uel euentus. uel cā differentiæ ad remouendā æquiuocationē.
sed tantū ꝓpter ipsam rem inuentum est ut eam sine extrinseca cā substātialiter significaret. Cognomē est cōe
cogn. i. quod datur oibus cōe quæ sunt de eadem cognatione ita tamen ꝙ est unicuiq; ꝓprium. qa quāuis no
men alicuius. ut cicero. oibus qui de eius cognatione sunt detur. ideo quia de illa cognatione sunt & ad hoc ī
ponat̄ ut notet cōiter eos esse de illa cognatione. tamē in unoquoq; eandem proprietatē singularem. s. quā ꝓ-
prium nomen annotabat & non aliā designat. similiter agnomen quāuis pro euētu aliquo iponatur alicui. nō

tamē euentū: ſed certā pſonam & unā eius ꝓprietatē ſignificat. ſic & prænomē quāuis cā amiciciæ uel differen
tiæ uel cōſuetudinis iponatꝰ tamē certam pſonam & ꝓpriā eius qualitatē ſig. Sed qa euentus & cōio ſūt de ac
ci. ipſius pſonæ iō cogn. & agn. ſignificant ea nō per ſe ſed cū aliis acci. eiuſdē perſonæ: nō qa ſint cā eoꝝ: ut
albedo albi. ſed qa de ꝓprietate illa ſunt quā debēt ſignificare. ſi eni diceremus cogn. ponere i hís de qbus ha
bet enunciari cōionem cognationis ſine dubio eſſet appellatiuū: ſed cū priuatam ſubām & qualitatē demon/
ſtret eandē. ſ. quā ꝓpriū nomen ꝓpriū iure appellatꝰ. Inuenimus tamen. Quāuis hæ .iiii. ſpēs ſupradictæ di
ſcretæ ſint: tamē per ſe iuicē ponunꝰ: ita ꝙ
id quod in uno ē nomē in alio ſit præno/
mē. Cicero dictus eſt qa habuit triangu/
lam uel acutā faciem ad ſimilitudinē cice/
ris. Cæſar dictus ē quia cæſus ē de matre
uel quia cum cæſarie natus: uel quia homi
cida fuit. Scipio græce baculus latine. ide
dictus ē ſcipio. qa in ſenio patrē ſuſtenta/
uit. Hoc aūt itereſt. Superius dixit quæ
dā noia ꝓpria quædā appellatiua: ſed nō
dum determiauit: nec p diffinitiōes nec ēt
p exēpla quæ ſint appellatiua. quæ ꝓpria
quod mō igreditꝰ facere & prio de appel/
latiuis. & hoc hac occaſiōe: qa cognomē
quod eſt ſpēs ꝓprii nois dixit eſſe cōe co/
gnationis. unde uiderētꝰ quoddā ꝓprium
eſſe appellatiuū. & iō ſupponit in quo ꝓ/
priū differt ab appellatiuo: quia appellati
uum ita ē cōe ut eandē notet in oibus pro
prietatē. ꝓpriū uero ſi quādo uoce cōe eſt
nullam ꝓprietatē cōem notat in pluribus
ſed ꝓprium in unoquoq;. & iō manet pro
priū: & quāuis uoce ſit unū ſigōne eſt plu
ra noia: qa uoces nō dicunꝰ ꝓpriæ uel ap
pellatiuæ niſi reſpectu ſignificationis. qđ
aūt unā nō habet ſigōem: ſed diuerſas nō
eſt nomē unū: ſed diuerſa: quādoq; in una
ſigōne ꝓpriū in alia appellatiuū. quādoq;
in utraq; ꝓpriū. in qua re patet unum no
men eſſe nō poſſe: qa nullū unū nomē eſt
ꝓprium & appellatiuū. ꝯſtruc. quædā no
mina ſūt ꝓpria quædā appellatiua: ſed hº
itereſt &c. uel ſic iunge. quædā ꝓpria ui/
dentꝰ appellatiua: qa ſūt cōia cognationis
ſed hoc itereſt iter ꝓpriū & appellatiuū quod appel. eſt cōe multoꝝ naturalr̄. i. ſignificatiōe: uel naturaliter. i
ut in eis eandē naturā ſignificet: qa ſignificat in multis eandē generalē ſubām uel ſpālem: uel eandē generalem
qualitat. uel ſpālem uirtus. hoc noie quod ē uirtus ſignificata notatꝰ eē ſubālis qualitas ſuaꝝ ſpēꝝ: ut aīal ſua/
rū: ſed uirtus ſignificata hoc noie quod ē uirtuoſus. qualitas iħærens ſubiecto notatꝰ. qualitatē accipit qcquid
nō eſt ſubā: uel quātitas generalis ſubā: uel ſpālis: ut aīal hō. qualitas generalis uel ſpālis ut uirtus grāmaticus
quātitas generalis ul' ſpālis: ut corpus magnus breuis. Et nota priſcianū uſū fuiſſe magnū & breue uocare quā
titates. nō tamē ꝙ res quātitatē ſignificent: ſed qa per quātitates in ſubſtātiis cōſiderentꝰ. Et æquiuocat in quāti
tate dicens eas eſſe ſpēs quātitatis. Hoc enim. Quia in prædictis exēplis talia poſuerat appellatiua quæ cum
magis & cū minus cōueniunt. pro qua diuerſitate uiderentꝰ nō eſſe naturaliter cōia. iō oſtēdit ea eſſe appellati/
ua qa ſignificant cōem qualitatē uel quātitatē & hoc ē. bona exēpla dedi de cōibus cū poſui grāmaticus albus
niger magnus breuis: qa hoc quoq; nō ſolū aīal hō. & alia quæ ſumunꝰ a quali. i. cā qualitatis ſignificandæ ul'
a quātitate. i. cā quāti. ſignificandæ in ſubiecto ſupple. quoniā multoꝝ na. iō ita exponendū ē a qualitate ſu/
mi. qa nō pōt dici ut quæcūq; deriuanꝰ a qualitatiuo noie ſint adiectiua. cū nō albus ab albedine: ſed albedo
ab albo ſecundū legem grāmaticam ſumatꝰ. Si quis quærat de albedine cū ſit appellatiuū: quā cōem ꝓprieta/
tē deſignet dicimus ꝙ ſignificat rē icorporeā in hoc ꝙ ē clara & nigro ꝯtraria. & ſimiliter in oibus aliis ſunt ꝓ
prietates licet nō ſubiaceāt humanæ cognitiōi. Adiectiua. Dixi qa albus & ſimilia ſunt adiectiua: nec hoc
dico ſine cā. Adiectiua aūt iō uo. ꝙ alias ap. quæ ſubām ſignificāt uel ꝓpriis. i. ſubſtātiuis uocibus. i. uocibus
res ieſſe ſignificantibus ſiue res illæ ſint ſubāles ſiue accidētales. ſiue uniuerſales: ſiue idiuiduæ. ſolēt adiici non
ad hoc ut ſubām illam ieſſe ſignificēt. ſed ad manifeſtandū qualitatē: uel quantitatē eoꝝ appellatiuoꝝ. uel ꝓ
prioꝝ adiacentē illis rebus uel ſubſtantialibus: ut cū dico hō ē albus. uel accidentalibus. ut albedo. eſt clara.

ſūt prænomina: hæc i aliis loco noīum accipiunꝰ:
ut tullius ſeruilius: hic tullius prænomē ē. M. uero
tullius hic nomē. Similiter & i aliis loco cognomi/
nū alioꝝ agnomina: uel noīa uel cōtra: ut Cicero q
primus ab habitu faciei noīatus ē: agnomē hoc ha/
buit. familiæ uero eius cognomē fuit. Similiter Cæ
ſar Scipio. Hoc aūt itereſt iter ꝓprium & appella
tiuū qđ appellatiuū naturaliter cōe ē multoꝝ quos
eadē ſubſtātia ſiue q̄litas uel quātitas generalis uel
ſpecialis iungit. Generalis ut animal corpus uirtus
Specialis ut hō: lapis grāmaticus: albus: niger ma
gnus breuis. Hæc eni quoq; q̄ a qualitate uel quāti
tate ſūmunꝰ ſpeciali. i. adiectiua naturaliter cōmu
nia ſūt multoꝝ. Adiectiua aūt iō uocanꝰ: qđ aliis
appellatiuis q̄ ſubſtātiā ſignificāt uel ēt ꝓpriis adii
ci ſolēt ad manifeſtādā eoꝝ qualitatē uel quātitatē
quę augeri uel minui ſine ſubſtātiæ cōſūptiōe poſ/
ſunt ut bonū animal: magnus hō: ſapiēs grāmati/
cus magnus homerus: ꝓpriū uero naturaliter uni/
uſcuiuſq; priuatā ſubſtantiā & qualitatē ſignificat
& i rebus & idiuiduis: quas philoſophi atomos uo

licet.n.albus prædicet̄ de hoīe:tamē nō significat subām in hoc ꝙ ē subā:sed ī hoc ꝙ albedinē hēt:& iō dicit̄ ꝓprie significare qualitatē nō subām:quæ qualitas uel q̄titas augeri uel diminui possunt:& hoc sine ꝯsū.s.ut cū dicimus sor.ē albior platone:hoc dicimus ꝓpter plures ptes quas hēt ab albedine occupatas. uel cū dicius sor.ē mius albus platone. dictū ē ꝓpter pauciores ptes albedinis:uel ꝓpter maiorē itensionē:sicut cygnus dicit̄ albior platone:uel ecōuerso:nō secundū plures ptes:sed secūdū maiorē claritatē:sapiēs grāmaticus accipit subiectū:q̄uis ipropriē:uel refert utrūq; ad hō. Propriū uero. Appellatiuū cōe ē multoꝝ naturaliter:sed ꝓpriū unā solā idiuidualē subām d̄mōstrat naturaliter.i.secundū ipositionē. Ad hoc eni iucta & iposita sūt ꝓpria noīa ut unū tantū significent & ē illud ꝓpriū in rebus idi.i.significat res indiuiduas:priuatā dicit quasi discretā ab oibus aliis:a sor.τομη diuisio.unde atomos.i.sine diuisione Itaq;.quādoq̄dē ꝓpriū significat subām priuatā tantū.g° nō hēt naturalē cōmu.i.nō significat aliqd quod sit cōe multis.naturaliter.i.secundū iponē. ¶ Cū igit̄. Quandoq̄dē nullū ꝓpriū hēt naturalē cōmu.g° nō ē cōe multis:sed si euenit ꝙ aliquod ꝓpriū nomē fiat cōe m̄ltis:dicemus hoc eē factū fortuite.i.nō aliqua itentiōe ipositoꝝ ut iponēdo ꝓpriū nomen alicui aliunde casualiter assūptū:uelit aliqd cōe p illud nomē significare fortuitu & dicet̄ si deliberatiōe aliqua & aliquo ꝯsilio aliqd ꝓpriū alicuius psonæ iponat̄ alii psonæ a parentibus:ut alexander.si iō qa significabit regē ualētissimū uel iuuenē pulcherrimū alicui iponat̄:tamē aliud significabit in illo & aliud in isto cui iponit̄ non aliqd in eis cōe naturaliter sed sola uoce:& hoc ē:nō etiā itellectu.i.sigōne alicuius cōmu.subē uel q̄li. Etiā in proprio aliā ponit differentiā:qa in proprio &c. sed ī ap.nō intel.propria absolute.cū eni dico hō.legit possū itelligere uel sor.uel plato.uel aliū:sed nullū coꝝ itelligo absolute. Et nota ꝙ licet appellatiuū emphatice loco ꝓprii ponat̄:nō tamē desinit eē appel.cū ex iuentione sua sit cōe multoꝝ. ¶ Appellatiuoꝝ spēs. Data differētia iter propria & appellatiua ad appellatiuoꝝ spēs tractandas se cōuertit:seu illa appellatiua & ꝓpria primæ sint pōnis.i primitiua seu deriuatiua. ¶ Sunt eni. Vere quædā spēs sunt cōmu.ꝓpriis & appellatiuis:qa iste corporale:& icorpo.omonyma. synonyma. Omonyma dicunt̄ illa noīa quæ ī eadē uoce æquoce diuersa significāt. Nepos luxuriosus a nepa serpēte. synonyma dicunt̄ noīa quæ in diuersa uoce idē significant. syn.græce simł̄.onoma.nomē. quādo.s.uniunt̄ & ꝯiungunt̄ diuersa noīa in eadē sigōne:ut ensis:mucro:gladius. ¶ Inuenit̄ tamē. Licet in exēplis talia posuerim omonyma adiectiua quæ tantū sūt ꝓpria uel tantū ap.ut pyrrhus tantū ꝓpriū in utraq; significatōe:& nepos tantū appel.tamē iueniunt̄ quædā omonyma adiectiua:quæ in eadē uoce sunt & ꝓpria & appel.adiectiua sūt in utraq; sigōne:qa quādo dicit̄ magnus pōpeius:magnus ē adiectiuum:ut gradiuus mars.& quando dicit̄ magnus ciuis. ¶ Sicut eni. Vere inueniunt̄ quædam synonyma tam ꝓpria q̄ appel.qa ensis gladius sunt appel.& publius.cor.sci.a.supple propria.a ptibus sicut illa sunt synonyma.ita & ista. Aliæ quattuor spēs cōes sunt tā proprioꝝ q̄ appel.aliæ uero spēs appel.fere oēs in oibus appellatiuis tantū inueniuntur:cum dicit fere adiectiuū uidet̄ excipere:qa secundū quosdā ut dicit in sequenti cōmu.ē proprioꝝ

cant:ut Plato Socrates. itaq; caret cōmuniōe naturali:cū igit̄ euenit ut multi eodē noīe ꝓprio nūcupēt̄ fortuitu & sola uoce nō ēt ītellectu cōi alicuius substātię uel qualitatis hoc fieri solet:& ī ꝓprio ēt appellatiua ītelligi possūt. Vt si dicā uir:ītelligo & hoīem & poetā. ī appellatiuis aūt ꝓpria nō intelligūt̄:ut hō:uir:nisi p excellētiā loco ꝓprii ī qbusdā psonis accipiāt̄:ut poeta p Virg. & urbs p Roma. Appellatiuoꝝ multæ sūt species:quaꝝ qdā cōes īueniūt̄ cū ꝓpriis:siue sint primę positiōis siue deriuatiuę. Sūt.n.qdā corporalia ī appellatiuis:ut homo. Sūt ēt ī ꝓpriis:ut Terētius. Alia ícorporalia ī appellatiuis:ut uirtus:ī ꝓpriis ut uirtus dea & pudicitia Penelope:uel ipsa dea. omonyma quoq; tā ī ꝓpriis q̄ ī appellatiuis īueniūt̄:ut Pyrrhus filius achillis:& Pyrrhus rex epirotaꝝ:nepos filius filii:& nepos luxuriosus. īueniūt̄ aūt qdā omonyma eadem ꝓpria & appellatiua:ut magnus Pōpeius:& magnus ciuis. Synonyma quoq; tā appellatiua q̄ ꝓpria īueniunt̄:sicut.n.ensis:gladius:mucro. sic Publius Cornelius Scipio africanus unū atq; idē significāt. Aliæ fere oēs species ī noībus īueniūt̄ appellatiuis. Sūt aūt hæ adiectiuū ad aliqd dictū:q̄si ad aliqd dictū:gētile:patriū:īterrogatiuū:īfinitū:relatiuū uel demōstratiuū uel similitudinis:collectiuū:diuiduū:facticiū:generale speciale ordinale:numerale:absolutū tēporale:locale. Hæ species cōes sūt & pricipalium:idest primę positiōis nominū & deriuatiuoꝝ. Proprię aūt deriuatiuoꝝ sūt hę.

patronymicū: possessiuū: cōparatiuū: suplatiuū: diminutiuū: & denominatiuū. In quo itelligimus cū multis aliis ēt cōprehēsiuū de quibus i loco dicemus. Verbale: pticipiale: aduerbiale. Adiectiuū est qđ adiicit ꝓpriis uel appellatiuis: & significat laudē uel uitupationem: uel medium uel accidens unicuiq; laudē ut iustus: uituperationē ut iiustus: medium ut magnus. Dicimus enim magnus imperator laudantes & magnus latro uel fur uituperantes. Accidēs uero .i. suū uniuscuiusq;: ut niger coruus: & altū mare. Inueniūt tamē quædā i ꝓpriis huiuscemōi: ut gradiuus mars: & enosigæus neptunus: & qrinus romulus: sed hęc qa proprioꝝ loco accipiūt cōparari nō possūt: quod est propriū adiectiuorum: nec egent adiectione alioꝝ noīum: quomō cōmunia adiectiua. Sumūtur autē hæc a qualitate uel quātite animi uel corporis: uel extrinsecus accidentium. Animi ut prudēs magnanimus. Corporis: ut albus longus. Extrīsecus accidētiū: ut diues fœlix. Ad aliquid dictum est quod sine intellectu illius ad quod dictum proferri non potest: ut filius

& fere dicit: qa in quibusdā de illis spēbus quæ sequunt inueniunt quædā propria noīa: sicut in cōparatiuo nobilior ē propriū & appel. in possessiuo æmilianus propriū & appel. in suplatiuo maximus ꝓpriū & appel. & si qua similia inueniunt. ¶ Demonstratiuū. Et similitudinis eandē itellige spēm: qa demōstratiuū spēs est similitudinis & possunt hæc. iiii. s. iterrogatiuū: & īfinitū: & relatiuū: & simil. secundū diuersas cās & diuersos respectus eidem uoci conuenire. ¶ Proprie. aūt. Enumeratis spēbus appel. tā primitiuoꝝ q̄ deriuatiuorū ponit eas quæ sunt proprie deriuatiuoꝝ appel. in quo denoīatiuo itelligit cōprehensiuū & multas alias spēs: multas alias spēs dixit: qa alia denoīatiua dicuntur: quæ sumuntur a dignitatibus alia ab officiis: alia a rebus in quibus sūt uel de qbus sumunt uel quas habēt uel alias spēs: dixit uerbale: part. aduerbiale. istæ enim oēs sub denoīatiuo cōtinent & in denoiatiuis tractabunt ꝓpter terminationē quā habent similē denoiatiuis. ¶ Adiectiuū. Post enumerationē exequit in ordine singulas spēs breuiter agendo de eis. Adiectiuū ē illud nomē quod significat laudē tantū ut iustus: uel uituperationē tantū: ut iniustus: uel me. i. aliquādo laudē: aliquādo uituperationē: ut magnus ul' significat acci. i. propriū unicuiq;. s. quod iseparabiliter iest quod nos uocamus epitheton: ut altū mare altū nō apponit ibi nec propter laudē nec propter uituperiū: sed ꝓpter naturale eius accidens ostēdendū. Nota hoc oībus adiectiuis ɔuenire: sed nō ubiq;. cū enim dico hō magnus. magnus nihl hoꝝ designat: nec tamē adiectiuū esse desinit cū officii sui retineat ptātem. uolunt etiam aliqui hic large accipi adiectiuū nō solum q̄ pōt cōparari quod ē propriū adiectiui: sed etiā quod nunq̄ cōparat dicentes risibile adiectiuū: qa significat accidēs quod est suū hominis. ¶ Inueniunt tamē. Licet dixerim adiectiuū spēm eē appellatiuoꝝ tamē iueniunt huiusmōi. i. adiectiua etiā in propriis significantibus laudē ut gradiuus emotigæus κρᾶδαινῶ. ν. ē quatio siue uibro. idē gradiuus ualēs uibrare hastā qđ ē laudis. ενωσισ motus και η. terra. inde neptunus enosigæus quasi motus terræ. Quiris. lingua sabīa hasta. nā quirinus romulus qui semp hastatus icidebat. ista tamē nō proprie dicūt adiectiua: qa tantū significant quantū & propria noia: ut mars: neptunus romulus: sed iō quasi adiectiua probant q̄ propriis nōibus adiiciebant propter aliquod propriū eorundē significatoꝝ occasionē iuentiōis habētia. ut gradiuus significat totum illud quod mars: sed tamē proprietas illa martis q̄ hastā uibrabat fuit cā quare ei ut propriū iponeret. ¶ Sed hoc. Ecce ostendit q̄ nō sunt uera adiectiua: licet quoquomō adiectiua aliqui ea uocarent: qa solum carēt ꝓprietatibus ueroꝝ adiectiuoꝝ uidelicet cōparatione & substantiuoꝝ appellatiuoꝝ adiectione: ɔparari enim proprium est adiectiuorum. Si opponatur coloratum: non ualet. coloratum: enim secundum partes suas: uel etiā secundū se bene cōparatur: ut si dicam iste ē coloratior illo. i. rubicundior. nec egent adiectione alioꝝ nominū. Possū enim gradiuus ponere per se nō apposito hoc alio noīe quod ē mars: & ita significat mihi totum ac si dicerem gradiuus mars. Nota q̄ adiectiua nō possunt dici propria oīa mobilia nisi cōparationē sortiant. Vnde græcus romanus nō sunt adiectiua nisi large accipiat adiectiuū: licet puerilis istructio hoc habeat. ¶ Sumūt autē. Dixit quare adiiciant adiectiua uel propter laudē &c. nunc dicit originē ipsoꝝ. Cōstructio. adiectiua significant laudē. sumunt aūt hæc. i. adiectiua a qualitate. i. ad significandā qualitatē uel quātitatē i. ad significandā quantitatē. Quantitatē uel qualitatē dico animi. i. adiacentē animo uel corpori quæ fit propter res extrinsecas sicut propter diuicias: uel supple adiectiua rerū ex acci. i. significant res extrīsecus accidētes prudens a qualitate animi sumitur. magnanimus a quantitate. i. cā cuiusdā quantitatis entis in animo quæ cōuenit aīo: diues sumit a quantitate rerū ex acc. res extrinsecus acci. uocat diuitias quantitatē diuiciaꝝ multitudinē: quæ est in diuitiis uel aliquid huiusmodi: gratia cuius quātitatis diues cōuenit homini: sed tamē hanc quantitatem non ponit in homine de quo enunciat: sed quantitatē quandam ibi ponit. habitum. s. diuitiarum quibus adiacet magnitudo. diuitē enim cum dicimus qui magnitudiuē diuitiaꝝ possidet: diues ponit quandā

possessionem in persona gratia multitudinis rerum possessa℞. Similiter dicendum est de hac uoce fœlix: quia causa cuiusdã qualitatis quæ est in diuitiis .i. ubertatis uel alterius conuenit huiusmodi: ponens tamē in homīe aliam qualitatē .s. ꝓsperum usum diuitia℞. fœlix enim dicitur qui rebus suis prospere utitur. ¶ Ad aliud dicitur. Ad aliquid dicitur quod nō pōt proferri ad significandū sine intellectu .i. sine significatione alterius: ul' sine eo itellectu ad cuius respectum dicitur: ut filius. hoc nomen absq; intellectu patris significare nequit. ¶ Nam dicendo. Et uere filius nō pōt proferri sine ītellectu patris: nec seruus sine itellectu domini. nã ponūt

seruus. Nam dicendo filium etiam patrem. Et dicē do seruum etiam dominum intelligo: quod si intereat interimit una illud qđ ab eo intelligitur. Qua si ad aliquid dictum est quod quāuis habeat aliqd contrarium: & quasi semper adhærēs: tamen non ipso nomine significat etiam illud: neq; ex illo nominationem accipit: ut dies: nox dextera: sinistra. Nã quanuis intereat non interimit etiã illud secū quod ei adhærere ītelligitur. De omonymo superius docuimus: quod tam in propriis q̄ in appellatiuis inuenitur. Synonyma sunt quę sicut diximus diuersis nominibus idem significant: ut ensis mucro: gladius. In ꝓpriis quoq; hãc uī hēnt Dionyma & trionyma uel tetronyma ut. P. Cornelius Scipio africanus: sicut domius. Gentile ē qđ gentē significat: ut græcus uel latinus. Patriū ē quod a patria sumitur ut Atheniensis Romanus. Interrogatiuū est quod cum interrogatione profertur: ut quis: qualis: quantus: quot: quotus: cum suos seruant accentus. Infi-

sese ut relatiua: ab oppositis: & hoc ē. nã dicendo &c. Quod si. uere ponunt sese inuicē: qa destruunt sese. a pari. quasi ad aliquid dictū ē quod q̄uis habeat aliqd extra: ut nox habet cōtrarium sibi: & ita cōtrarietatē respectu sui suscipiūt ut dicatur nox cōtrarium diei: & ecōuerso. unde uidentur alternatim res suas noiare ex nōibus suis: ita .s. ut dies rem suã noiaret respectu huius uocis quæ est nox: & ecōuerso q̄uis inquã habeat: tamē nō significat ēt illud .i. rē suam ab ipso noie ita ꝙ habeat aliquē respectū ad nomē sui ɔtrarii: quia nō ita ad hoc fuit inuentū: & quia nō oia quasi ad aliqd sibi uera cōtraria addit & illud quasi ad aliquid: quod q̄uis habeat aliquid quasi semꝑ adhærens .i. nō re uera ad quod aliquo mō se habet ut remus ad nauē: quia est eius instrumentū: & bos ad hoiem: qa ē eius possessio: per quã adhærentiã referunt nō per se .i. in uoce sua ut remus īstrumentū nauis. bos hois possessiō: tamē non significat illud &c. ut supra ¶ Illud enim. Ideo nō significat rem suam a noie ɔtrarii: qa nō accipit noiationem ab illo .i. nō fuit iposit um respectu illius: qa dies gratia noctis nō accepit: ut s. gnãtum suū .i. diē noiaret: sic nec dextra quæ refertur sinistræ per oppositum. ¶ De omonymo. Videt̄ superfluū ꝙ hic repetit de omonymis de qbus supius tractauerat sed nō ē cū addat de dionymis. trion. tetron: quæ posuerat sub synonymis: uel ideo repetit: qa relatiua uidebant̄ cē omonyma & synonyma. Synonyma ideo: qa duo relatiua idē significãt sicut duo synonyma idem significant. Cū eni dico pater: significat ꝓcreatorē & filius eundē significat: repræsentando uideor dicere ꝙ sicut ensis gladius idē significant ita relatiua ista. omonyma iō: qa relatiuū idē significat diuersa: sicut aliquod æquiuocū. pater enim significat et ꝓcreatorē & filiū ꝑ repræsentationē sicut nepos filium filiæ & luxuriosū: sed longe differt. nã omonyma sic diuersa significant: ut oia per ipositionē æqualiter significent: ut canis. ꝓprie tã latrabile aial: q̄ cœli sidus signum. de utroq; eni prædicat̄: sed pater significat ꝓcreantē ꝑ ipositionē. filiū ꝑ repræsentationē: & relatiuū est utrūq; semper. omonyma aūt mō hoc mō illud: synonymū eodēmodo ꝑ ipositionem significat equaliter idem relatiua uero diuerso modo quia unum per impositionem significat at. alterum per repræsentationem. construc. dixi quia relatiuum semper significat duo per quod uidetur esse omonymū: sed ide apparet maxime differre relatiuū ab omonymo: qa docuimus supius .i. sigillatim de eo tractauimus ꝙ nequaq̄ fecissemus: si eēt idē cū relatiuo: & ide etiã apparet relatiuū nō cē omonynū: qa omonynū inuenit̄ in ꝓpriis & in appellatiuis: relatiuū uero in solis appellatiuis: & iterū relatiua synonyma nō sunt: quia synonyma significãt eandē rem & eodēmō diuersis nōibus nō eodē noie diuersa: sed diuersis noibus .i. diuerso mō sicut faciunt relatiua. ¶ In ꝓpriis quoq;. Sicut omonyma sunt appellatiua: & ꝓpria ita synonyma sūt appellatiua & ꝓpria: & sic nō sunt relatiua: in appel. sin. idē significant. in ꝓpriis uero hanc uim habēt .i. idē significant: & eodēmō dionyma &c. Sciendū ꝙ appel. sin. simpl'r sino. debent uocari. ꝓpria uero dionyma. trionyma: tetraonyma solent uocari. dion. sunt duo propria nomina eiusdem rei & sic de aliis. Nota ꝙ idem significant: sed propter diuersas causas. Gentile est illud nomen quod significat gentem .i. significat aliquem esse de aliqua gente secundum quandam habitudinem .s. quam habet ad totam gentem de qua est: ut græcus significat aliquē de græca gēte: latinus de latina. græcus est primitiuū. latinus est deriuatiuum a latio. Patriū est illud quod su. a. pa. inuentum est secundum quandã habitudinem quã habet ad patriam designandam: nō tamē semꝑ deriuatur ut quidã uolunt: sed aliquando primitiuum: ut tros. In hoc differt gentile a patrio ꝙ

patrium certum locū significat gentile non: & ideo tros magis uidetur gentile q̄ patrium. ¶ Interrogatiuum. Omni fere noie uti possumus in interrogatione: non tamen est interrogatiuū. sed illud tātū quod ꝓferē sub interrogatōne. i. quod ad hoc īuentū est ut ꝑ ipsū fieret interogatio: ut quis qualis &c. Cū suos. i. ꝓprios accentus seruant: & cōes aliis dictōnibus. Est aūt hæc cōis regula accentuū monosyllaba quæ correptā uocalē habē accuunē. in dissyllabis uero ubi ambæ correptā uel ambæ ꝓductā uel posterior tantum correpta fuerit prior circūflectetur. Infinitū est interrogatiuo cōtrariū in accētu. Nam siue sint monosyllaba seu dissyllaba grauantur omnibus syllabis in lectione posita: quædam eorum quæ sunt infinita sunt interrogatiua sed differunt accentu. contrarieta/ exponit cum dicit cum in lec. i. in serie orationis oībus syllabis grauātur ut hic. Qui crediderit ecce. qui grauatur. Itē qualis ille esset nullus ignorauit. ecce qualis oibus syllabis grauatur. si tātū in ꝓnunciando usus peccauerit: regula ui suā nō amittit. quādo uero interrogatiua sunt acuuntur uel circūflectuntur. ut in hoc est cōtra/ rietas contrarii tamē sunt grauis et accu/ tus. ¶ Circunflexus uero cum sit mediū non dicitur proprie contrarium ad grauē: sed oppositū. Solet aliter accipi. poni in lectione: quia lectionē uocant omnia illa supra dicta quæ habent dictiones iuxta se cū q/ bus legātur et cōstruātur: ut qui iustus est saluabitur. Si autē iuxta se nō habeant ex quo legātur: nō i lectione dicunē poni nec grauātur: ut q cū uenisset receptus est. ecce qui hic infinitum accipitur. ¶ Possum ta/ mē. Quamuis dixerim illa tantū esse īsita scilicet qui. qualis. talis. quātus. tamē hæc omnia præter qs: uel absolute omnia si nō sit ibi quis possunt esse nō solū infinita sed etiā relatiua: uel ad aliud ut qui. uel ad se inuicem. ut qualis fuit ille. talis ille. ecce qualis refertur ad talis. et hæc eadē: non tamē oīa sed tātum qualis. quantus. quot. quotus. sunt similitudinis ī h° ꝙ ad se inuicē relata similitudinē significant. ita ista sūt relatiua et simil. sicut ēt ista alia. i. talis. tantus. tot. possunt eē relatiua et similia. Nec tamē eadē. i. talis tātus. tot. q̄uis cōem cū aliis hēant relationē et similitudinē: tātum sine aliis h° hēnt q̄ dicūē redditiua. i. respōdēt ad īterrogationē. q̄lis. & q̄tus & quot. sūt tātū silitu. tūc referūt ad talis tātus. tot. & ista ecōuerso ad illa relata similitudinis sūt eodēmō: sed talis. tātus. tot. ubi nō sūt relatia sed demōstratiua: ut hic dices istū: talis fuit hector. Et est animaduertēdū: quia supradicta putabātur ꝓnoia eē reddit causā quare sint noia: quia sigānt subām cū qualitate. & h° est. Et sciēdū ꝙ hiusce. no. i. quis et qui. & alia prædicta: uel sūt subē infi. i. significāt quālibet rē in hoc ꝙ est īfinita. i. īdeterminata per aliquas certas qualitates: atq; cōes substātiæ. idest indeterminate significāt quālibet substātiā ita. s. ut cōiter significent ꝓprietatē cuiuslibet subē: sed indetermiate. ut quis. qui. Nota ꝙ quis nunq̄ est relatiuū. cū eni qui per se pronunciaē ut determinat: qui uero est relatiuū noia uel subē: quā significat per aliquas certas proprietates quas notet poni illa in subā: sicut hō determinat substantiā quā significat per aliquas ꝓprietates. s. ꝑ rōnalitatē & mor. sed cū qui habeat significare omnē illā rē ad quā proferaē: habet significare & easdē ꝓprietates quas determiat uox ad quā refertur: ut quādo in oratione refertur ad hominē significat easdē qualitates quas et homo. Similiter quā/ do ad bouē reducaē: ideo per se prolata quis. et qui. nullā certā qualitatē determināt: uel sūt qualitates īfinitæ i. significāt quālibet qualitatē indeterminate: ut qualis. talis. uel quātitates cuiuslibet præter nūerū: ut quātus. tantus. uel nūeri cuiuslibet: ut quot. tot. Ex quo: quia significant substātiā cū qualitate īfinita. i. indetermina/ ta: ideo melius noia q̄ ꝓnomina eē ostendunē uel sic cōtinuatur: quia significāt subām infinitā ꝓnomen uero finitā. Ex quo &c. q̄uis. sicut latini græcos habuerunt auctores ueritatis ut dicerent illa esse noia. ita habuerūt illos auctores erroris ut putarēt esse pronomina. Et etiā doctissimi græci posuerūt illa īter nomīa: q̄uis uetustiores non solū apud latinos: sed etiā apud græcos putauerunt ea esse pronomina secūdū eos qui pronomē genus articuli faciebant: uel secūdū eos qui articulū gc. ꝓnois faciebāt. Sed incōgruū: latini grāmatici secuti uetusti/

nitum est interrogatiuo contrarium: ut quis: qualis: quātus: quot: quotus: cum in lectione graui accentu pronunciantur. Possunt tamen hęc eadem & relatiua esse & similitudinis: sicut etiam talis tātus tot. hæc tamē etiam redditiua dicuntur. Et animaduertendum ꝙ huiuscemodi nomina uel substantiæ sunt infinitę atq; cōis: ut qs q. uel qualitatis: ut qualis talis. uel quantitatis: ut quantus tantus. uel numeri: ut quot tot. Ex quo ostenditur melius ea doctissimos artium scriptores gręcos īter nomina posuisse. quanuis uetustiores apud ipsos quoq; ꝓnomina uel articulos ea putauerunt: quos grammatici latinorum similiter sunt secuti. Sed incongruū uidetur cum illi antiquorum: nec recusauerunt etiā græcorum errores immitari: Nos Apollonii & Herodiani: qui omnes antiquorum errores grammaticorum purgauerunt uestigia linquere: & non inter nomina hęc potius ponere. De quibus in pronomine latius tractabiē. Collectiuū qd in singulari numero multitudinē significat ut populus plebs. Diuiduum est quod a duobus uel amplioribus ad singulos habet relationem: uel ad plures in numeros pares distributos: ut uterq; alteruter quisq; singuli

ores græcos dixerūt illa esse ꝓnomina: sed ego secutus apollonium et hero. posui ea inter noīa. Collectiuū & cætera. Nota in hoc differre collectiua et cōprehensiua: q̄ cōprehēsiua etiā locū notant quo multa ɔtinētur: ut rosetum. Collectiua uero nō unū quidē solū: sed singulari uoce multa simul collectiui demōstrant. scilicet comprehensiuū unā personā plura continētem. collectiuum uero multas persōas significat. diuiduū est illud nomē quod habet relationē. idest respectū ad singl'os et unde. a duobus. idest quod significat duos: ut sigillatim de unoquoq; agat: nō tamen prædicabiliter. licet ad unius designationem non per se sed respectu alterius inuentum sit. ut cū dicimus uterq; cōtinet duos & habet relationem ad singulos non disiunctiue sed copulatiue sic. uterq; ueniat: id est et iste. et iste. Eodemmodo alter: & uter. disiunctiue tamē habent relationem a duobus ad singulos. quisq; uero et singuli habēt relationē a plribus q̄ a duobus ad singulos. Terni et centeni habent relationem ab amplioribus ad plures distributos in pares numeros bini. si accipiatur pro duobus non diuiduum nomē sed numerale debet iudicari. Nam quando bini diuiduū accipitur significat duos. non tamen absolute sed semper respectu aliorum duorum. Similiter terni .i. accipiat̄ ꝓ tribus non diuiduum est sed numerale. nā quando diuiduum est significat tres respectu aliorum trium. Turtur a suo naturali gemitu traxit nomen: sicut tintinabulū a tinitu. quod percussum reddit. Speciale est quod descendens a genere diuiditur .i. differens ab omnibus aliis. cū quibus conueniebat in genere: & etiam differens ab ipso genere numerale præmittit ut quattuor deriuatiuum ut quadraginta. & a. v quinquaginta. Absolutum est quod per se intelligitur cum omnibus qualitatibus suis ideo dico. per se quia ad ostensionem suarum qualitatum non eget cōiunctione alterius nominis ut dum dico deus. intelligitur potens. bonus. & similia. cū iterum dico ratio uera esse cognoscitur: sed si homo est ꝓferas non etiam hoc nomine: an albus sit: an niger significās. Hæ ut diximus. s. omnes &c. cōmu. supple tam prin. subauditur appellatiuoꝝ q̄ deriuatiuorū. fere dixit propter adiectiuum quod ut diximus propriis conuenire uidebatur.

bini terni centeni: facticium est quod a proprietate sonorum per imitationem factum est. ut tintinabulū turtur. Generale est quod in diuersas species potest diuidi: ut animal arbor. Speciale est quod a genere diuiditur ut homo equus uitis laurus. ordinale est quod ordinem significat: ut primus secundus tertius. Numerale est quod numerum demonstrat ut unus duo tres. Absolutum est quod per se intelligitur & non eget alterius coniunctione nominis: ut deus ratio. Temporale est quod tempus ostendit: ut mensis annus. Locale est quod locum significat: ut propinquus longinquus proximus medioximus. Plautus in cistelaria. At ita me dii deeq; superi: infimi & medioximi. Hę ut diximus species omnes fere communes sunt tam principalium quā deriuatiuorum. Seorsum autem deriuatiua species habent: quas memorauimus: De quibus singulis hic tractabimus.

P Atronymicum est quod a propriis tantū modo deriuatur patrum nominibus secū dum formā gręcam quod significat cum genitiuo primitiui filios uel nepotes ut æacides ęaci filius uel nepos. Et hac forma poetæ maxime solent uti. Pro qua Romani cognominibus familia-

P Atronymicum. Pertractatis cōmunibus speciebus primitiuorum et deriuatiuoꝝ ingreditur agere de speciebus deriuatiuorum: et prius de patro. sicut præpositū est in ordine his scilicet modis q̄ ostēdit quæ sunt uera patro. quæ uero hoc nomē abusiue recipiant. Sunt enim quædā nomina quæ solum ꝓpter formam patro. appellātur. tractabit ergo large de omnibus patro. tam rectis q̄ abusiuis: sed ut sciamus discernere uera ab abusiuis præmittit diffinitionem ueroꝝ patro. ī qua diffinitiōe eorum originem: unde nascantur nobis indicat. postea significationem coꝝ subiungit diffinitiōi ad ultimū de forma eorū cōmuniter cū aliis: quia cōmunis est: nos docebit. Sic aūt exponit̄ diffinitio. patro. est illud nomē quod deriuat̄. per hoc separat patro. a primitiuis noībus deriuat̄. dico a noībus per hoc excludit nomina deriuatiua ab aduerbiis: uel a uerbis noībus dico patrum per hoc discernit abusiua patro. sūpta a noībus matrum uel auorum maternoꝝ uel similium. sed quia sic sumitur nomē ab appellatiuis nominibus patrum: ut a mas masculinus & illud tale nomē nō est patro. determīat nominibus dico patrū propriis. & ne putaremus etiā ab aliis nominibus præter propria nomia patro. deriuari dicit tātūmodo. & quia hoc totum habēt quædā possessiua quæ deriuant̄ a ꝓpriis noībus patrū: ut priameius a priamo. emylianus. ab emylio. suppōit secundū græcā formam quā. s. græci inuenerūt et latini ab eis acceperunt. scilicet in des. hoc sufficit ad diffinitionem: quia hoc omnibus et solis ueris patronymicis cōuenit: quia nullum īuenitur in des desinēs a proprio nomīe patris deriuatū nisi patro. sed si usus haberet posset a proprio nomīe patris deriuari propriū nomē huius formæ. i.

in des sicut alterius formæ: sicut Iulius ab Iulo. ¶ Quod significat. Post diffinitionem in qua ostẽdit etiã origi
nẽ scilicet ꝙ sumitur patronymicũ a propriis nomibus patrũ: subiicit etiã significationem ueroꝝ patronymico/
rum: sic ꝙ patronymicũ significat filios uel nepotes. idest inuẽtum est ad significandum aliquos. qui supple filii
uel nepotes cum genitiuo primitiui. i. secundum illam habitudinem quam habent ad primitiui rem notatam
per genitiuum: uel secundum alios dices ꝙ patronymicum significat illud idem ꝙ significat hoc nomen quod
est filius uel nepos: non tamẽ per se sed cũ genitiuo primitiui: & genitiuum primitiui: ideoq; significat hæc ora
tio filius priami: ꝙ hæc uox priamides: &
habet pro eodem ostendere qd significet fi
lius: uel nepos cum genitiuo primitiui: &
ostendere quid significẽt patronimi. si au
tem dicantur aliqua propria nomĩa huius
formæ a propriis nominibus patrum deri
uata deorum ad eorum remotionem: hoc
erit de diffinitione ꝙ sig. &c. ut si esset no
men patris babylon: & fortuitu uel indu/
stria impo neretur filio suo hoc nomẽ qua
si proprium babylonides. Nota cũ dicit a
nominibus patrum: per patrum nõ solum
accipi ueros patres: sed etiam patres patꝝ
i. auos. & abauos: & atauos &cæt. Nota
patro. hanc uocem ponere ĩ uocibus quas
signi. significationem filiorum uel nepotũ
ipsa autem patro. i. singula quoniam re/
presentare qualitatem: & si quædam uide
antur ꝓpriam significare. nam cum dico
æacides: si solus sit æaco. filius. nullus ue/
ro nepos: quod in multis accidit: ꝓpriam
in ipso filio uideor designare qualitatem:
sed nõ est ita. ibidem enim ponit hãc pro/
prietatem ꝙ ille est filius uel nepos æaci. q
proculdubio naturaliter ẽ cõmunis: & est
hic idem quod ĩ phœnice. Et hac forma.
Assignata diffinitiõe origin. significati/
one uult ostẽdere patro. quadam necessi/
tate esse iuẽta cum prius romani loco eoꝝ
cognominibus uterentur: quæ ĩdiscrete tã
priuignos: q̃ filios uel nepotes significãt.
Cõstructio. dixi secũdum græcam formã
& hæc forma. i. patronymicorũ solẽt uti
maxime poetæ propter curialitatem: quia
huiusmodi dictiões pulchræ sonãt maxĩe
propter hoc: ꝙ etiam alii utuntur scilicet
historiographi in prosis. sed raro pro qua
forma antea romani utebãtur cognomi.
in significatione patro. quod autem. subiũgit omnis enim posteri ab illo qui primus &c. probatio est. romani
loco patro. cognominibus utũtur. ¶ Sunt omnes. Acsi aperte dicat sicut græci: igitur patro. inuenerũt. modo
patro. utũtur ad designatiõem filiorum uel nepotum: ut filios uel nepotes thesei: thesidas appellantes: ita ro/
mani filios suos uel nepotes cognominibus designabãt filios cornelii: cornelios nuncupãtes: uel aliter pro qua
poetæ solent uti hac forma: pro qua romana. i. latini alii q̃ poetæ: ut historiographi utunt̃ adhuc cognomini/
bus: nõ ꝙ cognomina habeant in oratione significationẽ patro. & desinant esse propria: sed ubi poetæ in ora
tione ponunt patro. ibi ponunt prosarii cognomina in suæ tamen significationis tenore. Omnes enim uere ista
sunt cognomina marcelli: cornelii: quia quicunq; sunt eiusdem familiæ habuerunt hoc nomẽ ab illo q primus
& cætera. A diffinitione ita habent hoc nomen cornelius omnes qui sunt de genere cornelii: sicut græci uoca/
bant omnes minores thesei: thesidas. Quos solent nostri quoq; po. i. utunt̃ patronymicis: sicut & græci. Vnde
uirgil. uere solent mutari: quia uirgil. mutatus ẽ. & hoc ẽ: unde uirg. ad imitationem græcoꝝ dixit scipiadas.
i. usus est hoc patro. scipiades. ponens eius accusatiuum scipiadas: secundũ græcam formã. i. in des ἀπὸ τοῦ
σκιπιοῦ. i. ab hoc græco. σκιπιοσ σκιπιοῦ formans illud cum debuit dici scipionidas: si a scipione dicere/
tur: uel ita lege secundum græcam formam. i. a græco nomine απο τοῦ σκιπιοσ. non a latino scipio onis.
unde dicitur scipionides. ¶ Nec nõ etiam. Non tantũ cognominibus utuntur loco patro. sed etiã possessiuis:
ut octauianus pro octauiæ filius. ¶ Inuenitur quædam. Hic de forma quomodo. i. ĩcidenter tangit ꝙ tamen

rũ utũt̃: ut Corneli Marcelli. Oẽs. n. ab illo q pri
mus cornelius: & prius Marcellus uocatus ẽ: hoc
nomẽ habuerũt: qcũq; eiusdẽ familiæ sũt sicut oẽs
mĩores thesei Thesidas græci appellãt: quos solent
poetæ quoq; nr̃i imitari. Vnde Vir. scd̃m grę cã for/
mã. Scipiadas dixit ἀπὸ τοῦ σκιπιοσ cũ Scipiõides
dicere debuit. Nec nõ ẽt possessiua loco patronymi
coꝝ ĩuenimus apd̃ latinos usurpata ut æmilianus
Scipio ꝓ ęmilii filius: & octauianus cæsar Inueniũ
tur q̃dã noĩa formę patronymicoꝝ significatiõe de
noĩatiua: ut Euripides ꝓpriũ nõ euripi filius: sed ab
Euripo sic noĩatus similiter thucydides: Sũt ãt alia
q̃ cũ sint patronymica ĩ aliis accipiũt̃ ꝓpria: ut Ti/
marchides Timarchi filius: & timarchides ꝓpriũ
nomẽ. In oĩbus fer̃ spẽbus noĩum ĩuenimus eiusdẽ
formæ ẽt propria: quę tamẽ amittũt appellatiuoꝝ
significationem: ut magnus adiectiuũ & propriũ.
Iulianus possessiuũ & ꝓpriũ. Heraclides patrony
micũ & ꝓprium. Sic in aliis quoq; speciebus ĩueni
es. Scire ãt debemus abusiue ẽt a matribus ab auis
maternis: a regibus siue cõditoribus: & a fratribus
ẽt patronymica solere formari: ut latoides λητοσ
idest latonæ filius Apollo. Et iliades iliæ filius Ro
mulus. ouidius in. xiiii. metamor. Vt corpora ui/

post plenius exequit̄: & est dicere nō debet uideri mirū si forma possessiua patro. habet significationē: quoniā forma patro. transit in aliaꝝ significationē specieꝝ. ¶ Euripides. Propriū hic denoīatiuū appellat. cū denoīatiuū ꝓpria species fit appellatiuoꝝ: sed nihil īpedit: quia denoīatiuū hic large accipitur. s. quicqd a noīe deriuatur: & uide quia de hac specie denoīatiui quæ formā habet patronymicoꝝ hic plenarie agit ne in tractatu denoīatiuoꝝ āplius oporteat repetere hāc formā ne ue ꝓlixitas tediū generet si de eadē forma ī diuersis spēbus tractaret: & iō q̄tum đ istis đnoīatiuis sufficit dicit ī pat. Euripus ē mare angustū iter euboeā: & ɔtinētē qđ septies in die uariat motū: & oīo mouet motu ɔtrario motui uēti. dictū q facile iaciat ab eo q ιετευι. i. bene & facile & ριπτιζομαι iacior &c. ab Euripo dictus ē Euripides q illic ferūt ipsū genitū eē. ¶ Sūt aūt. Nō solū q̄dā noīa patro. formæ sūt tātū ꝓpria: sed sūt q̄dā ī una sigōne patro. ī alia ꝓpria: ut thimarchides. ¶ Et ī oībus. Et si formæ patro. īueniunt̄ ꝓpria nō ē mirū qa ī oībꝰ fere spēbus appellatiuoꝝ īuenius ēt ꝓpria eiusdē formæ cuius sint appellatiua fere dicit pp īterrogatiua ut qs relatiua ut facticiū. ¶ Scire aūt. Postq̄ executus ē originē ueroꝝ patro. & sigōnē de abusiuis sup. ɔstru. dixi. quoniā patro. a ꝓpriis noībus patrū sumūt̄: sed debemus scire patro. solū fieri a ꝓpriis noībus matrū abusiue maternis dicit qa a paternis recte fiunt latoides patro. ē a matre secūdū græcū nomē λητους. Nā a latona latōades fieret sicut ab ilia iliades. Coronides a noīe matris secūdū græcā declōnē silī ē deriuatiuū s. a coronis: coronides: q ouidius poetica auc. ꝓdu. i. pe. posuit: uel possumus ītelligere coronides: sūptū eē nō a matre sed a patre matris corōidis corōeus corōei: mutatōe ei. ī. i. & addita des a matre tamē dixit fieri qa mater silitudinē noīs hēt cū patre suo coroneo. A regibꝰ ut thesides æneades a ɔditoribꝰ: ut cecropidæ: romulidæ a fratribꝰ phaethontides: & uere phaethōtides dicit̄ q̄re fœmineū eius ē phaethōtis de subtracta phaethontiadas: tamē dixit phaetontidas. a. īterposita: ut atlantiades ꝓ atlātides Sūt igit̄ quia dixit pat. deri. secūdū græcā formā enūerat illas græcas formas nō ut de oībus formis tractet: sed tātū de illa q̄ ē ī ides: q̄ utunt̄ latini. Alias uero duas ī on. s. & ī adios. rēoueat a suo

cta sopor Inuadāt portasq; premāt q̄s obice fultas
Clauserat iliades. Similiter coronides a matre ęscu-
lapius. Sic idē ouid. i. xv. metamor. Vnde coroni-
dē circūflua thybridis alti Insula romuleæ sacris de
iecerat urbis. Et maiades maiæ filius Mercurius.
Ab auis quoq; maternis patronymicū Atlātiades
mercurius. i. atlātis natę filius. ouid. ī primo meta
mor. Sedit atlātiades & eunte multa loquēdo De-
tinuit sermōe diē Inachides ιους filius epaphus: q̄
filia fuit inachi. Idē ī eodē. Nō tulit inachides: ma-
triq; ait oīa demēs. A regibus siue cōditoribus The
sidę cecropidę id est atheniēses æneadæ Romulidæ
idest Romani Vir. i. iiii. geor. Premiaq; īgētes pa-
gos & cōpita circū thesidę posuer. Idē ī. vi. ęne. Tū
pēder pœnas cecropidę iussi. Idē ī. viii. ęneadę ī fer
rū ꝓ libertate ruebāt. Idē ī prio: Defessi ęneadę q̄ ꝓ
xima littora cursu. Idē ī. viii. Subitoq; nouū cōsur
ger bellū Romulidis tatioq; seni. A fribꝰ phathōti
des: unde fœmininū phaethōtis. Virg. ī buco. Tū
phaethōtiades musco circūdat amarę corticis: phae
thōtiadas tamē dixit ꝓ phaethōtiadas poetica licē
tia. Sūt igr̄ patronymicoꝝ formæ apđ græcos tres
In des quę dr̄ cōis apud illos: q ī omni sermōe pos-
sunt hac uti: qua sola Romanorum poetæ quoq;
utuntur. Nam aliis duabus non utimur idest in ων

tractatu. ɔst°. quādoq đē patronymicū đriuat̄ secūdū græcā formā. g° dicēdū ē quot sūt formæ græce q in oī Quare uocet̄ cōis forma in des. suppōit eo q ī oī sermōe. i. ī dorico & ionico: & attico & æolico & iadico: q̄ qnq; sūt līguæ apđ græcos utūt̄ græci hac forma: & h°ē q̄ sola romāi &c. ¶ De hac g°. Quia sola forma ī des utūt̄ latini de hac g° &c. Si notis. Sciēdū ē q oīa ꝓpria noīa aut priæ aut secūdæ aut tertiæ sīt declōnis. Quæ āt apđ græcos ī es. ul' ī as. desinūt termināntia gtīm ī oy apđ latīos priæ sūt declōnis: ut αγχισης αγχισου: anchises anchisæ αινειας αινειου: æneas æneæ. Quæ uero noīatiuū apđ græcos ī os: ul' ī ios: termiant genit. ī oy. iterū quæ noīatiuū ī eus. gtiuū uero ī os. ꝓdu. ea secūdæ sūt apud nos declōnis: ut πριαμος πριαμου. priamus priami. μενοιτιος μενοιτιου. menoetius menoetii. Peleus peleos peleus pelei: q si noīatiuus græcus in r terminet̄. gtūs āt ī os corre. desinat tertiæ sūt apud nos declōnis. Et uide qa q̄ apud eos termināt̄ ī as. apud nos desinūt ī a uel ī as: ut æneas: birrias dicūt illi. nos aūt ænea birria dicimus: & q̄ apđ illos ī os. desinūt apđ nos: ī us: ut priamos: priamus. His ɔsideratis attēde quoniā si ntūs græcus: qa a latis dictiōibus nulla formāt̄ patr. ī as. ul' ī es. desinat: & qa q̄ apđ græ. faciūt ntūm ul' ī as. ul' ī es. nō tamē apđ nos sunt priæ declōnis: ut pallas pallados plesthenos: plesthenoys: dicūt illi & nos pallas. dis. plesthenes plesthenis: addit gtūs uero ī oy diph. quod noīum priæ declōnis ē: uel si ē ntūs in os. gtūs uero silr̄ in oy. diph. desinit. quod ē noīum secūdæ declinationis: si nunquam nominatiuus & genitiuus: tales fuerint in patro. eorum. a. breuis ante des. inuenitur: nec tamē ita dicit q oīa talia noīa faciant patro. sed si faciūt hac lege hoc faciūt ut a. cor. habeāt āte des.

ipſa patro. de iſtis patro. non dicit unde formentur ſiue a nominatiuo: ſiue a genitiuo: dicit alia forma a genitiuo mutata extrema parte in des. inde quoq; colligimus iſta ſimiliter a genitiuo formari mutata oy. diphthō. in ades. dicit etiam patro. nunquam ſuperare genitiuum ſui primitiui niſi una ſyllaba: unde colligimus ex ipſo genitiuo ea debere formari eius extrema parte conuerſa in ades: uel in ides: nec plus nec minus una ſyllaba ſuperabitur genitiuus a patro. ut pelias. pelioy. oy. in ades. fit peleiades. Exemplum de ſecunda declinatione menœtios menoetioy. oy. in ades. fit menœtiades: uel poſſumus dicere de iſtis: uel ꝙ nō formentur a nominatiuo. hic præmittit exemplificare de deſinentibus in ides: quia non ſemper ſeruant hanc regulam: ſed cōmuniter in ades: ſecundum regulam & in ides: contra regulam faciunt: ut æneas facit æneades regulariter. Nam hoc ꝙ uirgilius dixit ænides contra regulam fuit uel regulariter dixit ænides non ab ænea: ſed ab æneo ſicut pelides: a peleo: & ē idē ualēs æneus: ꝙ æneas. In es. uero. Ecce ponit nomina in es per ſe propter ſupradictam cauſam. conſtructio. Quæ in aſ. uel in os. deſinunt ſemper faciunt in ades: ſed ea quæ deſinunt in es. & in ades. & in ides: ſed rationabilius in ades: faciunt propter regulam & propter frequentiorem uſum. ¶ Anchiſes ergo. Quandoquidem ea quorum nominatiuus deſinit in es. genitiuus uero in oy. a. uel. i. tantum debent habere ante des: & uera ē regula ꝙ genitiuus primitiuus ſuperatur a patro. nō plus q̃ una ſyllaba quod eſt ſupplendum: ergo anchiſes debet facere anchiſades: & anchiſiades: contra regulam. ¶ Facit autem. Oſtendit regulariter anchiſiades deriuari non ab anchiſes: ſed ab anchiſios: quod idem ualet quod āchiſes. ¶ Nunquam enim. Ideo anchiſiades non deriuatur regulariter ab anchiſes. anchiſoy: quia nunquam prō. & cætera. anchiſiades uero duabus ſyllabis ſuperat anchiſoy. ¶ Alia uero. ¶ Hic dat regulam de aliis quæ ſunt ſecundæ uel tertiæ declinationis: & oſtendit patro. earum omnia in ides. conſtructio. Si nominatiuus deſinit in as. uel in os. uel in es. genitiuus uero in oy. patronymica quæ inde fiunt. a. habent ante des. Alia uero omnia quæ nō ſunt primæ declinationis apud nos: uel ſecundæ in ius. terminantia nominatiuum quomodocūq; terminent genitiuum apud græcos. uel in oy. uľ in oſ. breue. uel ī oy. diphthon. uel in os. product. his partibus extremis genitiui mutatis in ides. faciunt patrony. ut priamos priamoy. oy. in des. fit patro. priamides. Neſtor. neſtoros. neſtorydes: pleſthenos: pleſthenoy. oy. in ides. pleſthenides. peleus ꝑ eu. diphthongō. cuius genitiuus peleos. oſ: conuerſa in ides. facit regulariter peleydes: tetraſyllabum: ſed per ſynæreſim. i. per conglutinationem. e. & . i. diuiſarum in ei. diph. ꝓferunt genitiui pen. dicentes triſylla. peleides. nos aūt latini ꝓ ea ei. diph. ponimus. i. longā & dicimus pelides. ꝓ peleides. & ꝓ ꝓmetheides triſyllabæ a ꝓmetheo ¶ Inueniunť tamē. Oſtēdit qualiter patrony. regulariter fiant: nunc dicit quomō cōtra regulam quædā litteræ addanť uel deficiant in eis ↄſtruc. q̃uis patronymica nunq̃ debeāt ſuparc genitiuū primitiui ſui: niſi una ſyllaba & ſemꝑ debeant ſuperare: tamē in qbuſdā patronymicis poetæ &c. in peliades: quantum ad peleus lei. eſt a. additū: quantū ad πελιασ πελίου fit regulariter. Calcodō. tis. regulariter dicit calcodōtides addita. a. irregulariter. calcodōtiades. Scipiades a ſcipius. pii. regulariter fiēt a ſcipio nis. reglariter ſcipiōides ꝓ q° poniť ſcipiades. Ab æneus ei. reglariter ænides. Ab æneas æneæ æneades. pro quo ænides irregulariter.

terminata: q̃ eſt propria iadis linguæ πηλειω̃ν πηλειαδησ & in αδιοσ quæ ē ęolica: ut Hyrradios: hyrræ filius pſitacus. De hac igitur forma dicendum eſt qua utuntur noſtri. Si nominatiuus græcus in ασ uel ησ uel in ιοσ deſinat genitiuus uero in ου diphthongum a penultima breuis ante des inuenitur in patronymico: ut pelias peliades: ęneas æneades: menetios menetiades. Nam ænides magis contra regulam auctoritate poetica poſuit. Virgilius e. & a correptas in i productam cōuertens: uel quaſi ab æneus ænides: ſicut a peleus pelides proferens in nono. Sit ſatis ænide telis impune numanum Oppetiiſſe tuis. In es uero deſinentibus: quorum genitiuus gręcus in oy deſinit tam in ades q̃ in des inueniuntur apud auctores hippotes hippotades: butes butades. corinetes corinetides: ſed rationabilius ī ades. Anchiſes ergo anchiſades: uel anchiſides debuit facere: fecit autem anchiſiades: quaſi ab anchiſios nomīatiuo quomodo lertios lertiades. Nūq̃ enim patronymicum ſuperat primitiui ſuum genitiuū: niſi una ſyllaba. Alia uero omnia ī ου apud gręcos terminātia genitiuū uel ī οσ uel ī ουσ diphthongū uel ωσ mutant eas ī ides & faciūt patronymicum: ut πρίαμοσ πριάμου priamides νέστορ νέστοροσ neſtorides πλεισθένησ πλεισθένουσ pleſtenides πηλεὺσ πηλέωσ πηλειάδησ & ꝑ ſynæreſim e & i ī ει diphthongū ꝓferūt penultimā. Nos āt ꝓ ea i lōgā

¶ Excipiuntur tamen. Hic dixit q patro. quæ desinunt in ades. habent a cor. ante des. & similiter intelligen/
dum est de desinentibus in ides: quæ habent. i. cor. ante des. exceptis illis quæ habent. i. longam pro ei. diph.
& quis debeant habere pen. cor. secundũ regulã tamẽ excipiunt nõ quantũ ad formã: sed quantũ ad pductio
nem pen. pro. quæ producunt. Solũ demades a priori regula duplici mõ excipitur. s. & secundum hoc q hẽt a
produ. antes des. & secundum hoc q fit per synæresim. s. mutatione duarum cor. uocaliũ in unam lõgam: cũ
enim demeas sit primitiuum: & genitiuus demeoy debet facere demeades cor. pen. sed per synæresim. i. cõglu
tinationem facit demades produc. penul.

ponimus: ut Virg. in. v. Pelidę tunc ego forti con/
gressũ ęneã. ouid. in primo metamor. Inde pmeti/
des placidis epimetida dictis. Inuẽiũt tamẽ poetę
in quibusdam addẽtes quasddã litteras: uel adimẽ
tes: addentes ut peliades pro pelides & calcodon
tiades p calcodontides: atlantiades pro atlantides
oui. in metamor. Sedit atlantiades: adimentes: ut
deucalides pro deucalionides: & Scipiades pro sci/
pionides. Et ut supra diximus æneides p æneades.
Excipiuntur tamen hæc quæ contra regulam penul
timas uocales producunt æolides demades p synę
resim p demeades codrides licoorgides lagides be/
lides euerides: & etiam licomedides. Apud græcos
contra regulam penultimam diphthongum habẽt
pro qua nos i longam ponimus. fœminina uero pa
tronymica uel in is uel in as desinunt uel in ne pro/
ductam. ut priamides priamis: dardanides darda/
nis peliades pelias. Igitur æneades quoq; secũdum
analogiam ęneas debet facere non æneis. Ergo quo
modo auctoritas est quod dixit ęneides pro ænea/
des. sic auctoritate usus est Virgilius in tituli inscri
ptione qui æneis inscripsit Quem statius quoq; se/
cutus in fine thebaidos põit: Viue precor nec tu di/
uinam ęneida tenta. Notandum q si masculina i lõ
gam habuerint ante des per synęresim apud nos in
eis diuisas tamen faciunt feminina: ut pelides pro
peleides peleis. thesides p theseides theseis: sic ergo
ęnides pro ęneides ęneis. In ne autẽ desinentia quæ

Aeolides. & codrides: & tria quæ sequun
tur a priori regula pari modo excipiuntur
cum enim æoles. æoloy sit debet facere æo
lides. cor. pen. idem de cæteris. Euerides
etiam & licomedides hæc duo separatim
posuit: quia alio modo contra regulam fa
ciunt. In his enim ponitur. i. longa pro ei.
diph. quã habent irregulariter apud græ/
cos. dicunt enim græci enereides: cõtra re
gulam superiorem. i. cum. e. non sit ãte os
in genitiuo primitiui: ut in peleus peleos.
Nam cum sit primitiuum ενέροσ ενέρουι
ουι in ides conuersa regulariter eneræides
correpta penultima fieri debuit non eneri
des. ¶ Fœminina. uero hucusq; de mascu
linis patro. egit: nunc uero de fœmininis i
greditur prius docens terminationes. po/
stea quomodo formantur illa. s. quæ desi
nunt in as. uel in is. formãtur a masculinis
desinentibus in des. subtracta de syllaba:
ut pleias: a pleiades. priamis a priami
des. Igitur. eneades quia omnia fiunt
a masculinis subtracta de. ergo æneas de
buit fieri ab æneades secundum regulam.
Igitur quomõ. quãdoquidem debuit fieri
æneas: nõ æneis. ergo non secundũ regu/
lã sed sola auctorita. uirgilius posuit æne
is pro æneas: sicut ænides pro æneades &
statius similr dixit æneida a noiatiuo æne
is. Notandum tamẽ dixi patronymica fœ
minina a masculinis fieri de subtracta sed
tamen considerandũ est: quia si masculia
pro ei. diphthongo. i. longam habuerint:
tunc fœminina non fiunt a masculinis illis
immo a perfectis eorum ei. diuisas haben
tibus de subtracta ut peleiades de subtra/
cta: fit peleis & cætera. Sic. quia masculi/
na quæ habent. i. produc. faciunt fœmini
na in eis. ergo ænides formatum regulari
ter ab æneus ænei. facit fœmininũ æneis.
In ne. autem hoc collige ab exẽplis huius
regulæ: quia si primitiuum. i. puram non
habuerit: tunc si finalis syllaba a consonã
te una: uel pluribus incipiat quicquid post
consonantes illas inuentum fuerit in ine. mutabitur ut adrastos: adrastine: q si finalis syllaba a consonante nõ
incipiat quicquid post consonantem penultimæ syllabæ inuentum fuerit in ine similiter mutabitur: ut nereos
nerine: si autem principale. i. puram penultimam habuerit o produc. & addita ne fit patroni. fœmininum: ut
acrisius acrisione const. Quæ desinunt in as. uel in is. formant a masculinis desinentibus in des. sed patrony/
mica eiusdem generis. i. fœminini quæ desinunt in us: quæ sunt iadis. i. quibus solis utuntur iades: uel quæ in/
uenerunt iades. habent. i. longam penultimam ante ne. ita dico si principium. i. primitiuum non habuerit ei.
penultimam: ut adrastos. o. in ne. fit adrastine. Si autẽ principium. i. primitiuum ante os habuerit. i. penulti/
mam. o. produc. inuenitur ante ne. ut acrisios acrisione. Ex quo hoc possessiuum acrisioneus & sic probat per
acrisioneus. acrisione dici.

Et sciendum. Ne omnia putarentur esse patronymica quæ habent prædictas formas. s. as. uel is. ostēdit & gētilia & propria esse eiusdē formæ. i. patronymicæ. s. in as. uel in is.

Possessiuum est quod. Postquā finiuit patronymica: merito & conuenienter supposuit de possessiuis quia patronymicum quodāmodo uidetur esse possessiuum in hoc. s. ꝙ significat filium alicuius qđ est unum de possessiuis. sed differunt in modo significationis: ut ipse in hoc tractatu ostendet. De hoc possessiuo tribus modis tractat. s. ostendendo significationem originem: formam sicut in præcedenti specie. Sed sciendum ꝙ nō solum agit de ueris possessiuis: uerum etiā de oībus nominibus formam possessiuoꝝ habentibus: & hoc facit propter cōmoditatē & abbreuiationem sui tractatus. Si enim tractando de formis in cus uel in us purū uel in rius uel in uus terminātibus sola uera possessiua in illo tractatu ponere uellet cum similiter multa denominatiua earundem formarum inueniantur & similiter a primitiuis suis formentur: in tractatu denominatiui rursus easdem regulas repetere oporteret. uoluit igitur illa quæ habent formam possessiuorum in tractatu ponere possessiui: & possessiua quæ habent formam denominatiui ī tractatu ponere denominatiui. Sunt enī quædam possessiua quæ desinunt in er uel in is ad modum denominatiuoꝝ: quæ propter formam ponet in tractatum denominatiui reseruat: ideo formæ quæ in rus ul' in us puram: ul' in rius uel in uus terminātur dicuntur formæ possessiuorum. Quæ uero uel in. r. ul' in is finiuntur denominatiuis attribuūtur quia in illis plura possessiua q̄ denoīatiua in his plura denoīatiua q̄ possessiua inueniuntur: & ut discretionem certam ostendat uerborum possessiuoꝝ ab illis quæ ꝓpter solam formam hoc nomen recipiunt huiusmodi præmittit diffinitionem in qua coꝝ certa significatio ostenditur sic dicēs Possessiuum est quod significat aliquid ex his quæ possidenē rem possessam designat aliquā. i. determinatam: & hoc cum genitiuo primitiui illud designat quod genitiuus primitiui: ut euandrius rem possessam ab euandro: & ipsum euandrū secundū hoc ꝙ possidet. Euandrius quidem per se bene significaret rem possessā licet indeterminate & possessorem: sed ut determinet rem possessam addit. ensis. Et quia possessiua tam bene deriuātur ab appellatiuis q̄ bene a propriis: subdit exemplum de possessiuis appellatiuoꝝ: ut regius honor. Nota ꝙ euandrius intrinsecus est proprium secundū hoc ꝙ significat euandrum. extrinsecus uero ē appellatiuum secundū hoc ꝙ significat rem possessā. Sed hic non tractat de possessiuis nisi secundū extrinsecam significationem. s. secundū hoc ꝙ est species appellatiui q̄uis possessor sit principalis eius significatio. Hoc aūt interest inter possessiua. Quia dixerat possessiua significare cum genitiuo primitiui quod conuenit etiā patronymicis: ponit differentiam inter patronymica & possessiua: hanc. s. quia patronymica filios uel nepotes tantum. possessiua uero non solum filios in hoc ꝙ filii sūt: sed in hoc ꝙ possessi: nec solum filios: sed omnia quæ possunt esse in possessione significāt: & hoc est quod dicit. Hoc aūt interest &c. Possessiua non solum filios: sed etiam possessos eosdem designant: & cum deberet hoc dicere: latius extendit manum & dicit. sed omnia & filios possessos & quæcūq; possunt esse in possessiōe. Et quidē aliter differunt. Et ꝙ patronymica a masculino de. Aliam differentiam ponit. Et hoc modo etiam differunt ꝙ patronymica tantū pertinent ad deos uel ad hoīes. Nunquā enim in recto usu dicuntur filii ul' nepotes nisi deoꝝ uel. h. sed catuli feraꝝ pulli auium. Possessiua uero ad oēs res pertinēt: ut terrenus fructus: & æquoreus fluctus. Fiunt igiē possessiua uel a noībus. Hucusq; ostendit uerboꝝ significationē possessiuoꝝ. Ecce transfert se ad originē ostendendā. s. a quo oriāt. igiē īceptiuū uel infert ab exēplis sequētibus. Quā q̄do quidē hæc possessiua deriuanē a noībus: uel a uerbis uel ab aduerbiis: igiē possessiua fiūt a noībus ipsarū rerum &c. Et discernit quæ a q̄buslibet deriuēē. Optatiuus. Cū nulla possessiuoꝝ forma inueniaē terminari in uus. male uideē possessiuū optatiuus: ad qđ dicimus: q̄a ut. i. uocalis ꝓducaē āte us. īterponiē. u. ɔsonās cā hiatus uel euphoniæ ante. u. uocalē ut in ortographia dictū est: ut interpositum est in dauus & ouum ꝓ daus & oū.

sunt ī adis linguę patronymica eiusdē generis ī lōgā habent penultimam si principale non habuerit eandem ī uocalem: ut adrestos adrestine. Nereus nerine. Si autem principale habuerit ī o ꝓducta ante ne īuenitur: ut acrisios acrisione. Ex quo possessiuum posuit Virgilius Acrisonæis dane fundasse colonis ab acrisione idest dane. Et sciendum ꝙ inueniuntur multa huius formę gentilia ut Hemonis thessalis colchis argolis cyclas ias: troas alia nomina ꝓpria ut bachis doris: pythias.

Possessiuum est quod cum genitiuo principali significat aliquid ex his quę possidentur: ut euandrius ensis: pro euandriensis: & regius honos pro regis honor. Hoc autem interest inter possessiua nomina & patronymica ꝙ patronymica filios uel nepotes significant. Possessiua autem non solum filios: sed omnia quę possūt esse in possessiōe. Et ꝙ patronymica a propriis tātūmō deriuātur. Possessiua aūt etiam ab appellatiuis. Et ꝙ patronymica a masculino descendunt plerūq; ge

nec tamẽ ideo forma alia iudicabiť: sed nõ prima tantũ: qa. u. nõ est ibi naturaliter sed ut dixi causa hiatus. ¶ Vel mobilia sunt ut martius. Alia ꝓprietas possessiuoꝝ ꝙ quædã sũt mobilia per quod differunt a patronymicis. ¶ Sunt eni quædã gentilia similẽ pos. Vere sunt quædã posses. secundũ formã tantũ quia ista & cætera. ¶ Alia tantũmõ ꝓpria formæ. Hoc uideť esse falsũ ꝙ æmilianus sit tantũmõ ꝓpriũ cũ dixisset in patronymicis illud esse possessiuũ. Sed sciendũ ꝙ tantũmõ ẽ hic positũ ad excludẽda gentilia quæ posuerat in præcedẽti mẽbro diuisionis. ¶ Alia aũt sunt eiusdẽ deriuationis. Alia aũt eiusdẽ .i. possessiuæ deriuationis: qa. s. sic deriuãť

nere: rarissime ãt a fœminino: nec proprie ꝗdo a matribus fiunt ut supra ostẽdimus. Possessiua aũt ab oĩbus nascũť generibus. Et ꝙ patronymica ad homines ꝑtinent: uel ad deos. Possessiua uero ad omnes. res. Fiunt igiť possessiua uel a nominibus: ut Cęsar Cęsareus uel a uerbis: ut opto optatiuus: uel ab aduerbiis: ut extra extraneus: uel mobilia sũt ut marcius marcia marciũ uel fixa ut sacrariũ donariũ armariũ. possessiua aũt dicimus nõ solũ possessionẽ significãtia: sed ẽt quæ formã hẽnt possessiuorũ. Sũt. n. quædã gẽtilia similẽ possessiuis hẽntia formã: ut Romanus ciuis gẽtile: possessiuũ ut Romanus ager Quędã aũt & ꝓpria eadẽ & gẽtilia & possessiua: ut latinus filius fauni: & latinus ciuis: & latinus ager. Alia tãtũmõ ꝓpria formæ possessiuæ: ut Quintilianus: alia loco patronymicoꝝ posita qđ supra quoqȝ diximus: ut ęmilianus Scipio & Octauianus Cęsar. Ex eadẽ forma agnomina quoqȝ multa inuenies: ut africanus ꝑsicus getulicus creticus. Alia aũt sũt eiusdẽ deriuatiõis ꝗ ex materia pricipaliũ cõstare significãť: ut ferreus a ferro factus. Similiter aureus argenteus marmoreus. Alia ex morbis ut cardiacus. Alia a ꝓfessiõibus ut Mathematicus grãmaticus rhetoricus. Alia a disciplis ut Aristotelicus socraticus. Alia ꝗ primitiuoꝝ similẽ possunt habere significationẽ ut thratius ꝓ thrax. Sũt formæ igiť possessiuoꝝ ꝗs a gręcis accipimus hę ĩ cos quã mutamus ĩ cus antecedẽtibus a breui uel i uel y ut bebriacus: cypriacus: Italicus: asiaticus: libycus qđ solũ y ante cus habẽs ĩueniť: qđ a principali accepit. & sciendum ꝙ ea idest in cus desineutia si. a. primitiuis habeant. c. pares habẽt syllabas illis: ut

ut formanť sunt possessiua: quæ. i. quorũ res significanť cõstare ex materia principaliũ. i. a pricipali. i. a primitiuo noĩe. significata ut ferreus significat rẽ quæ facta est ex ferro. i. ex materia illa quæ significatur ab hoc noĩe ferrũ a quo deriuať ferreus. Alia sumunť ex morbis. i. ꝓpter morbos significandos: & deriuať a nõibus morborũ. ¶ Cardia ẽ passio cordis quæ hoĩem grauiter facit anhelare. Alia a ꝓfessionibus. i scientiis mangania μακτάνειν ẽ ars quæ magica cõparať scĩa. Alia a disci. sumunť i. ad hoc ĩuenta sunt ut discipulos alicuius significent. Socraticus. n. licet significet discipulũ possessũ a so. tamẽ nõ significat ad hoc ꝙ possessũ: sed tantũ discipulũ. Et nota discipulũ accipi hic nõ ꝓ scĩa sed rectũ relatiuũ ad magistrũ. ¶ Alia quidẽ quæ primitiuoꝝ. Scias hæc nõ esse uera possessiua quæ suis primitiuis prorsus cõsignificant ut thrax thracius. ¶ Sunt igiť formæ possessiuoꝝ. Postꝗ ostendit significationem & originem ingrediť ostendere formas & infert ab exẽplis sic. Quandoqdẽ persicus: martius: armariũ: romanus: sũt formæ possessiuæ: ergo formæ possessiuorũ sunt plures. Et uere plures: qa hæ duæ quas accepimus a græcis & in cus. in præsenti ponit: & in us. purã quã postea subiungit: & aliæ duæ latinæ quas postea ponet in rius. s. & in uus. Ita distingue. Sunt formæ possessiuoꝝ plures: & illæ quas accepimus a græcis sũt hæ in cos &c. & illa quoqȝ in us. purã quæ sequunť bebriacus: & cætera gentilia sunt. Non mirũ si libycus. y. habet ante cus: qa eam habet a suo primitiuo quod est libya libyæ. ¶ Et sciendum ꝙ ea. i. in cus desinẽtia. Nota ꝙ possessiua desinentia in cus. alia assumunt totum cus. alia habẽt. c. a primitiuo. ut ithacæ ithacus. & de illis quæ habent. c. a primitiuo prius dat regulam. Opponitur bacchicus a baccho: monachicus a monacho Sed responde quia hoc. c. ultimæ syllabæ non accipiunt a primitiuo: sed totum cus assumunt extra. cuius rei signum est ꝙ in monachicus bacchicus ultimum. c. non aspiratur sicut in primitiuis. Baccha uero sacerdotissa bacchi: qa. c. habet a primitiuo i. a baccho pares habet syllabas cum primitiuo. Similiter monacha a monacho. unde dicimus monachas uestes. Regulam de illis quæ assumũt totum cus. ¶ Constru. ea quæ habent. c. a primitiuo pares habent syllabas. sed oĩa quæ nõ habẽt. c. a primitiuo. a. uel i. habẽtia ante cus. siue sint a nomĩatiuo ut asia asiaticus: siue a genitiuo ut troos troicus: una syllaba uincunt sua primitiua. Posset dixisse. a. uel. i. uel. u. ante cus. habentia. u. reticuit: quia in uno solo inuenitur.

Et ſi illa habuerint.i.penultimā. Quia dixerat ꝙ alia habēt a.uel.i.ante cus.oſtēdit quæ debēt habere a.
& quæ.i.q̄uis nō de oībus det uniuerſalē regulā. Sic iunge. Illud ſciendū ē ꝙ paritate uel diſpitate ſyllabaꝶ
differūt a ſe poſſeſſiua in cus deſinētia. & hoc etiā ſciendū ꝙ ſi primitiua illa quæ aſſumūt cus extra habuerunt
i.purā penultima hæc.i.poſſeſſiua ſumūt.a.āte cus.ut cyprius cypriacus. Italia italiacus. Ideo dico purā: qa
nō dicit a dominus dominiacus ſed dominicus: ꝙ ſi penultia.o.habuerit primitiua: tūc hæc.i.poſſeſſiua.i.
habēt ante cus: ut trous troicus. Ecce in hac regula ſic cōprehēdit oīa poſſeſſiua.i.habētia ante cus.qa cū di

ithacæ ithacus. Alia uero oīa a uel.i.āte cus hñtia
ſiue ſint.a nomīatiuo ſeu genitiuo deriuata una
ſyllaba uincūt ea ex q̄bus deriuāt̄ primitiua: & ſi il
la habuerint i penultimā hęc aſſumūt a ſi o primiti
ua habuerit: tūc hæc.i.hñt ante cus. Et ſciendū ꝙ
nō ſolū a primitiuis: ſed ēt a deriuatiuis deriuāt̄ hu
iuſcemōi poſſeſſiua: ut troos troicus: grāmaticos
grāmaticus: rhetoros rhetoricus: ꝑſis ꝑſicus aſiatis
aſiaticus: creta creticus: afri africus: italus italicus:
nā italia italiacus debuit facere cyprius cypriacus:
nā cyprus cypricus facit: ilion iliacus: cardia cardia
cus: mulio mulionis mulionicus. Cicero pro ſeſtio
mulionicā penulā. In us quoq; purā deſinūt poſſeſ
ſiua tā gręca q̄ latīa ātecedēte e correpta & ꝓducta i
correpta o ꝓducta æ uel œ diphthōgo e breui ut Cę
ſareus: Romuleus: ferreus: aureus: argēteus uitre/
us: ligneus: marmoreus: iligneus tamē & iliceus di
cit̄. Terētius i adelphis: Lectulos iligneis pedibus
Statius in ſexto thebaidos: orniq; iliceęq; trabes
metuendaq; ſucco Taxus marmoreus: & fere om/
nia ad materiam pertinentia.e.breuem ante us
habent plumbeus ſtagneus. Inueniūtur enim pau/
ca ſine e: ut quernus: colurnus abiegnus: olea/
ginus: faginus: e uero longa ſpondeus phœbeus.i.
breuē martius: aruiſius. O.ꝓducta herous: eous.

cat ſi.o.primitiua habuerit.idē poſſet di
cere de qualibet littera præter.i.purā: ſed
exēplū poſuit i ꝑte.q.d. Quācūq; litterā
primitiua habuerint præter.i.purā penul
tima poſſeſſiua.i.habēt āte cus. Et hoc ui
de i ꝑte qa ſi primitiua.o.habuerit penul
tima hæc habēt.i.āte cus. Regula ſic poſ
ſet dari uniuerſaliter. Si primitiua.i.purā
penultima habēt: poſſeſſiua idē ſūpta ha/
bēt.a.āte cus. Si aūt.o.fuerit pura penul
tima: uel quælibet uocalis præter.i.ſemꝑ
in poſſeſſiuis q̄cq̄d poſt.o.uel aliā uocalē
īuenit̄: uertit̄ in icus: ut troos troicus. Sed
ſi ultima ſyllaba a cōſonante īcepit q̄cq̄d
ē poſt cōſonātē uertit̄ in icus: ut rhetoros
rhetoricus. grāmatos grāmaticus. grama
tos.n.gēitiuus ē. Nā nō dicit̄ grāma grā
me ut q̄dā putant: ſed grāma grāmatos.
Alii libri ſic habēt litterā. Si primitiua.i.
habuerūt penultia hæc aſſumūt.a. Si pri
mitiua nō habuerit &c. ſed ut in aliis ē.o.
ponūt & legit̄ ita. Si primitiua.i.purā pe
nultimā habuerit: tūc habēt ſupple.a.ſed
ſi primitiua nō habēt.i.penul.tunc habēt
i.ſecundū hanc litterā ē uniuerſalis regl'a.
Sciendū ꝙ ca.i.in cus deſi. Hanc regu
lam donat neq; putaret poſſeſſiua a ſolis
primitiuis & nunq̄ a deriuatiuis formari.
Vt troos. Cū tres regl'as dediſſet de oī
bus ſubdit exēpla. dixerat.n.ꝙ a græco
formāt̄ poſſeſſiua & ꝙ ſi.o.penultia fue/
rit i primitiuo: poſſeſſiua habēt.i.āte cus.
ut troos troicus. Dixerat etiā ꝙ a noīatio
deriuat̄: unde ſupponit exēpla cū dicit ꝑ/
ſis ꝑſicus: aſiatis aſiaticus: uel ſi uis de ge/
nitiuo ut aſiatis aſiaticus.exēplū pōt eſſe
de hoc ꝙ poſſeſſiua deriuant̄ a deriuatiuo
eodēmō ɔſidera de aliis. Cyprius cypria/
cus ē exēplū quæ habēt.i.puram penult.
Mulio.nis.exēplū de genitiuo niſi.n.diceremus eū exēplificare de oībus regulis nō tantū de illa quæ dicit.
Si habuerit.i.uel.o.penul.iā exēpla excedēt regulas.i.ꝑſis ꝑſicus: aſiatis aſiaticus: quæ neq;.i.purā habent
penult.neq;.o. In us quoq; purā deſinunt poſſeſ. Trāſit ad aliā formā tā græcā ut ſpōdeus q̄ latinā ut cæſa
reus. E correpta & producta. Diuidit formā ꝑ penultimā uocalē. Cū dicit.i.correpta antecedente. poſſet
dicere.i.ꝓducta ſimilr: ut argius. Eſt.n.ut diximus de hac forma ſed quod nō ſupponit ſupplet in tractatu
Et fere oīa ad materiā ꝑtinentia. Cū dicit oīa ordeaceus ītellige debere dici quare dicat fere ipſe ſupponit.
Inueniuntur autem hic & cætera. Hic autem uult determinare illa quæ habent æ.ante us.ptolemæus timæ/
us.πτολεμωτιμῶ græca uerba ſunt quæ in fine circunflectuntur. Euboeus deriuat̄ ab εὐβοια. Euroeus ab
εὐροια. Cum dicit œ.ante.a.quod quidam libri habent.idem eſt ac ſi.d.œ.ante us. Et quia dixerat ꝙ.e.
corripitur uel producitur: uel.i.corripitur uel.oy.uel.æ.uel.œ.diphthon.antecedebant us.tam apud græ/
cos q̄ apud latinos.cum ſimiliter apud græcos antecedebat ei.diphthon.us.ſicut.œ. uel.æ. aliæ diphthon.
apud latinos uero non qui græcos debeant imitari in hac forma quam ab eis acceperunt: & ideo quid de hac
diphthon.latini feciſſent quæri poteſt. Quam quæſtionē hic uult auctor enodare oſtendēdo ꝙ latini ei diph/
thongum.modo mutant in.e.longam: modo in.i.longam: aliquando per ſubtractionem in.e.breuem.

æ. ſabęus: cretæus: ptolemęus. Hæc ãt. ę. diphthõ-
gũ habẽt penultimã: q̃ a fœmininis i e longã apud
græcos deſinẽtibus: uel q̃ a uerbis græcis deriuant̃
circũflexis: ut cretæ cretęus: hylę hylęus: dionæ dio
nęus πτολεμῶ ptolemæus: τιμῶ timæus. Oe antece
dẽte: ut eubœa eubœus: eurœa eurœus. Et qa apd̃
gręcos ĩ multis ei diphthõgus ante os inuenit̃: ſcire
debemus: ꝙ ſolẽt latini eã mõ i e lõgã cõuertere: ut
πυθαγόρειοσ pythagoreus: σπονδεῖοσ ſpõdeus ἀλ-
φεῖοσ alpheus. Nã poſſeſſiuum quoq; ſimiliter: ut
primitiuũ ꝓferri Vir. oſtẽdit q ꝓtulit alpheæ ab o-
rigine piſę. Hoc aũt facere ſolẽt latini. i. ei ĩ e longã
cõuertere ĩ penultĩa ſyllaba us pura ſeq̃nte uel a uel
um: ut ἀχιλλεῖοσ poſſeſſiuũ gręcũ achilleus: δηιο-
πεῖα deiopea: γυναικεῖον gynæceũ. Hãc aũt muta-
tionẽ ei diphthõgi ĩ e lõgã faciũt more Ionico uel at
tico. Illi enĩ. ηλεῖν ꝓ ειλεῖν dicũt & μηον ꝓ μεῖον: ꝓ
πλήων ꝓ πλείων uel ideo qa i penultimã purã nõ ꝓ
ducũt Romani: niſi ĩ fio uerbo: & ĩ genitiuis in ius
deſinẽtibus: & ĩ diſſyllabis gręcis: q̃ apud illos quo
q; penultimã habẽt lõgã. Et ĩ paucis aliis ĩ qbus au
ctores ꝓ e penultima lõgã. i. longam poſuerunt: ut
phthius phthia: & dius dia: & chius chia: & arius li
cius: ſperchius. Virg. in undecimo Italides: q̃s ipſa
decus iũxit ſibi dia. Idẽ ĩ georgicoꝝ ſcd̃o: Sperchi-
uſq; & uirginibus bachata lacęnis. Horatius ſcd̃o
ſermonũ: Cecuba uina ferẽs alcõ chiũ maris expers
Nã primitiuũ chius corripit̃. Lucanus in octauo:
Qua ſaſinę cautes: & q̃s chius aſpat undas. Licius
apd̃ Statiũ ĩ decimo ꝓducta penultĩa ĩuenit̃. Ad
patrias ſi q̃do domus optataq; pæan Tẽpla licie da
bis: tot ditia dona ſacratis Poſtibus & totidẽ uoti
memor exige tauros. Sed ẽt lircius qd̃ ĩ qbuſdã lir-
ceus repit̃ codicibꝫ ſcriptũ. Statius ĩ q̃rto Aret ler-
na nocẽs: arcet lirceus & ĩgẽs Inachus. Sed & argia
& argiã & langia. Statius idẽ ſcd̃m gręcos ꝓducta
penultĩa ꝓfert ĩ ſcd̃o thebaidos. Nec miꝝ nã tu in-
fauſtos donãte marito ornatus argia geris. In eodẽ
Egregiã argiã nec formę laude ſcd̃am Deiphilẽ. Idẽ
ĩ q̃rto: Vna tamen tacitas: ſed iuſſi numinis undas
Hæc quoq; ſecreta nutrit langia ſub umbra luca-
nus in quarto: Subſtringens arimas ſpe comas
hinc fortis arius. Inueniuntur tamen auctores fre-

ſic iunge de œ. & æ. tãtũ dixi ꝙ latini po
ſuiſſẽt eas ante us. Et qa apud græcos in
multis etiã ei. ſimiliter iuenitur ſcire debe
mus ꝙ ſo. la. cã. i. ei conuertere modo in
e. ꝓductã ſupplen. mõ in. e. corre. mõ ĩ
i. ꝓductã. quæ duo mẽbra ponunt̃ large
ĩferius. unde oſtẽdit ubi dicit. eſt aũt quã-
do aliud ibi ĩuenit̃ tamen quædã &c. Sed
prius mẽbrũ primũ exequit̃. ¶ Nã poſſeſ
ſiuũ quoq; ſilr. Nec te moueat ꝙ alphœus
cũ ſit primitiuũ poſui inter poſſeſſiua. Nã
auctore uirgilio poſſeſſiuũ ẽ eiuſdẽ uocis
cuius & primitiuũ. ¶ Hoc aũt facere ſolẽt
latini. Hic oſtẽdit ꝙ latini mutãt ei. in. e.
ꝓdu. ſ. tantũ in appellatiuis. ut ἀλφεῖοσ
alphœus. ἀχιλλεῖοσ achilleus: ſed etiã in
ꝓpriis: ut δηιόπεια deiopea. Conſtº. di
xi ꝙ latini mutant ei. in. e. ꝓdu. hoc aũt
ſolẽt facere ſequẽte us. ut in poſſeſſiuis ſi-
cut ẽ achilleios achilleus. Poſſeſſiuũ dicit
ad differẽtiã primitiui triſſyllabi & ſequẽ
te a. ut in propriis & ſequẽte um. ut gynæ
ceũ κύνη eſt fœmĩa ĩde gynæceũ locus eſt
in quo cõuerſant̃ mulieres. ¶ Hanc autẽ
mutationẽ ei diphthongi. Mutationẽ iſtã
corroborat auct. ſ. ꝙ latini nõ habent hoc
ex ſe ſed ab ionicis uel atticis. ¶ Vel ideo
qa. i. penultimã purã. Addit aliã cauſam
quare ei mutãt in. e. potius q̃ in. i. latini.
mutãt ꝓpter auctoritatẽ atticoꝝ uel ionũ
quod iõ faciunt qa. i. purã penultimã nõ
producũt latini: niſi in fio uerbo & geniti
uis in ius deſinentibus & in dius. igit̃: &
qa ĩ iſtis reddit cãm cũ ſupponit quæ apd̃
illos quoq; penultimã lõgã habẽt quæ ſũt
dius dia. chius chia. chia fœmininũ. iõ po
ſuit cũ maſculino: ne ſi ſolũ maſculinũ po
neret primitiuũ putaret̃ quod corripit̃ pe-
nultĩa. & niſi in paucis qbuſdã aliis triſyl
labis ĩ qbus auctores pro. e. penl̃tima lõ.
i. longã poſuerunt ut lãgia: arius &c. Ac
ſi. d. Cũ in iſtis græcis debeat. e. poni ad
ſimilitudinẽ illoꝝ in qbus. e. ponit̃ pro ei
diph. qdã tamẽ auctoritate ſua freti. i. lõ
gã pro. e. penultĩa lõga poſuerũt. ¶ Nã
primitiuũ chius corripit̃. Bene poſui chiũ
in uerſu illo ut poſſeſſiuũ accipiat̃. nã pri-
mitiuũ &c. Chiũ poſſeſſiuũ iõ ꝓducit pe
nultimã qa ſumit̃ a poſſeſſiuo græco che-
ios mutata ei. i. i. ꝓductã. Sed etiã licius
apud ſtatiũ inueni longũ: & nõ tantũ iſtd̃
ẽ longũ ſed etiã licius quod nomẽ flumĩs
ꝓducit̃: quod etiã liceus dicit̃. Sed etiam
argia & argiam. Non tantũ in langia. i.
ꝓducit̃: ſed etiã in argia: langia iõ repetit
qa de eo non exẽplificauerat. accuſatiuos
græcos pon. ut illa græca ſignificaret eſſe
¶ Inueniuntur tamen auctores in. Ad-
huc ſunt iſta de exceptione. ſic iunge. li-
cet dixerim in paucis ante uocalem. i.

productam inueniri. tamen in nominibus urbium inuenitur. i. longa ante uocalem. & etiam. e. longa. Sed ut
in orthohraphia diximus rectius habent. i. q̃. e ¶ Alexandrea. Quasi parentesis. quia illud exemplum quod
sequitur non est oratii sed ciceronis ¶ Est autem quando abiectione. i. e. Ecce ponit aliud membrũ mutatiõis
Sic iũge. Nõ tãtũ lati mutãt ei diphthõ. i. e. ꝑdu. ãte us. sed ẽt q̃do ponũt e coire ãte us abiectiõe. i. ut hectore
us &c. Illi. n. uere græcos sequũt. s. iones ĩ h°. nã illi. i. iões abiiciũt. i. ĩ nõibꝫ huiuscemõi. i. ĩ possessiuis & ita
remanet. e. breuis. tunc. s. hoc faciunt quãdo genitiuus primitiui non est par noĩatiuo possessiui. Sed noĩatiuus
superat ut patet ĩ hoc exemplo hector he/
ctoreos cuius est possessiuum hectoreios
quod quia superat genitiuum sui primiti/
ui. i. hectoreos una syllaba subtrahitur. i.
de possessiuo & remanet. e. corre. & di/
cit̃ hectoreos ¶ Quare achilleios dicunt
ne si. Quãdoquidem in illis possessiuis tã
tum quæ superant subtrahitur. i. quare in
illis possessiuis quæ habent pares syllabas
cum genitiuo primitiui non subtrahitur. i.
& hoc extra. Et quãdoquidem in illis nõ
subtrahitur. i. quare in isto non. dicunt. n
achilleos & hoc ideo ne si abiecta. i. & re
manente. e. breui dicãt achilleos putetur
esse genitiuus primitiui & ita sit confusio.
iter genitiuũ primitiui q̃d est achilles achil
leos & nomĩatiuum possessiui. Quos se/
quentes in hoc. s. non. impõne ei diphth.
qua caremus: sed imitatione æquiuocatio
nis: pro ei diph. ponimus. e. lõgã in achil
leus. & hoc iõ ne confusio sit in genitiuis.
Facit enim achilleus trissyllabum. geniti/
uum tetrassyllabum achillei. penul. corre/
pta. Achilleus uero tetrasyllabũ possessi/
uum facit genitiuum achillei genitiuũ tre/
trasyllabum pen. producta. Quãuis dixi
ꝙ ubi possessiuum pares habet syllabas cũ
genitiuo primitiui nõ licet. i. abiicere quã/
uis reperiatur. i. uideat̃ post se reperiri. e.
corre. per subtractionem. i. in huiusmodi
deriuatiuis. i. in possessiuis pares syllabas
habentibus cum primitiuis ut typhœus pe
nultima corre. est possessiuũ & typhœus ẽ
primitiuum de possessiuo adducit auctori
tatem uirgilii qui ponit typhœa plurale.
¶ Sed dicitur & typhœus & typhos. Acsi
diceret uidetur fallere: sed propter hoc non
fallit: quia istius possessiui non est primiti/
uum typhœus typhœos ut quibusdam ui/
detur: sed typhos ryphoos quod non ha/
bent pares syllabas cum possessiuo. Nec ẽ
mirum si primitiui noĩatiuus ẽ & typhœus
& typhos: qa etiã est alius noĩatiuus. s. ty/
phon typhonis. & ideo ponit insimul illos
tres noĩatiuos. ¶ Inueniunt̃ tamẽ quædã
in huiu. Ecce tertiũ mẽbrum mutatiõis. e.
correptã ꝑ subtractionẽ tamẽ aliquãdo in
i. longã cõmutant. Const°. licet dixissem
latinos ei. diph. aliquãdo cõuertere in. e. longã aliquando in. e. correptã per subtractionẽ tamẽ iueniunt̃ quæ
dam noĩa in quibus eadẽ ei diph. in. i. longã ꝯuertit̃ iterposita. u. cõsonante. ¶ Quod in latinis quoq; deriua
tioni. Et ꝙ dixi in hoc græco. i. argius pro ei. diph. i. longã poni ĩterposita. u. hoc etiã sæpe iuenitur fieri in la
tinis dictiõibus quæ nõ descendunt a græcis ut in his noĩatiuis. Quoꝝ possessiuoꝝ habentiũ. i. ante us. inter/
posita. u. cõsonante. alia deriuant̃ a noĩbus ut ĩfinitiuus festiuus. alia a uerbis ut optatiuus. ¶ Non solum. Sic
continua uere ꝑpter. u. cõsonantem ĩterpositam. i. producit̃. quia si non esset. u. ĩterposita. i. corriperet̃. sed in

quenter in nominibus urbium in a desinẽtiũ apud
græcos uarie proferentes. alexandria: alexadrea: ni
cia & nicea: antiochia: & antiochea: Cicero pro deio
taro: Sperauit credo difficiles tibi alexandrię fore
exitus: tamẽ & alexãdrea dicitur. Horatius ĩ quar/
to carminum. Nam tibi quo die portus ab alexan/
drea supplex: Et uacuam patefecit aulam. In eodẽ
Niceum ephesum quoq; mittebat. Est autem quã/
do abiectione. i. e. correptam ponũt ante us: ut he/
ctoreus: agenoreus. In quo similiter ionas sequun/
tur. Illi enim quoq; abiiciunt. i. in huiuscemodi no
minibus: si non genitiuus primitiui par sit nomina
tiuo possessiui. Quare αχιλλειοσ dicunt ne si αχιλ
λιοσ dicãt putetur primitiui genitiuus quos sequẽ
tes in hoc etiam pro ei dihpthongo. e. longam poni
mus achilleus dicentes. Vnde Vir. in quarto Stir/
pis achilleæ fastus: quanuis reperiatur etiam e cor/
repta in huiuscemodi deriuatiuis: ut Vir. in primo
Nate patris summi qui tela typhœa temnis: sed di
citur typhœus. & typhos: & typhon. Luca. in. v:
Conditus in arimes ętnęa mole typhœus. Idem in
sexto antraq; letiferi rabiem tiphonis anhelant. In/
ueniuntur tamen quędam in huiuscemodi ĩ quibus
ei diphthongus in i longam conuertitur sequente
u. loco digãma ęolici: ut ἀργειοσ argiuus. Dicit̃ ta/
men & argeus. Horatius in tertio carminũ: Tibur
argeo positum colono: quod in latinis quoq; deri/
uationibus inuenitur. i. in penultima. i. lõga ante
u. consonantẽ: ut nominatiuus: genitiuus. datiuus
accusatiuus indicatiuus: imperatiuus: optatiuus:
quorum alia a nominibus: alia a uerbis deriuantur

istis hº extra & nõ solũ ĩ istis si nõ esset .u. inter posita .i. corriperetur: sed in uerbis præteriti perfecti & plusq̃ perfecti .i. corripit̃ & .u. iterposita propter similitudinẽ inductũ est. Corripitur dico siue penultimã ut audii siue antepenultimã: ut audieram &c. Inuenitur tamẽ ẽt ai. diphtõgus. Ostendit non esse mirum si ei .in .i. lõgã mutetur cum similiter ai. diphtõgus in eandẽ mutatur .u. coso. interposita. Const°. licet dixerim de ei sola q̃ in .i. longã cõuertitur: tamen ai. diph. in eandem mutatur. ℂ Cum cõtra soleant dores ei .i ai. In hoc est cõtrarietas q̃ cũ ei mutetur in ai. diph. i. etiam dicitur mutari in ai. cum sint idem .i. producta & ei. diphthõ.

Non solum autẽ in nominibus latinis penultima i pura ante us: uel. a. uel um. nõ potest ꝓduci: Sed etiã ĩ uerbis præteriti pfecti tẽporis & plusq̃ perfecti corripit̃ .i. siue penultima siue ãtepenultima sit nisi secuta fuerit .u. loco cõsonãtis: ut audii audiisti audiit audiimus audiistis audierũt: audierã audieras audierat: audiisse ubiq; corripit̃ .i. Sin aũt assumat .u. loco cõsonãtis ubiq; ꝓducit̃: ut audiui audiuisti audiuit audiuimus audiuistis audiuerũt: audiuerã audiueras audiuerat audiuisse. Inuenit̃ tamẽ etiã ai diphthõgus cõuersa ĩ i longã iterposita similiter .u. ꝓ cõsonãte: ut achiuus αχαιοσ cũ cõtra soleant dores ei ĩ ai diphthõgũ cõuertere: ut αἰκάι ꝓ εἰκάι & αἰθε ꝓ εἴθε. Et eas quidẽ formas supradictas a gręcis accipimus. In latino aũt sermone non solũ his utimur: sed ẽt ꝓpriis qbusdã latinorũ: ut in us uel in a uel ĩ um pura antecedẽte ri: ut catilinarius: hereditarius: legatarius: gladiatorius: uxorius: silateria: tipsanariũ. Et quod iã supradiximus: sciendũ q̃ quis forma sit possessiua hęc q̃ in rius desinit: tamẽ diuersę significatiõis nõia ĩ hac quoq; inueniũt̃ alia ab officiis: ut tabellarius: mercenarius: cętarius. sagyttarius: tabernarius: ostiarius: argẽtarius: ærarius. Alia a dignitatibus: ut pręfectorius: quæstorius: prætorius: cẽsorius: quę tamẽ etiã possessiuã habẽt significationẽ. Alia ab aliis rebus in qbus sũt uel de qbus uel quas habẽt. In qbus sũt. ut collariũ quod ĩ collo ẽ: plãtariũ qd ĩ plãta ẽ: mensariũ quod ĩ mẽsa ẽ: motoria quę ĩ motu ẽ: palmariũ qd ĩ palma ẽ: hoc ẽ ĩ laude: de qbus sũt ut frumẽtaria est lex dę frumento: & agraria de agris: & nũmaria de nũmis lex. Ex his aũt quas cõtinẽt: ut uinaria cella q̃ hẽt uinũ. Armamẽtariũ ĩ quo arma posita sũt. Sic uiolariũ rosariũ apiariũ uiridariũ. In nus quoq; terminãtiũ formę & significatiões diuersę iueniũtur qbus latini frequẽter utunt̃ ĩ significatõe possessiua: ut Pompeianus: Cęsarianus: Syllanus. Inue-

Et eas quidem formas supradi. i. in eus & in us. puram &c. Transitum uult facere ad formas latinas. In latino autẽ sermone non solũ. Ac si diceret duas formas prædictas a græcis accepimus. sed in latino sermone nõ solum illis utimur sed a quibusdã aliis ꝓpriis latinis. i. quas latini ꝓprie p se iuenerunt. In hoc differt forma ĩ rius. a supradicta quæ est in us puram. q̃a habet ri. ante us licet aliquãdo ri assumat̃ a primitiuo: ut ĩ prætorius. Notarius. ria. riũ. unam & eandem formã esse. sed ideo uoluit ibi ponere fœmininum & neutrum quia quædã fœminina sũt per se. i. non descendentia a masculinis in hac forma. similiter neutra silateria dicit̃ nauis piratica. alii dicunt purpurã eẽ quæ per silatam nauem defertur ptisanariũ dicitur uas ptisanæ. unde Oratius sume tibi hoc ptisanariũ. i. mortariolũ. Et quod iam supradiximus sciẽdũ. Et quædã posuit quæ sũt aliena a significatiõe possessiuoꝝ dicit: & sciẽdũ &c. quod iam supradiximus in supradictis terminationibus uel in principio de possessiuis. Alia sumunt̃ ab officiis. i. sic deriuant̃ ut quodãmõ designent officia. Tabellarius est qui tabellas facit uel uendit. Mercenarius a mercede t. d. mutata in n. & dicitur mercenarius pro mercedenarius. Præfectorius idẽ est quod præfectus & est interdum possessiuum. Alia sumunt̃ ab aliis rebus. i. a nominibus aliarum reꝝ ĩ qbus rebus sua significata sũt: uel de qbo fiunt uel quas cõtinent: p exempla declarat. Collarium. hoc nomen sumitur a collo. i. a nomine colli: in quo collo est suum significatum: & sic alia expone. Plantarium potest dici solea. Motoria est nauis uel alia res quæ ẽ in motu & est fœminini generis ut silateria. Palmarium est quod est in palma. i. in signo uictoriæ. In nus quoq; terminantium formæ. Alia forma a latinis inuenta quasi. d. nomia formæ supradictæ. i. in rius diuersæ sunt significatiõis & etiam significationes nominum terminantium in nus: sũt diuersæ formæ. i. formationes sunt diuersæ: quia alia habent a ante us. uel. e. ℂ Inuenitur tamen. Formas illas diuersas incipit ostendere. rheginus a rhegio quod est nomen oppidi.

ℂ Horno hornotinus. Hic aduerbium accipitur & est compositum ab hoc & anno unde Oratius horna fruge dixit. i. annua Et ostensis diuersis formis possessiuorum

in nus diuersas eorum significationes inci
pit ostendere. ¶ Potest tamen & hæc &
omnes. Potest tamen & hoc nomē roma
nus & pene omnes formæ huiuscemōi. i.
in nus habere significationes propriorum
nominum: ut cauerninus proprium: & ca
uerninus qui cauernam ipugnauit. Adria
nus qui uicit adriam. Antelucanus q ante
lucem surgit. ¶ Alia a mutis animalibus.
Idest a nominibus mutorum. Alia a mate
ria. s. nomine materiæ ex qua significata
eorum constant. Alia a forma ꝓspera. s.
uel aduersa. ¶ Et sciendum ꝙ alia eorum
a nominibus. Hic ostēdit huius formæ ori
ginem quæ est triplex. Sic iunge. Diuersæ
sunt formæ & significationes horum pos/
sessiuorum. Et est sciendum de oībus illis
ꝙ alia eorum &c. Conemur igitur: qa tā
ta est ibi uarietas ut aliquā habeamus cer/
titudinem. Exponamus regulas penulti/
maꝝ litteraꝝ in supradictis formis deri/
uatiuoꝝ. s. quæ litteræ ī deriuatiuis debe
ant esse ante nus: ideo formam in nus ma
gis nobis exponit q̃ formam in rius: quia
latini ut dictum est illa magis utuntur ī si
gnificatione possessiua antecedente. a. ꝓ
ducta q̃ formā in rius: quæ desinit in us.
puram. i. correpta antecedēte. In a. desi
nentia nomina. Genus huiuscemodi locu
tionis attende. Nō enim dicit ut quæcūq;
dictio in a. desinit antecedente consonan
te seu uocali accepta nus facit possessionē.
Non enī a musa musanus dici inuenimus
sed hoc solum ponit: quia quæcūq; dictio
consonante seu uocali antecedente posses
sionem facit: hoc modo facit. s. producta
eadem a. assumit nus. i. eandem a. produ
cit ante nus. assumptam. Nec ideo negat
ꝙ si faciat possessiuū hoc modo: nō etiam
alio mō possit facere: ut cæsar cesarianus.
facit & cæsareus. Opponitur hispanus: qa
non habet a. finalem primitiui ante nus.
Sed nos non lædit hæc obiectio quando
hæc datur regula de solis illis quæ tantum
nus assumunt extra. Et iam dabitur de il/
lis per se regula quæ habēt. n. a primitiuo
¶ Excipiuntur iugurthinus messalinus.
Quæritur quare camerinus uespertinus:
matutinus: fœmininus: petrinus: simul cū
illis non posuit in exceptione. Necnon ale
xandrinus: lucerinus: fabraternus: & simi
lia. Quibus respondetur: quia in sequenti
matutinus a matuta. uespertinus a uesper
ta excepturus est ab hac regula dicēs. quo
niam ea quæ. t. habent a primitiuo. i. lon
gam habent ante nus. Fœmininus non a
fœmina: sed a femen fœminis deriuatum
esse dicitur. Petrinus etiā non a petra: sed
a petrus quod est durus dicitur: uel decius
quia petrinus non est auctorizabile ad re

nitur autē in q̄busdā. a. longa ante nus ut Roma/
nus: Hispanus: Campanus: Stenianus. In aliis. e.
lōga ut terreneus egenus: alienus: abienus: rubre/
nus: anienus. Vnde Virg. Aniena fluēta In aliis. i.
longa Camerinus. Perusinus: Rheginus: uicinus:
masculinus fœmininus. Inuenitur tamē ēt breuis.
i. g. antecedēte in his quæ ab arboribus deriuantur
ut oleaginus: faginus: & ī his quæ ab aduerbiis na/
scunt̃ tēporalibus: cras crastinus: horno hornoti/
nus: diu diutinus. V. quoq; lōga ante nus ut tribu/
nus. R. ēt &. L. īueniūt̃ ante nus: ut diurnus: no/
cturnus. externus histernus: hibernus: colurnus:
quernus: ficulnus: populnus. Plautus ī casina. Sed
mane dū num istæc aut populna sors aut abiegna ē
tua? Sed qa diuersas ī his diximus eē significatiōes
cōmodū ē eoꝝ exēpla proponere. Alia sūt possessi
ua: ut Cæsarianus: Miles: Pōpeiana domus: tullia
nū mācipiū Alia & patriā significāt & possessionē:
ut romanus ciuis: romanus ager. Pōt tamen & hęc
& pene oēs huiuscemōi formę noīum ꝓprioꝝ quo
q; habere significatiōes. Cāpanus similiter & hispa/
nus & alexādrinus & placētinus & nolanus & simi
lia nō solū pr̄iam sed ēt possessionē significāt. Sūt
tamē multa supradictæ speciei q̃ ēt agnomina iue/
niunt̃. Camerinus: numātinus: coriolanus. Alia ꝓ
pria eiusdē formæ noīa uel agnomina: ut adrianus
messalinus: syluanus claudianus coruinus ꝓbinus
rufinus æmilianus. Alia a locis: ut rusticanus urba
nus oppidanus capitolinus palatinus esq̄linus gal
licanus uicinus externus. Alia a tēporibus matuti/
nus a matuta. q̃ significāt aurorā: uel ut q̄dā λευκο
θέαν. Hesternus diurnus nocturnus meridiāus ues
ptinus antelucanus ueteranus diuturnus æternus.
Vel a dignitatibus siue officiis: ut tribunus antesi/
gnanus: uel a generibus: ut masculinus fœmininus
alia a mutis aīalibus: ut taurinus porcius ceruinus
anserinus. alia a materia ex qua cōstāt: ut hānus ter
renus. alia a fortuna: ut libertinus egenus. aliæ a nu
meris. q̄uis poetica auctoritate ēt singularia īueni/
tur. Lucanus ī. viii. Syrtibus hinc libycis tuta ē æ/
gyptus. At īde gurgite septeno rapidus mare sub/
mouet amnis. Vir. ī. x. It grauis aulestes: cētenaq;
arbore fructū. Verberat assurgens: spumant uada

marmore uerso. sic ab oibus numeris. Et sciēdū q̄
alia eoꝝ a noibus fiūt: ut a Roma Romanus: a Cę
sare Cęsarianus. Alia a uerbis: ut egeo egenus Alia
ab aduerbiis: ut ĩfra ĩfranus supra supnus hodie ho
diernus. Conemur igit̃ sicuti possumus exponere
rōnē penultimaꝝ ĩ supradictis deriuationū formis
lraꝝ. In a desinētia noia antecedēte aliqua cōsonāte
seu uocali ꝓducta eadē. a. & accepta nus faciūt de/
riuatiuū supradictę formæ: nisi sint mutorū aialiū
ut Sylla Syllanus ppēna ppēnanus Roma roma/
nus silua siluanus nola nolanus suessula suessula/
nus adria adrianus copsa copsanus. Excipiunt̃ iu/
gurtinus messalinus terrenus q̄ quis a noibꝫ ĩ a de/
sinētibus cōsonāte antecedēte deriuāt̃: nō seruāt ta
men a. de mustelino & aquilino paulopost tractabi
tur. A pluribꝫ quoq; ĩ æ diphthōgū desinētibus: uel
ĩ a deriuata similiter a hēnt ante nus: uel na uel nū:
acerrę acerranus thebę thębāus cumę cumanus for
mię formianus signa antesignanus mēbra mēbra/
na qd̄ ē fœmininū: possūt tamē hæc a singularibus
eē ἀπὸ τοῦ signū: & mēbrū qd̄ paulopost ostēdit̃.
Similiter a hēnt ante nus: q̄ deriuāt̃ a noibus ĩ ius
termīnātibus: uel ab aduerbiis ĩ e lōgā: ut pōpeius
pōpeiāus stenius steniāus: titius titiāus tullius tul
liānus fabius fabianus iulius iulianus Virg. uirgili
anus Terētius terētiāus Salustius salustiāus quot
tidie quottidianus: Similiter a meredie meridianus
hodie tamē hodiernus facit similiter a hēnt ea q̄ de/
riuāt̃ a noibus ĩ cus uel ĩ culus desinētibus q̄ sūt ul
tra duas syllabas: ut rusticus rusticanus publicus
publicanus saticulus saticulanus tusculus tuscula/
nus. Excipiūt̃ a masculo qd̄ ē dimminutiuū maris
masculinus factū. Nā dissyllaba ĩ cus desinētia sine
a sūt. ut mācus mācinus lacus lacuna porcus porci
nus. In um quoq; neutra cōsonāte antecedēte ĩ deri
uatiuis. a hēnt āte nus: ut oppidū oppidāus pestū
pęstanus spoletū spoletanus toletū toletāus castel
lū castellanus beneuētū beneuētanus. Similiter ha
bēt penultimā pleraq; uenīētia a noibꝫ tertię decli/
natiōis: ut Cæsar cæsaris cęsarianus: fōs fōtis fonta/
nus: mōs mōtis mōtanus. urbs urbis urbanus: sol
solis solanus: ex quo παραγέται subsolāus: ex eo ta/
mē ē solinus ꝓpriū milo milonis milonianus: piso

gulam saluandā. Camerinus in superiori
bus exemplis posuerat: & ideo quasi cer/
tum non curauit amplius excipere. Alexā
drinus autem & si qua sūt similia in seque
ti excipiunt̃: licet enī ut seqūes regula be/
ne determīet præcedentē. Vel secundū q̄
uidetur uelle in sequētibus: in hac priori re
gula non agit nisi de illis quæ ueniūt a pri
mitiuis dissyllabis & trisyllabis. Alexan/
drinus uero ab alexādria sumptum: & ca
merinus a cameria: & fabraterinus a fa/
brateria. Ab hac excludunt̃ regula & sub
aliis continentur. Vel possumus de oibus
hanc cōem reddere rationē: quia oia quæ
in exceptione non ponit regulariter habēt
a. ante nus. Sed sicut in sequente ē dictu/
rus licentia ueterū auctoꝝ siue euphoniæ
cā aliter prolata īueniunt̃. De terrenus q̄
ponitur ĩ exceptiōe: & de oibus aliis quæ
terminant̃ in enus. nō est daturus regulā
tū quia pauca: tum quia nō eodēmō for/
mantur a suis primitiuis. Alio. n. mō for/
matur terrenus a noīe terra. Alio mō ege
nus ab egeo uerbo: & iō nō possunt colli
gi sub regula. Regula. n. dicitur similitu
do pluriū. Non ergo pōt dari regula nisi
ubi plura cōueniunt. De mustelino &
aquilino. Post hunc tractatū de ipsis nōi/
bus mutoꝝ animaliū cōem dabit regulā:
quoniam illa oia. i. ꝓductam habent āte
nus. A pluralibus quoq; in æ. diphth.
Additio est præcedētis regulæ. Antesi/
gnanus. Signa antesignanus. Nam signa
nus simplex in usu nō est. Possunt tamen
quod post ostendam cum de neutris regu
lam dabo. Similiter a habent ante nus
quæ. Aliā autē additionē regulæ ꝓ in ius
terminātibus hic accipe &. i. conso. ut pō
peius. &. i. uocali ut tullius. Similiter a
habent quæ deriuant̃. Alia additio seqtur
coꝝ quæ sunt ultra duas syllabas: nā dis/
syllaba in nus desinentia nō habētia a. an
te nus. ut mācus mātinus ꝓpriū. In um
quoq; neutrū ɔsonāte. Alia additio. Ideo
dicit cōso. antecedēte: qa si nō sit ibi ɔso.
nō facit in anus: sed in inus: ut perusiū pe/
rusinus. usus tamen habet toyxucinus.
Similiter a. habēt penultimam. Alia ad
ditio per pleraq; uult ītelligi hāc regulam
ubi īpares sunt noiatiuus & genitiuus ter
tiæ declinationis. Non enī excipies ꝑ ple/
raq; nisi ea quæ impares habēt noiatiuum
& genitiuū. Siquis ergo afferat uer ueris
uernus: acer aceris acernus: cū in sequenti
ea excipiat in hoc obest lepus leporis lepo
rinus: anser anseris rinus: & similia in se/
quenti excipientur. Ex quo subsolanus
Subsolanus est uentus qui uenit ab occidē
te: ex quo tamen solinus ꝓpriū sicut a lu/
ce lucanus: & lucina propriū. Quāuis

pisoninus. Quāuis pisoninus p .i. quidā dici pu. sed male quia deriuata a propriis .i. habent ante .a. &c. Ple
rūq; dicit qa clemēs facit clemētinus. Possumus tamē dicere q̄ a ce. Licet hæc ratio ualeat. tamē ēt possumus
dicere. quia p̄ medium deriuātur ab illis: nam a cæsare cæsarius. a cæsarius autem secundum regulam nominū
in ius desinentium cæsarianus dicitur. similiter a christus christinus. inde christianus potest dici. Ancon. Ancō
onitanus non facit regulariter. quia anconianus deberet facere. Similiter gadis contra regulam facit gadi/
tanus & quia .t. assumit & cū habeat plures syllabas nominatiuo & genitiuo deberet facere gadinus. sed ipse
emendat hoc modo q̄ ab anconis anconi
tes græcū gentile: & inde per trāslationē
es in .a. apud nos fit anconita . & ab hoc
anconitanus. Similiter a gaddis gaddites
& postea: s ī .a. gaddita & īde gaditanus
q̄ melius exemplificabit in fine possessiuo
rū. Nota hanc formā græcā ī es quæ mu/
tatur apud nos in a. & huic subiacet here
mita ab heremites. sophista a sophistes pri
scianista a priscianistes. Nisi .n. hic intelli/
gas ea: non inuenies ī tota grāmatica for
mas eorum. Ideo aūt diximus pleraq;.
Deriuatiua a nominibus neutris desinēti/
bus ī .e. habēt .i. productam ante nus. ut
mare marinus & similia. A uespe uesperis
similiter deberet dici uesperinus. sed inter/
ponit̄ .t. causa drīæ. & uespt̄inus penl'. p̄
ducta. & dicimus hoc uespe huius ris si/
gnificare tempus illud in quo cantat̄ offi/
ciū illud. Cū uero dicimus hæ uesperæ ha
rū uesperarū uel hii uespi horū rorū. inde
pluraliter significat ipsum officium. Quā
do aūt dicimus hoc uesperū huius ri. & hic
uesp̄ huius ri. significat ipsā stellā. Cū aūt
hæc uesp̄a huius uesp̄æ significat crepuscu
lū. s. ultimā p̄tē noctis & primā diei uel e/
cōuerso. unde dicitur uep̄e aūt sabbati. Et
sciēdū q̄ uesp̄e ē ibi aduerbiū temporis &
tamē quod sequatur refertur ad illud non
īq̄tū aduerbiū: sed īquātū nomē ē ut siquis
dicat: Ego fui romæ quæ ē iuxta apuliam
Et ab aliis quæ pares habēt. Huic regu
læ pater & mater & mensis occurrere uidē
tur quod facile soluit̄. Sed dicamus ea di/
uersis subiacere regulis: nā secundū hoc q̄
p̄tes habent tā in n̄tō q̄ in ḡtō syllabas .i.
ante nus habēt ī deriuatis. & dicitur pater
nus maternus mensinus. Quo cōcesso nō
auferimus: quin secundū aliā regulā pater
nus maternus mensurnus dici possit: sicut
secūdum diuersas regulas. ueternus & ue
teranus dici reperimus. hoc ēt mō soluere
possumus quod supius đ camerinus & ale
xādrinus licere dici credimus. Vel possu/
mus id dicere q̄ superius de aliis diximus.
Iccirco non curauit hic excipere paternus
maternus. mēsurnus: quia ī sequēti exce/
p̄turus ē quando dabit regulam đe eis. Et
no. q̄ semiplenā diuisionē fecisse uidet̄ cū
dicit. Iō āt dixīus pleraq; nō abianus a neutris &c. his .n. exceptis restat abies abietis qđ abiegnus qa facit. sed
ītelligit̄ determinatiuū supius ubi dixit in .e. longā. ut terenus abienus. No. q̄ q̄uis hoc sit exceptio quod dixit
de neutris & aliis quæ habēt pares syllabas noīatiui & genitiui tamē ibi iā īcepit determīare regulā possessiuo
rū desinentiū ī inus. dimissa alia regula q̄ facit in anus. & illam exequitur ita. In er quoq; desinentia si sint
se. Sic iunge. Nō solum neutra supradicta & alia habentia noīatiuū & genitiuum habēt .i. ante nus in deriua-

pisonis pisonianus: q̄uis qdā pisaninus & miloni-
nus dici putauerūt. Sed a p̄priis deriuata plerūq;
i ante a hēnt Iouis Iouiāus: Cæsaris cęsariāus: pos/
sumus tamē dicere q̄ a cęsarius & milonius & piso
nius & iouius deriuata sint. cęsarianus milonianus
pisonianus iouianus: lux lucis lucanus: ex quo cō/
positū fit antelucanus ex eodē tamē nascit̄ lucina:
uetus ueteris ueterāus: limea limitis limitanus: an
con anconis anconitanus. Hoc tamē pōt ēt ab an/
conites eē qđ paulopost ostēdit̄ gadis gaditanus.
Iō āt dixīus pleraq; qa a neutris ī e desinētibus de/
riuata i hēnt productā ante nus: ut mare marinus
preneste prenestinus: calate calatinus: calacte cala
ctinus. Et ab aliis q̄ pares hēnt tā a noīatiuo: q̄ ī ge
nitiuo syllabas: Hercules herculis herculinus uer/
res uerris uerrinus collis collinus follis folinus. In
er quoq; desinētia si sint secūdę declinatiōis: & ī us
cōsonāte antecedēte eiusdē declinatiōis: exceptis in
cus supra duas syllabas: uel ī culus de qbus paulo
ante docuimus: & ī iū p̄pria si faciūt deriuatiua in
us terminātia. i. lōgā habebūt penultimā: ut auster
austrinus adulter adulterinus macer macrinus li/
bertus libertinus diuus diuinus p̄bus p̄binus ruf/
fus ruffinus maximus maximinus marcellus mar/
cellinus carus carius mācus mācinus rhegiū rhegi/
nus uenusiū uenusinus signiū signinus perusiū pe/
rusinus opitergiū opiterginus canusiū canusinus:
Excipiūt̄ ab humo hūanus & mūdo mūdanus &
priscus priscianus sed hoc magis a priscio uidet̄ eē
deriuatū. Nā q̄ a taurominio taurominitanus dici
mus seq̄mur græcos q tauróminities dicūt. Gētilia

tiuis ſuis: ſed etiã nomĩa diſinẽtia in er. ſi ſint ſecũdæ declinationis ꝓpter pater & ſimilia quæ ſunt tertiæ de natiõ is. i ius. deſinentia cõſonãte præcedente: hoc dicit ꝓpter iulius iulianus & tullius tullianus. & ſimilia. ¶ Et in ium propria ſi faciunt deri. Miꝝ uidet̃ quid ſibi uelit hæc determinatio cũ ẽt appellatiuoꝝ in ium deſinentium deriuatiua. i. longã habẽt penultimã ut palatium palatinus capitolium capitolinus uidetur autẽ ideo ſic determinare ad hoc tantũ reſpiciẽs: quia pauca ſunt appellatiua in ium deſinentia quæ ſic faciant deriuatiua uel fortaſſis: quia hoc exẽplificauerat ſupius iccirco hic excipe nõ curauit. Excipit ab humo humanus &c.

enim apud græcos ĩ tes deſinẽtia mutata es ĩ a accipiũt nus: cũ ĩ hãc formã ueniũt μητροπολιτης metropolitanus νεαπολιτης neapolitanus. Itẽ ĩ ſeruãt lõgã oĩa q̃ a noĩbus mutoꝝ aĩaliũ cuiuſcũq; ſint declinatiõis deriuãt̃ ĩ hãc formã aper aprinus cap caprinus ceruus ceruinus porcus porcius taurus taurinus ferus uel fera ferinus canis caninus lepus leporis leporius lupus lupius formica formicius. Plautus ĩ menẹchi. Atq; hæc cũ ĩcedit mouet formicinũ gradũ hirũdo hirũdinius.. Idẽ ĩ rudẽte. Ad hirũdiniũ nidũ uiſa ẽ mihi ſimia aſcẽſionẽ: ut faceret adoririer aqla aqlinus muſtella muſtellinus q̃uis ĩ a deſinãt: tamẽ nõ hẽnt a ante nus leo leonis leoninus ouinus quoq; ab oue & ſuinus a ſue: nã ouilla & ſuilla diminutiua ſũt. In nus enĩ deſinẽtia. uel ĩ na: uel ĩ nũ: ſi faciũt diminutiua abiecta. n. duas aſſumũt. l. ut unus ullus una ulla unũ ullũ bonus bellus bona bella bonũ bellũ gẽinus gemellus gẽina gemella gẽinũ gemellũ uinũ uillũ: ſic ergo ſuĩa ſuilla ouina ouilla. Inueniunt̃ q̃dã in tinus deſinẽtia penultimã corripiẽtia quẹ a primitiuis non hẽnt t. ut diu diutinus cras craſtinus horno hornatinus prius uel priſcus priſtinus. Nã cõſtãtinus & clemẽtius a primitiuoꝝ genitiuis hẽnt t ut matutinus amatuta: q̃ aurora ĩtellig̃t. Mediaſtinus autẽ a medio ſtando uel tenendo cõpõi uidet̃: fiſcina corripit penultimã quomodo fuſcina. ¶ Cur ergo piſcina producitur. qa hoc ſine dubio deriuatũ ẽ a piſce. Fiſcina aũt a fiſco an fiſcus a fiſcina an neutꝝ a neutro dubiũ ẽ. nã nec

oleaginus. faginus. quæ penultima correpta excipienda eſſent: ſed quia ſupra poſuerat nõ curauit hic excipere. ¶ Colurnus in ſequenti excipiet̃ a pagus pagi paginus debuit fieri: ſed quia græcum eſt auctor ĩde nullam mẽtionem facit a chriſto quod eſt græcũ poteſt dici chriſtianus: niſi melius ut diximus faciamus chriſtinus. Sed ſi qs quærat unde dicatur pedana: dicimus illud a nullo deriuari. primitiuũ. n. ẽ in regiõe pedana & ſic nõ obeſt regulæ. ¶ Quidam dicũt deriuari a pediũ & ſic dicendũ eẽt pedina: ut regiũ regina ſecundũ q̃ nõ obeẽt regulæ uel ponamus inter abuſiões auctorũ quas ĩ fine ponit. Similiter a pado fluuio padanus flumẽ. & a cocco coccinus penul. corr. unde iuue. ¶ Cauet hunc quẽ coccina lena. Sed oĩa licẽtiæ poetaꝝ aſcribũt̃. Fit. n. ectaſis ſæpe apud auctores. Ectaſis eſt figura quãdo quod breue ẽ ꝓducit̃: cuius contraria eſt ſyſtole. ¶ Nam quod de priſciãus & aliis de quibus dubitat̃ tantũ fecit exceptionẽ. nã in tauromi nitanus nõ habes quod opponas: nã taurominitanus non uenit a tauromĩnio. ſed græci dicũt a tauromĩnio taurominites gẽtile. & nos es in a. mutata dicimus gẽtile taurominita. unde taurominitanus. ¶ Gẽtilia enĩ apud græcos in tes. Vere ſequitur græcos quia hoc modo. ¶ Itẽ. i. ſeruãt lõgã omnia. Additio eſt regulæ. ap cap cernus taurus & ſi. duobus modis cadunt in hanc formã. ſ. & ſecũdũ regulam prædictã & ſecũdũ iſtã: lepus formica. ſecundũ hãc tantũ. ¶ Ouinus quoq; ab oue. Ouinus ab oue: ſuinus a ſue. nam effecta indicãt. ſ. diminutiua quæ ſunt ouilla. ſuilla. ¶ In nus enim deſinentia uel in na. Vere ouilla. ſuilla. ſũt deriuatiua ab ouinus ſuinus. Nam oĩa nomina in nus uel in na. ul' in num deſinentia faciunt diminutiua per duo ll. ut unus ullus. Nota conditionem. ſi faciunt diminutiua abiecta. n. Si enim ſimpliciter diceret omnia in nus deſinẽtia faciunt diminutiua abiecta. n. falſum eẽt. ut patet ĩ munus munuſculũ. ſo. hic debes hoc notare. quia neceſſariũ erit ĩ denoĩatiuis. ¶ Inueniunturquædam in tinus deſi. Hæc non eſt additio ſed eſt regula ꝑ ſe de. i. correpta ante nus. Negit̃ ueſptinus correpta penultĩa ꝓferat̃ a ueſpera non a ueſpe natũ eſſe dicatur. Adammantinus. iacynthinus. mediaſtinus. cum. t. habeant a primitiuo contra regulam aliquando correpta penultima proferũtur. & eſt ſyſtole & poetica auctoritas: ut perſius hic aliquis cui circa humeros iacynthina lana. de clandeſtinus dubium ẽ an habeat penultimam correptam an productam. Alii dicunt quia componitur a ſtando: ut mediaſtinus. t. habeat a primitiuo producta penultima. Alii dicunt deriuari a clam. & ita cum non habeat. t. a primitiuo hic. t. correpta penultima quod magis concedẽdum eſt. Fiſcina correpta penultima dixerat: quia deriuata a noĩbus ſecũdæ diclinationis ut probus probinus habent. i. productã penultimam. Quia igitur putaret aliquis fiſcina

a fiſco quod eſt ſecundæ declinationis eſſe deriuatũ uidetur ſci.penultimã contra regulam corripere: & uellet eodem modo in piſcina corripere penultimam.quod auctor prohibet dicens ꝙ piſcina certiſſime deriuatᷣ a muto nomine animalis: & a tali primitiuo deriuatur: quod cum ſit tertiæ declinatiõis habet pares in nominatiuo & genitiuo ſyllabas ſcilicet a piſce. Litteram ſic iunge. In tinus deſinunt penultima correpta: niſi.t.habeant a primitiuo. Fiſcina quoq; corripit penultimam. ¶ An neutrũ a neutro dubium eſt. Quia nondum erat ab ullo diſcuſſum. ¶ Nam nec fuſcina a fuſco. Probat quaſi a ſimili ꝙ fiſcina a fiſco q̃uis in litteratura cõueniat ei nõ deriuatur: quia nec fuſcina a fuſco deriuatur nec mutina a muto: nec pagia a pago &c. quãuis habent conſimilem illis litteraturam. Et cum non ſint deriuata corripiunt penultimam: fiſcina eſt ubi calcus premitur: fiſcus eſt regius ſaccus. ¶ Sin autẽ in er deſinentia. Alia regula de nus. Sic iũge: deſinentia in er ſecundæ declinationis illo modo faciunt poſſeſſiua. Sed ſi ſũt tertiæ declinationis &c. Et nota ꝙ quãuis pater habeat illud ſecundum regulam prædictam: tamen non ideo minus facit aliud ſecundum iſtam: ſcilicet paternus. Satis enim uſitate inueniuntur plura deriuatiua ab eodẽ primitiuo. ¶ Ab aliis quoq; aduerbiis tempo. Dies quãdoq; ſignificat determinatum tempus. ſ. ſpacium a mane uſq; ad ueſperum: & ſecundum hoc a diu quod a die ſumitur deriuatum diurnus: & ſignificat illud ſpaciũ: quod dies ſuo modo: unde interdiu dicitur quaſi tota die. Item ſignificat dies infinitum tempus &c. A diu diuturnus & diutinus: quia ſecũdũ hoc diu ſimiliter ſignificat infinitatem tẽporis. ¶ Heri alternitatis cauſa heſternus. Cauſa alternitatis.i.geminationis uitande heſternus facit. Si enim herrinus quod magis exigeret anologia diceretᷣ: eſſet.r. geminata in eadem ſyllaba: & eſſet turpis ſonus. ¶ In teria etiam deſinentia. Fabrateria nomen ciuitatis. Sabateria nauis eſt piratica. ¶ Aetas quoq; æternus. antiquita. Hic ſigillatim enumerat quæ per regulam colligere non potuit. Veternus ẽ morbus qui ſi iuuenem arripiat facit eum uideri ſenem. ¶ In ia. deſinentia. n. antecedẽte. Alia regula in nus. diuerſa a ſupradictis: quia in iſtis.n.aſſumitur a primitiuo. & hæc eſt. In ia.deſinentia.n.ſola antecedente mutant ia.in us. & faciunt deriuatiuum poſſeſſiuæ formæ. hic nihil docet de penultima littera: nec opus fuit: cũ uideamus illam litteram quæ præcedit.n.in primitiuo in deriuatiuo penultima fieri: ut hiſpania hiſpanus: tamen dicet in denominatiuis ꝙ ab hiſpano hiſpania ſumitur: ſed ſecundum diuerſos auctores dardanus uidetᷣ a dardania: & ideo poſſet obiici ꝙ nõ producit penul. Quod ſic ſoluitur quoniã dardanus eſt proprium & primitiuum: & ideo huic non ſubiacet regulæ Anagnia. quia dixerat ꝙ primitiua in ia. deſinentia n.antecedente mutant ia.in us.uidetur ꝙ anagnia huic reglæ ſubiacet. Sed ſciendũ

fuſcina a fuſco: nec pagina a pago nec mutina a mutu: nec ariminũ ab arimo deriuata: cũ ſint primitiua penultimã corripuerũt. Sin aũt in er deſinentia tertiæ ſũt declinatiõis: uel i ius faciẽtia genitiuũ accepta nus ipſe noĩatiuus facit deriuatiuũ: ut pater paternus. mater maternus: frater fraternus: uer uernus: acer quoq; de cuius declinatiõe dubitatᷣ acer acri: & acer aceris: arbor huius arboris q̄d ſolius quoq; ꝓtulit in memorialibus acernus facit: alter alternus. Illa ſcilicet obſeruata regula quã ſupius diximus in mutis aĩalibus. Ideo quoq; anſer anſerinus dicimus paſſer paſſerinus. Ab aduerbiis quoq; ueniẽtia ĩ ra deſinẽtibus er hẽnt ante nus: ut iſra infernus extra externus ſupra ſupnus: ab aliis quoq; aduerbiis tpalibus ĩueniũtᷣ q̃dã r ante nus habentia: ut noctu nocturnus diu diurnus: heri alternitatis cã heſternus: ſemp ſempiternus. Interia ẽt deſinentia ſimiliter faciũt deriuatiuum fabrateria fabraternus: ſabrateria ſabraternus: ætas quoq; æternus: antiqui tamẽ ęuitas & æuiternus dicebãt ab ęuo. Vnde Varro ĩ pſeudena p euiternã hoĩum domũ tellurẽ ꝓpero gradũ: uetus pręterea ueternus facit nõ ſolũ ueteranus: ſed diuerſas hẽnt ſignificatiões: quercus ẽt quernus: corylus colurnus: tacitus taciturnus: mẽſis mẽſurnus. Sic enĩ Cicero poſuit ꝓ menſtruus in.i.rhetoricũ. Pars quędã ęternitatis cũ alicuius aĩ mẽſurni diurni nocturni ueſpertini certa ſignificatiõe: ab hieme quoq; uel himbre hibernus fit. In ia deſinẽtia n antecedẽte mutãt ia ĩ us: & huiuſcemodi formæ faciũt deriuatiua a primitiuis tamẽ habẽtia.n.ut Hiſpania hiſpanus: lauinia lauinus. hircania hircanus: mauritania mauritanus: cãpania cãpanus. Dardanus uero ꝓpriũ ẽ: & primitiuũ: iõq; a correptã hẽt: abuſiue tamẽ poetæ ꝓ dardanio posũt dardanũ. Si uero ante ia aliã q̃.n hũerint cõſonãtẽ i.lõgã habẽt ab eis deriuata ante nus: ut lucería lucerinus: nucerina nucerinus: placẽtia placẽti

ꝙ hæc regula de.n.sola.i.non cum alia consonante posita intelligenda est. ¶ Quæ uero sunt apud græcos a no. Quod ad ꝓbationem superius posuerat. hic ad regulam repetit faciendam. A caralibus caralitanus. Caralites inde caralitanus sic in cæteris. ¶ Gnus quoq; uel gna uel gnum. Hucusq; exposuit quæ penultima esset ante nus: de hac forma ante nullam mentionem fecerat: sed quia prædictæ similis est. ideo exponit penultimam rationem. Priuignus quasi primus genitus: pelignus quasi a pelice filius meretrices uel pelignus potest idci filius pellicis. Nota quia nullas regulas dedit de formis illis in quibus.c.uel.u.uel ul.penul. iueniuntur: ut alienus: tribunus: ficulnus: & hoc ideo quia sunt pauca: & ea omnia superius po/suerat in exemplis. Inueniuntur tamen auctoritate ue. Abusiones ostendit. Con/stru. licet prædictæ regulæ sic & sic debe/ant obseruari: tamen auctoritate ueterum inueniūtur: quædam nō seruantia supra dictam regulam: & hoc maxime in pro/priis: ut a ligur liguris irregulariter deriua/tur ligurinus possessiuum non ligurianus. Cum dicit maxime in propriis datur ītel/ligi etiā hoc fieri in appellatiuis: huius rei exempla nobis possunt esse a fœmina fœ/mininus: & alia quæ superius regulis ad/aptare tentauimus. ¶ Quāuis igitur sicut ostendimus. Reddit causam quare potius hæ formæ possessiuis debeant ascribi q̄ de nominatiuis: ul' aliis speciebus. s. quia plu/ra possessiua q̄ alia nomina in his formis inueniuntur. Sic copula. Quia alia patriā alia gentem: alia possessionem: alia aliud significāt: igitur supradictæ formæ diuer/sas habent significationes: & q̄uis diuer/sas ut ostendimus habent significationes: tamē &c. & est breuiter dicere: quia ī for/mis possessiuorum ueniūt aliqua quæ pos/sessiuam non habent significationem: ta/men quia maior pars eiusdem formæ pos/sessionem designat: ideo illa quæ paucio/ra erant inter possessiua tractantur. Ma/iori enim parti cedendum est; nec oporte/bit de his in tractatu denominatiuorum: repetere cum hic sufficienter de illis dictū sit: demonstrationem uocat significatio/nem. ¶ Et sciendū ꝙ etiam in is. & in er. Ostendit econuerso quædam esse possessi/ua quæ cum denominatiuorum formā ha/beant inter denominatiua tractabuntur. quoniam plura eiusdem forme denomina/tiua sunt. Diuersæ quātum ad diuersas ter/minatiōes ut in is. & in er. uarie in eisdem terminationibus ut illa quæ desinunt ī is. alia in stris: ut pedestris: alia in lis. ut ho/stilis: alia in ris: ut lunaris &c. Similiter ea quæ desinunt in er. uariantur.

nus: anagnia quoq; q̄a.g.āte.n.hēt anagninus. Si/militer alexandria alexandrinus numantia numantinus aricia aricinus. Quę uero sunt apud grecos a nominibus urbium deriuata in tes desinunt ea apd latinos in tanus plerunq; efferunt sicut supradixi/mus: ut neapolites neapolitanus: tripolites tripolitāus. Similiter a caralibus caralitanus: a salapia salapitanus a gadibus gaditanus. a taurominio tau/romitanus: a cephalodio cephaloditanus: a drepa/no drepanitāus. Gnus quoq; uel gna uel gnum ter terminantia longam habent uocalem penultimam ut a regno regnum: a sto stagnū: a bene benignus: a male malignus: ab abiete abiegnus priuignus pelignus. Inueniunt tamē auctoritate ueteꝝ uel eu/phoniæ cā & maxime in propriis quędam non ser/uantia supradictas regulas: ut ligus luguris ligurinus non ligurianns: censor censoris cēsorinus: non censorianus. Quanuis igitur sicut ostendimus di/uersas habēt significatiōes supradictæ formæ noīa tamen quia maxima pars eorum apud latinos possessiuorum habet demonstrationem. Ideo hæc quoꝙ īter possessiuorum species posuimus. Et sciendū ꝙ etiam in is & in er terminantium deriuatiuorum multa inueniuntur significationis possessiuę apud nos: ut ciuilis hostilis cælestis lunaris castrensis: e/questcr pedester paluster. Quorum quia diuersæ & uarię sunt formę & significatiōes: postea eos cum reliquis speciebus denominatiuorum per ordinem tractabimus. Nunc de comparatiuo uideamus.

¶ Sequitur liber tertius de comparatione.

C

Omparatiuū eſt. Quēadmodū ī tractatu patronymicoꝝ & poſſeſſiuoꝝ & recta patronymi
ca & poſſeſſiua & nō recta cōuenienter colligit & tractat. ſ. ut ſciamus ſecernere uera āte ue
ris. Similiter facit in ꝯparatiuo: & cū debeat diffinire cōparatiuū ponit eius diſſinitionē ꝑ par
tes. Nō eni habuit unā ītegrā: quæ poſſet continere duo diuerſa comparatiuoꝝ genera. ſcien
dum eſt noia non habere ex natura ſua cōparari ſed ex rebus quas ſignificant magis minus ue
ſuſcipientibus: res uero quæ ſuſcipiunt magis minuſue accidētales eē nulli dubium eſt. itaq; uo
ces quæ cōparant̄ adiectiuas eſſe ꝯſtat: ut
fortis. & iuſtus. ex fortitudine & iuſticia
quas principaliter ſignificāt. nec in eſſen/
tia ſed in adiacentia habēt ꝯpari. ſignifi/
cāt autē nomina quæ cōparātur perſonas
inquantum accidētia quæ intenduntur &
remittuntur ſuſcipiunt & hoc ſecūdario ſe
cundum quam ſignificationem hic primū
agitur de eis ubi dicitur. Cōparatiū &c.
Nota & tribus modis eū agere oſtēdendo
de cōparatiuis. ſ. ſignificationē. originem
formam. Significationē in diffinitiōe quæ
ſic exponitur. Illud nomē eſt cōparatiuū:
ꝙ ſignificat magis ad. i. rem ſignificatā a
magis aduerbio. ſ. augmētū. & hoc nō ꝑ
ſe ſed cū intellectu. po. i. cū perſona quæ
ſignificat̄ a poſitiuo noiando: ut fortior ſi
gnificat perſonam ſuſcipientē fortitudinē
cū augmento fortitudinis eiuſdē in ſigni/
ficatione. n. augmenti differt tātum ꝓpri
us ꝯparatiuus a ſuo poſitiuo hæc ꝑs diffini
tionis tantū recta complectitur cōparati
ua. Sequitur alia pars. Vel cū aliquo &c.
Quod eſt dicere & illud nomen eſt com/
paratiuū qđ ſignificat augmētū cū aliquo
i. cū aliqua perſona non a poſitiuo noiata
ſed parti. ſen. p. i. ſuſcipiēte ſignificationē
pōitiui ut ulterior cū augmēto notat pſo/
na nō quidē noiatā ab ultra aduerbio quod ē poſitiuū eius. Aduerbia. n. hoc nominādo ſignificant: ſed ſuſci
pientem id quod ſignificatur ab ultra. i. adiacentiam loci. Nam ultra non locum quantitatiuū. ſ. rem quam
quidē ipoſſibile eſt magis & minus ſuſcipere teſte ariſtotile. ſig. ſed rem quādam quæ eſt ſub ubi. ſ. adiacentiā
loci remoti ad perſonam quæ intendit̄ & remittitur. Ideo autem de ſignificatione pſonarum quam ſecundariā
habent comparatiua priſcianū hic agere dicimus. Quoniam ſi ad principalem eorum recurreremus ſignifica/
tionē ex qua etiam habent comparari nequaq̄ iter propria comparatiua differentiam haberemus. Quēadmo
dū enim fortior fortitudinem cum augmēto deſignat & prīcipaliter ſic ulterior adiacentiam ab ultra deſignatā
cū augmēto principaliter ſignificat. Concedunt tamē hic aliqui cum hic agere de principali ſignificatione ubi
diffiniūtur recta cōparatiua: de ſecundaria ubi diffiniuntur non recta & ſic legunt. Illud nomē eſt cōparatiuū
quod ſignificat. m. ad. cum intell. po. i. cum re quā prīcipaliter ſignificat poſitiuus: ut cum iuſtus iuſticiam ali
cubi fundatam ſignificet magis uero augmentum aduerbialiter deſignet iuſtior iuſticiam alicubi fundatā
cum augmento. Vel illud nomen eſt comparatiuum quod cum aliquo & cætera. ut ulterior. &c
Illud aduerbium ultra poſitiuum eſt & ſignificat locum: ut quidam non multum in arte ſtudioſi affirmāt:
ulterior uero comparatiuum eſt ab ultra deriuatiuum & ſignificat ulterior non ſenſum poſitiui. i. locum ab ad
uerbio ultra ſignificatum: ſed rem participem ſenſus poſitiui cum magis aduerbio ſcilicet rem exiſtentem in lo
co ab ultra ſignificato & magis aduerbio. Vlterior enim rem magis exiſtentem ultra ſignificat res q̄ eſt in loco
ab ultra ſignificato locum illum participari dicitur ſecūdum hoc tātum ꝙ locum illum incolit. Poteſt etiam ali
ter expōi hæc diffinitio ī uocibus. ſ. ſic. illud nomē eſt cōparatiuū quod ſignificat. i. repreſētat. m. aduerbiū cū
ītelli. po. i. poſitiuum ꝑ intellectū. cū magis idē. n. ualet fortior q̄ magis fortis. hoc rectis cōuenit cōparatiuis. Se
quitur id quod cōuenit nō rectis uel illud eſt cōparatiuum qđ ſignificat. m. cum aliqua uoce quæ non eſt pro/
pric poſitiuū qa non ē nomen: ſed particeps ſēſus poſitiui. i. talis qui ponitur loco poſitiui. Id ē. n. ualet quan
tū ad cōparationem magis ultra ꝙ magis ulterius ſi ita diceretur. Quæritur quō in iſta oratione iſte hō non ē
magis ultra q̄ ille qui eſt ultra cōparatiuū ſignificet perſonam participē ſenſus poſitiui. hic. n. magis ultra aliā
loci adiacentiam ſignificat & aliam ultra. ille ergo qui ē in loco ulteriori non participat eādē loci adiacentiam
quā ille qui eſt ultra. Sed hoc facile ſoluere ſi attendamus generalem ſeu ſpecialem loci adiacentiam ab ultra ſi
gnificatam quā eandē ſignificat ulterior ē magis ultra cū augmento. Cū. n. dicimus ſo. eſt ulterior platone q̄
eſt ultra ulterior quidē noiat ſo. ſuſcipientē hanc adiacentiam collatā illi quā ſuſcipit plato non tamē candem

c

Omparatiuū eſt qđ cū poſitiui ītel/
lectu: uel cū aliquo ꝑticipe ſēſus po
ſitiui magis aduerbiū ſignificat: ut
fortior magis fortis: ſapientior ma/
gis ſapiēs: ulterior magis ultra: q̄ il
le q ultra ē: īterior magis ītra: q̄ ille q ītus ē: hæ aūt
cōparatiōes q̄ ad pſonas uel res ꝑticipes poſitiui fi/
unt: naſcūt̄ adiectiōibus carētibus caſu. i. a uerbis:
ut detero deteris deterior & ab aduerbiis ſiue præ/
poſitiōibus: ut extra exterior: ītra īterior: ultra ulte
rior: citra citerior: ſupra ſupior: īfra īferior. nā ſupe
rus & īferus q̄uis uideant̄ eoꝝ. i. ſupioris & īferio/
ris eē poſitiua: tamē ī uſu ſupi ꝓ cæleſtibus ſiue ui/
uis: īferi aūt ꝓ manibus accipi ſolēt adeo aūt nō ad
ipſa aduerbia: ſed ad pſonas uel res ꝑticipes aduer/
bioꝝ huiuſcemōi fiūt cōpatiōes ꝙ naſcūt̄ ex his ip/
ſis aduerbia cōparatiua: quæ cum magis ipſum po

cum ea in diuidualiter: sed eandē tātū in specie. Nota cū dicitur iste ē ultra ultra nō sic prædicari ut aliquid nominet: facit tamen prædcari adiacētiā quā significat & secundū quosdā locū nois obtinet. Rursus cū dico hæc adiacentia loci quæ significatᷣ ab ultra ē ulterior illa alia. Quæritur quid ulterior significet. Dicunt aūt quidā qa noiat: ut psonā hāc adiacentiā quæ subiicitᷣ. Aliā uero adiacentiā repræsentat in esse accidentaliter ei quem noiat: sed ex hoc sequitᷣ īfinitas quæ quibusdā nō ē incōueniens. Alii uero dicūt qa ulterior nō significat aliam inesse adiacentiā: nisi eā quæ subiicitᷣ. Hæ aūt cōparationes quæ ad per. Duo genera cōparatiuoꝝ posuit. s.

sitiuuum aduerbium significant: ut ulterius magis ultra: citerius magis citra. exterius magis extra: sic & similia. Deriuantur igitur comparatiua a nominibus adiectiuis quę sumūtur ex accidentibus substantiæ nominum. Accidentia autem sunt quæ ex q̄litate uel q̄titate aī uel corpis uel extrīsecus euenientiū trahūtᷣ: q̄ possūt icremēta uel diminutiōes accipere: p q̄ cōpatio nascitᷣ sine qbus substantia itelligi pōt. Ea uero nisi prior substātia itelligatᷣ esse non possūt. Si enī dicā hō uel lapis substātiā dmonstraui: cuius significatio: nec augeri potest: nec minui: sin aliquid accidens huiusmodi uel lapidi proferam & tunc habet locum comparatio: ut homo prudēs prudētior. lapis niger & nigrior. Quāuis. n. nō sit

recta & nō recta: de ultimo inuit cām prius. s. qa quædā cōparatiua nō noiant psonā designatā a positiuo: sed noiant psonā suscipiētē rē significatā a positiuo: qa. s. sumantᷣ ab aliis partibus orationis: uel a uerbis: uel ab aduerbiis quæ nō habēt aliqd noiando significare ut a detero deteris sumitᷣ deterior cōparatiuū quod nō simplr actionē illā siue passionē: s. deteritionē significat: sed etiā noiat personā suscipientē illā actionē uel passionē quod solū nō faciebat detero: cū etiā personā significaret: & dicitᷣ deterior q magis deterit se uel aliđ postea supponitᷣ cā de alia parte. Sic iūge. Illa dicuntᷣ cōparatiua quæ uel hoc ulˀ hoc habēt. Sed hæ cōparatiōes quæ uel fiūt ad p. uel ad res &c. idē ē: & sit unū expositio alterius: ulˀ diuersificari pōt ut dicamus cōparationes fieri ad psonas quādo cōparatiua sumuntᷣ a uerbis significantibus psonas ad res participes po. quādo sumuntur ab aduerbiis. Nā supius & iferius q̄uis. Ideo dixi supior a supra: iferior ab ifra fieri. Nā superus & iferus nō ualent esse positiua coꝝ: nā secundū usum substātiue ꝓferuntᷣ. Superi enim significāt cælestes: & īferi īfernales. Siue pro uiuis. i. ꝓ hōibus. Adeo aūt non ad ipsa aduer. Vult iterum probare ꝙ ulterior & similia nō habent significationē primitiuoꝝ. i. aduerbioꝝ ꝙ superius ut dixi subnumerat. Nam si idem cū eis significarent iam aduerbia duo cōparatiua haberent ꝙ est iconueniēs Nō enim duo comparatiua diuersarum partium orationis possunt eē eiusdē positiui. Consto. Dictū est ꝙ ulterior & similia quæ ab aduerbiis nascunᷣtᷣ: nō significant sensū positiui: & hoc adeo uerum est. i. adeo uerum eē potest: ꝙ non ad ipsa aduerbia. i. ad significandū sensū ipsoꝝ aduerbioꝝ: sed ad psonas quas significant nominādas: ut so. ē ulterior platone: uel ad alias res ut longobardis ulterior fuit cura amissæ rei. p. q̄ parentis. Adeo aūt hoc uerū est ꝙ. i. qa nascuntᷣ ex ipsis aduerbiis: quædā aduerbia cōparatiua quæ cū magis aduerbio ipsā rem positiui significat. Alioquin supfluerent cōparatiua: ut ulterius aduerbiū eandē prorsus adiacentiam q̄ ultra significat sed cū augmento. Deriuantᷣ igitᷣ cōparatiua a no. Redit ad aliā partē ɔparatiuoꝝ & ostēdit quare significat intellectum positiui. s. quia a nōibus deriuantᷣ. Ostendit etiā quare cōparatiua: qa ab adiectiuis nascuntᷣ & quare ab adiectiuis nō silebit. Illatio ē ab effectu in cām hoc mō. Quia cōparatiua sensū positiui significant: igitᷣ deriuantᷣ a positiuis nōibus. Et quoniā sunt cōparatiua: igitur sumuntᷣ abꝫ adiectiuis: & hæc duplex cōclusio ē in libro sic. Igitᷣ deriuantᷣ cōparatiua a nōibus ad. quæ adiectiua su. i. intelliguntᷣ eē deriuata ex accidentalibus. s. qa designant accidētia. i. res accidentes subē: substātiæ dico noium. i. iam designatæ a suis noibus. s. substātiuis. Cū dicit subē no. est dicere. Adiectiua erant necessaria ad accidētia significanda & nō subām: qa subā iam receperat sua noia. Accidētia aūt sunt quæ ex qualitate. Exponit quid appellauerit accidētia quasi dixerit ex accidētibus subē sunt adiectiua: accidētia aūt. i. res accidentales sunt illa quæ trahuntur. i. accipiuntur ex quali. i. ex numero qualitatum: uel ex quanti. i. ex numero quātitatum: qualitas dicitur animi ut prudētia uel quātitas animi: ut magnanimitas: uel iterum qualitas uel quantitas. corre. ut albedo magnitudo: uel ex quantitate uel qualitate ex. e. ut prosperitas & abundantia ex diuitiis quæ. s. qualitas et quantitas possunt augeri et diminui per quæ. s. incrementa et diminutiones comparatio nascitur in uocibus. Nullum enim nomen comparatur nisi quantitas aut qualitas et ꝙ pricipaliter significet augeatur uel diminuatur: uel hoc totum potest legi in uoce ut dicamus comparatiua deriuantur ab adiectiuis: quæ adiectiua sumuntur ex accidentalibus. i. de numero accidentalium uocū: quæ accidentalia noia iunguntᷣ subē no. i. substātiuis nōibus. accidentia aūt. i. accidētales uoces sunt quæ trahuntᷣ ex quali. uel quāti. i. inuēta sunt propter qualitatē uel quātitatē significandā. Sequitᷣ sine qbus subā ī. Et ē ꝓprietatis accidentiū declaratio. Si enī dixit cōparatiua noia ab adiectiuis nasci et cām originis exposuit. Nūc aūt ꝙ ab aliis nōibus fieri nō possūt, ostēdit. q. d. uere a solis adiectiuis noibus deriuantᷣ cōpatiua: qa a substātiuis mime. Nā si dicā hō et lapis &c.

¶ Quãuis enĩ nõ ſit prudens põt. Ad hoc reſpicit quod dixerat ſine quibus ſubſtantia põt intelligi: & hic oſtẽdit in exemplis: litteram iungi ad proxima. q. d. homo & lapis quæ ſunt uoces ſubſtantiue bene habent ſignificare per ſe. ſed prudens & niger: quæ ſunt uoces accidentales non niſi per ſubſtantiam quia q̃uis non ſit prudens tamen homo &c. Itaq;. Quãdoquidẽ accidentalia tantũ gratia ſubiectiuorum exiſtunt & illis adiiciuntur igitur iure adiectiua ſunt ap. Repetitio loci eſt cum dicit quæ illis nominibus &c. ¶ Quãuis antiqui etiam de quibuſdã. Dixerat ſola adiectiua cõparari quãuis etiã in quibuſdã gentilibus comparatiuis uſi ſunt: ut punus punior. Nota quia gentilia nõ retinent ſignificationem ſuam: ſed ponunt ad ſignificãdũ aliquod naturale ſuæ gẽtis: ut normanus ſignificat iactantiã. britannus periciam: punus inſtabilitatẽ: ut ſi dicam nullus eſt punior illo ideſt ĩſtabilior. ¶ Et ſuperlatiuis etiã in pronoibus. Nec mirũ ſi i gentilibus uſi ſunt cõparatiuis cũ in ꝓnoĩbus quæ meram ſubãm ſignificant ſuperlatiuis uſi ſunt tali accidentali ſignificatione ipſiſſimus pro ſimillimus. Fiunt autem comparatiua a nõibus. Oſtẽſa hucuſq; cõparatiuorum ſignificatione originẽ eorum tractare ingreditur. Conſt°. Comparatiua hoc mõ habent ſignificare: fiunt autẽ nõibus &c. Hic & hæc potior & hoc potius huius potioris: genitiuum ponit ad differẽtiam uerbi & nõis quæ idem ſunt in noĩatiuo & prima perſona. ¶ Poſſumus tamẽ hoc etiam a noĩa. Dico potior deriuari a uerbo: poſſumus tamẽ hoc etiã a no. po. ac. deriuatiuũ quãuis ſignificatio alia eſſe uideatur. Potis enim aliquando ſignificat potentes tam bonos q̃ malos. potior uero tantũ bonitatẽ: ſed tamẽ ſupple: quia aliquis potens eſſe dicitur ab illo qui nullos uocat potentes niſi bonos: cõueniunt potis & potior in ſignificatione: & tunc potior bene a noĩe potis cõparatiuum eẽ dicitur. Significationẽ cõparatiui: exẽplificãdo de ſuplatiuo oſtẽdit: ũde trien. &c. ¶ A participiis indulgens ab indulgen. Ideſt a cõſimilibus ꝑticipiorum. ſ. a nõibus ꝑticipalibus. Sed quãdo correctio eſt. ¶ Et ſciendũ ꝙ localia ſũt hæc ad. Quia cõparatiua naſcunt̃ ab aduerbiis: iõ dat quandã regulã de ipſis aduerbiis. ſ. ꝙ oĩa ſunt localia a quibus cõparatiua noĩa ſumunt̃. Pridem enim locum ſignificat. Accipiunt phĩ locũ large in tẽpore & ordine & in oĩbus aliis rebus: & pene omnia illa localia ſunt hæc. i. ſunt hic enumerata: pene dicit quia ſubtus ſubterior ĩuenitur & pridem prior. ¶ Vetuſtiſſimi tamẽ etiam citer. Licet a citra citerior dixerim deriuari: tamen ſecundũ aliquos a citra deriuat̃. ¶ Supra ſuperior: iſra ĩferior &c. Adhuc durat executio a numeratõis aduerbiorum. ¶ Fit autem comparatio ad unum. Oſtẽſa comparatiuorum tam ſignificatione q̃ origine quandam eorum proprietatem ſupponi. ſcilicet ad quos debeat dirigi comparatio: quia comparatio põt fieri ad unũ tã ſui generis q̃ alieni ſiue plures: & hoc facit deſtruẽdo græcorum ſñiam qui uolebãt nõ poſſe fieri cõparationẽ de uno ad oẽs ſui generis: & hoc deuitabãt ꝓ honore ſui generis: qa ualde eis turpe uidebat̃ ꝙ unus poſſet comparari ad omnes græcos. Conſt°. A tali origine naſcuntur comparatiua: fit autem comparatio uel ad unum uel ad plures: hic accipe etiam omnes.

prudẽs põt hõ ĩtelligi. & lapis q̃uis nõ ſit niger ĩtelligit̃ lapis. Itaq; adiectiua iure ſũt appellata: q̃ illis noĩbꝫ quę ſubſtãtiã demõſtrãt adiiciũt̃: q̃uis antiq ẽt ĩ qbuſdã gẽtilibus cõpatiuis uſi ſũt. ut punus pũior Plautus ĩ penulo. Nullus me ẽ hodie punus punior: & ſuplatiuis & in ꝓnoĩbus: ut idẽ Plautus ĩ trinũmo. Ergo ipſus ẽ ipſiſſimus ab hic ab oculis fiunt autẽ cõparatiua a noĩbus: a uerbis a participiis ab aduerbiis ſiue præpoſitiõibus: a noĩbus ut clarus clarior: fœlix fœlicior: a uerbis detero deteris deterior: potior potiris: hic & hæc potior & hoc potius potioris potiſſimuſ. Poſſumus tamẽ hoc ẽt a nomine potis accipe: q̃uis ſignificatio alia uideat̃ eẽ: ut Terẽ. ĩ phor. Vbi tu dubites quid ſumas potiſſimũ ꝓ optimũ a ꝑticipiis ĩdulgẽs ĩdulgẽtior: amãs amãtior. ſed quando comparatur participia tranſeunt in noĩum ſignificationẽ: Ab aduerbiis ſiue præpoſitiõibus: ut extra exterior: intra iterior: ultra ulterior. & ſciẽdũ ꝙ localia ſũt hæc aduerbia ſiue præpoſitiões ex qbꝫ cõpatiua naſcũt̃ noĩa. & pene hæc extra exterior: ĩtra ĩterior: ultra ulterior: citra citerior. Vetuſtiſſimi tamẽ ẽt citer ꝓtuliſſe ĩueniũt̃. Cato de agna paſcẽda: citer ager alligatus ad ſacra erit Citimus quoq; dicebãt teſte capro. Exter quoq; ĩuenit̃. ut Statius ĩ. xi. thebaido. Sed quid apud tales ne quis ſua pignora curæ exter honos: Ex quo Vir. in. iiii. & nos fas extera quęrere regna. Supra ſuperior: infra inferior: poſt poſterior: prope ꝓprior: ante anterior: penitus penitior. Apuleus in primo hermagorę. Viſus eſt ei adoleſcens honeſta forma quaſi ad nuptias exornatus trahere ſe in penitiorem partem domus. Fit autem comparatio ad unũ uel

¶ Quãuis græci honoris causa sue. D. nõ posse fieri. c. a. m. s. g. Mltos hic accipe q̃ largius põt accipi sicut ad oẽs: & hic faciunt magis causa &c. q̃ est ibi electiua coniunctio. ¶ Alii autem dicunt hanc esse ratione. Põit aliam sententiã græcoꝝ quã similiter uult infringere qui dicebant: quia possunt superlatiuo uti pluraliter ad su am gentẽ: superflueret comparatiuus si in tali cõparatione poneret: & hoc est: alii autem non sequentes hono rem suæ gentis: dicunt hanc esse rationẽ ꝓpter quã non utant ea cõparatione ubi ille cõparatiuus directus sit ad oẽs hanc. s. rationem ꝙ cum &c. Sed superlatiuus multo alios ex. Sic plane illam rationem destruit au/

ad plures tã sui generi q̃ alieni. Quãuis græci honoris cã suæ gẽtis magis: q̃ rõne ueritatis dicũt non posse ad multos sui generis fieri cõpationẽ. Alii aũt dicũt hãc eẽ rõnẽ pp quã nõ utũt tali cõpatiõe: ꝙ cũ ad plures sui generis fit ↄpatio suplatiuo possumus uti: ut fortissimus græcoꝝ achilles: sed superlatiuus multo alios excellẽ significat. Cõpatiuus uero po test ẽt puo supantẽ demõstrare: unde ẽt diminutio nẽ apd nos iure accipit: maiusculus miusculus tar diusculus. Quid aũt ꝙ accidit iter tres: uel q̃ttuor uel plures: nõ tamen ad totũ genus fieri cõpationẽ: ẽt necesse ẽ uti plurali numero suoꝝ: ut si dicã fortis simi fuerũt græcoꝝ aiax diomedes agamẽnon uly xes oĩbꝫ tamẽ his fortior fuit achilles. Vir. ĩ primo. Pygmaliõ scelere ante alios ĩmanior oẽs: ad oẽs sce leratos ↄferẽs pygmalionẽ cõpatiuo ẽ usus. Statius ĩ. viii. Et melior iis q̃s õ deis ãphiaraus dicit ad Plu tonẽ. Sũt igit̃ q̃ cõparari possũt noĩa uel scdæ uel ter tiæ declinationis & si sint secundæ mobilia sunt ĩ in a faciunt fœminina: & in um neutra: & in er uel in us desinunt: & assumentia genitiuo or faciunt com paratiua: correpta tamen penultima. i. ut tener teneri tenerior: niger nigri nigrior: clarus clari cla rior: doctus docti doctior. Notandum est ꝙ si de uno ad totũ genus in unũ.

ctor: quoniã superlatiuus determinãte illũ multo antecedere cui iungitur significatio comparatiuus uero tam paruo antecedẽ te q̃ multo significante. Potest igit̃ poni ĩ tali comparatione ubi non haber locũ cõ paratiuus ¶ Vnde etiã diminutionẽ apđ nos. Probatio ẽ ab effectu quasi diceret. uere cõparatiuus designat non solum mul to superantẽ: sed etiã paruo supãtẽ. Nam hoc indicant eius diminutiua quæ signifi cant paruo superantẽ determinate: & hoc est quod ponit illatiue, unde nunc quod ẽ dicere. Cum cõparatiuus significet & mlˀ to & paruo superantẽ: si tamẽ indetermĩa te inuentus ẽ unus ↄparatiuus q significat semper paruo supantem & inde habemus diminutiuã formã. s. diminutiuũ cõpara tiuum: nec ideo tamen cõparatiuus per se & diminutiuus cõparatiuus sunt iudicãdi diuersi cõparatiui: sed unus tãtum. in hac tamẽ differẽtia ꝙ unus ĩdeterminate alius determinate paruo superantem significet. ¶ Quid aũt interest ꝙ accidit iter. Destru it græcoꝝ errorem quẽ superius posuerat Sic iunge. Græci nolũt uti cõparatiuo ad oẽs sue gẽtis & hoc cã honoris faciũt: sed cã illa nulla est secundũ eos &c. Nam ipsi cõcedebant unũ posse comparari ad duos uel tres: per cõparatiuum: duos uero uel tres ad oẽs. Necesse est ergo illum unũ ad oẽs suæ gentis cõparari: hoc habemus ubi dicit. Quuid autẽ ẽ ꝙ accidit fieri cõpara tionem inter. subaudi unũ uel tres: uel iter subaudi unũ & quattuor &c. Vel aliter le ge: quid autẽ est ꝙ accidit fieri. c. ĩter tres i. ita ꝙ unus de tribus duobus cõparet̃: ulˀ unus de quattuor tribus: ulˀ unus solus plu ribus. s. x. & nõ tamẽ fieri cõparationem de uno ad totũ genus in unũ. Hic diceret aliquis sequeret̃ ꝙ si compatio de uno fit ad tres: uel de uno ad quat tuor: ꝙ ideo debeat fieri ad totũ genus: quia si comparatio fit de tribus ad totum genus uel de quattuor: & ue re fit de tribus uel de quattuor ad totum genus: qa etiã per superlatiuũ de quo minus uideret̃: quia significat multo superantẽ: & hoc totũ habemus in hoc q̃đ supponit: & necesse est uti plurali genitiuo suoꝝ ad tres uel quattuor: hoc supplendũ est ꝙ extra satis innuit in exemplis: ut si dicam. Fortissimi græcorum. fit. a. d. a. u. oĩ um græcoꝝ intelligendum est præter Achillem. ¶ Oĩbus tamẽ his fortior fuit ac. Et licet isti fuerint fortissimi græcoꝝ: tamẽ his fortior fuit achilles. ergo per mediũ achilles ẽ fortior oĩbus græcis. Nota tamẽ ꝙ græci mini me recusabant fieri cõparationem de uno ad pluralẽ numerũ alterius gentis: & hoc ostẽdit auctoritate uirgilii q̃ fecit cõpationẽ de uno ad oẽs alterius generis. Oẽs eni scelerati diuersoꝝ sunt generꝝ. Silˀr statii auctoritate cõfirmat. Vel possumus dicere ꝙ infringit græcoꝝ sñiam usu auctoris. ¶ Sũt igit̃ quæ cõparari pos. Formas comparatiuorum ĩcipit ostendere & sic ↄtinuat̃. Quãdoquidẽ oĩa noĩa quæ possũt cõpari sunt adiectiua quæ sunt secũdæ uel tertiæ declinationis: nunq̃ eni adiectiuũ quartæ uel qntæ declõnis erit. Si opponat̃ qa iusta iu stior priæ declõnis adiectiuũ ↄpat̃. Respõdeo hº fieri nõ ex se: sed ex masculio eius: nã a iustus iusti iustior cõ patiuũ: uel ab excẽplis põt ↄcludi sic. Quãdoqdẽ clarus clari: sapiẽs sapiẽtis ↄpat̃: igit̃ sũt &c. ¶ Et si sint secun dæ mobilia sũt. Prius dat regulã formationis de nominibus secundæ declinationis. ¶ Inueniunt̃ quædã quæ quãuis sint, Dixi adiectiua nomina secundæ declinationis formare comparatiua sua a genitiuo: inueniuntur

tamẽ quædã noĩa eiusdẽ declinatiõis quæ
nõ habẽt cõpatiua in usu q̃uis significatio
coꝝ non repugnet. ¶ Sunt aũt ea plerũq;
quæ uocales. Quare dicat pleraq; ipse sup
ponit. ¶ Et puto hanc esse rõnem ꝙ opor
tet. Illa nõ possũt habere ꝯparatiua & pu
to hãc &c. ¶ Si ergo hæc quæ ante us uo
calẽ. Ac si diceret. Quãdoq̃dẽ oportet cõ/
paratiuũ una syllaba uincere genitiuũ sui
positiui & ista cõparent̃ ꝯtingit incõueni/
ens. s. ꝙ pares habebit syllabas compara/
tiuus cũ genitiuo positiui q̃d ẽ huic regu
læ contrarium. unde sequitur aliud incõ/
uenens. s. ꝙ fieret intollerabilis hiatus in
latinis dictionibus: iõ dicit: qa cũ troia sit
græca uel barbara dictio. i. ponit̃ ĩter du
as uocales & nõ transit aliquando in uim
cõsonantis: imo ẽ trissyllabũ. Fere dicit ꝑ
pter tenuia in quo. i. ĩter duas uocales po
sita nõ transit in ꝯsonãtẽ. uocales dico ser
uantes suã uim. i. potestatẽ litteræ. Quare
hic dixit suppõit. hoc aũt iõ dixi qa. u. po
sita ante. i. post. q. uel. g. hoc non facit. s.
ut seruet uim suam. Sæpe dicit quia inue/
nitur post. g. & ante uocalem retinens ali
quando uim suã ut argui. Sed posita post
q. & ante uocalem nunquam retinet uim
suam. ¶ Quippe. Quippe. u. ante. i. non
facit hoc sæpe. s. ut seruet uim suam quip/
pe amittens uim suam ab oppo.
¶ Quod nisi fiat. Dixi ꝙ. i. quandoq; po
nitur inter. q. & uo. quando altera perdit
uim suam quod nisi fiat. scilicet ꝙ altera ꝑ
dat uim suam: contingit alterum ex istis
fieri ꝙ uel. i. in consonantem transibit &
sic habebunt pares syllabas nominatiuus
comparatiui & genitiuus positiui uel si nõ
mutetur in consonantem contingit fieri in
tolerabilem hiatum propter continuatio/
nem trium uocalium diuersis syllabis posi
tarum. ¶ Quod ne fiat. Sed ad euitanda
ista inconuenientia: non sunt usi auctores
eorum comparatiuis. Pleriq; dicit: quia
quidam usi sunt ut illi quorum exempla
ponuntur. ¶ Assumunt igitur. Quando
quidam non potuerunt uti huiusmodi cõ/
paratiuis cum ipsa res exigat ea compara
ri. Assumunt igitur inde aduerbium cum
positiuo. ¶ Vetustissimi tamen. Licet ple
riq; non sunt usi comparatiuis: eorum ta/
men uetustissimi de superlatiuis: ideo exẽ
plificat ut ostendat ista habere significatio
nem non repugnantẽ comparationi & ꝑ
pter commoditatem tractatus ne oporte/
ret eum repetere naturam istorum noium
in superlatiuo. ¶ Sunt autem. Postquam
ostendat noia secundæ declinationis: quæ
propter necessitatẽ non habẽt cõparatiua
ostendit iterum noia secundæ declinatiõis
quæ ꝓpter solũ usũ in cõparatiuis deficiũt

nisterior quasi a genitiuo sinistri uideat̃ eẽ factũ cũ
ĩ usu sinistri ubiq; reperiat̃. Inueniunt̃ q̃dã q̃ q̃uis
sint accidẽtia idest adiectiua & coꝝ significatio exi
gat ut faciãt cõpatiua: tamẽ non hẽnt̃ ĩ usu frequẽ/
ti. Sũt ãt ea plerũq; quæ uocales ante us hẽnt: ut pi
us arduus egregius: duobus: strenuus: pleꝝq; dixi
qa sũt anomala: q̃ nõ seruãt ĩ cõpatiuis regulã: q̃uis
plautus cõpatiuũ ꝓtulit strenuior ĩ epidico. nã stre
uiori deterior si prędicat suas pugnas de illius ore il
læ sordidę sũt. Et puto hãc eẽ rõnẽ ꝙ oportet cõpa/
tiuũ una syllaba uincere genitiuũ positiui: nisi sint
anomala ut teneri tenerior: docti doctior. Si ergo
hæc q̃ ante us uocalẽ habẽt. assumũt gtõ or necesse
ẽ ĩter duas uocales positã ĩ trãsire ĩ ui cõsonãtis: q̃d
ĩ latinis dictiõibus semꝑ fere patit̃: cũ ĩter duas uo
cales ĩuenit̃ ui suã seruãtes. Hoc ãt iõ dixi ꝙ u post
q uel g posita sępe ante. i. hoc nõ facit. qppe amittit
uim suã: ut neqior pĩguior: q̃d nisi fiat cõtingit: si in
cõsonãtẽ trãseat ĩ pares eẽ syllabas genitiuo positi/
ui cũ noĩatiuo cõparatiui: uel hiatũ ĩtollerabilẽ fie/
ri tribus uocalibꝰ ꝑ tres syllabas cõtinue positis nul
la cõsonãte media si dicamus piior arduior q̃d ne fi/
at nõ sũt usi coꝝ cõparatiuis pleriq; grammaticoꝝ.
Assumũt aũt magis aduerbiũ & usũ cõparatiui cõ/
plẽt: ut magis pius hic q̃ ille. Vetustissimi tamẽ ẽt
huiuscemõi st̃ usi: ut arduior arduius. Cato dixit ꝙ
iter lõgius arduiusq; erat a curia. Idẽ ad populũ de
triũpho asprimo atq; arduissimo aditu Pacuuius ĩ
medio. Mulier egregissima forma. Iuuenalis ĩ q̃rto
Egregius coenat meliusq; miserrimus hoꝝ ꝓ egre/
gius. M. Cato in orõne. Ne qs iteꝝ cõculsiat ĩpera
tor laudẽ capit exercitũ meliorẽ: & ĩdustriiorẽ facit
G. gracchus cõtra æmyliũ tuberonẽ. Vtꝝ inimico/
rũ meoꝝ factio: an magis solitudo patriæ te ĩpulit
ut ĩ me ĩdustrior sis q̃ ĩ te. Idem Cato de ptolemęo
minore de thermi q̃stiõe. Quãtoq; suã uitã supiorẽ
atq; ampliorẽ atq; antiqorẽ aĩum ĩducẽt eẽ quã ĩno
xiiorẽ. Idẽ Cato de macedonia liberãda. Idq; ꝑpe/
tuius atq; firmius repsit. Idem in thermum. Sed
a benefactis atq; ab optimis artibus fugit maxima
flagella perpetuissimo curriculo. Lucilius in. xvi.
ad fundium. Fundi delectat te uirtus: uillicus
paulo strenuior si euaseris. Sunt autem & alia in us

Sic iunge. Hæc cõparatiua q̃bus ueteres usi sunt nõ seruãt regulã supradictã. Sunt & alia terminãtia in us.
secundæ declinatiõis: q̃bus &c. Quoꝝ. Quoꝝ: facit diuisionẽ illoꝝ ita. Quoꝝ inæqualium alia habent. i.
breuẽ ante or: ut melior sicut alia cõparatiua recta quædã habent. i. loco consonantis ut maior: quidã habent
n. ut minor. Nota ꝙ exẽpla excedunt regulã. Cũ enim tractet de solis terminãtibus in ius: addit unum tertiæ
declinationis. s. iuuenis iunior. Cum enim hoc solũ anomalũ sit tertiæ declinationis: noluit tamẽ de illo solo ꝑ
se dare regulã: sed posuit inter alia anomala: & tunc ille genitiuus suprapositus. s. quoꝝ plus significabit q̃ in
æqualia ad quæ refert̃. Vel põt legi ita ꝙ
habeat locũ: quoꝝ ĩæqualiũ terminantiũ
in us: quædã habẽt. i. breuẽ ante or. sicut
alia anomala: quæ terminãt in is: ut iuue/
nis iunior. Et hoc occasione similitudinis
habent locũ ĩter exẽpla: sed hoc obest: q̃a
tũc ĩproprie dicitur alia: cũ nõ sit nisi unũ
solũ. Nota illa esse anomala: quæ sunt in
diuersa uoce ut bonus melior. Sciendum
tamen est ꝙ iunior ẽ syncopatum cum pri
us sit dictũ regulariter iuuenior & licet iu
nior minus habeat q̃ iuuenior in numero
syllabaꝝ tamen illud cõplet in numero tẽ
poꝝ: ꝙ iunior constat ex lõga & duabus
breuibus: & habet quattuor tẽpora: iuue/
nior aũt cõstat ex quattuor breuibus. Plus
quoq; in singulari numero neutri: totã ha
bet ꝯparationẽ: ut si dicas multũ plus plu/
rimum: sed in masculino: & fœminino de
ficit cõparatiuus per noĩatiuũ. in plurali ẽ
noĩatiuus cõis tam masculini q̃ fœminini.
Nota ꝙ plus cũ sit cõparatiuũ substantiuo
noĩe posse iũgi ut diceret̃ plus unum sicut
melius unũ: sed solus usus repugnat. Su
perlatiuus tamẽ ab hoc ipso. Quãuis plus
hoc cõparatiuũ nõ inueniat̃ in singl'ari nu
mero nisi neutri generis tamen & cætera.

terminantia ex q̃bus cõparatiua supradictã regulã
nõ seruãt: & dicunt̃ iæqualia. Quorum quædam
habẽt ĩ breuẽ uocalẽ ante or: sicut alia quędã eãdẽ ĩ
loco cõsonãtis. Quedã uero cõsonãtẽ: ut bõus me
lior: iuuenis iunior ꝓ iuuenior: magnus maior: ma
lus peior paruus minor. Plus quoq; uidet̃ cõpara/
tiuũ eẽ multi: sed singularis noĩatiuus nõ ĩuenit̃ ni
si neutri generis pluralis uero ĩuenit̃ ẽt cõis ut hi &
hæ plures & hęc plura. Antiqui tamẽ ẽt pluria dice
bant. Vnde Terẽtius ĩ phor. cõpluria. Suplatiuus
tamẽ ab hoc ipso oĩum geneꝝ ĩuenit̃ plurius plu/
rima plurimũ. Quæ uero tertiæ declinatiõis noĩa
faciũt cõparatiua: uel cõia sũt ĩ is desinẽtia: & faciũt
neutꝝ ĩ e uel ĩ er. sũt masculina faciẽtia ĩ is fœminĩ/
na: & ĩ e neutra uel er. es ns rs x duũ uel triũ geneꝝ
sũt cõia & assumũt or in datiuo correpta ĩ penulti/
ma: & faciũt cõparatiuũ: ut hic & hæc fortis & hoc
forte huic forti. hic & hęc fortior & hoc fortius: hic
acer & hęc acris & hoc acre huic acri: hic & hæc acri/
or & hoc acrius. hic & hęc & hoc paup & huic pau/
peri: hic & hęc paupior & hoc paupius: hic & hęc &
hoc locuplex huic locupleti: hic & hæc locupletior:
& hoc locupletius. Hic & hęc & hoc sapiẽs huic sa/
pienti. hic & hęc sapientior & hoc sapientius. hic &
hęc & hoc iners huic inerti. hic & hęc inertior & hoc
iertius. hic hæc & hoc audax huic audaci. hic & hæc
audatior & hoc audacius. Et sciendũ est q̃d oĩa ĩ or
desinẽtia cõparatiua cõmunis generis sũt: & mutã/
tia or in us faciunt neutra: excepto uno quod so/
lum cum sit a positiuo quãtum ad suam uocẽ fixo
seruauit eius genus hic senes huic seni: hic senior: q̃
uís hoc quoq; uetustissimi cõe accipiẽtes hic & hæc
senex proferebant. Pompeius ĩ epigrãmate qd̃. M.

Quæ uero secundæ declinationis no.
Ostenso quomõ cõparatiua formantur a
noĩbus secundæ declinationis mõ transit
ad alia cõparatiua: quia formant̃ a nõi/
bus tertiæ: sic iunge quæ secundæ sunt aut
in us aut in es desinunt & faciunt cõpara
tiua a genitiuo: quæ uero tertiæ faciunt cõ
paratiua uel sunt cõia in is: et faciunt neu
trum in e. uel faciũt masculinum in er. fœ
mininum in is. neutrum in e. uel sunt com
munia duum generum desinẽtia in er. uel
in es. uel in us. uel in rs. ul' in. x. cõmunia
dico sunt duum uel secundum alios trium
generum: alii enĩ dicunt hic & hæc & h°
pauper: quando inuenitur aliquando iun
ctum cum neutro ut paupere regno: simi
liter de cæteris. Alii dicũt esse duum quod
melius in generibus declarabitur: uel dica
mus de diuersis esse dictum duum cõmu
nia: ut hic & hæc pauper: trium generum
ut hic & hæc & hoc audax. Et sciendũ
est ꝙ omnia in or. Quædam generalis re/
gula de comparatiuis: quantum ad suam
uocem fixo. Dicit quia secundum hoc ꝙ
ætatem significat utriq; flexui potest con/
uenire: uox tamen ipsa non nisi in masculorum significatione ponitur. Ab aduerbiis uero deriuata in.
Ita formantur illa comparatiua quæ deriuantur a nominibus: ad aduerbiis uero & cætera.

¶ Prior & prio quærit̃ an sit: Sicut dixe/
rat a ꝓpe ꝓprior fieri ita dicit: quoniã ab
aduerbio pridẽ nascit̃ prior: & ipris quo
rundã errorẽ destruit q̃ dicebãt ꝙ prior &
primus cã sint ordinatiua numerũ signifi/
cẽt quæ nec augeri nec miui possũt. Qua
ꝓpter uolebãt ut nec prior comparatiuus
nec primus sũplatiuus diceret̃ hoc est. Di/
cũt qdã ꝙ cũ sint ordinis .i. cũ ordinẽ i re
bus ordinatis demonstrãt differentiã nu/
meri .i. unum acceptũ de differentibus nu
meris significãt: & qa hoc ꝑplexe dixerat
ꝑ sil'e exponit sic. Sicut eni alter unum de
duobus: alius unũ de multis: sic prior unũ
de duobus: primus uero unũ de multis si/
gnificat. Ecce secũdũ hoc non uidet̃ prior
cõparari ¶ Inuenit̃ tamẽ sæpe prior pro.
Quãuis prior & primus diuersũ significẽt
numerũ tamẽ iuenit̃ &c. Et cũ hac signifi
catione nullus ãbigit esse comparatiuum.
¶ Quidã aũt nõ absurde affir. Ostẽdit ẽt
ꝙ secũdũ priorẽ significationẽ prior ẽ com
paratiuus. Sic iunge qdã dicunt cũ prior
& primus significent differentẽ numerum
ꝙ prior n õ põt cẽ cõparatiuus nec primus
sũplatiuus. ¶ Quidã aũt. Nota prior pri
cipaliter significare ordinẽ secundũ hoc ꝙ
habet comparari quodãmõ & significare
numerũ secũdũ hoc ꝙ numerus ꝯsistit i re
bus ordiatis. ¶ Vnde ablatiuo iungit̃ &
primus. Probat ꝙ uere prior ẽ ꝯparatiuus
retinet eni naturã ꝯparatiuoꝝ ab effectu
Sed cũ hoc ad ꝓbationem adduceret illa
tiue tamẽ posuit. ¶ Et prius. Quod osten
dit ab effectu. Cũ cõponit̃ .i. cõparat̃ ad
multos more sũplatiuoꝝ: & nũq̃ ad unũ
sicut cõparatiuus. ¶ Et semꝑ genitiuũ se/
quitur. Alia ratio quare sit superlatiuus.
¶ Et ꝙ prior sicut omnes comparati. Ac
si dicat turnus mouit bellũ pridẽ: & æneas
similiter pridem: sed cũ uterq; pridem tur/
nus prior q̃ æneas. ¶ Primus autem sicut
omnes super. Primus aũt sicut omnes sui
generis .i. eiusdem qualitatis participes.
¶ Et de oĩbus est rõnabilius. Aliam ꝓba
tionẽ ponit quã ualidiorẽ supradictis itel
ligit argumẽtis: quãdo illud cõuenit solis
cõparatiuis. ¶ Munificentior & munificẽ
tissi. Dixerat qa cõparatiua deriuata a no
minibus secundæ declinationis: formant̃
a genitiuo positiui addita or: quod aliqs
falsum esse putaret: cum magnificentior
& munificentior possent uideri nata a ma
gnifico & munifico. Quam opinionẽ re/
mouet auctor ostẽdens: quia ista compa
ratiua antiquitus alios habuerunt positi/
uos: unde orta sunt: sed modo cum il
li positiui non sint in usu utimur illis qua/
si positiuis magnificus munificus qui con
ueniunt in litteratura & significatione.

Varro in libris q̃ sũt de lingua latina ꝓfert tua ami
ca est senex. Inuenitur etiam a nequã quod est inde
clinabile trium generum tam comparatiuum q̃ su/
perlatiuum: ut nequã nequior nequissimus. Ab ad
uerbiis uero deriuata in ra desinentibus mutant ra
in er: & accepta ior faciũt comparatiuum: ut extra
exterior: intra interior: ultra ulterior: citra citerior i
fra iferior: supra superior. Similiter in erior post &
ante faciunt comparatiuum posterior & anterior.
prope uero proprior facit: & detero deterior. A sæ/
pe aduerbio positiuum uel comparatiuum nomen
non legi. Superlatiuum posuit Cato nepos de acti
onibus apud populum: ne lex sua abrogetur. Faci
te uobis in mentem ueniat quirites ex aere alieno in
hac ciuitate: & in aliis omnibus propter diem atq;
fœnus sæpissimã discordiã fuisse. Prior & primus
quæritur an sit prior cõparatiuus & primus super/
latiuus. Et dicũt quidã ꝙ cũ ordinis sint differentiã
numeri significãt: sicut eni alter de duobus: & alius
de multis dicitur: sic prior de duobus & primus de
multis solet dici. Inuenitur tamẽ sępe prior pro me
lior positum: & tũc sine dubio habet uim cõparati/
ui: & primus ꝓ optimus: & tũc suplatiui significa/
tionẽ obtinet Vir. in. viii. Et primos iuuenũ tot mi
serit orco primos posuit ꝓ optimos. Quidã autẽ
nõ absurde affirmãt ꝙ in numeris quoq; põt prior
esse cõparatiuus unde ablatiuo iũgitur: & primus
superlatiuus: cũ ad multos cõparat̃: & semꝑ geniti
uum seqtur. Et ꝙ prior sicut oẽs cõparatiui: uel ad
sui generis: uel ad alieni aliquẽ cõparat̃ ẽt cũ nume
rũ significat: ut prior turnus q̃ Aeneas mouit bellũ
Primus aũt sicut oẽs suplatiui ad multos cõiungit̃
sui generis. ut Vir. i. ii. Prius se danaũ magna comi
tãte caterua androgeos offert nobis & qd̃ oibus est
rõabilius i or desinẽs cõe i us facit neutrũ ꝙ i nullis
aliis nisi i cõparatiuis iuenit̃. Et uř a pridem aduer
bio nasci: qd̃ accipit or abiecta dẽ: & facit cõparati/
uum prior: sed .i. corripit̃ qa i nullo cõparatiuo .i.
ante or potest produci. In superlatiuo uero serua/
uit productionem accepta mus primus: ex quo ali
ud aduerbium nascitur primo: uel primæ. Vnde
Terentius in andria compositũ dixit apprime in ui
ta cẽ utile: Magnificẽtior & magnificẽtissimus mu

nificentior munificentissimus cũ uideãt a positiuo magnificẽs & munificẽs deriuari. Vt eminẽs eminẽtior eminẽtissimus: hęc ĩ usu nõ sũt: sed ꝑ his magnificus & munificus: ex q̃bus cõparatiuũ uel superlatiuum: & ex similibus secũdum prędictam regulã deriuari ĩuenio apud uetustissimos. M. Cato cõtra Herinium de ptolemęo rege optimo & benificissimo: Terẽtius in phormiõe. Quidnam arbitrare? nescio an qui mirificissimus. Accius ĩ undecimo didascalicon: & magnificẽtissime excellẽtissimeq; honore. Cum igitur comparatiua ꝓprie ad positiuũ fieri soleãt. Inuenitur tamen sępe comparatiuus ꝓ positiuo per se positus. ut Virgilius in. v. ęne. Comites senioris acestę prosenis. Est quando pro positiuo comparatiuus positus minus eo significat: & nulli cõparatur: ut Vir. Tristior atq; oculus lachrymis suffusa nitentes. Tristior enim hic ex parte tristis significat. Idem in sexto iã senior sed cruda deo uiridisq; senectus est. quando ad contraria comparatur & minus positiuo significat: ut mare ponticũ dulcius q̃ cętera: hic. n. non ad dulcia: sed ad amara facta comparatione ostendit parum aliquid dulcedinis q̃ cętera habere ponticum mare. est quando superlatiuo comparatiuus comparatur: ut Achilles fortissimus troianorum hectore fortior fuit. Est quando comparatiuus ad comparatiuum comparatur: ut fortior Achilles Hectore forciori patroclo. Homerus ĩ odyssea εἰ κεῖνον γ' ἰθάκην δε ἰλθοίατο νοστήσαντα. πάντες καρήσαιατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι. ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖό τε ἐσθῆτός τε. Cicero philippica secunda. Quis interpretari potest impudentior ne qui in senatu an improbior qui in dolo bellum: an impurio qui patre audiente. An crude-

Ex quibus comparatiui uel super. Ex hoc apparet ꝙ magnificus & munificus non sunt positiui eorum comparatiuorum: quia habent per se propria comparatiua ex se regulariter facta. s. magnificior & munificior. Et ex similibus secundum predictam. Sicut beneficus beneficior. Cum igitur comparatiua ꝓprie. Ostẽsa comparatiuorum recta significatione. ostendit eorum abusiones & in proprias significationes: & infert ab exemplis. Quandoquidem quædam ut fortior & similia significant intellectum positiui: igitur cõparatiua so. fi. i. referri: & hoc proprie ad positiuum: & cum. i. q̃uis ita sint tamen inuenitur compatiuus pro positiuo positus per se. i. sine cõparatione siue absolute ut dicam siue ui cõparationis. Est quã do pro positiuo compara. Id est in officio positiui. i. absolute sicut positiuus mĩus eo significat ut tristior. Tristis enim parũ & multum tristem: tristior uero aliquãdo tãtum parum tristem significat. Est quando ad contraria compa. Comparatur. i. comparatio fit ad contraria. i. ad rem designandam uoce contraria illi uoci ꝑ quã fit comparatio ut mare ponticum est dulcius q̃ cætera maria. Cætera enim maria designantur hac uoce quæ est amarũ: dulcius uero significat ponticum quæ uoces inter se sunt contrariæ: & est sensus: ut magistro anselmo placet ponticum mare dulcius est q̃ cætera. i. ponticum mare aliq̃d habet dulcedinis: sed cætera nihil & est q̃ electiuum non comparatiuum. Quod siquis dicat: quia non est comparatio nisi sit ibi eiusdem qualitatis participatio non impedit. Regula enim illa de uerbis comparatiuis data est. Quibus autem sẽsus iste nõ placet sic exponitur: est quando comparatur ad contraria. i. ad illa quæ habent cõtrarium comparatiuum & significat mĩus positiuo ente in rebus quibus illud comparatur ut mare ponticum dulcius est q̃ cætera maria quæ sunt amara. Hæc comparatio fit in sola uoce. dulcius significat mĩus positiuo contrarii. idem enim ualet ꝙ minus amarum & bene tamen ibi ponit̃ dulcius: quia cum unum contrarium est diminutiuum alterum contrarium ibi adesse uidetur. Nota ꝙ surdior est scopulis non fit ad contraria. Non enim scopuli habẽt auditum: sed translatiue hæc & similia fieri dicuntur. Est quãdo comparatius cõparatur ad comparatiuum. s. ad se in diuersis ꝑsonis: ut fortior fuit achilles hectore for. pa. uel ad se in eadem persona: sed diuerso respectu ut hercules adultus fortior fuit se puero fortiore anguibus quos oppressit: uel ad alium in diuersis personis: ut cicero philippicorum: quinto quis potest interpretari impu. ne & cætera. Ac si dicat tu es impudentior aliis & ille improbior aliis. Modo nõ est facile discerni an tu sis impudentior alio improbiore aliis scilicet an præualeas in impudentia: an ille in improbitate: uel potest de eadem persona dici: hoc modo tu es impudentior aliis: & improbior aliis: & nescio discernere an sis impudentior te ipso improbiore aliis quod si sic exponat̃: tũc cõparatiuus ad aliũ cõparatiuũ iungit̃ ĩ eadẽ ꝑsona. Vel aliter ut sit exẽplũ de eodẽ cõpatiuo ita q̃s põt interpretari an sis ĩpudẽtior aliis ĩpudẽtioribus: an sis ĩprobior aliis ĩprobioribus.

lior q̃ ĩ illã miseriã tã spurce q̃ impie dixeris. Et sciẽ
dũ q̃ apud latinos diminutionẽ quoq; accipiũt quę
dã cõparatiuorum: ut supra diximus quod apud græ
cos nõ inuenit: ut grãdiusculus minusculus: maius
culus melliusculus. Oĩa tamẽ hęc a cõparatiui neu/
tro adiectiõe culus inuenio fieri: ut grãdius grãdius
culus. melius meliusculus. Sic & cętera q̃ sũt simi/
lia: tam & quã aduerbia cũ cõparatiuo uel superla/
tiuo adiiciunt̃ cũ duo uel plures cõparatiui uel sup
latiui diuersę significatiõis positi iter se ęquãt̃: uel
idẽ geminãt̃: ut tã iustior q̃ fœlicior ęneas Hecto/
re. Cicero ꝓ deiotaro. Istã inquã dextrã nõ tã ĩ bel/
lis neq; ĩ pręliis q̃ ĩ ꝓmissis & fide firmiorẽ: bis eni
firmiorẽ ĩtelligẽdũ ẽ. Minus aũt aduerbiũ ẽ quãdo
cũ positiuo iunctũ cõtrariæ significationis cõpara/
tiuũ demõstrat: ut minus stultus ꝓ prudẽtior. Te/
rẽtius ĩ eunucho. Nemo fuit minus stultus ꝓ pru/
dẽtior. Est tamẽ quãdo pro nõ aduerbio ponit̃: ut
minus bonus ꝓ malus. Magis quoq; aduerbiũ nõ
solũ positiuo sed ẽt cõparatiuo iungit̃ quãdo ipse
cõparatiuus uel ad se uel ad aliũ cõparat̃: ut achil/
les ęnea fortior magis q̃ iustior. Et Aiax Vlyxe for
tior magis q̃ Diomede: & cõparatiuus qdẽ gradus
ablatiuo casui adiũgit̃ utriusq; numeri. Interdũ ta
mẽ ẽt noĩatiuo qñdo q̃ aduerbiũ seqt̃. Suplatiuus
uero genitiuo plurali uel singulari iungit̃: qñdo ip/
sũ nomẽ singulare multitudinem significat: ut for/
tissimus gentis.

¶ Quid sit superlatiuum.

ſ Vperlatiuũ ẽ qd̃ ad plures sui generis cõ
paratũ supponit̃ oĩbus uel p se ꝓlatũ itel
lectũ hẽt cũ ualde aduerbio positiui ut for
tissimus gręcorum fuit achilles idest super omnes
gręcos fortis. Sin autem dicam fortissimus hercu/
les fuit: non adiiciens quorum intelligo ualde for/
tis. Tale est apud Ciceronem pro Marco marcel/
lo. simillimum deo iudico pro ualde similem deo.

¶ Et sciendum. Quod superius posuit ad probationem hic ponit ad regulam. ¶ Omnia tamen. Licet gran/
diusculus. la. lum. & similia sint omnium generum tamen deriuantur a neutro tantum. ¶ Tam & quã. Alia
proprietas est comparatiuorum: æneas tam iustior q̃ fe. tu. he. hic comparatiua diuersæ significationis æquantur
per aduerbia tam & q̃ apposita. Si enim diceres æneas iustior & fœlicior fuit hectore posset uideri magis in iu
sticia q̃ in fœlicitate eum superasse. ¶ Istam inquam. Hoc exemplum geminato comparatiuo lege affirmatiue
ut melius uideatur: cum dico hanc dexteram tam firmiorem in bellis q̃ in promissis. Ecce æqualitas in codẽ cõ
paratiuo: licet negatiuam particulam non
imposuit: non iccirco tamen minus ualet
exẽplum quia tam & q̃ suã æqualitatem ĩ
illo geminato comparatiuo recte ponit:
sed æqualitas illa per non remouet̃. ¶ Mi
nus autem. Aduerbium iunctum cum po
sitiuo demonstrat comparati. contra sig.
ut minus stultus pro prudentior. ¶ Est ta
men. Licet minus augeat ibi esse & con/
stituat tamen inuenitur quando minuit eẽ
& destruit. ¶ Magis quoq;. Aduerbium
non solum adiungitur positiuo: sed com/
paratiuo etiam tunc. s. quãdo ipse compa
ratiuus ad se ipsum comparatur: ut cũ di/
co. Aiax fortior ẽ ulixe & fortior diome/
de: sed cũ sit fortior utroq; magis fortior ẽ
ulixe q̃ diomede: uel tunc magis aduerbiũ
iungitur cõparatiuo: quando ipse cõpara
tiuus non ad se sed ad alium comparatur
comparatiuum: ut achilles magis fortior
est ænea q̃ iustior diomede. Ac si dicat.
Fortior est ænea & iustior diomede. Sed
cũ illo sit fortior & altero sit iustior magis
fortior est ænea q̃ iustior diomede.

ſ Vperlatiuum ẽ. De superlatiuo
tractat sicut & de aliis spẽbus
ostendendo significationẽ eius
& originem & formam. Signi
ficationẽ in diffinitione: quæ ex rectis &
non rectis superlatiuis cõueniat dat eam
secundum diuersos usus significationis se/
cundum hoc. s. q̃ comparatiue profertur:
& sine comparatione hoc modo. Superla
tiuum est quod comparatum ad plures sui
generis. i. suæ gentis uel quod melius ẽ sui
generis. i. suæ proprietatis & qualitatis su
perponit̃ omnibus. i. multo antecedit oẽs
ut achilles fortissimus est omni: hic com/
parat̃ siue ad hoĩes siue leões: tãtũ habeãt
eãdẽ qualitatem. i. fortitudinẽ: per hoc qd̃
dicit comparatur separat a non compara
tis. Cum autem subiungitur superponitur
omnibus a cõparatiuis facit differre: quæ
non semper omnibus comparantur: uel si
quando comparantur omnibus: nõ tamẽ
superponuntur omnibus illis. s. nõ deter/
minate multum antecedunt illos: & hoc ẽ
illa pars diffinitionis: que solis rectis com
paratiuis conuenit. Sequitur uel illud ẽ cõ
paratiuum superlatiuum quod prolatum
per se. i. sine genitiuo plurali & sine ui cõ
parationis intellectum habet po. i. signifi
cat rem designatam a positiuo uel princi/
paliter uel secundario cum re designata a

ualde aduerbio. In hac parte ĩpropria ſuperlatiua cõtinentur. Omne enim rectum ſuperlatiuum comparatiue ponit. Nota quẽadmodũ ĩ comparatiuo nullũ nomẽ ex ſe dici ſuperlatiuum ſed ex rebus accidentalibus quas primo loco ſignificant. ¶ Et ſciendum. Oſtenſa diffinitione ſuperlatiui tranſit ad eius originem. q. d. Sic diffinitur ſuperlatiuum & de eius origine hic ſciendum eſt ꝙ ex eiſdem for. ſiue mauis dicere terminationibus ſupra par. orationis. i. nois & uerbi & participii & aduer. fiunt etiam ſuplatiua: formas uocat ꝙ noia a quibus deſcendunt cõparatiua deſinunt in us uel in er. uel in es. &c.

Et ſciendũ ẽ ꝙ ex eiſdẽ formis: ſiue terminatiõibus ſupradictaꝝ ĩ cõparatiuis partiũ oratiõis fiũt ẽt ſuperlatiua. Sũt igitur formæ ſuperlatiuorum octo. Duę quidẽ in quas pleraq; deſinunt ſuperlatiua rimus & ſimus. Sex uero ĩ q̃s pauca deſinunt limus: ximus: timus: remus: ſimus: nimus: Et omnia ſuperlatiua mobilia ſũt ꝑ tria genera: ideſt mutatiõe us ĩ a faciũt fœminina ĩ um neutꝝ. In er igitur deſinẽtia noĩa poſitiua cũ ſint adiectiua: ſiue ſecũdæ ſiue tertię declinatõis accepta rimus faciũt ſuplatiuũ ut pulcher pulcherrimus: miſer miſerrimus: paup pauperrimus: acer acerrimus. Excipiunt̃ dextimus & ſiniſtimus pro deſterrimus & ſiniſterrimus. Saluſt. ĩ Iugur. Sylla cũ eq̃tatu apud dextimos: ĩ ſiniſtra ꝑte Mãlius curabat cũ fũditoribus. In us uero terminãtia ſecũdę declinatiõis aſſumũt genitiuo. s. & ſimus & faciunt ſuplatiuũ: ut clarus clari clariſſimus: doctus docti doctiſſimus: ꝑditus ꝑditi ꝑditiſſimus. Exceptis anomalis: ideſt inæqualibus. quæ ſunt bonus optimus malus peſſimus: magnus maximus: paruus minimus: multus plurimus. Hæc aũt inęqualia ſũt. Excipit̃ ẽt maturrimus. cuius q̃uis poſitiuus ſit maturus: tamẽ q̃ſi a noĩatiuo mat̃ q nũc ĩ uſu nõ ẽ naſcit̃ ĩ er deſinẽtiũ regulã ſeruauit ideſt ĩ rimus terminat̃. Inuenit̃ ẽt maturiſſimus ſecũdũ analogiã ĩ us terminãtiũ. Cicero ad Herẽniũ ĩ q̃nto. Quibus uirtutibus oẽm tueri uitã poſſint eas ĩ ętate maturiſſima uelint cõparare. Nuprimus ẽt ꝓferebãt antiq̃ſſimi. Vnde aduerbiũ poſuit Cicero ĩ tertio ad Herẽniũ: & quoniã nuperrime dictũ ẽ facile memorię mãdat̃. Qui ſuplatiuus magis ab aduerbio ĩ er deſinẽte uidet̃ naſci. Nomẽ enĩ poſitiuũ ĩ us deſinit: ut capro uidet̃ nupus: cuius accuſatiuũ ꝓtulit Plau. ĩ capitiuis. Recẽs captum hoĩem nupeꝝ & nouicium. & bene: ut enim ſupius ſic nuper nuperus debet eẽ. Liuius ĩ odyſſea: Inferus an ſupus tibi fert deus funera Vlyxes tertię uero decli-

Sunt igitur. Formas ſuperlatiuoꝝ ingreditur oſtendere. Sic iunge. Quãdoquidẽ iã præfinitum eſt de origine ergo reſtat ut de formis dicamus quod ſint. viii. duæ prĩcipales. ſ. rimus & ſimus: in quas duas plerũq; i. maior pars ſuperlatiuoꝝ terminatur. ¶ Et omnia. Ne quis putaret ꝙ tractandum eſſet de maſculinis per ſe: & per ſe de fœmininis & per ſe de neutris: ideo dicit: quia oĩa ſuperlatiua mobilia ſũt: ut ꝑ hoc cõmunis oĩum regula intelligeretur. In er igitur. Quando quidẽ ab oĩbus eiſdem terminationibus ſumunt̃ cõparatiua ergo ab er. Et hoc eſt in er deſin. po. i. primitiua: et quia plura deſinunt in er quæ nõ faciunt ſuperlatiua: nõ enim ſunt adiectiua: ideo addit cũ ſint adiectiua et ſi large uis accipere adiectiua quaſi accidentalia ſupplendum eſt quæ ueniũt ad comparationẽ ſiue ſecũdæ &c. Pulcher exemplum eſt de nomine non creſcente in genitiuo. Miſer de creſcẽte ĩ genitiuo. In tertia declinatione. Pauper eſt exẽplum de creſcente. acer de non creſcẽte. Nota ꝙ in ſuperlatiuo cõiungit nomina ſecundæ uel tertiæ declinationis quæ ſuperant in ꝯparatiuo et hoc iõ quia eodem mõ formãtur ſuperlatiua in rimus ab utriuſq; decli. noĩbus. ¶ Silla cum equitatu apud dex. Iſtud exemplum habet̃ ĩ libro iugurtino et eſt ibi dex. pro dexterrimos. ¶ In us. Regula de forma in ſimus. q. d. Nomina in er. faciunt in rimus. in us. uero &c. ſecundæ declinationis: dicit propter uetus quia cum deſinit in us non eſt ſecundum declinationis nec facit ſuplatiuum ſecũdum regulam eoꝝ. ¶ Excipitur. Etiam maturrimus ſecũdum hoc quod uidebatur eẽ a maturus quia ſecundũ hoc quod eſt a matur nõ excipitur quod ipſemet approbat. ¶ Inuenit̃ tamen. Licet iueniatur maturrimus: ſuperlatiuus tamen inuenitur etiam maturriſſimus unde patet maturrimus nõ eſſe a maturo cũ maturus ꝑ ſe ſuum habeat ſuplatiuum. ¶ Nuperrimus. Excipitur: ſecundum hoc quod uidebatur eſſe a nuperus quod magis cõprobat eſſe a nuꝑ. ¶ Vnde. Probat per aduerbium dici nomẽ. ¶ Nomẽ eni. Bene dixi nuprimus naſci a nuper aduerbio: quia a nomine nuperus non poteſt naſci: cũ deſinat in nus et ſit ſecundæ declinatõis nuperriſſimus nõ nuperrimus faceret. ¶ Tertio uero. Sic faciunt ſuperlatiuum nomina ſecundæ declinationis tertiæ uero &c. ¶ Excipiuntur hæc. Quãuis hoc totũ

ſit exceptio tamen: hæc regula de forma ĩ
limus intelligatur: quia formationem ſup
ponit ibi. Quorꝝ &c. Nota ꝙ quidam di/
cunt ꝙ utilis facit utilimus ſuperlatiuũ ad
ſimilitudinẽ iſtorum: ſed nihil eſt: ĩmo uti
liſſimus ſicut dicturus eſt in ſequenti. Ex/
cipiuntur etiam in bris deſinen. non ſecũ/
dum hoc ꝙ faciunt in er. ſed ſecundũ hoc
ꝙ faciunt in is. Ris enim merito excipiunẗ
quia aliomodo faciunt ſuplatiua. ¶ Oui
dius tamen. Licet faciant in is ouidius ta/
men protulit in er. ¶ Ergo. Quandoqui/
dam faciũt in is. & ĩ er. Ergo magis &c.
ueterrimus excipitur ſecundum hoc ꝙ ue
nit a uetus: quod tamẽ poſtea corriget &
dicet eſſe a ueter ¶ Quod capro. Quaſi
diceret non ſolum ſuperlatiuum probat ꝙ
ueter dicatur ſed auctoritas ¶ Cuius etiã
Oſtendit ꝙ uere comparatur adducit. cõ
paratiuum & ille cõparatiuus in raro uſu
reperitur. ¶ In ximus. Quartam formam
exponit. Quod tamen. i. proximus licet
ſuperlatiuus ſit. tamen quãdo pro cogna/
to accipitur habet ſignificatiõem poſitiui.
ueꝗ. tamen abuſiue ponitur: ꝓximior nõ
cognato ſignificando: ſed locale. ¶ Nec
mirum. Si proximus hoc ſuperlatiuum in
alia ſignificatione apud nos recipit com/
parationem cum apud græcos etiam inue
niũtur huiuſmodi ſuperlatiua quæ in alia
ſignificatiõe apud eos comparationem re
cipiunt ut ariſto. &c In timus. Exponit
quintam formam. Afframus tamen huius
exemplum non ponit. In remus. ſextã for
mam exponit. Ex quo. ſ. ꝙ. c. habent ãte
mus. appar et neq; a ſupero &c. ¶ Sicut.
Neq; hoc per ſimile inducit. Sicut neq; ab
ĩfero infimus uenit: ſic neq; a ſupero ſupre
mus: quia faceret inferiſſimus: cum dicat
ꝙ ſolũ &c. Exequitur ſeptimã formã. ſ. ĩ
ſimus. Nã ſi. uere ab aduerbiis, nã ſi &c.

nationis nomina quę habent ſuperlatiuum abſq; ĩ
er deſinẽtibus de qbus ſupra dictũ ẽ. Cætera geniti
uo aſſumũt ſimus: ut locuplex locupletis locuple/
tiſſimus: utilis utilis utiliſſimus: ſapiẽs ſapiẽtis ſapiẽ
tiſſimus: iners inertis inertiſſimus: cõcors cõcordis
cõcordiſſimus: audax audacis audaciſſimus. Exci/
piunẗ hęc facillimus: difficillimus: gracillimus: hu
millius: ſimillius: diſſimillimus: agillimus. Quo/
rum cum in his deſinant poſitiui abiecta is & addi
ta limus faciunt ſuperlatiuum. Excipiuntur etiam
in bris deſinentia: ris enim in er mutãt & accepta ri/
mus faciunt ſuperlatiuũ: ſalubris ſaluberrimus. ce
lebris celeberrimus: Cice. i. ii. ad herẽniũ: Locus q̃/
ritur celebris an deſertus. Oui. tamen ſaluber dixit
& celeber in quarto faſtorum phœbe ſaluberades:
& circus erit pompa celeber numeroq; deoꝝ. Ergo
magis ſecundum analogiam in er terminantium fa
ciunt ſuperlatiuum etiam ueterrimus notãdum ꝙ
cum in us eius poſitiuus deſinat: tamẽ formã in er
terminantium ſeruat in ſuperlatiuo ueterrimus: q̃/
ſi a ueter poſitiuo: quod capri quoq; approbat au/
ctoritas & uſus antiqſſimoꝝ. Ennius cum ueter oc
cubuit Priamus ſub marte pelaſgo: cuius ẽt cõpara
tiuum ueterior protulit Plaut. in bachidibus: Se/
nem tibi dedo illum ueteriorem lapide ut lepidum
reddas. In ximus duo deſinunt: unum anomalũ a
poſitiuo ĩ us deſinẽte ſecũdæ declinationis magnus
maior maxius. Alter ab aduerbio: ut ꝓpe proprior
proximimus: quod tamen quãdo ꝓ cognato accipi
tur poſitiui ſignificationen hẽt. Ideoq; a legiſlatori
bus ẽt cõpatiue ꝓferẗ: apud quos ſæpe iueniẗ pro/
ximiores. i. ꝓpiores cognati: ut Vulpianus ĩ libro.
xxv. Vt ad edictũ ſiqs ꝓximior cognatus naſcereẗ
Vegecius renatus rei militaris ĩ lí. primo: Sed late/
ra eoꝝ ſubducãẗ ab hoſtibus ne poſſint accipe uul
nus: & proximior dextra ſit quæ plagam poſſit ĩfer
re. Nec mirum cũ apud græcos quoq; inueniuntur
huiuſcemodi: ut Ariſtoteles ἀπὸ τοῦ ἔσχατος ἐσχα
τώτατος dicit cum ἔσχατος. i. extremus ſit ſuper/
latiuus: Intimus deſinit unũ anomalum optimus:
& ab aduerbiis ſiue præpoſitiõibus deriuata hęc in
tra interior ĩtimus: ultra ulterior ultimus: citra cite
rior citimus. Cice. de repub. i. vi. Ex q̃bus ea mini/

ma q̃ ultia a cęlo: citima a terris luce lucebat aliena: affranius tamẽ ẽt positiuũ eius citer ꝓtulit ĩ patella teste Arũtio: & pręterea dextimus & sinistimus. Extimus quoq; ꝓ extremus dicebãt antiq: Varro περὶ αἰρέσεων. Porro ide ab uno quoq; cõpito ternę uię oriunť. Ex qbus singulę exitũ ad cęlos habẽt ꝓpri um: a prĩo cõpito dextimã uiã munit Epicurus. Celius ĩ prĩo histo. Dextimos ĩ dextris scuta iubet hre Salu. ĩ Iugur. ut supradixius. Sylla cũ eqtatu apd dextimos ĩ sinistra pte Mãlius curabat cũ fũditori bus. Plĩ. ĩ. vi. naturalis historiæ Dyrrachiũ canusiũ Apulię extimã. In remus q̃ sola forma e hũit longã penultimã: cũ oĩs forma suplatiui. i. correptã habe at ante mus: ut pulcherrimus doctissimus: sapiẽtis simus: maximus ultimus. Ab aduerbiis siue prępo sitiõibus ueniẽtia desinũt hęc extra rior mus: supra rior mus. post rior mus. Ex quo appet neq; a supo neq; a postero fieri ꝯpatiuos siue suplatiuos sicut ne q; ab ĩfero ĩfimus: qđ solũ ĩ fimus desinit: sed ab ad uerbio ĩfra rior mus. Nã si eẽnt a noĩbꝰ supo poste ro ĩfero seruassẽt regulã ĩ us terminãtiũ secũdę de clinatiõis q ĩ simus ꝓferũt suplatiuũ & facerẽt supis simus & ĩferissimus & cętera. In rimus unũ anoma lũ definit ut puus mĩor mus. In rimus unũ a uerbo ĩuenit deteto rior rimus. Et unum anomalum plu rimus infimus etiam unum anomalum inuenitur pessimus. Nã nouissimus uŕ secũdũ analogiã a no uo factũ. Ab hoc aũt qđ ẽ ante anterior suplatiuũ ĩ usũ nõ ĩuenı. a pene ãt aduerbio suplatiuũ in simus ꝓtulit. Plau. ĩ Mustel. Ita ne mea cõsilia puertit pe nissime. Itẽ ab eo qđ ẽ pẽitus aduerbio suplatiuo u sus ẽ. Idẽ ĩ Per. Furtiuã aduectã ex arabia penitissi ma. Sciẽdũ tamẽ ꝙ ẽt nomẽ ĩuenit hic penitus hu ius pẽiti: exquo magis suplatiuus gradus nascitur Pla. ĩ asi. Etiã ne: age q̃so hercle usq; ex pẽitis fauci bus. Illud quoq; notãdũ qđ oĩa & cõpatia & supla tiua duaꝝ excedũt nũeꝝ syllabaꝝ: Exceptis his pri or & primus & anomalis his mĩor & maior & peior & plus. Nec miꝝ cũ positia quoq; ex qbus cõpatia & suplatiua nascũtur bissyllaba sint: uel eo plus p genitiuos & uel unam uel duas assumẽtia syllabas faciũt supradictos gradus ut ditis or us: niger or ni gerrimus: utilis utilior utilissimus: similis similior

In rimus De omnibus formis iam exe cutus est sed has duas pricipales formas. i ĩ simus et rimus: ideo repetit. qa supius tã tum tractauerat de superlatiuis sumptis a nominibus regulariter modo de irregula ribus. i. uerbalibus et aduerbialibus in ri mus et simus terminantibus uult adiunge re. Nã nouissimus. Ideo dixi unũ ano malum ut pessimus: quia nouissimus non est anomalũ sed uidetur factum esse a no uo secundum a nologiam. Putabãt enim nouissimus cũ idem plerũq; sit ꝙ ultimus ab aduerbio ultra secũdum significationẽ sumi. tamen nouior non est in usũ. Per penissime. aduerbium probat ꝙ pẽissimus dicitur. Sciẽdum tamen. Correctio est & ostendit ꝙ penitissimus nõ uenit a peni tus aduerbio. Illđ quoq;. Postq formas superlatiuorum ostendit supponit quasdã proprietates de omnibus superlatiuis: quæ sunt etiam communes comparatiuis. con structõ. hoc quod dixi de superlatiuis sciẽ dum erat. Illud quoq;. Nec mirum si ex cedunt numerum duarum syllabarum cũ etiam positiua coꝝ sint bissyllaba uel tris syllaba. Si đ post obiicias nõ nocet qa hæc regula data est de cõparatis uel suplatiuis quæ ueniũt a nominibus. Superlatiuus uero. Alia regula est data inter compara tiuum et superlatiuum ut. i. sicut tunc quã do in simus finitur & cætera.

¶ Si poſitiui. Tunc deſinens ſuperlatiuus i ſimus ſuperat ſi poſitiui nominatiuus et genitiuus pa. habet ſyllabas. Si enĩ impares fuerint ſyllabæ non ſuperat ut tener ri. tenerior tenerrimus. ¶ Eſt quando uincitur ſyllaba hæc regula eſt largior omnibus ſuperioribus quia aduerbia poſitiua comprehendit.

DIminutiuũ. Poſt executionem quarũdã ſpecierum deriuatiuorum tranſit ad aliam ſpeciem. ſ. ad diminuti. oſtẽdens propriam eius ſignificationem. et diuerſos uſus et originẽ & formas ſicut in aliis. Significationẽ oſtendit per diffinitionem. Diminutiuũ eſt illud quod demonſtrat diminutionẽ ſui primitiui .i. ſignificationem ſui primiti. nõ integre ſed cum diminutione. ut cum rex indifferẽter et magnum et paruum regẽ ſignificat. Regulus tantum paruũ ſignificat et ſic cũ diminutione ſignificat id quod rex. Et qa maiuſculus et alia huiuſmodi ſignificant diminutionem ſui primitiui inquantũ ſunt comparatiua: ideo addit abſolute .i. ſine comparatiua relatiõe. Per abſolute enim uult comparationem tantũ remouere. Nõ omnem. ſ. relationem quia ſeruulus ſemp refertur ad dominum et tamen non ideo minus eſt rectum diminutiuum quæ modo accipiat abſolute determinat uel aliter diminutiuum eſt quod ſignificat dimi. ſui primitiui .i. deſignat ſignificationẽ ſui primitiui cõtractam & diminutã ut regulus ſumitur a rege. Rex autem amplã dignitatem regulus autem eandem dignitatẽ contractam et diminutam ſignificatiõem. ſ. paruiſſimi dignitatem regni. Et nota ipſũ diminutiuum et ſuum primitiuum ſemp ſignificare diuerſa ut homo homuncio. Nõ enim a quo illud diminutiuum eſt nomen eſt hominis magnã uel breuem ſtaturã habentis. homuncio uero hominem breuiſſimæ ſtaturæ eſt et contractæ notat. Nec ab homie ſpeciei noie quæ in omnibus eſt eadem aliquid diminutiuum ſecundũ quoſdam facies. Aliis uero uidetur ꝙ ab homo quod eſt ſpeciale nomen ſumatur diminutiue homũcio quod ſignificat eãdem rem ſpecialem quã homo reſtrictam tamẽ. Significat enim homuncio animal rationale mor rẽ illã ĩ hominibus paruæ ſtaturæ tantũ data diffinitõe ſubdit excẽplũ ut rex regulus. Nota ꝙ excludit cõparatiua diminutiua quia ſub alia ſpecie cõtinẽtur quia ita debet accipere diminutiuum qđ ſit coæquæuũ mẽbrum cõparatiuo in diminutõe et ſit ei omnino oppoſitum. ¶ Ideo autẽ. Determinat illud quod dixerat abſolute. dixi abſolute et hoc ideo quia comparatiua quædã ut grãdiuſculus et ſimilia nõ ſolum augẽt uim primitiui et ſignificãt augmẽta rem primitiui ſed etiam minuunt ſed non abſolute .i. ſine comparatione diuerſa primitiua hic accipe. Nã maiuſculus & poſitiuũ hẽt primitiuũ a quo deſcendit formaliter huius ſignificatiõem ergo .i. poſitiui magnus augmentat illius. ſ. ɔparatiui maius minuit. ¶ Ad aliquid enĩ. Vere nõ ſunt abſoluta: quia ſunt ad aliquid .i. relatiua per cõparationẽ & hoc extra & uere ſunt ad aliquid: qa oĩa cõparatiua ſunt ad aliquid. Hanc probationẽ habemus ubi dicit. Ad aliquid fit cõparatio: ad aliquid enĩ fieri uocat hic ad aliquas uoces cõparari. Niſi enim tam ſtricte ad aliquid acciperet quod nõ ſignificaret niſi relationem cõparationis ſeruulus & paterculus ꝓbari poſſent codẽ mõ non abſoluta eſſe. Vnde cõcludere debuit ergo diminutiua nõ poſſunt eſſe abſoluta. ¶ Cum a cõparatiuis. Et uere non ſunt abſoluta: quia deriuant a comparatiuis: locus a cauſa materiali: & quia nõ ſufficeret a comparatiuis deriuari ad

ſimilimus: infra inferior infimus: Superlatiuus uero eſt quando comparatiuum ſuperat una ſyllaba: ut quando in ſimus deſinit iuſtior iuſtiſſimus. Et quando in rimus finitur ſuperlatiuus ſi poſitiui nominatiuus & genitiuus pares habeãt ſyllabas: ut teter tetri tetrior teterrimus: acer acris acrior acerrimus. Eſt q̃do par ẽ: ut in limus terminãs: ut agili agilior agillimus: facili facilior facillimus. Eſt quãdo una uincit̃ ſyllaba: ut quãdo uel ĩſimus uel ĩtimus: uel ĩ remus deſinit ĩferior ĩfimus ulteriõ ultimus: exterior extimus uel extremus. Varro ĩ ortographia. Ergo inter ſolis ſtationẽ & ſydera ſeptẽ. Exporrecta iacet tellus huic extima fluctu Occeani interior neptuno cingitur ora. Plautus in truculento: Bona ꝑdidi mala repperi: factus ſum quaſi extimus a uobis.

¶ De Dimminutiuo.

DImminutiuum eſt quod dimminutionem ſui primitiui abſoluere demonſtrat. ut rex regulus: ideſt paruus rex. Ideo autem poſitum eſt abſolute: quia cõparatiua quoq; nõ ſolum augent: ſed etiam eſt quãdo minuunt uim primitiuoꝝ: ſed nõ abſolute: ut maiuſculus ꝑuo maior q̃ ille q magnus ẽ. Ad aliqd enĩ omni modo fit cõparatio: ut breuior dicitur ad breuẽ: & anguſtior ad anguſtũ dicit̃. Vnde q̃uis ĩ his quoq; cõparatiuis inueniãtur quædã dimminutiua apud latinos: ut ſupra docuimus. Non poſſunt tamen eſſe abſoluta: cum a comparatiuis ſint deriuata: & ipſa quoq; cõpara-

hoc ꝓbandū ꝙ nō sint absoluta sed cōparatiue ꝓlata addidit: ita deriuanť a cōparatiuis quod retinent signi/
ficationem cōparatiuoꝵ & hoc est & ipsa quoq; &c. ⸿ Necesse est eni. Recte posui ad exēplū maiusculus &
minusculus quia necesse est ea ad aliquid cōparari. ⸿ Alia aūt. D. i. omnia illa quæ a nō cōparatiuis deriuanť
ex se. i. secundū se: uel ex se. i. secundū naturam suæ originis habent diminutiuū: ut seruulus deriuať a seruo: &
habet diminutionē secundū suum primitiuum. i. retinendo naturā sui: qa & significationem eandem & can/
dē relationem quā seruus retinet: sed ungula nō habet diminutionē secūdū naturam sui primitiui quia aliud si/
gnificat. Solent autē. Ostēdit diuersos
usus. s. abusiones cū ꝓpria significatione
cōst°. Diminutiua hoc mō diffiniunť: so/
lent autē ꝓferri uel cā necessitatis sig. qa
res talis est ut ex necessitate exigat per di/
minutiuum significari ut filii micipsæ re/
guli. i. parui reges appellantur: uel ꝓpter
curtatū imperium: uel ꝓpter minutā qua
litatē suoꝵ corpoꝵ: & hoc sine relatione
cōparatiui. Et hæc est propria significatio
diminutiuoꝵ: uel cā urban. i. iocūditatis
uel etiā irrisionis ut si de magno fratre gi/
gantum loquens per irrisionē dicā frater/
culus gigātis. unde iuuenalis. Mali frater
culus esse gigantis. i. turpis. ut briareus uľ
ut monoculus poliphemus: uel cā adula/
tionis & blanditionis aliquoꝵ & maxime
pueroꝵ: quia pueris solemus dicere anton
iaster catulaster a catulo ꝓprio nomine.
⸿ Deriuanť igitur. Ostensa diminutiuoꝵ
significatione & secundū usus diuersitatē:
declarat coꝵ originē & īfert ab exemplis
sic. Quādoquidē antoniaster sumitur ab
antonio & patriciolus a patricio: igiť deri
uanť diminutiua: alia ab appellatiuis alia
a propriis & seruāt genera primitiuorum.
Plerūq; dicit ꝓpter rana ranunculus: sta/
tua statuunculus & similia. Cū ponat plu
ra diminutiua in extremo ē tota uis exem
pli. Ab hō homuncio et ab hō homūculus
⸿ Sunt igitur. Formas diminutiuoꝵ inci
pit ostendere: illatio ab ipsis exemplis sic.
Quādoquidē homuncio homunculus ser
giolus sunt diminutiua igitur sūt diuersæ
diminutiuoꝵ formæ. hæ. s. culus &c. No
ta tulus per se nō esse formā nec debet hic
īter pricipales ponī: qa cōtinetur sub usus
absq; . c. ut ipse ostendit siue. t. sit ibi a pri
mitiuo ut tantus tantulus ut quidā dicunt
siue sumatur extrinsecus ut nepos nepotu
lus. dicit eni in formaꝵ expositione culus
ut igniculus & ulus absq; . c. proculdubio
posuit. Quidā tamen diuersam formā eē
putāt quādo. t. ē ibi a primitiuo quod nō
procedit. Si enim tulus diuersa forma est
quādo ē. t. ibi a primitiuo & alia quando
nō est ergo culus aliud debet iudicari quā
do ē ibi. c. a primitiuo ut græcus græculus
& aliud quādo sumiť extrinsecus ut ignis igniculus in quo nullus sapientum consistit. Nam eadē forma est si/
ue. c. a primitiuo sumať siue extrinsecus. Sciendū tamen est ꝙ. t. nunq̄ extrinsecus sumiť. Nulla enim ratio est
quare nepotulus formeť a nepos & nō a genitiuo nepotis cū ī aliis nō a noīatiuis sed a genitiuis uideamus de
riuationē fieri ut ab adolescentis adolescentulus. ⸿ Tulus. Vt nepotulus hoc etiā dicendū puto: nisi dicamus
per aliud exemplū eiusdē formæ fieri repetitionē. ⸿ Fœminini aūt. Cū in cōparatiuis & superlatiuis per se fœ
minina nō formaret: qa ex masculinis forma coꝵ intelligebať. Quæri posset cur diminutiuoꝵ fœmininis p se

tionē significant: ut maiusculus: minusculus. Ne/
cesse est enim ea ad aliquid comparari: ut Terē. ī eu
nucho: Thais q̄ ego sum maiuscula est: idest par/
uo maior q̄ ego. Alia autē dimminutiua. i. omnia
quæ nō a cōparatiuis deriuanť ex se sehēnt dimmi/
nutionē: & nulli cōparanť: ut regulus tātulus. So/
lēt aūt dimminutiua uel necessariæ significatiōis cā
proferri: ut Salustius in Iugur. Postq̄ reguli in unū
cōuenere: reguli idest pui reges: uel urbanitatis cau
sa. Vt Iuuena. ī. iiii: satyra. Vnde fit ut malim frater
culus eē gigātiū. Vel adulatiōis cā: & maxime pue
roꝵ: ut catulaster: antoniaster: patriciolus: sergio/
lus. Deriuāť igiť pleraq; ab appellatiuis: pauca ēt
a ꝓpriis: & seruāt genera primitiuoꝵ plerūq;: & sæ
pe īueniunť dimminutiuoꝵ dimminutiua in diuer
sas desinētia formas. ut homo homūcio homuncu/
lus homulus homullulus. Sūt igiť dimminutiuo/
rū formę generis masculini culus: ulus absq; c olus:
ellus: xillus: illus absq; x ulus: cio: aster: leus. culus
ut agniculus igniculus: ulus absq; c tantulus: olus
sergiolus: capreolus. ellus agnellus: illus x ātecedē
te pauxillus: paxillus: absq; x codicillus: tulus ne
potulus: ullus homullus: cio homuncio: aster para
sitaster: leus aculeus eculeus. Plau. ī milite glorioso
Site saluū hic amittimus ueneriū nepotulū. Fœmi
nini aūt generis hæ sūt cula ula absq; c ola. ella: xil/
la: illa absq; x: ulla: ut anicula: siluula: unciola: ca
pella: maxilla. anguilla ulla. Neutroꝵ quoq; sť hæ
formæ culū: ulū sine c olum: ellum: illum cum x &
sine eo ullum: ut corpusculum: corculum. Plautus
in Cassina: Meum corculum melculum: felculum:

formas attribuat. Et hæc ē causa quia sūt quædā fœminina a masculinis nō deriua/ta a quibus ueniūt sua diminutiua ut a furca furcula. ¶ Et sciendū. Ostensis formis diminutiuoꝝ dat quandā cōem omnibus proprietatē. Nō tamē oia quia anguis anguilla acus aculeus lapis facit lapillus: a quinta declinatione nihil excipi posse re/perio. ¶ Nisi a primitiuo. Hic opponitur pānus pāniculus: sed nō obest quia ut ipse dicturus est irregulare ē: nec debet ulli regulæ obesse. ¶ Earum igitur. Quādoquidem tot diuersæ formæ sunt diminutiuoꝝ igitur regulas & ꝓprietates singularꝝ formarum coner ꝓ conor exponere. Mono/syllaba in. s. desinentia. hoc ideo dicit ne accipias rex. no. ante ce. propter fons mons & similia si ex se faciūt diminutiua in masculino accipiunt culus in noiatiuo. Additio regulæ: & in er oia quæ sunt ter/tiæ declinationis ꝓpter miser. tener. quæ sunt secundæ. Itē alia additio & in us neutra omnia illa nomiatiuo as &c. ut sucula posterior excipictur. ¶ Quod osculum. Quāuis sit formæ diminutiuæ quia nō di/minutionē oris sed aliud. s. basiū designat ideo fecit ex se aliud diminutiuū. s. oscillū i. paruum os: uel aliter ꝙ osculum q̄uis sit for. di. & nō significationis tamen in alia significatione facit ex se aliud diminutiuū s. oscillum quia habuit aliam significatio/nem q̄ diminutiuam. Osculum quādo est uere diminutiuū ab ore significat uultum ut osculum. i. paruum os dicamus. Vnde ouidius. Oscula laudat. i. ora. Item deri/uatiuum ab ore quādo significat basium: habet tantū formā diminutiui & nō significationē inde osculū. i. basium. Secundū uero priorē sententiā osculū nunq̄ signifi/cabit nisi basium. ¶ Similiter. Repetit ut det exēpla. Lucanus. Ne quis diceret uentris noiatiuum & inde formaret uentricu/lus ostēdit dici uenter auc. luc. ¶ Sic etiā in us. Repetit ut exemplificet. Crus est in hac forma secundum diuersas regulas. s. secundū mobilia & secundum neutra.

¶ Nec non cōparatiua. De comparatiuis ideo inducit quia habent formā eandē cū supradictis neutris: unde cicero. p aduer/bium probat nomen. ¶ Plus quoq;. Hoc q̄uis sit cōparatiuum tamen per se ponit: quia non habet masculinum & fœmininū quibus plusculus la. æquipolleāt: quoniā plurum inuenitur. ¶ Lepus quoq;. Additio regulæ est ꝙ solū: quia nunq̄ inuenies aliquod nomē: quod hoc totum habeat. ¶ Ad hanc. Id est secundū hanc formam Item additio regulæ positiua. i. cōparatione absoluta. Aequiuocat enim in positiuo quia nō accipit positiua quæ habeant cō/

uerculum: ulum sine c capitulum: laureolū: lucellum uillum uexillum ullum. Et sciendum ꝙ nomina tertiæ uel q̄rtę uel qntę declinatiōis: pleraq; non tamen oia ut quidam putauerunt dimmīnutiuoꝝ masculina ī culus. fœminia ī cula. neutrū ī culū terminat: A primę uero uel scūdæ declinatiōis noibus nullū iuenit̄ diminutiuū ī has desinēs formas: nisi a primitiuo hēat c ut gręcus græculus. furca furcu/la. Earꝝ igit̄ quoq; formarꝝ ut potero regulas cona/bor exponere. Monosyllaba ī s desinētia uocali antecedēte: cuiuscūq; sint generis & ī er oia q̄ sūt tertię declinatiōis: & ī us neutra noiatiuo assumūt ī mas/culino culus. ī fœminino cula: ī neutro culū: ut flos flosculus: mas masculus: mus musculus: plus plusculus: os osculū. Quod q̄uis sit formæ diminuti/uę tamē qa aliā habuit significationē fecit ex sese aliud diminutiuū oscillū. Similiter faciūt ī er terminātia diminutiuū: ut frater fraterculus: pr̄ paterculus qd̄ & ꝓpriū iuenit̄. Mulier muliercula: paup pau/perculus paupercula pauperculū. Mater matercula: Plau. ī Cistellaria: Tū tu igit̄ mea matercula. Excipit̄ uēter uētriculus. Luc. ī. iiii. Qua iā nō medius descēdit ī ilia uēter. Iuue. ī primo. Infra uentriculū tenui distātia rima. Sic ēt in us neutra munus mu/nusculū: corpus corpusculū: opus opusculū: crus crusculū: ut Plau. ī Cistel. Cū extortis talis cū torcinis crusculis. Similiter thus thusculū. Idē ī aulula/ria. Nūc thusculū emi hoc: & coronas floreas. Nec non & cōparatiua eiusdē generis termīatiōisq; similiter faciūt diminutiua sed mobilia. i. masculini & fœmini & neutri generis: ut maius maiusculus maiuscula maiusculū: mīus mīusculus minuscula mi/nusculū. Grādius grādiusculus grādiuscula grādiusculū: celerius celeriusculus celeriuscula celeriusculū. Vnde Ci. aduerbiū celeriuscule ꝓtulit ad herēnium ī. iii. li. artis rhetoricæ. Strenue qd̄ uolumus o/stēdere factū: celeriuscule dicemus. Sic a sæpius a cōpatiuo sæpiuscule. Plau. ī cassinaria: Vt iubet mihi illud qd̄ uolebā cū uillico nr̄o sępiuscule peccas. Plus quoq; q̄uis a masculino uel fœminino cōpati/uis nō ueniat: facit tamē ut supius ostēdimus plus/culus pluscula plusculū. Vt Teren. ī ecyra: Primū dies plusculos. Et ī phormiōe. Tū pluscula supelle

ctile opus ē: Lepus quoq; qđ solū ī us masculinū si ue ἐπίθετον dissyllabū latinū ē tertiæ decliatōis assu mēs noīatiuo culus & facit diminutiuū: ut lepus le pusculus. Cice. de signis: Si minus eiusmōi qppiā uenari debuerāt illa qdē certe ꝓ lepusculus capie bāt. Ad hāc formā ēt positiua ī or desinētia mutāt or ī us & accepta culus faciūt diminutiuum: ut ru mor rumusculus. Ci. ꝓcluētio. Q ui iperitoꝝ ho minū rumusculos aucupāt: uel assumūt culus uel cula. Amator amatorculus. soror sororcula. Plau. ī penulo. Vix ægreq; amatorculos īuenimus: Idē ī Cistel. Germana mea sororcula. In is uero uel ī e de sinētia oīa ī us monosyllaba uel ī rs dtō corripiētia i. assumūt supradictas syllabas: & faciūt diminu tiua ut ignis igni igniculus: testis testi testiculus: na uis naui nauicula: auis aui auicula: cutis cuti cuticu la: rete reti reticulū: fōs fōti fōticulus: mōs mōti mō ticulus. pōs pōti pōticulus: lēs lēti lēticula: ps pti p ticula: dulcis dulci dulciculus cicula ciculū securis securi securricula. Plau. ī rudēte: Post altrinsecus se curicula anceps. Ci. ī. iii. tusculanaꝝ: Dulciculę po tiōis aliqd bibamus. Similit̄ fidis fidi fidicula. Idē ī. ii. de natura deoꝝ: Si platani fidiculas ferrēt inu merosa sonātes. Nā si eēt fides ī hac quoq; significa tiōe quō seruio placet nō fidicula fecisset: sed fidecu la. Et cū oīa huiuscemōi diminutiua tā penultimā q̄ antepenultimā corripiūt. Cuticula ī antepenul timā ꝓducit. Iuue. Cū bibet æstiuū cōtracta cuticu la solē: qđ eū facere metri necessitas cōpulit. Q uat tuor. n. breues habēs dictio ī heroico pōi aliter non poterat. Quāuis Vir. ī huiusmōi noībus. i. q̄ttuor breues habētibus solcat ꝓceleumaticos pōere ut ge nua labāt & labat ariete crebro. Excipit̄ lapis lapil lus qđ lapidiculus facer̄ debuit diminutiuū ut an guis aguilla: unguis quoq; ungula facit: q̄ tametsi formā hr̄e ur̄ diminutiui: significatiōe tamen nō sūt diminutiua secūdū supradictā formā: q̄rtæ quoq; declinatiōis noīa faciūt diminutiuū: us eni uel u no minatiui ī i cōuertūt correptā & accipiūt culus ī mas culīo: ī fœminīo cula: ī neutro culū: ut currus curri culus: dr̄ tamē & hoc curriculū: uersus uersiculus: artus articulus: fluctus flucticulus: anus anicula: cornu corniculū: genu geniculum. Excipit̄ domus

paratiua sed posuit hoc nomē tantū quod est contra comparatiua: quia desinunt in or. tamen non sunt comparatiua sed posi tiua. i. absoluta a comparatione. Amator amatorculus: hoc exemplum non uidetur conuenire regulæ quoniā amator ab amo amas deriuatur: sed non impedit: qa ama tor licet non sit primæ positionis tamē po sitiuum potest dici respectu amatorculus qui ab eo deriuatur. Dulcis dulciculus: fi dis fidicula: securis securicula. Cum hæc sint de desinētibus in is. ideo ad ultimum posuit: quia de his erat dubitatio & uole bat ide exemplificare. ¶ Nam si esset. Be ne dixi q; fidis ē nominatiuus & non fides ut seruio placet. unde fidicula formatē. Nā si esset fides &c. ¶ Quāuis uirgilius. Di xi quia curicula cum sit ex quattuor breui bus non poterat aliter poni nisi ātepenul. produ. Quāuis uirgilius in noībus quat tuor breues habentibus so. procel. ponere i. solet illa nomia ex omnibus syllabis bre uibus ponere. Proceleumaticus est pes ex quattuor breuibus constans nec sine rōne ponit uirgilius proceleumaticum pro da ctylo cum duæ breues pro una longa in ueniuntur poni. ¶ Excipitur lapis. Quia cum desinat in is deberet facere lapidicu lus. Quæ. i. anguilla & ungula significa tione non sunt diminutiua: quia anguilla piscem & anguis serpentem significat: & ungula magnos ungues quadrupedum. ¶ Quartæ quoq;. Alia additio. Excipiē domus domuncula quia us muta. in. i. de beret facere domicula. Ab acu aculeus h° similiter non est diminutiuum in significa tiōe. In. X. Hæc regula data est per se. ut nomina istarum terminationum sub ea dem regula comprehendet & dat regulā largam quæ non solum constet de forma culus. sed etiam tulus. Nota q; licet codi culus habeat. c. a primitiuo tamen est de forma in culus.

Sus quoq;. Hoc itetũ positũ est per se quia nõ põt huiusmõi nomẽ accipe sub eadẽ regula: qa diuersomodo
format. Sucula facit quia nõ reperit suculus. In. o. Alia regula de culus: lolligo est piscis amari sanguis.
Dicitur tamen. Dixi quia ab hõ uenit homunculus: & ide ex codẽ fiunt alia diminutiua homũcio homulus
& ab homulo homullulus: ideo facit mentionẽ de homullulus: qa uidebat quibusdam ab homo sumptũ: lenu
lus est irregulare: & iõ per se positũ ẽ. In nus. Sub hac regula colligit tres formas. s. illus et ellus et ullus cũ
cõmuniter tractet de habentibus geminatam ll. ãte us. Quam regulam postea diuidet per uocales positas an
te ll. geminatã et præmittit ãte eam regu-
lam de solis masculinis. ita omnia nomia
desinentia in nus. siue habeant conso. ãte
n. in eadem syllaba aliã ab n. siue non ha
beant supple. si abiiciatur n. ad faciẽda di
minutia duplicãt l. ante nus ut asinus asel
lus gemellus gemius. hic nõ præcessit alia
cõso. ante n. in eadẽ syllaba pugnus pugil
lus hic est g. ante n. ĩ eadẽ syllaba. iõ hæc
regula đ abiiciẽtibus n. diminutis itelligẽ
da est: quia quãdo est retẽta n. non gemi-
natur l. in diminutiuo ut annus annulus.
hãc uero determinationẽ. s. si abiecta n.
faciant diminutiuum aperte ponere nõ cu-
rauit: quia eam satis mãifeste supra posuit
in possessiuis ubi de ouina et ouilla disseru
it hoc etiam in exẽplis satis lucide ostẽdit
ꝙ de abiicientibus n. sit regula intelligen-
da ubi dicit agnus agnellus. qđ ideo ser-
uauit n. ut sit differentia inter agri diminu
tiuum quod est agellus & diminut. agni.
Ac si apte dicat oĩa de quibus hanc dedi
regulã n. abiciũt in diminutis sed hoc so-
lum diminutiuũ agnellus. propter differẽ
tiam enim seruauit ut dictum est. Et in
lus. Additio reglæ. q. d. Similiter omnia
secundæ declinatiõis ĩ lus desinentia si nõ
habeant l. geminatam geminant eã in di
minutiuis ut oculus ocellus. ideo apposu-
it condictonẽ: si nõ habeant l. geminatã:
quia homulus facit homullulus et similia
quod ipse melius declarabit in sequẽtibus
Item noĩa secundæ declinationis desinen-
tia in er duplicant l. antę us ĩ diminutiuis
ut liber libellus. Nota ꝙ illud quod ponit
in fine regulæ scilicet nomina secundæ de
clinationis referendũ est ad omnia supra-
dicta scilicet ad omnia desinentia in nus
uel in lus. et ad omnia desinentia ĩ er.
Et sciendum. Cum dixisset cõmunem
regulam de geminantibus l. ãte us uult eã
diuidere per appositas uocales scilicet ostẽ
dendo quæ uocalis debeat præcedere. Et
hæc regula ẽ intelligenda similiter de solis
masculinis quia de neutris falsum esset ut
insignum sigillum. cõstructio. Dixi quia
nomina secundæ declinationis in nus. uel
in lus. uel in er. desinũt l. geminant ĩ dimi
nutiuis. et hoc sciẽdum est de illis quia oĩa
dimiutiua sua e habent penulti. nisi in pri
miti. ipsa habeãt penultimam natura pro-
ductã ut unus ullus et similia. Et hoc qđ
ego dico de primiti. illis productã penulti
mam habentibus. non dico tantũ in ma-

domuncula: ab acu aculeus. In. x. omnia uel in ns
supra syllabã uel in t desinẽtia gti extremã termina
tionẽ. i. is in u. cõuertunt: & accepta lus la lum faci
unt diminutiuũ: ut rex regis regulus: codex codicis
codiculus & ex eo codicillus: hæc fornax cis cula:
fax cis cula: ceruix cis cula: adolescens tis adolescen
tulus: caput tis capitulum. In es ꝓductã desinẽtia
fœminina tertiæ declinatõis: uel qntæ abiecta s assu
munt cula & faciũt diminutiua & seruãt e ꝓductã
ut uulpes cula: nubes cula: dies cula: res cula. Pla.
in Ciste. Si quidem ĩperes ꝓ copia ꝓ recula: uepres
ueprecula. Ci. ꝓ sestio. Vepreculis extracta nicedu
la: Excipit merces cuius is gtĩ in ula facit cõuersa di
minutiuũ mercedula. Cice. de ora. prio: Insidi ho-
mines mercedula adducti ministros se præbẽt in iu
diciis oratoribus. Et apes cuius diminutiuũ ꝓ e lõ
ga. i. habuit apicula. Plau. in curculiõe: Egon apicu
laꝝ opa cõgestũ nõ ferã? In us terminãs unũ tertiæ
declinatiõis cõe triũ generũ abiecta s assumit lus in
diminutiuo: ut uetus uetulus: fœmininum uetula:
neutrũ uetulũ. Persius Tum uetulæ auriculis alie-
nis colligis escas. Iuue. in primo. Vetulæ uesica bea
tæ. Sus quoq; cõe abiecta s & assũpta cula facit di-
minutiuũ sucula. Plau. in rudẽte: Quĩto die recta
cũ sucula & porculis: In o. desinẽtia si faciunt dimi
nutiua: cõuertunt o in um. & accipiũt culus uel cu
la: ut tyro tyrunculus. Iuue. in. iii. Nec frustrum ca
præ subducere nec latus afræ nouit auis noster ty-
runculus: & nouus oĩ tpe: latro latrunculus: carbo
carbũculus. Cice. ad herẽniũ in. iiii. Aut si ꝓmethe
us cũ mortalibus ignẽ diuidere uellet: ipse a uicinis
testula ãbulans carbunculos corrogaret. Pedo pe-
dũ culus: gurgulio gurguliunculus. Plau. ĩ rudẽte
gurguliũculos minutos fabulare Virgo uirgũcula.
Iuu. ĩ. ii. Tũc cũ uirgũcula iuno. Rõ ratiũcula. Te
rẽ. ĩ phor. Erat ei de ratiũcula. Offẽsio offẽsiuncula
Cice. ꝓ plautio. Ista ĩ ędilitate offẽsiũcula accepta:

Itẽ loligo loliguncula: Plau. ĩ caſſinaria. Emito ſe-
piolas lepidas loligũculas. Hõ homũculus. Pla. in
rudẽte: Homũculi q̃ti eſtis eiecti ut natãt. dr̃ tamẽ
& homũcio & homulus & homullulus. Similiter
facit diminutionẽ fur furũculus. Ci. ĩ piſonẽ. Olim
furũculus: Nũc ẽt uero rapax. Idẽ ĩ eodẽ. Homulꝰ
& ex argilla: & ex luto fictus. Leno lenũculus uel le
nulus. Plau. ĩ penulo. Sic dedero e militari tetigero
lenũculũ. Idẽ ĩ penulo: Ita ut cœpi hoc dicere lenu-
le de illa pugna. In nus ſiue hẽant ãte n aliã cõſonã-
tẽ: ſiue nõ & ĩ lus: ſi nõ habeãt geminatã. l. & in er ſe
cundę declõnis noĩa duplicãt l ãte us ĩ diminutiuis
ut aſinus aſellus: gemĩus gemellus: bõus bellus: pu
gnus pugillus: agnus agnellus: qđ iõ ſeruauit. n. ut
ſit dr̃ia ĩter agri dimĩutiuũ: qđ ẽ agellus ãnulus an-
nellus: oculus: ocellus: populus popellus: catulus
catellus: tener tenellus: liber libellus. Et ſciẽdũ ẽ ꝙ
oĩa e hẽnt penul. abſq; pugillo: niſi pritiua penult.
hẽant nat̃ a ꝓductã ĩ oĩ gener̃. tũc. n. ſeruãt pritiui
uocalẽ: ut unus una unũ: ullus ulla ullũ uinũ uillũ
Excipit̃ unũ ĩ lus deſinẽs paulus: qđ nõ gemĩauit l
ĩ dimĩutio. Nec mirꝝ cũ au dip. poſt ſe gẽinari cõſo
nãtẽ ꝓhibeat. Facit igit̃ paulus lulus & ex hoc pau
xillus & lulus: q̃s formas ſeruãt & fœĩum & neutꝝ
eius paula lula: pauxilla lula: paulũ lulũ: pauxillũ
lulũ. Similiter uellũ uexillũ facit diminutiuum. Et
puto iõ hoc aſſũpſiſſe. x. qa hęc ĩ lus uel ĩ la uel ĩ lũ
deſinentiũ primitiuoꝝ faciẽtiũ diminutiua penulti
mã nã longã hẽnt paulũ xillũ: uellũ xillũ. Iõq; ma-
la aſſumpſit. x. cum fecit maxilla. Et talus taxillus
pomponius. Iterum dum contemplor orcam ta-
xillos perdidi. Quæ uero geminant. l. ante us uel

culinis ſed etiam in aliis. et hoc ẽ ſed etiã in omni genere. i. tã in maſculinis q̃ in fœmininis &c. Excipitur pu-
gillus cuius primitiuũ. i. pugnus cũ penultimã naturaliter productã ſed correptã habeat tamen pugillus. i. nõ
. habet penultimã. Parum excepiſſe uidetur cum tantulus penultimã corripiat et tamen tentillus nõ tantellus
diminutiuũ facit. ſed nihil obeſt quia cũ ſtatim in regula neutrorum dicturus ſit: quoniam tantulum tantillũ fa
cit aperte tantillus la. lum. ab hac regula excipienda eſſe oſtendit. ¶ Tunc enim. Ideo dixi niſi primiti. habẽt
penultimã natura productã. Nam tunc ſeruant diminutiua uocalem primitiui: ſiue in penultima ſiue in ante-
penultima. in penultima ſi non creſcunt.
ut uinum uillum: in antepenultima ſi cre-
cunt ut uelum uexiliũ. Attende quia quã
do uocalis longa eſt in penultima primiti.
in deriuatiuo ſemper eſt ante l. geminata:
ſed retinent in pricipio diminutiui iterpoſi
ta x. cauſa productionis illius uocalis: &
tunc eſt ſemper i. ante. l. Excipitur unũ in
lus deſinẽs paulus & ſecũdũ quod excipi-
at ſupponit: quia nõ gemĩauit l. ĩ ſuo dimi
nutiuo paululus. Nã facit ex ſe aliud dimi
nutiuum regulariter pauxillus. ſ. et ſecun-
dũ illud non excipitur. ¶ Nec mirũ. Ad
hoc reſpondet quia uellet aliquis a paulus
l. geminata dicere paululus. q. d. nõ ẽ mi
rũ ſi paulus nõ geminat l. ad modũ alioꝝ
ita ut diceret̃ paululus cũ au. diphthõgus
poſſe geminari cõſo. ꝓhibet: qa nõ bene
poſſet conſonare. ¶ Facit igitur paulus.
Paululus ab imediatis. Ex hoc quaſi dice
ret. Quãuis facit quoddã irregulare tamẽ
ex hoc. i. paulus ſit etiã regulariter pauxil
lus: & ex pauxillus pauxillulus. ¶ Simil'r
uelum. Sicut iſtud accipiẽdo. x. deſinit in
xillũ. ita uelum uexillũ. ¶ Et puto. Oſtẽ-
dit cãm quare aſſumunt duplicẽ ɔſonãtẽ:
quia cũ primi. coꝝ habeant penultimã lõ
gam: oportebat ut ſiml' diminutiua penul
timã ꝓducerent: quod ut fieret aſſumunt
x. Si enim ueillũ & nõ uexillũ diceret̃ ꝯcor
riperetur e. naturaliter lõga. ¶ Sic iunge.
Dixi pauxillus uexillum iterponendo. x.
& puto hæc noĩa. i. ſupradicta & ſimilia
ideo aſſumpſiſſe x. quia hæc noĩa primiti
uoꝝ in lus. & in la. & in lum deſinẽtium
& diminutiua facientiũ penultimã natura
longam habent. Quare oportuit illã lon-
gam ſeruari in diminutiuis quod nõ fieret
niſi. x. uel alia cõſo. iterponeret̃. ¶ Ideo
mala quoq;. Infert a ſimili quia uelum fa-
cit uexillũ aſſũpta. x. & alia ſimil'r ut pro-
ducant̃ in ãtepenultima: ideo mala quoq;
aſſumpta x. facit maxilla diminutiuũ: ut
producat̃ antepenul. & ſimilia ut talus ta
xillus palus paxillus. i. paruus palus. Vn
de dicit̃ in lege paxillos aureos. Quæ ue-
ro. Oſtẽdit cãm quare dixit ſuperius ſi nõ
habẽt l. geminatã. ɔſtructio. Ideo dixi ſu
perius noĩa ſecundæ declinationis in lus.
geminãt uel ĩ diminutiuis: ſi ipſa diminutiua eã nõ habẽt l. geminatã: qa ſi primi. geminãt l. ãte us. aliomõ fa
ciũt diminutiua. Fœminina quoq; in na deſinentia ſiue habeãt ãte. N. aliã ɔſonantẽ ſiue nõ. ſi abiiciunt. N. ge
minãt uel ĩ diminutiuis. Eandẽ regulã ſupradictoꝝ maſculinoꝝ: dat fœmininis habẽtibus ſimilẽ eoꝝ termia
tionẽ. Quã regulã ideo per ſe tractare uoluit: qa ſũt multa in hac terminatõe fœminina quæ a maſculinis nõ
deſcendunt. Columna columnella iſtud per ſimile poſitum eſt. Non enim ad regulam ualet exemplũ cũ regu

la de ſolis abicientibus n. ſit data: poſſumus tamen dicere ꝙ colũnella adiecta n. dici debuit: ſicut dicitur ſcamellũ nõ ſcamuellũ: ſed uſus præualuit regulæ. Si uero iuenitur columbella per mutationem fit n in b. Excipit̃ rana. Hic inſiſte. Si. n. dicamus de omnibus deſinentibus in na. hãc dediſſe regulam exceptio iſta ſemiplena uidet̃ cum lana lanula ſimiliter excipienda ſint: qa. l. nõ geminauerunt. Si aũt ueritati ſtudẽtes dicimus de ſolis abiicientibus. n. regulam iſtam datam fuiſſe nihil hic excipi uidemus cum rana. N. non abiiciat in diminutiuo. Quod ſi. N. abiiceret merito: quia. l. nõ geminauit in diminutio. Poſſumus ergo dicere ꝙ ꝓpterea excipitur ranunculus: quia in nulla regula poteſt contineri. Et ideo intelligendum eſt ꝙ ab hac tantum regula non excludit̃: ab omnibus aliis. Sed ideo habuit hic locum exceptionis: quia hic tractat de nõibus in na. deſinentibus iter quæ rana comprehenditur & abutitur hoc uerbo excipit̃ ut ſit ſenſus. Rana ranũculus excipitur. i. ſeparatur & nõ cõtinetur ſub regula: quia nec genus ſeruauit nec creſcere debuit: nec ralla abiecta n. facere potuit. Rana enim uellana nõ poſſunt facere diminutiua ſua ſeçundũ hãc regulã: quia iuxta hoc quod dicturus eſt debẽt creſcere in diminutiuis quæ duo debent ſecundũ regulam facere. ralla & lalla quæ forma nulla eſt de omnibus quæ in diminutiuis numerantur: & iõ erunt in alia regula quæ eſt in ula. ¶ Eandem. Additio regulæ fœmininorum faciẽtium diminutiua in ella. ¶ Sacer. a. um. Maſculinũ & fœmininũ & neutrum: ideo apponit ut ſignificet eſſe mobilia: quia ſupradicta fuerãt fixa. Et ponit ſimiliter diminutiua coꝝ quæ eandem regulam ſeruant. ¶ Excipiuntur in ra. Dixi quia ĩ la. & in ra. deſinentia quæ ſeruãt. i. geminãt l. in diminutiuis excipiunt̃ illa in ra. deſinentia quæ nec a maſculinis in er. deſinẽtibus nec habent ante er. aliam conſonantem in eadem ſyllaba. Quod ſi iſtoꝝ utrũlibet retineat nõ excipiunt̃: ſiue a maſculinis in er. deſinentibus fiant geminant. l. in diminutiuis: ut tenera tenella: ſiue conſonantem habuerint in eadem ſyllaba: licet a maſculinis non fiunt: tamen eandẽ ſeruabunt formã ut umbra umbella. Secũdũ exceptionẽ iſtam opera opula facere debuit ut littiera litterula: cum in uſu opella tãtum inueniatur: ut honor forenſis opella. Sed ſciendũ ꝙ poetica poteſtas fuit: uł forţaſſis nõ oia quæ a maſculinis nõ ueniunt nec aliam conſonantẽ ante. r. in eadẽ ſyllaba habent: excludit offa offella: nõ cõtinentur in hac regula.. ¶ Neutra quoqꝫ. Eandẽ regulã dat de neutris: & quam de maſculinis & fœmininis declarat. Et ſig. habent &c. e nõ accipiunt. ¶ Alias uero. Alia uero. ſ. quæ non habent. g. ante. e. habent in penultima. ¶ Apuleius tamen. Dixi ſcamnellũ: apuleius tamen dixit ſcamnillũ. ¶ Quæ uero. Verſus iſte eſt ſuperfluitati obnoxius cum in ſequentibus idem inuenitur: & iccirco quorundã iudicio abradẽdus eſſe uidetur. ¶ Poſſumus tamẽ. Poſſumus tamen dicere ob hoc hic eſſe appoſitum ut appoſitã oſtendat ſententiã. Ac ſi d. neutra in num deſinẽtia geminant. l. in diminutiuis quæ uero in um. deſinunt. i. penultima antecedente: non ſic faciunt. ¶ Similiter. Conuertitur ad regulam neutrorum. i. lum uel in rum deſinentiũ ut de fœmininis dixerat. ¶ Et ſcire debemus.

la uel lũ: in ulus ula ulũ faciũt iteꝝ diminutiuũ: ut homulus homululus: pauxillus lulus: pauxilla lula: pauxillũ lulum. Fœmia quoqꝫ ĩ na deſinẽtia ſiue hẽant ãte n aliã cõſonãtẽ ſiue nõ geminãt. l. ĩ diminutiuis ãte a ut catena catella: aſina aſella: gemia gemella colũna colũnella. Excipit̃ rana ranũculus. eãdẽ formã ĩ la quoqꝫ deſinẽtia uel ĩ ra ſeruãt: ut fabula fabella: tabula la: libra la: capra la: umbra la: ſacer ra rũ: ſacellus la lũ: puer puera ãtiqꝫ: ex q̃ puella tener ra rũ. tenellus la lũ: miſer ra rũ: miſellus la lũ. Excipiũt̃ ĩ ra deſinẽtia: q̃ nec a maſculinis ĩ er deſinẽtibus fiũt nec hẽnt ãte r aliã ĩ eadẽ ſyllaba cõſonãtem: ut ara arula: terra terrula: lr̃a litterula. Neutra quoqꝫ ĩ um deſinẽtia geminãt ĩ diminutiõe l ãte um & ſi. g. hẽant ante. n. ĩ penultima ſyllaba diminutiui ĩ nõ e accipiũt: ut tignũ tigillũ: ſignũ ſigillũ. Alia uero e hẽnt ĩ pẽultĩa: niſi qđ ſupius docuius ĩ penultĩa primitiui naturaliter lõga: ut bonũ bellũ: gẽinũ gemellũ: ſcãnũ ſcãnellũ. Apuleius tamẽ ĩ prĩo hermagoræ Verũ ĩfirma ſcãdilorum obiice fulte fores. Quæ uero ĩ um deſinũt ĩ penultĩa antecedẽte mutata ĩ ultĩa gti ĩ o: & accepta lũ faciunt diminutiuũ: ut palliũ palliolũ negociũ negociolũ. Pla. ĩ Ciſtel. Datores belliſſimi negocioli phœnices uos ſoletis eẽ. Similiter in illum uel in ellũ faciunt dimminutiua in rum uel ĩ lum deſinentia: ut tantulũ tantillum: lucrum lucellum: cerebrum cerebellum: flabrum flabellum: flagrum flagellum: caſtrum caſtellum: ſacrum ſacellum: & ſcire dẽus ꝙ in ellus & in illus deſinentia diminutiua ſi a diſyllabis deriuantur aſſumũt unã ſyllabã: ut agnus agnellus. liber lus: cult̃ lus: paulus xillus. Similiter fœmĩa ĩ ella uel illa ter

minātia capra pella: libra la: umbra la: paula xilla
sicut ēt neutra ī ellū & ī illū exeuntia tignū tigillū:
signū lū: lucꝛ lū. Excipiunt͛ a desinētibus ī nus uel
na uel nū: q̄ nullā hēnt cōsonātē antecedētē in eadē
syllaba āte n uenictia ut a bono uno uino deriuata:
hæc enī hēnt pares syllabas primitiuis bonus bona
bonū: bellus la lū: unus una unū: ullus la lū: uinū
uillū. Notādū ēt pānus qđ panniculus facit. Iuue.
ī. ii. Quaꝝ delicias ēt bōbicinus urit pāniculus. A
trisyllabis quoq; uenictia diminutiua q̄ gemināt. l.
pares hēnt syllabas suis primitiuis: ut oculus ocel-
lus: catulus catellus: geminus gemellus: fabula fa-
bella: tabula tabella. Excipiūt͛ q̄ ī primitiuis ante n
aliā hēnt ī eadē syllaba cōsonātē. Hæc enī unā ad-
dūt syllabā diminutiuis: sicut ēt dissyllaba eiusdē
terminatiōis: ut colūna colūnella: sicut agna agnel
la: tignū tigillū. In us desinētia scdę declinatiōis no
mina e uel i ātecedētib9 mutāt us ī o & accepta lus
faciūt diminutiua: ut urceus urceolus: Iuue. ī prio
urceoli sex. Alueus alueolus. luteus luteolus: male
us maleolus laureus laureolus. Plau. ī epidi. Lunu
lā & anulū aureolum. Capreolus quoq; uidet͛ a no
minatiuo capreus eē cuius fœmininū ī usu ē capra
Nā capra a capro fit: ex q̄bus capellus & capella fi-
unt diminutiua. l. quoq; ātecedēte. ut filius filiolus
gladius gladiolus. A ꝓpriis sergius sergiolus: tul-
lius tulliolus: patricius patriciolus. Excipiunt͛ an-
tonius qꝑ antoniaster facit diminutiuū. Cice. ꝓ Var
rōe. Lucius ille septius diceret etenī ad Lucii Crassi
eloquētiā grauis & uehemēs & uolubilis eruditius
nr̄ antōiaster. Fœmīa quoq; e uel i ante a habētia ī o
la faciūt diminutiua: ut laurea laureola: uncia unci
ola: filia filiola: tullia tulliola: lutea luteola. Virg. ī
buco. Mollia luteola pingit uacinia calta. Iuue. in
primo Vnciolā ꝓculeius hēt sed gillo deuncē. Etiā
neutra e uel ī āte um habētia ī diminutiuis o habēt
āte lū ut luteū luteolū palliū palliolū. Iuue. ī prio
dorida nullo cultam palliolo laureum laureolum
Iuue. in. iii. laureolum uelox etiam bene lentulus
egit. Alia uero in us terminantia supradictæ decli-
nationis nomina abiecta. s. accipiunt lus: & fa-
ciunt dimminutiua: ut tantus tantulus: uentus
uentulus: seruus seruulus: paruus paruulus:

De omnibus diminutiuis q̄ a supradictis
formis deriuant͛. i. geminantibus l. cōem
ponit regulam. s. quæ crescūt & quæ nō.
¶ Excipiuntur. Ordo est cū uenictia a de
sinentibus in nus &c. Notandum ē qꝑ pan
nus panniculus facit: istud sic ītellige quo
modo de rana docuimus accipiendū esse
scilicet qꝑ tā ab hac regula q̄ a supradictis
separatur. Annus & pānus nō possunt fa
cere diminutiua sua secundū hanc regulā
quia facerent anllus & panllus quod īpos
sibile ē post cōsonātē geminari l. Pagaus
decanus facerēt pagallus & decallus quæ
forma nulla ē ꝓpterea ista oīa irregulari-
ter formantur. Bombicinus dicit͛ a quodā
uerme: & quia a noīe muti animalis dicit͛
ideo debet ꝓduci penultima. ¶ A trissyl
labis. Dedit regulam de dissyllabis modo
īcipit de trissyllabis. A trissyllabis quoq; si
cut a dissyllabis diminutiua uenictia quæ
geminant l. pares habent syllabas suis pri
mitiuis ut oculus ocellus excipiūt͛ illa quo
rum primitiua ante. N. habent aliam con
sonātem in eadem syllaba ut columna co
lumnella. ¶ Hoc eni. Bene dixi quia tris-
syllaba illa sunt excipienda quæ habēt cō
sonantem ante. n. quoniam hic & cætera.
¶ In us. Ostenso quomodo nomina desi
nentia in nus. uel in lus. uel in er. secundæ
declinatiōis faciunt diminutiua: uult ostē
dere de illis quæ desinunt in us. purā quo
modo formant diminutiua scilicet in olus
quod sic incipit in us &c. Capreolus uide
tur a nominatiuo esse capreus: uere capre
us potest dici: quia fœmininum eius est in
usu caprea: & uere caprea est fœmininum
a capreo & nō a capro: ut forsitan alicui
uidetur: quia caper habet suum fœmininū
& hoc est. Nam caper est a capra: & quia
aliquis posset dicere quia a capra uenit ca
preolus & nō a capro addit quasi ita pro-
baret: uere a caprea uenit capreolus & nō
a capro: quia caper habet suum diminuti-
uum: hæc regula data est de masculinis.
¶ Fœminina quoq;. Eādem regulam de
fœmininis. ¶ Et neutra. Eandem regulā
de neutris & hoc est illa quæ superius locū
non habuit. Alia uero omnia desinentia ī
nus. uel desinunt in nus. nō abiiciunt. N.
in diminutiuo: & quæ nō desinunt in lus.
uel si in lus desinunt non geminant l. &
quæ non habent. e. uel. i. ante us. & alia
inquam nomina in us terminantia secun-
dæ declinationis nomina abiecta. s. acci
piunt lus. & faciunt diminutiua quod est
dicere quæ ab omnibus illis excluduntur
hic recipiuntur secundum huius regulæ dif
finitionem: pānus pānulus nō panniculus
& ānus ānulus nō āniculus facere debuis
set. cū enim nō abiiciunt in diminutiis suis

Fœminina quoq;. Fœminina quoq; in a. desinētia ɔso. āte posita. Ac si dicat fœminina quoq; in a. de'in̄.
iq̄bus. c. uel. i. nō antecedūt sicut in supradictis: sed pōit ɔsonās ante a. in nulla faciunt diminutiua cōsonans
ante a. posita quālibet itellige cē præter. N. & .l. de his eni fœmininis quæ. n. uel. l. ante. a. habent superius di
ctum ē: quoniā sub alia forma diminutiua sua faciunt. Nota tamen qa. n. siue. l. possunt habere ante a. si non
abiiciat. n. in diminutiuo & .l. in primi. geminet ut pauxilla pauxillula. lana lanula. Sic ergo rana ranula fieri
debuit. De neutris esse determinandū intellige hæc. similiter eni fœminina siue neutra quæ. l. uel. N. habēt an
te a. uel um. si nō abiiciūt. n. in diminuti/
uis suis: uel si. l. in primitiuo geminet di/
uersa sunt a supradictis. serra. i. lima serru
la facit sic terra terula facere debuit. In
ulum. Primū primulū de neutris ponit ex
empla. Et hoc tamen. Ac si dicat diuer
sas posuit formas. s. in olus & in ulus: sed
tamē in hoc coueniunt: qa una syllaba ui
cūt primitiua sua. In aster & cio. Alias
ostēdit formas: unde qa formæ istæ ab ex
emplis aliarꝫ regularꝫ cōstituunt. Cū di/
cit fere dat licentiā si inueniās aliquod de
terminandū. Eculeus. Eculeus nō est di
minutiuū. est. n. eculeus nō paruus equus
sed gēus tormenti. Aculeus gēus mutauit
& significationē. Oculeus ē nō puus ocu
lus sed idē ꝙ oculatus. Vsi sūt auctores ēt
qbusdam diminutiuis græcis in iscus ut sy
riscus. Anniculus nō est diminutiuū signi
ficatione, ualet eni ꝙ ānalis. Vnde in lege
erit agnus absq; macula masculus ānicu/
lus. Cuniculus est quoddā aial quod dicit
cunin. uel subtranee hic dicunt cuniculi.
Scutum. Scutū uel scuta scutula secūdū
hoc quod dicitur scutū mutatū genus. scu
tula scutū uel scuta idē est. Pistrinū uel pi/
strina idē significāt. pistrinū dicit a pinio.
sis pinsui pistū pistūi. quæ magis denoiati
ua sūt existimāda quā diminutiua. Illudq;
referēdum est ad. iiii. extrema. pānus dici
tur tramarius ille faciēdis telis necessarius
Glādiū est pars intestinorū uel nodus qui
extra carnem ex habundātia nascitur san
guinis. Præterea hæc beta malua. hic beta
ceus maluaceus differunt ī genere quæ nō
sunt tamen diminutiua significatione: sed
quasi formā diminutiuorum habent. quia
diminutiua in leus et ista in cus faciunt. in
hac forma assumit totū ceus et sunt mate/
rialia betaceus: de qua forma ceus nusq̄ fa
cit deiceps mentionē. Nota hæc forma or
deaceus dici postulat: sūt tamē aliqui qui
emendate uolunt dicere ordeiceus secūdū
illam formam denoīatiuorum quæ totum
eius assumunt ut aduectīcius. Sed ea quæ
supius dicta sunt minime uidēt attēdere. s.
quia oīa ad materiā ptinentia debēt habe
re c. ante us. exceptis paucis quæ ipse enu
merauit. Vnde ostēdit ꝙ ordeaceus uł or
deiceus dēt dici cū sit materiale sicut beta/
ceus maluaceus. Cum igitur ordeaceus a
nominatiuo plurali uel ordeiceus a geniti
uo singulari dici ualent sonorius tamen a
nominatiuo plurali, ordea addita ceus.

greçus greçulus: paucus pauculus: primus primu
lus. Fœmina quoq; ī a desinētia cōsonāte anteposi/
ta: & ī um neutra: ī ula & ī ulū faciūt diminutiua
ut sylua sylula: luna lunula. Plau. in epi. lunulam
atq; annellū aureolū. Rubicūda rubicundula: lin/
gua lingula: & p cōcisionē. n. ligula: puella puellu/
la: serra serrula Cice. ꝓ cluētio. & oī pte dētaturam
& tortuosā uenire serulā: aq̄ similiter aquula. Plau.
ī curculione: Quæ hic agimus herus perspiciet fieri
mea Planetiū mane suffundā aquulā. Similiter aīa
aīmula. eq̄ equula. Plau. ī Cistel. Adinire equulam
possū ego hāc si det sola soli: arca arcula: mēsa mē/
sula. Plau. ī mustellaria: Cedo mihi speculū & cum
ornamētis arculā. Idē in eadē: age accūbe igit cedo
aquā manibus puere: appone hic mēsulā. In ulum
primū primulū: tātū tātulū. Et hęc tamē ī olus de/
sinētia una syllaba uincūt sua primitiua. In aster &
cio: & leus satis pauca repiunt ī usu diminutiua: &
fere hęc: Antōius antoniaster: surdus surdaster. Ci/
ce. in tuscula. v. Erat surdaster. M. crassus. Parasi/
tus parasitaster catulus catulaster: hō homūcio. se/
nex seneçio. Affranius ī ꝓdito. Tu seniciorem hūc
satis ē si seruas anus. In leus equus equuleus. Cice. ī
Ver. de signis. Eculeos argēteos nobiles qq; maxi/
mi fuerāt aufert. Hęc acus hic aculeus: oculus ocu/
leus usi sūt auctores ēt qbusdā græcis diminutiuis
ut Terē. edepol. sirisce te curasti molliter. Inueniū/
tur multa ꝓpria siue appellatia q̄ cū nō sint dimmi
nutiua: formas tamē hēnt diminutiuoꝝ: ut cunicu
lus: āniculus: metellus: camillus tibullus: friuolus
friuola friuolū: tabula camilla: uinculū: piculū. Et
sciēdū ꝙ pauca īueniūt diminutiua: q̄ nō seruāt ge
nera prītiuorum: ut hæc rana hic ranuculus: hic ca/
nis hæc canicula: hoc scutum uel hæc scuta idest
forma rotunda scutula & scutella. Lucius in quin/
to. Scutā ligneolā cerebro infixit: dies diecula: hic
q̄lus hoc quaxillū. Pistrinum pistrilla: hæc acus hic

Pluralia. Pluralia enĩ neutra & ſingularia fœmina ſimiles iter ſe habẽt formas: beta dicĩt ſecundus caulis q̃ poſtq̃ prius prior natu & abſciſus ẽ in eodẽ trunco reuiuiſcit. Sicut enĩ beta apud græcos ẽ ſecundũ elemẽtum: ſimiliter beta dicitur ſecundus a priore caulis.

aculeus: & prȩterea anguis anguilla: unguis ungula. Nubes nubilũ: q̃ magis denominatiua ſũt exiſtimãda: q̃ dimminutiua. Quippe nõ hẽnt dimminutiuorum ſignificationem: ſed formam tantum: prȩtera pannus pannula uel pannicula. Lucius in. viii.

Intus uero modo ſtet rectus ſub tegmine pannus.

Probus etiam ponit hoc glandium hæc glandula: pars eſt inteſtinorum. Enſis enſiculus & enſicula: prȩterea hæc beta malua hic betaceus: maluaceus.

De Denominatiuis.

(d) Enominatiuum appellatur a uoce primitiui ſic nominatum non ab aliqua ſpeciali ſignificatiõe: ſicut ſupradictȩ ſpecies. Habet igitur generalem nominationem omnium formarum: quæ a nomine deriuatur. Nam & patronymica & poſſeſſiua & comparatiua & ſuperlatiua & dimĩutiua præter uerbalia: & aduerbalia: & ea q̃ ex præpoſitiõibus fiũt: Ex maxĩa pte de noĩatiua ſunt i. a noĩbꝰ deriuãt. Vnde ĩ illoꝝ formis quoq; ſũt q̃dã q̃ cum non habeãt ſignificationẽ eoꝝ iure appel

(d) Enominatiuum. Poſtq̃ tractatũ eſt de patronymicis & poſſeſſiuis & cõparatiuis & aliis ſpẽbus deriuatiuoꝝ: uult cætera noĩa quæ reſtabant quæ deriuant̃ a nõibus ĩcludere ſub una ſpecie. ſ. ſub denoĩatiuo: quæ qa uariæ & diuerſæ ſignificationis ſunt: nequit eis aliquod ſpãle uocabulũ ſumptũ ex ſignificatione ſicut ſupradictis attribuere: ut poſſeſſiuis datũ eſt hoc uocabulũ ſecundũ ſignificationẽ. ſ. quia quæ noĩa ab eo ſignificantur poſſeſſionẽ ſignificãt: ſed dat eis nomẽ ſecundũ materiã uocis. ſ. denoĩatiuum quia de noĩe deriuat̃ hoc nomen denoiatiuũ: nõ ſolũ huic collectioni noĩum de qua uult tractare conuẽ. ſed etiã oĩbus ſupradictis. ſ. & illi collectioni: quæ dicĩt patronymicũ: & illi quæ dicĩt poſſeſſiuũ: & cæteris aliis. Sed licet illis ſingulis poſſeſſionibus cõuenire poſſit: tamẽ illis non datur: ſed tantũ huic collectioni de qua ĩtendit: quippe illæ collectiones nõ egent hoc noĩe: quod eſt denoĩatiuũ: quia unaquaq; habet ſuũ propriũ nomẽ & ſignificationem talẽ ex qua recipit nomẽ quo noĩe & ſignificatione diſtinguit̃ unaquaq; ab alia & ab iſta de qua ĩtendit tractare. Iſti aũt collectioni datur iſtud nomen denominatiuũ tanq̃ ꝓpriũ: & hoc ideo: qa iſta eget noĩe quo poſſit diſtĩgui ab aliis. licet enĩ illud nomẽ ſit cõe tamen alicui collectioni datũ ut propriũ bene põt eã ab aliis diſtĩguere: tota enim collectio poſſeſſiuorũ habet hoc nomẽ poſſeſſiuũ: & hanc ſpecialẽ ſignificationẽ quod ſignificant poſſeſſionem ſic & in cæteris ſpẽbus conſiderandũ eſt. Nota ꝙ nõ tractat de denoĩatiuo ſicut de ſupradictis ſpẽbus: de illis enĩ agit tribus modis ſecundũ ſignificationẽ: & ſecundũ originẽ & ſecundũ formam de denoĩatiuis uero agit ſecundũ originẽ & ſecundũ formã: ſecundũ uero ſignificationem ſpãlem nõ agit quia nulla ẽ: & ideo nõ dat diffinitionẽ: ſed noĩs ꝓprietatem. Hoc mõ tota collectio denoĩatiuoꝝ appellat̃ denoĩatiuum noĩatũ. ſ. denoĩatiuum a uoce primitiui. i. ab hoc uocabulo quod eſt nomẽ ſignificante primitiuũ: uerbi gratia duricia ẽ denoĩatiuum: & dicĩt denoĩatiuum ab hoc uocabulo quod ẽ nomẽ ſignificante primitiuũ ſuũ quod eſt durus: & nõ dicĩt denoĩatiuum tota illa collectio ab aliqua ſpeciali. i. ꝓpria & differenti ſignificatione & ꝓpter ſpãlem & determinatã ſignificationẽ ſicut ſupradictæ ſpecies. ſ. noĩant̃ a ſpãli ſignificatione: ut patrony. ſpãliter & determinate ſignificat filios & nepotes cũ genitiuo primitiui: ſic & aliæ ſpecies determinatas habent ſuas ſignificationes: denominatiuum uero determinate nihil ponit: quia genus eſt & infinitas ſpecies comprehendit. Vnde auctor ſignificationem eius oſtẽdere non ualuit niſi per remotionem cæteraꝝ. hoc tamen dicit quia ſpãliter nõ ſignificant ſicut ſupradictæ ſpecies. Habet igitur. Quia denominatiuum a uoce nominante ſuum primitiuum nominatur igitur habet generalem nominationem oĩum ſupradictarum ſpecierum quæ a noĩe deriuatur aperte. Nam & patronymicum. Vere generalem omnium ſpecierum. Nam patro. poſſeſſiua comparatiua ſuperlatiua diminutiua: denominatiua ſunt. Et quia quædam uerbalia & aduerbalia ſunt poſſeſſiua: ut optatiuus extraneus: & comparatiua ut deterior exterior: & ſuperlatiua ut deterrimus extremus: quæ tamen non ſunt denominatiua. Addit præter uerbalia & aduerbalia & ea quæ ex præpoſitionibus fiunt. iccirco ita diſtinxit qa quæ ab aliis aduerbia ab aliis præpõnes dicunt̃: & quia iterum quædam denoĩatiua ſunt uera quæ continent̃ in formis patronymicoꝝ & poſſeſſiuoꝝ &c. & ſu. & di. de quibus nulla probatio eſſet facienda quin eſſent denoĩatiua addit patronymica poſ. co. ſu. di. dico ex maxima pte. ſ. uera & recta. quæ enĩ formã habẽt patronymicoꝝ & cæterorum ex maxima parte ſunt recta: ſed plura ſunt ꝓpria in formis illis q̃ in ꝓpria & ita excludit quæ ſignificatiõem

denoīatiuā & formas habēt iſtoꝝ ut timarchides cū denoīatiuū ſit ſignificatione formā habet patronymicoꝝ & ſic multa alia uel aliter poſſumus dicere ex maxima parte: dixi poſſeſſi. cum ſu. præter aduerbialia & uerbalia quæ poſ. cū ſu. ſunt ex maxima parte. i. multo maiori q̄ ſint illa excepta. ſ. aduerbialia & uerbalia: ſed tamen per hoc differunt: quia ſpecialem habent ſignificatiōem. i. ꝓpriā & differentē. Vnde in illoꝝ. Quādo quidē uerba patrony. & poſſ. & compar. quæ habēt ſpālem ſignificationē noīa ſunt denoīatiua: igitur denominatiuoꝝ ſignificationē habētia & formas patrony. & aliaꝝ multomagis ſunt denoīatiua ut timarchides & hoc ibi: quæ cū nō habeant ſignificationē coꝝ denominatiua appellant. ¶ Cum enim a ſupradictoꝝ ſignificatione recedant denoīatiuoꝝ habent ſignificationē: qa quādo ab aliis ſeparant in denoīatiuis recipiū tur ¶ Timarchides. Emylianus nobilior maximus catullus ꝓpria noīa ſūt: cū tamē formas ſupradictoꝝ retineāt. ¶ De qbus tamen. Quāuis illa habētia formas ſupradictoꝝ ſūt denominatiua ut timarchides tamē mō de illis nō tractabo: qa ſufficienter inde monſtrauimus cum de illis in tractatu patrony. & aliorum tractabatur.

¶ Hūc igitur. Reddit cauſam quare hoc nomen generale retinuerint. ſ. quia adeo uarias habent ſignificationes & diffuſas: quia ſub aliquo noīe ſūpto a ſignificatiōe ſpeciali nō potuerunt collocari. Occaſionem aſſūptionis aſſumit a ſupradictis. qa denominatiua alia in des ut timarchides: alia in nus. ut emylianus: alia in or. alia in us: alia in ulus deſinunt. ergo habent plurimas formas: & præterea habēt diuerſas ſignificationes: quæ quia latæ ſunt. i. multæ & confuſæ & mixtæ: quædā. n. denominatiua ſunt cum patrony. eandem formam habentia ut timarchides cū poſſeſſiuo ut æmylianus: cū compara. ut nobilior cum ſu. ut maximus: cum di. ut catulus. iccirco generali. i. cōi noīe eas artium ſcriptores nuncupauerunt denoīatiua. ¶ Et quia multæ. Cōſtructio tractabo de denoīatiuis & in hoc loco. i. tractatu ipſoꝝ una. i. pariter tractabo de uerbalibus. ſ. nōibus a uerbo deriuatis: necnō etiā de ꝑticipialibus & aduerbialibus: & qa parti de his præmittit qa ea multas formas habent ſimiles denoīatiuis. uel alio mō pōt cōtinuari ſupradictus uerſus: qa de denominatiuis habētibus formā alioꝝ ſupradictum eſt: ergo de aliis denoīatiuis tractabo: habēt igitur & cætera ¶ Sunt igitur. Inceptiuū eſt igitur. quādoquidem debeo de illis tractare: igitur ſunt formales terminationes. Formales ideo uocat termiationes: quia ſecundū eas diſtinguimus formas quaſdam denoīatiuoꝝ formas ꝓprias inuenies quaſdam uerbalium quaſdam cōmunes. In. e. cubo. Cubile idē eſt in græco ſupradictoꝝ nominatiuoꝝ. Tranſitiua grāmatica eſt ut ita dicamus: quæ tamē magis ſunt obliqui noīatiuoꝝ entium noīum ſuprapoſitoꝝ. ſ. q noīatiui ſūt illorū noīum q̄ ſuprapoſita ſūt. i. frugi nihil.

lant denominatiua: ut Timarchides propriū æmilianus quoq; nobilior maximus catullus. Hæc enī denominatiua ſunt dicenda: cum ſignificationē ſuarum non ſeruant formarum: & ſint propria: de quibus tamē ſufficienter cū de iis tractabatur mōſtrauimus. Habēt igit denoīatiua formas plurimas & diuerſas ſignificatiōes. Quæ qa latę ſūt & ɔfuſæ generali eas nominatione artiū ſcriptores denoīatiua nūcupauerūt. Et qa multæ īueniunt formę cōes tā de noīatiuis q̄ uerbalibus: necnō ēt ꝑticipalibus & aduerbialibus: nō incōgruū eē exiſtimo: de his quoq; ī loco una tractare. Sunt igit formales denoīatiuorum terminatiōes ſiue uerbaliū hæ ī ia ut durus duritia: prudēs prudētia ſapiēs ſapiētia. In a cōſonāte antecedēte: ut cantus ασμα cātilena. In e cubo cubile: ſedeo ſedile. In i a fruge frugi a nihilo nihili: q̄ tamē magis obliq caſus ſūt ſuprapoſitoꝝ noīatiuoꝝ: ut de noīatiuo & gtō tractātes ī. vi. li. docebimus. In o cicer cicero. In u terminās ut tono tōitru. In al ceruix ceruical tribunus bunal In il uigilo uigil pugillus pugil. In ul exulo exul: pręſulo pręſul. In am neqs neq̄. In um oliua oliuetū roſa roſetū tēto tētoriū. Sto ſtabulū præſidio præſidiū. In en ſolor ſolamē. In ar lacus lacunar: calx calcar. In er eq̄s eq̄ſter macies macer. In or ſenatus ſenator amor amator. In ur ſatio uel ſaturo ſatur: murmuro murmur ī as primus primas: optimus optimas. ciuis ciuitas: ꝓbus ꝓbitas: arpinū arpinas. In es correptā pes pedes: equus eques tego teges. In es productā: ut paup paupies: acus acies: ſepio ſepes: ſtruo ſtrues: ſterno ſtrages. In is ædes ædilis: rex regalis: penetro penetrabilis: amo amabilis: a thenæ athenienſis: ſicilia ſicilienſis. In os lepos lepus cuſtodio cuſtos. In us puram occido occiduus: & ab aſſideo uel ab aſſe: ut quibuſdā placet aſſiduus. In us diuerſis conſonantibus antepoſitis: ſaxum ſaxoſus: ſpuma ſpumoſus: uito uitabundus

& a participiis uerſus ſaltus. quãdo quarte ſũt decli nationis. Et ab aduerbiis ſupra uel ſup ſuperus: in fra rus: extra nus: hodie nus. ĩ x fur furax capio pax audeo dax. uerto tex: ĩ duas cõſonãtes: ut piceũ picẽs. Tyburtũ tyburs. Ergo ĩ a deſinẽtia. i. hẽnt breuẽ ante. a. uel l nel n uel r: ut ſapiẽtia acrĩonia cautela ſuadela tonſtrina armatura. Inueniuntur tamen in uerbalibus etiam alias conſonantes ante a habẽtia: ſed q̃s a uerbis accipiũt ut ſcribo ba: cõuiuo ua: & colligo ga. Secundæ igitur declinatiõis noĩa ĩ us deſinentia c antecedẽte quotcunq; ſint ſyllabarũ niſi ſint regionum nomina quæ deriuãtur ex his: alia uero nomina quacunq; cõſonante ante us poſita tãtum diſſyllaba. Et quæ ĩ is deſinẽtia tertiæ declinatiõis ſimilẽ hẽnt noĩatiuo genitiuũ q̃ ſcdę qdẽ ſunt genitiuo: quæ uero tertiæ datiuo aſſumunt tia: ut amicus amici amicitia inimicus inimici citia pudicus pudici pudicitia lętus lęti lætitia durus duri duritia mœſtus mœſti mœſtitia. ſtultus ſtulti ſtultitia ſegnis ſegni ſegnitia triſtis triſti triſtitia. i. tã penultima q̃ ante penultima ubiq; correpta. Alia uero omnia in us ſupradictis caſibus aſſumunt a penultima. i. ubiq; in his quoq; correpta: ut controuerſus controuerſi controuerſia. Ignauus ignaui ignauia: uiolentus uiolenti uiolentia: ſuperbus ſuperbi ſuperbia: modeſtus modeſti modeſtia: Miſer quoq; quanuis in er deſinat miſeri miſeria. a

¶ Frux eſt nominatiuus. Fru eſt ẽ noĩatiuus frugis et nihilum nihili. A nequis uero uel noĩe neq̃ iõ a nequeo dicitur neq̃: quia neq̃ dicĩt ille qua nequit ſe cõtinere a ſcelere. uel a nequis noĩe quia neq̃ nullus homo eſt. Ab acu acies. i. ab acuitate dicitur. A participiis ſumitur. i. participalia ſunt uerſus uel ſaltus quando ſunt quartæ declinationis determinatio hæc ꝓpter uerſus apoſita eſt tantũ. Saltus enĩ ſemp̄ eſt nomen quartæ declinatiõis niſi abuſiue uelis dicere ſaltus ta. tum. ut decurſus ſa. ſũ. Terẽtius. Decurſo iam ſpacio. uerſus autẽ participiũ põt ẽẽ ſecundæ declinationis. Picens enim gentile nomen eſt & tiburs tiburcis. Ergo. Quia ſũt tot formæ ergo de ſinglis tractabo: uel aliter ab exẽplis põt inferri: quãdoquidẽ ſapiẽtia habet. i. ante. a. tonſtrina & cantilena habent. n. ante. a. Ergo deſinentia in. a. denoĩatiua hẽnt. i. ãte. a. ul' habẽt n. ãte a. Addit qđ nõ poſuerat ĩ exẽplis ul'. l. ul'. a. hẽnt ul'. r. ¶ Inueniunt tamẽ. Licet dixerim ꝙ de nominatiua in. a. deſinentia ãte. a. habẽt tres conſonantes. l. n. r. tamen inueniunt quædam uerbalia alias conſonantes habẽtia ante a. ſed illas tãtum quas a uerbis accipiũt: ut a ſcribo ſcriba. ibi enim. b. eſt cõmune in noĩe & in uerbo. A cõuiuo conuiuis uel conuiuo conuiuas uel cõuiuor cõniuaris. conuiua nomen: & habent. u. cõſonantem cõem. Cum de tribus tãtum terminationibus conſonante antecedente facit mentionem. ſ. na. la. ra. Notandum eſt quare reticet de ta. cum heremita priſciani ſta gaddita poeta. & ſimilia multa inueniant: ad quod reſpõdetur ꝙ ideo reticuiſſe uidetur: quoniã hæc talis terminatio & deriuatio a græcis ſũpta ẽ: illi enim dicũt priſcianiſtes heremites & ſic nõ oportuit eum dicere quomõ ab heremo deriuet heremita: cũ a græco hæc forma deſcendat mutatione tes in ta. dicunt tamẽ alii ꝙ ab heremo & ſto ſtas heremita ſit cõpoſitum: ſed huic ſententiæ non conſentimus. Siqs obiiciat de dialectica & grãmatica quare nõ hic tractet nihil ualet: qa de hac forma in poſſeſſiuis tractatũ eſt. Alii uero dicũt ꝙ nec muſica a muſicus: nec fabrica a faber: nec dialectica a dialecticus denoĩatiue ſumuntur: ſed per ſe ſunt. Similiter opponit ſi de grãmatica & dialectica ideo prætermittit: qa iam in poſſeſſiuis de forma illa tractatum ẽ: cur de tonſtrina regina officina repetit cũ de forma in na. in poſſeſſiuis ſil'r ſit per tractatũ. Reſpõdemus quia illa forma in na. diuerſa ẽ a ſuperiori in qbuſdã. ſ. in uerbalibus ut in lucerna ut dicet in ſequẽti. poſſeſſiua uero a nõibus ut fabraternus. ¶ Secundæ igit. De forma in ia. quandã regulã ĩcipit dare igit inceptiuũ eſt. Oĩa noĩa ſecundæ declinationis in us deſinentia. c. antecedenteus. quotcũq; ſyllabaꝶ ſint aſſumunt cia ut ſpurcus ſpurcicia. pudicus pudicicia: amicus cia. niſi ſint noĩa regionũ: quæ tũc nõ aſſumunt cia ſed a. tantũ. uel habent. c. ãte us. uel aliã cõſonantẽ ut græcus græcia: francus frãcia: gallus gallia: ſueuis ſueuia. Alia uero quæ. c. nõ habent: nec ſũt noĩa regionũ: ſi ſint diſſyllaba iterũ aſſumunt cia. ut durus duricia: mœſtus mœſticia. Sic gͦ fidus fiducia a genitiuo ſicut duri duricia dici debuit: ſed ꝓpter euphoniã: ſiue ne. a fidis denoĩatiuũ eſſe putet: dicit fiducia: & oĩa noĩa in is deſinẽtia tertiæ declinatiõis ſimiliẽ habent noĩatiuo genitiuũ: ſil'r aſſumũt cia. ut ſegnis ſegnitia: triſtis triſticia: ſed ita ꝙ illa quæ ſũt ſecũdæ gtõ aſſumũt cia: quæ tertiæ datiuo. Nota ꝙ ſi ſimplicia diſſyllaba aſſumũt cia. ꝯpoſita coꝶ ſil'r aſſumũt cia ut iuſtus iuſticia: iiuſtus iiuſticia. Sil'r uarus uaricia auarꝯ auaricia qđ ĩde ꝯponit. Alia uero. Supradictis caſibus. i. gtõ uel dtõ aſſumũt a. alia dicũt ſi nõ hẽnt. c. ãte us. nec noĩa ſint regionũ ab hẽtibus c. ãte us. đriuatia ul' ſi pluſq̃ duas ſyllabas habeant: uel ſi fuerit tertiæ decli-

nationis noĩatiuus nõ ſit ſimilis genitiuo:
ut uiolentus uiolẽti uiolentia: ĩſcitus inſciti
inſcitia quod in ſciia faceret: ſi ſimplex in
ueniretur ſcius ſcia: controuerſus cõtrouer
ſia correp. penultia. Male ergo dicunt qui
dã qui putant penultimã produci contro/
uerſiam. Miſer quoq; miſeri miſeria. Ad/
ditamentũ regulæ ſic & in ſupiori regula
potuit addi puer pueri pueritia: piger pi/
gri pigritia: quæ aſſumũt cia. ſimiliter no/
mina regionũ aſſumũt a. pleraq; dicit pro
pter affer affri: quod nõ facit affria ſed af
frica. Corſus corſica nõ corſia: ſiue ſuperi
us ſit dictũ hiſpanus deriuari ab hiſpania
gentile ẽ. hiſpanus uero a quo deriuat̃ hiſ
pania ꝓprium eſt uel dicamus hoc fieri ſe
cundum diuerſos auctores. ¶ Similiter.
Hucuſq; exẽplificauit de noĩbus ſecundæ
modo uult exẽplificare de noĩbus tertiæ.
Ius iuri iuria deriuatio eſt per compoſitio/
nem: qa neq; inius per ſe: neq; iuria. Neq;
gnomen neq; gnomina ĩueniri põt. ¶ In
ueniunt̃. Quãuis ſupradicta noĩa ſecũdæ
declinatiõis: quædã aſſumunt cia: quædã
uero a. tamẽ ĩueniũt̃ quædã quæ aſſumũt
totũ moĩa. Conſon. uero. Denoĩatiua ha
bentia. i. ante. a. habẽt tres formas. Alia
enim aſſumunt a. alia cia alia monia: con
ſonante uero antecedẽte: Similiter tres for
mas habent la. ta. na. de la. ſtatim incipit
oſtendens quæ uocalis ãtecedat. Acutela
ẽ aliquid quod ẽ in cute. Et nota oſtendit
quomõ formant̃. ¶ In na. De na ſuppo/
nit regulam iſta forma: ut dictum eſt q̃uis
in poſſeſſiuo præmiſſa ſit tamẽ repetit̃ gra
tia quorundam: quæ poſita ſunt in regula
poſſeſſiuorum: ut ſunt uerbalia lucerna la
terna. Et oĩa deſinentia in ena ut cantile/
na. uel poſſumus dicere in poſſeſſiuis
datam eſſe regulã de mobilibus. hic uero
de fœmininis nõ habentibus maſculina.
¶ Nam mutina. Dico qa deriuatiua deſi/
nentia in na. habent penultimam lõgam:
quæ regula non infringitur per mutina &
ſagana. Nã mutina & ſagana & cætera.
¶ Sagana enim. De ſagana tantum pro/
bat quia de aliis patet: uere ſagana nõ eſt
deriuatiuum a ſaga quia idem ſignificant
hic habemus auctoritatẽ quia deriuatiua
non ſignificant idem cum ſuis primitiuis:
nec iterum pœnitus ſignificare debent di/
uerſa ut muticia & mutus pagia & pagus
quæ deriuatiua eſſe nequeunt cũ penulti.
corre. Sagana dicitur uaticinatrix & dici
tur a ſagio ſagis quod nõ eſt in uſu.
¶ Ra autem. Licet quædam faciant ĩ era
ut ſtater ſtatera: tamẽ inde nõ tractat qa
pauca ſunt. Aſſequor aſſecla & ĩterpoſita
u. aſſecula. ¶ In e. Poſtq̃ tractauit de a. ĩ
cipit tractare de. e. ſecũdũ ordinẽ uocaliũ

ſtutus ti tia. Similiter regionũ noĩa pleraq; Italus
itali italia: gallus li lia ſicãus ni nia: colonus ni nia:
hiſpanus ni nia: dardanus ni uia. tuſcus tuſci tuſcia
gręcus gręci gręcia: teucrus uel teucer teucri teucria
Similiter faciunt tertiæ declinatiõis noĩa ſiue parti/
cipia que una ſyllaba uĩcunt gtõ noĩatiuũ aſſumũt
i. n. datiuo a penultima i ubiq; ſicut ſupra dictum ẽ
correpta: negligẽs negligenti negligẽtia. prudẽs ti
tia miſericors cordi dia: iners ti tia ius ri ria: gnomẽ
ni minia: Cęſar ari aria. Inueniunt̃ tamẽ quędã quę
in monia deſinunt a nominibus ſiue a uerbiſ de/
riuata: ut caſtus caſti caſtimonia: parco ſi monia: q̃
ror reris monia: acer acri monia. Cicero in uerrẽ qr̃
ſignificat glabriõis patris uim & acrimoniã. Conſo
nãte uero antecedẽte ĩ a deſinẽtia denominatiua ſeu
uerbalia formas treſ habent. la. na. ra. la. e. longa
antecedente. cautus cauti cautela: tutus ti tela: acu
tus ti tela: cutis ti tela: cuſtos di dela: mãdatus dati
tela: cliens ti tela. Et nota ꝙ omnia extremam uoca
lem genitiui ſi ſecundæ ſint: ſin tertię datiui in e lon
gam cõuertentia aſſumunt la. Quæ uero a uerbis ſi
unt ſecundæ coniugationis a ſecunda perſona abii/
ciunt s & aſſumunt la ut cãdeo cãdes candela: ſua/
deo des dela: Hora. in primo epiſto. Ac bene nũ/
matum decorat ſuadela uenuſq;. In a uero deſinen
tia denoĩnatiua ſiue uerbalia de q̃bus iam diximus
cũ de poſſeſſiuis nus uel na uel num deſinẽtibus tra
ctabamus oĩ mõ longã habẽt penultimã uel natu/
ra uel poſitiõe: ut officiũ officina: medicus cina rex
gis gina: leo lęna: doctrix trina: tonſtrix ſtrina: co
quus q̃na uel culina cãtus lena: far farina: luceo lu/
cerna: lux cis cina: lateo laterna. Nam mutina ſaga
na uel ſaga pagina non uidentur eſſe deriuata. Sa/
gana enim & ſaga idẽ ſignificãt. Ra ãt terminantia
nomina participiis fœminini futuri temporis ſimi/
lẽ habent formam. unde penultima u quoq; ſine du
bio producitur: ut ſcriptura creatura tritura cenſu
ra tonſura uſura litura natura cultura armatura. Et
ſciendum ꝙ ſupradictę omnes formę. i. in a deſinẽ/
tes proprie ſunt fœminini generis. Inueniuntur ta/
mẽ pauca uerbalia: ut ſupradictum eſt maſculina
uel cõmunia conſonantes uerborũ ſeruãtia: ut ſcri/
bo hic ſcriba lego hic collega: hic & hęc perfuga a ſu

Mōnile a moneo mones: quia monet castitatē. Nota q̄ neutra in e non habētia masculina ante se ꝓducunt penultimā sed si mas. & fœ. ante se habent & sunt uerbalia corripiūt penultimam ut utile agile. Quidam enim. Bene dicit plerisq̄: quidā .n. dicunt frugi datiuū a. frux frugis. Nihili genitiuum figurate dicit quia non perfecta est cōstructio si dicā homo frugi nisi suppleatur aliquid .s. homo ens. mihi frugi .i. utilitati. Similiter de oībus casibus. omnis enim casus similē sibi casū exigit: figura ista dicitur allœoteta ubi est cōfusio talis. Similiter ens homo nihili .i. nullius precii hominis nihili entis & sic cum aliis casibus. Non irrationabiliter dicūt sicut & ista homo ens mancipi hominis entis mā/cipi. mancipi & nemancipi obliqui sūt māceps & nemanceps istorum nominatiuorum si in usu reperiantur. illa dicuntur mācipi dari: quæ cum uenduntur manu capiātur. ut mancipi equus uenditur ad manu capiēdū. Lex enim iubet de talibus ut cū uenduntur manu capiātur. Nemancipi dicitur illud quod secundum leges non capitur manu si uēditur ut terra domus: sed baculo aliquo tribuitur & tūc dicimus res nemancipi .i. non ad capiēdū manu. Nauci iungitur similiter omnibus casibus. Nauci domo .i. malus & amarus sicut patura nucis. Nauci enim ꝑ aratura ē nucis. ¶ In o masculina Capito est piscis magnum habens capud .i. cauenus. pauca ad communia referēdum est ut latēdo latro. Comedo retinet naturam uerbi sui & corripit penultimam non differēs a prima ꝑsona uerbi sicut nec formido nomē differt a uerbo formido. das. a quo deriuatur. Pene oīa rerum sunt incorporalium nomīa. pene dicit propter testudo et propter quædā ī go. desinentia ut uirago carthago. caligo. uligo. sartago fuligo plantago ¶ In io igitur Quandoquidē fœminina desinētia i o tot modis dicuntur: igitur de singulis dicam. plerūq̄ dixit: quia cōmunio & unio a nominibus deriuantur cōmunis & unus concio uerbo concieo uel sic pōt referri plerūq̄: ut dicas noīa ī o terminātia plerūq̄ .s. secūdū formā fiūt a ꝑticipiis ut dictum est plurima fœminina dicit ꝓpter lanio lanionis internectus cti. nō facit interuectio sed interiectio. ¶ In go uero. Quod dicit siue sint primitiua siue cōposita. additio est ꝓpter similitudinē uirago a uiro deriuatur. & pago dicitur a pāgo pangis pegi unde cōpago ¶ Vnde iob ossibus & neruis cōpegisti me. ¶ Excipitur ligo. Et quare excipiatur supponit cuius penultima correp. ligo est unū de primitiuis quæ primitiua posita sunt in regula uel sint masculia uel nō ¶ Io do. Dat regulam de fœmininis desinentibus in do. intercapio intercapedo est temporis illud spacium quod īterim trāsit dum aliqd fit. Similiter formido das. abstracta .s. & addita do a. in i. mutata fieret formidido qd̄ turpe esset propter alternitatē. Et quia ipsa positio uerbi .i. prima persona talem habuerit formam ideo fecit simile nomē uerbale primitiuo suo: & nō oportuit ut descenderet a secunda uel ter/

go uerbo. Assequor assecla: aduenio aduena: cōuenio cōuena cōuiuo conuiua. In e desinētia deriuata neutra sūt. Vt sedile monile cubile utile. Et qa pleraq̄ a cōibus in is desinētibus nascunt̄ melius cum illis tractabunt̄. In i duo sunt denoīatiua: ut plerisq̄ uidetur īdeclinabilia: a fruge frugi a nihilo nihili. Quidā enī figurate frugi datiuū & nihili gtūm: ut ante dictum est cū oībus aliis cōiungi casibus non irrationabiliter dicunt: sicut mancipi & neumācipi & cordi & huiusmōi & illiusmōi & similia. In o masculina quidē & cōia pauca īueniunt̄ deriuatiua: ut a cicere cicero. Ab eo quod est catus cato & a capite capito. Et a labe labeo: a latēdo latro: a leniēdo leno: a comedēdo comedo: a palpādo palpo. ab epulando epulo. Cic. de ora. Tres uiros epulones. Fœminina uero plurima deriuatiua mō in io. mō ī go: mō in do. desinentia. Et pene oīa reꝝ sunt incorporalium. In io igitur terminātia plerūq̄ a participiis fiūt preteriti tp̄is quoꝝ genitiuus assumpta o & correpta i facit huiusmōi noīa. Oratus orati oratio: accusatus accusati accusatio: status stati statio: datus dati datio: nexus nexi nexio: oblitus obliti oblitio. Acutus acuti acutio: lectus lecti lectio: ꝑfectus cti ctio: munitus niti nitio: hastus sti stio. Interuectus autē īteruecti īteruectio facit euphoniæ cā abiecta t primitiui. In go uero desinētia siue sint deriuata: siue primitiua uel cōposita penultimas producunt uel natura uel positione. Vt margo cōpago carthago sarthago caligo uligo rubigo ferrugo erugo uirgo uirago fuligo. Excipit̄ unum ligo cuius penultima corripit̄. Nec mirū cum sit masculinū: & solū dissyllabū uocalem i ante go habens. In do desinentia deriuatiua tam a nōibus q̄ a uerbis uel a participiis ueniunt. Hæc quoq̄ mō e longā uel i modo tu habent ante do: ut acris acredo dulcis dulcedo intercapio intercapedo torpeo torpedo libet libido cupio cupido formido formidas formido formidinis

tia perſona mutatione litteræ uel ſyllabæ
cum tota forma nominis in prima perſo/
na poſſit iueniri. Ad ſimilitudinem huius
debet fieri comedo in ſuperiori regula ma
ſculinorum a prima poſitiõe uerbi ſui cor/
ri. penultima ſicut in prima perſo. penul.
corri. Nota quod habitudo eſt deriuatiuũ
a participio habitus abiecta. ſ. ¶ Et ſcien
dum. De formatione docet. Similiter. i.
ante do habentia extremas ſyllabas. i. ex
tremitates ſyllabarum &c. Excipitur for/
mido quod nec a ſecunda perſona nec ter
tia ſumitur propter cauſam ſupradictam.
¶ In tudo Nota ſolus ſoli eſſe ſecunde de
clinationis hic. & ubi ſoli ſit genitiuus. ali
ter ſolus non eſſet de regula ſed exemplũ
excederet regulam. habitus eſt participiũ
unde habitudo dicitur uel eſt participiale.
Et a teſta uel teſtu quod eſt indeclinabile
teſtudo q̃d eſt corporale. ¶ Nec non om
nia. Additamentum regulæ facit. ſic iũge
Nomina in go deſinentia habent p̃ulti.
natura uel poſitione produc. nec non oĩa
in do. Lupercus idem eſt quod pan. quaſi
arcens lupos. lupercal eſt templũ ubi coli/
tur. Nota uectus uecti. & uectigal quod
non facit ſecundum regulam: quia a non
eſt penul. in utroq; & primitiuo & deriua
tiuo ſed in hoc ſimile eſt quod penul. in u/
troq; ꝓdu. licet diuerſa. Toral toralis eſt
pãnus qui ſup lectos ponitur uel cortina.
¶ De ol non. De ol non facit mentionem
quia nullũ deriuatiuũ in ol inuenitur. Alii
dicunt quod ſol dicitur a ſolus & ſecundũ
illos dicimus quia pauca ſũt ĩ ol deriuatia
nõ curauit dare regulã. ¶ Quidam enim
Vere ſũt diuerſæ formæ quia quædam ha
bẽt e. ante um quædam i. Nota quod for
ma in um aliter diſtinguitur per uocales:
alia per conſonantes. per uocalem diſtin
guiẽ ut roſetum augurium quæ habent e.
uel i. i penulti. Per conſo. Vt ueſtibulum
uerriculũ. hic enĩ nõ aſpiramus niſi a b uľ
c. et ideo dicit quædam habent. c. ãte um
ut roſetum licet t. interponatur quia tantũ
ad e. reſpexit: quæ eſt ibi forma: non attẽ
dit ꝗ uo. ãt cõſonans interponatur. Quæ
ſunt continentia uel comprehenſiua quæ
græci dicunt περιεκτικα. Meritoriũ diciẽ
taberna ubi aliquis meretur. Baſium a ba
ſio as. Remediũ componiẽ ex re & mede
or uľ deriuaẽ a remedior aris. Cõnubium
cõponiẽ ex cõ & nubo bis. ¶ Cõſonãtes
quoq;. Illa quæ deſinunt in um & diſtin/
gunẽ per uocales habẽt diuerſas formas.
noĩa quoq; habẽtia cõſonãtes. i. diſtincta
per conſonantes ut dictum eſt habent di/
uerſas formas. Alia enĩ. uere diuerſas. Nã
quædam in bulum deſinũt. alia in culum
quod ponet ibi inferius. Inueniuntur etiã

quod ideo facit ſimile nomẽ uerbale primitiuo uer
bo quod ipſa poſitõ habuit talẽ formã. In tudo for
titudo magnitudo habitudo. Et ſciendũ quod e ꝓ
ductã ante do habẽtia ſi a noibus deriuãẽ extremę
ſyllabæ terminatiões in e cõuertũt & accipiũt do ut
dulcis dulcedo acris acredo. Sin a uerbis ſecũdaꝝ
terminatiões pſonaꝝ i e ꝓductã ſimiliter cõuertũt
& accepta do faciũt ſupradictæ formę deriuatiões.
Vt ĩtercapio intercapis intercapedo torpeo torpes
torpedo. Similiter i ãte do habẽtia extremas ſylla/
bas ſcdæ uel tertię pſonę ĩ i lõgã cõuertũt & accipi/
unt do: ut cupio cupis cupido libet libido. Excipiẽ
formido pp ſupradictã cãm. In tudo uero deſinen
tia ſi a noibus ueniũt ſcdę declinatiõis. Nõ a pticipi
is uel a participialibus gtõ: Sin tertiæ datiuo aſſu/
munt tudo i ante penultia corre. ut ãplus ãpli am/
plitudo: magnus gni tudo: firmus mi tudo: lõgus
gi tudo: celſus ſi tudo: multus ti tudo: ſolus li tudo
ſimilis li tudo: ſuauis aui tudo: fortis ti tudo: Sin a
pticipiis uel pticipialibus i tus deſinẽtibus deriuãẽ
abiecta s aſſumunt do: ut hĩtus habitudo. A teſta
quoq; ſiue teſtu teſtudo quod eſt corporale. Necnõ
oĩa deſinentia in do quãuis nõ ſunt deriuatiua pe/
nultimã u habẽtia ꝓducunt eã: uel natura uel poſi
tione: ut hirundo harundo hirudo. In u deriuatiua
pauca inuenies. a ſpecus ſpecu a pecus pecu a teſta
teſtu a tonitrus tonitru a cornus cornu. Nec ĩtereſt
aliquid inter primitiuoꝝ & deriuatiuoꝝ ſignificati
onẽ. Ideoq; dubium an ſint deriuatiua dicenda. In
al deſinẽtia denominatiua: ſi primitiua eoꝝ penul/
timã natura uel poſitiõe habuerint ꝓductã: ea quo
q; lõgã habẽt penultimã: ut ceruix ceruicis ceruical
tribunus tribunal uectus uectigal lupercus luper/
cal. Sin illa breuẽ ea quoq; correptã: ut torus toral
uel anima animal. In il uel in ul deſinẽtia ſiue a no/
minibus ſiue a uerbis deriuata ſint fiũt abiectiõe ex
tremaꝝ uocalium: ſiue ſyllabaꝝ primitiui: ut pu/
gillus pugil: uigilo uigil: conſulo cõſul: exulo exul
præſulo præſul:. In am unum inuẽiẽ trium generꝝ
cõe quod deriuaẽ a nequeo nequis nequã. In um de
ſinentia deriuatiua: ſiue etiam compoſita diuerſas
habent formas. Quædam enim uocalem habẽt an
te um: Quædam conſonantes. i. ut augurium: ſola

riū pomariū solatiū suauiū basiū odiū remediū cōcubiū paladiū officiū cōnubiū cōuiuiū exiliū cōsilium iudiciū meritoriū municipiū præsidiū domicilū. Cōsonantes quoq; ante um habentia deriuatiua diuersas habent formas. Quędā. n. habent e longā ante tum: ut oliuetū uinetū coryletū rosetū dumetū quercetū esculetū myrtetum. quāuis fœminino genere Plautus in Vidularia protulit. Nescio quis seruus e mirteta prosiluit. Quæ sunt cōpræhēsiua uel cōtinētia. i. περιεκτικα. Alia enim ī bulū desinūt quæ forma est similis diminutiuis. & ueniunt a nominibus uel a uerbis: ut cuna cunabulū: uesta uel uestis bulū: curro ris bulū: uoco cas lū: cōcilio lias bulū: sto stas stabulū: pasco pabulū: prosto prostibulū: patior uel pateo bulū. Et attēdēdū ꝙ pēultima in similibus omnibus corripit̄. Antepenultima uero si i habeat corripit̄: ut uestibulū thuribulū prostibulū patibulū. Si uero a ꝓducit̄: ut cunabulū uocabulū cōciliabulū pabulū. Excipit̄ stabulū quod corripit a. Nec mirꝫ cū uerbū quoq; stabulo as eandē corripuit syllabā: & stabilis & status & quæcūq; a uerbo sto stas nomina deriuata sunt. Excipitur stamen & statura quod tam nomen q̄ participiū est: Luc. in. vi. Lassant rūpentes stamina parcas. Idē in. iiii. Vnaq; percussit pōtum symplegas ianem. Et statura redit staturus quoq; & staturū ꝓducuntur quāuis status ta tum corripiantur. idem in. x. Zephyros quoq; uana uetustas his ascripsit aqs: quorꝫ stata tpa flatus. Inueniūt̄ quædā ēt ī culū desinētia q̄ a secūda deriuāt̄ ꝑsona uerborꝫ: ut diuertis diuerticulū: uerris uerriculū pior periris. Vnde peritus piculū: oras oraculū ꝓpugnas ꝓpugnaculū: obstas obstaculū: miraris miraculū ppendis ppendiculū. A simplici quoq; quod in usu non est: specio specis speculū ꝓ speciculū: p syncopā ci euphoniæ cā. Similiter a fero fers ferculū. Alia uero ī mētū desinūt q̄ plærūq; a uerbis ueniūt: ut uestio stis mētū: hortor ris mentū: orno nas mētū: sacro cras mētū: fūdo das mētū: mōeo nes mētū: alo lis mētū: icresco scis mētū. Et sciēdū ꝙ antepēultimā ꝓductā hēnt uel correptā ꝓut sint penultiæ syllabę preteriti tpis eorꝫ uerborꝫ ex qbus deriuant̄: ut ornaui uel ornatus mētū: mōui uel mōitus mentū.

quædam &c. A uesta uestibulum quia primitus factum ē uestibulū in templo uestæ uel a ueste quia uestit domum & adornat A patet patibulū uel a patior quia patibulum dicitur illud. s. illud quod est in patibulo et est genus tormenti uel ipsum patibulum dicit̄ a pateo quando est genus tormēti quia ponitur in aperto. ¶ A prosto. Prostibulū quod est domus meretricia. ¶ Et atendēdū. Cōmunem regulam ponit de omnibus ī bulum desinentibus. Et quæcunq; a uerbo sto sunt deriuata. Igit̄ quicūq; producūt statim contra regulā faciunt quia statim deriuatur a sto. ut dicturus est. Statura ræ. est nomē. Staturus ra. rum. partic. Status. a. um. nomen est. ¶ Inueniūtur. Etiam in culum hæc forma diuersa est a superiori quæ est in diminutiuis quia ista nomina formantur a uerbis. Perpendiculū dicimus plūbatam qua Cementarii adequāt murū & potest poni ꝓ omni experimento unde dicit̄ perpendiculum mentis meæ. ¶ Alia in mentum. Alia in mentum desinunt quæ plerūq; a uerbis ueniunt. Plerumq; posuit quia armentum ab armis deriuat̄. A monco nes: uel a monitus monumentum quia monet mortem. ¶ Et sciendum. Et sciendum ꝙ cōmunis regula de oibus. monui uel monitus monimentū. Alo alis alimentum. sic a tego tegis tegmentum non tegimentum. In monū. Etiam hæc forma est adhuc de illis quæ consonantem habēt ante um. licet i. correpta ibi reperiatur. Ad formam enim respicit. s. ad ea quæ in istis formam faciūt in omnibus his supradictis littera illa formam facere dicitur: quæ in medio dictionis prima terminatio cōmunis oium eiusdem formæ noium iuenitur ut in comprehensiuis e. in medio dictionis prima cōis oium comprehensiuorꝫ inuenitur. in aliis non inuenitur prima cōmunis ut in solarium remedium in aliis. b. uestibulū in aliis c. uerriculum. in aliis men. ut uestimentū in aliis m. ut testimonium. Sūt alia in um diuersa a supradictis quæ participiis similia sunt sed non sunt participia & alia quæ a uerbis deriuantur o. in um cōuertentia ꝙ supradicta non faciebāt. In en. desinentia deriuatiua in. antecedente prima communi pene omnia sunt uerbalia quia flamen quod significat sacerdotem nō ē uerbale. Pene neutra quia pecten est masculinum quāuis sit uerbale uel produ. u. si in uo diuisas desi. uerbum. Numen eni bene dixi annuo numē: nam nu. nō dicitur substantia sed nutum dei signum. Aluo luis lumen: quia sicut aqua sordes luit & purgat: ita lumen locum a tenebris. A filo filamen quod per sincopam. i. flamen dici

mus ſacerdos eſt . Iſta non iducuntur niſi
propter ſimilitudinem. quia non ſunt de/
riuatiua ſed compoſita. conſtructō licet di
xerim quia pauca inueniuntur in en ma/
ſculina tamen compoſita ſunt a canendo
maſculina . debuit enim geminari in quo
a primitiui in i mutat᷑. a canēdo tamē qa a
ſoleat in i mutari. inuēitur plærūq; in com
poſitione ut cado incido . ideo dicit plærū
ꝙ quia in perago remanet a ſimplicis.
¶ Biiugæ bigæ: Conſonante remota i &
u. uocales remanēt breues quæ in i. longā
tranſeunt licet de diuerſis ſyllabis aſſum/
ptæ ſint & econtrario una longa in duas
breues ſupple ſolet diuidi temporibꝰ. i. ra
tione temporum quia loco unius lōgæ po
nuntur duæ breues. In ar deſinentia deri/
uatiua ſi conſo. habent ante ar. penul. ſyl
laba producitur ſi uoca. corri. uidetur Iu/
uenalis ſpecular penul. correptā contra re
gulam poſuiſſe. ſed ſiquis intētionem au/
ctoris conſideret fruſtra Iuuenalis arguit᷑
intēdit. n. hanc regulam dare de deriuati
uis quæ uel naturaliter habent penultimā
productam ut cæſus cæſar uel quæ creſcūt
ut lupa lupanar . Si igitur ſpecular | a ſpe/
culor ſpecularis ſumatur cum nec natu/
raliter producit penulti . nec creſcat pe/
nul . corripit. ſicut ſubligar a ſubligo gas.
deriuatum . Quod ſi ſpecular a ſpecu deri
uetur cum creſcat ex neceſſitate penult. ꝓ
du . Alii uero qui uolunt ſpecular ſemper
produci . etiam ſi deriuetur a ſpeculor aris
defendunt ſic Iuuenalem dicentes ſpecula
ribus eſſe obliquū caſum iſtius nominati
ui quod eſt hoc ſpeculare huius ſpecularis
quod non deſinit in ar . ita nō infringitur
regula. ¶ In er: Ordo eſt in er deriuatiua
plæraq; a nominibus . a uerbis enim aliquā
do deriuantur . ſ. a. & . t. habent ante er.
uel aliter deriuatia a nominibus dicit pro
pter ruber & ſimilia quæ ueniūt a uerbis.
plæraq; propter ſaluber quod uēit a nomi
ne: i. ſalus ſalutis . ſ. & . t. ante er. Et ſcien
dum ꝙ a . habent ante ſter cum in nomine
primæ poſitionis . i. in primitiuo nomine
&c. Apiaſter dicitur ſilueſtre apiū ſicut ole
aſter ſiiueſtris olea . Olea uero arborem ſi
gnificat . diminutiuū quoq; propter ſimili
tudinem adductumeſt. quia de diminuti
uis in aſter tractauerat iam in diminutiuo
rum formis.

alui uel alitus mētum: inereui uel incretus mētum
muniui uel munitus mētum: fulciui mētum. ī mo/
niū ēt inueniunt᷑ deriuatiua i correpta antecedēte:
ut pr̄i pr̄imoniū: mr̄i mr̄imoniū: teſti teſtimonium
Sūt alia ī um pticipiis ſimilia: ut factū dictū tectū
uiſum. alia q̄ a uerbis deriuant᷑ o in um cōuertentia
ut regno regnū ſtagno ſtagnū: uelo uelum uado ua
dum. In en deſinētia deriuatiua m antecedēte pene
oīa uerbalia ſunt & neutra: & ſi ſint a prima cōiuga
tiōe a lōgā habēt penultimā: ſolor ris men foro ras
men: curuo uas men: oblecto ctas men: purgo gas
men: irrito tas mē: ligo gas mē. Sin a ſcđa uel tertia
i habēt correptā: ut moneo nes men: rego gis men:
tego gis mē: & p cōciſionē tegmē a ſpecio ſpecis uel
ſpecie ſpecimē uel u ꝓductā ſi in uo deſinat uerbū
acuo acumen: fluo flumen nuo numē. Eſt enim dei
nutus. Vnde Vir. ī prīo æneī. meo ſine numine uēti
ideſt ſine meo nutu. Luo lumen quo oīa abluūt᷑. i.
purgāt᷑ a tenebris. A uerbis quoq; q̄rtę cōiugatiōis
uenientia u ꝓductā habēt: ut munio men: lenio le/
nimen: molio men. Pauca īueniunt᷑ in n deſinentia
generis maſculini: ut a pecto pecten: a filo filamen
qđ p ſyncopā flamē dicius. Et a cano tamē cōpoſita
maſculina ſunt: q̄ ī cen deſinentia i correptā habent
penultimā tubicē liricē cornicē fidicē. Excipit᷑ unū
tibicē qđ iō ſolū ī ꝓductā hūit penultimā qđ ſynæ/
reſis facta eſt duaꝝ ii breuiū ī unā lōgā. Debuit enī
geminari: qa ſolet plerunq; ī cōpoſitiōe a ī i cōuerti:
ut cado īcido facio īficio iacio iniicio reiicio amicus
inimicus tuba tubicē. Sic ergo tibia tibiicē faciebat
ex quo factū eſt tibicē. nec ſolū i ſed ēt aliæ uocales
ī multis dictionibus ſic ſolent ex duabus ſyllabis in
unā lōgā trāſire ut Biiugę bigę q̄driiugę q̄drigę biu
ni bini. Et ecōtrario una lōga ī duas breues ſolet ſæ
pe tp̄ibus diuidi admittier ꝓ admitti fieri ꝓ firi uel
fire: qđ magis analogum eſt. unđ Vir. in. iiii. geor:
Aut ſuffire thimo cæraſq; recidere manes quis dubi
tet in ar deſinentia deriuatiua ſi conſonantem ha/
beāt ante ar penultima ſyllaba producitur: Sin uo
calem corripitur: ut cęſus cęſar: lacus lacunar: lupa
lupanar: laqueus aūt laquear. In er deriuatia a noī
bus pleraq; ſthēnt ante er: eques equeſter pedes pe/
deſter: ſylua ſylueſter: campus campeſter: apium

apiaſter: olea oleaſter. Et ſciendum qa a habent an-
te ſter: cũ in nomine primæ poſitionis nulla ſit con-
ſonans inter uocales penultimę & ultimæ ſyllabæ:
ut apiũ apiaſter: olea oleaſter diminutiua quoq; hu
iuſcemodi formę de quibus iã diximus a habẽt an-
te ſter: ut pariſitaſter: ſurdaſter: antoniaſter: catu-
laſter. Alia uero oĩa e habent ante ſter excepto palu
ſter: & hæc quidẽ denominatiua ſunt. Sunt autem
uerbalia quę uerboꝶ cõſonantes ſeruant ante er: ru
beo ruber. Hora. ĩ primo ſermonũ: Obſcenoq; ru-
ber porrectus ab inguine palus. Piget piger: mace-
ro macer. In or & in ur a uerbis ĩuenio fieri abiectio
ne o ut coloro color: honoro honor: decoro decor:
adoro ador: murmuro murmur: auguro augur: ſa
turo ſatur: Hoc tamen facit ad fœmininũ ſatura: &
neutꝶ ſatuꝶ. Alia uero in or deſinentia aſſumũt a
uerbo r amo amor: furo unde furens furor. Alia a
nominibuſ uel participiis in us deſinẽtibus fiũt mu
tatione us in or ſenatus ſenator: dictatus dictator:
qſtus qſtor: tõſus tonſor. In as pleraq; denomina-
tiua ſunt quoꝶ primitiua ſi ſint ſecundę declinatio
nis gtõ: ſin tertiæ datiuo aſſumũt tas in penultima
ubiq; correpta: ꝓbus ꝓbi ꝓbitas: nouus noui no-
uitas: bonus boni bonitas: mendicus mẽdici mẽdi
citas: aſꝑ aſperi aſperitas: ꝓſper uel ꝓſperus ꝓſpi-
tas: integer ĩtegri integritas: ſyncerus ſynceri ſyn-
ceritas: ſedulus ſeduli ſedulitas: timidus timidi ti-
miditas. Et notandũ ꝙ quæ ĩ gtiõ duplicant i extre
mã earum mutãt in e euphonię cã ut pius pii pietaſ
medius medii medietas: anxius anxii anxietas: ſoci
us ſocii ſocietas: liber quoq; excipit quod noĩatiuo
aſſumit tas nõ gtõ: ut liber libertas. Tertię uero de
clinationis nomina datiuo aſſumũt tas ſicut ſupra
dixius ut capax capaci capacitas: tenax tenaci tena
citas. rapax rapaci rapacitas: procax procaci pro-
cacitas: fœlix fœlici fœlicitas: affinis affini affinitas
infidelis infideli infidelitas: celer celeri celeritas: au-
ctor auctori auctoritas. Excipiũtur pauca quę b
uel p ſine s habẽt ante r. hæc enim nominatiuo aſſu
munt tas ut puber pubertas: uber ubertas: pauper
paupertas. Sed hoc poſſumus etiam in ſecundę de
clinationis nominibus obſeruare ut ſupradictum
eſt. Vnde liber libertas aſper autẽ & proſper: quia

¶ Alia uero: Hæc habẽt a ante ſter. Alia
uero præter diminutiua & præter illa quæ
non habent conſo. inter uoca. penulti. &
ultimæ ſyllabæ in primitiuis e. ãte ſter ha-
bent. Hæc quoq; ſunt denominatiua ideo
hic dicit quia uult tranſire ad uerbalia.
¶ Hoc tamẽ: Licet ſatur eodemmodo de
riuetur a uerbo ſicut iſta alia tamen ſatur
facit & fœmininum ſatura. & neutrum ſa
turum quanuis illa alia ſint unius generis
tantum. Furo. unde furens. ſ. non ab illo
a quo dicitur furans. i. furo ras antique di
ctum pro furor aris. Nota quod dicitur fu
ro furis inſanire non furio as. In as plæra-
que denominatiua ſunt. Plæraq; dicit qa
egeſtas uerbale. Nam tempeſtas ſecundũ
alios primitiuum: ſecũdum alios uero uer
bale a tempero as. ¶ Et notandum. Qua
ſi exceptionem facit. Excipiuntur pauca
quæ b. uel p. ſine ſ. habent ante er ideo ap
ponit ſine ſ. quoniam ſi habuerit ſ. cum p
ante er & faciant huiuſmodi denominati
ua non nominatiuo ſed datiuo aſſumunt
tas. ſicut nomina ſecundæ declinationis ſ.
cum p ante r. habentia genitiuo tas aſſu-
munt. Non habemus nomina tertiæ decli
nationis in prõptu ſ. cum p. ante er. habẽ
tia quæ datiuo aſſumunt tas tamen debe-
mus credere aliquod eſſe niſi uelimus ſup
uacuum eſſe quod ipſe ponit b. uel p. ſine
ſ. habentia ante er. Poſſumus tamen dice
re quia ueſper ueſperitas facit. & credibile
eſt Priſciãum alicubi legiſſe licet in tracta
tibus modernorũ minime reperiat. Mul-
ta enim antiquis fuerunt in uſu quæ apud
nos deleuit ætas. Saluber & ſalubris facit
nominatiuum. ideoq; datiuo ſaluber aſſu
mit tas & facit ſalubritas. Saluber enĩ fa-
ceret ſalubertas ſed ſalubris ſalubritas fa-
cit. uetus additio regulæ. Nõ ſolum liber
& pauper aſſumunt tas in nominatio. ſed
etiam uetuſtas per ſimile intellige uenus
uenuſtas. ¶ Excipiuntur: Etiam hæc
quæ neq; in genitiuo neq; in datiuo aſſu-
munt tas. ut maior. or. in es. & addita taſ
facit maieſtas hoc modo fit tẽpus us in es.
ſecundum quoſdam & aſſumpta tas tem
peſtas. Nota quod maioritas dici non pro
hibet. Sed ſecundum hoc ꝙ maieſtas facit
excipitur. Sunt alia in as deſinentia nomi
natiua quæ plærunq; ſimilia ſunt accuſati
uis pluralibus ſuorum primitiuorum. Plæ
runq; quia arpinas & multa alia non ſunt
ſimilia accuſatiuis pluralibus primitiuorũ
cum primitiua eorum accuſatiuos plurales
non habeant. Perfecta enim per ſyncopã
proferuntur: nam perfecta eorum inueni-
untur apud antiquos in tis deſinentia.

¶ Unde est neutra: ab effectu ostendit illa in tis desinentia cum neutra eorum in e desinunt. quod non esset si illa in as non in is desinunt. ¶ Non ergo dubium: Quandoquidem sunt syncopata ergo debēt circunflecti in fine: hanc illatiōem habemus in fine uersus non est dubium ꝙ hæc quoq; debeant idem obseruare. i. circunflecti in fine & cum n. subtracta uo. quæ penultima erat in dictione perfecta finalis rēaneat ultima in concisione. i. in dictiōe cōcisa & per hoc habens eūdem accentum. & unde hoc sequitur præmittit locum a toto & ab auctoritate. Nota ꝙ cum syncopa dicatur de medio hic accipitur pro qualibet concisione. ¶ Inueniuntur tamen: Licet dixerim ista ultima circunflectere: quia penultima in perfectis eorum circunflectebatur tamen inueniūtur ꝓpria quæ non propter hoc sed causa differētiæ in fine circunflectuntur.

s hēnt āte p asperitas & ꝓspitas faciūt saluber & salubris facit nominatiuū: ideoq; salubritas. Et celeber uel celebris celebritas. Vetus quoq; qđ unū triū generum uel in us desinens inuenit nominatiuo assumit tas uetustas. Excipiuntur etiam hæc: quæ in or desinentia or mutauerunt in es: & assumpserunt tas: ut maior maiestas honor honestas. Sunt alia in as denominatiua quę plerunq; similia sunt accusatiuo plurali primitiuorum suorum: & sunt cōmunia ut primas optimas capenas crothonias arpinas pōtias larias: quę ideo in fine habent circūflexum accētum: quia per syncopam proferuntur. Perfecta enī eorum inueniuntur apud antiquissimos in tis desinentia primatis optimatis. Vnde neutra quoq; eoꝝ ī e desinūt primate optimate arpinate: & ablatiuus in i more eorum: quæ in is desinētia cum sint cōmunis generis & faciant in e neutrum: in i termināt ablatiuū a primati & optimati & arpīati. Et est etiam testis caper: qui diuersorum de huiuscemodi nominibus ponit usus auctorum cōfirmans tam in is q̄ in as huiuscemodi nomina solere proferri. Cato censorinus in primo originum. Sed lucus capenatis. Idē in secundo. Si quis mortuus est arpinatis: eius heredem sacra non sequuntur ibidem lucum dianium in nemore aricinio egerius libius tusculanus dedicauit dictator latinus: hi populi cōmuniter Tusculanus aricinus lanuuinus laurēs coranus tyburtinus pometinus ardeatis rutilus ardeatis dixit ꝓ oe qđ diximus ardeas. Titinius in psaltria. Ferētinatis populus græcas studet pro ferentinas. Non est igitur dubium: qđ cum in omnibus quę penultimā habēt circūflexam: si patiuntur syncopam eundem obseruamus accētum in ultima: ut fumauit fumat cupiuit cupit: audiuit audit: produce ꝓduc illicce illic isticce istic. Idq; omnibus placet artium scriptoribus qui de accentu scripserūt: debent hæc quoq; idem seruare cum ti subtracta penultima uocalis quę circūflectebatur indictione perfecta. idest a inuenitur ultima in cōcisione habēs eundem accentum. Inueniūtur tamē etiam propria differentię causa in fine circūflexa: ut lenas lenatis menas menatis: ne accusatiui plurales menæ qđ est genus piscis & lenę fœminum est lenonis esse putentur. In es correpta pauca

inueniuntur denominatiua equus eques pes pedis:
& uerbalia tego tegis mergo merges. In es produ-
cta uerbalia repperi a presenti uel a pręterito tem-
pore: a presenti sepio sepes luo lues struo strues ma
cero macies luxurio luxuries illuo illuuies. a pręte-
rito rupi rupes. In is dēomīatiua siue uerbalia mul
tas & diuersas habēt formas. Alia enim in alis: alia
in elis. alia in ilis. alia in ulis finiuntur: ut curialis fi
delis uirilis docilis currulis. Alia uero in ris a longa
antecedēte: ut ab apolline apollinaris: a schola scho
laris: alia in ensis: ut atheniensis catinensis: alia du-
as habent cōsonātes ante is: ut agrestis cælestis mu-
liebris famnis insignis. Ergo in alis desinentia uel in
ale: si sint a nominibus primę declinatiōis assumūt
nominatiuo primitiuorū lis uel le & producūt a pe
nultimā ut curia curialis: mēoria mēorialis: pluuia
pluuialis. mensa mensale: uia uialis. Sin scdæ extre
mā i genitiui. Sin tertię is mutāt ī a lōgā & assumūt
lis: ut mercurius mercurii mercurialis: fluuius fluuii
fluuialis: neutrū neutri neutralis: liber liberi liberalis
theatrū theatri theatralis: iudiciū iudicii iudicialis:
martius martii martialis: factū facti fatalis: gēitus
geniti genitalis: caput capitis capitalis. uirgo uirgi
nis uirginalis: cardo cardinis cardinalis: hospes ho
spitis hospitalis: nauis nauis naualis: dos dotis do
talis: flos floris floralis: corpus corporis corporalis
cęlebs cęlibis cęlibalis: mors mortis mortalis: iuue
nis iuuenis iuuenalis. Inuenitur tamen & iuuenilis
princeps prīcipis principalis: municeps municipis
municipalis: crinis crinis crinalis: uox uocis uoca-
lis. Sin a quartę declinationis nominibus deriuantr
abiecta. s. Sin a quintę. s. abiecta nominatiuo assu
munt alis: ut manus manualis: census cēsualis: spe
cies specialis. Verbalia quoqȝ a prima cōiugatione
inueniuntur in alis: penetro penetralis. In elis pau-
ca inueniuntur denominatiua: ut fidus fidi fidelis:
crudus crudi crudelis: patruus patrui patruelis: fra
ter fratris fratruelis. Et nota ꝙ omnia extremā i ge-
nitiui in e productam mutantia assumpserunt lis:
frater uero fratris: is in u conuersa assumpsit elis. i.
habent longam omnia in ilis quę a nominibus deri
uantur nec non in ile neutra siue ex eis quæ desinūt

¶ Ergo in aliis: Et quia tot sunt ergo di-
camus de singulis. Sin a quartæ declinati
onis deriuantur nominibus abiecta s. ex
nominatiuo assumunt alis ut manus ma-
nualis sensus sensualis. Sin a nominibus
quintæ declinationis abiecta es a nomina
tiuo assumunt alis. ut species alis sic res ra
lis facere debuit sed e retenta & assumpta
alis dicitur realis. Sed cum non sit auten-
ticum auctenticam regulam non debuit ī
pedire. Secundum hanc responsionem spi-
ritus spiritualis deberet facere sed per syn
copam facit spiritalis. Necnon in ile neu-
tra siue fiant ex eis. i. masculinis in ilis de-
sinentibus a nomine deriuatis siue non ha
beant ante se aliud genus. i. longam ha-
bent de neutris in e. desinentibus hic tra-
ctat ut superius promiserat. Subtel subti-
lis. Subtel dicitur planta pedis unde dici-
tur subtilis. Quæ enim sub planta pedis
præponi possunt subtilia sunt. Subtilis di-
citur homo qui res tenues comprehendere
sufficit quod dicimus subtel. græci uocant
κοίλον τουποδοσ. i. concauitas pedis.
Nota ꝙ humilis non dicitur ab humo se-
cundum hanc regulam quia non produ-
cit i. ante lis quanuis sit a nomine.

¶Nam ĩ ilis: Ideo dixi quæ a nominibus deriuantur nam uerbalia ſiue participialia corripiunt eandem i. penultimam. Excipitur parilis a regula illorum qui a nominibus deriuantur. Futio futilis qui eſt ſtulte & inepte loquens. & dicitur ad ſimilitudinem baſis quod eſt futile. i. non potens retinere liquorem. ¶A par: Vult adaptare regulam uerbalium: parilis quod corripuit penulti. cum ſuperius exceptiuum feciſſet. Sic cõſtrue. Parilis deriuatum a pari ſeruauit regulam uerbalium quia corripuit. i. penulti. ſ. ſicut uerbalia. Quod. ſ. par naſcit̃ a paro as uerbo. Acſi. d. ideo ſeruat regulam uerbalium quia deriuatur a uerbo per medium. Vnde. i. a quo comparo componitur cuius ſignificationẽ par retinet. Quare inde diceret aliquis ſi comparo fit a uerbo paro multum quia ſignificationem eius retinet par. & hoc eſt proprie enim ac ſi diceret inde habẽus ꝙ par naſcitur a paro quod poteſt uideri per ſuũ compoſitum. ¶Vnde e: Quãdoquidem flebilis naſcitur a futuro. i. flebo habente e productam ante b. Vnde flebilis habuit e productam quoniam ſi a præſenti. i. fleo detortum eſſet corriperetur. In aris deſinentia: Ideo ſeparatim agit de. l. quia ſupple ab his quorum extrema ſyllaba ĩcipit ab. l. fiunt huius formæ nomina. i. in aris Fiunt a genitiuis nominum ſiue a poſitione. i. a prima perſona uerborum ut molo molis uel mola molæ molaris: populor uel populus popularis. Quæcunq; littera ſequitur l. uel aliam conſonantem uel litteræ mutantur in a & aſſumunt ris exqua littera uel conſonante alia incipiat poſtrema ſyllaba genitiui. ut populi popularis: hic ſequitur littera l. conſui cõſulis cõſularis. hic ſecuntur litteræ l. & mutantur in a & aſſumũt ris. Sin uero ſint tertiæ declinationis abiiciunt extremam. ſ. genitiui & aſſumũt enſis. ut carthago carthaginis carthaginẽſis. Nota debere dici andegauis andegauienſis. Remis remenſis uel a remo remẽſis: uel ab andegaua andegauenſis. Quod uero dat regulã de his quæ habent duas conſonantes ante is: ut cæleſtis muliebris. In tis quoque inueniuntur denominatiua antiquo uſu prolata penultimam natura uel poſitione longam habẽtia u. pro ſamnis ſamnitis dicitur. et laurẽtis pro luarẽs. tyburtis pro tyburs. quiritis pro quiris. & hic cæritis uel cæretis ꝓ hoc modo dicimus cæres cæritis uel cæretis.

in ilis faciant ſiue non habeant ante ſe aliud genus: ſed a quacunq; orationis parte naſcantur: ut ædes ædilis: ſenex ſenilis: anus anilis: puer puerilis: uir uirilis: ſcurra ſcurrilis: ciuis ciuilis: ſeruus ſeruilis: quitus quintilis: ſextus ſextilis: gens gentilis: hoſtis hoſtilis: ſubtel ſubtilis. Excipitur par paris parilis. Ex ilis etiam a græco ἐξίτηλος hoc factum denominatiuorum ſeruauit regulam. Similiter neutra producunt penultimam: ouile: monile: ſedile. Nam in ilis deſinentia uerbalia ſiue participialia corripiunt eandem. i. penultimam: ut ferro fertilis: utor utilis. Futio ex quo effutio compoſitum futilis: uolo uolatilis: textus textilis: altus uel alitus alitis: fictus fictilis. A pari etiam deriuatiũ qđ a uerbo naſcit̃. unde comparo comparas proprie enĩ pares ſunt qui ĩter ſe poſſunt comparari uerbaliũ regulam ſeruauit parilis. Oui. in. viii. meta. Arte ſuum parili reuiuiſſere poſſe parentem. Cætera quoq; omnia. i. penultimam corripiunt. Et ſi ſint a uerbis primæ coniugationis. a. longam habent ante penultimam: ut amo amas amabilis: penetro penetras penetrabilis: tracto tractas tracttabilis: laudo laudas laudabilis: æquo æquas æquabilis: prædico prædicas prędicabilis: lachrymo lachrymas lachrymabilis: miror miraris mirabilis. Excipitur ſtabilis qđ ſolum ante penultimam a corripuit. Luc. in. v. Quã non eſtabili: tremulo ſed culmine cuncta deſpiceret. quę uero a uerbis ſecundę uel tertię uel quartæ coniugationis naſcuntur: ſi habent ante penultimam. i. eã quoq; corripiunt: ut doceo docibilis: credo credis credibilis: utor utilis utibilis: ſentio ſenſi ſẽſibilis: audio audis audibilis. Sciendum tamẽ ꝙ plurima naſcũtur ex his cõiugationibus quæ antepenultimam. i. habent: ut docibilis: habilis: flebilis: nubilis: uolubilis: utilis. & quędam ex preſenti: quędam ex præterito: quędam ex futuro deriuãtur. Ex pręſenti doceo docibilis: habeo habilis: uoluo uolubilis: utor utilis & utibilis. ex præterito plauſi plauſibilis: ſenſi ſenſibilis ſenſilis. Lucr. ĩ ſecundo. Ex ĩſenſibili ne credas ſenſile naſci. Ex futuro flebo flebilis. Vnde e ante b habuit productam. In aris deſinentia deriuãtur a nominibus ſiue uerbis quorum extrema ſylla

ba ab.l.incipit uel ab alia consonāte uel a uocali ali
qua pura & fiunt a genitiuo noīum siue a positione
uerborum sic. Quæcunq; littera siue litteræ sequan
tur.l.uel aliam consonantem ex qua postrema inci
pit syllaba genitiui transeunt in a longā & assumūt
ris. Vel si a uocali incipit ipsa extrema mutatur in a
longam & assumunt ris: ut populus populi popu/
laris. Singulus singuli singularis. Apollo apollinis
apollinaris: consul consulis cōsularis. Miles militis
militaris. Schola scholę scholaris: latium latii latia
ris: familia familiæ familiaris: peculium peculii pe/
culiaris: molo molis: uel mola molę molaris. Sic ēt
neutra in are finita: uelum ueli uelare. Iuuenalis. Et
pegma & pueros inde ad uelaria raptos. In ensis
desinentia si sint a nominibus primæ uel secundę de
clinationis mutant extremam partē nominatiui sin
gularis uel pluralis in en & assumunt sis: ut circa cir
censis: oliuia oliuiēsis: sardinia sardiniēsis: hispania
hispaniensis: catina catinēsis: ætna ętnensis: minter
na minternensis: castrum castrensis: forum forensis
ilium iliensis: locri locrensis: Crema cremensis: Ho
stia hostiensis Athenę atheniensis: euphonię causa i
habuit ante penultimam: & alice alicēsis. Sin uero
tertię declinationis sint abiiciunt s genitiui & assu/
munt ensis: ut pistor pistoris pistoriensis: carthago
carthaginis carthaginensis. Que uero duas cōsonā
tes habēt ante is: uel a noīatiuo fiūt primitiuo℞ uel
a genitiuo. Et a noīatiuo qdē deriuata abiiciunt ex
tremā lrām & assumūt bris: ut salus salubris: muli
er muliebris. A genitiuo uero mutata extrema eius
parte i e & assumpta stris uel stis faciūt denoiatiua
Vt ager agri agrestis: cęlum cæli celestis: terra terre
stris. In tis quoq; īueniunt denoīatiua. sed antique
ꝓlata penultimā lōgā neutra uel positione habētia
ut samnitis ꝑ samnis: laurētis ꝑ laurēs: tyburtis ꝑ
tyburs teste capro. Sic qritis ꝑ qris & ceritis ꝑ ce/
retis ꝑ ceres. Qui tamē noīatiui nō sunt nūc i usu.
Vnde Vir.in.x. Qui cerete domo: q sᷓ minionis ī
aruis. Inueniᷓ tamē & correptam i habēs penulti
mā apud Virgiliū. Est igēs gelidū lucus ꝑpe ceritis
amnē: & Horatius i primo epistola℞. Quid dece
at quid non obliti cerite cęra digni: nisi pro cerete:
quod est nomen oppidi e penultima in i conuersa

¶ Qui tamen: Qui tamen nominatiui sci
licet samnitis & alii non sunt nunc in usu
¶ Vnde uirgilius: Dixi cæres facere geni
tiuum cæretis & rectius facit illum quam
habet alium.s.cæritis. & hoc dico secun/
dum uirgilium qui ponit ablatiuum cære/
te: & secundum hoc concisum est a cære/
tis integro non a cæritis. Nota ꝙ nomen
castri dicitur hoc cerete huius ceretis popu
lus uero dicitur ceres ceretis uel ceritis secū
dum regulā ceretis sicut dictum est: quia
ceres syncopatum est a ceretis integro qui
nominatiuus antiquitus in usu fuit. Dice/
bant enim antiqui hic ceretis huius ceretis
& pro populo & hic ceritis huius ceritis.
Quod si a ceritis nominatiuo faceret &
non syncopatum esset ceris ceres. Inue/
niuntur tamen: Sic terminare oportet. li/
cet uirgilius cerete dixerit tamen idem uir
gilius in designatione gentis & hora. etiā
e.& i.breuem mutauit prope ceritis am/
nem quasi prope amnem ceritis populi.
¶ Nisi pro cerete: Quasi dicat quare uir/
gilius ceritis & horatius cerite dixerat e.
longa in i.breuē cōuersa: causā nō uideo
nisi propter hanc causam faceret.s. ꝑpter
differentiam cere quod est nomen castri/
ut esset confusio inter obliquos gentilis &
nominis castri.

❡ Lepos: Lepos dicitur facundia. Nota
ꝙ dicitur hic & hæc compes competis anti
que est deriuatiuum a competo competis
uerbo. & habuit eandem significationem
apud antiquos q̃ compos compotis habu
it apud nos. Sed hic compes compedis de
riuatur a compedio compedis uerbo.
❡ Alia enim in ius: Alia enim in ius exe/
unt ut nuncius patricius. licet hæc forma ĩ
possessiuis tractata sit. non tamen fuit hic
superfluum repetere tum quia ibi ostendit
eam secundũ hoc ꝙ a propriis nominibus
nomina sumantur & possessionem de/
monstrant. hic autem tractat ipsa eadem
secundum hoc ꝙ a communibus nomina
sumantur & carent possessiua significatio
ne & etiam a uerbis deriuãtur tũ quia for
ma possessiuorũ fuit græca mutatiõe os in
us: ista uero ẽ latina. i. non detorta a græ/
cis. Si quis obiiciat de martius quod in ex
emplis in possessiuis adduxit: & hic iterũ
in regulam ponit & non ei mirum uidea/
tur si idem deriuatiuũ duobus modis for/
matur potest enim martius assumit a græ/
co martios mutatione os in us & formari
a genitiuo martis: martius mutata is in us
In ius desinentia siue a nominibus siue a
uerbis deriuata quomodo formantur ostẽ
dit in muta. n. intelligendum esse ut quic
quid post consnnantem illam penultimã
& ante penultimæ syllabæ inuentum fue/
rit in ius uertatur. Nota ꝙ est a uirgula uir
gilius. & u. uocalem quæ l. antecedit in i.
mutauit. ꝙ quia subtectum est oculis dice
re non curauit. Exceptis denominatiuis ĩ
cius desinentibus. illa enim non obseruãt
ante ius conso. penultimæ & ultimæ sylla
bæ sed assumunt totum cius ut aduectus
aduecticius. unde quidam decepti ordeũ
ordei ordeicius dici putauerunt per simile
sed non uidentur habere rationem ut dixi
mus in possessiuis. ❡ Inueniuntur tamen:
Licet dixerim ꝙ nomina secundæ uel ter/
tiæ declinationis assumunt cius. tamẽ no/
mina primæ in as sumunt cius sed habent
a ante cius. In ius diuisas: Solẽt fieri de
riuata secundum regulam terminatorum
in ius: quia seruant cons. a quibus incipi/
unt ultimæ & pẽultimæ syllabæ suorũ pri
mitiuorum. Nota ꝙ pigeo dicebatur anti
quitus. unde deriuatur piguus ab ardeo
arduus quia flamma alta petit. In bus uel
in cus desinentia deriuantur a uerbis b. uł
c. ante uocalem postremam habẽtibus ut
turbo turbus: parco cus: uel ante uocalem
ut supbio supbus luceo lucus: mutatõe o.
si sit sola post b. uel c. Et si ante cã sit alia
uocalis eius uocalis quoque cum o muta/

protulerunt. Liuius ab urbe condita. x. libro lanu/
uini ceritesq; anguem iubatum apparuisse nuncia/
runt. In os tam denominatiua q̃ uerbalia pauca in/
ueniuntur: ut lepus lepos: & competo compes: &
mutatione e in o compos: custodio custos: do dos.
In us terminantium diuersæ sunt formę: tam deno
minatiuorum q̃ uerbalium ex quibus multas iam
diximus cum de possessiuis tractabamus. i. de his
quas a gręcis accepimus formis possessiuorũ & de
latinis in rius uel in nus desinentibus. Nũc ergo di
camus de reliquis in us terminãtibus quæ diuersas
sicut dictum est habẽt formas. Alia enim in ius exe
unt: ut nuncius patricius: alia in uus diuisas ardu/
us uacuus: alia in quus ut equus: obliquus: alia in
bus ut orbus: probus superbus. Alia in cus: arcus:
lucus parcus: Alia in dus: prouidus: inuidus: liui/
dus: uiuidus prędabundus: furibundus: loquẽdus
sequendus:. Alia in lus patulus: amiculus: bibulus
credulus. alia in rus sonorus: honorus. Alia in sus:
cursus: usus: spumosus: saxosus. alia ĩ tus togatus
palliatus: motus. Alia in stus uenustus: angustus
mœstus: quæstus. In ius desinentia siue a nomini/
bus siue a uerbis deriuata seruant ante ius primiti/
uorum suorum consonantes: ex quibus incipiunt
ultimæ & penultimæ syllabę. Sed tamen penulti/
mę: cum & ipsa penultima in uocalem desinit & ul
tima a uocali ĩcipit: ut serus serui seruius: seruilis ser
uilius: agellus agelli agellius: sylua syluius: uirgu/
la uirgilius: mars martis martius nuncio nuncius:
saucio saucius: scio scius. Sic apuleius primo her/
magorę: & pacuuius in teucro. Postq̃ deffesus per/
rogitãdo aduenas de natis: neq; quẽq̃ inuenit scium
Vnde nescio quoq; nescius. Exceptis in cius desinen
tibus. Illa enim assumuntur: si sint nomina ex qui/
bus deriuantur: uel participia secundæ declinatio/
nis genitiuo: sin tertię datiuo cius: i tam penultima
quam antepenultima correpta: ut aduectus adue/
cti aduecticius: commendatus cõmendati cõmen/
daticius: faber fabri fabricius: pigneratus pigne/
rari pigneraticius: tribunus tribuni tribunicius:
pater patri patricius: ædilis ædili ædilicius: gen/
tilis gentili gentilicius. Inueniuntur tamẽ quedam

a primæ quoq; declinatióis nominibus eiuſdem for
mę: quę a habēt ante eius: gallina gallinacius: ſicut
membrana membranacius: carchina carchinatius.
In uuſ diuiſas tam a nominibus q̄ a uerbis deriuata
ſecundum i ius terminatorum regulam mutatione
extremarum litterarum uel litteræ in uus ſolent fie
ri: ut pater patri patruus: annus anni annuus: per-
ſpicio pſpicuus: ambigo ambiguus: piget piguus:
ardeo arduus: uacuo uacuus: rigo riguus. Notan-
dum inter hęc mēſtruus: qđ euphonię cauſa aſſum
pſit: t & r. In quibus quoq; deſinētia ſimiliter fiunt
ęquo ęquus: obliquo obliquus ❡ Sed magis ab his
nominibus uerba q̄ a uerbis nomina ſunt deriuata
longus lōginquus. Ideo aſſumpſit n ante quus: qa
aliter euphonię ſatiſfacere nō poterat. In bus uel in
cus deſinētia a uerbis b uel c ante poſtremam uoca
lem habentibus deriuātur mutatiōe o in us: & ſi an
te eam ſit alia uocalis: eius quoq; mutatione o i us:
probo probus: turbo turbus: orbo orbus: ſupbio
ſupbus: parco parcus: luceo lucus: arceo arcus. In-
ueniuntur pauca a nominibus uel a uerbis in ulcus
ſus ſubulcus: bos bubulcus: peto petulcus. In dus
tres ſunt formę: una quæ ſeruat cōſonātem: ex qua
ultima uel penultima primitiui īcipit ſyllaba. Sed
tamen penultiā ſi non intercedat conſonās inter ul-
timæ & penultimę ſyllabę uocales: & reliquam eiuſ
dem ſyllabe uel ſyllabarum partem mutat in i cor-
reptā & aſſumit dus. Vt herba herbidus: turba tur
bidus: uua uuidus rabies rabidus: uiuo uiuidus: tu
meo tumidus: timeo timidus: areo aridus: ſquali-
do ſqualidus: ferueo feruidus: īuideo īuidus: frigeo
frigidus: ualeo ualidus: Excipitur alternitatis cau
ſa quam græci επαλληκοτητα uocant unum pando
pandus: ne ſi pādidus dicamus male ſonet alterna
d in utraq; continua ſyllaba: ꝙ in multis ſolēt tam
græci q̄ nos euitare. Nō dicūt illi χαρυβδίδοσ q̄uis
exigat regula: ſed χαρυβδεοσ: nos quoq; illos ſecuti
nō dicimus huius charybdidis: ſed huius charybdiſ
eiuſdē uicii cā nō dicimus ab eo qđ ē mane māumi
ne: ſed matutine: uitis uinetū nō uitetū: qđ tamē ēt
uidetur a uinea deriuatū. Preterea pro medidieſ me
ridies a medio & die: ſed tamē nō i oībus hoc ualet.
Nam candeo candidus facit: ſordeo ſordidus: ma-

tione. Petulcus eſt libidinoſus qui in ue
nere promptus eſt. ❡ In dus: In dus tres
ſunt formæ. una quæ ſeruat conſo. ex qua
incipit ultīa ſyllaba ut herba herbidus uel
antepenultimam ut rabies rabidus. & reli
quam partem eiuſdem ſyllabæ uel ſillaba
rum mutant in a correp. & aſſumunt dus
ut candeo candidus. ſecundum hanc re-
gulam inuideo inuidus facit. ſed cauſa al-
ternitatis ſyncopatur & eius ſyncopatum
tātum in uſu reperitur. ❡ Excipitur. Ex
cipitur cauſa alternitatis. i. repetitionis e-
iuſdē litteræ quam αλοιοτητα græci illo
modo uocant unū pādo pandus. hæc no-
mina tertiæ declinationis ītellige quia ab
inuideo inuidus eſt excipiēdum ❡ Quare
enim cum in exceptione non ſit poſitum ī
uidus eiuſdē cauſa uicit. i. alternitatis nō
dicimus ab eo quod eſt mane manumine
ſed ut minus turpis ſit alternatio matudi-
ne. & propterea fuit fictū matuta poſtea
ut inde formaretur regulariter. Et ꝙ hoc
ſecundæ coniugationis. Ac ſi d. cum in cā
didus & ſordidus non uitetur alternitas
quare uiterur in pandidus cauſam non ui
deo niſi hoc ſit quia uerba ſecundæ coniu
gationis ſunt hæc in deo deſinētia quæ ſe-
cundum regulam habuerunt multa nomi
na eiuſdem formæ in qua. d. alternatur. ī
tertia uero coniuga. nō reperitur niſi unū
in do deſinens quod ſit deriuatū huius for
mæ & quia ſolum eſt ideo deſtruitur in eo
alternitas. in ſecunda enim coniugatione
ex multitudine in conſuetudinem ducitur
alternatio. Et hæc ꝙ nomina deſinentia ī
dus. Oſtendit ſignificationem eorum de-
monſtrant habere ea. i. ſignificata eorum
ex quibus deriuātur in ſe. i. in ſignificatis
ſuis ut herbidus qui habet herbam in bun
dus hæc habent ſua ſignificata ſimile eſſe
participantibus ra primitiuorum primo lo
co ſignificant ſimilitudinem caſualem.

Et ſunt pene omnia, Non dicit ut nomina
huius formæ pene ſint omnia uerbalia. nõ
enim pene omnia ſed uero omnia nomina
huius formæ uerbalia ſunt. imo dicit quo
niam nomina uerbalia ſubintellige ſimili/
tudinem monſtrãtia pene omnia ſunt hu/
ius formæ .i. in bundus deſinentia. Qua/
re pene dicit ſequentia declarabunt ut di/
cit. Excipitur alternitatis cauſa rubibũdus
pro rubicundus. Rubicũdus enim ꝓprie
ſimilitudinem ſignificat. Nota quod non
continetur in regula de nominibus deſi/
nentibus in dus. Iracundus quod ſigni/
ficat diuturnitatem iræ nec uerecundus
& multa alia quæ non habent ſimilitudi/
nem per quam formãt̃ ſed unum quodq;
per ſe formatum eſt ſimiliter oriundus.
¶ Tertia forma: In dus deſinentium eſt ꝑ
ticipialis hic forſitan poſſent contineri illa
ſupradicta .i. iracundus fœcundus & ſi/
milia ab aliquibus participiis ſimilem ha/
bent terminationem non tamen ſignifica
tionem. ſed oriundus participialis formæ
quodammodo ſignificationem habet. *Si*
gnificat enim dignum oriri non tamen ut
naſcatur ſed ut eius fuiſſet natiuitas iracũ
dus uero &c: huiuſmodi ſignificationẽ ha
bent primæ formæ in dus deſinentium de
monſtrant .n. ſignificata ſua habere in ſe
ea quæ ſignificantur a primitiuis eorum .i
iracundiam uerecundiam &c. ¶ Extrẽas
partes: Extremam partem ſyllabæ finalis
debuit dicere ſed ad multitudinem dictio
num in quibus hoc fit reſpexit. Nouacula
debuit facere nauula ſecundũ regulã a no
uo nouas conuerſa o in ula ſed eſt contra
regulam quæ non mutat neq; extremam
partem ſyllabæ neq; ſyllabã in formatio/
ne & ideo excipitur. ¶ In rus denominati
ua: Nota ꝙ omnia deſinentia in rus ꝓdu/
cũt penultimam. excipitur chorus thorus
forum & decorus ſumptum a decus deco
ris. unde *Stacius* decoriq; iugales. hãc ta/
men regulam non habemus ab auctore.
Et ita diceretur antiſiodorum polydorꝫ
produci pẽultima & ſimilia. ¶ In ſus: Du
plicem formam habent. uel .n. ſunt parti/
cipialia uel .o. produ. habent ante ſus. pri
mum membrum ſubdiuidit. Et cum ſint
participialia aut res incorporales ſignifi/
cant & ſunt quartæ declinatiõis. aut ſunt
mobilia & ſunt ſecundæ uerſus ab incor/
porali re .i. aduerſione ad corporalẽ rẽ .i.
ad lineã litterarũ ſignificandã adductũ ẽ.
Mutant extremam de oĩbus tam ſecũdæ
uel tertiæ uel quartæ declinationis. Notã/
dũ ꝙ a metu meticuloſus fit irregulariter.
Debet .n. facere ſcd̃m regulã metuſus. ubi
iſtud notãdũ cõmẽorat ſimul etiã ſimilia
ſunt notãda eſſe intellige. Mõſtruus mon

deo madidus: niſi ꝙ hæc ſecundæ coniugationis in
deo. Illud unum ideſt pando tertiæ in do deſinens
habuit huiuſmodi nomen. Et hæc quidem in dus ſu
pradicte formæ nomina demonſtrantur habere ea i
ſe: ex quibus deriuantur: ut herbidus qui habet her
bam: turbidus qui habet turbam tumidus qui ha/
bet tumorem: rabidus qui habet rabiem: inuidus q
habet inuidiam. In bundus uero deſinentia ſimili/
tudinem habere ſignificant: ut uitabundus ſimilis
uitanti: prædabundus ſimilis prædanti: moribun/
dus ſimilis morienti: errabundus ſimilis erranti: fu
ribundus ſimilis furenti. Et ſunt omnia pene huiuſ
modi formæ nomina uerbalia. Et ſi a uerbis primæ
coniugationis deriuantur a habent longam antepe
nultimam: ut cauſor: cauſaris cauſabũdus: uito ui/
tas uitabundus. Sin ab aliis i corripit: ut ludis ludi
bundus: furis furibundus: moreris moribundus.
Excipiuntur alternitatis cauſa rubicundus: quod i
penultima ſyllaba pro b c habet ne ſit abſonum ſi
rubibundus dicamus. Tertia forma eſt in dus ter/
minantium participialis ideſt quę terminationẽ ha
bet participiorum futuri temporis paſſiuorum. Et
ſignificat dignum eſſe aliquem eo quod demonſtra
tur: ut laudandus dignus laude: amandus dignus
amari: legẽdus dignus legi: loquendus dignus de
quo loquãt̃ hoĩes. In lus deſinẽtium formę ſimiles
ſunt diminutiuis: pendulus credulus: & ueniunt tã
a nominibus q̃ a uerbis: ut annus anniculus: pateo
patulus. credo credulus: pendo pendulus: bibo bi
bulus. Extremas partes ſyllabarum finalium: ſiue
extremas ſyllabas: ſi ſint purę in ulus uertunt: ex/
cepto anniculus differentię cauſa. Nam annulus di
minutiuum ẽ: & nouacula qđ a nouo nouas deriua
tur. In rus denominatiua ſiue uerbalia pauca inue/
niũt̃ quæ penultimã ꝓducunt: ut honor honorus
odor odorus: decor decorus: cano canorus: ſono ſo
norus: quorum regula in ꝓmptu eſt: Nam noĩa us
uerba rus aſſumunt. In ſus duplicem habent for/
mam: uel enim participalia ſunt. ideſt participiis
præteriti temporis ſimilia: & res incorporales ſigni
ficãt: & ſũt q̃rtę decli. ut uſus curſus: luſus: uerſus:
qđ ab ĩcorporali re ad corporalẽ quoq; adductum
eſt: quæ ẽ in lr̃is. Aut mobilia ſũt & ſcđæ: ut laſſus

struosus labor laboris laboriosus. Mons montis montuosus portus tus. tuosus fructus tus tuosus: quæ omnia secundum regulam debent facere monstrosus laborosus montosus portosus fructosus. ni dixerimus per aliqđ medium ea formari. ut fingamus monstruus montuus & inde monstruosus & similia. Formidolosus uero omnino irregulare est: quia non potest deriuari a formidine sed quasi a formidolo. Similiter a metu possumus dicere meticulus dimminutiuum sicut uersus uersiculus. & a meticulo meticulosus recte fiet secũdum supradictã regulam. In tus: Si sint participialia. i. similia participiis ut motus. aut denominatiua tantum ut lætus a lato tunc erunt quartæ cõiugationis & erũt fixa & nomina incorporali. rerũ: aut erũt secundæ & tunc mobilia. ideo dicitur lætus a lato qa qui lætus est cor latum & amplũ habet. Mutus a mutio mutis: uel mutus quasi tenens mugitũ: quod nec etiam mugit. ¶ Sin a secundæ. Sin a secundæ uel tertiæ deriuantur in quibusdã habent a in aliis i. produ. Secundum huius diuisionis menbra. nasitus uel nasatus debuit dici. Itaq; hora. uidetur irregulariter posuisse nasutus nisi dicamus nasus quoq; quartæ declinationis fuisse. Canutus similiter quod deberet facere canitus & canatus.

¶ Excipitur manuleatus. hic suæ regulæ intentionem aperit. uoluit enim in regula hunc habere intellectum ut nulla a. uel i. produ. ante tus haberent nisi quæ erãt deriuata a primæ uel a secundæ uel a tertiæ declinationis nominibus. & ideo quia manuleatus non deriuatur a nominibus primæ neq; secundæ uel tertiæ declinationis. & tamen habet a. excipitur. uel secũdum quosdam hæc exceptio habetur in fine totius regulæ & tũc planũ ẽ. Nota quod cerritus est deriuatiuum a cerere sed assumit r. causa euphoniæ. & propter hoc ne uideatur esse deriuatiuum a cæra cerritus est insanus. ¶ Excipiuntur uetustus & libertus: Non est ratio quare excipiatur uetus quia non est de regula in tus: sed de regula quæ facit in stus. quam nominauerat in illa superiori diuisione. ubi dixit in us terminãtum diuersæ sunt formæ & in fine posuit in exemplo dicens alia in tus ut rogatus alia in stus ut uetustus. Et modo excipit hic quasi de forma in tus. Similiter posset excipere uenus tus onus tus iustus quæ põunt̃ sub alia regula statim sequẽti. sed tamen quoquomodo potest excipi secundum quod facit in tus: & deberet habere i uel a. ut diceretur ueteritus ueteratus. de desinentibus in lentus ut uiolentus non facit mentionem sed ad præsens negocium non pertinebat uiolentus & similia. quia nõ denominatiua sed composita sunt habenda. ¶ Aptus & laxus: Aptus & laxus quasi participia sunt syncopata ꝓ aptatus & laxatus. luxus a luo luis deriuatũ uerbale est. ¶ Hoc enim: Vera ista sunt nomina. aut sunt nomina aut participia. sed participia non ergo nomina. Et uere non sunt participia quia non significant tempus a toto remoto.

fessus cassus. Vel o productam habent ante sus & significant plenum esse aliquẽ eius: quod significat̃ ut saxosus plenus saxis: uẽtosus plenus uẽtis harenosus plenus harena. Fiunt autem a primitiis suis hoc modo. Mutant extremam partem syllabę uel syllabam si pura est in quam terminatur genitiuus in o productam & assumunt sus: saxi saxosus: curię curiosus: herbę herbosus: scelus sceleris scelerosus: numeri numerosus: oneris onerosus: ponderis ponderosus: perfidię perfidiosus. Notandum ꝙ a metu meticulosus fit: Plau. in Mustella. Nescis q̃ meticulosa res sit ire ad iudicem. In tus si sint participalia: aut denominatiua uel ĩ corporalia: & fixa sũt & quartę declinationis: ut motus tumultus sonitus habitus: cultus consulatus: tribunatus. Aut mobilia & declinationis secundę: ut togatus palliatus: tunicatus: loricatus: gratus: lætus: mutus. Et sciendum ꝙ si a primę declinationis noĩbus deriuantur a habẽt penultimam productam. ut barbatus stellatus: trabeatus purpuratus. Sin a secundę uel tertiæ in quibusdam a. In aliis i productam: ut palliũ pallii palliatus: annulus ãnulatus. Plau. ĩ penulo. Quia incedunt cum annulatis auribus. Excipitur manuleatus: quod q̃uis a penultimam habet productam tamen a quarta declinatiõe deriuatur: manus manuleatus: Plau. in pseudulo. Manuleatam tunicã habere hominẽ addecet. i. manicatã: grates uel gratiæ gratus: auitus: maritus: cerritus: ab auo mare: cere: Excipiuntur uetustus & libertus: In quibus nominatiui primitiuorum assumpserunt tus. A quartę quoq; declinationis nominibus deriuata u productam habent ante tus: ut cornutus: uerutus: astutus: uersutus. In ctus ptus: xus pticipalia siue uerbalia iueniũt̃: amictus: sãctus: acceptus: sũptus: Aptꝰ: captꝰ: flexus: laxus: fluxꝰ luxꝰ: nexus. Hęc enĩ oĩa cũ nõ significãt tẽpus noĩa sũt. In stus a noĩbꝰ uel a uerbis nascũt̃ extremã ptẽ cõuertẽtibus

In ſtus. Nota ꝙ a mœror mœſtus non mutat extremam partem ſyllabæ: ſed totam ſyllabã in ſtus: ſicut alia faciunt quæ retinent conſon. extremæ ſyllabæ primitiui: & ideo cum alia uincãt primitiuum una ſyllaba istud non uincit. In ax. Plerũq; dicit quia a uerus uerax a fur furax deriuatur. Et nota ꝙ huius formæ nomina aſſiduitatem ſignificant: non enim dicitur pellax qui ſemel uel ſecundo decipit: ſed qui in uſu habet decipere. Emex eſt qui ſæpe emit. Velum uelox quia uelum dat uelocitatem naui. deſigurata dicit detorta ab arceo arx quia arcet hoſtes.

In ſtus e uel u antecedentibus: ut honor honeſtus: mœror mæſtus: modus modeſtus: ſcelus ſceleſtus robur robuſtus: ango anguſtus: augur auguſtus. Præterea uenus uenuſtus: ius iuſtus: honus honuſtus. Quę quomodo uetus uetuſtus aſſumpta tus faciunt deriuatiuum: & omnia una uincunt ſyllaba primitiua abſq; mœſtus. In ax plęrunque uerbalia inueniuntur ab omni coniugatione: uoro uorax audeo audax: teneo tenax: emo emax: fallo fallax: capio pax: pellicio lax: ſagio gax. In ex correpta ſimiliter a uerbis lateo tex: uerto tex: uomo uõex. In ex ꝓductã ſimiliter rĝo rex: lego lex. In ix fœmīa inueniũt a maſculis uerbalibus ſiue denoīatis in tor deſinentibus deſigurata quę mutant or in rix ut uictor trix ſanator trix: cultor trix: nutritor quoq; nutritrix debuit facere. qđ euphonię cã ſiue alternitatis mediã ſyllabam concidit nutrix enim dicimus. In ox uerbalia uel denominatiua uoco uox: uelum uelox: in ux luceo lux duco dux. ī nx & rx cõiungo coniunx arceo arx. in duas conſonantes participialia ſapiens amans cum ſint ſine tempore. Inueniuntur & denominatiua: principium princeps: municipium municeps.

Sequitur liber quintus de Generibus dignoſcendis per ſingulas terminationes.

q VONIAM DE SPECIEBVS ſiue formis nominum quantum

d E genere nominis. Tractauit de uno accidente nominis. ſ. de ſpecie. Modo uult tractare de iſto alio accidente genere ſcilicet. Sed priuſq̃ dicamus: quomodo genus accidit nomini: uidendũ eſt genus quid proprie & quid impropriæ ſecundum grãmaticos ſignificet: dicamus igitur genus iſta uox prius fuit ipoſita: ut ſignificaret res potentes generare: & hoc proprie. Genus enī dicitur a generan. Poſtea uero iſta uox fuit trãſlata. ſ. genus ut ſignificaret nomina ſignificantia res potẽtes generare ut uir & fœmina. Vir enī iſta uox dicitur maſculini generis: quia ſignificat rem maſculinam potentem generare Fœminia uero fœ. ge. quia ſignificat rem fœ. ſexus potẽtem generare. Et ita genus iſta uox eſt æquiuocũ ad res & ad uoces ī rebus enim ponit potentiam generandi in uocibus ſignificationem rerum potentium generare. Iterum conſiderauerunt ipſi auctores eſſe quædã nomina quæ nõ ſignificabant res potentes generare neq; maſculinum neq; fœ. ſexus & neſciuerunt quare uocarent ea genera: ubi niſi propter terminationem. conſtituerunt igitur ut illa nomina dicerentur maſculini generis: quæ eſſent in terminatione ſimilia uocibus ſignificantibus res maſculini ſexus. Illa uero dicerentur fœ. generis quæ eſſent ſimilia uocibus ſignificantibus res fœmi. ſexus. nec tamẽ omnino: ſed ex maiori parte. Ita genus iſta uox aliam proprietatem ponit in iſtis uocibus q̃ in ſupradictis. In iſtis enim ponit ꝙ habeant terminationem ſimilem uocibus ſignificantibus res potentes genenerare. Poſtea uero conſiderauerunt auctores eſſe quædam nomina quæ habebant terminationem: tam ſimilem uocibus maſcu. q̃ uocibus fœm. generis: & uocauerunt communia ex quibus. quædam etiam poſſunt dici communia propter ſignificationem ut ſacerdos: ſignificat igitur rem potentem generare: tam maſculini q̃ fœminini ſexus: quia uero uiderunt auctores adhuc eſſe nomina quædã quæ non erant ſimilia in terminatione uocibus maſculini generis nec fœminini: uocauerunt ea neutra: nec tamen omnia ita uocauerunt: ſed ex maiori parte. Ad ultimum uero dixerunt ut illa nomina dicerentur maſculini generis quibus in declinatione præponeretur iſtæ articulus hic. Illa fœmi. q̇bus hæc: illa neutri q̇bus hoc: illa cõis duũ generꝫ q̇bus hic & hæc: illa cõis triũ generꝫ q̇bus hic & hæc & hº. Dicius igiẗ ꝙ genus ſignificat res potẽtes generare. iproprię uero uoces ſignificãtes res potẽtes generare magis iproprie uoces dictas gẽus tantũ ꝑꝑ terminationẽ uł ſiłem uł diſſiłem & etiam magis im-

proprie illas quæ tantū: ideo dicunt̃ uel masculini uel fœminini uel neutri uel cōmunis generis: quod habēt ar
ticulos uel articularia pronoīa in declinatione sibi adiuncta: cū tot modis dicatur genus: uidendū est quomō
dicatur accidere nomini: si dixerimus genus accidere nomini. s. res potentes generare uerum est quidē: sed nō
omni nomini cōuenit: ipse uero de generalibus acturus est: quare uidendum ē quomodo genus generaliter ac
cidit nōi. Si dixerimus itetū de significatione uocum res potentes generare significantium non erit generale:
quod si de terminationes dixerimus generale uidetur. Nullum enim nomen est quin habeat terminationē siue
similem uocibus masculini generis uel fœ
minini: neutriq; siue non similem: uel pos/
sumus dicere ꝙ gēus accidit nomini. i. ista
ꝓprietas quod habeat hic uel hæc uel hoc
uel hic & hæc: uel hic & hæc & hoc sibi in
declinatione adiunctum. Quæritur autē
quomodo hoc accidens accidit nomini: si
ue secundum uocem siue secundum signi/
ficationem. Respondeo secundum signifi
cationē inquantū quædam nomina signi/
ficant res potentes generare ut uir & fœ.
sed generalius secundum uocem & secun
dum terminationem & sub terminatione
accipimus illam proprietatem quod habe
ant articularia sibi adiūcta. Solet iterum
quæri siue prædicabiliter siue non. Respō/
detur ꝙ bene prædicabiliter accidit illa ꝓ
prietas per suum nomen. Possumns enim
dicere uir est masculinum genus. i. habet
hic sibi adiunctum in declinatione: sicut
dicimus homo est albus. i. res habens albe
dinem. Videndum est iterum quid quæratur quando dicitur uir cuius generis. s. quæritur de qua collectione
nominum sit. an de illa quæ habet terminationem masculini: an fœminini: an neutri: an communis: uel dica/
mus ꝙ quæritur utrum sit de illa collectione nominum quæ habent hic sibi in declinatione. an hæc: an hoc: an
hic & hæc. an hic & hæc & hoc adiuncta. Veniendum est ad litteram & dicendum est illum breuiter repetere
quod superius dictum est: quia uult transitum facere ad secundum acci. Et sciendum est ꝙ cum debeat tracta
re de uocali genere. i. de genere secundum hoc quod est nomen uocis. i. accidit nominibus. tractat de genere
reali. sed tamē gratia uocū: qa ut ipse dicit res potētes generare ꝓprie ēe genera qᵒdāmō ostēdit ꝙ uoces illas
res significātes ꝓprie sūt genera respectu aliaꝝ uocum: dicit igit̃ genera noīum. i. res gnāles a nōibus sigātæ
sūt duæ. s. mas. i. res masculina & fœ. i. res fœīa & illa duo genera sūt pricipalia. i. ꝓpria: qa res potētes gene
rare proprie sunt genera. Et uere illa sunt propria: quia ratio naturæ. i. naturalis discretio quæ est i ipsis rebus
mas. & fœmi. nouit. i. certificauit ea uel ratio naturæ. i. naturalis intellectus qui in animalibus insitus est no/
uit ea sola ab omnibus aliis rebus esse genera. ¶ Genera enim dicuntur. Vere illa sola proprie sunt genera: qa
genera dicuntur a generando ¶ Nam cōmune. Vere res mas. & fœ. sunt proprie genera quia uoces eas res si
gnificantes sunt proprie genera quantum ad alias uoces: & hoc extra. Et uere uoces significantes res po. g. ꝓ
prie sunt genera quia cōmune & neutrum nō dicuntur genera pro significatione sed pro terminatione. Nam
cōmune. Ita legendum est ut cōmune & neutrum sint contraria. Neutrum nec est mas. nec fœmi. i. non est si
mile illis. nec in terminatione: nec in articulis: & hoc exponit ut dicit quantū ad ipsius uocis qualitatem: sed cō
mune contra. possidet significationē. i. demonstrationem mas. & fœ. s. demonstrat in se similitudinē cū utroq;
ideo dicit modo & modo: quia in diuersis orationibus habet apud græcos saltem articulos mas. & fœ. Sic iun
ge. Vere ratio naturæ cognouit illa sola: quia non nouit cōmune & neutrum genus. i. collectiones cōmunis
& neutri generis. magis electiue posuit ut sit dicere. ¶ Collectio nominum communis & neutri generis qualita
te uocis. i. terminatione uel articulo discernitur non natura significationis utriusq; naturæ propter quam nomē
ei impositum communis generis esse dicatur. Neutrum est res aliqua propter nomen suum quod generis neu/
tri esse dicatur. In rebus enim neutrum genus non reperitur sed tantum mas. & fœ. ergo nec genus neutrum:
nec commune natura: sed qualitate uocis dinosceretur diuersa. i. terminatione uel articulo. ¶ Cum enim uidea/
mus quia sacerdos ista uox similem cum masculinis & fœmininis habet terminationem. Sacerdos enim in os
desinit sicut hic ros & hæc dos cum & hic & hæc articulus ponatur sacerdos esse communis non dubitat̃. Neu
trum quoq; articulo & terminatione uocis dignoscitur ut hoc regnum cum dissimilem a mascu. & fœ. uocibus
habeat terminationem & articulum & dissimilitudine illa neutri generis esse censetur: ideo dici dinoscuntur. i.
diuersa noscuntur: quia sibi sunt contraria: & uere sunt contraria. nam cōmune possidet significationem. i.
demonstrationem modo mas. mō fœ. ut superius dictum est: sic expone: uel secundū alios: coe modo possidet
significationē mas. generis in aliqua oratione quod ostenditur per adiectionem alterius ut cum diximus san/
ctus sacerdos, mō possidet significationē fœ; quod iterū ostendetur per adiectionem alterius uocis ut cū dixi

potuimus supra tractauimus: Nunc de generibus
quærere conemur. Genera igitur nominum princi/
palia sunt duo quæ sola nouit ratio naturæ mascu/
linum & fœmininum. Genera enim dicuntur a ge/
nerando proprie quę generare possunt. Quæ sunt
masculinum & fœmininum. Nam commūe & neu
trum uocis magis qualitate q̃ natura dignoscunt̃:
Quæ sibi sunt contraria. Nam commune modo
masculini: mō fœ. significatiōem possidet. Neutrū
uero q̃tū ad ipsius uocis qualitatē nec masculinum

mus lasciua sacerdos. sed secundum hanc sententiam non est bona & recta contrarietas inter cõmune & neutrum cum cõmune dicatur conuenire cum masculino & fœ. in significatione: neutrum uero negetur conuenire non in significatione sed in uoce cum masculino & fœminino ubi dixit neutrum uero quantum ad qualitatem .i. terminationem ipsius uocis nec mascu. nec fœmininum est: attẽde quomodo sit intelligẽdum ꝙ neutrũ nec mas. nec fœmi. &. n. simile masculino uel fœmi. q̃tum ad qualitatem uocis: sed quantum ad articulum & terminationem cum terminatio inueniatur sæpe communis ut hic mus & hoc crus. sed ad maiorem partem est respiciendum est quæ in um desinunt ut sit sencus neutra in um desinentia quantum ad uocis qualitatem .i. ad suam terminationem: nec sunt masculina nec fœminina. Terminatio enim in um: nec masculinorum nec fœmininorum sed propria est neutrorum. ¶ Vnde quanuis: Illatiue faciat tamen probatio ẽ quia cum commune habet similitudinem masculino & fœminino quia in articulo. a parte. Et hoc quod illatiue ponit ita quia commune nec masculini nec fœminini significationẽ ponit. ergo assumit articulũ apud græcos. uel articulare ꝑnomen apd̃ latios tã masculinũ &c. Secundum aliam sententiam est bene illatio. ¶ Epicœna: Epicœna in masculinis uel fœmininis tantum considerantur uide ꝙ epicœna ut capitale membrum in diuisione heneris ponũtur. sub masculino & fœmino ponuntur ad faciendam subdiuisionem quasi. d. gẽus aliud masculinum aliud fœmininum. Masculinum aliud epicœnum aliud minime. Fœmininum qnoque eodem modo subdiuiditur. ¶ Nota ꝙ hoc totum est de diuisione epicœna & mascu. Sunt etiam fœminina & talia masculina et fœminina quæ una uoce &c. quia aliter esset promiscuum mancipium. ¶ Dubia. Alia subdiuisio de masculinis siue illa sint epicœna siue non. Masculina alia certa ut hic uir. alia dubia ut hic finis. ¶ Similiter Similiter de fœmininis. differunt autem a communibus quia dubia modo masculinum secundum quosdam accipit articulũ modo secũdum alios accipit fœmininum: sed nunquam utrunq; in simul: ut hic finis & hæc finis. Differunt etiam dubia a communibus quia siue hic siue hæc finis dicatur nulla significatio me cogit. Si autẽ hic sacerdos. uel hæc sacerdos dixero necessitate significationis implicor. Similiter hic grus & hæc grus: ista separauit quia dubia sunt epicœna quod auctor apte significat: ut dicit in utroq; genere ꝑmiscue sũt prolata. Ac si. d. ista habẽt utrunque genus modo masculinum modo fœmininũ & ideo omnes sunt dubie & promiscue ꝓlata. i. epicœna sunt in utroq;. Si quæris quæ dubia propria debeant mas. dubia uocari uel quæ dubia debeant fœminina uocari cũ dubia oĩa sint & masculina & fœminina scito quia illa masculina sunt quæ habent propriam formam masculinorum: ut finis quod habet. n. ante is. quæ formã habent fœminina sunt fœminina ut panthera. ¶ Sunt alia communia: ista principaliter in diuisione generis ponuntur: ut sit uniuersalis generis diuisio. ¶ Genus aliud masculinum aliud fœmininum aliud neutrum aliud commune duum generum. aliud cõmune trium. ¶ Cõmune trium generum accipe siue in eadẽ siue in diuersa terminatione & sũt adiectiua. i. comparabilia. Posset & hoc ante dixisse cum de omnibus tractauerat: sed hic uniuersaliter de his loquitur: ubi uero prætermisit dicere. quia non erat ibi uniuersale. ¶ Possumus repetere: Genera igitur nominum & de uocali tantũ genere dicere sed nõ uidet̃ tã bonũ esse de uocibus q̃ sola nouit ratio naturæ: possumus tamẽ diceae ꝙ rario naturæ masculinũ & fœmininum. i. uoces significantes res mascul. sexus uel fœmi. iõ nouit eẽ ꝓprie genera: quia signili

nec fœmininum est. Vnde commune articulum siue articulare pronomen tam masculini q̃ fœminini generis assumit: ut hic & hęc sacerdos. Neutrũ uero separatum ab utroq; genere articulũ asciscit: ut hoc regnum. Epicœna idest promiscua: uel masculina sunt uel fœminina: quæ una uoce & uno articulo utriusq; naturæ animalia solent significare. Dubia autem sunt genera quæ nulla ratione cogẽte auctoritas ueterum diuerso genere protulit. Vt hic finis uel hęc finis cortex: silex: margo. Similiter grus bubo: dãma panthera in utroq; genere sunt promiscue prolata. Sunt alia communia non solum masculini & fœminini: sed etiam neutri & sunt adiectiua: ut hic & hęc & hoc fœlix sapiens. Sunt quædam tam natura quam uoce mobilia ut natus nata: filius filia. Sunt alia natura & significatione mobilia: non etiam uoce: pater: mater soror: patruus amita auunculus: matertera: Sunt alia uoce: non etiã naturę significatione mobilia: ut lucifer lucifera: frugifer frugifera. Siue enim de sole siue de luna siue de agro: siue de terra loquar: nulla est discretio generis naturalis in rebus ipsis: sed in uoce sola. Sunt alia quasi mobilia: cum a se non a masculinis fœminina nascantur. ut helenus helena: danaus danaa: liber libra: fiber fibra. Vnumquodq; enim eorum ꝓpriam & remotam a significatione masculini habet de

cāt res potētes generare alias uero uoces nō proprie eē genera. Sūt quædā: tā natura q̄ uoce mobilia. dicimus
nomina moueri uoce. quādo fœmininū sumit a masculino & tātū differūt ī finali termiatōe ut natus nata. No
mina uero dicūt moueri significatiōe q̄do significāt rē suscipiētē aliq̄ ꝓprietatē cū discretiōe sexus. ut natus &
nata significāt quādā rē in se suscipiētē filiationē. sed tamē cū discretiōe sexus. qa natus significat eā cū discre/
tiōe fœmi. sexus. & ita natus & nata sunt mobilia uoce & significatiōe ut albus alba albū alba albū & multa
similia nō sunt mobilia significatōe qa & si significēt rē suscipientē albedinē nō tamē significāt eā cū discretōe

mōstrationē & positionē. Sunt alia quæ differētiæ
cā significationis mutāt genera: ut hęc pirus & hoc
pirū: hęc malus & hoc malū: hæc arbutus & hoc ar
butū: hæc myrtus & hoc myrtū: hęc prunus & hoc
prunū. Et hæc ī plerisq; īuenis arboꝝ noībꝫ ī qbus
ipsę arbores fœminino fructus uero in neutro gene
re ꝓferūtur: uel ligna ut hæc buxus arbor: hoc bu/
xū lignū. Vir. dāt arbuta sylue cruētaq; myrta: cæ
rea pruna uolubile buxū. De singulis igr̄ terminati
onibus qūo possint compræhēdi genera ꝓut pote/
ro: hinc tractare īcipiā. Masculini generis termina/
les īueniūt litteræ septem. a. o. l. n. r. s. x. ut scriba.
Cicero sol: flāen: rex Cæsar bonus. Fœminini quoq;
eædē: ut Roma uirgo: tanaql: syren mater: ciuitas
pax: In. e. quoq; ꝓducta īueniūt fœmina: sed græ/
ca dūtaxat: ut taygete: euterpe: & ī um figurate: ut
glyceriū mea & dorciū & philortiū. Coīa ī easdē de
sinūt lr̄as ī q̄s & masculia: ut hic & hæc aduena: hō:
uigil: tibicē: fidicē: ut qbusdā placet. Nā usus eoꝝ
fœminina ī a terminat: tibicina: fidicina: hic & hæc
paup: ciuis: dux. Neutrorū xii. īueniūt terminales
lr̄ę: a. e: correpta. i. u. l. m. n. r. s. c. d. t. ut pœma ma
re humi: cornu. mel: numē: desinūt ī. i. m. r. s. x. ut
hic & hæc & hoc frugi neq̄: par: prudēs: audax. In a
igr̄ desinētia uel masculina sūt: uel fœmia: uel coīa.
uel neutra. Masculina sūt: quæ cū sint ꝓpria apud
latinos in a terminātia: apud græcos assumūt s ut
Catilīa: sylla: fimbria: aquila κατιλιμὰσ σύλλασ φιμ
βρῖάσ: ακιλλᾶσ. uel ecōtra apud græcos in a desinē
tia uel ī es apud nos ī a termināt. Vt μαρσιασ: σωσι
ἆσ. βύρρῖάσ: χάιραιασ: Τουρίασ: βαγραδηόσ marsya

sexus. quia si significarent eā cū discretiōe
sexus nunq̄ amplius diceretur lapis albus
quia si lapis suscipit albedinem tamen nō
suscipit cum discretione sexus quia nec est
res quæ possit generare. Similiter nō dice
retur petra alba. Pater uero & mater cum
nō sint mobilia uoce sunt mobilia signifi
catiōe. quia significāt rem suscipientē pa/
ternitatē cū discretione sexus. Sūt alia mo
bilia significatione naturæ & non uoce ut
pater mater. Significatio eadē ē qa mater
eandē relationē. s. ad filiū significat q̄ pa/
ter. Soror eandē relationē. s. ad fratrē uel
ad sororē significat q̄ & frater. Amita eā
dē q̄ & patruus ad nepotē. Et matertera
eandē q̄ & auunculus. similiter ad nepo/
tē. Patruus & amita sunt ex parte patris.
auunculus & matertera ex parte matris.
Ista mouent in significatione secundū se/
xū sed uox non mouet cū alia ab alia pe/
nitus sit diuersa. ¶ Sunt alia: Sūt alia uo
ce non etiā significatione naturæ. i. sexus
mobilia ut lucifer lucifera. Et uere signifi/
catione nuturæ nō mouent. nā siue loquit
de sole siue de luna cū dico lucifer ra. nul/
la discretio ē naturalis generis. i. sexus ī ip
sis rebus cū tamē in principali significatio
ne cōueniunt. Significat enī tā bene luci/
fera ferentē lucē sicut lucifer. quasi mobi/
lia dixit quia cū parti cōueniāt & differāt
in uoce diuersa sunt in significatione. &
unū quodq; inuentū fuit per se. unū quod
q; enim eoꝝ. i. helenus helēa & similia ꝓ
priā & amotā a masculino habet demon
strationē. i. significationē & ponere. i. in
uentionē. ¶ Sunt alia quæ differūt. Ista
ī hoc diuersa sūt a natus nata & similibus
qa illa eandē significationē habēt ista mi/
nime. a lucifer lucifera & similibus diuer/
sa sunt qa in istis causa uitādæ cōfusionis
facta ē mutatio generis neutri. In illis ue/
ro nulla ē cōfusio per quā mutatio generis
fiat. Ex hoc. i. generis mutatiōe in plæris
q; re ꝓpter nux & ficus & castenea quæ si
gnificant sub eadem uoce & genera fru/
ctus & arbores. ligna uocamus arbores
recisas. Arbutum est nomen omnium sil/
uestrium fructuum. Buxum est lignum re
cisū. ¶ De singulis q: Quādoquidē sunt diuersitates in generibus. ergo incipiā tractare de singulis terminatio
nibus qūo possunt cōprehēdi. i. distingui ea genera. ¶ Et in um ut glyceriū: figurate dicit. quia terminatio ē
neutralis. ¶ Nā usus: Ideo dixi ut quibusdā placet. Nā usus auctoris terminat fœminina eoꝝ ī a. & scd̄m hoc
illa nō sunt cōia. & masculina. In a igit: ab exēplis infert quādoquidē sunt diuersæ uoces scriba. roma poe/
ma aduena desinunt in a igit in a &c. ¶ Masculina sunt: Hic incipit distinguere ꝓcedendo secundū ordinem
uocaliū Catilina dicūt latini catilinas græci. ¶ Vel ecōtra: Masculinū apud græcos in us desinētia. &c. Nota

quia in his nõ inuenies nisi ꝓpria noĩa hoĩum .uel fluuioꝝ uel officioꝝ tamẽ nõ intendit hic qa ponit in exce/ptione .¶Charta cataracta .margarita .thuria. bagurda noĩa fluuioꝝ .poeta nomẽ officiale. leptasta nomẽ re/gis.¶ Excipit: ¶Quæ mutauerũt apud nos genus cũ terminatione .¶Quia cũ apud græcos sunt masculina & de sinẽtia in es apud nos desinunt in a & tamẽ sunt fœmĩa .¶ Thuria & similia: fluuioꝝ noĩa sunt masculina hic habuimus in auctoritate ꝙ noĩa fluuioꝝ in a desinẽtia masculina .¶ Quod autẽ: dixit ꝙ thuria masculini ẽ ge/neris hoc uult cõfirmare salustii auctoritate. si hoc cõtra illos ꝗ quoniã iuenerant figurate dictũ fluuiũ thuria uellẽt turia generis neutri eẽ.¶ Nã si: So lummõ remouet neutꝝ eẽ qa fœmium eẽ nõ cõstabat.¶ Illa quoq; in a desinentia. &c. ut scriba lixa collega. Sciendũ ꝙ ista. s. nõ habẽt. finalẽ apud græcos frustra enĩ a superioribus officia signãtibus separet. si hoc ut illa .s. apud græcos haberent.

¶ Quæ uero: ¶Cũ apud græcos cõia sint ĩ eadẽ terminatione uel mobilia in diuersa si apud latinos in a tãtũ desinãt. nec ex la tinis in a tantum desinant nec ex latinis masculinum in us desinentibus transfor/manẽ ut graiugẽa ꝙ ante se nõ habet ma sculinũ in us nõ enĩ graiugenus dicit. illa inquã apud græcos uel mobilia cõia sunt apud latinos. Pene dicit qa graiugena a grauis & genero componit & ꝓpter ido latrã quod cõpõit ab idolo & λάτρευω quod est colo. Nota ꝙ ut dicit a uerbis il/la esse cõposita uel deriuata: recte innuit quomõ possumus discernere an apud græ cos cõia sint. Nã a uerbis deriuat aut cõ/ponunt quoꝝ significatio cõis est utriusq; generis. Agricola ẽ cõpositum ab ager & colo. Aduena deriuatũ est ab aduenio.

¶ Alia uero: Supius dictũ ẽ. quia ꝓpria noĩa apud latinos terminãtia in a. noĩa of ficioꝝ ad uiros ptinẽtium & noĩa fluuioꝝ masculina sũt. & apud græcos cõia & mo bilia sũt nec trãsformãt a masculinis in us desinentibus ut sanctus sancta sanctũ & sunt cõposita & deriuata uerbis pene, om/nia apud latinos cõia sunt alia uero & sic de aliis. ¶ In ꝓmiscuis: Licet dicerim om nia alia fœmĩa eẽ tamẽ quædam epicœna quæ de aliis sunt secũdũ masculinũ genus ꝓlata inueniunt. ut talpa dama & similia

¶ Et magis: In quadrupedibus epicœnis hæc inuenies ut secundũ masculinũ genus ꝓferant. Magis. quia licet aqla bipes sit: tamẽ masculino genere ꝓfert. Ideo dixi ĩ quadrupedibus. Nã in aliis animalibus si sint ꝓmiscua in a desinẽtia nõ secũdũ ma sculinũ genus ꝓferunt sed assumũt fœmi ninos articulos. ¶ Schema: figura est em blema uermiculatum opus p ipetasma. di cit lũbus uel uolutio uestimẽtoꝝ. Torcu/ma uas torno factũ. ¶ Quod dicit: Hoc nomen litteræ quasi nomen figuræ uebes intelligere sed secundum quosdã qui dice bant hoc esse elementum: uocat nomen lit teræ. ¶ Omnia enim nomina elemento/rum: Dat uniuersalem regulam de omni/bus noĩbus litteraꝝ. ut in aliis terminatio

sosia Byrria: Cherea Turia. Bagrada. κιθάριστής ποιη τής: σκυθής: σόφιστής: μελικερτής: λεπτασθής. poeta: citharista. scytha. sophista. melicerta. leptastha. Sa lustius ĩ scd̃o historiaꝝ. Quẽ ex mauritania rex le/ptastha ꝓditiõis ĩsimulatũ cũ custodibꝰ miserat Ex cipit hęc charta: & hæc cataracta: margarita: cata/pulta. quę cũ sint masculina apd̃ grecos: apd̃ nos ẽt genus cũ terminatiõe mutauerũt: ꝙ aũt turia & si/milia fluminũ noĩa masculina sĩt ostẽdit ẽt Salusti us ĩ am terminãs eius accusatiuũ ĩ secũdo historiaꝝ. Inter leuã mœniũ: & destꝝ flumẽ turiã. Nã si eẽt ne utꝝ accusatiuꝰ eẽt similis noĩatiuo. Illa quoq; ĩ a de sinẽtia quę officioꝝ sunt ad uiros pertinẽtiũ mascu lina esse nulla dubitatio ẽ scriba: lixa: collega. Quę uero cũ apud græcos cõia sint: uel mobilia apud la tinos ĩ a desinũt tantũ: nec ex masculinis ĩ us desinẽ tibus trãsformãtur cõia sunt tantũ: & pene oĩa sũt a uerbis composita uel deriuata: ut hic & hæc agri/cola: cælicola: aduena: patricida: graiugena: cõuiua Põponius in auctorato: Cõueni oẽs cõuiuas meas. Hora. ĩ secũdo sermonũ: Vt cõuiua satur: Alia ue/ro oĩa ꝓpria siue appellatiua ĩ a desinẽtia fœminina sũt: ut Roma: curia: musa: ilia. In ꝓmiscuis tamen ĩuenimus q̃dã auctoritate ueteꝝ secũdũ masculinũ genus ꝓlata. Virg. in primo geor. Aut oculis capti fodere cubilia talpæ. Idẽ ĩ bucco. Cum canibꝰ ti/midi ueniẽt ad pocula dãmæ. Hora. tamẽ fœmini/no hoc idẽ ꝓtulit ĩ primo carminũ. Supiecto paui dæ natarũt æquoræ dãmæ. Idẽ ĩ secũdo epistolaꝝ: Si foret ĩ terris rideret Democritus: seu diuersũ cõ/fusa genus pãthera camelo: siue elephas albus uulgi cõuerteret ora. & hoc magis in quadrupedibus ĩue/nis. Nã in aliis aĩalibus si sint ꝓmiscua ĩ a fœminini articulos assumũt. In a neutra non ĩueniũt latina: sed græca: ut pœma: schema: torcuma: emblema: peripetasma. Nisi tr ia monosyllaba latina eiusdem generis litteraꝝ noĩa ĩdeclinabilia. a. R. h. Oĩa eni

nibus nõ oporteat eũ facere exceptionẽ. ¶ Numeroꝝ uero nomia. Dixerat ꝙ oĩa alia siue appellatiua in a desinẽtia fœminina sunt sub ac regula epicœna excipit. neutra uero nõ excipit quia græca erãt. Rursus qa quædã noĩa numeroꝝ sunt in a desinẽtia triũ generꝝ cõia. ut triginta quadragita. uult ea ab eadẽ regula excipere. & de illis hic tractare & cã illoꝝ de omnibus noĩbus numeroꝝ cõiter ẽt agere ĩgredit̃. ut si aliquãdo in formas alioꝝ cadant. Sciamus hic plenarie esse tractatũ. ut si quando de desinentibus in or loquatur de quattuor nemo oppõat. qa hic ẽ idẽ dictũ & similiter de cæteris. Nũeroꝝ noĩa sũt p quæ nũeramus. ut unus duo tres. sed senarius binarius sunt collectiua noĩa numeroꝝ. ũde dicius. unus binarius duo binarii sicut una turba duæ turbæ. Similiter milia ẽ collectiuũ. & ista nõ sunt indeclinabilia. Tamẽ abusiue inueniũt̃ bini trini & similia numeraliter ꝑlata. ut bini hoĩes quasi duo hoĩes quæ tamẽ diuidua sunt ꝓprie & non sunt numeralia ut ostendit in diffinitione deriuatæ speciei in qua diuiduum & nũerale sunt oppositæ species si aliquando abusio fiat ut dixi: poeticæ licẽtiæ ascribat̃ ¶ Indeclinabilia uero: Communia trium generum sunt. ut hi & hæ & hæc quattuor quinq; sex. & demum usq; ad centum. hic intellige inclusa esse triginta & similia gratia quorum istam responsionem ĩcepit. Potest bene colligi regula de desinẽtibus in a hoc modo. Omnia nomina declinationis latinæ desinentia in a ĩ singulari nominatiuo. fœmĩa sunt ut musa exceptis propriis nominibus hominum & fluuioꝝ & officiorum quæ pertinẽt ad uiros quæ masculina sunt & exceptis compositis: quæ sunt communia sicut eis æquipollentia apud græcos: & exceptis promiscuis: quæ interdum masculine proferunt̃: & exceptis neutris quæ eiusdem uocis sũt apud nos & apud græcos in nominatiuo ut poema & similibus: exceptis etiam tribus latinis monosyllabis indeclinabilius a k. h. ¶ In e correpta: neutra sunt. Nec te perturbet quia neutra masculinis præmittit & fœmininum. quomodo ordinem uocalium seruare uult & ideo postea neutra in e terminata ostendit quia nec masculinorum nec fœmininorum in latino terminalis e inuenitur. Secũdum hoc uero ꝙ litteras termĩales præmisit ordinem cum seruare reperies. Cum omnia in e correp. dicat neutra. obiicitur quisq;. Sed dicitur ꝙ hic agit tantum de his quæ ex se habent e Quisq; autẽ nõ ex se habet e. qa adiectio syllabica ẽ. ¶ Nã nihili: Idcirco dixi tãtũ a genitiuis cõpositum esse cõia: nam nihili & similia nõ sunt cõia. In o i antecedente quando sunt participalia: sunt uerbalia sed nõ cõuertitur sicut luuio luuiõis a. luo luis. cõcio cõciõis. regio regiõis a rego regis & similia. Gurgulio uermis est. cuius tota ꝗtitas in gutture cõsistit. Stellio quoq; uermis est in similitudinem stellarum maculosus. De hac etiam regula est quaternario communio ẽ uerbale a communio nis. quod ex cum & munio nis. componitur ¶ Propria quoq; ¶ . Additio est regulæ fœmininorum quæ apud græcos & sic de aliis. hic comprehenditur. Io. iouis ¶ Alia uero: Dictum est superius quæ sunt illa quæ habent i. ante o. & non sunt uerbalia. siue parti. masculina sunt & quæ habent g. siue d. an

noĩa elementoꝝ ꝓpria neutra sunt tã apud grecos ꝗ apud latinos & indeclinabilia. Numeroꝝ uero nomina quæ declinant̃ mobilia sunt: uel per duas uel per tres terminationes: ut unus una unum: duo duæ duo: tres uel tria: ducenti ducẽtæ ducẽta. Indeclinabilia uero coĩa sunt trium generꝝ: ut hi & hæ & hec quattuor qnq; sex: & sic deinceps usq; ad centũ. Mille quoq; triũ ẽ generꝝ: qa est ĩdeclinabile. In. e. correpta neutra sũt oĩa: ut mare: sedile: monile. In. e ꝓducta græca fœminina: euterpe: libye. In. i. neutrũ hoc gũmi: & a genitiuis cõposita cõia triũ generꝝ ut eiusmodi. Nã nihili frugi: mãcipi. obliq sũt casus figurate cũ oĩbus casibus adiuncti. In. o. i. antecedẽte quãdo nõ sunt uerbalia siue pticipialia masculia sũt: ut stellio: gargulio. Quãdo sunt uerbalia siue pticipialia fœminina sũt: ut orõ: actio: cõiugatio: iteriectio. g. uel. d. antecedẽtibus. Si mutãt. o. in. i. fœminina sunt: ut uirgo uirginis: carthago carthaginis: fuligo fuliginis: dulcedo dulcedinis: cupido cupidinis: qđ tamẽ & masculinũ ẽ: quãdo ꝓpriũ ẽ ipsius amoris. Excipiunt̃ supradictæ declinatiõis masculina: ut hic ordo ordinis: cardo cardinis. Margo quoq; auctoritate poetica nõ solũ masculini: sed ẽt fœminini ĩuenit̃. Statius ĩ. i. theb. Soluerat hespii deuexo margĩe põti. Propria quoq; ĩueniunt̃ fœminina: quæ apud græcos ĩ ω uel in ων desinũt: ut manto dido: sappho: ruscino: bibõ. & unũ latinũ Iuno: & appellatiuũ ĩ or: ut caro. Alia uero masculina sũt: ut stellio: anio. Cice. Milo: apollo: mango: prædo ligo: carbo. sermo ꝗternio. Exceptis paucis cõĩbus: que cõia esse tã ipsa natura ꝗ exẽpla græcoꝝ nobis demõstrare possunt: apđ quos uel cõia uel mobilia hæc inueniunt̃: ut hic & hæc hõ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἄν-

te o & mutant o in i in genitiuo & propria
quæ apud græcos tam in ω q̃ i ωN deſinũt
fœminina ſunt. alia uero maſculina ſunt
exceptis paucis communibus. quæ commu
nia eſſe oſtendit natura. i. ſignificatio: nõ
q; ulla res utriuſq; ſexus ſit: ſed quia mo/
do maſculinum modo fœmininum ſignifi
care poſſunt communia accipit in eadẽ uo
ce ut hic & hæc homo. mobilia in diuerſis
ut leo lea uel lena. Inueniuntur
Ex his quædam: maſculini tantum. quia
faciunt fœminina in a. ¶ Et ad imitatio/
nem: Græcorum: quæ faciunt ſimiliter il/
la communia. Breuiter hanc reſponſionẽ
collige hoc modo. Omnia nomĩa in i ſin
gulari nominatiuo in o deſinentia declina
bilia tam apud nos q̃ apud græcos maſcu
lina ſunt: exceptis participialibus & uer/
balibus. & habẽtibus g. uel d. ãte o quæ
mutant o in i in genitiuo. & exceptis qui/
buſdam propriis ut iuno & uno appellati
uo caro. quæ omnia ſunt fœminina. Cu/
pido quãdo ſignificat deum. & ordo ma
ſculini ſunt. margo dubii generis eſt. Exci
piuntur etiam communia ſcilicet nemo: la
tro & homo. Similiter potes colligere re/
gulas bene ab illis generalibꝰ regulis quæ
in hoc tractatu habentur non ſequẽdo or
dinem auctoris in diſpoſitione regulæ ſed
cõmoditatem cum breuitate. In o: An
teq̃ ad ſemiuocales tranſeat de c & b dua
bus mutis ſe expedit in qua pauca termi/
nantur nomina ¶ Hoc enim: quaſi dice/
ret. Merito in tractatu nominũ poſui iſta
nam hoc nõ ſunt pronomina ut quidẽ uo
lunt: ſed ideo ea eſſe noĩa oſtendit. Mel
fel ſubtel. quare in iſtis corripiatur el: cau
ſam non uidemus: ſed auctori credendũ
eſt. Quid ſit ſubtel: græcis uerbis exponit
quæ uerba græca ſonant hic cõcauitas pe
dis. ¶ In ul quoq;: reperitur unum maſcu
linum conſul: & duo cõmunia exul. præ/
ſul. Præſul enim non tantum põtifex ſed
abbatiſſa eſt: & barbara nomina maſculi
na. ſuthul mutul. & ſunt propria nomina
oppidorũ. ¶ Figurate: dicit qa & maſcu
linum maſculino & fœmininũ fœminino
proprie debent adiungi. Abraham abra/
he adam ade. dicit ſcriptura, ſed nihil ad
priſcianum.

ὀρῶπος: hic & hæc latro ὁ λῃστής καὶ ἡ λῃστής. Inueni
untur tamẽ quædã ex his i. o. in. a. facientia fœmĩa
ut leno lena. Iuuc. in. ii. Aut apud iſiacæ potius ſa/
craria lenæ. Caupo quoq; caupona facit qd̃ eſt tam
taberna q̃ mulier. Et ad imitationẽ grecoꝝ leo leæ/
na uel lea: draco dracena ſtrabo ſtraba. In. u. neu/
tra ſunt: ut cornu: gelu: genu. ueru. In. c. duo ſunt
neutra: hoc lac lactis: & alec alecis. In. d. neutra ſũt
qd uel qd̃ & aliud. Hęc enim ratio noĩa eſſe oſtẽdit
& bogud bogudis nomẽ barbaꝝ: qd̃ Liuius in cen
teſimo. xiiii. declinauit bogudis. In al natura ſunt
oĩa: ut tribunal: ceruical: uectigal. Excipit̃ unum
monoſyllabum maſculinũ: ut hic ſal ſalis. Terenti
us in eunucho: Qui habet ſalẽ qd̃ in te eſt. Saluſti.
in Iugur. Neq; ſalẽ neq; alia iritamenta gulæ. Inue
niunt̃ tamẽ qdã uetuſtiſſimi ẽt neutro genere hoc
ꝓtuliſſe: Barbara in al deſinẽtia maſculina ſunt: ut
annibal: hiempſal: haſdrubal. In el correpta neutri
generis ſũt: ut mel fel: ſubtel. τὸ κοῖλον τοῦ ποδός.
In el ꝓducta barbara ĩueniunt̃ maſculina: ut ẽ hic
Michael: hic Gabriel: hic Raphael. In il unum ma
ſculinũ pugil: fœmininũ tanaquil: unũ cõmune ui/
gil: unũ neutꝝ ĩdeclinabile nihil: qd̃ ꝑ apocopã: id
eſt per abſciſionẽ extremæ ſyllabæ ab eo qd̃ eſt nihi
lum: factũ eſt nihil. In ol unũ maſculinũ: ut ſol ſo/
lis. In ul unũ latinũ maſculinũ reperitur: ut cõſul:
duo cõia præſul: exul: & barbara ſuthul: muthul:
& ſũt ꝓpria oppidoꝝ noĩa: Quæ ideo qdã neutra
eſſe putauerunt: q; appellatiuis neutris ſunt cõiun/
cta. Sed melius eſt figurate eſſe ſic appoſita dicere
oppidũ ſuthul: ut ſi dicã mõs oſſa & tiberis flumẽ
q̃ dicere neutri generis ĩ ul terminantia: & maxime
cũ lingua pœnoꝝ: quæ chaldeæ uel hebreæ ſimilis ẽ
& ſiræ non habeat neutꝝ genus. In am inuenit̃ cõ/
mune unũ triũ geneꝝ & utriuſq; numeri: ut hic &
hæc & hoc nequã. In im quoq; unũ propriũ neutrũ
cim nomẽ uici. ut dicit celſus & barbara indeclina/
bilia: nõ ſolũ in am & in im. ſed ẽt in alias quoq; lit/
teras terminant̃. in quas latina uel græca noĩa non
ſolent deſinere: ut Abraã: Ioachin: Loth. Ruth: Ia
cob: Dauid Balac. Sed hęc noĩa nulla regula latina
uel græca ſunt moderanda: niſi trãſferant̃ in aliquã
formã declinabilẽ qd̃ quidam hiſtorici fecerunt: ut

abraamuſ abraami. In um neutra ſunt oīa ut hoc tē
plū: regnū: tectū. Inuēiunť tamē apd Comicos fœ
miaꝶ ꝓpria: q̄ in hāc termiationē diminutiōis ſiue
adulatiōis amatoriæ cā ꝓferūt: ut glyceriū: philor-
ciū: dorciū: ſophroniū: arbotoniū: quæ q̄uis hēant
articulos fœmīoſ: decliationē tamē & formā tā apd
latíos q̄ apud grçcos ſeruāt neutroꝶ. In n correptā
a canēdo cōpoſita maſculia ſunt: ut cornicen: fidicē
tubicē: tibicē. Quoꝶ fœmia quæ ſunt in uſu a geni
tiuo figurāť mutata is ī a fidiciniſ fidicina: tibiciniſ
tibicina. Alia uero in n deſinētia correpta neutra ſť
ut hoc numē: ſtamē: ſolamē: ſemē. Cuius noīatiuū
tamē ēt hoc ſeminiū antiq ꝓtuliſſe inuenitť: Plau. ī
milite glorioſo: Verri afferť merceſ nō hic ſuo ſemi
nio qcq̄ porculç. nā iperteritus ē. Excipiť flamē: ſa
cerdos iouis: & pectē: quæ ſunt maſculina. Troguſ
hiſtoricus ī uigeſimoſecūdo. fœmium a flamie pro
tulit: hçc flāminea. Papicio flaminea flaminio obiit
In en ꝓducta latina generis maſculini ſunt: ut lien:
riē uel ren: & ſplē ſpēis. Græca uero ī en deſinētia ca
dē genera ſeruāt quæ apud græcos hēnt: ut hic tirā:
hæc ſyrē. In ar latinū unū dūtaxat maſculinū iueni
tur diſſyllabū: ut hic cæſar & maſculina monoſylla
ba duo nar lar. Vir. i. vii. Sulfurea nar albus aq̄ lar
qd̄ ſignificat Kato Kear laris facit genitiuū. Si aūt
īperatorē ueiētoꝶ lartis: quē mactauit coſſus: & te
ſtis ē. Oui. ī epigrāmatibus. ſic dicēſ: Larte ferox cç
ſo coſſus optia tulit: Liuius ī quarto ab urbe cōdita
Larte tolūnio rege ueiētanoꝶ. Barbara uero plura:
ut aſpar: boſtar: bomilcar: arar quod etiā araris di-
ciť. Luca. i. vi. Rhodanūq; morātem præcipitauit
arar. Virg. ī buco. Aut ararim parthus bibet aut
germania tigrim: accuſatiuū in im ꝓtulit q a nomi
natiuo ē in is terminante: hic araris. Vnū ēt cōe triū
generū eiuſdē extremitatis īuenitť hic & hæc & hoc
par: & ab eo cōpoſita īpar diſpar cōpar ſepar. Alia
uero in ar deſinētia latina neutra ſunt: ut hoc lacu-
nar: īſtar: laquear: lupanar: far: columbar: quod ſi-
gnificat genus uinculi. Plau. in rudēte: Nā in colū-
bari collus haud multum poſt erit. In er ſi ſint ſecū
dæ declinationis maſculina ſunt: ut ſacer: ager: au-
ſter: beuer: fiber: puer oleaſter. Sin uero ſint tertiæ
declinationis in er deſinentia b uel u loco conſonan

¶ Philorcium: eſt diminutiuum a philo-
tis & ſic de aliis. ¶ Quorum fœminina:
Hoc dicit contra illos qui uolebant ea eſ-
ſe commūis generis. ¶ Alia uero: Præter
compoſita a cauendo ¶ Semen huius ſe
minis: Excipit flamē quia cum de aliis ſit
non eſt neutrum. ſacerdos iouis. Ideo ap-
poſuit. quia flamen pro flatu neutrum eſt
ubi dicit trogum flaminea protuliſſe fla-
men maſculinum eſſe probat. ¶ Lien: eſt
pars inteſtinorum. Rien & ren idem ſunt
Siren interpretatur tractus uel declaratio
uel delectatio. Cantu enim ſuo attrahit
ad ſe homines. ¶ Græca uero: In en deſi
nentia eadem genera ſeruant apud lati-
nos quæ apud græcos habēt. Columbar ē
genus frumenti. qꝥ uulgo carcon dicitur.
Beuer beueri. eſt animal quod diciť caſtor

probat Lars. rex. habere in nominativo Lar, sed tantum
ex obliquis. Lartis, Larte. etc. sed locus Livij. Lars habet
idem Ema. Aluarus in antiqua editione. Marmitius
et quidam alij. Lar. rex legitur apud Ciceronem, probant
idem ex Livio. sed male. Lars legitur lib 4 ab urbe.

¶ Nisi sint adiectia: Vt hic & hæc & hoc
uber. Quando enim est uber το οὖθαρ. i.
ubertatē sig. neutrum est sicut tuber: si pro
boleto uel inflatione accipiatur. Suber est
genus corticis. September componitur ab
imbre quia septimus mensis est a martio q
est hiemalis quia ibi incipit hiems. ¶ Exci
pitur: Hic acer fœtꝰ terræ. scilicet arbor ꝙ
huius aceris facit genitiuum. hoc dicit con
tra illos qui acer secundæ declinationis eē
contendebant. Iter quoq;: Additamen
tum est regulæ. ¶ Et spinter: quod ακρο/
χειριον aut fibulam: uel magnam acum
qua palla affigitur sig. aut armillam.
¶ Alia uero: Oīa masculiā sunt. Alia di/
cit ab illis quæꝯb uel u cōsonātē anteceden
tem habent. cancer piscem significat ꝙ ta
men uetustissimi de morbo protulerunt in
neutro genere. hoc cancer huius cāceris.
¶ Exceptis adiectiuis: quæ si non in is sic
de aliis. Pauper: Subaudiendum est ex
cipitur quia non est de adiectiuis illis quæ
in is faciunt sua fœminina. ¶ Vber: Exci
pitur. in qua significatiōe excipiatur. ipse
græcis uerbis exponit η και ο ευθαλησ
και α ευθαλεσ. s. copiosus oīa sum. q. d.
uber adiectiuū excipitur quia cum sit ali/
ud ab illis tertiæ declinationis q̄ b uel u an
te er habentia non erant adiectiua: tamen
non est mascu. sed commune trium. In
utraq; enim: Terminatiōe scilicet in er uel
in is communis generis sunt: & sic merito
sunt excipienda cum hic & hæc acer. dica
tur & sic de cæteris.

tis quidem antecedente neutra sunt: nisi sint adiecti
ua: ut tuber: suber: cadauer: uer: uber: q̄d significat
το ουθαρ. Virgil. i. vii. Nō uobis rege latino diuitis
uber Agri troiæue opulētia deerit. Excipit̄ hic im/
ber: q̄d uidet̄ & a græco eē ο ομβροσ & illius genus
seruasse: & ex eo cōposita septēber: october: mulci
ber. Tertię quoq; fœtus si sint ī er desinētia tertiæ de
clinatiōis neutri sunt generis: ut siler: papauer: las/
ser: cicer: siser. Excipit̄ hæc acer: q̄d huiꝰ aceris facit
genitiuū. Nullū eni fœmininū ī er desinēs secundæ
potest īueniri declinatiōis. Oui. & platanus gema/
lis: acerq; coloribus īpar. Solinus ī memorabilibus
de arbore turis: palā fieret ī torto eē uīmie ramis ad
aceris qualitatē. Iter quoq; uel itiner uetuste neutri
ē generis: & spinter quod ακροχειριον: aut fibulā ī hu
meris aut armillā significat. Plau. ī Menæchmis: Iu
beas spinter nouū recōcinnarier. Idē in eodē. Mihi
tū dederis palā & spinter nouū nunquam reperies.
Alia uero masculina sunt: ut hic frater: pater: asser:
passer: cancer. Vetustissimi tamē hoc cancer de mor
bo ꝓtulerunt: hic ager: anser: carcer: & hoc carcer
quidā ꝓtulerunt: quos nō seqmur: hic equester pa/
luster: Exceptis duobus quæ ipsa natura defēdit fœ
minino gener̄ mater & mulier: lynter quoq; q̄d apd
græcos masculinū ē ο λυντηρ apud nostros fœmini/
nū ē. Liui. ī sexto: Iam in altum expulsa lyntre. Et
adiectiuis exceptis: quæ si nō in is faciunt fœminina
necessario cōmunia sūt ut celer masculinum celeris
facit fœmininū cuius ī e neutꝝ īuenit̄: Oui. i. viii.
meta. Prædaq; potita nefāda fert secū spoliū celeris
ꝓgressaq; porta. Terē. ī phor. Nullus es geta nisi cō
siliū aliq̄d celere repies. Paup cuius fœmininum ī a
uetustissimi ꝓferebāt. Plau. ī uidularia: Paupa hęc
res est. Terē. ī andria Quā honeste ī pr̄ia paupa ui
uere: Degener: uber ο ευθαλησ η ευθαλησ το ευθαλεσ:
Lucre. i. vi. Seqtur grauis iber & uber. Cato ī secū
do originū: Itaq; res uber fuit antequā uastassent re
giones Alacer & acer & saluber & celeber quanuis
alacris & acris plærūq; faciāt: & salubris & celebris
femīa ī utraq; tamē terminatiōe cōis generis īueniūt
ꝓlata. Vir. i. vi. Anchises alacris palmas utrasq; te
tēdit de anchisa dicit idem ī qnto æneidos: Ergo ala
cris cuntosq; putans excedeř palma. Terē ī eunu/

Quid tu es tristis: q̄d ue alacris. Neuius ĩ carmine belli punici: Fames acer augescit hostibus. Ennius ĩ. xvi. Aestatem autũnus seqt̃ post acer hiems. Idẽ ĩ. xii. Oẽs mortales uictores cordibus uiuis lætãtes uino curatos sonus repẽte ĩ cãpo passi mollissimus pculit acris: hic uolucer & hæc uolucris & hoc uolucre facit. Hora. ĩ. iii. car. Inclusit uolucris dies. Freqũntior tamẽ usus in er ꝓfert masculina: & in is fœminina quoq; neutra sẽp ĩ e finiũt: In ir masculina sunt: ut hic uir: leuir treuir: abadir decus est. Dicit̃ & hoc noĩe lapis ille quẽ. Saturnus dicitur deuorasse ꝓ Ioue quẽ græci βαιτι λόν uocant. Vnũ ꝓpriũ ciuitatis inuenit̃: Gadir: quod quidam fœmininũ eẽ putauerunt. Sed Salustius neutrum esse ostendit ĩ secundo istoriarum accusatiuum similem nominatiuo ponens: ut alii tradiderunt Tertesũ Hispanie ciuitatem quam nũc tyrii mutato nomine gadir habent: Nam si esset fœmininum gadirem dixisset. Et unum neutrum indeclinabile hoc ir. In or comparatiua quidem communia sunt: ut hic & hęc fœlicior: melior minor. Excepto hic senior. Alia uero omnia masculina sũt: ut hic Orator: cursor: horror: doctor labor: Exceptis fœmininis quidẽ tribus quorum duo ipsa natura alterius generis esse prohibet: uxor soror: Arbor etiam quod iure inter fœminina cõnumeratur q, mater quidem proprii dicitur fœtus una quæq; arbor. Auctore Virgilio: q ĩ secũdo georgi. hoc esse ostendit dicens: Parua sub ingẽti matris se subicit umbra. Vmbra. Vnde specialia quoq; uniuscuiusq; arboris fœminina sunt. Excepto oleastro: quod tam forma terminationis q̃ declinatio prohibuit esse fœmininum. Nam siler non est inter arbores ponẽdum sicut nec rubus. Neutra quoq; in or desinẽtia quatuor inueniuntur: marmor: æquor: ardor: cor. Præterea communia quæ etiam apud græcos communia sunt memor: immemor: & a decore uel corpore uel colore composita: ut hic & hęc indecor: dedecor: bicorpor: tricorpor: discolor: concolor. Auctor quoq; quando αὐθέντην significat commune est: quando αὐξητὴν autrix facit fœmininũ sicut omnia uerbalia in or desinentia. In ur si sunt hominum propria uel deorum uel gentilia uel appellatiua auium. f. uel. x. uel. t. ante ur

Anchises: Alacris hic ẽ masculi. Hic uolucer: & hæc uolucris secũdum hoc nõ excipitur. Frequẽtior enim: Licet dixerim hic & hæc acer: & de cæteris similiter frequẽtior tamẽ usus &c. & sic nõ sunt excẽda. Leuir: dicitur frater mariti uel uxoris. Ir. medietas palme uel pedis. Leuir gẽtile. Alia uero a cõparatiuis. Alterius: idest fœminini. Parua sub ingẽti matris: idest arboris. Indecoris: Iste genitiuus si a decus decoris fuerit cõpositũ corripitur penultima. Sed si a decor decoris producitur pẽultima. Auctor quod auctoritatẽ significat a græco αὐθεντης trãslatũ est cõmunis generis & uidetur debere scribi absq; c. cũ nõ sit in græco a quo sumatur. Si uero auctor αὐξητὴν significat a uerbo augeo deriuatur & est mascu. In ur: Se sint propria nomia hominũ uel deorũ de propriis hominũ ponit exẽplũ anxur est nomẽ iouis pueri asẽ propriũ uiri. Turtur appellatiuũ auis. fur fur purgamentum farinæ.

¶ Alia uero omĩa: prater illa ſupradicta
& uerbalia quæ poſſunt hominibus impo
ni. ¶ In as lati. Si ſint noĩa patriæ cõmu/
nis generis ſunt ut hic & hæc arpinas. hic
intelligit ſimilia eſſe comprehẽdẽda. ſ. il/
la quorũ noĩa nominatiuus ſimilis ẽ accu
ſatiuo plurali fœminini generis primitiue
ut primas primatis & optimas optimatis
¶ Eſt etiam lenas: ſubauditur maſculi.
ꝙ eſt differentiæ lenas excipitur. quod dif
ferẽtiæ cauſa in fine circunflectitur ne ac/
cuſatiuus pluralis lena lenæ intelligatur.
¶ Inueniuntur tamẽ: Et ſi dixerim lenas
proprium in fine circunflectitur tamen in
ueniuntur alia propria prolata in forma
gentiliũ. i. in fine circunflexa: ſicut gentile
& monoſyllaba excipiuntur ab aliis.
¶ Nugas: Id ẽ ẽ ꝙ garulus. Ideo dixi ſi eã
dẽ ſeruãt terminationẽ quia in multis mu
tata terminatione mutatur genus ſicut his
quæ ipſe ponit. ¶ In es: Correpta ſi ſint
apud græcos cõmunia uel mobilia quæ il
li uocant tergena. diceret aliquis quomo/
do põt iſtud diſcerni an apud græcos ſint
cõmũia. Ad hoc iſte per parẽtheſim Rñ.
ſic hoc aũt ſcilicet utrꝝ fœmininorꝝ quoq;
ſicut maſcu. poſſunt eſſe adiectiua necne
uel etiã neutrorꝝ ex ipſa rerũ ſignificatiõe
poteſt cognoſci. Quod ſi ſignificatio exi/
gat illa eſſe adiectiua maſculinorũ & fœ/
mininorꝝ tunc in es deſinentia cõia ſunt
apud latinos ut hebes & ſic de aliis.

habentia maſculina ſunt: ut anxur: aſtur: turtur:
uultur. furfur: Verbalia uero q̃ hominibus imponi
poſſunt cõia ſũt ſi ſint tertiæ declinatiõis: ut augur
fur. Horatius in ſermonũ primo Iulius & fragilis
pedatia furq; uoranis. Vnũ ſecundæ declinatiõis ĩ
uenitur: ſatur maſculinum cuius fœmininum in a
terminatur. Alia uero oĩa eiuſdẽ terminatiõis noĩa
neutra ſunt: ut murmur: ſulfur guttur: tibur: iecur
iecoris: uel iecinoris: guttur: quod ẽt maſculino ge/
nere protulit Plautus ĩ aulularia. & ne obturat gut
turẽ inferiorem: ne quid animæ forte amittat dor/
miens. In as latina ſi ſint patriæ cõmunis ſunt gene
ris: ut hic & hæc arpinas: ſufenas: capenas: quorum
ideo extrema ſyllaba circũflectitur: quia per ſynco
pam ſicut ſæpe diximus ſũt prolata. Antiquiſſimi
enĩ hic & hęc arpinatis: ſufenatis capenatis proferre
ſolebant. Alia uero oĩa in as deſinẽtia fœminina ſũt
ut pietas: probitas auctoritas. Excepto uno ꝓprio
Mœcenas mœcenatis. Eſt etiam lenaſ: quod differẽ
tiæ cauſa in fine circũflectitur. Iuuenalis ĩ primo. ꝙ
captator emat lenas aurelia uendat. Inueniũtur ta/
mẽ quoq; propria ĩ formã gentilium prolata: ut an
cias hiſtoricus. & monoſyllaba as aſſis: mas maris:
uas maſculinũ: uadis: Vas neutrum uaſis. Et hoc
fas: nefas nugas etiã omnis cõmunis generis q̃ ſũt
ĩdeclinabilia. Gręca uero tã in as q̃ ĩ alias quaſcũq;
terminãita ſyllabas eadẽ genera ſeruãt apud nos q̃
habent apud gręcos ſi eãdẽ ſeruẽt terminationẽ ẽt
apud latinos quã habẽt apud illos: In multis enĩ ui
déus cõmutatõe termĩatõis genera quoq; eẽ cõuerſa
ut ὁ κρατηρ hęc cratera ὁ χαρτησ hęc charta: ὁ κηρὸσ
hęc cæra: ὁ αμφορευσ hęc ãphora: ὁ πανθηρ hęc pãthe
ra: Hora. i. ii. epiſto. Diuerſũ cõfuſa gẽus pãthera
camelo ſiue elephas albus uulgi conuerteret ora. In
es correpta ſi ſint apud gręcos communia uel mobi
lia que illi τριγενη uocant hoc autem etiã ex ipſa re/
rum ſignificatione poteſt cognoſci in omnibus ap
pellatiuis utrũ maſculinorum nec ne fœmininorũ
quoq; poſſint eſſe adiectiua uel ẽt neutrorꝝ. Quod
ſi ipſa exigat ſignificatio in es deſinẽtia communia
ſunt ut hebes tam de mare quã de fœmina dicit̃. Si
gnificat enim tardus tarda. Miles quoq; hic & hęc
miles. Oui. in. ii. meta. de caliſtone loquens miles

erat fœbus: nec mœnalon attigit ulla gratior hac
triuię: sed nulla potentia lōga ē. Similitęr præpes q̃
& q̃ ī altis uolat. Teres quoq; rotundus & rotunda
Comes a comitando hic & hæc comeſ: quod tam ad
mares q̃ ad fœminas pertinet. Et oīa ſimiliter utriq;
generi conuenientia diues: ſupſtes: quadrupes: īqui
es: ſoſpes ēt & hoſpeſ. Lucanus. in. v. Hoſpes in ex
ternis audiuit curia tectis. Frequenter tamen hæc
duo ī genere fœminīo a terminãt auctores: ut Vir.
ī tertio. Bellū o terra hoſpita portas. Luca. in tertio
Tunc obtulit hoſpita tellus puppibus acceſſus faci
les: legere rudentes: & hoſpita iuno. Oui. in ſecūdo
faſto℞. Principio menſis phrygiæ cōtermina matri
hoſpita delubris dr̃ aucta nouis. Inuenit᷑ ēt antiſti
cia pro antiſtes. Cice. de ſignis. Poſtride ſacedotes
cereris atq; illius phani antiſtitæ maiores natu pro
batæ: ac nobiles mulieres rē ad magr̃atus ſuos defe
rūt. Neutris quoque cōiuncta hæc: ideſt in es cōia ī
ueniuntur: ut Virgilius. in. ſeptimo. Sed hæc tereti
mos eſt aptare flagello. Iuuena. in quinto. Nec un
quam depoſitū tibi ſo ſpes erit. Lucanus. Rerum
nos ſumma ſequetur īperiumq; comes. Salu. ī pri
mo hiſto. Nobis primæ diſſenſiones uitio humani
ingenii euenere: quod inquies atque indomitū ſem
per in certamine libertatis: aut gloriæ aut dominati
onis agitur. Alia uero oīa: ideſt que nulla ſignifica-
tione naturalem communionem habent cum fœ-
mininis maſculina ſunt ut: gurges: trames: ſtipes:
poples: fomes: ceſpes: limes. Exceptis in ges deſinē
tibus: que in genitiuo e ſeuant. ſunt enim fœminina
duo ſeges ſegetis teges tegetis & uno arboris noīe
quod ratione ſupradicta fœmīninū eſt: abies abie-
tis: & cōpes compedis. Teren. Habendæ cōpedes.
Aries & paries maſculīa. e. ſeruãt ī oībus obliq̃s cã
bus: ī es ꝓductã ſi ſit q̃ntę decliatōis fœmīa ſūt. Ex
cipit᷑ unū dies: qđ tã maſculini q̃ fœminini generis
ī ſingulari nur̃o inuēit᷑: ex quo & diminutio fit die
cula. Terē. ī ãdria. Eho ipudēs nō ſatis ē ꝙ tibi die
culã addo. In Plurali uero ſꝑ maſculinū iuēit᷑. Nō
eni icertū tēpuſ uidet᷑ ſigificar̃: qđ plerūq; ī fœmīo
gener̃ nūeri ſigularis iuēit᷑. Ideo ãt dixius ple℞q;
q̃a iuēit᷑ ī uſu & ꝓcerto tpe fœmīum & ꝓ icerto ma
ſculinū: & ecōtrario. Vir. in ii. ænie. Venit ſumma

¶ Et oīa: ſimiliter utriq; generi cōuenien-
tia cōia ſunt ut inquies inquietis. ¶ Fre-
quēter: Licet dixerim eſſe cōia tamē &c.
¶ Inuenitur etiã. antiſtite pro antiſtites ſi
cut hſopita pro hoſpes. ¶ Neutris quoq;:
Inueniuntur cōiuncta ut tereti flagello de
poſitū ſoſpos. Quod ingeniū inquies Gru
ges tis. hic intellige ſimiliter merges tis.
Abies & cōpes ſeruius dicit finalē produ-
cere. quia frequenter poetæ licētia ſua eas
productas poſuerunt. Priſcianus autem
abuſiones poetarum non ſequitur.
¶ Ex quo diminutiuū ſit diecula. & ſic ꝑ
diminutiuū apparet ꝙ dies ſit fœmininum
diecula poſuit Terē. pro aliqua incerta di
latione temporis. Dies fœminino genere
prolatū incertū tempus deſignat ideſt uel
diem uel noctem ſimul uel duos dies uel
aliquod indetermīatum ſpacium. Maſcu-
lino autē diffinitū ſpaciū ab ortu. ſ. ſolis
uſq; ad occaſum ſig. nō eni ſentimus cum
his qui dicūt: quoniã hæc dies certū tēpus
ſignificat. ſ. ſpaciū a mane uſq; ad ueſpe-
ras. illud dicimus incertū quod neſcimus
quando fuerit uel futurum ſit. ut ſi de die
iudicii loquar quia aduentus eius incertus
eſt debeo dicere. dies iudicii timenda ē nō
timendus huic ſententiæ liber repugnat
cum dicit: quia ſemper meridies maſcu. ē
quia certum tempus ſignificat. Non enim
negare poſſumus quin meridies incerto℞
dierum illo modo incertum tempus ſigni-
ficat. ſed certum tempus ſignificare dixit
ſecundum quantitatem. ſ. quandiu ſol ſu
per uerticē hominum fuerit quandocunq;
contingat. ¶ Venit ſumma dies: Hic dies
certum tempus ſignificat. Non uſq; adeo
permiſcuit imis longus ſumma dies hic in
certum ſpacium ſcilicet multos annos ſi-
gnificat. Alia uero ab illis quæ ſūnt. q. de
clinationis.

Excipitur. ¶ Hic uerres appellatiuũ. uerres
enim proprium de ſupradictis maſculinis
eſt. Nota ſpes etiam excipiendum eſt ſed
forſan uoluit illud in es ꝓductã deſinere
Quidam uero illud ponũt inter producẽ
tia es: ſecundum alios facit
In is finita. ¶ Hic de non creſcentibus tã
tũ agit qa poſt de creſentibuſ ꝑ ſe tractabit
Adiectia. ¶ Hic ꝓprie et ĩproprie accipit
uolens hoſtis eſſe adiectiuum. Et ſi ad ho
mines mares. ſ. & fœmininum proprie ſo
los pertinẽt nõ faciũt ex ſe neutra hæc pro
prietas nõ uidetur generalis cum dicatur
hic & hæc riſibilis & hoc riſibile ſed recte
intelligẽti riſibile. nõ ad ſolos hoĩeſ ꝑtinet
Dicitur enim riſibile nõ ſolum potẽs ride/
re: ſed etiam de quo poteſt haberi riſus: ut
riſibilis iocus. de quo riſus habetur ciuis a
coco cois deriuatur & adiectiuũ ĩproprie
eſt. ¶ Alia uero: Quæ nõ ſunt adiectiua
uel deriuatiua appellatiua. ¶ Sed magis:
Ac ſi diceret hoc ideo ualet ut adiectiuũ
dicatur. ſed hoc ſecũdũ Virgilium & ſic
nõ erit de. r. aliorum ſed ſignificabit ad/
iectiue ſecurim. ut dicatur bipẽnis ſecuris
quaſi adiectiuum. tamen dicit quia ſæ/
pe ĩuenitur per ſe poſitum. Quod & natu
ra ſic eſſe oſtẽdit. Modo enim marem mo
do fœmĩum ſignificat. Finis quoqȝ & clu
nis de quibus natura nõ oſtẽdit tã maſcu/
li. & ſic de aliis. Multa tamẽ licet in ſupra
dictis. i. finis & clunis ſeqmur tamẽ mul/
ta.

dies. Lucanus in ſexto: Non uſqȝ adeo permiſcuit
imis longus ſumma dies: ut ſi non uoce Metelli
ſeruantur leges malint a cęſare tolli. Statius ĩ prio
Longũqȝ in ſæcula dignæ ꝓmeriture diẽ: ex eo quo
qȝ compoſitũ ſemp maſculinũ hic meridies. Certũ
enĩ ſignificat tempus diei. Terẽ. in adel. Ipſo meri/
die ſtipulã colligendo. Alia uero in es deſinentia ꝓ
ductam: quę ſunt propria maſculina inueniuntur:
ut hercules ulyxes perſes achilles uerres chremes la
ches: Excepto uno fœmĩo ceres cereris. Appellatia
uero ſi ſint ad hoĩes ꝑtinẽtia quæ apđ græcos cõia
ſunt uel mobilia: apđ nos cõia ſunt: ut hæres locu
plex: qđ & neutrꝶ ẽ. Alia uero fœmĩa ſũt: ut cædes:
ſtrages: ſtrues: uulpes: apes: lues: labes: clades: nu
bes. Excipitur hic uerres appellatiuum cum porcũ
ſignificat. In is finita nomina ſi ſint adiectiua uel de
riuatiua appellatiua cõmunia ſunt. Et ſi ad homi/
nes proprie ſolos pertinent non faciunt ex ſe neutra
ut hic & hæc ciuis: hic & hæc hoſtis. Statius in ſecũ
do thebaidos: turbidus incertuſqȝ oculis uigilanti/
bus hoſtem occupat amplexam. Cum de uxore he
lemi gorge loquitur: hic & hæc ſamnis: ædilis quia
dignitatis eſt ad uiros pertinentis maſculini gene/
ris. Sin tam ad homines q̃ ad alias res dici poſſunt
in e faciunt ueutrum: ut hic & hæc ſuauis & hoc ſua
ue: hic & hęc dulcis & hoc dulce: hic & hęc regaliſ &
hoc regale: hic & hæc amabilis & hoc amabile. Alia
uero in is deſinentia n uel duas conſonantes in eadẽ
ſyllaba uel duplicem conſonãtem ante is habentia
& quæ penultimam ſyllabã una ex liquidis termi/
nant maſculina ſunt: ut panis: funis: amnis: ignis:
piſcis. faſcis: fuſtis: poſtis: uectis: axis: menſis: en/
ſis: anguis: unguis: collis: follis: corbis: orbis: tor/
quis. Excipitur hæc bipennis: quod ideo fœmininũ
eſt: quod quaſi adiectiuum eſt ſecuris uel quod a
penna quod ipſum quoqȝ fœmininum eſt componi
tur. Sed adiectiuum hoc eſſe oſtendit Virgilius: fer
ro bipenni ponenſ in undecimo. Ferro ſonat alta bi
penni fraxinus. Excipitur etiam canis commune
quod & natura ſic eſſe oſtendit. Finis quoqȝ & clu/
nis tam maſculini q̃ fœminini generis uſurpauit
auctoritas in una eademqȝ ſignificatione. Iuuẽalis
in quinto. Ad terrã tremulo deſcẽdũt clune puellæ

Horatius in primo sermonũ:quod pulcre clunes:
breue quod caput:ardua ceruix. Multa tamen & ĩ
hac & in aliis terminationibus confudisse genera in
ueniũtur uetustissimi:quos non sequimur:ut hęc
amnis funis: ãguis. Composita siue ex masculinis
siue ex fœmininis si adiectiua fuerint cõmunia sunt
ut hic sanguis:hec & hęc exanguis & hoc exangue:
hic animus:hic & hęc exanimis & hoc exanime:hęc
cuspis:hic &hæc tricuspis. Inuenitur tamen hoc eti
am neutro generi adiunctũ sed per obliquos casus.
Qui.in primo meta. Positoq; tricuspide tęlo:mul-
cet aquas rector pelagi. Pestis ẽt & neptis & uestis
cum duas consonãtes ante is habeãt fœminini sunt
generis:& uallis:turris:peluis:quãuis penultimæ
syllabæ liquidis terminãtur:tamẽ fœminia sũt Illa
quoq; masculina sunt:quæ crescũt una syllaba ĩ ge-
nitiuo:ut lapis lapidis:puluis pulueris: sanguis sã
guinis:uomis uomeris:cinis cineris. Excipiunt hęc
cuspis cuspidis:cassis cassidis:quorũ extremę sylla-
bæ amborũ ab.s.ceperũt qđ ĩ eiusdẽ formæ mascu
linis nõ iuenies:lis quoq; litis. Alia oĩa ĩ is desinẽtia
fœĩa sunt:ut auis:classis:puppis:cutis:securis. mes
sis:bilis:strigilis:uis. Græca uero eãdẽ habẽtia ter
minationẽ genera quæ hẽnt apud græcos:seruãt ẽt
apud latinos:sicut & alia pene oĩa: quod iã superi9
diximus:ut paris tybris tigris:thetis: Molaris a mo
la deriuatum potest esse commune cum adiecti-
uum est. Sed quia plærunq; ad lapidem uel dentẽ
refertur usus frequens masculinum hoc profert.
Statius in.v.thebai. Vastæq; sudes fractiq; mola-
res. In os terminantia tria fœminina inueniuntur:
dos dotis glos glotis:cos cotis. Et quinque comu-
nia custos:sacerdos:bos compos:impos. Neutra
duo.os oris:os ossis. Alia uero omnia masculina
sunt ut ros:mos:flos:nepos:lepos. In us corre
pta secundæ uel quartæ declinationis. Si sint ar-
borum noĩa fœminina sũt. ꝓpria quoq; uel appel-
latia uel græca os ĩ us cõuertẽtia:q apud græcos fœ
minini sunt generis:sic apud nos:ut hęc cupressus
myrtus:laurus:pirus:corn9:quercus:fagus: plata
nus:scirus breritus:pilus:ilius. Appellatiua uero:
ut arctus cristallus:costus fasellus. Alia gręca quę
cõia sũt:apđ nos quoq; cõia sũt. ὁ καὶ ἡ φιλόσοφος.

¶ Composita: siue ex masculinis. qa uel-
let aliquis ut exãguis mascu. esset quoniã
penultima terminatur una ex liquidis re-
mouet illud excipiẽdo & ostendit exãguis
esse de superiori regula adiectiuorum no
minum & gratia eius addit de aliis com-
positis. sicut exanimis & tricuspis propter
communem naturam quam habent inter
se. non ꝙ proprie excipiãtur de prædicta
regula. quod dicit siue ex fœminino addi
tio est. ¶ Pestis: Hæc recte excipiuntur a.
r. masculiorum. obiicitur febris quod du
as cõsonantes habet in eadem syllaba an-
te is. & est fœminini generis. sed auctor
satis plane excipit ꝑ simile cum dicit pestis
& neptis & sic de aliis. quæritur etiam in
qua parte regulæ prædictæ caulis includi
tur cum cõstet ꝙ masculini generis sit. Di-
cimus necessitate compulsi ꝙ inter ea quæ
penultimam syllabam una ex liquidis ter
minãt continetur. quodãmodo enim põt
dici. quia sæpe ut dictum est liquescens u
uim litteræ amittit & sic potest dici caulis
penultima in liquidam desinere. uel dica-
mus illud recte esse fœmininum & sic sub
sequenti regula contineri cõtra quam au-
ctores illud masculinum proferunt. uolũt
etiam quædam febris & caulis. & si qua
sunt similia in regula græcorum colligere
quæ sequitur. Illa quoq; mascu. sunt hæc
regula tantum de crescentibus data est &
de latinis & ideo aulis. & aulidis. elis eli-
dis nõ habẽt hic locũ. Quod in eiusdẽ for
mæ. i. in crescentibus masculinis nõ iuenis
¶ Lis quoq;: Cum lis intellige excipi glis
nomen terræ uel herbæ. Alia uero ab om
nibus prædictis scilicet ex quo regula cõ-
munium incepit. ¶ Hæc auis: Inter hæc
clauis recte põitur seruatur terminatio nõ
genus ut linter. ¶ Vt sicut: Et alia quæ sci
licet hebẽt alias termĩatiões. pene dicit. qa
interdũ paris & sic de aliis. Hic accipe cla
uis dis. fœmininũ quod græcum alibi esse
reperies. Caulis quoq; est hic intelligẽdũ
ꝙ cũ sũpioribus regulis nõ possit cõprehẽ
di: græcum est intelligẽdum. ¶ Molaris:
Vnde dicitur molare põdus. de cõibus ẽ
sed qa & sic de aliis. Quasi nõ secũdũ præ
dictã regulã mascu. masculinũ ẽ sed ꝑ se
põit. ¶ Glos dicit uxor fratris. ꝓpria quo
q;. s. fœia sũt. Scirus beritus noĩast ĩsular.
¶ Cristallũ. fœium ẽ. tamẽ ĩuenit hoc cri
stallũ. Arctus: fit a græco arctos mutati
one o i u & ẽ appellatiuũ. ¶ Nã due arct9
Id ẽ ursæ st ĩ cœlo. Alia a fœ. græcis cõm.
apđ illos. apđ nos quoq; cõia st. Philoca
lus dicitur amator boni. elegãs. In qui
busdã libris: Hic uersus dãnatus ẽ. sed si le
git. dat ĩtelligi aliquãdo dictũ esse hic &
hæc philocalus quod modo absurdum est

¶ Supradictarum: Declinationum scili/
cet secundæ & quartæ. ¶ Domus & co/
lus: Secundum utranque significationem
excipiuntur. ¶ Anus nurus socrus: Quæ
ipsa natura fœmininorum ostendit. subau
diatur esse fœminini secundum quartam
declinatiōem capiuntur. Nota quia uirus
& pus. sunt excipiēda cum nullius sint de
clinationis. ¶ Alia uero: Quæ non sunt
adiectiua fœminina sunt etiā si consonās
iter a & x posita sit ut lanx. Farnax bar/
barum nomen est: excipitur unum cōmu/
ne. dux trux nō curauit excipere. quia de
adiectiuis per se est daturus re. inter quæ
trux comprehenditur & per hoc patet qa
non est fœmininum.

hic & hæc philosophus ὁ καὶ ἡ φιλόκαλος hic & hæc
philocalus. alia uero oīa eiusdē terminatiōis supra
dictaꝝ declinationū masculina sunt: ut hic clarus:
magnus: aius: uentus: sōnus: lacertus: cursus: me
tus: sexus. Quanuis Plautus: hoc sexus huius sexi
neutro genere ꝓtulit ī rudēte uirile sexus nunq̄ ullū
habui. Fluctus arcus portus: acus unde aculeus di
minutiū teste ꝓbo. Sed in usu frequenter hæc acus
inuenimus. Lucanus in. x. Quod niloris acus cō/
pressum pectine serꝝ. Iuue. in. ii. Ille supciliū madi
da fuligine tinctū: Obliqua ꝓtulit acu. Idē in eodē
Emerita quæ cessat acu: Inuenit̄ ēt hoc acus aceris
qđ græci σκύβαλον uocāt. i. purgamētū frumenti.
Varro reꝝ rusticaꝝ. iii. Acus substernendū gallinis
parturientibus in area excutit̄. Idem in primo. ar/
gillā mixtā acere. Excipit̄ scđæ declinatiōis hæc hu
mus aluus. Vir. in. ii. ene. In latus inq; feri curuam
cōpagibus aluū. Actius tamē masculinū hoc ꝓtu/
lit in primo annaliū. Maia nemus retinēs grauido
cōcœpit in aluo. Et domus: colus: quę tā scđæ: quā
quartæ declinationis īueniunt̄. Quartæ uero anus
nurus socrus quę ipsa natura fœminina esse ostēdit
Et præterea manus: tribus porticus. Et neutra pela
gus quia apud græcos eiusdē generis est: ut uulgus
qđ tam masculi q̄ neutri generis inuenit̄: uirus quo
q; neutri est generis: sicut & pus qđ est indeclinabi/
le. Penus & masculinū & fœmininū & neutꝝ inue/
nitur. Vir. in primo ænei. Cura penū struere. Terē.
in eunu. Cum in cellulam ad te patris penū omnē
congerebam clanculum. Horatius in primo episto
laꝝ. Annonæ ꝓsit: portet frumenta penusq;. In us
correpta tertiæ declinationis nomina neutra sunt:
ut munus opus. Excipitur hic lepus: hæc uenus: hic
& hęc lygus: hic & hæc & hoc uetus. & pecus quod
fœmininum hæc pecus pecudis declinatur teste ca/
pro: & neutꝝ hoc pecus pecoris. In us producta si
sint monosyllaba neutra sunt: ut rus crus plus thus
ius: Excipiunt̄ tamē hic mus: & hic & hæc sus hæc
grus: Supra syllabā aūt fœmīa st̄: ut seruitus: iu/
uētus senectus: uirtus: īcus: salus tellus. In ax desi
nētia si sint adiectiua cōia st̄ trium geneꝝ: ut hic &
hęc & hoc capax: audax: cōtumax: puicax: rapax:
fallax. Alia uero oīa ēt si iterposita sit alia cōsonās

fœmīa ſunt:ut fornax:fax:pax:lanx:arx:calx:falx
Propria uero græca & barbara maſculina ſt̄ ut aiax
fornax:atax.In ex monoſyllaba maſculina duo īuē
niūtur grex rex.Alia uero oīa monoſyllaba ī ix qua
cūq; uocali ſiue cōſonante antecedēte fœminina ſūt
ut lex:fæx:nix:pix:nox:crux:nux:calx:merx.Ex/
cipitur unum hic & hæc dux.In ex ſupra ſyllabā in
penultima ſyllaba.i.antecedēte fœmīa ſunt:ut hæc
uibex:ilex:ſilex.Auctores tamē & hic ſilex ꝑferētēſ
īueniūtur.Iuue.ī.ii.Nec melior ſilicē pedibus quæ
conterit atrū.Oui.in.vii.meta.Aut ubi terrena ſili
ces fornace ſoluti.Vir.ī.viii.Stabat acuta ſilex præ
ciſis undiq; ſaxis pelex quoq; ad mulieres ptinēs fœ
mininū eſt necnō carex.ſuppellex.Vir.ī.iii.georgi.
Et carice paſtus acuta.Alia niſi ſint adiectiua ma
ſculina ſunt:ut hic uertex:culex:polex:codex:mu/
rex cordex.hoc tamē ēt fœmīum īuenit̄ Vir.ī.viii.
Raptus de ſubere cortex.Idē in buco.Tunc phæ/
thontiadas muſco circūdat amaræ corticis.Atq; ſo
lo proceras erigit alnos.ueruex ēt cuius finalis ſylla
ba naturaliter ꝓducit̄ maſculinū eſt.Iuue.ī primo
Sutor & elixi uerueciſ labra comedit Adiectiua oīa
in.x.deſinētia ſiue e ſiue quacūq; uocali antecedēte
coīa ſunt triū generū:ut hic & hæc & hoc ſimplex ar
tifex:In ix ſi penultima breuis ē maſculina ſunt:ut
hic calix:uarix.Excipitur hæc ſalix & hæc filix:ut
Vir.in.ii.georgi.Et ſilicē curuis īuiſam paſcit ara/
trix.Alia uero fœminina ſūt:ut hæc matrix cornix
lodix.Similiter radix claſendix.quod ſignificat cō/
cham qua ſignum tegit̄.Plautus in uidularia.Ap/
poſita eſt claſendix.At ego dicam ſigni quid ſit.&
omnia uerbalia ut nutrix:uictrix:meretrix:natrix:
quod tamen cum ſpeciem anguis ſignificat maſcu/
linum quoque īuenitur.Lucanus ī.viii.Et natrix
uiolator aquæ.Poteſt tamen hoc etiam figurate ad
ſerpentem uideri redditum.quod etiam fœminino
genere profertur:ut idem:hinc maxima ſerpēs phi/
thon:ſicut præneſte ſub ipſa.Obſtetrix quoq; pro
obſtitrix.Excipitur hic fornix:quod quāuis penul
timam poſitione longam habeat tamen maſculinū
eſt.Adiectiua ſupradictam ſeruāt generum regu/
lam ut hic & hæc & hoc pernix fœlix.Sciendum ta/
men eſt quod in uerbalibus in trix terminantibus

In ex ſupra:ſyllabam excipiēdum eſſet
enux cis.ueruis ſcilicet conſumens ligna.
cum ſit maſcu.ſed daturus eſt breuem re/
gulam in qua quod hic confuſe dicitur &
cōtrahitur,& quod minus diſcretū eſt ibi
ſupplebitur. Simplex artifex crux crax
Alia uero quæ non habent penultimā eo/
rum fœminina ſunt.ut hæc matrix Ma
trix:Locus eſt conceptionis .& a matrix
mater.Natrix ſumitur a no naſ inde nator
& natator:a nato natas. Poteſt tamen
Et ſi dixerim ibi maſcu. eſſe tamen nō po
teſt hoc.i.natrix figurate ad ſerpentem ui
deri redditum.figurate dicit:quia cum na
trix fœmininum ſit ſerpens autem maſcu.
ſigni. tamen ad ipſum refertur.& ita ui/
olator non cum hac uoce quæ ē natrix cō
ſtruitur ſed ad ſignificationem .i. ad ſer/
pentem refertur.ut cum dico uiolator na/
trix idem ſit ac ſi dicam uiolator ſerpens.
Sicut:præneſte ſub ipſa.ipſa figurate
redditur ad ciuitatem ad quam ipſa refer/
tur & identitate generis & ſigni.ergo na/
trix licet ibi cum uiolator iungatur rema/
nebit tamen fœmininum.uel ꝙ quibuſdā
non placet poſſumus ita dicere.hic.i. uio
lator.poteſt reddi ad ſerpentem figurate:
quia tunc ad intellectum refertur ſicut in
præneſte ſub ipſa:ipſa redditur ad ciuitatē
quod.i.ſerpens.hic oſtendit ſe ſerpens ſu
perius ut maſcu.accepiſſe . Obſtetrix pro
obſtitrix dicititur quia in compoſitis a ſto
ſtas a mutatur in i.& ut ab inſto inſtas in
ſtitor inſtitrix.ſic ab obſto obſtitor obſti/
tris debuit dici.Excipitur hic fornix a fœ
mininorum re. Adiectiua:in x deſinē/
tia ſeruant regulam trium generum ſupra
dictam in formam in ax & in ex . Scien/
dum tamen.iſtud ad fœmininorum regu/
lam refertur.Sic iunge.licet dixerim uer/
balia eſſe fœminina tamen & ſic de aliis.
Et ſi analogia decli.exigit in ſingulari di
ci.hæc uictrix cū pluraliter dicatur uictri
cia.de quibus ſupradictum eſt ſcilicet in
monoſyllabis.

¶ In ux ſupra ſyllabã: De monoſyllabis ĩ
ux. deſinẽtibus hic nihil dicit quia de om
nibus monoſyllabis in x. deſinentibus ſu
perius dedit Re¶ Breuiter quoq;:qa de
deſinentibus in x. ſecundum ordinem uo
calium prolixe tractauerat nunc breuiter
omnia comprehendit¶ Nominatia quæ
mutationem litteræ uel litterarum græco ĩ
latinum detorquetur forma. ut cilix calix
nix nox. Græca ſunt: quæ trãſlatiõe nihil
mutãt. ut aiax atax phæas. uolux. barba
ra nomia ſunt. ¶ Reliqua: A ſupradictis
ſcilicet omnibus. Excipitur ſuppellex. tilis
hic intellige ſimiliter excipi uibex. quãdo
cæſuram ſignificat. ¶ Alia uero: Scilicet ſi
ue ſint fœtus terræ. ſiue c. ante x. non ha/
bent ſiue ſint monoſyllaba. Vibex pro uir
ga fœtus eſt terræ. ¶ Cortex & ſilex: Ex
cipiuntur ab illa regula quæ dicit reliqua
ſupra ſyllabam cum enim habeam e. ante
x. non tamen ſunt maſculini generis ſecũ
dum illos qui dicebant ut hic cortex & hic
ſilex. ¶ Sic non eſt herbæ: Quod græcis
uerbis exponit. ¶ Vt hic & hæc & hoc ex
pers: Cum quo intellige auceps. quod de
ſinit in duas conſonantes eo mõ quo ſup/
ple dictum eſt. ¶ Communia dicit: In ea
dem uoce ut uox æquipollens princeps.
¶ Mobilia: Indiuerſis ut interpretatio
municeps apud græcos. hic ponit inter cõ
munia trium generum. quia iſta ſaltem fi
gurate adiungi poſſunt neutris ſcilicet per
alloeotetam idem generis confuſionẽ uox
enim tantum communis eſt duum generꝶ.
Intet hæc exempla non debet eſſe ciuis cũ
non deſinat in duas conſonantes. ¶ Quæ
quanuis: Neutris poſſunt adiungi tamen
in plurali numero & ſic de aliis. ¶ Nec
apud græcos: Tamen neutra habẽt γονε
υσ ideſt parens. nec πολιτησ ideſt ciuis
ſimiliter intellige. αρχηγοσ ideſt priceps
συντελησ municeps. Sic iunge. Et ſi di/
xeri tãtũ apd̃ nos hæc carere neutris tamẽ
nec apd̃ græcos & ſic de aliis. Quia nõ ſẽ
adiectiua hæc rõ põt ſufficere ad oſtendẽ

inuenimus obliquos caſus coniungi ſolere etiã neu
tris uictrici ſigno. Lucanus uictricia tollite ſigna.
Quãuis hoc uictrix nõ memini me legiſſe: & ſi ana
logia declinationis exigat. In ox adiectiua ſunt: ut
pernox: ferox: uelox: excepto uno celox ſpecies na/
uis eſt. Et monoſyllabis hiſ nox uox de qbus ſupra
dictũ eſt. In ux ſupra ſyllabã maſculia ſẽ ꝓpria ut
polux: uolux. & unũ cõe qd̃ hẽt n interpoſitã ĩ noia
tiuo: & eã in obliqs caſibus amittit: ut hic & hæc cõ
iunx cõiugis. Sũt tamẽ q noĩatiuũ quoq; putent ſi/
ne n ſcribendũ. In yx græca ſunt & ſeruãt eadẽ apd̃
nos genera: phryx: eryx: ſtyx ſandyx. Breuiter quo
q; de generibus in x terminantiũ ſic poſſumus dice
re ꝙ in x deſinentia adiectiua cõia ſunt triũ generũ:
ut hic & hæc & hoc audax: artifex: fœlix: uelox. Ap
pellatiua uero ad utrũq; ſexũ hoĩum ꝑtinentia cõia
ſunt utriuſq; ſexuſ: hic & hæc cõiunx dux. Quę aũt
ad ſolos mares ꝑtinẽt maſculina: & q̃ ad fœminas
fœminina: ut hic rex: hæc pelex. Græca uero ſiue no
tha eadẽ ſeruant & apud nos genera. qũo & barba/
ra: ut hic phæax: aiax: calix: απο τουκυλιξ. polux:
arax: uolux hæc ſphinx nox. Reliqua ſupra ſylla/
bam niſi ſint fœtus terræ e ante x habẽtia maſculia
ſunt: ut hic cimex uertex apex: exelex: ueruex: Exci
pitur ſupellex. Alia uero oĩa in x deſinentia fœmia
ſunt: ut hæc pax: nux: crux: ilex: carex: filix. αφρισ:
fornax uibex: μωλωψ celox. Excipiunt̃ hic grex: ua
rix: fornix: hic & hæc cortex: ſilex. In t neutra ſẽ: ut
caput ſinciput occiput: git. μελανθιον. Nepet oppi
di nomẽ. In duas deſinẽtia cõſonãtes ſi ſint adiecti
ua cõia ſunt triũ generꝶ: Vt hic & hæc & hoc expers
prudẽs: inops: inſons. In is ſunt ponẽda & illa oĩa
q̃ apud græcos uel cõia ſunt: uel faciũt ex ſe fœmini
na: ut princeps ο αρχηγοσ και η αρχηγοσ. Vir. in. x.
tu mihi nũc pugnæ princeps: tu rite ꝓpinques Au
guriũ phrygibuſq; adſis pede diua ſcd̃o. Municepſ
ο συντελεστησ και η συντελεστρια η ο πολιτησ και η πολι
τισ. Iuue. i. iiii. Municipes Iouis aduexiſſe lagenas
parens ο γονευσ και η γονευσ q q̃uis poſſint figurate
neutris quoq; adiũgi. ĩ plurali tamẽ numero d̃ficit
eorꝶ ſcd̃m neutra terminatio. Et fortaſis quoniã alid̃
ſignificat. Pricipia: mũicipia: parẽtia: nec apd̃ græ/
cos tamẽ habẽt neutra γονεισ nec πολιτησ q̃ nõ ſẽ

adiectiua. Alia uero si sint monosyllaba fœminina sunt: ut ars: fors: gens: mors: lens frons: mēs: pars: scros: fors. Oui. in. vi. meta. Aut ꝓcul egesta scro bibus tellure duabus. Et masculino tamē genere in uenit᷑. Plau. i amphitryone. Ibi scrobes effodito du plos sexageos idies ἡ ευπορια και ῥέα. Ops: stis: trabs stirps: qd ēt masculinū inuenit᷑. Et maxime in arbo ribus: urbs: puls: exceptis fons pōs mōs: dēs mars. Quæ uero supra syllabā sūt si sint ꝓpria uel i ps de sinētia masculīa sūt ut aruns: ufens. cynips mauors manceps adeps τοπιον forceps auceps: q̄ tamē uete res ēt fœminino genere ꝓtulerūt. Varro i. ii. reꝝ ru sticaꝝ. adipes illa ꝑadeps marsus adipis pōdo. xx. uetuste. Neuius i lignaria. Signar oportet frōtē cali da forcipe. Cætera uero fœmīa sūt hiems cohors. in aus fœmīa sūt ut fraus laus. In æs diphthōgū unū masculinum præs prædis & unum ueutrum ęs ęris Sciēdū tamē quod uetustissimi i multis ut diximus supradictaꝝ terminationū inueniūt᷑ cōfudisse gene ra nulla significationis differentia coacti sed sola au ctoritate: ut hic & hæc aspgo προσ ραρ ηοιο. Aluus arcus adeps uel adipes: charta: cardo cinix: uel ciner ceruix: collis: crux: calx: cupressus: platanus popu lus laurus: aquila: crinis: carbasus: colus: hic & hæc cassis: clunis: hic & hæc cōcisia: calix: fornax: frutex rex: frons: frontis: hic & hæc humus: ibrex limus latex. Actius nō calida latice lautus: lēbus: linter: lē pus: agnus: leo: papinus: pdix: hūc & hāc palumbē hic & hæc fæx: Rudens προτονος socrus superus. περίωμιον & hoc supaꝝ senex: stirps torris ὁ ἄλλος. tyaras thybris: amnis torquis: trames: uesper: hic & hæc uepres. In multis ēt aliis cōfudisse genera uetu stissimi iueniūt᷑ siue in eiusdē terminationibus siue mutātes eas terminatiōes. Neutra quoq; quædā so lebāt ēt masculino genere ꝓferre uel ecōtrario ut hic & hoc guttur murmur: hic & hoc globus: ꝙ etiam glomus glomeris dicit᷑: hic fretus etiā & hic dorsus huius fretus dorsus ꝑ fretū freti: & dorsū dorsi dice bāt: hic gelus uel gelū ꝑ hoc gelu: histrū pro hister: & rhenum: tanagrum: metauꝝ. Iberum uulturnū oceanū. Hoc tamen quotiens flumen sequebat᷑ so lebāt facere iubar quoq; tā masculinū q̄ neuꝝ ꝓfe rebant. Ennius in annalibus. Interea fugit albus

dū ꝙ nō sint cōia triū generꝝ. princeps mu niceps & est cōmēdatio exēploꝝ. ¶ Alia uero. Adiectiuis lēs dis aīal lēs tis legumē ¶ Tynips: Est nomē loci uel populi cum forceps auceps habēt qdā libri sed auceps ē de regula adiectiuoꝝ. Triēs quadrās et similia græca sūt & ideo nihil ad rē de eis Præps prædis. i. diues inde prædiū. ¶ Sci endū eni: Et si ita dixeri genera secundū diuersas terminatiōes. tamē sciēdū & sic de aliis. hic ingredit᷑ abusiones ueteꝝ do cere quas scilicet fecerūt in generibus. In tellige quidā ita cōfundi ut dubia fierent alia sic ut cōia efficeret᷑. ut aspergo fœmi ninū esse debuit. Nā g antecedēte o muta tur in i. in genitiuo factum dubii generis. Aluus exceptū fuit a masculinis. Adeps masculi. esse debuit qa in ps desinit. Char ta fœmininū eē debuit qa a græco chartes sumptū mutauit genus cū termiatiōe. Ci nis ma. qa habet n ante is. Ceruix debet eē fœmi. cū penultīa ꝓducat desinēs in x Collis ma. cū penultimā in liqdā desinit. Crux fœ. qa in x desinēs monosyllabū ē nec adiectiuū. & ita calx. Cupressus & si milia noīa arboꝝ fœ. sunt. Carbasus. co lus fœ. sunt qa fiūt a græco mutatiōe os in us. sicut cristallus & phaselus. Cassis ē ex ceptū a masculino. hic & hæc cōscia. Istđ cōe fecerūt. Sic dicit᷑ hic & hæc aduena. ¶ Fornax: Fœmīum ē qa nō ē adiectiuū ¶ Frutex: Cū hēat e ante x. i. antecedat masculinū. humus a masculino exceptum ē. Imbrex: Dicit᷑ canale: cuius łcauitate imber a tecto defluit hoc qa hēt et ante x idest nō antecedēte: fœmi. eē debet. limus masculinū ē qa secūdæ declinatiōis ē. ¶ Lēbus. Est species nauis. ꝙ si fiat a græ co mutatiōe os in us fœmium ē. leo. cōis generis esset nisi faceret fœmium leæna ꝙ qa facit masculinū remanet. Perdix fœmi ninū. qa ꝓducit penultimā. Palūbes i sin gulari nō iuenit᷑. ꝙ si diceretur fœmininū esset sed Re. i es ꝓductā desinētiū. Rudes cū nō sit ꝓpriū. & nō habear ps. in duas desinit consonātes: fœmininū ē. ¶ Socrus A masculio exceptum est. Suparus τō πε ριώμιον fœmininum est. Senex masculi num est. cum. i. nō habeat penultimā. Ti aras antiqui dicebāt & faciebāt primæ de clinatiōis ꝙ fœmininum esse debuit. Ti bris masculinum est cum sit proprium no mē fluuii. Si uepres i singulari numero di catur fœmium esse debet. In multis ali is. Preter hæc supradicta ¶ Hic & hoc guttur. Hic habes neutrum mascu. genere prolatum in eadem terminatione: hic & hæc globus mascu. genere neutro ꝓlatū. ¶ Fretus dor. Hic mutat᷑ genus & termia tio. Hic tamē quotiēs flumē seqbat᷑ solebrāt

facere scilicet rhenũ & metaurꝝ. cũ flumẽ iũgere & dicere. Rhenũ flumẽ metaurꝝ flumẽ. Ennius. pecudi marito pōt tamẽ figurate ꝑ alcotetã eẽ dictũ. ut aquila maritus. ❡ Supra dictorꝝ: Tamẽ noium. Et si nō dederim exẽpla oium tamẽ usus supradictorꝝ noium. s. in qbus auctoribus inueniat̃ apud Caprꝝ & ꝓbũ.

iubar hyperionis cursum Caluus in epithalamio. Hesperꝝ ante iubar quotiens hoc iubar dixit. Si eni eẽt masculinũ uel fœmininũ iubarẽ dixisset hoc iubar: hic & hoc liquor: hic & hoc papauer: hic & hæc & hoc penus & hoc penũ. Plautus in Pseudulo. Nisi mihi annuus penus hic ab amatoribus congerat̃: cras populo ꝓstituam uos o puellæ. Lucilius. Magna penus paruo spacio cõsumpta peribit. Plautus in captiuis. Dicã seni curet sibi aliud penus. Cæsar Sstrabo in oratione qua Sulpitio respõdit. Deinde propinquos nostros messalas domo deflagrata penore uolebamus priuare. Affranius in talione. Vos quibus cordi est intra tunicã manus leua dextra in penũ herile: hic & hæc & hoc pecus. Ennius ĩ nemea pecudi dare uiuã marito. Pōt tamẽ hoc figurate esse ꝓlatũ: ut si dicã aquila maritus uel rex auiũ: hic & hæc retis & hoc rete: hic & hoc sexꝰ: hic & hæc & hoc species: hic & hoc sal. Cato ĩ secũdo. Ex sale q apud carthaginẽ fit. Affranius in cõpitalibus. Vt qcqd loquit̃: sal merꝝ est. Etiã hoc sale: Ennius protulit in quarto annalium: Cæruleũ spumat sale conferta rate pulsum ꝑ mare: Supradictorꝝ tamẽ noium usus & apud Caprũ & apud Probũ de dubiis generibus inuenies.

❡ Incipit de Numero

n Vmerus est dictionis forma quæ discretio

Numerus ẽ. Anteꝗ̃ dicamus quō numerus accidit nomini: uidẽdũ ẽ qđ ꝓprie qđ uero improprie significet. sciendũ ẽ quod numerus ista uox ꝓprie fuit ĩuenta. ut sig. pl'es unitates collectas teste. Bo. & dicẽte. Numerus ẽ unitatũ collectio. postea ipsi auctores cõsiderauerũt ꝙ unitas erat pars illarꝝ unitatum collectarꝝ quæ dicebat̃ numerus. & cõstituerũt ꝙ unitas uocaret̃ numerus. postea aĩaduerterũt ꝙ cã accidẽtiũ etiã fundamẽta ipsorꝝ numerus uocari poterãt. Et ideo cõstituerũt ꝙ ipsa fundamẽta uocerent̃ numerus gratia accidẽtiũ scilicet tã fundamẽtũ unius unitatis ꝗ̃ multarꝝ unitatũ fundamentũ. ad ultimũ cõstituerunt ꝙ uoces significãtes ipsos numeros & uoces significantes ipsorꝝ numerorꝝ fundamẽta uocarent̃ numerus scilicet significãtes unã unitatẽ. uel ꝑsonam ꝑ unitatam discretam essent singularis numeri. uocas uero plures unitates uel personas sed plures unitates discretas significantes essent pluralis numeri. & ita habemus. ꝙ omne nomẽ uel ẽ singularis uel pluralis numeri quia significãt unã unitatẽ. uel plures uel ꝑsonã secũdũ unã unitatẽ discretã. uel ꝑsonas secundũ plures unitates discretas: de ꝓpriis autẽ nominibus planũ ẽ ꝙ sint singularis numeri: qa significãt ꝑsonã secundũ unã unitatẽ discretã. de appellatiuis autẽ non ita est planũ. sed pluralis numeri dicũt̃. quia significant plura, ut hō significat platonẽ catonẽ & cæteros singulares homines. cõtra ꝙ dicit̃ quia uoces dicunt̃ pluralis numeri. quæ significãt plura. ita ꝙ nō significãt unũ ꝑ se. Appellatiua uero si significãt plura tamẽ nō dicuntur pluralis numeri. qa significãt plura. ꝙ unũqđq; per se. ❡ Vnde: Certũ ẽ ꝙ secundũ significationẽ pluralis sunt numeri. quia ita significãt plura ꝙ unũquodq; ꝑ se significat. ❡ De cõcidẽtibus: Quærit̃ cuius sũt nũeri. possumus dicere ꝙ nescimus nisi audiãus cõstructiones. in qbus ponunt̃. Possumus quoq; dicere ꝙ sint singularis numeri qa ad ꝑsonã unitate discretã significãdã prius fuerũt ĩuẽta uel pluralis quia ad personas per plures unitates discretas significãdas prius fuerunt inuenta: quod de numerabilibus nominibus idest de uno & duo & tres: & de aliis cuius numeri sint & dicunt qdam nullius: & tradunt suas rationes: unius nullius est numeri: quia nec singularis nec pluralis numeri. de plurali certũ est: singularis numeri non est. Quod ut melius uideatur appono similitudinẽ: socrates. ista uox est singularis numeri: quia significat ꝑsonam per unitatem discretam quã unitatem præter suam principalem significationem significat accidentaliter ❡ Vnus: Vero non potest accidentaliter unitatem significare. principaliter enim eam significat: cum enim nomen sit substantiam cum qualitate debet significare. Significat igitur ipsam pars ut substantiam: ipsam unitatem ut qualitatem. Et cum unitatem principaliter significat nō potest eam accidentaliter significare. similis ratio ẽ de duo & tres. duo enim significat ipsas personas ut substantiam. ipsas unitates: ut qualitatem & ita numerũ non potest accidentaliter significare & sic de cæteris. Nos aũt dicimus unus eẽ singularis numeri: quia significat pars unitate discretam. Si quis quæsierit in quam unitatem. dicimus ꝑ eãdem quam principaliter significat ex hoc ꝙ est nomen. Nec incõueniens est si principaliter & accidentaliter idem significant diuersis respectibus. hæc eni ĩ in omnibus fere uocibus reperitur. uerbi gratia homo est nomen. ex hoc ꝙ est nomẽ significat substantiã cũ qualitate principaliter. s. animal rõnale mortale, illud idem nomẽ. s. homo: appellatiuũ est ex hoc ꝙ est appellatiuũ acciden

taliter idest secũdario significat comunẽ rem quam illam eandem .s.q̃ principaliter significat inquãtum ẽ nomen .s. aĩamal ra. mo. simil'r albus inquãtũ est nomẽ pricipaliter sig. subãm cũ q̃litate subãm ut corpus qualitatem ut albedinem. Illa eadem uox albus adiectiuũ est & sig. qualitatem accidentaliter .illam .s. albedinem q̃ significat principaliter inquãtum nomẽ est. Notãdum quia q̧ dicimus albus adiectiuũ accidẽtaliter .i. secũdario significare albedinem adiacẽtem: nõ dicimus inquãtum ad hoc q̧ nomẽ principaliter habet significare substãtiam cum qualitate quia inquãtum est adiectiuũ qualitatem adiacẽtem principaliter significat sicut inquãtum est singularis numeri: numerũ adiacẽtem principaliter sig. & inquãtum est simplicis figuræ suam habet principalem sig. Item querit quare de nominibus numerorũ .s. de unitas .d unius & trinarius & sic d aliis

nem quantitatis facere potest. est autẽ uel singularis uel pluralis. nam dualis apud latinos nõ inuenitur. Singularis est ut homo pluralis ut homines. Et sciendũ quod

Quidam dicunt unitas est singularis numeri: quia significat rẽ cui adiacet singularis numerus. sed quæritur quæ sit illa res .i. illa substãtia. dicũt ipsa quãtitas sua forma informata idest substãtiali sua differentia. ¶ Est enim species: Sed ista sentẽtia nõ uidetur ualere infinitas .n. ex ea inuenitur: quia ubi est una unitas .ibi sunt duæ quia ubi est una unitas substãtialiter: ibidem est altera accidẽtaliter. similiter ubi est binarius .ibi sunt tres unitates: quod sic uideri põt binarius est singularis numeri: quia significat rem uel psonam suscipiẽtem singularem numerũ .i. unitatem. quæ est ipsa res. ipsa specialis quãtitas sua substãtiali differẽtia informata .s. binarius. sed ubi est binarius ibi sunt duæ unitates principaliter sig. & tertia unitas accidẽtaliter significat .i. inquãtum est singularis numeri uox. similiter ubi est trinarius ibi sunt quattuor unitates. Et ubi est quaternarius: ut quod uidetur incõueniẽs esse. Similiter sunt dande alie causæ quia uoces dicãtur singularis numeri uel pluralis. ¶ Voces dicũtur: Singularis numeri quia significãt psonam suscipiẽtem singularem numerũ. similiter uoces dicũtur pluralis numeri: quia significãt psonam suscipientem plures unitates uel quia ipsas plures unitates sig. sciẽdum est .n. q̧ binarius & trinarius & quaternarius & c. sũt collectiua noĩa ut populus. & secũdum uoces sunt singularis numeri secũdum significatiõem pularis. Si quis uero dicat q̧ adhuc nõ euitãtur supradicta incõueniẽtia. nõ enim negare põt quãdo dicatur unitas est una. Et de quocũq; prædicatur formatum ĩ eodẽ & forma. Et ita habemus supradicta incõuenientia. ad illa euitãda dicimus q. unũ quod prædicetur de unitate nõ est sumptum ab unitate sed a discretiõe. quasi diceret unitas una est .i. discreta ab aliis numeris dicẽdum est aũt q̧ hoc accidẽs numerus: generale est quia omni nomini cõuenit & secũdum significatiõm ei accidit: uel numerus .i. ipsa quãtitas .s. una unitas uel plures accidit nomini ut significarẽtur ab eo. uel numerus .i. psonæ pticipãtes quãtitatibus .s. sola unitate uel pluribus accidũt nomini ut significarẽtur ab eo uel numerus hæc uox accidit nomini ad consignificãdum ei. uel ita numerus accidit nomini .i. significatio rerũ numeralium accidit nomini. ¶ Quãdo: Vero quæritur cuius numeri sit: sic expõitur quem numerũ significat .s. singularem uel pluralem uel cuius numeri .i. de qua collectiõe nominum numeraliũ siue de illorũ quæ significãt rem singularem siue de illorũ quæ significãt rem plurarem. Et quãdo dicimus nominatiuus accidit nomini sic põt expõi .i. numerus & nomẽ cõsignificãt circa istas uoces. hõ. aĩal. fortes. albus albedo. & sic de aliis uel numerus accidit nõi .i. significatio nũeri accidit nõi. Omne .n. nomẽ numerorũ sig. & iterũ possumus dicere hõ ista uox est sig. numeri & tũc accipitur in ui formati & ic exponitur hõ est uox singularem numerũ significãs & sic p suũ nomẽ prædicabiliter põt accidere. ueniẽdum est ad litteram. Numerus est dictionũ forma .i. formata dictio. quasi diceret formata dictio. & numerus circa ipsa noĩa cũ sig. Et quia possunt esse quædam formatæ dictiões quæ nõ discernũt numerum dicit quæ discretõem quãtatis facit .i. quæ discernit quæ significat per quãtitatem .s. p unam unitatẽ uel plures si de cõcidẽtibus fiat obiectio. dicatur q̧ illa discernũt quãtum ad primam iuctiõem priscianus tam bene posset dixisse. ¶ Numerus est formata: Sed ipse melius uoluit dicere forma dictõis: ut expressius notaret in qua pte dictiõnis melius discernitur cuius numeri sit uox .s. in forma .i. in fine dictõis. posset dixisse. similiter quæ facit discretõem quãtitatis. Sed ipse melius uoluit dicere quæ potest facere pp cõcidẽtiam. quæ & si nõ faciũt. tamẽ possunt facere p adiũctiõem aliorum nominũ. uel ita possumus dicere. numerus est .i. existit forma .i. per formam dictiõis. cetera nõ mutãtur. Nota priorem ptem diffinitiõis respicere ad significatõem alteram ad terminatiõem. & est sensus dictio formata hoc est secũdum formam .i. finem cõsiderat a est numerus .i. significãs numerum ¶ Quæ põt facere. Idest quæ cõfert dictiõni facere idest significare. discreta. quãtum .i. ad discretam quãtitatem. uel ipsos pticipãtes discretas quãtitates. hæc pars respicit ad terminatõem. superior pars respicit ad significatõem ¶ Nam duali: Apud græcos erat huiuscemodi diuisio numeri. Numerus alius singularis alius pluralis. alius dualis. Sub singulari comprehẽdebant uoces significãtes tãtum psonam cui adiacebat unitas uel ipsam unitatẽ sub duali pte: quibus adiacebãt duæ tantum unitates. Sub plurali illas quibus plures adiacebãt unitates quæcũq; essent præter duas. ul' dualis dicit' propter cõcidẽtiam quæ singularis & pluralis sunt numeri ¶ Et est sciẽdum: Dixerat q̧ quædam uoces dicũtur singularis numeri quædam pluralis. modo uult ostendere q̧ proprie nõ dicuntur uoces singularis numeri. quia ipsæ res quæ sunt singularis numeri ut unitas nõ propriæ sunt singularis numeri sed abusiue. Et cum deberet de uocibus ostendere. transfert se ad ipsas res. ut cõueniẽter ostendat ita esse in uocibus: sicuti est in rebus. Posset tamen hæc in principio littera satis legi de uocibus. Sed in sequẽtibus nullo mõ potest dici ibi de rebus ubi dicit

uero singularis quoq; numerus bene dicitur & sic ď aliis. De unitate enim sola potest dici & hoc est q dicit. Et
sciēdum est q in uno & in unitate proprie numerus nō dicitur idest unitas proprie nō est numerus. Quod a
generali nomine cadat: Est sentētia quorūdam q nominatiuus proprie dicatur casus a cadēdo. Cadit eni a ge
nerali uoce. in hoc. s. q præter significatiōem sui generalis nominis habet aliam inquātum. n. est nomē signifi-
cat substātiam cum qualitate. q est oīum nominum generale. inquātum uero est noīatiuus hoc habet q signifi-
cat directe: & ita dicitur casus. Est autem: Data diffinitiōe numeri diuidit cum cōstructio. Numerus illo mō

in uno prope numerus non dicitur. sed abusiue. quomō
nominatiuus casus nō est: sed abusiue dicitur q facit ali-
os casus quāuis multi de hoc dicant q ideo casus sit dicē
dus q a generali nomine cadunt oīum specialiū nomina
tiui. Sed si ob hoc casus est dicēdus: omnes partes ora-
tionis possunt uideri casum habere. Verbum enim & ad
uerbiū & conctio a generali uerbo & ab aduerbio & con
iunctione cadunt in speciales positiones singularū. Alii
autē dicūt q ipsa terminatio nominatiui cadens in alias
diuersas terminatiões nō incōgrue casus nominatur: cū
naturam habeat: ut cadere possit: & cadendo faciat oēs
casus. Quippe casus dicitur nō solum illud in quo ali-

diffinitur uox autē dicta numerus
sic diuiditur. Nam dualis: Istud
supponit ne quis suā īprobet sniam
de diuisione dicēs cā nō sufficiētem
esse cum dualis numerus apud græ-
cos ieniatur. Dictio illa apud græ
cos dualis numerus appellatur quæ
duas res tātum significat. ut bini ge
mini. uterq; & similia. sed hic dua-
lis numerus apud nos in plurali nu
mero cōtinetur. Quidā aūt putaue-
runt. q pluralis numerus ad minus
nō possit accipi nisi in tribus & ideo
ī diffinitiōe numeri dualis numerus
adiunctus est. Dicūt quidā numer
dualē esse: ut poetæ & similia. quæ
eadem uoce utrūq; numerum demō
strant. quare cū hæc uox hō possit
significare unū siue plura quo respe
ctu singularis nūeri dicat. Et dicūt
qdā q ī designatiōe unis tātū singu
laris sit q nō pcedit. Si. n. ī designatōe unius tātū nō ē ī designatōe pluriū q īcōueniēs est: qa ī hac oratōe om
nis hō est aīal. hō nullius est numeri. quia neq; singularis neq; pluralis. dicimus ergo īcōueniēs ďuitātes q pp
terminatōem hoc nomē homo singularis est numeri. hoc aūt cōmode attēdentes q quāuis uel oēs uel unū pos
sit significare tamē sic impositū est ut cum pfertur sine determinatōe nō sit necesse p ipsum intelligi omnes uel
plures sed unum tātum. licet indeterminate. Idem quoq; de cæteris uniuersalibus intellige. Et sciendū: Vult
ostendere quoniā singularis uox abusiue dicitur numerus q pbat p significatū eius. quia. s. una res improprie
dicitur numerus & uox singularis cū nō uocetur numerus nisi gratia significatōis. improprie dicitur numerus
quia hoc nomē numerus ab ipsis rebus ad uoces adducitur significādas predicabiliter: quia & genus & nume
rus: & casus prædicātur de uocibus ut hō est masculinū genus. homo est singularis numerus: tātūdem ualet ac
si. d. homo est de numero singularium. Realis numerus habet hanc diffinitōem. Numerus est collectio unita-
tum. Et secūdum hoc unitas proprie nō dicitur numerus: sed abusiue. Quomodo: Nominatiuus casus non
est casus: quia cadat ab alio: sed abusiue dicit casus: quia facit alios casus. Nomē enim: Facti sic detur faci-
enti: ut mors dicitur pallida quia facit pallidos. Quāuis: Solebāt quidam praue intelligētes dicere q nomia
tiui omniū specialium idest singulorū nominum sicut homo cato & alii dicerētur casus quia cadunt a generali
proprietate huius uocis nomē in suas proprietates speciales. Generalem proprietatē nominis dico illam cōmu-
nem in qua cōueniunt omnia sibi supposita: quæ est significare substātiam cum qualitate: ut pius & pietas: ab
hac uoce nomen: cōmuniter habent significare substātiam cum qualitate: & ab hac cōmuniōe descēdunt ī suas
proprietates. pius enim primitiuū est pietas diminitiuū. Pius masculinū: pietas fœmininum. pius mobile pie-
tas imobile. Cum ergo dico pius est nomen ostendo quidem cōitantem habere cum pii. genitiuo: sed quando
dico pius est noīatiuus iam diuisa cōitate illa descendo ad specialem naturam: in qua ipsa incipit differre pius
a pii genitiuo. Istorum: Auctor ad incōueniēs deducit cū subiungit. Sed si hoc idest ppter hoc ut pietas no-
minatiuus dicitur casus eadem rōne oēs partes oratiōis possunt uideri casum habere quod est incōueniens. Nā
& uerbum ut amo & aduerbiū ut bene. & cōiunctio quoniam quia cadūt in speciales pones singularium. i. in
suas singulas pprietates a generali uerbo &c. idest a generali proprietare ǭ notant in eis hæ uoces. uerbum ad
uerbium &c. Amo. n. & amor in hoc nomine q est uerbū cōueniunt: sed cum dicatur actiuum illud & illud
passiuū descēdūt in pprietates suas. Alii aūt: Isti ī hoc diuise ab illis q dicūt noīatiuū esse casum qa facit alios
casus qa addūt de potētia cadēdi. Vt possit: cadere & si nō cadat. Ecce de potētia tātū: & nō solū habet po
tētiā cadendi: sed etiā actum: & hoc est cadendo actualiter facit casum. uel in hoc ď uersus a superiori: qd
stud dixit secundum se hoc dicit secundum alios. Quippe casus: Probat quia non incongrue dicitur casus
i cadendo facit alios: quoniam non solum dicitur casus illud in quo aliquid cadit idest cadēdo mutatur. ut ge
nitiuus & datiuus & alii obliqui: sed etiam ipsa res quæ cadit ut nominatiuus. Vnde aptota: Quando qui-
dem omnia quæ cadūt dicūtur casus. ergo quæ non cadūt incasualia dicūtur. Et hoc est. Vnde ap. uel ita quā
doquidem nominatiui dicūtur casus quia faciunt alios ergo nominatiui a quibus casus non fiunt nō dicuntur

casus. Et ex illatione destruitur sententia illorum qui dixerunt nominatiuum ꝓpterea esse casum: quia cadit a generali nomine. Nam scđm ordinem illoꝝ etiam aptota casualia dicũtur. ¶ Possumus aũt: Aliam rõnem ponit quia .s. possumus hunc noĩatiuũ accipere & intelligere casum pp proprietatẽ obliquorum casuũ. qui plures sunt q̃uo in hac dictione beatus adicitur syllaba non ꝙ cõprehensio litteraꝝ sit. sed quia assumitur rectis syllabis quæ plures sunt. i. be & tus. & sic de aliis. ¶ Ecce quãdoquidem: Noĩatiuus casus iõ dicitur ꝙ facit alios casus. Ergo a simili singularis quoqꝫ. i. unitas nũerus bene dicitur quia facit alios numeros. ¶ Et singularis: Per quam superius ꝓbauit ꝙ singularis uox improprie dicitur numerus. nã unitas quã singularis uox significat improprie dicitur numerus: quãdã ꝓprietatem singulari uoci attribuit quia oĩs uox singularis ut hõ finita est.

quid cadat: sed etiam ipsa res quæ cadit. Vnde aptota dicunt illa noĩa doctissimi artiũ scriptores: quæ noĩatiuũ tantũ habẽt casum in quo refutatꝰ eoꝝ rõ qui ideo putãt eũ casum noĩatiuũ: ꝙ a generali noĩe cadat. Possumus ẽt a maiore & a frequẽtiore ꝑte casuũ qui sunt obliq hũc quoqꝫ accipere noĩatiuũ q̃uo & syllabas ex singulis uocalibꝰ dicimus. Ergo singularis quoqꝫ numerus bene dicitur: ꝙ ipse geminatus & multiplicatus facit oẽs numeros. Et ꝙ oẽs numeri ex ipso cõponuntꝰ & in ipsum resoluuntur. Et singularis qdẽ nũerus finitus ẽ pluralis uero ĩfinitus. Cũ. n. dico hõ est: certum est đ uno dicere. cum uero hoĩes: incertũ est de quot. Nam a duobus usqꝫ ad ĩnumerabiles extẽditꝰ significatio. Itaqꝫ natura numerorum quoqꝫ certoꝝ ĩuenit noĩa: quibus adiunctis nihil citra ultraqꝫ liceat intelligere: ut hoĩes duo centũ uel mille ergo dubitatõem pluraliũ discutit adiũctio eoꝝ noĩum quæ in singulis numeris sunt ꝓprio & sũt suæ cuiusdã positiõis. Quippe cum sint pluralia nõ a singularibus nata: oĩa. n. a se nascuntur. Nã duo nõ est ab uno deriuatum nec tres a duobus: nec quattuor a tribus. Numeros aũt hæ habẽt dictiões quæ ꝑsonas quoqꝫ habẽt finitas uel infinitas. i. nomina: uerba participia: uel pronomina. Vnde si deficiat personis uerbum deficit etiã numero. Qualia sunt infinita impersonalia gerundia uel

Nota ꝙ hõ & hoĩes eãdem rem significant: sed hõ eã in uno tãtum significat. hoĩes uero eãdem in pluribus demonstrat. Et nota singularem uocẽ finitam gratia ꝑsonæ quæ sig. uel determinate uel indetermiate. pluralem uero infinitam quæ habet multas definite significatiões tamen nõ discernit quot sunt numeralia noĩa. ¶ Nam ꝓbare: A contrariis ꝙ hoĩes sint infiniti numeri. nã nõ est finiti. i. certi ꝙ sic æquipollenter dicit. nam significatio eius extẽditur. Iamqꝫ: Quod hoĩes incertum numerum significant: itaqꝫ natura. i. naturale ingeniũ ĩueniũtur noĩa certorũ numeroꝝ. s. duo tres quattuor. Vel ita sic expone Natura idem noĩa sic ĩuenta ut incertam designatiõem haberent inuen. noĩa idest fuit cã quare ĩuenta sunt noĩa certorum numeroꝝ. ¶ Quibus adiunctis: illis nominibus nihil ultra uel citra ergo quia adiunctis numeralibus intelligitꝰ ultra uel citra ergo dubitatiõem plurium uocum ut homines & similiũ: discutit adiunctio illorum noĩum. s. u. & ui. & similia ¶ Quæ sunt singulis numeris: Non enim quaternariis numero significãdo imposita est ista uox qnqꝫ & sunt suæ cuiusdam positionis & per se prolata & inuenta. Cuiusdam positionis dicit quia descendunt a singulari numero more aliorum plurium & est quod sequitur quippe cum sint plura non a singularibus nata. per hoc quod dicitur quia illa non a pluribus nascuntur attende quia non aufert quin numerorum nomina possint alia ab aliis uenire uel compositione uel deriuatione: ut undecim ab uno & decem componitur & deriuatur. sed hoc tantum dicit quia casualiter si descendunt alia ab aliis sicut homines ab homo. nota quia hæc numeralia nomina non significant numerũ accidens nomini. Alia enim nomina significãt aliquid aliud principaliter: numerum uero secũdario: & tunc est accidens nomini. sed ista significãt substantialiter numerum non accidentaliter: quia quando dico quattuor significat principaliter ipsum numerum & ideo eis accidentalis numerus nominis conuenit. ¶ Numeros autem. Hucusque diffiniuit numerum & diuisit. Nunc ostendit quibus partibus orationis secũdum diffinitiõem illam cunuenit scilicet illis quæ personas habent. persona enim causa est quare dictio habeat numerum. nam cum persona hic indiuidua substantia accipitur: si dictio unam personam significet uocatur singularis si sibi plures pluralis uocatur respectu personarum. aduerbia uero personas non habẽt non enim proprie neqꝫ directe ipsas substantias significant: quapropter carent numero accidentali. ¶ Finitas uel infinitas: Finitas idem certas personas propria nomina si qua inueniuntur uniuoca: & omnia pronomina & prima & secunda uerbi. in omnibus ergo istis certa est significatio. infinitas uocat partes omnia alia nomina: & omnia participia & tertias personas uerbi nisi fuerint propria uerba ut tonat pluit. Cum enim dico legit significãdo tertiam ꝑsonam se indeterminatã. Vnde quãdoquidem quæ habent personas habẽt & numeros:

ergo si deficit uerbum in psona deficit in numeris. ¶ Aduerbium: Vero cum careat personis q̃uis supple demonstret numerum quæ supple demonstrant. Iuxta significatiõem numeraliũ noium. suo.n.modo numerum principaliter demonstrat sicut numeralia noia nõ habẽt tamen numer℞ quasi accidentalẽ.i.ut numerus debeat cõputari in accidẽtibus aduerbii sicut genus uel casus computat̃ in accidentibus nominis hoc est nõ est generale accidens. quia nec accidens põt uocari. Accidentia enim: Probat q̃ nõ sit generale accidens a toto. accidentia.n.generalia fere sunt ad oẽs spẽs ptium pfectarum generalia accidẽtia uocat: quæ in unaquaq; pte.o. requiritur pfectarum ptium species dicit quasi speciales ptes pfectas.i. singulas dictiones pfectas secũdũ hoc q̃ dicit pfectarum ptium excludit infinitiua & impersonalia: & gerundia: quæ tam personis q̃ numeris deficiunt. Per fere excludit quædam defectiua uerba ut cedo p dic qđ nõ plenarie hẽt psonã caret.n. prima & tertia &c. Nota enim hoc dixisse de principalibus accidẽtibus partium orationũ numerus & casus accidentia dicũtur noium scđm hãc sniam patron. & possessiuũ inter accidentia nominis & nequeũt reponi Vel cum dicit pfectarum excludit illa uerba quæ imperfecta sũt ut.s. nõ iueniatur declinatio nec de pso. ad personam nec de numero ad numerum nec ẽt de tempore ad tẽpus pficiscuntur ut infit & similia: sunt ẽt excipit quædam pfecta uerba ut sum es &c. ubi declinatio est & psonarum & numerorum pfecta: & tamen quodam accidente.s.coniugatione priuantur uel aliter aduerbiũ uero. Ideo illa quattuor dixi habere numer℞ qa aduerbiũ nõ hẽt hũc quasi auctoritatẽ quãuis in qbusdã sub plurib9 nũer℞ pmõstrat ad similitudinẽ cor℞ noim a qb9 illa sumũtur aduerbia. ¶ Cũ.n.oẽderiuatũ illi cõsignificet a q° deriuator si tria & q̃ttuor cõsignificãt ter & q̃ter aduerbiis eũdẽ significari nõ ipossibile ẽ sed diuerso mõ qa aduerbia demõstrãt nũer℞ actõi uel passioni adiacentẽ. unde et ipsa uerba modificãt. Quod.n. premissæ pponir assumptio facienda est hoc mõ extra librum. Sed numerus nõ est fere generalis aduerbio. huius assumptionis propositio est si faciẽda p ptes. uere numerus nõ est fere generalis aduerbio quia nec singularis nec pluralis numerus attenditur aduerbio. Nam q̃ aduerbiũ dicas singularis numeri ẽt hoc ac si.d. Nullũ aduerbium ẽ alicuius certi numeri uel singularis uel pluralis quod a repugnãti ostendit cum dicit. ¶ Cũ similiter omne aduerbiũ ẽt numerale tam pluralibus q̃ singularibus uerbis adiungatur. Intransitiue ut sigillatim retineo & singillatim fuimus. Nota q̃ nõ intendit pbare aduerbiũ nullius esse numeri: sed nõ esse certi numeri & scđm hoc dicit̃ aduerbium carere numero sicut infinitiuus modus quia modo primæ mõ secũdæ mõ tertiæ est psonæ & interdum singularis interdũ pluralis dicitur carere numero & psona. Nequaq̃ quoq; & similia quia iungunt̃ cũ omni numero nullius esse numeri dicũtur determinare. Et numerale aduerbiũ nullius est numeri de quo minus uideret̃ ut sigillatim sæpe. ¶ Nisi figurate: ut oĩa cæsar erat. Præterea: Alio mõ pbat q̃ numerus nõ sit accidens aduerbio. ¶ A pari: Oĩa habentia numerũ declinãtur numeros.i. cadunt de una terminatione in aliã: ad significandũ eũdem numerum uel diuersum. Eũdem quidẽ ut caro carius diuersum ut hõ & hoies. Aduerbium uero nõ declinatur in numeros qa manet indeclinabile: ergo nõ habet numerũ a quo aufertur unum par & reliquũ. ¶ Licet dixerim aduerbiũ esse indelinabile & p hoc uideretur habere cõuenientiam cũ noibus indeclinabilibus tamen hoc &c. Nota q̃ quẽadmodũ infinitiuus modus nullius dicitur numeri qa nullum discernit numer℞ cum æqualiter singulari & plurali uerbo iungat̃ sic aduerbia numeralia licet quædam singularem numer℞ significarent ut semel & quædã & pluralẽ ut bis nullius numeri dicũtur cũ similiter singulari & plurali uerbo æqualiter iungãtur & sic nullũ discernãt numer℞. Noĩa uero numeralia discernũt numerum quod tamen pcedit qa discretas significant psonas: unde singulare tãtum singulari plurale uero plurali iungit̃ & sic đ aliis Illud est in aduerbiis & in numerabilibus noibus q̃ numeralia noia semper signãt personas discretas cũ nũero

supina. Aduerbiũ uero quãuis sæpe demonstrat numerum ad significatiõem noium numeralium: Non tamẽ quasi accidentẽ hũc habet. Accidẽtia.n.generalia fere sũt ad oẽs spẽs ptium pfectarum. Quod.n. dicas singularis numeri aduebiũ uel qđ pluralis? cũ similiter omne aduerbiũ tam singularibus q̃ pluralibus uerbis adiungitur: ẽt numerale quecũq; numer℞ significet: ut sigillatim circuẽo & sigillatim circuimus. Pluraliter loquor & pluraliter loquimur: sæpissime dico: & sæpissime dicimus quod in nulla pte alia numerum possidẽte põt contingere: nisi figurate: ut cũ sint nũeri singularis plurali adiungãtur: uel cum sint pluralis singulari. Præterea nomen & pnomẽ & uerbum & pticipium declinãtur in numeros. Aduerbiũ aũt quicquid significat uel quecunq; numerum indeclinabile manet hoc tamen interest inter numerorũ noia quæ sũt indeclinabilia: & iter aduerbia q̃ ea licet tã singularib9 adiũgere ut prædixi q̃ pluralib9 ut milies dixi milies & diximus. Illa uero nõ nisi pluralibus: ut mille hoies diximus. Nec præpositõ ergo nec cõiunctio nec interiectio numerũ habent quippe nec per-

ut cũ dico tres legimus. Significare autẽ ꝑsonã cũ numero nihil aliud ẽ significare multitudinẽ ꝑsonaꝝ. s. uel unã ꝑsonam uel plures siue sint priæ siue secũdæ siue tertiæ. Aduerbia uero numeralia notãt eosdem actus in una persona ut cum dico ter lego uel ter legis uel ter legit uel notãt eosdem actus in diuersis personis ut cum dico ter legimus. Et nota q̧ cum dicimus tres actiones esse in aliquo uel in pluribus illæ tres actiones accipiũtur quasi tres ꝑsonæ. ¶ Nec propositio: Igitur de superioribus facta est illatio quãdoquidem carent perso. & numeris ut de aduerbio ꝓbatum est ergo nec ꝓpositio & sic de aliis. Inueniũtur quædam noĩa: Hucusq; egit de numero scd̄m hoc q̧ conuenit illis quattuor ꝑtibus. o. Nunc uero incipit agere secũdum hoc q̧ cõuenit tãtum nomini quasi diceret posui supius uoces quæ distictos numeros in diuersis terminatiõibus significarẽt ut homo singularem: hoĩes pluralẽ: sed inueniũtur quædã noĩa quæ eãdem terminatiõem possunt significare utrũq; numerũ poetæ: tam singularis q̃ pluralis esse põt istud uidetur diffinitioni numeri esse cõtrariũ numerus enim secũdũ hoc q̧ diffinitur debet facere discretõem ĩ quãtitate: qd' poetæ & similes uoces nõ faciunt. Sed dicendũ q̧ sicut uirgilius licet æquiuoce multis imponat tamen ꝓprium est ita si respicis concidentiũ iuentõem poetæ & similia erunt singularis uel pluralis numeri uel si quis litteræ insistat: nihil ẽ in hac re cõtrarietatis. Nõ enim dictũ est superius q̧ numerus faciat discretionem q̃titatis: sed põt facere quã ꝑtãtem ista uox poetæ plane retinet siqs eam recte intelligit. ¶ Hæc prima: Hæc articulus est fœmi: in singulari numero & est neutri in plurali hæc & o res & spẽs in sing. hæ & has & o res & spẽs in plu. ¶ Nam ĩ uerbis: Nulla uox eadem apud latinos: apud græcos. n. iuenitur singularis & pluralis Si opponat̃ qa legere singularis est. quando est futuri temporis passiui & pluralis quando est præteriti actioni. respõ. quia nõ est idẽ uerbũ actiuũ & passiuũ: uel põt responderi quoniã legere futuri primã cor. syllabã legere uero præteriti eam ꝓducit & sic nõ est idem uerbũ plurale & singulare. ¶ Sunt q̃dã De abusiõe nũeri agere ĩgredit̃ quæ ut melius pateat præmittit hãc diuisionẽ quod alia sũt singularia tantũ naturalia usu. Natura. i. significatione: uel usu auctoꝝ & in his ipsis quæ singularia sũt uel natura uel usu & quãdo cogit ut ẽt plurali numero ꝓferãtur: & hoc cogit uel eue & sic de aliis. uel quãdo illa ꝓpria ꝓferũtur ꝓ appellatiuis. ¶ Euẽtus: Cogit singularia pluraliter ꝓferri eo q̧ cõuenit & sic de aliis ut æneas anchisæ filius: & æneas syluiꝰ: & sic

sonas significãt. Inueniunt̃ quædã noĩa quæ utrũq; numeꝝ eadẽ uoce demõstrãt: ut in prima declinatione singularis genitiuus: & datiuus & noĩatiuus pluralis & uocatiuus: ut huius & huic poetæ: hi & o poetæ & in mobilibus triũ geneꝝ oĩbus singularia fœminina & pluralia neutra habẽt eandẽ uocem hæc prima ἡ πρώτη καὶ τὰ πρῶτα ἱερὰ καὶ τὰ ἱερά. maxima ἡ μεγίστη καὶ τὰ μέγιστα. in secunda quoq; declinatione genitiuus singularis & noĩatiuus & uocatiuus pluralis idẽ est: ut huius docti hi docti & o docti. In rertia uero oĩa in es ꝓductã noĩatiuũ terminantia: cũ pares habeat noĩatiuo genitiuus syllabas: noĩatiuus quoq; pluralis & accusatiuus & uocatiuus idẽ est ut hic uerres: hi & hos & o uerres hæc cædes hæ & has & o cædes: in quarta ẽt genitiuus singularis & noĩatiuus & accusatiuus & uocatiuus pluralis idẽ ẽ. Quippe ĩ oĩbus his casibus producit̃ us huius fluctus hi & hos & o fluctus. In quinta quoq; declinatiõe oĩs noĩatiuus & uocatiuus singularis: & noĩatiuus & accusatiuus & uocatiuus pluralis idẽ ẽ: ut hæc & o res spes: facies hæ & has & o res spes facies. Nec solũ in noĩbus: sed ẽt in ꝓnoĩbus inuenies cõia quedã utriusq; numeri: ut ĩ his quæ genitiuũ uel datiuũ singularẽ in i terminant: & similiter uocatiuũ pluralẽ: mei: tui: sui: nostri: uestri: illi: isti: ipsi: ei: q quoq; tam singularis est noĩatiui q̃ pluralis. In ꝑticipiis quoq; mobilibus idẽ fit qd̄ in noĩbus. Nã ĩ uerbis nulla uox eadẽ apud latinos singularis ẽ & pluralis: quia id apud græcos ĩterdũ inuenit̃ ut ἦλθον ἐγὼ ἦλθον ἐκεῖνοι. Sũt quedã noĩa semꝑ singularia uel natura uel usu. Natura ut ꝓpria: quæ naturaliter indiuidua sũt ut Inppiter: Venus: Ceres: Achilles: Hector: sol: luna: Italia: Sicilia: usu quoq; quæ singulariter ꝓferri tradidit usus: ut sanguis: puluis. In his tamẽ ipsis ẽ quãdo euentus uel partitio regionum uel diuersæ opiniones uel auctoritas ueꝝ cogit: uel quando ꝓ appellatiuis quoq; ꝓferunt̃: ut etiã plurali nũmero ꝓferant̃: Euentus qd̄ euenit sæpe eodẽ noĩe ꝓprio duos uel plures nuncupari ut æneas anchisæ filius: & syluius æneas: pyrrhus filius achilis & Pyrrus rex Epi

dicimus duos æneas. ¶ Hoc enim
non naturaliter: Cõmendatio ex/
empli. ¶ Vt gallia: ¶ Citerior & gal
lia ulterior: qa sic duos dicimus gal
lias. ¶ Terra quoq;: Exponit quã
do propria pro appellatiuis ponunẽ
¶ Quando uero partes: Dicimus
partes diuersas terras uel in hõibus
sitas res: dicimus iusticias & cæteras
uirtutes. Auctoritas cogit singula/
ria pluraliter ꝓferri: ut uirgi. mella
protulit: & sic de aliis. ¶ Quæ tria
idest sanguis: puluis: pax: tã singu/
lariter: & sic de aliis. ¶ Sciendum
enim: Licet Virgi. mella frumenta
protulerit: tamen sciẽdum ꝙ metal/
lorum nomina pertinẽtium ad pen/
sum uel seminum uel humidorũ ad
mensuram ꝑtinẽtium: hoc dicit ꝑꝑ
aliqua quæ cum mensura non uen/
ditur: uitrum est sub metallo. Eruũ
est genus leguminis sicut & conchis
Electrum inter metalla computatẽ.
¶ Adeo autem: Quasi dicat hæc su
pradicta ex solo usu & nõ ex regu/
la sunt singularia: ꝙ si usus uellet fa
ceret ea pluralia: quod non faceret
si per regulas singularia essent. Simi
liter sunt quædæ inducit đ pluribus
per simile: non pro abusione osten/
denda: uel fit abusio in hoc ꝙ dicit
quædam esse pluralia solo usu. Vsu
ut manes cum etiam unã animam si
gnificaret Et omnia fere festorũ die
rum nomina subauditur: semper sẽ
pluralia. Fere dicit propter ceuophe
gia neomeuia & similia: sunt quæ/
dam alia abusiua quæ etiam cõpre/
hensiua dicuntur. Comprehensiuũ
largius accepit q̃ supra: uel pro col/
lectiuo urbe micena idem ualet qđ
urbe micenarum Admœnia thebes
idem est ꝙ admœnia thebarum.

rotarũ: Aiax thelamonius & aiax oilei filius. Hoc enim
non naturaliter cõia sunt: quippe nullã qualitatẽ cõem si
gnificant: sed casu diuersis cõtingere ꝑsonis: nõ eni ideo
eodẽ noĩe nũcupati sunt ut qualitatem similem habeãt:
idest ꝙ duo albi essent uel duo nigri. Idẽ facit partitio re
gnoꝝ: ut gallia citerior & gallia ulterior: diuerse opinio/
nes: ꝙ quidã multos soles: & multas lunas putauerunt
esse. Terra quoq; uirtus: pietas iustitia: ꝓbitas: & similia
quãdo deas significant ꝓpria sunt: quãdo uero ꝑtes uel
in noĩbus sitas res: appellatiua sunt Itaq; si sint ꝓpria nõ
habent pluralẽ numeꝝ. Sin appellatiua habẽt. auctori
tas ut mella: frumẽta: ordea: farra: plurali numero ꝓtu/
lit Vir. cũ ĩ usu frequẽtiore singularis numeri sunt: sicut
alia quoq; plurima: ut sanguis: puluis pax: quæ tã singu
lariter q̃ pluraliter ꝓlata idẽ possunt significare: sed plu
raliter nõ utimẽ eis: qa auctoritas deficit: cui si collibuis
set quomõ cruores dicere sanguines: uel quomodo cine/
res sic pulueres nihil impedirent. Sciendũ tamen ꝙ me/
talloꝝ uel seminũ uel humidoꝝ ad mensuram uel ad pẽ
sum pertinentium pleraq; singularia semper inueniunẽ
ut aurum: argentum æs: plumbum: stagnum: uitrum:
aurichalcum: electꝝ: triticum: eruum ὄριζα: faba: lens:
pisa: conchis: acetum liquamen: mulsum: oleum. Adeo
autẽ hæc usus nõ regula ꝓhibet etiã pluralia habere: qđ
quidam confisi auctoritate plurali quoq; ut dictum est
protulerunt numero: ut ordea frumẽta fabæ uina mella
Similiter sũt quædam semꝑ pluralia uel natura uel usu
natura ut gemini proprium ĩ signo cælesti: & pisces usu
ut manes: arma: mœnia: floralia: saturnalia: nundinæ:
Kalendæ: nonæ: idus: cõpitalia neptunalia: & omnia pe
ne festorum noĩa: sunt quędã singularia uoce intellectu
pluralia: q̃ ẽt cõprehẽsiua dicũtur: idest περιληπτικά: ut
populus: exercitus. legio. Alia cõtra ĩtellectu singularia
uoce pluralia: ut Athenæ: thebæ: mycenæ: mænala. gar
gara: dyndima: bactra. Inueniũẽ tamẽ etiã ĩ his quædã
singulariter ꝓlata idẽ significãtia. Virg. ĩ qnto: Argoli/
co ue mari deprænsus & urbe mycena. Statius ĩ octauo
Viue supstes ait: Diræq; ad mœnia thebes solus abi:
Mænalus quoq; dicitẽ & tartarus & gargarus. Virg. in
bucco. Mœnalus argutumq; nemus pinosq; loquentes
semper habet. Idẽ in sexto: Tum tartarus ipse Bis patet
in preceps tantum tenditque sub umbras

¶ De Figuris.

Igura quoq; dictionis in quãtitate cõprehendi/
tur uel enim simplex est ut magis: uel cõposita:
ut magnanimus: uel decõposita quã græci πα/
ρασυνθετον uocant: idest a cõpositis deriuata: ut magna
nimitas: quæ rationabiliter separatim accepta est figura
a græcis. Neq;.n. simplex põt esse quæ a cõposita deriua
tur dictione: neq; cõposita quoniã qd suũ est composito
rum non habet: idest ut per se ipsa ex diuersis compona
tur dictionibus separatim itelligendis sub uno accẽtu &
unã rem suppositã idẽ significandã accipiat: ut iusiuran
dũ: respublica: & talia una eni est res supposita: duæ ue
ro uoces diuersæ sub uno accẽtu ꝓlatæ: quas inuenis se/
parans cõpositũ ẽt si sit a corruptis cõpositũ: ut est par/
ricida: hoc.n. ipsum per se cõpositũ quærẽtes ex quibus
dictionibus est inuenimus diuisione facta eas ꝑ se intelli
gendas. Dicimus.n. a parente & a uerbo cædo quæ utra
ꝗ ꝑ se integra sunt: & intellectũ habẽt plenum: quod in
decompositis fieri non potest. Si enim dicam magnani/
mitas cõpositũ est a magno & animitate nihil dico: ani/
mitas enim ꝑ se non dicitur: necesse est ergo dicere quod
magnanimus quidẽ cõpositũ est a magno & animo quę
sunt intelligenda per se. A magnanimo autem deriuatũ

Figura: Postq̃ tractauit de aliis accidentibus nõis: de figura ingreditur tractare. Figura illud idem ẽ ꝙ
compositio: & qa cõpositio capitur elemẽtia & syllabica & dictõalis. i. illa quæ fit ex elemẽtis tantum
& quæ fit ex syllabis tantũ: & illa quæ cõstat ex dictiõibus: & quia l̃et dicitur cõpositio terminatio ĩ us
& in a: & ĩ i: & in um. Sciendũ est ꝙ stricte accipit̃ hic compositio illa. s. quæ constat ex dictõibus ꝑ se signifi
cantibus uel nõ constat ex dictõibus per se significãtibus dicamus igitur ꝙ figura hæc uox significat quãdam
qualitatem. s. compositionẽ adiacentem ipsis uocibus & eis conferentẽ ꝙ sunt cõpositæ ex uocibus per se signi/
ficantibus uel non ex uocibus per se
significantibus. Quando uero dicit̃
figura accidit nõi: sic est accipiẽdũ.
Figura hæc uox accidit nomini ad
cõsignãdum ei: uel sic figura. i. com
positio illa quæ principaliter ab ista
uoce figura significatur: accidit nõi
& cum quædam accidentia nomini
considerant̃ tantũ scd̃m uocem: fi/
gura secũdum uocem accidit. acci/
pitur. n. duobus modis hoc nomen
quod est figura & ꝓ forma & ꝓ for
mato. pro forma acceptũ significat
illam cõpositõem quæ adiacet uoci
bus conferentem eis ut dicãtur sim/
plices uel cõposite: pro formato ac/
ceptum significat uoces compositio
nem suscipientes secũdũ ꝙ bene dici
põt hõ ista uox est figura. i. figura
tum quãdo uero quærit̃ hõ cuius fi
gure sic exponitur hõ ista uox cuius
figure. i. cuius compositionis: aut il
lius quæ fit ex dictionibus per se si/
gnificantibus: aut illius quæ nõ cõ/
stat ex uocibus ꝑ se significantibus
& hoc dicit figura. i. illa compositõ
quæ uocatur figura: dino uel com/
præhenditur. i. discernitur in quãti
tate dictio. i. in partibus in quibus
constat dictio: qa si tales fuerit ꝑtes
quæ extra significẽt dicet̃ dictio cõ
posita. Si uero tales fuerit ꝑtes quæ
separatæ nõ significent dicet̃ dictio
simplex: Et notãdum ꝙ aliter accipi
tur hic quãtitas q̃ in numero: in nu/
mero. n. accipitur quãtitas respectu significatõis: hic uero accipit̃ figura tãtum in elemẽtaria compositiõe. Vel
enim. A ꝑtibus ostendit figuram in quãtitate comprehendi: uere figura dictionis cõprehendit̃ in quantitate.
Oĩs figura aut est simplex aut est composita aut de cõposita: sed oĩa ista comprehendunt̃ in quãtitate dictõis.
¶ Quam decõpositam græci &c. Quia in hac specice figuræ erat cõtrarius donato & multis auctoribus grã/
maticæ ostendit eam hẽre græcos: & auctoritate illoꝝ ꝓbat eam nõ esse supfluam. ¶ Neq; enim simplex: Ve/
re rõnabiliter sepatur qa diuersa est a simplici & a composita & hoc est ut dicit: neq;. n. simplex poterit esse qđ
ꝓbat a repugnanti per hoc ꝙ dicit ꝙ a composita deriuatur dictione. ¶ Neq; composita Quod ꝓbat a diffini
tione remota cũ dicit quæ quod suũ est cõpositoꝝ nõ habet. i. nõ cõuenit ei descriptio compositæ figuræ. i. cũ
ipsa per se. i. sine præcedenti composito ex diuersis. i. pluribus cõponat̃ dictionibus: & qa dictio pro syllaba
æquiuoce posset accipi subiungit separatim intelligendis. i. significantibus: sub uno accentu pon. ut orationem
excludat. Sed qa adhuc reperitur enclitica oratio quæ sub uno accentu ꝓfertur ut dixit q;: nec tamen ẽ compo
situm supponit & unam &c. Quas diuersas uoces ĩuenis separans cõpositum in suas ꝑtes. Hic. n. ordo est ĩnq
rentes. n. ex qbus dictionibus hic. i. patricida est compositũ per se. i. sine præcedenti cõposito facta diuisione
partiũ ĩuenimus eas dictiones ꝑ se ĩtelligendas. nota qa parricida a uerbo cædo ẽ compositũ & nõ deriuatũ nõ
n. detiuatiuũ eẽt uerbũ in nomẽ per cõpositõem mĩme transfertur præsertim cũ liber dicat: collega eẽ deriuatũ a
collego collegis: & aduena ab aduenio quæ constat esse composita a præpositõibus & uerbis. Si quis attẽdat ꝙ
magnaĩtas compositũ sit ex magno & aĩo: ut parricida ex parente & cædo: sciat hoc eẽ non posse: nunq̃. n. ab
eisdem dictõibus duo diuersa nõia possunt constitui. Cum. n. magnanimus ex magno & oĩo recte cõsignan/
do componitur magnaĩtas ꝙ est alterius significatõis nullo modo ab eisdẽ partibus poterit constitui. Quod

insistens aliquis uelit magnanimitas esse compositũ ex magna & animositas quibus partibus bene cõsig. aiaduertat iuentores dictionum nõ sic uoluisse. Nos aũt tantum relatores nõ iuentores esse: nec qcq̃ mutare de ipsis inuentis debemus. Sciendũ. n. quatinus si dictionum iuentores magnaius ex magna & aniositate cõponi uoluissent posset cõuenienter fieri: non. n. in magnanimitas: magna & animositas plus corrũperetur q̃ in parricida parens & cedo: Sed cum priscianus huius compositionis nullam faciat mẽtionem nec nos ex ꝑte nostra præsumere debemus. Nec esse est. Est ego quia magnanimitas non est compositũ ergo cum constet non esse simplicem est decõpositum: & hoc ẽ æqpollenter ubi dicit: ergo necesse est dicere ꝙ magnaĩtas a magnaĩo deriuatũ sit. Quãuis: Magnanimitas dixi esse compositum quãuis inueniantur multa dubia an sint decõposita siue composita: ut ĩpietas infelicitas: possunt enim diuersis respectibus composita & decõposita eẽ. composita si in duo sepatim diuidãtur impietas diuidiť in præpositõem in & pietas nomẽ: & sic de cæteris. Quomodo ẽt ꝑticipia quæ a cõpositis uerbis deriuãtur possunt esse cõposita & decomposita. Sunt tamen: Licet dixerim ꝑtes compositorum per se intelligendas: sunt quædam tamẽ &c. quæritur a quibusdã cur simplex figura dicatur figura cũ figura a fingendo uel a componendo dicatur & hoc quod cõponitur ex pluribus cõponitur in simplici ãt nõ est compositio ex diuersis dictionibus. Ad quod dicẽdũ est qa simplex figura improprie diciť figura. Nam quẽadmodum noĩatiuus casus improprie dicitur casus: & tamẽ uocatur casus ꝑꝑ obliquos: eodemmodo simplex figura dicitur figura ꝑꝑ consortium cõpositæ & decõpositæ: cõponũtur autem nihil de simplicibus uel decompositis diciť cõposita subdiuidit. Primiraptus diciť qui in gladiatura uictoriã adeptus primã. i. sũmitatem rapiebat in signum trophæi de galero illius quem uicerat. Extorris: extra terram interiectiones si sint naturales non sunt cõpositæ: ꝙ si iuenticie fuerint ut prodolor: cũ in affectũ mentis designãdum transeant nec sensũ cõponentium ꝑtiũ retineant nõ iteꝝ sť cõpositæ. Quæriť quare noĩa nõ excipiat sicut excipit participia: sed sciẽdũ qa paucissima ꝑticipia cõposita iueniunť cũ multa noĩa cõposita possunt inueniri. Nã maxĩa pars participiorum aut est simplex ut faciens: aut decomposita ut efficiens. Participia uero paucissima composita: tamẽ inueniunť: non etiam decomposita. Illorum autem cõpositorum alia habent uerbum ante se compositũ sed nõ deriuantur ab eo regulariter ut contingi contractus alia cum non habeãt ante se uerba composita transeunt in uim nominũ: ut incipiens & indoctus & similia. Per se enim: Ideo dixi plerũq; quia participium manens aliquando participium componitur per se sed raro: per se dicit ut uel non habeat prius uerbum compositum: ut si habeat non deriuetur ab eo regulariter. Nam si quis dicat: Vere componitur raro per se participium ut sit enim compositũm non etiam decompositum: quod participium fere si fuerit compositum erit decompositum: quod habemus æquipollẽter in libro cum dicitur. nam si quis dicat faciens hoc participium fieri compositum efficiens sciat hoc in paucissimis fieri participiis. s. ut sint composita nisi fuerint etiam decomposita: & hoc est quod a parte subiũgit. nisi fuerit prius uerbum compositum: ut a facio componitur efficio: & ex hoc composito uerbo nascitur regulariter participium ut efficiens ab efficio. Quæ. n. Quasi dicat: uere ĩ paucissimis sit ut ꝑticipium manẽs ꝑtici. cõpositum sit nisi prius uerbum compositum sit: a quo regulariter illis partibus deriuetur: nãq; ꝑticipia ꝑ se &c. Ideo aũt dixi pleraq; trãseunt in nomina quia illa alia nõ transeũt: & hoc est ubi dicit illa entia participia uideantur &c. Nomina uero componũtur: Hic transit ad compositionẽ nominum & diuidit. Beneficus: Beneficus ex aduerbio bene & factor componitur siue faciens nomine: quæ composita esse ostenduntur.

est magnanimitas: q̃uis inueniuntur multa dubia utrũ decompoita sint an composita: ut impietas: infœlicitas: ꝑfectio quæ si ab impio & infœlice & ꝑfecto dicamus esse deriuata decõposita sunt. Cũ autẽ ĩ duo separatim ĩtelligenda possunt diuidi uidenť esse cõposita: quomodo participia: quæ a compositis uerbis deriuanť: ut ꝑficiẽs negligens: circõdans anteueniens. Sunt tamẽ quædam quoꝝ simplicia in usu frequẽti non sunt: ut defensor: repleo: cõpleo: suppleo: deleo: releo: defendo: offendo: respicio: aspicio: despicio: suspitio ꝙ aũt rationabiliter simplicia quoq; hoꝝ possunt dici: ostendũt noĩa ex eis nata. Plenus quasi a pleno uerbo: letũ quasi a leo uerbo & leor spacio etiam uerbum quasi a spacio uerbo natum est frequentatiuũ. Componunť autem noĩa quattuor modis: ex duobus integris: ut tribunusplebis: iusiurandum: ex duobus corruptis beniuolus: pinirapus. ex ĩtegro & corrupto ut inimicus: extorris: ex corrupto & integro: ut efferus: impius. Et sciendũ ꝙ oẽs partes orationis habent composita absq; interiectione & plerisq; participiis. Interiectiõis enim semꝑ simplices sunt. Participia uero uel simplicia sunt uel decomposita plerunq;: idest a compo

ſitis uerbis deriuata ſunt. Per ſe enim raro componitur
participium. Nam ſiquis dicat a faciens participium cō
poſitum fieri efficiens ſciat hoc minime poſſe fieri niſi ip/
ſius uerbum compoſitum prius fuerit: ut efficio: atq; ex
hoc uerbo naſci participium efficiens. Quae enim parti
cipia per ſe componuntur pleraq; amittentia uim parti/
cipii tranſeunt in nomina: ut potens impotens: doctus:
indoctus. Ideo autem diximus pleraq; ꝙ illa participia
uidentur eſſe ex ſimplicibus ſuis compoſita: quæ nō uer
borum ſui temporis: ſed participiorum ſimplicium re/
gulam ſeruant: ut contigi contactus: a ſimplici tactus:
coegi coactus: a ſimplici actus: contulli collatus: a ſim/
plici latus. Nomina uero componūtur uel cum aliis no
minibus: ut omniparēs: paterfamilias: uel cum aliis uer
bis: ut armiger: lucifer: uel participiis: ut ſenatus decretū
plebiſcitum: Vel pronominibus: ut huiuſcemodi illiuſ/
cemodi. Vel ab aduerbiis: ut ſatiſſacio: beneficus: male/
ficus. Vel cum præpoſitionibus: ut imprudēs: perfidus
Vel cōiunctionibus uterq;: quiſq;: nequis: ſiquis: quæ cō
poſita eſſe oſtenduntur a fœmininis in a deſinētibus: ut
ſiqua: nequa: quomodo aliqua. Nam ſi non eſſent com/
poſita fœmininum in æ diphthongum feciſſent: ſiquę ne
quæ: uti quis fœmininum facit quæ. Et componūtur uel
a duabus dictionibus: ut ſeptētrio: ſemiuir: uel tribus:
ut imperterritus: inexpugnabilis: inextricabilis: uel am
plioribus: ut cuiuſcunquemodi: quæ tamē ſolent etiam
a compoſitis ſecundam compoſitiōem accipere. Primo
enim compoſitum eſt perterritus: expugnabilis: extrica
bilis & poſt in perterritus inexpugnabilis: inextricabilis
ſimiliter imperfectus: ineluctabilis & ſimilia. Eſt ergo
illud quoq; attendendum ꝙ ſeparata compoſita non ſo/
lum in ſimplices reſoluuntur dictiones: ſed etiam in an/
tecompoſitas: ſicut ſunt ea qui a tribus uel amplioribus
componuntur: ipſa tamen quoq; ante compoſita neceſ/
ſe eſt in duas intelligibiles dictiones reſolui. Componū/
tur tamen quædam etiam ex decompoſitis: potēs a uer
bo potes: quod eſt compoſitum ex hoc componitur im/
potens: omnipotens: ignipotens: uiripotens: ex ſimpli/
ci & decompoſito. Et ſciendum eſt ꝙ ſi duo ſint nomina
tiui ex utraq; pte declinaᷤ cōpoſitū: ut reſpublica: reipu
blicæ: iuſiurādū iuſiurādi: qđ græci nūq̄ faciūt icōpoſitiſ
Dicitur eni oportere compaginem qua cohęrent in com

Quia uellet aliquis ſiquiſ nequis nō
eſſe compoſita ſed duas dictiones
enclitico accentu prolatas: oſtendit
per ſiqua: & nequa: fœminina eoꝝ
ea eſſe compoſita: ſiqua enim & ne/
qua compoſita ſunt cum ſint corru/
pta. Compoſitio enim non encliſis
dictionē corrumpit: cū igitur ſiq̄ &
neq̄ corrupta ſint in ſimplici enim q̄
non qua dicitur: proculdubio ſiqua
nequa compoſita ſunt & per ſimile
eorum maſculina ſiquis & nequis:
compoſita intelliguntur eſſe. Ali
qua ex alia & qua componitur.
Et componitur: Alia dicat. ¶ Quæ
tamen: Quaſi dicat licet uocauerim
compoſita ex duobus uel compoſi/
ta ex tribus uel quattuor tamen con
uenietius poſſum uocare ſecūdo cō
poſita uel tertio cōq; ex tribus ſunt
poſita compoſita ſecūdo ſunt cōpo
ſita & quæ exquattuor ſunt compo
ſita. primo. n. cōpoſitum eſt pterri/
tus & poſt. i. ſecūdo impterritus ex
ſimplici & compoſito. ¶ Eſt ergo:
Quādoquidem cōponūtur nomina
nō ſolū ex ſimplicibus ſed ēt ab an/
tecōpoſitis ergo reſoluūtur nō tātū
in ſimplicia ſed ēt in antecōpoſita.
¶ Ipſa tamē. Quāuis tātū dixerim
ſecūdo cōpoſita reſolui tamen ante
cōpoſita reſoluūtur. ¶ Componiᷤ
tamen. Et ſi dixerim noīa componi
uel ex ſimplicibus uel antecōpoſitis
tamen ēt cōponūtur ex decōpoſitis
prius; oſtendit eē decōpoſitū: & pri/
us compoſitum ex đcōpoſito potēs
eſt decōpoſitum a potes uerbo; qđ
cōponitur ex potis & es: & ex hoc
decompoſito. i. potēs cōponitur im
potens ex ſimplici. ſ. & decōpoſito
Et eſt ſciendum ꝙ ſi duo noīatiui ſᷤ
in illo compoſito ꝓprietas eſt data
de compoſitis. ¶ Quod græci nūq̄
faciunt in compoſitis. ſ. non decli/
nāt ea ex utraq; parte quaſi diceret
compaginem cōpoſitionis oportere
manere imobilem ſcilicet primam
ſyllabam ſequētis dictionis & ex/
tremā prioris. ¶ Hæc igitur: Quan
doquidem illa cōpoſita decliāmus
ex utraq; pte ergo nos latini nō ſer
uantes morem græcoꝝ utimur đcli
natōe diuiſoꝝ. i. ita declinamus cō

positum ac si ptes essent diuisæ sub uno tamen accentu pferentes. Vere accentu cōpositoꝝ nō ē omni casu &c. ¶ Possumus dicere: Et fortasse diceret aliquis male factum ē ꝙ græcos nō sequimur: ideo dicit & possumus dicere p singulos casus ea componi & sic manet cōpago imobilis: quia hoc mō genitiuus per se cōpositus nō descendit a nominatiuo cōposito. Nec mirum cū apud illos quoq; sint quædā uerba quæ p diuersa tpa. s. præsens præteritū p se cōponūtur κατα est præpō græca quæ adiūcta ē uerbo in cōpositōe: & quæ in præterito mutant a. dicunt græci p se componi prætc ritum. finalis. n. syllaba præpōnis iunctura est in compōe. Vnde apud latinos dicit cōposita ex nominatiuis duobus ex utraq; pte declinari: excipit unū. s. alterutrū. Quod tamen ipsum nō absq; rōne declinat scdm utrāq; ptem. Nā huius est rō ꝙ cū duæ sint cōtrariæ regulæ &c. duas dicit repugnare sibi in alterutrum quaꝝ unā reticet quæ supius data est. s. ꝙ cōposita ex duobus nominatiuis ex utraq; pte deberent declinari & alterā appōit qa oīa noīa & pnoīa in ius genitiuū termnātia habēt cōsimilē ī tribus generibus. i. in mas. & fœ. & neutro ipsum genitiuū: igitur alterutrū habet genitiuū suum similem in tribus generibus.

¶ Cum igitur: Extra facienda ē illatio hoc modo. Quādoqdem ī ius oīa genitiuū termnātia habēt eū cōsimilē in tribus generibus igit alteruter habet genitiuū suū consimilē genitiuo fe. & neutri. Cætera quæ sequūtur q assumptōem lege ut sic dicas. Sed neutrū & fœ. genus alterutrius faciunt genitiuū. Cōclusiōem habemus ubi dicit. Itaq; mas. ē consecutum declinatiōem eoꝝ. i. alterutrius facit genitiuū: & uide quia ubi dicit cum fœmininum & neutrū genus supradicti nōis. i. alterutrū ex integro & corrupto &c. Causā præmittit quare illa extrinsecus. i. in fine tantum declinatur. ¶ Hiatus cā Male. n. sonaret si altera utra & alterū utrū diceret. ¶ Non solū: Non tantū ī declinatōe noīum hoc cōtingit sed ēt in accidētibus ut in ipsis accētibus mutant. Ac si apte dicant. Non mirū si huius irregularitas declinatōis in illo masculino cōtingit pp similitudinē alioꝝ ut utraq; istd fœmium cū hēat penultimā breuem hūit tamen ī ea accentū accutū sicut suū masculinū & neutrū. ¶ Fœmininū: Vere mutatur accētus nā fœmininū utraq; hēt accētū accutū in penul. ¶ Quæ. n. Veller aliqs qd utraq; penul. accueret nō pp masculinū & neutrū sed p p q; encliticam cōiūctōem cū qua ponit: ꝙ auctor remouet hac rōne qa quæ non pōt eē enclitica in cōiūctiōe. & sic cū ī utraq; quē nō sit euclitica utraq; cū penultīa habet breuē ipsā nō acuāt:

positione dictionis imobilem manere hoc igitur non seruantes latini diuersoꝝ quidē utimur declinatiōe accētu tamē cōpositoꝝ. In oī. n. casu sub uno accētu ea pferentes cōposita esse ostēdimus: & possumus dicere p singulos casus ea cōponi: qd dicentes nō uidemur cōtra supradictā græcoꝝ de cōpagine rationē facere. Nec miꝝ est p singulos casus apud nos noīa cōponi: cū apd illos quoq; etiā uerba quædā iueniunt: quæ p diuersa tēpora cōponūtur: ut κάτ αγραφω κατεγραφον αναγιμόσκω ἀνεγινωσκον: Nā si a præsenti κὰταγ̆ραφω dicamus nasci κατέγραφον incipit labefactari compago compositiōis: quod recusat ratio. Vnū apud latinos iuenitur nomē: quod q̄uis ex duobus noīatiuis sit cōpositū nō tamē ex utraq; pte declinat. i. alteruter alterutrius qd tamē ipsum non absq; rōe decliat. Nā cū duæ pugnāt cōtra se regulæ ut alterā seruet necessario perdet alterā. Oīa tamē noīa uel etiam pnomina quæ genitiuū in ius terminant debent hunc habere cōem trium geneꝝ: ut unus unius: una unius: solus solius: sola solius: solum solius. ille illius: illa illius illud illius. Cum igitur fœmininū & neutꝝ supradicti nominis ex corrupto & integro sint composita hiatus causa & euphoniæ alterutra p altera utra: alterutrū pro alteꝝ utrum & necessario habuerunt extrinsecus declinationē: idest alterutrius. Vnde Cicero pro Marcello Quod si in alterutro peccandū sit: mali timidus quam parum prudens uideri. Itaq; masculinum quoq; eoꝝ est declinationem secutū pter rationē supradictam in ius terminantis genitiui: qui comunis uult esse trium geneꝝ. Nō solum tamen in declinationibus noīum hoc inuenitur: sed etiam in accidentibus: ut uterq; utraq;: utrunq; plerusq; pleraq; plerunq;. Fœmininum enim quāuis penultima breuis sit: accentum tamen in ea habuit acutū sicut masculinum & neutꝝ. Quæ eni nisi separata sit si græcos seqmur: coniunctio enclitica uon debet esse. Nisi illud dicamus qd quę quando cum integris cōponit dictiōibus: q̄uis significationē suā amittit. i. cōiūctiōis tamē enclitici uim seruat: pleraq;: ubiq; utraq;: exceptis

nisi pp societatem masculini & neutri generis. Maiori. n. patri cedendū est: quod aūt interserit nisi illi dicamus &c. rō est alioꝝ q nō freti auctoritate græcoꝝ sed sua cōcedūt qꝗ: si cū integris dictōibꝰ cōponat ui habet encliticā. i. inclinatiuā. s. accentū precedētis dictiōis sibi inclinat ut in utraq;. Exceptis diffetētiæ cā itaq; utiq; hoc iō dicit qa aliquādo sūt duæ ptes ut si dicā ita fecit so. Itaq; uir. uti plato fecit utiq; home. Nota q̄re dicat q̄do cū integris cōpōit. Nā cū nō itegris cōpōit qa nō seruat ui enclitice ut undiq;. Quāuisq; suā significatōem. i. ui suā amittit: nihil. n. ibi coniungit. ¶ In his. n. cōpositis. i. Itaq; utiq; nō solū cōiunctio. i. q; sed præposita ei cō

differentiæ cā: ut itaq;: utiq;. In his. n. nō solū cōiunctio: sed ēt præposita ei aduerbia propriæ uim significatōnis cōuertūt cōposita. Vetustissimi tamē altera utra: & alterum utrū: & alterius utrius solebūt pferre: ut plerus plera plerū: absq; adictōeq;. Cicero in ptagora: Quæ igitur pōt eē indignitas uolūtatis ad molestiā: nisi ī magnitudine: aut ī lōgitudine alterius utrius posita. Cato de ābitu Sed sūt ptim q duaꝝ rerū alterius utrius cā magistꝝ petunt: Idē ī primo originū: Agrum quē uulsci habuerūt cāpestris: plerus ab originū fuit Pa cuuius ī Doloreste: pater Achæos ī capharei saxis pleros pdidit. Idē in teucro: Periere danai plera ps pessundata ē. Aselius ī tertio historiarum: aduerbialiter sine quæ extulit: ut fieri solet plerū: ut uictoria mitior māsuetiorque fiat. Ergo nichil aliud ē ī noībus his quæ nisi syllabica epectasis. qūo ce ī qbusdā pnōibus & aduerbiis hisce: hosce illcce. Nā & plerus plera plerū: & plerusq; & pleraq; & plerūq; idem significāt: Vter uero & uterq; diuersas habēt significationes: ut enim πὰτέρὸσ diuiduam uim habet uterq; εκάτερὸσ collectiua: ubi πουὸπόυ ubiq; πὰντὰχὸυ. in his ergo & similibusq; si cōiunctionē accipiamus cōposita sunt. Sin syllabam deriuatiua. Similiter undiq;: deniq;: itaq; Sin uero ex utroq; casu obliquo cōposita sunt: noīa manent īdecliuabilia. ut sunt huiusmodi: illiusmodi: istiusmodi: cuiusmodi: eiusmodi cui cuimōi. Sin ex nōīatiuo & oliquo: uel ex obliquo & noīatiuo: noīatiuus declinat tantū: ut præfectusurbis: senatuscōsultū. Et iuenimus p omnes casus ferre composita: ut iurisperitus: legislator: præfectusurbis & præfectusurbi: tribunusplebis & tribunusplebi: agricola agrum colens: cęlicola idest cælum colens: macte idest magis aucte. Antiqui tamen & mactus dicebant: menceps mentecaptus & singularia cum plnralibus componuntur: ut orbisterræ:

iunctioni Aduerbia uim propriæ significatōis mutant. Itaq;. n. significat idē q ergo utiq;: quod certe cū ita & uti simplicia significatiua sint similitudinis. Istud induxit ut ostendat non esse neutrꝝ si coniunctio in illis uim encliticam perdat. ¶ Vetustissimi tamen Excepit superius alterutrum quod nō scdm utrāq; ptē declinaret: & dixit alterutra & alterutrū corrupta eē. Nunc aūt dicit ueteres ea integra fecisse ei genitiuū alterius utrius recte habuisse. Vnde scimus masculinū eorū. i. alterutrū eūdem genitiuū habuisse & sic scdm utrāq; partem declinatū nō excipit a regula. Rursus dixerat uterq; pleriq;: unde alicui uideretur plerisque ita esse cōpositum ut est uterq; quod remouet auctor dum dicit plerusq; idem significare q plerus. ¶ Ergo nihil aliud: Quia uidemus idem significare plerus q plerusq; ergo in oibus nihil aliud est q̄ epitasis. i. adiectio syllabæ. i. nō significatiua. ¶ Syllabæ. n. nihil significāt. ¶ Vter uero & uterq;: Quasi dicat in his nō est q; adiectio syllabica: quia operatur diuersitatem significationis & hoc est qd' dicit uter uero & uterq; diuersas habent significatiōes: & iō uterq; recte dicit cōpositum. ¶ Vbiq;: Rursus ostēdit ubiq; eē cōpositū qa ubi ualēs illd̄ græcum που ο πόυ ptem significat. s. alicubi: ubiq; uero totū. ¶ In his ergo: Quod dixerat q; in qbusdā dictionibus eē syllabicā adiectiōem: in qbusdam nō: subdit sniam suam qd de utriusq; tenēdum sit dicēs. In his. i. plerusq; pleraq; plerūq; &c. hic notatis: & in similibus. i. in aliis hic non notatis si q; accipiamus cōiunctiōem. i. significatiuam. Coniunctio enim aliquid significare debet composita sunt. Sin syllabas ut nihil significēt deriuatiua sunt secūdum litteram: ut a plerus plerusq;. ¶ Similiter undiq;: ab unde & q;: deniq; a denuo & q; sunt cōposita. ¶ Sin uero: supioribus iunge. Si ex duobus noīatiuis sit cōpositū scdm utraque ptem declinat. Sin uero &c. Fere dicit propter uocatiuum qui p se non componitur Macte enim secūdū antiquos ante se habet nominatiuū mactus: a quo habet cōpositionē ¶ Singulares cum pluralibus cōponūtur: ut magistermilitū. Similiter fit cōpositio a secretis: a caliculis a batis

ut magister secretorum: magister caliculorum: magister batorum. Caliculi sunt parui calices. Batus est uas cũ quo mensuratur auena: inde magister batorum .i. comes stabuli q solet dispensare auenam. Vel possumus dicere q a secretis: acaliculis abbatis sũt noĩatiui indeclinabiles & cõponunť ex a prepositiõe & ablatiuis illis specialibus: & est idem dicere hic a secretis meis. ac si dicerem a secretarius meus: a caliculis quasi pincerna. Quæ dixi composita sunt: Siquis: nequis: & nũquis composita sunt: licet qdam enclitica putauerũt esse: sicut qdam græci putauerũt encliticum τισ quod est idem q qs. Sentẽtiam illorꝝ impugnat q dicebãt siquis nõ esse cõpositum p fœmininum: ubi dicit: ostẽdũtur tamẽ ca. & ideo ẽt inducit qa qdam uolebãt q diuidi posset siqs & nequis sicu respu. q putabãt tantum enclitice ꝓlatum: & tamẽ duas dictiones & nõ esse compositũ probat fœminina esse composita a pte: Nam ex ĩtegro & corrupto & hoc est ubi dicit. Dicimus. n. & qa posset opponi quia nõ compositio sed enclisis hãc operatur corruptionem premittit impedimenti remotionem cum dicit enclisis.

CASVS: Tractauit supius de quattuor accidẽtibus nominis. s. de genere: de spẽ: de numero: de figura. mõ uult tractare de quinto idest de casu: & de eo tractaturus est multis modis diffiniẽdo: diuidendo: cãs uocabulorum & ordinem eis competẽtem attribuendo. Priusq̃ autem dicamus qũo casus accidat nõi eius ꝓpria & impropria significatõe uideatur. Casus hæc uox proprie significat quãdam qualitatem quæ est in ipsis dictionibus conferens illis ut dicãtur cadere ab alio scd̃m regulas decliationis: quinq; modis. s. & hæc proprietas cõuenit tãtum obliquis. Accipitur ẽt hæc uox casus alio modo improprie q in designatõe cuiusdam proprietatis quæ est in ipsis dictiõbus conferens eis ut dicãtur cadere secũdum regulas qnq; declinationũ nominis: & ista proprietas tãtum cõuenit noĩatiuis casibus: ideo habemus secũdum regulas declinationũ ut remoueãtur ista uerba quæ cadunt in aliis uel cadũt ab aliis: sed secũdum regulas declinationum. accipitur ẽt casus in designatione fundamẽtorum illarum proprietatum & secundum hoc bene potest dici socrates est casus idest habet hanc proprietatem sibi adiacentem quod cadat in aliũ casum. i. terminatio eius in aliam mutetur secũdum declinationem nominis: & socratis est casus idest habet hãc proprietatem sibi adiacẽtem q ab alio cadat secũdum regulas declinationum. & ita manifestum est q casus hæc uox ẽ æquiuoca. Aliam enim proprietatem ponit in nominatiuis aliam in obliquis. Cum autem casus generale accidẽs debeat esse: quæritur utrum aptota & monoptota debeãnt dici casus. Ad quod respondendum q priscianus non agit hic de casibus nisi de illis qui sunt casus uoce & significatione. Quod autem dicitur generale accidens non dicitur ut semper conueniat uniuersaliter: sed ex maiori parte. uerbigratia: numerus & persona accidentia sunt uerbi nec tamen conueniunt ei uniuersaliter quia infinitiuis non conuenit: sed quia ex maiori parte. Consideratur autem ipsum accidens casus secũdum quosdam in uoce tãtum. uoce autem tantum est cadere secũdum regulam quinque declinationum: quod si casum acceperimus large scilicet etiam in significatione potest considerari secũdum significationem: cadunt enim secũdum significationem. Nominatiuus enim directe significat. Genitiuus secundum hoc quod aliquid possidet & cætera. Quando uero dicitur casus accidit nomini sic potest exponi & cætera. Casus accidit nomini ad consignificãdum uel sic. Casus accidit nomini idest proprietas a casu principaliter significata accidit nomini. Cum autem dicitur socrates cuius casus: quæritur an sit de illa collectione nominum quæ cadunt ab alio: siue de illorum quæ cadunt in aliud: sed tunc non bene proprie respondetur quãdo diciť genitiuus uel datiuus: q si ꝓprie respõderemus diceremus: obliquorꝝ siue rectorꝝ icum diciť genitiui plus respõdeť quam quærať. Et sciendũ q littera ista: casus ẽ decliatio noium põt legi & de psis rebꝫ & de ipsis uocibꝫ: d rebꝫ sic. Casus. i. ꝓprietas illa q uocať casus ẽ casualis dcliatio nois scd̃m regulã

orbisterarꝝ: paterfamilias paterfamiliarꝝ: armipotẽs armorꝝ potẽs: magister militũ. Quidã cõposita hæc existimant a secretis a cælicolis a respõsis ab atis. Possunt tamen hæc eadã ẽt separata esse si diuersos accẽtus his dederis uel interponas cõiũctiões: ut resquepublica: populusq; romanus: tribunusq; plebis. Si quis ad imitationẽ εἴτισ græci enclitice prolatũ quidã putãt ut nũquis neqs Ostẽdunť tamẽ ea sine dubio cõposita tam a fœminino singulari q neutro plurali in a desinẽtibus. Compositio enim non enclisis corrumpere dictiones solet. Dicimus enim siqua nequa ut aliqua: De casibus.

c

CAsus est declinatio nois uel aliarꝝ casualium dictionũ quæ fit maxime ĩ fine. Nominatiuus tamen siue rectus ut quibusdam placet: q a generali noĩe ĩ specialia cadat casus appellať: ut stilũ quoq manu cadentẽ rectũ cecidisse possumus dicere. Vel abusiue dicitur casus: q ab ipso nascuntur omnes alii. uel q cadens a sua terminatione in alias facit obliquos casus. Quæritur aũt quid sit inter indeclinabilia & aptota &

quinq; declinationum:& ne alicui uideretur ꝙ tantum declinatio nominis eſſet caſus addit uel aliarum.ca.di
ctum:& hic ꝓprie diffinitur illa proprietas quæ eſt in ipſis obliquis:hucuſq; durat deſcriptio: quod aũt addit
quæ fit maxime.oſtenſio eſt quæ ut maxime illa ꝓprietas diſcernatur.maxime dicit:quia ſunt quædam quæ in
principio declinãtur:ut in iens euntis.quædam in medio:ut reſpublica uel ſic in uocibus põt legi declinatio no
minis.i.nomen declinatum ſcđm regulas quinq; declinationũ eſt caſus.i.caſus & nomẽ declinatum conſigni-
ficant:ſed ẽt caſus & aliæ dictiones caſuales quæ maxime.i.quæ noia ſiue aliæ dictiones dinoſcũtur in fine eẽ
declinata ſecũdum regulas qnq; de
clinationum. In hac ſententia ideo
apponimus ſecũdum regulas qnq;
declinationũ pp quædam noia quæ
declinãtur:ſed nõ ſecũdum regulas
qnq; declinationũ.ut albus alba al
bũ. Solet ẽt a quibuſdã ſic diffiniri.
¶Caſus eſt leuis decliatio:p hoc ꝙ di
cit leuis:remouet albus alba album
quæ declinatio non eſt leuis ſed gra
uis:quia eadem & de genere & de
declinabili terminatione hoc totum
legendum eſt de obliquis: quod no
tat per hoc ꝙ dicit noiatiuus tamen
quãuis dixi ꝙ caſus eſt đclinatio:&
notĩuus nõ decliat̃ ab alio tamẽ aliũ
de hẽt ꝙ caſus dicat̃ eẽ ꝙ ãt ſeqt̃ ut
ſtilũ quoq; ſimilitudo ẽ appoſita nec
mirꝝ eẽ uideatur cũ notĩuus cadat ut
rectus eſſe dicatur. ¶Quare autẽ:
Tale eſt ac ſi diceret. Tractaturus
ſum de his quæ declinatur. Sed pri
us me expediam đ indeclinabilibus
ſcilicet dabo differentiam inter inde
clinabilia:& hoc eſt quod dicit. Nã
ſolet quæri:uel aliter contingatur.
Dixi ꝙ caſus eſt declinatio nominis
ſed tamen ſunt quædam nomina in
declinabilia:ſcilicet aptota & mo-
noptota. ¶Ideo quæritur: differen
tia in iſtis qa ſciendũ eſt ꝙ cõueniũt
in hoc ꝙ ſunt indeclinabilia fruſtra
enim de differentia quæreretur niſi
prius đ cõueniẽtia cõſtaret. ¶Ap-
tota tamẽ ꝓprie ſunt dicenda: Data
cõuenientia oſtendit differẽtiã. Ap
tota dicunt̃ quæ noiatiuũ ſolũ ha-
bẽt nec ẽt ſenſu declinant̃: licet ali-
quãdo pp ſimilitudinẽ p duo caſus
uariãtur:ut noiatiuus caſus & uoca
tiuus:uel p.iii.ut neutra: fas:nefas
tamen nõ iõ minus aptota appellã-
tur:ſed monoptota dicunt̃ quæ ua-
riãt ſignifficatiõem p oẽs caſus quæ
iterꝝ caſũ dicũtur hẽre:qa quãtũ ad
ſignificatõem cadunt.unde qa una
tantũ terminatõe fungũtur ut neq̃.
In his ergo: Quia ꝓ oĩ caſu mo-
noptota fungunt̃ una terminatione
ergo declinãt̃ ſignificatõe & nõ uoce. ¶Caſus aliꝰ ſcđm uocẽ:aliꝰ ſcđm ĩtellectũ Itaq;: Quãdoqdẽ uaria ſigni
ficatõe declinãt̃:ergo ſcđm diuerſos caſus ſignificatõis diuerſos eis articulos applicamus. Necnõ ẽt: ſtructu
re rõem ſeruamus ſicut ĩ declinabilibꝰ p ſex caſus. Nã ita dico hõ frugi ſum ſicut dicere ſolus uel unus ſum hõ:
& frugi hominem uideo. ¶Velut autem: Oſtenſo a ſimili per contrarium quod una uox plura ſignificant ſi-
cut diuerſæ.unde tam declinabilia per omnes caſus:ut poetæ muſæ:rei:q̃ indeclinabilia p oẽs caſus:ut neq̃.

monoptota. Et ſciendum ꝙ aptota & monoptota inde
clinabilia ſunt. Similiter.n.non uariant terminatiõem
ſed ĩmobilẽ eam ſeruãt. Aptota tamen ſunt proprie di-
cenda quæ noĩatiuum ſolũ habent qui plerũq; & uoca-
tiuus ĩuenitur & nõ accipitur ẽt ꝓ obliquis:ut Iuppiter
dieſpiter. Non.n.licet eodẽ ꝓ genitiuo uel alio obliquo
caſu uti. Ideo aũt dixi ꝓprie dicenda: quia ĩueniũtur an
tiqui aptota ꝓ monoptotis:& monoptota ꝓ aptotis po
ſuiſſe. Neutrum uero ſi ſit aptotum neceſſario ẽt ꝓ accu
ſatiuo & uocatiuo accipit̃ eius noĩatiuus:quod genera-
le eſt oĩum neutrorum:ut fas:nefas:ir:pus. Monopto-
ta uero ſt̃ quæ pro omni caſu una eadmeq; terminatiõe
fungũtur qualia ſunt noĩa litterarꝝ & numerorũ a quat-
tuor uſq; ad centum. Mille quoq; indeclinabile:& ſi qua
ĩueniãt̃ ſimilia:ut hoc a huiꝰ a:hoc alpha huiꝰ alpha:hi
quattuor horum quattuor:hoc gũmi huius gũmi hic &
hæc & hoc neq̃:huius neq̃:hi quot:tot:horꝝ quot tot:&
barbara plurima ſed magis oĩa niſi eam ad græcã uel ad
nr̃am regulã flectamus:uel auctoribꝰ flexa ĩueniamus.
In is ergo.i.carentibus declinatõe finaliũ ſyllabarũ quæ
monoptota noĩamus uidẽtur caſus fieri non uocis ſed ſi
gnificationis dũtaxat. Itaq; articulis diuerſis utimur ꝓ
uarietate ſignificatõis. Necnõ etiam ſtructure rõnem ſer
uamus ſicut ĩdecliabilibꝰ p ſex caſus:uelut ãt una uoce
diuerſas poſſũt hẽre ſignificatõem tã đclinabilia p caſus
quoſdã q̃ ĩdecliabilia p oẽs caſus. Si cõtrario diuerſiſ uo
cibus ſæpe ĩuenimus unã eãdẽq; ſignificatõem fieri ut la
bor & labos. honor honos. huiꝰ cornus & corni pinus &
pini huius quæſtꝰ & quæſti:ornatus uel ornati tumultꝰ
uel tumulti Achillis uel achilli aulai uel aule a fœlice uel
fœlici:deis & diis. ſapiẽtiũ uel ſapiẽtũ. Nec ſolũ in noĩ
bꝰ ſed ẽt ĩ aliis ptibꝰ ut amauere uel amauert̃: amarã uel
amauerã:ei uel ii:eis uel iis: nimiũ uel nimis ſatis uel ſat

¶ Est autem: Data diffinitione di/
uidit. Nam casus alius nominatiu9
alius genitiuus &c. Reddit cãm ip/
sorum noium: quia p ipsum fit noia
tio. i. p ipsum res nominãtur. Natu
ra. i. significatiõe. rem. i. directe. i.
principaliter designat non demon/
strãs aliquid eius esse sicut genitiuus
sed ipsam rem simpliciter noianat.
uel positione. i. in iuentione qa pri/
mus iuentus est. ¶ Genitiuus dicit̃
ꝙ p ipsum significamus genus idest
generãtem. Et accipit̃ hic genus nõ
tãtum scd̃m filios: sed etiã scd̃m ne
potes & alios inferiores. ¶ Multas
tantũ: Licet noiatiuus & genitiuus
& cæteri casus accipiant nomẽ a su
pradictis significatõibus: habẽt ta/
men alias significatiões: ed nõ ab
illls recipiũt uocabula: quia frequẽ
tius in illis significationibus iueniũ
tur: sicut collectio patronymicorũ
dicitur patronymica: qa sæpius. i.
scd̃m maiorem ptem habent patro/
nymicam significatiõem. ¶ Ordo
quoq;: naturalis datus est casibus si
cut & noia nõ dicit natura iter quã
tum ad oẽs sed scd̃m maiorẽ ptem.
nõ. n. ablatiuus uocatiuo naturali/
ter supponit̃ ¶ Vnde qa natura. n.
primũ ꝓtulit gtũs quoq; &c. A pari
¶ Hic quoq; naturali: uinculũ. Si/
cut. n. filius patris & relíqui poste/
ritatis mediũ inter ipsos uinculũ ha
bent. ita genus mediũ iter noiatiuũ
& alios casus obliquos ut uinculum
se habet ¶ Qui ablatiui. Dixi supi/
us ꝙ uocatiu9 apd̃ græcos extremũ
obtinuit locũ. inde posset iferre quæ
apud græcos nõ ẽ ablatiuus: sed cõ
secutiuũ ponit. q ablatiuus ꝓprius
est latinoꝝ. Cũ. n. cõstat qa cũ ab/
latiuus apud græcos uocatiuo non
preponit̃: cũ si uocatiuus apud græ
cos extremus iuenitur: uerum ẽ di/
cere eos ablatiuũ nõ habere. No/
uus dixi. Quãuis hunc quoq; a ue/
tustissimis græcorum grãmaticis ac
cepisse uident̃ quia uetustissimi tam
genitiuo q̃ accusatiuo terminatõem
ΘΕΝ addebent: & illis totum insi/
mul iunctũ sextũ casum dicebant
ΕΜΕΘΕΝ ΕΘΕΝ ad cuius similitudi/
nem latini ablatiuum in uenisse di/
cuntur. Quod profecto uim abla
tiui possidet. nam præpositionẽ ab/
latiui assumit.

Est autem rectus qui & noiatiuus dicitur p ipsum. n. no
minatio fit: ut nomietur iste Homerus: iste Virgilius.
Rectus aũt dicitur ꝙ ipse primus natura nascit̃ uel po/
sitione & ab eo facta flexiõe nascũtur obliqui casus. Ge
nitiuus autẽ qui & possessiuus & paternus appellatur.
Genitiuus uel ꝙ genus p ipsum significamus: ut genus
est priami: uel ꝙ generalis uidetur eẽ hic casus genitiuus
ex quo fere oẽs deriuatões & maxime apud græcos solẽt
fieri. Possessiuus aũt ꝙ possessionẽ quoq; per eũ casum
significamus: ut priami regnũ. Vnde possessiua quoq;
per eum casum interpretamur: Quid est eni priameiũ
regnum nisi priami? paternus etiam dicitur ꝙ per eum
casum pater demonstrat̃: ut priami filius: unde patro/
nymica pariter in eum resoluũtur. Quid est. n. priami
des nisi priami filius. Post hunc est datiuus quem etiam
cõmendaticiũ qdam nũcupauerũt ut do homini illã rẽ
& cõmẽdo homini illã rem. Quarto loco ẽ accusatiuus
accuso hoiem & i cã hoiem facio. Vocatiuus salutatori9
uocat̃ ẽt ut o ænea & salue ænea. Ablatinus ẽt cõparati
uus: ut ab hectore aufero & fortior hectore. Multas tñ
alias quoq; & diuersas unusq sq; casus habet significatio
nes sed a notioribȝ & frequẽtioribȝ acceperũt noiationẽ
sicut i aliis quoq; multis hoc iuenimus ut patronymica
uocamus nõ ꝙ oia sed qd̃ pleraq; a patribȝ d̃riuãt̃. Neu
tra dicimus uerba: non ꝙ solũ ea in hac specie iueniũtur
absolute dicta: ut prãdeo: sed ꝙ ex maxima pte: quæ ne
utram habent significatõem. i. nec actiuam nec passiuã.
Syllabas noiamui nõ ꝙ omnes cõprehensiõe litterarum
cõstent: sed quod pleræq;. Sic ergo ẽt casus ab aliqua no
tabiliore significatiõe sũt noiati. Ordo quoq; naturalis
eis datus est. Quippe noiatiuus quẽ primũ natura ꝓtu
lit ipse primũ sibi locũ defendit. Vnde uerbis quoq; i trã
sitiue iste quasi egregius adhæret. Genitiuus quoq; scd̃m
locum sibi defendit: hic quoq; naturale uinculũ generis
possidet: & nascit̃ qdem a ntõ: generat aũt oẽs obliquos
sequẽtes. Datiuus q magis amicis cõuenit tertiũ locum
tenet: & ꝙ uel eãdem habet uocẽ gtõ: uel unus abiectio/
ne uel mutatiõe litteræ ab eo fit. Qui uero ad inimicos
magis attinet idest accusatiuus quartũ. Extremũ opti/
net apud græcos uocatiuus: quippe cum iperfectior cæ
teris esse uidet̃: nisi secũdæ enim personæ coniungi non
potest. Cum superiores quattuor omnes personas pos/
sĩt cõplecti figurate adiũcti pronõibȝ: ut ego priscianus

ſcribo: tu priſcianus uel priſciane ſcribis: ille priſcianus ſcribit. Mei priſciani eges: tui priſciani egeo: illius priſciani eget. Mihi priſciano das: tibi priſiano do: illi priſciano placet: me priſcianum uides: te priſcianũ uideo: illũ priſcianum uidet. Similiter ablatiuus tribus adiungiť ꝑſonis: a me priſciano accipis: a te priſciano accipio: ab illo priſciano accipit. Non egent autẽ nomina pronibus quãuis omnes circũeant perſonas ſi cum uocatiuis aut ſubſtantiuis uerbis cõiungať. ut Vir. nominor uel ſum Virgi. noīaris uel es. Vir. noīatur uel ẽ. Igitur ablatiuus ꝓprius eſt romanorũ: & quãuis ipſe quoq; tribus ſociari poteſt ut diximus perſonis: tamen quia nouus uideť a latinis inuentus uetuſtati reliquorum caſuũ conceſſit: quãuis hunc quoq; a uetuſtiſſimis græcorum grãmaticis accepiſſe uidentur qui ſextum caſum dicebant οὐραν-οθεν εμεθεν qui profecto ablatiui uim poſſidet. Nam etiã propoſitiõem aſſumit εξεμεθεν εξουρανοθεν. Homerus εξ-εμεθεν γαρ φασι κακα εμμεναι. Sunt igitur formæ caſuales ſex. Monoptota quæ una terminatiõe ꝓ omni caſu funguntur: ut ſupradictum eſt: ut nequã gũmi: alpha: beta cornu quattuor: quinq;: ſex: his quidã addunt illa quæ tam uoce q̃ ſignificatõe unũ caſum habent: ut huiuſmõi iſtiuſmodi. Diptota quæ duos diuerſos caſus habẽt tantum: ut uerua uerubus. Nam ueruũ in uſu non inuenimus & fors forte. Teren. in phormione: o fortuna o fors fortuna: Vir. in primo. Forte ſua lybicis tempeſtas appulit oris. Et tabi tabo. Alia triptota qualia ſunt omnia neutra ſecũdæ declinatiõis in ſingulari numero: ut templum tẽpli templo. Et in plurali tam in ſecũda q̃ in tertia & quarta. i. omnia neutra pluralia: ut templa tẽplorum templis. ſydera ſyderũ ſyderibus. cornua cornuũ cornibus. Alia tetraptota qualia ſunt oīa in r deſinentia ſecũdæ declinatõis: puer pueri puero puer℞. Alia pentaptota qualia ſunt oīa maſculina uel fœmīa ſecũdæ declinationis in us terminãtia doctus docti doctum docte. Virgilius uirgilii uirgilio uirgiliũ uirgili. Hexaptota ſť quæ ſex diuerſos caſus habẽt qualia ſť maſculina ī us deſinẽtia quæ ſecundum declinatõem quorũdam ꝓnominum ī ius efferunt genitiuũ unus unius uni unum une ab uno: de cuius uocatiuo quia quidam dubitant: Caper doctiſſimus antiquitatis perſcrutato oſtendit hoc uſum Catulum & Plautum: Catulus tu præter omnes une de capillatis celtiberoſe celtiberie fili. Plautius in

Sunt igitur: Qui ſex caſus eſſe dicũtur. & ſcd̃m numer℞ eorũ formæ caſuales aſſignenť Quæ formæ ſex. i. ſpẽs caſualiũ. i. deſignantes ipſa noia ſecũdũ numer℞ caſuũ. Aptota caſualem formã nõ habent quippe incaſualia ſunt cum ſolum nominatiuũ habeãt. unde & aptota uocari meruerũt. Nã a. i. ſine πτωσισ caſus iťpretať. Monoptota quæ una terminatione. monos græce unus diptoſis caſus: uidetur ergo huiꝰ nominis interpretatio ſonare: ut illa tãtum monoptota debeant appellari quæ unum habent caſum. i. unam caſualem interpretatõnem genitiui uel datiui ſiue aliorũ caſuũ: ut frugi neq̃. ꝙ ita accipimus nomina numerorum indeclinabilia. necnõ etiam nomina litterarum cum nõ caſualẽ ſed nominatiui terminatiõem habeant: ut quinq;. ſex. mille alphabeta &c. a monoptotis ſecludũtur mille enim ita in. e. breuem deſinit ſicut ſedile & alpha in a breuem ſicut muſa. erit liber ſibi contrarius: ita cum ſuperius iſta uocauerit monoptota: ſed nõ eſt ita accipiendum: imo ita ſonat hoc nomen monoptotũ ꝙ in monon. i. una terminatiõe & πτωσιν: ideſt caſũ habeat ĩ ſignificatõe unũ ſiue plures. & hoc ſiue terminatio illa noīatiui fuerit ſiue caſualis.

¶ Sunt alia: Hucusq; talia tetrapto
ta & triptota & diptota & monop
tota posuit quæ nominatiuũ habeãt
nunc illa ponit quæ nominatiuũ nõ
habent ut sit cõmoda diuisio tetra/
ptotorũ. Alia cũ nominatiuo. & sic
de cæteris. ¶ Illud quoq; Sex casus
dixit esse & secũdũ sex casuales for
mas. Nunc dicit ꝙ nõ sex tantum:
sed etiam casus septem faciebãt ipse
improbat. ¶ Neq; enim: Vere præ
positio non mutat casum quia non
mutat accusatiuũ. unde hoc quod si
præpositio nõ mutat accusatiuũ ca/
sum q; alterum nequeat mutare. s.
ablatiuũ. Ad hoc auctor quis autẽ
&c. q. d. præpositiões æque iungũ/
tur accusatiuo sicut ablatiuo. ¶ De
niq;. q. d. premissa ratione patet ab
latiuũ nõ esse septimum casum. sed
deniq; post rõem illam ꝓbat. & il/
lud idem ab impossibili. Nã si quo/
tiens ablatiuus sine præpositiõe po/
nitur est septimus casus: tũc incom/
paratiõe septimus erit casus: cũ sine
prepositiõe ꝓferatur: ut fortior illo
quod est impossibile & contrarium
nobisipsis: quia non dicit quisq̃ nec
nos nec aliquis ablatiuum esse septi
mum casum. ¶ In quo enĩ: Ablati/
uus dicatur tãtum & non septimus
casus cõueniunt &c. ¶ Vno enim:
Merito sex casus tãtum esse cõfiten
tur. nam græci tãtum quãdoq; ca/
sus habẽt. nos aũt uno casu solo eos
supamus. Inde infert a causa. Sup/
uacuũ igitur &c. ¶ Sciẽdum tamẽ
Dixi quoniã græci carent ablatiuo:
ablatiuũ tamẽ pro genitiuo & dati/
uo illorum ponunt. Ostendit quan
do pro genitiuo. quãdo ꝓ datiuo.
¶ Quãdo nominis & pticipii: abla
tiuus iungitur & ponit in oratione
cum uerbo & nominatiuo alterius
nominis cum trãssumptiõe psonarũ
ut sole ascendẽte fit dies. hic transi/
tio fit psone in psonam. i. de ascen/
sione solis ad diem. s. hic ostenditur
ꝙ ascẽsio solis causa sit diei. ¶ Hac
autem: Cõstructiõe utimur. i. i fre/
quẽtissimo usu. habuimus huiusmõi
cõstructiõem quãdo uolumus ostẽ
dere cõsequẽtiam idest cõueniẽtiam
rerum aliquã idest necessariã uel nõ
necessariam quæ demonstratur uer
bo ad eas res qua significatr pticipio
idest qua uolumus ostendere ꝙ res
significata a pticipio cã ẽ rei quæ de
signatur noĩatiuo & uerbo Nota ꝙ
dixit utimur. ꝓ hoc. n. subintelligẽ/

fribolaria. O amice & multis mihi une cephalio. Sole
quoq; atticidas in hymenæo. Fœlix lectule talibus sole
amoribus: Sunt alia quoq; quidẽ noĩatiuus in usu non
est. obliqui aũt sunt: ut Iouis ioui iouem a ioue. quãuis
uetustissimi noĩatiuũ quoq; hic iouis proferebant: sicut
de noĩatiuo tractãtes ostendemus. Sũt alii in qbus tres
obliqui iueniũtur precis preci prece: frugi frugem fruge
Vetustissimi tamẽ & frux & fruges noĩatiuũ ꝓtulerunt
Alia in quibus duo uicem uice. tabi tabo. Alia ĩ quibus
unus ut sponte laterẽ: quãuis & ablatiuus eius singula/
ris: & noĩatiuus & accusatiuus plurales ĩueniũt. Plau.
ĩ truculneto Quid maceria aut illa in horto quæ ẽ in no
ctes singulas latere fit mĩor: quãuis hoc ad uos dãni p/
mẽsus uitã ẽ nihil mirũ uetus ẽ maceria ueteres si lateres
ruunt. An tu ueteres lateres ruere fas nephas cepe. Illud
quoq; nõ est pretermittendũ quod quibusdã uidet septi
mus casus eẽ ablatiuus quãdo sine prepositiõe ꝓfertur:
quod satis irratiõabile uidet. Minime. n. prepositio ad
dita uel subtracta mutare ualet uim casus. Neq;. n. cũ
accusatiuo casui multæ præpositões solẽt adiũgi. Alius
casus est quãdo habet prepositões: & alius quãdo absq;
his ꝓfertur. Quis hoc dubitat ꝙ oẽs præpositões uel ac
cusatiuo uel ablatiuo apud latinos iungi solent: Ergo si
adiunctæ uel non ablatiuo mutãt eius uim. Accusatiuo
quoq; adiunctæ uel nõ debent similiter mutare casum.
Deniq; incõparatiõibus absq; præpositõe solet ꝓferri ab
latiuus: nec tamen dicit quisq̃ septimũ tunc esse casum:
sed ablatiuũ cum dico fortior Achilles Hectore: in quo
oẽs artium scriptores cõsentiunt: & sex esse casus cõfitẽ/
tur & non septẽ: Vno enim nõ duobus casibus latini su
perant græcos. Septimũ igitur qui addunt superuacuũ
faciunt qui nulla differentia uocis in ullo noĩe distet a se
xto. Sciendum tamẽ ꝙ hic casus idest ablatiuus est quã
do ꝓ genitiuo & est quãdo pro datiuo accipitur græco.
Pro genitiuo quãdo præpositõibus uel aduerbiis ablati
ui casus subiungit: ut ex illo: ab illo: ꝓ illo: coram illo:
cum illo. Et quãdo cõparatur fortior illo. Et quãdo no/
minis & pticipii ablatiuus uerbo & noĩatiuo alterius no
minis cũ transitõe psonarum adiungit: ut sole ascendẽ/
te dies fit. & Traiano bellãte uicti sunt parthi. Hac aũt
utimur cõstructiõe quãdo consequẽtiam aliquã rerum
quæ uerbo demõstrãtur ad eas res quæ pticipio signifi/
cantur ostendere uolumus. Quid. n. ẽ Traiano bellãte

uicti sunt pthi: nisi q̓ secuta est uictoria Traianū bellan
tē: & sole ascēdēte factus ē dies: nisi q̓ ascēsionē solis se
cuta ē dies: Inueniūt̓ tamē ēt noīa loco pticipio℞ in hu
iusmodi locutōe posita: ut Vir. i. vii. Nō uobis rege lati
no diuitis uber agri. Troiæ ue opulētia deerit Rege lati
no ꝓ regnāte latino q̃uis in huiusmodi cōstrutōibus sub
audit̓ pticipiū substātiuū. Græci āt ī huiusmodi cōstru
ctiōe solēt ꝓ geītiuo pticipii ēt īfinitū ponere uerbū: ut
ερΊωβασιλευν Ίραϊ αμ̈ομηγο υν βασιλευον Ίοσ τραιάμ̈ου
ēt tūc ꝓ geītiuo ponit̓ græco: quādo p participiū habēs
& accusatiuū interpretramur eū ut pulchra forma muli
er: pro pulchrā formā habēs mulier. Magna altitudine
domus: idest magnā altitudinē habēs Pro datiuo quoq;
quādo cū in uel sub præpositionibus iungit̓ ut in illo:
sub illo. Et quādo ipsū ablatiuū interpretamur p accu-
satiuū & p præpositionē p: ut uinco te manu: idest per
manū: uideo te lumine: idest per lumē

Oc penū huius peni: hoc penus penoris: hic pen
us penus. Hæc penus penus: hoc penu penu: hoc spe-
cus specoris: hic specus specus: hoc specu specu: algor
algoris: hic algus huius algus: Plau. i. uidu. Inopiā lu-
ctū mœrorē pauptatē algū famē. Idē ī rudēte. tu uel su
da uel peri algu: uel etiam ægrota: uel uale. Optimates
sunt q defēdūt senatores populares q defendūt popu-
lū. Ex asse hæredē facit: idest ex duodeci unciis. A mobi
libꝰ fixa deriuata sūt clarus claritas magnus magnitu-
do: latus latitudo: altus: altitudo: pius pietas: Itē a fi-
xis mobilia deriuata: iuno iunonius iunonia iunonium
æquor æquoreus æquorea æquoreū: marmor marmore
us marmorea marmoreū: sanguis sauguineus sāguinea
sanguineū clarus clari claritas: ambiguus ābigui ābigui
tas œ æ diphthōgi lōgæ sūt: Inde Virg. Insulę Ionio ī ma
gno dixit. œ āt diphthōgꝰ apd̄ grecos ēt ī pricipio dictio
nis ꝓ breui accipit̓ ςτοια υτασ οιςροσ παρθενουσ λοχευεται
Aliter enī Iābus stare nō pōt. & r s litteras græci uim pe-
ne litterarū uocaliū habere affirmāt. Vnde r quoq; aspi-
ratur sicut alię uocales apd̄ græcos rethor rhodanus: bir
rhia birrhus: & s similiter ui uocalis hr̄e dicūt. Et hoc ex
latina lingua maxīe ītelligeř possumus cū s lr̄a ī metro
& amittitur & synalimpha facit: ut ponite spes sibi q sq;
aut ouiū fœtus. aut urētes culta capellas: & aspiratiōis
loco fungitur pro ἑξ enim uel επτα ημισ εκτον sex septem
semis sextū dicius οι δαμενωσ απο του θημον ερυειν. μεναμ-

dū dedit q̓ aliter fieri pōt supradi-
cta cōstructio ut henrico parisius
morute drogo catalanius epistolas
finiuit. Nō enī qa henricus parisius
morabatur drogo catalanius episto
las finiuit sed tpis fit demōstratō. s.
quo tpe henricus parisius morabat̓
drogo catalanius epistolas finiuit.
¶ Inueniūtur tamē: Licet dixeri in
huiuscemodi cōstructione ablatiuū
participii pōi tamē iueniuntur &c.
Quāuis dixi pronemē pōi pro par-
ticipio tamē est quādo subaudit̓ uer
bū substātiuū & tūc remanet nomē
in propria significatiōe ut latino an
te rege. ¶ Græci autē: Vbi nos po-
nimus ablatiuū participii græci po-
nūt genitiuū. Cū enim dicit græcos
ꝓ genitiuo participii infinitū pone-
re ablatiuū æquipollēter dicit quia
ubi nos ponimus participium græci
ponūt infinitita. duas æquipollētes
oratiōes habemus in græco exēplo
unū in qua infinitiuū uerbū pōit̓ ut
εν Ίῳ πολεμειν ηβασιλευειν τρα
ιανου. i. ī bellare. uel regere traia-
nū ενίκηθησαν οι παρθοι. i. uicti
sunt parthi. Alterū in quo ponit ge
nitiuus participii πολεμουντο. i.
bellātis Ίραιανου. i. traiani.

Ertractatis accidentibus
nominis corū speciebus
ut cōparatiuis diminuti-
uis &c. uult agere de ac
cusatiuo & ablatiuo singuliri & ge-
nitiuo plurali tertiæ declinatiōis &
sicut gratia istorū tractauit de præ-
missis sic gratia corūdē agit de om-
nibus casibus omniū declinationū
nois propter enī supradictos casus
determinatæ declinatōis & propter
præteritū perfectū uerbi hoc opus ī
cepit agere & nūc prius q̃ agat de
his præmittit. de his duobus prolo-
gos primū præter rē & secūdū ante
rē. Ille dicitur præter rē qui licet tan
gat aliquid ex sequēti opere nō ex ī
uētiōe prologi hoc facit licet quæ-
dā dicāt q̓ prologus præter rē nihil
sequētis operis tāgat in ante rē uero
auditor℞ captat beniuolētiā aliquā-
do ex persona ipsius audiroris. ali-
quādo ex beneficiis ipsius auditoris
uel ex persona aduersarii uel aliquo
modo & etiā sequētis operis mētio-
nē facit & hoc habet prologus ante
rē ex inuētione.

Reuiter iussisti me tibi, iuli/
ane. Ecce peruentum est ad
partem illam pro qua iulia/
nus eũ rogauerat icciirco præmittit
ei prologũ in quo cum attẽtum red
dat: ideo suscepi quoniam gaudebã
te esse ornamentum quod esse nõ ua
leas nisi sis perfectus in arte grãma/
tica. ¶ Qui excusatio. Et quia non
potui tibi negare igitur. excu. &ce.
Et hoc modo faciã compendii cau/
sa inuenta autẽ re aliorũ diffusa erãt
Nunc de nominatiuo & genitiuo:
postea uero deo uitam &ce. In qui/
bus accãti & abla. singulari ge. plu
rali tertiæ declinationis & præterito
per. Quoniam in superioribus alius
est prologus de ordinæ suæ materiæ
uel mea diligentia siue monitu uel ĩ
uidcorum uituperatione. i. dum me
tuo inuidcorum uituperationẽ. So/
latio. n. iõ nõ pigebit emendare qa
erit hoc solatium quod ipse ego nõ
alius corrigam si quid emendandũ
accidit meis scriptis. quia scrip. alio
rum accidũt multa uitiosa. Si qd er
roris acciderit meis scriptis qui be/
ne scio corrigere. quia correxi uitia
scriptorũ ueterũ. Vel aliter ide erat
mihi solatiũ. In a descẽdẽtia de ge/
neribus & terminatiõibus ideo men
tionẽ facit quia secũdũ diuersas ter/
minationes & diuersa genera diuer
si genitiui a nominatiuo proueniũt.

πρὸσ τὸ μεθεῖν τῇ ἀσπηδι. Vnde romãi ebrius dicũt ῥᾳδια
ταχρὶ μεδεί με πρέπει με: moderor tibi. Salustius in catili.
tempus fortuna cuius libido gentibus moderatur mode/
ror te Lucanus in Syderibus quæcũq; fugã moderantur
olympi quæro te quæro a te διατοῦση μεὶ οὔρω μαί ο ιπρο
σωπηολευ τέρου κλίμειν ἐμπρῶτολεῦ τερῶ εμλον ωσ μηεχον
τεσ τὸμ λυικον ἀρίεμον.

¶ De Nomĩatino & genitiuo liber. vi.

REVITER REGVLAS TIBI ME
Iussisti Iuliane consul ac patricie noium
colligere: qbus latina utitur eloquentia qd
suscepi nõ tã rei facilitate uel ĩgenii cõfidẽ
tia. q̃ ne qd tibi cui oĩa debeo prsus nega
rẽ. Et quoniã ornamẽtũ eẽ te latinorũ nõ
minus q̃ grecorũ studiis gaudebã. igitur excusatio mihi
sit audacis ĩcœpti difficillima recusatio tuę iussiõis. Nũc
de nominatiuo & gtõ singulari qbus inuẽtis alii casus
tã singularis q̃ pluralis numeri facile dignoscũtur. Pleraq;
qdem a doctissimis uiris: pauca tamẽ & a me p ingenii
mediocritate inuẽta exponã. Et hoc mõ cõpẽdii cã. po/
stea uero deo uitam præbẽte de accusatiuo & abltõ sin/
gulari & gtõ plulari tertiæ declinationis cum de obliqs
tractauero casibus multo labor ĩuenta & diuerso aucto
ritatis usu approbata subiũgã: ꝺ uerbi quoq; ptõ pfecto
cũ de is tẽporibs dixerã explanabo: in quibus uos dubi
tare dicitis. Nec mirũ cum ipsi etiã probatissimi artium
scriptores nõ omnino certis hæc regulis disseruisse no/
scũtur ¶ De. Xiiii. Litteris.

q

Voniã ĩ supioribus libris ꝺ lrĩs & syllabis & ac
cidẽtibus noibꝰ & de omni deriuatiuorũ specie
noium quãtũ potui diligẽter exposui. Nũc de
regulis ĩ hoc qdẽ libro noĩatiui: & genitiui ĩ sequẽti uero
cæterorũ casuũ tractare incipiã nec me pigeat dũ uiuo &
hæc & quæcũq; scripsero uel mea diligẽtia uel amicorũ
monitu uel inuidorũ uituperatiõe: si iusta fuerit emãda
re. Solatio enĩ mihi ipse eẽ possum: qui ueterũ scriptorũ
artis grãmaticę uitia corrigere q̃uis audacissime: sed ma
ximis auctoribus. Herodiano & Apolonio confisus in
gredior: si qd in meis quoq; humani erroris scriptis acci
derit qꝺ sit emẽdãdũ. Quattuordecim sunt lrẽ termina
les noium qbus latinus utitur sermo. Vocales omnes se/
miuocales similiter oẽs absq;. z. &. f. quã magis mutam
eẽ cũ de lrã tractabamus ĩ primo libro ostẽdimus. Præ.

terea mutæ sunt tres : c.d.t. ut sophista : mare gummi
Cicero:cornu sol:tẽplũ:numerũ:cæsar :uirtus :pax lac
aliud bogud :caput:In gręcis aũt inueniť ẽt y:ut dory:
nomẽ oppidi põtici & Epy. Statius ĩ.iiii.theb. Et sũmis
ĩ gestũ mõtibus epy In as desinẽtia noĩa siue latina siue
græca masculina uel fœminina uel coĩa addita e faciunt
genitiuũ in æ diphthõgũ:ut hic scriba huius scribæ:hæc
musa huius musæ:hic et hęc auriga huius aurigę. Inue-
niũtur tamẽ quædã ex cõibus ẽt neutro generi adiuncta
sed figurate ꝑ alleoteta:ut aduena mãcipiũ. Valerius au
tẽ maximus in secũdo memorabilium ponit alienigena
studia:qđ prima declinatio nõ habet: Nullũ enĩ neutrũ
nec primæ nec quintæ declinatiõs põt ĩueniri: Nec idẽ eẽ
singularis nominatiuus ĩ a desinẽs neutri generis & no-
minatiuus pluralis. Sed atiqssimi hic alienigenus & hęc
alienigena:& hoc alienigenũ dicebãt : ex quo põt hoc eẽ
plurale. Nec nõ ẽt similiter a genere cõposita ꝓferebant
caprigenus:terrigenus:taurigenus. Idqꝫ usus confirmat
Pacuuius ĩ Paulo Quia uia caprigeno generi gradibus
gressio ẽ. Cice. ĩ ꝓgno. caprigeni pecoris custos de gur-
gite uasto. Vir. ĩ vii. Caprigenũqꝫ pecus nullo custode
ꝑ herbã. hoc tamẽ põt & ꝑ syncopã accipi ꝓ caprigenaꝝ
sicut idem ĩ viii. Optime graiugenũ cui me fortuna præ
cari. ꝓ graiugenaꝝ. Actius ĩ. ix. Ex taurigeno semine or
tã fuisse an hũano eã. Illud ẽt obseruãdũ ꝙ octo sunt no
mina ĩ a desinẽtia fœmĩa:quoꝝ masculina in us plerũqꝫ
terminãt genitiuũ : & in i datiuum more quorũdam ꝓ-
nominum. Itaqꝫ fœminina quoqꝫ necnon & neutra eos-
dem habent genitiuos & datiuos. Vnde quidam decep-
ti ĩter pronoĩa posuerũt ea sunt aũt hæc. unus una:unũ
unius uni:ullus ulla ullũ ullius ulli :nullus nulla nullũ
nullius nulli : solus sola solũ solius soli. totus tota totũ
totius toti. alius alia aliud alius alii:uter utra utrũ utri-
us utri:alter altera alteꝝ alterius alteri. Similiter ab eis
cõposita:uterqꝫ utraqꝫ utrũqꝫ utriusqꝫ utriqꝫ alteruter al
terutra alterutrum uel alteꝝ utrũ:alterutrius uel alteri
us utrius:alterutri uel alteri utri:utraqꝫ enĩ declinatio in
usu ueteꝝ ẽ Neuter neutra neutrũ neutrius neutri. Sed
in hoc noĩe neuter ex cõtrario aliis quæ forma simili de-
clinatur frequẽtior est usus genitiui ĩ i & datiui ĩ o termi
nãtis ĩ masculino & neutro. In fœminino uero in æ diph
thongũ hic neuter & hoc neutrũ huius neutri huic neu-
tro:hęc neutra huius & huic neutrę. Est sciẽdũ ꝙ quoti-

¶ Inueniuntur tamẽ : Licet dixeri
cõmunia. i. mascu. & fœm. generis
tãtum existẽtia tamẽ ĩueniũtur neu
tro generi adiũcta sed tamẽ trema-
nẽt cõmunia quia nõ recte iũgunť
neutro generi. sed figurate per alleo
tetã. ¶ Alleoteta figura est quæ di-
uersa genera uel diuersos casus. uel
diuersos numeros cõiungit. Illud di
citur per figuras sed ualerius posuit
sine omni figura alienigena studia
Illud uero apponit quia secũdũ Va
lerium hic & hæc & hoc alienigena
uideť dici quod ipse uniuersali sen-
tentia remouet cum subiũgit quod
idest nomẽ neuter generis in a. desi
nes prima declinatio nõ habet. Cre
do Priscianum hoc pasca huius pa-
scæ nusquã legisse. nec potest idem
esse a toto. Ex quo potest hic eẽ plu
ralis & sic nõ est de regulis. ¶ Hoc
tamẽ : etiã potest per syncopã acci-
pi. Octo fœminia excipit a regula
quæ nõ in ae sed in ius terminãt ge
nitiuũ. Et habet pro uno simplicia
eorum & cõposita & alter & alteru
ter. ullus autẽ & nullus nõ pro uno
habet quia nõ uidebatur quibusdã
nullus esse cõpositum ab ullus. Neu
tra ex nõ uel ne. & uter cõpositũ ẽ.
¶ Sed in hoc noĩe: Sed in hoc no-
mine. i. neuter ex cõtrario aliis. &c
Cætera uero frequẽtius terminãt ge
nitiuũ in ius & datiuum in i. in hoc
autẽ noĩe frequẽtior usus est geniti-
ui in i. & datiui in o terminãtis ĩ ma
sculino & in neutro. In fœminino
uero in ae diphthõgõ. Sciẽdum est
ꝙ quotiens superiora. i. unus solus
& cætera masculina in i. desinũt in
genitiuo. Ecce hic habemus quare
dicit superius plerunqꝫ.

¶ Necessario fœmia : Necessario in
æ terminãt supradictos casus & sic
erũt de supradicta regula. ¶ Eius/
dem i. Eiusdem i. primæ declinatio
nis fœmiorum genitiuum in as anti
qui solebãt terminare & hoc modo
excipiũtur a superiori regula. ¶ Ci
cero matresfamilias pro familiæ. Fi
liifamilias necessario est compositũ
sicut patresfamilias. ¶ Illo modo:
Illo modo patribusfamiliis. Exẽplũ
est ꝙ patribusfamiliis dicat. ¶ Hoc
tamẽ: Hoc tamẽ antiqui secũdũ pri
mam declinationẽ ꝓtulerũt & hoc
modo ad superiorẽ regulã retorquẽ
tes. Flauiꝰ lepida cõdecorãt schema
& lepidũ schemam. i. figurã. Glau
comatis. dicitur caligo oculorum.

ens supiora masculina in i desinãt ĩ gtõ: & in o in dati/
uo: hoc enĩ quoq; rarior habet usus & uetustior necessa
rio i ę diphthõgũ fœminina supradictos terminãt casus
Itaq; nõ solum unus unius uni. sed ẽt huius & huic unæ
Et similiter ullę nullę solę totę: alię: alterę ĩ usu antiqui
ore inuenimus. Cicero ꝓ Marco Tulio: hoc iudiciũ sic
expectatur ut non unę rei statui: sed oĩbus constitui pu
tetur: Idem ad Herẽniũ: Non res tota totæ rei necesse ẽ
similis sit. Teren. ĩ heautontimor. Hæc ipsa ĩ itinere al/
teræ dũ narrat forte audiui. Idẽ ĩ Eunu. Nũꝗ edepol qc
ꝗ iamdiu qđ magis uellem mihi euenire euenit ꝗ ꝙ mõ
senex intro ad nos uenit errans mihi solę ridiculo fuit ꝗ
qđ timeret sciebã. Cecilius. Nullæ natiõi tot tãtas tã cõ
tinuas uictorias tã breui spacio datas arbitror: q uobis
Eiusdẽ. i. prime declinationis fœmininoꝝ genitiuũ ẽt in
as more græcorũ solebant antiqssimi terminare. Vnde
adhuc paterfamilias & materfamilias pro familiæ sole
mus dicerẽ: & frequens hoc hẽt usus. Li. in odyssea. Atq;
escas habemus mẽtionẽ escas ꝓ escæ: Ibidẽ. Nã diua
monetas filiã docuit: monetas ꝓ monetæ Ibidem ĩ eo/
dẽ. Mercurius cũq; eo filius latonas pro latonæ: Neui/
us in carmine belli punici primo. Inerãt signa expressa
qũo titani bicorpore gigãtes magniq;. Atlantes rũcus
atq; purpureus filii terras ꝓ terræ. In eodẽ uenit ĩ men/
tẽ hominũ fortunas ꝓ fortunæ. Ennius in. vii. annalium
Dux ipse uias ꝓ uiæ. Cicero ĩ. iiii. uerrinar. Liberos ma/
tresfamilias bona fortunasq; oẽs. Dicit͛ tamen & pater
familiæ & patresfamiliæ & familiaꝝ & familiis. Marcus
bruto de officiis. Itaq; patresfamiliæ domini sumus. Sa/
lustius ĩ catilinaria. Filii familiarum quoꝝ e nobilitate
maxima pars erat parentes interficerẽt: Cicero in frumẽ
taria. Itaq; ex his scribis q digni sũt illo ordĩe patribus/
familiis uiris bõis atq; honestis pcũctamini neutra eius/
dem terminatiõis græca sũt. & addita tis faciunt geniti
uum ut hoc peripetasma huius peripetasmatis hoc pœ/
ma huius pœmatis hæc tamẽ antiquissimi secũdum pri
mã declinationẽ ꝓtulerũt: & generis fœminini: ut Plau
tus ĩ amphitryõe. Cum seruili schema ꝓ schemate. Nũc
ne ornatũ hũc uos meum admiremini qa ego hic ꝓcessi
sic cũ seruili schema. Valerius ĩ phor. Quod hic cũ tragi
cis uersibus & syrma facit ꝓ syrmate. Plau. ĩ psis. Thea/
troꝝ lepida cũ decora schema. Cecilius ĩ hippo filius ĩ me
incedit satis hilari schema. Pomponius ĩ satyro. Cuius/

uis leporis liber diademã dedit ꝑ diadema. Libe. in cã
cro. nec pythagoriã dogmã doctus. Plau. in milite glo.
glaucomã ob oculos obiiciemus cumq; ita faciemus: ut
quod uiderit ne uideat. Quidã aũt in um ẽt teste celso
huiuscemodi ꝓtulerũt ntõs hoc meblematũ huiꝰ emble
mati hoc toreumatũ huius remati declinãtes. Vnde fre/
quens usus coꝝ datiuos & ablatiuos plurales ĩ is termi
nãt: his & ab is schematis: emblematis toreumatis peri
petasmatis: qbus frequẽter casibus ĩ uerinis utitur. Cice
ro. Nã & a & h & K noĩa litteraꝝ ĩdeclĩabilia sunt sicut
aliarum quoq; oĩum literaꝝ nec non numeroꝝ a quat/
tuor usq; ad cẽtum: sed & mille. Nã a centũ cõpositi nu
meri declinãtur: ut ducẽti ducẽtorum ducẽtis & similia
Et litteraꝝ quidẽ nomina neutri generis sunt. Numeri
uero q sunt indeclinabiles: generis sunt omnis hoc ẽ ma
sculini & fœminini & neutri. Mulucha flumẽ & thuria si
qua similia inueniũtur magis figurate masculina cũ neu
tris iũgunť: ut si dicam tyberis: flumẽ: uel hister flumẽ
quod aũt nõ sũt neutra thuria & mulucha & similia ostẽ
dit ẽt natura ipsius sermonis punici in quo oĩa nomina
uel masculĩa sũt uel fœminina. Ergo capsa quoq; & tha/
la oppidũ & thirmida similiter fæminĩa figurate neutris
sunt cõiuncta. Vnde Salustius ĩ secũdo historiaꝝ. Inter
læuã mœniũ & dextrum flumẽ thuriã quod ualẽtiã par
uo interuallo præterfluit. Thuriã dixit qui accusatiuus
masculini ẽst non neutri. Plurima tamẽ non solũ in Afri
ca: sed in regionibus etiã nomina fluuioꝝ ĩ a inueniunť
desinẽtia. Lucanus in secũdo: Nullasq; uado qui macra
moratus alnos In eodẽ. Scenaq; & adriacas q uerberat
aufidus undas. Que sunt noĩa Italiæ fluuioꝝ similiter
himella & allia. Vir. ĩ septimo. Prope flumen himellæ.
Idẽ in eodem: Et quos infaustum interluit Allia nomen
Salustius in secũdo historiaꝝ Nisi quoniã flumẽ lurda
tauro mõte defluẽs. Necnon ẽt græca noĩa tam fluuioꝝ
q̃ aliorũ ĩ as apud illos desinẽtia: quæ ni ου faciũt geniti/
uum græcũ: nostri absq; s solebant plerũq; proferre ut
marsya geta: chærea: sosia: Lucanus ĩ tertio. Qua celer
& rectis descẽdens marsia rupis errãtẽ mæandron adit
Hoc ẽt sciendũ ꝙ omnis nominatiuus ĩ a desinens cor/
ripiť quis sit apud græcos ꝓductus ut Lidya: Syria:
Phrygia: Italia: Hyspania. Vnde accẽtus quoq; tpe mu
tať ĩ paucis tamẽ ĩueniũť nr̃i poetæ græcis seruasse mo
rẽ græcum: Statius ĩ. iiii. thebaidos. Non tegea nõ ipsa

¶ Quidam autem: *Sic* nihil attinẽt
ad regulam. ¶ Nam a: Nã a & hu
iusmodi nomina litterarum & noĩa
numerorum ut. xxx. & similia qua
si dicat nõ oportet excipi a regula.
xxx. quia cum sint noĩa litterarum
& numerorum scimus ꝙ indeclina/
bilia sunt & nõ faciũt genitiuum in
atis. Sed etiam mille indeclinabile
hoc ideo ponit quia dixerat usq; ad
cẽtũ. ¶ Mulucha: Et similia nomi
na fluuium ostẽdit nõ esse neutra ne
aliquis a regula neutrorum ea uelit
excipere. cum genitiuum suum ĩ us
nõ terminãt. Igitur capsa & similia
nõ sunt neutra a toto. ¶ Plurima
tamẽ: Istud põit cõtra illos qui uel/
lẽt ꝙ tãtum propter liguam pœno/
rum nia fluuiũ nõ essent neutra sed
in aliis linguis possent esse neutra &
terminat supradicta hoc modo li/
cet dixerim ex lĩgua pœnorum pos
se ostẽdi hæc nõ esse neutra: pluria
tamẽ &c. uide qa ꝓ cõitãti reliqt il
la plurima nõ esse neutra cum ĩ sup
positis exemplis masculinis iũganť
generibus. necnõ similiter exemplis
ostẽdit græca noĩa fluuiorum nõ ẽẽ
neutra sed masculina. quod debẽus
intelligere ex generali regula data ĩ
tractatu generis quæ est. ĩ a. igitur
desinẽtia. Est enim consuetudo hu/
ius actoris ut ex præcedẽtibus mul
ta quæ in præsenti tẽpore nõ dicun
tur uelit intelligi. quod ponit aliorũ
additamẽtũ est regulæ: & hoc etiã
sciẽdũ ẽ cõmunis ꝓprietas de oĩbus
unde accẽtus cũ tempore mutatur.
Nã acutus accẽtus de finali ad ante
penul. apud nos trãsfertur syllaba.
Statius tamẽ græcum morem seruãs
de accẽtibus nemea tegea finalibus
acutis posuit. Cepæ succum. cepæ
hic est gẽitiuus & excipitur quia nõ
mutauit e in is. & si cepe dicatur ta
mẽ frequẽtius usus hæc cepe indecli
nabile protulit. Vel græce declinã/
tur uel mutata e noĩatiui in a: & ac
cepta e faciunt genitiuum. Ap tota
pro monoptotis posuit.

¶ Quibusdam: Quibus nõ autem
rationabiliter genitiui uel datiui ca
sus sunt isti extimãdi: & ita cum ali
os noiatiuos habeãt nõ sunt de re/
gula in a & in i terminãtium. Sed
gũmi: Sed gũmi & sinapi peregria
idest barbara de illa sunt regula.
¶ Sinapis: Sinapis producit penul
timam profert usus. ut
¶ hæc oia de regula sunt. ¶ Et
de huiuscemodi; Ideo dubitationẽ
istã cõmemorat. quia si nõ sint com
posita ut quidã uolebãt nominati/
uos in alia terminatiõe nec de regu
la erunt. sed si cõposita fuerint qđ
uerum est ex neutra parte declina/
bũtur & de regula erũt.

deo uocat alite fœlix cyllene. Idẽ i vi. Te plãgeret argos
Te nemea. tibi lerna cõas: larissaq; supplex põeret. In e
correptã latina sũt neutra quæ e i is cõuersa faciũt geniti
uũ: ut hoc mare huius maris: hoc monile huius monilis
hoc mãtile huius mãtilis. Oui. i iiii. fastoꝝ: Duxerat ad
dextrã uillis mãtile solutis Cũq; meri patera thuris ace
ra fuit: hoc soracte huius soractis. Hora. in primo car.
Vides ut alta stet niue cãdidũ soracte. Vir. i xi. Sancti
custos sacratis Apollo. Excipitur unũ indecliabile i sin
gulari numero: hoc cepe huius cepæ. Apuleus i medici/
nalibus. Cepe succũ melle mixtũ: quod in plurali nume
ro fœmininũ est primæ declinationis hæ cepæ ceparum
q̃uis antiquissimi in a qnoq; singulare fœminino genere
hoc recte ꝑtulisse iueniũtur. Neuius i appel. Vt illum
differãt qui primũ oblitor cepã ꝑtulit Luci. i. vi. satyra
Lippis edẽda acri assidue κρομμυοπωλησ homo cœpari
us cœpa: frequẽtior tamẽ usus hoc cepe ꝑtulit. Neui. i
appella. Cui cepe edẽdo oculus alter ꝓfluit. Idẽ in ecu/
leo: Oleas cepe ficus. Varro de actionibus scænicis i ter
tio: Multifariã in patellis coquere cepe. Caper tamen &
cepitius & cepitiũ ueteres dixisse ostẽdit: In e ꝓductam
græca sunt fœminina & uel græce declinãt̃: ut lybie lybi
es: uel mutata e i a & accepta e faciũt gtũm in æ diphthõ
gũ: ut helena helene. In i latina siue græca iueniuntur &
neutra sunt uel ois generis: & aptota: ut hic & hæc & hoc
frugi: nihili: mãcipi: huiusmõi: nauci quoq; qđ putamẽ
nucis significat & ꝓ nihilo accipitur. Plau. i. Mustelaria
Qui homo timidus erit i rebus dubiis: nauci non erit:
Idẽ i truculẽto: Timpano tribã amas hominẽ nõ nauci
Quibusdã tamẽ nõ irrationabiliter genitiui & datiui ca
sus isti sũt existimati: q figurate cũ omnibus aliis casi/
bus & generibus possũt adiungi. Nã frugi datiuus & a
nominatiuo frux uel fruges: & mãcipi a manceps: & ni/
hili genitiuus a nomiatiuo nihilũ: hoc gũmi: hoc sinapi
magis peregrina sũt: q̃uis quidã hæc sinapis dixerũt: ut
Plau. i pseudulo: Terit̃ sinapis scelerata cũ illis q terũt
priusq̃ triuerint oculi ut extillẽt facit: Inueniũt̃ & bar/
bara i i ut illiturgi oppidũ. Liui. i. xxiii. ab urbe cõdita:
Illiturgi oppidũ oppugnabat̃. Trayanus i. i. datioꝝ
Inde berzobi: deide aixi ꝓ cessimus. Herodianus gũmi
quoq; & pipi dixit eẽ barbara: sed nr̃i pip pipis declina
uerũt: ut Persius & pip & pnę. Idẽ rugosũ pip. Et Iuue.
Soluite frunẽ frumẽti domius clamat peperis ue cœm/

ptor. De huiuſmõi: iſtiuſmõi: illiuſmõi: & aliis talibus multi dubitauerũt: utꝝ cõpoſira ſit an nõ: ſed ea cõpoſita eẽ ipſe accẽtus docet: q̃ i fine præcedẽtis dictõis poni nõ poſſet niſi eẽt cõpoita. Iõ ãt ideclĩabilia ſt̃ quoniã utraq; ps gtũm caſũ hẽt. Quõ igr̃ ſi uterq; ſit ntũs in cõpoſitis uterq; decliat̃: ſic i his quoniã uterq; gtũs ẽ mãſit ideclĩabiliſ. In o correptam: quam tamen ueteres frequenter ꝓducunt latina ſunt: & ſi fœminina fuerint. g. uel. d. antecedentibus mutant o. in i. & accepta nis faciunt genitiuum: ut hæc carthago huius carthaginis: hæc uirgo huius giuis: hæc dulcedo huius dinis: alcedo diniſ. Plau. i penu. Qua mare oli ẽ cũ ibi alcedo pullos educat ſuos. i Alia uero oĩa ꝓducũt o i gtõ: ut hic Cicero huiꝰ nis caupo ponis: hæc iuno nis: caſtulo lis. ruſcio nis: noĩa ſt̃ urbiũ Hiſpaniæ: hic & hæc bubo huius nis. Excipiũt̃ hæc q̃ i gtõ nõ ſeruãt o ut hic cardo huius diniſ. Quidã tamẽ ueteꝝ ẽt fœmĩo genere ꝓtulerũt hoc Gracchus i atalãta O grata cardo regiũ egreſſũ idicãs. Ordo ẽt tamẽ dinis homo hominis: quod eſt commune. Cicero pro cluentio Cũ de eius matre loqueretur ait: cuius ea ſtulticia eſt ut eam nemo hominem appellare poſſit. Et. Luca. i quito de phœmone: atq; hominem toto ſibi cedere pectore iuſſit. Virg. in primo æneidos: Nec uos hominem ſonat: de fœmiua loquens Vetuſtiſſimi tamẽ etiam homo homonis declinauerunt. Ennius: Vulturis in ſyluis miſerum mãdebat homonem. Heu q̃ crudeli cõdebat mẽbra ſepulchro. Nam & uultur & uulturus & uulturius dicitur Nemo quoq; ſiue ex hoc compoſitum ut quibuſdam uidetur: ſeu non cõmunis generis eſt: & ſimiliter o in i cõuertit i gẽitiuo: ut nemq neminis. Lucilius i. xxx: Neminis igenio queq̃ cõfidere oportet. Plau. i captiuis Neminis: miſereri certum eſt quoniam mei miſeret neμmo: Titinius: Quod rogas neminem decet bonũ. Terentius in andria. Hoc ego ſcio unum neminem peperiſſe hic. Nec ſolum de hominibus dicitur ſed de diuis Virgilius in undecimo Turne quod optanti diuum promittere nemo. Turbo turbonis quando de ui uẽtorum loquimur Nam ſi ſit proprium ſeruat o in genitiuo: hic turbo turbonis nomen proprium gladiatoris. Sic Hora. in ſecundo ſermonum: Corpore maiorem rides turbõis i armis ſpiritũ. Anio ẽt anienis qđ ãtiquiſſimi ſecũdũ analogiã aniẽ nominatiuũ proferebãt Cato cõtra ueturiũ: aquã anienẽ i ſacrariũ iferre oportebat nõ minus

Alcedo eſt: Alcedo ẽ auis maria alia uero omnia quæ nõ ſunt fœminina ut cicero. uel ſi ſint fœminina nõ habẽt g uel d ante o ut iuno producunt o in genitiuo

Cardo: Cardo a regula aliorũ maſculinorum excipitur ſi fœmi. eſt in regula fœmininorũ cõtinetur.

Vetuſtiſſimi: homo homonis declinauerũt ſic nõ excipitur a regula aliorũ. Bene dixi: Bene dixi uulturis. nam uultur & uulturis dicitur

Nemo quoq;: ſiue ex hoc. i. hoĩe ſit cõpoſitum ſiue nõ excipitur. quia o cõuertit in i in genetiuo. Neminẽ docet bonã p fœmi. oſtẽdit neminẽ eſſe cõmune. nam ꝙ ſit maſculinum patet. Nec ſolum de omnibus dicitur. hic probabiliter oſtendit neminẽ ab hoĩe nõ eſſe cõpoſitum.

Turbo bonis: Excipitur. & amo ꝙ amo antiqui ſecundum analogiam genitiui noĩatiuum amẽ proferebãt: & ita nõ excipitur a re. cũ amenis nõ ſit genitiuus eius ſed genitiuus huius noĩatiui amen.

¶ Præterea cupido: Præterea cupido excipit̃ qđ ĩ masculĩo genere deũ significat plerũq;. nã & mascu. genere ipsam rẽ. i. cupiditatẽ significat. sed raro ut hor. at bõa. p. h. decepta cupidie falso. fœmi. ãt genere semp̃ significat cupiditatẽ & cũ fœmi. decliatio recte cõuertit o in i. gẽitiuo. sic præualuit masculinũ cã fœmi. mutet o i i gtõ. uetustissimi huius carnis huius nõ ꝓferebãt: & ita nõ oportet ut caro excipiat̃ a re. cũ carnis nõ sit genitiuus eius sed descẽdit a noĩatiuo huius carnis. Anclari dicimus finiri. ¶ Et diuersi noĩatiui: scilicet caro & carnis. cætera quæ eius noĩatiui qui ẽ caro &c. ¶ Et sciẽdũ: ꝙ u. iueniũtur. ista quinq; non appõit ut excipiat a regula aliorũ cũ seruãt o i genitio sed ad distiguẽda genera eorum quidã eni cõmunia esse uolebãt & uel græce declinãtur. ut μανΤώ μανΤοῦσ uel addita nis faciũt genitiuũ. ut dido didõis. Actius iõis custodẽ &c. hic primũ habemus exẽpla q̃ nomina quorum exẽpla dãtur quod satis est tollerabile. melius tamen esset ut post nomina eorum sequerẽtur exẽpla ꝙ habet series quorũdam librorum quæ talis est: uel addita nis faciunt genitiuum ut dido didõis: calipso calipsonis: io ionis. Actius ĩ ione custodẽ &c. calipsonem ita declinatur. uerba sunt cesellii grãmatici q repræsentat uerba alterius grãmatici sub imperfecta oratiõe. Ennius in sexto pœnos didone oriundos. Actius in ione custodẽ: & etiã intelligimus adhuc esse uerba cesellii grãmatici: quia sup̃fluũ reor Priscianum; hoc repetisse cum superius idem dixit. ¶ Cornus tibi cura sinistri in hoc loco masculini est generis & quartæ daclinatiõis ¶ Cicero tamen hoc genus ꝓ genu protulit. Sic terminat licet secũdum pauloante dictam regulã masculinũ esse debuerit quãdo in us termiatur tamẽ &c. Perfusus flamĩe hiberno gelus. hic gelus est masculini generis & quartæ declinatõis. plerũq; dicit quia ex torris idest extra terram sui simplicis declinationẽ nõ seruat. ¶ Ouidius dextra tenet coruũ hic põt esse uel neutri generis & secundæ declinationis uel masculini & quartæ. Tonitrua & turbines ꝙ tonitrum tonitri inueniat̃ secũdæ declinationis: ostẽdit sic martialis subauditur declinat istud uero appõit quia secũdũ quosdam alce est indecliabile. Hic neutrum o μελανθιον ualens idem ꝙ herba. Si neutra a. producũt in obliquis casibus ergo sal neurum esse nõ põt cũ a: corripit̃ in obliquis casibus. apđ græcos κρειΤῶ: δῶ: κικεῶ syncopata sunt: κρειΤΤονα δομα κικεονα sicut a nihilũ nihil qđ ẽ nũerale adiectiuũ. ¶ Sicut eni nullũ ꝓ remotiõe discretũ significat ita & nihil. ¶ Quomõ. n. dicius multũ bonũ & multũ bõi sic nihil bonum &

quã quidecim milia Aniẽ abest ¶ Ouidius quaq; numici aut anienis aquæ: cursuq; breuissimus almo. ¶ Cicero pro cornelio in i. trãs aniené. ¶ Hora i. i. carminũ: ¶ Et præceps anio ac tiburni locus: Apollo apollinis. ¶ Præterea cupido cupidinis: qđ masculino quidẽ genere deũ significat & est ꝓprium. ¶ Fœminino uero ipsam rẽ: itaq; fœminini præualuit declinatio. ¶ Margo quoq; marginis notãdũ: qđ tã masculini q̃ fœminini generis ĩuenit̃. Sta. ĩ primo the.. ¶ Soluerat hesperii deuexo margine ponti. Iuue. i. i. ¶ Aut sũmi plena iã margine libri. Excipitur ẽt fœmininũ caro carnis. ¶ Vetustissimi tamẽ ẽt nominatiũ hæc carnis ꝓferebãt: q magis rationabilis est ad gtũm. ¶ Liuius andronicus ĩ odyssea: ¶ Carnis ait uinũq; qđ libabãt ἀνχρι λησατο ãtelabat̃. ¶ Et titus ĩ. xxvi. ab urbe cõdita: ¶ Latieq; ĩstaurate ꝙ laurẽtibus carnis q̃ dari debet data non fuerat. Itaq; eiusdẽ caro diminutiuũ carnicula est: ut uirgo uirgũcula: ratiũcula. ¶ Varro in aridabata: ¶ Sed qđ uis potius o homo q̃ carũcula nr̃a. ¶ Ab eo aũt qđ ẽ carnis carnicula debet eẽ: ut canis cãicula. ¶ Et sciẽdũ ꝙ qnq; iueniũt ĩ o terminãtia quæ faciũt in a fœmĩa. ut leo leæna uel lea draco dracæna: leno læna: caupo caupona: qđ significat tã ipsam tabernã q̃ mulierẽ. ¶ Lucilius ĩ tertio: ¶ Caupona hic tamen una syra Strabo etiã straba facit. ¶ Varro de numismatis nõ hæc res de ueneripeta strabã facit ετεροφθαλμον. In o ꝓductã desinẽtia græca sunt fœmĩa & græce declinãtur: ut mãto mantus. ¶ Virgilius in decimo. Fatidicæ mantus & tusci filius amnis: uel addita nis faciunt genitiuũ: ut dido didonis: calipso calipsonis: io ionis. ¶ Idq; usus comprobat antiquorum. ¶ Actius custodem assiduum ioni apposuit uirgini. ¶ Pacuuius: ¶ Filius sibi procreasse dicitur eandem per calipsonem autumãt. Plau. in aulularia: ¶ Quod si argus seruet: qui oculeus totus ui dit argum quem quondam ioni Iuno custodem addidit quod autem iouis & didonis & calipsonis dicitur ostendit ẽt ¶ Cesellius uĩdex ĩ stromatheo: his uerbis calipsonẽ ita đcliatũ eẽ apđ ãtiquos. Li. apđ nymphã Atlãtis filiã Calipsonẽ. En. ĩ. xi. Pænos didõis oriũdos Actiꝰ. ĩ Ioue

nullũ bonũ & nihil boni. A partibus ꝓbat cõstructionẽ ostẽdere. quod .i. hilũ nomẽ est. ac si dicat cũ uideas simplex hilũ nomẽ eẽ cõpositũ nihil nomẽ eẽ cur dubites. Hilũ eñi ꝑ ullũ: uolũt tamẽ aliqui ut hilũ dicat illud fragile qđ in fistula ẽ pene. Et si dixerim esse neutra tamẽ iueniũtur apđ comicos &c. Abrotanũ lenuciũ q̃ græci abrotanõ lenuciõ dicũt ꝓpria nomina mulierũ. Vel ex græco genitiuo fit latinus genitiuus mutata os ĩ finali in is: ut titã titanos dicũt græci: nos titã titanis. dicitur tamẽ & titanus titani. Nec mirũ. in multis nãq; inuenius a gẽitiuo græco factũ noĩatiuũ latinũ ut græci dicũt abax abacos. nos uero a græco abacos dicimus abacus.

Custodẽ assiduũ ioni ĩstituit uirgini. In u latia sunt neutri generis & aptota ĩ singulari nũero nõ ẽt in plurali: ut hoc cornu: tonitru gelu q̃ tamẽ antiquissimi ĩueniũt in um quoq; ꝓferẽtes ĩ eodẽ genere. Et in us genere ꝓferentes masculio & quartæ declinatiõis: ut Luc. ĩ. vii. Cornꝰ tibi cura sinistri. Idẽ in eodẽ: Seu tonitrus ac tela iouis præsaga notauit: Cicero tamẽ in arato: hoc genus ꝓ genu protulit. tertia sub cauda ad genus ipsũ lumina pandit: in eodem: Ac ꝓpter leuũ genus oĩ ex parte locatas paruas uergilias tenui cũ luce uidebis. In eodẽ Hoc genus ad leuũ uixi delapse resedit. Atq; ĩterflexũ genus & caput alitis hæsit. Actius ĩ ꝓmetheo: Profusus flamine hyberno gelus. illud ẽt notãdũ qđ cũ plerũq; cõpossita simpliciũ declinationẽ seruãt. Capricornus secũdæ ĩuenitur declinatiõis: Cicero ĩ arato: Corpore semifero magno capricornus ĩ orbe. Idẽ ĩ eodẽ: Tum magni curuus capricorni corpora propter delphinus iacet: Aut nimio lustratus nitore. Ouidius ĩ primo metamor. Dextra tenet cornũ. Idẽ ĩ qnto. Flexile cornũ: Lucretius similiter ĩ septimo Propterea fit utiq; semina quodcũq; habet in se mittat. quia sæpe gelũ qđ cõtinet in se emittit Actius ĩ troadibus: Sed utrũq; terræmotus sonitus ne inseꝝ per uasit auris ĩter tronitrua & turbines. In c duo sunt generis neutri. lac lactis quod antiquissimi etiã hoc lacte protulisse ĩueniũt teste Capro apud quẽ exempla inuenies Plau. in menæchis. Neq; aqua aquæ: Neq; lacte ẽ lacti crede mihi usq̃ similius. Et alec alecis Sic Martialis Capri & putri cepas alece natãtes. Et pulpã dubio de petasone uoras. Hora. ĩ secũdo sermonũ. Peruellũt stomachũ cicer alec fæcula choa piper alece non sine aceto. Est aũt alec genus piscis. Inueniũt tamẽ qdam ueteꝝ etiã hæc alec fœminino genere ꝓtulisse: qđ Caper ostendit de dubiis generibus uerriũ Flaccum posuisse. alecẽ hanc dicẽs: non habet peluralẽ neq; hoc neq; lac Nã hæ lactes partes sunt intestinoꝝ a greco γαλακτιδεσ dictę: & seruauerũt apud nos quoq; idem genus: cuius singulare hæc lactis est Titinius in ferẽtinati: Graticula cerebellũ la-

Postq̃ ostẽdit a græco genitiuo fieri latinũ gẽitiuũ mutatiõe os. in is. uolẽs ostẽdere quare delphinus dicat lõgã facit disgressionẽ ostẽdẽdo sæpe fieri nomẽ latinũ a gẽitiuo græco mutatiõe os in us: ut delphinos delphinus. & ab accusatiuo græco similiter latinũ noĩatiuũ. Ab accusatiuo .n. græco hos noĩatiuos habemꝰ pãthera. cratera. nã græci hic pãther & hæc panthera. hic crater & hæc cratera dicũt: quod græci quoq; in multis facere solẽt. s. ponũt obliquos casus pro noĩatiuo: & hoc ẽ quod dicit quod græci sæpe &c. ut ο μαρτυρ του μαρτυροσ hic martyr huius martyris. ο μαρτυροσ του μαρτυρου. i. hic martyrus. ecce martyros cũ prius esset genitiuus factus est noĩatiuus. Virg. in. viii. hic incipit exẽplificare de noĩatiuis latinis qui fiũt a genitiuo græco uel accusatiuo idẽ in noĩatio: hic canis arabisue quasi dicat arabus posuit pro arabs: nã arabs frequẽter inuenitur: ut idẽ Virg. in. viii. oĩs arabs Rinocerus dicit a genitiuo græco rinoceros. Nõdum de genere huius uocis lyncas: quasi dicat. gor. ab accusatiuo græco hic lynca dixit sed male: quia eadem uox sub eadẽ terminatione fœminini est generis: ut Virgili. Quid lynces bacchi uariæ Quo accusatiuo usus ẽ Virgilius ꝓ hoc nomine cassis quod nomen .i. cassis prius ostendit græcum esse.

Et sciendum: Facta disgressiõe reuertitur ad supradicta nomina in in. desinentia. ostendit illam aliã ẽt hẽre termiatiõnẽ. s. ĩ is ꝓductã. ut arin & aris dicit. sed græci magis utuẽ terminatiõe in is. noĩatiui frequentius in in. quãuis Cicero contra frequentiam latinorum aris dixit non arin. In in. Sic iunge desinẽtia in in. cõuertũt os in is. in genitiuo ista quoq; in in. desinẽtia addũt noĩatiuo is quod est idem ualẽs. idẽ eñi ẽ huic noĩatiuo delphin addere is. q̃ est in genitiuo eius & delphinos mutare os ĩ is. Forcyn forcynis paẽ fuit medusæ ostendit ergo per forcynidos patronymicum fœmininũ forcynis esse fœmininum geni-

ctis agnina. põponius in lare familiari. Oro te base per lactes tuas. In d quoq; duo sũt neutra: que a masculinis nascunt̃ in s desinẽtibus: aliud: & qd: & ex eo cõposita ut aliqd siqd: nequid: quorũ genitiuus i us proferetur: ut: alius & cuius: & datiuus i i alii & cui secundũ quorũdam pronominũ declinationẽ: unde quidã indocti ꝓnomina ea esse putauerũt: Sed ipsa significationis ratio: & omnes grecorũ doctissimi hæc nomina esse cõprobant: Probus etiã alius alia aliud iter nomina possuit. Latius autẽ de his i pronomine dixerimus. Inuenitur apud Liuium in. cxiii. ab urbe condita i d desinens Barbarum regis Maurorum nomen Bogud: cuius genitiuum secundum tertiam declinationẽ Bogudis protulit, ut castra quoq; diuersis partibus Cassius & Bogud adorti haud multũ abfuere quin opera perrumperent. In eodem quo tempore regni firmandi bogudis causa exercitum in africam uelociter traicere conatus sit. idẽ in eodẽ. Cassius gessisset cũ trebonio bellum: si bogudem trahere in societatem furoris potuisset. idem in. cxiii. Oppidi nomen in d desinens per accusatiuũ casum neutro genere protulit. Et ipse circa Pulpud orã tuebatur in t hoc caput capitis inuenitur: & ex eo composita syncipit syncipitis occiput occipitis: Git μελάνθιον: & nepet nomẽ oppidi Italici indeclinabilia sunt. In al latina inueniuntur & barbara: & sunt generis masculini uel neutri: quæ addita is faciunt genitiuum: ut hic sal huius salis: hic hannibal huius hannibalis: hoc tribunal huius tribunalis: ceruical ceruicalis sunt neutra & a produnt in obliquis casibus. In el desinentia correpta latina sunt & neutra & addita lis faciunt genitiuũ: ut mel mellis fel fellis. In el producta quæ sunt barbara uel il uel ol uel ul desinentia cuiuscunq; sunt generis latina siue barbara addita is faciunt genitiuum ut hic daniel huius danielis: hæc tanaquil huius tanaquilis: hic sol huius solis: hic consul huius consulis: hic & hæc exul huius exulis. Nihil indeclinabile est: quoniam per apocopen ab eo quod enim nihilum ꝓlatum est Sicut etiam apud græcos κρεῖττω δῶ κυκεῶ pro κρείττονα δῶμα κυκεῶνα. Quidam tamen putant aduerbium esse quod nomen esse adiectiuũ quãtitatis ipsa ostendit constructio. Quomodo enim dicimus multum bonum & boni & bonoꝝ: & nimium lucrum & lucri & lucroꝝ: sic nihil malum uel mali uel malorum. Terẽ. in andria. Nihil horum egregie præter cętera. Et Cicero de signis. Nihil minus ferendum pro nihil intolerabilius: Potest aũt etiam loco aduerbii accipi: quomodo multum & primum. Nihil autem & nihilum a non & hilũ est compositum: quod sine dubio est nomẽ. Nilum enĩ pro ullum uetustissimi proferebant. Lucilius in. xiiii. Numachiam licet hæc inq̃ alucolumq; putare: & calces delectes te hilo non rectius uiuas. In am unum desinit generis omnis indeclinabile: hic & hęc & hoc nequã. In im quoq; unum indeclinabile cim nomẽ uinci: ut dicit Celsus. In um latina seu græca apud gręcos in on desinẽtia neutra sunt: & mutata um i i faciũt gtũm: ut hoc tẽplũ huius tẽpli: hoc peliũ huius pelii: hoc hostoriũ huius hostorii: lignũ quomodius ęquat̃. Inueniũt̃ apd comicos multa huiuscemõi neutroꝝ formã habẽtia mulieꝝ noĩa q̃bus articulos fœminini generis necessario significatiõis gratia præponere solẽt: ut ἡ δορκίον hæc dorciũ γλυκέριον hæc glyceriũ χρύσιον hæc chrisium: ἡ ἀβροτόνιον hæc abrotonium λεόντιον hæc leontium hoc autem solent fieri adulationis cã siue diminutiõe ætatis. In an uel in on uel in i desinẽtia græca sunt masculina uel fœmĩa: & producũt oĩa: & uel græce declinat̃: ut pan panos. Vir. i viii. ęnę. Parrhasio dictum panos de morte lycei: & ex genitiuo gręco fit latinus mutata os ultima in is: ut τιτὰν τιτᾶνος titan titanis: delphin delphinos: delphin delphinis dicitur tamen

& delphinus delphini. In multis enĩ inuenimus a geneti uo greco factũ noĩatiuũ latinũ: ut elephas elephãtos hic elephas elephãtis & hic elephãtus. A gtõ græco elephan tos huius elephãti. Similiter hic abacus & huius abaci a gtõ greco abacos. Arabs arabos arabis: & arabus arabi titan titanos: hic titanus huius titani. Plau. in menechi nis. Barbatũ tremulũ titanũ q lucet cygno patre. Necnõ ab accusatiuo græco fit noĩatiuus latinus pãthera: crate ra: quod græci quoq; ĩ multis fecere: quos ĩ hoc quoq; se quimur: q sæpe & gtõ & aliis casibus ꝑ noĩatiuo sunt usi ὁ μάρτυς τοῦ μάρτυρος καὶ ὁ μάρτυρος. ὁ ἴκτυς τοῦ ἴκτινος καὶ ὁ ἴκτινος. Virg. ĩ septĩo: Hircanisue arabisue parant seu tẽdere ad ĩdos: q ẽ a noĩatĩo hic arabꝰ. idẽ ĩ. viii. Oĩs arabs oẽs uertebãt terga sabæi. Lucil. in. iiii. Aethiopus dixit ꝑ æthiopos. Rinocerus uel ut æthiopus. Titanus quoq; ꝑ titã dicebãt. Vnde Neuius ĩ carmĩe belli punici prĩo. Inerãt signa expressa quõ titani bicorpores gigãtes magniq; atlãtes. Luca. ĩ. viii. Nec tutus spacio ẽ elephas Iuuenalis ĩ. iiii. Rursus ad æthiopũ populos aliosq; ele phãtos. Virg. ĩ. viii. Pãtheræ terga retorquẽs. Cice. ĩ ara to: Tũ magni currus capricorni corpa pp delphinus ia cet. aut nimio lustratus nitore. Horat. In. ii. carmi. Nec curat oriõ leones aut timidos agitare lyncas: a noĩatiuo lynca. Et notãdũ ẽ etiã de genere q; masculĩo genere ꝑ tulit Hora. cũ Virgi. fœmĩo ĩ. iiii. geo. Quid lynces bac chi uariæ? Hora. ĩ. ii. carmi. Nulla decẽpedis metata pri uatis opaca porticus excipiebat archotõ. Hęc decẽpeda ab accusatiuo græco ἀπὸ τοῦ δεκάποδα. idẽ ĩ codẽ: Diuer sum cõfusa genus pãthera camello. Cassida quoq; accu satiuus ẽ græcus ab eo q; ẽ cassis quo usus ẽ pro noĩatiuo cassis. Aurea nã cassida. Statius uero cassis ꝑtulit ĩ secũ do thebai. Bellipotẽs cui torua genas horrore decore cas sis: & asperso crudescit sanguine gorgõ. Quod aũt græ cũ ẽ hoc nomẽ ostẽdit etiã Probus in libro q ẽ de catholi cis noĩum. Persius: Craterã argenti sudabit prætrepidũ cor Iuue. ĩ prĩo: Lectꝰ erat codro ꝑcula mĩor urceoli sex ornamẽtũ abaci. idẽ ĩ. iiii. Q uãto delphis balẽa britãni ca maior. Et sciẽdũ q; oĩa ĩ in desinẽtia ẽt ĩ is ꝑductã fini unt. Ari ꝓpriũ nomẽ & aris: delphi & delphis: eleusin & eleusis: trachi & trachis. Et notãdũ q; auctores grecorũ ĩ his magis termĩatõe sũt usi: nři uero frequẽtiꝰ ĩ in q̃uis Cic. ꝑ scauro Cũ dar nolet iqt arisclã ex sardinia ẽ fuger cõatet. In eadẽ Aris uxorẽ pellicatꝰ dolor cõcitata. In in uum fore. Nã forcynidos genetiuus nominatiuũ habet forcynis. do. in terposita. sic ergo oportet ut forcy nidos genitiuus sit patrony. fœmini nũ phorcynis genitiuus sit patrony. Similiter. Nã phorcys. q. d. uere phorcynis genitiuus est a phorcyn. nõ. n. genitiuus est huiusmõi phor cys. phorcys græcus est nomĩatiuus & habet genitiuũ phorcyos. q̃d nos phorcus cy dicimus. Euã euãtis. ex cipitur a littera desinẽtiũ in an. Sed quæritur quare post litteras desinẽ tium in n posuit ad quod respõden dum est: satis eum cõueniẽter sic po suisse cum adhuc esset ĩ ren. nominũ desinẽtiũ in n uel quia uoluit signifi care nulla nomina de supradictis termĩatiõibus t assumere nisi hoc so lum euãtis. quidã tamẽ hoc. i. euã tis magis uolũt esse accusatiuũ plu ralẽ huius participii euãtis: quia si es set genittiuus huius nominatiui euã cũ extrema syllaba huius in prædi cto uersu producatur esset cõmunis idest modo breuis mõ longa quod esset cõtra regulam. Nam syllabam extrema genitiui declinatiõis tertiæ semper corri. penul.

¶ In on quoq; : Sicut in m. deſinen
tia ſupradictã ſeruãt regulã : ſupra-
dictam regulam dicit quoq; nõ ꝗ
is addatur modo ad faciẽdũ geniti
uum. facit enim in leõ leõtiſ : & ſimi
libus. ſed ſupradictã dicit regulam
quia fiũt a genitiuo græco mutatio
ne os in is. penul. ſecũdum græcos
manẽte produ. uel corri. Si n apud
græcos penul. producta fuerit &
apud nos. & ſi apud illos corripi.
apd̃ nos corri. erit. ¶ Græca in on de
ſinẽtia alia corripiũt penul. genitiui
ut mẽnon mẽnonis. alia producunt
ſinõ ſinonis. alia aſſumũt t. in geni
tiuo ut lacoon laocoontis. Si autem
apd̃ nos in on deſinit nominatiuus
in ſupradictis ſeruat rationem græ
corum de genitiuo ꝗ ſi nomiatiuus
ille n abiiciat in latinam formam re
dactus. Neq; t aſſumũt in genitiuo
& producunt penul. ſiue lõga ſiue
breuis fuerit apud græcos. Inde eſt
ꝗ ſimonis pe. producta aliquãdo
correp. pronũciamus ſecũdum hoc
ꝗ. n. aliquãdo abiicit. aliquãdo nõ
abiicit. Si enim dicit leon neceſſario
ſeruãs ut. t. habeat genitiuus cũ ha-
beat. t. apud græcos & ſerues ratio
nem græcorum. ¶ Sed neutra : Si
deriuatiua ſint producũt a. in obli-
quis. Nõ ergo ut qdã uolũt nectar
a necto nectis deriuatur cũ a ĩ obli
quis corripiat. Nar quoq; addita-
mẽtum facit.

quoq; terminãtia addita iſ faciũt gtũm. A dramin nomẽ
hærois adraminis phorcyn phorcyniſ: Vnde Luca. ĩ lib.
viii. Squalebãt late phorcynidos arua meduſæ. Nam
phorcys p s phorcis decliat̃ nõ phorcynis. Euã euantis:
notãdũ ꝗ t aſſumit ĩ gtõ. Oui. ĩ. v. meta. Niſtelius eleuſ
q; parẽs & Iachus & Euã. Statius in. v. Et a ſummis au-
ditus mõtibus euã. Virg. ĩ. vi. Illa chorũ ſimulãs euãtis
orgia circũ. Q uidã tamẽ ꝑticipiũ accuſatiui caſus plu-
ralis hoc magis eẽ uolũt: ne ſit cõis extrema ſyllaba euã-
tis phrygiaſ ꝓ bacchãtiſ. In on quoq; gẽitiui gręci ſupra
dictã ſeruãt regulã penultimã ſcd̃m græcos manẽte pro
ducta uel correpta: hic mẽnon huius mẽnonis σιμῶν σι-
μῶνος: hic ſinõ huius nonis. λαοκόων τοῦ λαοκόωντος hic
laocoon huius coontis. Hæc tamẽ antiq ſolent ablata n
ꝓferre & ſecũdũ latinoꝝ regulã ĩ o terminãtiũ: qd̃ ubiq;
Terẽ. facit decliare: ut hic antipho huius antiphonis: hic
draco huius conis: hic leo huius onis. Si enĩ leõ dicas ne-
ceſſario ſeruas: ut genitiuus quoq; ſecũdũ græcoſ. t habe
at leõtis. Vnde Ci. ĩ lib. uerri. q ẽ de ſuppliciis ꝓpriũ no
mẽ leo ontis decliauit. Q uod ĩ leõte machareſi nõ idẽ fe
ciſti. Idẽ ĩ frumẽ. Tũ iſte ueneris magna uoce ĩpat ut xe
no audiret ꝓ ξεμῶν græco. idẽ de ſuppliciis: Dexo tinda-
ridanus hõ nobilis ꝓ dexõ. idẽ ꝓ murena zeno ꝓ zenõ ꝓ
fert: heno ꝓ henõ ꝓfert. Idẽ ꝓ fundãio. Eſſet ne id qd̃ me
no nũciaſſet. meno ꝓ menõ. Statius ĩ primo Achille. Cõ
clamẽt danai ſtimulatq; agamẽnon uolẽtes. Hora. ĩ. iii.
carminũ. Diffidit urbium portas uir macedo & ſubruit
æmulos inimicos ꝓ macedõ. In en deſinẽtia correpta la-
tina ſunt maſculini uel neutri generis quæ mutata e ĩ i &
addita is faciũt genitiuũ: ut hoc flamẽ huius minis: hoc
numẽ huius minis: hoc ſemen huius ſeminis. In en pro-
ductam latina & græca generis maſculini uel fœminini
ſunt: & accepta is faciunt genitiuum: ut hic lien huius li
enis: rien rienis uel ren reniſ. Horatius in ſecundo ſermo
nũ: Q uod latus & renes morbo tẽtẽt̃ acuto: Splẽ ſple
nis. Damẽ nomẽ ꝓpriũ hiſtorici græci damenis. Simili
ter Sebẽ nomẽ herois ſocii ulyxis q hĩtauit themeſe ſebe
nis hymẽ hymenis: hæc ſyrẽ huius ſyrẽis: hæc troezẽ hu
ius troezenis. In ar latia & græca ĩueniunt̃ & barbara ge
neris maſculini uel neutri uel oĩſ: q̃ accepta is faciũt gene
tiuũ: ut hic cæſar huius cæſaris: hoc nectar huius necta-
ris: hic & hæc & hoc par & huius paris: hic aſpar huius
aſparis: boſtar huius boſtaris. Sed neutra ſi deriuatiua

sint producunt a in obliquis casibus: ut a lupa hoc lupanar huius lupanaris: a lacu hoc lacunar huius naris: a laqueo hoc laquear huius quearis: a calce hoc calcar huius caris. Horatius in. ii. episto. Si munus a polline dignũ uis cõplere libris & uatibus addere calcar. Virgili. in. vi. Seu spumãtis equi foderet calcaribus armos. Nar quoq; naris monosyllabũ similiter ꝑducit a in gtõ & ẽ proprium fluuii. Nã si nasũ uelius significare: hæc naris huius naris similẽ genitiuũ noĩatiuo ꝓferemus sicut frequenter põit. Oui. i. iii. me. Pãda naris erat. Idẽ i. vi. Defluxere comæ: cũ qs & naris & auris. Luca. i. ii. gtũm protulit hic aures alius spiramĩa naris adunce ãputet far & farris positiõe habuit penultimã lõgã q; solũ r lrãm geminauit & puto drĩæ cã: ne uerbũ eẽ puteť scdę ꝑsonę for faris fatur: & sciẽdũ q; far & nar ꝑducũť in noĩatiuo. ut Luca. i. iiii. Par aĩ laus ẽ & quos spaueris annos. Et Virg. i. vii. Sulphurea nar albus aqua. Sed nar seruauit a productã ẽt ĩ obliqs casibus. Ennius i. vi. anna. Sulphureas posuit spiramĩa naris ad undas corripiť. Virg. i buc. Numero deus ĩpare gaudet. Luca. i. xi. Ergo pari uoto gessisti bella iuuẽtus: Virg. Et paribus se sustulit alis. Similiter lar laris. Plau. Ego sũ lar familiaris. Virg. i. v. æneĩ. Pergameũq; larẽ: & cane penetralia uestæ. In er correptã desinẽtia s & t antecedẽtibus nisi sint possessiua: quoꝝ in is desinũt fœmĩa er ĩ ri mutãt & faciũt gtũm ut auster stri: hic oleaster huius astri: hic apiaster huius astri. Excipiť seqster sequestri: qd duplici rõne cõpelliť scdæ eẽ decliatiõis quoniã s & t ãte r hẽt: nec ẽ possessiuũ: & qd ĩ a facit fœmium. i. sequestra. Vir. i. xi. Et pace sequestra. tertiæ tamẽ ĩueniť declinatõis apd plerosq;. Cice. i. ii. uer. Aut sequestres aut ĩterpretes corrũpẽdi iudicii. Sed Pla. hoc quoq; scdm analogiã decliauit ĩ uidu. A ĩaduertẽte amabo si uultus uitulũ hic appõite. Ego seruabo q̃ si seqstro detis neutro reddibo donicũ: cũ res iudicata hæc erit. In eadẽ. Haud fugio sequestꝝ. In er desinẽtia greca quoq; masculĩa supradictã seruãt regulã q̃ ĩ ros apd græcos finita ãtecedẽte alia ĩ eadẽ syllaba cõsonãte mutãt ros ĩ er apd latios μενανδρος menãder menãdri αλεξανδρος alexãder alexãdri: μελεαγρος mealeager meleagri. Excipiť gõgrus: quis gõger dixit plau. ĩ psa. Memini ut munera & gõger ne calefierẽt codrus: petrus scõbrus. ebrus. amphiacrus: locrus quæ nõ ros ĩ er sed o ĩ u mutãt. Antiq ẽt ĩ aliis noĩbus eiusdẽ termĩatõis ẽ q̃dõ sic ꝓtulerunt ntõs

¶ Quod solũ. r. litterã: Per hoc excipit a supradicta re. quia nõ assumit solũ is. Et sciẽdum q; par & nar in hoc cõueniũt quoniã in noĩatiuo producũtur. sed ĩ hoc differũt quia nar a. producit in obliquis. Similiter lar in nominatiuo produciť sed ĩ aliis corripitur. In er corr. ¶ Corr. ponit ad differẽtiã. pauca. n. quæ in er produ. desinũt ut uer ueris. aer aeris. nõ sunt de hac regula. Sequitur quorum in is desinũt fœmia. & ẽ positum nõ ad differẽtiam sed an naturæ possessiuorum ostẽsionẽ. Excipitur secũdum quosdam hic sequester huius sequestris. i. mediator.

¶ In er desinẽtia: Græca masculia supradictam seruãt regulã qa mutãt er in ĩ. & faciũt genituũ. ¶ Cũ dicit masculina. intelligit aliqua fœmina hãc regulam nõ seruare. In sequẽtibus: Excipitur imber quod uenit a græco ũbros mutatiõe os in er.

¶ Excipitur gongrus: Nõ a regula sed a determinatiõe. nõ eni mutãt ros ĩ er Codrus idrus. & quæ sequũtur semper excipiuntur quia semper desinũt in us apud latinos. Sed cuãdrus. & teucrus aliquãdo terminãtur in er: & ideo nõ semper excipiũtur. ¶ Hæc eni excipit: Quãuis antiqui etiã in aliis nominibus eiusdẽ termiatiõis scilicet quæ ĩ ius desinũt apud græcos antecedẽte in eadẽ syllaba alia cõsonãte est quãdo sic protulerũt nominatiuos.

¶ Illa quoq;: Latia noia. de his ãt intellige quæ fœmi. sua habẽt in frequẽti usu. nam a pauper paupera ra ro inuenitur. similiter a puer era. de quibus hic noluit dicere. quia in se-quẽtibus inde dicturus est. Per hoc autẽ ꝙ super: ut par sit syllabis suo nominatiuo nihil excludit sed mo-dus mutatiõis ostẽdit quasi diceret sic mutat ut par sit & sic de aliis. ¶ Ci cero tamẽ prosperus dicit & sic non est de regula. ¶ Liber quoq;: Exci-pitur quia nõ mutat er in iri cum nõ habeat s uel s p uel n ante er: dexter similiter excipitur secundum hoc ꝙ dextera facit. ¶ Et notãdũ: Quod hæc regula generalis est omniũ ĩ er desinẽtium & fœmia in a. faciẽtiũ distinguit autẽ hic uter. quorum ge nitiuus superet noiatiuũ & sic exci-piũtur a regula. ¶ Excipiuntur: Al ter & uter. quia nõ mutãt & i ri nec assumũt i. ut genitiuus masculini sit par noiatiuo fœminini. ¶ Pleraq; dixit: Quia inueniuntur ueteres al-ter & uter ex utraq; parte declinasse ¶ Neuter: Distinxi ab aliis quia ge nitiuũ suum facit neutri quia uetu-stissimi & sic de aliis.

ut Vir. Teucrus & euãdrus ꝓtulit ĩ. iii. æ. Teucrus rũd theas primũ ẽ aduectus ad oras. idẽ ĩ. viii. Tũ pr̃ euãdr dextrã cõplexus eũtis. idẽ ĩ. x. Pallas euãder ĩ ipsi oia st oculis. Illa quoq; latia quę fœmĩa ĩ a faciũt r ĩ ri mutãt in gtõ: ut par sit syllabis suo noĩatio: ut ater atri facit enim atra. niger nigri nigra: exceptis illis quæ s uel sp uel n an te r hẽnt & a gerẽdo uel ferẽdo cõpositis: quę accepta ĩ fa ciũt getũm una syllaba uicẽtẽ suũ noĩatiuũ: ut miser mi seri: ꝓsper ꝓsperi. Dõatiãus ĩ senatu ꝓ se ut ꝓsper dicẽ- di successus ostẽderet. & adiutoriũ beniuolẽtiæ crescere dicẽtiũ facultatẽ. Ci. tamẽ ꝓsperus ꝓtulit ĩ. vi. de repu. Deĩde hoĩum generi ꝓsperus & salutaris: asp aspis. Nã aspi p syncopã dr̃: lucifer feri: corniger geri: tener neri: li ber quoq; q̃do ĩgeniũ significat liberi differẽtiæ cã declia mus ne si libri dicamus alĩd significare putet̃ dexter simi liter d̃xtri & dexteri & adulter adulteri. Et notãdũ ꝙ tot syllabaꝝ ẽ masculini gtũs quot sit noĩatiuus fœmi. Exci piũt̃ alter & uter & ex his cõposita quę ꝓnoĩum declina tionẽ sequũt̃: alterius. n. & utrius faciũt gtũm: ex quo q dã errãtes ea ꝓnoĩa sicut supradixĩus uoluerũt eẽ. Ex eis cõpositũ alteruter: q̃uis ĩ masculĩo ex duobus sit: noĩati uus tamẽ quoniã ĩ fœmĩo alterutra: & ĩ neutꝝ alterutrũ ex corupto & ĩtegro ẽ. Ex pte altera plerũq; decliat̃ idest exteriore alteruter alterutrius: ut sit gtũs & dtũs triũ ge-neꝝ similis qd̃ ꝓpriũ ẽ oĩum ĩ ius terminãtiũ gtũm Cic. p Marco marcello. ꝙ si ĩ alterutro peccãdũ sit. Luca. ĩ. vi. Placet̃ aluea fati alterutꝝ mersura caput. Inuẽiũt̃ & alterautra & alterũutꝝ ꝓtulisse ueteres & ex utraq; pte decliasse: Cice. ĩ ꝓtago. Quę igr̃ põt ĩdignitas uolũtatis ad molestiã nisi magnitudĩe aut lõgitudĩe alterius utrius posita. Cato de ãbitu: Sed st̃ pti q duaꝝ reꝝ alteriꝰ utri us cã magr̃atũ petũt. neuter tamẽ plerique neutri declia uerũt. Sed Plau. ĩ uidula. neutri reddibo dixit dtũm cu ius gtũs neutrius sine dubio est: q̃uis uetustissimi soleãt oĩum ĩ ius terminãtiũ gtũm & ĩ i dtũm: & ĩ i gtũm & ĩ o dtũm ĩ gener̃ ma. & ne. In fœmĩo uero secũdũ priam de clinationẽ ĩ æ diphthõgũ ꝓferre. M. Cato ĩ cẽsura de ue stitu. & de uehiculis: Nã piniuriũ ẽ cũ mihi ob eos mors quos priꝰ habui honos det̃: ubi datus ẽ tamẽ uti eos mu tẽ: atq; alii modi sim ꝓ aliusmodi. Cecilius ĩ. v. Nullius alius rei nisi amicitiæ eoꝝ cã. Glicinius in. v. peruersum esse alii modi postulare. Cæsar in anticatõe priore. Vno enim excepto: quẽ aliusmodi atq; oĩs natura finxit suos

quisq; habere caros uni ꝓ unius Tintinnius in barbato.
Quã quidẽ pol. mulier dicit nanq; uni collegii sumus.
Ipsi quoq; ꝓ ipsius: Affranius ĩ hoĩe. Ipsi me uelle uesti-
menta dicito toti ꝓ totius. Idẽ in suspecta adeo ut te faci
as caper toti familiæ. soli ꝓ solius. Cato in primo orige-
num. Nã de omni tusculana ciuitate soli Lucilii mama-
lii beneficium gratũ fuit. Idẽ nulli pro nullius: qđ tãtisꝑ
nulli rei est. dum nihil agas: põt tamẽ hic datiuus accipi
nulli rei pro nulli utilitati. Terentius ĩ andria. Quãdo
quidẽ tã iners tam nulli cõsilii. Etiã ulli ꝓ ullius Plau.
in truculento. Quasi ueto corpori reliqueris potestatem
coloris ulli capiendi mala: ulli ꝓ ullius: illi pro illius. Ca
to in marcũ ceciliũ: & quis illi mõi esse uult. idẽ de mori-
bus claudii neronis isti pro istius pecunia mea reipubli
cæ profuit: quã isti mõi uti tu es de tẽporibus. Et sciẽdũ
ꝙ ĩ ius terminãtiũ genitiuus ꝓducit penultimã: nisi poe
tica auctoritas eam corripiat. excepto alter alterius: ꝙ
ideo magis correptã habuit penultimã ꝙ duabus sylla-
bis uincit genitiuus noĩatiuũ: ꝙ igiť creuit syllabis amit
tit hoc tpe. Terẽtianus tamẽ ĩueniť huius ẽt penultimã
ꝓduxisse ĩ trochaico metro qđ ẽ ex septẽ pedibus & syl-
laba sexclupo ut una uĩcit alterius singulũ. Sextus enĩ
pes uult a longa ĩcipere. Propria eiusdẽ. i. in er termina-
tionis nomina si sint appellatiuis similia eorum sequun
tur regulam: ut asper proprium asperi appellatiuum a-
speri & aspri per syncopam liber proprium & appellati
uum liberi: caper similiter proprium & appellatiuum
capri. Reliqua uero omnia in r siue coreptã siue ꝓductã
tertiæ sũt decliatõis. Græca siue latĩa cuiuscũq; sint gene
ris & t antecedẽte & ĩ ris mutãtia faciunt genitiuum. ut
pater patris mater matris: equester equestris. Excipitur
later lateris. Præterea iuppiter cuius genitiuus ad aliud
nomẽ trãsit dicimus enĩ huiꝰ iouis. Et hoc iter dicĩus. n.
huius itineris quãuis antiqui hoc iter iteris & hoc itier iti-
neris dixerũt. Plau. in mera. Quin tu ergo itiner exequi
meũ mesinis. Neuius. ĩ libro ignoti itineris sumus tu te
scis quæ sť ΝΥΝ ΕΤΕΡΟΚΛΙΤΑ. Inueniũť tamẽ & apđ uetustis
simos: hæc ancipitis genitiui: hic accipiter huiꝰ accipitris
& accipiteris: opiter opiteris & opitris: maspiter maspi-
teris & maspitris: diespiter diespiteris & diespitris: sic ẽt
iuppiter iuppiteris & iuppitris: ut cesellio uĩdici placet
declinari. Nã iouis noĩatiuo quoq; casu ĩueniť cecilius
epistola. Non nouus quidem deus repertus est iouis.

Celsus: In uocatiuo nullius ali-
us rei hic recte posuit. totæ pro to-
tius accipitur idẽ in suspecta totæ fa
miliæ. Et sciẽdum: Proprietas ẽ
de quibusdã in ius terminãtibus ge
nitiuũ. Terẽtianus tamẽ: inueni
tur huius nominis. i. alterius penul.
ꝓduxisse in trochaico metro quod
cõstat. vii. pedibus & syllaba.
Propria: Eiusdẽ terminatiõis no
mina si sint appellatiuis similia eorũ
sequẽtur declinationẽ. ut caper pro
prium nomẽ capri facit genitiuũ &
caper appellatiuum similiter.
Reliqua uero omnia nomia. s. s uel
sp uel n ante er. nõ habentia uel si
habẽt sunt possesiua & quæ ros ĩ er
nõ mutãt & quorum fœmĩa ĩ a. nõ
desinũt & quæ nõ sunt propria eius
dẽ terminatiõis. hæc nũquã reliqua
sunt tertiæ declinatiõis. præter illa
quæ excipientur uel quæ in exceptis
intelligãtur. Sequitur & t. antece-
dẽte & sic de aliis. hæc determina-
tio tãtũ fit in latinis dictionibus de
quibus excẽpla dicũtur. in græcis enĩ
fallẽt cum dicatur pãther pantheris
crater crateris æther æris. Later in
usu nõ inueniũtur sed analogia ac-
cusatiui laterẽ exigit ut in nominati
uo dicatur later. Cuius genitiuus. i.
iouis. Ad aliud nomẽ trãsit. iouis
enim genitiuus est huius nominati-
ui iouis. ꝙ. i. Iuppiter & tũc nõ sunt
etheroclita. i. diuersiclinia etherocli
ta dicũtur illa quæ habẽt casus alte-
rius nominis ut iter itineris facit qui
est gẽitiuus itiner. Licet Iuppiter &
iter tãtum exceperim. tamẽ inueniũ
tur &c. quasi diceret opiter & ma-
spiter sunt excipiẽda secũdũ quãdã
declinationẽ. Alia oĩa accepta is
faciũt genitiuũ una syllaba habũdã
tem. ut aer aeris hic intellige pãther
& crater & æter & siqua sũt similia
Alia dicit ab illis latinis quæ t habẽt
ãte er. ab illis græcis siue latinis quæ
c habẽt ante er. uel si hæc alia habẽt
c ante er nõ sine cõia uel ĩ his fœm.
faciẽtia. Quod si a mulcẽdoꝫ uerba
Prisciani sunt. ligur populus est uel
fluuius. Ideo excipiť october bris
quod nũerus syllabarũ &c. Octo-
bri ablatiuus est huius nominatiui
octobris qui nominatiuus nõ perti
net ad regulam.

¶ Hoc etiam Istud etiam sic augmẽ
tatur imber & ab eo cõposita sunt
contra supradictam regulam : hæc
autem quæ sequũtur sunt contra ra
tiõem supradictæ regulæ: puer . n.
a duabus supradictis regulis excipi
tur . s. ab illa quæ dicit . Reliqua ue
ro oĩa & a sequenti . Alia uero oia
quia neq; est tertiæ declinationis qđ
prima uolebat regula : & cũ non ha
beat t . uel c ante er non assumit is in
genitiuo . ¶ Cuius fœmi . in a puera di
cebant . Nota ꝙ per hoc uult retor/
quere puer ad regulã supradictæ de
clinationis . ¶ Vnde puerpera : Pro
bat dici puera . nam puerpera etiam
dicitur pariens filia : cum ergo puer
pera sit compositum & in suas par/
tes oportet resolui : necesse est ut pari
ens puera dicatur si filium peperit .
quod uero subiungit puellã alia pro
batio est ꝙ puera dicatˀ . Puerilibus
autem puera non a puero puera . n .
nõ puer erat proserpina : quia tamẽ
licet per effectus ꝓbauerim cum ꝓ/
bant & ce . ¶ Nõ est tamen ignorã
dum . Quod etiam hic puerus dicatˀ
& secundum hoc puera non est fœ
mi . puer sed puerus : & hoc modo
puer tertiæ declinatiõis esse deberet
Et puellus ꝓbat dici puerus : Opipa
re . i . copiose . Est . n . opipare aduer/
bium ex ope & paro as . compositũ
Secundo puer ostendit dici . Liber
quoq; excipitur a duabus supradi/
ctis regulis . hic intellige fiber & be
uer ΔρακωΝ primitium est Δρακαι
να deriuatiuũ & tamen seruant ean
dem regulam acsi eandem significa
tione haberet . Euius fœmi . hæc soce
ra esse deberet : & ita socer rectæ se/
cũdæ eẽt declinatiõis . ¶ Coluber etiã
excipitˀ quod facit colubra : sed non
est in multo usu . Acer secundũ serui
um excipitur ¶ Quæritur an hiber
hiberi de gente hespiæ melius dicatˀ
Sciendũ ꝙ hiberus hiberi æquiuocũ
est : significat enim flumẽ & gentem
hispaniæ . Rursus hiber gentẽ hispa
nam & illũ qui habitat ultra arme/
niam designat . sed quando gentem
hispaniã significat secundũ quando
uero illos qui sunt ultra armeniam
tertiæ est declinatiõis : dicturus erat
utriq; priscianus excipitˀ hiber de ge
nere hispaniæ quãdo facit genitiuũ
hiberi non hiberis : sed quia in desi/
gnatione illius gentis hiber non fre
quenter inuenitur sed hiberus ideo
sic incipit quare hiber hiberi & ce .

Actius in epysmausimache lucifera lampade exurat io/
uis arietẽ . Ex quo etiam pluralem numerꝝ Plau . ꝓtulit
in cassina . Repente ut moriantˀ humani ioues . C . quoq;
antecedẽte supradictã regulã seruat idest er in ris cõuer
tunt in genitiuo si sint cõia uel in is facientia fœminina :
ut alacer alacris : acer acris . Et sciendũ ꝙ in utraq; termi/
natiõe utriusq; generis ĩueniuntˀ hęc . Vir . ĩ vi . dicẽs Ala
cris palmas utrasq; tetẽdit : Põt tamẽ alacris esse pluralis
accusatiuus . Neuius in crimine belli punici . Fames acer
augescit hostibus . Ennius ĩ . xii . Oẽs mortales uictores
cordibus uiuis lætantes uiuo curatos somnus repente ĩ
cãpo passim mollissimus ꝓtulit acris . Alia uero oĩa cu/
iuscũq; sint generis accepta is faciũt genitiuũ una sylla
ba abundantẽ : ut aer aeris : cãcer canceris : mulier mulie
ris : suber suberis : mulciber mulciberis & mulcibris : ut
cesellius ĩ stromatheo docet qđ si est a mulcẽdo & imbri
compositum ut plerisq; uidetur melius simplicis decli/
nationẽ seruant : celer celeris ager ageris : liger ligeris uo
mer uomeris degener degeneris pauper pauperis cada/
uer cadaueris cicer ciceris . Excipitur iber ibris & ab eo
cõpossita septẽber septẽbris october octobris ꝙ similisẽ
numerus syllabarũ : tã ĩ nominatiuo q̃ in genitiuo . Ve
tustissimi tamẽ genitiuo quoq; similẽ nominatiuũ eorũ
ꝓferebant : Cato de sacrificio cõmisso mẽse octobri faci
mus nouẽbris reliquus erat . Et oĩa quæ faciũt fœmini
na in is sic solebãt ẽt in masculiuo ꝓferre : ut hic equester
& equestris alacer & alacris celeber & celebris : hic cãpe/
ster huius cãpestris : Cato in primo originum . Agrum
quẽ uulsi habuerũt : cãpestris plenꝯ aboriginũ fuit Vir .
ĩ vi . de anchisa . Is q; ubi tẽdentẽ aduersũ ꝑ gramina ui/
dit æneã alacris palmas utrasq; tetẽdit hęc ẽt cõtra ratio
nem supradictaꝝ regulaꝝ declinãtur : puer pueri : cuius
fœmininũ puera dicebãt antiquissimi unde & puerpe/
ra dicitur quę puerũ uel pueram parit : idest puellã : qđ ẽ
diminutiuũ pueræ : ut capra capella tenera tenella : um
bra umbella . Qui . ẽt hoc approbat : qui in . vi metarmo
phoseos de puella proserpina narat dicens . Tãtaq; sim
plicitas pueribus affuit annis : quod deriuatiuũ nõ ꝑti/
net ad fœminas nisi ẽt puera esset dictũ : ꝙ tamẽ cõpro/
barẽt . Suetonius diuersos ponẽs usus in libro qui est de
constitutione officioꝝ . Liuius in odyssea . Mea puera
mea puera quid uerbi ex tuo ore ꝓfuit : Idẽ alibi puera
rum manibus cõfectum pulcherrime . Non ẽ tamẽ igno

rādū ꝙ ēt hic puerus & hic & hæc puer uetustissimi protu
lisse inueniunt̃. & puellus & puella Lucilius ī. xi. Inde ue-
nit Romam tener ipse ēt atqꝫ puellus. Cecilius in umbris.
Age puere duce me ad patrios fines decoratū opipare. Af-
franius in incēdio. O puere puere sine me prospicere mihi.
Plautus ī uenonibus. Geminis dolet hic puellus sese uenū
ducier. Lucilius ī. iiii. Cūqꝫ hic tā formosus homo at te di-
gnus puellus. Liuius in odyssea Sācta puer filia saturni re-
gina. Neuius in secūdo belli punici. Prima incedit cereris
ꝓserpina puer. Varro ī satyra q̄ inscribit̃. αλλοσ αυτοσ ηρα
κλησ grauidaqꝫ mater peperit Ioui puellum. Liper quoqꝫ
libri: excipit̃ fiber fibri: quæ ēt rationabiliter uidēt̃ eē scdæ
declinationis: habent enī fœminia ī a desinētia quātū aduo
cē: libra & fibra: q̄uis nō sint eiusdē significatiōis sicut apud
græcos quoqꝫ multa inueniunt̃ fœminina a masculinis de
riuata non eiusdem significationis: ut λάκων λάκαινα non si
milem habent significatiōem. sic δράκων δράκαινα λέων λέαι
να regulā tamen eādē seruant. Itē excipiuntur culter cultri:
cancer cancri: qđ neutꝝ ēt inuenitur sed quando morbū si-
gnificat. Claudius in quaro histo. ut uideret ne respueret
uermiaret litteris addiualis qđ uerminatū ne ad cancer per
uenerit eius genitiuus canceris esse debet: ut cicer ciceris.
Præterea notādū socer socri cuius fœmininū cum secundū
analogiā hæc socera esse deberet hæc socrus ī usu est. Iuue.
in. ii. Desperanda tibi salua concordia socru. Vetustissimi
tamen cōiter hic & hæc socrus ꝓferebant. Actius in atro: Si
mul & pisæa præmia erepta a socru possedit suo: gener ge-
neri dr̄iæ causa ne si generis dicamus aliud significare pute-
tur: aper apri cuius fœmininū ueteres ꝓtulerunt apra: ut
Pli. ī ii. artiū. Coluber ēt colubra facit hæc acer arbor acri
dicit. Seruius in cōmēto Virgilii cū nullū ī er fœmininū se
cūdæ inueniat̃ declinationis. Ouidius noīatiuū protulit
& Plautus genialis acerqꝫ coloribus īpar. Solinus uero re-
ctius protulit aceris ī admirabilibus de arbore turis: palā
fieret intorto cā eē uimine ramis ad aceris qualitatē. Quæ
rit̃ hiber hibri an hiberus hiberi melius dicat̃. Luc. n. utrū
qꝫ ꝓtulit ī sexto. Si durus hiber aut si tibi terga dedisset. idē
ī. iiii. Qui pręstat terris: aufert tibi nomē hiberus. ergo uel
dr̄iæ cā fluuii & gentis apocopa usus est: q̄uo arar pro ara
ris dixit: uel more suo abutens diuersis terminatōibus q̄uo
achillem & achillea. Nam proprie hiberes sunt gens ab hi-
beris profecta: qui ultra armeniam habitāt: quorum singu
laris nominatiuus hic hiber huius hiberis facit & apud gręcos

Lucanus enim: Quasi. d. me
rito potest quæri & dubitari an
hiber hiberi de gente illa dicat̃:
an potius hiberus hiberi qa utrū
qꝫ in auctoritate īuenitur in de-
signatione illius gentis de hibe-
rus quia constabat nullā aucto
ritatem ponit hiber uero de quo
dubitatur: ostendit lucanus i de
signatione illius gentis posuisse.
quod autem dicit eū protulisse
utrūqꝫ. i. hiber hiberi in designa
tione gentis hispaniæ & hiberus
non nomē gentis sed fluuii præ
struit ad sequētia: dicturus enī
est ꝙ lucanus de gente hispaniæ
idcirco non hiberus sed hiber di
xit per apocopam: quia si hibe-
rus dixisset dubium foret gen-
tem au fluuium significare uel-
let. Quod hiberus dicitur nomē
fluuii: ergo differentiæ causa di
xit hiber ꝓ hiberus quod est æq
uocum uel more suo abutens di
uersis terminatiōibus ut siue re-
spectu differētiæ nūc hiber nūc
hiberus dicat de eadem gente.
q̄uo dicit achillam & achillea đ
eadem persona non propter dif
ferentiam. Non proprie dicit hi
ber ꝙ lucanus posuit in. iiii. f. de
nomine gentis hispaniæ: iō solū
quæritur quia de hiber quod si-
gnificat gentē quæ est ultra ar-
meniam certum est quia facit hi
beris. Vere hiber de gente arme
niæ apud græcos ge. facit ὕβηρ-
ρος nō ὕβηρου. nam alterum
idest hi de gente hyspaniæ hybe
roy dicunt grc. nos autem hibe
ri. In ir: martir non est de hac re
gula quoniam græcū est. Aba-
dir lapis dicitur & habet utrāqꝫ
terminatōem abadir & abadier
uocaturqꝫ apud græcos βαιτι-
λοσ: Salinator dicitur qui salē
facit. Marcor ipsa res idest mar
chiditas idest putredo. Excipi-
untur hæc quæ sequūtur & qua
re excipit: causam supponit cor
ripientia o in genitiuo: indecor
similiter excipitur quia corripit
o in genitiuo.

¶ Inuenitur: Licet solummodo
compositum exceperim tamen
iuenitur etiam simplex decor de
coris penul. cor. Nam decus de
coris o. penulti. in genetiuo cor
ri. a quo decor decoris pro deco
rus & decoro a spe. breui deriua
tur. decor uero quando pulcritu
dinem significat o penul. in ge/
nitiuo producta ab eo autẽ de/
riuatur decorus ra. rum & deco
ro as. pe. producta Aliter enim
in omnibus stare non potest nisi
o. corripiatur in uersu illo. Que
ab eo deriuata ut decor uel com
posita ut indecor quod ẽ decus
illius declinationem seruant: id
est corripiunt o. in obliquis. Ar
bor quoq; excipitur que deriua
tur a robore ꝑ unius littere trans
mutationem. dicitur enĩ arbor
altum arbor robur. Et a puero
composita excipiũtur publipor
et marcipor. sic probus dicit nec
mirum quia antiqui sic dicebant
pro hoc quod hodie diximus pu
blii puer & marci puer idest pu/
blii filius & marci filius: & qua
re ista excipiat supponit quæ o.
non ꝓducunt ĩ obliquis. Actor
auctor quando est nomen pro/
prium græcum ¶ Actor enim
quod est ab ago agis produ. o
pe. Ab eo quod est ador geniti/
uus in usu frequenti non est. &
ideo non est excipiendum cuius
deriuatiuum. i. adoreus o. pro/
du. habet contra rationem alio
rum quæ a neutris in or desinen
tibus deriuantur. Equoreus enĩ
o. corri. sicut æquor a quo deri/
uatur & puto ideo producitur.
quia ab adoro uerbo pe. produ
cente deriuatur per medium. s.
Nam adorea ab ador ut dictũ
est ador uero ab adoro deriuat̃.

cos. ιβηρ ιβηρος. Nam alterum ιβηρος ιβηρου dicunt. in ir de/
sinentia masculina accepta i faciunt genitiuũ: ut hic uir uiri
leuir leuiri: treuir treuiri: unum iuenitur ut qbusdam uide/
tur fœmiuum tertiæ declinatiõis gadir gadiris. Sed Salusti/
us neutrum esse ostendit in. ii. historiarum Accusatiuo no/
minatiuo similẽ ponens: ut alii tradiderunt. Thartesum hi
spaniæ ciuitatem quam nũc tyrii mutato noĩe gadir habẽt:
nã si esset fœmininũ gadirã dixisset accusatiuũ nõ gadir. Et
unum neutrum ir quod est ĩdeclinablle: quãuis quidam ut
carisius ir iris declinauerũt abdir quoq; & abadir οβαιτιλος
declinatum non legi. In or desinẽtia latina si sint masculini
generis aut fœminini uel cõis accipiunt is: & producta o fa
ciunt genitiuũ: ut orator oratoris: hic salinator huius salia/
toris: hæc uxor uxoris: soror sororis: hic & hæc auctor au/
ctoris pallor palloris: pudor pudoris: stridor stridoris. ca/
lor ris: humor ris: macor macoris: marcor ris: feruor ris:
mador madoris. Salu. in. iiii. histo. Monimẽta madore in/
firmarentur: Robur ruboris: algor algoris: quod etiam hu
ius algus dicitur. Plau. in uidula. Inopiam luctum mœro/
rem paupertatem algum famẽ. Idem in rudente. Tu uel su
da uel peri algu uel etima ægrota uel uale. Excipiũtur cor/
ripientia o etiam in genitiuo: ut hic & hęc & hoc memor me
moris: ĩmemor ĩmemoris: quod a uerbo memoro natũ pe/
nultimã eius seruauit syllabam: uetustissimi tamẽ similem
genitiuo ꝓtulerunt eius nominis noĩatiuũ. Cecilius in epi/
clero. Ita ne antipho ꝓflua fide? Itan ẽ in memoris? itan est
madida memoria? Et hoc solum or desinens habuit compa
ratiuũ memorior. Indecor indecoris. Vir. in. xi. Non tamẽ
indecorem tua te regina reliquit. Idem in. xii. Nec genus in
decores sine me hęc haud mollia fatu. Inuenitur tamen etiã
simplex decor decoris penultima correpta apud uetustissi/
mos quando ꝓ decorus decora decorum accipitur. Neuius
in carmine belli punici. Magnãq; domũ decorẽq; ditem du
xerant: aliter. n. iambus stare nõ põt. Salu. in. iiii. Equis &
armis decoribus cultus. Idem in eodem: dedecores multiq;
ab hostibus terga cędebant. Quæ ab eo deriuata sũt uel cõ
posita ꝗ est decor decoris: illius declinatõem seruant: sicut
a corpore quoq; cõposita eiusdem declinatõem seruant: bi/
corpor bicorporis: tricorpor tricorporis ut Actius ĩ eriphy
la. Pallas bicorpor anguiũ spiras trahit. Vir. in. vi. Gorgo/
nes harpylæq; & forma tricorporis umbræ hęc arbor quoq;
huius arboris qđ a robore deriuatum illius declinatõem ser
uans corripuit penultimã genitiui: ut a puero cõposita pu/

blipor publiporis marcipor marciporis fit ꝑbus. Ita. n. au tiq pro publii puer & maci puer dicebãt: q o nõ ꝑducũt ĩ obliquis casibus. Salu. i. iiii. histo. hoc ꝓtulit. Vnus cõsti tit in agro lucano gnarus loci noĩe publipor. Neutra quoq; latina & greca omnia correpta o & addita is faciũt genitiuũ ut hoc marmor ris. ęquor æquoris: hic hector hectoris: hic actor ris: quãdo ẽ nomẽ propriũ græcũ. Vir. i xii. Actoris aurunci spoliũ: quassatq; tremẽtẽ. Ab eo aũt quod ẽ hoc ador genitiuus inusu freq̃ti nõ est cuius deriuatiuũ o pro dctam habet cõtra rationem aliorum: quæ ex neutris eius dẽ terminationis deriuent̃: Vir. in vii. Et adorea liba p her bã subiiciunt epulis. Et puto ideo produci quoniã a uerbo deriuat̃ ꝓducente o penultimã idest adoro Ergo ador quo q; cũ ab eodem sit uerbo necessario si declinaret̃ produceret ingenititiuo o qđ rursus regulã neutroꝝ prohibet in or ter minãtiũ: duabus igit̃ sibi aduersis regulis repugnantibus mãsit indeclinabile. Quãuis inueniat̃ huius quoq; apud quosdã ueteꝝ genitiuus modo producẽs modo corripiens penultimã secundũ supradictas diuersas ratiões: ut Gãni us in primo hic adoris dat. primitias sibi sangine libat. Idẽ ĩ secũdo. Illã sponte satos adoris strauisse maniplos. Idem inquarto. Emicat ĩ nubes nidoribus ardor adoris: excipit̃ ẽt hoc cor cordis qđ assumit d in genitiuo. Vt breuiter igi tur supradictã colligamus regulã in or desinẽtia neutra & græca & quæcũq; deriuãtur uel componunt̃ a primitiuis penultimã corripiẽtibus. Ea genitiui penultimã corripiũt cætera uero ꝓducũt: exceptis cor & ador: In ur desinẽtia cu iuscũq; sint generis accepta is faciũt genitiuũ: ut hic uultur huius ulturis: turt̃ turturis: sulphur huius sulphuris hic & hæc fur huius furis. Excipit̃ hic sat̃ saturi. Vnde Lu. Satu rũ tamẽ obsidet hostẽ: qđ iõ est scdæ declinationis: qa facit fœmininũ ĩ a desinẽs. i. hæc satura. Terẽ. i ecyra. Sed cũ tu satura atq; ebria eris puer ut sat̃ sit facito: qđ a ꝓdo præter missũ doctissime præceptor noster attẽdit Teothistus oĩs eloquẽtiæ decus: cui qcqd ĩ me sit doctrinæ post deũ ipu to. Excipiunt̃ ẽt hæc ĩ neutris quæ pro u o correptã habent penultimã per obliquos casus ut hoc robur huius roboris ebur eboris femur femoris. Hor. Femur o cherite tuũ. Vir. in. x. Otius ensem æneas uiso tyrrheni sanguine lętus: Er ripit a femore. dicit̃ tamẽ & hoc femẽ feminis cuius noĩati uus in usu raro est. iecor iecoris uel iocinoris: qui genitiuus uidet̃ a noĩatiuo iocinus qui ĩ usu nõ est. Persius. Et quæ se mel intus ĩnata est rupto iecore exierit caprificus: In as de

¶ Ergo ador A maiori, sic quia adorea secundario ab adoro de riuatum producit o. ergo ador quod primo loco ab adoro deri uatur si declinaretur eandem o produceret. ¶ Duabus igitur: Hæc illatio probabilem quidem et si non necessariam efficaciam bene habere uidet̃. Poterat enĩ esse ut cum in eo due pugnarent re alteram perderet et alteram retineret sicut de alteruter super ius disputatum ẽ. Excipitur cor cordis. q. d. assumit. Exceptis cor et ador. quia cũ sint neutra non corripiunt o. cor non corri pit o. quia assumit d. ador quia non habet genitiuum. Quod a probo prætermissum. s. ut a fa tur satura dicantur. iecur iecoris similiter excipitur quia pro u o. correptam habet. Vas uasis nõ apposuit ut exciperet: cum enim solum genitiuum formare inten dat frustra đ genere dixisset uel fecisset. s. quia in sequenti exce pturus erat uas uadis quoniam noĩatiuo similis est uas uasis iõ uas uasis premisit. q. d. hic uas excipio quod est masculinũ qđ ideo sic determino quia etiã hoc uas dicitur quod cum sit neutrũ non pertinet ad regulam quæ đ solis masculinis uel cõibus duũ generum data est fas nefas: nu gas similiter non ponit ad exce ptionem cum nõ sint de regula sed quia habent consimilem ter minationem cum illis de quibus regula data est ideo de ipsis quã dam dat proprietatem. s. qa sũt indeclinabilia.

In hoc quoq;: Sicut in mul/
tis aliis secutus est Virgilius poe
tas græcorum. Homerus. n. πὸ
λὺδαμια pro πολὺδαμίαν &
menander dria proditam pro
tulit. Termes dicit̃ trũcus oleæ.
Excipiunt̃ quæ uel habent pe/
nultimam æ dipgthongum ut
praepes praepetis uel a uerbis đ
riuantur in penultima syllaba e
habentibus breuem ut ab idigeo
ĩdiges ĩdiges indiges dicitur ho
mo facttus deus quia nullius in
diget Probus uoluit ut inquies
ultimam corripiat: sed quare uo
luit causam non uidemus cum
enim e in genitiuo secundum ge
nitium sui simplicis producat ex
genitiuo autem produci uel cor
ripi uideatur nominatiuus in no
minatio debuisset e. ꝑduci. Au
ctoritati tamen probi est acqui/
escendũ Sit etiam fœminina nõ
excipit cum de fœmininis nõ sit
regula data sed de femĩs dat re.
gsc. A pede uel a sedendo com
posita per dis efferunt genitiuũ
et ideo excipiũtur a supradicta
regula quæ adita tis precipit ge
nitiuũ fieri. Apes dicitur qui si
ne pedibus nascitur quod solũ
a pede compositum ut quibus/
dam uidetur e longam seruauit
in nominatiuo sicut pes suũ sim
plex. Dixi hic solum quamuis
actores &c. Probus tamen in/
t r cor. hoc. i. quadrupes ponit
&c. Oui. tamen nominatiuum
hæc apis protulit quia non perti
net ad regulam quod. s. ut fides
non fidis dum cithara dicatur.
Excipitur hæc quies. i. pausatio

sinentia latina masculini generis sũt uel fœminini uel cõis &
ablata s & addita tis faciunt gtũum ut hic mecœnas huius
mecœnatis ciuitas ciuitatis hic & hæc arpinãs huius arpina
tis: excipiunt̃ monosyllaba hic as assis: uas uasis quod ĩ sin
gulari numero tertiæ in plurali secũdæ declinatõis est ut hic
uas uadis hic mas maris: & hoc fas nefas & hic & hæc & hoc
nugas indeclinabilia. Græca uero eiusdẽ termina tõis noĩa ĩ
oy uel in a desinẽtia in gtõ græco primæ sunt declinatõis: ut
λυσίασ τοὺ λυσίου hic lysias huius lysiæ οἀντασ του αντα: hic
antas huius antæ huiuscemodi ntũum noĩum frequẽter si/
ne s terminali solent Rõani proferre: ut hic geta birrhia mar
sya. in ασ autem terminãtia gtũum græcũ o in i mutata fa/
ciunt gtũum latinum: ut καλχὰσ καλχὰντοσ. hic calchas cal
chantis: quãuis hic calchas huius calchæ antiqssimi declina
bant. Pla. menæ. Nouistin illum? noui cũ calcha simul ο πα
λασ τὸυ πάλαντοσ. hic palas palãtis η παλλασ τησ παλλα/
δὸσ hæc pallas huius palladis. Et sciendum ꝙ in as desinen
tia masculina sint habẽt in genitiuo utũum in an uolunt ter
minare more græco & similẽ hunc ntõ seruare: ut o calchan
uel o calchas: & o palan uel o palas. Vir. tamen auctoritate
pœtica o pala protulit in. xi. Salue æternum mihi maxime
pala. In eodẽ. Quin ego nõ alio digner te funere pala in hoc
quoq; græcoꝶ pœtas secutus Home. in. μ. ῥάψωδιασ πὸλυ
δάμασυ μεν ουκὲτέμο φιλὰ τάυτα γορεύεισ πὸλυδαμα dixit αντὶ
τοὺ πολυδάμαν menander quoq; in dardonio δρὶ απαι δρια
dixit ꝑ δρι ἀν. In es correptã latia masculi & cõis generis cũ
sint mutãt e ĩ i abblata s & addita tis faciũt genitiũ: ut hic
miles militis: trames tramitis: termes termitis. merges mer
gitis hic & hæc sospes sospitis pedes peditis: equus equitis:
hic & hæc supstes superstitis: gurges gurgitis: hic & hæc di/
ues diuitis. Excipiũt̃ hæc quæ habẽt penultimã æ diphthõ/
gum: uel quæ a uerbis deriuãtur in penultima syllaba e ha/
bentibus breuẽ quæ e seruãt in gtõ: ut hic & hæc prępes hu/
ius prępetis: tero teris: hic & hęc teres teretis: hebeo hebes:
hic & hęc & hoc hebes hebetis. Indigeo indiges ĩdigetis: im
peto impes impetis. Oui. in. iii. metamor. Impete nunc ua
sto ꝑ impetu. Similiter Sta. in. vii. thebai. aurigãq; impete
uasto amphiarę tuũ interpretor interpes ĩterpretis: sic ẽt de
clinãt̃ ĩ ãte e habẽtia: ut hic paries pietis hic aries huius arie
tis: hic & hęc inquies inqetis: qđ quãuis in ntõ e correptã ha
beat: ut probo uidet̃ in gtõ tamen eãdem producit secũdũ
gtũum qes qetis prĩcipalis. Sic ẽt seruãt fœmĩa e correptã
ut hęc seges tis teges tis. Illud quoq; notandum ꝙ a pede

uel a sedendo cōposita ꝑ dis nō ꝑ tis efferunt genitiuū. & a
pede quidē cōposita seruāt e. A sedendo uero mutāt e in i.
ut hic & hæc & hoc quadrupes: bipes bipedis: cōpes cōpe-
dis. Iuuena. in quarto. Squallidus in magna fastidit cōpe-
de fessor: hic & hæc obses obsidis: desis desidis. Excipiunť
hęc apes huius apis: quoniā hoc solū a pede cōpositū: ut q
busdam uidetur e longā seruauit: neq; ulla creuit syllaba ī
genitiuo q̄uis & alia cōposita ab eo quod est pes auctores
ꝓducāt: Virgilius in tertio æneidos. Stat sonipes ac frena
ferox spumātia mādit. Idē ī decimo Tollit se arrectū qua-
drupes: & calcibus auras uerberat. Horatius ī primo ser-
monū. Omnia magna loquens mō sit mihi mēsa tripes &
cōcha salis puri. Probus tamen inter correpta hoc ponit:
Qui. tamē nominatiuū hæc apis ꝓtulit in. xiiii. metamo.
Nō apis īde tulit collectos sedula flores. Quod etiā dim-
minutiuū ostēdit apicula: q̄uo docet fidicula primitiui sui
nominatiuū fidis nō fides esse: quod Seruio placet de citha
ra. In es ꝓductā latina ī ātecedēte ablata s & addita i faciūt
genitiuū ut hic meridies huius meridiei: hic & hęc dies hu-
ius diei: hæc acies aciei excipiť hæc qes quietis. uetustissimi
tamen hoc quoq; scd̄m supradictā ꝑferebant declinatiōem
Affranius ī emācipato. Solicito corde corpus nō patiť nūc
quie. Neuius in prothesilao laodomia cōplexa sono corpo
ra operiūtur ac suaui quie. dicātur. Iure igiť compositum
quoq; ex eo reqes quod in eodē genere māsit tā qntæ q̄ ter-
tiæ declinatōis īuenitur. Vir. ēt in. iiii. ænei. Tempus inane
peto reqem spaciūq; furori. Cice. in dialogo de senectute.
Vt meæ senectutis reqetem oblectamentūq; noscatis. nā
inqes cuius extremā corripi dicit probus inqetis declinať
quod triū factū ē geneꝝ: ut supra ostēdimus. cuius ēt sim
ples īuenitur trium geneꝝ. Neuius in carmine belli puni-
ci. ii. libro. Iāq; eius mētem fecerat fortuna qetē. Lucinius
macer in primo ānali. Non mimo ope milites qetes uole-
bant eē. Salu. in. ii. histori. Quoniā corpore & lingua per-
citum & inqetē noīe histrionis uix sani burbulegiū appel-
labant: alia uero eiusdē terminatōis noīa e in i mutātia fa-
ciūt gtūum: ut hic uerres huius uerris: hæc cædes huius cæ
dis: excipiūť hic pes pedis: hæc ceres cereris: merces merce
dis: hic & hæc hæres hæredis: locuplex tis: & tria qntæ de-
clinatōis e corripiētia tā ī gtō q̄ ī dtō: fides fidei: res rei: spes
spei. Inueniť & plebs plebis. Salu. ī primo histo. Plebei tri
buniti m ꝑtātem: nam plebs plebis facit gtūum. Et fames
famei dicebant ueteres: unde adhuc fame producitur ī ab-

¶ Iure igitur: Quandoquidem
quis secūdum quintam & tertiā
declinationē proferť iure igitur
requies ex eo cōpositū. i. pausa
tio sicut seruauit genus seruauit
declinationē. Bene dixi de hoc
compositio tantū qđ est requies
Nam inquies pro inquietus ter
ciæ tātum ē declinatiōis. nec ta
mē ideo excipitur a reg. quæ nō
nisi de i es ꝓducta desinētibus
data est. Alia uero oīa quæ. i.
nō habent ante es productam
Nomina quintæ declinatiōis si
consonātem habeāt ante es cor
ripiunt pe. genitiui & datiui ut
plebs plebei γιγησ γινογσ di
cunt græci nos giges gigis Græ
ci scd̄m aliam terminatiōem γι-
γιτοσ nos gigetis. similiter ac-
cipe de aliis. Similiter habēt du
plices genitiuos apđ græcos hæc
oīa propria κωμου κωμησ κω-
μυτοτ & quia dares uarie đcli-
natur apud græcos: iccirco uir-
gilius duplicem accusatiuū pro
tulit græcū: Dareta a dares da-
retos & daren a dares daroy. Il
los græcos secutus q hos diuer-
sos accusatiuos protulerūt. Sin
in os græca nomina genitiuum
græcum in oys uel os uel eos ter
minantia tertiæ sunt declinatōis
ut ostendimus. Sin uero in oys
tantum & non in os terminant
græcum genitiuum &c. Dixi eē
primæ declinationi sæpissime ta
men huiusmodi nomina quæ in
oy terminant genitiuum græcū
antiqui &c. Salu. ætæ dicit secū
dum primam declinatōem sicut
augelius herachidæ.

¶ Seiendum: Licet dixerim il/
la quæ in oy terminãt genitiuũ
proferri secundum primã & ter
tiam declinatõem tamen secun
dum tertiam maxime proferun
tur quæ formam haberẽt patro
nymicorum ut thucydides thu/
cydidæ & frequentius thucydi/
dis secundum tertiã & quæ sũt
barbara ut sunt mitridates mitri
date & frequentius mitridatis.
Nec mirum si latini ita uarie de
clinant. Nam huiusmodi nomi
na parthica & barbara & græci
ancipiti termtnat genitiuo mo/
do oy modo oys. tigranes tigra
noy. secundum quam termina/
tionem nos dicimus tigrane pri
me declinationis & tigranoys
uel tigraneos secundũ quas ter/
minationes nos dicimus tigra/
nis tertiæ declinationis.

latiuo. Vir. Melle soporatam & medicatis frugibus offam
obiicit: ille fame rabida tria guttura pandẽs. Iuue. in. v. In
de aũt cũ se matura leuauit progenies stimulãte fame festi/
nat ad illã: quã primũ prædam rupto gustauerat ouo. Idẽ
in eodẽ. Mẽbra aliena fame lacerabant eẽ parati & sua: qua
si qntæ declinatõis ꝑduxerũt ablatiuũ in es ꝑductam græ
ca eiusdẽ declinatõis in ουσ uel in εοσ uel in τοσ gtũum græ
cum terminãtia ου uel ο uel eo in i mutantia faciunt gtũum
latinũ: ut παλαμηδουσ παλαμηδουσ palamedes palamidis
ἐτεοκλησ ἐτεοκλεοσ. Eteocles eteoclis: χρημησ χρημητοσ chre
mes chremetis & chremis. Teren. in andria Etiã puer̃ inde
abiens cõueni chremis. Idẽ i eadẽ. Egomet cõtinuo ad chre
mẽ μενδησ μενδητοσ. nomen ẽ urbis ægyptiacæ cuius men
tionem pindarus facit mendes mẽdetis & mendis. Sic quo
q; ρανησ ρανητοσ Rhãnes rhãnetis rhãnis: quod græcum
esse ostẽdit aspiratio post r posita: qđ in latinis nõibus non
fit λαχησ λαχητοσ laches lachetis & lachis. Sic & similia in
τοσ terminãtia grũum græcũ: nec ẽ mir̃ duplicẽ dclinatio
nem hæc habuisse apud latinos cũ apud græcos quoq; mul
ta iueniũtur huiuscemodi ancipitẽ habẽtia declinatiõem te
ste Herodiano γυγησ nomen gigãtis γυγου & γυγητοσ. κω
μησ ꝓprium κωμου & κωμητοσ. μυκησ μυκου & μυκητοσ ο μη
νησ μηνου & μηνητοσ: ο πελησ πελου και πελητοσ μιγησ μιγου
και μιγητοσ πυλησ πυλου πυλητοσ. Similiter thales menes
ageles calles dãres uarie declinant. Vnde Vir. duplicẽ ac/
cusatiuũ græcum ꝓtulit in qnto dareta: & darẽ illos secu/
tos q ποληта & πολημνητα & μητην ꝓtulerunt: ut præcipi
tẽq; daren ardens agit æquore toto. In eodẽ: Sed finẽ ipo/
suit pugnæ fessũq; dareta. Sin in oy terminãt gtũum græ/
cum primæ sũt declinatõis: ut αχατυσ αχατηυ achates ahca
tæ αγχισισ αγχισου: anchises anchisæ. Sepissime aũt huius/
cemodi noĩa antiqui & scđm tertiã ꝓtulerunt declinatõem
ut orontes orõtis & oronte. timarchides timarchidæ timar
chidis: herodes herodæ herodis. Hora. in. ii. episto. Præfe/
ret herodis palmetis pinguibus alter. Cice. in primo tuscu
lanar̃. Nõ sine cã cũ horestis fabulã doceret euripides. Sa
lu. in. ii. historia. Eã deditõem senatus p nũcios horestis co
gnitam approbat. Idẽ in. iiii. histo. Nãq; primũ Iasonẽ no
uo itinere maris ætæ hospitis domũ uiolasse. A gellius no/
ctium actica. ix. historia ex librisl hæraclidæ pontici iocũda
memoratu & mirãda. Sciendũ tamẽ q; frequãtissime & ter
tia utũtur declinatõe in ꝓpriis quæ formã habẽt patrony/
micorũ & in barbaris: ut thucydides thucydidæ & thucy/

93
6

didis: mitridates mitridatæ mitridatis: tigranes tigranæ tigranis: huiuscemõi eni noĩa parthica ẽt græci ãcipiti terminãt gtõ mõ ου mõ ὀρσ τιγι αννησ τιγρανου Τιγρανους: Vir. in xii. Nec drãcis dicta refellã. Et sciẽdũ ꝙ in huiusmõi noĩbus quãdo tertiæ sũt freq̃ntissime ueteres datiuũ ꝓferebãt ꝓ gtõ Aristoteli dẽostheni thucididi euripidi ꝓ Aristotelis demoste. thucydidis euripidis ponẽtis. Vir. i. i. æne. Præcipue pius æneas nũc acris orõtis nũc amyci casũ gemit Idẽ i eodẽ. Troas reliq̃s danaũ atq; ĩmitis achilli. Idẽ i. ii. æne. Quis talia fãdo myrmidonũ dolopũ ue aut duri miles ulyxi. Terẽ. i heautõti. Archonidi filiã ꝓ arconidis. Cicero i. ii. uerri. In timachidi potestate socioꝝ populi romani ãtiquissimorum atq; amicissimoꝝ liberos matres bona fortunasq; oẽs fuisse. Idẽ i eodẽ datiuũ similiter ꝓtulit. Neq; i præsẽtia timarchidi qd respõdeat habuit & magis secũdũ tertiã ea ꝓferũt nominatissimi auctores. Idẽ i arato. Sub pedibus ꝓfert finita booti pro bootis. Terẽ. i ecyra. Calimedẽ hospitẽ miconiũ. Cicero i protagora. Quid tu ide tãdẽ apparés a socrate an quidẽ dubiũ nõ ẽ quin ab alcibiade? Trogus põpeius i libro. vi. Inde sceptrũ petit quo Emedia interfecta socru cõtuleratis ab arculida petito colloquio. M. uellius consul liber primus nec minus clarus ea tẽpestate fuit. Milciadis filius Cimõ. Plinius i. ii. natura. histo. ab euclide. Idẽ i tertio thucydide callipede. In quarto philistide antiẽlide philonide. In q̃nto. Sothade. In sexto simonide miore. In. vii. agathagide appollonide duride heraclide põtico asclepiade. In. xi. ore cleate. In. xii. iuesĩde. In. xiii. corsinade. In. xxxvii. neuripide. Possũt tamẽ ea si producte ꝓferãtur datiui esse græci ꝓ ablatiuis q̃uo. Vir. in prio ęnei. Vno comitatus achate. Iuue. Penolope melius leuius torq̃etis aragne. In is desinentia longã cuiuscũq; sint generis latina ablata s & addita tis faciunt gtũum ut hic lis litis. hic & hęc dis ditis. unde hi & hę dites & hæc ditia cuius ntũum singularem in usu nõ iueni: debet tamẽ scdm analogiã hoc dite cẽnam in is finiri neutrũ nõ põt. Luca. in. viii. Nõ illic libycæ posuerũt ditia gentes tẽpla: hic & hæc sãnis huius sãnitis. Sic cæsar de analogia. Luca. i. ii. Romanaq; sãnis ultra caudinas sperauit uulnera furcas: huius neutrũ. Neuius sãnite ꝓtulit in carmine belli punici ad cuius similitudinẽ debet ẽt hoc dite dici. Excipitur hæc glis gliris qd pro t r habuit & hæc uis huius uis cuius plurale similiter tam Lucreti. q̃ Salu. protulerũt. Lucre. in. ii. Sed q̃ multaꝝ reꝝ uis possidet in se atq; ꝓtãs. salu. in. ii. histo. Male iam assuetũ ad oẽs uis

¶ Et sciendũ: Propietas est cõueniẽs oĩbus scdm primã & terciam declinationem siue raro siue frequẽter. i. in omnibus quæ ĩ oy. terminãt genitiuum græcũ ¶ Et magis Dixt quando illa quæ terminant genitiuum in oy tertiæ declinatõis sint & primæ modo addit quia omnia illa sũt mag. tertiæ secũdum nominatissimos auctores ut idem. Cicero in arato &c. Boeti ꝓ boetis dictum pro græco posuit a socrate ab alchide secũdũ tertiam declinatõem posuit. In tertio thucydidæ hi omnes q sequũtur ablatiui sunt tertiæ declinatiõis in ui. ¶ Simonide minore: Hic apparet simonide est ablatiuus q̃a iungitur cum minore. ¶ Possũt Diyit ꝙ euripide & similia sẽ tertiæ declinatõis possunt ablatiui tamen &c. uno comitatus achate ꝓ achata: datiuum. n. posuit pro ablatiuo & est primæ declinationis. Nam. latini aliquãdo datiuũ græcum ponunt pro ablatiuo latino & scribunt græci per e datiuũ græcũ ut achate nõ tamen pronunciant nisi e tantum aut i. Achathei enim scribunt & achate pronunciant. Orphei scribunt & phi ꝓnũciãt Latini autem qcqd ꝓnunciant hoc scribunt. Excipitur glis gliris aĩal. glis gli is terra tenax dicitur: sed nõ curauit excipere q̃a fortasse non iuenitur in auctoritate. glis glitis. i. cardo bene ẽ de regula.

Illa quoq; ſicut glis gliris: Sic
cut glis gliris hæc non excipiũ/
tur a r quia non agit niſi de deſi
nentibus in is longam cum hæc
oĩa correpta ſint ſic iunge Glis
gliris ſeruat ſuam regulam in er
deſinentium quæ ĩ habent in ge
nitiuo. Illa quoq; ſeruant re tan
tum in er deſinẽtium quæ in is:
& in er ꝓferunt noĩatiuum.
Præterea: Cæſar declinat pu
bis puberis cum raro pubis dica
tur. Quidam dicunt puber pu/
beris ſed raro inenitur pubẽs pu
beris nihil ad regulam pertinet
Ex hoc tamen cõpoſitum iueni
tur ſimilẽ habẽs noĩatiuum ge/
nitiuo. Ac ſi dicat compoſitum
ab eo excipitur a re. Cicero im
puberem ſecũdum regulã dixit.
Alia omnia .ſ. quæ duplicẽ no/
minatiuum non habent. pollis
pollinis excipitnr .i. farina. A
ſãguine compoſitum nõ ſeruat
ſimplicis declinatõem quia non
creſcit in genitiuo: & iõ non ex
cipitur a regula. Et uide ꝙ ma/
gis græcum eẽ oſtenditur .q.d.
aperte. Capis nihil ad regulam
pertinet quia re nõ eſt data ni/
ſi de latinis tantũ hic & hæc po
tis & hoc pote: hoc nõ appoſuit
ut excluderet a re. ſed qa uole/
bant aliqui eſſe aduerbia cũ ſæ/
pe iueniũtur iuxta uerba more
aduerbiornm & rata ĩueniũtur
declinata. Quod auctor apte
ſignificat ubi ſubiũgit. Sine uer
bis aũt raro ĩuenies uel ea ꝓla/
ta aliquo caſu .i. ita ut obliquos
caſus habeant. Sin apud græcoſ
in ειϲ diphthon. terminãt noĩa
tiuum proprietas eſt quædam đ
ſuprapictis græcis. Et quidam
cõe putauerũt quãuis ſecũdum
alios neptis ſit eius fœmĩum ſed
hoc non eſt de regula. Alia quæ
non ſunt maſculiua tantum At
eſt adonium .ſ. metrũ quod cõ
ſtat ex dactilo & ſpondeo ado
nium ab ĩuẽtore dicitur. Impos
eſt eius contrariũ ſignificatione
Similiter deſinit in tis cos cotis.
Eiuſdem .i. unius dictiõis quos
in multis nos ſeqmur ſicut ĩ iſtis
Alii dicũt οιϲ æoles uero ofis.
nos uero ouis dicimus. Alii di/
cũt daos æoles dafoſ nos dauuſ
Et qa in iſtis & ĩ multis aliis il/
los ſeqmur igitur ſequimur illoſ

cõtrouerſiaꝝ. Illa quoq; tã ĩ is quã in er fi[illegible] ita noĩa regulam
ſeruãt in er terminatoꝝ. ideſt accepta is faciũt genitiuũ: ut
hic puluis & puluer pulueris: hic cucumis & cucumer cucu
meris. hic cinis & ciner ris: hic uomis & uomer ris: Præterea
cæſar declinat pubiis puberis: qdã ut probus pubes pube
ris. Et hoc tamẽ cõpuſitũ iuenit̃ ſimilẽ habens nomiatiuũ
genitiuo. Impnbis huius impubis. Vir. in. v. Impubis iuli
ab eo neutrũ impube: Hor. ꝓtulit ĩ epodo: ut hoc tremẽti
queſtus ore cõſtat puer ĩpube corpus. Cice. tamẽ i. iiii. iue
cti. Filiũq; eius ĩpuberẽ legatũ a pr̃e miſſũ. Idẽ i. ii. de ora.
Quod niſi puberẽ, te iã ĩqt hẽrem. Alia uero oĩa eiuſdẽ ter
minationis correptæ ſimimilẽ habẽt geuitiuũ noĩatiuo: hic
collis huiuscollis: hæc puppis huius puppis: hic & hæc ſu
auis huius ſuauis: hic & hæc cinis huius cinis: Excipiũt̃ ta
mẽ hic lapis huius lapidis: uetuſtiſſimi tamẽ huius lapis:
ꝓtulerũt. Ennius i. xii. annali. Occumbũt multi lætũq; fer
roq; lapiq;: hic ſanguis huius ſanguinis. quod ueteres hoc
ſanguẽ dixerũt. Cice. ĩ hortẽſio ut ait. Ennius. Refugiat ti
midos ſãguẽ atq; exalbeſcat metu. Idẽ i. ii. annali. O geni
tor o ſanguẽ diiſ oriũdũ hęc pollis pollinis. ſic cariſius. Pro
bus aũt & cæſar pollẽ pollinis declinauerũt hæc cuſpis cuſ
pidis ſemis ſemiſſis: Apuleiuſ i epitoma. Sed tũ ſextertius
dipõdiũ ſemiſſe: quinarius qniqueſis: denarius decuſſis ua
lebat: hæc caſſis caſſidis: quod ẽt hæc caſſida caſſidæ decli/
nãt̃. Vir. i. xi. Aurea uati caſſida: a ſãguine cõpoſitũ nõ ſer
uat declinationẽ ſimplicis: hic & hęc exãguis huius exan/
guis. a cuſpide ſeruat tricuſpis tricuſpidis. Oui. i primo me
ta. Poſitoq; tricuſpide telo mulcet aq̃s Inuenit̃ ẽt hæc ca/
pis capidis cuius dimĩutiuũ ẽ capidula haurũcius capisua
ſis genus põtificalis dimĩutiuũ capidula. Lucil. i. ix. Hic
ãcilla ab hoc apices capidaſq; reptas. Et uide ꝙ magis græ/
cũ eẽ oſtẽdit̃ cũ ĩ as ꝓtulit actũum pluralẽ: hic & hæc potiſ
& hoc pote noĩa eẽ oſtẽdit cõparatio potior & potiſſimus.
Sine uerbis autẽ ſubſtãtiuis raro ĩuenies ea uel obliquo ca
ſu ꝓlata. Perſius: Qui pote uis dicã: nugaris cũ tibi calue
piguis aq̃liculus ꝓtẽto ſeſqpede extet. Vir. i. iii. Nec potis
ionios fluctus æquare ſequẽdo. Idẽ ĩ. xi. At nõ euãdrũ po
tis & uis ulla tener̃. In is deſinẽtia gręca ſi ĩ gtõ græco cõſo
nãtẽ habuerũt ãte οϲο i i mutãt & faciũt latinũ: ut σιμοειϲ
σιμοεντοϲ: ſimois ſimoentis αδωνιϲ αδωνιδοϲ hic adonis
huius adonidis ευπολιϲ ευπολιδοϲ eupolis eupolidis δωριϲ
δωριδοϲ doris doridis. θετιϲ θετιδοϲ: hæc thetis huius theti
dis: q̃uis abtũus eius ab hac tethi. Plau. i. epidico ꝓtulit.

in noiatiuo huius nominis bos. Nam eoles βῶσ dicūt pro βοῦσ quod alii dicunt ου secūdū scripturā diphthon .in o longam uertētes. Et qa hoc uerū est quoniā æoles interponūt digāma iter duas uocales eiusdem dictionis &c. Hæc glos gloris excipit. Græca in latinis translata quæ i os temināt gtūum græcum sequūtur os finali in i conuersa nec tamen Salusti. ptulit minonis exēplo græcorū. Syracusi. quæ enim & ipsi græci sunt heron dicunt p heros: sic sophron qdam auctor similiter minon minonis pro minos. Minoos quō hic exēplū subter sit exponit ubi dicit romani aūt &c. sūma Græci dicunt minon p minos. romani uero abiecta .n. dicunt mino cuius nominatiui gtūus ē minonis: & sic genitiuus iste minonis nō est a noiatiuo minos: sed a noiatiuo mino. Gobio q q̄ dicunt latini p gobios. Et qd mirabilius est mirabile pōt uideri quod Salusti. minonis dixit: sed Cicero protulit athonis mirabilius uidetur iccirco nec nos atho dicimus. Sed hæc .i. athos: ac si dicat athos non mutatur in athon sed hanc habuit mutationem quia prius secūdum quosdam græcos prolatum est in us correptam athus de hinc prolatum est attice .i. athos. Athici enim dicunt athos quomodo q dam græci dicunt androgeus. attici uero androgeos. In us correp. desinentia masculi. latina. iccirco hæc duo in unum cōiunxit masculina & latina quia separatim de fœmininis & græcis daturus est regulas. Hic partus huius partus pro parturitione quāuis antiqui pro eadem parturitione partio ptionis dixisse inueniunt. Similr quartæ sēt declinatōnis corporalia noia quæ rerum incorporearum uocabula omonyma inueniūtur ut magistratus αρχην idest principalitatem & magistratiōem ipsam & iterum ἄχρντα idest principem secundum ipsam magistri personam significet: cum igitur magistratus personam significet omonymum est cum magistratus quod ipsam magistrationem designat. iccirco magistratus corporalis secūdum q̄ personam significat est quartæ declinatōis Saltus p nemore omōymū ē cū saltus p saltatione. Sic uersus pro scriptura cum uersus pro uersione. Fastus pro libro omonymum est cum fastus pro superbia & tamen est secundæ declinationis & ideo excipitur.

Tūc ille pgnatꝰ theti sine pdat alia apportabāt ei nerei filiæ εὔχαρισ ευχαριδοσ eucharis eucharidis επιχαρίσ επιχαρίδοσ epicharis epichadis. Sin in os puram desinit græcus genitiuus similis erit noiatiuo apud latinos: ut αδωνίσ αδωνιδοσ: hic adonis huius adonis: νεάπολισ νεαπολίοσ hæc neapolis. Sin apud græcos in είσ diphthongū terminēt ntūum n & t habent in genitiuo σιμοείσ σιμόεντοσ: hic simois simoētis. In os masculina ablata s & addita ris faciunt genitiuū: ut hic lepos leporis: ros roris: mos moris: flos floris. Excipitur nepos nepotis quod quidam cōmune putauerūt quāuis fœmininum sit neptis. Alia uero omnia in tis desinunt ut hic & hæc sacerdos huius sacerdotis: hic & hæc compos compotis. Liuius in .xxv. Quod profecto facis mētis compotē esse .o. tamē in hoc loco suo corripitur. Seneca in phędra: Hipolyte me nunc compotem uoti facias. In eadem. Compote uoto: & est adonicū metrum: eius cōtrarium impos impotis. Actius i primo didascalion: Falsidica audax nati mater pessimi odibilis natura impos: excorr & fera. Similiter hæc cos cotis: dos dotis. Excipitur hic & hæc bos bouis: quod ideo assumit genitiuo u loco digāma: quia æoles quoq; solent inter duas uocales eiusdem dictiōis digāma ponere: quos in multis seqmur: οφισ ouis λαφοσ dauus ὠφόν ouum. In nominatiuo quoq; huius nominis illos sequimur. Nam & æoles & dores βῶσ dicūt pro βοῦσ diphthongum in o longam uertentes: & quod hoc uerū est ostēdunt epigrāmata uetustissima quæ litteris antiquissimis scripta i multis tripodibus legi: & maxime in tripode apollinis qui est Constātinopoli in loco quem xerolophon uocant: sunt autem scripta sic δημωφόφον pro δημοφοῶν λαόκοων pro λαοκοων: hæc glos gloris: hoc os correptum ossis Ouidius in quinto metamor. Qui postq̄ cecidit ferrumq; ex osse reuulsum est. Quidam tamen ueterum & hoc ossu & hoc ossum proferebant. Vnde Pacuuius in chryse. Ossum inhumatum æstuosam auram. Actius uero in annalibus. Fraxinus uero fixa ferox infensa infundit ossis: Cato tū os ptulit i .iiii. origū. Si quis mēbrū rupit aut os fregit taliōe uidicta pxius cognatꝰ ulciscit os pductū oris: hic & hæc custos dis. Iō i dis dsinit qa uēit a uerbo custodio Gre-

¶ Cum antiquiores: Ac sic. d.
non recte Lucanus arguitur a
Seruio cum antiquiores idẽ pro
tulisse inueniantur & hoc secun
dum regulas. Senatus non est
omonymũ cũ uocabulo rei sed
est ab eo compositum & icteirco
est quartæ declinationis dicitur
enim senatus seorsum natus qa
antiquiores uiri senatores consti
tuebantur. Natus pro natiuita/
te hic accipitur. ¶ Nisi sint pro/
pria: Iustus enim proprium ẽ se
cundæ declinationis uel mobi/
lia ut iustus ta tum. Quod cum
mobile uidetur aliquando & sic
non pertinet ad regulas. Con/
dita: musta neutraliter posuit.

¶ Inueniuntur tamen Licet tan
tum dixerim ĩ exceptione lectus
et iniustus tamen inueniuntur
antiquissimi multa ex supradi/
ctis quæ recte continentur in re
gula ii genitiuo in etiam termi
nasse sed nõ sunt sequendi Or/

ca eiusdem terminationis græcum gtũum sequũtur os fina
li in is cõuersa: ut χρυσερωσ χρυσερῶτοσ: chryseros chryse/
rotis ηρῶσ: η ρωσ: ηρωοσ: hæros hærois. μινωσ μινῶόσ: mios
minois salu. tamẽ ꝑtulit minõis gtũum i. ii. histo. Dædalũ
ex sicilia profectũ quo minonis fugerat irã atqꝫ opes. Nec
tamen hoc sine exẽplo apđ græcos quoqꝫ ĩuenito: Siracusii
hæron ꝑ hæros dicũt: sic sophrõ ηρῶν ηρωσ dicit: Similiter
ergo & μινωύ ꝑ μινῶσ. Romani aũt plerũqꝫ solent ĩ on ter/
minẽtia ẽt abiectõe n proferre ꝑ o ut leo draco. Sic ergo mi
no: gobio quoqꝫ dicũt pro γώβιοσ abiecta s. Et qđ mirabi/
lius athos athonis protulit. Cice. in. iii. de repu. Quid ergo
illa sibi uult absurda exceptio: nisi qs athonẽ pro monumẽ
to uult fũdit⁹ efficere? Quis ẽ. n. athos aut olympus tãtus
Sed hoc in οσ correptam dehinc atticæ prolatũ est qũo αν/
δρογέωσ. In us correptã desinẽtia masculia s uel t uel x ante
cedẽtib⁹ si sint reꝝ ĩcorporaliũ uocabula quartæ sť declina
tiõis: ut hic uisus uisus: hic casus huius casus. hic situs huius
situs: hic positus positus: hic partus huius partus: q̃uis hęc
partio huius partiõis antiq protulisse ĩueniũť. Plau ĩ trucu
lento. Horresco misera mẽtionẽ quotiẽs fit partiõis. Hic se
xus huius sexus: hic luxus huius luxus. Similiter q̃rtæ sunt
quæ reꝝ uocabulis omonyma ĩueniũť ut hic magistratus
ηαρχηκαιοαρχων huius magr̃atus: hic saltus ηπηλ̃ηοσισκαι
ηναπη huius saltus: hic uersus ηςροφηκαι οςιχοσ huius uer/
sus: hic exercitus η γυμνασια και οςρατοσ huius exercitus: fa
stus quãdo a fastidio ẽ uerbo quartæ ẽ quãdo uero ꝑ annali
accipitur a fastis & nefastis diebus sic dictũ frequẽtius secũ
dæ ẽ Inueniť tamẽ & quartæ. Luca. in. x. Nec meus eudoxi
uinceť fastidibus ãnus. qđ tamẽ errore lucãi ꝑlatũ dicit Ser
uius ĩ cõmẽtario tertii libri Virgiliani. Cũ antiqores quoqꝫ
similiter idẽ protulisse ĩueniũť. Ouidius fastoꝝ ĩscripsit li/
bros. Nã apđ Horatiũ duplicẽ ĩuenio scripturã & fastos
& fastus ĩ tertio carminũ ꝑ memores genus oẽ fastos & fa/
stus ĩ aliis codicibus. Varro ĩ ephemeride. Postea honoris
uirtutũ cã Iulii cæsaris q fastus porrexit: mẽsis Iulius appel
latus ẽ. Sẽatus quoq; ideo quartæ ẽ qđ a uocabulo natus cõ
poniť & si ante tus alia sit ĩ eadẽ syllaba cõsonãs ẽt corpora
lia quartæ sunt declinatiõis nisi sint propria uel mobilia ut
hic fluctus huius fluctus hic quæstus huius quæstus hic ri/
ctus huius rictus: hic uictus huius uictus. Excipiť hic le/
ctus ηκαινη huius lecti: qđ tamẽ ẽt huius lectus antiqssimi
protulerẽt. Cornificius ĩ prĩo de cœnis deorũ. Ipsis uero ad
cereris mẽoriæ nouãdę gr̃a lectus sterniť. Plau. ĩ ãphitrioẽ:

Quam lectus ubi comcubuisti concaluit locus: Mustus
quoq; musti excipit̃ ꝓbus qđ tamẽ mobile uidet̃ cũ uete
res & fœmĩo & neutro genere iueniunt̃ hoc ꝓtulisse: pro-
nuus noua nouũ. Martiãi primo Quod te tusca iuuat ue
tulo miscere falerno. In uaticanis cõdita musta cadis Oui.
i. xiiii. metamor. Tercẽtũ messes tercẽtũ musta uidere. Ca
to cẽsorius de agna pascẽda. Musta agna ꝓ noua dixit. In
ueniũt̃ tamẽ ãtiquissimi multa ex supradctis ĩ genítio ẽt i
terminasse. Terẽti. ĩ ãdria. Nihil ornati nihil tumulti ꝓ or
natus & tumultus. Idẽ ĩ adelphis fructi ꝓ fructus. Nũc
exacta ætate hoc fructi ꝓ labore ab his fero: q̃sti ꝓ q̃stus.
Idẽ ĩ ecyra Nũq̃ animũ q̃sti gr̃a ad malas adducã ptes: ad-
uẽti ꝓ aduẽtus: Idẽ ĩ phormione Patrẽ extimescã ubi eius
aduẽti uenit ĩ mẽtẽ Senati ꝓ senatus. Salu. ĩ catelina. Se-
nati decretũ fit sicut ille censuerat: uersi quoq; ꝓ uersus La
uerius ĩ lacu auerno uersorũ nõ numerũ numero studui-
mus Valerius ĩ phormiõe. Quod hic cũ tragicis uersis &
firma facis. Leuius ĩ polymetris. Oẽs sũt denis syllabis uer
si. hic uictus huius uicti. Plau. ĩ captiuis Proĩtu quotidiani
uicti uẽtrẽ ad me afferas. Idẽ ĩ aulularia huius gemiti dixit
Tãtũ gemiti & male mœstitię: mihi dic dies obtulit famẽ
& pauperiẽ. alia uero oĩa eiusdẽ generis latina in us desinẽ-
tia sedæ sunt declinatõis: ut hic uirgilius huius uirgilii: som
nus sõni: lacertus lacerti: numerus numeri: sanctus sancti
uentus uenti: cibus cibi: quãuis & huius cibus antiq ꝓtu-
lisse iueniunt̃. Plau. ĩ captiuis. tantus uẽtri cõmeatus meo
adest ĩ portu cibus. Excipit̃ arcus qđ dr̃iæ cã qdã tam scdę
q̃ quartæ protulerũt de cęlesti. n. i. de iride Cice. dicẽs ĩ. iii.
đ deoꝝ natura in prĩo finiuit gtũum. Cur aũt arci spẽs nõ
i deoꝝ numero prępona t̃. Et iuenit̃ tamẽ apud ueteres ẽt
fœmĩ generis scđm qđ bene est quartę declinatõis. Ennius ĩ
xv. ãnaliũ. Arcus ubi aspiciũt mortalibus q̃ phibẽt̃ Acus
ẽt qđ quartæ ẽ declinatõis tam masculinũ q̃ fœmĩm iuenit̃
Luca. in. x. Quod nilotis acus cõpressum pectine serũ. Iu
uena. in primo. Ille superciliũ madida fuligine tinctum ob
liqua producit acu. Idem in. ii. Emeritaq; cessat acu: dimi-
nutio tamẽ fit a masculino Aculei. teste ꝓbo: qũo ab equo
equuleus. Et lacus & hic specus qđ tã masculinũ q̃ neutꝝ ĩ
uenitur. Hora. ĩ li. iii. carminũ. Quo me bacche rapis ple
num tui quæ nemora & quos agor in specus. Sed hoc spe-
cus melius dici in singulari numero ĩ plurali hi specus Ser
uio placet. Fœmium tamen hoc quoq; nomen iuenitur. A
gellius noctium acticaꝝ. vii. Sole medio inqt & arido &

nati tumulti fructi contra regu
las protulit terentius cũ illa sint
omonyma uel rerum uocabu-
la fructus. c. ante tus habet in
eadem syllaba. Alia uero om-
nia quæ non sunt uocabula reꝝ
f. uel. x. uel. c. ante us habẽtia
& quæ nõ sunt omonyma cum
uocabulis rerum & quãdo non
habent aliam consonãtem ante
tus in eadẽ syllaba uel si habent
sũt propria ut iustus iusti ꝓpriũ
uel mobilia ut sanctus ta tum:
quãuis & huius cibus ꝓtulisse in
ueniãtur. & scđm eos excipitur
cibus a regula. Excipitur arcus
quando ẽ quartæ declinationis
iuenit̃ tamẽ apud antiquos etiã
fœmĩ generis: scđm quod nihil
ptinet ad hãc regulã sed recte ẽ
quartæ declinationis p regulas
quas in sequẽtibus daturus est.
Acus scđm hoc ꝙ mas. est gene
ris excipit̃: qa quartæ ẽ declina.
Lacus & specus excipiũtur qa
specus ẽt neutrũ inuenit̃ & tunc
nihil ptinet ad reguiã. Dixi hic
specus sed hoc specus melius &
cætera. Licet dixeri specus ma-
scu. uel neutrũ ĩ neutri fœmĩo ta
men &c. q̃uis dixeri hic & hæc
uel hoc specus dicebãt tamẽ &c.
Seruio placet in singulari eẽ ne
utrum sed Liuius ẽt in singulari
numero hoc. i. specus põit mas.
Ex opaco specu. in hoc exẽplo
nõ plus uidemus specus mas. eẽ
q̃ neutrum: sed qa auctoritas di
cit credendũ est. Penus secũdũ
hoc quod ẽ mas. excipit̃ qa q̃r-
tæ decli. ẽ. Vultus præterea q̃r-
tæ est qđ quasi rei est uocabulũ.
q. d. uultus præterea excipitur:
quod quartæ declina. ẽ: sed hoc
nõ est miꝝ quoniã est quasi uo
cabulũ rei recte ponit quasi: nõ
enim in auctoritate iuenitur uo
luntatem quæ incorporea est si-
gnificare sed đriuatiuũ a uerbo
hoc exigit ut qũo ab oculo ocul
tus ocultatiõem. Et ab ulciscor
uultus ultionem designat. Ita a
uolo uultus uoluntatẽ designet
Si. n. ĩ auctoritate iuenisset uul
tum uolũtatẽ significare supius
inter uocabula rerum. s. situs.
sexus & alia libere posuisset.
¶ Nec mirum: Aliã rationem
ostendit quoniã uultus quartæ
đbeat esse decli. Temptat. n. p

uarias significatões rerum in qbus tamen bene confidit uultus & multa alia quæ sequẽtur in quartã retorquere
declinatõem: & hæc est rõ merito uultus est quartæ declinatõis: nam est omonymũ cũ uocabulo rei cõstructio
Dixi qa uultus est quasi uocabulum rei nec tamen mirꝝ uultum quoq; intelligendũ in facie significanda si uul/
tus rem corpoream non uultum designet. Sũma inde ob hoc inquit uultus faciem significat qa proprie uolunta
tũ significare debuit quæ uolũtas apparet in facie & ẽ ordo. Nõ mirꝝ uultũ intelligere i facie. Et q̃re nõ fit mira
cãm interserit. uolũtatis. n. signifi. affectũ subaudit appentẽ i facie. & hoc bene põtẽ ut affectus uolũtatis li
cet sit icorporeus tamẽ appeat i
facie cũ aristo. spẽs icorpales ue
lit esse circa corpa. i. corpibꝫ ad
misceri: & in ipsis spẽs appere.
spẽs incorpales dico qũo. i. ut
puta colores albedinem. s. & ni
gredinẽ & figuras triãgulas te/
tragonas hoc uultũ uocẽ hãc in
telligi in facie i qua qũo metus
gaudiũ istas uoces quæ uultui ut
spẽs suæ cõsignificãt. Iure igit̃
Qui uultus uocabulũ ẽ & oium
cũ uocabulo res igit̃ iure ẽ qntæ
decli. Similiter arcus quartæ ẽ p
qd' excipit̃ a regula & merito ẽ
quartæ: hoc. n. i. arcus neutro
genere &c. quartæ. s. hoc q̃rtæ
sit declia. uniuersali snia firmat
Oia. n. &c. Ergo hic arcus simi
liter erit eiusdẽ quartæ. s. decli.
Illud ẽt possumus dicere: Aliá
rõnem põit quare arcus sit quar
tæ decli. iõ. s. quia cũ arcus nõ
sit omonymo cum arcatus uoca
bulo rei salutẽ aliqũo est ei simi/
le: nã syncopatũ ẽ ab eo. Et no/
ta qa qualiscũq; rõ cõis est mul/
torũ quæ sequẽtur. Iõq; & arta
tus est uocabulũ rei artus qd̃ si/
gnificat corpus. s. αρθρον. i.
mẽbrũ quod ẽ simile uocabulo
rei seruat similẽ decli. cũ illo ac
si eẽt omonymũ eius qũo exerci
tus saltus declinatõem eorꝝ ser/
uauerũt cũ qbꝫ sẽ omony. & for
sitan iõ qa sunt omony. Et forsi
tan iõ qa sunt similia ut acus ab
acuti portus a portatu currus a
cursu gradus a gressu nata quæ
p syncopã ut portus a portatu
uel p unius litterę mutatiõem ut
currus a cursu gradus a gressu
primitiuorꝝ seruãt declina. qũo
æquoca fixa seruãt declia. eorꝝ
cũ qbꝫ sũt æquoca. Omonyma
dicit fixa ut saltus & saltus uer/
sus & uersus & similia. Hæc. n.
ita fixa & mutata sũt ut nec syn
copata nec mutatiõe litteræ di/
storta sint ab illis cũ qbꝫ sẽ omo
nyma uel cũ fixa dicit accipit tã
tum magistratus cursus & simi/
lia quæ per diuersa genera non
mouentur ut usus sus sui.

flagranti specũ quandã nactus remotã tenebrosãq; pene/
tro & recõdo. Ennius in. xii. ãnalium. Tum caua sub mon
te late specus intus patebat. Pacuuius in nuptiis: Aduẽio
in scrupulosã specum: dicebãt tamẽ & hoc specum & hæc
speca. Cato. Speca apposita quo aqua deuia abiret. Sed li
uius ẽt in singulari numero hoc ponit masculinũ i primo
ab urbe cõdita. Lucus erat quẽ mediũ ex opaco specu fos
perẽni rigabat aqua: Similiter Oui. in. iii. meta. Est specus
in medio in syluis ac uimie densus. Idem in. iiii. specus ẽ te
nebroso cæcus hiatu. Idem in. xi. Est specus in medio natu
ra factus an arte ambiguũ. penus quoq; & masculini & fœ
mini & neutri iuenit̃ teste Donato Capro. Plau. in pseudu
lo. Nisi mihi ãnus penus an amatoribus congerit̃. Lucili.
Magna penus puo spacio cõsumpta pibit. Hora. in primo
episto. Annonæ prosit: portet frumẽta penusq;: cuius neu
tri genitiuus ẽ penoris: ut pecus pecoris. Cæsar strabo con
tra sulpicium tribunũ plebis: q ꝓpinquos nr̃os messallas
domo deflagrata penore uolebamus priuare hoc penũ: ẽt
Affranius protulit i penũ herile. Etiam hic ficus uitiũ cor/
poris quartæ ẽ. Mar. ẽt in primo epigrãmaton. Cũ dixi fi/
cus rides quasi barbara uerba. Et dici ficos ceciliane iubes.
Dicemus ficus quas scimus in arbore nasci. Dicemus ficos
ceciliãe tuos Ex quo ostẽdit & uitiũ & fructũ posse eẽ q̃rtæ
declinatõis: genere aũt differre: uultus præterea quartæ est
quod quasi rei est uocabulũ a uolo uerbo: qũo a collo cul/
tus: ab ulciscor ultus. Nec mirꝝ cum Aristoteles spẽs incor
porales circa corpa uult eẽ: uultum quoq; qũo colores & fi
guras cũ sint incorporales: uoluntatis. n. significat affectũ
in facie intelligi: qũo metus gaudium: lætícia: tristicia: quæ
oia rerꝝ incorporaliũ sunt uocabula. Iure igit̃ quartæ ẽ. Si
militer artus: hoc. n. quoq; cũ neutro ẽt genere hoc artu ue
teres proferebant bene secundum quartam declinatiõem.
oia. n. masculina quæ neutra quoq; i u desinẽtia iueniũtur
eiusdẽ sẽ declinatõis: ut hic tõitrus hoc tonitru: hic cornus
hoc cornu: ergo similiter hic artus hoc artu. Plau. i menæ/
chinis. Ita mihi iperãs ut ego huius mẽbra atq; ossa atq; ar/
tua cõminuã. Illud ẽt possumus dicerẽ qd̃ a uerbo arto artas

Licet angiportus a portu sit compositum tamen est secundæ declinationis & ita est de regula nec tamen :ideo negatur quartæ ēt esse declinationis. ¶ Gradus quoq; sicut artus: Hanc repetitiōem facit ut addat: Quia dicit sinus de uase igitur fortassis cā differentiæ hoc .i. sinus de uase secūdæ illud .i. sinus de ueste quartæ d̄clinauerūt Hanc rōnem de sinu nōdum dixerat: & nos reddentes rōnem uerisimilē de his omnibus gradus: cursus: sinus possumus dicere ut iam superius monstrauimus ꝗ ea quæ a pticipiis deriuantur &c. Hanc rōnem dedit superius specialiter ꝑꝑ artus: quod si nunc ut ipsemet confitetur generaliter pro oībus repetit rōnem non est superfluitati obnoxiū si sint fixa ꝑꝑ doctus tantum & si quæ sunt similia posuit. Portus artus a pticipiis portatus artatus deriuatiua sunt per syncopam. ¶ Ideo autē: Istud pōit quia cursus a cursu dicit deriuari. Quomodo igitur p syncopam ꝓlate proferunt̄ si essent fixa pticipiis similia quartæ eēnt dico quæ sicut oia quæ similia sēt pticipiis nō mobilia subauditur sunt quartæ ut partatus aptatus noia sic ēt p syncopā ꝓlatus ut portus artus: uel prolata mutatione consonantiū ante us positarum ut currus a cursu uel gradus a gressu. Eandem tamē declinatōem seruauerūt. Hic si subtiliter attendis figuratū reperis syllogismū & est prima propositio. Quæ a pticipiis deriuātur in us desinentia fixa quartæ sūt d̄clinatōis. Assō sed artɔ & alia quæ sequūtur a pticipiis deriuātur cōclusiōem habemus. Quomodo si prolata p syncopā & p mutatōem litterarꝝ eēnt integra & similia pticipiis q̄rtæ ꝓferunt̄ sic seruauerūt quartā declinatōem. Nec mirꝝ in oībus hic i. æquocatōes fieri. De qbus .s. qa quæ masculina sūt & ipsa eadē neutra in u desinētia quartæ sēt supra quoq; docuius. Regula i. inflexiōe ut nihil ornati nihil tumulti. Excipit̄ lepus quod nō est secūdæ & excipitur ab exceptis qa nō est quartæ. Et uide q̄ occasiōe lepus extra euagat̄ ut ēt d̄ cōibus affinitatē terminatōis interserit cū nō debeat hic agere d̄ masculinis: Vere illis solum masculinū. ¶ Nam uetus &c. Dixi uetɔ q̄uis ueter exigat analogia dici. Analogia .n. ē ut cōpatiua i rior desi. habeāt possessiua i er uel fortassis hæc Anologia illis exigit qa r hēt penulti. in gtō. Quod ut dicat ueter capro quoq; &c. Monosyllaba quoq; sicut lepus & uetus cuiuscūq; sint generis sēt tertiæ decli. Seqt̄ q̄ & ꝓducūt̄. Istud nō ē de regula sed ꝓprietas q̄ differūt a supioribus

rei uocabulū sit artatus: Et p syncopā artus: qūo a poto potas potatus potus. Ideoq; nomē ēt qd̄ significat αρθον .i. artus qa uocabulo rei ē simile etiā eandē seruauit declinationē: qūo exercitus saltus magistratus: & forsitan ēt ideo acus ab acuto: portus a portatu: lacus a laqueatu sinus a sinuatu: currus a cursu: gradus a gradu nata prmitiuorū seruāt declinationē: qūo uniuoca fixa. A portu cōpositū tam masculini q̄ neutri generis iuenit̄ & secūdæ declinatiōis hic angiportus & hoc angiportum angiportis: Sic Plinius secūdus i primo artis grāmaticæ. Terētius quoq; i adelphis Id qdē angiportū nō ē paruiū. Idē i phormiōe. Sed hic cōcedā: trāsite uos i angiportū hūc ꝓximū. gradus quoq; ē q̄rtæ ut ostēdimus. Et sinus dr̄ tamē & hoc sinū i ꝓducta i neutro genere & significat uas. Varro de uita populi romani libro .i. Vbi erat uinū i mēsa positū aut galeola aut sinū. Virgi. in buco. Sinū lactis & hæc te liba priape quotanis. Sed hoc ēt qdā masculino ꝓtulerūt. Plau. i gurguliōe Hic cū uino sinus fertur. Forte igit̄ ēt dr̄iæ cā hoc secundæ illud quartæ decliauerūt. Currus quoq; similiter excipitur qd̄ quartę est decliatiōis ut āte docuimus: & possumus uerisimilē de his oībus rōem ut supius mōstrauimus reddentes dicere: ꝗ ea quę a pticipiis declināt̄ i us desinētia si sint fixa quartę sūt portatus portus: artatus artus: arcuatus arcus: laqueatus lacus: acutus acus: sinnuatus sinus: a cursu quoq; curro currus a gressu uel gradior gradus. Adeo autē cognatio est corrus ad cursū ꝗ diminutiuū currus curriculus ꝓ cursu accipit̄. Cice. ꝓ marcello. Nec fas eē ducebam uersari me i uetere nr̄o curriculo. Qūo igit̄ si eēnt pticipiis similia fixa q̄rtę ꝓferent̄ decliatōis: sicut oīa quę similia sēt pticipiis nō mobilia: sic ēt p syncopā ꝓlata uel mutatōe cōsonātiū āte us positarꝝ eādē tamē decliatōem seruauerunt Nec mirū i noibus hoc fieri: cū ēt ipsa pticipia iueniūtur p syncopā ꝓlatā: ut potus ꝓ potatus: cretus ꝓ creatus dictɔ ꝓ dictatus: saucius ꝓ sauciatus trūcus pro trūcatus: & lassus ꝓ lassatus: tonitrus quoq; & cornus quādo sēt masculia notāt̄ ꝗ q̄rtæ sēt. Nam plerūq; ēt neutra iueniūt̄ hoc tonitru hoc cornu. d̄ qbɔ supra docuius. Qūo āt qdā noia q̄rtæ

¶ Itaq;: quia r assumunt per ob
liquos & simul declinatio supra
dicti nominis. i. mus muris.
V sus est longa in monosyllabis
per omnes casus: exceptis grus
gruis & sus. Nec mirum si ista i
hoc sũt diuersa a supradictis qa
etiam per aliud differunt. Nam
ip a sola in monosyllabis &c.
Ideo sus in nominatiuo ꝓducit̃
in aliis corripit̃: quia apud græ/
cos Ideo ẽt quia. u. etiã penulti
ma &c. ¶ Præterea unus ullus
Facta disgressiõe in qua causa
lepus etiam de cõibus & de neu
tris interseruit reuertitur ad rem
& excipit illa quæ genitiuũ ter/
minant in us: non tãtum a secũ
da delinatione sed etiam ab ex/
ceptis: quæ etiam quartæ uel ter
tiæ declinationis sunt. Non solũ
hæc. i. nomina supradicta sed ẽt
nomina & pronoĩa fœminina
eiusdem terminationis hucusq;
de masculinis tantum egit: dici/
mus ficus quas scimus in arbore
nasci. Fructus & arbor eiusdẽ
sunt declinationis quod ꝓ con/
stanti reliquit. Surculus dicitur
stilus arboris. Alia omnia præ/
ter nomina arborum desinentia
in us cor. Hæc anus huius anus
dicitur regulariter. Nam quod
Terẽ. genitiuũ posuit anuis an
tiquitate usus est nõ regula. Ne
si uenus ueni declinaretur uellet
enim aliquis ꝙ si a quarta exci/
pitur ut in secũdam reduceretur
declinationem.

declinationis secundum secundam etiam regulam ꝓtulisse
supius uetustissimos ostendimus. Sic ecõtrario quæ debue
runt eẽ secũdæ: quartæ est quando declinauerũt. ut hic sibi/
lus huius sibili: uadus uulgus fretus. Siscẽna in. xii. histo.
ꝓculdubio sibilus significare cõsuli cœpit. Excipitur ẽt le/
pus leporis quod solum in us correptã desinens masculinũ
tertiæ declinatiõis iueniũtur. Nam uetus ueteris cõe est triũ
generum: & ligus quoq; liguris cõe est. Salu. in. ii. historia.
Sed ipsi ferunt taurũ ex grege quẽ prope littora gerebat cor
sa nomine lygus mulier iuenitur tamẽ etiam desinens in ur
lygur. ut luca. in. i. Et nunc tonse lygur quõdam ꝑ colla de/
core. Crinibus effusis quãuis etiam ueter analogia exigit ut
bene sit dictum. Actius i hecuba. Veter fatoꝝ terminus sic
iusserat ꝓ uetus. Quod Capro quoq; prudẽtissimo uidet̃
cum cõpatiuus ueterior & suplatiuus ueterrimus ueter desi
derent positiuũ. Cato i primo originũ. Antẽnãtia ueterior
est q̃ Roma. Plautus in bacchidibus. Senẽ tibi dedo illum
ueteriorem lapide ut lenitum reddas monosyllaba quoq; i
us oĩa cuiuscũq; sint generis tertiæ sunt declinatiõis quæ &
ꝓducũtur. Est aũt masculinũ unum a græcis sumptũ μυσ
hic mus muris quod & per obliquos casus ꝓducit u muris
muri. Ideoq; assumpsit r qa non poterit u uocalis penutia
ꝓduci uocali altera cosequente. itaq; in omnibus monosyl
labis u longa est per omnes casus: & similiter declinatio su/
pradicti nõis ut mus muris plus pluris: ius iuris: thus thu/
ris: crus cruris: exceptis sus & grus quæ i monosyllabis coĩa
iueĩũt̃ & i noĩatiuo ꝓducũt̃ obliqs uero corripiũt̃ ꝙ & apd
græcos quoq; συσ ꝓductã i noĩatiuo reliquos casus corripit
& u pẽultima ãte uocalẽ posita lõga nõ iuẽit̃ apd latios ut
arduo sua fluctuoruo. Sũt aũt noĩa i us desinẽtia cõia q̃ttuor
duo in us productã monosyllaba & duo dissyllaba i us cor
reptã: de qbus supradiximus: hic & hæc sus suis grus gruis
Virgi. i prio geor. Strymoniæ dant signa grues. Hora. i. ii.
sermonũ: Discerta ferẽtes mẽbra gruis spsi sale multo nõ si
ne facere: uetus ẽt ueteris: lygus qd in ur termiat ḡtũum li/
gur: ut supradictũ ẽ lyguris: Præterea unus ullus nullus so
lus totus alius: q̃uis uerissima rõne noĩa eẽ ostendant̃: ut i
pronoĩe docebimus tamẽ ꝓnomium sequũtur dclinatõem
illoꝝ quæ i us terminãt ḡtũum q̃q̃ iueniant̃ apd ueteres &
noĩum mõ delinata. i. ḡtũum i i & datiuũ i o dsinẽtia. Nec
solũ hęc: sed oĩa q̃ simili declinatõe ꝓferũt̃ sic iã i supioribꝫ
ostẽdimus. Titin. i barb. qd qdẽ pol mulier dicet: nãq; un
collegii sumus uni ꝓ unius. Affra. i suspecta. adeo ut te faci

as caperet totæ familiæ pro totius. Cato in primo originum. Nã de omni tusculana ciuitate soli lucii mamilii beneficium gratum fuit. soli pro solius. Idem in. ii. Q ui tantisp nulli rei scies dum nil agas. nulli pro nullius. Plautus in truculento. Q uasi uero corpori reliqueris ptãtem coloris ulli capiendi mala ulli pro ullius. Alius quoq; tam huius alius penultima circũflexa q̃ alii genitiuus ĩuenit apud ueteres. Cecilius in. v. Nullius aliç rei nisi amicitiæ eorum cã. aliç pro alius dixit. Cęsar in anticatone idest Vno enĩ excepto quem aliusmodi: atq; omnis natura finxit suos quisq; habet caros. M. Cato in censura de uestitu & uehiculis. Nam periniuriũ sciet cum mihi ob eos mores quos prius habui honos detur ubi datus est tum uti eos mutem atq; alii modi sim. Glicinius in. ii. Peruersum esse alii modi postulare. Fœmĩa eiusdẽ terminatõis correpta si sint arborũ noĩa secundæ erũt declinatõis: ut hæc cornus huius corni. hæc fagus fagi: hæc pirus piri: hæc cupressus huius cupressi. Excipiunt quercus laurus pinus cornus: ficus: quæ tã secundæ q̃ quartæ delinatõis ĩueniũtur. Cice. in chorographia Ibi quercoꝝ rami ad terram iacent: ut sues quasi capræ ex ramis glãde pascant . Vir. in. viii. Arma sub aduersa posuit radiantia quercu. Statius ĩ. vii. thebaidos. Cornu depresus achiua. Vir. ĩ. xi. Ferro sonat alta bipẽni fraxinus: euertũt altas ad sydera pinus. Cice. ĩ secũdo de oratore. Cũ familiaris qdã quereret : diceret uxorẽ suã suspẽdisse se de ficu: amabo te inqt da mihi ex ista arbore quos feram surculos. Martialis ĩ epigrãmatibus. Dicemus ficus quas scimus ĩ arbore nasci. Sin uero ĩ us ꝓductã terminãt ablata s & addita tis faciũt genitiuum: ut seruitus seruitutis: uirtus uirtutis: salus salutis: senectus senectutis: iuuẽtus iuuẽtutis. Excipiũt tellus telluris: palus paludis: q̃ duo nõ habuerũt t ĩ genitiuo Palus tamẽ etiã correpta ĩuenit apud Horatium de arte pœtica. Debemur morti nos nostraq; siue receptus terra neptunus classes aqlonibus arcet: regis opus sterilisq; diu palus aptaq; remis Alia oĩa eiusdem generis: idest fœminini ĩ us correptã desinẽtia quartæ sũt declinatiõis ut hæc nurus huius nurus: hæc tribus huius tribus: hæc manus huiusmanus: exquo cõpositũ eiusdẽ declinctiõnẽ seqt : hic cẽtimanus huius cẽtimanus. Hora. ĩ secũdo carminũ. Testis meaꝝ cẽtimãus gigas sentẽtiaꝝ: hęc anus huius anus. Nã terẽtius cõtra hãc regulam in hautontu. dixit anuis more antiquo ipsam offendimus mediocriter uestitã ueste lugubri eius anuis causa opinor quæ erat mortua: Excipitur hæc aluus huius alui quod ueteres frequenter masculino genere protulerunt. Actius in ãnalibus. Vt quã fragilissimus aluus. Cato ad filium: Ex dolore ex febri ex siti ex medicamentis bibendis ex cataplasmatis ex aluo lauando. Cinna in smyrna. At scelus incesto cinnæ crescebat ĩ aluo. Itaq; secũdum hoc genus bene declinatur aluus alui. Virgi. tamen hoc protulit fœmininum in. ii. æneidos. In latus inq; feri curuam compagibus aluũ: humus humi hoc etiam neutrum in um desinens ĩuenitur apud ueteres secũdum quod oportune hanc declinationem seruauit in liuius adone humum humidum pedibus fodit. Gracchus in thyeste. Mersit sequentis humidum plantis humum. domus domus & domus domui: Terentius in eunucho. Domi focique fac uicissim ut memineris: Virgilius in sexto. Hic labor ille domus & in extricabilis error. Ouidius in quarto metamor. Domui cõmunis utriq;: & colus colui & colus Virgi. in. viii. Cui tollerare colo uitam tenuique minerua. Sta. ĩ sexto thebai. Sed huius extrema iã fila colu dat ordo senectæ: uenus ueneris quo excipit :quod solũ ꝓprium fœmium ĩuenit latinũ in us desinens: correptũ: & forte iõ sic declinat ne si uenus ueni decliaret dubitatõem hret genitiuus cũ ueni uerbo ĩpatiuo

¶ Incus etiam incudis: Quasi .d. uenus ueneris excipitur incus etiam hoc dicit secundum illos qui putabant in
us cor. desinere. Sed quia rõnabiliter ꝓducitur sicut ipse ostẽdit ubi dicit: sinus quia & genitiui penulti. cu. &c.
Iccirco nõ in hac sed in supiori exceptione continet᷑ ubi dedit regulam desinẽtium in us ꝓdu. quia nõ in us: sed
in dis facit genitiuũ. ¶ Quod in omnibus pene: Quare dicit pene ostendit exceptio. Exanguis enim genitiuũ
habet similem nominatiuo non terminãtem in nis lege sui simplicis. Græca quoq; apud græcos. Sic construc.
Græca desinẽtia in os apud græcos terminãt o in u apud latinos. Sic sequẽtia dici exigunt iterum repete. Et il/
la quæ desinẽtia in os apud græ
cos mutãt o i u apud latinos se
cundæ sunt declinationis. ¶ Si
cut si diceret a pelago: Quasi di
cat Sicut in hac oratione conuo
cat a pelago intelligimus pela/
go ablatiuũ esse secũdæ declina
tionis: ita ĩ uersu Oui. uidemus
hebero & chao esse ablatiuos
secũdæ đclinationis. Græca de
sinẽtia in os apud græcos mutãt
o in u absq; illis quæ in ros desi/
nentia &c. Si eiusdẽ sint & apđ
græcos terminatõis faciunt ge/
nitiuum: de integris nõibus tan
tum est hic intelligendũ. Pan/
thus enim & alcinus & eunus.
Dixi ꝙ noia apud nos & apud
græcos sunt eiusdem terminatio
nis .s. us: & faciunt genitiuũ in
is sub intelligens hoc dictum eẽ
de integris tantum. Nam si sint
per synæresim sunt secũdæ decli
nationis sicut integra: & hoc est
quod dicit panthus & eunus: &
alcinus apud nos debent secun
dæ declinatõis eẽ sicut integra si
ĩueniant᷑ hoc iõ qa eunus itegrũ
eunus non ĩuenit᷑. Et qa fortasis
posset obiici dei ĩtegris eẽ tenen
dum de illis aũt quæ fiunt p sy/
nærim minime remouet dum di
cit necesse est ea idest facta p sy
næresim declinari ut integra.
Quod aũt præmittit per synære
sim in oy dyptong. apud græ/
cos ꝓferuntur cõmendatio ẽ ex
emplorum. Et sciendũ ꝙ ita de/
beret hic accipi oy dyphthon.
ut in orthographia .s. u similiter
cum apud illos & est præmissa
ostẽsio a simili ꝙ panthus & eu
nus deberent declinari sicut inte
gra apud nos cum apud græcos
declinẽtur ut integra. Integra
græcorum sunt panthoos & al/
cinoos: quæ mutatiõe duorum
o in u fiunt panthus & alcinus.
Solet enim ut dicimus u apud il
los significari per oy. ¶ Apud
uirgi. tamen licet horũ alcinous
dixerit secũdum latinam decli/
nationem & non alcinoos secũ
dum græcos: tamẽ uirgilius se/

Incus etiam incudis: quod ponit Nonius marcellus de do
ctorum ĩ dagine. Ferri massa maleis cuditur: unde ẽt incus
est appellata. Cuius qa genitiui penultima cu: & incudo
uerbo eadẽ syllaba producit᷑ debet quoque ĩ noiatiuo pro/
duci: pecus quoque fœmininũ pecudis facit: quod ẽt neutrũ
est hoc pecus pecoris: Cæsar in auguralibus: Sic syncera pe
cus erat. Virg. in primo Ignauũ fucos pecus a præsepibus ar
cent: uetustissimi etiã hoc pecu: unde & hæc pecua plurale
dicebat. Hostilius ĩ primo annaliũ. Sæpe greges pecuũ ex
hybernis pastibus pulsi. Plau. ĩ mercatore. Nec pecua ruri
pascere: nec pueros nutricar᷑. Idem in truculento. Pecua ad
hãc collo nerum a ego obligata defero. Idem in rudẽte. Nõ
uides referre me humidum rete sine squãmoso pecu. Et soli
nus in memorialibus de britãnia dicit. Ita papulosa ut pe/
cua: nisi interdũ a pastibus arceant᷑ ad periculum agat sacie
tas. Præterea ĩuenitur apud uetustissimos ĩtercus ĩtercutis
& ꝓprie intercus dr̃ aqua quam græci ὑδρώπα uocãt. Plau.
in fibolaria. Is mihi eras bilis aqua intercus tussis febris. Ca
to aũt quasi adiectiuo eo est usus dicens. Intercutibus stu/
pris obstinatus ꝓ in testinis: ut sit secũdum eum hic & hæc
& hoc intercus. i. q uel quæ uel quod intra cutem ẽ. Nec est
mirũ declinatõem simplicis sui id quoq; seruare quis noia/
tiui terminatione mutata: quod in oibus pene fieri cõposi/
tis ĩuenimus. hoc cor huius cordis: hic & hæc & hoc cõcors
huius concordis: hoc caput huius capitis. hic & hæc & hoc
triceps tricipitis. Similiter corpus corp is: tricorpor tricor/
poris & oĩa talia. Excipit᷑ exãgugis. qđ qa cõe est ĩ is breué
designẽs. & ĩ e breuẽ facit neutrũ parẽ habuit ntõ gtũm hu
ius exanguis qũo oĩa similia. Græca quę apud gręcos in os
desinẽtia mutãt o ĩ u secũdę sũt declinatiõis: ut κυρος cyrus
cyri: πυλος pylus pyli. πελαγος pelagus pelagi: sic χαος
chaus chai. Oui. in. xiiii. metamor. Et noctẽ noctisq; deos
hereboq; chaoq; cõuocat. i. ab herebo & a chao sicut a pela/
go. Absq; illis quæ in ros desinãtia antecedente alia sub ea/
dem syllaba consonãte ros in er cõuertũt plerũq;: ut ἀγρος
ager: μένανδρος menãder. de quibus supra docuimus. Sin
eiusdem sint & apud græcos terminationis in is faciũt ge/

nitiuũ:a geĩtio enĩ gręco mutãt o ĩ i. & faciũt gtũm latinũ ut οἰδίπους τοῦ οἰδίποδος œdipos œdipodis: quis Plau. ablatiuo casu ab œdipo dixit ꝓ œdipode ĩ penulo. Nã isti qdẽ hercle oratiõi œdipo op ẽ cõiectore: q sphingi iterpres fuit: μελάμπους μελάμποδος mœlãpis mœlãpodis: pãthus enĩ & eunus & antimus q̃ p synæresim οος ους diphthõgũ apud græcos ꝓferũt cũ apud illos secũdum ĩtegroꝝ regulas declinãt idest ĩ οος desinẽtium in ου diphthõgum terminant gtũm: apud nos quoq; debẽt eẽ secũdę declinationis & sicuti si integra eoꝝ ĩueniũtur necesse ẽ ea declinare πάνθοος πανθόου καὶ πάνθους πάνθου. Et nos ergo pãthous pãthoi pãthus panthi. Hora. alcious alcinoi declinauit ĩ. i. epistolaꝝ. Nos numerus sumus & fruges cõsumere nati. Spõsi pœnelope nebulones alcinoiq;. Apud Vir. tamen nõminatiuus & uocatiuus secũdum græcoꝝ regulã inuenitur ꝓ latus in ii. æneĩ. Pãthus othriades arcis fœbiq; sacerdos: In eodẽ quo res sũma loco pãthu? quã prẽdimus arcem: Neu utra eiusdẽ terminatiõis si sint monosyllaba ꝓducũt & ablata s & addita ris faciũt genitiuũ ut hoc ius iuris: thus thuris: rus ruris crus cruris: Alia uero d uel l uel n ante us posita mutãt us ĩ e correpta & accepta ris faciunt gtũm: ut hoc põdus deris: uellus leris: holus ris: munus ris: onus ris: scelus sceleris: generis: qd latinum esse ostẽdit & declinatio & uerbũ genero generas. Excipit fœnus fœnoris. Iuue. i. iiii. Aere paterno ac rebus mersis ĩ uẽtrem fœnoris atq; argẽti grauis & pecoꝝ agroꝛũq; capacẽ: qd antiq fœneris dixerũt unde & fœnero uerbum & fenerator. Et pignus pignoris & pigneris: unde pignero pigneras. Luca. i. ii. Pignora nulla domus: nulli coire ꝓpinqui: Iuue. in iii. Viginti milia fœnus pigneribus positis. Alia uero oĩa mutãt us in o ꝓductã quidẽ si sit cõpatia & accepta ris faciũt genitiuũ: ut hoc melius huius melioris: hoc fœlicius huius fœlicioris. correptã uero si nõ sit cõpatiua: ut hoc decus ris: stercus coris pecus pecoris: frigus frigoris: tergus tergoris: nemus nemoris: corpus corporis: tẽpus tẽporis: Excipiũt ea qbus uerba adiacẽt e habẽtia ĩ penultima syllaba: ulcus ulceris ulcero. opus opis: opor operaris latus lateris latero: uiscus uisceris uiscero: ex quo compositum euiscero. Ouidius ĩ sexto metamor. E quibus una trahens hærentia uiscere tæla. Et alia tamẽ pene oĩa e habentia ante ris in genitiuo habẽt similiter huiuscemodi uerba ut põdus ponderis põdero põderas sydus syderis sydero syderas: unde cõpositũ cõsidero cõsideras & desydero desyderas munus mũeris munero mu

cũdũ regulã græcoꝝ posuit pãthoos noiatiuũ & pãthu uocatiuũ. qd latinũ esse ostẽdit. Quod ideo subiũgit ut ostẽdat se recte exẽplificasse cũ sua intẽtõ sic hic de latinis regulã dare. Ostẽdẽs esse lati. & per uerbũ ab eo sumptũ & per declinationẽ. Nam si a græco genos esset sumptũ mutatiõe o in u. ut quidã uolũt declinaret ut pelagus pelagi. Excipitur ea quibus uerba adiacẽt i. a quibus uerba sunt quadã leui mutatiõe e. habẽtia ĩ penultima syllaba ut ulcus ulceris ulcero ulceras. Opponitur q tẽperis debet dici quoniã adiacet ei tẽpero tẽperas sed nõ ꝓcedit. qa cã quã supponũt nõ est uera scilicet quia tẽpero nõ sumitur a tẽpore. ❡ Et alia tamẽ dixi ista quæ nõ habẽt d. uel n. uel l. ante us habere uerba e habẽtia tamen & aliaq:. s. illas cõsonãtes habẽt d. n. uel habẽt huiusmodi uerba. Pene dicit propter uellus & quæ o hñt in pẽultia syllaba a pro e ubi ista habẽt e. Ilia ẽt faciũt xẽsẽ uerba huiuscemõi stercus stercoris stercoro stercoras decus decoris decoro decoras. si tamẽ oĩa. Quidam tamẽ libri habẽt quæ pro o. e. habent. Sic deberet esse textus. In ys. græca sunt tantũmodo & tertiæ decliatõis. Mutãt os græci ĩ is. ut phorcys. phorcyos phorcys phorcyis sic de cæteris. Sed hæc quis dicam q ista mutãt apud nos os. in is. & ita nõ trãseunt in latinã declinationẽ. aliquando tamen nõ mutatur sed proferũtur græce. apud latinos. dicimus enim in græco phorcyos ut tethys tethyos. Orpheus & orphẽ dicũtur per orphẽ accusatiuũ probat q orphes dicunt eoles in noiatiuo orpheus enim orphea facit accusatiuũ nõ orphẽ.

neras. genus ris genero ras & q̃ ꝓ o habēt i ĩ ultima syllaba
Breuiter igr̃ possumus colligere regulã & sic dicere oĩa neu-
tra supra syllabã ĩ us desinētia si hũerit uerba ĩ ero exeũtia
per eris faciũt genitiuũ: ut pōdus pōderis: pōdero pōderas:
ulcus ulceris: ulcero ulceras. latus lateris: latero lateras: ho
lus holeris: holero leras. Gn. Mar. meos ortulos plus ster-
coro q̃ holero. Alia uero oĩa o habēt penultimã correptã ni
si sint cōparatiua: ut tēpus tēporis: littus littoris. Excipitur
uirus quod quidã indeclinabile q̃dam secũdæ decliãtōis pu
tauerũt secundũ Lucre. qui sic protulit. Liquit enim tetri su
pra uestigia uiri. Idē cōtrectãsq; suo cōtractos perdere uiro
uulgus ēt excipitur quod tã masculini q̃ neutri generis ē. &
secũdũ regulã masculinoꝝ declinat̃. Similiter pus non ha
bet genitiuũ ne si puris diceret̃ esset quãtũ ad eãdē scriptu-
rã dubitatio utꝝ esset datiuus pluralis a puro puris: an ge
nitiuus singularis ab eo quod ē indecliabile. In ys græca sũt
tantũmodo & tertiæ decliatiōis mutãt. n. cσ græci genitiui
in is phorcys phorcyos phorcyis. erinnys erinnyos erinnyis
amphibracys amphibracyos amphibracyis: clamys chla-
mydos clamydis. Sed hæc græce quoq; prolata iueniuntur
In es diphthōgũ duo iueniuntur: præs prædis: hoc æs æris.
In aus desinētia fœminina sũt & ablata s & addita dis faci-
unt genitiuũ: ut hæc laus huius laudis: fraus fraudis. In eus
græca sunt & mutãtia us in i faciunt genitiuũ: ut hic tydeus
huius tydei. In huiuscemodi tamen terminatiōe quædam
iueniunt̃ mutatiōe eus diphthōgi in es longam prolata: ut
αχιλλευσ achilles περσευσ perses οδοσευσ ulyxes. i quo do-
res sequimur q pro φιλευσ φιλησ & pro ὀρφευσ ορφησ dicunt
pro τιδευσ τιδησ. Sic antimachus ĩ primo thebaidos τιδησ
τε οἰνιδησ & uocatiuũ in e productã τον και ζωγρησασ προ-
σεφη σοι μιν τιδη teste herodiano q hoc ponit in primo ca-
tho. Similiter ibicus ὀρφεα κλυτον ορφην dixit. Et quia ab hu
iuscemodi nominatiuis idest quæ eus in es cōuertunt uoca
tiuum ĩ e longã terminãt ut ω τιδη ω ὀρφη. In eo quoq; casu
aliquando illos sequimur latini ut achille perse. Ouidius in
metamo. Tuq; tuis armis nos te poteremur achille. Ab uly
xeus nominatiuo quoq; proferunt latini in ei genitiuũ. Ho
ra. in primo carminũ. Nec cursus duplices per mar̃ ulyxei.
Idem in primo episto. Cerite cæra digni remigiũ uitiosum
ithacensis ulyxei. Ouidius in. xiiii. meta. Nericius macha-
reus comes experientis ulyxei. Et ab achille us accusatiuũ
græcum protulit. Lucanus in decimo. Famulumq; tyrãni
terribilem uisu traiecit achillea ferro. Ex quo apparet lati-

Sicut antimachus: Ita & ibi-
cus uocatiuum protulit in e. A.
ulyxē quoq; noĩatiuo in ei. pro
ferũt genetiuũ latini ab hoc no-
minatiuo ulyxes genitiuũ profe
rũt ulyxis accusatiuũ in en uly-
xen uocatiuũ in e. longa ulyxe.
Ab alio uero noĩatiuo. i. uly
xeus ꝓferũt genitiuũ ĩ ei ulixei.
accusatiuũ in a ulyxea. uocati
uum meu ulyxeu.

nos quoq; tam in eus quam in es hæc nomina ſolitos eſſe ꝓferre: & cõtra tamẽ in quibuſdã es ꝓductã terminãtibus fecerũt græci poetæ eus ꝑ es ꝓferẽtes αρτιφατεύσ ꝑ αρτιφάτησ γέριομεισ ꝑ γεριομύσ ἄαρεύσ ꝑ ἄαρησ: ut ſappho ὀδαρεύσ φλυσευκενα φήσι ςὀμαχεἰβια. In x deſinẽtia ſi ſint a uerbiſ in go deſinẽtibus ablata x & addita gis faciũt genitiuũ. ut græco grex gregis. Statius in prĩo achille. Qualiter idaliæ uolucres ubi mollia frãgunt nubila: iã lõgũ cæloq; domoq; gregatæ remigo remex remigis. lego lex legiſ. rego rex regiſ cõiugo cõiũx cõiugis. q ẽt ĩ genitiuo differẽtiæ cã n amittit ne ſi cõiugis dicamus uerbũ puteť. Nec mirũ græcos. n. ſeꝗ̃ ĩ oĩbus ſecuti ĩ hac quoq; regula ſequimur: apud illos enĩ ſi in x deſinẽtia noĩa habeãt uerba cũ g noĩum quoq; gẽitiuuſ ꝑ g decliať. λεγο λελεξ λελεγοσ ũde frux ẽt frugis facit gtũm qa απο του φρυγω uerbo græco naſciť. Ennius ĩ. vii. anna. Si luci ſi nox ſi mox: ſi iã data ſit frux. Idẽ in. ix. pro frugi homo frux ponit quod ẽ adiectiuũ. Sed quod ego hic memoro dictũ factũq; facit frux. Idẽ frugi hõ. Alia uero oĩa latĩa ablata x & addita cis ꝓferũt genitiuũ: ut fallax fallacis: lux lucis: uox uocis: nex necis. Cicero pro milone. Inſidiatori uero quæ põt ĩferri iuxta nex. Nota tamẽ q; ſi e habẽt correptã ante x poſitã ſi nõ ſunt monoſyllaba uel ab illis cõpoſitã mutãt e ĩ i correptã ꝑ obliquos caſus: ut apex apicis: uertex uerticis: remex remigis. Similiter in x deſinẽtia maſculina tamẽ latĩa corripiũt i penultimã ĩ obliquis: ut fornix fornicis: calix calicis: uaris uaricis. Barbara quoq; in ix corripiunt penultimã: uolux uolucis: farnax farnacis. Luca. in. ii. Triganemq; meũ: nec farnacis arma relinquas. Alia uero oĩa in. x. deſinẽtia ꝑ obliquos caſus lõgã habeut penultimã uel natura uel poſitione: exceptis grex gregis: dux ducis: crux: crucis: fax facis: nux nucis: pix picis. trux trucis. coniux: cõiugis. ſalix ſalicis. Excipiũtur ea que nec g nec c hẽnt ante is ĩ gennitiuo nix niuis. Antiqui tamen etiam ninguis dicebãt. Vnde Apuleius in pri. hermagoræ aſpera hyems erat omnia ningue cãdebant: Supellex ſupellectilis. Vetuſtiſſimi tamẽ hæ ſupellectilis noĩatiuũ ꝓferebãt. Ca. aduerſũ Tybe. Sẽproniũ lõgũ ſi poſſet actio fieri de actibus tuis quaſi ſupellectilis ſolet. Senex ſenis: quãuis Plautus ſenecis protulit genitiuũ eius in ciſtelaria. Datores belliſſimi negocioli ſenecis ſoletis eẽ nox quoq; noctis ſecũdũ græcos q νυξ νυκτοσ declinãt. græca uero eiuſdẽ termĩatiõis eã ſeruãt ĩ gtõ ãte is cõſonãtẽ quã ĩ græca decliatiõe ante os habuerẽt φαιαξ φαιακοσ phæax phæacis σφιγξ σφιγγοσ ſphĩs ſphĩgis

Alia uero latina: Latina dicit ꝓpter ſphinx & phalã græca quæ nõ ueniũt a uerbis deſinẽtibus ĩ go & tamẽ faciũt genitiuũ ꝑ giſ nõ per cis ſphingis phalangis. ¶ Nota tamẽ: nõ tamẽ dici quoniã. x. nomĩatiui ablata genetiuũ terminãt ĩ gis uel in cis. ſed tamẽ eſt ibi diſcretio hñda. Nã ſi e. corri. habeãt ante x. poſitã ſi nõ ſint monoſyllaba uel ab illis cõpoſita dicit ꝓpter nex neciſ & ſeminex ſeminecis quæ e ſeruãt in gẽitiuo. De ui uibex quæritur cũ e corr. ante x. habeat ut ſuperius liber teſtatus eſt. quare i. corri. in obliquis nõ habent. Similiter in. x. deſinẽtia maſculina tãtũ latina. Ordo eſt latina maſculina tãtũ. latina dixit propter ſphĩnx ſphigis. maſculina tãtũ dictũ ẽ propter cõmunia: ut fœlix fœlicis. Barbara quoq; in x. quacũq; littera antecedẽte mag. corr. pe. magis dicit quia habemus in barbaris noĩbus ꝓducẽdi & corripiẽdi licẽtiã magis dẽus ea corripe ut barbara eẽ noſcãť. Alia uero ĩ x. deſinẽtia oĩa alia dicit quæ neq; habẽt e. correptã ante x. neq; ſunt latina maſculina tãtũ in x. deſinẽtia neq; barbara producũt pen. in obliquis exceptis quæ ipſe excipi. & fœlix quod intelligimus eẽ exceptũ per ſalix. ¶ Excipiũtur ea: Superius dixit quoniã illa quæ uẽiũt a uerbis deſinẽtibꝰ in go. habẽt g. ante is in genetiuo alia omnia habẽt c. Iſta igiť quæ neq; g. neq; c. habẽt nõ tãtũ a ꝓxima ſed etiã a ſuperiori re. excipiũtur ſenex a proxima excipiť regula quia nõ producit pe. Supellex ſimiliter. Nox uero excipitur ab illa regula quæ dicit. Alia uero oĩa latina ablata x. & addita cis. faciũt genitiuũ. Et notãdũ q; illa uocauit latina quoniã nõ ſeruãt ſcripturã ꝗ̃uis deriuãť a græcis. Cõpoſita ſimpliciũ decliatõem ſequũť qđ apte dicit qđ uidetis ĩ ſimplicibꝰ illis iudicate ĩ cõpoſitis. ſ. ſi ſimplex ẽ ĩ exceptõe illđ idẽ ſpectãdũ ẽ ĩ cõpoſito ſicut nox & per nox. Si uero ĩ re. illa de cõpoſito iudiceť ut lex exlex. In bſ &c Si ſint monoſyllaba ꝓpter plebſ plebis dcũm eẽ ĩtellige. glãs glãdis excipiť ſed nõ cã differẽtiæ.

ὀνυξ ὀνυχοσ onix onicis genus lapidis. Composita simplicium declinationē sequuntur ut pernox pernoctis: exlex exlegis. Cicero procluentō. Non quod illi aut exlegem syllā arbitrentur. In bs uel ms uel ps desinētia interposita i faciunt genitiuum: ut urbs urbis hiems hiemis: inops inopis. Notandum hic quoq; quia si e ante bs uel ps sit & non sint monosyllaba mutatur e in i: ut princeps pricipis: municipes municipis: cælebs cælebis a capite enim solū cōposita ablata s & mutata e in i & addita itis faciunt genitiuum: anceps ancipitis: præceps ptæcipitis: biceps bicipitis. antiqui tamen ancipes & pręcipes & bicipes proferebant in nominatiuo: & sic secundum analogiā sequebatur genetiuus ancipes ancipitis ut sospes sospitis. Plautus in commorientibus. Saliam in puteum præcipes. Idem in rudente. Post antrinsecus est securicula anceps ītidem aurea. Idem tamen uetustissimi etiam præcipis genitiuum qui a nominatiuo præceps est secundum analogiam nominatiui protulerunt. Liuius in odyssea. Seque in alta maria præcipem inops ægra sanitatis hereois. Ennius in duodecimo annalium. Occumbunt multi læto feroq; lapiq; aut intra muros aut extra præcipe casu. In ns uel rs uel ls desinentia ablata s & addita tis faciunt genitiuum ut mons montis: sapiens sapientis: cohors cohortis: ars artis pars partis: hæc puls pultis. Excipiuntur duo differentiæ causa frons frontis quādo de arboris foliis loquimur. Nam frons frontis ad capitis partem pertinet: lens lendis animal κωϐυλιον η κεφαλιδιὸν. Nam lens lentis legumen est: & glans glandis. Sic Ouidius in decimoquarto metamorpho. ut lata plumbea funda missa solet medio glans in tabescere cælo. Similiter Lucretius protulit & Liuius in. xxvii. & cum non simplicis habenę ut balearica aliarumq; genitiuum funda sed triplex scutale crebis sutoris duratum ne fluxa habena uolitetur in actu glans sed uibrata cum sederit quasi neruo missa excutiatur. Nam quod apud Virgilium in tertio georgicorum inuenitur glādis in dubiū utrū nominatiuus sit an figurate genitiuus. nec de concussa tantum pluit ilice glādis. Potest enim tantum glandis intelligi τοσ ὀυτον βαλάνου: ut hoc regni & tantum lucri. A pēdo quoq; compositum libripens libripendis. Gaius in primo institutorum. Adhibitis nō minus quinque testibus puberibus idem libripende: qui libram æneam teneat. qui appellatur lipripens. A corde quoq; composita ablata s & addita is faciunt genitiuum: ut uecors uecordis discors discordis. Antiquissimi tamen solebant genitiuo similem nominatiuum proferre in his Cecilius in cratino. modo fit obsequens hilaris comis communis concordis dum id quod petit potitur. Pomponius in satyra: Blanda fallax impotēs superba discordis.

Sequitur liber. vii. de regulis cæterorum casuum.

ERMINALES SVNT NOMINVM
litterę apud latinos ut supra quoque docui/
mus.xiiii. uocales quinque.a.e.i.o.u.Con/
sonãtes quoqȝ nouẽ.Semiuocales sex.l.m.
n.r.s.x.Mute tres.c. d.t.Vocales ut poe/
ma:mare:gũmi.uirgo:cornu:Semiuoca/
les sol:templum:flammen:Cæsar:ciuitas:pollus:Mu/
te lac aliud caput:hoc eni nomẽ esse & ꝓbus i institutis ar/
tium ostendit:& ratio ipsa de qua i ꝓnomine latius tracta
bimus:Ostẽdit aũt Propus his uerbis hoc unũ nomẽ idest
alius q̃ maxĩe pp structuras gẽitiuo & datiuo casu singula
ris nũeri sic anõale cõfirmatum sit decliari hic alius huius
alius huic alii.Inueĩũtᷣ ẽt i y desinẽtia græca:hoc dory æpy
noĩa ciuitatum sunt.Statius in.iiii.thebaidos.Quos tri/
on & sũmis in gestũ mõtibus æpy igitᷣ masculinoꝝ nomiũ
finales litteræ sũt septẽ a.o.l.n.r.s.x.ut scriba Cicero cõsul
pæan pater priamus rex.Fœmininoꝝ quoqȝ eædẽ necnon
e ꝓductã i græcis & figurate i comicis nominibus:ut hæc
aurora:Iuno tanaq̃l:siren:mater:uirtus:lux:taygete:gli/
cẽriũ:Neutroꝝ uero.xii:idest oẽs absq̧ o & x p se eni neu/
trũ in has litteras nullũ desinit:ut hoc poema sedile gũmi
cornu tribunal saxũ numẽ marmor tẽpus lac caput aliqd
Cõmuniũ uero masculini & fœminini sex.a.o.l.r.s.x. hic
& hæc aduena hõ uigil memor custos cõiunx:Cõia triũ ge/
nerũ sᷣt.i.m.r.s.x.hic & hæc & hoc frugi nequã p uetus fœ
lis.Et hæ quoqȝ generales sunt nominatiui terminationes:
de qbus in nominatiõ latius tractatũ est.Nũc uero de gtõ
& aliis obliquis p singulas declinationes doceamus.

De obliqs casibus primæ declinatiõis

Rima declinatio hẽt terminatiões i nomiatiuo tres
a as es.i a tam latinorum q̃ græcorum tam mascu/
linorum q̃ fœmininorum & communium. In as ue
ro & in es græcorum tantum & masculinorum:ut
scriba poeta hæc musa roma hic & hæc aduena:hic æneas.
hic anchises huius anchisæ:cuius genitiuus & datiuus in æ
diphthongum desinit & pares habet syllabas nominatiuo
ut hic poeta huius poetæ huic poetæ:hic æneas huius æneæ
huic æneæ hic anchises huius anchisæ huic anchisæ:nisi di/
uisio fiat in genitiuo poetica licentia:qua frequenter uete/
res romanorum utuntur æneai anchisai:& pictai:& aulai:
p æneæ anchisæ:pictæ aulæ dicentes.Vnde Virgilius in.iii:
æneidos.Aulai in medio libabant pocula bachi.Idẽ in no/
no.Diues equm diues pictai uestis & auri.Cicero in arato

Ermiales noium litte
ræ sunt apud latinos
ut supra quoq; osten
dius.xiiii.Supius.x
iiii.litteras termiales noium cõ
mẽorauit.ex qbus oibus qnq; tã
tũ diuersas græcoꝝ termiatiões
hũimus.Nũc ãt de ipsis qnq; di
uersis termiatõibus græcoꝝ v.
diuersas decliatiões cõstituit ex
ordie uocaliũ eis imponẽs noia
Qui.n.gẽitiuus æ dip.prias.s.
uobales hũit priæ & q i. secũdæ
q uero is.tortiæ prædicabitᷣ esse
decliatõis.prius ẽ.n.cõsiderare
i simplex q̃ cõsonãti iũctũ.deid
q gtũs us.ꝓdu. hũerit quartã.
q aũt ei diuisas qntã dicũt possi/
dere decliationẽ.In hoc ãt loco
iccirco repetit termiales litteras
ut quot termiales & scdm illas
litteras quot termiatões ũaqueq;
decliatõ ãplectatᷣ ostẽdat.Ostẽ
dit ãt ꝓbus alid eẽ nomẽ his uer
bis.hoc unũ nomẽ tãtũ.i.quod
maxie cõfirmatũ sit regulariter
decliari sic anõale.i. irregulari/
ter.s.hic alius huius alius huic
alii:& qua rõne cõfirmatũ sit
præmittit.s.ꝓpter scripturas fa
ctas i gtõ & dtõ casu nũeri sin/
gularis.Cũ.n.dico alio hois alii
hoi.itelligo alius eẽ gtũm p ho
mis cui adiũgitᷣ & alii.eẽ dtũm.
& sic uideo alius anomale decli
na.Ois eni gtũs iuius desinens
una syllaba debet supare suũ da
tiuũ. Igitᷣ masculinoꝝ:Quã
doqdẽ isimul ostẽdius termiales
oim generꝝ:ergo segregati ostẽ
dẽus termiales masculinoꝝ de
generibo iõ facit mẽtionẽ ut ostẽ
dat secũdũ quæ genera quæ ter/
miatões qbus decliatõibus con
ueniãt ut puta es.& as priæ cõ/
ueniũt decliatõi scdm masc. gẽus
tãtum nõ scdm fœ.sicut a scdm
fe.plerũq; nũq̃ scdm neutꝝ. Iõ
igitᷣ absq̧ o.& x.oppõitᷣ q o.&
x.noia litterarꝝ neu.sᷣt generis.
sed de noibus literarꝝ hic nõ agi
tur uel põt dici q o & x.noia lit
terarꝝ neu.sᷣt ge.sed de noibo lit
terarꝝ hic non agitur uel potest
dici q o.& x.nomina littera
rum non desinũt in o.& x.cum
ipse notæ sint ipse finis. Per se
eni:Quia fœlix i x. desinit sed
nõ ẽ p se.i.neutꝝ tãtũ.De gẽiti
uo doceãus nõ quõ formetᷣ quia

illā̄ supius dcm̄ ē: sed quot ter
miatões hēat i ntō. Parcs. n. syl
labas hēnt nisi diuisio fiat i regu
lari gēitio. Dixi ac mutari i am
sed frequētius tamē inuenimus
in græcis &c. In es desinētia di/
co quáuis antique &c. ¶ Opor
tet tamē: Ac si d. in noibus as.
uel es. desinētibus dixi mutatio
nē fieri i fœ. aut i a terminātibꝰ
apud græcos nihil dixi mutari
sed tamē oportet scire &c. Ve
re latino accētu: Coriābus ex lō
ga & duabus breuibus & lōga
cōstat ut lidia dic. Bacchius ex
breui & duabus lōgis ut per om
nes. Accētum quoqꝫ græcū ser/
uauit. i. ultimum acutum. Ac
tātim quoqꝫ. Sic iūge. In ma cu
linis as. uel es terminātibus in/
uenimus græcum actātiuum in
fœmininis quoqꝫ similiter. Vo/
catiuus primæ declinatiōis in a
corr. quocūqꝫ termiatione hēat
ntūs corr. dico nisi sit græcū no
mē. Dixi i terminātia sed tamē ē
q̄do &c. Vel cōiter i ꝓsaice ut q
libet oratores hoc faciāt uel poe
tice. i. metrice.

Atqꝫ oculos urget pedibus pectusqꝫ nepai pro nepe: idest
scorpii: In eodē. Serius hæc obitus terrai iussit equinis. Lu
cretius. In. primo: Effice ut iterea fera munera militiai. Idē
in eodē. Aulide quo pacto triuiani uirginis aram. Iphiana
sai turbarūt sanguine fœdi Accusatiuus i æ diphthōgū ge/
nitiui uel datiui mutāt i am: ut poetę poetā. musæ musam
Frequētius tamē iuēimus in græcis noibus as & es termi/
nātibus accusatiuū græcum proferre auctores hunc æne/
an hūc anchisen. Vir. in. v. æne. Aeneā credam qd eni falla
cibus austris? Et in. vi. Isqꝫ ubi tēdētē aduersum p gramina
uidit æneā: alacris palmas utrasqꝫ tetendit. Idē i. iii. æneid
Anchisē facio certū: iemqꝫ ordine pando. Romanæ tamē
ratio exigit declinationis hūc æneā & hūc anchisam dicere.
Hora. in. ii. sermonū. Et scribere fortē scipiadā ut sapiēs lu
cilius: scipiadā dixit non scipiadē: cuius nominatiuus i es
desinit secūdū formam patronymicoꝝ q ē græca hic scipia
des. quāuis antiqui huiuscemodi nominū idest in as uel in
es desinētiū primæ declinātionis nominatiuos ēt i a finie/
bāt: ut ē geta sosia hirrhia chæra marsya: similiter poeta so/
phista scythia. Teren. poeta cū primū aium ad scribēdum
appulit. Luca. Et iuncto sarmatha uelox pānonio. Teren. i
adelphis. Geta aūt hic nō adest. In eodē. Hic geta preterea
ut captus ē seruuloꝝ nō malus ē neqꝫ iers. Idē i. ādria. Aut
tu aut hic birrhia. Idē i eunucho. Hic chærea q chærea. Iu/
uenalis. i. iii. Occurrit frōte obduct. ceu marsya uictus
Oportet tamē scire qꝫ i fœmininis i a terminātibus græcis
ēt si ꝓducta sit apud illos a finalis: plerūqꝫ corripiūt eā lati
ni. ois eni noiatiuus latinus a finalē corripit. Est aūt quādo
seruāt eā ꝓductā: sed raro ergo quādo corripiūt secūdū ro
manā cōsuetudinē accētū quoqꝫ latino ꝓnūtiāt: ut i his Ita
lia phrygia lybia syria troia. hæc eni antepenultima habent
acutā qa a finalē corripiūt· q̄uis apud græcos sit ꝓducta.
Hora. i. primo carmi. Lidia dic p oēs te deos oro. uocati/
uū q ē similis i hac terminatiōe noiatiuo corripit. Est enim
choriābus & bachius: ex quo ostēdit̄ quoqꝫ correpta i noia
tiuo lidia finalis a. Vir. i. v. Troia crimnisso cōceptū flumi
ne mr̄ quē quoqꝫ grecū seruauit idest penultimū acutū i qn
to thebaidos: Nec facilis nemea latas euoluere uires: accu/
satiuū quoqꝫ græcū i fœmininis iuenimus a poetis ꝓferri
sed raro: Idē Statius i. vii. Nāqꝫ ferūt raptā patriis ægiuá
ab undis. Vocatiuus casus primæ dcelinatiōis i a correptá
effert̄: ut o poeta musa: nisi sit græcus & apud græcos pro
ducens a seruet eamdem etiam apud nos productam: ut

æneа. Vir. i. x. Vigilias ne deũ gẽs ænea uigila. Eſt ãt qua-
do i es ꝓductã terminãtiũ græcoꝝ uocatiuus i e lõgã exit:
ſecũdũ græcos uel cõiter uel poetice: ut achate ãchiſe polite
laertiade. Vir. i. primo. Quis iã locus iqt achate. Idẽ i. iii.
Cõiugio ãchiſe Veneris dignate ſupbo. Idẽ i. v. Tua clara
polite ꝓgẽies. Hor. i. iii. car. Laertiade qcqd dicã: aut erit
aut nõ. Vir. i. vi. Sit ſatis ęnide tęlis ipũe nũanũ. Opetiiſſe
tuis. Nec ſolũ i his q̄ ſũt primæ: ſed ẽt i his que ſũt tertiæ. i.
i oibus græcis es ꝓducta finitis ſimiliter iuenis uotũm i e ꝓ
ductã ꝓferri: ut chreme lache anchiſe. Terẽ. i ãdria Immo
ita uolo itaq; paſtulo ut fiat chreme. Idẽ i eadẽ. O chreme
pietatẽ nati nõne te miſeret mei. Idẽ i ecyra. A mirina hæc
ſũt mea uxore exorta oĩa mutatio ẽ: ea nos pturbat lache.
Oui. i. xii. meta. Tuq; tuis armis nos te poteremur achille
Idem i. xii. Armiger ille tui fuerat genitoris achille. nec mi
rũ cũ grecoꝝ quoq; poetæ ſimiliter iueniãt ꝓtuliſſe uocati
uos i ſupradicta terminatiõe αμακρέων καλλιλαμπήτη poſu
it pro καλλιλαμπήτα ἱππόμαξ ἀπήτη pro ἀπήτα & Apoloniuſ
argõauti coꝝ quarto. αἰμήτη κείμην μεν ἀφάρ λιεχεναν αελλαι
pro αἰμήτα. In eodẽ αἰμήτη. σε χέο In fœmĩs etiã alcæus nepe
ꝓ nepes ꝓtulit. Et theopõpus καρε ꝓ καρες latina uero pro
portio i a correptã uult uocatiuũ primæ declinatiõis ſicut
ſupradictũ ẽ terminari ẽt in græcis. unde Hora. i. ii. ſermo.
Ne quis humaſſe uelit aiacẽ atridaue tas cur. Fœmina græ-
ca eſt quãdo apud poetas grecũ uocatiuũ ſeruãt i a uel i e
ꝓductã deſinẽtẽ ſcd̄m ꝓpriũ noĩatium ut taygete nema
Vir. i. vii. Vos o caliope precor aſpirate canẽti. Sta. nema
ut oſtẽdimus ꝓtulit a ꝓductã græco more: ablatiuus hu-
ius declinatiõis i a ꝓductã deſinit ut ab hoc poeta: ab hac
muſa ab hoc & ab hac aduena. Eſt aũt quãdo hũc poetæ e
ꝓductã terminãt i græcis noibns que datiuũ græcũ ει faci-
unt. Vir. i. primo ænei. Vno graditur comitatus acahte ꝓ
acatha Oui. i. vi. mta. Cũq; fereciade. Iuuenalis. penelope
melius leuius torquetis arachne. Et hoc metaplaſmus dicẽ
dus ẽ. q fit more poetico mutata a lõgã i e ꝓductã: uel poti
us datiuus græcus pro abltõ poſitus: q q̄uis apud græcos i
habeat poſt e tamẽ apud latinos ſcd̄m eoꝝ cõſuetudinem
ſcripturã ſeruauit apud quos ſcribi i poſt uocalẽ & pronũ
ciari nõ ſolet hoc ex aliis poſſumus cõiicere: quæ q̄uis græ-
ce proferũt. ſcripturæ tamen latinę rationem ſeruant. Vir.
in bucolicis Orphi caliopea lino formoſus apollo. Nam
cum ſit datiuus græcns pro ei diphthõgo i logam habuit

¶ Idẽ in omnibus: Omnia gr...
aũt primæ aũt tertiæ ſunt decli-
natiõis. Nec mirũ ſi latini uoca-
tiũ terminãt in e. i huiuſmodi di
ctiõibus cũ græcorũ quoq; poe
tæ in e. ſimiliter inueniãtur ꝓtu
liſſe uocatiuos in ſupradicta ter
minatiõe nomiatiui. ſ. in es. ut
anacreõ dixit. Caleiãpete ꝓ ca
leiãpeta qui eẽt eius rectus uoca
tiuus. In fœmininis etiã i e. ter-
minãt græci uocatiuoſ cũ recti-
us faceręt in ſ. horũ fœmininoꝝ
noĩatiuos. quales ſint ignorãus
Latia uero ꝓportio in a corri.
uult uocatiuũ primæ declinatõis
termĩari, qualitercũq; illi faciãt.
Fœminina quoq; græca ſicut &
maſculina. ¶ Si ꝓprium noĩati
uũ: In his enim ſimilis ẽ uocati-
uus noĩatiuo apd̄ græcos. Quæ
datiuũ græcũ in i finiũt ut acha
tei. expreſſius tamẽ dixiſſet in ei
finiũt. Ex hoc ꝙ in ablatiuo di-
cimus achate pro acathus. uel
metaplaſmus ẽ dicẽdus. i. muta
tio littere uel potius datiuus græ
cus ꝓ ablatiuo poſitus. Et ꝙ da
tiuus ſit declarat cum ſupponit.
Qui quãuis apud græcos i. ha-
beat poſt e. tamẽ apd̄ latinos ſe
cũdum eorũ latinoꝝ cõſuetudi-
nẽ ſcripturã ſeruauit. græci enĩ
ſcribũt ſuũ datiuũ per ei & ꝓnũ
ciãt e. tãtum. ſ. achathei ſcribũt
& achate pronũciant. Latinoꝝ
uero cõſuetudo ẽ ꝙ nõ ſcribunt
niſi quod pronũciãt. Nam acha
te ſcrbũt & achate pronũciãt &
quod ſit datiuus græcus. qa cũ
apud græcoſ deſinat in ei. apud
nos quædam in e deſinũt. Sequi
tur apud quos latinos nõ ſolet i
ſcribi niſi ꝓnũcietur & ẽ cõſue-
tudinis romanorũ oſtẽtio. Hæc
ſcilicet ꝙ in penelope & in ſimili
bus ſcriptura latina ſeruatur. q̄-
uis ſint datiui græci poſſumus
cõuincere ex aliis quæ q̄uis græ
ce proferãtur. i. apd̄ græcos ha
beãt i. poſt e ſcripturæ tamẽ lati
ne rationẽ ſeruãt ut orphi. ſcri-
ptum ẽ in uirgilio cum græci or
phei ſcribãt. Nam cum ſit. com
mendatio exempli.

more ſcriptuæ noſtræ. Illud miror ꝙ Iuuenalis calpe ablatiuū corripit cum ſit ſimile
hoc nomen penolope arachne caliope quorū ablatiuus nūq̄ i e correptā terminat̃. Lu
ca. in primo. Thetys maioribus undis heſperiā calpe ſūmoq; īpleuit atlāte. Iuue. i. v.
Nec carpatiū getullaq; tātū æquora tranſiliet. Sed longe calpe relicta audiet herculeo
ſtridētē gurgite ſolē. Nominatiuus & uocatiuus pluralis eiuſdē terminatiōis ſimilis eſt
genitiuo & datiuo ſingulari nā p æ diphthōgū ꝓferūt̃: ut hi: & o poetæ: ſed ī his nō pōt
diuiſio fieri ſicut ī aliis. Genitiuus pluralis eiuſdē declinationis naſcitur addita ablatio
ſingularirum ſyllaba: ut ab hoc poeta horū poetaꝝ: ab hac muſa haꝝ muſaꝝ ꝓducit̃
enim a tam in ablatiuo ſingulari q̄ in gtō plurali. Et notādū ꝙ omnes caſus tam ſingu-
laris numeri q̄ pluralis pares habēt in utroq; numero ſyllabas in hac declinatione exce
pto genitiuo plurali: hic enī una ſyllaba abūdat. Eſt āt quando hūc quoq; p cōciſionem
ꝓferre: & maxīe ī cōpoſitis & patronymicis: ut graiugenū ꝓ graiugenarum. Vir. i. iii.
æneí. Graiugenūq; domus ſuſpectaq; liq̄mus arua. In eodē Caprigenūq; pecus nullo
cuſtode p herbā: ꝓ caprigenaꝝ. Idē in. viii. Optime graiugenū cui me fortuna precari.
Idē ī eodē. Omnigenūq; deū mōſtra & latrator anubis: ꝓ oīgenaꝝ. Sic cælicolū ꝓ cæli
colaꝝ: & trinūdinū pro trinūdinaꝝ. Cicero pro cluētio primo ex promulgatione trinū
dinū dies ad ferendū ptāſq; ueniſſet amphoꝝ pro amphoraꝝ: & æneadū pro æneadaꝝ
Lucre. i: primo uerſu. Aeneadū genitrix hominū diuū q; uoluptas. Similiter dardani
dū pro dardanidaꝝ. Vir. i. ii. O patria o diuū domus ilion inclyta bello mœnia darda-
nidū. Idē. i. xi. Variuſq; p ora cucurrit auſonidum turbata fremor. Datiuus pluralis
& ablatiuus ſupradicte declinatiōis mutata a extremā ablatiui ſingularis ī is productā
ut a poeta his & ab his poetis: & ab hac muſa his & ab his muſis. Inueniūt̃ tamē pauca
fœminini generis q̄ ex maſculinis tranſfigurāt̃: nō habētibus neutra. q̄ & aīaliū ſūt de-
monſtratiua naturaliter diuerſū genus habētia: que differētiæ cauſa ablatiuo ſingulari
bus aſſumētia faciūt datiuū pluralē & ablatiuū: qđ nulla alia hēt declinatio in bus ter-
mināſ ſupradictos caſus ut a lōgā in eis penultimā habeat: ut his natabus filiabus dea-
bus mulabus libertabus aſinabus. M. Cato ī originibus. Dotes filiabus ſuis nō dāt &
filiis tamē in eodem genere dictū ē. Ennius ī andromeda. Filiis pp̄ te obiecta ſū īnocēs
nerei. i. filiabus natis tamē pro natabus. Plau. ī ſtico. Ego introibo & gratulabor ue-
ſtrū aduētū: filiis pro filiabus. Idē qui talis eſt de natis ſuis pro natabus: Oui. deabus
poſuit ī. xiii. meta. Euboea deabus. & totidē natis andros fraterna potita. Cicero pro
cornelio. Vt ab Ioue optimo maximo cæteriſq; diis deabuſq; oībus opē auxilium peta
mus. Eabus pro eis differētiæ cā ī fœminino genere hemina ꝓtulit ī tertio annaliū Scri
ba pontifici qui cū eabus ſtuprū fecerat dicit enī de ueſtalibus. Multa tamē alia quoq;
cōtra regulā uitioſe & in his & in aliis caſibus uetuſtiſſimi protuliſſe iueniūt̃ ī q̄bus nō
ſunt imitādi. Ambæ & duæ q̄uis nulla ſimili differētiæ cā cogēte ſimilē habēt datiuū &
abltūm ābabus & duabus q̄q̄ gtūm ābaꝝ. & duaꝝ faciāt. acctūs quoq; pluralis fit ad
dita s abltō ſingulari ꝓducit̃ enī ut hos poetas has muſas ¶ De ſecūda declinatiōe.

s

Ecunda declinatio terminationes nominatiui habet ſex: in er in ir in ur in us
in eus ī um. In er maſculinorum tam græcorum q̄ latinoꝝ: ut cap capri: ale
xandri iber ēt beri: quod p appocopā extremæ ſyllabæ prolatū ſolū ī hac
declinationem producit er. & ab eo cōpoſitum celtiber eeltiberi. Dicit̃ tamē & iber ibe-
ri: & iber iberis quando de gēte loq̄murque ē iuxta armenios. & iberus iberi eſt fluuius

Vnde Luca. ĩ quarto. Qui præstat terris aufert tibi nomẽ
iberus. In ir & in ur masculinorum tantum latinorũ: ut hic
uir huius uiri: hic satur huius saturi. In us latinorũ & græ-
coꝝ masculinorũ & fœmininorũ & neutroꝝ quoq; : ut hic
clarus huius clari: hic homerus huius homeri: hæc cupres-
sus huius cupressi: hæc platanus huius platãi: hoc pelagus
huius pelagi: hoc uulgus huins uulgi: Dicitur tamen & hic
uulgus. In eus græcorũ tãtũ quoq; masculinorũ: ut hic thy
deus huius thydei: hic orpheus huius orphei. In um neu-
trorũ q̃ latiorũ & figurate fœmininorũ apud comicos: hoc
regnũ huius regni: hoc pelliũ huius pelii: hæc glyceriũ hu-
ius glicerii: hæc sophroniũ huius sophronii. Pãthus p syne
resim ꝓ panthous quõ alcinus ꝓ alcinous ꝓlatũ est. Vnde
Hora. ĩ primo epistolaꝝ. Nos nũerus sumus & fruges cõ-
sumere nati spõsi penolope nebulones alcinoiq;. Vir. i. iiii.
georgi. Pomaq; & alcinoi syluæ. Idẽ Hora. Alcinoiq; plu-
res. Genitiuus singularis secũdæ decliatiõis ĩ oĩ noĩe ĩ lõgã
terminat̃: sed ĩ qbusdã pares habet syllabas noĩatiuo ut ni
ger nigri: magnus magni: tẽplũ tẽpli. In qbusdã una sylla-
ba abũdat: ut tener teneri uir uiri: satur saturi: thydeus thy
dei. Cuius rõnẽ q̃uis ĩ libro quẽ de noĩatiuo & genitiuo ex
posuimus latius tractauimus. Nũc quoq; quãtum possu-
mus breuiter pcurramus. In ir & ĩ ur & ĩ eius desinẽtia sem
per una syllaba uĩcũt in genitiuo: q̃ & penultimã breuẽ ha
bẽt: ut treuir treuiri: satur saturi: oileus oilei: nisi ꝓductio
poetica fiat ĩ græcis: ut thydeus. In us uero & ĩ um desinen
tia pares habẽt syllabas: ut priamus priami: uirgilius uirgi
lii: tẽplũ tẽpli: taurominiũ taurominii. Frequẽter tamẽ iue
nimus ueteres ĩ huiuscemõi genitiuis geminãtibus ĩ subtra
here ex eis alterã. Vir. ĩ primo æne. Hic tamẽ ille urbẽ pata
ui sedesq; locauit: ꝓ patauii. Idẽ ĩ bucco. Nec spes liberta-
tis erat nec cura peculi: pro peculii. In eodẽ. Paupis & tugu
ri cõgestum cespite culmẽ: ꝓ tugurii. Idẽ i. iiii. georgi. Par
thenope studiis florẽtẽ ignobilis oci: pro ocii. Iuue. in. iiii.
Antoni gladios potuit contẽnes si sic oĩa dixisset: pro anto
nii: hoc aũt faciũt metri cã. Nũq̃ enĩ genitiuus mĩores uult
habere syllabas nominatiuo. In er igitur tãtũ desinẽtia anci
pitem habent regulam genitiui: in aliis enim abundant: in
aliis nõ. abundant quidem in huiuscemodi lucifer luciferi:

Illud miror: Ac si diceret cõ-
tra regulã feci hoc. Producit
eni: lõ melius ablatio q̃ acctõ.
Cũ dicit maxĩe fieri in cõpositis
Innuit ẽt fieri ĩ simplicibꝰ ut am
phoꝝ ꝓ ãphoraꝝ. Ex masculi
nis trãsfiguratur ut a natus nata
naturaliter. i. secũdũ sexũ. quæ
cã differẽtiæ. i. a masculinis suis
ĩ his casibus differãt cũ p oẽs ca
sus alios hẽant differẽtiã. Mo
ueri põt: Cur magis dicatur li-
bertabus q̃ natabus. Sed sciẽdũ
ꝙ si libertus ta. tũ. quasi adiecti
uũ dicat̃ libertabꝰ in dtõ & ab-
ltõ plurali dici nequit. Sin uero
ad discretionẽ sexus significãdã
liberta põat̃ dtũm & ablatiuũ
pluralẽ in bus termiat qđ ĩ simili
uidere licet. Cũ. n. dicit̃ natus
ta. tũ. dtũm & abltũm pluralẽ
p tis. efferũt qđ si natus ta. ad se
xus discretionẽ ꝓnũcio natabus
ĩ fœmi. dicet̃ ĩ dtõ & abltõ plu
rali. Sic ergo cũ libertus ad sexꝰ
discretionẽ ꝓfert̃ libertabus fœ
mi. ĩ dtõ & abltõ plurali facit.
Eabus ẽt. Additamẽtũ de ꝓno
minibus. Multa tamẽ: Dixi
hoc fieri in noĩbus quæ sũt dẽon
stratiua aĩaliũ: multa tamẽ con
tra regulã ut aĩabus ꝓtulisse iue
nit̃. Nulla simili differẽtiæ causa
posset enĩ dic ambis ĩ fœmi. &
differret a masculi. ãbobus sicut
nũc differt cũ dicit̃ ãbabꝰ. Si
milẽ supradictis: Quãuis gtũm
& duaꝝ & ãbaꝝ faciũt. i. q̃uis
sint priæ decli. qđ exigit ut ãbis
& duis faciũt dtũm & ablatiuũ
pluralẽ. Licet. n. dixeri hiber hi
beri qđ ẽ apocopatũ ab hiberus
beri. tamẽ dicit̃ & hiber &c. pã
thus p sinæresim ꝓ pãthos. q. d
ne puta pãthus tertiæ decli. ẽẽ ut
melãpus melãpodis: quoniã pã
tus p synæresim ꝓfert̃. Cuius rõ
nẽ. s. ꝙ gtũs debeat crescere &
quæ nõ q̃uis &c. Gtũs: Gtũs
ille corripit penul. dico nisi fue-
rit poetica ꝓductõ & hoc ĩ gẽi
tiuus tãtũ ut thydei ẽt manẽs tri
syllabũ ꝓducit pemul. poetica
aucto. In us uero & ĩ um desinẽ
tia pes hẽnt ĩ ntõ & ĩ gtõ sylla.
ut uirgiliꝰ gilii. sed tamẽ frequẽ
ter iuẽimꝰ &c. In er igit̃: qđ ĩ ir ul' ĩur uel ĩ us desi. certã hẽnt re. quoniã una syl. suũ supat ntũm. & rursus
ĩ us & ĩ um. pes hẽnt syllabas igit̃ ĩ er tãtũ &c. Sufficiẽter exposuius q̃do crescãt ĩ er tãtũ & q̃do nõ. dixi gtũm
termiari ĩ i. sed uirg. androgeo ĩ. vii. gtũm posuit atticũ. q. d. nihil ptinet ad latinã declinationẽ. Absq; gẽitio
plurali & uocatiuo singulari ipse in sequẽtibus bene determiat ubi dicit, & sciẽdũ ꝙ utũs ntũm suũ supat.

¶ Vnde dii & diis: Dixi ꝙ oēs
obliqui casus in secūda decli. tā
singularisq̄ plu. seruāt eūdē nūe
rū quē gtūs singularis absq; gtō
plura. und. i. ex qua regula ma
nifestū ē. qa dii & diis monosyl
la irregulariter proferūt. s. ꝑ sy/
næresim. i. ꝑ ablationē e. litteræ
Nā cū dei dissyllabū dicat si qs
e. auferat remāebit di. Veteres
āt i. lōgā geminā scribebāt: und
adhuc nos dii & diis gēinata i.
hēus. siue ꝑ synæresim magis e
& i. ī unā syllabā. ut primū sit
dei monosyllabū āt dei dissylla/
bo. Sed quia latini ei dipticarēt
postea ei diphthō. mutata ē in i
qd ipse apte dclarat ubi dicit ue
teres. n. ꝑ ei diphthō. i. finalem
scribebāt. q. d. bene ꝑ synæresi
potuit fieri dii a dei. Nā ueteres
ꝓ i lōga finali quā mō hēimus
ipsi scribebāt ei ꝑ diph. & ita ex
dei monosyllabo dii hēimus Lō
gas āt uocales uetustissimi gemi
nare solebāt & hoc mō a dei dii
gēinata. i. mō hēmus. Quidā si
ue uolūt hic eē disiūctiuū: sed &
synæresim prius & deīde synære
sim ibi fieri dicūt. Fingūt... ue
teres deei dixisse. nā dicūt ꝓ i. fi
nali lōga illos ei diph. hēisse &
sic e. ꝑ synæresim sublata ei re/
māsisse. ei āt ꝑ synæresim cōglu
tinata ī i. dei ī di. redactū ē. i āt
lōgā ueteres gēinare solebāt: sed
istis expositoribus nec liber nec
rō cōsentit. Stultū ē. n. asserere
& ubicūq; nos mō hēmus i lōgā
eos ei diph. hēisse. Sed nec ēt ei
ī i. cōuertit dici pōt synæresis im
mo mutatō. Synæresis ē ablatō
litteræ siue de medio siue de fine
dictiōis. Di & dis monosyllaba
irregularia sunt. q uero &c. Idē
s. synæresis accidit etiam i ꝓno
mine. Ex qbus noibus & ꝓnoi
bus illd apparet &c. Bene dixi
xi duo. i. ꝓ una lōga pōi in his
supradcis monosyllabis. nā si di
cas &c. ¶ Puto āt: Ac si dicat
cā notādæ uetustatis seruata est
gēinatio. i. cā quoq; differentiæ
seruat. In pluribus āt dictōibus
iuēis cā differētiæ huiusmōi quas
dā fieri additōes syllabaꝝ ut ue
nus ueneris ꝓ uen⁹ uēi. uel litte
raꝝ ut far farris ne uerbū eē pu/
taretur. uel adēptōes syllabaꝝ. ut pro hiberus hiber. uel littaraꝝ ut cōiūx iugis ꝓ cōiūgis uel accētuū mutatōes
ut pone præpositō & pōe uerbū accētu differūt. Itaq;: Quia cā differētiæ addūt uel mutāt litteræ uel syllabæ

armiger armigeri: tener neri: miser seri:: prosp ri. Pares aūt
hēnt i huiuscemōi: menāder menādri: sacer cri: ater tri. de q
bus sicut supradictū ē cū de gtō tractabat sufficiēter expo
suius androgeo. Virg. i. vi. gtūm posuit atticū. In foribus
lætū androgeo tū pēdere pœnas. Dtūs & ablatiuus singu
laris huius decliatōis fit a gtō mutatōe extremæ i. in o. pro
ductā ut huius luciferi: huic & ab hoc lucifero: huius sacri
huic & ab hoc sacro: huius uiri huic & ab hoc uiro: hui⁹ sa
turi huic & ab hoc saturo: huius priami huic & ab hoc pria
mo. huius taurominii huic & ab hoc tauromīnio: huius ty
phœi huic & ab hoc typhœo. Vir. i. xi. Inarime Iouis īperi
is īposita typhœ. In eodē. Nec clycio genitor minor nec fra
tre mnestheo. Est tamē q̄do græco datiuo i huiuscemōi noī
bus. i. in eus finiētibus uti solēt antiq. Idē poeta in bucoli.
Orphi caliopea: lino formosus apollo. Et oportet scire in
hac decliatiōe ꝙ oēs cāus obliq tā singulares q̄ plu. numeꝝ
eūdē syllabaꝝ seruāt: quē gtūs singularis habuerit excepto
gtō pluralis q una syllaba uult supare: nisi ꝑ cōcisionē pro/
feratur. Vnde dii & diis: cū monosylla ponūt ꝑ synæresim
sunt accipiēda siue magis ꝑ synæresim e & i in unā syllabā:
Veteres eni finalē i quæ lōga ē ꝑ ei diphthōgū scribebāt: lō/
gas aūt uocales uetustissimi ēt gēinare solebat. Quæ uero
scdm analogiā proferūt. i. dei & deis dissyllaba sunt: Luc.
in. vi. O utinā cœliq; deis herebiq; liceret. Idē accidit etiā in
ꝓnoīe ei & ii: eiis & iis. Eqb⁹ appet ꝙ uetustissimi ut supra
docuius ꝓ una lōga uocali solebāt duas scribere. Ecce enim
uestigiū ātiqtatis i his adhuc seruat: cū duæ i ꝓ una longa
ponūt tā in supradcis noīs q̄ ꝓnoīs ternis casicus: hi dii his
diis ab his diis: ii iis ab iis. Nā si dicas dei deis & a deis: ei
eis & ab eis dissyllaba sūt sicut ostēdius. Iuue: i. v. Implet
& ad mœchos dat eisdē ferre cinædis. Puto āt ꝙ in his diffe
rētiæ cā seruata ē i gtō gēinato. i. ne si di & diis: i & his dica/
mus dubitatō fiat significatōis. Nā si ēt prædositō ē & diis
prępositō ē & nomē: & i & is uerbū. In pluribꝰ āt iuēis dīię
cā huiuscemōi q̄sdā fieri syllabaꝝ uel lraꝝ additōes uel adē
ptiones uel accentuū mutationes. Itaq; in cōpositione idem
& isdem per unam i scripsisse: quia nulla fit confusio signifi
catiōis inueniuntur pro eidem & eisdem: Et quia diximus
omnes obliquos casus genitiuum sequi. sciendum ꝙ uo/
catiuus nominatiuum suum sequitur de quo modo docebi
mus: sed prius de accusatiuo tractēus. Accusatiuus quoq;

a genitiuo fit: mutatõe i in um: ut huius priami hūc priamū luciferi lucifer: thydei thydeū. In huiusmodi tamē noibus idest in eus desinētibus græco magis accusatiuo utunť auctores. Virg. in primo æneí. Ilionea petit dextra leuaq; serestū. Idē in. viii. Et amicū cretea musis cretea musar comitē Statius in prio. Necnō & uiribus infra thydea fert animo Inuenitur tamē in usu etiā i um accusatiuus horū nominū. Cicero de natura deor in quarto theseū hyppolitū. Liuius ab urbe cōdita. xl. Odio cui perseū indulgeret. In eodē Perseū sese adiūgunt. In eodē. Totus in perseū uersus. In eodē ad perseum misit. In eodē trāsgressus perseū filiū. In eodē perseū amphipoli misit. Idē i. xxix. Areum & alcibiadē. In eodē: Quod areū & alcibiadē nec lacedæmonii possunt reprehēdere. Statius in. ii. thebai. Pētheūq; trahēs nundū cephedinus equo bacche genus. Plau. in uidu. Eiusdē bacche fecere nostrā nauim pentheū. Vocatiuus huius declinatiōis quādo in r uel in m finiť. nomiatiuus similis ē ei: ut hic lucifer o lucifer: hic sacer o sacer: hic uir o uir: hic satur o satur: hoc tēplū o tēplū: hæc glycerū o glycerū. Virg. cū pauloāte timber noīatiuū protulit mox uocatiuū timbre posuit i decimo. Daucia lauride timberq; simillima proles. Et tibi timbre caput euandrius abstulit ensis. Sed nō est hic uocatiuus a nominatiuo in er desinēte. Sed in us accipiendus: ut hic timbrus o timbre. Solet enim poeta huiuscemodi noīatā in er q̄ in us proferre ut teucer teucrus: euāder euandrus Idē in. x. Pallas euāder in ipsis omnia sunt oculis. Idē in nono. Tunc rex euandrus romanæ cōditor arcis. Sed de his latius de nominatiuo tractantes dissseruimus. Notādū tamē q̄ Plautus a puer nominatiuo puere uocatiuū dixit in mercatore. Ego memor tu puere: abi hinc intus ocius. Idē i gurgulione. Cede puer sinū qd facturus es? iā scies. Q̄dqbusdā rectius a ntō puerus eē uideť. Si uero i eus desinat ntūs magis græcū seruāus utū m. Ho. i. i. ser. Pēteu rector thebar. Sta. i. viii. the. Vade oprimis puer inclyte bellis arcas & argolicæ capāeu iā maxia turmæ. Probo tamē & aliis artium scriptoribus & o pēthee & o tydee & o illiōee posse dici sdm analogiā latinā placet: qd i usu nō iuēi. In us uero desinētia si sint propria i āte us hētia abiecta us faciūt utū m: ut hic uirgilius o uirgili: hic salustius o salusti: hic pōpeius o pōpei. Hæc tamen eadem etiam in e proferebāt antiquissimi o uirgilie o mercurie dicētes. Liuius andronicus in odyssea. Neq; enim te oblitus sum lertie noster. Liuius in sireno. Cura nunc lertie uelle parare inthacam: lertius enim ꝓ lertes dicergo ubi nihil additur uel demitur. Quāuis autē notauerim tibre tamē etiā ē notandū q̄ Plautus a nominatiuo puer secūdum hoc q̄ quibusdam uidetur puere dixit. In us uero termināntia si sint propria i. uocalem siue consonantem ante us habētia &c. Lertius eni pro eo quod modo dicimus lertes. dicebāt quomō græci lertios pro lertes dixerunt Sophocles eni lertioys genitiuū lertios posuit. Vnde quia extrema est abscisa accentus perfecti uocatiui in his correptus seruať i. penultimo acuitur in abscisis quæ imperfectis erat penu. probat a simili p cōtrariū. Si. n. nō eēt abscisio nō acueret pen. imo antepe. & hoc ē quod dici. Nā penu. acuimus. Si enim nō esset abscisio deberet acuere antepe. quod minime licet. In abscisiōibus. n. a toto probat q̄ i cæteris huiusmodi pe. seruat accētum i tegri. quia in omibus abscisis uocatiis retiet accētum quem habuit in integro si ꝓ siquidem ea uocatiuis maet integra. Itē a toto. q. d. Nam seruat omnia quæ habebat. s. tēpus seruat & si quid aliud considerur haberē & ita ē integra cum nihil ei desit.

C De uultei & põpei: Dixit su/
pius nomiatiuo põpeius abiecta
us fieri uocatiuũ põpei. sed cũ i
noiatiuo i fuerit cõsonãs dubita
tur an in uocatiuo cõsonans re/
maneat. Causam dubitationis
ipse põit cũ dicit extrema. Nam
in orthographia nõ ostẽditur ꝙ
i. sit cõsonãs nisi in pricipio quã
quæstionẽ soluit cõfirmans esse
cõsonãtẽ auctoritate regulæ &
ratiõe. Vnde colligit̃ ĩ ꝙ ortho
graphia nõ aliter data sit regu/
la quãdo i. sit cõsonãs cum hic
ostẽdat in fine etiã esse cõsonãtẽ
auctoritate & ratiõe regulæ uel
regula cogẽte quæ ẽ omnis uo/
catiuus in i. desinẽs una syllaba
esse debet minor suo nomĩatiuo
infert a toto ostẽdẽdo quãdo sit
minor. Ergo si põpeius & uulte
ius trisyllaba sunt in noiatio nec
nõ in utõ dissyllaba eẽ debẽt qđ
nõ põt fieri nisi in loco cõsonan
tis accipiatur cũ constet non esse
diphthon. apud latinos. C Vn
de illis quoq; : Ac si diceret ex
hoc ꝙ est in fine cõsonãs nõ so/
lũ bene possumus scire ꝙ põpei/
dissyllabũ. acci. sed quoq; quod
metrici bene cui & huic pro mo
nosyllabis accipiunt. ideo supi/
us dixit metra ostẽdunt. & hic
rursus dicit metrici accipiũt quo
niã apud oratores nõ sic aperte
poterat ostẽdi. Et uide quia ad
ostãdẽdũ ꝙ cui & huic mono/
syllaba. i. cõsonãtẽ in fine habe
ant magnã facit disgressionẽ ut
demũ cõstet ĩ uulcei. i. finalẽ eẽ
cõsonãtẽ. Opõit̃ quoiã iste dtũs
huic c. hẽre nõ debet cũ i cõso/
nãs nõ patiat̃ aliã cõsonãtẽ iux
ta se ĩ eadẽ sylaba. s. respõdẽdũ
quõiã i. nõ ẽ ibi naturaliter imo
ꝓpter differẽtiã appositũ ẽ ne si
hui dicamus ĩteriectio eẽ putet̃
Alis quoq; gtũs p duas i debuit
eẽ cã dtĩ i. ut suparet suũ dtũm:
sed hoc hiatus cã nõ dicit̃. fieret
enĩ turpis hiatus s. aliius tribꝫ uo
calibus iuxta se positis: uel nisi fi
eret ille turpis hiatus. i. nõ pote
rat eẽ uocalis ĩter duas uocales.
Quare oportet mutari ĩ cõsonã
tẽ. Dtũs ãt ac si. d. sed in cõsonã
tẽ nõ poterit mutari quoniã tũc
haberet pares syllabas cũ suo da
tio. Alii q ẽ trisyllabus. qa i. habet geminatã & iõ qa nõ potuit dici alius ĩ. media cõsonãte: siue alius ꝓpter pa
ritatẽ syllabarum genitiui & datiui ꝑleriq; recusauerũt eũ genitiuũ. s. aliius siue alius frequẽti usu proferre.

cebant quomodo & græci λαέρτιεσ pro λαέρτησ : σοφοκλῆσ
ἐν αἴαντι μαςιγοφόρω ἀεὶ μερωπαι λαερτίου δεδορκασε. Iuniores
autem gaudẽtes breuitate per extremæ syllabæ abscisionẽ
protulerunt: pro uirgilie uirgili: pro mercurie mercuri. Ho
ratius in primo carmiuum. Mercuri facunde nepos atlãtis
In eodem. Multis ille bonis flebilis occidit: nulli flebilior q̃
tibi Virgili. Vnde accẽtus profecti uocatiui in his seruatur
Si enim non esset abscisio: debuerunt huiusmodi uocatiui
idest qui desinetes in i penultimam correptam habent ante
penultimam acuere: ut Virgilii mercurii: quod minime li/
cet: nam penultimam acuimus. In abscisiõibus enim si uo
calis in qua est accentus manet integra: seruat etiam accen/
tum integrum ut audiuit audit: nostratis nostras: illice illic
De pompei & uultei & cai & similibus uocatiuis: quæ in lo
co consonantis ante us habent in nominatiuo dubitat̃ utꝵ
i extrema pro uocali an pro consonante sit accipienda: quo
mõ ĩ aliis casibus: quod magis more ãtiquo ratiõabilius eẽ
uidetur. Nam solebant illi non solum in principio: sed etiã
in fine syllabæ ponere i loco consonantis. Idq; inueteribus
inuenies scripturis: quotiens inter duas uocales ponitur: ut
eiius pompeiius uulteiius caiius. Quod etiam omnes q de
littera scripserũt curiosius affirmãt. nec nõ etiã metra osten
dunt quod dicimus: & regulæ ipsius ratio ĩ supradicto uo
catiuo. Oĩs enĩ uocatiuus ĩ i desinẽs una syllaba minor esse
debet nominatiuo suo: ut salustius salusti: uirgilius uirgili:
terẽtius terenti. Ergo si Pompeius & uulteius trisyllaba sũt
in nomĩatĩo: necessario dissyllaba i uocatio esse debent qđ
etiã non potest fieri nisi ĩ loco cõsonantis accipiatur. Vnde
& illud quoq; possimus scire quod bene cui pro monosylla
accipiunt metrici & huic. Omnis enim genitiuus in ius de/
sinens una uult superare syllaba suum datiuum: ut ille illi
us illi: ipse ipsius ipsi: unus unius uni: alter alterius alteri
Alius quoq; per duas ii debuit esse genitiuus cã datiui qđ
est alii: sed uel hiatus cã est uel quia inter duas uocales i uo
calis eẽ nõ poterat. Datiuus ãt loco cõsonãtis eã accipi ꝓhi
beat qa ipse duplicabat uocalẽ: & credo drĩæ cã ne si ali di
ceretur uerbum infinitum putaretur. Ideo pleriq; recusa
uerunt eum frequenti usu proferre: Vetustissimi tamen si/
milẽ gtũm nominatiuo possuisse ĩueniũt̃ sed accẽtu differt
Quipe circũflectit̃ penultima ĩ gtõ Cæsar ĩ ãticatõe primo

Vno enim excepto quem aliuſmodi atq; omnis natura fin-
xit quiſq; ſuos habet caros. Cecilius in. v. Nullius alius rei
niſi amicitię eorum cauſa Ei quoq; cum rationabiliter mo-
noſyllabũ eſſe deberet: cũ gẽitiuus eius ſit diſſyllabũ ꝑ dię
reſim a poetis proferri inuẽitur differẽtiæ cauſa ne ſi mono
ſyllabum ſit interiectio eſſe putetur Vir. in. ii. æne. Hei mi
hi qualis erat? quãtũ mutatus ab illo Hectore: Nihil tamẽ
mirum in loco conſonãtis poſitum trãſire in uocalem cum
u quoq; idem patitur ĩ quibuſdã dictionibus apud poetas
ut Hora ĩ epodo. Niues quæ deducunt Iouẽ. nunc mare
nũc ſylue: hic enĩ diuiſiõe facta uæ extremæ ſyllabæ. ut a cõ
ſonãte tranſit in uocalẽ. eſt enim dimetrũ iãbicũ cõiunctũ
ſemiqnarię heroicæ: Similiter ergo ei & eis ꝑ diæreſim ꝓfer
tur. Iuue. in. v. Iuuenes hortãť ut illam in re uiã pergant:
& eidem incũbere ſecte. In eodem: Cæras nunc hac dictãte
puſillas implet: & ad mœchos dat eiſdem ferre cinædis. In
compoſitione aũt nec aliter ꝓferri poſſunt cum ſequẽs con
ſonans cogit i ſecum loco uocalis ꝓferri. Cui quoq; inueni
unť quidã potuiſſe diſſyllabę per dięreſim: ut albinus rerũ
romãoꝝ primo. Ille cui ternis capitolia celſa triũphis Spõ
te deum patuere: cui freta nulla repoſtos Abſcondere ſinus
non tutæ mœnibus urbes ꝙ autem Pompei & uultei & cai
& ſimilia i finalem & ante eã uocalem ꝓ una ſyllaba habẽt
uſus quoq; confirmat. Horatius etiam in primo epiſtolaꝝ
Durus ait uultei nimis attentuſq; uideris: uultei diſſyllabũ
accipit ſecundum anologiam Alia uero omnia tam maſcu
lina q̃ fœminina in us deſinẽtia conuerſa us in e faciunt ſuũ
uocatiuũ ut priamus priame: pius pie: myrtus myrte: Exci
pitur unum ꝙ tam in e q̃ in i facit uocatiuũ q̃uis ſit appella
tiuũ. o. filie uel fili. Liuius andronicus in odyſſea Pater no-
ſter ſaturni filie. Catulus autẽ: Tu præter omnes unæ de ca
pillatis celtiberoſe celtiberie fili. Terenti: de pſilis hic prius
tubas ſine fili & tu gener nouatemi. Eſt autẽ q̃do ntõ quo-
que terminato in us pro uocatiuo ſiue metri ſiue euphoniæ
cauſa utunť Vir. ĩ. octauo. Corniger heſperidum fluuius re
gnator aquarum. Luca. in ſecundo: Degener o populus
uix ſæcula lõga deorum ſic meruiſſe. Pluralis nominatiuus
& uocatiuus ſecundæ declinationis tam maſculini q̃ fœmi
nini generis in i finitur & eſt ſimilis genitiuo ſingulari: ut
huius docti hi & o docti: huius platani hæ & o platani. In
neutris uero extremã i getĩ ſingularis mutãtes ĩ a breuẽ fa-
cimus noĩatiuũ & acuſatiuũ & uocatiuũ pluralẽ ut huius
tẽmpli hæc & o templa huins munii hæc & o munia. Alii

¶ Nihil tamẽ mirũ. i. loco cõſo
nãtis poſitã trãſire in uocalẽ. In
ei enim i. debet eſſe cõſonãs ſed
tranſit in uocalẽ quãdo per diæ
reſim ꝓfertur. ¶ In cõpoſitiõe:
Nõ ſolũ neceſſitaſ metri cogit. i.
tranſire in uocalẽ ſed etiam com
poſitio & hoc eſt quod dicit. in
cõpoſitione autẽ. Nec aliter poſ
ſunt proferri eis & eis niſi per di
æreſim. Compoſitionẽ. hic in ꝓ
prie accipit cõiunctionẽ. ſ. quã
do i. cõiũgitur ſequẽti cõſonan-
ti ut eis & eiſdẽ. Nõ enim ut di-
ximus i. cõſonãs patitur aliã cõ
ſonantẽ iuxta ſe in eadẽ ſyllaba
quod ſi ſequatur conſonãs opor
tet eã mutari in uocalẽ. ¶ Cui-
q; ſicut ei: Inueniũť &c. Quod
autẽ facta diſgreſſione reuertiť
ad propoſitũ. Alia uero omnia
præter illa quæ habẽt i. ante us.
Alii uero caſus plurales præter
nominatiuũ & accuſatiuũ & uo
catiuũ in tribus generibus cõmu
nẽ poſſidẽt regulã. ¶ Et geniti-
uus quod: Ecce cõmunem regu
lã de tribus generibus. Dedi re
gulas quomodo plurales caſus
prouenirẽt ex ſingularibus ſed
inueniuntur pauca quibus regu
læ nõ cõueniũt. quia habẽt inæ-
qualẽ declinationẽ. ut uas cum
in ſingulari numero ſit tertiæ de
clinationis nõ potuit extremam
i. genitiui cõuertere in a. ad faci
endũ numerũ pluralẽ ut regula
neutrorũ præcipiebat. quoniam
i. extremam nõ habebat. Feſto
rum nomina dierum in a deſinẽ
tia ſemper ſunt pluralia & ideo
modo nullũ faciũt a gẽitiuo ſin
gulari.

uero casus plurales in tribus generibus cōem possident regulam. Et genitiuus quidem pluralis fit ī omni genere ab ablatiuo singulari assumente rum ut ab hoc uiro horum uirorum: ab hac platano harum platanorum: ab hoc templo horum templorum. Inueniūtᵘʳ tamē per cōcisionem mediæ syllabę masculinoꝝ plerūq; nominum quæ neutra nō habēt hunc casum ꝓferentes maxime poetæ. Est autē apud ueteres ꝓsam scribētes idē inuenire sed raro. Vir. in primo. æneí. It cælo clamorq; uirū stridorq; rudētū pro uiroꝝ. Idē in tertio. Cura deū his pgameis erepte ruinis pro deoꝝ. Idem in quinto. Genus alto sāguine diuū: ꝓ diuoꝝ: numerūq; pro numeroꝝ: liberū quoq; pro liberoꝝ: & sestertiū pro sestertioꝝ: & iugerū pro iugeroꝝ: modium pro modioꝝ medimnū senum septenū denū frequenter ēt oratores per syncopā solēt proferre: Cicero ī tertio uerrinaꝝ. Iste unus iuētus est q & cōplexu parētū abreptos filios ad necē duceret: & parētes pretiū pro sepultura posceret liberū pro liberoꝝ. In eodē. Cū afferat sestertiū uicies quingēta. In eodē. Quis enī qui tueri possit libeꝝ pueritiā cōtra improbitatē magistratuū: Idē in tertio uerri. Et pueri annoꝝ senū septenūq; denum senatorū nomē non data sunt: senū pro senoꝝ: septenum ꝓ septenoꝝ: denō pro denoꝝ dixit. Idē in frumētaria. Sed tritici species medimnū ex nimphonis a rationibus tollit mendimnū ꝓ medimnoꝝ. Idē in eodē: Minus te iugerū possessorē dico pro iugerorum. Nā q; singulare eius iugerum esse ipse ostēdit in eadē. In iugerū leontini agri medimnū fere frumēti seritᵘʳ. Dicitᵘʳ tamē & hoc iuger iugeris. Iuuenalis. Iugeribus paucis lumbos donare cliētis. Cicero in quarto uerrinaꝝ. Quod si doceo iudices eos qui. xl. milia modiū lucri faciunt ꝓ modiorum Idē pro murena præfectum fabrum pro fabrorum. Idem pro uarreno deum fidem pro deorum. Idem pro cluentio: Milibus quadragenis nūeꝝ ꝓ numeroꝝ. Idē ad herenniū tertio. Pedū tricenū pro tricenoꝝ. Frequētius tamē hac utitᵘʳ Cicero. Et cæteri syncopa ī eis noībus quæ numeros uel mēsuras significāt. Recusant aūt ī masculinis habentibus neutra uel ī neutris ne sit similis ntō singulari neutroꝝ q̄uis ī is quoq; ēt ex se faciūt neutra: licet nō frequēs tamen usus iueitᵘʳ huiuscemōi cōcisiōis. Vir. i. viii. Altaq; certat: prēdere tecta manu sociūq; attigere dextras ꝓ socioꝝ. Idē i. x. At rutulū abscessu iuuenis tū iussa supba ꝓ rutuloꝝ q̄uis & socius socia socium: rutulus la lū dicatᵘʳ. Terē. i eunu. Quare oēs uos oratos uolo ne plus iniquū possit quā æquū oratio: ꝓ iniquoꝝ & æquorū. Stati. i. i. theba. Illa nouos ibat populata penates Portaꝝ ī biuio lateri duo corpa puū ꝓ puoꝝ. Vir. i. iii. Magnanimū herouū pueri inuptæq; puellæ. Quod ī ꝓnoibus quoq; fecerūt antiq meū ꝓ meoꝝ tuū ꝓ tuoꝝ: nostrū ꝓ nostroꝝ dicētes: Plau. i trinumo. Vt rē paternā & gloriā maioꝝ fœdari meū Idē ī Pœnulo. Et quidē meministi tuum parētū nomina. Idē ī mænechimis A uertit prædā ab hostibus nostrū salute sociū.
Datiuus & ablatiuus secūdę declinatiōs pluralis fiūt similiter ablatiuo singulari mutatiōe o finalis ī is lōgā: ut a uiro his & ab his uiris: a platano his & ab his platanis: a templo his & ab his tēplis. Inueniūtᵘʳ pauca inęqualia. ut uas ī singulari numero tertiæ declinationis: hoc uas huius uasis: ī plurali secūdę uasa uasoꝝ his & ab his uasis. Festorū quoque nomina dierū in a desinentia semper pluralia genitiuum quidem tam secundum formā secūdę q̄ tertiæ protulerunt Datiuū uero & ablatiuum secundum tertiam. hæc uulcanalia horum uulcanalium & uulcanaliorū: his & ab his uulcanalibus. Similiter saturnalia floralia cōpitalia termīalia qnquatria. Similiter a domo domorū & domuū his & ab his domibꝫ nō ēt domis. Iuue. i. i. Viscera magnaꝝ domuū dominiq; fu

turri: Vir. in. ii. æneí. Dardanidæ contra turres & tecta domorũ culmina cõuellunt. Idẽ in primo georgicoꝝ. domibus cedrumq; cupressos: Salustius in catilinario: Domos suas gloria decorabant. Terentius in eunucho: Domiq; forisq; fac uicissim ut memineris. Virgilius in sexto æneidos Hic labor ille domus & inextricabilis error. Per oẽs igit̃ casus tam secũdę q̃ quartæ inueniũt̃ absq; datiuo & ablatiuo qui semper in bus exeũt. sunt tamẽ quædã nomina quorũ aliqui casus in usu deficiũt: quos q̃uis secundũ analogiam possumus ꝓferre: tamẽ quia apud auctores nõ inuenimus recusandos puto: ut huius tabi huic & ab hoc tabo. Luca. i sexto. Stilãtis tabi saniem. Vir. in tertio. æneidos. Et terrã tabo maculãt. Cæteri uero casus i usu facile nõ inueniũtur Mella uina æra ordea maria: genitiuos quidem & datiuos plurales i usu raro habẽt: nisi apud uetustissimos ap̃d quos præterea multa deficiẽtia inuenies. Oportet igitur scire analogiæ rationem usum tamen auctorũ magis imitari. Duo præterea & ambo genitiuos quidem & accusatiuos secũdũ hanc declinationem proferũt amborũ & duorum: ambos & duos: quãuis ĩ neutro differẽtiæ causa duũ solet dici: nec non accusatiuus masculinorũ est quãdo similis nominatiuo profertur quomodo ĩ neutris. Virgili. in nono. Si duo præterea tales idæa tulisset terra uiros. Luc͂nus. Q uæ mare quæ terras quæ totum possidet orbem Non cæpit fortuna duos. Iuuenalis ĩ secundo. Tu ne duos una sæuissima uipera cœna: tu ne duos? datiuos & ablatiuos in bus terminant in omni genere duobus duabus duobus ãbobus ambabus ambobus. Accusatiuus pluralis eiusdem declinationis in masculino & ĩ fæminino genere fit ab ablatiuo singulari addita s: ut a docto hos doctos a platano has platanos Neutra enĩ sẽp acc͂tũm similẽ habẽt & nominatiuo & utõ.

t Ertia declinatio terminationes habet nominatiui lxxviii. uel paulo plus definit in a correptã & in e correptã & ĩ o correptã & in o productam: ĩ al correptam & in el productam: in il correptã: in ol correptã in ul correptam: In an productam: in an correptã: in en productã ĩ in productã: ĩ on ꝓductã. In ar correptã. In ar ꝓductã: In ir correptã. In or correptã In ur correptã. In ur ꝓductã. In. as correptã. In as ꝓductã. In es correptã. In es productam. in is correptam. in is productam. ĩ os correptam in os productam in us correptam. in us productam In ys: in aes: in aus: in ans: ĩ ens: in ons utraq; correptam & ꝓductã: ĩ yns: ĩ ars ĩ ers: ĩ ors: ĩ urs: ĩ uls: in: ems: in ebs

¶ Per oẽs igitur casus: Quia inuenitur domuum & domorum in genetiuo plurali & domus & domi in singulari & domus & domos in accusatiuo plurali. Igitur per omnes casus tam secũdæ q̃ quartæ inuenitur & sic est inæqualis decliatõ. Licet hæc prædicta inæqualia suos casus habeãt sunt tamẽ quædam nomia &c. Nisi habeãt apud uetustissimos. multa præterea apud nos desinẽtia inuenies. Quia nõ inueniunt̃ in usu casus illoꝝ oportet igitur scire &c.

T Ertia declinatio terminatiões habet nominatiui. lxxviii. Et paulo plus. Paulo dixit propter sphinx sphĩgis & bogud bogudis & insons insontis cor. Nam in septuagi. ta octo. quæ hic enumerant̃ neq; i x. ĩne que in ud. neq; in ons cor. iuuenis. Fons utraq; & ꝓducta sed cor. nõ est de lxx. Quã frequenter & ꝓducũt poetæ & ideo dixit superius in o cor. uel in o ꝓdu. La ina & græca nõ exẽplificat de græcis sed inueniuntur multa ĩ ar desinẽtia uel fortassis nectar græcum est. Sed hoc. i. abadiris hũc genitiuũ in usu nõ inueni.

correptā ī ebs productā. In obs in ybs ī urbs ī abs ī ebs ī ibs ī irbs ī obs. In ax correptā ī ax productā. ī ix correptā ī ix productā: ī ox correptā ī ox productā. ī ux correptam ī ux productā. In yx ī æx ī aux ī alx ī anx ī unx ī arx. In ac ī ec ī ut ī ud. In a correptam neutra & græca: ut poema huius poematis. In e correptā neutra latīa: ut hoc monile huius monilis. In o correptā quā frequēter & producūt pœtæ masculīa desinūt uel fœminina uel cōia latīa uel notha: ut hic Cicero huius cicerōis hic leo huius leonis: hæc uirgo huius uirginis: hic & hæc hō huius hominis. Antiquissimi tamē & græca ī o productā desinētia secūdū hāc decliatiōem ꝓferebāt ut sappho sapphōis: dido didōis. In al correptā masculīa & neutra latīa & barbara: ut hic sal huius salis: hic hānibal huius hānibalis: hoc tribunal huius tribunalis. In el correptā neutra latīa: ut hoc mel huius mellis fel fellis. In el ꝓductā barbara: ut michael daniel: michaelis danielis: nechamel nechamelis. In il correptā masculini & fœminini & cōis generis sūt latīa: ut hic pugil pugilis hæc tanaquil huius tanaquilis: hic & hęc uigil huius uigilis. In ol ꝓductā masculinū latinū: ut hic sol huius solis. In ul correptā masculini uel cōis latīa: ut hic cōsul huius consulis: hic & hęc exul huius exulis. In an ꝓductā masculīa græca: ut hic pæan huius peanis. In en correptā latia masculīa uel neutra: ut hic flamē huius flaminis. hoc numē huius numinis. In en ꝓductā græca uel latīa masculini uel fœminini generis: ut hic liē huius lienis: hæc sirē huius sirēis. In ī ꝓductā græca masculīa uel fœminina: ut hic delphin huius delphinis. In on ꝓductā græca masculīa uel fœminina: ut hęc sydō huius sydōis: hic mēnō huius mēnonis. In ar correptā latīa & græca barbara masculini uel neutri generis: ut hic cæsar huius cęsaris: hic bostar huius bostaris: hoc nectar huius nectaris: hoc calcar huius calcaris. In ar ꝓductā latīa masculini uel neutri uel cōis generis & sunt monosyllaba uel a monosyllabis cōposita: ut hic nar huius naris: hic & hæc & hoc par huius paris: hoc far huius faris. In er correptā masculina uel fœminina & neutra & cōia ut hic pater huius patris: hæc mater huius matris: hoc tuber huius tuberis: hic & hæc pauper huius pauperis. In er ꝓductā græca masculina & unū latinū uel nothū neutri generis ut hic aer huius aeris: hoc uer huius ueris. In ir correptā unū neutrū: ut hoc gadir huius gadiris: quidā addūt hic abbadir ὁ βαιτύλοσ huius abadiris: lapis quē ꝓ Ioue deuorauit saturnus: sed ī usu nō īuēi. In or correptā masculīa & fœmīa & neutra & cōia tam græca q̄ latīa: ut hic hector huius hectoris: hic orator huius toris: hæc uxor huius uxoris: hoc æquor huius æquoris: hic & hæc auctor huius auctoris: hic & hæc & hoc memor huius memoris. Virg. ī. iiii. æneī. Tū si qd̄ nō æquo fœdere amātes Curæ numē habet iustūq; memorq; precat᷑. Inueniūt᷑ tamē & hæc oīa pene cōia masculini & fœminini quæ etiā si nō faciūt ex se neutra: sæpe tamē etiā neutro adiūgūt᷑: sed figurate. ut Virgi. in decimo. Italiā petiit fatis auctoribus esto. Et in bucolicis.: Pauperis & tuguri cōgestū cespite culmē. Et in sexto. Curibus paruis & paupere regno Quāuis pluralis nominatiuus eorū idest neutroꝝ: ex supradictis noībus in usu frequēti nō fit ex eis: quomodo neq; ex aliis cōibus duū generū: Nam si sint cōia triū generū: sine dubio masculini qdem & fœminini in es: neutri uero proferēt in a nominatiuū pluralē: ut hi & hæ sapiētes & hæc sapiētia. Ergo hic & hæc & hoc sapiēs hi & hæ pes & hæc paria: hic & hæc & hoc par: hi & hæ ancipites & hæc ancipitia: hic & hæc & hoc anceps: hi & hæ fœlices & hæc fœlicia: hic & hæc & hoc fœlix: hi & hæ ueteres & hæc uetera: hic & hæc & hoc uetus Quæ igit᷑ in plurali numero a terminationē nō accipiūt quæ ꝓpria ē neutrorū ma

niſeſtũ eſt triũ geneꝝ nõ eſſe cõmunia: ſed maſculini & fœ-
mini: figurate tamẽ ꝑ obliquos plerũq; caſus: raro aũt ꝑ no
minatiuũ cõiungi etiã neutris: ut Virg. ĩ nono. Nulla dies
unquam memori uos eximet æuo. Iuuenalis ĩ. iiii. Tituliq;
cupido hæſuri ſaxis cinerũ cuſtodibus q̃uis hoc cuſtos raro
niſi figurate ĩuẽias. & hęc cuſtodia pluraliter nẽo dicat. Sic
ergo neq; hæc mẽora uel auctora uel paupera neutraliter
puto facile ĩ uſu ĩueniri poſſe: ſed ſicut ſupradictũ eſt figu-
rate ſũt ꝓlata & hęc & alia plurima huiuſmodi apud au-
ctores. Inueiũť tamẽ quædã quæ obliquos caſus cõmunes
poſſidẽt: q̃uis noĩatiuus nõ ſit cõmunis: ut plus cũ ſit no-
minatiuus neutri dumtaxat genitiuus eius cõis ẽ triũ gene
rum necnõ datiuus & ablatiuus. Vnde pluralia quoq; tam
in es quã in a inueniũtur hi & hæ plures & hæc pluria uel
plura: Vnde cõpoſitũ cõpluria. Teren. in phormione. Mul
ta aduenĩẽti noua ut fit cõpluria. Ablatiuus quoq; tam in e
quam in i terminãs inueniť: utpote cõis trium generũ. Et
accuſatiuus pluralis tãm es quam in is: Virgilius ĩ ſecũdo
georgicorũ. Seu pluris calor ille uias & cæca relaxat ſpira-
mẽta. Horatius ĩ ſecũdo epiſtolaꝝ. Tractus uter pluris
lepores uter educet apros. In ur correptã latina maſculina
cõmunia & neutra: ut hic turtur huius ris: hic & hæc augur
huius auguris. Hora. ĩ ſecũdo ſermonũ. Niſi fallit augur
annoſa cornix hoc tybur huius tyburis. In ur prodctã unũ
inueniť cõmune duum generum: ut hic & hæc fur huius fu
ris In as correptã græca maſculini uel fœminini uel neutri
uel cõm unis generis ut hic arcas proprium huius arcadis:
hæc pallas palladis: hoc ceras propirum loci huius ceradis
hic & hæc arcas gentile huius arcadis. In as etiã productã
latia & græca maſculini uel fœminini uel neutri uel cõis ge
neris: ut hic atlas huius atlantis: hic mœcenas huius mœce
natis: hæc ciuitas huius ciuitatis: hoc uas huius uaſis hic &
hæc capenas huius capenatis. In es correptã latina maſcu-
lina uel fœmĩa uel coĩa duũ uel trium generum: ut hic co-
cles huius coclitis: hæc ſeges huius ſegetis: hic & hæc miles
huius militis. Oui. in. ii. metamor. Miles erat phœbes. De
caliſtone dicit hic & hæc & hoc teres huius teretis. Virgi. in
vi. Sed hæc tereti mos ẽ aptare flagello: hebes tis ſoſpes ſo
ſpitis. Iuue. in. iii. Nec unq̃ depoſitũ tibi ſoſpes erit: hic &
hæc & hoc hoſpes huius hoſpitiſ. Luca. ĩ. v. Hoſpes ĩ exter
nis audiuit curia tectis. hic hopes curia: ĩueniť & hæc hoſpi
ta. Vir. in. iii. æneí. Et pater anchiſes bellum o terra hoſpi-
ta portas. Similiter & ſoſpes & ſoſpita ꝓlatum eſt. Oui. in

Inueniunť tamen Licet dixe-
rim memor oĩs eſſe generis q̃a
ĩueniũť memor numen: tamẽ ac
ſi. d. nõ eſt firma ꝓbatio. Inue
niuntur enim multa coĩa duum
generum quæ neutris iungũtur
raro in noĩatiuo frequentius in
obliquis: ſed figurate per alleo-
tetam & ſic memor figurate po
tuit iungi cum numen & rema-
nere tamen cõe duum generum
ut auctoribus figurate ĩũgitur
cum ſatis iunguntur: dico neu-
tris quãuis pluralis noĩatiuus co
rum hoc eſt neutrorum ſupradi
ctorum. ſ. memor & auctori-
bus & pauperibus nõ ꝙ iſta ſint
neutra ſed neutris cõiunguntur
Neutrorũ inquã ex ſupradictis
nõibus. i. memor & auctor &
pauper noĩatiuus pluralis eorũ
neutrorum non ſit in frequenti
uſu: ita ut eis regulariter. ſ. for
matus Non. n. a paupere paupe
ra et memora nominatiuum plu
ralem generis dicimus regulariť
cum paup̱ et memor communia
ſunt duũ generũ et recte poſuit
ex eis. Iuppiter. n. hẽt gtũum
iouis: ſe l nõ eſt ex eo. Sequitur
Nam ſi ſint. q. d. aliquis: quid
inde ſi nõ diciť memora & pau
pera in neutro plurali: Ad hoc
iſte. Multũ inde q̃a per hoc ꝓbã
tur nõ eſſe coĩa trium. Nã ſi ſint
ergo hic & hæc ſapiens eſt cõe
triũ geneꝝ a toto. facit. n. noĩa
tiuum pluralem in es & in a.
Quia oĩa coĩa trium generum
terminant ntũum neutrum plu
ralem in a: quæ igitur. A pari ꝑ
cõuerſionem. Inueniũtur tamẽ
Licet dixerim ꝙ illa quæ faciũt
noĩatiuum pluralem in es & ĩ a
ſint coĩa trium plus enim noĩa-
tiuum pluralem facit in es & in
a: hi & he plures & hæc ra: nec
tamen plus eſt cõe trium. Abla
tiuum quoq; tam in e q̃ in i: ter-
minans inuenitur quod non fa-
ceret ex ſe ſi eẽt neutrum tãtum
Atlas atlantis græcũ eſt. Si. n.
latinũ eſſet ablata ſ & addita tis
faceret gtũum ablatis hic & hæc
infans ualet illud græcm. ſ. in-
fans pro puer & puella acceptũ
infantis: hic & hæc & hoc ĩfans
ideſt non loquens. unde Ora.
infantes ſtatuas. Inuenitur etiã
in ans: unde fe. hæc glans hoc

ſecundo faſto. Soſpita delubris dicitur aucta nouiis. Neutra quoq; ſupradictorũ plu-
ralia tradidit uſus. Statius ẽt in. iii. thebai. Accipias feſſiſq; libens iterũ hoſpita pãdas
flumina. In es ꝓductam tam græca q̃ latina maſculini uel fœminini uel cõis generis: ut
hic chremes huius chremetis uel chremis: hic uerres huius uerris: hæc cædes huius cædis
hic & hæc hæres huius hæredis. In is correptam tam græca q̃ latina maſculini uel fœmi-
nini uel cõis generis: ut hic paris huius paridis uel paris: hic collis huius collis: hæc the-
tis huius thetidis: hæc cuſpis huius cuſpidis hic & hæc utilis huius utilis. In is productã
græca & latina maſculina uel fœmĩa uel coĩa: ut hic delphis uel delphin huius delphinis
hic aris propriũ huius arinis. Cice. pro ſcauro. Arinis uxorem hæc ſoteris huius ſoteri-
nis. Plau. in uidularia. Immo id quod hic noſtra eſt patria & ꝙ hic meus ẽ pater. illic au
tem ſoterinis eſt pater. hic dis proprium. i. Pluto huius ditis. hic & hæc dis appellatiuũ
huius ditis. hæc uis huius uis: hic & hæc ſamnis huius ſãnitis. In os correptam unũ lati
num neutrũ hoc os oſſis: quod ẽt hoc oſſum antiqui ꝓtulerũt. Gellius i. xxx. libro. Cal
uariæq; eius ipſum oſſum expugnauerũt inaurauerũtq;. In os ꝓductam græca & latina
maſculini uel fœmini uel neutri uel cõis generis: hic heros huius herois hic nepos huius
nepotis: hæc dos huius dotis: hoc os huius oris: hic & hæc cõpos huius compotis. In us
correptam latina maſculini fœminini neutri uel cõis duũ uel trium generum: ut hic le-
pos huius leporis: hæc uenus huius ueneris: hoc tẽpus huius temporis: hic & hæc lygus
huius lyguris: hic & hæc & hoc uetus huius ueteris. In us ꝓductam græca uel latina ma
ſculina uel fœmĩa uel coĩa uel neutra: ut hic melãpus huius melampodis hic mus huius
muris: hæc ſeruitutis huius ſeruitus: hic & hæc ſus huius ſuis: hoc thus huius thuris. In
ys græca maſculina uel fœmĩa ut hic amphibrachys huius amphibrachyis hic capys hu
ius capys: hæc erynis huius erynis. In es unum latinũ maſculinũ: ut hic præs prædis &
unum neutrũ: ut hoc æs huius æris. cuius pluraliũ obliqui in raro ſunt uſu ęra ęrum ęri
bus. Cato in oratiõe qua in ſenatu ſua ſit ut plura æra equeſtria fierẽt: nũc ego arbitror
oportere reſtitui: quo minus duobus milibus ducentis ſit ærum equeſtrium. In eodem
De æribus equeſtribus de duobus milibus actũ. In aus latina duo fœmĩa ut hæc laus
huius laudis: hæc fraus huius fraudis. In ans latina maſculina uel coĩa duũ uel trium ge
nerum ut hic quadrans huius quadrãtis: dodrans huius dodrãtis: hic & hæc infans τὸ νή-
πιον huius infantis. hic & hæc & hoc infans ὁ ἀλάλος huius infantis. Et amans quod no-
men eſt cũ pro amatore accipit̃ amantis. Inuenit̃ aũt fœmĩum hæc glans glãdis. Sic. n.
Lucre. ut ſupradictum ẽ ꝓfert. Et Oui. i. xiiii. metamor. Vt lata plumbea funda miſſa
ſolet medio glans intabeſcere cælo. In ens latina uel maſculina uel fœmĩa uel coĩa duũ
uel trium genex: ut hic ufens huius ufeutis: hic & hæc parens huius parentis: hic & hæc
& hoc prudens huius prudẽtis. In ons latina maſculina uel fœmĩa uel oĩs generis ut hic
mons tis hæc frons frõtis: hic & hæc & hoc inſons inſontis: quod ſolum teſte ꝓbo o ante
us habuit correptã & eius ſimplex ſons ſontis. In uns ſimiliter latina maſculina: ut hic
aruns aruntis. In yns unum fœmĩum ĩuenitur græcum: ut hæc tiryns tirynthis. In ars
latina maſculina uel fœmĩa ut hic mars martis: hæc ars huius artis. In ers latina omnis
cõmunia generis hic & hæc & hoc iners inertis. in ors latina maſculini uel fœminini: uel
omnis generis: ut hic mauors mauortis: hæc cohors cohortis: hæc ſors ſortis: cuius no-
minatiuũ ꝓtulit. Pau. in caſſina. Hæc ſortis. Vide ne qua inſit alia ſortis ſub aqua hic &
hæc & hoc concors concordis. In urs latinum unum cõe trium generũ hic & hæc & hoc

tyburs tyburtis gẽtile. In us latinũ unũ fœmininũ hæc puls pultis. In ems quoq; unũ
fœmininũ hæc hyems hyemis. In abs græca & latina masculina & fœmĩa hic arabs ara-
bis hæc trabs huius trabis: uetustissimi tamẽ & trabes pro trabs ꝓferebãt. Ennius in me
dea. Vtinã ne in nemore pelio securibus cæsa cecidisset in terram abiegna trabes. In ebs
ꝓductam unum fœmĩum latinũ: hæc plebs huius plebis, dicitur tamen & hæc plebes
plebei. Luca. in. iii. Nescit plebes ieiuna timere. In obs fœminina latina ut hæc scobs hu
ius scobis hæc scrobs huius scrobis, sic alii. Sed ꝓbus ntũum protulit similem genitiuo
quod Plautus masculino genere profert in emphitryone. Ibi scrobes effodito duplos se
xagenos in dies. In ebs correptam ut cælebs cælibis. In ybs unum masculinum: ut ca-
lybs bis. In urbs unũ fœmininũ ut hæc urbs urbis. In aps unum fœmininũ ut daps
dapis. sed noĩatiuus non est in frequenti usu quem Liuius andronicus ĩ primo odysseæ
ponit. Quæ hæc daps est qui festus dies? Horatius accusatiuũ protulit in secũdo carmi
num. Ergo obligatam redde Ioui dapem. Idem in quarto. Nunc reluctantes dracones
egit amor dapis atq; pugnę. Idẽ ĩ epodo mutatæ dapis ĩmemori spectaculo. In eps ma
sculina & omnis: ut hic manceps huius mancipis: hic & hæc & hoc particeps huius par-
ticipis: adeps uel adipes utroq; genere inuenitur. Varro etiam in secundo rusticorum re
rum. Adipes illa. In ops unum fœmininũ ut hæc ops. Vetustissimi tamen hic & hæc &
hoc ops nomẽ maris deoꝝ & copia. Eius quoq; noĩatiuus in usu freq̃uẽti nõ est: sed illi
us quod ex eo cõponitur cõmune omnis generis hic & hæc & hoc inops. Vetustissimi ta
men hic & hæc & hoc ops & cops pro opulentus & copiosus dicebant. Actius de hercu
le dicens: quorum genitor fertur esse ops gentibus pro opem ferens: & auxiliũ gentibus
Sic caper. Potest tamen etiam fœminino genere hic intelligi figurate coniunctũ masculi
no: ut si dixisset: quorum genitor auxiliũ fuit gentibus: tamen nominatiuo eius usus ẽ.
Plau. in cistelaria. Ita me saturnus eius patruus & castor pater: ita me ops opulenta illi
us auia: ĩmo mater quidem. Et græca hic pelops pelopis: hydrops hydropis: merops me
ropis. In yps græca cinyps cinypis. In irps latinũ unũ ut stirps stirpis. In ax correptã
latina græca: hæc fax huius facis: hic abax huius abacis: quod tamen hic abacus huius
abaci frequenter inuenitur. In ax productam græca & latina masculina uel fœminina &
omnis: ut phæax pheacis: hæc pax huius pacis: hic & hæc & hoc audax huius audacis.
In es correptam græca & latina masculina uel fœminina uel coĩa triũ generũ ut hic lelex
huius lelegis: hic grex huius gregis: hæc ilex huius ilicis: hic & hæc & hoc artifex huius
artificis: In es productã latina masculina uel fœminina uel cõmunia trium generum: ut
hic rex huius regis: hæc lex huius legis: hic & hæc & hoc exlex huius exlegis. In ix produ
ctã latina masculina uel fœminina uel coĩa triũ generũ: ut hic phœnix huius phœnicis
hæc cornix cornicis: hic & hæc & hoc fœlix. In x correptam latina masculina uel fœmini
na ut hic calix huius calicis: hæc nix huius niuis. Oportet autem scire ꝙ græci i & y ante
x breuem esse uolunt etiam si in obliquis casibus producatur: ut φοίνιξ φοινικοσ. βομβυξ
βομβυκοσ. A uero secundum genitiuum etiam in nominatiuo produci uel corripi dicũt
ut κολαξ κολακοσ corripitur ĩ nominatiuo quomodo in genitiuo φαῖαξ φαίακοσ in utroq;
producitur: Latini autem omnes uocales bitempores διχρόνουσ habentes ad geni-
tiuum respicientes dicunt produci uel corripi uocales ante x positas in nominatiuo.
Inueniuntur igitur in ix productam latina: ut ostendi fœminina uel omnis: ut hæc nu
trix nutricis: hic & hæc & hoc pernix huius pernicis. In ox correptã fœmininũ nox no-

per ſe ponit qa dubiũ erat glans an glandis eſſet nominatiuus. Sic.n.ſ.glans profert Lucreti. Sic ſcrobs protulerunt alii ſed probus ſcrobis protulit nominatiuum, ſimilem genitiuo. Sic caper ſubaudit᷑ expoſuit. Dixi qa ops nomen matris deorum non inuenitur in uſu ſed tamen nominatiuo eius uſus eſt Plautus. Et græca inueniuntur in ops ut merops meropis proprium uiri cinips locuſ ẽ unde ille ciniphcæ peſtes. Oportet autem: dixi ĩ ix productã ſed oportet ſcire &c. A.uero ante x ſecũdum genitiuũ in ix dicũt græci ſemper cor. ſcdm ax neq̃q̃. Quãuiſ græci ſp corripiant i ante x tamen latini dicũt omnes uo.ante x poſitas licet in nominatiuo propter x ſequẽtem ſint bitempores.i. duo tempora habentes tamen dicũt e is corripi uel produci conſideratione genitiui. Quia ſecundũ genitiuum iudicant latini. Igit᷑ iueniuntur &c. In ox cor. fœ. nox noctis nox dicitur corri. cõſideratione ſui primitiui deriuat᷑ enim a uerbo nocco noces qd᷑ habet o cor. Corripiam dico excepto uno monoſyllabo uis. genitiuus eius deſinit ĩ is cor. quãuis omnes aliæ &c. Oportet autem quod dicit in hoc cõueniũt nomina tertiæ declinationis qa deſinunt in is cor. ſed in hoc qđ ſequitur differunt. ſ. quod in quibuſdam & cætera.

ctis: & ex hoc compoſitum cõe hic & hæc & hoc pnox pernoctis. Iuue. in. iii. Si luditur alia pnox. In os pductã fœmininũ uel oĩs: ut hæc uox: hic & hæc & hᵒ uelox uelocis atrox atrocis. In ux correptam maſculina uel fœminia uel coĩa: ut hic uolux hæc nux nucis. hic & hæc dux huius ducis. In ux pductam maſculinũ hic polux polucis fœmĩum hæc lux lucis. In yx græca tam maſculina q̃ fœmĩa: ut hic ſandyx ſandicis: hæc ſtyx ſtigis. In æx fœmĩum: ut fæx fæcis. In aux unũ fœmĩum hæc faux huius faucis. In alx unũ fœmĩum: ut falx falcis. In anx unum fœmĩum: lanx lancis In unx unũ cõe: hic & hæc cõiunx cõiugis. ĩ arx unũ fœmĩm hæc arx arcis. in ac unum neutrum hoc lac lactis. in ec unũ neutrum ut hoc allec huius allecis. in ut unum neutrũ hoc caput capitis. in ud ut bogud bogudis. Et hæ quidem terminationes noĩatiui tertiæ declinationis.

¶ De genitiuo tertiæ declinationis.

g Enitiuus uero eius in is deſinit correptã: excepto uno monoſyllabo: hæc uis huius uis: q̃uis oẽs alię declinationes producũt eiuſdẽ caſus terminationes. Oportet autẽ ſcire ꝙ in quibuſdã pares habeat genitiuus tertiæ ſuo noĩatiuo ſyllabas: in quibuſdã una: in aliis duabus ſyllabis uincat. Et pares quidem habet in oĩbus in e deſinẽtibus correptam: ut hoc mare huius maris. hoc monile huius monilis. Et in quibuſdã in er uel in es productã: uel in is tam correptam q̃ productã exeuntibus: ut hic pater huius patris: hic uerres huius uerris: hæc cędes huius cędis: hic collis huius collis: hæc auis huius auis: hæc uis huius uis. In aliis aũt oĩbus eiuſdẽ declinationis noĩbus una ſyllaba ſupat noĩatiuũ genitiuus: ut ſchema ſchematis: cicero ciceronis: conſul conſulis: pecten pectinis: baccar baccaris: lis litis: apex apicis. Excipit᷑ hæc caro carnis: ĩ quo pares habet ſyllabas noĩatiuus & genitiuus. Inueniunt᷑ tamẽ ueteres qui genitiuo noĩatiuũ ſimilem protulerũt: ſenex ſenis: ſupellex ſupellectilis: in quo duabus ſyllabis uicit nominatiuũ genitiuus: huius quoq; nominatiuũ quidã ſimilem genitiuo protulerũt. Et oĩa quæ a capite cõpoſita in ps deſinũt ſimiliter habẽt duabus ſyllabis genitiuũ ſupantẽ: ut anceps ancipitis: biceps bicipitis. Quæ ueteres ĩ es proferentes ſecundũ regulã declinabãt: ut ancipes ancipitis: ſicut hoſpes hoſpitis: ſoſpes ſoſpitis. Iuniores uero gaudentes breuiloquio p circũciſionẽ ea protulerunt: quod in aliis dictionibus feciſſe inueniũt᷑: ut dic: duc: fac: fer: pro dicee: ducee: facee: ferre. Necnõ etiã uocatiuo in ius terminatiũ pro

prium: ut Virgili Terenti pro uirgilie terentie dicentes de quibus iã docuimus: penultima uero eiusdẽ declinationis in quibusdam producitur: in quibusdam corripitur: producitur quidẽ in his quorũ noĩatiuus in longam desinit syllabam seu natura seu positione: ut sol solis: titan titanis delphin delphinis: fur furis: mecœnas mecœnatis: merces mercedis: sãnis samnitis: crenis proprium nomẽ nymphæ crenidis: os oris: mus muris: præs prædis: uas uasis: laus laudis: infans infantis: aruns aruntis: iners inertis: uecors uecordis: puls pultis: alec alecis. Excipiuntur in on desinentia græca: & in o tam latina q̃ notha quæ tam producere q̃ corripere in noĩatiuo licet: hæc enim uocalis.i.o q̃uis ĩ nominatiuo producat̃: sed tamen in genitiuo non semper producitur penultima. sed in quibusdam: in aliis aũt corripitur. Quando aũt corripitur uel quãdo producitur cũ de nominatiuo & genitiuo exposuimus dictum est. Præterea corripiunt prædictã penultimam in ms uel ps uel bs uel x desinentia si uocalem breuem ante eas consonãtes habuerint: ut hæc hyems hyemis: manceps mãcipis: celebs celibis: fax facis: artifex cis. Necnõ ꝑducẽtia terminatõem nominatiui: corripiũt penultimã genitiui: ut hic & hæc & hoc par huius paris: lar laris: uas uasis: pes pedis ceres cereris: cõpos compotis: bos bouis: sus suis: grus gruis. Corripiẽtia quoq; noĩatiuum in quibusdã corripiunt penultimã genitiui in quibusdam ꝑducunt in al: in el neutra: & in ar similiter neutra deriuata: ut hoc tribunal huius tribunalis: ceruical huius ceruicalis: mel mellis: fel fellis: calcar caris: lacunar lacunaris: lucanar lucanaris. In or quoq; desinẽtia alia ꝑducunt: alia corripiũt penultimã genitiui ut hic cursor huius cursoris: hic & hæc auctor huius auctoris. Corripiunt hic hector huius hectoris. hæc arbor huius arboris: hic & hæc memor huius memoris. Quãdo autem ꝑducũt & quãdo corripiunt cũ de noĩatiuo tractabamus ostendimus. Alia uero omnia quæ terminatõem corripiunt noĩatiui similiter penultimã genitiui corripiunt: ut toreuma toreumatis: hãnibal hãnibalis: uigil uigilis: cornicen cornicinis: agger aggeris: uetus ueteris: caput capitis. Excipit̃ inquies inquietis: quod simplicis declinatõem seruauit in cõpositõe: quãuis corripiat extremitatem noĩatiui. Similiter os ossis: & lac lactis: quod quibusdam placet in noĩatiuo p apocopam te proferri: hoc lacte enim dicebant antiqui.

De Datiuo singulari tertiæ declinationis.

d D Atiuus tertiæ declinatõis nascitur a gtõ abiecta s

In aliis autem: Alia dicit ab exeuntibus in e & a quibusdam desinentibus in er: & a quibusdam desinentibus in es productam & a quibusdam desinentibus ĩ is. Quæ autẽ sint ista quædã in er & in es & in is desinentia quæ habent pares syllabas ĩ nominatiuo & genitiuo a quibus.s. quæ supersunt alia superius determinatum est: & ideo nõ curauit hic repetere. Lis litis bene remanet. nam alia est ab illis a quibusdã desinẽtibus ĩ is quæ pares habent syllabas. Inueniũtur ueteres quoniam genitiuum similem noĩatiuo ꝓtulerunt hæc carnis huius carnis: & secũdum illos erit regula desinẽtium in is quæ pares habent syllabas.

In ps desinunt: Ideo põt quia sinciput pitis: occiput pitis una tantum syllaba superantur a genitiuo & ideo non excipiuntur a regula aliorũ. Penulti. uero eiusdem declinationis &c. de superantibus tantum datur hæc regula. nam de illis quæ pares habent syllabas nihil docet qualis debeat esse pe. in genitiuo: quia qualis est in ntõ talis erit in genitiuo. Excipiuntur in on desinẽtia græca quia cum finalem nominatiui naturaliter producant tamen quædam ex ipsis corri. pe. genitiui ut mẽnon mẽnonis & in o tam latia q̃ notha excipiuntur quia tam corripere q̃ ꝓduce. licet ea in noĩatiuo &c. ꝓducunt in noĩatiuo: tamen quædam ex ipsis corripi. pe. genitiui. Præterea corripiunt. q. d. præterea excipiuntur desinẽtia in ms: uel bs: uel ps: quia cum ꝓducant põne finalẽ nominatiui corri. tamẽ pe. genitiui. Si uocalem breuem ante eas conso. habuerint: hoc põt discerni ĩ genitiuo. Corripientia quoq;: Sicut ꝓducẽtia natura uel põe noĩatiuum in quibusdam corripiunt &c. Regulam de ꝓducẽtibus pe. genitiui dedit & excipit multa a regula. dat iterum inde aliam regulam. In el neutra. nam hãnibal masculi. est & corri. pe. & ĩ ar similiter neutra ut cæsar: excludantur & deriuatiua: quia nectar nectaris a nullo deriuatur & corri. pe. Alia

& producta i:ut schema schematis schemati:huius maris & huic mari: huius ciceronis huic ciceroni. Inueniũtur tamen poetæ rarissime in græcis quæ apud græcos i i correptã terminant supradictũ casum ipsi quoq; eum corripientes. Sta. in primo achillei. (Palladi littoreæ celebrabat schyrus honorem.

¶ De Accusatiuo.

ACcusatiuus fit supradictæ declinatõis is genitiui modo in em modo in im conuersa:ut huius solis hunc solem:huius flãminis hũc flãminẽ: huius regis hũc regem:huius tyberis hunc tyberim:huius araris hunc ararim. In una tamẽ terminatione.i.is desinentium qui similẽ habent genitiuũ noĩatiuo. Inueniũtur quædam noĩa accusatiuũ in im terminãtia. Sunt autem hæc plerũq; græca uel propria quæ accusatiui græci n in m couertentia faciunt accusatiuũ latinum:ut tybris tybrim fabaris fabarim tyberis tyberim araris ararim. Nam nõ poterit ab alio noĩatiuo ut diximus nisi in is desinẽte in im accusatiuus proferri:ergo arar per apocapam is protulit. Luca. i. vi. Rhodanũq; morantem præcipitauit arar:hæc neapolis neapolim : charybdis charybdim. Vir. in. iii. Leuca spim & lyciæ ductorem classis orontem. Idẽ in. viii. A quo post itali fluuiũ cognomine thybrim diximus. Idem in. ix. Principio phalarim & succiso poplite gygen. Idem in. viii. Qui tyberim fabarimq; bibunt. Mephitis quoq; quod proprium est a græco μεσίτησ ut quibusdam uidetur mutatione s in ph translatum rõnabiliter in im fecit accusatiuũ. Vir. in. vii. Sæuãq; exhalat opacha mephitim. Idem in. ix. Immanẽ ueluti pecora inter inertia tigrim. Idem ẽt in. xi. Velocem interea superis in sedibus opim Alpis cum semper plurale sit quõ syrtis. tamen & singulariter hoc mõ illd ĩuenitur a poetis prolatum & in em terminãs accusatiuũ alpem cum illud syrtim faciat Luca. in primo. Tunc inter rhenum populos alpemq; iacentes. Idem in. iii. Agmine nubiferam rapto superuolat alpem. Iuue. in. iii. Transilit opposuit natura alpemq; niuẽq; Luca. in. viii. Transsaron in medio tangit ratis æquore syrtim. Idem in primo. Dubiam super æquora syrtim. Præterea ĩueniuntur latina in im terminantia accusatiuum hæc: hãc turrim burim securim puppim sitim restim uim peluim tussim maguderi tiburim Vir. in. ii. æneidos. Turrim in præcipiti stantem sũmisq; sub astra. Idem in primo georgicorum. Continuo in siluis magna ui flexa domatur in burim. Et curui formam accipit ulmus aratri. Idem in. ii. ænei. Taurus & incertam excussit ceruice securim. Idem in primo. Ingens a uertice pontus in pupim ferit. Idem in bucolicis. Dulcis aquæ saliente sitim restringuere riuo. Teren. in eunuco. Ad restim mihi quidem res redit planissime. Virgi. in. vi. Nec uim tela ferunt:licet ingens ianitor orci. Plautus in rudente. Seu tibi confidis forte multam maguderim:quod significat frugis genus:idest caulis qui nascitur ex parte cuius radix sirpis auellitur:uel ut alii uolunt siliginem. Quorũdam tamen ex eis etiam in em inuenitur accusatiuus:ut Lucanus in. iii. In pupem radiere rates. Virgi. in. xi. Telaq; & æratam quatiens tarpeia securim. Iuue. in. iiii. Descendũt statuæ restemq; sequũtur. Cætera uero supradictæ declinationis in em solam proferunt accusatiuum:ut hunc patrem:ut hunc leporem:& hanc uallẽ & hunc & hanc utilem. In græcis aũt freqũẽter ĩuenimus auctores tam in hac q̃ in aliis declinatiõibus plerũq; græcos seruantes accusatiuos:ut titana sirena thoraca lampada ꝓ titanẽ sirenẽ thoracẽ lampadem:quãuis Plautus hãc lampadã dixit in cassi. Tene lampadam:imo ego hãc tenebo.

¶ De Vocatiuo singulari tertiæ declinationis.

u Ocatiuus ĩ tertia declinatione similis est noĩatiuo ut hic cicero & o cicer hic cõ

ſul & o conſul:hic rhetor & o rhetor. Inueniũtur tamẽ græ ca quæ uocatiuũ græcũ ſeruant:ut tybris o tybri: thebais o thebai:palas o pala. Virg. in. x. Da nunc tybri pater ferro: quod miſſile libro. Idem in eodẽ. Teq; iuuat palas:ſed bel lis acer aleſus. Idem in. xi. Quin ego nõ alio digner te fune re pala. Oui. in. ii. faſtorũ. Care nepos pala funeſta quid in duis arma? In quo Homerum ſecutus eſt. Ille eñi πολυδα- μάσ υμεν ουκεϊοι φιλά ταυτάγορεύεισ. Statius in. xii. thebai. O mihi biſſenos longũ uigilata per anno thebai.

De ablatiuo ſingulari tertiæ declinationis.

Ablatiuus tertiæ declinationis ĩ aliis per e correptã: in aliis per i productã: & in aliis p e & p i ꝓferunt: p i in neu tris:quæ in e correptã deſinunt p noĩatiuum: & ſunt appel latiua ut hoc mare ab hoc mari:hoc monile ab hoc monili. Et ẽ ſimilis huiuſcemoĩ ablatiuus ſuo datiuo:ut huic mari ab hoc mari. Vetuſtiſſimi tamẽ ſolebãt huiuſcemodi nomi num ablatiuũ etiã in e proferre. Varro antiquitatũ hũanaꝝ duodecimo. Ab erythro mare orti. Idẽ in fundamo. In ma re aquã frigidã oriri. Atacinus quoq; dicit. Cingit̃ oceano lybico mare flumine nilo. Plautus in rudente. Quippe qui in macellũ piſces prolati ſunt:nemo emat: ſuã quiſq; partẽ piſcium poſcãt ſibi:dicãt in mare cõmuni captos. Lucanus in. vii. Gentes mars ille futuras Obruet:& populos æui ue nientis in orbẽ. Erepto natale feret pro natali. Ouidius i. v faſtorũ. Cur tibi pro lybicis claudunt̃ rete leones:rete ꝓ re ti. Plautus in rudẽte. Mea opera & rete & horrea:quod etiã maſculino genere protulit. Idem in eodem. Non uides pro ferre me uuidum retẽ ſine ſquãmoſo pecu. Idem in eodẽ. Vt dimiſi retẽ:atq; hamum quicquid heſit extraho: quod etiã fœminino genere protulit ſecundum primã declinationem Idẽ in rudente. Pol magis ſapuiſſet ſi dormiſſet domi. Nã tunc & opam ludos facit:& retiã ut tẽpeſtas ẽ. Hora. in ſe cundo ſermonũ. His ui ſublatis puer alte cinctus acernam gauſape purpureo mẽſam pterſit. Vnde Perſius quaſi in e tantũ deſinente ſupracti noĩs ablatiuo gauſapa dixit plura le non gauſapia. Iam chlamydes regũ: iã lintea gauſapa ca ptis. Idem Balanatũ gauſape pectis. Antiquiſſimi tamẽ & hi gauſapes & hæc gauſapa & hoc gauſape. & plurale neu tri hæc gauſapa:quaſi a nominatiuo hoc gauſapũ protuliſ ſe inueniuntur. Vnde: & caſſius ad mecœnatem. Gauſapo purpureo ſalutatus. Varro uero de latina lingua ait. Talia ex græco ſũpta ex maſculino in fœmininũ tranſire & aliter ea finiri ὁ κοχλίασ hæc cochlea. ὁ χάρτησ hæc charta. ὁ ψυ-

uero oĩa præter neutra in al uel ĩ el deſinentia: & ſimiliter præter neutra in ar deſinentia deriuati ua & præter quædam in or alia inq̃ ab iſtis penul. geniti. corri piũt Attende q̇ mulier mulieris pe. cor. ꝓnunciare debemus cũ ſit de aliis ab iſtis oĩbuſ. Et nota hanc regulam datam eſſe de la tinis creſcentibus. de latinis: iõ qa crater & ſpinter iõ termina tionem genitiui corripiunt. Nec tamẽ cor. pe. genitiui qđ ſi quæ dam græca. Huic cõueniunt re gulæ ut hector hectoris toreu ma toreumatis illis nõ obeſt ſed iuuat. de creſcentibus uero iõ di xit hanc re. eſſe datã quoniã ma cer & acer terminatiõem noĩati ui cor. pe. genitiui. Dixi i ꝓdu. ſed iueniũtur poetæ &c. In una tamen terminatõe. ſ. in is termi natione deſinẽtiũ. Quãuis ĩde terminate dixerim mõ in e mõ ĩ i gtũum cõuerti: tamẽ hẽtur cer ta regula quæ in im faciunt ac caſatiuũ. Sũt aũt hæc faciẽtia ac cuſatiuũ ĩ im: plerũq; i ex maxĩa pte græca ſiue propria ut tybris ſiue appel. ut neapol. i. nouapo lis ciuitas: uel ſunt ꝓpria latina ut araris. Quæ. ſ. græca accuſa tiuũ græci &c. Alpiſ cũ ꝓprie ſp ẽ accuſatiuus pluralis: uel ita cũ ſemp ꝓprie ſit pluralis. i. plura les caſus qũo ſyrtis tamẽ irregu lariter hoc. i. alpis qũo illud. i. ſyrtes iuenit̃ a poœtis ꝓlatũ: & iõ cõtra regu. accuſatiuũ in em termĩat. Præterea ĩueniũt̃ latĩa in i deſinentia: & iõ dixi ſupius græca plerũq;. Dixi hæc appella tiua latĩa facere accuſatiuũ ĩ im ſed tamen quorũdã &c. Græca uero oĩa præter græca illa & ꝓ pria latina & quæ mõ enumera uit appellat latina. Dixi lampa dam q̃uis plautus hãc lampadã dixit a lãpada dæ. Ille. n. poli dama dixit uocatiuũ græcũ ꝓ eo qđ nos dicimꝰ polidamas & ſunt appel. Preneſte. n. ꝓpriũ ablatiuũ ẽ ſimilis ſuo ntõ. Gau ſape ꝓtulit hor. ĩ ablatiuo cõtra regu. unde pſius. q. in e tantum &c. Si. n. gauſape tantũ diceret̃ in ablatiuo gauſapa faceret plu rale ſed cũ gauſapi regularis ſit ablatiuus gauſapia debuit eſſe ntũus pluralis. Idẽ igit̃ bala

natum gausape: Ac si dicat secũ
dum se gausapia debuit dicere i
plurali. Licet dixerim hor. gau
sape & psium gausapa irregula
riter ꝓtulisse: tamẽ inueniuntur
protulisse antiqssimi & hic gau
sapes. unde hora. recte gausa/
pe & hæc gausapa fœmininum
& plurale neutrum hæc gausa/
pa: quasi a nomĩatiuo hoc gau
sapum. Varro ait talia fœmi/
nina ut est hæc gausapa a græ/
co sumpta esse: ut hoc fœmini/
num hæc cochlea sumptum est
a masculino græco hic cochleas
& aliter finitur. & i obliquis ca
sibus producunt a penul. hoc di
ctum puta propter nectar.

¶ Masculina quoq; uel cõmu/
nia: Quasi dicat. Masculina ul'
si tibi placet in er & in is desinẽ/
tia: uel cõmunia in is desinẽtia:
sic. n. exemplificat. s. faciunt in
e neutra ablatiuum in i efferunt
ex quo noĩatiuo. s. celeris cele/
rissimus pro celerimus a celere ꝓ
tulerũt manlius & ennius: licet
hæc coĩa in i faciant ablatiuum
tamen sciendum ꝙ si iueniũtur
propria appellatiua. s. his com/
munibus similia per e proferunt
cum ablatiuum carnotensis pro
prium loci similis appellatiuo.

¶ Samnitis dixit pro samnis. Ac
si diceret non mirũ si pro eo qd'
nunc dicimus ardeas antiqui di
xerunt ardeatis quoniam ꝓ eo
quod nunc dicitur samnis dice/
bant: ueteres sanitus: Hoc sam
nite protulit per quod ostendit
dictũ fuisse samnitis. Quamuis
alii dicerunt hic & hæc casinatis
& hoc casinate: tamen Lucius
hic & hæc & hoc casinas corru
ptum cõmune trium generũ ꝓ/
tulit infinimis dixit quod nunc
dicimus infimas.

nũo hæc gausapa: Seneca Ouidium sequens. Gausapa si
sumpsit gausapa sumpta proba. Propria eiusdem termina
tionis similem habet noĩatiuum ablatiuo: hoc preneste ab
hoc preneste. Vir. in. viii. Qualis erat cũ primam aciẽ pre/
neste sub ipsa. Figurate. n. ad urbẽ reddidit sub ipsa: cum
proprium oppidi neutrũ est qũo rete. Idem poeta in. vii.
Quiq; altum preneste uiri quiq; arua celene. Illorũ quoq;
ablatiui i terminãtur neutroꝝ quæ in al desinũt. hoc tribu/
nal tribunali ceruical ceruicali. Similiter faciunt ablatiuũ
quæ in er desinũt neutra: & in obliquis casibus ꝓducunt a
penultimã: ut hoc calcar huius calcaris: a calcari: lacunar
lacunaris a lacunari: lucar lucaris a lucari. Quãdo autem
ꝓducũt eam in libro qui de noĩatiuo est & gtõ docuimus.
Masculina quoq; uel coĩa in er uel in is desinentia si faciunt
neutrum in e: ablatiuũ in i efferunt hic pedester hæc pede/
stris & hoc pedestre ab hoc & ab hac & ab hoc pedestri: sa/
luber salubris & hoc salubre: ab hoc & ab hac & ab hoc sa/
lubri. Vir. in primo geor. Ballantũq; gregem fluuio mersa
re salubri: hic & hæc celer uel celeris & hoc celere ab hoc &
ab hac & ab hoc celeri. Luca. in primo. Motuq; celer cylle/
nius hæret. M. Cato de re militari. Satis sit celeris in tpe.
Cecilius in episatomo. Si properas extende hunc in meam
nauem ita celeris ẽ exquo celerissimus suꝑlatiuũ ꝓtulerũt.
Gn. Mãlius in iliade. Celerissimus aduolat hector. Enni/
us in ãnalibus. Ex hinc ꝑ terram postq̃ celerissimus rumor
Liuius in odyssea. Ac celer hasta uolans perrũpit pectora
ferro. Vnde suꝑlatiuũ. Vir. in. x. Et qua fata celerrima cru/
dum. Teren. in phor. Nullus es geta nisi iam aliquod con
silium celere reperies. Vir. in. iii. Celeriq; fuga sub sidera la
psæ. Idem in. v. Agmine remoꝝ celeri uentisq; uocatis. Lu
ca. in. iii. Et celeri uenas mouet ĩproba pulsu: hic & hæc uti
lis & hoc utile: utili: hic & hæc regalis & hoc regale regali.
Sciendũ tamẽ ꝙ si ĩueniant' ꝓpria appellatiuis similia in i
finiẽtibus ablatiuũ: illa ꝑ e ꝓferũt eum: ut Iuuenalis ꝓpriũ
a Iuuenale. Martialis ꝓprium a Martiale ab ãnale ãnalis.
Cicero ꝓ fũdamo: nõ hoc mõ a Iulio ãnale: sed uix me Her
cule a qnto Mutone factũ ꝓbari põt. Idẽ pro Plautio: Cõ/
fiteor sũma in latrænse ornamẽta esse. Similiter in i termi/
nant ablatiuũ oĩa quæ in im habent accusatiuũ ut tyberim
a tyberi: parim a pari: charybdim a charybdi tigrim a tigri
uim a ui. Vir. in. x. Massicus ærata princeps secat æquora
tigri. Idem in primo ænei. Multum ille & terris iactatus &
alto Vi superũ. Iuue. in. iiii. Sæua dignũ ueraq; charybdi.

Quæ uero in im & in em: hæc tam i e q̃ in i ut hãc puppim
& puppẽ: ab hac puppi & puppe. Vir. in. iiii. Stans celsa i
puppi. Idem in. viii. Stans prima in puppi. Idem in. x. De
xtra tenet puppim. Lucanus in. iii. Primum cana salix ma
defacto robore puam Texitur in puppem. Idem in. iii. Ra
pta puppe minor subducta ẽ mõtibus argo: turrim & tur/
rem ab hac turri & turre. Actius in medea. Apud turrẽ ue/
tustam. Vir. in. ii. Turrim in præcipiti stantẽ sũmisq; sub
astra Eductam tectis. Vir. in buco. Tale tuũ carmẽ nobis
diuiue poeta. Quale sopor fessis in gramine quale p æstum
dulcis aquæ saliente sitim restringere riuo. Idem in. iii. ge/
orgico. Asperq; siti: atq; exterritus æstu. Idem in. vi. æneí.
Sæuũq; securi Aspice torquatũ & referentẽ signa camillũ.
Cato in epistola ad filium. Ex dolore: ex febri ex siti: ex me
dicamentis bibẽdis: non tamẽ couertit̃ regula. Non. n. in
e & in i desinẽtia & accusatiuum omnĩmodo in em & in im
terminant. In as quoq; terminãtia quando sunt gẽtilia: ab
latiuum in i proferunt: ut arpinas ab arpinati capenas a ca
penati. Et rõnabiliter ueteres eni huiuscemodi noĩa in is p/
ferebãt: hic & hæc arpinatis dicẽtes: unde neutrũ hoc arpi/
nate. Docuimus aũt q̃ oĩa ex qbus natura trãsfigurãtur in
e exeuntia: in i faciũt ablatiuũ hic & hæc regalis & hoc re/
gale ab hoc regali. Sic ergo hic & hæc capenatis & hoc cape
nate: ab hoc & ab hac capenati. Nec mirũ declinatõem pfe
cti seruari: in his cũ ẽt accentum soleamus seruare: quãuis
a in finali sit syllaba: quæ in pfectis erat penultia: capenas:
ardeas: q̃ aũt p syncopã hæc pferũtur uetustissimoꝝ usus
cõprobat. Cato i primo originũ. Sed lucus capenatis: Idẽ
in eodem. Populus coĩter tusculanus aricinus lanuuinus
laurens coranus tyburtis pometinus ardeatis. Idem in ora
tione: qua suasit i senatu: sãnitis dixit p sãnis. Accessit ager
quẽ priuatũ habuit gallicus sãnitis. Apuleius Brutius lau
rentis ẽt pro laurens dicebat. Ennius in ãnalibus. Quos
hoĩes quondam laurentis terra recepit. Neuius neutraliter
hoc samnite protulit in carmine belli punici. Ad cuius simi
litudinem hoc dite debet dici: unde plurale ditia. Lucanus
in. ix. Non illic libycæ posuerunt ditia gẽtes. Temola. Lu
cilius tamen ὀυκι ὀτρὸπτωσ oleum cassinas pro cassinate. Ti
tinnius in psaltria. Ferentinatis populus res græcas studet
Plau. in sticho. Infimatis ergo oratores populi sũmates ui
ri sũmi accũbẽt: ego infimatis ĩfimus. Inueniunt̃ tamẽ qui
dam in huiuscemodi nominibus etiam in e ablatiuum pro
ferentes: quod mox usus approbat. Similiter mensiũ noĩa

¶ Mox in sequenti: Possũt etiã
hæc cõmunia esse: hic hæc septẽ
bris dicat̃ & sic recte terminant
ablatiuũ in i. Præterea alia rõ
quare in i etiã faciunt ablatiuũ
etiam si non sint cõmunia. ¶ Bi/
pẽnis cõmune est: additamentũ
facit: est enim de superiori re. cõ
muni. Omnia quæ sunt cõmu/
nia trium generum in eadẽ ter/
minatione. Si quid in hoc ue/
teri de uetere non potuit exem/
plum quia non potest inueniri ĩ
metro. ¶ Adeo autem probat a
minori q̃ memor qđ đ cõmune
trium debet in i & in e facere ab
latiuum. Nam simplicia faciẽtia
ablatiuum solum in e ducta in
compositione & facta trium ge
nerum faciũt ablatiuum in e &
in i. Virgilius: ĩcipit iterum ex
ẽplificare đ cõmunibus triũ ge/
nerum quæ faciunt ablatiuum ĩ
e & in i. Quare dixit cõmunia
trium generum faciunt in e & ĩ
i ablatiuũ. Excipitur hospos so/
spes quod ipse põit sub quæstio
ne & est ordo. Quæritur an pos
sit dici in ablatiuo hospiti sospi
ri per parenthesim autem pro/
bauit cõmunia esse trium gene/
rum: quam quæstõnem uidetur
soluere: cum dicit quod adhuc
apud nullum legi & ideo exci/
piũtur. Cõmune est dico q̃uis
positum per se. i. siue fixo &c.
Magnoq; emota tridente. No
ta q̃ tridente debuit dici cum sit
masculinum sed dicendum: qa
hoc masculinũ per se habuit su/
am regulam.

is uel r desinentia ablatiuum per i finiunt. quintilis a quintili. aprilis ab aprili. september a septembri: october ab octobri. Iuue. in. v. Hesternū solitus medio seruare minutal Septembri. Idem in. iii. Pallere: & uinum toto nescire decembri. Possunt tamen hæc etiam cōmunia esse: unde Kalendas septembres dicimus: Præterea simplex eorum similiter inuenimus faciens ablatiuum i imber imbri. Cice. de signis. Cum esset uictus nudus in aere in imbri in frigore. Idem in frumētaria. Ferebat hanc quoq; iniquitatem septitius & imbri frumēta in area corrumpi patiebatur. Bipēnis cōmune est & habet neutrum i e & ideo in i ablatiuum facit a bipēni. Vir. in. xi. Ferro sonat alta bipēni Fraxinus. in e autem & in i indifferenter desinūt ablatiuo omnia quæ sunt cōmunia trium generū: ut hic & hæc & hoc par: ab hoc & ab hac pare uel pari. Virgi. in buco. Numero deus impare gaudet. Lucanus i. ix. Ergo pari uoto gessisti bella iuuentus. hic & hæc & hoc uetus: a uetere uel ueteri. Iuuena. in. vii. Intrauit calidum ueteri centone lupanar. Cice. pro Murena. Cum ex familia ueteri & illustri. Statius in secundo thebaidos. Funditus & ueteri spumauit lerna ueneno. Idē in. xi. Veteri stat sordida tabo Vtraq; canicies. Idem i. xii. Sed quid in hoc ueteri bellorum sanguine mecum Q uæsitura uenis: si quid non fanda creontis iussa times: hic & hæc & hoc audax triplex: artifex: ab hoc audace uel audaci a triplice uel triplici: ab artifice uel artifici. Virgi. in octauo. At cæsar triplici inuectus romana triumpho Mœnia. Statius in primo achilleidos. Qualiter artifici iuncturæ pollice ceræ Accipiūt formas. Similiter ab hoc duplice uel a duplici: ab hoc simplice uel simplici. Hora. in secundo sermonum Tunc pensilis uua secūdas ornabat mensas cum duplice ficu. Teren. in phor. Cōmodius esse opinor duplici spe utier. Lucanus in sexto. Nec superos orat: nec cantu supplice numen Auxiliare uocat. Salustius in catilinario. Demisso uultu uoce supplici: memor a memore uel memori. Iuuenalis in quarto. Fingendum & memori tractandum pectore siue. Hora. in secundo sermonum. Ad mecœnatem memori si mente recurras. Ouidius in sexto. Absentes memori pro se rogat ore salutent. Et puto ideo magis i terminatione uti ueteres in hoc nomine q᷑ antiquissimi hic & hæc memoris & hoc memore proferebant: ex quibus ablatiuus in i uult solam terminari. Vnde Cicero quoq; pro plautio: Memori mente persoluūt: Adeo autem cōmunio generis est causa duplicis in ablatiuo terminationis: q᷑ simplicia unius generis inueniūtur: quorum ablatiuus in e solam exit: & tamen composita ab eis si cōmunia trium generum sint: tam in e q̄ in i finiunt eundem casum: hæc ops ablatiuo ab hac ope hoc corde: hoc caput a capite: hic & hæc & hoc inops ab inope uel inopi. Cicero in framentaria. Hanc pecuniam tantam datam ex ærario inopi: atq; exhausto. Anceps ab ancipite uel ancipiti. Virgilius in tertio. Tum uero ancipiti mentem formidine pressus. Similiter hic & hæc & hoc concors a concorde uel concordi. Vnde Persius diuidit in geminos concordia fata deorum. In ia autem desinens nominatiuus pluralis sine dubio ab ablatiuo est in i terminante. Sciendum tamen q᷑ etiam hic & hæc concordis & hoc concorde dicebant: & hic & hæc amāēis & hoc amāte: nec mirum cuius simplex quoq; mentis. Ennius protulit in epicharmo: Terra corpus est. at mētis ē ignis. Lentis quoq; ꝓ lens & paris ꝓ par. Actius in socru: Ad hāc fortunā accessit ei fortuna paris Vigil q̄d quidam duū: quidam triū generū cōe putant esse debere a uigile uel uigili. Iuue. in. v. Præterea lateris uigili cum febre dolorem. Statius in primo achillei: Aspicit intētum uigiliq; hæc aure trahentem. Teres a terete uel tereti. Virgilius in. vi. Sed hæc tereti mos est aptare flagello.

Idem in eodem. Et tereti pugnant mucrone ueruq; sabello
Idem in. xi. Et fundam tereti circum caput egit habena: he
bes ab hebete uel hebeti. Iuue. in primo. Hebeti lautissima
ferro. Sciditur & tota sonat ulmea cœna Saburra. Q uæri
tur an cũ hic & hæc & hoc hospes & sospes dicat̃. Vnde Lu
ca. Hospes in externis audiuit curia tectis. Statius in. iiii.
Accipias fessisq; libẽs iteꝝ hospita flumĩa pandas. Et Iuue
na. i. v. Nunq̃ depositũ tibi sospes erit: possit ab hoc hospi
ti uel sospiti dici: ꝙ apud nullũ adhuc legi: sed ab hoc hospi
te & sospite. Vir. in. viii. Quo sospite nunq̃ Res equidem
troiæ uictas: aut regna fatebor. Et fortassis quia hæc nomi
na sola in es terminãtia nõiatiuũ: & in a faciunt fœminina:
euitauerunt cõmunẽ aliorũ regulã ablatiui: uel ꝙ in heroi
co metro stare nõ possit: nisi in e terminans eorũ ablatiuus.
ꝙ autẽ etiã in a desinunt supradicta nõia usus confirmat.
Virgilius ĩ tertio. Et pater anchises bellũ terra hospita por
tas. Idem ĩ tertio protulit cõpositum ab eo. Et numidæ in
freni cingũt & inhospita syrtis. Ouidius in. ii. fastorũ. Prin
cipio mẽsis phrigiæ cõtermina matris Sospita delubris di
citur aucta nouis. Cicero pro murena: A sacris patriis Iu
nonis sospitæ. Tridens a tridente uel tridẽti. Potest enĩ tri
um generũ esse: nam lectum ẽ. Tridẽti hasta uel telo: quis
cũ Neptuni fuscinã per se positũ significat masculino gene
re inuenit̃. Vir. in. ii. Neptunus muros magnoq; emota tri
denti Fundamenta quatit. Locuples quoq; quod triũ ẽ ge
nerũ: a locuplete uel locupleti facit ablatiuũ. Cicero in fru
mẽtaria. In prouĩcia locupleti ac referta. In er cõmunia quę
nõ exeũt etiã in is per e solã inueniuntur ꝓferẽtia ablatũm
hic & hæc & hoc paup: ab hoc paupe: hic & hæc & hoc de
gener a degenere: hic & hæc & hoc uber ab ubere δευθαλησ
ευθαλησ τὸ τοευθαλεσ. Similiter in e & in i faciũt ablatiuũ in
uis & guis terminãtia nõia nõiatiuũ: & alia fere omnia quo
rum extrema syllaba in is desinit a duabus incipiẽs conso
nantibus: ut auis ab aue uel aui: Hora. in primo carminũ.
Nereus fata mala ducis aui domũ: quã multo repetet græ
cia milite: nauis a naue uel naui. Cicero de supliciis. Q uo
enĩ tibi naui opus fuit? Terẽ. ĩ ãdria. Naui fracta apud an
drũ ĩsulã. Idẽ ĩ heautontimo. Aduenientẽ e naui egrediẽtẽ
ilico adduxi ad cœnã. In eadẽ. Dies trigĩta aut plus eo ĩ na
ui fui. Vir. uero ĩ e ꝓtulit ĩ. v. At media mnestheꝯ ĩcedẽs na
ue ꝑ ipsos Hortat̃ socios: ciuis a ciue uel ciui. Iuu. ĩ. iiii. qd
illo ciue tulisset nã ĩ terris. C i. ĩ uer. iiii. ꝙ siculus a ciui rõa
no: ciuis rõanus dat̃ primũ suęlegis ꝙ ciuis cũ ciui ageret

¶ In er communia. Exceptio ẽ
illius regulæ quæ dicit omnia tri
um generum cõmunia in e uel ĩ
i faciunt ablatiuum. Excipitur
pauper & degener secũdum il
los: qui dicunt illa trium generꝶ
esse cõmunia. Similiter in e & ĩ
i faciunt ablatiua in ius & ĩ gius
attẽde ꝙ illa in uis & in guis ac
cip. quæ pares habent syllabas
cum suis genitiuis. Nã sanguis
in e solum facit ablatiuũ & pul
uis ĩ e. ¶ Alia fere: Omnia præ
ter tis & guis: fere dicit propter
uestis & pestis: quæ in e solum
faciunt ablatiuum. Sic enim. f.
ciuis conciui conciue. ĩueniun
tur etiam a minore uel minori.
hic ĩtellige plure uel plura a no
minatiuo plus. q. d. comparati
ua etiam faciũt in e & in i. Pro
pria idẽ dixerat de propriis quæ
erant similia cõmunibus duum
sed hic repete ut addatur de pro
priis quæ sunt similia cõmuni
bus trium ut fœlix. Rudis addi
mentum quando uirgam signi
ficat fœ. est & facit ablatiuũ so
lum in e: quia tunc. q. propriũ
accipitur. Intelligendum: quia
strigilis magis a græco λεγγισ
esse concedit: itaq; rõnabiliter ĩ
i terminauit ablatiuum. nam cũ
sit a græco ĩ im facit ablatiuum
secũdum supradictam regulam
quæ uero in im terminant abla
tiuum.

¶ In as uero: Hoc eſt quod ſu/
perius dixit Mos uſus approbet
Alia uero omnia ſic quæ nõ ſũt
neutra appellatiua in e deſinen
tia uel neutra in ar: uel in al deſi
nentia & producentia a in obli
quis ſiue maſculina uł cõmunia
in er uel in is deſinentia & neu/
tra in e facientia uel nomina fa/
ciẽtia accuſatiuum in im: uel cõ
munia trium: uel deſinẽtia ĩ ius
uel in gius uel talia quorum ex/
trema ſyllaba incipiens a dua/
bus conſonantibus in is deſinat
uel comparatiua uel in as deſi/
nentia circũflexa uel fœminina
uerbalia in x deſinẽtia. Alia inq̃
ab iſtis omnibus ſupradictis in
e tantum faciunt ablatiuum.
Et ſciendum quia illa quæ a ſu/
pradictis excipiuntur in hac re
gula continẽtur. Quia in e cor.
deſinũt omnia: illa: igitur ſi qua
& cætera ¶ Heleniſmo: Græci
ſolẽt aducho aduchis iſtud uer
bum datiuo adiungere quos for
taſſis ſecutus eſt Virgilius cum
dixit aducẽtum claſſi.

Sic enĩ ueteres codices habẽt quos ĩperitia quorũdã corrũ/
pit mutantiũ ſcripturas. Idẽ pro Plautio. Quid dicam de
Virgilio tali ciui & uiro & mox in naui tuta. Idẽ ꝓ Seſtino:
ꝗ auſus eẽt pro ciui: pro benemerito ciui. Idem in ſexto phi
lippicarũ. Sed in principe ciui nõ ẽ ſatis. uectis a uecte uel
uecti. Teren. in eunucho. In mediũ agmen cũ uecti donax
ignis ab igne uel igni. Vir. ĩ quarto æneí. Vulnus alit uenis
& cæco capitur igni. Idẽ etiã ĩ primo georgicoꝝ. Et quãuis
igni exiguo properata maderent. Iuuenalis in quĩto. Mĩor
ignẽ rogi. Luca. in ſecũdo. Igne uago luſtrare iuuat: tibi nu
mine ab omni: hic amnis ab hoc amne uel amni. Virgi. ĩ de
cimo Muroꝝ in parte ſiniſtra. Oppoſuere aciem nã dexte/
ra cingitur amni. Idẽ in primo georgicorũ. Prono rapit al/
ueus amni. Luca. ĩ ſexto. Ferit amne citato Maliachas ſper
chius aquas: anguis angue uel angui: Hora. in quarto. An
gue ter excuſſo. Hora. ĩ prĩo epiſtolarũ. Alter mileti textã
cane peius & angui Vitabat chlamydẽ. Similiter ab ungue
uel ab ungui. Idẽ in codẽ. At hæc ego naribus uti formido
& luctãtis acuto ne ſecer ungui. Inuenit͛ etiã a minore uel
minori: a leuiore uel leuiori: a maiore uel maiori. Iuuenalis
in quinto. Numinibus miſerũq; urgebat atlanta minori põ
dere. Statius in ſexto thebaidos: Nunq̃ hũc animũ natura
minori: Corpore: nec tãtas auſa eſt includere uires. Iuuena
lis in quarto. Nõ defuit illi unde emeret multa paſcendum
carne leonem. Iam domitum cõſtat leuiori belua ſumptu.
Nimirũ & capiũt plus inteſtina poetæ. Luca. in. vii. Vixq;
reuulſa ſolo maiori pondere preſſum. Signiferi merſere ca
put. Nec miꝝ tam in i q̃ in e cõpatiuoꝝ ablatiuos termina
ri: cũ Vetuſtiſſimi neutrum ẽt in or finiebãt: & erat eadem
terminatio cõis trium generum: quæ capax ẽ: ut docuimus
utriuſq; ablatiui tam in e q̃ in i terminantis. Valeri. ancias
in. vi. ãnalium. Hoc ſenatuſcõſultum prior factũ eſt. Caſ/
ſius emina ãnalem ſuũ quartum hoc titulo ſcripſit: Bellũ
punicum poſterior. Claudius in. ix. annalium: Qui prior
bellum quod cum his geſtum erat meminiſſent. Idẽ in eo/
dem. Vbi decreuerũt cõmemorãt graccho fœdus prior põ
peianũ nõ eſſe ſeruatũ. Propria ſi ſint appellatiuis ſimilia ĩ
i terminãtibus: ablatiuũ ipſa p e eũdẽ ꝓferũt caſũ. ſicut ſu
pra dictũ ẽ. Iuuenalis & martialis Fœlix ꝓpria a Iuuenale
martiale Fœlice. Rudis qñ cõe eſt ſignificãs recentẽ: & neu/
trũ in e facit: hoc rude & ablatiuũ in i a rudi. Quãdo uero
uirgã q̃ gladiarores dõati ceſſabãt a gladiatura fœmium ſo
lũ ẽ: & abltũum ĩ e finit. Iuue. ĩ. ii. Sergius idẽ accepta rude

cœpisset ueiento uideri: Strigilis uel deriuatiuum a stringo
uel a græco στλεγγιδος. Itaq; ratiõabiliter ĩ i terminauit ab
latiuũ. Hora. in secundo sermonũ. An hic peccauit sub no
ctẽ qui puer unã mutat furtiua strigili. In ix etiã fœminina
uerbalia quia possunt esse cõia cum neutris: ut uictrix: ul/
trix: unde & uictricia & ultricia tã in e q̃ in i finiũt ablatiuũ
Luca. in primo. In sua uictrici conuersũ uiscera dextra. Idẽ
in eodem. Tollite iã pridẽ uictricia tollite signa. Statius in
v. thebaidos. Vltricia gratiis uirginibus date tela. Postis eti
am a posti uel a poste inuenio: quia ut supra diximus: a du
abus consonãtibus incipiẽs finalis syllaba in is desinit: Lu
ca. in. v. Tũc poste reuulso Dux ait. Oui. in. v. metamor.
Raptaq; de dextro robusta repagula posti Ossibus illisit.
In as quoq; circũflexa: quæ apud ueteres ẽt in tis pferri do/
cuimus tam in e q̃ in i finiũt ablatiuũ. Cice. p uarrone. C.
Ancharius Rufus fuit e municipio fulginate. Idem in codẽ
In præfectura fulginate. Idẽ pro cluẽtio. Ex municipio ale
trinati. Alia uero tertiæ declinatõis nõia in e desinũt per ab
latiuos correptã cum aliæ terminatões ablatiui in omni de
clinatõe producãtur. ergo si qua ex his debẽt i e p ablatiuũ
proferri iueniamus p i prolata auctoritati ascribimus: quę
sæpe ẽt datiuis pro ablatiuis: necnõ ẽt pro genitiuis est usa
Vir. in. viii. Aduectum æneam classi: uictosq; penates pro
aduectum classe: nisi dicamus hellenismo usum esse pœtã.
Datiuo. n. casu illi hoc adiungunt uerbũ. In græcis est quã
do iuenimus e producta finiri ablatiuũ: tam primæ q̃ ter/
tiæ declinationis nõium: qui magis est datiuus græcus po
situs pro latino ablatiuo. Vir. in primo ænei. Ipse uno gra/
ditur comitatus achate. Luca. in. viii. Signaq; ab euphrate
cũ crassis capta sequẽtes. Similiter a Demosthene. Aristo/
tele. Hermogene. Vetustissimi tamen ẽt in quibusdam la/
tinis quæ nõiatiuũ in es productam terminantia pares cũ
genitiuo habent syllabas in hac declinatõe solebant produ
cere ablatiuũ more quintæ declinatõis uel supradictorum
græcorũ: ut a mole fame: tabe: quod etiam adhuc sic pro/
fert. Vir. i. vi. Offã obiicit: ille fame rabida tria guttura pã
dens. Luca. in. x. Non mandante fame multas uolucresq;
ferasq;. Aegypti posuere deos. Iuue. in. vi. Membra aliena
fame lacerabant esse parati Et sua. Lucre. Imbribus ut ta/
be membrorum arbusta uacillent.

De Nõiatiuo plurali tertiæ declinatõis.

NOminatiuus pluralis fit a genitiuo singulari mu/
tata is in es productã ĩ masculinis & fœmininis &

In græcis est quãdo: Ad hoc
respondit quod superius dixe/
rat. Alia oia in e cor. desinentia
qui ablatiuus est mag. datiuus
græcus. Similiter comparatiua
excipiũtur quæ ablatiuum &c.
Dies compluris: & ideo neutrũ
facit regulariter cõpluria. Gau/
sape dupliciter excipitur: qa &
ablatiuũ in i debuit termiare &
pluralis gausapia facere ab ab/
latiuo singulari qui eẽt gausapi
Aplustre inde excipitur secũdũ
hoc plurale facit aplustra. Quã
uis & illa quæ faciunt in i abla/
tiuum & illa quæ faciunt in e &
in i patiantur syncopam i tamẽ
sciendum &c. Inueni mare cũ
in i tantum sit ablatiuus. Com/
paratiua quoq; excipiũtur sicut
supradicta & syncopata. Mars
fortuitu habet pluralem nume/
rum martium. Quãuis faciunt
in ium genitiuum quæ in duas
desinunt consonantes: tamẽ ra/
rissime & hæc supradicta p syn
copam i proferunt genitiuũ plu
ralem: ut hic & hæc & hoc in/
stãs ab hoc ab hac & ab hoc in
stante: horum & harum & ho/
rum instantium: aliquando de/
sinẽtia in duas consonantes fa/
ciunt genitiuum in ium exceptis
in ms uel ps desinẽtibus desinẽ/
tia in ps: exceptio si nõ sint a ca
pite composita & quia hæc rur/
sus faciunt in ium genitiuũ. Hic
enĩ merito excipio in ms: uel ps
desinentia quia faciũt genitiuũ
in um non in ium ut princeps a
principe principũ: hic patet pri/
ceps non esse compositũ ex pri/
mo & capite.

cōmunibus: ut huius cardinis hi cardines: huius consulis hi consulis: huius matris hæ matres: huius uatis hi & hæ uates. Neutra uero ex ablatiuo singulari faciunt noīatiuū pluralem hoc modo. Si in i uel tam uel in e q̄ in i exeat ablatiuus correpta i & addita a fit noīatiuus pluralis: ut ab hoc mari hæc maria: ab hoc ceruicali hæc ceruicalia a lacunari hæc lacunaria: a pari uel pare hæc paria a fœlice uel fœlici hæc fœlicia. Excipitur a uetere uel a ueteri: quod uetera nō ueteria facit. Necnō ab hoc ludicri: quod nō ludicria: sed ludicra dicimus. Vir. in. xii. æneī. Nec. n. leuia: aut ludicra petūtur Premia: sed turni de uita & sanguine certant. Similiter compatiua quæ ablatiuū tam in e q̄ in i terminant. Maiora. n. & minora & plura dicimus quāuis etiam antiqui pluria dixerūt. unde cōpositum est compluria. Teren. in phormio. Multa aduenienti ut fit noua hic cōpluria. Cice. de signis. Immo uero compluria. In quibusdā tamen codicibus īuenitur cōplura. Idē in eodem. Dies continuos cōpluris. Idem ꝓ cecina. Cōplures armatos: Gausape quoq; sicut supra diximus & ablatiuū in e terminat: ab hoc gausape: & noīatiuum pluralē in a finit: gausapa. n. non gausapia dicimus. Hora. in. ii. sermo. Gausape purpureo mēsam pertersit acernam. Persius. Iam chlamydes regum: iam lutea gausapa captis. Aplustre itidem quāuis faciat ablatiuū ab hoc aplustri. noīatiuum tamen pluralē non solum in a sed in ia ēt terminat: & aplustra. n. & aplustria antiq protulisse īueniūtur. Cice. in arato Nauibus assumptis fluitantia querere aplustra Cæsar in arato. Fulgent argoæ stellis aplustria pupis. Alia uero omnia neutra quæ in e terminant ablatiuum mutata e in a faciunt nominatiuū pluralem: ab hoc numine hæc numina a tempore hæc tempora: a tubere hæc tubera: a capite hæc capita.

De genitiuo plurali tertiæ declinationis.

Genitiuus pluralis tertiæ declinationis nascitur ab ablatiuo singulari hoc modo: cum in i uel in e: uel in i tantum desinit correpta i assumūt um: ut sedili horum sedilium: a ceruicali horum ceruicalium: ab equestri equestrium: ab utili utiliū: a sapiēte uel a sapiēti sapiētiū: a fœlice uel fœlici fœliciū. Multa tamē per syncopam solent proferri: sapientum pro sapientium: merentum pro merentium: Statius in secundo thebaidos. Dabitur mihi crede merentum Consiliis tranquilla dies. Idem in tertio Aeternaque fontum supplicia: cælestum pro cælestium. Virgilius in sexto: Cælestum uis magna iubet. Et sciendum tamen q̄ hæc rarissime quæ in solam i finiunt ablatiuum per syncopam patiuntur i per genitiuum pluralem. Inueni tamen marum pro marium quod tamen in raro usu est apud Neuium in carmine belli punici Senex fretus pietate domini allocutus summi deum regis fratrem Neptunum regnatorem marum pro marium. Eius ablatiuum Cæsar in quinto gallici belli ponit Paulo latiores q̄ qbus in reliquis utimur maribus. Comparatiua quoque quæ inueniuntur tam in e q̄ in i exeuntia per ablatiuum carent i penultima in genitiuo plurali: ut a maiore uel a minori: horum maiorum: & a minore uel minori horum minorum. In e autem sola finientia ablatiuum si nominatiuus in duas terminetur consonantes mutant e in i breuem & assumunt ium ut mars a marte martium: hic fons a fonte fontium: hæc frōs a fronte harum frontium: hæc urbs ab urbe harum urbium hæc arx ab arte harum artium. Rarissime tamen & hæc supradicta sicut & illa quæ in i solam terminant ablatiuum per syncopam ī proferunt genitiuum pluralē: exceptis in ms uel ps desinētibus si nō sint a capite cōposita: hæc. n. e ablatiui ī um cōueniētia faciūt genitiuū pluralē: hæc hyems a hyeme hye-

mum princeps a principe principum: municeps a munici-
pe municipum: forceps a forcipe forcipum: mãceps a man
cipe mancipũ. A capite. n. cõposita & duabus syllabis abũ
dãt i genitiuo & triũ sũt generũ. cõia: Itaq; & ablatiuũ tã i e
q̃ i u i: & genitiuũ pluralẽ ratiõabiliter i ium terminãt: hic
& hęc et hoc triceps a tricipite uel tricipiti tricipitũ. nisi syn
copa fiat. Illa quoq; quæ pares habẽt syllabas tã in gtõ q̃ i
noĩatiuo mutant e in i & assumũt um: ut collis a colle hoꝝ
collium hæc ædes huius ædis ab æde harum ædiũ hęc cędes
huius cædis a cæde harum cædium nisi ẽt p syncopam hęc
pferuntur. Frequẽtius tamẽ in es terminãtia absq; i iueniũ
tur: ut uatum p uatiũ: Vir. in. iiii. Multaq; præterea uatũ
prædicta prioꝝ. Cicero pro Sestio. Vestraꝝ sedũ temploꝝ
q; causa: mensum quoq; p mensium. Ouidi. in. viii. meta.
Et quos sustinui bis mẽsum quinq; labores. Excipiunt iu
uenis a iuuene iuuenũ: canis a cane canũ: panis a pane pa-
nũ carent. n. i penultima semp. In as quoq; latina mutãt e
ablatiui in i & assumũt um: a ciuitate ciuitatũ pbitate pbi
tatũ. In his tamẽ solet frequẽter fieri cõcisio i i genitiuo plu
rali: a ciuitate ciuitatũ: a pbitate pbitatũ: Reperiunt præ-
terea absq; i facientia genitiũ pluralẽ quis ablatiuũ in e & i
i pferãt i us & i il & i or triũ geneꝝ: & i ex desinẽtia quãdo
sunt cõis generis: ut hic & hæc uetus a uetere uel a ueteri ue
teꝝ. Vir. in. v. Veteꝝ nõ imemor ille parentũ. Vigil ab hoc
uel ab hac uigile uel uigili: hoꝝ & haꝝ uigiliũ. Iuue. in. v.
Præterea lateris uigili cũ febre dolorẽ. Vir. in. viii. Præterea
uigilũ excubiis obsidere portas. Sũt tamẽ qui putauerunt
uigilis noĩatiuũ quoq; similẽ esse genitiuo: usus tamẽ i il es
se ostendit. ut Luca. in. iiii. Tutelaq; ualli Peruigil alterno
paret custodia signo. Similiter memor a memore uel me-
mori: hoꝝ & haꝝ memoꝝ. Hora. in. ii. Nam quis memo-
ri referas mihi pectore cuncta. Raro tamẽ inuenit in e ter-
minans eius noĩs ablatiuus: nec aliã causã esse existimo ut
supra dictũ est nisi eã q̃d apud antiquos hic & hæc memo-
ris & hoc memore pferebat. In quo testis est Caper antiq-
tatis doctissimus inquisitor Ostendit. n. Ceciliũ in epiclero
sic ptulisse. Ita ne antipho iuẽtus pflua fide: Ita ne est ime
moris? Ita ne ẽ madida mẽoria? Nec miꝝ cũ hic celer & hic
celeris: hic cõcors & hic cõcordis protulisse iueniũt uetust
simi. Multa quoq; alia in eundẽ modum. Vir. i. x. Nec do
mini meoꝝ pculcat equoꝝ. Supplex ab hoc & ab hac sup-
plice uel supplici hoꝝ & haꝝ suppliciũ: artifex ab hoc & ab
hac artifice uel artifici: hoꝝ et harũ artificum. Luca. i octa-

A capite enĩ: Ideo dixi si nõ
fuit composita quia hæc retor-
quentur in regulam facientium
genitiuum in ium. Nec regula
agit de istis cum faciant ablati-
uum in e & in i: & regula dicat
de facientibus ablatiuum in e tã
tum. Illa quoq;: Senex secun
dum regulam genitiuum plura
lem facit senium: sed credo syn-
copatum esse ne senium quod ẽ
neutri generis esse putet si seniũ
non senum dicatur. Omnia ha
bentia pares syllabas in noĩati-
uo & in genitiuo per syncopam
possunt proferri frequentius ta-
men illa quæ nominatiuũ in es
terminant faciunt. Mensum
quoq; pro mensium: Additamẽ
tum est cum noĩatiuus ĩ es nõ
terminetur. Excipiunt iuuenis
et canis. & panis quia cum ha-
beant pares syllabas in nomina
tiuo et in genitiuo nunquam ta
men terminãt genitiuum in ium
In as quoque In as quoq; la-
tina quia arcas græcum arcadũ
facit in genitiuo. In his talibus
frequenter solet concisio. i. quia
fere nunquã inuenietur ciuitaci
um probitacium Reperiunt pre
terea. i. preter iuuenis. canis pa
nis in us & ĩ il & i, or triũ geneꝝ
et in x. desinentia hæc excipiũt
a superiori regula quæ dicebat
q in e & in i ablatiuum terminã
tia correpta i & assumpta um fa
ciunt genitiuum. Sunt tamen q
uigili secũdum hoc iterum exci-
pitur quia ablatiuum in i tãtum
genitiuum pluralem in um ter-
minat. Non mirum inquit cum
modo dicatur memor si ueteres
dicebant memoris quia ipsi di-
cebant celeris & concordis pro
eo quod nũc dicitur celer & cõ
cors tantum.

Hic & hæc parens: De regu/
la est terminatium ntuum in du
as consonātes quorum ablatiuus ī
e tantum dfinit: gtūus uero plu
ralis in ium: sed ideo cum supra
dictis non posuit: quia plerūq;
patitur syncopam cum alia hu/
iusmodi raro syncopētur: quoti
enscūq; accusatiuus pluralis ī is
desinit ge. pluralis p ium & per
um profert. Vires & plures sēp
sīt pluralia: uis .n. & plus nō sīt
corum singlaria cū regulariter ide
nō pueniant. In is quoq; longa
desinentia ī ium faciunt gtūum
Nox quoq; noctium: Addi/
tamētum est græca uero ab om
nibus supradictis ablatiuū in e:
solam terminātia mutant cum ī
um & faciunt gtūum pluralem
Cor corde cordium opponitur
& dicimus q sicut lacte lactis
antiquitus declinabatur ita hoc
corde cordis: & secundum hoc
recte facit cordium. Bene dixi
alitum quia q Virgi. alituū di/
xit non scdm regulam factum
sed u interposuit. A boue quoq;
bouū debuit facere: sed hoc no/
men. i. boue notandum q be/
ne. q. d. facit gtūum pluralem
boum quia non habet u natura
liter sed interpositum causa hia/
tus in singulari numero. Itaq;
genitiuus pluralis eam abiicit.
& datiuus & ablatiuus plurales
rursus eam abiiciunt cum i &c.
In huiuscemodi tamē græcis no
minibus quæ habent a in nomi
natiuo singulari ueteres tamen
proferunt datiuū & ablatiuum
pluralem in is productam con/
tra regulam t d: quam regulam
ipsi ueteres seruant in aliis casi/
bus supradictorum genitiuorū
casuum uel nominum in is pdu.
dico datiuum & ablatiuum plu
ralem quāuis in neutro genere
quod uidetur exigere ut ī bus.
faceret datiuum & ablatiuū cū
nominatiuus singularis in a ter
minetur & sit neutrum.

uo: Se simul & Romam Pompeio supplice mensus. Salu.
in catilina. Prono demisso uultu supplici uoce. Cice. pro li
gario. Et nos iacentes ante pedes supplicum uoce prohibe.
tis. Vir. in primo: Artificūq; manus inter se operūq; laborē
puto tamen ēt ab oratoribus differentiæ cā sic proferri per
syncopam quia supplicium & artificiū neutra iueniuntur
singularia: hic & hæc parens quādo nomen est duū est gene
rū: & genitiuū pluralem absq; i plerūq; facit. horum parē/
tum. Vir. in. ii. Decora alta parentum. q autem etiam parē
tium non irrationabiliter dicitur ostendit accusatiuus plu/
ralis in is etiam terminans: qui proprius est in ium terminā
tis genitiui. Teren. in heauton. Quod uolo aut peto paren
tis meos ut cōmonstres mihi. Cice. etiam de suppliciis. Na
uium pfectos sine ulla cā de complexu parentium suorum
tuorum hospitum ad mortem: crutiatūq; rapuisti. Notan
dum uero etiam quod noīa semper pluralia quæ in es desi/
nunt gtūum faciunt in ium ut hæ uires harum uirium: hi
penates horum penatiū. Iuuenitur tamē apud ueteres eius
singulare penatis huius penatis: hi quinquatres horū quin
quatrium: hi & hæ tres: horum & harū trium. Similiter hi
& hæ plures & hæc plura: horum & harum pluriū. Cicero
ad h rēnium in. iii. Complurium negociorū. In is quoq;
longam desinētia: lis a lite litium: sānis a samnite samnitiū
dis a dite ditium: nox a nocte noctiū. Vnde. A. gellius no
ctium atticarum inscripsit. Cætera uero omnia ablatiuum
in e solam terminātia mutant eam in um & faciūt genitiuū
pluralem a pœmate poœmatum a cicerone ciceronū a con
sule consulum a titane titanum a duce ducū a patre patrū a
uirtute uirtutum a capite capitum ab alite alitum. Nā ali/
tuum per interpositiōem u addita protulit Vir. in. ix. Ali/
tuum pecudūq; genus sopor altus habebat. A boue quoq;
bouū debet fieri. Sed hoc nomē notādum est in quo u con/
sonātem assumūt obliqui casus singulares hiatus cā. Abii/
ciunt aūt eam est quādo pluralis. Vir. in. iii. Huc ubi dela/
ti portus itrauimus: ecce læta bouū passim cāpis armēta ui/
demus. Idem in. viii. Reddidit una boum uocem uastoq;
sub antro: Datiuus aūt & ablatiuus huius nōinis per syn/
copam mediæ pferūtur syllabæ bobus p bouibus. Hora.
in epodo. Beatus ille qui pcul negotiis paterna rura bobus
exercet suis: Noīatiuus uero pluralis & accusatiuus & uo/
catiuus q similes sunt raro abiiciūt u cōsonātis loco positā
Vir. in buco. Ille meas errare boues ut cernis: & ipsum. Idē
i. viii. Discessu mugire boues. Idem in eodem. Abstractæq;

uo. Diſceſſu mugit boues. Idē ī eodē. Abſtractæq;
boues abiurataæq; rapiæ.

¶ De datiuo & ablatiuo plurali tertię declinatõis

d Atiuus & ablatiuus pluralis tertiæ decli-
natiõis naſcit a ſingulari gtõ īteriecta bu:
ut huius hominis his & ab his hominibus
huius exulis his & ab his exulibus huius numinis
his & ab his numinibus huius diſparis his & ab his
diſparibus: huius fœlicis his & ab his fœlicibus: to
reuma toreumatis his & ab his toreumatibꝰ. In hu
iuſcemodi tamē nominibus ideſt neutris a finitis q̄
ſunt græca frequēter īuenimus datiuū antiquos &
ablatiuū plurales ī is ꝓductā ꝓferētes cōtra regulā
tertiæ declinatiõis quam ſeruāt ī cæteris caſibus ſu
pradictoꝝ noīnum. ut Cice. frequēter ī uerrinis to
reumatis dicit & peripetaſmatis: & emblematis ī
libro de ſignis. Nūc de peripetaſmatis quõ te expe
dias nõ habes: Idē in eodē Scaphia cū emblematis
Idem ad Herenniū in quarto. De orationibus aut
poematis q̄uis neutro genere hoc ubiq; ille profert
Si enim ſicut Plautus & alii uetuſtiſſimi fœminino
generē hoc ꝓtuliſſet pares ſyllabas oī caſui ſeruaſſet
abſq; gtõ plurali ſecūdū analogiā primæ declinati-
onis. Eſt igr̄ magis apud Ciceronem & eos q ſimili
ter huiuſcemodi ꝓferūt eteroclitū. uel ut uidet Cel
ſo a ntõ hoc peripetaſmatū hoc emblematū. Exci-
pit etiā bobus euphoniæ cā ꝓ bouibus. Eſt enī ge-
nitiuus ſingularis bouis. Hora. ī. carmine ſeculari.
Quæq; uos bobus ueneratur albiſ. Idē in tertio car
minū. Sol ubi mõtium mutaret umbras: Et iuga
demeret bobus fatigatis Amicum tēpus agēs ſub-
eunte nocte:

¶ De accuſatiuo plurali tertiæ declinationis.

a Ccuſatiuus pluralis tertiæ declinationis ſi
milis eſt nominatiuo proprio ſicut & uo-
catiuus. In illis uero quæ gēitiuum eiuſdē
numeri in um finiūt plerūq; per s lõgam profertur.
hi latrões hos latrões o latrões: hi cõſules hos cõſu-
les o cõſules: hi tubicines hos tubicines o tubicines
hæ matres has matres o matres: hi & hæ ſacerdotes
hos & has ſacerdotes o ſacerdotes. Inueniūt tamē
quædam in is ſolam ꝓductā terminantia hūc caſū
græca quæ etiam nominatiuo ſimiliter in is deſinūt

¶ Si enim: Vere in neutro genere proferū
tur poema tis: & alia huiuſmodi ſimiliter.
quia in in fœ. hæc poema: nõ poematis di
xerūt in datiuo & ablatio plurali ſicut uo
lebat plautus & quidam alii. Non. n. hæc
poēa his & ab his poēatis faceret ſed poe
mis: cum omne fœmininū in a deſinēs pri
mæ declinationis pares habeat ſyllabas in
omni caſu præter gtūm pluralē: & qa nõ
ualet ratio plauti: quia ob hoc uolebat eē
fœmininum ne eſſet cõtra regulā tertiæ de
clinatõis. igitur hæc alia ratio tātum ualet
ſcilicet ut ſint eteroclita. i. alterius declina
tiõis. Poematis enim iſte datiuus nõ eſt a
nomīatiuo hoc poema ſed a noīatiuo hoc
poematū. ¶ Eſt enim gēitiuus ſingularis
bouis & ſic u: interpoſita bu: bouibus fa-
ceret nõ bobus. In illiſ uero: Quaſi dicat
ego dixi accuſatiuū pluralem ſimilem ſuo
nominatiuo ſed hoc nõ ſemper eſt. Plerū
q; per es lõgam profertur ideo plerūq;: qa
cum parētum dicetur parētis ſæpe inueni-
tur & ſimiliter in quibuſdā aliis. quod di-
cit in es lõgā ad latinoſ reſpexit. græci enī
accuſatiuum pluralem in es ſæpe corripiūt
Inueniuntur tamē quæ in is. ſ. p. t. hūc ca
ſum: igitur quæ in nominatiuo ſimiliter in
is deſinūt nominatiuum ſingularē intelli-
ge. Nūquā enim ſardis alpis tralis ſyrtis ī
nominatiuo plurali lecta inueniuntur nec
te moueat q; ſuperius dixit alpis ſyrtis ſem
per eſſe pluralia. ibi enim ad frequentē uſū
reſpexit nõ. n. incõgruū uidetur alpis &
ſyrtis nominatiuos eſſe ſingulares cū alpē
& ſyrtim accuſatios habeāt ſingulares qđ
ſuperius dixit. uel poteſt de nomiatiuo plu
rali eſſe dictū quāuiſ in noſtro uſu alpis &
ſyrtis nominatiui plurales nõ inueniantur
Quæ apud græcos in ſupradictis c. i. no
minatiuo & accuſatiuo eus diphthõ. habe
ant ſed per hoc oſtēdit apud nos in i lõgā
deſinere.

¶ Quorum autem: ſic iūge. Accuſatiuus
finiētiū gēitiuum in um: plerūq; per es pro
fertur: ſed accuſatiuus terminātium in ium
in quibuſdā frequētius in is. in quibuſdam
frequētius in es: & quorum terminātium ī
ium: gēitiuum frequētius in is & raro in eſ
& quorum exeat accuſatiuus rarius in is:
frequētius in es: hic colligam. ¶ Similiter
faciūt accuſatiuum eiuſdem formæ. i. in is
December quoq; quod eſt proprium mēſiſ
¶ Alia autē quāuis gēitiuum pluralem d.
i. terminātia in ium: in paucis: & illis pau
cis raro inuēies finientia accuſatiuū in is.
Alia accipe quæ nō habēt accuſatiuum ſi-
milem gēitiuo & quæ nō ſint ſemper plu-
ralia & quæ nō deſinūt in er: terminantia
ablatiuū in i: & quæ nō deſinūt ī ns ul'us

hæc ſardis has ſardis: Item alpis ſyrtis tralis: quæ
apud græcos in ſupradictis caſibus eis diphthōgō
habēt finalē. Hora. in primo epiſtolaꝝ. Smyrna
quidē & colophō q crœſi regia ſardis. Vir. in. x. In
ſyrtis ī ſaxa uolēs uos turnus adoro. Quoꝝ aūt ī
iū terminātiū gēitiuū frequētius ī is Et quoꝝ rariuſ
exeat accuſatiuus es ut potero breuiter colligā Om
niū quæ tā nominatiuū q̄ genitiuū ſimilē habēt eo
rū accuſatiuus raro ī es frequēter ī is ſolēt termina-
ri: ut hic & hæc omnis hos & has omnis. Saluſtius
ī catilinario: Omniſ homineſ q ſeſe ſtudēt. Teren.
ī ādria. Omnis nos gauder. Vir. ēt ī. iii. geor. Et pī
guis unguine cæras. Idē. ī. iiii. geor. Aquas dulcis
& frōdea ſēper. Tecta petūt. Idē ī primo. æneı. Hic
feſſas non uincula nauis Vlla tenent. Idē ī. v. ænei.
Quoq; magis feſſas optē dimittere nauis. Idē in eo
dē. Muneraq; ī nauis ternos aptare iuuēcos. Simili
ter faciunt accuſatiuū eiuſdē formæ ſēmp pluralia
ut hi manes hoꝝ maniū hos manes uel manis. Vir.
in. iiii. ænei. Id cinerē aut manis credis curare ſepul
tos: tres triū has tres uel tris. Idem ī. iii. ænei. Tris
adeo incertos cæca caligine ſoles Erramus pelago.
In er quoq; deſinentia quæ in i termināt ablatiuū ſi
militer faciūt accuſatiuū pluralē: plerūq; p is raro
p es ut acer ab acri hos & has acris. Vir. i. xi. Metu
enſq; moneret Acris eſſe uiros: Similiter ſaluber ſa
lubris a ſalubri: ſalubres uel ſalubris. Vir. in. xii.
Sparſitq; ſalubris Ambroſiæ ſuccos: & odoriferā
panaceā: imber ab imbri: hos ibres uel ibris. Idē ī
nono: Cum fremit ad caulaſ uentoſ perpeſſus & im
bris: Decēbris quod proprium eſt a decembri hos
decembres uel decembris. Hora. in primo epiſto.
Me quater undenos ſciat impleuiſſe decembris. Si
militer celer uel celeris a celeri. Vir. ī ſecundo. ænei.
Celeriq; fuga ſub ſydera lapſæ Semeſā prędam &
ueſtigia fœda relinquūt. Vir. in quinto ænei. Agmi
ne remorum cæleri uentiſq; uocatis. hos & has cele
res uel celeris quod eſt frequentius. Idem in quarto
æneidos. Et celeres defer mea dicta per auras. Si-
militer faciunt accuſatiuum in ns uel rs terminan-
tia ut hic fons hos fontes uel fontis: hic & hæc &
hoc iners hos & has inertes uel inertis hæc pars has
partes uel partis. Virgilius ī ſecundo georgicorum

Aggredior sanctos ausus recludere fontis. Teren. i heauto. Parētis patriā icolumen: amicos genus cognatos diuitias. Virgilius in septimo: Hic locus est ptis ubi se uia findit in ambas. Idē i. ii. æneí. Penitusq; cauernas ingētis: ueterūq; armato milite cōplent. Idē i quarto. Mactāt lætas de more bidētes Alia autē quāuis genitiuū pluralem i iū desinētia sint: raro inuenies & in paucis is finientia acctūm ut in as exeūtia nominatiuo ciuitas ciuitatū has ciuitates fere ubiq; legimus. In x terminantia triū generū cōmunia: quis i paucissimis genitiuū pluralē absq; i penultima pferūt. Difficile enī iuenies audacū p audaciū: uel fœlicū p fœliciū. Supplicū aūt differētię cā ut supra dictū ē profert: ne si suppliciū dicas: aliud significar uidearis: quomodo artificū p artificiū: & iudicū p iudiciū. Cicero de signis Didici ēt dū mistrū iqro artificū noīa. Vir. i. i. ęnei. Artificūq; manus iter se operūq; labarē: tamē accusatiuū plerūq; per es efferunt. Luca. i. primo: Est q tauriferis ubi se meuania campis Explicat audaces ruere i certamina turmas: raro per is. Vir. in quarto geor. Deinde tenacis Suspēdūt ceras: Plus pluriū quod solum in us terminās talem habuit gēitiuum pluralem tam i es q̄ in is finit accusatiuū. Virgilius i primo georgicorum: Seu pluris calos ille uias & cæca relaxat Spiramenta nouas ueniat q̄ succus in herbas. Terentius in phormione. Ego te compluris ad uersus ingenium meum menses tuli. Hora. in pri. epistolarum. Cum tibi sol tepidus pluris admoue rat auras. Cicero pro Cornelio in primo. Quæ intermissa cōpluris annos harum litium has lites & litis. Cicero in frumentaria: Sedasti etiam litis illorū

De nominatiuo singulari q̄rtæ declinatoīs.

q Varta declinatio terminationes habet in nominatiuo duas. In us correptam & in u. In us masculinorum & fœmininornm tamtūmodo latinorum. ut hic senatus huius senatus: hæc manus huius manus. In u neutrorum quæ indeclinabilia sunt in singulari numero: ut hoc genu huius genu: hoc cornu huius cornu. In quibus quanuis quibusdam artium scriptoribus uideatur temporum esse differentia. Dicūt enim nominatiuum quidem & accusatiuum & uo-

In x terminātia communia tri. Quāuis in p: gēitiuum uel absq; .i. p. proferāt quod uidetur exigere ut accusatiuum pluralem efferāt frequētius p is: tamē plerūq; per es efferūt. Supplicū autem quasi dicat. Vere in x desinētia i habēt penultimā in gēitiuo plurali ut audax audacium. qa q; supplicū nō suppliciū inuēitur ad differētiā factum est. Plus dupliciter excipit quia cum sit alius in is: tātum facit accusatiuum pluralem: & quia hoc solum in us i ium: facit gēitiuum pluralem. sed cum superius dixerit plures semper esse accusatiuum pluralem. mirum uidetur quod dicit plus habere genitiuum pluralem plurium quod tamē nō obest. Plurium enim cum sit comūe trium generum neutrum habet in singulari: sed plures commune duū semper est plurale.

q Varta declinatio: terminatiōes habet duas in nominatiuo in us corre. & in u producta intelligē in quibus neutris indeclinabilibus quāuis uideatur esse differēria temporū in singulari numero tamē inuenio in omni casu produci.

❡Genitiuus igitur. Quādoquidem quasi
dicat in singulari numero est dicēdum de
desinētibus in u: cum sint indeclinabilia.
igitur dicemus de desinētibus in us. Nomi
natiuus & accusatiuus & uocatiuus plura
lis in hac declinatiōe singulari similis est
gēitiuo de desinētibus in us: intellige. Idus
semper plurale est & ideo nō potuit simul
esse gēitiuo singulari. Corripitur enim u:
in utraq; syllaba gēitiui & in penul. & ul/
tima & ideo melius a nominatiuo uenit q̄
a gēitiuo quod est ut nominatiuum una su
peret syllaba. ❡Quāuis sic iūge. dixi cur
rum pro curruū syncopari quāuis nō opor
teat fieri syncopam. quia metrum bene po
test stare. etiam u: geminata et seques uer
sus incipiat a uocali quam ultimam sylla/
bam curruū per synalimpham edidit nec
nō si uocalis nō eliderct tamē iūctis dua/
bus uocalibus in unam prior uocalis pōt
elidi. ❡Est autem. Dixi u: mutata in i fit
datiuus & ablatiuus pluralis. tamen est
quādo seruatur ut causa differētiæ. Ve/
teres tamen nulla cogēte differētia in qui/
busdam seruauerūt u: ut lacubus.

catiuum corripi: reliquos uero produci. Ego in usu
pariter in omnibus produci inueni casibus hæc no/
mina. nec irrationabiliter. Omnis enim i quacunq;
parte terminatio i u desinens producitur: ut fluctu
panthu: tu diu: Oui. in octauo meta. Dextroq; ap
polite leuum. Pressa genu digitis inter se pectine iū
ctus. Ecce enim hic accusatiuus est sine dubio: & p
ducitur: apud Vir. quoq; in primo æneí. Nuda no/
dosq; sinus collecta fluentis. Quomodo enī sinus
collecta accusatiuum iunxit nominatiuo. sic ēt nu/
da gēu. ❡De Gtō singulari q̄rtæ declinatiōis.

g Enitiuus igitur in us desinentium fit p/
ducta us: ut hic senatus huius senatus.
Vetustissimi tamen inueniuntur eoꝝ no
minū etiam in uis diuisas proferentes gtūm. Terē.
in heauton. Texētem telam studiose ipsam offendi
mus mediocriter uestitam ueste lugubri eius anuis
causā opinor quæ erat mortua.

❡De Datō singulari Quartæ declinationis.

d Atiuus huius declinationis fit a genitiuo
ablata s & addita i sed corripitur penul/
tima: ut huic senatui: huic manui: ē tamē
quando poetæ metri causa pro eo ablatiuo utuntur
Vir. in primo æneí. Parce metu citherea manent im
mota tuorum Fata tibi: pro metui. Idem in quar/
to. Nanq; aliæ uictu inuigilant: pro uictui. In eo/
dem. Concubitu indulgent pro concubitui. Accu/
satiuus quartæ declinationis fit a nominatiuo mu/
tata s in m hunc senatum hunc manuū. Vocatiuus
similis ē nominatiuo: ut hic senatus o senatus: hæc
manus o manus: ablatiuus fit a genitiuo abiecta s
producitur enim u: ut ab hoc senatu ab hac manu.

❡De nominatiuo Accusatiuo & uocatiuo
plurali quartæ declinationis.

Ominatiuus accusatiuus & uocatiuus
pluralis in hac declinatione similis est ge
nitiuo singulari: ut hi & hos senatus o se
natus: hæ & has manus: o manus: hæ idus harum
iduum: semper plurale est. ut omnium festorum no
mina: Genitiuus pluralis a nominatio singulari ab
lata s & assumpta um. Corripitur enim u in utraq;
quomodo & nominatiuus horum senatuum harū
manuū. Et oportet scire q in hac declinatione om/

nes casus pares habent syllabas nominatiuo singu-
lari: exceptis datiuo singulari: & genitiuo & datiuo
& ablatiuo pluralibus: qui unã superant syllabã qđ
habebat ẽt genitiuus singularis: cũ apud uetustissi
mos in uis diuisas desinebat. Inueniť tamẽ: sed ra-
ro apud poetas genitiuus pluralis in hac quoq; de-
clinatione per syncopam prolatus. Virgilius i sexto
Quæ gratia currum Armorumq; fuit uiuis. Quã
uis etiam geminata u posset metrum per synaloe-
pham stare cũ sequens uersus a uocali incipiat: nec-
non etiam iunctis duabus uocalibus prior potest
in metro excludi: ut Ferreiq; heumenidum thalami

De datiuo & ablatiuo plurali quartę declinatiõis.

Datiuus & ablatiuus pluralis quartę decli
nationis fit a nominatiuo singulari muta
ta u in i & interposita bu: ut hic senatus
his & ab his senatibus. hæ manus his & ab his mani
bus. Est autem quando differentiæ causa seruat u
ut arcus arcubus: partus partubus: artibus enim &
partibus & arcibus ab arte parte arce nascuntur:
quæ sunt tertiæ declinationis. Cuius datiuus & ab
latiuus pluralis penultimam aliam nisi i. correp-
tam habere non potest: unde excipitur his & ab his
bobus. In hac uero idest quarta in quibusdam inue
niuntur ueteres per supradictos casus plurales quã
uis nulla cogente causa differentiæ u penultimam
pro i ponẽtes: ut portubus specubus tribubus la-
cubus. Ouidius in tertio fastorum. Præmia de la-
cubus proxima musta tuis. Neutrorum uero singu
laria que indeclinabilia esse supradiximus: corripi-
entia u assumentiaq; a faciunt nominatiuum & ac-
cusatiuum & uocatiuum pluralem: cornu cornua
genu genua. Genitiuus uero & datiuus & ablatiuus
ad similitudinem fit tam masculini q̃ fœminini: ut
corruum corribus: genuum genubus.

De Nominatiuo Quintæ declinationis

Quinta declinatio terminationem habet
nominatiuo unam in es productam: &
sunt omnia fœminini generis: & latia: Ex
cipitur unũ dies quod in singulari numero tam ma
sculini quã fœminini generis inuenitur: ut Luca. in
ii. proh. Facta quis ille. Quis fuit ille dies. Vir. in
quarto æneidos. Ille dies primus leti. primusq; ma

Quinta declinatio. Quãuis dixe
rim acie ablatiuũ esse tamẽ uete
res inueniuntur posuisse pro ge
nitiuo acie ꝓ aciei: requie ꝓ re
quiei. Dico requiei gtũm: tamẽ
quidã ꝓtulerũt gtũm similẽ esse ntõ. hæc
requies huius requies dicẽtes. Qui ta-
mẽ gtũs pluralis in oĩbus aliis noĩbus qn-
tæ declinatiõis præter rerũ & dierũ apud
plerosq; deficit. Itaq; qa deficit Cice. hoc
approbat dicẽs uerba cicerõis in diõne. f.
quali. g. i. v. nostri. i. latini si qui hæc. ft
spẽs appellant. n. p. id quidẽ dicit. quia qr
do elemẽtorũ bene patitur ut dicatur spere
sed inutiliter quia illi casus nõ erant in usu
idest inconcine & turpi prolatione admit
tendos casus dicendo. i. perorando muta
re casus: dicit cicero mutabilis & uarios ca
sus eiusdem nomine proferri simul ut cum
dicimus spẽꝝ spẽbus: turpiter autẽ rationẽ
has dictiones sibilare solẽt specieꝝ specie
bus proferentes pro specieꝝ & speciebus.
uere inutiliter dicit cicero. q. d. Ego cicero
noli dicere specieꝝ spẽbus ne si. i. etiã si la
tine posset dici ut regula latinoꝝ hoc pa-
tiatur ne pone pro etiã nisi habẽt quidam
libri sed male. noli inq̃ dicere spẽꝝ & spe
ciebus sed formis & formaꝝ uelim dicere
pro speciebus & specierum. Inuenitur
tamen Priscianus q̃uis apud plerosq; defi-
ciat tamen inuenitur aliquando.

lo℞. Cā fuit. Idē i. ii. Venit sūma dies: & ineluctabile tēpus Dardaniæ. In plurali uero sēper masculini inuenitur. hi dies sicut etiam ab eo compositum semper masculini generis est. hic meridies. Terentius in adelphis. Præterea meridie ipso faciam: ut stipulam colligat.

De Genitiuo & Datiuo singulari: Quintæ declinationis.

g Enitiuus & datiuus eius declinationis sunt similes. Fiunt enim extrema nominatiui s abiecta & assumpta i ut dies huius diei huic diei: hæc facies huius faciei huic faciei: & seruat quidem productionem nominatiui si. i. habeat penultimam: ut acies aciei: rabies rabiei. Sin autem consonantem habeat ante es corripit e tam in genitiuo q̄ in datiuo ut hæc fides huius fidei: res rei spes spei: plebes plebei. Veteres tamen frequentissime inueniuntur similem ablatiuo protulisse in hac declinatione tam genitiuum q̄ datiuum: ut Salustius in primo historiarum. Dubitauit acie pars: p aciei: Vir. in secundo georgicorum. Libra dies omniq; pares ubi fecerit horas: die pro diei. Ouidius quoq; in tertio meta. fide pro fidei posuit. Prima fide uocisq; ratæ tētamina sumpsit. Idem in sexto: Vtq; fide pignus dextras utriusq; poposcit

De Accusatiuo singulari Quintæ declinationis.

a Ccusatiuus a nominatiuo fit mutata s in m & necessario correpta e. Nunquā enim ante m terminalem longa inuenitur uocalis: ut hūc meridiem: hāc rem

De Vocatiuo singulari.

u Vocatiuus est similis nominatiuo: ut hic meridies o meridies.

De Ablatiuo singulari.

a Blatiuus quoq; fit a nominatiuo abiecta s: ut hic meridies ab hoc meridie: hæc acies ab hac acie: Inueniūt tamen huiuscemodi ueteres ablatiuo ēt pro genitiuo usi. Vir. i iii. geor. Libra die somniq; pares ubi fecerit horas: dies posuit p diei. Salu. quoq; i historia℞. li. i. Dubitauit acie pars p aciei. Idē. i. i. At inde nulla munitionis aut requie mora pcessit ad opidū: reqe p requiei. Quidā tamē antiquissimo℞ ēt similē nomatino gtūm ptulerūt eius declinatiōis

De Nominatiuo plurali: Quintæ declinationis.

Ominatiuus pluralis & accusatiuus & uocatiuus similis est nō singulari: ut hæc res: he & has res: & o res.

De Genitiuo plurali.

g Enitiuus pluralis fit addita ablatiuo singulari rum: ut ab hac re: harū rerum a die dierum: qui tamen i aliis fere omnibus usu apud plerosq; deficit. Itaq;. Ci. hoc approbat topicis dicens in diuisione uero sunt formę: quas græci uocant nostri ii q hæc forte tractant appellāt: nō pessime id quidem sed inutiliter ad mutādos casus i dicendo. Nolim enim nisi latinæ quidē dici possit speciez & speciebus dicere: & sæpe his casibus utendum est. At uelim formis & formarum. Inueniuntur tamen uetustissimi secundum analogiam hoc usi casu. Cato censorinus in oratione quam scripsit Vti præda in publicum referatur. Miror audere atq; religionem nō tenere statuas deorum exempla earum facierum signa domi pro supellectili statuere.

De Datiuo & Ablatiuo plurali

d Atiuus quoq; & ablatiuus pluralis ab ablatiuo fiunt singulari adiecta bus. ab hac re: die: his & ab his rebus diebus. Sicut autem genitiui sic & datiui pluraáles in aliis nominibus eiusdem declinationis deficiunt apud plerosq;.

¶ Desinit liber septimus de obliquis casibus nominũ. Seqᵗ de uerbo: Et quid sit uerbũ

VERBVM EST PARS Orationis cũ tẽporibus & modis sine casu agẽdi uel patiẽdi significatiuũ. Hac .n. diffinitiõe oĩa tã finita q̃ ĩfinita uerba compre

VErbum est pars .&c. Postquam tractauit de nomine quod est principalis pars orationis: quia nomina ipsas res in essentia significant: naturalem ordinem consecutus: consequenter agit de uerbis quæ ipsas res: actiones & passiones non in essentia: sed secundum hoc ꝙ inhærent substantiuis significant. Cum enim dico socrates: lectio: rem quedam simpliciter nomino: id est in sui essentia significo. Cum uero legit: actionem non enim nomino cum non sit uerborum aliquid nominando significare: sed actum illum substantiæ inesse significo. Vnde haud irrationabiliter colligitur propriam significationem uerbi esse: ut actiones uel passiones secundum hoc ꝙ isunt designet: & sicut diffinitionem nominis in tractatu ipsius præmisit: substantialem: scilicet proprietatem nominibus omnibus conuenientem inquãtum nomina sunt: deinde supponit accidẽtales. Ita dum agit de uerbo diffinitionem eius præmittit substantialem scilicet proprietatem uerbis omnibus: inquantũ sunt uerba competentem: deinde de accidentibus aget. Diffinitio uero sic exponit. Verbum est pars orationis: id est uox significatiua per quod excludit uoces non significatiuas. ¶ Cum temporibus dicit: quia cũ uerba actum uel passionem significent principaliter: secundario etiam tempus in quo insint demonstrant: per quod nomina separantur a uerbis. Non enim nomina cum tempore: sed quod ipsorum tempus principaliter significant ut annus: quod ipsum tempus nominat. Et cum hoc totum conueniat participiis: ad exclusionem eorum recte ponit: & modis: participia enim modis carent. Sed quia uellent aliqui importuni participia habere modos per suppletionem: ut cum dico doctus sum: doctus esto: utinam doctus essem: non ut illi recte estimarent: sed eorum importunitati satisfacerent: addidit sine casu: ut per hoc sine omni obiectione bene participia excludantur. Vel etiam cum esset diffinitio sufficiens: tamen ad declarationem uerbi posuit sine casu: habẽs enim tales proprietates supple in diffinitionibus non ad aliquam differentiam appositas. ¶ Quod autem sequetur agẽdi uel patiendi significatiuum non est de diffinitione: sed principalis uerborum significationis ostensio. Et exponit quod prius dixerat pars orationis. Vnde quibusdam uidetur sic intelligendum: Verbum est pars orationis talis .s. quæ est significatiua agendi uel patiendi: & quia hoc totum conuenit lector: & cæteris uerbalibus huiusmodi addit cum temporibus. Item ad remotionem participii pone: & modis. possunt etiam duæ esse diffinitiones: Vna: uerbum est pars orationis cum temporibus & modis. Alia sine casu agendi uel patiendi significatiuum. Sed hoc non uidetur auctor uoluisse: insiste litteram quæ dicit significatiuum agendi uel patiendi. Non enim dicit actionis uel passionis cum uerba non significant simpliciter actiones uel passiones. ¶ Principaliter enim significat actionem uel passionem: secundum hoc ꝙ inhærent secundario res inquantum suscipiunt actionem uel passionem: neutrum tamen nominando. Nec inconueniens est si uerba tempus secũdario & personas habeant significare: cum etiam omnis significatio iudicetur esse secundaria respectu illius quæ est in intellectu. Ideo uoluit dicere significatiuum agendi uel patiendi. quia si ita dixisset: significans actionem uel passionem: aliquis posset putare ꝙ uerbum significaret actionem uel passionem inesse. Tribus modis consideratur uerbum inuentum. Prius & principalius: ut significaret actionem uel passionem inesse inhærentem. Secundo loco ut significaret personam suscipientem actionem uel passionem. Tertio loco ut significaret intellectum de ipsa actione uel passione ꝙ ipsæ inessent in subiectis. Et secundum hanc significationem .s. quantum ad sensũ: uerbum potest esse propositio. De prima inuentione habemus hic auctoritatem: de secunda alibi satis: de tertia in constructionibus: ubi dicit ꝙ quando dicimus: ego lego: superfluit ego nisi propter discretionem faciendã: quia ad sensum tantum ualet lego quantum ego lego. Notandum est ꝙ quidam uolunt quia persona id est substantia esset de principali significatione ipsius uerbi sed non uidetur. ¶ Cum enim uerbum admodum significatum adiectiuorum nominum uidetur debere significare actionem uel passionem secundario substantiam ut album albedinẽ principaliter: secundario corpus. Notandum etiam hoc quod dicimus est esse æquiuocum: quantum ad diuersas actiones uel passiones esse intelligendum: est enim æquiuocum quantum ad substantiã: quia diuersas actiones uel passiones ponit in ea. ¶ Nota in hac principali significatione nullam esse differentiã inter nomina quædam & uerbum ut inter album & albet: & sedens nomen & sedet. Vt plus dicam inter significationem suppositorum & uerborum nulla secundum hanc significationem inuenitur differentia. Nam quẽadmodum uerba actionem uel passionem secundum hoc ꝙ inhærent significant: sic etiam supposita res quas primo loco notant nõ simpliciter sed inquãtum inhærent significant. Sed licet in hoc nulla sit differentia: tamen in accidẽtibus magna est. s. in temporibus & modis. Verba enim cum modis & temporibus actiõem uel passiõem inesse: nomina uero sine illis significant. ¶ Quidam tamen hanc significationis idẽtitatem uolentes deuitare dicunt supposita res quas primo notant in subiectis significare: ita ꝙ eis affixæ sint. uerba uero ipsam inhærere actionem uel passionem: sed hæc non ratio patitur. Nam si uerba significarent inhærere actionẽ uel

passionē uel has uoces significarent: uel aliquā rē ab illis intellectā: sed ꝙ ipsas uoces notēt īpossibile ē. Si enī hoc esset uerū uel falsū intellecta singula uerba generarēt. Itē si aliquā rē præter actionē uel passionē significarēt: uel ipsā inhærētiā actionis uel passionis uel aliud: sed nullū aliud ē ibi. Si iterū ipsam inhærētiā actiōis uel passiōis: tūc oīa uerba significāt actionē uel passionē designatā ab hæreo hæres uerbo: uel quandā qualitatē. i. inhærētiā quod nō pōt eē. Restat igit̄ ut dicamus oē uerbū significare actionē uel passionē secūdū hoc ꝙ inest. Sciēdū ē secundū quosdā hic accipi ꝑ actionē uel passionē quicqd nō ē substātia. s. oēs nouē eētias. & hoc iō faciūt: quia uidet̄ eis ꝙ quædā uerba aliud significēt q̄ ꝓprias actiōes uel ꝓprias passiōes: ut albet uidet̄ eis significare albedinē qualitatē sedet uero sessionē pōnē: & sic ī multis aliis.

Sed frustra ꝑ huiusmōi uerbis accipiunt̄ large actio uel passio: Cū albet ut aliis uidetur nō albedinē qualitatē: nec sedet sessionē positionē: sed quasdā actiōes hēant significare. Si enī albū & albet idē habent significare cōuincit̄ albet nō eē uerbū. Nullū enī uerbū rē significat realiter ineē sed ꝑ partes succedēter. ita ꝙ quædam pars ibi sit prior quædā posterior ueiat: præter substātiua & uocatiua uerba: quæ rē quā significant totā simul inesse notāt. nec secūdū hoc ꝙ uerba: sed secūdū hoc ꝙ substātia sūt. sed albedo qualitas quā significat albū ꝑ nimium indiuiduū suū inest totaliter: ut si uerbi gratia ī oculo hāc albedinē sustinere dicimus totā rē uniuersalē quæ ē albedo ibidē esse affirmamus. talis enī natura ē ipsorū ī corpe eorū. Itaq; albet albedinē illā qualitatē nō habet significare: sed significat quādā actionē gratia albedinis qualitatis ad corpus uenientē quæ simul tota non inest: sed per partes succedēter transit & ꝑ minimam partē cōuonētā subsistere ꝓhibetur: quēadmodū dies quā licet uocare uel albedinē uel ipsū albere: quia noībus nō abūdamus: hæc aūt actio ꝑ partes uenit: ꝑ partes transit: nunq̄ simul tota inest. Nec mirū si dicimus ipsū albere accedere ad subiectū gratia q̄litatis: cū bo. dicat de priuatione & habitu: aliud eē ipsam priuationē & habitū: aliud ipsū subiectū quod suscipit ea. aliud quoddā ex utroq; ꝓcedēs: & quasi confectū. s. priuari & habere habitū: ut aliud est oculus: aliud uisio qualitas: aliud ipsū uidere. Similiter aliud ē ipsa albedo. aliud subiectū albens: aliud ipsū albere. Similiter pōt probari sedet uerbū nō significare sessionē pōnem: sed quandā actionē gratia positionis ad subiectū uenientē: & ꝑ partes succedēter transeuntē: cuius noīe caremus nisi æquiuoce sessionē uocare uelimus uel ipsū sedere. Idē de multis aliis pōt dici. ¶ Hac enī diffinitione oīa tam finita. Cōmendatio ē diffinitiōis. q. d. bona & sufficiens est hæc diffinitio: quia cōpræhendit oīa uerba. Et uere oīa quia finita & īfinita quæ quidē fecerūt unā partē orationis ꝑ se: quod ostēdit a minori: quia etiā absoluta neutra: ut uiuo spiro caleo: & ea quæ recte dicūtur deponentia: quia deponūt utrūq;. s. transitiuū actū & passionē illatā. s. absoluta deponētia: ut lætor morior oīmō. i. ex necessitate sūt in actu & in passi. & hoc naturaliter. i. sic inuēta sūt: ut actionē uel passionē significēt uel naturaliter sint in actu uel passione. i. licet nō significēt transitiuū actū uel passionē: tamē significāt naturalē & absolutū actū de istis maxīe dubitabat̄: an essent uerba cū nō uiderent̄ significatiua agendi uel patiendi. De substantiuis & uocatiuis uerbis restat qō: quidnā significēt. de quibus uarias magistrorū snīas in sequēti ponemus: sufficiat aūt ad præsens qđ dicimus substantiuū uerbū nō eē dicendū unū uerbū sed multa: cū nō unam & eandē actionē inesse significet. Est enim æquiuocū secūdū multas & uarias actiones. ¶ Verbū aūt quāuis a uerberatu aeris. Data uerborū diffinitione etymologiā uel deriuationē uocis huius quæ ē uerbo ponit & tacitæ respondet qōni. Vellet enī aliquis īprobare hanc diffinitionē ꝙ nōdū eēt sufficiēs: cū uerbū a uerberatu aeris dictū uideat̄ cōuenire oībus partibus orationis quæ aerē uerberāt. Constru. uerbū ita diffinit̄ ut dictū ē: sed a uerberatu aeris dicit̄ deriuari hæc uox quæ ē uerbū: & quāuis dicatur a uerberatu aeris: quod. i. quæ uerberatio &c. tamē in hac dictione. i. in hac uerborū collectione quasi propriū eius ac. & hoc ꝓpter excellētiā: quia frequentius utimur uerbo in oratione. Nulla enī pfecta oratio fit sine uerbo cū sine noīe & aliis partibus orationis possit fieri. & sic hæc collegio uerborū frequētius uerberat aerē q̄ aliæ partes orationis. Quapropter hæc collectio uerbū hanc uocē fecit sibi propriam. ¶ Licet tamen pro oībus dictionibus dicere: quāuis accipiatur uerbū quasi ꝓpriū huius collectionis: licet tamē dicere uerba pro oībus dictionibus. Nec mirū uerba inueniri pro oībus dictionibus cū etiā noīa inueniant̄: & hoc est necnō &c. ¶ Verbo accidūt octo: significatio siue ge.

henduntur. Et neutra enim quæ dicuntur absoluta & deponentia omnimodo naturaliter: uel in actu sunt uel in passione. Verbum autem quamuis a uerberatu aeris dicatur: quod commune accidens est omnibus partibus orationis tamē præcipue in hac dictione quasi proprium eius accipitur qua frequentius utimur in oratione: licet tamen pro omnibus dictionibus dicere uerba frequentiq; usu hoc approbatur. Necnon etiam nomina: sed raro: ut Vir. in sexto æneidos. Foliisq; notas & nomina mandat. Terentius in adelphis: Verbum de uerbo expressū extulit. Idem in andria: Bona uerba quæso. Verbo accidunt octo: significatio siue genus tempus species modus figura coniugatio & persona cum numero: qando affectus animi diffinit. Sciendum autem quedam uerba inueniri defectiua quorūdam supra dictorum accidentium: & hoc uel naturæ necessita

Posita proprietate quæ cōuenit oībus uerbis inquantū uerba sunt enumerat eius accidētia: significationē: siue genus: pro eodē accipe personā cū nūero posuit simul: quia nunq̄ erit alterū sine altero: cū tamen sint diuersa. ¶ Quādo ipsū uerbū diffinit. i. determinat affectū animi: hoc dicit ꝓpter infinitiua: ea enī nihil indicāt uel imperāt uel optāt incē: nec aliquē animi affectū ostēdit sed tantū ꝑ remotionē uerborū: Infinitus modus dicūtur. Sciēdū tamen quædā uerba inueniri. Enumeratis accidentibus uerbi: prius q̄ spāliter de uno quoq; agat: qa in ipsis accidentibus inueniunt uerba deficere: de uerborū defectu cōpetenter cōmemorat: sed ne uideat mirū

te fieri uel fortunæ casu. Ergo naturæ necessitas bipartita est in significatione & incommoditate. i. inconsonamtia elementorum. Sunt enim quedam nec solum in uerbis: sed etiam in aliis partibus orationis quæ significationis causa dici non possunt: Vt si uelimus masculinum dicer̄ ab eo quod est nupta nuptus: uel a puerpera puerperus: oppugnat ipsa rerū natura propter significationem que solis accidit fœminis nisi figura uel auctoritas intercedat. Figura ut si dicam. Bonus animus uxoris mihi nuptus est pro bonum animun habens uxor mihi nupta ē. Auctoritas ut. Plautus in cassi. Libet etiam quid agat scire carinum nuptum nouum pro maritum. nec non etiam in pronominibus quæ sunt tertiæ personæ primitiuis: si uellimus uocatiuū proferre: qui nō pōt nisi secūdæ accider̄ ꝑsonæ hæc eādē naturalis

quod dicit uerba deficere: ostēdit etiā inueniri defectū in aliis partibus orationis. & iō large agit de defectu: quot modis fiat: ostendēs. Constructio hæc sūt uerbi accidētia: sed tamen sciendum quædā uerba &c. ¶ Ergo naturæ necessitas bipartita ē: quia dixi uerba deficere necessitate naturæ ergo ostēdo quō deficiant ꝑ naturā: cū necessitas bipartita sit: quia alia ē in significatione: alia in incōmoditate. i. incōsonātia elementorū. Sciendū uerba sæpe deficere propter significationē: ut impatiui. i. singulari nūero ꝓpter significatōnē carēt prima persona: quia nobis ipsis nō possumus imparc. Itē inchoatia præteritis ꝑfectis carent: quia recētes actus significāt. sed icōmoditate elemēti nulla uerba legimus deficere: et hic accipe incōmoditatē nō turpitudinē in pronūciando: sed ꝙ natura elementorū nō patiat̄ sic pronūciari. Sūt enī quædā nec solū in uerbis. Bene dixi de significatione naturæ: quia uere deficiunt quædā significatione naturæ: & hoc nō tātum in uerbis sed etiā in aliis partibus orationis: de uerbis nō ponit exemplū sed de nominibus ostēdit. ¶ Oppugnat ipsa natura rerū. i. hominū uel natura uocū: oppugnat dico & hoc ꝓpter significationē: quia naturaliter nubere ē fœminarū ¶ Bonus aīus uxoris mihi nup. Bonus animus uxoris ē enī mihi nuptus. hæc figura synecdoche uocat̄. s. quādo ꝑ partē totū intelligit̄. ¶ Nouū nuptū. Pro marito dixit Platus seruans uocis significationē. ¶ Necnō etiā in pronominibus sicut in nominibus ostendit defectū. Ita in ꝓnoībus deficiūt quædā primitiuis dicit ꝓpter meus mea meū: qđ cū extrīsecus sit tertiæ ꝑsonæ: tamē recipit uocatiuū. Tertiæ ꝑsonæ dixit ꝓpter tu qđ uocatiuū habet: uel dixit primitiuis ꝓpter suus ꝙ licet in usu careat utō tñ natura qn hēat nō repugnat: ut hēt in cōstructiōibus. Collige hic talē syll'm. Oīs uocatiuus ē secūdæ ꝑsonæ: sed ꝓnoīa illa sūt tertiæ ꝑsonæ: igit̄ ꝓnoīa illa nō possūt habere utūm. ꝓpōnē hēmus ubi dicit: q utūs non pōt accidere nisi secūdæ ꝑsonæ: ibi assūptionē. Quæ ꝓnoīa sūt tertiæ ꝑsonæ cōcl'onē extra intellige. Sed sciēdū ꝙ hæc argumētatio lege cōplexionis nō procedit. Nam si de nominibus fieret nil ex necessitate concluderet. Nā oīa noīa sunt tertiæ ꝑsonæ & tamē fere oīa recipiūt utūm. Sed de ꝓnoībus iō fit quia ꝓnoīa certas & discretas significāt ꝑsonas. Nunq̄ enī in ꝓnoīe prima ꝑsona fiet secūda uel secūda tertia: sed noīa possunt trāsire in oēs ꝑsonas uidelicet ī primā & ī secūdā & ī tertiā: ut socrates uocor: socra. uocaris socra. uocat̄. Præterea sui ntūm nō habet ꝓpter significationē. Nota qa sui sibi se a se sꝑ significāt ꝑsonā ut passam: sed ntūs nūq̄ ut passam significat ex natura ntī sed sꝑ ut aliqd agētē. igit̄ h° totū ꝓnomē sc̄dm primā iuētōem caret ntō. græci āt prius utebāt̄ simplicibus tātū ꝓnoībꝫ sed moderni iuenerūt q̄dā ꝓnoīa ꝯposita qbꝫ utebāt̄ ī reciproca & retrāsitia ꝯstructōe sꝑ significātia patiētē: iure igit̄ sui caret ntō. Sciēdū tñ sigōem huiꝫ ꝓnoīs eē talē ut sꝑ pōat̄ ul'ī reciproca ꝯstructōe: ut pœnitet illū sui: diligit se ul' retrāsitia ut petit ut sibi ꝯcedas ꝙ ē drē sꝑ significat eādē ꝑsonā sil agere & pati: hoc āt facere nō pōt nisi solꝫ obliquus. sed dignū forsitā q̄situ uideat̄: cur ꝓpt hoc sui sibi se a se ntūm hrē desinat: cū me & te ī reciproca & retrāsitia ꝯstructōe silr ponāt̄ & tñ ntōs suos hēāt. Ne igit̄ hoc scrupl'o hæsitemꝫ ad qd sui sibi se a se prio iuētū sit ꝯsideremus. apđ græcos hy. & tertiæ ꝑso. ꝑ trāsitōem & retrāsitōem ī obliqs oībꝫ sigāret. eēt ꝯpositū carēs ntō ad solā reciprocatōm significādā iuētū: loco āt hy. huius ntī latī hoc ꝓnomē is iuenerūt qđ ī obliqs tātū trāsitōm significaret. carebāt itaq; adhuc latī ī tertia ꝑso. retrāsitōe quā ēt hy. ī obliqs significabat: iuenerūt igit̄ hoc ꝓnomē sui ad retrāsitionē notādā ī tertia ꝑso. & maxīe ad reciprocationē quā notabat & sic sc̄dm hoc qđ iuētū ē sui ntūm hrē nō dēt nec pōt. sic lege lrām: sui nō pōt hrē ntūm & hoc iō qa hoc ꝓnomē proprie sꝑ pōit̄ ul' ī reciproca ꝯstrnctōe ul' ī retrāsitia. ita. s. ꝙ notat perso. sc̄dm hoc ꝙ reciprocatio actus fit ī seipsā ul' sc̄dm hoc ꝙ ab alia ꝑso. retrāsit actus ī eā q̄ prius agebat. & eqpollēt dicit iō caret sui ntō qa quotiēs hoc ꝓnomē ponitur ꝓprie supple ī cōstructōe: ostēdit tūc ꝑso. uel ipsā agere ī se & pati a se ut pœnitet illū sui: hāc attēdit constructōnē. Nō enī fit transitō de uerbo ad actūm. quod uidet̄ hēre natnra accusatiui: sed ipsū pœnitet trāsitōem actus notat ꝑsonā sibi designata sc̄dm hoc ꝙ patit̄: poīt igit̄ actūs ex ul uerbi non ut transitōem notet sed eidem

ac si dicat pœnitet sui: uel ostendit ipsam personam agere in aliam diuersam & illam agere in istam: ut si dicā
socrates precatur te ut se custodias: hic proprie est retransitio. Nam actus socratis qui transit ad aliam personā
est hic causa quare illa alia persona agat in socratem. Sed cum dicit rogo ut sui causa hoc facias: exemplum ē
impropriæ retransitionis. Secunda enim transitio non reuertitur in agentem personam: sed cum ad aliud tran
seat non attinet ad priorem personam. Nota cum dicitur actus transire de persona ad personam: non iō dicit
ꝙ utraq; persona agat: sed quia ex actu illius infertur passio in istam: impossibile est enim eundem actum in di
uersis esse personis. Quod cum fit id est
quando ea. Postq̄ ostendit in quibus con
structionibus ponatur sui: addit in huius/
cemodi constructionibus non esse necessa
rium nominatiuum ad designandam per
sonam inquantum patitur secundū quod
designat a sui: & ita sui secūdum quod in
uentum est iure caret nominatiuo. & hoc
est quia quod cum fit. i. quādo eadē &c.
non indiget ipsa persona designari nomi
natiuo casu inquātum patitur: uel ipsa cō
structio non indiget nominatiuo ad desi
gnandam personam inquantum patitur:
sed eget eo casu cui solet addi uerbum ad
faciendā transitionem. Ideo sic determio
quia cum uerbo nominatiuus & obliquus
iunguntur: noīatiuus intrāsitiue: obliquus
transitiue habet iūgi: ut cum dico hera ro
gat te ut amet se. Ecce nulla transitio ē in
ter hera & rogat: sed derogas ad te ē tran
sitio. Nota ꝙ dicit non indiget nominati/
uo. Interdum enim persona patiens ꝑ no
minatiuum notatur: ut si dicam liber legi/
tur: socrates a se docetur. Sed hoc potius
ex uerborum natura euenire dicimus q̄ ex
proprietate nominum. Ipsum enim agē
tis personæ uer. Redditio causæ ē ad hoc
quod dixit: nō indiget illa cōstructio no/
minatiuo. Nam ipsum uerbum agētis ꝑ/
sonæ. i. quod significat actum habet in se
nominatiuum supple alium. Vnde super/
fluum esset istis obliquis dare nominati/
uum cum iungantur uerbo in se habenti
nominatiuum. Nam cum dico rogat te:
et hoc uerbo rogat intelligo ille. Hæc
eadem ratio naturalis. Eadem ratio. i. si/
gnificatio prohibet esse uocatiuum casum
in interrogatiuis nominibus: & ostēdit ꝙ
significatio prohibeat hoc. s. ꝙ nomina in
terrogatiua sint tertiæ personæ. & quia hoc nondum sufficit: adiicit: & quia maxime solent significare personā
uere absentem uel quasi absentem: cum de præsenti loquimur. Subdit exemplum de illis nominibus: ut quis &
similia. s. quot tot quotus. Hæc ratio inquā prohibet esse uocatiuum in his nominibus propter hoc: quia uoca/
tiuus ad personam fit finitam: cum illa nomina infinitas significarent. Præterea uocatiuus ad præsentem diri/
gitur: cum illa ad absentes: uocatiuus ad secundam: cum illa ad tertiam. & sic uocatiuus interrogatiuis nomi/
nibus non potest conuenire propter significationes quas habent diuersas. Et nota ꝙ finita posset esse persona:
non tamen præsens ut uirgilius: & rursus præsens posset esse persona nō tamen ad ipsam dirigeretur oratio. In
terrogatiua sunt eadem quæ infinita: diuersis tamen accentibus pronunciata. Et nota ꝙ licet dicam de aliquo
præsenti. talis est iste qualis est ille: tamen nunquam qualis & similia præsentem personam notant ex sua pro/
pria natura & inuentione: sed ad absentem semper respicere habent. Ibidem enim ex ui qualis præsentē quasi
absentē: sed ex ui demōstratiui ꝓnois iste recte pn̄tē itelligimus. In cōmoditate uero ul' i cōso. Secūdū mē/
brū exeq̄t hic. s. icōmoditatē elemētoꝝ ꝑꝑ quā m̄lta deficiūt: ut si a cursor fœmium uelimus ꝓferre cursrix ab
sonū fit: & nō q̄litercūq; absonū sed icōgruū ut nullo mō cōgruat hoc naturæ. i. iuētōi lrārū: litteræ eni sic sunt
inuentæ: ut. s. & . r. nullo modo sequantur in eadem syllaba. Inde fuit hoc quod cicero in. v. tusculana. dixit
expultrix mutans. s. in. t. cū. r. nō pateretur. s. ante se in eadem syllaba. & in eodem dixit tonstriculæ: & sic ab
eo quod est tonsor fecit tonstrix. t. interposita. Et ꝙ uere tōstrix fecit diminutiuū eius tōstricula indicat.

necessitas uetat. Præterea sui sibi se a se nominati
uum hoc pronomen habere non potest. Ideo quia
quotiens hoc pronomen ponitur ostendit tertiam
personam uel ipsam & agere simul & pati a se ut pœ
nitet illum sui: inuidet sibi: accusat se: uel ipsam age
re & aliam extrinsecus in eam: ut rogat ut sui causa
facias petit ut sibi proficias: precatur ut se custodi
as. Quod cum fit. i. quando eadem persona agit &
patitur: uel a se uel ab alia: non indiget nominatiuo
casu: sed eo tantum cui solet adiungi uerbum quod
actum significat idest genitiuo uel datiuo uel accu/
satiuo uel ablatiuo: quos & habet hoc pronomen.
Ipsum enim agentis personæ uerbum nominatiuū
in se habet. Si enim dicam rogat te ut ad se uenias:
sine dubio intelligis in eo quod dixi rogat simul &
ille qui est nominatiuus: hæc eadem ratio naturalis
& in interrogatiuis & infinitis nominibus quæ
tertiæ sunt sine dubio personæ: & maxime solent
iungi personæ absenti: ut quis: qualis: quantus: &
in similibus uocatiuum esse prohibet: quia uocati/
uus ad aliquam finitam fit præsentem personam ad
quam oratio dirigitur: idest ad secundam: Incom
moditate uero uel inconsonantia: quam græci ασυ
μφωνιαν uocant: deficiunt quædam: ut si uellimus

ab eo quod est cursor & risor fœminina facere secun
dum analogiam mutatione or in rix: absonum fit:
& incongruum naturæ litterarum. Vnde Cicero uo
lens ab eo quod est expulsor proferre fœmininum:
mutauit s in t: & expultrix dixit: Tusculanarum
quinto. O uitæ philosophia dux: o uirtutis inda-
gatrix: epultrixq; uiciorum. In eodem: Regiæ uir-
gines ut tonstriculæ tondebant barbam: & capil-
lum patris: ab eo quod est tonsor tonstrix fecit fœ-
mininum addita t: & ex eo diminutiuum tontri
cula: quomodo nutritor nutrix nutricula: & ea per
naturam. Per fortunam quoque duobus modis:
Quædam proferre prohibemur: uel quod inusita-
ta sunt: uel quod turpia & incōcinna: & aspera pro
latu uidentur esse. Inusitata sunt quibus non inue
niuntur usi auctores: quāuis proportione potesta-
tem faciente dicendi: ut faux: prex: caus: ditio. Posi
tiuum faris debet eē for. Passiuum do debet eē dor.
Ea enim quanuis ratione regulæ bene dicantur: ta-
men quia in usu auctorum non inueniuntur recusa
mus dicere. Inconcinna uero uel aspera prolatu eē
uidentur: ut metuturus uel metuiturus: nutritrix.
Quod quāuis secūdum analogiam debuisset dici(
In tor enim terminātia masculina quæ ex uerbis na
scuntur: mutant tor in trix: & faciunt fœminina: ut
doctor doctrix: uictor uictrix) Cum igitur mascu
linum sit nutritor: ex eo secundum analogiam na-
scebatur nutritrix. Euphoniæ tamen causa concisio
facta est mediæ syllabæ: sicut bobus pro bouibus.
Necnon in contextu diuersarum dictionum hoc so
let fieri: ut cum nobis turpe est: itaq; nobiscum præ
postere profertur. Vnus ergo ex his plærūq; quattu
or modis inuenitur: qui facit tam uerba q̄ alias par-
tes orationis esse defectiuas.

¶ De defectiuo per differentiam.

Differentiæ quoq; causa multa solent uel ta
ceri: uel contra regulam proferri. Vt fas ge
nitiuum non habet. Nam siue fatis: siue
faris siue fassis dicamus: aliud significare

¶ Et ea per naturam. Ac si dicat: ostenso
quomodo supradicta deficiant secūdum
naturam: ad casum fortunæ transeamus.
¶ Per fortunā quoq; duobus. Sicut p na-
turam duobus modis prohibet. ¶ Vel in
quit incōcina. Subdiuidit. Inconcina .i.
turpia prolatu: ut metuturus & inaspera:
ut nutritrix. ¶ Inusitata sunt quibus nō
inueni. Determinat quæ dicat inusitata:
ea.s. quibus non inueniuntur usi aucto-
res: quāuis proportione .i. regula faciente
posset dici ut faux &c. Nominatiui in usu
non inueniuntur: non ulla causa repugnā
te: nisi sola auctorum uoluntate. Positiuū
uocat primam personam: quia ex ea descē
dunt uerba aliarum personarū. ¶ Ea eni
quāuis ratione regulæ. Commendatio ē
exemplorum q nutritrix debuit dici secun
dum analogiam. Et quare subdit causam
in tor enim &c. & quia ita est in aliis: igi
tur cum masculinum &c. & quāuis secun
dum analogiam debuisset dici nutritrix:
tamen euphoniæ causa &c. ¶ Necnon in
contextu diuersarum. Necnō etiam in cō-
etxtu or hoc solet fieri .i. ut cōtextus & re
cta series deficiat propter incōcinitatem
ut cum nobis turpe ē dicere. quia præposi
tio cum: sequente syllaba no: pudendum
mulieris notat: & quia turpe est. Itaq; præ
positio præpostere profertur: cum recte de
buisset præcedere. ¶ Vnus ergo ex his ple
rūq; quia. Illatio sic quandoquidē duo mo
di sunt secundum naturam & duo secūdū
fortunā: igitur sunt quattuor mōi & unus
quisq; .i. aliqs ex istis quattuor modis ple
rūq; facit deficere tam uerba q̄ alias partes
orationis: quia uel propter significationē:
uel propter elementorū incōmoditatē: uel
propter inusitationem: uel propter incōci-
nitatem dictionis plerūq; deficiunt.
¶ Differentiæ quoq; causa multa. Differē-
tiæ quoq; ostēdit quare dicit plerūq;. Cō-
structio supradictis modis deficiunt par-
tes orationis: est similiter differentiæ causa
uel propter repugnantiam regularum de-
ficiunt quædam ut dicit in illo uersu: simi-
liter repug. &c. Quod dicit contra regu-
lam proferri additamētum est cum de so-
lo defectu loquatur: fasis fluuias est & ge
nitiuus fas: & tacetur propter æquiuocati
onem: sed genitiuus coniunx contra regu
lam profertur. Pone aduerbium est ergo
nomen: unde dicitur ergo illius ueni .i. cā
illius accentuatur in fine propter differen-
tiam ueneris: faris: contra regulam profe
runtur.

¶ Similiter repugnantibus regulis. Vi. modus quare aliqua deficiant: ut huiusmodi nominis ꝙ est ador: geni
tiuus nõ est in usu isto: aliqui usi sunt: sed frequenter nõ iuenitur. ¶ Cum enim sit neutrum penultima o. Ver
duæ quia hæ: unde quia deriuatur ab adoro reus deriuatiuum. &c. Ergo quia hæ duæ regulæ repugnãt: ergo nã
ador mansit indeclinabile. ¶ Audeo ausus sum quia ausi. Non facit præteritum ausi: quod regula exigeret: ne
hausi præteritum haurio intelligeretur: quãuis huic aspiratio detur: illi minime si diceretur ꝙ alio modo possent
differre. ¶ Quãuis hoc nõ in omnibus. Dixi in præmissis multa taceri uel contra regulam proferri quanuis
hoc nõ soleat ubiq; fieri. i. ut causa differẽ
tiæ: uel contra regulam proferantur uel ta
ceantur: ut nomẽ canis: & uerbum canis:
formido & formido: & cum similia uniuo
ca pro eodem accipere. ¶ Singula igitur
accidẽtia uerbis. Ac si. d. quia modos de/
fectionum ostendi: igitur deinceps differẽ
tes singula accidentia uerbis ostendemus:
quæ uerba in quibus actibus deficiant
secundum supradictos modos defectio/
nũ: & hoc faciemus ꝓut animo occurrẽt.

Significatio uel genus quod græ
ci. Hic incipit agere de actibus
uerbi: & prius de significatiõe
agit. Sciẽdũ ꝙ hæc uox. i. significatio æq
uoce accipit̃ in uerbo. Nã designat actio/
nis uel passionis significationẽ quæ cõueñit
oĩbus uerbis: & hoc ꝓprie & designat po
sitionẽ uerbi. i. termiationẽ quæ ẽ in o uel
in or secũddm ꝙ hic agit̃ de significatione
quæ ẽ idẽ quod genus: & ꝙ necesse sit sic
intelligi in sequẽti habebimus. Attẽde etiã
cum quæritur in uerbo cuius generis. i. cu
ius terminationis sit uerbũ. & respõdetur
actiui: plus respõderi q̃ quæsitũ sit. Quæ/
ritur enim tantũ de terminatione. s. an de
sinat in o uel in or. Respondet̃ autẽ cũ ter
minatiõe significatio propria uerbi. Si au
tem quæratur cũ terminatione propria si/
gnificatio cõuenienter respõde. Illud enĩ
uerbum actiui generis dicimus ꝙ cum de
sinat in o: & possit accipere r: significat a/
ctum transeuntem in aliquẽ. Illud neutri
ꝙ cum desinat in o: nunq̃ assumit r: & si/
gnificat uel actionem transeuntem uel ali
ud: sic considera in aliis. Si ergo uerbi si/
gnificationẽ propriam diceremus: quædã
uerba quæ neutri: quædam etiam quæ de
ponentis generis dicimus cum actionem
significẽt: actiui esse negare nõ possemus:
reuertamur aũt ad litteram. Significatio.
id est terminatio uerbi seu genus qd' græ/
ci uocant hoc ideo dicit ne li
ceat alicui in hoc nomine quod est signifi
catio æquiuocare. hæc positio uerbi pro/
prie est in actu uel in pas. significanda: ꝓ
prie apposuit propter illos qui absoluta:
neutra & deponentia actionem uel passio
nem significare negabant.
Et omnia uerba perfectam habentia. Hic
diuidit significationem uerbi: sic significa
tio. i. positio uerbi: alia ĩ o alia in or. quod
sic dicit omnia uerba desinunt in o uel in or: perfectam habentia declinationem: hoc dicit propter quædã uer
ba defectiua: ut memini dicit æqualem propter anormala: ut sum es est.

potest. Coniunx coniugis secundum analogiam
debuit proferri: sed ne uerbum esse putetur absq; n
ꝓfert̃ cõiugis. Similiter accẽtus pone ergo differẽ/
tiæ cã ĩ fine ponit̃: Venus ueneris cum omnia in us
correpta propria secundæ sint declinationis solum
tertiæ inuenitur: ne si ueni dicamus esse uerbum pu
tetur: far faris solum in r desinens geminauit r: ne si
faris dicamus aliud monstret. Similiter repugnan/
tibus regulis solent quædam taceri ut ador geniti
uus in usu freqnenti non inuenitur: quia duę contra
riæ in eo repugnant regulæ: cum enim sit neutrum
penultima o debet corripi: ut æquor æquoris mar/
mor marmoris. Sed cum habeat ador uerbum pe/
nultimam producens debet produci unde & deri/
uatiuum eius adorea o producit cum marmorea
æquorea corripiãt. ergo repugnantibus r̃gulis mã
sit ador in frequenti usu ĩdeclinabille. In uerbis quo
q; cum omnia in eo desinemtia secundæ coniugatio
nis in ui faciunt præteritum perfectum: ut teneo te/
nui moneo monui. Differentiæ causa maneo mansi
facit: ne manui datiuus manus esse putaret̃: & neo
neui ne si nui diceremus a nuo esse uideatur. Audeo
ausus sum: quia ausi ab haurio fit quanuis hinc as
piret̃. Fac dic duc fer magis placuit per syncopam
proferri differentiæ causa: ne si face duce dice fere di/
ceremus aliud significare putaremus: quanuis hoc
non in omnibus consimilibus uel uniuocis soleat fi
eri. Singula igitur accidentia uerbis differẽtes quæ
in quibus deficiunt prout animo occurrerit osten/
demus

¶ De Quinq; significationibus Verboꝝ.

Significatio uel genus: qd̃ græci διαθεσιν uo
cãt uerbi: in actu est ꝓprie ut dictũ ẽ uel in

passione: & omnia uerba perfectam habentia declinationem: & æqualem uel in o desinunt uel in or. & in o quidem terminantia duas species habent: actiuam & neutralem. Et actiua quidem species semp actum significat & facit ex se passiuū absq; duobus uerbis: metuo & metuor: timeo & timeor. Hæc enī uocibus cōtrarias uidet̃ haber̃ significationes: quis & ad sensus pertinētia uerba siquis altius cōsideret in actiuis uocibus passionē: & i passiuis actionē fieri iueit: ut audio te: uideo te: tāgo te. Ostēdo .n. aliqd pati me ī ipso actu. Cū .n. dico audio te ostēdo ꝙ uocis tuę actum paciuntur aures meæ & econtrario audior a te dico quod uox mea aliquid agat in aures tuas sed tamen quia a nobis agentibus idest sentientibus & aliquid facientibus: & oculi uident

Et in o: quidē terminātia duas. Subdiuisio huius speciei & intellige actiuā positionē: quæ cum sit in o .r. p[…] assumere & facere passiuū. Neutralemq; cum sit in o: similiter tamē facere nō potest.

Et actiua quidē signi. semp actū. Proprietatē huius speciei ostēdit .s. quia actū semper significat & facit e[x] se passiuū: actionē dico signifi. exceptis duobus uerbis timeo & metuo. quæ cū sint actiuæ pōs: passionē tam[en] significāt. Nā cū dico timeo illū me quidē pati: illū uero in me agere designo. Appōit cū istis passiua cor[um]: ut [...] ostēdat nō esse mirū si ista in actiua terminatiōe passionē: cū illa in passiua actionē designēt. Hæc enī uocibus cōtrarias. Bene exceptio ista quia ha[bent] cōtrarias. &c. Quāuis ēt ad sensus p[erti]nē. Excipit tātū duo .s. timeo & metuo: [quam]uis ēt posset excipe oīa uerba ad quinq; sensus corporis pertinentia: quia actiua uoce passionē significāt. dū enī dico audio te: [in] hac actīa uoce passionē ostēdo: scilicet q[uod] actū & pcussionē tuæ uocis patiūt aures meæ. Quod autē addidit in passiuis actionē fieri inuēiri nil ad hūc locū sed quædā ostēsio est per cōtrariū. Sed tamē quia nobis agentibus. Dixi uerba sensualia in actiua uoce passionē significare: sed tamē & actionē significāt. Et qa actionē ideo nō immerito & uocē & cōstructionē aliorū actiuor[um] habuerūt .s. ut in o desināt sicut alia actiua & regāt eosdē casus quos & alia actiua. Est autē ordo. Sensualia nō irratōabiliter ha. & uo. & cōstr. acti. quia significāt agētes. Et hoc est quod supponit: quia oculi uidēt .i. oculi significātur uidētes: & aures audiūt .i. significātur audiētes per illa uerba. Et si uidētes & audiētes significātur: tūc & agētes quod sic praemittit. Nobis agentibus in hoc ꝙ oculi uident. &c. Et uere agētibus: quia sentientibus & aliquid facientibus: a partibus agēdi aliquid facientibus refer ad illa uerba sensualia quæ magnū animi motū significant ut gusto tāgo. Sētiētibus refer ad uidere & audire: quia in his nō significatur anima multū se mouere: uel sint ea duo expositio aliquid agētibus nō diuersificata a se. Et nota ꝙ dicit tactus euēit cor. & nō manui. Tāgere enī nō est proprium actus mēbrorū: sed cōmune omniū sensuū est. Sciendū actiua uerba proprie actionē tantū sine passione: & si infit significare ut uerbero. Quāuis enī uerberādo defatiger: hoc tamē uerbū .i. uerbero nō dicit illud: sed id tantū significat ꝙ in aliū agā: siue cū labore siue sine labore: hoc fiat nō denotat. Passiua uero proprie passionē & quandā lesionē significant: ut uerberor. Horū autē similitudinē quædā alia uerba nullā lesionē significātia: etiā passiua uocantur ut amor. In hoc enī uerberor & amor similia sunt: ꝙ sicut actū agentis id est uerberantis: ille qui uerberat in se suscipit: sic qui amatur actum amantis: & sic omnia uerba quæ significant personas inquantum suscipiūt actū alterius passiua dicuntur etiam si nullam læsionem personæ suscipiant. Hanc uero utranq; significationem uerba ad sensum pertinentia in se continere uidentur: licet alteram principaliter id est actionem in actiua uoce et passionem in passiua uoce significent. Cum enim dico uideo lapidem: passionem sine læsione significo. Repercussionem enim lapidis quodammodo agentis idest opponentis se & offerentis in me suscipio. Rursus hac ipsa passione agere uideor: dum enim se lapi. opponit anima mea se excitat & instrumento corporis idest oculo discerdit: & sic agit ī illum a quo alio respectu patitur. Et sic uideo utrūq; significat actum & passionē: sed actū proprie: passionem uero quia semper actum suum comitatur. Illa enim passio a uerbo repercutior uel ab aliquo huiusmodi designatur proprie adiuncta quidem actioni designatur a uerbo uideo. Similiter cum dico audio te: uocis quædam tuæ percussoinem aures meas tangere: & sic me pati significo: sed propriæ quēdam actū animæ se excitantis & uim naturalem ad aures dirigentis demonstro. Nota per contrarium esse in sensualibus passiuis: quæ uerba non dicuntur sensualia: ex hoc ꝙ notent proprie ipsos sensus idest auditum uisum & similia. Sunt enim qualitates sed quosdam actus uel passiones ex ipsis qualitatibus in subiectis quasi constantes uolunt autem quidam quod amo amas actum & passionem significat: quia uident quosdam amore exuri: & sic eos pati discernunt. Sed sciendum sicut supradiximus ꝙ siue amans uratur siue non: ipsum uerbum idest amo ex se nihil notat. Sed similiter ꝙ in amatū agam ostendit. Rursus cum dico metuo tyrannum utrūq; idest actionem & passionem uolunt designari. Nam ꝙ actum tyranni idest terrorem siue minas suscipio passio est ꝙ uero anima ipsum timorem sentit actio illius uidetur: ipsum enim sentire agere hoc dicunt. Sed hoc notandum est: quia taliter sentire patientis est non agentis. Nam qui uerberatur flagellum quidem sentit: minime tamen in hoc ꝙ uerberatur agere dicitur.

¶ Neutra uero appellãt quæ in o. Actiua ſpecies talis eſt ut determinaui ſed neutrã appellauerũt grãmatici il la uerba quæ in o: deſinũt ſicut actiua & nõ faciũt ex ſe paſſiua: & per hoc differũt ab actiuis. Omnia dico il la uerba cõueniũt in hoc nomine ꝙ appellentur neutra quanuis habeãt ua. ſignificatiões.

¶ In or uero terminãtia tres ſpeci. Cõſtructio: in o deſinẽtia duas ſpẽs hñt tãtũ: ſed terminãtia in or. tres unã paſſiuã quæ ex actia naſcit̃: r aſſumpta: & ſemꝑ ſignificat paſſionẽ. i. alicuius actus ſuſceptionẽ. Exceptis timeor & metuor: & ſenſualibus. i. uideor & cæteris quæ actionẽ quodãmõ ſignificãt. Et aliã ſpẽm hñt ĩ or: terminãtia. ſ. cõem in una terminatõe. i. in or: tã actũ q̃ paſſionẽ ſigni. In diuerſis orationibus ẽ itelligẽdũ ut criminor uel oſculor nũq̃ ĩ una oratiõe utrũq; ſignificabit: ſed actũ tãtũ ul' paſſionẽ. Quãuis enĩ dũ oſculor amicã: ĩ ipſo actu ab ea oſculer: uerbũ tamẽ. i. oſculor nõ plus dicit q̃ me agere ĩ illã. Per hoc ẽt hæc cõia differũt a ſenſualibus paſſiuis: quæ ſenſualia paſſiua una terminatõe ĩ una oratõe actõnẽ & paſſionẽ ſil' ſignificãt. Tertiã ſpẽm hñt ĩ or: terminãtia. ſ. deponẽtia: quæ quãuis in ſimili põe cũ cõibus cõuẽiãt: in or. n. deſinũt. ex quo uiderẽt̃ utrũq; ſignificare: tamẽ uocat̃ depones duabus de cauſis: uel quia utrãq; ſignificationẽ deponit: & hoc æq̃pollẽter dicit deponẽſ: dicit̃ quaſi. i. uere ſimplex. Et qa ſimplex poſſet itelligi ẽt ſi alterã ſignificationẽ retineret: addit & abſoluta: quod qualiter ſit accipiẽdũ oſtẽdit: qa põit̃ ĩ oratõe ꝑ ſe. i. ſine cõiũctõe caſus: uel iõ uocat̃ depones: qa deponit alteram ſigõnem & mõ actionẽ & mõ paſſionẽ & unã ꝑ ſe. i. ſine alia retiet. ¶ Quõ poſitiuſ. Ad hoc reſpicit q̃d' ſupius dixit abſoluta: quæ per ſe põit̃. q. d. Ita dico ꝑ ſe põit̃ abſoluta ſpẽs qũo poſitiuus dicit̃ ꝑ ſe põi q poſitiuus abſolutus ꝑ ſe põit̃: ita. ſ. ꝙ nõ eget cõiũctione alterius caſus.

¶ Hæc quoq; tamẽ ſpẽs id ẽ. Sic iũge quãuis dixeri ꝙ depones unã tãtũ hẽat ſigõm tamẽ illã unã hẽt uariã: qa aliquãdo actiuã aliquãdo paſſiuã hẽt dico quoq;. i. qũo neutralis ſpẽs uariã hẽt ſigõnem: de qbus idest de qua ſigõe deponẽtiũ & neutrorum in ſequẽtibus tractabimus: de ſigõe neutrorum & deponẽtiũ iõ reſeruat qa uaria ẽ: & multa erat inde dicturus. Notãdũ eſt ꝙ iſtud accidẽs ſigõ. i. terminatio accidit uerbo ſecũdũ uocẽ tantum. Quando uero dicit̃ ſigõ: hæc accidit uerbo ſic expõet̃. Sigõ & uerbũ cũ ſignificãt circa iſtas uoces: amat legit: uel poſſumus dicere ſigõ. i. terminatio quædã qualitas accidit uerbo. i. amo lego. &c. cõferẽs illud ut dicantur ſigãta. i. termiata: & tũc accipit̃ in ui formæ: põt ẽt accipi ĩ ui formati ſecũdũ ꝙ dicius amo ẽ ſigõ. i. ſignificatũ formatũ: quãdo uero quærit̃ amo cuius ſignificatõis: quãdo uero quærit̃ amor cuius ſigõis. id quæritur amo quã termiationẽ hẽt: an illã quæ deſignat in o: & accipit r: & tũc ẽ actiue an termietur tãtũ in o: q̃d quid ſignificet: & tũc eſt neutralis: an deſinat in er: & ea dẽpta reuertatur in o: & tũc eſt paſſiue: an deſinat ĩ r & ſignificaret actionẽ & paſſionẽ & tũc eſt cõis: an deſinat in r: & ſignificat actionẽ & paſſionẽ tãtũ: & tũc ẽ depones. ¶ Et notãdũ ꝙ in iſtis duobus ꝓpter differẽtiã oportet facere mẽtionẽ de ſubſtãtiali ſignificatiõe.

¶ Actiua igitur & paſſiua & communia. A partibus infert quandoquidem actiua ſignificant tantum actionem præter excepta: & paſſiua tãtum paſſionem: & communia utrunq;. igitur tria certam & præfinitam idest ſupraſcriptam habent ſignificationem.

& aures audiunt: & tactus corpori uenit: non irrationabiliter actiuorum & uocẽ & cõſtructiouẽ habuerũt. Neutra uero appellãt̃ q̃ ĩ o deſinẽtia ſicut actiua nõ faciũt ex ſe paſſiua q̃uis habeãt uarias ſignificationes: de qbus poſt docebimus: ĩ or terminãtia tres ſpecies habẽt. Paſſiuã q̃ ab actiuis naſcit̃ & ſe per paſſionẽ ſignificat exceptis ſupradctis. Cõem q̃ una terminatiõe tã actionẽ q̃ paſſionẽ ſignificat. Deponẽtẽ quæ cũ ſimilẽ habeat cõibus poſitionẽ in er deſinẽdi: tamẽ depones uocat̃: quaſi ſimplex & abſoluta quæ ꝑ ſe ponitur uel quæ deponit alterã ſignificationem: & unã ꝑ ſe tenet. Quomodo poſitiuus gradus dicitur q abſolutus ꝑ ſe ponitur non egens alterius cõiunctione. hæc quoq; tamen ſpecies: idest depones qũo neutralis diuerſas hẽt ſignificationes: de qbus latius tractabimuſ. Actia igit̃ & paſſiua & cõia certã & præfinitã hñt ſignificationẽ: neutra uero & deponẽtia uariã.

¶ De Verbis Actiuis.

h Aec aũt uerba ꝓprie actia uel recta uocãt̃ quæ ĩ o deſinentia & aſſumpta r faciẽtia ex ſe paſſiua cõfeſtĩ cũ dicũt̃ poſſũt tranſire

h Acc ãt uerba: ꝓprie actia. De ſignificatõe actiuorum hic ĩcipit agere & etiam de ſignificatione paſſiuorum interſerit ad actiuorum oſtenſionem proprie apponit ad remotiõem quorũdam neutrorum quæ quodãmõ poſſunt dici actiua ſed nõ ꝓprie ut aro: recta uocãt̃ actia ex qbus paſſiua deriuãt̃ ſicut noĩatiuus rectus dicit̃ a quo obliq oriũt̃. ¶ Cõfeſtim cũ dicuntur poſſunt. Cõfeſtim cum dicuntur actiua poſſunt tranſire in quem fit actus ad litterã inſiſte: nõ. n. dicit in quid ſed in quẽ: ut ꝑ hoc notet actiua ꝓprie dirigi ad ſolos hoies quos maſculio genere hic ꝓprie ſignificauit: nec dixit: tranſeũt in quẽ fit actus ſed poſſunt trãſire. Sæpe. n. actia ad inaĩata dirigunt̃ ut amo librorum: ſed tamẽ ĩ hac tali conſtructiõe

amo nõ ꝑdit potẽtiã naturaliter dirigẽdi ad hoĩes. nõ. n. sunt iudicãdæ uoces secũdũ actũ cõstructiõis: sed secũdũ ꝓpriã naturã iũctiõis. uel ideo dixit possunt trãsire & nõ trãseũt: quare nõ semꝑ trãseũt: sed quãdo per se ꝓferũtur cõfestim dicit sine mora. i. indubitãter possunt trãsire. i. significare actũ trãseũtem ¶ Et cõiungũtur uel gẽitiuo uel. Posita diffinitiõe actiuoꝝ quãdã eorũ ꝓprietatẽ per partes põit hãc scilicet ꝙ uerba actiui generis modo cõiungũtur gtõ modo datiuo mõ accusatio casui. i. mõ significãt trãsitionẽ fieri ad rẽ: gtõ uel datiuo casu uel accusatiuo casu designatã: Genitiuo ut abstineo irarũ: abstineo. n. hic significat actũ trãseũtem in iras: ita ꝙ iræ si rõnales eẽnt possent respõdere: abstinemur ab illo. Dtõ ut impo tibi cõueniẽter. n. respõdet impor a te: de accusatiuo satis usitatũ est. Nota tamẽ quorũdã fuisse sentẽtiã: ꝙ quãdo actĩa iũgunt accĩõ & dtõ casui: transitio fit in illos ad quoꝝ designationẽ ponũt accĩũs & dtũs ut oro magistꝝ: impo discipulo: hic enim trãsitio fit a me in magistꝝ: & in discipulũ: Si uero actiuũ gtõ iũgatur nunq̃ fit trãsitio ad illũ cuius ẽ gtũs: ut si dicã abstineo irarũ: hic nõ fit trãsitio in iras: sed est subĩtelligẽdũ me. & erit reciprocũ quasi diceretur sepo me ab iris. sed hãc sentẽtiã ratio ĩprobat. Incõgruũ ẽ. n. ut dicamus actiuũ iũgi gtõ: cũ nõ fit trãsitio in rẽ a gtõ designatã: sed in rẽ ab actiuo qui suppletur significatã. Aeque. n. posset dici actiuum ablrõ iungi: ut si dicã quæro illud a te.

in quẽ fit actus: & cõiungitur uel gtõ uel datiuo uel accusatiuo casui: ut abstineo iraꝝ. Hora. i. primo carminũ. Mox ubi lusit satis abstineo iraꝝ. Impero tibi: maledico tibi: oro te: amo te: accuso te. Hæc enĩ faciũt passiua ex se: quæ casui ablatiuo cũ præpositione ab uel a solẽt adiũgi: ut abstineor a te imperor a te: maledicor a te: inuideor a te: oror a te amor a te: accusor a te: Possũt tamẽ datiuo passiua ẽt iũgi ut seruor tibi. Et est quærẽdũ cur actiua ablatiuo ꝑ se non adiungunt: & puto ꝙ ille casus proprius ẽ passiuoꝝ. Iõ aũt dixi ꝑ se: qa cũ alio casu sociata iũgunt: ut uideo solẽ oculis: ꝓhibeo turpitudine filiũ. Accusatiuo quoq; iueniunt passiua cõiũgi: sed figurate: ut læditᵉ manũ: frangitᵉ pedẽ: sanatᵉ oculũ: rũpitᵉ aurem. Virgi. in. v. æneĩ. Intẽtaq; brachia remis. Intẽti expectãt signũ. Idẽ in. iii. georgi. Pascunt uero siluas & sũma licei.

¶ De uerbis neutralibus.

QVæ uero in o desinẽtia nihil ex his q̃ ꝓpria eẽ actiuoꝝ docuimus habẽt: neutra ꝓprie uocãt uel absoluta: ut ẽ uiuo: ditesco: ferueo: sedeo Hæc enĩ supradictis casibus nõ egẽt ad cõplẽdã sentẽtiã. Vnde iuste passiuis quoq; carẽt. Inueniũt tñ ẽt q̃dã uerba q̃ q̃uis actiuã hñt significationẽ: passiua tamen nõ hñt: qa nec ĩ hoĩes eoꝝ actus transit: nec

¶ Hæc. n. faciũt passiua ex se: Quasi diceret bene exẽplificaui de his prædcis ꝙ sint actiua: qđ probo a diffinitiõe qa faciunt ex se passiua: quæ passiua iũguntur ablatiuo casui: cũ a uel ab præpositiõe qđ est proprium passiuoꝝ ¶ Possunt tamẽ dtõ passiua. Licet ꝓprie iungãtur passiua abltõ: tamẽ possunt datiuo adiũgi. Intellige huiusmodi datiuũ pro abltõ nõ acq̃sitiue positũ ut si dicatᵉ seruor a te. ¶ Et est quærẽdum cur actiua abla. Actĩa iũguntᵉ gtõ da. & accu. & nõ abltõ: & est quærẽdum quare hoc fit: ideo scilicet ꝙ casus ille. &c. Accusatiuo quoq; iueniũtur pas. Sicut associato alio casu actiua iũguntᵉ cũ abltõ cũ ille ꝓprius sit passiuoꝝ. ita passiua inueniũtur iũgi actĩo cũ ꝓprius sit actiuoꝝ sed figurate. s. quãdo ꝑ partẽ patitᵉ totũ ut rũpitur aures: uel quãdo ille q patitᵉ subintelligitur agẽs ut capelle pascũtur siluas. Capellæ. n. patiũtᵉ: quia pascũtur & saturãtur: & subĩtelligũtur agẽtes. i. rodẽtes siluas. Attẽde sine oĩ suppletiõe passiuũ regere accusatiuũ: nõ. n. præpositio uel aliq̃d huiusmõi supplẽdũ ẽ: ꝓut qdã arbitrãtᵉ. Regere. n. uerbi nihil aliud dicimus q̃ sigõnẽ eius rebus a casibus designatis quodãmõ accõmodari: & sic quædã interuẽit figura quæ melius curialitas est uocanda.

Væ uero i o desinũt: hæc supradicta actĩa sũt: sed quæ in o: desinẽtia nihil hẽnt ex his quæ docuius ꝓpria eẽ actiui. s. nec faciũt ex se passiua nec trãseũt i quẽ fit actus: nec iũgũt gtõ uel dtõ uel accĩõ casui nisi ꝑ acq̃sitionẽ: hæc ĩnq̃ ꝓprie uocãtᵉ neutra: quia nec actionẽ trãseũtẽ nec passionẽ illatã significãt ut uiuo & sedeo intrĩsecã actionẽ: ditesco. i. diues fio: & ferueo ĩtrĩsecã passionẽ significãt. ¶ Hæc. n. supradcis casibus. Bonũ exẽplũ dedi de istis. qa hæc nõ egẽt ĩ oratiõe supradictis casibus alioꝝ uerboꝝ. ¶ Vnde iuste passiuis quoq; carẽt. Et quia nõ egẽt iuste carẽt passiuis. ¶ Hoc a genere. Quia quæ egẽt supradictis casibus alia habẽt passiuũ ut actiua: alia nõ hẽnt passiuũ ut cõia & deponẽtia. ¶ Inueniũtᵉ tamẽ ẽt quædã. Tamẽ etiã quædã uerba quæ quãuis habeant actiuam significationem passiua: non tamen habent in prima & secunda persona. quia nec actus significatus ab illis transit in homines: nec semper egent supradictis casibus. i. genitiuo datiuo accusatiuo: & sic quando egent non necessario egẽt. Sæpe. n. ponũtur absolute neutra ista: ut cœno curro. In coꝝ. n. uere hæc supradcã nõ hẽnt passiuã sigõnẽ: qa nõ significãt actũ trãseũtẽ ad hoĩes: & hoc est

¶ In eorū enim prolatiōe trā'gres. In eorū aūt prolatiōe nō est necesse. i. īpossibile ē fieri. i. significare trāsgres
sionē ad rōnale aīal: quæ trāsgressio ad rōnale ē sola cā quare uerba passiua fiūt ī pria & secunda psona. i. ī de
signatōe primæ & secūdæ personæ. ¶ Hæ enim de se uel ad se loquūtur: Vere rōnale aīal est sola cā quare uer/
ba passiua fiāt ex prima & se. persona ut exposuimus: quia pria & se. psona de se & ad se loquūt: & quæ de se
& ad se loquūtur sunt rōnale aīal: igit prima & se. perso. sunt rōnale aīal. Et sic rōnale aīal cā est quare nascā
tur uerba in pria & se. pso. primā ppositionē hēmus ibi. Hæ. n. in prima & se. perso. loquūt ad se uł de se hoc
est dicere: pria psōa de se loquit ad se. &
secūda facta prima loquit de se ad primā
factā secūdā. Assūptō seqt ubi dicit qd. i.
loqui de se ad se suū ppriū ē animātiū qui
bus natura dedit sermonē. ¶ Cōclusionē ex
tra itellige ut postq̄ cōclusū fuerit primā
& se. pso. ēē rōnale aīal: certū sit passiua
uerba nō posse nasci in designatōe priæ &
se. pso. nisi prius existat rōnale aīal: & sic
sola cā ē rō aīalis quare fiāt uerba passiua
ī prima & se. persona. ¶ In tertia uero p/
sona sæpe passi. In prima & se. psona nō
reperitur passiuū ī his neutris: sed in tertia
persona reperitur ut conditur holus & si
milia: bene dicūtur cū eorum talium uer/
borum primas & secūdas personas natu/
ra prohibeat dici. Ecce habemus quædam
uerba deficientia in suis actibus propter
significationē. ¶ Quis eni dicit aror inse
ror curror: Bene dico hæc deficere: nā nul
lus dicit aror &c. nisi sit cōformatio: ut si/
quis sibi nouam personā conformaret: ut
terram: & induceret eā cōquerētē de labo
ribus suis: posset dicere terrā. Ego misera
totiēs aror totiēs curror. ¶ Ergo pprie il
la possunt habere pri. Quādoqdē ea uer/
ba quæ ad homines nō ptinēt non possunt
habere primā & se. perso. In passiuis ergo
illa tātum habēt primā & se. per. quæ ad
homines fiūt: cū aliqua horꝝ habeāt. No/
ta lego sic non uideri actiuum cum actus
eius nunq̄ pprie transeat ad rōnale aīal.
Nam cū dico lego uirgiliū nō q psonam
illā quæ iam mortua ē: sed opus eius signi
fico: & sic actus eius in rem inanimatā trāsit: tamen quia æquiuoce iungitur cum nomine rationalis personæ
& multum attinet ad ipsam: inter actiua numeratur. ¶ Latius igitur tractemus de his: Diuisit superius signifi
catiōem. i. pōem uerbi in. v. spēs: sed ne cui uideret q ipsa pō ex pria iuctōe æqualiter se hēret ad oēs spēs ostē
dit nō sic esse: sed hæ duæ formæ ī o: & in or: ad hoc proprie inuētæ sunt: ut illa quæ ē ī o: actionē ad solos ho
mines trāseūtem significaret: ea uero quæ est ī or passionē ab hoībus illatā. Quæcūq; igit uerba in o: uel in or:
desinētia: hæc nō cōtra formā suæ uocis pferūtur & significāt ut oīa neutra cōia deponētia: quædā ēt acctiua
& passiua est q̄do cōtra formā suæ uocis siue positionē pferūtur quod: ut melius pateat in uerbis: etiā ī aliis par
tibus oratiōis idē esse ostēdit. s. q ī eis multa ponūtur cōtra formā uocis. Sic pōt iūgi qa supradicta neutra cō/
tra formā uocis significāt & adhuc neutrorꝝ sigō uaria est & cōtra formā uocis: igitur latius tractemus de his
&c. Quod. i. significare cōtra formā uocis. q. d. nō est mirum si ita sit in uerbis: quia in aliis partibus o simili/
ter inuēitur. ¶ In uerbis etiā quædā uoce actiua: Sicut etiā in aliis partibus or: pferūtur quædā cōtra formam
uocis: ita in uerbis quia sunt quædā actiua uoce quæ nō faciūt ex se passiua: & hæc omnia cōueniūt in hoc no/
mine q neutralia uocātur. q. d. ha. significatiōes. ¶ Ex his. n. quædā uim habēt actiuā: Vere diuersas habēt
significatiōes quia & actiuā trāseūtem ad hoīes: & passiuā illatā ab hominibus: & absolutā actiōem: & trāsiti
uam actionē sed nō ad homines pertinētem: & passionē itrinsecā & hoc ē quod habēt uim. i. significationem
actus trāseuntē ad hoīes: ut facio te doctū. &c. dixi facio neutrum quāuis facitur ptulerūt auctores pro eo q
modo dicitur fit: et ita secūdum illos facio erat actiuū: et sicut a facesso dicebāt facessitur quod modo nō est in
u'u: sic a facio facitur. ¶ Bene igitur in plerisq; cōposi. Quādoquidē facio apud antiquos erat actiuū nulla si/
gnificatiōe nec regula impediēte: ergo bene adhuc facio in plerisq; a se cōpositis: remanet actiuū ut īperficio.
&c. Et sic quēadmodū perficio & hæc prædicta sunt actiua. Ita sunt actiua pene omnia uerba quæ a facio cō

semp supradictis egent necessario casibus qd pro
prie ē actiuorꝝ: ut prādeo cœno curro. Eorꝝ eni pla
tiōe trāsgressionē fieri nō est necesse ad aliqd rōnabi
le aīal: quæ ē sola cā ob quā nascūt uerba passiua in
prima & secūda psona. hæ eni de se uel ad se loqūt:
qd suū ē animātiū qbus dedit natura sermonē. In
tertia uero psona sæpe passiuū solet inueniri ēt ex
huiuscemodi uerbis: sed ad muta & carētia aīa pti/
nēs. Dicimus eni cōditur holus: aratur terra: īseri/
tur arbor: currit spaciū. Vnde Teren. ī adel. De
curso iā spacio bibit uinū. Iuue. in. iiii. Sed nulla
aconita bibūt Fictilibus. potat flumen. In eodem
Epotaq; flumīa medo Prādēte. mēdicat panis. Idē
ī eodē: & mēdicatus uicta carthagine panis: cū eorū
primas psonas natura phibeat pprie dicere. Quis
eni dicit aror: īseror: curror: nisi poetica cōformatio
ī dest προσωποποιια īducat. Ergo pprie illa possūt
habere primā & secūdā passiuorꝝ psonā: ī qbus eti/
am fateri possūt eædē psonę qd fit ī se. i. amo te. Cō
sequēter ad quē dixi confitendo id quod a me audi/
uit dicat amor a te. Latius igitur tractemus de his

quæ uidentur extra uocis formam significare. quod
non solum in uerbis sed etiam in aliis partibus ora
tionis inuenitur: ut si dicamus athenæ thebæ uoce
pluralia sunt: intellectu singularia. Et cõtra plebs
populus concio uoce singularia: significatiõe plu/
ralia. uel philorciũ sophroniũ glycerium dortium
uoce neutra: significatione fœminina. Multa quoq;
alia huiuscemodi inueniuntur. In uerbis etiam quæ
dam uoce actiua: quæ ex se passiua non faciunt: ge/
nerali nomine neutralia uocantur: quis diuersas ha
beant significationes. Ex his. n. quædã uim habent
actiua ut est facio te: calefacio te: quis facitur quoq;
a facio profit protulerunt auctores. Varro in cyni/
co. Si me hercule purgant: & deoꝝ cura non satisfa
citur. r. p. Titinius: Consilium bonũ gratia parui
faciatur. Facescitur quoq; protulerũt: Ci. pro Cluẽ
tio. Sed hæc polliceor in omnibus sicut forte in hac
lege negocium facescitur. bene igitur in plerisq; cõ/
positis actiuũ est perficio & perficior: conficio & cõ
ficior afficio & afficior: efficio & efficior: sic pene oĩa
quæ cũ præpositõibus componũtur. nam calefacio
tepefacio & similia calefio & tepefio loco passiuorũ
habent. fitur ẽt ꝓ fit dicebãt. M. Cato censorinus i
a chermũ. Post fitur diutius ueturio. Græco ritu fie
bãtur saturnalia similiter actiuã habent significatio
nem. officio tibi: noceo tibi.

¶ De Neutralibus passiuam significationem.

Quædam uero ex eisdẽ neutralibus passiuã
significatõem habens: ut uapulo a te: fio a
te: exulo a te: uenio a te: nubo tibi: quãuis
antiqssimi ẽt actiua significatiõe nubo te dicebant.
Vnde Plau. in cassi. Libet ẽt q; agat scire carinũ no/
uum nuptum quædã neutra sunt quæ nec nos in ali
um extrinsecus: nec aliũ in nos aliquid agere signifi
cant: ut est spiro uiuo ambulo pgo: quæ nec egẽt ali
qua cõiunctiõe casus: cũ absolutam & plenã p se ꝓ/
latam sniam monstrẽt: quæ & proprie neutra uocã
tur sicut supradictum est.

¶ De Neutro.

Sunt alia in hac forma. i. in uerbis quæ in o
desinẽtia nõ faciunt ex se passiua quæ quis
habeant actiuã significatõnem tamen uel
ad muta aĩalia uel ad carentia aĩa coniũgũtur sicut
supradictum ẽ: ut pcurro forum prãdeo piscẽ: cœ/
prepositionibus componuntur: pene dicit
pp deficio: quando pro defeciscor ponit
& proficio quæ tantum neutra sunt.

¶ Nam calefacio tepefacio & similia: lõ
dixi cũ prepositionibꝰ: nã calefacio & te/
pefacio q̃ ex prepositiõibus nõ cõponũtur
neutra sunt: & uere hæc neutra non faci/
unt ex se passiua: quia loco passiuorum ha
bent calefio & tepifio. ¶ Fitur etiam pro
fit dicebant: Dictum est calefacio & tepe
facio calefio & tepefio loco passiuorũ ha/
bere: qđ diceret aliqs falsum esse: quia po/
tius calefitur sunt passiua coꝝ. Hoc remo
uet dum dicit fitur dicebant antiqui. q. d.
nos non dicimus. Similiter actiuam signi
ficationẽ habet officio & noceo: hæc duo
sepauit a neutris supradictis: ideo quia ab
latiuo iungũtur transitiue: supradicta ue/
ro tãtum actio. Nota prædicta neutra ca
rere passiuis non prohibente significatiõe
sed propter formam. s. quia inusitata sunt
& solo usu deficiunt. ¶ Quædã uero ex
eisdem neutralibus: Alia species neutroꝝ:
& hæc significant passionem illatã ab ho/
minibus ut uapulo a te nubo tibi. i. a te.
datiuus pro ablatiuo. ¶ Quãuis antiquis
simi etiam actiua significatõe: Dixi nubo
passiue significationis: quãuis antiqui di/
cebant nubo te in alia significatõe ꝓ con/
iungo uel marito te. ¶ Quædam sunt ne
utra: Quædam sunt neutra quæ significãt
absolutum actum: ut suspiro ambulo quæ
proprie neutra dicũtur: quia neutrum nec
actionem transeũtem: nec passiõem illa/
tam significant: & pro societate istorum
dicũtur alia neutra: quãuis actionem trã/
seuntem uel passionem illatam significen
tur. sed cum ambulo inter illa neutra quæ
actiuam habent significatoinem superius
posuisset: mirum uidetur quare inter abso/
luta anũeret. Sciendum autem ieri hoc se
cundum diuersos usus auctorũ: quæ ipsa
ẽt proprie actiua absolute ponunt ut ca/
rinus in terentio dixit absolute amo.

¶ Sunt alia neutra in hac forma. i. in. o.
quæ significant actum transeũtem sed nõ
ad omines ut cœno ouum.

¶ Sunt quædam in .o. desinentia: In hoc distant ista a præmissis: quia ista designāt actum ad homines transeuntem. hæc minime quædam spēs uerborum est: quam græci .i. propriam passionē uel αὐτοπαθητικά .i. sui passionem dicunt significare: ut ardeo titubo ¶ Itaq; huiusmodi uerba. Et quia ista passionem īnatā significant. Itaq; non egent adiunctione casus: q̄uis diuersis casibus significare iūgantur: ut ardebat alexim ꝑ impatienter amabat: actiuorum more figurate actiuo iunxit Virgilius: passiuo etiam more: sed figurate possūnt ablatiuo iungi: ut si quis dicat titubo ab illo quasi sternor ¶ Sunt autem alia. Enumeratis spēbus neutrorū transit ad deponētia & ostendit cōmunia & deponentia in eadem forma conuenire & hoc est. Sunt autem alia &c. ¶ Alia uero sunt .i. aliter significantia .s. deponētia quæ unam habent tantum significatiōem sed illam unam non habent eandem oia.

¶ Cum quædam. Vere non eandem cū quædam illorū deponētium habeāt actionem uim .i. actiuam significationem alia passiuam quod longe post sequitur.

¶ Præstolor te & præstolor tibi: utraque constructio idē significat ¶ Ex his multa antiqui tam passiua: Illa sunt deponentia quæ in or desinentia unam tantum retinent significationem & illam uariant & ex his deponētibus multa antiqui fecerūt cōmunia & maxime illa quæ habent apđ græcos æquipolens uerbum cōmune.

¶ Apiscor idem quod adipiscor. & uidetur esse tractum ab ape. quæ est ualde fructira. ¶ For faris fatur: Secundam & tertiam personam tantum apposuit qa prima non est in usu. ¶ Hæc enumerata. pleriq; confir. esse deponētia: quia frequēter iueniuntur in actiua significatione: sed cōmunia esse defendit: tum natura .i. significatio ipsius sensus: quia & actionem & passionem possūnt significare: tum auctoritas ue. qui ponunt ea in utraq; significatione. Et nota quia in sequentibus exemplis hæc uerba frequenter ponūt in passiua significatione: quia de actiua constabat & habemus interposita quædam græca uerba quæ apud græcos fiunt cōmunia & æquipolentia latinis: ut βοηθέω cō mune est apud græcos & est idem apud nos quod auxiliamus.

no ouum: est quando inueniuntur tertiam passiuorum habentia ꝑsonam: nec irrōabiliter ut ante ostēdimus. Curritur. n. spacium bene dicimus. Vnde Terentius in adel. Decurso iam spacio dixit.

¶ De Neutralibus passiuis non ab alio.

SVnt quædam in o desinētia ex eadem forma quæ passiuā uidentur habere significationem sed quæ nō extrinsecus fit: quā græci αὐτοπαθειαν uel ἰδιοπάθειαν: quæ ex se in se ipsa fit intrīsecus passio: ut rubeo ferueo caleo macero egroto titubo uacillo. Itaq; huiuscemodi uerba quæ nō egēt casu: q̄uis hæc quoq; auctores iueniātur more actiuo uel passiuo diuersis casibus adiungētes figurate. Vir. ī buco. Ardebat alexim ꝑ amabat.

¶ De Cōmunibus.

SVnt alia uerba quæ q̄uis ab actiuis nō proficiscentia: tamē passiua semꝑ habēt formā & ex his quædā eadē uoce utrunq; significāt. i. actionē & passionē: ut osculor te: & osculor a te: crimior te: & criminor a te. hæc cōia nominamus Alia uero quæ similiter eandē ī or terminationem habentia nec ab actiuis nata unā dumtaxat habēt significationē. sed nō oia eadē quæ deponētia nominamus: cū quædā actiuā uim possidēt: ut cōspicor te: sequor te præstolor te & tibi. Teren. in eunu. quē præstolare ꝑmeno. Ci. ī i. inuecti. qui tibi ad forū aureliū præstolarent: insideor tibi ex his multa antiqui tā passiua q̄ actiua sigificatiōe ꝓtulisse iueniūtur: & maxīe ea quæ apđ græcos actiuā uim habēt & passiuā ut ē auxilior te auxilior a te. similiter adulor adminiculor auguro adhortor: auspichor: abominior: cōsequor āplector adorior: abutor: miror: attestor: exequor: machinor: consector: contestor dignior: detestor: aggredior: aspnor: architector: assector: argumentor: reor: uereor: solor: arbitor: blandior: cōsolor: cōspicor: cōminiscor: cōplector: calūnior: carnificor: despicor: demolior: dominor: depeculor: dilargior: emetior: exordior: experior: frustor: hortor: for faris fatᷣ: obliuiscor: metor: morigeror: adipiscor: assequor queror: hæc pleriq; deponētia eē cōfirmāt: iō qa frequēs usus eoꝝ significatiōis ē actiue: cōia uero eē defendit tū natura ipsius sensus tū ueteꝝ non īprobāda auctoritas: a qua

quæ potuimus a diuersis colligere libris exẽpla ꝑse-
ramus. Lu. A me auxiliatus est passiue βοηθηθεὶς. Cassius similiter. Adulatiq; erant ab inimicis: & adhortati: adulati κολακευθέντες adhortati προτραπέντες. Var. Tribunitio auxilio adminiculati βοηθηθέντες. Luca. Cæsar: Quæ certe res augurãt̃ οἰωνοσκοπουνται: cuius actiuũ. Vir. in. vi. Si qd ueri mens augurat opto. Cice. tamẽ uerrinaꝝ. iiii. Ex nomine istius qd iste ĩ prouincia facturus esset: ꝑridicule homines augurabãt̃. Ca. Fa. Hæ adipiscunt̃ ἐπιτυγχάνονται. Fa. maximus. Admitti magis q̃ adipisci: passiue oĩa sunt ꝑlata. Verrius Sæuitiaq; eoꝝ abominaret̃ ab oĩbus passiue dixit. Orbilius: q̃ uix ab hominibus consequi possunt ἀνυσθαι. Petronius. aĩam nostro amplexam in pectore περιπλεχθεῖσαν. Luc. Quin amplexetur q uelit ego nõ sinã me amplectier: amplexetur περιπλεκέσθω. Cice. quo uno maleficio scelera oĩa complexa esse uideãtur. Aure. Ab his gallos qui adortos ex insidiis plurimos necatos adortos ἐφοδευθέντας. Quintus Hortensis. Abusus iam oĩbus locis. abusus καταχρησθέντων. Var. Vtile utamur potius q̃ ab rege abutamur. Canutius. Turpe est pp uenustatem uestimentoꝝ admirari: & pp turpissime uitam actam contẽnere admirari θαυμάζεσθαι. Cice. pro murena. Publicis litteris testata sunt omnia: testata passiue μαρτυρηθέντα Liuius impubes libripens esse non potest neq; attestari προδιαμαρτυρηθῆναι. Ca. in. iii. originum. Exules duo lege publica execrati passiue καταραθέντες. Salu. in. ii. histo. at luculum: regis cura machinata fames breui fatigabat machinata passiue dixit Metellus numidicus in oratione qua apud populum Gaio Manlio tribuno ple. respondit: Nam ut aliis plerũq; obuenienti magistratu ob metũ statuæ polliceant̃: passiue ἐπαγγέλλονται: reor quoq; queror & solor. Cicero ad nepotem hoc restiterat etiam ut a te fictis aggrederer donis aggrederer passiue dixit ἐνεδρευθῶ. In eodem: Qui habet ultro appetitur q est pauper aspnatur passiue ἐξουθενεῖται nepos ædis martis est: iccirco flaminio architectata ab Hermodoro salaminio. architectata passiue posuit ἀρχιτεκτονευθεῖσα. En. Affectari se omnes cupiunt. affectari passiue ἀκολουθεῖσθαι alfeus physiologus the

Cicero tamen. Quanuis Virgilius augurat dixit actiue. Cicero tamen augurabantur in passiua significatione posuit: & sic cum constet auguror in passiua significatione posse inueniri: necesse est auguror cõmune dici. Passiue. Hæc omnia prædicta prolata sunt. Quæ uix ab hominibus consequi possunt. Hic consequi passiue positum itelligimus & multa alia quæ ipse non dicit passiue uel actiue poni.

Reo quoq; &. Queror & solor communia inueniuntur. Hæc tria posuerat in ordine superiorum de quibus dantur hic exempla licet in quibusdam libris iter prædicta scripta non inueniantur. Apius obliuiscere posuit in actiua significatione.

mistocles cum a formoso assectaretur passiue ἀκο-
λουθοιτο. Aufustius omnia argumenta nomina pas
siuum argumēta πειςθέντα. Cice. ex scriptis eorū
qui uere arbitrantur passiue υπολαβανονται. Verri.
Blanditusque labor molli curabitur arte. blanditus
passiue κολακευθείσ. Asiuius pollio: Sed tum ob ea
quæ sperauerā dolebā consolabar ob ea quæ timui
consolabar passiue protulit. Varro. Paupertas enī
hæc cum non ita nutricata: ut non conspicatur θεω-
ρεῖται passiue dixit. Appius cæcus: Amicum cū ui-
des obliuiscere miserias: inimicus si es cōmētus: nec
libens æq; cōmentus cæco. πεπλασμένοσ. Varro:
Vectales incæsti compertas ansa petūtur incognita
consecuta pro impetrata passiue ait Lauerius: Vxo
rem tuam & meam nouercam a populo lapidibus
consectari uideo: consectari passiue διώκεσται. P.
Aufidius. Si quis alio uocitatur nomine tum cum
his cotestatur atq; olim uocitabatur. cōtestatur pas
siue posuit σύμμαρτυρεῖται. Cicero cupio eum tam
īuidiosa fortuna complecti passiue. Sta uerius: De
portione non esse possitiones regulæ a quibus inter
dum analogia calūniatur συκοφαντειται: sisēna. Vi
tam cum dolore & īsigni cruciatu carnificatus ami-
sit carnificatus βασανισθείσ. Cice. ī œconomico: Ex
eo numero hoīum qui apud nos hoc nomine dignā
tur αξιουνται. Hora. in primo carminum. Bellaque
matribus detestata: Quintus Pompeius: Et miseræ
quem mille fœminæ despicari ausæ sunt: despicor
cōmune accipiebant. Curio pater: Nusq̄ demolit᷑:
nusq̄ exoneratur pecunia: demolitur passiue dixit.
Terenti. in phormione: Meditata sunt omnia mihi
mea incōmoda μεμελητημένα meditata passiue dixit
Nigidius: Omne pecus indomitum habet: qddam
in se ferrum: sed tamen ea natura est ut curari & do
minari possit δεσποζεσθαί dominor passiue. Lucili.
Cecilius ubi senatus intellexit populum de pecula-
ri ἀποσυλουσθαι Caius gracchus ærarium delargi-
tur Ro. po. delargitur passiue protulit. Gaius Mē
mius q̄ stulte cōficta: q̄ aperte ementia sunt εψευσ-
μενα. Cicero in antonium in. ii. libro: quem ipse
ementitis auspiciis uitiosum fecerat: ementitis passi
uum εψευσθεισιν. Visellius. Bonæ res per illos a ra-
ro initio exorsæ in te ad summun peruenerunt exor

ſæ ideſt initæ. Publius Nigidius: Experienda ratio Aſinius: Cuius experta uirtus bello germaniæ traducta ad cuſtodiam illyrici eſt. Experta paſſiue. Actius: Multa inuenta expertaq; ex hoc ſunt bona Feneſtella: Fruſtratus igitur a ſpe deuictus i caſtrū ſe recipit. fruſtratus paſſiuum protulit μαται ωθεισ: Lauerius: fruſtamur irridemur: Varro: ab amicis hortaretur. Suetonius in ſexto prætorum: Faſti dies ſunt in quibus ius fatur. i. dicitur: ut nefaſti in q bus non dicitur: Vir: in buco. Nunc oblita mihi tot carmina oblita: paſſiue poſuit. Hora. in ſecundo carmi. Nulla decēpedis metata priuatis opacā Porticus excipiebat arcton ſimiliter protulerunt tam i actiua q in paſſiua ſignificatione tutor uador uenor uelificor: Iuue. in. iiii Velificatus athos: ueciferor ueneror. Vir. in. iii. Curſuſq; dabis uenerata ſacerdos confiteor tueor ſtipulor: in quo illud quoq; obſeruādum eſt quod actiua ſignificatione quomodo paſſiua ablatiuo coniungitur. ſtipulor a te pro īterrogo te & interrogor a te: quomodo dicimus quero a te ꝓ interrogo te: quis ſit actiuum. Iuue. in. iiii. Quātū uis ſtipulari: & protinus accipe quod do & ſubaudi tur a me ſtipulare. Ecce hic eſt actiue. Suetonius ī iiii. Prætorum paſſiue. Letoria quæ uetat minorem ānis. xxv. ſtipulari ἐπερωτᾶσθαι. Liuius in. xxxiii. ab urbe condita. Ne alieni momētis animi circumagi ſtipularіq; irato conſuli tribuno inde plebi: Plau. ī ciſtella. Me reſpōdere poſtulas: iniurium eſt ſtipulari ſemper me a uiris: ultro oportet cū quæſtu facio nihil iures permitte actiue. Idē in pſeudulo: Minæ xx. ſane & ſalue ſunt tibi hodie quos abs te eſt inſtipulatus pſeudulus. Idem ī rudēte paſſiue. Niſi do lo malo inſtipulatus ſis. ſine etiā dum ſciē. xxv. annos natus. Sunt autem alia ex ſupradicta forma. i. deponētium quæ paſſiua ſolū habent ſignificationē naſcor a te orior a te: patior a te mereor a te: Idq; oſtendit cōiuoctio caſuum. nā que uim actiuam habent genitiuum uel datiuū: Pleraq; autem accuſatiuum aſſumunt: ut miſereor tui: medeor & medicor tibi. dicit tamen & medico & medicor & medeor te Virgilius ī primo geor. Semia uidi equidē multos medicare ſerentes. Idem in. ii. georgico. Et ſenibus medicantur anhelis datiuo caſui coniunxit. Idem

¶ In quo illud quoq; obſeruandum. i. in ſtipulor illud eſt obſeruandum ꝙ in actiua & in paſſiua ſignificatione coniungit ablatiuo ut diceretur quæro a te: & quæror a te. Sed iterum notandum ꝙ ſi ſtipulor in actiua tantum ſignificatione ablatiuo iungatur non tunc facit tranſitum in illum cuius eſt ablatiuus. Idem eſt enim ac ſi dicatur quæro a te: & ſubintelligendum eſt quid. ¶ Sunt uero alia. Hucuſq; egit de deponentibus illis quæ actiuā uim poſſident: nunc de illis agit quæ paſſiuam ſolam habent ſignificationem: ut patior a te mereor a te. Nota ꝙ patior aliquādo iungitur accuſatiuo ut patior mala. Sed ſciendum ꝙ talis conſtructio impropria eſt mereor in paſſiua ſignificatone poſuit Luca. Si bene de uobis ciuilia bella merentur. Sed hoc quoq; actiue poſitum inuenimus ut idem Lucanus. Meritum phetonta rapinas hoc autem ſciendum eſt fieri ſecundum diuerſos uſus: & q, hæc predicta paſſiuam habent ſignificatōem: oſtendit cōiunctio caſuum hoc modo. Nam iſta deponentia quæ actiuam habent ſignificationem genitiuum uel datiuum uel accuſatiuum pluraq; aſſumunt: quæ uero paſſiuā poſſident ablatiuum cum a uel ab: prepoſitionibus uel datiuum loco ablatiui poſitum aſſumunt illa quæ ſunt actiuæ ſignificationis genitiuum aſſumunt ut miſereor tui: uel datiuum ut medeor tibi. Et licet dixerim medeor tibi: dicitur tamen medeor te. ſ. medeor iungitur actō in eadem ſignificatōe qua prius iungebatur datiuo. Dicitur tamen & medico: & medicor: & medeor: quāuis dixerim medicor tibi: dicitur tamen medicor te in eadem ſignificatione: Virgi. medicare ſerentes: a medico te. Medicantur anhelis a medicor tibi. Medicari cuſpidi ictum a medicor te. Teren. quas minus mederi poſſis a medeor te. Pleraq; aſſumunt accuſatiuū ut præcor deum loquor uerbum & his ſimilia: et ſic ex coniunctione caſuum poſſumus uidere ꝙ ſunt paſſiuæ ſignificatiōis hæc prædicta cum ablatiuum et datiuum loco ablatiui aſſumant: ut naſcor a te et tibi.

Sunt etiam. Ex his deponentibus quædam quæ abſolute dicta: nullis egent caſibus ut labor morior lætor glorior: hæc quattuor abſolutam paſſionem ſignificant. tumultuor uagor uaticinor: intrinſecum actum.

Alia uero ſunt. deponentia quæ cum uideantur habere actiuam conſtructionem ideſt σιντάξιν non cōſtruuntur genitiuo uel datiuo: tamen uim paſſiuam ideſt ſignificatōem intrinſecus ideſt naturaliter .ſ. alio nō agēte uidentur habere ut obliuiſcor tui: miſerior tui. Iſta in hoc a ſupradictis paſſiuis deponentibus diuerſa ſunt: qa illa paſſionem illatam ſignificant ut naſcor a te. patior a te. Iſta uero naturalem paſſionem ideſt a nullo illatam ſignificant. Quod enim obliuioſi uel miſericordes ſumus natura humanæ conditionis præſtat: alterum intendit eſſe uicium. Rurſus cum obliuio uel miſericordia naturaliter inſit: tamen quia non poteſt ſic ineſſe ubi nō referatur ad alium: quin obliuioſus eſt alicuius rei obliuioſus ē. Ideo hæc uerba obliquis caſibus neceſſario egent ut miſeror tua uel tibi in quo differunt ab abſolutis deponentibus quæ paſſionem ſignificant. Illa enim talem paſſionem ſignificant quæ ſic poſſit eſſe in aliquo: ut tamen ad aliud non referatur. Qui enim labitur lapſum ſic habet ut lapſus ille ad aliū nullum referatur. Nec te moueat quod ſuperius poſuit obliuiſcor & miſerior in ordine deponentium actiuam uim habētium: & hic dicit ea paſſiuā uim habere. Illud .n. dixit ſecūdum eos qui ad conſtructiōem reſpiciunt: hoc autem ſecūdum propriam ſignificationem eorum uerborum: uel ſecundum diuerſos uſus. Sunt alia. Hucuſq: de ſignificatione uerbi egit & actiua & paſſiua & neutra & oſtendit quæ contra formam uocis proferantur uidelicet cōmunia & deponentia ipſa etiam deponētia in quinq: ſpecies diuiſit: ſcilicet qa quædam eorum uim habent actiuam: ut ſuſpicor uel conſpicor te. Alia paſſiuam ut naſcor a te. Alia abſolutam paſſionem ut lauor: uel abſolutam actionem ut tumultuor. Alia quāuis ſint actiuæ conſtructionis paſſionem tamen intrinſecam ſignificant: ut miſereor tui. his hucuſq: tractatis amodo inſiſtit abuſiones uerborum ponere. Oſtendendo ꝙ etiam quædam actiua & quædam paſſiua quandoq: abſolute ponātur: & ſic in abuſionibus iſtis: contra formam uocis ſignificant. Nec reticet quædā cōmunia aliquando inueniri abſolute poſita per abuſionem: cum utrūq: debeāt ſignificare: quāuis hoc quoq: contra formā uocis habeant: & poteſt ita continuari. Tractaui de deponentibus oſtendendo ſpēs & uarias eorum ſignificationes. Sunt autem alia ab his deponentibus in or deſinentia: quæ ſi ablatiuo iungātur remanēt paſſiua & cōmunia &c. Attende quia hic non dicit paſſiua uel cōmunia ſecūdum diuerſas conſtructiones alii generi debere ſupponi: ſed intendit oſtendere ꝙ cōmunia & paſſiua poſſunt etiam poni abſolute .i. ſine coniunctione obliquorum caſuum: unde poſſunt uocari abſoluta paſſiua & abſoluta cōmunia. interroganti eni uideor eſſe bonus: uideor cuius generis in hac conſtructōe. reſpondeo paſſiui abſoluti in hac tali conſtructione

Hoc uerbum græcum ponitur. Similiter ſicut .ſ. uideor eſt paſſiuum & abſolutum ſimiliter moror quoniam & abſolutum. Et uere cōmune eſt & abſol. quia modo .i. in hac conſtructione habet uim actiuam &c. Et ſciendum ꝙ in actiuis & .i. ſiue in paſſiuis de quibus iam dictum eſt multa ſolent pro abſolutis: hic ponitur

in octauo. Sed nō dardaniæ medicari cuſpidis ictū Eualuit. Terentius in phormione. Quas cū res aduerſæ ſint minus mederi poſſis Loquor uerbū precor deum. Quæ uero paſſiuam ablatiuū cum a uel ab præpoſitione uel datiuum ut naſcor a te uel tibi Sunt etiam ex his quædam quæ abſolute dicta nō egent ſupradictis caſibus: ut eſt morior labor lætor glorior tumultuor uagor uaticinor. Alia uero quæ cum uideantur actiuam habere cōſtructiōem ideſt σύνταξιν Nam genitiuo uel datiuo uel accuſatiuo caſui iungūtur tamen paſſiuam uim intrinſecus ideſt non alio agente uidentur habere: ut obliuiſcor tui & te: & miſereor tui & tibi. Sunt alia quæ ſi ablatiuo iungantur paſſiua ſunt uel cōmunia ſi per ſe proferantur abſoluta ut ſi dicam uideor a te paſſiuum eſt. Sin uideor eſſe bonus ut ſignificet τοκῶ eſt abſolutum. Similiter moror commune eſt & abſolutum. Modo enim actiuam modo paſſiuam habet ſignificatōem: moda abſolutam. Actiuam quando accuſatiuo iungitur: ut moror te. Iuuena. in. iiii. Morantur pauci ridiculum & fugientem ex urbe pudorem. Teren. in andria. Ne quod ueſtrum remorer cōmodum. Paſſiuam uero ſignificatiōem quando ablatiuo: ut moror a te. Abſolutam quando per ſe profert̄ Virgi. in quarto æneí. quid moror? an mea pygmalion dum mœnia frater Deſtruat? Et ſciendum ꝙ in actiuis etiam & paſſiuis uerbis multa abſolute ſine coniunctiōe caſus alicuius ſolent proferri: ut ſi dicam deo uolente ſanus ſum & animo & corpore. nam & ſapio bene: & uideo & audio acute: quāuis enim nullū caſum his

& pro ſicut. Si enim copulatiua coniunctio eſſet: ut diceretur in actiuis & paſſiuis multa ſolent abſolute proferri de paſſiuis addere ſuperflueret: cum iam dictum ſit de eis. Simile eſt in luc. ubi dicit uictoriſ uictiq; caput ibi enim eadē neceſſitate quæ pro ſicut ponitur. & eſt ſimilitudinis. Seqtur oſtenſio in partibus: ꝙ actiua poſſūt abſolute poni: ut ſi dicam deo uolente: ſanus ſum & a. &c. hanc orationē ideo premittit ut oſtendat ꝙ actiua uerba quæ ſequētur ad probatōem ipſius ſufficiant etiā ſi abſolute ponantur. Quod enim ſequit̄ nam & ſapio bene ſufficiens eſt argumentum ad hoc probandū quod præmiſſum fuerat. ſ. ꝙ ſanus ſum animo quāuis ſapio abſolute ponatur hic. Similiter uideo acute & audio. ſufficienter probant ꝙ ſanus ſum corpore quāuis uideo & audio: abſolute ponantur. & non dicatur ꝙ uideam uel audiam ¶ Hoc eſt etiam in paſſiuis qđ abſolute ponuntur de paſſiuis non addit: quia ſuperius dixerat ſicut & in paſſiuis. ¶ Sunt quædam propria. Actiua quæ ꝓ paſſiuis ponuntur ut lauo pro lauor. Aliā abſolutionem oſtendit. ¶ Super hoc. Dixi actiua poni pro paſſiuis. Sed ſecūdum uſum auctorum poſſum magis dicere hæc talia fieri per eclipſim. i. per defectionem caſus ut Vir. Attingunt omnes: & poteſt intelligi attingunt ſe per eclipſim uel attinguntur. ut ponatur actiuum pro paſſiuo. Sed cōuenientius eſt intelligere eclipſim. ut ipſe dicit. q̄ actiuū pro paſſiuo ponere. Eſt tamen ubi hæc eclipſis non poſſit intelligi: ſed ex neceſſitate actiuū ponitur pro paſſiuo. ut tondet hirci pro tondētur. Nō enim pōt dici tondet ſe hirci. ¶ Sunt quædam. Paſſiua alia ēt abuſio ubi paſſiua ponūtur pro actiuis. ¶ Vetuſtiſſimi tamen: Dixi paſſiuū poni ꝓ actiuo: tamen ſcđm antiquos non ponit̄ paſſiuū ꝓ actiuo: qa ipſi protulerūt multa uerba confuſa: unde ubi alii dicebant nutrio & faciebāt neutrū alii dicebant nutrior & faciebāt deponēs. Et cū ita cōfunderent diuerſas terminationes in eadē ſignificatōe nō erat paſſiuū ꝓ actiuo: imo deponens erat ꝑ ſe non natū ab aliquo actiuo: ut anclor quod eſt furati dicebāt qdē ꝓ eo ꝙ alii anclo. ¶ Sunt ¶ Sūt ēt quædam actiua uoce. Alia abuſio hic non ponitur paſſiuum ꝓ actiuo: ut metuor ponat̄ ꝓ metuo: ſed in paſſiua uoce actōem: & ī actiua paſſiōem ſignificāt ¶ Nec mirum hoc īueniri apud nos. Nec mirū ſi ita ꝑuerſo ordine ſignificant apud nos hæc duo uerba cū apud græcos inueniatur unum uerbū æquipolēs iſtis in ſignificatōe qđ nō regulariter ſe hēt: quia paſſiuum eius ita iūgit̄ actiuo: ſicut & actiuū quod ē cōtra naturā alioꝝ uerboꝝ. Paſſiua. n. alioꝝ uerborum actiuoꝝ accuſatiuo nō ſolent iūgi niſi figurate. ¶ Dicunt enim. Vere illud græcū uerbum tā in actiua q̄ in paſſiua uoce accuſatiuo iungitur. Dicunt enī illi φοβῶσε. i. metuo te: & in paſſiua uoce φοβοῦμαι σε. i. metuo te. ¶ Sunt tamē hæc eadem uerba. Licet dixerim hæc duo uerba. i. metuo timeo in actiua uoce paſſionem ſignificare tantum

adiunxi: plenam tamen ſententiam demonſtraui: hoc etiam eſt in paſſiuis: ut ſi dicam perturbor & angor & ſindor & rumpor: & non addam a quo. Sunt quædam in o terminantia: quæ cum ſint actiua pro paſſiuis quoq; ſolent poni: ut lauo tondeo duro calceo pro lauor & tondeor & duror & calceor. Sed hoc magis per eclipſim cōſuetudo proferre tradidit quod poete quoq; ſolent facere. Virgilius in tertio geor. In canaq; menta Ciniphei tondent hirci: pro tondentur. Idem in ſecundo æneí. Accingunt omnes operi pedibuſq; rotarum pro accingūtur uel accingūt ſe. Idē ī eodē. Et nox humida cælo præcipitat ꝓ præcipitat̄: uel præcipitat ſe. Sūt quædā quæ cū ſint paſſiua ſine dubio tñ īueniunt̄ ꝓ actiuis ꝓlantur: ut Vir. in. xii. Bellant̄ amazones armis: pro bellant. Idem in ſecundo geor. Hoc pinguem & placitam paci nutritor oliuam: pro nutrito. Vetuſtiſſimi autem multa protulerunt confuſa terminatione teſte Capro. adiutor pro adiuto: anclor pro anclo: deſpoliantur pro deſpoliant: deſperantur ꝓ deſperant: diſpenſor ꝓ diſpenſo: dilapidor pro pilapido Sunt etiam quedam actiua uoce paſſiuam ſignificationem habentia: & econtrario paſſiua uoce actiuā ſicut ſupradiximus: timeo te & timeor a te: metuo te & metuor a te. Luca. in. v. Dum metuar ſemper terraq; expecter ab omni. Idem in tertio. Sed regna timet̄ Ob ferrum. Cice. in. iii. tuſculana. Venientia metuunt̄. Nec mirum hoc inueniri apud nos in his uerbis. cum apud græcos quoq; tam actiuū q̄ paſſiuum eius ſignificationis uerbnm accuſatiuo caſui coniungit̄ contra conſuetudinem alioꝝ. Dicunt enim φοβῶσε καὶ φοβοῦμαί σε. Sunt tamē hæc eadem uerba abſoluta cum nō coniungūtur caſui accuſatiuo ſed datiuo. Vt Teren. in andria: Eius uitę timeo. Idē. in eodem: Ei metui a criſide. Inueniūt̄ etiam quedam paſſiua ut ſupra dictum eſt: quæ figuratæ accuſatiuo coniungūtur cum uideātur age

tamē sunt ēt absoluta .i. nulli casui trāsiti/ue iūguntur cū nō accusatiuo iūgātur: sed datiuo per acquisitōem tātum ut timeo ui/tæ illius. ¶ Inueniuntur ēt quædam passi/ua. Dixi illud græcum passiuū iungi accusatiuo: iueniūtur ēt apud latinos quædam passiua accusatiuo iūgi: sed figurate. s. uel quando ille q patitur intelligitur agens: ut draco depascitur miseros artus. hic enim draco cū patiatur agit tamē .i. rodit & uolunt aliqui ad plenam construtōem faciendam subintelligi. Deuorat & tunica induetur artus subintelligiē uestiens: & doceor rhetoricam subintelligitur discens similiter in cæteris: uel quādo totū patitur p ptem ut abscīditur ca .i. habet abscisum caput: uel abscīditur p caput. Alii uero nihil supplēdum dicūt: sed ipsum passiuū plane dicunt regere accusatiuū figurate tamen: Virgi. indutus terga le: p pticipium pbat passiuum iungi accusatiuo: & est exēplū de priori mēbro quādo ille q patitur subītelligitur agens formam assi ca. Eadem pbatio p participium: & est exēplum de sequēti mēbro quando totum patitur p ptem.

¶ Præterea plurima iueniūtur. Dixi nutrior pro nutrio & bellantur p bellant. posita præterea .i. preter ista ieueniuntur plura uerba apud antiquos q contra consue. nostram uel habēt actiuam terminatiōem p passiua: quia in o desinūt: uel passiuam p actiua qa desinunt in or. Et uidetur hanc eādem regulam superius dedisse ubi dixit Vetustissimi. Sed aiaduertendū tamen qa ibi nō dedit eā p regula: sed ad hoc tantū induxit ut ostenderet qa & si Vir. nutritor p nutrito dixerat: tamen scdm antiquos non erat positum passiuū pro actiuo.

¶ Miserio p misereor unde miseret. Et misereo in actiua terminatōe dicebant antiq p eo q dicimus misereor in passiua terminatione quod probat a duplici effectu qa adhuc iueniuntur miseret & miseretē hæc duo impersonalia quæ nascūtur a misereo Omnia enim impsonalia ab integris .i. in o desinentibus nascūtur & q miseret imp sonale iueniatur exemplum sequitur.

¶ Sed ēt eorum. Quasi dicat possem de omnibus istis exempla supponere sed apd Aprum Plinium & probum iueniuntur.

re ipsi ad quos passiuū refertur uerbum. Vir. in. ii. æneidos. Implicas & miseras morsu depascitur artus: hic enim dracones autem in filios laocoontis: & doceor rhetoricam: instituor grāmaticam: moneor iustitiam. Idem in octauo. Consurgit senior tunicaque inducitur artus: uel cum totum pro parte pati significatur: ut absconditur caput: truncatur narres: cæcatur oculos: intenditur brachia. Virgili. in. xi. indutus terga leonis. Idem in. xii. Formam assimulata camertæ Præterea plurima inueniuntur apud uetustissimos quæ contra consuetudinē: uel actiuam pro passiua: uel passiuam pro actiua habent terminatōem ut testo pro testor & opinio pro opinior & cuncto pro cunctor & conuiuo pro conuiuor: & contemplo pro cōtemplor: & consolo pro consolor: & cōmoro pro cōmoror & auxilio pro auxilior: & auguro pro auguror: auspico p auspicor: commento pro cōmentor: & crimino pro criminor morio pro morior: digno pro dignior: execro pro execror: epulo pro epulor: eiulo pro eiulor: lucto p luctor: luctito pro luctitor: luxurio p luxurior: læto pro lætor: ludifico pro ludificor: misereo p misereor: unde miseret & miseretur impersonalia Cicero pro ligario: Cauete fratrum pro fratris salute precantium misereatur. Vt Terentius in phormione. Misertum est horto pro hortor: largio pro largior: dicebant: quæ cōmunia sunt. Vnde Salustius i primo primo historiarum: Igitur uenditis proscriptorum bonis aut dilargitis. Similiter proferebāt aucupo p aucupor alterco pro altercor: Vnde Terentius i andria: Scio cum patre altercasti dudū: Medico quoque ut supra dictum est pro medicor. Virgilius in primo georgicorum Semina uidi equidem multos medicare serentes. amplexo pro amplexor. Quintus claudius in secundo ānalium. Comprehensare suos quisque seruire amplexare. Cicero pro Cluentio. Auctoritatem censorum amplexato. Amplecto quoque pro amplector & complecto pro complector. Sed & eorum & superiorum omnium usus tam apud Caprum q̄ Plinium & probum inuenies: passiuas quoque p actiuis: uel neutralibus

uocibus: ex contrario idem antiquissimi ꝓferebant careor pro careo dicentes: & obsonor pro obsono: & copulor pro copulo caleor pro caleo quorum auctores apud Caprum legant: qui eos scire desiderant similiter comperio pro comperior dicebāt. Salustius in iugurtino. Sed ego comperior bochum magis punica fide nutrior quoq; pro nutrio: & bellor pro bello proferebant: ut dictum est. Unde Virgilius in secundo georgi. Hoc pinguem & placitā paci nutritor oliuā: nutritor dixit pro nutrito. Idē in undecimo. Pictis bellantur amazones armis bellantur pro bellant. Sunt alia quæ cum sint actiua: in passiua quoq; & absoluta significatione inueniūtur ut ruo: ut Virgilius in primo æneidos. Totūq; a sedibus imis Una eurusq; notusq; ruunt. Idem eius passium compositum in. xi. dixit Nec mihi cū teucris ullum post eruta bellum Pergama. Terentius in eunucho Proruunt se. Tamen absolute quoq; prolata reciprocam passionem. i. ιδιωπαθειαν significant cum ipsam personam non extrinsecus sed per se pati demonstrat: ut ruo pro cado. Virgilius in secundo æneidos. Urbs antiqua ruit multos dominata per annos: ruit posuit pro cadit. Similiter inundo modo absolutā: modo habere actiuam significationem inuenitur: ut Virgilius in undecimo Dum detinet hostes Ager murorum nec inundant sanguine fossas. Inueniuntur tamen in quibusdam codicibus Dū detinet hostes ager murorum nec inundāt sanguine fossæ. Similiter uergo absolutum & actium. Absolutum: ut Virgilius in. xii. Quem damnet labor: aut quo uergat pōdere letum. Actium in sexto Frontiq; inuergit uina sacerdos. Passium: ut Lucanus ĩ primo. Et polus aduersi calidus qua uergitur austri Assuesco absolutum est: inuenitur tamen pro assuefacio: Lucanus in quīto: Adde quod assuescis fatis: ꝓ assuefacis: Coeo quoq; quāuis magis neutrum quā actium pro cōuenio enim accipitur: ut Virgilius in undecimo. Coeant in fœdera dextræ Qua datur Cicero tamen actiuo eo usus est in secundo philippicarum utinam Cnei Pompei cum Caio Cæsare societatem aut nunquā coisses: aut nūquā diremisses. Passiuo eius usus est

¶ Passiuam quoq; ꝓ actiuis. Hucusq; ostēdit ea uerba quæ habēt actiuam terminationem ꝓ passiua modo ostendit illa quæ passiuam uocē habēt ꝓ actiua uel neutrali: auctores quoq; uerborum ap. ca. le. illi qui cas. sti. desi. ꝑꝑ exempla uidenda.

¶ Similiter cōꝑior & cōperio. Sicut dicebant caleor ꝓ caleo dicebāt ipsi comperior ꝓ comperio & inde ad nullā nos inuitat: sed ex ꝑte sua ipsa nobis prebet auctorem.

¶ Sunt alia quæ cū sint actiua. Hic ꝓprie accipit actiua ca. s. quæ ex se faciunt passiua ut ruo inundo. Idem dicere uidet̄ qđ supius dixit ibi. & sciēdū ꝙ in actiuis multa solent absolute ꝓferri ut sapio bene uideo & audio acute. Sed ĩ hoc istud distat a supiori qa hæc actiua quādo absolute ꝓferūtur mutāt significatōem: ut ruo actiuum idem significat ꝙ uerto: si uero absolute ꝓferatur passiuæ significatōis efficitur significans idem quod cado. Supradicta aūt. i. sapio: & uideo: & audio sigōnes suas nō mutant: ēt quando absolute proferuntur. Ruo prius ꝓbat esse actiuū: deinde ostendit qđ absolute ponat̄ in passiua significatōe. ¶ Similiter inundo mō absol. Similiter inundo actiuam hēt significatōem: ut inundat. i. replet fossas: passiuā ut iundant fossæ. i. restagnant secundum alios codices. ¶ Similiter uergo absolutū & ac. Similiter uergo actiuū absolute ponitur ĩ passiua significatiōe. ut quo uergat idest declinet & cadat pondere letū. Actiuum ĩe ut frontiq; ĩuergit. i. spargit uel infundit ui. sa. ¶ Assuesco absolutū est. iuenitur. Assuesco. Item actiuū ĩuenitur pro assuefacio: & absolute ponit̄ in passiua significatōe. Similiter coeo est actiuū: & cōponitur absolute in passina significatōe & hoc intelligimus per hoc ꝙ dicit coeo: q̄uis tamen neutrū est magis q̄ actiuū: ꝓ cōuenio. n. accipit Cicero: tamen usus ē eo sicut actiuo. ¶ Sed sciendū ꝙ & coitur pro. Quasi. d. dixi coeo esse neutrum qđ ꝓbaui ꝑ cōuenio aliud neutrū: deide actiuum esse ostendi: cōuenio item ꝓ actiuo constat iueniri. Sed sciendū ꝙ cōuenio & coeo passiuam uocem in r assumentia actiua sunt: hoc r non habēt in qualibet significatione: sed tunc quando accipit̄ coitur ꝓ colligitur: & cōuenitur pro exigitur.

¶ Propinquo præterea actiuum est. Ve ꝓpinques. i. ꝓpinquū & propiciū facias augurium: & ĩuenitur pro absolute ut fuge nate ꝓpinquant. i. fiunt propinqui.

¶ Aſſimulata camertæ. Peraſſimulata
paſſiuum participium probat q͛ ſimulo ſit
actiuum. ¶ Sunt alia quæ tam. Idem ite
rum uidetur repetere quod ſuperius dixe/
rat ibi Vetuſtiſſimi: tamen multa ſic protu
lerunt confuſa terminatione in eadem ſi/
gnificatione: ſed hoc eſt intelligẽdum: qa
ſupradicta a diuerſis auctoribus confuſa
ſunt: ut alii bello dixerunt alii bellor in ea
dem ſignificatioue. Mereo uero & mere/
or in eadem ſignificatione ab eiſdem au/
ctoribus poſita credimus. Merui præteri/
tum eſt a mereo meritum a mereor deriua
tur: multa ſimiliter ſicut mereo & mereor
anticipiti terminatione protulerunt antiq
& eadem ſignificatione ut preuerto & pre
uertor. Vnde Boe. Eheu q̃ ſurda miſeros
auertitur aure pro auertit. Præuarico &
præuaricor utrũq; adhuc reperitur in uſu.
quiritare. i. in auxilium quirites uocare ue
litare ideſt ad modum uelitum pugnare:
uelites ſunt expediti pediteſ in exercitu qui
non deſerunt lanceas ; c dicit: quia ſe cele
riter uehant ideſt ad modum ueli & lãceis
ſolis pugnant. Oſcitare ideſt os mouere et
aperire: ut morientes faciunt qui ſunt in
agone. Solare eſt ſolum ædificare uel ſo/
leas facere.

Lucanus in ſecnndo. Multumq; coitur Humani ge
neris maiore in prœlia damno. Sed ſciendum quod
& coitur pro colligitur: & conuenitur ꝓ exigit̃ paſ
ſiuam uocem aſſumentia accipiuntur. Propinquo
præterea tam pro actiuo quam pro abſoluto inue/
nitur. Virgilius in decimo: Tu mihi tu pugnæ prin
ceps tu rite propinques Augurium actiue poſuit.
Idem in quinto æneidos. Iamq; propinquabant ſco
pulo: metamq; tenebant. Idem in ſecũdo æneidos.
Fuge nate propinquant. Abſolute. Similiter ſimu/
lo abſolutum & actiuum: & ab eo compoſita: abſo
lutum. Virgilius in quarto æneidos. Nam quid diſ
ſimulo: aut quæ me ad maiora reſeruo: Idem in de/
cimo actiue iubaſq; diuini aſſimulat capitis. Idem
in decimo. Formam aſſimulata camertæ. Sunt alia
quæ tam actiua quã paſſiua uoce unum atq; idem ſi
gnificant ut mereo & mereor Lucanus in ſexto. Sce
ua uiro nomen caſtrorum in plebe merebat. Virgi/
lius in quinto æneidos. Merui quoq; ſæpe furores
Compreſſi: Idem in quarto æneidos: Si bene quid
de te merui fuit aut tibi quicquã. Dulce meum Lu/
canus in nono. Sæuas meritum phicunta rapinas
Multa ſimiliter ancipiti terminatione in una eadem
q; ſignificatione protulerũt antiqui ut partio & par
tior: numero & numeror: mino & minor: minito
& minitor: meridio & meridior: modulo & modu/
lor: meto & metor: modero & moderor: mutuo &
mutuor: mentio & mentior: obuerſo & obuerſor:
peruerto & peruertor: pignero & pigneror: pacifico
& pacificor: ſcruto & ſcrutor: progredio & progre/
dior: percuncto & percunctor: prœlio & prœlior:
iurgo & iurgor: potio & potior: prædo & prædor:
præuarico & præuaricor: preco & precor: quærito
& quæritor: quadruplo & quadruplor: quieto & qe
tor: nequito & nequitor: rimo & rimor: recordo &
recordor: reminiſco & reminiſcor: reuerto & reuer/
tor: ſtabulo & ſtabulor: ſecto & ſector: ſequo & ſe/
quor: ſocio & ſocior: tuto & tutor: tumultuo & tu/
multuor: uillico & uillicor: uellito & uellitor: ua/
go & uagor: uocifero & uociferor: ulciſco & ul/
ciſcor: uto & utor: murmuro & murmuror: man
duco & manducor: mando & mãdor: oſcito & oſci

tor palpo & palpor protesto & ꝓtestor rumino &
ruminor: tolero & toleror: solero & soleror prisa-
pio & prisapior: opino & opinor. Sūt alia q̄ cū sint
actiua priæ cōiugationis transeunt in neutra abso-
luta siue reciproca idest ιδιοπαθη secūdæ coniuga-
tionis: ut sordido sordidas actiuum primæ coniu-
gationis: facit enim sordidor ex quo sordidatus hic
nascet̄ sordeo. Similiter albo & albor & albeo. Vir
gilius in. xi. Campiq; ingentes ossibus albent. Dici
tur tamen etiā albico pro albesco. Horatius in pri-
mo carminum: Nec prata canis albicant pruinis.
Duro quoq; pro duror dureo & eius incohatiuum
duresco: ut Lucanus ī quarto: Totosq; induruit ar-
tus. Idem in nono: Nam cætera damna. Durata iā
mente malis firmaq; tulerunt Virgilius in tertio ge
orgicorum. Atq; hinc atq; illinc humeros ad uulne
ra durat. Idem ī primo æneidos: Durate & uosmet
rebus seruate secundis. Lento quoq; & lentor & len
teo: Virgilius in secūdo georgicorum. Ad digitos
lentescit habendo. nam a lenteo lentesco deriuatur:
quomodo a dureo duresco a uireo uiresco. Lucilius
tamen in. viii. Lentet opus protulit. humectoq; hu
mector & humeo: unde humesco. Noto quoque &
notor & noteo & notesco. Lucanus in quinto. No-
tescēt littora clari nominis exilio: liquo liquas: un-
de eliquo eliquas. Persius. Phillidas pypsipylas ua
tum & plorabile si quid Eliquat ac tenero supplan-
tat uerba palato. Lucanus in. vii. Ereptaq; tela li-
quauit. ex eo liqueo & liquesco. Virgilius in buco.
Limus ut hic durescit: & hæc ut cæra liquescit. Dici
tur tamen & liquor liqueris prima syllaba produ-
cta: quæ in superioribus corripitur. Idem in primo
georgicorum. Vere nouo gelidus canis cum monti
bus humor Liquitur. A nigro quoque & nigror &
nigreo & nigresco. A lacto quoque & lactor & la-
cteo & lactesco. Inueniuntur tamen aliarum quo-
que coniugationum uerborum quædam similes de
riuationes sed in paucis. Actiuum ut pendo pen-
dis. passiuum ut pendor penderis: & neutrum ut
pendeo pēdes. iacio iacis iaceor iaceris & iaceo iaces
acuo acuis & acuor acueris: & aceo aces: ex quo ace
sco. Sūt alia quæ ī cōpositōe mutāt significatiōem:
ut eo neutrū: similiter facio: quāuis Vetustissimi ēt

¶ Sunt alia quæ cū sint actiua. Sūt alia ab
his cōfusis q̄ cū sint actia priæ cōiu. ꝑ deri
uatōem trāseūt i scđam cōiuga: & fiūt neu
tra absoluta uel reciproca: qa passiōem nō
trāseūtē significāt. Et ē iter; quædā abusio
& degeneratio: cū ꝑ deriuatōem sic puer-
tant: ut ꝑdāt genus & cōiuga. ut sordido
actiuū ē priæ cōiuga. & uere actiuū quia
hēt passiuū sordidor: & uere sordidor iuēit
qa sordidatus dicitur: & hinc. i. a sordido
deriuatur sordeo secundæ coniugationis.
¶ Campi ossibus albent. Figurata ē locu
tio ut si dicatur: ossa albent in campis. Si
enim recte diceretur campi albent ossibus
ut nulla esset figura passio: illa quā signifi
cat albent: de ossibus in campos transiret
& sic albeo nō esset idiopathe: quod liber
supiꝰ dixit. ¶ Dicit̄ tamē ēt albico. Licet
tātum dixissem albeo deriuari ab albo: ta
men dicitur albico deriuatum ab albo si-
gnificans idem q̄ albesco quod nō ē i usu
Et uidetur esse ostensio: q̄ albeo dicatur:
quia albico ponitur pro eius indicatiuo qđ
non est in usu. ¶ Duro quoq; pro duror.
Duro quoq; est actiuū qa duror dicit̄: du-
reo facit: & q̄ dureo dicatur ꝑ inchoatiuū
ostendit: perdurata ostendit q̄ duror iue-
niatur. ¶ Lucius tamen in octauo lentet
Licet ꝑ lentesco eius inchoatiuum proba-
uerim dici lenteo tamen sine medio possū
illud ostendere. ¶ Liquo liquas unde eli
quo. Quia eliquo & ex eo dicitur liqueo.
unde liquesco: dicitur tamen liquor lique
ris tertiæ coniugationis: & deriuatur simi
liter a liquo liquas: & differunt in signifi-
catione a liqueo liques: quia significat pe-
detētim dissolui. ¶ Sunt alia quæ etiam.
Et si dixerim actiua uerba aliarum coniu
gationum transire in neutra secūdæ: simi-
liter tamen quædam actiua uerba aliarū
coniugationum transeunt in absoluta ne-
utra secundæ. ¶ Inueniuntur tamen alia-
rum quoq;. Hucusq; ostēdit quædam uer
ba per deriuationem mutare genus & cō
iugatiōem: nec docet quædam uerba mu
tare significationem in compositione. Si-
gnificationem & genus pro eodem accipe
ut facio perficio: & sic necesse est accipi si-
gnificatiōem. Cum enim lego & perlego
dicantur eiusdem esse significatōis: habere
eundem sensum: non est ratio quare dica-
tur mutare significatōnem in perficio: si si-
gnificatio pro sensu hic accipiatur sed signi
ficatōem pro positione uerbi uolunt intelli
gi: quia facio mutat in perficio. Perficio
enim assumpta r facit passiuum quod non
fecit facio. Similiter sicut eo facio mutat
significationem in compositione quamuis
&c. & q̄ eo mutet genus in compositione
ostendit per adeor. Et uere dicitur adeor:
quia aditus præteritum participii inuenit̄.

¶ Sentio neutrum ex aſſentio. Sentio neutrum eſt: cum pro intelligo accipitur: & ex eo iueniũtur compoſita. Aſſentio & aſſentior: diſſentio & diſſentior in una ſignificatõe. i. ſenſu. Per hoc oſtendũtur aſſentior & diſſentior eſſe deponentia: & ſic ẽt in iſtis duobus bene mutatio generis. Cũ uero aſſentio & diſſentio neutra ſint ſicut ĩ ſuũ ſimplex: non uidet̃ operari ad regulã: ſed ſunt tantum additio. Sed nõ nulli uolunt ſentio tis hic eſſe actiuum: & ita conſtruitur. Sentio eſt ſubintelligitur actiuũ: & ex eo cõponitur aſſentio neutrũ: & diſſentio ſimiliter neutrum & aſſentior ſubintelligitur deponens & diſſentior ſimiliter: & ita dicunt in omnibus iſtis eſſe generis mutationem & omnia operari ad regulã. Sed qui hoc dicunt nõ reſpiciunt quod ſequitur ¶ Ex aliis quoq; ſignificationibus Præter ſupradictas neutrales iuenies multa ſimplicia tranſire in alias ſignificatiões q̃ ſint illa ſimplicia: ut plecto actiuũ eſt: quia paſſiuum plector facit & compoſita ab eo complector amplector deponentia ſunt & coĩa ſecũdum antiquos: qui multa deponentibus ſil'iter cõmunia fecerunt. Spicio eſt actiuum a quo aſpicio compoſitũ eſt. ideo aſpicio poſuit ut oſtendat poſſe dici ſpicio ſimplex illius: qua probatiõe oſtendit ab illo ſimplici conſpitior componi: in quo genus & coniugatio etiam mutata eſt: aliter autem intellectum uocaret quod appoſuit aſpicio cum non mutaret ſignificationem ſui ſimplicis. ¶ Aperio quoq; actiuo uidetur. Aperio quoq; iſto actiuo: quibuſdam uidetur compoſitum experior cõmune: & opperior deponens ex integro & corrupto: experior ex duobus corruptis opperior & ꝙ experior commune ſit probat: quia Virgilius poſuit experitur in actiua ſignificatione: de paſſiua autem conſtabat. q̃q̃ dixi ꝙ quibuſdã uidetur compoſitum eſſe experior a perio: q̃q̃ ĩ rei ueritate: ſic compoſitum a pericus & hoc ẽ q̃q̃ ſm caſus ideſt experior & operior ſimiliter ſit peritus. Diceret aliquis immo peior uerbum eſt ſimplex eius. Hoc remouet dum dicit eius ideſt peritus: uerbũ non eſſe in uſu: ſed ſecundum anologiam debere eſſe peior.

paſſiue hoc protuliſſe inueniatur. Tintinnius in. v. Bona gratia parui ut faciatur. Item uenio ſedeo faciũt actiua in cõpoſitõe adeo & adeor ſubeo & ſubeor ineo & inor. Oui. in ſecũdo faſtoꝝ. Sol aditus q̃ quæris ait ne uaua labores Nupta Iouis fratri tertia regna tenet. Iuue. in. v. Quod ſi ſubeuntur proſpera caſtra. Vir. in. x. Morte obita qualis fama eſt uolitare figuras. Facio uero quando cum præpoſitionibus cõponitur: actiuũ fit plerũq;: ut efficio & efficior afficio & afficior: reficio & reficior. Deficio quãdo pro relinquo accipitur habet paſſiuũ: quando uero ꝓ deficior neutrum eſt. Iuue. in. iii. Sic macho d̃ficit. A uenio uero cõuenio & cõuenior: iuenio & iuenior in paſſiuam tranſeunt ſignificatonem. A ſedeo quoq; & obſideo: & obſideor. Sentio neutrũ ex eo aſſentio & aſſentior diſſentio & diſſentior: in una eadẽq; ſignificatione iueniuntur. Cice. de repu. In quibus aſſentior ſolicitam & periculoſam iuſtitiã non eſſe ſapientis. Lucilius in. xii. Aſſenſus ſum homini. Cecilius in primo. qui intelligunt quæ fiãt diſſentiuntur. Ex aliis quoq; ſignificatiõibus pluria ſimplicia in alias cum cõpoantur tranſire inuenies: Vt plecto actiuum unde Te. Ego pendens plectar Sed ab eo compoſita tam deponẽtia q̃ cõmunia inueniuntur. orior deponens: ſimiliter patior. ſed ex eis compoſita tam deponentia q̃ neutra iueniũtur adorior adorio impertior impertio: Neuius in. iii. hectore proficiſcente tunc ipſos adoriant: ne qs hic ſpartam referat nũcium. Vir. in primo æneĩ. Hinc portum petit & ſocios patitur in omnes: Teren. in eunucho. Plurima ſalute parmemonẽ ſũmum ſuũ impertit gnato. Spicio ex quo aſpicio actiuum: & ex eo conſpicor conſpicaris deponens in quo etiam coniugatio mutata eſt conſpicor cõſpicaris. Teré. in heautontimoru. Nũquam tam mane egredior: neq; tam ueſperi reuertor quin conſpicer te fodere: aut arare. Aperio quoq; actiuo uidetur quibuſdam eſſe compoſitum experior cõmune & operior d̃ponens. Virgilius in. xi. Experto credite quantum in clipeum aſſurgat: quãquam eius ſimplex peritus ſit: cuius uerbum in uſu non eſt quod debuit ſecũdum analogiam perior eſſe. Terentius in ſupradicta fabula. Hic ego iam interea uirum opperibor.

Nam reperio cōperio cooperio sicut aperio actiua sūt: faciūt.n.ex se passiua: & possunt magis a pario uideri composita: quod apud uetustissimos quar/tæ coniugationis declinationem habeat. Ennius. Oua parire solet genus pennis condecoratum. Fa/cio cum sit neutrum ut supradiximus si cum præ/positione componatur plerūq; transit in actiuum: ut conficio & conficior: perficio & perficior: officio & officior: reficio & reficior. Iuuenalis in primo. Et quotiens te Roma tuo refici properantem reddet aquino. Lucretius in secundo. Quapropter simul inter se retrahuntur & extra officiuntur: uti cogan/tur tardius ire. A proficio Statius impersonale pro tulit in tertio. Proficitur bello. Deficio autem loco passiui defio facit. Terentius in eunucho Nihil cum est: nihil defit: cum passiuam uim habeat defio facit Sunt tamen & alia ex eo ipso & aliis cōposita: quæ non solum significatiōem: sed etiam coniugatiōem ut dictum est permutant: ut facio facis: gratificor gratificaris. Terentius in heautontimorū Cur ego gratificor ipsa re experibere. Similiter ludificor. Idem in eunucho. Quin insuper scelus postquam lu dificatus est uirginem. Excarnifico uero actiuum ē & amplifico & uelifico. Teren. Vbi me excarnifices

¶ Nam reperio {comperio cooperio. Merito dixi tantum de illis duobus compositis idest de experior & oppe/rior: in quibus significatio sui simplicis mutatur: quia reperio & cooperio actiua sunt: ut simplex eorum .i. ape/rior: & sic non mutant significatōem sui simplicis & hæc est uera lectio. Alii legunt aperio & non ab aperior: & uolunt perio esse actiuum ut sic dicatur. Aperio isto actiuo uerbo uidetur esse operior & experior. unde uir/gili. Experto credite q̄q̄ sit aduersatur dixi uirgilium posuisse experio quāuis secūdum anologiam sui simplicis experito debuit dixisse: & hoc est q̄q̄ simplex eius idest experior sit peritus: cuius participii .i. peritus uerbum de buit esse perior. unde periculum idest pro/batio adhuc dicitur ut Teren. fac pericu/lum in litteris ¶ Nam reperio. Bene dixi alia duo quorum alterum est cōmune alte rum deponens componi a perio. Nam re/perio comperio actiua sunt sicut aperio: quod constat ex isto esse compositum: & sic in istis non mutatur significatio sui sim plicis: cum premissum sit perio esse actiuū. Et posset dici operior & experior secūdū quosdam .i. a perio uel aperitus. Vel secū dum aliam sententiam a perio esse compo sita: & possunt tamen uideri composita a perio: sed quia hoc est tertiæ coniugatiōis & opperior & experior quartæ diceret ali qui: non uidentur componi a pario. Ad hoc respondet a pario apud uetustissimos &c ¶ Facio cum sit neutrum ut supradi. Hoc nec repetit: quia uult addere ꝙ facio in quibusdam compositis non tantum mu tat genus: sed etiam coniugationem. ¶ A proficio statius impersonale. Ac si di cat quidam putant proficio actiuum ut su pradicta sunt: quia statius proficitur po/suit: sed proficitur ibi impersonale est non passiuum: & sic proficio remanet neutrum & ideo dicit simplex plerūq; in actiuum transit. ¶ Deficio autem loco passiui. De ficio autem passiuum non habet: sed loco passiui habet deficio: & ita deficio nō est actiuum. Diceret aliquis defio non est lo co passiui: quia desinit in o non in or. Ad hoc respondet bene: dixi ꝙ deficio habet defio loco passiui: quia cū defio habet pas siuam uim idest significatōnem bene facit defio idest recte terminatur in o. ¶ Sunt tamen alia ex eo ipso. Ecce quare de fa/cio repetiuit: & sic quæritur quāuis facio ī supradictis compositis tantum mutat ge/nus: tamen sunt alia uerba & cætera. Ne intelligas dictum esse in aliquo loco supi us de facio ꝙ mutet genus & coniugatio/nem: sed de spicio dictum est ꝙ facit conspicior: & hoc est unum de aliis facio & de compositis a facio exempli ficat de compositis ab aliis uerbis mutantibus genus & coniugatōem non ¶ Sciendum tamen. Et si dixerim ex carnifico & amplifico quæ a facio componuntur esse actiua: & sic mutare genus in istis: tamen secūdum an tiquos in istis non mutatur genus simplex: qui facio actiuum esse dicebant: & proferebant facior. ¶ Si uero. ostendit qualiter facio in quibusdam compositis mutet genus tantum: in aliis genus & coniugatōem. Nec aliā eius proprietatem apponit: scilicet quia si cum infinitis uerbis componitur ut calefacio compositum est ex caler & facio: tamen nec genus nec coniugatōem: nec etiam accentum mutat: litterā sic iunge: facio in supradictis compositis corrumpitur: & mutat in quibusdam genus tantum: in aliis genus & coniugationem: si uero facio & fio istis duobus uerbis manentibus integris comp .i. in compositōe eis aliud uerbum addatur .s. infinitum. Et qualiter debeat addi ostendit scilicet ante ea si inquam aliud uerbum &c.

¶ In secunda enim. Quod nec significatio nec coniugatio mutaretur patebat. De accentu sic probat uere in cō
posito seruamus accentū qui erat in simplici. Nam in secunda & tertia persona cōpositorꝝ acuimus penultimas
syllabas: sicut faciebamus in simplici acuimus penult. dico quanuis sit hic ꝙ exigit ut antepenultimas acuamus:
Propter has etiā proprietates de facio repetiuit: cum dixit. facio cum sit neutrū ut supradiximus. Quod autem
subiunxit officio & officior: unde officiuntur cum superius dixisset officio esse neutrū secundū diuersos usus in/
tellige dictū. ¶ Auerto quoq;. Adhuc prosequitur de illis quæ in cōpositione mutant significationē ut uerto &
uerso. ¶ Sūt alia. Hucusq; tractauit de il/
lis uerbis quæ in deriuatione siue in cōpo/
sitione mutant genus tantū: siue genus &
coniugatio. Nec uero aliam proprietatem
uerborum ostendit. s. ꝙ sunt quædam quæ
non deriuata uel composita a se ut supradi
cta sunt: & hæc talia uerba cum æquipol/
leant sibi in sensu diuersum: tamen habent
genus & coniug. ut labo. as. primæ neu/
trum est: quod idem est cū illo græco ὀλι/
σθαίνω labor. eris. deponens est tertiæ cō
iug. Et ꝙ labo & labor eiusdem sint signi
ficationis. Virg. ostendit quæ utrunq; pro
cado posuit. ¶ Similiter lauo. as. Hoc di/
cit secundū quosdam qui dicebant ista eius
dem significationis & partim esse similia
cum supradictis in hoc. s. ꝙ mutabant si/
gnificationem: & si non genus: ut supradi
cta. Sed non sunt eiusdem significationis
i. sensus: quia lauo. as. mūdare significat
ut si quis clara aqua se mundet. lauo lauis
autem humectare significat. i. quolibet li/
quore se perfundere: etiam si cruore se im/
mundum faciat. ¶ Sunt tamen. Quasi di
cat quanuis supradicta uerba coniug. mu
tent & non sensum: tamen sunt alia uerba
quæ coniugationem mutant sed. i. sensum
ut mando ualens illud græcum ἐντέλλο
μαι primæ est coniugationis: quia secundā
personam habet mandas. ¶ Obsero obse
ras. Idest firmo. Obsero. is. i. insero arbo
rem uel semino frumentum & consterna/
ri mente consterni corpore dicimus. ¶ Nā
lego legas. Lego legis uellet aliquis ista es
se similia supradictis: & ponere in nume/
ro eorum: & hoc remouet. q. d. Bene po/
sui mando. as. & mando mandis: & alia
quæ in primis personis sunt similia: qa ista
non debuit ponere quæ in primis personis
etiam differunt per tempora: & uere diffe
runt per tempora. Nam lego legas.

Iuuenalis in quarto. Velificatus athos & quicquid
græcia mendax Audet in historia passiue protulit.
Sciendum tamen quod & facio & facior ut osten/
dimus. Vetustissimi proferebant. Si uero facio uer
bo uel fio uerbo integris manētibus aliud uerbum
infinitum ante ea componatur non solum significa
tiones & coniugationes ī eis integras seruamus: sed
etiam accentus ut calefacio calefacis: tepefacio tepe
facis tepefacit. In secūda enim & tertia persōna pe/
nultimas acuimus quāuis sunt breues. Similiter ca
lefio calefis calefit tepefio tepefis tepefit: finales ser/
uant accentus in secunda & tertia persona: quos ha
bent ī simplicibus. Auerto quoq; actiuo reuerto &
reuertor præuerto & præuertor in una eadem poni
tur significatione. Virgi. in primo æneidos. Harpa
lice uolucriq; fuga peruertitur hebrum. Idem in eo
dem. Præuertere uentos. Verso similiter actiuū ex
quo conuerso deponēs. Cicero in protagora. Nūc
a uobis a protagora & socrate postulo concedatis
alter alteri: & inter uos de huiuscemodi rebus con/
uersemini non consertetis. Sunt alia quæ & coniu/
gationem mutant cum genere in eadem manētia si
gnificatione ut labo labas neutrum ὀλισθαίνω ὀλι/
σθαίνεις & labor laberis deponens. Virgilius in. ii.
æneidos. Labat ariete crebro Ianua Idem in quarto
æneidos. Labitur infœlix dido Similiter & lauo la/
uas: & lauo lauis: sed lauis magis pro humectas di
citur. Virgilius in decimo Visceribus super incum
bens lauit improba teter Ora cruor. ¶ Sunt tamen
alia quæ cum coniugatione mutant significatiōem:
ut mādo ἐντέλλομαι mādas & mādo μασῶμαι mādis
fūdo θεμελιόω ωῖ: fūdas: fūdo ἐκχέω fūdis obsero περι
βάλλω τὸν μοχλόν obseras: obsero περισπείρω obseris
appello προσαγορεύω: appellas: appello προσάγω ap
pellis uolo πέτομαι uolas: uolo βούλομαι uis. cōster
nor καταπλήττομαι cōsternaris: cōsternor. στρώννυ/
μαι cōsterneris. nā lego as & lego is. dico cas & dico

¶ Sunt alia istis contraria: Hæc sunt æquiuoca uerba ut torreo: hoc æquiuocum uerbum significat uro & uerto
uro significat ut torrens syluis urens. uerto significat ut fato torrente. i. uertente. ¶ Sapio. Sapientiam signifi/
cat & saporem: ut sapio librum & sapio unde sapor dicitur. ¶ Dignum inquisitu: Videtur cum omne uerbum
principaliter actionem uel passionem significat: an uerba substantiua quæ determinatiuam actionem uel passi.
non significant uerba esse iudicentur. De quorum significatione diuersas ponamus magistrorum sñias. amant
aūt qdem sum esse neutrum & significare actiōem nō rem aliquam determinare quæ sub aliqua. x. essentiarū

dicis. etiā prima persona habēt differentias tempo
rum: Nā lego legas & dico dicis producūt penulti
mas: lego legis & dico dicas corripiunt. Sunt alia
quę una uoce & una cōiugatione diuersas habent si
gnificatōes: ut torreo tā uro q̄ uerto uel uoluo signi
ficat. Virg. in iiii. geor. Iā rapidus torrens sitientes
syrius indos. luca. i septimo. Ingentes fato torrēte
ruinas. Colo quoq; ꝑ diligo & habito & aro accipit
cōmitto etiā ꝑ credo & pecco: necnon admitto pro
assumo & pecco. Iuuenalis i secūdo: Iam fas est ad
mitte uiros: dormitat adulter. Illa iubet sumpto iu
uenē ꝑperate cucullo. Idem in eodē. Quid pſecas
admisit: quænā est hæc culpa puellæ. Sapio pro-
prudētia & sapore. Idē i quarto: Qui meminit cali
dæ sapiat quod uulua popinæ: deficio ꝑ descisco &
uicor. Salustius i iugurthino. Ab rege defecerāt. i.
desciserāt. Iuue. i quarto. Et fragor aurē Percutit
euentū uiridis quo colligo pāni. nam si deficeret. i.
si uiceret. condo ædifico & celo: gratulor gaudeo
pariter cū alio: & gratias ago Affranius i cinerario.
Sexte frater mi salute cū saluus ueis: meliusq; ē gra

contineatur. Est. n. æquocum uerbū: sed
æquocantes in actione uocant actionem
qcquid nō est passio: siue sit qualitas siue
aliquid aliud. Cum ergo sum non unam
sed multas & uarias significatōes: nō unū
uerbū: sed multa esse rōnabiliter affirmāt:
quēadmodum eis nō unum nomen cum
non significat subām: seu ēt subās: cum ali
qua una proprietate: sed multa esse cōuin
citur. Nec mirum sic iudicari de sum: cum
ēt amplector æquiuocū uerbū: quod uer
bum constat esse nō unum uerbū: qa non
simplr actōem uel pas. sed utrūq; simul si
gnificat: imo diuersa eē affirmetur: quod
in diuersis cōstructōibus manifestat. Alii
uero nō prorsus a supradicta sñia dissidē/
tes qcqd est sum significare ut actiōem au
tumant. Actiones uero illæ confusæ & in
determinatæ sunt: si ꝑ se sum ꝓferatur: si/
ue ēt de aliquo simpliciter enūcientur ut si
dicam ego sum so. est. Alias si sit tertium
adiacens & actio quæ ē in oratiōe illa de
riuatur: ut cum dico so. ē aial. Aīal qppe
rē in hac propōne ab est significari ut actio
nem affirmant. Sed cū omne uerbū ut di/
ctum est acti. uel pas. nō simplr sed adia
cens significet. Si res aialis actio uerbi eē
cōcedatur in propōne præmissa socrati ad
iacere ꝓhibetur quod absonū est. Rursus
aliqui nec tantum acti. nec tantū pas. a sū
designari uolunt. sed acti. quando de re/
bus substantialibus ānuntiatur: pas. uero
quādo de qbuslibet accidēbus: ut homo ē
color est & diuersum a uerbis cōibus cum
illa ī eodem subiecto actiōem & pas. iter

dum significent: est uero semꝑ in diuersis. Iterum qdam deū oīum rerum actorem cōsiderantes: est in ipso desi
gnare actōem ex hoc q̄ oīa fecit affirmant. In oībus uero ac eo creatis passiōem in hoc q̄ creata sunt: diligen/
tius tamen pleriq; singulorum iuentionem & ꝓprietatem uocabulorum attendentes: cum auctoribus est substan
tiuum uerbum uideatur uocari nequaq̄ huius uocabuli quod est substantiuū iuentōem ociosam esse arbitrantur
Cōstituentes igitur duplicem ipsius esse naturam: aliam ei ex hoc q̄ dicitur uerbū ꝓprietatem aliam ex hoc q̄ ē
substantiuū attributā esse defendūt. Ex hoc. n. q̄ dicitur uerbū actiuū uel pas. inhærentē ipsum est designare qs
dubitat. Et hoc autem q̄ est substantiuū omnes res in essentia quidem. s. in hoc q̄ existunt significare dicitur: se
cūdum quā significationem maxime agitur ab auctoribus de est: secundum aliam raro: concedunt igitur est:
significare actionem non unam: sed omnes eas quæ a uerbis omnibus actionem significantibus notantur ut le
ctionem cursum & similia inquātum insunt subiectis. Ex quo patet est: non unum posse dici uerbum conueni/
enter sed multa. Substātiua autem uerba secūdum hoc q̄ sunt uerba considerata actiones uel passiōes inesse no
tant. Si quis ergo quēquam actionem uel passi. sum significat. Regula: nō unam actionem ut uniuoca uerba
sed actiones omnes ab aliis uerbis designatas sum significare: ut actiones. Vnde non unum uerbum sed mul
ta per se consideratum iudicatum est: quēadmodum nec ens: unum nomen sed multa iudicatur. Alii tamen ui
dentur omnes res quæ ab est copulantur uocare actiones est. Sciendum autem quod cum est: duplicem habe/
at uim unam ex eo quod est uerbum: aliam ex eo quod est substantiuum secundum uim uerbi habet copulare.
Secundum quid actionem uel passionem significat: quod cōmune cum aliis uerbis. Cum enim dico Socra. est
si consideremus est in ui uerbi actiones quas significat idest lectionem & alias sub diuisione copulat cum So.
Si autem in ui substantiui Socratem existentibus ānumerare idest q̄ socra. est unum existentibus dicere intēdo

Cum igitur ex hoc q est uerbum copulare ei actionem concedamus: ex hoc q est substantiuum nullum qdem aduerbi significationem respectum habemus. nec tamen omnino ab eo seperamus uerbi proprietatem cum copulet. Nam illud positum in propositõe diuersas essentias cõuenienter ad se iuicem iungere affirmamus. Nam ex hoc q omnes res in essentia significat: aptum est ad hoc ut quaslibet res sibi cohærentes copulare possit. Verbi gratia cum dico so. est aial. exclusso respectu uerbalis significationis: ut prorsus tamen uerbi proprietate separata copulat enim ipsum est quãtum ad officium quod exercet in oratione: in ui substantiui consideramus: unde aperte rem animalis: cum re hominis copulat: non tamen negamus idest cõsideratum in ipsa oratione uim uerbi obtinere: sed aliud est facere de uocibus per se consideratis: aliud de eisdem ad uim & officium quod habent in oratione positæ relatis. Nam quãtum ad uim huius orationis homo est animal: est non per se tantũ: sed cum aliis hoc solũ significat: q illa res quæ est homo sit illa res quæ est animal. Hoc autem ex ui uerbi habere non potest imo ex ui substantiui. Planum uero ẽ id quod diximus de est posito in oratiõibus in quibus alterum de altero enũtiatur: ut in homo est animal & similibus. Sed ubi accidens de suo fundamẽto ut so. est albus uel ecõuerso seu æquiuocum de sui significatõe: uel econuerso prædicantur: aliquis uidetur subeẽ scrupulus. Si enim quando dico so. est albus ad albedinem quæ ibi ponitur respiciam: nullomodo est in ui substantiui acceptum: nec etiam in ui uerbi illam rem quæ alienæ naturæ est a socrate copulare potest ut so. Nam non põt dici hæc res est illa res. Iterum cum dico latrabile aĩal est canis si simpliciter æquiuocam uocem considero quomodo uox illa quæ est quidam aer rei illi quæ est latrabile animal per est substantiuũ copuletur. Ignoro enim qualiter diceretur hæc res est ille aer. Sed nota alium sensum esse huius propositiõis socrates est albus ex ui prædicatõis: alium ex ui substantiui uerbi. Ex ui enim prædicationis hoc intendit hæc præpositio q albedo inhæret socra. ex ui uero substantiui hoc dicit q illa res quæ est so. est album corpus q hoc dicit hæc prepositio in sensu: quantum ad uim substantiui so. est alba res. Similiter cum dico latrabile animal est canis: si respiciam ad uim uerbi substantiui. Intendo dicere q illa res quæ est latrabile animal est aliqua significatiõum canis: quãtum uero ad prædicatõem hoc dico q ille duæ uoces significant uel q illa res significatur ab hac uoce canis: idẽ in cõuersis attende. Aduerte etiam est secũdum utrãq; proprietatem uel significatõem etiam æquiuocum. Nã cum omnes actiones quæ significantur ab aliis uerbis dicamus ab est significari: constat in ui uerbi acceptum ẽ non esse unũ uerbũ. Item cũ in ui uerbi substantiui consideratum omnes res in hoc q existunt: sed significet in omnibus uero rebus una eademq; realis proprietas esse non possit: aliam enim habent substantiæ aliam quantitatis: & sic de cæteris: æquiuocum esse cõuincitur: quæ æquiuocatio restringitur & determinatur quando est tertium adiacens in propositõe. Nam quado primo loco per se predicitur indifferenter: licet ibi agere de est: cum æqualiter se habeat ad uim uerbi: & ad uim substantiui ut superius determinatum est: nũq̃ tamen in uim uerbi tertium adiacens secundum hanc sententiam. Est quippe alia sententia in qua est dicitur omnes res significare ut essentias: & easdem omnes ut actiones: & accipitur actio large. ut qualitas in nomine: secũdum quam sententiam est positum ut tertium adiacens in propositionibus etiam quantum ad uim orationis uim uerbi concedunt habere. s. actionem & passionem significare. Id enim quod prædicitur: actio eius esse conceditur.

tulor diis. i. gratias ago. Multa præterea similiter tã in uerbis q̃ i aliis partibus orationis duplices habẽtia significationes inuenies.

De Temporibus uerborum.

Voniam quæ occurrent memoriæ de uerborum uaria significatione tractata sunt: nunc

Rursus: Aliam uim considera habere uocatiua uerba ex hoc q sunt uocatiua. Ex ui enim uerbi significant subiectum agere uel pati: ex ui uero uocatiui certam & determinatam habent significatiõem. Significãt quippe oĩa uocationẽ passionẽ. s. ĩnatam & uidentur idem uerbum sicut ensis. mucro gladius idem nomen habent ergo cõmune hæc uerba cum aliis uerbis ex ui uerbi copulare rem quam significat uocatõem. s. ipsam cum ipsis substantiuis: & hoc quando primo loco ponitur: ut cum dico ego uocor: non q aliquis me uocet idest non q suscipiam passionem ab aliquo agente in me & est dicere. ego uocor quasi mihi inest uocatio. Sed in hoc officio raro iueniuntur huiusmodi uerba: cum ad hoc proprie non sunt inuenta: habent etiam eadem uerba ex ui uocationis quam significant: copulare uocabula rerum cum rebus de quibus enũtiantur & maxime propria uocabula in quo cõueniunt a uerbis substantiuis. Conueniunt quod in hoc q aliud copulant q̃ suas actiones uel passiones: differunt aũt in hoc q substantiua copulant quaslibet res cohærentes ad se iuicem: hæc uero sola nomina cum rebus quas nominãt gratia ẽt ipsorum noium easdem res sibiipsis iungunt: ut si dicam ego uocor Socrates per uocor copulatur socrates hoc nomen cum re subiecta quam significat ego: & sic eandem rem notant ego & uocor & socrates. Et nota quãtũ ad officium huius oratõis: uocor nõ cõsiderari in ui uerbi: sed potius in ui uocatõis. Nõ tamen prsus sepamus pprietatẽ uerbi cũ ibi copulet q est uerborũ: ex qua ui ad hoc descendimus ut uocatiua uerba ipsas res uelut subãs in essentia significare dicamus. Nã quãdo dico ego uocor socrates: hoc itelligo q hæc substantia existit cui nomen est so. & in hoc dicuntur habere eandem uim uocatiua & substantiua uerba. Est alia sententia in qua dicuntur uocatiua uerba designare: ut actõnem uel passio. non uocatiõem rem illam: sed ipsa nomina quæ copulant: sed de hoc alias.

Qvoniam quæ occurrunt. Tractato uno accidenti uerbi .i. ſignificatione ſeu genere: ingredit̃ tracta/tum tēporis ſecundum .ſ. accidentis & facit cōpetentem tranſitū. Tempus accidit .i. accidentaliter cō uenit uerbo: & ut oſtendat tempus accidentaliter uerbo conuenire: cōuenienti uoce utitur ſic. Tempus dico accōmodatū uerbo .i. iuxta principalē ſignificationē illi accōmodatum .i. cōmode datū. Quō iuxta prin cipalē ſignificationem ad quam cōmoditatē uerbo detur tempus ſuppōit ad deſignationem diuerſi actus .i. ut actū uerbi qui eſt idem diuerſificet: quod eſt dicere cum principaliter uerbum actionē inhærētē ſignificet iuxta hanc ſignificationem ſecundario dat uerbum tempus ut eundem uerbi actum diuerſificet. cū enim amo & amaui & amabo ſignificent eundem actum quantū ad perſonā addit numerū ad modum: tēpus uerbo accōmodatum actum illū diuerſū facit. Amo eni præſentē: amaui prærteritū amabo futurum actū ſignificat: & ita ſecundum diuerſa tēpora actus in uerbo diuerſificat̃: & accipit hic large actum .ſ. ꝓ actiuo & paſſiuo. Sciendum hanc uocem tēpus æquiuocū accipi: cu multas & uarias habeat ſignificationes: de quibus alias hic non accipitur .i. deſignatione cuiuſdā qualitatis uel actionis quæ dicit̃ ſignificatio tēporis adiacens ipſiſ uerbis: gratia cuius dicit̃ uerbo tempus accidere. Cū enim dicimus tempus accidit uerbo: idē & quaſi diceret ſignificatio tēporis accidit uerbo

de tempore dicamus: Tempus accidit uerbo ad diuerſi actus ſignificationem acommodatum quod plerunq; oſtendimus: nel in principalibus: uel ĩ penultimis declinationis litteris: ex qua etiam perſone & numeri dignoſcuntur. Sed perſone quidem ĩ finalibus litteris: & numeri. Tēpora uero ut dictū eſt in principalibus uel penultimis. Itaq; cum nōis declinatio in fine ſolo moueatur: uerbi & in principio & in fine & in medio plerunq; inuenitur moueri In nomine enim differentiæ caſuum & numeri. hic uero & temporis & perſonarum ex declinatōe oſten

Cum enĩ uerbum eſt temporis ſignificatiuum ut lego hoc uerbū quaſi ſubiectū in ſe ſuſcipit: ſi ſignificationē tēporis & hoc ſecundario. nā lectionis ſignificationē primo ſuſcipit. Pōt etiā dici tēpus hæc uox in deſignatione quantitatis accidens uerbi ut ſic dicamus. Tempus accidit uerbo .i. qualitas a tempore deſignata: cōuenit uerbo per hoc ꝙ ſecundo deſignatur a uerbo: ſed expoſitio accidētis impropria uidet̃: uel ita tēpus accidit uerbo: ad cōſignificandū circa hanc uocē currit legit. Itē ſciendum tempus prædicabiliter accidere uerbo: pōt enim dici legit eſt tempus .i. ſignificans actionē in tempore: quod abſonū uidet̃ quādo nō quærit̃ legit cuius ē tēporis: ſic pōt ſic exponi legit quā qualitatē .i. quod tēpus ſiue præſens ſiue præteritū ſiue futurum ſignificat lectiōi adiadiacere: uel quod tēpus ſiue præſens ſiue præteritum ſiue futurum adiaceat lectioni uel de qua collectionē uocum tēpus ſignificatiuū ſit: ſiue de collectione præſentis ſiue præteriti ſiue futuri. ¶ Quod tempus. Poſtq̄ dixit accidere uerbo tempus: & ſecundario uult determinare quō diſcernat̃ tempus in uerbo .ſ. in principio in medio in fine. & hoc eſt ꝙ tempus cum in omnibus uerbis in finr declinationis oſtendatur: plurimūq; etiam in multis uerbis oſtenditur: uel in primis litteris declinati uerbi ut ago egi: uel in penultimis litteris ut rego rexi: uel etiā in mediis ut perago peregi. hoc ideo ſubiunxit ut oſtendat ꝙ uerbū diſtinguit actus ſecundū diuerſa tēpora. Ex qua declinatione uerbi nō tempus tātū ſed etiā ꝑſonæ & nūeri dinoſcunt̃ ſed diuerſo mō: quia perſonæ & numeri tantū in fine ut amo amaui: ſed tempus in principio in medio in fine. ¶ Itaq; infert api. Quia declinatio uerbi ſecundū tempora fit in principio: in medio ſecundū numeros & perſonas in fine. Ergo declinatio uerbi inuenitur nomen in principio & in medio plurimūq; & in fine ſemper cū declinatio nōis in ſolo fine moueatur: quod ſic eſt accipiendum. Nunq̄ in principio mouet̃: aliquando enĩ in medio mouetur: ut reſpublica reipublicæ cōponitur ex duobus nōiatiuis. uel pōt dici ꝙ declinatio nōis in ſolo fine mouet̃ ſecundum illos qui dicebant reſpublica reipublicæ in ſingulis caſibus cōponi. In nomine enim. Reddit cauſam quare nomen ĩ ſolo fine declinetur. uerbum autem in fine & in principio & in medio .ſ. quia nomen ſecundum diuerſos caſus & numeros tantum declinat̃: diuerſitas autem caſuum & numerorū in ſolo fine oſtendit̃: ut homo hominis: homines. ¶ Verbum autē per diuerſa tempora & perſonas diuerſas & diuerſos numeros declinat̃. Si autē diuerſitas tempoꝝ: perſonarum & numeroꝝ in ſolo fine oſtendetur: minima cōfuſio eēt. ¶ Itaq; placuit in quibuſdam uerbis in principio uel in medio tempora diſcreta & hoc eſt. In nōie enim differentia caſuū & numeri tantum oſtenditur ex declinatione. hic uero in uerbo oſtendit̃ differentia temporis & perſonarum & numeri ex declinatione ipſius uerbi. Sunt igitur quādoquidem tempus concedatur uerbo ad actus diſtinguendos. igit̃ ſunt diuerſa tempora & uere diuerſa: quia tria .ſ. præſens præteritum & futurum. ¶ Nota ſecundum quoſdam tempus ſignificare quantitatem rebus mutabilibus adiacentem: quæ per mimiam ſui partem exiſtere prohibetur. ſecundum alios ſignificat quandam quantitatem: quæ cum mundo habuit originem: & cum mundi forma deſinet eſſe: quæ ſecundum ſe inuariabilis eſt: ſed quantum ad actiones noſtras & ad planetarum motus præſens præterita: futura iudicatur ꝙ ſpacium uidetur tullius diffinire ſic. Tempus eſt pars æternitatis .ſ. ſpacium mutabilium rerum. Quod eſt a principio mundi uſq; ad finem. Philoſophi autem hoc ſpacium mutabilium rerum: id eſt tempus entis partibus determinare uolentes: ſoli et aliis planetis quæ cum certo motu & æqua lege progreſſionis ſuos exercent curſus illud abſcripſerunt ſpacium illud quod ſol ab ortu ad occaſum mouetur: dic̃ ap

ditur dífferẽtia & numeri. Sunt igit̃ tporatria præsens præteritum & futurum. Sed præteritum rursus diuiditur in tria in præteritum ĩperfectum: præteritum perfectum & præteritum plusq̃perfectum Nec mirum tam late patere præteritum tempus cũ in noticiam nostram nihil sic naturaliter a longo sæculorum spacio potest uenire: qumodo actus præteriti tẽporis: in præsenti enĩ & futuro plæraq; ĩcerta nobis sunt: angustissimaq; eoꝝ ẽ nobis cognitio & dubia plærũq;. Itaq; singulis uocibus ꝑ hæc duo tempora iure sumus contenti: quamuis græci futurum quoq; diuiserunt in quibusdam uerbis. In futurum infinitum ut τυψμαι. Et paulo post futurum: quod atticum dicunt: ut μετο λίγοη μελλοη: ut ιἔτυψμαι Melius tamen Romani considerata ratione futuri: quæ omnino incerta est simplici ĩ eo uoce utũt̃ nec finiunt spacium futuri: est autem supradictorũ temporum quedam cognatio inter se: sed antequam de ea dicamus: latius supradicta repetamus

pellantes. Et ita ex sole & aliorum planetarũ cursu et reuersu mẽses annos horas momẽta et alias certas partes distinxerunt ꝙ aliarũ rerum uarietate facere nõ poterant. Si quid enĩ ex motu hominis iter facientis certas tẽporis partes distinguere uelit frustra laborabit. Cum ille modo segnius modo citius proficiscatur. Quod aũt tempus ex rerum uarietate noscatur planum est. Si quis mente cõcipiat omnes res ĩ quo statu modo sunt permanere Ita enim uidebit figurãs temporum inæternitatis permanentia conuerti: et sic ex contrario colligere licet tẽpus nihil aliud esse q̃ spacium mutabilium rerum. Hoc uero tempus secundum actus rerum ĩ tria. d. Si enim actus solis meridianus modo sit præsens. i. præ oculis ex actu solis præsens: prſæens uocabit tẽpus in quo sol est in meridie. Rursus quia actus alius solis. i. ortus eius iã præteriit. Præteritum tempus dicemus in quo sol ortus fuit. Similiter quia aliũ eius actũ futurum expectamus. i. occasum tempus in quo sol occidit futurum dicimus. & similiter ex quibuslibet actibus aliarum rerum: secundũ hoc ꝙ sũt præsentes uel præteriti uel futuri: tempora ipsa uel præsentia uel præterita uel futura uocamus. Hãc autẽ tẽporis uarietatẽ ex uariis rerũ actibus procedentem augustinus considerans dixit. Tempus est certa dimensio secundum morã & motum mutabiliũ rerum. Sed præteritũ. Tres dixi esse partes temporis: sed illæ partes temporis diuersæ sunt: quia præteritum tẽpus tam late diuiditur ut tres partes habeat: & hoc inde procedit: quia præteriti actus nobis sunt cogniti: & quia sunt certi determinate distiguimus eos: ut alios nuoiter ꝑfectos alios iam pridẽ ꝑfectos: alios inceptos: sed nondũ perfectos dicamus: & ita secundum diuersos actus præteritos tẽpus ipsum præteritũ distinguimus: & hoc est. Non mirum tam late patere. i. extendi præteritũ tẽpus. & nihil possit uenire in nostrã no. a lon. spa. seculoꝝ. i. a principio mũdi usq; ad finẽ: sic. i. tã certum quomodo actus principii secundum quos tempora diuidimus: & hoc prius statim relinquit. Naturaliter ideo posuit: quia magicis artibus futura quoq; in noticiã ueniũt. In præsenti enim. Vere sic nihil nobis uenit in notitiam quõ præteriti actus: quia actus est de presenti & de futuro nobis non ueniunt in notitiam: quod habemus ibi. In præsenti enim omnia sunt nobis incerta: quia cognitio eorum quæ fiunt in præsenti angusta ẽ: propter ipsius temporis angustias: & in futuro plæraq; sunt nobis incerta: quia cognitio eorũ plurimũq; est dubia. Plærũq;. Dicit quia quædam futura sunt ex necessitate: ut homo morietur: & illa ueniunt in notitiam. Nota hic accipi præsens non illud quod partibus cõponitur sed ipsum instans quod est indiuiduum. Actio. n. diuidui præsentis certa nobis est: sed indiuidui incerta: & hoc propter breuitatem ut dictum est. Itaq;. Quia ea de præsenti & de futuro sunt nobis incerta. Itaq; per hoc duo tẽpora præsens. s. & futurũ: singulis uocibus iure sumus contenti. Non enim in designatione primæ personæ singularis uel pluralis habemus plures uoces ĩ præsenti uel in futuro q̃ habemus in præterito: ut legebam legi legam. Possumus etiam large dicere ꝙ non habemus plures uoces neq; in præsenti neq; in futuro: q̃ quæ diuersa præsentia uel futura significent. Quãuis græci futurũ quoq;. Iure sumus contenti singulis uocibus dico quãuis græci non sunt contenti: quia in quibusdam uerbis diuiserunt futurum quoq; sicut præteritum: & faciunt ibi duo futura. Vnum. s. quod determinate significat proximũ futuꝝ. s. τετυψομαι quod inuentũ ab atticis dicitur atticum. Aliud quod significat remotũ futurum τυψομαι Vt si in futuro diceremus legam & legebo. & legebo determinate significaret proximũ futurum. Melius tamen romani cõsidera. Et si græca ita diuidant futurũ tempus ponendo discretas uoces: tamen romani melius utũtur simplicis uo. in eo. i. futuro: quõ melius utant̃ supponit. s. considerata natura futuri temporis: quæ oĩno incerta est quantũ ad actus futuros qui incerti sunt nobis: nec finiunt. i. non determinant per discretas uoces spaciũ futuri ut ponatur legam & legebo: & per legebo proximũ futurũ: per legã futurũ remotũ significat. Est autem supradictorum tempo. Posui superius tria tẽpora: præsens: præteritum & futurum. Et præteritum diuisi in tria præterita. Hoc autem sciendũ de prædictis temporibus ꝙ eorum ẽ cognatio: quædã de qua dicturi sumus: sed anteq̃ de ea dicamus. la. re. su. exponentes singula breuiter: hanc autem temporum cognationem

ob hoc ostendet ut cum dicturus sit uoces tempora ista significantes alias ab aliis nasci et formari: ex temporũ cognatione id in uocibus ipsis conuenienter fieri itelligamus. ¶ Tempus accidit uerbo præsens præ. Quod diffuse dixerat breuiter repetit et est dicere. Significatio præsentis temporis et significatio præteriti: et significatio futuri accidentaliter inest uerbis. Sequitur lata ex: ¶ Quãuis enim naturaliter instabili. Dixit præsens tempus præ. et fu. conuenire uerbo: quia tempus accidit uerbo: sed ꝙ tempus aliud esset præsens: aliud præteritum aliud futurum: uidebatur impossibile quibusdam: qui respicientes ad festinantiam solis: per quod illud quod modo

Tempus accidit uerbo præsens præteritum & futurum. Quamuis enim naturaliter ĩstabili motu uoluitur: & eius pars iam preteriit: pars eius sequitur tamen ad ordinationem nostrorum diuersa gestorum tempora quoq; diuidimus. Vnde iure præteritum in tres differentias partimur. Nihil enim certius ut dictum est ad notitiam nostram potest uenire ꝗ gesta per diuersum temporis spacium præteriti. Facile enim dignoscitur utrum multo ante an nup sint facta: an cœperint quidem necdum tamen sunt perfecta. Itaq; q̃d accidit: ipsis rebus: quas agimus nomen tempori ipsi imponimus præteritum imperfectum nominãtes in quo res aliqua cœpit geri: nec dum tamen perfecta est: præteritum uero perfectũ in quo res perfecta monstratur. Præteritum plusꝗ perfectum in quo iam pridem res perfecta ostenditur. Instans autem indiuiduum est quod uix stare

est: statim transit in præsens: et de præsenti statim in præteritum: tempora instabilitate sua confundi uidebantur: et sic nesciebant quomodo uerbali uoce præsens tempus uel præteritum uel futurũ discrete possent significare: cum priusꝗ uerbum protulissent: futurum: præsens: uel præsens præteritum fieri uidetur. Et hanc dubitationẽ excludere uolens sic aduersatur: quãuis tẽpus naturaliter. i. sicut a conditore rerum natum et creatum est uoluitur: hic ad solẽ respexit motu instabili: quia cum futurum moueatur et transeat in præsens: non ibi stat: sed statim transit i præteritum: et hoc est quod supponit et pars eius iam præteriit. i. de præsenti fit præteritũ: et alia pars quæ adhuc futura est sequitur præteritum: quia fit præsens et de præsenti stati fit præterita: tamen ad ordinationem nostrorum gestorum. i. secundum gesta nostra ordiata: et diuisa in præsentia præterita et futura: diuidimus tempora quoq;: sicut ipsa gesta. Quod est dicere: quãuis tempora naturali instabilitate confusa non possunt distingui: tamen secũdum actus nostros qui minus sunt instabiles diuiduntur et distinguũtur tempora. Si enim heri scripsi hodie lego continue: cras sum disputaturus: hodierna lectio continuata: quia magnam moram habet: nec cito præterit nec permittit ut futura disputatio cito fiat præsens ¶ Itaq; secundum hodiernã lectionem continuatam: quæ quantum ad partem sui præsens est totum hodiernum tẽpus præsens indicabo & in designatione ipsius prius ꝗ transeat potero uti præsenti uerbo dicendo lego: & similiter anteꝗ crastinum tẽpus fiat: possum dicere disputabo. Eo quoq; modo intellige in actibus nostris siue magnis siue paruis. ¶ Vnde iure præteritum in tres dif. Quia secundum gesta nostra tempora diuidimus: ideo iure præteritum tẽpus in differentes partes distinguimus. quo iure supponit ¶ Nihil enim certius ut dictum est. Ac si dicat: hæc est conueniens ratio quare præteritum tẽpus in tria diuidatur: quia præteritos actus nostros in tres partes diuidimus. & hoc bene possumus: quia certa sunt nobis: & ubi est certa: quia facile digno an mul. ante an. sint. fiant cepta & nondum perfecta: & quia ita est in actionibus nostris: ꝙ aliæ sũt præsentes aliæ præteritæ aliæ futuræ. Itaq; nomen quod accidit gestis: tẽpori imponimus hoc modo: præteritum tempus &c. Nota præteritum imperfectũ uerbum actionem quandam designare: cuius iam quædam pars præteriit: pars restat: habet autem hoc ex propria inuentione sua: ut cum dico mane legebam quando ille me uocauit legebam significat totam propositam lectionem: cuius quædam pars præterierat: quando ille uenit: pars restabat: siue autem completa fuerit lectio: siue non: nihil interesse dicunt quantum ad naturam præteriti imperfecti ¶ Si uero aliquis inferat: cum interdũ eueniat perfici propositam lectionem: ergo nihil distat: tunc inter legebam præteritũ imperfectũ & legit præteritum pfectum: eandẽ eni lectionem significãt: uerũ est: sed in modo differunt: quia illud significat ut impfectã Rursus cum interdũ aliquo uocante me: finem faciam propositæ lectionis: nõ rediturus ad eam. Si legebã totã propositã significat: tunc illud quod fuit cum eo quod nuꝗ fuit: significare prohibetur quod uerũ esse dicimus. Quid enim mirum si legebam totam propositam lectionẽ gratia partis significat. Cum sæpe ueniamus uerba in oratione posita: ut de eo ꝙ nõ fiunt in actu rerũ intellectũ generet ¶ Nam cum me nõ legẽte dico lego: lego quidem actũ non existentem in rerũ natura significat multa alia et quãdo. s. metimur. Est tamẽ sententia quorũdã uerbũ præteriti tpis imperfecti nõ significare totã actionẽ cuius pars nõ præteriit: pars futura erat: sed eã tãtũ quæ præteriit: gratia tamẽ eius partis quæ futura erat. ¶ Sed secundũ hoc præteritũ impfectũ nõ uidet significare semiplenũ actum: quod prisci. affirmat in cõstructionibus. ¶ Instans autẽ indiuiduũ ẽ. Præteritũ tẽpus ita diuidit: sed instans. i. præsens nõ diuidit. Hic nota eũ agere de pũti: quod ẽ quasi pũctus copulãs præteritũ

& futurum: non de eo præsenti de quo quæritur in uerbo cuius temporis. ¶ Illud enim partes habet quod præteriit: quod est & quod futurū est: hoc uero partibus caret. Sed quia cōpositum præsens gratia huius suæ partis scilicet præsens dicitur; ideo de hoc instanti agit: & etiam ut ostendat in significatione huius indiuidui tēporis: nos non posse uti diuiduis uocibus: sicut in præterito utimur. ¶ Quod .i. instans uix potest stare .i. moram facere: Redditio est causæ quare instans dicatur: & quia uix potest stare. unde merito a quibusdam illud instans nominatur imperfectū: ut utrūq; simul dicatur instans imperfectū, ideo quia ita parum stat ut cum actus in eo sit: in eo non possit esse perfectus. Sed obiicitur si ipsum instans imperfectum ē: tunc partibus constat. Imperfectum enim eē dicitur cui deest aliqua pars. ¶ Ad quod respondet aliter hic accipi imperfectum quasi significet non perfectum & ualde artum ¶ Nisi enim. Vere merito instans dicit̄ imperfectum: quia actus eius intelligitur nōdum transisse: & probat destruendo consequens sic. Nisi enim sit imperfectum. i. si fuerit perfectum .s. ut in eo sit actus perfectus nō potest intelligi actus in eo esse .i. non præsens est: cum adhuc actus non sit in eo: sed iam sit præteritum & perfectum ¶ Futurum quoq; cum īcertum. Sicut nec præsens potuit uti dif. fi. declinationis .i. uerbis declinatis & habentibus discretos & diuersos fines: uerbis dico quibusdā .i. significantibus diuersa tēpora futura: quāuis enim eam & ibo diuersos fines habeāt & etiam tota sint diuersa: non tamen diuersa futura significant: quare futurū discretis uocibus nō potuit uti: præmittit causam .s. cum sit infinitum in hoc: utrū paulo post: an multo post erit: & quia significat incertum: itaq; fuit contentum una uoce .i. uoce unum futurum significante. ¶ Et indicatiuus quidam modus. Postq̄ probauit tempora posse diuidi & distigui: & ea sic distincta uerbo conuenire de defectu uerborum in hoc accidenti ingreditur agere: ostendens in quibus modis omnia tempora habeantur in quibus non omnia. Constructio .uerbo conueniunt tria tempora: & indicatiuus quidem &c. ¶ Causam inserit quare indicatiuus omnia tempora habeat discreta quippe &c. ¶ Imperatiuus uero præsens & fu. Indicatiuus omnia habet tempora: sed imperatiuus uidetur posse accipere præsens & futurum tantum: & quod non plus accipit: hoc fit quadam naturali necessitate .i. significationis necessitate illud prohibente. Imperatiuus enim sic significat: ut præteritum habere non possit. Nō enim quæ præterita sunt possumus impetrare: sed tantū quæ futura sunt. ¶ Quod enim iam diximus imperatiuū modū etiā præsens significare: accipimus præsens in designatione proximi futuri uel locuti sumus quantum ad affectū imperantis. ¶ Quæ qui imperat præsens esse se uelle ostendit. ¶ Cum enim dico lege in proximo & sine dilatione fieri impero: uel præsentem actum nullatenus significo: sed præsentem esse me uelle ostendo: & præsentem fieri impero. ¶ Ea etenim imperamus quæ uel. Vere imperatiuus accipit præsens & futurum tantum: quia tantum ea imperamus quæ in ꝓximo: uel in remoto futuro fieri uolumus. A partibus qa hoc æquipollenter: ea enim &c. ¶ Non solum enim illi qui nondum. Vere imperamus ea quæ uolumus fieri in præsenti: quia imperamus & de non cœptis: ut incipiantur in præsenti & de iam cœptis: ut in præsenti perficiantur: locus est a partibus eorum quæ in præsenti uolumus fieri & hoc est. Non solum enim imperantes illi qui nondum cœperit aliquam actionem utimur præsenti tempore .i. uerbo præsentis temporis: ut lege: sed etiam imperātes illi qui iam cœpit & adhuc est in ipso actu: utimur præsenti non si faciat quod iam fecit: sed quod futurum est .s. ut permaneat in eodē actu: ut si quis &c. Nota hic lege significare totā lectionē cuius quædā pars restat: pars præteriit: sed tamē gratia eius partis quæ restat: . Dicunt tamen aliqui tantum significare ibi lege id quod restat. ¶ Apud græcos etiā præteriti tem. Apud latinos inter impatiua præsentis tpis uel futuri ut exposui de quibus quia constabat: nullū posuit excēplum. Apud græcos aūt etiā impatiua sunt præteriti tpis: nō ꝙ quādo impāt sint præterita: sed sic imperant ut in futuro possint dici præterita: quod sic aduersando supponit. Dixi impatiua significare præteritū te

potest. Vnde merito a quibusdam instans imperfectū nominatur: nisi enim sit imperfecttum ī eo adhuc esse actus intelligi non potest. Futurum quoq; cum incertum sit ut ostendimus & infinitum utrū paulo post an multo erit non potuit discretis quibusdam finibus declinationis uti. Itaq; una uoce cōtentum fuit. Et indicatiuus quidam modus habet tēpora omnia quippe eo modo omnia quæ egimus uel agimus uel acturi sumus absq; ullo impedimēto indicamus. Imperatiuus uero præsens & futurū naturali quadam necessitate uidetur accipere: ea & enim imperamus quæ uel in præsenti statim uolumus fieri sine aliqua dillatione uel in futuro. Non solum enim illi qui nūdum cœpit imperās utimur præsenti tempore imperatiui: sed etiam illi q cœpit & in ipso actu est ut permaneat ī eodem: ut si quis ei qui cæpit uersum legere dicat. lege usq; ad finem Apud græcos etiam præteriti temporis sunt imperatiua q̄uis ipsa quoq; ad futuri temporis sensum pertineat αὐέωχθὴ ἡ πύλη aperta sit porta: Videtur

pus: q̃uis ipsa quoq; sicut alia prædicta ptinẽt ad sensũ futuri.i.qñ impãt significãt futurꝝ: sed taliter ut ĩ futuro
pñt dici præterita ut ẽ apta sit porta: qđ significat̃ p illđ græcũ ανεωχθήτω η πυλη. Videt̃ eni. Cōmẽdatio &
ad aptatio exẽpli. Nã cũ dico apta sit porta: impo cã ĩ futuro apiri: & ita apertio illa futura ẽ. Sed sic impo ut cũ
uenero: apertio illa sit præterita.i.ipsã portã apertã inueniã. Ergo nos quoq;. Quia ita faciũt græci nec signi
ficatio nec regula repugnat: ergo nos faciamus. Nã sicut græci possumus uti præterito tpe impatiui.i.impatio
significãte tẽpus in futuro præteritũ: ut in passiuis uerbis uel in aliis.p.d.h.i.in deponẽtibus & coibus: & quõ
in illis ostẽdit.s.cũiungẽtes par.præ.tẽp.

imperare ut in futuro tempore sit præteritum: ut si
dicam aperi nunc Ianuã: ut crastino sit aperta. Er-
go nos quoq; possumus in passiuis uel in aliis passi
uam declinationem habentibus uti præterito tem-
pore imperatiui coniungentes participium præteri
ti cum uerbo imperatiuo præsentis uel futuri tẽpo-
ris: ut amatus sit uel esto. πεφιλήσθω: doctus sit uel
esto δεδιδάχθω clausus sit uel esto κεκλείσθω. Qđ
autem uim præteriti habet huiuscemodi cōstructio
ostendunt subiunctiua præteritiperfecti: quæ simi-
liter proferuntur In passiua decliatione: ut amatus
sim sis sit. Ergo si amatus sit in subiunctiuo præteri
ti temporis est. Bene etiam in imperatiuo præteriti
potest accipi. Quipe cum & in præsenti tempore i
peratiui tertia persona similis est in omni cōiugatio
ne tertiæ persōæ subiũcti ut amet doceat legat ame
tur doceatur legat̃: In passiuis quidẽ uel similibus
hoc possumus dicer̃. In actiuis uero uel neutris nul
lo mõ nisi participia præteriti habeant. optatiuus
autẽ q̃uis ipse quoq; uideatur ad futurum pertinere
ea enim optamus quæ uolumus nobis uel ĩ præsẽs
uel in futurum dari. tamen habet & præteritum tẽ-
pus: quia euenit sæpe de absentibus & de ignotis re
bus præcari: ut facte ante nobis possent innotitiam

ut amatus cũ substãtio uerbo impatiui mo
di pñtis tpis uel futuri.i.cũ sit uel esto: ut
amatns sit: hoc totũ dicat̃ insimul præteri-
tũ tẽpus impatiui: cũ græci ꝓ his duabus
uocibus hẽant unũ uerbũ nõ cōpositum.
Quod ãt. Dixerat ꝙ amatus si eẽt præ
teritũ impatiui: hoc uult cõfirmare p simi
lẽ cõstructionẽ uidelicẽt amatus sit: & si-
milia quæ ex duabus dictiõibus.i. ex præ
terito: participio & uerbo substãtiuo cõpo
nunt̃ & ĩsiste lrãm. Nõ eni dicit significat
præteritũ sed habet uim præteriti.i.in futu
ro præteritũ significat: & ꝙ uim præteriti
hẽat ostẽdit: & subiũctina passiua præteri
ti perfecti quæ silr sũt cõposita ex præteri
to participii & substãtiuo uerbo significẽt
tẽpus præteritũ sine dubio: ergo illa rõ ẽ a
sili qđ designat ubi dicit si amatus sit &c.
Quippe. Quasi dicat bene sequitur ꝙ si
amatus sit in coniũctiuo præteritũ signifi-
cet: ꝙ in impatiuo præteritũ significet qp-
pe cũ tantã affinitatẽ inter se hẽant impati
uus et cõiũctiuus ꝙ ĩ tertia psona pñtis tẽ
poris impatiuus similis ẽ tertiæ psonæ con
iũctiui siue passiui siue actiui: et hoc in oĩ
cõiugatõe ut amet tertia pso.ẽ impatiui et
cõiũctiui: et silr in aliis. Et ĩ passiuis. Et
in passiuis quidẽ uerbis et similibus.i. de-
ponẽtibus et coibus hoc pos.di.i.ĩuenire ĩ
illis substãtiuo uerbo iũctis: ꝙ impatia ha
beãt uim præteriti: sicut ex supradictis pro
batũ ẽ. In actiuis uero uerbis et in neutris
nullo mõ possumus hoc dicere: ꝙ ãt seqtur
nisi hẽant participia præteriti: de neutris
tãrũ dictũ ẽ. Actiua eni nũq̃ habẽt parti-
cipiũ præteriti tpis: sed quædã neutra: ut
cœno cœnatus: poto potatus: qa de his talibus substantiuo uerbo iunctis: cõueniẽter possũt fieri impatiua præ-
teriti tpis ut cœnatus sit potatus sit. Optatiuus ãt. Impatiuus semper pertĩet ad futurꝝ quacũq; significatione
accipiat̃. Optatiuus aũt quãuis ipse quoq; sicut et impatiuus uidet̃ ptinere ad futurꝝ: tñ hẽt præteritũ et ꝓbat p
parẽtesim: sic ea eni optamus quæ uolumus dari nobis: uel in præsens uel ĩ futurꝝ præsens. Intellige ꝓximũ fu-
turũ: uel quãtũ ad effectũ optãtis. Nõ eni quæ actualiter sũt præsentia optamus q̃uis ĩquãtũ optatiuus ad futu
rũ respiciat: tamẽ habet et præteritũ tẽpus et qua rõne possit habere subiũgit.s.qa euenit &c. Sciẽdũ ꝙ cũ reue-
ra optatiuus ad futurũ ptineat ut ipse dicit: tñ duobus modis optare possumus de præteritis.s.et hæc quoq; op
tatio ad futurũ ptinebit: et ẽ unus modus cũ id qđ nobis incertũ ẽ: et quantũ ad nostri noticiã futurꝝ optamus
euenisse iãdudũ. Alius modus ẽ qñ optamus euẽisse cõtrariũ illi qđ certũ ẽ: et q̃tũ ad rei ueritatẽ futurꝝ ẽ.primũ
modũ hẽmus ubi dicit optatiuus: tñ præteritũ tẽpus hẽt: qa euenit sæpe præcari uel optare de rebus absentibus:
et qa multa absentia sũt certa: iõ determinat: et ignotis.i.incertis rebus: et ad qd de eo optet̃: subdit iõ.s.præca
mur ut pos.no.ue.in no.iãdudũ eẽ facta. de certis rebus euenit præcari: ut cũ dico: utinã filius meus legisset au
ctores ꝓpter quos romã iuit. Quidã filiũ suũ romã miserat ad legẽdũ auctores de quo eẽt ĩcertus: ae legisset an
nõ sic optãs dicit: utinã filius meus legisset auctores: qđ ẽ dicere utinã lectio ĩesset filio meo iãdudũ: quæ lectio
quãtũ ad noticiã illius erat futura. Sic eni hic accipimus futurꝝ ꝙ.s.nec ẽ præsens nec præteritũ. Nec mirꝝ sic acci
pi futurꝝ ĩ hoc tractatu: cũ sæpe silr soleat accipi. Nã cũ dico sol erit la.hoc futurꝝ ẽ nõ quãtũ ad rei naturã: sed qa
nec ẽ pñs nec ẽ præturitũ. In præmisso aũt exẽplo legisset optãdo.i.cũ optatiõe significat lectionẽ infuisse respi

ciẽs tñ ad futurũ. Aliter quidẽ sic exponũt: utinã filius meus legisset aucto.i.utinã uenisset mihi in noticiã.i.uti
nã eẽt mihi certã filiũ meũ legisse.i.ãte factũ & præteritũ eẽ ꝙ mõẽ ĩcertũ an sit præteritũ: & hoc totũ ĩsimul.s.
præteritũ ĩcertũ fieri: certũ adhuc ẽ futuꝝ: & hoc sic optare de præteritis ꝑtiet ad futuꝝ. Sed sc̃dm hãc expositio
nẽ legisset nõ uidet̃ significare lectionẽ: sed istud totũ uenisse in noticiã ꝙ nihil eẽ nõ eget ꝓbatiõe. qd̃ aũt seq̃t
ut ꝑfectus &c: sil'r ẽ exẽplũ. ¶ Possumus tamẽ. Licet tamẽ dixerim fieri optationẽ de ignotis rebus: tamẽ pos
sumus uti hoc mõ.i.uerbo huiusmõi in rebus certis ostẽdẽtes: nõ euenisse quæ optamus euenisse ut Virgi. Atq;
utinã Aeneas uenerat nec sciente didone:
& quantũ ad didonẽ certũ erat nõ uenisse
& ita dido optat cõtrariũ suæ optatiõis.s.
optat eũ uẽisse dicẽs: utinã afforet. & põt
hic eẽ uel præteritũ impfectũ ꝓ adesset: ul'
pfectũ ꝓ affuisset.i.uenisset: & erat id fu
turũ quãtũ ad rei ueritatẽ sed'm eius existi
mationẽ. Seq̃t alid' exẽplũ de eodẽ: cæsar
& põpeius cõiũxerũt societatẽ: sed aliqs ui
dẽs seq icõmoda: ex illa cõiũctione optat
uenisse cõtrariũ.i.nõ cõiũctionẽ infuisse q̃
actio.s.nõ cõiũctio.i. cõiũctio remota:
futurũ respicit cũ neget sit pñs neq; præteri
ta: & sũt hæc duo exẽpla sub disiũctõe po
sita quasi unũ.s.utinã cæsar & põ.nõ con
iũxissent societatẽ: & utinã nunq̃ diremis
sent: & ita duobus mõis optamus de præ
teritis.s.qñ aliqua sũt incerta: id optamus
ut fiãt certa: uel qñ certa sũt optamus con
trariũ præteriisse. In hoc aũt. Hoc mõ ꝓ
bauit optatiuũ habere oĩa tẽpora: mõ uult
discernere an cõiũcta hẽat tp̃a in eadẽ uo
ce: an disiũcta certis uocibus cont. ¶ Opta
tiuus hẽt oĩa tp̃a: sed latini habẽt cõiũcta
&c. latini dixit: qa græci ẽt ĩ subiũctio ha
bẽt illa tp̃a cõiũcta ĩ eadẽ uoce. ¶ Quã
uis. Dixi ꝙ latini habẽt tẽpora coniũcta:
quãuis hæc quoq; &c. Sed melius ẽ eẽ cõ
iũcta ĩ eadẽ uoce q̃ nõ eẽ cõiũcta: & uere
melius ẽ eẽ cõiũcta ĩ eadẽ uoce: qa eadem
uox rõnabiliter ẽ præteritũ ĩperfectũ & ẽt
præsens.i.significat & præsentẽ & præteri
tã ĩperfectã actionẽ. ¶ Dico enĩ. Vere ea
dẽ uox ẽ præteriti ĩperfecti & pñtis tp̃is.
Nã hæc uox legerẽ quæ discernit̃ per addi
tas determinatiões.s.qa utinã legerẽ: nũc
significat præsẽs tẽpus ut legerẽ: heri signi
ficat præteritũ ĩperfectũ. Rursus ꝙ rõnabi
liter istud fiat: ostẽdit cũ subiũgit: nimia co
gñatio coꝝ eẽ.i.spatioꝝ ipsoꝝ uel significationũ ipsoꝝ tẽpoꝝ quæ eadẽ uoce significant̃: & maxĩe illis spatiis
uel significationibus uel istis uocibus quæ sũt præteritũ ĩperfectũ & præsens: ẽ cognatio in hoc mõ.i. in optati
uo. ¶ Quippe tamẽ utrũq;. Probatio ẽ ꝙ ubiq; hẽant cognationẽ: qa in quocũq; mõ sit præsens tẽpus & præte
ĩtũ ĩpfectũ utrũq; ĩpfectũ ĩtelligit̃ & significat: qa actus q fit in illis ĩpfectus ẽ. Põt ãt iste. Probat ꝙ maxĩe
ĩ hoc mõ hẽant cognationẽ præsens & ꝑteritũ ĩperfectũ sic: qa iste optatiuus põt ĩtelligi & ĩceptus ãte & nõ ĩce
ptus ante.i.significare actũ ante ĩceptũ & nõ ante ĩceptũ tã in præsenti tẽpore q̃ in præterito ĩpfecto: qd' seq̃n
tia iudicãt dẽre ĩtelligi.q.d.præsens tẽpus & præteritũ ĩperfectũ hãc habẽt affinitatẽ in optatiuo quã nõ habẽt
in aliis mõis: qa in optatio significãt habere actũ ĩceptũ & nõ ĩceptũ. Nã legerẽ hæc uox ĩ præterito ĩperfecto
indeterminate se hẽt ad hoc ut significet uel actũ aliquãdo inceptũ uel actũ nũq̃ ĩceptũ qd' apparet ꝑ determia
tiões quas põt naturaliter suscipere: ut si dicã utinã legerẽ heri quoq; quõ nudistertius plane significo: qa ĩcepe
rã legere nuper tertia die: & sic ostẽdo ĩllũ illius prius me ĩcepisse: nõ tñ finiuisse qd' ĩcepi: Sin aũt dicã utinã lege
rẽ saltẽ heri: per saltẽ ĩtelligo ꝙ nõ actũ illũ ĩcepi quẽ legerẽ significat. Melius ẽ tñ ĩtelligere quãdo dicat̃ legerẽ
heri quõ nudiustertius legerẽ sigãre actũ heri ĩceptũ: nec tñ usq; ad finẽ perductũ: qd' per ipsã determiatiõne de
clarat̃. Sil'r ĩ præsenti significat̃ actus ĩceptus & nõ ĩceptus. nã si dicã utinã adhuc legerẽ: per adhuc ostẽdo ĩce
pisse ĩ præterito: sed tñ ĩ præsenti cessare: ꝙ nisi ĩ præsenti cessarẽ aliter nõ possem ĩ præsenti optare lectionẽ: licet

uenire ut si filio meo romæ in præsenti de gente op
tans dicã. Vtinam romæ filius meus legisset aucto
res propter quos nunc ibi moratur. Vtinam profe
ctus esset romã ãte uiginti dies. Possumus tamen
hoc uti modo etiã ostendẽtes quæ optamus nõ eue
nisse: ut Vir.ĩ.i.æne. Atq; utinã rex ipse noto cõpul
sus eodẽ Afforet æneas Et utinã Gener Põpei cũ Ca
io Cæsare societatẽ aut nũq̃ cõiũxisset aut nũq̃ dire
misset. In hoc autẽ mõ dũtaxat & ĩ ĩfinitiuo tẽpora
coniũcta habent latini præsens cum præterito im
perfecto & præteritum perfectũ cũ plusq̃perfecto
ad imitationem græcorum: q̃uis hoc quoq; conati
sunt quidam disiungere. sed melius est esse cõiũcta
Nam præteritum imperfectum rationabiliter idẽ ẽ
& præsens. Dico.n. utinã legerẽ nũc & utinã legerẽ
heri. Nimia est enim cognatio eoꝝ tẽpoꝝ præsentis
& præteriti ĩpfecti. & maxĩe ĩ hoc modo. Quippe
cũ utrũq; ĩpfectũ ĩtelligit̃. Põt ãt iste optatiuus & ĩ
cæptus & nõ ĩcæptus ãte ĩtelligi. Nã si dicã utinã le
gerẽ heri quoq; quomõ nudiustertius: ostendo cœ
pisse qdã & nõdũ finisse. Sin autẽ dicã utinam lege
rẽ heri saltẽ ostẽdo nec cœpisse: Similiter si dicam
utinã adhuc legerẽ ostẽdo cœpisse quidã ĩ præteri
to: ĩ præsẽti autẽ cessare: Sin autem dicam utinam
legerem uel saltem nũc ostendo nec cœpisse adhuc

mō ergo pn̄s dicit̄ legerē: qa .s. significat actū quidē iceptū sed ad ꝓximū respicientē futurꝝ qđ dicit̄ præsens. Si aūt dicā utinā legerē uel nō .i. saltē nūc ostēdo nec adhuc icepisse: & hāc cognationē nō habēt præsēs & præteritū iperfectū in aliis modis. Nā si dicā legebā uel lego: actū cœptū ex necessitate significo. ¶ Sic & ꝑ cætera tēpora. Scilicet ut significet actus cœptus & nō cœptus ē ꝑ cætera tꝑa eius mōi .i. optatiui .s. præteritū ꝑfectum & plusq̄ ꝑfectū. Nota q in optatiuo præsens & præteritū iperfectū ꝓpter supradictas cognatiōes cōiūcta sunt in indicatio: iō diuersa sunt: & per discretas uoces significant̄: & ꝑ hoc ostendant̄ esse diuersa. ¶ Præteritū quoq;

sic & per cætera tempora eiusdem modi. Præteritū
quoq; perfectum & plusq̄perfectum optatiui con-
iuncta sunt licet enim uel multoante: uel pauloan
te esse perfecta hæc eadem intelligere nos optare ut
si dicam utinam legissem ante quinquaginta annos
& utinam legissem ante horam: nec mirum sic isini
te in hoc modo intelligi præteritum: quod quātum
ueram intelligentiam nullum certum nec incœptū
nec finem habuit. Subiunctiuus cum apud græcos
coniuncta habeat tempora: apud nos diuisa habet
omnia quomodo indicatiuus de cuius contextu cū
de cōstructione orationis tractabimus latius diffe-
remus. Infinitiuus modus quoq; coniuncta habet
tempora: quomodo optatiuus: præsens & præteri
tum imperfectnm & plusq̄ perfectum: quomodo
apud græcos cum enim dicimus legere imperfectā
rem significamus: quæ uel ad præsens uel ad præte
ritum imperfectū attinet. Cū uero dicimus legisse:
rem demōstramus perfectam quæ sua est tam præ-
teriti perfecti quam plusq̄ perfecti: Notādum etiā
quod uim nominis ipsius rei habet uerbum infinitū
Vude quidam etiam nomen uerbi hoc esse dicebāt
Dico enim bonum est legere: ut si dicam bona est
lectio. Itaq; omnis modus finitus potest per hunc
interprærari: ut si dicā lego qd īdicaui? legere me Le
ge qd īꝑaui? legeř te? utinā legerē qd optatiui legeř

perfectū. Præteritū quoq; perfectū & plus q̄ perfectū in optatiuo in eadē uoce cōiuncta sunt & uere cōiuncta. nā licet intelligere nos per eandē uocē optare hæc eadē .i. easdē res: uel multo ante eē perfectas hoc quātū ad præteritū perfectū de utrisq; exēplū ponit. Sciendū eadē cognatiōe præteritū perfectū & plus q̄ perfectū cōiuncta eē qua diximus cōiungi præsens & præte. imperfectū. ¶ Nec mirꝝ sic ifinite. Diceret aliquis male hic cōfundi præteritū: cū superius dictū sit iure præteritū diuidi in tres differētias ꝓpter gesta nostra quæ certa sūt. Ad hoc respondet sic. Nec mirum præteritum optatiuo intelligi si infinite .i. indeterminate ut per eandē uocē res multo ante ꝑfe. & pauloante perf. significo: qa præteritū optattiui uerꝝ eē non habuit: q̄ enim optamus ex hoc q optamus nō ostēdunt̄ eē uel fuisse sed tātū futura eē. Vnde oratio facta de illis neq; uera ē neq; falsa: et q præteritū in optatiuo certū eē nō habuit: sic dicit q præteritū quātū ad uerū intellectū .i. siqs uere itelligat nullū habuerit certū: & hoc ostēdit hic ꝑ partes. qa nec certū inceptum nec certū finē hic habuit: et hoc ē quātum exigit natura præteriti. ¶ Subiūctiuus cū apud græc. Quia uarias significatiōes habet & cōstructiōes uellet aliqs inde doceri in hoc loco. Sed ꝓpter difficultatē eius nolēs in pn̄ti inde agere dixit de cōtextu eius cōiunctiui .s. qbus mōis in oratiōe ponat̄ differemus &c. ¶ Cū dicimus legere im. A partibus ostendit q infinitiuus cōiūcta habet tꝑa. Nā certe ifinitiuus legere: rē imperfectā significat q in hoc qđ imꝑfectū ē ad utrūq; se hēt .s. ut sit præsens uel præteritū ꝑfectū. ¶ Notandum q uim nois. Quasi dicat in hoc cōueniūt infinitiuus et optatiuus q cōiūcta hūt tꝑa. Sed nota q i hoc differūt q infinitiuus in cōstructiōe sæpe habet uim nois ipsius rei: qđ ostēdit in ꝑte: dico eni bonū ē legere i. bona ē lectio. q. d. sicut lectio nomē rei ipsius uerbi .i. quā significat uerbū a quo deriuat̄ cōiūgit̄ cū suo mobili .i. cū bonū: et hēt ē suā copulā: ita legere ifinitiuus iūgit̄ cū suo mobili .s. cū bonū: et hēt ē copulā. et attēde secūdū quosdā q nō tamē legere iō dicet̄ eē nomē in præmissa cōstructiōe cū certū tēpus hēat quo caret lectio. Aliis uidet̄ ibi eē nomē: sed ꝓpter eandē materiā uocis dicit̄ infinitiuus. In hac eni cōstructiōe bonū ē me legere ipsū legere in ui ifinitiui uerbi ꝓculdubio ē acceptū: actū nāq; trāseuntē significat: pōt dici nomē ipsius rei uerbi habere uim. quēadmodū eni cū dico lectio mea bona ē: lectio significat rē suscipiētē bonitatē: sic cū dicit̄ legere me bonū ē: legere significat eandē rē suscipiētē bonitatē. sed de huiusmōi cōstructiōe liber nō ꝑonit exēplum. ¶ Vnde qa ifinitiuus. Vnde qa ifinitiuus hēt uim nois rei ipsius uerbi: grāmatici dicūt hoc .i. ifinitiuū uerbū nō simpliciter nomē sed nomē uerbi: qa rē significatā a uerbo suo ita significat absolute sine ꝑsona ut nomē deriuatū ab eodē uerbo. Legere eni positū in aliqua oratiōe ita significat sine ꝑsona cū tā lectionē illū actū ut lectio: ut fere idē possit dici. Itaq;. Quia infinitiuus ē nomen uerbi .s. qa absolute sine noie significat et ꝑ significatiōnē eandē rē quā uerbū ꝑ oēs certos modos. igit̄ ois finitus .i. certus modus ꝑ hoc infinitū pōt interprætari .i. exponi et resolui: ut si dicam lego quid indicaui legere me. q. d. me est pronomen primæ personæ et numeri singu

laris: quod si iungas cum legere erit æquipollens ad lego: quia legere me ita significat lectionem cũ prima per/
sona & singulari numero : ut lego. & similiter in cæteris ¶ Cum legam uenio. Quid coniuxi: id est quæ ostẽ/
di esse coniuncta: legere & uenire: qđ dicit prius & post si respiciamus ad actiones inquantum utrunq; ẽ præ
sens neq; prioritatem neq; posterioritatem in eiusdem discernere poterimus sed secundum seriem prolationis in
tellige dictum: prius enim profero legam post uenio: ita cum legam uenio. ¶ Gerundia. Hucusq; ostẽdit quo/
modo tempora sint in modis uerborum: uel omnia: uel quædam uel coniuncta: uel diuersa: uellet aliquis cum
audisset in donato gerundia esse modum
uerbi ꝙ iste ostẽderet quæ tempota iste ge/
rundius modus haberet. Sed hic dicit ge/
rundia non habere tempus per quod pro/
bat non esse uerba: deinde conuincit esse
nomina: & habet occasionem continuati
onis quod dixerat per infinitiuum omnes
alios modos interpraetari & pro illis p ni
quasi diceret omnes modi funguntur uice
infinitiui. Gerundia quoq: scilicet sicut &
modi quãuis uideantur habere ob. casus
participiorum uel nominum: scilicet geni/
tiuum: datiuum: accusatiuum: ꝙ. i. habe/
re obliquos casus nominum uel participio
rum est alienum a uerbo: & quanuis non
significet tempora rursus est alienum a uer
bo: tamen funguntur uice infinitiui : sicut
modi uerborum legendi : legendo: legen/
dum : & his similia uocantur gerundia:
quia gerunt uerborum significationem a
quibus deriuantur. Vel quia gerundia nõ
in simplicem significationem sed diuersas
actiuam scilicet & passiuam. Vel partici/
pia & similia sũt genitiuo & datiuo & ac/
cusatiuo participiorum. Quomodo au /
tem gerundia funguntur uice infinitiui de
terminat illius scilicet infinitiui uice fungũ
tur : qui solet apud græcos articulis coniũ
gi: id est ponitur in oratione pro ĩfinitiuo
non latino neq; enim legẽdi pro legere po
nimus in aliqua constructiõe sed pro græ
co in infinitiuo. Itaq;. Quandoquidem
ponimus gerundia pro infinitiuo græco:
ergo facimus id conuenienter scilicet ꝙ uti
mur terminatione in di : id est gerundiuo
in di terminato uel legendi pro ĩfinito qđ
iungitur apud græcos genitiuo casui articu
li. Articuli deriuantur apud græcos sicut
apud nos articula pronomina. Quod au
tem dixi pro eo infinito ꝙ iungitur & cæ/
tera. sic est accipiendum ꝙ uel sint diuersi
infinitiui apud græcos : uel loquiť de uno
infinitiuo apud græcos quasi de diuersis secundum diuersas constructiones: ꝙ autem sequitur: quia terminatio
similis est genitiuo nominis uel participii redditio causæ uidetur esse ꝙ conuenienter pro illo infinitiuo ponitur:
qui genitiuo casui articuli iungitur: uel legendi ponitur pro hoc græco & est tale exemplum quasi diceret legẽ/
di ponitur pro hoc legere & huiusmodi legi. Cum enim actionem significat & passionem iure pro actiuo &
passiuo infinitiuo ponitur ¶ Pro eo autem: Pro illo infinitiuo qui iungitur articuli genitiuo ponitur termina/
tio in di: sed pro eo infinitiuo qui coniungitur datiuo articuli antecedente ἐν græca præpositione nos utimur ge
rundiuo terminato in do: legendo qui est similis & cætera. Quod autem supponit nisi ꝙ uerbum quidam hoc
gerundiuum extimantes esse corripiunt o finalem : ad hoc respicit quod dixerat esse similem datiuo uel abla/
tiuo nominis ꝙ o finalem corripiant ostendit Iuuenalis & Alphius ubi dicit spaciando paulatim: & ꝙ corripi
ant probat : quia est ibi dimetrum iambicum : in quo semper oportet ut iambus sit in secundo & quarto lo/

me. Cum legam uenio. qđ iunxi: prius legere post
uenire. Gerundia quoq; uel pticipialia cum partici
piorum. uel nominum uideantur habere aliquos
casus: nec tempora significent quod alienum ẽ a uer
bo legendi legendo legendum lectum lectu : infini
tiui uice funguntur: quod solet apud græcos articu
lis coniungi. Itaq; pro infinitiuo qui coniungiť ge
nitiuo casui: articuli apud græcos nos utimur in de
terminatione quæ similis ẽ genitiuo legẽdi τοῦ ανα
γνώσεου : καὶ τοῦ ἀνα γινώσκειν καὶ τοῦ ανα γινώσκε
σθαι pro eo autem qui datiuo articuli adiungitur ĩfi
nitus aput græcos etiam antecedente præpositione
nos in do utimur terminatione: que similis est dati/
uo uel ablatiuo nominis: nisi quod uerbum hoc exi
stimas Quidam etiam o corripiũt finalem eius. Iu
uenalis in primo: Plurimus hic æger moritur uigilã
do: sed illum languorem peperit cibus imperfectus
Alphius auitus in scđo excelentiũ Spacio spaciãdo
paulatim trhait. Est enim dimetrum iambicum. ut le
gendo τῷ ἀναγνώσεω καὶ ἐν τῷ ἀναγινώσκειν καὶ ἐν
τῷ ἀναγινώσκεσθαι pro eo quoq; qui accusatiuo adiun
gitur: in dum terminatione utimur : qui similis est
accusatiuo nominis: ut legendũ ἀναγνώσεον: Huic
tamẽ frequẽtius solet etiam præpõi præpositio ad:
ut ad legendum. Ex quo ostenditur magis nomen

co. ❧ Pro eo quoq;. Infinitiuo qui accusatiuo articuli coniungitur: utimur gerundiuo in dum termi/
nato: ut legendum pro infinito illo græco. ❧ Hunc tamen. Quanuis terminatio in dum ponatur
pro infinitiuo: id est pro uerbali uoce quæ non recipit præpositionem separatam: huic tamen terminati/
oni præpositio ad: apud nos solet præponi: ut ad legendum. In do quoq;. Sicut & in dum gerun/
dia terminata habent ante se præpositionem: sed non ita fræquenter: ut in conuertendo. ❧ Quomo/
do ergo. Dixit gerundia carere temporibus: & sic non esse uerba sed nomina: cum reciperent præpo/
sitiones separatas: & tamen poni pro in
finitis. Et quia aliquis instans uellet ea
nondum esse nomina: immo uerba: cũ
pro infinitiuis uerbis ponantur: osten/
dit quædam indubitanter nomina pro
infinitiuis poni: ut legendus legenda: le
gendum. & his similia. Et si hæc non
desinũt esse nomina: quia ponuntur pro
infinitiuis: nec gerundia similiter. Et in
fert a partibus præmittens similitudinem
ita quia utimur terminatione in di: in
do: in dum: pro græcis infinitiuis. Er/
go supina siue gerundia proferuntur in/
finitiuis græcis: & sic proferuntur pro il
lis græca locutione quomodo lati. solent
frequenter ponere nomina deriuatiua a
uerbis in dus desinentia: & obliquos ca
sus eorum pro infinitiuis græcis: ut legẽ
di Virgilii causa uigilo. Similem orati/
onem habemus in græco: & ponitur le/
gendi pro græco infinitiuo passiuo: ut
dicatur: Causa legi Virgilii: quia huius
modi nomina semper passionem signifi/
cant. ❧ Hoc tamen. Et si gerundia &
nomina indubitabilia: quorum nomina
tiuus in dus desinit: in hoc conueniunt:
ꝙ pro infinitiuis græcis ponuntur: ta/
men hoc uidetur interesse: quia gerun/
dia sunt nomina absq; dubio adiungun
tur simili casui: & simili generi: & simi/
li numero: ut intelligendi Homeri cau/
sa uenio: intelligendi Homeri sunt eius/
dem casus: eiusdem numeri: & generis.
Quando uero sunt gerundia de quibus
dubitabatur a quibusdam: an essent no
mina quando scilicet accipiuntur loco in
finitiui cum articulo iuncti apud græ/
cos: per quod differunt ab indubitabi/
libus nominibus. Ea enim quanuis po/
nantur pro infinitiuis: non tamen pro
infinitiuis articulo iunctis: quando in/
quam sunt gerundia nec discernunt ge/
nera nec numeros sicut nec infinita pro
quibus ponuntur nec adiunguntur ali/
quando simili casui: sed semper sequun/
tur illum casum quem uerba a quibus de
riuantur: ut si dicam: amandi uirtutem causa laboro. Ecce cum prius esset indubitabile amandi casum
numerum: genus seruabat. Cum uero est gerundiuum: id est dubitabile nomen: nec genus: nec nu/
merum: nec casus discernit. Sed sicut amo suum uerbum accusatiuum regit: Ita & amandi. Simi/
liter Gerundia quæ in do: & in dum: terminantur: Nec casus: nec numerum: nec genus discer/
nunt: Vt intelligendo Homerum perfecti minime nocendum est uirtuti. Quippe ac si diceret: Non
est mirum si intelligendo & amando: cum sint ablatiui: tamen funguntur accusatiuo: & si inuidendum

esse q̃ uerbum. Verbo enim separata præpositio p
appositionem præponi non potest: In do quoq; ter
minantia inueniuntur ante se habentia seperatam
præpositionem. Cicero pro milone: huius ergo in
terfector si esset in confitendo. Quomodo ergo fre
quentissime in dus desinẽtia uerbalia nomina: & eo
rum obliquos casus proferre solent Romani pro i
finitis in græca elocutione prolatis: ut legendi Vir/
gilii causa ui gilo τοῦ ἀναγνωσεῦσ οὐιργιλίου χάριν
αγρυπνῶ τοῦ συναγινώσκεσθαι οὐιργιλίου χάριν ἀγρυ
πνῶ. Cicero in primo inuectiuarum. Nihil hic muni/
tissimus habendi senatus locus ἐχθεάσ τῆσ σύγκλη
του ἀντὶ τοῦ ἔχειν τὴν σύγκλητον Si gerundia uel su
pina proferuntur. Hoc tamen uidetur inter gerun
dia supradicta: & nomina quorum & nominatiuus
in dus profertur interesse quod quando sunt absq;
dubitatione nomina simili casui adiungũtur. & dis
cernunt genera: ut intelligendi hoĩs gratia & aman
dæ uirtutis causa & emendi mancipii studio ueni.
Quando uero gerundia sunt idest loco infinitiui cũ
articulo iuncta apud græcos accipiuntur. nec gene
ra discernunt: nec numeros. quod suum est infiniti
uorum uerborum & illum sequũtur casum: quem
& uerba ex quibus nascuntur: ut si dicam intelligẽ
di Homerum causa uenio quãuis rarus fit huiusce/
modi constructionis usus. Similiter dicimus intel/
ligendo Homerum profeci amando uirtutem legi
& iuidẽdũ nobis no ẽ & minime nocendum uirtuti
Quia supiorum accusatio ĩferiorum uerba dtõ adiũgũt

& nocendum cum sint nominatiui iunguntur datiuo: quia uerba superiora .i. intelligo & amo a quibusdam superiora: id est intelligendo & amando deriuantur accusatiuo adiunguntur & uerba inferiora a quibus inferiora scilicet inuidendum & nocendum descendunt: id est inuideo & noceo datiuo casui adiunguntur. ¶ Cum dictum sit superius gerundia sequi casum illum quem uerba a quibus deriuantur. Nota q̄ inuidēdum est & nocendum est impropria uidetur esse constructio: cum inuidendum & nocendum debent esse obliqui: scilicet accusatiui. ¶ Præterea. Alia est differentia inter gerundia & nomina quorum nominatiuus in dus desinit: scilicet quia si gerundia nascuntur ab actiuis siue communibus habet duplicem significationem: quia in hac oratione actionem in hac passionem significant. Nomina uero quorum nominatiuus in dus desinit: quæ ab eis uerbis nascuntur: unam tantū habent significationem & illam magis: id est ex toto passiuam & uere passiuam: q̄a solemus ea interprætari passiuum uerbum ab effectu: ut hic locus est munitissimus habendi senatus: id est in quo senatus habeatur digne. Semper enim huiusmodi nomina dignitatem cum passione significant: sed primo passionem q̄ si habendi gerundiuum esset hic actionem & passionem significaret. Si autem participium passiuum tātum sed cum tempore. ¶ Vnde quia. Vnde quia solam passiuam significationem habent huiusmodi nomina: unde raro inueniuntur nasci ab absolutis neutris. Non enim possumus interprætari p̄ passiua uerba: raro dicit quia forsitan aliquis mendose posuit sedēdus uel aliquid tale. ¶ Quorum. Ad hoc respicit q̄ dixerat gerundia ab actiuis & communibus nascentia duplicem habere significationem cōstru. Ab absolutis neutris non ueniunt hæc nomina dignitatem significantia: sed gerundia bene ex eis fiunt: quia ea semper sui uerbi significationem seruant: & hoc est quorū absolutorum supina seruant simplicem: id est unam significationem scilicet sui uerbi significationem intellige idem supina qd' gerundia. ¶ A cæteris. Constructio ab absolutis neutris nulla nascuntur nomine supradictæ formæ. Et ideo non fuit opus dare differentiam inter gerundia illorum uerborum: & illa nomīa quippe quæ nulla sunt: sed a cæteris neutris & deponentibus quæ non sunt absoluta ueniunt nomina formæ supradictæ & gerundia. & inter nomina illa & gerundia est hæc differentia: quia gerundia habent eandē significationē q̄ sua uerba ut faciēdi actionem significat qd' ostēditur p̄ illud græ. Noīa uero supradictæ formæ siue uerba passionē significant quod nōdū īuenimus siue actionē semp̄ solam passiuā significationē habentur sequēdus non potuit dicere in passiua significatione dignus qui sequatur sed æquipollenter dicit quem debemus sequi. ¶ Præterea. Postq̄ ostendit de gerundiuis terminationibus in di: in do: in dum. addit de his quæ supina usitate dicuntur sic dicens: præterea .i. præter has terminationes supradictas in di in do in dum: inueniuntur duæ aliæ terminationes supinorum ex forma participiorum .i. iuxta formā parti. præteriti quia sicut participia præ. temporis .s. uel .t. uel .x. habent ante us ita & hæc duo supina de istis duobus: & ideo apponit ut ostendat esse nomina sicut fecerat supradictas terminationes. ¶ Et in um. Quid idē terminatio eandē fere habet significationē q̄ gerundiuus desinens in dū: cum ad præpositione ut uenatum idē significat quod ad uenandū quod ē dicere si uenandū cū ad præpōne in aliqua ponas orōne idē significabit q̄ uenatū: iō dixit fere quia si uenādū per se cōsideres sine præpōne nō oīno idē ē qd' uenatū & uere idē nam nihil aliud est uenatum q̄ ad uenandum et hoc ponit sub interrogatione nam quid est aliud & cætera.

Præterea gerundia tam ab acttiuis q̄ a cōmunibus nascentia tam actiuā q̄ passiuā habent significationē. Nomina uero mobilia supradictæ formæ i dus in da ī dum desinētia unam & magis passiuam: Solemus .n. per uerbum passiuū ea īterpretari. Quid est enim amanda est uirtus? nisi digna ut ametur. & munitissimus habēdi senatus locus nisi idest ī quo habeatur senatus: Vnde raro inueniuntur a neutris absolutam significationem habētibus: ut sto sedeo surgo. Nemo enim dicit: standus sedendus surgendus. Quorum supina significationem cum suis seruant uerbis simplicem. A cæteris uero neutris & a deponentibus gerundia quidem eandem significationem habēt: quam & uerba ut faciendi τοῦ ποιεῖν: sequēdi του ἑπέσθαι: loquendi του λαλεῖν. Nomina uero supradictæ formæ similiter quomodo supradiximus magis passiuam faciendus ποιητέος idest qui debent fieri sequēdus ἀκολουθητέος: idest quem debet sequi loquendus λαλητέος: idest quem debemus loqui. Præterea ex forma participiorum præteriti temporis duæ terminationes inueniunt̄: quarum prior in um altera in u finitur: ut uenatū uenatu. Et in um quidem eandēm significationem habet quam in dum desinens cū præpositione ad. Quid est enim uenatum? nisi ad uenādum. quesitum nisi ad quærēdū. Vir. i iiii æneí. Venatū æneas unaq̄ mi

¶ Videt tamẽ. Licet dixerim uenatũ idẽ eẽ qđ ad uenandũ ĩ quo uidet eẽ obliquus sine ntõ sicut dictũ ẽ de eo cui æquipollet: tũ hoc .i. uenatũ & huic silia uidet quoq; .i. ẽt nõ dico actũs: sed quasi actũs descẽdẽs a ntõ uenatus. Accusatiuus dico ipsius rei .i. significans ipsã rẽ quã significat suũ uerbũ .i. uenationẽ actũs uidet ppter similitudinẽ uocis quã habet cum uenatũ actõ nois ipsius rei: sed quasi in nõ pprie: qa uenatũ accidẽs nois rei significatiue nõ ẽ noiando. uenatum uero supinum significat eandẽ: sed secđm hoc q̃ ĩhæret uel accidẽs uidet: qa sicut accidẽs nois rei significat rẽ suã oblique: ita uenatũ supinũ eandẽ significat obliquæ. Sed quasi qa hoc interdum significat actum trãseuntẽ: ut cum dico: eo uenatum apros: qđ nõ habet accidens nois rei: & cum uideat eẽ accidẽs iõ uidet in oratione pferri sine præpositione qa significat non dico ad locum sed quasi ad locum. ¶ Cum enim dico: eo uenatum: actum illum .i. uenationẽ proprie significo: sed rursus quia actus ille in aliquo loco fit: iõ uenatum locum ĩproprie significat: ut cum dico: eo uenatum: talis est ac si diceret: uado ad locum quo uener: & iõ qa significat ad locum: uidet sine præpõne pferri: quẽadmodum propria noia ciuitatũ quæ cum uere ad locum significent proferunt sine præpositione: intellige similiter q̃ oĩa nomina opidorum & uillarũ sine præpositione possunt poni ĩ oratione. Alia uero noia nõ præter quattuor appellatiua .s. domus: militia: rus: humus. Si enim dico uado Italiã: uiciosa ẽ locutõ: & nota hæc noia: iõ eum opposuisse ut per ea nõ probaret uenatum esse nomen. Sequẽs quoq; forma quæ in u terminatur ut uenatu uidetur esse ablatiuus ipsius nois .i. uẽatus quo noie significatur ipsa res .i. uenatio carẽs similiter ablatiuus ille præpõe sicut & prædictus accusatiuus. Nã sicut dicebã: eo uenatum: sic dico uenio uenatu: ut si dicam: uenio roma ¶ Quidẽ eni. Vere merito terminatio in u: uidet ablatiuus ipsius nois: qa ĩ significatiõe nihil differt ab eo: & hoc ẽ quid enim &c. ¶ Visio enim. Videt ad hoc respõdere q̃ aliquis diceret uisu & uisione non æquipollere in sensu: quia uidere tantum actionẽ significat: uisu utrunq;:

ferrim a dido. In nemus ire parant. Idem etiam ĩ nono. Si fortuna permittitis uti. ¶ Quæsitum æneam & mœnia palantea. idest ad querendum. Videtur tameu hoc quoq; quasi ipsius nois rei esse actũs: & sine præpositiõe pferri: qđ quasi ad locũ habeat ẽt significationẽ: quẽadmodũ noia ciuitatũ: quæ etiã cũ ad locũ significant carent præpositione: Sequẽs quoq; forma quæ ĩ u terminatur ablatiuus mihi uidet ipsius nominis: quo res ipsa significat: carens similiter præpositiõe. ¶ Quis ẽ eni miserabile uisu: nisi uisione? Visio eni tã ex actione q̃ ex passione põt fieri. Diximus autẽ superius quod infinitiuũ in nomen resoluitur. ¶ Quomõ autem & participia præteriti tẽporis & nõia reꝝ in us correptã desinẽtia solent ante u uel s uel t uel x habere sic habẽt & ista: ut læsũ læsu morsum morsu amatum amatu doctum doctu captũ captu fluxũ fluxu. Sicut autem supra docuimus cõem habẽt significationẽ ab actis uel cõmuibus nata ut oratũ πρὸσ τὸ παρακαλεῖν καὶ πρὸσ τὸ παρακαλεῖσθαι: oratu ἀπὸ τοῦ παρακαλεῖν καὶ ἀπὸ τοῦ παρακαλεῖσθαι Idem enim significamus. Supina uero nominantur quia a passiuis participiis q̃ q

& actionem & passionem: quod ostendit falsum esse. Nam uisio potest fieri tam ex actione q̃ ex passione: quod est dicere: uisio significat actionem quæ est in uidente: & passionem quæ est in re uisa. Vel uisio potest fieri tã ex actione q̃ ex passione: quasi dicat: Visio passio fit ex uisione actione: & uisio actio ex uisione passione: alternatim enim sese respiciunt. ¶ Diximus autem. Alia probatio est quare terminatio in u uideatur esse ablatiuus ipsius nominis: scilicet quia infinitiua habent uim nominis: ut si bona est lectio: bonum est legere: terminatio uero in u uim habet infinitiui: quia omnia gerundia habent uim infinitiui: quod superius dixit: & si de tribus terminationibus tantum executus sit & sic mediante infinitiuo terminato in u: habet uim nominis & uidetur esse ablatiuus ipsius nominis: littera sic iungitur non tantum per hoc q̃ uisu idem est in sensu cum uisione potest uideri q̃ terminatio in u sit ablatiuus ipsius nominis: sed etiam per hoc quod diximus superius q̃ uox infinitiuorum resoluitur in nomen rei. ¶ Quomodo autem. Ostensio est quomodo supina hæc fiant iuxta formã participii præteriti temporis scilicet quia sicut participia illa & nomina rerum quartæ declinationis habent scilicet uel x uel t: ita & hæc supina constructio dixi duas terminationes inueniri ex forma participii: quomodo autem & cætera. ¶ Sic autem. Hæc duo supina fiunt iuxta formam participiorum ut dixi taliter autem significat scilicet si sint nata ex actiuis & communibus habent communem significationem id est actionem & passionem significant: sicut supra docuimus in aliis tribus gerundiuis. Subiicit exemplum de uno supino qđ habet communem significationem ut oratum significat orare & orari: quod intelligimus per illud græcum & bonũ exẽplũ dedi in græco. nã idẽ significamus p nostrũ supinũ q̃ ĩ illa oratiõe sic poĩt ut ĩ quodã loco actiõem in alio passi. signi. ut si dicerẽ uado ad magistꝝ oratũ .i. ut ipsũ orẽ & ad discipulos uado oratũ .i. ut ab illis orer

dem ſupina nominauerunt naſcuntur pro omni autem tempore infintiui uerbi ſolent accipi. Dicimus enim legendi cauſa in honore fui & ſum & ero ἀντὶ τοῦ ἀναγίνωσκειν χάριν: καὶ τοῦ ἀναγίνωσκεσθαι καὶ τοῦ ἀνά γνῶναι καὶ τοῦ ἀνὰ γνῶσθαι. ἢ τοῦ ανα γνωσεσθαι καὶ τοῦ ανα γνωσθησεσθαι. Quod autem ab actiuis & communibus uenientia communem habent ſignificationem: uſus quoq; approbat. Virgilius in bucolicis: Cātando tu illum? aut unq̄ tibi fiſtula cæra iuncta fuit? actiue protulit Idem in eodem. Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis: paſſiue ꝓtulit. Idem in ſecundo æneі. Quis talia fando Myrmidonum: actiue protulit. Idem in eodem paſſiue Fando aliquid ſi forte tuas peruenit ad aures. Solebant enim antiqui fatus communiter proferre. Idē in tertio georgicorum. Vritq; uidendo fæmina: nec nemorum patitur meminiſſe nec erbe: paſſiue protulit. Et uidendo perit actiue. i. dum uidet: Quod autem hæc quoq; nomina ſunt oſtendit præpoſitio quæ frequenter inuenitur: ut ſupra diximus. tā ante accuſatiuum q̄ ante ablatiuum eorum caſum. Ad uenandum & in uenando. In neutris uero & in deponētibus quomō ſupradictū ē ſimplices habēnt ſignificatiōes. Impſonale āt hāc habet differētiā ad

Supina uero. Cauſam reddit huius nominis: ut ſi dicat hæ duæ terminationes: id eſt in um & in u talem habent ſignificationem ut dixi. Supina uero ideo dicuntur quia naſcuntur a parti paſſiui. i. fiunt iuxta formam paarticipiorum paſſiuorum ut dictum eſt. Quæ participia. Quæ participia paſſiua quidam uocauerunt ſupina: quare ita uocauerunt non dixit. ſed intelligi poteſt quia paſſiua participia & etiam uerba paſſiua non ſupina uocari poſſunt: quia in eis ſupinatur & conuertuntur in ſenſus actiuorum quæ recta uocantur. Et ſciendū ꝙ duæ terminationes. i. in u et in um: uſitate ſupina uocantur cum tamen ipſæ ſuperius alia etiā tria gerundia ſupina uocauerint: et forſitan propter ſimilem cauſam: ſcilicet quia ſimilia ſūt paſſiuis participiis futuri temporis. Propo ni autem. Dixit quia gerundia accipiūtur pro infinitiuo iūcto articulo apud græcos ſed non determinauit an pro omni tempore uerbi infinitiui: quod nunc dicit: & ſic conſtrue. Supina ſiue gerundia ponuntur pro infinitiuo: ſed ſciendum eſt de illis: ꝙ omni tēpore uerbi in fi. ſo. accipi qđ oſtēdit in parte. diximus enim cauſa legendi ī honore fui. i. quia legi: & ponitur hic legendi pro īfinitiuo græco quod eſt & præteriti temporis. Item cauſa legendi: id eſt quia lego in honore ſum hic legendi ponitur pro præſenti infinitiuo. Cauſa legendi in honore ero: id eſt quia legam: & ponitur pro futuro infinitiuo: quod oſtendunt græca exempla. Et nota ꝙ cum legēdi ad omnia tempora ſe habeat maxime probatur eſſe nomen. Nomina enim indetermiāte ſe habent ad quælibet tempora. Similiter de cæteris gerūdiuis ītellige. Quod autem conſtructio. Dixi quia gerundiua nata ab actiuis uel cōmunibus: communem habent ſignificationem: quod autem hoc uerum ſit uſus quoq; cōprobat: ut Virgilius cantando actiue poſuit. i. dum cantaret: & paſſiue. i. dum cantatur pro incātatur: & fando actiue: id eſt dum narrat: & paſſiue: id eſt dum dicitur. & bene dixi fando communem habere ſignificationē: quia naſcitur a communi uerbo: & hoc ē quod ſupponit. Solebant. Solebāt enī antiqui fatur commune proferre: id eſt facere commune uerbum: & ſi moderni faciant deponens. Aliis terminationibus gerundiuorum. ſ. in di in dum: in um: in u: non oſtendit latinos auctores uſos in cōmuni ſignificatione: ſed ſicut de iſtis dicit: de aliis intelligendum eſt. Quod autem hæc gerundia nomina ſint oſtendit præpoſitio. Idem habuimus ſuperius ubi dixit: huic tamen frequentius. ſed hic repetit propter ſuperiora: de quibus poſtea addidit ſcilicet ut cum probatum fuerit terminationes in do: & in dum eſſe nomina propter præpoſitiones quas ſeparatas recipiunt. Conſtet autem de reliquis quæ ſimiliter ſunt nomina: licet non recipiant præpoſitiones per appoſitionem. In neutris non. In actiuis & communibus uerbis ſupra commune habent ſignificationem: in neutris uero & deponentibus habent ſignificationem ſuorum uerborum: ſicut ſupradictnm eſt de aliis tribus gerundiuis. Imperſonale autem. Hucuſq; oſtendit tempora omnium modorū & probauit gerundia non eſſe uerba ſed nomina: ſed quia aliquis in quibuſdam diſciplinis: ut in donato imperſonale legeret eſſe unum modum uerbi: & ſic adhuc requireret de tēporibus eius. Ideo priſcianus excludere uolens hunc errorem dicit imperſonale non eſſe unum modum uerbi: ſed unum uerbum per ſe: ſicut eſt frequentatiuum & inchoatiuum: & habet modos ſuos ſicut & alia uerba habent: nec oportet quæri de temporibus eius: Quia ubi prius egit de temporibus modorum ubi tractauit communiter de temporibus modorum imperſonalis uerbi: ſicut de temporibus modorum aliorum uerborum: Et continuat ad hoc quod dixerat Gerundia habere affinitatem cum infinitiuis: Vt ſi dicatur: Gerundia habent hanc affinitatem

cum infinitiuis ꝙ uice illorum ponitur: impersonale autem hanc habet differentiam ad infinitiuum: ꝙ ad plenũ sensum generandi infinitiuis alio uerbo .i. finito omni modo .i. ex necessitate eget: ut studeo legere: stude legere utinam studerem legere: cum studeam legere: cum dicit finito uerbo eget infinita uerba solum excludit. Si enim dicam studere legere nec constructio bona est nec aliquis sensus generatur. ❡ Impersonalis uero. Infinitiuus ut diximus eget altero uerbo ad plenum sensum: sed impersonalis actum quidem perfecte significat per omnes modos: id est perfectam sententiam demonstrat sine altero uerbo: & hoc est quod super persona uero deficit in

infinitum quod infinitus altero uerbo finito omni modo eget. Impersonale uero actum quidem pfectũ significat per omnes modos: persona uero sola deficit: quæ si adatur perfecti uice fungitur uerbi p omnes quomodo diximus modos. Per indicatiuũ ut curritur a me pro curro. Imperatiuum curratur a te pro curre. Optatiuum utinam curreretur a te ꝓ utinã curreres. Subiunctiuum ut curratur a te pro pro curras. Infinitiuum curri a te oportet ꝓ currere te oportet. Hoc autem itereſt i ter ifinitiuum passiuum & infinitiuun qui fit ab in personalibus quæ nascuntur a uerbis actiuis quod ifinitiuus passiuus uerbo eget solo a perfectã significationem: ut amari uolo φιλεῖσθαι βου λομαι Infinitiuus uero impersonalis non solum uerbo sed etiam ablatiuo casu p se indiget absq; accusatiuo quod si ad eum reddat accusatiuus infinitiuum. necesse est eum passiuum intelligi: ut amari a me uolo filium. Sæpe etiam nõ positus superaditur accusatiuus: ut si dicam doceri a te uolo & subaudias. me

❡ De Coniugatione temporum.

Quoniam igitur de singulorum temporibus modorum: quæ memoriæ occurrent disseruimus: de cognatione temporum deinde tractemus. Est enim quædam cognatio præsentis quidem temporis eum præterito imper-

defectu personæ in defectu numeri intelligit quæcunq; enim persona deficiunt: deficiunt & nũero & econuerso: & quæcũq; habent personam & numerum econuerso quæ persona si addatur ipsum impersonale fungitur uice uerbi perfecti. & ꝙ fungatur per omnes modos uice uerbi perfecti ostendit in partibus .s. in indicatiuo ut curritur a me: addita persona .i. me idem est quod curro. Similiter in aliis. & sic cõstat impersonalia perfectũ sensum facere sine alterius uerbi adiunctione: ut plus etiã dicatur si per se proferantur curritur impersonale & idem ualeat ꝙ cursus fit perfectũ sensum habet & propositio posset dici quã tum ad sensum: sed quia deest nomen non est uocanda propositio. Sciendum ꝙ curritur & legitur &c huiusmodi ideo uocantur impersonale: quia et si habeant litteraturam certæ personæ. i. tertiæ: nullam tamen discretam significat ꝑsonam sed omnes confuse. Infinitiuus autem eorum uocatur impersonalis: quia ab ĩpersonali uerbo descendit. ❡ Hoc autem. Dixit differre impersonale & infinitiuum: quia ifinitiuũ eget finito uerbo. Impersonale non & hoc ostendit in partibus impersonalibus. Sed quando infinitiuum ĩpersonalis quod deriuatur ab actiuo & infinitiuum passiui & eiusdem actiui maxime sunt cõsimilia: ut amari & amari: nec supradicta differẽtia faciebat ea differre. Sicut enim amari passium eget finito: Ita amari ĩpersonale eget ideo supple aliam differẽtiam scilicet quia infinitiuus passiui solo uerbo eget ad perfectam significationem ut amari uolo æquipollens illi græco: id est uolo ut amer. Infinitiuus uero impersonalis non solo uerbo eget sed etiam ablatiuo per se: id est sine accusatiuo: ut amari uolo a me: id est ut amem. Ideo dixit sine accusatiuo quia si infinitiuus ad eum accusatiuum in oratione reddatur: necesse est eum infinitiuum intelligi passiuum: ut amari uolo a me filium: id est uolo ut filius a me ametur. Sæpeuero. Dixi quia infinitiuus ad accusatiuum redditum intelligitur esse passiuum: sæpe uero accusatiuus ille non ponitur in oratione illa: sed subauditur: & tunc similiter infinitiuus ille intelligitur esse passiuus & cætera. Nota si quæratur cuius significationis sint impersonalia si quæratur de significatione: id est de terminatione conuenienter respondetur passiue. Si uero de propria significatione respondetur actiuæ uel neutralis. ❡ Quoniam igitur. Quia de tempore indicatiui & imperatiui & modorum cæterorum discernimus: ergo de tempore singulorum modorum a parte: & quoniam hoc est & cætera. ❡ Est quædam cognatio. Proposuit supius tẽporũ cognationẽ inter sese tractaturũ sed uolens quod de tẽpore dixerat repetere: & etiam quædam ualde utilia addere eandem cognationem tractare hucusq; distulit. Illis uero diligenter pertractatis temporum cognationem prosequitur: quæ cognatio maxime consideratur in uocibus ipsis scilicet præteritum im-

perfectum & præteritum perfectum & futurum a præsenti nascantur. Præteritum uero plus q̃ perfectũ a præterito perfecto. Sed tamen ipsos uocum inuentores ad rerum cognationem animum retulisse manifestum est. ¶ Constructio de temporum cognatione agendum est. Est autem quædam cognatio. p.t.&c. id est actionum & passionum a uerbis præsentis temporis & præteriti imperfecti & futuri designatarum uel præsentis tẽporis: cum præterito imperfecto & futuro .i. præsentis actionis cum præterita imperfecta & futura & hæ duæ expositiones ad idem tendunt: uel præsentis .i. uerbalium uocum præsens tempus significatiuum cũ uocibus præteriti imperfecti & futuri: lego enim & legebam & legam simul uoces sunt in prolatione & item est prolatio uocis præteriti perfecti & cum uoce plus q̃ perfecti: ut legi cum legerem. Nota hoc tamen bene posse legi de rebus sicut de uocibus: sed sequens litteram: ista scilicet alia præsentis temporis & cum melius uidetur uelle de uocibus & tamen gratia rerum. ¶ Notandum est ꝙ omnia uerba præsentis temporis ex hoc ꝙ sunt præsentis temporis significant rem cuius pars præteriit pars est futura pars est instanti. Exceptis substantiuis inquantum sunt substantiua: & uocatiuis inquantum sunt uocatiua. ¶ Præsens tempus. Quasi dixerat præsentem actionem cognatam esse præteritæ ĩperfectæ & futuræ. uel uerbum præsens tempus cum præterito imperfecto & futuro habere cognationem: ne quis ignoret præsentis naturas actionis: uel præsens significationem temporis uerbi ideo q̃ sit præsens actio: uel uerbi præsentis temporis significatio exponit: & sic coustru.

fecto & futuro: præteriti uero pfecti præterito plusq̃perfecto. Præsẽs tempus proprie dicit̃ cuius pars præteriit: pars futura est. Cum enim tempns fluuii more instabili uoluatur cursu. uix punctum haber̃ potest in præsenti. hoc est in instanti. Maxima igit̃ pars eius sicut dictum est. uel præteriit uel futura ẽ excepto sum uerbo quod υπαρκτικον græci uocant quod nos possumus substãtiuum nominar̃. Id. n. semper est omnium perfectissimũ cui nihil deest. itaq; præteriti quoq; perfecti ui habet quod ostendit̃ qãndo participiis præteriti cõiunctũ officio fũgit̃ præteriti p passiuoꝝ dcliatõe uel similẽ passiuis

¶ Cognatio est præsentis temporis & præteriti imperfecti ut expositum est. Sed præsens tempus: id ẽ præsens actio proprie dicitur illa pars cuius præteriti &c. Et nota hic agi de præsenti actione quam significat uerbum quod dicitur præsentis temporis non de instanti quod uix existit: uel potest dici de uoce: quia illa uox proprie dicitur præsentis temporis cuius pars præteriit &c. nec hoc secundum uocem sed secundum suum significatum: partes enim significati partes erunt significantis eo modo quo significantur. proprie dixit propter uocem præsentis temporis imperatiui uel optatiui quæ cum præsens tempus dicatur non significat actum: cuius pars præteriit: quia quod optatur uel imperatur nondum inceptum est sicut iam dictum est. ¶ Cum enim. Reddit causam quare dixerit cuius pars præ. pars futura est. Cum enim non addit cuius pars præsẽs est cum instans actio æque bene pars sit præsentis: ut præterita & futura: quasi diceret non est mirum si non addidi cuius pars illa actio instans est. Nam propter minimam sui existentiam uix uidetur posse dici pars illa actio: Et hoc dici æquipollenter cum tempus id est actio uel ipsum spatium semper uo. in cursu mo. flu. Illud tẽpus uix potest pu. ha. in præ. id est uix potest esse simul puncto adeo paruum durat: uel aliter probat ꝙ præterita & futura actio partes sunt præsentis: quia pene tota actio diuiditur in præteritum & futurum cum illa quæ est instans uix possit stare: & hoc est æquipollenter cum tempus &c. Et quandoquidem illius actus nulla pars potest esse in præsenti ergo maxima pars eius uel præterita uel futura est. Maxima dicit propter illud tantilium quod in præsenti fit. ¶ Excepto sum. Dixi præsens tempus cuius pars præteriit pars futura. ¶ Excipitur sum nõ quãtum ad significationem aliorum super naturam uerborum: sed quantum ad hoc ꝙ dicitur substãtiuum: & hoc enim omnes substantias in hoc ꝙ existunt habet significare ut dictum est ad quam significationem relatum sũ dicitur ꝙ nulla pars eius præteriit: uel futura est. Sed totum significatum eius habet in singulis momẽtis uel præsentibus quantumcunq; enim actio & tempus festinent: et socrates secundum ea uarietur et singulis tamen momentis potest dicere socrates sum. ¶ Id enim. Merito sum excipio: quia id scilicet sum est perfectissimum omnium uerborum. quia nihil ei deest: sed totum significatum suum habet in præsenti ¶ Itaq;. Quia perfectionem significat habet uim id est significationem præteriti perfecti cuius nulla pars est futura ꝙ scilicet ut sum habeat uim præteriti perfecti. Sic ostendit quando sum participiis præteriti temporis iunctum fungitur officio: id est significatione præteriti perfecti. et hoc facit per declinationem passiuorum uel similium passiuis id est deponentium et communium. Passiua enim et deponentia et communia propria præterita perfecta non habent: sed quia sum uim præteriti perfecti habet in hoc ꝙ sicut præterita perfecta significant talem actum: cuius nulla pars futura est. Ita et sum. propter hoc inquam quia sum habet uim præteriti perfecti iungitur participio præteriti temporis: ut amatus sum: et supplet uicem præteriti illius quod deberet habere passiuũ uerbũ. ¶ Similis.

Similem huic uerbo uim habent etiam uocatiua: ut
prisianus uocor nomino dicor numcupor appellor
Alia autem uerba præsentis sicut diximus inter præ
teritum & futurum sunt. Exempli causa . Si incipiã
uersum aliqua scribere: & dico scribo uersum dum
adhuc ad finem non peruenero. & cum pars eius iã
scripta sit: pars autem scribenda. Ergo præsens tem
pus hoc solemus dicere: quod contineat & coniun/
gat quasi pũcto aliquo iuncturã præteriti temporis
& futuri nulla intercessione interueniẽte: Vnde sto/
ici iure hoc tempus pręsens etiam imperfectum uo/
cabant ut dictum est: eo quod prior pars eius quæ
præterit transacta est. Deest autem sequens idest fu
tura ut si in medio uersu dicam: scribo uersum prio
re eius parte scripta. cui adhuc deest extrema pars
præsenti utor uerbo: dicendo scribo uersum: sed in
perfectum est quod deest ad huc uersui quod scribe
tur. Ex hoc igiť .i. præsẽti nasciť præteritum impfe

¶ Excepit sum a cõmuni regula quã dederat de præsenti: & per ipsum omnia uerba substantiua itellexit exci/
pienda modo addit ad exceptionẽ etiã uocatiua quæ totũ suũ significatũ simul habent significare non ꝑ partes
succedentes ꝙ aliis uidetur ex hoc euenire ꝙ res in essentia quodãmodo significat: cũ enim dico ego uocor idẽ
est ac si dicã ego sum so. i. mihi inest uocabulũ so. Sicut autẽ diuersas essentias habent coniungere uerba substã
tiua ex hoc ꝙ eas quidẽ inesse suo significato: & eorũ significatio tota est simul: sic & uocatiua cũ diuersas essen
tias cõiungant ex eo ꝙ eas quodãmodo inesse significant totã significationẽ habẽt simul. Aliis uero uideť ꝙ uo
catiua totum habent simul significare: ꝙ si
gnificatio ex uocatiõe qua oĩa cõmuniter
significant quæ tota simul habet existere.
Nam cum dico: ego uocor socrates: non
hoc dico ꝙ aliquis me uocet socratẽ. Vo/
catio eni illa non tota esset in præsenti: sed
tãtũ dico socrates est mibi nomẽ: & si nul
lus me uocet: & ita singulis momentis pos
sum dicere: socrates uocor: & iõ non solũ
sum fuit excipiendum: sed etiam uocatiua
uerba excipiũť. Et hoc ideo quia simľ uim
habent substantiuis. i. simul significationẽ
in hoc. s. ꝙ utraq; res in essentia designãt.
Nota omnia uocatiua uerba passionẽ abso
lutam. s. a nullo illatam significare. Vnde
conuenienter cum in or desinant deponen
tia potius sunt uocanda q̃ passiua uel com
munia passiua anteq̃ sunt his similia in uo/
ce passionem ab agente illatã: quæ ꝑ par/
tes transit significat: nec sine obliqui adiũ/
ctione casus cõmode proferuntur: ut si ali
quo me uocante dico: uocor ab illo nõ uo
catiuũ uerbum protuli sed passiuum uocor
& sic in aliis. ¶ Alia cum uerba. Alia aũt
uerba præter substantiua & uocatiua sunt
inter præteritũ & futurum. i. significãt pre
sentem particulã quæ copula est præteritæ
partis & futuræ: ita tamen ut etiam signifi
cent præteritam partẽ & futurã: ut superi/
us habuimus. Sed idẽo ita dixit quia præ/
sens particula causa est: quare præsens uer
bum & præteritam & futuram partem significaret: ut si incipiam scribere uersum dum nondum peruenio ad fi
nem sed in medio ero: dicam scribo uersum: & sic actio illa quam significat scribo partim est præterita: partim
est futura: partim instans. ¶ Ergo præsens tempus hoc sole. Infert a parte sic: quando quidem scribo: continet
præteritam scriptionis partem & futuram coniunctam cum præsenti particula: ergo præsens tempus id est
præsentis temporis uox hoc habet: & hoc est. Solemus dicere præsens tempus: id est præsentis temporis uocem
quæ contineat: id est significat continuam iuncturam præteriti temporis & futuri id est præteritam & futuram
alicuius actionis partem simul incertam. Et quomodo simul incertam præmittit scilicet illud præsens coniun/
gat præteritam & futuram partem: quasi aliquo puncto id est instanti particula quæ est quasi punctus indi/
uidua coniungat dico: & hoc sine aliqua intercisione interueniente inculcatio est. Vel determinatio quomo/
do coniungat: posset enim coniungere cum interuallo. Si autem id de rebus legatur melius consignificat lit/
tera: ut si dicamus præsens tempus id est præsentem actionem uocamus quæ continet incertam præteriti & fi/
nitam id est præteritam & futuram alicuius actionis partem ¶ Et quia posset continere has solas partes ad/
dit: & ita contineat ꝙ coniungat eas ad mediam particulam quæ est simul puncto: & hoc sine intercisio/
ne. Nam si fiat intercisio aliquantula diuersæ actiones & non una iudicantur. ¶ Vnde stoici iure hoc tem/
pus præsens scilicet quia præsens tempus significat etiam futuram partem quæ adhuc deest stoici & cætera.
Ideo scilicet uocabant imperfectum: quia futura pars deest sicut præterita transacta est: ut si in medio uersu
dicam: Scribo uersum: præsenti quidem utor uerbo. hic uersus uel scriptio illa actio est imperfecta: quia ad/
huc deest uersui quod scribatur. ¶ Ex hoc igitur id est præsenti. Hucusque de præsentia actione siue passi/
one egisse uidetur. Et ostendit illam actionem esse imperfectam: sicut est illa quæ dicitur præterita im/
perfecta: Modo tangit quare hoc incœperit declarare: descendens ad uoces. Et sic infert: Quando/
quidem præsens actio affinis est præteritæ imperfectæ in hoc est utraque imperfecta: ergo ex hoc. i. ex uoce

ctum cum non ad finem perferimus in præsenti id
quod incepimus: ut in eodem exemplo maneamus
si incipiam scribere & inperfectum eum relinquam
tunc utor præterito imperfecto dicens scribam uer
sum. Ex eodem idest præsente narscitur etiam per/
fectum. Si enim perueniat ad finem præsens incæp
tum statim utimur præterito perfecto. Cōtinuo. n.
scripto ad finem uersu dico scripsi uersum. Et scien
dum quod plerunq; uel litteras quasdam. uel sylla/
barum tēpora præsentis mutat præteritum pfect
um: & uel pares habet cum eo uel minores uel am/
pliores syllabas: ut lego legi: doceo docui: facio feci
sedeo sedi: domo domui. Ex eo iterum idest præte/
rito perfecto nascitur plusq̃perfectum si inueteraue
rit res a nobis perfecta: Mox enim scripto uersu re/
centi adhuc perfectione dico scripsi uersum propria
significatione. Sin dudnm perfectum sit incipit trā
sire in plusq̃perfectum. Ita scripseram ꝓprie de hoc
dicimus. Sciendum tamen quod Romani præteri/
to perfecto nō solum in re complecta modo utunt
in quo uim habet ius quod apud græcos παρακειμε
νοσ uocatur: quem stoici τελειον ἐνεστωτα nomina/
uerunt: sed etiam pro ἀοριστου accipitur quod tem/
pus apud græcos tā modo perfectā rē q̃ multo an/

præsenti nascitur uox præteriti imperfecti uel secundum hoc ꝙ actum est de uocibus sic infert: quia præsens tē
pus significat actum imperfectum hac cognatione significationis præteritum iperfectum. i. uox præteriti imp
fecti nascitur ex præsenti uoce: sed cum non perducimus ad finem in præsenti. i. continuate id quod cœpimus:
sicut continuate perducimus actum præsentis uocis ad finem quod est dicere: uox præteriti imperfecti nasci di/
citur ex uoce præsentis: iō ꝙ quando aliquid agimus præsenti uti possumus. Si autem ad finem illud non per/
ducimus præterito impfecto ad id significandū cōuenienter utimur: ut me legente cum possim dicere lego. Si
aliqua re occurrente ad finem lectionē nō
perducam siue etiam perducā: possum uti
præterito imperfecto dicens: legebam quā
do illud mihi occurrit: & tamen uidentur
differre præteritū ipfectū & præsēs qa actꝯ
pn̄tis ex nā ipsius sine iterruptione cōtinu
at usq; ad finem. Actus uero præteriti im/
perfecti iterrūpitur sicut superius diximus
Si incepi uel incipiā scribere uersum & re/
linquam eum imperfectū. i. nō continuem
usq; ad finem sed interrūpam tunc uti pos
sum præterito imperfecto dicens scribebā
Notandum est eandem actionem posse de
signari a uerbo præsenti & a præterito im
perfecto alias & a præterito perfecto: ut si
me legente dicam lego totam actionem ꝓ
positā cuius pars præteriit pars futura est
pars est in instāti designo per lego. in eius
dem autem lectionis designationem ita di
co si aliquid contingit dum in illa eram si
ue ad finem sit perducta siue non: possum
uti præterito iperfecto dicens legebā quan
do illud mihi contigit: & sic legebam totā
illam lectionem propositam significat cū
interruptione: tamen si iterum eadem le/
ctio ad finem sit perducta: conuenienter
utor ad eam designandā legi: quare de il/
la particula quæ dicitur instans an aliqua
res sit. quia cum lego significat lectionem
cuius pars præteriit pars est in instanti ps
futura est: pars instans nihil esse uidet: qa
neq; actio neq; aliqua aliarum essentiarū.
Actio non est: qa nec lectio nec alia. Ad
quod respondetur uere illā particulam esse
actionem: sed non talem quæ aliqua uo/
ce uerbali designetur. nō enim inuēta sūt
uerba ad huiusmodi minimas particulas
designandas. ¶ Eadem in præsenti. Na/
scitur uox præteriti perfecti cognatione significationis & uere nascitur: quia hoc modo & hoc est. Si eni præ/
sens inceptum perueniat usq; in finem quod nō faciebat actus præsentis uel præteriti imperfecti utimur præte
rito perfecto: & hoc ostendit in parte: continuo enim &c. Et nota ꝙ superius nō proposuit hoc de præterito p
fecto. s. ꝙ nascatur a presenti: modo tamen gratuito beneficio facit illud ¶ Et sciēdū. Ostensio est quō nasca
tur præteritum perfectū a præsenti. s. non ita uicine sicut præteritū imperfectū: quia mutat uel quasdā litteras
præsentis uel tempora syllabarum præsentis. & hoc plurimum. i. in multis. principales litteras uel medias ac/
cipere ut quandoq; duas mutes principales ut cedo cecidi. aliquando unam ut ago egi: aliquando medias: ut
cresco creui ¶ Et uel habet. Alia proprietas: ex eo præterito perfecto nascitur plus q̃ perfectū addita ipsi per/
fectæ actioni inueterationem. & ita per medium nascitur a præsenti ¶ Sciendū tamen. Dixerat quia proprie
utimur præterito perfecto quando est res recenter perfecta. sed tamen romani utuntur præterito perfecto inde/
terminate. s. quando res est perfecta recenter perfecta: & quando multo ante est perfecta & hoc est. Sciendum
est tamen ꝙ ro. utuntur præterito perfecto non solum in designatione rei modo completæ in quo. i. in qua signi
ficatione habet uim eius præteriti debuit dicere. sed in masculino genere idem dicit sermonis eius qui sermo. i.
quod præteritum perfectum apud græcos uocatur παρακειμενοσ quem sermonem. i. quod præteritum stoici
rursus ita uocant τελειον ενεστωτα Sed etiam accipitur nostrum præteritum perfectum pro illo præterito græ/
co ἀοριστου quod præteritum tempus ἀοριστοσ apud græcos significat tam modo perfectam rem q̃ multo ante

perfect. παρακειμενοσ nomen est illorum præteritorum quæ rem recenter pfectam significant determinate αοριστοσ nomen est illorum quæ rem tam mõ pfectam q̃ multo ante perfectam significant. ¶ Sed sicut. Dixi qa nostrũ præteritũ accipit p αόριστον sed differũt qa αοριστοσ apud græcos nũq̃ sine determinatiõe significat ul' rẽ mõ pfectã, ul' rẽ multo ãte pfectã. sed nostrũ præteritũ sine determinatõe aliq° mõ utrũq; significat: & hoc ẽ: sed sicut apd illos græcos ĩfinitũ tẽpus. i. αοριστοσ adiectõe τουαρτι. i. huiꝰ aduerbi αρτι significat τὸν παρακειμενον. i. hoc præteritũ τον παρακειμενον idest significat tẽpus adiacẽs præsẽti. i. proximũ præteritũ & adiectione. i. determinatiõe του παλαι idest huius alterius aduerbii παλαι significat τὸν ὑπερσυντελικον idest hoc præteritum idest ὑπερσυντελικον idest significat plusq̃ perfectũ: sic apud nos idem præteritum perfectũ põt intelligi & mõ pfectum & multo ante perfectũ. i. significare rem mõ pfectã & multo ante pfectam & intellige id fieri aliquãdo sine adiectõe aduerbii nuper uel pridem uel alterius: ut cecinit posuit Vir. sine determinatiõe pro cecinerat hypsyntelicon nomen est illorũ præteritorũ quæ determinate rẽ multo ante perfectam significat. ¶ Ergo proprie. Quãdoqdem nostrũ præteritũ pfectũ põt intelligi & modo & multo ante pfectum ergo si quis pprie cõtemplet uim. i. significatõem præteriti pfecti iudicabit nõ aliud significare præteritũ pfectum apd nos q̃ αοριστοσ apud græcos. & αοριστοσ sp determinat. nostrũ uero præteritum nõ sp pprie dicit perusualiter. Nã dictũ est superius: qa præteritũ perfectum ex ppria significatõe designat rem recenter pfectã. ¶ Hoc aũt. In hoc cõuenit præteritũ perfectum & plusq̃pfectum: qa significat rẽ multo ante perfectã. sed in hoc differunt qa illud. i. plusq̃perfectũ si per se pferatur nõ eget hoc aduerbio pridẽ: quia naturaliter. i. determinatõe uel ex ppria inuentõe illud in se habet nec eget alia determinatione hoc supplẽdum ẽ. non eget dico nisi uelimus addere has tales determinatiões s. ante quot dies uel ante quot ãnos illud factũ est: & has determinatões nõ addimus pp quãtitatem tẽporis: tempus enim sine his multũ intelligitur esse: sed cã explanandæ quãtitatis temporis. i. ut quãtitas temporis ita certissime determinet ut nec minor nec maior possit intelligi: ut si dicã æneas uenerat in Italiã multum qdem spacium tẽporis præterisse intelligo. Sed si addam ante. c. ãnos uel aliqd hmõi illd spacium ita plane determinatur ut nec minus

te significare potest: Sed sicut apud illos infinitum tempus adiectione τουαρτι aduerbii τουπαρακειμενον idest adiacens tẽpus & adiectione τοῦ παλαιτον ὑπερσυντελικον idest plusq̃perfectum. Sic apud nos hoc idem est. præteritũ pfectũ. Potest & modo & multo ante intelligi pfectum: & apud auctores hoc exemplis approbat. Euander enim apud Virgi. in octauo de matre sua dicit: Cecinit quæ prima futuros Aeneadas magnos & nobile palanteũ. cecinit dicit pro cecinerat. Multo. n. ante illam cecinisse intelligit & ipse poeta ex sua persona: Troiæ qui primus ab oris. Italiam fato profugus: lauinaq; uenit Littora. uenit posuit p uenerat hic enim quoq; multo ante intelligit uenisse Aeneam ad Italiam: ergo proprie si quis contempletur uim præteriti non aliam significationem iudicent i hoc habere q̃ illud ꝙ apud græcos αοριστον uocant. Hoc aũt differt a plusq̃perfecto ꝙ illud per se platũ non eget aduerbio pridẽ: qd habet in se naturaliter. nisi si uelimus explanandæ quãtitatis causa temporis addere ante quot dies uel ãnos nec licet illi modo uel nup aduerbia adiungere. Præteritũ uero pfectũ ad manifestãdam significationem eget modo uel pridẽ aduerbiis Futurũ ex præsenti nascit. Quippe cũ præsens medium sit præteriti: & futuri. Itaq; consonantes præsentis seruat tam preteritũ impfectũ q̃ futurũ: ut dico dicebam dicã. Præteriti uero perfecti cõsonantes seruat plusq̃pfectũ. ut dixi dixerã: sed tamẽ in subiunctõ modo futurum quoq; pręteriti pfecti seruat

nec maius possit intelligi. ¶ Nec licet illi modo uel. Alia differentia: quia illi præterito s. plusq̃pfecto nõ oportet adiuiungere hæc aduerbia modo: uel nuper: præterito uero perfecto ad manifestãdã significatõem. Futurũ idest uox futuri nascitur ex uoce præsentis. qppe ex hac cognatõe: qa præsens tempus. i. significatũ a uoce præsentis est medium. i. copula futuræ & præteritæ actõis quæ significatur a uoce futuri & præteriti imperfecti uel presens tempus dicitur mediũ. i. affine præterito imperfecto & futuro in hoc ꝙ sicut præteritũ imperfectũ significat rem imperfectã in quo habet affinitatẽ cum præsenti. ita futurũ significat rem imperfectã quasi nondũ existentem uel quæ nõdũ transit: i quo ẽ simile præsenti. Itaq; qa ita affinia sũt ex hac affinitate uox futuri seruat cõsonantes presentis sic uox præteriti imperfecti: ut indico dicebã dicã. d. & . c. in præterito iperfecto & futuro seruantur. ¶ Præteriti uero perfecti cõsonantes. Presentis cõsonantes seruat præteritũ iperfectũ & futurum ut dixi: sed præteriti &c. ¶ Sed tamen in subiunctiuo mõ. Dixi futurum seruare consonãtes præsentis: sed tamen

f

in subiunctiuo &c. q. s. ut futurum subiunctiui seruet consonantes præteriti perfecti non est absq; ratione. Nã hæc est rõ q futurum tempus habet cognatõem cum præterito perfecto non in ppria significatione accepto. s. ut recentem perfectõem significet: sed qtum pertinet ad infinitatem tẽporis. i. accepto pro αοριϛου & uer futurum habet cognatõem cum præterito quãtum ad αοριϛον. ¶ Sicut enim &c. Nec mirũ. Si in hoc uerbo uox præteriti & uox futuri ita indeterminate significat cõi nomine cum similiter comparatiua indeterminate hñant significare. ¶ Habet igitur affinitatẽ sicut. V nde inferatur supponit hanc repetitiõem ideo facit ut per pticipia ostendat futurum habere cognatõem cum præterito perfecto ¶ Cum igitur in aliis modis. Quandoqdem futurum incertum temporis significat ut præteritũ perfectũ igitur iure seruat consonantes illius cũ in aliis modis &c. Idque. s. ut futurum & præteritum perfectũ iura affinitatis hñant in significatiõe maxime licet ex participiis cognoscere. Maxime dicit pp uerba quæ habẽt diuersa præterita. s. perfecta quæ p prie rem mõ perfectã significant: & plusq̃ perfectã quæ determinate rem multo ante perfectam designãt. Sed in participio nõ est nisi unum præteritum quod indeterminate ad utrũq; se habet. ¶ Ideoq;. Quia tantã cognatõem habẽt in pticipio præteritum & futurum iõ in plerisq; uerbis. i. in passiuis deponenti: & cõmu. ex præterito pticipii fit futurum. i. uox futuri: ut ab hac uoce amatus fit futurũ. i. uox futuri idest amaturus. ¶ Diximus autem in plerisq;. Diximus aũt in plerisq; iõ qa pleraq; &c. & in his futurum pticipii non põt nasci a præterito qa nullũ est præteritũ: ut sedeo sedes præteritum pticipii non habet: & iõ habet futurum quod in. u. formet̃. quædam uero neutra habẽt pticipia præteriti temporis: ut cœno cœnatus & similia: & i his talibus bene format̃ futnrum participii a præterito: ut a cœnatus cœnaturus: sed qa non tantũ nascitur futurum participii a præterito sed a præsenti etiã: ut ab amans amandus: & hoc iõ qa ei. i. futuro est cognatio in significatõe ad præsens quoque sicut ad præteritum. ¶ Sed tamen sciendum q oia. Dixi amandus & huic similia esse particicia futuri & formati a præsenti: sed tamen sciẽdum q oia huius formæ pticipia in alia significatione possunt esse noimina & formari ab eodem præsenti participii. ¶ Confirmat autem supradictam. Ostendit cognatiõem præsentis temporis cum præterito imperfecto & futuro: & cognatio est præteriti perfecti & plusq̃perfecti in æqualibus uerbis in quibus uox præteriti imperfecti & futuri nascitur a uoce præsentis: & uox plusq̃perfecti nascitur a uoce præteriti perfecti. Confirmat autem illam cognatõem temporum etiam declinatio anomalorum in qua præteritũ imperfecttum næscitur ex præsenti in omni modo præter in subiunctiuo.

consonantes ut dixi dixero quod nõ sine ratiõe euenire uidet̃. Nã futuro quoq; tempori cognatio est cũ præterito pfecto q̃tũ ad infinitatẽ temporis hoc est ad ἀοριϛον. Sicut. n. præteritũ pfectũ uel mõ uel pauloante possumus ĩtelligere sic ẽt futurũ uel mox uel multo post possumus intelligere futurũ: ut si dicam scribã uel scripsero: incertũ futuri tpis spaciũ monstro. Nec mirũ cũ in oĩbus quoq; cõparatiuis si dicã fortior ĩcertũ est utrũ multo an paruo superet illũ ad quẽ cõparat̃. habet igit̃ affinitatẽ sicut ostẽdimus cum præsenti futurũ qd præsens medium est inter præteritũ imperfectũ & futurũ. Cũ præterito uere pfecto quia incertũ significat temporis spaciũ. Cũ igit̃ in aliis modis præsentis sicut dictũ est cõsonantes seruat futurũ in subiunctiuo præteriti pfecti regulã sequit̃: ostendens cũ eo quoq; se habere iura affinitatis. Idq; ex participiis maxime possumus cõnoscere quæ in præterito nõ finiunt spacium tẽporis præteriti breue sit an longũ. Si enim dicas amatus uel locutus est incertũ est utrũ modo uel multo ante. Similiter in futuro amaturus locuturus. mox an multo post incertũ est. Ideo in plerisq; uerbis ex præterito fit futurũ ut amatus amaturus habitus habiturus: locutus locuturus: auditus auditurus. Diximus autem in plerisq; quia neutra præteriti tẽporis pleraq; carẽt participio: sed quia ad præsens quo est ei cognatio fit ẽt a præsenti futurũ: ut amãs amãdus: docens docendus: loquens loquendus audiẽs audiendus. Sed tamen sciendum q oĩa huiuscemodi formæ participia. i. in dus desinentia etiam noĩa esse possunt. Cõfirmat autem supradictã rationem cognationis temporũ etiam anomalorũ. i. in æqualium declinatio. In qua ex præsenti fit præteritũ imperfctũ & futurũ in omni modo absq; subiunctiuo ut fero ferebam fererem. Ex præterito uero perfecto tuli tuleram tulerim tulissem: & futurũ subiuctiui tulero. In participiis quoq; ex præterito passiui na-

¶ Sed quãuis penitus mutent. Ad hoc respondere uidet̃ ꝙ aliqs diceret in qbusdam anomalis non esse cogna/
ta supradicta tpa cum hẽant penitus uoces diuersas in sui designatõe: ut sum eram. ac si diceret bene concedo
ꝙ supradicta tpa in qbusdam anomalis penitus mutent oẽs syllabas: ut præteritum impfectũ. i. eram & futuꝝ
idest ero penitus mutant syllabas præsentis. i. sum: sed hoc sit tamen cognatio ẽ in ipsis significatis. qa significa/
tio eorum tporum remanet integra. Sum. n. bene significat præsens tempus & ero futuꝝ: & eram præteritum
impfectũ: tam bene ac si inter se consonarent. ¶ Quæritur quare erã cum perfectõem rei designet dicatur præte/
ritum impfectum. Ad quod dicendũ qa
ad consideratõem tpis illud dicitur signifi
cat. n. tempus ꝓximũ præsenti tempori.
¶ Nec mirum ẽ cũ in aliis. Si sum & erã
& ero cum sint diuersæ uoces habeant co/
gnatõem in significatõe cum in aliis parti
bus orationis idem inueniat̃: ut in nomini
bus pater & mater: diuersæ uoces sunt: &
significant eãdem relatõnem & bonus &
melior & optimus cum interim sint diuer/
sæ uoces: cognatã tamẽ hñt significatio/
nem: qa melior comparatiuus est huius po
sitiui bonus: & optimus est suꝑlatiuus eius
dem. Iuppiter habet genitiuũ iouis quan/
tum ad usum iuniorum quãuis sit diuersa
uox iouis a iuppiter. Ego est nominatiuus
eius nominatiui genitiuus est mei iterum
uox multa diuersa. ¶ Et ecõtrario sæpe si
gnificatio. ¶ Quasi. d. ita diuersæ uoces si/
milem habẽt significatõem sicut ecõtrario
similes uoces diuersam: ut helenus helena
quãuis similia sint: diuersa tamẽ significãt
¶ Propria enim nomina non sunt. Bonũ
exemplum dedi de istis propriis: quia pro
pria nomina sunt & non sunt mobilia. i.
ut alia ab aliis moueantur & ueniant na/
turaliter idest ex impositõe facta secundũ
significatõem ¶ Non enim filia ledæ idest
helena uocata est ut in aliquo ꝑticipatet
cum heleno uate: sicut mulier dicitur alba
quæ cum albo participat in eadem quali/
tate: sed hæc propria nomina nascũtur. i.
inuenta sunt ex se idest unum quodque ꝑ
se sine respectu alterius sicut supradicta
nomina appellatiua fœminea non sunt
nata a masc. ut mater hoc fœminum nõ na
scitur a patre nec fibra fiber ul libra a lber
quãuis formam habeãt similẽ mobilibus.
Illud quoq; cõprobat cognatõem. Alio
argumẽto confirmat cognatõem: sic iun/
ge. Dixi futuꝝ habere affinitatem cũ præ
terito pfecto: & hoc comprobãt ꝑticipia.
Illud quoq; ꝓbat cognatio tporom futuri
& præteriti pfecti quod futuꝝ infinitiui:
dictum ire: per mediũ nascitur a præterito pfecto indicatiui: & hoc est infinita uerba habent rõnem. i. formatio
nem sui futuri a præterito tpe indicatiui: ut dictum ire &c. Præteritũplusq̃perfectũ infinitiui. i. dixisse & læsisse
apposuit cã similitudinis ac si diceret sicut læsisse & dixisse ueniunt sine medio a præterito indicatiui. Ita dictum
ire & læsum ire ab eodem p mediũ. ¶ Sicut. n. ꝑticipia præteriti tpis. ¶ Ostendit qd' dictũ ire & alia hmõi p me
dium ueniunt a præterito indicatiui. Nã a dixi nascitur dictus ꝑticipii præteritum & a dictus formatur dictum
ire futuꝝ infinitiui: & sic per mediũ dictũ ire nascitur a dixi: & hoc ẽ quod dixit. Sicut. n. ꝑticipium præteriti:
ut dictus læsus sumũt regulæ rõnem. i. regularem formatõem a uerbo præteriti perfecti. i. a dixi læsi. sic futuꝝ
infinitiui. i. dictũ ire: læsum ire sequũtur formã ꝑticipioꝝ: qa ab illis participiis formãtur: ut a dictus dictũ ire
& a læsus læsum ire: & sic p mediũ ueniunt a dixi & læsi. & eodẽ mõ de cæteris. Infinita aũt noia sunt. ¶ Quia
totius uocauerat infinita nec dum cãm huius nominis reddiderat modo reddit.

scitur futuꝝ actiui: ut latus laturus. Ex præsenti a/
ctiuo futuꝝ passiui: ut ferens ferendus: Sed q̃uis pe
nitus mutẽt in quibusdam anomalis uerbis supra/
dicta tempora oẽs syllabas: significatio tamen inte
gra manet eoꝝ & cognatio tẽpoꝝ ut sum eram ero
Nec miꝝ est cum in aliis quoq; partibus orationis
hoc inueniat̃ ut cognata significatio in diuersis iue
niat̃ uocibus: utputa in noibus. pater masculinũ
est cuius fœmininũ est mater. Similiter frater soror
patruus amita auunculus matertera. Bonus eius
cõparatiuus melior superlatiuus optimus. Iupiter
eius genitius iouis. Quãtũ ad usum junioꝝ. Ego
eius genitius mei. Et excontrario sæpe significatio
diuersa in similibus inuenitur uocibus ut liber li/
bra: fiber fibra: helenus helena: tullius tullia. Pro/
pria enim noĩa non sunt naturaliter mobilia sed ex
se se nascuntur. Sicut etiã supradicta appellatiuoꝝ
fœmina non sunt a masculinis orta sed a se nata.
Quãuis similem mobilibus habent formam: Illud
quoq; cõprobat cognationẽ tempoꝝ ꝙ infinita uer
ba a præterito tẽpore habẽt etiam futuri rõnem di/
xisse dictum ire: læsisse læsum ire: mersisse mersum
ire: fluxisse fluxum ire. Sicut enim paticipia præteri
ti temporis rationem regulæ sumunt a uerbo præ/
teriti perfecti: sic eoꝝ formam sequit̃ infinitũ futu
ri. Infinita autem noĩata sunt: ut dictũ est ab eo qd
carent significatione diffinita tã numeroꝝ q̃ perso/
sonaꝝ. Sic neutra quoq; nomina appellamus ab eo

ꝙ carent utroq; genere. Deffectiua quoq; præteriti temporis perfecti & plusq̄perfecti: nec non etiam futuri subiūctiui: quia ex supradictis nascit̃ temporibus sunt in sco desinentia inchoactiua. ¶ Nec meditatiuoꝝ tamen supradicta tempora memini me inuenisse: ut feruesco calesco horresco tepesco: esurio lecturio micturio pturio. Sunt alia uerba q/bus desunt diuersa tempora usu deficiente nō rōne significationis: & quibusdā deest prærítū perfectū & omnia quæ ex eo nascunt̃: ut sisto tollo ferrio aio furo: quod Varro ponit. Ergo aloꝝ uerboꝝ pfectis quæ uident̃ eandem significationē habere pro his utimur in quibus inuenimus ut percussio pcussi statuo statui ferio pcussi: sisto statui uel ut quibusdam steti: qđ est asto. Sed Iuue. in. iii. Gaudentes fœdo peregrina ad pulpita cantu Prostitui ,p sisti. Sutulo antiq; sustuli: tollo sustuli suferro sustuli: tullo antiq; tuli fero: insanio insaniui: furo insaniui: meto etiam quidā messui: quidā messem feci: sed usus uetustissimoꝝ messuisse comprobat. Quod cum de præterito tractabimus ostēdet̃. Cerno creui & cresco creui apud uetustissimos ĩuenit̃ A mœreo unde mœror mœrui debet facere: sed ĩ usu nō est mœrui: sed mœstus sum. Mando mādis eius præteritū pfectū quidā mādi: alii mandui alii mādidi esse uoluerunt. Liuius in odyssea Cū socios nostros mandisset impius cyclops. A strido quoq; alii stridui: alii stridi ,ptulerunt. Ennius in. xii. annalium. Missaq;

¶ Deffectiua præteriti temporis. Superius ostendit uerba habere cōmunem defectum temporis in quibusdam modis sicut in imperatiuo carent præterito oĩa uerba: nunc autem specialiter ostendit defectum quorūdam uerborum quæ carent præterito perfecto & plusq̄pfecto in omnibus modis; & futuro subiunctiui quod nascit̃ ex illis: ut uerba desinentia in sco: ita dico si sunt inchoatiua: hoc dictum est pp posco: disco: quæ præterita habent poposci didisci. Nec meditatiuoꝝ tamen licet tātum dixerim de inchoatiuis quæ carent illis temporibus: tamen ēt đ meditatiuis possū dicere similiter. Et nota ꝙ nō negat ĩ meditatiuis posse eē præterita sicut esurio. hodie dicimus esuriui: sed dicit non legisse se nec suo tempore ea habere. Inchoatiua uero naturæ necessitate ,phibente nou habent præteria pfecta: qa actum cum primo motu significant: præterea uero ipsum actum cū pfectione designāt. ¶ Sunt alia uerba q/bus desunt. Ab inchoatiuis & meditatiuis quibus desunt &c. Quod. s. furo Varro ponit: hoc ideo dicit ꝙ hæc prima p idem secūdum Ro. non est in usu. ¶ Ergo aliorum uerborum perfectis. Ergo qa hæc uerba carent præteritis perfectis. ergo ,p his utimur indeclinatione præteritis perfectis aliorum uerborum quæ habent eandem significatōem cū his defectiuis: in quibus aliis bene inuenimus præterita perfecta ut percutio & ferio eiusdem sunt significationis. Itaq; ferio percussi mutuatū habet præteritum a percutio percussi. Similiter sisto mutuat statui præteritum a statuo: uel ut qdam uolunt mutuat steti a sto. Sed Iuuenalis magis uoluit sisto habere statui præteritum ostendens sisto & statuo eiusdē eē significationis quod declarat per composita eorum: dicit enim ,pstitui ,p posisti. i. ubi possetponi prosisti posuit prostitui. Et nota sisto cōuenienter mutuare duo præterita. s. statui & steti. Cum sæpe optineat uim statuo ut siste gradum sæpe ponit̃ absolute: ut sto. Tollo & sustulo quod antiq dicebant idem significāt. Itaq; tollo sustuli a sustulo mutuat. Tulo antique dictum significat idem ꝙ fero: & sic fero tuli habet præteritum mutuatum a tulo: a fero tuli. Rursus cōponitur suffero sustuli. Furo iterum suū præteritum habet ab insanio.

¶ Meto ēt quidem. Quasi dicat nō ē mirum si hæc supradicta uerba đfectiua mutuāt præterita sua a uerbis quibus cōsignificant: quia meto etiam cum habeat regulare præteritum messui irregulare præteritum assumunt messem feci: & ꝙ irregulare præteritum sit messem feci plane idicat cū supponit. Sed usus uetustissimorum messui comprobat. Et nota cum furio sumat præteritum ab insanio: ut diximus decipi illos qui putant furio habere præteritum furui. quod ponit Sedulius furuerunt iusta tyranni.

¶ Cerno creui & cresco creui. Cerno creui apud Vetustissimos qa modo nō est ita in usu ad similitudinem hoc iterum adducit̃. s. ut non uideatur mirum de supradictis: cum cerno mutuat præteritum a cresco cum quo nullam affinitatem significatōis habet. A mœreo unde mœror mœrui. A mœreo quod mœrorem significat mœrui debet esse præteritum: sed non est in usu imo mœstussum. ¶ Mando dis. eius præteritum. Quasi dicat mando nullum habet præteritum: sed alii sic. Alii sic esse uoluerunt: Liuius tamen posuit mandi quod modo non ē in usu. ¶ A strido quoq; alii stridui alii di. A strido alii stridui alii stridi dixerunt. sed neutrum modo est in usu. Et quidem opus est singula uerba præteriti temporis defectiua enumerare in omnibus in or desinentibus desunt præterita perfecta: & omniaquæ ex eis formantur ut amor unam uocem non habet quæ designet eius præteritum & similia & cætera.

Participia tamen coniuncta. Licet dixerim non esse præterita perfecta in uerbis in or desinētibus: tamē participia coniuncta substantiuo uerbo .i. sum & omni tempori eius fungūtur uice eorum .i. rectorum præteritorum ut amatus sum: amatus eram: & sic per cætera tempora quod .s. coniungere participia cum substantiuo uerbo. Græci solent facere in multis uerbis præteriti imperfecti & plusq̄perfecti & cum multum faciant. Illud in indicatiuo maxime in optatiuo & subiunctiuo modo: & inde habemus in his græcis uerbis exemplum. Sed cum apud græcos pene. Sed cum multa uerba apud græcos sumunt participii præteritum substantiuo uerbo coniunctum loco præteriti proprii. sed apud nos pauca uerba id patiuntur cum apud græcos inumerabilia sint græca uerba: quæ uel pp inconsonantiam litterarum quæ apud nos in uerbis non reperitur: uel rōnibus regularum quia repugnant regulæ in qbusdam: uel usu deficiente impediūtur ad hoc ut habeant plenam declinatōem per omnia tempora: & cum tot modis impediantur coguntur assumere participia præterita substantiuo uerbo iuncta loco præteriti pfecti. Inueniuntur tamen in o desinennentia. Licet dixerim tamen deesse præterita perefecta uerbis terminantibus in or. tamen inueniuntur uerba in o desinentia in quibus præteritum perfectum deest sed solet demonstrari per participium iunctū substantiuo uerbo: & hæc talia uerba neutra passiua dicuntur: quæ cum sint neutr generis non habent præteritum nisi in passiua littera. hoc dico. ideo qa neutra quædam sunt quæ quāuis habeant præteritū in passiua littera non tamē dicuntur passiua neutra quando eorum præterita inueniuntur etiam in actiua littera ut cœno cœnatus sum & cœnaui. prandeo prasussum & prandi & alia multa. Sunt alia uerba quibus desunt &. Sunt alia uerba quibus non tantum desūt præterita perfecta: sed etiam alia tēpora & personæ ut fores &c. Item impersonalia uerba quæ ex. Non quæ nascuntur ab actiuis siue neutris ut amatur curritur: sed quæ nascuntur ex se quātum ad modernos deficiunt per tempus futurum infinitiui. ut pœnitere pœnituisse: sed pœnitum ire modo non dicimus ideo dixi quantum ad modernos: quia antiqui dicebant pœniteo pœnites integrum ex quo modo curtatū habemus pœnitet impersonale: necnō metuere: & hæc quæ sequūtur deficiunt in futuro infinitiui sicut supradicta impersonalia.

per pectus dū transit strideat hasta. In passiuis & cōmunibus & deponentibus .i. in oībus uerbis ī or terminantibus desunt tempora præterita perfecta & oīa quæ ex his nascunt̄. Participia tamen coniūcta uerbo substantiuo & omni eius tempori eorum uice fungunt̄. Quod græci quoq; solent facere in multis uerbis præteriti pfecti & plusq̄ perfecti: & maxime in modo optatiuo & subiūctiuo τετυμμένοι εἰσί τεταμμένοι ἦσαν ὁριστικά ὑποτακτικά τετυμμένος ἐὰν ὦ ἦς ἦ τετυμμένω ἐὰν ὦτον τετυμμένοι ἐὰν ὦμεν ἦτε ὦσι νυκικα τετυμμένος εἴην εἴης εἴη τετυμμένω εἴητον εἴητην τετυμμένοι εἴημεν εἴητε εἴησαν. Sed cum apud græcos ēt pene innumerabilia sint uerba: quæ uel litterarum in consonantia uel regularum quibusdā ratiōibus impediant̄ uel usu: ut habeant declinationē plenā per oīa tempora apud nos hoc pauca patiunt̄. Inueniuntur tamē in o desinentia: sed nō multa in quibus præteritū perfectū p participiū solet demonstrari: quæ neutro passiua artiū scriptores nomināt. Sūt autem hæc sola gaudeo gauisus sum: audeo ausus sum: soleo solitus sum: fido fisus sum: fio factus sū. Quorum tamen ātiqssimi solebāt & præteritū pfectū pferr̄ hoc modo. gaudeo gauisi: audeo ausi soleo solui: fido fisi: fio fii: sed nunc his nō utimur. Sunt uerba quibus desunt & tempora & personæ: ut fores foret forent fore: cedo infit. Cuius Varro in mensuralibus primam ponit personā infio. Aio quoq; præterito perfecto deficit: inquio etiā in multis uerbum deficit. Item impersonalia uerba quæ ex se nascunt̄ deficiunt per tēpus futurum in modo infinito: ut pœnitere pœnituisse pudere puduisse: q̄uis antiqui puditū ire dicebant: & puditus participiū. Plautus in bacchidibus: Neq; me neq; te tui itus puditū est factis quæ facis: Nec non metuere metuisse deficit futuro: & timere timuisse: latere latuisse: appere apparuisse: obedire obedisse: & pleraq; neutra secūdæ cōiugationis: horere horuisse: tepere tepuisse: rubere

rubuisse: paucere pauisse. Inchoatiuorum quoq; & meditatiuorũ in infinitis non solum præteritũ: sed etiam futurum tempus deficit. horrescere: tepescere feruescere: parturire: esurire: lecturire. Necnon perfecta si sint eiusdem formæ inhoatiorum plerũq; deficiunt futuro: ut discere didicisse: poscere poposisse compesco cõpescuisse. Quoniã de deficientibus p tẽpora sufficiẽter dictũ ẽ: Nũc de modis tractemus

De Modis

Modi sunt diuersæ inclinationis animi uarios eius affectus demõstrantes. Sũt autem

Tractauit prius de duobus accidentibus uerbi. s. de genere & tempore: modo uult tractare de hoc accidenti quod est modus. Vt autem melius uideamus quõ modus accidat uerbo: uidendum est quid modus ista uox ꝓprie significat. Modus ista uox accipit̃ ꝓ substãtio & adiectiuo ꝓ substãtio accipit̃: q̃ significat ipsam inclinatõem. i. quãdam qualitatem sic uocatam quæ fundat̃ in aĩo proferentis uerbum: inclinat enim. i. ꝓ se proferens aĩum suum circa ipsam actõem diuerso modo aliquando ita ut indicet esse in præsenti: aliquando in præterito: aliquando in futuro: aliquando uero se inclinat ad hoc ut imperet eam esse: aliquando inclinat ut oportet aliud de ea: aliquando inclinat se ut aliam actionem ei cõiungat ut cum dico cum faciam uitula pro frugibus ipse uenito. aliquando indeterminata est ipsa inclinatio: quia æqualiter se habet ad indicatiuam: ad imperatiuam & ad cæteras quæ diuersæ inclinatiões pro constructiõe aliorum uerborum determinantur. Sicut autem diximus uerbũ præter actio. & pas. quam principaliter significat secũdario. i. accidentaliter significare ipsum tẽpus: quod ei adiacet. Ita diximus uerbum præter illud totum accidentaliter significare inclinationem quæ de ea actione habetur. Possumus etiam dicere ꝙ modus significat ipsum animum ponens in eo inclusionem de ipsa actione habita in hac significatione est modus formatus accipitur & alio modo formant: ita. s. ꝙ significat ipsas uoces uerbales: amat: legit: ponens in illis significatõem inclusionis etiã si auctoritas haberet possemus dicere ꝙ substãtialiter significaret ipsam significationem inclinationis. Modo dicamus. Modus accidit idest inclinatio animi uerbo accidit ut accidentaliter & secũdario ab eo significent: uel ita modus idest significatio inclinationis uerbo accidit proprie ut albedo so. & etiam possumus dicere modus accidit uerbo. i. actioni a uerbo significante: est enim ipsa actio modificata. & ipse animus potest dici modificatus uel sic modus accidit uerbo ad consignificandũ: qa istæ duæ uoces modus & uerbum cũ significant circa istas partes amat: legit. Quando autem quæritur lego cuius modi est. sic exponendum est quædam inclinatio animi accidit illi uerbo ad significandum. s. uel imperatiua uel indicatiua: & similiter dic uel significatio inclinationis accidit illi uerbo in uel de quo numero uocum est inclinatõem significantium. Modi sunt duæ hic esse diffinitiones possunt modorum una realis: altera uocalis. realis est. Modi sunt inclinationes idest appellationes animi. i. fundatæ in animo. Et quia appellatões aliæ sunt consimiles aliæ diuersæ: ut determinet quas appellatiões uocet modos: subdit diuersæ: & quia non omnes diuersæ inclinationes animi dicuntur modi secũdum quosdam nisi. s. tales sint ut uerba in designatione ipsarum inuenta ab ipsis modi dicantur supplendum est inclinationis: dico a uocalibus modis designatæ: ut quando animus ad indicandum uel imperandum uel ad optandum se applicat: tales modos uoluntatis in se concipit ex quibus uerba in designatione eorum posita modi uocantur. Sequit̃ uocalis. Modi s. uoces uarios affectus. i. diuersas applicatões animi ut supra determinauimus demonstrã[te]s ut lego lege: utinam legerem. Istæ uoces diuersos animi affectus. s. indicatione imperatione optatione quæ sunt in animo significant. unde & ipsæ uoces modi uocant̃. sed nõ satis cõmode uidetur dictũ ꝙ indicatio: iperatio: optatio: affectus animi nuncupentur cum prorsus sint diuersæ res. Aliis autem subtilius considerantibus placet modum uerbi uocare intellectum quem generat ipsum uerbum secũdum hoc ꝙ inclinat se intellectus ad aliquid indicandum uel imperandum uel optandum: uel coniungendum ut cum legit: sit uerbum ex quo habet significare actõem uel passionem principalem: sic etiam modus uerbi: unde habet significare intellectũ inclinantem se ad aliquid. est etiam indicatiuus ex quo significat indicationem in intellectu. & hoc totum accidentaliter Nota etiam indicatõem esse in lectione quæ alia est ab indicatione quæ est in intellectu hoc enim est quasi passiuum. Illa uero quæ est in intellectu quasi actio. & nota cum omni uoci significatiuæ conueniat designare intellectum: tamen istud specialiter uerbo dicitur accidere: quia designat eum cum diuersis modis: possunt autẽ præmissæ diffinitiones pro una accipi uocali ut sic dicatur. Modi sunt di. in animi. i. uoces ostendentes animum inclinari ad diuersa dicuntur modi: quæ est descriptio per causam. Sequitur explanatio: uoces dico demonstrantes affectum animi. i. intellectus cum diuersismodis ꝙ minuit per uarios. Attendit cum dico legit est modus. modum ibi ponere non diuersitatem intellectus: sed significationem diuersitatis: quẽadmodum diximus tempus ponere in uerbis significationem temporis. Sic enim uoces accipiuntur æquiuoce uocatur etiã modus quodlibet accidens per quod diuersificatur una res ab alia re: & no. Et nota ꝙ pluralis diffinitio quam ponit liber nõ minus ualet singulariter facta ut diceretur. Modus est diuersa inclinatio animi uarios affectus demonstrans. Sunt autem. v. uocalem exequitur diffinitionem diuidendo ipsos modos.

Indicatiuus est. Significationem indicatiui ostendit. Indicatiuus dicitur illa uox qua indicamus uel diffinimus ꝑ eodem accipe. s. affirmamus uel negamus quod agitur a nobis ut in prima persona: uel ab aliis ut in secunda & tertia. Similiter intellige quod actum est uel quod agendum est nos indicare per eum. In rebus aūt dicitur indicatiuus modus affectus animi inclinātis se ad indicationem: qui modus. s. indicatiuus ideo ponitur primus in declinatione quia habet omnes personas distinctas & omnia tempora: & quia hoc conuenit subiunctiuo addit & quia omnes alii modi ex eo formantur: & quia nomina & uerba deriuata a uerbis & etiam participia ex hoc nascuntur ut patet in exemplis suppositis. Et quia. Alia causa quare prius ponatur: quasi diceret & etiam iō prius ponitur indicatiuus quia in hoc mō est prima positio uerbi idest prima ꝑsona: & quia hoc non uidebatur sufficere addit quæ prima positio uidetur esse prolata ab ipsa natura non ab alia uoce uerbali eiusdem declinationis: ut feruesco quamuis sit deriuatiuum non tamen a uoce suæ declinationis formatur: ꝙ est prima positio uerbi non inuenta ad alterius uocis uel mutatione sed absoluta natura humani ingenii ut lego & huic similia. Natura enim humanæ conditionis hoc exigit ut primum consideremus ea quæ sunt præoculis. i. præsentia & cognitione eorum docet nos indicare de præteritis & futuris. itaq; causa ipsius præsentiæ prius inuentū ē lego q̄ legi præteritum uel legam futurum. Rursus cum ī præsenti habeamus singulares personas: ut lego legis le-it. & plurales ut legimus legitis legunt. lego prius est inuentum illis pluralibus natura hoc suggerere: prius. n. est considerare rem unam q̄ plures: & simplicem q̄ multiplicem: prius est etiam inuētum lego q̄ legis uel legit: quāuis sint singulares personæ sicut & lego: quia cognoscimus actus eius certius quos in nobis experimur q̄ actus aliorum: nisi enim actus lectionis quandoq; in me fiunt nō ita manifeste intelligo ꝙ significet hæc oratio s. legit: & ita uel causa præsentiæ uel causa singularitatis: uel quia propri actus certiores sunt aliis. His inq̄ de causis prius ē inuenta prima positio uerbi certis uerbalibus uocibus ita prima positio uerbi uidetur eē prolata ab ipsa natura: quēadmodum in nominibus nominatiuus casus prius est ab ipsa natura prolatus quæ prius cōsiderat rem esse simpliciter q̄ consideret aliquid ei inesse uel aliquid ei dari uel aliquid in eam fieri. Et quia substantiam siue essentiam rei. Alia causa quare prius ponatur indicatiuus. ideo. s. ponitur prius quia significat essentiam actionis uel passionis. i. significat actum uel passionem uel nunc esse uel in præterito fuisse uel futuram esse: & hoc ī essentia ipsius actus uel passionis quod non est in aliis modis. imperatiuus enim non significat rem esse uel fuisse uel futuram esse in essentia sed significat affectum animi uarium idest inclinantem se ad imperatōem: affectū dico d̄ re conceptum carente substantia quātum ad uim impationis imperatiuus enim imperat ut res quæ nondum est fit. similiter intellige de cæteris modis. Deinde hunc primum auctoritas. Alia ratio quare primus debeat poni indicatiuus Sciendum tamen. Ad hoc aduersatur ꝙ dixerat doctissimos hunc modum primum posuisse. Non enim oportet idest in primo principio. cum enim d̄clinando usq; ad infinitum uenimus ibi quodam modo incipimus sed non statim: & est causa inserta quare ab infinitiuo quidam male inceperunt. s. quia incertum & dubium est & qualiter dubium sit supponit. quidam enim dubitauerunt an hæc infinita sint uerba: & magis inter. ad ponēda esse cen. uidetur contraria dicere dubitauerunt: & censuerunt: sed competēter est intelligendum. s. qa prius dubitauerunt cui parti supponerēt postea censuerunt ea inter aduerbia esse ponēda. Sequitur qa nec numeros certos nec personas certas nec affectus animi certos habent. Et respicit ad hoc quod dixerat a re imperfec. sed tamen est quædam ostensio cum illo quod seqtur: & egent sp̄ aliis uerbis sicut aduerbia: quare censuerunt

quinq; indicatiuus siue diffinitus Imperatiuus. Optatiuus. Cōiunctiuus uel subiūctiuus. Infinitiuus Indicatiuus quo īdicamus uel diffinimus quid agitur a nobis uel ab aliis: qui ideo primus ponit᷑ quia perfectus est in oībus tā ꝑsonis q̄ temporibus. Et quia ex ipso oēs modi accipiunt regulā & deriuatiua noīa: siue uerba uel participia ex hoc nascuntur: ut duco ducēs duxi ductus dux: rego regēs rexi rectus rex: ferueo, feruens feruesco feruor horreo horrens horresco horror: intelligo ītelligens ītellexi intellectus lædo lædēs læsi læsus læsio: & qa ipsa pria positio uerbi quæ uidet᷑ ab ipsa natura esse ꝑlata in hoc est modo queādmodū in oībus est casus noīatiuus. Et quia substantiā siue essentiā rei significat: qđ in aliis modis non est: neq; enī q̄ impat neq; qui optat: neq; qui dubitat in subiunctiuo substātiam actus uel passionis significat sed tantūmō uarias aīuolūtates de re carente substantia. Deinde hūc primū auctoritas doctissimoꝝ tradidit modū in declinatione uerboꝝ. Sciendū tamen ꝙ quidā ausi sunt infinita ponere prima sed male. Non. n. oportet statim a re imperfecta aut dubia incipere. Quidā enī dubitauerunt an uerba sint hæc & inter aduerbia magis ponenda censuerūt: ꝙ nec numeros nec per-

ea esse ponenda inter aduerbia. Nota ꝙ infinitiuus nullum certum animi affectum significat. non enim indicationem ostendit uel impationem uel optationem uel dubitatiōem in se habet: sed sicut uile ex remotione oīum qualitatum qualitatē sibi facit: ita & infinitiuus ex remotione cæterorum modorum secūdum quosdā modum suū conformat: uel quia æqualiter ad omnes modos se habeat etiam omnes per eū interpretemur ut iam habuimus: uel quod melius uidetur: ipsum uerbum quod dicitur infinitiuus modus significat animi affectum cum incertitudine personarum & numerorū: cum enim dico legere: affectum q̄dem lectionis uel legentis noto: incertum tamen de quibus & quot personis cē cipiatur: unde iure affectus infinitiuus eē probetur: & gratia illius uerbum enim significās infinitiuū. ¶ Dicimus enim legere studeo. Ostensio est in parte q̃ infinite. sic egent aliis uerbis sicut aduerbia. ¶ Sed postea refutentur. Quasi dicat hac prædicta cōsideratōe q̄dā decepti infinitiuū posuerūt inter aduerbia. sed hæc. i. ut ĩfinita ĩter aduerbia ponāt postea. i. aīo refutent̄ i. ostēdāt eē refutāda uel postea. s. in diffinitōe aduerbii q̃ talis erit ut ĩfinita de nūero aduerbiorum excludat. ¶ Nūc hoc sufficiat. In præsenti nihil plus docebo de infinitiuis an sint aduerbia an non: sed sufficiat modo ostendere: q̄a ostendimus quosdam non bene cœpisse ab infinitiuis cum nondum probant sic an infinitiua sint uerba. Sed neq; ab imperatiuis neq;. Non solum ab infinitiuis non erat incipiendum sed nec ēt ab ĩperatiuis nec ab optatiuis q̄a prius oportet cognoscere significata impatiui q̃ imperare uel optare: cum non imperemus uel optemus: nisi d̄ re significata ab indicatiuo. i. de re ꝑut indicatio designet̄: & hoc est. Non erat incipiendum ab impatiuis uel optatiuis: cum hoc. i. imperatiuo imperatiuus illo. i. optatiuo optamus: ut indicatiuus sit. i. habeat significare in aliquo: ut si puero dicam lege: ad hæc intendo ut de ipso indicatiue possit dici: puer legit: qui indicatiuus nisi prius fuerit notus quid. s. significet non possumus scire quid ĩperemus uel optemus: nisi. n. prius noui q̄d sit dicere puer lege. Nescio quid impero cum dico puer lege: & sic oportuit præcedere notitiam indicatiui: quare non fuit incipiendum ab imperatiuo. Similiter intellige de optatiuo. ¶ Subiunctiuis uero quem quidam. Quasi dicat nec a subiūctiuo fuit incipiendum: quando posterior est indicatiuo: & hoc habemus manifestam habet indicatiui cognitionem idest manifeste in se facit cognoscere prius indicatiuum esse quod autem præmittit ꝙ q̄dam dubita. appel. Ostensio ē quomodo subiunctiuus posterior est indicatiuo. s. in hoc ꝙ dubitatiuus est. unde & statim subiunxit. Ipsa enim dubitatio: quasi. d. uere manifeste apparet ꝙ subiunctiuus in hoc ꝙ dubitatiuus est facit prius indicatiuum esse cognoscere. Nam ipsa dubitatio. i. subiunctiuus in hoc ꝙ dubitatōem significat confitetur idest ostendit indicatiuum ante se. i. prius se esse. Vnde enim aliquis dubitaret: nisi prius aliquātulum habita cognitiōe huius rei de qua dubitetur. Et uere indicatiuus est primus. nam destructus destruit dubitantiam: hanc partem non ponit & destructio dubitatiuo ipse non destruitur: & hoc est. Nam si tollas dubitationem de aliqua re non est opus subiunctiuo idest dubitatio: sed destruitur dubitatio in illa re facta certa. Indicatiuus autē non destruitur: sed opus est eo: ut si dicam si dederis tabulas amabo te: ablata dubitatiōe utor indicatiuo: dicendo dabis tabulas amabo te: ꝙ autem destructo indicatiuo destruitur dubitatiuus sic intelligendum est: ꝙ nisi res quæ ostenditur ꝑ indicatiuum habet esse de ipsa non potest dubitari per subiunctiuum. Ergo non alius modus. Quasi dicat quā do quidem nec imperatiuus: nec optatiuus: nec subiunctiuus: nec infinitiuus ergo non alius iure præponit̄ omnibus modis qua indicatiuus: & uere iure præponitur: quia prior est aliis: & hoc probat a simili. Nam sicut in nomine &c. ꝙ indicatiuus pene est rectus modus uerbi: sicut nominatiuus est casus rectus nominis. Adaptatio similitudinis rectus dicitur indicatiuus: quia ab ipso alii modi nascūtur. Pene dicit quia in ipso indicatiuo sunt quædam uoces ab aliis natæ: ut legis a lego: & omnes aliæ similiter a prima positione & ideo indicatiuus totus non potest absolute dici rectus: sed pene rectus. ¶ Sicut etiam præsens tempus ideo. Causa ordinis modorum ostendit ordinationem temporum: quod non fecerat in tractatu temporis & est inductum ad similitudinem. Ac si dicat: ita indicatiuus suo iure aliis modis præponitur sicut præsens tempus idest uoces præsentis temporis: ideo optinent primum locum in declinatione: quia in ipso idest significato earum. s. in præsenti moramur dum

sonas nec affectus animi certos habent: & egent sẽper aliis uerbis sicut aduerbia. Dicimus enim legerẽ studeo studes studet. Sed hæc postea refutentur. nūc hæc sufficiat ostēdisse: nō bene ab ĩfinitis quosdam cœpisse: Sed neq; ab imperatiuis neq; ab optatiuis erat incipiendum: Cum hoc ĩperamus illo optamus: ut sit indicatiuus qui nisi prius sit notus nō possumus scire quid imperemus uel optemus. Subiūctiuus uero quē quidā dubitatiuū appellauerūt manifestam habet ĩdicatiui cognitionem. Ipsa enĩ dubitatio ante se esse indicatiuū cōfitetur. Nam si tollas dubitationem non est opus subiunctiuo in re certa sed inditatiuo: Ergo non alius modus iure prẹponetur omnibus quam ĩdicatiuus. Sicut enim in nomine si quis ꝑferat genitiuum uel alium post hunc casū multo ante nominatiuū cognouit exquo

loquimur de præterito & futuro: quod est dicere hac dignitate præsens præponitur aliis: quia non possumus loqui de aliis idest de significatis præteritæ uocis & futuræ: nisi per ipsum: & ideo etiam præponitur præsens tempus: quia ad præsentis idest iuxta notitiam præsentis actus intelligitur præteritum & futurum idest actus præteriti & futuri: per hoc enim ꝙ intelligo hunc præsentem actum. So. disputat: intelligo etiam actum præteritum siue futurum. s. ꝙ disputauit uel disputabit. & item ideo præsens tempus prius ponitur: quia potest uerbi i ipso idest inter uoces præsentis temporis continetur & ab ipso. i. a uocibus præsentis temporis: incipit: subaudi declinatio est uerbi. incipit non ponitur hic absolute: sed in actiua significatione. & si prima positio uerbi in præsenti tempore: hoc non est paruæ dignitatis: quia prima uerbi positio: a sola natura est nata ut diximus. Et rursus ad hoc præsens tempus præponitur: quia ex ipso cætera. t. t. re. i. uoces designatiuæ aliæ: qa regulariter a uocibus præsentis temporis formantur. ¶ Et quod præteritum. Alia ratio quare uox præsens præponatur præteritæ & futuræ uoci præteritæ: iō præponit̃ ꝙ præteritum non potest esse nisi qđ prius erit pñs idest non pōt esse significatũ præteritæ uocis: nisi id quod prius fuit significatum præsentis: futuræ autem uoci. ideo præponitur præsens: qa significatũ futuræ uocis non cognoscitur nisi per significatũ præsentis: & hoc est uox futuri esset sine significatōe cognita oportet sub itelligi nisi nobis cogi. i. nisi cogitaremus de præsenti actu: & iuxta notitiam præsentis actus sumeremus notionem de futuro actu: nec te moueat qđ' addit uel ex præterito. Si. n. futurum notionem habet ex præterito: tũc & a præsenti: cum præteritum non nisi a præsenti notionem habeat. ¶ De futuro quoq; sumimus notio. Hic incipit ostẽdere quot mōis ex præsenti actu sumimus notionẽ futuri tribus modis. s. duobus quidẽ modis a nō præsenti. Vno tamen mō a cogitato: & ẽ unus modus uerbi præsentis cũ ex illis quæ uidemus in præsenti fieri concipimus similia in futuro: ut si uideam scribentem in præsenti ex hoc præsenti actu concipio qualis actus sit scriptura quæ adhuc futura est. Alius modus uerbi præsentis est per quem cognoscimus futura & ex his quæ uidemus in præsenti fieri non concipimus similia: sed illa que naturaliter sequũtur ex his quæ in præsenti fuit. ut si uideã solem occidentẽ intelligo illud qđ naturaliter inest scilicet cum natura solis sit: ut semper moueatur: scio ꝙ reuertetur super terram ex cogitatione præsentis cognoscimus futura similiter: ut si cogitem diluuium esse in præsenti qualis sit scilicet quia totus mundus modo submersus est aquis: ex hac imaginatione concipio rationem idest similitudinem futuri diluui. Littera sic construitur de uoce futuri quid ipsa significet sumimus notionem ex præsenti de futuro quoque idest futura uoce sumimus notiōem ex præsenti. his tribus modis scilicet ex his rebus quæ ueniunt idest quæ contingunt in ore idest in præsentia ita ut nihil consideremus naturaliter sequi ex illis. Vel sumimus notionem futuri ex ipsa natura præsentium rerum uel ex cogitatione. De singulis significat: De uenientibus in ore sumimus notionem: ut si uideam & cætera. A natura rerum sumimus notionem: ut cum & cætera. Ad hos duos modos referendum est quod superius dixit: notionem sumentibus & cogitantibus nobis: referendum est ad hoc quod super cogitationem nō & cætera. similiter prima ꝑsona idest uox priæ personæ præponitur aliis personis: quia ipsa loquitur idest significat loquentem. Alia similitudo de ordine personarum quasi. d. sicut in dictis aliis modis præponitur: similiter prima persona præponitur aliis personis propter has causas: quia per ipsam idest per primam realem significatam ab ipsa ostenditur secunda realis: quia ad ipsam loquitur prima & tertia realis: quia de ipsa loquitur: & uere per primam ostenditur secunda & tertia: nam nisi sit prima realis non erit secunda uel tertia: non dicit non esse res quæ dicuntur secunda & tertia persona etiam destructa ea re quæ dicitur prima: sed sub hac proprietate non remanere ut dicantur secunda & tertia si non sit alia res sub hac proprietate: ut dicatur prima & ideo etiam præponitur prima persona aliis: quia omnis causa efficiens naturaliter est ante causatiuam αιτιαν idest ante suos effectus. Assume: sed prima persona per suum significatum idest per primam realem est causa secundæ & tertiæ: hoc est dicere causa est quare secunda & tertia persona uocalis secũdam & tertiam: per realem habent significare.

nascũt̃ obliq: sic q aliquẽ modũ ꝓfert scit primũ indicatiuũ qui est pene uerbi rectus. Sicut & præsens tempus ideo aliis præponitur temporibus & primũ obtinet locum ꝙ in ipso sumus dum loquimur de præterito & futuro. Et qa ad præsens præterita & futura itelliguntur: qđ si non sit alia itelligi minime possunt: & quia positio uerbi idicatiui ab ipso icipit: & ꝙ ex ipso cætera tpra trahunt regulas & ꝙ præteritũ nō potest eẽ nisi prius præsens fuerit Futuri autẽ uox sine significatione esset: nisi nobis cogitãtibus & notionẽ sumentibus ex præsenti uel præterito. De futuro quoq; sumimus notionem: uel ex his quæ nobis inore ueniunt: uel ex ipsa natura rerum uel ex cogitatione: In ore quidem ut si uideam scribentem in præsenti: ex hoc concipio

¶ Iure igitur A singulari quoq;. Alia similitudo de ordinatione numeri sic continuatur ab indicatiuo icipimus
ordinem modorum. A singulari quoq; numero. i. a singularis uoce numeri incipimus: io ꝙ hic numerus. s. nu
merus a singulari uoce significatus primus est naturaliter oium numerorum unitas enim prius est omnibus cō/
positis numeris ¶ Et actiua. Ideo prima ponitur in declinatione: quia naturaliter præcedit actus passionem.
Ante enim oportet considerari actus esse naturaliter quam ab aliquo suscipiatur. Alia similitudo de ordinatōe
generum. & ideo prima ponitur actiua: quia quod agit incipit. Sequitur autem quod patitur incipere dignius
est q̄ sequi. Et itum alia causa non deterior
s. quia actiuum semper eget ad opus passi
ui ad litteram ut amo addita r fit amor: ul'
additione litte. ut amas interposita ri: fit
amaris. ama addita tur fit amatur.
¶ Breuiter igitur de omnibus modis. Su/
perius diffinit modos & diuisit & indica/
tiuū aliis præposuit. Nūc āt dicēdū ē quare
iperatiuus secūdo loco. Octatiuus tertio.
Subiunctiuus in quarto. Infinitiuus in qn
to esset. Sed quia similitudines inducendo
de ordinatione temporum & personarum
& numeri & generis magnam discretōem
fecerat: iō breuiter de omnibus modis re/
perit. s. de diffinitione eorū & singula eo/
rum nomina rememorat: ut de uno quoq;
addere possit quod nōdum fuerat dictum
& sic infert ꝙ magnā discretiōem fecimus
igitur &c. ¶ Modi sunt ut prædictum est
diuersi. Hæc diffinitio idem dicit ꝙ prædi
cta: sed clarius. Indicatiuus igitur primus
ponitur. breuis repetitio de indicatiuo. Se
quitur additio de eodem. Indicatiuus aūt
dicitur ꝙ per eum indicamus quid agitur
uidetur idem superius dixisse. Indicatiuus
est quo indicamus: sed aperte sunt diuersa
ibi enim dedit eius diffinitōem idest signi/
ficationem eius ostendit: hic uero nominis
causam idest ætymologiam reddit. Solet
quæri cum dico quid facis an facis in hac
oratione modi indicatiui possit esse: cū dif/
finitio indicatiui modi sibi conuenire non
uideatur: quoniam nihil indicat. Sed sciē/
dum quātum ad sensum quem habet in cō
iunctione non esse indicatiuum: sed tamē
quātum ad naturam uocis ꝙ per se prola/
ta naturaliter significant affectum indicā
tis: indicatur esse modi indicatiui. Sicut cū
dicimus. musa mihi. c. merora. q. n. l. ni/
hil imperamus: imo optamus uel depreca
mur: cum tamen memora propter natu/
ram uocis & naturalem significatōem di/
citur esse imperatiui modi. ¶ Imperatiuus
est quo imperamus. Est repetitio nominis
Additur diffinitio quo imperamus &c.
quæ imperatiuus ideo tenuit secundum lo
cum. i. ideo præponitur optatiuo & aliis
modis ꝙ per se prolatus absolutus est idest
non indiget auxilio alterius partis ad ple/
nam significationem faciendam: sicut nec
indicatiuus præponitur aliis dico impera/
tiuus licet per tempora & personas natura
li significatione deficiat. ¶ Solemus tamen non solum im. Licet dixerim imperatiuum esse quo imperamus:
solemus tamen non solum & cæter.

& futuri temporis scripturā natura ut cum uideam
solē occidētē in præsenti possū scire naturali motu
reuersurū: quod est futuri. Coniugatione uero ut si
cogitē diluuium quale sit in præsenti: ex hoc notio/
nem cōcupio futuri. Similiter prima ꝑsona præpo/
nitur aliis: quia ipsa loquitur: per ea ostenditur se/
cunda ad quam loquitur: & tertia de qua loquitur.
Nisi enim prima persona sit q̄ ꝓferat sermonē aliæ
esse non possunt. Et ꝙ ista sine illis inueniri potest
cum secum aliquis loquitur: illæ autem sine ista nō
inueniuntur. Et quia causa naturaliter ante causati
uam: quam αιτιαν græci uocant esse solet. Causa au
tem fit secūdæ & tertiæ personæ prima persona. Iu
re igitur illis præponitur quæ sunt causatiuæ A sin
gulari quoque numero icipimus: ꝙ hic naturaliter
primus est numerorum: qui duplicatus uel multi/
plicatus facit numerum pluralem. Et actiua ideo
prima proferunt': quod naturaliter præcedit actus
ante passionem: quæ esse non potest: nisi sit actus:
& qui agit incipit: sequitur autem qui patitur. Et ꝙ
uerbum actiuum additione egent litteræ: uel litte/
rarum ut faciat passiuum ex se. Breuiter igitur de
omnibus modis repetamus. Modi sunt ut prædi/
ctum est diuersæ inclinationes animi quas uaria de
clinatio consequitur uerbi. ¶ Indicatiuus igitur pri/
mus ponitur propter quas enumerauimus causas.
Indicatiuus autē dicitur ꝙ per eum indicamus qd
agatur. Imperatiuus est quo imperamus aliis ut fa
ciant aliquid uel patiantur: qui inde secundum te/
nuit locum: ꝙ per se absolutus queādmodum indi
catiuus nō indiget auxilio alterius partis ad plenā
significationē: licet ꝑ tpa & personas deficiat natu/
raliter. Solemus āt non solū impantes: sed ēt oran
tes sæpissime eo uti. Vir. in primo æneı. Musa mi/
hi cās memora quo numīe læso. Vir. iteꝝ i. xi. ænei.

Tertius est optatiuus. Post imperatiuum qui eget aduerbio optandi utinam ut plenum sensum significet qd
non faciebat impatiuus. Sequitur alia cā: & q̧ qui optat &c. Quartus est subiunctiuus quippe. Nec mirum
quippe iure est quartus. idem post optatiuum: qa eget non solum aduerbio uel cōiunctione .i. cum uel si: sed ēt
eget altero uerbo ut pfectum significet sensum: ut Vir. Cum factam uitula pro. f. i. u. mirum uidetur & uenito
sit futuri temporis. Faciam autem presentis qūo possunt cōiungi. Sed sciendum est: qa faciam non significat il/
lud præsens quod iam sit: sed præsens futurum: ac si diceret: cum actus ille non futurus præsens erit: in ipso actu
præsenti uenito. Et sciendum q̧ omni/
bus modis. Ac si diceret: in hoc exemplo
habemus subiunctiuū cū impatiuo. Sed
hoc sciendum qa oībus modis aliis potest
iungi: qui subiunctiuis cū multas & diuer
sas habeat significationes: non ab una ea
rum: sed a constructione accipit nomen:
quia illud nomen non pōt sibi conuenire:
sed accepit nomen a constructione. i. ab
officio quod in constructione habet uocat
eni subiūctiuis: qa uel aliud uerbum sibi
subiungit: uel ipsum alii uerbo subiungit ī
constructōe ueluti denoiatiua cum ha. d.
spēs significationum: non tamē ab una ea
rum acceperant nomen seduocant denoia
tiua quod nomen cōuenit generaliter om
nibus spēbus. Est enim quando dubita
tionem sig. Per partes ostendit q̧ subiūcti
uus diuersas habet significatōnes. Est. n.
q̄do significat dubitatiōem. i. dubitatiuū
intellectum: in qua significatiōe ꝓprie iuē
tum est quādo &c. & tunc in sensu uidet
æquipollere indicatiuo: ut Virgi. tenerent
confirmatiue dixit pro tendebant. Et no/
tandum q̧ in hac significatiōe nec aduer/
bio nec coniunctione nec alio uerbo eget:
quēadmodum nec tunc quādo eo utimur
imperantes. Est quando utimur. Hoc
uerbo ostendentes potuisse fieri nisi aliqd
fuisset impedimēto ut facerem si placuisset
quasi. d. potentiam habet faciendi & fa/
cere: sed hoc est impedimento mihi q̧ non
placet mihi: uel tibi diceretur: si licuisset. i.
potentiā hēo dicendi: sed nō licet: qa tua
garrulitas me ipedit. Infinitiuis ē q &
psonis. q. d. debuit eē in ultimo loco quia
deficit nūeris & psonis & qa eget uno &c.
Impersonale uerbū suæ cuiusdā. Puta/
ret aliqs īpsonale modum uerbi ut est indi
catiuus & quæreret quē affectū mentis si/
gnificaret & in quo loco deberet poni: ad
q̄d uidetur respondere sicut nō est quæren
dum de impersonali quem mentis affectū
significet: uel in quo loco ponatur: qa im/
personale uerbum est suæ significatiōis. i.
suam per se habet significatōem: ut inchoa
tiua meditatiua: & illam significationem
dico quandam idest ab aliis separatam qa
cum nec numerum nec personam signifi/
cet: tamen sine alterius uerbi auxilio sensū
habet perfectum: quod in cæteris uerbis non est inuenire: & solet deriuari a neutris habentibus actiuam uim:
ut de curro curritur uel habentibus uim absolutam: ut a uiuo uiuitur; & quia sunt quædam absoluta intrinse/
cam significantia passionem: ut caleo: ferueo a quibus impersonalia non nascuntur addit non tamen passiuam:
quare plerūque dicat supponit uel ab actiuis: ut ab amo amatur.

Vos o calliope precor aspirate canēti. Tertius ē op
tatiuus: q q̄uis & tēporibus & psonis pfectior esse
uideatur iperatiuo: tamen eget aduerbio optādi: ut
plenū significet sensum: & q̧ qui optat iferior uidea
tur esse iperāte. Itaq̧ iure post imperatiuū ponitur
Quartus ē subiūctiuus iure quippe: q eget nō mo
do aduerbio uel cōiunctione uerū etiā altero uerbo
ut perfectū significet sensum ut Virgilius in bucolis
Cum faciam uitula pro frugibus ipse uenito. Et sci
endum q̧ omnibus modis aliis sociari potest subiū
ctiuus qui cum diuersas habeat significationes non
ab una earum: sed a constructione nomen accipit
ueluti denominatiua: quæ diuersas habētia signifi/
cationes: generale tamen nomē multarum spicierꝝ
sibi defendūt. Est eni quādo dubitatiouē significat
ut si uideā intelligo: Est quādo cōfirmationē. Vir. i
primo æneī. Certe hinc romanos olim uoluētibus
ānis Hinc forte ductores reuocato a sanguie teucri
Qui mare qui terras omni ditione tenerēt Pollici/
tus. Tenerēt eni cōfirmatiue dixit. Est quādo suadē
tes hoc utimur: ut si dicā prodest ut legas. Est quan
do iperātes: ut ne dicas: ne facies. i quo nec eget alio
uerbo. Est quādo ostēdētes potuisse fieri nisi qd ipe
dimēto fuisset: ut facrē si placuisset: dicerem si licui
sset. Possunt fortassis præter eas pspicacius iquirēti
bus & aliæ prædicti modi significationes iueniri.
Infinitiuus ē q & psonis & numeris deficit. Vnde &
nomē accipit īfinitiui q̧ nec psonas nec numeros dif
finit: & eget uno ex quattuor supradictis modis: ut
significet aliqd pfectū ut legere ꝓpero: legere prope
ra utinā legere ꝓperarē: cū legere properē. Impso/
nale uerbū suæ cuiusdā ē significatiōis: & solet uel a
neutris actiuā uel absolutā uim habētibꝫ: nō tū pas

¶ Supina uel participialia cum nec. Sicut oſtendit non eſſe quærendum de imperſonalium bo. oſtendit non eſſe quærendum de ſupinis: qa cum careant diſcretis pſonis & temporibus & caſus habeant & præpoſitionibus ſeparatis adiungantur nõ ſunt uerba: ſed nomina ſine dubio. & quãuis ſint nomina tamen ponuntur pro infinitiuis uerbis: nec mirum qa ea gerundia non ſolum accipiũtur ꝓ infinitiuis: ea dico tũc qũo pro infinitiuis accipipiuntur per ſe poſita. i. non ſimili caſu i iuncta. non ſolum ꝓ infinitiuis accipiuntur dico. ſed indubitabilia nomina eiuſdem formæ accipiunẽ ꝓ infinitiuis ſed non per ſe: ut gerũdia immo iuncta aliis nominibus ſecũdum eundem caſum: ut hic locus tutus habendi ſenatus. i. h[a]bere ſenatum. idem eſt ac ſi paſſiue reſoluat[u]r. i. dignus in eo haberi ſenatum habendi hic ponitur ꝓ illo infinitiuo græco ασφαλησ εχειν τοὺ συυκλητον

¶ Inter mob[i]l[i]a tamen nomina. ¶ Continuat ad hoc quod [p]rius dixerat gerundia & indubitabilia nomina in hoc conuenire ut ꝓ īfinitiuis græcorum ponunẽ. ¶ Quod autẽ præpoſitõibus: Auctoritate uult confirmare quod prius dixerat ſupina ſepatis præpoſitõibus iungi. & oſtendũt ipſæ præpoſitões ſiue præpoſitiua aduerbia in o quidem terminatõem eſſe ablatiui ut in confitendo &c. quibus terminatõibus adiungũtur. ſ. cum ſolent iungi accuſatiuo & ablatiuo caſu ſepate in i uero oſtendunt terminatõem eſſe genitiui cui terminationi nũq̃ præponitur ſepate ſicut nec genitiuo: hoc autem totum ad hoc reſpicit quod ſupius dixerat ſupina aſſumere caſus. ¶ Illud tamen eſt ſciẽdum ꝙ in o. Licet dixerim terminatõem in o eſſe ablatiui: illud tamen ſciendum ꝙ auctores producunt & corripiunt eam: ſicut alphius ſpaciendo corripuit. Nota gerundia non recte dici uerba cum careant temporibus ſine quibus non poteſt uerbum ſubſiſtere: nec recte nomina cum interdum ſignificant actum tranſeuntem etiam ad rõnale animal: & careant tunc proprietate uerorum nominum quæ eſt ſignificare ſubſtantiam cum qualitate. licet quidam dicant eis conuenire nominum ꝓprietatem. ſ. ut ad ſimilitudinem obliquorum caſuum iudicentur ſignificare: & ſic proprie nomina uideantur.

ſiuam plerunq; naſci: ut ſtatur curritur uiuitur ambulatẽ: uel ab actiuis ut amatẽ legitur. A paſſiuis uero uel cõibus uel deponẽtibus nunq̃ niſi ab uno miſereor miſeret. Sed magis id quoq; a miſereo eſt. Vetuſtiſſimi enim pro miſereor miſereo dicebant. Sicut diuerſis ſupra oſtẽdimus uſibus. Supina uel pticipialia cum nec perſonas diſcernãt & tpibus careant ſine qbus uerbum eſſe nõ poteſt: & caſus aſſumant: & præpoſitõibus ſepatis adiungãtur ſine dubio mihi noïa eſſe uidentur: quæ tamen loco infinitiuorum ponũtur tam actiuorum q̃ paſſiuorum. Nec per ſe ea ſolum poſita ꝓ in finitis accipiuntur: ſed etiam eiuſdem formæ ĩdubitabilia nomina aliis nominibus adiuncta ſecũdum eundem caſum. Vt Cicero in primo inuecti. Nihil enim munitiſſimus habendi ſenatus locus ideſt tutus habere ſenatum ασφαλησ εχειν τὴν σύγκλητον. Inter mobilia tamen nomina eiuſdem formæ & hæc ideſt ſupina hoc intereſt ꝙ hæc ſiue ab actiuis ſiue a cõmunibꝰ ſint nata: cõmunem habent ſignificatõem ut amandi τοῦ φιλητέου. i. τοῦ φιλεῖν καὶ τοῦ φιλεῖσθαι. Illa uero paſſiuam ſolam ut amandus amanda amandum: φιλητέοσ φιλητεὰ φιλητέον ideſt qui uel quæ uel quod debet amari. Et ꝙ ſupina cum ſint neutri generis: & ſemper ſingularia coniũguntur diuerſis generibus & numeris: ut amando uirum: & amando mulierẽ & amando pueros. Et ꝙ illis caſibus adiungũtur: quibus & uerbum: ut ſupra quoq; diximus: ut noceo tibi: nocendi tibi cauſa: tibi noeendo: tibi nocẽdum. Quod autem præpoſitõibus ſeparatis cõiunguntur quod uerbi non eſt: oſtendit uſus. Cicero ꝓ Milone. Huius ergo interfector ſi eſſet in confitendo. Idem in primo uerrina. A quo pecuniam ob abſoluendum hoc acceperas. Virgi. in buco. Et potũ paſtas age tityre. & interagẽdum Occurſare capro cornu ferit ille caueto. Idem in tertio georgi. Nãq; ante domandum Ingeos tollunt animos. Et oſtendunt ipſe præpoſitiones ſiue aduerbia præpoſitiua in o quidem terminationem ablatiui eſſe caſus. In i um uero accuſatiui quibus adiungũtur. In i genitiui: cui nunq̃ præponũtur præpoſitiones ſeparatę. Illud tamẽ ẽ ſciendũ ꝙ i o ſupina tam corripiunt q̃ producunt auctores more uerborum ſiue aduerbi

orum in o terminātium. Alphius auitus in secūdo excellentium. Tum litterator creditus ludo faliscū Liberos causatus i campi patens: Extraq; muri ducere spaciendo Paulatim trahit hostilis ad uallilatus. Sunt enim dimetra iābica. Iune. in primo. Plurimus hic ager moritur uigilando sed illum languorem peperit cibus imperfectus.

¶ Incipit de Speciebus uerbo℞

Pecies sunt uerborum duæ: primitiua & deriuatiua: quæ inueniunt̄ fere in omnibus partibus orationis. Est igitur primitiua quæ primā positionem ab ipsa natura accepit: ut lego ferueo domo facio garrio albo. Deriuatiua quæ a positiuis deriuātur: ut lecturio feruesco domito facesso garulo albico. Sunt igitur deriuatiuorū diuersæ species: ut ichoatiua quæ initium actus uel passionis significāt: ut caleo calesco: horeo horeco: tabeo tabesco: quæ plærūq; a neutris absolutā uel in trinsecus natam significātibus passioē quam græci ι διοπάθειαν dicunt deriuāt̄: quorum pleraq; sæcunde sunt coniugationis: ut rubeo rubesco: palleo paleseo: marceo marcesco: areo aresco: luceo lucesco: pateo patesco. Ideo autem diximus plerūq; quia inueniūtur ēt ex aliis uerbis sed raro: ut cupio cupisco. Cicero ioratore. Diuino aliquo animi motu maiora cōcupiscat. Vir. i. iiii. georgi. Animosaq; regum: Corda licet longe præsciscere: dormio dormisco: sentio sentisco. Teren. i adel. Hoc uilli edormiscam. Idem in heautontimoru. Ne tu id persentisceres: labo labasco. Idem in eunucho: Labascit uictus uno uerbo: integro integrasco. Idem in andria Perii hoc malum integrascit. Et notandum quod in passiua significatione possitum est inchoatiuum cū primitiuum eius actiuum sit. Similiter: hio hisco: amo amasco misereor miseresco: sed magis amisereo ē quo uetustissimi sr̄ usi ut supradictū ē. En. i. v. an nalīū cogebāt hostes lacrymātes ut misererēt ex q°

Pecies sunt uer. Sciendum speciem idem significare & ponere in uerbis quod ponit in nominibus. s. cū positione quādam qualitatem secūdum quam omne uerbum dicitur primæ uel secundæ pōnis idest uel primitiuum uel deriuatiuum & est hoc accidens prædicabile de uerbis ut dicamus legit est species adiectiue: quasi specificatum idest compositum diuidit autem hanc speciem in duo ut superius: fere dicit pp participia quæ primitiua nunq̄ inueniuntur & propter interiectiones quæ nunq̄ deriuantur si naturales sunt. ¶ Est igitur primitiua quæ primam. Primitiuam speciem diffinit & est ordo quæ accepit primam. p. ab ipsa natura idest ab ipsa impositōe & inuentione. q. d. quæ prima inuenta & posita est ad significandum idest quæ a nullo deriuatur est primitiua spēs ut lego. ¶ Deriuatiua quæ a positiuis. Deriuatiua est illa spēs quæ a primitiuis uocibus deriuatur idest per quādam elemētorum consonantiam cū significationis conuenientia a primæ pōnis uerbis nascitur ut lecturio a lego. ¶ Sunt igitur deriuatiuorum diuersæ. A premissis exēplis infert sic. quando qdem lecturio &c. dicimus ergo sunt diuersæ spēs d̄riuatiuorum & quæ sunt illæ determinat. una est ut inchoatiua quam sic diffinit. Inchoatiua est illa spēs idest illa uerba dicuntur inchoatiua quæ significant initium actus uel pas. idest quæ significant actionem uel passionem cum inceptōne. dicunt tamen aliq ꝙ ipsam inceptōem actus uel passionis significant: quare cum superius dixerat præsens tempus esse cuius pars præterit pars sequitur an calesco præsentis temporis possit dici: & cum non nisi principium passionis significat: sed libere dicimus calesco eē præsens tempus. non enim illud minimū initium idest punctum tēporis quo incipio calere significat: sed tale initiū quod in partes possit diuidi. ¶ Quæ inchoatiua plerū que a neutris. Originem inchoatiuorum ingreditur ostendere. ¶ Et notandum ꝙ in passiua significa. Notandum ꝙ in passiua significatione ponitur inchoatiuum: integrasco idest icipio fieri integer: quod mirum uidetur cum primitiuum suū sit actiuum. ut integro domum idest facio integram domum. ¶ Similiter ab hio hisco. Quod hiasco debuit facere. a misero miseresco: & ꝙ misereo diceretur ostendit Ennus qui posuit misererent: & nisi illis uelis credere ab effectu ostendi potest. s. quia ab eo duo nascuntur impersonalia scilicet miseret & miseretur: & uere miseretur impersonale dicitur: quia Lucius miserebitur posuit impersonale.

impersonale ē miseret & miseretur. Luci. crassus in lege seruili: & suasiōe. Neq; minus uestri q̄ mei miseret. Nā a misereor qđ ē deponens: nec inchoatiuū in o desinens: nec impersonale potest nasci uiuo uiuisco: unde reuiuiso. Ter. in ecyra. Ille reuiuiscet nunq̄. Vespasco quoq; uidedt quasi a uespo uesperas uerbo deriuari. Oīa tamē ea idest inchoatiua secūdæ persone primitiui addita co fiunt: ut labas labasco: ferues feruesco: cupis cupisco scis scisco. Excipitur hias quod hisco non hiasco facit. Exquo Virgi. compositum ꝓtulit in primo æneī. Accipiunt inimicum imbrem: rimisq; fatiscunt. Idem in codē. Hi summo in fluctu pendent: his unda dehiscens. Vetustissimi tamen fatiscor & fessus dicebant. Ex quo defetiscor defessus: quod quidam a fateor esse deriuatum uolunt. Est etiam altera species deriuatiuorum in urio desinens: quæ a participio præteriti temporis solet fieri siue a supino in u terminante assumptione rio: ut lectus participium: lectu supinū ex his lecturio. esus esu esurio: mictu micturio ꝑturio: amatu amaturio: nuptu nupturio: dictatu dictaturio: meditationen tamē significat hæc forma: unde & meditatiua noīat: & ē quartæ cōiugatiōis: q̄uo ichoatiua tertiæ. Sciēdū tamē ꝙ iuenit positiua formā ichoatiuoꝝ habētia & ēt meditatiuoꝝ ut quiesco pasco cōpesco posco disco. Est alia species deriuatiuorum in to uel ī so uel in xo desinens: quæ frequentiam actus significant. faciuntq; pleraq; ex se passiua. Nam inchoatiua & meditatiua magis neutra sunt. Ea quoque idest frequentatiua plerunque a supinis deriuantur: mutatione extremæ u

Nam a misereor quod est deponens. Bene dico misereresco & miseret & miseretur a misereo descendere qđ est neutrum & nō a misereor: nam a misereo &c. Vesperasco q uidetur quasi a. Quasi bene quasi quia uespero bene nō dicitur nisi dies ꝑ ꝓsopopeiam loquatur. Omnia tamē ea. i. inchoatiua. Licet in hoc diuersa sint inchoatiua ꝙ alia ab actiuis alia a neutris deriuanť & alia a prima alia a secūda alia a tertia uel a quarta coniugatione formātur tamen in hoc oīa conueniunt ꝙ fuerit addita co secūdæ personæ sui primitiui. Excipitur hio hias quod facit hisco: & hisco dicatur ostendit Virgi. per compositū eius. s. fatiscunt. i. abundanter hiscunt: & cōponitur a græco quod ē αφατωσ & hisco. Vetustissimi tamē fatiscor. Nos neutraliter dicimus fatisco. Vetustissimi deponētur dixerunt. s. fatiscor in eadē significatōe & uere fatiscor dicebāt. nā compositum illius. i. defetiscor illud ostendit: qđ tamē. i. defetiscor qdam uolūt esse deriuatiuū a fateor. nam a fateor cōponiť defiteor: & a defiteor mutatōe & interpositōe quare ūde litteraꝝ dicebant deriuari defetiscor. & sic a fateor đriuari dicebāt. Est altera spēs deriuatiuoꝝ. Est altera ab inchoatiuis spēs deriuatoꝝ quæ solet fieri a ꝑte præteriti tem. ut ab esus abiecta s & addita rio fit esurio siue a supino ī u terminato: ut amictu micturio: non. n. a ꝑtici. præteriti tem. posset nasci cū mictus nō inueniať. Et nota qa cū dicit ea nasci præterito parti. siue a supino assūptione rio æquolēter ē dicere ꝙ habēt uel s uel t uel x ante urio: sed nō cōuertitur ut quæcūq; uel s. uel t uel x ante urio hūerint dicanť nasci a præterito parti. uel a supino: luxurio. n. x hēt ante urio: cū nec luxus in ꝑticipio nec luxu in supino iueniant. Vnde sciendū est ꝙ luxurio nec ē meditatiuū nec meditatiuorum formā habet. licet. n. x āte urio habeat nō tamē illam sumit a præterito ꝑti. siue a supino qa ab illis nō nasciť. Meditatōem tamen. Licet meditatiua nascātur a supinis uel ꝑti. actiōem uel passionē significantibus tamen ea significant non simpliciter illud sed actiōem uel passiōem cum meditatōe tantum & sumūt nomen ut dicantur meditatiua sequitur: & ē quartæ coniugatōis ut inchoatiua tertiæ quod est dicere sicut uniuersaliter inchoatiua sūt tertiæ coniugatōnis ita uniuersaliter sunt quartæ meditatiua. Sciendum tamen. Quāuis in hoc conueniant meditatiua cū inchoatiuis quia ista sunt quartæ coniugationis sicut illa tertiæ tamen sciendum illa hoc differre quia inueniūtur quædam primitiua habentia formā inchoatiui ut quiesco quieui. non tamen inueniuntur aliqua primitiua habere formam meditatiuorum. Opponitur per urio luxurio neque t neq; s uel x habent ante urio luxurio uero cum a nullo participio uel supino nascatur formam meditatiuorum non dicitur habere: nec te moueat ꝙ quiesco dixit esse primitiuum cum a nomine quod est quies deriuetur. primitiuum enim dixit quātum ad inchoatiua non enim sic deriuať ut sit inchoatiuum. Est alia spēs. Deriuatiuorumq; uocatur frequentatiua & plerūque faciunt ex se pas. Nam inchoatiua. Ideo tamen dixi de ista specie: quia inchoatiua & meditatiua nō faciūt ex se pas. sed magis sunt neutra: magis hic electuum est. Ea quoque frequenter. Sicut & meditatiua deriuantur a supinis mutatione ex u in o ut scriptu scripto & cætera.

¶ Vnde mergo. Ab imediatis infert: quandoqdem illa tamen quæ in gi terminant præteritum faciunt frequentatiuũ a secũda. p. præsentis: igit̃ mergo præteritũ cuius est mersi nõ facit frequẽtatiuũ in secũda. p. præsentis: sed a supino: ut a mersu merso mersas. Et sciẽdum ꝙ licet lego a secũda. p. præsentis faciat frequẽtatiuũ. s. legito tas. non tamen negat̃ posse habere fre. a supino ut a lectu lecto tas. a supino cuius. i. a lectatu nasciiur aliud frequẽtatiuũ lectito lectitas a mutato in i correptam & u in o. ¶ Quæro excipitur. Quia cum nõ terminet̃ in gi præteritũ tamen a secũda per. præsentis frequẽtatiuum facit quærito tas: sed hoc cã differentiæ quæso. n. quæsitum facit supi. & mutatõe u in o frequentatiuũ hẽt quæsito tas. si ergo quero a suo supino. i. a quæsitu frequẽtatiuum faceret quæsito dubium ẽẽt an a quæro an a quæso ueniret. ¶ Scitor ris. Notandũ & excipiendũ q̃uo scisitor ris: & quare sint notãda supi. s. qa non desinũt in to uel so ul' xo imo sunt deponẽtia. i. post o habẽt r illa dico nata a primitiuo actiuo. i. a scio quod ẽ actiuæ põnis. nã scitor nascit̃ a supino cius i. a scitu mutatõe u ĩ o addita r ɔtra. R. Sci scitor uero nascit̃ a scisco sciscis & format̃ a secũda per. præsentis abiecta s & addita tor: contra. R. a sciscis sciscitor. Sed scisco incohatiuũ a scio: sed pet medium dicimus nasci scitor ab eodem: & sic scitor & sciscitor nascũtur a scio. ¶ Nosco quoq;. Sicut ẽt quæro a secunda per. præsentis indicatiui modi facit frequẽtatiuũ noscito noscitas cũ nec præteritum terminet nec cã differentiæ cogat quod ẽ dicere noscito excipit̃. ¶ Dicitur tamen: Licet a secũda per. nosco fiat noscito dicitur tamẽ noto tas regulariter formatũ a noto supino: in quo. i. ĩ noto: sicut in noscito notabat̃ qa nascebat̃ a secũda per. similiter istud notandum ꝙ cũ sit deriuatũ a notu ꝓducente penul. correpta: tamen penul. sed hoc nõ est mirum si o ꝓductũ in notu mutatur in o breuẽ in noto tas: cum cõposita a notus est quando o ꝓductam mutant in i correptã ut agnitus: mutant dico o ꝓductã in i correptam cũ i quis ignotus hoc aliud cõpositum seruauit o ꝓductã sui simplicis. ¶ Sũt tamen Licet dixerim frequẽtatiua a supinis deriuari tamẽ sũt quædã uerba desinentia supinis quæ faciunt frequentatiua sed raro: ut ægreo quasi a supino ægrotu ægroto facit & uere ægreo dicit̃ ægresco. n. ichoatiuũ posuit Vir. ¶ Et sunt. Generalis ꝓprietas quam superius dedit in aliis spẽbus. ¶ Et seruãt. Cogito non penitus absistit a significatione primitiui. nam cogitare nil aliud est q̃ aium frequẽter cogere sicut tractare sniam freqnẽter trahere: hac. s. & illac iuestigare. Nõdum tamẽ & si dixerim frequẽtatiuum nasci a supinis ẽt si in usu nõ erant tamen sector sectaris non regulariter a supino nascitur quod etiam in usu reperitur sed syncopatum est: & hoc est notandum & cætera.

in o ut scriptu scripto cursu curso dormitu dormito nexu nexo flexu flexo. Sin autem primæ coniugatiõis sint & habeãt penultimã a mutãt eã quoq; correptam imperatu imperito rogatu rogito uolatu uolito. Ideo aũt diximus pleraq; a supinis deriuari: quia in gi terminantia præteritũ a præsentis secunda ꝑsona abiecta s & addita to faciunt frequẽtatiuum: Vt lego legis legito: fugio fugis fugito: ago agis agito: cogo cogis cogito. Vnde mergo qa mersi facit: præteritũ superiorꝝ seruat regulã: idest a supino facit frequentatiuũ mersu merso mersas: quæro quærito differentiæ cã facit: quia a quæso quæsito fit: Scitor scitaris notandũ quomodo & sciscitor: qd a primitiuo actiuo deponentia sunt nata Virgilii. in. ii. æneidos Tũ uero ardemus scitari: & quærere cãs: Teren. in eunucho. Nisi quicqd est procul hic libet sciscitari. Nosco quoq; noscito facit. Liui. in qu irto ab urbe condita Circũ spectare oibus forti partibus senatorẽ: raroq; usq̃ noscitare. Dit̃ aũt & noto notas: in quo sim liter notandũ ꝙ cũ a noto sit deriuatũ corripuit tamen penultimã. Nec mirũ cũ cõposita a notus est quãdo mutãt o in i correpã: ut agnitus cognitus: cũ ignotus seruauit o. Iuuenalis in secũdo. Nota mathematicis genesis tua. Vir. in bucolicis. Nãq; notaui ipse locũ aerie quo cõgessere palumpes. Sunt tamen quædã deficientia in supinis quæ raro faciunt frequẽtatiua: ut ægreo ægresco & egroto. Virgilius in. xii. Aegrescitq; medẽdo. Et sunt frequentatiua primæ cõiugationis & seruãt significationẽ primitiuorꝝ q̃uis uideant̃ quædam ex his in alium sensum transire: ut traho tracto: cogo cogito dico dicto. Sed si qs attẽtius ĩspiciat nõ penitus absistũt neq; hæc a primitiuorꝝ significatione. Notãdũ tamẽ ẽt sector sectaris qd differẽtiæ cã puto p syncopã u penultimæ prolatũ ne nomẽ putetur si secutor diceremus cum primum eius secutũ est. Raro tamẽ deriuatiões huiuscemodi specierꝝ

Sunt præterea. Postq̃ tractauit. iiii. principales spẽs deriuatiuorum quæ plurimum in usu habebantur ostendit alias spẽs deriuatiuorum nõ adeo qdem notas sed quãtum in tractatibus poetarum positæ ueniunt ipsemet continuat. Sunt præterea. i. præter inchoatiua & mc. frc. aliæ spẽs &c. q. i. cupio uidere græci similiter dicunt hoc modo. hæc aũt terminatio diuersa est a terminatõe in lo. quæ similiter & uarias significatões habent. ¶ Possumus tamen. Licet istis uerbis nullum ad hũc notum dederim sed tãtum negaui esse frequẽtatiua cũ non sint primæ coniugationis: tamẽ possumus ea desideratiua appellare. Sunt alia. Sunt alia uerba a supradictis in lo. desinentia quæ ipse sensus eorum ostendit diminuere plenam significatiõem suorum primitiuorum. Ac si. d. diminutiua possũt conuenienter appellari: q. s. ut sensum sui primitiui diminuant in uerbis apud græcos inuenimus. Exemplificat quæ sunt illa uerba a caluo. i. decipio: quod Salusti. ponit de natura cauillo pro cauillo. l. ii. prima syllaba retinere deberet: cauillo autem est parper decipio. ¶ Sunt & aliæ. Sunt & aliæ deriuationes nullam certam speciem habentes: quæ aliæ a nominibus uel a uerbis deriuantur a patre &c. Nec mirum si Cicero ponit nutricor pro eo q usu aliter dicitur nutrico: cum ponat Virgil. nutritor pro nutrito. Sciendum q hæc deriuatiua non potuit colligere sub regula nec dare eis cõmune nomen cum nec i terminatione nec in modo significandi conueniant: sed oportuit ea sigillatim ponere & tractare prout singula diuersas significationes & terminatões habent. ¶ Græciso siue græcor idem significant: grego gregas idest quo adunare. Albico q parere incipit albari: uellico frequenter parũ uellere. fodico parum sæpe fodere. impersonalia quoq; sunt deriuatiua: ut amatur deriuatur ab amo. Oportet ab oporteo personali uerbo: qd' Cecilius põit: ut ea quæ oportuerunt. Nominatiuus enim pluralis construitur cum oportuerunt. Et sciendũ proprietas qdem impersonali animi. Substantiua. Item deriuatiua alia ab omnibus predictis: quæ alia nascũtur ex uerbalibus nominibus: ut regno nascitur a nomine q est rex: quod rex est nomen uerbale: deriuatur enim a rego quod autem supponit: uel nascitur a parti: ut a ductus ducto ductas non est intelligendum hoc esse d'aliis superius enim dicta sunt sed est quædam probatio a simili. q. d. non mirum si uerba a nominibus a uerbo deriuatis nascuntur: quia nascuntur uerba a parti: a uerbo proculdubio deriuatis: uel nõ ponitur hic uel disiunctiue uel simulatiue uel copulatiue. ¶ Et sciẽdum. Sic iunge. dixi q regno deriuatur a nomine dignitatis. s. a rex: & sciendum q ita solet fieri apud græcos. s. q a nominibus digni. fre. so. deriuari uerba quæ actum: uel si uis dicere administrationem propter dignitatem significant: sicut illud græcũ uerbum οικονομω quod actum dignitatis ab illo græco nomine deriuatur οικονομοσ. ¶ Apud latinos.

fiunt a uerbis in or desinẽtibus. Sunt præterea aliæ species deriuatiuorum uarie tã terminationis q̃ significationis: ut uideo uiso uisis. i. cupio uidere. Vir. in octauo: Nam memini hæsione uisentẽ regna sororis Laomedontiadẽ priamũ. uiscentẽ dixit p cupiẽtem uidere: qd græci dicunt οφειοντα. Simile est facio facesso: capio capesso: lacero lacesso arceo arcesso: arcio accerso: quæ nõ esse frequentatiua cõiugatio ostendit. Possumus ea tamẽ non incõgrue desyderatiua nominare. Sunt alia in lo desinentia: quæ diminutiua esse plane significationis sensus ostẽdit quæ apud græcos in uerbis inueniri nõ potest: ut a sorbeo sorbillo: garrio garrulo caluo cauillo p caluillo. Cuius primitiuũ Salu. in tertio histo. ponit calui ratus. Sunt etiã aliæ deriuationes diuersas terminationes habentes tam a nominibus q̃ a uerbis nascẽtium uerborum: ut a patre patrisso: a græco græcisso: & græcor a grege grego: a philosopho philosophor philosopharis a poeta poetor poetaris. In eo ut albo albas albico. Hora. in primo carminũ. Nec prata canis albicãt pruinis. Similiter uello uellico: fodio fodico. Itidẽ nutrio nutrico & nutricor. Cicero in. ii. de natura deorum: Oĩa quæ sicut membra & ptes suas nutricat & cõtinet. Nec mirum Ciceronem nutricat p nutricat dixisse: cũ Vir. quoq; i. ii. georgico. Hoc pinguẽ & placitã paci nutritor oliuam. Impsonalia quoq; oĩa uel ab actiuis uel neutris deriuantur ut supra diximus: ut amo amat: lego legitur: sto statur: misereo etiã miseret similiter placeo placet. Sic antiqssimorum cõsuetudĩe a pœniteo pœnitet: a tedeo tedet: pigeo piget: pudeo pudet: liceo licet: oporteo oportet. Cecilius in quinto: Morborum factum ut ea quæ oportuerit facta nõ sunt. Et sciendum q oĩa impersonalia tertiæ passiuorum psonæ uoces habent: exceptis supradictis & aliis paucis ut euenit uacat cõtingit accidit liquet. Sũt etiã alia uerba quæ ex uerbalibus nascũtur noibus: uel

ex participiis ut a rego rex & a rege regno: a ducor ductus a quo ducto ductas: legor lectus a quo lecturio & lectito: de quibus supra docuimus. Et sciendum quod frequẽter apud græcos ex nominibus dignitatum solent deriuari uerba: quæ actũ uel administrationem ipsius dignitatis significant ut οικονομοσ οκίονομω πρυ τανευσ πρύτανευῶ. Apud latinos autem dignitatum nomina plæraq; ex uerbis uel nominibus nascũtur: quæ faciunt uerba: ut consul a consulendo: dictator a dictando: quæstor a quæstu & ædilis ab ædibus: prætor a præeũdo: ductor a ducendo: imperator ab imperãdo. Ergo rex solum quod a regendo nascitur peperit ex se aliud uerbũ regno. A uillico etiam uillico & uillicor dicebant antiqui. Cato in oratione quam inscripsit uti basilica ædificetur: Anteq̃ is uillicarẽ cœpit. atta. in tyrone proficiscẽte. Pater uillicatur tuus iam mater uillicata est. A metalorum quoq; nominibus solent nasci uerba: ut ab auro auro auras: ab ære æro æras unde auratus & æratus. Persius: Et ueri speciem dignoscere calles. Ne qua sub ærato mendosum tinniat auro. A multis autem nominibus inueniunẽ uerba deriuari: ut a cornice cornicor: a frutice fruticor. Vnde Persius Nescio quid tecum graue cornicaris inæpte. Iuue. in tertio: Sed fruticante pilo neglecta & squalida crurra. A philosopho quoq; philosophor & architecto architector architectaris: a patre patro patras patrisso a græco græcisso: a spuma spumo ab unda undo: ab aqua aquor aquaris. Vir. i. iiii. geor. Sed tuæ circũ ꝓ mẽibus urbis aquanẽ A frumẽto frumẽtor frumẽtarisa: a pabulo pabulor pabularis: ab antiquo ãtiquo ãtiquas idest ĩfirmo hæres exhæredo: græcus græcor græcaris: a uespera uesperasco: a luce luceo: a nocte pnocto: a mare marito maritas: ab hyeme hyemo hyamas: a fortuna fortuno fortunas. Persius. Mercuriumq; accersis 'da fortunaẽ penates. A baccho bacchor baccharis: a lympha lymphor lymphari s. Artiũ uero noĩa tã apud græcos plæraq; q̃ apud nos oĩa post uerba naturaliter sũẽ accipiẽda. Doceo post doctor: ꝓfiteor post ꝓfessor: suo post sutor: scribo post scriptor: oro post orator: Et sũt oĩa fere ꝓfessionũ noĩa apud latinos uerbalia & ĩ or desinũt. Nã grãmaticus & philoso-

E cõuerso pluraq; noĩa dignitatum ex uerbis nascunẽ: u consul a consulẽdo: nel ex noĩbus quæ a uerbis deriuanẽ. & hoc ẽ uel ex noĩbus quæ noĩa uerba faciunt: quæ accusatiuũ pluralis noĩatiuum eẽ ĩtellige: ut quæstor nomen dignitatis ab alio noĩe. i. a quæstus deriuatur. quæstus uero nascitur a uerbo quod ẽ quæro. Similiter ædilis nomen dignitatis ab æde dicitur. ædes uero ab ædo dis deriuaẽ: q̃ ibi a senatoribus cõsilia ederenẽ & tractarenẽ: pluraq; dixit: quia rex & si a uerbo rego deriueẽ: tamen facit ex se aliud uerbũ. s. regno. Quando aũt dixit pluraq; noĩa dignitatũ ex uerbis uel ex noĩbus nascunẽ subintelligi uoluit: & non faciũt ex se aliud uerbũ ex quo subĩtellectu quasi ab ĩmediatis ĩfert: ergo rex solũ: quasi sic dicat: qũquidẽ cõsul: & alia nomina dignitatũ nascunẽ ex uerbis: & noĩbus & nõ faciũt ex se alia uerba: ergo hoc solũ nomẽ dignitatis. i. rex ex se peperit & fecit aliud uerbũ. s. regno. ¶ A uillico etiã. Dixi a rege deriuari regno: a uillico etiã hoc nomẽ dignitatis dicebãt antiq hoc uerbũ uillico uel cor. ac si dicat: antiq dicebant sed nos nõ: quare merito dixit q̃ solũ rex ex se pepit aliud uerbũ. antiquos ostendit uillico & uillicor posuisse. ¶ Et a multis. Et a multis aliis noĩbus præter nomina metallorũ inuenimus uerba deriuari: ut a cornice cornicor: ab herede nõ põt dici heredo das: sed cõpositũ eius exhæredo exhæredas. ¶ Ab hoc noĩe. Ab hoc noĩe uespa deriuaẽ uespasco: nõ tũ inchoatiuũ. Et notandũ q̃a multa interserit quæ supius posuerat. sed hoc iõ q̃a quasi cõem regulã dedit supius ubi dixit: sunt & aliæ deriuationes tã a noĩbus q̃ a uerbis: & hãc regulã executus ẽ p deriuatiuas ptes q̃diu potuit: nũc uero qđ residuũ fuerat generaliter cõpræhẽdit ubi dicit & ab aliis multis noĩbus. & iõ repetit quædã quæ supius dixerat: & addit aliud. ¶ Artiũ uero. A supradictis noĩbus deriuanẽ uerba: sed a nominibus artium nõ deriuanẽ: ĩmo noia artiũ tã apud græcos pluraq; q̃ apud nos omnia sunt accipienda post uerba. i. a uerbis deriuanẽ naturaliter. i. sicut inuenta sunt: ut profiteor prius fuit: post professor commune nomẽ cuiuslibet artis. Professor diciẽ ille qui in aliqua arte se ita ualere confidit ut illã artẽ se scire profiteaẽ. ¶ Est fere Quasi diceret: cur singula enumerarrem fere omnia nomina. pro. i. artium apud latinos uerbalia sunt & desinunt in or. Fere dicit propter magister: faber: quæ cum sint nomina artium nec a uerbis deriuantur: nec in or desinunt. ¶ Nam grãmaticus. Redditio causæ quare dixerit apud latiõs

Itaq; quia græca ſunt. Ex his noĩbus deriuari poſſunt uerba apud græcos. unde. i. ex quibus uerbis deriuatiuis apud græcos nos latini adhuc dicimus in uſu phõrum &c. Oia quoq;. Non tamen artiũ noia a uerbis deriuanť quoq;. i. ſed etiã oia noia quæ ex ipſo actu agũt. i. actũ exercẽtibus iponũtur ꝓpſi. i. deriuanť a uerbis: ut lector impator. Ex his. Quaſi dicat: poſui multa noia quæ ex ipſo actu imponunť: & ex his noibus quædã etiã alio reſpectu inueniunť noia dignitatis: ut impator: ex ipſo actu etiã coco põt imponi qui in coquina miniſtris ſuis impat. Alio uero reſpectu imperator regiæ iponiť perſonæ: ꝙ & ſi nunq̃ impet ex ipſa tamen dignitate impator dicitur. Perendinare.

Perendinare prolongare diciť & deriuať a pendie aduerbio. Si eni dicam perendie i. perempta hac die: uel una die dabo tibi librum: idẽ eſt ac ſi dicať: differo tibi dare librũ uſq; cras uel poſt cras. Similiter pro craſtino differre ſignificat.

Figura quoq;. Nota figurã ꝓprie ſignificare quãdã qualitatẽ ipſiſ uerbis adiacentẽ quam poſſumus uocare cõpoſitionẽ: ſecũdũ quã dicimus ipſa uerba ſimplicia uel cõpoſita. i. ſecundum quam dicimus ipſa uerba talia eſſe ut poſſint diuidi in duas uel plures intelligibiles partes: uel nõ poſſint diuidi. æquiuoce uero põt etiã noiare ipſa uerba gratia eiuſdẽ tamen qualitatis: ut dicať legit eſt figura. Inueniũtur tamen. Quantũ ad exẽpla uidetur iungere ut ſic dicat: quãtis præmiſſa in exẽplis tantũ ſint cõpoſita a duabus partibus tamẽ inueniunť &c. Sũt aliæ. Tres ſpẽs figuræ poſuit. ſ. ſimplicem compoſitam & decõpoſitã. ſimplicem uero & decõpoſitam quia pauca uel nulla erãt inde dicenda nõ tractat: cõpoſitã uero exequitur oſtendẽdo quid uis cõpoſitiõis opereť in uerbo. ſ. ꝙ aliquãdo facit mutari genus. aliquãdo cõiugationem: aliquando utrunq;. Cõſtru. uerbalia ſunt ſimplicia: alia cõpoſita: alia decõpoſita: ſed uerboꝝ compoſitorũ alia. i. quædã ſunt quæ in cõpoſitiõe mu. cõiu. ut pello pellis tertiæ cõiugatiõis: & in quadã ſui cõpõne efficitur primæ ut in cõpello las: & appello las. ſed in appello las: ſignificatio cũ cõiugatione mutať. q. d. quod ego dixi appello las & cõpello las eẽ cõpoſita a pello pellis: hoc dixi ſecũdũ quoſdã. nã in rei ueritate non ſũt cõpoſita ab illo cũ ſignificatio penitus muteť: ſed potius cõpoſita ſũt a pello pellas. quod nõ ẽ i uſu: & hoc ẽ qđ ſubdit et fortaſſis quõ dictũ ẽ mãdo dis: et mando das: diuerſũ ab illo. ſic etiã dictum ẽ pello lis: et pello las. et ſi mõ pello las non ſit in uſu: ſicut a feudo quod mõ ẽ in uſu: multa cõponunť. Inueniunť tamẽ. Inueniunť tamẽ quædã uerba quæ nõ ſolũ mutãt cõiugationẽ quod hũimus ĩ ſupradictis: ſed etiã ſæpe mutãt genus uel ſignificationem uerbi in cõpõne: hinc diſtingue. ſ. quædã ex illis quibuſdã mutãt genus et cõiugationẽ: quædã tãtũ ſignificationẽ uerbi: et ĩtellige hãc mutationẽ generis eẽ diuerſã a mutatiõe ſigõnis ut ſequentia docebũt. Sedeo des neutrũ ẽ: ĩſidior ris deponẽs: hoc mutat genus et cõiugationẽ. Obſideo actiuũ ẽ: ĩ hoc mu

phus & architectus & ſophiſta & poeta græca ſunt Itaq; ex nominibus ipſis habẽť uerba apud græcos Vnde nos quoq; philoſophor & architector poetor in uſu habemus. Ennius. Nũq̃ poeto niſi podager ſim. Omnia quoq; q̃ ex ipſo actu agentibus iponũtur ex uerbis nomina: non ex nominibus uerba perficiunt: ut amo amator: moneo monitor curro curſor: lego lector: impero ſimiliter imperator: conſulo conſultor: duco ductor: Ex his quædam dignitatum quoq; inueniuntur ab aduerbiis etiam & præpoſitionibus inueniunť deriuatiua uerba: ut pẽdie perendino cras ex quo craſtinus: & procraſtino ꝓ craſtinas. intro uel intra: hinc intro intras ſuper uel ſupra ſupero ſuperas.

De Figuris uerborum

Figura quoq; accidit uerbo. quomodo nõi. Alia enim uerborum ſũt ſimplicia ut cupio taceo. Alia uero cõpoſita: ut cõcupio cõticeo. Alia decõpoſita: ut cõcupiſco cõticeſco Cice. in oratore Diuino aliquo ai motu in uora cõcupiſcit. Inueniuntur tamen quedam uerba etiam ex tribus partibus compoſſita ut ꝑterefacio. Sunt alia quæ in cõpoſitione mutant cõiugationes: ut do das: redo redis: prodo prodis. facio facis: ãplifico ãplificas: pello pellis: cõpello cõpellis & cõpellas: appello appellis & appellas. Sed in his. i. a pello cõpoſitis ſignificatio cum cõiugatiõe uariať: & fortaſſis quomõ & mãdo mãdis & mãdo mãdas. dico dicis & dicas: ſic etiam & pello pellis & pellas dictũ ẽ: ſed nunc ĩ uſu nõ ẽ ſimplex. quomõ nec fãdo nec ſpecio nec perio nec fragor ex q̃bus cõpõita ſũt multa: ut offẽdo deffendo aſpicio reſpicio ſuſpicio deſpicio aperio reperio: cõperio coopio ſufragor & refragor Inueniũť quædã quæ ſæpe nõ ſolũ cõiuga

tionē:ſed ēt genus uel ſignificationē uerbi mutant
ī cōpoſitiōe ut ſperno ſpernis actiuū.aſpnor aſper
naris deponēs:ſētio & aſſētior cōiugatio māſit. Di
citur tamē & aſſētio:ſedeo ſedes neutrum:inſidior
inſidiaris deponēs. Obſideo uero & aſſideo actiua
ſūt:faciūt enim obſideor & aſſideor. Vnde Salu.ī
iiii.hiſtoriaꝝ.A miſſumq; aſſideri ſine prœliis audie
bāt. Eo & facio neutra: adeo trāſeo ieo prætereo ſu
beo circūeo pficio reficio afficio cōficio actiua ſunt
faciūt enim adeor trāſeor prætereor ineor ſubeor.
Iuue.i.v.Q uod ſi ſubeat̄ pſpera caſtra. Cicero ꝑ
Cornelio: Circuitis roſtris euinceret̄ lapidibus ho
mines.conficior perficior afficior. Necnon ex neu/
tris quædam in cōpoſitione fiunt deponētia. Facio
neutrū uerſificor caris:gratificor caris deponentia
Cice.ꝑ Cornelio ī.i. Nū alicui gratificabat̄ aut ho
mini aut ordini. In quibus etiā cōiugatio ē mutata
ſicut in amplifico amplificas ædifico ædificas:lætifi
co lætificas. Luca.in quarto. Non illum gloria pul
ſi lætificat magni: Sentio & aſſentio & aſſentior: &
aſſētor aſſētaris:aſpicio aſpicis cōſpicor caris ſuſpi
cor caris: Sterno ſternis actiuū:cōſternor cōſterna
ris deponēs. Saluſtius ī primo hiſtoriaꝝ: Eq ſine
rectoribus exterriti & ſaucii cōſternantur. Medeor
mederis. remedior remediaris teſte Capro: Afero
quoq; actiuo & anomalo uociferor uociferaris qđ
eſt primæ coniugationis deponens. Plecto actiuū
amplector deponēs. Fio paſſiuā habet ſignificatio
nem quāuis ſit neutrum: ſuffio ex eo compoſitū
actiuum. Vnde Virgilius: At ſuffire thimo cæraſq;
recidere manes. Quis dubitat? In uerbis cōpoſitis
eſt quādo græci extrinſecus faciunt declinationē ad
ſimilitudinē ſimpliciū: ut ē ενέγκῶ. ηνεγκα κὰ μνο εκα
νον. καφσῆμαι: έκαφσημην εννωχλω ηνωκλουν: Eſt ta
mē quando intrinſecus declināt: ut κατα γραφω κατε
γραφον περιγραφω περιεγραφον: αναγιμωσκω. Apud
romanos uero ſemper intrinſecus fit declinatio.i.
ī ipſa iunctura ſequētis uerbi: uel poſt eam cōficio
confeci: abigo abegi: incipio incepi: ſubeo ſubii: cō
fringo cōfregi: maledico maledixi: exigo exegi. Et il
lud quoq; ſciendum quod principalem litterā quā/
cunq; habuerit poſitio uerbi ī ſuo loco ſeruamus ꝑ
omnē declinationem: ut ama amaui: erro erraui.

tauit genus tantū cōficior et ſimilia: adeor
&c. tātū mutauerūt genus. ¶ Sētio ē neu
trū. Ex quo cōponit̄ aſſentio in quo nihil
mutat̄: et aſſentior in quo genus mutat̄: et
aſſentor in quo genus et cōiugatio mutat̄
Ab aſpicio actiuo cōſpicor deponēs et pri
mæ cōiugatiōis cōponit̄ Plecto actiuum
amplector deponens genus tantū muta/
uit. Fio paſſiuā ſignificationem habet.
ſuffio .i. ſuppleo: & fit eiuſdē generis acti
ua. Ecce quid ſupius dixit: uel ſignificatio
nē uerbi permutant in uerbis cōpoſitis ali
am uim cōpoſitionis oſtendit. ſ. qa cā cō/
poſitionis uerba declinant̄ intrinſecus: ſed
aliter eſt apud nos: aliter apud græcos.
Græci enī intrinſecus declinant uerba non
tantū in iūctura & poſt iuncturā ſed etiā
ante iuncturam in fine præcedentis dictio
nis. Nos uero nunq̄ ante iuncturā: ſed in
ipſa iūctura uł poſt iūcturā hoc dicturus
quid etiā cōpoſita admodū ſimpliciū ī fine
declinant̄ præmittit ita. Et qñ græci faciūt
declinationē in uerbis: cōpoſitio extrin. in
fin. & hoc ad ſimilitudinē ſimpli. ut patet
in illo græco καμνωεκαμνον enim nō re
perit̄ finalis in præſenti finalis ē in præte.
¶ Eſt tamē. Licet dixerim græcos cōpoſi
ta uerba in fine declinare: ē tamē quando
ītrīſecus .i. ī medio declināt: ut carthagra
pho cathagraphon. Ecce cōpoſitio in præ
ſenti habet a finalē: in præterito e. Nō ca/
ta & cate: diuerſas eē præpōnes: aliter enī
iūctura nō maneret īmobilis: iūcturā cō/
poſitæ uocis dico ultimā litterā præceden
tis dictiōis & primā lrām ſequētis dictio
nis. ¶ Apud romanos. Sic iūge. Græci de
clināt & uariāt cōpoſita uerba ante iūctu
rā ſequētis partis. ſ. in fine præcedētis di/
ctionis: ut patet ī exēplo græco: ſed apđ
romanos nō fit ita ſed quotiēs declināt cō
poſita uerba in medio ſp fit declinatio in/
trinſecus: nō ꝙ ſit in fine præcedētis dicti/
onis ſi intrinſecus .i. iūcturā. ſ. in primā lit
terā ſequētis uerbi uel poſt eā iūcturā in iū
ctura ſequētis uerbi: ut abigo abegi. i: pri
ma lrā ſequētis uerbi erat ī præſenti: ſed in
præterito in e cōuerſa fuit poſt iūcturā ſe/
quētis uerbi fit declinatio: ut conficio con
feci. f enī prima lrā ſequētis uerbi & iūctu
ra. ita ē in præterito ſicut in præſenti. ſed i
quæ in pñti fuit poſt iūcturā .i. poſt f i præ
terito mutata ē in e: finis uero præcedētis
dictionis nūq̄ uariat̄: con enī præpō quæ ī
cōficio præcedit ita ſeruat n finalē in præte
rito ſicut & in præſenti. Si habet̄ in exem/
plis maledico: maledixi ī tertio loco poſt
iuncturā ē mutatio in præterito: unde qui
dā uolunt delere. ¶ Et illud quoq;. Cois
regula ē cōpoſitorū in qua & ſimplicia cō
cludūt̄ quæ cōcluſio: ꝙ ego dixi uerba cō

ineo iniui: oro oraui: uro ussi: hæreo hæsi: haurio hausi: bibo bibi: cedo cessi: domo domui: flo flaui gigno genui: lædo læsi: mico micui: narro raui: paro paraui: rapio rapui: seco secui: tereo terui: ueto uetui: Excipiunť ago egi: & eo ii: uel iui: quæ principalem litteram suæ positionis mutuauerunt.

Q Væritur in cōpositis uerbis cum sæpe ī præsenti corrupta est aliqua pars cōpositionis in præterito integra inuenitur ut pficio pfici effecio effeci inicio inieci pgo prexi exigo exegi cōfringo cōfregi cū in nominibus tota declinatio p oēs s casus nominatiui figuras solet apud nos seruare: ex quibuscūq; modis sint cōpositæ ut indoctus per omnes casus ex duobus integris est efficax p oēs casus ex duobus corruptis. Similiter ī omnibus cōpositis nominibus hoc inuenitur Excipitur alteruter alterutrius: ꝙ cū nominatiuo fit ex duobꝫ ītegris: ī genitiuo nō est nam alterius utrius eēt: q tamē genitiuus uetustissimis fuit ī usu: sicut de nominatiuo tractātes ostendimus. Tātundem tātidē præterea qđ cū in nominatiuo sit ex duobus corruptis: ī genitiuo ex ītegro ē & corrupto: sicut & qcq̄ cuiusq̄: & idē eiusdē. euphoniæ tamen causa hoc fieri manifestum est: quomodo & quēdā & quādā: in quibus m quæ terminalis est accusatiui casus utriusq; generis in n est cōuersa. Apparet ergo ex hoc ꝙ cōpositio huiuscemodi uerboꝝ quæ nō eosdem modos compositionum per omnia tempora seruant q singula separatim fit. Nam cum soleat plerunq; compositio a correptā: uel in e uel in i conuertere p quæcunq; tēpora: ut habeo in hibeo: ago exigo: agebam exigebam: agam exigam: facio inficio faciebā

posita intrinsecus declinari sciendū fuit. Illud quoq; sciendum ē tam de cōpositis q̄ de simplicibus: ꝙ quācunq; primam lrām positio. i. prima persona uerbi habuit seruamus eā in suo. i. in primo loco per totā declinationem illius uerbi: quod ē dicere. Nullū uerbū in principio declinať: ut amo prima ꝑsona ē uerbi: & habet a principalē litterā q̄ per omnia tēpora eiusdē uerbi prima seruať: ut amaui &c. excipit ago & eo: de anomalis nulla ē hic mentio. Quæritur. Dixerat Romanos cōposita uerba declinare intrinsecus. i. in iūctura siue post iūcturam: sed intelligit aliquis magnū incōueniēs ex tali declinatione peruenire uidelicet. n. diuersas cōpositiones fieri ī declinatione unius uerbi: ut cōficio cōpositū est ex integro & corrupto: & cū cōfeci eius præteritū ex duobus integris: & sic alia cōpositio ē in præsenti: alia in præterito eiusdē uerbi. Rursus efficeo ex duobus corruptis cōponiť: effeci uero ex corrupto & itegro. Ad hoc soluēdū præmittit auctor qōnē istius dubitationis. ita quæriť ac si dicat iuste pōt quæri cū in cōpositis uerbis sæpe cor. sit aliqua pars comp. ī præ. cur ī præterito inueniť integra iuste pōt queri: cum hoc fiat in uerbis: cū in noibus aliter sit. nā quicunq; modus cōpositionis fuerit in ntō idem seruať in oībus obliquis: ut īdoctus: cum ex duobus integris cōponiť per totā declinationē ex duobus integris inueniť. Similiter si perficio in præsenti ē ex ītegro & corrupto in præterito debuit idem esse: excipitur alteruter. ideo. s. qa cum in ntō sit ex duobus integris in gtō non ē. nō enī facit gēitiuū alterius utrius sed alterutrius præterea excipitur tantūdem quod cōponitur ex tantū & demū: sicut quicq̄ cuiusq̄ quod in ntō est corruptū: in genitiuo integrū. excipiť. Nota ꝙ dicit quicq̄ esse cōpositum cū q̄ nō sit ibi nisi syllabica adiectio sed Priscianus adiectiōes huiuiusmodi sæpe uocat cōpositiones. Idē compositū ex his & demū: & ē in ntō ex duobus corruptis: in genitiuo uero ex integro & corrupto. de hoc pronoīe per simile inducit.
Euphoniæ tamen. Licet quicq̄ & idem ita corrūpanť tamen manifestū ē fieri hoc s. ut dicamus quicq̄ non quidq̄. & idē non isdē. & alia supradicta cā euphoniæ quō cā euphoniæ dicimus quendā nō quemdā & quandam nō quamdā. Apparet ergo. Solutio ē præmissæ. q. & īfert ex præmissis sic: quādoquidē nō ē idē modus cōpositionis in præsenti & in præterito: igiť inde apparet ꝙ cōpositio illa fit p singula tpa. s. præsens tempus p se & præteritum. Iterū ita per se cōponiť ut nullo modo descendat ex præsenti. perfeci enī p se ita cōponiť ex per & feci: ut nō respiciat ad perficio quod est præsens. Sed cū neq; abegi ab abigo: nec perfeci a pficio descēdat: sed diuersū sit alterū ab altero mirū uideť qđ supius dixit fieri declinationē in iunctura quod nō ē aliud dicere q̄ esse diuersam iūcturā in præterito a iūctura præsentis. nō enī uoluit ꝙ iūctura præsentis mutareť in iuncturā præteriti. similiter de declinatione post iuncturā intelligendū est. Cū soleat plerūq;. Probatio ꝙ cōpositio fiat per singula tēpora. Nā si aliter fiat contingit incōueniens hoc. s. quia ī breuis mutabitur in e longā: quod in nullo inuenimus fieri uerbo: & est sūma argumentationis. Vere cōpositio fit per singula tēpora. nam ı ē breuis in præsenti in iūctura siue post iūcturā e longa in præterito in iunctura siue post iūcturā

inficiebam:faciam inficiam:iacio iaciebam :inijcio
iniciebam:iaceam iniiciam frágo infringo : frange/
bam infringebã:frangam infringam:tango contin
go:tangebam:cõtingebam:tangam contigam :ar/
ceo coerceo:spargo respergo:parco deperco.Idõ au
tẽ dixi plerũq; quia est ubi seruatur a ĩtegra:ut pa/
ro reparo cõparo:maneo remaneo:caneo ĩcaneo in
canui:Vnde Virgilius ĩ secũdo georgicorũ. Malos
gessere ualentes Castaneæ fagos ornusq; incanuit
albo Flore piri.Mano pmano narro enarro: & aro
exaro.Frequentius tamen ea seruant a quæ primæ
uel secũdæ coniugationis sunt:cano recino:eius fre
quentatiuum cum sit primæ seruat a ut canto decã
to.Lucanus ĩ quĩto. Decãtatq; tribus:& uana uer
sat in urna.Labor perlabor:uado inuado : candeo
excandeo:palleo expalleo:ardeo exardeo:areo exa
reo.Inueniuntur pauca in supradictis coniugatio/
nibus a mutantia:ut danno dannas:condẽno cõdẽ
nas:areo ares:coerceo coerces:amico amicas:inimi
co inimicas:habeo habes:inhibeo inhibes:sacro cõ
secro.In tertiæ uero & quartæ coniugationis uerbis
multa inuenimus mutantia a:ut tango contingo
frango confringo:ago exigo:iacio inicio: facio infi
cio:gradior ingredior :scando conscendo:fateor cõ
fiteor:paciscor depeciscor: fatiscor defetiscor: salio
insilio:patior perpetior:pario reperio.Veteres enĩ
& pario quarta coniugatione declinabãt : patior &
impertio:cado incido:fallo refello.Inueniuntur ta
men ĩ his quoq; coniugationibus quædam quæ ser
uant a ĩ compositione:ut nascor renascor:pasco de
pasco:labor elabor:arguo coarguo:lacesso delacess
so: largior dilargior. In præterito quoq; perfecto
& plusq̃perfecto cum simplex uerbum e longam
habeat:non potest compositio eam mutare : ut egi
exegi:egeram exegeram.feci infeci infeceram:ieci in
ieci ieceram ĩieceram:quæ sine dubio a simplicibus
suis componũtur:Nam nõ possumus dicere quod
i breuis : quæ est in præsenti tempore conuertitur
in e longam in præterito.Hoc enim in nullo inueni
mus fieri uerbo.Id autem idest quod per singula
tẽpora fit compositio participiorum quoq; diuer
sæ figurationes sæpe tam præsentis quam præteriti

quod apte dicit:uere oportet ut cõpositõ fi
at p singula tẽpora.nam si præteritum de
scenderet ex præsenti.i.breuis quæ ẽ ĩ præ
senti mutaret in e lõgã præteriti. Sed ostẽ
dendo q̃ i breuis sit in pñti præmittit lõgã
hypbaton:& ẽ ordo.nã ɔpositio solet ple
rũq; a cor.cõuertere in i correptam p quæ
cũq; tpa:ut ago exigo.in præterito uero p
fecto & plusq̃perfecto :cũ simplex uerbũ
e longã hẽat.cõpositio nõ põt eã e muta/
re:sed remanet in cõposito ut egi exegi:qd
est dicere:cũ i breuis sit in præsenti & uere
in præsenti:qa a in ipsam mutat: e longa
est in præterito: qa cõpositio nõ potuit eã
mutare:quod uero adiunxit cũ cõpositio
soleat a correptã in e correptam conuerte/
re:quædã ostensio est per simile:unũ sup/
ple exẽplũ ut arceo coerceo. ¶ Ideo autẽ.
Parenthesis ẽ:ad hoc respiciẽs quod dixe
rat supius a cor. plerũq; mutare ĩ e cor. ul'
in i correptam. Seruat a integra dicit : qa
si in simplici breuis ẽ:in cõposito corripiat
& si in simplici producta & in cõposito p
ducat. ¶ Frequentius tamen. Licet inde/
terminate dixerim a seruari in cõpositione
tamen possum distinguere q̃ uerba primæ
& secundæ coniugationis frequentius ser
uant a q̃ uerba tertiæ siue quartæ coniuga
tionis:ut cano:cecino:cũ sint tertiæ coniu
gationis mutant a in i.candeo excandeo:
quod ẽ secundæ cõiu. iterũ seruat a. habẽt
quidã libri interposit. labor:plabor:uado
inuado:quod supfluũ ẽ. Sed tamẽ põt re/
spondere ad id qd' dixerat frequẽtius. q.
d. ideo dixi frequentius in illis q̃ uerba ter
tiæ seruant a sed raro ut labor perlabor:ua
do ĩuado ¶ Inueniunt tamẽ. Quãuis di
xerim uerba primæ & secũdæ cõiu. frequẽ
tius seruare a:tamẽ inueniũt &c. In ter
tiæ uero. In prima & secũda pauca sũt quæ
mutãt a:in tertia uero & quarta multa ĩue
nies mutantia a:ut tango & cõtingo: pa/
rio reperio. & breuẽ dixi reperio cõpositũ
a pario:ueteres enĩ &c. Inueniunt tamen.
Ad hoc iũgit quod dixerat mlta uerba ter
tiæ & quartæ cõiuga. mutantia a ĩueniri.
¶ Nã nõ possumus. Postq̃ præmisit i bre/
uem eẽ in præsenti:& e longã eẽ in præte
rito:uult ostẽdere p hæc duo necessario eẽ
probatũ præteritũ per se ex suis simplicibus
cõponi nec descendere a præsenti. Nã non
possumes dicere q̃ i breuis quæ ẽ in præsen
ti conuertatur in e longã in præterito.
¶ Id aũt. Probauit ab ĩpossibili per singu/
la tẽpora fieri cõpositionẽ:nũc asserit illud
idem per similẽ. Sic iunge: præmissa rõ sa/
tis ostendit q̃ cõpositio fiat per singula tẽ/
pora:figurationes quoq; tam præsentis q̃
præteriti tpis participii sæpe diuersæ idem
ostendũt:ut effringẽs effractus: cogẽs co/

actus: & uere in illis sunt diuersæ figurationes. Nam cum omnia in præsenti habeant corruptam extremā partē & non dico quālibet partem. s. litteram siue syllabam sed dictionem: in effringens. n. fringēs corrupta ē dictio in præterito habent eam integram: ut in effractus fractus est integra dictio: & cum habent diuersos modos compositionis præsentis participium & præteritum: nisi ideo quia habent sepatas compositiones. i. unūquodq; per se cōponitur: & uere habent separatas compositiones: quia præteritum non descendit a præsenti. & hoc est. nā hoc non est dubium q; nos interrogati unde componitur effractus respōdebimus ab ex præpositione & fractus præterito: non a præsenti frangens: et sicut uidemus in participio præteritū per se componi. Similiter intelligimus in uerbo: iō dixi superius: sæpe diuersæ quia est inuenire quādo sunt similes: plegēs enī et perlectus uno cōpositionis modo ut teneri uidemur ¶ Anomala quoq;. Aliam similitudinem de anomalis inducit: quæ anomala nō solum per singula tempora: sed etiā per singulas personas cōponuntur ut prosum: prodes: prosumus: prodestis. ¶ Per totā enī. Quasi dicat: non dico in his personis esse diuersas spēs cōpositionis. sicut enim prosum ex duobus integris cōponit̄: ita & ꝓdes: sed in hoc dico diuersam eē cōpositionem: quia d littera interponit̄ iūcturæ cōpositionis: quotiens hoc simplex uerbū. i. sum incipit a uocali: ut es est eram: in compositione d interponit̄: ut prodes & silia. Similiter aufero hoc aliud anomalū diuersas habet cōpositiones in quo diuersas tp. supple. s. quia in præsenti habēt au pro ab in præterito uero abs: quod ē dicere i præsenti ex cor. & integro cōponit̄ in præterito ex duobus itegris. ¶ Idq; probaui. q. d. ab ipossibili & per similia cōpositionem fieri per singula tpa. & hoc confirmat apolonius docēs iuncturā significatiōis. i. cōpositionis manere īmobilem: & per hoc cōfirmans tēpora cōpositioni sepatim ut καταγράφω κατεγραφον non enī a quæ est in fine huius præpōnis κατα in præterito mutatur in e. Sed abiicitur: quia ex κατα & εγραφον fit κατεγραφον Sequitur: & his similia separatim cōponitur in quo similia ostendit. s. quia intus habent decliationem: sed tamen alio modo intus: q̄ illa supradicta. Supradicta enim in ipsa præpositione declinantur: hæc post præpositionem. i. in iunctura sequētis uerbi uel post iuncturam: ac si diceret: alia uerba græca quæ i iūctura sequentis uerbi uel post iuncturam declinantur separatim componūtur. Sed repugnans uidetur uerba in iunctura declinari & in iunctura manere immobilem: uel per se uerba componi. Sciendum autē ut supra diximus declinari iuncturam nihil aliud esse q̄ aliam litteram esse in iunctura præsentis: & aliam in iunctura præteriti: sic tamē ut iūctura præsentis non maneret iunctura præteriti & credimus Priscianum sic intellexisse. ¶ Quod apud nos fit. In omnibus compositis uerbis. s. quia post præpositionem declinantur semper quotiens intrinsecus fit declinatō hoc est subintelligendum. ¶ Sciendum tamen. Et si dixerim nos seruare in uerbis iuncturam immobilē & habere declinationem post præpositionem ad imitationem græcorum. tamen in omnibus non imitamur eos: quia solet iunctura moueri in nominibus: tunc quando componuntur ex duobus nominatiuis. ut uir illustris: uel ex nominatiuo & ob. ut magister militum. uel ex nominatiuo & aliqua indeclinabili dictione: ut quisq;: quæ om

temporis ostendunt: ut effringens effractus coegēs coactus: subigens subactus exigens exactus. Hæc enim omnia cum in præsenti extremā partē: idest dictionem corruptam habeant in præterito itegrā habēt. Cur nisi quod separatas habent compositiones per singula tempora. Non est enim dubium qđ interrogati unde componitur effractus ab ex præpositione & fractus participio respondebimus: & subactus a sub & actus: & de omnibus similibus. Anomala quoq; uerborum id possunt ostendere: quæ sine dubio per singula tempora: siue etiam per personas cōponuntur: ut prosum prodes prodest prosumus prodestis prosūt: proderam profui. Per totam enim declinationem ubicūq; a uocali incipit hoc uerbum interponitur iuncturæ compositionis d. Similiter aufero abstuli in præsenti pro au: i præterito abs habuit: Idq; ita esse confirmat Apolonius summus auctor artis grammaticæ docens i primo libro de uerbo immobilē figuratōis iuncturā manere: & separatim cōfirmans componi καταγράφω κατεγραφον ἀναγράφω ἀνεγραφον. Et his similia quæcunq; intus habent declinationem hoc est post præpositionem: quæ apud nos semper fit in omnibus compositis uerbis. Sciendum tamen quod in omnibus quoq; apud nos iunctura compositiōis solet moueri tunc quando ex duobus nominatiuis componuntur: uel ex nominatiuo & obliquo: uel indeclinabili aliuqa dictione. Possumus tamen qđ illi de uerbis intrinsecus habentibus declinationem dicunt nos quoq; & de nominibus huiuscemodi di

nia accentus qui fit in pria dictione cõpoſitorꝝ oſtẽdit eẽ compoſita: hanc aduerſationẽ ideo præpoſuit qa uolebat eã deſtruere: unde & ſtatim ſuppoſuit: poſſumus tamen &c. ¶ Quod aũt. Diceret aliqs nõ eẽ uerꝝ ꝙ reipu. per ſe componatᷓ ex duob9 genitiuis: qa nullius obliquus per ſe componitᷓ ſed ntũs tãtũ. Ad quod uidetᷓ rñ. oſtẽdens non eẽ propriũ noiatiui per ſe componi ſed etiã obliqui per ſe componũtur: quod poſſumus ſcire ex qbuſdã pronoibus & noibus quæ per obliquos caſus componũtur & non per ntũm: ut eiuſmodi: cuiuſmodi. ¶ Illud aũt. Dixi compoſita noia ſeruare iũcturã imobilẽ: & unde hoc ꝙ ſi uerba habẽt uim noiatiui caſus i hoc. q. d.

cere quod per ſingulos caſus fit compoſitio eorum ut reſpublica reipublicæ: reſpublica quidẽ ex duobus nominatiuis: reipublicæ ex duobus genitiuis uel datiuis. Similiter iuſiurãdi. uirilluſtris uirilluſtris: magiſterequitum magiſtriequitum: tribunus plebis tribuniplebis: quiſque cuiuſque: quæ compoſita eſſe oſtendit accentus: Quod autem non ẽ proprium nominatiuorum: ſed etiam obliquorum caſuum per ſe componi oſtendunt nomina uel pronomina: quæ per obliquos inueniuntur ſolos componi: ut iſtiuſmodi: huiuſmodi: cuiuſmodi. Illud autem ſciendum quod in nominibus & pronominibus compoſitis apud latinos extrema pars poteſt immobilis manere: quod apud græcos non reperitᷓ ut tribunus plebis præfectuſurbis cuiuſmodi. Idẽ uerbum autem uel participium nec apud græcos extremã partem ſeruat imobilem: iõq; ſemp in cõpõne extremã partẽ ſibi defendit ipſum uerbũ & participium quippe quod ex eo naſcitur. Cõponũtur autem uerba uel cũ nominibus: ut amplũ amplifico: ex quo participium amplificans: ſignum ſignifico ſignificans: uel cũ altero uerbo: ut calefacio calefaciens: uel cum aduerbio: ut maledico maledicens: ſatiſfacio ſatiſfaciens: uel cum præpoſitione ut induco inducens perduco pducens: abſtraho abſtrahens: ſubrideo ſubridens. Ideo autem præpoſitiones compoſitæ cum uerbo quidem inueniũtᷓ nũq̃ ſeparatæ appoſitioné: quia uerba per oẽs pſonas

conueniũt cũ uerbis et partici. ſed ſciendũ hoc differre cõpoſita noia a uerbis et partici. ꝙ i noibus cõpoſitis extrema pars ma. ĩmo apud latinos: qa apud græcos nõ reperitur uerbũ ante &c. quod uero addidit de pronoibus cõpoſitis: ut idẽ ſola ſimilitudo fuit. Ideoq;. Quia extremã partẽ habet mobilẽ ipſum uerbũ et participium quod merito addidi cũ uerbo quippe: cũ participia naſcantur ex eo. ideo inq̃ participiũ et uerbũ defendit. i. acqrit ſibi extremã partem ipſum uerbũ. i. quando cõponitur cũ aliquã dictione in fine ponitur: ut benedico benedicens. Nam ſi uerbũ uel participiũ quando cũ indeclinabili dictione componitur in principio poneretur finis illius compoſiti maneret immobilis: ut benedico benedicis. e. finalis bene nõ mouetur. de mulciber opponitur quod cum a mulceo et imber ſit compoſitum uerbũ habuit in principio. ſed hic non agitur niſi de illis cõpoſitis quæ uerba remanent. ¶ Cõponitur aũt. Poſtq̃ multis rationibus probauit uerba ſeparatim componi dat regulam de ipſis uerbis cũ quibus partibus orationis habent componi. ſ. cũ quattuor: cũ nomine: et cum alio uerbo: cum aduerbio et cũ præpoſitione. Ideo aũt.. Dixit uerbum componi. i. ita ſimul poni cum præpoſitione ut ipſũ uerbũ et præpoſitio una dictio fieret. Nũc aũt quare præpoſitiones uerbo per appoſitiõnẽ non iũgantur uult oſtendere: ideo. ſ. quia uerba habent uim noiatiui cui nunq̃ per appoſitionem iungitur præpoſitio. per appoſitionẽ dicimus iũgi præpoſitionem alicui dictioni quãdo ab illa dictione ſeparata eſt et per ſe una pars accipitur. ut de domo uenio: de quidẽ iũgitur cũ domo: ſed tamẽ una pars per ſe accipitur. Conſtru. Præpoſitiones coniunguntur uerbis in compoſitione ut oſtenſũ eſt: ſed nunq̃ per appoſitionẽ. et hoc ideo quia uerba per omnes per. in omni tẽpore uim. i. naturam noiatiui. c. habent in hoc. ſ. quia ita directe ſignificant ſicut noiatiuus cui ſoli poſſunt coniũgi q. d. in hoc poſſumus uidere ꝙ uerba habent uim noiatiui: qa ei ſoli poſſunt iũgi ſine tranſitione: et hoc per omnes perſonas præter ſecundã perſonã imperatiui quæ uocatiui uim poſſidet: ſicut in ſequentibus eſt dicturus: ut cum dico ſocrates legit: ſocrates directe ſignificat perſonam quæ ſuſcipit lectiõnẽ legit non eandẽ ſecundum hoc ꝙ ſuſcipit et directe non ſicut ſocratẽ nominet cum non ſit uerborum aliquid noiando ſignificare. et ſic ſo. et legit eandem uim ſignificationis habent. ſed ſi dicam ſocratis legit: non habent eãdem uim: ſocratis enĩ iſte genitiuus ſignificat aliquid eius eſſe: legit uero non: ſed directe ut dixi. Et nota id non conuenire omni uerbo ꝙ ei iungantur nominatim intranſitiue. infinitiuus enim imperſonalibus et etiam ſecundis imperatiuorũ perſonis non coniunguntur. et ſic de eis nulla eſt hic probatio an iungantur eis præpoſitiones per appoſitionẽ necne ¶ Ergo cũ caſus. Quia uerba habent uim noiatiui caſus et cætera nec imperatiua tamen: licet tamẽ dixerim de illis quæ habent uim noiatiui quæ non poſſunt aſſiſtere præpoſitiones per appoſitionẽ tamen nec imperatiua uer

ba secundæ personæ quæ asciscunt .i. exigũt uocem in constructione: ut lege terenti. ¶ Participia uero. Ita est in uerbis ut dixi. s. q uerba habent præpositiones in sola compositione: participia uero similiter habent præpositiones in sola cumpositione per noiatiuum .i. in noiatiuo. et hoc est. ¶ Participia uero. Quas habent præ. per. eni i. in noiatiuo eas habent per cõpositionem non per appositionẽ: & cum habeant per cõpositionẽ uel habẽt eas a uerbis a quibus deriuanẽ: ut exigens præpositionẽ suã habet ab exigo a quo deriuatur: uel si non habẽt eas a uerbis: quia ab eis non deriuantur regulariter sunt cõposita illa parti. ad imitationẽ uerbi .i. præpõnem habent in cõpositione: sicut & uerbum nõ i appositione. ¶ Possunt tamẽ. Licet participia in noiatiuo habeant præpositiones per solam cõpositionẽ ad modũ uerborũ: tamen possunt assumere eas per appositionẽ: quia in obliquis habẽt eni obliquos casus sicut & noia: ideo hic de participio incepit: ut quæ superius uerbis concesserat. s. habere præpositiones sola cõpositiõe a participiis remoueat: & sic ostendit illud esse propriũ uerborum. ¶ Sed nõ possunt. In hoc conueniunt noia cum participiis: quia habẽt i obliquis præpositiones per appõnem: sed in hoc differunt: quia noia in solis obliquis quandoq; cõponũtur ut cuiusmodi. participia uero nõ possunt cõponi nisi per noiaca .i. gratia noiatiui casus. q. d. obliq nũq̃ cõponuntur in parti. nisi noiatiuus præcedat compositus: quod sic probat: qa uerba habent uim nominatiui casus: & unde hoc: q si uerba habent uim nominatiui casus hac necessitate oportet ut si pticipia cõponãtur per nominatiuum componantur quia participia sunt cognata uerbis i significatione & ab eis deriuãtur nec sine eis eẽ non possunt: quasi dicat ex magna cognatione quam habent participia cum uerbis: probabiliter sequitur q si uerba habent uĩ nominatiui casus: ita. s. q si sit uerbũ oporteat esse nominatiuum: tũc si participia cõponantur per noiatiuũ componantur: uerbi gratia: si perlegentis dicitur in genitiuo oportet ut perlegens in noiatiuo dicatur. si enim perlegens dicitur: perlego oportet dici quod habet uim nominatiui: quid est enim aliud ego perlego q̃ ego sum plegẽs uel sic põt probari q participia non cõponanẽ nisi in noiatiuo cõponantur: quia sunt cognata uerbis ut dictum ẽ. quid inde diceret aliquis in ultima: qa ipsa uerba possident uim nominatiui ex quo arguiẽ participia quæ ex uerbis nascunẽ non componi nisi prius in noiatiuo cõponiẽ. ¶ Ergo doctificus. Quia participia nõ possunt cõponi nisi per noiatiuũ: ergo doctificus nõ est participiũ. debuit inferre: sed ponit eius consecutiuũ. s. quia transtulit parti. in uim nominum: unde intulisset interserit doctificus .i. doctum faciens. q. d. doctificus ex doctũ accusatiuo participii & faciens nrõ componitur. & ideo trãstulit parti .i. seipsum cõpositum ex participio & noie quantũ enim ad doctum qd' ibi est accusatiuus doctificus: nõ cõponitur per noiatiuum: sed tamen quia nondũ uidetur sufficere: ut cum faciens ibi sit noiatiuus ppter doctũ doctificus in noiatiuũ transferatur. amplificans enim ex amplũ accusatiuo & faciẽs nominatiuo componitur. & tamen secundum hoc q quantũ ad faciens per nominatiuum componiẽ: remanet participium. iõ addit: sicut iusiurandum iurisconsultus. transtulerunt participia in nomina. ac si dicat: quæ causa facit ut iusiurandũ: & huic similia inter noia uertantur: eadẽ causa cooperante doctificus propter doctũ qui ibi ẽ accusatiuus sufficienter in nomen transfertur. & quæ sit illa causa supp. & sciendũ q participia sine uerbis eẽ nõ possunt. cum igitur iusiuro iusiuras non dicaẽ iusiurandũ participium non erit: sed sub hac proportione doctificus claudi non uidetur. Neq; eni doctifico ficas: dicimus inuenimus. ¶ Si quõ igitur. Quia participia sine uerbis eẽ non possunt: igitur si qua uideantur ha. for. parti. illa dico existentia sine uerbis nomina sunt di. quippe non significant tempus: ut penulatus & his similia. ¶ Sunt tamen. Licet dixerim penulatus & multa alia habere formam partici. & non esse participia tamen sunt quædam huiusmodi. s. habentia formam partici. quæ diuersis re

i oi tẽpore noiatiui casus ui habẽt cui soli possũt cõiungi: ut facio ego. facis tu. facit ille. Similiter p oia tempora. Ergo cum nominatiuus casus nũq̃ p appositionem assumat præpositiõnes: sed in sola compositione: ut ipius pfidus: uerba quoq; in compositione duntaxat possunt has assumere: nec imperatiua tamen uerba secundæ personæ: quæ uocatiuũ asciscũt: ut scribe Virgili: lege Terenti: Possunt i appositione habere præpositionem: quia nec uocatiuus casus hoc habet. Participia uero: quas quidem præpositiones habent per nominatiuum: uel a uerbis habent ex quibus deriuantur per compositionẽ ut exigo exigens: uel ad imitationem uerbi per se cõposita sũt: ut exegi exactus. Possunt tamen per appossitionem assumere & præpositiones ad imitationem nominũ quia casus quoq; obliquos habent sicut nomina: sed non possunt participia componi nisi p nominatiuum casum: quippe cũ sint cognata urbis: quæ uim nominatiui possident ut supra dictum est. Ergo doctificus idest faciẽs doctũ i uim nominũ transtulit participia: sicut iusiurãdũ: iurisiurãdi: iuriscõsultus: iurispitus: senatusdecretũ: se

natusꝯsultū plebiscitū præfectusurbis præfectus fabrorum. Et sciendum quod participia sine uerbis esse non possunt. Si qua igitur uideantur sine uerbis formam habere participiorum nomina sunt dicenda: & carent temporali significatione: ut penulatus togatus scutatus galeatus hastatus palliatus calligatus: & his similia. Sunt tamen quædā huiuscemodi: quæ & nomina & participia eē possūt. Nomina quidem cum ipsum habitum significāt non passionem nec tempus: ut armatus ab armis habēdis ὁπλίτης nomē est. Cū uero a uerbo amor passiuum nascitur & præteritum tēpus significat armatus ὁπλισθεὶς sine dubio participium est. Ex omni autem fere habitu huiuscemodi nomina inueniunt̃ apd latinos: ut capillo capillatus: a coma comatus a cirro cirratus: ab auribus auritus: a naso nasutus a tunica tunicatus. a lacerna lacernatus: a purpura purpuratus: a brachis brachatus: a pallio palliatus: a prætexta prætextatus: a trabea trabeatus: a taberna tabernatus: a manica manicatus: a paludamento paludatus: a stola stolatus. a lorica loricatus: a pictura picturatus: a scuto scutatus: a tabula tabulatus: a pilo pilatus: a gladio gladiatus: ex quo gladiator. a stella stellatus a pelle pellitus: a dētibus dentatus: a barba barbatus: a pluma plumatus: a balano balanatus: a gemma gemmatus: a rostro rostratus: a ferro ferratus. Ex aliis quoq; nominibus inueniuntur sed non adeo multa: ut a cerere ceritus: a lympha lymphatus & lymphaticus. Nec īcōgruum uel absonum mihi uidetur posse uerba ex his ipsis ad similitudinem eorum: quibus usa est auctoritas ꝑferre. Quid enim impedit nos quoq; aliquid copiæ ad opulentiā latinæ conferre eloquētiæ: & ad imitationem armo & armor armatus dicere tunico & tunicor tunicatus: & ut roboro robor roboratus: & ut æro æror æratus: ferro ferror ferratus: plūbo & plumbor plumbatus: & uestio uestior uestitus: togo & togor togatus. ¶ Si enim auctoribus timiditas obstitisset ut nullis nouis uterētur dictionibus ipsa natura significatiōe reꝝ exigēte perpetuis latinitas angustiis damnata mansisset

spectibus possunt eē noīa & partici. ut armatus quando significat habitum armoꝝ. i. quando gratia habitus noīat eū qui habet arma etiā si nō induit: nomen ē. quando uero significat eū quē aliquis armauit. i. armis induit. parti. ē. ¶ Ex omni autē. Non solū ab armis habēdis sumitur nomē habens formā partici. sed etiā inueniūtur noīa huiusmodi habentía. s. formā parti. ex oi ha. i. ex oi re habenda: ut a capillo i. ab habitu capillorū habendo capillatus. Nota huiusmodi noīa nō sumi ex habitibus ipsis sed ex rebus quæ habētur secūdū hoc q̄ habent̃ paludamētū ē genus uestis. ¶ Ex aliis quoq;. Ex aliis quoq; noībus s. quæ non significant habitū inueniuntur huiusmodi noīa quæ habēt formā participiorū sed non adeo multa: ut ceritus dicit̃: nō q̄ habeat cererē sed insanus. i. ꝑcussus stimulo cereris. & ex hoc possum habere quare supius dixit fere. non. n. a cerere habēda nascit̃ aliquod nomē huiusmodi. ¶ Non incongruū. Proposuit multa noīa ex habitu nascētia: quæ cū haberēt formā parti. nō tñ erant participia: quia uerbis carebāt. sed non incongruū quātū ad s̄niam neq; absonū quātū ad lrām uidet̃ mihi ex his quoq; noībus proferre uerba ad similitudinē eorū uerborū quibus est usa auctoritas: uere non incongruū. nā nihil impedit cōferre aliqd. i. aliqua noua uerba ad op. latinæ linguæ: & nihil ipedit dicere ferro actiuū & ferror passiuū: & inde ferratus participiū. ut dicimus roboro actiuum & roboror passiuū quæ sunt in usu & inde roboratus partici. & sicut dicimus usualiter uestio & uestior. unde uestitus. quid impedit dicere togo & togor: unde togatus: uere nihil debet nos ipedire: q̄a neq; timidita: neque aliud: Et uere timiditas non debet nos impedire. Nam antiquos non impediuit. Si eni eos ipedisset: ut nullis no. ute. & dictionibus hoc exigit ipsa natura. l. significatiōe. i. ꝓprietate rerū. s. ut ipsæ res ꝓpriis designarēt uocabulis. si hoc inq̄ impedisset ꝑpetuis. Nota hæc uerba duci ī auctoritatē a quibusdam ut nouas præsumant inuenire dictiones ꝓ nutu suo aliquid significandū sed fallunt̃. non eni hoc prisciani cōcedit libertatē cuilibet noua inueniendi uocabula: sed sibi & aliis auctoritatibus tantū concessit a q̄bus tot inuēta sunt: quæ latinā tollant indigentiā. si tamē interdū expetit necessitas concedimus competenter aliqua inuenienda.

De Coniugatione.

C Oniugatõ ē ɔſequēs uerboꝝ decliatio: cuius regula apđ græcos quidem tā uocalibus q̄ cōſonātibus cōprehēdiť. Cōſonātibus qdē ī his uerbis quæ βαρυτονα appellāt: hoc ē āte finē habētia accētū. Vocalibuſ uero ī circūflexis apud nos uero in ſolis uocalibus ſecundæ perſonæ

C Oniugatio. Nota hanc uocē cōiugatio æquiuocā eē ad res & ad uoces: deſignat enī quādā qualitatem uerbis adiacentē ſecūdū quā uerba dicunť cōiugata quaſi ſub iugo quodā colligata. et hoc ꝓprie ſignificat et uerbales uoces qualitatē illā ſuſcipientes: ut dicamus lego ē cōiugatio quaſi cōiugatū a iuuo et ſimilibus. ponit aūt hæc uox cōiugatio hanc in ipſis uerbis ꝓprietate. ſ. ut ipſa ſibi colligēť ꝙ uel ſecūdā perſonā ſingularē terminēt in as: qđ fit in actiuis et neutralibus uel hēant a ꝓductā ante ris in ſecūda pſona mōi idicatiui: quod fit in paſſi. depo. cōmu. unde oīa præmiſſa primæ dicunť cōiugationis: uel ſic colligenť ut ſecūdam perſonā terminet in is ꝓductā. qđ couenit in actiuis et neutralibus. uel hēant e ꝓdu. ante ris: quod fit ī paſſi. depo. cōmu. ex quo dicunť ſecūdæ cōiugatiōis. uel ita colligēť ut habēti cor. ante s: uel ꝓductā in ſecunda perſona pñtis mōi idicatiui: qđ cuenit ī actiuis et neutra. uel e cor. ante ris ſeu ꝓ. i. ut in paſ. depo. cōmu. ex quo tertia et quarta ꝓcreať cōiugatō. uel breuiter poſſumus dicere ꝙ cōiugatō ponat ī uerbis quibus adiacet hanc ꝓprietatē ut ipſa cōſequēter declinēť. ſ. ut primæ uel ſecūdæ uel tertiæ uel quartæ nūcupenť cōiugatōis: qđ fere idē ē cū præmiſſo. Quæriť aūt de qualitate quā ſupra cōiugationē noiauimus an uerboꝝ collectiōi. i. multis uerbis ſimul iūctis accidat: an ſingulis uerbis. i. unicuiq; uerboꝝ p ſe: qđ diuerſis ſoluiť mōis. Placet enī quibuſdā multa uerba cōiūcta unum uocare ſubiectū cui accidere arbitranť cōiugatio ē: aliis uero nō ſic: ſed quēadmodū multa uerba cōiūcta nō unū qdē inter res naturaliter diſcretas: unū tamē ſcđ'm hoium ipōnē eē cōſiderāt: ſic hāc quali. quæ diciť cōiugatio non unū accidēs ī reꝝ natura: unū tamē ſcđ'm hoium ipōnē eē: ipſūq; p ptes quas hēt ſui cōſtitutiuas unicuiq; idiuiduali uerbo accidere. unde unūquodq; cū alio ſui generis diciť cōiugať: cōfirmať. uerbi grā ī amo amas: ſpiro ras. & cū huiuſmōi ad ſe iuicē dicanť cōiugata unuſqſq; uerbalis aer dū ꝓferť fūdamētū cōiugōnis p hāc cōiugationē quā ſuſcipit unus: & p hāc quā ſuſcipit alius eē iudicať. hæc aūt cōiugatō & hæc cōiugatio eius cōiugatōis quæ ī natura reꝝ nō iueniť partes cōponētes ſūt. Itē cū cōſtet hāc cōiugatōnē ſuſtētari ab hoc idiuiduali uerbo qđ ē amo: quæriť an eadē res īdiuidualis quæ accidit amo: accidat amas & amaui: & ſingulis perſonis & tēporibus & mōis eiuſdē uerbi: quæ qō ſoluiť ut ēt pcīſſa: uolūt enī qdā amo amas: amabā amaui &c. ſicut dicūť unū uerbū ī ſignificatiōe pricipali: ita unū ſubiectū huius cōiugatiōis dicāť. Alii uero hāc cōiuga. idiuiduū nō ī actu reꝝ exūs: ſed ſecūdū ipōnē hoium eē cōfirmātes per partes ſui cōſtitutias. ſ. per hāc cōiugationē quæ accidit amo. & per hāc aliā cōiugationē q̄ accidit amas. & ſic p ſingula uerba quæ deſcēdūt ab amo: ipſi collectiōi uerboꝝ q̄ ē amo as at &c. C Accidere dicūt. Alia igiť ē hæc cōiugatō quæ accidit amo reſpcū ſpiro: alia q̄ accidit amo reſpcū amas. hæc ē enī ꝓpria eius: illa uero cōis cū oībꝫ uerbis q̄ ab eo deſcēdūt. talis uero qō pōt fieri de oībꝫ diſgregatiſ totis ſi qđ eis accidēs attribuať: ut de ppl'o: grege & ſilibꝫ. Eſt ſciēdū ꝙ q̄dā ſupradictoꝝ accidētiū tā rebꝫ q̄ uocibꝫ accidūt. hæc āt. i. cōiugatio uoci ſolū: qđ ſatis ex ipſius deſcriptiōe & regulæ ꝓprietate perpēdiť. aut enī cōiugatio ē cū ſe ut dc. ex quo euidēter oſtēdiť & ꝙ cōiugatio rebꝫ ipſis q̄ nō declināť minime accidit: & ꝙ ut oībus ſpēbus uerboꝝ. cū enī dicit cōiugatio ē decliatio uerboꝝ: remouet quædā uerba q̄ nō declināť: ut ē cedo. Cū aūt dicit cū ſe. i. multis uerbis couenīēs excludit anomala uerba q̄ nō iugabili & multa cōſequēti declinatiōe cōtinēt: ſed abſolutā & ſimplicē ſibi uidicāt: Nulliq; alioꝝ uerboꝝ eā coicāt. Per uerborum oſtēdit aliarū partiū declinationes nō debere uocari coniugationes. hæc aūt deſcriptio pōt exponi in deſignatōe ipſius qualitatis q̄ diciť cōiugatio ſecūdū hoc ꝙ uerbis adiacet. uel in deſignatiōe uniuſcuiuſq; uerbi ſecūdū hoc ꝙ ꝓprietatē illā ſuſcipit. C Cuius regula data. Coniugationis deſcriptionē intēdit oſtēdere ſecūdū quā ī uerbis decernať coniugatio. Sed prius oſtēdit traditiones græcoꝝ de cōiugationibꝫ a latina differre. Cū enī græci habeāt. x. coniugationes & eaꝝ qnq; regulas cōſonātibꝫ qnq; uocalibus determīeť cōpēdioſa latinitas quattuor cōiugationibꝫ uniuerſa uerba recta. ſ. cēſuit colligēda: quoꝝ regulæ ſolis uocalibꝫ initūť: & hoc ē cuius. i. coniugatiōis regulā. i: ſimilitudo & diſcretio q̄ regit nos & docet q̄ ſit pria: quæ ſecūda quæ alia: ī qua re. cōprehēdiť. i. dinoſciť &c. C Conſonātes. Quia dixerat tā cōſonātes q̄ uocales ne qs accipet in oībꝫ æqualiter hoc fieri: determiat alia uerba eē in qbus cōiugatiōis re. cōſonātibꝫ alia ī qbus uo. cōprehēdiť: & hoc ē cōſonā. q̄ comprehēdiť. Re. in his uerbis q̄ græci app. βαρύτονα hoc ē ante finē accētū. & hæc expō nō ē nois huius ætymologia ſed ē quædā uerboꝝ ſic noiatoꝝ p accidētalē ptātē oſtēſio. Etymologia aūt nois ſic ē βαρισ grauis latine τονοσ accētus. inde uerba βαρίτονα quaſi grauē accētū habētia. Hoꝝ uerboꝝ ſex ſūt cniugationes apud græcos: quaꝝ qnq; cōſonātibꝫ diſtingūť: ſexta uero uocali pura: nec offendať aliqđ qđ iā dictū ē cnſo. re. comprehendi in uerbis barytonoꝝ. nō enī dixit in oībus ſed maxie dixit in his uerbis quæ appellāt barytona: qđ dicere nō ē dicere in oībꝫ. In his inq̄. i. barytonis re. cōprehēdiť & ſūt. ſed ī uerbis circūflexiſ cōprehēdiť uocalibꝫ apud græcos dico utroq; mō. apud nos uero uno mō. ſ. in ſolis uocalibus & cuius pſonæ uocalibus determināt ſecundæ: quod fit ad imitationem circūflexorum: circūflexa uerba ſunt πολεμῶ. i. bellū gero τιμῶ honoro. Ideo dicit ad imitationem græcorum circūflexorū: quia ſicut græci ſūmūt re. quattuor cōiugationū a uocalibꝫ

secundarũ personarum præsentis indicatiui modi circũflexorũ: sic nos Rc. oium nostrarũ cõiugationũ sumimus a uocalibus secũdarũ ꝑsonarum. præsentis tpis indicatiui oium rectorũ uerborũ: & quãuis in ꝑsonis aliorũ mo dorũ idē facere ualeamus: in huius tamen modi .i. indicatiui secũda per. præsentis tpis uelut quodã stabili fũda mento regula coniuga. principaliter collocamus: nec ad præteritũ quantũcunq; uariæ multipliciterq; a præsenti tēpore descendat respicimus. Neq; enim multiplex uariaq; deriuatio præteriti unitatē destruit coniugationis: quæ omnia .l. & quibus consonãtes apud græcos in uerbis barytonis & quibus uocalibus apud nos regula cõ iugationis cognoscat̃ in sequentibus inno tescent.

ad imitationem circumflexorum. Sunt igitur coniugationes quatuor apud latinos: cum apud græcos decem sint. Coniugatio autem nominatur uel propter coniugatas consonantes hoc est cognatas ex quibus pleræq; apud græcos coniugationes regulam sumunt. Vel q una eandemq; ratione declinationis plurima coniunguntur uerba: quod magis ad latinorum nominationem aptius est. Per ordinem igitur uocaliũ locum singulæ obtinēt apud nos. Cũ enim uerba omnia quæ æquali regula declinãtur in o uel in or desinãt. In o quidem terminãtia si primæ sint coniugationis in as efferunt secundam personam: ut oro oras: sto stas. Sin secundæ i es. ut moneo mones: hæreo hæres. Sin tertiæ i is correptam: ut cupio cupis: curro curris. Sin quartæ in is productam: ut munio munis: esurio exuris. In or uero primæ coniugationis in aris faciunt secundam personam: ut amor amaris: criminor criminaris: luctor luctaris. Sin secundæ in eris producta penul. ut doceor ris: reor ris. Tertiæ in eris correpta penultima: ut legor legeris: sequor sequeris: Quartæ i iris: ut munior muniris: molior iris: audior ris

¶ Sunt igit̃. Infert ex eo q ꝓxĩe dixerat ad imitationē circũflexorum apud nos cõprehendi regulæ coniugationis i solis uocalibus. q. d. quãdoquidē ad imitationē circũflexorũ solis uocalibus cognoscũtur coniugationes apud nos: cum uocales sint quattuor a e i breuis: & i longa: quæ duæ sunt nõ figura uel noie sed tēporis discretionē: cum inq̃ sint quattuor & singulæ coniugationes singulis uocalibus dinoscãtur: igitur sunt quattuor cõiugationes apd̃ nos cũ i: quãuis apud græcos sint. x. ¶ Cõiugatio aũt. Data descriptione coniugationis & ostensa diuersitate inter græcos & latinos dat cãm huius nois: qd' est coniugatio. Constru. Cõiugatio ē consequens ut. d. sed coniugatio sic: subaudi cõiuga. noiatur: uel propter coniuga. & sũt. i cognatas ex quibus pleræq; cõiugatiões nõ oēs regulã sumunt an prima an secũda an alia sit: & hæc causa principaliter ad græcos pertinet: nõ tamen hoc nomē cõiugatio ē eorũ sed latinorũ cõiugatas & cognatas consoñ. intelligit. p. & . p. h. & . b. mediã. c. & . ch. & . g. mediã. t. & . th & . d. mediã. hæ eni quælibet tres sunt cognatæ inter se sicut dictum est in primo libro. & propter similitudinē pulsus palati linguæ: & labrorũ: & ꝓpter uicariã coniunctionem ab his sumunt Rc. pleræq; coniugationes: quod in sequenti monstrabit̃ suo loco. nunc autē primum uel repetamus uersus coniũgamus. coniuga. inq̃ nominat̃: uel ꝓpter hoc quod dictum ē: uel q una eadēq; ratione &c. Rationē uocat unam uocem in secunda per. præsentis indicatiui: quæ multa uerba copulat et coniũgit sub eadē coniugatione: ut a copulat in prima cõiugatiõe multa uerba. e. multa secũda. i. breuis multa in tertia. i. lõga multa in quarta. Iõ aũt dictũ ē in una et eadē: qa posset eē noie una uoce et figura nõ etiã tēpore nec etiã eadē eē cõiugatõ sed duæ: ut in tertia et quarta eadē rõ ē. i. una uocalis noie et figura sed tpe diuersa. ¶ Quod magis. Dedi duas cãs huius uocabuli qd' ē cõiugatio: sed ultia magis ē aptior. i. apta: cõpatiuus ꝓ positio ad noiationē latiorũ. ¶ Per ordinē igit̃. Quãdoqdē cõiugatiões i uocalib' dinoscũt̃ quē ordinē sortiũt̃ ul' alphabeto uel quouis mõ: ergo ipse cõiuga. aut scd̃m ordinē uocis locãt̃ aut alio mõ sed alio mõ nõ: igit̃ p ordine uocaliũ &c. Apd' nos dicit qa fortassis apd' alios nõ sic. In hoc q dicit cõiugatiões talē ordinē obtinere: q̃lē uocales obtinēt i qbus dinoscũt̃ inuit huiusmõi diuisionē. ¶ Cõiugatio alia. Cõiugatio alia pria: alia secunda: alia tertia: alia q̃rta: qd̃ paulopost aptius ostēdit cũ exeqt̃ ordinē cõiugationũ iuxta ordinē uocaliũ dicēs primã eē cõiugatõnē q primã hēt uocalē i scd̃a p. pñtis. s. idicatiui q̃ ē a. scd̃a uero q̃ hēt secũdã uocalē i. ii. p. quæ ē e: tertiã uero quæ hēt. i. tertiã quæ ē breuis: quartã uero quæ hēt quartã quæ ē. i. lõga. et hoc ē obseruãdũ i oibus quæ æqualiter declinãt̃. et nota q ea cõiugatio cui præest. i. breuis mutatio dicit̃ tertia gratia eius. tãta eni cognatio ē. i. breuis ad. e. quæ secũda ē et secũdã creat cõiugationē: q i passiuo i eã cõmutat̃: qd' nũq̃ facit. i. producta: ut lego gis: legor ris: audio dis audior audiris nõ auderis. Itaq; cũ. e. sit secũda. i. breuis erit tertia: et cõiugatio quã creat iure erit tertia cũ illa quã. e. creat sit secũda. Põt aũt sic legi syllogistice uere cõiugatiões ordinãt̃ scd̃m ordinē uocis. Oia uerba uel desinũt in o uel in or: sed coniugationes eorũ quæ desinũt i o et illorũ quæ desinũt i or. ordinãt̃ secũdũ ordinem uocis: ergo coniugationes ordinantur secundum ordinem uocis. ¶ A partibus. Et uere coniugationes illorum uerborum quæ desinunt in o uel in or: ordinantutur secundum ordinem uocaliũ: quia prima habet a primam uocalē: secunda habet e secũdã uo. tertia hēt i breuē tertiã uo. quarta hēt

quartam.f.i pro.quod est dicere quæ cō/
iuga.habet primam uo.prima est quæ se/
cundam:secunda quæ tertiam:tertia quæ
quartam quarta.& hoc totum est in libro
ubi dicit:cum enim. &c. ¶ Inueniuntur
tamē.Respicit ad exempla prædicta quæ
taliter sunt data ut eorum prima positō.i.
prima per.unam tantū generet coniugati
onem & non duas:quia unam tantū ex se
facit secundam personam ex qua sumitur
regula coniugationis.& ideo ne uidere/
tur sic esse in omnibus ꝙ ab una eademq;
uerbi positione nunq̄ nisi una tantū cōiu/
gatio cum una secunda permaneret dicit.
Inueniuntur tamen.Cōstru.licet a supra/
dictorum uerborum positiōe.i.prima uo
ce una tantum non diuersæ proficiscantur
coniugationes tamen &c. ¶ Realis tamē
In dico dicas ut patet in cōposito indico
indicas:per.in dico ut patet in edico cis.
ad hoc potes coniungere quod dicit diuer
sas coniugationes nasci ex eadē positione
uerbi causa uariæ significationis:ut si dica
tur:& si ex hac positione dico proficiscan
tur diuersæ coniugationes per dicas & di/
cis:& hoc causa significationis:tamē ua/
let ad distinguendam significationem: in
ipsa positione uarietas temporum. ¶ Vo/
lo ad uolatum.q.d.non est mirum si ua/
ria significatio causa est diuersarum cōiu/
gationum in rectis:quia etiam in anoma
lis. ¶ Lego quoq; penultima.Sicut eēt in
indico satis discretio temporum ad discer/
nendam uariationem significationum:ita
quoq; in lego. ¶ Sunt alia quæ quāuis.q.
d.in supradictis fuit causa diuersarū con
iugationum:uaria significatio.ic his aūt
non significatio est causa sed usus.una enī
& eadem significatio est. Et notandum ꝙ
in istis non est ex toto eadem positio quan
tum ad præsentes litteras:sicut ī prædictis
fuit: hoc quoq; notandum ꝙ quædam ex
ipsis absoluta sunt eadem & transitiua: ut
denso densas:& absolutum est & transiti/
uum & duro duras. ¶ Nam nisi corripias
penultimam.Vere in hoc exemplo olere ē
tertiæ coniugationis:quia hic penultīa cor
ripitur:& hoc extra.& uere hic penul.cor
ripitur.nam nisi &c.hoc est in libro.

Inueniuntur tamen uerba quæ ex eadem positione
primæ personæ ad diuersas ꝓficiscūt̄ coniugatiōes
uarie causa significationis:ut fundo quod ad fusio/
nem attinet fundus:a fundo quod ad fundamentū
fundas:mando ad mandatum mandas:ad dentes
mando mandis:dico ad dedicationem dicas:penul
tima tamen correpta:dico ad dicationē penultima
producta dicis:uolo ad uolatum uolas:ad uolun/
tatē uis.lego quoq; penultima ꝓducta gas: correp
ta legis:cōpello & appello ad pulsionem cōpellis:
& appellis ad cōpellationem uero & appellationē
compellas & appellas.Sero seras seraui: sero seris
seui uel serui:Sunt alia quæ quāuis significationē
eandem seruent:diuersæ tamen sunt coniugationis
ī usu.ut denso densas & denseo denses:strideo stri/
des & strido stridis:ferueo ferues & feruo feruis:ci/
co cies:& cio cis:dureo dures duresco duro duras.
Lucanus in sexto.Auribus incertum feralis stride/
at umbra.Virgilius in octauo:striduntq; cauernis
Stricturæ chalybum:& fornacibus ignis anhelat.
In eodem:Ferueŕ leuctatē.auroq; effulgere fluctus
Idem in primo æneidos.Feruet opus redolentq; thi
mo fragrantia mella Idem in decimo: Postremi ad
densent acies.Idem in primo georgicorum.Et iupi
ter humidus haustris.Denset erant quæ rara modo
& que densa relaxat.Lucanus in octauo.Densat́ q;
globus quātū pede pria relato Astrigit gyros acies
tueor: tueris tuor tueris.Statius in .i.achilleidos:
Nāq; modo īsēsos utero mihi cōtuor enses.Lucreci
us ī sexto.Dilutaq; contra cū utimur miseri abscyn
thia tangit amaro.Oleo oles:& olo olis.Affranius
ī fratribus:Nō pōt q ī illa est acta lōge quæ & cun/
ctis olat Plautus ī mustelaria.Nō possunt oēs ole/
re unguēta exotica.nā si corripias penultimā iābus
stare nō pōt.Terē.ī adelphis Olet unguēta de meo
Excello excellis:& excelleo excelles.Lucre.ī.i.Om
nibus ornatū uoluisti excellere rebus.Cice.ī.i.epi.
ad filiū.Quare effice & elabora ut excelleas.Fulgeo
fulges fulgo fulgis.Luca.ī.x.Fulget gēma thoris &
iaspide fulua supellex.Vir.ī.ix.auroq; effulgere flu
ctus.Sono sonas sono sonis.Ennius in undecimo
annalium:Tum clipei resonant & ferri stridit acu/
men.Lucrecius.Caligare oculos: sonere auris.

De singularū igitur coniugatio. Quia quattuor sunt coniugationes & multæ earū diuersitates igit̃ de regu/lis .i. proprietatibus qualiter. s. in singulis cōiugatiōibus formantur præterita: & de reliquis naturis latius tra/ctabimus: non tamen modo sed mox. Sciendū tamen ꝙ uidemur. Dixit superius nos imitari uerba quæ apd̄ græcos sunt circūflexa in quattuor nostris coniugationibus & eorū regulā cōprehendi in solis uocalibus sicut il/lorū græcorū circūflexorum coniugationes in solis uocalibus dinoscunt̃: modo uero uult ostendere nos imitari in præteritis nostrorum uerborum sæpe barytona. Sic iunge: quāuis imitemur circūflexa in uocalibus secunda/

Vno unas: unio unis. De singularꝝ igit̃ coniūgatio nū regulis latius mox tractabimus. Sciendū tamē ꝙ uidemur ĩ præterito ꝑfecto plerunqꝫ βαρυτονα quoqꝫ græcoꝝ imitari cōmutatiōe consonātiū teste Didymo: q ostēdens oĩa q̃ habēt ĩ arte græci habe/re etiā latinos exemplis hoc approbat: nā cū primā cōiugationē dicunt βαρυτονων: q̃ tres cognatas ha/bet consonantes: idest β π φ pro qua nos ph scribi/mus in plerisqꝫ & in omnibus huius cōiugationis uerbis per ψ αορισον declinant hoc est præteritū infi nitum spacio temporis: utrū pauloante an multo sit ꝑfectum: ut κρυπτω εκρυψα λειπω ελειψα αλειφω ηλειψα. Nos quoqꝫ in præterito qd̄ ꝓ παρκειμενου idest pauloante ꝑfecto & ꝓ αοριστου teste Probo ha/bemus: Nam amaui πεφιληκα & εφιλησα significat similiter feci πεποιηκα & εποιησα: uidi τεθεακα και ε/θεασα: & sic omnia cætera: Nos quoqꝫ cum ĩ præsē ti in bo uel in po desinat uerbum plerūqꝫ in psi faci mus præteritum perfectum in tertia cōiugatione: ut scribo scripsi nubo nupsi scalpo scalpsi: repo rep si Nam ꝓ ψ græca duplici in principio syllabarū posita Romani ps solent scribere. In secunda autē coniugatione βαρυτονων græci: quæ γ κ χ per ξ effe/runt præteritum infinitum: ut ληγω ληξω ελιξα αρ χω κρξω ηρξα. Nos quoqꝫ ĩ go uel ĩ co desinentibus idē freqēter facius ĩ præteritis ꝑfectis. i. ꝑ x declina mus hoc tēpus: ut rego rexi: pingo pixi duco du-

rum personarū ad cōprobandam regulā quattuor coniugationū. Tamen sciendū ꝙ etiā barytona imitari uidemur in cōmu/tatione consonantium ad regulam coniu gationū cognoscendā quod fit apud græ/cos ut patebit in proximo: sed in hoc uide mur imitari: q. sicut illa barytona quæ ha bēt in præsenti β uel π uel φ semper ĩ præ terito habent ψ. Ita quoqꝫ apud nos illa uerba quæ in præsenti b uel p habent præ teritū perfectum plerūqꝫ & nō semp effici tur per ps: quæ mutatio quia īualida uide/batur: ideo nō dixit imitamur sed imitari uidemur: atqꝫ huius mutationis quæ est in cōmutatione consonantiū testē facit didy mum qui hoc exemplis approbat in eo li/bro in quo ostendit latinos habere omnia designatione consonantiū quæ græci ha/bent in grāmatica a quæ hoc dicens an ue rus: an falsus sit nihil impedit. Nam cū primam. Incipit ostendere & probare nos imitari barytona in cōmutatione consonā tium: quod ut planius uideat̃ in libro bre/uiter extra consideremus. Cum apd' græ cos sex coniugationes: barytona habeant earū quinqꝫ cognatarū consonantiū com/mutatione quæ fit a præsenti in præteritū discernunt̃: sexta uero uocali pura. Nam quæcūqꝫ uerba apud græcos primæ sūt cō iugationis in præsenti habēt ante o uel β uel π uel φ ꝓ qua nos scribimus ph: ĩ præ terito uero ψ habentꝫ: præterito dico αορι στω .i. infinitiuo ut in ριβω præsens: præ teritum est ετριψα per commutationem β in ψ λειπω præsens: præteritum ελει/ψα per commutationem π in ψ γρα/φω præsens: præteritum εγραψα. Nos quoqꝫ harum consonantium cognatarum non omnium tamen sed duarum cōmuta/tionem plerunqꝫ seruamus ĩ præterito qui pro finito idest παρακειμενω & pro infi nito. i. αοριστω habemus ut scribo præteri tum scripsi: repo præteritū repsi: ꝑ cōmutationem b uel p in ps: quas duas figuras solent romani scribere in prin cipio syllabaꝝ pro ψ græca duplici. Plerunqꝫ dixi: quia bibo non facit præteritum bipsi sed bibi: & rumpo non rumpsi sed rupi. Quæ autē uerba apud græcos secundæ sunt coniugationis: in præsenti quidem habent ante o γ κ χ per ξ effer: præteritū perfectū infinitum λεγω præsens ελεξα præteritum per commutatiōem γ in ξ εικω præsens ειξα præteritum per commutationem κ in ξ τρεχω præsens ετρεξα præteritum per commutationē χ in ξ litteram declinantur. Vnde nos quoqꝫ per mutationem g uel c in x latina uerba plerunqꝫ declinamus: ut rego rexi: duco duxi: &c. Plerunqꝫ dixi: quia ago egi & uinco uici faciunt præterita non exi & uixi. Nam in pho. q. d. non turbetur aliquis qui cum darem exempla de desinentibus in bo & in po: non exemplificaui de desinentibus in pho. Et etiam modo cum exemplificaui de desinentibus in go uel in co. Non exem/plificaui de desinentibus in cho: Et rursus cum in sequentibus exemplificando de desinentibus in do & ĩ co si nō exēplificauero in tho: quia nihil ad imitationē barytonorū. nam nullū latinū his termiatiōibus termiat̃: &

ltatim in .I.: infert: igitur triũpho nũ ẽ latinũ quia desinit in pho: & hoc extra: & quia nõ est latinum cũ aliud nõ sit: igit ẽ græcũ: & hoc intus. Itẽ probat ꝙ sit græcũ quia a græcis inuẽtũ ẽ & formatũ ab hoc alio græco θρίαμ βοσ & ostendit, quõ more .s. ionico translata aspiratione quæ erat in prima syllaba primitus quæ ẽ θρι post t: & ad postremã syllabã deriuatiui: ut mõ sit post p: iterũ mutata b ultimæ syllabæ quæ non poterat aspirari in p: quæ poterat aspirari: quæ trãslatio aspirationis a prima syllaba ad postremã facta ẽ eo mõ quõ in his ionicis κιθρα χιτρα ενταυτα ευταυθα facta est translatio aspirationis. ab aliis syllabis ad alias. ¶ Tertia. Rursus quæcunq; uerba apud græcos tertiæ sũt cõiugationis habent ante o in præsenti uel d uel t uel .θ. præteritũ uero efferũt. per σ ut αδω præsens præteritũ ησα per cõmutationẽ d in σ ανυτω præsens præteritũ ηνυσα p cõmutationẽ τ in σ. πληθω præsens præteritũ επλησα per cõmutationẽ th in σ nos quoq; &c. ¶ Ad quartæ quoq;. Item quæcunq; uerba barytonorũ sũt quartæ cõiuga. habẽt in præsenti ante o uel ζ uel duplicẽ σ, i præterito uero similiter .cc. duplicatur. Vnde subdit exẽpla græcorũ. Nos quoq; in desinentibus in so: antecedẽte s: tunc idẽ facimus: tantũ ideo posui: quia ζ nõ habent latinæ dictiões. Nota taratantarizo debere facere taratantarizaui.

¶ Quinta. Item quæcunq; uerba baryto. n ante o habẽt liquidã in præsenti qntæ sunt cõiugationis: eãq; liquidã seruãt in oĩ præterito: ut patet ĩ exẽplis græcis. nos quoq; idem facimus: q. si quis opposuerit uello uulsi nõ impedit: habet eñ præteritum regulariter uelli apud antiquos. In m uero uel n uel r: non semper idem facimus quia est cum in præterito uel abiiciunt ex toto uel mutantur: quod per libri exẽpla euidenter ostenditur. ¶ Sextam coniugationẽ. Quinq; coniugationes supius ẽ executus in quibus nos barytona uerba p consonantiũ cõmutationẽ sicut dictũ est imitamur: exequitur & de sexta nõ ostẽdendo mutationẽ per consonan. mutationẽ: sed ut disputationẽ de barytonis ĩchoatiua nõ sineret imperfectã. Sexta eñ coniugatio barytoñ. apud græcos nõ consonantibus: sed ω pura uocali .i. antecedente alia uocali dinoscitur: ut πλεω βασιλευω præsens est &c. ¶ Inueniuntur tamen. Quãuis dixerim uerba secundæ & quartæ coniugationis habere u puram e uel i antecedente ad similitudinem sextæ coniugationis tamen &c. ¶ Tertia tamen. Quãuis dixi tertiam coniugationem habere o puram antecedente e uel i uel aliis uocalibus in quibusdam uerbis: tamen in aliis habet magis puram: in aliis minus. Nam nisi interponitur aspiratio uocalibus habet minus puram. ubi uero non interponitur magis puram: & determinat quibus uocalibus supponatur scilicet a uel e prob. uero non scilicet i uel u. & hoc in tertia cõiugatione: quæ & dissimilis esse ostendiẽ per hoc primæ: quod totum facile est in exemplis uidere. Sed de omnibus .q. d. in tractatu coniugationis breuiter prælibaui formas præteriti sed in sequenti latius & suo loco etiam de formarum regulis tractabo.

xi dico dico dixi. Nã ĩ pho cho tho nullũ terminatᷣ latinũ uerbũ. Itaq; triũpho græcũ ẽ θρίαμβεύω qđ est ionicũ: sed translatio fuit aspirationis a prima ad postremã syllabã quomõ κιθρα ꝓ χυτρα: ενθαυτα ꝓ ευταυθα. ad cuius imitationẽ latini ꝓ τρίαμβοσ triũphus p trãsmutationẽ aspirationis ꝓtulerũt: ideo tamẽ b ĩ p cõuersa ẽ: qa b aspirari nõ põt. Tertiã quoq; illorũ imitamur cõiugationẽ: quã per δ θ τ efferunt ut αδω ησα πειθω επεισα ανυτω ηνυσα. Nos ardeo arsi lædo læsi: ludo lusi: cõcutio cõcussi. Ad quartæ quoq; imitationẽ quæ p ζ uel duplicatã σ ꝓfertur & præteritũ p σ facit: ut οριζω ωρισα: λευσσω ελευσα Nos quoq; pitiso pitisaui: patriso patrisaui muso musaui: qnta p liquidas apud illos ꝓfertur: easq; seruat ĩ oĩ præterito ut ψαλλω εψηλα νεμω ενειμα: κρινω κεκρινα: σπειρω εσπορα. nos quoq; ĩ plerisq; seruamus liquidas. nõ tamẽ in omnibus: ut cælo cælaui: doleo dolui: domo domui: timeo timui: emo emi. tono tonui: teneo tenui: cano cecini: aro araui: tereo terui. Ideo aũt diximus ĩ plerisq; qa iueniũtᷣ & m & n & r ĩ præsẽti: quæ ĩ præterito pfecto: uel abiiciũtᷣ: uel mutãtᷣ ut rũpo rupi premo pressi sterno straui: tereo triui: uro ussi. Sextã cõiugationẽ dicũt q̃ p o purã efferũtᷣ: ut πλεω βασιλευω. Qualia sũt apud nos oĩa secũdæ & quartæ cõiugatiõis uerba: qppe ĩ eo uel ĩ io desinẽtia. Inueniũtᷣ tamẽ ẽt primæ & tertiæ cõiugationis: & nõ solũ e uel i ãtecedẽtibus sed & aliis uocalibus: ut inchoo inchoas: mutuo mutuas: meo meas: hio hias. Tertia tamen coniugatio a uel e ante aspirationem inuenitur habere penultimas: ut traho traxi ueho uexi. I uero uel u puras sine aspiratione: ut facio facis ruo ruis Sed de omnibus formis præteriti perfecti quatuor

coniugacionum: & generalibus regulis ad omnem uerbi declinationem pertinẽtibus latius in sequẽti libro differemus. nũc de personis tractemus quas ideo in extrema parte accidentium cũ numero posuimus: quod non in omni uerbo quomodo supra dicta accidentia adhærent: sibi autem semper sociãtur in uerbo: & ĩ omnibus quæ declinari possunt partibus: nam in aduerbio possunt & numeri sine personis & personæ sine numeris inueniri: numeri ut quĩqes decies. Persone ut meatim tuatim. Quãuis enim a singulari pronomine deriuẽtur: indifferẽter tamen tam singulari q̃ plurali numero uerbo℞ coniunguntur ut meatim dicis meatĩ dicitis: sed in aduerbio quædam species inuenitur hæc habens diuisa. In uerbo uero & in nomine & pronomine & pticipio omnes uoces uel singulares habẽt numeros uel plurales: & psonas simul cũ numero uel finitas uel ĩfinitas: nomẽ tamẽ & pticipiũ ĩ oĩ casu tertiæ sũt psonæ absq; utõ q̃ solus ad secũdã ꝓfert psonã

Nunc autem. Quas ideo. Dat causam quare personam et numerum ultima omnium ponat accidentiũ: s. quia indigniora sunt: neq; omnia uerba comitantur: ut infinita et impersonalia numero caret et persona discreta: quæ uero uerba uel nomina uel alia declinabilia comitantur simul comitantur: neq; enim alterum sine alterum sine altero esse potest. Nam in aduerbio. Determinat quod dixit numerũ et personam se sociare in his partibus quæ possunt declinari. Nam in aduerbio quod non declinatur per se utrũq; inueniri ut quinquies: hic ẽ numerus non persona: numerus quidem substantialiter non accidentaliter. Meatim tuatim hic persona non numerus. persona quidem substantialiter nõ accidentaliter. neq; enim prædicta aduerbia uel numerum uel personam habẽt accidentalẽ: ideoq; liber æquiuocat in numero & persona. aliter enim hic: aliter in uerbo hæc accipit: sed secundum hoc nõ uidet̃ remouere ab aduerbio quod attribuit uerbis & noĩbus ut deberet. Nam significatio numeri cuilibet nomini inquantũ nomen est etiã quinq; & similibus accidentaliter inest Sic ergo ab aduerbiis inquantũ aduerbia sunt remouenda eẽt significatio numeri accidentaliter: constat autem hoc aduerbiũ quinquies inquantum est aduerbium accidentaliter significare unum sicut & quinq; inquantum nomen est. nam ex hoc q; nomen est substantialiter. i. proprie & principaliter habet significare substantiã cũ qualitate. quælibet aũt alia significatio iudicatur accidentalis & secũdario respectu huius significare igitur numerũ accidit qnq;: inquantum nomen est. Similiter quĩquies inquantum est aduerbiũ proprie & substãtialiter habet adiungi uerbo. significat igit̃ nũerũ accidentaliter: non tamẽ negamus: si quis consideret quinq; secundũ hoc q̃ est numerale nomen & quinquies secũdũ hoc est q; est numerale aduerbiũ quin principaliter significent numerũ: sed id mõ nõ conuenit: dicimus igitur nominibus & uerbis accidere significationem numeri: ita q; ex se discernunt numeros: aduerbiis uero & si quibusdam conueniat significare numerum & accidentaliter inquantum sunt aduerbia: non tamen eis cõuenit ut discernant ipsum. Quãuis enim. Vult destruere q; aliquis posset opponere & dicere meatim & tuatĩ: numerum hahere: quia deriuantur a pronominibus primæ & secundæ persone: quæ habent numerum singularẽ id est mei & tui: q. d. bene dixi meatim & tuatim numerum non habere: quia nullum habens accidentaliter numerum potest iungi & construi æque & singulari & plurali: sed meatim & tuatim hoc habent. dicimus enĩ meatim facis & facitis. ergo non habẽt significare numerum cum discretione. Hac ratione uidetur quinquies numerum non habere cum unum est: quia cum discretionem non habet: & si etiã accidentaliter significet inquantum est aduerbium: uel substantialiter inquantum est numerale aduerbium: Dicunt tamen quidam ut superior habuit sententia quinquies non habere numerum accidentalem: quare hic remouet meatim & tuatim. & ita secundum hoc æquiuocat q; superius huic aduerbio quod est quinquies numerum separatim dedisset: hic improbationem uidetur auferre quod dederat: sed aliud est numerum substantialem concedere: aliud accidentalem denegare: & a meatim & tuatim: & illum. i. substantialem superius: & hunc. i. accidentalem inferius probando remouere. Sed in aduerbiis. Constru. Non solum ex hoc quod dictum est patet meatim & tuatim nõ simul habere numerum & personam: sed etiam ex hoc q; in adaerbio sunt diuersæ species: numerale aduerbium & personale. & ex hoc est quod dicit quandam orationem dupliciter intelligendam hoc modo: sed ĩ aduerbio quædam species inuenitur habens hæc. d. quod est dicere aduerbium numerale quod est quædam species ĩ adurrbio habet hæc diuisa. i. habet numerum nõ personã. Alia uero spẽs ẽ in aduerbio aduerbium personale quod idem habet hæc diuisa. i. habet personam non numerum. In uerbo uero. In aduerbio ut dictum est possunt uoces æcdẽtã singulari q̃ plurali nũero copulari: nõ ãt psona & nũerus sil' iuẽiri ĩ uerbo uero &c. Finitas. Finitas q̃tũ ad uerba & ꝓnoĩa. i. discretas: ĩfinitas q̃tũ ad noĩa et ptici. i. ĩdiscretas. noĩa enĩ cũ pticipia ex ꝓpria uĩ ñ discernãt psonas primã sed a sed'a secũdã a tertia. i. illã q̃ d' se loqt̃: et eã ad quã loqt̃ et eã d' q̃ cũ alia loqt̃: q̃ tã uerba faciũt q̃ ꝓnoĩa. N tõ tñ dixi illa q̃ttuor hẽre psonas: tñ noĩa oẽs hñt psonas: et hoc ẽ nomen &c.

De Personis.

SVnt igitur personæ uerboꝝ tres: Prima est quæ de se loquitur: uel sola uel cum aliis ut dico dicimus: Secunda uero ad quā loquitᷣ prima de seipsa uel sola uel cū aliis: ut dicis dicitis. Tertia de qua extra se & ilam ad quā dirigit sermonem posita loquitᷣ prima: ut dicit dicunt. Et prima quidē & secunda uerboꝝ ꝑsona finitæ sunt: præsentes enim demonstrantᷣ. Tertia uero finita est. Itaqͅ eget plerunqͅ ꝓnomine ut diffiniatᷣ. Et prima q̄dē

Vnt igitur. Quandoquidem nomen non habet oēs personas cum constat q aliqua pars habeat: igitᷣ uerbum omnes habet: quæ sunt tres: & quæ sint illæ tres determinat diffiniendo tanq̄ si dicat: prima: secunda: tertia. Sciendū hanc uocē personam diuersis accipi modis: significat enim quandā qualitatem: quam possumus uocare ꝑsonalitatē ipsis rebus adiacentem: & hoc proprie designat etiam res illa qualitatē participantes quas solemus uocare ꝑsonas gratia rei quam suscipiunt. accipitᷣ etiam in designatione alterius qualitatis. s. significationis rerū personaliū quæ qualitas adiacet uerbis personalibus. nam cū dico: lego ē ꝑsona: nō dico huic uerbo inesse personalitatem rem illam: imo significationem rerum personalitati subiacentiū: & est dicere lego est persona. i. significans rem personalē. Item accipitᷣ persona significans uerba significationem rerū personalium participantia. Cū igitur his quattuor mōis & sine dubio æq uoce personam accipiatᷣ: duas tantū significationes personæ tractat prisci. s. agit de persona secundum significationē rerū personalitati subiectarū & in designatiōe uerborum quæ duæ significationes sunt ei secundario: cum deberet diffinire personam ut superius coniugationē diuidit eā ꝑ primam: secundam & tertiam: in qua diuisione satis inuitur diffinitio ꝑsonæ. nā personā dicimus realem quæ uel de se loquitᷣ prima ad secundam uocalē uero uocē hāc ꝑsonam significantē. ¶ Prima est. Hic diffinit primā personam & secundū rem & secundum uocem & cōpetenter facit. Res enim est causa uocis: & sic dico res illa est prima persona quæ loquitᷣ. i. quæ profert sermonē de quocunqͅ habitum siue de se siue de alio: ecce realis. Prima uo. est quæ significat rem loquentem de se. & hanc nobis ostendit cum dicit quæ loquitᷣ de se. i. profert uocem se significantem. Istud de se quidam arbitrantes uocare ita putabant hanc constare diffinitionē. prima ē quæ loquitur: sed male: cum enim de tertia loquitᷣ: uel cum ad secundam de secunda loquitur quidam sunt sed nondum prima iudicatur: quia de se non loquitur. Non enim uerbo prima est nisi de se actum uel passionem enunciet. Item per de se uolunt quidam primam uerbi a prima pronominis discretam esse personam & id dicunt auctorem in hac parte intellexisse. Prima enim persona pronominis ut aiūt non de se loquendo: aliquid denunciat. prima uero uerbi persona & se & de alio aliquid loquendo denuecians representat hoc uere dicunt: qa in hoc differunt. Illud uero nō bene per de se auctorē hic dicunt innuere: neqͅ multum attendunt q per: non in hoc quod est uerbi: sed in hoc q est prima loco discernitᷣ: cuius nōis ratio eadem ē in pronomine: & in uerbo. deniqͅ auctor si id uellet quod dicunt temere non idem dixisset in pronomine. prima est cum ipsa quæ loquitur de se pronunciat. hoc autem destructo insistamus diffinitionē: prima persona est quæ loquitᷣ: & hoc de se uel sola ut dico: uel cum aliis ut dicimus. Exemplificat in uocali quod dixit i reali nec incōgrue: ita eni innuitᷣ ut nec sit prima realis quæ uocalis ad eandē prolata nō mōstrat: nec sit prima uocalis q̄ realis de se loquēdo non enunciat. in hoc quod dixit uel sola uel cum aliis singularem personam cū plurali innuit. ¶ Quidā uero in diffinitione qualibet ponunt: primū realem tantū: secundo uocalē tantū notantēs sic exponunt: res illa prima est persona quæ loquitᷣ: & quia posset loqui de tertia: ut si dicam: socrates legit: uel de secunda: ut tu legis: & tamen non esset prima propter hoc: ideo subdit de se. s. per uocabulū inuentum ad designandā primā personam: & hoc uolunt subitelligi. uel sic: uox illa est prima persona quæ. i. significatum cuius loquitᷣ de se ꝑ ipsam uocem ¶ Secunda est. Secunda est persona res illa ad quā loquitur prima: hinc uolunt intelligi realem ut superius in prima & uocalem per hoc quod dixit de seipsa secunda. uel totum dicatur in designatione realis & post uocalis per sola & non sola. singularē intellige & pluralem. Itē exēplificat de uocalibus: dicis dicitis. ¶ Tertia est. Tertia est de qua loquitᷣ prima. & quia posset loqui de se uel de secunda sup. extra se po. i. extra primā & extra secudam personā de qua loquitur pri. uoluit intelligi realē per cōposita extra se: et illam ad quā sermonem dirigit uocalem. Ipsa est enim q̄ hoc totum ostēditᷣ et intelligendū est ut supra: uel sola: uel cum aliis qđ in exēplis innuitur: dicit: dicitur. ¶ Et prima. Datis diffinitionibus primæ. s. et ter. personæ et ipsis ad inuicem per ipsas diffinitiones discretis proprietates earū et cōmunitates tum secundarū tum omnium prius duarū icipit ostendere. ita dicit. s. et pri. quidē et secūda ut per. finitæ. i. certæ sunt. uel secundū se: ut reales uel significationem ut uocales. ¶ Præsentes enim de. Hoc proprie de realibus pri. et secūda dicitᷣ. res enim præsens demōstratur: q̄uis hæc præsentia et hæc demonstratio etiam uocis prolationem perpendatᷣ. cum enim profero lego: me ipsum qui profero represento. Cum autē dico legis teipsum inquē sermonē dirigo et præsentem habeo ostēdo. Tertia uero est infinita. Nescitur enim ꝑ suā uocem quæ sit: et ideo plærunqͅ egit pro. i. uoce pronoīali i sui designatione ut per eam certa habeatᷣ et finita: plerūqͅ dixit ꝓpter tonat et fulminat quæ sine additamento unum determinate significa. i. iouem. Item ideo dixit eget pronomine & non nomine: quia omnia nomina præter

nos tantũ cũ preter ꝓpria nomina infinita sunt & ter. per. Pronomia uero oĩa finita sunt uel per demonstra/tionem ut ꝓnomina pri. &. s. per. uel per ante latam cognitionem ut ea quæ sunt tertiæ persõæ cum enim dico il le uel hic. uel his scripsit intelligo definitæ quem ante nominaui. i. uirgilium ut ĩ hac oratiõe uirgilius fecit æneí. ille uel is scripsit bucol. ❧ Et prima quidẽ Alia cõis ꝓprietas primæ & secũdæ per. quæ de uocibus est ĩtelligẽda s. ꝙ solis ꝓnominibus iungũtur preter uocatiuũ nominis. q se. per. impatiui iũgitur. ut lege o uirgili. tertia uero per. & ꝓnominibus. ut legit ille. & etiã noĩbus & merito nominibus quæ. i. qa ipsa nomina sunt tertiæ per. pre ter uocatiuũ qui ẽ secũdæ & tertiæ per. ter tiæ per. conuenientér iũgitur excẽpli. depri. &. s. p. quæ solis ꝓnominibus iũguntur & de tertia quæ noĩbus & ꝓnoĩbus. ❧ Nam si dicam. Vere pri. & se. per. solis iungun/tur ꝓnominibus quia nominibus nõ. qd si facias. s. ut pri. & se. per. nomina iungas solœcismus est idest uitiosa locutio. ita di/co uitiosa locutio nisi nomini ꝓnomen ad das. ut lego ego ci. &c. Solœ est ciuitas cu ius ĩcolę cum romam aduẽtassent ibiq; ali quãdiu cum mãsissent romanorũ linguam uolentes addiscere ceperũt illã sicut fit cor rumpere in uertẽtes. unde romãis occasio ne sumpta inoleuit cõsuetudo ẽẽ corruptũ eloquium dicere solœcismũ hanc partẽ cõ ponẽtibus ex solœ & scisma. i. diuisione.

& secunda uerborum persona solis pronominibus iungi possunt. Tertia uero etiam nominibus quæ p se sunt tertiæ personæ absq; uocatiuo casu: quod an te diximus: ut lego ego: legis tu: legit ille: uel legit Cicero: nam si dicam lego Cicero solœcismus est: nisi addidero pronomẽ dicens lego ego Cicero. Ex/ceptis illis uerbis quæ sunt substantiæ uel uocandi ut priscianus sum: priscianus uocor: Priscianus no minor: Priscianus nũcupor. Et prima quidem secũ dam põt sibi & tertiam cõiungere: ut ego & tu faci-

Exceptis. Dico uerba pri. & se. per. solis iungi pronominibus & non nominibus: per nominatiuum dico & hoc dico exceptis substantiuis & uocatiuis uerbis quæ numerus nominum ex prima. s. si non interuentu pronominum siue uitio iũguntur ut so. sum. socra. uocor: non dico uocor a uoco quasi actum alterius in me suscipiendo. sed uocor absolute. i. hoc nomẽ mihi cõ uenit. similiter plato uocaris. i. hoc uocabulum tibi conuenit. & ita in cæteris uocatiuis uerbis. Quidam tamen huius orationis quæ dicit so. sum. uel es sensum attendentes cum ĩperfectum quantum ad usum loquendi indi/cant non appositis & subintellectis ꝓnominibus. ego. & tu. nec etiam uidetur eis ipsum nomen quod naturali ter tertiæ est persõnæ posse iungi conuenienter a primis & secundis substãtiuorum uocatiuorum uerborum per/sonis nisi gratia ꝓnõminum quorum idem est officium. ❧ Opponitur ergo Si substantia & uocatiua uerba nõ iungũtur nominatiuis nominũ ĩ pri. &. s. p. sine ꝓnominibus frustra uidetur priscianus separe ea ab aliis uerbis in hoc nõ differant ab illis. quod sic soluitur. substãtiua & uocatiua uerba duplicem gerunt. naturã. unam cum aliis uerbis cõem. aliam sibi ꝓpriam. cõem in hoc ꝙ sicut alia uerba primo loco habẽt predicari de noibus posi tis in subiecto in prima qdem & secunda ꝑsona mediantibus semper ꝓnominibus. In tertia uero non semper. ut ego so. lego. tu plato legis. ille homo legit. ita substãtiua & uocatiua uerba. ut ego sum so. ego so. uocor. &c. Propriam aũt in hoc ꝙ frequẽter sic iũguntur nominatiuis casibus ut tertio loco adiaceant. & in prima quidem & secũda p. eos prædicari faciant subiici aũt ꝓnomia est quãdo pura est quãdo cũ noiatiuis ut ego sum so. ego uocor so. uel ego so. sum so. &c. quod aliis nõ cõuenit uerbis nullũ. n. uerbũ est copula nisi suæ act. uel pass. his exceptis & sic uerba substãtiæ & uocandi aliam uim cõiunctionis cũ noiatiuis habẽt q̃ alia uerba. Obiicitur au tem snĩæ premissæ. ego scio uel efficior bonus. ĩ hac enĩ cõstructione nominatiuus casus q tertiæ est per. sine ꝓ nomine uidetur iũgi cum præ. uerbi. p. intransitiue & prædicari copulante fio. sed nihil est. nõ enim refertur ad ego. determinatio. n. potius est prædicari q̃ prædicatum. Sed est sciendũ fio duobus modis solere accipi. s. ꝓ incipio. uel quasi passiuum a facio. s. ꝓ efficior. Si uero in hac oratiõe ego fio bonus accipiatur fio ꝓ incipio cõ struitur & regitur bonus ab esse quod ibi intelligitur idem enim est tunc ego fio bonus. quasi dicerem ego inci/pio esse bonus. Si autem ponatur ꝓ efficior in illa oratione eadem est illa oratio & ista ego instituor ad hoc ut sim bonus in qua parte regitur bonus a sim. Si quis item dicat. uideor esse bonus non impedit: cum bonus re gatur ab ẽẽ nõ a uideor. quẽcũq;. n. casum regit pria positio uerbi eũdẽ sequũtur oẽs eius motus. ❧ Quæritur ĩ hac oratiõe ego uocor so. qd prædicetur uolũt. n. qdã ibi patri. so. nomẽ uocis. s. materiale ĩpositũ nõ nomem rei. respiciũt qppe sensum q talis ẽ. nihil est nomẽ so. ubi agitur de so. noie rei p suũ nomẽ. sed nõ sic aliis q atẽ/dẽtes sigõnẽ subiecti. i. ego qd ꝓculdubio significat rẽ idẽ debere significare prædicatũ. s. so. cũ ꝓpõ fiat iter cõ significãtia asserũt. ❧ Et pria qdẽ. hic incipit determiare & ostendere qd superius dixit uel sola uel cũ aliis. q. d. pri. p. loqĩ de se cũ aliis. i. de se & de aliis sil. qa loqĩ de se et de scda siue adiũcta tertia siue ñ ut facimus. s. ego et tu. uel ego et tu et ille. uel loqtur de se et de tertia siue secũda addita siue nõ. ut facimus. s. ego et ille. uel ego et ille et tu. et hoc ẽ qd dixi æqpollẽter ĩ libro pri. p. etc. põt ideo dicit ut p hoc notet ꝙ prima ꝑsona cũ aliqua se/cũda p. sibi tantũ adiũxit. Põt tñ cũ ea tertia sumere uel cũ rursus tertiũ sine scda asciuerit nõ ascitã itidẽ. i. ea sci/re poterit. ❧ Et sciẽdũ est hoc posse aptari tã reali q̃ uocali p. pri. n. realis secũdã sibi et tertiã reales adiũgit. non ꝙ eas realiter ad se attrahat sed dũ sibi et eis eũdẽ actũ siue passionẽ una uocis platõe cõmunicatus dicimus. Si/militer et de uoce dicimus ꝙ sibi. i. suo significato pricipali adiũgat secũdã et tertiã ꝑsonã. i. res ipsas dũ eundem

mus: ego & ille facimus. Secūda uero non pōt coniungere nisi tertiam ut tu & ille facitis. Tertia uero nec primam nec secūdam: sed alteram tertiā ut iste & ille faciūt. & prima quidē pōt etiā secūda & tertia absentibus per se loqui: ut sæpissime apud comicos uidemus induci personas quę ad se loquūtur. ut Simo in andria: Non dubium est quin uxorem nolit filius. Secūda uero uel tertia sine prima non potest esse. Potest tamen prima & secūda sine tertia: & prima & tertia sine secūda inueniri. Est. n. ubi ipsa pria persona ad se quasi ad secūdam loquitur personam sed figurate. Vt Vir. in. iiii. æneι. In fœlix Dido nūc te fata impia tāgunt. Tunc decuit cū sceptra dabas. Et quoniā sunt quędā in quibus naturaliter uel omnes uel quædā deficiūt personæ de his breuiter dicamus. In imperatiuis prima persona singularis non pōt esse ꝙ naturaliter imperās ab eo cui imperat diuiditur. Cū ergo prima persona est quę loquit' ipsa sibi imperare nō potest. Vnde hic modus & uocatiuū casum ascíscit: qui in secūda psona tantū īuenit': ut doce grāmatice. Nā tertiæ quoq; psonæ imperātes internūcia utimur secūda persona: ut grāmatice legat discipulus tuus. Ergo si absit secunda persona nō possumus imperare tertię: nisi figurate ad nos lo

actū, siue pass. in illis esse significat. ¶ Secūda uero. Dixi primā utrasq; posse sibi adiūgere. secūdā uero ad tertiā transire per. ut eam sibi associet ad pri. uero p. se redire non pōt. item tertia nō regulariter ad secūdam uel primā sed alia ter. cōprehēdit ut dicitis tu et ille. dicūt ille et iste et ille. Et pria quidē Alia ꝓprietas primæ. sed eius primæ quæ nulla uerbali uel ꝓnomīali uoce mōstratur. Nā persona alia est uerbi. i. quæ significatur a uerbo. alia ē ꝓnominis. i. quæ significatur a ꝓnomīe alia neutrius qa a neutro significatur. ut in hac oratione nō est dubiū quin uxorem nolit fil. hic prima intelligitur nō uerbo aut ꝓnomine sed totius orationis ꝓlatione primā. n. psonam quæ hanc orationē fecit intelligimus quāuis de alio prædicauerit. Nulla. n. loqtur nisi prima sed nisi de se loquatur secūdam nō recte dicitur prima. ¶ Pōt tamē Hoc habet cōmūe secūda cum tertia ꝙ nō possunt esse sine prima. tamē in hoc differt secunda a tertia uel tertia a secūda. ꝙ pōt &c. hæc omnia nullo modo dicūtur ꝓprie de uocibus qa quælibet uox per se & sine alia eē pōt. & ea. s. quæ primæ psonæ & quæ secūdæ & quæ tertiæ nominātur quælibet. n. sine alia ꝓfertur. Similiter res ipse & per se & cū aliis quælibet eē possunt ut aūt res ipsa uel secunda uel tertia psona dicatur nisi prima hoc faciente fieri nequit. facit ergo prima secūda dū ad eam loqtur facit eam tertiā dū de ea loqtur ad secūdā ideoq; dictū est hac. i. prima absente idest nō loquente alias interire. & ista sup scire & alterā quandoquidē & quādoq; utrasq; posse subsistere. Est autem. Alia ꝓprietas primæ figurarum dicimus quicqd contra naturalem & rectum loquendi usum est. sed hæc figura cōuenientius curialis & ornata locutio uocaretur. ¶ Et quoniam Ostensis ꝓprietatibus & cōmunitatibus psonarum ad se inuicem incipit de earū defectibus sicut ante ꝓmiserat hic tractare sic iunge dixi uerba tres habere personas non tamen p omnia tempora uel omnes mōs. & in quibus hoc sit dicemus. ¶ In imperatiuis uerbis Prima per. uo. in singulari nō potest eē quia res ipsa nō potest sibi recte īperare & hoc ꝓbat in libro. naturaliter dixit. i. secundū naturam rerum. qa aliquādo nō naturaliter. i. non secūdum hoc ꝙ res exigit aut ꝓpria inuētio uocis nobis ipsis imperamus cū oīs qui impat nō sibi sed alii rectæ imperat. ¶ Cum ergo Quia oīs imperatiuus est diuersus ab eo cui imperat ergo &c. ut ita syllogisticæ colligamus utrum pri. per. singularis sit in imperatiuis prima persona est quæ loquitur. i. præpositio sed ipsa quæ loquitur non potest sibi imperare assumptio ergo prima non est ī imperatiuo a descriptione. assumptio uero quæ est. sed ipsa quæ loquitur non potest sibi imperare uim habet ex præcedenti uersu quæ dicit ꝙ omnis imperatiuus est diuersus ab eo cui imperat. ¶ Vnde hic Quandoquidem prima persona non imperat sibi ergo secundæ imperat. & hoc extra cum alteri imperet. unde idest quia secundæ quod est extra sumptū hic modus idest imperatiuus semper exigit uocatiuum qui prius est secundæ. ¶ Nam tertiæ. Vere iperatiuus secundæ quia etiam ubi minus uidētur. s. cum tertiæ imperamus per secundam hoc facimus. & uere per secūdam quia tertiæ imperātes utimur casu secundæ idest uocatiuo. & hoc īnuit uocatiuus in exemplo positus. & ex hoc patet imperatiui proprium esse casum uocatiuum. Apparet etiam ꝙ secundæ personæ aliquo modo per se imperatur. ut aliquid agat uel patiatur aliquo modo ut ipsa tertiam uel agere uel pati faciat. ¶ Ergo. Quia ad secundam dirigitur imperium siue ut ipsa faciat. siue ut tertiam cogat: ergo si secunda absit imperium non erit figurata est locutio ut si dicam loquens mihi o so. fac legat discipulus tuus. ¶ Itaq;. Hæc illatio uim habet ex præcedenti & consequenti. superius enim dixit quia omnis imperās diuersus est ab eo cui imperat. Item inferius dicit quia secundum græcos imperans superior est eo cui imperat. & ex utroq; īfert. q. d.

quando quidem omnis imperatiuus diuersus est & maior eo cui imperat. itaq; græci uerba primæ personæ pluralis non uocant imperantia quæ tamen latini uocant imperatiua. sed uocant suppositiua idest admonitiua uel hortatiua ut legamus hoc uerbum uocis suppositiuum uel hortatiuũ quia per hoc ostenditur ꝙ res ipsa quæ ita loquitur admonet uel hortatur ita ex re. ¶ Dicunt enim. ¶ Causa est quare non uocant tanq̃ ita argumentantes uere prima persona pluralis non est imperatiua. ¶ Omnis imperans est superior eo cui imperat hæc ꝓpositio ē ibi dictum enim. Sed imperans in prima persona plurali æqualis est. hæc assũptio est ibi hic autem conclusio. non

quẽtes quasi ad secũdã pſonã: Itaq; quæ latini ĩ plurali nũero ĩpatiua priæ pſonæ accipiunt: hæc græci ὑποθετικά uocãt idest suppositiua siue hortatia. Dicũt.n.ꝙ superior debet ostendi q̃ ĩperat eo cui imperat. Hic aũt suã quoq; cõiũgẽs pſonã similẽ se sociũq; in hac ipsa re de qua imperat ostẽdit futurum illis quibus imperat: ut pugnemus legãus: quasi ad socios uidet̃ hoc uti modo. Itaq; melius illis uisum est hãc ab imperatiuis personam pluralis numeri separare. Sciẽdũ tamẽ ꝙ iste modus frequẽtissime ꝓ optatiuo uel deprecatio ponit̃. Vt Musa mihi causas memora quo numine læso. Et apđ Terẽtiũ Fac amabo. Ergo si ad deos q̃ oibus supiores sunt imperatiuo utimur modo. Cur nõ ad socios eẽt uel ad eiusdẽ naturæ quoscunq; hoĩes q̃uis maiores nobis uel similes per cõnumerationẽ nostri quoq; quæ fit ĩ prima persona plurali hoc modo idest imperatiuo utimur? Infinita quoq; & ĩpersonalia & gerũdia uel supina carẽt personis naturaliter. Præterea in nominatiõibus. i. ὀνοματοποιίαισ siue nominũ: siue uerborũ nouis cõfirmatiõibus nõ omnis declinationis motus sunt querẽdi: ut tiniat. Persius: Ne qua sub ærato mẽdosum tiniat auro: taratantara: Ennius. At tuba terribili sonitu taratãtara dixit ut etiã apđ græcos σιζε οφθαλμοσ εκλαγξαν χαροιςοι λιγξε βιοσ φλοισβοσ: pluit & tonat & fulminat & multa similia: quæ ad homines nõ pertinent: proprie quidẽ ad tertiã dicuntur personã. Possunt tamen etiã in pria inueniri persona & secunda per poetarum προσωποποιιασ: idest cõformationes: uel responsa dei: & per apostrophas quasi ad ipsum Iouẽ præsentẽ: & sunt quasi propria uerborum: quæ ad solũ Iouẽ ꝑtinẽt.

est ergo pri. ꝑ. pluralis in ĩperatiuo. ꝙ est ibi. itaq; melius &c. ¶ Sciendum tamen. Quãuis græcis in hoc sensu non uideatur esse imperatiuus in plurali tamen sciendũ est quia ꝓ optatiuo ponitur uel depræcatiuo. ẽt tunc accipitur imperatiuus. exẽplificat de utroq;. ¶ Ergo si ad deos. Vtimur inquit hoc modo depræcatiue subauditur ad deos multomagis ad non deos. & est locus a minori secundæ usum. Minus enĩ uidetur uti hoc idest imperatiuo ad deos & magis ad hoĩes. Et sciendũ est ꝙ impatiuus non semꝑ exercet officium imperãdi & si hoc ex noĩe uideatur innuere. nec tamẽ ideo suo noĩe desinunt nuncupari sicut genitiuus uel datiuus. Et si semꝑ nõ significẽt dationẽ uel generatõem nõ tamen desinunt sic uocari. Infinita quoq;. Ostẽso quæ quibus deficiãt personis uult ostendere quæ oibus deficiãt & est ordo. imperatiuus deficit in personis. infinita quoq; &c. naturaliter. i. apud oẽs uel quantũ ad iuẽtionẽ. ¶ Præterea. Addit & alias uerborum defectiões ꝑ personas in oibus modis in oibus temporibus. & inducit de noĩbus ꝑ similitudinem dicens. in nominatiõibus quæ græce dicũtur onomatopœias. & oñdit hoc nomen sine conformationibus tã nominũ q̃ uer. quæ in his nõ sunt quæ oẽs mo. decli. qđ est dicere. in noĩatiõibus nominũ nõ sunt quærendi oẽs modi casum. ut in hoc ꝙ est taratãtara quod est ĩmobile per omnes casus. Item in hoc uerbo qđ est tinino est quærendæ motus. pri. & se. perso. sicut etiam apud græcos multa sunt noĩa & uerba nõ omnes motus habentia ut patet in exemplo in libro posito. Nouas conformationes siue onomatopœias uocat illa nomina siue uerba ficticia quæ ex sono suarum rerum sunt sumpta. ut turtur hoc nomen formatum est a uoce alitis Tinio hoc uerbum sumptum est ex sono collisi æris tarantara ex strepitus cuiusdã ĩstrumenti. ¶ Pluit tonat & fulminat. Ista non sunt onomatopœia sed deficiunt sicut illa in primis & secundis personis quia non sunt ad homines pertinentia qui tantum inuicem colloquũtur per primam & secundam personam. ¶ Possunt tamen ẽt in prima. Ad hoc iũge quod dixit propriæ poetarum conformationes sunt. ut siquis inducat iouem loquentem & dicentem. ego pluo. ego tono ĩ quo potest notari & responsum. Apostrophæ sunt conuersiones cum prius locuti ad iouem per tertiam personam ut absentem conuertius sermonem absenti tanquam ad præsentem dicentes. O Iupiter tu pluis. tu tonas quæ omnia uerba idest ad iouem pertinentia ꝓpria uocantur ꝙ unius solius rei propriæ & certæ sunt designatiua

¶ Reperiuntur tamen & alia. Dixit uerba naturaliter personis deficere tamen quaedam deficiunt non naturaliter sed usu deficiente. & supponit exempla.

N Vmerus accidit. Hoc accidens in uocum designatione accipitur. sed principaliter est in rebus quarum gratia accidit ipsis uocibus res designantibus. Nam ut dictũ est in nomine numerus quattuor accipitur modis duobus in designatione rerum primo numeralium. secundo rerum suscipientium res numerales idest unicam unitatem. seu plures unitates: duobus autem in uocibus uno in designatione cuiusdam qualitatis significationis. s. quae adiacet acribus ꝓlatis. alio in designatione uocum uel ipsos numeros significantium uel res numeros ipsos suscipientes. ¶ Necesse est autem in omnibus. Licet distincte egerim de numero & persona necesse est tamen &c. Sciendum tamen ꝙ quãuis. ¶ Ad hoc iũge quod dixit nũerũ uerbis accidere quomodo aliis partibus. q. d. quis dixeri quomodo aliis casualibus tamen non est per omnia inuestiganda similitudo. In uerbo enim non est eadem uox singularis & pluralis sicut in casualibus. Semper enim differunt uel tẽpore syllabico uel aliquo alio modo & est dicere ut breuiter dicatur numerus accidit omnibus declinabilibus sed aliis discretus aliis indiscretus.

D Ictionum aliae sunt. Omniũ uerbi accidentium tractatu expedito transit ad uerborum declinatiõem quã saepe ꝓmiserat explanandam: sed qa dicturus est uerba in declinatione moueri quorũ motus dissimilis ẽ a motibus oium aliorum declinabilium: ideo uult praemonstrare quibus modis moueantur in declinatiõe caeterae dictiones ut sic cõmodius descendat per similitudinem ad motus uerborum. Item quia dictionum aliae mouentur aliae non prius oium declinabilium collectiõem ab indeclinabilibus quae nullos retinent motus tali sepat diuisione dictionũ &c. ¶ Earum ergo aliae i principio. q. d. quia sunt declinabiles ergo mouetur & cũ moueãtur aliae mouentur in principio & i fine: aliae in fine tantum: aliae in principio & in fine & in medio: & incipit de singulis determinare. ¶ In principio mouentur ꝓnoia. In principio mouentur ꝓnoia. i. declinãtur. & quare moueãtur supple trãseundo in ꝑsonas: quod est dicere ad distinctionem ꝑsonarum facta est motio principalium syllabarum ubiq; finalibus idiscretis hoc est in principio differũt: in fine idẽ sũt. ut mei: tui: sui. Si. n. eẽt uel ex toto eadem uel penitus diuersa nulla i eis penitus motio censeretur: ideoq; hoꝝ obliquorum nominatiui nõ sunt appositi ꝙ a se penitus sunt diuersi. sed tamẽ alibi apposuit ut ostẽdat a qbus noiatiuis habeãt descendere illi obliqui. Possessiuoꝝ uero nti ideo apponũtur ꝙ nec ex toto sunt idẽ nec a se penitus secernũtur. ¶ In genera uero in numeros. Mouent ad distinctõem ꝑsonarum ut diximus pronoia principium: ad distinctõem uero generum numeroꝝ & casuũ mouent finem ut noia: illa pronomina dico quae distingunt genera: per hoc remouet ego: tui: sui. Similiter mouent finem pticipii: & quare moueant supple qa habent accidentia & a nominibus & a uerbis quae & ipsa finem mouent pp illa accidentia. Fere dicit pp modos quos non habet pticipium & pp spẽm quae est accidens tam noibus quã uerbis. Vnde qa habent accidẽ

Reperiũtur tamẽ & alia uerba quae in usu deficiũt personis: ut cedo sodes salue furis aue infit & fore. Quãuis in fio & furo apud Varronẽ iueniũtur & forẽ apud Terẽtiũ in ecyra. Nã si utrũuis hoꝝ mulier unq̃ tibi uisus forẽ. Fore quoq; dicit̃ ex quo cõsore cõpositũ Terẽ. in an. ꝓtulit. Et id spero consore.

¶ De Numero.

N Vmerus accidit uerbis uterq; quõ & omnibus casualibus Singularis ut lego. Pluralis: ut legimus. Necesse est aũt in oibus declinatioibus utrũq; simul iueniri sicut supra dictũ ẽ numerũ & ꝑsonã. Sciedũ tamẽ ꝙ q̃uis i noibus & ꝓnominibus & participiis iueniant̃ uoces cões singularis & pluralis numeri ut poetae uiri fluctus genetiui singulares: & nominatiui plurales sunt: similiter caedes uerres dies noiatiui tã singulares q̃ plurales. In uerbo quoq; nunq̃ hoc iuenit̃ apud latios: q̃uis apud graecos in multis: ut εἶπον tã singular̃ primae ꝑsonae q̃ plurale tertiae praeteriti iperfecti: sicut in hoc ἐχαιρον τε ἐγὼ ἀλλ ἀν οἱ τεφι λοι συνεχαιρου μοι.

¶ De Verbo.

D Ictionũ aliae sunt uniformes idest indecliabiles: ut aduerbia cõiunctiões praepositiones iteriectiões. Aliae decliabiles ut noia ꝓnoia pticipia uerba. Ego eaꝝ aliae i pricipio mouẽt ut ꝓnoia trãseũdo i ꝑsonas mei tui sui: mihi tibi sibi me te se meus tuus suus mei tui sui meo tuo suo. In genera uero i nũeros: & i casus trãseũtia finẽ mouent sicut noia. Pronoia quoq; q̃ discernũt genera: ut ille illa illd ipse ipsa ipsum. Necnõ ẽt participia: qbus oia fere accidũt tã noibus q̃ uerba accidẽtia.

Vnde non ſolum in fine per genera & caſus & nume
roſ ſed etiam in principio eſt quando mouentur per
tempora: ut lauans lauturus fouẽs foturus mouẽs
moturus. Verba autẽ & in principio & in fine & in
medio mouẽtur: nõ tamẽ per ſingula tempora mo
tuſ omnes neceſſe eſt pati: ſicut oſtẽdetur. Oportet
igitur de his rationẽ cõgruam exponere cur tamen
a præſenti ſicut a noĩatiuo declinatiõis exordiũ ſu-
mimus ſuperius tractatũ eſt quod ſcientes de cęte-
ris dicemus. Pręteritũ imperfectũ apud latinos pri
cipiũ nunꝗ mouet: ſed finẽ: ut amo amas amabam
doceo doces docebã: lego legis legebã: facio faciebã
munio muniebã. Et in prima quidẽ coniugatiõe a
habẽt ante bam. Secũda enĩ perſona in as deſinens
abiecta ſ aſſumit bam: ut amo amas amabam meo
meas meabã. In aliis uero oĩbus e productã: ut do
cebã legebã audiebã. In quarta tamẽ cõiugatione ẽ
quãdo antiqui trãſmutantes locũ uocaliũ pro i & e
ei diphthongũ proferre ſolebãt quã poſtea in i lõgã
uerterũt: uti polibã pro poliebã: munibã ꝓ munie
bam. In eo uero deſinẽtibus uerbis quartæ coniuga
tiõis: nec poſſumus aliter proferre præteritũ imper
fectũ: niſi i ante bam ſeruãtes: ut eo ibã: adeo adibã
ueneo uenibã queo qbã. Nec mirꝫ cũ hæc ex ſecun-
da perſona faciũt tã pręteritũ ĩperfectũ ꝗ futurꝫ ad
ſimilitudinẽ primæ & ſecũdæ cõiugatiõis. Nam ter
tia & quarta cõiugatio ſolet ex pria pſona gignerẽ tã
præteritũ ĩpfectũ ꝗ futurũ. Præteritũ ĩperfectũ mu
tatiõe o in e & additiõe bam: ut lego legebã facio fa-
ciebã: audio audiebã. Futurũ mutatiõe o in am: ut
lego legam: facio faciã: audio audiã. Exceptis in eo
deſinẽtibus: quæ ſicut ſupra diximus a ſecũda pſo-
na faciunt ſupradicta tempora. Præteritũ perfectũ
tres habet motus in prĩcipio & in medio plerũqꝫ nõ
tamẽ ſemp: in fine uero ſemp. In principio & in me
dio & in fine. cædo cecidi: cado cecidi. In medio & ĩ
fine: decerno decreui: porrigo porrexi. In fine tantũ
pãdo pandi: defendo defendi. Eſt etiã inuenire quæ
dã uerba: in quibus mouetur principiũ: & finis me
dio integro manẽte: ut mordeo momordi: tondeo
totondi. Pluſꝗperfectum eoſdẽ motus habet quos
& præteritum perfectũ a quo naſcitur. Futurũ pri-
cipiũ qdẽ ſeruat in oĩbus ẽt uerbis. Finẽ autem mo

tia uerbi hoc eſt tempora. unde ſicut uerba
ipſa ꝑticipia in principio mouẽt per tpa.
i. ad tporum diſcretiõem & inde exempli-
ficat: fouens foturus: mouens moturus: ꝑ
principium nõ uidẽt moueri: ſed & ſi nõ
moueantur ꝑ ſyllabas mouẽtur tamen de
breuibus in longas. ¶ Verba. Hæc ita mo
uentur: illa ſic: ſed uerba &c. ecce patet ꝙ
cã totum incipit. ¶ Oportet igitur. Quã-
doqdem tam multa eſt uerborꝫ & tam diſ
ſimilis ꝑ tpa igiẽ &c. ¶ Cum tamẽ. Dixi
oportet exponere: & hoc ſubaudi a præſẽ
ti incipiendo: ſed tamẽ cum a præſenti in-
cipiam cãm non dabo qa iam data eſt in
tractatu modorꝫ. ¶ Præteritum imperfe-
ctum. Incipit motus uerborꝫ exponere ꝑ
tpa & oſtendere quod ꝓmiſit. i. ꝙ nõ quæ
libet tpa habent oẽs motus: ſed alia unum
alia duos: alia tres: unum habẽt ſicut præ-
teritum impfectũ a quo ita incipit præteri
tum &c. Apud nos dicit qa fortaſſis apud
alios mouet. ¶ Et in prima. Oſtendit oĩa
præterita imperfecta ſimilia in hoc ꝙ in fi
ne mouentur: nũc aũt diſſimilia qa alia ha
bent a ante bam: alia e alia i & hoc ubi ha
beant & qũo determinat ꝑ oĩa. ¶ In quar
ta. n. Dixi ĩ omni cõiugõne præter primã
præteritum impfectũ e habere ante bam.
tamen in quarta congõne. i. ĩuenitur ante
bam: & hoc eſt in quarta coniugõne. i. in
uerbis deſinẽtibus in io quartæ coniuga.
polio & munio cũ deberẽt ꝓferre præte-
ritum impfectũ per ie: ut poliebam munie
bam diceret. antiqui tranſmutantes ie ĩ ei:
diphthon. odine præpoſtero dicebãt pol-
leibã mun ibã: quã diphthõ. i. ei poſtea ĩ i
lõgã uertentes ꝓtulerunt ita polibam mu-
nibam i ãte bam. ¶ In eo. In uerbis ſupra
dictis. i. habentibus ante bam ꝑ uolunta
riam tranſmutatõem: in his aũt quæ ſequũ
tur i in eo deſinentibus per neceſſitatẽ. Ne
ceſſitas eſt ꝙ i habeant ante bam: uel. ſ. ꝙ
formatẽ a ſecũda. ꝑ. præſenti ablata. ſ. &
addita bã: ut eo is ibã: ueneo. i. uenũdor:
uenis: uenibã iſtđ ueibã nõ habet i ꝑ trãſ-
mutationẽ ul' ie uel ei ĩ i ſed naturaliter ſiẽ
eo is ibã. ¶ Nam tertia. Quaſi. d. bene di
co præteritum impfectum pri. & ſc. cõiu.
a ſecũda fieri per. nam tertia &c. ¶ Præte
ritum perfectum. dictũ eſt qa præteritum
imperfectũ unum tantum habet motum
ideſt in fine præteritum uero perfectũ &c.
Illud tamen ad hoc iunge ꝙ dixit tres mo
tus habet nõ tamen ſemper tres: ſꝑ. i. in oĩ
uerbo. plerũqꝫ ad hoc reſpicit ꝙ dixit ĩ me
dio & in principio moueri & hoc plerũqꝫ:
in fine uero ſꝑ: & oĩa exequitur ita dicens
in prin. & in me. & in fine mouentur ut ce
cidi: in hoc præterito principium mouetur
qa extra ſumitur & additur & nõ eſſet in

præſenti.i.ce.medium mouet:qa æ diph/
thon.quæ erat in pria ſyllaba præſentis.i.
cædo mutata eſt in i longam in penultima
præteriti quæ eſt ci:finis mouet qa o in i cõ
uertitur. Momordi mouet in prin.quia in
præſenti,pducta erat in præterito corri.uł
extra ſumitur ut ſuperior:medium manet
in utroq; non tamen in ui medii:qa quæ ē
in præſenti.præ.ipræterito inuenit media
¶ Poſitio uero actiuorum.¶ Oſtenſo qũo
quattuor tpa a prima perſona per diuerſoſ
motus uarientur:oſtendit ēt qũo a prima
perſona ad ſecundam fiat mutatio q bene
oſtēſiõem motus pertinet.¶ Prima enim
mutat o in as & facit. Vere pares habet:
qa hoc mõ pares.¶ Itaq; neceſſario una
ſyllaba.Infert a cã ſic:quãdoqdē ſecunda
fit a prima retenta priori ſyllaba:& duab
in unam cõmutatis:ergo minor eſt una ſyl
laba ſecunda a prima.¶ Itaq; minuit una
ſyllaba.Hic infert a parte ſic:quãdoquidē
una ſyllaba abiicitur de præſenti in cõmu
tatione ſecũdæ:ergo ipſa ſecũda ē minor
una ſyllaba:illa uidelicet quæ eſt abiecta.
¶ Alia uero quacũq; littera appa.Ab his
ſubaudi q̃ habēt i ante o &c.¶ Excipiũt
fero:uolo:edo:quæ.Quia in pxio ad ge
neralē uerbi tractatũ uult aſcēdere quædã
quæ ibi uidebant obeſſe:ut liberius tranſe
at uult primũ remouere & ideo hãc digreſ
ſionem ad anomala facit:quæ q̃q̃ inæqua
lem habeant declinatõem tamen non ſunt
abiicienda:quod oſtendit per ſimilitudinē
quorũdam noĩum quæ & ſi ſint inæqua/
lia:tamen in uſu retinētur.Nota q femur
ntũs eſt tam feminis q̃ femoris:& nõ femē
quod non inuenitur.Non incõgruũ dicit
pp hoc quod ſupra poſui.ſ.ut amplius nõ
obeſſent.¶ Fero per conciſionem.i.Se/
cundum regulam tertiæ cõiugatõis ſecun
da perſona præſentis deberet facere feris:
fers facit pp differentiã ne putaremur ab
eo q eſt ferio:ris:in quibus & ſi eēt differē
tia in tempore:nulla tamen ēt eſſet ſcriptu
ræ & uocis. Hoc autem i multis dictio
nibus.Fortaſſe aliquis mirabitur q ſcriptu
ra ſiue tempora & accentus pp differentiã
tranſmutamus:ſed non debet mirari: hoc
eſt hoc autem &c.¶ Nã quæ a prima per
ſona capiunt.Tamen ea quæ fiunt a ſcđa
per.cor.Nam quæ a pri.&c.¶ A uolo
quoq; ſecũdam pſonam.Item oſtēdit hoc
uerbum uolo regulam declinatõis nõ ſer/
uare nec apud antiquos nec apud nos.qa
cum deberet facere ſecũdam perſonam uo
lis.facit apud antiquos ueis: per ei dyph/
thongon.quod hoc modo de uolis quod
eſſe debuit formauerũt abiecerunt.l.& re
manſit uois.Item o uerterunt in e & factũ
eſt ue.cui addito is:eſt natum ueis: duab

uet:ut amo amas amabo:doceo doces docebo:eo
is ibo:lego legis legam:audio audis audiam.Poſi/
tio etiam actiuorum uel etiam neutrorum uerbo℞
in o deſinit & in prima quidem coniugatione pares
ēt habet ſyllabas pria & ſecunda peſona.Prima enĩ
perſona mutat o in as & facit ſecundam:ut amo as
meo meas hio hias:In ſecũda uero cõiugatõe pria p
ſona in eo deſinit:quas in es productam mutans fa
cit ſecundam.Itaq; neceſſario una ſyllaba minor ē
ſecunda:ut doceo doces:mõeo mões.In tertia uero
ſi ante o i habuerit abiecta o aſſumit s:& facit ſecun
dam.Itaq; minuitur una ſyllaba:ut cupio cupis:fa
cio facis:ſapio ſapis.Alia uero quacunq; littera an/
tepõita o in is cõuertens facit ſecundam:ut ueho ue
his:ruo ruis:lego legis:gero geris.Excipiuntur fe/
ro uolo edo:quæ inæqualem habent declinatiõem:
ut Iupitēr Iouis:iter itineris: femur femoris : femē
feminis.Sic etiam in uerbis ut fero tuli : uolo uis
uult:edo es eſt:de quibus cõgruum uidetur eſſe in
præſenti quæ poſſumus ratiõabiliter tractare fero
per cõciſiunem:ideſt per ſyncopam i litteræ ſecun/
dam & tertiam facit perſõam:ut fero fers fert p fero
feris ferit:qđ puto differentię cauſa fieri:ne ſi feriſ di
ceremus putaretur ab eo eſſe qđ eſt ferio feris cũ nul
la ſcripturæ ſit differentia:quamuis temporum ſyl/
labicorum eſſet.Hoc autem in multis dictionibus
ſolet fieri:ut præter regulam habeant declinationeſ
uel accentus differentiæ cauſa: ut coniugis p cõiun
gis:ne uerbum putaretur eſſe.Et nr̃as ultima circũ
flexa quando eſt nõinatiuus ſingularis ad differen/
tiam pluraliſ accuſatiui.Pluralia ſupradicti uerbi i
prima & tertia perſõa ſecundum ratiõem tertiæ cõ/
iugatõis pferuntur:ut ferimus ferunt.In ſecũda au
tē per circunciſiõem fertis p feritis.In pręterito quo
que imperfecto & futuro regulam ſeruat tertię cõiu
gatõis ferbam feram feres feret.In oibus quoq; aliis
modis ſeruat ratiõem eiuſdem cõiugatiõis exceptis
illis quę ſolēt a ſecunda perſõa naſci.In hiſ enim ſer
uatur eiuſdem perſõæ cõciſiõem:ut fers fert ferte fer
to fertote ferrem ferre:Nam quæ a prima perſõa ca
piũt regulã rectam declinatõem ſequuntur:ut fero
ferebã ferã:A uolo quoq; ſecundã perſõam per cõci
ſiõem cõſõantis & mutatiõe o in e:& adiectõe is per

ei dipthōgō proferebant antiquiſſimi uolo ueis pro uolo uolis: ſed ei diphthōgō in i longam poſtea conuertunt more poetico. Et poſſumuſ in hoc quoq; dicere quod in fero fers uerbo diximus cauſa differentiæ hoc eſſe factum. Nam ſi uolis diceretur & datiuus & ablatiuus pluralis exiſtimari poſſet nominiſ quod eſt uola: uel quod in græcis dictiōibus plerūq; latini gaudentes breuitate faciunt cōciſiones ut ī uocatiuis in ie deſinentibus tā græcorum q̄ latinorum nominum: palladi pro palladie: & terenti pro terentie. Similiter πολυδευκησ polux διδωμι do εμε me. & in omnibus litterarum pro αλφα βητα a b dicētes & in his anomalis uerbis: quę ſine dubio a gręcis ſūpſimus fero uolo edo. Sum quoq; per aſciſionem i finalis: & additionem s in principio loco aſpiratiōis ſicut εξ ſex. επτα ſeptem ημισυ ſemis & mutatione e in u ειμι ſum: ut διδω do. βουλομαι quoq; forte breuitatis cauſa uolo fecerunt diphthongo mutata: ut βουσ bos & ποισ pes. Tertia quoq; perſona per conciſionem i profertur: ut uolt pro uolit. In hac quoq; o in u cōuertentes uult dicimus: q̄uis ratōabilius ſit uolt dicere: quo magis antiquiſſi utuntur. In pluralibus quidem prima perſona pro i u habent penultimam: ut uolumus pro uolimus, ſecunda uero perſona per conciſionem i profertur tertiæ perſonæ ſingulari addita his: ſicut in aliis quoq; ſolet uerbis: ut amat amatis: docet docetis: legit legetis: fert fertis: eſt eſtis: uolt uel uult uoltis uel uultis. Tertia ſecundum formam ſupradictæ tertiæ coniugatiōis a prima perſona o in unt cōuerſa profertur: uolo uolūt. Per cætera quoq; tempora īdicatiui hoc uerbum ſeruat regulam tertiæ coniugationis: uolui uolebā uolueram: uoles uolet. Imperatiuo deficit. Nec mirū quippe corrupta ſecunda perſona indicatiui ex qua ſolet naſci ſecunda perſona imperatiui. Tertia quoq; deficit quanuis in hac coniugatione ex prima perſona indicatiui ſolet fieri mutata o in at: ut lego legat: dico dicat fero ferat. Et poteramus ab eo quod eſt uolo dicere uolat. tamē ne dubitatio fieret ſignificationum non eſt ab auctoribus uſitatū. Vtimur ergo ſubiuntiuo pro hoc uelis uelit. Aliam quoque quidam rationem de hoc conati ſunt reddere dicentes: q; imperatiuus modus neceſſitatem ſignificat.

uocalibus e & i in eandam ſyllabam per dyphthongō cōiuctis: ſed eādē ei dyph. more poetico in i longam uerterūt & dixerunt uis: quod totum factū eſt ad differētiam uolis: de uola uolæ: ſuperficies ē palmæ uel pedis planta: græci dicunt διδω diſſyllabum q; nos habemus tranſlatū monoſyllabum: hoc eſt do. Itē ipſi dicunt εμε diſſyllabum: nos monoſyllabum dicimus me. Similiter noīa litterarum. i. elementorum quæ apud græcos ſūt diſſyllaba: apd̄ nos ſunt monoſyllaba: & hoc modo cauſa breuitatis & anomala: fero: uolo: edo: apud nos ſunt facta diſſyllaba: cum apud græcos a quibus detorta ſunt ſint poliſyllaba: quorum tranſſormatōes ignoramus excepto uolo quod ab βουλομαι detortum inuenimus. ¶ Sum quoq; per abſciſionem idem. Non ſolum ſupradicta cā breuitatis ſunt deciſa ſed ēt ſum a græco quod ē ειμι deriuatum hoc modo. ¶ Tollatur a græco quod eſt ειμι finalis littera & remanet ειμ. Item in principio loco aſpirationis ponat̄. ſ. quod bene pōt fieri: quia ita fit in aliis: ut patet in exemplis libri. Rurſus ei: conuertitur in u & ſic naſcitur ſum. Natum eſt dico ab ειμι ſicut a διδω natum eſt do & ab βουλομαι uolo ου dyphthongo mutata in o ut ī βουσ mutatū ē in o: bos & ī πουσ pos: ꝓ quo nunc dicimus pes dyphthongus dicit quātum ad figuras: nō quātum ad elementa. ¶ Tertia quoq; perſona per conciſionem. Non ſolum ſecūda fit per conciſionem ſed ēt tertia &c. ¶ Nec mirum quippe corrupta. Si deficit in imperatiuo cum ſit corrupta ſecūda perſona indicatiui &c. & quia hoc non ſufficit: ſupple &c. Prohibeat æquiuocatio faceret enim: ui uel ue. quæ duo æquiuoca eſſēt. ¶ Tertia quoq; deficit quāuis in. ¶ Tertia quoq; perſona imperatiui ſingularis deficit: quia quāuis bene & regulariter ſecūdum tertiā coniugatiōem a prima perſona indicatiui formari poſſet: tamen nō eſt uſitata ne fieret dubitatio in uolo: as uolat. ¶ Aliam quoq; quidam rōnem. Nō ſolum ſupradictam rōnem dant quidam de imperatiuo q; in hoc uerbo eſſe non pōt: ſed etiam hāc conantur & bene dicit conantur. Non enī effectum hunc: quia cauſa non eſt efficax: quam hic de libertate uoluntatis aſſerunt: uel quam ſupra de corruptione ſecūdæ perſonæ præſentis: ne ab ea ſecunda perſona imperatiui formaretur: dederunt. Si enim ſecundam perſonam īperatiuus in hoc uerbo non habuit: quia corrupta ante fuerat ſecunda præſentis: tunc infero: infers: cū ſecunda indicatiui ſit corrupta: ſecūda imperatiui ex ſe creare debuit a ſimili. Sed ut iam determinamus: maxime cā æquiuoca

tionis caret ſecunda imperatiui: per quæ proculdubio eſſet ui: uel ue. Rurſus noua ratio quam aſſerunt ad imperatiuum in hoc uerbo penitus per modum non ualet: quia ſi in uolo hæc cauſa ſufficeret: in alio: idem uolo: niſi idem poteſt dici ualet. Ita enim cum dico uoli uoluntatis neceſſitatem: ſi quidem eſt neceſſitas: ſicut cum dico ue lis uidetur ingerere. Falluntur autem qui has cauſas aſſerunt: quod plane ibi patet: ex hoc tamen &c. ¶ Licet cum & ſubiunctiuo: ut ſupra. Non ſolum ex prædictis poteſt eorum ratio impugnari: ſed etiam ex ſequētibus dicunt enim in hoc uerbo .i. uolo deeſſe imperatiuum ne uoluntas amittat libertatem: & tamen licet illis concedentibus uti ſubiunctiuo pro imperatiuo: cum per hoc tam bene pareat libertas uolūtatis. ¶ In prima enim & tertia perſona. Bene licet uti ſubiunctiuo ꝓ imparatiuo: quia perſonas habent ſimiles. ¶ Itaq; pro uolā. uelim auctor. Quia eſſe ſynonyma itaq; &c. ¶ Et uolim: tamen ꝓ uelim proferebant. Tamen ad hoc iūge quod dixit auctoritas tradidit. ¶ Alia uero omnia quæ a prima perſona. Quaſi dicat in hoc uerbo uolo: ſupradictæ tres perſonæ ī præſenti indicatiui. Et imperatiuus modus & optatiuuſ & ſubiunctiuus in præſenti & in præterito imperfecto: & item in futuro qđ eſt ſimile ſubiunctiuo: uel corrumpuntur: uel deficiūt: ſed alia: & quæ alia intelligat exponit quæ a prima &c. ¶ Edo quoque per ſyncopam. i. per. Non ſolum in prædictis eſt anomala declinatio: uerum etiam edo &c. Ab edo edis: ſecunda perſona regulariter formaremus: ſed ꝓ edis: es: ꝑ abſciſionem factum habemus: & hoc cauſa differētiæ: quæ cauſa poſita eſt in libro ubi dicit quod non dubito &c. ſed quia eis dubitationem faceret: nam eis: pronomen ē: conclutinata eſt e & i in ei dyphthongon Item ei: dyphthongus cōuerſa eſt in e producta: & ita natum eſt es. ¶ Cur ergo in prima perſona eum. Oppoſitio per illationem ex eo ꝙ ſuperius dictum eſt orta: quaſi dicat aliquis. Tu dicis factam conciſionem in ſecunda perſona ne eſſet dubitatio eſt ergo &c. ¶ Itaq; iure manſit integra. Et quia non eſſet differentia nec ſcripturæ nec temporum: ſed maior dubitatio itaq; &c. ¶ Tertia uero naſcitur a ſecūda per. Quaſi dicat ſecunda naſcitur per conciſionem: ſed tertia per adiectionem: quia cum in aliis. ſ. mutatur in t in hoc ideſt es ab edo: & in alio i es quod eſt a ſum. ſ. nō mutatur: ſed ei t additur & ſupponitur cā in libro de hoc fiet mentio. ¶ Non ſolum autem in omnibus. Bene dico ꝙ in edo: & ſum tantum tertia perſona naſcitur a ſecūda t addita: quia in aliis. ſ. mutatur in t. In aliis dico non ſolum inæqualibus &c.

Voluntas autem libera debet eſſe. Itaq; hoc uerbū quod carere debet neceſſitatę: caret imperatiuo. Ex hoc tamen compoſitum eſt imperatiuum in ſecunda perſona in i deſinente noli. licet tamen & ſubiunctiuo: ut ſupra diximus uti pro imperatiō: ideſt uelis: fac uelis. In prima enim & tertia perſona plurali omnium uerborum imperatiuus præſens ſimilis eſt ſubiunctiuo: Optatiuus quoq; eius uerbi tam ī præſenti ſiue in pręterito īperfecto q̄ in futuro ſimiliter corrumpit regulam: ut uellem & uelim. & præſentiſ quidem quod eſt & pręteritum imperfectum cauſa eſt corruptionis ſecūda perſona indicatiui ex qua oritur. Futuri uero ſynonymia: ideſt anceps ſignificatō quæ fieret ſi uolam uolas uolat diceremuſ Itaq; pro uolam uelim auctoritas non irrationabiliter tradit dicere: & uolim tamen pro uelim proferebant antiqui. Cicero in ſecundo de natura deorū Quo facilius id quod docere uolumus intelligi poſſit. Alia uero omnia quæ a prima perſona ſupradictæ coniugationis ſolent naſci integram ſeruant declinationem: exceptis ſupradictis ſynonymiæ cauſa. Edo quoq; per ſyncopam: ideſt per conciſionem d litterę facit ſecundam perſonam: & per ſyneréſim e & i in ei diphthongon coacta & ei diphthongo in e productam conuerſa differentię cauſa. Ne ſi eis diceretur aliud ſignificare putaretur. Edo es quod nō dubito cauſa differentiæ eſſe factum. nam ſi edis diceretur dubitationem faceret in ſcriptura quomodo deberemuſ pronunciare e productam an correptam. Huic opponitur: cur igitur in prima perſōa cum ſimilis eſſet dubitatio hoc non eſt factum. Ad quod dicendū ꝙ ſi d litteræ conciſio facta eſſet multo maior fieret erratio. Si enim eo diceretur pro edo nulla eſſet: non dico ſcripturæ ſed nec temporis differentiæ inter eo is & eo quod ꝓ edo poneretur. Itaq; iur̄ manſit integra prima perſona. Tertia uero naſcitur a ſecunda perſona addita t: ut es eſt quod in

hoc solo & in uno alio inuenitur: sum es est: Et cer-
tum est id quoq; fieri differentiæ causa ne si secundū
proportionē aliorū uerborum secūda persona s in t
cōuertetē tertia persona ꝓferretur es et: ut doces do
cet. cōiunctio nō uerbum esse putaretur. Nō solum
autem in omnibus æqualibus uerbis secūda perso-
na s in t cōuertit: & facit tertiam: sed fero etiam fers
fert facit: quod est inæquale. Edo tamē in plurali nu
mero seruat regulam tertiæ cōiugatiōis: ut edimus
editis edūt. Similiter in præterito imperfecto & fu-
turo edebā edebas edam: & in oībus quæ solēt i hac
cōiugatiōe a prima nasci persona: hoc est in tertia p-
sona imperatiui edat: & in futuro optatiui quod est
subiunctiui præsens: edā edas edat. In oībus uero
quæ solēt a secunda nasci persona corruptā iuenies
regulā cōiugatiōis: es tamē producta quam a secun
da acceperūt persona seruata ubiq; es este esto esto-
te essent esse. Nec mireris si nō ubiq; differētiam uel
defectionē faciat anceps significatio: Nō solum enī
in uerbis: sed et i oībus partibus aliis orōis ē quā
do faciūt differētiam uel accētuum uel litterarū mu
tatiōe auctores: est quādo nō faciunt. Ergo quia de
præterito imperfecto loquētes anomaloꝝ ratio coe
git pluribus uti per medium uerbis breuiter de illo
repetamus: ut ad cætera facili uia ꝑuenire possimus
Præteritum imperfectum diximus a præsenti fieri:
sic in prima quidē & in secūda cōiugatiōe: & in quar
ta in eo desinente a secūda persona ablata s finali &
addita bam: ut amo amas amabā: doceo doces do
cebā: is ibam. In tertiæ uero oībus uerbis & quartæ
in io desinētibus: prima persona mutat o in e produ
ctam: & assumpta bam facit præteritum iperfectū
ut lego legebā: facio faciebā: uenio ueniebā. E i pri-
ma qdē cōiugatiōe & tertia & quarta i o desinētibus
pria persona mutat o i e productā & assumpta bā:
ut lego legebā: facio faciebā: uenio ueniebā: & i pri
ma quidē cōiugatiōe & tertia & quarta i io desinēte
una syllaba uicit pria p̄ntis p̄sona: a præterito iper
fecto: meo meabā dico bā: munio ebā. In scda uero
cōiugatōe & qrta i eo dsinēte pes hūt syllabas: ut do
ceo bā: eo ibā. Nec mirū cū hæc minuūt scdam p̄so
nā una syllaba sicut supra dictū est: doceo ces eo is:
Pria āt pes hēt syllabas in utraq; p̄sona: ut curo cu-

¶ Edo tamen in plurali numero. ¶ Licet
edo in scda & tertia persona singulari nō
seruet regulam tertiæ coniuga. tamen ser-
uat in plurali cōmendat in libro exempla
dicens edimus &c. ¶ Ergo: quia de præ-
terito imperfec. Quandoqdem ꝓpositum
erat nobis de præterito iperfecto tractare
sed occurrit anomaloꝝ rō, quæ ostensa est
ergo ad inceptum redeamus: & d illo præ
terito breuiter repetamus: supponit quare
ita sit faciendum ibi: ut ad cætera facili uia
&c. ¶ Præteritū imperfectū diximus. In-
cipit repetere. ¶ Sic in prima qdem & i se
cunda. Hucusq; repetitio facta est quæ est
facilis uia ad hæc quæ sequūtur. nunc iam
ad cætera ꝓgreditur: & dat oēs regulas in
prima tertia & quarta in io. desinente con
iugatione: de præterito imperfecto ita di-
cens & in prima &c. ¶ Nec mirum cum
hæc minuūt. Dat cām ad probādum ꝙ &
prima & tertia & quarta coniugatio in io
desinens unam syllabam plus habeant in
præterito imperfecto ꝙ in prima præsentis
persona. Item ad probandum ꝙ secūda &
quarta in eo desinens pares habeant sylla
bas: tam in præterito imperfecto: ꝙ in pri
ma persona præsentis: & prius incipit d se
cunda & quarta in eo. desinente: causam
dare hoc modo. nec mirum &c. constru-
ctio dixi in secunda & quarta in eo. desi-
nente pares esse: nec mirum: cum hæc mi-
nuūt secūdam personam præsentis una syl
laba a prima: ut doceo doces: quod recu-
perat præteritum imperfectū a secūda ab-
lata. s. & addita bam: ut doceo doces do
cebam. Similiter in quarta in eo. desinen-
te: ut eo: is: una syllaba minuitur secunda
a prima quam præteritum recolligit natū
a secunda prædicta ea rōne. ¶ Prima ue
ro pares habet syllabas in. Quasi. d. osten
sum est de secunda & quarta ꝙ pares ha-
beāt &c. Item possum ostendere de prima
& tertia: absq; in io. desinente: ꝙ pares ha
beant hoc modo: prima cōiugatio & ter-
tia: nisi sit in io. desinens pares habent syl-
labas in prima & secunda persona: a secū
da autem præteritum deriuatur subtracta
.s. et addita bam. unde apparet præteritum
imperfectum una syllaba superare primā
personam præsentis: ut curo curas curabā
In tertia uero coniugatōe in io. desinente
ideo præteritum imperfectum una syllaba
uincit primam perso. præsentis quia ab eo
formatur mutatione. o. in. e. et additione
bam: ut facio bam: et sic in cæteris.

¶ Præteriti perfecti multiplices. Ostensa
præteriti imperfecti diminutiōe transit ad
præteriti perfecti perquirēdam generatio/
nem gratia cuius incipit agere de uerbo sic
dicens: præteriti perfecti multiplices: quia
multæ sunt: uel quia generales: uariæ: iu/
xta uarias tam terminationes q̄ naturas ip
sorum præteritorum. Itaq; quia generalia
semper priora sunt. Itaq; cōmodum &c.
¶ Omne ergo præteritum pfectū. Quia
de generalibus regulis prius differemus: er
go de hac: & assumpta sti. alia generalis t
uero ad scita: alia generalis. Mus. primam
alia generalis: & nascitur a præsenti sicut
præteritum imperfectum. In crescētibus
uero in quibus. Hoc modo construe: tem/
pora principalis syllabæ præsentis tempo/
ris seruantur in præsen. præteriti temporis.
& hoc fit in uerbis crescentibus. s. in qui/
bus fit repetitio principii. i. principalis syl/
labæ præsentis: siue ipsa syllaba sit præ. ut
tendo: siue antepen. ut mordeo: & ubi fiat
illa repetitio po. per præteritum. i. in præ/
terito. Quod dicit in quibus fit repetitio ē
determinatio crescentium: tempus princi/
palis. i. primæ syllabæ præsentis siue præ.
siue antepe. ut diximus seruatur in præsē.
præteriti: ut cædo cecidi: cæ. dyphthon.
producitur. unde in præterito media sylla
ba ci: producitur: & sic tempus idem ser/
natur licet litteræ diuersæ sint: sed in curro
cucurri: & tempus & litteræ non mutant.
Tempus uero antepe. syllabæ. i. principa
lis præsentis seruatur in præ. præteriti: ut
mordeo: momordi: idem est in cæteris.

ras. tertia uero in oībus aliis absq; in io desinentibus
ut lego legis: ruo ruis: traho trahis. Sed q̄uis in o de
sinētia solēt minui in secunda psona tā tertię q̄ quar
tæ cōiugatiōis: ut facio facis: aperio aperis: tamē nō
a secunda persona sed a prima faciunt præteritū ip
fectū sicut docuimus.

¶ De Pręterito pfcō generaliter oīum cōiugatiōum:

Præteriti pfecti multiplices & uarię sunt re
gulæ. Itaq; cōmodū putauimus prio quæ
in eo generalia esse cōtemplari sumus diffe
rere. Postea uero p singulas syllabas tractare de eo:
Omne igitur præteritū pfectū primā psonā in i ter
minat: ut amaui docui dixi cōperi. Et assumpta sti
facit secundam: ut amauisti docuisti dixisti cōperi/
sti. Tu uero assumpta & correpta i facit tertiam: ut
amauit docuit dixit cōperit. Mus quoq; prima plu
ralem facit: ut amauimus docuimus diximus com
perimus i tantū penultima correpta. Secunda plu
ralis: a secūda singulari fit addita s: ut amauistis do
cuistis dixistis cōperistis. tertia autē ex prima singu
lari nascit̄ i finali cōuersa in e pductā & addita runt
uel re amauerūt uel amauere: docuerūt uel docuere
dixerūt uel dixere: : cōpererunt uel cōperere. Et na/
scitur hoc quoq; tempus a præsenti sicut mox doce
bimus: & uel pares cū eo habet syllabas: ut iuuo iu
ui: munio muniui: uel minuitur una syllaba ut facō
feci: fugio fugi uenio ueni: uel uincit una syllaba: ut
oro oraui: curro cucurri: Si sint primæ cōiugatiōis
habundat præteritum una syllaba: ut accuso accu/
saui: domo domui: sto steti: exceptis paucis: ut iu/
uo iuui: lauo laui. Antiqui tamē hoc quoq; secūdū
analogiam sæpe pferebant. Vnde Teren. in eunu:
Dū hæc mecū reputo arcessit̄ iterea lauatū uirgo:
lauatū dixit laui p lautū uel lotū. In secūdę uero cō
iugatōis uerbis & tertiæ i o desinētibus & in oībus
q̄rtę nūq̄ crescit ptūm pfectū sed uel pes hēt pręsen
ti syllabas uel minuit̄ pes: ut peo parui hēo hūi cu/
pio piui munio niui apio apui. Minuit̄ una syllaba
ut augeo auxi ardeo arsi uideo uidi facio feci com/
perio comperi. In aliis uero omnibus uerbis tertiæ
coniugationis modo pares habet: modo una sylla/
ba uincit nunq̄ aūt minuitur. Pares ut ago egi: fra/

go fregi: uinco uici. Vincit: ut credo credidi: arcesso
arcessiui: occulo occului: curro curri. Et notandũ ẽ
ĩ oibus dissyllabis: quibus interposita est cõsonans
ꝙ si pares sint in præterito & in præsenti syllabę: pe
nultima uel natura uel positõe ꝑducit̃: siue sit ĩ prę
senti lõga siue nõ: ut iuuo iuui rego rexi: frango fre
gi: scando scandi: ludo lusi: exceptis scindo scidi: bi
bo bibi: & findo fidi. Si enim pura sit penultia ĩ ple
risque corripitur etiam in præterito: ut luo lui: nuo
nui: spuo spui: suo sui ruo rui eo ii uel iui. In paucis
uero producitur: ut struo struxi: fluo fluxi: neo ne-
ui. Idem fit etiam cũ a pręsentibus trisyllabis dissyl
laba fiunt præterita: ut sedeo sedi: uideo uidi: facio
feci: capio cepi: iacio ieci: augeo auxi: ardeo arsi: fo-
ueo foui: faueo faui. In crescentibus uoro in quibus
repetitio fit principii per præteritum penultimę uel
antepenultimæ principalis syllabæ præsentis tem-
pora seruentur in præteriti penultima: ut cædo ceci
di: curro cucurri parco peperci: pendo pepẽdi mor
deo momordi: tõdeo totõdi: spõdeo spopõdi: fallo
fefelli: pedo pepedi: cado cecidi: cano cecini: pareo
peperi posco poposci: tendo tetendi. Excipiuntur
pello pepuli: tango tetigi pango pepigi: pungo pu
pugi: disco didici: percello perculi. & tundo tutudi
Vnde etiam Horatius in secũdo epistolarum. Spe
ratũ meritis diram qui cõtudit hydram. Et in pria
quidem coniugatione pricipium immobile manet
in supradicto tempore: exceptis quattuor uerbis:
sto steti: do dedi: lauo laui: iuuo iuui. Illa enim
duplicant consonantem: hæc uocalem in præsenti
corripiunt penultimam in præterito perfecto pro-
ducũt qđ in nullo alio supradictæ cõiugatiõis acci-
dit uerbo. In secunda uero & in tertia & in omni lo-
co ẽ ubi ĩuenius moueri lr̃as uel syllabas pręsentis.
Per singulas igit̃ tam uocales q̃ consonantes p ordi
nẽ ostẽdemus solitas fieri mutatiões. A breuis mo-
do manet eadẽ: ut careo carui: rapio rapui ualeo ua
lui: modo ꝑducitur: ut faueo faui: modo mutatur
i e correptã: ut cado cecidi: tango tetigi. modo in e
productã: ut ago egi: facio feci iacio ieci frãgo fregi;
ꝑducta uero nõ mutabitur rado rasi: pareo parui;
Et sciẽdũ quod cũ a breuis in e productã conuerti-
tur: uel dissyllabũ est tã præsens q̃ præteritum: ut

¶ Excipiuntur pello: pepuli: tango. Præ
cedentis regulæ exceptio: quia pcello: pcu
li: interponit uidetur non ad rem pertinere
cum nõ crescat in præterito: sed fortasse pp
similitudinem appo. ut probet non esse. mi
rum: si pello: non seruauit tempus penul.
præsentis & pen. præteriti: quia percello:
similiter non seruauit. Vel dicamus ꝙ be/
ne interponi debeat: quia si simplex eius in
usu esset faceret cello ceculi: & esset de ge/
minatis: nec seruaret tempus præsentis in
præterito & ideo posuit eius compositum
præteritum perculi: quẽadmodum si non
inueniretur tundo: tutudi: & posuisset con
tundo contudi: sic cum nõ inueniatur sim/
plex posuit compositũ. ¶ Et in prima qui/
dem coniugatiõe. Et in prima quidem cõ
iugatione principium manet ĩmobile tam
in litteris q̃ in tempore syllabico. Exceptis
quattuor quæ merito excipiũtur. nam illa
idest sto: do: duplicant consonantẽ in præ
terito & in duplicatiõe illa est motio ĩ prĩ/
cipio: hæc. i. lauo: & iuuo: mutant uocalẽ
secundum tompus: quia quam breuiaue/
runt in præsenti: hanc producunt in præte
rito: & in hoc mutant principium. ¶ In se
cunda uero & in tertia & in. Quasi dicat
in prima quidem coniugatione principiũ
manet ĩmobile: sed in secũda & in. ter. est
i. cõtingit in omni loco. i. in principio: in
medio & fine: ubi ĩuenimꝰ moueri litteras
& syllabas præsentis. Moueri accipit̃ du/
plr̃. s. & scđm transmutatiõem multarum
litterarum: uel syllabarum: uel secundum
correptionem uel productionem. ¶ Per
singulas ergo tam uocales. Illatio est a cau
sa per ordinem. i. secundum ordinem uo/
calium & consonantium. ¶ A breuis mõ
manet eadem. Quod dicit a breuem ma/
nere non principaliter pertinet ad proposi
tum & mutationem intẽdit ostendere sed
contrariam sententiam præmittit ad maio
rem cognitionem. a. breuis modo manet
in præterito eadem i. breuis & cætera.

¶ Incipio incepi. ¶ Cum dixiſſet ſuperius ſi
i. breuis eſt in præſenti non poteſt mutari i
e. longam in præterito ſicut ipſe exemplifi
cat: modo uidetur ſibi contrarius cum di/
cit. i. breuem mutari in. e. lõgam: ſed mu
tari in. e. ita dicit: ut loc. i. obtineat. e. in
præterito. Vel poſſumus dicere ſecundum
Manſelmum ſecũdum diuerſos auctores
hoc eſſe dictum. ¶ Ac diphthongus i qui
buſdã. Hoc habetur ex libro. q. d. æ. diph
thon. quæ eſt in cædo mutatur in. i. in pri
cipio præteriti. unde in princi. ulterius ra/
tum habemus ꝙ quicquid in priori ſyllaba
ſit: ſiue ci: ſiue ce: tantum penultimam ha/
beat. i. productam. ¶ B ante. ſ. uel ante t
inueniri non. B ante. ſ. uel. t. in eadẽ ſyl/
laba inueniri non poteſt: ſed. p. inuenitur
ut ipſe aptus.

ago egi: frango fregi: uel a præſenti triſſyllabo facit
pręteritũ diſſyllabũ: ut facio feci. In e uero correpta
ex cõtrario quãdo a præſenti a diſſyllabo præteritũ
fit triſſyllabũ: ut cado cecidi tãgo tetigi. E correpta
modo manet: ut egeo egui: modo producitur: ut le
go gi ſero ſeui: ſedeo di cerno creui uenio ueni. Mõ
mutatur in a productã: ut ſterno ſtraui: modo in i
correptã ut eo ii: mõ in i ꝓductã: ut tero triui: mo/
do in u correptã: ut doceo docui mõeo monui. pro
ducta ſi fuerit in præſenti & in præterito quoq; pro
ducitur uel natura uel poſitiõe: ut cedo ceſi credo di
di. I correpta modo manet: ut niteo nitui: modo ꝓ
ducitur: ut uideo uidi: cupio cupiui: modo in e con
uertitur uel natura uel poſitiõe longam: ut incipio i
cepi: aſpiceo aſpexi modo ĩ u correptã: ut rapio ra/
pui: producta manet eadẽ: ut figo fixi: rideo riſi: ni
tor niſus: fido fiſus. O correpta modo manet eadẽ:
ut doceo docui: condo condidi. modo producitur:
ut moneo moui: fodio fodi. O producta in quibuſ
dã manet: ut oro oraui dono donaui: in aliis corri/
pitur: ut pono poſui cogo coegi. V correpta manet
eadẽ: ut ruo rui: modo producitur natura uel poſi/
tiõe: ut fugio fugi: ſtruo ſtruxi: fluo fluxi. ꝓducta
quoq; manet modo mutatur: ut excudo excudi: cõ
tundo contudi: ludo luſi. Ae diphthõgus in quibuſ
dã manet: ut quæro quæſiui: lædo læſi. In aliis mu/
tatur in i productã: ut cedo cecidi. An manet eadẽ
ut augeo auxi: haurio hauſi. Mutatur ĩ uno anoma
lo in abs: ut aufero abſtuli. B manet bibo bibi: ha/
beo habui: mutatur ĩ ps uel duas s ſcribo ſcripſi nu
bo nupſi: iubeo iuſſi. Quæritur tamen de ſcripſi &
nupſi cur non ꝑ b ſed per p ſcribãtur. & eſt cã quod
in principio ſyllabæ b ante s uel ante t inueniri non
poteſt: ut ipſe aptus: abſonus & abſtinens & ſimi/
lia non in eadem ſyllaba habent coniunctas b &
s & b & t cum præpoſitio ſeparatim eſt accipien/
da ſyllaba. Igitur participia quoq; ſupradictorum
uerborum rationabiliter per p & t ſcribuntur: ſcri/
ptus nuptus: & nomina ex his deriuata ſcriptor
nuptiæ. C modo manet: ut doceo docui facio fe/
ci: modo duplicatur: ut cano cecini cado cecidi: cæ
do cecidi: modo tranſit in s: ut mulceo mulſi far/
cio farſi. Modo in x: ut duco duxi ſancio ſanxi.

D mãet eadẽ ut cãdeo dui: defendo fẽdi. Duplicat̃
pdo didi: credo didi: trãſit in s lædo læſi uel in duas
cedo ſſi. F mãet ferueo ferui frãgo fregi. mõ duplica
tur fallo fefelli. G ſeruat̃ eadẽ ut egeo egui: lego le/
gi: mutat̃ ĩ s ut algeo alſi tergeo terſi: mergo ſi: uel ĩ
x ut frigeo frixi: augeo auxi pingo pinxi mingo min
xi: tingo tinxi: ſubtrahitur gigno genui. H eſt ubi
manet integra ut habeo habui. Eſt ubi mutatur in
x ut traho traxi: ueho uexi. L manet per ſe ut oleo
olui: alo alui: occulo occului: uel mutat̃ in s ut uel/
lo uulſi: uel ſubtrahit̃: ut percello perculi: pello pe
puli. M manet ut timeo timui: emo emi. Aſſumit
ps ut demo dempſi: como compſi: promo prõpſi.
Geminat̃ ut mordeo momordi. Subtrahitur rum
po rupi. N ſeruat̃ eadẽ ut moneo monui: aſſumit s
ut maneo mãſi. mutat̃ in s ut pono poſui: uel in ps
ut temno tẽpſi: uel in u loco conſonantis: ut ſterno
ſtraui: decerno decreui: ſubtrahitur linquo liqui: uĩ
co uici. P manet ut ſapio ſapui: rapio rapui: pareo
parui peto petiui: reperit̃ ut pello pepuli parco pe
perci: pendeo pependi. Aſſumpſit s: ut repo repſi:
ſcalpo ſcalpſi: duplicatur ut reperio repperi. Q ma
net eadẽ ut quæro quæſiui: quæo quiui. tranſit in s:
ut torqueo torſi. R manet ut curro cucurri tereo te/
rui. tranſit in ſ ut quęro quęſiui uro uſſi: haurio hau
ſi: uel in u cõſonãtis loco ut tereo triui. S manet ut
cẽſeo cenſui arceſſo arceſſiui. T manet ut uerto uer/
ti: trãſit in s: ut mitto miſi: cõcutõ cõcuſſi. X manet
ut texo texui: nexo nexui. ſunt igitur formæ genera
les præteriti pfecti octo. In ui ſyllaba: in ii: in ui di/
uiſas: in ſi in xi. & in i antecedente cõſonante: quæ ĩ
præſenti tempore ante o uel eo: uel io inuenitur. Et
quę in principio geminat conſonãtem & quę in fine
Et in ui quatuor quidẽ cõiugationũ ſunt uerba: quę
terminant præteritũ: ut amo amas amaui: fleo fles
fleui: cupio cupis cupiui: munio munis muniui. In
i uero tertiæ & quartæ: quæ in ui deſinentia interce/
pta u conſonante corripiunt i penultimam ut cupi
ui cupii: arceſſiui arceſſii: ſiui ſii: muniui munii: au/
diui audii. In ui diuiſas oĩum cõiugationũ uerba in
uẽiunt̃ terminãtia. Priæ tono tonas tõui: ſeco ſecaſ
ſecui. Secũdæ teneo tenes tenui habeo habes habui
Tertiæ annuo annuis annui: pono ponis poſui: alo

¶ L. manet p ſe idest. Quãdo eſt ſola ſi/
ne alia. quãdo. n. duplicat̃. mõ mãet mõ
mutatur: ut uello uulſi. hoc eſt ſecundum
uſum quorũdã. & fit id regulariter ſecũdũ
illos. ¶ Sũt ergo formæ generales. Quia
formas iſtas in præcedẽtibus exemplis. po
ſuerat. infert inde quaſi p parteſ colligẽdo
quãdoquidem ĩ præcedentibus exemplis
alia præterita deſinũt in ui. ſyllabã alia in
ii. alia i ui. diuiſaſ. alia i ſi. alia i xi. &c. er
go formæ præteriti pfecti ſunt octo. ¶ Et
in. i. antecedente cõſonante. Et in. i. ante
cedente cõſonãte quæ in præſenti tẽpore ĩ
uenitur ante. o. ut bibo. bibi. uel quæ inue
nitur ante eo. ut uideo. di. uel quæ inue/
nitur ante io. ut comperio. peri hæc eſt ſex
ta forma. Et quæ in prin. geminant cõſo/
nantem: ut mordeo. momordi hæc ẽ. vii.
& quæ in fine: ut credo. didi hæc eſt. viii.
& ſciendum ꝙ nihil impedit ſi aliqua ea/
rum ſub alia claudatur. quoniam nullam
hic intendit facere diuiſionem: ſed ſolum
modo præteriti pfecti facere diuerſitatem.
Hoc autem: ideo dixi: quoniã forma ĩ ui.
ſyllabã cõtinetur in hac alia. ſ. in. i. antece
dente cõſonãte quæ in præſenti tpe. ante
eo. uel. o. uel io. iuẽitur. iuuo. n. facit præ
teritum iuui. & ſeruat conſonantẽ ante. i.
quam habuit in præſenti ante. o. ſ. u. rau/
cio rauſi. i. raucus fio.

Iuuo. iuui. Alia forma est q̃ sit amaui. &
cæteræ supradictæ: qa habet eandẽ conso/
nãtem in præterito ante. i. quã habuit in
præsenti ante. o. quod nõ habet amaui fle
ui. &c. nec assumit ui. ut alia. ¶ Formis er
go generalibus Sicut ad declinationẽ uer
bi cognoscendã necessariũ fuit tractare de
ultimis: sic de peñ. utile est ꝑtractare. ergo
&c. Quod dixit oĩs penultima in ui. desi/
nentiũ longa est uel natura uel põne: qua
si a partibus uidetur ꝓbare ubi dicit: uel in
præsenti &c. ¶ Et primæ qdem cõiugatio
nis hic incipit docere de augmẽto et dimi
nutiõe et paritate præteriti ꝑfecti ad ea ex
quibus tempus præteritum formatur. per
qđ manifestatur noticia declinatiõis ĩ hac
forma quæ in ui. terminatur. qđ ĩ prima ĩ
uenies. i. prima cõiugatione quæ habet cõ
sonantem ante. o. et facit præteritum ĩ ui.
diuisas semper habet ipsum præteritum ma
ius una syllaba q̃ præsens. non ergo furui
præteritum descendit a furio. furias. ut q/
busdam placet cum nec furio habeat con/
sonantem ante. o. nec furui. superet illud
una syllaba.

alis alui. Quartæ ꝓsilio ꝓsilis ꝓsilui: aperio aperis
aperui. In si & secundæ & tertiæ & quartæ: Secũdæ
rideo risi: suadeo suasi. Tertiæ ludo lusi: cedo cessi:
scalpo scalpsi: Quartę ut raucio rausi: haurio hausi
farcio farsi: In xi similiter secundæ & tetiæ & quarrę
Secũdę augeo ausi: frigeo frixi: : mulceo mulsi: Ter
tiæ ut duco duxi: pingo pinxi: coquo coxi: uiuo ui/
xi. Quartę ut uincio uinxi sancio sanxi. I hẽnt post
cõsonantẽ positã ante o uel eo uel io præsentis tem/
poris: & in prima ut iuuo iuui: lauo laui: & in secun
da: ut prãdeo prãdi: sedeo sedi: uideo uidi: foueo fo
ui & in tertia quidẽ ut bibo bibi: lego legi: defendo
defendi: fugio fugi: fodio fodi: & ĩ quarta repio rep/
peri: cõperio cõperi. Geminãt cõsonantẽ in prima q
dẽ cõiugatiõe duo monosyllaba do di: sto steti. In
secunda pricipales tantũmodo geminãt syllabas:
mordeo momordi: tõdeo totondi. In tertia alia pri
cipales: alia finales. Pricipales qdẽ ut disco didici:
cano cecini: pello pepuli. Finales uero ut credo cre/
didi: uẽdo uẽdidi. Formis igr̃ generalibus cognitis
præteriti: nũc necessariũ eẽ existio de pẽultimis uni
uscuiusq; formulæ syllabis generaliter tractare: nõ
minus. n. hæ quoq; ad oẽm rõnẽ declinatiõis tã præ
teriti perfecti q̃ plusq̃perfecti: necnõ & participiorum
eiusdẽ tẽporis necessariæ sunt. In ui terminãtiũ oĩs
penultĩa lõga ẽ uel natura uel positiõe: & uel in præ
senti quoq; hẽnt u loco cõsonantis in iuuo iuui lauo
laui moueo moui uoluo uolui soluo solui: Vel a se/
cũda ꝑsona nascunt̃ abiecta s: & assũpta ui ut amo
amas amaui: oro oras oraui: fles fleui: cõples com/
pleui: cupis cupiui: audis audiui: Vel pro n uel pro
r uel ꝓ sc quæ in præsenti tẽpore inueniunt̃ ante o:
u habent loco consonãtis principalẽ extremæ sylla
bæ in præterito perfecto ut sino siui: decerno decre/
ui: tero triui: quiesco quieui: pasco paui. Et primæ
quidem coniugacatiõis & tertiæ uerba in ui syllaba
faciẽtia præteritũ perfectum: quæ a prima persona
nascuntur pares habẽt tam in præsenti q̃ in præteri
to perfecto syllabas: iuuo iuui lauo laui sterno stra
ui sino siui tero triui ascisco iui: excepto quæro quæ
siui pono posiui antiq; qđ nũc dicimus posui: Quę
uero a scđa ꝑsona nascũt̃ supãt eandẽ scđam ꝑsonã
una syllaba: ut accusas saui deles delcui: cupis cupi

ui: munis munui. Secūdæ uero quæ u loco cōsonā-tis ante o hēnt ꝓductā antepenultimā: quæ ī præsē ti corripit̄ & eo cōuertētia ī i una syllaba minuunt̄ ī ptō pfecto: ut caueo cauí: moueo moui: paueo pa ui: foueo foui. In ui diuisas præteritū pfectū exire ī o ī cōiugatiōe īuenit̄ & si uocalis sit penultima ante o in præsenti syllabas pares hēt ei præteritū. Inueni unt̄ autē eiusmōi uerba ī secūda uel tertia uel quar-ta cōiugatiōe: ut doceo docui: moneo monui: rapio rapui abnuo abnui: aperio api: cooperio cooperui. Sin autē consonās sit ante o in pręsenti: pręteritum una syllaba abūdat: qd̄ in pria cōiugatiōe ī oibus ī ui diuisas terminātibus pręteritū īuenies: ut domo domui: ueto uetui: sono sonui: seco secui. In tertia uero cōiugatōe hoc idē obseruat̄ ī his oibus quæ nō hēnt uocalē ante o: ut occulo occului tremo tremui pono posui: succino succinui: qd̄ in secunda & quar ta cōiugatiōe nō pōt inueniri: cū hæc ī illa e semp hē ant ante o finalē. Et attēdēdū ꝙ penultiē præsentis tpa seruant̄ in huiusmodi pręterito siue pares habe ant syllabas siue abūdēt: ut domo domui ueto ue-tui: tremo tremui: uolo uolui: pareo parui: candeo candui: habeo habui: aperio apui: excepto uno: po no posui: quod cū in præsenti ꝓducit pēultimā po ī præterito eādē ante penultimam factā corripuit. Nec mirum cum solum hoc n in o desinens & n in s mutauit in præterito: & in ui diuisas terminauit. Et sicut supra diximus ueteres in ui quoqꝫ syllabā pro tulerunt. Ōis aūt penultīa formæ supradictæ: hoc est in ui diuisas desinētiū corripit̄. Raro eni in lati nis dictiōibus uocalē penultimā ante alterā uocalē ꝓductā īuenies: Ideo aūt raro dixi: qa ī fio uerbo auctores ꝓducūt: ut Virg. in buco. Ōia uel mediū fiāt mare uiuite syluæ. In ius enim terminātis gene tiui penultima anceps ē. In græcis autē dictiōibus sæpe hoc inuenit̄: ut menelaus spōdeus dia. In si ter minātiū pręteritū pfectū penultimæ uel natura uel positōe ꝓducūt. Natura ut rideo risi ludo lusi: hau rio usi: raucio usi. Positōe uel gēinata s: ut cedo cessi gero gessi: premo pressi: uro ussi: percutio cussi: uel n uel l uel r uel p āte si positis: ut algeo alsi: mäeo si: ardeo arsi: tergeo tersi: repo repsi scalpo psi: & secū dæ quidē uel quartæ minuūt unā syllabā in præteri

¶ In tertia uero coniugatione. In tertia ue ro hoc idem obseruatur. ut præsens a præ terito superetur in his. s. uerbis quæ nō ha bent uocalem sed consonantem ante. o. ¶ Quod in secunda & quarta. Quod in secunda & quarta non inuenitur. s. præte ritum abundare una syllaba. uel sic nō in uenitur cōsonans ante. o. quia illa quæ sūt quartæ cōiugatiōis habēt. i. illa uero quæ sunt secundæ: habent. e. ante. o. ¶ In ius enim terminantis. Quare dico de fio. tan tum: quia penul. genitiui terminātis in ius anceps idest lōga: & breuis. In græcis aūt sæpe inuenitur ut uocalis ante alteram uo calem posita ꝓducatur: ut dia camilla. ꝑ prium nomen est.

Quod oſtenditur eẽ correptum probat ꝙ
duxi poſitione eſt longũ & naturaliter eſt
breue ex noie quod ab eo deriuatur: ſicut
rexi. ex cõtrario. Nota qa hæc nõ eſt neceſ
ſaria rõne quæ ꝑ oia ualet: ſed tantũ ẽ quæ
dam uериſimilitudo. ¶ Quæritur ergo an
luceo luxi &c. Quia duxi cõprobatur na
turaliter eſſe breue ꝓpter dux cis. & regi
ecõtrario ergo ꝓpter hoc querit̃ &c. quod
i. qd uerbũ natũ ſit ex nomie mihi magnũ
uidetur qũo ab igne natũ eſt igneo &c.
Quæ uero præſentis temporis de ſexta for
ma incipit: & ſeptia & octaua de præſen
ti in. ii. deſinẽtibus: nõ dat ſpãliter regulã
ſicut de aliis. vii. formis: põt tamẽ ſubintel
ligi ĩ hoc uerſu paulo ſuperiuſ poſito caro
cni &c. ¶ Ea enim ꝑ hãc formã iõ Ea. n.
per hanc formã iõ dicit: qa ſi. n. peñ. cor/
repta eſt i præſenti & nõ ſeruat eandẽ: con
ſonantẽ: in præterito ꝓducet ut ſino ſiui.
ergo per hanc intelligit ubi eadem manet
cõſonans in præterito ante. i. quæ fuit in
pñti ante. o. uel eo. uel io. ¶ Et ſciendum
ꝙ i his quoq; in. Et ſciendum ꝙ in hiſ quo
que ſicut in aliis i ſi. terminãtibus præteri/
tum illud in his diſcrete accipe in his. i. in
uerbis quæ præterito ſeruant conſonantes
præſentis: & non determinat in qua parte
corũdem hæc diminutio ſyllabæ ſit accipiẽ
da: & dicit in eo uel in io. deſinentia. Nã
illa quæ ſeruant conſonantem ante. o. po
ſitam non minuũt: ut defendo defendi. no
ta ꝙ non peñ. reperi ſed antepen. ꝓducit:
quare a ſupradicta excluditur regula: quæ
dixit penult. præteritorũ ꝓduci quæ habẽt
cõſonantem præſentis. ¶ Alia uero pares
habent ſyllabas. Ecce cur determinauit de
uerbis in eo. uel in io. ¶ Repetunt conſo/
nantes primæ hoc eſt de ſeptima forma.
¶ Secũdæ uero in principio repetunt. hoc
dicit ſi natura repetentium apperiat.

to: ut rideo riſi: ſuadeo ſuaſi: urgeo urſi: ardeo arſi:
farcio farſi: raucio rauſi: ſartio ſarſi. Tertiæ uero pa
res hẽnt ſyllabas tã ĩ pñti q̃ ĩ ptõ: niſi uocalẽ hẽant
ãte o ut ludo luſi: mitto miſi: rado raſi rodo roſi: Si
enĩ habeãt uocalẽ minuũt ea quoq; unã ſyllabã: ut
cõcutio cõcuſſi excutio excuſſi. Secũda enĩ quoq; &
quarta iõ minuũt: qa uocales habẽt ante o: In xi ter
minãtia præteritũ ꝑfectũ ſecũdæ & tertiæ & quartæ
cõiugatiõis ĩueniũt̃: Et tũc tamẽ natura quoq; pro
ducũt penultimã quãdo ſit e penultima: ut rego re
xi: tego texi:: illicio illexis In aliis enĩ poſitione ſunt
lõge tãtũ: ut traho traxi: uicio uinxi: duco duxi: qđ
oſtẽdit̃ eẽ correptũ ex noie: qđ ab eo đriuat̃: & cor
ripit̃ dux cis: ſicut rexi ꝓduci approbat̃ ex noie: qđ
ab eo naſcit̃ rex regis. Quærit̃ an luceo luxi dẽat
natura ꝓducta accipi. cũ lux ꝓducit̃. In quo ẽt illđ
q̃rit̃ ſi nomẽ a uerbo an magis ex noie uerbũ natũ
ſit: qđ eẽ mihi uerĩ uĩ quõ ab igne igneo & igneſco
& a flãma flãmo flãmaſco. Quæ præſentis tẽporis
cõſonãtes ſeruãtia ante o uel eo uel io poſitas eaſdẽ
ante i finalẽ habẽt in præterito penultimas uel natu
ra uel poſitiõe productas habẽt ſiue ſit ĩ pręſẽti cor
reptæ ſiue productæ: ut iuuo iuui: lauo laui: uideo
uidi: ſedeo ſedi: faueo faui: lego legi: defẽdo defẽdi:
fodio fodis fugio fugi: ueneo ueni. Excipiũtur quæ
in præſenti penultimam i habent correptam eamq;
ſeruãt in præterito quoq; penultimam. Ea enim nõ
producũtur in pręterito perfecto per hãc formam:
& ſi in pręſenti poſitiõe ſit lõga: ut bibo: findo findi
ſcido ſcidi. Et ſciẽdũ ꝙ ĩ his quoq; in eo uel in io deſi
nẽtia uerba una ſyllaba minuũtur ĩ pręterito: ut ſe
deo ſedi: foueo foui: moueo moui: paueo paui: prã
deo prãdi: uenio ueni: reperio repperi: quod notã/
dũ ẽ ꝙ antepenul. nõ penul. produxit poſitõe. Alia
uero pares habẽt ſyllabas cũ pręſenti: ut iuuo iuui:
lego legi: frãgo fregi: defendo defendi: ago egi: Re
petũt cõſonãtes primę quidem cõiugatiõis duo mo
noſyllaba do dedi: ſto ſteti: & ex his compoſita red
do reddidi: reſto reſtiti: habent etiam penultimas
breues. Secundę uero in principio repetunt quędã
& habent penultimas poſitione longas: ut tondeo
totondi: mordeo momordi: ſpondeo ſpopondi: pẽ
deo pepẽdi. Tertię autẽ quędã in principio repetũt

q̄dā ī fine: In prīcipio repetētia ſi ī pūti penul. breuem habuerint: in præterito quoq; corripiunt eam ut cado cecidi: cano cecini: pario peperi. Sin longa ſit in præſenti penultima naturaliter ī præterito ꝓducitur: ut cædo cecidi: pedo pepedi. Poſitione ſi ſit in præſenti penultima longa eſt quando ſeruaẗ in præterito: eſt quando abiecta conſonāte corripitur: ſeruatur ī his: poſco popoſci: parco peperci: fallo fefelli: tendo tetendi: pendo pependi: curro cucurri: abiecta conſonāte corripitur in his diſco didici: pello pepuli: tango tetigi: pāgo pepigi: pungo pupugi: tundo tutudi. Et attendendum quod omnia ea quæ geminãt principalem ſyllabam ſeruant non ſolum conſonãtem: uerunetiam uocalem primæ ſyllabæ præſentis temporis: tam in prima q̄ in ſecunda ſyllaba niſi a ſit: ea enim in e conuertitur: ut poſco popoſci: tēdo tetendi. pendo pependi: curro cucurri: diſco didici: pungo pupigi. excipiẗ pello pepuli: A uero ī e mutatur. fallo fefelli: parco peperci: tango tetigi: cano cecini: cado cecidi: pario peperi. & uide quod ſi penultima lōga ſit ea quoq; ſeruat e: ut parco peperci fallo fefelli. Sin breuis conuertitur in i ut tango tetigi pepigi: cecini cecidi. In hac enim coniugatione ideſt tertia in fine etiam fit repetitio eiuſdē ſyllabæ ubiq; correpta penultima. uēdo uēdidi: credo credidi: reddo reddidi. Et ſciendum quod una ſyllaba abundat præteritum: ī quo fit repetitio principalis uel finalis: tam in prima q̄ ī tertia cōiugatione: niſi ſit ante o: ut do dedi: ſto ſteti: reſto reſtiti: curro cucuri: parco peperci: cano cecini: cado cecidi. pario uero quia i habuit ante o pares habuit ſyllabas tam in præſenti q̄ in præterito: pario peperi. Quoniam igitur de generalibus præteriti perfecti tēporis uerboꝝ formis collectim docuimus. nunc ſeperatim per ſingulas coniugatiōes de uariis eiuſdem temporis ſpeciebus: cuius difficillima eſt tractatio omnium queſtionum uerbi diſſerere conemur.

¶ De præterito primæ coniugationis.

PRimæ coniugationis uerba a ſecunda pſona indicatiui modi: quæ ī as deſinit tā in actiua q̄ ī neutrali ſignificatione abiecta s & addita ui faciūt præteritū perfectū: ut amo

¶ Quædam in fine. Hæc eſt octaua forma: hic ſatis manifeſtum ē q ſuperius non debuit apponi percello perculi: inter repetentia. Nam ſi deberet hic in aliquo mentionem de eo faceret. Et attendendum ē q omnia ea quæ geminant principalem: cū liber dicat q oīa quæ duplicantur in præterito retinent principalem conſonãtem & uocalem præſentis in prima ſyllaba & ī ſecunda præteriti uidetur ſub inuicem: ſi dicatur: cedo cecidi: non retinendo æ dyphthō. quæ erat in præſenti. ſed .i. quæ ſupra oſtendimus pro ea poni. Si uero accipiamus regulam iſtam eſſe datam de his quæ tantū habent unam uocē: & non de habētibus dyphthon. nullā certitudinem habiturus habebimus: utrum cecidi uel cicidi: debeat dici. ¶ In hac enim cōiugatiōe. i. Poteſt ad hoc continuari quod dixit ſuperius quædam in fine repetit: quia in hac cōiugatione fit repetitio: uel fiat a ſimili hoc modo ꝓbatio. bene dixi ī cecidi &c. quæ geminant in principio .e. mutari i .i. quia ſic habent iſta compoſita. Et nota ī hac extrema continuatione: q licet iūgaẗ ad ꝓximū: tamen ſolutio ē de eo quod ſupius dixerat in tertia coniugatione quædā repetunt in fine. ¶ Et ſciendū q una ſyllaba. Et ſciendū q una ſyllaba abūdat: &c. tā in prima q̄ in tertia. nā in ſecūda nō abundat. ¶ Pario uero quia. i. hūit ante. o. Pareo peperi: pares habet ſyllabas: & iō determinauit ubi ſit ratio. ¶ Quoniā ergo d̄ generalibus. De uariis ſpēbus. i. terminationibus præteriti: cuius præteriti tractatō eſt difficillima oīum reꝝ quæ iquirūtur in uerbo.

PRimæ coniugatiōis. A præteritis primæ coniugationis incipit oſtēdendo qualiter a ſuis præſentibus formenẗ. Nexo quoq;. Exceptio.

Necto tamen est eius primitiuũ. Licet nexo nexas & nexis: primæ & tertiæ coniugationis sit ut dixi: tamen primitiuũ ẽ necto nectis: quare rõnabilius nexo nexas: dicitur primæq̃ nexis tertiæ ia: qu frequentatiuum ẽ: quod probat a simili. nam quomodo &c. ¶ Supradictis addunt quidã neco. Idest præteritis exceptis de prima cõiugatione addunt neco caui: & cui. & ꝙ utrũq; sit ostendit auctoritate multorum.

amas amaui: oro oras oraui: accuso accusas accusaui: meo meas meaui: hio hias hiaui: flo flas flaui: no nas naui: Excipiũť hæc q̃ i ui diuisas faciunt præteritum: subtracta as: ut domo domas domui: crepo crepas crepui: frico fricas fricui: mico micas micui: seco secas secui: sono sonas sonui: tono tonas tonui ueto uetas uetui: plico plicas plicui: uel plicaui: qđ maxie ex cõpositis dignosciť. Nã cũ præpositione magis per ui diuisas. Cũ noie uero cõpositũ per aui terminãt præteritũ pfectũ: ut iplico iplicui applico applicui: explico explicui displico: displicui: replico replicui: cõplico cõplicui: duplico uero duplicaui triplico triplicaui: multiplico multiplicaui. Inueniũť tamẽ ẽt cũ præpositiõe i aui faciens præteritũ: sed raro i usu. Pacuuius. Quæ te applicauisti tã erũnis obruta. Cicero i rethoricoꝝ secũdo. Qđ i itiere tã fãiliariter se applicauerit. Varro de poetis li. ii. Deinde ad siculos se applicauit: cubo quoq; cubui: facit: a quo cõposita tã primæ q̃ tertiæ cõiugationis iueniũť: idẽ tamẽ habẽt pfectũ: icubo icubas icubui: Nexo quoq; nexas uel nexis: ut Probo placet nexui. Vir. i v. Nexãtẽ nodis: seq; i sua membra plicãtẽ: scđm primã ꝓtulit cõiugationẽ. Liuius tamẽ i odyssea. Nexebãt multa iter fluxu nodoꝝ dubio. Accius i deiphobo. Nos cõtinuo ferrum cripimus oĩbus mãicas neximus. Necto tamẽ ẽ eius primitiuũ. Nã quomodo a pticipio ãplexus: quod ex uerbo nasciť amplector fit uerbũ frequẽtatiuũ amplexor ãplexaris. Sic a nexus pticipio: qđ nasciť a uerbo nexo fit frequẽtatiuũ nexo nexas. Vnde mãifestũ ẽ ꝙ rõnabilius hoc secũdũ primã cõiugationẽ ꝓtulit. Vir. A necto tamẽ similiter nexui ꝓtulerũt pleriq;. quidã tãmẽ ẽt nexi necto nexi dicẽtes. & flecto flexi & flexus. Vir. i. v. æneí. & paribus palmas ãboꝝ inexuit armis. Luci. i. v. Hic solus uigilauit opinor & cũ id mihi faceř uisus est tũ retia nexit Supradictis addũt qdã neco necaui uel necui: sicut & probus & Carisius & Diomedes. Ideo ꝙ participium præteriti passiuũ necatus a necaui: & nectus a necui facit. Horatius i. i. epi. Spẽ metita seges: bos est enectus arãdo. Liuius ab urbe cõdita. xxi. Fame frigore illuuie squalore enecti. Cicero in tuscula. ii. Enectus siti tantalus. Sed proprie necatus ferro: ne

ctus uero alia ui perēptus dicitur. Enni. Hos pestis ne-
cuit: pars occidit illa duelis. Excipiūt̃ præterita hæc qua
tuor: do dedi: sto steti: uiuo uiui lauo lauiq; ātiquæ ter
tiæ quoq; coniugationis ꝓferūt: lauo lauis lauit. Plau. in
pseudu. Gestas tabellas eas lachrymis lauit. Vir i. x. la
uit īproba teter. Ora cruor. Idē i. ii. æneī. fluuidū lauit i
de cruorē. A do quoq; cōposita & a monosyllabis præ-
positionibus tertiæ sūt cōiugationis: ut addo addis: red
do reddis: trado tradis: ꝓdo prodis. Nā circūdo circū-
das facit: qa circū & dissyllabū & magis aduerbiū ē. Et
hoc solū uerbū primæ cōiugatiōis a penultimā i pñti &
ī præterito īpfecto & ī futuro & ī finito: & pticipio præ
teriti & futuri corripit. damus datis daris: dabā dat̃ da
bo: dare daturus datus. Et quæ ex hoc solēt fieri: ut da-
bā dabimini. Da enī ubiq; āte finē corripit̃ ī hoc uerbo
simplici: ut daturus datū datu dator. ut Vir. in. i. ænei:
Vix e cōspectu siculæ telluris ī altū Vela dabant. Idē in
eodē. Adsit lætitiæ bachus dator: & bona Iuno. In eo-
dē. O passi grauiora: dabit deus his quoq; finē. Idē ī eo
dē. Si dat̃ Italiā sociis & rege recepto. Idē ī vi. Cui da-
tus hærebā custos. cursusq; regebā. Idē ī tertio: Et pa-
ter Anchises dare fatis uela uidebat. Persius. Quin da-
mus id superis de magna quod dare lāce Nō possit ma-
gni messalle lippa ꝓpago? A sto quoq; cōposita seruant
duplicationē pti ut resto restiti cōsto cōstiti ꝑsto ꝑstiti
Oui: tū abstit ꝑ abstitit ꝓtulit. xi. meta. Alcione la-
chrymis: & q̃ pars admonet abstit Absisto enī & absto-
abstiti facit. Supinū uel participiale ī um desinens oīa
primæ cōiugationis uerba quæ ī aui præteritū terminā̃t
ui ī tū cōuertētia faciūt ut amaui amatū: oraui oratum
flaui flatū. q̃ uero in ui diuisas desinūt si c āte o habuerit
mutāt ui ī tum: ut frico fricui frictū. Vnde Iuue. i. ii. Si
prurit frictus ocelli āgulus. similiter seco secui sectū. sic
ergo necui facit nectū Oui. ī iiii. me. Nec tu iā poteras
enectū pōdere terræ tollere nympha caput. mico quoq;
micui mictum debet facere. Sed dubitationis cā qa mi
go quoq; mictū facit ī usu nō īuenit̃: q̃uis ab eo uerbū
cōpōitū dimico dimicaui facit & dimicatū Liui. ī. xxxiii
Iusta quoq; acie & collatis signis dimicatū: qdā auctores
usi sūt rōnabiliter dimicaui q̃q̃ emico emicui faciat. Lu.
ī. i. Qualiter expræssū uētis ꝑ nubila fulmē emicuit. Pli
co quoq; ēt plicatū & plicitū facit quia & plicaui & pli-
cui. Ex eo igitur composita penultimā a uel i habent in

A do quoq; cōposita & a mono. Sicut lauo primæ ē coniugationis & tertiæ: ita cōposita a do: & monosyl labis præpositiōibus tertiæ sunt. Nā circūdo circūdas facit. Ecce cur dixit a monosyllabis & magis est aduerbiū q̃ præpositio circum. Et hoc solum uerbū primæ. Non ē mirum si ista cō- posita mutant a in i breuē: qa habent ubiq; a breuē: exceptis monosyllabis s. das da. Hoc uerbo simplici. Hoc uidetur dicere ad differētiā reddamus perdamus & similiū: & etiā ad differē tiā oīum aliorū simpliciū: quasi ī aliis simplicibus primæ cōiu. non ē hoc. est aūt ī illo cōposito: etiā circūdo das. s. similiter a breuis ē: exceptis secūdis sin gularibus personis præsentis indicati- ui & imperatiui. q aūt ī reddamus ꝑ- damus penul. ꝓducit̃: nō est ex natu ra cōpositionis sed ex natura cōiugati onis. Similiter enī legamus & similia ꝓ ducūtur. A sto quoq; composita seruant. Sicut in uerbis tertiæ cōiuga tionis cōpositis a do: seruat̃ duplicatō in præterito: ita quoq; & composita a sto: duplicationem seruāt. Absisto enī & absto abstiti. Quod aliquis dice ret hoc præteritū eē ab absisto: ostēdit ab utroq; posse eē: quia &c. Supinū uel participiale in um. Ostēdo quō fi- ant præterita primæ coniugationis re gulariter: & quæ sūt excepta. uult de uariis præteritis uaria formare supina siue magis dicit participia.

¶ Alia uero in ui diuisas præteri. Ideſt
quæ non habẽt e ante o in ui terminã
tia præteritũ &c. ¶ Quẽ quiſq; ſacra
rat accubitu. Quod cubitũ faciat ſup.
probat per nomen accubitus ab eo for
matũ. ¶ Hæc tamẽ ipſa et ſecũdũ ter.
Licet dixit ea eẽ primæ cõiugatõis: ta
mẽ hæc &c. ¶ Steti uero ſtatũ ſupinũ
pc. Supini pc. productã habere debe
ret: quia uel a ſtas formaẽ uel a ſtatui:
quod ſecũdũ regulã præteritũ deberet
eẽ. Nota ꝙ quia da in diſſyllabo et tri
ſyllabo corripiẽ. quædã rõ fuit in ſupi
no breuieẽ: Sta quoq; quia ubiq; pro-
ducitur: fuit rõ ut in ſupino produce-
reẽ: et ex hoc deberet facere ſupinũ pe
nultima producta. ¶ Cum datum.
Ideſt quãuis datũ &c. ¶ Eſt tamẽ hoc
quoq; notandũ. Quãuis in ſupino ſta
tum produci debeat tamẽ &c. ¶ Po-
tũ quoq; pro potatũ. Videẽ nobis ma
teriã dare huiuſmodi diuiſionis facien
dæ ſupinũ primæ cõiugatiõis aliud ha
bet a ante tum: ut amatũ. aliud i et c
ut frictũ. aliud i ut domitũ. aliud u ut
adiutũ. aliud o ut potũ: quod tamen
potatũ diciẽ. ¶ Sciendũ aũt ꝙ in um
deſinẽs. Docet ꝙ huiuſmodi uoces in
oratione per ſe poſitæ ſupina ſunt: ſed
ſi eis adiungaẽ ire iam deſinunt eẽ ſupi
na et ponũtur pro futuro infinitiui.

ſupinis: duplicaui duplicatũ: explicaui explicatũ: ipli
cui uel iplicaui ꝙ i raro uſu ẽ iplicitũ uel iplicatũ. Vnde
Luca. i. iii. Implicitas magno cæſar torpore cohortes.
Ci. uero i piſone. Quid auariciæ q̃ criminibus ifinitis
iplicata ſummã nũc explicẽ. Idẽ i eodẽ. Familiaritate i
plicatus. Saluſtius i. iiii. hiſto. Implicatæ rates miniſte
ria ꝓhibebãt. Alia uero i ui diuiſas præteritũ terminã-
tia ui i tũ cõuertũt i ſupino penultima orrepta: domui
domitũ: cubui cubitũ: tonui tonitũ: ſonui ſonitũ. Ho-
ratius tñ i epo. Intonata ꝓtulit ſecũdũ analogiã ꝓ ito
nita. Nõ me lucrina iuuerit cõchylia magiſue rumbus
aut ſcauri ſi quos eois itonata fluctibus hyems ad hoc
uertit mare uetui uetitũ crepui crepitũ accubui accubi-
tũ. Sta. i. i. achi. quẽ quiſq; ſacraret accubitu genioq; lo
cũ. Hæc tamẽ ipſa & ſecũdũ tertiã uetuſtiſſimi ꝓtuliſſe
iueniũẽ cõiugationẽ ut: En. i. xi. An tũc clipei reſonant
& ferri ſtridet acumẽ. Idẽ i. xiii. Littora lata ſonũt: Ac-
cius i clytẽneſtra. Sed ualde reſonũt regię domus. Luc.
Incaligare oculos ſonere aures regiæ. Steti uero ſtatum
ſupinũ penultima ꝓducta debet facere. Vnde. Lu. i. ii.
Cõſtatura fides ſuperꝝ cũ datum & datus ſicut ſuperius
oſtẽdimus corripiat penultimã. Eſt tamẽ in hoc quoq;
notãdũ ꝙ nõia ab eo deriuata a penultimã corripiũt: &
ãtepenultimã: ut ſtatus ſtata ſtatũ ſtabiliſ. Luca. in. x.
Quoꝝ ſtata tẽpora flatus. Idẽ i. v. Quã nõ ẽ ſtabili tre
mulo ſed culmina cũcta deſpiceret. Cõpoſita ab eo ua-
rie uetuſtiſſimi ꝓtulerũt aſto aſtitũ & aſtatum præſto
præſtitũ & præſtatũ. Aemilius porcina i oratione. Vti
lex æmilia abrogeẽ tẽpore aſtituꝝ atq; ꝑituꝝ me eſſe.
Bru. i epi. Occiſo Caio Cæſare poſtq̃ mare trãſierat præ
ſtatuꝝ ẽ. V quoq; lõga ãte tũ unũ habet iutũ & ab eo cõ
poſitũ ut adiutũ. A u quoq; lautũ q̃uis uetuſtiſſimi ẽt la
uatũ ſolebãt dicere. Vnde Terẽ. i eunu. Abeũt lauatũ:
ꝑſtrepũt ꝓ lautũ. Et Oui. i. iiii. faſtoꝝ. Siluia ueſtalis:
quid eni uetat inde moueri? Sacra lauaturas mane pete
bat aquas: potũ quoq; ꝓ potatũ. Vir. i buco. Et potum
paſtas age tityre: & iteragẽdũ. Teren. aũt i phor. Perfe-
cte ꝓtulit. Nã apud me potaturus ẽ Vir. i buco. Huc
ipſi potũ ueniẽt ꝑ prata iuuẽci. Idẽ i geor. Quoq; mo-
do potis gauderẽt ityba fibris. Luca. i v. Strymona ſic
gelidũ bruma pellẽte reliquũt. poturæ te nile grues. Sci
ẽdũ tamẽ qđ i um deſinẽs ſupinũ accepto uerbo ifinito
qđ ẽ ire: facit ifinitũ futuri ut oratũ ire: domitum ire: lau

tum ire:uel lauatum ire.frequenter tamen antiquissimi neutro participii futuri addebant esse & infinitum futuri significabāt: ut oratum esse pro oratū ire dicentes & factum esse pro factum ire.Ca.i quinto origi.Illi pollicitū sese facturū oīa p eclipsim eē: p factū ire:qd graeci dicūt ποιησειν qd ē īfinitū futuri.Luci.i.xvii. Ad penolopeiā ꝯuersus ait.Nupturum te nupta negas:ꝙ uiuere Vlyxē speras:i hoc quoqꝫ subaudiēdū est eē.i.nupturū eē p nuptū ire:γαμηθησεσθαι Sylla. xxi.reꝝ suaꝝ ad sūmā pniciē rēpublicā puēturā eē p puētū ire.ελευσεσθαι.

De Ptō pfecto Secūdae coniugatiōis.

SEcūda cōiugatio ī eo desinit:& ea terminatio ppria ē secūdae ꝯiugatiōis:exceptis paucis primae ꝯiugatiōis meo as beo as laqo as nauseo as enucleo as creo as screo as calceo as qd alii calcio as:& qrte duobus eo is & queo qs & q ex his ꝯponūt:ut adeo redeo pereo ueneo nequeo i aūcedēte unū īuenit:cieo cies hoc ē uoco.Vū Vir.i.i.Bella ciēt primaqꝫ uetāt ꝯsistere terra:Idē i.vi.Aere ciere uiros:martēqꝫ accēdere cātu Inuenit tū idē et ī io desinēs qrtae cōiugationis Vū Stati.i.iiii.theba.Suus excit arma Antiq tirynta deus.Lu.i.ii.Nunc urbes excite feras:date gentibꝰ arma.Lucre. Auraꝝ cimus adortus.Liui.i xviii.aduersus iterfectores.C.Caesaris ultoris manū cōparās ꝯcibat.Ptūm eius tam i scda q i qrta desinit cii uel ciui.Luca.i.vii.Quantas i praelia nūq Cōciuere manus.Vir.i.v.Famaqꝫ finitimos:& clari nomē acaeste excierat.Obseruādū āt i oībus ē ꝙ si minuat praesētis syllabas ptūm necessario penultimā pducit siue correpta siue pducta sit i pūti nisi syncopā patiatur ut cieo ciui & p syncopā cii rideo si faueo ui augeo xi moueo ui.sedeo di facio ci fugio gi fodio di uenio ni.Ergo liqo liq & lāgueo gui pares hūt i ptō & i pūti syllabas.Corripiūt.n.penultimas pti idqꝫ usus cōprobat.Oui.i.vi.meta.Imposito fratri moribūda relāguit ore.Idē i.iii.Nectare corpus delicuit.Idē i.vi.delicuit stāgnūqꝫ suo de noīe fecit V loco cōsonātis aū eo habētia eo i ꝯuersa faciūt ptūm:& pducūt penultimā necessario secūdū praemōstratā regulā:ut moueo ui. Inueniūt tū auctores:q quō i ptō primae cōiugationis i ui syllabā termināte faciūt i scda tā i singulari q i plurali i tertia plurali i rūt desinēte psona pennultimae syncopā syllabae:sic et in secūda coniugatione quādo praeteritū in ui desinit.Vir.in.iiii.aenei.Hircanaeqꝫ admorunt ubera tigres pro admouerunt.Hora.in primo sermonum

Illi polliciti sese &c.per eclipsim.Id est defectionē eē dictū fuit s.subauditur ibi eē facturū eē pro factū ire.

SEcunda coniugatio &c.& ea &c. Idest oīa uerba secundae coniugationis proprie desinūt in eo:& nulla alia:exceptis paucis primae cōiugationis quae etiā i eo desinūt & exceptis similiter duobus quartae.

Nauseo nauseas.Nauseare ē ex fetore odorato uel aliquo graui odore nares obducere. Veneo. Veneo cōponit ex uenū quod uenū per se nomē In eo antecedente unum.Ostensurus uarias species praeteriti in secunda cōiugatiōe scd'm litteras ante eo positas initiū sumit a uocali ppter dignitatem inde a consonante tractare exeqtur. Inuenit tamē idem.Hoc idem dicit quantū ad significationē nō qtū ad elemēta. Obseruandū aūt i omnibus.Hic generalē dat regulā oībus uerbis cōuenientē: gratia tamen praeteritorū secūdae cōiugationis.ꝙ ergo reperio:qa minuit syllabas pūtis i praeterito:reperi enī dicit:producit ne penul.praeteriti:nō:quod nec mō determinari oportet.supius enī de eo determinationē spālē liber posuit:idē de cōperio comperi. Ergo liqueo liqui. Quādoquidē si praeteritū minuit syllabas praesentis necessario producit pe. ergo liqueo & langueo qua nō producunt penul.in praeterito nō minuūt syllabas praesentis a cōtrariis:& hoc dicit aduersus quosdā qui putabant licui lāgui:dissyllaba:ꝙ illa sub tali illatione remouet.Nota ꝙ quāuis quidā emendauissent in Ouidio:dilituit stagnū exde & latuit:tamen auctor ibi delicuit posuit. V loco cōsonantis ante eo. Hoc ideo determinat:quia quaedā habent u anteeo:non loco consonantis ut langueo. Secūdū praemonstratā regu.Idest secūdū hoc ꝙ praeterita minuūtur a praesenti. Inueniūtur tamē auctores qui.Licet ista eo in i mutata faciunt praeteritū quod quidē non ē in prima coniugatiōe:tamē patiūt syncopā:ut ea quae sūt in prima cōiugatiōe.

¶ Contineo quod etiã cõniuo. Inquã tum præteritum in ixi facit a prædicta regula excipit̃: inquantũ cõniui regulæ conuenit. ¶ Cõniuere ẽ proprie illud coire quod palpebræ faciũt: sed ponit̃ pro consentire. Strideo & sequẽtia ad similitudinẽ inducuntur. ¶ Quærit̃ cur spiro ras nõ debet hic eẽ ĩ libro: ꝓpter nihil enĩ hic poneret̃: cũ in nullo alio loco uerbi ponit̃ nisi apostice: sed participio tantũ deberet eẽ. Exotica. i. extranea. ¶ Supinũ a præterito fit mutata. Dat regulã de supinis nõ solũ secũdæ cõiugationis cõpetentẽ: sed etiam oĩbus aliis ĩ ui præteritũ terminãtibus Ideo quia forma in deo plures hẽt species q̃ beo & ceo. ideo de eo prius tractat.

Hũc hoĩem uelles si tradere disquereã: ni sũmosses oẽs: ꝓ sũmouisses: Cõniueo qđ ãt ↄniuo secũdũ tertiã ꝓtulerũt ueteres ptũm tã ĩ ui q̃ ĩ xi hũit. Num. Cras. i. xxiii. iliados. Nã ↄniui oculos ego deĩde sopore. Tur. i para terusa. Dũ ego cõnixi sõno hic sibi ꝓspexit uigilãs uirginẽ. Ferueo quoqꝫ ẽt & feruo ĩuẽit̃ ab utroqꝫ tñ ptũm ferui dicit̃. Terẽ. i adel. Sperabã iã deseruisse adoloscẽtiã Nec solũ ea diuersaꝝ ↄiugationũ ĩuẽiũt̃ uerba sed multa ptã ut strideo es & strido is & fulgeo es & fulgo is dẽseo es & dẽso as & oleo es & olo lis caluus ↄniuere ĩfinitũ secũdũ tertiã ↄiugationẽ correpta penultima ꝓtulit. Cũ grauis ĩgẽti ↄniuere pupula sõno. Persi. uero scdæ ꝓtulit Veh nisi ↄniues oleũ artocrasqꝫ pepello largior. A ferueo Vir. i. i. Feruet opus redolẽtqꝫ thymo fragrantia mella: a feruo. Idẽ i. viii. Feruere leucatẽ auroqꝫ effulgere fluctus. Luci. nũc feruit ad hamũ. Terẽ. i Adel. Cũ maxime feruet tã placidũ q̃ si ouẽ reddo: uñ feruesco dr̃ tñ ẽt p b ferbeo: ex quo ferbui. Hora. i. i. sermo. Velatũqꝫ stola mea cũ ↄferbuit ira: uñ & ferbesco. A strideo Luca. in. iiii. Auribus incertũ feralis strideat umbra. A strido Vir. i. viii. Stridũtqꝫ cauernis stricturæ chalybũ & fornacibus ignis anhelat. A fulgeo. Vir. i. v. Ipsiqꝫ in puppibꝯ auro ductores lõge effulgẽt. A fulgo. Idẽ i. viii. auroqꝫ effulgere fluctus A denso Ennius in octauo annalium. Dẽsãtur campis horrẽtia tæla uiroꝝ. A dẽseo. Vir. in decimo ad dẽsent acies. ab oleo. Teren. in adel. Olet unguenta de meo: ab olo. Plautus infinitiui uerbi syllabam corripuit in mustelaria. Non omnes possũt olere unguenta exotica. Supinũ a præterito fit mutata ui in tum: ut ciui citum: moui motum: foui fotum. Nec solũ in secundæ coniugationis uerbis in ui præteritum faciẽs sed etiam in aliis est obseruandum: ut amaui amatum accusaui accusatum adiuui adiutum cupiui cupitum arcessiui arcessitum. Excipiuntur laui lautum caui cautum faui fautum: quæ differentiæ causa pro a longa au diphthogum habuerũt pp latum catum fatum: quæ alias habent significationes. Et sciendum quod in omnibus huiuscemodi supinis penultima producit̃ exceptis satũ a sero seui: qđ etiã serui habuit in usu antiquo unde sertũ: & sino siui sitũ. Et a pono posui uel posiui scdm ãtiquos positũ: litũ itũ qtũ notãda sũt Vir. i. iiii. geor. Et paribꝰ lita corpa guttis. In deo exeuntia lõga uocali

naturaliter añcedēte uel ar ſyllaba deo ī ſi cōuerſa faciūt
ptūm: ut ſuadeo ſuaſi: rideo ſi: ardeo ſi. E uero i i breui-
bus añ deo poſitis ꝑducūt eaſdē uocales: & eo i i mutā
tia faciūt ptūm: ut ſedeo ſedi: & ex eo cōpoſita iſideo iſe
di: ſubſideo ſubſedi: reſidio reſedi: uideo uidi: īuideo iui
di: præuideo præuidi. Et notādū ꝙ a ſedeo ꝯpoſita quis
e i i ꝯuertāt ī pñti ī ptō tū tādē e ꝑductā ſeruāt: ut poſſi
deo poſſedi. Strideo quoqꝫ ſtridi facit qđ ēt ſtrido dis:
tertiæ ꝯiugatiōis iuenit̃: ī āt tā ī pñti q̄ ī ptō ꝑductā hēt
Vir. i. viii. Stridūqꝫ cauernis ſtricturæ chalybū & forna
cibꝰ ignis anhelat. Luca. i. vi. Auribꝰ icertū feralis ſtri-
deat umbra. Sta. i. iiii. Huius ī aſpcū luco ſtridere ſagit
tæ. Actius in alceſtide cū ſtridēt retracta rurſus īfœlix.
Sin aūt prima ſyllaba in deo terminatoꝝ poſt mutā ali
quā uel m ſemiuocalē e uel o correptas hūerit ī aliquā li
quidā deſinēſ duplicat̃ ſic tamē ut priori gemīataꝝ extr̃
ma cōſonās ſubtrahat̃: & ſic eo i i cōuerſis fit ptūm pfe
ctū: ut pēdeo pepēdi: tōdeo totōdi. mordeo momordi:
ſpōdeo ſpopondi: a quo ēt s ī ſcđa demit̃ ſyllaba eupho
niæ cā ī cōpoſitione tū hæc eadē nō gemīnāt ſupradictā
ſyllabā: ut reſpōdeo reſpōdi. depēdo depēdi: demordeo
demordi: præmordeo præmordi: detōdeo detōdi Vetu
ſtiſſimi ēt detotōdi: ꝑtulerūt Enni. ī anna. Et detotōdit
agros lætos atqꝫ oppida cepit. At Var. ī magno talento
Detotōderat forcipibꝰ uitari feris. Au āt añ deo hñtia p
participiū ī ptō declināt̃: ut audio auſus ſū: gaudeo ga
uiſus ſū. Vetuſtiſſimi tū & auſi ꝑ auſus ſū & gauiſi pro
gauiſus ſū ꝑtulerūt. Ca. Cenſo. ī orōne ꝑ Luci. Anto.
Beneficii poſtridie iuſſiſti adeſſe ī diē ex die nō auſi recu
ſar̃. Liui. ī odyſ. Q uoniā audiui pauci gauiſi. Luc. Ca.
emina ī. ii. āna. Idqꝫ admiratū eē gauiſi. In hoc uero ēt il
lud attendēdū qđ auſim auſis auſit. ꝑ ſubiūctio audeā
audeas audeat iuenit̃. Vir. ī ii. geor. Auſim uel tenui ui
tē ꝯmitter̃ ſulco. Oui. ī. vi. meta. Et nihil ē qđ nō īopino
captꝰ amore Auſit: nec capiūt īcluſas pectora flāmas.
Oīa āt ſupradicta uerba deo ī ſū ꝯuertētia faciūt ſupinū
ut rideo ſū: mordeo ſū: pēdeo ſū tōdeo ſū: reſpōdeo ſū:
audeo ſū: Gaudeo uero ēt ī poſt u aſſūpſit euphoniæ cā
gauiſū. A ſedeo præterea gemīatū s ut ſeſſū. Et fortaſſe
dñiæ cā: ne ſi ſeſū diceret̃ duæ pres putarēt̃ eē. Alia uero
oīa ī deo deſinētia ī ui diuiſas ꝑferūt ptūm: ut cādeo ui:
ſtudeo ui: ſplēdeo ui: quoꝝ ſupina mutatione eo ī i & aſ
ſūptiōe tū debēt fieri: ut cāditū ſtuditū frōditū ſplēditū

Et ex eo cōpoſita productas. Et ex
eo cōpoſita productas habēt uocales
in præterito: ſed quia nō habent eaſdē
in præterito: uocales ꝑductas excipi
uident̃. Strideo quoqꝫ ſtridi facit.
Strideo quoqꝫ: quia habet uocalē na-
turaliter ꝑductā ante deo: debuit fa-
cere præteritū ſtriſi: ſed quia facit ſtri-
di excipit̃: quod uero ſequit̃ ubi dicit
ꝙ etiā ſtrido ſtridis ē tertiæ coniugatio
nis: uidetur dicere nō eſt mirū ꝙ ſtri-
deo habet ſtridi: quia aliunde ei ꝑue-
nit. ſ. a ſtrido. Sin aūt prima ſyllaba
quod ē. Sin aūt in deo deſinentia ſi lō
ga uocalis naturaliter antecedat ul' ar
ſyllaba ī ſi faciūt præterita: ſin aūt &c.
ſic tū ut priori gemīatarū ſubtrahatur
conſonās extrema. i. ī extremitate ſyl
labæ poſita: ut pepēdi: in priori ſylla-
ba ſubtrahat̃ n quæ fuerat terminalis
prioris ſyllabæ pñtis. Oīa aūt ſupra
dicta uerba. Oīa aūt uerba in deo de-
ſinentia: ut diximus faciunt præterita:
ſupina uero ſic formantur.

¶ Alia uero oīa in deo .i. Præter prædicta in quibus uel longa uocalis uel ar syllaba deo præcedit: uel e uel i breuibus ante deo positis & exceptis geminātibus supradictis: oīa inq̄ alia q̄ in deo desinūt in ui diuisas faciūt præteritū: ut a calco calui &c. Nō iuenio: rarissime dicit: quia aliquando inuenitur: ut careo cariturus: & eodē mō ualiturus. ¶ Excipit̄ prandeo prādi. Excipit̄ prandeo a regula præteritorū in ui diuisas terminantiū. non enim facit prandui. ¶ Idq3 tamē .i. prādeo q̄uis in præterito sit dissimile: tamen in supino cæteris ē simile. ¶ Vt cœno cœnatus. Ad similitudinē q̄ pransus dicat̄ inducta sunt ista: q̄ iuratus nō semper passiue accipiatur: testis ē Iuuenalis dicens: quāuis iurato metuā tibi credere testi .i. quāuis iures: & similiter potus passiue & nō passiue dicit̄. nō passiue: quia Terentius in echyra: adolescens plus potus .i. qui plus potauerit.

¶ Obeo obitus. Obeo supius dixit actiui generis: hic dicit neutri: qd̄ secundū diuersos auctores ē accipiendū.

Nō recōdita senecta quiete. Quia dixit senectus esse præteritum a seneo ne quis diceret q̄ seneo non inueniret̄: probat per exemplum. ¶ Senesco enī inchoatiuū est. Iterū probat q̄ seneo se nes inueniat̄: quia senesco huius ichoatiuū ē: quod nō pōt formari nisi seneo inueniatur. In geo desinentia l uel r antece. Hic aliā uerborū spēm secūdæ coniugatiōis tractat. Quidā mulgeo mulxi per x ptulerunt pp̄ter differētiam mulceo mulsi. Sed Virgi. nō curauit illā driam: quia posuit pertietad oues & ē mulgeo ges Enni. uero mulserat a mulceo posuit: unde apparet et mulceo & mulgeo idē hēre præteritū.

Rarissime tñ ab oībus neutris scdæ ↄiugatiōis q̄ i ui diuisas faciūt ptūm iuenio uel huiuscemodi supinū uel pticipium futuri: ut calco lui: tepeo pui: horreo rui: flacceo cui: rubeo bui: palleo lui. si q̄ tñ iueniūt̄ i breuē hñt ācetū. Vñ Iuue. a careo rui i scdo. Toller̄ dulcē cogitat hēre dē cariturus turtur̄ magno. Et C.i. ualiturus a ualeo. Excipit̄ prādeo di. Plau. i. menæ. Prādi & potaui: & scortū accubaui. Idq3 tñ i sū facit supinū quō supiora: ut prāsū qd̄ tñ q̄uis sit neutrū hēt pticipiū præteritū prāsus ut cœno tus: iuro tus: careo sus: pateo sus: titubo tus. & multa præterea a uetustissimis similiter plata sūt pticipia præteriti a neutralibus ut a seno senectus ο γηρασασ discedo discessus: ο ἀναχωρησασ itereo iteritus ἀναιρεθεισ obeo obitus τεθνηκωσ occido occasus ο δυνασ potus ο πεπωκωσ και ο μεθεισ: ut iuratus ο ομοσασ. Catul. Sed hoc fuere ī recōdita senecta qete. Senesco enim ichoatiuum ē. Salu. i. iiii. histo. Oēs qbus senecto corpore aīus militaris erat. Ceci. i. iiii. Custodibꝫ discessis multi interficerēt̄: Clau. Pugna acriter ↄmissa multis iteritis. Liui. i ꝑthesilao. Cupi. miserulo obito. Luci. in. ii. Quæ horis sublata duabus oīa sūt sole occaso ductoq3. A decresco quoq3 decretū. Liui. ptulit i. ii. Erotopægniō: Nocte dieq3 decretū & auctu. Terē. i echyra. Quid agis cū uirgīe una adolescēs cubuerit plus potus. Hoc tñ idē Iu. passiue ptulit i. iiii. Epotaq3 flumia medo prādēte. Sicut & iuratus tā actiue q̄ passiue pfert̄. Cice. i. ii. uerri. Malo ei iurato suā q̄ iiuriato alioꝝ tabellas cōmittere. Luca. i. viii. Mihi p latiū iurata tonātē. A titubo quoq3 titubatus. Vir. in. v. Vestigia præsso: Haud tenuit titubata solo. Idē i. iii. Nūc cassū lumie lugēt. Quāuis a careo futuri pticipiū nō cassurus sed cariturus faciat sicut supra oñdimus Iuuenalē ptulisse i scdo. A pateo quoq3 passus nascit̄: teste Virgi. q pōit i. iii. æneι. Et pr̄ Anchises: passis de littore palmis. Idē i. ii. Passis priamcia uirgo: In geo desinētia l uel r añcedētibꝫ geo i si ↄuersa faciunt ptūm pfectū ut idulgeo si: fulgeo si: algeo si: urgeo si: tergeo uel tergo tersi. qd̄ pbꝫ & carisius & celsus & diomœdes cōprobāt: & ipse oibꝫ ualidior usus. Iuue. i. i. Sed mox & pocula torques Saucius: & rubra deterges uulnera mappa. Idem in quinto. Vasa aspera tergeat alter. Horatius in secundo. Posito pauone uelis quin hoc potius q̄ gallina tergere palatum. Terentius in eunuch. Ego imperatoris uirtutem noueram: & uim militū sine saguie hoc nō posse fieri qn abstergerē uulnera

ē.n.ābus q̄ternarius q̄ ſtat nō pōt:niſi penultīa abſter gerē ꝓducat. Mulgeo quoq; mulſi facit quis dñx cā q̄ dā mulxi ꝓtulerūt qa mulceo quoq; mulſi facit. Vir.in iii.geor.qd ſurgēte die mulxer̄ horiſq; diurnis nocte pre mūt. En.i.vii.āna. Mulſerat huc nauē ɔpulſā fluctibus pōtus. Idē.i.ix. cyclopis uēter uelut olī turſerat alti car nib9 huāis diſtētus. Lu.i.xx. Purpureo terſit tūc latas gauſape mēſas. Idē i.iiii. Obterſi ebrius. Syllaba uero naturaliter lōga āte geo poſita mutāt geo ī xi & faciunt ptūm pfectū lugeo xi augeo xi:frigeo xi. Alia uero oīa ī geo deſinētia eo ī ui diuiſas mutāt:ut egeo gui:indigeo indigui:rigeo gui:uigeo gui. Supina q̄dā ī ſi terminan- tia ptūm ī ī um ɔuertētia faciūt:ſiue ſcdæ ſiue tertiæ ɔiu gatiōis ſint.nā q̄rtæ ī tum faciūt ſupinū:ut idulſi idul ſū uel idultū. Vnde Marcellinus reꝝ geſtaꝝ.xiiii. Tāq̄ licētia crudelitati idulta:Fulſi ſū:alſi ſū:terſi ſū:læſi ſū luſi ſū:mulſi mulſi ſū uel tū. Salu.i.iii.hiſto. Deinde le nita iā ira poſt poſtera die liberalib9 uerbis pmulti ſūt. Torſi quoq; torſū:& tortū facit. Vnde Ci.i cōcione Me telli. Q̄d pmulſa atq; recreata. Var.i ſatyra. Capite per mulſo. Itaq; & tortores & torſores dicimus:Ca.i.ii.ori gi. Marſū hoſtē occidit priuſq̄ pelignus. Præterea marſ uemi uocat̄ de marſo detorſū nomē. Terē.i.phor. Bo- noꝝ ɔtortor:legū diſtortor. Ci.i.iiii. Q̄d fanū deniq; q̄d nō auerſū atq; extorſū reliqueris. A tergo terſi terſū dixit ſecūdū ſupradictā ꝓportionē. Excipit̄ geſſi geſtū uſſi uſtū facētia ſupinum. In xi uero facētia ptūm cu- iuſq; ſint ɔiugatiōis:xi ī ctum ɔuertētia faciūt ſupinū:ut luxi ctū:auxi ctū:frixi ctū:aſpexi ctū:illexi ctū:duxi ctū:neglexi ctū:traxi ctū:ſtruxi ctū:finxi uero facit fi- ctū:& pinxi ctū ſtrinxi ctū:mixi mictū:euphoniæ cā n ī ſupīo abiiciūt quis iunxi ctū:tinxi ctū:unxi ctum: & pupigi & pūxi pūctū & ſāxi ſāctū ſeruēt ī ſupino quoq; n. Excipiūt̄ flexi & fluxi q̄ ī ſupinis quoq; ſeruauerūt x: ut flexū fluxū. Quāuis uetuſtiſſimi & fluctus ꝓ fluxus & flucturus ꝓ fluxurus ſoliti ſūt dicer̄: Vnde & fluctus ipſe motus aquaꝝ. In gui uero facētia ptūm qa neutra lia ſūt nō habēt ī uſu ſupina:debēt āt ſecūdū analogiā ī itū facer̄ ea ſicut ſupra dictū ē. In queo deſinēs unū iue- nit̄ ſcdæ ɔiugatiōis ī ſi terminās ptūm:ut torqueo ſi: & ex eo ɔpoſita:diſtorqueo ſi:ɔtorqueo ſi:extorqo ſi. Su- pia ſecūdū pauloāte expoſitā regulā ī ſū ꝓferūt:ut tor ſum diſtorſum contorſum extorſum. Inuenit̄ aūt & in tū frequētius. In leo deſinētia ſi āte alterā cōſonātē cōiū

Idē in nono. Quod ſupius dixerat turſi eē a turgeo:id exēplo probat. Alia uero oīa in geo deſinentia. Id eſt quæ nō habent l uel r ante geo. uel ſyllabā naturaliter longā:oia eo mu- tant in ui &c. Quædā ſupina ī ſi ter minantia. Ordo quædā terminātium præteritū in ſi:faciūt ſupina .i. in um: couerſa:ſi non ſint ſecūdæ cōiugatiōis hoc ad intentionem ptinet:ſiue tertiæ: iſtud eſt extenſio:quædā appoſuit: qa in ſequenti excipiet iuſſi geſſi. Nam quartæ in tum faciunt ſupi. Tertiæ in um faciūt ſupina. nā uerba quartæ fa- ciunt in tum ut farſi fartū:indulſi ſecū- dum hoc q̄ facit indulſum ē in regula: ſed ſecundū hoc q̄ facit idultū excipit̄. Itaq; et tortores et torſores. Quia fa cit tortū et torſū:dicit̄ torſor et tortor uerbale nomen. Excipiunt̄ flexi & fluxi. Nota etiā a frigo gis xi xum: a figo figis fixi fixum: eē ſimiliter excipi enda:ſed ideo nō excepit:qa non fuit memor:uel quia ſupina eorū nō ſūt in frequenti uſu auctorū:et ſi inueniunt̄ in raro uſu ſunt:ideoq; prætermiſit:et ſimiliter in participio hæc eadē præter miſit ubi de eiſdem ſupinis mentionem faciet fixus xa xum:dicunt quidā eſſe nomē. Frigo uero frigis frixi frictū fa cere. Vnde Horatius: Pertulit fricti ci ciris:et ſic includi in ſupiori regula. In gui uero facētia præteritū. Hec eſt tertia pars præteritorū quorū præ- ſentia ſecundæ cōiugationis in geo de ſinunt. Impleo impleui &c. ſunt de illis quæ habēt conſonātē añ l adoleo et deleo:ſunt ab oleo et leo cōpoſita.

¶ Cleo cleui. Est secundũ quosdã in/clino naui. unde cliẽs & cliuus: & per cõpõnẽ ꝓcliuus & accliuus: secũdũ uero alios cleo est glorior. cleos enĩ gloria dicit̃. Releo: releui est iterũ destruere: releo etiã pro renouatione cuiusuis liquoris ponitur cũ aufertur inde fex.

¶ Quãuis oleo. Illa cõposita faciunt in frequẽti usu præteritũ in cui syllabã: q̃uis oleo simplex eorũ duo habeat præterita. O obscenus ab ob et canẽdo. i. ille qui turpe os canẽdo aperit: uel ab illo græco tractum est. i. ἀπὸ τοῦ a quo græco etiam dicit̃ inquino inquinas. Exoleui & adoleui eandẽ habẽt significationem significãt enim crescere. ¶ A delino delitum nascitur. Probat q̃ deletũ ẽ a deleo: et nõ a delino ut quidã uolebãt. nã a delino est delitum: tantum.

ctã habuerit ĩ eadẽ syllaba. Et ab oleo uel leo cõposita p ui syllabã faciũt præteritũ: ut ĩpleo ĩpleui: cõpleo cõpleui: suppleo suppleui cuius simplex uerbũ legi: fleo fleui. difleo difleui: cleo cleui: oleo oleui: aboleo aboleui: adoleo adoleui: exoleo exoleui: deleo deleui: releo releui quãuis oleo oleui: & olui faciat. et similiter redoleo redoleui & redolui: q̃a nõ mutauit significationẽ. Hora. i. i. epistolarũ. Vina fere dulces oluerũt mane camœnæ. Lucilius in. xxx. Quis totum scis corpus iam perolesse bisulcis: p oleuisse. Vir. i. xii. Mox cũ matura adoleuerit ætas. Varro tamẽ ẽt & adolui ꝓtulit ĩ tertio rhetorum. Postq̃ adoleuerit hæc iuuẽtus. Cassius ad tiberiũ. At cõtra ægyptio sacrificiũ nisi integrũ ãserẽ adoluerũt. Passiui quoq; participiũ adultus ꝓ adoletus prolatũ ẽ Antias i. lxxiiii. Et oẽs hostiæ uituli. xxvii. cõiecti & oĩa adulta sũt. Obsoleo quoq; obsoleui facit. Nõ ẽ enĩ a soleo q̃ solitus sũ uel solui secũdũ Salust. facit præteritũ q̃ ĩ secũdo historiaꝝ põit: neq; subsidiis uti soluerat. sed ab obs & oleo: sicut obscenus ab obs & canẽdo uel cẽo uel ἀπὸ τοῦ κυνός. Vũ & ĩ q̃nto. Cice. de ĩperio. Cnei Põpei. Obsoleuit iam ista ratio re multo magis q̃ uerbis refutata. Idẽ in p̃rio rethoricoꝝ. Hoc uero a plerisq; eoꝝ desertũ obsoleuisse. Idem ꝓ Celio: Chartæ quoq; quæ illã pristinã seueritatẽ obtinebãt obsoleuerũt. Exoleo quoq; exoleui. Vnde exoletus exoleta exoletũ. Plau. in medico: Domi reliqui exoletã uirginẽ idest grãdẽ quæ exoleuerat. aboleo uero uelut redoleo & aboleui facit præteritũ Vnde & aboletã: & abolitũ unde abolitio dicitur. Liui. & si oẽs diuini humaniq; memoria aboleuerit. Persius: Hoc iuuat hic inquis ueto quisq̃ faxit oletũ. Cicero in ueri. de præfectura urbana: Vereor nec hæc cupiã nimis antiqua & etiã aboleta uideãtur. Adoleo cuius simplex idest leo ĩ usu nõ ẽ deletũ a delino delitũ nascit̃: q̃d Pro. & Cap cõprobat. Vsu quoq; adiuuãte Vir. i. iiii. geo. Et paribꝰ lita corpora guttis. Cice. i. i. epi. ad Calui. Tulit moleste q̃ litteræ dælitæ sũt mihi a te redditæ. Idẽ i. iiii. uerinaꝝ: Tabulæ sũt ĩ medio q̃ se corruptas atq; iterlitas eẽ clamãt. Acti. ĩ atreo. Epulaꝝ fictor sceleꝝ fratris delitor. Supĩa secũdũ iã supradictã regulã ĩ ui syllabã præteritũ terminantiũ faciũt: ut cõpletũ defletũ: absoleui absoletũ: aboleui aboletum: abolui abolitũ: deletũ a deleo. Vnde & letũ ipsa res quæ delet uitã q̃si a leo simplici q̃ ĩ usu nõ ẽ ꝓfert̃. Alia uero oĩa ĩ leo uerba desi

nētia eo ĩ ui diuiſas cōuertentia faciunt præteritum
ut doleo dolui: caleo calui: palleo pallui: excelleo
excellui: qđ & excello inuenit̃. Alia quoq; oĩa ſecū-
dæ cōiugationis uerba quacūq; cōſonāte ante eo po
ſita: eo ĩ ui diuiſas cōuertētia faciūt præteritū perfe
ctū: ut habeo habui rubeo rubui doceo docui: ar-
ceo arcui timeo timui iaceo iacui teneo tenui caneo
canui ſtupeo ſtupui tepeo tepui parco parui: careo
carui: horreo horrui: floreo florui: cenſeo cenſui: pa
teo patui: liqueo licui: ex quo liqueſco inchoatiuū.
Ouidius ĩ. iiii. methamor. Protinus ĩbutū cæleſti
nectare corpus Delicuit: terrāq; ſuo madefacit odo
re. A liceo quoq; licui facit. Excipiūt̃ hæc iubeo iuſſi
ſorbeo uel ēt ſorbo. ut probo placet ſorpſi uel ſor-
bui. Luca. ĩ. iiii. Abſorpſit pēitus rupes & tecta fer
rarū. Cice. ĩ. ii. philipi. In ſanguinē ciuilem exhauſit
uel potius exorbuit Idē ꝓ murena: Difficultatē ex
orbuit. mulſceo mulſi: maneo māſi: neo neui: hæ-
reo hæſi: luceo luxi: pollucio polluxi Plautus ĩ ſti-
cho. Vt decimā partē Herculi polluceā. Neuius in
colace. Qui decias partes quātū alieni fuit polluxit
tibia publicādo epulo Herculis decimas. Supina ĩ
ui quidē diuiſas faciētia præteritū neutra deficiūt ſi
cut ſupradiximus ut ſtupui canui tepui horrui par
ui egui: deficit ēt metui timui. nā carui uel caritum
uel caſſū uidet̃ poſſe dici: quia futuri pticipiū cari-
turus præteritū caſſus ĩuenit̃. Iuue. ĩ. ii. Quomō ā
te latū ē. Tollere dulcē cogitat heredē cariturus tur
ture magno. Vir. ĩ. ii. æneī. Demiſere neci nō caſſū
lumīe lugēt: Actiua uero plerūq; uocales in i corre
ptā conuertētia aſſumūt tū: ut habeo bui habitū
ĩhibeo ĩhibui ĩhibitū: præbeo præbui præbitū: mo
neo monui monitū: pauca autē ui ĩ tū cōuertūt ni
ſi cōſonātiū natura ꝓhibeat: ut teneo tenui tentū:
doceo docui doctū: cenſeo uero cenſui cenſū qa in
ſimplici dictiōe n antecedentes: s & t ſine r ſeq non
poſſūt. Iuſſi uero & mulſi & māſi & hæſi ſecūdum
prænūciatā regulā ĩ ſi ꝓferētiū præteritū ĩ ĩ um con
uertētia faciūt ſupia ut iuſſi iuſſum. mulſi mulſum
māſi manſum hæſi hæſum: a ſorbui ſorbitum a ſor
ſi uero ſorptū debet fieri ſupinum: ut habeo habi
tū: præbui præbitū. a ſcripſi ſcriptū a nupſi nuptū
quoq; neutrum ĩ uſu nō inueni. ĩ. nec ſorbitum: nec

¶ Alia uero oĩa. Ideſt præter illa quæ aliā
conſonantem habent ante. l. in eadē ſylla
ba & quæ ſunt cōpoſita ab oleo & leo. Su
pina in ui quidē deſinentia. Quidē ordo
litteræ neutra facientia præteritum in ui: di
uiſas deficiunt in ſupino. ¶ Nam a carui:
uel caritum uel. Ne aliquis diceret: quare
non ſupponis careo inter præcedentia: di-
cit nam a careo & caritum & caſſum: uide
tur poſſe dici quod probat ab effectu: quia
futuri participiū facit cariturus: iuxta qđ
caritum eſt & caſſum ſupinū caſſus præteri
tum iuxta hoc. ¶ Actiua uero plerūq; in
uo tales. Neutra carent ſupinis: ſed actiua
&c. quare dicit plerūq; notabis: ubi ſubdit
pauca aūt &c. niſi conſonātium natura ꝓ
hibeat: ut cenſui deberet facere cēſtum: ſed
natura conſonantium non pōt pati: qa n.
antecedente. ſ. & . t. ſequi non poſſunt ĩ di
ctione ſimplici. hoc dicit propter inſto: cō
ſto: quæ cōpoſita ſunt. ¶ Non te moueat
ſi præſentis capituli repetitā nec tamē eādē
cōperias lecturam.

Ræteriti perfecti mul. Ostensa præteriti imperfecti deriuatione transit ad præteriti perfecti perquiren/
P dam generationem: gratia cuius incepit de uerbo agere sic dicens. Præteriti perfecti multiplices & ua/
riæ sunt regulæ: hoc est dicere de præterito pfecto dantur regulæ multiplices .i. multas plicas habentes
i. generales & uariæ .i. speciales. uarias dicit quantum ad singulas coniugationes. Nam diuersæ secũdum diuer
sas coniugationes præteritorum dantur regulæ: ꝙ autem sit ita intelligẽdum: ut diximus ꝙ dicit multiplices de/
clarat cum subiungit. Itaq; cõmodum putauimus primo quæ in eo generalia esse contemplati sumus differere:
i. primitus regulas generales ad oẽs cõiu/
gationes pertinẽtes de præterito perfecto
proponere: postea uero singulas syllabas
de eo tractare. Per singulas syllabas tra/
ctare est dare regulam de præterito perfe/
cto secundũ singulas terminationes .s. i ui
in si in xi &c. Possumus etiam tractare p
singulas syllabas ad hoc referre: quia do/
cet de primis, & penultimis syllabis præteri
torum: quando producantur & quando
corripiantur. ¶ Omne ergo præteritũ pri
mam. Ecce una generalis regula. Et assũ/
pta sti: facit secundam. ecce alia. Sic p cæ/
tera usq; ad finem: & nascitur hoc tempus
quoq; a præsenti. ¶ In crescentibus uero ĩ
quibus. Quibus repetitio fit & cætera. or
do est sic. Tempora principalis syllabe .i.
correptio uel pductio primæ syllabæ præ
sentis seruantur in præteriti penultima ĩ cre
scẽtibus. Et quia adhuc ĩdeterminatũ erat
subiungit in quibus fit repetitio per præte/
ritum: idem principii primæ litteræ penul.
uel antepenul. principalis syllabæ præsentis. Attende ꝙ sic accipit crescentibus: quasi dicat repetentibus principi
um: supina enim multa quæ repetunt principium: sed nõ crescunt .i. non superant syllabas præsentis in præterito
ut mordeo momordi: spondeo spopondi. ideo sic exponitur illud ut exempla regulæ concordent. Possumus &
aliter dicere .s. ut in propria significatione accipiatur crescentibus: sed tamen more suo plus exemplificat inclu/
dens repetentia principium non crescẽtia in eadem cum crescẽtibus. ¶ Excipiũtur pello pepuli. tango. Vide ne
te decipiat pcello pculi. pene enim in omnibus codicibus in hac exceptione inuenitur: sed nulla ratio est quare
ponatur: cum non crescat in præterito: nec principium penul. uel antepe. principalis syllabæ præsentis repetat.
¶ Et in prima quidem coniugatione. Et in prima quidem cõiugatione principium immobile manet in supradi
cto tempore .i. in præterito pfecto: exceptis quattuor uerbis: do dedi: sto steti: lauo laui: iuuo iuui. Opponitur
flo flaui: no naui: quæ cum sint primæ coniugationis principium uideretur mouere. Ad quod dicendum ꝙ nul
lus obiectioni locus relinquitur: sed qđ dicit pfecte consideretur: Exponere autẽ quidam sic uolũt: principium
manet imobile in supradicto tẽpore .i. neq; consonans duplicatur neq; breuis in præsenti uocalis conuertitur in
longam in præterito tempore in prima coniugatione: exceptis do dedi: sto steti. & quia posset accipere do dedi:
sto steti: secundũ correptionem subiungit. Illa enim duplicant consonãtem. Hæc autẽ .s. iuuo iuui & lauo laui:
uocalem in præsenti correptam penultima permanente in præterito perfecto producũt. flaui autẽ & naui. neq;
consonantem duplicant neq; uocem in præsenti correptam producunt: & sic ab obiectione descẽdunt. ¶ In se/
cunda uero & tertia. Est .i. contingit in omni loco .i. in principio in medio in fine: ubi inuenimus moueri litte/
ras uel syllabas præsentis. Moueri accipit dupliciter .s. secundũ transmutationem in alias litteras: uel syllabas.
uel secundum correptionem & productionem. ¶ Per singulas igitur tam uoca. Infert a causa: quasi dicat quã
doquidem in secunda & tertia coniugatione: iu omni loco est motio: ergo est ostendenda: & hoc est quod dicit
per singulas: igitur tam uocales q̃ consonantes per ordinem ostendemus solitas fieri mutationes. Et notandum
ꝙ cum proponat mutationem: prius tamen in singulis ostendit stabilitatem: uelut ĩ hoc primo .a. breuis modo
manet eadem ut carco carui. Deinde ostendit mutationem: cũ dicit: modo producitur modo mutatur in .e. cor
ripitur & cætera. quod ideo facit: ut per præmissam stabilitatem melius & manifestius sequens mutabilitas co/
gnoscatur. ¶ Vt ipse aptus. Quasi dicat ita dico non posse .b. ante .s. uel ante .t. inueniri in principio syllabæ:
sicut ipse aptus .p. ante .s. & .t. Remouet qđ posset opponi: cum dicit. Nam absonus: abstinẽs &c. ¶ Igit̃ par
ticipia quoq; supradi. Illatio est a causa sic: quia scripsi & nupsi habent .p. ante .s. igitur participia eorum ratio
nabiliter per .p. & .t. scribuntur ¶ L. manet per se ut oleo olui. Per se tantum: tunc ualet quantum in aliis su/
pradictis eadem: quasi dicat cum dico ꝙ .l. manet noli accipere per aliam manere: sed per se .i. in idẽtitate pse/
uerare. Cum enim mutatur in aliam tũc quoq; dicitur manere: sed nõ per se. Potest & aliter dici manet quando
est per se: ut dicitur .l. per se esse quãdo nõ est per compositionem: ut in ludo. In alludo autem est .l. per compo
sitionem .i. per mutationem .d. finalis præpositiõis ĩ .l. sequẽte .l. Similiter uel mutatur uel subtrahitur: quasi a

sorptum: a luxi quoq; luctũ & a polluxi pollctũ
exigit ratio ĩ xi terminãtis præteriti: sed auctoritas
deficit. Neui uero in ui terminãtium seruat regulã
ĩ supino conuertens ui ĩ tum ut neui netum.

Incipit hic. x.

In io a antecedente unum inuenitur aio
quod in prima quidem persona ĩ loco cõ
sonãtis habet duplicis quæ & geminaba
tur a uetustissimis aiio. In secunda uero & tertia p/
sona transit in uocalem necessario quia consonans
sequitur ais ait: Itaq; pares habet in tribus personis
syllabas cum omnia ĩ io desinẽtia tertiæ uel quartæ

parte.d.l.quando non est per compositionem: aut manet: aut mutatur: aut abiicitur: quando autem inest per
compositionem: tunc de eo huiusmodi disiunctio fieri non potest: quoniam non uariatur. Et notandū q̄ quæ/
cūq; sententia dicatur: contrarium ponit superioribus. dixit enim in orthographia q̄ hæ quattuor consonantes
l.p.s.x. nunq̄ mutātur in præterito: hic uero dicit q̄.l.in.s.in præterito mutetur: ut uello: uulsi. Ad quod dicē
dum est q̄ uulsi non est regulare præteritum: deberet enim esse uelli: ut ipse docet in sequentibus: & ideo non est
sibi contrarius quando superius non negauit.l.mutari: nisi tantum in regularibus. Aliter etiam soluitur: dicitur
q̄ ita est accipiendum superius.l.non mutatur.s.quando est sola.i.non cum alio.l.talis enim auctoris intētio
uidetur. Sed rursus obiicitur: quod satis ad rem pertinere uidetur: quare ergo ibi exemplificauit ui.non est sola
ut mollio molliui. Ad quod dicendum: quia more suo plus exemplificat q̄ contineatur in regula. ¶ Sunt ergo
formæ. Illatio est quasi a partibus: reperitur enim in præmissis exemplis aliquod uerbum faciens præteritum in
ui. aliquod in si: aliud in xi. &c. Inde infert. Sunt ergo formæ præteriti perfecti octo: hoc est dicere. octo diuer
sitates sunt præteriti perfecti quæ sunt generales: idest uerba diuersæ coniugationum continentes. Et sciendum
q̄ nihil impedit si aliqua earum sub alia claudatur: quoniam nullam hic intendit facere diuisionem: sed solum
modo præteriti ostendere diuersitatem: hoc autem ideo dixi: quoniam forma in ui: syllaba cōtinetur in hac alia
in i antecedente consonante quæ in præsenti tempore ante o uel eo: uel io: inuenitur. Iuuo enim facit præteritū
iuui: & seruat consonātem āte i quam habuit in præsenti ante.o.s.u. ¶ Et in ui. quattuor cōiugationum. Et in
ui quidem syllaba: quattuor coniugationum sunt uerba quæ terminant præteritum: hoc prædicit ad comprobā
dum hanc formam esse generalem & similiter notabis in singulis. ¶ Formis igitur generalibus cog. Formis er/
go generalibus præteriti cognitis: nunc necessarium esse extimo de penultimis quoq; uniuscuiusq; formulæ sylla
bis generaliter tractare.i. per tales regulas agere: quæ non solum unius: sed diuersarum uerba coniugationum
includant. Reddit causam cum dicit. Non minus enim hæ quoq; ad omnem rōnem declinationis: tam præteriti
perfecti q̄ plusquāperfecti. et cætera hoc est dicere ut habeat omnis ratio idest integra certitudo declinationis in
præterito perfecto: et plusquāperfecto: et etiam in participiis eiusdem idest præteriti tēporis necessarius est tracta
tus penultimarū syllabarum quoq;: non solum ultimarum.i. non enim plenariam declinatōis possumus habere
scientiam: nisi penultimarum habeamus noticiam. In ui. terminantium. Data regula de præsenti: subiungit
regulam de formatione: cum dicit: & uel in præsenti quoq; habent.u.loco consonantis positam &c. Nota q̄ et
in istis quæ habent.u.consonantem in præsenti: & in illis quæ pro.n.uel.r.uel.sc.quæ in præsenti tempore in
ueniuntur ante.o.u. habent loco consonantis principaliter extremæ syllabæ in præterito: intelligit præteritum
imperfectum non a secūda: sed a prima nasci per. et sic bene disiunctiue accipitur: quod iterponit ubi dicit: uel
a secūda per. præsentis nascuntur &c ¶ Si uero consonans sit ante.o. Dixit q̄ in uerbis in ui. diuisas præteritū
terminātibus: si uocalis sit penul. ante.o. in præsenti pares sunt syllabæ. Si uero consonans sit ante.o. in præ/
senti præteritum una syllaba abundat. Quod.s. ut si consonans sit ante.o. in præsenti: præteritum una syllaba
abundet: in prima quidem cōiugatione in omnibus terminantibus præteritum in ui. diuisas inuenies. Solet a
quibusdam dici q̄ furio furias furui: debeat dici sicut domo domas domui: et similia primæ coniugationis. Sed
hoc rō præmissa manifeste destruit. Non enim potest dici furio furias furui: cum neq; consonantem in præsenti
habeat: neq; abundet una syllaba in præterito. Similiter in tertia uero hoc idem.s. ut et consonans sit ante.o. &
præteritum una syllaba abūdet obseruatur in omnibus his quæ non habent uocalē ante o ut oculo: ocului: &c.
¶ Et attendendum q̄ penultimæ. Vsq; modo dixit de in ui: diuisas terminātibus præteritum quātum ad decli/
natiōem ptinuit. Nunc autem de corruptione uel productione ipsius præteriti loquitur cum dicit. Et attenden/
dum q̄ tempora præsen. uel antepe. syllabæ præsentis eadem productio: uel correptio seruat in huiusmodi præ
terito.s. exeunte in ui diuisas: siue pares habeant syllabas siue abundent. Excepto uno: pono: sui quia cum i præ
senti producitur penul. &c. ¶ Nec mirum cum hoc solum. Quasi.d. non mirum si pono supradicto modo a si
milibus differat: cum etiam in hoc alio ab eisdem omnibus dissentiat: q̄ solum & in.s. mutauit in præterito: & i
ui: diuisas terminauit hæc duo prædicta iungenda: non enim posset dici extra hoc solum in ui: diuisas terminat
sed simul uerum est. ¶ Omnis autem penultima supra. Idest in ui: diuisas: desinētium corripitur. q.d. licet præ
terita in ui: diuisas: in prima syllaba dissentiant: quia quædam producunt: quædam corripiunt: tamen in princi
pio cōueniunt. nam penul. in omnibus corripitur. ¶ Et secūdæ quidem uel quartæ. Hoc ideo inducit: ut rasi &
risi: quæ dixerat produci natura: per hanc quoq; rōnem: & confirmet esse producta: præmissa est enim uniuer/
salis regula superius q̄ quæcūq; i præterito minuūt producūt in xi: terminātia præteritum perfectum: tunc tan/
tum natura quoq;: non solum pone penul. producūt quando sit.e. ante xi. ut rego rexi. Nam si non fuerit. e.
ante.x. non natura producitur penul. in præterito: sed pōne tantum duplicis cōsonantis.x. & hoc intelligitur
ubi dicit. In aliis enim positione sunt longe tantum. ¶ Quæritur ergo an luceo: luxi de. Hanc quæstionem ui/
dit posse fieri: quia dixit q̄ rexi: naturaliter produci probatur per rex: regis: quod ab eo nascitur. putaret enim
aliquis posse dici; per simile q̄ luxi: natura produceretur: quia lux lucis: producitur quod esset sibi contrarium:
quia dixit superius q̄ tantum tunc natura penultimam producit præteritum in xi: quando sit e: ante xi. Soluit
autem hoc ubi dicit: in quo etiam illud an nomen a uerbo: an magis ex nomine natum sit uerbum: q̄.s. ut uer/
bum ex nomine: ueritas mihi uidetur: hæc enim similitudo destruitur: quia ibi a uerbo nomine: hic uerbū a no/
mine nascitur ¶ Quæ præsentis temporis consonātes. Quæ præsentis temporis consonātes seruantia ante.o.
uel eo. uel io. positas easdem ante.i. finalem habent in præterito huiusmodi: inquātum habent penultimas uel
natura; uel pōne productas excipiuntur quæ in præsenti penul. habuit correptam. Cur autem excipiātur sub/

ſungit cauſam dicens. Eamq; ſeruant. hoc eſt dicere. Ideo pp. i. penultimam correptam in præſenti excipiũtur: quia ſeruant eam. hoc eſt retinent. i. talem. ſ. correptam in præterito quæ in præſenti & hoc probat: quaſi ab immediatis: per hoc ꝙ ſubiungit ea enim. i. penultimæ in præſentibus: breuis nõ producitur in præterito: & ut uerum ſit determinatum per hanc formam. q. d. & dico ea non producitur: non ſecundum aliam formam: ſed ſecundum hanc de qua loqui incepi debet accipi. Nam in alia forma producitur. ſ. ubi conſonans non ſeruatur ante. i. finalem in præterito poſita: in præſenti ãte. o. uel eo. uel io. ut ĩ ſino. penultima corripiẽ in præterito uero producitur. Enumerat quæ excipit: cum dicit ut bibo bibi. findo fidi. ſcindo ſcidi. deberet apponere. excipiẽ & reperio. peri. Sed quia dixerat ſedi: & fugi: & alia ſimilia. in ſuperioribus exemplis ꝓduci. regulã ad hoc cõfirmandum interſerit cum dicit. Et ſciendum ꝙ in his, quoq; in io & in eo deſinẽtia uerba una ſyllaba minuũtur in præterito in qua includitur ẽt reperio. repperi. & ideo illud diſtulit ne ſi prius poſuiſſet reppeti oporteret. Vt autem ſciamus ꝙ ad prædicta quoq; ꝑtineat exceptõem præcipit illud notare dicens ꝙ notãdum antepenul. nõ penultimã ꝓduci. ¶ Repetunt conſonantes primæ. Hic de duabus formis geminãtibus conſonãtem agere incipit. ſ. de repetẽtibus in principio: & de in fine repetẽtibus. In principio repetunt quæcũq; primam conſonãtem repetunt: ut cado. cecidi. in fine uero repetunt quæ conſonãtem ulti. repetunt: ut uendo uendidi ¶ Et attẽdendum eſt qđ omnia. Dixit qđ in tertia coniugatione quædam in principio repetunt: quædam in fine. poſt ea repetentia in principio tripliciter uariauit. nũc autem cõmunem regulam de ipſis ſubiungit dicens. attendendum eſt qđ omnia ea quæ geminãt principalem ſyllabam ſeruant nõ ſolum conſonãtem. ſed & uocalem primæ ſyllabæ præſentis temporis: tam in prima q̃ in ſecũda ſyllaba ¶ Excipitur pello. pepuli. Opponitur qđ cædo cecidi. debeamus dicere ad qđ dicendum eſt: quia de illis tantum agitur quæ uocalem unam ſimpliciter habent. Cædo. autem non uocalem unam ſimpliciter habet. ſed uocales: quia ꝑ æ dyphthongon ſcribitur: & iõ in hac regula nõ continetur. Poſſumus etiam dicere qđ iõ non curauit excipere. quia ſuperius dixit in hoc eodem uerbo æ dyphthon. in. i. longam mutari. Vel quando quæritur: utrum cecidi. an cicidi. melius dicatur. poſſumus dicere quia cecidi melius dicitur. Nam cum æ dyphthon. in præſen. in. i. longam mutet: nec poterat triſyllabũ eſſe: niſi ſyllaba adderetur conuenientius fuit talem ſyllabam addere quæ uocalem primæ ſyllabæ præſentis ſeruaret: & dicere cecidi. præſertim cum cicidi. male ſonaret. Forſitan inſtabit aliquis dicens. qđ cicidi. ſit dicendum. quoniam ipſo Priſciano teſte hoc uerbum mutaẽ in principio: & in medio: & in fine. Sed ſi quis attendat quid ibi diximus hæc obiectio non ualebit. Accepimus enim mutationem in principio uerbi huius ſecundum tempus. Nam cædo in priori ꝓducitur. cecidi uero corripitur.

Quoniam igitur de genera. Quoniam ergo de generalibus præteriti perfecti temporis formis uerborum collectiui. i. cõmuniter diuerſarum coniugatõum antea docuimus. Nunc ſeparatim. i. ꝑ ſingulas coniugationes de uariis eiuſdem temporis ſpeciebus differere canemur. uarias ſpecies accipit diuerſos mõs præteritorum: in una quaq; coniugatione. ¶ Primæ coniugatõis uerba. a. Regula hæc ſic breuiter comprahẽdi poteſt. Omnia primæ coniugatõis uerba actiua: uel neutralia formant præteritum perfectum a ſecunda perſona indicatiui deſinente in as. ſubſtracto. ſ. & addita ui. Exceptis duodecim quæ in ui. diuerſas. præteritum faciunt. ut domo. domas domui &c. Et exceptis his quattuor. ſto. ſteti. do. dedi. iuuo. iuui. lauo. laui ¶ Plico. cas. plicui uel caui. quod. Hoc eſt dicere ꝙ per compoſita manifeſtatur ꝙ plico. plicas. habeat utrũq; præteritum. & plicui & plicaui. Nam cum præpoſitõe magis per ui. diuiſas. Cum nomine uero compoſitum ꝑ aui. terminat præteritum: qa dixerit magis oſtendit ubi dicit. Inuenitur ẽt cum præpoſitione in aui. faciens præteritum &c. Nota dici explico explicas a modernis. ſed antiqui ſecũdum tertiam coniugatiõem illud declinauerũt unde adhuc explicit iuenitur ꝓ finitur. Necto tamẽ ẽ primitiuũ. dixit æquipollẽter ſuperius ꝙ qdam dixerunt nexo nexas. alii uero nexo nexis. Nunc eoꝝ approbat ſnĩam qui dixerunt nexo nexas ꝑ hoc ꝙ dicit necto. unius. i. nexo eſt primitiuum. q. d. nexo frequẽtatiuũ eſt a necto. ꝙ ſic a ſimili cõfirmat. Nam q̃uo a ꝑcipio amplexus fit uerbum frequẽtatiuũ amplexor ris ſic a ꝑcipio nexus ꝙ naſcitur a uerbo necto fit frequẽtatiuũ nexo as. Sed a necto tamen ſimiliter nexui ꝓtulerunt pleriq;. hoc eſt dicere licet nexor deriuatur a necto: tamen necto ſecũdum quoſdam idem habet præteritum. Supradictis addunt qdam neco. caui. uel cui. iõ ꝙ ꝑcipiũ præteriti paſſiuum & necatus a necaui: & nectus a necui facit. hanc cãm non reddit quare neco additũ ſit: ſed oſtẽdit quare hæc duo præterita necui & necaui ai dedit quod iõ uidetur: qa duplex præteritum ꝑcipium habet. & necatus quod uenit a necaui: & nectus quod uenit a necui. ¶ A do quoq; compoſita & a mo. A do quoq; cõpoſita & a monoſyllabis præpoſitõibus tertiæ ſunt coniugaõis hoc ſecũdum litteram ſic ut continuatur. Dixit ꝙ lauo ſecũdum antiquos eſt tertiæ coniuga. qa dicunt lauo uis uit. A do quoq; compoſita ſunt tertiæ coniuga. non iõ dicit do compoſitum cum præpoſitõibus monoſyllabis eſſe tertiæ. ꝙ compoſitum cũ noie non ſit tertiæ. dicimus. n. uendo. dis. compoſitum ex noie uenum & do. ſed iõ determinat: qa hic ſua tantum intentio eſt qualiter cum præpoſitõ bus do compoſitum diuerſificeẽ oſtendere de compoſitis a do: iõ hic tractat ut quædam ex illis. ſ. circũdo a ſupradicta regula uerboꝝ primæ coniuga. excludat. nam nõ facit præteritum a ſcda ꝑſona indicatiui modi abiecta. ſ. & addita ui. Quæriẽ aũt quare uenũdo. das. nõ exceperit. cum & in illo quoq; ſimilis ſit rõ. Ad quod reſpondemus dicentes ꝙ ſunt duæ ꝑtes uel ſi quis inſtet dicens unam ꝑtem eſſe: dicemus ꝙ ꝓ cõſtanti ꝙ exceptum ẽt habuit: & iõ excipere non curauit. Põt ẽt in paucis abſoluaẽ dici ꝙ cũ ſimplex ſuperius excipit. compoſita quoq; excepta pariter intellexit. nunc aũt ſolum oſtendere intendit ꝙ cõpoſita a do. non ſeruent coniugatõem ſimplicem: in quo forſitan poſſet aliquis falli. Et hoc uerbum ſolum primæ cõiugatõis. a. penultimam corripit in præſenti & eſt de ꝓprietate ſupradicti uerbi. ſ. do. das. Exequiẽ dum dicit: & quæ ex his

fieri solent: de passiuis supradictoR temporum est intelligendum: quod notatur p exemplum: ut dabamini.
¶ Da enim ante finē ubiq: corri. Redditio causæ est quare in tot partibus huius uerbi do. das. dixerat a corri.
nā da. ubiq: āte finē i hoc uerbo simplici corripitur. Ante finē dic̄ pp impatiuum da. & scdam psonam præsētis
indicatiui das. quæ pducit̄ in hoc uerbo simplici. iō addit: qa in composito pducitur ut redamus. & damus si/
militer in omnibus compositis ab illo tertiæ coniuga. in aliis uero sicut in simplici ubiq: ante finem corripit̄. e. āt
in illis ante finem pducitur: ut demus: tis. & in similibus. ¶ A sto quoq: composita ubiq:. Nam solum cōposita
ado seruant duplicatōem præteriti. i. gemināt consonātem in præterito: sed ēt a sto. de compositis a sto. iō agit
ut notemus ea quoq: a primæ cōiugatōis regula excipi. ¶ Et ab sisto. n. & absto abstiti. Diceret aliquis male di
xisti ouidium ptulisse abstit p abstitit: qa absto non facit abstiti: sed tantū absisto. hoc remouet: dicens q utrūq:
facit abstiti. ¶ Quāuis ab eo. Idest mico cōpositum dimico. caui. facit & dimicatum hoc ē dicere: licet mico nō
habeat in usu supinum: tamen ab eo cōpositum dimico habet in usu præteritum & supinum. ¶ Plico quoq: ēt
plicatum &. Quia plicaui & plicui. Tale est ac si dicat. plico. ēt non solum mico excipit̄. scdm hoc q facit plici
tum a regula de supinis qua dixit. Quæ uero in ui. diuisas desinunt: si. e. ante. o. habuerint mutant ui. in supi/
no in tum. Ostendit plico duo supina habere. s. plicatum & plicitum. Nam qa facit plicaui. habet plicatum: &
qa facit plicui habet plicitum. Nota q hæc cā non iō datur: ut oia quæ faciunt in ui. diuisas. sic faciant supina.
sed tale dictum est hoc uerbū non posse hmōi supinum habere: nisi in ui. præteritum faceret. Possumus & sic le/
gere. excipit̄ plico: & quare excipiatur subiungit cām: uidelicet qa cum faciat plicui non plictum. sed plicitum
dicimus: ex eo. ergo infert a cā sic: qa plico & plicatum & plicitum facit. ergo ex eo composita penul. habēt. a.
uel. i. in supino: ut duplicaui duplicatum. explicui explicitum &c. ¶ Alia uero in ui diuisas præteritū. Alia hoc
est non habētia. e. ante. o. ui. in tum. cōuertunt in supino penulti. corripit̄. ¶ Hæc cum ipsa & scdm tertiam.
Tamen sic continuat̄. dixi sono. nui. & cubo. cubui. & similia primæ coniugatōis: tamen hæc scdm uetustissi/
mos tertiæ sunt coniuga. ¶ Steti uero statum supinū penul. Ideo ut puto deberet facere: qa secunda p stas quæ
pducitur formatur abiecta. s. & addita tum: & tamen in hoc loco notādum q ab eo deriuata. a. penultimam
corripiunt uel antepenultimā ut status stabilis. u. uero longam ante tum. unum habet iutum. & ab eo cōpositū
adiutum. ¶ Au quoq: unum quāuis uetustissimi. Hæc duo in hoc qdem q a præte. fuerit scdm regulam ui. mu/
tata in tum. cōueniunt: sed in hoc dissentiunt: qa alterum habet. u. ante tum. & alterū au. ante tum. & illa oia
quæ in regula cōueniunt. i. penultimam habeant. ¶ Potum quoq: p potatum. Hoc scdm litteram sic cōtinuat̄
dixi q lautum dicitur. p hoc antiqui dixerunt lauatum. potum quoq: dicitur p potatū. quātum uero ad sniam
sic cōiungitur. dixi oia uerba primæ cōiugatōis quæ in aui. præteritum terminant. ui. in tum. cōuertētia faciūt
supina in um. desinens. Excipit̄ potum. utimur. n. potum p potatum. ¶ Sciēdum aūt q in um desi. Postq̄ qua
liter supinum in prima cōiugatōe formatur. ostendit qūo debeamus ipsis uti: subiungit dicens q supinum cū ire
infinitiuo adiunctū p infinitiuo futuri ponitur. ut oratum ire. ¶ Secūda cōiugatio in eo desinens. Tractatus d̄
uerbis secūdæ coniugatōis quādam generalem cognitōem. i. formam qua discernit̄ a cæteris premit: ita dicēs.
Secūda coniugatio in eo desinens. & ea terminatio est ppria secūdæ coniugatōis. nam conuenit omni & si nō
soli hoc notatur p hoc quod subiungit. ¶ In io. a. antecedente unum. Forma cōi assignata incipit per ptes ea
quæ simul pposuit tractare. q. d. uerba secūdæ coniugatōis in eo desinentia. alia habent ante eo. uocalem alia
consonātem: & primo agit de his quæ uocalem habent: dicens q cieo. habet. i. ante eo. deīde de illis ubi con/
sona antecedit. Obseruandū est aūt in oibus uerbis: dixit q cieo. facit præteritū ciui uel cii. & ad hoc confirmā
dum q penultima pducatur in ciui. & in aliis similibus secūdæ coniuga. sniam generalē inducit dicens. ¶ Ob
seruandum est aūt in oibus. Obseruandū aūt in oibus uerbis q si minuat præsentis syllabas præteritum necessa/
rio. i. impermutabiliter penul. pducit: aliter. n. nō inuenit̄ nisi syncopam patiatur. Assumatur ex hac snia ex/
tra librum ita. ¶ Sed liqueo licui & langueo langui. Sed liqueo licui. & langueo langui non pducunt penul/
timam: & hoc pbat a contrario. Nam corripiūt eam: & hoc est ubi dicit: corripiunt. n. penultimā præteriti: er/
go minuūt syllabas præsentis locus a genere: quæ. n. pducunt: alia minuūt alia non. Maxima ppositio unde
aufertur genus: & species. Hæc aūt conclusio quam mō fecimus non est in libro: sed ēt ponit per subintellectū
illius cum dicit. ergo langueo langui & liqueo licui pares habent in præsenti & in præterito syllabas qa nō mi/
nuūt & constat: qa non supabundant. ¶ V loco consonantis ante eo haben. V. loco consonātis ante eo ha/
bentia. e. in. u. cōuersa faciunt præteritum: & pducūt penultimā necessario scdm pramonstratam regulm. s.
quia minuūt. ¶ Inueniūtur tamen auctores qui. Inueniuntur aūt auctores q qūo in præterito primæ coniuga.
in ui. syllabam termināte &c. dixit paulo superius q cieo. secundæ coniuga. præteritum tam in ui. q̄ in ii. face/
ret: data est tamen regula: qa ois secunda psona præteriti singularis fit a pria addita sti. tertia uero addita. t. et
multæ aliæ regulæ ad præteritū pfectum spectantes superius sunt datæ. Sed qa uidi auctores sæpe tam in hac
secunda: q̄ in aliis cōiugatōibus aliter ponere: uult in hoc ēt nobis præmunire dicens. iueniūtur auctores q qūo
in præterito primæ coniuga. in ui. syllabam termināte faciunt syncopam penultimæ in secūda psona tam singu
lari q̄ plurali: & in tertia persona plurali sic ēt in secunda cōiugatōe quādo præteritum in ui. desinit. ¶ Supinū
a præterito fit mutata. Supinum a præterito fit in supradictis mutata ui in tum. Nec solum in secundæ cōiuga.
uerbis: in ui. præteritum exeuntibus: sed ēt in aliis. Et hoc obseruandum. s. q supinū fit a præterito mutata ui.
in tum. ut amaui amatum. uolui uolutum. solui solutum. ideo non curauit excipere: quia de his in sequenti di/
cet. Nec iuste de his obiectio hic fieri debet: cum regula non uniuersaliter sed indefinite sit data. ¶ Et sciēdum
q in omnibus huius. Et sciendum est q in omnibus huiuscemodi supinis. s. ui. in tum mutātibus penultima pr/

ducitur. F xceptis quinq;. ſcui ſatum. ſiui ſitum. litum. itum. qtum: Sextum quoq; apponit poſitum ſecundum antiquos qui poſiui præteritum dixerunt. quātum uero ad modernos nulla eſt exceptio. Citum uero notādum eſt ꝙ ſecūdum quartam coniugatōem penultimam ꝓducit: ſed iuxta ſecūdam breuiatur: ſed ideo non excepit: quia in ſequētibus eſt de hoc ſuo loco tractaturus. ¶ In deo. deſinentia longa uocali. Hic ingreditur agere de his quæ habent ante eo conſonantem. Quæritur cur iuxta conſonātium ordinem non tractet ſolito more. Ad quod reſpondemus ꝙ ideo de habentibus. d. ante eo. primum loquitur. licet. d. prima cōſona nō ſit: quia hæc forma diffuſior eſt omnibus aliis. ¶ Et notandum ꝙ a ſedeo compoſita. Et notādum ꝙ a ſedeo ſedes compoſita quāuis in præſenti. e. in. i. cōuertant in præterito tamen eandem. e. ſubaudi quā in ſimplici habent ꝓductam ſeruant. hic aperte oſtendit qualiter ſit accipiēdum quod poſuit ſuperius: ubi dixit: & ex eo. i. ſedeo compoſita inſideo inſedi. &c. dixit enim ea contineri in ſuperiori regula: quæ dicit. e. uero uel. i. breuibus ante. d. poſitis ꝓducunt eas. ſ. uocales &c. non ut uocalem in præſenti poſito correptam idest. i. producant in præterito ſed quoniam. e. in præſenti ſimplici correptam in præterito ꝓductam ſeruant. ¶ Strideo quoq; ſtridi facit quod. Quaſi. d. excipitur de ſuperiori regula quæ dicit in deo. deſinentia longa uocali antecedente do. in ſi. cōuerſa faciunt præteritum ꝑfectum quod ipſemet notat cum dicit. i. autem tam in præſenti: q̄ in præterito ꝓductā habet. Ideo autem hic ponit: quia cum ꝓxime datis cōuenit exemplis. ſ. cum uideo uidi. & compoſitis ab eo. Nā ſicut illa. i. correptam in præſenti: ſeruant ꝓductam in præterito. Ita ſtrideo ſtridi. ſeruat. i. ꝓductam in præterito: & mutat do. in. i. ſicut & illa. ¶ Sinaūt prima ſyllaba in deo. Sinautem prima ſyllaba in deo. terminatorum poſt mutam aliquam: uel. m. ſemiuocalem. e. uel. o. correptas habuerit in liquidam aliquam deſinentes. hoc eſt dicere. Si in uerbis in deo deſinentibus prima ſyllaba incipiat ab aliqua mutarum: uel ab. m. habēs poſt illam. e. uel. o. correptam ſequēte aliqua ex liquidis in eadem ſyllaba duplicatur illa prima ſyllaba &c. Excipitur prandeo di. non prandui. Ad regulam continuatur quæ dixit. alia uero omnia in deo. deſinentia per ui. diuiſas efferunt præteritum. excipitur prandeo quod facit prandi. & licet quātum ad præteritum extra regulā ſit: tamen quātum ad ſupina clauditur in regula ſupinorum quæ dixit. Omnia autem ſupradicta uerba deo. in ſum. cōuertentia faciunt ſupina hoc intelligitur ubi dicit. Io tamen quoq; in ſum. facit ſupinum: quō ſuperiora: ut pranſum. ¶ Potus ut iuratus. Sic intelligendum eſt. potus ꝑticipium præteriti temporis ꝓlatum eſt a ueteribus tam actiue q̄ paſſiue ſicut iuratus. ita enim exemplificat. ¶ Supina quædam in ſi terminātia. Quædam ſupina in ſi. præteritum terminātia. i. in um. cōuertentia faciunt. Dedit regulam quō in geo. deſinētia faciūt præteritum. Nam alia in ſi. alia in xi. alia in ui diuiſas. Nunc autem quō ſupina faciunt oſtendit: primum quidē de in ſi. terminantibus: alia etiam more ſuo adiungendo: ita dicens. Quædam ſupina. Ordo eſt. Quædam terminantia præteritum in ſi. ſiue ſecūdæ ſiue tertiæ ſint coniugatōis. cōuertentia ſi. in um. faciunt ſupina. Quædam dicit pp indulſi & mulſi. & torſi. quæ ſupina faciunt: tam in ſum: q̄ in tum. hoc quātum ad ſecūdam coniugationem: quātum uero ad tertiam dicit: quædam pp uſſi uſtum: quod in ſequētibus excipit ꝓpter miſi. quod non facit miſum: ſed miſſum. & ſi qua ſunt ſimilia. ¶ Nam quartæ in tum faciunt. Redditio cauſæ eſt quare determinauit in ſecūda & tertia coniugatōe. Nam quartæ in tum faciunt: quod indefinite eſt accipiendum. In xi. uero facientia præteritum. In xi. uero ꝓferentia præteritum cuiuſcūq; ſint coniuga. xi. in tum. cōuertētia faciunt ſupina. Excipiunť flexi. & fluxi. quæ in ſupinis ſeruauerūt. x. flexum: & fluxum. Nota ꝙ fixi. ſimiliter qđ deberet excipere prætermiſit: ſed dicit ꝙ iō illud & quæ ſunt ſimilia excipere non curauit: qa manifeſtū de illis fuit Illa uero de qbus dubitabať excipere uoluit. Nam flexi & fluxi ſcđm diuerſos diuerſo modo faciunt: quod ipſe notat cū dicit quāuis uetuſtiſſimi. & fluctus ꝓ fluxus &c. ¶ In gui. uero facientia præteritum. In gui. facientia præteritum quæ neutralia ſunt non habēt ſupina ī uſu: deberent aūt ſcđm anologiam in itum. ea facere ſicut ſupradictum eſt. uidelicet ſuperius ubi dicit. Quoꝝ ſupina mutatōe eo. in. i. & aſſumptōe tum. deberent fieri: ut canditum ſtuditum fronditū ſplenditū. In queo deſinens unum iuenitur. In queo deſinens unum iueniť ſecūdæ cōiuga. in ſi. terminans ptūm. torqueo torſi. de hoc uerbo quoq; in ſuperiori regula de ſupinis in ſi. egit: ſed tamen nō ſupfluit: ibi. n. pp ſupinum induxit. hic uero pp formam quæ alia eſt ſepatim tamen agit. ¶ Quāuis oleo & olui. & oleui. facit. Quaſi. d. dico ꝙ ex oleo facit exoleui. tamen quāuis ipſum ſimplex & quædā compoſita ab illo geminant præteritum. Nam oleo & exolui. & exoleui facit. ¶ Similiter redoleo redolui & leui. Reddit cām in hoc compoſito non neceſſariam ſed ueriſimilem cū dicit: quia nō mutauit ſignificatōem ipſius ſimplicis: utrūq;. n. pertinet ad odorem. ¶ Paſſiui quoq; participium adultus. Per hoc uult probare ꝙ adoleo facit etiam adoleui. Nam adultus inuenitur pro adolitus quod eſt dicere. nam adolitus eſt eius participium. Litera ſic continuať. Non ſolum auctoritatibus prædictis comprobatur ꝙ adoleo facit adoleui. ſed etiam ꝑ hoc quia paſſiui ꝑticipium adultus. pro adolitus prolatū eſt. ¶ Exoleo quoq; exoleui unde exoletus. Exoleo quoq; exoleui. repertum eſt: ut per participium præteriti temporis confirmet ꝙ exoleo facit exoleui. ita dicēs: unde exoletus exoleta exoletum. & hic unde non eſt illatiuum: ſed argumētatiuum. ¶ Adoleo uero uelut redoleo & a. Quaſi. d. non tantum adoleo geminat præteritum ſed etiam aboleo aboleui & abolui facit: quod oſtendit a ſimili cū dicit uelut redoleo: & ab effectu cū ſubiungit: unde & aboletum. & abolitū diciť. Nam aboleui aboletum: ab abolui abolitum naſciť. ¶ A deleo cuius ſimplex. i. leo. in. A deleo cuius ſimplex. i. leo. in uſu non eſt deletum naſciť. Diceret aliquis potius delitum inde fit. hoc remouet dicens delitū naſciť a delino: unde & lætū ipſa res quæ delet: quaſi a leo. ſimplici qđ in uſu nō eſt ꝓferť. Oſtenſio eſt a ſimili ꝙ deletū cum habeat eandem ſignificatōem: bene a deleo naſciť. Nam lætū a leo qđ in uſu non eſt qđ eādem retinet ſignificatōem ſumptum eſſe decernitur. ¶ Alia uero oia in leo. uerba. Secūdæ coniuga. uerba quacūq; cōſonāte ante eo. ꝓpoſito eo i ui.

diuisas conuertētia faciunt ptūm perfectum. hic pariter colligit & habentia. b. uel. c. ante eo. de qbus scđm or
dinē consonātium deberet tractasse in prin. & habētia quālibet cōsonantē post. l. de qua nouissime locutus est:
postea uero simul agit de supinis in leo. desinentiū quæ restant: & istorꝝ oium quæ similia sunt. & hoc intelligit
ubi dicit. Supina qdem in ui. diuisas & c. Ordo est neutra uerba facientia ptūm in ui. diuisas deficiunt p supina
Per deficiunt intelligit quædā habere quædam nō. & primā ptem. s. ꝙ quædam habeant ostendit cū subiungit
Nam a careo carui caritū. uel cassum. uidetur posse dici caritum: ideo quia futuri participium cariturus inueni/

cōiugatōis una syllaba mīores hēt pria pſōa scđam
& tertiā ut facio cis audio dis. Sed ī hoc priẹ pſōẹ pe
nultia pōne ꝑducitᷣ: scđẹ uero & tertiẹ corripitᷣ. Et
sić qbusdā uꝛ tertiæ ē ꝯiugatōis: nec p totā decliati
onē ī usu iuēitᷣ: cuiꝰ ptūm cū ait iuēiatᷣ ī tertia pſōa
debuit ai primā pſonā facere quæ ī usu nō ē. Pōt ta/
mē ait quoqꝫ pñs ītelligi ꝑ ptō. Sed cū ī patiuus ī ī

tur. Cassum uero quia præteritum cassus
cassa cassum. Ac si aperte. d. bene dixi
deficiunt in supinis: quoniam uideo ca/
reo carui habere. Alia uero neutra uideo
deficere. Actiua uero plerunque ui uo
cales. Actiua uero plerunqꝫ ui uocales in
i. cōuertētia assumūt tum in supinis. Seqt
redditio cāæ quare dixerat plerūqꝫ pauca
uero ui in tum cōuertūt: nisi cōsonantium
natura ꝓhibeat. Nam si ꝓhibet consonan
tis natura ui in tum. non conuertitur.
Censui enim censum nō censtum facit: qa
in simplici dictione. n. antecedente. s. &
t. siue. r. sequi non possunt in simplici di/
ctione iō dicit: qa in cōposita iuenitur hoc ut constat. Siue & uero iō subiūgit: quoniā cū. r. iuenitur post. s. &
t. in simplici dictōe: ut monstrans. Obiicitᷣ a multis ꝙ recenstū debeat esse supinū. ꝓpterea qa Priscianus subiū
git in simplici dictōe. Dicunt. n. ꝙ in hoc ꝙ subiungit in simplici dictōe dedit subintelligere in cōposito posse
dici. Ad qđ respondendū ꝙ illud idem: de hoc cōposito iudicatᷣ qđ de simplici iudicatᷣ: diceretur. n. ex re præ/
positōe: & censitū eē cōpositum. Ecce uides idem obesse in utroqꝫ. s. in simplici & in cōposito. In compositione
aūt hoc mō concedit. s. & t. sequi. n. s. ut. n. sit iunctura ipsius cōpositiōis: unde constat in supradicto non cō
posito. n. iunctura cōpositōis esse non posset: & iō dici non debet. Quæritur cū recensita ueniatᷣ utrū penultia
ꝑduci: an corripi debeat. Et uidetᷣ qbusdam scđm priscianum: sicut censa simplex dicimus: sic cōpositum recē/
sa dicere debeamus. Dicimus tamē recensita penultima ꝑducta sequēdo ueteres: q hoc uerbum scđm quartam
coniugatōem declinabat. sed si priscianus idem in cōposito quod in simplici uellet aliquo mō more suo illud in
timaret. Sed cū nullam de cōposito faciat mentōem uidetᷣ uerisimile ꝙ in regula quam de similibus dedit istud
ēt uelut cōprehensum eē: ut sicut habita dicitᷣ: & monita ita dicatur recēsita penultima correpta. Iussi uero &
mulsi & mansi. Dixit superius excipiūtur hæc iubeo iussi & c. Nunc aūt ostendit qūo ibi excepta faciant supina
dicens iussi. uero & mulsi. & reliqua. A sorbui sorbitum a sorbsi uero. Ostendit a simili ꝙ sorbeo sorbitū de/
beret facere cū dicit: ut habeo habitum & præbeo præbitū. de sorpsi quoqꝫ similiter ostendit ꝙ sorptum debet fa
cere per hoc ꝙ subiungit. A scripsi scriptum. nupsi nuptum. Quorꝝ neutrum. s. neqꝫ sorbitū neqꝫ sorptū. adhuc
in usu inueni. uide ne te decipiant codices in quibus legitur non inueni. non enim stare potest. In io. a. ante/
cedente unum in. Hic de uerbis tertiæ coniugationis tractare incipit: & quia non multa sunt ex illis habentibus
uocales ante io prius de eis agit: q̄ de his quæ consonantes habent: & incipit ab aio. non ꝙ tertiæ sit coniugatio
nis: sed ut remoueat quorūdam errorem qui dubitauerunt an tertiæ esset an quartæ ita dicens. In io. a. antece/
dente unum inuenitur. aio. quod uerbum in prima persona. i. loco consonantis habet duplicis. Reddit causam
quare uocet eam dupliccm: dicens & geminabatur a uetustissimis. in secunda uero & tertia personis transit. i.
consona in uocalem necessario: quia consonans sequitur. Materiam ponit probandi ꝙ in secunda & tertia per/
sona transeat in uocalem. q. d. cum consonans sequatur non ualet. i. esse consonans: quia iam duæ consonātes
essent iunctæ insimul in eadem syllaba & c. Regula quam dedit in orthographia ubi dixit. Sin in duas conso/
nantes desinat dictio necesse est prior. m. liquidam esse consequētem. s. uel. t. uel. x. & c. Sequitur. Itaque
pares habet in tribus. Itaqꝫ. in hoc loco non est illatiuū sed ostensiuum. ut sint duæ partes. q. d. dixi in illa secū/
da & tertia persona. s. in ais ait. i. transire in uocalem: & ita hoc uerbum pares habet in tribus personis syllabas
contra regulam oium aliorum in io. terminantium: hoc intelligitur ubi dicit. cum omnia in io. desinentia & c.
Sed in hoc primæ personæ pen. Quasi. d. non solum supradicto modo differt aio ab aliis terminātibus in io.
sed etiam per hoc: quia in hoc uerbo principium primæ personæ positione producitur. secundæ uero & tertiæ cor
ripitur. Et uidetur quibusdam quartæ coniugatiōis. Ecce dubitatio propter quod aio introduxit. ꝙ solum ubi
dicit: sed cum imperatiuus in. i. terminans reperiatur quartæ magis ostendunt. Sed mingo. quoque dicitur ex
quo præteritum in usu est minxi. Sic continuatur dixi ꝙ unum inuenitur tertiæ coniugationis. s. meio. sed min
go quoqꝫ dicitur: per hoc autem ꝙ subiungit. Ex quo præteritum est in usu minxi. Nota meio præteritum non
habere: sed ab isto mingo ꝙ eandem habet significatōem mutuare. In io quoqꝫ. u. antecedente unum. Du/
pliciter accipit io. modo pro uocali. i. accipiens. modo pro consonante. hic quidem accipit eam pro uocali. Cō
tinuatur autem sic. inuenitur unum in io. desinens. a. antecedente. & e. antecedente. Inuenitur quoqꝫ unum.
u. antecedente: ut inquio. Quod uerbum plerique artium scriptores putant in usu nō esse. Sed Cicero ostendit
in usu esse. hoc in exemplis intelligit.

¶ In cio.a.antecedente.a. mutant in.e. In cio.a.antecedente mutant eā in.e.pro ductam & abiecta.o.ꝓductaq;.i. faciunt præteritum pfectum: ut facio feci. iacio ieci. & ne putaret aliquis sicut iu cōpositis istorum.a.mutat̃ in.i.in præsenti ita ēt.e.mutatur in præterito. Remouet illud dicens ex his composita cum præpositione quāuis in præsenti &c. Quare determinauit cum præpositōe subiungit cum dicit: iō autem cum præpositione &c. ¶ Abiicio quoq; abieci facit. Fxemplificat de compositis a iacio.q.d.nō solum quæ componūtur a facio. seruāt.e.in ptō: sed etiam quæ componūtur a iacio: ut coniicio conici.

¶ Inuenitur tamē ēt simplex. Dixi.ꝙ iniicio & similia componūtur a iacio iacis mutatione.a.in.i. Inuenitur tamen etiam simplex uerbum icio icis.a quo sine mutatiōe ēt uidetur posse componi. hoc non secundum se dicit: ut in orthographia demōstratum est. Aliter licet ꝓicio & cætera composita supradicta desinunt in icio. Inuenitur tamen ēt uerbum per se iicio iicis. hæc sniā minus impedita est. ¶ Alia uero.i.āte cio habentia. Dixit superius in cio.a. antecedente mutant eam in.e.&c. Alia uero.i. ante cio. habentia eandem.i.in.e. cōuertunt Quod dicit.i.ante cio. habentia. nō ad determinatōem supponit. quoniā oia in cio desinentia, uel.a.uel.i.ante cio. habent: sed expositio est qualiter ītelligat.a. s.i.ante cio habentia. Attende ꝙ hic tantū illa.i.ante cio.habētia accipit quæ supius non sunt enumerata. hoc autem dico pp inficio conficio &c.huiusmodi de quibus superius data est regula. Possumus aliter legere. Alia uero.i.ante cio. habentia: ut non sit expositio: sed totum simul iungat̃. q.d.efficio.ꝓficio &c.huiusmodi: quāuis habeant.i.ante cio.seruant tamen præteriti regulā quæ est in simplicibus. Sed alia habentia.i.ante cio.eandem.i.in.e.conuertunt: & cio.in xi.ut aspicio aspexi. Excipitur elicio elicui. Subdit cām ubi dicit: & puto ideo ne si elexi diceremus &c.

terminās repiat̃: quartæ magis eē ostēdit̃ cōiugationis. Neuius. An nata ē spōsa prægnans? uel ai uel nega. E quoq; antecedēte ī io unū īuēio meio tertiæ ī quo similiter ī loco cōsonātis ē. Iuue. eius infinitū ꝓfert ī prio. Cuius ad effigiē nō tātū meiere fas est. Persius: Pinge duos angues: pueri sacer ē locus: extra meiite. Quidā tamē ēt meio meios dici putauerūt. Sed mingo quoq; minxi dicit̃: ex quo præteritū in usu ē minxi. Vnde Hora. Hūc pminxere calones. Ex quo scđm regulā nascit̃ ī ctū supinū ut mictū. Hora. in.i. sermonū. mētior at siqd merdis caput inquiner albis coruoꝝ. Atq; ī me ueniāt mictū atq; cacatū. Vnde etiā meditatiuū micturio: ut lectū lecturio: ptum parturio esum esurio. A supinis enī solēt meditatiua fieri. In io quoq; u antecedente unū īuenit̃ inqo: qđ pleriq; artiū scriptores putāt ī usu nō eē. Sed Cicero pōit ī secūdo de oratore. Attēdere & aucupari uerba oportebit inqo: ut ea quæ sunt frigidiora uitemus. In eodē. Tu uero iqsti molestus nō eris. Idē in uerri. de signis. Qui me ubi uiderūt: ubi sunt pāphile inqunt sciphi? Idē in quarto ad Herēniū: Quid.n.tibi uis aliqs iqat. Ex quo apparet secūdū analogiā inquiā quoq; debere dici: Idē ad eundē in.iiii. At nō africani nepotes inqt isti ufmodi fuerūt? In eodē. Videte iudices nūc inquit queādmodū me plagioxippus iste tractarit. Persi Hoc iuuat hoc inquis: ueto qsquā faxit oletū Terē. quoq; ipatiuū inq; phormiōe posuit. Tū antiphonē uideo ab sese emittere inuitū eā inq;. Ergo secundū analogiā tertiæ cōiugatiōis īuenit̃ eius tota fere declinatio uerbi. Supinū uero ab eo nō īueni nec q̄ solēt ab eo nasci. In cio a antecedēte a mutāt in e ꝓductā & abiecta o productaq; i faciunt præteritū: ut facio feci iacio ieci. Ex his quoq; cōposita cum præpositione q̄uis in præsenti mutent a in i: tamen præteriti regulā seruāt quæ est in simplicibus: ut efficio effeci perficio perfeci. Ideo autē dixi cum præpositione cōposita mutare a in i qa si cum alia pte cōpōuntur seruāt a: ut calefacio calefeci: tepefacio feci: tremefacio tremefeci: stupefacio stupefeci: abiicio quoq; abieci facit: cōiicio cōieci iniicio inieci: ꝓiicio quoq; ꝓieci. Inuēit̃ tamē ēt simplex icio icis. Vir.i.xii. æneī. Ictum iā fœdus: & oēs cōpositę leges: Alia ue

ro i ante cio habẽtia eãdẽ i ĩ e cõuertunt: & cio in xi: ut aſpicio aſpexi: cõſpicio cõſpexi: illicio illexi: pelli cio pellexi. Excipitur elicio elicui. Liuius in quarto libro ab urbe cõdita. Ad colloquium autẽ elicuit. Et puto ideo ne ſi elexi diceremus neceſſario parti cipium electus fieret: & eſſet dubitatio ſignificatõis pellicui quoq; pro pellexi ueteres protulerunt. Li uius in laodamia. Aut nũc quẽpiam ante alia te il lo aſiatico ornatu proflueñs: aut dardano aut lydio fulgẽs decore. Et gloria pellicuit. Sed Terẽ. i phor. Is ſenẽ per epiſtolas pellexit modo non mõtes auri pollicens. Inuenitur etiã allicui & pellicui. Piſo i hi ſtoriaꝝ prio Cuius unius premio multorũ allicuit animos Varro belli punici ſequanici libro ſecundo Deinde ubi pellicuit dulcis leuis unda ſaporis. Su pina ex his quidẽ quæ a habẽt ante cio fiũt a præſen ti io i tum cõuerſa: ut facio factum iacio iactum. In omni enĩ uerbo ſiue penultĩa ſiue antepenultĩa ſit a ſeruat̃ etiã in ſupino q̃uis mutet̃ in præterito perfe cto: ut facio feci factũ: iacio ieci iactum: capio cepi captũ ago egi actũ frãgo fregi fractũ cado cecidi ca ſum: ex his cõpoſita quæ in præſenti mutãt a in i: ut facio ĩficio capio incipio: In ſupino a ĩ e cõuertũt ut factũ infectũ: captũ inceptũ. Illa uero quæ cõponũ tur a uerbis in go deſinẽtibus q̃uis mutẽt in præſen ti a in i: tamẽ in ſupino ĩmutabilẽ ſeruãt eã: ut ago exigo exactũ: frãgo ĩfringo ĩfractũ tãgo cõtingo cõ tactũ pãgo ĩpigo ĩpactũ. Q uę uero in xi terminãt ptũm ſecundũ præmõſtratã regulã xi ĩ ctũ cõuertẽ tia faciũt ſupinũ: aſpexi aſpectũ: illexi illectũ elicui uero elicitũ facit. Vnde Luca. ĩ. ix. Virus & elicitũ iuſſumq; exite repugnat. Et ſtatius ĩ. iiii. Duræ q̃ li mite mortis manes elicitos. In dio deſinẽs inuenio unũ: fodio fodi: & ex eo cõpoſita pfodio pfodi: effo dio effodi: qđ pẽultimã pręteriti ꝓduxit neceſſario ſcđm prædictã regulã quã oſtendimus qđ ſi minuã tur præſentis ſyllabæ in præterito ꝓducit̃ penultĩa niſi p ſyncopã uel apocopã ꝓferat̃. Supinũ in ſum facit geminata ſ ut fodio foſſum. Oĩa enĩ uerba quę in di faciũt ptũm pfectum ĩ ſum faciunt ſupinum: ut prãdi prãſum: momordi morſum: tetẽdi tẽſum defendi defenſum: aſcẽdi aſcẽſum: ſedi ſeſſum: ex cepto dedi qa ẽ priæ cõiugatiõis qđ nunq̃ in ſum fa

In omni enim uerbo ſiue penul. Dixit factum. & iactum. ſupina eſſe a facio. & iaceo. quod forſitan ita eſſe mime uidetur cum ipſa non habeant. a. ſed. e. in præte rito. Ad quod confirmãdum dat regulam in toto: dicens ita in omni. n. uerbo ſiue pe nul. ſiue antepe. ſit. a. ſeruatur ẽt in ſupio &c. Ex his compoſita quæ in præſenti. Hoc eſt dicere. compoſita ex his. ſ. ex ſim plicibus. a. penultima: uel antepenultima habentibus: determinat quæ compoſita ac cipiant dicens: quæ in præſenti mutat. a. in. i. hoc dictum eſt pp calefacio. tepefa cio. & ſimilia quæ non mutãt. a. in. i. hæc in quã compoſita ſic determinata in ſupino a. in. e. cõuertunt: ut factum. infectum. Regula p ſe eſt data ex præcedentis occa ſione. exceptio eſt quod ꝓxime ſupra. Illa uero quæ componũtur. Quaſi. d. excipiũtur compoſita a deſinẽtibus in go. Nam licet hoc habeant cum iſtis ꝙ. a. mu tant in. i. tamen in ſupino etiam ſeruãt eã i. a. imutabilem: ut ago. exigo. exactum. ſimplex: ideo præpoſuit ut oſtendat ꝙ cõ poſitum in præſenti mutat: & in ſupino eã ſeruat.

¶ In gio. similiter ꝑducta antepenul. Dixit ꝙ ꝑfodio di. & effodio. di. penul. præteriti neccō ꝑducunt: quia minuūt in simplici: ad hoc similiter respicit hoc mōa fugio descendentia ꝑducta antepenul. similiter. i. pp similem rōem. s. quia minuunt syllabas præsentis: & ablata. o. extrema faciunt præteritum perfectum. Extrema ut qbusdam placet posuit ad determinationem: quia inuenitur etiam non extrema ut interfugio. Potest & aliter legi extrema ut sit ordo. in gio. antepenultima ꝑducta & ablata. o. Similiter extrema: ut in ꝑfodio. In perfodio. n. est idem cum extrema. o. ut per eam solam præsens superet præteritum. Similiter in fugio fugi. & in similib9 hoc autem sic notandum iō posuit ut ostēdat in his quoq; penultimam præteriti productam. Nam in hoc ꝙ dicit similiter & extrema. o. diligentibus penultimam præteriti ꝑductam esse ostendit: dixit enī æquipollenter præteritum una syllaba superari a præsenti. In ui. diuisas faciens præteritū unum iuenio supradictæ terminatiōis. s. in pio. rapio rapui. hoc ita intelligendum est ut faciat tantum i ui. diuisas. Aliter. n. sine pondere & falsum esset quod dixerim in ui. diuisas unum inuenio: & ipse subiungat ꝙ sapio. quoq; ī ui. diuisas facit. licet aliis modis. Nec præter eundem quod superius in exemplis regula de supinis uerborum in pi. uel in psi. uel mi. terminantium præteritum perfectū addi. Et rapui. quoq; facit raptum. similiter ex eo composita. ibi. n. pp consimilem formam in supinis illud induxit. hic uero agit de rapio. et compositis ab eo: ut & terminatōem ostēdat: & quomodo faciant præterita doceat & iō nec istud nec qđ supius dixit uacat.

cit supinū: & ex eo cōpositis quæ in tertiā transeunt cōiugationē: & a penultima simplicis supini in i cōuertūt: ut do dedi datū: reddo reddidi redditū ꝑdo ꝑdidi ꝑditum: uēdo uēdidi uēditum: credo credidi creditum: cōdo cōdidi cōditū. In dior quoq; depōnētia ī sum faciunt supinum: ordior orsum: igredior ingressum. In gio similiter producta antepenultima & ablata o extrema faciunt preteritum ꝑfectū ut fugeo fugi: cōfugio cōfugi: ꝑfugio ꝑfugi: refugio refugi. Supinū o in tū cōuertit fugio tū: cōfugio tū refugio refugitum. In pio ca antecedēte mutāta in e ꝑductā: & abiecta o ꝑductaq; i faciunt ptūm ꝑfectum ut capio cepi. Ab eo cōposita in p̄titi qdem mutāt a correptā simplicis in i breuē: ptūm uero integꝵ manet: ut incipio īcepi recipio recepi: suscipio suscepi. Supinum tā eius q̄ oīum in pi uel ī psi uel i mi terminātium ptūm ꝑfectū ꝑ ptum ꝑfert: ut capi captum īcepi īceptum cepi ceptum: rupi ruptū: scalpsi scalptū cōpsi cōptum ꝓpsi ꝓptū: dēpsi dēptū: scripsi scriptū: nupsi nuptū emi emptū ademi adēptū: rapui quoq; raptū facit: Similiter ex eo cōposita corripui correptum arripui arreptum. Cu uero ante pio hītia o ī ui cōuertunt: & ꝑducunt penultimā ī ptō ut cupio cupiui uel cupii. Et ex eo cōposita: ut cōcupio cōcupiui uel cōcupii. Vetustissimi autē ēt secundum quartam cōiugationē solebāt hoc uerbum ꝑferre. Lucretius effingere ut artæ naturæ prius terraꝵ claustra cupiret. In ui diuisas faciens præteritum unum īuenio supradictæ terminatōis: rapio rapui. Et ex hoc cōposita eripio eripui surripio surripui. Nā surpui ꝑ syncopā ꝑtulerunt qdā poetaꝵ. ut Hora. ī quarto carmi. Quæ me surpuerat mihi fœlix post cinarā. Sapio etiam tā sapui q̄ sapii uel sapiui ꝑtulisse auctores īueniunt. Probo tamē sapui placet dici. Carisio sapui uel sapiui: sapiui & sapii secundum Var. qđ Diomœdes ēt approbat: Nonius tamē Marcellus de mutatis coniugatiōibus sic ponit sapiui pro sapui. Neuius in uirgine prægnāte. Quādo ego plus sapiui q fullonem cōpressi qnquatribus. Terē. similiter: Cū intelligo resipuisse pro resipuisse. Caper utrūq; ī usu eē ōndit Affranius in brundusinis. Eqdē nunc resipui post q̄ pectus lætitia est honustum. Plau. in rudēte. Pol

magis sapuisset si dormisset domi. Cœpio q̄d i usu
nō ē cœpi facit ptūm. Terē. tamē in adel. præteritū
ipfectū subiūctiui eius uerbi q̄d nascit̃ ex præsenti
pfert. Sinerē ergo illū: aut nō sex totis mēsibus pri
us olfecissem q̄ ille qcq̄ cœperet: Supinū a cupiui
& sapiui secundū prædictā regulā mutata ui i tum
proferrur cupitū: & sapitū. In rio unū inueni pario
peperi. Vetustissimi tamē & secundū quartā coniu
gationē hoc ptulisse inueniunt̃. Ennius: Oua pari
re solet genus pēnis cōdecoratū. Sed Terē. i phor.
Neq; parere hæc iādiu p ętatē pōt. Idē i andri. Hāc
simulāt parer̄: quo chremetē absterreāt. Supinū par
tū debet esse. Vnde & partus & parturio meditati
uū: plerūq; enī regulā supini sequunt̃ tā meditatia
q̄ frequētatia: exceptis qbusdā de qbus i specie uer
bi dixius: ut lectū lecturio & lectito: mictū mictu
rio & mictito: dictū dicturio & dictito. Sic ergo p
tum parturio & ptito. Stati. in. x. theba. participio
futuri addidit i in hoc exēplo: Atq; hosti ueniat pa
ritura marito. Deponētia in rior desinentia orior &
morior tā secūdū tertiā q̄ secundū quartā cōiugati
onē declinauerūt auctores: orior oreris & oriris mo
rior moreris & moriris. Luca. in. iiii. Nō gratis mo
rit̃ iugulo q prouocat hostē. Ennius in. xiiii. Nunc
est ille dies cū gloria maxima sese nobis ostēdat: seu
uiuimus siue morimur. Terē. in eunu. Risu emori
ri oēs deniq;: Virgilius in secundo æneidos: Tælis
nostrorum obruimur: oriturq; miserria cædes. Lu
cilius in tertio: Cōturbare aīam potis ē quicūq; ado
ritur. Eorū supina ortū & moritū q̄uis oriturus nō
orturus inueniatur participium futuri sed præteriti
ortus nō oritus dicitur. Hora. in epistola libro secū
do: Nil oritur alias: nil ortū tale fatentes. A mori
or quoq; notandū q cū moriturus secūdum analo
giā facit participiū futuri: mortuus facit præteritū
geminata u quod in nullo alio participio inuenies
pro mortus uel moritus. q proportio magis exige
bat. In tio unum desinens per si facit præteritum ge
minata s quatio quassi: quod teste Carisio in usu nō
est: concutio concussi: percutio percussi incutio in
cussi. Supinū secundū regulā i si terminantiū præ
teritū exit quassum: unde frequētatiuū quasso quas
sas. Similiter pcussum incussum: Nā usi ustum ges

In rio. unum inueni pario peperi. Quæ
quāuis tertiæ cōiugatōis accipiam: Vetu
stissimi tamen & scd̄m quartam coniuga
tionem hoc ptulerunt: & hoc intelligit cū
dicit: uetustissimi tamen scd̄m quarta &c.
Supinum partum esse debet. Vnde ue
ro hoc debitum pcedit declarat cum sub
iungit. unde & partus & parturio medita
tiuum: quasi diceret unde possis uidere q
partum debet facere. sic collige. Nam fa
cit partus pticipium. Participium uero &
supinum in litteratura conuenire non dubi
tatur. & a partu sup no fit additione rio.
parturio. meditatiuum: quod pbat a toto
sic. Plerūq; enim regulam supini sequūtur
tam meditatiua q̄ frequētatiua. Attēde q
plerūq; non ad meditatiua sed ad frequen
tatiua referendum est. Omnia enim medi
tatiua sequūtur regalam supini. i. forman
tur a supinis. Frequētatiua uero formant̃
etiam a secūdis personis: ut supra monstra
tum est. Deponentia in rio desinen. De
ponentia in rior desinentia orior & mori
or tam scd̄m tertiam q̄ scd̄m quartam con
iugatōem declinauerunt antiqui. eorum su
pina sunt ortum & moritum. Bene dico or
tum supinum nam ortus est. tamen parti
cipium: non oritus. quāuis futurum parti
cipii oriturus. non orturus inueniatur. hoc
est quod dicit quāuis oriturus &c. Mo
rior quoq; notandum. Non solum orior.
notandum est q mortuus facit præteritum
u: geminato pro hoc q deberet facere mor
tus. uel moritus. mortus non alia ratione
dicit deberet facere: nisi pter similitudinē
Nā sicut orior facit ortus. simil'r morior ui
det facere mortus. uł moritus: Quod. s. mo
ritus pportio i regula magis exigebat. Di
cimus enim moriturus. In tio. unum de
sinens per si facit. In tio desinens per si fa
cit præteritū. geminata. s. ut quatio quassi
&c. Supinum secundum regulam in si. ter
minantium præteritum pfectum dixit in
sum. cassum quod probat p frequētatiuū:
& p compositum. cum dicit unde frequen
tatiuum quasso quassas &c.

¶ Nam uſſi uſtum. diceret aliquis male ꝓ
baſti ꝑ regulam terminãtium in ſi. q in ſũ.
faciunt ſupinum. Nam illa regula falſa ẽ.
qa uſſi nõ facit i ſum. ſed in tũ &c. ad hoc
reſpondet ꝑ uſſi uſtum nõ falſificatur regu
la. Nam uſſi uſtum &c. quæ ſequũtur ex/
cepta ſunt. Vel aliter. q. d. uere deberent
facere in ſum. ſcd̃m regulam in ſi. terminá
tium: quoniam nulla alia excipiuntur: niſi
uſſi uſtum. geſſi geſtum &c. quæ hic enu/
merãtur. Attendit q̃ iſtud. p. nõ ãte ſi. po
ſita &c. claudit̃ quoq; in exceptõe. ¶ Nã
unguo quidem niſus et. Hoc ita cõtinuat̃
dixit q̃ in uo. diuiſas quacũq; cõſonãte an
tecedente deſinẽtia murãt. o. in. i. exceptiſ
quæ ipſe enumerat. Nũc ſupponit cauſam
quare ipſe ſic determinauit: ut diceretur.
In uo. diuiſas. nam unguo &c. Talis eſt.
q. d. ideo ſic determinauit: quia deſinẽtia
in uo nõ diuiſas nõ eodem modo faciunt.
¶ Hæc tamen nõ uidentur in uo. Inſtaret
forſitan aliquis dicens. hæc nõ eſſet diuer/
ſa a ſuperioribus: cum in uo. deſinũt ſicut
& illa. Quod determinat ita dicens: hæc
tamen nõ uidentur in uo. diuiſas. termina
re: & quare ſubiungit cãm dicens. In qui/
bus. u. uim litteræ amittit. aliter in uo. di/
uiſas: quacũq; conſonante antecedẽte mu
tant. o. in. i. Excipiũtur ſtruo ſtruxi: &c.
Diceret aliquis quare non excipiſ ungo &
ſimilia. Ad hoc ille. nõ opus ẽ: ut hæc enu
merentur. Nam de his manifeſtum eſt: cũ
ungo faciat tam ĩ go. tam in xi. &c. Hæc
tamen non uidentur in uo. diuiſas. termi/
nari. Talis eſt ac ſi dicat: licet ungo. & co
quo. & ſimilia: in exceptione ponãtur: ta/
men uidẽtur improprie excipi. quoniã nõ
uidẽt̃ ĩ uo. diuiſas termĩari. Subiũgit cãm
in quibus. u. uim litteræ amittit. Quod cõ
probat ꝑ effectum: dicens: unde in guo.
quidem ſyllabam terminantia huiuſmodi
&c. Attẽde q̃ huiuſmodi eſt noĩatiuus plu
ralis. Ac ſi diceret per hoc poreſ uidere. u.
in ſupradictis amittere uim litteræ q̃ hu/
iuſmodi. ſ. in guo. ſyllaba terminantia ſer
uant regulam terminatoꝝ. in go. &c. Et
ponit quo ſeruent: ubi dicit. dicimus enim
unguo unxi ut punguo punxi. & reliqua.
Nã ſicut punguo mutat ſimplex go. ĩ xi.
ĩ præterito: ita &c. Excipitur ruitum uel ru
tum qa. i. ſeruauit. Regula. n. dixit ſupĩa
eoꝝ. i. præteritum in tum. cõuertũt: & ꝓ/
ducunt. u. penultimã. Oſtendit unde rui/
tum deberet eſſe. poſtea uero: unde rutum
Nam ſcd̃m futuꝝ ꝑticipii. i. ruiturus d̃bet
ruitũ eſſe. Secundum uero præteritum. i.
rui. deberet rutum dici. i. mutata in tum.
penultĩa correpta hoc ad debitũ nõ ꝑtinet
ſed ab auctore euidentiæ cã additũ ẽ. Nõ
enim poſſumus cõiungere debet cũ penul/

ſi geſtũ: torſi torſum uel tortum: excipiunt̃ & q̃ q̃r
tæ cõiugatiõis ĩ ſi terminãt præteritum farcio farſi
fartum: ſarcio ſi tum: fulcio ſi tum: haurio ſi ſtum.
Puero ante ſi poſita ſicut ſupra dictum ẽ ꝑ ptũm fa
ciunt ſupinum: demo dẽpſi ptum: ꝓmo prompſi
ptum: nubo nupſi ptum: ſcribo ſcripſi ptum. In ti
or unum deponẽs tã tertiæ q̃ quartæ cõiugatiõis in
uenit̃ potior. Virgi. in. iiii. æneí. Fas omne abrum/
pit polydoꝝ obtrũcat & auro ui potit̃ ĩ ſecũdũ ter
tiã cõiugationẽ corripuit penultimã. Lucilius in ſe
xto Deficit alma cęres: nec plebes pane potit̃: ſecũ/
dum quartã cõiugatiõem ꝓducta penultĩa protu/
lit. Similiter Neuius in iliadis ſecũdo. Fœcũdo pe/
netrat penitus thalamoq; potit̃. Infinitus tamẽ ſe/
cũdum quartã ſemper inuenit̃. Cicero ĩ. iii. iuecti.
Reꝝ potiori uolunt. Supinũ ĩ tum deſinit penulti
ma producta potitum. In uo diuiſaſ quacũq; ante
cedẽte cõſonãte deſinẽtia mutãt o in i: ut acuo acui:
ĩbuo ĩbui ĩduo ĩdui: diluo dilui annuo annui ſpuo
ſpui: ſuo ſui: metuo metui: arguo argui. Virg. ĩ. ix.
Niſus ad hoc me nulla dies tã fortibuſ auſis diſſimi
lẽ arguerit tantũ fortuna ſecunda. Idẽ in. ix. Verba
redarguerit. Excipiũt̃ ſtruo ſtruxi: fluo fluxi: pluo
pluui. Liuius in ſecũdo ab urbe cõdita. Lapidibus
pluuiſſe: & ĩ. xxv. Sãguine pluuit: Nã unguo qui/
dẽ Niſus & Papyrianus & Probus tã ungui q̃ unxi
dicunt facere præteritum. Cariſius uero unxi tan/
tum: coquo uel ut alii coco coxi: linquo liqui: tin/
guo uel tingo tinxi. Hæc tamẽ nõ uidẽtur ĩ uo diui
ſas terminare in q̃bus u uim litteræ amittit unde in
guo q̃dẽ ſyllabã terminãtia huiuſcemodi ſeruãt re/
gulã in go terminatoꝝ: ſicut & quæ in quo finiunt̃
rõnem ſequunt̃ in eo deſinẽtiũ. Dicimuſ eni unguo
unxi: lingo linxi & pingo pinxi: & liquo liqui & uin
co uici. Ninguo quoq; & ninxi unde & nix: ſicut a
duxi a dux a rexi rex. Virg. ĩ. iiii. geor. Interea toto
nõ ſetius aere ninguit. Actius in andromeda. Cum
ninxerit cęleſtium molem mihi. Extinguo etiam ex
tinxi: cuius ſimplex extinguo in raro eſt uſu. Vir/
gilius in quarto æneidos. Cum genere extinxem me
met ſuper ipſa dediſſem pro extinxiſſem protulit:
Cicero tamen in arato ſtinguens participio uſus eſt
quod a uerbo ſtinguo naſcitur. Quem neq; tempe

stas perimet neq; lōga uetustas interimet stinguens præclara insignia cæli. Idē passiuum eius uerbi in ꝑ nosticiss ꝓtulit. Vt cum luna means hyperiōis effugit orbē: Stiguunt radii ceca caligie tecti. Illd quo q; sciēdum: q i ui diuisas terminātia præteritum ꝑfectum cum soleant corripere penult mā tamē uetustissimi inueniunt etiā ꝓduxisse penultimā eandē. In his maxime quæ a præsenti in uo diuisas desinente ꝑficiscuntur ut eruo erui arguo argui anuo anui. Ennius in quinto: Annuit sese mecū decernere ferro. Supina eoꝝ i præteriti in tum cōuertunt & ꝓducūt penultimā: ut acuo acui acutū: ibuo ibui imbutū: indui indutum: annui annutū: inui inutum: argui argutum: unde & pticipiū argutus: idest coniunctus. Plau. i pseudulo: Argutus maloꝝ facinorū. & futuꝝ arguturus: & deriuatiuū ex hoc uerbū argutor argutaris. Inuenit tamē etiā arguiturus in usu ꝓ arguturus. Salustius in. ii. historiaꝝ. Quos aduersum multi ex bythinia uolētes occurrere falsum filiū arguituri. Plau. iteꝝ in pseudulo de sycophāta. Et quid argutus ꝓ cōuictus. Excipit rutum uel ruitum qd u corripit uel qd i seruauit. Nā secundū futuri pticipiū. i. ruiturus debet supium ruituꝝ eē. Luca. in. iiii. Ruituraq; semꝑ stat moles mirum Secundum ptūm uero debet rutū dici penultia correpta. Virgi. i. xi. Nec mihi cum teucris ullum post eruta bellum Pergama. Et uī hoc ꝑ syncopā i uocalis i ptō ꝓlatum erutus pro eruitus. Ideoq; tēpus ꝑfectum simplex qd habuit u āte i seruasse. A spuo & metuo & pluo sc̄dm analogiā: sputum & metutū uel metuitū: & plutū a plui: uelut ab adiuui adiutum debet facere: sed in usu nō iueni. Alia uero supradictæ terminatōis uerba extremā syllabā præteriti i tum cōuertūt: ut struxi structum: unxi unctū liq lictum. Excipit fluxū: ut iā supradictum ē. Deponētia i quor mutāt eā i cu & assumētia tū faciunt supinū: loquor locutum sequor cutum: fruor uero fructū sicut struor structum. Cice. In hortētio. Vt amœnitatæ summa fructus ē. Vlpia. tamē ad sauinū. Futuꝝ fruituꝝ nō fructuꝝ quō ortū orituꝝ erutū eruituꝝ: mortuū rituꝝ: quæ cū i ptō nō hēnt i: i futuro hēnt. In uo u loco consonātis posita in l quidem desinente penultimā: o extremam in i conuer-

tima correpta: ut dicamus sc̄dm præteritū debet dici rutum penultima correpta. Nā a rutum &c. quæ ipse enumerat: deberet dici correpta penultima quæ uidimus habere ꝓductam. ¶ Et uidetur hoc per syncopam. i. Et uidetur hoc per sycopam. i. uocalis in præterito ꝓlatum. s. rutus ꝑ ruitus. sicut erutus ꝑ eruitus. Ideoq; tempus ꝑfectum. i. eruitus. tempus dico simplex. hoc est unum. s. breue quod tempus habuit. u. ante. i. seruare uidet hoc est dicere qa rutum profertur per syncopam: iō penultima eius seruauit tempus quod ipsa eadem antepenultima habuit in perfecto. i. in ruitus. Nam breuiatur in hoc penultia. sicut in illo antepenultima. ¶ A spuo & metuo & pluo. A spuo & metuo. & pluo. sc̄dm analogiam deberet fieri sputum. & metutum: uel metuitum & plutum. cū dicit deberet: inuit q non fiunt: & ideo excepuo est supradictæ regulæ: quæ dicit supina eorum. i. præteriti in tum. cōuertunt & ꝓducunt. u. præterit: ut acui acutum. Excipiuntur spuo & metuo. & pluo. Attēdit qa nulla rō est quæ cogat dicere metuitū. nisi forsitan per similitudinem putaretur: ut sicut dicimus ruitum. Ita quoq; dicatur metuitum. & ideo addit uel metuitum. Alia uero supradictæ termi. Scilicet præter illa quæ conuertunt. i. præteriti in tum i supino: & præter spuo. & metuo. & pluo. extremam syllabam præteriti in ctum cōuertunt: ut extruxi extructum. Nota q supradictam terminatōem large hic accipit tam in uo. diuisas. q̄ in uo. non diuisas. ¶ Fruor quoq; fructum facit. Hoc ꝑꝑ similitudinem adiūgit deponētibus i quor. s. quia & in. r. definunt: & supinū in tum faciunt. ¶ In uo. u. loco consonantis posita in uo. u. loco consonantis posita: terminantia uerba in. l. desinente penultima. o. extremam in. i. cōuertunt & faciunt præteritum: ut soluo solui. extremam. o. dicit ad differentiam: quoniam in quibusdā huiusmodi reperitur etiā non extrema ut uoluo. Potest etiam legi: ut sit ostensio q possit abici. o. nam est extrema.

¶ Vocali uero naturaliter longa. Vocali
uero naturalr̃ longa antecedente uo. i xi.
cõuertiť in principio: ut uiuo uixi. Attẽde
cũ dicicit uocali natura longa antecedẽte
ꝙ non ponitur hic ad differentiam: quo/
niam non reperitur uerbum desinẽs in uo
syllabam habẽs uocalem penultimam nisi
natura longam: sed dicitur iõ posuisset: ut
sicut ostenderat in quam consonantem in
hmõi uerbis desinet penultima ita etiã de/
monstret si uocalis fuerit penultima quam
illam oporteat esse. ¶ Et puto calumniam
ex hoc caluo. Hoc ideo dicit: ut ,sigõnem
ipsius uerbi apiat. ¶ In bo. desinentia uo
cali longa. In bo desinentia uocali longa
antecedenti bo. in psi. conuertentia faciũt
præteritum perfectum. Subiungit causam
quare. b. in. p. mutetur. ¶ Nunq̃ enim. b.
ante. s. in principio syllabæ potest inueni/
ri: ut pseudulus ipse. q. d. b. nunq̃ inueniť
in principio syllabæ ante. s. sed. p. inueniť
& hoc exemplificat: ut pseudulus. & re/
cte diuersa exempla ponit a superioribus.
s. scripsi. & nupsi. quoniam de illis dubiũ
erat qualiter scribenda essent. s. per. b. an
per. p. ¶ Et nunc quidem simplex eorum
Et nunc quidem simplex corũ. i. cubo as.
primæ est coniugationis. Vetustissimi ta/
men & hæc & omnia quæ in ui. diuisas.
præteritum pfectum habent in prima con
iugatione. ẽt secundum tertiam solebãt de
clinare per hoc ostendit ꝙ composita a cu
bo recte sint & primæ: & tertiæ coniuga/
tionis. nam ipsum simplex apud uetustissi
mos erat in utrisq;: licet nunc in usu nõ sit:
nisi in prima coniugatiõe. ¶ Et notãdum
ꝙ cum omnia in. Dixi ꝙ uerba in si. termi
nantia ptũm psi in tum. cõuertunt in supi
nis. diceret aliquis imo mutant psi in psum
Iuxta uniuersalem regulam superius datã
in psi. terminãtium. hoc remouet dicens.
ꝙ sicut uerba quartæ coniuga. excipiũtur
a regula i psi. terminãtium: ita quoq; quæ
p. uel. m. ante si. habent in exceptione po
nuntur: quia conuertũt psi. in tum. ut dẽ/
psi demptum. sumpsi sumptum. & hoc est
quod iubet notare. Sequitur in quibus. i.
demptum & sumptum. etiam non solum
in illis in quibus. p. uidetur esse a prima po
sitione. b. in. p. interponitur. p. causa eu/
phoniæ: quod etiam in præterito placuit
quibusdam ascribere & dicere dẽpsi sũ psi.

tunt & faciũt præteritum: ut soluo solui solutũ uol
uo uolui: caluo calui. unde Salu. in. iii. histo. Infini
tum passiui ptulit. Contra ille calui ratus: calui p
decipi: uocali uerõ natura longa antecedente uo in
xi cõuertũt i pręterito: ut uiuo uixi. Supinũ i i tum
cõuertẽtia faciunt: u i uocalẽ necessario redeũte: sol
ui solutũ: uolui lutũ: sic debet etiã calui calutũ face
re quod tamẽ in usu nõ iueni & puto calũniã ex hoc
esse deriuatum. Vixi autẽ in xi terminãtium regulã
supina seruat uictum. i bo desinẽtia uocali lõga an
tecedẽte bo in psi cõuertentia faciũt præteritũ perfe
ctũ ut scribo scripsi: nubo nupsi: nunq̃ eni b ante s
i pricipio syllabę potest inueniri: ut pseudulus ipse
Alia uero o in i mutant in pręterito ut bibo bibi. Ci
cero in uerri. ii. An iste nunq̃ de se spẽ bonã habuis/
set: nisi de uobis malã opinionem animo imbibisset
Ouidi. in. vi. meta. Vberaq; ebiberãt auidi lactãtia
uati. lãbo quoq; lãbi. Luci. in. xiiii. Iucundusq; pu/
er: qui lãberat ore placentas. Similiter scabo scabi:
Idem Luca. in. ix. Scaberat ut porcus contritis ar/
bore costis. Vnum excipiť icumbo incumbis. ꝙ ẽt
secundum primã cõiugationẽ incubo incubas quo
q; proferť quod incubui facit præteritũ & omnia a
cubo cõposita: siue primæ siue tertiæ sint cõiugatio
nis: ut accũbo accubo accubui: incumbo uel incu/
bo icubui. Et nunc qdẽ simplex coꝝ. i. cubo cubas
primæ est coniugatiõis. Vetustissimi tamẽ etiã hæc
& oia quę i ui diuisas faciũt ptũm pfectũ i pria con
iugatõe scdm tertiã solebãt decliare. Supina uero i
psi quidẽ terminãtium ptũm psi i ptũ cõuertũt: ut
scripsi scriptum: nupsi nuptũ. In bi uero assumunt
tum: ut bibitũ lãbitũ & cubitum: unde & cubitus
diciť. Et notãdum ꝙ cũ oia in si terminãtia præteri
tũ sicut supra docuimus i sum terminãt supinũ: ex
ceptis quartæ cõiugatiõis uerbis. Hæc quoq; quæ p
uel m ante si habuerunt psi in tum cõuertunt ut nu
psi nuptum scalpsi scalptum scripsi scriptum: dem
psi demptum sumpsi sumptum in qbus etiã p eu/
phoniæ causa interponiť: quã etiã in ptõ quibusdã
placuit ascriberẽ. In bor deponẽtia mutãt bor i psũ
& faciũt supinũ ut labor lapsum: nulla ãt cã alia est
mutãdæ b in p ante s uel t in principio syllabæ posi
tæ nisi cã euphonię: cuius rõ apud græcos quoq; ob

ſeruan ıſſimos eius ſeruata eſt in ſupradictarum cō
ſonātium ſcriptura: ut κρυπτῶ ἐκρύψα θλίβω. ἔθλιψα
pro ψ enim græca nos in principio ſyllabæ ps ſcribi
mus: ut nubo nupſi nuptum: ſcribo ſcripſi ſcriptū
ſcalpo ſcalpſi ſcalptum. In co n antecedēte abiecta
n & o in i conuerſa faciunt præteritum: penultima
quoq; producta: ut uinco uici: conuinco conuici:
linquo quoq; quod conſimilem uidetur habere ter/
minationem liqui facit præteritum abiecta n ſicut
ſupra quoq; docuimus: s uero præcedente mutant
ſco in ui: niſi ſint inchoatiua. Illa enim carent præte
rito perfecto: quieſco quieui: paſco paui: creſco cre/
ui: aſciſco aſciui: conſueſco conſueui: uel conſuetus
ſum. Cariſius tamen conſueo ponit. Omnia tamē
ea quæ præteritum perfectum in ui terminant ad/
iectam frequenter inuenimus per ſecundas & terti/
as perſonas ſyncopam penultimæ pati ſyllabæ: cū
ab u loco conſonantis īcipit: ut amaui amauiſti uel
amaſti amauit: amauimus amauiſtis uel amaſtis
amauerunt uel amarunt. Neo neui neuiſti uel neſti
neuit dicimus: neuimus neuiſtis uel neſtis neuerūt
uel nerunt: Ideo autem addidimus adiectam: quo/
niam ſi in præſenti poſitione ſit u conſonans ſynco
pam pati non poteſt: ut lauo laui lauiſti: non poſ/
ſumus dicere laſti pro lauiſti: nec laſtis pro lauiſtis
nec larunt pro lauerunt. Similiter faueo faui fauiſti
nemo dicit faſti nec pro fouiſti foſti nec pro ſoluiſti
ſolſti. Sed inuenio Horatium auctoritate feciſſe in
quibuſdā cōciſionē quanuis poſitio habeat u cōſo
nātē moueo moui mouiſti: ex quo ſummoſſes po/
ſuit Horatius pro ſummouiſſes in. i. ſermo. Hunc
hoēm uelles ſi tradere deſpeream ni ſummoſſes oēs
nō iſto uiuimus illic quo tu rete modo. Idē cōmorit
p cōmouerit i prio ſermonū. At ille q me cōmorit
melius nō tāgere clamo. Vnū iuenit i ſco deſinens
uerbū apud uetuſtiſſimos: cuius præteritū i xi pro
tulerūt teſte Capro: cōquiniſco cōquexi. Et autem
cōquiniſco: caput iclio. Pōponius i uacca uel mar/
ſupio ait. Simul intro ueni Acceſſi ad prēm prendi
manū i terra ut cubabat nuda: ad eū. ut cōquexi: in
teri mulieres cōſpiciūt. Excipit præterea eiuſdē ter
miatōis cōpeſco ſcui diſpeſco ſcui qd pōit Apuleius
i dialogo q ē de deo ſocratis. Cū & hitacula ſuma

Nota q in his qbuſdam ſe intelligit. Non
enim aliter eſſe ualent ſi quæ de. m. ortho/
graphia dixit uelimus attendere. dixit. n.
q. m. nulli ſemiuocali: niſi. n. preponitur.
Item alibi in. m. inuenit ſyllaba deſinens i
media dictōe. quādo ſequēs. a. b. uel. p.
uel altera. m. incipit ex quibus conuincit:
q ſi. p. ſubtrahatur dempſi. dici non po/
teſt: neque per ſe: neque cum ſcilicet poſſu
mus. m. proferre. ideo autem dixi. Nota
q cum dicit quibuſdam placuiſſe in illis
intelligit: quoniam multotiens dicit qd
uel qbuſdam uidet: uel qdam uel noſtri ſic
dicunt quando ſe inter illos nō enumerat
& iō quādo ſe enumerat: uel quando non
oportet caute diſcernere ſi Priſcianū abſq;
confuſione uelimus legere. S uero præ/
cedente mutant co. S uero præcedente co
mutāt ſco. in ui. & faciunt præteritum niſi
ſint inchoatiua: ut quieſco quieui. Nota q
aſciſco aſciui. non ſcđm ſe hic ponit quod
oſtendit inferius. & aſciſco. & deſciſco eē
inchoatiua. Ominia tamen quæ præte/
ritum. Hoc ita cōtinuatur. dixit ſ præcedē
te mutant ſco. in ui. qd fuit dicere: non a
prima pōne habent ſed aſſumūt ui. & quā
uis uelut ad ſupplēdam indigentiam eam
aſſumunt: tamen amittunt eam. & hoc eſt
qd dicit colligens ſimul oīa quæ terminātur
in ui. adiecta oīa tamen q præteritū termi
nant in ui. adiecta frequenter inuenimus
per ſecūdas & tertias perſonas. ſyncopam
pati penultimæ ſyllabæ. cū ab. u. loco con
ſonantis incipit. pōt & aliter hoc tamē cō
tinuari. dixit ſ uero antecedente mutāt ſco
in ui. & per hoc oſtendit hæc talia cōueni
re cum aliis quæ habent. u. prima pōne. ſ.
cum lauo laui. & ſimilibus. Nunc autem
oſtendit iſta & oīa quæ terminātur in ui. ad/
iectam differre ab illis quæ habēt. u. a præ
ſenti ſic terminans. Omnia tamen &c. ni/
hil aliud mutat: niſi continuatio: & quod
ſubiungit & ab. u. loco conſonantis icipit
q. d. quāuis incipiatur ab. u. quæ i aliis nō
ſolet ſyncopari. tamen ſyncopat in hmōi.
Vnum inuenitur in ſco deſinens. Vnū
inuenitur in ſco. deſinens uerbum apud ue
tuſtiſſimos: cuius præteritum perfectum in
xi. protulerunt. conqniſco. conquexi. hoc
ad exceptōem induxit: & hoc inuit ponē/
do præterea cum dixit. Excipiuntur præ/
terea eiuſdē terminatiōis: compeſco com/
peſcui. & cætera.

¶ Vocali uero natura longa ante. Voca/
li uero longa natura antecedente in co. de
ſinentia in xi. ſyllabam finiunt præteritũ.
ut duco duxi. Ipſe oſtendit ad cuius diffe/
rentiam dixerat uocali natura longa ante
cedente: ubi dicit ico. præterito penultima
breui ꝓfertur in præſenti. ſed ꝓducit eã in
præterito ꝑfecto. & mutat. o. finalẽ in. i.
q̄d eſt dicere. nõ facit præteritũ in xi. & in
hoc eſt præter ſupradicta excepta finalem
ut reor ad ꝓbationem appoſuit. q. d. non
mirum ſi. o. mutetur: quia. o. finalis eſt.
Et ſciendum eſt ꝙ cum ſupius dixiſſet icio
icis. Hic tamen dicit ico. ſcd̄m alios. ¶ Et
notandum ꝙ ab inchoatiuo. Et notandũ
ꝙ ab inchoatiuo ſciſco. compoſita &c. Hic
ut ſupra diximus intendit diſtruere aſciſco
aſciui. & deſciſco deſciui. oſtendens aſcio.
eſſe perfectum: & eius præteritum aſciui.
aſciſco. uero eſſe inchoatiuum: unde oſten
ditur non poſſe habere præteritum. Simi r
in deſciſco & hoc eſt q̄d dicit. Et notan/
dum ꝙ ab inchoatiuo ſciſco. compoſita. ſ.
aſciſco. & deſciſco habuerunt præteritum
primitiui. i. ſcio. ſecundum quoſdam indi
ſcretos. Scd̄m uero rectã ꝓportionẽ. i. re/
gulã debent perfecta eorũ quoq; ſicut ſcio.
ẽ ꝑfectũ ſciſco a ſcio & d̄ſcio eſſe. Seqt no
ſco noui. facit notum. ſimiliter ex eo com
poſita habent. o. ante tũ excipit̃ cognoſco
agnoſco q̄ i frequẽtiori uſu habẽt cognitũ
& agnitum ¶ Seneſco. inchoatiuum dixit
poſco popoſci. poſcitum facit & compeſco
compeſcitum &c. Nunc autem quaſi ali/
quis quæreret qualiter ſeneſco faciat præte
ritum ſubiungit dicẽs. ſeneſco inchoatiuũ
ꝙ æquipollenter eſt dicere ſeneſco nec præ
teritum nec ſupinum habet. Aliter diceret
aliquis ꝙ ſeneſco acit præteritum ſenui &
ſic contrarium ſuperioribus eſſet: cum neq;
in regula: neq; in exceptione illud poſuiſſet
hoc remouet probans ꝙ ſeneſco ſit inchoa
tiuum: quia ſeneo poſitiuum eius eſt in uſu
unde conſtat q̄d a ſeneo. non a ſeneſco fit
præteritum ſenui.

ab infinis tanta intercapedine faſtigii diſpeſcant ꝓ/
diſtẽt. Excipiunt̃ pręterea diſco didici: poſco popo
ſci: & ex eis cõpoſita quæ ſimiliter faciũt prętεritum
dediſco dididici: depoſco depopoſci. Vocali uero
natura lõga antecedẽte ĩ co deſinẽtia xi ſyllaba faci/
unt prętεritũ: ut duco duxi dico dixi. R antecedẽte
unum inueni parco quod peperci: & parſi facit præ
teritum. Lu. in. ii. Paruũ ſed feſſa ſenectus ſangui/
nis effudit: iugulo flãmiſq; pepercit. Terẽ. in echy/
ra: Heu me infœlicẽ: hãccine ego uitã pſi perdere:
Ico præterea penultĩa breui profert̃ in præſanti te/
ſte Capro. ſed ꝓducit in præterito ꝑfecto & mutat
o finalẽ in i ico ici: unde ictus. Cato Cẽſorius de ue
turio: Hoſtẽ nunc icit. Celius ĩ prio: Qui cũ iis ita
fœdus iciſtis. Luca. tamẽ in præſenti ꝓducit penul
timã. ex hic corpus propellit & icit. Supina in ci q/
dẽ terminantium præteritũ: i in tum cõuertũt ut ui
ci uictum conuici conuictum deliqui delictum. Eã
dem ſeruant etiam regulam liqui lictum & ex eo cõ
poſita reliqui relictum. Nec mirum eſt cum poſt q
u poſita uim litteræ amittit in ci deſinentium regu/
lam ſequi. Quæ uero in ui ſyllabam proferunt præ
teritum perfectum mutant eam in tum requieui re
quietum: unde participium fit futuri requieturus.
Cicero contra Metellum. Niſi eorum exitio nõ re/
quieturam. Creſco creui cretum: aſciſco aſciui aſci/
tum: deſciſco deſciui deſcitum. Liuius in. xxv. ab
urbe condita. Deſcitum ab romanis. Et notandũ
ꝙ ab inchoatiuo ſciſco cõpoſita primitiui ideſt ſcio
habuerunt præteritum ſecundum rectam uero pro
portionem debent eorum quoque perfecta a ſcio &
deſcio eſſe noſco noui notum. Similiter ex eo com/
poſita: ignoſco ignoui ignotum. Terentius ĩ adel.
Ignotũ ẽ: tacitũ ẽ creditũ ẽ: unde & pticipiũ futu/
ri ignoturus. Cicero in catone maiore. Ignoturus
ẽ alteri quod tutorẽ ſecutus. Cato in qnto originũ.
Quod eorum nemo quiſquam quicquã mihi igno
turus eſt. Quidam tamen contra regulam a præ/
ſenti tempore hoc deriuatum protulerunt ignoſco
ignoſciturum. Piſo frugi in quinto annalium:
Quodcunque deliquiſſet ignoſciturum affirma/
bat. Notandum tamen quod cognoſco cognoui
cognitum & agnoſco agnoui agnitũ: in frequẽtiore

usu faciunt pro o penultima producta quam uetu
stissi seruabant analogiã sequentes i correptam ha-
bentia. Vnde Iuuena. in primo Agnitus accipies Iu
bet a præcone uocari ipsos troiugenas. Luca. in. iii.
Calida mihi cognitus axis ægypto atq; umbras nũ
q̃ flectente siene. Salu. tamẽ secundũ analogiam in
secũdo historiarũ. Neq; inermes ex prœlio uiros quẽ
dam agnotuꝝ. Pacuuius secũdum utrũq; protulit
In tuba oresti cognita: agnita est soror. Pasco paui
seruauit in supio s solũ pastũ. Cõpesco cõpescui: &
dispesco dispescui: & posco poposci: & disco didici
A præsenti tẽpore faciunt supinũ mutatõe o in i cor
reptã & additõe tum: ut cõpesco cõpescitum: dispe
sco dispescitum: posco poscitum: disco discitũ. Vn
de Apuleius participium futuri protulit in phœdo
ne. De anima sic auditurũ disciturum. Quid meli
us sit hæc oĩa & singula sic agere aut pati aut patiũ
tur aut agunt. In xi terminãtia præteritum pfectũ
supinum secũdum supradictã regulã faciũt dixi di
ctum: duxi ductum peperci uero uel parsi parsum
facit supinum: secundũ in si terminãtium regulam
unde participium futuri Varro in laterẽsi parsurus
pœcuniis bene partis. Liuius in. xxv. ab urbe cõdi-
ta. Ne dum eos capuæ persuros credebã. Senesco i
choatiuum ẽ nã positiuum eius seneo inuenit᷑ i usu
Actius in telepho. Idẽ iam iam stupido thessala sõ-
no pecora languẽtq; senẽtq;. Pacuuius in periboea.
Quãq̃ ætas senet satis habeã rẽ uiꝝ: ut te arca arceã
A seno ergo nõ a senesco fit ptũ m pfectũ senui. Sa
lu. i prĩo histo. Nisi cũ ira belli desenuisset. Idẽ ẽt p
ticipiũ pti tpis ex eo ꝓtulit quis sit neutrale i quarto
Oĩs qbus ætas senecto corpore aĩus militaris esset
Nec miꝝ cũ i aliis quoq; plurimis eiusdẽ significati
onis uerbis ĩueĩant᷑ ueteres pti tpis pticipia ꝓferen
tes: ut prãdeo prãsus cœno cœnatus placeo placitꝫ
mereo meritus pateo ssus careo ssus poto tus ꝑ po
tatus titubo barus iuro quoq; iuratus tã in actĩa q̃
i passiua ĩuenit᷑ significatõe & hæc qdẽ ẽt iunioribꝫ
i usu mãserũt. Illa uero obsoluerẽt discedo ssus hoc
ẽ q discessit. Similiter interio interitus: occido occa
sus: sed eoꝝ usus i libro q inscriptus erit a nobis de
participio inuenies. Deponẽtia uero in scor desine-
tia i antepenultima quidem syllaba a uel i uel e cor

Deponentia uero in scor. desinen. De-
ponẽtia uero in scor. desinentia in antepe-
nultima quidẽ syllaba. a. uel. e. uel. i. cor
reptas habentia in ctum. faciunt supinũ.
Dicitur a quibusdam q correptam nõ cor
reptas esse debeat. ut illud tantum ad. i. re
feratur. Nulla. n. in scor. desinentia iueni
untur quæ habeant. a. uel. e. productam
in penultima: ad quorum differentias di-
xisset. a. uel. e. correptas. sicut ĩuenitur. i.
habens productam. ad cuius differẽtiam
posuit. i. correptam: ut irascor. Sed nos di
cimus q correptas posuit non ad differen
tias: sed ut ostenderet cuiusmodi illæ litte-
ræ essent suo more. Sequitur ꝓsecutio ex
emplorum scd̃m datam regulam: ut paci-
scor pactum. &c. Expergiscor experrectũ
facit. Interpõit causam quare faciat exper
rectus. nõ expergitus: ut quidam dixerũt
& dicit quia a rego est. Rego enim facit re
ctum & ab illo secundario est expgiscor:
quoniam pergo compositum est a rego.
Sequitur nãciscor. nactum facit. ꝓsecutio
est exemplorum. q. d. paciscor facit pactũ
nãciscor facit nactum: absq;. n. & ne puta
retur q omnia similiter abiecerint. n. in su
pino subiungit. Sciendum tamen q sunt
uerba quæ seruant. n. in participiis præte-
riti & cætera.

¶ Quæ autem seruant. n. & quæ nõ. Tractatum de pticipio iuenies. Est ordo inuenies tractatum de pticipio subaudi exponentem quæ seruãt n uel non. ¶ Quod ãt corripitur antepenul. paciscor. & nãciscor &c. Dixit deponẽtia in scor. in antepenultima. a. uel. e. uel. i. correptam habẽtia et reliqua. Nunc aũt ostendit unde possit uideri q corripiantur. licet põ in qbusdã reperiatur sic dicens q aũt corripitur antepenultima ex compositis siue primitiuis corꝝ põt dignosci. A paciscor componit depeciscor. & per hoc apparet q non paciscor sit breuis. a. nam mutatur in. e. correptam in compositõe. q non posset si ꝓducta eẽt dixit enim superius q. a. ꝓducta nõ mutatur ꝓficiscor sic a facio corripitur. a. ĩ antepenultima in. i. cor. mutata. Expgiscor a pergo pgis fit. pergo. n. breuem penultimam habet: quia a rego. & per est compositum. Nãciscor. n. fit a mantio. ¶ Quomodo per hoc ostendatur q per hoc corripi debeat fateor me ignorare: nisi qa puto cum q. n. liquescit considerasse. Aliter dixit. a. uel. e. uel. i. correptam habẽtia refetens correptam ad. i. Inde forsitan uideretur alicui q. a. & e. non essent correptæ. ad hoc subiungit q aũt corripitur antepenultima &c. Ac si aperte diceret licet superius correpta tantum ad. i. sit relatum: tamen & a. & e. corri. Sequitur alia uero absq. c. in tum finiunt supina. i. non faciunt in ctum. Sic autem intelligi debet alia idem quæ non habent. a. uel. i. correptas in antepenul. Siue. n. habuerint. a. sed nõ in præ'enti. siue. i. in antepenulti. sed non corripit: ut irascor recte dicũtur alia. Excipitur defeciscor defessum faciens supinum. attende q defeciscor non a proxia regula quæ dicit alia uero absq. c. in tum faciunt supina põt excipi: sed excipitur a principali. ¶ Quod aũt opponitur quare nõ excipit priusq̃ subiungeret illud alia uero absq. c. & cætera nihil impedit: quoniam hoc totum habet quali ꝓ una regula: & q defeciscor a superiori regula excipiatur ꝑ sequẽtem exceptõem manifeste declarat q̃ dicit excipiuntur etiã duo composita: quæ quãuis antepenultimã. i. habeant correptã in tum tamen non in ctum faciunt supina Cõminiscor comẽtum. adipiscor adeptũ. Reddit cãm quare reminiscor non excipiat cum dicit. Nam reminiscor supinũ &c.

¶ Inuenitur tamen ẽt claudeo. Inuenitur tamen ẽt claudeo in secũda coniuga. sed ĩ alia significatiõe. s. ꝓ claudico. inde solũ inuenitur claudeo ꝓ claudico. sed & claudo. inuenitur ꝓ claudico. Nota eũ ad h° maxime id induxisse: ut ostẽderet claudeo idem significare quod claudo.

reptas habentia in ctum faciũt supinũ: ut paciscor pactũ expergiscor qa a pergo est experrectũ facit. Quãuis uetustissimi etiã expergitus dicebãt. Lucilius in tertio. E somno pueros cũ mane expergitus clamas. Celius uero secundũ anologiam protulit ĩ tertio in imbris mihi sordido dormitũ suadet ut eã quisq̃ & si ego obdormiero tute idẽ ibi eris experrectus. Nanciscor etiã nactum facit absq n: ut Probo & Capro & Pollioni & Plinio placet. Sic & pangor pactũ: & fingor fictum: & tãgor tactũ: pingor pictum. Sciẽdum tamẽ q etiam sunt uerba quę seruãt n in participiis præteritis siue in supinis: ut iungor iũctus: pungor punctus: fungor functus: emũgor emunctus: extingor extĩctus: tingor tinctus: plãgor plãctus: anguor anctus. Quę autẽ seruant n & quæ nõ de participio tractatum reperies. quod autẽ corripit antepenultima: paciscor & nanciscor & proficiscor & expergiscor ex cõpositis siue primitiuis eorũ potest dignosci paciscor & depeciscor ꝓficiscor a facio expergiscor a pergo pergis nanciscor a nãcio ẽ: quod in usu fuit uetustissimis: Gracchus pro se. si nãciã populi desideriũ cõprobo reipu. cõmoda. Alia uero absq c in tũ faciunt supina: ut irascor iratum ulciscor ultum nascor natum: obliuiscor oblitũ. Excipitur deficiscor defessum faciẽs supinũ & participiũ præteriti defessus. Vt Terenti. in adel. Defessus sum iam ambulãdo. Idẽ ĩ phor. Neq deficiscar usque adeo experiar. Nã ab eo quod ẽ deficio defectus fit participiũ præteriti. Excipiunt etiã duo composita quæ q̃uis antepenultimam ĩ habeãt correptam: in tũ tamẽ nõ in ctum faciunt supinum cõminiscor cõmentum: adipiscor adeptũ. Nã a reminiscor supinũ uel participium præteriti ĩ usu nõ inueni q̃uis ratio hoc quoq remẽtum quomodo cõmẽtum exigat dici. In do desinẽtia si penultimã naturaliter longã habuerint do in si conuertentia faciunt præteritũ ꝑfectum: ut ludo lusi: rado rasi: lædo læsi: rodo rosi: uado uasi: euado euasi: illido illisi: claudo clausi: uel cludo clusi. Inuenitur tamen ẽt claudeo: sed & claudo pro claudico. Salusti. i. iii. histo. Cõiuratiõe claudit. Cecilius in epiclero. Au ubi uos sitis: ibi cõsilium claudeat. Cedo c. ssi geminat s in præterito ex quo accestis. Virgi. pro accessi

ſtis poſuit ĩ primo æneí. Penituſq; ſonãtes acceſtis
ſcopulos. Excipit̃ cædo cecidi. Luca. ĩ. iiii. Donec
uetuerũt caſtra cecidit: pedo pepedi. Hora. ĩ. i. ſer/
mo. Vin tu curtis oppedeř iudæis nulla mihi ĩq̃ reli
gio ẽ. Idẽ ĩ eodẽ. Nam diſploſa ſonat quãtũ ueſica
pepedi. Ab eo quoq; qđ ẽ ſido præteritũ nõ ĩueni.
Luca. ĩ. iiii. Sidẽtia peſſũ corpora cæſa tenẽt. Vir.
ĩ. v. ex eo ɔpoſitũ Subſidũt undæ tũidũq; ſub axe
tonãti ſternitur æquor aq̃s Eius paſſiuũ: Stati. in
q̃nto thebai. Sũmiſq; inſidit̃ aſtris. Cudo ſecũdũ
diomœdẽ & cariſiũ & Phocã cuſi ſecũdũ alios cudi
Et uidet̃ ẽt Vir. ſic ꝓtuliſſe in primo æneí. Ac pri/
mũ ſilicis ſcintillã excudit achates: ſuſcepitq; ignẽ
foliis atq; arida circũ. excudit. n. tã pñs q̃ ptũm po
teſt ĩtelligi. ſed q̃a ſuſcepit ſubiũxit: melius ptũm
põt ĩtelligi. Idq; ẽt Seruius ĩ cõmẽtario æneí. cõpro
bat his uerbis. Excudit aut feriẽdo eiecit: q̃a cudere
ẽ ferire. unde & ĩcus dicit̃ q̃a illic aliq̃d cudamus. i.
feriamus. Sciendum autẽ quod eius frequentatiuũ
cuſo eſt ex quo etiam compoſita: ut incuſo incuſas
& recuſo recuſas: & accuſo ſas & excuſo ſas. A do
uerbo quod ſimplex primæ eſt coniugationis com
poſita cum præpoſitione tertiæ ſũt & primitiui ſer
uant præteritum perfectum duplicantia di. quãuis
ĩ illo penultimã habeat e. ut do dedi reddo reddidi
ꝓdo prodidi perdo didi. Credo quoq; ab eo com/
ponitur quaſi cretum do & uendo uenũdo & cõdo
ex compoſitum & do: & ex eo abſcondo. Itaq; om/
nia præteritum idem perfectum ſeruant credidi uẽ
didi abſcondidi. Plautus in Carbo. Secundum
ipſam aram aurum abſcondidi. N uero ante do
habentia o in ĩ mutant in præterito perfecto: & ſi
ante n u uel i habuerĩt: amittunt n: ut fundo fudi &
ſcindo ſcidi. Vetuſtiſſimi tñ ſcicidi ꝓferebãt: quod
ſolũ in uſu eſſe putat. Aſſimonius in arte quam ad
Conſtãtinũ ĩpatorẽ ſcribit ſed errat. nã Luca. in
iii. ſcidit põit. Qua mare tellurẽ ſubitis aut obruit
undis. Aut ſcidit & medias fecit ſibi littora terras.
Sta. in. viii. theba. Oraq; pectoraq; & uiridẽ ſcidit
horrida ueſtẽ. Idẽ in. xi. Alloquio ſcidit ipſa nouo
terrore cruenta eumenis. Martialis in. iiii. epigram
maton. Vnguẽtum fateor bonũ dediſti cõuiuis he
re: ſed nihil ſcidiſti. Sed Affranius more antiquo di

¶ Ab eo quoq; quod ẽ fido. Quaſi dicat
fido excipit̃: ſicut cædo cecidi & pedo pe/
pedi. ¶ Sciendũ tamen ꝙ eius frequẽ. Di
xit ꝙ cudo præteritũ fac. t cuſi & cudi: ſe/
cundũ quod in exceptione ẽ. Nunc autẽ ꝑ
frequentatiuũ oſtendit ꝙ rectus facit cuſi.
Affinius enĩ eſt cuſo cuſas ad cuſi q̈ ad cu/
di: licet quæ in di faciunt præteritũ di: ĩ ſu
pino mutant in ſum probat per cõpoſita ꝙ
cuſo ſit cũ dicit ex quo cõpoſito incuſo in/
cuſas: & cætera. ¶ A do uerbo quod ſim
plex ẽ. Nõ ad exceptionem hoc ꝑtinet ſed
dat regulã per ſe de deſinentibus in do uer
bis: uel a do cõpoſitis cõtra dicẽs: a do cõ
poſita: & quia do põt accipi & ſyllaba: &
uerbũ ſubiungit uerba cõpoſita. dico præ
poſitio ẽ: tertiæ ſũt: & primitiui ſeruãt præ
teritũ perfectũ duplicantia di. Oſtenſio ẽ
in parte ꝙ uere ſeruant: nam duplicant. ꝙ
dicit cum præpoſitione debes accipe tantũ
cum monoſyllaba. Nam cũ diſſyllaba nõ
ꝓcederet. Circũdo enĩ tertiæ nõ ẽ: ſed q̃a
ſuperius hoc determinauerat. hic ideo nõ
curauit repetere. ꝙ aũt interſerit ꝙ ſimplex
eſt primæ coniugationis. conceſſio ẽ: poſ/
ſet enim aliquis dicere: male dicis cõpoſita
eẽ tertiæ cõiugationis cum ipſum ſimplex
ẽ primæ. Cõcedit ꝙ ſimplex ſit primæ: cũ
tamen cõpoſita ſunt tertiæ. Nota ꝙ credo
& uendo per ſimilitudinẽ interponit. Non
enĩ cõpoſita ſunt a præpoſitione. ¶ N ue/
ro ante do habẽtia. Itẽ regula ẽ per ſe: qua
ſi dicat alia in do deſinentia. ſ. quæ nõ ha/
bent penul. naturaliter lõgã. neq; ſũt a do
cõpoſita tertiæ cõiugationis: & n ante do
habent: o in i cõuertunt in præterito perfe
cto. Data regula quõ in ipſis natura ſe ha
beat: proſeq̃t oſtendere cũ dicit. & ſi ante
n u uel i habuerint: amittũt n in præterito
ut fundo fudi. cætera uero. ſ. quæ nõ ha/
bent u uel i ante n: ſeruant n: ut pando pã
di. Excipiunt̃ duplicantia principalẽ ſylla
bã tãtũ nõ iõ quin ipſa quoq; n ſeruẽt: ſed
quia nõ in eodẽ loco. ſ. nõ ſeruant n in pri
ma ſyllaba præteriti: ut pendo pependi.
Quærit̃ cur rundo tundi apponat cũ non
poſſit eẽ in exceptiõe. Sed dicit̃ qđ ꝓpter
ſimilitudinẽ hoc facit. ſ. quia cũ ipſis exce
ptis ĩ duplicatiõe cõuenit: poſſumus quoq;
principaliter oĩa in exceptionẽ ponere. Si
ad ipſam regulã referant̃ quæ dixit. n. ue/
ro ante do habentia: o in i cõuertũt in præ
terito. Excipiunt̃ duplicantia principalem
ſyllabã: ut pendo pepẽdi: tũdo tutudi. hæc
enim nõ tantũ o in i mutant: ſed ſyllabam
etiam aſſumunt: & iõ excipiuntur.

¶ Penultima a plerisq; correpta. Hoc sic
intellige. Tutudi ē de duplicantibus sylla
bam: & ē prolatū a plerisq; penultia corre
pta: a quibusdā etiā penultima producta
propter supradictā rōnē: ut scicidi .i. ne ui
cat in cōpositis ab eo præteritū a præsenti
in tpibus syllabarū. In cōpositis ideo dicit
quia in simplici quod duplicat nō ē dubiū
cōposita uero nō duplicant: ut cōtūdo cō/
tudi & supatur in tēporibus præteritum a
præsenti. Contūdo eni quia totū longū ē
sex tēpora habuit: contudo uero qnq; tan
tū: quia penultia correpta. quod eis incō/
ueniens uidebat. & iō penultimā in simpli
ci producebāt: ut in cōposito quoq; ꝓdu/
ceret. Simile supius posuit ubi dixit: uetu
stissimi tamen & scicidi ꝓferebant. postea
subiunxit: & uident hi rōnabilius protulis
se uidelicet secūdū se: ut minorū tēporū sit
præteritū q̄ præsens. quā sententiā & ibi
quodammodo destruxit: cum subiecit: qđ
rarissime inuenit: ubi eni cōcessit in aliqui/
bus eē. Innuit in illo quoq; posse eē: & ad
huc destruet eam in sequētibus dicens. Ve
tustissimi tamen tam producebant q̄ corri
piebant per hoc supradicti uerbi .i. tutudi:
ad exēplata cōtinua per quæ corriperet cō
probauerat. ¶ Cado quoq; cecidi facit ne
si. Istud additū est per se: non eni alicuius
prædictæ regulæ exceptio est: neq; in ali/
qua earū icludi pōt: cū neq; habeat penul
timā naturaliter longā: neq; sit cōpositum
a do: nec hēat o ante do. ¶ Tamen illud
quoq;. Sic ad supiora continuatur pendo
pependi: & tendo tetendi duplicant sylla
bam. Cado quoq; duplicat: quia facit ce/
cidi: ne si dicamus cado cadi .n. e. p.
¶ Cōposita tamen nō duplicāt. Dixit qđ
solent cōposita seruare simplicium tempo/
ra: unde uideret qđ si simplicia duplicant
ꝙ & cōposita duplicarent: terminat dicēs
cōposita nō duplicare. Exceptis a do com
positis & sto & posco & disco. Excipit eti
am diuido quod. Hic exequit de exceptis
.i. de cōpositis a do. est tamen diuido: qua
si duas uias do. Reddit causam quare ex/
cipiatur: dicens ꝙ præteritū diuisi facit. un
de constat ꝙ nō duplicat. Attende qa hic
excipit diuido. Innuit quoq; excipi a supe
riori regula de cōpositis a do data. Eadē
enim causa est excipiendi hic quæ ibi.
¶ Supina illa quædā quæ a do. Ostenso
quō cōposita a do faciant præterita: osten
dit qualiter formant supina dicens. Supia
quædā illa quæ a do cōponunt mutant o
in i correptam & assumūt tū: ut reddo red
ditū. Obiicitur hic qđ diuido deberet fa/
cere non diuisum: sed diuiditū: & de com
positis a do regula detur: nec aliquid exci
piat. Sed dicimus q̄ ꝓxime diuido sepa

xit i homine. Satis fortiter paulo uestras scicidistis
colus. Actius in sotadicorū primo. Nō ergo ut præ
dicant sciciderat pectus. Neuius in testicu. Immo
quo sciscidimus cōscindā atq; abiiciā. Ennius i me/
lanippa. Cū saxum sciciderit. Et uident hi rationa
bilius ꝓtulisse ne miorū tēporū eēt præteritū q̄ præ
sens quod rarissime inuenit. Findo quoq; fidi facit:
licet quidā fisi putauerūt. Sed Vir. i. viii. Et media
aduersi liquefacto tēpora plumbo diffidit: ac mul/
ta porrectum extēdit arena. Hora. i. iii. carmi. Dif
fidit urbiū portas uir macedo & subruit æmulos.
Cætera uero seruāt n: ut pādeo pēdi: defendo defen
di: scando scādi accendo accēdi. Excipiūtur dupli
cātia principalē syllabā pendo pependi: tendo tetē
di: tundo tutudi penultima a plerisq; correpta a q
busdā aūt ēt producta pp supradictā rationē idest
ne uincatur icōpositis ab eo temporibus syllabarū
a pñti præteritū. Hora. in. iiii. carmi. ꝓtulit corre/
pte. Quod regū tumidas cōtuderit minas: est eni
coriābus. Idē in. iii. Non auspicatos cōtudit impe/
tus nostris. Est. n. dactylus cōtudit. Vir. in. viii. Et
lapsa ācilia cælo extuderat. Solēt aūt ꝯposita serua
re simpliciū tempora cado cecidi: concido concidi
penultima correpta. cædo cecidi: cōcido cōcidi: pe/
nultima ꝓducta. Vetustissimi tū tā ꝓducebant q̄
corripiebant supradicti uerbi: idest tutudi penulti
mā. Ennius in. xiiii. Infit o ciues quæ me fortuna fe
ro si cōtudit indigno bello confecit aceruo. Ecce hic
corripuit. Idē in. xvii. Ingenio forti dextrā latus ꝑ/
tudit hasta. Idē in annalibus. Virosq; ualentes con
tudit crudelis hyems hic ꝓduxit penulitmā. Cado
quoq; cecidi facit: ne si cadi dicamus nomem eē pu
tetur. Cōposita tamen nō duplicāt penultimā syl/
labā: ut perpendo perpendi: extendo extendi: per/
tundo pertudi: incido incidi: concido concidi: Exce
ptis a do & a sto cōpositis & a disco posco: ut pro/
do didi: resto stiti: dedisco didici. deposco depopo
sci. A curro quoq; composita utroq; mō prolata in
ueniūtur ab auctoribus: ut decurro decurri: uel de
cucurri. Excipitur etiam diuido quod præteritum
diuisi facit: Supina illa quidem quæ a do cōponūt
mutant o in e correptā: & assumunt tum: ut reddo
redditum credo creditum: perdo perditum. Alia

uero omnia do in sum conuertunt: ut ludo lusum
rado rasum: cædo cæsum: defendo defensum: tūdo
tunsum Virgilius in tertio georgicoꝝ. Profuit & tō
sum gallæ admiscere saporem. Idem in eodem. Du
rum procudit arator uomeris obtonsi dentem: ca/
uat arbore lyntres: cudo similiter cusum. Idem in
eodem. Lapidemq; reuertens incusum aut atræ mas
sam picis urbe reportat: Cado quoq; casum facit:
ca tamen penultima producta. In omni enim supi
no siue participio præteriti producitur a penulti/
ma exceptis datum & satum & ratum & statum. Il
lud etiam sciēdum quod n ante do habentia q̄ amit
tunt n ī præterito amittunt eandem in supino: & ge
mināt s si sit penultima breuis in præterito: ut fin/
do fidi fissum scindo scidi scissum. Sin ꝓducat unā
habet s: fundo fudi fusum. Composita simplicium
terminationes sequūtur cædo cessum: & pando pas
sum faciūt. Quanuis etiam a patior & a pateo pas
sum dicimus. Virgilius in tertio æneidos. At pater
anchises passis de littore palmis. Idē ī primo ænei/
dos. Crinibus iliades passis: peplumq; ferebant.
Ab eo: quod est pedo supinum non inueni. A co/
medo quod est anomalum comesum & comestum
inuenitur. Cicero pro cluentio. Abditum in aliqua
parte panis: quasi totum colliquefactum in potiōe
esset celerius potius comestum q̄ epotum in uenas
atq; in omnes partes corporis ꝑmanaret. Virgili/
lius autem ab eo quod est adedor adesus protulit
in undecimo. Et postibus hæsit adesis. Tendo præ
terea & tentum & tensum facit. Virgilius in septi/
mo. Audiit & si quē tellus extenta plagaꝝ quattu/
or in medio dirimit plaga solis iniqui. Lucanus in
primo. Et uarias ignis tenso dedit aere formas. Idē
ī secundo. Tensisq; rudētibus actæ. Ostēdo quoq;
ab eo compositum similiter facit ostentum & osten
sum. Lucanus in secundo. Vt scelus hoc syllæ: cæ
desq; ostensa placeret: agnoscendus erat. Apuleus
ī phædone. Et causam gignendi ostensurum: & im
mortalitatem animæ reperturum. Varro rerum ru
sticarum primo. Ostensus sol. Idē diuinarum ter/
tio. Salute ostensa. Cato pro lucio Cæsare ad po/
pulum. quod ego spero non ostenturum: Ostentū
quoq; quando monstrum significat nomen est par

rauerat ab aliis in præterito: & quoniā ex
diuersitate præteriti manifesta erat diuersi
tas supini. Ideo cū eēt ad manū excipe non
curauit. Quidā aūt hoc abhorrentes dicūt
diuido non eē cōpositū a do: quod proba
tur etiā per ipsū Priscianū: dicit eni in præ
positiōe diuido cōponi ex di & uido uidis
antiqui nāq; sic dicebāt. unde Cato: Hoc
uide ne rursus. l. c. dānes: & secūdum hoc
nō ualet exceptio quā facimus. Excipit eti
am diuido. Quapropter prædictā regulā
quæ dicit: n uero ante do habentia & cæ/
tera: sic accipiūt. Alia uero in do desinen/
tia præter habentia penultimā naturaliter
longā & quæ cōponunt a do: tertiæ cōiu/
gationis mutant o in i in præterito. Sic qui
dā deberent dicere: sed quia maxima pars
illorū habet u ante do: & hanc partē prose
qui intēdebat. iō sic posuit: u uero ante d.
habentia per hanc partē u intelligens alia
pauciora ut sic dicat. Alia oia mutant o in
i: excipiunt duplicantia principalē syllabā
ēt: ut pendo pepēdi: tēdo tetēdi. Hæc ut su
pra diximus nō excipiunt quādo mutāt o
in i sed quia syllabā assumūt. Cado quoq;
cecidi facit: quasi dicat cado etiā excipitur
& quare excipiat reddit causam & dicit:
ne si dicamus cadi. n. e. p. Excipit etiā di/
uido quod facit præteritū diuisi. Secundū
hanc lectionē in sequēti regula de supinis
a do cōpositis nihil de diuido. quando sit
a do cōpositum pōt opponi. Illud etiā
sciendū q n ante. Illud etiā sciendū q n an
te do habentia quā lrām amittūt in præte/
rito: eandē amittūt in supino. Obiicit a q/
busdā q secūdū hanc regulā debet dici tu/
sum absq; n. Sed nō ualet eorū rō: nō eni
integre attendūt regulā quæ simul accipit
hoc totū: amittūt eandē in supino & gemi
nant s si sit penultima breuis in præterito.
unde apparet q tussum potius q̄ tusum de
bemus dicere si n abiceret. Sed dicimus tū
sum: in deo aūt excipe nō curauit: qa ma/
nifestū fuit cū & in exēplis regulæ illud: cū
n posuisset cū auctoritatibus cōfirmasset.

Cōposita simpliciū terminationes. hoc
est dicere si simplex hēat: uel. s. geminatā:
uel. s. solā: & cōpositū eius habebit. Simi/
liter cædo etiā cessum ꝓsecutio exēplorū ē
præmissæ regulæ: cōiunctio uero hoc uide
tur exigere. Quasi dicat nō solū illa in qui
bus amittit n & penultia breuis ē in præte
rito geminant s in supino: sed etiā cædo ces
sum & pando passum faciūt. Attēde q cū
supius dixerit pando pansū: hic ponit pas/
sum scd'm alios: scd'm quos expassis debe
mus dicere: nō expansis si uelimus inspice
re qd' præmisit: scilicet cōposita simpliciū
terminationē sequūtur. A comedo qd' ē
anomalū comesū: & comestū inuenitur.

¶ Anomalũ in hoc loco sic exponit̃ .i. ab anomalo cõpositũ. Aliter eni falsũ eẽt dicere comedo eẽ anomalũ. Ideo aũt subiungit hoc ut ostẽdat comedo recte facere come.ũ: quoniã componitur ab edo quod facit esum. ¶ Quæri solet a multis quare de comedo hic agit: cum nihil ad propositũ pertinere uideatur. ¶ Ad quod dicendum ꝙ recte de eo loquitur hic quandoquidem in supradicta regula continet̃ quæ ẽ. Alia oĩa o in i cõuertũt: quod intellexit ubi dixit n ante do habentia &c. Secũdũ priorẽ uero lectionẽ dicimus hoc: sicut & cado ꝑ se additũ. Tendo præterea tentũ & tensũ fa. Tendo præterea tentũ & tensum facit quantũ ad tentũ excipit̃: quantũ ad tensũ nõ similiter de cæteris. ¶ Strido & strideo tã tertiæ q̃. Strideo & strido: tã tertiæ q̃ secũdæ cõiugationis inuenit̃. Ipsemet causã designat quare nõ supius ĩ regula: sed hic in fine hoc ponat. s. quoniã nõ poterãt determinare: uel sub secũda uel tertia cõiugatione ponere. ¶ Præteritũ perfectũ eius. deest strido uel strideo sc'd'm analogiã i regula in do uel in deo desinentiũ: & penultimã uel antepenul. naturaliter longã habentiũ: in si terminare debet: analogiã uero in do: accipit in secundæ cõiugationis tractatu ubi dixit: In do desinentia a lõgũ uocali naturaliter antecedẽte uel ar sylla ba deo in si cõuersa: faciunt præteritũ pfectũ. Sed puto euphoniæ causa nõ ẽ in usu strisi sed stridi: qđ ut supius diximus usus quoq; cõprobat. In tractatu secũdæ cõiu. dixit hoc paulo post regulã quã nuper diximus ubi illa eadẽ quæ hic posuit excẽpla. ¶ Sido præterea sidi facit. Sido præterea sidi facit: cuius præteritũ in usu nõ ẽ dubitationis uel alternitatis causa. s. quia si diceretur sisi: dubitaret̃ an esset cõiũctio geminata. Dixit superius ĩ do exeuntia si penultimã longã natura habuerint: do in si cõuertentia faciũt præteritũ. Excipit̃ strido: quod stridi facit nõ strisi. Præterea sido excipit̃ qđ licet supius in exceptiõe posuisset. cõueniẽter: tamẽ hic quoq; ponit ꝓpter similitudinẽ cũ strideo ut cãm exceptionis ostẽdat. ¶ In do unũ anomalũ inuenit̃. In do unũ anomalũ inuenit̃ edo es. uetustissimi tamen edo edis dicebant. Ipsemet ostẽdit cã n quare d' edo tractat q̃uis anomalũ sit. s. quoniã secũdũ antiquos tertiæ fuit cõiugationis: secũdũ nos uero qui ut anomalũ illud declinamus nulla rõ est quare inducatur. Supinũ eius tã esum: ut. Supinũ eius tã esum: ut supradictũ ẽ: q̃ estũ: usus exigit: ut possit dici in cõposito: upradictũ ẽ: ꝙ tam comesũ tã comestũ fa fere auctoritatibus confirmatũ ẽ. Estus uero simplex nõ iuenit̃ in hac significatione.

ticipiale quomodo factum & dictum & uisum ab ostendendo futura dictum. Strido & strideo tam tertiæ q̃ secundæ coniugationis iuenitur. Virgilius in octauo æneī. striduntq; cauernis stricturæ chalybum & fornacibus ignis anhelat. Lucanus in septimo. Auribus incertam feralis strideat umbra. Iuuenalis ĩ quarto. Iam stridũt ignes: Iam follibus atq; caminis: Horatius in secundo sermonum. Stridere secreta diuersos aure susuros: penultima correpta. Statius uero eãdem protulit productam. Nil stridere domi. Idem in nono. Stridebit uestros tydeus inhumatus ad ignes. Præteritum perfectum eius debet secundum analogiam in do uel ĩ deo desinentium: & penultimam uel antepenultimam naturaliter longam habentium in si terminari: ut rado rasi: trudo trusi: ludo lusi: strido strisi: sed puto euphoniæ causa non esse in usu strisi: sed stridi: qđ ut superius diximus usus quoq; comprobat. Statius in quarto. Huius in aspectæ luco stridere sagittæ. Actius in alcestide. Cum strideat retracta rursus inferis. Sido præterea sidi facit. Cuius ẽt passiuum sidor sideris inuenitur. Lucanus in tertio. Sidentia pessum corpora cæsa tenent. Statius in secũdo. Summisq; insiditur astris: cuius præteritum in usu non est: dubitationis uel alternitatis causa: debuit enim sisi esse: sed utimur præterito sedeo sedi pro supradicto præterito uerbi. In do unum anomalum inuenitur edo es est. Vetustissimi tamẽ edo edis edit dicebant: correpta prima syllaba. Neuius in carbonaria. Tibi serui multi apud mensã adstãt ille ipse astat quando edit. Non potest enim in hoc iambo penultima syllaba longa esse: ut itelligatur præteritum ne sit σκαζον. Plautus. ĩ lipargo. Nihil moror mihi fucum in aluo apibus qui pedit cibum corripit̃ enim penultima: Lucilius ĩ quarto: Qui edit se. hic comedit me. Supinum eius tam esum ut supra dictum est q̃ estum exigit usus ut possit dici. Virgilius in nono. Et postibus hæsit adesis. Idẽ in tertio æneidos. Ambesas subigat malis consumere mensas. Cicero pro cluentio. Abditum in aliqua parte panis quasi si totum liquefactum in potione esset celerius potius comestum q̃ epotum in uenas atq; in omnes partes corporis permanaret. In go r

antecedente si non sint a regendo composita: go i
si conuertentia faciunt præteritum perfectum ut
mergo mersi: spargo sparsi: tergo tersi. dicitur tñ a
tergeo. Alia in xi conuertunt go præsentis: & faci-
unt supradictum tempus. ut rego rexi: cingo cinxi
ango anxi: tingo tinxi pingo pinxi: A regendo com
posita: quis in præsenti syncopā penultimæ e pati
antur: tamen in præterito perfecto eam euphoniæ
causa seruāt: ut porrigo porrexi: pergo perexi: sur-
go surrexi. Nam porrigo & corrigo & arrigo e in i
conuertentia aptissime secundum proportionem
seruant simplicis declinationem. Excipiuntur: frā-
go fregi: ago egi: lego legi. quoꝝ composita sequū-
tur simplicis declinationem: confringo confregi: ꝑ-
fringo perfregi: & exigo exegi: subigo subegi: cogo
coegi. perlego perlegi: relego relegi. Excipiunt ex
hoc composita: negligo neglexi: & intelligo intelle-
xi. quod antiqui interlego dicebant intellexi: & dili
go dilexi: pango quoque pegi: ex eo compositum
impingo impegi facit. Pacuuius. In medio tonsilla
pegi lęto in littore. Luca. in. v. Sufficit ad factū bel
li fauor iste laborq; fortunæ qđ te nostris īpegit ha-
renis. Simplex tñ pāgo ēt pepigi facit secūdū Ca-
risiū: panxi: sed antiq tñ pago dicebāt ꝓ paciscor
Cice. i. ii. ad hereniū. Pacta sūt q legibus obseruā-
da sūt hoc mō. Rē ubi pagūt: orone pagūt. Tāgo
præteritū tetigi facit: & pungo pupugi uel punxi.
Var. i primo humanaꝝ. Vt habent farii qui uocāt
οφιογενεισ & in africa psili quoꝝ ophiogenis cū ar-
bitrātur suppositū eē aliquē in stirpe: si admoueāt
ut pungat colubra cū pupugerit: si de genere sit ui
uere: si nō sit mori. In eodem admota aspis cū pu-
pugerit si nō occidat sciat ex psilloꝝ stirpe esse. Ne
uius in glaucoma. Et cū eo obsonio stilo mihi ī ma
nū pupugit. Ex pungo uero expunxi dicimus. at
repugno repupugi & repūxi: ut capro uidetᷓ. Cū ei
q nos pupugit talionē: idest uicē a nobis redditam
ostendimus: repupugi dicimus. Quando uero de
ratione uel Kalendario loquimur repunxi dicimus
A tango quoq; composita non duplicant primam
syllabam contingo contigi: attingo attigi. In qui-
bus notandum quod penultima præteriti corripit
præsentis uero producitur: Ab ago & frango & le-

¶ In go r antecedēte si nō sint. In go r an
tecedente: si nō sint a regendo cōposita. i.
exceptis a regendo cōpositis in si: cōuerten
tia faciūt præteritū pfectū. Alia uero oia
s. in quibus r nō antecedit i xi cōuertūt go
præsentis: & faciūt supradictū. i. præteri-
tū tēpus: ut rego rexi. ¶ Nā porrigo & cor
rigo & arrigo. Dixit a regendo cōposita:
quāuis in præsenti syncopā e patiāt: tamē
in præterito pfecto causa euphoniæ eā ser
uant. ¶ Diceret aliquis: quare nō dixistis đ
illis cōpositis a rego quæ mutant e in i re-
gulam. Nam de illis constat: & hoc ē qđ
dicit. Nam porrigo & cætera aptissime ser
uant declinationē: secūdū ꝓportionē sim
plicis. i. habent e in præterito ad modum
simplicis. Aptissime autem ideo dicit: qa
non ex toto abiiciunt e: a præsenti sed reti
nent eam per cōmutationem. ¶ Excipiun
tur frango fregi. Hæc exceptio cōiungitur
ad hanc regulā: Alia uero in xi cōuertunt
go præsentis. ¶ Simplex tamē pāgo etiā
pe. Dixit pango quoq; pegi: ex eo cōposi-
tum īpingo īpegi facit. & quāuis cōpositū
facit tantū impegi: simplex tamē facit etiā
pepegi & panxi. ¶ De tango quoq; cōpo
sita nō. A tango cōposita nō duplicāt pri
cipalem syllabā: cōtingo cōtigi: attingo at
tigi. in quibus notandum ꝙ penultia præ-
teriti corripit: præsentis uero ꝓducit: hoc
dicit notandū eē contra illos quibus uide-
batur præteritū superari a præsenti in tem-
poribus syllabaꝝ: unde inducti dicebant:
cōtudo penultima producta ut supra dixi
mus.

¶ Ab ago & frango & lego cōposita. Ab
ago & frango & lego cōposita seruāt sim
pliciū præteritū. Attende supius hoc eē di
ctum: sed iō repetit ut ostēdat hæc cōposi
ta posse seruare simpliciū præteritū: licet a
tango cōposita nō seruent. quod quia ui/
dit posse obiici. ideo maxime hanc repetiti
onē facit: maxīe ideo dico qa sunt & aliæ
causæ ut hic: inde dicit. s. q̄ ī cōpositis a le
go solum relego: causa differētiæ nō muta
uit le in li. Præterea ut demōstret quare
supius mentionē exceptorū fecit ubi dicit.
Excipiunt ex hoc. i. lego cōposita negli/
go neglexi &c: quod accipimus ubi dicit.
Excipiunt mutantia simplicis significatio
nē negligo neglexi: diligo dilexi. q. d. ne
glego neglexi: & cū huiusmōi excipiunt:
quoniā mutant simplicis significationem.
mutant accipiendū est pro nō seruāt ut su/
pradicta cōposita: quod ex resolutiōe ui/
deri pōt. Nā exponētes colligo dicimus si
mul lego: cum uero negligo dicimus nō le
go. ¶ Quāuis pago a. Quāuis etiā pago
imutabiliter seruauit a: et dego p syncopā
a euphoniæ cā protulit: subaudit auctori/
tas. Sic cōtinuat: dixit q̄ relego differētiæ
causa nō mutauit le in li. Inde fortāsse uide
ret alicui q̄ eodē mō in aliis cōpositis diffe
rentia eēt in quibus nō fit mutatio uocalis.
ideo subiungit relego non mutauit ꝑpter
differentiā: quāuis perago a imutabilē ser/
uauit: nō propter aliquā dr̄iam p hoc qd'
subiūgit. et dego syncopā a ꝓtulit: osten/
dit q̄ sicut lego interdū in cōpositiōe muta
tur: sic et ago in cōpositione corrūpit: uel
per syncopā uel per cōmutationem. ¶ Alia
uero oīa go in ctū con. Alia uero oīa go ī
ctū conuertunt: ut rego rectum &c. Notā
dum ē q̄ figo prætermittit cum deberet il/
lud excipere: nō eni facit fictū: sed fixū cā
differētiæ. Si eni diceremus fictum a figo
in dubiū caderet qn̄ a fingo: uel qn̄ a figo
eēt: et puto ideo nō excepisse: quia cōstans
erat q̄ faceret fixum: uel quia sæpe posue/
rat participiū eius superius dicēs quædam
esse noīa mobilia quædā uero fixa. ¶ In lo
finiētia præsens per lui. In lo finientia præ/
sens tēpus per lui exeunt ī præterito: ut alo
alui: colo colui. hoc de habētibus unum l:
dicit q̄ intelligit p hoc quod subiūgit. Ex/
cipiuntur duplicātia l uidelicet quia nō fa
ciunt præteritū in ui sed in i. Et hoc conci/
pimus ubi dicit. Alia quoq; eiusdē termia
tionis o in i conuertunt. &c.

go composita seruant simplicium præteritū ut exi/
go exegi: prodigo prodegi: & dego degi: abigo abe
gi: infringo infregi: pfringo pfregi: colligo collegi:
relego relegi: qd̄ dr̄iæ cā non mutauit le ī li: quāuis
perago a immutabilē seruauit & dego per syncopā
euphoniæ cā protulit. Excipiūtur mutātia simpli/
cis declinationem q̄ superius posuimus negligo ne
glexi: diligo dilexi: itelligo intellexi q̄uis Aemilius
macer in decimo sexto annaliū. Omnium nostroꝝ
neglegerit auctoritatē ꝓ neglexerit ait. Supina in
si quidem facientia præteritū p sum proferūt secū/
dū supradictā regulā: ut mergo mersi mersum: ter
go uel tergeo tersi tersum: spargo sparsi sparsum.
Alia oīa uero go in ctum conuertūt: ut rego rectū
ungo unctū: tingo tinctū: lego lectū. pungo pun/
ctū ago actū. Abiciūt tn̄ n euphoniæ causa hæc q̄
penultimam habent uel i: ut frango fractum: pan/
go pactum: tango tactum: fingo fictum: pingo pi
ctum: strigo strictū ringo rictū: Excipiūtur cingo
cinctū: tingo tinctum: & stingo stinctū: Et ex eis
cōposita Succingo succinctū: extingo extinctum:
Ango quoq; dr̄iæ causa seruauit n in supino anctū
Nam ab ago actū fit. Quidam tamen etiam āxus
eius participium protulerunt. Et oīa supina i com
positione integras seruant simplicis litteras: q̄uis i
aliis modis mutent. ut rego rectū: pergo & porri/
go perrectū & porrectū: ago actū: cogo coactum
abigo abactū: tango tactū: contingo cōtactū: frā
go fractū: defringo defractū: pāgo pactū: īpingo
īpactū. Et possumus hoc existimare dr̄iæ cā in ple
risq; fieri ne si perictū & abictū & defrictū īpictum
diceremus: alias significationes mōstrare putarēt
Lucanus in q̄nto. Impactæ cessere fores. Ingor de
ponentia mutāt eam in ctū & faciūt supinū: ut fū
gor functū. In ho desinētia mutant o in xi & faciūt
præteritum: ut ueho uexi: trahao traxi: & secundū
supradictā regulam in xi terminantium præteritū
perfectum proferunt supinū ut uectū tractū. In lo
finientia pn̄s: plui exeunt in præterito. ut alo alui:
colo colui: molo molui: consulo consului: occulo
occului. Sta. in quinto. Raptū quæ sola parentem
occului. Excipiūtur duplicantia l quæ si a multa in
cipiant gemināt principalē syllabam: & si non ser/

Quæ si a muta incipiant geminant. Facta exceptione: quid in ipsis exceptis considerandum sit prosequitur ostendere dicens. Quæ si a muta incipiunt: geminant principalem syllabam in præterito: ut pello pepuli: fallo fefelli. hoc de simplicibus accipitur: quod intelligitur per hoc quod subiungit. In cōpositione tamen non geminant principalem syllabam. Alia quoq; eiusdem terminationis. Alia accipit non īcipientia a muta quoq; augmentatiuum est. q. d. non solum quæ a muta incipiunt & geminant principalem syllabam: sed etiam quæ a muta incipiunt nec geminant: eidem regulæ supponūtur. s. non in ui sed in i faciunt præteritū: exemplificat de aliis dicēs: ut uello uelli regulariter facit sed ēt uulsi dicitur in usu. Percello quoq; pculi facit. Attende qđ percello impropriе hic ponit: quia a muta incipit: & deberet illud posuisse ubi dixit. in cōpositione tū nō geminant: sed quia simile est cum istis aliis i hoc qđ o in i cōuertit: ideo non incōgrue cum ipsis illud ponit. Quidam autem dicunt qđ excipitur a superiori regula quæ dicit qđ si a muta incipiant geminant pricipalem syllabam: quod non potest esse nisi illa uniuersaliter accipiatur: tam de simplicibus q̄ de compositis: & sic nō cōmode sequitur quod subiungit. In compositione tamen non geminant: ideo cōpetentius ē ut prius diximus. Psallo quoq; psalli facit præte. Quasi dicat percello mutat o in i & facit præteritum perculi: psallo quoq; mutata o in i facit præteritū psalli: & istud recte excipiē a supradicta regula quæ dicit. Si a muta &c. breuiter cōsiderato ꝙ regula intendit dicere: interponit oportet cōsiderare: ne aliquid possit subterfugere dixit superius quæ si a muta incipiant: geminant pricipalem syllabam: & ubiq; nō seruant eandē uocalem: ut pello pepuli: tollo tetuli. Obiicitur ꝙ tollo tetuli: nihil ad ꝓpositum suum: quoniam non seruat eandē uocalē. In hoc enim ꝙ dixit: & si non seruent ubiq; eandem uocalē: dedit subintelligere ꝙ eadem uocalis debet seruare.

Ad quod dicendum ꝙ tollo tetuli exēplificatē recte si qualiter ītelligat uelimus attendere: intellexit nāq; proculdubio sic gemināt principalem syllabam quāuis nō seruent in præterito eandem uocalem: uel si seruant non ubiq; seruant: & utrūq; exēplificat: tollo tetuli non seruat: pello uero pepuli: & similia seruant: sed non ubiq;.

Supina quædam in ctum exeunt. Supina in ctum quædam exeunt quæ nascuntur ab unam l habentibus ut occulo occultum. ideo dicit quæ nascuntur: quia plura sunt ex quibus non nascūtur: ut molo molui: malo malui: & cætera quæ ꝑ simile sub intelliguntur: cum dicit a psallo supinū nō legi. Ab alio quoq; tam altus q̄ alitus. Ostendit utrūq; posse dici: qa utrūq; in usu est: neq; regulæ prædictæ repugnat: cum utrunq; in tum desinat. Volo quoq; anomalum uolui facit præteritum: ex quo nomē pricipiale nascitur uultus. Istud quis anomalum sit ideo introducit: qa & i terminatione & in præterito cū illis de qbus

uēt ubiq; eādem uocalem: ut pello pepuli: fallo fefelli: tollo tetuli. Pro quo nūc i usu ē frequēti sustuli A tulo quoq; ꝙ ueteribus i usu fuit: tetuli dicebant In cōpositione tū nō gemināt principalē syllabā: ut refello refelli: cōpello cōpuli. Alia quoq; eiusdē terminationis o in i cōuertūt: ut uello uelli: sed & uulsi dicitur. percello quoq; perculi: & excello uel excelleo exculi: uel ut alii excellui: quoꝝ simplex i usu nō est. Psallo quoq; psali præteritum facit. Cicero de suppliciis. Reuellistis atq; in profundum abiecistis Vir. i bucolicis. Cū canerem reges & prœlia cynthius aurē uellit & admonuit. Luca. i. iiii. Castrorū siccas de cespite uulserat herbas. Idē in sexto Percussaq; uiscera membris uulsit. Idem in eodē. Illa genæ florē primæuo corpore uulsit. Idem in octauo. Auulsitq; manu tælūq; affixit harenæ. Lucre. ab excello excellis īfinitū ꝓtulit penultia correpta Oibus ornatum uoluisti excellere rebus. Cicero in primo epistolaꝝ ad filium. Quare effice & elabora ut excellas: quod ē ab excello excelles: cuius præteritū debet esse excellui: ut calleo callui secūdum proportionem secūdæ cōiugationis. Idē tū in uerrinis: excellit protulit secundū tertiā coniugationem Et ī primo pro Cornelio. Qui eloquētia cæteris excellit: ex quo debet exculi quoq; esse præteritū perfectū. sicuti pcello pculi: Vir. in qnto Perculit & fulua moribūdū extendit harena: Bassus ī secūdo lyricoꝝ. Calliope pricеps sapiēti psallerat ore supina quedem in tū exeunt: quæ nascūtur ab unam l habenti bus. ut occulo occultum colo colui cultum: consulo consultum: Quæ uero o duplicant per sum: ut fallo falsum: pello pulsū: uello uulsum excello excelsum: pcello pculsum A psalo supinum nō legi. Ab alo uero tam altus q̄ alitus dicitur. Cicero ꝓ Plau. Vbi alitus est Similiter Salustius ī iugurthino: Et omnem ætatem arpini altus. In quibusdam autem codicibus etiam alitus inuenitur. A tollo quoq; su-

hic agit cõuenit: & quia non habuit supi-
num: posuit uerbale nomen uultus: ꝓ eo-
dem illud accipiens quasi poneret ipsũ su-
pinum. ¶ Alia uero omnia per ui cõiun-
ctas. Alia uero oia per ui coniũctas profe-
runt præteritum. s. nõ habentia o uel g uel
m: ante no: ut sino siui: cerno creui. Et qa
cerno duplicẽ habet significationem. Nã
cerno est iudico uel uideo: ostendit quidẽ
q hoc præteritum creui: in utraq; habet si-
gnificationem cum dicit: nõ solum το κό
σκινιζων κρινω sic facit præteritum: sed
etiam cum pro uideo accipitur.

pinũ deficit: sed ꝓ eo utimur sublatũ. Volo quoq;
anomalũ uolui facit præteritũ: ex quo nomẽ parti-
cipiale nascitur: uultus quõ ex colo cultus: & ex oc-
culo occultus. In mo desinẽtia si uocalis lõga ante-
cedat: o i psi cõuersa faciunt præteritũ ut ꝓmo prõ
psi: demo dẽpsi: como cõpsi. Hæc aũt si in tũ cõuer
tẽtia faciũt supinũ: ut sumo sumpsi sumptũ: ꝓmo
prompsi ꝓmptũ: demo dempsi dẽptum como cõ-
psi comptum. Alia uero in mo desinẽtia ꝑ ui diui-
sas exeunt in præterito: ut uomo uomui. gemo ge-
mui: fremo fremui: tremo tremui. excipiũtur emo
emi: premo pressi. Et in ui diuisas terminãtiũ supi
na fiũt ui in tũ cõuersis correpta penultima quõ in
omnibus supinis quæ ex huiusmodi præteritis na-
scẽtia habẽt ante tũ: ut uomui uomitũ: gemui ge-
mitũ: fremui fremitũ: tremui tremitũ: emi uero em
ptũ facit: qđ ideo assumpsit p: quia nõ potest m an
te t sine p inueniri euphoniæ cã: ut sumptus prom
ptus cõptus: Pressi uero secũdum in si terminãtiũ
regulã i in um conuertẽs facit supinũ: ut pressi præs
sũ. In no o uel g antecedẽtibus ꝑ ui diuisas faciunt
præteritũ: ut pono posui: & ab eo cõposita: suppo
no supposui cõpono cõposui. Antiqui tamẽ & po
siui protulisse inueniũtur. Plau. i uidularia. Nũc
apud sequestrũ uitulũ posiuimus. Apuleius i prio
hermagoræ. Et cibatũ quẽ iocũdũ esse nobis aiad-
uerterat eum apposiuerũt. Gigno genui: pro quo
geno uetustissimi protulisse inueniũtur. Var. in an
dabata: Sed qđ hæc loca aliquid genũt: cuius finiti
uum passiuũ. Lucretius i quarto ꝓtulit geni. Tan
to magis ĩficiandum totum posse extra corpus du-
rare geniq;. A canendo quoq; composita similiter
præteritum in ui diuisas faciunt: succino succinui:
occino occinui: Quidam & occano occanui pro-
tulerunt. Vt Salustius in prio historiarum. Iussu
metelli cornicines: occanuere. Sed probus occini
quoq; existimat posse dici cum simplex cano ceci-
ni faciat: quõ a cado cecidi: ĩcido incidi: & a tango
tetigi: contingo contingi: m antecedente no in psi
conuersa facit præteritum perfectum: ut temno tem
psi. Alia omnia per ui coniunctas proferunt: sino
siui: sterno straui: cerno creui. non solum enim το
κοσκινιζων κρινω sic facit præteritum. Sed etiam cũ

pro uideo accipitur. Titinius in gemina. Simul &
pueras has aspirare creui pro uidi. Plautus in ciste
laria. Cum ego te amaui mea ãtiphila: & mihi ami
cam esse creui: similiter ꝓ uidi. Sperno quoq; spre
ui facit: & lino liui: uel magis dñiæ cã ad nomen liui
leui: quod ab leo quoq; simplici nascit̃: qđ ĩ usu nõ
est: ex quo deleo deleui: unde & letum dicit̃: qđ de-
let uitã. Iuue. in tertio. Nã quis plura linit uicturo
dolea musto. Teren. in heauto. Releui oĩa dolea
mea omnes serias. uetustissimi tñ etiam lini in ꝑtõ
protulisse inueniũt̃. Var. rer̃ rusticar̃. Cũ obline
rit uasa. Supina qdẽ in ui diuisas terminãtiũ præte
ritũ subtracta u & addita tũ ꝓferũt̃ correpra tñ pe
nultima: ut posui positũ: genui genitũ. A cano tñ.
composita primitiui seruant ĩ supino terminationẽ
cantum enim & succentum dicimus q̃uis ĩ ipso uer
bo a in i conuertãt ex eo composita. Sed in supino
i i e tamen transferunt succino succẽtum occino oc-
centum temno uero tempsi temptum facit: Sicut
omnia ĩ psi per præteritum exeuntia. In ui uero syl
labã desinẽtia mutant eam ĩ tum secundum supra-
dictam regulam: ut siui situm: straui stratum: cre-
ui cretum: spreui spretum: Ergo liui quoq; uel lini
litum: Vnde & Virgilius in quarto georgicorum
Et paribus lita corpora guttis. Salustius in iugur-
thino Simul gladium sanguine oblitum ostentans
Et sciendum quod tam litum q̃ situm & itum qui
tum citum satum corripiunt penultimas: quod in
aliis supinis quæ a præteritis in ui terminantibus
nascuntur non inuenitur: ut amaui amatum: moui
motum neui netum: faui fautum: cupiui cupitum
muniui munitum. Caper & sino situs: sicut nequeo
nequitus corripuit penultimam: quod usus ubiq;
approbat. Cicero pro Cornelio Cœptum igitur ꝑ
eos qui uolebãt: desitum est per hunc: qui decessit
Ecce hic manifestissime ostendit orator a desinor
esse desitum. Sic ergo a sino situs. Quod autem
penultimæ supradictorum supinorum corripiun-
tur poetarum exempla docebunt. Virgilius a præ-
tereor ĩ octauo. O mihi præteritos referat si iuppi-
ter annos. Idem in decimo ꝯb obeor: Morte obita
quales fama est uolitare figuras. Ouidius. in

Et lino liui uel magis. Et lino liui facit:
uel magis leui differentiæ causa ad nomen
liui: liuius enim nomen: uocatiuũ casum li
ui facit. & ideo licet regulariter a liuo sit li
ui. Tamen ꝓpter euitandam cõfusionem
magis ĩ usu est leui: quod a leo simplici na
scitur: quod in usu nõ est. probat illud per
cõpositum & dicit: ex quo deleo deleui.
A cano cõposita tamen. Exceptio præ-
dictæ regulæ quæ dicit: Supina quædam
in ui diuisas terminantiũ præteritum sub-
tracta u & addita tum proferunt̃ correpta
præteriti penultima. A cano tamen. Ex
ceptio est præcedẽtis regulæ quæ dicit: Su
pina quædam in ui diuisas terminãtiũ præ-
teritum subtracta u & addita tum proferũ
tur correpta tamen penultima. A cano ta
men composita excipiuntur: quia termina
tionem primitiui seruant in supino: serua-
re terminationem primitiui accipit quantũ
ad consonantes nõ quantũ ad uocales: &
hoc intelligit̃ per hoc quod subiungit: cau
tum enim & succentum dicimus &c.
Ergo quoq; liui uel lini facit litum. Attẽ
de ꝙ litum nõ infert̃ nisi a liui: lini uero ad
hoc solũ ponitur ut ostendat̃ duplex habe
re præteritũ. Cicero pro cornelio. Cœptũ
ergo per eos qui uolebant: desitũ est ꝑ hũc
ꝙ qui decessit. uide ꝙ hic nõ intendit osten
dere penultimã in situs eẽ correptam: licet
in desitus corripiat̃: sed hoc tantũ per cõ-
positum intẽdit confirmare ꝙ sino facit si-
tum. Quod ipse aperte ostendit cum dicit
sic ergo a sinor situs. Quod aũt penultimæ
supinor̃ supradictor̃ corripiunt̃ poetar̃
exẽpla docebãt. hoc respicit ad hoc quod
dixit: & sciendũ quod tam litũ q̃ situm: &
cætera: corripiunt penultimã. A cieo cõ-
posita subaudi uerba tam corripientia q̃ ꝓ
ducentia penultimã in supino inueniuntur
Hic solet eẽ a cio cõposita: sed minime põt
stare hæc litetra: quia a cio cõposita nunq̃
corripiunt̃: forsitan & in quibusdã codici-
bus inuenit̃ a cieo cõposita. sed nec hoc ua
let: quia cõposita a cieo nunq̃ penul. ꝓdu
cunt in supio: ciui aũt præteritũ coĩter se ha
bet ad cio & cieo. Ideo composita ab eo &
corripiuntur et producuntur.

Nam ſero ſeraſ a ſera. Redditio cauſæ ē
quare dixerit q ſero ſeris facit ſeui. Nā ſe/
ro ſeras a ſera obdita natū facit ſeraui. Ob
dita ad hoc apponit ut oſtendat ī qua de/
ſignatione: uel quō ſero a ſera ſumat. ſ. ſe/
cundū q eſt obdita. i. ſuppoſita alicui rei
quam claudat. A ſero ſeris tamen cōpo
ſita. Quaſi dicat: licet ſimplex uno tātum
modo faciat præteritū: tamen cōpoſita du
pliciter faciunt. nam quādo mutant ſimpli
cis ſignificationē per ui ſeparatas efficiūt præ
teritum: quando uero nō mutant nō in ui
diuiſas: ſed in ui ſyllabam faciunt præteri/
tum: & hic accipit ubi dicit. *Si enim de ar
bore dicam inſero inſeui facit præteritum.*
Littera ſic continuatur: dixit tamen cōpo
ſita qū mutant ſimplicē ſignificationē p ui
ſeparatas proferunt præteritū. Nunc autē ali
quis quæreret quare poſitum eſt quādo mu
tant ſignificationē: ſubiungit cām dicens.
ſi enim de arbore dicā &c. Vetuſtiſſimi
tamen ſerui in ſimplici. Vetuſtiſſimi tamē
& ſerui protuliſſe inueniunt pro ordinaui:
& pro ſeui. *Sic continuat*: dixit cōpoſita
a fero ſcd'm diuerſas ſignificationes diuer
ſa præterita habere: forſitan uideret q hoc
in ſimplici non poſſet cōſiderari: iō ſubiun
git. Vetuſtiſſimi tū etiam ī ſimpliciter &c.
oſtendens in ſimplici ſcd'm uetuſtiſſimos
poſſe diuerſa præterita ſicut in cōpoſitis cō
ſiderari. Duo inueniunt uerba ſupradictæ
Duo inueniunt uerba ſupradictæ termīa/
tionis quæ duplicāt. ſ. ī præterito gero geſ
ſi: & uro uſſi. exceptō ē ſuperioris regulæ quæ
dixit: in ro finita per ui ſyllabam termināt
præteritum: excipiūtur gero geſſi & uro uſ
ſi. Excipitur etiam uerri: quod notat: cum
dicit. Verro enim ſecundū Seruium: uerſi
ſecundum autem Cariſium uerri facit.

faſtis. Sol aditus quam quæris ait ne uana labores
Nupta Iouis frī tertia regna tenet. Terē. ī echyra.
Nā cū cōpreſſa ē nata fortūa ī tenebriſ noſci nō qta
eſt. Eſt. n. quarternarius iābicus. Luca. ī. viii. Hic
ſitus ē magnus: placet hoc fortuna ſepulcrū: In eo
dē. Illita tela dolis: nec matrē cōminus unq̄. Vir. ī
iiii. ut prædictū ē. Et paribus lita corpora guttis.
A cieo uel cio cōpoſita tā corripiētia q̄ pducētia pe
nultimā īueniunt. In po deſinēs m ātecedēte unū ī
uenio rūpo qđ ſubtracta m o ī i cōuerſa facit præte
ritū penultima pducta tā ī ſimplici q̄ ī compoſitis
ab eo: rūpo rupi: abrūpo abrupi: corrūpo corrupi
E breuē uero penultimā habētia mutāt o in ui diui
ſas ut ſtrepo ſtrepui R uero uel l uel e pductā āte
po habētia o ī ſi cōuertētia faciūt præteritū ut ſcal/
po ſcalpſi. carpo carpſi: repo repſi: ſerpo ſerpſi: ſar
po ſarpſi. Luca. ī. iii. Sed p iter lōgū cauſa repeſcer
latēti. Supina ī pi quidē terminator fiūt mutata ī
ī tū: ut rupi ruptū. In ui uero ſepatas: ſubtracta u
& addita tū: ſtrepui ſtrepitū. In pſi autē exeūtia/
ſecūdū ſupradictā regulā: mutata ſi ī tū: ut ſcalpſi
ſcalptū: ſculpſi ſculptū repſi reptū carpſi carptū In
ro finita p ui ſyllabā termināt ut tero triui: quero
quæſiui: ſero ſeui. Nā ſero ſeras a ſera obdita natū
ſeraui facit. A ſero ſeris tamē cōpoſita qū mutāt
ſimplicis ſignificationē p ui ſeparatas pferūt præ
teritū o ī ui cōuerſa deſero p derelinquo deſerui. In
ſero p Immito īſerui. Si enī de arbore dicā inſero ī
ſeui facit & pticipiū īſitus nō īſertus. Vir. ī buco. In
ſere nūc Melibœe piros pone ordine uites. Idē ī. ii.
Mutatāq; inſita mala ferre pir. Vetuſtiſſimi tamē
ī ſimplici ſerui ptuliſſe inueniūt pro ordinaui: & ſe
ui Ennius ī præceptis. Vbi uidet auenā loliū creſce
re Inter triticū ſeligit ſecernit aufert ſedulo ubi ope
ram addidit quā tanto ſtudio ſeruit. Duo inueniū/
tur ſupradictæ terminationis uerba quæ duplicāt
s in præterito ante i: gero geſſi & uro uſſi. Vero eni
ſecundum Seruium facit uerſi: ſecūdum Cariſium
autē uerri: quod & uſus approbat. Lucinus macer
pro tuſcis quoſ opportuit amiſſa reſtituer hiſce etiā
reliquias auerterunt. Publius in muro mūthōe cel/
las ſeruorum conuerti. Curro etiam ŕpetita prioŕ
ſyllaba cucurri facit præteritum quod in compoſi/

tiõe inuenit apud quosdã auctorꝝ geminationem primæ syllabæ seruans apud alios minime: ut Vir. in. iiii. æneĩ. Decurrere iugis: alia de parte patentes transmittũt cursu cãpos. Liui. in. xxii. ab urbe cõdita. Q ua quiq; proximũ decurrere. Idẽ i. xx. Et si ferocius ꝓcurrissẽt. Cato ↄtra. G. Pisonẽ. Video hac tẽpestate ad oẽs aduersarios cucurrisse. Teren. fechyra. Vna aliarꝝ iterea propere præcucurrit. Cæsar ad Virgiliũ excucurristi a neapoli: Plau. i sticho Percucurri ut nunciarẽ nũtiũ exoptabilẽ: Supina eorꝝ i ui syllabã terminãtiũ ptũm mutatiõe o in tũ ꝓferũt secũdũ supradictã regulã: ut triui tritũ q̃si ui quæsitũ. Sæui uero secũdũ analogiã setũ debuit facere: sed drĩæ cã ueteres setũ ꝓ zetũ dicẽtes pro ferre hoc satũ tradiderũt. Et sciẽdũ qđ in nullo alio pticipio siue supino seu nomine pticipiali a penultima corripit: nisi in supradicto & aliis tribus: satus ratus status datus. Reor quoq; ratus facit pticipiũ ut puto drĩæ cã: qa ritus & aliud significat: & retus ꝓ retitus dicebant. quõ sautius ꝓ sauciatus. & laxus pro lassatus & lacerus ꝓ laceratus & potus ꝓ potatus. Difficile eñi inuenis e uerbi i a conuerti p pticipiũ siue supinũ: nisi in supradictis uerbis. In compositione uero a supradictorꝝ supinorꝝ siue participiorꝝ in i conuertũt correptam: satus in situs obsitus. Vir. in primo geor Mutatãq; insita mala ferre pirum. Cicero in frumentaria. Vt cũ obsitum leontinũ agrum uidisses. Deserui uero desertum: & inserui insertum: & exerui exertum faciunt supina: quæ uero duplicant s ante i mutant si in tũ in supino ut gessi gestum ussi ustũ. duplicantia uero rãte o i pũti i sũ conuertentia faciunt supina: ut curro cursum uerso uersũ. In so desinẽtia o i i cõuertentia assumũt ui & faciunt præteritũ: ut lacesso lacessiui lacessitum: arcesso arcessiui arcessitum. Salustius i primo historiarum. Domicium proconsulem exteriore hispania cum omnibus copiis quas parauerat arcessiuit. Idem in secundo historiarũ Argentũ mutuũ arcessiuit. Cice. ꝓ roscio: arcessiuit aliquẽ: lacesso lacessiui: sic & probus & uidetur mihi i hoc dicere melius lacessiui quã lacessi. Participiũ. n. lacessitus passiuũ. Cap. n. lacessi dicit eẽ ut

Curro etiã repetita priori sylla. Curro etiã repetita priore syllaba cucurri facit. q. d. curro etiã ab eadẽ regula excipit. Seui uero secundũ analogiã. Seui uero scđm analogiã setũ debuit facere mutato ui i tũ: sicut triui tritũ. Sed differẽtiæ causa ueteres tradiderunt hoc ꝓ ferre satum. Exponit ꝓ qua differentia cũ dicit: dicẽtes setũ ꝓ zetũ proprio noĩe. Reor quoq; ratus facit participiũ. Quasi dicat fero satus facit cã differentiæ reor quoq; ratus facit cã differẽtiæ quia ritus aliud significat. Nota quia cum dicit ꝙ ritus alıđ significat: ostẽdit qa posset facere ritus qđ nos nõ negamus: sicut inquio quiui e in i mutat. sic reor posset facere ritus: mutatiõe e in i. sed confusio ipedit: & quia putaret ꝙ saltẽ retus faceret: remouet etiã illud dicẽs: & retus pro retitus: dicebãt ãtiq quõ sautius ꝓ sauciatus: &c. Difficillime eñi inuenis e uerbi. Ostẽsio est ꝙ fero facit satus & reor ratus nõ regulariter sed causa differẽtiæ. q. d. ide potes uidere non eẽ regulare: quoniã difficillime inuenies e uerbi in a cõuerti per participiũ siue supinũ: nisi in supradictis. Si eñi regulare eẽt: sæpe in aliis huiusmodi idẽ eueniret. Nota ꝙ nõ penitus negat: sed dicit difficillime inuenies ꝓpter sterno stratus. & siqua sunt similia.

¶ Facesso uero & capesso & uiso. Quasi
dicat: nõ solũ lacesso quod lacessiui facit &
etiã lacessi: sed etiã facesso & uiso. hæc ea/
dẽo in i cõuertentia faciũt præteritũ perfe
ctũ facesso cessi &c. ubi dicit. Hæc eadẽ ita
faciũt. Notat q alia. s. in iui faciũt: qđ de
facesso & capesso tãtũ intelligendũ ẽ. nam
uiso tãtũ uisi facit. Attende quoniã p hoc
q iterponit quæ possumus desideratiua di
cere dat subĩtelligere arcesso & lacesso: nõ
ẽẽ desideratiua quæ supius posuerat. Si
militer quæro quesi facit. Sicut uiso uisi: p
bus tñ quesiui dixit: & melius hoc ut puto
iõ dixit: qa uidet alia desideratiua in so de
finentia: ex maxĩa parte dico ,ppter uiso:
qđ ut supradictũ ẽ in si facit. Inuenit tñ in
quibusdã facessieris hoc dicit ad probãdũ
q facesso facessiui facit: ab illo eni p synco
pãu fit facessii: & inde facessieris. ¶ Supi/
na eorũ in sitũ faciunt. Supina eoꝶ in sitũ
exeũt sitũ lacessitũ. Nota q illa sola accipit
q̃ ptũm ĩ iui faciũt. ¶ A pinso aũt pistũ de
bet ẽẽ. Probat eni per nomen uerbale q pi
so pistũ debet facere: & subiũgit: unde pi/
stor nomen uerbale. q. d. ipsum nomẽ est
argumentũ q pinso debet facere pistũ dici
mus eni a pistũ pistor: ut a pastũ pastor &
cætera. ¶ Nunc eni plector & ãplector
dicimus. Hoccõtinuat ab hoc q dixit fle/
cto flexi facit: & plecto plexi: antique di
ceret aliquis: quare dixisti antiquæ regulæ
Nũc eni plector deponẽs dicimus: & hoc
per cõpositũ cõfirmat: dicẽs & amplector
dicimus. sed Teren. plector passiuum ẽẽ
ostendit in phormione: sed in alia signifi/
catione: quod p exẽplũ ĩtelligitur ego ple/
ctar pendẽs. Sciendũ q hic nõ intẽdit si/
gnificationes plector diuidere: hoc dicit q
illud idẽ uerbũ quod antiq ,ptulerũt: acti/
uũ moderni fecerũt deponens nõ in oĩ: sed
in quadã eius significatione: plecto eni se/
cũdũ antiquos duas habuit significatiões:
quarũ unã nunc seruat plector deponens
& quæ illa sit per cõpositũ eius amplector
agnoscit. Secũdũ alterã uero Terentius il
lud actiuũ fecit. proferendo passiuũ eius:
cũ dixit ego plectar pendẽs. Attende quo
niã ideo subiũxit ãplector: qa plector nõ
est in usu. Solet hic obiici hanc aduersatio
nẽ quæ dicit. Sed plector passiuũ ẽẽ osten
dit Terentius nõ ualere: qa plector ĩ alia
significatione accipit: sed nihil ĩpedit: qa
non respectu significatiõis sed generis ad
uersari intendit sic. Moderni dicũt plector
deponens: sed Terentius posuit passiuum
significatione ut diximus nõ attendens.

facessi & ,pfert exemplũ Lucii quo usus est ĩ. xxiiii.
Nã uetus ille Cato lacessisse appellari: q cõscius nõ
erat ipse sibi. Sed põt lacessisse p syncopã ẽẽ platũ
ui syllabæ: ut cupisse petisse dicimus: p petiuisse
cupiuisse. Salu. ĩ. ii. histo. Diuersa uti solet rebus p
ditis capessiuit. Idẽ ĩ. iiii. Igit legiões pridie ĩ mõte
positas lacessiuit. Facesso uero & capesso & uiso: q
possumus dicere desideratia: significãt. n. desidera
tionẽ. facesso desidero facere: capesso desidero cape
& uiso desidero uidere. Frequẽtatiua. n. ẽẽ non pos
sũt cũ primæ cõiugationis nõ sint. Hæc eadẽ secun
dũ diomœdẽ & Carisiũ o ĩ i cõuertẽtia faciũt ptũm
pfectũ ut facesso cessi: capesso essi. uiso uisi: Simili/
ter & quæso esi: Pro bus tñ quesiui dicit & melius
q̃uis primitiuũ quoq eius. i. quæro iui: facit ptũm
Salu. ĩ. i. histo. Curionẽ quesiui uti adolescẽtior &
populi suffragiis ĩteger ætati ɔcederet mamerti. Ci
ce. ĩ diuinatiõe. Ipse ,pfecto metuer ĩcipies: nec ino
cẽti piculũ facesseris. Inuenit tñ ĩ qbusdã codicibꝫ
facessieris: Pinso pisui facit ptũm: q probus u. uPõ
ponii cõprobat. Neq molis lui: neq palatis pinsui
Supina eoꝶ ĩ sitũ exeũt arcessitũ lacessitũ capessi/
tũ. Secũdũ in ui desinẽtiũ regulã de q̃ sæpe ĩ supio
ribus diximus. A piso aũt pistũ debet ẽẽ: unde pi/
stor nomẽ uerbale: ut pastũ pastor ustũ ustor ge/
stũ gestor. In to c ãtecedente inuenio pecto: cuius
præteritũ pleriq pexui. Caper tñ pectiui. Carisius
pexi ,ptulerũt. Mecœnas ĩ octauia. Pexisti capillũ
naturæ muneribus gratũ. Similiter necto nexui &
nexi. Vir. ĩ. v. Et paribus palmas amboꝶ ĩnexuit
armis Sal. ĩ. i. histo. Nexuit cathenæ nodo: Luc. ĩ.
v. Hic solus uigilauit opinor & cũ id mihi uisus est
facere tũ retia nexit. Propertius: At tibi q nr̃o nexi
sti retia lecto. Flecto uero flexi facit & plecto plexi
antiq: Liui. ĩ. vi. Erotopægmion Andromacha p/
dudũ manu lasciuola ac tenellula capiti meo trepi/
dans libens ĩ solito plexit munere. Nunc enim ple/
ctor & amplector dicimus: sed plector quoq esse
passiuũ Teren. ostẽdit in phormione. Ego plectar
pendens. E breui antecedẽte ĩ to desinẽtia duo inut
ni: peto petiui & meto messui: Cato ĩ secũdo origi/
nũ In cãpo tiburti ubi ordeũ demessui Idẽ ĩ mõtibꝫ
Serit ibi ordeum: Idẽ iteꝶ metit. Cassius Emina

in tertō āna. In cāpo tiburtí ubí ordeū demessuerít R antecedēte similiter duo íueni: uerto uerti: sterto stertui. Persius. Cor iubet hoc enni postq̄ destertuit eē mœonides qntus pauone ex pythagoreo. Gemi nata uero t ante o unū mitto misi: & i sto unū sisto cuius ptūm qñ actiuā hēt significationē tā in simplici q̄ in cōposito deficit. Quādo uero absolutā & similē sto uerbo cōe cū eo hēt ptūm ut resisto uel resto restiti & consisto & cōsto constiti: psto & psisto pstiti. Supia corū quæ ī xui uel ī xi ptūm termināt p xū exeunt ut nexui nexū. pexui uel pexi pexū: flexi flexū. Similiter faciūt supinū quæ ī ctor desinūt deponētia: āplector āplexū. Petiui uero scd'm ana logiā in ui terminātiū ptūm facit penultia pducta petitū: Similiter messui messum: sicut cēsui cēsum Misi uero duplicauit s in supio missū. A sterto enī supinū nō inueni: nec a sisto: Deponētia uero in tor desinētia nulla antecedente consonante tor in sum cōuertūt: utor usum: nitor nisum: inuenitur tamē etiam nixū. In xo duo inueniunt' o in ui cōuertētia ī ptō texo xui & nexo xis uel xas nexui. Oui. i. iiii. meta. Luna q̄ter plenū tenuata retexuit orbē. Ci. i. ii. de oratore Sic oīa quæ fiunt: q̄ agunt' leuioribꝫ principiis natura ipsa retexuit Vir. i. v. Nexātē no dis seq; in sua membra plicātē. Idē in eodē. Et pari bus palmas āboꝝ īnexuit armis Liui. nexebāt mul ta iter se flexu nodoꝝ dubio. Actius in deiphobo: Nos cōtinuo ferrū eripimus: oībus māichas neximus. Supina alteꝝ per tū: alteꝝ p xū finiunt. textū nexū. Vū Vir. i. viii. et clipei nō enarrabile textū Idē ī qnto: Q ui primus mōs & uincula linea rupit Quis ínexa pedem malo pēdebat ab alto.

De ptō pfecto quartæ cōiugationis:

q Vartæ coniugationis uerba omnia actiua uel neutralia ī io desinūt: exceptis eo queo & ueneo: & ex eis cōpositis. In cio igitur etiam desinentia duarum excedentia numerum syllabarum simplicia n antecedente: cio in xi conuersa faciunt præteritum perfectum. ut uincio uinxi. fancio sanxi. Vetustissimi tamen & sāciui & sancii proferebant. Pomponius secundus ad thrasēam. Sācierat ius utile ciuitati. Si aūt non n habue-

Et in sto unū sisto. Sisto habet duas significationes: transitiuā & intransitiuam. Significat enī sisto stare facto: & secūdum hoc nō habet præteritū: nec simplex nec cōpositū. Significat etiā idē qd' sto. & scdm hoc idē præteritū habet quod illud tā simplex q̄ cōpositū. Et hoc accipit ubi dicit: & in sto unum sisto: cuius præteritū quando actiuā habet significationē &c. In xo duo inueniunt'. In xo duo inueniunt' o in i. conuertentia ī præterito: texo texui: nexo nexui. Supina enī alterū in rū: alteꝝ ī xū: faciunt textū nexū. In cio ergo desinē tia. Dixit ꝙ oīa uerba quartæ cōiugatiōis siue actiua siue neutralia in io desinūt exceptis eo & queo & ueneo: & ex eis cōpositis: quia magna pars illoꝝ habent c ante io. Primo tractat de illis in cio: deinde de illis aliis similiter siue consonantē habeant ante io siue uocalē. Et sciendū ꝙ dupliciter accipit cio. s. siue ita ut exprimat' ī eo sonus c ut uīcio siue ut exprimat' sonus t ut fartio & dicit ita. In cio ergo desinentia duarum excedentia numerū syllabarum simplicia: n antecedente: cio in xi cōuersa faciūt præteritū pfectū. Attende quō operent' singula: duarū excedentia nūerum syllabarū posuit ad differentiā cio & scio: quæ in xi nō faciunt præteritum. Simplicia uero propter cōposita eorūdē apposuit. Ex icio enī licet duarum excedat numerū syllabarum tamen nō conuersa cio: in xi facit præteritum n antecedēte ad discretionem alterius partis ipsius regulæ addit quā subiūgit ubi dicit. Si naūt n nō habuerint cio: in si mutata faciunt præteritum ut fartio farsi &c.

¶ Alia uero oia supradictæ. Alia uero
oia supradictæ cõiugatiõis uerba .s.i cio:
nõ desinẽtia: uel si desinũt in cio: nõ exce/
dũt nũerꝝ duarꝝ syllabarum: uel si excedũt
nõ sunt simplicia secũdæ psonæ pñtis abie/
cta finali. s. & addita ui faciũt præteritũ p
fectũ. qd' tñ præteritũ ẽt subtracta n cõso
nante & correpta penultia .i. licet pferre:
ut scio scis sciui uel scii: utrũq; ptũm põit &
integrũ & syncopatũ: & sic in cæteris. Suf
fio suffiui uel suffii facit. quia q̃uis a neutro
passiuo cõponat: tñ qa significationẽ mu/
tat: mutauit etiã declinationẽ p mutatõnẽ
significationis. pbat ꝙ suffio suffiui uel suf
fii facit. nã ex mutatione significatiõis mu
tatio facta est declinatiõis. fio enĩ ẽ tertiæ
cõiugationis: suffio uero quartæ. ¶ Aperio
aperui quod uidet̃ ẽẽ. Aperio aperui: qd'
uidet̃ a pario cõpositũ ẽẽ: qd' uetustissimi
nõ solũ scd'm tertiã: sed ẽt quartã cõiugati
onẽ declinabãt: hoc dicit ad confirmandũ
ꝙ aperio ẽ quartæ cõiugationis. nam sim/
plex eius perio apd' uetustissimos fuit quar
tæ. ¶ Igit̃ ex eo cõposita. Quia mentionẽ
fecerat de pio dicẽs aperio ab illo cõpositũ
ẽẽ: uult ostẽdere qualiter cõposita eius fa/
ciũt præteritũ. & iõ dicit ergo ex eo .i. pa
rio cõposita si principalẽ syllabã purã .i. si
ne consonãte haberẽt: nec ex integra præ/
positiõe .i. si pricipalis syllaba fuerit nõ pu
ra & nõ integra præpõ: ut in aperio & i cõ
perio: io in ui cõuertũt in præterito. ¶ Re
perio uero dupplicauit p in præ. Quasi di
ceret reperio cuius principalis syllaba ẽ ĩte
gra præpositio non ui sed in i facit præteri
tũ p gemiata: quare p geminat̃ subdit cau
sam cũ dicit. Quippe diminuta una sylla/
ba: oportuit enĩ ut quod amisit in numero
syllabarũ restitueret̃ ei in numero tẽporũ:
& iõ p geminat̃: ut prima syllaba cõstan/
ter producatur. Simile ẽ præteritũ a cõpe/
rio. Cõperi enĩ facit. simile hic accipit: qa ĩ
i desinũt nõ in ui. ¶ Sũt & alia ex hoc ipso
idest pario cõposita deponentia: experior
operior: quorũ participia expertus & oper
tus: a pario ostendũt ipsa ẽẽ cõposita. Cu/
ius ratio hæc ẽ: quia eius .i. pario: partus ẽ
participiũ: unde indubitanter cõposita sũt
expertus opertus. ¶ Salio saliui uel salii ul'
salui. Exceptio ẽ quantũ ad salui illius re/
gulæ quæ dixit. Alia uero oia supradictæ
uerba coniugationis: secundæ psonæ præ/
sentis abiecta s finali & addita ui: faciunt
præteritum perfectum.

rint cio in si mutata faciunt prærreritum. rarcio farsi
farcio farsi: raucio rausi: fulcio fulsi: qd' & pbo pla/
cet: q̃uis alii differentiæ cã fulxi posuerũt. Cice. i. i.
de oratore. At Aesopũ si paulũ irrauserit expoli. In
eodẽ Perangustę refersit ĩ oratione sua. Idẽ p Cor.
li. ii. Qui eis rebus urbẽ italiãq; refersẽrũt. Idẽ i. ii.
tusculanarꝝ. Ex quibus uerbis etiã oia refer serunt.
Alia uero oia supradictæ cõiugationis uerba secun
dæ psonæ præsẽtis abiecta finali s & addita ui faci/
unt ptũm pfectũ: Quæ tñ etiã subtracta u cõsonã
te: & correpta penultima i licet pferr̃: ut scio scis sci
ui uel scii: & ab eo cõposita: ascio asciui uel ascii. Si/
militer cio cis: qd' & cio cies dicit̃ ciui uel cii: & ab
eo cõposita cõcio cõcis cõciui uel cõcii: audio audiui
uel audii: mollio molliui uel mollii: munio muniui
uel munii. sæuio sæuiui uel sæuii: eo iui uel ii: queo
qui uel quii. ueneo ueniui uel uenii: Solinus ĩ colle
ctaneis. Tatius ĩ arce: ubi nũc ædes ẽ iunõis mone/
tæ: q ãno qnto postq̃ ĩgressus urbẽ fuerat a laurent
bus ĩteremptus septuagesima olympiade hominẽ
exiuit. Salu. ĩ catili. Sed neq; precio neq; grã ĩpelli
quit. Idẽ ĩ. i. histo. Neq; se recipe aut instruere prœ
lio quiuere. Suffio suffiui uel suffii: ꝙ q̃uis a neutro
passiuo cõponãtur: tñ quia significationẽ mutauit:
mutauit ẽt declinationẽ. Vnde Vir. in quarto geor
gicorꝝ. At suffir̃ thymo cærasq; recider̃ manes Suffi
re dixit secũdum rectam rationis declinationem cũ
simplex eius fieri est Excipiũtur haurio hausi. Inue
niũtur tamẽ hauriui uel haurii. Varro in .xxiiii. ad
Ciceronem. Cũ idẽ hauricrit: sepio sepsi: sentio sẽsi
uenio ueni: aperio aperui: cũ uidetur a pario cõposi
tum: quod uetustissimi non solum secũdum tertiã
sed etiam secũdum quartam cõiugationem declina
bãt. Vnde Ennius. Oua parire solet genus pẽnis cõ
decoratũ: Igitur composita ex eo si principalẽ syl/
labã purã nec ex integra præpositione habuerint:
io in ui conuertunt in præterito: ut aperio aperui:
cooperio cooperui: reperio uero duplicauit p i præ
terito quippe diminuta una syllaba repperi. Simile
est præteritum a cõperio cõperi. Sunt & alia ex hoc
ipso composita deponentia: experior opperior:
quorꝝ participia expertus & oppertus ostendunt
a pario esse cõposita: cuius: participium partus est

Salio ſaliui uel ſalii & ſalui. Virgilius in bucolicis
Dulcis aquæ ſaliente ſitim reſtingere riuo. Idem
præteritũ ĩ ſecundo geor. Mollibꝰ ĩ pratis unctos
ſaliere ꝑ utres. In quibuſdã tñ ĩuenit̃ ẽt ſaluere ſcri
ptũ. Idem ĩ.xi.æneí. Portiſq; ab equo regina ſub ip
ſis deſiluit. Idẽ in.v. Haud mora ꝓſiluere oẽs: ferit
aurea clamor ſydera. Luca.ĩ.iiii. Inſiluit ſolo noci
turus põdere puppi. Sta.ĩ nono thebai. Excuſſi ſa
lierũt cuſpide dẽtes. Idẽ ĩ eodẽ. Inſiliere uadis: ma-
gnoq; fragor̃ ſolituſ Agger: Oui.ĩ.xi.meta. Cũ ſæ
pe aſſiluit defenſæ mœnibus urbis. Idẽ ĩ.iiii.faſto
rũ Per flãmas ſaluiſſe pecus ſaluiſſe colonoſ. Qua
drigarius ĩ.vi.anna. Artorius dextrã taureæ hume
rũ ſaucia atq; ita reſiliit. Cãbio αμειβομαι ponit Ca
riſius: & eius ptũm cãpſi qđ απο του καμπτω εκαμ-
ψα græco eẽ uidetur. Vnde & cãpſo ſas ſolebãt ue-
tuſtiſſimi dicere. Enni.ĩ.x. Leucatẽ cãpſã. Aio cu-
ius declinatio ĩ uſu frequẽti nõ eſt q̃rtæ couiugãtio
nis eẽ oſtẽdit̃ ab imperatiuo ĩ i terminãte. Sic enĩ
ꝓbus de dubio pfecto tractãs oſtẽdit Neuiũ ꝓtu
liſſe. An nata eſt ſponſa prægnãs aut ai: aut nega.
Actius ĩ Ione. Quibus nã te aibãt ortũ locis: pro
aiebãt: qđ in hac cõiugatione fieri ſolet. & ẽ notan-
dum ĩ hoc uerbo: ꝙ pares habẽt ſyllabas tres perſo
næ: aio ais ait: qđ ĩ alio huius coniugationis uerbo
nõ inuenis: & penultima primæ ſolius pſonæ ꝓdu
citur: quæ ſola i habet loco cõſonãtis. Vnde tertia
quoq; pluralis quæ ſolet a pría fieri ſimiliter i cõſo
nãtẽ habẽs ꝓducit penultimã ꝙ aũt ĩ aliis corripit̃
oſtẽdit uſus. Vir.ĩ.i. Sic ait: & dicto citius tumida
æquora placet: Et Neui. An nata ẽ ſpõſa prægnãs
uel ai uel nega. Nã niſi corripit̃ ai iãbuſ ſtare nõ po
teſt. Inuenimus tñ tertiã perſonã præteriti ait q̃ſi
a prima ai aiſti ait: q̃ tñ ĩ uſu nõ ſunt: unde nec pfe-
cti nec pluſq̃perfecti nec ſubiunctiui futuri in hoc
uerbo declinatio ĩuenit̃. Poteſt ẽt ait pñs ꝓ ptõ ac
cipi. Supina in xi quidẽ terminãtium ſecundum ſu
pradictam regulã in ctum exeunt: uinxi uinctum
& ſanxi ſanctum: ſanciui uero facit ſãcitum. Vnde
Lucre. Quod porro neq̃as ſãcitũ quãdoqdẽ extat
In ſi uero ptũm pfectũ finiẽtia l uel r añcedẽtibus:
mutãt eã ĩ tũ ĩ hac ꝯiugatiõe: & faciunt ſupinũ: ut
farſi tũ: ſarſi tũ. uñ & ſartores & ex his ꝯpoita ꝯfertõ

Cambio. Subaudit̃ deriuatũ ponit cari
ſius: & eius præteritũ campſi. Excipit̃ hoc
quoq; ab eadẽ regula a qua ſalio: græcum
ideo poſuit ut oſtendat eius ſignificationẽ
quare cambio latine idem ẽ quod αμειβω
græce.i.ꝑmuto. Quod aũt poſtea ſubiun
git qđ απο του καμπτω oſtẽdit unde ſit
campſi: uidelicet ab eo qđ eſt εκαμψα eẽ
uidetur. Vnde & campſo ſas ſolebant.
Per hoc probat cãpſi præteritũ dicens cap-
ſo capſas: inde apud uetuſtiſſimos ſũptum
Aio cuius declinationis in uſu. Duabus
de cauſis oſtendit aio eẽ quartæ cõiugatio
nis.ſ. & quia dubiũ erat: & ut ſupradicta
regula a qua cambio & alia prædicta ex-
cipiũt: recte illud excipiat. Et notãdũ ĩ
hoc uerbo.i.aio: ꝙ habent pares ſyllabas
tertiæ.ſ.perſonæ aio ais ait. & ꝙ penultía
primæ ſolius perſonæ producit̃: quæ ſola i
habet loco conſonantis: hoc non ẽ diſtin-
guendũ ſed ſimul hoc utrũq; eſt dicendũ.
Quæ ſola habet i loco conſonantis: & ter-
tia pluralis quæ ab ea fit: & hoc ipſemet
declarat cum ſubiungit: unde tertia quoq;
pluralis: quæ ſolet a prima fieri &c. In-
uenimus tamen ẽt tertiã. Hoc terminat ad
illud quod ſupius dixit.ſ. aio: cuius decli-
natio in uſu frequenti non ẽ: quaſi dicat: li
cet dixerim declinationem aio in uſu non
eſſe: inuenimus tamen tertiã perſonã præte
riti &c. Põt aũt ait: præſens ꝓ.põt aũt
etiã ait præſens pro præterito accipi. dixit
unde neq; pfectũ neq; pluſ q̃ pfectũ ĩ hoc
uerbo declinando inuenit̃: quod uidebat̃
ei cõtrariũ: quia prius dixerat ꝙ inuenitur
etiã tertia pſona præſentis: & ideo remedi
um addit dicens ꝙ ait: tertiæ pſonæ præ-
ſentis põt accipi: ꝓ præterito in officio præ
teriti.ſ. ut deſignet præteritũ tempus.

¶ Haurio hauſtũ differẽtiæ cã. Poſtq̃ oſtẽ
dit quõ terminãtia in xi: uel faciũt ſupina
priuſq̃ agat de illis quæ in ui faciũt præteri
tũ oſtendit qualiter excepta faciũt ſupia: et
ut deinde cõmunem regulã liberius ſubiũ
gat de aliis oĩbus. ¶ Sepſi uero ſeptũ facit
Sed proportionẽ expoſitã ĩ ſupradictis ꝓ
portionẽ in ſupradictis expoſitam accipi/
mus ubi dixit. In ſi uero præteritũ terminã
tia l uel r antecedentibus mutãt eam ĩ tũ.
Nã q; ſepſi mutat pſi in tum & facit ſeptũ.
& in hoc ſequit̃ expoſitam ꝓportionem.
¶ Vere inuentũ operio optum. Attẽde q̃d
hæc quoq; in tum faciũt: ſed nõ ſecundum
proportionẽ in ſupradictis expoſitã. Illud
enim ad ſolũ ſepſi: referẽdũ ẽ. Accipiũtur
tamen in exceptiõe: ut ſepſi. Alia uero oĩa
ſ. præteritũ mutantia in ſi uel in xi: et põit
excepta ſupradicta in tum: faciunt ſupinũ
penul. producta: tã in hac q̃ in aliis coniu
gationibus. Excipiũtur in eo deſinẽtia: &
diſſyllaba aliarũ coniugationũ quæ primã
ſupini excipiunt: per diſſyllabã aliarũ con
iugationũ accipit diſſyllaba præterita in ii
& tertia coniugatiõe quæ in ui uel in ii ter
minatur talis item ſuus deſcenſus. Nam ſi
diſſyllaba præſentia acciperemus nõ proce
deret: quoniã q̃d pluraliter dicit aliarũ cõ/
iugationũ non ualeret: quoniã nõ inueniũ
tur præſentia diſſyllaba huiuſmodi in alia
cõiugatiõe: niſi in tertia in deo ſi uelimus
operari q̃d dicit aliarũ coniugationum in
præteritis accipiendũ ẽ: & ſic ualebit quæ
ſubiungit. Cieo quoq; ciui uel cii citũ corri
puit penul. ¶ Pono quoq; corripit penul.
Nota q̃d pono nõ eſt de exceptis: qa nõ ẽ
diſſyllabũ ĩ præterito: ſed additio ẽ. q. d.
ſino ſiui: & lino leui: diſſyllaba in præteri/
to corripiunt penultimã in ſupino poſitã.
Pono quoq; quod nõ eſt diſſyllabũ ĩ præ/
terito corripit penultimã in ſupino poſitã.
¶ Veneo quoq;. Quaſi dicat: ſicut præte/
reo præteritum: ita ueneo quoq; ſecundum
analogiã uenitum deberet facere. pro quo
magis neutrũ in uſu eſt. Attende q̃ ueneo
aliter excipitur q̃ prætereo. prætereo enim
excipit̃: quia cũ faciat ſupinũ in itum: non
producta penultima. ueneo uero iõ q̃ nõ
facit in itum. Solet hic obiici q̃ ueneo non
poſſit uenũ facere ſupinũ quõ ueneo ex ue/
num & eo cõponi: dicimus eni reſoluẽtes
ueneo quaſi uenũ eo. Nullũ autẽ uerbũ ex
ſuo ſupino cõponitur. Ad quod dicendũ:
q̃ ueneo nõ ex ſupino ſed ex noĩe cõponit̃
uenũ enim nomen eſt quod Lucanus oſtẽ
dit dicens. Caſtra tradita uenũ. ibi eni in
dubitanter nomen ẽ: poſſumus etiã dicere
q̃ ueneo ſimplicis eſt figuræ: non eni pro/
cedit q̃ dicũt ueneo cõponi ex uenũ & eo:
quoniã ueneo nõ ſeruat ſimplicis ſignifica

cõfertum refertio refertum. Cicero in ſecundo tuſcu
la. Tu Iecore optimo farta & ſaciata. Alia uero in ſi
deſinẽtia ſupradictam regulam ſeruant id eſt gene
ralem in ſi deſinẽtium: ut ſenſi ſenſum: rauſi rauſũ
Vnde Lucilius in decimonono. Rauſuro tragicus
qui carmina ꝑdit oreſtæ. Haurio auſi auſtũ differẽ
tiæ cauſa aſſumpſit t: q̃uis & aſpiratione differat.
Sepſi uero ſeptum ſecundum proportionem in ſu
pradictis expoſitã facit. Veni uero uentum: & ape
rui apertũ faciunt: ſicut pario partum & ex eis om
nia cõpoſita. ut aduenio aduentum cõuenio conuẽ
tum: cõperio compertum. experior expertũ. Alia
uero omnia quæ tam in ui q̃ in ii terminant præteri
tum perfectum: ĩ itum faciũt ſupinũ penultima ꝓ
ducta tam in hac q̃ in aliis ↄiugationibus: ut audi/
ui uel audii auditũ: muniui uel munii munitum.
ſciui uel ſcii ſcitũ: arceſſiui arceſſii arceſſitũ: cupiui
uel cupii cupitum. Excipiuntur in eo deſinentia &
diſſyllaba aliarũ ↄiugationum: quæ penultimã ſu/
pini corripiunt: ut eo iui uel ii itum. adeo adiui uel
adii aditũ: prætereo præteriui uel præterii præteri/
tum queo qui uel quii quitum ſino ſiui uel ſii ſitum
lino liui uel lii litum: q̃d rariſſimo in uſu eſt: cieo ci/
ui uel cii citum corripit penultimã: quando uero a
cio cis. quod quartæ coniugationis eſt producit eã
Pono quoq; q̃d antiqui poſiui: in frequẽti autẽ uſu
facit præteritum poſui: corripit penultimã in ſupi/
no poſitum. Veneo quoq; ſecũdum analogiam ue
nitum debet facere ſupinũ. pro quo magis eſt uenũ
in uſu. Et ſupradicta auctoritate ueterꝝ cõproban/
tur ſicut iam ſuperius oſtendimus: rurſuſq; refera/
mus in memoriam. Vir. in octauo. O mihi præte/
ritos referat ſi iupiter annos. Idẽ ĩ octauo. Amphi/
tryoniades armẽta abitumq; paret. Idẽ in quinto
Hos aditus iamq; hos omnemq; pererrat. Idem in
decimo. Morte obita quales fama eſt uolitare figu
ras. Ouidius in quarto faſtoꝝ. Sol aditus quã quæ
ris ait ne uaua labores. Nupta iouis fratri tertia re/
gna tenet. Idem in heroidibus. Tẽpore quo nobis
inita ẽ cærealis eleuſis. Terẽ. ĩ echyra. Nam cum cõ
preſſa eſt gnata forma in tenebris noſci non q̃ta eſt
Iuuenalis ĩ quarto. Nam coitus iam longa obliuia
uel ſi cõeris iacet exiguus cum ramice neruus An/

tepenultimã quoq; ĩ futuri tẽporis participio corri
pit᷑. Idẽ cõprobat Virgi. in ſecundo æneí. Si peritu
rus abiſ & noſ rape in oia tecũ. Luca. i. v. Tũ lurida
plalẽs Ora tulit uultu ſub nubẽ triſtis ituro. Cieo
citus penultima correpta facit. Sta. i. iii. theba. At
q; hic ingẽti Capaneus mauortis amore Excitus &
lõgã pridẽ indignãtia pacẽ Corda tumẽs. Acio ue/
ro citus penultĩa producta. Virgi. ẽt i. iii. At genuſ
& ſyluis cyclopũ & mõtibꝫ altis Excitũ ruit ad por
tus & littora cõplet. Sinor ſitus & deſinor deſitus
penultima correpta. Cicero pro cornelio in primo.
Cœptũ igit᷑ ꝑ eos qui agi nolebãt deſitum ẽ ꝑ hunc
q deceſſit. Idẽ in prĩo rhetoricoꝝ. Et ſi nõ ab eo ꝙ ĩ
ꝓximo deſitũ erit: deinceps incipiet᷑: Inde etiã ſituſ
dicitur ꝓ negligẽtia. Virgi. in ſeptĩo Sed te uicta ſi
tu ueriq; effœta ſenectus. Idẽ i. ii. georgi. Mutatãq;
inſita mala Ferre piꝝ. & in quarto eorundẽ. Et pari
bus litta corpora guttis. Ideo aũt diximus dyſſilla
ba in ui deſinẽtia ſecundæ uel tertiæ cõiugatõis ĩ ſu/
pinis uel ꝑticipiis præteriti corripere penultimã. qa
ſiue ſint quartæ diſſyllaba ꝓducunt penultimã: ut
ſcio ſcituſ: ſiue ultra duas ſyllabas alterius quoq; cõ
iugatõis ꝓducit᷑: ut arceſſiui arceſſitus: cupiui cupi
tus niſi a diſſyllabis cõpoſita: ut ĩſitus icitus illitus
Luca. in. octauo. Illita tęla dolis nec matrẽ cõminꝰ
unq̃ Auſa pati uirtus. Virgi. in ſexto: Quatit un/
gula curſu icita: nec domini memoꝝ ꝓculcat equo
rum. Similiter ĩpoſitus ꝓpoſitus. Iuue. in prĩo: Si
te ꝓpoſiti nõdũ pudet atq; eadẽ eſt mens. Vir. i. iii.
Impoſitis auro dapibus: pręterea notãdum ꝙ ſepe
lio ſepeliui uel ſepelii ſepultũ ĩ frequẽtiori uſu ẽ ſu/
pinũ. Antiquiſſimi etiã ſepelitũ dicebãt. Vnde Ca
to in thermũ. Mortuus ẽ: ſepelitꝰ ẽ. Salio quoq; ſa
liui uel ſalii ſaltum facit. Vnde Virgi. in. vi. Cũ fata
lis equus ſaltu ſup ardua uenit Pergama. Idẽ i. xi.
At medias ĩter cædes exultat amazõ. Solent. n. fre/
quẽtatiua plerũq; a ſupinis uel ꝑticipiis uel præteri
tiſ naſci: Salio ſalitũ facit: ſalo ſalſum quomõ uello
uulſum. Siſenna: Sic meã paludẽ multi piſciũ ſali
endorum cauſa a nauibus ſemihonuſtis commeãt.
a ſalio ſaliendorum dixit nõ ſalendorum. Saluſti.
in tertio hiſtoriarum. Parte cõſumpta reliqua cada
uerum ad diuturnitatem uſus ſalerent: ſalerent di/

tionem. eo. n. actiuam habet ſignificatio
nem. ueneo uero paſſiuam & ſic ſi dicere/
mus eſſe ſimplicis figuræ. i. nihil ĩpedit ue/
neo facere ſupinum uenum. ¶ Antepenul
tima quoq;. Quaſi diceret non ſolum au/
ctoritas ueterum oſtendit ſupradicta cor
ripere penultimã ſupini: ſed ãtepenultimã
quoq; in futuri temporis ꝑticipio idem cõ/
probat: quia & ipſa cor. ¶ Inde ſitus etiã:
Per nomen oſtendit ſitus ꝑticipium ſiue ſu
pinum ſitũ corripi. & dicit Vir. in æneí.
Sed te uicta ſitu ueriq; effœta ſenectus.
Idem. n. in ſecundo georgicoꝝ mutatãq;
inſita mala ferre pirum. Nota ꝙ nihil ad ꝓ
poſitum ſuũ uidetur attinere: quod ponit
inſita. ꝓpoſuit. n. oſtendere ꝙ ſupina ſiue
ꝑticipia uerborum in aliis coniugatiõibus
facientium in ui. & in ii. ꝑtũm corripiunt
penulti. ad quod oſtendẽdum nihil uidet᷑
ꝑtinere inſita licet penulti. correp. hẽat ad
quod dicendum ꝙ bene attinet ad ꝓpoſi/
tum: non ꝙ ſit exemplum: ſed quia confor
matio exempli hoc modo. dixit ſinor ſitus
deſinor deſitus. pen. cor. & hoc cõformat
a ſimili ꝙ in iſtis ſi. ante. t. corripitur. Nã
& inſita ſi. ante. t. correpta ĩuenitur. põt
& aliter legi. ſ. ut alius accipiatur q dixit.
& omnia ſupradicta auctoritate ueterum
cõprobãtur ſicut iam ſuperius oſtendimus
Et ꝓſequitur non ſolum excepta: ſed etiã
alia ſupradicta: & ſic poterit ſtare ꝙ ſub/
iungit inſita. quãuis a multis abradẽdum
iudicatur ¶ Ideo ante diximus diſſyllaba
in. Ideo ante diximus diſſyllaba in. ui. ter
minantia: uel ſecũdæ: uel tertiæ coniuga.
in ſupinis: uel participiis præteriti corripere
penulti. &c. dixit ſuperius. Excipiuntur in
eo. deſinentia: & diſſyllaba aliarum coniu
gationum quæ penultimam ſupini corripi
unt. Nunc autem reddit cãm quare de diſ
ſyllabis dixerit ita dicens. ideo autem dixi
mus diſſyllaba &c. ¶ Similiter impoſitus
& præpoſitus. Inſiſte ꝙ dixit ſimiliter. per
hoc. n. dat ſubintelligere ꝙ illud quod ſu/
perius dixit. ſ. quoq; pono corripit penul.
non eſt exceptio: ſed additio eſt ut ſupra di
ximus. ¶ Salio quoq; ſaliui. uel ſalii ſaltũ
Salio excipitur a ſuperiori regula: quoniã
non facit ſupinũ in atum. Virg. in. xi. At
medias inter cædes exultat amazon. Sub
iungit q̃o exultet ꝑtinet ad oſtẽdendum
ſaltum ſupinum cum dicit. Solent. n. ple/
rũq; frequẽtatiua a ſupinis: uel participiis
præteritis naſci. Sequitur. ¶ Salio ſalitum
facit. Quaſi diceret ſalio cõtinetur in ſupi
ori regula: quoniam facit in itum. pen. uel
ꝓdu. Diceret aliquis potius facit ſalſum.
& ſic cõtinetur in exceptione. hoc remo/
uet ſic dicens, ſalio facit ſalſum, q̃o uello
uulſum.

Ambio ab eo compositum &c. Dixit superius eo.is.& composita eius corripere penultimam supini & ne ali
quis hoc falsificare uellet per ambio.ambitum.reddit cām quare hoc uerbum ab eo compositum facit supinum
in tum penultima ꝓducta: cum cætera ab eodem composita hoc non habent: ita dicens. Ambio ab eo compo/
situm solum mutauit pen.uel.e.in.i.&c.

q

Vi tertio. Priscianus de ꝑticipio tractaturus post nomen & uerbum ei locum subscribit. In quo gemino
errori pariter respondere uidetur. Quidam.n.ꝑticipium orationis parem per se esse negabant. Alii ue/
ro cum p se ptem orationis esse confiterē/
tur. Tertii loci sede priuabant: quoꝝ sen
tētiam priusq̄ de ꝓprietatibus agat simul
iste refellit. sic accede ad litteram. Alii ne/
gant ꝑticipia p se esse ꝑtem. Alii & si conce
dant esse ꝑtem. tertio loco priuāt. Alii ter/
tium locum ei concedūt. & q in tertio loco
posuerunt ꝑticipium.ui.mi.f.re.q̄ uel illi
q p se ꝑtem negabant.uel q tertio loco pri
uabant.q.d.isti recte.illi nullo mō.dum
aūt dicit ꝑticipium tertio loco poni: & ha/
bere ꝓprium locū ostendit: cū id p se eē p/
tem oratōis ꝓbet & illum locū tertium eē.
Vere rectius. Nam pp hoc: quia nascit̄
ab utraq;.i.a noīe & uerbo: quæ tenēt pri
mum & secūdum locum.a uerbo nascitur
materialiter: qa constituitur eisdem elemē
tis pene.& accidentaliter: qa tempus & si
gnificatiōem ab eo cœpit.a nomine acci/
dentaliter tātum.cum genera & casus sibi
assumit.& hoc intellige dictum cōtra il/
los qui ꝑticipio tertium locum auferebāt.
Quæsitum tamen est. Illa.p.ꝓbatio ē
illius ꝑtis: quæ ꝑtem per se esse negabat.
Sic iunge. licet dixerim rectius illos fecisse
tamen quæsitum est an grāmatici breue.i.
cōuenienter separa.i.participium ab aliis
partibus orationis. & primus trypho sepa
uit quem ap.sequitur maximus.a.per cō
mendatōem personarum cōmendabilem
ostendit sepationē. Stoici.n. Dicit quæ
situm ē an bene sepauerint. & ibi dedit in/
telligere aliquos prius cōiunxisse: nunc q
cōiunxerint exponit stoici.s.& ostēdit eos
aliam uiciose fecisse cōiunctōem: ut per si/
mile cōuincat eos in hac cōiunctione pec
casse. deinde supponit rationes eorum: ut
ostendat se eos legittime improbare. con/
tin. bene dixit quæsitum est: an bene sepa
uerint. Nam stoici. Præmittit aliam eo
rum cōiunctiōem similiter uiciosam. qūo
idem stoici articulum & ꝓnomen unam
ꝑtem orationis accipiebant quā uocabant
articulum. quem sic diuidebant. Articulus
alius finitus: alius infinitus. Infinitum ar/
ticulum uocāt illum quem grāmatici græ
corum dicūt articulum.i.to.toy.& ei.i.
finito articulo adiungentes infinita noīa
stoici & relatiua quod est dicere. Articulū
quod græci faciunt unam partem oratio/
nis per se infinita noīa. & relatiua.i. quis
quæ. quod qualis. &c. huiusmodi claude
bant stoici sub infinito articulo. qui ē pars
articuli. quod.i. quam rem didymus lati/

xit a salo nō a salio: Similiter Lucilius in viii. Sale/
re murenas mercē in frigidaria ferre. Inde etiā parti
cipia futuri saliturus & salsurus. Liuius saliturus.
Isthæc mittā salē. Mumius. Isthæc sum multo sale
salsurus: sed etiā ꝑticipiū præteriti salitus & salsus.
Cornelius seuerus in octauo: De statu suo ad quem
salit pumiliones afferebātur. Ambio ab eo cōposi/
tū solū mutauit penultimā e in i. Itaq; i io quidē de
sinētiū regulā seruauit in supīo & ꝑticipio: qppe ꝓ
ducta penultīa ambitꝰ ambita ambitum. In nomi
ne autem siue uocabulo rei differētiæ causa in eo ter
minātium regulā seruās corripuit penultimā ambi
tus. Vt Oui. in prīo meta. Iussit & ambitæ circūda
re littora terræ. Luca. ī prīo. Lætalisq; ambitus ur/
bis Annua uenali referēs certamia cāpo. Quanuis
Scaurus ī utroq; similē tenorē putauit. Sed Velli/
us celer respōdens Adriano imꝑatori de hac iterro/
gāti declinatiōe & tenore ambitus nomē a ꝑticipio
oñdit discerni: qd̄ usu quoq; ut ostēdius cōfirmat.

Explicita nominis & uerbi rōne. Modo in
isto. xi. libro de ꝑticipio tractemus.

q

VI TERTIO LOCO PARTI
cipiū posuerūt rectius fecisse uidē
tur: cū eni nomen & uerbū primū
& secūdū tēuerūt locū: ꝑticipiū qd̄
ex utroq; nascit̄ sequētē iure exigit
Quæsitū tū̄ ē an bene sæpe separauerint id ab aliis
ꝑtibus grāmatici. Prius tripho quē Apollōius quo
q; seqt̄ maxius artis auctor grāmaticæ. Stoici qūo
articulū & ꝓnomē unā partē oratiōis accipiebāt in
finitū articulū uocātes quē grāmatici articulum ei
quoq; adiūgētes ēt infinita nomina uel relatiua: qd̄
ēt Didymus facit tractās de latinitate. Finitū āt ar
ticulū dicebāt idē stoici: qd̄ nūc ꝓnomē uocāus fini
tū: qd̄ ēt uera rōne solum pronomen est dicendum.

nus grāmaticus facit. Istud quod. ad ptem respicit. s. qa adiungit infinita. & relatiua nomina. non infinito arti culo sicut stoici: sed ꝓnomini infinitum uocabāt stoici articulum græcorum. Finitum uero articulum dicebant idem stoici illud quod nunc. uo. pro. finitum quod. s. ꝓnomen finitum solum mō est dicendum pronomen. & est breuiter dicere. Articulum græcoꝝ: & infinita noīa & ꝓnoīa claudebant stoici sub una pte orationis & illā ptem uocabant articulum: quem sic diuidebant articulus alius finitus: alius infinitus. Sub infinito comprehen/ debant articulos græ. & infinita noīa. Sub finito autem uera ꝓnoīa quod nunc uo. ꝓnomē finitum. Finitum non posuit ad determinatōem quantū ad se: sed respectu didymi. & aliorum qui di cunt. ꝓnoīa alia finita. alia infinita. om/ ne. n. ꝓnomen uere finitum est. ¶ Ergo romani. Quia stoici. finitum articulum & infinitum accipiebant sub una parte ora ti onis. s. sub articulo dicentes. Articulus ali us finitus. alius infinitus. ergo romani scri ptores artium posuerant finitum arti. & in finitum. i. uerba. ꝓnomina. & infinita no mina sub eadem parte orationis. i. sub ꝓ/ nomine. & dixerunt ꝓnomina alia finita alia infinita. ¶ Nam articulos non habēt. Redditio causæ hæc est: quasi constans sit ꝙ infinita ꝓnomina non contineant arti/ culos: sed infinita nomina: uel relatiua tā/ tum. q. d. de articulis quos stoici ponebāt sub infinito arti. noli quærere quid romani inde fecerint: & ubi posuerint: quia ipsi nō habent articulos. ¶ Sic igitur. Præmissa si militudine uiciosæ cōiunctōis. illatiue po/ nit consequens sic. quō stoici accipiebant arti. & ꝓnomen unam partem orationis: sic supradicti phil'. i. stoici accipiebāt par/ ticipium & nomen uel participium & uerbum. unam partem oratōis. Illatio hæc ē a simili: qa quēadmodum in cōuenienter illud faciebat. Sic incōuenienter aiebant par. esse appella. ανακλαςον προσηγοριαν. i. recipro/ cam. i. conuersiuam: quod dicit illud græcum. q. d. stoici aiebant par. esse appella. nomen reciprocum: quia re ciprocabatur: & conuersim prædicabatur de nomine. hoc modo legēs est lector. & lector est legens. Volebāt enim ex hac tali prædicatione legens. & lector paria esse in sensu: ut gladius. ensis. & ita cum lector esset no/ men appellatiuum. indicabant legens esse appellatōem. i. appellatiuum nomen: uel uerbale nomen. hoc est di/ cere. par. probabiliter esse nomen a parte. nam dicebant esse nomen uerbale. Ecce quibus rationibus uolebant par. esse nomen: uel modum uerbi casualem: ideo dicebant par. ꝙ aliquis concederet. necesse esset ut uerbum cō cederetur. Si enim par. modus esset uerbi. esset & uerbum. ¶ Vnde uidentur nostri stoici. Casualia parti. po/ suerunt inter uerba: nostri uidentur gerundia posuisse inter uerba. & . i. quāuis habeant casus. q. d. sicut casus repugnat: ne gerundia possint inter uerba admitti. ita idem casus repugnat ne parti. possit modos uerbi ap/ pellari. ¶ Ideo autem. Dixit stoicos parti. nomini: uel uerbo enumerasse: & quare id fecerint causam qualem/ cūq; posuit. nunc aliam eorum suppon. rationem. s. quare per se esse partem orationis recusarent. ratio: qa pro prietatem habet diuersam ab illis partibus. quæ per se ponuntur: quia nulla alia pars orationis semper. idest in omnibus dictionibus sibi suppositis est in deriuatione. ita ꝙ non habeant aliquam propriam positōem. i. primi tiuam dictionem: nisi parti. parti. dico non hūs ullam propriam positionem. ¶ Certe. n. Vere nulla est semper in deriuatione: nisi. p. nam cæteræ partes. i. nomina cæterarum partium: ut nomen. pronomen istæ uoces sunt inuentæ in prima ī positione. i. ut primū significarēt positiuas: & primitiuas uoces. ad quam positionē. i. iuxta ꝓprietatem cuius ēt deriuata aptantur & supponūtur eidē pti. Verbigratia. Nomen hæc uox sic fuit īuenta ut primo significaret taurus. hoc primitiuū. deinde iuxta ꝓprietatem quam habet taurus primitiuū ex hoc ꝙ ē no men scilicet quia significat substātiam cum qualitate. taurinus ab eo deriuatum retinens eandem proprietatem aptatur nomini & dicitur esse nomen. Taurinus enim & in us. desinit. & ex hoc ꝙ nomē est. significat substan tiam cum qualitate sicut & taurus. Habent alii libri in prima positione: & est idem. nam uox primitiua prima positio dicitur: uel aliter uere nulla pars est semper in deriuatione: quia cæteræ. partes. i. significata cæterarū par tium. indiuiduales. s. dictiones sunt in prima positōe istud particulariter intellige dictum. non. n. omnes cæte ræ dictiones sunt īuentæ in prima pōne: sed tantum quædam hoc ideo sic exponunt aliqui: quia non uidet eis ꝙ ipsa noīa partium ex ipsa īuentione sua magis se habeant ad primitiua: q̄ ad deriuatiua. qui cum uocem hāc nomen īuenit. & ipsis uocibus imposuit. hoc tantum uidet attendisse. ꝙ quæcūq; dictio subām cum qualitate: ut subām significaret ꝓculdubio nomen dicit siue eēnt primitiua: seu deriuatiua. & sic hæc uox nomen in diffe renter se habet ad primitiua & deriuatiua. non tamen negamus primitiua noīa. & uerba prius esse īuenta deri/

Ergo romani quoq; artiū scriptores stoicoꝝ secuti traditionē ꝓnoīa finita dixerunt & infinita: nā arti culos nō habēt. Sic igitur supradicti philosophi ēt participiū aiebāt appellationē esse reciprocā: idest αντανακλαςον προσηγορι αν: hoc modo legēs est le/ ctor: & lector est legēs: & cursor ē currēs: & currens est cursor: amator est amās: & amans ē amator. Vel nomē uerbale uel modū uerbi casualē: unde uiden tur nostri asciuisse īter uerba gerundia uel participa lia cum uideantur ea assumere casus. Ideo participi um separatim nō tradebāt partem orationis: ꝙ nul la alia ps oronis semp ē in deriuatōe nullā ꝓpriā po sitionē habēs nisi pticipiū. Cæteræ. n. ptes pria ī po sitōe inuentę sunt: ad quā deriuatiua etiā aptantur.

Omnis enim pars oratiōis quocūq; modo deriuata uel in eadem notione siue diffinitione primitiui sui accipitur: & eādē habet ei diuisionem: & eadē accidētia. Vel in aliud q̄d iā āte erat suppositū: etiā ꝑpria & naturali positione: unde deriuatū pp similitudinē eius q̄d iā erat āte ex se ortū ei adebat̄: ut pater nomē paternus nomē. Similiter rex & regalis: taurus & taurinus noia q̄cquid.n. accidit primitiuo ēt accidit deriuatiuo. Feruco uerbū & feruesco uerbū. Similiter facio & facesso uideo & uiso desyderatiuum uerba sunt ab eodem in idem. Sed etiā bene male deriuata aduerbia a nominibus ab alio ad aliud nata sunt ad similitudinem in propria impositione inuentorum: ut pene nēpe: hæc enī a se orta sunt. Quidq enī accidit his: accidit illis: & q̄d suum est aduerbiorum per oia uerba currūt: q̄tū igit̄

uatiuis. sed non inquātum nomina uel uerba. ¶ Omnis enim. Probat a partibus q̄ deriuatiua ad ꝑpriam. p. aptantur. Nam & illa deriuatiua quæ accipiunt̄ ab eodem in idem: & illa quæ accipiuntur ab alio in aliud. ac cipi deriuatam ab eodem in idem dicimus. quādo remanent sub eadem parte orationis sub qua sunt primitiua eorum. ab alio in aliud. quādo ab illa parte orationis sub qua sunt primitiua transeunt in aliam. Sic lege litteram ois pars orationis quocūq; modo sit deriuatiua. i. quācūq; terminatōem habeat: uel in us. uel in ius. uel in e. & his similia uel ēt sub quacūq; specie deriuatōis cadat. i. siue sit patronymicum: seu possessiuū. & cum hmōi uel quācūq; significatōem habet. ois pars inquam deriuatiua: uel accipitur in eadem uo. siue mauis dicere diffinitione sui primitiui. i. recipit eandem diffinitiōem: quam suū primitiuum habet secūdum hoc q̄ supponitur alicui parti orationis: ut pater secundum hoc q̄ nomini supponit̄: & hanc habet diffinitōnem: q̄ significat subām cū qualitate. paternus eius deriuatiuum non minus idem significat ex hoc q̄ est nomen & per hoc nomini aptat̄: & habet deriuatiuum diōem quādo eandem. i. cōem ei. i. primitiuo: quod est dicere primitiuum: & deriuatiuum aliquādo ponunt̄ sub eodem membro diōnis. ut si dicam. Nomē aliud ꝑprium aliud appellatiuum. sub appellatiuo pater & paternus ponunt̄: ideo dixi aliquādo: quia est in uenire ubi primitiuum & deriuatiuum sub eodem mēbro non ponant̄: ut tullius ꝑprium est. tullianus uero appellatiuū & ipsum primitiuū habet. acc. eadem aliquando: quæ primitiuum suū trahit ab illa parte cui supponit̄ ut pater ex noīe habet accidētaliter genus casum. & similia: eadē habet & paternus. Omne deriuatiuū uel hoc habet quod diximus: uel accipitur transiens in aliud. i. ī aliam partem oratiōis: ut bene deriuatiuū a noīe quod ē bonus trāsit in aduerbium: & ideo accipit̄ in aliud q̄. i. quia iam ante erat ei id alii parti aliquod suppositum. i. aliqua dictio supposita in ꝑpria pōne. i. naturali in qua. s. iuenta est. i. aliqua uox primitiua erat supposita ei: ut pene. q̄d est primitiuum suppositum ē aduerbio. unde q̄a primitiua uox supposita erat ei ēt. deriuatiuū addebatur ei p̄ti orationis. & hoc pp similitudinē eius. qui iam ante erat ex se ortum. pp similitudinem primitiuæ uocis: ut bene deriuatiuū addit̄ aduerbio: q̄a habet similitudinē cum pene. primitiuo aduerbio. & in uoce & in sigōne. q̄cq̄d enī sigāt pene in hoc q̄ est aduerbiū totū significat & bene. & similiter desinit in. e. ut pene. Quidam libri nō habent ei: sed hanc litteram: uel in aliud quod iam ante erat suppositum. Et tunc sic legit̄ deriuatiuum transit in aliis. hoc est in aliam dictōem indiuidualē: ut bene transit in pene. nō q̄ efficiat̄ p̄ticeps eius sigōnis: sed q̄a supponitur eidem parti orationis. qui. i. pene. iam ante suppositum erat alicui p̄ti orationis subintelligit̄ q̄ in hac sñia accipit̄ nomen relatiuum. Cætera eodem mō legunt̄. Aliter ēt legit̄. siue ei. sic uel ipsum deriuatiuū transit in aliud & in aliam p̄tem orationis quod. i. quæ alia pars iam ante erat supposita. i. inuenta in ꝑpria positiōe. i. in designatione primitiuoꝝ quæ primo sunt imposita de priori membro exemplificat: ut pater nomen est: & paternus nomē in eadem notione. Similiter rex & regulus. taurus: & taurinus. sunt nomina in adem notione. Nota præmissam ꝑpositōem quæ dicit. omne deriuatiuū: uel manet sub eadem diffinitōe cum suo primitiuo: ul transit in aliud nō fieri scd̄m se. sed scd̄m stoicorum rōnem. Nam p̄ticipia neq; retinent eandem diffinitionem cum uerbis a q̄bus deriuātur: neq; transeunt in aliud quod sit ante suppositum. & hoc secūdum sanam sñiam. ¶ Quicquid. n. Vere regalis taurinus sunt nomina in eadem notione cum suis primitiuis. Nam q̄cq̄d accidit primitiuis eorum in hoc q̄ sunt noia. accidit & ipsis deriuatiuis. ¶ Fernco est uerbū. Exempla ponit de uerbis ista deriuatiua noia & uerba dico ab eodem deriuata in idem: q̄a nō excedūt p̄tes suoꝝ primitiuoꝝ. nec tantū hæc supradicta deriuata ab eodē in idem aptant̄ ad primam pōnem: sed ēt bene. male. hæc aduerbia deriuata a noibus. s. ab alio ad aliud sunt nata. i. iuenta sub aduerbio. i. ad similitudinem aduerbioꝝ iuentorum in propria pōne: ut pene. nēpe. sunt inuenta in ꝑpria pōne. & uere in prin. pōne. nam a se sunt orta. ¶ Quicquid. n. Et uere bene. & male. sunt aduerbia quicquid. n. accidit his. i. pene. & nempe. in hoc q̄ sunt aduerbia. accidit & illis. i. bene male. ¶ Et quid. Alia ꝑbatio quare bene. & male. sunt aduerbia. s. quia currere p̄ oia uerba. i. iungūtur cum uerbis omnis modi. ois temporis. quod suū est. i. ꝑprium aduerbii. ¶ Quātum ergo. Posita rōne stoicorum per quā ꝑbabant par. non esse p̄tem per se: uult eam improbare: sed prius eādem approbat si prior ꝑpō concedat̄ quæ dicit nullam p̄tem prorsus positam in deriuatōe. sic infert quādoquidem quia parti.

in primitiuis non iueniuntur ſicut aliæ. p. o: nõ debuerunt ꝑ ſe poni. ergo quantum ad hoc pertinet uidẽtur be/
ne feciſſe ſtoici. quia hoc uerum eſt quod in primitiuis nõ inueniuntur. ❡ Sed rurſus. Dixi quãtum ad hoc per/
tinet feciſſe bene ſtoicos: ſed rurſus ꝓhibet ea ꝑticipia eſſe nomina. Rurſus dicit quantum ad ꝓhibet: hoc modo
ſtoicorum rõ ꝓhibet ꝑticipium per ſe eſſe ꝑtem. Rurſus ꝓhibet ea eſſe coniũcta nominas. diuer. tẽ. i. iuxta acti.
uel paſ. q̃ principaliter ſignificant. ſumunt diuerſa tempora quæ aſſumptio fit in propriis tranſfigurationibus. i.
terminationibus ad ſimilitu. uerbi. Sicut. n. uerba ſecũdum diuerſos fines. diuerſa ſignificant tempora: ut le/
go: gi. gam. ſic & ꝑticipia legens lectus.
lecturus. legẽdus quod in nominibus nõ
iuenitur. Si. n. dicam ãnus ãnuus. nũq̃ in
hac tranſfiguratõe diuerſum tempus ſigni
ficatur ❡ Sed ſiquis dixi ꝑticipium aſſume
re tempus: ſed ſiquis cõtra hoc dicat q̃ mul
ta quoq; noĩa. Inue. tempus ſignificantia
qđ tamen nõ obeſſet ſcđm ꝙ expoſuimus:
tamen ut ſatiſfiat opportunitati eoꝝ reſpe
ctu ꝙ hoc intereſt inter ꝑticipia & nomĩa
tꝑalia quædam noĩa illa nihil aliđ ſigãt:
niſi ipſũ tẽpus principaliter & hoc ꝑ ſe. i.
ſine actiõe: uel paſ. ut hodiernus ſi cui ipo
nit̃ gratia tꝑis imponit̃. & ſic principal̃r
ipſum tempus ſignificat. ❡ Nec imp. Alia
differentia: qa noĩa nõ ſunt in ꝓpris tranſ
figura. i. nõ deſignãt diuerſa tꝑa ſcđm di
uerſas terminatões: ut alia teriatio ſit ĩ de/
ſigõe pñtis alia ĩ deſigõe præteriti: alia ĩ de
ſignatiõe futuri. ſicut in ꝑticipio erat. Par
ticipium uero nõ ipſum tempus ꝑ ſe ſigni/
ficat in quo differũt a nõibus illis: & ẽt in
hoc: qa habent ſigõnes uerboꝝ. i. actiuã
tranſeũtem paſſiuam illatã. & cæteras. &
habent poni ꝓ uerbo: ut poſt dicturus eſt
quorum. i. quarum ꝓprietatũ premiſſarũ
nihil eſt ſuũ. ❡ Omne enim. Cum de cæ/
teris conſtet nihil eſſe ſuũ nominis. Illud tã
tum remonet a noĩe qđ dixerat ꝑticipium
tãtum ſequũtur eos caſus: quos ſua uerba
Omne. n. nomen ſequitur genitiuũ recte
ſigãt cauſas ab eo. i. a ſigãto eius aliquiđ
poſſideri. datiuum uero figurate. ſ. ut aliđ
intelligatur q̃ littera ſonet. ſ. per cõpaſſio/
nem acqſitõem ꝓferatur: ut amicus illi ſũ
i. ad utilitatem illius. amo illum aliũ. No/
ta cum dico ſpeculator ſum illius intelligo
qdem me poſſideri ab illo ſed ſpecl̃atiõem
ſiue ille ſit abſens ſiue præſens: nec id dico

ad hoc. i. ꝙ in primitiuis & in ſua poſitiõe nõ iueniũ
tur participia uident̃ ſtoici bene feciſſe. Sed rurſus
ꝓhibet eẽ noĩa tẽporũ diuerſoꝝ aſſumptio: quæ fit
in ꝓpriis trãſmigratiõibus ad ſimilitudinẽ uerboꝝ.
Sed ſiquis dicat ꝙ noĩa quoq; multa inueniunt̃ tẽ/
pus ſignificãtia: reſpõdebimus ꝙ hoc intereſt inter
ꝑticipia & noĩa tẽporalia: ꝙ noĩa illa nihil aliud ſi/
gnificant niſi ipſum tempus ꝑ ſe: ut annus mẽſis di
es meridies hodiernus heſternus craſtinus. nec in ꝓ
priis trãſmigrationibus. Participia uero actionem
uel paſſionẽ aliquã in diuerſo tempore fieri demon
ſtrãt nõ tẽpus ipſum per ſe. & ꝙ eos ſequũtur caſus
quos & uerba ex quibus naſcunt̃. Et ꝙ uerborũ ſi/
gnificatiões habẽt & ꝙ pro uerbo ponuntur quorũ
nihil eſt ſuũ nominis. Omne eni nomen a quocũq;
uerbo natum uel genitiuũ ſequit̃ caſum uel datiuũ
figurate per cõpaſſionẽ: quã græci ϲυμπαθειαν uocãt
ut amicus illius: lector illius: ſpeculator illius: audi
tor illius: uictor illius & datiuũ ut amicus illi eſt tu
tor illi eſt. Et notandũ ꝙ plerunq; ſubſtãtiuum uer
bum ꝙ græci υπαρκτικον uocãt ſolẽt adiungi huiuſ
cemodi figuræ. Inueniunt̃ tamẽ pauca & ablatiuũ
ſequẽtia: ut dignus illa re: mactus uirtute. Accuſa/
tiuũ uero figurate: ut exoſus bella: præſcius futura
Participiorũ eni loca uidẽt̃ poſita illoꝝ cõſtructio

ꝙ ſpeculer eum: ſed tantum ſum illius poſſeſſio. Et nota fecit tales conſtructões in quibus nomina ꝑ compaſſio
nem ſequũtur datiuum. de quibus hanc dat regulam ꝙ huiuſmodi figuræ. i. figuratæ conſtructioni ſubſtãtiuũ
uerbum adiungitur plerũq; dicit: qa eſt quando ſubauditur illud ſubſtantiuum: uel ꝑticipium ex eo natum: ut
ens. amicus illi. ❡ Inueniuntur tamen. Ab hoc iunge qđ dixit omne nomen ſeqtur genitiuum. Sed opponitur
quia hoc nomen dignus. & dignior. gnaris. ſuum uerbum eundem caſum ſequũtur. ſcilicet ablatiuum. ad qđ
reſp. eſt quia dignor dignaris. ex cõmuni natura uerbi accuſatiuum requirit: uel alium caſum. ex natura uero
dictionis ablatiuũ. ut dignior te illa re ut ſi dicam Beatus Stephanus corona digniſſime certauit. digniſſime nõ
ex natura aduerbii: cum etiam ſit ſuperlatiui. gradus ablatiuo iungitur: ſed ex natura dictiõis. ❡ Accuſatiuũ
uero figurate ſequũtur. Quid ſit figura ſupponit. nam uideretur poſita loco participii. & ideo ſeruaſſe conſtru/
ctionem eorum: ut ſi dicerem adiens bella. Nota hoc tantum hic dici de his duobus nominibus. exoſus. & præ
ſcius. ſ. qui quando ſequũtur accuſatiuum ponuntur loco participii. nõ enim eſt uerum in aliis nominibus quæ
regunt accuſatiuum figurate. dicimus enim albus manum. & hic accuſatiuus regitur a nominatiuo. nec tamen
nominatiuus ponitur loco par. quibuſdam tamen non uidetur ꝙ in prædicta conſtructione album. regat ma/
num: ſed ſuppletur. ꝑ. præpoſitio. uel habens parti.

¶ Verba autem. Quod attribuit nominibus a participio uult remouere. Et qđ adiũgit de uerbis nihil ad rem. sed iõ tantum inducitur: ut ostendat bene habeant par. iungi cum tot casibus. & continuatur ad hoc qđ supius dixit. Omne nomen gtũm proprie sed uerba & par. &c. de misercor: quæritur ꝙ nomen ab eo deriuatum. i. misertor. sequitur eundem casum quem ipsum uerbum. s. genitiuum. Nam misertor sum illius dicimus. sicut & misercor illius. Sed siquis diligentius attendat apparebit non esse idem genitiuus in utroq;. cum. n. misereor illius dico. me illi misericordiam plane facere significo. Si uero dicam misertor sum illius. hoc tãtum dico ꝙ illius sum possessio. siue ei fecerim misericordiã. siue non. ut si dicam iste est speculator regis. non dico ꝙ speculetur regem: imo hostes: sed tantum: quia est eius possessio.

¶ Et actiua quidem plerũq;. Dixerat indeterminate uerba sequi genitiuũ: uel datiuum: uel accusatiuum: uel ablatiuũ. Nũc quæ uerba qbus casibus soleant frequẽter adiungi. distinguit. plerũq; dicit ꝑꝑ gtũm quem est quãdo sequũtur: ut abstineo irarum. Passiua ablatiuum sequũtur: uel datiuum figurate: quãdo. s. pro ablatiuo ponitur: ut amor tibi. i. a te. Proprius casus actiuorum est accusatiuus: passiuoꝝ ablatiuus: sed de his. s. quæ regunt accusatiuũ: uel ablatiuum: uel genitiuũ conabimur ex po. cũ scripserimus de constructione. p. o. & quia constructiones diuersæ sũt. aliæ enim sunt perfectæ aliæ imperfectæ. determinat pro qua constructione ibi agat. s. περι συνταξεως. i. đ perfecta cõstructione quæ plenum sensum habet. ¶ Ergo si uerbum. Quia inueniuntur eædem uoces noia & participia uult distinguere quãdo eas debeamus accipere noia: & quãdo ꝑticipia: & infert ex supradictis ita quãdo qdem participia sequũtur casus suoꝝ uerborum & habẽt sigõnes coꝝ: & ponunt pro uerbo. ergo si aliquæ dictiones seruauerint consc. i. proprietatẽ uerboꝝ: ut sequãtur casus eorum &c. ꝑticipia sũt: si aũt attrahant. i. regant casus quos. so. se. uerbalia noia: tunc sunt noia: unde supponit exẽpla: ut amans illum. transitiue hic significat: ut & suũ uerbum. illius passiue. Itaq; amans qa amans efficit nomen. Itaq; tempus amittit: & hoc habet ꝙ non est parti. s. compatur. hoc non ẽ de illatione. Nota auctoritati tantũ credendũ ex hoc ꝙ dicit participiales uoces dũ compant esse noia: nullam qppe rõnem uidemus cũ eandem sigõem habeant: amans qđ cõpat & amãs qđ nõ cõpat q̃re hoc potius ꝑticipiũ q̃ illud esse iudicemus: nisi hoc solũ ꝙ cõparatio uidet ei sigõem tẽporis auferre qua impossibile est carere participiũ. comparatiuus. n. & superlatiuus ex uocibus tantum terminationem non discernunt tempus. ¶ Et ea qdem. Quia transitum uult facere: facit epilogum. i. breuem conclusionẽ supiorum. ¶ Verbum aũt id esse non potest. Ostendit necessariis rationibus participiũ non posse esse unam partem cũ noie. Rursus ostendit non coniungi cũ uerbo. s. quia habet casus ntũm: gtũm: & cæteros. & declinationes. i. primam & secũdam. & genera. masculi. fœmininũ. &c. ad formam. i. similitudinẽ noium. Itaq; mansit participium mediũ inter nomen & uerbum. i. tertia pars per se. participium dico mediũ inter illa. i. ex utroq; confectum. hoc non est de illatione: sed ostensio qũo maneat inter ea: unde inferat. interserit. s. quia quædam proprietates quas habet a uerbo prohibẽt esse nomen: & quædam aliæ quas habet a noie rursus prohibent esse uerbum: habent qdam libri. quæcũq; enim pars orationis habet genera apud græcos: uel la. habet. &. c. econuerso exceptis pau. inde quæ cũ habeant genus non habent casus. & iste uersus redditio est cãe quare ita simul po/

nẽ saruasse: uerba autẽ & participia genitiuo uel datiuo uel accusatiuo uel ablatio solẽt associari: ut misereor illius: miserẽs illius: parco illi parcẽs illi: oro illum orãs illum: careo illo carẽs illo. Et actiua quidem plerũq; accusatiuũ sequunt passiua uero ablatiuum uel datiuũ figurate: genitiuũ admodũ pauca: Sed de his si deus annuerit cũ de dispositiõe uel cõstructiõe partium oratiõis scripserimus: idest περι συνταξεως expõere latius cõabimur. Ergo si uerborum seruauerit cõsequẽtiam participia sunt: Sin amissis tẽporibꝰ casus quoq; quos nomia solẽt uerbalia sequi attrahãt trãseunt in ea: ut amãs illum ꝑticipium est: amo. n. illum dicius: amãs autẽ illius nomẽ ẽ: ut amator illius. Itaq; & tempus amittit & cõparationẽ assumit: ut amãs amãtior amãtissimꝰ Acceptus ab illo ꝑticipiũ ẽ: qa & accipior ab illo dicimus: Acceptus illi nomẽ: ut amicus illi. Ideoq; tẽpore qdem caret: & cõparationẽ asciscit: ut acceptior acceptissimus: & ea qdẽ sunt qbus ostẽdit ꝑticipiũ aliud eẽ q̃ nomẽ: uerbũ ãt id eẽ nõ pôt cũ casus hẽat: & declinatões & genera ad nominũ formã nullũ eni uerbũ potest hoc haber. Itaq; cũ & uerbi quędam prohibẽt hoc eẽ nomẽ: idest tẽpora & significatiões: & nois propria ꝓhibẽt esse uerbũ. i. genera & casus. Quæcũq;. n. pars oratiõis hẽt genera apđ græcos: uel latios hẽt & casus & quæcũq; hẽt casus hẽt & genera exceptis paucis idecliabilibꝰ: mãsit ꝑ

fuit genera & casus. Vnde. s. q participiū est medium inter no. & uerbum. rationabiliter hoc nomen participiū est ei uoci: quæ sic noīatur inditum a grāmaticis: & quō ei datum sit determinat. s. per conformationē nominis & uerbi. nam æthymologia huius uocis quæ est ꝑticipium ostendit ꝓprietates. no. & uerbi conformatas: & attributas. ꝑticipium. n. dicitur quia ex utroq; partem capit. uel per conformationem: qa ipsum ꝑticipium: ut legens conformatur ex nominis: & uerbi ꝓprietatibus. Nec solum participium non ab. Quia forsitan uiderect mirum parti. hoc uocabulum inditum participiis ex affinitate aliarum ꝑtium. & non ex sigōne: & tamen esse

ticipiū mediū inter nomē & uerbū: unde ratiōabiliter hoc nomē est ei a grāmaticis iditū ꝑ cōfirmationē duaꝝ ꝑtiū orōnis pricipaliū. Nec solū ꝑticipiū nō ab aliqua ꝓpria ui sed ab affinitate noīs & uerbi nomiatum est sed aliæ quoq; partes quinq; oratiōis nō a sua ui sed ab adiunctiōe quam habēt ad nomē & uerbum uocabulum acceperūt. ꝓnomē enim dicitur quod pro nomine pōitur: & aduerbium quod uerbo adiungitur & præpositio quæ tam nomini q̄ uerbo præponitur & coniunctio quæ coniungit ea: & interiectio quæ his interiacet. Vnde est dicēdum ꝙ si non sit nomē nec uerbum nec alia pars constaret poterit. Itaq; quibusdam philosophis placuit nomē & uerbum solos esse ꝑtes oratiōis. Cætera uero adminicula uel iunctura earum: quō nauiū partes sunt tabules trabes. Cætera aūt idest stuppæ & clauis & similia uincula: & cōglutinatiōes partium nauis: hoc est trabium & tabularum nō partes nauis dicunt: sed est obiiciēdū ad hoc: quod cæra & stuppa nō ex eadem cōstant materia ex qua tabulę & trabes: coniunctiōes autē & præpositiōes et similia ex eadem sunt materia: ex qua nomē et uerbū constāt hoc est litteris et syllabis et accētibus et intellectu. Itaq; etiam per se prolatæ ꝙ partes sunt orōnis ostēdunt. Quid enim est aliud pars orōnis nisi uox indicās mentis conceptū idest cogitationē? Quęcūq;

partem per se: ostendit idem esse in cæteris qnq; partibus. s. ꝙ sumunt noīa: uel ex nomine solo: ut pronomen: uel ex uerbo. ut aduerbium: uel ex utroque: ut præposi. & coniunctio. & interiectio. Constructio. ꝑticipium dicitur ex conformatione noīs & uerbi. & non solum ꝑticipium. sic ē nominatum ab af. no. et uer. et non ex ꝓpria ui. i. naturali sigōne: quam habeat separatim extra uim nominis et uerbi: sed ēt aliæ. v. partes etc. Interiectio similiter hūit nomen ex beneficio noīs et uerbi: quia interiectio dicitur ꝙ nomini et uerbo interiacet q. d. interiectio sic ponitur in oratione: ut fere nihil opēt: quia neq; ponitur ꝓ uerbo ut par. neque iungit aliqua: ut coniunctio: neq; regit casum: ut præpō: sed quasi inutilis ibi iacet: indicans tantum affectum mētis. quæ si auferatur non minuit plenus inde sensus orationis. Vnde quia ex affinitate nominis: et uerbi aliæ ꝑtes orationis receperunt nomina. Vnde dicendum est. Itaq; quia perempto noīe et uerbo et aliæ partes orationis perimuntur sub appellatione horum noīum quæ habent: ergo inde placuit quibusdam phil'. ut dyalecticis nomen et uerbum so. esse. p. o. cæteras uero placuit uocari admi. hoc de pronomine et participio dictum est. Vel iūcturas. hoc ad quattuor al's respicit: uel unum sit alterius expositio. Quomodo nauium ꝑtes sūt. Nota hoc nomen nauis sic esse impositum: ut tātum significaret trabes et tabulas coniunctas: et non ea per quæ coniūguntur. Sed est obiciendum ad hoc. Quia aliqs posset obicere ad hanc similitudinē. ipse obicit sic. Cæra et stuppa non cōstant ex illa materia: unde deberent dici partes nauis. s. non constant ex materia tabulaꝝ et trabium. i. ex lignis ad hoc. n. ut diximus nauis fuit imposita: ut ligna coniuncta tātum significaret coniūctiones autem et præpositiones: et similia et alia q̄tuor ex eadem materia sūt: ex qua nomē: et uer. i. ex lit. i. ex elemētis et syllabis: et accētu graui. s. acuto. et circūflexo. et intel. i. sensu. Nota dictionum esse materiam elemēta et syllabas: formas uero accētus significationē et multa alia. Attende etiam: quia coniūctiones. præpositiones. aduerbia. idem habēt significare secūdū quosdam in oratione ꝙ ea quibus coniungūtur: sed extra orationem dubia est eorum significatio. Alii uero incertā et indiscretam significationem esse earum: extra ora tionem concedunt. in oratione uero discerni earum significationem per aliarum adiūctionem partium: sed non idem significari ab eis: quod ab aliis partibus asserūt. imo quasdam adiacentias ipsis rebus a certis partibus significatis cohærentes. Videtur etiam priscianus icōgrue agere dum negat: cæram stuppam constare ex eadem materia ex qua tabulas. trabes. cum uideamus eis cōem materiam esse subām. corpus. uel quattuor elemēta. Sed nō agit de cōmuni materia. imo tantum de principali quam constat eādem esse in omnibus. p. o. elemēta. s. trabes. uero & stuppa non constant ex eadem principali. Itaq; etiam per se prolate. Quia ꝑtes. o. constāt materialiter ex litteris et syllabis: formaliter uero ex intel. ergo aliqd signicāt. et hoc est per se prolatæ ostendunt se esse par. o. i. uoces significatiuas. Vnde hic diceret aliqs ꝙ si constant ex intellectu sunt partes. o. quia omnis uox indicans contemptum mentis. i. itellectum est ꝑs. o.

A toto .& hoc ponit sub interrogatione sic .Quid est. n .&c. Et quia oīs uox in mē.con .est pars.o.ergo quæ/
cūq; uox &c. A pari. ¶ Quod si non eēnt partes loco. Alia ꝓbatio ꝙ.s. sex sunt. p.o. quia ponunt loco earū
quæ indubitanter sunt ptes & hoc ꝓbat destruēdo cōsequēs sic.quia si nō essent &c.sicut loco cæ. quæ non est
ps nauis nō ponitur tabula quæ est pars. ¶ Inuenimur. n. loco aduerbii. Ostensio est in ptibus quare duo noia
sunt loco coniū.posita: ideo duo pronomina hic loco cōiun. & aduerbiū ponit loco no .ut mane & quod mane
sit nomen suum adiectiuum .i. nouum ostēdit. Sed si qa compaginem. Posset item obici illas vi.nō esse p.
o.quia aliis præstant compaginem: sed si
pp hoc nō sunt partes infero a simili ꝓpter
eādem cām: quia nec nerui.sūt ptes.c. qđ
est incōueniens ¶ Multo melius igitur q
principales. Quia ex supra positis rōibus
constat illas.vi.esse par.o.ergo multo me
lius dixerunt hi qui nomen & uerbum fe/
cerunt principales par.o.alias uero secun
darias q̄ illi qui secūdarias per se esse nega
uerunt. ¶ Quod aūt pticipium nomen.
A minori ostendit nō esse mirum quod su
perius dixerat.s.pticipium nō esse nomia/
tum conformatione duarum.p.o.cum in
ueniūtur quæ no .i.quædam uocabula ex
negatione aliorꝝ prius positorum: ut neu/
trum & infinitiuum. Pars oratiōis quæ
pro uerbo. Postq̄ exclusit duplicem quo/
rūdam errorem ꝓbando par.nō posse iun
gi nomini & uerbo: sed esse per se ptem: &
ponēdum tertio loco: ponit eius diffinitio/
nem post agit de eius accidētibus. Et no.
tribus modis cōsiderandum pticipium.s.
scđm sigōnem: secūdum æthymologiā &
cām uocis huius quæ ē pticipium & scđm
cām inuentōnis. Verbigratia. legens hoc
pticipium considero secūdum hoc ꝙ signi
ficat actum uel passum cum tēpore in quo
nō differt a uerbis. Considero ēt qua cau/
sa suscep.hoc nomen quod est pticipium
ideo.s.quia ptem capit a nomie partem a
uerbo. Attendo etiam qua cā sit iuentum.
s.uel cā necessitatis: uel cā cōmoditatis: ut
post explicabit: aliud ergo ponit hæc uox
pticipium: ex ui uocabuli in uocibus parti
cipialibus: aliud ex ui significatōis. Sed cū
his modis accipiatur pticipium .hic diffinitur tātum scđm cām iuentōis & sic infert. Quādoqdem oēs aliæ sūt
appendices par.o.ergo participium cū sit de aliis est pars.o.i.uox significatiua.quæ pars accipit.i. ponitur p
uerbo: uel ubi uerbum non posset poni: uel si posset poni: non tamen sic cōmode: ut pticipium plena est diffini/
tio partis scđm respectum iuentōis. ¶ Ex quo deriuatur naturaliter. Hoc non est de diffinitōe: sed est quædam
ostensio ꝙ pticipium cōuenienter accipit ꝓ uerbo: cum ab eo deriuetur. naturaliter dicit: qa non pōt pticipium
esse: nisi a uerbo deriuetur: uel naturaliter: quia naturam & cōsequētiam: uerbi seruat eundem. n. casum quem
& suū uerbum & sigōnem eius retinet. ¶ Genus & casum habens &c. Nec istud non est de diffinitōe: sed quæ
dam proprietas est participii ¶ Et habens accidentia uerbi. Scilicet tempus & sigōnem: non actionis & passio
nis in essentiis. hæc enim significatio est substantialis participii: sed sigōnem actionis inferentis: uel in natæ
passionis illatæ: uel iuitate: uel sicut in uerbo accepimus sigōnem in designatione terminationis: quæ est in .o.
uel in or .quæ significatio sine dubio accidit uerbis. Ita hic possumus accipere in designatione terminatiōis quæ
est in ns .uel in rs .&c. Absque discretione .p.&.m.q.d. personas quidem habent participia: sed non discretas
ut uerba & modos similiter continent: sed indiscrete: quod in sequētibus melius apparebit. licet etiam partici/
pium considerare secūdum significationem ibi ex quo deriuatur na. secundum uim uocis .ibi genus & casus ha
bens &c. ¶ Ideo autem repertum est participium. Diceret aliquis par. superflue inuentum cum loco uerbi po/
natur: quia uerbum quæ sua sunt satis agebat. Ad hoc iste non sine rōne inuentum est participium: sed ideo ꝙ
uerbum adiungitur idest in transitiue copulatur nomini: sed non aliter: nisi nominatiuus casus sit ad ei. per. si/
gnificandæ secundum quam .i. propter quam significādam profertur illud uerbum: quod est dicere, non aliter

igit uox litterata ꝓfert significās aliqd iure ps oro
nis ē dicēda. Quod si nō essent ptes loco earꝝ nunq̄
noīa ponerētur: cū loco cæræ & stuppæ in naui ta
bula fungi nō pōt. Inuenimur aūt loco aduerbii no
mē: ut una multū: falso qua & ꝓnomē similiter eo
illo: & loco cōiunctiōis tā nomē q̄ ꝓnomen quare
ideo: & aduerbiū loco nois: ut mane nouū: & spon
te sua: & euge tuum & belle tuū: & cras alterꝝ. Sed
si qa cōpaginē uidētur præstare nomini & uerbo nō
sunt partes oratiōis dicēdæ. Ergo nec ptes corporis
debemus accipere neruos: quia ligāt membra & ar
ticulos: qđ penitus uidet absurdū. Multo igit me
lius q pricipales & egregias partes dicūt nomen &
uerbū: alias aūt his appendices. Quod aūt partici
piū nomen accepit a cōfirmatiōe nois & uerbi nihil
mirꝝ cū iueniunt quædā noiatiōes ēt ex negatōe na
scentes: ut neutrꝝ genus: qđ nec masculinū ē nec fœ
mininū: & ifinitū uerbū ꝙ psonā nō habet. Partici/
piū ē igit pars orōnis: quę ꝓ uerbo accipit: ex quo
etiā deriuat naturaliter genus: & casum habens ad
similitudinem nomis: & accidentia uerbo absq; di/

scretõe personaꝝ et modoꝝ. Ideo aũt repertum est participiũ ꝙ noĩ uerbũ adiungit᷑: sed non aliter nisi sit nominatiuus casus ei personæ adiunctus: secundum quam profertur uerbum: ut facio ego bonus: facit ille bonus. Cum igitur flectas nomen in obliquos casus uerbum ei adiungi non potest ītransitiuum idest αμεταβατόν: hoc est in sua manens persona. Nam μεταβατικά dicunt᷑ idest trãsitiua quæ ab alia ad aliam transeunt pesonam in quibus solent obliqui casus adiungi uerbis: ut misereor tui moderatur imperator militibus: hic enim quia ab alia p̱sona ad aliam transit uerbi significatio utimur obliquis cum igitur sunt intransitiua quia non possunt obliqui casus his adiungi loco uerbi subit participium ut bonus homo loquebatur: boni hominis loquentis orationem audiui: boni homini loquẽti dedi: bonum hominem loquentem audiui: bono homine loquente delectatus sum. Vbiq̃ enim participium loco uerbi intransitiui accipitur. Vocatiuus quoque quomodo nominatiuus intransitiuis adiũgitur: ut doctus loquens proficis: et docte loquens proficis uel profice. Sicut igitur pronomen est ideo inuentum ut adiungi primæ & secũdæ personæ uerbi possit (Nomina enim tertiæ personæ coniungi uolunt absq̃ uocatiuo casu: qui semp secundę adiũgit᷑ p̱sonæ) Sic p̱ticipia inuenta sunt: ut quod deest

iunguntur nomen & uerbum intransitiue: nisi per nominatiuum: & ita ꝗ nominatiuus ille & uerbum eandem personam significent: ut facio ego bonus. facio. & bonus. eandem personam me scilicet significant ego. positum quia bonus. est tertiæ personæ cum prima persona uerbi sine pronomine iungi non poterat. ¶ Cum igitur flectas nomen in ob. Quia soli nominatiuo uerbum intransitiue iungitur. ergo obliquis non potest iungi uerbum intransitiuum idest αμεταβατον a sin. Metabaton transitio idest sine transitione. hoc est uerbum manẽs in eadem persona. quæ significatur a nomine sibi iuncto. quæ persona dicitur sua uerbi idest designata a uerbo: ut moderatur imperator militibus. Moderatur hic manet eadem in persona: quæ significatur ab imperator nominatiuo sibi iuncto: sed significato eius transit ad aliam personam scilicet ad milites. & sic in eadem constructione est transitio & intransitio quãtum ad diuersa. ¶ Nam μεταβατικα dicuntur. Vere obliquis non iungitur uerbum intransitiue: quia transitiue tantum. & hoc est. Nam metabatica idest metabaticæ orationes. i. transitiuæ dicuntur. Neutraliter locutus ẽ quæ orationes transeunt ab alia in aliam personam idest in quibus orationibus solent obliqui casus apponi. uel de ipsis uerbis potest dici quæ notant actum transire de alia ad aliam personam: & tamen uerba & nomina nec intransitiua: nec trãsitiua proprie habent dici: nisi gratia orationum in quibus ponuntur: quarum nomina proprie sunt transitiuum: & intransitiuum. licet maior uis ipsius transitionis in uerbo sedeat. Et nota quia in sequenti excepturus est reciprocas orationes quæ cũ obliquos habuerant: non tamen ibi fit trãsitio de persona ad aliam personam. ¶ Hic enim quia ab alia persona. Commendatio est exempli. ¶ Cum igitur sunt intransitiua: quia. Quia uerbum intransitiue non potest iungi obliquis. igitur par. subit loco uerbi. Ecce qua necessitate fuit repertum participium scilicet quia obliqui iungi non possunt uerbis: cum uerba sint intransitiua quasi dicat quia uerba intransitiue non possunt iungi obliquis: participium loco uerbi ponitur: ut intransitiue cũ obliquis nominum iungatur quod nõ poterant facere uerba: & eandem sentẽtiam faciat quam suum uerbum: si illis nominibus intransitiue iungeretur: ut bonus homo loquebatur. loquebatur intrãsitiue iungitur cum homo. quod est nominatiuus. boni hominis loquentis orationem audiui. loquentis istud participium intransitiue iungitur cum obliquis nominum idest hominis. & boni. & ualet tãtum hæc oratio quantum si uerbum ipsius participii eisdem nominibus intransitiue iungeretur: ut si dicerem bonus homo loquebatur: & eius orationem audiui. & ita in cæteris. ¶ Vbique enim participium loco. Exemplorum cõmendatio. ¶ Vocatiuis quoque quomodo no. Dixerat obliquos non posse iungi uerbis quãdo uerba sunt intransitiua: excipitur uocatiuus: quia cum sit obliquus adiungitur in transitiuis uerbis quoq̃ quomodo nominatiuus. Et hic etiam determinat quod superius dixit absolute. uerbum adiungitur nomini: sed non aliter nisi sit no. & cætera. Secundam indicatiui personam apponit: quia uidebatur uocatiuus soli secundæ personæ imperatiui iungi. ¶ Sicut igitur pronomen est ideo in. Quia hæc participia loco uerbi ponuntur in præmissis constructionibus: ergo participia inuenta sunt ut cõpleant uim uerbi. A partibus: uel a causa. & ad hoc probandum ꝙ participia: ideo inuenta sunt. præmittit similitudinem de p̱noibus sic. Sicut p̱nomen iñ inuen-

tum est: ut mediante ipso nomen possit iungi primæ & secundæ personæ uerbi. bene dico ideo inuentum: quia noia cum sint tertiæ personæ. ei uolunt coniungi. sic ꝑticipia iuenta sunt: ideo ut coniuncta noibus compleant qđ deest uer. i. casus. casus. n. deficiunt uerbis: & ob hoc obliquis noium intransitiue iungi non possunt. ꝑticipia uero illos casus supplent uerbis. dum ad obsequium uerborum casus suos ponūt in coniunctōe nominum. ¶ Nec solum ꝑ obliquos casus. Aliam utilitatē ꝑticipii ostendit. pp quam ēt repertum est. diuersa. n. uerba nō possunt iungi in oratione sine coniunctōe. siue transitiua sint uerba: siue intransitiua: ut puta lego. disco. non possum dicere ecce intransitiua. lego enim & disco. unam per. m. s. significāt. & nō est dicendum. doceo. discis hæc transeunt doceo. n. me sigāt. discis aliquam secūdā par. sed dicendū est doceo & disco. cū cō iunctione. hoc de intransitiuis: uel doceo & discis. hoc de transitiuis. Nota sp intelligendum ꝓnomē cū uerbis his ad pleraq; orationem faciendā. licet plenus sēsus fiat ex uerbo per se dicto quantum attinet ad naturam uerbi. Nam cū dico doceo. & si ex propria natura significet mihi actio uł passio inhærens: & ex secūdaria significet persona: unde per se plenum sensum facit tamen quātum ad plenā orationē necessarium est ibi ꝓnomen: ut dicamus ego doceo. ¶ Nam hoc est. Probat a toto doceo & disco. & doceo & discis. debere dici ꝑ coniūctionem. Nam hoc. i. cū coniunctione ꝓferri ꝓpriū est tā trāsitiuorū q̄ intrāsitiuoꝝ uerboꝝ: trāsitiua uer. accipe illa q̄ diuersas per. significant: ut doceo & discis. intransitiua q̄ eādē significāt. ¶ Participiū āt. Diuersa uerba nō pōt quisq̄ coniungere sine coniunctione. sed pti. ꝓ aliquo uerbo positum: & als ei uerbum adiunctum bene ꝓferē sine coniunctione: ut legens. d. pro lego. & disco quod est dicere parti. in ntō sunt utilia in hoc: quia coniūctionibus prium: & cōmodiores faciunt orationes. Cōmodior. n. & curialior est hæc oratio legens disco: q̄ lego & disco. Nota tamen ꝙ hæc oratio legens disco in propria est: quia cum omne parti. sit ter. perso. præter uocatiuum. p. uerbi p. sine pronomine non potest adiungi: & ideo supplēdum est ego. & tunc ponitur actio designata ab ipso uerbo. par. determinatio est ipsius subiecti. sicut cum dico homo albus est animal. qđ ponit hanc orationem. docente me discis non ideo facit ꝙ hic ponatur nominatiuus parti. loco uerbi: ut in præmissis constructionibus: sed ut ostendat parti. ēt iuentum in obliquis causa cōmoditatis. s. ut duæ oratiōes trahanē i unā quod euenit ubi uerba diuersæ personæ. coniungūtur: ut ego doceo. & tu discis. & sic parti. in obliquis duplici de causa inuenta sunt. ¶ Contra autem. Dixit diuersa uerba non posse proferri sine coniunctione. quod ingreditur ostendere per similitudinē adiectiuorum noium: quorum natura exigit ꝙ si referuntur ad unum subiectū diuersa coninuctione egeant: nisi in descriptione fuerint posita. in descriptione. n. unius substantialis uocis uice funguntur. nec plus coniunctione egent: q̄ si una uox substantialis loco eorum positam iueniatur. hanc similitudinem de diuersis adiectiuis ad unum substantiuum relatis dicturus contrariam sniam præmittit. s. ꝙ si diuersa substantiua nomina ad unum aliquid designādum referantur. non egent coniunctione. & attende diuersa adiectiua ēt si referanē ad unum iō egere coniunctōe: qa diuersas res accidentales unūquodq;. s. suam in eo de quo enūciatur designāt. & hoc principaliter. secūdario uero. s. nominādo ipsum subiectum inquātum suscipit eas accidentales formas significant: ut si dicam æneas est pius. & iustus. & fortis. cum pius pietatem. iustus iusticiam. fortis fortitudinem. æneæ inesse significent per coniunctōem: ideo diuersas res necessarium ē in eodē copulari. licet q̄tū ad noialē sigōnem unā & eandē rē æneā. s. đsignāt. secđm quē respectū nō ē ibi necessaria cōiūctio: sed qa hoc significo neq̄ ab illa separi sp iteruenit coniūctio: nisi dissoluta fiat oratio. Itē no. ꝙ si unum adiectitiuū cū substātiuo in eadē orationis pte in prædicato. s. uel ī subiecto cōiūgaē. si referaē ad id cui iungiē nō eget cōiunctōe: ut si dicā hō ē æneas pius. si pius determiēt æneā: nā si nō determiēt: sed referaē ad subiectū & æneas silr subit cōiūctio: ut dicaē: hic hō ē æneas. & pius. No. ēt qū diuersa substātiua cōiūgunē si ad unum referāē nō egēt coniūctōe: ut si dicā so. ē hō aīal. si et hō. et aīal. referāē ad so. deest locus coniū. ꝙ si hō ad rem spālē quā significat. et aīal ad suā referanē: cū diuersa intēdā eidē coniūgere. ꝑ coniūctōem id facio. et ē multiplex illa oratio nō tamē ab ea q̄ dicit so. ē hō. aīal. aufero supfluitatē. Littera sic iūgiē. diuersa uer. nō pōt aliqs cōiūgere absq; cōiū. Sed ecōtra diuersa noia si referāē ad unū. i. ad aliquā unā rē determinādā sine coniūctōne op. ea. pro. No. ita poni hic diuersa uerba. i. plura. oportet ea noia. pro. sine coniūctōe dico nisi. ad. sint q̄ gē. i. ad unū diuersa coniūgāē. in aliquo subiecto: tūc. n. oportet coniūctionē interpōi: ut pius æneas. Marcus. t. ci. Exēpla sē q̄ diuersa noia ad unum determinādū coniūctōe nō egēt. ¶ Si. n. Vere si noia ad unū subiectū referūtur non egent coniūctione. nā si coniuncti. apponas. non ad unum describēdum referuntur.

uerbis idest casus cōpleāt cōiuncta noibus. Nec solū ꝑ obliquos casus utile ē participiū: sed ēt ꝑ noiatiuū. diuersa eni uerba absq; cōiunctiōe adiungere nō potes: ut lego disco: uel doceo discis nō ē dicēdū Sed lego & disco: uel doceo & discis. Nā hoc propriū ē tā trāsitiuoꝝ q̄ intrāsitiuoꝝ participiū aūt si ꝓferas pro aliquo uerboꝝ: adiungas ei uerbū bene sine cōiunctiōe: ut legēs disco: ꝓ lego & disco: & docēte me discis: ꝓ doceo & discis. Cōtra autem diuersa noia si ad unū referanē sine cōiunctiōe oportet ea proferre nisi adiectiua geminenē: ut pius Aeneas: uel Marcus & Tullius: & Cice. quasi de alio & alio

dicis. Accidentia uero ſiue adiectiua ſi geminentur neceſſe eſt iterpōi cōiũctiōem: ut bonus & iuſtus & pius & fortis Aeneas. Verba quoq; & pticipia ſi ſequãtur ſeſe cōiunctōe egẽt: ut legit & ſcribit doctor loquẽs & currens facit. Nec mirum propria quæ iſecabilẽ ſubſtãtiam demõſtrãt: ut Socrates. Nec appellatiua quæ ſecabilem ideſt generalẽ: & ſpecialẽ: quæ diuidi põt ſubſtãtiã indicãt: ut animal corpus homo taurus equus aurum lapis nō egere cōiũctōe diuerſæ enim ſubſtãtiæ i uno cōiũgi nō poſſunt. Ita q; cũ dicã Cornelius Publius Scipio affricanus: nō egeo cōiunctiōibus. Vnã eni his idico eẽ oibus ſubſtãtiam. Similiter homo eſt aĩal rationale mortale diſciplinæ capax cum unam ſubſtãtiam ſignifico: quis multorum cōem nō egeo cōiunctionibus: quæ diuerſas ſolent res cōiungere: diuerſæ autem ſubſtãtiæ i eodem eſſe non poſſunt. Accidẽtia autem quæ ſubſtãtiæ iam ante ſuppoſitę accidunt poſſunt eſſe diuerſa i eadem ſubſtãtia: ut ſi dicam Marcus Tullius Cicero. qa una eſt ſubſtãtia nō eget coniunctioni

Accidentia uero. Bene dixi niſi adiectiua ge. qa ſi accidentia .i. nomina res accidentales. & ut accidentales notantia. ſiue uis dicere. adiectiua hoc iō apponit: qa adiectiuũ frequẽtius iuenitur nomen uocis q̃ acci. accidẽtia. inquãtum ſi gemina .i. geminata referantur ad unum .i. ad ſubiectum. uel ad aliquid uice ſubiecti poſitum qđ referri eſt in noiali ſignificatōe. ſi hoc eſt. neceſſe eſt inter cōiunctōem: ut æneas eſt pius. & iuſtus. & fortis hæc omnia adiectiua ad æneam geminãtur. cã huius ſimilitudis incepte. unde & ſtatim ſuppoſuit. uerba quoq; ſicut adiectiua ſi ſequatur ſe circa aliquod ſubiectum: tunc egent coniunct. uerba dicuntur ſe ſequi quãdo geminantur: ut legit. & ſcribit doctor. & p/ti. ſimiliter. Nota cōuenientem ſimilitudinem dari. de nominibus adiectiuis ad uerba in aſſumptōe coniunctōis cũ ea etiam i ſigōne cōueniant. nam ſicut adiectiua deſignant res accidentales ſubſtantiuis inhærentes. & ſcđm hoc q; inhærent: ſignificãt ẽt ſubiecta inquantum res illas ſuſcipiunt ſic & uerba actiua. & paſ. ſig. & ſubiecta eas ſuſcipientia. Nec mirum. Poſuit exemplum de ſubſtantialibus ĩdiuiduis quæ ad unum relata nō indigebant cōiunctōe ut in .t. C. dixit & de adiectiuis quæ ad unum .i. ad æneam. relata coniunctione egent. nũc quare ſubſtantialia indiuidua nō egeant. adiectiua uero egeant ſic incipit ẽt oſtendere. Non mi᷑ ꝓpria nomina ſi ad unum referãt. nō egere coniunctiōe quo᷑ ꝓprio᷑ talis eſt natura: ut ſignificẽt inſecabilem .ſ. nec mirum iterum ſubãlia appellatiua ſi ad unum referantur. nō egere coniunctōe. exempla habemus interſerta de ꝓpriis. & appellatiuis. nō q; ad unũ referant: ſed ut oſtendat quæ ſint ſubãlia propria: uel appellatiua. ꝓpria: ut ſo. ſcipio. appellatiua. ut aĩal corpus. uel aliter dictum eſt ſuperius. ſubſtantiua nomina ſi ad unum refe. non egere coniunctōe. qđ ꝓbat ſic. oia ſubſtantiua uel ſunt ꝓpria uł appel. ſed neq; illa: neq; illa relata ad unũ egent coniunctione. ergo ſubſtantiua nō & uere ſubſtãtiua ꝓpria & appellatiua nō egent: qa nec ea quæ referuntur ad idem: nec ea quæ nō referũtur ad idem: ſed ad diuerſa de his quæ referũtur ad diuerſa. exemplificat tantũ. qa de aliis ſupra exẽplificarat. Diuerſe autem. Dixit ꝓpria noia ſi ad unum referãtur non egent cōiunctione qđ ſic probat: qa egent coniunctōe: nō referunt ad unum qđ item ſic ꝓbato: qa ſi egent cōiunctōe diuerſæ ſubſtãtiæ cōiungunt in uno hoc extra librum. aſſumptio a deſtructōe eſt in libro. Sed diuerſæ .i. oppoſite ſubſtantiæ: ut hō & lapis. in uno ſubiecto coniungi nō poſſunt. Similiter cōcluſio nō in toto: ſed in parte ſic. itaq; cum dico .p. cornelius. ſcipio non egeo cōiunctōe: & quare hoc ſit oſtendit. ſ. quia unam ſubãm per hæc tria noia deſignaui. Nota hæc noia licet diuerſis de cauſis eiſdem pſonis cōueniant nō tamen aliud ſignificare in ipſa pſona: niſi ipſam per. nominando. Similiter. Sicut de ꝓpriis ſubãlibus ꝓbatum eſt q; non egent coniun. ſi referant ad unum. eadem rōne ꝓbat de appel. ſubſtantiuis dicens ſimiliter cum dico homo eſt aĩal rōnale. mor. uel hō eſt aĩal rōnale capax diſciplinæ. ita dico ſi per illa tria uocabula unam rem hoiem .ſ. enũciari intelligã nō egeo cōiunctōe: iō ſic determinauit: qa p illa tria põt intelligi res aĩalis. & rōnalitas. & mor. ipſe res prædicti: & tũc ſine dubio neceſſarie ſũt cōiunctōes. q̃uis ad hoc aduerſat q; dixit unã. Quæ cōiunctōes. ſo. c. di. reſ. quædam oſtenſio ẽ q; ſi ꝓpria: uel appel. ſubãlia ad unum relata coniũ. egeant diuerſas ſubãs in uno cōiũgi oportebit: qa cōiũctōes niſi diuerſa nō coniũgũt. Diuerſe aũt. Vere ſubãlia appellatiua ſi referũtur ad unũ non egent cōiunctōe: qa ſi egerent diuerſe .ſ. i uno coniũgerent: qđ eſſe non põt. Nota priſcianũ nullã mentionẽ facere de ſupio᷑ & inferio᷑: generaliũ .ſ. & ſpecialiũ re᷑ noibus: ſiue egeãt coniũctōibus: ſiue non. quas res conſtat eẽ diuerſas. licet non oppoſitas. Sed de eis dicimus: ut ſupius. q; ſi ad diuerſa referunt locus ẽ coniũctioni. ſi uero ad idẽ ſupflua ẽ: ut ſi dicã. ſo. ẽ aĩal hō. ſi aĩal ad rem ſuã & hō ad ſuã referant. bene poteſt poni coniũctio. nō tũ ẽ neceſſaria. cũ res hōis a re aĩalis cōticeat. Si uero ad idẽ referãt. ſ. ut ibi ſolũ aĩal rō. m. enũciet oio ſupflua ẽ

Accidẽtia ãt. Cōſtructio diuerſe. ſ. nō pñt iũgi i uno. & iō ſubãlia noia ſi ad unũ referũt ñ egẽt cō. ſed acci.

opposita inesse: non in adiacentia. possunt esse in eodem. quæ accidentia. hanc habent naturam quod acci. su. iam ante aduentum suũ. saltem in natura supposite ipsis accidentibus possunt esse diuersa. dico: ut si dicam cicero est sapiens. & eloquens diuersa ostendo acciđetia: in eodem subiecto. & quia diuersa sunt in eodem. itaque egent. con. sed si dicam. m. t. ci. hæc oratio non eget coniunct. quia una est. s. illis nominibus subiecta. q. d. si ista noia quæ unam & prorsus eandem subãm significant, concedis non egere coniũctionibus. a simili p contrarium oportet concedi: ut illa nomina quæ diuersa acci. significant in eadem subã coniunctõibus indigeant.

Illud quoq;. Posita diffinitõe. p. & ostẽsa cã iuentionis parti. quasdam ꝓprietates p. ingreditur ostendere. constructio. qđ ego dixi parti. loco uerbi accipi admonẽdum fuit id quoq;, quod ex ista affinitate illud fit quod sicut aduerbio uerbum iungit̃ ad determinatõem sic ẽt ꝑticipium. & dicitur modus ꝑticipii. sicut & uerbi. & illđ est admonendum ꝙ quãuis ab indicatiuis uerbis. deri. p. quod uideret̃ repugnãs ad hoc ut significarent diuersos modos. tamẽ non solum indicatiuũ: sed oẽs cõtinẽt. m. s. in oẽs modos resoluũtur: & hoc nõ sem ꝑ actu: sed potesta. & quia ꝑtãs parti. uaria est. possunt. n. componi & nõ componi. transitiue iungi. & intransitiue. iõ determinat. & ui. sig. quod est dicere ita iungetur coꝝ sigõ: ut ad omnes modos equaliter habeant se. & per oẽs interpretentur. Nota ꝙ dicit ꝑti. deriuari ab indicatiuis. q̃dam. n. deriuãtur ab eis sine medio ut ꝑti. præsentis. t. quædam a supinis quæ cõstat deriuari ab indicatis. Eius ergo. Quia par. iunctum impatiuo uim habet impatiui: ut exponẽs doce. ꝓ exponere. & . d. & similiter in aliis. ergo ꝑticipium obtinet uim eius mõi obtinet uerbo cuius coniũgit̃ A ꝑtibus attende cũ dicit par. esse eius mõi cuius ẽ uerbũ cũ quo iungit̃: ut cũ dico exponens doce. exponens est impatiui. sic ẽ intelligendũ ꝙ ꝑticipiũ significat rem suã cũ oĩbus modi. sed ipsi determinãtur ꝑ appõnem uerborum ut in prædicto exẽplo. exponens significat, exponere cui adiungit̃ modus imperatiuus per hoc ꝙ coniungit̃ ad docen. quod significat rem suam cũ imperatione quæ alia est ab ipsa quæ adiacet expõni. Et in hoc quoq;. Dixit par. oẽs modos optinere. & in hoc habet affinitatem cũ infinito quoq; sicut multis aliis. habet. n. cõiuncta tꝑa ad modum infinitiui nec discretas habet ꝑsonas sicut nec infinitiuus. Infinitiua. n. cũ. i. quãuis ab. Infinitiua. n. cum. i. quãuis ab indi. nas. mediãte. s. imperatiuo ꝓ omni acci. mõ &c. Cum scribere uolo tamen legere subauditur uolo pro cum scribam legere uolo. cum scribam accipe hic. ꝓ cum uelĩ scribere. Nec mirum. In his infinitiuis & par. in una uoce inue. tam diuersas sig. quia ita ẽ in multis aliis dictionibus sicut supradictum est. Igitur participium. Quæ diffuse dixerat breuiter recolligit addendo etiam obliquos par. transitiue posse construi: & infert a premissis exemplis sic. quia dicimus legens doceo. igit̃ par. &c. quæ compõ. i. constructio. s. legens doceo est intran. hoc est ip. per. os. m. in se. i. per se. ita: ut nulla ei diuersa. p. adiungatur. Obliqui uero. Nominatiuus par. in hoc est utilis: quia sine coniunctione profertur. obliqui uero par. non tantum ad hoc sunt utiles: sed etiam ad aliud. s. quia transeunt ad alia. ꝑ. ut docentis po. diuersas per. significant. potior. n. me primam docentis tertiam. designat per.

bus. Sin autẽ dicã sapiẽs & eloquẽs & fœlix Cicero diuersa ostendo accidentia in una substantia. Itaq; egẽt cõiunctõe. Illud quoq; admonendũ quẽadmodũ cõiũgit̃ aduerbiũ uerbo: sic etiã participio. Nec mirũ cũ ꝓ uerbo ponitur: ut bene legẽs delectat: ꝓ bene legit & delectat: & q̃uis ad idicatiuis deriuantur uerbis participia potestate tamẽ & ui significationis oẽs cõtinẽt modos: exponẽs doceo: ꝓ expono & doceo: utinã exponẽs docerẽ: ꝓ uitnã expõerem & docerẽ: cũ exponẽs doceam: pro cum exponam & doceam: exponẽs docere uolo: pro expõere & docere uolo: eius igitur obtinet participiũ ui modi uerbo cuius coniungitur: & in hoc quoq; quantam habeat cum infinito coniunctionem ostenditur. Infinita enim similiter cum ab indicatiuo nascuntur ꝓ omni accipiuntur modo. dico enim scribere me idico pro scribo: scribere te imperio: pro scribe: scribere me opto pro utinam scriberem: scribere me uolo cum legam: pro cum scribam legere uolo. Nec mirum in his una uoce tam diuersas inuenire significationes: cum in multis aliis quoq; inuenitur dictionibus: ut circum nomẽ & aduerbium. Eo pronomen & uerbum & coniunctio & aduerbium. Similiter i aliis pluribus hoc inuenis: sicut supradictũ est. Igitur participium inuentum est: ut in nominatiuo quidem sine coniunctione proferatur cum alio uerbo: ut legẽs doceo ꝓ lego & doceo: quæ cõpositio itrãsitiua ẽ: hoc ẽ ĩ se ipsam ostẽdit maneř ꝑsonã. Obliq uero casus ꝑticipioꝝ ad hoc sunt utiles: qđ non solũ

sine cōiunctōe pferuntur cū obliquis casibus nomi
nū: sed etiā ad alias transeūt psonas: ut docētis po/
tior: docēti respōdeo: docētem audio: & illo docen
te didici. Ergo noiatiuus & uocatiuus itrāsitiuus so
let esse: ut legēs ego homo facio pro lego ego homo
& facio. Et similiter uocatiuus o homo legēs bene
fac: idest o homo bene lege & fac. Cæteri uero ma/
gis transitiui: ut prædictum est: ut bellantis ho/
minis misereor: pro bellat homo & eius misereor
imperanti homini obedio: pro imperat homo & ei
obedio: docentem hominem audio: pro docet ho/
mo: & eum audio: lucente sole uideo: pro lucet sol
& uideo: nisi ipse in sese faciat idest κατα ἰδιοπάθει/
αν proferatur: tūc enim utimur cōsuetudine trāsiti/
uorum: quæ ἀλλοπάθειαν significāt: ut misereor mei
legentis: præbeo mihi legenti: accuso me legentem:
fruor me legēte: & participia ad eum casum maxie
referunt̄ quē uerba desiderāt ut supra dictū est: mi
sereor tui: misertus tui: iuideo tibi iuidēs tibi accu/
so te accusans te: dignor te illa re dignās te illa re.

De Accidentibus participiorum.

Ccidūt aūt pticipio sex: genus casus tēpus
significatio numerus & figura. Genus ma
sculinoꝶ: ut amatus fœmininū ut amata:
neutꝶ ut amatū cōe triū geneꝶ: ut hic & hæc & hoc
legēs. Nā cōe duū geneꝶ: & ἐπίκοινον in participio
ipsa natura phibet. Cū eni uerba ex qbus nascūtur
pticipia pariter oibus adiūgant̄ generibus: ut legit
uir: legit mulier: legit mācipiū: necessario ptipiū qđ
ex eo pficiscit̄ eisdē generibus associat̄ & si qdē i ns
desinit: qđ fit in præsenti tēpore qđ est ipfectū etiā

Ergo noiatiuus. Quia legens doceo dicimus. ergo noiatiuus solet esse in transitiuus: de uocatiuo addito est
ut sciamus quid inde tenēdum sit. Cæteri uero. Noiatiuus & uocatiuus intransitiui sunt: cæteri uero casus ma
gis transitiui sunt: ut prædictum est pauloante in epilogo: ut bellantis ho. mi. bellātis. & misereor ad diuersas
per. significādas transeūt magis dicit pp reciprocam constructiōem in qua cū obliqui ponātur: nō tñ ad diuer/
sam transeunt personam: ut misereor mei legentis. hæc tria unam per. significāt & hoc est: nisi ipsa per. faciat ī
se. i. nisi ipsa per. pferatur κατα ἰδιοπάθειαν. i. scdm ppriam passionem. Ecce quare superius dixit. magis.
& ē determinatio ad id qđ dixit. cæteri ca
sus sunt transitiui. Tunc enim utimur
consuetudine. Ideo determinauit: nisi ipsa
per. in se facit: quia tūc quādo per. in se fa
cit utimur consti. transitiuoꝶ. quæ transiti
ua significant allopathiam. i. alterius pas/
sionem: quia sicut intransitiua oratione po
nimus obliquos ita ponimus obliquos quā
do ipsa per. in se agit. cum tamen nulla ibi
sit transitio in diuersis psonis. Et parti/
cipia ad eum casum. Quasi. d. parti. tran
sitiue & intransitiue in nominatiuo: & ex/
tra noiatiuum in oratione ponūtur. & in
hac tanta uariatione hanc seruāt identita
tem: quia ad eum casum. maxime. i. ex to
to cōiungūtur: quem uerba a quibus deri/
uantur desiderant.

Ccidunt autem parti. Tractata
diffinitione participii: & ostensis
quibusdam eius naturis. transit ad
accidentium pprietates. Nota genus acci
dere par. secundum uocem: & secundum
significationem quēadmodum & nomini
Significat autem genus pprie res potētes
generare. s. discretiōem sexus. significat ēt
uoces inuentas ad designandum discrete
utrūq; sexum. & hæc duo magis proprie
translatum est etiam genus ad significan/
das uoces in eadem terminatione conueni
entes: ut lapis dicitur masculinum genus:
quia cōuenit in terminatione cum paris.
quod absq; dubio masculinum est. Sed qa
& hoc modo auctores uiderunt se nō pos
se procedere. i. ad articulos alium reduxe
runt appellātes mascu. ge. uoces quibus in
declinatiōe iungunt articulum hic. fœmi.
quibus hæc. neu. quibus hoc. com. quibus
hic. & hæc. omnis. quibus omnes. Et at/
tende genus aliud ponere in rebus. aliud
in nominibus rerum potentiam generan/
di habentium. aliud in uocibus eiusdē ter
minationis. aliud in uocibus. secundum
hoc ꝙ diuersos sumunt articulos. Si quem
uero mouet diffusior & euidentior gene/
ris tractatus recurrat ad nomen. Nam
cōmune duum generum & epi. Ideo dixi
tantum cōmune trium. nam cōmune du/
um generum. & epi. in par. inueniri ipsa
natura pro. Naturam hic intellige uerba
a quibus parti. deriuantur: uel ipsam iuen
tionem. Et siquidem in ns. desinit. Determinat in qua terminatōe pti. tria genera cōiuncta habeant. & in q
bus terminationibus distincta. s. quādo par. in ns. desinūt. hæc terminatio cōmunis est trium generum sicut ad
iectiuum nomen quod in duas desinit cōsonantes: ut demens. & concors & similia. quando uero in us. finit̄
parti. mas. fœmi. finitur in. a. neutrum in um. ad similitudinem adiectiuorum nominum.

¶ Nec mirum ad modum adiectiuorum. Nec mirum hæc parti. dirigi. i. d͠clinari ad formam adiectiuorum noium cum parti. quoq; sicut & uerba pene habeant uim ad n. pene dicit: quia non recipiunt comparationem sicut & illa. Participia enim significant accidentia nominibus. i. ea quæ accidunt rebus/a nominibus designatis. & in quantum accidũt. uelut illa adiectiua: qa utraq; subiectum determinãt. Ecce hic habuimus. in designatõe rei. s. nomine significãtis. hic appellamus significatũ. ¶ Nec uos moueat ꝙ sunt. Dixit supius terminationem in ns. triũ generꝝ esse cõem: sed diceret aliquis falsum esse. Nam inueniuntur quædam uerba ad solos. m. uel solas. fe. ptinentia: ut futuo. nubo. quæ uerba uident̃ exigere ut pticipia ab eis deriuata. s. futuens. nubens. non sint coĩa triũ generꝝ sed aliud tantũ mas. aliud uero fœmi. Ad hoc iste dicit: qa adeo natura illorꝝ uerborum: uel parti. cõis est trium generꝝ: ꝙ uel p uituperatõem: uel per figuram: licet uerbum uel parti. aptum maribus adiungere fœ. & ecõtra uerbum: uel participiũ aptũ fœminis adiũgere ma. per figurã: ut bona aĩa fu. illam fœ. & qa fu. iungit̃ cũ fœmĩo idest cũ aĩa. ergo & participiũ. i. futuens iungit̃ cum fœmĩo & neutro: ẽt color est. intellectio. figura. sinodoche. s. quãdo p partem totũ intelligit̃: ut bona aĩa fu. pro uir bone aĩe. & contra iungens participiũ q͛d ad fœmĩas partiũ masculino p uitupatiõem. possum dicere nuptus uir. ¶ Ergo sine dubio oẽ participiũ. Quia futuens: & nubens. sine dubio sunt trium generꝝ. ergo oẽ participiũ: uel in ns. & erit trium generꝝ: uel si non est in ns. tunc erit mobile. ¶ Tempora cõiuncta habent præsentis. Ad hoc respondet q͛d superius dixit. Siquidem in ns. desinat ꝙ fit in præsenti: quod præsens ẽ & ptũm imperfectũ. q. d. ne mireris si dixi præsens esse ptũm imperfectũ. qa parti. habent tpa cõiuncta ad similitudinem optatiuorꝝ. ¶ Nascitur aũt præsentis & præ. In tractatu generis participiorꝝ natiuitatem ostendit. & partem unius accidentis spẽi. s. coactus. nõ. n. potuit dicere spẽs accidit participio sicut dixit spẽs accidit nomini: qa noĩa inueniuntur primitiua et deriuatiua pticipia uero tantũ sunt deriuatiua. et iõ hanc ptem spẽi. i. d͠riuatiõem et participiorꝝ natiuitatẽ simul tractat cũ genere. ¶ Nec mirꝝ cum prima persona. Nec mirꝝ si a prima persona nascit̃. nõ. a. ii. uel. iii. cum prima pe. hõn. et cætera. Et ea prima illas. i. sc͠dam et tertiam. põt sibi adiũgere: ut ego. et tu. et ille facimus. Virgilius duas tertias primæ coniunxit.

præteritũ sine dubio trium generꝝ est cõe ad formã nominũ adiectiuorꝝ quæ cum in duas finiunt cõsonãtes trium generꝝ sunt cõmunia: Sin uero in us finiantur masculina pariter ad similitudinẽ adiectiuorum in a finiunt fœminina: & ĩ um neutra: quod fit in omni præterito tempore: & in futuro: nec mirum ad formã adiectiuorum hæc dirigi: cum pene uim habeant participia quoq; adiectiuorum nominum. Accidentia enim propriis uel appellatiuis nominibus significant uelut illa: ut bonus homo scribẽs homo: & illud accidit: & hoc accidit: fortis Scipio: scribens scipio. Nec uos moueat ꝙ sunt quędã uerba quæ ad mares pertinent uel ad fœminas: quę uidentur exigere ut participia sint uel masculina solũ uel fœminĩa: ut futuo: nubo futuens nubẽs. Nã illud ad mares hoc ad fœminas ptinet solũ. Sed illud attendãus ꝙ adeo natura ipsius uerbi & pticipii cõis est triũ generꝝ: ꝙ siue uituperationis causa siue figurate licet maribus aptũ uerbum uel pticipiũ fœmininis quoq; adiungere & cõtrafacere: ut puta Bona anima futuit illam fœminam pro bonæ animæ uir. Ergo & bona anima futuens bonã fœminã gignit bonã animã. Et bonũ corpus futuẽs gignit bonũ corpus. Nec uitiosam facio orõnẽ: adiungẽs & fœmĩa & neutro generi uerbũ & pticipiũ: q͛d ad mares solos uidet̃ attinere. Et cõtra uituperatõis causa possum dicere ut Iuue. in secũdo: Nubit amicus & nuptus uir & figurate bõus mulieris aĩus nubit mihi: & nuptus ẽ mihi. Ergo sine dubio omne participium uel in duas desinit consonantes: & trium generum est: uel mobile in us masculinum: in a fœmininum: in um neutrum terminat.

¶ De formatione Participiorum.

t Empora coniuncta habent præsentis & præteriti ĩperfecti & præteriti perfecti & plusq̃perfecti: tam participium q̃ infinita uerba ad similitudinem optatiuorum. Nascit̃ autem præsentis & pręteriti imperfecti a prima prę teriti imperfecti persona in oĩ cõiugatiõe. Nec mirꝝ cum prima persona honestior est cæteris: ipsa enim sine illis esse non potest. Illæ autem sine hac esse nõ possunt: & ea illas sibi coniũgere potest: illæ autem

cam minime. Ego enim & tu & ille faciamus licet dicere: tu aũt & ego facitis: uel ille & ego faciũt nẽo dicit: Vir. in. iii. ęnei. Diuellimur inde Iphitus & pe lias mecũ. Fit aũt pticipiũ mutatõe extremæ sylla bæ supradicti tpis & psonæ in bam in ns: ut amabã amãs docebã docens: legebã legẽs faciebã faciens: i ueniebam inueniens. Exceptis in eo desinẽtibus qr tæ cõiugatiõis uerbis: quæ cõtra alioꝝ regulã i hẽnt ante bam productã: quã tamen antiq p diphthõgũ scribẽtes trãsmutatiõe uocaliũ factã ostendebãt: ut adeibã ꝓ adiebã: queibã pro quiebã: quod ẽt in ali is uerbis sæpe solet fieri: ut polibã pro poliebã: insi gnibã pro insigniebã. Nec tamẽ id prohibuit parti cipia ad perfectorũ nasci regulã: dicius eni iens adi ens quiens poliens insigniens: hæc tamẽ eadẽ parti cipia: quæ a uerbis in eo desinẽtibus quartæ cõiuga tionis nascunt̃ anomale p obliquos casus ꝑ ie eu ha buerunt. Iens euntis quiens queuntis: futuri tempo ris pticipia si sunt a uerbis actiuis & neutris uel de ponentibus: fiunt ab extremo supinorum addita rus amatu amaturus: doctu docturus: lectu lectu rus: auditu auditurus: statu staturus: locutu locu turus. A communi quoq; uerbo quod in futuro tẽ pore habet duo participia unum quidem actiuum in rus: alterum uero passiuum in dus. Illud quod i rus desinit secundum supradictam fit regulam: cri minatu criminaturus: osculatu osculaturus. Passi ua uero eiusdem temporis participia futuri fiunt a genitiuo participii præsentis: tis finali in dus cõuer sa: ut amans amantis amandus: docens docẽtis do cendus: legens legentis legendus: audiens audien tis audiendus: præteriens prætereuntis prætereun dus: transiens transeuntis trãseundus. Præteriti ue ro tẽporis participia quæ in tus uel in sus uel in xus desiuunt similiter a supĩo extremo fiunt addita s & correpta u: Nascuntur autem a uerbis passiuis: ut amatu amatus: domitu domitus: doctu doctus: delectu delectus: mersu mersus: pexu pexus: audi tu auditus. A cõibus criminatu criminatus: cõsola tu cõsolatus. A deponentibus for fatu fatus: reor ra tu ratus: uereor ueritu uerit9: loquor locutu locut9 molior molitu molit9. A neutro passiuo gauisu ga uisus: factu fact9. A neutris uero paucis ptũm na

¶ Fit autem pticipium mutatõe ex. Ostẽ dit quõ præsens pticipi a supradicta p. i. a prima præteriti imperfecti nascat̃. s. mu tatione. bam i ns. exceptis uerbis tertiæ cõ iuga. in eo desinẽ. quare hoc excipiat sup ponit. s. qa contra regulam alioꝝ uerbo rum. i. habent ante bam. ꝓdu. subaudit̃ i illa persona præteriti imperfecti: ut eo. is. & ab hac secũda per. fit ibam. si igit̃ bam in ns mutaretur. ins. non iens. in par. dice remus. q̃. i. tamẽ &c. q. d. & si uerba q̃r tæ coniuga. in eo desinentia exceperim. ta men scdm antiquos non excipiuntur quia antiqui loco. i. quam mõ habemus ante bã. ei. dyphthon. scribebãt dicentes eibã: & sic ostendebant factam esse mutatiõem uocalium. quod est dicere ostendebant pri us esse dictum recto ordine iebam. Nec di co recto ordine: ut iebam. a præsenti regu lariter posset deriuari: sed quãtum ad simi litudinem aliorum uerborum quartæ con iuga. quæ. e. habent ante bam. & ita secũ dum hoc ꝙ antiqui dicebant iebam. bam. mutata in ns. regulariter dicitur iens. q̃ s. ut ei. dyphthongus dicatur p transmuta tionem uocaliũ solet fieri i aliis uerbis: ut poliebam debuit dicere: sed effectum eius ponit. I. polibam. ꝙ fit ab eo. ei. dyphthõ go in. i. longam conuersa. & dicitur poli bam ꝑ poliebam. quod est regulare. hoc induxit ut probabile uideat̃ eos dixisse ei bam. ꝑ ibam ¶ Nec tamen id. Idest trãs mutatio illa uocalium ꝓhibuit pticipia na sci ad regulam pfectorũ. Perfecta uocat̃. ea. quæ. e. habent ante bam. sed pp simili tudinem aliorum dico hoc. ¶ Hæc tamen Licet pticipia. i. iens. quiens. per noĩatiuũ regulariter a suis pfectis deriuentur tamen p obliquos casus anomale assumunt eu ꝑ ie. quas in noĩatiuo habuerunt. ut iens eũ tis. quiens queuntis. ¶ Futuri uero. Parti cipia præsentis temporis hoc modo formã tur a præterito imperfecto. sed pticipia fu turi temporis si sunt &c. hæc conditio re spicit ad futura passiuorum de quibus post supponit. Præteriti uero temporis. parti. q̃ in tus. uel in sus. hoc non ad differentiam sed ad ꝓprietatis ostensionem positum est. ¶ Nascuntur aũt a uerbis pa. Idest ab ulti mo supino in passiua significatiõe accepto & ꝙ sic intelligatur aperte ostendit cũ sup ponit. A passiuis: ut amatu. amatus. Neu tra passiua uocat illa quæ cum in. o. desi nant ptũm tãtum habent secũdum declia tionem passiuorum tantum ideo dixi: quia inueniuntur quædam quæ dupliciter exeũt in præterito & non dicuntur neutra passi ua: ut cœno cœnatus sum. & cœnaui.

¶ Excipitur in or. Et quare excipiat sup/
ponit. mortuus. dico a morior. cuius sup,
&c. Ac si diceret hoc futurum moriturus
ostendit in supino secũdum anologiam il/
lorum uerborũ debere dici moritus: & ita
excipitur mortuus. qa moritus debuit face
re. addita. s. ultimo supino. & correpta u.
¶ Præterea du. An melius di. scd̃m ana/
logiam potatu & inde po. & po. an ꝑ sy/
næresim potu. & inde potus. &, po. q̃ syn
copata in usu sunt: ut sequẽtia exempla cõ
firmant. Nota qa exceptionem uoluit face
re cum prius dixit. excipitur mor. & cõse/
quẽter adiunxit. præterea. q. d. anologia
per quam dicitur in supino potatu. hoc ex
igit: ut potus excipiatur. sed ne hoc ualeat
fieri usus repugnat ꝙ frequẽtius ponit po/
tus: & inde potus: & poturus: & : ideo uo
luit dicere excipitur potus: sed dixit dubi/
tabatur an hoc: an illud melius dicatur.
Nec mirum si potus in usu sit ꝓ regulari.
quod est potatus. cum lautus ꝓ lauatus. ĩ
u u non sit. ¶ Quæritur an melius. Quasi
dicat cũ scd̃m hoc ꝙ in usu reperitur ortus
& oriturus. uideamus posse dici in supino
ortu. & oritu. Non audeo excipere ortus.
donec prius diffinitum sit ꝙ melius dicatur
ortu. s. an oritu. ꝙ diuersi usus non permit
tunt distingui. & similiter de cæteris acci/
pe. In anomalis quoq; supradictæ. In
anomalis quoq; supradictæ regulæ d̃ præ
sentibus & futuris & præteritis ꝑticipiorũ
seruantur. ¶ Et sciendũ ꝙ si deficiant supi
na. Dixerat ꝑticipia præteriti temporis &
futuri in rus. desinẽtia nasci ab ultimo su/
pino. nunc dicit illud inde fieri. ꝙ si defici
unt supina. deficiũt & illa ꝑticipia quæ in/
de nascũtur. quod. i. defectum illorũ par
ticipiorum ĩuenis &c. Quæ in ui. diuisas
syllabas faciunt ptũm perfectum hanc de
terminatõem: & ad neutra secũdæ & ter/
tiæ coniuga in uo. desinentia intellige re/
ferendam esse. Neutra. n. secundæ coniu/
gationis quæ in ui. diuisas. non faciũt præ
teritum inueniuntur in frequẽti usu habere
supina. Neutra quoq; tertiæ coniuga. ĩ uo
desinentia quæ non faciunt ptũm in ui. di
uisas. frequẽter supina habent: ut fluo flu/
xum. Sequitur. ¶ Vt lecturio. Ecce hic ha
bemus exempla cõmuniter de meditatiuis
& inchoatiuis: & neutris. secundæ coniu/
gationis. & ter. cum dicit ut doleo dolitu
rus. aperte indicat dolitum esse supinum.

scit: cœnatu cœnatus: prãsu prãsus: placitu placi
tus nuptu nuptus. Excipit mortuus a morior: cu
ius supinũ ẽ secũdum analogiã moritu: & hic mori
turus. Præterea dubitat utꝝ potatu potaturus &
potatus secundũ analogiã: an potu poturus ꝑ syn
copã melius dicat quæ in usu sunt. Virgi. in buco.
Huc ipsi potum uenięt ꝑ prata iuuenci. Idẽ ĩ. iii. ge
or. Quoq; modo potis gauderẽt intyba fibris. Lu
ca. in. v. Strimona sic gelidum bruma pellẽte relin
quunt Poturæ te nile grues. Ex quo ostendit potus
quoq; ꝑticipium esse. Nec miꝝ cum lautus & lautu
rus ꝓ lauatus & lauaturus ĩ usu est. Nã secundum
Terẽ. lauatus & lauaturus debet ꝓferri: q supium
lauatum protulit ĩ eunu. Vix elocuta est hoc foras
simul oẽs ꝓruunt abeunt lauatũ ꝑstrepunt. Vnde
Ouidi. in. iii. fastoꝝ: Siluia uestalis qd enĩ uetat in
de moueri. Sacra lauaturas mane petebat aquas.
Q uærit ortum ortu unde ortus: an oritũ oritu un
de oriturus. Hora. in prĩo episto. Nil orituꝝ alias
nihil ortũ tale fatẽtes. Partũ partu unde partus: an
paritũ paritu unde pariturus. Erutum erutu unde
erutus: an eruitum unde eruiturus. Luca. in. iii. Im
pẽdent caua saxa mari: ruituraq; semp stãt mirum
moles. Cassum cassu unde cassus: an caritum caritu
unde cariturus. Iuue. in. ii. Tollere dulcẽ Cogitat
hæredem cariturus turture magno. Vir. in. ii. æneι.
Demisere neci: nunc cassum lumine lugent. Q ui
busdã tamẽ hoc idest cassus magis uidet nomen q̃
uerbum: ut lassus. In anomalis quoq; supradictæ
regulę seruãtur: latu laturus latus: ferens ferẽtis fe
rendus: esu esurus esus: edens edẽtis edendus. Et sci
endum ꝙ si deficiãt supina deficiunt etiã participia
tam futuri temporis in rus desinentia q̃ præteriti q̃
ex ipsis nascunt: quod inuenis in omnibus medita
tiuis & inchoatiuis: in quibus deficiunt duo extre
ma: quibus deficientibus supradictorum quoq; tẽ
porum deficiunt participia. Rarissime inueniũtur
supradicta tempora in usu a neutris secundæ con
iugationis uel tertiæ in uo desinentibus: quæ ĩ ui di
uisas faciunt præteritũ pfectũ: ut lecturio parturio
esurio horresco feruesco amasco misceresco labasco
hisco horresco tepeo algeo calleo ferueo stupeo la
teo candeo niteo albeo renuo luo. Rarissime tamẽ:

¶ Et alia tamen multa inueniũtur Licet determinate dixerim extrema supina deficere in meditatiuis & ichoa
tiuis: & illis neutris secundæ & tertiæ cõiugationis: tamen et alia multa tã supina q̃ ex eis nascentia inueniũtur
deficere in aliis quoq; significationibus uel generibus. hic distingue: nam significationem accipit eo modo quo
dixit superius. Significatio accidit uerbo: ut spuo et renuo: diuersæ sunt significatiõis. Spuo eni ẽ actiuũ: renuo
neutrum: generibus dicit diuersitatibus uerborũ quæ non in uo desinunt: etiam si sint neutralis significationis:
ut disco: & quocũq; tempore dixerat par. præteriti tẽporis et futuri in rus desinentia deficere ex defectu supino

ut diximus inueniunt̃ ex quibusdam huiusmodi su
pina: uel futuri tẽporis participia ut doleo dolitu-
rus: careo cariturus. Et alia tamen multa inueniũt̃
deficientia in aliis quoq; significationibus: uel ge-
neribus uerborum: tam supina q̃ ex eis nascentia
ut urgeo spuo metuo timeo medeor disco posco cõ
pesco cresco. Et quocunq; tempore defectiua sunt
uerba: deficient etiam participia: ut ambigo scan-
do uideo uergo arceo mando strideo: q̃uis apud ue
tustissimos eorum quoq; præterita inueniuntur: fe
rior quoq; & uescor: quia præteritum tempus non
habent: deficiunt etiam in participiis eiusdem tem
poris. Cœpi non habet præsens nec futurum nec p
ticipium: sed tãtummodo præteritum cœptus. Si
militer odio osus: noui notus: ex quo posus & exo
sus. Plautus in amphi. Inimicos semper osa obtue
rier. Et uerbale tamen nomen ex eo protulit. Idem
in asinaria. Madidum nihil incõtinentem: atq; uso
rem uxoris suæ: & memini meminẽs. Liuius ero-
ptopægmõ quarto meminẽs uarro corde uolutat:
qa memini tã præsẽtis q̃ pti uim habet quõ odi: un
de & osus ꝑ præsenti & meminẽs ꝑ præsenti & me
minẽs ꝑ ptõ licet accipere. Nã nosco noui pñs no-
scẽs facit. Similiter ĩpersonalia deficiunt in supinis
& participiis: quia ex supinis nascunt̃: ut piget pu-
det: quanuis quidam puditum posuerunt. Plau. ĩ
bacchidibus. Neq; me neq; tu te intus puditũ ẽ: fa
ctis quæ facis. Tedet pœnitet piget liquet libet licet
oportet. Sed compositum pertesum inuenitur: &

rum. Nunc docet alterum prouenire defe
ctum participiorum ex defectu uerborũ.
sic constru. Sciendum fuit ꝙ si deficiũt su-
pina deficiunt et participia præteriti tẽpo-
ris et futuri in rus desinentia. Et hoc scien
dum ꝙ in quocũq; tempore sunt uerba de-
fectiua in eodem deficiunt partici. ut etiã
de supinis nullus respectus habeat̃: ut am-
bigo &c. quæ sequũtur: q̃uis præterita eo-
rum apud uetustissimos inueniantur ferior
quoq; et uescor: quorũ nec apud uetustissi
mos inueniunt̃ præterita hæc oĩa. ideo ꝙ
modo non habent præteritũ: deficiũt etiã
in partici. futuri. t. Et nota: quia debuisset
dicere: passiua istorũ deficiunt ĩ præteritis
par. sed idem intelligi esse dictũ aliis uer
bis. ¶ Cœpi non habet præsens nec. Cœ
pi antiquũ uerbũ non habet præsens tẽpus
nec futurũ in uerbo. similiter nec habet pti
cipiũ præsentis uel futuri temporis sed tan
tũ participiũ præteriti. s. cœptus: hoc exẽ-
plum respicit ad id quod dixerat: & quo-
cũq; tẽpore deficiunt uerba deficiunt etiã
participia. Similiter odi: habet participiũ
præteriti. s. osus. sed quia simplex nõ ẽ mõ
in usu ad confirmationem eius adducit ex
eo cõposita: perosus & exosus. Noui ꝙ an
tiquitus solũ habuit præteritũ. iterũ habet
par. præteriti notus. Et uerbale tñ nomẽ
ex eo. Licet quasi dicat. probat iterũ dici
osus per cõposita ab eo: tñ licet etiam illud
idem ostendere per simplex uerbale nomẽ
i. per osor. quod idẽ plautus põit asinaria
¶ Et memini meminẽs. Et memini habet
hoc participiũ præsens quantũ ad uocẽ me
minens. Sed quia cœpi & odi par. habent
tantũ præterita quãtũ ad uocẽ: memini ue
ro cum præsenti uerbo caret sicut & illa: tñ
parti. præsentis uocis habet causam quare
hoc sit supponit. s. quia memini habet uim
i. significationẽ tam præsentis. t. q̃ præte
riti quõ odi. ¶ Vnde. s. quia odi & memi
ni: præsens & præteritũ tẽpus significant.
osus & meminens participia eorum idẽ ha
bent significare. ¶ Nam nosco noui præ-
sens noscens. Diceret aliquis: sicut tu dicis
ꝙ memini meminens facit participiũ: ita ego dicã ꝙ noui uerbũ antiquitus defectiuũ facit noscens participium.
hoc iste remouet dũ dicit: quia noscens nõ nascit̃ ab illo defectiuo uerbo. i. noui: sed a nosco uerbo quod ẽ præ
sens præteriti huius. i. noui. Et nota: qa hoc præteritũ noui dupliciter accipit̃. s. secũdũ antiquos: &c. defecti-
uũ est: & secundũ modernos: & tunc habet tam præsens q̃ cætera tempora. Et est ordo nã nosco præsens huius
præteriti noui: noscens facit. ¶ Similiter ĩpersonalia deficiũt. Sicut meditatiua & inchoatiua deficiũt etiã ĩper-
sonalia in supinis: ut pudet & piget: q̃uis parentesis ẽ inserta. Sequitur positio exẽplorũ: tedet &c. ¶ Sed cõpo-
situm pertesum inuenit̃. Sed & cõpositũ a teder. s. pertesũ inuenit̃ in supino: & pœnitẽs præsens participia a pœ
nitet inuenitur. Similiter legens libens de istis ideo apponit: quia per ea uult ostendere hæc impersonalia uerba

?

fuisse imperfecta: Non enī pœnitens a pœnitet impersonali posset nasci: cum pœnitet prima persona præteriti imperfecti careat a qua præsentia participii nasci & formari solent: licitus nomen accipe ¶ Non tamen etiam si participia. Conuersionem supradictæ propositionis remouet in qua dixerat & quocunq; tempore deficiūt uerba & participia ¶ Sunt tamen quædā pticipia. Prædictæ sententiæ quidem istud cē determinatio. s. uerborum aduersatio. q. d. licet ita rigide dixerim: & quocūq; tempore deficiunt uerba & participia quod sonare uidetur ut si uerba non sint in usu nec sint participia: tamen sunt quædam participia quorum uerba non sunt in usu. ratio tamen analogiæ exigit ea posse dici. Ac si dicat nō approbat ea esse defectiua: ut triumphatus: erratus &c. Passiua uerba a quibus hæc participia nascuntur. ratio analogiæ bene exigit dici: quid enim prohibet dici. triūphor aris & regnor regnaris: ut dicimus uincor uinceris: supponor supponeris nisi auctoritas deficeret. ¶ Nec mirū hoc fieri in parti. Nec mirum hoc fieri in participiis: ut sine uerbis primitiuis inueniantur: cum in noībus quoq; & in uerbis inueniūt quædam deriuatiua: quorum primitiua & quædam composita: quorum simplicia in usu non sunt: ut puella a puera deriuatur: quo nomine. i. puera: quia auctores non sunt usi: nec nos utimur. dixi auctores nō sunt usi: licet inueniant &c. ¶ Ocior quasi ab occo quod non est. Ocior: istud cōparatiuū est quasi a positiuo occo: quod nō ē in usu: licet secundū alios ē a græco ὠκύσ ¶ Sunt quædam quæ cum formam habeant. Dixit participia esse quorum uerba in usu non sunt: uel et aliquis hac occasione galeatus scutatus: et his similia inter participia reponere: quāuis uerba eorum nō sūt in usu. Ad hoc remouendum ponit: sunt quædam &c. ¶ Quid enim prohibet uerbis. A partibus ostēdit hæc supradicta habere formam parti. Nam quædam ex illis s. in atus desinentia: ut galeatus habēt formā participii primæ cōiugationis. quædā uero in itus uel in utus terminantia formā habēt parti. ter. cōiuga. ut turritus cornutus: ¶ Sūt alia eadem et noīa et parti. Sūt alia eadem et noīa et parti. diuersis respectibus. ut armatus ualens. illud græcum ὁπλίτησ. i. significans habitum armorū: nomen est nec tēpus significat: et ualens illud græcum ὁπλισθεὶσ. i. significans indutum armis: partici. est et significat præteritum esse. t. Similiter unicuiq; noī latio duas græcas dictiōnes habēs suppositas. unā quæ sine tpe: alterā q̄ cū tpe significat.

pœnitens nude pœnitentia: & libēs & licēs unde licentia & licitus. unde Vir. in. viii. Et licito tandē sermone fruūtur. Hora. Licētiū satyro℞ greges. Sciendum tū qd hæc oīa īueniūtur pfecto℞ declinationē habentia in usu uete℞ teste Capro: pigeo pudeo tedeo peniteo liqueo liceo oporteo: quō placeo contingo eueneo uaco attineo accido iuuo delecto: quo℞ tertiæ psonæ īpersonalium uice fungūt: placet contingit euenit uacat accidit attinet iuuat. Nō tū ēt si participia deficiāt deficiūt & uerba. Illa enī ex eis: nō ista ex illis nascūtur. Sūt tū quædā participia quo℞ q̄uis deficiāt uerba ī usu: ratio tū analogiæ q dici possūt ostendit ut triumphatus erratus regnatus laboratus decursu. Vir. i. xi. Ille triūphata capitolia ad alta corintho. Idē in. vii. Regnata p arua Staturno quondā & in primo ænei. Atte laboratæ uestes. Idē i. iii. Errata retrorsus Littora archimenides comes infœlicis ulixi. Teren. in adelphis. Decurso iā spacio. Quid enī phibet uerbis quoq; eo℞ uti: nisi auctoritas deficeret? Nec mirū hæc fieri ī participiis. cū ī noībus quoq; īueniūt Et in uerbis quædam deriuatiua uel cōposita: quo℞ primitiua uel simplicia ī usu nō sūt: ut dicius puella diminutiuum q uidetur a puera nasci: ut enim tener tenera tenella: sic puer puera puella debuit dici: quo tū qa auctores quo℞ maxime usus regnauit: non sunt usi: nec nos utimur: licet īueniāt uetustissimi ptulisse & hæc puera: & hic & hæc puer. Ocior q̄si ab occo q nō ē ī usu licet & a greco ē ωκέωσ Offēdo q̄si a fendo uerbo cōponitur qd nō est lectū: sicut aspicio īspicio despicio cōspicio respicio suspicio a uerbo spicio: qd ī usu nō ē: similiter hoc idē in plurimis aliis īuenies. Sūt q̄dā q̄ cū formā hēant pticipio℞ tū carētia tpe noia esse oñdunt: ut galeatus scutatus pileatus tunicatus manuleatus: calligatus gemmatus: bacchatꝰ: plaudatus: togatus: prætextatus cōatus: bracchatus: penulatus. soleatus: cristatus hastatus: lūatus: stellatus: litteratus: turritus: ceritus: pellitus: cornutus: astutus: hirsutus. Quædā enim primæ coniugationis participio℞ formā obtinent: idest in atus desinētia. Quædam uero tertię idest in itus uel in ustus terminantia. Sunt alia eādem & nomina & participia ut amatus ὁ ὁπλισθεὶσ

καὶ ὁ ὁπλίτης : doctus ὁ παιδευθεὶς καὶ ὁ εὐπαίδευ-
τος acutus ὁ ὀξυνθεὶς καὶ ὁ ὀξύς monitus ὁ ὑπομ-
νησθεὶς καὶ ἡ ὑπόμνησις : iudicatus ὁ κριθεὶς καὶ ὁ κρι
τής : sanctus ὁ θεσπισθεὶς καὶ ὁ θεσπέσιος : sapiens
ὁ φρονῶν καὶ ὁ φρόνιμος . armatura ἡ ὁπλισοῦσα καὶ ἡ
ὅπλισις : scriptura ἡ γράψουσα καὶ ἡ γραφή usura ἡ
χρησομένη καὶ ὁ τόκος litura ἐξαλείψουσα καὶ ἡ ἐξαλοι-
φή : factũ τὸ γενόμενον καὶ τὸ ἔργον : dictũ τὸ λεχθὲν καὶ
ὁ λόγος : uisum τὸ ὁραθὲν καὶ τὸ ὅραμα legẽdus ὁ ἀνα-
γνωσόμενος καὶ ὁ ἀναγνωσθεὶς . Sic & alia plurima q̃
cũ tẽporibus participia sunt : absq; his noĩa . Illud
quoq; attende : q cũ a nominibus noĩa & uerba &
aduerbia & cõiunctiones soleãt per deriuationes uel
cõpositiones ꝓficisci : ut ab ænea æneius : a patre pa
trisso : a claro clare : & qua & re quare : Et a uerbis si
militer noĩa & ꝑticipia & aduerbia a lego lector &
lecturio & legẽs : a curro cursim . Ab aduerbiis no-
mina & aduerbia : ut ultra ulterior ulterius : a ꝑtici-
piis ꝑticipia nõ possũt nasci : nec uerba sed uel nomi
na : ut ĩdulgẽs ĩdulgentia : uel aduerbia ĩdulgenter .

¶ D Casibus Participiorum.

C Asus quoq; ꝑticipia sex habẽt quõ noĩa :
nec sũt in ipsis deficiẽtia aliquo casu : nec
mirum est. Nam in eo quoq; imitãtur adie-
ctiua : quæ nullo deficiũt casu siue sint mobilia siue
in duas cõsonãtes desinentia. Quæ enĩ deficiũt fixa
sũt : ut fas ditiõe Iuppiter Iouis. Iter : preci : & prece
uicẽ & uice : tabi tabo : maria : æra . nã frugi nihili mã
cipi & similia nõ deficit aliquo casu certo : sed ꝓ oĩ
casu eadẽ terminatiõe fũgunt̃ q̃uis possũt eadẽ hæc
figurate magis ꝓlata : ut dictũ est ꝑ genitiuũ & da-
tiuũ q̃ ĩdeclinabilia eẽ uideri : ut si dicã cordi est mi
hi hõ : cordi hõis : hoc ẽ hõis q ẽ mihi cordi : cordi ho
mini : cordi hõiem : & possũ cũ oibus casibus figura
te iũgere datiuũ sic frugi homo : idest q frugi ẽ : hoc
est utilitati. Similiter cũ omnibus casibus adiũgũ-
tur figurate : & est magis datiuus : & hoc ẽt de noĩe
latius tractauimus : Declinantur ẽt participia ad si
militudinem & regulam nominũ in ns desinentiũ
uel in us mobilium : exceptis ut supradictum est il-
lis quæ nascuntur a uerbis quartæ coniugationis in
eo desinentibus quorum genitiuus uocales nominati
ui mutant in eu ut iens eũtis quiens queuntis . q̃uis

¶ Illud quoq; attende q cum a no . Illud
quoq; sicut et alia supradicta attẽde q cũ
a nominibus soleant proficisci noĩa & uer-
ba : et ad . et cõiunc. nomen a noie ab ænea
æneius : per deriuationem : cõiunctio a no
mine : ut quare qua . & re per cõpositionẽ :
& cũ a uerbis deriuẽt̃ similiter noĩa : & no
mina a uerbis &c. & ab aduerbiis noĩa : ut
ultimus ulterior : & aduerbiũ ulterius : cũ
ita inq̃ sit in aliis . a parti . parti . nõ possunt
nasci. Quibusdã forsitã uidet̃ Priscianus
hic sibi esse contrarius cũ præmissum sit pas
siua futura participiorum fieri a genitiuo
præsentis temporis participii tis finali ĩ dus
conuersa : ut amantis amandus. Sed scien
dum taliter fieri a genitiuo præsentis : non
natiuitas sed informatio recte dicit̃. Cum
enĩ futurũ & præsens participii ab eodem
uerbo deriuent̃ : repugnans est ut alterũ ab
altero nasci dicat̃ : præsertim cũ futura par
ticipiorum in dus desinentia passiuæ sint si
gnificationis : pñs uero parti . actiuæ.

C Asus aũt. Nota casum idem pone
re in participiis quod in noibus . s.
hanc ꝓprietatẽ q uel ipsæ uoces
non cadunt ab aliis : uel aliæ cadũt ab eis :
cum leui mutatione : & hoc innuit cum di
cit : casus habent participia ut . quõ & noĩa
Modũ in parte determinat sic : in illis par-
ticipiis non sunt aliqua deficiẽtia in aliquo
casu : & in hoc parti . imitant̃ adiectiua no
mina quæ in nullo casu deficiũt : quæ enim
deficiunt in aliquo casu fixa sunt tantũ nõ
adiectiua ab ĩ medi . ¶ Nam frugi . Vere
nulla adiectiua deficiunt : quia huiusmõi
& similia adiectĩa . s . quæ uocaliter nõ de-
clinant̃ : de quibus magis uidert̃ : ideo q a
uocalis casus nõ habent : non deficiunt in
aliquo certo casu quantũ ad significationẽ
sed funguntur eadem terminatione pro oĩ
casu . i . ita in eadem terminatione uarieta-
tem declinationis significant : ac si omnem
casum habeant distinctũ : certe non ad dif
ferentiam sed ad confirmatiouem posuit.
q . d . quicũq; certus casus reperitur ĩ eo nõ
deficiunt ista : quod est dicere nec in geniti
uo nec in datiuo nec in quolibet alio defici
unt. ¶ Quãuis possunt. Sic iũge : dixi fru-
gi : et similia huic eẽ adiectiua et non defi-
cere in aliquo casu : q̃uis hæc eadem possũt
magis uideri eẽ prolata figurate per geni-
tiuũ casum uel datiuũ : q uerba possint ui-
deri indeclinabilia adiectiua : ut si dicã iste
homo est frugi : non intelligo q frugi sen-
sum habet tantum sicut si esset adiectiuum
sed intelligo datiuũ a noiatio quod ẽ frux
et tamen figurate ntõ iungitur. Similiter si
dicam homo huiusmodi : non intelligo hu
iusmodi esse compositum et habere sensum
noiatiui : sed esse duos genitiuos iũctos . cũ

nominatiuo figurate. figurate dico: quia sub hac cõplexione uocum alius sensus latet q̃ uerba sonare uideantur ut iam diximus: iens euntis: dico quis plautus superius abiendi dixit: per quod ostendit iens ientis ad regulã aliorũ declinari. nam abiendi supinũ habet simile formã cũ genitiuo futuri participii quod in dus desinit: et ita per abiendi huius abiendus: quod fit a genitiuo abiens abientis: tis conuersa in dus.

Plautus supinum eius abiendi dixit pro abeundi in amphitryone. Abiendi etiam tibi nunc occasio est.

De Temporibus Participiorum.

Tempora participiis accidũt eadem: quæ uerbis infinitis præsens: qđ est etiam præteritum imperfectum: ut osculari osculans præteritum perfectum qđ est etiam præteritũ plusq̃perfectum: ut osculatum esse uel fuisse & osculatus: futurum osculatum iri: & osculaturus. Et sciendum quod non ex omni significatiõe omnia tempora inueniunt. Nam cũ quinq̧ sint significatiões actiua passiua neutra cõis & depones. Ab actiua quidem & neutra præsentis & futuri inueniũt participia ut amans amaturus: in quibus: quia præteritum deficit loco pticipii: uerbo utimur & nomine infinito: ut qui amauit ὡσ ἐφιλήσεν idest ὁ φιλήσασ Quomodo enim loco uerbi participium accipitur necessitatis causa cũ uerbo substantiuo: sic et ubi participium deficit: necessario uerbum infinito nomini substantiuo iunctum participii officio fungitur Passiuum quoq̧ præteritum & futurum habet: ut amatus & amandus. In præsenti autem deficit pro quo similiter uerbum cum prædicto nomine proferimus dicẽtes: qui amatur ὃσ φιλεῖται pro ὁ φιλούμενοσ. Ex quo ostenditur quoq̧ significatio participii quæ tam nominis q̃ uerbi uim obtinet quod & hæc pro illis: & illa pro his ponũtur: Dicimus enim legens est qui legit & qui legit legens est & cœnatus ẽ qui cœnauit: & qui cœnauit cœnatus ẽ. Illud quoq̧ sciendum quod sæpe & præterito pro præsenti: & præsenti pro præterito utuntur auctores necessitatis causa: cum deficiunt in or desinentia præsenti &

Tempora accidunt. Sciendũ hanc propositionẽ diuersis modis posse exponi: secundũ hoc q̧ tẽpus multis modis accipit. His. s. tempus. i. significatio tẽporis. hæc qualitas accidit. i. post principale significationem conuenit participio. uel tempus idest hæc uox accidit participio ad cõsignificandũ eis. uera enĩ propositio quæ dicit legẽs est tẽpus: in qua legens et tẽpus cõsignificant circa legens par. uel tẽpus. i. quantitas illa quã recte significat tẽpus. hæc uox accidit participio ut ab eis significetur. Innuunt enim participia quodãmodo tẽpus: secundũ hoc q̧ significant actionẽ: uel passionem in tẽpore. Et nota similitudinẽ dari inter participiũ: et uerba infinita in hoc q̧ utraq̧ suscipiunt tempora: et de utrisq̧ ponit simul exemplũ. Et sciendũ: qa nõ ex omni significatione. Quasi dicat tria di uersa tpa dixi accidere parti. Et ẽ tñ sciẽdũ q̧ nõ oĩa tpa illa iuẽiũt ex oĩ sigõe uerborum et uere ñ ex oĩ: qa neq̧ ab actia neq̧ a neutra inuẽit ptũm par. sed loco eius præteriti tpis utimur uerbo præteriti & noĩe ĩfinito ut qui amauit: ualens illud græcũ ὡσ ἐφιλήσεν ponit pro illo parti. actiuæ significationis quod nõ ẽ in usu: ut si diceremus amatus: nõ in designatione illius q amatus fuit sed qui amauit. De neutra significatione non exẽplificat: qa adhuc ẽ ide dicturus. Quõ enĩ. Ostensio ẽ a simili p cõtrariũ q̧ uerbũ substantiuũ iunctũ noĩ infinito cõuenienter ponat loco præteriti pticip. actiuæ significationis quod nõ ẽ i usu sic ecõtrario participiũ: ut amatus cõiũctũ cũ uerbo substantiuo. i. sum accipitur loco uerbi. i. præteriti passiui qđ nõ ẽ in usu: & hoc cã necessitatis: qa nõ hẽmus aliquam unã uoce quæ possit significare hoc totum qđ amatus sũ. Passiuũ quoq̧ præteritũ Deficit in pñti parti. sicut actiuũ in ptõ, p quo pñti similiter ponimus uerbũ cũ prædicto noĩe infinito dicentes: qui amat: illud græcũ ualẽs ὁ φιλούμενοσ nõ enĩ in pñti participio hẽmus uoce passiuæ significationis. ut si dicã amabans: nõ in designatiõe illius qui amat sed q amat. Ex quo ostẽdit. Ostensio. s. quia participia ponunt p uerbo: & uerbũ iũctum cũ noĩe: pro participio ostendit significatio parti. hæc. s. q̧ obtinet uim tã noĩs uel uerbi: quod est dicere hoc ostendit ex illo officio quod participiũ uim affinitatis & significationis hẽt cũ noĩe & uerbo. s. qa a noĩe hẽt genera &c. & a uerbo tpa & significatiões. Officiũ supponit q̧ & hæc participia. s. p illis & illa. i. nomen & uerbũ pro participio ponũtur ut legens: illud participiũ ponit p qui legit: & qui legit pro legens. Et nota hic posuit talia exẽpla ubi nomen & uerbum ponũtur: pro illo participio qđ ẽ in usu: ut qui legit pro legens: ut nõ mirũ uideatur si cã necessitatis etiã pro illo participio ponatur qđ nõ ẽ i usu: sicut superius habuimus. Illud quoq̧. Ostẽdit unũ modũ supplẽdi defectiua participia. s. quia uerba infinito nomini iuncta uicẽ illorum ponuntur. Nunc

aliū supplētionis modū ostendit. q. d. ꝙ ego dixi uerba infinito noī iuncta per par. defectū officio fungi sciēdū
fuit. Illud quoq; sciendū ꝙ auctores sæpe utunť et præsenti pro præterito: quod non ē in usu. uerbi gratia: amās
ponitur nō solū in designatione illius qui modo amat: sed ēt illius qui amauit ualens idē quod amabitus: si di/
ceretur: et præterito utūtur pro præsenti: quod non ē in usu ut amatus dicitur: non solum de illo qui amatus fuit:
sed ēt de illo qui mō amať: ad cuius designationē poni posset ambians: uel aliqd tale si in usu eēt. et hoc faciunt
auctores cā necessitatis. Necessitatē subiūxit. s. cū passiua in or desinētia deficiant in præsenti: necesse ē poni præ
teritū pro illo: et cum uerba in o desinentia
deficiāť in præterito: necesse est præsens po
ni pro illo. ⁋ Participiū tamen præsentis.
Dixit qa præsens participiū poniť pro præ/
terito participio quod nō ē in usu causa ne
cessitatis: nunc ostēdit nō eē mirū illud. nā
etiā præsens participiū uerbo substantiuo
præteriti tēporis iunctū: absq; ulla necessi/
tatis causa poniť pro præterito uerbi: quod
in usu ē ut cœnās fui: pro cœnaui. Istud ta
men sic aduersať: licet dixerim cā necessita
tis præsens par. poni ꝑ præterito part. qđ
nō ē in usu: tamē sine necessitate par. ut cœ
nans solet iūgi uerbis substantiuis præteriti
perfecti. & plusq̄perfe. i. fui: fuerā. et cō
ple. significat eorūdē tēpoꝝ. i. uerboꝝ ha
bentiū eadē tēpora: ut cœnās fui pro cœna
ui: cœnās fuerā: pro cœnauerā poiť. quod
uero interserit ꝙ præsens etiā præteritū im/
perfectū significat. cōmoditas ē quædā: ꝙ
conueniēter pro præterito uerbi ponatur.
⁋ Quō uerba præsentis tēporis. Per simili
tudinē ostēdit præsens parti. uerbis præteri
ti perfecti et plusq̄perfecti iunctū signifi/
care præteritū. nā præsens uerbū participio
præteriti iunctū: præteritū significat: ut cœ
natus sum: idē ualet quod cœnaui. et ē or
do. ergo si dicā cœnatus fui: sic potest acci
pi pro cœnaui: quō uerba præsentis tē. i. sū
&c. eius uerbi si adiūgātur parti. præteriti:
præteritū significāt: ut cœnatus sū. pro cœ
naui poniť. ⁋ Itaq; quod deest latinitatis
liguæ. A præmissis partibus īfert: quādoq
dem qui amať poniť pro præsenti part. pas
siui quod non ē ī usu: et qui amauit pro præ
terito parti. actiui: quod rursus ī usu non ē
itaq; &c. ⁋ Multa tamē ī his quoq;. Dixe
rat actiua deficere ī præteritis parti. et pas
siua ī præsentibus: unde uidereť alicui ꝙ in
nullo amplius deficeret: ideo subdit. mul/
ta tamen quæ regula exigit dici deficiūt in
his actiuis et passiuis: uel cā euphoniæ: ut a
metuo quod est actiuum metuturus: quod
est participium futuri deficit. uel ꝙ ī usu nō
sūt: ut arceo in usu non habet præteritum.
⁋ Quippe etiā uerbū ipsum. Ostēdit nō eē
mirū si iuratus passiuum ī passiua significa
tione reperiť: qa passiuū habet uerbū a quo
deriuať. Et nota: q hoc respectu quo iura/
tus actiuæ significationis ē: Iuro ras opor/
tet esse neutrū. ⁋ Et etiā in aliis multis neu
troꝝ. Scilicet hæc non reperiūtur ī usu ubi
dicit futurus cā differētiæ: ne si facturus di
camus &c. aperte ostendit quia facturus fieret nisi differentia impediret: quod quidem concedimus: non ut fio

in o termināntia præterito. Participium tamē præsē
tis quod ēt præteritum imperfectum significat solet
coniungi uerbis præteriti perfecti & plusq̄perfecti
& significationē eorundē cōplere quō uerba præsē/
tis temporis si adiunganť participiis præteriti: præ
teritum significāt ut cœnatus sum cœnatus es: cœ
natus est: pro cœnaui cœnauisti cœnauit. Sic ergo
si dicam cœnatus fui fuisti fuit: pro cœnaui cœnaui
sti cœnauit. Cœnatus fueram ras rat: pro cœnaue/
rā cœnaueras cœnauerat pōt accipi. Itaq; quod de/
est latinitatis linguæ naturaliter cōpletur iuncturæ
ratione Multa tū in his quoq; quæ regulam exigit
dici siue euphoniæ cā deficiunt: siue quod in usu nō
sunt sicut etiam in aliis partibus orationis. A neu/
tris ut diximus sicut ab actiuis duum tēpoꝝ parti/
cipia ueniunt: præsētis ut stās: futuri ut staturus.
Inueniūtur tū quædā ex eis & preteriti temporis: ut
cœno cœnatus prandeo pransus: placeo placitus:
nubo nuptus: pateo passus & patior tū passus fa/
cit: assuesco assuetus qđ quibusdā nomē eē uidetur
sicut quiesco quietus. Iuro ēt iuratus: qđ etiā in pas
siua significatione inuenitur. Quippe ēt uerbū ip/
sum. Luca. in. v. protulit. Et lætæ iuranť aues bu/
bone sinistro. Sta. ēt in septimo thebaidos. Numi/
na captiuis ēt iurabere thebis. Vir. in. ii. geor. Aut
cōiurato descendens dacus ab istro. Addūt quidā
ēt a careo cassus: qđ si eēt: deberet cassurus facere fu
tuꝝ: nō cariturus: quod Iuue: in. ii. protulit Tolleř
dulcem Cogitat hæredē cariturus turture magno
ut supra cōmemorauimus. Ergo casus magis ē no
men: sicut lassus: & maxime cū uanū significat: ut
cassa fraude parat. Titubo quoq; Titubatus facit
Virgilius in quinto æneidos. Vestigia presso aut te
nuit titubata solo: & in aliis multis neutroꝝ præte

ſupinũ habet factũ factu: a quo facturus formet̃: ſed ad ſimilitudinem alioꝝ. Sicut enim fido habet futurꝝ participii ſimile præterito: ut fiſus fiſurus: ſic fio factus facturus. idẽ dixi non ut fio ſupinũ habeat factum factu: quia hæc ſupina ſunt a facio actiuo: quod auctor teſtat̃. Si enim factũ factu ſupina eſſent fio paſſiui: alterũ eueniret. ſ. uel ꝙ ſuperfluerent: quoniam ſupinum actiui. i. factũ factu: actiuam & paſſiuam habet ſignificationem: uel hoc idẽ ſupinum utranq; ſignificationem non haberet cũ in omnibus actiuoꝝ ſupinis: utraq; ſignificatio inueniat̃: quare factũ factu non eſt ſupinum fio: ſed facio: quod poſſidet uĩ actiuam fio uerbi. ¶ Vnde. Scilicet qa facio poſſidet uim actiuam fio uerbi præteriti par. paſſiuum. i. factus quod eſt præteritum participii fio uerbi: & actiuũ participium futuri. i. facturus naſcit̃ a ſupino eius. i. facio a factum factu. Probatio ẽ ꝙ facio uim actiuã fio uerbi poſſidet. Semper enĩ ab ultimo ſupino actiui format̃ præteritũ parti. ſui paſſiui & actiuum participii futuri. ¶ Multa tamen ex huiuſcemodi uerbis Ideſt deponẽtibus. ſic iunge licet dixerim ſecutus eſſe præteritũ participii: a deponẽti in quo pro cõſtanti relinquo: quia ſecutus unam tantũ habet ſignificationem: tamen multa participia præteriti. t. &c. Sed ſciendum ꝙ uerbis quoq;. Solutionem ponit illius terminationis.

riti participia inueniũtur uetuſtiſſimi protuliſſe: ut diſceſſus: iteritus: obitus: occaſus: potus: ſenectus. Neutropaſſiua quoq; quæ ſunt quinq; triũ tẽporũ habent participia: ut gaudeo gaudẽs gauiſus gauiſurus: audeo audens auſus auſurus: ſoleo ſolẽs ſolitus ſoliturus: fio fiẽs factus futurus dr̃iæ cã: ne ſi dicamus facturus ſimile ſit participio qđ uenit a facio uerbo: qđ uim poſſidet actiuã fio uerbi: unde a ſupino eius naſcitur paſſiuũ præteritũ eius participium & futuri actiuũ factũ factu: factus facturus: a fido quoq; fidẽs fiſus fiſurus. A cõi uerbo quattuor tẽpoꝝ naſcũt̃ ꝑticipia præſẽtis ſiue præteriti ĩperfecti: qđ actiuã ſolũ hẽt ſignificationem: ut criminor criminans ὁ διαβάλλων οὐκέτι καὶ ὁ διαβαλλόμενος præteriti ꝑfecti & pluſq̃ꝑfecti qđ cõem hẽt ſignificationẽ tã paſſiui q̃ actiui ut criminatus ὁ διαβάλων καὶ ὁ διαβληθείς futuri unũ actiuũ in rus deſinẽs ut criminaturus: unũ paſſiuũ in dus ut criminãdus. Oĩa tũ ĩ duſ deſinẽtia ꝑticipia eadẽ & noĩa eſſe pũt cũ amittũt tẽpus: ut amãdus ὁ φιληθησόμενος καὶ ὁ φιλητέος docendus ὁ διδαχθησόμενος καὶ ὁ διδακτέος: legẽdus ὁ ἀναγνωσθησόμενος καὶ ὁ ἀναγνωστέος. A deponẽti triũ tẽpoꝝ ueniũt ꝑticipia præſẽtis uel præteriti ĩꝑfecti ut ſequẽs præteriti ꝑfecti & pluſq̃ perfecti: ut ſecutus & futuri ut ſecuturus. Multa tamẽ ex huiuſcemodi uerbis inueniũtur ꝑticipia præteriti tẽporis apud antiquiſſimos tã actiuã q̃ paſſiuã ſignificationẽ habẽtia. ut meditor μελετῶ meditatus ὁ μελετήσας καὶ ὁ μελετηθείς. Teren. in. phor. Meditata mihi ſunt oĩa mea incõmoda. Auxilior auxiliatus βοηθῶ ὁ βοηθήσας καὶ βοηθηθείς. Luci. A me auxiliatus es. Sic ẽt amplector amplexus ὁ περιπλακεὶς καὶ ὁ περιπλεχθεὶς ex πλέκω. Petronius animam nr̃o amplexã in pectore. Cicero pro Roſcio: Quo uno maleficio ſcelera oĩa uideant̃ cõplexa eẽ. adminiculor adminiculatus ὁ βοηθήσας καὶ ὁ βοηθηθείς Varro tribũitio auxilio adminiculatuſ. Sed ſciendum ꝙ uerbis quoq; plurimis q̃ nũc in uſu deponẽtia ſunt ueteres ſicut cõmunibus uſi ſunt: de qb9 cum de uerbo tractabamus docuimus. A uerbo ſũ quod eſt anomalum ueteres præſentis temporis ꝓferebant participiũ ens: unde componitur potens. Nam futurus magis a uerbo fio uidetur naſci põt

tamen etiam a fui esse existimari.

¶ De Numero.

Numerus participiis accidit uterq̧: singularis ut currẽs: pluralis: ut currẽtes: & sicut non deficiũt casibus: sic nec numeris defectiua inuenies participia.

¶ De Figura.

Figuras habẽt quas a uerbis accipiũt. Nã per se nũq̃ cõponitur pticipiũ nisi prius uerbũ eius cõponatur: Ergo uel simplicia sũt uel decõposita plerũq̧ quæ græci παρασυνθε τα uocãt. i. a cõpositis uerbis deriuata: uti efficio efficiẽs: intelligo intelligẽs. Si. n. ipsa per se cõponãtur nõ prius uerbis cõpositis trãseũt i noium uim. Sicut ẽt si cõparent̃: ut nocẽs inocẽs sapiẽs isipiẽs. Simplicia. n. eoꝝ possũt participia eẽ & noia. Cõposita uero sine dubio noia sũt. Ideo aũt addimus plerũq̧ ꝙ sunt quædã quæ nõ seruãt cõpositiõis uerboꝝ cõpaginẽ: uñ apparet ea ex se cõposita: ut effringor effractus: cõringor cõtactus: & similia: idulgẽs amans acceptus: si cõparẽtur noia sunt indulgentior amãtior acceptior sicq̧ similia. De diuersis quoq̧ cõsonantibus quæ ante us in præteriti temporis participiis inueniũtur: quis per singulas uerbi terminationes cũ de supinis tractabamus docuimus tamen hic ẽt generaliter cõprehendere nõ incongruum uidetur esse. Omnia igitur participia præteriti temporis uel in tus definũt: ut amatus adiutus datus domitus solitus cultus munitus cõuentus: uel in ctus: ut sectus doctus lectus sanctus: uel i ptus raptus captus sumptus: uel in stus: ut questus: uel in sus ut risus morsus lusus uisus: uel in psus ut lapsus: uel i xus ut flexus fluxus pexus. In tus d̃finũt oia quæ ptũm in ui syllabã terminãt mutatiõe ui in tus: ut amaui amatus: oraui oratus: adiuui adiutus: deleui deletus: cupiui cupitus: lacessiui lacessitus: decreui decretus: straui stratus: muniui munitus audiui auditus. Excipiuntur differentiæ causa tria a longa in au cõuertentia: laui lautus: faui fautus: caui cautus ne si latus fatus cautus diceremus alias significationes habere putarentur. Et sciendũ ꝙ hæc oia penultimas ꝓductas habent tã in uerbis præteriti q̃ in participiis exceptis seui satus: & siui

¶ A uerbo sũ: quod ẽ anomalũ. Attẽde eũ dicit ꝙ est anomalũ causã ostẽdit: quare in fine posuit. s. quia ẽ anomalum & diuersum ab illis de quibus regulas suas dedit: ueteres enim proferebant pticipiũ præsentis tpis ens. hoc iõ dicit: qa dubitabañt an a sum uerbo ueniret pticipiũ pñtis tpis.

Figuras habent. Figuras habẽt participia quas a uerbo acci. ¶ Nã p se. Vere illas tantũ. nã per se non cõponũt̃ participia: qualiter per se sit accipiendũ ponit. s. par. nõ cõponũt̃ nisi prius eius uerbũ cõponat̃: & qa nunq̃ p se cõponit̃ par. uel ergo simplicia sũt par. uel decõposita. ple. quare. ¶ Plerũq; posuit ipse ẽ dicturus. Quo͞ figura sit æquiuocũ: & qd in his: de qbus pater ponat sæpe superius dictũ ẽ. Si eni. A rep. ostẽdit par. p se nõ posse cõponi. Nã si per se cõponãt̃: ita dico per se. s. uerbis nõ prius ꝯpositis: nõ manent par. sed trãseũt in uim noium: sicut ẽt si cõpararent̃: ut nocẽs par. ẽ: inocẽs trãsit in uim noium: qa cõpositũ est per se. ita ut nõ præcedat uerbũ cõpositũ a quo regulariter uel irregulariter possit deriuari. Non enĩ inoceo ces dici iuenimus. ¶ Simplicia eni. Simplicia eni exẽploꝝ cõmendatio. Iõ aũt addidi plerũq; qa quædã participia sũt cõposita: quæ cũ hñant ante se uerba cõposita: nõ tñ ab eis regulariter deriuãt̃: qa nõ seruãt cõpaginẽ cõpositiõis coꝝ cõpaginẽ: dico ipsam iuncturã cõpositiõis coꝝ uel uocalẽ quæ cohæreat iũcturæ: ut effringor uerbũ. i. hñt cohærentẽ iunctu. effractus uero participiũ. a. habet iũcturæ cohærentẽ. unde apparet hoc mõ parti. ex se eẽ cõpositũ: nõ a cõpositis uerbis regulariter deriuata: & iõ dixit plerũq; decõposita Indulgẽs: amans si cõpa. hoc iõ apponit: quia dixerat sicut ẽt si cõparent̃. ¶ De diuersis quoq;. Tractatis accidẽtibus parti. præteritoꝝ pticipioꝝ diuersas formas ostẽdit: ꝙ icidẽter fecerat cũ de supinis tractaret diuersas cõsonantes accipit: qñ solæ diuersæ ante us ponũtur: ut t x s: uel quando plures diuersæ iungunt̃ in eadẽ syllaba añ us: ut ctus ptus psus stus. uel si nõ ponant̃ in eadẽ syllaba: ut textus generaliter cõprehendere dicit: qa cũ de supinis tractaret in prima cõiugatione. dixit oia præterita primæ coniugationis in ui desinentia: ui in tũ cõuersa supinum faciunt. Rursus in secunda coniugatiõe idem dixit. s. præterita se. coniuga. in ui desinentia. ui in tum cõuersa faciũt supia. Idẽ repetit ĩ tertia & ĩ quarta cõiugatione: ꝓpter diuersitatem eorũ. Hic uero illas singulas terminationes generaliter comprehendit cũ dicit: ĩ tus desinũt omnia quæ præteritum uerbi in ui syllabã terminant: mutatione ui in tus. Similiter d̃

ceteris terminationibus accipe. Excipit tria a longam in au conuertentia: hic non excipiuntur quin ui in tus cõuertant: sed quia plura faciunt, s. quia a longam in au mutant. ¶ A ciui quoq; citus. Licet corripere & producere penul. consideratione secundæ & tertiæ coniugationis. ¶ Solui enim. Dixerat q̄ illa quæ fiunt mutatione ui in tus: habent penul. productam: ideo supponit: solui enim solutus. q. d. licet solui non faciat parti. mutatione ui in tus: imo abiicit. i. u. consonante in uocali conuersa: & addita tus: tamen produxit penultimã. ¶ A uero correpta ante tus. Per se ē capitalis sentẽtia ostendẽs quæ uocales & quales ante tus inueniant̃. unde & statim dicturus est. i. cor. habent ante tus.

Nota tamen quia occasionẽ habuit: qa dixerat satus corripere pe. ¶ In quattuor pticipiis. Attende quia status unũ accipit de quattuor parti. quõ dixit non q̄ parti. sit: sed quia simul est pti. unde. i. a quo status futurũ ē staturus: nõ q̄ ab eo deriuet̃: sed quia eis similis ē in litteratura. h. d. ¶ Sepeliui etiã no. quod sepultus. Quasi dicat sepeliui iõ excipitur: quia nõ facit participium mutatione ui in tus. & iungit̃ ad superiora ubi dicit: excipiunt̃ causa differntiæ tria. ¶ Et saliui salitus & salsus. Et saliui salitus & salsus: quantũ ad salsus est exceptio: sed aĩaduertendum quoniam in fine quartæ coniugationis dixit salsus uenire a sallo: quomodo uulsus a uello: Hic autem excipit sallio salliui: quod salsus facit præteritum: in quo sibi uidetur contrarius: sed secundum diuersos usus id dictum intellige: ut si diceretur sallio salliui: excipitur secundum eos qui dicunt salsus inde uenire.

¶ Præterea notanda sunt ab halo. Præterea notãda sunt ab halo halaui halitus nomen participiale non halatus & spiro spiraui spiritus: nõ spiratus. & ab ambio ambiui ambitus: correp. penulti. Secundum nomina exceptionem ideo facit: quia hæc nomina quartæ declinatõnis similia debẽt esse partici. Vnde & participialia nomina uocantur. Similiter. q̄ autem halaui est: ab halo uidetur respondere tacitæ obiectioni. Nam diceret aliquis halitus nomẽ poni non debere in exceptione: quia halo halas non facit halaui præte. sed halui: & sic inde halitus recte deriuatur: ad quod iste q̄ autem &c. ¶ I uer. cor. habent ante tus in par. I uero cor. habent ante tus in parti. omnia uerba quæ præteritum in ui diuisas terminant: nisi ex præsentibus. i. habuerit præsentia in lo uel in uo diuisas desinentia excipit quidem primæ coniugationis duo uerba quæ per synæresim. i. per ablationẽ. i. quæ ablatio fit in synæresi. i. conglutinãtur. c. & t. proferuntur in par. Si est ibi synæresis q̄ est ablatio planus est. ¶ A neco quoq; necatus inuenitur. ¶ A neco quoq; necatus inuenitur participium & nectus. Istud uerbum primæ coniugationis: ideo separauit ab aliis: quia duplex participium habet: unum quod est simile prædictis duobus: nectus scilicet a præterito necui: necatus a necaui.

situs: quæ in participiis penultimas corripiũt & liui: & lini litus. A ciui quoq; citus: licet & corripere & producere penultimã ab iui quoq; uel ii cõposita & quiui & quii corripiunt in participiis i ante tus ut aditus obitus præteritus nequitus. Solui enim solutus: & uolui uolutus abiecta i produxerunt tamen: a uero correptam ante tus in quattuor solis inueni participiis duobus primæ coniugationis quæ duplicãt ĩ præterito priorẽ syllabã dedi datus: steti status: quod participio simile nomẽ est: unde futurum staturus: Secundæ quoq; unum inueni a deponenti reor ratus & tertiæ unum de quo supra diximus seui satus. Vnde Virgilius in secũdo georgicorum: Mutataq; insita mala Ferre pirum Sepeliui ẽt notandum quod sepultus facit: antiqui tamẽ & sepelitus dicebãt. Et saliui salitus & saltus: Præterea notanda sunt a saliui uel salii saltus & salturus: ab halo halas halui halitus nomen pticipiale non halatus. Et a spiro spiras spiraui spiritus. Similiter nomen participiale factum non spiratus facit: a paui pastus non patus. Ab ambio ambitus correpta penultima quando nomen est. Nam in participio producitur. Ouidius in primo meta. Iussit & ambitæ circũdare littora terræ. q̄ autem halaui est ab halo ostẽdit Iuuenalis in quarto. Et omni bellorum põpa animã ex halasset optimã pro exhalauisset: i uero correpta habent ante tus omnia quæ præteritũ in ui diuisas terminant nisi sint ex præsentibus in io uel in uo diuisas desinentibus: ut domui domitus: uetui uetitus: attonui attonitus: habui habitus: elicui elicitus: genui genitus: strepui strepitus. Excipiuntur primæ quidem coniugationis duo quæ p synæresim proferuntur: secui sectus fricui frictus. A neco quoq; necatus & nectus inuenitur pticipium Sed necatus proprie dicitur ferro. nectus alia ui. Illud quoq; est notandnm q̄ Horatius ponit in epo

do. Non me lucrina iuuerint conchylia magis ue
rationibus aut scarus: quos eois intonata fluctibus
hyems ad hoc euertat mare. Intonata dixit non in
tonita. Cum Virgilius in quarto æneidos. Attoni/
tus tanto imperio monituq; deorum. Sonaturus
quoq; pro soniturus. Horatius in primo sermonũ
protulit. Ingenium cui sit: cui mens diuinior atq;
os magna sonaturum des nominis huius honorem
Vir. in sexto Dum flãmas iouis & sonitus imitatur
olympi. In secũda quoq; cõiugatione excipiuntur
in ui diuisas ĩ præterito desinentia quæ penultimã
i in participiis non habent: ut hæc docui doctus: te
nui tẽtus: cẽsui census: Tertiæ quoq; rapui raptus
& ex eo cõposita: corripui correptus: præripui præ
reptus: Similiter a canẽdo ꝯposita absq; i faciunt p
ticipia secũdum primitiui formã: canor cantus occi
nor occentus: accinor accentus: quis occinui & acci
nui faciunt præteritum. In rui etiam & in xui p idẽ
tempus exeuntia non habẽt i in participiis: ut disse
ro disserui disertus: desero deserui desertus. aperio
aperui aptus nexui nexus: pexui pexus: messui quo
q; messus facit: ut cẽsui cẽsus. In lui uero desinentia
ui in tus conuertunt in participio ut colo colui cul/
tus: occulo occului occultus: consulo consului con/
sultus: alo alui altus uel alitus: unde etiam uolo uo
lui uultus facit: qd nomẽ est participiale. quõ colui
cultus. Quando est quartæ declinationis quæ etiã
o uerbi in u conuertunt. Quæ uero ĩ præsenti ĩ uo
desinunt ĩ extrema præteriti in tus conuersa faciunt
pticipia: ut polluo lui lutus: acuo acui acutus: suo
sui sutus: tribuo tributus: eruo erui erutus quod so
lum penultimã corripit. apud antiqores tamen ẽt
ab hoc compositum producit penultimam: diruo
dirui dirutus: A do quoq; composita i breuem ha/
bent ante tus in participio præteriti. ut reddo reddi
tus: credo creditus: prodo proditus perdo perdi/
tus uendo uenditus. In ctus faciunt participia præ
teriti passiua. quæ uerba per idem tempus actiuo/
rum præterita in xi faciunt: ut intelligo intellexi in/
tellectus duxi ductus: uexi uectus: anxi anctus:
traxi ctus: pexi ctus: iunxi iũctus. Excipit̃ flexi q̃
flexus facit pticipiũ Similiter ĩ xi uel ĩ q: uocali lõga

Illud quoq; notandũ. Quasi dicat: into
nata excipitur: q̃ æquipollẽter subiũgit in/
tonata dixit nõ ĩtonita: cũ uirgi. attonitus
dixerit: nõ attonatus: hic aperte dat̃ intelli
gi: quia recẽsitus: quod a recẽsui nascit̃ pe
nul. cor. Si eni penul. produceret̃: iste ĩ ex
ceptione posuisset & sic dedisset excipit̃ cẽ
sui cẽsus: & eius cõpositũ recẽsui recẽsitus.
sicut dicit̃: excipit̃ rapui raptus. & ex eo cõ
posita corripui correptus: quare si alicubi
recẽsitus: ꝑducta pe. inueniat̃: uel contra
regulã prolatũ ẽ: uel forsitan a recẽsio sis:
qd' ẽ quartæ cõiu. nascit̃. Messui quoq;
messus facit. Istud per similitudinẽ additũ
est. In lui uero desinentia. Dixerat supe
rius nisi sint ex præsentibus ĩ lo uel ĩ uo de
finẽtibus: nũc qualiter illa par. sua faciunt
ostẽdit. Vnde etiã uolo. Generaliter di
xit in lui desinẽ. ui in tus cõuertũt in parti/
cipio: ut colui cultus. & inde ĩfert a simili.
unde uolui uultus facit & colui cultus qũ
est quartæ declinatiõis. hoc iõ apponit ut
sit maior uis similitudinis: hãc illationẽ iõ
fecit: quia dubitabat̃ uultus an uolitus: no
men participiale dici debuisset. A do
quoq; ꝯposita. Additamẽtũ ẽ supradictæ
regulæ quæ dicebat. i. correpta habẽt ante
tus. In ctus: tã participiũ. Ordo ẽ: pas/
siua uerba faciũt. i. habẽt ante participium
præteriti in ctus: quæ passiua faciũt uerba
actiuorũ in xi: per idẽ præteritũ. t. & ẽ di/
cere. Actiua in xi præteritũ terminãtia in
ctus fa. præteriti participiũ: excepto flexi:
q̃ flexus facit participiũ nõ flectus: fluxi:
fluctus: nõ fuit excipiẽdũ. quia fluxi nõ ẽ
actiuũ: quare fixi fixus: unde crucifixus:
in exceptione nõ ponat recte quærit̃. Sed
sciẽdũ quia nõ curauit apponere: quoniã
per participialia noia fixus xa xũ quæ ipse
frequẽter ponit hoc poterat ĩtelligi. partici
pialia eni noia similia sũt par. uel forsitan
fixus pti. nũq̃ legãt: non tũ denegat posse
dici. Sil'r faciũt ĩ ctus parti. uerba in ci.
Vel qui uocali lõ. antecedẽte desinentia in
ptõ. q̃ dicit uo. lõga antecedẽte ad desinẽ
tia ĩ ci: solũ referẽdũ est ad driam peperci:
quod nõ facit ĩ ctus sed ĩ sus par. ĩ hoc uer
bo. i. peperci nõ uocalis sed cõsonãs ante/
cedit. lõgã nõ ponit ad driam sed ad ostẽ/
dẽdam proprietatẽ uerborũ ĩ ci desinẽtiũ:
subĩtelligẽs illud de desinẽtibus ĩ qui: hanc
proprietatẽ uult nos notare ad driam ĩ gi
desinẽtiũ: ĩ illis eni nõ antecedit uniuersali
ter lõga uocalis: sed ĩ quibusdã cor. & ĩ q̃/
busdam producta.

¶ Rapui quoq;. Additio ē regulæ: & col
ligit per partes quæ sub una regula cōpre/
hendere non potuit. ¶ In stus unū inueni.
Dicit con quęstus & pas. par. pastus: istud
unū nō ad passiuū par. ē referendū: cū etiā
a geror gestus inueniat̃. ¶ X quoq; ante.
Vnū iuenit̃ in tus a texui. s. textus. Nota
superius cū accepisse diuersas consonantes
ante us: in par. præteriti quādo plures po/
nuntur ante us: etiā nō in eadē syllaba: ut
textus: & excipit̃ a superiori regula quæ di
cebat. i. uero correptā habent ante tus oia
quæ præteritū in ui diuisas terminant hāc
exceptionē iō hic reseruauit ut ostēderet di
uersas consonantes us antecedentes: nō in
eadē syllaba. Attende: quia nimis restri/
cte dicit x antecedente unū inuenio in tus
a texo quoq; textus: cū a miscui mixtus in
ueniat̃. Sed sciēdū quia superius ubi dixit:
in secūda quoq; coniugetione. Ercipiunt̃ i
ui diuisas in præterito terminātia. sed quæ
penul. i. in par. non habēt ut docui doctus
Inter cætera mixtus ē excepta ibi uoluit cō
tineri. Quapropter hic recte dixit unu re/
spiciens ad illū solū q̄ de eadē exceptiōe re
stabat. s. textus: uel insiste litterā: cū eni di
cit: unū iuēio: duo eē nō negat: sed se unū
inuenisse asserit. Excipit ussi ustus: gessi ge
stus: torsi tortus & torsus. antiqui dicebāt
secūdū hoc non excipit̃ a regula. Similiter
a torreo quoq; tostus fit: tostus nō excipit̃
quoniā nō uenit a uerbo terminā te præte/
ritū actiui in di uel in si: sed propter simili
tudinē ponit̃ inter excepta. ¶ Quartæ cō
iugationis in si uel. Quartæ cōiugatiōis in
si uel in ri præteritū terminantia: in tus nō
antecedēte i faciūt parti. ut farcio farsi far/
tus. Attende partē illoꝝ quæ i ri termināt
præteritū positam in exceptione supioris re
gulæ ubi dicis similiter faciunt participia q̄
in ri faciūt præteritum. partē illoꝝ quæ i si
terminant præteritū terminātia quæ exce/
perat a regula: desinentiū in sus: ubi dixit
nisi sint a do cōposita: uel quartæ cōiuga/
tionis ¶ In xus tria participia inuenio. In
xus: tria participia inuenio: nexus a nexui
pexus a pexui: flexus a flexi: cū dicit tria
inuenio in xus: ostendit se fixus participiū
non legisse: posset tamen dici nō negat.

antecedente desinentia in præterito: ut feci factus
ieci iactus: uici uictus: reliqui relictus. Similiter in
gi ut legi lectus. tetigi tactus. fregi fractus. In ptus
exeūt pticipia præteriti passiua cū actiua eiusdem
tēporis: i pi uel i psi uel i mi terminant̃: ut cepi ca
ptus: rupi ruptus: scalpsi scalptus: cōpsi cōptus: sū
psi sūptus: prompsi promptus dempsi demptus:
scripsi scriptus: nupsi nupta. Nuptus eni silet̃ nisi
p irrisionē uel figura dicatur: q̄uis uetustissimi no/
uus nuptus ptulisse iueniāt̃: qđ nūc i usu nō ē emi
emptus: ademi ademptus: redemi redemptus: ra/
pui quoq; raptus facit. & ex eo composita corripui
correptus præripui præreptus. In stus unum iueni
deponēs queror questus: & passiuū pascor pastus:
cū alia eiusdē formæ soleāt s abiicer̃ ut nascor natus
irascor iratus: obliuiscor oblitus: paciscor pactus:
nāciscor nactus: pficiscor pfectus. ulciscor ultus:
expgiscor experrectus: defeciscor solū duplicauit s
i pticipio defessus: X quoq; aīcedēte unū inuenio
in tus a texui textus. In sus desinūt participia q̄ ex
uerbis ueniūt i si uel i di præteritū pfectum termi/
nātibus nisi sint a do cōposita de q̄bus supius dixi/
mus: uel quartæ cōiugatiōis. quæ nullū participiū
i xus termināt ut læsi læsus: mersi mersus: iussi ius/
sus: mordeo momordi morsus: prādeo prādi pran
sus: tōdeo totōdi tōsus obsideo obsedi obsessus pre
hendo prehendi prehensus: uideo uidi uisus: fodio
fodi fossus: teneo tetēdi tēsus: tudo tutudi tusus sci
do scidi scissus: findo fidi fissus. Excipiūt̃ ussi ustus
gessi gestus: torsi tortus & torsus ātiq dicebāt a tor
reo quoq; tostus fit. sic similiter faciūt pticipia q̄ i ri
uel i li uel i ti termināt præteri tū actiuoꝝ: ut uelli
uel uulsi uulsus fefelli falsus pepuli pul ius: pculi p
cullsus: a suffero sustuli anomalū ē & sublatus facit
decurri decursus: uerri uersus uerti uersus: Excipit̃
peperi partus dr̃iæ cā. Peperi. n. parsus facit. Quar
tæ cōiugationis in si uel in ri præteritū terminātia i
tus non antecedēte i faciunt pticipia: ut farcio farsi
fartus: fulcio fulsi fultus: haurio hausi haustus: re/
perio repperi reptus: cōperio cōperi cōptus. In psus
unū deponēs labor lapsus. In xus tria iuenio passi
ua: nexus a nexui: pexus a pexui: flexus a flexi. Si/
militer faciūt pticipia amplector āplexus: comple/

Supradictas formas ĩ tus xus. Supradictas formas in tus sus xus: & alias seruãt ĩ ptõ participii coĩa & depo nẽ. quæ depo. uel cõ. facit ex simili termĩatione &c. per. regu. docet quõ ualcamus discernere quas formas cõ. uel depo. in participio, præteriti habeãt. s. ex similitudine passiuoꝝ. Nã coĩa uel depo. quibus passiuis erũt simi lia in termĩatione easdẽ formas in participii ptõ hẽbũt cũ illis. Sicut enĩ dico noior ris noiatus: ita crimĩor natus & ut nector nexus: ita amplector xus. & ut irretior irretitus: ita mẽtior titus. Nota tñ qa hæc regula nõ genera liter datˀ. falleret enĩ ꝯqueror deponẽs questus: nõ quesitus faciat sicut queror passiuũ sed ex maxia pte ualet hæc regula. Neutra pauca habet. Quæreret aliqs de parti. neutroꝝ: iste dicit iã supra/ dictũ cẽ. Participiũ quoq; futuri acti. Participiũ quoq; futuri actiuũ & neutrale a supio fit amatu amaturus: cũ dicit quoq; ostẽdit ptic. ptĩ fieri ab ultĩo supino. Plu raq; tñ. Licet dixerim pticipia futuri nasci a supino: tñ nõ uniuersaliter ẽ istud accipiẽ dũ: qa nõ oĩa uerba habẽt supina. Et qa superius. Exẽplis uult approbare & aucto ritate firmare qd' superius dixit par. præsẽs põi pro participio ptĩ deficiẽte. dicebãt enĩ antiq ueniẽs æqpollẽs illi græco qd' ẽ ὁ ἐλ θών quod ptũm. t. ueniẽs. s. dixerũt ĩ de signatione illius q iã uenit. & statius calli/ gãtes dixit pro calligatas. Attẽde ꝙ p cal/ ligatas cũ sit nomẽ uoluit designare uĩ ptĩ. ptĩ. t. q. d. ponamus ꝙ calligatas sit parti. ptĩ. t. ut ad id quod uolumus uenire ualea mus: & dicimus calligãtes pro calligatas: diciť tamẽ ꝙ calligatas sit partici. ptĩ: sicut enim coeno facit coenaui & coenatus sum ita calligo calligaui & calligatus sũ. & est sensus calligãtes dixit pro eo qd' debuit di cere calligatas par. ptũm: sed hoc mõ non procedit quoniã sic nõ ostẽderet qd' propo suit. s. par. præsens poni pro par. deficiẽte ptĩ: sed demõstraret pro nõ deficiẽte poni quod ut diximus non intendit.

PRonomẽ. Quẽadmodũ superius cõsideramus par. secũdũ sigõnem & secũdũ uim uocis & secũdũ cãm inuẽtio nis: similiter licet considerare pronomẽ eis dẽ modis: quis hic tantũ diffiniať prono/ mẽ secũdũ hoc ꝙ inuentũ fuit. aliud ẽ enim agere de uno quoq; pronomine secũdũ si/ gnificationẽ: quod habet inq̃tũ ẽ ꝓnomẽ. aliud secũdũ uim huius uocis quæ ẽ ꝓno/ men. aliud secũdũ cãm suæ inuentionis: si gnificat autẽ ego: & sic unũquodq; aliud pronomẽ inq̃tũ ẽ pro. merã subãm. merã dico ad remotionẽ qualitatũ in quo differt a nomine cuius ẽ proprietas significare sub stantiã nominando: inueniendo qualitatẽ circa eam: & hoc inquantũ nomẽ ẽ. uerbi gratia hõ hic nomẽ nominat aĩal rõ. mor. ut subãm ĩueniẽdo qualitatẽ circa substan tiã ipsam. s. rõ. mor. idẽ uero animal for/ matũ rõ. designat ego in hac constructio ne. ego homo sedeo: sed non innuit rõna/ litatem circa ipsum animal. Sicq; intelligẽ dum ẽ pronomina designare merã subãm s. sine inuentione & repræsentatione qua/ litatum. Nam si ita uellemus exprimere

ctor cõplexus. Supradictas formas seruãt in ptici pio præteriti cõia & deponentia quæ facile ex simili terminatione passiuoꝝ dignosci possunt quomõ fa ciũt p singulas cõiugationes pticipia præteriti tẽpo ris. Neutra pauca habent præteritũ participiũ: ut supradictũ est: cœno cœnatus. prãdeo prãsus: iu/ ro iuratus: careo cassus: qd & nomẽ est passus a pa teo a titubo titubatus: a placeo placitus: a qesco qe tus. A neutropassiuis quinq; sunt: gaudeo gauisus audeo ausus: soleo solitus: fio factus: fido fisus. Ve tustissimi tñ & ex aliis plurimis neutris ĩueniũť ꝓ tulisse pticipia præteriti quomõ supius ostẽdimus quæ nũc in usu nõ sũt. participia quoq; futuri acti/ uũ uel neutrale a supinis nasciť: ut amatu amatu/ rus: domitu domiturus: doctu docturus: flexu fle xurus: fultu fulturus: factu facturus. Pleraq; neu/ troꝝ secũdæ cõiugationis ĩ ui diuisas desinẽtia præ terito deficiũt ĩ supinis: ut horrui rubui: texui tepui ferbui: senui: egui: rigui: durui: stupui & similia. Et qa supius diximus ꝙ uerba actiua & neutra carent præteriti tẽporis pticipio sicut & passiua cõmunia & deponẽtia: & uerbo utimur ut ꝓ ὁ φιλήσας qui amauit ὁ φιλούμενος q amatur. Sciẽdũ ẽ qd antiq ĩ actiuis & neutris uerbis pro ptĩ tẽporis pticipiis ẽt ĩstanti tẽpore utebãť: ut ꝓ ὁ ἐρχόμενος καὶ ὁ ἐλθών: ueniẽs dicẽtes: Similiter ὁ παραγενόμενος καὶ ὁ παραγιγνόμενος adueniens. Vir. i. x. Cæculus adueniens marsoꝝ mõtibus umbro. hic enĩ aduenies ὁ ἐλθών si gnificat. Ter. ĩ. pho. Offẽdi adueẽiẽs q̃ cũ uolebã & ut uolebã collocatã filiã: hic. n. quoq; adueẽiẽs ὁ πα ραγενόμενος significãt Sta. ĩ. i. thebai. Et caligãtes abrupto sole mycenas: caligãtes ꝓ caligatas dixit

De Pronomiue Liber. xi.

P RONOMEN EST PARS oratiõis quæ ꝓ noĩe ꝓprio uni uscuiusq; accipitur personasq;

merā q̄ oēs qualitates a ſubſtātia ꝑ aliquod ꝓnomē remoueremus deſignādas i ſigōnē hyles ꝓnoīa reducere/mus: qd' rō nō hēt. Nota q̄ ſupradictū ē q̄ hoc nomē hō noiat aial formatū rōnalitate ut ſubām repūtādo cir/ca cā rōnalitatē ut qualitatē: & nō eē dictū hō ſigāre generale aial naturā ut ſubām: & hoc cū qualitate .i. cū rō/nalitate. Si eni ſic uellemus ꝓcedere ꝑ ſingula ſpecialia noīa: a ſupremo genere & ſpē ſibi ꝓxima eādē ſubām noīatā iueniremus: qd' abſonū ē. Attende ēt ubi ſuperius dictū ē ego ſigāre merā ſubām: & hoc inq̄tū ē ꝓno/men: iō hāc appoſitā determinationē: q oē pronomē ē uel demōſtratiuū uel relatiuū: demōſtratio uero & relatō

finitas recipit. Pronomini accidūt ſex. Spēs genꝰ ꝑ ſona figura numerus caſus. Spēs ꝓnoium biptita

qualitates ſūt. Itaq; oē ꝓnomē inuit qualitatē: & ſic ꝓnois ſigō non differt a ſigōne nois. ad qd' ſoluēdū quidā dicūt q̄ demōſtratio & relatio quas notāt ꝓnoīa nō ſūt qualitates reꝝ quas ſignificāt ꝓnoīa. Sed ipſaꝝ ꝓnoīaliū uocū qualitates uero quas notāt noia hō ipſoꝝ nominum: ſed reꝝ a noibus ſignificataꝝ eſſe uidemus. Sed hæc ſolutio nō oībꝫ æque placet. Nō eni qui dicūt pronoīa demōſtratia: uel relatiua cōſiderāt tātū demōſtrationē uel relationē quæ pronoībus accidūt: ſed aium referētes ad res: quas uident demōſtratas uel relatas ad alias res per ꝓnoia demōſtrationē: & relationē i ipſis rebus a ꝓnoibꝫ demōſtratiuis uel relatiuis notari affirmāt. Sicq; cū ꝓnoia nō ſolū demōſtrationē & relationē ꝓnoīalibꝫ uocibꝫ adhærentes: quæ ſūt quaſi actiōes notāt: ſed ēt demōſtrationē & relationē reꝝ quæ ſūt quaſi paſſiones planæ qualitates cōuincūt notare. Et ſcd'm hoc uere nō differūt ꝓnoia a noibꝫ: ſed ſi qs cōſideret ꝓnomē inquātū ē ꝓnomē: & nomē inquātū ē nomē nō pōt dubitare de dria. Sciendū ēt, ſi qs uelit ꝓbare ego: uel quodlibet aliud hmōi eē nomē: qa cōuenit ei ꝓprietas nois. i. ſigāre. ſ. cū quali. reſp. nō eē meꝝ: qa ego nō ad hoc fuit inuētū ut ex propria ui ſubām cū qualitate ſigāret. Noia uero nō dicunt aliquæ uoces ſimpliciter: qa deſignāt. ſ. cū qualitate: ſed qa ad hoc officiū explendū ꝓprie ſūt inuētæ. uiſa propria ſigōne ꝓnoium inq̄ramus uim uocis huius quæ ē pronomē. Pronomē aūt hoc uocabulū ſcd'm hoc fuit inditū uocibꝫ pronoīalibꝫ quod poneret ꝓ noie: nō dico mō uel proprio uel appellatio. qa quātū ad uim uocis nihil hoꝝ attinet ſed ſolū poni pro noie. Reſtat tertia ꝓnois cōſideratio. ſ. cā inuētiōis quæ talis ē. Cū oē nomē naturaliter ſit ter. per. excepto uocatio nō poterāt iūgi cōpetēter cū primis & ſecūdis uerboꝝ per. i. trāſitiue: ut ergo iūgeret neceſſariū fuit aliquas uoces inuenire i pria & ſecūda ꝑ. quaꝝ iuentu cōiūctio cōpetēter fieret: reperta ergo ſūt pronoia i pri. & ſe. per. ut ꝑ ea ſuſcipent noia: qd' ꝑ ſe obtiere nō poterāt: ut uice noium i orōne ſæpe ponerēt: iuētiōes aūt ꝓnoium. t. ꝑ. nō talis extitit neceſ/ſitas. noia eni quæ ter. ſūt ꝑ. ſine oī uicio cū uerbis ter. ꝑ. ꝑ ſe poterāt iūgi: ſed cōmoditas quædā ibi obſeruata ē. nā cū dico uirg. ſcripſit buc. poſſem qdē ſine oī uicio grāmatice repetere idē nomē: & dicere uirg. ſcripſit geor. ſed cōmodius pono hoc ꝓnomē idē: ſi dicā: idē ſcripſit georgica. Sūt ēt aliæ cāæ inuētiōis pronoium. ſ. diſcretō & aliæ: de qbus alias. hæ uero in pn̄ti ſufficiāt cū ad pn̄s negociū ꝑtieat: ſic āt expōit diffinitō. Pronomē ē. p. o. i. uox ſigātiua. & qa hēt hoc cōe cū aliis ſubdit quæ pars pōit pro ꝓprio. n. i. obtiet uī nois proprii poſita: ubi propriū nomē nō pōt poni: uel ibi poſſet poni ſed nō tā cōmode. nō iō dicit proprio: qn ēt interdū pro appellatiuo ponat: ſed qa maiorē affinitatē hēt cū proprio q̄ cū appellatio: magis elegit dicere de eo. Affinitas uero i hoc cōſiderat q̄ ſicut propria noia certā ſubām unā. ſ. indiuidualē determināt quod nō habēt facere appellatia: ita pronoia certā & finitā per. per demōſtrationē ſeu relationē oſtēdūt: hoc ergo itelligere dēmus q̄ & ꝓnomē ꝑ proprio noie ponat & in ui ꝓnois. i. ut ita certā rē deſignet per demōſtrationē ſeu relationē ſicut propriū nomen ex ſua iuentiōe. ſcd'm hanc aūt lectionē plena ē diffinitio ꝓnoium. cōplectūt eni hic oia pronoia: & excludūt quæcūq; nō ſūt pronoia. Nā ifinita noia. i. qui &c. licet uideant pro ꝓprio noie poni q̄tū ad relationem quā notāt: tū nō ſp ponūt in ui proprioꝝ noium. Nā ē qn̄ in orōne ifinite accipiūt: ut ſi dicā: q crediderit ſaluus erit: hic nō demōſtrat per q una certa per. ad modū proprii nois qd' aūt ſeqt. Finitaſq; per ſere. Nō ad aliquid excludēdū apponit: nec ē de diffinitiōe ſed ē quædā proprietas pronoium. per ſe pōt eē etiā expoſitio quō pronomē ponat pro proprio noie. q. d. ſic ponit pro proprio noie quod recipit fi. i. certas perſonas ad ſig. eas. quod ē dicere: in quacūq; orōne ponit pro. rē ſuā diffinite & detetmiate ſignificat: ſiue per demōſtrationē: ſiue ꝑ relationē: aliter legit ut totū ſit de diffinitiōe ſic. Pronomē ē. p. o. quæ ponit pro proprio. n. uniuſcuiuſq; rei. nō iō dicit proprio quin ēt pro appellatiuo ponat: ſed ut oſtēdat quia gratia proprii nois maxie inuentū eſt: & frequētius ponit pro proprio q̄ pro appellatiuo: & qa cōuenit infinitis noibus. ſ. q & huiuſmōi quæ quidā uolebāt eē pronoia & male: ut excludat ea ſubdit perſonaſq; fi. re. ad ſignificādum eas qd' nō ſemper facit q. nā licet in relatiōe aliqn̄ pro proprio noie ponat: ut cū dico: uirg. q ſcripſit buco. ſcripſit georgi. q eni q̄tū ad officiū huius orōnis certā per. ſignificat. licet hoc ſit tamē pōt i orōne ifinite accipi: ut præoſtēſū ē: quare cū dico: neſcio quē hoiem iueni & is abſtulit mihi cappā: an certā & finitā per. hoc ꝓnomē is: i hac orōne ſignificet: cū ad ignotū hoiem referat. ad quod dicimus: qa in hac orōne, is certā per. ſignificet. ſ. ignotū hoiem. nec dico certā q̄ is eius qualitatē nobis notificet: ſed certā: qa is ad nullā aliā rē ſignificandā ibi pōt dirigi. Pronomini accidūt. Data ſubſtantiali diffinitione pronominis ſecundū inuentionē ſuam tractat de eius accidentibus. Sciendū ſpeciem idem ponere in pro. quod in nomine & in uerbo. ſ. compoſitionem quandam qualitatem ſecundū quam pro. dicunt: uel per ſe ſūpta uel ab aliis orta. & dicit bipartitam eſſe cōpoſitionem ipſam: quaſi geminā ſub ſe cōtinere cōpoſitionē uidelicet & illā unde dicuntur primitiua pronomina: & illam a qua dicuntur deriuatiua pronomina: uel pōt dici in: ranſitiue ſpēs pro. i. ſpecialia pronomia ſunt bipartita: & hoc cauſa ſpeciei eis adiacēti.

Primitiua ego mei &c. Quærit̃ quare ponit mei tui genitiuos: cũ in exẽplo deriuatorꝝ obliquos casus nõ po
nat: sed dicit̃ iõ mei posuisse post ego: qa nõ uidebat̃ eẽ eius gtũs ꝓpter elementorꝝ diuersitatem: tui post tu iõ
apposuit ut tu ntĩm eẽ ostenderet quẽ quidã tantũ uocatiuũ eẽ dicebãt. Et primæ. Primitiuũ ꝓnomẽ diuidit
secũdũ exẽpla quæ præmiserat: ita primitiuũ aliud ẽ primæ per. sicut ego. & re. c. se. aliud ẽ secũdæ ut tu & eius
obliq casus: aliud tertiæ ut ille: sui &c. Ego & re. ca. sequẽtes q̃tũ ad significationẽ bene sa. sequũt̃: & hoc mõ
sũt obliq ca. ego. & nota hoc dictũ ꝓ illis q ad solã uocẽ respiciẽtes dicebãt nõ eẽ obliquos huiusmõi a ntõ ego.

est. Alia.n. primitiua: alia deriuatiua. Primitiua ut
ego mei tui sui. Deriuatiua meus tuus suus. Et pri
mæ qdẽ psonę primitiuũ est ego: & reliq casus seqn
tes: secũdæ tu & eius obliq casus tertiæ uero ille ip/
se iste hic is & sui: qd ntõ caret quomõ εαυτου apud
græcos. Et ea qdem octo ꝓnoia sũt primitiua uel
sĩplicia. Deriuatiua uero sũt septẽ: meus tuus suus
noster uester nostras uestras. In his igit̃ qndeci ꝓ
noib9 nulla fit cõtrouersia. qn oẽs fateãt̃ eẽ ꝓnoia.

De septẽ uocibus tertiæ personæ.

Vaeritur tãtũ cur prima qdẽ & secũda p
sona singula ꝓnoia habeãt. Tertiã uero
sex diuersæ indicãt uoces. Ad qd respon
dendũ est q prima qdẽ & secunda psona ideo non
egẽt diuersis uocibus: qa semp præsentes sũt inter
se & demõstratiuę. Tertia uero persona mõ demon
stratiua ẽ: ut hic: iste: mõ relatiua: ut is ipse: mõ præ
sẽs iuxta: ut iste: mõ absẽs uel lõge posita ut ille. Si
eni super oẽs alias partes orõnis finit personas pro

Quõ. Quasi dicat: nõ mirũ si sui caret
ntõ cũ græcũ ἑαυτοῦ ei æquipollẽs simili/
ter caret ntõ: quare aũt careat in loco suo
dicetur. Et ea quidẽ. Dixerat unũ pri.
per. ut ego & unũ secũdæ ut tu. & unũ ter.
ut ille &c. Nũc colligit ea sub certũ nũerũ:
& est ordo & ea quidẽ primitiua uel sim/
plicia sunt octo. istud uel nõ disiũgit: sed
est talis ac si dicã mars uel gradiuus. sim/
plicia dicit hæc octo primitiua: ad driam
deriuatiuorꝝ pronominũ quæ cõposita sũt
non quantũ ad figurã sed quãtũ ad sensũ
ĩ oĩbus eni deriuatiuis pronoĩbus duæ p.
intelligunt̃: intrinsecus possessoris: extrin/
secus possessionis. Primitiua uero unã tan
tũ per. significant. uel simplicia dicit respe
ctu græcorũ pronominũ. græci eni habẽt
pronoia cõposita ĩ prima & secũda & ter.
per. In his ergo. A partibus infert: quia
sunt octo primitiua & septẽ deriuatiua: er
go sũt. xv. & de his nulla ẽ cõtrouersia: et
unde nõ sit cõtrouersia subiũgit: quin oẽs
grammatici &c. Quærit̃ tamen. Qua
si dicat: licet inde nulla sit qõ nec cõtrouer
sia quin oẽs dicant ea eẽ pronoia: tũ aliud
quærit̃ de ipsis. s. hoc quærit̃: cur unũ tan
tũ de ipsis ponat̃ in designatione primæ p.
& unũ tantũ in designatiõe secũdæ. in de/
signatione aũt tertiæ de ipsis ponant̃ sex.
& hoc ẽ quare cur prima et secũda p. rea/
lis singula h. ꝓ. in sui designatione: uide/
licet pri. hanc ego: secunda tu: has uoces & di. uo. i. ille iste ipse hic is sui: inde tertiæ. Ad quod ipse respondet:
q pri. et se. per. realis ideo non egent unaquæq; di. uo. ad sui designationem: quia sunt unius modi. Et hoc est
quod subdit: semper præsentes sunt inter se: quia altera sine altera esse non potest si proprie accipiantur: & ideo
sunt demonstratiue idest habiles ut singulis uocibus demonstrarentur. Tertia uero realis per. multas diuersita/
tes habet ad quas significandas diuersis uocibus eget quod habes ut ibi dicit. Tertia uero per. modo est demõ.
ut hic. modo relatiua idest habilis ut relatiue et iterato significetur: ut is. modo præsens. Subdiuisio tertiæ demõ
stratiue. tertia demonstratiua modo est præsens: et ita præsens: q iuxta posita ut iste. q. d. quando tertia realis
iuxta est: designatur per hanc uocem iste modo absens uel longe posita pro eodem accipe: ut ille. & est æquipol
lenter dictum tertia per. de al'. est præsens: altera longe posita. Sciendum q cum pro. puram significent scilicet
ad eam significandam unam suffecisse pronominalem uocem: sed auctores attendentes qua necessitate seu com
moditate pronomina inueniebantur quod superius dictum est: ut discretionem faceret in personis: trium pro/
nominum inuentionem necessariam esse cognouerunt unius scilicet ad distinctionem pri. alterius. ad. s. tertii.
ad tertiæ. confusio quippe eẽt si eadem uoce omnes per. assignarentur. Tribus igitur inuentis pronominibus:
unum solum in designatione pri. ab inde signatione. s. per. propter præsentiam loci & demonstrationem quam
exigunt utraq; per. sufficere decreueram: designatione autem ter. per. propter demonstrationem: relationem:
proximitatem: remotionem: ad quæ omnia se habet tertia persona: non unum sed multa pronomina necessaria
fuerunt: confusio enim esset si eadem uox tot diuersitates in ter. notaret per. Si enim. Ad hoc insisteret aliquis
importunus dicens non ualere prædictam causam scilicet q diuersa pronomina debeant attribui ter. per. pro/
pter diuersitates eius: quia uidet uerba ter. per. confundi. & in una uoce multas diuersitates significare: ad qd̃
iste. si enim &c. Sic iunge: Merito dixi multas uoces pronominales inuentas in tertia persona propter diuersi/
tatem tertiæ personæ: quia omne pronomen fuit persona. et hoc est proprium illius. Causa est: & si em/
ne pronomen fiũ. perso. Tunc pronomen tertiæ personæ. Et hoc habemus ibi ubi dicit: Super omnes alias

p.o. quod ē dicere cũ uerbũ primã et se. per. finiat et tertiã tãtũ habeat confusam si pronomen super oēs partes
orationis fiñ. per. restat ut ter. per. finiat: & hoc habemus ubi dicit: rectissime tertiaꝝ quoq;. i. diuersitates ter
tiaꝝ per. i. diuersæ ter. per. proferunt di. i. distictis. & di. uocibus significant: quæ dria plures hēt diuersitates
ut dictũ ē. Vnde fecit talem cõsequētiã. Si oē ꝓnomen fiñ. per. t. tũc. p. t. ꝑ. profert distincte: qđ ꝓbat a de
structiõe cõsequētis extra: & unde hoc ꝗ si ꝓnomē ter. per. nõ ꝓfert distincte. nota oē ꝓnomē fiñ. ꝑ. si uerba
nõ finiũt oēs per. quia nõ ꝓferunt distincte in ter. per. tũc illud est. hãc significationē a simili ꝓpter eandē cau
sam hēmus æquipollenter sub illatõe: ubi
dicit unde &c. Sic tñ potes facere illationē
qa pro. sup oēs. p. o. fiñ. per nõ irrõnabi
liter ter. per. uerboꝝ uocales accipe in fi.
uo. ap. & hoc iõ cum nulla in eius uocali
bus per certa finiat per. realis. Assignatio
loci: & iõ couenienter uocauit eas ifinitas
quia sunt capaces ille per. perfe. m. i. uarie
tatis: ita sunt capaces pro. mul. quõ plura
lis nũerus: cũ eñ dico hoïes: indefinite du
os uel decē uel plures alios possum intelli
gere: nec ulla in eis certa perso. finiet: nisi
adiungas eis no. uel pro. si eñ dicã scribit
incertũ ē de quo dicã donec nomē addam
ut so. scribit: uel pro. ut magis diffiniat: ut
hic scribit: per hic eñ præsens per. intelligi
tur ter. per. uerbi ad faciendã certitudinē:
ita eget noïe uel pronoïe cũ pri. &c.

ET primæ. Ostendit supius driam
de prima et secũda per. ad tertiam
cũ dixit primã et secũdã per. singu
lis pronoïbꝰ designari. tertiã uero ui. nũc
dat eis hanc couenietiã: qa oēs habēt ano
malã declinationē: cũ nõ discernant gene
ra. hæc determinatio tãtũ ad tertiã perso
nã refert. prima eñ et secũda nunq̃ discer
nũt sed tertia qñq;: ut ille illa illud: et simi
lia: inæqualē habēt etiã. i. nõ tantũ de ob
liquis ad noïatiuũ: sed etiã obliquoꝝ casu
um inter se. Similiter secũda inæqualē hēt
declinationē. ¶ Nã tertia. Diceret aliquis
quare nõ dicis insimul. Similiter secũda et
ter. p. ad hoc uidet respõdere cũ dicit. nã i
ter. quasi dicat: iõ uolo tractare tertiã per
se: quia nõ tãtũ cõfundit genus sicut prima
et secũda: sed etiã cõfundit nũeros: qđ il
læ nõ faciebãt. ¶ Nec mirũ. Quia dixerat
superius oēs per. pronoïs eē finitas: hic ter
tiam dicit cõfundere genus et nũeros: ui
deret alicui sibi esse cõtrarius: ad hoc subii
cit et iuenit quoddam remediũ ad illã cõ
fusionē dicēs. Nõ mirum. i. nõ debes mirari si tertia persona cõfundit genus et numeꝝ i uoce: qa nõ obest: quo
niã ex antecedēti. cõ. ad quã refertur bene distiguit genus et numerum: et quomodo ex antecedēti cognitione
possumus scire illam distictionē determiat sic: quia ipsa uox ter. per. ē relatiuũ quod totũ ē dicere: nõ ē antēdēda
illa cõfusio cũ excludat per relationē i tertia persona: uel per demõstrationem i prima et secũda: de quibus sub
dit: quod. i. quam distictionem ipsa demõstratio pri. et se. perso. facit i genere. i. i cõfusione generis. illæ enim
duæ personæ genus cõfundebãt. ¶ Illa uero. Dixit superius pronomia ter. per. quæ nõ discernũt genera iæqua
lem habere decliationem: modo põit cõtrariam sentētiam sic dicēs: illa uero et cætera regulã decliationis de no
miatiuis ad obliquos: et regulam casuum scilicet obliquorum iter se. ¶ Sũt autem. Fecit superius hãc diuisionē
de pronominibus ꝗ alia sũt primitiua: alia deriuatia: et egit de primitiuis ostēdēs quædam esse pri. quædam se.
quædam ter. per. iterum ꝗ unum sit i prima: unum i se. plura i ter. et quare ostēdit ibi ꝗ licet de demõstratiõe &
relatiõe pronominum egerit: icidēter tamē fecit: modo pricipaliter ad ostendēdam proprietatem pri. pronomi
num hanc facit diuisionē: ꝗ ꝓnoia alia sunt demõstratia: alia relatia: quæ licet oē ꝓnomē cõplectatur: tamen
gratia pri. de quibus specialem tractatum per se facit: uel magis proprie prius hic inducitur.

nomē: rectissime tertiaꝝ quoq; ꝑsonaꝝ differentia
distincte ꝓfertur q̃ plurimas hēt diuersitates. unde
nõ irrationabiliter tertias uerboꝝ personas Apollo
nius ifinitas dicit: cũ nulla in eis certa finiatur ꝑso
na: & ꝓfũde multitudinis sint capaces: quomodo
& pluralis numerus noïum nisi adiungas eis uel no
men uel ꝓnomen cũ prima & secũda ꝑsona eis nõ
egeat. Si. n. dicã scribo uel scribis i ipsa uoce diffini
ui etiam personã scribentis & ostendi. Si dicã scri
bit icertũ quis donec addã uel nomē uel ꝓnomē ei.

ET primæ qdē ꝑsonæ ꝓnomē & secũdæ &
tertiæ cum non discernũt genera inæqualē
hñt ēt casuũ declinationē tã i singulari nu
mero q̃ i plurali ut ego mei uel mis mihi mea me.
nos nr̃m uel nr̃i nobis nos a nobis Similiter secũda
nã tertia q ē sui sibi se a se nõ solũ genera sed ēt nu
meros cõfũdit. Nec mirũ. nã cũ relatiua sit: ex ante
dētis cognitiõe possumus ad qđ genus uel numerũ
refertur scire: qđ facit in genere primæ & secũdæ per
sonæ ipsa demõstratio: & præsentia utriusq;.

ILla uero q̃ distinguũt genera: certã hñt &
æqualē ꝑ utrũq; numerũ declinationis & ca
suũ regulã ut ille ipse iste: & reliqua noue.
Sunt autem eorum alia demonstratiua
alia relatiua: alia & relatiua & demon

Vnde.f.quia.Pronoīa sunt uel demōstratiua uel relatiua uel utrūq.i.per:reales sunt notæ.i.cognoscibiles
et ita notabiles qd' certæ.pōt etiam argumentū sub illatione positū ad hoc qd' quædam pnominū sunt demō/
stratiua:quædam uero relatiua. Et primæ. Exēplificat de demonstratiuis tantū et discernit quæ sint tantū de
monstratiua. Vtraq;.enim. Probat qd' sunt demonstratiua:quia demonstrant præsentem personā. A par
te extra. Quia demonstratiuum aliud præsens:aliud positum longe:et hoc probat in libro a rel. quia utraq; p.
i.pri.et.f.ostendit pri.per.illa pro.loco pri.et.f.p.ponit diffinitiones earum. Nota cum hic et iste:candem

stratiua:uū notabiles & certę fiūt psonæ. Et primę
qdē & secūdæ psonæ pnoīa sūt demōstratiua sēp.
Vtraq;.n.ut dictū ē præsēs eē ondit̄ ut psona eius
q loqt̄.& illius ad quē loqt̄. Tertiæ uero aliæ sunt
demōstratiuæ ut hic iste. Aliæ relatiuæ: ut is & sui
Aliæ mō demōstratiuæ mō rlaituæ: ut ille ipse. Ille
dmōstratiuū ē:ut Ter.i.eunu. Viden tu illū thais.
Relatiuū:Vir.i.vii. Sic iuppiter ille monebat. Ipse
uero si p se pferat̄ i tertia psona relatiuū ē:Vir. in
iii.æneī. Ipse arduus altaq; pulsat Sydera. Si uero
cū aliis pnominibꝰ iūgat̄ eoꝝ accipit significatio/
nē ut idē poeta i.v æneī. Ipse ego paulisper p te tua
munera inibo. Est.n. hoc demōstratiuū. Inuenit̄
tū sæpe absq; aliis p eclipsim platū:& tū eoꝝ hēt si
gnificationē:q cū eo subaudiūt̄:ut. Vir.i.ii. æneī.
Quæq; ipsa miserrima uidi:subaudit̄.n.ego:q̄uis
uerbū ipsū primæ psonæ.i.uidi habet i se itellectū
pnominis quoq; eiusdem. Interest autem inter de/
monstrationem & relationem hoc quod demōstra/
tio interogationi reddita: primam cognitionem
ostēdit. Quis fecit.ego. Relatō uero secūdā cogni

per.& eandem demonstrationem notent
nec in aliquo ui leant differre alterutrū su
perflue uidetur inuentū:nec diuersa pno
mina iudicanda esse:sed dicimus ea differ
re:quia iste tantū demonstrat oculis subie
cta:hic aūt eadē & ea quæ sola animi ra/
tione concipiuntur:unde demonstratiuū
itellectus dicitur. Ipse uero si per se.i. sine
coniūctione pri.&.f.per.pronominis:&
quia nōdū hoc sufficit.per se enim aliquan
do profertur:& tamen est demonstratiuū:
iō addit in ter.per.i.in designatione ter.
per.tunc est relatiuū. Est enim. Hic di/
cit cōmendatio ē exēpli:uel ostensio i par/
te:q ipse accipit eius pronois significatio/
nem cui cōiungit̄. Sciendum est cum dico
ego so.lego:si quis quærat so.quā per. si/
gnificat:ibi dicimus quantū ad officiū hu/
ius orationis:primā:quantū uero ad hoc
q nomen est:tertiā discernit:quod ē dice/
re in hac oratione cum prima notet:signi/
ficat eam ut tertiam:nec est respondendū:
q primæ sit per.licet pri.significet p. Si
militer. Placet quibusdā cū dico: ipse ego
uerbero quantum ad uim oratiōis ipse de
monstrando significare pri.per.nec tamē
si quæratur cuius per.ibi sit: respondendū
eē pri.sed ter.quam naturaliter significet.
Aliis autem uidetur respondendū primæ:
quod melius post patebit. Inuenitur tamē
licet dixerim q ipse quando iungitur aliis
pro.accipit eorum significationem: tamē
inuenitur &c. Subauditur enim. Proba
tio est q in hoc exēplo ipse profertur p ecli

psim ego:subauditur dico quāuis uidi:habeat illud in se.uidi enim significat subiectum agere principaliter: si/
gnificat etiam cum discretum.f.ut pri.per.& hoc accidentaliter. Interest autem. Quia dixerat eadem pro/
nomina esse demonstratiua & relatiua:putaret aliquis idem esse demonstrationem & relationem: ideo appōit
differentiam. Constru. Ostendi demonstrationem & relationem esse in eodem pronomine: sed ideo ne putes
esse idem.nam hoc interest inter demon.& rela.q demonstratio habet primam cogni.relatio uero secundam.
primam cognitionem dicit facere demonstrationem:quia in oratione posita ut primam rem suam significat: ut
si de uirgi.dicam:hic scribit.hic in hac oratione uirgilium primo loco significat.i.non ab alia uoce eiusdē ora/
tionis significat. Relatio uero non in primo sed in tertio loco & secundo designat. Secundo dicimus etiam sin
tertio uel in quarto:uel quocunq; loco designet post primam cognitionem:unde secundæ dicuntur cognitionis
relatiua:q autem dicit interrogationi reddita ostensio est in parte:ut si dicat:uere demonstratio primam habet
cognitionem:quia illa demonstratio quæ est interrogationi reddita:Et attende quia per hoc nō aufert quin eti
am demon.sine præmissa interrogatione primam habeat cognitionem sed interrogationem. Ideo præmittit ut
cum res ex interrogatione dubia esse pateat & ex sola demonstratione certificetur: demonstrationem sine du/
bio primam habere cognitionem intelligamus:ut cum dico quis fecit:& ad hoc redditur ego:hoc solo demon/
stratiuo pronomine omnis dubietas excluditur. Si uero quæratur: quis fecit:& respondeatur is:de quo iam di
xi manifestum est:quia is relatiuum pronomen significat secundam cognitionem. Cum enim suppono de quo
iam dixi plane ostendo rem illam ad quam is refertur alio nomine uel pronomine prius esse significatam: inter/
rogationem illam præmitte relationi:sicut & demonstrationi præmissa est. Intelligit enim hic dare relationem
quæ sit reddita interrogationi:sicut et demonstrationem fecit.

tionē significat: ut is de quo iā dixi. Iure igit̃ hic qđ primā cognitionem indicat præponitur: unde præpositiuū noīatur. Is āt qđ secūdā cognitōnē significat subiungit̃. unde & subiunctiuū ꝓ merito nuncupāt̃ q̄ redigat in memoriam primæ cognitionis ut si dicā: Aeneas fuit filius Veneris: is ē q uicit Turnū. Ipse quoq; in tertia ꝑsona: ut dictum est per se positum ad recordationē ꝑsonæ refertur iā cognitæ. Recte igitur demōstrationem q̄ significat̃ per iste & ille ꝓnoīa reparat memoriæ pronomē qđ est ipse. Nō tamē iste & ille referri ad ꝓnomē ipse possūt. Prima. n. cognitio est ꝑ demōstratiua pronomina. Secūda uero ꝑ relatiua hoc idem pronomē hoc est ipse qdam cōmune existimauerūt quia tribus adiūgitur ꝑsonis: ego ipse: tu ipse: ille ipse. Nō est tamē uerum: figurate enī uel discretionis uel significatiæ

Iure ergo. Sic argumentare: oīs demonstratio primā cognitionem indicat: sed hic istud pronomen est demōstratio. Igitur hic primā cognitionem indicat: et ex hac conclusione infert. Iure ergo hic præponit̃ ī oratiōe quo iure ipse supponit. s. q̄ primā cognitionem indicat. q. d. sicut hic primū habet significare: ita primū habet poni ī constructione. unde. s. quia præponit̃ ut hic uenit: hic currit. et præpositiuū noīatur ab effectu: hic adductū est ad exēplū demonstratorū: sicut et ego fuit: uult ostendere per partes: quia demonstratiua primā cognitionē idicant: et attende has illationes esse factas ad demonstratorū et rela. driam. Is aūt. Continuo hic q̄ primā cognitionē indicat præponitur. is aūt rel. qđ secundā cognitionem sig. subiungit̃ in oratione. Redde cōtraria cōtrariis: et attende qđ dicit de hic: et de quolibet demōstratio et quod de is: hic dicit̃ de quolibet relatio posse dici: sequit̃: unde et sub pro. merito. nunc. et merito subiunctiuū. s. quid redigat in me. pri. cogni. q. d. is subiunctiuū debet nuncupari: quia non primū sed subiunctiue pri. cognitionem. i. alio nomine seu pronomine prius factam sig. et illā nobis in memoriam reducit: ut si dicam: æneas fi. fuit ue. is est qui modo turnum: æneas hoc nomen primā cognitōnē illius per. indicat: is uero ad illā cognitionē ntō datur: & eā reducit ī memoriā. Ipse quoq; Aliud exemplū pronoīs secundā cognitionem notantis ponit. s. ipse et maxīe ob hoc inducit ut ostendat naturam huius ꝓnominis: quod est ipse: quam habet diuersam ab aliis pronominibus: et hoc est: ipse quoq; sicut is refert̃ ad re. per. iam cū per. quācunq; uocē ter. per. subintellige: et qa ipse hoc nō semper habet: quando habeat determinat: ipse dico positum in tertia ꝑsona. i. in designatione ter. per. Rursus qa ipse si cum hic: iungatur in ter. per. ut hic ipse: demonstratiuū ē sicut et hic cui iungitur addit per se positum. i. sine cōiūctione alicuius ꝓnoīs. Recte ergo. Quia ipse refert̃ ad cognitionē per. iam cognitæ per quācūq; uocem ter. personæ: ergo refert̃ ad cognitionem per. prius cognitæ per ille. & iste: ꝓnomina ter. per. et hoc ē: ergo recte. i. necessario hoc pronomen ipse: repetat me. de. i. demonstratiuā cognitionem quæ significatur per ille et is: ut si dicam iste est uirgi. ipse scripsit buc. Non tamen: Licet dixerim q̄ ipse ad id quod monstratur per iste et ille referat̃: non tamen conuertitur q̄ iste et iste: ille dico acceptum in ui demōstrationis referant̃ ad prono. ipse. i. ad cognitionem prius factam per pronomen ipse. Prima enim. A repugnanti ostendit q̄ ille et iste non possunt re. ad ipse. nam ille et iste habent pri. cognitionē: ipse uero secundam q̄ duobus syllogismis arguit: ita prima cognitio est per omnia demonstratiua pro. sed iste et ille demon. sunt pronomina: ergo ille et iste primā habent cognitionem: et item secūda cognitio fit per omnia relatiua pro. sed ipse est relatiuum. pro. ergo secūda cognitio fit per ipse. Hoc idem pro. Ostensa quadam proprietate ꝓnois ipse adhuc moratur in tractatu eiusdē uolens remouere duplicē errorē quorūdam in quē incurrebant in hoc pronomine. Alii enim dicebāt hoc pronomen cōmune esse trium per. i. ex propria inuentōe discernere. iii. per. unde sequebatur sententia præmissa falsa in qua dictum ē unum tantū pronomen in pri. per. esse: et unū tantum in secunda. Alii uero iudicabant esse nomen: quia ponitur pro solus: & prius ponit causam primi erroris dicēs. hoc idem ꝓ ipse quidam grāmatici exi. esse cōmune trium per. et hoc ideo: quia tribus personis ad. non tamen ē uerum q̄ sit cōmune. Figurate enim. Quasi dicat: uere licet tribus per. iungatur Ipse: non tamen est uerum q̄ sit cōmune. Nam illis tribus per. non proprie sed figurate iungitur. Attendendū est in hoc loco diuersas occurrere sententias de ipse. Quidam enī dicunt ipse esse unum indiuiduale pronomen: siue designet primam seu secūdā siue ter. per. quēadmodū hoc nomen so. siue cum ego siue cum tu siue cum ille iungatur: tantū unū indiuiduum nominis esse dicunt: & ex prima inuentione ipse sub ter. per. ponitur: per figuram autē primæ et. s. per. coniūgi affirmant: notantes figuram in hoc qđ ter. per. pri. uel se. iungat̃. Secundum hoc ergo ipse non ē cōmune cū naturaliter sit ter. per. & etiā tunc quando habet iungi pri. & se. per. & figurate eas significat eas ut tertias. Aliorum uero sententia dicit ipse tria esse pronomina: & tamen proprie inuentum ut in ter. per. relationem significaret: figurate uero. i. improprie pri. et se. per. iungit̃: cum uim suæ significationis relinquens in uim pri. et se. per. transeat. Idem secundum hos ipse non est cōmune trium per. quia illud quod primæ iungitur per. demonstratiuum et penitus diuersum ab illo ipse qđ in ter. per. significat relationem: Similiter illud qđ iungit̃. s. esse

citur.s.per. Itaq; cum dicas ipse primam & .s. & ter.p. significare. de alio & de alio dicis: quare non est cõmu/
ne manens in ꝓpria sigõne. cõueniunt autem hæ duæ sniæ in hoc ꝙ utraq; concedit ipse ꝓprie iuentum in desi/
gnanda ter.per. post uero translatum ad significãdam primam per. & .s. sed in ipso modo translatiõis differũt
Sic autem obuiatur secũdæ sniæ cum superius concessum sit .xv. tantum esse ꝓnoia & unum tãtum primitiuum
in prima per. unum quoq; in secũda. hoc ipse ꝙ iungitur cum ego. non est dicẽdum primæ per. nec illud aliud
ipse quod iungitur cum tu secũdæ: quoniam iam plura haberemus q̃. xv. nec esset unum solum in prima: nec in

causa primæ & secũdæ adiũgit. Quod ãt tertiæ ẽ ostẽditur ex eo ꝙ dicimus ego feci: tu fecisti: ipse fecit. Et ꝙ tertiæ personæ in id trãsferri possunt: quod maxie in interrogatiõibus animaduerti põt. Nunq̃ eni iterrogãte aliquo qs dixit qs fecit: qs audiuit: respõdemus ipse ꝓ ego uel tu: sed ꝓ aliqua tertia ꝑsona. Quidã ẽt nomẽ hoc putauerũt: qa ẽ quãdo pro solus accipit. Vt Vir. i. vii. Ipse ratẽ cõto subigit uelisq; ministrat. Sed hoc quoq; ꝑ significãtiã uel discretionẽ ꝓfert. Nã cũ ꝓ noie accipit q̃d suũ ẽ ꝓno

secũda quod a tenẽtibus illam sniam sic soluitur quando pris. dixit .xv. tantũ eẽ ꝓnomina ad discretõnem uocum respexit .xv. tantum sunt pronomina in uoce differẽtia ipse quippe qui tertiæ per. est idem in uoce cum ipse q est primæ & secũdæ: non ẽt in sigõne. Item opponitur si ipse iõ iudicatur esse pri. uel .s. per. quia iungit uocibus primæ & secũdæ per. & significat eas: ergo noia eadem de causa pri. & .s. per. sunt iudicanda: & ille hoc aliud ꝓnomen: quod negat auctoritas. Ea.n. semper tertiæ p. dicũtur: ẽt si significent pri. & .s.p. quod iterum sic soluitur ab eis iure ipse dicit pri. & .s. per. cum sine interuentu alterius pronominis per se .s. primis. & .s. uerborũ ꝑsonis sine uitio iunctum ꝑfectum faciat sensum: ut ipse uideo & similia quod non habet ille nec aliqua noia nisi cum substantiuis: uel uocatiuis uerbis iuncta. Redeamus aũt ad litteram dixit quia ipse pri. & .s. per. figurate iungitur: & quare iungatur eis ostendit uel cã discretionis .i. ut discernat primam uel secũdam per. ab aliis: ut ego ipse feci: quod est dicere ego tãtum feci: & non alius: uel cã significantiæ .i. amplificationis: ut si regalis per. dicat ego ipse ibo. qui. q. d. tantus sum ego hoc melius. sic habet ad primam sniam. ¶ Dicitur autem. ¶ Constru. qdam extimauerũt ipse esse cõe: sed ter. per. est tantum: & ꝙ sit tãtum ter. ostendit ex eo ꝙ tantum tertiæ per. uerbi iungitur: ut dicimus ipse fecit. Attende qa non loqtur de ipse: nisi secũdum hoc ꝙ iuentum est in ter. per. ad relatõem ꝙ autem premitti ego feci. tu fecisti. similitudo est ꝙ sicut prima primæ et s. secũdæ: ita ter. ter. tantum; per. iungatur. ¶ Et quia ter. persona. Alio modo ꝓbat ꝙ ipse tertiæ est per. tantum. nã põt poni loco tertiarũ per. tantum nũq̃ loco primæ per. uel .s. & hoc est & ex eo ostenditur ipse esse ter. per. q. tertiæ per. ut ille iste. hæ uoces possunt transferri ad id ꝓnomen supradictum .i. in ipse. ipse ponitur ꝓ illis ter. per. ꝙ .s. ut ipse ter. per. ponatur: maxime põt aiaduerti in interrogatõibus: & uere põt aiaduerti ꝙ ipse ꝓ ter. per. ponatur. Nam ibi ꝓ ter. per. ponitur tantum & uere ꝓ tertiis tãtum. nam pro pri. uel .s. per. nũq̃: et hoc habemus ubi dicit interrogante .n. aliquo quis fecit: nũq̃ respondemus ipse pro ego uel pro tu. sed ꝓ aliqua tertia per. i. pro aliqua uoce ter. per. q̃d est differẽciæ si ad hanc interrogatõem quis fecit. respondeatur ipse. nunq̃ in hac responsione ipse significabit primam uel .s. per. sicut ego. & tu. sed ter. tantum. Maxime dicit: quia euidẽtius patet per interrogatõem ꝙ ipse tertiam per. tãtum naturaliter significet: cum nulla certa per. premittatur: & tantum ipse ad ter. determinate referatur. ¶ Quidam etiam. Alium remouet errorem: & supponit cãm erroris dicens: qdam ẽt hoc .i. ipse nomen puta: & hoc iõ quia est quando pro solus accipit secũdum hoc ꝙ eis uidetur: ut Vir. posuit in .iiii. ipse quasi solus æneas ratẽ. c. s. ¶ Sed hic quoq; sicut in aliis locis. Quasi. d. illi addũt exemplum Vir. ad suæ sniæ confirmatõem: sed illud potius sniam eorum destruit: quia in hoc exemplo ipse nõ pro solus profert: imo ꝓfertur per significãtiam: uel. p. ꝓnoialem subintellige ipse enim cum sit ꝓnomen: si discernit secũdam solam subãm discernit .i. discernendo solam significat subãm: sicut omnia ꝓnomina: solus uero cum discernat subãm significat cum qualitate: & ita habet aliam sigõnem ipse etiam cum discernit q̃ solus.
¶ Nam cum. Postq̃ ostendit exemplum Virg. non obesse qa ipse minus esset ꝓnomen: ꝓbat quia ipse non põt esse nomen sic. omne quod est nomen implet quod suũ est nominis .i. suscipit ꝓprietatem nõis: sed ipse illud nõ implet ergo non est nomen. ꝓ eodem habet accipi ꝓnomen & esse nomen: ꝓpõnem habemus ibi. Nam cum aliqua ps accipitur &c. Assumptio est præmissi sylli sic. ꝓbatur .s. ꝙ ipse non implet quod suũ est: no. suũ est nominis ut nũq̃ uerbis pri. & .s. per. ad ꝑfectam constructõem faciendam iungãtur. nisi sint uerba .s. uel uo. hãc ꝓpõnem habes ubi dicit nominibus aũt uerba primæ & .s. perso. adiuncta non faciunt ꝑfec. nisi sint &c. huius ꝓpõnis ꝓbatõem premittit ita uerba primæ & .s. per. solum ꝓnominibus iuncta faciunt per. in sensu. Fide facta illi ꝓpõni: assumunt inde ipse uero oium uerborum personis adiunctum per. habet sine supplemento alicuius ꝓnominis hoc assumit cum deberet assumere cõuersam .s. ꝙ uerba pri. & .s. per. adiuncta ipse faciunt per. pro eodem enim habet. posset concludere: ergo ipse non implet quod suum est nominis: & sic ꝓbatum est ꝙ nõ est nomen. Sed consequens illorũ ponit dum concludit: ergo est ꝓnomen: & hoc pronomẽ .i. ipse. græci uocãt non tantum relatiuum: sed ἐπιταγματικόν: hoc est impositiuum: uel si mauis dicere sub. & quare subiunctiuũ appellent supponit .s. ꝙ subiungit sibi aliquod: uel quod subiungit alteri pro. ut ego ipse. ipse ego. & nota etiã

R4

minis iplet. Verba primæ & secūdæ ꝑsonæ adiūcta ꝓnoibus ꝑfectionē sensus faciūt: ego scripsi: tu docuisti. Noibus aūt nō: nisi sint uerba substātiua uel uocatiua: ut trypho dicor: Cicero sum. Ipse uero oībus uerbis adiunctū ꝑfectionē hēt. Ipse dedi: ipse dedisti. ergo hoc ꝓnomē. i. ipse επιταγματικον ēt hoc est appositiuum uel subiunctiuum uocant græci: quod subiungitur alteri pronomini.

¶ De Septē deriuatiuis pronominibus:

[D]Ronoīa deriuatīa septē esse dixius: a prīa ꝑsona deriuant̄ tria: a singulari gtō unum mei meus: a plurali duo nostrū uel nostri noster & nostras. A secūnda quoq; tria: a singulari unū tui tuus: unde & corripitur penultima: qūo in primitiuo. A plurali pariter duo: uestrum uel uestri uester & uestras. A tertia uero ꝑsona unum sui suus. Et qa primitiuū tā singularis q̄ pluralis ē numeri cōe. Deriuatiuū q̄q̄ intrinsecus ex pte possessoris ꝑsona significat̄ ꝑ gtūm primitiui: ex quo nascit̄ utriusq; numeri est cōe: ut suus illius & suus illorū. In oībus deriuatis ꝓnoibus duę itelligunt̄ ꝑsonæ:

secundum eos q dicunt ipse tria esse ꝓnomina: quia ipse non in propria sigōne accipitur: cum dicitur ipse feci: ipse fecisti: sed tamen qa nullum nomen in aliqua sigōne sua iungi habet cum istis per. recte differt ipse per hoc a nominibus. Attende ubi dicit uerba substantiua uel uocatiua adiuncta noibus facere ꝑfectum sensum sic esse intelligendū q sicut alia uerba pri. & .s. per. coniuncta nominibus non ꝑficiunt grāmaticam sine ꝓnomine apposito: ita in prima & .s. persona prædicta uerba nūq̄ sine uitio adiungūtur nōibus: nisi apposito uel subintellecto pronomine pri. uel secūdæ per. In hoc tamen differunt ab aliis uerbis q alia uerba cum cōiungūtur nōibus per interuentum ꝓnominū non permittunt nomina esse in alia parte orationis q̄ sunt ipsa pronomina: ut ego so. lego. Ecce hic utrūq; in substantiuo ponit̄. Substātiuorum uero & uocatiuorꝝ uerborum natura patitur noia in eadem pte oratiōis eē cū ꝓnōibus: ut ego so. sum: uel uocor & i diuersa parte esse q̄ sint ꝓ. ut ego sum so. ego uocor plato. Substantiua quippe uerba habent cōiungere quaslibet res cohærētes inter se & earum noia & oppositas copulando disiungere. uocatiua uero copulant uel res quas principaliter significāt cū ipsis substantiuis: uel uocabula rerum cum ipsis rebus quarum sunt noia.

[D]Eriuatiua prono. Tractata primitiuorum natura deriuatorꝝ ꝓprietates ingredit̄ ostendere: primum docens unde nascantur. a prima. s. per. deriuantur tria de illis a genitiuo singulari. unde &c. Unde. s. quia a genitiuo tui deriuatur tuus non a tu ntō hoc ē inde signū quia corripitur pen. sicut in primitiuo tui. ¶ A tertia uero. A ter. uero per. unde. s. a sui suus. sui gtūs singularis siue pluralis accipitur hic. ¶ Et quia primitiuū. Ostensa natiuitate deriuatiuorꝝ: eorum proprietates uult ostēdere. & primo agit ꝑꝑ spēalem naturam quā habet ab aliis diuersam de suus sic dicens: & qa primi. &c. q. d. a sui deriuatur suus: quod cōe utriusq; numeri intrinsecus: & hoc nō est ex se sed ex sui primitiuo unde deriuatur hoc qualiter debeat accipi determinat. s. suus est cōmune utriusq; numeri intrinsecus. i. secundum intrinsecam ptem dictionis: quod magis declarat cum supponit ex qua parte dictionis significat per. possunt. i. sigāri intelligitur. s. secundum su. Intrinsecus duobus modis accipitur. s. & secūdum rem & secūdum uocem. dicit autem suus cōfundere numerum intrinsecus. i. secūdum intrinsecam dic. ptem: et hic significat uocē. Intrinseca uero pars uocatur qcquid est ibi propter finem: uel suus confundit nu. intrinsecus. i. secūdum intrinsecam sigōnem. Intrinseca uero significatio dicitur principalis in qua designatur res possidens. possessiua quippe duo habent significare principaliter: uidelicet possessorem: secundo rem possessam et gratia principalis indicantur pro. Nam siquis respiciat ad secūdariam: potius nomina essent uocanda q̄ pronomina consignificent extrinsecus substantiam cum qualitate. s. rem quæ possidetur cum possessione: & sic tribus modis significant possessiua. Quomodo persona possessoris intrinsecus significent determinat. s. per genitiuum ꝑmitiui. q. d. sicut sui genitiuum primitiui personā possessoris: ita significat quod notat aliquid eius esse: ita suus quod inde nascitur intrinsecus eandem personam si significat ut denotet aliquid eius esse. quod est dicere genitiue eam significat sicut & suum primitiuum: et hoc inuit cum supponit ex quo genitiuo nascitur. Sequitur. ¶ Ut suus illius et cætera. Exemplum est q suus intrinsecus cōmune sit utriusq; numeri. Nam iungitur et illius: et illorum. cum quibus intrinsecus significat. ad quam enim personam illius: uel illorum referuntur: ad eandem refertur suus intrinsecus iunctum cum eis: uel si dicam suus. illius. et illius ad ciceronem referatur ad eundem significandum refero suus intrinsecus: et si dicam suus illorum: et illorum ad romanos referatur. suus per intrinsecam relationem eosdem ro. significabit et ita suus intrinsecus utriusq; enim est cōmu. ¶ In omnibus enim. Quasi. d. recte determinaui superius intrinsecus: ex qua parte per. pos. significat. Nam in omnibus deriuatiuis pro. intelligitur. ii. p. intrinsecus per. pos. extrinsecus. i. secundum finem: uel secundario persona pos. ut cū dico suus est cicero equs. suus. tota hæc dictio possessam rē idest equm: et rursus tota hæc dictio possessorem. i. ciceronem significat: sed tamen secūdum aliam ptem notat

possessorem secundum su.hanc syllabam .s.quam trahit a primitiuo significante similiter possessorem: & secundum aliam partem .i.finem quem ista dictio .i.suus habet simul est cum nomine significante possessionem idest cum equus pos.sig.uel intrinsecus intellige principaliter extrinsecus secundario ut dictum est. ¶Vnde quia intrinsecus.Intelligitur per.pos.in deriuatis pro.quomodo intelligebatur in primitiuis oportet subintelligi.ergo per.uocal.scilicet deriuatiua pro.in quibus genitiui primitiuorum intelliguntur idest quæ sig.rem ut possidentem eo modo quo genitiui illa in quam deriuatiua intrinsecus confer.g.ad modum primitiuorum: sicut enim

itrinsecus possessori:extrinsecus possessiōis. Vnde extrinsecus psonæ i qbus genitiui primitiuoꝝ sicut dictū ē itelligunt̃.Ex qbus & deriuant̃ cōfūdūt genera qūo & primitiua eoꝝ.Extrīsecus uero distinguūt ea ꝓ generibus noium qbus adiūgunt̃ meus seruus:mea ancilla:meū mācipiū.Numerus uero itrīsecus hic itelligit̃:quē habēt genitiui primitiuorū:ex qbus deriuant̃.Genera aūt possessoꝝ demōstratio ostēdit queādmodū in primitiuis.Extrinsecus uero terminatio distinguit numeꝝ qūo & genera & casus possessionū:i qbus regula eoꝝ cōsequētiam seruat mobiliū noium.Quærit̃ cur nr̄as & ue-

sui.iste genitiuus primitiui possessorem designans nullum genus discernit:ita nec suus deriuatum ab eo intrinsecus non discernit genus.extrinsecus uero idest in terminatione uel in secundaria significatione deriuata ꝓ.recte discernūt ea genera et hoc pro generibus enim idest sicut genera nominū quibus hec pronomina adiungunt̃ distinguūt̃ quodāmodo per teriationē ita & hæc deriuatiua ꝓ.per terminationē uel per significationem quam habent cōmune cum illis nominibus sua genera distinguūt:ut cum dico meus seruus sicut seruus per us finalem masculinum genus ostēdit: uel per significationem masculini sexus ita & meus.Nota cum dico iste equs ē meus: si subiiciam equs.& prædicem meus:ut sit idem dicere iste equs est possessus a me.bona est propositio quantum ad integrum et perfectum sensum:sed quantum ad enunciationem uocum secundum grāmaticam non ualet.Nam cum possessiua pronomina uim adiectiuorum nominum obtineant quemadmodum adiectiua requiritur secundum grāmaticam adici substantiuis nominibus ad plenum sensum:ut so.est albus homo. Si enim dicam so.est albus: uł albus legit.licet secundum dyale.perfecta sit oratio:non sic tamen secundum grāmaticos:cum ibi adiectiuum nomen substantiuo non iungatur in eadem parte orationis.quemadmodum inquantum est in adiectiuis:sic etiam in possessiuis pro. Nam cum dico iste equs est meus:licet in hac oratione possit intelligi prædicari possessio:& perfecta sit oratio secundum dyalecticos:tamen ad perfectam grāmaticam est ibi apponendum equs ut prædicetur meus uero determinet prædicatum ¶Numerus uero.Sic iunge in omnibus deriuatiuis pro.genus intrinsecus confunditur:numerus uero non in omnibus:quia hic numerus intelligitur in deriuatiuis intrinsecus quem habent græci primitiuorum ex quibus deriuantur:quod est dicere in quibusdam deriuatiuis pro.discernitur numerus intrinsecus:in quibusdam minime.Genitiui enim pri.& secun.perso.primitiuorum numerum recte discernunt.itaqꝫ & deriuatiua ab eis.Intrinsecus oportet discernere numerū.s.meus & cætera.sui uero genitiuus pri.ter.perso.confundit numerum eodem modo suus ab eo deriuatum.¶Genera etiam.Dixit superius possessiua confundere genera intrin.huic autem confusioni modo nititur inuenitur remedium:ostendens hanc repelli confusionem per demonstratōem:uel per rela.sicut in primitiuis eorum.& hoc est genera.s.pos.intrin.discernit demonstratio possessiuorum idest possidentium.uel ostendit discreta genera esse intrinsecus in pos.ꝓ.quemadmodum & cætera.¶Extrinsecus uero. Quasi.d.intrinsecus se habet numerus:sicut in genitiuis pri.sed extrinse.non oportet respicere ad primitiua eorum:quia terminatio distinguit numerum quomodo distinguit ge.& cætera.hoc sufficiet:sed possessionum addit:quia uult ostendere quoniam secundum eā partem ubi terminatio distinguit ge.& casum significatur possessio:in quibus generibus & casibus discernendis regula deriuatiuorum pronominum seruat cōse.idest similitudinem mobiliū.n.q.d.sicut mobilia noia secundū terminationem discernunt & numerum & genus.& casus.ita deriuatiua pronomi.uolunt quidam insertum esse causa similitudinis illud.genera possessiuorum & cætera.ut sit dicere ita terminatio extrinsecus distinguit numerū sicut demonstratio idest præsentia ostendit genera possessiuorum:idest deriuatiuorum pronominum ex qua pte significant possessores idest intrinsecus.demonstratio dico osten.genera deriuatiuorum pronomi.intrinsecus quemadmodum in primitiuis demonstratio ostendit genera possessiuorum idest ostendit cuius generis sit uox significans possessorem ut si ego ista uox proferatur per.quam signi.præsentem osten.& per præsentiam ipsius personæ cuius generis sit uox agnoscitur.¶Quæritur cur nostras.Dictum est superius septem esse deriuatiua pronomina.ex his septem duo constat esse gentilia possessiua. idest nostras & uestras. Alia uero quinque ad horum differentiam simpliciter posses.notantur.Ex his quinqꝫ simpliciter possessiuis quædam a singulari numero deriuantur.scilicet meus.tuus.suus.quædam plurali.scilicet noster.& uester.Quæritur ergo quare ita non habeamus gentilia possessiua a singulari numero deriuata:sicut & simpliciter possessiua habuimus. sic dicens. Quæritur cur nostras.& uestras.a plurali tantum numero deriuantur:& non aliqua a singulari.Non enim de

stras a plurali tātū mō deriuāt᷑. Ad qđ rūdēdum q̄ patriā seu gētē significāt. Patria aūt uel genus unis eē nō pōt: sed semp multoꝝ possessio. Itaq; nr̄as dicimus q ē a nostra patria uel gente quā multi possi

istis duabus uocibus. i. nostras. & uestras. Quæritur cur a sigulari numero non deriuatur: patet enim quia secundum formam & significationem intrinsecam a plurali numero debent deriuari. Sed quæritur quare aliqua pronomina eiusdem generis. i. gentilia possessiua non deriuantur a sigulari numero. uidetur enim posse dici meas. & tuas. gentile prono. ¶ Ad quod respondet. Quæstionē præmissa solutione subiūgit & est sensus meas. & tuas. nō potuit dici. Nam gentilia pronomina ad hoc proprie sunt inuenta ut aliquid a gente possideri designetur. i. personas illas cum quarum uocabulis iunguntur possessas significant extrinsecus gentem uero ut possidētem intrinsecus. & eam ut meram substātiam ad modum primitiuorum a quibus deriuātur: ut si dicam cicero est nostras. i. nostræ gentis. i. unus de nostra gente. nostras in hac oratione significat ciceronem extrinsecus & eum ut a gente possessum. i. a seipso cū aliis iūcto gētē uero ut possidētē ciceronē itrisecus possidet. n. gēs ciceronē ut totū suā ptē scđm hanc aūt sententiam duo dicimus tantum significare nostras. sicut & reliqua. & possessiua illa duo conuenienter per. s. possidentis intrinsecus possessam uero extrinsecus. meas. autem & tuas. non sic significant. si. n. dicam cicero est meas. meas extrin. significat ciceronem intrin. uero cum idem debeat significare q̄ mei primitiuum eius mei. autem tantum unam per. non multas simul collectas. prout est in gente significet meas intrin. gentem designare absonum est. itaq; cum meas. & tuas. ex nulla parte significare possint gentē. ea dici ut sint gentilia ratio non patitur. primam ꝓpositionem habes ubi dicit ad quod resp. ideo gentilia ꝓ. a singulari numero non posse deriuari. s. ut meas. uel tuas. diceretur. quia gentilia significant patriam seu gentem pro eodē accipe. i. significant aliquem possideri a gente. i. unum esse de gente. quid inde diceret aliquis hoc habent meas & tuas. ad pris̄c. non potest esse. quia genitiuus nō est possessio unius. i. non est una persona tantum possidens quod oportet si meas. & tuas. gentem significantia dicerentur. i. gentilia. non est dico una persona. sed est possessio multorum. i. multe perso. pos. scđm hoc q̄ gentilia ꝓ. illorum de gente significant. Assumptio est extra librum. sed meas & tuas. nullo modo significant gentem ut aliquid possidentem. ¶ Itaq; non debuit dici meas uel tuas. i. non debuerunt gentilia pronominalia a singulari numero deriuari. sed æquipollenter concludit sic. Itaq; tantum dicimus nostras. i. tantum dicimus talia gentilia. pro. quæ enim a plurali enim deriuantur. & q̄ nostras significet subiungit. Illum dicimus nostras q̄ est a nostra gente. quam gentem nos multi. i. quæ gens nos multi possumus. s. ego. & mei ciues. & hoc dicit æquipollenter. gente dico existente tam mea q̄ meorum. c quasi dicat nostras sic aliquem de gente designat. ut gentem etiam possidentem notet. Alia sentētia ab hac omnino diuersa hic legitur in qua dicuntur gentilia pronomina unum quempiam de gente sic significare. ut unus quilibet gratia alterius gentem possiderat. gens uero ut possessa ab unoquoq; significet ut si dicam cicero ē nostras. i. unus de nostra gente. quam gentem nos multi pos. i. unusquisq; nostrum. non per se sed gratia alterius possidet. Et sic nostras extrinsecus significat possessorem intrinsecus autem possessionem ipsam. s. gentem. qđ est contra regulam aliorum deriuatorum pro. quæ intrinsecus possessorem. extrinsecus rem possessam. & ut possessam significant. huic sententiæ bene considet littera & melius q̄ præmisse. licet ipsa non æquiualet ut præmissa continuatur autem sententia & legitur littera in hac. sicut & in illa. præter illud genus non potest esse possessiuū unius tantum. i. non potest possideri ab uno tantum qui contineatur in illa gente. sed est possessio in. i. possidetur a multis. i. ab unoquoq; multorum in illa gente contentorum ut a partibus suis. ab unoquoq; dico respectu alterius. Similiter illum dicimus nostras qui est de nostra gente nos multi possi. i. quam ipse possidet respectu modi & aliorum multorum. Est etiam hic alia sententia in quam dicimus gentilia ꝓnomina tria significare. s. illas res quarum nominibus iungūtur ut possessas. ipsam uero gentem ut possidentem. & etiam ut a multis possessam. sed hæc tertia significatio neq; intrinsecus. neq; extrinsecus uidetur designari a gentilibus ꝓ. ut si dicā cicero est nostras. i. nostre gentis. Nostras in hac oratione hoc significat. ut cicero a gente possideatur quā ego & alii mecum possident. Meas autem & tuas non sic possunt significare. Si enim dicam cicero est meas. i. mæe gentis. meas. quidem ciceronem a gente possideri. Sed gentem a me solo non a multis possessam significat. Ita q; meas. & tuas. non debuit dici. ꝓpositionem habes ubi dicit. Ad quod respondeo ideo gentilia ꝓnomina a singulari numero non posse deriuari. s. ut meas. uel tuas. diceretur. quia significant pa. seu. g. ꝓ eodem accipe. i. significant aliquem possideri. i. natum a gente. & unius esse gentis. gens cōmuniter non potest esse possessio unius solius. Sed est semper posses. iri. secundum hoc q̄ gentilia pronominalia illum de gente significant. Non enim hic accipimus possideri gentem sicut dicimus possideri æquum. sed singuli de gente possidere suam gentem idest suos compatriotas. quia habent eos de eadem patria genitos. ¶ Assumptio est extra librum sed meas & tuas non significant gentem quæ sit possessioni. idest non ita designant aliquem unum de gente ut & gens a multis possessa significetur concludendum esset. Itaq; non debuit dici meas uel tuas idest non debuerunt gentilia ꝓnomina a singulari numero deriuari. sed æquipollenter cōcludit. Itaq; tantum dicimus nostras idest tantum dicimus talia gentilia ꝓ. quæ a plurali numero deriuantur. & quid nostras significet subiungit. Illum dicimus nostras qui est a gente quam multi possident. q. d. nostras sic aliquem a gente possideri sign.

demus: hoc ē tā mea q̄ meoꝝ ciuiū: & possessiua q-
dē adiectōe noīum ad plenā significationē egēt: Pri
mitiua uero nō semp. Itaqꝫ pfectū ad discretionē ē:
Ego qdē affui: tu aūt nō aderas. deficiēs uero quan
tū ad discretionē affui quidē nō aderas autem.

De Eo qd̄ græci articulos ꝓnoībus adiūgūt.

Vre igitur apud græcos prima & secunda
psōa ꝓnominū: quæ sine dubio demōstra
tiuæ sunt articulis adiungi non possunt:
nec tertia quando demonstratiua est. Nam ο αὐτοσ
quādo dicunt relatiuo utunť non demonstratiuo:
Cum igitur & articulus relationem & pronomen
relationem habent: bis eundem ad cognitionem re
ferri ostendunt. Ergo illos secuti nos quoqꝫ declinā

et non minus gentem a multis possessam significet. Et possunt quidem. Tractauit de primitiuis & possessiuis
prono. quæ in hoc uidebantur conuenire: quia sicut primitiua. ita & possessiua intrinsecus possessorem significāt
nunc ingreditur dare differentias inter ea. licet dicens. & possessiua quidem egent adiectione nominum ad de
terminandam intrinsecam sigōnem. si enim dicam meus est. & non aditio seruus: uel aliquod tale. incertum est
q̄ meus intrinsecus determinate significet. certum est tamen significare possessionem inhærentem alicui: sed nō
determinate cui primitiua uero non semper egent adiunctione nominum ideo dicit non semper: quia est quan/
do egent non ad plenam quidem sigōnē:
quippe certam substantiam quod est suum
primitiuorum ostendunt: sed ad ignotas
qualitates ipsius substantiæ notificandas:
ut si quis dicat ignotus ego lego. certam
quidem substantiam intelligo: sed qualita
tes eius ignoro. itaqꝫ opus est adiunctiōe
nominis: ut dicat ego uirgilius uel aliquid
talis. per. quod qualitates eius mihi inote/
scant. Itaqꝫ perfecte. Dixit quia primi/
tiua nō egent adiunctione. n. ad plenam
sigōnem. inde infert itaqꝫ ego & tu. perfe
cta sunt in oratione per se posita quod ha
bemus ubi dicit ego quidē affui. hæc ora/
tio & tu autem non aderas. hæc alia perfe
ctum est. i. perfecta constructio est: non
tantum quātum ad sensum sed etiam quā/
tum ad discretionem. istud non est de illa/
tione cum ego dicam ego quidē affui ma/
tutinis. istud ego discernendo significat
nullum alium affuisse. Similiter tu autem
nō aderas. tu alios significat affuisse. nec
te moueat q̄ autem. & quod apposuit: nō
enim sunt apposita ad discretionem perso/
narum ad quam faciendam ego. et tu.
sufficiunt: sed tātum ut signa sint discretionis. s. ut discretio quæ notatur per pronomina magis pateat. similiter
deficiens uero a minori ostendit: ego quidem affui tu autem nō aderas. perfecta sunt in sensu. Nam iste oratio
nes affui quidem. nō aderas autem. in qbusqꝫ ego. & tu. nō apponūtur sed ex uerbis solis subintelliguntur per
fecte sunt in sensu: qd' dat intelligere cum premittit. deficiens uero est quātum ad discretionem ac si aperte. d.
affui quidem oratio hæc et nō aderas autem hæc alia deficiens est utraqꝫ quātum ad discretionem personarū:
sed in sensu est perfecta discretione in supradictis orationibus facit geminatio dicti. Cum enim dico ego qdem
affui. unum quidem apponitur alterum ex uerbo subintelligitur. et sic ex nimia geminationis expressione fit ibi
discretio: est tamen īuenire ubi ego geminatur ad amplificatiōem quādoqꝫ etiam ego sic geminatur: nec discre
tionem nec amplificatiōem operatur: sed absolute ponitur: ut in sequentibus inuenimus. Iure ergo. Quia
ego et tu perfecta sunt: quod tamen intelligimus esse ex hoc q̄ sunt demonstratiua. ergo prima et secunda per/
sona apud græcos uolens idem q̄ ego et tu apud latinos iure non possunt adiungi articuli. quod autem interse/
rit q̄ pronomina primæ et secundæ per. demonstratiua sunt loci est repetitio. q. d. q̄ pronomina primæ et secū.
perso. demonstratiua sunt repugnat ut articulis qui in oratione semper resolutionem significant possint adiungi
Relatio enim demonstrationi iungi non potest apud græcos ideo dixit: quia græci habent articulos quibus nos
caremus. Sciendum q̄ articuli apud græcos duplicem uim obtinent: quia et aliis dictionibus iunguntur in ora
tione ipsis consignando per relationem: nec tamen articuli eē desinunt: et in declinatiōe ut articuli tantum. s. ut
discernant genus. numeꝝ. et casum. Similiter nec tertia persona iungitur articulis quando demonstrata est. re/
pugnat. n. demonstratio: ut diximus. Nam ο αὐτοσ. Diceret aliquis falsum esse ut ter. per. quando demon
stratiua est iungi non possit articulis. Nam ο αὐτοσ istud græcum pro. ter. per. demonstratiuū est. & tamē iun
gitur. ὸ. græco articulo in hac oratione ο αὐτοσ ad hoc iste uidetur resp. dum dicit. nā ο αὐτοσ &c. q. d. meæ
propōnis uniuersalitas non destruitur. Nam ο αὐτοσ demonstratiuum est & relatiuum: & quando ipsi dicunt
ο αὐτοσ. i. quando iūgitur αὐτοσ ὸ articulos utimur ο αὐτοσ relatiuo non demonstratiuo: & sic est cōsona
coniunctio. Cum igitur. Quia ο αὐτοσ in ui relationis relatiuo articulo iungitur. igitur græci per hoc osten
dunt eundem. i. eandem per. bis referri ad cognitionem sign. illationis interserit. cum & articulus & illud pro.
idest αὐτοσ relationem habent ad eandem per. hanc illationem ideo facit ut ostendat ο αὐτοσ esse relatiuum
Ergo illos. Dixerat græcos illis pronominibus non adiungere articulos. inde infert ab auctoritate. ergo nos
sc. il. quoque sicut nec ipsi declinando. i. dum declinamus pronomina his i. demonstratiuis non addimus: non
dicam articulos: quia illis caremus: sed ꝓ arti. declinando dicit: quia constat in oratione articularia pronomina
non adiungi dictionibus ut maneant articularia: sunt enim tunc demonstratiua pronomina.

¶ Quid enim absur. Probatio est a maiori ꝙ pronominibus articularia pronomina non debeamus addere. Nam græci ueros & dignos articulos suis pronominibus non addunt. quod autem eis non conceditur in maiori: nec nobis debet concedi minori & hoc est quod dicit. Quid est. n. absurdius & magis contrarium rõni ꝗ cũ græci ueros articulos ꝓnõibus non præponãt nos ꝓnomina articularibus ꝓnominibus præponere in declinatione: ad quam. i. scd̃m quam declinatiõem non secũdum orationem. hic. hæc. hoc. loco articulorum accipiunt hoc ideo addit ut ostendat quare determinet in declinatione. ¶ Nam in omni. Vere dũtaxat in declinatione hic. hæc. hoc. acci. loco artica. quia in oratione non. & uere in oratione non: quia ibi sunt ꝓnoĩa: & uere in oratione sunt ꝓnomina. nihil. n. aliud significat hic. hæc hoc. in oratione nisi idem ꝙ significat αὐτοσ αὐτη αὐτο hæc græca ꝓnomina. Sciendum quia hic. hæc. hoc. in oratione demonstratiua sunt ꝓnoĩa non articularia: & significant idem ꝙ αὐτοσ αὐτη αὐτο quando idem demonstratiuã significationem acccipiunt. Nec mirum cũ hic. & hæc & hoc. in oratione sint pronomina nos accepisse ea loco articulorum in declinatione cum apud græcos quoq; grãmatici solent uti isdem uocibus in articulis & ꝓnominibus. i. easdem uoces faciũt articulos et ꝓ. s. ὅσ ἥ ὅ ex qbus uocibus hic. et hæc et hoc ꝓnomina articularia nascunẽ. et secundũ uocem et secundũ significationẽ hoc ideo appon. ut ostendat non mirum ẽẽ si hic. et hæc. et hoc. ꝓnomina naturalr̃ sunt: et tamen loco articuloꝶ ponantur cum ὅσ ἡ ὅ a quibus hæc translata sunt articuli sunt et pronomina in prima iuentione articuli uero translatiue. Nec te turbet quod superius dixit. quoniam hic hæc hoc. αὐτὸσ αὐτη αὐτὸ significant: hic uero dicit: qa ab ὅσ ἡ ὅ nascuntur ὅσ ἡ ὅ dico quando demõstratiua sunt et ὅσ ἥ ὅ et hic. et hæc. et hoc idem significant. Itaq;: qa hic. hæc hoc a ὅσ ἥ ὅ nascuntur. itaq; ideo ꝙ illa. et qa illa posset referri ad αὐτὸσ τητὸ addit ꝗ a uocali incipiunt. i. aspirantur iu principio apud græcos. ea quoq;. i. hic et hæc et hoc. apud latinos a uocali incipiunt sicut illa aspiratiõem habent in principio. ¶ Possessiuis. Dixerat possessiua differre a primitiuis quia possessiua egent adiunctione noium primitiua nõ. dat ẽt aliam differentiam secundũ quosdã qnã ipse ẽ stati destructurus. s. quia possessiuis solent præponi articuli qui nũq̃ primitiuis præponũtur demonstratiuis. sicut supra habuimus. sed. q. d. non ualet hæc differentia: quia illi articuli licet secundum enuntiatõem iungantur possessiuis: tamen necessario intelliguntur. i. referũtur ad sequentia. n. cum qbus. s. constituũtur possessiua ut si dicã ὁ ἐμὸσ δοῦλοσ ὁ est articulus et præponitur ἐμὸσ huic pos. ꝓ. sed tamen in sensu referẽ ad sequens nomen. i. ad δοῦλοσ ὁ δοῦλοσ ἐμὸσ hanc relationem docet fieri: cum dicit ὁ ἐμὸσ δοῦλοσ illas orationes ꝑ latina uerba exponit. Sicut apud nos. q. d. ita articulus refertur apud græcos ad sequens nomen sicut apud nos dicitur hic meus seruus. hoc est hic seruus meus δοῦλοσ seruus: ἐμὸσ. i. meus interpretatur. ¶ Et primitiuoꝶ quidem. Aliã differentiam dat inter primitiua: et possessiua. q. d. primitiua a possessiuis mõ supradicto differunt. et ẽt in hoc habẽt differre: quia nominatiui primitiuoꝶ si cum uerbis iungantur perfec. sunt. i. intransitiue sensum perfectũ faciunt. quia nulla obligatio sensus est ibi: sed ad idem designaudum ueniunt: primitiua illa et uerba simul iuncta: ut ego scribo. ¶ Possessiua. Transitiua sunt semper. i. ad tales sigões ueniunt ad quas uerba iuncta cũ eis non possunt dirigi: ut meus scribit. meus intrinsecus primam sig. per. extrinsecus uero transit ad tertiam. scribit uero ad intrinsecam primæ minimæ: sed tantum ad intrinsecam tertiam dirigit. ¶ Quemadmodum autem. Dixerat possessiuam transita esse cum uerbis. quod ideo uidemus fieri: qa in possessiuis fit transitio in diuersas p. et ideo hic uult determinare quibus modis transeant possessiua de per. in per: omnia. s. pos. in ter. trãseunt per. naturaliter. Possessiua uero primæ per. ẽt in secundam per. transeunt iuncta substantiuis: et uocatiuis uerbis. et etiam per uocatiuum casum. Possessiua autem secundæ per. rursus in primam transeunt per. si uocatiuis: uel substantiuis uerbis iungantur. Sed possessiua tertiæ nunq̃ in primam: uel in secuudam transeunt per. nisi figuratæ.

do pronoĩa non adimus his articularia: quid eni absurdius quã cũ græci articulos pronoibus non præponãt nos ꝓnoĩa ꝓnoibus prępõere ĩ decliatiõe ad quã dũtaxat hic & hæc & hoc loco articuloꝶ accipitur? Nã in omni oratiõe pronoĩa sunt. Nihil eni aliud nisi οὑτοσ ἀτη τουτο significant: nec miꝶ loco articuloꝶ ea nos accepisse in declinatiõe cũ apud græcos quoq; iisdẽ uocibus & in articulis & in pronoibus solẽt uti ο η το: ex qbus apd̃ nos hic & hęc & hoc nascuntur pronoĩa articularia. Itaq; quia illa apud illos græcos aspirãtur quæ a uocali ĩcipiũt. Ea quoq; apud nos aspirationẽ habẽt & a uocali incipiunt Possessiuis solẽt præponi articuli: sed ad sequentia noĩa necessario ĩtelligũtur ὁ ἐμὸσ δοῦλοσ idest ὁ δοῦλοσ μοῦ sic hic meus seruus: hoc ẽ hic seruus meus.

¶ De noĩatiuis primitiuoꝶ possessiuoꝶ.

ET primitiuoꝶ qdẽ noĩatiui si cũ uerbis iũgantẽ pfecti sunt. Ego scribo: tu uides: ille facit. Possessiua uero trãsitiua sunt semp: meus scribit: tuus dicit: queãdmodũ ãt noĩa tertiæ

sunt ꝑsonæ absq; uocatiuo. Tũc uero etiã primæ & secundæ: quando uerbis substantiuis uel uocatiuis iũgũt᷑ sic etiã ꝓnoĩa possessiua: ut meus es amicus: meus diceris cognatus: tuus sum filius: tuus nominor pater: tuus uocor socius tuus nũcupor ꝑsonus

De his quæ habẽt Vocatiuũ & quæ nõ.

Item sciẽdũ ẽ ꝙ uocatiuũ nõ hẽt aliud ꝓnomẽ nisi secũdæ ꝑsonæ primitiuũ o: ut o uos. Et priæ possessiuũ quãdo ad secundã trãsit ꝑsonã. Nã possessio ẽ quę uocat᷑ ab ipso possessorẽ ad quã loquit᷑ pria ꝑsona: ut Terẽ. ĩ eunu. O mea tu. Idẽ ĩ andria. O noster chremes. Vno eni eodeq; pronoĩe tã prima q̃ secũda significat᷑ persona. Et primæ quidẽ ꝑsonę possessiuũ tã ad secũdã q̃ ad tertiam transit. Secũdæ uero ad primam uel ad tertiam: ut tuus sum: tuus est. Ipsa enim sese possider̃ non potest: quomodo nec prima. Nam possessiua

& istud totum dicturus præmittit similitudinem de nomibus. sic dicens. quemadmodum autem nomina sunt tertiæ personæ: nisi in uocatiuo: sic etiam possessiua omnia tertiæ personæ sunt extrinsecus. i. transeunt inter per. & quemadmodum nomina: tunc etiam sunt primæ & secundæ per. quando uerbis substantiuis: uel uocatiuis iunguntur: sic etiam ea. pos. tunc sunt primæ & secũdæ personæ: quando eisdem uerbis iunguntur ut meus es amicus. meus pos. primæ iunctum cum es: extrinsecus in secũdam personam transit. tuus sum filius. tuus pos. s. per. cum sum substantiuo uerbo iunctum. in prima extrinsecus transit per. Insiste hanc coniunctionem quam dicit Priscianus habere possessiua pronimia cum primis & secundis per. substantiuorum & uo. uerborum. & non cum aliorum uerborum primis & secundis per. uidẽtur. n. iungi cũ aliis uerbis ĩ pri. & s. perso. ut cũ dicimus tu meus amicus legis. & ego tuus amicus lego uerum est hic ea intransitiue iungi cum primis & secundis per. aliorum uerborum: sed si memores eorum quæ supradicta sunt de nominum coniunctione cum personis uerborum: nulla restat quæstio: sic quippe se habent possessiua pronomina: ut & nomina in huiusmodi constructione. Nam nisi per adiunctionem pro. primæ & secudæ personæ: ita. s. ꝙ ponant in eadem parte orationis cum ipsis primi. prono. non habent cum primis & secũdis perso. aliorum ut iungi intransitiue: cum substantiuis autem & uoca. in prima & s. per. iuncta exigũt similiter eadem pronomina ad ꝑficiẽdum rectum & uulgarem sensum: sed hoc interest: quia tunc ponunt᷑ interdum in eadem parte oratiõis cũ ipsis ꝓnominibus: ut tu meus amicus: & unus es de numero existentium & tu meus amicus uocaris. i. ꝑticipas uocat[i]õe non illata actione: sed inata. interdum ponuntur in diuersa parte orationis ab ipsis pronominibus: ut tu es meus amicus. hic enim ponitur amicitia possessa a me: dicit secunda persona copulante es. similr̃ tu uocaris meus amicus. Nota hanc orationem tu es meus sine additione nominis rei quæ possidetur perfectum sensum uerum. s. uel falsum secũdum dya. generare: sicut & hanc tu es possessus a me. sed non sic hæc alia tu uocaris meus. ꝙ hoc solum impedit: quoniam meus nulli fuit impositum ut nomen: licet habeat uim nominis: tamen quãtum ad res tam bona est propositio sicut ista tu uocaris possessus a me. Et sciendum. Dixerat quare meus primæ personæ possessiuum substantiuo uel uocatiuo uerbo iunctum in secũdam transit perso. uult addere quia etiam in uocatiuo casu in secũdam transit perso. sed præmittit quãdam similitudinem. s. qa sicut tu hẽt uocatiuũ: ita & pos. primæ per. uel cũ uelit ostendere possessiuam primæ per. in uocatiuo transire ad quodlibet uerbum secundæ personæ ostendit ea prius habere uocatiuos. Item quia mõ. Vide locum ostendẽdi quæ ꝓ. uocatiuum habeant quæ uero deficiant in eo casu: determinat quæ habeant & quæ non. s. primitiuũ ꝓ. s. p. in utroq; numero: & possessiua ꝓno. pri. per. tantum habent uocatiuum. Sic iunge qd᷑ ego dixi possessiua substãtiuis & uocatiuis uerbis iuncta transire in primam personam & secũdam: sciendum fuit: & hoc ẽt sciendum ꝙ nullum aliud pro. habet uo. casum nisi primitiuum. s. p. o. tu. o. uos. & similiter possessiuum ille. tunc quando in ipso uocatiuo in secũdam transit per. iõ sic determinat: quia quando ad ter. transit non potest habere uocatiuum cum tãtum designet secũdam uocatiuus. Nam possessio. Probatio primæ est quia possessiuum primæ i secũdam transit per. nam in possessione quæ est secũdæ per. transit & uere possessio est secũdæ per. nam possessio est ad quam loquitur pri. per. a diffinitione. & uere prima per. loquitur ad possessionem. nam hoc mõ: quia. s. uocat eam a parte loquendi: hoc habes ubi dicit quæ pos. uocatur a possessore: ut teren. in eunu. o. mea tu. Vno enim. Cõmendatio est exempli. q. d. bonum exemplum dedi. nam uno & eodem pro. i. ꝑ mea significatur tam pri. per. i. possessor qui uocat q̃ secũda. i. possessio quæ uocatur. Et primæ quidem. Dixerat possessiuũ primæ transire in. ii. & ter. per. & possessiuum secũdæ transire in primam & ter. per. uult addere quia nec prima in primam: nec secũda in secundam potest transire: & iccirco reperit supradicta ut istud addat sic dicens et primæ quidem per pos. tam ad sc̃dam q̃ ad tertiam transit personam. Secũdæ uero. Sic habet se possessiuum primæ: secũdæ uero possessiuũ ad pri. et ad ter. transit per. Ipsa enim. Recte dixit quia possessiuum. ii. transit in pri. uel ter. quia in secundam non potest transire: et hoc est. ipsa enim. ii. non potest se. pos. nisi figurate quomodo prima primam. Ecce quare illam repetitiõem fecerit. Nam possunt. Probat possessiuum. ii. nõ potest

transire in secundam. nam omnia possessiua neces. intel. in diuersis p. significandis. & quia diuersæ per. figurate possunt intelligi in eodem: addit & sunt transitiua illa pos. q. d. sic dico possunt diuersas per. significare ut significatio cor℞ transeat de una per. in aliam per. prorsus diuersam aliter. n. non eēt transitio. ❡ Si igit̄. Quia oīa pos. transeūt de p. in aliā p. ꝓrsus diuersā igit̄ pos. ii. p. extra & si possessiuū pri. p. trāsit a. ii. p. necesse ē ut sepetur ab ea. ii. & cum ab ea sepetur necesse est adiungi illud pos. pri. uel. iii. per. significādæ cum constet duas diuersas secūdas esse non posse. Si. n. ad possessorem q̄ intrinsecus significat̄ pri. per. sicut ad. ii. per. loquat̄ de possessione q̄ intrin. sigātur necesse est possessionem de qua fit sermo nō eē secundā: sed ter. uel pri. per. ꝙ autē addit q̄ pri. uel ter. carent uo. ob hoc fecisse uidetur ne q̄s putaret pri. illā & ter. per. in quas fit trāsitio secūdæ habere uocatiuum quæ ē scdæ per. & per hoc rursus fieret transitio de secunda in secūdam. ❡ Qui uocatiuus. Probatio est ꝙ pri. & ter. per. carent uocatiuo nam uocatiuus est ꝓprius. ii. per. & hoc ē q̄ utūs ē inter pri. & ii. p. q. d. ii. p. utūm habet in sui designatione sed hoc habet ex beneficio pri. per. uocatiuus. n. pri. per. ē attribuēdum secūdæ. ac recipiēdum quod apertius ostēdit cum subiungit. prima. n. uocat. ii. uocatur. ❡ Et quare. De possessiuo ter. per. dicturus est: quia nō transit in pri. & in. ii. per. sed tantum in aliam ter. per. sed quia nec pos. pri. in pri. nec secundæ in secūdam transeat: sub quæstiōe proponen. quomodo possessiuum ter. in ter. possit transire per. Sic iunge pos. pri. transit in secundam & ter. per. & secūdæ i pri. & in ter. eodēmodo possunt ter. per. transire in ter. per. & inde quærit̄ cur si pri. nō potest possidere pri. nec. s. secundam: cur tertiam pos. ter. pro eodem habet per. possidere aliam per. & possessiuum eius transire in aliam per. significandam. Præmissa quæstione sequit̄ solutio in quo. s. q̄a ter. possidet ter. ostenditur diuersa mul. p quæ sigāntur per uoces ter. per. q. d. inde est ꝙ ter. possidet ter. quoniam diuersæ sunt ter. unde. s. quia diuersa est multi. ter. per. illa ter. per. uarias habet uoces in designatione uariarum & diuersarum personarum. s. ipse. ille. iste. is. sui. & uaria loca. s. ut alia præsens alia absens: alia demon. alia relatiua significaretur. ❡ Quāuis ergo. Quia diuersi multi per. ter. per. significant̄ sicut ꝓbatum est ab effectu. ergo utraque per. i. possidens & possessa simul potest īueniri in ter. per. sicut est in diuersis per. quāuis alia sit pos. & alia quæ possidetur. Istud quāuis non aduersatur nisi quātum ad primam. & ad secūdam per. Ac si aperte. d. quāuis hoc obsit quare nec pri. per. nec secunda. s. possidere ualeat: quoniam alia per. est possidens: & alia possessa. tamen istud non obest quare ter. per. minus possideat ter. nam utraq; pōt simul iue. in ter. sicut in diuersis perso. quod autem apposuit & in diuersis per. determinatio est præmissæ orationis. Posset enim possidens & possessa alia et alia intelligi in eodem figurate: & quia possent eē diuersæ personæ ita ut nullum ius affinitatis inter se haberent consequēter adiecit transitiuis. q. d. sic dico intelligi diuersas per. ut tamen sint trāsitiuę. i. ut aliqua cōmunitas mutuæ habitudinis de una ad aliā transeat. s. ut alia sit possidens: & alia possessa. Sequitur. Quod in pri. & in secun. perso. non potest inueniri. s. ut ipsa habeat idest significet possessorem una & pos. sicut ter. perso. nisi figurate dicamus meus sum. figuram uocat ꝙ res possidens & res possessa hic in una persona pri. intelliguntur: uel nisi dicamus in reciprocis. Sciendum ꝙ græci habent in designatione primæ. s. & ter. perso. simplicia pro. & composita. simplicia significant per nominatiuum intransitionem. per obliquos uero transitionem & retransitionem. composita autem significant reciprocatōem. i. ponuntur in reciproca constructione: ita ꝙ maior uis reciprocationis sedet in ipsis & in constructione in qua fit transitio de possessore ad possessionem & in his proprie secūdum suam inuentionem: & tunc carent nominatiuo dicit ergo quia nec prima nec secūda persona una possunt significare possessorem & possessionem nisi figurate dicamus meus sum. suppletur ergo ad perficiendā grāmaticam uel nisi eandem locutionem dicamus pro reciprocis pronominibus græcorum. Istud uel non diiūgit nisi quantum ad hoc ꝙ dixerat figurate. q. d. istam constructionem meus sum possum dicere figuratam: &

necessario in duabus diuersis intelligunt̄ ꝑsonis & sunt trāsitiua. Si igit̄ trāsit a secūda ꝑsona possessiuū: necesse est cū separatur ad ea: uel primæ adiūgi uel tertiæ quæ carēt uocatiuo: qui semꝑ inter primā & secundam inuenitur personam. Prima enim uocat: secunda uocatur.

❡ De his quæ possident easdem personas: & quæ non.

e T quærit̄ si prima nō pōt possidere primā nec secūda secūdā: cur tertia possidet tertiam: ī quo pariter ostēdit̄ multitudo diuersa quæ significat̄ ꝑ tertiā ꝑsonā: unde & uarias habuit uoces & loca sicut docuimus: q̄uis ergo alia sit possidēs: & alia quę possidet̄: & ī diuersis ꝑsonis & trāsitiuis ītelligat̄: tamē pōt ī tertia simul utraq; inueīri ī diuersis. Quod ī pria & secūda ꝑsona nō pōt ut ipsa hēat & possessorē una & possessionē: nisi figurate dicamus: meus sum: tuus es: hęc ē meæ potestatis & tuæ. Vel pro reciprocis quæ apud gręcos

pro reciprocis,i.ſimilem conſtructionibus in quibus ponuntur reciproca pronomina quæ apud græcos ſunt cō poſita ut græci dicunt ἐμαῦτοῦ φίλος εἰμι idem ſonat apud nos.meus amicus ſum.& eſt hic meus intrinſecus reciprocum:ut ſi dicerem ego ſum mei amicus:& ſignificat hic illa perſo.poſſeſſium & poſſidentem. Nec mirum. Talis eſt ac ſi.d.non debes mirari ſi meus.i.per.iungitur cum illa coniunctione pri.per.efficiatur quia etiam tert.perſo.ſemper manens ter.primæ per.figurate iungitur:ut ego.ille. Figuram dicit q̄ perſonæ manentes diuerſæ tamen inter ſe iunguntur.meus enim licet extrinſecus ſit ter.tamen iunctum cum ſum pri.efficitur & eſt quaſi a minori oſtenſio. Et primæ quidem. Hanc repetitionem ideo facit quia uult addere q̄ poſſeſſiuū tertiæ i pri.& ſecun.figurate tranſeat quod nondum dixerat & quia exemplificare uult quomō tertia in aliam ter.tranſeat.ipſemet continuat per repetitionem dicens & primæ quidem ēt ter.uero poſ.ad primam uel ad ſecundam tranſire non poteſt niſi figurate: ut ſuus illius ſum filius.& ſuus illius es filius figurate hic accipit:quia ſuus intrinſecus eſt relatiuum:pri.uero & ſecun.perſo. ſemper ſunt demonſtratiue. Relatio uero demonſtrationi proprie iungi non poteſt. ſed ad aliam ter.poſ.ter.poteſt trāſire ſine omni figura:ut iſte eſt ſuus illius. Notandum cum dicat ſuus non iungi proprie cū pri.& ſecun.perſo.impediente hoc demōſtratione quæ ineſt pri.& ſecun. perſo. et relatione quam notat ſuus uidetur itidem non debere iungi cum iſte quod tantum facit demonſtrationem:ſed dicimus non reſpicientes ad iſte conuenienter iungi ſuus ī eadem parte orationis ter.perſo.uerbi.ſ. ut cum dicitur iſte eſt ſuus filius ciceronis: quoniam ter.perſo.ſ.uerbi ſe habet ad demonſtra.et relationem et quātum ad relationem iūgitur cum ea .pri. autem et ſecū. perſo.tantum conſiſtunt in demonſtratione:ita bene dictū ē ſuus non tranſire ad ſignificandam pri.et ſecun.perſo.niſi figurate:ad ter.uero proprie. Et attendendum. Hoc ideo inducit ne quis putaret q̄ ſuus non poſſet iungi cū aliis uocibus ter. per.niſi cum illius iſtius:quia dixerat ſuus illius iſte.et ſuus iſtius ille.quaſi.d.ego dixi ſuus illius et ſuus iſtius:et tamen eſt tibi attendendum et præcauendum ne ibi erres quia non iō aufero quin ſuus poſſit iungi cum aliis uocibus ter.per.ſed potius quomodo ſui.ſibi.ſe.aſe. quod ē primitiuum ſuus pōt eē relatiuum ad omnes uoces ter.per.ut ſi dicam iſte facit cā ſui.ille facit cauſa ſui:et ſic p ſingula quomodo inquantum ſui ſibi ſe aſe conſigāndo refertur ad omnes uoces ter.per.ſic ſuus quod eſt ab eo deriuatum poſ.eſt omnis ter.per.i.oſtendit ſuum ſignificatum poſſideri a ſignificato omnis uocis ter. perſo.ut ſuus illius:ſuus iſtius:ſuus ipſius etc. Illud quoq;. Dixerat quia ſui.ſibi.ſe aſe.ad omnes uoces ter.per.eſt relatiuum:mō uult aliam eius ꝓprietatem oſtendere.ſ.quia non tantum ſignificat reciprocatōem:ſed ēt retranſitionem.i.non ſolum ponitur in reciproca:ſed etiam in retranſitiua conſtructione:et hoc facit propter oſtendēdam naturam ſuus:quicquid enim ſui ſibi ſe aſe ſignificat totum ſignificabit intrinſecus. Attendendum eſt quia ἑαυτοῦ pno.ſunt ter.p.compoſita idem apud græcos ſignificantia:quæ ſolam habent reciprocatōem et tranſitionem de poſſeſſore ad poſſeſſionē:et tunc carent noīatiuo:αὐτοῦ aūt et οὗ ſimplicia ꝓ.ſunt eiuſdem ter.per. intranſ tōem p ntūm et tranſitōem et retranſitōem per obliquos ſignificantia. Sic iunge. Quod ego dixi ſui ſibi ſe aſe ad oēs uoces ter.per.referri. Sciendū fuit illud quoq; ſciendū q̄ ſui nō ſolū ſignificat ἑαυτοῦ uel ἑοῦ:ſed ēt ſignificat αὐτοῦ uel οὗ.rurſus iſtud idem ē.q̄ qualiter ſit accipiendū ipſe determinat.i.nō ſolum tunc refert ad ter.p.quādo ipſa agit in ſe p reciprocatōem quā græci his duobus nōibus κάτα ἀντανακλάσιμον uel αὐτοπάθειαν uocant.nos poſſumus dicere p refractōem:uel ſui compaſſio.ut ille miſeretur ſui etc.ſed ēt tunc ſignificat ter.p.quādo ipſa ter.per.agit in aliā per.et ēt aliqua ſiue illa alia in qua agit:ſiue q̄libet alia agit i ipſā.

cōpoſitę ſunt ἐμαυτοῦ φίλος εἰμι meus amicus ſum: ut Perſius: Vindicta poſtq̄ meus a prætore receſſit & Terentius in phor. Ego meorū ſolus ſum meus. Nec mirū cū & tertia pſona ſolet figurate primæ adiungi. Vt Virgi. Ille ego qui quōdā gracili modulatus auena. Cicero i.iiii.īuectiuarū. Ego ſum ille patres cōſcripti:cui ē forū in quo oīs æquitas cōtinetur Et primæ quidē poſſeſſiuū pſonæ trāſit tā ad ſecundā q̄ ad tertiā:ſicut ſupradictū ē:ut tu meus es & ille meus ē. Secūdæ quoq; poſſeſſiuū tā ad primā dicit̄ q̄ ad tertiā: ut ego tuus ſum:& ille ē tuus. Tertiæ uero ad primā uel ad ſecūdā trāſire nō pōt niſi figurate:ut ſuus illius filius ſum uel ſuus illius filius es:ſed ad aliā tertiā ſuus illius iſte:uel ſuus iſtius ille. Et attēdēdū q̄ quō ſui ſibi ſe a ſe:quod ē primitiuū ad oēs uoces tertiæ pſonæ pōt eē relatiuū: ut ſui cā facit iſte & ille & ipſe & hic & is:ſic ſuus quod ab eo deriuatur poſſeſſiuū eſt oīs tertiæ pſonæ:ut ſuus illius ipſius huius eius. Illd̄ quoq; ſciēdū ē q̄ ſui nō ſolum ἑαυτοῦ uel ἑοῦ ſed etiam αὐτοῦ uel οὗ ſignificant:ideſt non ſolū refertur ad tertiā pſonā quādo ipſa i ſe agit p reciprocationē:ideſt κατὰ ἀντανάκλασιν ἢ αὐτοπάθειαν:ut ille ſui miſeret̄:uel ſibi ꝓdeſt uel ſe cuſtodit. Sed ēt cū ipſa agit & ſic alia i ipſā id

eſt cum tranſitiue dicitur: ut Terē. in andria. Orare iuſſit hera ſi ſe ames: ut ad ſe uenias.

De perſonis.

PErſonæ ꝓnoīnm ſunt tres. Prima ſecūda & tertia. Prima eſt cū ipſa quæ loquitur de ſe ꝓnunciat. Secūda cū de ea ꝓnunciat ad quā directo ſermone loquitur. Tertiā cū de ea perſona ꝓnūciat: quæ nec loquitur nec ad ſe directū accipit ſermonē. Nā ſi dicamus pria ē quę loquiť pōt nihil de ſe loqui: ſed de ſecunda uel tertia: & fit dubitatio. Similiter de ſecūda ſi dicamus ad quā loqtur pōt ītelligi & ad primā & ad tertiā. nā ipſa locutio ptinet nō ſolū ad ſecūdā: ſed ēt ad primam & ad tertiā. De tertia quoq; ſi dicāus de qua loqť cōe iueniť triū ꝑſonaꝝ. Nā & de prima & de ſecuda &

PErſonæ. Perſona hic non diffinitur ſicut nec in uerbo: ſed diuiditur in prima ſe. ter. Ponit autē hæc uoꝝ in rebus quas ꝓprie deſignat hanc ꝓprietatem ꝙ uel ipſæ de ſe loquiť: uel ad eas de ſe ipſis ſermo dirigitur: uel de ipſis ad alias. in uocibus aūt ponit ſigōnem rerum ꝑſonalium. Conātur aliqui differentias ſeminare inter perſonas uerbi & ꝓ. dicunt. n. perſonas uerbi actus uel paſſiones ſignificare. perſo. uero ꝓ. meram ſubām tantum. Sed ſic dicentes non ꝑſonaꝝ: ſed uerbi & ꝓ. differentias uidentur aſtruere: non. n. ꝑſonæ ubi in hoc ꝙ perſonæ ſunt a perſonis ꝓnoium differre: ſed quia illæ uerbi ſunt a perſonis ꝓ. differre. hæ ꝓnominis habent inter ſe differentiam. quod eſt dicere uerbū & ꝓ. inter ſe differunt. nō perſonæ eorum in hoc ꝙ ſunt ꝑ. Quot modis aūt accipiať perſona diligētius in uerbo expoſuimus. prima ſic diffiniť pri. ꝑ. ē &c. Nota diffinitiones iſtas ſic eſſe datas ut uel realibus tantum: uel tantū uocalibus gratia realium applicenť: uel ēt ſecūdum alios ſic de realibus datæ ſunt: ut tamen uocalis ꝑ. inde cōuenicter poſſint colligi. cum. n. dicit pri. eſt quæ loqtur realem aperte ſignificat. cū uero addit cum ipſa de ſe ꝓnuciat: ꝓnūtiatōem & uocem illam ſine dubio primam uocalem docet intelligi ſcđm hāc aūt ſnīam oīs loquens ſiue de ſe: ſiue de aliquo loquatur illa per. dicitur realis: & proprie. unde Terrentius. nō eſt dubium qn uxorem nolit filius. alias autem non uideť ꝓprie dici pri. per. niſi loquatur de ſe tantum per uocem īuentam ad ſignificādam per. ut pri. Si uero de ſecū. uel ter. loquať improprie dicitur prima. Secūda per tales eſt ad quam loquitur prima directo ſermone: fit enim ſæpe ſermo ad aliquam: nō tamen ad ipſum dirigitur. ut ſacerdos ī eccleſia ad omnes qdem facit ſermonem ſed non ad oēs dirigit: uel eſt quādo prima perſona ad ſe ipſam loquitur: non tamen ad ſe dirrigit ſermonē. dirrigere. n. ſermonem dicimus ad res extraneas. ſecūda perſo. uocalis eſt cum prima de ea ſecūda realis pronūciat idest uox in deſignatione ſecūdæ realis ꝓnunciata quæ ad illam ſignificandam ut ſecūdam inuenta ſit. ſecunda uocalis debet intelligi. Tertia eſt cum prima ꝓnuntiat de ea quæ nec loquitur: ꝑ hoc remouetur prima: nec accipit ſermonem ad ſe directum excluſio. ii. cū dicit ter. eſt cū prima de ea ꝓnūciat tertiā realem oſten. Cū uero addit de ea quæ nec loquitur &c. tertiam uocalē præſtat intelligi. Quibuſdam uidetur diffinitiones ſecūdæ & ter. per. ſicut & pri. exponendas eſſe uel in deſignatione realis tantum non utriuſq; ſimul. Nam ſi dicamus. Poſitis diffinitionibus pri. ſ. & ter. per. uult oſtendere eas cōuenienter datas & hæc facit improbando quaſdā a qbuſdā non congrue poſitas conſtru. iccirco fuit neceſſe ſic determinare in pri ꝑ. diffinitionē cū de ſe ꝓnunciat. Nam ſi tantum. Dicamus pri. per. eſt quæ loquitur non eſt conuertibilis diffinitio pri. per. eius. ſ. quæ proprie eſt prima. Complectitur enim quanlibet primam ſiue propriam ſiue impropriam & hoc eſt æquipollent. ibi poteſt ipſa per. nihil loqui de ſe. ſed de. ſ. uel ter. & cum de ſe non loquatur non eſt dicenda proprie prima & ſic dum hoc fit dubitatio. i. cum ipſa diffinitio debeat certum facere auditorem potius reddit eum dubium cum uideat quādam. per. quæ non proprie eſt pri. ſecundum diffinitionem illam eſſe proprie primam. Sequitur improbatio diffinitionis ſecundæ per. cum dicit ſimiliter ſi dicam omnem illam eſſe ſecundam ad quam loquitur pri. nihil addendo non ualet cum ipſa prima poſſit ad aliam primam loqui ut ſi ſo. & plato ſimul iuncti ſint & ſo. agens de cicerone dicat ad platonem. cicero diſputat. plato autem de ſe agens dicat ego ſum philoſophus. ecce ſo. ꝙ eſt improprie illa pri. non enim de ſe loquitur dirigit ſermonem ad platonem qui proprie eſt prima ꝑſona cum de ſe loquatur: & ſic prima ad aliam primam loquitur. Si quis autem inſiſtat dicens platonē ibi eſſe ſcđam per. concedimus ita eſſe ſi large accipiat ſcđam: ſed recte ſcđam minime cū nō deſignetur ꝑ uocem ſecūdæ per. Similiter prima pōt loqui ad tertiam: ut ſi ſo. loquatur ad platonē non deſignādo eam ꝑ uocem ſecūdæ per. de quo plane loquatur: ut de ter. per. dicens plato diſputat. Nam locutio. Vere pōt loqui ad pri. & ad ter. quia ipſa locutio &c. Ab effectu. Sequitur diffinitio ter. quam cōſtat cōuenire oibus per. Secundū autem illā ſnīam quæ dicit oēm per. quæ loquitur eſſe ꝓprie primam realē. & omnē illā ad quam ſermo dirigiť eſſe ꝓprie primā realem: & eē ꝓprie ſecūdam realē nō improbanť hæ diffinitōes: niſi iō ꝙ prima & ſcđa uocales in eis nō comprehenduntur: & ſic littera legitur ſcđm hoc. ſi dicamus tātum pri. per. eſt quæ loquitur poteſt illa prima nihil de ſe loq. ſed pōt loq de ſcđa uel ter. & ita fit dubitatio uocis: nō. n. ex hoc ꝙ dico pri. per. ē quæ loqtur determiare poſſū colligere cuius ꝑ. uox ꝓnūciata eē debeat: & ſic uocalis illa nō diffiniť. Similr de ſcđa ſi dicamus. Scđa ē

ad quam loquitur. prima locutio potest intelligi & ad pri. & ad ter. s. & uere potest intelligi. Nam locutio & cætera. & sic secūda uocalis non diffinitur. de ter. quoq; si dicamus ter. est de qua loquitur prima: ēt ad secundam addentes hæc diffinitio īuēitur cōis trium per. & hoc modo nec ter. realis nec ter. uocalis recte diffinitur. Sciendum istas diffinitiones a Vetustissimis grāmaticis datas ab apolonio supradictas determinationes addēte correctas esse. ¶ Melius igitur. Quandoqdem in his descriptionibus nec ꝓprie prima: nec ꝓprie secūda: nec ꝓprie ter. diffiniuntur: uel quandoqdem hic nulla uocalis diffinitur: imo ter. realis confunditur: uel ergo apolonius melius est usus supradictis diffinitionibus perso.

de tertia loquitur. Melius igit᷑ apollonius: quē nos quātū potuimus sequi destinauimus præpositis psonarū diffinitiōibus ē usus. Enucleati tamē in singulari numero prima dicit᷑ psona. Nā in plurali cōceptionē facit aliaꝝ psonarū: hoc ē secūdaꝝ uel tertiaꝝ. Secūdarū quidē quādo ad ipsas præsentes loquimur: ut ego & uos faciamus. Tertiarū uero quando ad alios loquēs idest ad secundā psonā alios sibi uel præsentes adiungit uel absentes ut ego & isti fecimus: uel ego & illi fecimus: pōt tamē & utrasq; simul sibi adiungere: ut ego & uos & illi fecimus. Secunda uero tertiam cōcipit solam: tu & ille: uel uos & illi fecistis. Tertia autem tertiam solam: isti & illi fecerunt. Itaq; etiā in hoc ostenditur late patens tertię personæ copia: quæ omnibus adiungi potest. Quid igitur ꝙ multi simul loquentes dicunt nos fecimus? Non est supradicto contrarium. Vnusquisq; enim loquentium conceptiōem facit eorum qui una secum loquuntur. Quippe cum unusquisq; pars ē totius: qui si uelit cæteros indicare secū lo-

¶ Enucleatim tamen. Dictum est primam per. esse cum ipsa quæ loquitur de se pronūciat: sub qua diffinitiōe continetur & pria singularis & prima pluralis: sed ne uideatur pluralis æquæ distincte idest manifeste significare res suas: ut singularis ostendit id non esse. Nam singularis persona. ut ego manifestius significat ipsam rem: quia ab ipsa profertur in sui designatione quam pluralis ut nos: quia nos non designat tantum ꝓferentem sed concipit alios secū. constru. licet pri. perso. sit quæcūq; de se pronunciat. siue sola siue cū aliis: tamen enucle. idst manifeste dicitur illa per. in singulari. ii. i. in designatiōe uocis quæ est singularis. ii. & sic non manifeste in plurali. & quare hoc reddit causam sic. Nam in plurali &c. uel aliter continuatur: dixerat apolo. melius usum præpositis diffinitionibus ubi dixit prima ē cum ipsa quæ loquitur: de se tantum prono. & hic uidemus primam per. enucleatim. i. distincte & singulariter diffinitam esse nō pluraliter ꝙ facit tantum: ad hoc sic aduersatur licet dixerim apoloniū melius usum præpositis diffinitionibus: tamen apolonius non diffiniuit. per. ēt pluraliter & hoc qd᷑ dicit tamen pri. perso. enucle. i. distincte per se accepta sicut ipse diffiniuit eam. dicitur tātum in singulari. ii. quasi dicat cum enucleatim & eam per se diffiniuit in singulari numero eam tantum diffiniuit: & uere in singulari tantum idest in uoce singularis. ii. tantum. i. perso. est enucle. & per. se. Nam in plurali numero. i. in uoce pluralis. ii. i. perso. non est per se: sed concipit. i. secum capit & colligit sub eadem uoce alias per hoc est secūdas uel ter. quando se. uel tertias determinat. Secūdarum quidam facit conceptōem quādo ad ipsas. ii. præsentes loquit᷑: ut ego & uos facimus. ostendit in plurali nūero uerbi primam concipere secūdas cum in prono. istud debuisset ostendi. Si enim dixisset uos recte exemplum dedisset: sed bene intelligenti melius dixisse uidetur. In plurali. n. numero uerbi conceptōem fieri ostendit & ꝓ pro. ego. & uos. quæ. s. pri. & . ii. per. quæibi concipiuntur distinguit. ¶ Itaq; etiam in hoc. Quandoquidem pria in sua plurali uoce concipit ter. & scda in sua plurali uoce. & ter. in sua plurali uoce. Itaq; ēt in hoc ꝙ sicut ēt in multis supradictis. iure ostenditur late patēs co. ter. per quæ oībꝰ ad. p. repetitio loci. ¶ Quid igit᷑. s. dicemus Dixit ꝙ prima p. in plurali numero facit conceptōem secūdaꝝ & ter. per. tantū: diceret aliquis falsum eē. nam est ut multi simul loquētes dicāt unusquisq; nos fecimus. & ita cū unusquisq; loquens de se sit pri. per. in plurali numero solas pri. uidet᷑ concipere nō secūdas uel ter. cum dicit de se & secū loquētibus nos fecimus. hāc qōnem quia ꝓponi posset ipsemet ꝓponit & soluit eam dicēs quoniā istud non ē cōtrariū supradictis unusqsq;. n. q. d. iō istud nō est cōtrariū supradictis: qa unusqsq; lo. cōcipit alios secū loquētes. nō sicut pri. p. sed sicut secundas uel ter. dū. n. dicit unus nos fecimus: & si alii idē dicētes loquūtus tū respectu illius nō sūt pri. p. sed. s. uel ter. sicut si taceret cū ille ad ipsos uel de ipsis loqt᷑ cū dicit nos fecimꝰ & nō ē miꝝ si unusqsq; alios cōcipit & associat sibi qppe cū unusqsq; ps sit totius multitudīs. ¶ Qui si uelit. Dixerat quoniā unusqsq; alios cōcipit: sed siue ut secūdas siue ut ter. p. nōdum determinauit: qd nūc suppōit. q. d. i hoc potes uidere qa qd unusqsq; dicit nos fecimus ī illa resolutioe secū loquentes quos conceperat in illa uoce attribuit secundæ uel ter. perso. & hoc est qui unusquisque si per resolutionem uocis uelit iudicare se. lo. quos conceperat ne eos uel secūdæ uel tertiæ attribuit perso. dicunt enim nos fecimus idest ego feci: & tu fecisti & illi fecerunt

¶ Idq;. Dixit ex parte mea diffinitionem pri. pluralis & .ſ. & ter. .ſ. quia prima ſecũdas cõcepit: & ter. ſe. concipit ter. ter. alias ter. & id .i. talis proprietas contingit tam in pro. q̃ in uer. ¶ In quibus. Nec mirum ſi uerba in conceptiõe perſonarum cum ꝓ. cõueniunt. quia ẽt in diſcretõe pſonarum cõueniunt cũ illis: & hoc ẽ in quibus uerbis & finiuntur .i. diſtinguũtur. per. ſicut in ꝓ. ſ. nec pri. fit ſecunda: nec ſe. ter. & ecõuerſo. ſicut nec in pronomine. ¶ Et ſciendum. Diffiniuit ſuperius per. ſcđm quoſdam tam realis q̃ uocalis: ſecũdum alios realis tantum. & gratia eoꝝ uocalis. nunc ad oſtenſiõem naturæ uocalium per. quãdam ꝓprietatem realium oſtẽdit ſ. quia pro. ponitur in prima & .ſ. reali ſignificanda. in ter. uero .i. in deſignatione ter. realis per. non ponitur ꝓ. niſi pri. per. egeat demonſtratõe & rela .i. demonſtratiue uel relatiue uelit ſignificari. Nota per naturam uocalium per. quodãmodo oſtẽdi: eſt .n. dicere quia pri. & .ſ. uocalis per. ꝓnõis i ſuis ſignificatis ſemper ponit̃. ter. uero uocalis ꝓ. non ſemp in ſuo ſignificato ponitur ſed nomẽ ſuccedit loco eius ter. per. uocalis .i. eandẽ rem ſignificat. & loco eius ponit̃: ut ſi pompeius dicat ad cæſarem ego. & tu. & .c. te rem .p. hic habemus q; ꝓnomen ponitur in pri. & in ſe. p. deſignanda. nomẽ uero in ter. loco ꝓ. Sicut .n. ſi diceret ego. & tu. & ille. & ꝑ ille craſſum ſignificaret. ita & per ꝓprium nomen eius cum ibi ſignificaret. Et nota congrue poni nomẽ loco pronominis cũ ſæpe idem habeat nomẽ ſignificare in oratione poſitum quãtum ad uim illius orationis qđ ꝓnomen ſi ibi poneret. Nam ſicut cũ dico ille legit: ille puram ſubſtantiam: legit aũt illi pure lectionem ineſſe ſignificat. Ita cũ dico craſſus legit quãtum ad uim illius orationis non eſt neceſſarium ꝑ craſſus aliud ſignificari: niſi id quod deſignabat ille. nõ tamen negamus ibi ſignificari qualitatem ab illo eſt enim nomen. ¶ Si autem. Contrariam ponit ſententiam. q. d. quãdo ter. perſo. realis non eget demonſtratione uel relatione ponitur nomen ad eam deſignãdam: ſed quando eget ponitur pronomen ter. perſo. Quare dixerit loco ter. tantum poni nomen: & nec loco pri. nec loco ſecun. redit cauſam ſic: quia omne nomen eſt ter. perſo. naturaliter. ¶ Et iure. Bene dixi omne nomen eſſet ter. perſo. quia ad ter. perſo. ſignificandam fuit inuentum: & hoc eſt qa prima poſitio ideſt inuentio nominum non habet locum ideſt ſignificationem ad aliquam .i. ad ſecundam per. ad quam dirigatur: quia poſſet eſſe res inanimata quæ non reſponderet: ſed habet locutionem de .a. i. de tertia perſo. & hoc oſtendit ſub exemplo dicimus enim & cætera. ¶ Prima enim. Aliam cauſam oſtendit quare nomen in prima & ſecunda perſona poni non poſſit. Littera ſic iungitur. recte dixi quia prima poſitio nominum habet locum. de .a. i. adiungitur ter. perſo. tantum pri. enim & ſecun. per. nõ egent adiũctione nominum ad ſui deſignatõem; niſi figurate qđ ẽ dicere ſi pri. & .ſ. per. quãdoq; egeãt adiunctione nõis .ſ. ad qualitateſ animi oſtendendas. figurate habent illa noĩa ut ego poeta. Figuratiuam ideo uoco hanc conſtructõem; qa poeta naturaliter eſt ter. per. & conſtruitur cum pri. quare pri. & .ſ. perſo. adiectionem nominis non egeant cauſam ſupponit .ſ. cum ſubãm & qualitatem &c. & eſt ordo cum ipſe qui loquitur uidetur ſcire: uel aſ. ſubãm & qualitatem tam ſuam q̃ eius ad quẽ præſentẽ ipſe præſens loquitur. Refert ſingula ſingulis: ſcire ad ſubãm: & aſpicere ad qualitatem & hoc ſecundum eos qui uolunt qualitates ſimpliciter uideri: ſecũdum autem eos qui uolunt corpora uideri refert aſpicere ad ſubãm; ſcire ad qualitatem: uel ſcire ſuam ſubſtantiam & qualitatem. Aſpicere ſubãm & qualitatem eius ad quem loquitur; & eſt ſenſus primæ & ſecũdæ perſonæ: ideo nõ egent adiunctione nõis qualitates cum ſubã notantis: quia prima perſo. nominum ſubſtantiã & qualitatem ſuam & ſcđus ſubãm & qualitatem ad quam loqtur. Sed iſta cã ab illo effectu prorſus aliena uidetur. quia licet pri. perſo. ſuam & ſecũdæ ſubãm & qualitatẽ nouerit: tamẽ ſi ſcđa pri. qualitatẽ ignoret: pria ad qualitates ſuas notificãdas ill. ſcđæ adiectõe nõis indigebit. Sed attẽdẽdũ qa ubi dicit: quoniã pria aſpicit qualitates ſecũdæ ꝓcõſtanti oſtẽdit q̃tenus ſcđa priæ q̃litates aſpiciat: & hoc ẽ illud ſolũ qđ ad eũdẽ effectũ quẽ ꝓbare deſiderat ſufficere poſſit.

quentes neceſſario uel ſecũdæ uel tertiæ eos attribuit perſonæ. Idq; tam in pronominibus q̃ in uerbis contingit: in quibus & finiuntur perſonæ.

¶ De eo quod prima & ſecunda perſona nominibus non indigent.

Et ſciẽdum ẽ q; i prima & ſecũda pſona ꝓ nomẽ præponit̃. In tertia uero nõ niſi demõſtratiõe egeat uel relatiõe. Nã plerunq; nomẽ i eius locũ ponius: ut ſi põpeius dicat ad Cæſarẽ: Ego & tu & Craſſus teneamus rẽ publicã. Sin autẽ demõſtratiõe uel relatiõe: tunc ponimus ꝓnomẽ: ut ego & tu & ille quem uides: uel ego & tu & iſ de quo dixi. Nã omne nomẽ tertiæ ẽ pſõæ abſq; uocatiuo: ſicut ſupra dictũ eſt: niſi ſubſtãtiuo uel uocatiuo uerbo coniungatur. & iure quia ipſa poſitio prima nominum: non ad aliquem: ſed de aliquo habet locutionem. Dicimus enim nominetur hic qui natus ẽ Virgilius: noĩatiuũ ꝓferẽtes. Pria eni & ſecũda niſi figurate adiunctiõe nois nõ egẽt cũ & ſub

❡Tertiæ uero personæ. Prima & .s. per. illa de causa non egent adiunctione nominis: sed ter. per. iō congrue
adiunguntur noīa: quia potest uel ex toto abesse per. uel si nō prorsus absit qualitas eius pōt obs spa. i. longitu
dine interualli. Itaq;. Et quia est absens per. uel qualitas eius obscura. itaq; noie manifestat᷑: nō tātum subām
sed ēt qualitas: q uero ꝓnoīe quædam subā per se. Ostensio est necessitatis. q. d. iō necesse est ut qualitas obscu
ra noie manifestetur: quia ꝓnomen ad id faciēdum non sufficeret: quia solā subām significat ꝺ qua. s. qualitate
sæpe fit dubi. ut æneas cum eēt in inferno uidens a longe manere unum de substātia quidem certus. de qualita/
te dubitabat. & iccirco per quis ꝓprium no
men ad qualitates eius cognoscendas req
rebat. Dum ignoratur ab ænea ꝓpria eius
qualitas quare nomen ꝓprium. Adapra/
tio exempli ❡Solam enim. Dixi quare
nomē & nō ꝓnomē supple. Nam prono.
nō significant qualitatem: non dico q̄tum
ad demonstratōem uel rela. sed quantum
est i pro. ipsius uocis. i. quātum ad sigōem
quam habent ex hoc q sunt pronomina.

stantiā & qualitatē tā suā ipse qui loquit᷑: q̄ eius ad
quē præsens præsentē loquitur uidetur scir̄ uel aspi
cere. Tertiæ uero personæ ideo congrue adiungun/
tur nomina quia potest abesse p̄sona: uel spatō eius
qualitas obscurari. Itaq; pronoīe quidē substantia
per se: nomine uero etiā qualitas māifestat᷑: de qua
sæpe fit dubiū in ea persona: Vt Virgi. in. vi. Quis
pater ille uirū qui sic comitat᷑ euntē? Cū ignoratur
propria eius qualitas quæritur nomē: solā eni sub/
stantiā non etiā qualitatē significant pronoīa quan
tū est in ipsius prolatione uocis. Genera pronomi/
nū sunt quinq;: masculinū ut hic: fœmininū ut hæc
neutrū ut hoc: cōmune ut nostras uestras: triū gene
rū ut ego tu. Cū igitur omnia pronomina ut supra
docuimus sint quindeci: alia autē oīa mobilia sunt
idest ex masculinis fœminina & neutra faciūt absq;
tribus primitiuis primæ & secūdæ personæ: ego &
tu in quibus demonstratio ipsa secū genus ostendit
& sui: quod cū sit relatiuū ut docuimus tā genus q̄
numerū non uocis discretione: sed priore cognitio/
ne subiicit. Relatio est eni cognitionis ante latæ re/
præsentatio: ut scribit Vir. ad laudē sui. Rogat te il
le ut cā sui facias. Quod si quis dicat cur ego etiam
is cū sit semper relatiuū nō est cōmune triū gene᷑?
Respondemus q sui sibi se a se non solū relationis
cā quod supra diximus: sed etiā ipsius terminatiōis
singulorū casuū qui consimiles sunt primæ & secū/

Enera pronominum. Quod mo/
dis accipitur genus & quid ꝓprie
& improprie significet recurre ad
tractatum nominis & ibi diligenter expo
situm inuenies. sed nota genus hanc uocē
al. ponere in pronominibus al. in nōibus.
In ꝓnominibus. n. hoc ponit q ea adiūga
tur nōibus quibus præponūtur articuli: ex
qua adiunctione discernitur genus mascu
linum. s. & cætera in eis. ❡Cū āt genera.
Cū aūt genera ꝓ. in. v. sepauit nūc partes
illas exequit̄ ostēdēdo quæ ꝓnoia quorū
generū sint accipiēda. habēt quidā libri er
go q si est inceptiuū eē intellige. cū oia ꝓ
nomina sint. xv. alia quidem oia mobi/
lia sunt. & qualiter sint mobilia supponit
i. ex masculinis fa. fe. & ne. i diuersis ter/
minationibus. alia dico absq; tribus pri.
ego. & tu. i quibus duobus ipsa demōstra
tio secum. i. cum suis qualitatibus ostē. &
genus absq; sui. q sui subicit & ostēdit tā
genus q̄ numerum suum. nō discretionem
uocis. qa una terminatōe tria ge. & utrūq;
numerum significat. sed priore cognitiōe
idest re prius cognita. & per priorem co/
gnitionem bene potest distinguere ge. &
numerum cum sit relatiuum. i. ad rem pri
us cognitam referatur. & uere cum sit rela
tiuum priore cognitione potest tam genus
q̄ numerum distiguere. Nam relatio ē an
te late cog. rep. ut uirgil. scripsit. ad lau/
dem sui uirgi. facit antelatam cognitionē
sui est illius representatio. & habet hic eū
dem numerum & ge. q & uirgil. ❡Quod si quis. Dixit superius q sui ex relatione genus & numerum di/
stingueret. unde uidetur alicui q relatio causa esset confusionis in sui. non propter quam. sed sine qua cōfu/
sio illa non fieret. idest non distingueretur sui confundi non permitteretur. ❡Quæreret ergo ille aliquis cum
is eandem relationis causam habeat. quare effectu confusionis priuetur. huic quæstioni prisci. occurrit dicēs.
quia non solum causa relationi. sui confunditur. sed etiam propter hoc quia necesse fuit ut terminationem
casuum similem haberet i pri. & .s. et idcirco nō potuit confundi. Sic iunge. dixi quia sui per relationem ge. di
stinguit. et inde æquipollenter dico quia sui causa relationis genus confundit. quod idest sed si quis contra
hoc dicat. cur ergo etiam is cum sit relatiuum idest cum habeat eandem causam confusionis non est commu
ne trium generum. re q sui hoc habuit ut confunderet genera. non solum causa relationis. sed etiam causa
ipsius terminationis singulorum casuum q sunt consimiles in terminatione prima persona et scilicet perso.
sicut enim genitiuus et datiuus pri. et. s. per. i. i. desinit. accusatiuus uero et ablatiuus in. e. ita sui.

¶ Quomodo enim. Ostendit qua necessitate sui similes casus habeat: cum pri. & .s. per. hac. s. quia græci habent casus pri. s. & tre. per. cōsimiles in terminatiōe: & nos seqmur auctoritatem eorꝝ: & hoc est. quō. n. græci per tertias personas primitiuorum obliquos casus similiter terminātes: qui casus in eadem terminatōe cōes sūt oium generum ut isti εμοῦ σοῦ οὗ εμοὶ σοὶ οἷ ἐμὲ σὲ ἕ & cæteri sic nos quoq; &c. Alia uero præter ego. tu. sui. de quibus dictum est mobilia sunt: ut ille. illa. illud. hæc mobilitas est ꝓnoialis. Deriuatiua quoq; mobilia sunt. ut meus. mea. meum. hæc mobilitas quæ us. in. a. & . a. in um. cōuertit noialis ē. ¶ Duo inuen. Alia oia dixi esse mobilia: excipiuntur duo quæ cōmunia inueniuntur nostras & uestras. Vnde. s. quia perfecta erant nostratis. & uestratis. Accentus pfecti remansit in. a. modo finali quæ imperfecto erat penultima: quia huiusmodi syllabæ. repetitio est loci. Ita accentus remansit in. a. quō in multis aliis solet fieri ut cup. ꝓ cupiuit. i. littera in integro habuit accentum: & in corrupto eundem facta finalis seruat. ¶ Itaq; istud Itaque non est illatiuum: sed similitudinis ostensiuum hoc modo. acentus mansit in a. & ita similiter sic illud factū est ne utrūque eorum idest nostras & uestras. finatur in. e. ¶ Ex quo ostendit. Quasi dicat quorum neutrum in. e. terminatur adiectiuorum. s. precedentia genera in is finiūtur. & quod dictnm ē uestratis. & uestrate. i neutro gene. comprobat exemplis auctorum infimatis pro infimas. exemplum de similibus. ¶ Necesse est autem. Dixerat omnia pronomi. uel esse confusa: uel esse mobilia & ibi æquipollenter dixit omnia pronomina tria habere genera causam quare ita sit supponit scilicet ideo necesse ē ut omnia pronomi. tria habeant genera: quia accipiuntur pro propriis nominibus uniuscuiusque propria nomina tam in masculinis q̄ in fœmininis q̄ in neutris inueniuntur gene. quæ tria genera necesse est ostendi in pronomine. Ac si dicat quare pronomina accipiuntur pro propriis nominibus quæ sunt mascu. & fœmini. & neutra. ergo necesse est illa tria genera ostendi in ꝓnominibus. quod sequitur demonstratione siue relatione: non est de illatione: sed est ostensio quædam quomodo illa genera in pronominibus ualeant ostendi. Quare tamen dixerat omne prono. tria habere genera. diceret aliquis non est uerum: quia prima & secunda persona pronomi. debent carere neutro genere cum pertineant tantum ad mares: uel ad fœminas: quæ tantum habēt naturam loquendi: & audiendi. Illud tamē sic aduersatur: licet ego dixerim omne pronomen tria genera habere: tamen quæritur cur prima & secūda persona habeant neutrum genus cum sermo & cætera quod est dicere prima & secunda persona tantum conueniunt maribus & fœmininis: quia ipsi soli inter se loquūtur quod aperte indicat cū supponit quorꝝ mariū & fœminarꝝ sūt priæ & secū. per. i. ꝓprie ptinet ad ipsos eē prias p. & secūdas: & qd sit illos mares uel fœ. eē prias uel. s. expōit sic. mares & fe. sunt pri. & . s. p. i. tales

dæ hoc habuit ut cōfundat genera. Quomodo eni græci per tres personas primitiuorum obliquos casus similiter habent terminantes quæ & cōmūes sūt oium generū εμού σού ου εμοι σοί οι έμε σὲ ε: Sic nos quoq; illorꝝ auctoritatē i plerisq; secuti p tres psōas hēmus ꝓnoia similiter terminātia p obliquos casus & oīs cōia generis: mei tui sui: mihi tibi sibi: me te se a me a te a se. Alia uero oia sicut apud grecos mobilia sunt: ut ille illa illud: iste ista istud: hic hæc hoc: is ea id: ipse ipsa ipsū. Deriuatiua quoq;: meus mea meum: tuus tua tuū: suus sua suū noster nostra nostrū: uester uestra uestrꝝ. Duo tantū īueniunt̄ cōia nostras uestras: quorꝝ pfecta nostratis erant & uestratis: unde qa ti syllabæ syncopa facta est mansit in a accētus pfecti: quomodo & in aliis multis arpinas pro arpinatis: fumāt ꝓ fumauit: cupit pro cupiuit: illic ꝓ illice. Itaq; neutrꝝ quoq; eorū in e finit̄ nostrate uestrate: ex quo ostendit̄ illorꝝ quoq; noia tiuus in tis secūdum analogiā a uetustissimis prolatus esse. Cassius emina in. iii. ānaliū: Hos libros si qs nostratis sapiēs. Marcus cato in legis meuiæ suasiōe rex Seleucus arma nr̄atia facit. Plau. i sticho. Ergo oratores populi summates uiri summi accūbent ego infimatis pro infimas.

¶ De omnibus pronominibus

n Ecesse ē aūt oia ꝓnoia tria hēre genera uel in una eadēq; uoce cōfusa uel in diuersis distincta teriationibus. Ideo qa ꝓ uniuscuiusq; rei ꝓpriis accipiunt̄ noibus: quæ noia tā masculinis & fœmininis q̄ in neutris inueniuntur noibus quæ in pronoibus quoq; necesse est ostendi seu demōstratiōe siue relatiōe. Quæritur tamē cur habeat genus neutrꝝ prima & secunda persona cū na

a quibus &c. q. d. tales sunt ad quorum designatōem pri. & s. p. p. poni debeant tantum &c. cum istud sit q̄re
illa pri. & s. p. p. neutrum ge. habeant quærit. Ad quod dicēdum q possunt etiā noīa hoium inueniri q̄tum
ad uocem neu. ge. quare non ē mirum si pronoia loco eorum posita neutrum ge. habeant. ¶ Possumus tamen.
Altera solutio. Sic contra. licet solutio supradicta sufficere possit: tamen possumus & aliam dare so. qa pri. &
se. per. ideo habet neutrū ge. quia possumus per προσωποποιίαν adiungere pri. & s. per. ad res inaiatas ēt si
sint neu. ge. ut si forum inducat dicens ego miser totiens pedibus rusticorum conculcor. ¶ Illud quoq;. Sicut de

turaliter sermo nō nisi inter mares & fœminas exer
cetur: quorum sunt primæ & secundæ psonæ idest a q
bus pfertur: & ad quos dirigitur loquela: Ad quos
dicemus possunt equidē ēt hominum inueniri noīa
neutri generis: ut in maribus hoc basion: hoc eli
conio: quomodo & in fœmininis glyceriū dortium
possumus tamē etiā ad res quæ nō habēt naturā lo
quēdi uel audiēdi p cōformatōnē: idest προσωποποι
ίαν primas & secūdas adiungere psonas ēt si sint ge
neris neutri: ut foro mari cælo. Illud quoq; notādū
q deriuatiua pronoīa quæ sunt sex: ut supra osten
dimus alterius sunt intrinsecus generis: hoc est cō
munis triū generum: in quo possessor ostēditur & al
terius extrinsecus hoc est mobilis. in qua possessio
denūciatur: quod terminatiōe cōsequendi discernitur
quomodo & numerus sicut supra docuimus: quis
qualitatē ipsius pessessionis nō declarant: nisi adiū
gas nomē. Et sciendū q intrinsecus proprii loco fū
guntur. Extrinsecus uero magis appellatiui nec so
lū in pronoibus deriuatiuis: sed etiā in noibus pos
sessiuis: & quæ a propriis deriuantur infinite possunt
intelligi possessiones: nisi adiectiōe nominis alicuis
discernantur ut meus filius: Telamonius natus: Euā
drius ensis. Et uide q appellatiua magis asciscunt
quæ cōis sunt qualitatis: tā autē passiua pronoīa: q̄
nomina in genitiuum primitiuorum resoluuntur.
Quid est enim meus filius nisi mei filius: Euandri
us ensis nisi Euandri ensis:

¶ Communia pronomina.

Ommūe hēnt possessiua pnoīa cū posses
c siuis noibus q i utrisq possessio subaudit

pro. pri. & s. per. quædam notauimus si
militer notandū est q deriuata pro. intrin
secus sunt alterius ge. i. cōis trium generū
in quo. i. in qua pte possessor ostendit: &
alterius ge. extrinsecus. i. mobilis: qd ge.
discernit cōsequi. i. cōuenienti terminatōe
s. p us. p. a. p um. Istis deriuatiuis secūdū
itrinsecam ptem supradicta cā cōuenit. s.
ob hoc habent tria ge. qa intrinsecus pro
ppriis nōibus cuiusq; rei accipiunt. Extri
secus uero non q̄uis hæc deriuatiua nō de
clarant qualitatē generalem siue ppriam
ipsius possessiōis. Cum. n. dicis meus. ge.
qdem & numerum optime discerno. sed siue
de hoie siue de equo dicas prorsus ignoro
nisi adiungas nomen pos. rei dicens seruus
uel aliquid tale. Et sciendum q sæpe dictū
est. s. q possessiua intrinsecus fūgūtur loco
proprii. i. ad modum propriorum certā rem
significant: reppetit ut addat q intrinsecus
numerus fungit loco appellatiui: & ideo
dicit magis: qa est quando cū propriis no
minibus iuncta propriorum loco funguntur
ut si dicam meus plato: & uult intelligi ap
pellatiua nomina rectius debere iungi his
possessiuis pronoibus q̄ propria. ¶ Nec so
lum. Docet nō eē mirandū si possessiua p.
qualitatem ipsius possessionis non declarāt
qa idem ē in possessiuis nōibus: nō in illis
tantū quæ ab appellatiuis deriuant q sub
intelligo. pp illud & copulatiuū: sed etiam
in illis quæ a propriis deriuant: ut si dicam
meus euādrius. terrenus nullius possessiōis
qualitatē demōstro nisi adiūgā noīa dicēs
meus filius euandrius ensis terrenus hō.
¶ Et uide. Dixit infinitas pos. intelligi in
possessiuis nisi adiūctōe nōis discernet hic
determiat p q̄ noīa debeāt discerni. s. adiū
ctione appellatiuorū: & suppōit inde cau
sam. s. quia appellatiua nomina cōmunis
qualitatis sunt sicut & possessiua idem su
perius dixerat: sed causam nō posuit ideo
non iudicatur superfluū si idem hic repetit
Tamen autem possessiua pnomina q̄ pos.
nomina cōmunitates possessiuorū nominū
& prono. in quibus conueniant & diffe
rant ingreditur ostendere ut naturā utro
rūque aperiat. causa tamen possessiuorum
pronomi. hic incipit. Cōmune habent pos
sessiua pronomina & nomina q in utrisque posses. idest nomen possesse. rei subintelligitur. Idem uidetur supius
dixisse: sed hic ad cōmunitatem ostendendam repetitum est: & hoc habet commune quod intelliguntur bine
per. in utrisque: una intrinsecus: altera extrinsecus: & hoc hūt cōe quod i genitiuos primitiui similiter resoluūtur
cū hoc noie possessiuo: ut dicā meus seruus uel euādrius ensis possū sic resoluere: possessio mei: et pos. euandri. &
ē plane diuersū a supiori. ¶ Nā cōe. Trāsit ad differētias pos. p. & n. dicēs. s. hoc hūt nō cōe: qa pos. p. cō. sūt

omnis poſ. quilibet. n. poſ. de re ſua poteſt dicere hæc eſt mea res. nomina uero poſ. non ſunt com. omnis poſ. ut hectoreus. clipeus. hectoreus ꝓprium eſt unius poſſeſſoris. ſ. hectoris. necnõ ẽt poſſeſſiua nóia ab appellatiuis deriuata: ut marinus. humanus non ſunt cõia omnis poſſeſſoris: ut ꝓ. & hoc habent niſi cõ. ꝙ nomina poſ. &c. ꝓ. uero poſ. intrinſecus pri. & . ſ. iueniuntur per. aliud non cõe dubitabat numerus poſſeſſoris &c. in ꝓno. uero non dubitatur numerus poſſeſſoris: quare non poſſit dubitari ſupponit. ſ. quia ſunt certe põnes. i. certi genitiui primitiuorum a quibus hæc deriuantur. q. d. genitiui pri. a quibus hæc deriuantur penitus diſſonant inter ſe tam per ſingularem ꝗ per pluralem numerum: ut mei & noſtrum. quorum unus determinate ſingularem numerum. & aliter pluralem ſignificat: & ideo oportuit ut meus. & noſter. ab his deriuata itrinſecus diuerſas uoces ſuæ põnis tenentia certum numerum poſſeſſoris intrinſecus ſignificarent. Taurinus autem tam bene habet intrinſecus uocem genitiui pluralis ſui primitiui ꝗ ſingularis. & ideo intrinſecus confuſum habuit numerum uel etiam ꝓ poſſumus reſpicere ad ſigõnem quam habent poſ. in triniecus. In ꝓnominibus non dubitatur numerus poſſeſſoris excepto ſuus: de quo non eſt mirum: quia eius primitiuum &c.

❡ Aliud non cõmune. Quia poſ. nomia poſſeſſis rebus dignioribus ꝗ ſint poſſeſſores non ſolent adiungi. pronomina uero adiunguntur.

Igura ꝓnominis. Figura ꝓno. duplex eſt & hoc oſtendit a partibus quia aut cõpoſita ſunt ꝓ. aut ſimplicia. ſimplicia ſunt omnia alia a quibus alia ſupponit. ſ. ꝑ. noĩatiuos tria tantum trip. quod eſt dicere alia tribus. quæ ſola per ntõs componunt. ſola ideo dico iſta ꝑ ntũm componi: quia ſunt & alia ꝓ. quæ ĩ ſolis obliquis componũtur: ut ectum &c. & attende cum dicit iſta tria componi per ntũm: non aufert eis compo. in obliquis: ſed ſic dicit componi in obliquis: ut ntũs. eorum præcedat compõitus qđ non eſt in aliis ꝓ iſta tria dico habentia apud græcos unam interpretatõem. i. unam uocem æquipollẽtem eis ĩ ſenſu. ſ. ὅυτοσ quãdo enim ὅυτοσ eſt demon. ſ. ab iſte. & hic. õn diſcrepat: quãdo uero relatiuũ cum is. æquipollet. ❡ Componuntur igitur. Inceptũ eſt. incipit. n. oſtendere qũo hæc tria cõponuntur. ſ. iſte. & hic. compo. ſecũ. i. unum cũ altero ut fiant unum cõpoſitum: ut iſtic. iſtec. iſtoc. is uero cõponit cũ ad. demũ ſubintellige & facit hoc cõpoſitum idem. qđ compo. i. idem ſig. is. demũ. & merito: quia de eis cõponuntur. ſubiungit qđ ſit dicere is demũ. i. iterum is. & eſt gemina relatio. Eius compoſi. i. idem. fe. eſt eadem &c. locum hic habenti ut hic ageret de naturis idem. ❡ In neutro tamen. Sic iunge. licet hoc neutrum idem ſit compoſitum: tamen præterea. i. adhuc gemĩatur compoſitio. ❡ Et nominatiuus qdem. Dixit quia idem maſ. facit neutrum idem ĩ. correp. & in hoc poſuerat differentiam

& ꝙ binæ ĩtelligunt̃ ꝑſonæ & ꝙ ĩ genitiuos primitiuoꝝ ſimiliter reſoluũt̃ cũ poſſeſſiõe. Nõ cõe habẽt ꝙ ꝓnoĩa poſſeſſiua oĩs ſũt cõia poſſeſſoriſ. Noĩa ãt poſſeſſiua nõ oĩs poſſeſſoris. Hectoreus. n. clipeus unius ẽ ꝓpriũ poſſeſſoris necnõ ab appellatĩs quoqꝫ deriuata ꝗuis ſint multoꝝ cõmunia poſſeſſorũ: nõ tamẽ ſic poſſunt eẽ cõmunia quomodo ꝓnomina: ut humanus: marinus. Et quod nomina tertię intelligunt̃ ꝑſonæ niſi adiũgãtur uerbis ſubſtãtiuis uel uocatiuis. Pronoĩa uero primæ & ſecũdæ ĩueniunt̃ ꝑſonæ. Dubitatur nũerus poſſeſſoris ĩ noĩbus poſſeſſiuis. quæ ab appellatiuis deriuãt̃: ut ſi dicã taurĩa ueſtigia: poſſunt & unius & multoꝝ ĩtelligi tauroꝝ. In ꝓnoĩbus uero nõ: qa tã ꝑ ſingularẽ ꝗ ꝑ pluralẽ numeꝝ poſitiões ſunt excepto ſuus: cuius primitiuũ: ideſt ſui cõmune ẽ utriuſqꝫ numeri. Poſſeſſiua etiã nomina aſcendentitibus nõ ſolnet adiungi ut Hectorius pater non dicimus: frater uero uel ſeruus dicius: ꝓnoĩa uero adiungũtur: ut meus pater

❡ De Figura.

Igura pronominũ duplex eſt: Aut enĩ ſimpicia ſunt ꝓnoĩa: aut cõpoſita. Simplicia ſunt oĩa alia: per nominatiuos tria tãtum cõponunt̃ unã interpretationẽ apud græcos habẽtia ὅυτοσ: Iſte hic iſ: cõponũtur igitur iſte & hic ſecũ ut iſtic iſtæc iſtoc. Is uero cũ aduerbio idẽ quod ſignificat is demũ ex qbus & cõponit̃ hoc ẽ idẽ iterũ is eius fœmininũ eadẽ: neutrũ idẽ i correpta: quæ in maſculino ꝓducitur. Virgi. in. iii. æneí.. Idẽ ambas ferro dolor atqꝫ eadẽ hora tuliſſet. Iuue. in prio. Et tamẽ alter ſi feciſſet idẽ caderet ſub iudice moꝝ. In neutro tamẽ præterea gemiuatur cõpoſitõ: dicimuſ enĩ identidẽ ideſt idẽ & idẽ: cuius obliqui deficiunt caſus. Et noĩatiuus quidẽ tã maſculini ꝗ neutri ex duobus corruptis ẽ necnõ accũſ tã maſculini ꝗ fœmini mutat̃ enĩ m ĩ n euphõiæ cã: ut eũdẽ eãdẽ: qđ in aliis quoqꝫ cõpoſitis fieri ſolet ꝓpter eandã conſo

inter maſ. & neu. modo uult inter ea dare conuenientiam. Quod .ſ. ut m mutetur in n: ꝓpter .d. cō. ſolet fieri in aliis cōpoſitis: alia cōpo. uocat quædā &c. ſecūdū quoſdam qui uolebant forſitan quendā cōponi ex quē & dām: quod nihil eſt: imo habet extremā ſyllabam per adiectionem ¶ Cæteri uero caſus. Dixi noīatiuū maſ. & neu. & accuſatiuū ma. & neu. & accuſatiuū maſ. & fœ. ex duobus corruptis eſſe cæteri uero caſus ſupradictorꝝ ꝓ. ineniūtur cōpoſita ex inte. & cor. ſupradictorū pro. pluraliter dixit ꝓpter diuerſa ge. eadē itellige pno. & abla. fœ: & ntō et accuſatiuo plurali neu. poſi. Itaq; regula dixerat q certi caſus ex corrupto & integro inueniūt ex inte. & cor. exigit. no. pluralē maſ. & dati. & abla. plurales oium cum ſint de cæteris ſcribi p duas ii: uel per e & i ut ex ite. & cor. ꝯpoſita appareāt ſcribi dicit tantū cū poſſet addere: & ꝓnūciari: qa ſi qūq; pri. partē horꝝ cōpoſitorꝝ caſuū corrupte ꝓferamus: illa pria pars itegre ſaltē ſcribi deberet: ut ſaltē ſcriptura faceret nos memores illos caſus ex ite. & cor. eē cōpoſitos. Solēt āt. q. d. reg. ſic exigit ut dixi ſed auc. ſolēt pōere: & i ſcriptura & i ꝓnūciatiōe unā .i. ꝓ duabꝫ per ſyneresim. i. p cōglutinationē illorꝝ duorꝝ ii .i. unā lōgā ut lyci ꝓ lycii. Similiter ꝓfert idē i ntō plurali pro iidem. Iſte uero. Dixit ſuperius quō iſte & hic ſecū cōponūt: mō uult determiare per quos caſus id fiat: p oēs .ſ. q i c deſinūt abſq; dtīo. Nō eni dicimus iſtuic & nota qa huic iſte dtūs c nō hēt naturaliter: ſed ad drīam hui: iteriectiōis: ſicut ſuperius iuenimus. unde non mirꝝ ſi iſte: & hic p hūc caſū nō cōponūt: ſicut ēt nec per alios q c nō habēt. ¶ Quidā tū. Licet dixerim iſtic iſtec iſtoc: eē cōpoſita: quidā tū cōfirmāt hæc quoq; ut multa alia inde proferri per metapl'. i. p adiectionē finis .i. ut c finalis additū dicat: magis dico q̄ p compoſitionē. Seqt. coiectura rōnis. unde. ſ. qa iſtic nō ē ꝯpoſitū ab iſte: & hic: nec alia ab aliis: nec ſeruāt aſpiratione quā ſeruarēt ſi eēnt cōpoſita ab illis aſpiratis nō ſeruant dico quō nec illic illuc: q ꝓculdubio p methaplaſmū finis nō per cōpōnē factā ab ille & hic dicūt: uel pōt eē ar. ſub illatiōe poſitū ad hoc q illa nō dicāt cōpo ¶ Quod aūt. Ad hoc q aliqs diceret qd inde ſi non ſeruāt aſpiratione ſimplicis regu. q. d. iſta cū nō ſeruēt aſpiratione ſimpliciū nō ſunt cōpoſita: qa ſi eēnt cōpo. ſeruarēt: ut patet in adhuc &c. Nota tū q nō oia quæ ab aſpiratis cōponūt ſeruāt aſpiratione: ſed in pleriſq; hoc ſolet fieri. ¶ Nā egomet. q. d. bene dixi tātū tria cōponi p ntōs. nā egomet nō per cōpōnē ſed p adiectionē ſolet ꝓferri: & cū qbus met adiūgit. .i. tutemet & ſuimet: hoc nō cā rīſionis ſed ſimilitudinis appoſitū ē επέκτασισ dicit quælibet adiectio & ualet idē qd' porrectio παρα/γωγн ꝓprie dicit adiectio finis: qa dictionibus ſolet adici ad eas longiores faciendas. et ualet idē qd' aſſumptio. mag. electiuū hic acci. ¶ Et primæ quidē. Dixerat indeterminate &c. quibuſmet adiungitur mō uult oſtēdere quibus certis iūgat. Itaq;

nātem: ut quendā quandā quotūdā: quæ tamē poſſent & per adiectionem habere extremā ſyllabam. ¶ Cæteri uero caſus ſupradictorꝝ pronominum hoc ē eadē eiuſdē eidem eodem eadem eiſdem eaſdē eoſdem ex integro & corrupto iueniūtur Itaq; regula exigit per duas i uel per e & i tā nominatiuū pluralē maſculini q̄ datiuos & ablatiuos omnium pluraleſ ſcribi. Ideſt iidem uel eidē: & iiſdē uel eiſdē. Iuuenalis i ſecūdo ſatyrarꝝ. Implet & ad mœchos dat ferre cinædis. Solent autē auctores etiā per ſyneresim unam i ponere pro duabus. ut Vir. in primo. Et crudelia ſecū fata lyci pro lycii. Et ille urbem pataui pro patauii. Iuue. in tertio. Antoni gladios potuit contēnere ſi ſic pro Antonii. Iſte uero & hic nō componitur niſi per eos caſus qui in c deſinūt abſq; datiuo ideſt per nominatiuū accuſatiuū & ablatiuum ſingularem: p pluralem uero nullum niſi nominatiuum neutri. qui eſt & accuſatiuus. Nam hic ſolus i plurali numero c habet. ut hic iſtic: hæc iſtæc hoc iſtoc: hūc iſtūc: hāc iſtāc. Ter. in heauton. Suſpicionem iſtāc ex illis quære: hoc iſtoc hac iſtac hæc iſtæc: q ſemper ſingularē ſequit fœminini. Quidā tamen hæc magis quoq; per metaplaſmū finis q̄ p cōpoſitionē ꝓferre confirmāt: unde nec aſpirationem ſeruant: que m do nec illic illac. Quod autē compoſita ſeruat oſtendunt aduerbia ab hinc ad adhuc. Nā egomet & cætera qbus adiungitur met magis p porrectionem uel aſſumptionē. quā græci uocant επεκτασισ uel παραγωγнν ſolet ꝓferri. Et primæ quidē pſonæ oibus adiungitur caſibus met: ut egomet meimet mihimet & memet: Secūdæ uero perſonæ obliquis ſolis tuimet tibimet. Nominatiuo aūt ideo non additur: ne dubitationē faciat cū uerbū itelligi poſſit: ſi dicamus tumet. Itaq; breuē te ſyllabā pro met ei addere ſolebāt auctores uel temet. Lucretius i primo. Accipe præterea quæ corpora tute neceſſe ē: Idē in eodem: Tutemet a nobis

quia met nõ potuit adiũgi ntõ .s.per.propter æquiuocationẽ:itaq; auctores illi ntõ solent adiũgere te: breuem
syllabã uel temet.¶ Sunt eni.q.d.in hoc exẽplo qđ alphus posuit seu tute ma .bene põt discerni: quoniã te syl
labica adiectio ibi sit breuis: nã sunt illi uersus dimetri iambici. Inde nẽq;.probat quia te breuis syllaba ntõ .s.
per.ista sola necessitate iungit̃: quia met nõ poterat poni.nam in aliis casibus ubi met ponit̃ nunq̃ inuenies ad/
iectionẽ te: breuis syllabæ. ¶ Tertiæ quoq;.Ordo ẽ triptoto quoq; ꝑ.t.p.addit̃ met.¶ Pte quoq;. Aliã ad/
iunctionẽ pro.ostendit.cõstru. Illa primitiua.s.ego tu sui: supradictas adiectiones asciscũt pte quoq; adiecti/
onẽ inuenio asciscere abl. possessiuoꝝ triũ
pro.i.deriuatoꝝ a tribus pro.pri.s.&.s.
per & ter.¶ Sciendũ tamẽ. Licet ac si di/
cat: ego uocauerim met te: breuẽ syllabam
& pte adiectiones: tamẽ aliquid operant̃
in sensu: quia addunt̃ supra pro.cã discre
tionis uel sig.ple.plerũq; iõ dicit: qa q̃nq;
sic addunt̃ ut nec discretionẽ nec sig.faci/
ant sed sicut simplices adiectiones ad com
plendũ metrũ ponũtur.¶ Nã recte. Red/
ditio causæ ẽ quare te breuẽ dixerit adiecti/
onẽ & nõ te lõgã.s.quia te longa nõ ẽ ad
iectio imo cũ dicit̃ tete: ostendit̃ esse accu
satiuus uel ablatius gemiatus: sicut meme
& sese. Sequit̃: cõposita tamẽ: & aduersa/
tur ad id quod dixit accusatiuũ geminatũ
eẽ in quo uidebatur inuenire duas dictio/
nes esse nõ cõpositas. Nec mirũ eam cõpo
sitionẽ quæ fit geminata dictione inueniri
ĩ his solis ca.i.cũ accu.& abla. quare nõ
sit mirũ causam supppõit.s.qa illi soli casus
inter oẽs obliquos: supple pronoĩs primæ
secũdæ & tertiæ ꝑsonæ singulares sũt mo/
nosyllabi: & iõ egẽt geminatione ut porri
gant̃ & cæteris casibus fiant æquales. Sin
gulares dicit: qa accusatiuus & noĩatiuus
pluralis coꝝ: similiter monosyllabi sũt nos
& uos.¶ Et sciendũ ꝙ hoc quoq; ad græ.
Dixerã quoniã met nec ntõ singulari secũ/
dæ personæ: nec gtõ plurali primæ et secũ
dæ poterat adiũgi. Rursus pte hæc alia ad
iectio solis ablatiuis possessiuoꝝ cõuenie/
bat: necnõ etiã solus accusatiuus triũ ꝑ.ꝑ
geminationẽ cõponebat̃: cæteri casus non
Et sciendũ ꝙ hoc facimus ad imitationem
græcoꝝ: repetit quod dixerat.s.ut inueni
ant̃ quidam casus adhibentes cõpositionẽ
ut accusatiuus singularis et ablatiuus triũ ꝑ
sonaꝝ uel adiectionẽ sicut ntũs primæ ꝑ/
sonæ: et oẽs obliqui secũdæ et primæ: met
adiectiõnẽ abhibẽt: et ablatiui possessiuoꝝ
pte. Alii uero casus abnegant illã cõpõnẽ
quia præter accusatiuũ et ablatiuũ nullus
triũ personaꝝ casus per geminationẽ com
ponit̃: et abnegãt illã adiectionẽ: sicut no
minatiuus singularis secundæ personæ: &
genitiui pluralis primæ et secũdæ.¶ Solẽt
eni apud illos græcos attici. Ostẽdit quõ
ad imitationẽ græcorũ hæc faciamus .Nã
apud eos casus adhibẽt adiectionẽ uel cõpõnẽ. Alii uero abnegant: et hoc est. Solent attici apud græcos istã syl
labã γε addere ad finẽ per duos casus.i.per ntũm et dtũm ut ἔγωγε ἔμοιγε quæ peragogæ.i. additio finis .i.
quæ παραγωγὴ nõ inuenit̃ per alios casus ἐμαυτοῦ σαυτοῦ hæc duo cõposita græca deficiũt in ntõ: qa reci
procationẽ tãtũ significãt. Ostẽsio ẽ: q casus apud græcos cõpõnẽ abnegẽt.¶ Ce quoq; solebãt per oẽs casus.
Aliã adiectionẽ ostendit: sic certe pte ablatiuũ quinq; possessiuoꝝ pronoium iuenio asciscere: ce quoq; &c. At

iam quo uis tẽpore uatũ. Ennius. O tite tute tati ti
bi tanta tyranne tulisti. Alphius auitus in.ii. excel
lentium. Seu tute malis hospites: seu tute capillos
habes. Sũt enim dimetri iambici. unde nec in alio
casu eandẽ te syllabæ adiectionẽ iuenies: necnõ plu
ralis numeri casibus additus met aliis absq; geniti
uo nosmet & nobismet & uosmet & uobismet. Ci
cero de domo sua. Nobismet ipsis põtifices. Tertię
quoq; ꝑsonæ triptoto. i. suimet sibimet semet. Pte
quoq; ablatiuũ quĩq; ꝓnoĩum possessiuoꝝ iueni as
sciscere: meapte suapte tuapte nostrapte uestrapte.
Sciendum tñ ꝙ & met & te addunt̃ pronominibꝫ
supradictis uel discretõis cã plerũq; uel significãtiæ
Vt Teren. ĩ adel. Egomet rapui: intelligitur ego &
non alius.. Cicero pro murena. Quid quod cũ ad
moneris: tñ quasi tute noris ita & salutas: tute dixit
pro tu ipse ꝑ te & non per alium. Nã tete utraq; ꝓ/
ducta accusatiuus geminatus eẽ ostẽditur uel abla
tiuus: qđ & ĩ prima & in tertia solet fieri persona: ut
meme: sese: cõposita tñ hæc ostendunt̃ in accẽtu pe
nultimo acuto. Nec mirũ eam cõpositionẽ in his so
lis casibus iueniri: qui soli inter obliquos supradi/
ctoꝝ ꝓnominũ singulares sunt monosyllabi. Su/
pradicta enim geminatio in aliis casibus fieri nõ so/
let. Et sciendum qđ hoc quoq; ad gręcoꝝ imitatio/
nem facimus ut inueniãtur quidã casus adhibentes
compositionẽ uel adiecttionem. Alii uero abnegẽt
Solẽt enim apud illos græcos attici ἔγωγε ἔμοιγε ꝑ
duos casus: idest nominatiuũ & datiuũ γε addere:
quæ παραγωγὴ per alios nõ inuenitur ἐμαυτοῦ σαυ
τοῦ deficiunt nominatiuo. Ce quoq; solebãt per oẽs
casus uetustissimi addere articularibus uel demon/

ticularia uel demonstratiua pronomina pro eodem accipe. quod aũt subiungit ab aspiratione incipiẽtibus diffe
rentiam nõ facit: sed proprietas est articularium pronominum. ¶ Vnde hocce quasi duabus cõso. Probatio ẽ:
ꝙ antiqui ce syllabam pro noibus articularibus solebãt addere: quia inde estꝙ poete solent producere hoc arti
culare neutri generis: quasi sequẽtibus duabus cc cõsonãtibus. q. d. In hoc adhuc apparet uestigiũ antiquitatis:
ꝙ sicut hoc: istud articulare antiquitus producebat̃ positiõe. s. duabus cc cõsonãtibus cũ diceret̃ hocce: ita ad/
huc producit̃ sequẽte c: ut Virg. Hoc erat alma parẽs: & inde etiã apparent uestigia antiquitatis: quia in anti/

strátiuis pronominibus: hoc est ab aspiratione inci
pientibus: ut hicce hæcce hocce: unde hoc q̃si dua
bus consonãtibus cc sequentibus solent poetæ pro
ducere: ut hoccerat alma parens ꝙ me per tela per
ignes Eripis? Et sic in antiquissimis codicibus inue/
nitur bis c scriptum: quomodo & apud Terentiũ
i ãdria. Hoccine ẽ credibile aut memorabile? Nũc
uero eorũdẽ pronoĩum his casibus frequẽter addi/
tur ce: qui ĩ s desinũt euphoniæ cã huiusce hisce hos
ce hasce. Nec solũ poetæ sed ẽt oratores his utũtur
supradictis adiectionibus. Cicero i. ii. inuectiua/
rum. Hosce ego non tã milites acres q̃ inficiatores
lentos esse arbitror. Inueniuntur tamen etiam no/
minatiuum pluralem hisce proferentes antiqui: ut
Terentius in eunu. Hisce hoc munere arbitrant̃ suã
thaidẽ eẽ. In quo uidentur euphoniæ cã s interpo/
suisse: nec nõ similiter illice: unde illic quasi apoco/
pa facta ĩ fine seruat accentum. Terẽ. i andria. Illic
est huius rei caput. Illiusce istiusce illucce istucce ue
teres dicebant teste Papyriano q de orthographia
hoc ostendit. Teren. in heautontumerumenõ Illãc
cine mulierem alere cũ illa familia. Hæc igitur hoc
est met pte ce te adiectiones eẽ ipse sensus arguit: q
nullus in his separatis potest inueniri. Nihil eni cõ/
positum diuiditur quod cũ separetur q̃uis sit ex cor
ruptis non tamẽ hæc eadem corrupta ab integris eẽ
ostendat: ut expers ab ex præpositione & pars. Cõ
ficio a cõ & facio. Idẽ is & demũ. Ergo egomet tute

quis codicibus inuenit̃ bis c scriptum: sicut
apud Terẽ. in andria inuenit̃ bis c hocci/
ne est credibile: quod est dicere hoc: istud
pronomẽ ubi nullam habet adiectionem
sic inuenitur scriptum per duo c quõ scribi
tur per duo c apud Terẽ. ubi habet adie/
ctionẽ hoccine. Et hic propter illam antiq
tatem dubitatur: cum ne ista encletica con
iũctio cum corrupta parte. i. cũ hocci cõ/
ponatur: an uim encleticã seruet. Sed sciẽ/
dum ꝙ nulla regula auctoris præcipit: ne
minus esse encleticum quãdo cũ corruptis
cõponitur q̃ si cum integris sit compositũ.
Itaq; proculdubio hic erit ne encleticũ nisi
per simile iudicare uelimus. s. ꝙ quẽadmo
dum ꝙ ista alia encletica cõiũctioq; si cum
integris partibus componatur uim encleti
cam retinet: cum corruptis uero composi/
tum perdit: ut undiq;: deniq;. Ita cum dici
mus hoccine: ne uim encleticã perdit: qa
diminutionẽ corrũpit. Nec te moueat ꝙ di
cimus hoccine compositum esse: cum liber
dicat tria tãtum pronomina per nominati
uos componi. s. iste hic is. Nõ enim negat
alia etiam posse componi per nominatiuos
adiectiõe iterserta: sicut in hoccine si inter
seritur: imo libro essemus cõtrarii si dicere
mus nõ esse compositum: liber enim supe/
rius dixit: quia cõpositio nõ enclesis dicti/
ones corrũpit. ¶ Nunc uero eorũdem pro
nominum. Vetustissimi solebãt addere ce
articularibus. nũc uero ce frequẽter addit̃
a modernis his casibus eorundem articula
rium pronoĩum quæ i s desinũt causa eu/
phoniæ. Nam melius sonat huiusce q̃ si hu
ius diceretur. Oratores etiam utũtur adie/
ctionibus. s. addũt illis casibus quæ i s de/
sinũt. ¶ Inueniũtur tamẽ etiã noiati. plu.
In proximo siciũge: licet dixerim ce addi
illis casibus qui ĩ s desinũt: tamẽ antiq ad/
dũt ce ntõ plurali quæ ĩ s nõ desinit: & hoc
est. Inueniũtur tamen antiqui proferre etiã
nominatiuum pluralem hisce: ĩ quo nomi
natiuo uidẽtur illi. s. ĩterposuisse causa eu.

Ostẽsio est unde noĩatiuus ille. s. hisce s assumat cum naturaliter nõ habeat. ¶ Necnõ similiter illicce. Supple di
cebãt: illicce similiter: idest propter similem causam. s. causa eu. s ĩterponebãt: cum male sonet si illice dicerent.
Vnde illic probat ꝙ antiqui illicce dicebãt. Nam inde est ꝙ illic seruat accẽtum ĩ fine quasi apocopa facta: qua
reiõ dicit: quia nulla proprie apocopa facta ẽ: cum illice naturaliter ce nõ habeat. Illiusce istiusce illucce istucce
ue. Dixit superius ꝙ uetustissimi ce addebãt articularibus: modo uult ostẽdere quia etiam aliis addebãt. ¶ Hæc
igit̃ hoc est met ce pte. Dixit supius met ce pte te: adiectiões esse quod per quãdam illatiõem cõfirmat: & colli/
gimus ex sequẽtibus quoniã sepate nihil significãt. & hoc cõcesso infert: igit̃ hæc &c. Sit repetitio loci. ¶ Nihil
eni cõpositũ diuidit̃ qd' ꝓbatio ẽ: qa met &c. cũ sepate nihil significẽt: adiectiões sũt nõ cõpositiões. Nã cẽ cõ/
positũ ẽt si ex corruptis cõpoat̃: tũ illa corrupta cẽ ex ĩtegris demõstrat qñ diuidit̃ & resoluit̃: & sic ostẽdit illa se/
parata significare: cũ ad sua ĩtegra deducãtur: qd' nõ hẽt egomet &c. ergo nonsunt composita.

suapte huiusce illicce minime dicenda sũt cõposita quia additio si separet̃ nihil significare possit p se. Quæritur eccũ eccã ellũ eccos eccas mecũ tecũ secũ nobiscũ uobiscũ ꝓnoĩa sint cõposita an aduerbia Ad qd dicẽdũ ꝙ aduerbia personas simul & numeros & casus in eodem habere non possunt: Sunt enim quædã ꝑsonas tãtum significãtia: ut meatim facis & facitis. Quædã et casus uident̃ certos nominis tantũ habere: carent autẽ personis: ut domi domo domũ. quædã numeros: ut semel bis. Omnia aũt simul supradicta nisi in pronominibus inueniri non possũt. Sunt igit̃ sine dubio pronoĩa. Adeo aũt nõ ẽ idẽ dicere ecce & eccũ qd ecce aduerbiũ: licet tã ad mares q̃ ad fœmĩas & unũ & plures demõstrãtibus dicere. Eccũ aũt non nisi ad marẽ & unũ & eccã nõ nisi fœmina & unã: eccos & eccas nõ nisi plures. Quid est enim aliud eccũ: nisi ecce eũ eccã nisi ecce eã: eccos nisi ecce eos: eccas nisi ecce eas: ellũ nisi ecce illũ: quæ oĩa tam genera diuersa q̃ casus habẽt accusatiuos utriusq; numeri: quos exigit uerbũ uide uel aspice uel cerne qd sępe p eclipsim solet ĩtelligi. Mecũ aũt & tecũ secũ nobiscũ uobiscũ per anastrophen cũ pronoĩe præpositio ẽ unde & casus q seruiũt præpositioni cũ. i. ablatiui ĩ utroq; numero triũ ꝑsonaꝝ cõponũtur. Quomõ igit̃ si dicã pp te: & te pp idẽ significo & cũ quibus & quibuscũ sic cũ me & mecũ: nã antiquissimi utrunq; dicebãt: sed

Quæritur eccũ eccã eccos eccas. Ostendit ꝙ tria tantũ pro. per nominatiuos cõponerent̃: interseruit etiã reditiue quasdã adiectiones: modo uult ostendere ꝙ quædã ꝓnoia p solos obliquos cõponũt̃: quod partim fecerat cũ diceret accusatiuos & ablatiuos triũ personaꝝ geminari p cõpositionẽ: sed ibi incidenter & ad aliud ostẽdendũ hoc dixit: hic uero principaliter exequit̃: sed cũ dicit de huiuscemodi ꝓnoibus per solos obliquos cõpositis maxĩe dubitaret̃: utrũ pronoĩa an aduerbia essent: ideo prius uult ponere remotionẽ ꝙ aduerbia sint: ut demũ cõstet pronoĩa eẽ cõposita sic dicẽs: quare &c. Ad quod dicendũ est. Solutionẽ præmissæ qõnis subiũgit hoc mõ. Nulla aduerbia in eadẽ uoce possunt habere personã simul & numerũ & casum: quia oĩa prædicta. i. ꝑsona et numerus: et casus simul in eadẽ uoce non pñt inueniri: nisi in pronoĩbus. Istud proprietati aduerbioꝝ aduersat̃: et ẽ probatio per se. Assumptio ẽ extra: sed oĩa supradicta possunt iueniri in eccũ eccã et in aliis præmissis. Hæc assumptio duabus seruit pro oĩbus primæ. s. quæ dicit: et nulla aduerbia ĩ eadẽ uoce possunt habere et secũdã personã: et numerũ et casũ et secũdæ dicẽti. Oĩa supradicta nõ possunt inueniri: nisi in ꝓnominibus. conclusionẽ habes ubi dicit. Igit̃ eccũ et eccam &c. sine dubio sunt ꝓnoĩa. Et nota hic ab utroq; argumẽto cõclusum eẽ. cũ enĩ dicit: igit̃ sunt pronoĩa quod inde cõsequit̃. s. ꝙ nõ sint aduerbia: qđ prius argumentũ exigebat cõcludi posse inuit.

Adeo aũt nõ ẽ idẽ dicere. Quia instaret aliquis importunus dicens eccũ eẽ aduerbium cũ uideatur idem significare ꝙ ecce ingredit̃ dare drĩam inter ecce et eccum. s. ꝙ aliquibus demõstrantibus tam mares q̃ fœminas et tam unã q̃ plures ad demõstrationem oĩum licet dicere ecce sed nõ licet dicere eccum: nisi demõstrantibus marẽ et ipsũ unum: et similiter de cæteris: quod ostẽdit per resolutionem eorũ pronominum in ea ex quibus composita esse manifeste ostẽdit Et oĩa prædicta habent genera diuersa. i. masculinum et foemininum et accusatiuos utriusq; nũeri quos accusatiuos exigit hoc uerbum uide quod sæpe intelligitur p eclipsim. Mecũ aũt et tecũ secum no. Constructio eccum et eccã &c. ab aduerbio et pronomine cõponũtur: mecum autẽ et tecum et similia a præpositõne et pronomine cõposita sunt: quod habemus ibi: mecũ autem est præpositio cum pronomine iuncta et hoc per anastropham. i. per conuersionẽ in fine enim ponitur. Inde quia præpositio est. Quasi. d. inde potes colligere: ꝙ mecum tecum secum præpositio est cum pronomine: quoniam me te se: isti ablatiui trium personarum qui seruiunt huic præpositioni cum in oratione extra compositionem: modo componuntur cum ea. Et attẽde mecũ et cætera: dici composita secundum donatum: secundum se enim nulla præpositio pronomini iungitur in compositione. Quomodo igitur si dicam propter. Dictum est quoniam idem ablatiui huic præpositioni cum componuntur qui ei seruiunt extra compositionem: infert inde: igitur si dicam cum me et mecum idem significo: et ẽ dicere quia cum ista præpositio eosdem casus habet extra compositionem eundem sensum reddit in compositione casibus præposita quem redderet si postponeretur: sicut aliæ præpositiones extra compositionem eundem reddunt sensum præpositæ siue postpositæ. Quod autem sequitur: nam antiquissimi utrũq; dicebant: ꝓbatio ẽ. mecum & cum me idem significare. nam antiqui ad idem significandum utrunq; dicebant æqualiter mecũ: & cũ me: & in cæteris similiter: sed in plurali ablatiuo primæ personæ solebãt dicere nobiscũ p anastrophã ꝓ cũ nobis: et hoc causa cacephaton turpis soni. Si eni diceret̃ cũ nobis in primis syllabis pudẽdũ mulieris significare ui

debantur ¶ Itaq; propter hoc. Idest ꝓpter nobiscũ qui ablatiui præpostere proferunt̃. reliquaꝝ quoq; p. &c. ad hoc ostendendũ festinabat cũ præmissam illationẽ faceret. Quõ igit̃. uolebat enĩ ostẽdere cũ dicimus mecũ: cũ nõ esse postpositũ causa mutãdæ significationis: sed propter similitudinẽ nobiscũ. ¶ Ne eidẽ cõputationi. i. eidẽ similitudini adiungendũ eẽt cũ nobis: sed potius mecũ & tecũ &c. diximus cũ. s. ista præpositiõe assidue. i. in multis. s. in oĩbus ablatiuis triũ personarũ postposita. ¶ Antiqui tñ absq; obseruatione. Dixit quoniã antiq̃ssimi solebant dicere nobiscũ per anastrophã pro cũ nobis. ad hoc aduersat̃ cum dicit: tñ antiqui illoꝝ antiquissimoꝝ. i. pantiquissimoꝝ inueniũtur naturali ordine hæc protulisse & dixisse cũ nobis & cũ uobis &c. absq; obseruatione alicuius obscenitatis. ¶ Nulla tamẽ monosyllaba præposi. Licet dixerim cũ istã præpositionẽ monosyllabã per anastrophã postponi: nulla tamen alia monosyllaba præpositio hoc habet: hoc falli uidet̃ cũ Tullius in rhetorica dicat: quo de agit̃. Sed dicimus de hoc nõ pati nisi cũ illo solo infinito noĩe. i. cũ quo: sed cũ hæc præpositio assidue. i. in multis anastrophen patit̃ ut diximus: uel regulas grãmaticæ Tullium dicamus excedere. Et fortassis iõ cum fungit uice encleticæ: qa monosylla. encletica sunt nõ de oĩbus monosyllabis ẽ hoc intelligẽdum sed de quibusdã. ut q; ue ne ꝓprietatẽ huius præpositionis cũ: nobis ostendit.

i plurali primæ personæ cacẽphati cã solẽt per anastrophen dicere nobiscũ ꝓ cũ nobis. Itaq; pp hoc reliquaꝝ quoq; personaꝝ ablatiuos similiter præpostere ꝓferre cœperunt: teste Plinio qui hoc ĩ secũdo sermonis dubii ostẽdit. & Cicerone qui de oratore his utimur uerbis: nolumus cũ me & cũ te dicere ne eidẽ cõputationi adiungẽdum eẽt cũ nobis: sed potius mecũ & tecũ & secũ & nobiscũ dicimus cũ præpositiõe quæ facit obscenũ assidue postposita. Antiqui tamẽ absq; obseruatione naturali ordine hoc protulisse inueniunt̃. nulla tamẽ monosyllaba præpositio anastrophen patitur nisi ea & fortassis ideo enclitici uice fũgit̃: quia enclitica monosyllaba sũt q;: ue: ne. Nec mirum supradicta pronoia unius causa idem pati: cũ in aliis quoq; quibusdã structuris hæc eadẽ sola cõmunes habẽt quasdã proprietates. Interest & refert genitiuo solẽt adiungi omniũ casualiũ absq; supradictis quinq; ꝓnominibus pro quoꝝ genitiuis ablatiuos ponimus possesiuoꝝ: ut ĩterest & refert mea tua sua nostra uestra. Cuia quoq; infiniti possesiuũ cũ supradictis uerbis ꝓ genitiuo primitiui ponit̃. Cice. pro Varrone. Ea cædes si potissimũ crimini dat̃ det̃ ei cuia ĩterfuit: non ei cuia nihil interfuit. Cuius gentile nõ solũ cuias sed etiã cuiatis ꝓferebãt cõmuni genere. Plautus in penulo. Quid sit cuiatis unde sit ne parseris. Quid ẽ cuiatis est is: unde aut ex quo opido. P te quoq; ea sola in eadẽ ablatiuo assumere solẽt meapte tuapte suapte nostrapte uestrapte. Sed si quẽ forte tangit

¶ Nec mirũ supradicta pronoia. i. me te. & pati idẽ. i. anastro. i. cõuersionẽ cã unius pronominis. s. nobiscũ cum illa inter se: tantam habeãt cognationẽ: ut in aliis constructionibus cõmunes habeant quasdam proprietates in quibus nulla alia cum illis possunt cõuenire: quæ sint illæ proprietates supponit. Interest & refert genitiuo solẽt. Interest & refert hæc duo uerba eiusdem tamen significationis solent adiungi genitiuis oĩum casualiũ: ut interest magistri bonos mores habere. & subaudit̃ re ad exponẽdũ plenum sensum. ut dicat̃ interest in re magistri bonos mores habere: q̃d est dicere. dñia est in re magistri an habeat bonos mores an nõ. Nam bene morigeratus amabitur: neq̃ uero odiosus erit. Absq; supradictis quiq; pronoĩbus. i. me te se nobis uobis: quæ quinq; diuersa sũt nũero siue persona. q. d. hæc sola quinq; hãc habent cõmunẽ proprietatẽ: qa genitiui eoꝝ cum prædictis uerbis nõ ponũtur in oratione & hoc causa ambiguitatis quæ ẽ inter genitiuos primitiuoꝝ et possessiuorũ. Non ponũtur dico sed ꝓ illis genitiuis ponimus ablatiuos possessiuorũ fœmininorũ subĩtelligitur: ut interest mea: interest tua: similiter refert mea: refert tua. Fœmininorũ ablatiui ideo ponuntur quia re ista dictio quæ in aliis genitiuis subauditur etiam hic suppletur in exponendo sensu: ut si dicatur interest mea re. & similiter in cæteris. ¶ Cuia quoq; infiniti possessiuum. Hoc additum est per simile. Quod autem sequitur. Cuius possessiui gentile: respondet tacitæ obiectioni. Diceret enim aliquis cuia nõ est simpliciter possessiuum sicut iste posuerat: sed gentile: quod auctor remouet cum dicit. Quoniam cuia gentile habet cuias: nec solum illud: sed etiam cuiatis secundum antiquos. ¶ P te quoq; ea sola in eodem. Aliam proprietatem illis solis quinq; communem esse ostendit. ¶ Sed si quem forte. Dixi mecum tecum ex pronomine et cum pronomine componi secundum quosdam: sed siquis hoc uelit impugnare ideo quia tangit & tuebat eum: ꝙ cum hæc præpositio est in fine: et illa pars quæ est in fine debet præualere: et sic oportet mecũ &c. si

ſint compoſita ut ſint etiã præpoſitiones quod eſſe nõ põt. Si quis inq̃ hac de cauſa turbat̃ ſciat &c. q. d. ꝙ pars in fine poſita dicit̃ præualere: hoc nõ concedit̃ de præpoſitionibus neq; de aliis ſecũdariis. Tantudẽ cõponit̃ ex tantũ nomen & demũ aduerbio: ſed demũ nõ mutat uim nominis. i. tantũ in ius aduerbii: ſed potius nomen remanet. Cuius ſolus genitiuus inuenit̃ in uſu tantidẽ: quod. ſ. tantidẽ q̃uis uideat̃ poni pro hoc ꝓnoĩe eiuſdẽ in eadẽ oratiõe: ut tãtidẽ emptã: idẽ uidet̃ ꝙ eiuſdẽ emptam: tñ adeo uerũ ẽ ꝙ nõ põt poni pro illo: quoniã ſignificat qualis quod renuit pronomen. Hoc ideo inducit: quia tantũdem quibuſdã pronomen eſſe uidebat̃: quia uidebat̃ poni pro eiuſdẽ. Sed nomen plane eſt cum ad hoc ſit inuentũ ut ſubãm cũ qualitate ſignificet. Nam cũ dico tantidẽ conſtat mihi hæc cappa quãti tibi equus: ſignificat mihi tantidẽ preciũ datũ pro cappa: ut ſubãm cum qualitate. ſ. cum quantitate cõſimili quãtitati deſignatæ a quãti: & eſt dicere preciũ datum pro cappa tot unitatibus afficitur: quot illud qđ ẽ datũ ꝓ equo ❡ Eſt igit̃ nomen: Quia quãtitatem ſignificat. ❡ Vſus quoq; confirmat id. Vt tantidẽ quãtitatem ſignificet. Nam cõfirmat: ut ſignificet relatã quantitatẽ. A parte. & hoc ẽ quod dicit Terentius dixit emptã tãtidẽ: oſtendẽs quãtitatẽ precii ſimilẽ quantitati alius precii: ut ſi diceret: tantidẽ empta quanti illa alia fuit empta. ❡ Tantundem ergo nihil aliud ſig. Quia Terentius in hac ſignificatione poſuit tantidẽ: ergo &c. ❡ Quod etiam ſi poſſet pro idem accipi. Dixit ſupius tantidem & idem adeo eẽ diuerſa: ut tãtũdem pro illo nõ poſſet accipi ꝙ tantũdem ſi etiã haberet tantã affinitatẽ ad idem quod poſſet accipi pro illo in oratione: nõ tñ iõ eſſet ex eadẽ ſpecie. i. ex eadem parte orationis cuius ẽ idem. i. non iõ ſubiaceret collectioni ꝓnoĩum. Cõponit̃ eni cũ aduerbiis. Hucuſq; oſtẽdit quædã pronoĩa ꝑ noĩatiuũ cõponi: alia ꝑ obliquos tantũmõ: uult oſtẽdere cũ quibus ꝑtibus orõnis ꝓnomen habeat cõponi. ſ. cũ noĩbus & aduerbiis & præpoſitionibus ſecundũ donatũ: ſicut & apud græcos noĩa cũ pronoĩbus cõponũtur: in his exemplis cõpoſita habemus huiuſcemodi: ut in quibuſdã ipſoꝝ αὐτοκασίγνητος αὐτοδίδακτος φίλαυτος hoc ꝓnomẽ αὐτος ſit in pricipio: in aliis in fine. ❡ Et ſũt oĩa noĩa quæ. Et hæc oĩa græca cõpoſita ſũt noĩa etiã ea quæ αὐτος habẽt in fine: hoc puto eũ dixiſſe cõtra illoſ qui quaſlibet partes in fine poſitas præualere iudicabãt.

❡ Nec mirũ per ſingulos quoſdã. Nec mirũ ea ſupradicta ꝓnoĩa cõponi ꝑ quoſdã caſus ſingulos: ut eccũ eccas per ſolũ accuſatiuũ: mecũ tecũ per ſolũ ablatiuũ: cũ nomina quoq; ſupradicta. i. huiuſmõi iſtiuſmodi per ſolos gtõs ſũt cõpoſita. ❡ Quos eni caſus ſepata ꝑ. Hæc ẽ cois rõ noĩum & ꝓnoĩum quare quædã ꝑ ſingulos caſus cõponãt̃ & eſt ordo. Nã auctores ſeruauerũt in cõpoſitiõe eos caſus quos caſus ſtru. i. cõſtructio exigebat illa noĩa ſeu pro noĩa ſeparata in ſuas partes habere ꝑ appoſitionẽ: & uere auctores ſeruauerunt in compoſitione eoſdem caſus quos conſtructio exigebat extra compoſitionem. nam quid aliud eſt eiuſmodi niſi modi eius. q. d. ſicut iſte genitiuus modi in oratione per appoſitionem aſciſcit alium genitiuum. ſ. eius: ita habet eum in compoſitione. Et inde eſt ꝙ per ſolum genitiuum componitur. ſ. quia non componitur niſi cum eo caſu quem habet in oratione per appoſitionem. Similiter ecce accuſatiuum exigit per appoſitionem: ut ecce eum: & accuſatiuum habet i cõpoſitione: eccum. & ſic de cæteris licet iudicare.

ꝙ in fine ſit cũ præpoſitioĩ cõpoſitione autẽ plus dicatur ualere ea pars in fine ſit. Sciãt ꝙ cõiunctiones & præpoſitiones: & aduerbia uim nominũ uel pronoĩum ante ſe poſitoꝝ in cõpoſitione nõ mutãt ut uterq; quiſq; quicũq; qualiſcũq;: totidẽ idem tãtũdem: cuius genitiuus ſolus ex obliquis in uſu inuenitur tantidẽ. Teren. in adelphis. Tantidẽ. emptã. Quod q̃uis uidet̃ pro eiuſdem poni: tamẽ ſignificat q̃titatẽ quæ in pronomine minime eẽ poteſt: ꝙ ſubſtãtiã ſolã ut ſæpe diximus ſignificat. Eſt autẽ nomen quomodo & ſimplex eius tãtus tãta tãtum uſus quoq; hoc cõfirmat. Tãtidem dixit emptã q̃titatẽ ſimilẽ precii oſtẽdẽs. Tantũdem ergo nihil aliud ſignificat niſi relationẽ & ſimilitudinẽ quãtitatiſ quod etiã ſi poſſet pro idem accipi nõ tamẽ etiã pronomẽ eſſet: nõ enim id qđ pro alio accipitur omnimodo etiã ex eadẽ ſpecie accipiendum ẽ. Cõponũtur nomina cũ pronominibus: ut huiuſmodi iſtiuſmodi huiuſcemodi: ſicut apđ græcos αὐτοκασίγνητος αὐτοδίδακτος φίλαυτος: Et ſunt omnia noĩa etiã quæ ĩ fine pronomina habuerint. Cum eni qualitatẽ ſignificãt: pronomina eẽ non poſſũt. Componunt̃ etiã cũ aduerbiis pronomina: eccũ eccã eccos eccas ellũ. Cum præpoſitione etiã ſecũdũ Donatũ mecũ tecũ ſecũ. Nec mirũ per ſingulos quoſdã caſus ea componi: quomodo & meme tete ſeſe. Cum nomina quoq; ſupradicta per genitiuos compoſita ſint ſolos: quos eni caſus ſeparata per appoſition

Vmerus accidit pro. Hæc præpositio diuersos sensus gerit: quod ex hoc ꝓcedit: quoniã hæc uox numerus diuersis accipit̃ modis. Nũerus eni cũ sit collectiuũ nomẽ ꝓprie significat plures unitates ĩsimul collectas: secũdũ ꝙ a Boe. sic describit̃. Nũerus ẽ aceruus unitatũ. improprie aũt significat unitatẽ quæ est origo nũeri. Significat etiã nũerus res participãtes una unitate quæ dicũt̃ singulares: & res plures unitates suscipientes quæ plurales. Translatũ etiam hoc nomẽ nũerus ad designationẽ uocis ꝑsonas discretas ꝑ singulas unitates uel plures sibi adiacẽtes significantis seu etiã ad significãdas uoces ipsam solã unitatẽ uel plures significãtes

habere exigebat structura: eos in cõpositione seruauere. Quid est eni huiusmodi nisi modi huius? eccũ nisi ecce eum: mecũ nisi cũ me? quod uetustissimis erat in usu sicut supradictum est.

¶ De Numero.

Vmerus pronomininibus accidit: qui & nominibus & uerbis & participiis: idest singularis & pluralis. Sola eni declinabilia possunt habere ex eisdẽ uocibus tam singularẽ ꝙ pluralẽ numerũ idest quæ sub personas finitas siue ĩfinitas cadere solent: sine qbus numeri declinabiles: idest singulares & plurales inueniri non possunt. Itaq; si careat uerbũ persona: quod dictum ẽ iam caret necessario etiam numero: ut infinita & impersonalia & gerundia. Principales igitur duæ partes nomen & uerbum: & quæ loco eorum funguntur hoc est participium & pronomen: supradictos numeros habent in declinatione. Aliæ autem quattuor partes hoc est præpositio coniunctio aduerbium interiectio declinatione carẽtes numeros supradictos habere non possunt. Quanuis igitur aduerbia sunt quædam numerorũ tamen non ex eadem uoce singularem & pluralem significant: nec ad personas uel singulas singularem uel plures pluralem quomodo supradictæ partes reddũt numeros. Sed similiter uel uni uel pluribus eadẽ adiungunt̃ siue singularis sint numeri siue pluralis: ut semel facio: semel facis facit facimus facitis faciũt. similiter bis ter quater sæpe: cũ declinabiles partes necessario si bi adiunctæ eosdẽ numeros seruãt: ut facimus nos faciunt homines: faciunt scribentes. Ecce oẽs plurales: Et iterum facio ego: facit homo: facit scribens: en ubiq; singularibus utimur: cum igitur duo in ꝓnomine quoq; quomodo ĩ nomine sint numeri: sin-

sed de his latius tractatũ in noie inuenies. Accipit̃ etiã nũerus: ita ꝙ designat significationẽ rerũ nũeraliũ quã ponit in oĩbꝫ dictionibus nũerũ ut accidẽs suscipientibus. Habet igitur hæc præpositio nũerus accidit ꝓnomini hunc sensũ. significatio rerũ numeraliũ accidit ꝓnomini uel numerus. hæc uox accidit ꝓnoibus ad cõsignificandum eis. uel nũerus. i. ipsæ quantitates. s. una unitas: uel plures accidũt pronomini: ut significent̃ ab eis. uel nũerus. i. ipsæ per. participãtes quãtitatibus. sola. s. unitate: uel pluribus accidit ꝓ. ut significarent̃ ab eis: qui numerus accidit. et. n. & . u. & ꝓ. quod qualiter sit accipiendũ determinat. i. singularis & plu. ¶ Sola eni declinabilia possunt habe. Redditio ẽ causæ quare tantũ dixerit quæ accidit. n. & . u. & ꝓ. ex eisdem uocibus dicit: quia aduerbia in diuersis uocibus utrũq; nũerũ significãt: ut semel & bis. hõ aũt & hoĩes eadẽ uox dicunt̃: & materialiter unũ descẽdit ab alio: & eandẽ substantiã cũ eadẽ qualitate licet diuersis modis significant. hõ eni in uno: aĩal rõ. inde notat: hoĩes uero in pluribus. Sola declinabilia. i. quæ sub ꝑsonas &c. & hanc expositionẽ ideo subdit ut ostẽdat pro discretione personarum. s. ad discernẽdum per numerũ accidere partibus orationis. Itaq; si careat uerbũ persona. Et qa sine discretione personarũ numeri nõ ĩueniuntur in partibus orationis. Itaq; &c. ¶ Principales igit̃ duæ partes. Quia omnia quæ sub personas solent cadere habẽt numerũ pluralem & singularem quæ principalẽ: &c. Numeros supradictos dicit singularẽ & pluralẽ. ¶ Nec ad personas. Ordo ẽ: & illa aduerbia nõ reddunt nũeros: uel singularẽ nũerum ad singulares personas uel pluralem ad plurales: quõ supradictæ partes. i. nomẽ uer. ꝓ. p. reddũt nũeros suos: pluralẽ ad plures et singularẽ ad singulos: ut facimus nos: faciunt homines faciũt scribentes: facio ego. facit hõ: facit scribens. Sed eadem aduerbia adiungũt̃ uni uel pluribus æqualiter: siue illa aduerbia singularẽ significant numerũ siue pluralem ut semel facio semel facimus: bis facio & facimus &c. ¶ Cum igit̃ duo in pronoie. Cõcidentiã in casibus et nõ ius ꝓnominũ ingredit̃ ostendere: et sic extra infert quia principales partes et quæ funguntur loco earum habent supradictos numeros igitur in pronomine sunt duo numeri: singularis. s. et pluralis numerus quõ in noie. et cũ sint in pronoie ad me

dum nominis. Sunt quædam pronomina numero cõmunia:ut idem. Alia sunt cõmunia genere et numero: ut hæc potest esse singularis & pluralis nũeri: fœminini & neutri generis. ¶ Vnde suus quia & primitiuũ eius. Infert ex hoc quod dixerat: possessiua intrinsecus habere eundẽ numerum quem & primitiua eorum. unde suus intrinsecus est cõmune utriusq; numeri tam per singularẽ q̃ per pluralem numerum: per singularem ut suus illius & suus illorum. per pluralẽ ut sui illius & sui illorꝝ hoc non curauit ponere.

CAsus quoq; accidit. Numerus accidit pro. cõmune admodũ & noibus. i. noĩatiuus genitiuus: & cæteri casus: & ẽ dicere: casus. i. ꝓprietas quædã quãm significat casus hæc uox quæ ꝓprietas facit eadẽ ꝓnoĩa in genitiuũ & datiuũ & cæteros casus: & quæ facit ut genitiuus & cæteri obliqui pronominũ a noĩatiuo cadant. ea inq̃ ꝓprietas accidit ꝓ. uel casus hæc uox accidit pro. ad consignificãdum eis. Nota quosdã pro eodẽ habere: ego est ntĩs casus: & ego est noĩatiui casus. nã in utroq; proprietatem ntĩ casus intendo enũciare de ego. Aut enim cũ dico: ego ẽ noĩatiui casus: essentiã enũciare uolo d̃ ego aut proprietatẽ ntĩ casus: sed essentiam nõ. Itaq; idẽ in utroq; prædico. ¶ Et prima quidem ꝑsona & ter. Postq̃ per oẽs casus ostẽdit dixit pronoĩbus accidere: uult ostẽdere quæ pronoĩa oẽs illos casus hẽant & quæ in quibus deficiant: quinq; casibus dicit: siue similibus siue dissimilibꝰ. Sequit̃. Qui uocatiuus proprius est secũdæ. Ostensio est a repugnãti uocatiuũ in prima persona nullo modo posse inueniri. Quod aũt subdit: s. ad quã secundã. i. ad significatũ cuius rectus sermo dirigit̃. ¶ Ad id respõdere uidetur quod dixerat habens uocatiuum.

¶ Vnde noia quoq; & participia. Hæc illatio inde descendit qd' dixerat: qui uocatiuus proprius est secundæ finitæ. i. determinatæ & distinctæ per demõstratõnem. unde & consequenter intulit. Itaq; noĩa in eo casu. i. in uocatiuo uident̃ singuli loco propriorũ. i. ita determinate significare sicut propria significant: & hoc demõstratione. s. per. i. propter hoc q̄. s. per. ĩ illo uocatiuo præsens ostenditur: & hoc dico fieri non solum in his nominibus propriis ĩ quibus nulla dubietas est: sed etiã in appellatiuis noĩbus in quibus minus uidetur. ¶ Si igitur in illis partibus. Dixit uocatiuũ esse in noibus & participiis qui tertiæ personæ sunt. unde infert a minori: ergo uocatiuus est in pronoĩe secũdæ ꝑ. q. d. Si uocatiuus qui prius ẽ secundæ noibus & participiis quæ tertiæ ꝑsonæ sunt cõcedit̃: debet etiã concedi pronoĩum q̄ totum est secundæ per. plerũq; ideo dicit: quia noĩa & participia substantiuis & uocatiuis uerbis iuncta primæ & secũdæ ꝑ. possunt effici. Quod aũt dicit: si tanta uis est uocatiui ut de naturali sede transferat illas ad secundã per. Probatio est ab effectu inter significata uocatiuũ accidere noĩbus & ꝑti. Nam transfert ea ad secũdã ꝑ. hoc ideo aggressus ẽ: quia apud quosdã dubitabat̃ an ꝓnomẽ secũdæ ꝑ. uocatiuũ haberet. uel quũ uocatiuus ad aliã. i. ad tertiã pronoĩs transferat̃: per hoc non ẽ illatum ex eodẽ: sed ex hoc q̄ dixerat uocatiuũ eẽ propriũ secũdæ ꝑ. & hæc ẽ facta illatio cõtra illos qui occasione sumpta ex hoc q̄ audierãt noĩbus & parti. quæ propriæ sunt tertiæ ꝑ. uocatiuũ accidere uellent etiã usq; ad pronoĩa ter. per. Istum uocatiuũ porrigere quorũ stultam opionem iste aperte destruit cũ supponit: cũ nulla alia pars &c. & ẽ talis ac si diceret. Non mirũ si noibus et participiis accidat uocatiuus: qa noĩa et participia nõ discernũt ꝑsonas: imo cum sint tertiæ: secũdæ possunt effici: unde recipiunt uocatiuũ. Sed cum pronomen suas tertias per. discernat: ultra oẽs partes pronomen tertiæ personæ in secunda non potest conuerti. et ideo uocatiuo caret qui proprius est secundæ personæ.

gularis & pluralis. sũt quædã numero coĩa ut idem. Dicimus enĩ idẽ uir & idẽ uiri. Sũt alia nõ solũ numero: sed etiã diuerso genere coĩa: ut hæc mulier & hæc mãcipia. Possessiua aũt queadmodũ iam diximus duplicẽ significãt numerũ. Et intrinsecus q̃dẽ eundẽ habent quẽ primitiua eorꝝ. Extrinsecus autẽ ꝑ terminationis forma singularẽ & pluralẽ: meus mei: noster nostri: unũ suus qa & primitiuũ eius utriusq; est nũeri cõe. Id quoq; ĩtrinsecus utriusq; ẽ nũeri cõe tam per singularẽ q̃ per pluralẽ decliationẽ. Dicimus. n. suus illius & suus illorꝝ.

¶ Explicitũ d̃ ꝓ nominibꝰ Seq̃t̃ d̃ casibꝰ

c

Asus quoq; accidit ꝓnominibus: queadmodum & noibus & prima q̃dẽ ꝑsona & tertia plus q̃nq; casibus habere nõ possũt quippe cũ uocatiuus ĩ eis nullo modo possit inueniri: q proprius ẽ secũdæ. Quæ sola habẽs uocatiuũ sex casus potest habere scilicet ad quẽ sermo rectus dirigitur. unde nomina quoq; & ꝑticipia ĩ uocatiuo casu secũdæ sunt personæ sine dubio & finitæ. Itaq; etiã in appellatiuis noĩbus ipsa demõstratiõe secundæ ꝑsonæ ꝓprium loco fungi uidet̃ in eo casu ut si dicã Grãmatice neminẽ aliũ significo nisi cũ ad quẽ loquor. Si igitur in illis partibus quæ tertiæ sũt plerũq; personæ tanta uis est uocatiui: ut transferat illas ad tertiam personam: quomodo in pronoĩe: q̃d

totū eſt ſecūdæ perſonæ hic deficiat cāus uel ad ali
am trāſierat perſonā cū nulla alia pars ſic diſcer/
nat triū pſonaꝝ differētias: quomō pronomē. Pri/
mæ quoq; perſonæ poſſeſſiuū quod ſolū etiā ſecū/
dæ perſonæ poteſt adiungi: ſicut ſupra dictum eſt
habet uocatiuū nō poſſeſſoris: q eſt in prima perſo
na quæ intrinſecus ſecūdum genitiuun intelligitur
primitiui: ſed poſſeſſionis quæ cū extrinſecus decli
natur uocatiuū quoq; ꝓpter ſecūdā aſſūpſit perſo
nam cū ad eam dirigatur. Teren. in Andria. Pater
mi. Idem in eunucho. O mea tu. Idem in eodem O
mea thais: meum ſuauiū. Idem in adelfis. O noſter
demea. Noſtras quoq; gentilem eundē habet nomi
natiuum & uocatiuum. Alia uero ſicut docuimus
poſſeſſiua pronomina: quia ſecundæ adiungi non
poſſūt: carent uocatiuo. tuus: ſuus: ueſter: ueſtras.
Sunt igitur alia monoptota: ut iſtoc: eccū eccā: ec/
cos: eccas: ellum: mecū: tecum: ſecum: nobiſcū uo/
biſcū. Alia triptota: ut ſui ſibi ſe: meū: tuū ſuum no
ſtrum ueſtrum. Alia tetraptota: ut meus tuus ſuus
illud & iſtud. Alia pentaptota: ut ille ipſe iſte. Nā
hexaptota pronomina non inueniuntur: quia ſecū/
da perſona in quo ſolum ſex caſus inueniri poſſunt
ſimilem habent nominatiuo uocatiuū: Vt Vir. in
quarto nominatiuū protulit. Tuq; puerq; tuus. Te
rentius in eunucho uocatiuum protulit. O mea tu
Deriuatiua quoq; primæ perſonæ habēt uocatiuos
quia poſſunt ſecundę adiungi perſonæ ut dictum ē
non tamen in omnibus uariantur caſibus: nec in oī
bus tamē hoc inuenies niſi tribus quæ nominatiuū
ī us & genitiuum in ius: termināti a ſecundum quo
rundam pronomina declinationem flectūtur. un/
de quidam decepti pronomina ea eſſe putauerunt:
ut unus unius: ſolus ſolius: totus totius. Nam ul/
lus nullus alius uocatiuos habere non poſſunt cū
abnegāt præſentium demonſtrationem perſonaꝝ
Vocatiuus autē præſentem ſolet demōſtrarē pſonā.

De Prima declinatiōe pronominis.

[ſ]Vnt igitur in pronominibus modi de
cliationum quattuor. Primus qui ī tri
bus primitiuoꝝ perſonis cernitur per
obliquos caſus. Nam nominatiuus primæ perſonę
diſſonus ē a genitiuo. Tertia uero dficit: ut ego mei

Primæ quoq; perſonæ. Poſſeſſiuū ſi/
cut et primitiuū ſecundæ habet uocatiuū.
et bene pōt habere quia extrinſectis ſecun/
dæ perſo. deſignandæ adiungiť: uocatiuū
habet dico non in deſignatione poſſeſſoris
qui eſt in prima perſona intrinſecuſ qui uo
catiuū habere nō pōt. ſed in deſignatione
poſſeſſionis quem cū extrinſecus declinať
ſecundū uocales caſus: uocatiuū quoq; aſ/
ſumit cū ille uocatiuus ad eā deſignandā:
dirigiť ꝓpter ſecundas perſonas: quod eſt
dicere. poſſeſſio primæ per. bene pōt habē
re uocatiuū. nam talis naturæ ē ut poſſit eē
ſecūdæ perſonæ. Sunt igiť. Extra librū
infert ſic: quia quædam pronomina habēt
uocatiuū: quædam nō. igitur pronomina
diuerſo modo habent caſus: et cum diuer/
ſo modo habeant caſus: alia ſūt monopto
ta &c. Et quia ſecunda perſona. In quā
tum primitiua ſubintellige ſex caſus inue/
niri poſſunt. Nec in omnibus tamē. Li
cet dixerim hic tantum in pronominibus
non inueniri exaptota. i. ſex diuerſos ca/
ſus habentia: tamen hoc. i. exaptota nec ī
noībus inuenies: niſi in tribus. ſ. unus: to/
tus: ſolus: et uere in his tantum ſunt ſex ca
ſus diuerſi. Nam hæc alia nomina ullus:
nullus: alius: uocatiuos habere nō poſſunt
Cauſam ſuppōit. ſ. quia nō poſſunt demō
ſtrare præſentes perſonas cū oīs uocatiuus
hoc habeat. Si opponatur q cum dico: ul/
lus noſtrū: ullus in hac oratione præſentē
ſignificat perſonā: reſpec. quia ullus ex ſe
nō habet hoc: ſed cōiūctio demonſtratiui
pronoīs hoc faciat. Sunt igitur. Poſue/
rat ſupius ſui ſibi ſe a ſe. Rurſus dixit quæ
dam noīa in ius termīare genitiuū ad mo/
dū pronominū: et ſic dedit intelligere di/
uerſas declinationes ī pronoīe fieri. unde
infert: qa dicimus ſui ſibi ſe a ſe. et qa quæ/
dam pronomina in ius terminant geniti/
uum: igitur ſunt quattuor modi. i. diuerſi
tates declinationū in pronoībus: quod ſub
iūgit. quattuor nō ē ex illatiōe: ſed oſtēdit
quot ſūt. Nota declinationē ponere ī uoci
bus declinabilibus hanc ꝓprietatē q ipſæ
inflectuntur et mouenť per caſus moñ. ue
ro ibidē ponere uarietatē inflexionis. pri/
mū uero ponere hoc in ꝓnoibus q exeant
in gtō et datiuo in i: ſecūdū q exeāt ī gtō ī
ius. Tertiū q terminēt gtūm in e uel ī e: &
datiuū in o uel in e. Quartū q finiāt gtūm
in is. Primus modus eſt qui cerniť ī tri/
bus pſonis primitiuoꝝ p obliquos caſus.
Nā illæ tertiæ pſo. gtūm ī i uel in is: dtūm
in i: accuſatiuū in e: et ablatiuū terminat.
et ſic terminat hos caſus prima declinatio ī
pronoīe. Similiter nam nominatiuus. er ē
redditio cauſæ quare dixerat tantū p obli/
quos caſus et non p noīatiuum. q. d. ideo

dixi per obliquos: quia p ntũm nõ põt considerari hæc declinatio: quoniam ntũs tertiæ personæ deficit. ntũs ue
ro primæ dissonus est a suo gtõ. Ego eni et mei in nullis elementis coueniũt: quapropter nõ iudicat ẽẽ de illa de
clinatione quantũ ad uocẽ: cũ gtũs ex eo non uideatur descendere habent alii libri. Nam ntũs primæ dissonus
est a secundæ suppletur ntõ: et eadẽ sententia: dicit enim quia ntũs primæ dissonus est a ntõ secundæ i hoc: quia
ille bene conuenit cum suo gtõ in elementis: ut tu tui. ntũs uero primæ nõ conuenit ut dictum est: ut ego mei uel
mis &c. Exemplũ est ꝙ primus modus declinationis pro. in obliquis triũ personarũ possit cõsiderari. Quod
sui secundũ. Quod sui secundũ analogiã
translationis debuit ẽẽ sui uel sis. hoc ẽ iste
gtũs tertiæ psonæ i sui duplex ẽẽ debuit: si
cut gtũs priæ et secũdæ psonæ sed auctores
i gtõ tertiæ psonæ sis recusauerũt pferre ne
uerbũ ẽẽ putaret. Nã ad græcoꝝ. Ostẽ
sio ẽ quare mei uel mis tui uel tis dicatur: et
secundũ analogiã sui uel sis debeat dici.
Apud illos enim. Probat ꝙ ad græcoꝝ
imitationẽ utimur duplicibus genitiuis p
noĩum. Nã apud illos dorice. i. secũdũ do
res solet dici ἐμοῦ et ἐμοῦσ duplex gtũs
primæ personæ σοῦ et σοῦσ secũdæ: οὗ:
et οὗσ tertiæ. In οὗσ. Ostẽdit quõ isti ge
nitiui apud latinos transferãtur. ut confir
met secũdũ analogiã sui uel sis debere dici.
Si igitur. Illatio a simili. Nec mirum
Dixit genitiuum esse mei tui sui: et datiuũ.
mihi tibi sibi. Modo ostẽdit nõ ẽẽ mirum si
genitius et datius pro. in i desinat: cum si
militer i noĩbus inueniat. Nec dubium
hoc quoq;. s. ꝙ ablatiuus similis est accusati
uo acceptum esse a græcis. Illi enim. p
bat hoc ẽẽ acceptum a græcis ꝙ ablatiuus
est similis accusatiuo. nam græci similẽ ha
bent accusatiuo sexto casui. Sciendũ quo
niam ἐμὲ σὲ ἓ accusatiui sunt apud græcos
quos ipsi græci proferentes cum hac adie
ctione θεν. s. dicẽtes ἐμέθεν σέθεν ἕθεν ac
cipiunt loco genitiui qui diuersus est a sim
plici genitiuo eorum pronominum. Et
eum genitiuum. Quædam fit ab accusatio
cum adiectione quidã esse estimauerũt se
xtum casum per se: et ita ille sextus casus si
milis est accusatiuo ex quo fit sola adiecti
one illa differentiam faciẽte. Necnõ etiã
In noĩbus plurima inueni pro. si. modo. i.
cum adiectione θεν et accepta loco geniti
ui: quem quidã sextum casum per se facie
bant: ut οὐρανόθεν platũ est ἀπὸ τοῦ οὐ
ρανοῦ. i. ab οὐρανοῦ isto genitiuo cũ ad
iectione θεν et inueniunt hæc talia prolata
cum ἐξ præpositiõe. ut ἐξουρανόθεν.
Unde romani. Dictum est: quia illum genitiuum qui fit ab accusatiuo sine simplici genitiuo cum adiectione
θεν quidam sextum casum per se fecerunt. unde. i. ex quo sexto casu. i. ad imitationem cuius romani as sextum
casum. i. ablatiuum. In plurali uero numero. Dixit quomodo prima declinatio pronominis in tribus casi
bus per obliquos consideretur in singulari numero: modo uult ostendere quomodo in plurali possit considera
ri scilicet in duobus tãtum personis in plurali numero consideratur. Prima & secunda & tertia persona in sin
gulari numero bene conueniunt in declinatione: sed in plurali prima & secunda tantum persona sibi conueni
unt: ut nos et uos per nominatiuum: & similiter de cæteris. Quod autem præmittit quia tertia persona. i. sui:
&c. Redditio causæ quare tertia persona in plurali numero non possit illis congruere scilicet quia eosdem ca
sum habet in plurali quos habet in singulari: et potes colligere primam decliationem pronominis in plurali nu
mero sic. Noĩatiuus et accusatiuus plurales pronominis primæ declinationis in os productam desinunt: geni
tiuus in um correptam uel in i productam: datiuus, et ablatiuus in i productam.

uel mis tu tui uel tis. sui quod debuit secũdum ana
logiam esse sui uel sis: qd dubitationis causa ne uer
bũ esse putetur recusauerunt. Nam ad græcoꝝ imi
tationem his quoq; utimur duplicibus genitiuis p
nominũ. apd illos. n. ἐμοῦ & ἐμοῦσ dorice σοῦ & σοῦ
σ & οὗ & οὗσ dici solet. in ουσ autem desinens ge
nitiuus solet apud nos in is definiri: ut Δημοσθένους
demosthenis ἑρμογένουσ hermogenis In oy uero in i
πριάμου priami: κύρου cyri. Sic ego ἐμοῦ σοῦ οὗ
mei tui sui ἐμοῦσ σοῦσ οὗσ: mis tis sis: sed propter
supradictam causam tacitus est tertiæ huiusmodi
genitiuis. Ennius i secũdo: Ingens cura mis cũ cor
dibꝫ æquiparare: mis dixit pro mei. Datiuus mihi
tibi sibi: Nec mirũ i easdẽ uocales genitiuũ & dati
uũ exire cũ in nominibus quoq; iueniũtur similiter
desinẽtes genitiui & datiui tã in prima q̃ in quinta
declinatione. Accusatiuus me te se. Ablatiuus simi
lis est accusatiuo i singulari numero. Nec dubium
hoc quoq; a grecis esse acceptum. Illi eni ἐμέθεν σέθεν
ἕθεν Accusatiuos cũ adiectiõe proferentes loco geni
tiui accipiunt: eumq; quidã ex ipsis sextũ casũ existi
mauerunt. Necnon etiam in omnibus simili modo
plurima inueniuntur prolata οὐρανόθεν ἀπὸ οὐρανοῦ
οἴκοθεν ἀπὸ οἴκου. Et cum præpositione ἐξουρανόθεν
ἐξοίκοθεν unde Romãi sextum casum assumpserũt
In plurali uero nũero: qa tertia psona. i. sui tã singu
laris cois est q̃ pluralis numeri prima & secũda sibi

congruūt: ut nos uos: nostrū uel nostri: uestrū uel
uestri: nobis uobis: nos uos: a nobis a uobis. Ex pri
mis igitur syllabis tā primitiuoꝝ ꝙ possessiuoꝝ per
sonæ itelligūtur: ab extremis casus & numeri. Nec
non etiā in possessiuis genera quæ in possessione sūt
cū uerba soleāt ꝑsonas ī fine magis ostēdere: Amo
amas amat. Quod igitur habeāt nominū: idest ge
nera & casus in fine ostēdūt qđ uero uerboꝝ in pri
cipalibus syllabis uitandæ causa confusionis: quæ
ritur inter mei tui sui nostri uestri genitiuos primi
tiuorū & possessiuoꝝ qđ interest: Ad qđ dicēdū ꝙ
primitiuoꝝ genitiuis oēs casus adiūgi possūt & nu
meri: ut mei ager est: mei agri & mei agroꝝ: & mei
agris & mei agros dicimus. Similiter tui agrum. &
tui agros: sui agrū & sui agros dicimus nostri agrū
& nr̄i agros: uestri agrū: & uestri agros. Quando
aūt sunt possessiua genitiuis adiūgūtur solis eiusdē
numeri. mei serui filius: tui serui uestis: sui serui
ministeriū: nostri serui frater uestri serui soror. Nec
mirū cū in omnibus quoq; hoc idē seruant. Nā pri
mitiuoꝝ gtīs oēs casus adiūgi possūt: uel numeri
ut Tullii ager agri agro agrū agri agroꝝ agris agros
In possessiuis uero similis cāus adiūgit & nūerus ut
tulliani agri tullianū agrū: tullianos agros. In oī
bus autem cōcidētibus hoc sciēdū ꝙ structura uel
ordīatio oratiōis dubitationē repellit. Nulla.n.alia
re discernūt a se tā ptes orōnis ꝗ accidentia eis nisi

¶ Ex primis igit̄. Ex cōstanti descēdit hæc illatio. Cōstat enī personas pronominis esse diuersas: terminatiōes
uero earum per casus singulos esse eandē. Inde infert ab imediatis. Igitur personæ primitiuorū a primis sylla/
bis itelligūtur & discernūtur. nam per finē qui idē ē in oibus nō possent itelligi. Quod aūt apposuit etiam perso
næ possessiuorū itelligūt ex primis syllabis ꝑ simile adductū ē: ab extremis. s. syllabis intelligūtur casus numeri
Necnō etiā in possessiuis ab extremis syllabis intelligunt̄ genera nō significātia possessores secūdū quæ sunt ī de/
signatione possessionis quæ extrinsecus significatur. Similiter cū uerba soleāt. & respicit ad hoc quod dixerat ex
primis syllabis ꝑsonas primitiuoꝝ itelligi
¶ Quod igitur. Quia ꝓnoīa casus & ge/
nera ostēdunt ab extremis syllabis: igit̄ qđ
habent noīum ex affinitate quā habēt no/
mina uel ad similitudinē nominū. s. casus:
& genus ostēdūt in fine: & qa ꝑsonas ostē
dūt in primis syllabis igitur ꝙ habēt uerbo
rum. s. ꝑsonas ostēdūt in principalibꝯ sylla
bis: licet in uerborum finalibus syllabis dis
cernātur. Ideo aūt casus & genera potius ī
fine ꝗ in principio discernūt genera: qa qđ
habēt a digniori parte. i. a noīe digniorē
locum debet obtinere: dignior uero ē finis
ꝗ principiū: quia ibi primo discernit̄ uis si/
gnificationis uocis. ideo etiā personæ. c. g
nō discernūtur in eadem parte ꝓnoīum:
quia confusio fieret. Nam cū casus & ge/
nera eam partem dictionis in qua intelli/
guntur moueri faciāt etiā in eadē persona:
ut mei mihi me. hic enī diuersas terminati/
ones potes uidere si ibidē intelliget̄ perso/
na nō una sed plures ex uarietate finis no/
bis occurrerēt: quod eēt cōfusio. Causa igi
tur huius uitandæ placuit discerni ꝑsonas ī
primis syllabis pronominū. i. in primis lit/
teris. s. in. m. t. s. ¶ Quærit̄. Aggressus ē
suꝑius exponere naturas pronominū priæ
declinationis: quia hic habetur tractatus
de primo modo. & quia uidebat conciden
tiam esse in genitiuis primitiuorum & pos
sessiuorum quæ sit differentia inter ea: ipse
met quærit & soluit ꝙ bene pertinet ad tra
ctatum primi modi: & hoc ē breuiter iter
mei &c. Ad quod dicendū ē: ꝙ primitiuo/
rum &c. q. d. hoc mō possunt discerni illa
ꝓnomina quæ sūt genitiui primitiuoꝝ: &
genitiui possessiuoꝝ: quia quādo sunt geni
tiui primitiuorū: possunt eis ad omnes ca/
sus & oēs numeri. Quando aūt sunt pos/
sessiua idē genitiui possessiuoꝝ genitiuis. s.
eiusdē numeri ad ut mei serui filius. Et no/
ta hic duplicem possessionē significari. cū
enim dico: mei serui filiū: significo per mei
seruū a me possideri: & per serui filiū a seruo possessū. qđ nō hēt cōstructio in qua ponit̄ gtūs primitiui. Cū enim
dico mei seruus: simpliciter seruū a me possideri significo: & sic apta ē dr̄ia inter huiusmōi gtōs. ¶ In oibus igit̄
cōcidētibus. Dixerat similes gtōs primitiuoꝝ & possessiuorum ꝑ structurā posse discerni. nā gti primitiuoꝝ oī
bus casibus et nūeris pūt adiūgi: gti uero possessiuoꝝ solis gtis eiusdē mōi cōiūgūt̄. Mō de oibus similibus uoci/
bus hanc generalē regulā ponit: ꝙ ad se inuicē ꝑ structurā ualeant discerni. Cōcidentiā uocat dictiōes in prīci/
pali significatione uel accidētali differētes sub eadē uocis materia cadētes: ut amator uerbū et amator nomen in
principali significatione differūt: poetæ datiuus et poetæ gtūs accidētali significatiōe segregant̄. Solo enim casu
differūt: structurā et ordinationē orōnis ꝓ eodē accipe. ¶ Nulla enī alia re discernūt̄. Probat ab imediatis con
cidētia. i. uoces cōsimiles ꝑ structurā posse discerni. nā aut structura discernūtur aut alia re: sed nulla alia re dis
cernūt̄ tā partes orōnis ꝗ accidētia eis. i. nulla alia re pōt haberi discretio ī cōcidētibus cui. s. parti orōnis suppo/
nat̄. uel quæ accidētia recipiant. s. an sint genitiui casus an datiui: & si qua horum sunt similia.

Nisi significatione. Diceret aliquis: tu debuisti dicere nisi structura: & dicis nisi significatione. Ad hoc rñdet
cũ supponit ad quã significationẽ exponẽdã & determinandã fit cõstructio ac si apte dicat. Cũ dico similes uo
ces discerni significatioe: æquipollẽter dico eas discerni cõstructiõe. Nã significatio quæ illas uoces discernit nõ
põt cõcipi nisi constructione discernat. Nota si qua discernant accẽtu nil ipediri: cũ eadẽ discretã habeant signi
ficationẽ. Nam inueniũtur sæpe uoce. Dixit nulla alia re discerni tã partes orõnis q̃ accidẽtia eis: nisi signifi/
catione: mõ ponit cãm quare oporteat discerni. s. quia sæpe inueniuntur similia in uoce. Cũ dicit uoce: inuit de/
bere intelligi ea differre pricipali significa
tione uel accidẽtali: sequit̃ conclusio ante/
cedẽtis argumẽti: ergo discernit̃ significa/
tione quæ attẽte ẽ in oibus dictionibus in
spiciẽda p cõstructionem: ut si dicã bonus
amator: amator in hac cõstructione p bo
nus suũ adiectiuũ: significationẽ nois itel
ligit̃ habere & nomini suppõit̃. Si uero di
cã amotor ab illo per ablatiuũ qui pprius
est passiuoꝝ amator impatiuus passiui esse
cognoscit̃ & uerbo supponit̃. Similiter cũ
dico hæ sũt partes boni poetæ: & has ptes
cõcedo bono poetæ: his diuersis cõstructi
onibus poetæ: nũc genitiuũ nũc datiuũ eẽ
intelligo. Attẽdẽdũ tũ q̄ nõ quælibet stru
ctura dubitationẽ repellit. Cũ enim dico
mei serui filius: istud mei gtũs primitiui uł
possessiui in hac cõstructiõe indifferẽter po
test itelligi. Sed sciendũ q̄ in oibus cõcidẽ
tibus talis cõstructio põt fieri quæ dubita
tionẽ repellat. Quærit̃ etiã illud cur cũ.
Dixerat q̄ ntũs tertiæ psonæ. i. deficit. Et
itẽ tertiæ psonæ. i. sui cois ẽ tam singularis
q̃ pluralis nũeri: hinc gemina oriebat̃ qõ.
Quæritur eni cur sui in ntõ apud lati/
nos deficit. Et iterꝝ quærit̃: cur pluralia se/
paratim nõ habuit: cũ tertia psona prono/
minum primitiui apud græcos: & in singu
lari nũero noiatiuũ hẽat. i. ἑι et in plurali nũero ntũm hẽat sepatim et diuersũ a singulari. s. oi. Quod aũt appo
nit: ut ἐγὼ ὕσ per simile iductũ ẽ. i. qa sicut prima et secũda psona apud græcos ntũm hẽt: ita et tertia. Istud ẽt
ad aliã qõnem ante factã res petere uidet̃. q. d. in prima decliatiõe pronominis quærit̃ quod interest &c. qua/
re etiã illud i hac eadem decliatiõe cum apud latinos &c. Et existimo eam eẽ cãm. Duplici qõne pposita no
dũ prioris soluere aggredit̃ dicens: et existimo &c. q. d. Sui quod trãslatũ ẽ a græco gtõ ideo defecit in
ntõ singulari: quia cum sit a græco trãslatum: si ntũm haberet: necesse erat uel pẽitus eũdem habere noiatiuum
qui ẽ apud græcos. s. pferri illũ nominatiuũ cum aspiratione sicut apud græcos pfert̃: et dicere hi: quẽ noiati/
uũ habere nõ poterat: quia hi apud latinos pluralis ẽ ntũs alterius pronois. s. hic huius: et ita esset cõfusio. uel si
illum ntũm græcum nõ haberet cũ aspiratiõe necesse erat. s. præponere loco aspiratiõis et dicere si quã mutatio/
nẽ fieri iuenimus ĩ multis quæ a græcis habẽtibus aspirationẽ in principio transferũtur. Sed hunc ntũm iterꝝ ha
bere nõ poterat propter ambiguitatẽ si cõiũctiõis. Nec ecõuerso ordie aspiratiõis mutato potuit habere is no/
minatiuũ simili de causa quã post additurus est. Ergo iure deficit ne dubitatio. Quia si sui noiatiuũ haberet:
hi dubiũ esset: an noiatiuus esset sui an pluralis ntũs alterius pronois. i. hic huius. Rursus si diceret̃: coniunctio
posset itelligi: ergo ntũs sui iure deficit: quo iure ipse supponit. s. ne nominatiuus ille dubitationẽ faceret. Ita no
minatiuus sui pter dubitationẽ deficit: sicut sis deficit in genitiuo propter dubitatiõem sis: sis dico acceptũ pro
sui. pluralis quoq; qui ẽ. Priori qõne soluta: alterã. s. quare sui pluralia sepatim nõ habuit ostẽdit. Et ẽ scien
dum quia ὁ ἡ τὸ græca pronoia sũt demõstratiua a quibus hic hæc hoc nascũtur ὅσ aũt ntũm habet pluralẽ ma
sculinũ ὅι. Naturali aũt lege trãslationis ὅι apud latinos trãsfertur in i: et efficit̃ ntũs pluralis hic huius. Hoc con/
cesso quoniã hi ntũs est pluralis hic huius: ad aliam partẽ uerte oculos. Rursus enim ὅι relatiuum pronomen qđ
æquipollet ad sui eundem prædictũ noiatiuũ pluralẽ habet. s. ὅι quem si quis naturali lege trãslationis in hi trans
ferret et faceret nominatiuum pluralem sui: cõfusio fieret ĩter hi noiatiuum pluralem sui et hi noiatiuũ pluralem
hic huius. Item ὤν genitiuus est pluralis demõstratiui pronominis ὅσ et transfertur in horum: efficiturq; geniti/
uus pluralis hic huius. Similiter ὅισ genitiuus pluralis huius relatiui pronominis ὅσ: Sic ergo ὢν in horum trã
feratur: et fiat genitiuus pluralis sui: erit item confusio inter horum et horum. Similiter omnes alios casus plu/
rales ὁ demonstratiuum et ὅσ relatiuum cõmunes habẽt apud græcos: qui plurales casus si transferãt apud la/
tinos: et plurales ὁ demõstratiui fiãt plurales hic huius: plurales etiã hi relatiui fiãt plurales sui erit magna con/

significatione ad quam & constructio fit. Nã inue/
niuntur uoce sæpe similia: ut amator accusator hor
tator & noia sũt & uerba. Similiter poetæ musæ di
ei rei & genitiui sunt & datiui. Significationẽ igit̃
discernũt a se quæ attentissime ẽ in oibus inspicien/
da. Quæritur ẽt illud cur quũ apud græcos tertia
psona pronominũ primitiuoꝝ & singulari numero
habeat noiatiuũ ut ἐγω σύ ὅσ & ĩ plurali apđ latios
sui & nominatiuo deficit: & pluralia sepatim nõ ha
buit. & existio eam eẽ causã q̄ necesse erat uel cum
aspiratiõe proferre nomĩatiuũ: & hi dicere: qui plu
ralis erat alterius pronominis: uel loco aspirationis
s præponere & si dicere: q̄ est coniunctio. Ergo iu/
re deficit ne dubitationem faceret: sicut & sis in ge/
nitiuo p sui pluralis quoq; q ẽ oi apđ græcos in hi
trãsfert̃. Oia. n. pluralia apđ grecos oi đsinẽtia mu

fusio. Nā hi hoꝝ his hos ab his: qui plurales sunt hic huius: erūt etiā plurales sui: quæ quos habuit in singulari re
tinuit & in plurali nec sepata habet pluralia a singularibus. Istud quoq; qđ hic apponit sic cōtinua. Sui in ntō
deficit i singulari: pluralia quoq; sepatim nō habet: & quare nō hēat hæc ē causa. qa ŏi apd' græcos pluralis no
minatiuus ŏ huius demōstratiui ꝓnois: hic oportet itelligi transfert in hi apud latinos: & pluralis ntūs hic hu
ius huic hoc uidelicet mō. unde dat intelligi qa ŏi ntūs pluralis ŏ huius, relatiui ꝓnois transferri nō debuit ī hi:
& fieri ntūs pluralis sui: qa cōfusio eēt tūc inter hi ntūm pluralē hic huius: & hi ntūm pluralē sui. Quod āt ŏi no
minatiuus pluralis ŏ huius demōstratiui ꝓ
nois in hi apud latinos transferat: probat
a toto cū supponit. oīa eni &c. ¶ Quō.

tant eā in i: λατῖναι latinis: sic οἱ hi: & quō λατίνων la
tinorū: sic ὧν hoꝝ: & sicut λατίνοις latinis: sic οἷς
his & queādmodū λατίνους latios sic οὓς hos. femi
ninū quoq; λατῖναι latinæ: sic αἱ hæ: λατινῶν latina
rū ὧν haꝝ: λατίνας: latinas: ἃς has. Vnde aspiratio
nem quoq; ubiq; seruauit: quæ ē & in græcis ex qui
bus nascūtur pronominibus. hoc tamē interest qđ
tertia persona primitiua apud græcos relatiuum ē
quomō & sui sibi se a se: & is eius ei: hic uero & hæc
& hoc apud nos demonstratiua sunt proprie & præ
positiua quanuis a relatiuo græco uideantur geni
ta. Necessario igitur cū tria pronoīa pro uno habui
mus deficit sui ntō & coēs habuit numeros. Nec
miꝝ cum apud græcos ntūs supradicti ꝓnois idest

Quō ipsi dicūt λατίνων & nos dicimus la
tinorū: sic ipsi dicūt ὧν & nos hoꝝ. q. d.
ὧν gtūs pluralis ŏ demonstratiui ꝓnois:
apud nos transfert in hoꝝ qui ē gtūs plu
ralis hic huius: & iō pluralis ὅς relatiui ꝓ
nois nō debuit transferri in hoꝝ ut eēt ge
nitiuus pluralis sui: ne ɔfusio fieret inter ho
rum gtūm pluralē hic huius: & horū gtūm
pluralē sui. sic de cæteris casibus intellige:
& queādmodū græci dicūt λατίνους ac
cusatiuū: & nos dicimus latinos: sic ipsi di
cunt οὓς & nos hos. In his græcoꝝ accu
satiuus dyphthōgon ου eē intellige: quæ
apud latinos in o ꝓductā mutat. Fœ
mininū quoq;. Causa masculini translati
onē quoq; fœminini exequit. ¶ Vnde a
spirationē quoq; ubi sex. probatio ē ab ef
fectu sub illatione posita: & uere οἱ in hi:
& ὧν in hoꝝ & οἷς in his: & οὓς dyph
thongus in hos transferunt. Nā inde ē un
de hoc superius ꝙ hi horū his hos aspiratio
nē seruāt ubiq; quæ ē in græcis illis nomi

nibus οἱ ὧν οὓς & cæteris. Hoc tamen interest. Dixit οἱ ὧν transferri in hi horū. unde dedit intelligere qa sin
gulare illius transfert in singulare istius tam in masculino q̃ in fœminino & neutro genere. s. ὅς ἥ ὅ in hic hæc
hoc. Vnde uideret alicui ꝙ per oīa cōsignificarent: & iō ponit drīam sic iungendo. Licet dixerim ὅς ἥ ὅ trans
ferri in hic hæc hoc: & ideo cōsignificare uideant. tamē hoc interest ꝙ tertiæ p. primitia apud græcos. i. ὅς ἥ ὅ
relatiua ē quō apud nos: sunt relatiua: sui sibi se a se: & is eius ei. hic uero & hæc & hoc apud nos demōstratiua
sunt ꝓprie. i. sicut inuenta sūt & sunt præpositiua: q̃uis uideant eē genita a græco relatiuo. i. ὅς ἥ ὅ quæ ꝓpter
relationē debēt subiūgi: attende quō ὁ ἡ ὅ diuersis respectibus ꝓnoīa sūt & articuli. quādo uero sunt ꝓnomia
demōstratiue habent significare & præponūtur in oratione. quādo uero articuli relatiue significant & subiūgū
tur in cōstructione. Aliter uidet illud legēdum: Pluralis quoq; &c. sub cōiūctione eadem sic. Pro ratione præ
missa sui deest noīatiuus singularis: pluralis quoq; ideo deficit: quia pluralis οἱ relatiui pronoīs qui est ὅς apud
græcos a quo sumi debet pluralis sui: sicut ab eius singulari sumitur singularis sui: ille inq̃ pluralis sui, transfertur
in hi pluralem huius demōstratiui pronominis: hic & hæc translatio fit uoce tātum nullo significatiōis respectu
cū hoc sit demōstratiuū illud relatiuū. Itaq; si ab eodē plurali relatiuo fieret pluralis sui sicut rō exigeret eadē æq
uocatio quæ præostēsa ē oriret. Sumit aūt hi pluralis hic huius secundū significationē a plurali ŏ demonstratiui
ꝓnois q similis ē in uoce cū plurali ŏ relatiui sequētia legunt ut superius usq; ad hoc tū qđ sic aduersat. Licet di
xerim hi demōstratiuū pluralē hic nasci secūdū uocē ab οἱ plurali ὅς relatiui. unde forsan aliqs uellet ea penitus
cōuenire: tū hoc iterest ꝙ tertia ꝑsona primitiua. s. ὅς relatiua ē quō sui & is: quæ ex eo utraq; nascunt scđm uo
cē & partim scđm sigōnē: hic uero & hæc & hoc. q. d. pluralia hoꝝ sūt demōstratiua q̃uis uideāt genita ab ὅς
relatiuo plurali. Et nota ꝙ dicit uideant: nō eni uult affirmare uere ea inde nasci: cū potius a ὁ demōstratio plu
raliut dictū ē sumant. ¶ Necessario igit cū tria prono. Dictū ē supius ꝙ sui sibi singularē ntūm uel pluralē nu
merū sepatim nō habuit uitandæ cā cōfusionis. inde infert igit sui necessario. i. utiliter deficit in ntō: & hūit cōe
n. Quod aūt interserit cū ꝓnoīa tria pro uno habuimus: determīatio ē utilitatis. utile ē eni carere ntō sui: & de
ficere in plurali ut inde duo hēamus ꝓnoīa is. s. & hi. tertiū aūt sui qđ ēt haberemus si ntūm haberet. qđ quali
ter sit accipiēdū attēde. cū eni is eius ntūm ei occupauerit mutatiōe aspirationis in s & ordinis cōuersione sui eū
dē noīatiuū habere nō pōt pro æquiuocatione. Rursus cum hi horum ꝙ quantum ad uocem absoluti οἱ natū eē
uidetur pluralis sit alterius pronominis. s. hic huius: pluralia separatim sui habere non potuit: ut iam dictum est
pro confusione. Sed cum apud græcos ὁ et οἱ confundantur cum sit plurale ὁ demōstratiui pronominis: ēt plu
rale ὅς relatiui mirū uidet quare apud nos hi horū non possit esse plurale sui: sicut ē plurale hic huius. quod qui
dē cōcedimus posse fieri: nisi quia auctoritas nō sic ē usa: et nisi quia inuentio eius hoc non patitur.

¶ Nec mirũ cũ apud græcos. Alia rõne oſtẽdit nõ mirũ ſi ſui deficiat in ntõ: quia ntũs ſupradicti ꝓnois. i. hia quo naſcit̃ ſui ſecũdũ uocẽ et ſecundũ quandã ſignificationis partẽ rarus ẽ ĩ uſu apud græcos. ¶ Præterea ꝙ nõ ſolum. Alia rõ quare ſui nõ habeat ntũm: et hoc eſt propter neceſſitatẽ. Cũ eni ex propria inuentione ſui ſigni/ficet perſonã ſecũdũ hoc ꝙ ſuſcipit actũ uel a ſeipſa uel ab alia illatũ. i. cũ ponat̃ in reciprocatiõe: uel ubi fit trãſi/tio de poſſeſſore ad poſſeſſionẽ: præter inuentionẽ etiã ponat̃ in tranſitione: nec ad ſignificandã perſonã ſecũdũ hoc ꝙ in eã reciprocat̃ actus: uel etiã retranſit ualeat eſſe ntũs ſui nõ eget in hac proprietate ntõ: et hoc ẽ. Præte/rea ſui non ſolũ ſignificat idẽ quod οὐ uel αὐτοῦ pro eodẽ accipe. i. nõ ſolum ſignificat retranſitionẽ quod notãt illa ſimplicia ꝓnoia. ſed etiã frequẽtius. ſ. ex inuẽtiõe ſignificat ἑαυτόν. &. i. idẽ quod hæc cõpoſita ꝓnoia quæ carẽt noĩatiuis: qa ſunt tãtũ reciproca. ¶ Nec eget recto caſu quem. Itẽ alia rõ quare ſui noĩatiuũ nõ habet. qa cum ſupponitur in cõſtructione cũ uerbo: & ipſum uerbũ in ſe hẽat noĩatiuũ uel ap/poſitũ uel intellectũ: ſi quis noĩatiuũ. i. ſui illis obliquis dare uoluerit: ſuꝑfluũ erit.

Secũdus ẽ modus. Tractato prio modo declinatiõis pronominum: ſecundũ modũ exequit̃. Et ut breuiter ſecũdi modi forma appareat dicimus ita. Secũdus modus declinationis ꝓnominũ: cuius gtũs in ius: datiuus in i produ/cta terminat̃. Cæteri uero caſus declinatiõnẽ mobiliũ noĩum ſequũtur. Attẽde modis iſtis rectũ ordinẽ diſtributũ eẽ. Primus enĩ ille modus dicit̃ qui tres ꝑſonas cõpræhendit. Secũdus qui in ſolis pronoĩbus tertiæ perſonæ præter ſui cõſiderat̃. ¶ Vnde uocali quoq; ſequente. Ab effectu oſtẽdit in reliquis caſibus qui in ſ deſinũt ce ſylla/bã addi. nam inde eſt ꝙ e finali ꝑ ſinalim/phã ꝑempta: remanent duo cc: & illis re/manẽtibus auctores ſolent producere hoc ut Virg. Hoccerat: ſed ſcriptoꝶ negligentia prætermiſit unã c: & hoc inde producit̃ quaſi duabus cc ſequentibus: ut iam dictũ eſt. ¶ Et ſciendũ ꝙ accuſatiui ſingula. Itẽ eſt oſtenſio ab effectu: qa hoc per oẽs caſus abſq; illis quæ in ſi deſinũt r aſſumit. & ſe/cundum ueteres ce ſyllabã quod licet inde coniicias: ꝗ accuſatiui ſingulares & genitiui plurales c conſequẽte m i n cõuertũt niſi n c. ſequæret̃ hũ hã regulariter diceret̃. Reliqui uero caſus præter genitiuũ & datiuũ ſecundũ mobilium regulã nominũ per tria genera declinantur. Sic ſubaudis: ſe/quũtur formam mobilium noĩum per reli/quos caſus cætera a poſitis in exemplo eiuſdem formæ. ſ. quæ genitiuum in ius & datiuum in i terminant ſiue ſint nomina ſiue ſint pronomina. ¶ Et ſciendũ ꝙ in c qdẽ termi. Oſtenſa declinatione ſecunda: uult docere quomodo nominatiui fœminino/rum huius declinationis a nominatiuis ſu/orum maſculinorum naſcantur. Hoc autem ideo facit ut quod ſuperius dixerat determinet: Dum enim diceret reliqui tam per ſingularem ꝗ per pluralem ſequũtur regulam mobilium nominum uideretur ꝙ nominatiuus eorum fœmininorum ſimili modo a maſculino deſcenderet quod determinat. ¶ Maſculinum enim ab i fœminin ab c. Oſtenſio eſt in parte: quia is primam litteram mutat in fœminino.

οι rarus eſt ĩ uſu. præterea ꝙ non ſolũ οὐ uel αὐτοῦ ſed ẽt ἑαυτόν ſignificat frequentius: quod nec apud græcos habet nominatiuum: quia ipſe in ſe agere ꝗ patitur ꝑ hoc pronomẽ oſtenditur. Nã eget recto caſu quẽ uerbũ habet in ſe.

¶ De ſecunda declinatione ꝓnominis

Secundus eſt modus eoꝶ quæ in ius terminãt gẽitiuos quoꝶ datiui abiecta us genitiuoꝶ ſolẽt proferri. Ille illius illi: ipſe ipſius ipſi. iſte iſtius iſti: is eius ei: hic huius huic qd ſolũ aſſũpſit c per omnes caſus ſingulares abſq; illis qui in s deſinũt hoc eſt genitiuo ſingulari: & datiuo & ablatiuo: & actõ pluralibus. Quibus tamen frequenter auctores ſolebãt addere ce ſyllabã huiuſce quomõ & pluralibus eius ĩ eandẽ terminãtibus cõſonãtẽ: ut hiſce hoſce haſce: ꝗuis reliquis quoq; ca/ſibus uetuſtiſſimi addebãt eãdem ce ſyllabã hicce hæcce hocce. Vnde uocali quoq; ſequẽte ablata per ſynaliphã manẽtibꝫ duabꝫ c ſolebãt ꝓducere hoc ut Vir. i. ii. æneí. Hoccerat alma parẽs ꝙ me ꝑ tela ꝑ ignes Eripis: Sed ſcriptoꝶ negligẽtia prætermiſit unũ c. Et ſciẽdũ ꝙ accuſatiui ſingulares & genitiui plurales m in n cõuertũt c ſequẽte: ut hũc hãc: horũce harũce. Genitiuus & datiuus ſupradictæ declinatõis ĩ ius terminãtiũ cõis ẽ triũ generũ: ille illius illi: & ꝓducit̃ penultima i genitiui quã tñ poetæ ẽt corripiũt abſq; uno alterius ꝙ qa ſolũ duabus uicit ſyllabis ꝓpriũ noĩatiuũ: corripuit penultimã ſemper. Reliqui uero caſus ſecũdũ mobiliũ regulã noĩum declinãtur: illum illam illud: ab illo ab illa ab illo. Similiter plurales: illi illæ illa: illorum illarum illorum: illis: illos illas illa. ab illis. Sic cætera eiuſdẽ formæ tam pronomina ꝗ nomina. Et ſciendum ꝙ

in e quidē terminātia masculina mutatione e in a fa
ciūt fœminina: ille illa: ipse ipsa: iste ista. Is uero ea
facit: qd' solū litteram principalē mutauit in fœmi-
nino. masculinū. n. ab i fœmininū ab e incipit: hic
eni & hæc ab eadē littera uidētur incipe: cū aspira-
tio i pricipio utriusq; ascribit': quomō & apud græ
cos οὐτοσ & αὐτη: quis diuersas habēt uocales: ab
eodē tamē incipiūt spiritū. Eorū neutrū hoc quia &
pricipiū & finē seruauit masculini mediā uocalem
mutauit. Illud ēt attēdēdū q̄ cū ille illud: iste istud
is id faciūt neutra. Ipse solū q̄ & ipsus inuenit' a ue
tustissimis ꝓlatū neutrū in um desinēs fecit. Terē.
in andria. Ipsus mihi dauus q intimus est eorū con
siliis dixit. Idē in eodē. Istuc ipsū. At qui hoc ipsū
nihil ꝑicli ē me uide. Illa. n. q̄ qbusdā uisa est ratio
nō adeo firma uidet': ideo in um facere neutrū: qa i
us desinit masculinū. Nā alius cū in us terminetur
neutrū tn̄ aliud fecit. Omnia neutra pluralia simi-
lia sunt singularibus fœmininis ut illa ea hæc.

Vpradictorū ꝓnoium declīatione sequūt'
noia octo: in us quidē desinētia qnq;: unus
totus solus alius ullus: qd tn̄ ab uno dimi-
nutiuum esse plerisq; uidetur: Sicut a uino uillum:
& qd ab eo componitur nullus. In er duo uter al-
ter: & ab eis cōposita: uterq; alteruter neuter. In is
uel in i unū: quis uel qui: & quæ ex eo cōponumtur
Hæc tamen ipsa secundum mobilium regulam no
minum solebant apud uetustissimos terminare eti
am genitiuos & datiuos: ut Terentius in andria.
Tam iners: tam nulli consilii: pro nullius consilii.
Idem in Heautontimorumenon. Dum loquitur
altere pro alteri: & in Eunucho. Solæ mihi ridi-
culo fuit: pro soli. & cuicuimodi pro cuiuscuius-
modi Cicero pro Sex. Roscio. Vereor enim cuicui
modi est Rosci ne ita hūc uidear seruare: ut tibi om
nino non pepercerim. cū igitur iuniores frequenti-
us supradicta nomina secundum in us terminanti-
um pronominum formam declinauerunt. In uno
ex eis magis nominum declinationem sequūtur. ne
uter neutri neutro dicentes: cum apud ueteres eti-
am i ius secūdū simplicis sui declinationem i uenia
tur desinēs gtō & i dtō. Plau. i uidu. Neutri rdibo
dōicū res diiudicata sit. Cū igit' supradictæ formæ

Hic enim et hæc ab eadē littera. Tacite
obiectioni respōdere uidet'. Diceret enim
aliquis: quoniā nō solū is principalē litterā
mutat in fœminino sed etiā hic. i. principa
lem in e mutat in fœminio. Ad hoc iste hic
eni. q. d. nō habet principalē lrām. i. ut lit
tera large accipiat' imo. h. et hæc eius foe-
mininū ab eadē littera uidet' incipe: cū aspi
ratio in principio utriusq; accipitur. et hoc
probat similitudine græcorū pronoium.
Eorū neutrū hoc: quia. Hoc neutrū: qa
principiū ser. et finē sui masculini i h &c.
mutāt tātū mediā uocalē: aliter eni in sono
nulla eēt distantia. Illud etiā attendēdū
q̄ cū ille. Illud etiā attēdendū de masculi-
nis secundæ declinationis: q̄ cū ea faciunt
neutrū in d desinens ipse: quod etiā ipsus
inuenitur a ueteribus prolatū neutrū in um
desinens facit: & hoc nulla rōne cogente.
Illa enim & cætera.
Vpradictorū pro. Dixit superius
et cætera eiusdē formæ tam noia q̄
pronomina: modo uult ostēdere q̄ et quot
sunt noia eiusdem formæ. Quod tn̄ ab
uno diminutiuū. Licet posuerim ullus iter
quinq; principalia quasi diuersū sit ab aliis
quattuor: tamē uidet' plerisq; non eē prin-
cipale: nec diuersum ab aliis: sed potius di
minutiuū ab unus ut a uinū uillū. Et nota
q̄ dicit uidet': nō ē. n. proprie diminutiuū:
licet formā hēat diminutiui. Nullus quod
ab ullus cōponit' pro uno cū ullus accipit.
Hæc tamen ipsa secūdū mobiliū. Quā-
uis dixerim hæc octo sequi declinationem
pronominū: tamē apud uetustissimos hæc
oia solebāt terminare nō solū alios casus:
sed etiā genitiuū et datiuū secundū regulā
mobiliū noium. Cū igit' iuniores frequē
tius. Hæc illatio extra fit hoc mō: qa supra
dicta octo in ius terminant genitiuum: et
apud ueteres sequūtur declinationē mobili
um. n. igit' declinant' mō noium et mō ꝓ-
nominū. Hanc illationē facit ut ostēdat q̄
istis declinationibus apud iuniores magis
sit in usu. Secūdū iuniores aūt declinantur
illa octo secūdū modū ꝓnoium in ius ter-
minantium genitiuū: præter neuter: quod
sequit' declinationē mobiliū noium neuter
neutri neutro dicētes. Cū igit' supradi-
ctæ formæ no. Quia unus neutrū facit unū
et totus totū: quod cōstat: et sic de cæteris.
ergo oia supradictæ formæ solēt in um fa
cere neutrū: et cum hoc faciant. Duo tantū
in d finiūt ea neutra. s. quis facit neutrum
quid: et alius aliud. cuius. i. alius geniti-
uus rarus est in usu.

¶ Et cum debuit una syllaba. Reddit cau
sam quare gtūs ille rarus sit in usu. ¶ Sed
producit i penultimā semper. Sed produ/
cit i penultimā semper: ut quod minus ha/
buit in syllabis recuperet in tpe. Semp dicit:
quia et si alia genitiuū in ius terminantia:
producūt penul. nō tamē semper. ¶ Nec
nō etiam secundū nomi. Dixi quia geniti/
uus rarus ē in usu: necnō etiā inuenitur in i
¶ Sed quod ē mirū fœminini. Non tātum
genitiuus masculini inuenit̄ in i sed etiā ge
nitiuus fœminini: quod ē mirū. ¶ Quis
etiā cōis eē generis. Dixit duorum illorum
octo noīum in d finire sua neutra. s. quis:
et alius: naturā unius. s. alius hucusq; ostē
dit. modo naturā alterius. i. quis ingredit̄
ostendere a gtō. Alius gtūs iste cōis ē ma/
sculini. s. et fœminini generis quis: & etiā
cōis eē putauerunt antiqui: sicut apd' græ
cos suū æquipollens cōe est. ¶ Vnde nūc
quoq; accusatiuus. Dixit obliquos casus
quis: tam secundū tertiā q̄ secundā declia/
tionē terminare uetustissimos: quod ꝑbat
ab effectu: quia inde est adhuc ꝙ accusati
uus masculini in em profert̄ secundū ꝓpor
tionem noīum tertiæ declinationis: quāuis
fœmininū in am terminet accusatiuū. Hoc
enim uidet̄ exigere ut accusatiuus masculi
ni in um desinat secundū ꝓportionē secun
dæ declinationis. ¶ Noīatiuū quoq; plura
lem ꝓtu. Ntūm quoq; plu. nō solū i i secū/
dū secūdā declinationē uel i e i fœminino:
sed etiam in es secūdū tertiam proferebāt.

nomina soleant in um facere neutra: unus unum:
solus solum: totus totum: ullus ullum uter utrum
alter alterū: duo tātū i d finiūt ea. qs qd alius aliud

¶ De Genitiuo nominis alius.

A Lis quoq; antiquissimis ꝑ alius protule
runt. eius genitiuus rarus est in usu. Et
cum debuit una syllaba uincere suum no/
minatiuum & datiuum: tamē par est syl
labis: sed producit i penultimā semper. Necnon ēt
secundum nominum secundæ declinationis regulā
in i quoq; inuenitur. Marcus celius de uestitu & ue
hiculis. Nam periniuriū si & cum mihi ob eos mo/
res quos prius habui honos detur: ubi datus sit: tu
uti eos mutem: atq; alii modi sim. Quintus in secū
do. Peruersum esse alii modi postulare pyrrhum in
te atq; in cæteris fuisse. Cecilius in primo. Neq; si ip
sos alii modi esse atq; amilcar dixit ostendere pos/
sunt aliter. Idem etiam in quinto. Nullius alius rei
nisi amicitiæ eorum causa. Caius cæsar in anticato
ne priore. Vno enim excepto quem alius modi atq;
omnis natura finxit suos quisq; habet charos. G.
Fanius in primo annalium. Cum in uita agenda di
cimus multa quæ impræsentiarum bona uidentur
possunt inueniri. & multa amplius alius modi atq;
ante uisa essent. Sed quod est mirum fœminini eti/
am generis genitiuum quidam in i protulerunt. Ce
lius in primo. anteq̄ bartha perierat alii rei causa in
affricam missus.

¶ De Quis.

q Vis etiam communis eē generis putaue/
runt uetustissimi: sicut apud græcos τι/
τισ. Terentius in eunucho. Hunc oculis
nostraꝝ quisq̄ non uidit phædria nostrarum quisq̄
dixit pro quæq̄. Plautus i uidularia. Dic mihi si au
des quis ea est quanuis ducere. & obliquos eius ca
sus tam secundum tertiam q̄ secundam declinatio/
nem terminabāt unde nunc quoq; accusatiuus ma
sculini in em secundum tertiæ proportionem pro/
fertur q̄uis fœminini in am: ut queq̄. ablatiuus nō
solum in o: sed etiam in i a quo uel a qui a qua uel a
qui. Vir. i. xi. Accam ex æqualibus unā qui cū parti
ri curas: pro qua cū. Terentius i eunucho. Q uicū
parmenone. Nominatiuum quoq; pluralē nō solū

Nam datiuum & ablatiuum nunc. Ideo dixi ntūm & accusatiuum pluralem apud antiquos scdm secūdam & scdm tertiam declinatōem pferri. nam datiuum & ablatiuū pluralem. nunc quoqꝫ secūdum secūdam & secū dum tertiam declinatōem pferimus. Sciendum autem ꝙ qui quando p inter. Adhuc naturā infiniti quis ex equitur. Nota qui & quis unum nomen esse secūdum hoc ꝙ easdem substantias cum eisdem qualitatibus habēt significare: sed in accidentibus differūt: quia quo ex inuentōe notat relatiue tantum quis uero infinitatem & in terrogatōem. sed illud est proprie. s. naturaliter relatiuum hoc uero infinitum & interogatiuum pprie ꝙ si q alte rum horum fiat p quis ponitur quis uero si fiat relatiuum p qui. De qui. autem talis regula potest colligi si large accipiatur.

in i & æ: sed ēt in es: qui quæ uel ques: accusatiuū ēt quos quas uel ques. Vt Pacuuius in medo. Q ues sunt isti? Cato Quescunqꝫ romę regnauissent. Acti us in neoptholemo. Sed quesdā. Nā datiuū & abla tiuū: nūc quoqꝫ tā per his q̄ p bus proferimus quis uel quibus. Sciēdū aūt ꝙ qui quādo pro iterrogati uo uel infinito idest pro quis ponitur circunflectit̄ Q uando autem pro relatiuo acuitur per se in lecti one grauat̄ similiter obliqui casus generalem accē tuū regulam seruant quando sunt infinita: uel inter rogatiua. Quando uero relatiua acuunt̄ p se. In le ctione uero grauātur p oēs syllabas. Q uerit̄ i hoc modo declinatiōis cum oīs datiuus una syllaba mi nor sit genitiuo illius illi: istius isti ipsius ipsi unius uni solius soli: utrius utri: alterius alteri: an huius huic: cuius cui: eius ei: An monosyllaba sint accipi enda in datiuo: quod regula exigit. Et pleriqꝫ poeta rū metris cōprobāt: ut Virgi. in. iiii. æneí. Cuiqꝫ lo ci leges dedimus cōnubia nostra Reppulit. Idem i primo geor. Huic a stirpe pedes temo protentus in octo: & ubiqꝫ hoc seruat. Inueniunt̄ tamē sed raro bissyllaba: & maxime ei differētiæ cā ne interiectio esse putet̄ quod de noīe quoqꝫ tractātes memoraui mus: unde pluralis etiā datiuus & ablatiuus secun dum analogiā in ius terminātiū genitiuū singularē quoꝝ datiuus singularis in i termināſ: & pluralis in is desinēs pares habet syllabas: ei is uel iis: ut cui qs huic in quo c p adiectionē differētiæ cā accedit his:

Qui est aliquando infinitum aliquādo re latiuum. Infinitum aliquando interroga tiuum aliquando sine interrogatione. mō in lectione modo extra lectionem. Simi liter qui relatiuum aliquando in lectione. aliquando extra lectionem. Qui dicit̄ ēē in lectōe quādo iuxta se habet uocem cū qua legatur & construatur in oratiōe. Ex tra lectōem ēē dicitur. quādo post qui su peruenit aliqua parēthesis quæ impedit ne qui iuxta se uocem habeat cum qua possit legi & construi. Interrogatiuū est qui. si di cam qui scripsit hoc. & tunc circūflectitur qui infinitum est q extra lectiōem qui. s. p se acceptum. ut cū dico. q cum uenerit do minus iustus erit saluabitur. Infinitum est q lectione: ut si dicam. qui habet aures au diendi audiat. & semper circūflectitur q infinitum. Quando aūt p relatiuo accipit qui per se. i. lectōem acuit ut cū dico. hic ē Stephanus martyr q p persecutoribus suis orauit ad dominū. In lectōe uero qui pro relatiuo positum grauatur ut hic agnus di citur qui tollit peccata mundi. Similiter obliqui casus genera. Ostendit quos accē tus qui iste ntūs haberet. modo uult osten dere de obliquis eius. Similitudo est ꝙ cir cūflectuntur aliquādo uel acuūtur uel gra uantur. ut ntūs eorum quādo illi casus sūt infiniti uel interrogatiui seruāt generalem regulam accentum. Generalē regulam di cit: quia si illi casus dyssillabi fiunt seruant cōes accentus dyssillaborum alioꝝ. & si fu erint monosyllabi possident alioꝝ accen tus monosyllaboꝝ. quando uero relatiua per se. i. adhuc aliquid expectantes acuū tur obliqui illi idem casus pro relatiuo po siti in lectione grauantur per omnes syl labas ut benedicat nos deus regum cuius & cætera. Quæritur in hoc modo decli na. Hanc quæstionem non ita apte soluit sed regule magis uidetur consentire. cum supponit. & pleriqꝫ poetarum metris hoc comprobant. & ubiqꝫ seruat hoc Virgi. s. datiuos istos ponit monosyllabos. Inueniuntur tamen sed raro dyssyllaba. Licet regula quæ di cit. Omnis datiuus huius declinationis minor debet una syllaba suo genitiuo exigat cui huic ei ēē monosyllaba tamen inuenist. &c. Vnde pluralis etiam datiuus & abla. Dixit quoniam ei monosyllabum dissyllabū est. inde infert. unde ei. i. qa dissyllabū ē & monosyllabū. datiuus & ablatiuus suus pluralis dissyllabꝰ ē. & monosyllabus præmittitur per quod hoc recte intulisse uideatur. s. scdm analogiam. & quæ sit analogia supponit quorum da tiuus singularis &c. Ordo. unde pluralis datiuus & ablatiuus eis & iis pares habēt syllabas: ei dissyllabo: & ei monasyllabo. quod ē dicere. ergo eis dissyllabum est. & iis monosyllabum. Et hic oportet accipi dissyllabū & monosyllabum gemino respectu. ita iis pares habet syllabas ei monosyllabo. ut qs habet pares syllabas cui mo nosyllabo. & his huic.

¶ Quãuis & hibus pro his antiqui pro. Ego dixi his quãuis &c. Statius quoq; huic uidet̃ ꝓtulisse per diæresim & hoc in primo libro syllabarum. Cui quoq; Terentianus tractans de litteris ꝑ diæresim protulit in hoc loco. uerum ut cuiq; est ꝓximum lo. sori. Sequitur est. n. sotadeum metrum ab inuentore sic dictum ẽ: constans ex duobus ionicis. & est cõmendatio exempli. q. d. uere in præmisso exemplo cui ꝓfertur per diæresim. Nam illud metrum constat ex duobus ionicis sumptis a maiore ionico. i. cõstat ex duobus maioribus ionicis & tribus trocheis Ionicus maior constat ex duabus longis & duabus breuibus ut unum. cui unus ionicus est. & habet cui duas breues syllabas. Est. n. cõis ultimæ uti est ĩ mihi & tibi. Alius ionicus q̧ est ꝓximi. Tres trochei sunt. rasso. ciso. riri. spõdeus ꝓ trocheo. Itẽ ex ordine unus: ionicus fulgens cui: alius ionicus.

Tertius modus declina. Hic ut puto non oportet dicere cãm quare modus iste primus uel sc̃dus nõ sit positus: cum ipse dicat ꝙ sequit̃ declinationem mobiliũ noium ꝑ oia cãm hic aptam supponit quare hic modus in inferiorem locum poni debeat. ¶ Notandum tamen ꝙ meus cũ sc̃dm. Ad hoc iunge quod dixit. sequit̃ ꝑ oia declinatõem noium. ¶ Adeo aũt masculini est uocati. Dixit ꝙ mi ẽ uocatiuus possessiui: uellet aliquis illud negare & dicere: qa potius mi gtũs est uel dtũs primitiui ꝑ syncopã ꝓlatus: hoc iste remouet dicens: quia mi uocatiue positum nunquã posset adiungi fœmĩo uel neutro generi. Si enim mi ẽt gtũs primitiui uel dtũs eẽt posset oi generi numero & casui adiungi: & diceret̃ mi possessio: sicut dicit̃ mei possessio & mi mancipiũ. ubi dicit̃ mei mancipium Aduerte. qa mi dtũs primitiui ꝑ apocopã ꝓlatum in libro sermonũ horatii & in multis aliis locis inuenitur. & tunc bene potest adiungi oi generi. & põt dici bonus ẽ mi. bõa ẽ mi. bonũ ẽ mi. sicut dicimus bonus ẽ mihi. bona ẽ mihi bunũ ẽ mihi. Si hic agit̃ de mi. quod ponit̃ in uocatiua sigõne. q. d. de alio mi. satis concedo ꝙ si dtũs: sed mi uocatiue positũ ut. o. mi germane nũq̃ erit dtũs uel gtũs per syncopam. imo ntũs factus duabus. e. breuibus in. i. longã cõuersis. ꝙ aũt superest ntũm quidam etiam in ius dixerunt non ad aliquid ꝓbandum affert̃: sed tantum ostẽdit: qa mi uarios habuit nominatiuos.

Vartus modus est qui sequi. Cãm huius ordinis quare. s. hunc uocat quartum: rursus notare potes cum ait. q̧ sequitur per omnes casus noia tertiæ decli. cum. n. in tertio loco ea possessiua q̃ noia sc̃dæ decli. sequũtur assignauerit: primitiuis quippe ut dignioribꝰ primus: sc̃dus obtinentibus: ut in prima comprehendunt̃ tria primitiua trium personarum in secunda sola tertiæ ꝓnoia merito his quartum. locũ attribuũt. hæc. n. declinatio tertiam nominum sequit̃ declinatõem. unde & hic post poni debuit.

q̃uis & hibus pro his antiqui protulerũt. Plautus ĩ gurguliõe. Eodẽ hercle uos paro & pono parissimi estis hibus: quod ꝑ dięresim aũt ei & eis inuenit̃ bissyllabũ ostendit: Iuue. in. v. Implet & ad mœchos dat eisdẽ ferre cinædis. Statius quoq; huic uidet̃ ꝓtulisse ꝑ dięresim syllabarũ ĩ primo. Lætus huic dono uideas dare iura nepotes. Idẽ in eodem. Falsus huic pennas & cornua sumere terræ. Cui quoq; terẽtianus de litteris. Verum ut cuiq; est proximitas loci sorori. Est enim sotadicũ ex duobus ionicis a maiore & tribus trocheis. Idem in eodem. Ex ordine fulgẽs cui dat nomen sinopes.

¶ De tertia declinatione.

Tertius modus declinationis pronoium ẽ: qui sequitur ꝑ omnia mobiliũ declîatioñ nominũ meus mea meũ: tuus tua tuũ: uus sua suũ: noster nostra nostrum: uester uestra uestrum. Notandum tamen ꝙ meus cũ secundum regulam uocatiuũ deberet facere o meæ euphõiæ causa duas e breues in i longã cõuertit. Terẽ. ĩ adel. O mi ęschyne: o mi germane. Idẽ in eunucho: Heu parmeno mi nostin. Adeo autẽ masculini ẽ uocatiuus possessiui: & nõ genitiuus uel datiuus primitiui per syncopã: quod quibusdã uidetur ꝙ nunq̃ uocatiue positum fœminino uel neutro adiungitur: cuius quidã nominatiuum etiam mius dixerunt uel mios: quod Carisius & Celsus ostendunt.

¶ De Quarta declinatione.

Quartus modus ẽ qui sequit̃ per omnes casus tertiæ declinationis nomina nostras nostratis: quod ideo in extrema circunflectitur syllaba ꝙ ꝑ syncopã ꝓfert̃. Vetustissimi eñi similem genitiuo noiatiuum quoq; proferebant.

¶ O Non esse pronomen.

O. Non esse pronomen nec articulum. Tractatis accidentibus pronominis quasdam dubietates uel errores quae uidebantur in pronoie excludit. simul et coes regulas pronoium & naturam sui quae minus patebat exequitur. Erant. n. qdam erronici qui dicebant. o. esse pronomen. s. uocatiuum tu tui. uel hic huius. Alii uero dicebant. o. esse articulum utriq; errori iste se obuium ponit dicens. o. non esse pronomen nec articulum. & hoc ostendit multis modis. Nam ex quo fit nto. Primum ostendit. o. non ee pnomen. Nam si esset pnomen et uocatiuus: cum constet apud oes alium casum no ee. Sed no est uocatiuus. Omnis uocatiuus est a noiatiuo. sed. o. a nullo est nto uocatiuus. Hanc assumptionem sub interrogatioe habemus: ubi dicit. nam ex quo fit ntus. Similiter huius assumptois pbatio. uerc. o. a nullo est nto uocatiuus. quia neq; est a nominatiuo tu. neq; a nominatiuo hic huius. cu de aliis constet a nto tu. o. non est uocatiuus. Tu enim eundem habet ntum & uocatiuum: q uocatiuus tu assumit. o. Alia pbatio e a repugnanti q. o. no est uocatiuus a nto tu. Si tu in uocatiuo habet. o. sibi praepositum tunc. o. no potest esse uocatiuus tu. nisi tu duos habeat uocatiuos: quod gramatica non confitetur. Hic haec hoc sunt tertiae perso. Rursus pbat q. o. no est uocatiuus a nominatiuo hic huius. quoniam hic haec hoc tertiae personae est. sed nullum remanet in tertia psona habet uocatiuum. Itaq; hic caret uocatiuo. probato hoc quia. o. neq; est uocatiuus tu neq; hic: posset concludere ergo no est uocatiuus. sed consequens huius cocludit sic: igitur. o. no est pronome. Nec articulus. Probat item aliam ptem. s. o. non esse articulum. Ois articulus e in relatione. Itaq; significat eam. sed. o. apd latinos no significat relatoem. sed semper est in demostratoe. Est. n. aduerbium uocandi. o. tunc no significat relatoem. Assu ptionem huius cosequetiae habemus ibi. q demonstratio est cotraria relationi. coclusio est citra. igitur. o. non esse articulus. Demum articulum romani no habent. Hic penitus comittitur. o. no esse articulus q. d. Romani nullum habet articulu: sed habet. o. ergo. o. no est articulus. pbatio est in libro tantum. Nam ide respondet ad hoc q aliquis opponeret falsum ee dicens ronem no habere articuli. quia habent ide. & qs alterum quor. i. idem aequipollet in significatoe oroni: cum statim ex articulo & pnoie. Alter uero oroni composite ex articulo & nomine scdm quod uident Romani habere articulos: sed no habet quia idem: quis significet olitos &c. q. d. de idem no potest opponi q sit articulus uel ex articulo compositum Nam quis idem istud pnomen significet idem q. o. αυτοσ haec graeca oratio quod est articulus praepositiuus cu pnomine. quae oratio composita e ex. o. articulo & αυτοσ pnoie: tamen apud nos no ex articulo & pnomine coponitur. queadmodum apud graecos suu aequipolles. o. αυτοσ haec graeca oratio: sed potius idem ex aduerbio demum & is pronoie. Qui quoq; significat. Idem quod haec oratio constans ex οσ subiunctiuo articulo & nomine τισ οστισ uidetur habere subiunctiuu articulum significatione: & interpraetatione. q. d. qui interpraetatione posset opponi q sit articulus uel nomen compositum ex articulo apud romanos quia aequipollet & habet interpraetatoem οστισ apud graecos quod componitur ex articulo & nomine. quod est dicere. si graeci uelint qui interpraetari interpraetabuntur per οστισ & inuenient prorsus idem significare q. q οστισ & ita cum in οσ arti. subiunctiuum habeant. qui. quoq; subiunctiuum habebit articulum. Simplex tamen. Obiectionem aduersarii destruit sic iungendo. licet οστισ apud graecos sit compositum non nomen ut qdam uolunt. sed composita oratio ex articulo sub. & nomine: tamen qui suum aequipollens i sensu non est compositum ex substantiuo articulo apud latinos imo est simplex nomen. & ita qui est simplex nomen cum suum aequipollens sit compositum quomo &c. q. d. non mirum si ita est in qui: cum eodem modo sit in multis aliis. Non tamen. Licet illa graeca aequipollentia latinis in sensu sint composita: tamen no debemus ea latina &c. uel quae ecotrario iueniunt &c. similitudo est p cotrarium. Attende qa quaerit cur. o. quod e in o αυτοσ uocet

o Non ee pronome nec articulu multis modis ostedit. Na ex quo fit noiatio. Tu. n. qd e secudae psonae eunde het noiatiuum & uocatiuum: q assumit o: ut o tu: hic & haec & hoc sunt tertiae psonae quae caret uocatiuo. No e igit pnome nec articulus cu semper i demonstratioe ponit o: quae cotraria est relatioi: qua articulus significat deinde articulu Romani no habet: Na ide quis o αυτοσ: quod est articulus praepositiuus cu pronomine significet apud nos: tame no ex articulo & pnoie coponit queadmodu apud graecos: sed ex pronoie & aduerbio is & demu: qui quoq; οστισ significatioe & interpretatioe uidetur habere articulu subiunctiuu: Simplex e tamen nomen apud latinos: quo plurima quoq; alia iueniunt apud nos simplicia: quae apud graecos coposita sunt: ut foelix ευτυχισ. Sanctus αγιοσ pius ευσεβισ: & alia mille: non tame ideo significatione graeca attedetes debemus ea coposita dicere: uel quae ex cotrario iueniunt simplicia apud illos coposita: ut incestus ακιολαστιμενοσ ineptus αμορφα supfluus περιττοσ sicut & mu ta alia

Sine igitur dubio o aduerbiū uocandi: & optādi ē: etiam interiectio. Nihil tamen interest inter o hoc ē uocatiuū & heus. Quomodo enī dicimus heus Iuuenes: sic o Iuuenes. Itaq; oibus uocatiuis præponitur o tu: o mi: o noster. Quippe aduerbium uocandi quod nulli alii casui nisi uocatio huiuscemodi ad uerbia possunt adiungi. Sicut ēt uerba secūdæ psonæ: ut uenisti ad me Virgili & ꝓnomia fecisti tu homere: uenisti tu Terēti nisi cū substātiuis uel uocatiuis adiūgāt̄ uerbis. Tūc.n.ēt noītiuis utimur qūo & ī pria & ī tertia psona: ut tu es doctus: ego sū prudēs. Priscianus ego uocor: tu uocaris Herodianus.

præpositiuum: omne uero quod est in ōc subiunctiuum uocet articulum diuersa ratio est scdm diuersos quippe eoꝝ ueritatis nisi cōmendo expertes sumus. Dicūt aūt qdam. o. ideo præpositiuum uocari articulum q̄ hēt præponi dictionibus in declinatōe ad discretōem generꝝ. c. n. quo officio cum careat: ōs iure subiunctiuū appellat̄ sed scdm hoc sumus nobis cōtrarii. Supra. n. diximus oēm articulū apud græcos gemino uti officio. s. q̄ i oratione ponūtur ad significandū res suas. in declinatione uero ad discernendū. g. n. c. sed id nō dicunt q̄ hāc cām quare articuli præpositiui: & subiunctiui dicātur reddūt. Alii uero iō. o. præpositiuū: ōc aūt subiunctiuū uocant quia illud & in enūciatione & in sensu præponitur: ōc uero etsi in uoce prius ponatur sensum tamen subiicitur. ¶ Sine dubio. ¶ Igitur postq̄ ꝓbauit. o. nō esse ꝓnomen nec articulum: cōcludit. o. esse aduerbium cum constet nō esse aliam ptem orationis. q̄ aūt subdit uocandi & optandi est de illatione: sed ostendit. o. uarias habere significationes. ¶ Nihil tamen. Licet dixerim o esse aduerbium uocandi: & ibi uideat̄ aliđ significare q̄ heus ne si idem significarent alterum eēt superfluū. tamen nihil interest inter. o. aduerbiū uocandi & heus. & ostēdit hoc ab effectu. Quō. n. &c. q. d. ubi unum ponitur pōt poni & reliquū. Nota callide ꝓbari. o. esse aduerbium uocandi. s. quia. o. nihil differt ab heus quod eē aduerbium uocandi nemo dubitat. Itaq; omnibus. Quia. o. aduerbium ē uocandi itaq; præponit̄ omnibus uocatiuis. & hoc merito quippe est aduerbium. Repetitio ē loci. & cum. o. sit aduerbium uocandi: iō præponitur oibus uocatiuis q̄ aduerbiis huiusmodi. i. uocandi &c. Nota caute & latenter sub illatione ad aliud fieri transitū. erat. n. de secunda per. pronominis apud plerosq; magna controuersia. quia alii eam uocatiuū habere negabant. qdam uero eum uocatiuum confiterent̄ hēre nominatiuū nullatenus ei concedebant. Iste igitur utroq; errores simul rescindere contendit: dum secundæ per. uocatiuum attribuit & nominatiuū de quo maxie dubitabat̄ necessariis argumentis habere coniun. Et primo uocatiuū hēat per. o. aduerbium q̄ ei iungit confirmat. ¶ Sicut. n. Dixit. o. a uerbis uocandi præponi omnibus uocatiuis & ad hoc supponit hanc similitudinem Attende sic dari ut cum dicat uerba secundæ psonæ adiungi uocatiuis non tamen ideo auferat eadem uerba ēt nominatiuis posse adiungi. quod bene īnuit per ēt. ¶ Et sicut pronomina. Alia similitudo est. q. d. & ita. o. aduerbium uocandi additur uocatiuis sicut pronomina secūdæ personæ. hoc subintellige iunguntur uocatiuis qđ dicit ꝓnoīa pluraliter cum nō sit nisi unum ꝓnomen scdæ personæ ad multitudinem casuum & numeri respexit ¶ Est. n. Vnum tantum scdæ personæ. i. tu tui. ut uenisti tu homere. fecisti tu terenti. hæc exempla ad utranq; refer similitudinem uerboꝝ. s. & ꝓnoīum. Et nota q̄ superius latenter induci diximus. s. an secunda per. habeat uocatiuum an nō: manifestius declarari hic per hoc q̄ tu ꝓnomen secūdæ p. coniungi dicit uocatiuis intransitiue: nō. n. ibi pōt esse ntūs. ¶ Nisi ꝓnomīa. Secūdæ psonæ cum substantiuis: uel uocatiuis uerbis qualiter hæc exceptio fiat diligenter considera. Dixit qa pronoīa se. personæ uocatiuis iungūtur. ut fecisti tu. homere. modo excipit nisi illa ꝓnoīa se. per. substantiuis uel uocatiuis uerbis adiungunt̄. & est talis. ac si diceret. ꝓnoia scdæ per. cum aliis uerbis iuncta possunt adiungi uocatiuis & ēt noīatiuis. sed substantiuis uel uocatiuis uerbis iūcta nullo mō uocatiuis adiungūtur: puto esse dictum q̄tum ad enūciatiuā orōnem. Si. n. quod littera sonare uidet̄ sic intelligeret. s. ut ꝓnoīa se. p. cū aliis uerbis iuncta solis uocatiuis adiungerent̄: & iō ntūs sibi contrarius esset cum superius dixerit secūdam ꝓnoīs p. ntō. & præter substātiua uel uocatiua uerba adiungi usus his uerbis. & prima qdem & scđa persona uerboꝝ ꝓnōibus iungi possunt solis. Nam si dicam legā cicero. solœcismus est nisi addidero pronomen dicens lego ego cicero. legis tu cicero. Et nota cū in uocatiuo adiungi tu esse uocatiuum: & quando tu ntō adiungi inesse ntūm prædicat. Nota ēt quoniam si sine alio nominatio uel uocatiuo absolute dicam tu legis secūdum diuersas intentōes loquētis tu nominatiuus uel uocatiuus pōt intelligi. Est etiam commode intelligendū q̄ liber dicit ꝓnomīa secūdæ per. iuncta substantiuis uel uocatiuis uerbis nō adiungi uocatiuis. Si. n. omnino negamus ea adiungi uocatiuis in cōiunctione substantiuorum uel uocatiuorum uerborum fallimur. cum tamen bene dicamus tu homere es. & tu homere uocaris. primo loco predicantes uerba. ut diximus. tu homere legis. Sed norādum ubi negat ꝓnoia secūdæ p. iuncta substantiuis uel uocatiuis uerbis adiungi uocatiuis sic negat ut ꝓnomina in alia parte orōnis ponantur & nominatiui in alia. uidelicet ut quēadmodū dicimus. tu es uel uocaris homere. ita dicemus. tu es uel uoceris homere. Nunq̄. n. per uocatiuum dicitur patri aliqua res de alia re. ¶ Tunc enim etiam ntūs. Hucusq; satis caute diuersis argumentis ꝓbant secūdam personā ꝓnoīum habere uocatiuum; mō ingreditur ꝓbare eādem per. habere ntūm. & est redditio causæ quare dixit

nisi cum substantiuis. q. d. ideo dixi nisi cum substantiuis. Nam tunc quando ꝓnoīa secundæ p. adiunguntur cum substantiuis uel uocatiuis uerbis utimur ntō se. per. ꝓnominis. non tantum illo ntō: sed ēt utimur aliis nominatiuis noīum uel ꝑticipiorum qūo in prima & in tertia per. ꝓno. quod est dicere. sicut quando prima & tertia per. ꝓno. substantiuis uel uocatiuis uerbis iungitur utimur noīatiuis & nūq̄ uocatiuis. ita. s. ut in diuersis partibus orōnis ponantur. Eodem modo quādo se. per. ꝓno. substantiuis uel uocatiuis uerbis iungitur: utimur nominatiuis in alia parte orōnis: ꝙ sit ipsa secunda per. & nunq̄ ntūs: ibidem ponit exemplum de prima & secūda

m Ale igitur secundam personam nominatiuum non putauerunt habere. Si enim nomia quæ semper sunt tertiæ personę: tamē si cum supradictis uerbis sint iūcta possunt etiam primam & secundam significare: ut Socrates sum: Socrates es: Socrates est: Socrates uocor Socrates uocaris: Socrates uocatur. Quomodo non in pronominibus quoq; quæ maxime discernunt personas accipiamus nominatiuum etiam in secunda p̄sona? Ego sum bonus: tu es bonus: ille est bonus. Non igitur nominatiui nominum uel participiorum semper tertiæ sunt personæ: sed quando caret uerbo substātiuo uel uocatiuo. Nemo enī recte dicit Apollonius ambulo: Aristophanes ambulas Pronomina enim primæ & secundæ p̄sonę ideo ma

per. substantiuo uel uocatiuo uerbo iūcta per ntūm. de tertia uero per. quia parens erat uoluit exemplificare. habent tamē quidam libri ille est peritus. ille uocat̄ deritus. ¶ Male igitur. Significauit satis plane tu habere uocatiuū ubi dixit in uocatiuo adiungi. & habere ntūm ubi dixit modo adiungi modo infert ab exemplis præmissis id de quo magis dubitabatur. s. tu habere ntūm hoc modo. quia tu substantiuis uel uocatiuis uerbis iunctum est ntūs. ut tu es doctus tu uocaris homerus male igit̄ &c. ¶ Si. n. Probat a simili uel a minori. secūdam per. ꝓnominis habere ntūm. & prius extra sic disiungit. aut secunda per. habet ntūm aut non habet non habet dicit aduersarius. falsum est dicit priscianus. Nam si nominatiui noīum quæ naturaliter ter. p. per substantiua uel uocatiua uerba in scd̄a per. translati non desinūt esse nominatiui. nec pronomen quod totum naturaliter est secundæ per. debet carere ntō. Erat. n. huius erroris causa. quia uidebant secundā per. esse ad quam dirigitur sermo. & ideo iudicabant ꝙ solus ntūs ei cōueniret quod aperte destruit cum dicit. Si. n. nomina. i. nominatiui noīum q semper sunt ter. per. naturaliter sunt ter. per. tamen si cum supradictis uerbis. i. cum substantiuis uel uocatiuis uerbis sint iuncta possunt ēt significare secūdam p. manentes nominatiui. quod subiungit̄ per exempla quæ sequūtur: ut so. es so. uocaris. si sic se habēt nomiatiu inoium: qūo in ꝓnominibus quoq; sicut & in illis nominibus quæ ꝓnomina maxime discernūt p. s. primā. s. ter. nō accipimus ntūm ibi in secunda per. q. d. si nōibus in secūdam p. translatis per cōiunctōem uerborum: substātiuoꝝ & utōrum secūdā p. nō aufert ntūm nec est cā quare ꝓnōibus quæ discrete & naturaliter sunt scd̄æ per. ntūm se. per. auferat. Non enī ꝙ illi putant solus uocatiuus proprius est secundæ per. licet ad eam sermo dirigit̄. ꝙ autem possunt in prima per. significare: ut so. sum. so. uocor. & ꝙ so. uocatur in exemplis posuit. Itē ꝙ de prima & ter. per. ꝓnominum exemplificauit: totum hoc cā similitudinis fecit. q. sic diceret. Sicut nominatiui noium coniuncti primis & ter. per. substantiuorum uel uocatiuoꝝ uerborum efficiunt eandem per. sine opere ꝓno. ita coniuncti cum secundis per. eorūdem uerborum in secūdis transeunt per. & queadmodum pronominibus primæ & ter. per. nominatiuū nō aufert prima & ter. per. sic nec pronominibus secundæ ipsa secunda p. auferre debet ntūm. ¶ Non igitur. Occasione sumpta ex hoc quod dixit nomina per nominatiuos primam & secūdam significare per. coniunctione. s. substantiuorum & uocatiuoꝝ uerborum quædam utilia incidenter ingredit ostendere. ad hoc maxime tendens ut ponat causam quare nominatiui noium cum substantiuis uel uocatiuis uerbis iuncti in prima & secunda per. transferantur. cum aliis uero uerbis iuncti per se idem habere nequeant. & sic infert. Quia nominatiui nominum substantiuis uel uocatiuis uerbis iuncti primam & secumdam per. significant. igitur nominatiui nominum nō semper tertiam per. significant. & de nominatiuis pariter per. simul adiungit. Nominatiui nominum nō semper significant tertiam per. dico sed tunc significant tertiam per. quādo carent substantiuo uel uocatiuo uerbo. i. quādo per se sine adiunctione pronominis aliis uerbis iungunt̄ præter substantiua uel uocatiua uerba uel per se enūciantur. ¶ Non enim. Ostensio est in ꝑtibus: qa nominatiui nominum per se aliis uerbis adiuncti semper sunt ter. per. Nam apolonius & aristarchus nominatiui hi duo aliis uerbis per se adiuncti semper sunt ter. per. si nō sunt primæ uel secūdæ per. & sunt ter. sed neq; sunt primæ neq; secūdæ huius assumptōis sequitur cōclusio ubi dicit. Cum igitur semper &c. Iure ntūs retruditur ad ter. p. sed præmittitur eiusdem assumptōis probaro extra librum sic. uere apolonius & aristarchus non sunt primæ uel se. per. si per se nō adiunguntur uerbis primæ uel se. per. tunc illud est. sed hoc est Hanc assumptiōem æquipollēter habes in libro ubi dicit. nemo. n. recte. i. regulariter dicit apollonius ambulo aristarchus ambulas. Pronomina enim. Probatio est assumptōis. s. qa apollo. & aristar. uerbis primæ & se. per. per se non adiunguntur. Nam sola ꝓno. primæ & se. p. illis uerbis primæ & se. per. per se adiungunt̄. & ubi hoc habent ꝓno. nam ad

hoc fuerunt inuenta. Ab effectu & hoc æquipollenter habes ibi. ꝓnoia enim primæ & ſe. per. ideo maxime ac
cidit. i. principaliter inuenta ſunt ut fungũtur loco ꝓpriorum noium. i. diſcretæ & determinatæ ad modũ pro/
priorꝝ noium ſignificent iuncta cum uerbis earũdem per. i. primæ & ſe. per. uerbis. ut ego ambulo & tu ambu
las. ſeqtur concluſio igitur apollo. & ariſtar. uerbis primæ & ſe. per. per ſe non adiungunt̃. & cum hoc deberet
concludere concludit de omni nomine. quia quod intelligit fieri & in omni nomine quare ad hanc ꝓprietatem
Item cũ concludere deberet nomen nõ iungi pri. & ſe. ꝑ. cõcludit ſuũ ſequens. ſ. ꝙ nomen melius ponit̃ in loco
ter. per. ꝓ idem iungit̃ uerbis ter. per. ꝑ ſe
quod eſt officium ter. per. ꝓnõis. Melius
dicit ꝙ noia ter. per. qualitates oſtendunt
quod non habent facere ꝓnoĩa. Et ma
xime. Dixit nomen poni loco ter. per. ꝓ.
ſ. ad deſignandam eãdem ter. per. quæ de
ſignaretur ꝑ pronomen ter. per. quod oſtẽ
dit in partibuſ. quia et ponitur loco prono
minis ad deſignandam eam ter. per. quæ
præſens eſt: et adꝉcam deſignãdam quæ ab
ſens eſt hẽs hæc æqpollenter ibi. et maxĩe
ſi abeſt ter. ꝑ. ſubintelligitur ponit̃ nomen
loco ter. per. pronominis. q. d. ſi ter. per.
præſens fuerit nomen iunctum cum uerbo
ter. per. n elius ponitur ad deſignationem
illius ꝗ pronomen. ſ. ut ſi aliquæ qualitates
illius per. ſ. ĩtrinſecæ ignotæ fuerunt in no
mine illo declarentur. et maxime melius ꝗ
ꝓnomen ponit̃ nomen ad deſignationem
ter. per. ſi illa ter. ꝑ. abſens fuerit. tũc. n.
qualitates eius tam exteriores ꝗ interiores
penitus ſunt ignote niſi nominibus decla/
rentur. Supponit exemplum. ut tullius fa/
cit. qđ ãt præmittit ego facio. tu facis cã ſimilitudinis compoſitum ẽ. q. d. ſicut cõuenienter ego & tu cum prima
& ſe. per. uerbi ꝑ ſe iunguntur. ita tullius hoc nomen cum eſt. Quod aũt ſuper. niſi uel præſens &c. exceptio ẽ
utriuſq;. ſ. de hoc quod dixerat nomen melius poni ꝗ ꝓnomen ſi præſens ſit ter. per. et maxime melius ſi illa ter.
per. ſit abſens. et eſt huius ꝓbationis ſũma. Nomen melius et maxime melius ꝗ pronomen ponit̃ ad ſignatiõem
ter. per. niſi illam ter. per. demonſtratiue uel relatiue ſignificare uelimus. demonſtratiue duobus modis. uel ita
ſ ut ſit præſens iuxta. ut hic. iſte. uel præſens longe poſita. ut ille. hoc autem quia per nomina facere non poſ/
ſumus: utimur demonſtratiuis ꝓnõibus uel relatiuis. uel ſic potes inferre ibi. Itaq; nomen &c. quia ſola prono/
mina primæ et ſe. per. habent iungi uerbis earũdem perſonarꝝ. ergo nomen. et hoc ideo quia ipſum nomen po
nitur loco ter. per. i. ĩuentum eſt ut ſignificet ter. per. Sequitur et maxime. Oſtenſio. ſ. a ꝑtibus ut ſuperius ꝙ no
men ſignificat ter. per. quia ſignificat et præſentem tertiam et abſentem. ¶ Tum igitur. Superius ita proceſſit
argumentatio. Si apolonius et ariſtar. cum aliis uerbis per ſe iuncti non ſunt primæ et ſe. per. tunc ſũt ter. et qđ
de illis duobus dixit: de omnibus aliis nominatiuis noium intelligimus. ut ſi diceret. Si omnes nominatiui no/
minum aliis uerbis per ſe iuncti non ſunt primæ et ſe. ꝑ. tunc ſunt ter. Aſſumptio fuit. ſed nõ ſunt primæ uel ſe.
per. Concluſiõem hic habemus: igit̃ nominatiuus iure retruditur a ter. per. oſtendendo: quia iure præmiſſum ar
gumentum repetit cũ argumentatione eiuſdem approbatõe. q. d. uere iure retruditur ad ter. per. quia nõ ad pri
mam uel ad ſecũdam. huius rei approbatõem ſupponit: cum prima uel ſecũda ꝑ. ſemper ſit in demonſtratione
et eſt talis ac ſi diceret. Omnis prima et ſe. per. eſt in demonſtratõe. quod habemus æquipollenter ubi dicit. hoc
autem. i. demonſtratõe nominis caret nominatiuus. Concluſio eſt extra. igitur nominatiuus ad primam ꝑſonã
non retruditur. ¶ Subſtantiuis autem. Dixit quoniam nominatiui noium ſubſtantiuis uel uocatiuis uerbis ad/
iũcti poſſunt et primæ et ſecũdæ ꝑ. ſignificare. ſi uero cum aliis uerbis per ſe adiũgant̃: hoc idem habere neque/
unt. quod hucuſq; ꝓbatum eſt. Modo aũt quare cum ſubſtantiuis uerbis uel uocatiuis nominatiui noium iũcti
primæ uel ſe. ꝑ. ſignificare ualeant: cum in cõiunctione aliorum uerborꝝ idem retinere non poſſint: cãm ingredi
tur oſtendere ad huius rei euidentiam noium et ſubſtantiuorꝝ uel uocatiuorum necnõ ẽt aliorum uerborum pro
prias ſignificationes ĩueſtigandas eſſe cenſeo. Eſt igitur noium proprietas ſubſtãtiam cum qualitate ſignificare.
uerbigra. homo aĩal rõnalitate formatum deſignat. ſubſtantiua autem uerba ſecũdum hoc ꝙ ſunt uerba conſi/
derata actiõe uel paſſione ineſſe ſubſtãtiis. ſ. ſubſtãtiam agere uel pati ex ui aliorum ſignificant. ſed hoc uero ꝙ
ſunt ſubſtantiua omnes eſſentias inquãtũ exiſtis notant. Si quis ergo quærat quam actiõem uel paſſionem ſum
ſignificet. Reſpon. non unam actionem ut uniuoca uerba. ſed omnes ab aliis uerbis deſignatas ſum ſignifica/
re ut actiones. unde non unum uerbum ſed multa per ſe conſideratum iudicandum eſt. quẽadmodum nec ens
unum nomen: ſed multa iudicatur. Aliis tamen uidetur omnis res quæ abeſt copulatur uocare actiones eſt. Sci
endum aũt cum eſt duplicem uim habeat. unam ex hoc ꝙ eſt uerbum: aliam ex hoc quod eſt ſubſtantiuum: ſed

xime accipiũtur: ut loco propriorꝝ fungant̃ noium
cũ uerbis eorundẽ perſonarꝝ: ut ego ambulo tu am
bulas. Itaq; loco tertiæ perſonæ melius nomẽ poni
tur: & maxime ſi abeſt: ego facio tu faciſ. Tullius fa
cit: niſi præſens ſit uel iuxta: & demonſtratiue hoc
ipſum uolentes indicare dicamus hic uel iſte: uel lõ
ge uideatur & dicamus ille: uel ſi abſit quaſi de iam
cognito utimur relatiuo is dicentes: de quo iam no
uimus aliquid uel locuti ante ſumus. Cũ igitur ſem
per in demõſtratione ſit prima & ſecunda perſona.
Hoc aũt nominis careat nomĩatiuus: iure ad tertiã
ꝑſonã retrudit̃. Subſtãtiuis autẽ & uocatiuis ſolis
ideo adiũgunt̃ uerbis & primæ & ſcđæ ꝑſonæ noia

im uerbi habet copulare. ſed quid actionem uel paſſionem quam ſignificat. quod habet cōe cum aliis uerbis.
cum .n. dico ſo. eſt. ſi conſiderem ē in ui uerbi actiones quas ſignificat. i. lectōem & alias ſub diſiunctione co
pulat cū ſo. Si aūt in ui ſubſtantiui: ſocratem exiſtentibus ānumerare. i. ꝙ ſocrates ē unus de exiſtentibus dicere
intendo. Cum igiē uel in ui uerbi ex hoc quod eſt uerbum copulare ei actiōem cōcedamus. uel in ui ſubſtanti/
ui. ex hoc ꝙ eſt ſubſtantiuū eſſentias nullum qdem aduerbii ſignificatōem reſpectum habentes. nec tamen oio
ab eo ſepantes uerbi ꝓprietatem cū copulet illud poſitum in ꝓpoſitione diuerſas eſſentias ad inuicem cōiūgere
affirmamus. Nam ex hoc ꝙ oēs res in eſſentia ſignificat aptum eſt ad hoc ut quaſlibet res ſibi coherentes copu/
lare poſſit. uerbigratia. cum dico hō eſt aīal excluſo reſpectu uerbalis ſignificationis non prorſus tamen uerbi
ꝓprietate ſeparata. Copulat enim ipſum eſt quātum ad officium quod exercet in oratōe in ui ſubſtantiui conſi
deramus. unde apte rem aīal cum re hōis copulat: nō tamen negamus ideſt per ſe cōſideratū in ipſa orōne uim
uerbi obtinere. Sed aliud eſt agere de uocibus per ſe cōſideratis. Aliud de eiuſdem ad uim & officium quod ha
bent in orōe poſitæ realis. Nam quātum ad uim huius orōnis hō eſt aīal: eſt non per ſe tātum ſed cū aliis hoc ſo
lum ſignificat ꝙ illa res quæ eſt hō ſit eadem res quæ eſt aīal. hoc aūt ex ui uerbi hēre nō pōt imo ex ui ſubſtan
tiui. Planum uero eſt id quod diximus de eſt poſito in orōnibus in quibus alterum de altero enūciatur in eſſen/
tia. ut in hō eſt aīal & ſimilibus. ſed ubi accidens de ſuo fundamēto ut ſo. eſt albus & ecōuerſo. ſeu æquocum:
de ſua ſignificatione uel ecōuerſo ponitur aliquis uidetur ſubeſſe ſcrupulus. Si. n. quando dico ſo. eſt albus ad
albedinem qualitatē quæ ibi ponit̄ reſpiciam: nullo modo eſt in ui ſubiectiui acceptum. nec ēt in ui uerbi illam
rem quæ alienæ eſt naturæ a re ſo. pōt copulare cum ſo. nam nō pōt dici hæc res eſt illa reſ. Item cum dico latra
bile aīal eſt canis: ſi ſimpliciter æquiuocā uocem prædicare cōſidero qūo uox illa quæ eſt aer qdam rei illi quæ
eſt latrabilæ aīal per eſt ſubſtantiuū copulet̄ ignoro qualiter. n. diceretur hæc res eſt ille aer. Sed nota alium ſen
ſum eſſe huius ꝓpōnis. ſo. eſt albus ex ui prædicatōis. alium ex ui ſubſtantiui uerbi. ex ui. n. prædicatōis hoc ſo
lum intendit hæc ꝓpō ꝙ albedo inheret ſo. ex ui uero ſubiectiui hoc dicit ꝙ illa res quæ eſt ſo. eſt album corpus
Similiter cum dico. latrabile aīal eſt canis. ſi reſpiciam ad uim uerbi ſubſtantiui intendo dicere ꝙ illa res quæ eſt
latrabile aīal eſt aliqua ſignificatio canis. quātum uero ad prædicatōem dico ꝙ ille duæ uoces conſignificant.
uel ꝙ illa res ſignificatur ab hac uoce canis. idem in cōuerſis attende. Aduerte ēt eſt ſcd̄m utrāq; ꝓprietatem eē
æquocum. Nam cū oēs actiones quæ ſignificant̄ ab aliis uerbis ab eſt ſignificari dicamus conſtat in ui uerbi ac
ceptum eſt nō eſſe unum uerbum. Item cum in ui ſubſtantiui conſideratum oēs res in hoc ꝙ exiſtunt ſignificet.
in oibus uero rebus una eadēq; realis ꝓprietas eſſe nō poſſit. aliā. n. habent ſubſtātiæ aliam uero qualitates & ſic
de cæteris æquocum eſſe cōuincitur. quæ æquiuocatio reſtringit̄ & determinat̄ quando eſt tertium adiacens in
ꝓpōne. Nam quādo per ſe primo loco ponitur indifferenter licet ibi agere; qd̄ ē cū æqualiter ſe habeat ad ui uer
bi & ad uim ſubſtantiui ut ſuperius determinatū eſt. nūq̄ tamen in ui uerbi tertium adiacens ſcd̄m hanc ſniam
reperitur. Eſt quippe alia ſnia in qua dicitur eſt oēs res ſignificare. ut eſſentias. & eaſdem oēs ut actiones. & ac
cipitur actio large ut qualitas in noīe ſcd̄m quam ſniam eſt ē poſitum ut tertium adiacens in ꝓpōnibus & quā
tum ad uim orōnum uim uerbi concedit̄ hēre. ſ. actōem uel paſſionem ſignificare. id eni qd' ponitur actio eius
eſſe conceditur. Rurſus aliam uim conſidera hēre uocatiua uerba ex hoc ꝙ ſunt uerba: aliam ex hoc ꝙ ſunt uo/
catiua ex ui. n. uerbi ſignificant ſubſtantiuū agere uel pati. ex ui uero uocatiui certam & determinatā habent ſi
gnificatōem. ſignificant quippe oia uocatōem paſſiōem. ſ. inatam & iudicant̄ idem uerbum. ſicut enſis. mucro
gladius idem nomē habent ergo cōe hæc uerba cum aliis ex ui uerbi copulare rem quam deſignāt uocationem
ſ. ipſam cum ipſis ſubſtantiuis. & hoc quando primo loco ponūtur: ut cum dico. ego uocor nō ꝙ aliquis me uo
cet. ſ. nō ꝙ recipiam paſſiōem ab aliquo agente in me. Et eſt dicere. ego uocor. i. ineſt mihi uocatio. ſed in hoc
officio raro ponūtur huiuſmodi uerba cū an hoc ꝓprie nō ſunt iuenta. hēnt ēt uerba ex ui uocationis quā ſigni
ficant copulare uocabula rerū & maxime ꝓpria cum rebus de qbus enūciantur in quo cōueniunt; & differunt a
uerbis ſubſtantiuis cōueniunt qdem in hoc ꝙ aliud copulant q̄ ſuas actiones uel paſſiones. differunt autē in hoc
ꝙ ſubſtantiua copulant quaſlibet res coherentes ad ſe iuicem. hæc uero ſola noia cum rebus quas nomināt. igit̄
ēt ipſoꝝ noium eaſdem res ſibiipſis coniūgunt. ut ſi dicam. ego uocor ſo. per uocor copulatur ſocrates hoc no/
men cum re ſubiecta quam ſignificat ego & ſic eadem rem notant ego uocor: & ſocrates. & ſic eadem res ſibi/
ipſi copulatur. Et nota quātum ad officium orōnis huius uocor non cōſiderari in ui uerbi: ſed potius in ui uoca/
tionis. nō tamen prorſus ſepamus ꝓprietatem uerbi cū ibi copulet quod ē uerboꝝ ex qua ui ad hoc deſcēdimus
ut uocatiua uerba ipſas res in eēntia uelut ſubſtātias ſignificare dicamus. ex hoc. n. ꝙ hmōi uerba ſignificāt noia
tionem cōuenire ſubiectis rebus ex eaꝝ uocabulis. i. gratia ipſoꝝ noium æquipollēter debent res ipſas ſuis no/
minibus deſignari. unde conſequēter habemus res eaſdem exiſtere. Nam quando' qs dicit ego uocor ſo. hoc in
telligit manifeſtare p hæc uerba ꝙ ipſe ſignificet̄ a uocor uel ſuſcipiat uocatōem illā paſſionē deſignatam a uer
bo uocor ſcd̄m hoc ꝙ iſtud nomen ſo. eſt ei impoſitum: nō tamen ꝙ hunc ſenſum hēat illa ꝓpō. Si. n. hunc ſenſū
haberet: neq; uocabulum rei. ſ. ſocratis neq; res ipſa prædicaret̄: ſed determinatio eēt prædicati notatiōis. ſ. rei
uerbi quæ primo loco ponit̄: quod nō cōuenit. Eſt igitur ſenſus huius ꝓpōnis. Ego uocor ſo. ex ui uocatiui uer
bi idem cū ſenſu huius ego ſum ſo. non iſte mihi eſt nomen ſo. Nam ſi hic eēt ſenſus huius: neceſſario ageretur ī
illa ꝓpōne de ſo. noīe uocis. ſ. de materiali impoſito nō de noie rei quod item nō cōuenit: cū idem debeāt ſigni
ficare: ego uocor & ſo. & ſic uocatiua uerba ſimilē uim ſubſtantiuis hēre dignoſcūtur. Eſt alia ſnia in qua dicun
tur uocatiua uerba deſignare ut actiōem uel paſſionē non uocatōem rem illam: ſed ipſa noia quæ copulāt: ſed
de hac alias conſiderata aūt natura uerboꝝ ſubſtantiuoꝝ & uocatiuorum ad ꝓprietatē alioꝝ uerborum flecte

oculum. Omnia aūt alia uerba non principaliter essentias a nomine designatas sed principaliter quasdā actōes uel passiones ipsis essentiis inesse significant. ut si dicam. homo legit. legit non principaliter aīal rōnale mor. sed lectōem hunc actum illi substantiæ inesse designat. si aūt dicam hō sum. in hac orōne sum ex ui substantiui substantiam cū rōnalitate demonstrat sicut nomen sibi adiunctū. i. homo. Item cū dico homo uocor. uocor i hac orōne subām hōis significat. uocor. n. in hac orōne hoc dicit non p se tamen: sed cum aliis ꝙ homo istud uocabulum mihi cōuenit. Et cum uocor in hac orōne hoc dicat æquipollēter est dicere. quia uocor in hac orōne substantiam cū rōnalitate ī me significat.

tiui noīum ꝙ uident̄ ipsa hæc uerba uim demōstratiuā hr̄e. Ostēdunt enī substātiā ipsaꝶ psonaꝶ uel nominationē in qua similiter substantia demōstrat̄ nec egent pronominibus quæ demonstrationē substantię significāt ꝙ nominatiuus uocatiuo in diuersis personis adiungi non potest.

Cum igit̄ oīa quæ sibi cōiungunt̄ ī diuersis posita psonis casualia siue disiūgunt̄ sine copulet̄ eūdē seruāt casū: Vocatiuus hoc

His consideratis attende qa prima & secunda persona cuiuscūq; uerbi demonstrationem significant. Est ergo cā quare noīatiui nominū substantiuis uel uocatiuis uerbis iuncti in primā & scdam personam transferātur: quia ipsa substantiua & uocatiua uerba ita significant res in essentia quēadmodum noīatiui noīum. & ideo demonstrationem uel uocatōem uerba in prima & secunda psona signāter possunt conferre nominatiuis noīum quoꝶ substantias significant. uerbigratia. hoc nomen homo ex se non habet demonstratiōem: sed quia sum cice. cōsignificat in eadē substātia. ideo hō bene pōt iungi cum sum & inde sumere demonstratōem & sic primæ effici personæ sicut idem nomen. i. homo si cum ꝓnoīe primæ personæ in eadem subā sibi consignificante. i. cum ego iungeret̄ inconiunctōe ipsa demonstratōem ab illo ꝓnoīe acciperet & primæ efficeret̄ personæ. hoc aūt noīatiui noīum cum aliis uerbis quæ extraneæ & secūdario subām significant habere non possunt. hō. n. cum lego nisi mediāte ego iungi non pōt. quia lego non principaliter eādem subām significat q̄ homo. & ideo lego nō pōt conferre demonstratōem. hō. s. ut primæ efficiatur personæ. quando ēt iungit̄ mediante ego semper in eadem pte orationis ponitur cū ego. Sed cum substantiuis uel uocatiuis uerbis noīa iungūtur ut qbusdam placet sine ope pronoīum & est plena oratio. Aliis uero uidet̄ ad complendam rectam orōnem significātem. s. uerum uel falsum semper apponēdum ꝓnomen uel supplēdum in prima. s. & secūda persona. sed hoc interest: quia noīatiui nominum iuncti cū his ponūtur in alia parte orōnis q̄ ipsa ꝓnomina quod nō est in aliis uerbis. Littera sic exponit̄ Substantiuis aūt solis & uocatiuis uerbis primæ & se. per. ideo ad uim noīatiui non per se. qa hæc ipsa uerba. i. substantiua & uocatiua uerba. m. ha. uim demon. ipsius substantiæ rei noīum qbus adiūgūtur. uerba dico ipsa idest discreta per se. i. sine coniūctione pronominis accepta qūo substantiua & uocatiua uerba uim demonstratiuam habeant: ipse supponit. quia huiusmodi uerba ostendunt subām ipsius personæ. i. significāt ipsas psonas in essentia. quod est ꝓprium substantiuoꝶ uel ostendunt noīatōem. illam. s. passionem secūdum hoc ꝙ ipsa inest ipsis personis. Sed quia posset aliquis dicere qd hoc ad demonstratōem substantiæ rerum. subdit in qua noīatione demonstratur substantia rerum. q. diceret. ipsa uerba noīatiua quæ omnia significāt noīationem: ex hac significatione habent ipsas res quodāmodo in essentia designare uti substantiua. quod supra ostensum est. uel aliter ostendunt noīationem. i. uocabula rerum ꝓpria maxime cōuenire ipsis personis quod est uocatiuorum. Et ne quis intelligeret hoc esse alienum a substantia quam deberet demonstrare: addit ī qua nominatōe. i. ī hoc ꝙ uocabula ostendūtur cōuenire rebus quas nominant. similiter demonstratur substantia per ipsa uerba. & qa substantiua & uocatiua uerba ita ostendūt subām rerum: ideo non egent. subintelligūtur nominatiui noīum pronominibus ut mediantibus eis iungantur ipsis uerbis quæ ꝓnomina significant demōstra. substātiæ. Cicero. n. iste nominatiuus bene potest iungi cum sum siue ego posito qdem in eadem parte orōnis. ut si dicam. ego sum cicero. quod non est in aliis uerbis. Nemo. n. recte dicit. ego lego cicero nisi in eadem parte orationis in subiecto s. intelligat cicero poni cum ego. Quidam aūt nihil supplentes absolute dicunt ꝙ cicero iste nominatiuus libere potest iungi cum sum siue ego. ut dicam cicero sum. & erit ita perfectus sensus. ut si diceremus. ego cicero sum. quod in aliis uerbis non est. Non. n. recte dicit̄ cicero lego: sed est solœcismus: nisi addam ꝓnomen dicens. ego cicero. & hoc ideo. quia alia uerba ut iam diximus non ipsam subām in essentia sua demonstrant: sed actiōem uel passionem in ipsa substantiua. Cum igitur. Postq̄ ostendit ꝙ nominatiui noīum cum substantiuis uel uocatiuis uerbis iuncti in prima uel secūda possunt transferri persona & inde reddit cām. reuertitur ad principale ꝓpositum. s. ad hoc probandum. quia tu est nominatiuus & descēdit hæc illatio a superioribus hoc modo. quādoqdem nominatiui noīum in secūdam per. translati remanent nominatiui: igitur tu cum sit secūdæ per. remanet noīatiuus. quod habes in fine uersus ubi dicit. Sine dubio tu intelligitur nominatiuus. ad quod probādum multas argumentationes præmittit. ad quas ut melius accedas hoc extra propone. uere tu est nominatiuus. qa in hac orōne ego tu & ille est ntūs. quod hac uniuersali regula firmat̄. Oīa casualia posita in diuersis personis significandis quæ casualia sibi cōiungūtur uel in disiunctiua uel copulatiua coniūctione seruant eundē casūm diuersas per. hic accipe primam & se. per. & tertiam. Assumptio ē extra. sed ego & tu & ille sunt casualia ī tribus

solus seruare nō pōt. Dicius enī uel Probus uel donatus: & Priscianus & Theotistus & ego & ille: uel mei uel tui: & mehi & tibi: uel me uel te: & a me & a te. Vocatiuus aūt nisi ī una eadēq; psona cōferāť diuersa noīa iūgere nō possunt: ut bone & caste & formose: qa alia psona hūc casum hr̄e nō pōt nisi secūda: & ideo secūdas psonas iūgere nō possumus. Cæteris uero casibus diuersas psonas iūgimus: quippe cū ī oībus illi īueniunť psonis. Ergo quādo dicius ego & tu & ille: sine dubio nomīatiuus est tu. Idēq; maxime dignosciť in plurali numero q̄ pluralia cōceptionē habēt psonarꝫ. Ergo quando dicimus ego & tu docti sumus sine dubio tu ntūs ītelligiť. Et q̄ pnoīa iisdē casibus adiūgūtur noībus. Ego Virgi-

diuersis per. significandis posita copulatiua cōiunctione sibi coniuncta cōclusio extra igitur & ego & tu & ille seruant eundem casum. de hac cōclusione tibi primā alterius sillogismi ꝑpositōem constitue hoc modo. Ego & tu & ille seruant eūdem casum. sed ego & ille sunt ntūs. Hæc assumptio iterum ē extra. conclusurus erat ī libro. ergo tu sine dubio est ntūs quando dicimus ego & tu & ille. sed aduersarius assumptōem opponeret dicēs Similiter sicut tu assumis. sed ego & tu sunt ntūs. & inde uis cōcludere ergo tu est ntūs. ita ego assumam sed tu est ntūs ut cōcludam ex eadem regula. ergo & ille & ego sunt ntūs. Hoc iste remouet dicēs. Noīatiuus solus ex oībus casualibus non pōt hoc seruare ut in diuersis per. scd̄m hoc qd̄ exposuimus ponatur. q. d. aduersarius nō potest assumi. sed tu est ntūs. tu. n. ī hac orōne ego & tu et ille est ntūs quia uocatiuus nō ponitur ī diuersis per. significandis. imo ois uocatiuus est secūdæ per. quod est dicere. Tu in hac orōne ego & tu & ille non pōt esse uocatiuus. quia impossibile & incōueniens inde contingeret. hoc. s. q̄ scd̄m præmissam regulam cōcludiť. ergo & ego & ille sunt uocatiuus. & sic uocatiuus in diuersis per. poneret quod non potest esse. Signa totius argumētationis & responsionis ad obiectionem facte liber satis paucis uerbis astringit dicens. Cum oia casualia in diuersis p. ponātur quæ sibi cōiungantur per ptes ostēdit siue disiungit siue copulat. i. siue disiunctiua siue copulatiua coniunctione iungātur & intellige sic esse dictum. Cū omnia casualia in diuer. p. ponātur. & illa casualia quæ in diuersis per. coniūguntť sibi siue disiunctiua siue copulatiua coniunctione seruent eūdem casum q̄ per intellectas assumptiones & conclusiones ad hoc sufficiunt ut tu ꝓbaretur esse ntūs. Nominatiuus solus inter oia casualia hoc quod præmissum est seruare nō potest. s. ut diuersis per. designādis ponatur. & sic in hac orōne ego & tu & ille. tu nō potest esse uocatiuus. quia si tu hic esset uocatiuus secūdum præmissam regulam ego & ille essent uocatiuus casus. & si uocatiuus esset in diuer. per. quod esse nō potest ut iam diximus. Et cum in illa orōne nō possit eē uocatiuus: aduersarius nō habet quod possit opponere. Dicimus. n. Per partes casuum exemplificat in diuersis per. posita & copulatiue & disiunctiue seruant eūdem casum. Nam & ntūs & gtūs & accusatiuus & ablatiuus: ideo seruatur in his casualibus. & ponit hic large diuersas per. siue primam & secun. & ter. siue duas tertias.

Vocatiuus autem. Probatio est ad responsionis obiectionem facte. q. d. uere uocatiuus non ponitur in diuersis perso. secūdum hoc q̄ accipimus diuersas perso. nam ponitur in una tantum quod habuimus ubi dicit. Nominatiuus non potest iungi diuerso uocatiuo: nisi diuersa nomina idest illi diuersi uocatiui conferantur in una eademq; persona. i. coniungātur ad consignificandam unam eādem per. s. secundam sunt illa. s. sit eadem siue diuersa secunda. Subdit exemplum. ut bone. & caste. & for. hi tres uocatiui copulatiua coniunctione iunguntur et potes eos conferre ad unam se. per. ut si dicam. o. æneas bone et caste et for. uel ad diuersas secundas ut bone Hector et caste æneas & formose Paris. Quia enim. Probat q̄ nominatiuus in una eadēq; tantum perso. ponitur. nam in secunda tantum. et hoc est. quia enim alia perso. nisi se. per. hunc casum idest uocatiuū habere nō potest: ideo eo idest per illum casum non possumus coniungere diuersas personas sicut accipimus diuersas.

Cæteris uero genitiuo. Per uocatiuum casum non iungimus diuersas personas: sed cæteris casibus iūgimus diuersas perso. et merito. quippe alii casus in omnibus inueniuntur per. et ideo quasi. d. non est mirum; si casualia in diuersis personis posita seruant illos alios casus eosdem. Ergo quando. Destructa obiectione aduersarii concludit de præmissa assumptione extra librum facta ut integer sit sillogismus. ego & tu et ille seruant eūdem casum. sed ego et ille sunt nominatiuus. ergo quando dicimus ego et tu et ille. tu sine dubio est nominatiuus.

Idque. Ad hoc idem probandum q̄ tu sit nominatiuus adducit argumentum hoc. q. sic. d. uere tu est nominatiuus: quia in hac oratione ego et tu docti sumus. tu est nominatiuus. Ad quod confirmandum generalis regula est præmissa sic. Omnia pluralia habent conceptionem per. per eosdem casus. Assumptio extra. Sed quādo dicimus ego et tu docti sumus istud plurale concipit ego per nominatiuum. ergo docti sumus istud plurale concipit tu per nominatiuum: debuit concludere sed æquipollenter ponitur in libro: ergo quando dicimus & cætera. Litteram sic se supponen. scilicet per hoc q̄ pluralia uerba faciunt conceptum per. subintelligitur per eosdem casus. Et quoq; pronomina. Alia ratio. q. d. per hoc iterꝫ tu dinoscitur esse ntūs q̄ ꝑnoia p eosdē casus iūgunť noībus qbus cōsignificāt. i. eiusdē casus sunt noia & ꝑnoia quæ eis cōiungūt. ut si Virgilius dicat. ego

Virgilius. mei uirgilii. mei hic intellige genitiuum primitiui. & potes argumentari ut superius sic. uere inest nominatiuus: quia in hac oratione tu uirgilius. tu est nominatiuus. Ad hoc ꝓbandum generalem item affirmat regulam. Omnia ꝓ eiusdem casus &c. Et ꝙ ad interrogationes. Factas per nominatiuũ supple. quod exẽpla bene declarant. reddũtur nominatiui hic: potes ordiri sillogismum similem supradictis. ¶ Et quicquid. Aliã rõ ꝙ tu sit nominatiuus. Sed hæc debilis esse uidetur: quia macte est uocatiuus carens nominatiuo. Sciendum autem ꝙ macte secũdum analogiam habet ntũm mactus qui ẽt in usu fut antiquis. si autem modo nõ est. hoc non remanet in significatione uocis sed qa si placet modernis. ¶ Quicquid autem. Quia putaret aliqs præmissã ꝓpositiõem sibi cõuerti remouet illud distributiua uel ĩpatia ꝓ eodẽ accipere. Et uocat hic distributiua quæ in nomĩe uocauit diuidua: ut alter. bini. cẽteni. milleni. ¶ Cætera uero Nomina præmissa habent uocatiuos: qđ sic probat ab effectu. nam per uocatiuos ẽt si sint appellatiua de quibus minus uidetur funguntur loco propriorũ: & quõ hoc possit esse supponit. quia. s. uocatiui significant secundam per. demonstratio uero ipsa diffinit eam. quæ demonstratio habet uim ꝓnõis tu uocatiui. qa quod u iste uocatiuus cũ appellatiuo noĩe iunctus faceret hoc facit ibi demonstratio & præsentia ipsius p. ¶ Illud ẽt. Postq̃ multis rõnibus ꝓbaui tu hẽre utũm: uult ostendere cões regulas de oĩbus ꝓn. littera sic. Vel quod ego dixi de tu: sciendũ fuit. Illud ẽt sciẽdũ qa oĩa ꝓ. apud latinos absoluta sẽ. quõ absoluta ipse dicturus est. ¶ Et sũt præ. Aliã regulam ponẽs præposita uł supposita idẽ significant. ut dixi is. & is dixit. Tertiam regulã ponit. & sunt oĩa ꝓnoĩa recti accẽtus. i. recte accentuata. & est talis ac si diceret quos accentus ꝓnoĩa habent aliis ptibus supposita eodem mõ remanent. i. generales accentus habẽt: cum apud græcos nõ oĩa ꝓno. sunt ορθοτονουμενα. i. recte accentuata. i. ĩmo quædam sunt incli. i. accentum acutũ habent in fine: qui inclinat sequẽti dictioni. ut μου μοι με ego dico. dico ego. Exempla sunt posita ad ostendẽdum quõ ꝓno. sunt præposita & subiũctiua. ¶ Absolute. Dicuntur ꝓno. quæ cum aliis possunt so. tamen. i. quæ significant. ut significata sua possint soli itelligi. uel ꝙ ego solus dicam uel alius mecum dicat.

Solet tamen. Ad hoc uidetur iungi qđ dixit oĩa pronoĩa absolute significare. q. d. licet dixerim ꝙ oĩa pronoĩa absolute significent: tamen met hæc syliaba addita pronominibus solet plerunque ostendece significantiam uel discre. ꝙ discretõem græci ita dicunt. Necnon etiam ipse ego. uł egomet ipse solet significare discre. uel significantiam. hoc ideo induxit. quia repugnare uidetur pronomia omnia absolute significare. et quædam absoluta significatione carere per adiectõem uel per additionem aliquam. ¶ Sui. Tractatis cõmunibus regulis pronoĩum naturam sui quæ minus patebit incipere ostendere. & est ordo. Sui istud ꝓnomẽ positũ inter p. significanda solũ inter p. uel solum inter oĩa ꝓnoĩa sit reciprocũ apud latinos. q. d. solum in sequẽtibus est cãm redditurus. Attendendũ aũt est interim quoniam sui ad hoc ꝓprie fuit inuentum ut significaret id quod ἑαυτου græcũ ꝓnomẽ ter. p. compositũ uel in reciprocatõe uel si transitõe q̃ fit de possessore ad possessionẽ qđ in cõstructõibꝰ addit solũ hẽt põi apud græcos. Simil'r qđ reciprocũ græci uocant αρτανακλαςον ꝙ qđ sit ipse refractiuũ exponit. i. tũc dicũt ανταυακλαςον qñ ipsa p. i se reflexerit actũ qđ ẽ dicere ανταναKλαςον dicit.

lius tu Virgilius ille Virgilius: mei Virgilii tui Virgilii illius Virgilii. Et ꝙ ad interrogatiões noĩatiui redduntur quis scripsit? ego: quis scripsit? tu: quis scripsit? ille.

Et quicqd hẽt uocatiuũ: hoc ẽt noĩatiuum hẽt quicqd aũt noĩatiuũ nõ omnimõ uocatiuũ: neq; enim iterrogatiua noĩa: nec infinita: nec abnegatiua nec distributia uel imptitiua nec relatiua: quæ oĩa carent demonstratione uocatiuos pollicentur: ut quis uel qualis qui talis quãtus tantus alius nullus alter alteruter uter uterq; singuli bini terni quaterni: & similia. Nec primæ & tertiæ personæ pronoĩa. Cætera aũt noĩa p uocatiuos casus ẽt si sint appellatiua loco propriorꝫ fungunt cũ demõstratio ipsa diffinit secundã præsentẽ p̃sonam & hẽt in se uim & significationẽ ꝓnois tu uocatiui Illud etiã sciendũ est quod oĩa ꝓnoĩa apud latinos absoluta sunt: & tam prępositiua q̃ subiunctiua recti q; accentus apud latinos: idest ορθοτονουμενα cũ apud græcos sint quædã incliatĩa: ut μου μοι με ego dico dico ego: tu dicis dicis tu: ille dicit dicit ille. Absolute autem dicũtur quæ cum aliis sociari possunt uel non. Nam dicendo Ego dico possum & solus intelligi & cum alio. Solet tamẽ met addita plerunque significantiam uel discretionem ostendere: quam greci διαςολην dicunt: egomet: ego & non alius. Necnon etiam ipse ego: uel egomet ipse: ut Terentius in adelphis: Egomet rapui: ipse ego solui argentum. i. ego & nullus alius. Sui hoc solũ apud

pronomen.ſ.ꝙ ſignificat per.in ſe actum reflectentem ſecundum hoc ꝙ reflectiam.i.ſignificat pſo. actum ſuſcipientem.& eſt ꝓbatio a nõis interprætatione ꝙ ſui ſit reciprocũ.nam eſt αντανακλαςὸν quo per.in ſe reflectit actum ipſe ſubiungit.ſ.ut ipſa eadem ſit agens & patiens quæ talis per.põt ſignificare.i.ſignum ſui facere ἰδιοπάθειαν.q.d.ꝓpria paſſio põt talis per.nũcupari.uel aliter quæ ꝑ.patiãs.i.pronomen cuius per.ſignificatiuũ põt ſignificare.i.ſignificat ἰδιοπάθειαν.i.ꝓpriam paſſionem.ſ.ꝑ ſcd͞m hoc ꝙ ipſa ſui actum ſuſcipit ꝙ autem ſuꝑ addit ſui.Alia ꝓbatio eſt ꝙ ſui ſit reciprocum.q.d.uere ſui eſt reciprocum.Nam idem ualet ſui ꝙ ἑαυτοῦ ꝙ conſtat eſſe reciprocũ apud græcos.

lainos reciprocũ fit in eadẽ tertia ꝑſona: quod græci αντανακλαςὸν uocãt ideſt quãdo ipſa in ſe actũ reflectit ꝑſona: ut eadẽ ſit & agẽs & patiẽs: quod ἰδιοπάθειαν uocãt põt ſignificare ἑαυτοῦ ſui. nã ἐμαυτοῦ & σαυτοῦ quod ẽ primæ & ſecundæ ꝑſonæ nõ hebemus: ſed ꝓ eis ſimplicibus primitiuis utimur: quæ tã in reciprocatõe q̃ in trãſitõe poni poſſunt: ut mei miſereor: & mei miſereris. Similiter tui miſereris & tui miſereor. Nec miꝝ cũ apud græcos quoq; uetuſtiſſimus omniũ fere auctoꝝ Homerus ſimplicibꝰ utitur pro cõpoſitiſ ut ἐμὲ λύσομαι pro ἐμαυτόν. Sui quoq; tam ἑαυτοῦ q̃ οὗ ſignificat quod ſemper eſt relatiuum. Nec mirum: cum hoc quoq; apud Homerum inueniatur ſæpe ſimplex pro compoſito πρὸ αὐτοῦ φεύγοντα: ideſt ante ſe fugientem: αὐτοῦ pro ἑαυτοῦ dixit. Nominatiuum autem ideo non habet

¶ Nam τὸ ἐμαυτοῦ & σαυτοῦ.probauit ſui eſſe reciprocum modo probat qa ſolum ſit reciprocum apud latinos.q.d.uere ſolum ſui eſt reciprocum apud latinos. Nã nõ habemus ἐμαυτοῦ & σαυτοῦ.i.hoc cõpoſitũ ꝓnomen priæ & ſe.ꝑ.ἐμαυτοῦ & σαυτοῦ habẽus aliq̃s uoces ad hᵒ ꝓprie ĩuentas ut ſignificarent idem ꝙ illæ ꝓnoĩa pri.& ſecũ.per.quæ reciproca ſũt apud græcos.ſed ꝓ his compoſitis græcis utimur ſimplicibus primitiuis.quod eſt dicere.Nam ꝓnomina primæ & ſe.ꝑ.primitiua ad hoc ꝓprie inuenta fuerunt ut ſimplicia græca pri.& ſe.per.quæ tranſitiua ſunt ſignificarent.& tamen cã neceſſitatis & penuriæ his primitiuis utimur pro cõpoſitis græcorum reciprocis.quod aptius ponit cũ ſubdit.quæ noſtra primitiua poſſũt poni tam in reciprocatione q̃ in tranſitiõe ſiue ſimplici ſiue alia: litteram inſiſte.Non enim dicit ut noſtra primitiua primæ & ſe.per.in reciprocatõe proprie ponantur immo dicit poni poſſunt.Supponit exempla de reciprocatione quã improprie & de trãſitione quam proprie ſignificant. ¶ Nec mirum.Oſtendit non eẽ mirum ſi noſtra primitiua primæ & ſe.per.cum ad hoc proprie ſunt inuenta ut ſimplicibus græcis tranſitõem ſignificantibus æqpolleant.ſi tamen cã neceſſitatis pro cõpoſitis græcorum quæ reciproca ſunt ponãtur.quia homerus cum tempore ſuo nõdum eſſent iuenta pronoĩa primæ & ſe.per.compoſita cã neceſſitatis utebantur ſimplicibus ꝓ compoſitis.i.ponebant ꝓnoĩa ſimplicia primæ & ſe.ꝑ.non tãtum in tranſitõe: ſed ẽt in reciprocatõe.ad quam reciprocatõem ſignificãdam poſtea iuenta ſunt compoſita ꝓnoĩa.ut ἐμοῦ uel σοῦ uel οὗ utebantur pro ἐμαυτοῦ & σαυτοῦ uel ἑαυτοῦ. ¶ Sui quoq;. Dixit ſui eſſe proprie reciprocum & poni pro ἑαυτοῦ compoſito græco.modo uult addere quia cũ proprie ꝓ illo compoſito ponatur: ponitur ẽt cã neceſſitatis pro οὗ ſimplici græco. Littera ſic iungitꝰ.mei & tui ſimplicia & cõpoſita græcoꝝ pronoĩa ſignificant & loco coꝝ fũgunt apud latinos Sui quoq;.i.ſiĩr ſignificat tam ἑαυτοῦ compoſitum: q̃ οὗ ſimplex quod οὗ ſimplex ſemper ẽ relatiuũ apd͞ græcos ſicut ſui apud nos.Nec miꝝ ſi ſui improprie ſignificant οὗ ſimplex græcũ tranſitiuũ cum proprie debeat ſignificare cõpoſitũ reciprocum.quod ẽ dicere.nõ miꝝ ſi ſui quod quãtum ad propriam ſigõnem eſt compoſitũ ponitur pro ſimplici græco: cum homerus hoc ſimplex græcum ter.per.poſuit ꝓ cõpoſito ꝙ tẽpore ſuo nõ erat iuentum.& hoc ẽ.Nec miꝝ ſui poni pro ſimplici græco: cũ hoc quoq; ꝓnomen ſimplex.i.cũ æquipollens ſuũ græcũ ſimplex apud homeꝝ pro compoſito iueniatꝰ in hac orõne. προσθεν ἕθεν φεύγοντα.i.ante ſe fugientem. ἕθεν ſimplex græcum dicit pro ἑαυτόν compoſito.i.ἑθὲν in reciproca ſignificatõne poſuit in hac orõne ꝙ latina uerba recte expoſita ſatis declarant ut ſi dicamus.Cicero fugit ſe.præpoſitio enim nihil impedit ſenſum cõſtructionis. ¶ Noĩatiuum aũt. Dixit ſui pro compoſito græco ꝓprie & pro ſimplici improprie poni.i.dixi ſui eſſe reciprocum & retranſitiuũ.modo uult oſtendere ſui non hẽre ntũm.quia neq; ſecũdum hoc ꝙ eſt reciprocũ habet ntũm.neq; ſecundum hoc ꝙ eſt retranſitiuũ.& primũ ſecũdum hoc ꝙ eſt reciprocũ probat ſui nõ habere ntũm hoc modo.Noĩatiuũ autem ideo nõ habet hoc prono.ſui.qa ſignificat τὸ ἑαυτοῦ.i.hoc cõpoſitũ græcum reciprocũ: ἑαυτοῦ.i.ſignificat idem quod illud.& quãdo illud ſignicat neceſſe eſt ꝑ oẽs caſus ſui tam actionem q̃ paſſionem in eadem intelligi ꝑ.hic nõ credo opus eſſe determinatõe.Nam cum ἑαυτοῦ ĩ omnibus ſuis caſibus ſignificat perſonã quæ agit & patitꝰ nõ tamẽ ſcd͞m hoc q ď agit: ſed ſcd͞m hoc qđ patitꝰ ſui ſcd͞m hoc ꝙ ei æqpollet idẽ ſignificabit per oẽs caſus ſuos.Sed quare ἑαυτοῦ noĩatiuum non habeat in quo agentẽ ꝑ.tãtum ſignificaret nõ ẽt patientẽ aliquos mouere poſſit.Huius aũt q̃onis ſolutio magis ẽ græcoꝝ q̃ latinoꝝ. ¶ Credo tamẽ quoniã ſi ἑαυτοῦ ntũm hẽret: ntũs ille ab obliquis ſuis nimis diſſentiret cum obliqui patientẽ: ntũs agentem tãtũ ſignificaret.Nunc ad propoſitũ reuertamus.Neceſſe igꝰ ẽ quãdo ſui ἑαυτοῦ ſigãt actõem & paſſiõem

hoc pronemen idest sui sibi: se a se: quia necesse est quãdo εαυτου significat tã actionẽ q̃ passionẽ in eadem intelligi persona. Nec aliter igitur põt ꝓferri is ĩ quẽ agit᷑ aliquid nisi ꝑ obliquos casus. Euenit enĩ ut a noĩatis actus ꝓficiscẽtes ad obliquos siue ĩtrãsitiõe personarum intelligantur: siue in una eadẽq; ꝑsona intrãsitõe: ut Aristophanes Aristarchũ docuit: ego te honoraui: tu mihi dedisti: & ꝑ sola quoq; uerba noĩatiuus intelligitur & transit rursus ad obliquos: dedi tibi: honoraui te. In una quoq; eadẽq; persona hoc idẽ fit: ut Phemius se docuit: docẽti.n. transitio non ad alteram personam: sed ad ipsum phemium reciprocat᷑. Aiax se interfecit: rursus enĩ interfecit ad ipsum Aiacem reciprocatur huiuscemodi igitur structuris primitiuorum pronominũ cum uerbis accidit una eademq; uoce & transitiuam demonstrare personam & reciprocam. Vnde Homerus quoque antiquitatis auctor in simplicibus semper pronominibus & intransitiuas po

in eadem intelligi persona .i. necesse est ut sui per oẽs casus suos ꝑ. agentem & patientem significet. secundum hoc tamen ꝙ patientẽ assumptio extra librum ẽ. Sed is in quẽ intelligitur passio .i. patiens persona. nam aliter põt ꝓferri .i. significari: nisi ꝑ obliquos casus. & inde quia æqpollenter cõclusum ẽ igitur sui non habet ntũm. Cum .n. sui in oibus casibus suis patientem significat ꝑ. patiens aũt per. ꝑ ntũm nunq̃ ꝓferatur sui ex necessitate ntũm non habebit. ¶ Euenit .n. A partibus ostendit ꝙ is in quem aliquid agitur nõ nisi ꝑ obliquos casus significetur sic argumẽtando. Ois in quem aliqd agitur aut reciproce aut transitiue patit᷑ transitiue: siue ubi fit trãsitio a ntõ iuncto cũ uerbo. siue ubi fit trãsitio per uerbum subintellecto. Sed is q reciproce & is qui transitiue siue ubi apponit᷑ nominatiuus siue ubi intelligitur per uerbũ patitur non significatur nisi per obliquos. Omnis igitur in quem aliquid agitur non nisi per obliquos significat. Assumptionis huius sillogismi ꝓbationem habemus in libro positam hoc modo. uere ois in quẽ aliquid agitur nõ nisi per obliquos significat᷑ Nam euenit .i. necesse est ut intelligantur actus ꝓ. fi. a nominatiuis designatis. nominatiuis iunctis cum uerbo subintellige. Ad obliquos casus .i. ad res designatas ꝑ obliquos: siue illi casus sint in transitiõe ꝑ. siue in una. e. q; per. Et est huius probationis sensus. Actus ueniens a ntõ iuncto cũ uerbo .i. ab agente per quæ ꝑ. noiatiuum cum uerbo iunctum significatur. siue ille actus transeat de illa agente per. in aliam per. siue reciprocetur in eandem per. a qua ꝓfectus est semper ille actus intelligitur proficisci ad obliquos casus .i. in personã patientem .i. actum illum suscipientẽ quæ per obliquos significatur. quod est dicere. persona quæ patitur transitiue seu reciproce per obliquos tantum significatur. ponit exemplum de transitione & reciprocatiõe Intransitiue est actus ueniens a nominatiuo iuncto cũ uerbo ut aristophanes &c. ¶ Et per sola. Ostendit transitionem quæ uenit a nominatiuo iuncto cum uerbo ꝓficisci in obliquos casus modo uult ostendere aliam transitõem. s. quæ euenit a nominatiuo subintellecto per uerbum iterum proficisci iterum in obliquos. Litteram sic iunge. dixi quia euenit ut intelligantur actus proficiscẽtes a nominatiuis cum uerbo iunctis ad obliquos. per sola quoq; uerba nominatiuus intelligitur. & transit iterũ actus ad obliquos. ut dedi tibi. dedi continet in se ego. ¶ In una quaq;. Postq̃ exemplificauit de utraq; transitione ponit exemplum de reciprocatione dicens. In unaquaq; est ꝙ per hoc idem fit. s. intransitio actus in obliquos. ut phenius se docuit. Similiter docendi. n. & est cõmendatio exempli. ¶ Huiusmodi igitur. Dixit supius ꝙ quoniam sui ꝓ simplici & ꝓ composito græco ponit᷑: unde ntũm non habet. uidens aũt aliquis quia mei & tui similiter ꝓ simplicibus & cõpositis græcorum ꝓnominibus & ponũtur. & tamen ideo ntõs suas habere non desinunt quæreret si sui in hoc habuit similitudinem cum mei & cum tui ut pro simplici & pro composito pronomine ponatur sicut & illa. Ad hanc ita quæstione auctor uolens descendere præmittit quasdam probatiões ad hoc ostendendum ꝙ mei & tui pro simplicibus & compositis pronominibus græcorum ponuntur. sicut & sui. & infert a præmissis exemplis sic. Quandoquidem dicimus misereor mei & misereris mei. & misereor tui & misereris tui. igitur huiuscemodi constructionibus primitiuorum pronominum incertorum cũ uerbis accidit una & eadem uoce pronominali. & transitiuam demonstrant per. & reciprocam ꝙ est æquipollenter inferre igitur mei & tui transitiue & reciproce significant. ¶ Vnde homerus. Istud unde probat potius q̃ alicuius illationis sit probat enim quia iure eadem uocẽ utimur & transitiue & reciproce. quia idem facit homerus qui in simplicibus pronominibus semper ponit. & intransitiuas idest reciprocas per. & transitiuas idest eisdem simplicibus pronominibus utitur transitiue & reciproce. transitiuis dicit siue sit simplex transitio siue retransitio. ¶ Transitio enim genus est simplicis transitionis & retransitionis. Exempla ponit ꝙ homerus simplicibus pronominibus usus sit: & transitiue & reciproce. ut ἐμὲ λύσομαι quid Homerus in hac oratione fecerit ipse exponit scilicet ἐμὲ simplex pronomen posuit pro ἐμαυτὸν composito. & uere posuit ibi ἐμὲ pro ἐμαυτον.

Nam in illa oratione loquitur unus. & ita unus ꝙ idem .i. unus homo sibiipsi loquitur. q. d. ἐμὲ in illa orõne reciproce ponit̃ pro composito. Nam significat per. quæ sibiipsi loquitur. ut si is qui fecit loquitur dicens. ꝓpo/no mihi. λυσόμαι uerbum est græcum in hoc loco nõ pronomen ut q̃dam uolunt. ἐμαυτὸν autẽ ἔγνω sic iun/ge prædictam orõem. posuit Homerus intransitiue reciproce. Sed hanc orõnem ἐμαυτὸν ἔγνω posuit ipse trã/sitiue. ἔγνω idem ualet ꝙ cognouit. ¶ Alter .n. Probat. quia hanc orõnem Homerus trãsitiue posuit. Nam al/ter cognouit & alter cognitus est. ut si quis dicat. Ille me cognouit. ¶ Postea minores. Sic iunge homerus prius

nit: ut dictum est personas: & transitiuas: ut ἐμὲ λύσομαι pro ἐμαυτόν. Unus eni & idẽ loquit̃ ἐμὲ aũt ἔγνω transitiue: Alter eni cognouit & alter est cogni tus. Postea uero iuniores addidere cõposita prono/mina quæ intrãsitiuas significarent ꝑsonas simplici bus uero usi sunt transitiuis. Itaq; ἰδιοπαθεῖς cõpo/sitas .i. ipsas agẽtes: easdẽq; patientes dixerũt. Illas uero hoc est simplices ἀλλοπαθεῖς hoc ẽ in alias pas/sionẽ faciẽtes noĩauerũt. Iure igit̃ nos qui i plerisq; antiquitatẽ seruauimus grçciæ in ꝓnoibus quoq; se cundũ homericã auctoritatem simplicibus utimur etiã pro cõpositis: idest non solũ cũ in aliã personã agit: sed etiã cũ ipsa in se. In aliã: ut Vir. i. iiii. æneí. Cui me moriturã deseris hospes? Teren. in adel. Fa tio te apud illũ deum: in se Idẽ in andria: Nec quid nunc me faciam scio. Idẽ in adelphis. Edepol sirisce te curasti molliter. Quæritur igitur cur si mei pro ἐμοῦ & ἐμαυτοῦ: & tui pro σοῦ & σαυτοῦ accipiantur & tamen nominatiuos habẽt. sui cum pro οὗ & ἑαυτοῦ accipitur: non habet nominatiuum: ad qd̃ mul ta sunt dicenda. primum quia si loco aspiratiõis ut supra dixĩus: quę in principio tertiæ ꝑsonæ apd̃ grę cos .i. οἱ præponeret̃ s noĩatiuo: eẽt dubitatõ ad cõ iunctionẽ. quõ eni οὗ sui: & οἷ sibi: & ἕ se: sic noĩati/

utebatur simplicibus transitiue & recipro/ce ut diximus: sed postea iuniores græcoꝝ addiderunt composita ꝓnomina quæ tem pore homeri nõdum erant iuenta. & ꝑ il/la composita ꝓnomia ꝑsonas reciproce tã tum significant. simplicibus uero pronomĩ nibus usi sunt transitiuis. ¶ Itaq; iuniores. Quia cõposita pronoĩa ad solam recipro/cationem: uel ẽt ad transitõem quæ fit de possessore ad possessionem. quod alibi ad/ditur iuenerunt. Itaq; secundũ hoc officiũ nomen ipsis compositis pronominibus cõ uenienter iposuerunt ea uocãtes αὐτοπα/θεῖς .i. sui passiones ꝙ qd sit ipsemet expo nit. i. ipsas agentes & easdem patientes .i. significantes easdem ꝑsonas quæ agerent & paterentur actum suũ. scd̃m hoc tamen ꝙ paterentur. Illas uero alias dictiones .i. simplices quibus utebant̃ transitiue ex ipsa re noĩauerunt ἀλλοπαθεῖς ꝙ quid sit ex ponit. uel si est ibi persona ubi legimus di/ctiones plantus est. ¶ Iure igitur. Ab au/ctoritate infert̃ sic. qa homerus utebat̃ sim plicibus ꝓnoĩbus non tantũ cum persona agente in aliam personã: sed ẽt cum ipsa ꝑ sona agit in se. Igitur iure &c. ꝑsona agit in aliam ꝑsonam. ut cui me moritur an de seris hospes æneas hospes agebat in dido/nem: qa .i. deserebat eam. In se agit ꝑsona ut nec quid de me faciam nunc scio hic pã philus in se agebat. Quæritur igitur. Hucusq; ostendit ꝙ mei & tui pro simplici bus transitiuis & pro compositiuis græco/rum ꝓnoĩbus reciproce ponũtur. hoc con cesso qõnem quam aliqs inde faceret ipse/met ponit sub illatione hoc modo. Quan doquidem mei & tui compositis & simpli cibus græcoꝝ ꝓnoium accipiuntur. igitur quæritur. Cãm qõnis ipse repetit. s. si mei pro simplici græco ἐμοῦ & pro ἐμαυτοῦ composito. & tui pro σοῦ simplici. & pro σαυτοῦ composito accipiũtur: sed mei & tui ꝓ illis simplicibus & compositis græcis accipiunt̃ dico & tamen nominatiuos suos habeant. igitur quare cum sui pro οὗ simplici græco. & pro ἑαυτοῦ composi to similiter accipiatur: cur nominatiuũ non habeat. Attende qualiter sit accipiendum ꝙ tui dicit habere noĩati uos. Cum enim mei & tui simplicem transitõem & reciprocationem faciant secundum simplicem transitõem tã tum nominatiuum eis concedit. Nam si mei & tui quantum ad retransitõem uel reciprocationem nominatiuũ haberent: nominatiuus ille ab obliquis suis minus dissentire uideretur. Similiter ad q. i. ad cuius qõnis solutio/nem sunt multa dicenda. uide ordinem harum solutionum. Primum .n. dicit sui nõ habere nominatiuum pro/pter æquiuocatõem. Deinde quia nominatiuus græci pronominis sibi in uoce æquipollentis apud græcos rarus inuenitur. Tandem ostendit quia sui nominatiuum non habet significatione eius prohibente. De æquiuocatio ne habes uerbi dicit. Primum ostendendum est. quare sui nõ habet nominatiuum scilicet quia si s poneretur in nominatiuo loco aspirationis: quæ aspiratio est principio nominatiui tertiæ personæ apud græcos idest in prin/cipio i esset dubitatio ad si. scilicet ad hanc coniunctionẽ ut supradiximus Quõ .n. Ostẽdit si aliq a litteraꝝ loco aspiratiõis in ntõ præponeret̃. s. maxie debere præpõi. Nã ipsa ẽ q̃ in aliis casibus eiusdẽ ꝓnois loco aspira tiõis. & hoc ẽ q̃d dicit quõ .n. aspiratiõe in s cõuersa ex οὗ efficit̃ sui. sic & ex i si debuit esse: nisi cõfusio ipediret

uus i ſi debuit eē & in aliis.n.dictiōibus q̄buſdā ſo
lent latini æoles ſequentes uel in digāma u uel i s cō
uertere aſpirationē ημίσυ ſemis: ἕξ ſex: επτα ſeptē: &
fortaſſe ideo ex eo p̄ anaſtrophē factū eſt is aliud p̄
nomē: quod ꝓpterea puto & relatiuū eē q̄uo ī apd̄
græcos: Deinde ꝙ huius ipſius ideſt noīatiui rarus
eſt etiā apud græcos uſus. Poſtremo ꝙ nūq̄ poteſt
hoc ꝓnomē īueniri hoc ē ſui ſibi ſe a ſe: ſiue recipro/
cū ſiue trāſitiuū: ut nō intelligat̄ actus uel ab ipſa ī
ſe uel ab ipſa in aliū ſimul: & ab alia ī ipſam niſi poſ
ſeſſiuis uel adiūctis copulet̄. Tūc enī agere ſolū nō
ēt pati ſignificat: ut ille miſereat̄ ſui ſeruū: & ſui ſi/

¶ Et in aliis.n.dictionibus. Amplius ꝓbat.ſ.loco aſpirationis in nominatiuo huius ꝓnoīs debere poni.nam
ita fit in aliis.dic.ſ.ut.s.loco aſpirationis ponat. quod habemus ubi dicit. Et.n.latini ſequētes æoles ſolent in
quibuſdam aliis dictōibus cōuertere aſpiratōem uel in digama. Additio eſt qđ in orthographia īuenimus uel
in.s.de quo hic ponit exemplum. ¶ Et fortaſſe. Sic iunge.dixi.ſ.aſpiratōis loco debere poni in ntō i.i.fortaſ
ſe ipſa eſt poſita loco aſpiratōis. Is iſtud ꝓnomen factum eſt ex græco ꝓnoīe.ſ.i. Cum.n.ſ.loco aſpiratiōis po
ſita præponi debuiſſet ſuppoſita eſt. Diceret aliquis cū is factum ſit ab illo græco noīatiuo i quare non eſt ntūs
ſui. Ad hoc auctor ſuppoonit.is dico ali/
ud ꝓnomen a ſui.q.d.ideo is non potuit
eſſe ntūs ſui. quia ntūs eſt alterius ꝓnomis
quod ꝓnomen.i.is ꝓpterea puto eſſe rela/
tiuum. quia.ſ.factum eſt ab i græco quod
ſimiliter eſt relatiuum apud græcos. p̄ hoc
uult confirmare hoc quod dixerat is eſſe fa
ctum ab i græco. ¶ Demum. Alia rō qua
re ſui nominatiuo deficiat.ſ.quia uſus hu/
ius nominatiui.i.i rarus eſt apud græcos:
quare nec ſui quod ab eo ſcđm uocem ſu/
mitur ntūm debet habere. ¶ Poſtremo eſt
iſtud dicēdū. Ad ſolutiōem præmiſſæ quæ
ſtionis ꝙ nūq̄ &c. Superius oſtendit ſui nō
habere ntūm: tum p̄p̄ cōfuſionem: tum q̄a
ntūs græci ꝓnōis ſibi æquipollentis rarus
apud græcos inuenitur ſupponit etiā aliā
rōnem ualidiorem præmiſſis.ſ.ꝙ ſui ntūm
non habet ſignificatione eius repugnante
& accipit ſignificatōem eius non illam tan
tum quam habet ex īuentione ſcđm quam
eſt reciprocum: ſed ēt ſcđm hoc ꝙ eſt retrā
ſitiuum. & eſt prima probatio quæ dicit. Nunq̄ poteſt hoc ꝓnomen quod eſt ſui inueniri ſiue reciprocū ſiue tran
ſitiuum: ut non intelligatur actus tranſiens uel ab ipſa perſona in ſe: uel ab ipſa i aliam: ſimul & ab alia i ipſam
nō poteſt dico niſi copuletur po.uel ad. Aſſumptōem habemus ubi dicit. huiuſcemodi uero ſtructura nomina/
tiuum habere nō pōt. concluſio eſt in fine tractatus ſui. ibi non. igitur ſui nominatiuus pōt conſtare. redi ad lit
teram. Nunq̄ hoc pronomen ſui pōt inueniri ſiue reciprocum ſiue tranſitiuū.i.retranſiti.ut non intelligi. actus
&c. Refer. ſingula ſingulis. hoc modo nūq̄. Sui nunq̄ poteſt inueniri reciprocum in aliqua conſtructiōe ut nō
intelligi. actus ab ipſa p̄.in ſe. nec pōt ſui inueniri retranſitiuum ut nō intelligatur actus ueniens ab ipſa pſona
in aliam & ab illa in ipſam ſimul hoc cauſatiuum accipe. quaſi ita dictum ſit. Sui nō poteſt īueniri retranſitiuū
ut non intelligatur tranſitio actus ab illa in aliam ſimul.i.cauſa huius tranſitōis intelligatur tranſitio actus ab
alia in ipſam quod eſt dicere. ſui non pōt inueniri niſi ita ꝙ prior tranſitio ſit cauſa ſecūdæ tranſitōis huius mem
bri tantum exceptio ſimiliter ſecundum quoſdam non pōt inueniri. dico ut ſit reciprocum uel retranſitiuum ſui
niſi copuletur poſſeſſiuis.i.nominibus rerū poſſeſſarum. ita ut cum eis conſtruat̄.i.regatur ab eis in oratiōe uel
adiunctis. Adiuncta uocat uoces relatiuas uel quaſi relatiuas quæ per relatōem aliquid ſibi adiungi exigunt &
tamen proprie ipſe res dicuntur adiuncte per aliquam habitudinem ipſis conuenientem. ¶ Tunc.n. Reddit.
cauſam quare huiuſmodi exceptōem fecerit.q.d. merito excipi quando ſui copulatur poſſeſſiuis uel adiunctis.
nam tunc quando ſui illis copulatur cum ibi inueniatur ſecundum quoſdam in utroq; retran. non tamen conue
nit ei tota illa proprietas recte tranſitionis.ſ.ut actus intelli. & ab ipſa in aliam ſimul & ab alia in ipſam ſicut ex
poſitum eſt. ſed ſigni. ſui ſolum agere non pati.i.ſolum ſignificat perſonam quæ agit in aliam non etiam patiē
ab alia ita ut ſuus actus cauſa ſit paſſionis quod eſt dicere. Quando ſui poſſeſſiuis uel adiunctis copulatur fit trā
ſitio actus de ipſa in aliam: ſed nō ab alia in ipſam. uel ſi ab alia in ipſam non ſimul.i.non cauſa primæ tranſitio
nis fit illa.ſ.ſecūdum quoſdam ideo dixi. quoniam aliis uidetur ſui quaſi reciproce addi poſſeſſiuis. Nota ꝙ di/
cit ſigni. agere. quoniam enim ſui poſſeſſiuis uel adiunctis copulatur perſonam quæ agit ſigni. nō tamen ſicut
eam agentem denotet. Exempla ponit quando ſui poſſeſſiuis uel adiunctis copulatur. poſſeſſiuis: ut cicero miſe/
reatur ſui ſeruum. ſui hic copulatur nomini poſſeſſe rei.i.ad ſeruum. & ſignificat ſui ciceronem q̄ agit in ſeruum:
quia miſeretur eius: ſed non patitur a ſeruo quia non fit tranſitio actus a ſeruo in ciceronem: & ita ſui nullam re/
tranſitionem actus hic ſignificat. Sed tamen quia ſui & ſeruum diuerſas ſignificant perſonas: ideo ſui propter
diuerſitatem perſonarum in tali conſtructione retranſitiua a quibuſdam uocatur. Alii uero attendentes inuen
tionem ſui. fuit enim inuentum ut ſæpe dictum eſt. ad hoc ut poneretur in reciproca conſtructione & tranſitōe:
quæ fit de poſſeſſore in poſſeſſiōem. quod idem eſt ꝙ addi poſſeſſiuis illam conſtructionem in qua copulatur poſ
ſeſſiuis ſub reciprocatione locantes improprie retranſitionem dicere non curant. Eſt quippe reciprocatio. lar
ge quando perſona agit in ſeipſam uel paſſionem ſui. Cicero miſereatur ſimilem ſibi: & ſequentem ſe. exem/
pla ſunt quomodo ſui adiunctis copuletur. ſibi copulatur adiūcto ideſt ſimilem p̄ relationē. dicimus.n. ſimilis

sli & significat sibi ciceronem qui agit in similem quia misereatur: sed non patitur a simili & tamen quia sibi & similem diuersas personas significant: ideo sibi retransitiuũ hic eẽ cõceditur. cicero misereatᷣ sequẽtem se. se adiũcto. i. sequẽtem per. quasi relatõem copulantur. Et nota non posse congrue negari hic duas esse transitiones. fit enim transitio actus a cicerone in sequẽtem quia misereatᷣ. & a sequente in ciceronem qa sibi. & ita se quod copulatur adiuncto uidetur significare non solum agere. i. agentem sed ẽt pati. i. patientem. quod supradictis cõtrarium esse uidetᷣ ubi dixit. Tunc. n. agere solum non ẽt pati significat: sed est recolendũ quia pati ibi restricte

milẽ & se sequentẽ: & se ducentẽ. Ab ipsa in se: Ut Terẽ. in andria: Ipse sibi esse iniurius uideatur. Passiua enim quoq; ab actu aliquo fiunt. In aliã ab ea & in eandem ab alia ut idem in eodem. Hãc fidem sibi me obsecrauit: qui se sciret non deserturum ut darẽ. Huiuscemodi igitur structura noiatiuum habere quãtũ ad transitionẽ nõ põt. Ois. n. genitiuus uel uerbo adiungitᷣ ad pfectionẽ sensus: ut mei uel illius potior: uel possessioni ut mei seruo loquor.

accipimus: ita. s. ut ille qui agit in alium: ẽt ab alio pateretur: transitio illius actus cã esset passionis quod in hac oratione nõ fieri intelligimus. Cum. n. dico cicero misereatur se sequẽtem sic ĩtelligo huius orõnis sensum: ut miseratio ciceronis non sit causa illius secutionis: si. n. miseratio cã secutionis intelligatur. erit in hac oratione pria transitio cã secundæ. & ita se ,pprie accipietur retransitiuum. nec ualebit exemplũ ad rem quam cupit ostendere. ¶ Ab ipsa ĩ se. Dixit superius ꝙ sui nunq̃ põt inueniri reci pro. ut non intelli. actus uel ab ipsa in se &c. unde modo uult exemplificare sic dicens. ab ipsa ĩ se itelligitᷣ actus ut Teren. in andria. Ipsus sibi iniurius esse uideatur. Sequitur passiua enim ab aliquo actu. Et uidetur ad hoc respondere ꝙ aliquis diceret non esse bonum exemplum: qa cũ deberet ostendere illum q agit in se: exemplificat de eo q a se patitur. ac si diceret bonũ est exemplum. Nam qui se patitᷣ agit in se. & ita cũ dico. Simo iniurius esse uideatᷣ. idẽ est ac si diceret. simo uiderat se iniurium. Passiua. n. fiunt. i. ponũtur in designatiõe alicuius ab aliquo actu. i. quia aliquis agit in illum quod est dicere cũ uideatur istud passiuũ in designatione simonis ponitᷣ aliquis agit in ipsum ipse. s. a quo patitur. sed cũ dico simo uideatur sibi. simo ,pprie a se pati intelligitᷣ quam ipse pp simo in se agere eadem rõne significatur. Istud quoq; similitudo affert. q. d. sicut actiua fiũt. i. ponũtur ad significanda sua significare ab aliquo actu. i. qa aliquis agit eodem mõ & passiua ab aliquo actu in designatõe suarum reꝝ ponuntur. ¶ In aliam. Ab ea quæ agit. & in eadem ab alia intelligitᷣ actus. ut idem in andria. Hanc fidem sicut de possessiuis & adiunctis & reciprocis dedit exẽpla. Ita nunc de secũda transitõe exemplificat. Ordo ẽ. Obsecrauit me ut darem sibi hanc fidem ꝙ. i. qũo sciret me non diserturũ se. Et sunt hic duæ transitões. una est. obsecrauit me ut darem hanc fidem sibi. & est prima transitio cã. s. idem obsecratio est causa dationis. Alia retransitio est qui sciret me nõ de se. Et nota ĩ prima ꝙ ipsa datio non recte transit ad personam per obsecrauit significatam. imo transit ad fidem. respicit tamẽ & attinet ad p. prius agentem. & sic non ,ppria retransitio iudicanda est. ¶ Huiuscemodi uero. Dixit ꝙ sui nũq̃ inueniri põt siue reciprocum: siue retran. ut non intelligatur actus uel ab ipsa ĩ se: uel ab ipsa in aliam simul & ab alia in ipsam nisi possessiuis uel adiunctis copuletur. inde assũit. Sed huiuscemõi structura. s. ubi actus intelligitur ab ipsa in se ul' ab ipsa in aliam simul & ab alia in ipsam. nisi sui copulatᷣ possessiuis uel adiunctis huiuscemodi inquam structura non põt habere ntũm q̃tum ad transitõem. Trãsitõem hic large accipit & ,p reciprocatõe quãdo actus ab ipsa in se intelligitᷣ. & ,p uera retransitõe quãdo. s. actus intelligitur ab ipsa in aliã simul & ab alia in ipsam. & ,p quasi reciprocũ & quasi retran. s. quando sui possessiuis ul' adiunctis copulatᷣ. & quando ponitᷣ in talibus cõstructõibꝫ ubi neq; ẽ ,ppria reciprocatio neq; ,ppria retransitio. Et est talis ac si diceret. supradicta structura egregie habet alium ntũm a quo transeat actus. ut cicero misereatᷣ sui seruũ & sibi similẽ. & cicero uidet se iniuriũ. & cicero obsecrauit me ut darem sibi fidẽ. sed q̃tum ad transitionem structura illa nõ põt hẽre ntũm illius obliqui qd' signi. transitõem illã quã mõ exposuimus. nimis. n. ntũs ille ab obliquis suis diuersus eẽt ut iam diximus. ¶ Ois. n. gtũs. Uere structura non põt hẽre ntũm q̃tum ad illam transitõem. hoc extra. Et uere gtũm põt hẽre ad illam transitõem. nã ois gtũs &c. Sciendũ ꝙ gtũs duobus mõis ponitᷣ in orõne. s. uel adiungitᷣ uerbo & regitur ab eo. uel adiũgitᷣ possessiõi. i. nõi possessiõis. & ab eodẽ regitᷣ. uerbo adiungitᷣ gtũs in reciprocatõe. ut mei potior. uel in simplici transitõe. ut illius potior: uel ĩ uera trãsitõe: ut uidua rogat me ut sui miserear. Possessioni adiungitᷣ gtũs in sola quasi retran. uel retran. ut mei seruo loquor. Alii uero obliq uel adiũctis copulantᷣ: ul' uerbis. uerbis copulantᷣ uel in recipro. ut mihi loquor. uel in simplici tran. ut illi loquor. uel in una retran. ut uidua me orat: ut sibi loquar. adiũctis copulatᷣ in sola quasi retransi. ut cicero misereatᷣ similẽ sibi. dicit ergo quoniam supradicti mõi structurã q̃tum ad illã quã supius exposuius transitõem ntũm nõ põt. Nã solos obliquos gtũm. s. & alios ad eã transitõem põt hẽre. & uere gtũm põt hẽre. Nã ois gtũs uel adiungitᷣ uerbo scđm premissos mõs uel possessioni pfectõem sensus dicit predictos transitõis mõs. Est. n. quædã pfectio sensus in orõne transitõem fieri. Et uide qa cũ dico doctissimus poetaꝝ. gtũs iste poetaꝝ nec uerbo nec possessioni adiungitᷣ. põt tñ in aliis orõibꝫ adiũgi: ut si dicã poetaꝝ misercor. nec auctor dicĩ ĩ oĩ orõe gtũm iũgi uerbo l' possessiõi ad pfectõm sẽsus

¶ Alii uero casus. Sic iunge. genitiuus uel uerbo adiungitur uel possessioni. sed alii casus obliqui non referunt
ad possessionem: sed ad uerba tantum. i. non adiungũtur possessionibus sed uerbis solum. istud solum possessio/
nes tantum excludit. non etenim negat alios casus aliquos posse copulari adiunctis. ut uideor similis illi. uel hic
est melior illo. ¶ Igitur sui. Dictum est quoniam omnis genitiuus uel adiungitur uerbo uel possessioni. & inde
infert. igitur sui iste genitiuus uel ad uerbum semper ponitur uel ad possessionem. Quod sui uerbo adiungatur:
a partibus ostendit. nam & reciproce adiungitur uerbo & retransitiue. & hoc est. Sui dico reciprocum in illa ad
iunctione uel retransitiuum. ad possessio/
nem ponitur sui. ut sui seruo loquor ad uer
bum reciproce uel retransitiue. ut sui mise/
retur. uel rogat me uidua ut sui miserar.
¶ Nunq̄ autem abso. Dixit quoniam sui
adiungitur uerbo uel possessioni reciproce
uel retransitiue. uel quasi reciproce uel qua
si retransitiue: instaret aliquis dicens. Et si
istud uerum sit ideo tamen sui debuisset ca
rere nominatiuo cũ mei & tui. licet ad uer
bum uel ad possessionem ponãtur recipro
ce uel retransitiue uel quasi retransitiue no
minatiuos tamen suos habeant ad hoc iste
respondere uidetur cum dicit. Nunq̄ autẽ
sui absolute. i. intransitiue ponitur ad uer/
bum quomodo alia ꝓnomina. q. d. Non
mirum si mei & tui habent nominatiuos:
quia intransitiue habent iungi cum uerbis
ut ego loquor. tu loqueris. & similiter ille
loquitur. sed sui intransitiue nũq̄ iungitur
cum uerbo: quia ista intransitio nimis dis/
sentiret a significatione obliquorum. ut iã
diximus: quod aptius datur intelligi ꝑ hoc
quod subiungitur. Cum. n. sicut diximus
necesse sit actum uerbi: uel a semetipsa ĩ se
uel ab alia in aliam intelligi nũq̄ põt uer/
bum. i. significatio uerbi reci. uel retran.
nisi in obliqs ca. i. recipro. uel retransi. uer
balis actus nunq̄ potest fieri ad per. nisi il
la persona per obliquos designetur casus.
quod est equipollenter dicere. Cum sui in
uentum sit ad reciprocatiõem ꝓprie trans/
latum etiam inde ad retranslatõem translatum nunq̄ põt intransitiue significare: sed transitiue tantum per obli
quos uel reciproce. in qua significatione non conceditur ei nominatiuus. Omnis autem. Ad tacitam uidẽt
respondere obiectõem. posset enim aliquis dicere. cum sui reciproce uel retransitiue significet: habeat saltem no
minatiuũ q̄ reciprocam uel retransitiuam habeat significatõem. quod auctor remouet supponens. Omnis obli/
quus &c. & est breuiter dicere. Omnis obliquus siue trãsitõem siue reciprocatõem significet. ex hoc quod signi/
cat adiungitur ntõ uel uerbo demonstranti in se ntũm. i. adiungitur in constructõe nominatiuo posito uel sub/
intellecto. sed si sui haberet nominatiuum ꝙ transitõem uel reciprocatõem significaret. i. personam secundum
hoc ꝙ actus transit uel reciprocatur in eam. nominatiuus ille sicut obliquus alii nominatiuo posito uel subintel/
lecto iungeret. & ita in eadem oratione duos diuersos nominatiuos haberemus. unum qui transitiue actionem
idest personam agentem. alium qui transitiue & reciproce patientem ꝑ. notaret. quod eẽ non põt sicut in sequẽ
tibus est demonstraturus aperte ꝙ obliquus transitõem significans nominatiuo uel uerbo ĩ se nominatiuum ha
benti iungatur. exemplum ponit. ut ego docui. uel docui te. Similiter obliquus reciprocatõem significans: ad/
iungitur nominatiuo uel uerbo demonstranti nominatiuum. ut ego profui mihi. uel me accuso. & hoc totum ẽ
quædam ostensio impossibilitatis ꝙ sui in transitione uel reciprocatione nominatiuum habere nõ ualeat. ¶ No
minatiuus enim per se. Ad hoc uidetur respicere quod dixerat. Omnis obliquus nominatiuo adiungitur transi
tionem persone ad ꝑ. significans. q. diceret. uere obliquus transitionem illam significat. quia nominatiuus ꝑ se
idest sine obliquo uerbo adiunctus transitiue non habet significare. & hoc est. Nominatiuus per se positus cum
uerbo transitionem non significat. ut ego scripsi. ¶ Vna enim. Cõmendatio exempli. ¶ Nec potest esse nomi/
natiuus. Diceret aliquis cum obliquus a nominatiuo nascatur & nominatiuus intransitiue significet: deberet q/
dem obliquus proprio consentire principio & intransitiue significare. Ad hoc remouendum iste uniuersalem po
nit sniam sic dicens. Non põt eẽ. i. inueniri aliquis ntũs cuius ẽt obliquus cum eodem uerbo cui suus ntũs intran
sitiue iungitur: possit intransitiue iungi: ut ego scribo bene possumus dicere. mei autem scribo nequaquam.

Alii uero casus non ad possessiones: sed ad uerba so
lũ feruntur. Igitur sui pronomen uel ad uerbũ sem
per ponit̃ reciprocũ idest sui passionẽ significãs uel
retrãsitiuũ uel ad possessionẽ: ut sui seruo loqt̃: uel
sui miseret̃: uel rogat me uidua ut sui misereat. Nũ
q̄ autẽ absolute quomõ alia: ut ego loquor: & tu lo
queris: & ille loquit̃. Cũ enim sicut supradiximus
necesse sit actũ uel a se metipsa in se: uel ab alia in cã
intelligi: nunq̄ potest uerbũ uel reciprocari: uel trã
sire nisi in obliquos casus. Omnis autem obliquus
nominatiuo adiungitur transitionem personæ ad ꝑ
sonam significans: uel uerbo in se nominatiuum de
monstranti ut ego te docui ille mihi profuit: tu tibi
profuisti: ille profuit sibi: me accuso: te uituperas.
Nominatiuus enim per se positus transitionem nõ
significat: ut ego scripsi. Vna enim eademq; persõa
intelligitur. Nec põt esse nominatiuus: cuius etiam
obliquus eidem uerbo possit sine transitione uel re/
ciprocatione adiungi: ut scribo ego: mei autem scri

¶ Cum igitur. Dixit quia noīatiuus intrāsitiue. omnis uero obliquus transitiue significaret: inde infert. quan/
doquidem oīs ntūs intransitiue sig. oīs uero obliquus transitiue. Hic igiť ntūs. s. ille intransitiue signi. sibi uero
iste obliquus transitiue: & hoc est. Cum igitur dicimus sibi loquitur: & per se cōsideramus uerbū. s. loquitur. In
uerbo loquitur intelligimus hunc ntūm ille ac si diceret. Noīatiuus ille & hoc uerbum loquiť: intransitiue signi
ficat. & ex hoc potes sumere: quia in uerbo loquitur noīatiuus ille intelligitur. ¶ Cum igitur ille nominatiuus
Et uerbum loquitur intransitiue significant: cū uero cōiungimus prædicto uerbo & noīatiuo hunc datiuum si/
bi statim fit ibi trāsitio. quod habemus ubi
dicit ad eum casum. i. datiuū. i. ad perso/
nam datiuo casu significatam ferri actum
significat. Quod aūt interserit qui ē unus
ex obliquis assignatio ē loci. hanc illatio/
nē ideo fecit. ut per partes utrorūq; firma/
ret quod dixerat: noīatiuū intrāsitiue: ob/
liquos uero transitiue significare. ¶ Non
mirū aūt. Dixerat in multis locis supius sui
eē reciprocū & transitiuū. quod iterū repe
tit cōfirmans auctoritate græcorum nō eē
mirum si sui in utraq; significatiōe accipiť
quoniam apud græcos ἐμαυτοῦ & σαυ/
τοῦ et ἑαυτοῦ composita pronomia pri
mæ, uel se. & ter. per. & recipro. sūt & re/
transitiua & quasi recipro. & quasi retrā.
Reciproca sunt quando ipsa quidē. i. dis/
creto modo accepta proferūtur ad actum
ꝙ quid sit exponit. hoc ē proprie profe. ad
uerbum. i. sic iūgūtur uerbo actum signi/
ficanti ut ab eo regantˀ in oratiōe ut ἐμαυ
τοῦ ἀκούω. i. egomet me audio. Tran/
sitiua sunt quando ad possessiōes. i. ad no
mina possessionū adiūguntur ꝙ. i. quæ ad
iunctio fit per solū genitiuū: ut ἐμαυτοῦ
δοῦλον ἔτυψα. i. mei seruū cecidi.
Hoc autem. Alia ostensio est quare nō sit
mirandū si sui reciprocū est & retran. Nā
habet similitudinem in declinatōne cū pri
ma & se. per. pronoīs quæ transitiue & re
ciproce ponūtur. Sic iūge: nō tamē ipse sē
sus reciprocationis & transitionis ostendit
sui hoc promen eē coniūctū. i. similes illis
idem pronominibus ꝑsonas notātibus mei
& tui quæ appol. uocat σύζυγα: sed etiā
ipsa declinatio cōprobat hoc pronomē pri
mitiuū tertiæ personæ. i. sui esse cōiūctū il
lis per. i. mei & tui: quas tres appol. uocat
σύζυγα. i. coniūctas ad se inuicē: & hoc iō quia sub eodē iugo primæ declinationis in pronomine ponuntur:
quō declinatio illud cōprobet ipse supponit: in qua declinatione sui sequiť declinationē pro. pri. & se. per. & ꝙ
mei et tui similem habeant declinationē ostendit esse factum ad similitudinem græcorū cū subdit: quō apud græ
cos &c. Eandem sententiā habuimus superius ubi dixit sui ostendere genera ꝓpter similitudinē obliquorū ca/
suum ad imitationem græcorum his uerbis: quō enim græci per tres per. primitiuorum per obliquos casus. ¶ Et
quid. Declinatio comprobat sui esse coniunctum primæ et se. per. pro. Et etiam hoc comprobat sui esse coniun
ctum pri. et se. per. quia queadmodū diximus &c. quod est dicere. inde sui probatˀ eē coniūctum pri. et se. ꝑ.
quia translatum est ab οὗ græco pronomine mutatione aspirationis in. s. et est quasi a priori ostensio: quicquid
eni ab οὗ græco translatū ē primæ et secūdæ ꝑ. ꝓnois cōiunctū ē. nā nihil aliud translatū ē ab i græco habens
s. principaliter nisi sui: et sui cōiunctū ē primæ et se. per. Et ē tale genus argumentatiōis: ut si dicā. Virgilius est
doctissimus poetarū. nā Virgilius ē maro: et maro ē doctissimus poetarū. uel aliter ex declinatione patet sui be/
ne dici cōiunctū primæ et se. ꝑ. Ex hoc etiā patet: quia sui a græco pronoīe sumiť sicut mei et tui. et modū sumē
di ostēdit in littera dicēs. Sui hēt principaliter ꝑ oēs casus loco aspiratiōis quā hēt i ꝓnomen tertiæ ꝑsonæ a quo
sumiť secundū uocē sui. ¶ In hoc quoq; idest. &c. Itē ab auctoritate Homeri ostendit nō eē mirū si sui accipiatˀ
recipro. et retransitiuū: et ponit tria exēpla homeri. In primo exēplo circa finē inuenies oiō dixit ꝓ ἑοῦ qd' ē di/
recipro oiō posuit homerus reciproce. Secūdū exēplū hēmus ubi dicit. idē &c. Et iuenies in serie uersus οὗ qd' cre/

bo dicere non possumus. Ille fecit: illius fecit: illius
facit nemo dicit. Cum igitur sibi loquitur dicimus
in hoc uerbo quod est loquitur nominatiuum intel
ligimus ille: cum sibi uero coniungimus ad eum ca
sum hoc est datiuum qui est unus ex obliquis pro/
ferri actum significamus. Non mirum autem sui ꝓ
nomen & reciprocū & transitiuum aliquando esse
cum ἐμαυτοῦ quoq; & σαυτοῦ apud græcos & ἑαυ
τοῦ quando ad actum hoc est aduerbium proferū/
tur reciproca sunt: ut ἐμαυτοῦ ἀκούω: idest ego met
ipse me audio: quando autem ad possessiones adiū
guntur: quod fit per solum genitiuum trāsitiua sūt
ut ἐμαυτοῦ δοῦλον ἔτυψα: idest mei seruū cecidi. Hoc
autem idest sui sibi se a se tertiæ esse personæ primi
tiuorum coniunctum illis personis quas σύζυγα
Apollonius uocat. Cōprobat etiam ipsa declinatio
in qua semper sequitur declinationē primæ & secun
dæ personæ quomodo apud græcos ἐμοῦ σοῦ οὗ ἐμοί
σοί οἷ: ἐμέ σέ ἕ: sic & apud nos mei tui sui: mihi tibi
sibi: me te se: a me a te a se: & quod queadmodum
prædiximus loco aspirationis quem habet οὗ tertia
apud græcos personas habent principalem per om
nes casus. In hoc autem quoq;. idest ut hoc prono/
mine mō transitiuo: modo reciproco utamur. Ho

do transitiue ibi positum esse. Tertiũ aũt bene exemplum ponit cum secundo repetit idem: & ponitur ibi οὗ sed siue reciproce siue transitiue ibi οὗ accipiatur: non est laborandũ: cum utroq; modo ad rem quam uolumus ostẽdere: ualere possit. ¶ Itaq; quia Homerus. ¶ Tertia per. pronominis usus est reciproce & trãsi. itaq; apud nos quoq; sui potest accipi modo pro οὗ modo ꝓ ἑαυτοῦ idest reciproce ꝓ composito græco: & transitiue ꝓ simplici. ¶ Similiter sibi. Iste datiuus ꝓ σοῦ & ꝓ ἑοῦ. & pro se. iste accusatiuus accipitur pro ἑ. ¶ Et sciendũ. Sui esse reciprocum & transitiuũ ostendit non esse mirandum: & auctoritate græcorum: & ideo quia sui est coniunctum primæ & secũdæ personæ pronominis quæ in reciproca & intransitiua cõstructione ponuntur: & etiam auctoritate homeri idem affirmauit. Hoc concesso quoniam sui uere est reciprocum & transitiuũ: quod superius tacite quæstioni reddiderat nunc principaliter & ĩ suo loco ponit ostẽdens .s. ꝙ sui reciprocum uel transitiuũ nominatiuũ habere non potest qui reciprocationem uel transitionẽ significat. q. d. pater sui esse reciprocum & transitiuum. Et ẽ sciendũ de hoc ꝓnoĩe ꝙ quotiens est reciprocum habet uerbum eiusdem ꝑ. adiunctum suo casui conuenienti illi uerbo: ut cicero meminit sui. cicero placet sibi. Meminit & sui sunt eiusdem ꝑsonæ: quia ciceronem significant. Et memini istud uerbum genitiuum exigit: & cum genitiuo sui iungitur. Similiter placet: istud uerbum: datiuum exigit: & cum datiuo sibi iungitur.
¶ Et manifestum. Concessa propositione .s. ꝙ sui reciprocum eiusdem personæ uerbũ habet conuenienti casui adiunctum. Ponit regulam uniuersalem præstruens ad sequentia: quia .s. manifestum est coniũctio uerbi .i. uerbum iunctum aliis dictionibꝰ in oratione habet uim nominatiui casus: cum aliqua actione .i. habet nominatiuũ casum appositum uel subintellectum: & significat aliquam actionem. ¶ Si igitur. Quia coniunctio uerbi uim habet nominatiui casus. Igitur si ponas nominatiuũ pronominis habentis significationem huiusmodi exponit modum. Hoc est si ponas nominatiuum pronominis in se reciprocantis .i. reciproci. & ẽ talis: ac si diceret. Cũ uerbũ hẽat ntũm uel appositũ uel subintellectũ qui intrãsitiue agẽtem sig. igitur si ponas ntũm sui in reciprocatione .s. ut reciproce significet patiẽtem: & cũ eo reciproco ntõ ponas uerbũ eiusdẽ ꝑ. cũ illud ĩqtũ uerbũ aliũ hẽat ntũm & transitiuũ: igiẽ extra duo .i. diuersi noĩatiui ĩ una oratione. Seqẽ assumptio. duo aũt nti unusq;q; ꝑ se acceptus .i. diuersi: quare diuersi: subiũgit. ubi actio & passio ostẽdiẽ .i. ut unus agentẽ alius patiẽtẽ significet. tales ĩqtũ nti mõnõ pñt in una oratione coniũgi. non qn si dicã. æneas pius & iustus & fortis loqẽ sint diuersi noĩatiui: sed oẽs istos ntõs qa agẽtẽ ꝑ. significat ꝓ uno ntõ habet. Quod ãt seqẽ. sed obliquus & ntũ pñt coniũgi. ꝓbatio ẽ ab imedi. ꝙ duo nti non pñt ꝯiũgi. Nec solũ ĩ reciprocis orationibꝰ fit istud ut duo tãtũ ꝯiũgi nõ possũt: sed ẽt ĩ illis orationibꝰ q̃ alterã ꝑsonarꝝ habẽt ĩ trãsitiue .i. ĩ qbus altera ꝑsona trãsitiue significaẽ qd' ẽ dicere: sui nõ põt habere ntũm q reciprocationẽ uel trãsitionẽ sig. Seqẽ totius argumẽtationis ꝯclusio non igiẽ ntũs sui põt ꝯstare. Nota cũ dico aliquã uocẽ reciprocã pono ꝑ reciprocã sigõnẽ reciprocationis ĩ uoce illa: rẽ uero illã q̃ ẽ reciprocatio itelligo poni ĩ ꝑsona. Actũ. Suscipiẽte .i. patiẽte. ¶ Quis uero. Proprietate sui notificat: quorũdã errores hic reserare nitiẽ q legis grãmaticæ exptes quis istud nomẽ et multa alia ꝓnoĩbus aggregabãt: ponit itaq; rõnes eorꝝ ut positas destruat. ¶ Et qd'. Et iõ putaẽ qs ẽẽ ꝓnomẽ: qa oĩ noĩe ignoto nobis po. &c. Alia ratio ẽ aduersarii. Attẽde cũ dicit ignoto. rõnẽ istã uitupabilẽ esse ostẽdit. si eni quis ẽẽt ꝓnomen: non pro ignoto noĩe poneret. ignotũ nomen accipe cuius etiã ignota sit significatio. ¶ Vnde respon. Ab effectu ostẽdit: quia in interrogatione qs poniẽ tam ꝓ ꝓprio q̃ pro appellatiuo noĩe: quia inde est ꝙ interrogationi subseruiẽtes respondebimus propriũ nomen uel appellatiuũ. ¶ Et ꝙ substantiã. Aliã rationẽ aduersarii ostendit et dat intelligere hãc rationẽ nihil efficaciæ habere cũ dicit. Sine aliqua certa qualitate. non eni qui spẽm remouet. nam licet quis sine certa qualitate significet. potest tamẽ cũ icerta si/

merꝝ sumus ut iam dictũ est secuti: quia tertia quoq; persona primitiui modo reciproca modo transitiua utitur: ut ἣν δὴ ἀμαρτοσύνην τινὶ οἱ πορέ φοί βοσ ἀπολλωνι: ἣν dixit pro ἑήν. Idem pro idẽ. Itaq; apud nos quoq; mõ ꝓ οὗ: modo ἑοῦ põt sui accipi. Similiter sibi pro οἱ ἑῷ & se pro ἑ & ἑοῖ. Et sciẽdũ ꝙ quotiens hoc pronomẽ reciprocũ ẽ eiusdẽ ꝑsonæ uerbũ habent cõuenieẽti casui adiunctũ: ut sui meminit: sibi placet. Et manifestum est ꝙ cõiunctio uerbi uim hẽt noĩatiui casus cũ actione aliqua. Si igiẽ ꝓnois quoq; huiuscemõi significationẽ habentis hoc ẽ ĩ se recurrẽtis ponas noĩtiuũ: & cũ eo uerbũ eiusdẽ personæ erunt duo noĩatiui: Duo autem nominatiui ꝑ se ubi actio & passio ostendiẽ coniungi nõ possũt sed obliquus & noĩatiuus: nec solũ in reciprocis sed etiã in illis: quæ in trãsitione habẽt alterã personam nõ igitur sui noĩatiuus põt constare. Quis ideo a quibusdã pronomẽ esse putaẽ: qd' declinaẽ ad similitudinẽ quorũdam pronominũ: quis cuius: cui: sicut ille illius illi. Et pro omni nomine ignoto nobis tã ꝓprio q̃ appellatiuo poni põt: ut quis fecit: quis di

gnificare substantiam. Sequit̃ quod suũ ẽ pronomen .istud q̃d ad utrunq; potest respicere. s. ad poni pro ignoto
nomine: & ad significare substantiam sine certa qualitate: suum est pronomen. dictum est secundũ partem ad
uersarii. ¶ Ad quod dicendum. Hic incipit destruere illas rationes ex ordine. Similitudo declinationum : non
oĩno coniũgit: uel dis. par .o .i. non est hoc uerum: ut si aliquæ dictiones conueniant in simili declinatione : ꝙ
ideo in eadẽ parte o. conueniant. uel si diuersam declinationẽ habuerint: ob hoc diuersis par .o .supponantur.
¶ Nam & pronoĩa. Vere similitudo declinationis non oĩno coniũgit partes o. quia si hoc conceditur : impossi
bilis incõueniensq; coniungit. hoc. s. quia
multa pronoĩa fient nomina & econuerso
multa in pronoĩa transferũtur. & hoc est:
nam & pronoĩa &c. ¶ Cuius genitiuus.
Hoc ideo apponit: quia negaret aliquis ꝙ
alius declinationẽ pronoĩum sequeret̃: cũ
habeat pares syllabas in noĩatiuo & geni
tiuo q̃d' lex declinationis pronoĩs nõ pati
tur. q. d. non est curandũ de paritate syl-
labarum. quia si alius iste genitiuus detri-
mẽtum patitur unius syllabæ. in hoc reme
dium habet: quia supercrescit in tempore.
ꝙ aũt superius cum alterius contrariam ad
uersationem repellat. diceret enim aliquis:
quia alter alterius decliationem pronomi
num nõ sequitur cum duabus syllabis abũ
det in genitiuo. Ad hoc iste. ¶ Cũ contra al
terius &c. ¶ Quanuis hæc quoq;. Sic iunge
dixi unus solus totus &c. eẽ noĩa : quãuis
hæc quoq; sicut & quis quidam putauerũt
eẽ pronoĩa. illi dico ĩducti eodẽ errore de
clinationis quo & illi inducti fuerũt qui di
xerunt quis eẽ pronomen. ¶ Cum enim.
Redditio ẽ causæ quare dixerat errore. q.
d. uere fuit error ea putare pronoĩa. Nam
non sunt pro. & uere sunt pro. ¶ Cũ eni om
nia hæc supradicta &c. & est breuiter di-
cere. ¶ Omnia hæc supradicta. i. unus totus
solus: & similia quæ sequũtur ad certũ nu-
merum uel quantitatẽ referũt̃. sed nulla ꝓ
noĩa ad certum numerum uel quantitatẽ:
referuntur. Hæc igitur supradicta nõ sunt
pronoĩa. Primã propõnem habemus ibi.
¶ Cum enim oĩa hæc supradicta ad certum

xit: ¶ Vnde respondẽtes ad huiuscemodi ĩterrogatio
nẽ: uel proprio utimur uel appellatiuo : quis fecit?
¶ Vir. uel poeta. Et ꝙ substãtiã significat sine aliqua
certa qualitate q̃d ẽ suũ ꝓnoĩs. Ad q̃d dicẽdũ ꝙ nõ
similitudo declinationis omnimodo cõiũgit uel di
scernit partes orationis inter se: sed uis ipsius signi
ficatiõis. ¶ Nã & pronomina multa declinationẽ no-
minũ sequũtur: ut omnia deriuatiua: meus tuus su
us noster uester nostras uestras: ¶ Et rursus nomina
declinationẽ ꝓnominũ: ut unus unius uni : solus
solius soli: totus totius toti: ullus ullius ulli: nullus
nullius nulli: alius alius alii. ¶ Cuius gẽitiuus q̃a par
syllabis est ntõ ꝓducit sp̃ penul. cũ alterius ɔtra: q̃a
duabus uincit syllabis ntũm suũ sp̃ corripit penul.
alter alterius alteri: uter uero utrius : quia una supe
rat syllaba: licet in metris & ꝓducere & corripere:
& quæ ex eis componũtur: q̃uis hæc quoq; quidam
eodẽ errore declinationis inducti pronomina eẽ pu
tauerũt. ¶ Cum enim omnia hæc ad certũ numerum
& quãtitatẽ referuntur: quõ possunt esse ꝓnomina
quæ omnia & qualitate & quantitate carent : & lo-

pronomina. & est totius sententiæ summa. ¶ Om
numerum uel quantitatem referuntur: quomodo possunt esse pronomina. & est totius sententiæ summa. ¶ Om
nia supradicta substantiam cum qualitate significant. qualitas etiam large accepta etiam quantitatem comple
ctitur. Assumptio est. ¶ Quæ omnia pronomina. s. qualitate uel quantitate carent. & est dicere: sed nulla ꝑ. sub
stantiam cum qualitate significant. ꝙ autem sequitur. & loco propriorum per se capitalis uidetur esse probatio
ac si diceret. ¶ Omnia pro. loco propriorum nominum solent accipi. ¶ Assumptionem pro constanti relinquit. Sed
nulla supradicta loco propriorum accipiuntur. & uide quia utriusq; argumenti conclusionem facit interroga
tio. Vbi enim interrogatiue profert quomodo possunt supradicta esse prono. idem est ac si diceret: igitur supra-
dicta nõ sunt pronomina. Videndum est quæ supradictorum ad numerum: quæ ad quantitatem referuntur:
& quomodo omnia enim ad numerũ. i. ad unitatem secundum quosdã referũtur: sed diuersis modis : excepto
totus quod solũ ad quantitatem. s. ad magnitudinem significandã est inuẽtum unus refertur ad numerũ q̃a no
tat substantiã innuendo circa eam unitatẽ quæ est certus nũerus. & hoc proprie. solus uero sic significat substan
tiam ut circa eã repræsentet unitatẽ nõ simpliciter tantũ: sed cũ quadam qualitate unitati adiacente per unitatẽ
substantiæ quæ potest dici remotio aliorũ: uel solitudo alius ita notat substantiam ut eam notet participare uni-
tatem secundũ hoc ꝙ sũpta est de multis cum abnegatione primæ & se. per. quæ põt dici diuersitas. ¶ Cum enim
dico alius hoc fecit: unum e multis significo. Alter uero significat substantiã formatam unitate accepta de dua
bus diuersis personis adiacentibus & eam determinate in quo differt ab uter: quod similiter substantiã cũ unita-
te sumpta de duabus signi. sed indeterminate. cum enim uideã duos si dicam alter nostrũ uenit huc: noto unum
determinate: licet nõ discernam quem. Sed si dicam uter uestrum ueniat: neutrũ determino. uterq; uero de dua
bus substantiis unãquãq; notat ponendo ibi unitatem: alii copulatam unitati quasi non simpliciter unitatem sed
cum copulatiõe alterius unitatis. Alteruter uero sequens uim eorum ex quibus componitur signi. per. secundũ

co propriorum quæ sunt indiuidua hoc est nihil commune uel generale habentia accipi soleant. Supradicta igitur cum generalem substantiam & qualitatem significent: neq; loco propriorum finitorum accipiant̃ sine dubio nomina sunt: Appellatiua similiter illa quæ ĩfinitã qualitatem significãt qualis talis: Quomodo enim infinita uel interrogatiua pro nominibus accipiãtur propriis: quæ ĩterrogationẽ sæpius proprie uniuscuiusq; substãtiæ uel quãtitatis uel qualitatis significãt. Quis quo quæ quãuis substãtia sine aliqua certa qualitate demonstret. hoc tamẽ ĩterest inter substantiã illã quã significãt pronomina: quod illa ꝓ speciali & ꝓpria uniuscuiusq; accipiũt substãtia. quæ demonstratione præsẽtiũ: & relatione absentiũ ꝑsonaꝝ intelligitur Hoc autẽ generalẽ & ĩfinitã substãtiã quæ pertinet

hoc quod suscipit unitatẽ ex duabus sumptam: partim determinate partim indeteminate. Neuter uero sig. substantiã cum separatione duarũ unitatũ. i. eam sepando ab ea duas unitates. Vllus aũt cum sit diminutiuum ab unus idem signi. quod unus: sed cũ diminutione. Nullus uero idem signi. negando quod ullus affirmat remotione: qñ enim dico nullus hõ est lapis: nullus signifi. ibi hoies remouendo ab eis oẽs unitates. & sic oia præmissa ad certũ numerũ. i. ad unitatẽ referunt̃: nõ tamẽ dicimus ea proprie inuẽta ad numerum significandũ. Alius enĩ potius fuit inuentũ ut significaret diuersitatẽ a multis q̃ ut significaret unitatẽ. & sic nota in aliis. Vnde quidam uolũt certũ numerũ proprie & ĩproprie hic accipere. unus enĩ ꝓprie numerũ significat. Alia uero cũ referant̃ ad unitatẽ improprie eã notant. Nã licet solus & alius & alter & alia huiusmodi non proprie ad numerũ significandũ inuẽta sunt. et iõ quidã dicunt quasi ad certũ nũerũ ea referri. Ad quantitatẽ uero significandã quidã referunt solũ totus: dicentes totus significare subãm secundũ hoc ꝙ res magna ẽ. i. quiddã cõpositum e diuersis partibꝰ. Alii uero non solũ totus sed etiam nullus & ullus, nõ respicientes diminutionẽ quã habet ab unus referri dicũt ad quantitatẽ qđ nihil est. Supradicta igitur. ¶ Hoc probato quia supradicta nõ sũt pro. infert ab imedi. igitur supradicta sunt noia sine dubio: cũ constet ea sub altero horum eẽ: ꝙ addit appellatiua nõ ẽ de illatione: sed ẽ determinatio quæ noia sint: & præmittit unde hæc illatio uideat̃. sequit̃ cum generalẽ. s. uel generalẽ quantitatẽ significet. ex hoc enim qa subãm & illã generalẽ. i. cõi qualitate significãt appellatiua eẽ noia inueniuntur. uel quantitatẽ dicit: quia oia supradicta præter quis & ab eo ꝯposita ad quãtitatẽ principaliter significandã inuẽta sũt. & accipit̃ hic large quantitas cõpræhendens qđ superius nũerus & quantitas. Similiter sunt appellatiua sine dubio sũt noia illa quæ infinitã qualitatẽ sig. i. qualis talis. De istis ideo apponit: qa uolucrũt aliqui ea eẽ pro. nõ ꝓpter similitudinẽ declinatiõis: sed quia hæc aliquando sunt demõstratiua ad modũ quorũdã pronoium. ¶ Quõ enĩ. Probat qa talis & qualis sunt appellatiua noia. aut noia sũt aut pro. sed ꝓ. nõ: igit̃ noia. ꝓbat assumptionẽ sic. uere nõ sunt ꝓ. qa ponũtur ꝓ ꝓpriis noibus a diffinitione: ꝙ ibi habemus: quũ infinita uel interrogatiua ꝓ noibus accipiant̃ ꝓpriis quæ ĩfinita ignorationẽ &c. q. d. ꝙ infinita & interrogatiua ignorationẽ ipsius ꝓprie uniuscuiusq; substantiæ uel qualitatẽ uel quantitatẽ significant. Repugnare uidet̃ ad hoc ut illa infinita uel interrogatiua ꝓ ꝓpriis accipiant̃ noibus: quare & infinitũ & interrogatiuũ ẽ qualitatis. talis uero nũq̃ interrogatiuũ inuenit̃: sed infinitum põt eẽ propriã subãm dicit quæ ꝓpriis accidentibus ab oibus aliis disiungit̃ & ꝓprio noie discreta significãtur. diligentius intuere ꝙ dicit infinita uel interrogatiua ignoratiõe ꝓpriæ substãtiæ uel qualitatẽ uel quantitatẽ significare. Habuimus enĩ pauloante quoniã quis interrogatiõe pro oĩ noie tam ꝓprio q̃ appellatio poni possit. Sed sciendũ qa nõ dicit infinita uel interrogatiua abnegare ꝓprias substantias: imo significãt eas quidem sed ignoratas: ut si quis scripturã ciceronis aspiciens dicat. quis scripsit hoc. Istud quis ciceronẽ nõ determiate q̃dem ut propriũ nomen: sed incerte & ignorate. nisi enĩ dubius ille subãm scriptoris ignoret: nũq̃ ꝑ qs de ꝓprio eius noie quæreret. Infinita uel interrogatiua ignorationẽ ꝓpriæ quãtitatis significãtia sunt quãtus tantus. Nota ꝙ pauloante dictũ ẽ qualis & talis infinitã qualitatẽ significare. ¶ Cũ enĩ hæc uox qualis sit sumpta a qualitate noie generalissimi. Oẽ aũt sumptũ principaliter significet rem suæ formæ qualis rẽ uniuersalẽ quæ dicit̃ generalissimũ significabit: qđ si ita est: nequaq̃ qualis infinitã qualitatẽ significare ꝓhibet̃. Sed dicimus Priscianũ nullũ ad illam rem uniuersalẽ respectũ habentẽ singulas qualitates attendisse quas infinitas constat esse. & secũdũ hanc significationẽ qualis infinitum esse dixisse. Significat aũt qualis subãm affectã qualitate qualicũq;. Talis uero significat subãm participantem qualitate relata ad qualitatẽ. i. consimilẽ qualitati participatæ ab alia per. ꝙ aũt dixit de qualitate & quãtitate licet considerare. ¶ Quis quoq;. Superius probauit ꝓpter similitudinẽ declinationis quis nõ eẽ iudicandum ꝓnomen: mõ uult improbare aliam eorũ rõnem in qua dicebant quis eẽ ꝓnomen: quia significat substantiã sine certa qualitate. Conclusio. Qualis & talis & alia prædicta nõ sunt pronoia. quis quoq; nõ ẽ pronomẽ: qa licet subãm sine. c. q. d. hanc tamen habet driam a ꝓnoibus ꝙ pronoia speciale. i. propriam uniuscuiusq; subãm sine oĩ qualitate significant, hoc aũt quis subãm cũ ĩcerta qualitate demõ

strat. & hoc est quod dicit. Quis quoq; quis substantiã sine. a. c. qua de. sicut ꝓ noĩa. hoc tñ ĩterest ĩter subãm
illã quã pro significatiõe. i. inter significationẽ pronoĩum habitã circa subãm: ꝓnoĩa enĩ merã significãt subãm
hoc inq̃ interest: qa illa pronoĩa accipi. pro spãli subã. i. in designatiõe spãlis substãtiæ. Et qa spãlis etiã pro cõi
solet accipi: addit: & propria. q. d. spãli. idẽ hic accipio ꝙ propria. Et qa posset intelligi ut cũ pronoĩa propriã
significent subãm: simul etiã qualitatẽ designarẽt: subdit quæ sub ã intelligiť ex demõstratiõe præsenti ac si dice
ret. Inde potes colligere ꝙ pronoĩa solã subãm significant: qa si subã intelligiť. i. secũdũ qualitates discernitur.

ad uniuersaꝝ reꝝ genera: & species & partes demõ
strat. Quomõ igiť numeros & quãtitates ĩter speci
es qualitatis nominũ accipimus: sic ẽt infinitã & ge
neralẽ substãtiã quæ est in hoc noĩe: hoc est quis uel
qui: & quæ ex eo cõponũtur ĩ hoc esse dicimus quali
tatẽ: habet igitur ẽt qualitatẽ quã desiderat nomen
Vt breuiter igiť hoc totũ colligamus ꝓnoĩa quoq;
loco proprioꝝ accipiunť noĩum. Itaq; finitas exi-
gunt sibi personas quas nullum ex supradictis põt
habere noĩbus. Quid autẽ sic incõgruũ quã omnia
numeroꝝ noĩa sine dubio ab oĩbus nomina accipi
Vnus aũt & alter & uter & solus declinationis cã ꝓ

hoc nõ fit ex ipsa uoce ponẽda inq̃tũ ẽ pro
nomen: imo ex demõstratiõe si ꝑsona fue
rit præsens. uel ex relatione primæ cogniti
onis si fuerit absens. pronoĩa solã subãm &
propriã significãt dico. hoc aũt nomen. i.
quis demõstrat subãm generalẽ. i. multo-
rũ indiuiduoꝝ cõem. & qa cõem subãm:
cũ certa qualitate posset significare: ut hõ
subãm designat cũ rõnali qualitate: addit
infinitã: & ẽ dicere qs subãm significet ĩfi-
nite. i. indeterminate quãtũ ad accidentia
Cũ enĩ dico quis: subãm qdẽ cũ aliquo ac
cidẽti significo: sed ꝙ accidẽs illud sit non
determĩo. Sequiť. quæ subã ꝑtinet ad unũ
& genus & spẽs & ꝑ. & ẽ dicere: quos si-
gnificat. i. generalissima genera uniuersa
rũ rerũ & spẽs earũ & partes. i. indiuidua:
uel ꝑtes ĩtegrales totius. sicut enĩ dicimus
subãm qs hõ: qs socrates: quod caput: ita
possum dicere: quæ quãtitas: qs nũerus: qs
ternarius. & similiter đ cæteris prædicamẽ
tis. Sed cũ quis subãm oĩum reꝝ significet
nullũ accidens in ea determĩate ponit: imo indefinite & indeterminate oĩa eius accidẽtia designat. sicut enĩ in
hac particulari propõne: quidã hõ ẽ rhetor. quidã neq; ad Tulliũ neq; ad aliũ rhetorẽ determinate dirigiť: sed
oẽs rhetores indeterminate significat. Ita cũ dico quis: nullũ determinate sed indetermĩate oẽ accidẽs cũ substã
tia significo. Cũ enĩ dico quis: substãtia ea quã ꝑ quis significo: rõnalis uel irrationalis: alba uel nigra: uel quo
libet alio accidẽti affecta indeterminate põt intelligi. & nota quis nõ dici infinitũ respectu subãrũ: licet ĩnume
re & infinite sint quas notat: sed gratia qualitatũ quas representat. sicut enĩ albũ adiectiuũ nõ hẽt aliquã unam
cõem subãm significare: sed significat indiuidua corꝑa & infinita cõi qualitate. s. albedine secũdũ quã dicitur
unũ appellatiuũ nomen & infinitũ. Similiter quis nisi respiciamus ad qualitates diuersas unũ infinitum nomen
est iudicandũ. Nota etiã quia infinite subãm significare qualitas ẽ uocis nõ ẽ substantiæ. Oĩs enĩ substãtia fini
ta est & certas qualitates habet: sed uox infinitæ eas significat. Sciendũ aũt quia quis ex inuentione uim æqui-
uoci habet: sed quãdo in oratione alicui dictiõi adiũgitur determĩate idem cũ illa significat. Si enĩ dicã qs hõ:
quis in hac oratiõe subãm rõnalẽ mortalẽ quãtũ ad uim orõnis determĩate significat nõ quidẽ ex ui natura: sed
quia idẽ significat hõ cui adiũgitur. Idem ẽ inuenire & in relatione. Nam ad quantũcũq; uocem quis referantur
ei consignificat determinate quantũ ad officiũ illius orationis. Quõ igiť. A parte infert quãdoquidẽ genera
lem & infinitam substantiã demõstrat. Igitur dicimus in hoc quis eẽ qualitatem. Ad huius illationis probatio-
nem simul præmittit quõ numeros & quantita. inter spẽs. quali. nominũ accidit. i. quõ noĩa significantia nume
ros & quanti. sub spẽbus noĩum appellatiuorũ collocamus sic infinitam & generalem. i. ea accidentia per quæ
substantia redditur infinita: dicimus qualitatem huius noĩs quis: et quæ ex eo cõponũtur: quod totũ uidetur sic
dictũ. Nõ mirũ si infinitatẽ generalis substãtiæ dicimus qualitatẽ huius noĩs quis: cũ ita large accipiamus qua
litatem ut et numeros et quãtitatem sub ea cõprehendamus. Nota aũt eos errare qui dicũt quis nõ ĩfinitum: qa
notat ĩfinitatẽ illam qualitatẽ. ex hoc enim potius finitum eẽt: cũ certã quãtitatem designaret. Habet igitur.
Quia in hoc nomine quis est qualitas: igiť hoc nomen quis nõ tantũ habet subãm sicut pronoĩa: et etiam habet
q̃litatẽ quã desiderat nomẽ. ꝙ dico nõ tãtum subãm ĩuiť per. etiam appositum. Vt breuiter igitur. Probauit
unus et solus et similia nõ esse pronoĩa: quia nõ accipiũtur loco finitorũ propriorũ. Iterũ probauit: qa qualis et
talis nõ sũt pronoĩa cum pro propriis noĩbus nõ accipiantur. subiũxit etiã qs nõ esse pronomẽ: quoniã pro speci
ali et propria uniuscuiusq; accipiãtur substantia: qs uero nõ: sed generalem et ĩfinitam demõstrat substantiam.
et ita per partes declarat de oĩbus supradictis noĩbus intelligere ea nõ esse pronoĩa. Sed quia diffuse dictum ẽ.
breuiter repetit dicẽs: qa probaui supradicta nõ esse pronoĩa per partes et diffuse: igitur breuiter totum colliga
mus. dico quia pronoĩa loco propriorũ accipiũtur: sed nullum ex supradictis noĩbus hoc habet: ergo nullũ eo
rum. Est pronomen. Quid ãt prius q̃ cõfirmauit nulla ex supradictis esse pronomina: ad nimiam illorũ cõfu
sionem ostẽdit aduersarios ĩ quibusdam prædictis rationibus sibiipsis ĩueniri contrarios: quia. s. cõcedũt oĩa nu
meralia esse noĩa. s. unus et solus et alter et uter quæ numeralia sunt: dicunt esse pronomina. q. d. ꝙ aduersarii

nomina eſſe putare? Sin aũt in declinatiõe & in deriuatione quædã inæqualitas iuenit̃: ut quis quæ qđ alius alia aliud. Nihil mirũ cũ in oĩbus ꝑtibus orationis de quibus nulla dubitatio eſt hoc inueniat̃: ut ĩ nominibꝰ ſuppellex ſuppellectilis: hoſpes hoſpita: gracilis gracila. In ꝓnoĩbus ipſe uel ipſius ipſa ipſũ. In uerbis ſũ fui: fero tuli. Illud quoq; quidã obiciũt quod demõſtratio eſt ꝓpria ꝓnoĩum ut hic ego & talis & tãtus: ſed falſo: Nã aduerbia quoq; ĩueniũt̃ demõſtratiua: ut en ecce. Ergo & noĩa poſſunt eſſe demõſtratiua: & pronoĩa tamẽ inueniũt̃ carentia demõſtrationẽ: quæ ſũt relatiua: ut is ſui. Hoc tamẽ intereſt ĩter demõſtrationẽ noĩum & ꝓnoĩum: ꝙ id quod demõſtrat̃ per pronomẽ ſolũ oſtendit̃ per ſe nec ad aliũ ꝑtinet extrinſecus: quod uero per nomẽ nõ ſolũ ipſorũ quæ oſtendunt̃: ſed etiã illoꝝ ad quos ꝛferũt demõſtrationẽ hẽt: ut talis Pyrrhus apparet qualis pater eius: & quod ꝓnoĩa

dicunt totus & ullus: qualis talis & quis eſſe pronomina: ſatis incongruũ nobis eſſe uidetur: ſed quid eſt ſic incongruum ꝗ omnium numerorum nomina .i. uocabula ſine dubio ab omnibus nomina. ac unus autem &c. ❡ Sin autem. Diceret aduerſarius. Iſta quidem argumentatio neceſſaria uidetur ſed tamen ſupradicta nunquam concedo eſſe nomina: quia impedit æqualitas declinationis & deriuationis. Ad hoc iſte. Sui autem in declinatione ſupradictorum: uel in deriuatione eſt quædam inæqualitas ſcilicet quia declinantur more pronominum: ſicut ſuperius dictum eſt. uel inæqualiter deriuatur fœmininum ſiue neutrum: a maſculino ut quis: quæ: quod: alius alia: aliud. debuit enim dici hic & hæc quis & hæc quæ: ſicut dicimus hic & hæc omnis & hoc omne: & alius alia aliũ: ſicut dicimꝰ magnus: na: nũ. Si inquantum in declinatione uel deriuatione ſupradictorum nominum eſt quædã æqualitas: nihil mirum cum omnibus partibus orationis de quibus enim dubitatio ẽ hæc .i. ĩæqualitas declinationis uel deriuationis inuenitur: ut in his nominibus de quibus nulla dubitatio eſt quin ſint nomina: inæqualis declinatio eſt: ut ſuppellex ſuppellectilis: deriuatio ut hoſpes hoſpita. & in pronominibus eſt inqqualis declinatio: ut ipſus ipſa ipſum. ipſud enim debuit eſſe neutrum ſicut dicimus illud uel iſtud. Et in uerbis eſt inæqualis declinatio: ut ſum fui: fero tuli. ❡ Illud quoq;. Põit rationẽ quaquidem inducti: talis & qualis de quibus mentionem fecimus pronomina eſſe dixerunt. q. d. de inæqualitate declinatõis obiicitur uel deriuationis. Illud quoq; quidam obiiciunt ꝙ demonſtratio propria eſt pronominis .i. omni & ſoli pronomini conuenit: ut hic iſtud pronomen demonſtratiuũ eſt. ergo & talis & tantus ſunt pronomina hæc illatio hoc mõ fit ab aduerſario. Quãdoquidem demonſtratio eſt propria pronomini .i. omni & ſoli pronomini conuenit. ergo talis & tantus cum ſint demõſtratiua: ſunt pronomina. ❡ Sed falſo. Reſponſio auctoris ad illationem aduerſarii. Nã aduerbia quoq;: uere falſo infert aduerſarius: talis & tantus eſſe pronomina: quia præmiſſa probatio non conceditur ut demõſtratio propria ſed noĩbus. quia neq; omni neq; ſoli conuenit pronomini. & primum ꝙ non ſoli conuenit oſtendit: cũ dicit Nam aduerbia quoq; ſicut pronomina inueniuntur demonſtratiua: ut en ecce. ❡ Ergo & nomina. Quia falſũ eſt ut demonſtratio ſoli pronomini conueniat: quod probatum eſt per aduerbia. ergo poteſt eſſe demonſtratio in nomine. q. d. ergo probatio præmiſſa non cogit quin poſſint eſſe nomina demonſtratiua ❡ Et pronomina. Probatio eſt alterius partis. ſ. ꝙ demonſtratio non omni pronomini conueniat. Concluſio. licet aduerſarius dixerit ꝙ demonſtratio propria ſit pronomini: tamen inuenitur &c. Hic tamen. Vult dare differentiam inter demonſtratiua nomina & demonſtratiua pronomina. & iungitur hoc modo. Licet conceſſerim nominibus demonſtrationem ſicut & pronominibus: tamen hoc intereſt inter demonſtratiua nomina & pronomina ꝙ id quod demonſtra. per pro. oſtenditur ſolum. Et quia poſſet ſolum oſtendi propria ſignificatione: & tamẽ reſpectus habetur ad alium: ut cum dico pater perſonam generantis proprie ſignificat: & tamen relatio habetur ad filium: ſubdit per ſe: qđ qualiter debeamus accipere exponit. nec ad alium pertinet extrinſecus .i. illud quod per pronomen ſolum demonſtratur ſine aliqua relatione quam habeat ad alium oſtenditur: ut ſi loquens de achille dicam. Hic eſt bonus miles. per hic nulla relatio de achille ad alium extrinſecus ſignificatur. ❡ Quod uero. Sic iunge. Illud quod per demonſtratiuum pronomen demonſtratur ſolum oſtenditur. quod uero per nomen demonſtratur: habet demonſtrationem .i. uocem demonſtratiuam & ſignificatiuam non ſolum ipſi qui oſtenditur .i. præſentium. ſed etiam illorum ad quos oſtenſa referuntur: ut ſi aſpiciens achillem demonſtratiue de ipſo dicã. Talis apparet pyrrhus qualis pater eius: talis iſtud demonſtratiuum nomen in hac oratione achillem demonſtratiue ſignificat. pyrrhũ uero ad quem achilles relationem ſimilitudinis habet ex impoſitione: qualis appoſitum eſt propter relationis oſtenſionem. et ſignificat achillem per impoſitionem: pyrrhũ uero per relationẽ. ꝙ autem pluraliter poſuit non ſolum quæ oſtenduntur ad multarum orationum numerum ĩ quibus iſtud fit reſpexit. ❡ Et. Subaudis. In hoc differũt demõſtratiua pronomina et demõſtratiua noĩa ꝙ demõſtratiua ꝓno/

demõstratiua in eodẽ genere & numero manent cũ eo qui demõstratur. Nomina uero demõstratiua di uersos possumus ostendentes ad diuersa referre: ut si aspicientes mare dicamus talẽ esse nilũ: cũ sit ni lus masculini: mare autẽ neutri: uel si quis dicat sta tuã Herculis cernẽs tanti fuerũt mei parentes: quã tus iste Hercules. Cũ eni unum aspiciat plurali uti potest numero. Sũt igit similitudinis cã huiusce modi nominũ demõstrationes pferũtur: quæ est in cõmuni qualitate uel q̃titate qua carent pnoĩa: quæ dubitatio est noĩa magis hæc eẽ appellatiua. Itaq; i terpretãtes quid est talis uel tãtus: dicimus similis huic de quo loquimur. Ergo cũ adiũgimus substã tiã qlitati: nã huic substãtiã significat: simul uero qlitatẽ tãtus talis pronoĩa eẽ nõ possũt: neque pro noĩbus reddũtur sed nominibus hoc est quãtus uel qualis. Tria aũt sunt demonstratiua nomina: talis tantus tot. Et quod a pronoĩe cõponitur & noĩe hu iuscemodi. Vnde hoc quoq; aliud itrinsecus demõ-

mina remanet in eodem genere & numero in quo genere uel numero manent illi .i. uoces significãtes illos qui
demonstrantur: ut si demonstrarem dicam hic homo: uel hi homines. hic & hi simili generi & numero adiun/
guntur. Nomina uero demonstratiua possumus referre ad significanda diuersa .i. res diuersi generis uel nume/
ri. nos dico ostendentes res alterius generis uel numeri q̃ sint illæ res ad quas nomina illa referebantur: & hoc ẽ
æquipollenter dicere. Nomina demonstratiua non manent semper in eodem genere uel numero in quo genere
uel numero manent uoces significatiuæ eorum qui demonstrantur: ꝙ demonstratiuum nominatiuum non ma/
neat in eodem genere in quo manet uox si
gnificatiua illius rei quæ demõstratur. po
nit exemplum: ut si aspiciẽtes mare de ipso
demonstratiue dicamus. talis est Nilus. Se
quitur. cum sit numerus &c. & ẽ commẽ/
datio exempli. q. d. Exemplum recte ser/
uit præmissæ regulæ. nam mare cuius signi
ficatum per talis ostenditur demonstratiue
neutri generis est. Nilus uero ad cuius si/
gnificatum talis secundum impositionem
refertur masculini. Vel si quis dicat statu/
am herculis cernẽs. Exemplum est ubi de
monstratiuum non maneat in eodem nu
mero in quo manet uox significatiua illi/
us rei quæ demonstratur. Sequitur exem/
pli commendatio. Cum enim unum. s. sta
tuam herculis aspiciat: ad ipsius demon/
stratõnem potest plurali numero uti .i. uo
ce pluralis numeri. s. per. tenenti illam sta/
tuam demonstratiue potest ostendere.
Sunt igitur. Dixerat talis est pyrrhus:
qualis pater eius. Et ibi itelleximus ꝙ qua
lis talis similitudinem in qualitate signifi/
caret. Rursus posuit aliud exemplum scili
cet tanti fuerunt mei parentes quantus iste
hercules. Et intelleximus ibi similitudinẽ
in quantitatem significare: inde infert. qa
dicimus talis est pyrrhus: qualis est pater
eius. & tanti fuerunt mei parentes quãtus
iste hercules. Igitur talis & tantus sine du
bio sunt nomina. & hoc est. Si igitur de/
monstratiões nominum: idest nomina de
monstratiua proferuntur causa huiuscemodi simili. nominum idest ut similitudinem significent: quæ similitu/
do est in communi qualitate & quantitate: qua qualitate uel quantitate carent pronomina. quæ dubitatio erit
hæc: idest talis & tantus magis esse appellatiua nomina q̃ pronomina. Magis electiuum hic acciperet. uide qa
talis & tantus infert esse appellatiua ex hoc quod dixerat ea similitudinem significare in communi qualitate &
quantitate. Itaq;. Dixerat quia talis & tantus causa similitudinis proferuntur: inde infert. Itaq; interpraetan
tes quod est talis & tantus similis huic est. Attende quia per hanc illationem confirmat: quoniam talis & tãtus
similitudinem significant. Nam inde est ꝙ interpretantes idest exponentes quid est talis & tantus: dicimus simi
lis huic. Et nota ꝙ talis & tantus penitus idem significant: quod similis huic simul acceptum. Quia talis & tã
tus dicimus idem esse quod similis huic: ergo ea non possunt esse pronomina: quare propter hoc non possunt eẽ
pronomina ipse interserit scilicet cum adiungimus substantiam qualitati: idest quia cum dicimus talis & tantus
idem esse quod similis huic. dicimus tantus & talis simul significare substantiam cum qualitate. nam huic substã
tiam significat: simul uero quali. Sequitur. Neq; pro nominibus ponuntur. Et est alia probatio ꝙ talis & tan/
tus non sunt pronomina: quia non ponuntur pro nominibus quod suum est pronominis: sed redduntur nomi/
nibus: idest relationi nominum quorum nominum subiungit. hoc est quantus & qualis. Sciendum ꝙ relatiua
sine se esse non possunt. Itaq; cum dico quantus uel qualis si relatiue accipiãtur: oportet eis reddi sui relatiua. s.
talis tantus. Hanc autem relationem ubi talis redditus fiat: pronomina habere non possunt. Tria autem.
Quia dixerat nomina esse demonstratiua: uult determinare quæ & quot sint tria scilicet & quartum quod a no/
mine & pronomine componuntur: idest hoc nomen huiusmodi uel huiuscemodi. Vnde quia. Huiusmodi
ex nomine & pronomine componitur: hoc nomen: idest huiusmodi aliud significat intrinsecus per prono/
men intelligitur extrinsecus per nomen: scilicet qualitas quam pronomen per se: idest sine nominis adiun/
ctione significare non potest.

Sciendum tamen. Quāuis talis & tantus & tot dixerim esse demonstratiua. non tamen istud eis semper concedo: quia sciendum & determinandum q̄ tātus & talis & tot si ad præsentes res significandas dicātur. ibi quidam non tantum sunt relatiua sed etiam demōstratiua. Sui autē ad absentes dicātur relatiua sūt tātum uel redditiua: ut talis fuit theseus qualis fuit hercules. Nota qualis uideri demonstratiuum: ut si dicam: qualis ē iste & sit ille præsens quem designat qualis: talis est iste alius: sed dicimus demonstrationem illam non facere ipsius qualis: immo iste. Illud quoq̧. Aliam rationem ingreditur ostendere: quia licet talis & tantus & tot sint de/
monstratiua: non tamen sunt pronomina
quia omnia nomina uocatiuum habentia
in uocatiuo sunt demonstratiua nemo ta/
men. Nec etiam ipse aduersarius concedit
ea esse pronomina. Constructio. Quod
ego dixi tantus talis & tot si ad præsentes
dicantur esse demonstratiua: notandū fuit
Illud quoq̧ notandum est q̄ in nominati/
uo casu omnia nomina eius nomiatiua ca
pacia possunt esse demonstratiua. Itaq̧.
Quia in uocatiuo omnia nomina sunt de/
monstratiua: itaq̧ in hoc casu &c. Et hoc
dico solo non est de illatione. Quod autē
sequitur. nam in aliis ca. redditio est causæ
quare in solo nominatiuo dixisset. Om
nia autem. Conclusio. Dixi quædam no/
mina capacia esse uocatiui: sed omnia infi/
nita: ut quisquis: uel relatiua ut ābo: uterq̧
alteruter: uel interrogatiua ut qualis: quā/
tus: non possunt habere uocatiuos: quidē
proprii sunt secundæ quare non possunt ha
bere causam interserit cum dicantur de ter
tia persona ad secundam: & ideo ad secun
dam: quia ea ē &c. hic talis syllogismi for
ma nascitur. Omnis uocatiuus proprius ē
secundæ personæ: sed infinita uel interro/
gatiua uel relatiua in nullo casu sunt secū/
dæ personæ. quod æquipollēter habemus
ibi: cum semper de tertia dicantur. ergo in
finita uel interrogatiua uel relatiua nō pos
sunt habere uocatiuos. has determinatio/
nes ideo inducit: quia uult a maiori osten
dere quoniam uterq̧: alteruter & similia:
non sunt pronomina. Nam si nomia quæ
in uocatiuo casu sunt demonstratiua non
sunt pronomina: quod superius pro cōstā
ti reliquit: multo minus uterq̧: alteruter: et
si qua sunt similia quæ non sunt demōstra
tiua: quia uocatiuos non habent: possunt
esse pronomina. Alius quoq̧. Colligit
āmodo per singula nomina quæ carēt no/
minatiuo sic dicens. Alius quoq̧ sicut &
alia infinita carent uocatiuo. de hoc nomine alius & quibusdam aliis ideo specialiter apponit: quia propter si/
militudinem declinationis pronomina magis esse uidebantur. probat quia alius caret uocatiuo. nam caret præ
senti demonstratione. quod habemus æquipollenter ubi dixit: cum habet abnegationem tam primæ q̄ secundæ
personæ. Similiter huius præpositiōis probatio: dicimus enim &c. Assumptio est extra librum: sed quicquid ca/
ret præsenti demonstratione: uocatiuum non potest habere: conclusionem ponit liber. Alius igitur hoc nomen
quod caret præsenti demonstratione non potest habere uocatiuum locus est a genere nam a quocūq̧ remouet
demonstratio remouetur & uocatiuus qui est species demonstrationis Ergo nec Pronomen hoc scilicet alius
esse certum est unde inferat supponit quia non solum non finit. p. quod est pronomi. sed etiam habet abnega.
fi. i. primæ & secundæ per. diceret aliquis si non finit primā uel secūdam: finit tamen tertiam. Ad hoc iste. Ter
tiam quoq̧ incertam signi. quod. i. certitudo tertiæ est illi pro qualiter. quod nomen idest alius solet dici in am
plioribus q̄ sint duo. de tribus enim ad minus dicuntur. Istud non est de illatione sed est quædam proprietas
quam ostendit alius habere. Pronomina Amplius ostendit alius non esse pronomen. quia pronomina loco

strat idest substātiam: & aliud extrinsecus itelligitᷣ
idest qualitas: quā per se pronomē sine adiūctione
nominis habere non potest. Sciendū tamē quod ta
lis & tātus & tot si ad præsentes dicātur ēt demon/
stratiua sūt: sin autē ad absentes relatiua uel redditi
ua tantum. ut qualis Hercules: talis Theseus fuit.
Illud quoq̧ notādū q̄ in uocatiuo omnia nomina
eius capacia possūt esse demōstratiua. Itaq̧ ī hoc so
lo finitā uidentur secūdā habere personā. Nā in ali
is casibus infinitæ sūt personæ & tertiæ: nisi quādo
substantiuo adiungātur uerbo. Tunc enim secun/
dæ personæ & primæ copulātur. ut supra memora
uimus. Priscianus sū: Priscianus uocor. Virgilius
es: Virgilius diceris. Omnia autem infinita uel rela
tiua uel interrogatiua cum semper de tertia dican/
tur ad secundā (ea est enim ad quam naturaliter in
terrogatio dirigit) non possunt habere uocatiuos:
qui proprii sunt secundæ: alius quoq̧ caret uocati/
uo cū abnegationem habet tam primæ q̄ secundæ:
Dicimus enim neq̧ ego: neq̧ tu: sed alius igitᷣ quod
caret demonstratione præsenti uocatiuū habere nō
potest. Ergo nec pronomē hoc esse certum est. Nō
solum enim non finit personas sed etiam abnegatio
nem habet finitarum. Tertiā quoq̧ incertam signi/
ficat: q̄ est illi pro qualitate: & quod ī amplioribus
solet dici quam in duobus: pronomina loco nomi

propriorum po. Ac enim ut Cicero scribit idem recitat. hic idem istud pronomen pro eo quod est cicero poni/tur. nam unum & idem significat. Sin uero dicam. c. s. & alius re. non est eadem p. quasi dicat alius non po/nitur ibi pro nomine i designatione eiusdem rei imo aliud significat q̃ præmissum nomen. Illud quoq; argu. Idest probat hoc, idest alius non esse pronomen quia ipse istud pronomen potest subiici omni pronomini in ora/tione: ad significationem uel discretionem. ut ego ipse. tu ipse. Assumptus est. sed ipse nõ supponit huic uoci ali/us quod ibi habemus. non tamen etiam alius ipse dicimus. conclusio est extra librum. alius igitur non est pro/nomen.

num accipiuntur proprioꝝ: Vt Cicero scribit: idẽ recitat & unum & idem significat. Si uero dicam. Cicero scribit & alius recitat: non est eadem perso/na. Illud quoq; arguit hoc non esse pronomẽ quod ipse omni potest subiici pronomini: ut ego ipse tu ipse ille ipse: non tamẽ etiã alius ipse dicimus: Al/ter quoq; & uter: & quæ ex eis cõponuntur: & am/bo uocatiuos habere nõ possũt cũ uel patiũtur uel referunt: quod aũt ptitur in diuersis est personis: uocatiuus autẽ ad unã dirigi uult personã. Itaq; in his esse non potest quæ partiũtur. Quid est enĩ uter nisi ego uel tu: siue tu uel ille. Similiter alter ex me & te: uel te & illo. Quomodo ergo in significatione diuersaꝝ personaꝝ possit esse uocatiuus: q ad unã pertinet solã secundã. Relatiua quoq; cum demon/stratione carent: uocatiuũ habere non possunt: ut ambo uterq; alteruter: ullus ẽt nullus cũ semper in abnegatione ponitur ut nemo caret uocatiuo.

Liber. Xiiii. De præpositione.

q VONIAM DE OMNIBVS ut potui declinatiõibus supra disserui: idest de nomine & uerbo & partici/pio & pronomine: nunc ad ĩdeclina/bilia ueniã: quæ iure extrema ponunt. Ea enim sine illis sententiam complere non possunt: Illa autem sine istis sępissime complent. Itaq; cũ mihi uideãt

Alter & uter & alteruter. Ex eis compositum ex eis uocatiuos habere non possunt. quoq: idest sicut nec alius hoc no/men ambo adiungitur non qđ aliquis hoc pronomen esse diceret sed per similitudinẽ tantum quasi dicat sicut uides quod ambo relatiuum nomen uocatiuum habere non potest: ita uterq; & alteruter uocatiuos ha/bere nõ possunt. quia sunt relatiua idest se/cundã faciunt cognitionem. quare alter & uter & quæ ex eis cõponuntur uocatiuos habere non possunt. rationẽ subiungit. cũ uel parti. idest cum sint partitiua idest diui/dua ut alter uter. uel referuntur. ut alteru/ter. uterq;. ambo quod alter & uter cũ sint partitiua: uocatiuos habere nõ possũt. Pri/mum probat hoc modo. ꝙ autem partitur indi. est. p. i. partitiue diuersas per. signifi. uter enim notat unam per. secundum hoc ꝙ sumitur de duabus. Similiter assumptio uocatiuus cum ad unam uult di. per. deter/minate conclusionem habemus: ubi dicit. Itaq; in his q̃ part. uo. esse non potest. Quid est enim uter. Nisi ego uel tu. & ẽ prædictæ assumptionis probatio. q. d. ue/re partitiua in diuersis p. sunt. Nam cũ di/co uter: idem est ac si dicam ego uel tu: si/ue tu & ille. Similiter dicimus alter ex me & te: uel te & illo: & alter & uter a duob9 ad singulos habent relationem: quod ẽ di/cere alter & uter duos per partitionẽ: unũ uero per impositionem significant Quõ ergo. Quia alter & uter diuersas personas significant: ergo non possunt habere uoca/tiuos. uide autem ꝙ hic specialiter infert al/ter & uter noĩatiuum habere nõ posse: pau/lo ante uero generaliter nulla partitiua uo/catiuum posse habere cõclusit. Relatiua quoq;. Postq̃ probauit partitiua uocatiuũ habere non posse: exequitur aliam partẽ: scilicet quia relatiua uocatiuum habere nõ possunt. Nam carent præmissa demonstra/tiõe quæ genus est uocatiui: ut ãbo: uterq; alteruter. ambo relationem primæ cogni/tionis obtinet: ut si dicam petrus & andre/as uiderunt dominum: et statim relictis nauibus ambo secuti sunt eum. uterq; relationem habet: ut si dicam. so/crates et plato disputant. uterq; ualet in arte. alteruter ad primam cognitionem refertur: ut cũ dico: cæsar et põ/peius sunt pugnaturi: alteruter uictoriam consequetur. Vllus et nullus. Quod nullus. s. semper in abnegati/one ponitur ca. no. & nemo: hoc ad probatiõem positum est.

Voniã. Istud ad cõtinuatiõis ordĩem positum est. Ea enim uere ĩdeclĩabilia iure extrema ponũtur. Nã ca ĩdeclĩabilia sine illis declĩabilibus sentẽtiam cõplere nõ possũt. Itaq;. Hæc illatio extra fit hoc mõ. qa ĩdeclĩabilia ponũt extrema. Itaq; præpõ põit extrẽa: quã præpõnẽ cũ bñ mihi uideãt &c. Et appollo/nius ma. bñ uidet eã præposuisse: iõ appollõius maxĩe q ei potissimũ credit. uide qa ĩ istis ĩdeclĩabilibus ita uult seruari ordinem sicut in declinabilibus seruauit. Sequit. Nomini enim. redditio est causæ quare a præpositione

incipiat: ideo scilicet quia præpositio nomini præponitur in appositione cui præponi magnum est priuilegium: quia nomen principalis pars est omnium partium orationis cui præponitur præpositio in appositõne: nec solum illi: sed & aliis partibus orationis quæ casus habent ad similitudinem nominum. Aliis nero .i. carentibus casu: non adiungitur præpositio per appositionem .i. defendẽs sibi uim & significationem dictionis: sed unitur cum eis in compositione: quia una dictio cum illis efficitur ꝙ totum .s. præponi declinabilibus per appositionem .i. defendens sibi uim & significationem dictionis: sed unitur cum eis in compositione: quia una dictio cum illis efficitur ꝙ totum .s. præponi declinabilibus per compositionem non est inuenire ĩ aliqua declinabilium partium oratione. ¶ Est igitur. Quia a præpositione his de causis fuit incidiendum: igitur incipio de præpositione sic dicens. Præpositio ẽ pars orationis indeclinabilis per quod differt a supradictis quattuor. quæ præpositio præponitur. i. quæ ad hoc inuenta est ut præponatur aliis partibus uel in appositione: uel in compositione licet enim quædã præpositiones aliquando præpositæ inueniantur: tamen natura earum exigit eas semꝑ præponi. Nota hic diffiniri præpositionẽ: secundum uim uocis & causam inuentionis: non secundum respectum significationis. Est autem. Dixi quia præpositio præponitur. Est autem quando per appositionem prolatæ præpositiones præpostere ponuntur. Nota quia in compositione: non uult præpositiones præpostere poni.

¶ Nam sine. Ad hoc uidetur respondere quod dixerat poetica auctoritate præpositiones plerũq; postponi. Rarissime dicit: quia Tullius de hanc præpositionem iter dum postponit. quo de agitur dicens: pro de quo agitur: nisi in cum hac præpositiõe quæ solet quibusdam pronominibus: scilicet me te se nobis uobis. Similiter apud omnes tã oratores q̃ poetas præponi. ¶ Quoniã autem. Dixi poetica auctoritate præpositiones poni præpostere. sed quãdo mutant ordinem .i. præpostere ponũtur. mutant etiam accentum nisi differ. ꝓhi. Sciẽdum quia præpositiones quando per se ꝓferuntur: ut in declinatione fieri solet: finales acuit syllabas: præpositæ uero aliis dictionibus in oratione grauantur omnibus syllabis: ꝙ si supponantur: mutant accentum. non enim grauantur oĩbus syllabis. sed si fuerint monosyllabæ acuũtur. si uero dissyllabæ acuũt penul. nisi dria ꝓhibeat. ut Vir. Maria oĩa circst. ¶ Circum hæc præpositio hic non acuit penultimam: licet postponatur sed finalem. nec accusatiuus nominis uel aduerbium esse intelligatur hoc tamen non est uniuersaliter accipiendum. sine enim hæc præpositio acuit penultimam: quanuis differentia uerbi prohiberet. ¶ Quod scilicet mutare. Accentum solent facere coniunctiones si postponantur quæ naturaliter sunt præpositiuæ: ut quoniam: uel communes: ut igitur: saltem. Subiunctiuæ postpositæ non mutant accentum: quia ipsæ nunq̃ præponuntur: & ideo reticuit de illis. ¶ Postpositæ uere coniunctiones. Præpositiuæ uel communes postpositæ: mutant accentum. nam præpositæ grauantur in omnibus syllabis. Postpositæ uero acuuntur in principio lege præpositionum. ¶ Sed hoc interest. In hoc præmisso. q. d. conueniunt præpositiones & coniunctiones: quia præpositiuæ mutant accentum. sed hoc interest: quia coniunctiones nunq̃ componi possunt cum declinabili dictione: nisi cum infinitis nominibus: scilicet quis: quæ: quod: siqua: nequa. Et inde quia magis uoluit dicere: siqua: nequa: in quibus dictio ex compositione corripitur: q̃ siquis: nequis. Ne aliquis negaret in illis fieri compositionem: alterum membrum pro constanti reliquit: scilicet ꝙ præpositiones cum multis declinabilibus componi possunt. Hanc differentiam ideo ponit inter præpositiones: & cætera. quia stoici propter quasdam affinitates quas habent: bene unam partem orationis ea esse dixerunt.

præpositionẽ cæteris indeclinabilibus græcoꝝ doctissimi præposuisse & maxime apollonius: cuius auctoritatem ĩ omnibus sequendã esse putaui: ego quoq; ab ea incipiã. Nomini.n. quæ principalis ẽ omniũ oratiõis partiũ: & cæteris quæ casus ad nõis similitudinẽ sumũt præposita uim põt sibi dictiõis defendere. Aliis uero idest carentibus casu adiũcta utimur cũ eis: iusq; dictionis ꝓpriũ perdit. Est igit̃ præpositio pars orationis ĩdeclinabilis quæ præponitur aliis ptibus orationis: uel appositione uel cõpositione. Est autẽ quãdo per appositionẽ prolatæ præpositiones præpostere ponũt̃ poetica plerunq; auctoritate. Nã sine metris scribẽtes rarissime hoc ĩuenies facere: nisi ĩ cũ quæ solẽt qbusdã pronoibus apud oẽs similiter postponi. Quando autẽ ordinẽ mutãt: mutant etiã accentũ: nisi dria ꝓhibeat: qd ẽt cõiũctiones apud latinos præpositiue uel cões si post ponãtur facere solẽt: ut igit̃ quoniã saltẽ. Præpositiuæ.n. grauant̃ oĩbus syllabis: postpositæ ãt acuũt̃ ĩ principio. Sed hoc interest inter cõiũctiões & præpositiões. ꝙ cõiunctiones præpositiuæ nunq̃ ꝯponi possũt cũ declinabilibꝰ nisi his infinitis: ut siqua nequa. Præpositiones uero q̃uis in transitione

ponãtur personarum separatæ: idest per appositionẽ prolatæ: nõ cõiungũt duas substantias cũ uno accidente: qđ est propriũ cõiunctionis: ut ego & tu facimus. Homo & taurus arãt: uel duo adiectiua cũ una substãtia: ut scribit & legit homo: uel iustus & fortis homo. Et ut hoc ipsũ planius absoluã: nõ copulat præpositio duas casuales dictiones: uel duo aduerbia cum uno uerbo: ut ego & tu facimus. Doctus & sapiens fuit Cicero: bene & splendide loquitur: uel duo uerba cũ uno casuali uel cũ uno aduerbio. ut uir docet & docetur recte scribit & legit & prępositiones quidẽ ante casuales tã in cõpositione q̃ i appositione ponũtur. Coniunctio uero nisi in appositione præponi aliis ptibus nõ põt: nec ẽt supponi qdẽ excepto quæ: ut ubiq; plerũq; undiq; uterq; In quo tantũ possumus additionẽ magis uel deriuationẽ quæ syllabæ: quomõ ce quoq; solet fieri factã accipe quã cõiũctionẽ esse: cũ nec significationẽ suã cõiũctionis seruat nec legẽ inclinatiõis in oĩbus ut undiq; utiq;. Deriuatiua aũt p additionẽ finalis alicuius syllabę apud græcos quoq; solẽt iueniri: ut οὐρανόθεν ἐξόθεν ἐμέθεν σέθεν πανταχόθεν τοσοίδε οὕτοσί. Sic igitur uter uterq; ubi ubiq; unde undiq; plerũ plerũq; qs qsq;. Nihil mirũ tamẽ cõiũctionis similẽq; syllabã addi cũ apđ gręcos δε i eũdẽ modũ i fine addit̃: nec tãtũ ɔiũtio accipit̃ ut ὅδε τοῦδε τόδε. Sed r̃deamɔ ad dr̃iã ɔiũctionũ & prępositio nũ Cõiũctio prępponit̃ ẽt carẽtibɔ casu p appositionẽ so

Præpositiones uero. Alia differentia: quãuis ipsæ præpositiones in trans. per po. i. per appositionem prolate iungantur obliquis casibus transitionẽ significantibus: tamen nõ iungunt duas substantias cum uno accidenti: uel duo accidentia cum uno accidenti uidetur copulare: ut cũ dico. so. cũ platone disputat. sed si qs uim o. insistat: falsum esse inueniet. Cum enim dico so. disputat cum platone. hoc tantum dico q so. disputat ens cũ platone siue plato disputet siue nõ: per orationem nõ distinguitur. quidã tamen concedunt cũ coniũctionis uim i prædicta oratione habere quantum ad officium orationis illius. disputationem enim ostendit conuenire so. & platoni. Nam nisi uterq; disputatione participet: non ita directe uidetur dictum. sed licet coniungat cum hoc non sit eius officiũ ex inuentione dicimus propter hoc nõ falsificari præmissam de præpositione regulã. Et ut hoc. Ipsum. s. q præpositio duas nõ copulat substantias cum uno accidẽte: uel duo accidentia cum una substantia planius absoluam. dico quia præpositio non copulat duas casuales dictiones. uel duo aduerbia cum uno uerbo sicut facit coniũctio uel duo uerba cum uno ca. uel cũ uno aduer. per duas casuales duas substantias uel duo accidentia intelligit. per duo aduer. uel duo uerba accidentia tantũ accipit. Quod autem sequitur & præpositiões Alia differentia est q non potest coniunctione nisi in appositiõe præponi nec supponi excepta q ista cõiunctione quæ i cõpositione supponitur ut ubiq:. Et præpositiones quidem. Alia est differẽtia. Nec supponi quidem. Potest nisi in appositiõe excepta quæ in compositione supponũtur: ut ubiq;. Sequitur in quo. i. in qua suppositione tamen &c. Et est correctio terminãs supradicta hoc modo. Licet dicimus coniunctionem supponi in compositione: ut in ubiq;: tamen in illa suppositiõe magis possumus accipere esse factam per additamentum. q syllabæ: quõ solet fieri deriuatio per additionem ce syllabæ: magis possumus illud accipere q̃ q esse coniũctionem in illa suppositione: cum nec suam signi. i. sibi propriam. s. significationem cõiunctionis seruat. ibi enim nihil cõiungit: q deberet facere si compositio esset sicut facit in atq;. Nec in oĩbus supradictis seruat uim encleticam sicut in undiq: itaq: quam seruaret si ibi cõiunctio remaneret. Deriuatiua autem. Hic confirmat: q dixerat fieri deriuationem per additionem q; syllabæ. Sic igitur. Infert ab auctoritate: q: græci dicunt ἐξώθεν deriuatum esse ἔξω p additionem θεν finalis syllabæ: sic igit̃ sũt deriuatiua per additionẽ q; syllabæ uterq; &c. Nihil mirum tamen. Diceret aliquis: non ualet similitudo q δε apud græcos nihil significat. & ideo ἐξώθεν non potest esse compositum sed deriuatũ. sed q; apud nos significatiua dictio est: & sic uterq; recte cõpositum ex duobus integris. ad hoc iste nihil mirum. q. d. Licet θεν apud græcos nihil significet: tamen nõ est mirum q; addi. i. poni in additione: q; dico non coniunctionem in illa additione q;: sed syllabam similem cõiunctioni. Alibi enim bene q; potest esse coniunctio. nihil dico mirum. Cum apud græcos quoq;: an ista coniunctio sicut: quæ apud nos in fine ponitur per additionem & iam non accipitur ut coniunctio sed ut syllaba: ut in istis ὅδε τοῦδε &c. Sed redeamus. q. d. adhuc multis possem modis ostendere: quia cum dico undiq; & plerunq;: quod non est per compositionem: sed per adiunctionem: sed redeamus &c.

¶ Sunt autẽ. Sicut dedi differentiam inter præpositiones & coniunctiones: ita hic incipiam dare differentiam
inter præpositiones & aduerbi. quæ tantam ad se inuicẽ habent affinitatem: ut aduer. quædam ante nullas iter
præpositiones reponantur: sed per hoc patet esse diuersa: quia præpositiones nõ ascendũt ultra ternarium nũe/
rum syllabarũ. aduerbia uero constat habere quattuor syllabas: aliquando quinq;. Aduerbia quidem. Alia
differentia cum: sint deriuatiua assignatio loci. Possunt enim. Hic probat ꝙ extra & infra & similia aduerbia
sunt & non præpositiones. Nam possunt adiici uerbis: quod est aduerbiorum etiam sine casualibus dictionibus
ut ego curro in campo: tu extra. subintelli
gitur curris in hac oratione extra sine casu
ali dictione adiicitur uerbo. ¶ Sciendũ ta
men. Sic iunge. licet dixerim extra & in/
fra & his similia secundũ auctoritatẽ & sẽ
tentiam græcorum esse aduerbia. Tamen
sciẽdum ꝙ omnia aduerbia quæ solẽt ca.
ad. ita ut ipsos casus regant romani artiũ
scriptores inter præpositiones posuerũt: qũ
casibus iunguntur aduerbia illa. & hoc iõ
quia tunc sunt præpositiua casualiũ & gra
uantur omnibus syllabis: quod ẽ suũ præ/
positionis. uel ideo quia interprætatio eo/
rum. i. uoces quibus per interprætationem
consignificant: & æquipollẽter apud græ
cos. modo. i. quædam ex illis obtinẽt uim
præpositionis. modo. i. quædam uim ad/
uerbiorum ut si dicam: ante ora patrum.
i. coram patribus. hic autem sig. τὸ πρὸ.
i. hanc præpositionem græcam. Et secun/
dum hoc ꝙ huic æquipollet græcæ præpo
sitioni latini posuerunt ante inter præpositi
ones. At uero si dicã. Ante leues ergo &c.
hic. i. in hac oratõne ãte significat τὸ πρό
τερον. i. hoc aduerbium πρότερον & in
hac oratione ab omnibus iudicatur esse ad
uerbium significans idem quod antea. s.
prius in tẽpore. κατα est præpositio græ
ca significãs idẽ qđ ꝯtra ἐξεναντίας duæ
partes sunt ἐξ præpositio ἐναντία nomen
contrarietatem significans. ad quam signi
ficandam proprie impositum fuit contra:
apud latinos ἐπί græca præpositio est et si
gnificat idem quod apud: apud nos ἐναν
τίως uero græcum aduerbium est: & si/
gnificat aduersionẽ & oppositionem. Ex
aduersum aduerbium est cõpositũ. μετά:
græca præpositio ẽ idem ualens quod post
Lucanus in. viii. secundum emathiã hic se
cundum pro post accipitur. Nota quia cũ
dicit secundũ quando ꝑ μετα uel κατα ac
cipitur reliquit intelligere: quoniam secun
dum aliam significatõnẽ habet in qua græ
co aduerbio consignificat. ¶ Accentũ ha
bent præpositiones. Datis differentiis iter
præpositiones & coniunctiones & aduer
bia: ingreditur ostendere communes regu
las de præpositionibus. Ad declaratõnem
earum attende: quia cum dicit præpositio
nes acutum accentum habere in fine: de
per se prolatis agit: quia acutus accẽtus in
grauẽ conuertitur: quãdo præpositiones il
læ cũ aliis dictionibus leguntur & iũgunẽ
nisi ita iungantur ut præpostere proferan/

lã: cũ cõtra præpositio ꝑ cõpositionẽ dũtaxat põt il
lis præponi. Sũt autẽ uel unius syllabæ præpositio
nes: uel duaꝝ uel triũ: Et aduerbia qdẽ deriuatiua
possũt esse: Præpositiones uero positiuæ: idest pri/
mitiuæ sũt oẽs si sequemur auctoritatem græcoꝝ.
Itaq; aduersũ extra infra intra inter cũ sint deriuati/
ua magis aduerbia esse uidenẽ præpositiua q̃ præ/
positiones. Possunt. n. hæc sine casualibus uerbis
ẽt adiungi: ut ego in cãpo curro: tu extra: Ego su/
pra aspicio: tu infra: sic etiã similia. Sciẽdũ tamẽ ꝙ
oĩa aduerbia quæ solẽt casibus adiũgi: Romani ar
tiũ scriptores inter præpositiones posuerũt: qa sũt
præpositiua casualiũ: & quia grauãtur oĩbus sylla
bis: uel qa iterprætatio eoꝝ apud græcos mõ præ/
positiõis mõ aduerbii uim obtinet. ut ãte ora patrũ
hic ãte τὸ πρὸ significat: qđ est præpositio græca. At
uero Ante leues ergo pascẽtur ĩ æthere cerui. & An
te pererratis ãboꝝ finibus exul: hic ãte τὸ πρότερον
significat: & ẽ sine dubio aduerbiũ. Similiter cõtra
quãdo κατα significat loco præpositionis ẽ accipiẽ
dũ. ut cõtra cõcionẽ Metelli: cũ uero τὸ ἐξεναντίας
quod propriũ ẽ eius significat: aduerbiũ est sine du
bio ut ego in hanc partẽ specto tu cõtra. Iuuenalis
ĩ primo. Stat cõtra: stariq; iubet. Aduersum quoq;
ideo præpositionẽ esse putauerũt qa pro ἐπί græca
præpositione solet aliquãdo poni: Vt Terẽ. ĩ ãdria.
Idq; aduersũ te gratũ fuisse habeo gratiã. Quãdo
autẽ τὸ ἐναντίως significat magis aduerbiũ ostẽdiẽ
Vt Teren. ĩ phormione. Ei loco exaduersũ tõstrina
erat quædã: Secũdũ quoq; q̃do pro κατὰ & μετα ac/
cipiẽ: loco præpositionis ẽ. Salustius ĩ iugurthino
Secũdũ ea uti deberis uterer. & Lucanus in octauo
Secũdũ emathiã lis tanta datẽ. Accẽtũ habent præ
positiones acutũ in fine: tã apud græcos q̃ apud la
tinos: q tamẽ cũ aliis legendo ĩ grauẽ cõuertiẽ. nisi
præpostere proferantur quod æoles quoq; quãuis
fugiãt in fine acutũ: hac ꝑte solẽt seruare: quos ipse

tur: quod .i. acutũ accẽtũ coles quoq; sicut & latini solẽt seruare in præpõne: q̃uis fugiãt accẽtũ in fine in aliis ptibus orationis ¶ Cum uero. Quia dixerat ut præpostere proferant: uult determiare quẽ accẽtũ præpositiões ꝓlatæ præpostere habeant. ¶ Tantũ aũt. Dixit ꝙ præpõnes mutato ordine .i. præpostere prolatæ mutãt accẽtũ graue in acutũ: mõ uult ostendere nõ ẽẽ mirꝫ si illud facit ordinis cõmutatio qa etiã tantã cõmutationẽ accẽtuũ præpositiõis facit ordinis mutatio ꝙ quibusdã ꝓnoibus postposita hẽt encliticũ accẽtũ quẽ minime hẽret si præponeret: ut cũ qñ istis pronoibus supponit: me te se &c. ¶ Nec mirũ. Quia dixerat præpositiones ꝑ se prolatas acui in fine uult ostendere nõ ẽẽ mirũ si romani ponunt illos acutos accẽtus in fine præpositionũ. Et etiam non ẽẽ mirũ si æoles faciunt .idem .i. acuũt præpositiones in fine: contra consuetudinẽ suam: quia .s. fugiunt acutum accentum in fine cum præpositio semper annectitur .i. expectat & desiderat adherere & coniũgi sequenti dictioni: quapropter acuitur in fine & suspenditur: donec habeat qđ expectat .s. uel additionẽ cui exigit adiũgi quã postq̃ habuit quasi una pars effertur cum ea. Significatio eni præpositionis quæ incerta erat dum per se proferretur ex sequenti dictione cui apponitur certa fieri dinoscitur. ¶ Vnde. Probatio est ab effectu: quia præpositio sequenti dictioni annectitur: quod licet in/de sumas ꝙ acutum accentum quem habet dum sequentem dictionem expectat ei cõiuncta in grauem conuertitur. habet enim quod desiderabat nec amplius debet suspẽdi id quod .s. ꝙ præpositio separata in fine debet acui postposita grauari: donatus cõfirmat sese sentire. loquelas dicit quãdo inter præpositionem & casum quem regere debet ponitur alia loquela: idest alia dictio: ut cum dico uado ad regis palatium ¶ Censorinus uero pla. do. de his præpositionibus quos scilicet accentus debeant habere in libro quem describit. ¶ Et composite quidem. ¶ Alia cõmunis regula. Attende quoniam secundum huius tam rigidæ regulæ diffinitionem: nec inuicem: nec hactenus ualent esse composita cum nõ a noiatiuo composito flectantur: quare necesse est ut siquis ca cor. penul. efferat: uel se contra regulam grammaticæ fecisse: uel illa simplicia aduerbia esse confiteatur: nisi dicat hactenus componi ex hac aduerbio & tenus præpositiõe: quod liber tamẽ mauult aduerbium esse. ¶ Secundum figuram uerborum. Dicit quia non componitur participium nisi præcedat eius uerbũ compositum. ¶ Et sibi preponitur .i. præpositio præponi in compositione sed non nisi cum alia parte componatur. Necnon etiam. Coniunctio inuenitur præposita: sed tunc ipsa coniunctio nõ seruat uim suam. Correctio ergo a præpositione: quia ꝙ est ibi additio: ergo absq; deriuatum est a præpositione abs & fit a parte hæc illatio Nam deriuatio alia regularis: alia per additionem ut ista.

risq; secuti in hoc quoq; sequimur. Cũ uero præpostere monosyllabæ ponãtur acuto: dissyllabæ penultimo acuto ꝓferũtur: nisi aliqua differentia ut prædictũ est ĩpediat: Vt Vir. in .i. æneï. Maria oĩa circũ. Finalẽ .n. acuimus syllabam ne si penultimã acuamus nomẽ uel aduerbiũ puteť eẽ. Tãtum aũt præpositioni tenoꝝ mutationẽ facit ordinis cõmutatio: ꝙ in qbusdã ꝓnoĩbus etiã encliti uice fungiť quæ sũt hæc mecũ tecũ secũ nobiscũ uobiscũ: de qbus latius in pronomine tractatũ ẽ: Nec mirũ in hac pte oratiõis Romanos in fine ponere accẽtus: q̃uis sint dissyllabæ necnõ æolus cõtra cõsuetudinẽ suã idem faceř cũ annitiť semper præpositio sequẽti dictioni: & quasi una pars cũ ea efferť. q̃uis per appositionẽ ẽt proferať. Vnde & acutũ in grauẽ cõuertit. Idq; donatus etiã in secũda arte de præpositione se intelligere cõfirmat his uerbis: separatæ præpositiones acuũtur Coniũctæ uero casibus aut loquelis uim suã sæpe cõmutãt & graues fiunt. Censorinus uero planissime de his docet ĩ libro quẽ de accẽtibus scribit. Et compositæ q̃dẽ tam in nominatiuo q̃ in obliquis casibus ab eo nominatiuo composito flexis inueniũtur: ut indoctus indocti indocto indoctum indocte. Appositæ autẽ nõ nisi cum accusatiuo uel ablatiuo: ut ĩ hostẽ pro patria: Cum uerbo semper ĩ compositione ut induco extorqueo ꝑcurro. Cũ participiis in cõpositione quidem secundum uerborũ figuram ex quibus nascuntur: ut inducẽs extorquens percurrens. Et præterea ꝑ appositionẽ accusatiuo & ablatiuo secũdum no;a: ut in amãtẽ pro ducẽte. Pronoĩbus uero per appositionem solã præponiť duobus supradictis casibus obliquis: ut ĩ illũ: de illo. & sibi præponiť ĩ cõpositiõe ut imꝑterritus ĩexpugnabilis. Necnõ ẽt cõiũctiõi ĩuenit præpõita. Sed nõ seruat uim suã: ut absq; unde ut supra mẽorauimꝰ additio magis putať q;. Ergo a præpositiõe abs deriuatũ ẽ absq;: quõ ab ex ex-

¶ Igitur nomini quidem. A præmissis exemplis infert: quia cum dicimus in hostẽ & pro patria et indoctus ido
cti: ergo nominũ quidem &c. ¶ Participio. Per deri. uel conse. cõpo. ut deriuationẽ dicit quãdo participiũ cõ/
positum a uerbo cõpositoregulariter deriuat̃ consequẽtiam uocat similitudinem. s. quãdo participia per se cõ/
ponũtur sicut et uerba per se: ut exigo exactus. ¶ Loco etiam cõiunctio. Hoc iõ inducit quia præpõ componi
neq; apponi põt coniunctioni saltem hoc habet inde remediũ: quia solet poni loco cõiunctionis græce. s. ἕνεκα
ut per desidiam. i. causa desi. ut græci dicunt ἕνεκα desidiæ: huiusmodi aũt cõiunctiones apud nos nõ inueniũt
¶ Similiter propter & ob. Loco causalis
coniunctionis accipiuntur. ¶ Sunt autẽ.
Alia cõmunis regula quare apud nos sint
plures causam supponit. Nam apud illos
singulæ præpositiones multas & diuersas
habent significatiões. et nos ad unãquãq;
illarum significandam unam præpositio/
nem habemus. et ita singulæ græcorũ præ
positiones complent demonstrationem. i.
significationem multarum præpositõnum
apud nos: ut περὶ ponitur pro circum: &
super non quando super significat locum:
sed quando est memoriæ. i. memoriam si/
gnificat de aliquo: ut multa super priamo.
Nec solum id quod modo dixi de diuersi/
tate significationis causa sit quare plures
habeamus præpositiones: sed etiam illud
&c. ¶ Tenoremq; earum. i. præpositõnũ
seruauerunt in illis aduerbiis: quia. s. præ/
posita casualibus grauatur in omnibus syl
labis. Sequitur. huiuscemodi enim reddi/
tio est causæ quare pauloante pone. et in/
fra et similia aduerbia uocauerit. q̃re græ/
ci dixerunt ea aduerbia esse et non præpo/
sitiones causam supponit. qa s. certam ha/
bent aliquam significationem etiam per se
posita: præpositiones uero per se probatæ:
certam nolunt habere significationem. et
ideo supradicta a iure præpositionũ sepa/
rantur. Aduerbia uero per se prolata cer/
tam habent significationem: quare supra
dicta bene possunt esse aduerbia. Ampli/
us pleraq; aduerbiorum componi non pos
sunt: Nec supradicta localia componũ/
tur: Vnde uidentur esse aduerbia. Omnes
autem præpositiones apud græcos com/
poni possunt et apponi. Sed supradicta
localia componuntur. Igitur nõ sunt præ
positiones: sed rationes græcorum. ¶ Præ
terea hæc. Alia ratio quare supradicta: et
similia nõ sunt præpositiões: quia hæc quæ
certissimam etiam per se posita habent lo/
corum significationem possunt apud lati/
nos quoq; sicut apud græcos sine casu pro.
quod rarum: idest nunquam patitur præ/
positio. Semper enim uel apponitur casus
ut uado ad domum. uel subintelligitur: ut
de post stantes: subintelligitur enim euer
te. de ultra mare: subintelligitur existente
Quod localia sine casuali proferantur.
Ponit exemplum Virgili. i secundũ. pone
subit cõiunx. Inueniuntur igitur. A su/
pradictis infert sic. Quãdo qdẽ secũdum
græcos ꝓpõnes ꝑ se ꝓlatæ certã sigõnem

tra. Similiter aduerbiis præponitur per cõpositio-
nem ut perinde: desubito deinceps abhinc. Igit̃ no
mini quidem & per appositionẽ & per cõpositionẽ
ꝓnoi uero ꝑ appositionẽ solã: licet quibusdã mecũ
tecum secũ nobiscũ uobiscũ cõposita esse uideãtur
Participio uero per deriuationẽ uel consequẽtiã cõ-
positoꝝ uerboꝝ uel ꝑ appositionẽ. Cæteris aũt ꝑ-
tibus ꝑ solã cõpositionẽ præpositio iũgitur loco ẽt
cõiũctionis accipi solet casualis: ut per desidiã ma-
litiæ nascũtur idest causa desidiæ: similiter ꝓpter &
ob. Vir. in quarto. Te propter lybicæ gentes numa
dũq;. Idẽ in. xi. Cuius ob auguriũ infaustũ. Sunt
aũt apud nos multo plures q̃ apud græcos. Apud
illos eni cũ sint decẽ & octo præpositiões: diuersas
singulæ habẽt significationes quæ cõplent multaꝝ
apud nos demõstrationẽ: ut περὶ ꝓ circũ. & circa &
erga & de & super quãdo mẽoriæ ẽ. Ponit̃ similiter
παρὰ pro apud & prope & ꝓpter & præter: nec solũ
id. sed etiã illud cã fit: ut sint ãpliores apud nos qd
oĩa aduerbia localia quæ solẽt casualibus præponi
iter præpositiones nostri posuerunt ut supra dixi-
mus: tenoreq; eaꝝ in eis quoq; seruauerũt. ut pone
tribunal: aduersũ hostẽ: citra forũ: cõtra inimicos
ĩfra tectũ: supra mõtẽ: extra muros: ĩtra urbem ul-
tra alpes. Huiuscemodi eni oĩa græci aduerbia di-
cũt esse qa & certã aliquã habent significationẽ etiã
per se posita: qd præpositiones habere nolũt per se
ꝓlatæ. Aduerbia uero habẽt: & plæraq; eoꝝ cõpo-
ni nõ possũt. Oẽs autẽ præpositiones apud illos:
& cõponi & apponi solẽt. Preterea hæc quæ certissi
mã habẽt locoꝝ significationẽ etiã per se posita pos
sunt. Apud latinos quoq; sine casualibus proferri:
qd rarissime patit̃ præpositio. Vir. ĩ secundo æneí.
Pone subit coniũx. Inueniũtur igitur apud latinos
ĩ præpositionibus tria cõtraria obseruatiõi græcoꝝ
ꝙ certe sũt significatiõis q̃dã præpositiões: ut apud
erga circa iter: & ꝙ quedã nũq̃ cõponũt: ut hæ ipse

apud erga: & quædam nunq̃ ſeparant̃ con ſere di dis Nulla præpoſitio habet aſpiratione͂ ſicut nec coniũctio. cũ in aliis ſex pribus orationis ſũt quæ habent aſpiratione͂: & q̃ nõ: ut hara héo habés hic huc heu:

¶ Præpoſitiones quæ rariſſime præpoſtere ꝓferuntur.

Rariſſime apud proſam ſcribẽtes præpoſtere ꝓferuntur præpoſitiones monoſyllabæ ut etiã apud poetas difficile mutãt ordine͂: ut apud Terentium in andria. I præ ſequar niſi cũ. Ea. n. ſola tam apud poetas q̃ apd reliquos præpoſtere cũ ꝓnoibus ponitur: ut prædictũ e͂ his mecũ tecũ ſecũ nobiſcũ uobiſcũ. necnon etiã quocũ qcũ q̃cũ qbuſcũ: Mediæ quoq; ponũt̃ ut quadere quãobre͂ quaſobres quainparte. Necnõ habent quãdam cognitione͂ cũ aduerbiis localibus plerũq; præpoſitiões: ut i & ad locũ: & ab. & e & ex de loco

Sciendũ tame͂ q̃ nulla alia pars in x deſinit apud latinos niſi noia: & ex præpoſitio quæ græca e͂ & uix & mox & pax παὺ τέλωσ. Aduerbiũ comicũ quo utitur Teren. quod ſimiliter græcũ eſt. Sũt quæ in cõpoſitione eliſione͂ patiũtur ut cũ ſequẽte uocali: coeo: coarguo: coarto: coerceo: coæquo. Contra pro ſequente uocali d aſſumit: ut prodes ꝓdeſt proderam ꝓdeſſe. Quædã e͂t ſyncopã paſſę ſũt ut ſupra ꝑ ſuperã: infra ꝑ i fera: extra pro extera. Nã antiqui triſyllabæ ea proferebãt: ut Cice. in arato. Toruus draco ſerpit ſubter ſuperaq; retorquẽs ſeſe tenuit tame͂ uſus. ut diſſyllabæ magis ea proferant̃: Nec ſolũ præpoſitiones ſed etiam aduerbia ſũt ea pro uaria ſignificatiõe accipienda. Oportet aũt ſcire quod græci propriũ dicũt eſſe præpoſitionis uel nihil certum per ſe poſitæ ſine aliis partibus orationis ſignificare poſſint ut ſupra dictũ e͂ quales ſunt pene apud nos quoq; oẽs monoſyllabæ: ut ad ob p præ ab abs cũ de e ex Necnõ diſſyllabaꝝ quædã: ut ante præter: Hæ eni͂ ad ſenſũ ſequẽtiũ ſignificationes ſuas accomodant ut ad modo perſonæ: modo loco: Eſt quando tempori adiũgit̃. uel nũero. pſonæ ut Vir. i. i. æneid. Ad te confugio & ſuplex tua numina poſco loco ut ide͂ in eodem Prima quod ad troyã ꝑ charis geſſerat argis. Tempori ut Saluſtius in primo hiſtoriaꝝ. Ad

nõ hñt: ſed ſecđm illos oẽs præpõnes cõponi poſſunt & apponi. igit̃ iueniũt̃ apud latinos in præpõibus tria cõtraria obſeruationi græcoꝝ: quæ tria ſuppõit. ſ. q̃ q̃dã præpõnes ſũt certæ ſigõnis: ut iuxta: intra: & alia ſupradicta localia q̃ latini faciũt præpõnes qñ caſualibus adiũgũt̃. & q̃ quædã præpõnes nũq̃ cõponãt̃ ut ſupradictæ. ſ. iuxta & itra: q̃ præpõnes nunq̃ ſepant̃. i. apponũt̃: ut con: di. Sciẽdũ qa con: diſ: & ſilia uocant̃ præpõnes ob hoc tãtũ: qa loco præpõnũ ponũt̃ i cõpoſitiõe ſicut in ſequẽtibus iueniemus. ¶ Nulla præpõ. Alia cois regula. Nome͂ aſpiratione͂ hẽt: ut hara: ꝓnome͂ ut hic &c. Rarũ alia cois regula: ut apud Terẽ. i an. Præpõ monoſylla. mutat ordine͂. i præſequar. debuiſſet enim dicere prei: & eẽt cõpoſitũ: cũ nulla præpõ uerbo niſi in cõpõne adiũgat̃. ¶ Mediæ quoq;. Alia cois regl'a. Necnõ: ita alia cõmunis regula. In ad locũ & in loco ſign. ut in domũ uado: & in domo ſũ. hic ãt ſigni. in: ipſam domũ nõ in eẽntia: ſed ſecũdũ hũc reſpectũ q̃ itur ad eã uel maneret i ea. Ex de loco ſig. ut: ex ægypto uocauit me. ¶ Sciendũ tñ. Licet ex: iſta præpõ in x deſinat: tñ ſciẽdũ &c. q̃ aduerbiũ. ſ. pax ſilr e͂ græcũ ã πᾶξ: ſicut ex præpõ e͂ græca ¶ Alia cois regula. Sũt præpõnes quæ in cõpõne patiunt̃ eli. i. unius litteræ abſciſione͂: ut con: iſta præpõ ſequẽte uocali: cũ dico coeo: cõeo eni͂ dẽret dici: ſed ꝓpter ſeq̃ntẽ uoca. ſubtrahit̃ n ꝯtra. i. ecõtrario ꝓ iſta præpoſitio ſequẽte uocali non eliditur: imo aſſumit d litterã: ut prodeſt. ¶ Quædam etiã. Alia cois regula. Sequit̃. Nã antiqui. & reſpondet ad hoc qđ dixit ſupra pro ſupa. uſus tame͂ tenuit ut diſſyllaba ꝓferant̃: licet & antiq diſſyllaba ea ꝓferrẽt tñ uſus tenet. ¶ Nec ſolum. q. d. ego dixi ſupra & infra eſſe præpoſitiões: ſed hoc ſciendũ de illis q̃ non ſolũ ſunt præpoſitiões: ſed etiam aduerbia ſunt accipienda pro uaria ſignificatione. Eſt enim quando per ſe prolata certiſſimã habent locoꝝ ſigõne͂. et tunc debẽt inter aduer. reponi. ¶ Oportet aũt &c. Superius idem dixit: ſed ibi ad differentiã aduer. & præpoſitionũ. hic uero ut cõem regulã debet ſuo loco. ¶ Pene dicit: quia præ: cũ ſit monoſyllaba: p ſe tñ ꝓlata certiſſimã hẽt loci ſigõne͂. ¶ Necnõ etiã quædã diſſyllabarũ præpõnũ nihil certũ p ſe ſignificant: ut apud: per ſe prolatũ perſonã uel locũ ſignificare nõ põt. Hæ eni. q. d. in hoc potes colligere quia hæ ſupradictæ præpõnes monoſyllabæ uel diſſyllabæ p ſe nihil certũ ſignificat: qa accomodat ſig. ſuas ad ſenſus dictionũ ſequentium quibus. ſ. iunguntur: & ſecundũ uarios ſenſus earum ſignificationes uariant.

¶ In cõpositione quoq;. Ad suã uariat si/
gnificationẽ: quia modo est intẽtiuũ: quia
intẽdit et augmentat uim uerbi: ut appro/
bat. i. ualde ꝓbat mõ ad personã uel rẽ di
rigitur: ut alloquit̃ hõ ẽ a deo donũ. ¶ Quæ
uero alicuius sunt certæ significationis quã
uis secũdũ rõnẽ græcoꝝ pleræq; inter ad.
po. de. pleræq; dicit: qa inter ista præposi/
tio certã babet sigõnem. sed tamẽ qa nũq̃
inuenit̃ sine casualibus: iõ nõ cõcedit au/
ctor ut etiã secundũ. i. ꝓpter rõnem græ/
corũ deberet iter aduerbia reponi. yper &
ypo præpositiões sũt apud græcos idem si
gnificantes qđ supra infra apud nos.
¶ Inueniunt̃ tamen. Vult ostendere qua/
re hæc collectio uocũ specialiter præpositõ
nũcupetur. q. d. licet in multis locis dixe/
rim hanc uocũ collectionẽ aliis dictiõibus
debere præponi: inueniunt̃ tamẽ etiã i aliis
partibus oratiõis præpositæ dictiones: ut
ne aduerbiũ. de. h. præpositiuum ẽ. et hic
istud pronomen. nõ tamẽ semper præpo/
nũtur sicut præpositões: naturaliter. i. ex i
uentiõe præponi habẽt: quia nulla ordinis
cõfusione possum dicere hõ hic sicut hic hõ
Nec oino sunt præpositiuæ dictiões perti/
nẽtes ad eandẽ spẽm in aliis partibus orati
onis: ut atq; ista coniunctio copulatiæ spẽi
est et præponit̃. ꝙ uero pertinẽs ad eandẽ
spẽm copulatiua supponitur. ¶ Iure igit̃.
quia in aliis partibus nõ semper sunt præ/
positiuæ dictiones: nec etiã illæ quæ subia
cent eidẽ spẽi: igit̃ iure &c. ¶ Sunt etiam.
Alia cois regula: et ꝙ præpositiones desũt
uerbis quibus iungũtur per cõpositionẽ: ut
ruunt dixit Virg. pro eruũt. intelligit̃ eñi
ibi ruunt eẽ compositũ per subintellectam
præpositionem. et ecõuerso præpõibus de
sunt uerba quibus cõponũtur: ut Virg. sup
dixit ꝓ superest. ¶ Cõpositæ præpões.
Alia cois regula. ¶ Verba quia ntũm. i.
ita directe significat sicut et noiatiuus: iõ
&c. ¶ Est quando. Alia regula. Et nota
quia hanc eandẽ uidet̃ superius dixisse. sed
et aliud et aliter. Superius eñi indetermia/
te dixit. præpõ etiã loco cõiunctionis acci
pi solet causalis. hic uero apud nos et apud
illos: igitur id fieri determiat. qũ uero pro
pter sig. nõ ¶ græcam: sed ¶ tunc
præpõ est ualẽs idẽ qđ apud nos ob. cum
per appositionem loco causalis coniunctio
nis ponitur. In compositione uero idẽ qđ
circum hæc præpositio sig. Obeuntia enim
idem est quod circũuenientia.

bellũ persi macedonicũ: nũero ad q̃nquagita milia
In cõpositiõe quoq; mõ itẽtiuũ est ut approbat affir
mat. Modo ad personã aliquã uel rem dirigitur: ut
alloquitur arridet. Similiter aliæ supradictæ diuer
sas habẽt significationes. Quæ uero certæ alicuius
sunt significationis q̃uis secũdũ græcoꝝ rationem
pleraq; iter aduerbia poni dedeant. i. supra infra ex
tra pone & huiusmodi: alia tamẽ qa casualibus ple
rũq; præponũtur & grauãtur more præpositionũ:
& loco plerũq; græcaꝝ accipiũtur: ut dictũ est præ
positionũ. ut supra cælum υπερ τον ουρανον: ifra ter
rã υπο την γην. Ideo nõ penitus irrationabiliter ab
artium scriptoribus latinarum inter præpositiones
quoq; sunt receptæ. Inueniuntur tamen in aliis pti
bus præpositiuæ non tamen semper: nec omnes ad
eãdem speciem pertinẽtes: ut ne aduerbium dehor
tandi: & hic pronomen præpositiuũ: quod tamen li
cet etiã postponere: ut hic homo: & homo hic nulla
ordinis confusione tam a poetis q̃ a sine metro scri
bẽtibus bene dicitur. Iure igitur sola hæc pars idest
præpositio a loco quẽ propriũ possidet nomen ac/
cepit: Sæpe & a uerbis desũt præpositiões: ut Vir.
in primo æne. Vna eurusq; notusq; ruũt. & præpo
sitionibus uerba ut idẽ in. iii. ænei. O mihi sola mei
super astianactis imago. Super pro super es.

C Ompositæ uero præpositiones cum aliis
partibus in illaꝝ potestatem cõcidũt: ut
incuruus adoro abhinc pro inde. Nã in
absq; magis adiectio est quæ syllabæ: ut diximus
q̃ coniunctio. Verba quia nominatiuũ semp signi/
ficãt uel uocatiuũ: ideo in cõpositione semp habent
præpositiones: quomodo & nominatiui noium &
uocatiui. Est quando præpositio loco coniunctio/
nis ut dictũ ẽ accipit̃ tam apud græcos q̃ apud nos
ut ꝓpter te: hoc est tui causa: Tunc enim loco casua
lis cõiunctionis accipitur quando χαριν græcam si/
gnificat. Virgilius in tertio. Te propter libycæ gen
tes numadumq; tiranni Odere. Quãdo uero παρα
significat præpositiõis uim sine dubio defendit. Idẽ
Virgilius. in nono: Siue padi ripis: athesim seu
propter amœnum. Similiter ob loco casualis solet
poni coniunctionis: Virgi. in. xi. Cuius ob auspi/
cium infaustũ moresq; sinistros. Cum in composi/

tione semp præpositiõis habeat significationem: ut idem i. vi. Magnas obeuntia terras Tot maria itra ui duce te. necnõ cum aliis ptibus cõiũcta simul cũ illis loco casualis cõiunctiõis accipitur ut q̃obrẽ ꝓ qua propter. ut Cicero in primo uerrinarum. Quã obrẽ ut sæpe iam dixi. Cum apud græcos separata præpositio: tribus soleat casibus præponi genitiuo datiuo accusatiuo. apud nos duobus solis præponit: idest accusatiuo & ablatiuo nisi hellenismo utatur auctoritas: ut Virgi. in. iii. georgicoꝝ. Et crurũ tenus a mento palearia pendent genitiuo est usus secundum græcos ꝓ ablatiuo: q̃uis apud græcos τοῦ χρισ: quod est tenus non prępositio sed aduerbium esse ostendit. Itaq; apud nos quoq; raro præponit ut i. ii. georgi. Hactenus aruoꝝ cultus & sydera cæli. Idẽ in secũdo ęnei. Capulo tenus addidit ensem.

n Ominatiuo uero p cõpositõem addita præpositio per omnes manet obliquos casus.

Ideo autẽ noiatiui per appositionẽ nõ recipiunt præpositiones: quia per intransitiuam dicuntur locutionẽ: idest non trãseuntẽ ab alia ad aliam psonam. ut percurrit homo excelsus. Ecce quia nominatiui sunt nullã habẽt transitionẽ. Accusatiuus uero & ablatiuus cum transitiui sunt recipiũt separatas præpositiones. Separatæ. n. hæ semp transitiones significant. Itaq; uerba quoq; quia semper adiũcta sunt q̃tum ad intellectũ uel noiatiuo uel uocatiuo & carent casibus iure non possunt p appositionẽ adiungi præpositioni. Nihil. n. carens casu p se transitiuum esse potest. Præpositio quãdo p defectionem uerborum ꝓfert generalẽ seruat accentuum regulam q ab acuto incipit. Vir. in tertio æneí. O mihi sola mei super astianactis imago. Et Terẽtius in andria. Adeo modesta & adeo uenusta: ut nihil supra: & hoc ad similitudinem græcorũ Homerus ξανθῷ ἐπὶ δινήεντι τόσα εἰρεί παρεύ εἰσ γε θεῶν ὅσ᾽ ἀλοιγὸν ἀμυνεῖ. Necnon etiam si præpostere proferant: ut Virgilius in septimo: Decus imperiũq; latini Te penes. hoc quoq; a græcis. Homerus ἤλθεν ἀργυρότοξοσ ἀρτέμι ἀίξων. Est tamen quando postposita quoq; grauatur si gẽitiuus sequatur redditus ad suprapositum accusatiuum uel ablatiuum: ut si dicã Virtutem propter imperatoris uel iustitia i legum.

Necnon cum aliis partibus coniuncta uel per appositionem uel per compositionem simul cum illis. i. ipsa & aliæ secum omnes. s. simul pro causali coniunctione accipiũtur. ut quãobrem. Cũ apud græcos. Alia cõis regula. Regula nisi hellenysmo. i. græcismo utatur auctoritas. ut Virgi. quãuis apud græcos ἀχρισ suum æquipollens sit aduerbium. Itaq; quia æquipollens tenus est aduerbium tenus raro præponitur: quia nõ recte est præpõ. Necessario autem. Alia regula. Sequitur redditio cãæ. ideo aũt. Separe. n. recte. ac si. d. Accusatiuus & ablatiuus cum trãsitiui sint præpões separatas recipiunt. Nã hæ præpositiones &c. Itaq;. qa nominatiui per appositionem non recipiũt præpões. igitur uerba per compositionem iungi nõ possũt præpõni: unde inferat ipse interserit. quia semper &c. Sequitur. Nihil. n. respicit ad partem supradictorum ad hoc. s. quod dixerat. & carent casibus. per se dicit. i. ex sua ui. Opponitur. quia præpões separate transitionem significant. quod pauloante dictũ ẽ: cum nullos casus habeant. Sed huic oppositioni satisfacere uidetur cum dicit per se. i. ex sua ui. neq;. n. præpositiões ex ui sua sed ex sequentium dictionũ cõiũctione aliquid certum significant nedum p se sint transitiue. i. aliquod certum per transitionem significent. sicut actiua uerba cũ transitiua dicantur tamen si casus non habeant appositos uł subintellectos p se nullam transitionem faciunt: sed absolutam uim hẽre dicuntur. ut Teren. in eunu. Hic est q si amare occepit. amare nullam transitionem facit hic. Præpositio quãdo. Alia cõitas & hæc. s. ut præpões per defectionem uerborum prolate generalem seruãt accentuũ regulam: facimus nos ad græcorum similitudinem. Necnon ẽt si præpostere proferãtur præpões generalem seruant regulam accentuũ. & hoc quoque a græcis accepimus. Est tamen. Licet dixerim præpões præpositas generalem accentuũ seruare regulã. est tamen qñ postposita quoq;. i. sicut præposita grauat. s. si sequatur gtũs ad suprapositum accusatiuũ uel ablatiuum redditur ut ab illis regatur. sicut apud græcos διά acuitur i principio pp differentiã hic oportet subintelligi.

Et si loco aduerbiorũ. Alia cõmunitas
per pulchra. ꝑ hic nõ grauatur: sed acuitur
et ponitur ꝓ ualde. pro. tristia fata pro. lo
co interiectiones ponitur: & ideo acuitur.
Hoc tamen Licet dixerim nos accipere
præpõnes loco aduerbiorum. tamẽ hoc fa
cimus auctoritate græcorum. sicut. n. præ
positiones loco aduerbiorum: sic etiam ad
uer. loco præpositionum solent poni apud
illos sufficeret dixisse. illi enim præpõnes lo
co aduerbiorum accipiunt. sed cõtrarium
membrum addit: quia uult inferre. Ni
hil igitur mirum. Huius illationis aliam ꝓ
bationem supponit: cum etiam loco nomi
nis ea aduerbia solent accipi ut Statius rite
aduerbium pro ritu nomine posuit. Præpo
sitiones quoq; tam pro aduerbis. hoc repe
tit ut addat: non bene tamen licet pro con
iunctionibus ponatur: ideo non bene. qa
differunt. quod habes ubi dicit cum coniũ
ctio &c. Separatæ præpõnes. Idem dixe
rat superius: sed uult addere. & est quãdo
eadem habent. Est quando abundant
idest superfluũt posite syllabice qualiter syl
labice ipse exponit. idem causa &c. Sylla
bice aduerbialiter positum est.

Sin autẽ in fine sensus sit prępositio omni modo ge
neralẽ seruat accentuũ legẽ. ab acuto incipit: ut ho
mines mille uenerunt supra: nisi differentia ꝓhibeat
sicut supradictũ est ut circum. Virg. in primo ęnei.
Maria omnia circũ in fine acuit͂: ne aduerbiũ uel no
mẽ esse putet͂: sicut & apd͂ græcos ἄνα. Et si loco ad
uerbiorũ uel interiectionũ accipiantur similiter mu
tant accentũ sibi destinatũ. Teren. in eunu. Perpul
chra credo mũera haud nostris similia. ut Lucanus
ĩ secundo. Proh tristia facta Quis fuit ille dies ma
rius quo mœnia uictor. Hoc tamẽ quoq; græcis au
ctoribus facimus: sicut enĩ præpositiones loco ad
uerbiorum: sic etiã aduerbia loco præpositionũ so
lẽt poni. Homerus. Τω δ᾽ αὐτω μάρτυρεσον πρὸσ τε
ῶν μακαρων πρὸσ τε θνήτῶν ἀνθρωπων. prępositionem
posuit pro aduerbio ἴλιον εἴσω aduerbiũ pro prępo
sitione. Nihil igitur mirũ apud nos quoq; præposi
tiones ꝓ aduerbiis: uel aduerbia ꝓ prępositionibus
inueniri. Cũ etiã loco nois ea solent accipi: ut Virg.
in tertio Mane sponte sua. Statius in. xi. At tu pu
det hostia regni hostia nate iaces ceu mutus & egre
ge sanguis Hei mihi primitiis ararum & rite nepha
sto Libatus: rite pro ritu posuit. Præpositões quoq;
tam ꝓ aduerbiis q̄ pro coniunctionibus ĩueniunt
ut ostendimus. Non tamen bene stoici præpositio
nem inter coniunctiones ponebant præpositiuã cõ
iunctionem eam nominantes cum cõiunctio & no
minibus & uerbis: & omnibus tam declinabilibus
q̄ indeclinabilibus per appositionem soleat adiun
gi: Nec solum præponitur: sed etiam adiungitur
tam apud poetas q̄ apud sine metris scribentes. Prę
positio uero ut supra dictũ est & præponi uult sem
per cũ recto ordine ponitur: & uerbis cęterisq; par
tibus indeclinabilibus nisi in compositione non ad
iungitur. Separatæ præpositiones uel accusatiuo uel
ablatiuo adiunguntur. Compositæ tam nominati
uo q̄ cæteris obliquis: qui ex cõposito nominatiuo
nascuntur. Et est quando eandem habent tã in com
positione q̄ in appositione significationem: ut inua
do ostem: & in hostem uado. In utroq; enĩ contra si
gnificat. Est quãdo diuersas: ut de te loquor. i. tui
cã loquor deprimo. i. ĩfra premo. Est quãdo abun
dat syllabice. i. auctiõis syllabarũ cã tantũmõ nulla

Est quando localem uim possident quadripartitam. i. quattuor modis locū significant. Alia est cōitas. Cum apud græcos. Alia cōitas. & est sensus. apud græcos sūt quædam dictiōes dissyllabæ penul. habentes acutam. ut πλήσιοσ qbus præpō p cōpositiōem cōiuncta: ita ut aliquid addat sigōni accentū acutum de penul. trāsfert in antepenul. quādo. n. dicūt παραπλήσιοσ antepenul. acuat̄. πάρα præpō est græca. Cū aūt apud græcos præpō cōposita in multis dictiōibus hoc faciat. apud nos præpō cōposita illud idem in uno facit aduerbio. s. tamen. inde. n. p se platum acuit̄ penul. ꝙ fide. uel ꝑ in cōpositiōe ei iungatur. ut dicamus ꝑinde. deinde acuitur antepenul. littera sic se habet: cū apud græcos præpō cōposita cum aliis a præpōne dictiōibus non oibus: sed qbusdā & illis habentibus pen. acutā. Illa præpō ante. facit eam penl̄. i. similē illi penul. s. acutā. ita dico si illa præpō cōposita aliqd addit sigōni. ut cum dicunt πάραπλήσιοσ. Ista præpō iuncta cum. Antepenul. facit penul. i. similē penul. syllabæ. qa acutū accētum de penul. transfert in antepenul. apd̄ nos in uno aduerbio hoc solet facere præpositio. s. accentum acutū de penul. transferri in antepenul. ut inde. pinde. Et quare ita fiat: cām supponit. s. ne si grauet̄ præpositio: per appositōem eē putet̄ ante aduerbium quod fieri nō licet. Hac occasiōe uolunt aliqui dici de longe antepenul. acuta. s. ne. de per appositōem huic aduerbio longe iuncta eē uideatur. Sed hæc rō non ꝓcedit. cā. n. illa ꝓbabilis est non necessaria. si. n. necessaria eēt: induco antepenul. acuta diceremus: ne in per appōnem uerbo iuncta esse uideret̄: sed hoc auctor minime cōcedit præsertim cum dicat in uno aduerbio. s. inde hoc tantū fieri. Est quādo. Alia con. s. qa præpō assumitur causa significantiæ ut amplificet sigōnem. ut imprudens. i. multum prudens. Sunt præpositiones quæ similem. Alia cō. sit illa similis ptās subiungit. localis. s. significatiō ēt apponit. quia ex. preter cōem priuatam habet sigōnem. qa ꝑ causali coniunctiōe accipitur. & ordinem significat ex in compositōe. ut exin. Quāuis extra. Hæc aduersatio ad hoc respicit quod dixerat loco huius aduerbii extra. Tpalia quoq;. &. i. sicut localia. Alia con. pridie calen. pridie tpale est aduerbium. sed qa cū accusatiuo construitur: loco præpōnis fungitur. Aduersus nomen ē quod similiter īter præpōnes ponitur: cū accusatiuū regit. Subtractæ. Alia cō. si dicas a domo uenio nomen est ꝓprie. si dixeris domo uenio. præpōne subtracta domo pro aduerbio ponit̄. Ad eo autem. uult confirmare quod dixerat alia ex localem habere sigōnem: sed altius regulam orditur cōiter de multis aduerbiis. Sed ēt dixi ac si diceret ab ex nasci localia aduerbia extra & extrīsecus sed scd̄m latinos non sunt aduerbia: & est ordo. artium scriptores numerant hæc inter præpōnes: ideo ꝙ loco præpōnum sæpe solent poni: tunc. s. cum idest quādo casibus adiunguntur.

significatiōis adiunctiōe: ut emori ꝑ mori. Est quando localē uī possidēt quadripartitā: ut uenio p soꝝ pficiscor ad græciā: In italia sū: a cecilia uenio. Cū apd græcos præpositio cōposita cū dictiōibus aliis qbusdā penultimā hn̄tibus acutā antepenultimā eā facit. si addit significatiōi aliqd. ut πλήσιοσ: παραπλήσιοσ. Apud nos quoq; in uno aduerbio hoc solet facere. Inde dein de exide: subinde: ne si grauetur præpositio. p appositionē esse putet̄ ante aduerbium quod fieri nō licet. Est quādo significantiæ causa assumit̄ præpositio: ut Vir. in prīo geor. Nunq̄ īprudentibus obsuit imber. Est quando priuationē idest abnegationē significat: ut īpius expſ. Sūt quæ similē habēt potestatē ut ab a ex e quæ ēt localē possidēt significationē: Ex uero & ꝑ casuali cōiunctiōne potest accipi. ut ex insidiis illius hoc patior. i. insidiarū illius causa. Priuationem quoq; ut supra dixi significat: ut exps exlex. & ordinē: ut Vir. in octauo æneī. Exin gorgoneis alecto infecta uenenis. Et loco aduerbii extra fungit̄: ut exul extra solū: & excludo extra claudo. quis extra quoq; oīa localia: ut sæpe memorauimus aduerbia: quæ solent casibus adiungi nostri inter præpositiones posuerunt. Tēporalia quoq; & localia aduerbiorum quædā ī præpositiones transferuntur & nomina: ut pridie calendas: & aduersus uel aduersum hostes. Subtractæ quoq; noibus quibusdam loco aduerbiorum ea faciunt accipi: ut domo uenio pro a domo: & domi sum pro in domo: & domum eo ꝑ ad domum. Et inuicem pro se ponuntur præpositiones: ut in urbē uenio pro ad urbem: & per urbem sum pro in urbe Adeo autem plerunq; localem habent significationem prepositiones: ꝙ aduerbia quoq; ex his localia nascuntur: ut ex extra extrinsecus: sub subter: in intra intus: sed ēt hæc ut supradictū est: qa loco præpositionū sæpe solēt præpōi ēt cū casibus adiūgunt̄ artiū scriptores inter præpositiōes numerant.

¶Cum igitur. Tractatis usq; huc cōibus
præpōnum regulis speciales uniuscuiusq;
præpōnis sigōnes ostendit: cām illationis
intersertā habes cū ut supra memorauimus
&c. uni syllabæ qđ præmisit exeqt.
E X his pleraq;. & ē reseruādū solū ad
dissyllabas & trissyllabas. & ꝙ licet
tā poetis q̄ oratoribꝰ siñ repræhēsiōe & præ
pōere & postpōere ea casibus. ¶Nostri ue
Talis est rō græcorum: sed huic rōni no/
stri se opponunt dicentes non esse uerum:
imo semper præpositiua sunt nisi poetica li
centia hoc mutauerit. ¶Sunt autem. Di/
xi qa eas dictiones q̄s græci uocāt aduer/
bia: nostri posuerūt iter præpōnes. ¶Sūt
aūt pleraq; huiuscemodi localia. pleraque
dicit: qa tpalia scđm græcos aduerbia quæ
dam nostri ēt posuerunt inter præpōnes.
¶De singularum igitur. Quia tot sunt di
uersitates præpōnum accusatiuo seruiētiū
q; aliæ. s. sunt monosyllabæ. aliæ dissylla/
bæ. aliæ trisyllabæ. igitur đ singularꝝ &c.
ui & sigōne ꝓ eodem accipe. Ad plerūq;
ꝓximitatem significat. plerūq; dicit. quia
est ēt ad causalis sigōnis. ut ad quid hoc
fecisti hoc est. cuius causa hoc fecisti: est si/
militudinis ut accōmodatus. i. ad alterius
similitudinem cōmodatus. Accōmodare
cōpare. & rem rei similare dicimus. Assimi
lis. hic duplex similitudo significat. ¶Ad
unguem. i. ad similitudinem unguis. ut si
de aliquo pfecto uiro i quo cuiusq̄ uitii nō
iuenitur. dicam hic homo factus ē ad un/
guem. i. ad similitudinem unguis ducti p
marmora planata. ¶Additōis quoq; ē ut
ad hæc mala. i. pp hæc mala. ¶Ob p ap/
positionē uim obtinet δια græcæ præpō/
nis quæ ob pro causali coniunctione acci/
pitur. Vel ponitur ob. loco ꝓ latine præpo
sitionis. uel loco κατα græcæ in eadē signi
ficatōe: tunc dico accipitur loco pro. & lo
co κατα: cum pro & κατα sunt accōmoda/
tiua & cōuenientia & similitudinem signi
ficantia. ut Virgi. ob meritum ꝓ merito. i.
iuxta hoc ꝙ meruit. quod græci dicunt κα
τἀξιαν. i. scđm meritum. Per δια græcā
nō causalē sed localē significat. ut prum/
por ualens idem quod διαρἠγνυμαι &
sig. per in hac compositione locum quasi
per medium rumpor.

Cum igitur ut supra memorauimus p appositionē
duobus casibus adiungunt̃ præpositiones accusa/
tiuo & ablatiuo de singularū significatōe dissueramꝰ
Et primo de his quas accusatiuus sequitur uni syl/
labæ ut plerisq; latinorum uidetur sunt hæ: ad ob p
post cis trans. Bissyllabæ apud ante citra contra er/
ga extra inter intra infra iuxta ꝓpe pone ultra præ/
ter ꝓpter supra usq; penes. Trisyllabæ circiter ad/
uersum secundum.

e X his pleręq; apđ græcos iter aduerbia po
nunt̃: ut sępe docuius ꝙ certā habēt signi
ficationē: ēt p se positę: ꝙ in pręposıtōibus
abnegant eē p se positis. Et ꝙ licet tā poetis q̄ orato
ribus sine reprehēsione & pręponere & postponere
ea casualibus cū pręposıtōes: de qbus nulla dubita
tio ē nisi poetica sit auctoritas postponi nō solēt: &
ꝙ pleraq; eoꝝ cōponi nō possunt: cū præpositiones
omnes apud illos talē naturā habeant ut & cōponi
& separi possit. Nrī uero iter præpositōes eas dicti
ones posuerūt: qa præpositiuæ semp sunt nisi licen
tia hoc poetica mutauerit: ut grauāt̃ pręposıtiæ qđ
præcipue suū ē præpositōis. Sūt aūt pleraq; huius/
cemodi aduerbia localia: ut cis trās apud ante cōtra
circū: & reliqua similia. De singularꝝ igit̃ ui & signi
ficatione ut ualeamus differere conemur. Ad tā i cō
positiōe q̄ appositiōe plerunq; ꝓximitatē significat
ut adeo accurro aduenio assideo: ad Troiā ꝓ iuxta
troiā: ad urbē ꝓ iuxta urbē: ad balneas palatias ꝓ
iuxta balneas. ē ēt causalis: ut ad qđ hoc fecisti: hoc
ē cuius causa & similitudinis: ut accōmodatus ad/
æquatus ad similis ad unguē. Significat ēt contrari
etatē: ut ad illū mihi pugna ē: hoc ē contra illū: Pro
tpali quoq; accipit̃: ut Salu. in. i. historia. Ab bellū
Persi macedonicū: hoc ē usq; ad bellū psi. Additio/
nis quoq;: ut ad hæc mala: Ob tā in appositiōe q̄ in
cōpositiōe inuenit̃: sed quādo p appositionē ponit̃
uim obtinet δια græcæ præpositiōis: quæ ꝓ casuali
accipitur. Virgilius in. xi. Cuius ob auspicium ifau
stū moresq; sinistros. Et loco ꝓ uel κατα græcæ cum
accōmodatiua sunt itelligit̃. Idē poeta in. iiii. geor.
Haud quāq̄ ob meritū: idest ꝓ merito κατἀξιαν. In
cōpositiōe uero significationē cōtra uel circa: ut ob
uius occurro oppono obiicio. Circū uero ut obum

bro obambulo. Par & cōponit' & separat': & significat διὰ græcā localē: ut Virg. in. i. geor. Circū perq; duas i morē fluminis arctos. Perrūpor διαρηγνυμαι. Sciendū aūt q; oia localia possunt eadē ēt tpalia eē ut p mediū fo℞ & p mediū diē dicius: necnō etiā aliis rebus ad eandē significationē oia localia possunt adiungi: ut p uirtutē fio laudabilis in quo quasi laudabilis ostendit' fuisse uirtus. est ēt iurādi in quo uī optinet πρὸσ græcæ: quæ apud illos quoq; in iureiurādo accipit': ut p Iouem πρὸσ τοῦ διὸσ. Vir. in. xi. Per te p q te talē genuere parētes. Est etiā pfectiuū plerunq; in cōpositiōe: ut pficio pcurro pseuero pcipio poro. Aduerbii quoq; uim obtinet quando pro ualde accipit': ut Teren. i andria. Per ecastor scitus puer ē natus Pāphilo. Abnegatōnē quoq; significat in cōpositione: ut pfidus piurus: Post & cōponitur & separat': & significat μετὰ græcā præpositionem: sed nō quādo loco συν accipit': sed quādo magis ordinē significat siue loci: siue tēporis: siue cuiusq; alius rei: ut Virgi. i. ii. geor. Post mōtem oppositū. Similiter dicimus post mu'tū tēpus: & post pietatem utilitas ponēda ē: loco ēt aduerbii ponit': ut Terē. i adephis. Post faciet tamē ꝑ postea. Virgi. i. vi. Ille admirās uenerabile donū Fatalis uirgæ longo post tēpore uisum. Nā quādo præpositio ē ablatiuo iūgi non potest. Deriuat' ex hoc poster & postica. Cis & cōponit' & sepat': & magis localē habet significatiōnē: ut cisalpia gallia & cis rhenū possumus tamē p trāslatione & i tpe & in aliis rbus ea uti: ut cis diffinitū tēpus: sicut ultra diffinitum: uel cis naturæ leges uel ultra naturæ. deriuatur ex hoc citra. Trans quoq; & cōponit' & sepat': ut trāsfero trāsueho: trās padū trās tyberi. Est tamē quādo i cōpositōe amittit n & s ut traduco trado traiicio trano. Et cōposita qdē διὰ græcę uel παρα: uel υπὲρ loco fungit': ut trāsueho διακομιζο: trado παραδιδωμι: trāsgredior υπερβαινω. Salu. Cōem habitū trāsgressus p supgressus. πέραν uero significat qd ē aduerbiū apd grēcos separata: ut trās mare πέραν τῆσ θαλάσσησ: Sciēdū q; omnes monosyllabæ præpositōes tā accusatiuo q̄ ablatiuo casui seruiētes cōponi & separi possūt: excepta cū: p qua cō i cōpositiōe semp inuenitur præpositiua eādē significatiōnē habēs q̄ cū præpositio: ut cōcur

¶ Sciendum autem. ¶ Causā p. localis præpositionis de oibus localibus generalem regulam, pponit ad eādem sigōnem dicit ad eādē similitudinem. s. q; sicut ipsi quasi loco adiungitur: ita aliis rebus quasi loco adiungitur. ¶ Quod aperte iudicat cum suppōnit. In quo. i. in qua orōne quasi locus laudis ostendit' fuisse uirtus. Est ēt perfectum ut perficio. i. pfecte facio. Post μετα græcam sig. sed non quando. Meta sig. συν ideft con imo quando meta ordinem sig. siue loci &c. Post montē. hic post ordinem loci signi. ¶ Cis etiam cōponitur & separatur. componitur. ut cis alpina. Possumus tamen. Licet magis localem habeat sigōnem: inde per trāslatōem possumus ꝓprie sigōnis uti ea præpōne & i tempore & in aliis rebus. in tempore quia tam bene dicimus cis diffinitum tempus: sicut dicimus ultra diffinitum tempus. hic soluitur quare magis dixerat superius. ¶ Est tamē Istud tamen. Ad præmissa exempla tātum respicit. ut si dicat. quāuis in primis exemplis trans neq; n. neq; s. amiserit. ¶ Est tū &c. Trāsueho hic loco δια græcæ fungitur & uidetur locū significare. Trado hic ponitur loco παρα & significat quasi locū personas. s. qbus aliquid dicitur tradi πέραν uero aduerbium apud græcos significat trans. separata. & tunc iterum significat locum. ¶ Sciendum autem. Postq̄ singularum præpositōnum unisyllabarum significatōem tractauit: dat eis quādam cōmunitatem quæ ēt mono syllabis præpositionibus quæ ablatiuo seruiunt conuen.

¶ Nec scriptura tamen. Licet dixerim qa cum præpositio con. ponitur in composi/ tione habens eandem sigõnem tamen pos sunt etiam addere de scriptura q non mul tum discrepat in scriptura secũdũ antiquos antiqui enim pro cum com. scribebant: & ita non erat differentia nisi in. o. sola.

¶ Et sepæ tamẽ. q. d. quãuis dixerim scri pturam scdm antiquos similem esse: tamẽ etiam scdm modernos similis est scriptura qa n. & m. tantam habent affinitatem: quoniã. m. sepæ solet cõuerti i. n. sicut n. in. m. ut cõmunis & imperator. in his. n. ĩ m. cõuertitur qa componit ex con & mu/ nio is. & in paro ras. ¶ Præpostere tamẽ. Supradictam exceptõem componit & an numerat. Aliis uero nõ uidet. cum præpõ cum illo ablatiuo pnoium composita esse sed præposita. et uidet ideo encletica etc. ¶ Clam eni. hoc apponit qa uellet aliquis clam a superiori regula quæ dicebat. Sciẽ dum q oẽs monosyllabæ præpõnes etc. si/ cut et cum. excipi. Ad hoc enim. Ad hoc iste. Clam. n. &c. ¶ Nihil mirum. Dice/ ret aliquis. licet suũ æquipollens apud græ cos sit aduerbium: nõ tamen cõcedo clam esse aduerbium: qa casui praponitur. Cui ist. Nihil tamen mirum &c. Apud nos di cit. quia iste et alii pspicaces latinorũ grã/ matici in hoc græcis consentiebãt qũo uo/ lebant aduerbia ẽt quãdo casibus cõiungẽ tur remanere aduerbia si in illa coniũctõe significatõem suã retinerent. i. significatio nes suas nõ accõmodarent ad sensus illa⁊ dictionum qbus iungerent. quod facere suũ est præpõnis. ¶ Quorum localiũ. Ad uerbio⁊ pleraq. s. illa quæ casibus serui/ unt nostri minus pspicaces præpõnes esse dixerunt. hoc solo contenti: qa u debatur eas seruire casibus. sed male dixerunt quia sciendũ &c. In utroq dicit quando cũ ca/ sibus et sine casibus pferũtur. ¶ Præpões uero. Sic iunge. Aduerbia in utroq suam seruant sigõnem præpõnes uero suam. i. præpõnalem seruantes sigõnem semp ca/ sibus adiungunt. quod est dicere. si casib nõ iungant: suam sigõnem nõ seruant per se. n. certum nihil significat ut per. quãdo casui iungitur: suam præpõnis sigõnem ser uat. Nam dia græcum significat. quando aũt per casui non iungit. s. quando aduer bium est mutat sigõnem præpõnis. et pro ualde accipitur. ¶ Dissyllabæ sunt. Post monosyllabas de dissyllabis naturali ordi ne tractat. ¶ Adiungitur tamen. Etiam personis. i. quasi locum significant quãdo παρά locum apud illos demõstrat græcos ea præpositio. i. apud in compositiõe non inuenitur. ¶ Ante eo. In hac compositiõe ante præponit localem sigõnem. ante an/

ro cõficio: nec scriptura tamẽ multũ discrepat anti/ qui eni pro cũ com scribebãt & sæpe tamẽ in n m cõ uerti solet: ut cõis imperator: eundẽ tantundẽ. Præ postere tamẽ ut quibusdã placet cũ ablatio prono/ minũ cõponitur cũ prępositio: ut mecũ tecũ secum nobiscum uobiscũ. Aliis uero ideo encletici uice fũ gi postposita uidetur ne si acuat aduerbiũ esse pute tur. de quo tamen in pronomĩe latius disseruimus Clã eni magis aduerbiũ ẽ cũ nec localẽ hẽat aliquã significationẽ: quã plerũq præpositiões possidẽt & qualitatẽ demõstret: quæ in aduerbiis inueniri solet & diminuit q nulla præpositio hẽt ut clanculũ. Et põt etiã absq casu proferri: ut bona aperte facit ma la autẽ clã & quod apd græcos absq nulla dubitati one aduerbiũ ẽ. nihil mi⁊ tamẽ q præponat casui cũ multa aduerbia: & maxĩe localia & apud gręcos & apud nos soleant casibus præponi: quo⁊ pleraq nostri ut supra dixĩus prępositões esse dixerũt. Sed sciendũ q aduerbia qdẽ & sine casibus & cũ casibus pferri possũt: ut cõtra circũ clã pone: cũ eãdẽ ĩ utro q seruãt significationẽ. Præpositiões uero suã signi ficationẽ seruãtes semp casibus adiũgunt: ut p quã do præponit casui Διά significat: quãdo aũt aduer/ biũ ẽ mutat significationẽ & p ualde accipit. Bissyl labæ sũt præpositões quæ accusatiuo iungunt secũ dũ plerosq artiũ scriptores hę apud ante citra ultra præter supra usq penes. Apd unã hẽt significatõnẽ ĩ loco ut apd numãtiã: adiũgit tamẽ etiã psonis: ut apd amicũ apd atheniẽses: & significat παρά quãdo locũ apd illos demõstrat: ea aũt præpositio ĩ cõposi tõe nõ ĩuenit. Ante & cõpõit & sepat ut ante pono ante domũ: & significat πρό græcã localẽ uel tẽpora lẽ: ut anteeo προέρχομαι ãte annũ πρὸ ενι αυτου. Inue nit ẽt sine casu: ĩ quo loco aduerbii accipit: signifi/ cat eni antea qd ẽ apd græcos πρότερον: ut Vir. ĩ bu co. Ante perratis ambo⁊ finibus exul Aut arari p/ thus bibet aut germãia tigri. Deriuat ex hoc nomi ne antiquus & antiqua & antiquũ ex quo antiquari us. Citra nunq̃ cõponit: & pene eandẽ hẽt significa tionẽ quã cis. nã apd nos locũ significat: sed iuenio qd ppriis nominibus fluminũ uel mõtiũ solet præ poni plerũq. Reliquis uero citra ut cis rhenũ cis al pes; cis padũ: citra saniẽ: citra cruorem citra forum

& a cis quidē deriuat᷑ citra: a citra uero citer citerior & citimus: teste capro. Cato de agna pascenda. Citer agnus alligatus ad sacra erit: Vtriusq; tamē interpretatio apud græcos aduerbiū ē: idest ωλε επι ταλε Circū quādo περι significat præpositio accipitur tā in cōpositione q̄ in separatione ut circūfero περιφερω circū mōtē περι το ὄρος quādo uero περι ẽ demōstrat aduerbiū ē locale: ut Vir. in. iiii. æneí. Anna dics to to ꝓperari littore circū ex hoc nascitur circiter ὁ περιφοραριος. Circa quoq; περι græcā significat: quādo ꝓ iuxta accipit᷑ ut circa foꝝ circa tēplū circa. xx. annos: & nūq̄ præpositiua cōponit᷑: postposita tamē iuenit᷑ apud Virgiliū post ablatiuū quo loco cōiūctiōis ꝓlata casualis: ut in prío æneí. Quocirca capere ante dolis: & cinger᷑ flāma Reginam meditor. Est tamen quādo circū præpositiōi eā subiungius & circū circa dicimus: quod & donatus in secunda arte docet his uebis aut uerbum præcedit ut persero: aut aduerbium: ut expresse: aut participium ut præcedens: aut coniunctiōem ut absq;: aut seipsam ut circum circa. Et hoc tamen fit quando ἀμφι περι significare uolumus. Vt Hesiodus ἀμφι περι κρηνην ἰοειδεα. Circiter uero cum significat similiter περι cū ꝓ iuxta accipit᷑ ad tempus tamen solū ptinet: ut circiter. Calendas ianuarias. Erga eni περι græcā significat: sed affectū demōstrat: ut bonus ē erga propinquos: & separata inuenitur solū. Cōtra & separatur & cōponit᷑ quādo κατα uel αντι significat: & tūc proprie est præpositio ut cōtra adulterum dico κατα μοιχου λεγω: contradico αντιλεγω: cōtrouersia ἀντιρρησις: quādo uero sine casu ponit᷑ τοεξεναντιας indicat: qd est aduerbiū. Iuuenalis i primo. Sat contra ftariq; iubet. Ex eo deriuat᷑ contrarius Extra quoq; quod significat τοεκτος apud græcos ē aduerbiū deriuatiuū a præpositiōe ex tā apud illos q̄ apud nos. Nostri autē ideo nō solum inter aduerbia: sed etiā iter præpositiones acceperunt: quia & sine casualibus uerbo adiungitur & præpositū casualibus grauatur: ut Persius Pinge duos angues: pueri sacer est locus: extra meiite. Terentius in phormione. Extra unā aniculam. Nihil tamen mirum loco præpositionis extra accipi: cū ex quoq; in quibusdā dictionibus loco extra fūgit᷑: ut exlex. q̄ ē extra legē: exul q̄

num hic est temporalis: non tamē q̄ ex se tempus significet: sed q̄a sequēs dictio cui sigōnem suam accōmodat. i. ante annum tempus designat. *Si* enim ante eum casu sicut & sine casu ex ui sua tempus significaret: sine dubio aduerbium eēt: cū in utroq; eādem sigōnem haberet sicut contra. et cū casu aliquando et sine casu semper ex se cōtrarietatē significat. ut si dicam contra auctoritatem. contra in hac orōne non ex sequēti dictione: sed ex ui sua contrarietatē designat. & iam in hac orōne suam retinēs sigōnem æque aduerbiū iudicat᷑ ac si absq; casu ꝓferatur. *Sed* cū dico ante ānum. hic āte præpō nihil ex se certum significat: sed sigōnem suam sequēti accōmodat dictiōi i. quod sequens dictio. quod facere suum est præpōnis. Inuenitur ēt ante. *Sine* casu. & tunc ex ui sua tempus sig. Antiquarius dicitur q̄ res ex nimia ātiquitate ignotas in ꝓmotu habet. ¶ Sed iuenio. Istud respondere uidetur ad hoc q̄ dixerat pene Vtriusq; tamen. quāuis dixerim con. citra esse præpōnes. utriusq; tamen &c. Circa quoq; sicut & circū περι græcam sig. tunc s. q̄do περι ꝓ iuxta accipit᷑. ut circa foꝝ. i. iuxta foꝝ. Postposita tamē iuenit᷑ in cōpositione apud Vir. post istum ablatiuū quo quæ ipsa dico ꝓlata loco casualis coniūctionis ¶ Est tamē. Licet tātum dixerim circa cōponi post ablatiuū quo: est tamē &c. & hoc tunc fit. i. tunc subiūgimus circum huic præpōni hanc præpōnem circa quando αμφιπερι significari uolumus ἀμφιπερι idem significat q̄ circum circa. ¶ Circiter uero. In tractatu dissyllabaꝝ circiter iō apponit: quia nascitur a circū cuius supius mentōem fecit. Erga ēt περι græcā sig. sed tunc quia περι affectum demonstrat. ut bonus est erga ꝓpinquos. igitur tūc personis iungitur quādo in eas bonus sine malus affectus exercetur. ¶ Contra adulterum. Dico hic contra κατα sig contra dico in hoc compōne significat ἀντι. Extra deriuatur ab ex præpōne tam apud illos græcos q̄ apud nos q̄a sine casualibus uerbo adiungitur: & præpositum casualibus grauatur. Refer singula singulis. ideo acipiunt aduerbium. quia uerbo sine casualibus adiungitur ideo præpō est quia præpositum casualibus grauatur. Nihil tamē miꝝ. Licet iterpræratio. i. extra apud græcos sit aduerbium: nihil tameu mirum extra accipi loco præpositionis tcum ista præpositio ex loco extra fungatur in aliquibus dictionibus. Exlex dicitur ille qui extra legem est.

Quomodo autem a sub. subster. deriua
tur. & a præ. quoq; præter: sic ab in iter ꝓ
ficiscitur. hoc apposuisse uidetur ut secūdū
rōnem græcorum inter aduerbium esse cō
firmet. Sig. autem modo διά ut inter/
capedo. quam græci dicūt διαχώρημα
& est ꝓprie intercapedo illud quod interci
pitur. i. intermittitur. ut si dicam. magna
intercapedine temporis hoc factum est. i.
magna intermissione. Nota qa si iter διά
signi. semper in compositione ponitur. &
signi. locum uel quasi locū. Significat aūt
aliquando το ἐν ut inter se. i. in se. qđ græ
ci dicunt ἐν ἑαυτοῖσ. interea loci. i. in eo
loci. In hac significatione inter componi
potest & apponi. Significat aliquando ἐν
τοσούτῳ & tunc debet esse aduerbium.
In hac sig. solum apponitur non cōponit᷑.
& significat locum uł quasi locum. Hic
ergo. Quia inter casui adiungitur ut inter
reges igitur hic quoq; admoneo &c. Vt
inter modo διά: modo ἐν ostendimus de
monstrare. ἐν præpōnem esse intellige.
Interea uero. De interea hic ideo menti
onem facit: quia ab inter deriuatū. Velut
ab ex extra: sic ab ī iter & intra uidetur de
riuari inter ꝑꝑ similitudinem apponē. Sed
inter & intro. q. d. in hoc conueniunt ista
quattuor q; ab in deriuatur. sed in hoc dif
ferunt. quia itus & intro &c. Foris uel fo
ras minime præponūtur casibus. foris uel
foras apponit: quia habent similem sigō/
nem cum extra. Ex hoc. i. infra deriuat in
terus. uel si uis dicere infer sicut dicitur ci/
ter & exter. & ēt deriuatur ab infra infer/
nus inferior infimus. Et sciendum. q. d. in
fra sic se habet ut dixi. Et est sciendum de
infra & etiam de omnibus aliis localibus
aduerbiis q; ideo nostri &c. Infra uiscera
Hic positum est aduerbium pro præpōne
absque lesione. pro extra lesionem hic est
præpositio pro aduerbio.

ē extra solū exterminatus q ē extra termios: exspes
idest extra spē: exeo idest extra eo. Et sciendū q; ex/
tra ꝑ appositionē solū aliis iungitur partibus orati
onis: ex eo deriuat᷑ extrāeus & externus. Inter quo/
q; & composita & apposita inuenit᷑: ut internūcius
intercapedo: interuallū: interpres: cuius simplex id
est pręs in usu non inuenit᷑. Inter amicos: inter mu
ros. Hoc quoq; apud græcos sine dubio aduerbiū
est significat enī τὸ μεταξὺ: nec solū casualibus præ/
ponitur apud nos & grauatur quod suū ē præposi/
tiōis: sed etiā uerbis potest adiungi: & penultia acui
ut si dicā Tu dextrorsum ille sinistrorsum: ego cur/
ro inter. Quomodo autē a sub subter deriuat᷑: & a
cis citra: & ab ex extra: a præ quoq; præter: & a pro
ꝓpter: sic ab in inter ꝓficiscitur. Significat aūt mo
do τὸ διὰ ut interrūpit διαρρήγνυσι: internūcius διά
κτορος: intercapedo διαχώρημα: interuallū: διάστημα
Modo τὸ ἐν: ut Virgi. in. xi. Conuersiq; oculos inter
se atq; ora tenebāt. Inter se ἐν ἑαυτοῖσ. Interea loci ἐν
τοσούτῳ modo μεταξὺ: ut inter reges & inter uicios
Hic ergo quoq; admōeo qđ sæpe dixi omnia ea quę
supradicta sunt apud græcos sine dubio aduerbia
sunt Latinos ēt inter præpositiones præponere ea:
quæ frequētissime casualibus præponunt᷑ & grauā
tur: quod suū ē præpositionū: & quod iterpretatio
ostēdit ēt præpositionū quarundā loco ea poni ut i
ter modo τὸ διά modo τὸ ἐν ostēdimus demonstra/
re. Interea uero qa nunq̄ præponit᷑ casuali sine du/
bio aduerbiū accipitur. uerbo enī semꝑ adiungitur
Ex inter prępositione deriuatur interea τὸ ἐν ἡσυχίαν.
Intra quoq; uidetur ab in deriuatiuum: uelut ab ex
extra: a sub subter: sicut ab in inter & intra: & signi/
ficat τὸ ἔσω: quod ē aduerbiū apud græcos. Luca
nus in. v. Intra castroꝝ timuit tētoria ductor: huic
cōtrariū ē τὸ ἐκτός: idest extra. Quomodo aūt iter
& intra deriuatur ab in: sic ēt intus & intro quæ sine
dubio aduerbia sunt etiam apud nos. Sed intus &
intro casualibus nunq̄ apponuntur. Inter uero & i
tra frequentissime sicut extra casibus præponuntur
Foris autem uel foras minime: ab intra deriuatur i
trinsecus & internus: sicut ab extra extrinsecus & ex
ternus extraneus. uerbum etiam ab intra intro in/
tras: infra etiam ab in esse natum puto: & significat

τὸ ἐγγὺς:quod ē apud græcos aduerbiū. Id quoq; ꝓ/
pter supradictas causas inter præpositões recipitur
a latinis. Frequētissime enī præponit̄ casualibus &
grauatur. Teré. in eunu. Ego te esse infra oēs ifimos
puto. Ex hoc deriuat̄ iferus: ueluti a nup nuperus:
quod approbat Caper uel infer: ut citer exter & ifer
nus inferior infimus. Et sciēdū q̄ oīa aduerbia loco
rū quæ solent casibus prȩponi ideo nō iter præposi
tiones quoq; enumerauerunt qa sæpissime iueniun
tur huiuscemodi aduerbia loco præpositionū acce/
pta: uel loco eorū præpositiones positæ ut intra ui/
scera p inuiscera: & absq; læsione p extra læsionē &
i adulteriū dicitur pro contra adulteriū & sub terrā
p infra interrā. Iuxta etiā qd̄ significat τὸ ἐγγὺς qd̄
apud græcos sine dubio aduerbiū ē: qa loco prope
siue ꝓpter: quod ē παρὰ fungit̄. Est aūt præpositio
παρὰ græca: & quia casum sequit̄: nostri iter præpo
sitiones posuerūt. Quādo uero uerbo p se cōiungi
tur: aduerbiū id eē existimāt: ut Salu. in catili. Ho
rū eni uitā morteq; iuxta æstimo. Pridiæ quoq; mo
re præpositiōis accusatiuo adiungit̄. Cicero in prio
inuectiuaꝝ. Pridie calendas ianuarias: pridie nōas
pridie idus. Liuius ad urbe cōdita. xvii. Monosylla
bæ præpositiones quæ casui ablatiuo seruiūt dūta/
xat sunt hæ: a ab abs ex e de ꝓ præ cū addūt etiā clā
quod apud græcos aduerbiū ē. Dissyllabȩ autē co/
trā palā sine absq; tenus quaꝝ omnium interpretati
ones apud græcos aduerbia sunt: sed dixi sȩpissime
quod nostri huiuscemodi dictiōes quādo præponū
tur casibus accusatiuis uel ablatiuis p trāsitionē p/
sonaꝝ inter præposiones accipiunt: & grauant̄ om
nibus syllabis. Quādo uero uerbis cōiungunt̄: & i
trāsitiue sunt & generalē seruāt accentū rationē iter
aduerbia numerāt: & tunc licet ea noiatiuo uel præ
poni uel supponi: ut legit Cicero: & ultra nihil facit
uel ultra nihil facit: uel ultra cato fecit q̄ Cicero. Si/
ne tū & absq; & tenus nō iuēi nisi cū ablatio: & sem
p trāsitiue: ut Vir. i. xii. æneí. Haudquicq̄ mihi dul
ce meoꝝ Te sine frater erit. Suū ē aduerbiorū ut di
xi in transitiue posse ꝓferri: & similiter omnibus ca
sibus adiūgi: ut nō bonus ille hō ē: nō boni hoís of/
ficiū facit: nō bono homini loqt̄: sic & p reliquos ca
sus: i qbus nō aduerbii cā ulla transitio fieri osten/

Iuxta etiam. Ordo est. Iuxta etiam no
stri posuerunt inter præpōnes quia fungit̄
loco prope siue loco ꝓp. q. prope & ꝓpter
est. i. æquipollet ἐγγὺς. est autem ἐγγὺς
græca præpositio. Liuius ab urbe condita
libro. xx. suppletur dixit hoc. s. pridie no/
nas. pridie idus. Quorū omniū. Istud
ad dissyllabas tantum refertur. Legit Ci/
cero & ultra nihil facit. Hic ultra nomina
tiuo ciceronis supponitur. & signi. intran/
sitiue sicut uerbum cui additur. ultra Cato
fecit q̄ cicero. hic ultra ntō ciceronis præ/
ponitur intransitiue. Sine tamen. Sic iū
ge. licet dixerim huiuscemodi dictiōes. s.
quæ apud græcos aduerbia sunt uerbis cō
iungi & adiici: & tunc intransitiuas esse ta
men sine & absq; & tenus non inueni nisi
cum ablatiuo. & semper transitiue. i. nūq̄
nisi in transitiua orōne ponūtur. Sequit̄.
suum uero est aduerbiorum latinorum. &
est snia. q. d. cum sine & absq; & tenus sp
transitiue ponantur præpositiones sunt se/
cundum latinos non aduerbia: quia secun
dum latinos suum est aduerbiorum in ali/
qua orōne intransitiue posse proferri ut di
xi. Quod autem supponit & similiter om
nibus casibus adiungi. ostensio est a causa
aduerbia intransitiue posse ꝓferri ut nō bo
nus ille est. Ecce nega. ꝑticula nominatio
adiungitur. & nulla fit ibi transitio. Sic &
per reliquos casus. i. per accusatiuū & ab/
latiuum. ut non hominem uideo. nō hoīe
careo. diceret aliquis in istis orōibus fit trā
sitio. & ita hic non trāsitiue ponit̄. Ad
hoc iste. In quibus non est aduerbii causa
ulla transitio fieri ostenditur. q. d. si in illis
casibus fit transitio. hoc possum dicere. qa
non ostenditur ibi fieri ulla transitio causa
aduerbii subauditur non. Istud enim ad/
uerbium non minime operatur transitio/
nem: sed obliqui tantum quibus iungitur.
Si enim non causa esset transitionis iunctū
cum ntō transitōem faceret. cum causa ne
cessaria nusq̄ suo nominatiuo priuetur.

¶ At si dicam. Sic iunge. Causa aduerbii nulla fit transitio. At si dicam. Coram cicerone dixit Catilina. sine dubio facio trāsitionem per coram q̄ dat subintelligi cum supponit. q̄. i. transitionem facere suum ē præpōnis per coram dicit fieri transitionē quia regit casum qui transitionem operaretur. Recte uero præpōnes non solum in hoc q̄ obliquos regunt transitiōem facere dicuntur: sed ēt quia illis sigōnes suas accōmodant. ¶ Hæc igitur. Quia suū ē præpositionis facere transitōem: igitur hæc iō &c. Supradictis casibus dicit actiuo et ablatiuo q̄. s. ut cum casibus sint præpōnes: & sine casibus aduerbia. Censorinus de accentibus subauditur tractans approbat sic dicens. Superest præpositio apud Virgi. iuncta ablatiuo. ut multa super Priamo. Saluistius uero aduerbiū sine casu scilicet hoc. i. super ꝓtulit. Multa nefanda casu super ausi. Sequuntur uerba Prisciani. sed mihi uidetur. Censorinus dicit Salustium super sine casu. ut aduerbiū protulisse: præpostere iunctum cum ablatiuo casu. Sed mihi uidetur. Sed Virgi. de salustio dubium quō acceperit. secūdum uirgi. &c. Prope præpositio ē. In. vii. dicit Virgi. Est ingens &c. Vltra præpositio est apud salustium in Iugurtino. Iugurtinus ille hodie non legitur in scholis. aduerbium est ultra in hac oratione. lego assidue nihil ultra faciens. hæc uerba dicit Censorinus.

ditur. At si dicam corā Cicerone dixit Catilina: uel absq; consule egit prętor transitionem sine dubio facio diuersarum ꝑsonaꝝ: idest ab alia ad aliam transeo ꝑsonam: quod est suum præpositionis.

h Aec igitur quoq; ratio compulit artiū scriptores latinos huiuscemodi dictiones q̄uis interpretatōes earum aduerbia sunt apud græcos: tamen inter præpositiones ponere apd̄ nos quādo casibus supradictis præponunt̄. Quę uero ex his possunt sine casibus uerbis adiungi ēt iter aduerbia ponunt: quod Cēsorinus quoq; de acc ētib approbat sic dicēs. Sup præpositio ē apud Virgili. in primo æneidos. Multa super priamo rogitās: sup Hectore multa. Salustius uero in historiis aduerbiū hoc ꝓtulit. Vbi multa nefanda casu sup ausi atq; passi sed mihi uidet̄. Salu. quoq; loco præpositionis hoc præpostere ꝓtulisse. Sod Virgilius in quinto ænei. Satis una supq; Vidimus excidia: aduerbium sine dubio in hoc loco accipit̄. Idē Cēsorius hęc aedē subiungit. Post est prępositio apud Virglium in quarto georgi. Post montem oppositum. Idē in primo æneidos. aduerbium Post mihi nō simili pœna commissa luetis. Ante præpositio est. Virgili. in primo georgi. Ante iouem nulli subigebāt arua coloni: At in tertio ęnei. aduerbium. Ante & trinacria lentandus remus in unda. Sapra præposio. Virgilius in quinto ænei. Olli cæruleus supra caput astitit imber. aduerbium: Sulustius in iugur. Pauca supra repetā. Contra præpositio est apud Virgiliū in octauo ęnei. Contra neptunum & uenerem cōtraq; mineruam. Idem aduerbium in secundo geor. Cōtra non ulla est oleis cultura. Prope præpositio iste primo ænei. Est ingens gelidum lucus prope ceritis amnem. Aduerbium. Terē. in andria. Prope adest cū alieno more uiuēdū ē mihi. Vltra præpositō apd Salu. in iugurthino. Mauriq; uanū gēus ut alia africæ cōtendebant antipodas ultra æthiopā cultu ꝑsarū iustos & egregios ager̄. Aduerbiū lego assidue nihil ultra faciens: hæc Cēsorius ut supra dixi de accētibus tractās. Nec mirꝝ acētū uel ordinē differētiam facere præpositionibus: & aduerbiis: q̄uis easdē habeāt syllabas: cū hoc in aliis quoq; ꝑtibus inueniatur: ut pone uerbum: & aduerbiū siue præpositio

accentu discernitur. Similiter uerum coniunctio est & nomen: Sine praepositio est & uerbum. Ergo casualis & rationalis est coniunctio & nomen: in multis quoq; aliis dictionibus hoc inuenies.

Vnc singularũ uim praepositionum casus ablatiui iquiramus: a & ab & abs & e & ex eandẽ fere uim significationis habẽt. Nam & locales & temporales & ordinales similiter inueniunt̃. Sed quãdo cõsonãs sequit̃ a & e magis praeponunt̃ in appositiõe: ut a domo e iure. Ab uero & ex saepissime in compositiõe nõ solũ uocalibus: sed etiã cõsonãtibus ut ambigo abduco exuro excurro In appositione uocali quidem sequente semper: ut ab illo ex illo consonante raro. Nam a quidem & e uocali sequente non praeponuntur. Ab autem & ex consonantibus sequentibus solent ut dixi praeponi si nulla asperitas uocis prohibeat: ut Virgilius in secundo aeneidos. Ex quo me diuum pater atq; hominum rex. Abs tam in compositione q̃ in appositione consonantibus solet praeponi: sed ab omnibus i compositione praeponitur litteris: absq; c uel q uel t ut abduco affatur. Nam b in f est conuersa. Aufero b in u conuertitur tam euphoniae q̃ differentiae causa: ne si affero dicas ab ad & fero componi uideatur abluo abnego arripio in quo b in r conuertit̃: asporto in quo b in s cõmutat̃: sicut & aspello differẽtiae cã: ne si apporto & appello dicamus ab ad composita existient̃: ab m uel u loco cõsonãtis icipiẽtibus solet in compositione praeponi a: ut amendo amens aueho. Ante q in appositiõe abs: abs quolibet. Ante c uero uel t i cõpositiõe: ut abscondo abscedo abstraho abstrudo abstineo. E in appositõe i & cõpositiõe iuenitur ante b d g l m n r: & ante u & i loco consonãtiũ positas: ut ebibo ebulio edo educo egero elimo eludo emieo emico enarro eneruo enodo eripio euoho euoco eiicio. Reliquis uero sequẽtibus ex pręponit̃: excubo excludo efficio effundo effero: in quibus x in f cõmutat̃ euphoniae causa: exhorreo exhibeo expello exequor expiro: quae ratioãbilius absq; s scribunt̃: ut de litteris docuimus. Exquiro extendo: uocalibus quoq; sequentibus tã in appositione q̃ in cõpositione ex ut supra diximus praepõit̃ ut ex

¶ Nec mirum. Dixit easdem uoces et praepõnes esse si casibus coniungãtur. et aduerbia si sine casibus uerbis possint adiũgi. Et hoc ostendit Censorinum approbasse. nec supponit nõ esse mirum accentum uel ordinationem facere differentiam praepõnibus & aduerbiis. quia .s. quando sunt praepõnes & grauantur oibus syllabis & praeponuntur casibus. quando uero sunt aduerbia: neq; grauant̃ oibus syllabis & iungũtur uerbis sine casibus cum in aliis partibꝫ orationis hoc iueniatur. qa accentus uel ordinatio facit differentiã. Pone si sit uerbũ uel aduerbium semper acuit penul. Si uero sit praepositio oibus syllabis grauat̃ praeposita casualibus. uerum quando est coniunctio praeposita grauantur. quando est nomen acuit penul. ergo est causale nomẽ ut Vir. in. iiii. Illius ergo uenit & acuit penul. & ẽt rõnalis cõiunctio est quae praeposita grauatur. ¶ Nec singularis. Ostensa differentia inter praepõnes & aduerbi. nec singularũ inde &c. Eandem uim significationis. q. d. Significatio in istis. v. ẽ eadem. Nam & local. s. & ordinales simil'r inueniuntur. sed uis sigõnis non penitus est eadem. qa consonãs sequitur &c. Ordinales fiunt. ut si dicam. ex hoc in illum ul' ab hoc in illum uenit sapientia. ostendo enim hunc primitus. illum deinde sapientiã habuisse. & sic in caeteris. Quãdo consonans sequitur. a. & . e. magis praeponũtur i appositõe q̃ ab uel ex. Nam uere i appõne ab uel ex sequente uocali semper praeponunt̃ nam. a. qdem & . e. &c. Ab autem et ex cõsonantibus sequentibus solent ut dixi et pauloante. s. sequẽte cõsonante raro praeponi si nulla asperitas uocis ꝓhibeat. Asperitas uocis ꝓhibet dicere ab solis ortu. ex. ui. Horacii. Ab oibus in compõne praeponitur litteris. Hic incipit determinare qbus litteris supradicta. v. praeponi habeãt. Ab m. uel. n. Ordo est. a. solet in cõpõne praeponi dictõibus incipiẽtibus ab. m. ut amẽdo. i. insanio. unde amens q est sine mente. Exequor exgiro quae rõnabilius absq;. s. scribuntur. Sequitur exquiro. & est conclusio exemplorum.

¶ Frequentius autem. A. & ab. & abs. q̄
ex. uel. e. uerbis passiuis uel ablatiuis uer/
bis iungũtur. ut amor abs quolibet. cũ hæc
tria ablatiuo casui iungantur. iccirco passi
uis dicit uel ablatiuis uerbis adiungi. quõ
in eadem oratione passiua uel absoluta uer
ba ponunt̃. Ablatiua uerba dicit quæ abla
tionẽ & remotõem seruãt. ut accipio a uiro
qđ. n. a uiro accipio a uiro remouet̃. De.
nõ solũ ἀπὸ sig. sed ẽt περὶ memoratiuum
quando de ἐκ significat materialiter est. ut
si dicam. hic anulus est de auro. descendo
idest deorsum scando. Sed hoc quædam
Dixi ꝓauus compositũ esse ex pro & auus
sed quidam affirmant hoc nomen. i. pro/
auus compositum esse ex procul aduerbi.
unde corripi. ꝓauus. pro enim latina præ
præpositio ꝓducitur in compositiõe. ut ꝓ/
cedo. Alii uero dicunt proauus & similia
ex pro græca præpõne quæ apud illos cor
ripitur esse composita. quod habemus ubi
dicit. Alii uero dicunt ad imitatõem græ/
corum nostros fecisse. hoc. i. pro. græcam
præpõnem correptam in quorũdam com/
positione adhibuisse. loco ante accipit̃ ꝓ.
ut procliuus. i. ante cliuus. ¶ Plerũque ta
men. Dixi quia ꝓ. loco ante inuenitur: ple
rũq; tamen separata ὑπὲρ. i. super significat
& est memoratiuũ. ut pro milone. i. de mi
lone. uel sup milone. Pro ante quoq; acci
pit̃ præ. ut præmaturus & præruptus. i. ãte
ruptus. uñ ardaros mõtes præruptos uoca
mus quoꝝ latera ãte fuerũt abrupta. Sciẽ
dum q̄ con & in tunc mutãt n. in. m. quã
do. b. uel. m. uel. p. quia dixerat con. pro
cum in compositione præponi dat regulã
de con. qualiter in compositione se habe/
at. s. n mutat in. m. sequentibus. b. uł. m.
uel. p. de in. per simile adiungit.

aro exegi: exigo exoletus: exulcero exæquatus exau
dio. Et omnia quidẽ supradicta cõsimilẽ: ut dictũ
ẽ ui habent. Frequẽtius aũt a & abs & ab uerbis pas
siuis uel ablatiuo iunguntur. ut amor a uiro: uel ab
alio accipio ab alio uel abs quolibet: uel aufero. E
uero uel ex frequẽter tẽporalia inueniunt̃: Vt Vir.
in. viii. ænei. Ex illo celebratus honor: lætiq; mino/
res seruauere diẽ. E eñi in cõpositione uel priuatiuũ
ut eneruus enodis: uel intentiuũ ut enectus enarro
eludo: uel pro extra accipit̃: ut educo elimino ege/
ro. Ex quoq; modo pro extra accipitur: ut excludo
extermino extorris exlex expes excors: modo priua
tiuũ: ut explico expedio extraho extirpo: modo in/
tentiouũ uel ꝑfectiuũ: ut expleo exoro efficio effũdo
extẽdo. Deriuatur autẽ ab eo q̄ est abs absq;. Nam
q; quãdo uim & significationẽ cõiunctionis non ha
bet syllaba est nõ pars oratiõis quomodo i ubiq; un
diq; itaq; deniq; & similibus: ab ex quoq; deriuatur
extra. De nõ solũ τὸ ἀπὸ significat sed ẽt τὸ περὶ me/
moratiuũ: ut de partibus orationis. accipitur ẽt ꝓ
κατὰ locali in compositione: ut deduco descẽdo de/
traho deiicio despicio derideo. Est etiã intẽtiuũ: ut
deprehendo dedo deprauo deprimo deminuo dehi
sco deterreo decurro delego. Est ẽt priuatiuũ: ut de
speratus demẽs desum deiero. Pro est quãdo localis
inuenit̃ tã in cõpositione q̄ in appositione: ut ꝓ tẽ/
plo pro curia pro oculis. Salustius in catili. Quod
ni maturasset ꝓ curia signũ sociis dare: pro curia di
xit ꝓ ante curiã: ꝓcurro ꝓuenio. Est etiã tẽporalis
ut prouideo prospicio. Teren. in heauton. Tibi pro
spexi & stultitiæ tuæ: ꝓauus: sed hoc qdẽ ab aduer
bio ꝓcul cõpositũ affirmãt: unde & corripit̃ & oĩa
similiter pro correptã habentia: ut profatur proter
uus. Alii uero ad imitationẽ græcorũ apud quos ꝓ
præpositio corripit̃. Nostros quoq; in quorũdã cõ
positione hoc fecisse dicunt: loco etiam e uel super
accipitur: ut prominet proeminet uel supereminet:
& ante quod supra quoq; ostendimus: ut procliuis
procumbens prostratus prosubigent. Et ad ut pro
uiribus suis: hoc est ad uires suas. Virg. i. v. Sũmis
incuruant uiribus arcus pro se quisq; uiri: hoc ẽ ad
suas uires. In quoq; loco iuẽit̃: ut ꝓ testimõio dixit
hoc ẽ i testionio. Plerũq; tũ separata τὸ ὑπὲρ significat

pro Milone. ꝑ claudio: Nec non ēt interiectiōis lo
co ponit᷑: & circū flectitur. Vt Salu. in catili. Proh
deū atq; hoīum fidē. Præ p appositionē & p cōposi
tionē īuenitur: Significat autē modo ad: ut Terē. ī
eunu. Hic ego illum cōtempsi prę me: ꝑ ad compa
tionē mei. Idem ī eadem. Hic uero ē q̄ si occepit lu-
dum iocū q; dices fuisse illū alterū: præ ut huius ra-
bies quæ dabit ꝑ ad quæ dabit: modo ꝑ ab. Terē.
ī eadem. Vt sit misera prę amore hunc exclusisti fo-
ras. Idem in andri. Præ studio dum id efficias quod
cupis. ꝑ ab studio: loco sup ēt fugitur: ut præsidio
præfectus. Necnō ꝑ ualde īuenit᷑ ut præcelsus ual
de celsus: præualidus ualde ualidus: Præco quoq; a
ualde & canēdo est dictus: præ gestio ualde gestio.
Hora. ī primo carmi. Ludere cū uitulis salicto præ
gestiēs. Pro ante quoq; accipitur: ut prędico pręcur
ro præfero præcipio præmaturus. Luca. ī qnto: At
præmaturas segetū ieiuna rapinas. Iuuena. in. iiii.
Nō præmaturi cineres. Videt᷑ deriuatiuū ex hoc eē
præter: q̄uo a sub subter in inter: ꝑ ꝓpter. Cū & ad
uerbiū pōt quādo το ὁπότε significat & præpositio:
quādo συν: & est copulatiua: ut cū ducibus pugno
cū imparatore ꝓficiscor: cū amico habito: & p solam
appositionē īuenit᷑: nec mirū cū loco eius incompo
sitiōe semp cō ponitur: ut concurro coniūgo cōtra-
ho cōspiro. Et sciendū q; cō & in tunc mutant n ī m
quādo b sequit᷑ uel m uel p. tūc uero cōuertunt eā ī
seqūētes consonantes quando l uel r sequit᷑: cōbibo
cōburo imbuo cōmunis immunis cōpello impello:
colligo illido corripio irruo irritus. quāuis raro l &
r sequentibus solēt hoc scribentes seruare. Sed cum
græcorum auctoritate in oībus pene sequi solemus
in hoc quoq; imitari debemus. ut συμβουλευω ὅσ᾽ υμ
μαχω: πσ᾽υλλεγω: συρρέω: εμβαλλω: εμπιπτω: ἐρρηγνύ
μι: εμβαιρω: συμπλεκω: εμπλεκω ελλειπω: έμμενω: ui-
des in his omnibus præpositiones σύν etiam εν mu
tare n ī m b uel m uel p sequētibus: l uero uel r ī eas
cōuertere n. Cū prępositio quādo ꝓnoibus postpo
nitur primę uel secūdæ ꝑsonæ: uel etiā se: quę est ter
tię encletici uice fungitur: ut supradictum est me-
cum tecum secum nobiscum uobiscum. Aliis uero
postposita a uitur: ut quocum quacum quibus-
cū. Clam ut diximus apud græcos aduerbium est:

Quāuis. Dixi quia con. & in. mutant.
n. in. m. quando. b. sequit᷑ uel. m. uel. p.
sequētibus uero. r. uel. l. cōuertunt. n. ī eas
quāuis. r. &. l. sequētibus raro solent hoc
seruare. s. ut. n. in eas sequētes cōuertatur.
scribunt. n. inruo ꝑ irruo. sed male. qa cū
græcorum auctoritatem in oībus pene seq
solemus ī hoc imitari d̄beremus. s. ut σὺν
& ἐν. r. uel. l. sequentibus. n. in eas cōuer
tāt. ut σὺμβουλεύω. εμβαίνω. σύμμα
χω. ἐμμένω. συμπλέκω. ἐμπλέκω.
σύρρέω. ἐρρομαι. σὺλλέγω. ἐλλείπω.
hic σὺν & ἐν. p. uel. γ. sequentibus. n.
in eas uides conuertere. q; autem præmit-
tit σὺμβουλεύω ἐμμένω &c. Simi-
litudo est. q. d. sicut in hoc imitamur græ-
cos. quia q̄uo σὺν & ἐν istæ præpōnes cō.
& in. æquipollentes sequētibus. b. uel. m.
uel. p. mutant. n. in. m. ita apud nos cō.
& in. sequētibus. b. uel. m. uel. p. mutant
n. in. m. eodem modo & in hoc debemus
imitari q; sicut apud illos σὺν & ἐν. r. uel.
l. sequētibus cōuertunt. n. in eas: ita apud
nos cō. & in. r. uel. l. sequentibus. n. ī eas
debent cōuertere. Vides. n. Quasi dice
ret. bonum exemplum dedi. Nam uidere
potes in his omnibus prædictis σὺν & ἐν
istas præpo. mutare. n. in. m. sequentibus
b. uel. m. uel. p. sequētibus uero. l. uel. r.
uidere potes σὺν & ἐν cōuertere. n. ī eas.
Cum ista præpositio. Dedit regulam de
con. quæ loco cum ponuntur in composi-
tione. nec de ipsa cū regula supponit.

¶ In aduerbio est quando inuenitur dimi
nutio. ut bene belle. sic ergo clam clāculū
a simili deriuatur. & ex hoc clādestinus ꝙ
penul. cor. pronūciari debet cum. t. nō ha
beat a primitiuo. Coram se daturum ope
ram. si intelligis se hic accusatiuum. uale/
bit ad hoc exemplum quod dixerat corā
sine casualibus posse uerbis adiūgi. sui aūt
abla. esse se intelligatur. ualebit exemplū
hoc quod dixerat coram præpositiuū esse
casualium. de palam nullum exemplū po
nit. quia quod dicit de coram fieri: de pa/
lam intelligere relinquid. & habet sigōnē
contrariam. Clam idem de palā intellige.
¶ Sed coram. In hoc cōueniunt coram et
palam: quia apud græcos sunt aducr. et ha
bent sigōnem contrariam. Clam. sed ī hoc
differunt. qa coram accipitur magis ad p/
sonas. subintelligitur singulares. ut corā
rege. coram præsule. Palam uero ad om/
nia accipitur. non. n. recte dico palam re
ge: sed palam oībus. uel sine casu possum
dicere palam. ut Teren. in eunu. cōtinuo
palam est. Sed quando est præpositio ac/
centu differt quando præponitur. Si sine
pace tua. Hic præponitur & aggrauatur
utraq; syllaba. Te sine. Hic postposita acu
it penul. Atq; neq; quoq; in istis. q;. non
pdit uim copulatiuā atq; & neq; & quoq;
copulatiue sunt coniunctiōes. Igitur quā
do qdem est adiectio: igitur deriuatio ē a
parte. deriuatio. n. alia regula. alia p adie
ctionem. ¶ Ostēdimus tamen. Quasi. d.
licet dixerim ex pte mea q; esse adiectionē
in absq;: tamen habeo auctores ad quorꝫ
imitationem hoc faciam. In quādo εἰσ uł
κατα. i. ad locum: uel contra signi. actio
iungitur. Kata præpositio est apud græcos
nullam per se sigōnem habens sicut nec in
apud nos per se certam sigōnem habet &
signi. Kata aliquando contra. gratia tamē
dictionis cui adiungitur.

apud nos autem ideo præpositō accipit᷑: qa & casu
alibus præponit᷑: & graui accentu ꝓnunciat᷑: ut Te
rē. i andri. Nec clā te est q̄ illi nūc utræq; res iutiles
sint pōt ēt apud nos aduerbiū ostēdi cū uerbo iue/
nit᷑ iūgi nō seruiēs casui: ut Vir. i prio æneI. Clā fer/
ro icautū supat securus amorꝫ. Nec i cōpositōe iue/
nit᷑: & adiungit᷑ nō solum ablatio: sed ēt accusatio
teste Donato. habet tamen ēt diminutōem quæ & i
pręposit̄oe nunq̄ iuenit᷑. i aduerbio ē quando iueni
tur: ut bene belle: longe longule: sic ergo a clā clācu
lū deriuat᷑. Ex hoc etiā clandestinus. Et attēde ꝙ ea
quæ sunt aduerbia apud græcos: certā aliquā possi
dēt significatōem: cū prępositōes soleant eā uariare
Corā quoq; & palā apud gręcos aduerbia sunt: quę
ꝓpter supradictas causas nostri ēt iter præpositio/
nes assumpserūt. Sed mihi uidet᷑ cū inter aduerbia
quoq; hęc eadē pleriq; ponāt: qppe ꝙ sine casualibꝫ
uerbis possunt adiūgi: aduerbia ea dicere quæ præ/
positiua possunt eē ēt & casualiū. Vir. i prio ænei.
Corā quē quæritis adsū. Idē i eodē. Postq̄ itrogres
si & corā data copia fandi. Salu. i quarto histo. Si
nihil ante aduentū suū iter plebē & patres cōuenis/
set corā se daturū opam: & habet significatōem con
trariā clā: sempq; i appositōe iuenit᷑: sed corā magis
ad psonas: palam ad oīa accipit᷑. Teren. i eunu. Si
falsū aut fictū cōtinuo palā est. Sine ēt & absq; apd
græcos aduerbia sunt: ut supra dictum ē: quæ præ
dicta ratio fecit apud latios præpositōes putari: ha
bent consimliem significatōem. q; est negatiua: nec
i compositōe iueniunt᷑. Sine autem etiam uerbum
est & ipatiuum: sed accētu differt quādo præponit᷑
quomodo pone: Præposita eni grauatur utraq; syl
laba: ut sine timore: postposita penultimā acuit: ut
Virgilius i decio. Si sine pace tua atq; iuito numie
teucri. Idē i prio georgicorꝫ: Te sine nil altū mens i
cohat. Absq; qbusdam composita a prępositōe abs
& q; cōiunctōe uidet᷑: sed nunq̄ q; cōiunctō i cōposi
tōe suā ui admittit: ut atq; neq; quoq;. Ergo quādo
amittit significationē syllabica magis adiectō uide
tur. Est igit᷑ ut mihi uidet᷑ ab abs absq; quomō ab
unde undiq; ubi ubiq;: ita itaq;: qs qsq;. i quibus cō
iunctōis significatō nulla remanet. Ostēdius tamē
in supioribus ꝙ etiā græci soleant addere ad sine ali

qua cõiunctionis significatione:ut ὀλεῆαι τόλε. Te-
nus ἰοαχρισ significat ꝙ sine dubio aduerbium est.
Et quãuis pene semp̱ postposita inueniatur tamen
quia sine casuali nõ potest poni quomodo alia:quę
quãuis sint aduerbia:tamen hoc ipso ꝙ casualibus
iunguntur:pręposítiones ea esse existimauerũt hoc
quoq; inter præpositiones enumerant:quod nõ so-
lũ ablatiuo:sed etiã genitiuo casui Virgi. more græ
co adiungit ut in tertio geor. Et crurũ tenus a mẽto
palearia pendẽt. Restant quattuor præpositiones
quæ ꝓ uaria significatiõe modo accusatiuo: modo
ablatiuo præponuntur:in sub sup̱ & subter. In quã
do εἰσ uel κατα si significat.i.si ad locum:uel contra
demonstrat accusatiuo iungit̃:ut in urbẽ uado uel
in adulterũ dico. Inuenit̃ tamẽ etiã ꝓ ad:cum huic
casui præponitur:idest accusatiuo:ut Virgi. in pri-
mo æneí. Impulit in latus ꝓ ad latus. Lucanus ĩ ter
tio. In puppim rediere rates: ꝓ ad puppim: quãdo
uero ꝓ ἐν græca præpositiõe accipitur apud nos ab
latiuo seruit ut in italia:ĩ urbem ĩ tp̱e. In composi-
tõe quoq; tam diuersas habet significatões q̃ ĩ appo
sitione. modo enim priuatiua est:ut ĩdoctus iniu-
stus ĩutilis iniquus impius ĩfirmo improbo. modo
ĩtentiua:ut ĩprimo ĩcuso irrumpo ĩpigo inicio im
mitto ĩcumbo ĩcurro irrideo. Sub quoq; quãdo ad
locum habet significationem:uel ꝓ ãte:uel ꝓ p̱ po
nit̃ accusatiuo iungitur:ut Vir. ĩ secũdo ænei. Po-
stesq; sub ipsos nitunt̃ gradibus. Idẽ in p̱rio geor.
At si non fuerit tellus fœcunda sub ipsum Arcturũ
Idẽ ĩ tertõ geor. Sub lucẽ exportant calathis: ꝓ an
te lucem:uel p̱ lucem. Idem poeta ĩ p̱rio ænei. Vrit
atrox iuno & sub noctem cura recursat: ꝓ p̱ noctẽ:
quando autẽ ĩ loco significat ablatiuo præponitur
ut Vir. ĩ octauo. Arma sub aduersa posuit radian
tia quercu. Idem in sexto: Ibãt obscuri sola sub no
cte p̱ umbrã. Idẽ ĩ eodẽ. Quale p̱ obscurã noctem
sub luce maligna Est iter ĩ siluis. Oẽs.n. prępositio
nes locales & ĩ tp̱ibus & rebus similẽ hẽnt cõstructi
onẽ. Qũo.n. dico ad tẽplũ: sic dico ad tẽpus: sub
idem sub iustitiam sub homĩem & sub templo sub
die sub iustitia sub homine sub muliere. In compo
sitione uero modo localem uim retiet ut subeo sup
pono subiicio summito subduco subtraho. Modo

In compositione quoq;. Diuersas habet
significationes. quam idest sicut in appo-
sitione. Postesq; sub ipsos. Hic sub ad locũ
signi. Sub ipsum arcturum. ante ipsum ar
cturum. Omnes enim præpositiones.
Diceret aliquis. tu dixisti quia sub quando
in loco sig. ablatiuo præponitur. & suppo
nit exemplum ubi sub signi. in tempore. ut
sub luce maligna. Ad hoc iste. Omnes. n.
& cætera. Subrideo idest parum rideo. &
sic in cæteris.

¶ Quuibusdam tamē. Licet dixerim sup
& subter tam ablatiuo q̄ accusatiuo iungi
tamen quibusdam uidetur figurate ablati/
uo adiungi. Figuram hic dicit: quia abla/
tiuum cui adiungūtur regere uidentur. nec
regunt imo necesse est eas accipi loco ad/
uerbiorum. Longo post tempore uisum
Hic post figurate iungitur cum ablatiuo.
quia ablatiuū illum regere uidetur. cū ab/
latiuus ille per accusatiuum. resoluitur.
Fronde super uiridi. i. in uiridi fronde. sup
idest in superiori pte. ¶ Super tamē. Quā
uis dixerim figurate ablatiuo iungi. tamē
quando loco deponitur: ablatiuo sine figu
ra iungitur ut ipsum regat. & est tunc me
moratiuum ¶ Inuenitur tamen. Quāuis
dixerim super accusatiuo & ablatiuo iūgi:
tamen īuenitur c̄t uerbo adiuncta. ut sup
fer. uel ntō pticipii. ut super accēsa. Et sup
tamen. Licet totiens dixerim super tamen
& super & supra non recte dicūtur: sed sūt
facta. a supera. Illud. i. super per apocopā
hoc. i. supra per syncopam. ¶ Cum apud
græcos. postq̄ de omni secūda præpositio
ne tractauit: uult apponere quasdam alias
quæ non naturaliter: sed quia loco præpo
sitionum ponuntur nomen præpositionis
sibi usurpauerunt: ad quorū accessum quæ
dam supradicta epilogat. Et sciendum q̄
tunc dis præpositio quādo super. c. uel. f.
uel. p. uel. s. uel. t. uel. i. loco consonantis
hic habemus auctoritatem q̄ dis rumpo di
ci non debeat. Re præpositio per apoco/
pam facta uidetur q̄ sensus manifestat.
Nam respicio. i. quod retro aspicio.

diminutiuā. ut subrideo subtristis suffundo: mutat
b in sequētē cōsonātē quādo a c uel f uel g uel m uel
p incipiunt ea qbus adiungit̄: ut succūbo succurro
sufficio suffero suggero summitto suppono. Super
& subter cōtrarias habēt significatiōes: & utraq; tā
accusatiuo q̄ ablatiuo cōiungit̄ qbusdā tamē uidē
tur ablatiuo figurate adiungi: quomodo post & an
te & circū. Virgi. in. vi. æneí. Ille admirās uenerabi
le donū Fatalis uirgę longo post tēpore uisum. Idē
in primo geor. Omnia quæ multo ante memor p
uisa reponas. Idē in. iiii. æneí. Anna uides toto ppe
rari littore circū. Sic in. vi. ęnei. Sedibus optatis ge
mina super arbore sidunt: idest in gemina arbore si
dūt super. Et in buc. Frōde sup uiridi sunt nobis mi
tia poma. Et in. viii. Ferre iuuat subter densa testu/
dine casus. q̄ si accipiamus figurate in huiuscemo/
di locis plątas loco aduerbiorū necesse est eas acci/
pere: quomodo & post & ante: & circū quādo cum
ablatiuo inueniunt̄. Super tamen quando loco de
ponitur sine dubio ablatiuo iungitur. ut Multa su/
per priamo rogitās super hectore multa. Inuenitur
tamē etiā cum uerbo adiuncta uel noīatiuo pticipii
in quo siue dubio aduerbiū esse ostenditur: Vt Vir.
in primo ænei. His accensa super iactatos ęquor to
to. Et in. xi. ænei. Ecce super mœsti magna diome/
dis ab urbe Legati responsa ferunt. In compositiōe
quoq; inuenitur: ut supersedeo superuacuus supuo
lo supeminet superfices: & sup tamen & supra a su
pera illud p apocopā hoc p syncopā facta sunt: Sic
eni antiqui frequenter ptulerūt & maxime Cicero
in poematibus suis. ut in arato. Toruus draco ser/
pit subter superaq; retorquēs sese. Idē i eodē. Huic
supa duplices hūeros adfixa uidet̄ Stella micās ta/
li specie: taliq; nitore. A sup deriuatiua fiūt: supbus
supus supremus. Cū apud græcos oēs præpositiōes
quæ sunt decē & octo: ut supra diximus & cōponi
possunt & apponi: apud latios quędā sūt quæ & cō
ponūt̄ & appōunt̄: ut ad ob p a ab abs de e ex ante
circū cōtra ītra post trās cis præter p præ. Sūt quæ
nūq̄ cōponūt̄ ut apud citra circa erga extra infra iu
xta pone ppe secūdū ultra supra: quorū pleraq; ad/
uerbiorum uim habēt: ut ostendimus. Sunt quæ
nūq̄ apponuntur ut di dis re se an con. Hæ. n. sex

in cõpositione semper inueniũtur.quæ quis cũ per
se poni nõ possũt sepatæ ĩ contextu orationis. Ideo
ꝗ partes orationis dici uera ratione nõ possunt:ta/
men quia uĩ & significationẽ præpositionũ habẽt:
& in ipsa cõpositione semper præpositiuę sunt Ideo
præpositiõibus cõnumerauerũt. Et di quidẽ & dis
eandẽ significationẽ habẽt quomodo & ab & abs.
Sũt ãt separatiuę ut diuido diduco distraho discur
ro: quod apd græcos δια præpositio facit: Et scien
dũ ꝗ tũc dis præponit̃ cũ sequitur c uel f uel p uel s
uel t uel ĩ loco cõsonãtis: ut discũbo: discutio: diffe/
ro: diffido. diffũdo: ĩ qbus s in f cõuertit̃ euphoniæ
causa: displicio: dispuro disperdo: differo: distraho
disturbo distorqueo disiectus disiungo. Aliis uero
qbuscũq; cõsonãtibus sequẽtibus di præponit̃: di/
mitto diruo diduco digero diluo: & ubiq; ꝑducit̃
di: excepto dirimo & disertus. Luca. i. iiii. Dirimit
tẽtoria gurges. Idẽ ĩ eodẽ. Qui medius castris tu/
tã dirimebat hylerdam. Idẽ in. v. Et nõ amissæ diri
mit suffragia plebis. Vir. in. v. Cede deo: dixitq; &
prœlia uoce diremit: Iuue. i. iii. Didicit iã diues aua
rus Tantũ admirari tãtũ laudare disertos: Re uide
tur a retro p apocopã factũ: sicut & ipse sẽsus mani
festat. Respicio retro spicio ruertor: retro uertor re
curro retro curro: uel ex hoc natũ esse aduerbium:
quõ ab ex extra. Se quoq; pro δια græca præpositio
ne separata est: ut secubo separo seduco: Est etiã ab
negatiua: ut securus sine cura. Prẽterea seorsũ fit ad
uerbiũ a se: ut a de deorsũ a super sursũ. qbusdã se
a semis: ꝗ separationẽ facit: qbusdã a secus uidet̃
ꝑfectũ. Aliis aũt magis ea uidẽt̃ a se præpositione
esse deriuata: Am ẽt περι græcã præpositionẽ signi
ficat: amplector ãputo ãbio: ĩ quo ẽt additio b cõ/
sonãtis fuit ꝓpter m. Con piter loco cũ præpositio
nis cũ de ea differebamus accipi supra docuimus.

De Aduerbio Liber. xv.

ADVERBIVM EST PARS ora/
tionis indeclinabilis: cuius significa
tio uerbis adiicit̃. Hoc enĩ ꝑficit ad/
uerbiũ uerbis additũ: ꝗ adiectiua
nomina appellatiuis noibus adiuncta: ut prudens

Vel aduerbiũ. i. retro ex hoc. i. re inse/
pabili præpõne natũ eẽ uidet̃ secũdũ diuer
sos auctores: diuersas sñias ponit. Est ẽe
abnega. Vt securius. i. sine cura. Præterea
ostendo eẽ aliã naturã se: huius præpõnis.
s. qa seorsũ istud aduerbiũ fit p cõpõnem:
uel p deriuationẽ se præpõne. Quibus/
dam uidet̃. Sic eẽ profectũ a semis noie ꝗ
sepatõnẽ medietatẽ. s. signi. Aliis aũt & se
mis & secus magis uident̃ eẽ a se præpõne
deriuata. In quo uerbo. i. ambio ẽ ad/
dita b ꝓpter m præcedentẽ: m enĩ nõ põt
præcedere uocalẽ nisi eiusdẽ syllabæ effici
atur.

ADuerbiũ ẽ pars. Adhuc cõuẽit præ
positioni subiũgit. cuius significa/
tio adiicit̃ uerbis. i. ad determinationem
actus uel passionis quæ significat̃ ĩ uerbo.
Sequit̃. hoc enĩ ꝑficit aduerbiũ: & ẽ osten
sio in parte ꝗ significatio aduerbii: uerbis
adiiciat̃. Nã hoc facit aduerbiũ uerbis ad/
ditũ quod faciũt adiectiua noĩa adiuncta
appellatiuis noibus substantiuis: & ẽ dice
re. Sicut adiectiua noĩa substãtiuis noibus
adiũcta: ipsam subãm in eis determinant:
ita significatio aduerbii actionẽ uel passio
nẽ uerbi determinat. Ad hoc enĩ ꝓpriẽ in/
uentũ ẽ aduerbiũ ut actionẽ uerbi uel pas/
sionẽ determinet. littera insiste. Cũ enĩ di/
cat adiectiua noĩa substantiuis noibus ad
iungi: noluit dicere ipsũ aduerbium uerbis
adiici: sed dixit significatio cuius uerbis a/
diicit̃ & ẽ cã. Noĩa enĩ adiectiua substan/
tiuis cõiũgi recte cõcedit: cũ adiectiua no
mina substantiuoꝝ genus & numerꝝ & ca
sum eis adiũcta cõseruẽt. Aduerbia uero
sic uerbis adiiciũtur ut nec genus nec nũe/
rũ eoꝝ sibi assumãt: Vnde rectius signifi/
cationẽ aduerbii ꝗ̃ ipsam aduerbialẽ uocẽ
uerbis adiici dixisse uidet̃: cũ uoces aduer
biales fere nullã cũ uerbis in accidẽtibꝫ ha
beãt participationẽ. Tũc enĩ cõuenienter
uoces uocibus adiici uident̃: si cões sui iu/
ris habeãt ꝓprietates. Nota ꝗ dixit appel
latiuis noibus cũ adiectiua noĩa ꝓpriorũ
noĩum substantias æque determinẽt. Sed
sciendũ auctores hoc nõ ad drĩam sed ad
maiorẽ huius ꝓportiõis similitudinẽ appo
suisse. Cõpat enĩ hic adiectĩa noĩa aduer
biis: & substantiua noĩa uerbis: quæ fere
semp appellatiua. i. cõem actũ uel pas. si/
gnificãtia inueniunt̃: ut prudẽs hõ prudẽ/
ter loquit̃. Exẽplũ ponit de utroq;. s. ꝗ si/
cut adiectiuũ nomen. i. prudens substanti
am nois: ita aduerbiũ. i. prudẽter actũ uer
bi. i. locutionem determinat.

¶ Sunt igitur. hic incipit distinguere qua
liter aduer. uerba dicuntur & est talis ac si.
d. quia significatio aduerbii uerbis adiicit
omnibus temporibus uel aliquibus tãtum
quod æqpolenter habes ubi dicit. Sũt quæ
dam aduer. qui cõuenienter omnibus soci
antur tꝑibus: ut sapiẽter & recte. Sũt alia
quæ necessario separatim cõiunguntur eis
temporibus uerboꝝ ob hoc necessario sepa
ratim. quia ipsa aduer. non omnia tempo
ra: sed separatim tempora significãt: ut ho
die præsens tempus separatim designat: &
ideo præsenti tempori in uerbo adiũgitur.
ut hodie facio. Quod autem supponit q̃uis
usus in eis prædictis aduerbiis quoq; uaria
tur nõ ad oĩa in exẽplis posita: sed ad quæ
dã de ipsis est referendũ. Heri eni præterito
& cras futuro tꝑi semꝑ adiungit. In cæteris
uero uariatur usus quia & hodie feci nunc
faciã. & postea intellexi & antea intelligã
sæpe inuenit cũ hodie & nunc præsens. an
tea præteritũ postea futuꝝ tempus ꝓprie si
gnificãt. ¶ Sunt aduerbia. Quæ cum mo
dis oĩbus uerboꝝ apte sociant ut diligẽter
sunt quæ nõ oĩbus modis possunt coniungi
ut ne aduer. de hortãdi. ¶ Sed & ni & ne
Ne dico quãdo pro neq; accipit. Sic iunge
dixi ni & ne esse aduerbia: sed & ni & ne
quãdo ꝓ neq; accipit inter cõiunctiões ple
riq; posuerunt causales q dicit causales: ad
ni tantũ esse referendũ. Ne. n. quãdo ꝓ ne
q; accipit inter copulatiuas cõputat. intel/
lige in his duobus. i. ni & ne: secundũ du/
plicem uim significationis duplex esse iudi/
cium. nã & ni ꝓ siue. & ne ualens neq; ꝓ
non accipit. Ni ex ui cõditiõis & ne ꝓ neq;
ex ui copulatiõis cõiunctionibus annume
rat. Ex ui aũt negationis inter aduerbia cẽ
sent. unde & cõsequenter adiungit q̃uis si
gnificatio abnegã. aduerbiis eã magis ap
plicat. ¶ Quod autẽ etiã ne ꝓ neq; ponit
usus approbat. Istud respicit ad hoc quod
dixerat. Ne quando ꝓ neq; accipit. ¶ Ni
quoq; ꝓ ne aduerbio deortandi accipit. Et
est capitalis sententia ꝑ se ostendẽs ni diuer
sas habere significationes. quoq; positũ est
ad cõtinuationẽ. q. d. ꝓ neq; ponitur. Ni
quoq; ꝓ neq; accipit. ¶ Quod etiam ama
tus. Istud etiã ꝑ. subintellectũ augmentat
ut si dicat. Sententia satis ostendit ni ꝓ ne
accipi in supradicto usu. Donatus hoc etiã
confirmat dicens. Ni ꝓ ne accipit. Sequit
Sic posuerunt ueteres. & est inter uerba do
nati. ¶ Non uero. Impatiuo ꝓprie adiun
gi non potest non remouet iungi: sed pro/
prie iungi non cõcedit indicatiuo sociatur
nõ ut nõ euertit. subiunctiuo ut nõ possim

homo prudenter agit: fœlix uir fœliciter uiuit. Sũt
igitur quædã aduerbia quæ omnibus conuenienter
sociãtur temporibus: ut sapienter dico sapienter di
cebã sapienter dixi sapienter dixerã sapienter dicã.
Recte facio recte faciebam recte feci recte fecerã: re
cte faciã. Sũt alia quæ cũ sepãti tempora significãt
necessario sepati eis cõiungunt ut hodie facio heri
feci cras faciã. Nũc intelligo ãte intellexi postea in/
telligã: q̃uis usus ẽt ĩ eis quoq; uariatur. Sũt ẽt quæ
cũ noibus aptæ sociãtur modis: ut diligẽter curas:
diligenter cura: utinã diligẽter curares: cũ diligẽter
cures diligenter curare uelis. Sũt quæ nõ oibus mo
dis possũt cõiũgi: ut ne cũ est dehortatiuũ ĩdicati/
uo nõ adiũgit: sed ĩperatiuo: ut Vir. in. vi. Tu ne
cede malis: sed cõtra audẽtior ito: uel optatiuo: ut
Teren. ĩ phor. Quod utinã ne phormioni id suade
re ĩ mẽtẽ ĩcidisset. Aut subiũctiuo: ut idẽ ĩ adelphis
Ne dicã dolo Aut infinito: ut Cice. ĩ ĩuectiuis. Ne
dici quidem opus ẽ quãta diminutiõe ciuiũ. Vtinã
optatiuo cõiũgitur. Suca. ĩ secũdo. O utinã cœliq;
deis: herebiq; liceret. Ni subiũctiuo copulatur: ut
Teren. ĩ andria. Ni metuam patrẽ. Idẽ in phor. Ni
mihi eẽt spes ostẽtata. Virgi. in iii. Ni teneãt currus
Idẽ in primo ænei. Ni faciat maria ac terras cœlum
q; ꝓfũdũ. Sed & ni & ne quãdo pro neq; accipit in
ter cõiũctiões pleriq; posuerũt casuales: q̃uis signi
ficatio abnegatiua aduerbiis ea magis applicat: q
autem etiam ne pro neq; ponitur usus approbat.
Cicero inuectiuaꝝ tertio. Ne dici quidem opus est
quanta diminutione ciuium. Ni quoq; pro ne acci/
pitur: sicut supradictus Virgilii usus ostẽdit. Vir.
in primo. Ni teneant cursus: pro ne teneant. Q dẽt
Donatus incõmẽto æneidos affirmat dicens. Ni ꝓ
ne sic ueteres. Non uero imperatiuo proprie adiun
gi non põt: nisi incõpositione: ut noli. Aptissime au
tẽ ĩdicatiuo sociatur uel subiunctiuo uel optatiuo
Indicatiuo. Virgilius in secũdo. Non tibi tyndari
dis facies in uisa lacenæ Culpatusue paris: ueꝝ ĩcle
mẽtia diuũ Has euertit opes. Subiũctiuo: ut Vir.
in septimo. Non mihi si lingue centũ sint oraq; cen
tũ Ferrea uox oẽs scelerũ cõprendere formas. Oia
pœnaꝝ ꝑcurrere noia possim. Optatiuo: ut Virgi
lius in secundo geor. Nõ illa quisq̃ me nocte ꝑ altũ

Ire neq; a terra moneat cõuellere funẽ. Nũquid quo
q; idicatiuo soli adiũgitur: ad quod ptinet interro-
gatio. Teren. in phor. Nũqd meministi? Idem nũ
quid subolet patri? Et uerbum quidem sine aduer-
bio pfectã potest habere significationem. Aduerbi
um uero sine uerbo uel participio: quod uim uerbi
possidet: non tenet plenã sententiam. q̃uis enim ab
aliqua persona per se proferantur aduerbia necesse
est ea uel ab antedicta ab alia persona referri uerba
ut si quis me interrogauerit: bona est superbia & rſ
pondeo non: uel per eclipsim dici: ut si recitante ali
quo dixero bene diserte eloquenter: ubiq; enim sub
auditur dicis: Similiter si dicam Non malus homo
qui pro uiribus suis subuenit clientibus: subaudio
est. In multis quoq; aliis per hanc figuram inueniũ
tur sine uerbis uel pticipiis aduerbia: ut Virgilius
in primo. Genus unde latinum subauditur est. Et
sciẽdũ q; ut supra dictũ ẽ. participiis quãdoq; aptiſ
sime adiungit̃ aduerbia. Quid enim est participi
um nisi uerbũ casuale? Vnde bene lego: bene legẽs
sapiẽter loquor: sapienter loquens. q; si aliud uerbũ
subiungas uerbo idẽ significat. Sed hoc interest q;
participium non eget coniunctione: uerbum uero
eget: ut bene legens disco: bene lego & disco: sapien
ter loquens doceo sapienter loquor & doceo. Acci-
dit autem aduerbio species significatio figura: Spe
cies primitiua & deriuatiua. Primitiua quidem quę
a se nascitur ut non ita ceu clam sæpe Deriuatiua ue
ro quæ ab aliis nascitur: ut a clam clamculum: a sæ
pe sæpius sæpissime: docte a docto: cursim a cursu
ductim αγηγι a ductu: Deriuatiua igitur aduerbia
uel ab aliis aduerbiis deriuantur. ut a prope pro-
prius: & ultra ulterius citra citerius uel a nomini-
bus: ut Tullius Tulliane latinus latine fœlix fœlici
ter: uel a uerbo siue participio: uel participali nomi
ne: ut sentio sensus sensim: sto stas statim: singultio
singultus singultim. Horatius in primo sermonũ.
Vt ueni coram singultim pauca locutus: tractu tra
ctim Virgilius in quarto georgicorum. Tractimq;
susurrant. uel a nomine & uerbo: ut a pede & tento
pedetentim: uel a pronomine: ut hic illic ab hic & il
le: uel a præpositione ut ex extra i intra con contra
sub subter. Est quando & nominum terminatio di

¶ Et uerbum quidem. Quia dixerat signi
ficationem aduer. uerbis adiici intelligeret
aliquis hoc esse ex nimio defectu uerbi. nec
uerbũ posse significare absq; auxilio & co-
mitatu aduerbii quod auctor remouet di-
cens. & uerbũ quidẽ &c. Quod uim uer
bi possidet. Istud positũ est ad causæ reddi
tionẽ quare dixit uel participio. ¶ Quan
uis enim. A maiori ostendit aduerbia sine
uerbis pfectam non habere sententiã. Nã
& si per se pferant̃ aduerbia ita ut pfectã
sententiã faciant: tamẽ hoc non est sine uer
bis. quia necesse est ea aduerbia uel referri
ad uerba ante dicta ab alia persona. ut si
quis interroget. Est bona supbia. & respõ
deat̃ nõ istud nõ ad ante dictũ uerbũ refer
tur. uel dici per eclipsim & subaudiri uerbũ
ut si aliquo recitante dixerim bene disertes
subauditur. n. dicis. Per hanc figuram.
dicit. i. per eclipsim. ¶ Et sciẽdũ. Istud po
nit ideo q; dixerat sine uerbo uel participio
uere aptissime. nã quid est aliud participi-
um nisi uerbum causale. q. d. pticipium in
nullo differt a uerbo nisi in hoc tantũ q; ca
sum habet & genus. quod genus casum se
quitur. s. genus secũdũ articulos. ut bene le
go. bene legens. Exẽplum est ita apte ad-
uerbium iungi participio sicut & uerbo.
¶ Quod si aliud uerbum. Istud quod illa
tiuum est hoc modo. quia participiũ nihil
aliud est q̃ uerbum causale igit̃ si aliud uer
bum supponas uerbo ut lego & edisco idẽ
significat participium supposito uerbo ad-
iunctũ. ut legens edisco. ¶ Sed hoc inter-
est &c. ¶ Accidit aũt aduerbio. Tracta-
ta diffinitione aduerbii & qualiter aduer-
bia uerbis adiiciãtur ostenso. necnon quæ
male intelligi possent destructis: ostẽdit ac
cidentia aduerbii. ¶ Deriuatiua. Vero est
quæ non a se sed ab aliis dictionibus nasci
tur: ut clanculũ a clam docte a docto do-
ctim a doctu quod æquipollet illi greco.
¶ Deriuatiua igitur. A præmissis in exem
plo infert quia a clam clanculũ & a docto
docte deriuat̃: ergo deriuatiua aduerbia
uel ab aliis &c. ¶ A tullius tulliane. Per
medium deriuat̃. nam a tullio tullianus &
inde aduerbium tulliane dicitur. ¶ Statim
a statu principali nomine deriuatur. unde
quæ statim penultima pducta i metris ap
ponunt contra regulam fecisse arguuntur.
Omnia enim quæcunq; a uerbo sto stas de
riuata fuerint corripiunt a excipitur nomẽ
staturus statura staturum. Singultim a uer
bo singultio. Tractim a pticipio tractus.
¶ Est quãdo. Dixi aduerbia a nominibus
deriuari. Est etiam quando terminatio di-
uersorum casuum nominum constructio-
nem aduerbialẽ suscipiens loco aduerbiorũ

suscipitur. ut multum primum sublime isti nominatiui. et una ablatiuus iste loco aduerbiorum accipiũtur. ¶ Neq; enim. Ideo dixi loco aduerbiorum. quia neq; ea indubitanter etc. ¶ Fors pro forsitan recens ꝓ recenter. uirgilius accipit loco aduerbiorũ ¶ Forte pro fortuitu. Alterius pro alternatim. posuit uirgilius in bucoli. loco aduerbiorum. ¶ Sic igitur. Quia cum loco aduerbioꝝ accipiuntur manent indeclinabilia. igitur sic. i. per modum illum quia manent indeclinabilia discernas omnia nominauim aduerbiorum recipientia uel non recipiẽtia. ¶ Et primitiua quidem. Dixerat quoniam species aduerbioꝝ alia est primitiua alia deriuatiua & de præmitiuis aduerbiis. q. d. non est tractandum quantũ ad natiuitatem eorum quia & uniformia sunt idest ununquodq; separatim suam formã habet: quippe non ab aliis sed a se nascunť & ideo non possunt accipere regulã natiuitatis a similitudine uel si uis dicere collatiõnem aliorum. q. d. qa nõ sunt similia aliis ununquodq;. n. a se nascitur: ideo nõ possunt accipere regulam natiuitatis. q. regula nihil aliud est q̃ eiusdem ꝓprietatis inter diuersa similitudo. ¶ Deriuatiua uero collatione. Id est similitudine natiuitatis adhibita inter se. quomodo enim a docto doctẽ o in e longã conuersa nascitur sic a pulchro pulchre plerũq; possunt accipere. Rationem. i. conuenientiam regulæ sua natiuitatis. & hoc pro similitudine terminationum. i. quia a primitiuis suis in similes terminationes deriuantur. Et bene dixi pro similitudine terminationũ quæ. i. quia ipsa sub aliqua certa. i. discreta forma proferũtur. alia. s. in e. alia in es. alia in er. ubi dicit sub multorum conuenientiam ostendit. Plerunq; autem diximus propter excepta uel anomala. bene & male excepta uocat: quia a sequenti regula excipientur. duriter uero anomale deriuatur: ut in sequentibus inuenies. ¶ Ergo per singulas terminationes quia possunt accipere positionem regulæ. ergo per singulas &c. ¶ A igitur terminantia. Quia necessariũ. i. utile est formas eorum inspicere per singulas terminatiões igitur per terminationẽ a. de primitiuis adiungit non ut ostendat natiuitatem eorum quippe a nullis nisi a seipsis nascuntur sed ad aliam proprietatem ostendendã de ipsis quæ omnia producunt a terminalẽ. Si quis ergo postea finali correpta iueniat duas esse partes itelligat. antea uero quia duæ partes esse non possunt finali correpta poni non potest.

uersoꝝ casuũ cõstructionẽ aduerbialẽ suscipiẽs loco aduerbioꝝ accipitur Ut Vir. i. vi. Nimiũ nobis romana propago Visa potens superi nimiũ dixit ꝓ nimis. Similiter in primo æneı. Multũ ille & terris iactatus & alto. Idẽ i. viii. Iã primũ saxis suspẽsam hãc aspice rupẽ. Idẽ in. i. geo. Sublime uolãs. Similiter idẽ in. i. ænei. Vna eurusq; notusq; ruũt. pronomina quoq; ꝓ aduerbiis ponunť ut Vir i. viii. Hoc tũc ignipotẽs cœlo descendit ab alto: hoc pro huc: Idẽ in primo ænei. Nãq; uidebat uti bellãtes pergama circũ Hac fugerẽt graii: premeret troiana iuuentus. Hac phryges. Neq; enim ea indubitãter aduerbia esse accipimus: sed nomina uel pronoĩa eẽ dicimus loco aduerbioꝝ posita ꝑ diuersos casus ꝑ nominatiuũ: ut in. xi. Vir. Fors & uota facit cumulatq; altaria donis. Et i. iii. geor. Sole recẽs orto: ꝑ genitiuũ. ut Romæ. Cicero ꝓ ligario Romæ ne sit? ne ue cũ fratribus? Salu. i. i. histo. Ac deĩde militiæ: & domi gestas cõposui. Idẽ i histo. Atq; seruilius ægrotũ tareti collegã prior trãsgressus. Per datiuũ: ut uespi ruri sorti. Ter. i andr. Quẽ ne ego uidi ad uos afferri uespi? Vir. in. iiii. geor. Sũt quibus ad portas cecidit custodia sorti: Terẽ. i phor. Cui opera uita erat ruri fere se cõtinebat. Per accusatiuũ ut Romã athenas. Terẽ: i andria. Quid tu athenas insoleris? Per ablatiuũ: Vir. in buco. Forte sub arguta cõsederat ilice daphnis. Idẽ in eodẽ. Alternis dicetis: amant alterna camenæ: Cũ aũt loco aduerbioꝝ accipiunť manẽt indeclinabilia: licet iungant noium uel participioꝝ diuersis casibus: ut sublime uolãs sublime uolãtis sublime uolãti. Sic igiť discernẽs noĩa uim aduerbioꝝ recipientia uel non. Et primitiua quidẽ uniformia sũt: nec regulã aliquã ad similitudinem: uel collationẽ alioꝝ possũt accipe: ut cras cur heus sic nempe. Deriuatiua uero quæ sub aliqua certa ꝓferunť forma inter sese adhibita collatione: rationem plerũq; regulæ possunt acciper pro similitudine terminationum. Plerunq; autem diximus ꝓpter accepta anomala ut bene male duriter. Ergo per singulas terminationes necessarium est eorum formas inspicere. A igitur terminãtia uel primitiua sũt ut ita: quod solum a correptũ habuit q̃uis quidam puta quoq; aduerbiũ esse accipiãt. Ideoq; Persium

id corripuisse: ut hoc puta non iustum est illud ma
le rectius illud: uel cõposita: ut præterea interea po
stea antea: quæ omnia ꝑducũt a terminalẽ. Vel ab
latiui sunt noĩum qui pro aduerbiis accipiunť: ut
una quæ ne qua Roma: Vt Virgilius ĩ primo ænei.
Vna curusq; notusq; ruũt creberq; procellis. Idem
in eodem. Qua data porta ruunt: & terras turbine
perflant. Idem in eodem. Nequa scire dolos medi-
usue occurrere possit. Et sciendum quod propria
nomina ciuitatũ si primæ uel secũdæ sint declinatio
nis in genitiuo quidem casu pro aduerbio ĩ loco ac-
cipiunť. Vt Rome sum uel Tarẽti. Accusatiuo ue-
ro ad locum cuiuscũq; sint declinatiõis. Vt Romã
eo uel Tarentum: uel carthaginem: uel athenas uel
delphos. Ablatiuo de loco uel per locum. ut Ro-
ma exeo: Tarento transeo: Sin tertiæ sint ablatiuo
tã in loco q̃ de loco uel per locũ: ut Carthagine sũ
Cartagine uenio: Carthagine transeo. Idem in plu-
ralibus semper inueniunť: ut Athenis sũ: Athenis
uenio: athenis trãseo. Inueniunť tamẽ & cũ præpo
sitionibus noĩa sæpe ciuitatũ prolata & maxime
apud historicos. Liuius in octauo. ab urbe condita
& ab Lauinio uenerant antiqua auxilia. Salu. in ca
tilinario. Nam cum Brutus ab Roma aberat. Idẽ
in iurguthino. Ad cirthã oppidũ iter constituunt
Liuius in octauo. Et flauius supplemẽtum ab Ro
ma adduxit. Idem quẽ uero ab Roma posse accipi
Idẽ quæ uia ad Eserim ferebat. Salustius ĩ primo
historiaꝝ. Ad olympum atq; phaselidẽ. In eodẽ ad
coricũ. In eodẽ apud coricũ. Et apud lœtẽ oppidũ
& repulsus a lœte oppido & apud hylerdã cũ mul-
ta opera circũdata. Idẽ apud præneste locatus. Idẽ
apud numãtiã. Inueniũtur tamen quædã & appel-
latiua supradictã regulã seruãtia ut militiæ militiã
militia: domi domũ domo: humi humũ humo. In
e correpta uel primitiua sũt: ut pone pene: ex quo
ẽt aliud deriuauit. Plau. in mustelaria. Ita mea con
silia puertit penissime. Ne ꝑpe nempe quippe sępe
inde & ex eo cõposita: deinde subinde pinde exinde
proinde: quæ omnia ante penultimã habent accen-
tu acuto: uel quia per aditionẽ habent de ut quibus
dã uidetur unde frequẽter inuenimus: & exin & dei
Vir. in quarto. Exin gorgoneis alecto infecta uene-

¶ Et sciẽdum. Quia dixerat ablatiuos no
minum poni pro aduerbiis dat regulam in
quibus casibus pro quibus aduer. nomina
ponãtur. Propria nomina ciuitatum si sint
primæ uel secundæ declinationis ablatiuo
idest per ablatiuum casum accipiuntur pro
aduerbio de loco uel per locũ. si tertiæ sint
declinationis ablatiuo accipiuntur pro ad
uerbio tam de loco q̃ in loco uel per locum
¶ Inueniuntur tamen. q. d. licet proprium
nomina ciuitatum sine præpositione aduer
bialiter posuerim tamen inueniũtur &c.
¶ In e correptam uel primitiua sunt ut pe-
ne ne. istud ne aduerbium interrogandi ꝓ
an uel affirmãdi ꝓ certe esse ĩtellige. Ne. n.
dehortatiuum producitur ¶ Quæ omnia
supradicta composita antepenultimã ha-
bent acutam. uel quia per adiectionem ha
bent de finalem & ideo primæ syllabæ na-
turaliter retinuerunt accentum. uel quod
uerius est composita sunt ex præpositioni-
bus positis in principio. s. de. sub. p. ex. &
ideo in his præpositionibus acutũ assumpse
runt accentum ut illæ præpositiones osten
dantur esse cõiunctæ eis in compositiõe ꝓ
positiones enim separate præpo ite grauan
tur: ita in his acutum assumpserunt accẽtũ
ut coniuncte esse ostendantur quomodo si
ista coniunctio & ne aduerbium compo-
nuntur. Huic aduerbio quãdo acutum as-
sumunt accentum ut coniuncte ostendanť
ut si quando nequando antepenul. syllaba
acuuntur. Bene dixi de siquãdo uel nequã
do tantum. nam aliquando non ideo acuit
antepenul. ut compositum esse ostendatur
sed causa differentiæ. s. ut differat ab aliquã
to cui consimilem sonum uidetur habere.
quia. d. & r magnam inter se habent affi-
nitatem. In e corre. uel primitiua sunt uel
deriuatiua ut a rito ritas. quod secundum
anologiã dicitur quia inde irrito rite. q̃uis
facile dixi facile & sublime et forte pro ad
uerbiis poni q̃uis etcæte. quasi dicat. Sicut
facile. & sublime sunt nomina licet pro ad
uerbiis ponãtur. sic sponte & mane osten
duntur esse nomina cõiunctione aliorum
casuũ. cũ dicimus sponte sua mane primo

¶ Sunt etiam composita. Hic primum in
loco suo de compositis in e. correpta desi-
nentibus tractat. quod enim superius exē
plum exposuit causa similitudinis fecit nec
etiam ibi de omnibus compositis aduerbiis
in e. desinētibus fuit locutus utpote quoq;
compositum est ab ut aduerbio & pote no
men. quod nomen neutrum a masculino
potis nascitur. unde quia pote nomen est
psius dixit q pote. i. quō ē possibilis ¶ In
e. pducta primitiua non inueni. attende
pluralem numerum recte esse compositum
unum enim primitiuum tantum inuenitur
in e. produ. s. ne. dehortatiuum ut Virgi.
Tu ne cede malis excipiuntur bene & ma
le causam exceptionis supponit i. e. breuē
desinentia ¶ Multa autem Multa autē ex
supradictis nominibus non positis in exē-
plo. s. tale ē. acsi. d. Multa aūt ex nomini
bus secūdæ declinatiōis etc. & sæpe corre.
o. terminalem proprietas ē quædam deter
minatōem datiui quādo pro aduerbiis po
nuntur. necessario dicitur & necesse in eadē
significatiōe: sed in hoc differunt. qa neces
se eget ter. psona uerbi substantiui. necessa
rio uero quibuslibet uerbis pōt adiungi. ne
cesse ē aduerbium primitiuum.

nis: uel magis: quia præpositiones separatæ grauā
tur: ut cōiunctæ eē ostēdant acutum in his assum
pserunt accētū: quō & cōiūctio si & ne aduerbiū cū
præponūtur quādo: ut siquādo nequādo: nam ali-
quādo differentiæ cā ad aliquāto: quod cōsimilem
sonū habere uidet: acuit ante penultimā: uel deri-
uatiua sunt: ut pago peregre punio impune abūdo
abūde rito unde irrito rite. Noīa quoq; pro aduer-
biis in e correptā desinētia inuenimus. Vt Salu. in
iurgurthio. Cætera haud facile correpta narauerim
Virgi. in. iiii. Forte fuit iuxta tumulus quo cornea
sumo Virgulta. Idem in quinto Sed sublime uolās
nubi se immiscuit atræ: q̄uis facile & sublime accu-
satiui sunt: forte autē ablatiuis. Sic ēt spōte sua: &
mane primo noīa esse ostendūtur cōiunctione alia-
rū casualiū: ut domi suæ. Sūt ēt composita in e cor
reptā desinētia aduerbia ut supradicta exīde pinde
pinde: & punio impune. Vir. in. ii. geor. Et sæpe al
terius ramos īpune uidemus Mittere in alterius: ut
pote quoq; cōpositum ē ab aduerbio & nomine. Po
te enī ab eo quod est potis nascit hic & hæc potis: &
hoc pote: unde Persius. Qui pote uis dicā nuga-
ris cū tibi calue. i. qūo possibile est Ab eo quod est
hic & hæc potis & hoc pote fit cōperatiuū hic & hæc
potior & hoc potius & superlatiuun potissimū. Ex
quibus etiā aduerbia potius & potissime. In e pro-
ductā primitiua non inueni nisi ne: sed deriuatiua a
noībus secūdæ declinationis: quorum datiuus in o de
sinēs i e lōgā cōuertit: & facit aduerbiū: huic claro
clare optimo optime: pulchro pulchre: affabro affa
bre Cicero in. vi. uerrina. Deū nullū q ei paulo affa
bre factus: huic sano sane: fero fere: Excipitur bene
& male: a bono & malo in e breuē desinētia. Multa
autem ex supradictis noībus ipsa terminatione da
tiui p aduerbiis accipiūtur ut falso cōsulto postre-
mo sedulo auspicato augurato manifesto priuato
præcario merito: Teren. in eunu. Seu ui seu clā seu
præcario: Idē in andria. Haud auspicato huc me at
tuli. Idem in phormione. Merito te amo. Idē in eo
dem. Postremo si nullo alio pacto uel fœnore. Liui
us in. xiiii. Priuato nos tenuissemus: dicitur tamen
& priuatim. Salustius in catilinario. Ea priuatim
& publice rapere: & sepe corripiūt o terminalē: q̄do

in aduerbia trãſeũt: ut cito ſero modo. Iuuenalis in tertio Et cito rapturus de nobilitate comeſa. Q̄d ſupeſt Vir. in. iiii. æneí. Tu modo poſce deos ueniã ſacriſq; litatis. Sta. in primo the. Sero memor tha lami mœſte ſolatia mortis Phœbe paras. Idẽ in ſecũ do. Q uærit q; fidẽ tã ſero repoſcit neceſſario dicitur & neceſſe: ſed neceſſe eget uerbo ſubſtãtiuo. Teren. in eunu. Quod des paululũ eſt: & neceſſe eſt multũ accipere: inuenitur tamẽ & neceſſariũ Sũt tamen quædã ex eadẽ declinatione neutra quę pro ad uerbiis accipiũtur: ut multũ minimũ: uerũ & uero primũ & primo. Teren. in andria. Primo hæc pudice uitã pce ac duriter agebat: quod autem etiam primæ dicitur oſtendit idẽ Teren. qui cõpoſitũ ab eo in andria protulit. Nã id arbitror apprime in uita eſſe utile ut ne quid nimis. Nimiũ quoq; pro nimis frequenter inuenimus: & parũ pro paruũ. Luca. in quinto Et quã nimiũ q; parũq; diſtulimus. Excipiũtur a duro dur̃ & duriter: large & largiter: ab humo humane etiã humaniter: inhumano inhumane ihumaniter: a firmo firme & firmiter. Teren. in andria. Primo hæc pudice uitam parce ac duriter agebat. Cicero in tertio uerri. Reſpõdit illa ut meretrix nõ ihumaniter. Idẽ in. xiii. philippicarum. Putare aliquid moderate aut humane facturũ. Idẽ i repu. in ſexto Firmiter enim maiores noſtri ſtabilita matrimonia eſſe uoluerũt. Idem ad panſam in primo. De antiocho feciſti humaniter: Inueniuntur & alia q̄bus tamẽ non eſt utendum. Pomponius i auctorato. Ludit nimium inſaniter pro inſane ſeueriter quoq; pro ſeuere Tintinius in proclia. Seueriter hodie ſermonem amica meũ contulit. Idẽ blãditer benigniter. Plautus amiciter auariter munditer ſeueriter mœſtiter æquiter aſperiter: Nonius feſtiniter. Lucilius ampliter ignauiter. Varro prohibiter mutuiter. Ennius proteruiter ignauiter inimiciter iracũditer ſuperbiter temeriter præclariter toruiter puriter reuerenditer miſeriter proſperiter. Dicitur enim abunde ab abundo: & abundanter ab abundans.

¶ Quod quædam aduerbia non ſeruant plene ſignificationem.

Ciendũ tamẽ q̄d quædã aduerbia nõ plene
ſ ſeruant ſignificationem: quæ i nominibus

¶ Sũt tamen. Quamuis dixerim nomia ſecundæ declinationis uel fieri aduerbia. o datiui in e. producta conuerſa. uel poni ꝓ aduerbiis eadem terminatione datiui manente. Sunt tamen &c. ¶ Quod autem. Etiam primæ dicitur: quaſi dicat. Non tantũ primũ uel primo dicitur: ſed & primæ aduerbialiter. ¶ Parꝫ pro pũ dicit q̄a in aduerbio parꝫ u ſyncopat̃ pũ. n. recte diceret. ¶ Excipiuntur. Excipiunt̃ a duro dure & duritur. quantum ad duriter fit exceptio a regula ſuperiori quæ dicebat deriuatiua a nominibus ſecundæ fiunt a datiuo. o. finali in e. longam conuerſa. & uocantur anomala duriter & ſimilia. q̄a inæqualem habent declinationem. ¶ Dicit̃ et habunde. dicitur etiam habunde ab habũdo. & habundanter ab habundans. hoc iccirco apponit ne quis habundanter ab habundo anomale deriuatum eſſe putaret & ideo in exceptione anomalorum ponere uellet. ¶ Sciendum tamen. Dixit aduerbia a nominibus deriuari inter quæ poſuit ſane & fere quæ ſignificationem ſuorum primitiuorum minime retinere uident̃ ad quod ſubiungit. licet dixerim aduerbia a nominibus deriuari. tamen &c. ſciendum. ut a ferus nomine deriuatur fere aduerbiũ. Ferus hic accipitur nomẽ fixum & eſt nomẽ imanſuetorum animaliũ. ut ſilueſtris porcus. ferus uel fera uocatur. dictus ita quia toto corpore feratur. Ideo dixi non plane quia poteſt eſſe aliqua ratio. i. aliquis reſpectus ut ſig̃onem ſui primitiui ſeruare uideantur. ut feræ dicuntur ſilueſtria animalia. quæ. i. quia ipſa toto feruntur corpore cum quattuor pedibus utantur ergo fere aduerbium recte dicit̃ pro iuxta. quia færis quæ quattuor pedibus feruntur propter celeritatem. omnia ſunt iuxta.

¶ Sēſim pro paulatim. A ſenſu deriuatꝰ.
qa ea maxime ſenſum faciunt quæ morãn
tur & paulatī recedunt. ut febris ſi moretꝰ
ſentire facit calorem. ¶ Meridie quoq;.
Iſtud propter ſimilitudinem terminationis
& ꝓductionis cum regularibus apponatꝰ
¶ Ne duæ partes. Ne duæ ptes eſſe putentꝰ
diuiſæ hoc de ſiquando et nequādo dictū
eſſe intellige. ¶ Sequitur uel differentiæ cā
et eſt ad aliquando referendum. uere citro
dicitur quia inde eſt ꝙ in orationibus ſæpe
inuenimus ultro citroq;. ¶ Ab in quoq; in
ter et intro. inter per ſimili. adiungit. Sūt
etiam cōpoſita præſto a præ. præpoſitōe et
ſto ſtas uerbo et ꝓfecto a ꝓ et facto noīe.

eſt e quibus deriuātur: ut færus faere: ſanus ſane: ſen
ſus ſenſim. Ideo aūt diximus nō plene: quia poteſt
eſſe aliqua ratio: ut fære dicūtur quæ omni corpore
ferūtur: quippe cū quattuor pedibus utātur: fære er
go pro iuxta qđ celeribus oīa iuxta ſunt. Sanus pro
ualidus accipitꝰ: ergo & ſane ꝓ ualde. Hoc quoq; no
tādū ꝙ a ualido ualde ꝓ ualide p ſyncopā ꝓfertꝰ ſen
ſim ꝓ paulatī qa ea maxime faciūt ſēſū quæ morātꝰ
A rito uero uerbo uel ritu rite ꝓ recte qa nihil tradi
tur ritibus: niſi qđ rectū eē credatꝰ. A qntę quoq; de
clinationis noībus cōpoſita e ꝓducūt: ut pridie ho
die poſtridie: meridie quoq; pro aduerbio accipitur
cū ſit nomē. In i quoq; deſinētia inueniūtur aduer
bia: ſed pauca primitiua: ut heri ubi ibi: dicitꝰ tamē
& here. Iuue. in. i. Rex hodie minor eſt here q̄ fuit
atq; eadē cras Deteret exiguis aliquid. Hora. in. ſe
cūdo ſer. Nā mihi cōuiuā quærenti dictus here il
lic de medio potare die. Alia uero noīa ſunt loco ad
uerbii poſita p genitiuū pleraq;: ut domi tauromi
nii lampſaci tyri epheſi belli. Li. ī. ii. ab urbe cōdita
Duo nefāda facinora decēuiri belli domiq; adiiciūt
īueniuntꝰ etiā per datiuū: ut ueſperi & ſorti. Teren.
ī ādria. Quē ne ego uidi ad uos efferri ueſperi. Vir.
in. iii. georgicoꝝ: Sūt qbus ad portas cecidit cuſto
dia ſorti. Nec nō etiā p ablatiuū: ut qui pro qūo uel
unde. Vt Teren. in andria. Nam qui tibi iſtæc inci
dit ſuſpicio? qui? quia te nouerā. Idē in eadē. Audi
ui & credo: multa cōcurrūt ſimul: qui cōiecturā hāc
nunc facio. Eſt. n. ablatiuus a quo uel a qui. In o pri
mitiua quidē ut quādo tpali & ex eo cōpoſita ſiquā
do nequādo aliquādo: quæ antepenultimā habent
acutā: ne duæ partes ut ſupra dictū ē eē putentꝰ di
uiſæ: uel differētiæ cā: deriuatiua uero a cis citro: un
de dicitꝰ ultro citroq;. Cice. ꝓ Roſcio. Poſtea homi
nes curſare ultro citroq; nō deſtiterūt. Ab in quoq;
intra & intro & intus & inter. Sūt ēt cōpoſita præ
ſto profecto. Alia uero noīa ſūt uel pronoīa aduer
bialiter prolata. ut falſo merito ſedulo cito ſero ue
ro utro utroq;. Liuius. in. viii. ab urbe cōdita. Vtro
q; exercitus miſſi ſimiliter: quo: aliquo: eo: illo: Sed
quādo ꝓ aduerbiis accipiūtur īterdū īueniūtur cor
ripiētia o: ſicut oſtendimus. In u pauca inueniūtur
denoīatiua ut diu: & ex eo cōpoſitū: ut interdiu: &

a nocte noctu. Nã astu est nomẽ indeclinabile quo
modo cornu: Teren. in eunucho. Hem quid amat
an scit ille quid meretrix siet: in astu uenit: quod ni-
si esset nomen præpositio separata ei non præpone-
retur. In æ diphthõgum nomina genitiui casus lo-
co aduerbii posita: Vt Romæ Cosæ Capuæ. Salu-
stius in iugurthino. Hæc ubi Romæ cõperta sunt.
Idem in primo historiarum. Res populi Romani
lepido catuloq; cõsulibus. Ac deinde domi & mili-
tiæ gestas in œ au eu ei oh ah terminãtia interiectio
nes sunt quas græci aduerbiis cõnumerant Horati-
us in carmi. Euhoe bacche precor. Idem i. ii. carmi.
Euhoe recẽti mens trepidat metu. Terentius in eu-
nucho Hau obsecro ne cõferendus hic quidem cũ il
lo est: Idem in eodẽ Hoei Idẽ in eodẽ Oh illud uide
os ut sibi distorsit carnifex. Idẽ in andria: Dictura
ne ex qd rogo: au Hei ut. Vir. i. ii. æneí. Hei mihi q
lis erat qtũ mutatus ab illo Hectore. Idẽ in eodẽ.
Heu fuge nate dea teq; is ait eripe flãmis. In c primi
tiua iueniunt sic donec: quod etiam donicũ antiqui
dicebant. Plautus in captiuis. Ausculta tum scies:
ego me amitti: donicũ ille huc redierit. Et deriuati-
ua pronominum illic istic huc illuc istuc: hinc illinc
istinc: hac illac istac: & omnia uel natura uel positio
ne producũt extremã syllabã: excepto donec & in fi
ne circunflectuntur si uocalẽ longam habuerit na-
tura. Composita quoq; inueniuntur: ut ad huc ab-
hinc dehinc. In l pauca inueniuntur: ut semel pol
ædepol: uel etiã coniunctio pro ualde frequenter in
ueniuntur: Cicero pro murena: Vel maximũ bel-
lum populo Romano cũ rege Anthiocho gessisse.
In am primitiua clam coram: deriuatiua uel com
posita nequicq̃ nequaq̃ neutiq̃. Preterea quam quã
do est similitudinis uel comparationis siue electio-
nis aduerbiũ accipit. Virgilius in undecimo. Quã
facile accipiter saxo sacer ales ab alto. Salustius.
Mare ponticum dulcius est q̃ cætera maria: q̃uis i
terpretatio eius: idest ἤπερ apud græcos coniunctio
sit electiua. Bifariã ẽt & trifariam omnifariã cõpo
sita sunt a fando: & præpositis dictionibus i em pri
mitiua itẽ tãdẽ. Cõposita: ut itidẽ ibidẽ ididẽ idẽti
dẽ Cice. p Ro. Indidẽ ne a meria. i im & denoĩati

¶ Et omnia aduerbia. Et omnia aduerbia
in e desinẽtia in fine circũflectuntur si uo
calem longam habuerint natura. ut hac il
lac etc. huiusmodi donec uero cum uocalẽ
naturaliter correptam habeat acuit penulti
mam illinc autem et istinc et similia quæ po
sitione producuntur correptam an produ-
ctam uocalam habuerint certum non ha-
bemus. credimus tamen q; sit in cis natura
liter longa uocalis. ¶ Vel. Vel ista coniun
ctio pro ualde frequẽter inuenitur et est tũc
aduerbium qualitatis. ¶ Deriuatiua uel cõ
posita. Nequicq̃. nequaq̃. neutiq̃ hic distin
gue. Nequicq̃. n. et nequaq̃ composita pos
sunt esse: unũquodq; ex tribus partibus. et
deriuatiua a nequis & neq̃ si illud q̃ sillabi
ce adiunctum intelligamus. Neutiq̃ uero
non deriuatum ab aliquo sed compositum
ex ne & uti & q̃ intelligitur. ¶ Præterea q̃
est aduerbium quando est similitudinis. ut
q̃ facile. i. sicut facile accipitur. uel compa
ratiois ut melior fuit petrus q̃ andreas. si
ue electiõis ut ponticum mare dulcis est q̃
cætera. In hac tamẽ significatione minime
uidetur concedere ut q̃ sit aduerbium cum
supponat q̃uis &c. ¶ Bifariam. Bifariam
& trifariam & omnifariam aduerbia sunt
conferendo. & dictionibus eis præpositis
in compositiõe. s. a bis & tribus. & omni.
¶ Itidem. Itidem compositum ẽ ex demũ
& item idest idem et demum et inde identi
dem ex inde et idem.

¶ A saltu saltim. Saltim enim non solum
coniunctio præsertim & confestim uerba/
lia sunt & conponuntur ex præ. præp siti
one et sero seris uerbum tunc enim dicimus
præsertim quando sententia aliqua præferi
tur. i. pfertur aliquibus aliis interdictis sẽ
tẽtiis. Confestim ex con præpositione et fe
stino. nas. uerbo componitur. ¶ Deri/
uatiua. Deriuatiua ab extra & sinistra sũt
dextrorsum & sinistrorsum. uel si uis dice/
re composita sunt dextrorsum et sinistror/
sum a dextra et sinistra nominibus et hor/
sum aduerbio. ¶ Hæc enim. Quasi dicat.
Merito posui deorsum. uersum. et occidẽ/
tem uersum inter aduerbia composita hæc
enim: etc. ¶ Melius tamen. Licet dixerim
illa esse composita secundum quosdã: meli
us tamen dicemus ꝙ aduerbia quæ ĩ illis cõ
positis ponuntur. i. uersũ. uel uersus et uer/
sum: et uersum nõ sunt conposita cum præ
cedẽtibus nominibus. sed illa præcẽndẽ/
tia nomina. i. orientem et occidentem incli
nant sibi sub eodem accentu. quod ẽ dice/
re. nihil plus habent cum nominibus illis
nisi hoc tantum ꝙ sub uno accentu proferũ
tur cum illis. sed due partes tamen itelligũ
tur eẽ. ¶ Deriuatiua. Ordo est deriuatiua
exeuntia in. tur. ueniunt a nominibus uel
participiis tertiæ declinationis sed diuersis
modis. quia si in us desinat noĩatiuus etc.
¶ Alia uero. Quorum nominatiuus ĩ us
non desinit assumunt etc.

ua inueniuntur: & uerbalia sine participialia: ut a
parte parti: a uiro uiritim: a uice uicissim: ab hostio
hostiatim: a statu statim a raptu raptim: a saltu sal
tim & saltatim: a curso cursim: a stricto ẽt strictim
a furto furtim: a sensu sensim: a singulis singulatim
ab affatu affatim: uel magis a græco αφατωσ idest
abũde & corripitur fa: a priuato priuatim: a paulo
paulatĩ a singulto singultim. Hora. ĩ primo sermo
nũ. Vt ueni corã singultim pauca locutus: præsertĩ
cõfestim: a tractu tractim: a carpo carptim: & a du
ctu ductim. Plau. ĩ gurgu. Sine ductim: si hæc abi
it hac persequar. In um priuatiua pauca sunt iteꝝ
sursũ rursũ & rursus prorsũ & prorsus. Deriuatiua
uel cõposita destrorsũ & sinistrorsũ. Hora. in. ii. ser
monũ. Ille sinistrorsũ hic dextrorsũ abit unus utri
q; error. Sed antiq ẽt dextrouorsũ dixerũt. Plau. in
rudẽte. Sed dextrouorsũ ãt uersa ẽ in malã crucẽ
sursũ deosrũ horsũ uersũ orientem uersũ occidentẽ
uersũ. Teren. ĩ adel. Similiter utroq; uorsũ Pla. in
cap. Vtroq; uorsũ rectũ est ingeniũ meũ. Hæc eni
quoq; cõposita eẽ uidẽtur cũ sub uno accẽtu profe/
rãtur. Melius tamẽ dicimus ꝙ inclinant sibi supra
posita noĩa. Similiter actutũ deriuatũ ẽ ab actu. i.
celeritate. Vir. i. viii. Tũ cætera reddet Actutũ pius
æneas: atq; integer æui Ascanius. Noĩa quoq; loco
aduerbiorum in eadem terminatione ĩueniũtur ut
primum multum minimum: parum pro paruum.
Lucanus in secundo. Et q̃ nimiumq; parum Distu
limus: pro & multum: & paꝝ. Cicero i. iiii. de repu
blica. Non eni facile uolẽti populo resistitur: si aũt
nihil impartias iuris aut parũ: pro paruũ: In n pau
ca inueniunť: ut en nõ forsan forsitan. In r primiti/
ua cur & per quando pro ualde accipiť. Deriuatiua
a noĩbus uel participiis tertię declinationis ueniunt
inter exeuntia: sed si ĩ ens desinat nominatiuus: is
genitiui in r cõuertunt: ut sapiẽs sapientis sapienter
prudens prudẽtis prudẽter ĩdulgẽs indulgẽtis ĩdul
gẽnter: diligẽs diligentis diligenter. Alia uero dati
uo ter addũt pẽultima correpta: ut fortis forti forti
ter: utilis utili utiliter: fœlix fœlici fœliciter: audax a
udaci audaciter: sed p syncopã ĩ usu est frequẽtio
re audacter. Terentius. in phormione. Minus mul
to audacter q̃ nunc lædit læderet. Salustius tamen

historiaꝝ secũdo audaciter ꝓtulit secũdũ analogiã
Et Cicero pro sexto roscio. Multa scelerate: multa
audaciter multa improbe fecisti. Excipitur facilis q
ꝓ faciliter facile aduerbii loco habuerit in usu. Vir.
in.x. Quam facile accipiter saxo sacer ales ab alto.
Difficilis aũt difficulter facit ꝓ difficiliter. Et ab om
ni omnino. Præterea a tribus & quattuor nascũtur
aduerbia: ter & quater: obiter eni cõpositũ ẽ ab ob
& iter. Similiter paulisper tãtisper parũper cõposi
ta sũt. Vetustissimi tamẽ quædã cõtra supradictã
regulã protulerũt. Sed si quidẽ sint nomina neutra
ꝓ aduerbiis: ut sublime uolãs assumãtur aliter ue-
ro reiciãtur: ut Põponius de philosophia. Cũ istæc
memore meminit ꝓ memoriter. Aliter quoq; ab eo
qđ est hic alis huius alis huic ali ꝓ alius alii secũdũ
supradictã analogiã ꝓfertur. In as denoĩatiua inue
nio a extrema circũflexa alias. In es productã sodes
hercules. Pleraq; tamẽ a numeris nascũtur. ideſt a
quinq; usq; ad mille: ut semel bis ter quater quinqui
es sexies decies uicies cẽties quingẽties milies. In is
correptã nimis qđ ẽt nimiũ dicimus: satis: qđ etiã
loco noĩs positiui accipitur. Itaq; ẽt cõparationẽ re
cipit: satius. Teren. in eunu. Accede ad ignẽ hũc iã
calesces plus satis. Luca. i primo. Tu satis ad uires
Romana in carmina dãdas. Iuue. i. iiii. Hoc satius
quã si dicas sub iudice uidi: qđ nõ uidisti satius pro
melius. In us correptã penitus rursus & rursũ: pror
sus & prorsũ: secus cœlitus a cœlo stirpitus a stirpe
funditus a fundo. Vir. in. iii. æneí. Rursus & alteri-
us. In eodẽ: Rursũ ex diuerso cœli cœcisq; latebris
Radicitus a radicibus. Vir. in. ii. æneí. Radicitus
eruta pinus. Mordicus diuinitus humanitus: dicit
tamẽ & diuine & humane & humaniter. Sed diuer
sas habent significationes. Nã diuinitus a diuis: &
humanitus ab hominibus monstrãt. Diuinę aũt &
humãę uel humaniter: similiter diuis & hominibus
significãt. Eminus. quoq; & cõminus localia sunt.
aduersus quoq; qđ ẽt & nominatiuus ẽ qũo nullus
ꝓ minime. Terenti. in andria. Liberatus sũ Daue
hodie tua opera: ac nullus quidem. Similiter fors
cum sit nominatiuus accipitur pro aduerbio. Vir-
gilius in undecimo. Forsit uota facit cumulatq; al-
taria donis. Et omnia comparatiua quæ nominum

¶ Et ab oĩ omnino. Quia omniter de-
buit facere. Præterea. ideſt præter supradi
cta quæ regulariter deriuantur a nomini-
bus uel participiis tertiæ declinationis na-
scuntur aduerbia i ter. a tribus ter. a quat
tuor quater. Obiter eni Idcirco non sup
posui obiter cum his prædictis deriuatiuis
quia obiter non est deriuatum sed cõposi-
tũ ab ob. & iter ¶ Vetustissimi tamẽ Licet
regula sicut dictum est exigat fieri adue-
bia a nominibus uel participiis tertiæ decli
nationis uenientia tamẽ uetustissimi quæ-
dam contra supradictam regulam protu-
lerunt. Sed si illa quædam contra regulã
prolata. illa quædam dico quæ protulerũt
antiquissimi sint nomina neutri generis po
sita pro aduerbis assumuntur in usu ut sub
lime. Si uero nõ fuerint neutri generis reii
ciantur ut memore. Memor enim non me
more in neutro genere usualiter inuenitur
¶ In es producta. Sodes. hercules sodes
uerbum est defectiuum et ponitur pro ad
uerbio blandientis. hercules nomen est po
situm pro aduerbio iurandi. Pluraq; tamẽ
¶ Licet duo tantum aduerbia in es. posu
erim tamen restant adhuc pleraq; quæ na
scũtur a nominibus numerorum. a quinq;
scilicet usq; ad mille. ut quinquies. centies
milies. &c. semel. bis. ter. quater. ideo ap
ponit ut ostendat bene determinatum esse
q. dixit a quinq; nos debere incipe. Nã ad
uerbia quæ a numeris infra quinq; positis
deriuantur non in es terminant. ¶ Nã di
uinitus et humanitus. Nam diuinitus & hu
manitus significãt istud a diis & hominibus
Si enim dicam gabriel missus est diuinitus
idem ẽ acsi dicam grabriel missus est a deo
& istud fastum est humanitus ideſt ab ho-
minibus. Sin uero dicam gabriel locutus ẽ
humane idem est acsi dicam gabriel locu-
tus est ad similitudinem hominum ¶ Ad-
uersus quoq;. Aduersus quoq; q & nomĩ
natiuus ẽ ꝓ aduerbio accipit. & omia cõ
paratiua aduerbioꝝ i us correptã desinunt

¶ Et dumtaxat. Quod ab aduerbio dum & taxo as. i. extimo as componitur. Pax græcū aduerbium & comicū significat tā tummodo In ns. totiens a tot quotiens a quot. ¶ Male igitur prædicant qui toties & quoties præcipiunt dici ¶ Inueniuntur. Inueniuntur diuersæ aduerbia formæ ab eisdem deriuata nominibus. ut ab hoc nomine fors deriuatur fors aduerbium & forte &c. Et cōmunis regula est aduerbiorum. ¶ Quomodo ita a fors nomine deriuantur illa aduerbia diuersæ formæ. quomodo a diuino diuinitus ualens illud græcum. & diuine ualens illud alterum. Fatuitu a fatis & fatualiter similiter fato. s. significant huius rei testimonium græca aduerbia posuit omnino penitus significat. ut si dicam athomus omnino. i. penitus indiuisibilis est non equidē posse dicere. athomus omnifariam. i. in omnem partē uel ex omni parte indiuisibilis est ¶ Deriuatiuorum aduerbiorum spēs est &c. & est æquipollēter dicere deriuatiuorꝝ aduerbiorꝝ quædā sunt comparatiua quædam superlatiua: & quædam diminutiua. Sequit̃ quod apud græcos non est. et respicit ad diminutiua tātum. Et plerūq; hæ tres species deriuatiuorum aduerbiorum a nominibus deriuātur ut a clarior clarius et a clarissimus clarissime sicut a clarus clare. ¶ Inueniuntur tamen. Illud taminat quod posuit denominata sunt hæc. et respōdet ad hoc quod dixerat plerunq;. Antiqui tamen. Licet sæpius et sæpissime a noībus non deriuentur secundum antiquos nomina deriuāt̃ ab eis.
¶ Non enim. Quasi dicat merito dixi ultra ulterius ultime ulterior ultimus supponens noīa aduerbiis in ordine nō eni &c.
¶ Nuper nuperius. Nuprime nuperior nuperrimus uoluit dicere sicut in supradictis nomina postrema posuerat sed corrigit. antiqui tamen nuperus nuperior nuperrimus dixerunt quasi dicat hic non possum dicere nomina esse deriuatiua ab aduerbiis quia si ad antiquos respiciam qui positiuū nuperus protulerunt nuperior rimus. cum posituum suum habeant non ab aduerbiis deriuantur: imo aduerbia ex ipsis nascunt̃
¶ Ocior quoq; ocissimus & ocius ocissime a græco nomine quod est ωκυσ. quod est dicere. cum ocior & ocissimus apud gæcos suum positiuum habeant non ab aduerbiis sed aduerbia ex ipsis nascuntur.

cōparatiuorum generis neutri similia sūt ut clarius prudētius ocius satius. In ens totiens a tot: quotiēs a quot: & a multo multotiens & aliquotiens ab aliquot: Salu. in primo historiarꝫ. Neq; detrusus aliquotiēs teret̃. In t sat ꝓ satis: & dūtaxat: quod ab aduerbio cōponitur & uerbo: & forsit ꝓ forsitā. Horatius sermo primo Dissimile hoc illi est: quia non ut forsit honorē Iure mihi inuideat quisqs. In x: uix mox: pax qđ est græcū quādo significat tātūmō. In ne nunc hinc: In ps deiceps. Inueniunt̃ diuersæ aduerbia formæ ex eisdē deriuatiua noibus: ut a fors forte forsā forsitā forsit fortasse fortassis. Vir. in. x. Forsit uota facit: cumulatq; altaria donis. Idē i bu co. Forte sub arguta cōsederat ilice daphnis. Idē i. i. æneі. Forsan & hæc olī meminisse iuuabit. in buco. Forsitā illū Aut herba captū uiridi: Idem i. xi. Cæloq; aīum fortasse ferebat. Et fors qdē & forsan & forsitā dubitādi sunt: forte uero euētus ꝓ fortuitu: qđ a fortuitus deriuatiuo nomine fit. Fortasse autē & fortassis ꝓ temere: quō a diuino quoq; diuinitus θειόθεν diuie θείωσ. Similiter a fato fatuitu μοίρητη fato & fataliter μοίραιωσ: ab omni omnino πάντελωσ & omnifariā etiam in omnē partē uel ex omni parte.. Deriuatiuorum aduerbiorum species etiam in comparatiuis & superlatiuis. Prætera etiā in diminutiuis: quod apud græcos non est: & plerūq; denominatiua sunt hæc: ut clarus clarior clarissimus clare clarius clarissime: fœlix fœlicior fœlicissimus fœliciter fœlicius fœlicissime bonus bellus bone belle: primus primulus primum primulum: longus longulus longe longule. Inueniuntur tamen pauca: quæ q̃uis a nominibus non deriuentur: tamen habent comparatiua uel diminutiua: ut sæpe sæpius sæpissime: Antiqui tamen & sæpior sæpissimus protulisse Inueniuntur: sicut ultra ulterius ultime ulterior ultimus. Non enim aduerbia a nominibus sed ab aduerbiis huiuscemodi nomina nascūtur supra superius supreme superior supremus citra citerius citime citerior citimus extra exterius extreme exterior extremus: Infra inferius infime inferior infimus diu diutius diutissime: diutius diutissimus: nuper nuperius nuperrime. Antiqui nuperus nuperior nuprimus: ocior quoq; ocissimus & ocius ocissime

a græco est ὦκυσ. Satis quoq; pro sufficiens accipit̃ quomõ supra diximus: & iccirco habuit cõparationem satius. Attendendũ igit̃ q̃ non inueniũtur cõparatiua nisi sint adiũcta cõparatiuis noĩbus. Diminutiua tamen rarissime: ut clã clanculũ. Deriuãtur autẽ aduerbia a nominibus. sapiens sapienter. a pronominibus: ab ille illic: a uerbis detero deterius a participiis indulgens indulgẽter: a præpositionibus ex extra. sub subter in intro.

Figuræ aduerbio℞ sunt tres: Sĩplex composita & decõposita. Sĩplex ut diu huc Cõposita ut interdiu adhuc. Decõposita quæ a cõpositis deriuãtur: ut a potente potẽter: a misericorde misericorditer: ab indocto indocte ab imprudẽte ĩprudẽter Hæc tamẽ quæ & simplicia habent aduerbia & cõposita possunt esse. ut docte indocte. prudenter imprudenter. Nam efficaciter sine dubio decõpositũ est cum a simplici aduerbio non cõponitur: sed a nomine cõposito deriuat̃.

Significatio aduerbiorum diuersas species habet. Sunt eni temporalia: quæ præteritũ tempus significant solũ: ut pridẽ nuper antea nudiustertius: Sũt alia quæ præsens ut nũc præsto uel & præsens: ut non multo ante præteritũ pfectum: ut mõ: Teren. in andria. Modo dolores mea tu occipiũt primulũ: Idẽ in heauton. Age modo hodie sero ac nequicq̃ uoles. Idem in andria Præteriens modo mihi apud forũ dixit. Vxor tibi ducenda est Paphile. Idẽ in eunucho. Venit cherea frater ne scita. quãdo? hodie. q̃ dudum? modo. Accipitur etiam pro infinito quomodo & nunc. Idem in eadem. Modo ait modo negat. Inuenitur etiam pro dumtaxat. Virgilius in quarto æneidos. Si modo quod memoras factum fortuna sequatur. Alia futurum ut cras postridie perendie. Alia cõmunia diuersorum temporum ut olim dudum quondam Virgilius in quarto georgicorum Deprensis olim statio tutissima nautis infinitæ dixit. Olim pro pręterito Horatius in primo sermonum. Olĩ truncus erã ficulnus inutile lignũ. Pręsẽtis Vir. i. ii. geor. Ac iã olĩ seras posuit cũ uinea frõdes Frigidus & syluis aqlo decussit honorẽ Iã tũ acer curas uẽientẽ extẽdit ĩ anũ Rusticus. Idẽ in. y. Quod tumidis submersũ

¶ Satis quoq;. Hoc ideo inducit ut ostendat aduerbium satius a satis nomine deriuari. Attendẽdum est igitur a præmissis exemplis infert hoc modo. quia clarior clarissimus clarius clarissime: & ab ulterius ultime. ulterior ultimus deriuantur. igitur nõ inueniũtur comparatiua aduerbia nisi sint adiuncta comparatiuis nominibus. uel ita ut deriuetur ab illis nominibus uel ita ut nomina ab ipsis. ¶ Diminutiua tamen. Licet comparatiua uerba non inueniãtur nisi adiuncta sint nominibus ut dixi. diminutiua tamen inueniuntur non adiuncta nominibus sed rarissime. ut clam clãculum. & hic habes iterum quare superius dixerit plerunq; denominata sunt. ¶ Deriuantur autem Communis regula est docẽs a quibus partibus orationis aduerbia deriuentur. ¶ A misericorde. A misericorde misericors ex misero & corde componitur. Misericordes enim dicuntur illi qui aliorum aduersitatibus compatiendo corde affligũtur. igitur a misericordi aduerbium decompositum fit misericorditer. ¶ Hoc tamen. Quãuis dixerim indocte: imprudenter esse decomposita. tamen si considerentur non deriuari a compositis nominibus. sed composita ab in præpositiõe & simplicibus aduerbus docte & prudenter composita possunt intelligi. ¶ Nam efficaciter. Ideo tantum in docte & imprudenter posui in exemplo. nam efficaciter sine dubio decompositum est a nomie efficax. quod ab ex præpositione & facio facis componitur. Significatio aduerbiorum diuersas species habet. Sunt enim quædam temporalia alia localia. & cætera temporalia subdiuisionem primum exequitur hoc modo. Temporalia alia cõmuniter tẽpus significant ut olim. &c. alia discrete quæ discrete tempus significant. Alia significant præteritum ut pridem alia præsens ut nunc. alia præsens & non multo antepræteritum. ut modo quod pro paulo ante accipit̃. ut modo dixit mihi apud forum accipitur etiam modo & nunc pro aliquando infinito aduerbio. alia futurum significant ut cras. ¶ Cõmunia diuerso℞. Cõmunia diuersorum sunt dudum olim. quod etiam Virgilius infinite posuit ꝓ aliquando & in designatione præsentis temporis ut olim extudit.

¶ Similiter. Similiter aliquando eſt com/
mune diuerſorum temporum ſignificat eni
futurum. ut ibis tandem aliquando præte/
ritum ut tandem aliquando &c. ¶ Quan
do quoq; . Quando quoq; ſimplex & ex/
eo compoſita communia ſunt diuerſorum
temporum ut aliquando ſiquando nequã
do. Aliquando propter ſimulitudinem ap
poſuit. ¶ Aliquando & ſiquãdo. Aliquã/
do & ſiquando & nequando dicit infinita
quia particulas temporis indeterminate ſi
gnificant ut ſi dicam aliquando ſcribã par
ticulam futuri temporis aduerbialiter deſi
gno & illam in determinate. Si autem di
cam olim faciam nullam particulam futu
ri ſed ipſum futurum determinate ſignifico
per aduerbium olim. ¶ Quando autem.
Quam proprietatem quãdo habeat expo/
nit relatiuum eſt ut quando iuuenis earum
tunc peccaui. Quando enim & tunc relati
ua ſunt infinitum eſt ut quando ueniam fa
ciam hic enim quando indeterminate par
ticulam futuri temporis ſignificat. ¶ Accẽ
tu tamen diſcernitur. Nam interrogatiua
acuuntur relatiua uero grauantur. Sæuus
ubi eacides. ibi oportet ſuppleri. et ſunt re/
latiua ibi et ubi. ¶ Vnde latinum. Vnde
latinum inde ſubauditur ĩde enim et unde
ad ſe inuicem referunt. ¶ Hoc quoq;. Hoc
quoq;. ideſt qua quando relatiuum eſt gra
uatur quomodo omnia infinita aduerbia.
¶ Communes. ¶ Hucuſq; oſtẽdit aduerbia
diſcretas locorum ſignificationes habentia
nunc quæ locorum communes ſignificatio
nes habeant oſtendit communes ſignifica
tiones locorum habent ut peregre iſtud ad
uerbium: nam quatuor modis locum ſigni
ficat et ſimiliter pone ſupra etcætera.

tuditur olim Fluctibus: Futuri: Idẽ in primo ænei.
Forſã & hæc olĩ meminiſſe iuuabit Dudũ præteri.
ti. Teren. in andria. Ego dudũ nonnihil ueritus ſũ
Daue Præſentis tẽporis. Vir. in. ii. ænei. Iãdudũ ſu
mite pœnas. Q uõdã præteriti Cicero in primo in
uectiuarũ. Fuit iſta quondã in hac re publica uirtus
Futuri. Vir. i buco. Quondã tua dicere facta Tem
pus erit Præſentis. Vir. in. ii. ænei. Quondã etiã ui
ctis redit in præcordia uirtus. Futuri: ut Tẽpus erit
quondã. Similiter aliquãdo. Cicero in primo inue
ctiuarũ: Ibis tãdẽ aliquãdo. Idẽ in ſecũdo. Tãdẽ ali
quãdo quirites uel catilinã. Quãdo quoq; ſimplex
& ex eo cõpoſita oia: aliquãdo ſiquãdo nequãdo: q
infinita ſũt. & antepenultimæ accẽtu acuto profe.
runt: Quõ ẽt ab inde cõpoſita: exide pinde ſubide
deinde ꝓinde: Q uãdo autẽ & interrogatiuũ & re/
latiuũ eſt & infinitũ. Interrogatiuũ: ut quãdo ueni
ſti: Relatiuũ: ut quãdo erã iuuẽis peccaui. Infinitũ
Q uãdo ueniam faciã. Accentũ tamẽ diſcernitur:
quomõ & nomina interrogatiua & relatiua. Inueni
tur tamẽ etiã pro aliquãdo & ꝓ caſuali cõiuctione
Vir. in decimo. Aſpera quis natura loci dimittere
quãdo ſuaſit equos: quãdo pro aliquãdo. Idẽ i pri/
mo ænei. Hic tibi fabor enim quãdo hæc te cura re
mordet. quãdo pro quoniã hic accipitur. Alia loca
lia: hæc quoq; uel diſcretas uel cõmunes habent lo/
corum ſignificatiões Diſcretas ad locũ ut huc illuc
quo: In loco ut illic hic ubi quod interrogatiuũ pe/
nultimã acuit: ut ſi dicã. Vbi eſt pãphilus? Relati/
uum grauatur. Vt Virgilius in primo æneidos. Sæ
uus ubi eacidæ telo iacet hector: ubi ingens Sarpe/
don: ubi tot ſimois correpta ſub undis. Quomo/
do & unde: ut Horatius i ſecundo ſermonum. Vn
de & quo cautius. Interrogatiuũ penultimam acu/
tã habet. Relatiuũ grauatur. Virgilius in primo:
Genus unde latinum. De loco. ut hinc illinc iſtinc i
de. Per locũ: ut hac illac qua: hoc quoq; quomodo
omnia infinita: ideſt quo ubi unde qua: quando re/
latiuũ eſt grauatur aliter ſuum accentum ſeruat.
Cõmunes ut peregre ſum peregre abeo. peregre ad
uenio peregre trãſeo. Similiter pone ſup intra infra
extra ultra citra: quæ ẽt caſibus frequẽter ſolẽt iũgi
grauariq;. atq; ideo a qbuſdã prępoſitiões eẽ putãt

ſed illa ꝓprie eſt præpoſitio quæ ſeparata nūq̃ pōt ſine caſualibus ꝓferri: ut e ex a abs de pro ſub in: & ſimilia. Aduerbia uero quæ cōiūgi ſolēt caſualibus ēt ꝑ eclipſim caſualiū licet ꝓferre: ut pone ſubit cōiūx: & ultra citraqꝫ nihil ē. Et quod aduerbia ēt ꝑ ſe hēnt aliquā certā ſignificationē: præpoſitio uero nō ut ſi dicā de uel in: neſcio ꝑ ſe ꝙ ſignificet niſi cōiūgātur cū aliqua dictione. Si enī dicā de ptibus orationis aliā habet ſignificationē. & ſi dicā de loco ī locū aliā. In ſupiore. n. τὸ περὶ: ī ſequēti τὸ ἀπὸ ſignificat. Similiter deduco κατάγω deſcēdo: κατέρχομαι. Extra & pone: & ſupra uero indubitabilē habent loci ſignificationē: ex quo oſtedūtur magis aduerbia eē. Sunt quædā loci unā ſignificationē habētia: quæ ē ad locū: ut horſū iſtorſū deorſū ſurſū ſiniſtrorſū dextrorſū. Similiter aduerbia oſtēdūtur cōpoſita: Italiā uerſus. Siciliā uerſus quę ipſe accētus oſtēdit eē cōpoſita: niſi ſi dicamus: ꝙ uerſus īclinat ſibi ſuprapoſita nomina: Deortatiuū ē ne hoc etiā accipitur ꝓ neqꝫ & pro nō & per ualde pro neqꝫ ut Cice. i. iiii. inuectiuaꝝ: Ne dici quidē opus ē: ꝓ neqꝫ opus eſt dici. ꝓ ut nō. Terē. in adelphis. Ne dicā dolo: ꝓ ut non dicā. pro ualde: Idē in ādria. Ne illa illū haud nouit: cuius cauſa hæc incipit. Abnegatiuū eſt: ut nō haud: nequaq̃ minime. Sciēdū tamē ꝙ etiā aliæ ptes accipiūtur ꝓ aduerbioꝝ diuerſis ſignificatiōibus. & eſt quādo duæ pro una: ut nullo mō nullatenus: quomō & aduerbia loco noīum poſita inuenimus. Vir. in. vii. Sponte ſua: ſimiliter & mane nouū: ut Luca. in primo. Tu ſatis ad uires romana in carmina dādas &. Saluſtius ī catili. Satis eloquētię ſapietiæ parū. Cōfirmatiua ut ꝓfecto ſcilicet q̃ppe uidelicet nēpe: ut Perſius Nempe hoc aſſidue. Duę quoqꝫ partes pro his ponuntur: ut quid ni cur non ſic eſt: quid iſtic: quo frequenter Terentius utitur ī confirmatione: ut in adelphis. Q uid iſtic: accedo ut rectius dicas. Similiter militiæ in loco ſolum inuenitur: quomodo ueſperi in tempore. Et ſciendū quod pleraqꝫ aduerbia localia pro temporalibus accipiuntur: Virgilius in ſecundo æneidos. Inde thoro pr̃ æneas ſic orſus ab alto. ꝓ īde dixit & in prīo Hæc ubi dicta cauū cōuerſa cuſpide montem: pro poſtq̃. & Teren. ī eunucho. Hic ego illū contēpſi

Et quid etiā. Et in hoc etiā differūt aduerbia a præpōnibus: ꝙ aduerbia ꝑ ſe habent &c. Si enim. Dixerat niſi cōiūgāt cū alia dictione. q. d. coniūctæ cū alia dictione certā habent ſignificationē ad qđ probandū iſtud ſubiungit: Si enī &c.

In ſuperiore enim. Vere inde præmiſſis orationibus aliā & aliā habet ſignificationē certā. ſ. Nā in ſupiore oratiōe τὸ περὶ memoratiuum in ſequenti τὸ ἀπὸ. i. de loco ſignificat. ſimiliter deduco κατάγω ideſt de loco ſignificat: deſcēdo κατέρχομαι. i. deorſum ſcādo hic pōitur de. ꝓ deorſum. Sunt quædam. Iſtud repetit quia uult addere multa quæ ſuperius in exēplo nō poſuit. Similiter. Similiter aduerbia oſtendūtur compoſita ad locū ſignificātia italiam uerſus &c. niſi dicamus ꝙ uerſus iſta præpoſitio inclinat ſibi ſuprapoſita ut ſuperius dictū eſt. Similiter militiæ habet diſcretam ſignificationē in loco. Et ſciēdum. Comunis proprieras de localibus.

Hortatiuum eſt ne. ne hoc etiam. i. ne accipitur pro neqꝫ: & tunc coniunctio copulatiua & pro ut non: & eſt cōiunctio cauſalis. Sciendū tamē ꝙ in his ſignificationibus ſi quis ad negationē reſpiciat ne poterit eſſe dehortatiuum: ſed dehortatiuū large accipiamus ut ſuperius habuimꝰ. ubi dixit. ſunt quæ non omnibus modis poſſunt coniungi ut ne: cū eſt dehortatiuum &c. accipitur etiam ne pro ualde intentiuo aduerbio. Sciendum. Licet non haud. recta ſint aduerbia tamē ſciendū &c. Sic eſt ſine interrogatiōe. Quoniā uero & cur non. & quid iſtic cum interrogatione pro confirmatiuis aduerbiis ponūtur. Medius fidus aduerbium eſt iurandi. & ſignificat mercurium qui deoꝝ & hominum ut eſt medius interpres. & eſt fidus. i. dei filius. idem tamen per etiam eſt cōfirmatiuum aduerbiū: ut Terentius per. i. profecto nimium parce facis non laudo. Si enim per ibi ualde quod quidam uolunt accipiatur ſuꝑfluum eſt cum ſequatur nimium.

¶ Sic quoq; est iuratiuũ: Quõ per ẽ iurati
uũ quando illud p cõiunctũ ẽ casualibus:
nisi eni per cõiunctũ casualibus sit iurati/
uũ nõ erit. ¶ Optatiua sunt. Optatiua sũt
utinã si ut aũt & si: uult ostendere quoniã
ut pro aduerbio optãdi accipit & cõtinuat
ita. Si ẽ aduerbiũ optandi ut dixi. si aũt &
ut etiã cõiũctiones sunt: sed in hoc diffe/
runt quia ut etiã ẽ aduerbiũ similitudinis et
tẽporis: ut uidi. i. postq̃ uidi. Similitudinis
per admiratioñẽ: ut perii. i. qualiter perii.
q. d. nullus taliter periit qualiter ego.
¶ Vti eni & ut. Vti enĩ & ut idem ẽ. Istud
respicit ad hoc quod dixerat: & ex hoc cõ
ponitur utinã. ¶ Hortatiua sunt. Hortati/
ua sunt eia age. Et notãdũ q̃ uidet hoc ad
uerbiũ. i. age habere pluralẽ numerꝝ agite
contra lẽgẽ aduerbiorũ. recte dicit uidet:
iure enim nõ ẽ ita. Sed quia agite de uer/
bo trãslatũ ẽ in aduerbiũ: licet ibi iura uer/
bi amittat: tamẽ adhuc usu quidẽ nõ signi
ficatione exigẽte pluribus iungit tãtũ pso
nis: ac si ꝓprie uerbũ eẽt. ¶ Remissiua sũt.
Remissiua sunt supioribus. i. hortatiuis cõ
traria: attẽde qa hæc remissiua intẽtiuis ad
uerbiis quæ sequũtur ꝓprie. & ut dicit re/
cta fronte contraria opponũtur. sed hic ea
hortatiuis cõtraria dicit. quia ab eis lõge
diuersa sunt: cum enim hortatiua motum
animi excitare uideãtur: remissiua ex con/
trario cædant. Et nota quoniã remissiua &
intentiua quæ paulo post sequũtur donatꝰ
in quãtitate compræhendit: quãtum ut ni/
miũ parũ. post remissiua genꝰ eorũ. i. quã
titatẽ iõ supponit: qa uult ostendere remis
siua quæ sub quãtitate claudũtur: cõem ha
bere ꝓprietatẽ cũ qualitatiuis aduerbiis. s.
q̃ hæc. i. qualitatiua & quãtitatiua aduer
bia plerũq; ab adiectiuis noibus fiũt. qua/
re plerũq; dicat: ostendit cũ supponit: nec
nõ etiã a pticipiis &c. ¶ Vtrinq;. Vtrinq;
discretiuũ ẽ aduerbiũ: & est ad simul quasi
contrariũ. qui eni dicit utrinq; neq; in eo/
dem loco neq; in eodẽ tẽpore: sed in diuer
sis locis aliquid fieri significat.

præ me: p tũc tẽporalia aũt p localibus nõ accipiũ
tur: ut nũc mõ nuper postq̃. Iuratiua ædepol ca/
stor hercle mediusfidius. Per quoq; præpositio po/
test etiã p aduerbio accipi iurãdi. Per te p qui te ta/
lẽ genuere parẽtes. Idem tamẽ etiã cõfirmatiuũ est
aduerbiũ: Teren. in andria. Tu quoq; pparce nimi
um nõ laudo. Sic quoq; quomõ per cõiũctũ casua/
libus & graui accẽtu ꝓlatũ iuratiuũ est. Vir. in bu
colicis. Sic tua cirneas fugiãt examina taxos. Opta
tiua utinã o si: ut Vir. in. i. ænei. Atq; utinã rex ipse
noto cõpulsus eodẽ. Afforet æneas: Idẽ in. viii. Ad
sis o tãtũ. & proprius tua numina firmes. Idẽ in. vi.
Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus Ostẽdat
nemore ĩ tãto. Vt autẽ & si sũt ẽt cõiũctiões casua/
les: Sed ut est etiã similitudinis aduerbiũ: põt etiã
p tẽporali accipi: ut uidi ut perii: & ex hoc cõponit
utinã. Inueniũt ẽt ut p utinã: ut Hora. i. ii. sermo.
O pater & rex iuppiter: ut pereat rubigine ferrũ: ut
p utinã: uti. n. & ut idẽ ẽ. Hortatiua eia age. Et no
tãdũ q̃ uidet hoc aduerbiũ etiã plurale habere ut
agite: ut Vir. in. viii. Ergo agite o iuuenes tãtaꝝ in
munere laudũ. Remissiua sũt supioribus cõtraria.
ut pedetentim paulatim sẽsim. Qualitatis: ut be/
ne male. Quãtitatis: ut nimiũ paꝝ hæc aũt pleraq;
a noibus adiectiuis fiũt: ut disertus diserte: cellsus
celse: maximus maxime: paulus paulatim: Nec nõ
ẽt a participiis siue uerbis: ut cursim stricti minuti
Dubitatia forsã fortassis & fortasse forte forsit Vir.
in. xi. Forsit uota facit cumulatq; altaria donis: Idẽ
in primo ænei. Forsã & hæc oli meminisse iuuabit.
Teren. in andria. Forma bona Fortasse. Hora. i. i.
sermonũ. Dissimile hoc illi est qa nõ ut forsit hono
rẽ. Iure mihi inuideat: quis ita te quoq; amicũ. Cõ
gregatiua loci sunt & temporis cõmunia: ut simul
una pariter: In eodẽ loco & in eodẽ tempoꝛ. Virgi.
Simul hoc simul ĩgens: & ĩ primo. Vna eurusq; no
tusq;. Discretiua seorsũ deorsũ secus sepati utrinq;
diuisæ singulatim bifariã multifariã. Similitudinis
ut quasi ceu uelut ueluti: sic sicuti ut uti: Hęc etiam
cõiunctionũ uim habent casualium quando ipsa uel
ὅτι significant græcas coniunctiones. Virgilius in
undecimo: Capias ut digna Camillæ præmia. Cice
ro in tertio inuectiuarũ. Illud uero nõne ita pręsens

Hæc. i. at & οτι. Etiam coniunctionum uim habent causalium quando ινα uel οτι significant græcas con-iunctões. ινα græca est coniunctio quæ cãm manifestam ostendit Vir. in. xi. huc periture ueni capias ut digna camillæ premia. ut. ista coniunctio in hoc loco cãm ostendit manifestã quare ille debeat uenire. s. ut premia ca millæ οτι græca est uerꝭ coniunctio quæ licet nullã cãm ostendat societate tamen aliaꝝ cãlium & ipsa cãlis uo catur. Cicero in. iii. iuectiuaꝝ. illud uero nõne ita præsens est ut nutu Iouis factũ esse credatur. hic ut οτι græ cam sig. qa nullã cãm ostendit. Simile est quod sepæ dicimus. Rogo te ut ad me uenias. nõ. n. ideo te rogo ut ad me uenias. sed hoc ipsum te rogo ut ad me uenias. Hic. i. minus. Cum iunctũ est, cũ aduersa qualitate. i. cũ noie significã te qualitatem aduersam qualitati alterius nõis. cõtrariæ qualitatis cõparatiuũ signi. Superlatiua. Vt maxime nõ te moueat ꝙ superius maxime quãtitati supposuit ma xime. n. ex ui dictõis quãtitatiuũ. ex ui ãt gradus suplatiuũ est aduerbium. Et sciẽ dum. Hic incipit dare cões regulas aduer-bii. s. quia oia aduerbia quæ a nõibus deri uantur illoꝝ seruant signi. uel si uis dicere qualitatẽ generalem uel spãlem. ut a de-mosthenes p mediũ deriuat̃ demosthenice & seruant ꝓpriam qualitatẽ illius. ut si di-cam ille dmosthenice loquitur. i. ad modũ demosthenes. Et nota. Et no. ꝙ plerũq; aduerbia deriuatiua a nõibus fiunt deriua tiuis. non. n. a spẽ sed a spãli eius deriuati-ua deriuat̃ spãliter. & similiter alia ab aliis deriuatis nõibus. plerunq; dicit quia aliter ab alio. & qualiter a quali siue mediante deriuatiuo nascuntur. A græcis quoque nõibus. Alia ꝓprietas. Habent tamen. Li cet dixeri ocius & ocissime a græco ωκυσ deriuari tamen ocius & ocissime habẽt no mina ex quibus deriuentur scilicet ocior & ocissimus. Præterea. Alia cõmunis re-gula. s. dc. sicut apud græcos απαξ istud aduerbium dicitur idest deriuatur anoma le απο του εισ idest ab hoc nomine εισ sic & apud nos ab uno semel inæqualiter profertur. A duobus quoq; bis dicimus ꝓ græco δισ. n. melius a duobꝫ uidet̃ d̃riua ri q̃ bis. Quomodo autẽ. Sunt nomina synonyma uel polynonyma sic aduerbia alia cõmunitas. Synonyma dicuntur no-mina diuersa quæ ueniunt ad eiusdẽ rei de sigõnẽ. ut gladius & ensis polynonyma di cũt̃ noia q̃ una uoce diuersa sigãnt ut canis ubi sigãt πoυ locale aduerbium. & oπoυ idest temporalis. similiter habent diuersas significationes. quo. qua. quando. qa sunt interrogatiua & cætera.

est: ut nutu Iouis optimi maximi factum esse uide-atur: ut cum hodierno die mãe p foꝝ meo iussu: & coniurati: & coꝝ indices in ædem concordiæ duce-rentur: eo ipso tempore signum statueret̃. Ordina tiua sunt deinde continuo ꝓrimus postea præterea. Intentiua: ut ualde nimium ꝓrsus penitus omnino Compatiua ut magis minus hoc cum aduersa qua-litate coniunctum: contrariæ qualitatis comparati uum significat: ut minus: stultus ꝓ prudentior. Su platiua maxime minime ocissime. Et sciendũ ꝙ om nia quæ ab aliis deriuant̃ illoꝝ significationum uel qualitatem generalem seu specialem seruant. ut a ꝓ priis Demosthenes demosthenice dicit̃: Tullius tul liane: Salustius salustiane. Similiter ab appellatis generalibus: a corpore corporaliter: quali qualiter ab alio aliter: a genere generaliter: a specie speciali-ter: a latino latine: a græco græce: a uiro uiriliter. A muliere muliebriter. Et nota ꝙ pleraq; ex nominibus fiunt deriuatiuis. a grecis quoq; nominibus deriuant̃ aduerbia: ut ωκυσ ocius ocissime. Habent tamẽ no mina ocior ocissimus. Preterea quomodo apud gre cos anomale απο του εισ απαξ aduerbium dicit̃: sic & apud nos inæqualiter ab uno semel ꝓfert̃. A du-obus quoq; ꝓ græco δισ. nos bis dicius. Cæteri enĩ numeri a uocibus suis faciũt aduerbia: tres ter: qua tuor quater. A quinq; uero usq; ad mille in es ꝓdu-ctam desinũt aduerbia: ut quinques sexies septies: sic reliqui ut supra dictũ ẽ. A quot uero & tot in ens ter minãt̃: quotiens & totiens. Sunt igit̃ hæc numera-lia. Inueniunt̃ apud nos preterea aduerbia diminu tiua. quæ apd græcos nõ sunt ut clã clãculum: bene belle bellissime. Quomodo autem sunt nomina sy nonyma & polynonyma: sic inueniunt̃ aduerbia: uel in una significatione multas habentia uoces: uel in una uoce multas habentia significationes: ut ubi πoυ και oπoυ. Similiter quo: qua quando: & infinita sunt & interrogatiua & relatiua. Q uando autẽ etiã

¶ O. est aduerbium. O est aduerbium admirandi uel indignandi. ut. o. qualis facies. ut. o. tp̄a. Sciēdum ꝙ o. quādo admirandi uel indignandi est, ꝓprie ē interiectio. sed interiectio & aduerbiū tantā habent inter se affinitatem ut spēs unius spēs dicātur ei alterius quando olim. dudū. aliquando. idem significant. cito. ꝓpe. celeriter acutum unam habēt sigōnem. ¶ Licet tamen. Quāuis dixerim adiectiua noīa debere præponi sub̄alib; & aduerbia uerbis. tamen licet tam hæc. i. adiectiua noīa q̄ illa aduerbia, ꝓpostere, ꝓferre. ¶ Virgi. in buco. Sic tua cirneas. hic dicit sic eē similitudinis cū supius dixerit sic esse iurandi in eodem uersu. sed nihil impedit. potest n. eadem uox & iurādi & similitudinis eē qa solemus ꝑ aduerbia similitudinis sæpe iuramentum facere.

INteriectionem græci. Quare interiectio coniunctioni ex ordine præponatur locus iste ostendit. nā interiectio tantam habet cū aduerbiis affinitatem ut græci eā inter aduerbia posuerunt hæc. n. coniunctio quoq; sicut aduerbium uel adiungiť uerbis uel uerba ei subaudiuntur. uerbis adiungiť. ut si dicam pape miror ꝙ uideo ꝙ uerba interiectiōi subaudiantur exemplū non ponit quia illud facile est iuenire: ut Teren. pape hæc supe rat ipsam thaidem. Sequitur uel per se ēt pape. & est istud uel subiunctiuū. q. d. in prædicto exemplo ubi pape uerbo adiungitur ipsius uerbi habet sigōnem. uel idest & pape acceptum per se nec dico per se ut uerbum subaudiat sed ita dico ꝑ se: quod ēt si miror istud uerbum non addatur habet in se istius uerbi sigōnem. Sciendum ꝙ interiectiones illis tantum uerbis adiungūtur quæ naturaliter affectus ipsarū interiectionum quæ eis adiungūtur significant: ut pape miror adiungiť. cur aūt miror pape huic interiectioni uel adiungiť uel subauditur cum eiusdem sit significatiōis quæstionem habere uideť. Sed sciendum ꝙ huiusmodi congeminatōes ad maiorē rei expræssiōem fieri solent. ut Lucanus. ille erit ille nocens. ¶ Quæ res. Scilicet ꝙ interiectiones in se ipsius uerbi habent sigōnem qđ alienū est ab aduerbiis maxīe fecit &c. interiectio tamen non solum quā græci dicunt σχετλιασμόν sig. sed ēt uocis &c. dixit superius interiectiones in se affectū uerbi. & sigōnem habere & posuit in exēplum pape. quæ ē uox significatiua ad placitum. inde quia putaret aliquis solas uoces ad placitum significantes hoc habere. & ideo illas solas interiectiones eē supponit. interiectio tamen. q. d. licet uox interiectionalis ad placitum significatiua in se affectum uerbi habeat tamen illa uox interiectionalis non solūmodo subauditur affectum uerbi quē græci dicūt διάθεσιν significat & ēt significant illum affectum uocis nō inuentæ ad placitum sed naturaliter: quæ ꝑ exclamatōem interiaciunť congente pulsu cuiuscūq; passiōis animi: ut ah hei. & similia interiaciūtur dicit quasi inutiles apponūtur q̄tum ad orōnem. Illis eni sublatis remanet ꝑfectus sensus in orōne.

& ꝓ cōiunctione causali iueniť. Tādē quoq; nō solū ꝓ aduerbio temporali: sed etiā pro cōiunctiōe repletiua iueniť: ut cicero in primo iuectiuaꝝ. Quousq; tādem ab utere catilina patiētia nostra? O quoq; diuersas habet significationes: ē eni aduerbiū uocādi: ut Virgi. in primo æneī. O regina nouā cui cōdere Iuppiter urbem. Est admirandi: ut Iuuena. in quarto. O qualis facies & quali digna tabella. Est indignandi: ut Cicero in pri. inue. O tempora o mores. Est optādi ut Virgi. in. xii. Adsis o tantū & proprius tua numina firmes. Est etiā nomen ipsius litteræ. In aliis quoq; multis aduerbiis iuenis diuersas significationes ī una eadēq; uoce: quomō etiā ex cōtrario in diuersis uocibus unā significationē: ut quādo aliquādo olim dudū cito ꝓpere celeriter actutū De ordine quoq; aduerbiorum quæriť utrū præponi an supponi uerbis aptius possint. & manifestum est ꝙ aptius quidē præponunť quomodo adiectia noīa: ut bonus hō bene agit: fortis impator fortiter pugnat. Licet tamē tā hæc q̄ illa præpostere ꝓferre exceptis monosyllabis quidē oībus: ut ne nō dū cū tēporali: ꝑ quod aduerbiū ē quādo affirmationē significat: sicut etiā aduerbiū est uel: cū ꝓ ualde ponitur. Demonstratiua quoq; & interrogatiua præponuntur uerbis. ut en ecce cur quare quāobrē. Similiter hortatiua & similitudinis: & uocādi & optandi ut eia age quasi ceu ueluti heus o utinā. Terē. Vtinā qđ cū salute illius fiat ueli ita se defatigarit. Virgi. in buco. Sic tua cirneas fugiant examia taxos. Idē ēt ī. viii. Nō ita me referat tibi magnus ouātē iuppiter

¶ De Interiectione.

i NTeriectionē græci īter aduerbia ponunt: quoniā hæc quoq; uel adiungiť uerbis: uel uerba ei subaudiunť: ut si dicā pape qđ uideo: uel ꝑ se pape etiā si nō addať miror: habet in se ipsius uerbi significationem: quæ res fecit romanarum artium scriptores sepatim hanc ꝑtem ab aduer

biis accipere. quia uidetur affectũ habere ĩ sese uer-
bi: & plenã motus animi significationẽ: etiam si nõ
addatur uerbũ demonstrare: Interiectio tamen nõ
solũ illa quæ dicunt græci σχετλιασμοῦ significat
sed etiam uoces quæ cuiuscũq; passionis animi pul
su per exclamationem interiiciuntur. Habent igit̃
diuersas significationes gaudii: ut euax doloris ut
hei. Virgilius ĩ primo ęneidos. Hei mihi qualis erat
quãtum mutatus ab illo hectore. Et O dolor atq;
decus magnum rediture parenti. Virgilius in un-
decimo & in bucolicis. Ah silice in nuda connixa re
liquit. Idem in eodem: Ah tibi ne teneras glacies
secet aspera plantas. Timoris: ut atat mi homo for
midolosus es Terentius in eunucho Admirationis
ut idem in eodem. Pape exuperat ipsam thaidem.
Inter has ponunt etiam sonituum illitteratoꝝ imi-
tationes ut risus haha hehe & phi hae hoe & hau.
Possũt tamen eẽ quædã dubia ĩter aduerbia & con
iunctiones: ut o quando indignationem significat
uel dolorem: uel admirationem: ĩteriectionem hoc
accipiunt. Quando uero uocandi est uel optandi
aduerbium: potest tamen etiam nomen esse ipsius
litteræ ut supra diximus: A quoq; & præpositio est
& interiectio & nomen: præpositio ut a summo ad-
imum. Interiectio ut præmõstrauimus in bucolicis
esse positum. Et nomen ipsius litteræ. Pro quoq; tã
præpositio q̃ interiectio: præpositio: ut Virgilius ĩ
duodecimo. Pro latio obtestor: pro maiestate tuo-
rum. & in quinto. Pro se quisq; uiri: depromunt te-
la pharetris. Interiectio: ut Lucanus in tertio. Proh
si remeasset ĩ urbem Gallorum tantum populis ar
ctoq; subacta. Optime tamen de accentibus earũ
docuit Donatus q; non sunt certi. Quippe cum &
abscõdita uoce idest non plane expressa proferãtur
& pro affectus cõmoti qualitates onfundantur in
eis accẽtus. Aliæ tamẽ quoq; partes orationis singu
læ uel plures solent interiectiue proferri: ut Vir. in
primo æneí. Nauibus ĩfandum amissis unius ob rẽ
Infandũ pro interiectione posuit. ꝓprie tamẽ uo-
ces ĩteriectionũ primitiuę sũt: ut pape euax hei heu
euhoe & similia.

Habent igitur. Quia interiectio ad pla
citum significatiua et naturaliter affectum
uerbi significant. igitur cum affectus ille
uerbi diuersus sit interiectiões diuersas ha
bẽt significatiões. Inter has enim supradi-
ctas interiectiones ponunt etiam grãmati
ci illitteratorum sonituum imitationes. ut
imitatio risus est hahahe. Indignatõis phi.
istæ uero nõ sũt naturales soni litterati sed
imitationes illitteratorum sonituum. Cum
enim illitterati soni sint nec possunt scribi et
ideo partes orationis esse non ualeant grã
matici quasdam uoces illorum sonorũ imi-
tatorias quæ scribi possunt adiuenerũt eas-
q; interiectioni quæ una est pars orationis
supposuerunt. Possunt tamen. Istud ad
superiora redit hoc modo. q̃uis interiectio
nes ab aduerbiis sup̃iori modo differant:
possunt tamen etc. Optime tamen. Dixi
easdem uoces esse interiectiones et aduer-
bia siue interiectiones et præpositiones: ta
men donatus eas optime discernit secundũ
accentus: quia aduerbia et præpositiões cer
tos habent accentus. quando uero sunt in
teriectiones nõ habent quod habes ubi di
cit optime tamen donatus hæc docuit de
accentibus earum interiectionũ q; nõ sunt
certi quippe cum non plane expressa uoce
proferantur et inde non potest distingui in
qua syllaba accentus habeatur cum ipse syl
labæ nõ bene distinguantur. et ꝓ affectus
et moti qualitate confundãtur in eies accẽ
tus. Secundum hoc enim q; animus indi-
gnatione plus minus ue commouetur inter
iectio ipsa modo acute modo grauiter ꝓ-
fertur. Aliæ tamen quandoq;. Licet tan
tum dixerim tria genera interiectionũ. s.
ad placitum significatiuas et naturales. et
imitatorias tamen restat quoddam genus
s. quod aliæ partes solent interiectiue pro-
ferri singulæ. ut ĩfandn uel plures. ut deo
gratias. benedicamus domino. Proprie
tamen. Quãuis dixerim infandum et simi
lia interiectiones esse: tamen ꝓpriæ uoces
interiectionũ primitiue sunt ut pape etc.

Coniunctio est pars orationis. Et quia hoc iteriectionibus & quibusdā aliis cōuenire uidetur: supponit coniūctiua aliarū partiū orationis. coniungit eni alias partes siue coniungat siue disiungat sensum earum. Et nota quoniā recte dicit aliarū: coniunctiones eni seipsas nō coniungunt. q si quis dicat in hac oratione quando & quatinus coniūctiones sunt quando & quatinus per &: copulari sciat in prædicta oratione quādo: & quatinus: non coniūctiones sed noia esse coniunctionū quibus consonant. Istud positū est ne qs putaret cōiunctiones per se aliquid certū significare. Et attēde quia nō dicit cōiunctiones idē significare qd aliæ partes quas cōiungunt: sed hoc intelligi tātū uolunt quō si coniunctiones: cum aliis partibus in oratione ponantur: tunc demū liquet earum significatio. nam in oratione alias copulatiuas: alias continuatiuas: aliis negociis præesse discernis. Sequitur uim uel ordinationē demonstrans. & ē quædā proprietas non omni sed soli cōiūctioni cōueniens. Vim dicit quia cōiungit duas substantias cum uno accidēti uel duo accidentia cū una substantia: uel diuersa accidentia cum diuersis substantiis. Et ut absolutius dicam: uim uocat ptātem omniū coniūctionū: nisi continuatiuarū & subcontinuatiuarū uim demonstrat cōiunctio quādo simul eē res aliquas significat: ut & pius & fortis fuit æneas. Ecce &: copulatiua cōiūctio duo accidentia. s. pietatē & fortitudinem cōiungit substantiæ æneæ. & istud exemplū nō de tota ui cōiunctionum sed de parte. Ordinē significat cōiunctio quādo demōstrat cōsequentia aliquarū rerum i. q una res naturali necessitate ex alia dependet. & ordo in solis cōtinuatiuis uel subcontinuatiuis considerat. Hic aūt ordo certus uult eē nec cōuersionē patitur: ut si ambulat moueat nō pōt ɔuerti: ut si moueat ambulet. si pares terminos ponas cōsequētia quidē erit nō sed ordo improprius. Accidit igitur. Istud igitur nō ē illatiuū sed inceptiuū. Spēm dicit ut elementarem cōponere scd'm ptātem quæ in significatione est coniunctionū. Præterea accidit ordo. q quædā præponūtur: quædam supponūtur: quædā utrūq; faciunt. Copulatiuæ sunt quæ copulant tam uerba q̄ sensum hoc intellige dictū ad disiunctiuarū remotionē: quæ si uerba copulant: sensum tamē disiūgūt. Quoq; dico. Quādo p q ponitur: pōt eē aduerbiū similitudinis: uel cōiunctio expletiua uero dico quando p dū accipitur. hoc iō apponit quia uero pōt intelligi ablatiuus eē nominis. Hæc enim Cōmendatio exempli: cū confirmationē

De coniunctione. Liber. xvi.

CONIVNCTIO EST PARS orationis indeclinabilis cōiunctiua aliarum partium orationis: quibus consignificat uim uel ordinationē demōstrans: Vim quando simul esse res aliquas significat ut & pius & fortis fuit Aeneas. Ordinem quando cōsequentiam aliquarum demonstrat rerum: ut si ambulat mouetur: sequitur ambulationem motus nō tamen etiam motum omnino sequitur ambulatio. Possunt enim aliqui & accumbentes moueri: ambulare autem sine motu non possunt. Accidunt igitur coniunctioni: figura & species: quam alii potestatem nominant: quæ est in significatione coniunctionum. Præterea ordo. Figura simplex quidem: ut at et sed: Composita uero ut atq; enim sedenim. Hæc enim ex accentu composita esse noscuntur. Species sunt coniunctionis copulatiua continuatiua subcontinuatiua. adiunctiua: casualis. effectiua: approbatiua: disiunctiua subdisiunctiua: disertiua: præsumptiua: aduersatiua: abnegatiua: collectiua uel rationalis: dubitatiua: completiua. Copulatiua est quæ copulat tam uerba q̄ sensum: ut & q; ac atq; quidem quoque quando pro q; ponitur at ast sed autē uero quando pro autem accipitur: Hæc eni copulāt cū cōfirmatōne itellectū. Inueniūtur tñ multę tā ex

dicit: quia sūt at aliæ copulatiuæ cōiūctōes quæ per negationē sensū copulēt: ut nec et neq;. Est. n. multiplex copulatiuarū diuersitas q̄rū diuisionē sic accipe. Copulatiuarū cōiūctionū aliæ sūt affirmatiuæ: ut q; & similia: aliæ sunt negatiuæ ut nec neq;: quæ etiā diminutionē q̄nq; significant: ut in sequētibus melius apparebit. Affirmatiuæ aliæ duas substātias uni accidēti: uel duo accidētia uni substātiæ copulant ut & q; ac atq; quoq; quando pro quia ponit at ast. Sed aliæ diuersa accidētia diuersis substātiis distribuūt quæ et distributiuæ uocant: ut quidem aūt uero quādo pro aūt accipitur. et ista cōiūctio diuersas substātias uni accidēti: uel duo accidentia uni substantiæ copulat: ut si dicā so. et plato disputant. uel socrates docet et scribit. Similiter accipe de reliquis. Sed quidē ista cōiunctio diuersas substantias diuersis accidentibus copulat. cum dico æneas fuit pius: achilles quidem fortis. De similibus idem est inuenire. Inueniuntur tamen. Licet dixerim has et alias supradictas esse copulatiuas coniunctiones: tamen inueniuntur multæ tam ex supradictis: quam ex aliis coniunctionibus

uersas sigõnes in una eadẽq; uoce habentes. sicut secundum diuersos usus ostendemus. Alexandrũq; istud q; nihil ad sensum operatur sed tantum causa metri apponitur. ¶ Continuatiuæ sunt. Hoc ad rei euidentiam altē tius ingrediamur. coniunctio causalis large & restricte accipitur. large accepta quinq; species habet. Nam aliã est continuatiua. alia subcontinuatiua. alia adiunctiua. alia effectiua alia proprie causalis. Ea est quam modo restrictam causalem uocauimus. Harum quinq; specierum duæ primæ continuatiua. s. & subcontinuatiua consequẽtiæ necessitatem habent. tres uero reliquæ ab omni necessitate.

supradictis q̃ ex aliis coniunctionibus diuersas significatiões una eadẽq; uoce habentes: sicut usibus ostendemus ut q; inuenitur etiã cõpletiua: ut Virg. Alcãdꝝq; haliũq; noemonaq; pritaniq;. Ac nõ solũ ꝑ &: sed etiã ꝑ q̃ accipit̃. Virgi. in. iii. æneì. Haud secus ac iussi faciũt: tectosq; ꝑ herbã. Tere. in phormi. Nunq̃ æque inquit ac modo pauptas onus uisa ẽ mihi & miserꝝ & graue. Salusti. in iugur. Preterea trãsuersis itineribus quottidie castra mouere iuxta: ac si hostis adesset: uallo atq; fossa munit̃. Similiter atq; Terẽ. in phormio. Ne simili utãur fortuna atq; usi sumus. Cõtinuatiuæ sunt quæ continuationẽ & cõsequẽtiã rerꝝ significãt: ut si cũ εἰ græcã significat. Quando enĩ ἐὰν causalis est: similiter siue sin seu tã cõtinuatiuæ sunt q̃ causales. Propriæ autem continuatiuæ sunt: quæ significant ordinem præcedẽtis rei ad sequentẽ: ut si stertit dormit: & si ægrotat pallet: & si febri uexat̃ calet. Nõ enĩ uerso ordine ĩ his consequentiam sententiæ seruat oratio. Non enim qui dormit omnino stertit: quomodo q stertit dormit: nec qui calet omnino & febri uexatur. Et hæ quidem idest continuatiuæ qualis est ordinatio & natura rerum cum dubitatione aliqua essentiæ rerum significant: Sub continuatiuę uero causam continuationis ostendunt consequentem sine aliqua dubitatione cum essentia rerum: ut quoniam quia: ut quoniã ãbulat mouet̃: qa sol sup terrã ẽ dies ẽ. Vtrunq; enĩ significat fieri ordinẽ cõsequẽti. qdã tamẽ & has

¶ Continuatiuæ sunt quæ significant cõtinuationem rerum idest rem continuari. unde & continuatiuæ dicuntur. Sed quia continuatio sepæ inuenitur nõ necessaria. ut cũ dico. si legas doctus eris subiungit & consequentiam. q. d. continuatiue ita significant rem rei continuari ut una res ab alia ex necessitate consequatur. ut si est homo est animal. uel si stertit dormit & similia. Nota quomodo hæc descriptio continuatiuarum etiam subcontinuatiuis conuenire uidetur. sed quod hic minus determinatur sequentia docebunt. Data diffinitione ponit exemplum. ut si ista coniunctio rerum consequẽtiam demonstrat quando εἰ. græcam coniunctiõem significat. quare hic determinet supponit. quãdo enĩ si ἐὰν aliã græcam coniunctionem significat cãlis ẽ coniunctio illa. s. quinta species quæ necessitatem consequẽtiæ non habet. ut cum dico si legas doctus eris. Similiter siue. sin seu tam continuatiuæ sunt q̃ cãles non necessarie. continuatiuæ sũt. ut si dicam. siue margarita sit siue hiacynthus lapis ẽ & est hic necessitas consequentiæ de margarità & hiacyntho ad lapidẽ. & iterum si es hõ sensibilis. sinautem es lapis es inanimatus. Quotiens enim sin ista coniunctio in oratione ponitur aliam orationem præcessisse oportet cui sin apponatur. Causales sũt si dicam. seu scribas seu legas doctus eris. hic enim seu nullam necessitatẽ significat. ¶ Proprie autem. Quia dixerat quasdam coniunctiones esse continuatiuas & causales ponit differentiam. ¶ Et hæ quidem. Quia diffinitio continuatiuarum superius data ẽt subcontinuatiuis cõueniebat. uult hic determinare quod ibi minus dictũ fuerat. Sic iunge. continuatiuæ ordinẽ rei præcedentis ad sequentem significãt. & hic attendendum de illis quæ significant qualis sit ordinatio & natura rerum. i. quæ res ĩ illo ordine natæ sint ut una posita altera necessitate cõsequat̃. significant dico cum aliqua dubitatione ẽẽntiæ rerum. quod est dicere essentiam rerum non affirmant sed sub dubitatione & conditionaliter uno posito alterum consequi ostendunt. Qui. n. dicit so. est hõ. so. est aial. Socratem nec hoiem nec aial ẽẽ constituit. sed hac cõditõe dicit so. aial esse si fuerit hõ. ¶ Subcõtinuatiuæ. Subcõtinuatiæ uero cõtinuatiuæ ordinem rerꝝ significant cũ dubitatõe ẽẽntiæ. Subcõtinuatiuæ uero ostendũt consequẽtem. i. cõuenientẽ & necessariam cãm cõtinuatõis. i. rei cõtinuatæ ad alterum nõ cõditionaliter sed cũ ẽẽntia rerꝝ quod cõtinuatiuæ nõ faciebant. Cãm continuatõis dicit. qa oẽ antecedens in hoc q; est antecedẽs cã est cõsequẽtis. ¶ Vtrũq;. n. Exempli est approbatio. q. d. uere in præmisso exẽplo quãdo ista coniũctio ẽ cõtinuatiua. nã significãt utrũq; fieri. i. ambulatõem & motũ cõuenienti ordine. s. q; ãbulatio cã est ad quã motus ex necessitate sequat̃. Nota hmõi cõiunctões tali noie cõueniẽter designari. ut. n. subcõtrarietas ꝑpões dicimus quæ quasi cõtrariæ & quodãmodo a cõtinuatiuis differre ineniuntur. ille. n. cõditionaliter & dubitatiue. iste ꝑ affirmatõem rerꝝ ẽẽntiam demonstrant. ¶ Quidam tamen. Licet dixerim si. & quia. & quoniam esse continuatiuas & sudcõtinuatiuas

cõtinuatiuas & subcõtinuatiuas inter species causalium posuerunt: quomodo & adiũctiuas & effectiuas: nec irrationabiliter. Et continuationis enim & subcontinuationis & adiunctionis & effectionis ꝑ has causa reddi ostenditur. Continuationis: ut si ambulat mouetur. Adiunctionis: ut moueatur ambulat. Effectionis mouetur ambulat enim. Est autem quando: ut etiam pro ὅτι græca ponitur. Terentius in phormione. Si est patrue culpam ut antipho in se admiserit non causam dico. Sunt etiam causales quasi proprio nomine quoniam prodest tibi lege: & heu quianam tanti cinxerunt æthera nimbi? Virgilius in quinto. Et quobrem discede. Causales igitur quas alii in una specie posuerũt. Appollonius pater herodiani in quinq; species diuidit: quas supra ostendimus: idest continuatiuas subcontinuatiuas causales adiũctiuas effectiuas. Adiunctiuæ sunt quæ uerbis subiunctiuis adiunguntur: ut si cum ubi dum quatenus quando ἵνα græcam coniũctionem significat. Similiter cum quando ἐπάν græca intelligitur: ut si uenias faciam: & ut prosit tibi facio. Virgilius in primo æneidos. Multa quoq; & bello passus dum conderet urbem: Inferretq; deos latio Similiter quatenus id libenter faciat. Et Virgilius i

tamen qdem dixerunt eas cãles & posuerunt inter spẽs cãlium qũo adiunctiuas & effectiuas. adiunctiuæ dicũtur cõiunctões quæ subiunctiuo adiũctæ mõ cãm finalem nõ iam eẽ sed ut sit uel oꝑatricem si sit aliquod consequi non ex necessitate ostendunt. ut si dicam exerceo te ut sis sanus. ut ista coniũctio subiũctiuo modo in hac orõne adiungit̃ & ostendit ut sit sanitas quæ finalis cã est exercitii. Rursus si legas doctus eris. si. ista cõiunctio subiunctiuo mõ adiuncta ostendit cãm operatricem. i. lectionem nõ iam esse. sed si sit ostendit cõsequi doctũ nõ ex necessitate. Effectiua dicitur cõiunctio quæ effectui per indicatiuũ iũcta cãm non necessario ꝓbare nititur. ut legi. nam doctus sum. nam ista cõiũctio iuncta cum doctus ꝓbat cãm. s. legisse. sed non est necessariũ ꝙ quia aliquis doctus est legerit. põt. n. aliquis doctus esse in mũdanis negociis ẽt si litteras nõ uidit. ¶ Nec irrõnabiliter. Posuerũt supradictas coniũctiones inter spẽs causaliũ. nam per has continuatiuas & adiũctiuas & effectiuas ostendit̃ cã continuatõis. qđ est dicere. una quæq; de illis cãm suam habet & iõ merito dicũtur causales. ¶ Adiunctõis Ostenditur cã reddi in hac oratione ut moueatur ambulat. hic insiste. uidetur. n. hic esse necessitas. s. si ambulat ut moueat̃. qđ est contra legem adiũctiuaꝝ. Sed sciendũ qa motum sæpe uocamus magnam corporis agitatõem qualis solet fieri ad sanitatis repationem. ꝙ si taliter hic motum accipiamus caret oratio omni necessitate. non. n. est necessarium q ambulat ui moueatur. i. magno motu agitet̃. ¶ Effectionis. Ostẽditur cã cum dico mouetur. ambulat enim solet turbare qũo enim ista coniunctio hic effectiua dicatur cum ambulat cui ipsa adiungitur nõ effectus sed causa esse uideat̃. Sed est secũda ratio Boetio in hypothis cã ipsam attestãte quatenus omne genus materialis cã est suæ speciei. ꝙ si motus genus est & causa ambulatõis ꝓculdubio ambulo spẽs est & effectus mouendi. hoc cõcesso maior dubitatiõis cumulus accedit. nã cum ambulatio spẽs sit mouendi erit necessaria oratio quæ dicit mouet̃. ambulat. n. cum effectio nullam necessitatẽ habere debeat. ad hoc aũt breuiter respondebimus. quia licet sit ibi necessitas minime tamẽ ad ipsam respicimus. hic quoq; solum ꝙ ꝑ effectum cã ꝓbatur sufficit intueri. uel aliter dicimus. n. moueri tot corpore agitari ut superius. erit ꝙ ãbulatio effectus. motus uero finalis cã ãbulãdi & erit oratio nõ necessaria habens hũc sensũ mouetur. i. magna ui agitatur. nã ambulat. ¶ Est aũt. Quando ut pro ὅτι græca cõiunctione accipit̃: & tunc nullam denotat cãm. ut Teren. &c. Istud respicere uidetur ad præmissum excplum ut moueat̃ ambulat. ibi enim ut. ista cõiunctio finalem cãm significat. Quando aũt ut. ꝓ ὅτι græca accipitur subadiũctiuarum specie clauditur. non ut cãm aliquam significet sed ob hoc tantum qa subiũctiuo modo adiũgitur qđ est adiunctiuaꝝ. ¶ Sũt etiam causales. Dixit quattuor species eẽ cãles. nunc supponit qntam quæ ꝓpriæ causalis dicitur. quia causæ per indicatiuũ coniũcta effectum nõ necessario ꝓbat. ut quoniam ꝓdest tibi lege. ꝓficuum. n. est finalis causa lectionis. & iterum heu. quia. nam tanti &c. heu est effectus. tanti non ibi cixerunt æthera cã ẽ doloris. & huic causæ ista coniunctio adiungitur. quia & q̃obrem discede. Cãm oportet præmittere cui ista coniunctio adiungat̃ ut si dicam habeo te odio q̃obrem. i. quia habeo te odio discede. ¶ Causales igit̃. Quia appol. cãles diuidit in cõtinuatiuas & alias quattuor spẽs igit̃ &c. Adiunctiuæ. hic in loco suo de adiunctiuis tractat. superius. n. ꝑ similitudinem tantũ eas apposuit. ¶ Quatenus. Quatenus quãdo ἵνα græcam cõiunctiõem significat. põt. n. uel duæ ptes intelligi quatenus uel ꝓ ἵνα græca accipi. similiter cũ quando ἐπάν græca intelligit̃. põt. n. aduerbium esse temporis. Dum. i. tantummodo conderet urbem. Quatenus id aliquid oportet ꝓcessisse ut da mihi

librum quatenus id libentur faciam. Cum idest si faciam intulam. ¶ Inueniuntur tamen. Vult dicere. quia cum
omnes adiunctiuæ causam ostendant. tamen aliæ plus aliæ minus. Sic tamina. Licet cum. & dum. non adeo
apertam causam designent. tamen inueniuntur quædam ex his supradictis adiunctiuis simul etiã causales. i.
causam suam aperte ostendentes. Simul dicit qa licet suam causam aperte significent: remanent tamen adiun-
ctiuæ quia subiunctiuo adiunguntur mo. & quandoq; ille ẽt cædem non ita aperte causam suam ostendũt ut
exerceo te ut sis sanus: hic aperte sanitas ostenditur finalis causa exercitii. & si legas doctus eris. lectio opa

buco. Cum faciã uitula ꝓ frugibus ipse uenito. In-
ueniunt̃ tamen ex his quædã simul & causales: ut
exerceo te ut sis sanus: Eris doctus si legas. Et hoc i
terest inter adiũctiuas & ꝓpriȩ causales ꝙ hæ causa
les cũ affirmatione: illæ cũ dubitatione ꝑferunt̃. In
ueniunt̃ tamẽ noĩa uel ꝓnoĩa uel ẽt pręposĩtões uel
ẽt aduerbia: quæ loco cãliũ accipiunt̃ cõiunctionũ
ꝓnoĩa ut iõ eo. Noĩa qua cã q̃ gr̃a q̃propter q̃obrẽ
& quasobres. Ne quoq; quãdo ἵναμή significat cõiũ
ctio ẽ causalis. Vir. in. ii. æneí. Ne recipi portis: aut
duci i mœnia possit: Neu populũ antiqua sub reli-
giõe tueri. Et nota aut quoq; & neu hic ꝓ copulatis
etiam cõiunctionibus: inuenitur etiam ne pro neq;:
quæ copulatiua est cõiunctio. Sub una enim abne-
gatione copulat res: quomodo & nec. Lucanus in
primo. Nec se roma ferens. Cicero i. iiii. inuectiua.
Ne dici quidem opus est quanta diminutione ciui-
um. Hoc autem idest ne quãdo μήποτε significat ad
uerbium est. Inuenit̃ tamẽ etiã uerba pro aduersa-
tiua coniunctione cum aduerbio: ut quãuis ꝓ quã
q̃ & ꝓ & si: qũo licet & licebit. Vir. in. xi. Dicã eqdẽ
licet arma mihi mortẽq; minet̃ ꝓ q̃q̃ minet̃. Luca.
in. viii. Oĩa maioꝝ uertamus busta licebit: Et stan
tes tumulos: & q radice uetusta Effuder̃ suas uictis
cõpagibus urnas. Plus cineꝝ hemoniæ sulcis tellu-
ris arat̃. & ꝓprie causales sũt quæ cãm antecedẽtẽ
ostẽdũt: cãtiua. i. res ex causa antecedẽte euẽiẽtes si
gnificãt: ut doctus sũ nã legi: Aeole nãq; tibi diuũ
pater atq; hoĩum rex. Et mulcer̃ dedit fluctus & tol
lere uẽtos. Vir. in. i. æneí. Et hic tibi fabor. n. quãdo

trix est cã doctrinæ opatæ. si uenias faciã
hic nõ ita aptam cãm hẽmus: & ita uide-
mus qa si ista cõiunctio quandoq; aptam
quãdoq; nõ aptam cãm significat. Cũ aũt
& dum nũq̃ apertam ostendũt cãm. quæ
licet sint adiunctiuæ & ideo cãles quodã-
modo dicãtur. nõ dicuntur illæ causales q̃
cãm suam manifestant. ¶ Et hoc interest
Quia dixerat quasdã adiũctiuas cãles eẽ
ne qs putet illas adiũctiuas cãles qntæ spẽi
supponi quæ ꝓpriæ cãlis dicit̃. qa ꝑ cãm ꝓ
bat effectum ponit differentiã inter adiun
ctias cãles & ꝓpriæ cãles. s. qa ꝓpriæ cau
sales cũ cõfirmatõe ꝑ indicatiuũ ꝓferunt̃.
adiũctiuæ uero cũ dubitatõe ꝑ subiũctiuũ
¶ Inueniuntur tamen. Aditamentum est
q. d. Licet dixerim cãlis in supradictis. v.
spẽbus diuidi. tamen iueniunt̃ præterea ꝓ
noia ut iõ. uel ẽt præpõnes simul cũ nõibꝫ
ut quapropter quasobres. uel aduerbium
ut ne. quæ loco cãlium accipiunt̃. ne. quã
do illud græcum significet æquipollens ad
ut nõ cõiunctio ẽ cãlis adiuuctiua. ¶ Et
nota. Quasi. d. noia & ꝓnoia & præpões
ꝓpriæ ꝓ cãlibus accipiunt̃. & nota ꝙ aut
&c. Illud uult notari ne mirum eẽ uideat̃
si cõiunctiones in diuersis generibus accipi
untur. ¶ Neq;. Ista coniũctio illud negat
cui adiungit̃ qũo nec & copulat illud q̃d
præmittit̃ negato. ut Luca. nec se Roma
præmissum ẽ series fatoꝝ fuit cã ciuilis bel-
li. Nc se roma ferẽs. i. roma non ferens se
fuit cã. Ecce series fatoꝝ & illud quod ne
gatur. i. roma nõ ferens se in cã ciuilib. co
pulatur. similiter de neq; intellige. ut Te-
ren. Neq; nũc. q. d. si nõ arcesseret nõ irem
neq; accersitus ibo. Et no. qa quãdo nec.
uel neq; in orõne geminat̃ copulatio pri-
mum positi nec. uel neq; nihil opatur. sed
tantũmodo signũ est sequẽtis. ¶ Inuenitur
tamen. Licet tantũ dixerim ꝓnoia uel no
mina uel aduerbia uel præpões loco con
iunctionum accipi tamen iuenitur &c.
¶ Et ꝓpriæ cãles sũt. Data differentia iter
adiunctiuas & propriæ causales nunc de-
mum ipsas propriæ causales loco suo dif-
finit. Propriæ causales sũt quæ significant

causam antecedentem sua causatiua idest suos effectus. Omnis enim causa suum effectum naturaliter antece-
ditq; per causatiua effectus debeamus intelligere ipse ostendit cum supponit idem res ex se causa antecedente
euenientes ut doctus sum nam legi. lectio ẽ causa doctrinæ. Aeole. subauditur mitte uentos ad maris conci-
tationem. nam diuum pater & cætera. quod diuum pater dedit æolo tollere fluctus uento. causa est quare æo-
lus uentos mutat. Effectiuarum coniunctionum diffinitionem non ponit. quia ex causali mutato ordine uerbo
rum effectiua deprehenduntur. Si enim dicas legi nam doctus sum ex causali effectiuam habes mutato ordine.

Quippe effectiua coniũctio dicitur qui effectui iungitur ad causæ ꝓbationem. ut hic. tibi fabor enim quando
hæc te cura remordet. In hac enim oratione quando causalis est coniunctio. si autem conuertas dicens hæc. n.
cura remordet te quando fabor erit quando coniunctio effectiua. ¶ Approbatiuæ sunt. Approbatiuæ sũt quæ
approbant rem cui adiunguntur. ut si qua est cœlo pietas. i. siquidem aliqua pietas est in cœlo. ¶ Et sciendum
Istud supponit quia quando sunt adiunctiuæ causales subiunctiuo modo adiunguntur. ¶ Aut aliquis latet.
Hic error. Hic unam disiunctam intelligit. & est supplendum primum mẽbrum ut si diceret. aut uerum est me
nihil scire: aut aliquis latet hic error. idem
in eodem aut hæc nostros. hic iterum unã
habes disiunctiuam suppletione præceden
tis membri uel possunt illæ duæ esse una di
siuncta si nihil suppleatur & competenter
intelligatur. Attende quia cum dico. aut
dies est. aut nox est primam aut nihil ope/
ratur sed tantum signum est sequentis. Suf
ficit. n. dicere. dies est. aut nox est. ¶ Et ẽ
quando indicatiuæ. Proprietas est disiun/
ctiuarum. Indicatiuæ dicit. i. certe. quia ẽ
quando oratio disiunctiua ita habet pla/
num sensum ut ipsa oratio nobis sit iudicio
quod membrum ipsius debeamus conce/
dere. ut aut lux est. aut tenebre. Quicũq;
enim oculos habet ex ipsa oratione plane
concipit quod concedere debeat aut ꝓdest
aut non ꝓdest diuitias quærere. ista est du
bitatio quia & sæpe ꝓdest & sæpe no. et di
uitias quærere. uel simul. i. eodem tempo/
re. uel discretæ. i. diuersis tẽporibus. simul
ut Teren. in eunu. uel rex. q. d. alii age/
bant mihi gratias. uel. i. ẽt rex &c. ¶ Vel
oculum. Vel oculum. i. usque ad feces me
uerba uel. i. ẽt excludito oculum. ¶ Discre
tæ tamen. Discretæ tamen utrũq; esse signi
ficat. Cum dico remex expellit remum uel
attrahit cum pene simul utrũq; fieri intelli/
go. pene modus ẽ ꝓpõnis & aufert simul
esse. Similiter si dicam uel tunicã mihi ac/
cõmoda uel ẽt penulã. subdisiunctiuũ est
nam in petitiõe alterius. q. d. oratio ẽ hæc
sonare uidetur quod alterum tantum pe/
tam. Sed si quis ad intentionem meam re/
spiciat uidebit me utrũq; petere & libenter
accipere. & iccirco oratio quãtum ad intẽ
tiõem meam subdisiũctiua est quæ utrũq;
fieri simul significat. ¶ Sed põt ẽt. Sed po
test ẽt disiunctiua esse ut sit sensus. uel tuni
cam mihi accõmoda uel ẽt penulã cũ tuni
cã. i. alteram tãtum uel utrãq;. hoc. n. nõ
potest esse ut & alterum tantum & utrũq;
simul accõmodat. ¶ Ergo quia. Aliud est
alterum tantũ petere aliud utrũq;. ergo si
dicam uel tunicã mihi accõmoda & addo
uel ẽt penulam ꝑ ẽt ostendo uel unam rem
tãtum uelle uel duas quod est disiunctiuũ
& est breuiter inferre ergo est disiunctiuũ
ad huius illationis confirmationẽ præmit/
tit simile. s. quia cum dico tunicam uel pe/
nulam mihi accõmoda & non pono etiã
alterutrum fieri ostendo & est disiũctiuũ.

hæc te cura remordet. Approbatiuæ sũt quæ appro
bant res: ut Vir. in. xii. Equidẽ merui nec deprecor
inqt. Terẽ. in phor. Ita cognatã quidẽ: at nos unde
Inueniunt & causales pro approbatiuis: ut Vir. in
secũdo æneí. Dii siqua est cœlo pietas quæ talia cu/
ret. Idem in prio. Si quid usq̃ iustitiæ ẽ. Idẽ in. v. Si
concessa peto: si dant ea mœnia parcę. Et sciendũ q;
quãdo approbatiuæ sunt indicatiuo modo iungũ/
tur. Disiunctiuæ sunt quæ quãuis dictiones coniũ/
gãt: sensũ tamẽ disiunctiuũ habẽt &: alterã qdẽ rẽ
esse alteram uero nõ esse significãt: ut ue uel aut: ut
Vir. in. vii. Siue errore uiæ: seu tẽpestatibus acti. &
uel dies ẽ: uel nox. Iuue. in primo. Aut dic aut acci/
pe calcem. Virgi. in. ii. ęnei. Aut aliquis latet error
equo ne credite teucri. Aut hæc in nostros fabricata
est machina muros. Et est quãdo indicatiuę dicunt
est quando dubitatiuę: ut Aut lux est: aut tenebræ:
Dubitatiuę: ut aut prodest aut non ꝓdest diuitias
quærere. Subdisiuctiuæ sunt quę uoce disiuctiua/
rum utrũq; tamẽ esse significãt: uel simul: ut copu/
latiuæ uel discretę simul: ut Terentius in eunucho.
Vel rex semper maximus mihi gratias agebat: ꝓ ẽt
rex. Idẽ in phor. Vel oculũ excludito: ẽ ubi uos ulci
scar locus. & Alexander siue paris: ꝓ alexander qui
paris dicitur. Similiter mars siue mauors: gradiuus
uel maspiter presul est belloꝝ. Discretę tamẽ utrun
q; simul esse significat ut tota die uel legit iste uel co
gitat. significat enĩ & legere & cogitare: sed nõ simul
utrunq; facere: sed aliis horis legere: aliis cogitare.
Similiter remex uel expellit remum uel attrahit. cũ
simul pene utrunq; fieri intelligo sed distinctę. Ali/
us est enim motus pellentis: alius trahentis. Simili
ter si dicam uel tunicam mihi accommoda: uel eti/
am penulam: Subdisiunctiuum est. uideor enim
in alterius petitione libenter utrunq; accipere. Sed
põt hic etiam disiunctiua esse. Aliud est eni alterutꝝ

petere:aliud utrūq;. Ergo si dicā uel tūicā uel penu
lam alterutrū ostēdo: cū uero addam ibi etiā tunicā
ostendo uel unā rem uelle uel duas: qđ disiunctiuū
est. Inuenitur tamē uel coniūctio etiam diminutio
nem significās ut Luca. i. iii. O fœlix si te uel sic tua
roma uideret. Disertiuæ uel electiuæ sūt quando di
uersis præpositis aliqđ nos ex is eligere ostēdimus:
ut diues uolo eē q̄ paup: Teren. in andria. Quæ in
honeste hic uoluit diuitias parare q̄ honeste i patria
paup uiuere. Est aūt q̄ accusatiuus quę īfiniti nois
& aduerbii similitudinis. Vt Terē. i phor. Quā ini
q; cōparatū ē ꝑut: & duplicatū ꝑ coiunctione ad-
uersatiua accipit̄. Vt Vir. i. vi. Quāq̄ o sed superēt
qbus hoc neptune dedisti. Idē i. ii. æneí. Quāq̄ ani
mus meminisse horret. Aduesatiæ sūt quæ aduersū
couenienti significāt: ut tamē quāq̄ quis etsi ēt si sal
tem: Hæc ēt diminutiuā significationē habent. Vt
Vir. in. ii. i. ænei. Saltem si qua mihi de te suscepta
fuisset Ante fugam soboles. Idē in secūdo: Et magis
atq; magis quāq̄ secreta parētis Anchisæ domus: ar
boribusq; obtecta recessit Clarescūt sonitus. Aduer
sum enim couenienti significat. at quoq; pro saltem
& uel & aut inuenitur. Vir. in sexto. Si te nulla mo-
uet tantæ pietatis imago At ramū hūc aperit ramū
q ueste latebat Agnoscas: & si nō uis dicere uel itelli
ge ꝑ saltē itellige. Silr̄ si nō factis debitū reddis: aut
uerbis age grās: pro saltē uerbis. Ne quoq; i eadem
inuenitur significatione. Salu. in catilinario. Quip
pe secundæ res sapientium animos fatigant: ne illis
corruptis moribus uictoriæ temperarent. Inueni-
tur etiam in hac significatione nec & neq;. ut nec una
hora auarus negligit lucrum neq; pius iustitiā: neq;
unū assem præstat illi egenti: nec hic abnegat peteti
aliquid prorsus. quod potest & decet. Abnegatiuæ
sunt apud græcos κεν & αν: quæ uerbis coniūctę pos
se fieri rem ostendunt: sed propter causam aliquam
ne fiat impediri: ut ε ποι ἥσα αν ει Δυρηθειην καί κεν γήθή
σειε γε πριαμοσ πριαμοι ο τε παῖδεσ. Nos autem sine
coniuctionibus abnegatiuis subiunctiuis utimur
uerbis in huiuscemodi sensibus ut fecissem si potuis
sem. Et gaudeat Priamus si audeat. Virgilius in un-
decio. Tu quoq; nūc stares imanis trūcus i armis eēt

¶ Aduersatiuæ sūt. Aduersatiuæ sūt quæ
significant aduersum couenienti. Recte di
cit couenienti: aduersari eni & negare rē
prius concessam puerilis esset: sed quod est
conueniens rei prius concessæ sæpe abnega
mus: & cōtrariū ponimus: ut si dicā: tu es
potentior me: tu nō es potentior me: ludi-
crum & puerile uidet̄ dictū. Sed cū sit po-
tentiori couenienś ut eius minas metuam
ad ipsū couenienter negare possum dicens
tu es potentior me: tamen minas tuas non
metuo. Similis est quod Virgi. in secundo
ponit. Iam magis atq; magis &c. Nā ad
magis et magis clarescere sonitus conueni
ens esset: ut domus parentis anchisæ et pro
pinqua eēt et nudata arboribus. huic coue
nienti iste ponit contrariū et aduersū. s. qa
domus illa recessit et erat obtecta arbori-
bus. ¶ Hæc etiā. Hæc etiā. i. saltē diminuti
uā significationē habet: cū dicit. et aduersa
tiuā simul et diminutiuā eē significat. Sic
tamen ut aduersatiua ꝑpter solā diminuti
onē dicat̄. Ac si aperte dicat. Saltē ē aduer
satiua conuenienti hoc solo respectu: qa cō
ueniens diminuit. i. minus q̄ sit couenienś
ponit: ut Virgi. Saltē si qua mihi &c. qua
si dicat: si te possem retinere couenienś esset
nostro amori. Cū aūt nō possum te retine
re: saltē si soboles esset mihi suscepta de te
quod minus ē: nō adeo grauiter ferrē. Idē
in. vi. Si te nulla mouet. uerba æneæ sunt
ad charon ē: ut si dicat q; necessitate com-
pulsus ad te uenio: couenienś ē ut sola pie
tate mouearis. q; si precio pietatis non uis
moueri: saltē maiori precio huius rami mo
uearis: quod minus ē couenienś. ¶ Ita eni
dicimus minus couenienś plus postulare: q̄
debeat̄: sicut minus postulare q̄ debeat: ut
si amicū rogans dicam. Si in causa nō uis
me iuuare: caritate saltem iuua me precio
minus enim couenienś est: amiciciæ iuuari
precio q̄ caritate. ¶ Ne. i. nedū. Ne. i. ne
dum illi correpta &c. Istud nedū ꝑ hironi
am aduersat̄ cum dico. Res secūdæ aios sa
piētū fatigant. & per hironiā supponit: ne
dū illi: ac si hironice dicā. tamē aios corru-
ptorꝝ nō fatigabūt: et ut sensus de hironia
incertū redeat ē dicere. Si res secūdæ aios
sapiētū fatigant poterāt fatigare aios cor-
ruptorū: quod minus est. In hac. i. in dimi
nutiua significatione inuenit̄ &c. ¶ Abne
gatiuæ. Abnegatiuæ sūt apđ græcos κεν
& αν. Nos aūt has abnegatiuas nō habe-
mus: sed sine illis utimur uerbis subiun-
ctiuis in eadem significatione. Vbi enim

græci dicerent ἐποίησα ἄν fecissem nos dici
mus fecissem si potuissem. & quod apud il
los facit negatiua cõiunctio. i. κὲν hoc pa
tur apud nos determinatio quæ sequitur. i.
si potuissem. Itaq; quando antepenulti/
ma acuatur duæ partes sunt. Cicero pro/
ligario quia habes confidentem reum igit
habes quod accusatori est maxime optan/
dum. ¶ Lucanus in octauo. Ego quia ui
uente pugnabas pompeio & eo mortuo a
pugna recedis: ergo pari uoto &c. Quin
occidit. Illatiuum est a supradictis. ¶ So
lus igitur. Quia solus cicero domuit catili
nam igitur solus cicero seruauit patriam.
¶ Dubitatiuæ sunt. Hæc est differentia in
ter aduerbia dubitandi et coniunctiones
dubitatiuas: quia dubitatiuæ coniunctio/
nes aliqua coniungunt aduerbia dubitan/
di nihil coniungunt: sed uerbis tantũ adii/
ciuntur ¶ Frequentissime tamen. Interro
gatiuæ sunt. Interrogatiuũ tamen non est
species coniunctionis: sed accidens ¶ Ne
quando pro affirmatiua dictione ponitur:
aduerbiũ est. ¶ Sola hæc coniunctio. i.
ne apostrophen accipit ut ĩ pyrrhin con. ui
den. hæc eni figura quæ apostrophe. i. cõ
uersiua dicitur hoc significat quod uides ne
cũ e apocopata ad præcedẽtẽ debeat con/
iungi dictionẽ. ¶ Necne. Necne quoq; pro
an non his duabus dictionibus accipitur:
et est dubitatiua: ut si dicã: prodest diuiti/
as quærere an nõ. i. necne prodest. ¶ Cõ
pletiuæ dicũtur. Cõpletiuæ dicũtur qa ora
tionẽ complent nõ sensum. uel expletiuæ:
quia extra sensum plenũ ponũtur. Illis eni
sublatis remanet integer sensus.

par ætas & idem Si robur ab annis stares εςάκεσάν
Collectiuæ uel rationales ergo igitur itaq; quando
ante penultima acuit: quin alioquin imo uriq; at q
Hæc enim p illationẽ colligũt supradictũ: hoc ẽ ra
tione confirmant: Vt Cicero ꝓ ligario. Habes igit
qđ est accusatori maxime optãdum confitentẽ reũ.
Luca. ĩ nono. Ergo pari uoto gessisti bella iuuentus
Inuenit tamẽ ẽt pro expletiua. Vt Terentius in an
dria: mihi ne? tibi ergo. Virgilius in decimo. Quin
occidit una sarpedon mea progenies. Terẽ. in eunu
cho. At qui ita opus est: Cicero ꝓ ligario. Itaq; quo
me uertam nescio. Dicunt tamẽ hę eædẽ illatiuę qđ
præpositis aliis inferunt: Vt Catilinã Cicero solus
sapientia domuit. Solus igit Cicero patriã serua/
uit. Dubitatiuæ sunt quæ significant dubitationem
ut an ne correpta necne. Vt Virgi. ĩ tertio æneì. Elo/
quar an sileam gemitus lachrymabilis imo: Idem ĩ
primo æneidos. An phœbi soror an nympharũ san/
guinis una. Idem in undecimo Iustitiæ ne prius mi
rer belli ne laborũ. Frequẽtissime tamẽ hæ eædẽ iter
rogatiuæ sunt. Vt Virgilius in tertio æneidos. He/
ctoris andromache pyrrhin connubia seruas? Idẽ
in decimo. Tãton me crimine dignum? Hæc eadẽ
inuenit & pro confirmatiua. Hora. in secundo ser
monum. Clarus erit fortis iustus sapiens ne etiã &
rex. Idem in eodẽ O seri studiorũ qui ne putetis diffi
cile & mirum rhodio quod pytoleonti contigit. Te
rentius in andria. Nũc ne demũ istud uerbum in te
incipit. Hic enim ne coniunctio nec interrogatiua
nec dubitatiua: sed confirmatiua est Virgilius in de
cimo. Tanta ne me tenuit uiuendi nate uoluptas.
Vt pro me hostili paterer succũbere dextrę. Est eni
ne pro etiam. Sola hæc apostrophen accipit apud
latinos. Necne quoq; pro an non accipitur: ut sit sẽ
sus in morte necne prodest recte uiuere. Cõpletiuæ
sunt uero autẽ quidem equidẽ quoq; eni: nã nãq; &
fere quæcũq; coniunctiões ornatus cã uel metri nul
la significationis necessitate ponũtur hoc nomine
nũcupantur Omnes tamen hæ iter alias species iue
niunt. Aeneas uero & pius & fortis fuit cõpletiua ẽ
quia & si tollat uero significatio integra manet. Sin
autẽ dicã Aeneas quidẽ pius fuit: Vlyxes uero astu
tus: hic ꝓ copulatiua accipit: qa utriusq; rei simul

essentiam significat cũ substãtia:põt tamẽ & distri-
butiua dici:quia distribuit diuersas res diuersis pso
nis.Cõpletiua autẽ esse etiam.Salusti.ostendit i ca
tili.Veꝝ enim uero is demũ mihi uiuere & frui ani-
ma uidet.Hic enim ornatus causa uero adiũcta ẽ
quis possit etiam approbatiua esse.Similiter.Vir.
in.xii.Equidem merui nec deprecor inquit poterat
sensus stare si dixisset sine eqdem:ego merui nec de
precor:Sed siue metri causa siue ornatus causa ad-
didit equidem.Vnde nec intulit autẽ uel uero sub
iũctiuas eius uel tamen:quæ ipsa quoq; cõpletiua i
uenit sæpissime:ut Stati.in.xi.Me miseram uincer
prius hæc tamẽ arma necesse est Expiare domi.Sci
endum tamẽ q quidã equidẽ cõiunctionem cõposi-
tam esse existimant ab ego & quidẽ sed errant.Sim
plex enim ẽ:& hoc maxime ex ipsa quoq; cõstructi-
one orationis possumus intelligere.Nam equidẽ fa
cio:equidẽ facis eqdẽ facit dicimus.Et potest & ad
primã & ad secundã & ad tertiã transferri psonã:qd
minime fieret si esset compositum ex ego & qdem.
Nemo eni dicit.Ego qdem facis:ego qdẽ facit:sed
ego quidẽ facio tantũmodo ad primã psonam.Et
hoc usus auctoꝝ etiam approbat qui equidẽ præpo
sita ego subiungunt.Vt Salu.in catili.Equidẽ ego
sic existimo patres cõscripti.Si esset eni composita
equidẽ ex ego & quidẽ minime ei ego subiungeret.
Quoq; quãdo pro etiã uel & accipit copulatiua ẽ
ut Virgi.in.vii.Tu quoq; littoribus nostris æneia
nutrix.Quando autem supuacua ponitur cõpleti
ua est.Virgi.in primo:Multa quoq; & bello passus
Nisi quod quidam existimant:ut p aduerbio simi-
litudinis accipiat.quomodo item.Enim quoq; cũ
sit causalis τογὰρ significat ut cole pudicitiam.Hęc
enim fundamentum ẽ omniũ animi uirtutũ.Inue-
nit tamẽ eadẽ etiã cõpletiua quãdo αν significat grę
cam coniunctionem:ut Virgi.in primo.Progeniẽ
sed enim troiano a sanguine duci Audierat.Inueni-
tur eadem etiam pro affirmatiua:ut Terentius in
andria.Enimuero daue nihil loci est segnitiæ:neq;
secordiæ:& maxime præpositiua hanc habet signi-
ficationem:ut idem in adelphis.Enim non sinam:
Similiter nã quomõ enim ẽ quando γὰρ ẽ quãdo αν
græcã cõiunctionẽ cõpletiuã uel affirmatiuã signãt

¶ Vtriusq; enim rei. Vtriusq; enim rei.i.
accidentis essentiam cum ipsa substantia si
gnificat.¶ Quãuis possit. Quãuis possit
approbatiua uideri.si enim uero una di-
ctio intelligatur.¶ Equidem merui. Nec
deprecor inquit.hic secũdum diuersos eq
dem dicit expletiuam esse.¶ Vnde nec.
Subiungit autem uel uero uel tamen sub-
iunctiuas eius.quæ ipsa.i.tamen sæpe iue
nitur completiua.¶ Sciendum tamen.Li
cet dixerim equidem esse expletiuam:ta-
men sciendum est &c.¶ Simplex enim.
Est argumentum a repugnanti.¶ Enim
quoq;.Enim quoq; cum sit causalis pprie
τογαρ.i.hanc græcam sigõnem γὰρ si-
gnificat.ut cole &c.¶ Similiter.Nam est
quando τογὰρ est quando αν græcã con
iunctionem completiuam uel affirmati-
uam significat.Affirmatiuam:quia ubi-
cũq; deest completiua potest intelligi & af
firmatiua.

ORdo accidere dicitur. Ordo acci/
dere dicitur coniunctionibus quæ
communis est pene omnibus di/
ctionibus. Pene dicit quia sunt quædam
dictiones quæ licet suum ordinem habeāt
tamen nullus in eis respectus ordinis habeꝫ
tur. ut si dicam homo legit. homo indiffe/
renter habeo. nec aliquem ordinem ibi cō
sidero. ¶ Et interrogatiuis. Hic distingue
interrogatiuis uel infinitis nominibus sub
iunguntur relatiua uel redditiua nomina
ut quantus fuit Hercules. & respondeatur
tantus. uel quātus fuit hercules tātus The
seus. Et interrogatiuis uel infinitis aduer/
biis subiungūtur relatiua uel redditiua ad/
uerbia. ut si dicam quātum peccauit. & re
spondetur tantum. uel quantum peccauit
ille tantum iste. ¶ Similiter igitur. Quia
aliæ dictiones suum ordinem habent igiť
& coniunctiones similiter. ¶ Aliæ autem
Pene dicit quia istæ duæ coniunctiones &
atqꝫ. non possunt postponi nisi poetica au
ctoritate. Equidem saltem. & alias huius/
modi præponere & postponere licet tam
poetis q̄ oratoribus. ¶ Ast autem. Eiusdē
sunt potestatis copulatiue. s. Atqꝫ equi/
dem. Diuersæ sūt potestatis. Nā equidē ap
probatiua est. ¶ DEO GRATIAS.

¶ Ioannis de aingre: summos qui inter ex
positores grāmaticæ arcem possedit: com/
mentum super magno Prisciani uolumine
omnibus desideratissimum finit.

¶ LAVS DEO. AMEN.

Vt Virgilius in quarto georgicorum: Nam quis te
iuuenum confidētissime nostras Iussit adire domos
τισαν hic repletiuæ uim habet. Idem in quito: Heu
quianam tanti cinxerunt æthera nimbi. Idem in pri
mo æneí. Aeole nanqꝫ tibi: diuum pater: atqꝫ homi
num rex hic causalis est. Ordo occidere diciť coniū
ctionibus qui communis est pene omnibus dictio/
nibus. Quædam enim naturaliter præponuntur:
ut præpositiōes casualibus: & aduerbia pleraqꝫ uer/
bis & interrogatiuis & infinitis relatiua subiungun
tur uel redditiua nomina uel aduerbia uel adiecti/
ua nomina præponunť appellatiuis: ut sapiens ho
mo & citus equus. Est tamen quādo auctoritas prę
postere his utiť. Similiter igiť cōiunctiones plerę qꝫ
tam præponi q̄ supponi possunt. Sunt tamen quę
dam quæ semp præponunť ut at ast aut ac uel nec
neqꝫ si quin quatenus sin seu siue ni. Aliæ quæ semp
supponunť: ut qꝫ ne ue: quæ etiam encleticę sunt: q
dem quoqꝫ autem: quod solebant antiqui etiā præ/
ponere. Aliæ pene omnes indifferenter præponi &
supponi possunt: ut atqꝫ quæ poetice pręponuntur
aliter non. Vt Virgilius in undecimo. Suspiciens al
tam lunam: & sic uoce precatur. Horatius i primo
sermōum. Cum me hortareť parce frugaliter Atqꝫ
uiuere uti contentus eo quod mihi ipse parasset. Et
equidem saltem tamen quanquam quando quate/
nus. nam enim ita quoniam quapropter ergo igitur
quia. Et sciendum ꝙ plerę qꝫ coniunctiones quomo
do præpositiones diuersas habent in una eadēqꝫ uo
ce significationes: quod in multis iam ostendimus.
Hoc quoqꝫ non est prætermittendum ꝙ coniuncti
ones sibi præpositæ inueniunť tam eiusdem pote/
statis cum sint q̄ alterius: ut Cicero in progno. Ast
aūt tenui quæ cādent lumine phathnæ. Virgilius in
primo. Atqꝫ equidem teucrum memini sidona ueni
re. Idem in tertio. Nam neqꝫ erant astroꝝ ignes: nec
lucidus æthra Syderea polus.

Liber Prisciani Minoris.

QVONIAM IN ANTE EXPOSITIS LIBRIS DE PARTI-
bus orationis in plærisq; Apollonii auctoritatē ſumus ſecuti: Alio
rum quoque ſiue noſtrorum ſiue græcorū non prætermittentes ne
ceſſaria: & ſiquid ipſi quoq; noui potuimus addere: nunc quoq; eiuſ
dē maxīe de ordinatiōe ſiue cōſtructione dictionū quā græci σύντα
ξιν uocāt ueſtigia ſequentes: ſiquid etiā ex aliis uel ex nobis cōgruū
inueniatur nō recuſemus īterpōere. In ſupradictis igitur de ſingu-
lis uocibus dictionū ut poſcebat eorū ratio tractauimus. Nūc aūt dicemus de ordina
tione earū: quæ ſolet fieri ad conſtructionē oratiōis ꝑfectę. Queadmodū neceſſariā ad
auctorū expoſitionē omniū diligētiſſime debemus inquirere: ꝗ queadmodū litteræ ap
te coeuntes faciunt ſyllabas: & ſyllabę dictiones: ſic & dictiōes orationē. Hoc enim ēt
de litteris tradita ratio demōſtrauit: quę bene ab Apollonio dicūtur prima materies uo
cis humanę indiuidua. Ea enī nō quocūquemodo iuncturā oſtendit fieri litterarū: ſed ꝑ
aptiſſimā ordinationē: unde & litteras ueriſimiliter dicunt auctores appellari: quaſi le
gitteras: eo ꝙ legēti iter prębeāt ordine congruo poſitæ. Nec nō etiam a litteris ſyllabæ
idē recipiūt cū ex his coeuntes iuncturæ pro debito dictionē ꝑficiūt. Igitur manifeſtū ē
q̄d ſequēs eſt ut etiā dictiones cū partes ſint ꝑ conſtructionē ꝑfectę orationis ideſt τοῦ
κατὰ σύνταξιν αὐτοτελοῦς λόγου aptā ſtructurā. i. ordinationē recipiant. Quod enī ex
ſingulis dictionibus paratur ſenſibile. i. intelligibile quodāmodo elementū eſt oratiōis
perfectæ & quō elementa iuncturis ſyllabas efficiūt ſuis: ſic etiā ordinatio intelligibiliū
imaginē quādā ſyllabę perficit adiunctiōe dictionū. Eſt enī orō cōprehenſio dictiōum
aptiſſime ordinatarū: quō ſyllaba comprehenſio litterarꝫ aptiſſime cōiunctarꝫ: & quō
ex ſyllabarꝫ cōiunctiōe dictio: ſic ex dictionū coniunctiōe ꝑfecta oratio conſtat. Poſſu
mus autē ex accidētiū quoq; ſimilitudine hoc cōtēplari. Bis idē elementū accipitꝛ: ut re
liquias reddo: ſed etiā ſyllabas leleges: tutudi: peperi. Similiter & dictō: ut meme adſū
q̄ feci fuit fuit illa quōdā ī hac republica uirtus. Cice. in. iiii. inuectiuarum. Peruenit ta-
men hoc uſq; ad plenas oratiōes cū ſemel dicta iterꝫ repetantꝛ uel neceſſario uel more cā
ut ſi dicamus poeta magnus fuit Virgilius. Vir. fuit magnus poeta. Iu. in. ii. Tu ne du
os una ſæuiſſima uipera cœna. Tu ne duos abūdat lr̄a nō eadē: ut ꝓdeſt pro ꝓeſt: & ſi
cubi pro ſiubi. Abūdat etiā ſyllaba: ut huiuſcemodi ꝓ huiuſmodi: induperator ꝓ impa
tor. Nec nō etiā dictio tā in cōpoſitiōe q̄ ī appoſitiōe. In appoſitiōe: Vt Terē. in phor.
Exaduerſum ei loco ꝓ aduerſum: & in andria. Abhic triēniū ꝓ hinc: & in eunu. Emori
ſatius ē pro mori. In appoſitiōe quoq;. Vir. i. x. Sic ore locuta ē: abundat enim ore: Idē
in nono. Et lachrymis ita fatur abortis: Tene inquit miſerāde puer cū lęta ueniret Inui-
dit fortuna mihi: Nā cū dixiſſet fatur: ſuꝑuacuū eſt inquit. Nec mirū cū expletiuę con
iunctiōes quantū ad ſenſum plærūq; ſuꝑuacue ponuntꝛ. Nec nō oratiōes inuenimus ſi-
militer ſuperuacue poſitas: ut ibant qua poterāt: & qua nō poterāt non ibāt. Contrariæ
ſimiliter paſſiones per defectionē fiūt lr̄ę uel ſyllabę dictiōis & oratiōis. litteræ ut ſciit ꝓ
ſciuit audacter pro audaciter. Syllabę ut cōmorit ꝓ cōmouerit. Hora. in. ii. ſermonū.
At ille qui me cōmorit melius non tāgere clamꝰ fleuit: deū pro deorꝫ acceſtis pro acceſ
ſiſtis. Hora. in. iiii. carmi. Quę me ſurpuerat mihi pro ſurripuerat: Dictionis ut Vrbs

antiqua fuit tyrii tenuere coloni deeſt enim quã. Similiter Hæc ſecũ: me ne incepto de-
ſiſtere uictã? deeſt enĩ dicebat. In cõpoſitis quoq; idẽ fieri ſolet: ut Incubuere mari: totũ
q; a ſedibus imis Vna eurusq; notusq; ruũt: ꝓ eruũt. deeſt enĩ præpoſitio e ad ꝑfectio-
nẽ plenę orõnis. In his ſũt etiã illa qbus deeſt ĩ fine uerbũ: ut Vir. ĩ. iiii. æneĩ. O mihi ſola
mei ſuꝑ aſtianactis imago: deeſt enim eſt uerbũ ad ꝑfectionẽ oratiõis. Nec enĩ apoco-
pã poſſumus eã dicere: quæ fit ĩ plena dictiõe: ſed quæ in littera uel ſyllaba ſenſu ꝑ ſe ca
rẽtibus. Orõnis quoq; fit defectio: ut apd Terẽ. in eunu. Ego ne illã: quæ illũ: quę me
quę nõ. Deeſt enĩ unicuiq; cõſtructio plenę orõnis: Ego ne illã digner aduẽtu meo: quę
illũ prępoſuit mihi: q̃ me ſpreuit q̃ me nõ ſuſcepit heri. Et ſi ſemel dicta orõ bis uel ter
uel ſæpius eadẽ intelligat᷑: ut magna uiris gloria ẽ prudẽtia & fortitudo & pudicitia &
iuſtitia & tẽperãtia: ubiq; enĩ ſubaudit᷑: magna uiris gloria eſt qd ſemel dictũ eſt. Qũo
aũt lraꝝ rõnem uel ſcripturę ĩſpectiõe: uel auriũ ſenſu iudicamus. Sic etiã ĩ dictionũ or
dine diſceptamus rõnem cõtextus utꝝ recta ſit an nõ. Nã ſi ĩcongrua ſit ſolæciſmũ faci
et: quaſi elemẽtis orõnis ĩconcine coeũtibus. qũo incõcinnitas lraꝝ uel ſyllabarũ uel eis
accidẽtiũ ĩ ſingulis dictiõibus facit barbariſmũ. Sicut igr̃ recta rõ ſcripturæ docet lrarũ
cõgruã iũcturã: ſic ẽt rectã orõnis cõpoſitionẽ rõ ordinatõis oſtẽdit. Dicimus præpoſiti
ua elemẽta tã ĩ cõſonãtibus q̃ ĩ uocalibus. ſed etiã ĩ ſyllabis. Sũt quædã præpoſitiua ele
mẽta ut ĩ diphthõgis a & e & o præpoſitiuę ſũt: ut ae au eu oe. I uero & u poſtponunt᷑ &
aſpiratiões uocalibus adiũctæ ĩ prĩcipio ſyllabaꝝ inueniũt᷑ ut habeo herinus hircus hõ
hora humus humanus. Et u loco cõſonãtis poſita & q & k ſemꝑ ĩ initio ſyllabaꝝ ponũ
tur. Syllabæ quoq; prępõnũt᷑: ut præ ĩ prĩcipio inuenit᷑ ſemꝑ dictionũ: præmiũ præco
præcor prędiũ prœliũ. Poſtpoſitę quoq; quę a gm uel cm uel chm ĩcipiunt: ut agmẽ py
acmõ menęchmus. Finales quoq; quę ĩ ls uel rs uel ms uel ns terminant᷑: ut puls cohors
hiems ſapiens. Idẽ ẽt ĩ dictiõibus ĩuenis. Vnde & prępoſitiões nõiant᷑: & prępoſitiua ꝓ
nõia: & ſubiunctiua: uel relatiua. Necnõ uerba ſubiunctiua quę magis ab ordine nomẽ
acceperunt q̃ a demonſtratiõe: quomõ imperatiua & optatiua. In oratione quoq; hunc
modum poſſumus ĩuenire quando antecedẽtia ſi coniuncta cũ ſequentibus fuerit uera
eſſe oſtẽdunt᷑ dum anteponunt᷑ cõſequẽtibus per primã orõnis cõiunctionẽ: ut ſi aliqſ
dicat. Si ambulat Dionyſius mouet᷑ Dionyſius. Si. n. conuertas nõ eſt uerum. nõ. n. ſi
mouetur Dionyſius: & ambulat Dionyſius neceſſario. nam poteſt & moueri & non am
bulare. Elemẽtum eſt etiã quando in duo diuiditur modo ſyllabico ideſt contemplati-
one temporum ut fieri pro firi. Longa enim uocalis in duas breues diuiſa eſt. Similiter
admittier pro admitti: farier pro farĩ: ſed etiam duo in unum coeunt ut tibicen pro tibii
cen: unde & ſolum hoc ex ſimiliter compoſitis penultimã productam habet: etiam bi-
nę pro biunæ. Syllaba quoq; in duas diuiditur: ut aulę aulai. Virgi. in. iiii. ænei. Aulai ĩ
medio libabant pocula bacchi: & ſyluę pro ſyluę. Horati. in epodo. Niueſq; deducunt
Iouem nunc mare nunc ſyluæ. Eſt enim dimetrum iambicum coniũctum penthimeme
ri heroicæ. Sed etiam duæ ſxllabę in unum coeunt: ut Virgi. in. iii. Fixerit æripidem cer-
uam licet aut erimanthi. Pacarit nemora: eripidem pro æripedem. Tetraſyllabum pro
tulit pro pentaſyllabo. Sic etiam dictio diuiditur: ut ſi dicam reſpu. fœlix eſt: & res fœ
lix eſt publica. Magiſter militum eſt fortis: militum fortis magiſter eſt. Virgi. in. iii. ge
or. Septem ſubiecta trioni: pro ſeptentrioni ſubiecta: & iam diuiſa poſſunt coniungi:
ut malefida argiletum huiuſmodi maleſana. Orationibus ſimiliter accidentes coniun-

ctiones eſt quando coniungũt duas uel plures oratiões: eſt quãdo ſubtractę diſſoluũt.
Vir. in. ii. ęnei. cõticuere omnes intẽtiq; ora tenebãt. Idem in eodẽ: Athamaſq; thoaſq;
pelideſq; neoptolemus primuſq; machaon: & contra. Alii naualibus: ite ferte citi ferrũ.
date tela: impellite remos. Idem etiã in. iiii. Litteræ tranſmutant̃: ut teucre pro teucer.
Sed etiã ſyllabę: ut diſplicina pro diſciplina. Necnõ etiam dictio: ut plębis tribunus ꝓ
tribunus plæbis: & publica res pro reſpu. Orationes quoq; ut nutriuit filios ac peperit
pro peperit & nutriuit. Vir. in. ii. ænei. Moriamur & in media arma ruamus pro in me
dia arma ruamus: & moriamur. Præterea quẽadmodũ elemẽtoꝝ alia ſunt uocalia: quę
ꝑ ſe uocẽ perficiũt: alia conſonantia: quæ ſine uocalibus ꝑficere uocẽ nequeunt: Sic etiã
in dictionibus aĩaduertimus quaſdã ad ſimilitudinẽ uocaliũ ꝑ ſe eſſe dicendas: ut ĩ uer
bis maxime ĩperatiuis uel nominibus uel pronoĩbus ſæpe uocatiuis: uel aduerbiis quæ
adiiciunt̃ antecedẽtibus actionibus uel orõnibus cũ clamamus bene recte diſcrete: ad
illos qui opportune aliquid agũt uel dicũt. Alię uero dictiones ſunt quæ ad ſimilitudi-
nẽ conſonantiũ ſine adiumẽto aliarũ partiũ orõnis: quæ imitantur in hoc uocales ad ꝑ-
fectionẽ ſenſus nõ poſſunt proferri: ut præpoſitiones & coniunctiones. Hæ & enĩ ſem-
per conſignificãt. i. coniunctæ aliis ſignificãt: per ſe autẽ non. Itaq; uariatur eaꝝ ſignifi
catio ad uim coniũctaꝝ eis: ut ĩ aliud ſignificat cũ accuſatiuo iungit̃: & aliud cũ ablati
uo in urbẽ: & in urbe: ad locũ & in loco. Cõiunctinoes quoq; copulatiue & diſiunctiuę
eſſe dignoſcuntur ab aliis partibus oratiõis: quæ eis ſociant̃: ut uel aut nõ ſolũ diſiũcti
uæ ſed etiã copulatiuæ reperiunt̃. ut Teren. in eunu. Vel rex ſemꝑ maximas mihi gra-
tias agebat quicquid fecerã aliis nõ idẽ pro & rex. Vir. in. iiii. ænei. Aut ante ora deũ pi-
guis ſpaciatur ad aras: aut ꝓ &. Quæ etiã non ſolũ copulatiua ſed etiã diſiunctiua ĩ-
uenitur: ut Vir. in. ii. ænei. Aut pelago danauũ ĩſidias ſuſpectaq; dona Præcipitare iu-
bet ſubiectiſq; urere flãmis: q; poſuit pro uel. Necnõ etiam alie pro aliis partibus acci-
piuntur: neq; id aliter poſſumus ſcire: niſi ex adiunctis: ut per: ſi uerbo apponatur: pro
ualde accipitur. i. in loco aduerbii: ẽt ſi nomini coniungatur ſub eadẽ intentionis ſigni-
ficatione. ut Terẽ. ĩ eunu. Perpulcra credo dona haud noſtriſ ſimilia. Atq; & ac quoq; ſi
aduerbio aliter uel ſecus uel ſimilibus ſubiungantur: uim aduerbii obtinent. ut Vir. in
iiii. ænei. Haud ſecus ac iuſſi faciũt: ꝓ q̃ iuſſi: & Horrẽdũ clamat ꝓ horrẽde nomẽ po
ſuit ꝓ aduerbio. Sublime uolat ꝓ ſublimiter. Solet quæri cã ordinis elemẽtorũ: quare
a ante b & cætera. Sic etiã de ordiatiõe caſuũ & geneꝝ & tꝑoꝝ & ipſaꝝ partiũ oratiõis
ſolet quæri. Reſtat igit̃ de ſupradictis tractare: & primo de ordinatiõe ꝑtiũ orõnis: q̃-
uis quidã ſuæ ſolatiũ ĩperitiæ quærẽtes aiũt nõ oportere de huiuſcemodi rebus quærere
ſuſpicãtes fortuitas eſſe ordinationũ poſitiões. Sed quãtũ ad eoꝝ opinionẽ euẽit gene
raliter nihil ꝑ ordinationẽ accipi: nec cõtra ordinationẽ peccari. Quod exiſtimare peni
tus ſtultũ ẽ. Si aũt ĩ q̷buſdã cõcedẽt eſſe ordinationẽ neceſſe ẽ etiã ĩ oĩbus eã cõcedere.
Sicut igit̃ apta ordinatiõe ꝑfecta reddit̃ orõ: Sic ordinatione apta traditæ ſũt a doctiſ
ſimis artiũ ſcriptoribus partes orõnis. cum primo loco nomen: ſecundo uerbum po-
ſuerũt. Quippe cum nulla oratio ſine his compleatur: quod licet oſtẽdere a conſtructi
one: quæ cõtinet pene oẽs ꝑtes orõnis. A qua ſi tollã nomẽ aut uerbũ ĩperfecta fit orõ.
Sin auem cętera ſubtrahas omnia: non neceſſe eſt orationem deficere: ut ſi dicas. Idem
homo lapſus heu hodie concidit: en omnes inſunt partes orationis aſq; coniunctione.
quæ ſi addat̃ aliã orationẽ exigit. Ergo ſi tollas nomẽ aut uerbum deficit oratio deſyde

rans uel nomen uel uerbum ut si dicam. Idem lapsus heu hodie concidit. Sin subtrahas
aduerbium non oío deficit oratio: ut idem hõ lapsus heu concidit. Necnõ etiã pticipiũ
si adimas: neq; sic deficiet oratio: ut idẽ homo heu hodie cõcidit. Nec si præpositionẽ &
interiectionẽ: ut idẽ homo cecidit: nec si etiã ꝓnomẽ: ut hõ cõcidit. Nõ tamẽ dico ꝙ nõ
etiã ex ꝓnoĩe & uerbo cõstat pfecta orõ: cũ dicimus. Ego ãbulo tu ambulas. Tunc. n.
cõstat pfectõ orõnis cũ loco noĩs sumat ꝓnomẽ & ui noĩs cõpleat ordinatiõe. Quãdo
aũt loco noĩs p se ponit: & quando nõ in partibus ostẽdet cõsequentibus: & quæ uerba
ad noĩatiuos cõiunguntur solos: & quæ obliquos desyderãt casus. Ante uerbum quoq;
necessario ponit nomẽ: quia agere & pati substãtię ꝓpriũ est: ĩ qua est positio nominũ
ex quibus proprietas uerbi. i. actio & passio nascit. Inest igr intellectu noĩatiuus ĩ ipsis
uerbis: sine quo sustãtia significari nõ poterat. In prima quidẽ psona & scda diffinitus:
in tertia uero quia ĩnumerabiles sunt psonæ tertiæ infinitus: nisi excepta fiat actio: sicut
fulminat tonat pluit. Ea enĩ q̃uis nõ addamus nomẽ diffinita esse uident cũ ad solũ pti
neãt Iouẽ. Optinuit itaq; usus ut eius. i. uerbi nominatione: alię quoq; partes uerba uo
cent: uel ex cõtrario illaꝝ cõem noĩationẽ p excellẽtiã hęc ps q̃si egregia ꝓpriã possedit
nõ irrationabiliter tamẽ illud quærit quare post noĩs positionẽ nõ eã ptẽ q̃ ꝓnoĩe ipso
accipit ponimus. i. ꝓnomẽ quæ uice noĩs cũ uerbo cõtinet orõnẽ de quo manifesta pro
batio erit hæc: ꝙ uerboꝝ quoq; cã ĩuẽta st ꝓnoĩa. Noĩa. n. tertiaꝝ st psonaꝝ indicati-
ua. i. tertias ĩdicãt psonas q̃ppe q̃ noĩa substãtiã & q̃litatẽ uel generalẽ uel ꝓpriã signi
ficantia. Similiter in oĩbus possunt intelligi psonis inesse. Omnis. n. psona & generalis
& specialis capax ẽ & substantiæ & qualitatis. Põt. n. hõ esse & qui loquit: & ad quẽ loq
tur & de quo aliquis loquit. Et Cicero dici qui loquit: & ad quẽ loquit: & de quo aliqs
loquit: Itaq; quia cõfusio infinitam faciebat psonã: cõcessit ad sibi aptam: idest tertiam
Vnde uerboꝝ quoq; tertiæ psonæ ĩfinitæ st. Nã prima & scda & præsẽtes st tãtũ & de
mõstratiuæ sẽp & figuratæ assumũt noĩa: ut Vir. ego: sicut & ille ego. Possumus tamẽ
ẽt illud dicere: quoniã eoꝝ. i. noĩum positiões cũ fiũt neq; ĩ psona ĩdicatiua st. i. loquẽ-
tis. qđ ẽ suũ primæ psonæ. Neq;. n. sibi ĩponũt ĩfantes noĩa: neq; ad ipsos ꝓnũciantes
noĩatiões facimus: qđ est scdæ psonæ: ergo tertiæ st noĩa psonæ. Verba aũt ĩ tribus erãt
psonis Iõq; excogitabãt ꝓnoĩa ĩ psonas diffinitas discreta: ut & noĩs positionẽ & uerbi
ordinationẽ. i. substãtiã & diffinitas psonas indicarẽt: ut ego scribo tu scribis. Et substã
tiã enĩ significat loco noĩs positũ pro nomẽ: & psona uerbo sibi adiuncto cõgruã ĩdicat
Itaq; nihil prohibet in tertia dicere Aristarchus legit. Quippe cũ duæ tertiæ cõiũgũt p
sonę nõ tamẽ ideo tertię ꝓnoĩum psonę supuacuę sunt: q̃a possumus ĩ tertia psona uer
bi ponere noĩa. Quare autẽ in tertiis psonis ĩueniant pronoĩa in ptibus ostẽdet cõue
niẽtibus. Ergo si supradicta ratio uera est: manifestum est ꝙ iure præponit uerbũ pro-
nomini quod uerbi quoq; cã excogitatũ est. Sed quod est maius: uerba psonarũ quæ p
noĩatiuũ ĩtelligũtur etiã si sunt indicatiua absolute accipiũt. Qui enim pronũtiat am
bulo uel scribo nõ ad discretionẽ alterius psonæ diffinit: ꝓnoĩa uero noĩatiui primæ &
secũdę psonæ ad discretionẽ alterius psonę excogitata sunt: ut si dicã ego scribo tu legis
uel ego & tu scribimus: ille legit: tu & ille scribitis: ego lego. Et si dicã ego & tu legimus
nihil adens ad cæteras oẽs psonas discernit. Nisi. n. discernere aliã psonã uelimus nõ ẽ
opus nominatiui casus pronomina adder uerbo. Obliqui enim casus pronominũ apđ
latinos absoluti sunt omnes: Nã græci cõpositũ ἐμαυτοῦ adsolute dicunt ἐμοῦ αὐτοῦ ue

ro discretiue. Similiter alios casus obliquos. Absoluti aũt dicũt̃ quibus licet & sine di-
scretione aliaꝝ uti ꝑsonarũ & cũ discretione. Sine discretione: ut da mihi panem & hoc
nullã discretionẽ hẽt alicuius ꝑsonæ. Sin aũt dicã: da mihi panẽ: illi aũt uinũ discretio-
nẽ feci: in quo noĩatiuus maxiæ ualet cũ addit̃ uerbo: ut ego facio hoc: tu facis illud: cũ
enĩ ꝑ se facio primã ꝑsonã ostendat: & habeat in se uim noĩatiui absolutã: tamẽ additio
ꝓnoĩs discretionẽ aliquã desyderat alterius personę: ut ego lego tu scribis. Terẽ. in an-
dria. Vos istæc intro auferte. Sosia adesdum. Idem in adel: Ego ibo intro: ut quę opus
sunt parẽtur: tu fac ut dixi. Tamẽ etiã adiũctionẽ alterius recipit ut ostẽdimus ꝑsonæ:
ut ego & tu facimus. Participiũ etiã post uerbũ ponitur opportune: ex quo & nascit̃: si
cut de uerbo tractãtes ostẽdimus: ꝙ necessario trãslatiões uerborũ fiebãt etiã in casua-
les figuras cũ generibus: quæ eis accidũt: cũ uerba nõ possent consequẽtiã sui præsenta
re: ut etiã ꝑ obliquos casus adiũgi possint & sine cõiunctione cõsociari: ut me legẽte ꝓ-
ficio: & legẽs proficio pro lego & proficio. Manifestũ est autẽ ꝙ ipsius quoq; positõ no
minationis: qua ꝑticipiũ noĩatũ est: non bene seruaretur: nisi post nomẽ & uerbũ pone
retur participiũ. cũ ex eis utrisq; ꝑ cõformationẽ pendẽs ea pars accipiebat̃. Quomo-
do post masculinũ & post fœinũ eorũ abnegatiuũ neutꝝ. Nisi. n. pręposẽitarũ partium
patiamur priorẽ positionẽ: reliquũ est ut nec participiũ uocare possimus: neq; etiã neu
trũ: quoniã duorũ pręposẽitoꝝ generũ sit abnegatiuũ. Participiũ quoq; necesse est ex q̃
busdã pręposẽitis partẽ capiẽs cõstare: Sed neq; aliã recte interponimus partẽ: idest ꝓ-
nomẽ uel aduerbiũ uel cõiũctionẽ uel aliã aliquã cũ nullã ex eaꝝ proprietate partẽ ca-
piat participiũ. Post participiũ græci articulũ ponũt quẽ nos sicut in ꝓnoĩe ostẽdimus
nõ habemus. Nã idẽ quod significat ὁ αὐτοσ & qui ὅστισ quis uideant̃ quãtũ ad inter-
prætationes: & pręposẽitiuos & subiuntiuos habere articulos: tamen sicut latius docui-
mus: cum de pronomine tractabamus non sunt articuli: hic uero & hæc & hoc indubi
tanter pronomina sunt: quæ nisi indeclinatiõe nominũ a grãmaticis loco articulorum
non recipiuntur: nec mirum eum apud græcos quoq; inueniant̃ loco pronominũ posi
ti: ut apud Homerũo γαρή λοὲ ὁδασ ἐπίηασ ἀχαιὸὶ: pro οὗτοσ γαρ. ꝙ autẽ post participi
um pronomen sequi debet: non est questio cum pene post nomen debet poni: nisi pro-
pter supradictas causas. Apparet autem etiã ꝙ præpositio non primã habens positio-
nem neq; antiquiorem aliis dictionibus post supradictas bene ponitur. Vnde neq; no-
minationem a propria aliqua significatione accepit. Sed quia supradictis præponitur
partibus que si non ante sint neque ea constar̃ posset: quod etiam de participio dicimus
Ex quibus etiã ordinationem accepit: scilicet cum modo per appositionem: modo per
compositionem præponitur ante dictis partibus: Ergo natura quidem posterior ẽ: cõ-
structione uero principalis. Aduerbium quoq; quod uerbi est ui adiectiuum positio. i.
nominatio quoq; eius ostendit. Quomodo igitur in secundo loco uerbum post no-
men est sic etiam aduerbium in secundo loco post præpositionem bene ponitur: quæ ꝑ
appositionem dictionis uim sibi defendẽs præponitur nominibus: uel aliis casualibus
Cõposita enim uim dictionis non habet concidens in eam partem cui adiungitur. Post
supradicta uero omnia cõiunctio iure accipitur: cum nullum posset ꝑ se significare sen-
sum absq; suprapositarũ dictionũ materia: quomodo corporum quoq; uincula iutilia
sunt: si non sint corpora: quæ ab eis uitiantur. Possumus autem & amplioribus rationi
bus de ordinatione partium demonstrare: sed quia non de ea præpositum nobis est: suf

ficiat hucúsq; dicere. Illud etiã primũ quærendũ est anteq̃ de cõstructione singularium
orationis partium tractemus: Quare interrogatiua dictionũ in duas partes orationis
solas cõcesserunt: idest in nomẽ & aduerbiũ. Et quare non in unũ nomen: & unũ aduer
biũ: sed in ampliora: ut quis qualis uter quãtus quot quotus quotẽnis cuius cuias: qua
liter: quãtũ: quo qua ubi unde quotiẽs quando. An hæc etiã est approbatio principales
duas partes orationis esse nomẽ & uerbũ: quæ quãdo in noticia non sunt habẽt de se in
terrogationẽ frequẽter accipiẽdã. Inueniunť autẽ in pluribus sicut ostendimus: & noi-
bus & aduerbiis propter rationẽ huiuscemodi: quod in his solis dubitatio põt fieri sub-
stãtiæ uel qualitatis uel quãtitatis. Nã substantiã alicuius suppositi quærẽtes dicimus
quis mouetur? quis ambulat? quis loquiť? cũ manifestus sit actus idest motus uel am-
bulatio uel loquela: persona uero agẽs incerta: ideo subiectiones nominatiuæ sunt ap-
pellatiuorũ uel propriorum propriis nominibus manifestãtibus etiã generalẽ substan
tiam: respõdemus. n. uel homo ambulat: uel equus uel trypho: in quo etiã homo intelli
gitur: uel etiã pars subiicitur. quæ pro nomine accipitur ꝓprio. i. pronomẽ: quoniã di-
cimus ego. Et quia incerta erant accidẽtia præpositis noibus (ipsum enĩ per se quis iter
rogatiuũ nomẽ substãtiã solã quærebat: cui accidebat quale & quantũ) excogitabatur
etiã de his interrogatio: cũ qualitatẽ quærentes dicimus qualis. Quantitatẽ uero quan
tus. Numerũ uero quot & quotus & quotẽnis. Et per deriuationẽ quæ apud grȩcos nõ
est. Possessiuũ cuius cuia cuiũ. Gentile quȩrentes cuias: cuius Noĩatiuũ etiã cuiatis cõ-
muni genere proferebãt antiqui. Plautus in penulo: quis sit cuiatis: unde sit: ne parseris
quid est? cuiates estis? aut quo ex oppido? Idẽ in menehmis. Rogitant cuiatis sit: ergo
si prænosciť quid sit: idest si de substãtia sciamus: & qualitatẽ quærimus: tunc supradi
ctis utẽdum est: utputa: quis legit? trypho. Qualis? sapiẽs: doctus nel utrum grãma
ticus an orator? & in omnibus quærẽdis: quæ possunt accidere ꝑ adiectiuã significatio-
nẽ eis: quæ ad interrogationẽ quis referunť noibus. Est tamẽ cũ & substãtia: & etiã qua
litate in ore posita: & aliis coaccidentibus additur interrogatio pertinẽs ad proprietatẽ
nominis: ut si dicã. Quis est ille romanus formosus et magnus. Possum enim uidẽs ali
quem scire eius & substantiã & gentem: & qualitatẽ & quãtitatem. Proprietatẽ uero so
lam quærere. ꝙ ostendit Virgilius in sexto. Atq; hic æneas (una nanq; ire uidebat Egre-
gium forma iuuenem & fulgentibus armis: Sed frons læta parũ: & deiecto lumine uul
tu) Quis pater ille uirum qui sic comitatur euntem? Et substantiam enim & qualitatem
uidens & quantitatem: tamen proprietatem quærens quis dixit. Aduerbia quoq; referũ
tur ad ignotos uerbi affectus: uel per qualitates: ut cũ dicimus qualiter legit: redentesq;
ei aduerbium: quod adiectiui uice fungitur uerbo respondemus bene rhetorice sapien-
ter. Sin autem nõ qualitatem quærimus: sed tempus in quo actum est aliquid: dicimus
quando: eiq; iterum redditur heri nuper pridem. Vel locum in quo aliquid geritur: ubi
quo qua unde. Sed ubi in loco: quo ad locum: qua ꝑ locum unde de loco significat. Vi-
demur tamen etiam substantiam ipsius actus quærentes dicere quid agit? cui respende
tur nil: uel currit: uel loquitur. Quomodo & quantitatem quȩrentes dicimus quãtum
currrit? multum uel parum. Causam quoq; quærentes interrogatiuis utimur cur quare
Numerum etiam: ut quotiens: ad quod ex omnibus numeris aduerbia reddi possunt:
ut ter quater & reliqua. Præterea totiens & multotiens: & sæpe sæpius sæpissime: quæ
sunt infinita. Quamobrem igitur præpositiuȩ partes idest interrogatiuæ uel nominati

uæ fiũt uel aduerbiales: oſtẽdimus: quarũ de cõſtructione in ſequẽtibus demonſtrabit᷑.
Ergo qa reliquæ etiã partes orõnis ad nois & uerbi cõſtructionẽ referũtur ex qbus etiã noiationẽ habuerũt oportet de ſingulis tractare: ideſt de eo quod ĩ loco nois ſumit᷑ uel aſſumit᷑: ut ꝓnomẽ loco nois: ut ego feci. Aſſumit᷑ noi: ut Virgilius ſcripſit bucolica: ipſe ſcripſit georgica. Et de eo qd aſſumit᷑: ut aduerbiũ uerbo & cõiũctio uerbo & noi: Et præterea de participio qd loco uerborũ ſumit᷑: & cũ uerbis aſſumitur. Sed quoniam Apollonius de cõſtructione. ideſt περὶ συντάξεως ſcribẽs ſub articulis q noibus adhærẽt cœpit. Nos quoq; ab eis quæ loco articulorũ ſumi poſſunt apud nos ĩcipiamus. Articulus ſecundã notitiã ſuppoſitorũ demõſtrat. Si. n. dicã ἄνθρωπος ἦλθεν primã notitiã etiã oſtendo. Sin ὁ ἄνθρωπος ἦλθεν noticiã ſecundã. Deficit autẽ præpoſitiuus articulus lĩgua etiã latina. Nã ꝓnomẽ quod grãmatici ĩ declinatione noium loco præpoſitiui ut dictũ eſt ponunt articuli: nũq̃ etiã ĩ oratione ſenſum articuli habet unũ ſolũ ꝓnomẽ cõpoſitũ iuenit᷑ apud nos idẽ: quod ſecũdã noticiã eiuſdẽ pſonę ſignificat cuius ĩterpręta tio apud græcos cũ præpoſitiuo articulo relatiuũ pronomẽ habet ὁ αὐτός. Et apd illos qdem duæ ptes orationis ſunt ὁ αὐτός ὁ quod ẽ articulus præpoſitiuus: & αὐτός: quod eſt ꝓnomẽ relatiuũ. Apud nos uero una ps eſt cõpoſita ab is & demũ p apocopenium: Quomodo exin pro exinde & dein pro deĩde. Qui uero quod ĩterpręt᷑ ὅστις: quod ẽ ſubiũctiuus articulus cũ noĩe ĩfinito apud illos: Apud nos uero una pars eſt ſimplex quæ relatiua eſt τοῦ Q uis infiniti uel ĩterrogatiui: poteſt ſubiũctiui loco articuli ὅς accipi: quomodo & græci τὸ ὅστις frequentiſſime ponunt loco ὅς articuli ſubiunctiui niſi ĩ diuidendis. In illis enim nec nos q: nec illi ὅστις referũt. Sed illi articulis ſubiũctiuis utuntur. nos uero pronoibus uel noibus utimur: ut τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν ἀγαθοί οἱ δὲ πονηροί. nos dicimus hoĩum hi ſunt boni: illi mali: uel alii ſunt boni alii mali. Τοῖν δύο ἦν αἰάντοιν ὁ μὲν τελαμῶνος ὁ δὲ οἰλέως υἱὸς ἐγένετο: duorũ aiacum alter Thelamonis: alter Oilei filius fuit: uel hic Thelamonis: ille oilei filius fuit. Et ſciendũ qd in huiuſce cõſtructione diuiduorum ſi per præſumptionẽ: ideſt πρόληψιν prępomitur plurale uerbũ ad utrumq; ſequens licet noiatiuũ anteferre: ut aqlæ deuolauerunt hęc ab oriẽte: illa ab occidente. Sin ad ea quæ diuidunt᷑ ſingulariter uerba conſequantur genitiuum oportebit prępomi pluralẽ diuidendo: ut aquilarum altera deuolauit ab oriente: altera ab occidente. Nec mirum hoc fieri cum uerbum ſiue præpoſitum: ſiue conſequens iure exigat ſibi nominatiuum. Itaq; ſi & quod diuiditur & illa ĩ quę diuiditur: uolumus p obliquos caſus proferre: neceſſe eſt participio uti: quod loco uerbi accipitur obliquis adiungẽdum & tranſitionem facere: ut aquilarum uolãtium: alterius ab oriente: alterius ab occidente ſimilis eſt celeritas. Vel per datiuum. Aquilis uolantibus huic oriens: illi relinquitur occidens. Et per accuſatiuum. Aquilas uolantes hanc miſit oriẽs: illã occidẽs. Auctoritas tamen ueterum eſt quando pro genitiuo plurali noĩatiuum præponit. quanuis ad ſequentes res: ideſt diuiſas ſingulariter uerba redduntur: ut Homerus νεστορίδαι δ᾽ ὁ μὲν οὔτασεν ἀτύμνιον ὀξέϊ δουρὶ ἀντίλοχος λαπαρήν δὲ διήλασε χάλκεον ἔγχος. Cum ars exigeret genitiuum dicere ideſt νεστορίδων δ᾽ ὁ μέν: pro eo noĩatiuo ẽ uſus & ἀμφότεροι δ᾽ ὁ μὲν ὧν γέραιότερος εἰ ἐν δ᾽ ὁ νεώτερος. Similiter ſi quis dicat Duo fratres alter maior alter minor eſt: uiciũ facit. Debet enĩ dicere: duorũ fratrũ alter maior eſt: alter minor: & duorũ oculorũ alter dexter alter ſiniſter eſt. Liuius etiam in. xli. Periti religionum: iuriſq; publici: quando duo ordinarii conſules eius anni alter morbo alter ferro periiſſent ſuffectum conſu-

lem negabant recte habere posse: Sed interest etiam hoc inter hos. Articulum subiūcti uū & q: quoniam apud illos ὅσ etiam loco pronoīs accipit̄ demonstratiui οὗτόσ: quod significat apud nos hic ἀόριστον quoq; hoc idest τόσοσ nominant ἀόριστον: idest infinitā particulam quando pro ὅστισ accipitur: quod proprie est apud nos q: ut q īterficiat tyrannū: præmiū accipiat. Et necesse est eādē hanc esse partem orōnis quā qs etiam cū obliq ī oībus similes sunt eorum casus asq; accentibus. Et q quidē pro quis īfinito uel īterrogatiuo accipit̄: qs uero pro relatiuo nunq̄. quomodo ergo qualis & quātus: siue īterrogatiua sint: siue īfinita siue relatiua: q̄uis mutent accentus: nō sunt diuersæ partes: sic neq; supradicta. Sed latius de eo℞ potestate cū de pronoīe scribebāus tractauimus. hoc idem idest q quotiēs subiūgitur noī: quomodo apud græcos necesse est nō solum ad nomen præpositū: sed etiā ad id subiūctiuum alterū uerbū ꝓferri: ut Virū cano q uenit. Sin noīatiuo noīatiuus adiūgitur: ad eandē personam uerba referūt̄: ut homo uenit q scripsit. Sin duo obliq sunt ad aliam personā transitio fit uerborū uel ī se reciprocant̄: ut hominē quē uitupero accuso: & memet quem uitupero accuso. Sin autē alterū sit nominatiui: alte℞ uero obliqui ad noīatiuū non fit transitō uerbi ab alia persona ad aliam Ad obliquū uero fit: ut homo uenit quē accuso: uel hoīs q uenit misereor: Oīa tamen q̄ intransitione fiūt: possunt etiā ī reciprocatione fieri: quomodo qui: & eius obliqui omnes ad noīatiuos oīum casualiū bene referuntur: ut Virgilius q scripsit: Virgilius cuius scripta extant: Virgilius cui gloria contingit: Virgilius quē laudant: Virgilii quo docēte bene proficitur. Sic ex contrario noīatiuo eius omnes aliorū casus bene adiungūtur: ut q scripsit bucolica Virgilius poeta magnus fuit q scripsit æneida Virgilii sunt georgica q scripsit æneida: Virgilio gloria contingit q scripsit æneida: Virgiliū laudo q scripsit æneida: Virgilii uiuis memoria qui scripsit æneida: Virgilio florent studia. Licet autem & præpostere hæc dicere. Sciendū tamen ꝙ per eclipsim aliorum casualiū hęc sæpe īueniūntur relatiua: ut Terentius in andria.. Ita tū discedo ab illo ut q se filiā neget datu℞: deest enī ab eo q neget: & uenit cuius causa est: deest iste: & exigit cui debeo: & minatur quē timeo & floret quo ualeo. In oībus enī subaudiendus est noīatiuus. Nam uocatiuū relatiua non habent. Qualis quoq; & q̄tus & quot relatiua p defectiōem talis & tantus & tot frequenter īueniūtur: nec mirum relatiuis positis quæ secundā cognitionē significant etiā antecedentia: uel redditiua posse ītelligi: licet nō sint dicta ut qualis Homerus fuit Virgilius. Virg. ī secundo æneid. Milia quot magnis nunq̄ uenere mycænis: Hora. ī epodo. Senē quidē omnes rideant adulte℞ nardo perunctū qualem nunq̄ perfectius meæ laborauerūt manus: pro tale quali nunq̄ perfectius. Et nota figurā ꝙ pro nominatiuo uel accusatiuo uel ablatiuo solū posuit noīatiuū. Quomodo & Teren. ut supradictū est ī andria. Ita tū discedo: ut q se filiā ne neget daturum. Hora. ī primo sermonū. Occurrūt aīæ quales neq; candidiores Terra tulit: pro tales aīæ q̄libus candiores neq; terra tulit. Relatiua autē nisi sint posita: ītelligi minime possunt nisi ī demōstratione. tunc enī & sine relatiuis possumus redditiua proferre: ut si ostēdentes Virgiliū dicamus: talis fuit Homerus: uel Thesea demōstrātes dicamus tātus fuit Hercules huic nomini. i. qs: quod est īterrogatiuum uel īfinitum redditur q relatium ut quis scripsit bucolica? q etiam georgica. Hoc tantum idem qs īterrogatiuum proprio noī adiungitur cum uerbis substantiuis uel uocatiuis similem uim habentibus & pronomen etiam redditur huic. Quis est trypho uel qs nominatur trypho ego uel tu uel ille: uel econtra

rio cū pronoīe adiunctū quis desyderat sibi reddi. Quis est ille uel quis uocatur? Achilles & manifestū est ex hoc quoq; qd quādo noī adiungit̄ substantiam diffinitā i aliq̄ certa persona quærimus suppositi. Hanc enī solam ostendūt pronoīa: quorum demōstratio sibi quoq; accidētia consignificant: Vnde ad omne suppositū pertinet. Quando uero pronoībus iungitur qs substantiam quidem ītelligimus: non etiam proprietatē qualitatis: quæ noīe explanatur. Et est manifestū q̄ loco propriorū noīum pronoīa accipiunt̄: cū ex eorum īterrogatiōe propria ītelligūt̄. Cū. n. dico qs es tu uel ille sine dubio de quibusdā finitis hoc dico sustantiis ī quibus etiā proprietates desydero scir̄. & cum a ꝓpriis quoq; ꝓnoīatiuæ redditiōes fiūt: ut qs ē trypho? ego uel ille. Cū aūt p se qs pōīt̄ īterrogatiuū pōt uerbo cuicūq; adiūgi: ut qs ābulat qs loqt̄? qs legit? Etsi ꝓnomē reddit̄: nō eget altera īterrogatiōe. Si uero nomē potius eget altera īterrogatione propter multorū similitudinē noīum: ut qs currit? Aiax: qs aiax? Thelāonius uel locrius. Qui uero dicit qualis homo uicit de hoīs qualitate adiectiua dubitat: cum substantiam atq; actū cognouerit. Qui autē dicit: quis homo uicit? generalem qdem scit substātiam: & qualitatem personæ: specialem autem desyderat: quæ proprio redditur noī: ut quis homo uicit Pompeiū? Cæsar. Cum uero dico qd est aīal rationale mortale? speciē mihi uolo manifestari. i. hoīem quæ q̄uis uideatur esse coīs hoīum oīum: tamen est etiam propria ipsius speciei īcorporalis. Qui uero īterrogat qualiter homo uicit: de hoīe non dubitat: sed de modo actus. & noī qdem tam substantiua q̄ uocatiua adiunguntur uerba Pronoī uero tantum substantiua: quia ī his quæ noīantur inest substantiuū: ut trypho sum uel trypho uocor: non tamen substantiuis quę sunt pronoīa inest ꝓpria positio nominū: idest uerba uocatiua. Nemo. n. dicit Ego noīor: uel tu uocaris: uel ille nuncupatur ad pronomē referēs uerba: quomodo Trypho noīor: uel Cicero uocaris: Virgilius nūcupatur bene dicimus. Nec mirū diuersæ potestatis uerba diuersis cōuenire constructionibus cū uoluntaria idest affectatiua quoq; uidemus solere ifinitis adiungi: ut uolo legere cupio scire: studeo discere. Quæritur hic q̄obrē cum nominatiuæ īterrogationes per nomina soleant fieri: non etiam uerbales fiant per uerba. Ad quod dicēdū q̄ noīum quidē & substantię & qualitates & q̄titates & numeri & oīa substantiuis accidentia ī his ipsis sunt speciebus noīum: substantiæ ut aliquis homo: qualitates ut bonus: prudens q̄titates ut maximus paruus. Numeri ut multus paucus. Itaq; sunt noīa generalē significantia uel substantiam uel qualitatē: uel quantitatē uel numerum: quæ necessario & īfinita sunt. Quippe cum oīa suarum generaliter specierum cōpræhēdāt ī sese noīa. Vnde quidam ea & pronoīa esse existimauerunt: quia generaliter pro oībus aliis accipiunt̄ nominibus: quomodo & pronomina. Sed pronomina & infinita uolunt esse & loco ꝓpriorū accipiuntur & substātiā solam sine qualitate significāt quantū in ipsa ē uoce eoꝝ cū supradcā generalia noīa penitus sint infinita cōfusione oīum specieꝝ sub se positaꝝ Itaq; eis utimur ad speciales īterrogatōes substātię uel q̄litatis uel q̄titatis uel nūeri substātiæ ut qs: q̄litatis ut q̄lis: q̄titatis ut q̄tus: nūeri ut quot. Verba uero generalē substātiā uel q̄litatē uel q̄titatē uel nūeꝝ p se significar̄ nō possūt. Ideoq; queādmodū offō adiecti fūgūt̄ aduerbia ad significādū uerboꝝ q̄litatē uel q̄titatē uel nūerū uel tēpus uel locū: sic etiā ad generales eorum īterrogationes eadem accesserunt. Quomodo igit̄ nominum substantiam quærentes quis dicimus. sic etiam uerbi actum uel passionē quærentes quid agit: uel quid patitur dicimus. Cū enī deficiūt aduerbia loco eoꝝ subeūt no

mina: ut Teren. in eunucho. quid agitur? statur. Qualitatē uero cū quęrimus qualiter dicimus: uel quomodo: uel ut Horatius in secundo sermonū: Vt nascideni iuuit te cœna beati. Quātitatē uero quantū. Numerū quotiens. Et notandū est ꝙ non solum ad uerbia: sed etiā nomina loco aduerbiorum: ut dictū est posita frequētissime inuenimus cum uerbis. Et quomodo supradicta generalia nomina sunt infinita uel interrogatiua uel relatiua uel redditiua: Sic aduerbia quoqꝫ inueniuntur ut nomen infinitū quis & aliquis sic & aduerbia aliquo & alicunde & alicubi & aliqua: Nomen interrogatiuū & relatiuū qualis ποῖοσ καὶ οἷοσ & quot πόσοι καὶ ὅσοι. Similiter aduerbiū est interrogatiuum & relatiuū q̄liter ποῖοσ καὶ ὁ ποῖωσ uel τωσ καὶ ὅπωσ. & quotiēs πόσακισ καὶ ὅσακισ. Nomen redditiuū talis & tot aduerbiū taliter & totiens. Et quēadmodū interrogatiua nomina generalē legē accentuū seruāt: relatiua uero infine acuuntur: Sed in cōtextu orationis præposita: ipsum quoqꝫ acutū in grauē conuertūt. ut quis uel qui cuius qualis quātus: sic aduerbia qualiter quotiens. Luca. in primo. qualiter expressum uentis per nubila fulmē. Idē in eodē: Cursumqꝫ furoris Teutonici quotiens romā fortuna lacessit Hac iter est bellis. Hoc idē localia & tēporalia seruāt aduerbia: quæ omnes generaliter species localiū uel tēporaliū tā aduerbiorū q̄ noīum sibi subiūgunt. Quæ tā īterrogatiua sunt q̄ relatiua quattuor differētias habētia ad locū ut quo: in loco ubi: de loco unde: ꝑ locū qua. hæc. n. quoqꝫ relatiua quidē grauātur ꝑ omnes syllabas: quādo præponūtur aliis dictionibus: quomō & supradicta noīa: de quibus in libro qui est de accentibus latius tractauimus. Nec mirū tamen aduerbia interrogatione uerborū poni. quę in loco adiectiuorū eis sunt. Quomō. n. dico bonus homo: celer equus: sapiēs uir: Sic dico bene uiuit: celeriter currit sapienter disputat: cū & pronoīa quę loco nominū sunt ad interrogationes noīatiuas soleant ī loco noīum reddi: ut quis dixit Virgilius uel Homerus: uel ego: uel tu uel ille. Et sciēdū ꝙ omnibus pene dictionibus possumus interrogatiue uti: sed eisdē sufficienter respondetur nomine uel aduerbio negatiuo uel confirmatiuo: ut si īterrogem. Homo est ille? & respondetur homo est: uel legit ne uel non uel etiā: doces uel doceris: doceo & doceor: uel non: uel etiā aduerbiū cōfirmatiuū. Supradictis uero noībus uel aduerbiis quæ generaliter oēs ī se species cōprehēdūt oībus sibi speciebus subiectis bene respōdetur: ut si dicā q̄s est ille: potest ad hoc oīs substātiæ species respōderi supposita īterrogationi: ut homo equus coruus piscis. Similiter si dicā qualis omnes species qualitatis huiuscemōi īterrogationi bene reddūt: ut bonus malus albus niger: & similia. Similiter quātus īterrogātibus oēs species q̄titatis aptissime subiūgūtur ut lōgus breuis magnus ꝑuus & similia. Numeri quoqꝫ oēs si īterrogatiue ꝓferāt: quot cōgrue referūt: ut quot hoīes? tres decē mille & similia. Similiter possessiuū infinitū: cuius cuia cuiū ad oēs species possessiuoꝝ ꝑtiet ut si dicā cuia ē filia hęc. r̄spōdas recte mea uel tua: uel illius uel priameia uel euādria. Necnō etiā infinito cuias gētili opportune respōdemus noībus cūctis gētilibus: ut cuias est iste Siquis īterroget: perite respōdet nostras uestras: uel græcus romāus syrus & similia. Sic etiā aduerbiorū supradictorū ad oēs species sibi subiectas ītēdere possumus īterrogationē: ut qualiter īterrogāti respondebo bene uel male uel cito uel tarde & similia. Quotiens uero īterrogāti semel uel bis uel cēties: & similia subiicio: Sic etiā localia si īterrogē quo respōdeas huc uel illuc: Romam uel militiam: domum uel ī Italiam: Si uero ubi hic uel illic: domi uel militiæ: Romæ uel ī Italia. Non solum enim aduerbia huiuscemodi localibus interrogationibus:

sed etiã oĩa noĩa locos significãtia licet subiicere. Ad locos quidẽ pręcedẽte quo: In locis uero ubi. De locis uero unde: Per loca qua. Eodẽ modo tẽporalia iuenis: ĩfinitũ aliquãdo. Interrogatiuũ & infinitũ & relatiuũ est quãdo ad quod oĩa non solũ aduerbia: sed noĩa tẽporalia bene respõdemus: ut quãdo: heri: hodie: cras: ante decẽ dies: & similia. Appellatiua quoq; nomini ĩfinito quod est quis: solẽt subiũgi: sed magis generalia aut specialia: ut quis inuenit litteras? homo. Quis utilis ẽ aratro? bos. Quis natat in mari? piscis. Sed uidetur hic quoq; res ĩdiuidua esse: cũ de ipso generaliter animali ẽ ĩterrogatio. Similiter si dicã: multis præsentibus: quis est de nobis grãmaticus? quis orator? qs medicus? & respõdeatur ego qdem sum grãmaticus: tu orator: ille medicus: loco ꝓpriorũ hi accipiunt̃ noĩum: cũ de propria uniuscuiusq; persona quã ipsa habet grãmatica uel rhetorica uel medicina respõdet̃: In diffinitionibus quoq; solet ad interrogationes oĩum rerum quæ diffiniri possũt neutrũ substãtiuũ præponi: & multa appellatiua differentiarũ noĩa ad id referri. ut quid est aĩal sustantia animata sensibilis: & per conuersionẽ. Quid est sustantia animata sensibilis? aĩal. Quid est homo? aĩal rationale mortale. Et per conuersionẽ. Quid est animal rationale mortale? homo. Idẽ licet facere per omnes diffinitiones: quis quãtum ad generales & speciales formas rerũ: quæ in mente diuina ĩtelligibiliter constiterũt anteq̃ ĩ corpora prodirent: hæc quoq; propria possunt esse: ex quibus genera & species idest naturæ rerũ demonstrant̃. Est præterea notandũ ꝙ tam noĩa ĩfinita q̃ aduerbia singularẽ si habent pronunciationẽ colligentẽ uniuersalitatẽ numerorum: de quibus loquimur geminantur apud latinos: uel assumũt cũq;: ut quisqs uel quicunq;: qualisqualis & qualiscunq;: quantusquãtus & quantuscunq;. Ter. ĩ adel. Tu quantusquãtus es nihil nisi sapientia es: pro q̃tuscunq;. Quotquot & quotcunq;. Hora. ĩ. ii. sermonum. Viuere uertũnis quotquot sunt natus iniquis. Vtut & utcunq;. Terẽ. ĩ phor. Vtut hæc sunt. Vbiubi & ubicunq;. Vndeunde & undecũq;. Quaqua & quacunq;. Inter aliqs & ullus: & alicubi & usq̃ & aliq̃do & unq̃ hoc interest: ꝙ aliqs & alicubi & aliq̃do absolute proferuntur ut aliqs uenit ad me. Similiter & alicubi fuimus. i. in aliquo loco. Et aliquando cõtingit. i. in aliquo tempore: Sin autẽ dicam ullus pendet ex infinito omniũ numero: necesse est. n. ullus omnium intelligere: & cũctos posse numeros ad hoc referri: nec ĩcongrue diminutiuũ esse unius dicitur. Et uidet̃ hoc ad aliquid esse: quomodo sumus & imus: & primus & ultimus: ad oĩa dicuntur tam locis q̃ tẽporibus: uel ordinibus subiecta uel supposita. Similiter usq̃ ad oĩa loca refert̃: & unq̃ ad omnia tempora. Et sciẽdum ꝙ composita quoq; eorum abnegatiua sunt omnium generaliter: quæ per ea possunt significari: & nullus omniũ deorum uel hominũ: uel eorũ quę sunt: idest quæ cadũt sub noĩe. Similiter nusq̃ omniũ locorũ est abnegatiuum: ut nunq̃ omnium temporũ. Eandem habet differentiam ad simplicia infinita illa quæ componuntur ex eis geminatis: uel quæ assumunt cunq;: ut quis infinitum ad unũ per se ĩtelligendũ ptinet. Hora. ĩ. ii. sermo. Et leporũ auulsos ut multo suauius armos quã si cum lumbis quis edat pro aliquis. Quisquis uero & quicunq; ad uniuersos confuse dicitur. Similiter & quot certum desiderat numerum. Quotquot uero & quotcunq; ad uniuersos confuse dicitur. Et quis quidem simplex potest & infinitum & interrogatiuum esse. Compositum uero ab eo aliquis tantummodo infinitum. Similiter aduerbia quo ubi unde qua & quando possunt interrogatiua & relatiua & infinita esse: Virgi. in decimo Aspera quis natura loci dimittere quando suasit equos: quando pro

aliquando. Aliquo uero & alicubi & alicunde & aliqua & aliqnaudo: ſine dubio infinita ſunt tantum. Et quis uero: quod eſt ſubſtantiæ infinitũ: pro qualis & pro quantus inuenitur. Qualis uero & quantus pro quis nõ. Vir. in. iiii. æneí. Quis nouus hic noſtris ſuccedit ſedibus hoſpes: quis pro qualis. Idem in ſexto. Quis iuuenes quantas oſtẽdãt aſpice uires: qui pro quales. Similiter qui aduerbium quod eſt a nomine ſubſtantiuo qſ pro qualiter accipitur Qualiter uero pro qui: cuius propria ſignificatio ẽ propter quid nou accipitur. Tereti: in andria Quis tibi uideor? miſer æque atq; ego: quis pro qualis dixit. Idem in phormione. Quot me cenſes homines iam uerberaſſe uſq; ad necem hoſpites: tum ciues: quo magis noui tanto ſæpius: quo pro quanto. Idẽ ĩ eunu. Qui iſtuc qui pro quomodo. Idem ĩ andria. Qui? quia te noui: qui ideſt propter quid. Et hoc tamen & alia quoq; omnia aduerbia interrogatiua ad multas tendunt ſpecies interrogationum: quomodo & ſupradicta localia & temporalia. Et ſunt eadem & r̃latiua: ut cur quia nam διά τι καὶ διότι διό περ. Horatius in primo carminum interrogatiue. Cur aprícum oderit campum. Idem in eodem relatiue. & altis urbibus ultimæ ſtetere cauſę: cur perirent funditus. Cur διόπερ. Idem in eodem. Neu miſerabiles decantes elegos cur tibi iunior læſa præniteat fide. Cur διότι. Quia nam ſimiliter. Virgi. in quinto interrogatiue. quia nam tanti cinxerunt ęthera nymbi. Quia nam διατί. Terent. uero in adelphis quia preter ſpem euenit: relatiue dixit διόπερ. Omnes enim ſpecies cauſarum eis reſpondẽtur: quomodo illis omnes ſpecies localium uel temporalium aduerbiorum uel nominum: Quæ uero non ad diuerſas pertinent ſpecies aduerbia interrogatiua eſſe non poſſunt: ut hortandi eia. uocandi heus: reſpondendi hem: & ſimilia. Inuenitur tamẽ quiſq; pro quiſcunq; qualiſq; pro qualiſcunq;. Similiter aduerbia quoq; pro quocunq;: quaq; pro quacunq;: qualiſq; pro qualiſcunq;: quandoq; pro quandocunde. Virg. i. vi. O matres audite ubi quæq; latinæ: pro quæcunq;: poteſt tamẽ hic & ubi pro ubicunq; accipi. Quorſum quoq; ex quo & uerſum compoſitũ tã interrogatiuũ q̃ relatiũ & infinitum eſſe poteſt oĩum localiũ ad regionẽ aliquã uergere demonſtratiũ: ut ſi interrogẽ: Quorſum uadis? bene reditur horſum iſtorſum ſurſum deorſum dextrorſum ſiniſtrorſum: orientẽ uerſus occidentẽ uerſus & ſimilia. Idẽ & relatiuũ ẽ cũ grauatur: ut ſi dicã quorſum ille ierat: & ego iui. Et infinitũ: quorſum ille uadit & tu uade. Quo quoq; & infinitũ & interrogatiuũ & relatiuũ eſt: accipitur enim pro quouſq; & ꝓ quando: qđ triplicẽ hẽt ſignificationẽ ut oſtendimus: Teren. in phor. Quid ſenẽ quoad expectatis ueſtrũ? Interrogatiue dixit: Idẽ relatiuũ ẽ ut quoad iuſſiſti parui. Infinitũ: ut quoadlibet ſcribo. Similiter quouſq; ad quod tẽpus: uel uſq; ad quẽ locũ: & ĩterrogatiuũ & relatiuũ & infinitũ põt eſſe. Interrogatiuũ ut Cice. in primo inuecti. Quouſq; tandẽ abutere Catilina patientia noſtra? Relatiuum ut quouſq; uiſum eſt doctori didici. Infinitũ ut quouſq; uideatur tibi uenio. Et localia quidẽ aduerbia pro temporalibus frequentiſſime ponunt auctores. tẽporalia uero pro localibus nunq̃ Virg. in. v. Hic patris æneæ ſuſpenſam blanda uiciſſim Gaudia pertentant mentem: hic pro tunc. Idẽ in. ii. ænei. Inde thoro pater æneas ſic orſus ab alto. Inde pro poſtea & deinde.

De his quę poſſunt accipi loco articulorum.

Voniam de his quę loco articulorũ accipi poſſunt apud latinos in ſupradictis oſtendimus: ut de generaliter infinitis uel relatiuis uel interrogatiuis nominibus: q̃ relatõis cã ſtoici inter articulos ponere ſolebãt. Et de aduerbiis quæ uel

ex eis nascunt᷑: uel eoꝝ diuersas sequunt᷑ significationes: consequens eẽ existimo: De ꝓ
noĩum quoq; cõstructiõe differere. Articuli enĩ cũ noĩbus in orõne accipiũtur. Ea uero
pro noĩbus neq; apud græcos tamẽ ꝓnoĩa demõstratiua: quippe præsentes ostẽdẽtia ꝑ
sonas quę in prima sunt cognitiõe articuloꝝ capacia esse possunt pręposítiuoꝝ: quibus
latinitas caret sicut docuimus. Et manifestũ ẽ ꝙ ideo & casus recipiũt pronoĩa: ut ꝓ to-
to noĩe subeãt: idest pro oĩbus eius casibus: ꝑsonarũq; oĩum discretiua sunt: ut qd̃ deest
nomini: idest ꝑsonarũ discretio: ea loco illoꝝ prolata cõpleãt: & noĩs quidẽ habẽt casus
uerbi uero personas. Itaq; undiq; declinãt᷑ duas generales declinationes assumẽtia: unã
noĩs alterã uerbi. Nec ꝑ cõfusionẽ: sed ꝑ aptissimã partitionẽ. Terminatiõi enĩ iniecerũt
casualẽ declinationẽ: pricipio uero personaꝝ diuisionẽ. Est enĩ planũ ꝙ si in eadẽ parte
duæ fierẽt declinationes cõtingebat casus mutationẽ ĩpedimẽto fieri ꝑsonaꝝ discretio-
ni. Et ecõtra ꝑsonarũ trãsitione corrũpi casuũ ꝓprietatẽ: quare casum qdẽ discernẽs effi
cit mei mihi me ꝑsonã uero mei tui sui: personã uero & casum: me tibi se: & ĩ oĩbus dif-
finitũ ẽ supradictis idest ꝑsonis & casibus: in quibus etiã numeri manifestant᷑ ꝑꝑ distri
butionẽ: quę in utrãq; partẽ eorũ discessit idest principiũ & finẽ: utraq; tamẽ declinatio
tã casuũ q̃ ꝑsonaꝝ ad ꝓprias partes absistẽs idest ad nomẽ & uerbũ fine utebat᷑: ut bo
nus bona bonũ: boni bonę boni: scribo scribis scrbit. Nõ arbitror aũt necessariũ esse si
quis quærat quare in pronomine nõ concedebatur personis magis terminatio quemad-
modũ in uerbis q̃ pricipiũ? quia oportebat semel uni cõcedere parti finẽ: & sic est dicen
dũ rationabiliter casuali quippe cũ prius ẽ nomẽ uerbo: queãdmodũ ostẽdimus. & ma
nifestũ est ꝙ eius proprietas idest casus iure obtineat finẽ. Pręterea pronomen est ꝙ pro
nomine accipitur: & imitatur nomẽ: & certũ quidẽ accidẽs est eius significatõi idest sub
stãtię: quę innascit᷑ ꝑsonæ: & si terminatio optinet maxime partes orationis. Finis autẽ
pronominis casus est obtinebit ergo per finẽ ut pronomen uocetur: quippe quo imitat᷑
nominis proprietatem idest casum: q̃uis etiam uerbi subit proprietas. idest persona. Et
oportere iudico antequam de singulorum constructione pronominum dicam differere
de eorũ proprietatibus ex quibus manifestum tradendæ fiat documentum cõstructio-
nis. Quoniã igitur prædictum est de præcipua & singulari demonstratione ꝓnominis
quæ fit in utraq; parte in principio personarum in fine casuũ: de cæteris uideamus. Apd̃
græcos alia sunt demonstratiuoꝝ absoluta pronoĩum: alia discretiua. Absoluta dicun
tur quę nõ egent alterius adiunctione ꝑsonę. quę ἐγκλιτικά. i. inclinatiua apud illos sũt:
ut εἰπέ μοι. ἔλεγέ σοι. Discretiua sunt quę egẽt adiũctione aliaꝝ personarum: quæ ὀρθο
τονούμενα uocant ut ἔλεγεν ἐμὲ οὐκ ἐκεῖνον. Necesse est enim aliam inferre personã: quomo
do in comparatiuis nominibus: necesse est de ea alias fieri personas. absoluta uero eorũ
idest positiua per se proferuntur. Apud nos autem pronomina eadem & absoluta & di
scretiua sunt. Absolute ut uidet me: uel discretiue uidet te uel me illum autem non. No
minatiuus tamen primę uel secundæ personæ pronominum si uerbo iungatur: qa uer-
bum per se absolutam magis personam significat: plærunq; discretiuus est. ut ego dico
ille autem non. Accidit pronomini relatio in tertia persona: per quam prædicta nomi-
na ꝑ recordationẽ pronominantur: idest per pronomen significãtur: ut Iuppiter postq̃
troas & Hectora nauibus appulit: ipse reiecit oculos claros. Et sciẽdũ qd̃ demõstratiua
ꝓnomina non aliquoꝝ prædictoꝝ loco nominũ quomodo relatiua sed eoꝝ quę ꝓferri
demõstratiue nõ possunt accipiunt᷑. Relatiua uero prædictorũ quidẽ loco nominum

ſed quę iterũ accipi nõ poſſunt. Si quis enĩ pro ipſe reiecit oculos claros põat iterũ. Iup
piter nõ colligit duas rõnes ad Iouẽ ſed quaſi prĩcipiũ alterius facit orõnis. Põt aũt pro
priũ nomẽ & ad diuerſas proferri ꝑſonas: ut ſi dicã. Aiax uẽit ad troiã. Aiax fortiter pu
gnauit cũ troianis: uel cõtra troianos. Dubiũ ẽ an de eadẽ dicã ꝑſona: cũ duo eiuſdem
noĩs fuerĩt: ad quos ſupradicti actus ꝑtinere poſſunt. Sin autẽ dicã aiax uenit ad troiã.
Idẽ fortiter pugnauit cõtra troianos: de nulla intelligo ꝑſona. In oĩbus igiť relatiuis ꝓ
noĩbus: una eadẽq; eſt orõ ex ſupradicto nomine pendẽs: Licet aũt pro relatiuis prono
minibus noĩa ponere: & orõnem mutare ut Iuppiter tonat. Iuppiter fulminat. Hæ enĩ
oẽs orõnes ſingulæ ꝑ ſe poſſunt ꝓferri & inuicẽ cõuerſo ordine præpoſtere dici. Cũ non
ad priorẽ referť ſecũda: quod facit pronomẽ relatiuũ: quod ad prædictũ nomẽ referť.
Quotiẽs uero ille uel hic nõ oſtẽdẽdũ aliquid ante oculos referũt: oportet ĩtelligere ꝙ
eoꝝ demõſtratio ad intellectũ referť. Itaq; quędã ſunt oculorũ demõſtratiua: ut ego &
tu: quædã ad oculoꝝ & ĩtellectus: oculoꝝ: ut hic uir. hic eſt tibi quẽ ꝓmitti ſæpius au-
dis. Intellectus: ut hic pietatis honos? ſic nos ĩ ſceptra reponis? Præterea ſola ꝓnoĩa di-
uerſis uocibus: diuerſas faciũt tertias ꝑſonas: cũ uerba una uoce ad plures ꝑſonas perti
neãt tertias. Dicimus. n. ſcribit Probus aut Seruius: uel quicũq; põt hũc actũ ſuſcipere
nõ tamẽ hoc etiã ĩ ꝓnoĩbus. Nã relatiua quidẽ ſunt ipſe, uel is uel ſui: quod primitiuũ ẽ
Demõſtratiua uero hic iſte & ille. Sed intereſt ꝙ ille ſpacio lõgiore ĩtelligiť: iſte uero ꝓ-
pinquiore: hic aũt nõ ſolũ de pręſente: ueꝝ etiã de abſente poſſumus dicere ad ĩtellectũ
referentes demõſtrationẽ: ut prędictũ eſt: ut hoc regnũ dea gẽtibus eſſe. Virgili. in pri-
mo. Ad abſentẽ carthaginem rettulit demonſtrationem. Iſte uero plærunq; ad oculo-
rum demonſtrationem profertur: ut Virgilis in ſexto. Non hoc iſta ſibi tempus ſpe-
ctacula poſcit. Inueniuntur tamẽ hoc de abſentibus protuliſſe auctores: uel de hiſquæ
cerni nõ poſſunt ut ſupradictũ eſt. Vir. i. xi. Sed nũc ẽ oĩa quãdo Iſte aius ſupra. Ter.
in adel. Iſte tuus ipſe ſentiet poſterius: cũ de abſente æſchino dicat: Ille quoq; cum ẽ etiã
relatiuum tam de abſente q̃ de pręſente poteſt accipi ut ſic Iuppiter ille monebat: & ru
ne ille æneas: & ille ego qui quondam gracili modulatus auena Carmen? Licet tamen ꝑ
figuram conuerſionis: ideſt κατὰ ἀποςροφὸν abſentis quaſi pręſentis loquendo uti ſecũ-
da perſona: ut Iuuena. in. ii. Tu ne duo ſ una ſæuiſſima uipera cœna. Tu ne duos Quo
modo tamen apud græcos additur i in quibuſdam pronominibus ad uim ſignificatio-
nis intendendam ut ἐκεῖνοσὶ οὑτοσὶ ὁδί: ſic etiam apud nos met pte te ce additę intẽdunt
ſignificationem: ut egomet tute meapte noſtrapte huiuſce: de quibus cum de pronomi
ne tractabamus latius diximus. Diffiniuntur autem perſonę pronominum nõ ſolum
demonſtratione quæ præſentium cognitionem ſub oculis oſtendit: ſed etiam relatione
quæ abſentium recognitionem habet. Itaq; bene dicebat Ariſtarchus coniuga eſſe per-
ſonis pronomina cum ſimiliter & cõiunctę per oẽs ꝑſonas diffiniunť uel demõſtratiõe
uel relatiõe. Verba uero incõiuga cum in prima quidẽ & ſecunda perſona finiũť. In ter
tia uero non niſi præcipuus ſit ad aliquem unum pertinens actus: ut fulminat & tonat
de Ioue ſolo intelligimus: non ꝙ uerbum tertiæ perſonæ finitũ eſt: ſed quod is qui eius
ſignificationem agit proprium habet hunc actum. Manifeſtum eſt igitur quod ideo di
uerſę ſunt pronominis poſitiones in tertia ꝑſona: ne una uoce diuerſæ ſignificenť perſo
næ. Conſequebatur enim ut ipſę quoq; infinitæ eſſent quomodo in uerbis tertiæ perſo-
næ quod contrariũ erat proprietati pronominũ. Quippe cum una dictio plura ſigni-

ficat infinitatis eā fit hoc. Præterea aliæ quidē partes casuales a noīatiuo genitiuū & cæteros casus ad cōsequētiā nominatiui solēt perficere. Principalia uero ꝓnoīa: idest ego tu mei::tui sui mihi:tibi sibi. Positiuę magis ꝑ singulos casus declinantur cū nō pōt ego secundū rationē casualiū mei genitiuū adhibere: neq; tamē mei genitiuus mihi & me opportune asciscit: Numerus quoq; positiæ cōitatis ego mei nos: tu tui uos: Nullus.n. genitiuus qui nō ex noīatiuo sit cōueniēter declinatus pōt numerū pluralē noīatiuo cōsequētē exhibere. Declinatus enim a noīatiuo cōgrue huic declinat tā sequētes casus q̄ numeros. Itaq; & ετεροκλιτα idest diuersiclinia necessario cōsequit̄ aliquis noīatiuus aptus genitiuo ex quo relique figuratiōes tā numeroꝝ q̄ casuū reddāt̄: ut iter itineris gēitiuus fecit itineri & itinera: & ex hoc quoq; noīatiuus itiner necessario accipit̄. Similiter precis & uicis & frugis & lateris: qui sunt genitiui faciūt datiuos preci & uici & frugi & lateri: & preces & uices & fruges & lateres. Quapropter opportune inerunt noīatiui supradictis noibus & prex & uix & frux uel frugis & later. Ergo gēituus mei nō declinatus: sed positiue factus consequētiā tā casuū q̄ numeroꝝ recusauit. Ille autē & iste & similia cū genitiuū a noīatiuo habēt declinatū habuerunt etiā reliquos casus & numeros cōsequētes. Sed forte quęrat aliquis cur consequentiā euitauerunt pronomina & cur non noīa. Nominū positio inuenta est ad significationē qualitatū uel cōmuniū uel ꝓpriarū: quę sunt innumerabiles: ut homo Plato. Et quoniā neq; demonstrationē habent ea neq; relationē quibus finiuntur personę pronominum innumerabiles in eis.i. nominibus positio fiebat & singulorum figuratio nominum singulis reddat suppositorum suā qualitatem: quare non mediocriter disturbant qualitatis significationem: cum in unam cōcidant uocem nominum positiones tam ī propriis q̄ ī appellatiuis. inde caruit diffinitionem persona ea quę in nomine ipso intelligitur: nec mirum cum propria quoq; nomina quis ideo ponantur ut unumquenq; ab aliis omnibus discernant. Incerta sunt tamē cum non possint omnes eius qualitates quę illum separant ab aliis omnibus ostendere absq; demōstrationis auxilio: quę fit per pronomē. Quāuis enim sciamus ꝙ poeta fuit Virgilius & filius Maronis cernētes eū si posset fieri: nesciebamus eius esse hoc nomē nisi siquis nobis eum demonstrans dixisset hic est Virgilius propter quod per singulas figurationes separatus nominatiuus exigebat obliquos casus cōgruos proprietati suæ ne fieret incerta significatio tam confusa. Inde etiam genera necessario subeunt: ut cum qualitate significationis discernant etiam genus. Inde inuentæ sunt etiam adiectiuæ positiones: ut consequentia noibus cōibus uel propriis conpleāt̄: ut equo albus uel fortis Platoni uero sapiens uel bonus adiicitur. Marti gradiuus: & multa alia quæ possunt accidere. Vnde etiā cōpositiones sunt inuentæ: ut beneficus maleficus oīpotens quæ ex accidentibus coniiciebantur quæ sunt qualitatis uel q̄titatis. Pronoīa uero ea quæ ad nihil aliud aspiciūt ꝑ demōstrationē nisi ad ꝓpriā aliq̄ substantiā: & ad ei accidētes qualitates: quæ possunt oculis cōspici: ut albū uel nigꝝ: lōgū uel breue: uoce aūt ipsa ꝓnoīs nō manifestant̄ nisi substantiæ: iure plurimas recusauerunt uocum figurationes: quippe cum singulæ earum per singulos casus pro oibus accipiuntur noibus. In omnibus enim rebus substātiæ q̄dē singulæ sunt qualitates uero multæ quę nomine possūt intelligi. Quod si uerum est naturaliter abstinit ab eis nominum cōsequens declinatio: ne cū pro oibus accipiant̄ nominibus uni eoꝝ terminatiōi succedant: & cū unicā ad oīa quæ sūt habeāt significationē: & una uoce generali ꝓprietates oīum demonstrēt: unicā ha-

buerũt etiã uocis declinationẽ: ut singulas uariet ꝑsonarũ & casuũ prolatiões: nulli ob
noxia regulę quę in unicis nec locũ habere uocibus poterat. Manifestũ est aũt quod &
prima & secũda ꝑsona quibus sola ẽ demonstratio singulas habẽt uoces. Itaq; genera
quoq; oĩa non abscisa ꝓpriis terminationibus: sed per eundẽ finẽ congruã habuerũt po
sitionẽ. Quippe cũ per ea demõstratio substãtiã ꝑ se significat absq; discretione generis.
Ille autẽ & ipse & hic & iste & is: quia in diuersis tertiis poterãt esse personis absentibus
uel præsentibus: uel lõge: uel iuxta positis diffinitiõis cã manifestãdæ etiã genus cũ se
quẽti declinatiõe acceperũt. Quẽadmodũ nomina sic etiã ꝓnomĩa ꝑ singulos casus si
militer cũ uerbis cõstruunt̃: nominatis quidẽ in transitiue: obliquis uero trãsitiue uer
ba cõiungunt̃: ut Theotistus uel iste currit. Theotisti uel istius misereor: Theotisto uel
isti prębeo Theotistũ uel istũ uideo. Ablatiuus etiã cęteros obliquos sequitur: Theoti
sto uel isto gaudeo. Nã uocatiuus quoq; intrãsitiẽ secundis adiũgit̃ uerborũ personis
cũ proprius sit naturaliter secundæ personę: ut Theotiste uel tu noster doctor legis uel
lege. Vir. in. x. Vigilias ne deũ gens ænea uigila. Obliqui tamẽ cõstructionẽ uerborũ
quę sit in transitiue cũ nominatiuis accipiũt trãsitiẽ nisi sint uerba absoluta: ut Theoti
stus uel iste uiuit: spirat floret uiget & similia. Ea enim nõ egent obliquorũ adiunctione
idest transitione in alias personas affectus tantũ singulorũ ostendentibus uerbis ut do
ceo istum: uel Theotistus docet Priscianũ. Ego doceor ab isto: tu doceris ab illo.

De impersonalibus quę semꝑ obliquis iũguntur.

Ciendũ autẽ quod impersonalia siue transitiue siue intransitiue proferant̃ ob
liquis casibus iunguntur: nisi per defectionẽ proferantur. Intransitiue ut curri
tur a me: pro curro: uel statur ab te pro stas: & sedet̃ ab illo ꝓ sedet ille: quis i
eis quoq; potest ipsa res intelligi uoce passiua: ut curritur cursus: & bellatur bellũ. Vn
de etiã si non addat̃ a quo põt tamẽ sensum cõplere ipsius rei quę agit̃. Vir. in. vii. Cer
tatur cõminus armis. Teren. in enu. Quid agitur? statur. Trãsitiue ut miseret me tui:
pudet te mei pœnitet illũ sui. Mei aũt & tui & sui genitiuos hic intelligimus pritiuorũ:
quiquidẽ etiã possessiuorũ sunt genitiui. nec mirũ eãdẽ uocẽ mutatiõe significatiõis ad
aliã speciẽ trãsire cũ soleat diuersa significatio easdẽ uoces etiã ad alias partes transferre
ut nomina in aduerbia. Sublime uolãt: pro sublimiter. Sole recens orto pro recenter.
Et cõtra aduerbia in nomina: ut spõte sua: & mane nouũ: & ꝑticipia in noĩa: ut amans ὁ
ἐραστὴσ sapiens ὁ σοφοσ: doctus ὁ εὐπαίδευτοσ: factũ τὸ ἔργον. Carent enim tꝑe in his si
gnificationibus. Igitur nõ uoces magis ualẽt ĩ partitiõe dictionũ q̃ eaꝝ significatões.

De pronominibus loco nominum positis.

LOco nominũ ꝓnoĩa ponunt̃ non ut quidã existimãt propter nominũ ignorã
tiã: quę eni ignorãtia est nominũ: ut dicat Aeneas ad Didonẽ. Ego te quę plu
rima fando Enumerare uales? Sed manifestum est quod qa non possunt no
mina in pria & ĩ secũda esse ꝑsona: ut ostẽdimus. At dicet aliqs qd igit̃? nõ etiã ignora
tis noibus dicimus: ego & tu? ad quẽ respõdendũ est quod ex accidente hoc fit: idest de
mõstratione proprię qualitatis: cũ similiter etiã cognita noĩa ꝓnominalẽ sæpe exigũt
demostrationẽ non minus tamẽ sic quoq; loco eoꝝ accipiunt̃. Vi. n. propriũ nome in
telligitur ꝑ pronomẽ nõ dico uocis nomẽ: sed quod ex ea ostendit̃: idest propria quali
tas suppositi: in qua sunt propria nomina. Quãobrẽ ad nihil utile pertinent ꝓnomina
si careãt personis ostẽdentis: & eius quę ostendit̃. Itaq; cum scribũtur ꝑ se pronomina

nimirum īfinita sunt. scilicet cum a sua materia excidunt: idest demōstratione propriæ qualitatis: unde rationabiliter q sibi inuicē scribunt solēt nomina ꝓpria præponere: sine qbus perfectio orationis non constaret: cum ponanť ꝓnomina tā primæ q̄ secundę psonæ ꝓpter accidentes actus tā scribenti q̄ illi ad quē scribiť præpositis nominibus ꝓpriis ut Cicero bruto. vi. ad ea demonstratione faciunt ꝓnomina. Si enim ponā Ego tibi dudū scripsi: ostendi p ꝓnomen ego nominis prępositum nominatiuum: per tibi autē datiuum secundæ psonæ qui loco datiui nominis prępositi accipiť. Nec dubium est ꝙ sublatis nominibus antepositis: etiam ꝓnomina infinita fiunt. Est autē causa ꝓpter quā nomina nō possunt accipi in prima & in secunda psona: quā supius quoq; diximus uel ꝙ substantiæ & qualitates generales & cōmunes & speciales & indiuiduæ in quibus sunt nomina non habent certam discretionem psonarum: utputa omnis homo & substātia pōt dici: & animal & homo & nominari Plato uel cicero: uel quod ex ꝓpriis nomini bus pōt imponi uni alicui ex omnibus: Prima autē psona ad nullum ptinet nisi ad ipsū qui loquiť. Nec secunda: nisi ad eum in quē intendiť sermo uel propter hoc: uel etiā ꝓpter illud: quod non ipsi nobis imponimus nomina: quod est suum primæ psonæ. Nec ad eos qui nascunť intendentes sermonem: quod est secundæ personæ: eorum positionē: idest nominationem facimus. Necesse est ergo in tertiā psonā cōcedeř noīa p oēs casus absq; uocatiuo qui primus transfert positionē a tertia persona in secūdā: ꝓpterea qd per eum fit demōstratio pręsens eius in quē facta sit positio noīs. Illud quoq; manifestū est: quod a nobis uerba facientes: idest ꝓferentes ad alias personas: debemus ea intendere: & apparet quod non licet noībus uti: quod tertiarū sunt ea psonarum: sed ratio exigit a prima ad secundā fieri uerba. Quaobrem subierunt ꝓnoīa hoc quod non poterat nomē cōplentia. Cum dicimus ego tibi scripsi. Prędicta est autē causa quapropter pronomen unum pro oībus accipitur noībus: idest quod demōstrationē uel relationē habet alicuius certe substātię q̄ oībꝫ ꝓpriis noībꝫ una eadēq; uoce significāda ē. Nemo tamē putet quod nihil usus habent tertiæ ꝓnoīa psonæ cum noīa ī eam possunt psonā accipi: & dicat si possent in prima & in secunda īueniri noīa psona: fortassis nec excogitarē tur pronomina. Nam possumus ad hoc dicere ꝙ ꝓnoīa semel nominū loco nata: ex accidente habuerunt etiā demonstrationē. Sub oculis enim oēs eorum psonæ plærūq; cernuntur. Itaq; præcipuum habuerunt accidēs: idest demōstrationē quę profecta p coniunctionē primæ & secundæ psonæ puenit etiam ad tertiā quare excogitata sunt ꝓnoīa in tertia psona. Nō igř quod nō habet tertias psonas nomen: ideo excitata sunt ꝓnomina. Sed quoniā expers est demōstratiōis: quæ est in ꝓnoībus. Itaq; inest utrunq; in illo Virgiliano: Hic augustus & oīs iuli ꝓgenies satis necessariū: Quia enī cernitur Augustus demōstratiōe usus est p ꝓnomē q̄ noīe fieri nō poterat hic. Vt autē q̄litatē quoq; ꝓpriā ostēderet psonæ quā demōstraret addidit Augustus. His ita se habentibus certū ē quod si dicā Priscianus scribo & his similia: sine dubio īcōgrue dico. Nec propter aliud quid: nisi pp psonaꝝ incōsequentiā. Tertię enī psonæ est nomē uerbum uero primę. Est igitur cōsequēs ꝙ in duabus tertiis profertur: ut Priscianus scribit non tamen oīo ubiq; hoc obseruamus. Quæ enī substantiā significāt uerba uel noīationē asciscūt aptissime noīa & ī prima & secunda psona: quod nō est ī aliis cōsequēs: ut sum pius Aeneas Cice. nominor & his similia: q̄uis græcoꝝ auctores inueniant licētia solita utentes & in aliis quoq; uerbis primæ & secundæ psonæ cōiūgētes noīa: ut Home. εἰμ' αὐτῇ πρὸς Ὄλυμπον

αγαννίφων. Euripides in hecuba ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας λιπὼν ἵνα ᾅδης χωρὶς ᾤκισται θεῶν πολύδωρος. Idē in bacchi ἥκω διὸς παῖς: in qbus oibus deest ego. Nostri quoq;. ut Iuue. in. iiii. Nā cum sis cōuiua mihi ꝓmissus habebis Euandrū. ueniēs tirynthius. Aut minor illo Hospes deest enin tu. Supradictis uero: idest substantiuis & sine ꝓnomine bene oēs adiungūtur psonæ & uocatiuis uerbis. Cū enī ipsa uerba p se substātiā uniuscuiusq; ꝓpriā colligāt: uel substātiā noiationē necessario relictis pronoibus: q̄ ipsa quoq; solā substātiā quātum ad uocē significāt: ad nomina se applicāt: quæ ꝓpriā qualitatem demonstrāt: seu generalē seu specialē: ut homo sum: Apollonius uocor: unde ego sum: uel ego uocor per se nemo dicit cū duplicata substentiæ demonstratio sine qualitate nil perfectū significaret: non enī erat possibile propriā positionē quæ significatur noīe proprio attribuere uoci cōmuni. idest ad oēs generaliter ptinenti quod est pronomē: si diceremus. Ego sum: ego nominor uerba ad pronomē referētes. Nā significationē non proprię qualitatis: sed quæ cōmuniter oibus accidit essentię demōstratiuæ faceremus ad quā ptinet ego. Eadē ratio in cæteris quoq; psonis est. Manifestū est igit̃ q̄ quia confitētur suā positionē nominū supradicta uerba: idest nominationē euocāt ea a tertia ad primā: quando dico Priscianus sum: uel Cicero uocor: cū specialē substātiam quā pronomē additū demonstraret: habeat in se ipsum uerbū substātiuū uel uocatiuū Itaq; frequēter inuenimus demonstratiuis ꝓnominibus positis non posita supradicta uerba tamen intelligi: ut Virg. in sexto æneí. Hic Cæsar & omnis Iuli progenies. Adeo quoq; demonstratio huius est causa q̄ aduerbiis quoq; demōstratiuis sępe positis non ē necesse addere supradicta uerba: ut Virg. in. ii. æneidos. Tu ne ille æneas quē dardanio anchisæ? Idē in. iii. Nā polydorus ego. Idē in eodem. Ecce tibi ausonię tellus: hanc arripe uelis. Nec non etiā substantiæ posito nomine frequenter deficiunt uerba substātiua Luca. in. i. Quis furor o ciues quæ tanta licentia ferri? Virg. in. iiii. ænei. Quis tibi tūc dido cernenti talia sensus? Quosue dabas gemitus? Et qualis tamē & quantus positis infinitis: pro quibus etiā quis ponitur Deficiunt sæpius uerba substantiua quomō etiā participiis: ut Iuuenalis in quarto. O qualis facies & quali digna tabella. Virgili. in primo ænei. Certe hinc romanos olim uoluentibus annis: Hinc forte ductores reuocato a sanguine teucri: Qui mare qui terras omni ditione tenerent Pollicitus: Non tamē si dicamus: Cice. accuso bene dicitur: sicut Cicero sum. Nō enim accusationis uerbū ꝓprietatē sic significaret substātiæ: quomō sustantiuū uerbū uel uocationis: quæ p uerbū indicatur uocatiuum. participiis quoq; quæ tertiæ sunt psonæ: quomodo nomina substātiua bene sociamus uerba: ut possint loco triū uerbi personaꝝ fungi: ut amatus sum es est. Quæ si deficiant īfinita pro his subeunt noīa sustantiæ cū uerbo ut ego sum q̄ amor Idest ὁ φιλούμενος: uel tu es qui amasti: idest ὁ φιλήσας. Hęc enim desunt apud nos participia. & attende in his quoq; quāta uis est substātiam significantiū: quod & loco participii: quod & substatiam ipsius qui agit: uel patitur & actum uel passionē significet: accipitur nomen substantiuum cū uerbo: ut quid est amans: qui amat: quid est nascens q̄ nascitur. Et loco uerbi participium cum uerbo substantiuo: ut pransus sum pro prandi meritus sum pro merui. Et nota quod cum & nomen: ut supradiximus: & uerbum substantiuū inuicē: hoc cum participio positum loco uerbi: illđ cum uerbo loco participii fungitur: ad omnes personas pronominum refertur. Ego sum qui scripsi: tu es qui scripsisti: ille est qui scripsit. Quomodo autem pronominibus uocatiua uerba non adiun-

gũtur:sic nec participiis quippe ad noĩatione ptinẽtia. Substãtiua uero aptissime adiũguntur cũ actus & passionis essentiã cũ participiis significãt ut amatus sum amatus es amatus est. Deinde dicendũ est de cõstructione pronominũ ad uerba. Obliqui casus ꝓnoium oĩmodo ad uerba referuntur:quomodo & nominũ:ut illius misereor:illi noceo illũ accuso:illo nitor. Ex qua constructione ĩtelligitur qualis nascitur affectus personæ sed non reciprocatur quod dicimus. Nõ enĩ omnia uerba obliquos desyderãt casus nominũ uel pronominũ:quomodo omnes obliqui casus uerba desyderãt:quoniã quædã ex his perfecta sunt & ab soluta:quædã defectiua:ut si dicã ambulat homo uiuit currit sedet & similia:quæ sunt absoluta nõ egẽt obliquis casibus. Sin dicã Accusat uidet:ĩsimulatur ĩperfecta sunt:& egent obliquorũ casuũ adiectione ad perfectionẽ sensus:sed de his opportunius separati cũ de uerbi constructione tractabimus dicetur. Quidã tamen putauerunt perfectionẽ uerborũ cõstructionẽ esse:si pronoĩa assumãt:ut ego scripsi tibi te similia:huiꝰ approbationẽ dicũt esse eã ꝙ cũ dicã:ego quidẽ affui:tu uero nõ si tollas pronomẽ ĩcongrua uel ĩcognita erit locutio. Sed hoc facit maxime coniunctio quidẽ. Itaqꝫ ego non arbitror quod dicunt uerum esse generaliter. Non enĩ oĩo egent ꝓnoibus uerba:idqꝫ affirmatur non ex poetica solũ constructione:cui licet & deficeꝛ & abundare:sed ex cõmuni elocutione doctorum & maxime a scriptorũ constructione:q sine metris scribẽtes perspicaciter magis ea utuntur:& ex ui ipsius oratiõis solent quod necessariũ est apponere cũ manifestũ est de obliquorũ constructione: Sciendũ ꝙ ĩsunt ĩ quibusdã partibus orationis etiã aliarũ partiũ ĩtellectus:ut si dicã Aiax ĩtelligo hominẽ:& unũ per numerũ singularẽ si dicã Anchisiades:ĩtelligo gẽitiuũ singularẽ primitiui:& filius cũ noĩatiuo singulari. Si dicã diuinitus ĩtelligo nomẽ:cum ex præpositione idest ex diis. Si dicam fortior intelligo magis & positiuum primitiui:idest fortis: Innumerabilis est enim huiuscemodi exemplorum copia. nec est dicendum ꝙ si dicã Anchisiades deest & debet ei addi filius:& si addatur poetica est licentia quomodo & præpositiones solent addere & minuere:ut Teren. in andria. Ad te aduenio spem salutem auxilium expetens. Virgilius in primo æneidos. Scelere ante alios immanior omnes. Ante enim cum comparatiuo positum auctionem auctioni addit. Terentius in andria. Post deinde quod iussi ei dare bibere abundat post Idem in eadem. Pernimium non laudo:p superuacuũ esse uidetur. Quauis amplioris significantiæ causa potest accipi. Idem in eadẽ. Abhinc trienniũ:pro hinc. Itẽ subtrahitur præpositio. Virgi. ĩ primo. Italiã fato profugus:deest ad præpositio. Neqꝫ si dicã Aiax:quod est singulare deest unus. In uerbis igitur similiter accidunt:quæ una cũ eis intelliguntur:ut in ĩdicatiuis ipsa indicatio & quæ ex ea intellligitur affirmatio. Vnde ad interrogationes respondentes etiam aduerbiũ cõfirmatiuũ uel non:uel uerbũ indicatiuũ reddimus utpote habens ĩ se affirmationẽ:ut interroganti legis:etiã uel non respondemus uel lego. Sed & de his in constructione uerborũ subtilius tractabimus. Inest etiam singularis numerus in uerbo scribo nec eget ut addatur unus. Manifestũqꝫ est ꝙ etiã nominatiuus pronominis inest uerbo Ergo si supradicta non desunt:quia intelliguntur:nec pronomẽ deest. Nec tamen si addatur uitupanda sit cõstructio. Est enĩ quãdo amplioris cã significatiõis adiũguntur ea quæ possunt etiã si non addantur ĩtelligi:ut legis?etiã lego. Ecce enĩ quis hic aduerbiũ etiã per se positum intellectum habeat uerbi prædicti:in interrogatione tamen additũ nõ fecit uitiosam orationẽ:sed magis certiorẽ. Firmior enĩ fit responsio duplici cõfirma-

tione. Similiter unũ hoĩem dicimus ãbulare ad diuersoꝝ multitudinẽ non ideo ꝙ ipsi
homini cũ singulariter dicimus nõ inhereat etiam unius numeri intellectus. Iteꝝ ad om
nium abnegationẽ dicimus nullũ ãbulare. Neminẽ inueni singulari numero numerũ
adiungentes singularẽ. Eodẽ igiť modo cũ absoluta & nõ discretiua inẽ ꝓlatio dicim9
absq; ꝓnoĩe disputo disputas. Sin aũt discretionẽ alicuius rei uolumus mãifestare addi
mus ꝓnomẽ: cuius ẽ ꝓpriũ discernere ꝑsonas. Nõ. n. ut iudicemus ꝑsonã hoc facimus
eam. n. habẽt in se uerba. Vnde infinita eoꝝ quia deficiunt ꝑsonis egent uerbis ĩdicatiuis
ut q̄d deest ex his assumant. Ergo discretionis causa: & maxime si cõiunctio assumiť ꝑ
nomẽ additť uerbo: ut ego quidẽ affui: tu uero nõ. Ego quidẽ scripsi: ille uero legit. uel
ãplioris cã significãtiæ: ĩ quo tantũ ad alios oẽs uideť fieri discretio: ut Cicero ĩ primo ĩ
uerri. Nos nõ dico apte consules nos desumus. Intelligimus. n. ꝙ nemo alius nisi nos.
Teren. in andria. Ego tibi furcifer si uiuo ostendã quid sit ꝑiculi dominum falere: & illi
patrẽ. Et prima quidẽ uel sc̄da ꝑsona uerboꝝ nisi discretionis uel significatiõis causa nõ
egẽt ꝓnoĩbus. Quippe cũ sint finitissimæ singulisq; uocibus pares habeãt & præsentes
demonstrationes: Tertiæ uero cũ sint inumerabiles una uerbi uocæ utentes necessario
confusionẽ faciunt infinitam. Itaq; cõuenienter ad eandẽ discernendã: ꝓnoĩa quæ sunt
finita tertiis uerbi ꝑsonis adiunguntť: ut ꝑ eoꝝ adiectionẽ incerta significatio finiať: ut
scribit hic scribit ille: scribit ipse scribit is: scribit idem. Salustius in catilinario. Verũ. n.
uero is demũ mihi uiuere atq; frui aĩa uidetur. Is in hoc loco & relatiuũ & discretiuũ est
ad oẽs. In ꝑsonalia quoq; uerba cũ per se infinita sint ꝑsonaꝝ & numeroꝝ additione ꝓ
noĩum diffiniunť: & loco perfectoꝝ ꝑ oẽs modos accipiunť uerboꝝ: ut curriť a me: a
te: ab illo: a nobis: a uobis ab illis. Impatiuo currať a te: ab illo a nobis a uobis ab illis.
Similiter optatiuo utinã curreret a me a te ab illo: a nobis a uobis ab illis. Sic etiã ꝑ ce
tera frequentissime tamẽ sine additione ꝓnoĩum ꝓferunť: & ipsum actum significant
licet deficiant ꝓnoĩa: ut Iuuenalis in tertio. Curriť ad uocẽ iocundã: & carmen amicæ
thebaidos. Virg. in primo æneidos. O dea si prima repetens ab origine pergam Et ua
cet annales nostroꝝ audire laborum: deest enim tibi. Idem in eodem. Mecũq; fouebit
Romanos reꝝ dominos gentemq; togatam: Sic placitum est: deest mihi.

De Impersonalibus.

PAssiuam quidem uocem habentia: ablatiuo uel datiuo more passiuoꝝ iungũ
tur: & intransitiue intelliguntur: ut curriť a me uel mihi. Actiuam uero si sint
a ꝑfectis uerbis eorum cõstructionẽ seruant: ut iuuat me quia iuuo te. Virg. in
secuudo geor. Et iuuat undantem buxo spectare cithoꝝ. Placet mihi quia placeo tibi:
cõtingit mihi: quia cõtingo tibi. Similiter euenit accidit: cætera quoq; datiuo copulanť
& ĩ transitiua sunt: ut licet uacat libet mihi. Exceptis quæ accusatiuũ simul & genetiuũ
assumunt: pœnitet pudet tedet piget miseret me illius. Duo ĩueniunť quæ cũ genitiuis
alioꝝ oĩum casualium applicantur. quinq; tantũ solis ꝓnoĩbus quoꝝ similes sunt ge
nitiui primitiuoꝝ genetiuis deriuatiuoꝝ ne cõcidant ablatiuo possessiui pro genitiuo
primitiui cõstruunť: Interest mea tua sua nostra & uestra: in quibus subauditť in re: id
est in utilitate mea tua sua nostra. Nam si dicamus interest uel refert mei tui sui nostri
uel uestri non ad primitiuam ꝑsonam sed ad possessionem intelligitur: ut interest mei
filii uel fratris: uel tui uel sui: uel nostri uel uestri. Cum cæteris enim quoq; omnibus ca
sualibus: idest nominibus uel pronominibus ꝑticipiis supradicta uerba coniuncta ge

nitiuũ exigunt casum: ut interest impatoris: interest meoꝝ natoꝝ interest docentis: id est prodest docenti. Nã pticipia tã noium q̃ uerboꝝ sibi defendunt structurã: & uerborum quidem cõstructionẽ seruant: quando uel absoluta uel trãsitiua sunt ad alia casualia: quibus ad cõsequentiã uerbi cõiungunt̃. Absoluta ut spirãs uiuo ambulans cogito quia spiro & ambulo absoluta sunt. Transitiua misereor tui: miserẽs tui: noceo tibi nocens tibi: laudo te laudãs te: potior illa re: potiens illa re: & hoc quidẽ fit secundũ uerbũ Secundum nomẽ aũt pticipia cõstruunt̃ quemadmodũ uerba uel in transitiuæ cũ noia tiuo: uel trãsitiuæ cũ obliquis noium ponunt̃: sic etiã cũ pticipiis intransitiuæ: ut Vir. scribens floret: ego intelligens delector. Trãsitiuæ ut egeo miserantis: cõsentio miserãti uideo miserantẽ potior miserãte. Hæ enim cõstructiones obliquoꝝ ad similitudinem noium uel ꝓnominũ fiunt: ut indigeo illius: indigeo pascentis faueo legenti: quomõ & faueo amico: & faueo illi: accuso illũ: accuso hoiem: similiter accuso legentẽ. Dignor te laude: dignor te illa re: dignor te celebrante. Est tamẽ quado in noium uim transeunt pticipia: & genetiuo coniungunt̃ relicta uerboꝝ ordinatione: ut fugitãs lites pticipium est: fugitans litium nomẽ est. Amãs illum: similiter participiũ amãs illius nomẽ: unde & cõparatur amantior amãtissimus. Præfectus urbi pticipiũ: quia & præficior urbi dicimus: pręfectus urbis nomẽ ẽ. Participiũ aũt cõpationẽ hẽre non põt: cum loco uerbi fungatur qđ cõpatione penitus erat quãtũ est in sua uoce. Nã adiectione aduerbii possunt comparari: ut Virg. in primo æne. quã Iuno fertur terris magis oibus unã Posthabita coluisse samo: Similiter pticipio additur magis hũc colẽs: q̃ illum. Et nomẽ quidem loco uerbi fungitur. ad uerbum uero loco nominis: ut faciens eloquentem dico: pro qui facit eloquentem: laudo legentem quomodo laudo lectorem. Nec mirũ pro utroq; fungi cum utriusq; accidentia possideat. Et sciendum ꝙ si præponatur coniunctio casuali necesse est aliquam quoq; partem casualem copulari: & ad utranq; uerbum referri: ut & Dionysius loquitur & Trypho: & Apollonius scripsit & ego: & uigilans proficit & legens: & econtra si uerbo præponatur coniunctio: necesse est aliud uerbum ei coniungi & ad utrunq; aliquid casuale referri ut & scribit & legit Trypho: & pugnat & uincit æneas. Licet tamen uerba primæ & secundæ personæ repetenti nihil casualium adiungere: & perfectam orationem ostendere: ut & lego & intelligo. & doceo & doceor: & scribis & cogitas. Nam ipsa demonstratio loco casualis alicuius fungitur: cum & pronomen & nomen per eam intelligitur tam in prima q̃ in secunda persona. Nam tertia uerbi persona: quæ infinita est eget aliquo casuali. Quod autem fit in nomine: hoc etiam in aduerbio ꝙ ui adiectiuum est uerbi exigit ratio fieri: ut & bene & docte scribit: Necesse est enim coniunctiones præpositas uel diuersas personas coniungere: quæ sunt in casualibus: uel qualitates quæ sunt in aduerbiis. Communiter autem actum uel passionem necesse est consequi: quæ est in uerbo uel participio: uel actus uel passiões copulari. Cõmunes autem personas consequi uel qualitates ipsi actui accidentes geminari: & tunc actũ inferre. Si enim non præponatur coniunctio licet diuersas inferre partes: ut scribit Dionysius & tripho: scribit dionysius & legit: Si enim præponam coniunctiones dicẽdo & scribit dionysius necesse est alterum uerbum subiungere & dicere. & scribit dionysius & legit. Rursus si dicã & Dionysius scribit: necesse est alterũ casualẽ inferre: & dicere & dionysius scribit & Apollonius. quippe cũ præposita coniunctio copulatiua uel disiunctiua omnimodo cogit consimilẽ partẽ repeter̃ idest uel casualẽ: uel carentẽ casu

& eundem casum uel modum: ut & scribo & intelligo: uel scribo uel intelligo: & meus seruus & tuus uel meus seruus uel tuus. Sciendum tamen est ꝙ licet genitiuis in huiuscemodi constructione copulare nominatiuos possessiuorũ. Quippe qui uim genitiuorũ primitiuorũ suorũ possident: ut pulcherrimi sunt & homerici uersus & Virgilii. Similiter licet dicere & Agamemnonis filius: & Menelai filia sociati sunt: & frater noster & uestri: & meus seruus & illius. nec solos noĩatiuos possessiuorũ. sed quoscunq; casus bene possumus cũ genitiuis possessiue prolatis coniungere: ut ager meus est & fratris & tua est ciuitas & oĩum: & mei filii est hæreditas: & cognatorũ & meo seruo & fratris dedi: & meũ amicũ & patris diligito: & mei filii & uxoris meæ: & meo filio delector & castæ matris. Similiter oĩa possessiua possunt proferri tã noĩa q̃ pronoĩa. Genitiuos quoq; & ablatiuos ĩuenimus coniungi uerbo ĩpersonali: quod est ĩterest & refert de quibus supra diximus: ut ĩterest mea & patris r̃fert tua & ĩperatoris. Modos quoq; ut diximus necesse est supradictis coniunctionibus præpositis eosdẽ plærũq; adiungi ut & legis & discis: & lege & disce: utinã & legeres & disceres: utinã aut legeres aut disceres: cũ & legas & discas: cũ aut legas aut discas: cupis & legere & discere. Licet tamẽ uariar̃: ut & legisti & lege: & legisti & utinã legas Casus quoq; eosdem sociari exigunt copulatiuæ uel disiunctiuæ præpositæ uel ĩterpositæ coniunctiones quando unũ uerbũ ad eos refertur ut ego & tu legimus: uel mei uel tui miseretur: & mihi & tibi prodest: uel me uel te lædit uel Cicerone uel Virgilio delector. His constructionibus ĩueniuntur quædã contraria apud auctores: licet non repetantur coniunctiones supradictæ sed hic ĩterponant̃ quo modo si repetantur. Virg. ĩ primo æneí.. Succinctã pharetrã & maculosæ tegmine lyncis Aut spumantis apri cursum clamore prementẽ. Sed melius ĩ quibusdã codicibus sine m pharetra ablatiuus ĩuenitur. Quidã tamen lyncis cursum a cõmuni accipiũt. Idẽ in. vii. Quod scelus aut laphytis tantũ: aut calydona merentẽ. Sed melius hic quoq; in quibusdã codicibus ĩuenitur: Quod scelus aut laphytis tantũ aut calidone merẽte. uel aut laphytas aut calidona merentẽ. Eandẽ quæstionẽ habet etiã illud. Iustitia ne prius mirer belline laborũ. Sed ĩuenitur etiã iustitiæ ne prius q̃d est aptius. Similes. n. quæq; coniunctio dubitatiua uel ĩterrogatiua exigit casus. Hoc autẽ sæpe fit ubi anceps ẽ cõstructio dictionũ. Nã & succingor hanc rẽ & hac re succingor dicimus. Virg. ĩ. vii. Palla succincta cruenta. Idẽ ĩ. iiii. ænei. Tuũq; dulce capud magicas ĩuitã accignier artes. & Mars perdere gentẽ Immanẽ laphytũ ualuit: concessit ĩ iras. Ipse deũ antiquã genitor calydõa dianæ: Quod scelus aut laphytis tãtũ: aut calydõe merẽte: & q̃d scelus aut laphytas tantũ aut calydona merentẽ. Vtrũq; etiã bene dicitur & miror iustitia & iustitię Et rectius quidẽ ad præpositũ casum esse etiã consequẽtẽ ĩterposita cõiunctione. nõ tamẽ penitus absq; ratione esse uidetur: siquid tale ĩueniatur apud auctores. Pronominũ obliquis casibus coniuncta uerba duas exigunt personas efficientis & efficiendi. i. agentis & patientis: ut misereris mei: das mihi: uides me: dignaris me. Similiter ĩ omnibus casualibus: & ĩ reciprocationibus personarũ hoc est quando eadẽ persona & agit & patitur. & utimur eiusdẽ cõstructionibus ut misereor mei ĩuides tibi orat se ille & similia. Nulla præpositio ꝑ cõpositionẽ põt pronomini adiũgi: Itaq; ꝑ solã appositionẽ obliq̃s casibꝰ eorꝶ pręponit̃: apd̃ gręcos q̃dẽ ferre oĩbus: excepto uocatio. Apd̃ nos uero actõ soli uel ablatiuo. ut ad uos: ĩ nobis. Vnde mecũ tecũ secũ nobiscũ uobiscũ nõ accipienda sunt cõposita: q̃uo nec quocũ q̃cũ q̃buscũ & similia. De accẽtu aũt ĩ libro q ẽ d̃ pno

mine ſufficienter dictũ eſt. Noibus uero præpoſitiones adduntur tam per appoſionẽ q̃ per cõpoſitionẽ. per cõpoſitionẽ quidẽ quæ fit ĩ noĩatiuo cuius ſeruant cõpoſitionẽ etiã obliqui: ut indoctus ĩdicti ĩdocto ĩdoctũ ĩdocte. Per appoſitionẽ uero ſupradictis duobus obliquis caſibus: uerbis uero & aduerbiis per ſolã cõpoſitionẽ adiunguntur præpoſitiones. Participiis autẽ tã ſecundũ uerbi cõpoſitionẽ q̃ ſecundũ nois appoſitionẽ: ut perlegens a perlego: efficiens ab efficio: ad legentẽ a legente: ut ad puerũ a puero. Sciendũ tamen ꝙ recta ordinatio exigit ut pronomen uel nomen præponatᷣ uerbo: ut ego & tu legimus. Virgilius & Cicero ſcripſerunt. Quippe cũ ſubſtantia & perſona ipſius agentis uel patientis: quæ per pronomẽ uel nomẽ ſignificatur: prior eſſe debet naturaliter q̃ ipſe actus qui eſt accidens ſubſtantiæ: licet tamẽ & præpoſtere ea proferre aliquẽ auctorũ uſurpatione fretũ. Et prima & ſecunda perſona uel ĩ ſe r̃ciprocantur: uel ĩ alias diuerſas tranſeunt cũ non abſolutis uerbis adiunguntur. In ſeſe quidẽ reciprocãtur: ut miſereor mei: miſereris tui: noceo mihi: noces tibi: laudo me laudas te: In alias uero diuerſas tranſeunt: ut miſereor illius: miſereris mei: noceo tibi: noceo illi: laudo te & laudas illũ. Tertia uero perſona: non ſolũ eadẽ patitur: ſed etiã ĩ aliã tertiã extrinſecus põt tranſire. Quippe cũ diuerſæ ĩ ea poſſunt eſſe perſonæ quod & ĩ prima & ĩ ſecunda non ĩuenitur. Quippe cũ ſint finitiſſimæ & uocibus unicæ: ut iſte accuſat illũ: & ille hunc: & ĩ ſe reciprocatur eadẽ ut ille accuſat ſe. Prima autẽ ĩ aliã primã tranſire nõ poteſt: nec ſecunda ĩ aliã ſecundã: ſcilicet quia nec poſſunt eſſe diuerſæ primæ & ſecundæ: ſed uel ĩ ſe reciprocantur ut dictũ eſt: uel tranſit prima ĩ ſecundã uel tertiã: & ſecunda ĩ primã uel tertiã: ut uideo te uideo illũ. Tres igitur perſonæ eandẽ quidẽ conſtructionẽ habent reciprocam unã: ut proſum mihi: prodeſt tibi: prodes illi. Tranſitiuã uero prima quidẽ & ſecunda perſona ad binas perſonas: ut proſum tibi: proſum illis: prodes mihi: ꝑdes illi. Tertia uero ad tres: ſuperat enĩ hac una ꝙ tertia ĩ aliã tertiã tranſitiue profertur: ut ille prodeſt mihi: prodeſt tibi: prodeſt iſti.

De conſtructione deriuatiuorũ ſecundum perſonam.

Oſſeſſiua tamẽ quia duas continent perſonas ideſt poſſeſſoris: & poſſeſſionis neceſſario tribus conſtructionibus ordinantur cũ eoꝝ primitiua duas habeãt reciprocã: ideſt ſui paſſam: quam græci ἰδιοπαθῆ uocant: & tranſitiuam. Sui paſſam: ut uideo memet. Tranſitiuã ut uideo te uel illũ. Poſſeſſiua uero modis conſtruuntur tribus cũ uerba a poſſeſſore ĩ poſſeſſionẽ: & a poſſeſſione ĩ poſſeſſorẽ: uel extrinſecus transferantur a poſſeſſore ĩ poſſeſſionẽ: ut doceo meũ filiũ: doces tuũ diſcipulũ: docet ille ſuũ auditorẽ. A poſſeſſione uero ĩ poſſeſſorẽ: ut paret mihi meus filius: paret tibi tuus cliens: paret illi ſuus ſeruus: Extrinſecus: ut doces tu: uel docet ille meũ filium doceo ego: uel docet ille tuũ filiũ: doceo ego uel tu ſuũ illius filiũ: ſed melius hoc per retranſitionẽ fieri dicitur: ut rogat me ille ut doceã ſuũ filiũ. Cum enĩ ſuũ ſit relatiuũ: exigit ut prius cognoſcatur perſona ſui poſſeſſoris ad quam refertur. Et ſciendũ quod omnia illa poſſeſſiua poſſeſſoris quidẽ perſonã ſecundũ primitiuũ ſignificant. Poſſeſſio uero ipſa tertiæ eſt perſonæ: ut meus tuus ſuus: q̃uo & noĩa quibus cuniunguntur ut meus pater tuus filius. Excepto uocatiuo: qui ſolus ĩ primæ perſonæ poſſeſſiuis ĩuenitᷣ cũ ſecundæ copuletᷣ pſonæ: ut o mi pater: o mea tu: o noſter chremes. Oĩa tamẽ poſſeſſiua ĩ genitiuos primitiuoꝝ etiã uerbis ſociata poſſunt r̃ſolui: ut amicũ meũ moneo pro amicum mei & Euandrium filium Turnus interfecit: pro Euandri filium: & Daunius

filius ab Aenea uictus est: pro Dauni filius. Hoc autē iterest iter possessiuū pronomen meus tuus suus: & primitiuū mei tui sui ꝙ uoce possessiui genus & casus & numerus ipsius possessionis ostenditur. Et substantiua quidē uerba possessiuis coniūcta ad possessores referuntur: ut tuus sum filius: meus es pater: suus est illius seruus: in una eademq; persona possessor simul & possessio itransitiue itelligi non potest nisi figurate dicat aliquis: meus ego sum seruus & dominus: & similia: Persius. Vindicta postq̃ meus a praetore recessi: & Euripides ἐγὼ δὲ ἐμὸσ εἰμί. Sin autē aliquibus uerbis ea sociamus ad ipsarū possessionū actū uel passionē pertinentibus necesse est: cū in prima & in secunda esse persona itelligatur. Primitiua quoq; eis pronoīa adiungi: quomodo etiā noībus: ut tu meus filius legis: ego tuus pater doceo: & tu Virgilis doces: ego Priscianus doceor. In eis enī constructionibus uerba quae non substantiā significant ad ipsas possessiones nō ad possessores pertinent: idest quando noīatiuis possessiuorū adiunguntur uerba. Sin autē ī una eadēq; persona uerborū obliquo coniungatur pronoīs casui necesse est reciprocationē: idest sui passionē fieri & eandē personā agere aliquid in se simul: & a se pati ut misereor mei: iuideo mihi: īcuso me. Et sciendū ꝙ graeci quidē cōpositis utuntur pro noībus ī sui passione: idest ἰδιοπαθεῖα ut ἐμαυτὸν διδάσκω: σεαυτὸν διδάσκεισ: ἑαυτὸν διδάσκει. Hoc idē etiā ī possessionē transitione facta a possessore faciunt idest genitiuo cōposito primitiui pronoīs utuntur pro obliquo possessionis: ut τὸν ἐμαυτοῦ υἱὸν αὐτὸσ παιδεύω. τὸν σαυτοῦ δοῦλον τύπτεισ. τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν παιδεύει. pro his aūt oībus latini simplicibus utuntur pronoībus Homerū sequentes qui simplicibus ubiq; etiā pro compositis utitur pronoībus: ut mei misereor: & mei filii misereor: mihi noceo: & mei filio noceo: me accuso: & mei filiū accuso. Saepe tamē etiā ī reciprocationibus solemus uti assumentibus syllabas pronoībus: quibus discretionis quoq; causa utimur: ut mihimet iuideo: tibimet ipsi noces: sibimet ipsi prodest. Illud quoq; notandū quod possessiua pronoīa primae & secundae personae siue possessoris sui: siue extrinsecus personis bene copulantur: tā egentia q̃ patientia: siue ī se ipsa reflectantur. i. reciprocent̄: ut meus filius uel tuus diligit me: diligit te: diligit illū diligit se filiū meū uel tuū diligo ego diligis tu diligit ille. tertiae uero personae pessessiuū sine uoce altera significante possessorē non potest adiungi alii personae per se. Si enī dicā suus seruus ministret tibi uel sibi: solœcismū facio: quia ī possessiuo primae & secundae personae: sicut ostendimus recte construitur cū quacunq; persona copuletur. Nec mirꝫ cū primae secundae personae possessiua finitas habeant possessorū personas: qupipe ī unicis uocibus primitiuorū constitutas: & demonstratiuis. Tertiae uero personę possessiuū non solū ad omnes uoces pronominū tertiae personae: uerū etiā ad omnes ꝑsonas noīum potest referri: ut suus istius illius ipsius hominis: sine quibus additis perfectū sensum non habet. Idē fit etiā per obliquos casus: ille uel iste: uel homo suae opis īdiget: suo filio parcit: suū morē sequitur. Nec mirum hoc fieri ī tertiae personae possessiuo: cū uim genitiui possideat sui primitiui quod uel r̄ciprocū est: idest sui passum ἰδιοπαθὲσ: uel retransitiuū ī quo necesse est prius persone tertiae significationē uoce aliqua fieri: ad quā iste genitiuus uel reliqui eius casus referantur: ut ille sui miseretur: ille sibi donat Virgilius se celebrat. Et pro cōposito graeco ἑαυτοῦ ut diximus accipit̄: quod apd̄ graecos ī tribus quidem īuenitur personis: & uel ī se reflectit actū suū: uel ī possessionē suā: ἐμαυτοῦ κήδομαι: καὶ τοῦ ἐμαυτοῦ δούλου κήδομαι. σαυτὸν τύπτεισ καὶ τὸν σαυτοῦ δοῦλον τύπτεισ. ἑαυτῷ χαρίζεται. καὶ τῷ ἑαυτοῦ ἀκροατῇ χαρίζεται.

Igitur apud latinos supradictorũ compositorum pronominum nisi in tertia non habemus significationem persona: idest sui sibi a se. Ideoq; etiam nominatiuo caret: quomodo supradicta apud græcos composita: & illi quidẽ siue ἰδιοπαθεῖα fit: idest reciprocatõ uel sui passio: siue ĩ possessiua transitio fiat utuntur supradictis cõpositis: ut ostẽdimus Nos uero primitiuis quidẽ sui sibi se a se uel per reciprocationẽ: ut sui potitur: sibi ĩdulget. Vel per retransitionẽ: ut hortatur me ille ut sui potiar: rogat te ille ut sui ĩdulgeas: Possessiuis uero cũ ĩ ea possessiuorũ fiat transitio: ut sui serui miseretur: & suo seruo prodest: & suũ seruũ diligit. Nec aliter tamen potest supradictũ possessiuũ tertiæ personæ construi cũ aliis extrinsecus personis nisi per transitionẽ: quomodo & primitiuũ eius nisi prius a possessore eius proficiscatur ĩ aliã uerbi personã. Et sic ab illa rursus ad possionẽ tertiæ sicut & ad se: ut rogat me ille ut suus seruus ministret mihi uel tibi: precatur ut sui patris miserear: petit te ut suo ꝓpris filio. obsecrat Cicero Varronẽ ut suũ erudiat natũ. Et notandũ ꝙ cum a tertia ĩ tertiã fit retransitio personã: ĩdubiũ uenit possessio: ad quã pertinet earũ: ut rogat iste illũ ne suo noceat filio. Ambiguũ est cuius suo filio: istius an illius: idest rogantis: an eius qui rogatur: quomõ & apud græcos: παρά ἀλεῖ πλα. τῶν ἀριστοτέλην τὸν ἑαυτοῦ φίλον παιδεύειν: dubiũ fit utrũ Platonis: an Aristotelis suũ.

¶ De secunda differentia pronominum possessiuorum tertiæ personæ ad alia possessiua.

Omniũ possessiuoꝝ tã noĩum ꝗ ꝓnoĩum ꝑ quecũq; casum ꝓlatoꝝ loco licet genitiuis uti primitiuorũ: ut euãdri filius pro Euãdrius filius: & Euandri filii: ꝓ Euandrii filii: & Euandri filio pro Euandrio filio: & Euandri filiũ pro Euandrium filiũ: & Euandri fili pro Euandrie fili: & ab Euandri filio pro Euandrio filio. Similiter per omnes casus tã singulares ꝗ plurales: licet tã pronoĩbus ꝗ noĩbus uti. Itaq; licet genitiuos quorũcunq; casualiũ cum possessiuis per quecũq; casum prolatis coniungere ut mea causa labora & illorũ: meũ patrẽ honora: & Catonis: tuo patri parce & fratris tuũ ĩperatorẽ & cõmilitonũ sequere: o noster & fratris mei pater: sua ille confidit & patris uirtute: similiter figuratur constructio ĩ omnibus possessiuis. Terentius in andria. Meo studio atq; hospitis. Et tamen aliqua differentia ad genitiuum primitiui in possessiuo etiam tertiæ personæ: cuius nominatiuo tunc utimur: quando ad suum possessorẽ possessio transitionem facit: & non ad alium: ut indiget illius: uel Cicerõis suus filis præstat illi uel Ciceroni suus filius: uidet illum uel Ciceronẽ suus filius: bene meretur de illo: uel de Cicerone suus filius. Similiter passiua quæ a possessore solo noĩatiuum possessionis exigunt: ut amatur ab illo uel a Cicerone suus filius. Necnon tamen tã noĩatiuo ꝗ aliis casibus possessiuis licet uti cum possessorẽ ostendimus extrinsecus facientẽ transitionẽ ad aliquã aliã personã: pro sua possessione. ut rogat me ille: ut suus legat apud me filius & ut suus doceatur a me filius: & sui miserear filii: & ut suo donẽ filio: & ut suũ sequar filium: & ut suo potiar filio: cum in possessiuis primæ & secundæ personæ licet etiam non possidentes construere sic: accusas meum filium: misereor tui filii: inuidet ille meo filio. Discretionis quoq; causa uel abundantiæ solet cum genitiuo possessoris addi nominatiuus possessiui: ut suus est Homeri mos: itelligitur non alterius: & suus Ciceronis filius hæres est patris constitutus: suus dicitur ad discretionem illius qui secundum legẽ suus non est. Idẽ sub potestate patris legitimi nõ est: ꝙ autẽ suus ꝑ uniuscuiusq; ꝓprio accipit̃ confirmat. Virg. ĩ geor. molles sua thura sabæi. Terẽ. ĩ phor. Quot

homines tot sensus suus cuiq; mos est. Si autem ĩ possessionem fit a possessore transitio obliquis possessiui utuntur: ut Cicero miseretur filii sui: præbet suo filio: aspicit suum filium: potitur suo filio. Si extrinsecus fit transitus in possessionem tertiæ personæ suf-ficit genitiuo uti ipsius possessoris: ut misereor filii Ciceronis: accuso filium Ciceronis potior filio Ciceronis. Licet tamen addere etiam possessiui casus consequentes: uel di-scretionis causa uel abundantiæ: ut egeo ingenio sui Ciceronis: benedico ingenio sui Ci ceronis & similia: Illud quoq; sciendum ꝙ cum in aliis possessiuis liceat genitiuo uti pri mitiuo pro omni eorum casu: quod ostendimus. In hoc quoque possessiuo pronomine tertiæ personæ quomodo in aliis tunc utimur cum ipse possessor aliquid agat in pos-sessionem suam: & cum ĩ aliam personam transitum ostendatur facere pro sua possessi-one: ut amat ille suũ filiũ: & amat ille sui filiũ: benedicit filio suo: & benedicit sui filio: petit᷑ a me ut prosim suo filio: & ut ꝓsim sui filio. Si ipsa tamẽ possessio ĩ possessorẽ fa-cit transitionem: non est congruũ uti primitiui genitiuo pro possessiuo quia uim habet compositi græci: ut Ciceroni reddit sui filius. non satis cõmode pro hoc dicitur Ciceroĩ reddit suus filius: nec Ciceronẽ laudat sui filius pro suus filius: & similia: quia nec apud nos nec apud græcos bene dicitur: κικέρωνα φιλεῖ ὁ ἑαυτοῦ υἱός: nisi more attico pro sim-plici accipiatur. Et sciendũ ꝙ primitiuũ eius tã singulare q̃ plurale est: licet ĩ possessiuo & unũ & plures possessores eius ĩtelligere pro significatione genitiui ad possessorẽ per-tinentis: ut suus illius filius: & suus illorũ. Nec etiã mirũ si per retransitionẽ Romani utuntur his pronoĩbus: idest sui sibi se a se: & eius possessiuo ut ostendimus. Necnon si ad coniunctionẽ sui etiam in alias personas aliquid agat: ut uocat me ad se: ducit te se-cũ: & trahit omnia ĩ se: uel cũ transitũ fit ĩ aliquos etiã sibi coniunctos: ut ille miseretur eorũ qui secũ uiuũt: uel sibi parentũ: uel secũ degentiũ: dat sibi fauentibus: ĩcusat secũ certantes: ĩuidet se ĩdigentibus. Et uidentur hæc oĩa possessiuorũ uim habere & similia Nec ĩcongrue uidentur huiuscemodi constructionẽ habuisse: cũ attici quoque soleant cõpositis ĩ huiuscemodi uti constructionibus. Xenophon ἀπομνημονευμάτων primo ἀλ-λὰ σωκράτης γ' ἔφη ὁ κατήγορος τοὺς πατέρας προπηλακίζειν ἐδίδασκε πείθων μὲν τοὺς συ-νόντας αὐτῷ σοφωτέρους ποιεῖν τῶν πατέρων. Idem in eodem ἀλλὰ σωκράτης γ' ἔφη ὁ κα-τήγορος οὐ μόνον τοὺς πατέρας ἀλλὰ καὶ τοὺς συγγενεῖς ἐποίει ἐν ἀτιμίᾳ εἶναι παρὰ τοῖς ἑαυ-τῷ συνοῦσι. Demosthenes καὶ pro Xenophon ἀπομνημο-νευμάτων secundo χαιρεφῶντα δέ ποτε καὶ χαιρεκράτην ἀδελφὼ μὲν ὄντε ἀλλήλοιν ἑαυτῷ δὲ γνωρίμω αἰσθόμενος διαφερομένω. ꝙ autem etiam genitiuo uel datiuo qui loco sit genitiui possessoris: bene additur etiam possessiuũ: ut supra diximus: non solũ nostrorũ sed eti am antiquorũ usus comprobat. Vir. in buco. Et me phœbus amat: phœbo sua semper apud me Munera sunt luari: & suaue rubens hiacynthus. Teren. in adel. suo sibi hunc gladio iugulo: & Plato in timæo μήτε ἄρα ἀργύριον μήτε χρυσὸν μήτε ἄλλο ποθὲν κτῆμά αὐ-τοῦ ἴδιον. Et quod mirum est hoc ipsum τὸ ἴδιον etiam primæ & secundæ adiungitur per sonę apud illos: ut Isæus ἐν τῷ πρὸς εὐκλείδην οὐκ ἂν τὰ ἴδια τὰ ἐμαυτοῦ. Demosthenes ἐν τῷ πρὸς περικλέα. οὐ περὶ τοῦ ἐμὸν ἴδιον

ꝓ quo nos dicimus meũ ꝓpriũ & tuũ ꝓpriũ. dicit᷑ tamẽ & suũ propriũ illius ut non putetur abundare suũ: sep indubitabilem discretionem significa-re. Illud quoq; notandum ꝙ tertiæ personæ possessiuũ ad ĩnumerabiles ut diximus re-

fertur personas possessorum: quippe cum ad omnia tertiæ personæ pronomina: & ad omnia nomina & participia pót referri: ut suus illius: suus istius: ipsius huius: eius suus Virgilii uersus: sua dicétis diligentia. Primæ autem personæ possessiua & secundæ non egent per se prolata adiectione alicuius genitiui: cum uim genitiui finiti in se habeant. Quomodo nec suus eget genitiuo sui primitiui: quem in se possidet: sed extrinsecus alterius uocis propter multitudinem tertiarũ personarum ad quas necessario & primitiuum sui: & possessiuum ipsum refertur: utraqꝫ enim relatiua sunt. Nam meus & tuus nisi ad suorum primitiuorum quæ sunt de monstratiua non intelliguntur genitiuos. Itaqꝫ extrinsecus genenitiuis non egent.

De differentia genitiui primitiui & possessiui.

Vaeritur quæ sit differentia inter genitiuum primitiui & possessiui: mei tui sui nostri & uestri. Et quantum quidem ad uocem nulla: quãtum uero ad sensum hæc est differentia: ꝙ genitiuus primitiui simplicem possessionem significat: possessiui uero duplicem. Si enim dicam mei est seruus: pro meus est seruus: simplicẽ demonstro possessionem. Sin autem dico: mei est filii seruus: duplex ostenditur possessio: mea quidem in filio filii autem in seruo. Frequenter tamen etiam sine nomine licet huiuscemodi possessiua proferre. Et maxima cum de dominis uel coniugibus: uel amicis mentio fit: ut Terentius in andria. Cuius hic puerum apposuisti? uestri: cuius nostri Intelligitur enim domini uel herilis filii. Idem in eadem. Cur meam tibi? subauditur cõiugem uel sponsam. Idem in eunu. O mea tu: subaudiẽdum est amica uel soror. Et omnibus maritis mos est de uxoribus suis dicere mea: & inuicem uxoribus de suis maritis meus dicere per defectionem nominis. Et primitiuorum quidem genitiuus per se ꝓfertur non egẽs alterius genitiui: ut mei filius ambulat: tui filium uideo: mei misereris: tui miseretur: Nam & ad omnem numerum & genus & casum bene construitur primitiui genitiuus. Possessiui uero genitiuus eget semper alterius genitiui eiusdem numeri & generis. Mei filii miserere: tui filii misereor: sui filii miseretur ille: nisi per eclipsim quomodo prædiximus proferatur: & non solum genitiuo primitiui pro omni casu possessiui licet uti: ut mei ager pro meus ager: & mei agrum pro meum agrum: & nostrum uel nostri filius uel filium pro noster filius uel nostrum filium: & similia ut ostẽdimus: sed etiam ipsorum possessiuorum genitiuus cum omni casu secundæ possessionis: idest quæ a possessione possidetur ponitur: ut si uxor loquens de agro mariti sui: uel de alia re dicat Iste ager mei est τοῦ ἐμοῦ semine mei prægnans sum: prolem mei diligo: thalamis mei caste pareo. Nec aliter potest duplex possessio construi sine genitiuo possessiui. Apud græcos etiam articulus huic coniunctus discernit ambiguitatem ὁ τοῦ ἐμοῦ ἀγρός. ἡ τῆς ἐμῆς σωφροσύνη. Quo deficiente latini auctores sæpe faciũt quæstiões: ut Luca. in. iiii. Ac repulit æstus fortior oceani τῶν τοῦ ὠκεανοῦ. Idem in primo. Et tharanis scyticæ non mitior ara dianæ του τῆς ἀρτέμιδος. Similiter dicitur minor uiginti annorum ἡττῶν τοῦ τῶν εἴκοσι ἐτῶν. Nec mirum tantam uim in possessionibus habere genitiuos: cum in cõpositis quoque immobilis maneat idem casus ne si declinetur significatio quoque eius euanescat: ut tribunusplæbis: plæbiscitum: senatusconsultum. Et si a duobus sit genitiuis: uterque manet indeclinabilis: ut huiuscemodi: istiusmodi: illiusmodi: quæ tam cõposita q̃ separata omnibus adiunguntur casibus.

De genitiuo primitiuo & possessiuo tertiæ personæ.

Vi quando est primitiuũ: nominatiuum ut diximus nõ habet quia necesse est ad aliquem alium nominatiuum tertiæ referri personæ hoc ꝓnomẽ & quia trãsitiuorum seruat constructionẽ. Nã uel in se reciprocatur idest ipse ĩ se aliquid agere ostenditur: aut pati ipse a se. In quo necesse est obliquũ aliquẽ poni casum: ut miseretur sui: parcit sibi: accusat se: potitur se. Vel p retransitionẽ aliquã: ut prædictũ ẽ cõstruitur: idest quando ab ipsa ĩ aliã fit ẽtransitio personã: & ab illa ĩ eã retransitio: quæ similiter obliquũ exigit: ut rogat me seruus ut miserear sui: petit me amicus: ut sibi prosim: cõmouet me inimicus ut se accusem: hortatur me uirtus ut se potiar.

Hic ĩtẽdit cõparare ꝓnoĩa græca & latina adinuicẽ.

ET sciendũ ꝙ quomodo cõposita pronoĩa apud græcos noĩatiuo carentia omnimodo ĩ actu sunt: & hic actus uel ad easdẽ personas reciprocatur: idest ĩflectitur uel ad possessiones earũ: Itaq; necessario uerbis copulantur ĩ quibus noĩatiuos eorũ ĩtelligitur ut ἐμαυτὸν κήδομαι καὶ ἐμαυτοῦ δοῦλον τύπτω: σαυτοῦ κήδῃ: καὶ σαυτοῦ δοῦλον τύπτεις. ἑαυτοῦ κήδεται: καὶ ἑαυτοῦ δοῦλον τύπτει. Sic apud nos ĩ hoc pronomine necesse est fieri: ut sui miseretur: uel filii sui miseret᷑. Aut cũ prius uerbũ a tertia ꝓferatur persona transitiue ĩ aliã personã: & iterũ per retransitionẽ ab illa ad eã actus aliquis referatur: ut supra ostendimus. Rogat me ille ut ad se ueniã: petit te ille ut sui miserearis: rogat Turnus eneã ut sibi parcat. Necesse est eñi obliquos casus ad noĩatiuos referri ĩterpositis uerbis. Actũ quidẽ ad noĩatiuos: passionẽ uero ad obliquos reddẽtibus ut Cæsar uicit Põpeiũ. ego te diligo. Passio uero facta per obliquos actiuo coniunctos uerbo transfertur ĩ noĩatiuũ pertinentẽ ad ipsam quæ patitur personã passiuo coniunctũ uerbo: prædictũ uero nominatiuũ qui ad agentẽ pertinet trãsfert ĩ ablatiuũ: ut Cæsar uincit Põpeiũ. Vincitur Põpeius a Cæsare. Ego diligo te. tu diligeris a me. Et græci quidem cõposita ĩuenerunt pronoĩa: idest ἐμαυτοῦ σαυτον ἑαυτοῦ quibus utuntur quando eadẽ persona in sese uel ĩ suã: ut dictũ est possessionẽ facit aliquid: quæ ἰδιοπαθῆ uel ἀντανακαστη uocant idest sui passa uel a se patientia: siue refractiua translatiue a corporibus quæ ĩ se refringuntur. Simplicia uero ἀλλοπαθῆ noĩant: idest extrinsecus passionẽ faciẽtia uel patientia: ut doceo te doceor a te. Nos autẽ quomodo ostendimus superius: simplicibus quidẽ pro utrisq; utimur tã in prima q̃ in secunda persona: secũdũ homericã ut supradictũ est cõsuetudinẽ. In tertia uero persona: idest sui sibi se a se: quod illi seruãt in cõpositis seruamus q̃uis hoc quoq; sit simplex: itaq; & nominatiuo caret sui: quomodo ἑαυτοῦ & omnino uerbo copulatur: quod eius uicem compleat nominatiui: ut sui eget: sibi nocet se incusat: Sed in huiuscemodi quidẽ constructione: idest quando ipsa in se: uel in possessionem suam agit pro composito græco pronomine: idest ἑαυτοῦ ἑαυτῷ ἑαυτὸν accipit᷑: ut sui eget ἑαυτοῦ χρῄζει sibi ĩdulget ἑαυτὸν ἑαυτὸν χαρίζεται: sui seruũ uẽdit ἑαυτοῦ δοῦλον πωλεῖ. Quando uero extrinsecus actus in eum aliquis fieri significatur pro simpli græco: idest αὐτοῦ αὐτῷ αὐτὸν accipitur. Nec aliter tamen hoc fit nisi prius a tertia persona uerbum aliquod: ut diximus proficiscatur ad aliam extrinsecus personam: & sic ab illa per retransitionem ad eam reciprocetur aliud uerbum: ut rogat me ille: ut ad se ueniam: petit te ut sibi des: hortatur milites imperator ut se largo patiat᷑. Illa quo

q; uerba quæ tertiæ personæ acquisitionē aliquā significant: q̄uis nec sui passionē nec trā
sitionē hebeāt supradicti pronominis casibus frequenter construūtur: ut auget ille sub
stantiā sui. defendit Brutus sibi libertatē. Videt ille similē sui: uel sibi hominem. ducit se
cū Aeneas Achatē. Quāuis si quis hæc quoq; altius inspiciat: sui passionis & possessiōis
uim aliquā ostendere ea etiā īueniet. Itaq; apud græcos quoq; cū cōpositis pronoībus ꝓ
feruntur α τεὶ μεὸ ἑαυτοῦ τὸν φίλον Præterea sciendū ꝙ illud quoq; quod apud græcos di-
citur per solos obliquos cōpositū casus ἀλλήλων κηδονται ἀλλήλοισ παρεχουσαιν ἀλλήλο
υσ φιλοῦσι Necessario inuicē actū & passionē alterius ī alterā personā uno eodēq; casu
significat: nec potest noīatiuo proferri: sed habet eius ītellectū ī ipso uerbo. Nostri ue-
ro frequēter pro accusatiuo huiuscemodi cōstructionis accusatiuis utuntur anteceden-
te iter oīum personarū pluralibus: ut Terē. ī adel. Video amare inter se φιλεῖν ἀλλήλουσ
Idē in eadē Age inepte quasi nunc non norimus inter nos: pro γνοίμεν ἀλλήλουσ. Virg.
ī. xi. Cōuersiq; oculos irer se atq; ora tenebant iter se πρὸσ ἀλλήλουσ. Sæpe tamen expla
nandi causa adiicitur īuicē nec solū hoc ī tertia: sed ī prima: ut ostendimus fit: & secun-
da persona plurali. Q uippe quæ possunt ī se diuersas colligere personas: ad imitatio-
nē græci pronoīs: quod caret noīatiuo: simili utimur cōstrīōe: ut ego & tu nosmetipsos
īuicē amamus īter nos: tu & ille īuicē amatis īter uos: aliis autē casibus sine īter quod ac
cusatiuū exigit utimur addentes īuicē ut ego & tu nostri īuicē miseremur ἀλλήλουσ ἐ-
λεοῦμεν. Tu & ille īuicē uobis īdulgetis ἀλληλοισ χαρίζεσθε. Iste & ille īuicē se potiuntur
ἀλλήλοισ ἀπολαύουσι ꝙ si non addat̄ īuicē dubitatio fit utrū per sui passionē singulæ ī
se agāt: altera in alterā. Si dicā iste & ille se amant dubiū eni fit utrū ἑαυτοὺσ ἢ ἀλλήλο
υσ significat. Et ī prima quidē persona licet per cōceptionē secundā assumere & tertiā ut
ego & tu legimus ego & ille scribimus. A secunda uero prima cōcipi non pōt tertia au-
tem potest: ut tu & ille nos metipsos lędītis. Q uæritur cur pronoīa patriæ a solis plu
ralibꝯ tā apud nos q̄ apud græcos: ἡμεδαπὸσ & ὑμεδαπὸσ derinautnr. Ad quod sciēdū
ꝙ idem a solis pluralibus fiunt: quia patria ad plures pertinet non ad unum. Et sciendū
ꝙ quomodo pronomina quæ finita sunt habent & patria & possessiua: ut meus tuus su
us noster & uester: nostras & uestras: Sic etiam nomen infinitum quis uel qui hēt apud
nos non solum patrium cuias quomodo apud græcos ποδαπὸσ: sed etiā possessiuum:
quod tam interrogatiuum esse potest: q̄ relatiuum ut cuius cuia cuium. Sed huius ma-
sculinum in fine acuitur differentiæ causa: ꝙ autem tam īterrogatiua q̄ relatiua possunt
esse: quomodo & primitiua eorum usus comprobat. Virgilius in buco. īterrogantē ꝓ-
tulit. Dic mihi dameta cuium pecus an melibœi Terentius in eunucho. Q uid uirgo cu
ia est? Idem in andria. Quid eam? suam ne esse dicebat? non. cuiam igitur? Cicero ue-
ro in uerrinis de ꝑfectura urbana relatiue posuit. Eadē cuia res est cuiū ꝑiculū. Et neces
se ē oībꝯ ea grauari syllabis q̄do sūt relatiua: q̄uo et primitiua eoꝝ relationē significātia

De constructione pronominum
secundum obseruationes communes.

Pronomina quasdam habēt proprias obseruationes singula: quasdam com-
munes tam cum aliis pronominibus: quā cū quibusdā partibus orōnis. Cū
de propriis igit̄ maxime singuloꝝ superiꝰ dictū est: nūc de cōmunibus dica
mus. Ipse addiectiuū: uel appositiuū dicit̄: quod Apollonius ἐπιταγματικὸν
nominat: nō ꝙ solum hoc pronomē aliis pronominibus uel etiā noībus apponit̄: sed

ꝙ frequẽtius q̃ alia: ut ego ipse: tu ipse: ille ipse. Vir. ipse. Cice. ipse. Inueniũtur enĩ alia
pronoĩa appositiua idest ἐπιταταστικά. Virgilius. Ille ego qui quondã gracili modula-
tus auena. Idẽ in bucoli. Nec tuus hic mœris: nec uiueret ipse menalcas. Idẽ in. vi. æneĩ
Tu ne ille æneas quẽ dardanio anchisę Alma uenus phrygii genuit simoentis ad undã
Per excellentiã igitur hoc pronomẽ. i. ipse quasi propriũ quod est multorũ cõmune ap-
positionis nomẽ possidet. Et sciendũ ꝙ pronominũ oẽs tertiæ personæ possunt per su-
pradictã figurã apponi primæ & secundæ personæ: excepto sui sibi se a se. Prima autẽ
uel secunda persona nec sibi ĩuicẽ nec tertiæ possunt apponi. Nemo enĩ dicit ego tu es
uel tu ego sum nec ego ille facit: uel tu ille facit. Ille autẽ ego facio: & tu ille facis dicitur.
Nã idem appositũ est quod apponitur illi ad quod uerbũ redditur. Græci quoq; primi
tiuã tertiã personã: & ex ea cõpositã idest ἑαυτοῦ ἑαυτῷ ἑαυτόν Secundæ & primæ perso
næ non apponũt: quomõ nec nos sui: quod uim tã simplicis primitiui tertiæ personæ
græci q̃ cõpositi possident apud nos. Pluralẽ tamẽ cõpositã tertiã: quia non habent cõ-
posita a pluribus primæ & secundæ personæ necessario adiungunt & primæ & secũdæ
personæ: ut ἑαυτῶν κηδόμεθα pro ἡμῶν αὐτῶν. ἑαυτῶν κήδεσθε pro ὑμῶν αὐτῶν. Nos autẽ
nec in plurali numero possumus apponere primæ & secundæ personæ supradictũ ter-
tiæ personæ pronomẽ: idest sui sibi se a se. quia & singularis est uox quę nec apud gręcos
apponitur primæ uel secundæ personæ. Nec apud nos q̃uis etiã pro plurali accipiatur.
Et quomodo simplex singulare accipimus etiã pro cõposito per oẽs ꝑsonas: Sic etiam
simplex plurale: ut mei causa facio: ἐμαυτοῦ χάριν ποιῶ. & mei causa facis: & mei causa fa
cit & nostri causa facimus: ἡμῶν ἀντὶ τοῦ ἑαυτῶν χάριν ποιοῦμεν. Nec mirũ diuersas aliquã-
do personas figurate ĩter se copulari. Cũ etiã diuersos casus est ubi bene coniungimus:
ut ĩ illis quæ ex generalibus ĩ specialia: uel ex pluralibus in singularia distribuunt: ut a-
nimaliũ quædã sunt mortalia quędã ĩmortalia. Litterarũ aliæ sunt uocales: aliæ conso
nantes. Triũ saturni filiorũ: unus in cælo: alter ĩ mari: tertius apud inferos regnat. Nõ
enĩ bene dicitur animalia pars est mortalis: pars est ĩmortalis: nec tres saturni filii: unus
in cælo alter ĩ mari: tertius apud inferos regnat. Quanuis Homerus poetica auctorita
te dixerit οἱ δὲ δύο σκόπελοι ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει. quomodo & alii quidã: tam apud
græcos q̃ apud nos. Cũ autẽ fit distributio: bene utimur noĩatiuis: ut litteræ sunt notæ
uocũ: uel cũ uerbũ ad id quod distribuitur: non ad ea quæ distribuunt redditur: ut ho
mines opportuni sunt alii quidẽ ad pacẽ: alii uero ad bellũ: & hoc quidẽ quia in plurale
distribuitur a cõmuni uerbũ habet. Sin uariaueris numerũ quod prædiximus manife-
statur. ut Virg. ĩ buco. Cur non mopse boni quoniã cõuenimus ambo Tu calamos infla
re leues ego dicere uersus. Potest tamẽ & singulare pluralẽ significationẽ habens: uel in
singularia uel ĩ pluralia supradicto modo distribui: & eandẽ constructionis seruare ra-
tionẽ: ut gentis romanæ: pars fuit fortis pars sapiens. uel gentis romanæ alii fuerũt for-
tes alii sapientes: uel gens romana fuit alii fortes alii sapientes Liuius. xli. ab urbe condi
ta. Periti religionũ: iurisq; publici: quãdo duo ordinarii cõsules eius anni: alter morbo
alter ferro periisset: & suffectũ consulẽ negabant comitia habere posse: Ecce hic auctori
tatẽ homeri secutus noĩatiuũ posuit ꝓ genitiuo duo ordinarii cõsules ꝓ duoꝝ ordinari
oꝝ cõsulũ. Ad distributa. n. r̃ddit uerbũ nõ ad cõiũcta. Ex diuersis quoq; casib⁹ solẽt d
riuatia simul & cõposita fieri: ut a medio & terr̃ mediterrãeus: & a medio ãnis: mediãna
a cã & dicẽdo causidicus: a uana loquẽdo uãiloquus: & similia: q̃ & simplicib⁹ deriuata

simul: & cōposita sunt. In huiuscemodi tamen deriuationibus frequēter īuenis transiti-
onē etiā ex alia in altera fieri genera: ut hæc manus: hic centimanus: Horatius. centima
nus gigas: hic sanguis: hic & hæc exanguis & hoc exāgue: hoc caput hic & hæc & hoc tri
ceps: hoc cor: hic & hæ & hoc uecors: hæc mens: hic & hæc & hoc amens demens: hæc ar
ma: hic & hæc inermis & hoc inerme: & inermus inerma inermū. Plurima similiter com
posita ex diuersis generibus uel casibus uel numeris in alia per deriuationē trāseuntia ī
uenis. Nihil igitur mirū tertias quoqꝫ personas pronominum tā primæ ꝗ secundæ figu
ratæ adiungi: quomodo superius ostendimus.

De constructione omnium partium orationis.

Partium orationis quædā habent inter se generaliter sibi accidentia idest nume
ros: & casus & genera: ut nomen pronomē participiū. Quædā personas & nu
meros ut uerbū & pronomē. Quędā tempora: ut uerbum & participiū. Quę
dā nihil ex eis: ut præpositio: aduerbiū cōiunctio & īteriectio: quæ nec declinationē ali-
quā habēt. Quæ sunt igitur declinabiles cū ex propriis figurationibus ad cōuenientes
supradictorū numerorꝫ: uel generū uel casuum: uel personarū: uel temporū consequē-
tias accipiuntur ī orōnis constructione: idest dispositione ad aptā coniunctionē referri
debent: utpote singulare ad singulare: & plurale ad plurale: cū ad unā eandēqꝫ refertur
personā ītrāsitiue: ut ego Priscianus scribo ītelligēs & nos oratores scribimus intelligē
tes: cū eni transitiua sunt uel refractiua: licet diuersis uti numeris: ut docemus discipu-
lū: docemus discipulos: doceo discipulū: doceo discipulos: accuso uos: prosum uobis.
Eadē ratio est ī generibus: ut bonus homo: & iustus & rectus est ille: bona mulier & ca
sta & pudica est illa: boni hoīes & iusti & recti sunt illi: bonæ mulieres & castæ & pudi-
cæ sunt illæ. Similiter & in casibus: mei dolentis ipsius misereor: & illius uel tui dolētis
misereor. teipsum legentē uideo: & meipsū ītelligentē sentio. Cū igit̄ ad unā eandēqꝫ p
sonā & casus & genera: & numeri referuntur: supradicta cōsequentia est obseruāda. Va
riantur autē ut dictū est per transitiones & reciprocationes nō solū casus & numeri: sed
etiā genera: ut illos lædit mulier: & illū lædūt mulieres. Superuacuū est ī re tā manife-
sta usus auctorū testimonia proferre. Illud tamen sciendū ꝙ per figurā quā græci αλλō
ἰοητα uocant: idest uariationem & πρōληψιν uel συλληψιν. idest per præceptionem siue
conceptionem: & per zeugma: idest adiunctionem: uel concidētiam: quam συμπτωσιν
græci uocant. Et præcidentiam uel procidentiam: idest αντιπτωσιν: uel numeri diuersi:
& genera diuersa: & diuersi casus: & tempora: & personæ: non solum transitiuæ & p re-
ciprocationem: sed etiam ītrāsitiue copulantur: quæ diuersis auctorum exemplis tam
nostrorum ꝗ grecorum necessarium esse duximus comprobare. Construūtur igitur di
uersi numeri: ut Virgilius in primo æneidos. Pars in frustra secant: uerubusqꝫ tremen-
tia figunt. Ad sensum enim quia pars troianorum plures in hoc loco intelliguntur: plu
rale reddidit uerbum secant: quomodo Homerus: ὣσ φασαν ἤ πληθυσ:. Salustius ī cati
linario. Interea seruitia repudiabat: cuius initio ad eum magnæ copiæ concurrebāt. Cu
ius eni singulare ad rē rettulit. idest cuius rei seruitiorū. δουκυδιδησ συμε πρησβευοντō
αυτοισ καὶ δορυ συμελαβον πολισ των λακεδαιμονιων. Terentius in eunucho. Si quisqꝫ
est qui placere se studeat bonis ꝗ plurimis. & minime multos lædere In his poeta
hic nomen profitetur suū. Quisquam enim ad multos intelligit. quomodo idem:

Aperite aliquis actutum. σοφοκλησ ἐν ἀντιγόνη ὅστισ τὰ φρόνει η. Diuersa genera similiter cõstruunt̃. Virgilius ĩ bucolicis. Dulce satis humor depulsis arbutus ædis: Lenta salix fœto pecori: mihi solus amyntas: Ad dulce. n. quod est neutrũ tã fœminina q̃ masculina reddidit. In codẽ. Triste lupus stabulis maturis frugibus imbres: Arboribus uenti: nobis amarillidis iræ. Idẽ ĩ primo ænei. Nimbo℞ ĩ patriã loca fœta furẽtibus austris Aeoliã uenit: Idẽ ĩ tertio georgi. Sũt & amineæ uites firmissima uina. Idẽ ĩ primo ænei. Cymothoe simul & triton annixus acuto Detrudũt naues scopulo. Luca. ĩ primo. Hic leges & plębiscita coactæ. Vir. in octauo. Qualis eram cũ primã aciẽ pręneste sub ipsa Straui. Cum. n. præneste nomẽ oppidi ꝓpriũ neutrũ sit: ad ĩtellectũ urbis reddit sub ipsa: quõ Terẽtius ĩ ꝓlogo eunuchi. In eunuchũ suã dixit: ad comœdiã referẽs ꝓnomẽ. Virg. ĩ. xii. Dictãmum genitrix cræteа carpit ab ida Puberibus caulẽ foliis. & flor̃ comãtem Purpureo: nõ illa feris in cognita capris Gramina: cũ tergo uolucres hæsere sagittæ Hoc uenus obscuro faciẽ circundata nimbo Detulit hoc fusum labris splẽdentibus amnem Inficit occulte medicãs: spargitq; salubris. Vide quõ diuersa genera: & diuersos numeros in supradicta figura ἀλλοιότητοσ. i. uariatiõis auctoritas confũdit. Græco℞ quoq; auctores freq̃uẽter huiuscemodi utũt̃ figuratiõibus ut Home. πᾶσιν ὀρίνεν θυμὸσ ἐκείνη. Diuersi quoq; casus uel casus ꝓ casibus figurate tã a nostris q̃ a græcis sæpissime ponunt̃. ut Virg. in primo ænei. Tu mihi quod cunq; hoc regni: tu sceptra iouẽq; Concilias: hoc regni: pro hoc regnũ. Idẽ in primo Vrbẽ quã statuo uestra est: subducite naues: pro urbs quã statuo. Terẽ. in andria. Dii ĩmortales: quid turbæ est apud forum: quid illic hominũ litigãt: ꝓ quot hoĩes. Idẽ in eodẽ. Ex andro cõmigrauit huic uicinię: ꝓ ĩ hãc uiciniã. In eadẽ. Quas credis esse has: nõ sunt uere nuptiæ. Idẽ in phor. Cũ eius aduenti mihi uenit in mentẽ genitiuũ posuit pro nominatiuo. Cice. in primo uerrina℞. Nam ita mihi uelim deos propitios ut cum illius mihi tp̃is ueniat in mentẽ: nõ solum animo sed etiã toto pectore per horresco. temporis illius ꝓ tempus illud. Idẽ in secundo uerrinarũ. Fac tibi acilię legis ueniat in mentẽ: pro acilia lex. Virg. in tertio georgi. Et crurũ tenus a mẽto palearia pendẽt. pro cruribus tenus. Idẽ ĩ octauo ænei. Volat hasta tago per tẽpus utrũq;: pro in tagũ. Salustius in catilinario. Prętèr rerũ capitaliũ condẽnatis: pro condẽnatos. Idẽ in primo historiarũ: Nã a primordio urbis ad bellũ persi macedonicũ: pro persis: Virg. in primo ænei. Troas reliquias danaum: atq; ĩmitis achilli: pro achillis. Hora. in quarto carminũ: Hic dies anno redeũte festus: corticem astrictũ pice dimouebit ãphoræ: pro amphora. Teren. in andria. Quid mei faciã: ꝓ quid de me fiet. Idẽ in eunucho: Quid illo faciemus: pro illi. Similiter Cicero in uerrẽ de prætura urbana. Quid illo ꝓ illi mi o parone factũ est. Virg. ĩ primo ęnei. Parce metu cytherea manent immota tuorum Fata tibi: pro ne timeas. Idem in secũdo georgicorum. Libra dies somniq; pares ubi fecerit horas: pro diei. Horatius in quarto carmi. Hic dies uere mihi festus atras eximit curas: mihi ꝓ a me. Demosthenes ἐν τῷ κατὰ κτησιφῶντοσ

Et nostri hac figura sæpe sunt usi: ut Teren. in eunucho. Apparet seruum hunc esse domini pauperis: miseriq;: pro apparet hic seruus. Et in aliis tamẽ plærisq; inuenies græcorum auctoritatem: & maxime antiquorum imitatos latinitatis auctores: quod postea ostendetur. Homerus. huic Terentius in andria: Ita tum discedo ab illo: ut qui se filiam neget daturum.

Iuersa tempora construuntur: ut postq̄ res asiæ: priamiq; euertere gentem Im meritam uisum superis cecidit q; superbum Ilium: & omnis humo fumat neptunia troia: Diuersa exilia: & desertas quærer terras Auguriis agimur diuum classeq; sub ipsa Antandro: & phrygiæ molimur mōtibus idæ. Cecidit est præteriti: fumat autē & agimur & molimur præsentis. Idē i. iiii. æneí. At regina graui iamdudū saucia cura Vulnus alit uenis: & ceco carpitur igni: pro alebat & carpebatur. Et sciendū q̄ tā poetæ q̄ prosarū scriptores frequenter præsentibus utuntur: tā pro præteritis q̄ p̄ futuris. contra autē raro. Teren. i andria. Sed si quid narrare occepi: cōtinuo dari tibi uerba censes: pro occipio uel occipiā. Idē i eunu. Quæ uera audiui taceo: & contineo optime: audiui pro audio uel audiā. Idē i phor. Cur non inquā phormio uides inter nos: inquā pro inquit dixit: quod raro est i usu. Sic eni plærīq; solent ponere inquā quod est futuri loco præteriti: uel etiā præsentis accipientes: Diuersæ personæ: ut Virg. i secūdo æneidos. Diuellimur inde Iphitus & pelias mecū. Terentius i andria. Si hic esses aliter sentias. Et nota q̄ sese ostendens hic d[illegible]it. In qua demonstratione intelligitur etiam ego Liuius. xlvii. ab urbe condita. Certare uel pio certāmine cuiuslibet bonæ artis: & uirtutis ausi sumus cū parentibus quoq; ciuitas suis. Virgilius. Ille ego qui quondā gracili modulatus auena Carmen. Idē in secundo æneí. Quæq; ipse miserrima uidi: Et quorū pars magna fui. Idē in buco. Nec tuus hic mœris: nec uiueret ipse menalcas. Idē i quarto georgicorū. Illo uirgiliū me tempore dulcis alebat Parthenope studiis florentē ignobilis oci. Terentius i phor. Nā ego meorū solus sum meus. Persius postq̄ meus a prætore recessi: Nec solū per genera: & personas & numeros & casus: & tempora: quæ maxime declinabilibus accidunt: de quibus supra ostendimus solent auctores uariare figuras: sed etiā per omnia unicuiq; partiū orationis accidenti: ut puta noī accidunt species genus numerus figura & casus. Per eos igitur quinq; modos iueniūtur uariationibus. idest ἀλλοιότησιν usi auctores: Per species. Optima cælicolū saturnia magna dearū: magna dixit pro maxima positiuū pro superlatiuo: cū aptissime superius: optima cælicolū dixisset: & Virg. i primo æneidos. Tristior & lachrymis oculos suffusa nitentes: tristior pro tristis. Homerus. τὸν δ᾽ ἔκτανε Δαρδάνος ἀνήρ. Dardanus pro dardáius: primitiuū pro deriuatiuo: ut Virg. quoq; i. iiii. æneí. Hauriat hunc oculis ignē crudelis ab alto Dardanus: pro dardanius. Et i secundo. Ipse deos in dardana suscitat arma: pro dardania. Simile est huic & Romulus populus: & romula gens pro romuleus & romulea. De generū: & casuū: & numerorū uarietatibus i supradictis ostendimus. Figuræ quoq; aliæ p̄ aliis solēt ab auctoribus poni: ut Virg. i primo æneí. Totūq; a sedibus imis Vna eurusq; notusq; ruunt pro eruunt: simplex pro cōposito. Similes iuenies uariationes constructionis per omnia cæteris quoq; dictionibus accidenti. Aliæ quoq; p̄ aliis partibus uel dictionibus ponuntur: ut nomen pro aduerbio: ut sublime uolat p̄ sublimiter: & sole recens orto pro recenter. Et contra aduerbiū pro noīe: ut genus unde latinū pro ex quo Et Cicero pro deiotaro. En crimen: en causa cur regē fugitiuus: dominū seruus accuset: cur propter quæ: & iuste pro uere uel uere pro iuste. Et satis pro sufficiens. Euripides αἰτίαντος δίκαιος πόνος pro ἀληθής. Lucanus in primo: Tu satis ad uires romana in carmina dandas. Idem in. vii. Quippe necesse putat pro necessarium. Homerus

dixit quidem satis est multum pro multe. Virgilius i primo æneí. Multum ille & terris iactatus & alto Vi superum: nomen pro aduerbio ponit. Præpo-

ſitiones eſt quando abundant: eſt quando deficiunt: eſt quando aliæ pro aliis ponuntur tã apud græcos q̃ apud nos abundant: ut Iſocrates

¶ Noſtri quoq; frequenter utuntur hac abũdãtia præpoſitionis. Terẽ. ĩ andria: Accedo ad pediſequas. Idẽ ĩ eunu. Nunq̃ accedo ad te qn doctior abeã. In eadẽ. Edicit ne uir qſq̃ ad eã adeat. Idẽ ĩ eadẽ: Adeã ad eũ In eadẽ. Ad te ueni. Iſocrates

¶ Virg. ĩ qnto æneí. Spatio poſt peinde relicto Tertius euryalus. Iſocrates πρὸσ νικοκλέα φίλησ κτώμενην τοὺσ βουλομένουσ

¶ Virg. in. viii. ænei. Poſt hinc ad naues graditur: ſocioſq; reuiſit. Præpoſitiones deficiunt: ut Virg. ĩ. viiii. ænei. Euolat ĩfœlix & fæmineo ululatu Sciſſa comã muros amẽs atq; agmina curſu Prima petit: deeſt cũ ululatu Homerus ἀμφὼ ἐμῶσ ὦ φίλε δόσατε. Virg. ĩ. v. His magnũ alcidẽ cõtraſtetit: his ego ſuetus: his deeſt cũ. Aliæ pro aliis ponuntur: ut Virg. ĩ primo ænei. Multa ſuper priamo rogitans ſuper hectore multa: ſuper priamo pro de priamo. Idẽ ĩ primo geor. Sub lucẽ exportant calathis pro ante lucẽ. Coniunctiones quoq; tã apud nos q̃ apud græcos modo abundant: modo deficiunt: modo aliæ pro aliis ponunť. Abundant: ut Multa quoq; & bello paſſus dũ conderet urbẽ. Hora. ĩ epodo: At o deorũ qcquid ĩ cœlo regit terras. & humanũ genus: abundat at. Deficiunt ut Virg. ĩ. iiii. ænei. Ferte citi flãmas: date tela ĩpellite remos. Aliæ ꝓ aliis accipiũť. ut Virg. ĩ. ii. ænei. Aut pelago danaũ inſidias: ſuſpectaq; dona Præcipitarẽ iubẽt: ſubiectiſq; urere flãmis ꝓ ſubiectis ue. Euripides ὑμεῖσ δὲ μάλλα οὐ γὰρ σὺμφονεύσατε ἀλλὰ dixit ꝓ ſaltẽ: ut nr̃i ſimiliter dixerunt Terẽ. ĩ eunu. Si nequeas paulo: aut quanto queas: at poſuit pro ſaltẽ. Aduerbiorũ uero quædã ſunt quę cũ ſupradictis oĩbus accidẽtibus: ideſt diuerſis numeris: & generibus: & caſibus: & temporibus & etiã perſonis ĩdifferenter ponuntur: ut non bonus uir: non bona mulier: non bonũ mancipiũ offendit me: non boni uiri: non bonæ mulieris: non boni mancipii eſt uituperare ĩnocentẽ: non ego non tu nõ ille: non facio non facis nõ facit. Similiter: bene: male: recte: praue poſſunt ſupradictis omnibus apte adiungi. Sũt alia autẽ aduerbia: quæ non poſſunt omnibus copulari accidentibus: ut o quando eſt uocatiuum: ut Virgilius in primo æneidos. O regina nouam cui conderet iuppiter urbẽ & heus Idẽ in eodẽ. Heus iuuenes monſtrate mearũ Vidiſtis ſi quã hic errantẽ forte ſororũ. Alii caſui non adiungũtur niſi uocatiuo. Alia uero ſoli accuſatiuo: ut pone tribunal uel pone domũ ultra fines. Quædã ablatiuo: ut contra iudicibus: quod etiã in præpoſitionibus uidemus fieri. Proprie autẽ illæ ſunt præpoſitiones accipiendæ quæ ſine caſualibus proferri non poſſunt ſeparate. ut ĩ illud periculũ: pro illo de illo ſub illo ex illo ab illo. Nã pone & corã poſſunt etiã ſine caſualibus proferri: quia aduerbia ſunt. Vir. ĩ. ii. ænei. Pone ſubit coniunx: ferimur per opaca locorũ. Idẽ in primo ænei. Corã quẽ quæritis adſum Troius æneas. Sunt aduerbia quæ diuerſis perſonis non conueniunt: ut eia Vir. in. iiii. æneidos Eia age rumpe moras: uariũ & mutabile ſemper Fœmina. Ad ſecũdã dicunť eni ſolã. Sũt aduerbia quæ proprie diuerſis tẽporibus adiũgi nõ poſſunt: ut heri feci nũc facio cras faciã. Sunt alia quæ ſingulis modis ſocianť ꝑ oẽs ꝑſonaſ & numeros & tpa: ut utinã optantis. Sed hæc in loco de aduerbiis latius tractabunť. Cõiunctõ quoq; cõiter cũ oĩbus ſupradictis ĩuenit. .i. generibus caſibus numeris tꝑibus & ꝑſonis ut uir & mulier: uiroꝝ & mulierũ: doceo & docui: & docebo ego: & tu & ille: ſi facio ſi

faciã: si facerẽ: & si faciebã: si fecerĩ: & si feci: si fecissem: & si fecerã: si fecero & si faciã. Sed ad ꝓnois ordinãdi tractationẽ reddeamus. Sciendũ ꝙ cõiugata pronoĩa quæ συζυγα Aristarchus uocat triũ personarũ primitiua seu deriuatiua inuicẽ per se poni nõ possũt per confusionẽ personarũ. Ideo non figurate possunt: quomodo nec uerba: quia tres so las uoces in tribus personis habẽt: mei tui sui: mihi tibi sibi: me te se: a me a te a se. Quo modo nec etiã pluralia eorum: ut nos uos: nostrũ uel nostri: uestrũ uel uestri: nobis uo bis nos uos. Nec deriuatiua: ut meus tuus suus noster uester. Ipse aũt & ille: hic & iste & his figurate & pro prima & etiã secunda solent accipi. Quippe etiã cum non habeãt sibi coniugatas personas primas & secundas: quibus ĩpediãtur ꝓ illis accipi: ꝙ autẽ sui proprie coniugatum est primæ & secundæ personæ: ipsa declinatio ostendit similis illi cũ eis: mei. tui. sui. mihi. tibi. sibi. me. te. se. a me. a te. a se. Itaq; ea tria pronoĩa suas de- fendentia proprias personas ad iura suæ significationis non admittũt sibi cõiugatas uo ces. Idq; cõprobatur etiã ex deriuatiuis eoꝝ: meus enĩ tuus suus: quia sibi sunt coniuga ta similitudine declinationis: & maxime ꝙ singulę sunt in una quaq; persona eoꝝ uoces quomodo etiã ĩ uerbis pro sese poni ĩuicẽ uel sibi coniungi in una eadẽq; persona posses sorũ non possunt. Nemo enĩ dici ego tu: nec sui mei: nec tuus meus: nec suus meus: nec uestras nostras: nisi addita coniunctione dicã: ut seruus tuus & meus est ciuis nostras & uestras. In quo tamen possessio cõis quidẽ significatur possessoꝝ uero personæ diuer sæ. Potest tamen & sine coniunctione dici: mea res tua res est. animus meus tuus est. In quo tamen diuersas intelligo ꝑsonas possessoꝝ. Ille autẽ ego & tu ipse: & hic ego: & iste ego: & oĩa tertiæ personæ pronomina excepto sui: & eius deriuatio suus: licet & primæ & secundæ figurate uni eidẽq; coniungere personæ. In uerbis uero quia una est sola uox tertiæ personæ cũ secunda uel prima in una eadẽq; persona accipi non potest. Nemo. n dicit facio tu uel ille: uel facis ego uel ille: uel facit ego uel tu. Singulis enĩ uerba uocibus singulas significantia personas eas extra se aliis accõmodare personis non patiuntur. Et quid mirũ ĩ personaꝝ discretione coniugataꝝ hoc fieri: cum licet etiã ex contrario in dí- scretis generibus uel nũeris: uel casibus: uel tẽporibus hoc manifeste intelligere. Quip pe cum ipsa confusione licentia datur in diuersis ea significationibus accipere. Nã mihi tibi sibi: me: te: se: cũ non discernãt genera licet quibuscũ ꝗ placet ea generibus coniun- gere: ut meipsum meipsam: teipsũ teipsam. clari claræ claro nõ secernunt numeꝝ. licet ergo singularibꝰ & pluralibus sociari ea. senatus. cursus. uultus. facies. res. spes. Simili ter sunt diuersorũ casuũ cõia: licet ergo quibuslibet eoꝝ aptissime ea copulare. Omnia uerba præteriti perfecti subiunctiua & futuri easdẽ uoces habent absq; prima persona: nihil igitur ꝓhibet in utriusq; tẽpore ea accipere. Participia præsentis temporis & ĩfini ta uerba eadẽ etiã præteriti ĩperfecti sunt. Licet ergo utrobiq; ea proferre: ut scribens ho die proficio: & scribens heri proficiebam: & scribere uolo hodie: & scribere uolebã heri. Sciẽdũ tamẽ q̃d licet ẽt præteritis ꝑfectis & plusq̃perfectis participia uel infinita supra dicta sensũ præteriti imperfecti significantia coniungeř: ut scribẽs profeci uel profecerã idest cũ in scribendo erã profeci uel profecerã: scribere uolui: uel uoluerã idest incipere scriptionẽ uolui uel uoluerã. Scimus. n. ꝙ pręteritũ ĩpfectũ ĩceptionẽ rei q̃dẽ significat nundũ tamẽ ꝑfectionẽ. Idq; usus auctoꝝ cõprobat. Cõia uerba tã actiuã q̃ passiuã cõ- structionẽ cõcipiunt. ex qua discernit̃ uarietas significatiõis: criminor te & a te: hortor te & a te. amet: doceat: legat: audiat sunt imperatiui præsentis: sunt optatiui futuri: &

ſubiunctiui præſentis. Nec aliter eorũ poſſunt ſignificari uarietates: niſi per conſtructi
onẽ eis accidentiũ aduerbiorũ uel temporũ. Vt ĩperantes quidẽ ſine aduerbio dicimus
amet: doceat: legat: audiat: amato: doceto: legito: audito. Optãtes uero cum aduerbio
utinã amet: doceat: legat: audiat. Subiungentes quoq; cũ amet: doceat: legat: audiat: a
mato: doceto: legito. & ſecundæ ſunt & tertiæ perſonæ. Additiõe igitur pronominũ di
ſcernuntur: ut amato tu amato ille. In oĩbus igitur huiuſcemodi dictionibus quę diuer
ſas habent ſignificationes conſtructio maxime ad eas explanandas eſt neceſſaria. Sicut
etiã ĩ omnibus in quibus ſimiles ĩueniuntur uoces diuerſi caſus uel genera: uel numeri
utpote genitiuus & datiuus ſingularis: ut huius poetæ: & noĩtiuus & uocatiuus plura-
les: ut hi & o poetæ. Similiter etiã docti genitiuus ſingularis huius docti: noĩatiuus &
uocatiuus plurales: hi docti & o docti. Similiter cædes res facies: noĩatiui ſingularis &
uocatiui: ut hæc facies & ho facies: hæc cædes & o cædes: hæc res & o res. Plurales uero:
& noĩatiui & accuſatiui & uocatiui: hæ facies: & has facies: & o facies. Multa quoq; etiã
in aliis partibus ĩuenies ſimilia nec aliter ea diſcernes niſi ex conſequentia ordinationis:
ideſt caſus caſibus: & genera generibus: & numeros numeris: & perſonas pſonis: & tẽ-
pora temporibus congrue diſponendo. Nõ igitur ſiquid ſimile eſt uoce: hoc eiſdẽ neceſ
ſe eſt omni modo accidentibus coniungi: ſed ad ĩtellectũ referri: utputa omnis datiuus
& ablatiuus pluralis mobiliũ noĩum: uel pronoĩum: uel participiorum ſimilis eſt per tria
genera: ut bonis illis accuſatis. Et tamen cũ de maribus loquimur maſculinis ea cõiun-
gimus: cũ de contrario ſexu fœmininis: eũ extra utriuſq; ſignificationẽ neutris ut bonis
uiris loquor & bonis mulieribus: & bonis mancipiis accuſatis uiris: accuſatis mulieri-
bus: accuſatis mancipiis. Sic & ſimilia quæ confuſionẽ ſignificationis per ordinationis
iuncturã & accidentiũ diſcutunt. Omnis eni conſtructio: quã græci σύνταξιν uocãt da
ĩtellectũ uocis eſt reddẽda. Itaq; per diuerſas figuras uariare ſolent auctores in conſtru
ctione accidẽtia: de quibus iã ſupra docuimus quæ quãuis quãtũ ad ipſas dictiones in-
congrue diſpoſita eſſe uideantur tamen ratione ſenſus rectiſſime ordinata eſſe iudican-
tur: utputa prima & tertia pſona in unũ figurate coeũt: ut Ille ego qui quondã gracili
modulatus auena Carmen. Eſt eni ĩtellectus ego Virgilius ille qui quondã ſcripſi bu-
colica & georgica. Diuerſi quoq; numeri hoc modo figurati reperiuntur: ut Virg. ĩ pri-
mo æneidos. Pars in fruſtra ſecant uerubuſq; trementia figunt pluralẽ ſingulari non ad
dictionẽ ſed ad ſenſum rettulit: quia pars troianorũ multi intelliguntur: & per diuerſa
genera. Qualis eram cum primã aciem præneſte ſub ipſa Virgilius in octauo. Quan
uis eni præneſte neutrum ſit: ſed quia urbs intelligitur ad id quod ĩtelligitur magis quã
ad uocem nominis reddidit dicens ſub ipſa. Similiter per omnia accidentia omnium p
tiũ orationis frequenter inuenimus huiuſcemodi figuras: & caſus pro caſibus: ut Cor-
niger heſperidum fluuius regnator aquarum pro fluuie. Virgi. in primo ænei. tu mihi
quodcũq; hoc regni: tu ſceptra Iouẽq; Concilias regni pro regnum: de quibus ſufficien
ter in ſuperioribus diximus.

¶ De hoc pronomine tu.

ET tu quoq; qdã dubitauerũt an noĩatiuus ſit tantũ: an uocatiuus. Sed uterq; i
eo eẽ oſtẽdit̃: quõ & ĩ oĩbus fere latinis noĩbus abſq; i us terminãtibus ſecũdę
declinationis. Et quoniã Trypho: quẽ Apollonius arguit eũ uocatiuũ ſolum
putauit deceptus a noĩum uocatiuis: q cõiungũt̃ ſecundæ pſonæ uerborum: cũ dicimus:

tu legis: discipule legis. Sed & cũ prima & tertia pesona uerbi coniungitur bene uocati
uus qui suus est secundæ. Nec tamen ideo dicimus primã & tertiã uocatiuos haber: nec
secundæ uocatiuũ non esse: ut lego discipule: & legit discipule. Necesse ẽ illos maxĩe ca
sus habeant pronoĩa quibus deficiunt ĩ utraq; persona noĩa: & maxime noĩatiuũ. uoca
tiuo enĩ pronoĩa non egent: qui nec demonstrationẽ: nec relationẽ: quibus fungunt̃ p-
noĩa possidet: sed solã conuersionẽ: idest apostrophen. Sed hoc quia uel nutu. uel uocis
directione non solũ eos quos uidemus sed etiã illos: ad quos uos nostra potest perueni
re: etiã absentes uocare solemus: uel ignorantes propria eorũ noĩa uel cõfuse hoc utẽtes
etiã ad multos ut unus ex eis respondeat: ut ad seruos tu dicimus. Illud quoq; sciẽdũ q̃
suũ est pronoĩs in prima & secunda persona habere noĩatiuũ. Vocatiuũ uero non solũ
pronoĩa: sed etiã noĩa & participia habent. Qui casus proprius est secundæ persone: ut
scribe Virgili: & scribis Virgili. Sed quod etiã noĩatiui omniũ casualiũ primis & secun-
dis & tertiis uerborũ est quando coniunguntur personis ostendunt substantiua uerba
& uocatiua quæ nisi noĩatiuis non sociantur: ut ego grammaticus sum: tu orator es: ille
philosophus est: ut ego Priscianus nominor. tu Apollonius uocaris: ille Virgilius nun
cupatur. Vir. ĩ primo æneĩ. Tu ne ille æneas: quẽ dardanio Anchisæ Alma uenus phry-
gii genuit simeontis ad undã? Ergo sine dubio hæc constructio tu noĩatiuũ esse ostẽdit
Præterea hoc approbatur cũ disiunctiue ipse qui est noĩatiuus triũ personarũ noĩatiuis
necessario coniungitur: ut ipse ego facio. Idẽ ĩ quinto. Ipse ego paulisper pro te tua mu
nera inibo. Idẽ ĩ eodẽ. Ipsa egomet dudũ beroen discressa r̃liqui. Nisi tu esset noĩatiuus
casus non poneretur cũ pronoĩe ipse. Tu ipse facis. Virg. ĩ buco. Verũ id quomõ multo
tute ipse fatebere maius. Cice. ĩ. iiii. uerri. Tute ipso ex edicto siculo hoc sustulisti: ille ip-
se facit. Cũ ergo noĩa primæ & secundæ personæ noĩatiuos non habeant: nec ceteros ob
liquos: uocatiuũ tamẽ habeant plæraq; loco deficientiũ: ut paulo ante ostendimus fun
guntur pronoĩa. Relatio quoq; cũ ad cęteros fiat casus ad uocatiuũ non fit: ut ego lego
qui scripsi: tu legis qui scripsisti: ille legit qui scripsit: meus est seruus cuius ære emptus
est. Vocatiuus autẽ ideo in relatiuis esse non potest: quia antecedentẽ cognitionẽ signifi
care non potest. Similiter quando diuersæ uni sociantur uerbo personæ: necesse est no-
minatiuos cõiugi: nõ uocatiuos: ut ego & tu & ille docemus. nemo enĩ dicit: ego & grã-
matice & ille docemus: nisi attentionis cã ponẽs noĩatiuũ pronoĩs: adiũgã ei uocatiuũ
noĩs: ut ego & tu grãmatice & illo docemus. Et noĩa q̃dem q̃uis tertiæ sint personæ: ta-
men habent plæraque uocatiũ: ut diximus. Nec mirũ cũ uerbis quoq; uocatiuis quomõ
& substantiuis cõiuncta possunt tã primæ q̃ secundæ esse personæ. Quomõ ergo si di-
cam: Virgilius uocaris: a tertia in secundam transfero nomen personam. Sic uocan-
do eundem intellectum ipso uocãdi facio secundam personam: o Virgili. i. te uoco Vir
gili: Excipiuntur ĩfinita noĩa uel ĩterrogatiua: uel relatiua: uel redditiua: uel distributi-
ua quæ quia incertæ sunt personæ uel diuersæ uocatium hẽre nõ possunt: ut qs q̃ q̃lis ta
lis tantus q̃tus quot tot uterq; alter singuli bini terni & similia. ad huiuscemodi enĩ no-
mina uocatio fieri non potest: q̃uis licet etiam ad secundã ea cõiungere personã: sed per
noĩatiuos: ut q̃ estis: q̃lis estis uterq; scipiones uocamini: siguli ueniatis ad me: terni prã-
dete apud me. Vir. ĩ primo æneĩ. Sed uos q̃ tandẽ q̃bus uenistis ab oris? Pronoĩa uero
primæ uel tertiæ personæ minime possunt habere uocatiuum nisi possessiua primæ: q̃-
coniunguntur uel diriguntur ad secundam personam. Quippe cum potest aliquis ad

ſuam loqui poſſeſſionem: ideſt ad filium uel ad ſeruum uel ad matrem: uel ad uxorem
dicere: o mi o mea o meũ: o noſter noſtra noſtrũ. Et eſt propriũ poſſeſſiuoꝝ pronoium
duas ſignificare perſonas. Ipſam quidẽ quę poſſidet per genitiuũ ubiq;: eã uero quę poſ
ſidetur per omnes caſus. Itaq; ſecundæ perſonæ poſſeſſiuũ: cũ ĩ genitiuo ſit ipſe poſſeſ
ſor ĩtelligendus: ad quẽ dirigitur ſermo Vocatiuũ quoq; habere non poteſt: niſi figura-
te uelim dicere: o tue & non aliene: ideſt tui poteſtatẽ habẽs: quomõ ego ſum meus Euri
pides ετῶδε ἐμοσ ἔιμί. Sed q̃uis non careat ratione: tamẽ ĩ uſu non eſt quomõ nec ſuæ il
lius natæ: ut proprie illius natæ. Cũ igitur ĩ oĩbus poſſeſſiuis tã poſſeſſor q̃ poſſeſſio in
telligatur: nec alii poſſunt caſus quãtũ ad poſſeſſiones: niſi genitiui ĩtelligi: non poſſũt
habere uocatiuos: niſi per ipſas poſitiones: cũ ĩ ſecunda eſſe ĩtelligantur ea perſona: nec
prima tamẽ primã nec ſecunda ſecundã poteſt poſſidere: niſi ſicut oſtendimus figurate
dicat aliq̃s ego ſum meus dominus & ſeruus: tu es tuus & doctor & diſcipulus: ut Per-
ſius. Vindictę poſtq̃ meus a prætore receſſi. Tertia uero tertiã poteſt poſſidere: qa mul
tæ & diuerſæ poſſunt eſſe tertiæ. Vocatiuũ tamẽ aliud pronomẽ ĩ uſu nõ hẽt niſi primi-
tiuũ ſecundæ perſonæ: & poſſeſſiuũ primæ: quãdo ad id ſermo dirigitur: ideſt quãdo ſe
cundæ ſociatur perſonæ: licet enĩ naturaliter ad ſuã loqui poſſeſſionẽ. Tertiæ uero per-
ſonæ poſſeſſiuũ. & ſi naturã habeat: ut per uocatiuũ poſſit dici: ut prædictũ eſt. Poſſu-
mus enĩ etiã ad alienã poſſeſſionẽ dirigere ſermonẽ: ut O genitor noſter ſaturnie maxi-
me diuũ: & Euandrie fili: & Thelamonie aiax. Itaq; q̃uis quãtũ ad ipſam rerũ naturã ui
deatur poſſe dici: O ſue fili Euandri: o ſua uxor euandri: ut ſi dicã. Euandrie fili: & Euã
dria uxor: cũ ĩ hoc duæ tertiæ ĩtelligantur perſonæ poſſeſſoris & poſſeſſiõis. uſus tamẽ
deficit: quomõ etiã apud græcos teſte Apollonio σφετέρε cũ rationabiliter poſſet dici: ĩ
uſu tamẽ non ĩuenitur. De hoc enĩ ἐν τῷ περὶ σύν ταξέως tertio clarius tractat. Secundæ
autẽ perſonæ: ut ſupradictũ eſt: deriuatiuũ ideo non poteſt habere uocatiuũ quia neceſ
ſe eſt genitiuũ primitiui ĩtelligi ĩ poſſeſſore ipſo ad quẽ loquimur: & uocatiuũ in poſſeſ
ſione. Sed poſſeſſio ſecundæ perſonæ neceſſario uel ad primã uel ad tertiã perſonã refer
tur: quæ naturaliter carent uocatiuo: tuus filius ſum: uel tuus filius eſt ille. Et q̃uis figu
rate: ut ſupra dictũ eſt: dicã tu ipſe tuus es & dominus & ſeruus: tamẽ uocatiuũ non in
uenies: nec figurate in hoc pronomine prolatũ: ut eundẽ & poſſeſſorẽ & poſſeſſionẽ in
una eadẽq; perſona uideatur aliquis affari dicendo o tue: quomodo apud græcos ὦ σὲ ἀ
πὸ τοῦ σὸσ. Eodẽ teſte Apollonio. Queãdmodũ igr̃ noĩa: tertię pſonę ſt̃: ſic ẽt poſſeſſi
ua pnoĩa: quæ q̃uis quãtũ ad perſonas poſſidentiũ: finita ſunt primæ & ſecundæ & ter
tię: tamẽ quãtũ ad poſſeſſiones ipſas tertię ſunt perſonę: niſi ſubſtantiuis uel uocatiuis
cõiũgãt̃ uerbis: ſicut & noĩa: meus es filiꝰ: meus uocat̃ ſeruus: tuus noĩor parẽs: tuus
eſt pater: ſuus illius ſum filius: ſuus illius filius es: ſuus illius eſt filius. Pronomẽ
enĩ ipſe tribus aptiſſime: ut ſupra diximus coniungitur perſonis. Itaq; Apollonius ἐπι
ταγματικὸν hoc uocat: ideſt oppoſitũ eo ꝙ aliis pronominibus apponit̃: ut ipſe ego uel
ego ipſe: tu ipſe: ille ipſe. Et q̃uis ĩueniantur etiã alia pronoĩa figurate ſic coniuncta p di
uerſas perſonas: ut ego ille tu ille: hic ille: ut Virgi. Ille ego qui quondã gracili modula-
tus auena Carmẽ. Idẽ ĩ primo æneí. Tu ne ille æneas quẽ dardanio anchiſe. Teren. ĩ an-
dria. Hic ego ille: ne credas te dauũ ludere. Non tamen quomodo ipſe ſine alio prono-
mine poſſunt primæ & ſecunde perſonæ uerbis adiungi: ut ipſe facio: ipſe facis. Virg. ĩ
ii. ænei. Quæq; ipſa miſerrima uidi. Idẽ ĩ buco. Cũ faciã uitula pro frugibus ipſe ueni-

to. Alias autẽ uoces tertiæ pronoíum perſonæ ꝑ ſe ſic uerbis primæ & ſecundæ perſonę nõ poſſumus copulare. Nemo eni dicit ille facio: & ille facis: niſi addas & pronoía primã & ſecundã demõſtrãtia perſonã: ut Cicero inuectiuarũ ſecundo. Hic ego uehemẽs ille conſul: qui uerbo ciues in exiliũ eiicio quæſiui a Catilina. Sed ille ego: uel ille tu cum dicimus: relatioñe ſignificamus antecedẽtis cognitionis. Ipſe ego uero diſcretioñe: ego ipſe per me & non alius. Hoc autẽ appoſitũ ꝓnomẽ: ideſt ipſe quis ĩperatiuo ſocietur Dicimus eni ipſe facis: & ipſe fac: nõ habet tamẽ uocatiuũ. Nullũ eni pronomẽ habet uocatiuũ poteſt: ut diximus niſi primitiuũ ſecundæ perſonæ: ad quod dirigitur ſermo: & deriuatiuũ primæ quãdo coniungitur primitiuo ſecundæ: uel uoce uel ĩtellectu: ut o mea tu: o noſter Chremes. Præterea uocatiuus ſubſtantiuo: uel uocatiuo uerbo ꝑ ſe nõ cõiungitur: ſed nominatiuus. nemo eni dicit: docte es: clare uocaris: Virgili diceris: ſed doctus es: clarus es: Virgilius diceris. Ipſe igitur niſi noíatiui uice noís fungi nõ poteſt. Nihil autẽ mirũ ſecũdæ pſonæ noíatiuo ĩperatiuũ adiũgi: cũ & tertiæ pſonæ: quę ꝓrſus uocatiuũ non habet adiũgantur ĩperatiua: ut faciat: & facito ille: & faciant: & faciũto illi. Illud quoq; ſciendũ ꝙ uocatiuus frequenter utimur ſine uerbis ſecũdæ perſonę: ut miror te Virgili. Intelligo te Homere. Nominatiuos uero niſi per eclipſim nunq̃ ſine uerbis ꝓferrimus eiuſdẽ pſonæ: ut bonus es. Apollonius noíaris. Oía autẽ pronoía: quæ uocari poſſunt: ſimilẽ habẽt noíatiuũ uocatio: excepto mi ꝓ mee. Nec mirũ cũ etiã nomina pleraq; apud latinos: ut dixiꝰ: eoſdẽ habẽt noíatiuos: & uocatiuos atticis quoq; mos ẽ noíatiuos ꝓ uocatiuis proferre. Ariſtophanes ω φιλοσ ω φιλοσ: Homerus ηελιοσ οσ παντα εφορασ. και παντεπακουεισ. quẽ ſecutus Virg. i. viiii. Corniger heſperidũ fluuiꝰ regnator aquarũ Fluuius pro fluuie dixit. Luca. in. ii. Degener o populus uix ſæcula lõga decorũ Sic meruiſſe uiris: pro popule. Macedones autẽ & theſſali econtrario uocatiuos ſolebant pro noíatiuis proferre. Homerus μητιετα ζευσ hic uocatiuus ẽ ꝓ noíatiuo μητιετα dixit ꝓ μητιετισ. Vnde Rõani frequẽtiſſime huiuſcemõi noía & maxíe appellatia ꝑ uocatiuũ gręcũ ẽt ꝓ noíatio ſuo ꝓferũt: ſophiſta: cythariſta: poeta ſcytha: ſarmata: ſophia. Perſius tamẽ ĩdubitãter uocatiuũ ꝓ noíatiuo poſuit. Cenſorẽ ne tuũ uel qđ trabeate ſalutas: trabeate dixit ꝓ trabeatꝰ: & Horatius macte uirtute ꝓ mactꝰ uirtute.

¶ Secundus Liber.

i

N SVPERIORI LIBRO DE ARTICVLARIVM DIctionum & pronoíum tractantes cõſtructionibus neceſſario etiã plurima de nominis & uerbi cõſtructionibus ſine quibus illa orationem perfectam complere nequeunt diximus. Quippe quæ ex maxima parte eis communes ſint cum illis: in hoc quoq; de nominibus & uerbis præcipue: quãuis & de cæteris partibus cum eis ẽt plurima inueniantur communia exponemus. Ergo minime mireris ſi eadẽ exẽpla cõſtructionũ repetãť: cũ ĩ plęriſq; cõſimiles ſint ſupradictoꝝ: & dicẽdoꝝ rõnes. Sigulorꝝ igř caſuũ ꝑ ordinẽ cõſtructiões uideamus. Noíatiuus & uocatiuus abſoluti ſũt oẽs: ideſt ꝑ unã pſonã: ĩtrãſitiue poſſunt ꝓferri: ut ego Priſcianus ambulo: tu Plato philoſopharis. ariſtoteles diſputat. & ſi ſubſtãtiuis uel uocatiuis iũgãť primæ & ſecũdæ pſonæ nõ egẽt ꝓnoibus: qppe eſſentiã ſui: uel noiatioñe ſignificantes:

ut hō ſū. Cicero noīor. Sin aūt aliis cōſociēt̃ uerbis: tūc neceſſario adiungūt̃ ꝓnoibus ut ipſius eſſētiæ præſenti demōſtratiōe trāſeāt a tertia pſona cōnexione ꝓnois ad primā uel ſecūdā: ut ego Priſcianus ſcribo: tu Apollōius uel apollōi ſcribis. Et ſciēdū ꝙ uocatiuus nō eget ꝓnoie qppe cū ſecūdā ſua uoce finiat pſonā ut apollōi legis uel lege: Terēti ſcribis uel ſcribe. Virg. i. x. Vigilas ne deū gēs ænea uigila: Perſius Cēſorē ne tuū: uel qđ trabeate ſalutas: q̃uis ad pfectā ſignificationē bene addit̃ idicatio uerbo tu noiatiuſ Si uero tollāus ꝓnoia ab hac cōſtructiōe: q̃ noiatiuo cōſtruit̃: dicēdo priſcianus ſcribo apollōius ſcribis: ſolœciſmū facius. Nā noia p ſe & pticipia abſq; uocatiuo caſu tertiæ ſunt pſonæ. Quomodo ergo nō dicimus: ille lego: uel ille legis. ſic nō dicimus Priſcanꝰ lego: nec Apollonius legis. Quomodo autē ille ego lego: & tu ille legis recte dicitur: ſic Priſcianus ego lego: & tu Apollonius legis: uel tu Apolloni. Licet eni noiatiuū: & uocatiuū nominis ſecundis adiungere pronominū pſonis: Virg. Ille ego q quondā gracili modulatus auena Carmen. Hora. in primo ſermonū. Tu ne ſyridamæ: aut dionyſi filius audes. Virg. in primo ænei. Tu ne ille æneas quē dardanio anchiſæ. Et ſciendum ꝙ has qdē cōſtructiones quæ p nominatiuū abſoluunt̃ ſtoici ἀξιώματα uel συμβήματα .i. dignitates: uel cōgruitates uocabāt: ut ego Priſcianus ſcribo: Apollonius ābulat: Cato philoſophatur. Illas uero qbus trāſitiones ab alia ad aliā fiunt pſonā in qbus neceſſe ē cū nominatiuo & obliquū aliquē caſum proferri παρασυμβάματα dicebāt: hoc eſt minꝰ q̃ congruitates: ut Cicero patriā ſeruat. Quādo uero ex duobus obliquis cōſtructio fit οὐπαρασυμβήματα: ideſt incōgruitatē dicebāt: ut placet mihi uenire ad te: ſiue nominibus ipſis tātū: ſeu uerbis hoc exigentibus. Nominibus qdē exigentibus obliquos neceſſe ē ſubſtātiuū uerbū uel pticipiū cōſequi: ut filius Herculis ſum: uel filius Herculis eſſe dicor: & cōmodus duci ſum: & cōmodus duci eſſe uideor: bonus ſum animā: & bonus eſſe animā intelligor: fortis ſum uirtute: & fortis eſſe uirtute appareo. Eſt autē q̃do p eclipſim uerbi uel pticipii ſuſtātiui huiuſcemodi caſuum ideſt nominatiui cū obliqs cōſtructio ſolet ꝓferri. ut filius Pelei Achilles multos interfecit troiāos: Subaudit̃ enim pticipiū uerbi ſubſtantiui ens qđ in uſu nō ē: ꝓ quo poſſumus q ē uel q fuit Pelei filius dicer̃ uel ſubaudire. Similiter aliis caſibus nominatiuum cōſequētibus: uel ſupradictum pticipium: uel quæ pro eo accipiunt̃ ſubaudire neceſſe eſt ad nominatiuum: cōmodus mihi amicus proficiſcit̃: ideſt qui mihi eſt cōmodus amicus. Honeſtus faciem uir cernitur hoc eſt qui eſt honeſtus faciem: celer pedibus currit. homo ſubaditur qui eſt: & hæ ſcilicet conſtructiones quæ ipſorum nomina exigente natura ſic uariantur caſibus: quibus licet uel ꝓnoia uel pticipia p eoſdē caſus ſubiūger̃: ut ille filiꝰ pelei achilleſ bellāſ multoſ iterfecit troiāos: & illiꝰ pelei florētis uirtute filiꝰ Achilles fuit. Idē licet p oēs caſus facer̃ eoſdē. n. obliquos caſus quos ſibi adiūgit noiatiuus: pōt ēt flexus idē hēre: ſed nō tamē eadē cōſtructiōe uerboꝝ. Nā ad alias trāſeūt uerba pſonas qppe noiatiuū deſyderātia ut filii pelei fuit Victoria graiorum: filio pelei ceſſit hector: filium pelei timuit hector: filio pelei floruit græcia. Et hoc quantum ad naturā ipſorum inter ſe nominum per uarios caſus conſtruendorum. Verba quoq; tranſitiua ſimiliter ſolēt uariis caſibus adiungi ut miles eget imperatoris. Aeneas premiū donat euryalo. Plato erudit Ariſtotelē. Cicero potitur laude. Quomodo autem nominatiuus obliquis apte poſſit cōſtrui quantū ratione potero compræhendere docebo: quos tamen etiā flexus ſibi defendit: ut Aeneas rex troianorum. Sic per obliquos caſus quoq;. Nominatiuus igitur caſus nominum ge

nitiuo adiungitur: quando poſſeſſio aliqua & poſſeſſor ſignificatur. Et nominatio quidem poſſeſſionē: genitiuo autē poſſeſſorē ꝓferimus: ut hector filius priami. Dauus ſeruus Simonis. Aeneas rex troianorū. Patroclus amicus Achillis. Patronus Verris hortenſius eſt. Quæ ſic iterprætatur ut adiuncto uerbo poſſeſſionē ſignificāte: poſſeſſio quidē mutet noīatiuū ī accuſatiuū: poſſeſſor uero genitiuū ī nominatiuū uerbi huius natura exigēte hoc: ut intranſitiue quidē noīatiuū: tranſitiue autē accuſatiuū exigat. Quid eſt.n. Hector filius priami interpretantes dicimus hoc eſt hectorē filiū Priamus poſſidet uel habet. patronus Verris Hortenſius: ideſt patronū Verres Hortenſiū habet. licet tamen hæc eadem cū ſubſtantiuo uerbo adiungunt̄: tā genitiuo q̄ datiuo cōnectere ut filius priami: & priamo hector fuit: & Dauus ſeruus Simonis & Simoni: & Patroclus amicus Achillis & Achilli. Similiter comes: ſocius: affinis: cognatus: uicinus propinquus & ſimilia: ideſt omnia ad poſſeſſionē pertinentia: ut Virg. ī. vii.. Eſt mihi nata uiro gētis quā iungere noſtræ: pro poſſideo natā. Sed magis datiuo utimur q̄ſi ad ignorantes: ut ſupradicto uerſu. Nā ad ſcientes eſſe natā nomē autē propriū ignorantes dixiſſet: mea uel mei nata lauinia eſt ſub diſtinctione poſita poſt natā. Contra autē nomine quidē cognito: ignorato uero cuius eſſet nata dixiſſet. Lauinia mihi nata eſt: poſt Lauiniā ſic diſtinguendo: ut Virg. ī buco. Si neſcis meus ille caper fuit: ad ſcientē caprum Ad neſcientem autem eius poſſeſſorem dixit meus. Idem in eodem. Eſt mihi nanq; domi pater: eſt iniuſta nouerca. ad neſciētem ſi ſit pater dixit mihi. alio quoq; ſenſu iuenis datiuos pro genitiuis. ut Virg. ī decimo. Fuſos ceruix cui lactea crines Accipit: pro crines cuius: Supradictis uero econtrario uidentur illa proferri: quæ laudē uel uituperationē: uel accidens aliquod oſtēdunt ab aliquo poſſideri. per nominatiuum enim poſſeſſorem in huiuſcemodi ſignificationis ſtructura: per genitiuum poſſeſſionem proferimus in ὀυσιασ ideſt eſſentiæ demonſtratione: ut magnæ uirtutis uir. ideſt magnam uirtutem habens: nimiæ tenuitatis homo ideſt nimiam tenuitatem habens: egregiæ pulchritudinis mulier. ideſt egregiam pulchritudinem habens: extremę turpitudinis animal: ideſt extramam turpitudinem habens. albi quidem coloris eſt cygnus: nigri uero coruus: ideſt album colorem cygnus habens: coruus nigrum. Et græci in huiuſcemodi ſenſu genitiuo tantuū utuntur. Latini uero etiam ablatiuo frequentius utuntur: ut magnus uirtute uir: pro magnā uirtutem habens. egregia pulchritudine mulier pro egregiam pulchritudinē habens. ſic & ſimilia. Teren. in andria: Video unā adoleſcentulā forma: ac uultu ſoſia adeo modeſto: adeo uenuſto: ut nihil ſupra. Similiter quando conſequentiam aliquam rerum per genitiuum ſignificant græci. ου τισ εμευ ζῶντοσ και επιχθόνὶ δερκομενοιο σοὶ κοὶλαισ παρα νηυσὶ βαρειασ χεῖρασ εποὶσει: huiuſcemudi ſenſum per ablatium proferimus non me uiuo: & in terra uidendo: ideſt dum uiuo. & interra uideor: Neceſſe eſt enim huiuſcemodi ſtructuræ: ſiue nomen: ſiue participiū prolatum uerbo interpretari: dum aduerbio uel eandem uim habentibus addito. Virgilius in ſeptimo. Non uobis rege latino Diuitis uber agri: troiæue opulentia deerit: ideſt dum rex latinus ſum: uel donec Latinus regnat. Licet enim uel nominatiuum pro ablatiuo: & maxime nominum cum uerbo ſubſtantiuo ponere. uel uerbum cognatum ſigificationi ipſius nominis: ut me doctore florent muſæ: ideſt dum ego doctor ſum. Nam participia raro ſic proferuntur: pro me docente: ut dicā: dum ego docens ſum. uerbū uero cognatum ſignificationi ipſius nominis: quod per ablatiuū profert̄ ponimus: ut me doctor̄

idest dum ego doceo: illo imperatore: donec ille imperat: pietate manente: dum pietas
manet. Virtute florente: quoad uirtus floret. Comperatiua quoq; & superlatia greci ge
nitiuo adiũgunt. nos aũt comparatia quidẽ ablatio: ut fortior Achilles Hectore. Sup
latiua uero genitio: ut fortissime gentis: de quibus latius in libro tertio de nominis com
paratione dicentes tractauimus: Verbalia quoq; in or desinentia: uel in trix trãsitia quæ
a uerbis actũ aliquẽ significantibus fiũt: genitiuo iũguntur. ut amo illũ: amator & ama
trix illius: doctor & doctrix illius: munitor & munitrix illius: lector & lectris illius: tõ
sor & tonstrix illius: mirator & miratrix. Luca. in nono: Impressit dentes æmorois aspe
ra tullo Magnanimo iuueni: miratoriq; catonis. Similiter genitiuo adiunguntur parti
cipialia plærũq; uel participiorũ transitio℞: absq; tempore uim habentia. Trãsitia aũt
participia sunt quæ a transitiuis uerbis nascuntur: ut amo illũ: amãs illũ: fido illi: fidẽs
illi: inuideo tibi: inuidẽs tibi: nisi sint passiua: idest futuris passiuorũ similia. Tũc enim
datio & ablatio coniungũtur: sicut & participia eiusdẽ formę in dus desinẽtia: ut amãs
illius: similiter abũdans: sapiens: patiens: fidens. Virgi. i secundo æneí. Obtulerat fidẽs
animi: atq; in utrũq; pato. Similiter inops: pręces. Virg. i. iiii. æneí. Seuit inops animi.
Idẽ in nono: Et præceps animi: Ismarus & mauortius hemon. Similiter cupidus: rapi
dus: auidus: Virg. in nono: Ergo auidũ pugnæ dictis ac numine phœbi Ascaniũ prohi
bent: fidus illius. Virg. i. vii. Præterea regina tui fidissima dextra Occidit ipsa sua. Do-
ctus grãmaticæ: prodigus animæ. Hora. in tertio car. Regulũ & scauros animæq; ma
gnæ prodigũ abundans illius rei nomẽ est. Nã participiũ ablatio: quomodo & uerbũ
eius coniungitur. Virg. in buco. Quam diues pecoris niuei: q̃ lactis abundãs. Cicero
procluentio: Mulier abundans audacia. Idẽ pro cornelio. ii. Quis tã abundãs copiis.
Similiter patiens quãdo nomen est: cũ genitio sociatur. Luca. ĩ nono: Qua nigera stri-
feris cõnectitur assibus aer: Quodq; patet terras iter cæliq; meatus Semidei manes ha
bitãt quos ignea uirtus Innocuas uita patiẽtes ætheris imi. Fecit & æternos animã colle
git ĩ orbes. Virg. i. ii. geor. Patiẽtẽ uomeris unci. Quãdo pticipiũ ẽ iũgit᷑ accusatiuo: si
cut uerbũ ex quo uẽit: patior illã rẽ: patiẽs illã rẽ. Vir. i. iii. æneí. Haud ĩpune qdẽ: nec
talia passus ulyxes. amãs illius nomẽ ẽ. Cice. ꝓ Celio Amãs illius clarissimi: ac fortissi
mi pr̃iæ amãtissimi. Salustius in Catil. Alieni appetẽs: sui ꝓfusus. Et attẽde ꝙ uoce pas
siua ꝓfusus: qa magis actũ significat: genitiuo ẽ cõiunctũ: Similiter si dicã doctus grã
maticã: pticipiũ est. Doceor enĩ grãmaticã dicimus. Et necesse est ut diximus eũ casum
quẽ uerba sequunt᷑: ẽt pticipia seq. Doctus grãmatice nomẽ est. fugitãs litiũ nomẽ est.
Nã fugitãs lites participiũ ẽ. Dicimus enĩ fugitãs: & fugito lites. Terẽ. in phor. Herus
meus liberalis ẽ & fugitãs litiũ. Similiter præfectus urbis nomẽ ẽ: præfectus urbi ptici
piũ ẽ: uerbũ enĩ datiuo cõiungitur: ut præficior tibi. Et postremo oĩa quę similẽ habent
significationẽ in or desinẽtibus uerbalibus transitiuis genitiuo solent adiungi: ut dubi-
us illius rei. Similiter anceps illius rei: nescius exps: doctus peritus. Similiter genitiuo
adiunguntur oĩa quæ optineri uel desyderari aliquid ostendũt: uel contraria his. Et hæc
sunt noĩa: quæ aliquid obtineri ostendũt: diues: copiosus opulẽtus: capax: tenax. Vir.
ĩ primo æneí. Ditissimus agri Phœnicũ. Idẽ in secundo georgicorũ: Diues opũ uaria℞:
Et quæ desyderari aliquid ostendũt: ut auarus illius rei: cupidus studiosus auidus: Cõ-
tra uero deesse aliqd significãtia: egenus. ĩdignus: inops paup: uacuus. Horatius ĩ prĩo
sermonũ: Ho℞ semp ego optarim paupimus esse bono℞. Idẽ in tertio: Sic uacuum ce

rebri populũ phæaca putauit. Licet autẽ ut dictũ ẽ ĩ oĩbus poſſeſſionibus: & ꝓnomen
poſſeſſiuũ: uel nomẽ ꝓ genitio pritiui: & datiuũ ꝓ eo genitio põer: & noĩatiuũ ut Euã-
drꝰ filiꝰ Pallas fuit: & Euãdri filiꝰ: ut Euãdro filiꝰ fuit Pallas. Thelãonꝰ filiꝰ fuit Aiax:
& Thelamõis: & Thelãoni filiꝰ fuit Aiax Pr̃ meꝰ fuit Ariſtarchus. & pr̃ mei & mihi: Cli
ẽs tulliãus fuit Roſciꝰ. & cliẽs tullii. & tullio fuit roſciꝰ. Similiter oĩa ad aliqd eandẽ cõ
ſtructionẽ ſeruãt. Et hæc eni poſſident᷑. Maxĩe autẽ quando ad gratiã: uel ad utilitatẽ
alicuius: uel cõtra aliqd fieri uolumus ſignificar̃: datiuis utimur. Luca. ĩ. ii. Vrbi pater ẽ
urbiq; maritus. ideſt ad utilitatẽ urbis: & pr̃ fieri paſſus eſt & maritus. Similiter poſſu
mus dicere fortis patriæ ſum: & multis patriæ fortior ſum: & oĩum utiliſſimus patriæ
ſum. Nã poſitiuoꝝ cõſtructio: & ĩ cõperatiuis & ſuplatiuis ſeruat᷑ & extra ſuã illoꝝ cõ
ſtructionẽ quã habẽt ĩ cõparãdo. Huiuſcemodi autẽ cõſtructiones ideſt quæ adiũgũt᷑
tã noĩum q̃ uerboꝝ acquiſitiuas græci uocauerunt περὶ πολιτικὰς: quæ nobis aliquid bo
ni: maliue acqrunt: quoꝝ plæraq; a uerbis deriuant᷑: uel generãt uerba: quę ſunt adiecti
ua ut utilis ſum tibi: uel ĩutilis: cõmodus illi ſum: uel ĩcõmodus. Fidus illi: cuius tamẽ
ſuplatiuũ & genitiuo adiunxit. Virg. ĩ. xii. Præterea regina tui fidiſſima dextra Occidit
ipſa ſua. Similiter dãnoſus: periculoſus facilis: carus: difficilis: quæſtuoſus uẽdibilis: &
oĩa ſimilia quæ ferre aliqd cõmodi uel incõmodi demõſtrant᷑. Quid ẽ aliud eni utilis ti
bi ſum: niſi utilitatẽ tibi ferẽs: & calamitoſus calamitatẽ tibi ferẽs. Et poſtremo oĩa uer
balia in lis uel in dus deſinẽtia ſimilia participiis futuris datiuũ aſciſcũt ut mirabilis le-
gibilis orabilis: amabilis mihi eſt penetrabilis: & penetrabilis extricabili dicendus amã
dus: docendus: & etiã ſimilia: docilis & docibilis. Sed docilis eſt qui facile docet᷑: doci-
bilis eſt q facile diſcit᷑. Quomodo penetralis qui ĩ ĩtimis eſt partibus. penetrabilis qui
facile penetrat᷑. Acqparãtia etiã genitiuo uel datiuo adigununt᷑: quomodo & uerba q̃
græci ἰσοπαλῆ uocãt: & ſubiecta uel ſuppoſita quæ gręci ἐν ὑποβεβηκότα dicũt. Quæ ta-
mẽ ſunt ipſa ad aliqd dicta: de qbus iã diximus. Subiecta uero uel ſuppoſita dicuntur
q; licet ea & ſubiicere & præponere: ut pater filii: uel filio eſt pater: & patri eſt filius: uel
filius pr̃is. Similiter dominus ſeruus ĩperator: miles tyrãnus: armiger ſatelles: rex: herꝰ
famulus: cliẽs: pr̃onus: licet quouis ordĩe ꝑ utꝛq; caſũ ꝓferre. Similis quoq; & diſſimi
lis: par: ĩpar: æquus iniquus: amicus inimicus: cões ſociꝰ: affinis cognatꝰ: ꝓpĩquus uici
nus: cõmilito cõtubernalis: Ter. ĩ eunu. Quid tibi ego plura dicã dõini ſimilis es. Iuue.
ĩ. ii. Nõ ſimilis tibi. Cice. ꝓ Marcello: Simillimũ deo iudico. Luca. ĩ. x. quẽ metuis par
huius erat. Idẽ ĩ. vii. Par geĩs chiron: & idẽ qd carcinos ardẽs Scorpios. Accuſatio quo
q; noĩatiuus adiũgit᷑ figurate: q̃do qd ꝑti accidit: hoc toti reddit᷑. & totũ ꝑ noĩatiuũ: ꝑs
autẽ ꝑ accuſatiuũ ꝓfert᷑: ut fortis dextrã: ꝓ fortẽ dextrã habẽs: celer pedes ꝓ celeres pe
des habens albus colorẽ ꝓ albũ colorẽ habẽs. Et ĩ oĩbus ſubaudiẽdũ q ẽ ẽt ſi obliquẽt᷑
ut albi colorẽ æq: ideſt eq q eſt albi coloris: albo colorẽ equo: albũ colorẽ equũ. Sic etiã
ꝑ pluralia: Albi colorẽ eq oblati ſunt ĩperatori: Alboꝝ colorẽ equoꝝ magnũ corpuſ fu
it: Albis colorẽ eqs uẽit: Albos colorẽ equos frenat. Nã qcunq; caſus noĩatiuo adiũgũ
tur ẽt declinato cõſtrui poſſunt. Virg. ĩ primo. Nuda genu nodoq; ſinus collecta fluẽ-
tis. Idẽ ĩ. vi. Laceꝝ crudeliter ora. Ora mãuſq; ambas: populataq; tꝑa raptis Auribus
Idẽ ĩ qnto: Intẽtataq; brachia remis Intenti. Ablatiuus ẽt cõiungitur noĩatiuo q̃do per
eũ aliquid euenire demõſtratur illi q ꝑ nominatiuũ profertur: ut acutus oculiſ: ideſt per
oculos: ualidus uiribus: ideſt per uires: glorioſus laude: ideſt per laudem. In hoc ſenſu

græci quidē datiuo: nos uero ablatiuo utimur: & quod supra quoq; ostendimus: quando habere aliquid: uel etiā cōsequi per genitiuū græci ostendūt: nos uero ablatiuo utimur: ut μεγάλης ἀρετῆς ἀνήρ: magnā uirtutē habēs uir: latini magna uirtute dicunt. Frequēter tamē & genitiuo secundū græcos ī hoc sensu utimur & magnæ uirtutis uir. Vir. i primo: ditissimus agri phœnicū Idē: Diues equū: diues pictai uestis & auri. Salustius ī Iugurtino: Hominis ueteris pro sapiæ multarū imaginū: ac nullius stipendii. Teren. ī andria. Forte unā cōspicio adolescētulā forma ac uultu sosia adeo modesto adeo uenusto: hoc est uirginē quæ habebat formā ac uultu modestū: & uenustū. Similiter incōsequētiæ significatione illi genitiuo: nos ablatiuo utimur tantū: ut ἐμοῦ ὁρῶντος τὸν παῖδα ἔτυψας: idest dū ego uideo puer͂ cecidisti: quod nos dicimus: me uidente puer͂ cecidisti: Augusto īperatore Alexandria prouincia facta est: idest cū augustus erat īperator: Bruto defensore liberata est a tyrāno respublica. i. cū defensor eius erat Bruto: Sylla uictore perierunt Romani pro cū uictor fuerat Sylla. In hoc autē sensu ut ostendimus: non licet genitiuo uti pro ablatiuo. Illa quoq; nomina: quæ uim habēt passiuā ablatiuo iunguntur: lassus labore: fessus cursu: cassus lumine: quod etiā participiū potest esse. Virg. i. ii. æneı. Dimisere neci: nūc cassum lumine lugent: tamen sine dubio nomē est. Idē ī. xi. Cassa fraude parat: orbus prole: uiduus pharetra. Hora. ī primo car. Puerū minaci uoce dū teret uiduus pharetra risi Apollo: Iu. ī li. iii. Dignus morte perit: cœnet licet ostrea centū. uacuus cerebro. mente captus. Est tamen īuenire ī his quoq; quædā auctoritate ueter͂ genitiuis coniuncta. Virg. l. ī. xii. Descendā magnorū haud unq̄ ī dignus auorum. In comparationibus quoq; ablatiuos ponimus pro genitiuis: ut fortior Scipio Hānibale: licet nominatiuum cū nominatiuo interposita q̄ cōparare: ut fortior Scipio q̄ Hānibal. Et quod sępe superius docuimus Flexis quoq; nominatiuis ī obliquos casus eadē constructio ī obliq̄s quoq; casibus seruat᷑: ut fortioris Hector Achillis maxima uirtus fuit: & Scipionis q̄ Hānibalis mirabilior strenuitas erat. Necesse est autē omnia casualia eosdē casus in eadē structura seruare: siue coniungantur: quod supradictū est nominibus: siue pro eis fiat posita. Et pronomina quidē loco nominū etiā per se posita iueniuntur: Ideoq; construct onē cor͂ sibi defendunt: ut gloriosus ego sū doct ina: laudabilis est ille fortitudine. Participia uero cū noīe & pronoīe: & per se posita constructionē tā uerbi necessario q̄ nois sequunt᷑: quia utriq; cognata sunt nominis ut Cicero accusans uicit: Ciceronis accusantis oratio ualuit: Ciceronis accusanti contingit gloria. Ciceronē accusantē timuit Catilina: O Cicero accusans Catilinā patriā seruasti. Cicerone accusante est uictus Verres. Et eas quidē constructiōes ad similitudinē nominū habent participia. Verbi uero constructionē seruant eius singula pticipia: ex quo nascuntur & uel absolute dicuntur: hoc est intransitiue: quō & uerba quæ nō egēt obliq̄s casibꝰ: ut sedeo surgo: ābulo sedēs: surgēs ābulās: uel trāsitiē hoc ē ī diuersas psonas uel ī se ipsas p reciprocationē. i. sui passionē: q̄ græci ἰδιοπάθειαν dicūt: ut misercor tui: uel mei misereris tui uel mei: Inuido tibi uel mihi: uido te uel me potior te uel me: & illo uel illū tui uel mei. potiēs te uel me: & illo uel illū: & tui uel mei. Et attendendum est ꝙ nominatiuus qui uerbo adiungitur immobilis manet casibus ipse: uel nullum: uel cum solū assumınit alterius casus obliquū qui uerbo construitur. Nullū quidē quādo absolute dicitur: idest itransitiue: ut Terē. ambulat: Salustius qescit. Obliquū uero quādo transitiue. i. sui passiue: ut Cæsar uicit Pōpeium. Cicero arguit Catilinam. Pater indul

get filio: Dominus miſeretur ſerui: & ſerui ſui. Ille autē noīatiuus qui obliquos exigente ipſius noīs natura ſibi aſciſcit: etiā per oēs: ut ſupra diximus caſus declinatus eandē conſtructionē caſuū ſibi defendit: ut uictor Pōpeii Cæſar interfectus eſt a Bruto: uictoris Cæſaris Pōpeii filia fuit Iulia: uictori Pōpeii Cæſari ceſſit reſpublica: uictorē Pōpei Cæſarē placauit Cicero: uictor Pōpei Cæſar clemens fuiſti: uictore Pōpeii Cæſare Romana libertas periit. Sic & oīa caſualia licet conſtruere. Poſſeſſiua ī oībus ſuis caſibus cū genitiuis alioꝝ bene coniunguntur. Quippe uim eius ubiq; habentia: ut pugna troiana: & græcoꝝ multis exitio fuit. Filius Thelamonis: & Heſionæ Teucer fuit: Terētiæ & tulliani filii miſertū eſt. Creuſæ & Aeneio nato datū eſt regnū latii. Hectoreū & andromache filiū præcipitauit Vlyxes: O noſter & fratris amice. Tua & patris tui Herodiane proficimus arte. Datiuū quoq; ſolēt romani acquiſitiuorū uel effectiuorū cū omni caſu cōſociare: ut curæ mihi iſta res eſt: curæ mihi eſt iſtius rei cauſa: curæ mihi eſt iſti rei adeſſe: curæ mihi eſt hanc rē noſcere: curæ mihi eſt hac re proficeꝛ. Similiter cordi lucro: dāno. Poſſumus enī dicere: cordi homo cordi hoīs: cordi homini: cordi hominē: ꝑ iocundus: iocundi: iocundo: iocundū. Similiter per reliquos caſus tā ſingulares q̄ plurales: quomodo & frugi & mācipi neu mancipi qui cū ſint datiui oībus tamē aliis caſibus coniunguntur quomodo etiā genitiui: per quos poſſideri uel haberi aliquid ſignificat: ut huiuſcemodi illiuſmodi: magnę uirtutis hō: magnæ uirtutis hoīs: magnæ uirtutis homini. Similiter per cæteros caſus. Itaq; etiā nihili: homo οὐτιδανὸς nihili hominiſ ſimiliter in eodē fere ſenſu figuratur noīatiuus: & obliqui eius cū accuſatiuo alterius nominis: qđ & ſupra oſtendimus. clarus genus: clari genus: claro genus: clarū genus: clare gēus. Idē iuenis & cū ablatio dignus lauđ: digni lauđ: digno lauđ: dignū lauđ & ꝛliq̄

De conſtructione Verbi.

B infinito incipit exponeꝛ uerbi ordinationē Apollonius oſtendēs hoc uerbū generale eſſe: & pro omni poſſe accipio modo uerboꝝ. Coniungitur autē frequentius uoluntatiuis uerbis quæ græci προαιρετικὰ uocant: ut uolo legere: cupio diſcere deſidero uidere. Inuenitur tamen & aliis ſæpiſſime uerbis coniunctū. Terē. i adel. Video ſapere: ītelligere: ī loco uereri: īter ſe amare. Scire eſt liberꝝ īgeniū. Virg. i. xi. Rē nulli obſcurā noſtræ: nec uocis egentē Cōſulis o bone rex cuncti te ſcire fatentur Quid fortuna ferat populi ſed dicere muſant. Nec ſolū noīatiuis ſed etiā accuſatiuis & ablatiuis ad imitationē græcoꝝ auctores cōiungunt īfinita uerba: ut cognitus poſſe dicere: & cognitū hūc poſſe dicere: & poſſe cognito dicere. Terē. i eunu. Apparet hunc ſeruū eſſe domini pauperis. Saluſtius ī qnto hiſtoriaꝝ. At lucilius audito martiū regē ꝓconſulē per lycaoniā cū tribus legionibus ī Ciliciā tendere. In eodē legiones ualerianæ cōperto lege gabina bithyniā & pontū conſuli datā: miſſos eſſe. Participioꝝ autē accuſatiui frequenter pro īfinitis uerbis ponuntur: ut Saluſtius in qnto. Sæpe celebritatem noīs te lego timentē: pro timere. & uideo ingentia dona quæſita græciæ properantē: ꝓ properare. Ablatiui quoq; pro eorū infinitis: ut idē in Catilinario. Nā & priuſq̄ incipias cōſulto & ubi conſulueris mature facto opus eſt: pro conſulere & facere. Gręco ſimiliter more infinita pro gerundini genitiuo caſu ꝓferuntur. Significat autē īfinitū ipſam rē: quā cōtinet uerbū. Currere enī ē curſus: & ſcribeꝛ ſcriptura. & legere lectio. Itaq; frequenter & nominibus adiunguntur & aliis caſibus more nominū: ut perſius Sed bonū eſt digito monſtrari: & dicier hic eſt. Terentius in adelphis: Quapropter te ipſum

purgare ipſis corã placabilius eſt. Idẽ in eunu. Certe extrema linea amare nõnihil eſt: &
bonũ eſt legere: utile eſt currere. aptũ eſt ſcribere. optimũ eſt philoſophari: quod cũ ali
is uerbi uocibus facere non poſſumus. Nemo enĩ dicit bonũ eſt lego: aut bonũ eſt legis
aut bonũ utinã legerẽ. Sed bonũ eſt legere: ut nomẽ cũ ſubſtãtiuo uerbo ideſt aliis mo
dis uerborũ adiungamus ſignificantes loco noĩs ipſius rei has uoces nos accipeꝛ̃. Cũ. n.
dico bonũ eſt legere: nihil aliud eſt ſignificare: niſi bona eſt lectio. Itaq; apud græcos ẽt
articulis adiungitur infinitũ more noĩum. Cũ autẽ ſine eſt: uel alio huiuſcemodi uerbo
ideſt ſubſtantiuo proferã: bonũ uel cõmodũ: uel utile: uel aliud huiuſcemodi caſuale:
non ipſius uerbi qualitatẽ: ſed illius rei: ĩ qua fit actus ſignifico: ut ſi dicã bonũ lego: ne
ceſſe eſt uel carmẽ: uel opus uel tale aliquid ĩtelligi. Nemo enĩ dicit: bonũ eſt lego: quo
modo bonũ eſt legere. Noĩatiuis quoq; adiectiuorũ: & obliquis eoꝝ pulcherrima figu
ra coniungit ĩfinitũ ut fortis bellare: prudẽs ĩtelligere: ſapiens prouidere: plus docere &
ſimilia. Horatiꝰ ĩ primo carminũ. Et celerẽ ſequi aciẽ: ideſt celerẽ ad ſequẽdũ. ſic & alia
Illud etiã in hoc modo contẽplandũ eſt ꝙ uerbis pręceptiuis quibus datiui adiungunt̃
poſſumus accuſatiuos copulare ĩfinitis conſequentibus: ut iubeo te curreꝛ̃: iubeo tibi ꝓ
ficiſci: & ĩpero te proficiſci: præcipio tibi legere: præcipio te legere: ſic & ſimilia. Sciẽdũ
tamen ꝙ in hoc ſenſu frequenter inuenimus pro infinito uerbo ſubiunctiuũ poni: ut iu
beo facias: iubeo dicas: ĩpero uenias. hortor legas: ĩ q̃bus deeſt ut: quod addere licet uel
nõ. Verboꝝ quoq; oĩbus modis: & participiis poſſunt ĩfinita uerba cõiungi: ut amo di-
ſcere: ama diſcere: utinã amarẽ diſcere: uel diſcere amare prodeſt: amant diſcere. Simi-
liter ĩtelligo ſentire: ĩtellige ſentire: ĩtelligere filiũ ſentire cupio. Horatius in ſecundo car
minũ Dedocet uti falſis uocibus. Participio etiã uolo intelligẽs ſentire: ſic & omnia. Eſt
tamen frequenter inuenire noĩa pro aduerbiis totius uerbi declinationi bene accõmoda
ri: ut ſublime uolo: ſublime uolas: ſublime uolat. Igitur a cõſtructiõe quoq; uim rei uer
borũ ideſt nominis quod ſignificat ipſam rem habere ĩfinitiuum poſſumus dignoſcere.
Res autẽ in perſonas diſtributa facit alios uerbi motus. Quid eſt enĩ aliud curro curris
currit: niſi curſum ago agis agit? Itaq; omnes modi in hunc ideſt infinitũ tranſumuntur
ſiue reſoluuntur: ut ambulo ĩdico me ambulare: ambula ideſt ĩpero te ambulare: utinã
ambularẽ: opto me ambulare. cũ legã ambulo: dico me prius legere: poſt ãbulare. Ita-
q; apud græcos quidẽ pro ĩperatiuo ponitur: apud nos autẽ pro pręterito ĩperfecto. Et
apud illos tamen & apud nos: hoc fit per figurã eclipſeos: ideſt defectiõis. Gaudere enĩ
dicũt pro gaude: & ſubauditur iubeo: uel uolo: uel opto. Sic enim antiqui dicebãt: gau
dere te iubeo: pro gaude. Terentius in adelphis. Gaudere egionẽ plurimum iubeo: pro
gaude Egio plurimũ. Sic ergo & apud nos cũ perfectũ ſit: dicere cœpi: pro dicebã: ſcri-
bere cœpi pro ſcribebã per eclipſim uerbi cœpi ſolent auctores proferre uerba infinita:
ut Terentius in andria. Ego illud ſedulo negare factum: deeſt enim cœpi negare pro ne
gabã. Ne mirum infinita quæ cognationem habent ad omnes modos pro quibuſdam
eorum poni: & maxime pro defectiuis cum ſint & ea defectiua. Imperatiuus enĩ defi
cit tã perſonis quibuſdã q̃ tẽporibus: & præteritũ ĩperfectum actu ipſo deficit: quippe
ſemiplenũ conſignificans. & infinita deficiunt numeris & perſonis: cũ etiã alios modos
ꝓ aliis ĩuenimus ab auctoribus ꝓferri: ut Muſa mihi cauſas memora: & dicite pierides
Imꝑatiua ꝓ optatiuis Et cõtra optatiua: uel ſubiunctiua: uel ĩdicatiua ꝓ ĩperatiuis: ut
Terenti. in eunu. Nihil tibi quicq̃ credo: deſinas pro deſine. Virg. in quarto georgi. Sin

durā metues hyemē parcesq; futuro: Cōtusosq; aīos: & res miserabere factas pro parcito & miserator. Idē ī buco. Alternis dicetis: amant alterna camœnæ: dicetis pro dicite: Hora. ī primo episto. Si te forte meæ grauis urat sarcina chartæ: Abiicito potius q̄ quo præferr̄ iuberis: Clitellas ferus īpingas: pro īpingito. In eodē uiribus uteris pcliuos: flumina: lamas: uictor ꝓpositi: simulac perueneris illuc. Sic positū seruabis honus ꝑ seruato: qūo uteris pro utitor. In eodē. Intercuncta leges: & pcuntabere doctos: pro legito & percuntator. Græci quoq; frequenter hoc utuntur modos uerborū pro modis ponentes: de quibus in articismis quibus Romani quoq; utuntur: post ostendetur.

De constructione Infiniti cum impersonalibus.

Mpersonalia actiuā terminationē hn̄tia īfinitis cōiungunt᷑: ut placet discere: licet discere. Similiter oportet: delectat libet. decet. liquet uacat cōtingit. accidit. euenit. iuuat. Virg. ī primo æneī. Et uacet annales nostrorū audire laboꝝ. Idē ī. iii. geor. Iuuat arua uidere Nō ullis hoīum non ulli obnoxia curæ. Possunt tamen & casibus adiungi: datiuo quidē ut placet mihi: licet mihi: libet uacat contingit accidit euenit. Accusatiuo uero: iuuat me: delectat me: decet me: oportet me. Accusatio simul & genitiuo: pœnitet me illius rei: tedet: piget: licet tamē & p eclipsim datiui dicere: placet me facer̄ libet te currer̄: uacāt te audire: uel accusatiui: ut placet discere: uacat audire miseret pudet & similia. Sciendū tamē q̄ si ab aliis sint uerbis actiuis: uel neutris eorū cōstructiones seruant. ut placeo tibi placet tibi: contingo tibi contingit mihi: euenio illi euenit mihi: iuuo illū iuuat illū. Quæ uero non habent primas uel secundas ꝑsonas: quæ sunt admodū pauca: uel datiuo ut libet mihi: uel accusatiuo ut oportet te illū scire quomodo decet. nā decet illū dicimus. Debet quoq; īpersonale accipitur quādo īfinito passiuā uim habenti coniūctū tres circuit personas cū maxime subiunctiuū uerbū cōsequitur: ut debet fieri a me: a te ab illo: ut auctores legantur. Sed si quis & hæc & omnia īpersonalia uelit penitus inspicere: ad ipsas res uerborū referuntur: & sunt tertiæ personæ. etiā si prima & secunda deficiant: quod etiā ī libris de uerbo ostendimus. Vnde & ꝑticipia īueniunt᷑: ut currit᷑ cursus hinc decurso spatio. Teren. ī adel. Sūt alia ut diximus quæ adiūgunt᷑ genitiō & actō: ut pudet me illius rei: tedet piget: miseret pœnitet. Infinitis quoq; tamē hæc eadē cōiuncta accusatiuū solū assumūt: ut pudet me discer̄. Terē. tamē nouo mor̄ ī adel. secūdū græcos dixit. Quē neq; pudet quicq̄. Idē ī eodē. Hei mihi nō te hoc pudet. Hoc etiā sciēdū q̄ tria qdē habēt præteritū supradictorū qnq; īpersonaliū: pœnituit: puduit: piguit: Duo uero ꝑticipia more neutropassiuorū: misertū ꝑtesum: cuius simplex ī usu nō ē: q̄uis tediū dicatur. Quæ uero habēt passiuā terminatione īpersonalia nō possunt īfinitis adiungi: ut statur curritur sedetur: & ītrāsitiua ītelligunt᷑: ut Vir. ī. vii. Bellat᷑ cōminus armis: ꝑ bellāt. Idē ī. vi. Itur ī antiquā syluā ꝑ eūt. Nā si addidero noīatiuū: bellatur gens: transitio fit ab alia ī aliā ꝑsonā. & īcipit esse passiuū: q̄uis Apollonius ī quar περὶ συντάξεως ostendit īpersonalibus etiā posse ītelligi nominatiuū ipsius rei uerborū: his uerbis μέλλει σωκράτη ὅπερ ἐπινοῶ καὶ αὐτὸ ἀναδέχεσθαι νοουμένην εὐθεῖαν τὴν κατὰ τοῦ παριστάμενου πράγματος ἐν τῷ μέλλει. Ex hoc possumus attender̄ q̄ īpersonalia similiter oīa q̄bus nos frequēter utimur quę ipsa quoq; ab huiuscemodi uerbis gręcorū μέλλει δεῖ χρή accepimus teste sapientissimo domio: doctor̄ meo Theotisto: quod ī institutione artis grāmaticæ docet possunt habere intellectum nominatiui ipsius rei: quæ in uerbo intelligitur. Nam cū dico curritur: cursus intelligitur: & sedet᷑

ſeſſio.& ambulatur ambulatio:& euenit euentus. ſic & ſimilia. Quæ res in omnibus
uerbis etiam abſolutis:neceſſe eſt ut intelligatur. ut uiuo uitam & ambulo ambulatio-
nem:& ſedeo ſeſſionem:& curro curſum.

De conſtructione infiniti uerbi impersonalis.

INfinita uero imperſonaliũ neceſſe eſt ablatiuũ pronoīs uel noīs:uel participii
ad perfectã ſignificationẽ aſſumant ut ſtari a me uolo:pro ſtare uolo. Curri a
te uis pro currere uis. ſederi a ſe uult pro ſedere uult. Nã paſſiua non egent ab-
latiuo caſu:niſi ſint tranſitiua:ut legi uolo ἀνα γινώσκεσθαι βούλομαι. hic paſſiuũ eſt ĩ trã
ſitiue dictũ. Sin dicã legi a me uolo. ſimiliter ĩtranſitiue actiuã habet ſignificationẽ:&
eſt ĩfinitũ ĩperſonalis. nã pro legere uolo accipitur. Sin autẽ tranſitiue proferatur:hoc ẽ
ut ab alia ĩ aliã perſonã paſſio fieri ſignificetur:etiã ſi ablatiuo adiungatur:paſſiui eſt in
finitũ:ut doceri a me cupis:amari a te cupio. Hanc autẽ conſtructionẽ ſeruant etiã reci
procationes:ideſt ſui paſſiones:ut amari a meipſo debeo:uituperari a teipſo debes. &
ſimilia. Poſſumus tamen & imperſonale ſimili modo proferẽte dicer̃:ut amari a me uis
pro amare me uis:de quibus iã diximus. Sed hoc quoq; ĩtereſt ĩter ĩfinitũ paſſiuũ & ĩp-
ſonale:ꝙ infinitũ ĩperſonale ĩfinitũ reſoluitur actiuũ. ut amari a me uolo:pro amar̃ uo
lo:quomodo ambulari a me uolo pro ambulare uolo: Sin autẽ in ſignificatione paſſi-
ua proferantur. neceſſe eſt etiã accuſatiuũ ſubaudiri:ut amari a me uolo illũ pro amare
uolo illũ. Hoc quoq; ſciendũ ꝙ ĩperſonalia quæ accuſatiuo ſimul caſui & genitiuo co-
pulantur:ut pudet me tui. Similiter pœnitet tedet miſeret accuſatiuo quidẽ ſignificant
perſonã in qua fit paſſio: genitiuo uero illã ex qua fit actus. Nec eſt mira huiuſcemodi
ordinatio:cũ in eos caſus r̃ſoluitur. Eſt enĩ pudet me tui:pudor me habet tui:tedet me
tui:tediũ me habet tui. pœniter me tui:pœnitentiã habet me tui:miſeret me tui:miſera
tio me habet tui. Infinita uero uerbi ſui conſtructionẽ ad caſus ſeruant ut miſereor tui:
miſereri tui uolo. noceo tibi:nocere tibi uolo. accuſo te:accuſare te uolo. potior illa re:
& illius rei:& illã rẽ. potiri illa & illius & illã rẽ uolo. Similiter eiſdẽ caſibus adiũgunt̃
participialia uel ſupina:quę uim ĩfinitiuorũ habent:quæ cũ articulis conſtruuntur apd
græcos. miſerendi tui cauſa facio. miſerendo tui moueor:miſerendũ tui eſt:miſertũ tui
uenio. miſertu tui doleo. nocendi tibi cauſa facio:nocendo tibi proficio:nocendũ eſt ti-
bi:nocitũ tibi propero:nocitu tibi gaudeo pro ĩnocẽdo tibi. Similiter alia dignãdi præ
mio. dignandũ præmio. dignatũ præmio. dignatu præmio. Sciendũ tamẽ ꝙ præpoſi-
tiones frequenter ante ſupradicta ĩ dum uel do deſinentia ponuntur:ex quo magis no-
mina eſſe oſtenduntur:niſi quod ĩ metro ĩ o terminatio more uerborum etiã corripitur
ut Iuuenalis ĩ primo. Plurimus hic æger moritur uigilando:ſed illum Lãgorẽ peperit ci
bus ĩperfectus:& hærens ardenti ſtomacho. Alphius auitus ĩ ſecundo excellentiũ. Spa
tiando paulatĩ trahit. Et dimetrum iãbicum de qbus plurima diximus de uerbo tractã
tes. Illa quoq; noĩa ĩ dus deſinentia uerbalia frequentiſſime & maxime ĩ obliquis caſibꝰ
pro ĩfinitis accipiunt̃ cum articulis apud græcos copulatis. Sed hoc ĩterſunt gerundiis
ꝙ genera & caſus & numeros noĩum quibus coniungunt̃ ſeruãt. Cicero ĩ primo ĩuecti
uarum. Nihil munitiſſimus habendi ſenatus locus. Similiter dicimus legendi Virgilii
cauſa uigilo. ĩ legendo Virgilio uigilo. Virgilium legẽdum puto. uel ad legendum Vir
gilium uenio:ĩ legendo Virgilio laboro. In fœminino ſimiliter:celebrandæ uirtutis gra
tia ſcribo. Et pluraliter. ĩuocãdaꝝ muſarum gratia ſcribo. Gerundia uero eiſdẽ termi-

nationibus:& genera diuersa:& casus uerbo suo cōgruos tantū:& utrosq; numeros si-
bi coniūgunt.ut legendi Virgiliū & musam & musas.Similiter legēdo Virgiliū & mu
sas legēdo.& legendū ē Virgiliū & musas.Oia uerba transitiua uel genitiuo:uel datio
uel accusatiuo:uel ablatiuo adiūgūť.ut egeo tui:isidior tibi:metuo te:fruor illa re.Er
go si cōiungantť duo uerba:quoꝝ alteꝝ sit īfinitū:eosdē casus asciscētia fit dubitatio ut
misereri tui eget animus mei.Cū.n.utrūq; uerbū genitiuo soleat adiūgi:dubiū ē cuius
animus misereatť uel egeat.Similiter per datiuos:maledicere tibi placet mihi.Et p accu
satiuos:cupio te uīcere me.& p ablatiuos:dignor gloria:potiri laude.Dubiū est enim
cū utriq; casus similes sint:& utriq; uerbo possint cōgrue aptari qs cui reddatť:& aptius
qdē est priori casui prius sociari uerbū.Sed auctores frequētissime trāsitionibus utūť:
ut Aio te æacida romanos uīcere posse.Est eni ordo.aio romanos uīcere te æacida pos
se:idest dico q̄ romani te possunt uīcere:q̄ naturaliter passiones secundæ sunt actionū
& actio ī romanis:passio uero ī Pyrrho significatť.Sed aptissimū maxīe fuit respōso:ēt
ī cōfusione ordinis propriā oraculi obliquitatē seruare:quis & apud oēs auctores huius
cemodi figura latissime pateat.Omnibus modis aliis potest īfinitū coniūgi uerbū:ut
studeo legere:stude legere:utinā studerē legere:cū studeā legere.Et īfinitū īfinito:ut ui
deo filiū studere legere.Participiis quoq; iunguntť:studēs legere.Participialibus etiam
uel supinis:ut cā spectandi currere equos ascēdo.circūspectādo currere equos delector
spectandū est currere equos:spectatū currere equos eo:iocūdū ē spectatu curreř equos
Et noībus tamē pulchra sociatť figura idē īfinitū:ut bonus iudicare:fortis bellare:pru-
dēs ītelligere:iustus disceptare:ut Virg.ī buco.Cur nō mopse boni quoniā cōuenimus
ambo:Tu calamos īflare leues ego dicere uersus.

De constructione Finitiuorum.

Ndicatiuus qa essentiā plærūq; ipsius rei significat:hoc noīe nuncupatť.Ideo
autē diximus plærūq;:qa īuenitť sæpissime etiā dubitatiuus:uel īterrogatiuus
ut Teren.ī phormione.Sic sum si placeo uteř.& Virg.ī.iii.Pro quo si sceleris
tāta ē iniuria nři.Si dubitatiue posuit.In eodē Hectoris andromache pyrrin cōnubia ser-
uas?In eodē.Vera ne te facies:uerus mihi nūcius affers Nate dea?uiuis ne?aut si lux al
ma recessit Hector ubi ē?Itaq; opportūe optatť aduerbiis:uel cōiūctiōibꝰ affirmatiuis
uel casualibus:quę substātiā uel essentiā rei cōprobāt:uel abnegatiuis quę eā abnuunt:
ut Vir.ī.iii.Viuo eqdē.uitāq; extrēa p omīa duco.Salustius ī catili.Veꝝ enīuero is de
mū mihi uiuere:ac frui aīa uidetť:& p abnegationē.Virg.ī.iii.æneī.Nō tibi tyndaridis
facies īuisa lacenæ:Culpatus ue paris:ueꝝ īclemētia diuū Has euertit opes.Et īueniūť
quoq; etiā cū aliis modis supradicta aduerbia uel coniunctiones:frequētius tamē īdica
tiuo sociantur.Iste autē modus est opportunus ad plenā reꝝ expositionē.Virgilius in
secundo æneī.Fuimus troes:fuit iliū:& ingens Gloria dardanidum:ferus omnia iuppi
ter agros Transtulit:incensa danai dominantur in urbe.Vnde hoc modo frequentissi-
me utuntur historici.Cuicunq; autem casui īdicatiui iungantur necesse est cæteros quo
q; modos coniungi:de quo postea dicetur.

De constructione Imperatiui.

IMperatiua primas personas singulares nō habent:qa nemo sibi ipsi potest īm
pare:nisi figurate:quasi ad aliū loquens in secunda persona seipsum proferat.
ut Iuuenalis in primo.Tecum prius ergo uoluta Hæc:animā te tuba.Teren.

In adel. A edepol ſyriſce te curaſti molliter: lauteq; munus adminiſtrati tuū. abi. Pluralis uero numerus apud nos oēs habet ꝑſonas. pōt enī ꝑ cōnumerationē aliqs ſeſe illis q bus īpat adiūgere: ut dux ſuos milites iubēs cōmittere bellū aptiſſime dicit: pugnemuſ cōfligamus. Græci tamē ea ὑποθετικα nominānt. i. hortatiua dicētes ꝙ quaſi ad ſimiles: & ſocios huiuſcemodi uerba ſolēt dici. Imꝑatiua uero ad ſubiectos ab eminētioribus: ꝙ minime ē uerꝝ. Cū etiā ad deos frequētiſſime imꝑatiuo modo ī ſupplicatiōibus & īuocatiōibus utimur. & ad reges quoq; & īperatores: ut Muſa mihi cauſas memora. & Pādite nūc elicona deæ cantuſq; mouete. Ergo multo aptius ē eo uti ad pares cū ad excellētiores tā ī frequēti ē uſu. Et ſciendū ꝙ ad ſecūdā ꝑſonā ſermo dirigit᷑ imꝑātis: cuicūq; imꝑat ꝑſonæ: Nā q dicit pugnemus fortiter cōmilitones: cū uocatiuo utitur: ad ſecūdā loquitur ꝑſonā. Nā cōnumerando ſe eis cū ſit uſus uoce primæ ꝑſonæ pluralis oſtendit paratiſſimū quoq; ſe ad id qđ illis imꝑat efficiendū. & q dicit pugnet exercituſ imꝑat: ut īternūcia ſecunda ꝑſona efficiat ꝑ tertiā qđ imꝑat: Eſt tamē q̄do ſignificātiæ cauſa imꝑatiuis adiūgunt᷑ ſubiūctiua: uigila ut legas. i. diligēter legēdo uigila. Cic. i tertio iuecti. Cura ut uir ſis. Terē. ī andri. Fac ut me uenias. Eia & age aduerbia hortatiua aptiſſime imꝑatiuo cōiungūt᷑: ut Vir. ī. iiii. æneī. Eia age rūpe moras: uariū & mutabile ſemꝑ Fœmina: Idē ī. vi. Nūc age dardaniā prolē quę deinde ſequat᷑ Gloria: q maneāt itala de gēte nepotes Expediā dictis & te tua fata docebo: deeſt enī ueni uel audi: etiam ſi ſecū ipſe loquēs: & ſeſe hortans aliquis hoc utatur figuratiue: quaſi ad ſecundā loquitur perſonā Inueniūt᷑ tamē auctores & īdicatiuis & optatiuis ſubiunctiuis uſi ꝓ imperatiuis: quō ſupra oſtendimus. Et græci quidē habent imperatiua præteriti temporis. Nos autē in actiuis uel neutralibus uerbis penitus ea habere nō poſſumus. In paſſiuis uero & omnibus quæ habent participia præteriti temporis per circūlocutiones poſſumus habere: ut doctus es uel eſto λελίλαξο doctus ſit uel eſto δεδιδαχθω. ornatus es uel eſto κεκοσμισο. ornatus ſit uel eſto κεκοσμήσθω. Similiter ueneratus ſit uel eſto: placitus ſit uel eſto clauſus ſit uel eſto: ſecutus ſit uel eſto: & per omnes ſic perſonas ſecuti ſimus: ſitiſ ſint Imperatiue dicta inueniuntur: cum ſint præteriti temporis. Sed hanc uim habent: ut imperemus ut in futuro ſint tranſacta: ut ſi dicam clauſa ſit mox feneſtra. impero ut ſtatim claudatur: & mox ſit clauſa: uel ſi dicā: poſt horā primā ſit iuratus oſtendo me imperare ut iuret ante horā primā finitam. Illud etiā monendū ꝙ imperatiua uerba uocatiuis adiūcta noīum ꝑfectionē oratiōis habēt: ut apolloni doce: Trypho diſce. Noīatiui egēt plærūq; ſubſtātiuis uerbis & noībus ſimiliter ſubſtātiā ſignificātibus relatiuis ut q es Apollonius doce: q es Trypho diſce. Græci āt ꝑticipio utūt᷑ ſubſtātio: ut ἀπόλλων ὢν διδάσκεις. τρύφων ὢν μανθάνεις. quo nos quoq; ſecundū analogiā poſſumus uti: niſi uſus deficeret ꝑticipii frequēs: q̄uis Cæſar nō incongrue protulit ens a uerbo ſū es ē: qūo a uerbo poſſum potes potēs. & ꝑ eclipſim tamē ſupradictoꝝ īuenimus noīatiuos ut lætus cogito paratiſſimus cogitas. Cicero iuſtus defendit. & ſimilia.

De conſtructione Optatiui.

Optatiua uerba indicant ꝑ ſe & rē: & uotum: aduerbium uero utinā tantū uotū ſignificat. Ad ampliorē igitur demonſtrationē addit᷑ uerbis optatiuis. quomodo & confirmatiua aduerbia indicatiuo: ut profecto facio: certe lego. i. intelligo & apud græcos quidē αἰθε. i. utinā aduerbium non ſolū optatiuo: ſed etiā indicatiuo modo adiungitur: & facit id loco optatiui accipi: ut Homerus. αἰθ᾽ ὤφελες παρὰ νηυ-

αδάκρυτοσ καὶ απήμων ἧσθαι. Idē αἰθοῦτωσ επὶ πᾶσι χόλον τελέσειε αγαμέμνων. Apud nos
tamē utinā īdicatio nō adiūgit̄. Et græci qdē maxīe attici etiā sine deprecatōe solēt hoc
modo: idest optatiuo uti ꝑ idicatiuo: nos uero noīe: q̄uis similes sint eius uoces subiun
tiui uocibus qbus frequētissime pro īdicatiuis utunt̄ auctores nostri. Optatiua autem
præteritū ideo habēt: quāq̄ ea debemus orare: quæ non defuerint: qa sæpe euenit abesse
eos ꝑ qbus oramus & optamus: ut id illis iā pfectū sit. qd̄ cupimus: ut utinā filius me-
us q athenis est. doctus esset uel fuisset: idest utinā perfecta ī ipso doctrina sit: uel utinā
cognoscamus id illi euenisse. Est āt quādo optatiuo utimur præteriti tēporis dolētes ꝙ
nō factū sit: ut utinā hoīes cōtra se ferrū nō mouissent: utinā mare nunq̄ nauigassent. &
similia. O etiā aduerbiū sicut & si coniunctio: & ut pro utinā inuenit̄. Virg. ī. vii. Ad-
sis o tantū: & proprius tua nuia firmes. Idē ī sexto. Si nūc se nobis ille aureus arbore ra
mus Ostendat nemore ī tāto. & Teren. ī eu nu. Vt illū dii deæq; oēs supi īferi malis exē
plis perdant. Et p se tamē uerbū optatiuū sæpe ponit̄ sine prædictis pticulis: ut Luca.
ī prio. dii uisa secūdēt. Et fibris sit nulla fides: sed cōditor artis Fixerit ista tages. et nota
qd̄ subiūctio simile ꝓtulit prǽteritū pfectū optatiui: qd̄ multis placuit artiū scriptoribꝰ

De constructione Subiunctiui.

Vbiunctiuus & dubitatiuus dicit̄: uel qd̄ subiungit̄ coniunctioni: uel ꝙ alte-
ri uerbo oīmodo subiūgit̄: uel subiungit sibi alteꝝ uerbū: ut Virg. ī buco. Cū
faciā uitula pro frugibus ipse uenito. Idē ī. iii. æneidos. Inter utrāq; uiā læti di
scrimine puo Ni teneāt cursus: certū ē dare lintea retro. Et sciendū ꝙ necesse etiam ē al-
teri modo eum sociari: uel eiusdem uerbi alteri uerbo: etiam si sit cum infinito: ut cū do
ceam legere discipulum expono ei: uel si docerem legere exponerem: & similia. Omni-
bus igitur modis potest sociari: ut si doceam discis: si doceam disce: utinam discas si do
ceam: cum doceam discas. Similiter omnibus modis impersonalis quoq; uerbi potest
coniungi: ut cum ueniam curritur: & cursum sit: & curratur: & cursum erit: & similia.
Frequentissime tamen si coniunctio dubitationem significans ei sociatur: idest pro ἐὰν
græca coniunctione posita ut Terentius in adelphis: Si tu sis homo hic faciet. Cum εἰ
uero coniunctionem græcam significat: quæ apud illos συναπτικὸσ nominatur: idest
coniunctiua: quod rem rei continuari demonstrat indicatiuo coniungitur: ut si uiuit
spirat: & si spirat uiuit: si ambulat mouetur: in hoc non possumus reciproce dicere: si
mouetur ambulat. non enim qui mouetur ambulat omnimodo: qui ambulat uero: &
mouetur omnimodo. Inuenitur tamen ea coniunctio apud græcos idest εἰ non solum
indicatiuo sed etiam optatiuo: & maxime apud antiquos: etiam subiunctiuo sociata.
ut Homerus ἄρσαντεσ κατα θυμον ὅπωσ ἀντάξιον ἔσται subiunctiuum posuit. Idem ἄλλεσ
ιμέν λεγουσι. Idem εἰ δ' ἐσ ὑγεσ πολέμον πωλήσεαι. indicatiuo usus est pro subiunctiuo:
& εἰ pro ἐὰν. Demosthenes uero ī orōne παραπρεσβείασ. optatiuū ꝓtulit: qmos ē atticus
frequentissimus: τοὺσ ἐ νομ: Nostri quoq; frequentissime atticos imitantur & subiuncti-
uos siue optatiuos (Nam eædem sunt uoces) non solum cum supradictis coniunctio-
nibus: sed etiam sine his ponunt: quando confirmatiue uel dubitatiue proferunt: ī quo
græci ἂν uel κεν solent adiicere. Nil mirum igitur si coniunctionem apud nos: quæ tam
pro ἐὰν græca coniunctione: quæ casualis est uel perfectiua: quam pro εἰ: quæ coniuncti
ua est ponitur utriusq; constructionem: quam habent apud græcos supradictæ coniū-
ctiones ad uerba seruare: idest ut indicatiuo & optatiuo & subiunctiuo possit adiungi.

Indicatiuo ut Virg. in. viiii. Si tibi quæ posco promittũt nã mihi facti Fama sat ẽ. Ter. in phor. Sic sum si placeo utere. Optatiuo: Virg. in sexto: Si nũc se nobis ille aureus arbore ramus Ostendat. Subiũctiuo. Teren: in phor. Si attigisses ferres infortuniũ. Sed indicatiuo sæpe coniunctũ ostendit magis q̃ confirmari & credi rem si esse uel fieri posse q̃ dubitari. Virgi. in. ii. æneI. Dii si qua est cœlo pietas. Cõfirmatiue enim potius q̃ dubitatiue dicitur. Idem in nono quod supradictum est. Si tibi quæ posco promittunt: nam mihi facti Fama sat est. tumulo uideor reperire sub illo Posse uiam. Credit enim facile promissuros. Teren. in andria. Id si impetro quid si alias malim q̃ hodie has fieri nuptias? hic enim quoq; sperat se imperaturum. Idem in eadem. Sed si quid tibi narrare occepi cõtinuo dari tibi uerba censes. Et est hoc loco etiam illud attendendum: q; prætéritũ indicatiui cum præsenti solent auctores cõiungere: quando perfectionem rei res sequitur alterius altera: & i illis quidem quæ prior perficitur significatione præterito perfecto utuntur præsenti uero i cõsequentis demonstratiõe: ut hic. Si quid tibi narrare occepi: cõtinuo dari tibi uerba censes. Idem in eunu. Et que uera audiui taceo: & contineo optime: sin falsum aut uanũ: aut fictũ cõtinuo palam est: plenus rimarum sum: hac atq; illac perfluo. Idem in andria si cõfirmatiue posuit. Si te i germani fratris dilexi loco: siue hæc te solum semper fecit maximum. seu tibi morigera fuit i rbus omnibus. Luca. in primo. Nec si te pectore uates Accipio cyrrhea uelim secreta mouẽtem Solicitare deum. Indicatiuo enim usus cõprobat hoc fieri: & uelim subiunxit promittẽs: cum hoc sit posse minime egere Apolline: quod græci οὐκ ἂν βουλοίμην dicunt: idest nolim penitus: Idẽ in decimo: Si tua restituit ueteri ne dextera fato Amplector regina pedes. Teren. in phor. Si placeo uterẽ: absq; dilatõe hoc ostẽdit faciẽdũ. Idẽ i eunu. Si diis placet: spo me hẽre q hũc excruciet meo mõ. Rẽ. n. quã spat: firmã eẽ ostẽdit. Si. n. dixisset si diis placeat dubitarẽ se ostẽdisset. Idẽ i and. Si illũ reliquo eius uitæ timeo: sin opitulor: huius minas: utrũq; enim sibi certũ esse ostẽdit. Idem in adelphis. Ego in hac re nihil reperio: quamobrem lauder tantopere egio: meum officium facio: quod peccatum a nobis ortũ est corrigo: Nisi me ex illo credidisti numero hominum esse qui putant sibi fieri iniuriã ultro: si quam facere ipsi ius expostulant: Ecce hic nisi credidisti dixit: pro credis. Similiter indicatiuis utuntur quãdo in ipsis esse uel fuisse rebus aliquid uolunt ostẽdere: ut Cicero de prætura urbana. Qui si cõdemnatur. desinent homines dicere his iudiciis pecuniam plurimum posse: sin absoluitur: desinemus nos de iudiciis transferendis dubitare. Virgilius etiam in sexto: Si potuit manes arcessere coniugis orpheus: Si fratrẽ pollux alterna morte redemit. Itq; reditq; uiam totiens: de rebus quas sine dubio factas esse ostendere uult indicatiuis est usus cum supradicta si coniunctione. Quãdo uero dubia res ostenditur utrum fieri possit nec ne per indicationem: idest κατ᾽ ὑπόθεσιν subiuntiuis magis utunẽ. Virgilius i octauo. Sed si quisquam multa uides discrimine tali: Si quis in aduersum rapiat: casusue: deusue: Te superesse uelim. Idem in buccolicis: Si qs tamen hoc quoq; si quis Captus amore legat. Cicero tamen: Si quis uestrũ iudices: aut eorum qui adsunt forte miratur. Additione forte cum indicatiuo est usus loco subiunctiui cum dubitatione posito. Terentius in andria. Si ueniat q; dii prohibeant diffidiũ Cicero in primo inuectiuarum. Si te parentes timerent atq; odissent tui. Nec aliter possunt superposita siue inductiua: quæ græci ὑποθετικά uocant proferri: nisi per subiunctiuum. Idem in eodem: Nunc intelligo si iste quo intendit in maliana castra peruene

rit neminē tā ſtultū fore: qui non uideat coniurationē eſſe factā ὡσ οὐκ ἄρα ἰσχοίη affirmati
ue dixit. Et erūt qui illū ſi hæc fecerit: non iprobū: ſed miſeꝝ me non diligentiſſimū con
ſulē: ſed crudeliſſimū tyrannū exiſtimare uelit. βουλοιντο ἄρα: hæc quoq; affirmatiue di
xit. Similiter Virg. i. viii. Similis ſi cura fuiſſet. Idē i. xi. Eſſet par ætas & idem ſi robur
ab annis. Eſt tamē quādo etiā i dubiis utunť idicatiuo cū ſi cōiunctione: ut Virg. i. xi.
Aut ſi qua id fortuna uetabit Abſenti ferat iferias uetabit: pro uetet dixit metri cā. Nā i
eodē ſenſu ſubiunctiuo eſt uſus. Si quis in aduerſum rapiat caſuſue deuſue. Eſt tamen
quando per defectionē ſi quomodo etiā ut ſubiunctiua proferuntur & ſubaudiunť ſu-
pradictæ cōiunctiones: ut Iuue. i primo. Græculus exuriēs i cælū iuſſeris ibit: ꝓ ſi iuſſe
ris: Stati. i ſecunda thebai. Miratoſq; uelint tranſumere cultus Et pallas doceat phare-
tras: & delia criſtas pro ſi uelit. Virg. i. vi. Tu quoq; magnā partē ope i tanto ſineret do
lor icarē haberes: Deeſt enī ſi Hora. i primo carmi. Sapias uina liques: ꝓ ſi ſapias. Et ſci
endū ꝙ quomodo apud græcos τὸ ἐὰν ſubiunctiuo τὸ εἰ uero & idicatiuo & optatiuo &
ſubiunctiuo iuenitť cōiunctū: ſic & apud latinos ſi coniūctio quę utrūq; demoſtrat q̄do
cōſequētiā ſignificat: ſine dubio idicatiuo adiungitť: ut ſi ambulat mouetť: & ſi uiuit ſpi
rat. Quādo autē cauſalis eſt: magis ſubiunctiuo. Eſt tamē q̄do idicatiuo cauſalis cōſo
ciatť: ut ſi doceā diſce: uel diſcis: diſcas & diſces. Et ſi prodeſt tibi fac: & facis & facias: &
facies. Iſte igitur modus ſubiunctiuus ut breuiter eius uim colligam: apud latinos eſt
q̄do dubitationē: q̄do cōprobationē q̄do poſſibilitatē ſignificat: in q̄ ſunt ēt illa q̄ ὑποθε
τικῶσ ideſt ſuppoſitiue iducuntur. Dubitationē: ut Virg. i. iii. æneí. Eloquar an ſileā ge
mitus lachrymabilis imo Auditur tumulo. Idē i primo. O quā te memorē uirgo nāq;
haud tibi uultus Mortalis εἴποιμι ἄρα. Teren. i eunu. Quid igitť faciā: non eā ne nūc qui
dē cū accerſor ultro. an potius ita me cōparē non perpeti meretricū cōtumelias? Appro
bationē: ut Virg. i quarto æneí. Si mihi non animo fixū imotūq; ſederet: Nec cui me ui
clo uellē ſociare iugali: Poſtq primus amor decepta morte fefellit: Si nō perteſum tha-
lami tedæq; fuiſſet: Huic uni forſan potui ſuccumbere culpæ. ἐγεγόνει ἄρα. Et notandū
ꝙ forſan dubitationis aduerbium: & potui poſſibilitatis uerbum cum i finito poſuit ꝓ
quibus ſufficeret ſi ſubiunctiuum poſuiſſet: huic uni ſuccubuiſſem culpæ: Docuit igitť
poeta quæ ſit uis ſubiunctiui poſſibilitatē ſignificantis. Idem in eodem: Sed mihi uel
tellus optem prius ima dehiſcat: Ante pudor q̄ te uiolem. optem εὐχοίμην ἄρα affirma
tiue dixit. In eodem: Sese iterea quando optima dido Neſciat: & tantos rumpi nō ſpe-
ret amores. Neſciat: & non ſperet affirmatiue dixit. Similiter Cicero in primo uerrina-
rum: Si quis ueſtrum iudices aut eorum qui abſint forte miratur me: qui tot annis in
cauſis iudiciiſq; publicis ita ſim uerſatus. ut defenderim multos: læſerim neminem. Ita
ſim dicit non dubitans: ſed approbans: οὕτωσ ἀνασϛραφεισ εἴην. Sciendum tamen ꝙ tā
ut coniunctione caſuali q̄ ſi ſequentibus cum uerbis ſubiunctiuis: uel antecedentibus
etiam antecedentia: uel ſequentia quoq; frequentiſſime per ſubiunctiuum modum pro
ferre ſolent romani: & maxime qui adiuncto uel quæ: uel quod rationem colligentes:
uel dubitationem oſtendentes: ut rogabam ut oſtenderes qui fueris: & placebas ſi dice
res quod feceris. Quod per ἄρα coniunctionis adiunctionem ſolent græci ſignificare.
Virgilius in ſexto. Quem ſocium exanimum uates: quod corpus humandum Diceret
λέγοι ἄρα. Cicero inuectiuarum ſecundo: Quęſiui a catelina nocturno conuentu apud
maritum Leucam fuiſſet: nec ne? ε γεγόνει ἄρα: hic interrogatiue ꝓtulit. Virgilius i quar

to æneí. Eloquar an ſileã ἢ ἄρα σιωπήσω dubitatiue poſuit Horatius ĩ primo carminum Cur apricũ oderit cãpũ patiẽs pulueris atq; ſolíſ. Oderit μισήσει ἄρα quiſ idẽ ſit ĩdicatiuum futurũ. Cicero inuectiuarũ ſecũdo. Non cũ ille audaciſſimus cõſcientia cõuictus primo reticuiſſet patefecit cætera: quid ea nocte egiſſet ἐδεδράκει ἄρα: Quid proxima conſtituiſſet διατεθήκει ἄρα queãdmodũ eſſet ratio totius belli deſcripta. ἦν ἄρα διαγραφεὶς ὁ λογισμός Omnia affirmatiue dixit. Id ĩ prætura ſicilienſi. Quare cuiuſmodi putamus illa eſſe quæ negat: cũ hæc tã ĩproba ſint quæ fateatur. Græce eñi quoq; hoc inter prætantes dicimus ἅπερ ἄρα ὁμολογεῖ. Rationẽ colligentes: confirmanteſq; quod dicit᷑: Idem in eodẽ: Hoc poſtulatũ de ſtatuis ridiculũ eſſe uideatur: qui rẽ ſentẽtiãq; non reſpiciat οὐκ ἄρα κατιδοι. Teren. ĩ phormi. Ita fugis ne præter cauſam quod aiunt οὐ τὸς ἄρα φεύγοις ἢ φύγοις. Idẽ ĩ andria: Quæ ſit rogo τίς ἄρα εἴη. In eadẽ: q̃ timeo quorſum euadas. ὡς δέδοικα ὅποι ἄρα ἐπιβαίνοις: Nã ſi illũ obiurges uitæ: q auxilium tulit᷑ quid facies illi quí dederit dãnũ aut malũ᷑ τί ἂν ποιήσῃς ἐκείνῳ ὅς ἂν δεδώκῃ ζημίαν ἢ κακόν᷑ ἂν quoq; græca coniunctio quotiens apud græcos ponitur poſſibilitatẽ ſignificãs: quæ apud illos ĩdicatiui qdẽ modi: uel præterito ĩperfecto: uel ἀορίστῳ: quẽ nos nõ habemus niſi quod ꝓ eo: & ꝓ παρακειμένου præterito ꝑfecto utimur: & cũ pluſq̃perfecto adiũgit᷑ Optatiuis aũt oĩbus qppe cõiunctis cũ tribus ſupradictis tẽporibus. Præſens. n. optatiuũ: & præteritũ ĩperfectũ idẽ eſt. & præteritũ ꝑfectũ: & pluſq̃perfectũ: & futurꝫ: & ἀόριστον: quod uocãt tẽpus cõiungit᷑ ἄν. Noſtri ergo quoq; ĩ oĩa illos ſequẽtes q̃do poſſibilitatẽ demõſtrare uolunt: optatiuis ſiue ſubiunctiuis uerbis utunt᷑: ut Terẽ. ĩ phor. Neq; deficiſcar uſq; adeo expirier: donec tibi id quod ſum pollicitus efferero ἐκτελέσοιμι ἂν ἀπεργασοίμην ἄν. Sic ergo quod illi ſolent & ꝑ indicatiuũ: & per optatiuũ facere addẽteſ ἂν coniũctionẽ grecã. Nos ſubiunctiuis per ſe poſitis ſolemus demõſtrare: ut docuiſſẽ ſi diſcere uoluiſſeſ. διδαξαίμην ἂν εἰ διδαχθῆναι εἰ ἐβουλήθης. ideſt poterã docere. Et præteritiſ qdẽ utentes oſtẽdimus rẽ quę potuiſſet facta eſſe: nõ eſſe factã. Pręſenti uero uel futuro ſubiunctiuo utentes ĩ huiuſcemodi cõſtructione oſtendimus poſſe fieri aliqd niſi quid ĩpediat: ut doceã ſi uelis. ideſt poſſum docere ſi uoluntas tua non ĩpediat: Similiter ĩ futuro docuero ſi uolueris: ideſt potero docere ſi uolueris: Hora. ĩ prĩo car. Quis martẽ tunica tectũ adamãtina digne ſcripſerit: pro ſcribere potuerit. Illud quoq; ſciendum q quotiens penitere nos rei non factæ demonſtrare uolumus Subiunctiuo etiam utimur ut Virgilius in quarto. æneí. Faces in caſtra tuliſſem Impleſſemq; foros flammis. natũq; patrẽq; Cũ genere extinxem: memet ſuper ipſa dediſſem. i. cur faces ĩ caſtra non tuli: quod debui facere: Cur non ĩpleui foros flãmis. Cur non natũ patrẽq; extinxi: & ſuper memet ipſa dedi᷑ poteſt tamen & hoc poſſibilitatis eſſe. Oſtendit eñi ſe potuiſſe: niſi demens fuiſſet hoc facere. Ideoq; ſe pœniteŕ: q autẽ atticũ morẽ ſequẽtes his utũtur neceſſariũ eſſe æſtimo. Illorũ etiã auctoritate hoc cõprobare. Plato ĩ alcibiade. πάντας οὖν οὖν ἂν ἤδη φαίην In eodẽ καὶ τότε ἑκατὸν εἰχόμεθα ἂν ἡμῖν αὐτοῖς τὰ κακίχα ὅπερ ecce ἂν & ἄρα affirmatiue poſuit. Idẽ in lyſide. ecce hic & ĩterrogatiue & cõprobatiue poſuit ἄν. In eodem & ἄρα quoq; tam interrogatiue q̃ confirmatiue in hoc loco poſuit. Inuenis tamen & per eclipſim ἄρα & ἂν apud illos proferri. Optatiua uerba in ſimili ſenſu quomodo apud latinos proferuntur. Vt idem in carmine. ecce more romano ſine ἄρα uel ἂν hoc totum protulit. Electiue quoq; ſæpiſſime hoc modo utimur: ut imperem potius q̃ moneam: diſcam q̃ doceam: quæ & confirma-

tiue dicuntur. tamen & præterito plusq̃perfecto præteritũ ĩperfectũ coniungere: & præ
senti præsens: uel futuro solent uel præterito: ut fecissem nisi ĩpedires: & contra facerem
nisi ĩpedisses: & faciã nisi ĩpedias: & nisi ĩpedieris: & fecero nisi ĩpedieris & ĩpedias. Vir.
in. ii. æneí. Non prius aspicies ubi fessum ætate parentẽ Liqueris anchisen: superet con-
iunx ne creusa. Ascaniusq; puer: quos omnes undiq; graiæ Circũerrant acies: & ni mea
cura resistat Iam flãme tulerint inimicus & hauserit ensis ꝑ poterãt tulisse: & poterant
hausisse. Hora. ĩ arte poetica: Dixeris egregie: notũ si callida uerbũ Reddiderit iunctu
ra nouũ: idest poteris dicere egregie. Frequẽtissime tamẽ auctores utunt̃ subiunctiuis
cõfirmãtes etiã præterito tempore res ꝑfectas. Et sciendũ ꝙ hanc uim hñt ut ad cõgni-
tionẽ ĩtelligant̃ futurã: Quippe cũ subiunctiua etiã præteriti tẽporis quomodo opta-
tiua uim habẽt futuri. Optamus enĩ ea quæ sunt futura. Cice. ĩ initio uerrinaꝝ quod su
pra quoq; posuimus. Si q̃s iudices uestꝝ: aut eoꝝ q̃ adsint forte mirat̃: me q̃ tot annos
ĩ causis iudiciisq; publicis ita sim uersatus: ut defenderĩ multos læserĩ neminẽ. Sic quo-
q; ĩtelligi potest ita sim: ꝑ ita ĩueniar uel cognoscar. Nec mirũ subiunctiuũ poni ꝑ fu-
turo: cũ etiã ĩdicatiuo utunt̃ sæpe futuro de rebus iã dudũ præteritis ĩ supradicta signi
ficatione: ut Luca. ĩ prĩo: Nõ tu pyrrhe ferox nec tãtis cladibus auctor Pœnus erit: Erit
dixit: ꝑ cognoscit̃ uel dicet̃. Vt causalis cõiunctio oĩbus tẽporibꝫ: & quo: ꝙ quatinus
& quæcũq; ꝑ ea ponunt̃ causali: idest ἵνα significanti subiũctiuo adiungunt̃: licet autẽ
& ĩdicatiua & subiunctiua eis coniunctionibus anteponere uel subiungere: ut doces ut
ꝑficias: docebas ut ꝑficeres: & doceres ut ꝑficeres: docuisti ut ꝑficeres: & docuisses ut
ꝑficeris: docueras ut ꝑfecisses: docuisses ut ꝑfecisses: docebis ut ꝑfeceris: & docueris ut
profeceris: Sed ĩdicatiuis utimur rẽ quæ sit ĩdicãtes: Subiunctiuis uero q̃d debuit fieri
ostẽdentes magis suasorie. Impatiua quoq; & optatiua bene possunt his adiungi: ut le
ge ut discas utinã discas & doceas: Pro ĩperatiuis quoq; subiũctiua frequẽter ponũt au
ctores: ut Terẽ. ĩ andr. Quæso ædepol carine quoniã nõ põt id fieri q̃d uis: id uelis q̃d
possit. Idẽ in phor. Desinas: sic ẽ ingeniũ mulierũ: ꝑ desine: ꝙ aurẽ ĩ plærisq; intellectæ
supradictæ cõiunctiones græcæ. i. ἀν & ἀρα faciunt poni subiunctiuos etiã aliis coniun
ctionibus positis uel non usibus auctoꝝ Iteꝝ aliis quoq; cõprobabimus. Virg. ĩ. ii. ge
orgi. Tamẽ hæc quoq; siquis Inserat: aut scrobibus mãdet mutata subactis: Exuerint
siluestrẽ animũ ἐκδύσοιντο ἄν Idẽ in eodẽ. Non alios prima crescentis origine mundi Il
luxisse dies: aliũde habuisse tenorẽ Crediderĩ: πιστεύσαιμι ἄν. Idẽ in primo æneí. At pius
æneas p̃ nectẽ pluria uoluẽs: Vt primũ lux alma data ẽ exire locosq; Explorare nouos:
q̃s uento accesserit horas. προσελήλυθεν ἄρα: q̃ teneant τινὲς ἄρα κρατοῖεν. hoĩes ne fere n.
Quærere constituit. Hora. ĩ. ii. car. Illũ & patris crediderĩ sui fregisse ceruicẽ. Cõfirma
tiue πεπιστευκὼς ἤμην ἄν dixit. Virg. ĩ. viii. Similis si cura fuisset: Tu quoq; fas nobis teu-
cros armare fuisset. ἐγεγόνει ἄν Cicero de prætura urbana. Vocõia lex uidelicet te delecta
bat: imitatus esses illũ ipsum uoconiũ q̃ hęreditatẽ lege sua ademit nulli imitatus esses
pro imitari potuisses. ἐμιμήσω ἄν. In eodẽ. M. Iunior tutor & patruus martius dixisset
si uiueret εἶπεν ἄν εἰ ἔζη. Et frequentissime apud oẽs auctores hunc sensum hac ordinatio
ne proferri inuenis: quomodo etiã græci ἄρα coniunctionẽ affirmatiuã: siue dubitatiuã
ut supra dictũ ẽ ponunt. Teren. in phor. Quid fit deniq; quid fiat: τί ἄρα γένοιτο: subiũ
ctiuo est usus: ut intelligatur etiã ἄρα. Idem in andr. Quin tu uno uerbo dic q̃d ẽ q̃d me
uelis: τί με βούλοιο ἄρα. Idem in eadem. Consilium meum cognosces: & quid facere ĩ hac

re te uelim και τι ποιειν εμ τουτω τω πραγματι σε αρα βουλοιμην. Ecce hic affirmatiuũ est. in superioribus uero interrogatiuum. Cicero de prætura urbana. q̃d ageret cogitare cœpit si opus pupillo redimeret: q̃d ageret dubitanter dixit: τι αρα πραττοι. Et notandũ ꝙ latini q̃do de rebus trãsacto tẽpore ꝓmissis uel cogitatis loquunt̃ ꝓ futuro uel præsenti græco præterito ĩperfecto subiunctiui utunt̃ quomodo in supradictis quid ageret cogitare cœpit τι πραξοιεμ νοειμ ηρξατο. Similiter Virg. in primo æneí. Certe hic romanos olí uoluentibus annis Hinc fore ductores reuocato a sanguine teucri: Qui mare qui: terras omni ditione tenerent Pollicitus κρατησοιεν αμ. Cicero de prætura urbana: Qui etiã ad extremũ ascripserit: rediuiua sibi habeto: quasi q̃cq̃ rediuiuũ ex ope illo tolleret̃: ac nõ opus totũ ex rediuiuis cõstitueret̃: ꝓ καταστραφησοιτο αν ταφεστασοιτο αν. επαιροιτο αν και καταττοιτο αρα. In eodẽ Atq; nullis colũnis dico esse: quę a tuo redẽptore cõmotę nõ sint: dico esse ex qua tamẽ tectoriũ uectus deiectũ sit: & nouũ ĩductũ: Affirmatiue his quoq; usus ẽ subiũctiuis ꝙ si tãta pecũia colũnas dealbari putassem: certe nũq̃ ędilitatẽ petissem hic quoq; affirmatiue dixit ουκαν ητησα. Et nota ꝙ si præposita cõiunctiõe subiunctiuũ: subiunctiuo coniunxit: Similiter in eodẽ Nemo dubitat q̃n multo magis sit μειζομ αρα ειη: nouã facere. Similiter ĩ eodẽ. Cũ staret habonius ĩ me causam conferat: ꝙ cũ codicẽ obsignassem εσφαργισα αν affirmatiue. Idẽ ĩ eodẽ Hac cõditione si quis de populo redẽptor accessisset nõ esset usus cõfirmatiẽ dixit nõ esset usus ουκαν εχρησατο: Nã siquis accessisset dubitatiue ꝓtulit. In eodẽ: Quid iste in hostiũ præda molitus sit: qui manubias sibi tãtas ex. L. Metelli manubiis fecerit: q maiore pecunia quattuor columnas dealbandas: q̃ ille oẽs ædificandas locarat. Ecce hic quoq; oĩa affirmatiue dicuntur. Idẽ ĩ eodẽ. Quis a signo uertũni ĩ circũ maximũ uenit: quin is unoquoq; gradu de auaritia tua cãmoueretur: quã tu uiã thẽsarũ atq; põpæ eiusmodi ex egesti: ut ipsa illa re nõ audeas ου καν τολμησοις: idest prorsus nõ audes. In eodẽ. Qui eadẽ castoris testẽ futurꝝ tuorꝝ esse uolueris εθεληκοις αρα: quã populi romani quottidie iudices: etiã tunc cũ de te sententias ferrẽt uiderẽt ορωεν αρα: ꝓ omni modo aspicerẽt. In eodẽ. Qui adductus est ĩ iudiciũ uerbo: q̃d cũ esset tribunus ĩtercessisset cõtra legẽ corneliã re uera ꝙ ĩ tribunatu dixisset cõtra alicuius hoĩs nobilis uoluntatẽ dixisset ειρηκοι αρα. In eodẽ. Hic ẽt quærit̃ ꝙ a nobis nouẽ solis diebus prima actio sui iudicii trãsacta sit: cũ ap̃d istũ tribus horis Quintus Opimius senator populi romani bõa fortunas ornamẽta oĩa miserit: Hic quoq; affirmatiue ponunt̃ substantiua uerba. In eodẽ. Cũ propter ĩdignitatẽ iudicii sæpissime est actũ in senatu ut genus hoc totũ multoꝝ atq; eiusmodi iudicioꝝ tolleret̃: ut quia ꝓ ινα accipitur subiunctiuũ attraxit. In eodẽ. Iãq; ex calamitate senatoris populi romani cũ prætor iudicio eius præfuisset: spolia domũ suã referre: & manubias detrahere conatus sit: is ullã calamitatẽ a sese poterit deprecari. Ecce hic quoq; de re ĩdubitabili posuit subiũctiuũ conatus sit: επιχειροιεμ αρα. In eodẽ. Multos ante uiros primarios audisse: cũ diceres ignosci oportere: ꝙ falsum codicẽ ꝓtuleris. Nãq; inuidia Caius Iunius cõflagrauit: ea nisi ꝓuidisses tibi ipsi tũ per eundẽ fuisset. In eodẽ. Dicet inq̃ & religione adduci: & domesticarum legum metu. quid illo Myoparone factũ sit: hic quoq; confirmatiuam habet uim subiunctiuũ uerbũ. In eodẽ. In quibus non dubito: quin offensionem negligentiæ uitare atq; effugere non possim ουκαν δυναιμην. Qua propter ita me de præturæ criminibus audite: ut ex utroq; genere & iuris dicendi: & sartorum tectorũ exigendorum ea postuletis: quæ maxime digna sint eo reo cui paruũ aut mediocre obii

ci nihil oporteat οὐκ ἄρα χρῆ. Nã ut prætor factus est quia auspicato Achelidone surrexisset: forte nactus urbanæ prouíciæ docet hoíem qd posset fieri: tutores pecuniã præceptori si dedissent: queadmodũ rõnem iduceret: queadmodũ sine periculo suo dare possent. ἀδύνατον ἂν ἐδύναντο nõ uidebant. In eodẽ: Iste arbitriũ eius cui cõdẽnabat hæreditatẽ ereptã liberis: q̃ æquũ edictũ cõscripserit συνέγραψεν ἄρα. Quæso cognoscite: qui testamentũ fecit: ꝑ fecerit: præterito indicatiuo usus est: quasi dubitabili: futuro uero subiũctiuo: in quo est aliqua dubitatio: utrũ faciat nec ne: de iure uero ciuili: si quis noui quid instituerit διέθετο σεπ ἄρα. Nõ oĩa quæ ante acta sunt. rata esse patiat̃. i. non debet pati rata esse. Ergo hæc quoqȝ cõfirmatiue posita sunt subiunctiua. In eodem. Ac si hoc iuris nõ unius hoĩs causa dixisses: cautius cõposuisse συνεθήκας ἄν. Quod est cõfirmatiuum In eodẽ. ꝗ si plus legerit q̃ ad hæredẽ hæredesue perueniat. In eodẽ. In hoc magnũ iudiciũ hoĩum de istius singulari iprobitate qd Caius Verres sua sponte istituisset διέθετο σεπ ἄρα. Id nemínẽ metuisse ne quis reperiret̃: qui istius istitutũ seq uellet ἐθέλησοι ἄρα ꝑhibe si potes: si habes qui te audiat: si põt tibi dicto audiens esse cupias: tu uoluntatem mortuis bona uiuis ius oĩbus hoc populus romanus non manu uindicasset οὐκ ἂν ἐξεδίκησεν: nisi te huic tẽpori atqȝ iudicio reseruasset. In eodẽ Et simul dũ est: unde ius ciuile discatur. Adolescentes in disciplinã ei tradite. In eodẽ si quis testamento se esse hæredẽ arbitraret̃: ꝗ tãtũ non extaret lege ageret in hæreditatẽ. Aut prodelictis uindicaret cũ satis accepisset spõsionẽ faceret ita de hæreditate certaret. In eodẽ. Videte ut iste correxerit διώρθωσεπ ἄρα. In eodẽ. Quid ad prætorẽ ut possessor sit: nõne id quæri oportet utꝝ possessorẽ esse oporteat? In eodẽ. Quid ergo itereſt ꝓferantur necne. In eodem. Valde hoc est mirum: neminem fuisse qui istius se similem dici uellet. In eodem. Vtrum digniores hoĩes esse existimasti eos qui habitãt in prouincia: q̃ eos qui æquo iure uterentur. Vbiqȝ ἄρα uel ἄν græcæ cõiunctiones ĩtelligenda sunt iterpratatione. In eodẽ: Et cũ edictũ totũ eorũ arbitratu q̃diu fuit designatus cõponeret: qui ab isto ius ad utilitatẽ suã nundinarent̃. Tum uero in magistratu contra illud edictum suum sine ulla religiõe decernebat. In eodem. Nam quæso redite in memoriam quirites quæ libido istius iniuriæ dicendo fuerit γεγόνεν ἄρα. In eodẽ Sacerdotẽ exercebantur qui Verrẽ tam neq̃ reliq̃sset ἀπέλιπεν ἄρα. Quæ ego non cõmemorarem: nisi uellem uos illud recordari: nõ commemorarem. οὐκ ἂν ἐμνημόνευον. In eodẽ. Oblitosue igitur putatis hos esse: quẽ admodum sit iste solitus uirgis plæbẽ romanã concidere? In eodem Superbia uero qua fuerit quis ignorat: queadmodum iste tenuissimum quemqȝ contempserit despexerit liberum esse nunq̃ duxerit: Omnia confirmatiue dicuntur. In eodem impetrant ut ne iurẽt: adimastu ei qui iurauit quo exẽplo ἀφεῖλοι ἄρα. In eodem. Nisi mortuus εἴη sacerdote: prætore nescio an anteq̃ Verres præturam petere cœperit. In eodem. Docebat edictum eius nõ oportere in eas hæreditates ualere: quæ ante eum prætorẽ uenisset ἦλθον ἄρα Rem demõstrat qua pridẽ sibi hæreditas uenisse docet. An uero dubitãus quo deniqȝ ore quos nũq̃ liberos putauit libertinos homines solitus sit appellare. In eodem. Optatum negocium sibi in sinum delatum esse dicebat monumentum illa amplitudine: illo opere quãuis certum tectum integrumqȝ esset: tamen aliqd se inuenturum: in quo moliri prædariqȝ possit δύναιτο ἄρα. In eodẽ. Habonius q legẽ nosset qua in lege numerus tãtaꝝ columnaꝝ traderet̃ παραδίδοιτο ἄν. Perpẽdiculi mentio fit nulla. Et q nõ putaret sibi expedire. ita accipere: ne eodem modo sibi tradendum esset. In eodem. Quid erat qd rescin

deret cũ suo q̃doq; loco reponeret. In eodẽ. Quærimus q̃d ĩ extremis pãphiliæ ptibus fecerit: qualis ĩ bello prædonũ prædo fuerit: q in foro populi romani pirata nepharius reperiat̃. In eodẽ. Quod nemo queq̃ tã audacẽ: tã amentẽ: tã ĩpudentẽ fore arbitrabatur: q tã nefariis criminibus: tã multis testibus cõuictus ora iudicũ aspicere: aut os suũ populo romano ostenderet auderet. Est idẽ uerres q fuit semp̃ ut ad audendũ proiectus sit paratus ad audiendũ. Nã si id fecisset quod statuerat: ut non adesset minus aliq̃do q̃ mihi opus esset: cognosceret̃ ꝙ ego elaborassem: uestra uero laus tenuisset si cõdẽnatus sit is q̃ adeẽ noluerit. Et si fortes fueritis ĩ eo quẽ nemo sit ausus defẽdere ubi alterutra supradictaꝝ cõiunctionũ græcaꝝ cũ subiunctiuis est ĩtelligenda. In eodẽ de ĩpudẽtia singulari sunt q mirent̃: In eodẽ. Iste unus ĩuentus est: q & a cõplexu parentũ abreptos filios ad necẽ duceret. & parẽtes preciũ ꝓ sepultura liberꝝ posceret. In eodẽ si populus romanus ꝓ istius unius supplicio cõtẽptus fuerit: ac nõ sic statuerit nõ istũ maius in se scelus cõcepisse q̃ eos q istũ sententia sua liberarint ἐλευθερῶσ αἵεμ ἄμ. Ideo ex uno libro Ciceronis tot usus ponere studui: ut docerẽ q̃ frequẽtissime hac cõstructiõe usi sunt auctores eloquẽtiæ latine in hoc quoq; maxĩe atticos imitati: quoꝝ similiter usus necessariũ existimaui collectos subiicere. Plato ĩ alcibiade priore. παρὰ πάντων πρὸσ σοί φιλουσ καὶ γνωρίμουσ πλείστουσ εἶναι καὶ βελτίστουσ οἵτινεσ ἄν τισ χρεία ἤ λειτουργοῖεν ἄν σοι: Quod nos sicut supra ostẽdimus p subiunctiuos proferẽtes non egemus ἄμ græca cõiunctiõe: ut ex patre tibi amicos & agnatos plurimos esse & optimos q si quid opus sit ministrẽt tibi. In eodẽ ὁρᾷσ δέ οὐ γάρ ἡ θαυμαστὸν εἰ ὥσπερ μόγισ ἤρξαμην οὕτωσ μόγισ λήξω. Vide autẽ: non enĩ sit miꝝ si quomodo uix cœpi: sic uix desiero. Et attende ꝙ illi quoq; est ubi sine coniunctione ἄν uel ἄρα: uerbis utunt̃ optatiuis: quomodo hic ἤρξαιμην ꝙ nos ubiq; in huiuscemodi sensibus facimus: idest q̃d ad supradictas cõiunctiones græcas attinent subiunctiuis p se uerbis utentes: cũ illi non solũ optatiuis sed etiã ĩdicatiuis: ut supra ostendimus eas adiungant: ut idẽ Plato in eodẽ πάλαι ἄμ εἴμ εὖ ζῶντοσ τῆσ ἀγάπησ. Necesse est ut subiunctiuo utamur dicendo dudũ expeditus essem amore. In eodẽ νῦν μ᾽ ἔφη νὴρ γὰρ μοῦ ἀκούοισ ἄρα. Nũc inq̃t: nunc enĩ me audias affirmatiue dixit. In eodẽ. εἴ τισ σοι ἄν λέγοι θεόσ. Per inductionẽ optatio ẽ usus. Si q̃s tibi dicat deo. In eodẽ ¶ Nota tñ nõ solũ εἴ: sed & ἵνα græcas cõiũctões & ὅπωσ ẽt optatio cõiungi atticis: cũ apud nos tã ut cãlis cõiunctio q̃ nequando ἵνα μὴ significat subiuunctiuo sociantur. Qui tamen similis est: ut sepe diximus optatio: ut ne frustra disputarẽ. Idẽ ĩ geor. ¶ Si uelitis loqui: Home. εἰ περ γὰρ κέ σφε λοιμὸσ ἀχαιοῖσ τε τρῶεσ τε. ἄφρεν γιγνώσκοισ ἡμὲν ὁ δειλὸσ ἠδὲ καὶ ἀνδράσ ὄφρα ἀντὶ τοῦ ὅπωσ. quod autem interrogatiue quoq; ἄρα ponentes cum optatiuis proferunt Plato in alcibiade. ꝙ autem latini quoq; omnibus tẽporibus subiunctiui modi etiam optatiuo utuntur ostendit tam usus q̃ antiquiores Donato scriptores artis. Virgilius in sexto. Hac troiana tenus fuerit fortuna secuta. Ecce hic fuerit optatiẽ posuit in precatione Aeneæ hoc uerbum: quod tam præteriti perfecti q̃ futuri potest eẽ. Quod etiam Donatus & quidam alii sudiunctiui tantũmodo putant esse. Cũ aliæ oẽs uoces optatiui communes sint etiam subiunctiuo. Ergo non immerito ĩ supradicta attica constructione: qua illi optatiuis utuntur: hoc quoq; tẽpor̃ indifferenrer nostri sunt usi. Inueniuntur tamen nostri poetæ sæpe metri causa tam indicatiuis q subiũctiuis usi ut Horatius in secundo carminum. Me truncus illapsus cerebro sustulerat nisi faunus ictum dextra leuasset: sustulerat pro sustulisset posuit propter metrum.

De Conſtructione quã habet uerbum ex natura ſignificationis ſiue generis.

QVoniã igitur de conſtructione modorũ uerbi dictũ eſt qui omnes eundẽ caſũ
ſequnť: quẽ genus ſiue ſignificatio uerbi exigit: quã διάθεσιν græci uocant: de
hac quoq; eſt diligentiſſime quærendũ. Sciendum itaq; ꝙ oĩa actiua apud lati
nos quæ faciunt a ſe paſſiua: quæ & tranſitiua ſunt in homines ſine dubio accuſatio ad-
iunguntur: ut oro te curo te: quæ etiã paſſiuũ habent curor a te. Similiter accuſo te: ac-
cuſor a te: audio te audior a te: patro te patror a te: ĩpetro te ĩpetror a te: tẽno te tẽnor a
te: negligo te negligor a te: deſpicio te deſpicior a te: ſentio te ſentior a te: ĩpedio te ĩpedi
or a te. Similiter etiã neutra uel deponentia actũ ſignificantia cũ trãſitione in quodcũq;
actiuũ ſequuntur: ut facio domũ: eo iter: nauigo pontũ: ardeo uxorẽ. quando ꝓ amo
accipitur: Virgilius in bucolicis. Formoſum paſtor corydõ ardebat alexĩ. Dediſco illã
rem. Lucanus in primo. Dediſcit iã pace ducẽ. Cicero tame ſimplicis eius paſſiuũ pro-
tulit de prætura urbana ius ciuile diſcatur. Terentius in adelphis. Niſi dum hæ ſileſcũt
turbæ interea in angulum aliquo habeã: atq; edormiſcã hoc uilli pro uillum quod eſt dĩ
minitiuũ uini. Virgilius in ſecundo æneidos. Pars ſtupet innuptæ donũ exitiale miner-
uæ. Horatius in primo carminũ. Nec muliebriter expauit enſem. Similiter dicimuſ do
leo pedẽ: ferueo pectus: ambulo ſpacium. Sic etiã deponentia tranſitiua actum ſignifi
cantia. ſequor hominẽ: loquor fabulã: expergiſcor ſocium: experior rẽ: arbitror iuſtitiã
reor ueritatẽ: ſuſpicor inimicũ. Sunt tamen tam ex his quædã q̃ ex actiuis quæ cũ accu
ſatiuo & datiuo adiunguntur. quæ ſunt acquiſitiua: de quibus mox dicetur: ut do tibi
aureum: do illi ſeruũ: Dicitur tamẽ & in eodẽ ſenſu: dono illũ ſeruo more attico. Virgi
lius in quinto. Sergeſtũ æneas promiſſo munere donat. Similiter præbeo: præſto: exhi
beo mando polliceor: muneror: indico. Exprobo tibi illã rem. Similiter dicimus præ-
pono tibi illũ: & præfero & præficio. Pauca ſunt quæ actiua uoce tranſitiue ſoli datiuo
adiunguntur ut noceo tibi: inuideo: maledico: benedico: præniteo. Horatius in primo
carminũ. Cur tibi iunior læſa præniteat fide. diſſideo tibi. Horatius in ſecundo carmi-
nũ. Redditũ cyri ſolio phraatẽ diſſidẽs plæbi numero beatoꝝ eximit uirtuſ. Quãuis ſi
quis attẽte hoc quoq; inſpiciat. Inter acquiſitiua uel æquiparantia ſunt ponẽda. Noceo
tibi: ideſt nocens tibi fio. Inuideo tibi: quaſi non uidens tibi fio: hoc eſt non ferens te be-
ne agentẽ uidere maledico tibi: cõtra te dico male. Inueniunť tamẽ pauca quoꝝ q̃uis ac
tus trãſeat ĩ aliã ꝑſonã.: nõ hẽnt tamẽ paſſiuã: ut facio ex eo cũ infinitis uerbis cõpoſita
ut calefacio: tepefacio: obſtupefacio pro paſſiuo quoq; eoꝝ fio: & ex eo ſimiliter compo
ſita accipiuntur: ut calefio: tepefio: ſtupefio: & ſimilia. Cũ præpoſitionibus enĩ cõpoſi-
tũ facio plærũq; habet paſſiuũ: ut ꝑficio: ꝑficior: afficio afficior: ĩficio ĩficior: & ſimilia.
Illa quoq; uerba actiuorũ uocẽ habentia: quoꝝ actus ad res carentes loquela pertinent
primas quidẽ & ſecundas uoces non poſſunt naturaliter paſſiuas habeř: quippe cũ nec
de ſe loqui ipſæ res quid patiantur poſſint: quod eſt primæ perſonæ. nec ad eas cũ care-
ant auditu q ꝓprie ꝑtinẽt ad ſecũdã ꝑſonã loq poſſumus. Tertiã uero hẽnt ꝑſonã de q̃
iter primã & ſecũdã loquela recte fieri põt. ut laborať ueſtis: Vnde Virg. in prĩo ænei.
Arte laborate ueſtes. potat fluuius. Iuue. ĩ ſecũdo. Epotaq; fluĩa medo Prãdẽte. Simili
ter dicimuſ cœnať piſcis: prãdeť olus. decurriť ſpaciũ. Terẽ. ĩ adel. Decurſo iã ſpacio.

De Conſtructione Verborum paſſiuorum non actionem ſignificantium.

Aſſiua ablatiuo & datiuo tranſitiue adiungunt᷑: ut doceor a te: & tibi. uideor
a te & illi. Similiter paſſiuã uim habentia: & neutralia uel deponẽtia: ut uapu-
lo a te & tibi. exulo naſcor. patior. Licet tamẽ etiã accuſatiuũ addere his quibꝫ
per diuerſas res fieri ſolet paſſio: ut doceor a te litteras: paſcor carnẽ. uituperor iſipientẽ
Virgilius in quarto æniei. Teſtor cara deos: & te germana tuũq; Dulce caput magicas i
uitã accingier artes. Et docemur eni: & paſcimur & uituperamur: accingimur diuerſis
rebus. Naſci enim & exulare ad unam rem pertinet ipſius natus & exilii.

De conſtructione Communium.

Communia q̃do actũ ſignificãt actiuoꝝ cõſtructionẽ q̃do paſſionẽ paſſiuorũ
ſequuntur: ut criminor te & criminor a te: ueneror te & ueneror a te.

De couſtructione abſolutorum.

Abſoluta ſiue actiuæ: ſiue paſſiuæ ſint uocis cũ nominatiuo perfectã habent cõ-
ſtructionẽ: ut Plato uiuit. Ariſtoteles deambulat. Socrates philoſophat᷑: ego
eſurio tu dormis: ille uolat. Et reciproca uero ſiue ſui paſſiua: quę ιδιόπαθη uo-
cant græci licet abſolute proferre: ut rubeo: horreo tepeo. ferueo & coniungere his abla-
tiuos: ut rubeo pudore: horreo frigore: tepeo auſtro: ferueo æſtate. Nec tamen ſolũmo-
do his: ſed omnibus uerbis licet ablatiuũ adiungere: cum cauſam per eũ indicamus ip-
ſius actus uel paſſionis: quod licet in omni ſpecie facere uerborum: ut plato uiuit anima
ideſt per animam. Ariſtoteles deambulat pedibus ideſt p pedes: Socrates philoſopha-
tur ſcientia ideſt per ſcientiam: ſimiliter horreo frigore: ideſt per frigus: Nec mirum ab-
ſoluta poſſe obliquis iungere caſibus: cum & tranſitiua licet & abſolute proferre. cum
maxime aliquam ſui paſſionẽ ipſo actu ſignificant: ut hic amat ille luget: iſte ridet. Ita-
q; Virgilius huiuſcemodi res oſtendit animorum eſſe paſſiones: ut in ſexto: Hinc metu-
unt: cupiuntq;: dolent gaudentq;: In eodem. Lugentes campi. Idem in. v. Riſit pater
optimus olli. Teren. in adel. Amat᷑ dabitur a me argentum dum erit commodum. E-
rurſus eadem uerba cum caſibus tranſitiue dicuntur: amo clementiam: lugeo miſeriam
rideo ſtultitiam. Quæ uero non egent obliquis caſibus: ea nec paſſiua habent: ut ſpiro:
uiuo: nauigo: ꝓficiſcor: q̃uis hæc quoq; ut ſupra diximus cõiungunt᷑ obliquis caſibus:
ut ſecurã uiuit uitã & expirat animã nauigo mare & nauigatur mare: & ſimilia. At quæ
egent caſibus &: tranſitiue dicuntur ut actus i hoiem fiant: habent & paſſiua: ut ferio
Tryphonẽ: quẽ actũ ille iterpratãdo i quẽ fit facit uerbũ paſſiuũ ferior a te: uulnero ho-
ſtẽ: uulneror ab hoſte. Excipiuntur pauca: quæ q̃uis ſint actiua & tranſitiua dicantur i
hoies. tamẽ nõ habẽt paſſiua uſu deficiẽte: ut noceo tibi: facio te doctũ. Sed hoc uerbũ
loco paſſiui habet alteꝝ uerbũ ſimiliter actiuæ uocis: ſed ſignificatiõis paſſiuæ fio. No-
ceo quoq; & maledico. benedico. iuideo. cuius tamẽ paſſiuũ Horatius i arte poetica au-
ctoritate uſus protulit. Ego cur acquirere pauca ſi poſſum iuideor. Idẽ etiã actiuũ ei
uerbo cum datiuo adiunxit. i primo epiſtolarũ: Inuidet uſum lignorum & pecoris tibi
calo argutus: & horti. Hæc tamen ad imitationẽ grecorũ datiuis adiunguntur. Nam
illi λυμαίνομαί σοι. & λοιδορῶ σοι. Herodotus. λυμαινομένῃ τῷ νεκρῷ. Cætera uero om-
nia niſi ſint acquiſitiua uel æquiparantia: uel ſuper eminentia: uel ſubiũctiua a no-
minatiuo actum tranſitiue ad homines facientia: ut prædiximus ad accuſatiuos con-
ſtruuntur cum utraque perſona ſupraponatur tam agentis q̃ etiam patientis: ut doceo
te & doceor a te. Nã is q patitur i ſignificatiõe paſſiua transfert accuſatiuũ q ad ſe ptinet

cũ actiuũ ꝓferebaꝰ uerbũ ĩ noĩatiuũ adiũctũ paſſiuo:q̃ ĩ ipſo uerbo:ut ſępe dixius in
telligiꝰ:etiã ſi nõ appõaꝰ. Cõtra uero noĩatiuũ agẽtis in ablatiuũ:ut erudio te:erudior
a te tãgo te & tãgor a te. Itaq; cõmunia utrunq; habent modum conſtructionis.

De conſtructione Verborum deſcendendo ad diuerſas pſonas.

Verborũ uero alia ad corpus:alia ad animã:alia ad utrũq;:alia ad extrinſecus
accidẽtia ptinẽt. Ad corpus uero:ut lauo te:tondeo te: uulnero ſordido. Ad
animã. ut erudio:doceo:ĩſtituo:moneo:cõſulo ſuadeo. Ad utꝝq;:ut lædo of
fendo:moneo:noceo:maledico:benedico:ꝓuideo. Ad extrĩſecus accidẽtia:ut dito: im
pero:ſubiũgo:domo. Sũt alia coia oĩum ſupradictoꝝ:ut facio te doctũ : uel formoſũ
uel fœlicẽ. Inueniunꝰ quædã quę cũ ſint actiua uoce:& cõſtructione:tamẽ actiuã hẽnt
ſignificationẽ:& paſſiua actiuã:ut timeo te & timeor a te:metuo te & metuor a te. Lu/
ca. ĩ qnto. Dũ metuar ſemp terraq; expecter ab oĩ. Et ſunt alia laudatiua:uel uitupatia
ut cano:prædico laudo celebro ãplifico uitupo culpo repræhẽdo:ĩcuſo accuſo : ĩſimu
lo:ſuccẽſeo. Alia artificioꝝ:ut philoſophor:poetor:architector:modulor medicor &
medico & medeor. Virg. ĩ. ii. georgicoꝝ. Et ſenibus medicantur anhelis. Idẽ ĩ primo ge
orgi. Semina uidi eqdẽ multos medicare ſerẽtes. Sũt alia deceptiua:ut fallo : decipio:
eludo:ĩdico illicio pellicio. Alia acqſitiua uel ſupeminẽtia:uel ſubiectiua:uel æqperati
ua:quæ datiuo adiunguntꝰ cuiuſcunq; ſint generis:uel ſignificationis uerboꝝ:ut labo/
ro tibi:metuo tibi. proſum tibi:timeo tibi:uigilo:ꝓpugno. largior:dono:numeror : ĩ
dulgeo:præſto:præbeo:exibeo:do:annuo:cõſentio:aſſentior:medeor tibi:ideſt ſanita
tẽ acqro:diciꝰ tamẽ & medico:qđ actiuoꝝ ſeruat cõſtructionẽ. Virg. ĩ. ii. georgi. Et ſe
nibus medicãꝰ anhelis. Idẽ ĩ primo. Semina uidi eqdẽ multos medicare ſerẽteſ: Terẽ.
ĩ andria. Eius labore:atq; eius dolore nato ut medicare tuo. Idẽ actõ ĩ phormi. q̃ ſcitũ ẽ
eiuſmodi parare ĩ aĩo cupiditates:quas cũ res aduerſe ſient paulo mederi poſſis. Mode
ror tibi & te. Saluſtius ĩ catili. Fortuna cuius libido gẽtibus moderaꝰ. Intelligimuſ enĩ
res oẽs ad fœlicitatẽ uel miſeriã gẽtiũ. Luca. ĩ nono. Syderibus quæcũq; fugã moderãꝰ
olimpi. moderanꝰ ꝓ regũt Maledico tibi. Cicero ꝓ Deiotaro. Eius enĩ noĩe optimi ui/
ri:nec tibi ignoti maledicebãt. benedico tibi. parco tẽpero. Vir. ĩ prĩo georgi. Iã ſibi tũ
curuis male tẽperat unda carinis:q̃do ꝓ parco accipiꝰ. Supereminentia ſubiecta ſunt:
ut impo tibi. Virg. ĩ primo georgi. Exercetq; frequẽs tellurẽ atq; impat aruis. Regno ti
bi:dominor tibi:præcipio tibi:ſuadeo tibi:ꝓuideo tibi:proficio tibi:conſulo tibi. Nã
conſulo te ĩterrogatiuũ eſt:& tunc habet paſſiuũ:quomodo & tempo. Eoꝝ tamẽ quæ/
dam poſſunt etiã acqſitia eſſe. Subiecta ſunt ut ſeruio tibi:obedio:pareo:miniſtro mi
ſceo:tibi famulor. Aeqparantia:ut luctor tibi:ſermocinor:certo loquor:altercor : ĩui/
deo tibi. Nã plærũq; ad pares fit fœlicius agentes:auctorq; huius eſt Heſiodus dicens.
ἀγαθὴ δὲ ἔρις ἥδε βροτοῖσι καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει καὶ τέκτονι τέκτωρ καὶ πτωχὸς πτωχῷ
φθονέει καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ ὦ πέρση. Deſideratiua uel ĩquiſitiua accuſatiuo ſociantur: quæ/
ro te. Similiter inuenio. reperio. expecto aſpicio deſydero:operior:ſcrutor ſequor & ſe
ctor pręſtolor te:& pręſtolor tibi. Sed magis q̃do datio cõiungiꝰ aqſitiuũ ẽ. Ter. ĩ eu.
Quẽ pręſtolaꝛ pmẽo. Cice. ĩ prĩo ĩ uecti. Quid tibi ad foꝝ aureliũ pręſtolarenꝰ. & q̃ p
obtinẽtiã κατα επικρατηαρ dicũꝰ ſuppoſitia:ut hẽo poſſideo teneo cõtineo ſuſtineo. ſer/
uo cuſtodio tueor tutor defendo prohibeo:arceo impedio:implico ſoluo uico ſupo:do

mito subiicio:deiicio: Adoratiua quoq; colo te. honoro adoro. erubeo: adulor te & tibi
Suspectiua etiã uel opinatiua: suspicor. opinor. arbitror existimo. reor. quæ maxie ĩfi-
nitũ substantiui assumũt cũ accusatiuo: ut suspicor inimicũ esse. opinor amicũ esse. ar-
bitror alacriter profuturũ esse. Sed aliis ĩfinitis iunguntur. opinor me ĩtelligere & ĩtelle-
xisse Virgiliũ. existimo recte legere & legisse Ciceronẽ: & similia. Voluntatẽ quoq; signi
ficantia actõ coniungunt̃ cũ ĩfinito alterius uerbi: uolo te currere. Similiter studeo: p-
pero cupio: affecto. festino. nisi ĩfinitũ a uerbo alii sit casui iũgendũ: tũc. n. necesse est ĩ-
finitũ quoq; uerbi sui constructionẽ seruare ut misereor tui misereri tui uolo. noceo tibi
nocere tibi uolo: dignor te laude dignari te laude: cupio mereor laudẽ mereri laudẽ affe
cto. Absolutis uero supradicta si cõiungant̃ accusatiuũ assumũt ut desydero uidere fi-
liũ: studeo te currere: ꝓpero me deãbulare. Similiter ĩterrogatiã: ĩterrogo te: rogo te. sti
pulor. Iuue. ĩ secũ. Q uãtũ uis stipulare & ꝓtinus accipe qđ do: ut totiẽs illũ p̃r audiat
frequẽtissime tamẽ stipulor abs te. Cice. ĩuecti. secũdo Quęsiui a Catilina nocturno cõ
uẽtu apđ. M. Leccã fuisset nec ne: ꝓ ĩterrogaui catilinã. Inuenit̃ tamẽ ĩ passiua signifi-
catõe similiter dictũ. stipulor abs te: ꝓ ĩterrogor abs te. Suetõius ĩ secũdo prætorũ. Mi
nor uigĩtiq; annorũ stipulari nõ potest: passiue dixit. Cõsulo q̃do ĩterrogatiuũ est: ut
supra dictũ est: actõ rationabiliter; acq̃sitiuũ uero datio copulat̃. Funebria quoq; uer
ba ad accusatiuũ ferunt̃: ut lugeo te ploro te. lachrymo te: plango te queror te. & tibi ꝓ
apud te. Virg. ĩ buco. Dũ queror & diuos: q̃q̃ nil testibus illis Profeci. Iuue. ĩ secundo.
Nec quereris patri: nec terram cuspide quassas: intelligitur romanos queri apud patrẽ.
Vocatiua quoq;: uoco te: imploro clamo. nominor nuncupor. inuoco accerso. Illa quo
q; notanda: quæ cum nullum significent actum: sed magis passionem demostrent: ta-
mẽ qa actiuam habent uocẽ: accusatiuo cõiunguntur: ut trepido: horreo: formido: ui
to: fugio recuso. similiter metuo & timeo. hæc autẽ cum passiue dicuntur magis actũ si
gnificant. Et cõtrario cum actiue dicuntur: magis passionẽ significant: ut timeor a te ti-
morẽ facio. timeo uero timorẽ patior. Lucanus ĩ q̃nto. Dum metuar semper: terraq; ex
pecter ab omni. Idem in primo. Fœcunda uirorum Paupertas fugitur fugã facit: quod
est fugat: eandem uim habent & similia. Hortatiua quoq; accusatiuum asciscũt. excito
illum: hortor incito moneo: agito stimulo. Precatiua etiam accusatiuo coniunguntur.
oro: obsecro: obtestor: quæso litor precor supplico. hoc non solum accusatiuo: sed etiã
datiuo cõiũgitur. Teren. ĩ andria. Huic supplicabo. Est enĩ subiectiuum plus aliis om
nibus: quæ sunt illius speciei. Multifida etiã cum accusatiuo constructio. iuro. castigo.
doceo. illudo. calefacio frigefacio. Ad sensum pertinentia. quæ græci genitiuo cõiungũt
quasi passionẽ quoq; significantia in ipso actu ἀκούω σου ἅπτομαί σου. ὠμάτοσ: ὀσφραίνο-
μαι τῆσ κισσήσ ἐγευσάμην τοῦ κρέατοσ. Excepto uideo & similibus quæ plus actus habẽt
q̃ alii sensus nos accusatiuo copulamus qppe ex actiua passiuã uocẽ facientia ut audio
te & audior a te. tango te & tangor a te. gusto te & gustor a te. sentio te & sentior a te. Si
militer omnia actiua fere ĩpetro illã re qa ĩpetror: patro & patror. curo & curor. ĩpe
dio & impedior. negligo & negligor. Separitiua: siue discretiua: cum accusatiuo et
& ablatiuo coniunguntur: ut auerto illum hac re: & ab hac re. Similiter pello a-
moueo: torqueo. spero. dirimo. educo. & similia. Virgilius in primo æneidos. Nec
posse italia teucrorum auertere regem. Cicero in philippicarum q̃nto. Ab urbe. M. An
tonii ĩpettus ĩ gaalliã auertere. Idem ĩuectiuarũ secundo. Quis tã auersus a uero. Nec

mirum uerba sensũ significantia quæ habent aliquid passionis accusatiuo iungi cum multa alia quoq; sint & actiua & neutra: quæ q̃uis ex ipsa ui ipsius itellectus aliquid pati uideantur: accusatiuis tamẽ adiunguntur: ut amo: desydero & ardeo. Virgli. i buco. Formosum pastor corydon ardebat alexim. Neutra & deponentia: quod superius dictũ est: si actũ significant: & habeant transitionẽ ab homine i hominẽ: accusatiuo coniunguntur: ut facio te doctũ: sequor hominẽ: miror: aspernor suspicor: contẽplor cõspicor. Vnde non irrationabiliter antiquissimi etiã i passiua significatiõe proferebãt. quod latius de uerbo tractantes ostendimus: Sin hæc eadẽ idest neutra uel deponentia passionẽ significãt: passiuoꝝ constructionẽ sibi defendũt: idest datiuo uel ablatiuo coniungũt᷑: ut fio a te doctus: uapulo ab illo. exulo. nascor. patior. Ad eos autẽ casus ad quos cõiũgit᷑ idicatiuus necesse est totius uerbi declinationẽ cõstrui: & pticipia & supina: ut amo illũ: amãs illũ amando illũ uigilo: amandi causa curro: amãdũ est illos: amatũ eo illũ. Nã i u desinẽs noĩatiuo adiungit᷑. Virg. i. iii. æneí. Nec dictu facilis: nec uisu affabilis ulli. Nõ mireris tamẽ oĩa actiua ex quacũq; uoce actũ significãtia cũ trãsitõe romanos accusatiuo cõiunger᷑: cũ attici quoq; tã i eis q̃ i aliis cõstructionũ plærisq; idẽ seruent Quaobrẽ necessariũ esse diximus multos & diuersos usus ab auctoribus utriusq; linguæ colligere oĩum rõnis ptiũ: quoꝝ exẽplis gaudeãt: cõf. dẽtiusq; utãt᷑: q laudibꝫ utriusq; gloriari studẽt doctrinæ. Latini curro illa rẽ: ut Virg. i primo geor. Inuidet atq; hominũ quærit᷑ curare triũphos. Græci tamẽ φροντίζω τόδε τὸ πρᾶγμα. ἀριστοφάνης καὶ τί ἂν πεφρόντικας ὑπὸ τῶν κρεῶν εἰ τιμοῦ περὶ λεῖ φονσεταί. Lucanus i qnto: Quo tpe primas ipedit ad noctẽ iẽ lux extrema tenebras. Nos sentio illã rẽ. Similiter illi αἰσθάνομαι τόδε τὸ πρᾶγμα καὶ τοῦδε. Virg. i. x. Hoc patris anchisæ mães: hoc sentit Iulus. & Euripides αἰσθάνῃ κρυπτὰ βασιλὴς ἡ σθάνομαι τῶν δεγυναικῶν. Nos audio illũ. sic etiã illi ἀκούω τοῦδε. Virg. in. xii. Audiat hoc genitor qui fœdera fulmine sancit. Domosthenes ἠκούσατε ὦ ἄνδρες δικασταὶ τὸ ψήφισμα patior illũ. Lucanus. in pri. Pellimur e patriis laribus: patimurq; uolẽtes Exiliũ. Demosthenes οἱ μὲν ἤδη πεπόνθασιν ἅπαντες ἰσασιν: οἱ δὲ ὅτι αὐτοὶ πείσονται. Memini illã rem. & illius rei. Virg. in buco. Numeros memini si uerba tenerem. Idem in. iiii. æneí. Nec meminisse pigebit elissæ. Illi μέμνημαι τὰ πραχθέντα τότε εὐμνησθὴν τετοπαθότος. & εὐδαίμονι νῦν μνησθῆναι τῶν φίλων μάλιστα αὐτοῦ τυχόντων. Impero tibi ἄρχω σοι. Virgilius. in primo geor. Exercetq; frequens tellurem atq; imperat aruis: Attici ἄρχω ἀνθρώπων. Latini aufero tibi: & a te. Similiter eripio adimo: amolior amoueo: Teren. i phormi. Aufer mihi oportet Luca. in quinto. Heu quãtum fortuna humeris iã pondere fessis Amolitur onus. Virgi. i secundo æneí.. Teq; his ait eripe flãmis. Homerus i iliadis   . Et p accusatiuũ tamẽ. Idẽ i iliadis. Illi ἀλγίωτω πάθει καὶ ἀλγῶ τὴν δυστυχίαν. Et nos quoq; doleo illam rem & illa re. Salustius in catilinario. Et quasi dolens eius casum. Virgilius in secundo æneidos. Et casum in sontis mecum indignabar amici. Idem in primo. Nota tibi: & nostro doluisti sæpe dolore. ausculto tibi & te attici. ἀκροῶμαι σοῦ καὶ ὑποτάττεταί ὅσα πειθῶ τῆς τῶ στρατηγῶ ἀκροῶμαί σε καί σοῦ ἠκροῶντο λέγοντος καὶ ὑπακούσομαι ὑμῶν. Terentius in andri. Pamphilum ne adiutem: an auscultem seni. In eadem. Ausculta pauca: & quid ego te uelim. & tu quid quæris scies: nec enim aliter stat iambus qui est quaternarius: quod Donati commentum approbat: potior illius rei: & illam rem & illa re. Cicero in secundo inuectiua. Rerum potiri uolunt. Teren. in adelphis. Ille alter si

ne labore partia potitur commoda. Virg. in primo: Egressi optata potiuntur troes are-
na. Similiter attici απαλαυώτης σῆς ομιλιας. καὶ απήλαυσα τῶν σῶν αρετῶν. ἀριστοφανης
δὲ. αγαθον γαρ απήλαυσου δεν αὐτοῦ πώποτε. Et in sequētibus uero ēt pōit hoc idē καρπο-
υμαι την ηδονην και καρπουμαι χαρίσματα λαμπρα. Illi χορτάζω σέ αρτω χορτάζω σε αρτον
Huic simile nos dicimus pascor hanc rem & hac re. Virgilius in secundo ęneidos. Et mi
seros morsu depascitur artus. Idem in tertio georgicorum. Pascuntur uero siluas & sū-
ma lycei. Idem in bucolicis: Frondibus hirsutis: & cortice pastus acuta. ἐχόταθην πολ-
λοις ἀγαθοις και βοσκε ται τὸν υλην καὶ βοσκομαι τῷ χορτῷ Illi ἀπελπίζω τὸν νοσοῦντα. Lati-
ni despero illam rem. Lucanus in quinto. Desperate uiam. Euripides ὅσον περ ευγῆ τῆδε
χερονησια μὴ τηρεμηδ' ευγηνος εκτροιας παρα καὶ ἄπεςι τρι την ημέραν. Et nos absum tertium
diē. φευ γωσε ως τοπον τες δη πεφευγασι τον επι κειμενον κίνδυνον καὶ θάρσει πεφεύγας τον
εμον ἱκεσιον δια ευριπι δης. fugito te. Lucanus in secundo. Heu demens non te fugiunt:
me cuncta sequuntur. Illi dicunt ερχομαι ταύτην τὴν ὁδὸν καὶ ἔρχου ταύτη τῆ τρίβω idest
δια ταυ της τρίβου. Nos quoq; ire uiam: & ire uia. Cicero pro murena. Hanc uiam dico
ite uiam. Virgilius in quarto Longam incomitata uidetur ire uiam αρτιως καὶ ἄρτι. Et
præteritum paulo ante & præsens significat apud illos. Euripides ἐκσβηδ' ἀρκνως ἰορων
πολιν τε την υνην την ταρ τιως θανοῦσαν εκγονον σεθεν. Romani quoq; aduerbium modo in
eadem utriusq; temporis significatione ponunt. Terentius in phormione. Modo apud
forum meum ne? modo dixit pro nuper. Idem in eunucho. Modo ait: modo negat pro
nunc ait nunc negat. Donatus in secunda arte de nomine. Sed modo nomina generali-
ter dicimus: pro nunc dixit modo. Illi λουκιανὸς ἄρτι μενεὶς τὸ καλλος αρτιδὲ ες τας πρά-
ξεις καὶ τὸν πλοῦτον καὶ νῦν μεν εἰς που δὴν νυν δὲ εἰς ἡδονὴν αποκλιναντος. Nos grauor
hanc rem: & hac re. Virgilius in decimo æneidos. Quid si quæ uoce grauaris mente da
res. Illi βαρυμῶ τῷδε τῷ πραγματι. αριςει δης οἱ δηκομ οιμω βεβαρηκοτες οἱ μαυται. Virgi-
lius in bucolicis. Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos. Illi βασκαίνω σοι ηγο-
υμι φθονω. βασκαί νω δε σε ηγουμ μεμφομαι: αριςει δης καὶ τὸν βασκαίνειν τομαμδρα ἀφεςηκα
Salustius in iugurthino: Neq; plæbi militia uolenti putabatur. γαρ coniunctio casua-
lis inuenitur: & repletiua & comfirmatiua apud græcos quomodo apud latinos. οἱ γαρ
βλεπομ τες τοις τυφλοις ηγου μεθαλιρος ου γαρ παυσομαι ποιμαμ φρασης μοι. abundat eni
κα τηγορεῖς γαρ πριμ μαθεῖμ τὸ πραγμα μου. Virgilius in quinto. Heu quia nam tanti cinxe
runt æthera nimbi? Similiter enim Terentius in adelphis. Enimuero non sinam. γελω
τουτω και τομ δε attici dicunt. Terentius in eunucho. Quin insuper scelus postq̄ ludifi-
catus est uirginem. Illi ελληνειμι τὸ γέμος. βάρβαρος ωμ τὸ γεμος: ελληνιζω τη φωνη ῥωμαιος
τῷ γέμει. Virgilius in quinto. Cressa genus pholoe: geminiq; sub ubere nati. Idem i octa
uo. Qui genus? unde domo? pacem ne huc fertis: an arma? Salustius i catilinario. Hęc
mulier genere atq; forma præterea uiro atq; liberis satis fortunata fuit ἀλλὰ coniunctio
nem illi. & pro γὰρ & pro γοῦμ ponunt: quomodo nos at & uel: & aut pro &: & pro sal-
tem: uel autem pro ualde inuenitur. Illi ομοθος εἰμι σοι και ομοιος του πατρος υμεις δὲ εοχη
τομοια τοῖς βουλεύμασι. Nos quoq; simile illius & illi: affinis cognatus hospes: necessari
us: fratruelis & similia. δευρο αγε φερε αγετε εια: apud illos loco aduerbii ponitur: quo-
modo apud nos age & agite. Virgilius i octauo. Quare agite o iuuenes. Idem i quarto
Eia age rumpe moras: uarium & mutabile semper Fœmina. Similiter eodum ad me:
Græci quoq; πέμτε καὶ δέκα πέμτε. Nos contra quindecim & decem & quinq;. Liuius ta-

men frequēter et sine coniunctione septē decem & decēseptem ἂν coniunctio tam cōple tiua q̄ cōfirmatiua īuenitur apud illos ἔλεγον ἂν συγγραφὰν εἶχον: quomodo apud nos uero & autē. Salustius in catilinario: Verū eniuero is demū mihi uiuere: atq; frui anima ui det. Teren. in adel. Hoc autē angiportum nō est puium. Cice. i ꝓnosticis: Ast autē tenui quæ cādēt luīe phatnæ. Similiter nā: enī: ergo: nō solum casuales uel rationales: sed etiā cōpletiuæ: & cōfirmatiuæ īueniunt: & præpositiuæ subiuūctiuæ: quomō δὲ apud græcos ἐγὼ μὲν ὅστις σὺ δὲ ἄλλως. Home. αἱ δ᾽ οὐκ ἔσχε νήδυμος ὕπνος. hinc romani omnibus casualibus assumpserūt ablatiuos: qa præpositio sepate aduerbiis non præponitur: a me a te a se: a cælo. Et ꝙ huiuscemodi casus apud græcos ī cōparatione sine prepositione ponitur hoc quoq; nostri sunt imitati. Home. μηδὲ ξίφος ἐλκέο χειρί. Præpositiōes eni p cōpositionē antececedunt aduer ia. Luca. i. vii. Dīa maiorum uertamus busta licebit. idest si licentia erit duplicāt illi præpositiōes. ἀριστοφάνης. προσέρχομαι πρός σε. καταβήσει με κατάγεις κάτω. Teren. in andria. Adeon ad eum? Cice. ī primo īuectiuaꝝ. Egredere ex urbe catilina: iubet cōsul ἐξελθεῖν τῆς οἰκίας. Virgi. i. xi. Et uim uiribus exit. Lucanus in primo. Exeat aula: Qui uult esse pius. Solinus postquā Tatius hominē exiuit. Illi ἐξεζήτησα τὴν ἀλήθειαν. Teren. in andria. Et cū eo hanc iniuriā expostulē. Illi ἀρκεῖ ἡμῖν ἀριστῆσαι καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν ἀριστῆσαι: Nos sufficit illis pransis esse: & pradisse. Huic consimile esse uidetur: fieri opus est: & facto opus est: dici opus est: & dicto opus ē: pugnari opus ē & pugnato opus est. Quomodo eni illa: sic etiā ista participia ꝓ īfinitis uerbis ponuntur. Salustius ī catilinario: Nā & priusq̄ incipias consulto: & ubi consulueris mature facto opus est. Hæc autē elocutio ad passiuæ significationis ptinat participia: siue absolute προῃρῆσθαι σοι: καὶ σοῦ. προεσταμαι σοὶ καὶ σοῦ: προέλαβον σε καὶ σοῦ: huic simile est ꝓpugno tibi: & cæ. Statius in secundo thebaidos. Hostili propugnās pectora parma. Coniunctioni εἰ quæ est ἐὰν apud illos tā εἰ q̄ ἐὰν reddit in partitione ꝓ utraq; Romani si pōnunt: in redditione tamen partitionis plærūq; sin: ut Virg. in secūdo georgic. Sin has naturæ ne possim accēdere partes. Idē in primo. Sin ortu quarto (namq; is certissimus auctor) Lucidus orbis erit: apd illos tam ἐὰν quomodo & ὅπως: & ἵνα optatiuis coniunguntur Plato in gorgia Similiter romāi si: quod tam pro εἰ q̄ ἐὰν græcis coniunctionibus: ut dictum est accipitur: & dum: & ut quando pro ὅπως uel ἵνα ponuntur: tam optatiuo q̄ subiunctiuo inueniuntur cōiuncta. Virgi. in sexto. Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus Ostendat idē in primo æneī. Multa quoq; & bello passus dum conderet urbem. Teren. in phormione. Vt illū dii deeq; omnes perdiunt pro perdant ἑαυτῶν proprie quidem est tertiæ personę. Inuenitur tamē primæ & secundæ adiunctum ἑαυτοὺς ὑμεῖς ὠφελεῖτε ἑαυτοὺς ἡμεῖς βλάπτομεν. ἑαυτοὺς ἐκεῖνοι κατηγόρησαν. Romani autem ipsi quomodo & illi τοιαῦτα pro prima & secunda accipiunt persona. Sui uero nunquā nisi tertia inuenitur. Virgilius in secundo æneidos. Queq; ipse miserrima uidi. Illi dicūt αὐτὸς κελεύω αὐτὸς κελεύεις αὐτός ἐστι. Illi πρὸς ἀλλήλους λέγομεν ἀλλήλοις βοηθεῖτε εἰς ἀλλήλους ἀπηροῦντο. Demosthenes ꝓ ctesiphonte ἑαυτοὺς ἀκούσεις: οὐκ ἦν δίδως in. iiii. Romani iter se dicūt pro hoc. Virg. ī primo æneī. Artificūq; manus īter se operūq; laborē Mirantur Teren. īadel. Video amare inter se: Cice. in primo inuecti. Nepharios scelere īter se coniūnctos Ego adiungit primæ psonæ: uerbi significantiæ causa tam apud latinos q̄ apud græcos ἐγὼ τὸ πρᾶγμα γιγνώσκειν δοκῶ. Demosthenes in Androtionem. E

Virg. in. iiii. ænei. Ego te quæ plurima fando Enumerare uales: nũq̃ regina negabo Pro
meritam. Sin autẽ addatur etiam ipse: diseretionem & significantiam auget. Virg. i. v.
Ipse ego paulisper pro te tua munera inibo. Iuxta & prope & datiuo & accusatiuo iun
guntur. ἐγγίον τόκου. ἐγγὺς τῆς πόλεως πλησίον τῆς ἀγορᾶς. Plato legum. xviiii.
¶ Plato legum. viiii. Virg. in octauo. Est in
gens gelidum lucus prope cerritis amnem. Idem in eodem. Propiusq; periclo It metus
Cicero pro Milone proxime deos accessit clodius. Illi dicunt ἐγγίστατος ὢν καὶ γονικὸν μή
σ' ἐγγίον παροιμίαι ἐπὶ τῶν τοὺς οἰκείους εὐεργετούντων. ἐγγύτερον τῶν βωμοῦ νεῶν. Salusti
us in catilinario. Quod tamen uitium propius uirtutem hæreat. Idem in iugurthino.
Propius mare africum agitabant. Virg. in primo geor. Propius stabulis armenta tene
rent. Idem in. iiii. Neu propius tectis: idem in. iii. Et faciem tauro propior: Nam geniti
uo neq; præpositio: nec aduerbium loco præpositionis positum apud latinos bene ad
iungitur: excepto tenus quod tam ablatiuo q̃ genitiuo adiuxit. Virg. in. iii. ænei. Pube
tenus: postrema imani corpore pistris. Idem in geor. iii. Et crurũ tenus a mento palea
ria pendent μέχρι τῶν πώλων ἥκει ἐγκώμιον κατὰ τούτου λέγω. εἰς τὴν πόλιν ἔπαινον λέγω
πρός σε ἀπέρχεσθαι. romani quoq; frequenter huiuscemodi elocutione utuntur: Laudem
dico in te Persius siue opus in mores in luxũ in Prandia regũ Dicere ἐγκύκλια Greci & de
probabilibus & uilissimis rebus dicunt ἀεὶ ναρχος ἐν τῷ κατὰ ἐγκυκλί
ος ἀνὴρ οὗτός ἐστι. hinc Romani in ordinẽ redactus est: hoc est inter uiles & abiectos cõ
numeratus. Liuius in. xxx. ab urbe condita. Tribuni plæbis in ordinem redacti ꝓ con
temptissimis habiti sunt. Hinc etiã extra ordinem redacti: pro egregii dicuntur: Attici
πι ρῶν κακῶν μιμούμενος τῶν παλαιῶν καὶ τῶν κρεμαθρῶν οὐ τρίβων τὸ ἔμβαδε. Virgilius in
octauo. Quem tamen haud expers ualerus uirtutis auitę Deiecit. Similiter dicimus ex
periens causarum & omnia fere participialia præsentis temporis genitiuis solẽt adiũgi
amans illius. Similiter patiens fugitans. Terentius in phormiõe. Herus liberalis est &
fugitans litium. Virgi. in secundo geor. Et patiẽs operum: paruoq; assueta iuuẽtus. Illi
ἀρέσκει μοι περιγινομένῳ θριαμβεύειν. & rursus ἀρέσκει μοι νικῶν θριαμβεύειν. Nr̃i quoq;
placet illi uincenti triũphare. & placet illi uincetẽ triũphare. illi. εἰς ꝓ ἐν ponũt. Aristo
phães μάλιστα ὥσπερ πάλαι παρεσκευαζόμην ἐγὼ κατακλίνειν αὐτὸν εἰς ἀσκληπιοῦ. κράτιστόν ἐστιν
Frquenter Romani in præpositiõne: quæ εἰς quidem significat accusatiuo præposita. ἐν
uero ablatiuo: accusatiuo pro ablatiuo adiungentes hoc imitantur. Terẽtius i eunu. In
quem exempla fient: pro in quo. idem in adelphis uereor in hos te laudare amplius pro
in ore. Cice. inuecti. primo. Si minus in præsens tempus at in posteritatem impediat αἰ
σθάνομαί σε ποιοῦντα τόδε εἰ καὶ αἰσθάνομαι τοῦ ψόφου ἤγουν μανθάνω λαμβάνω. Luca. in. iiii.
Non sentit ictus. Vir. i. iiii. ænei. Sẽsit. n. simulata mẽte locutã. ἀκούω σοῦ λέγοντος καὶ
ἀκούω τὸν ψόφον. Demosthenes philippicarum in . Virgilius i buco. Au
diat hæc tantum uel quis uenit ecce palemon. Idem in. xii. Audiat hæc genitor qui fœde
ra fulmine sancit. Nec licet aliter latinis supradicta uerba cõiungere: nisi cum accusati
uo ut sentio illum audio illum. Quomodo & curro: patior: impetro impedio: quæ grę
cis etiam genitiuis solent sociare uel datiuo πάσχω τῶν κακῶν καὶ τοῖς κακοῖς καὶ εἰς ὀρᾶ ά
πάσχομεν κακά. Isocrates panægyrico. Demosthenes in philip
picis ¶ Aristophanes οἱ μὲν σοφίας ἧς ἐμνήσθης. Virgilius in quinto æne
idos. Nec meminisse pigebit elissæ. idem in buccolicis. Numeros memini si uerba tene

rem. Isocrates in archidamo. Demosthenes Salustius in iugurtina. Pro metu: repente gaudium mutatur: idest metus gaudio mutatus ē. Horatius in primo carminum. Sæpe lucretilem mutat lyceo: pro lyceum mutat lucretili. Demosthenes. G. idem pro Ctesiphonte. G. Lucanus in primo. Patimurque uolentes Exilium μετανοαν ὠ ποινήν. Hæc aliter dicunt latini. Home. G. Xenophon. G. Virgilius i buco. Amor non talia cura. τι δὴ πεφρόντισας. σοῦ δὲ οὐ φροντίζω. nec aliter dicimus ἐμπο διζω σε καὶ σοι. Romani impedio illum. Xenophon. i eodē. G. Luca. i. viii. Quo tēpore primas Impedit ad noctē iā lux extrema tenebras. Sic omnes auctores: potior illius & illum & illo ἀπολαύω τοῦ δε τῶ δε καὶ τὸ δε. idem αἴτιον γὰρ ἀπελαύσου δὲν αὐτοῦ. Terentius i adelphis. Ille alter sine labore patria potitur commoda. Cicero iuecti. ii. Rerū potiri uolunt. Virgilius i primo. Optata potiuntur troes arena. Impetro illā rem dicimus: sicut & attici ἐρμήνευω τὴν λέξιν. Eupol. G. prospicio & prouideo illi: & illū ἐπιβλέπω τοῦ δε καὶ τῶ δε. Virgilius: Prospexit longe uenientē. idē in primo. Et alto prospiciēs Terentius in ecyra. Tibi ꝑspexi. Memini illius rei: & illā rē. Demosthenes. G. Homerus iliados. G. Virgilius i quarto. Nec meminisse pigebit elissæ. idem i buc. Numeros memini si uerba tenerē. Attinet ab illā rē. G. Terentius i eunucho. Scis tu turbam hanc propter te factā: & adeo ad te attinere hāc omnē rē. illi ἄξιος ἐστι μισεῖσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως ὅλης. Pro hoc latini dicunt: dignus est odio esse urbi: & dignus q odio sit urbi. Virgilius i octauo: dignus patriis qui lætior esset Imperiis: & cui pater haud mezentius esset. μηνύω σοι. ἀγγέλλω σοι. Dicunt illi Cicero iuectiua. ii. Nuncio tibi iquit hodiernis comiciis te esse absolutū. illi ἀπέχομαι τούτου καὶ τοῦτο. Nos quoq;. abstineo illius & illū & illo. Plato. G. idem i. xii. G. Terentius in adelphis. Non manu abstines mastiagia. Horatius i libro carmi. iii. Mox ubi lusit satis abstineto dixit irarū callidæq; rixæ. Virgilius i. iii. Abstinuit tactu pater: auersusq; refugit Fœda ministeria. Demosthenes. C. Huic simile ē illud uirgilianū. Fremit arma iuuentus. Et i buco. Formosum pastor corydō ardebat alexi. Attici dicunt βόσκομαι τῶ δε ἢ τῶ δε βόσκεται τὴν ὕλην τὸ πῦρ huic simile ē: Pascit' illā rē & illa re. Virg. i. ii. ænei. Et miseros morsu depascit' artus idē i. iiii. geor. Pascuntur uero syluas & summa lycei. idē i eodē. Frōdibus hirsutis & carice pastus acuta. idē i buc. Hic tibi q̄ semꝑ uicino ab limite sepes Hybleis apibus florē depasta salicti. hora. i. iii. car. Me nunc thressa chloe regit dulces docta modos: & cytharæ sciēs. Home. G. Euripides. G. Virg. i nono. Parte alia martis currūq;: rotasq; uolucres Instabat. ἐνίστημι καὶ ἐνίσταται τοῖς πολεμίοις. idē ēt datio adiūxit i prio ænei. Instās opi regnisq; futuris πράττω μεγάλα. Virg. i prio ænei. Vna cū gente tot annos Bella gero. idē i. viiii. Omne æuū ferro terit'. Nos dicius Despo illū. Luca. i. v. Despar uiā & ueritos cōuertere cursus sola salus ἀπελπίζω σε ἀθελήσοντα. ut Demo. G. Attici quoq; & Platō i ꝓtagora. G. Similiter Romani Fugio illū & ab illo. Luca. in quinto. Heu demēs nō te fugiūt: me cūcta sequūt'. Virg. i. iii. Effugimus scopulos ithacæ laertia regna φεύγεις ὡς τὸ πεφευγὸς τὸν ἐλεγχον ἱκεσθαι δία καὶ φεύγω ἀπὸ σοῦ φεύγω ἀπὸ τῆς πατρίδος φονου. Attici dicūt: πιστὸς καί ἄπιστος σοι καί παρὰ σοί. Similiter nos ꝑfidus & ifidus: & fidus isti: & ad istū. Luca. i. viii. quanq; fuit læto ꝑ tres ifida triūphos Tā misero fortuna minor. Virg. i. viiii. Hic dardanio anchisæ Armiger ante fuit: fidusq; ad limina custos. illi ἐρχόμενος τὴν ὁδὸν ἔρχου ταύτην τὴν τρίβον. Sic etiā latini: ut Cicero i murena. Hanc uiam dico ite uiam. Virgilius i quarto æneidos. Lōgam icōmitata uidet' Ire uiā. illi ἐξι-

λεῶν τὸν δόμον ἐξ ἀλοῦται ὑφημῶμεθ θεὸς. Nos placo illũ: & placor ab illo: uel placor illi: & placo illi. Attici ἄρχομαι λέγειν καὶ ἄρχομαι λόγου καὶ ἄρχομαι τοῦ βιβλίου. Euripides ἀεὶ δι κατάρχομαι ἐπῶν βακχείων ἐξαλάστορος. Nos quoque soli accusatiuo incipio excipio uerba coniungimus. Virgilius ĩ buco. Incipe mœnalios mecũ mea tibia uersus. Impero uero quando ἄρχω σοῦ: idest ἐξουσιάζω significat datio cõiungitur: quãdo uero datiuo simul: & accusatiuo. Virgilius ĩ primo georgicorum. Exercetq; frequẽs tellurem: atq; ĩperat aruis. frequenter illi. εἰς præpositione pro ἐν ponunt. Aristophanes μάλιστα ἅλλο περ πάλαι παρεσκευάζομην ἐγὼ κατακλίνειν αὐτὸν εἰς ἀσκληπιοῦ. Et Herodotus G. & Herodotus. G. Frequenter romani ĩ præpositionẽ accusatiuo pro ablatiuo iungẽtes: hoc imitantur Terentius ĩ eunucho. In quẽ exempla fient pro in quo. idem in adel. Vereor ĩ os te laudare amplius: pro in ore. Attici εἰς ἦλθε τὴν οἰκίαν καὶ εἰς διονυσου γαρ τὴν οἰκίαν. Luca. in. x. Intrauit Cleopatra domũ. Virgilius in. x. æne. Subiit mucronẽ ipsũq; morando Sustinuit. idẽ ĩ octauo. Iãq; propinquabant portis murosq; subibant. idem ĩ sexto. Iã subeunt triuiæ lucos atq; aurea tecta. Et illi. G. Virgilius huic simile ĩ primo Nuda genu: nudoq; sinus collecta fluentes. Frequenter εἰ pro ἐὰν ponunt auctores græcos. Home. εἴ περ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ ἀλλά τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον ὄφρα τελέσσῃ εἰ pro ἐὰν αὐτῆμαρ ὂν χόλον καταπέψῃ. idem. G. Romani pro εἰ & pro ἐὰν si ponũt G. dicunt attici etiã ad multos Huic simile: Terentius in eunucho. Aperite aliqs actutum. idem ĩ eodẽ. Nescio quid absente nobis domi turbatũ est. illi εἰς διονύσου. Terentius ĩ adelphis. Vbi ad dianæ perueneris. ἑνὸς ἑκάστου περιουσία διελθῶ ut Plato. G. Xenophon. τούτων ὦ τὲ ῥῶ βουλεῦσθε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ὁ τῶν ὁμῶ κρινοῦσθω σαφῶς ἀρεσκάτε ἑκάστον. Salustius in catilinario: Vnũquẽq; nominans laudare. Cicero. Singulas uniuscuiusq; domos. Participia pro uerbis ponunt attici quod frequenter faciunt latini Aristophanes. ταῦτ εἰ μελλέγου σὰ πάντων τεσ δρων τῶν ἀτεχνῶς ὅτι χαρίζουσι pro χαρίζωσιν. Xenophon. G. Terentius in andria. Quid meritus ꝑ qd meruisti hoc rõani faciũt in omniũ passiuoꝝ: & deponentiũ: & cõmuniũ præteritis: ꝑ quæ participiis utuntur ꝑ uerbo adiungentes uerbũ substantiuũ: frequenter tamen ꝑ eclipsim eius ꝑ se participia loco uerborũ funguntᷣ. ut Virg. ĩ primo ænei. Certe hinc romanos olim uoluẽtibus annis Hinc fore ductores reuocato a sanguine teucri: Qui mare: qui terras omni ditione tenerent Pollicitus deest es. Cicero pro ligario Queritur se prohibitũ: deest esse. illi τοῦ τῷ τῷ τρόπῳ ἀπηλέχθησαν καὶ τοῦτον τὸν τρόπον. Salustius in hũc modum disseruit: pro hoc modo. illi ἦλθε τὴν ἑλλάδα καὶ ἦλθε μὲν εἰς τὴν ἑλλάδα. Virgi. in primo. Italiã fato profugus: pro in italiã. illi εἰς ἓν pro ἅμα ὁμοῦ. Nos quoq; in unũ: pro simul. Salustius ĩ catilinario. In unũ conuocat. illi τοῦτο τῆς ἡλικίας καὶ πολλῷ κρεῖττον. Nos quoq; hoc ætatis & nihilominus. illi ὅτι μάλιστα. Terẽtius cũ maxime parmenone opus est θατέροις ὁμόσε de plæbe duplici apud illos dicitur: Simile Virg. ĩ primo: Et sæuũ ambobus achillem. illi πάντως παντοῖο τρόπως. πάντως: πάντι τρόπῳ: πάντα τρόπον. Nos uero omni modo ἕκαστος ὅστισοῦν & πᾶς τις: de duobus non dicunt: quomodo nec apud nos quisq;. Homerus tam passiuam q̃ actiuam habent significationem βιάζομαί σε: καὶ βιάζομαι ὑπὸ σοῦ Et nos quoq; multa habemus uariæ significationis uerba: ut sum: ruo: moror: propinquo tam actiuam q̃ absolutam habent significationem ἐλπίζω τι Non solum de bono illi dicunt: sed etiam de malo. Herodotus. G. Tucydides. ἐλπίσας τε μέγα ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον. Virg. ĩ. iiii. ænei. Hũc ego si potui tãtũ sperarẽ dolorẽ ἄχθομαι χαίρω ἥδομαι

τοῦτοις καὶ τοῦτο. Atticū est quomodo etiā apud nos: doleo: & gaudeo: lętor his & hoc Salustius in catilinario. Et populus lætari: & merito dicere fieri. Virg. i buc. Qui te po lio amat ueniat quo te quoq; gaudet. Salusti. i catili. Et quasi dolens eius casum. Attici λαμβάνω ποινὰς: tā de accusatore q̄ de reo dicunt. Similiter nos. Virg. i. iiii. æneí. Vl tra uirū pœnas inimico a fratre recepi. idē i. xii. Pallas te hoc uulnere Pallas imolat. & pœnas inimico ex sanguine sumit. Idē i secundo æneí. Idq; audire sat est: iādudū sumi te pœnas. Attici. τοσούς χρόνους ἐλάττων. Similiter nos mior tot ānos. Nā mior. xxx. annoꝝ cum dicimus ad genitiuū deest illo q est. xxx. annoꝝ. ἔλαττον τριάκοντα χρόνων ἢ τῶν ἀπολιπεῖ. & similia. Hora. Maior neronū dixit in quarto carminum. Deiecit acer plus uice simplici maior neronū: subaudiendū enī est ætate. Itē minor fratrū dixit pro unus fratrū q minor est. Lucaaus in quarto. Et reppulit æstus Fortior occeani: intel ligitur æstibus. idē in primo. Et taranis scythice non mitior ara dianæ: subaudiendū ē hic quoq; ablatiuus ara. τοῦτ' ἐστι τοῦ γιγνώσκειν καὶ τὸ πάλαι τὸ εἰ, τὸ λέγειν ἀλλὰ ὡς οἱ θυμὲ σύμφρονει ἀλλὰ τὰ ἀρχαῖα ἀλλὰ ἴσα. Teren. i adelphis. Istud est saper: nō q; ante pedes mo do est uidere sed etiā quæ futura sunt prospicere. Attici κωλύω καὶ εἴργω ἐπέχω ἐμποδίζω ἐμποδὼν λέγεται. Romani quoq; ipedio illū: ut iā ostendimus. Iustū pro uero & ueꝝ pro iusto frequenter tā nos q̄ attici ponimus: Sophocles. δίκαιον ἐστί. δίκαιον: pro uero: No stri quo ꝙ uerū pro iusto: & iustū pro uero etiā frequenter ponunt. Virg. in. xii. Quęcū q; est fortuna mea est: me uerius unū pro uobis fœdus luere: & decernere ferro. uerius dixit pro iustius. Attici ἐμμένω τοῖς κακοῖς καὶ ἐν τοῖς κακοῖς ἐνεπλέχθην τοῖς τοιοῖς καὶ ἐν το ύτοις: Nos quoq; permaneo his: & in his. Implicor his & in his. προβλέπω σοὶ καὶ σέ καὶ πρός σε. Sic & nos prospicio illi & illū & illū. Virg. i primo æneí. Et alto prospiciēs. Te ren. i heautō. Tibi ꝓspexi. κατένευσα σε ποιῆσαι. Aristopha. i babyloniis. G. nos quoq; similiter ānuit me fugere domū: & ad datiuū dicunt tā illi q̄ nos. κατένευσέ μοι ποιῆσαι. ānuit mihi facere. Attici ἐνταῦθα ꝓ ἐνταῦθοι & ἔσω ꝓ ἔσωθεν ponūt aduerbia q̄ sūt i. loco ꝓ ad locū: & q̄ sūt ad locū ꝓ i loco ponētes. Nr̄os quoq; auctores īuenimꝰ huiuscemōi figura utētes. Vir. i. iiii. æneí. Eiectū littor egētē Suscepi: ꝓ ad littꝰ. illi ἰσθμοῖ περιμένει μακρὸ τὸ λιν. πρὶς τὰ τῶ τάφω καὶ τάφον. Nos quoq; astitit illū locū: & illo loco: & illi & circa illū. Virg. i. v. Olli cæruleus supra caput astitit imber. Isocrates Ariopagitico G. ꝓ i loco ubi habitāt tibicines. Huic simile Cicero i primo iuectiuarū. Dico te uenis se priore nocte iter falarieos. i. i locū ubi sunt falaricii Dicūt attiti. G. Virg. i. iiii. æneí. Egregiā uero laudē & spolia ampla refertis: Tuq; puerq; tuus. λογίζομαι τόδε. Crati nus i poetina. G. Similiter nos: cogito quæ sunt difficultates stoliditatis meæ. Illi ἐμοὶ τί ἐστι. Nostri certi quidā τὸ ἕνεκα. est q̄do prætermittunt attici. Thucydides i principio καὶ τὰς αἰτίας Romani quoq; frequenter hac prętermissione utun tur i genitiuo nominū: quæ supinorū terminationes habēt: ut populi seruandi laborat reipublicæ defendendæ periclitatur deest causa. Salustius i iugurti. Quæ postq̄ glorio sa modo: neq; belli patrandi cognouit. Tucydides. G. Idem dicunt nostri undeuigin ti undetriginta: duo de. xx. duo de. xxx. & similiter per cæteros denarios numeros. Ho ratius undeoctoginta dixit i secundo sermonum. Vndeoctoginta annos natus cui stra gula uestis: hoc est octoginta annos ætatis habens. Vnde unum attici ἑβδομήκοντα ἐννέα ἔτη ἐκείνου pro coram illo. Terentius in and. Idq; gratum fuisse aduersum te habeo gratiā. Demosthenes. G. Romani uerbis præire: & iurare in uerba illius. idē quomō idē dicta

ret. Hora. Epodo. In uerba iurabas mea artius atq; edera procera adstringitur ilex. At
tici εντρεπω αυτου οισχυνομαι σε καί αισχυνομενοσ τηνηλικιαν. Hinc romani pudet me isti
us rei dicunt ελεω τον δυστυχουντα και ελεησον με. Hic romani misereor tui Plato. G. Idē
in phædro. G. Euripides in alcinoone. G. Teren. ī phor. Non pudet uanitatis? idem in
adelphis. Fratris me quidē pudet & piget. idē ī phor. Vt nihil pudet. Et nota ꝙ tam ad
reuerentiā honestæ ꝑsonæ q̄ ad pudorē turpis refertur supradicti constructio uerbi: ut
pudet me patris pro erubesco patrē: & pudet me uanitatis pro erubesco ꝓpter uanita-
tē Attici επι μεξια αστραπτει: antepenultimo acuto aduerbialiter proferunt. Similiter nos
dextra illū & sinistra illū. Salustius ī iugurthino. Dextera adherbalen assedit. Home.
G. Virg. ī. iii. æneí. O mihi sola mei sup astianactis imago: super ꝓ superes. Attici εξιση
σαντο εξηλθου του πολεμου εξηθον των πολεμιων χειρων και εξερχομαι τησ οικιασ εξιθι
των κινδυνων. Solinus ī memorabilibus. Tatius hominē exiuit. Virg. ī quinto. Corpo
re tela modo atq; oculis uigilātibus exit. Attici εμισα λαισοι εμεσην των πολεμιων. Cratinus
G. Romani isto illi & illū. Virg. ī primo æneí. Instans operi regnisq; futuris. Idē ī octa
uo. Parte alia martis currūq; rotasq; uolucres Instabant. idē ī. viii. Heu quāte miseris
cædes laurentibus instāt ait. Attici αντιλαμβανω σου και σει προσεξαμαι σαι καί σου. No
stri actō soli iūgūt. hoc Vir. in quinto. Tutatur fauor euryalū Attici βιαζομαι σε εθιειν
και βιαζεται παντασ. Romani conor illā rē. Virg. ī nono. Ac conantē plurima frustra.
λεγω εχων καλωσ και εχειν. Similiter latini ostendentes faciens bene & facere bene. Virg.
in secundo æneí. Sensit medios illapsus in hostes ꝓ se illapsum esse. illi ζημιωσε θανατω
χρηματων. Et nos dānatus pecuniarū repetundarū. Attici επιλανθανομαι σε μηεπιλησ
μου δεομαι. Homerus. G. Menander. G. Virg. ī secundo æneí. Quisquis es amissos
hinc iā obliuiscere graios. idē in. iii. æneí. Oblitusue sui est ithacus discrimine tāto. Illi
εποιμαισοι καί σε καί επου μετεμου παιδαριον. Nos exeq rē solū. κατοικω τασ αθηνασ και αθη
νησιν. Et nos habitat romæ & habitat romā. Virg. in octauo. Hoc nemus hunc inquit
frondoso uertice collē Quis deus incertū est habitat deus. idē in tertio æneí. Nondū il
lū & arces Pergameę steterant habitabant uallibus imis. Simile est huic: Eiicit in littus
& littore. Virg. ī. iiii. ęneí. Eiectū littore egentē Suscepi. idē ī. viii. Volat hasta tago per
tempus utrūq;: pro in tagū. εξαθηνων αντιτου αθηνηθεν εν αθηναισ αντι αθηνησι. Latini fre
quenter & maxime historici ablatiuis utuntur cū præpositione pro genitiuis & datiuis
in loco significationē habentibus: ut in tyro pro tyri: & tauròminio pro taurominii: &
in sorte pro sorti. Isocrates εν τω τερι. illi. προεξη μερων ηλθεν dicūt. Nostri accusatio & ab-
latiuo. Inueniunt tamen & genitiuo usi: ut Cicero ī secundo inuectiuarū. Quid dies fu
turus esset ante diē sextū calendarū nouēbriū. calendarū. ꝓ ante calēdas: cuius testes sūt
cōmentatorū probatissimi. το σουσ χρονουσ πολεμον αγομεν και τοσοισ χρονοισ. Virgi. ī
primo æneí. Vna cū gente tot annos Bella gero: & tot annis dicit καί ουτοσ απεθανεν
πεντε γενηθεισ χρονον εικοσι ελλειπει προ. Terentius in eunu. At ille alter uenit ad nos an
nos natus sexdecim: deest enī ante. Attici απελαβε τασ ποινασ ητοιο εκαικων ηδενοχοσ.
Virg. in tertio. Simul latin. Vltra uirū pœnas inimico a fratre recepi. Illi πλουτου αυμα
μεροι και πλουτω. Nostri quoq; auctores hanc sæpissime imitati sunt figuram. Virgilius
in undecimo: Iustitiæ ne prius mirer belline laborū. Iuuenalis in quinto. Et pater ergo
animi fœlices credit auaros. ευτυχεισ τωουμω και ευδαιμονεσ τον ουμον. licet autē accusati
uo & ablatiuo adiungere: & dicere animum fœlices: & animo fœlices. ικετευω σε λουμαι

μοι ταύτην τὴν χάριν. Et nos supplico te & tibi. Terẽ. i ãdria. Ipsum hũc orabo: huic sup plicabo: amorẽ huic narrabo meũ: Precor tamẽ & oro & obsecro: & quæso accusatio iũ gunt̃ i multis locis. Attici προστατεύω τῇ πόλει προστατῶ τῆς πόλεως καὶ τῇ πόλει. Hinc nos præficio urbi: & præfectus urbi & urbis. Sed quãdo datiuo adiungitur participiũ ẽ quando uero genitiuo nomen: quomodo amans illius nomen: amans autem illum par ticipiũ: & natus illius nomen: natus uero ab illo uel illi participiũ. Et fere omnia parti cipiis similia noĩa diuersa casuũ constructione discernunt̃. Participia eni necesse est uer borũ suorũ seruare constructiones. Attici ὁρμῶμαι ἀπὸ τοῦ ἐρῶ τῇ πόλει καὶ εἰς πόλιν: Tale ẽ illud uirgilianũ in octauo. Volat hasta tago per tẽpus utrũq;: pro i tagũ. μία ἡμέρα τοῦ τὸ πεποίηκεν ἢ γοῦν διὰ μιᾶς ἡμέρας. Similiter per eclipsim. Cic. i. ii. iuecti. Sed triduo tamen audietis: pro intra triduũ. ἀμφιβεβλημένος ἱμάτιον καὶ ἱματίῳ: Indutus uestẽ & ue ste. Virg. in septimo. Ipse pedes tegimẽ torquens imane leõis Terribili impexũ seta cũ dentibus albis Indutus capiti: sic regia tecta subibat. idẽ. i. xii. Harũ unã inueni supre mũ mœstus honorẽ Induit. Teren. in eunu. Meã ipse induit. idẽ in eodẽ: Et ea est indu tus. γενναιότερος τούτου γέγονε γραφῆς. Similiter nos molliores fiunt: q̃ ut melius illis. Huic simile est illud salustianũ i iugurthino: Romanos sicut plærosq; remoto metu laxius li cẽtiusq; futuros. Demosthenes. G. Illi πεποιθότα ἐπὶ τῇ δυνάμει: καὶ ποιοῖς ὅπλοις ἡ δυνάμει πεποιθότες. Statius i. ii. theba. Martisq; ex semine teheron Terrigenas cõfisus auos. θαρρῶ τοῖς ὅπλοις. Nos fido huic rei. & hac re. Virg. i. xi. Dũ troia tentat castra fuge fi dẽs: & cœlũ irritat armis. idẽ i. viii. Moliri iã tecta uidet: iã sideræ terræ. Attici θαυμάζω σε καὶ σοῦ καὶ ἐπὶ σοί. Latini quoq; miror illum & illis & illo Virg. in secundo æneĩ. Et mo lẽ mirantur equi: primusq; timœthes. idẽ in. xi. Iustitia ne prius mirer belline laborũ τῇ ἑαυτοῦ ῥαθυμίᾳ ἰούτοῦ τῷ ... Huic simile est illud terentianum in adelphis: Suo sibi gla dio hunc iugulo: Attici ἄρχομαι τοῦ βιβλίου καὶ τὸ ἄλε. Latini accusatiuo: icipio & cœpi: & ichoo & ineo etiã adiũgunt Virg. in buc. Incipe mœnalios mecũ mea tibia uersus. idẽ in. v. Vix ea fatus erat cœpit cũ talia uirgo. idẽ in eodẽ. Nocturnas inchoat aras. Attici ἀκούω σοῦ τε ἰδοῦ καί σοι. Nostri audio quidẽ accusatiuo adiungũt. Ausculto uero tã da tiuo q̃ accusatiuo: Teren. i andria. Pãphilũ ne adiutem an auscultẽ seni. idẽ in eadem: Ausculta pauca: & quod ego te uelim & quod tu quæris scies. Sic enim habent antiqui codices teste Donato commentatore eius. Attici καταχρῶμαι τῆς λέξεως ἢ τῇ λέξει: Cicero in uectiuarum. Quousq; tandem abutere Catilina patientia nostra. Salu stius in cathilinario: Quippe quas honeste habere licebat abuti per turpitudinem properabant. Sed potest subaudiri is. Attici καθέζομαι ἐπὶ καθέδραν καὶ τὸν σκίμποδα. Nr̃i quoq; auctores frequẽter huic uerbo diuersos sociãt casus. Sedeo in montem & in monte: & mõtẽ & monte sine præpositionibus: ut Virgilius in octauo. Tali in tus templo diuum patriaque latinis Sede sedens. idem in decimo. Summa petit sco puli: siccaq; in rupe resedit. Salustius in iugurthino: Iugurtha extenuata suorũ acie montem insedit. Attici κατηγορῶ σου πορνείας καὶ πορνείαν. Et nos accuso te furti: & accuso tui furta: ἀφῃρηνται οἱ σφόδα λιμοὶ ἐκείνου ἢ ἐκεῖνον. Similiter latini fractum il lius: & illi crus. Attici ἄλλου στερίσκεται μοδι ος. Romani & temno & sperno: & despicio: & omnia uerba actiua: quæ faciunt ex se passiua accusatiuo coniungunt. Virgilius in bucolicis: O digno coniuncta uiro: dum despicis omnes. Illi dicũt πρὸς δύναμιν καὶ κατὰ δύναμιν. Nostri quoq; pro uiribus: idest secundum uires. Salustius

in catilinario Publicam miserorū causam pro mea cōsuetudine suscepi. Virgi. i quinto: Tū ualidis flexos icuruāt uiribus arcus. Pro se quisq; uiri: idest secūdum suas uires: hec tamen eadē præpositio: idest pro: quādo uerbo adiūgitur in supradicta significatione assumitur: ut prout possum: prout ualeo: prout itelligo Illi. αμελωσε και εαυτον: Sic & nostri negligo illū. Terētius i adelphis pecuniam in loco negligere maximū iterdum est lucrū: πασχω παρτα νωκακα. Nos ad accusatiuū. Virgi. in tertio æneidos. Haud i pune qdem: nec talia passus ulyxes. Horatius sermonū. tibi nō referēda precati. Illi. γελω σε και καταγελω σου. Terētius i adelphis. Rideo hūc. Idē in eunucho. Forte habui scortum: cœpit ad id ludere & me irridere. Idem in eodem. Hisce ego nō paro me ut rideant sed his ultro arrideo. Illi επιτιμηω τοισ αρεμοισ και τον ανεμον. Nos increpo illum. illi αμφιε τεσ κατετοσ καθεκαςην οσι μερα καθη μερινον. Nostri in dies & per singulos dies & in annos & per singulos annos: & in horas & per singulas horas. Liuius frequenter in milites: pro in singulos milites. Virgilius in quinto. Bina boum uobis troia generatus acestes Dat numero capita in naues adhibete penates. illi καθεκαςην οσι μεραι κατετοσ Nos quottidie & quotannis. illi κατω ει μι και η ατον κατω. Et ad locum: & in locum ponunt. Similiter nostri: diuerto domi & domum. illi κοπτειρ ρηματα κοφαντεσ λογουσ p differere. Terentius in hæuton. Verum interea dum sermones cædimus. illę sunt relictę Illi. G. pro lassitudinem ductis. Huic similia sunt apud nos tam actiuam q̄ passiuam habentia significationem: ut superius ostendimus: propinquo: ruo moror. illi κωλυω σε λεγοντα και κωλυωσε λεγει η και κινδυνευοντα και κινδυνευειν. Et nos prohibet illum periclitantem & prohibet illum periclitari. Virgilius in secundo æneidos. Sensit medios il lapsus in hostes p illapsū esse. Salust. in iugur. Et hercule sylla ante cognitum multis orantibus aliis Vltro egomet opē tuli: nullius indigui. κληροω τηρευσαι μονιαν και ελαχεν ανθρωπος τον θανατον και ο ηλιοσ εκληρωσατο την ανατολην. Nos sortior ad accusatiuū. Vir gi. in decimo. Sortitus fortunam oculis: illi ωσ λεγουσιν απαντεσ και λεγειν απαντασ. Nostri dicunt ut illa res facta sit: & illā rem factā esse. λεκτει ειναι υι οσ τουδε. & nostri frequenter: Teren. in eunu. Apparet hunc seruū esse domini miseri & pauperis. illi λεκτε ον εςι pro oportet dicer. λεκτεον σοι νυν εςι και εςαι. Hinc romani gerundia uel supina inuenerunt: dicendi dicendo dicendū: dictū dictu. Proprie autē in dū terminantia atticum significant aduerbiū: quod omni generi & omni numero: & personæ & tempori potest adiungi: ut legendū est mihi. tibi illi nobis: uobis illis. & legendū est: & legendū fuit: legendū erit. pœtā: orationē: carmen. Attici αποφαι ν ιναι αδικησασ ταχειριςα. Nos confitetur osculatus uirginē: & criminatus in noxiū. Virgilius in secundo. Sensit medios il lapsus in hostes: pro illapsum se esse. Statius in duodecimo. Hortaris euntē: p hortaris ire. καταρω μαισοι και σε. Et Romani maledico tibi & te. Cicero pro deiotaro. Blesamius inquit enim eius nomini optimi uiri: nec tibi ignoti: male dicebāt tibi. λυμαινεται τουσ μειρακιοισ και βλαπτω τουτουσ: Romani lędo te: noceo tibi dicunt & te. Lucanus in tertio: Insiluit solo nociturus pondere puppim. Sed magis per eclipsim in præpositionibus prolatum est: insiluit puppim: pro in puppim. Aristophanes. οδνεπολλω. Isocrathes ait. παλλον ερπουσ εξεβαλε κωσ. Nostri multo magis: & molto maxime: ut Virgilius in primo. Pygmalion scelere ante alios immanior omnes. Attici εποιησατια γαθου και τι καλου. Huic simile est illud terentianum in eunucho. Reuiso quidnam chærea hic

rerum gerat pro quas res. Et Virgilius in undecimo: Iustitię ne prius mirer belline labo
rum. Similiter insimulo auaritiæ: accuso pecuniarum repetũdarum: uel furti: uel adul-
terii: & similia. εἰδηκὼς μεὶ μὴ τοῦδε καὶ εἰδὼς ὑπάρχω τὰς ἱστορίας: Sciens autẽ quando
participiũ est accusatiuo adiungitur: quando nomen genitiuo: quomodo amans: dili-
gens patiens: negligens & similia. Attici Cicero in tertio uerrinarũ: Hæres erat filia. faci
ebant omnia cũ puella legis æquitas: uoluntas patris: edicta prætorũ. Illi μέλλω ἀνα-
γινώσκειν: pro hac constructione Romani participio utuntur futuri: cũ omni tempore
substantiui uerbi: ut lecturus sum ἐμέλλον ἀναγινώσκειν. Lecturus erã: & fui: & fuerã.
μέλλω ἀναγνώσειν. Lectus ero uel fuero. μέλλω ἀναγνώσεσθαι. Attici μέλει μοὶ τάδε καὶ τὸ
ὕπνου. Nos curo has res. Illi μέχρεως. Nos usq; dum. Attici ὀδύρομαι τῷ πάθει σου καὶ σέ
Similiter nostri quæro tibi & te. Iuuenalis in primo. Nec quæreris patri nec terrã cuspi
de quassas. Virg. ĩ buco. Dũ q̃ror & diuos q̃q̃ nil testibus illis. Profeci. ὅλην τὴν νύκτα
σπουδάζω ἀναγινώσκω ξενοφῶν. Aristote. νῦν οὖν ὅλην τὴν νύκτα φροντίζων ὅλου. Nostri
quoq; frequenter huiuscemodi utuntur constructionibus: noctu & die: Interdiu & no-
cte. Virg. in primo. Noctẽ non amplius unã Falle dolo. idem in eodem. Vna cum gen
te tot annos Bella gero. habere pro esse. Demosthenes ἔχω ἐν ταῦθα ἡμέρας διατρίβας. Te
ren. in phormi. Bene tibi se habent principia. Attici πλέον ἢ ἔλαττον ἢ ποσόν. Nos plus
minusue. & huic simile. Teren. ĩ andria. Quo iure quaue iniuria. Illi μέμφομαι τόδε καὶ
εὐμηθεῖς σοφίας. Homerus. G. Similiter nostri. Virg. in quarto ęnei. Nec meminisse pi
gebit elissæ. idem in bucolicis. Numeros memini si uerba tenerẽ. παροινῶσοι ἐλεεῖν πρα-
γμάτων. Admoneo te illius: & illũ Salu. ĩ catilina. Sed quoniã tãti uiri nos tẽpus admo-
nuit. Virg. ĩ. x. Luca. ut ꝓnus pendẽs ĩ uerbera tælo Admonuit biiugos. Illi τὴν παρ-
θένον ἐξηπάτησεν μοιχὸς ἐπουχὶ πᾶσ χομένοσ μὲ τάλαντα χρυσοῦ. Similirer Terẽtius ĩ phormio.
ne Senem per epistolam pellexit modo non montes auri pollicens. Attici Multa p ecli-
psim proferunt: uel pleonasmon. εἶτα παλίμπαιδος. Nostri quoq; nunc nuper οὗτος θαυμα
στὰ ἐφόρησε: deest πλῆν γῆ plaga: quomodo Terentius in eunucho. Plurima salute Par-
menonem summum suum impertit gnato: deest enim amicum. idem in eodem. Ego ne
illam? quæ illum. quæ me? quæ non φερέκρατης ὄζει τρυγὸς μύρου ἐκεῖνος καὶ ὄζε ταμύρα.
Terentius in adelphis. Olet unguenta de meo. Iuuenalis. Olebit laternam. ἀλλήλους
ἀγαπῶσι. Terentius in adelphis. Video sapere intelligere uereri inter se amare. ἄχθομαι
τοῖς κακοῖς. ἀχθέσθη τούτοις ποτέ. Hinc Romani piget genitiuo & accusatiuo coniun-
gunt: piget me hostium. Eiusdem constructionis sunt pudet: tedet. miseret. Inueniun
tur tamen etiam accusatiuis solis coniuncta. Terentius in adelphis. Hei mihi nõ te hoc
pudet. idem: Vt nihil pudet. αἰσχύνομαι τὴν ἡλικίαν τὴν σήν. Attici dicunt θαρρῶ τῇ δυνάμει
μεῖ καὶ πέποιθα ὅπλοις. Similiter nostri. Statius primo thebaidos. Terrigenas confisus
auos. Iuuenalis in tertio. Fidimus eloquio. Ciceroni nemo ducentos nunc dederit num
mos nisi fulserit annulus ingens. Virgilius etiam datiuo cõiunxit in undecimo. Dũ tro
ia tentat Castra fugæ fidens: & cœlũ territat armis. idẽ ĩ nono. Et fider noctí. Attici di
cunt πρόσθεν ὀλίγον. καὶ μικρῷ πρόσθεν. Nos quoq; ante paulũ: & paulo ante: quõ & post
paulum & paulo post: μετὰ μικρὸν ἦλθεν. μικρῷ ὕστερον. Plato. G. Cicero in secundo ĩue-
ctiuarum. Et uoces pauloante exaudire potuisti. Similiter Attici μικρῷ πρόσθεν ἦλθεν
quomodo & nos μετὰ μικρόν. Horatius. Illam post paulum: sed multo. Attici ὀλί-

γὰσ ἡμέρασ ὅλην τὴν ῥύκτα φροντίζω. Similiter nos. Ariſtopha. τοσοῦσ δὲ ἐνιαυτοὺσ πρὰτ
τῶ ἄρτι τοῦ διὰ τοσῶν δέ. Virg. i primo Vna cũ gente tot annos Bella gero. Idẽ in eodẽ.
Tu faciem illius noctẽ non amplius unam Falle dolo. idẽ in. iii. æneí. Tres adeo incer-
tos cæca caligine ſoles. Eramus pelago totidẽ ſine ſydere noctes ὀλίγου δέοντοσ. μυρίασ
ὑπῆρχε. Nos paulominus mille. ὀλίγοισ δεύρε λοε καὶ ὀλίγων. Terẽ. i andria. Soſia ades
dũ paucis te uolo χορολαισ ὑποσχόμενοσ. Iuuenalis i ſecundo. Fidibus ꝓmittere. Et Te
rẽ. i eunu. Fidibus ſcire ὀμνύναι τοὺσ δέουσ. Virg. i ſexto: Dii cuius iurare timent: & falle
re numen. idẽ in eodẽ: maria aſpera iuro. Nec mirũ cũ etiã paſſiuũ habeat. Vnde Luca-
nus i quinto. Et læte iurantur aues bubone ſiniſtro. Homerus. G. Menader. G. idem i
myſogino. G. Terẽtius i phormione. En unquã iniuriarũ audiſti mihi ſcriptã dicã. Et
Lucanus in ſexto. Effera dãnarat nimiæ pietatis ericto. Attici ὅμοιοσ γέμιστηκέω. Vir. in
bucolicis. Vrbẽ quã dicunt romã melibœe putaui Stultus ego: huic noſtræ ſimilẽ. Te-
rẽ. i eunu. Quid multa tibi dicã: domini ſimilis es. Attici τῶν πριν πραγματῶν ει δημων.
O ſocii neq; eni ignari ſumus ante malorꝝ: ideſt illroũ quæ pertulimus mala. Et nota ꝙ
ex huiuſcemodi ſtructura græca frequenter latini ac & atq; i ſignificatõe ſimilitudinis ac
cipiunt: ut ſimilis eſt hæc oratio: atq; ante. Virgilius i tertio æneí. Haud ſecus ac iuſſi fa
ciunt: Terẽ. i andria. Ita tũ diſcedo ab illo: ut qui ſe neget filiã daturũ: ideſt ut ab huiuſ
cemodi homine qualis eſt q filiã negat. Facio atq; feci ante: ꝑ ſicut ãte feci. Attici ὡσ περ
ποσ ποίω τρόπω ποίαν τρόπον οἷον τρόπον. Nos queãdmodũ. & quomodo. καρποῦναι τη-
μηδομην. Virg. i ſeptimo: Fruiturq; deorꝝ Colloquio. Iuuenalis i prío. Exul ab octaua
marius bibit: & fruitur diis iratis: at tu uictrix ꝓuincia ploraſ. Similiter potior illius rei
& illa re: & illã rẽ. Cicero i ſecundo iuectiuarꝝ. Rerꝝ potiri uolunt. Terẽ. i adelphis. Ille
alter ſine labore patria potitur cõmoda. idẽ i eodẽ. Miſeriã omnẽ capio. hic potit̃ gau-
dia. Salu. i iugurthino: Priuſq̃ legatos cõueniret ad herbalis potiretur. Virg. i primo:
Egreſſi optata potiũtur troes arena. Illi ὅσ ἡμέραι καὶ ὅσαι ἡμέραι. Hic romani quottidie
uel cottidie: pro quot dies: & quotãnis pro quotquot erũt anni: Attici. μακρω χρόνω: ικα-
μον χρόνον. Nos longo tẽpore ὀσφραίνη τι καὶ ὀσφραίνομαι τοῦ ψυχάυσ. Nos quoq; olfa-
cio illã rem. Terẽ. i adelphis. Sinerẽ illũ: ac nõ ſex totis menſibus prius olfeciſſem q̃ ille
qcq̃ cœperet. Odoror quoq; accuſatiuo cõiungitur. Luca. i. vii. Motũq; cadauere cœlũ
Odorati pholone liquere leões. Attici. λέγοι μαν. De futuro dicit. λέξοι μαν etiã de præte
rito κτείμει μέχρυσου. Et iterũ antiquiores tamen ἀρξοίμην de præterito dicunt ἀρξαι μηρ
Huiuſcemodi ſenſu romani ſolẽt. G. nõ ſolũ præteritis iperfectis: ſed etiã præteritis ꝑ-
fectis uti. pro præſentibus uel futuris: tam ſubiunctiuis q̃ indicatiuis. Virgilius in pri
mo æneidos: Certe hinc romanos olim uoluentibus annis Hinc forẽ ductores reuocato
a ſanguine teucri: Qui mare qui terras omni ditione tenerent Pollicitus: tenerent ἀρτι-
του κατεξοι εο. Idem in eodem. Cum uenit aulæis iam ſe regina ſuperbis Aurea compo-
ſuit ſponda. Cicero inuectiuarum primo. Non enim illud peto quod ſoleo: cũ ueheme
tius contendi impetrare reus: ut abſoluatur. Et Terẽ. i eunucho. Quæ uera audiui ta-
ceo. & contineo optime audiui pro audiam: uel audiuerim. Terẽ. in andria. Sed ſi quid
tibi narrare occepi continuo dari tibi uerba cenſes: occepit pro occipiam uel occeperi
Attici ὅτι πλεῖστον δύνασθαι. Similiter noſtri. Terentius. i eunucho. Munus noſtrorum
ornato uerbis quod poteris. pro ut poteris: & iſtũ æmulum quod poteris ab ea pellito:
quod poteris: pro ut poteris: quãtum poteris τιμοι γέροι το. Huic ſimile eſt illud terẽtia

num in andria. Quid me fiat pro in me fiat. Attici ὅ γε μάλιστα. Nostri cum maxime pro ἐπὶ μάλιστα. frequenter ponunt. Plato in eodem. G. Similiter Virgi. in prīo æne. Quam Iuno fert terris magis omnibus unam Posthabita coluisse samo. Attici τούμιν accipiūt παραπληρωματικά. Nr̄i quoq; freqūter ergo repletiui loco accipiūt. Terē. in andria mi hi ne: tibi ergo οὐδεὶς λέγει τοῦτο λέγει τοῦτο οὐδεὶς. ꝓ codē ponūt attici ex sup uacuo duplicantes abnegationē. Terenti. in phormi. Non sic futurū est. Luca. in primo. Aut hic errat ait nulla sine lege per æuum Mundus. Teren. in eunu. Nihil minus pro mini me. G. Teren. in andr. Quid nos quo pacto hic: satin recte: nos ne: sicut quimus aiūt quando ut uolumus nō licet. Idē ī eunu. Nūc ergo eā mihi phedria multę sunt cāę quā obrem cupiā abducere. frequētissime tamē sunt huiuscemōi figuræ quibus aduerbia no minibus uel participiis uel pronominibus reddūt: & maxime localia. Virg. Arma uirū que cano. Vnde latinū pro ex quo cano. Attici. ὡς ἔλεγον ἦσαν καὶ τουτοέστιν ὡς λέγουσιν ut rogauerit talis iūctura frequēs est apud nos. Quotiēs ut ꝓ causali cōiūctiōe positū preterito subiunctiui copulatur: uel etiā pręsenti uel futuro quādo loco ὅτι idest quod ponitur. Cicero ī. vii. uerrinaꝝ. Primum ut iudiciis: qui decem laudatores dare non po test honestius ei nullū daret. q̄ illum quasi legitimū numerū cōsuetudinis non expleret Attici. οὐδὲν ἧκε ἔλαττον. Romani non minus. nō parū. nihilominus. Illi τὴν ἡγεμονείαν οὐκ ἄπρακτον τῷ ἀνδρὶ παρέδωκαν. Cicero uerrinaꝝ primo. Ad hominē nō inertissimū. Attici οὐχ ἧττον pro similiter: & pro magis. Nostri quoq; non minus: non secus. Virg. ī . iii. Non secus ac iussi faciunt. Idem ī tertio. Non segnior pro similis. ἐν ἀρχῇ ī principio οὐδεὶς σωκράτους ἧττον ἀμαθὴς ἐγένετο: Teren. ī eunu. Hoc nemo fuit minus ineptus ꝓ magis prudēs. Illi οὐδέποτε με ἀπολείψειν ἔφη. nos nunq̄ μὴ νὴ οὐχὶ τεμεῖται. Nostri quoq; fre quēter duplici abnegatiōe utuntur pro simplici. G. ut nihilominus pro nō. & recuso ne faciam: pro recuso facere. ἀπαγορεύω μὴ λέγω καὶ ἀπαγορεύω λέγειν. In sequētibus uero οὐ χαλεπὲ λέξεως ἦττα λασ μακά τε φλεξε. Hæc autē figura solet fieri. ut abundātē abnegatiōe: uel deficiēte a coī subaudienda. Virg. ī iii. æneī. Non tibi troia Externū tulit: aut cruor hic de stipite manat. ꝓ neq; cruor. idē ī nono. Nō hic atridæ: nec fandi fictor ulyxes Be ne dixisset tamen ne ꝓ nec ponemus: uel & aut nec nō etiā. Et Luca. ī. iiii. Quippe ubi non sonipes motus clangore tubaꝝ Saxa quatit pulsu rigidos uexātia frenos Ora terēs spargitq; iubas. & subrigit aures: Incertoq; pedū pugnat non star tumultu. Hic enī ecō trario: & rursus οὐ τε κεῖμος ἐποίησεν οὔτε ὅστε. Isq; atq; & pro nec posuit: & ad omnia non in principio positum a communi accipitur. idem in eodem: Fluuios nō ille cruoris: Mē brorūq; uidet lapsus. μετὰ τὴν ψυχὴν οἱ οἰκεῖοι οὐδὲν μοῦ ὑπολοίπουτεν ἧττι ἔδωκαν. Sa lustius in catilinario. Postq̄ uictoriam sunt adepti: nihil reliqui fecere uictis. illi ὀφει λῶ σοι χαρεῖον καὶ ὀφειλῶ λέγειν τἀληθές. Et nos: debet mihi ille usuram: & debet illam rem facere. Nam infinitis uerborū tam illi q̄ nos frequenter utimur loco nominum: & illi q̄ dem pro omni casu: nos autem ꝓ nominatiuo uel accusatiuo: ut Persius. Sed pulchrū est digito monstrari: & dicier hic est. Idem: Euge tuum & belle. Luca. in quarto. Victu rosq; dei celant ut uiuere durent: Fœlix esse mori. loco. n. genitiui uel datiui uel ablatiui & accusatiui cū præpositione gerūdiis uel supinis utimur: de quibus de uerbo tractan tes sufficienter docuimus. Attici συγγρίνω ἀριστοτέλη πλάτωνι καὶ μετὰ τὸν πλάτωνος. De mostenes pro Ctesiphonte. G. Romani quoq; comparo tibi illū: & tecū. Cicero ꝓ De iotaro. Et si iniq castorē cum domino cōfero πανταχῆ tā ī loco q̄ per oēs ptes significāt.

Demosthenes philippicarũ quarto. G. ad locũ Demosthenes. G. quod est in loco. Nos omnifariã quidã: pro p oẽs ponimus: ubiq; autẽ in loco: & undiq; de loco: & quoq; ad locũ ἡ ἡλικία τοῖς παθοῦσι τρίβεται. Similiter nos Virg. i quarto. Omne æuũ ferro terit̃. Illi ἐπέχω σε μαίνομενον καὶ μαίνεσθαι καὶ ἐπέχω σε εἶναι μὴ μαίνῃ. Et nostri cõpesco illũ insanientẽ. & insanire: & ne insaniat παρὰ apud illos genitiuo & accusatiuo & datiuo adiungitur: & apud nos præter accusatiuo cõiungit̃ & ablatiuo tamẽ quando pro fine accipitur ut Salustius i catilina. Præter rerũ capitaliũ condẽnatis: pro fine condẽnatis: & tenus tã ablatiuo q̃ genitiuo: ut Pube tenus. Virg. in tertio. Pube tenus postrema imani corpore pistris. idẽ in tertio geor. Et crurũ tenus a mento palearia pendẽt. secundũ græcos dicit. Attici τέθνηκεν ἀριστοφάνης ὅτι ἦν πατρὸς ἀθηναῖος ἦν. Similiter nostri. Salu. i catili. Neq; tamen Antonius ꝑcul aberat: utpote qui magno exercitu locis æquioribus expeditos i fuga sequeretur: hinc uidet̃ etiã illud dignus patriis q̃ lætior esset iperiis. Et cui pater aut mezẽtius esset. Virg. Attici συγχωρῶ σοι τοῦ ἁμαρτήματος καὶ σὸ ἁμάρτημα. Latinoꝝ quoq; auctores. Cõcedo tibi illius rei: & illã rẽ. Luca. in primo. Tibi numine ab omni Cedet̃: iurisq; tui natura relinquet Quis deus esse uelis. Attici φέρουσι Xenophõ G. Liuius in. xxv. ab urbe cõdita. Qui Põpeiũ morbũ excusasse ferunt: ne cũ iretesset deditioni animos numantinorũ irritaret. Attici παρ᾽ ἐμοὶ pro ἐπ᾽ ἐμοὶ ἐν ἐμοὶ quomõ & nos apud te Aristophanes παρ᾽ ἐμοὶ οὐκ ἐς κόρακας πλοῦτος παρ᾽ ὑμῖν. illi φέρεται ἀλεξάνδρου πέρι. Vir. in primo. Quã iuno fertur terris magis omnibus unã Posthabita coluisse samo περὶ apud illos & præponit̃ & postponitur & diuersas habet significationes: quomodo & apd̃ nos de & prę & pro: & plęræq; præpositiones Herodotus historiaꝝ prio. G. Virg. i quarto. Te propter libycæ gentes: numadũq; tyrãni Odere: & qua de re. p de qua re. Teren. in andria. idẽ I præ: sequar pro præ i. Attici περὶ ὀλίγου ποιοῦμαι σε καὶ ταφὸν σου. Nostri despicio: cõtẽno: sperno illũ ad accusatiuũ solũ. illi πιστεύω σοι καὶ ὑπὸ σοῦ πιστεύομαι. Nos quoq; credo tibi & credor a te. Attici πειρῶμαι τῶν πατρῴων καὶ πειρῶ τῆς δέ. Aristophanes ὅταν μὲν αὐτὰς τὶς πένης πειρῶν τύχῃ. Latini ad accusatiuũ solũ. Virgi. in secundo. Aut terebrar̃ cauas uteri & temptare latebres. Expertus tamen & illam rem & illiuus rei. Virgi. in. xi. Sexcentos illi dederat ꝑpulonia mater Expertes belli iuuenes ast iulla trecentos: sed magis nomen est. Attici ἀπέχει σταδίων τῆς πόλεως καὶ σταδίῳ. Lycurgus. G. Hinc nostri uiginti passus & uiginti passibus aberat. Attici πεποίηκας εὖ ἀεὶ καλῶς καὶ δεδώκας σοι ἀεί. Teren. similiter i andria. Siue te hęc solum semper fecit maximum. illi ἐγνωσθη τὸ τῇ ἡλικίᾳ μένος καὶ ἐὰν γυναικὶ χρῆσθαι. Huic simile. Virgilius in secũdo. Sensit medios illapsus in hostes: pro illapsum se esse. illi ἄξιος ἐστὶ πρακτέος ἐστὶ καὶ πράττειν. Similiter nos trepidus est ad faciendum: & trepidus est facere. Virgilius i bucolicis Cur non mopse boni quoniam conuenimus ambo. Tu calamos inflare leues ego dicere uersus: pro boni ad calamos inflandos: & ad dicendos uersus. Attici αὐτῇ ἔχεται τρίβων ἰοῦ μὲν κεῖσθαι ἐκ κύκλου ἀλφητοῖς τῆν καρδίαν ... Et nostri circundare illi casibus: & circudare illi casus quomodo tot uolucre casus. & tot uolui casibus. Virgilius in primo. Quid ue dolens regina deum tot uoluere casus. Idem in eodem. Argentum pariusue lapis circundatur auro. Similiter induo te ueste: & induo tibi uestem. Virgilius in undecimo. Harum unam inueni supremum mœstus honorem Induit. Idem in decimo. An sese mucronẽ ob tãtũ dedecus amẽs iduat ποῖ ἢ πῶς apud græcos ifinitũ grauat̃ Interrogatiuũ circũflectit̃. Similiter apd̃ nos q̃ & quo. Attici πιστεύω σοι μοι τοῦτο ...

προσώπε τοῦ θεοῦ. Sed hoc sinemptosis esse uidetur. Ad uerbum eni sequens accusatiuo usus est datiuo autem & accusatiuo simul frequenter iungit credo uerbum Terentius in adelphis. Quod credas: aut cui credas: idem in andria. Credo tibi hoc nunc? Attici πλέον τριῶν ἐτῶν καὶ τρία ἔτη τοῦτο ἐγίνετο. Nos quoq; plus tres dies: & plus tribus diebus. Plato. G. similiter. G. quoq; πλέον ἡμερῶν τριάκοντα καὶ πλέον ἢ τριάκοντα ἡμέρας. Nri quoq; hac constructione ad omnes casus utuntur: Teré. in eun. Nos plus triduum. Virgilius in primo: Noctem non amplius unam Falle dolo. Lucanus in septimo: Plus est q̃ uita salusq; Quod periit. Cicero in frumentaria. Plus dimidio ὡς εἰπεῖν. Hoc attici construunt omni cum casu absq; uocatiuo. quomodo & nostri nisi & dumtaxat: ut nisi ille dicat: nisi illius iussu: nisi ille congrue: nisi illum doceam: nisi illo præsente ποῖ Græci frequẽter i locũ ποῖ in loco. Homc. Rõani tantũ. G. quo ad locũ. ubi in loco. Attici. πολὺ μᾶλλον καὶ πολλῷ. nostri ad ablatiuũ. multo magis: & multo maxime. Salustius i catilinario. Ea tempestate mihi imperium populi Romani multo maxime miserabile uisum est. Attici ζῶ ζωὴν ἀθλίαν. Similiter δουλεύω δουλείαν. Et nostri seruitutem seruiunt. Teré. Catilinam eadem canis. illi πολὺν χρόνον καὶ πολλῷ καὶ διὰ πολλοῦ. Romani multum tẽpus & multo tẽpore. Virg. i. vi. Nec plura his: ille admirans uenerabile donum Fatalis uirgæ longo post tempore uisum. Teré. i eunucho. Liquet mihi deierare his mẽsibus sex. septẽ prorsus non uidisse ꝓximis. Virgili. i primo: Iouisq; Et soror & coniũx una cũ gente tot annos Bella gero μάχομαι σοί. Nos quoq; pugnat mihi & ad me. Similiter certat. & huiuscemodi alia & mecum. Virg. Vna cũ gente tot annos Bella gero. illi φροντίζω τῆς πόλεως: ἐπὶ τῇ πόλει. Nostri quoq; faciẽs curã urbis: & sup urbe. Attici ἐπεὶ σβαίνω εἰς τὴν θάλασσαν. Et nostri adeo urbem & in urbem. Virg. in secũdo. Migdonides illis ad troiam forte diebus Venerat. idẽ i bucolicis Quo te mœri pedes: an quo uia ducit in urbẽ? δέομαι χρημάτων. Nos eget uerbum tam genitiuo q̃ ablatiuo coniungimus. Egeo illius rei & illa re. illi ποῦ ad locum & nos quo. Illi ἀθήνησι καὶ ἐν ἀθήναις: pro his genitiuis si primæ sint: uel secundæ nomina urbium: sin tertiæ ablatiuis utimur: & in semper pluralibus: ut romæ tyri: carthagine: athenis. Attici πότερον. & singulari & etiã plurali numero adiungunt. Nos uero utrum utriq; numero adiungimus. utrũ bonæ sunt hæres: an illa. Attici γυμνὸς τὴν κεφαλὴν ἐστὶν ἐβαίνεν. Virgilius: Nuda genu: nudoq; sinus collecta fluentes. ἐπιγελῶ τούτοις ἐμπαίζω σὲ καὶ σοί καταγελῶ σου καὶ σὲ ἐμπαίζω αὐτόν. Terentius in eunucho Habui scortum: cœpit id alludere: & me irridere. Virgilius tamẽ in primo. Certantq; illudere capto. Similiter irrideo tibi: pro irrideo. Terentius in eunucho. Sed his ultro arrideo. Attici προσορῶ τοῦτον αἴσιος ἔσοιτο. Virgilius in primo. Et alto prospiciens. idem in sexto: prospexi italiam summa sublimis ab unda. Terentius in heautontumeru. Quicquid ego huius feci tibi prospexi & stultitiæ tuæ. Attici πλείονες ἅπαντες τοῦτο λέγουσιν ἄνθρωποι. Terentius in andria. Quod plærîq; omnes faciunt adolescentuli ὑπερέχω σου καὶ ὑπερέχει ἡ κεφαλὴ τὴν χεῖρα. Nos quoq; præsto tibi & te Virgilius in duodecimo: Ibo animis contra uel magnum præstet achillem. Terentius in eunucho. Dii immortales homini homo quid præstat. Stulto intelligens quid interest. illi dicunt κηδεστής σοί καὶ σοί. Cognati uel affines uel fratres uel amici uel inimici horum his. Sic & similia omnia. illi ἔγωγε λέγω γενοίτο μοι τοῦ καλοῦ τοῦτο. Frequẽter & nostri huiuscemodi utuntur figura: ut genitiuos ponant pro nominatiuis. Cicero uerrinarum. Ita mihi deos uelim propitios: ut cum illius mihi temporis uenit in mẽtẽ

quo die citato reo mihi dicendum sit. non solum commoueor animo: sed etiam corpore perhorresco. Idem in. vii. Cum mihi tyndaridani illius uenit in mentem cũ segestã tum iura simul ciuitatatũ atq; officia considero. Attici πρὸς ἥκει μοι πόλι πραγμονεῖν τοῦτο. Teré. i eunu. Et adeo ad re attinere hãc oẽm rẽ Nostri frequẽtius attines ad illum & illi Attici ἀγαπῶν τῆς παρθένου καὶ ἀγαπῶν τὴν παρθένον. Romãi quoq; fugitãs: amãs: patiens: & multa similia tã genitiuo q̃ accusatiuo adiungunt. Sed accusatiuo iũcta participia: genitiuo noĩa sunt. Plato in lyside dixit: idest clementer pro nõ nimiũ. Hinc Salustius ĩ iugur. Sed his rumor clemẽs erat: pro nõ nimius εἰς ἔρχεται τὴν πόλιν οὗτος. Euripides. μόνον λέσυν τέκνοισιν εἰς ἄγει δόμους Teré. in andria. Adeõ ad eũ? Virg. in. x. Regẽ adit: & regi mẽorat nomẽq; genusq;: Idẽ in geor. Adit oppida pastor. εἰς ἡ λέξην οἰκείαν ἐκάλεπικός. Chresthóenes. Teré. ĩ pho. Adi magistratus. Attici ἱκετεύω λίθομαι σε πρὸς θεῶν. Virg. in. vi. Suposq; precati trimacrii: teucriq; uiri. Teren. in andria: Huic supplicabo: amorẽ huic narrabo meũ. προσκαλῶ σε καὶ προσέφη τοῦτον. Virg. ĩ. vi. Extremũ fato qđ te alloquor hoc ẽ Idẽ in secũdo Affat' q; deos & sanctũ sydꝰ adorat. Attici τῷ βασιλεῖ λέλεμένοι πρόοην ἔχοησαν. Rõani quoq; oblati sunt uobis: & ad uos. Attici προλαμβάνω σε καὶ προλαμβάνω σοῦ. Nã πρὸ præpositio tã accusatiuo q̃ genitiuo coniungit': sed in diuersa significatione: quod uos in multis facimus præpositionibus: ut in sub super & subter. de quibus sufficiẽter donatus docet: Præter autẽ quando loco sine accipitur: ablatiuo coniũgitur: ut Salustius ĩ catilinario Præter rerum capitalium cõdemnatis. Nam alias accusatiuum sequitur. Tenus quoq; quod apud græcos aduerbium est: sicut & sine: & multa alia quæ a nostris ĩter præpositiones ponuntur: tam ablatiuo q̃ genitiuo sortiatur secundũ græcos. Virgilius in tertio. Pube tenus postrema ĩmani corpore pistris. Idẽ in tertio georgicorũ. Et crurum tenus a mẽto palearia pendẽt. Idẽ ĩ. x. Cui laterũ tenus hispida nanti. Frons hominẽ præfert. hoc autẽ ostendimus secũdum græcos. Nam apud latinos nulla præpositio: nec aduerbiũ præpositionũ causaliũ. nisi actõ uel ablatiuo cõiũgit'. Attici εἵσεμεῖ τοῦ τοτε ἀγατοῦ γέν δοι τονῦν. Cice. uerrinarũ primo. Cũ illius temporibus mihi uenit in mentem. Illi ἐπὶ τοῦ τοῖς γέλαν καὶ ἐπιγέλαν σοί σε. Terentius in eunucho. His ego non paro me ut rideant: sed his ultro arrideo. Idẽ in adelphis. Rideo hunc. idẽ ĩ eadẽ: Nulli lædere hos arridet omnibus. Idẽ ĩ eunu. Cœpit ad id alludere. & me irridere. Attici προκρίνω σε ἄριστον εἶ μαι πάντων τῶν ἐμῶν ἑταίρων. Nostri quoq; huiuscemodi locutionibus utunt': ut præpono hunc optimũ esse amicorũ. Illi λατεύουσι τὴν κτίσιν οἰκοῦσι τὴν μεσοποταμίαν. Nostri quoq; accolunt fluuiũ & fluuio: ἀποβλέπω καὶ ἐπιβλέπω τὸν βουνόν. Sic nostri Cice. uerri. Et aspexit me illis quidẽ oculis. Virg. ĩ primo. Aspice bissenos lætãtes agmine cygnos. Attici ἐναντίον θεοῦ καὶ ἐνόπιον σαν. Teren. ĩ phormi. Nãq; inscitia est aduersum stimulos calces. παρεκαθήμην τῷ θεῷ. Iuue. ĩ. iiii. Spectent iuuenes quos clamor & audax Sponsio: quos cultæ decet assedisse puellæ. Illi πρῶτον μὲν οὖν δεύτερον δέ. εἶ τα μὲν ἔπειτα δέ. Nostri uero primo uel primum quidem: deĩde uero: uel post uero: uel nunc uero uel secundo aut secundum uero συστρέφω τὴν διάνοιαν καὶ ἀναπώλω τὸν νοῦν. Terentius in andria. Nunc quam rem uitio dent quæso animum aduertite. Idem in eunucho. Aduerti hercle animum. Virgilius in sexto Cerulea aduertit puppem: ripæq; propinquat. ἐπερειδόμενος τῇ βακτηρίᾳ ἐπιβαίνει ὁ ασθενῶν. Virgili. ĩ. x. Impressoq; genu nitẽs terræ applicat ipsum. Attici. ἐν μέρει πρὸς μέρος καὶ ἐκ μέρους. Nostri quoq; ad ptẽ: & ĩ parte:

& ex parte. Illi τοῦτο μόνον δεῖ λογίσασθαι οἱ ἐνομίσθησαν ἔργου. Teren. in andria: Id sibi negociũ credidit solum dari. G. Huic simile est illud uirgilianum Dixerat & genua ãplexus genibusq; uolutans Hærebat καθήμασ ἐσ ἐνετο τσγυσωπην κατὰ τοσον θέλημα Demosthenes. G. hoc est quod dicimus secundum uoluntatem uestram & secundum uos. Lucanus in septimo. Secundum emathiam lis tanta datur. Attici βουλεύομαι προβεπῶσ καί σοι καὶ προνοῶ. Quomodo & apud nos consulo & prouideo prospicio. tam datiuo q̃ accusatiuo coniunguntur: sed datiuo prouidentiam significat. Illi πατρόθεν καὶ μητρόθεν βάρβαρος ἐστὶ καὶ ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς βάρβαρος. Nos a patre & a matre atheniensis est. Attici πρὸς σοῦ λαμβάνω τόδε ἀντὶ τοῦ παρὰ σοῦ. Romani quoq; apud arbitrũ & ad troiã: tamẽ pro apud troiã. Vir. in pri. Prima q̃d ad troiã ꝑ charis gesserat argis. ὑπονοῶ τα ἱερα κεκλεισμένα ἢ γοῦν εἶναι. Frequentissime nr̃i quoq; participia ꝑ īfinitis ut audio iter sectum: mortuũ cæsum: & similia. in quibus oĩbus subauditᷓ esse: Iuue. Inoperituros audio multos. ὥστε λέγει περὶ κωπτειμ γεωργε. Salu. in catili. Et populis lætari: & merito dicere fieri. Attici στεφανοῦται κότινῳ στεφάνῳ καὶ στέφανος ἀμείνος καλάμῳ λευκῷ. Et romani coronatur illam rem & illa re: quomodo etiam induit. Horatius in corõari olympia. Virgilius in septimo. Induit albos cum uita crines. idem i. x. An sese mucrõem ob tantum dedecus amens Induat. Præpositio apud illos frequenter abundat Et deficit σύνα ποδαμοῦ μαι σ οησει. Demosthe. G. Et nostri conuenit mecũ tecum. Aristophanes autem. ἀπεὶ μὴ μέκει δέν ἐκ τραχηλιωθη πέσων. deest enim κατα. Homerus. G. Nostri quo q; utraq; figura utuntur. Virgi. in nono. Tum demum præceps saltu sese omnibus armis In fluuium dedit: deest cum. Attici μεμφομαι συγγνῶσι. idest nemini dat ueniã. Demosthe. G. Salu. in iugur. Hominis ueteris prosapiẽ multarum imaginum nullius stipendii. Frequentius tamen in huiuscemodi sensu Romani ablatiuo utuntur. Teren. in andria. Ibi unam aspicio adolescentulam forma bona fortassis: ac uultu sosia adeo modesto: adeo uenusto: ut nihil supra. Cicero in philippicis cõtra Antoniũ. tu nec soluẽdo eras: idest soluere debita nõ poteras. Illi συμφωνῶ ἑαυτῷ ἐὺ λέγει μόνου τι καὶ εὖ λέγει μόνων Nostri iueniuntur hac forma sæpe usi: conscius sum mihi bene facienti: & benefaciens: quomodo dicimus: nomẽ est mihi iulus & iuli & iulo & iulum. Virg. i. iii. Sẽsit medios illapsus ĩ hostes. illi κλέφας τὸν θεὸν τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς θεούς. Et nr̃i depilato deos decumas & deoꝝ decumas. Attici ἀποστεροῦμαι ὅλης καλῆς ἔστ᾽ ἄλλο τρία τράπεζι. Nr̃i accusatio. Sẽtio illã rem. ἀγνοεῖ τὴν αἰτίαν τινα. Similiter latini: ignoscit culpã. G. Et magis fœmina ipse fœtus est. Q̃uo apd̃ nos: hic & hęc stirps & finis silex: & multa similia. Herodotꝰ i. iii. G. i. obiit uel mortuus ẽ a suis. Attici ταὐτὸ τοῦτο τοῦτέστι κεῖμαι. Nr̃i quoq; idẽ hic illud ẽ Iu. i. ii. Implet & ad mœchos dat eisdẽ ferre cinædis ἀπέστασε ἐγὼ καὶ ἀπολεῖ λίαν ἐγὼ καί σε Q̃uo & latini sæpe & eadẽ uerba diuersis ꝑferũt significationibus: ut ruo: absolutũ & actiuũ. Virg. i. viii. Ruit oĩs ĩ urbe Pastoꝝ & acie numerus: hic enĩ ẽ absolutũ. In prĩo aũt actiue ꝑtulit. Incubuere mari totũq; a sedibꝰ imis Vna eurusq; notusq; ruũt. Similiter moror tã absoluta q̃ actiua significatiõe ponitᷓ. Virgi. ĩ prĩo. Hunc phœnissa tenet dido: blãdisq; moratᷓ Vocibus. Iuue. i. iii. Moranᷓ pauci ridiculũ & fugiẽtẽ ex urbe pudorẽ: hoc ĩ actĩa significatõe. Vir. i. iiii. Quid moror an mea pygmaliõ dũ mœnia frᷓ De struit. illi υἱὸς μουνεσί καί ἐστι μοί υἱὸς καλός. Similiter ẽt nos dicĩus argumẽtũ huiꝰ rei & huic rei ẽ illd̃: Q̃uo dicĩus prᷓ huiꝰ ẽ: & huic ille. Virg. i. viiii. Huic mõstro Vulcanus erat pater. Attici ἐρτόσ οὔτως δέ. Q̃uo & nr̃i: iterea dũ. Vir. i. iii. geor. Sed fugit iterea

fugit irreparabile tempus. Singula dũ capiti circũ uectamur amore. Idẽ in eodem. Inte
rea supat gregibus dum lœta iuuentus. Notandum ergo ꝙ quomodo apud græcos ἕως
coniunctum cum ἂν significat μέχρις ἄν: sic & apud nos interea. &. G. est & ubi pro ta-
mẽ inuenitur positum. Virg. in primo georgi. Nec nulla Interea est inaratæ gratia terræ
Interea posuit pro tamen τὸν βίον ἐκτελέσαι. uitã inire idest mortẽ obire. Attici ὀλίγον τὴν υ
κτα φροντίζω. Virgi. in primo. Noctẽ non amplius unã Falle dolo. Idẽ in tertio: Noctẽ
illam tecti syluis inmania nostra Perferimus. Attici ἦχει οὐδὸς τῆς πέτρας Huic simile
est. Virg. Ictũ iam fœdus ꝓ fœderis hostia. Illi νύκτος ἦλθε καὶ νύκτωρ τῇ ὑστεραίᾳ καὶ προ
τεραίᾳ. nos pridie aduerbialiter dicimus: & postridie: & priore die: tamẽ & posteriore &
postero: & nocte & superiore. Cice. i primo iuecti. Quid proxima quid superior nocte
egeris. Illi τοιοῦτος οἷος ὅσος ὁπηλίκος. huic simile Iuu. i ter. Hũc q̃lẽ nequeo mõstra
re & sentio tantũ ꝓ talẽ qualẽ. Et sciendũ ꝙ frequẽter huiuscemodi ꝓnoia demonstrati
ua & infinita noia loco ifinitiuorũ qualitatis & q̃titatis iueniunt apud auctores. Demo
sthenes. G. Vir. i. ii. Diis aliter uisum. Illi μὴ τὴν δύναμιν πράττειν ἐξεῖναι τὰ σχέρσι τάττα. Salu
stius in catilina. Proh deũ atq; hominũ fidẽ uictoria nobis in manu est. Illi βιάζεται μὲ
καὶ βιάζει με ποιοῦμαι τὸ δὲ τί καὶ ποιῶ. Nos multis uerbis tã actiuæ q̃ passiue uocis simili
ter in una eadẽq; significatione utimur: mereo & mereor: populo & populor: nutrio &
nutrior bello & bellor. Virgi. in. ii. geor. Hoc pinguẽ & placitã paci nutritor oliuã: pro
nutrito. Idẽ in. xi. Pictis bellantur amazones armis. illi οἱ μὲν ἄλληνες οἱ δὲ βάρβαροι οἱ
μὲν ἀγαθοὶ οἱ δὲ κακοὶ τούτων ꝓ quo nostri dicũt quidã boni quidã mali: alii boni alii ma
li: & hi boni & hi mali. Attici τὴν μὲν καθ' σαι ὦ ἑταῖρε. Terẽ. in adel. Sed quid ista æschine
nostra: aut qd nobis cũ illis. Iuue. in tertio. Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
Plato. G. Nostri in utraq; significatione actõ utunt. Virg. in. iiii. Vltra uiꝝ pœnas ini-
mico a fratre recepi. idẽ in. iii. Nunq̃ oẽs hodie moriemur iulti. Vindico quoq; i utraq;
significatiõe iuenit tã pro læso q̃ contra lædentẽ accipien dũ. unde uĩdicta nõ solũ pœ-
na sed etiã liberatio accipit. Persius: Vĩdicta postq̃ meus a prætore recessi. Vnde & as-
sertio tam a seruitute in libertatẽ q̃ a libertate i seruitiũ trahi significat qd apud Liuiũ in
multis legimus locis. Attici ἀκούετε τις ὑμῶν λαβέτε τῆς τοῦτο. Terẽ. i adel. Apite aliqs
actutũ hostiũ Attici τί ex supuacuo adiiciũt. Plato. G. Terẽ. i andria. Subtristis uisus
est esse aliquid. ὅτου χάριν καὶ τῷ ἦλθες δεῦρο ꝓ cuius causa Cice. phili. ii Illud cassianũ
cui bono. i. cuius gratia aut ad cuius bonũ. Attici. G. frequentissime hac figura utunt
nostri. Salustius i iugurtino Hoies ueteris prosapiæ multaꝝ imaginũ ac nullius stipẽ
dii τοῦ ποιεῖν τοῦ φαγεῖν τοῦ λαβεῖν τοῦ λέγειν. Demosthe. τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειρο
τονεῖν. pro hac constructione. i. pro articulo genitiui: quod coniungunt græci cum uer-
bo infinito. nos gerundiis in di terminantibus utimur: addentes tamen causa uel gratia
ut discendi causa lego Virgilium: & accusandi causa & defendẽdi in forum procedo. δεῖ
ταί χρήματα τῶν ὁδεῖν καὶ δέομαι τροφῆς. Isocrates. G. Nostri egeo illius rei. & illam
rem: & illa re. & supplico tibi & quæso te. Terentius in andria. Huic supplicabo amorẽ
huic narrabo meum. Cicero pro Roscio. Nam per deos immortales quid est in hac cau
sa ꝙ defensiõis idigeat? Demosthenes philip. iiii. καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ τῶν στρατευ
μάτων ἀξιώσει ἑαυτὶς τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς εὖ βουλευομένο
υς ἡγεῖ. & nostri frequẽter hac figura utũtur: quemadmodum dicis sic facis pro ut dicis
facio. διὰ τὰς ἁμαρτίας: ad accusatiuum: διὰ σὲ οὐδεὶς ἡμῶν βούλεται εὐφημεῖν. Cicero pro

liga. Atq; in hoc quod cum mendacio si uis gloriari per me licet. τοσοῦτον ὅσον τοσοῦ
τον διενήνοχεν ὅσ μεἰρά του διεφέρος ὅσον ὡσ τὲ καὶ λέγειν ἅπαντας ꝙ plærique dicunt τοσοῦ-
τῳ διοίσεισ τούτου παρ ἄρσ ὅσῳ. Et romani tantum quantum. & tanto quanto: differt
distat interest præstat Attici τοσοῦτον ἄπειμι τοῦ κακουργεῖν καὶ τοσ οὕτῳ ἀπέχει τοῦ λί κα
κόσ εἶναι. Similiter latini tantum: & tanto defuit inuitis ciuibus aliquid facere. Cicero
pro. M. Marcello. Tantum abes a perfectione maximorum operum: ut fundamenta
quæ cogitas nondum ieceris. Illi οὕτωσ μεγ γένηθεισ χρόνου ὕστερι κοσ ταῦτα ἐποίει. Terenti-
us in eunucho. Ille alter ad nos uenit: annos natus sedecim. illi ἐπαίνουσι ποτὲ μερδία τό
φιλοτιμον εἶναι τῷ τέλει και διὰ τουγεμαίό τατου φαι νέσθαι ꝑ quo nos. cū tū. Cicero ꝑ liga.
Cum in omnibus causis grauioribus Cai Cæsar initio dicendi commoueri soleam uehe
mentius q̄ uidetur uel usu uel ætas mea postulare. Tum in hac causa ita multa me per-
turbant ἄρα apud illos supponit᷑ τοίνυν præponitur. apud nos autem: & igitur & ergo
tam præponuntur q̄ supponuntur. Attici τῶν προσηκόντων ἀγαθῶν ἦλθεν μοί εἰσ νοῦν. Omnia
hæc & apud nostros inuenis Virgilius in nono. Nocte super media tuti sub matribus
agni Balatū exercent. Cicero uerrinarum primo. Vatum illius temporis mihi uenit in
mentem. Idem de signis. Venit enim mihi fani loci regionis illius in mentem. Attici σή-
μερον ἡμέρα ἄυριον τρίοι τούτο δὶ νῦν οἶδα ἐκεῖνα τοσ ἄλισ. Nostri quoq; aduerbium est quā
do casuali adiungunt Persius. Euge tuum & belle: nam belle hoc excute tutum. idem
Hesternum cras abiit. Virgilius Mane nouum & sponte sua. & Lucanus in primo. Tu
satis ad uires romana in carmina dandas. Attici δικὴν πολεμίῳ μιᾶοι σὰν αὐτοὺσ ποιεῖν.
Salustius in catilinario Cum domos atq; uillas uideas in modū urbiū ædificatas. Thu
cydides. G. ꝑ nudiustertius. Hinc rōani tertiū & tertio calēdas uel nonas uel idus. uel
calēdaꝝ: nonaꝝ: iduū ꝑ itertio ante calēdas uel nonas uel idus. Cice. inuectiuaꝝ primo
Meministi ne me ante diem duodecimam calendarum nouembrium dicere in senatu fo
re in armis certo die: qui dies futuru sesset ante diem sextum calendarum nouembrium:
pro in diem sextum calendarum nouembrium: ante frequentius tamen accusatiuo ad-
iungitur: & per eclipsim præpositionis. Attici πείθομαί σοι ὑπακούω σοῦ ὑποτάσσω μαι σοὶ
Hinc romani obedio tibi: & ausculto tibi. Salustius. in catilinario. Q uę natura prona
atq; neutri obedientia finxit: pro obaudientia. Terentius in andria. Pamphilum ne ad-
iutem an auscultem seni. Attici πειθόμενοσ τῷ πατρὶ εἰ μισοι ὑπηκοωσ. Hinc romani di-
cunt audiens tibi sum. Attici ὑπὲρ ὅσ σοῦ ἀν πράσσοι. accipiunt: sicut & nos super pro de.
Demosthenes philippicarum: iiii. G. Virgilius in primo. Multa super priamo rogitās
super hectore multa. Attici ἡμισει Hinc romani. Dimidio superat. Iuuenalis in quinto
Partes quod uendere possis Pluris Dimidio. Similiter præstat pro superat. Virgilius ī
duodecimo. Ibo animis: uel magnum contra prestaret achillem: pro superet. Idem in
primo. Gradiensq; deas superemine omnes. Illi περιεῖναι τούσ ἀνθρώπουσ ἀποδοκιμα
ζω τοδετι. Romani ad accusatiuum despicio & contemno. & aspernor illum. προβλέπε
ἐν ἀγορᾷ ἐπιβλέπει με τοδε. Cicero pro Milone: Et aspexit me illis quidem oculis. quibꝰ
tum cum omnibus omnia minabatur. Virgilius in primo. Et alto prospiciens summa
placidum caput extulit unda. Illi ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὑπὸ λαμπρῷ ὑπὸ τῷ στρατηγοσ. Hic sub apđ
nos accusatiuo & ablatiuo adiungitur. gen itiuo enim præpositio apud latinos prepo
ni non potest separatim. Virgilius in secundo. Postesq; sub ipsos nituntur gradibus.
Idem in octauo. Sub te tollerare magistro Militiam. Sub oculis quoque dicimus pro
F

ante oculos. Attici ἀπέχομαί σε λοιδορεῖν καί λοιδοροῦντος. Sic & nos patimur illum facerē
hoc: & hoc facientem: & hoc faciente. Illi ἄρτι ἢ πρώην. dicunt ꝙ pauloante uel mox fuit
Et ex hoc romani e uestigio dixerunt: uel ꝙ stās aliquis in eodem uestigio facit. unde sta
tim quoq; dicitur: uel quantum tempus est in uno uestigio faciendo: quod est breuissi/
mum. Cicero in primo uerrinarum. E uestigio quasi quodam circa eo poculo factus est
uerres rediit ad se. atq; ad mores suos. Illi ὑπὲρ καππρού μι θῆσι καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων. Sic & simi
lia dicuntur. Virgilius in sexto. Gemina super arbore sidunt. Et frōde super uiridi sunt
nobis mitia poma. idem in primo æneidos. Fama super æthera notus. Attici ἐπὶ κρωβοῦ
ησάν ἡ τοῦ μ ἐπὶ τ ωμῆ μερων τοῦ κρόνου. non addentes diem: hoc & nostri est quando faciūt
Demosthenes pro Ctesiphonte. G. idem in philippicis. G. ὑπὸ τὴν ἑξουσίαν αὐτοῦ ὑπάρ/
χει: Et nostri sub imperio suo & sub imperium suum facit gentes. Attici ὑπομένω καί ὑπο
φέρω. Et latini substinebant illum. Illi ὑπολαμβάνω: pro respondeo ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη τά
δὲ ἡγορή ἀπολογούμενος. Plato in protagora. G. Hinc Virgilius in sexto. Suscipit anchi
ses atq; ordine singula pandit pro respondit ad interrogationem æneæ. Inueniuntur &
nostri abundantia utentes: ut loquere dicens: & stude properans & similia. Attici ὁρῶ
μας μεταμελέσθαι καὶ μεταμελόμενος Hac figura frequentissime quoq; romani utuntur:
ut infinita uerba pro participiis ponant: ut Terentius in adelphis. Video sapere in loco
amare inter se. νὴ τὸν ἀπόλλω μὰ τὴν ἀφροδίτην. Latini plærumq; utuntur accusatiuo in
huiuscemodi interiectionibus: proh deum fidē. Terentius in phormiōe proh deum im
mortalium fidem: negat phanium esse hāc sibi cognatam demipho. Et ad nominatiuū
tamen solet proferri: ut idem in adelphis. Proh dii immortales facinus indignum geta
quod narras. Attici συλλέγει φθόνον μοί ὁ βάσκανος. Et nos inuidiam mihi colligit. ἐπι/
τρέπω τοῖς χαίρειν καὶ χρήματα. Iuuenalis in primo. Audēti sese indulsisse tribuno ἐχω σκή
πτρου καὶ φέρω κομίζω τόδε. Virgilius in septimo de thyara & sceptro. Hoc priami gesta
men erat cum iura uocatis. Idem in primo. Virginibus tyriis mos est gestare pharetrā:
Idem in eodem. Præterea sceptrum illione: quod gesserat olim Maxima natarum pria/
mi. Illi γνῶσις ἐδῆσις ἐςί τῆς γραμματικῆς. Et nos est nobis prudentia illius rei: &
de illa re: φροντίζω τόδε καί φροντίζω σοῦ. Et nos ad accusatiuum: curro illam rem:
χάριτας ἀθανάτους σοὶ οἶδε. Terentius in eunucho. Magnas uero agerē gratias thais mi
hi. Idem etiam in eadem. Et habetur & refertur thais tibi ut merita es gratia. Attici ἐσα/
γω λόμους τοῖς ἐμοῖς μὴ χαιρέτω. Hic nos uicem tuam doleo pro ī tuam. Et septimo ca/
lendas pro ante calendas. Virgilius in primo. Italiam fato profugus pro in italiam Te/
rentius in eunucho. At ille alter ueniet annos natus sedecim pro ante sedecim. Fre/
quētissime est hæc figura apud auctores ī qua præpositio deficit χαμόθεν quod est a loco
Cratinus pro in loco posuit. G. Melius tamen distinguendum χαμαί. etiam bene a loco
accipitur χαμόθεν χάμαζε. ab humo. Nos genitiuo quidem ī loco & ablatiuo uero de loco
& accusatiuo ad locum utimur: humi sum es est. Salu. in jugur. Quæ humi crudo at/
q; arenoso gignuntur. Virg. tamen eiectum littore dixit pro in littus: quam uis quidā
distinguentes eiectum ad consequens uerbum dicunt. Littore egentem suscepi: & regni
demens in parte locaui βόσκεται τὴν ὕλην τὸ πῦρ. Simile Virg. i. iii. geor. Pascuntur uero
syluas & sūma lycei. Idem in. ii. æne. Implicat & miseros morsu depascitur artus. Sic
ergo possumus dicere satior illius rei & illam rem. Ter. in adel. Sed postquam intus sū
omnium rerum satur.

Explicit Liber de Constructione.
Sequitur de duodecim carminibus.

Rma uirũq; cano troiæ q primus ab oris. Versus gener̃ uniformis
Specie dactylus: Compositione simplex: nec similis pedibus: de-
positiõe terminalis ĩ dissyllabũ: q diuidit̃ ĩ cæsuras. Per cola qdẽ ĩ
noue: p cõmata uero ĩ duas: semiqnariã & semiseptenariã: p pedes
a ĩ qnq; qa dactylus habet tres syllabas Discipulus q d ẽ genere uni
formis? Magister qa generalia metra noue sunt. Dactylũ: anape-
sticũ: iãbicũ: trochaicũ: choriãbicũ: peonicũ: ionicũ: a maiori ioni
cũ: a minori anapesticũ. Et sunt ĩ qbusdã generibus diuersæ speci-
es uersuũ: ut choriãbicũ asclepiadeũ ex spõdeo & duobus choriãbis & pyrrichio. Simili-
ter alia huius generis plurima ĩ ueniũt̃ metra. ut illud Horatianũ. Lydia dic per oẽs te
deos oro sabarim. Cur pperes amãdo: qd hẽt choriãbũ & bachiũ: dactylũ uero unifor
me ẽ. Di. qd ẽ specie dactylicũ? Magi. qa legitios pedes dactylos & spõdeos accipit: q
in dactylos resoluũt̃ ratõe tempoꝝ. Di. qd ẽ cõpositiõe simplex. Mag. qa sũt uersus ex
diuersis generibus metroꝝ cõpositi: quales ĩuenies apud. Horatiũ: & etiã alios lyricos
uersus mixtos ex dactylis & iambis: ut ẽ apud Flaccũ Scribere uersiculos amore pcul-
sũ graui. Est enĩ semiqnaria pẽthimemeris heroica cũ dimetro iãbico. Heroicus uero si
plex est cõpositiõe. idest a pedibus unius speciei cõponit̃. Di. qd ẽ nec similis pedibus?
Ma. qa licet uel dactylos uel spõdeos ponere. Di. qd ẽ depositiõe termĩalis ĩ dissyllabũ
Ma. catalecticos dicũt qbus deest ĩ fine aliqd Acatalecticos qbꝰ nihil deest. Heroicus
aũt q legitios hẽt dactylos: qa trissyllabi sũt: ideo ĩ dissyllabũ desinere uult: & minuit ĩ
fine unã syllabã ne sit ĩpedimẽto sequẽti uersui qn celeriter incipiat. Præterea dicunt̃ hi
percatalectici qbus abũdat una uel duæ syllabæ: ut nouenariũ pĩdaricũ: qd cũ sit dime
trũ iãbicũ: habet tamẽ unã syllabã plus ĩ fine. Horatius. Syluæ laborãtes geluq;. Bra-
chycatalectici dicunt̃ ĩ iãbis & similibus: qbus deest una syllaba uel duæ. ut est senariũ
iãbicũ colophon: ut Hora. mea renidet ĩ domo lacunar. Per cola diuisio sepat̃ ĩ certas ĩ
tegras ptes orationis Per pedes uero secũdũ metri rationẽ: & p cõmata similiter. Cõma-
ta aũt sũt tria. trochaica: semiqnaria. & semiseptẽaria. Q uarta enĩ bucolica magis pas
sio ẽ sicut semipes & quarta trochaica: & quæ ĩueniũtur p singulos pedes Cæsure uero
uersuũ & rythmũ leuiorẽ solẽt pficere: & necesse est uel unã uel duas cæsuras ĩuersu ĩ ue-
niri: nã tres rarissime possunt ĩueniri ĩ eodẽ uersu: nã si semiqnariã hẽt trochaicã raro ha
bere põt. nisi quãdo monosyllaba ĩtersit dictio: ut munera clara dedit dat eidẽ debita
pater. & ecõtrario si tertiã trochaicã hẽt: semiqnariã raro habere potest. Per pedes quiq;
diuidit̃ hic uersus cæsuras: qa sex pedes qnq; habet ĩterprætatões. Di. quod figuraꝝ est
heroicus uersus Ma. triginta & duaꝝ. di. quomodo. ma. qa qnq; dactylos uel spõdeos
habẽtes unius sunt figurę: similiter quattuor dactylos & unum spõdeum habẽtes qnq;
faciunt figuras: & ecõtrario ex quattuor spõdeis & uno dactylo qnq; figuraꝝ est. Vnus
enĩ inter quattuor mutas loca qnq; facit figuras. Sic & duo spondei inter tres dactylos
& duo dactyli inter tres spõdeos mutãtes loco denas faciunt figuras. Habemus igitur
tres modos: & primus singulas figuras habet ex qnq; similibus. Pone igitur figuras. Se
cundus modus constat ex quattuor dactylis & uno spõdeo quinq; figuras pone & hic
decem figuras. Tertius modus est ex duobus & tribus cõmutatis: in quo denæ inueni-

unt᷑ figurę. Adde ēt. xx. Oēs igit᷑ sūt. xxx. & duæ figuræ: & ut sciās ēt aliā rōnē figurarꝝ i oī metro: cōputa quot pedes accipiūt singula loca: & multiplica numerꝝ quē accipiūt singula loca: priora ad nū erꝝ pedū: quos accipiūt loca sequētia. ut i heroico prius locus accipit duos pedes: hoc est dactylū & spōdeū: similiter secundus duos. bis duo q̄ttuor fiūt. tertius similiter duos: bis q̄ttuor octo fiūt. Q uartus quoq; duos: bis octo. xvi. & q̄ntus duos bis sedeci. xxx. & duo. Et i iambico similiter primus locus accipit pedes q̄nq;: secūdus tres: ter q̄nq; sūt quīdeci: Tertius quoq; quinq; quinquies quīq;. xxv. Quartus tres. ter. lxxv. ccxxv. oriūtur. Q uīntus quinq;. quinquies. ccxxv. melies cētū & uigīti q̄nq; Sic in omī metro i quo diuersarꝝ pedum sunt eadē loca capacia: ut i cāpestico & trochaico hac ratiōe figuras potes in uenire. Nā in illis metris in quibus singula loca fixos habēt pedes. idest singulos fiunt unius figuræ: ut in asclepiadeo ac saphico endecasyllabo & similibu᷑. Arma uirūq; cano troiæ qui primus ab oris. Disci. scande uersum magi. Armaui. rumq;ca. notro. iæqui. primus ab. oris. di. quod habet figuras: ma. decē di. quare: ma. quia cōstat ex tribus dactylis & duobus spōdeis. di. quot cæsuras habet. ma. duas. di. quas: ma. semiquinariā & semiseptenariā. di. quomō. ma. Armaui. rumq; ca. notro. iæ. di. quot ptes oratiōis habet iste uersus: ma. nouē. di. ostēde. ma. arma. uirum. q;. cano. troiæ. q. primus. ab. oris. di. quot nomīa: ma. sex. arma. uirum. troiæ. q primus. oris. di. quot uerba: magister. unum. cano. di. quot præpositiones. mag. unā. ab. di. quot coniunctiones. ma. unā. q;. di. arma quæ ps orōnis est. ma. nomē. di. quale. ma. appellatiuum. di. cuius speciei. ma. generalis. di. cuius generis. magi. neutri. di. cur neutri. ma. q̄a oīa quę in plurali numero in na desinunt sine dubio sunt neutri generis. di. cur singulare nō est in usu. ma. q̄a multas & uarias res hoc nomē significat. arma enī dicunt᷑ hoc noīe instrumēta non solum bellica: sed etiā fere oīum artium: ut Virgi: de agrestibus in primo geor. dicēdum duris quæ sint agrestibus arma: nautarꝝ quoq; & pistorꝝ istrumenta arma dicunt᷑. Virg. in quinto. Colligere arma iubet ualidisq; icumbere remis. Idē in prīo. Cęrealiaq; arma expediunt. Cum igit᷑ sit omonymum q̄d q̄dā unicum dicūt: & uarias res significet: sicut ipse demōstrat: singulę enī earꝝ hēnt sua noīa ut scutum galea &c. Nō igit᷑ opus ē in hoc noīe singularis numerus: cum sēp in plurali significatiōe ponat᷑. Pōt ēt & differētię cā hoc singulare taceri: ne ab armo artu corporis obliq casus ꝓferri existiment᷑ hic armus huius armi. di. cuius figuræ. ma. simplicis. di. fac ab eo cōpositum. ma. armiger armipotēs semiermis iermis & iermus. di. cuius casus in hᵒ loco. ma. accusatiui. di. unde hoc certum ē: ma. a structura. i. ordinatiōe & cōstructiōe sequētium. Cano enī uerbum actio cōiungit᷑: gᵒ si quādo iuenies talē ordinationē: pone loco neutri masculinū & fœmi. quorꝝ accusatiui nō sunt similes noīatiuis: & māifestabit᷑ tibi casus: ut i hᵒ uersu: cano uirꝝ dixit: similiter cano illā dicius ex q̄bus neutra quoq; sine dubio possumus itelligere secundum quē casum ꝓferāt᷑. tā i singulari q̄ i plurali nūero. Nec solū tamē i neutro genere i quo ntūs accusatiuus & uocatiuus similes sunt: sed etiā in aliis generibus in q̄bus iuenies similes casus: & dubitas secundū quā structurā positi sint: cōpone cum illis q nō sunt similes: & soluisti tibi dubitationē utputa si dicas oratoribꝫ utor magistris & dubites utrꝝ datiuus an abltūs sit casus oratoribus & magistris nō solum ꝙ utor uerbum ablatiuo sēp cōiungit᷑ hoc possis agnoscere sed etiā si secundū singularē numerꝝ hāc eandē ordies orōnē dicēdo: oratore magistro utor. Omnia. n. terminātia in e ablatiuū masculina uel fœmīa nullū similē casum

habét.di.quotæ est declinatiõis arma? Ma.secũdæ.Di.quare.Ma.qa genetiuũ armo-
rũ facit.Omnia autẽ neutra pluralia a finalẽ nominatiui ĩ o longã conuertũt:& adita
rum faciunt gtũm:si sint secundæ declinatiõis.Illđ quoq; possũ dicere:quoniã alterius
declinatiõis nomẽ in ma desinẽs in plurali numero nõ ĩuenit̃ nisi secundæ:ut pría prío-
rum sũma sũmoꝝ.di.fac deriuata ab eo? ma.armariũ:armamẽtum armamẽtariũ ar-
mile:quæ nunc nocãt brachialia.Sic Cice.i.iiii.de rep.Armẽtum hẽo armẽtarius.di.
dic uerbũ denoĩatiuum.M.armo armas armat.di.unde certum ẽ quãdo uerba a noĩe
an nomẽ a uerbo nascit̃?ma.ex ipsa significatiõe & reꝝ natura cognoscit̃:nã nõ possu-
mus dicere armo:nisi prius sint arma qbus armemur:nec auro as:nec subærro as.Vnđ
ꝑsius subærrato tinniat auro:nisi prius sit auꝝ uel æs.Cõtra autẽ a uerbo nascit̃ qđ nõ
põt eẽ nisi prius actus uerbi in eo intelligat̃:ut cũ dicas lector ĩtelligo eũ prius legisse:
& sic ei nomẽ do.Ergo armo sicut diximus uerbũ ẽ denoĩatiuũ qđ a noĩe nascit̃:lector
aũt nomẽ uerbale.D.passiuũ eiꝰ dic.m.armor.di.declina.M.armor ris uel re tur.di-
dic ꝑticipia actiua.M.armãs rus.passiua armatus dus.D.fac nomẽ uerbale a ꝑticipio
præteriti tpis.M.armator armatrix.Di.cur?Ma.qa oĩa ꝑticipia præteriti tpis us in or
cõuertẽtia faciũt nomẽ uerbale in oĩ cõiugatione masculinũ ex quo iteꝝ or in rix mutan
tes facius fœmium nisi euphoniæ.i.sonus ꝓhibeat qđ euenit ĩ illis q̃ ĩ sor desinũt̃ ut prã
sor cursor tõsor:nẽo.n.dicit prãsrix cursrix tõsrix pp aspitatẽ ꝓlatiõis:ut Terẽ.tõstrina
dicit euphoniæ cã addẽs t cõtra regulã.Sicut.n.a doctore doctrina cõsonãtes eas hũit
quas suũ uerbũ primitiuũ sic debuit tõsrina absq; t esse nisi sonoritas coegisset.Defere-
strix quoq; Cicero in thimæo ꝓtulit addita t.Di.fac alia deriuatiua ab eodẽ supradicto
ꝑticipio.Ma.armatus tus tui armatura quæ rẽ ipsã significat.Et sciẽdũ ꝙ plerũq; quæ
dã noĩa fere eandẽ hẽnt cũ ꝑticipiis terminationẽ:differũt autẽ declinatõe.nã noĩa quar
tæ sũt:ꝑticipia uero secũdæ:ut iudicatus ὁ κριθεὶς huius iudicati secũdæ:iudicatus uero
ἡ κρίσις huius iudicatus quartæ.Monitus παραινεθείς huius mõiti:mõitus παραίνεσις:
huius monitus:lectus ὁ ἀναγνωσθεὶς huius lecti & huius lectus ἡ ἐκλογή.Aditus προσέ
ις huius aditi aditus εἴσοδος huius aditus.Quidã aũt stulte & cõtra usũ auctoꝝ ꝑtici
pii penultimã ꝓducũt:& dicunt hoc se facere differentiæ cã.nullũ.n.ꝑticipiũ ueniens a
uerbis ĩ eo desinẽtibus siue secũdæ siue quartæ sint cõiugatiõnis ĩ ꝓductã hẽnt ãte tus:
ut moneo monitus:hẽo habitus prætereo præteritus.Vir.in.ix.O mihi præteritos refe
rat si iuppiter ãnos.obeo obitus.Idẽ in.x.Morte obita quales fama ẽ uolitare figuras:
adeo quoq; facit aditus.Oui.in fastis.Sol aditus quã quæris ait ne uana labores.Nup
ta iouis fratri tertia regna tenet.De aditus igit̃ quãtũ ad pręsẽs sufficiẽter dixĩus:latius
ãt ẽ de ꝑticipio hoc ĩ libro singulari.Nũc ẽt hoc ẽ sciendũ ꝙ gtũs quoq; supradicti ꝑtici
pii pene in oĩbus assũpta o facit rei nomẽ:ut iudicati iudicatio:orati oratio:rati rõ:mo
niti monitio:lecti lectio i penultĩa ĩ oĩbus correpta.Quãuis igit̃ regula det nobis co-
piã tã in us q̃ in o terminãtibus ut ĩ significatiõibus reꝝ.tamẽ auctoꝝ nobis usus sunt
magis obseruãdi.Illud quoq; sciendũ ꝙ multa noĩa uerbalia ꝑticipiis futuri tẽporis si-
milia ĩueniunt̃ & a passiuis qdẽ semꝑ ut amãdus φιληθησομενὸς nomẽ amãdus ὁ φιλητέ
ος ꝑticipiũ legẽdus ὁ ἀναγνωσομενὸς nomẽ legẽdus ὁ ἀναγνωστέος ꝑticipium similiter &
docẽdus ὁ διδαχθησομενὸς nomẽ & διδακτέος ꝑticipiũ & futuri qdem tpis ꝑticipii passi
uis hoc euenit sẽp.in actiuis aũt nõ semꝑ:sed in qbusdã:& hoc in fœmininis:ut armatu
ra ὁ ὅπλισις nomẽ & ὁπλισομένη participium littura ἐξάλειψις nomen & ἐξαλειφθησομένη

participiũ: ſcriptura ἡ γραφὴ nomẽ & ἡ γραφὴ ὁ μέρη ꝑticipiũ. Eſt aũt iuenire noia adie-
ctiua hoium & mobilia in oibus ſimilia ꝑiter ꝑticipiis præteriti tpis etiã i declinatõe no
men & ꝑticipiũ ut doctus nomẽ ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ δεδιδαγμένος ꝑticipium armatus
ὁπλίτης nomẽ & ὁπλισμένος ꝑticipiũ. Ergo ſciendũ ꝙ ſi ſint nomia mobilia hoium nõ
poſſunt eadẽ ẽt rerꝫ eẽ ut doctus armatus & cõtra ſi ſint rerꝫ incorpaliũ nõ poſſunt eadẽ
& hoium adiectiua ut monitus aditus. Sũt ẽt rerꝫ uocabula quædã quæ neutris ꝑte-
riti tpis ꝑticipii ſimilia ſunt ut factũ nomẽ τὸ πρᾶγμα & τὸ πεπραγμένον participiũ ẽ uiſũ
τὸ δόγμα nomẽ & τὸ δεδογμένον ꝑticipium. Eſt ãt quãdo ꝑticipiis præſẽtis tpis ſimilia i
ueniunt nomina adiectiua: ut ſapiens nomen ὁ σοφὸς & participium ὁ φρονῶν: amans
nomen ὁ φίλος & participium ὁ φιλῶν. Sed nomen genitiuo: participium autem accuſa
tiuo iungitur ſecundum uerbi naturam. Vt natus & ipſe dea γεγενημένος θεᾶς: natus
autem γέρον θεᾶς dicitur. Diſcipulus uirum quæ pars orationis eſt. Magiſter nomen.
Di. qd eſt nomẽ? M. ps orõnis uniuſcuiuſq; rei ſuppoſitæ: cõmunẽ uel ꝓpriã qualitatẽ
ſignificãs. Di. quod accidũt nomini. Ma. q̃litas ſiue ſpecies genu. fi. ca. ſiue decliatio nã
cõparatio nõ bene iter accidẽtia põt poni: qa nõ ẽ generale accidẽs: nec i oibus inuenit
noĩs ſpeciebus ſicut ſupradicta qnq;. Nõ eni ẽ ſpecies noĩs i qua nõ iuenias qualitatẽ &
genus & numerum figurã & caſũ. cõpatio autẽ i ſolis ut dictũ ẽ adiectiuis iuẽit. Di. dic
igit uirꝫ cuius ſpẽi ẽ? Ma. primitiuæ: põt tamẽ & a uireo uerbo eẽ deriuatũ: & ẽ appella
tiuũ: & ſignificat corpus ãimale. Di. cuius generis? Ma. maſculini. Di. unde hoc certũ
ẽ. Ma. tã ab ipſa natura eius rei quã ſignificat q̃ a terminatiõe & declinatione: oia eni i ir
deſinẽtia q̃ ꝓpria ſũt hominũ maſculina ſũt: & ſecundæ declinationis: ut uir uiri. læuir
læuiri: treuir treuiri & ſimilia. Di. cur ꝑ u ſcribitur? ma. quia nomina a ui ſyllaba incipi-
entia per u ſcribuntur exceptis bitumine & bili quãdo fel ſignificat & illis quæ a bis ad-
uerbio componuntur: biceps bipatens biuium. Di. e cur ſonum uidetur habere uocalis
β literæ græcæ. Ma. quia omnis dictio a ui ſyllaba breui incipiens d uel m uel r uel t uel
x ſequẽtibus hoc ſono ꝓnunciant. uideo uidebam uidebo qa i his temporibus ui cor-
ripit: mutauit ſonũ in y i præterito aũt ꝑfecto & in aliis in qbus ꝓducit naturalẽ ſonũ
ſeruat ut uidi uiderã uidiſſem uidero. Similiter mutat ſonum uitium qa corripit: uita
autẽ nõ mutat qa producit. uim mutat qa corripit. uis aũt nõ mutat qa producit. Si-
militer uirago & uirgo mutãt: qa corripiunt. uires aũt & uirtus nõ mutant qa produ-
cunt. Similiter uim mutat: qa corripit ui: uimen aũt producit: ideoq; nõ mutat. Vix
mutat qa corripit: uixi nõ mutat: qa producit: & hoc idẽ pleriq; ſolent & in illis dictio
nibus facere in qbus a ſi breui incipiunt ſyllabæ ſequẽtibus dictis cõſonãtibus. d. m. r.
t. x. ut fidus ꝑfidus cõfiteor ĩfirmus: ĩfimus firmus. Sunt q nõ adeo hoc obſeruãt: cũ de
ui nemo fere dubitet. Di. cuius nũeri eſt uirum. M. ſingularis. Di. dic pluralẽ. Ma. uiri
Di. cuius figuræ? Ma. ſimplicis. Di. fac ab eo cõpoſitum. Ma. ſemiuir duumuir trium-
uir quinq;uir decẽuir centumuir læuir frater mariti: uirbium quoq; uirꝫ bis dictum tra-
dũt: uiripotẽs uirago uirgo uirilluſtris uirdeuotus uirmagnificus uirſpectabilis. Quæ
oĩa ideo cõpoſita accipimus: qa ſub uno accẽtu ꝓnunciamus. di. dic cuius caſus eſt ui-
rum. ma. accuſatiui ſingularis. di. fac ab eo deriuata. ma. hic & hæc uirilis & hoc le: & ui
rilitas: uirtutem quoq; hic uolunt deriuari qdam. di. fac aduerbium? ma. uiritim quod
græci κατ᾽ ἄνδρα dicunt. i. per ſingulos uiros. di. q; quæ pars eſt? ma. cõiunctio eſt. di.
quid eſt cõiunctio. ma. pars orõnis cõnectens ordinãſq; ſententiã. di. quot accidunt cõ-

iunctioni. ma. tria: potestas ordo figura. di. cuius est potātis? ma. copulatiuę. di. cuius ordinis? Ma. suppositiui. Di. cuius figurę? ma. simplicis. Di. quē habet accētum? ma. hæc & aliæ duæ cōiunctiones ue uidelicet & ne sunt apud latinos inclinatiuę: quas græci encliticas uocāt. solēt eni suos accētus i extrema syllaba præcedētis dictiōis remittere: ut uirūq; subiectisue tātoue. Ne autē sæpissime e amittēs apostrophe uocat̄ nō solū uocali: sed etiam cōsonāte subsequēte: ut tāto me crimine dignū ducis. Di. fac cōpositū ab ea. M. quodq; atq; neq; quoq; nec quoq; a neq; factū ē p apocopā extrēarū uocaliū. & qa in fine syllabæ q scribi nō poterat transiuit in c. Di. cano quæ ps orōis ē. ma. uerbū Di. quid ē uerbū. Ma. ps oratiōis cū tēpore & modis significatiuū. Di. quod accidunt uerbo. Ma. modi formæ significatiōes cōiugatiōes nūeri figurę tēpora persona quoq; in plęrisq;. di. cuius modi ē cano? Ma. īdicatiui. Di. cuius formę? Ma. pfectæ. Di. quā aliā formā hēt hoc uerbū? Ma. frequētatiua: ut cāto cātas. Di. unde solēt nasci frequētatiua Ma. plęrūq; a participiis præteriti tēporis ut cātus cāto cātas habitus: scriptus scriptas captus capto captas cursus curso cursas: domitus domito domitas. uolutus uoluto uolutas. Ideo autē diximus plęrūq;: qa ago agis facit agito: & lego gis to. & noscis cito & scio scis scito a quo rursum sciscito. di. cuius significationis ē cano. ma. actiuæ di. cur? ma. qa facit passiuū canor. di. cuius ē cōiugatiōis. ma. tertiæ correptæ. di. unde hoc certum ē. ma. qa psona prima uocalē correptā ante cōsonantē hēt quæ in tertia producta siue quarta cōiugatione īueniri nō pōt: & q nō solū in secunda psona is finalis corripit̄ cano canis: sed in plurali numero & in pria & secunda psona i penultia corripitur Itaq; antepenultima in his acuit̄ psonis: ut canimus canitis. Necnō impatiuus & īfinitiuus e correptā habētes: sicut etiā donatus docet māifestissime id ostēdunt. di. cuius numeri ē. ma. singularis. di. dic puralē. ma. canimus. di. cuius figuræ. ma. simplicis. Di. fac cōpositū ab eo. ma. succino accino cōcino. di. cuius temporis. ma. præsentis. di. dic præteritū pfectum. ma. cecini. di. cur? ma. qa uerba in no desinentia tertiæ cōiugatiōis sint in ui faciunt præteritum: ut sterno straui: cerno creui: sperno spreui: lino leui: pono quoq; antiqui posiui secundū analogiā dicebant: quod nunc posui dicimus. Cano autē ideo cecini dixerunt ne si caui secundū analogiā dicerent: nō a cano nasci uideret̄ sed ab eo quod ē caueo. Ab eo tamē cōposita in ui diuisas faciunt præteritū cōcino cōcinui: succino succinui: occino occinui. di. dic pticipia actiua. m. canēs & cātaturus: passiua cantus & canendus. di. fac ab eis noīa? ma. cantus το μελοσ και ῳδη & cātio cantor & cantrix & cantilena & a frequentatiuis duo cātitatus cātitatio & cātator & cātatrix & cantatio. Concinnus quoq; a canēdo cōpositum ē. di. troiæ quæ pars ē? ma. nomē. di. quale. ma. ꝓpriū. di. cuius spēi. ma. deriuatiuæ a troe. n. rege noīata ē troia. di. dic ab alia deriuata. ma. troianus troicus tros quoq; ē quādo cū ꝓ appellatiuo. i. gentili accipit̄. Et sciendū q plęraq; gētiliū & ꝓpria solent eē ipsoꝝ conditoꝝ urbiū siue gētium & appellatiua ut italus danaus latinus tros. di. cur troia cum apud græcos diphthōgum i priore habeat syllaba nō seruat etiā apud nos? ma. qa in dissyllabis in qbus æ uel œ diphthōgi ātecedunt apud græcos sequēte uocali dyæresim solent facere latini plęrunq; & ꝓ cōsonāte duplici accipere i etiā a priore subtrahere syllaba & adiūgere sequēti: q̄uis antiq̄ solebāt duo ii scribere: & alteꝝ priori subiūgere alteꝝ prępонere sequēti ut troiia maiia aiiax: hāc tamē cōsuetudinē habuer̄t ęoles imitātes q καῖλον p diuisionē dicūt ꝓ καιλον & multa similiter diuidunt. di. q quę ps oratiōis ē? ma. a qbusdā ꝓnomē eē putat̄ hoc

ſed nõ recte. ꝓprie.n.ꝓnomẽ ẽ qđ ꝓ noĩe ꝓprio ponit̃:& ꝑſonã finitã hẽt. Ergo cũ qs
uel q & qualis.& talis:tantus & q̃tus & ſimilia ĩfinita ſint uel ĩterrogatiua uel relatiua:
nec finitas hẽnt ꝑſonas potius ſũt noĩa:nec mirũ ſi quædã ex ipſis declinationẽ hẽnt ꝓ-
noĩum:cũ ꝓnoĩa quoq; multa de qbus nõ eſt dubitatio qn ꝓnoĩa ſint noĩum hẽant de
clinationẽ:ut meus tuus nr̃ & ueſter. Et ẽ ſciendũ ꝙ q ꝓ qs ponit̃: qs autẽ ꝓ q non: &
oĩa huiuſcemõi relatiua noĩa ꝑ ſe acuunt̃.in cõtextu autẽ orõnis grauant̃.i.ꝓ acuto ĩ
fine grauẽ accentũ accipiunt:hoc tamẽ ipſũ q pro aduerbio ſæpe ĩuenit̃ quãdo accipit̃
ꝓ quomõ.ẽ etiã abltũs. Di.fac ab eo cõpoſitũ. Ma.qſqs qſq; aliqs aliq ſiqs neqs quiſq̃
qcũq; qſpiã qdã:quin:quod ſignificat qnõ & curnõ & utnõ & necnõ:atq & atqn. D.pri
mus quæ ꝑs orõnis ẽ. M.nomẽ. D.cuius ſpẽi ẽ. M.ordinalis & ẽ a græco qđ πρωτοσ. D
cuius gradus ẽ. M.ſuplatiui. D.unde hoc certũ ẽ. M.qa oĩbus ſolet numeris præponi
& gtõ plurali ſẽp cõiungit̃ qđ ſuũ ẽ ſuplatiui:ut prius illoꝝ. Ergo ꝓprie illoꝝ ẽ noĩum
ſuplatiuus quæ numeꝝ ſignificãt a tribus & ultra. Nã cõpatiuus eius.i.prior q ad unũ
ſolet fieri ſemp ĩter duos ponit̃:ergo poſitiuũ numeꝝ noĩa nõ hẽnt. Quod autẽ cõpa-
tiuũ ẽ prior oſtẽdit ĩ us neutꝝ qđ ab eo naſcit̃ prius. Nullũ.n.nomẽ in or deſinẽs cõe ĩ
us facit neutrũ niſi ſit cõpatiuũ:ut hic & hæc melior & hoc melius:hic & hæc doctior &
hoc doctius.ſic ergo hic & hæc prior & hoc prius. Di.fac ab eo aduerbiũ. Ma.priæ pri-
miter primũ primo. Di.fac deriuatiuũ nomen. Ma.primitiæ primitiuus primitiua pri
mitiuum:primarius primulus priores priſcus priſtinus prias priatis. Di.cur in fine cir
cũflectit̃ prias. Ma.qa antiq hic & hæc primatis dicebant penultimam circũflectẽtes:
ti igitur conciſa manſit accentus integer in eadem a littera quæ extremæ ſyllabæ facta ẽ
quæ erat in pleno penultima. Ergo idẽ in omnibus ſimilibus obſeruãdum ẽ:ut arpinas
ſuffenas capenas & aliis ſimilibus & cõpoſitũ a primo primordiũ prĩcipiũ primipilari-
us primicerius decẽprimi:quomõ decẽuiri primogenitus πρὸτότοκοσ ηπρῶτὸγομοσ prĩ-
motinus πρὸιμοσ quomõ ſerotinus ὀψίμοσ pridie prĩceps. Di.ab quæ ꝑs eſt? Ma.præ-
poſitio ẽ. Di.qd ẽ præpoſitio? Ma.ꝑs oratõis quæ præpoſita aliis ꝑtibus orõnis ſignifi
cationes eaꝝ aut mutat aut cõplet aut minuit. Cõplet ut facio ꝑficio:mutat doctus in-
doctus:minuit:ut rideo ſubrideo. Di.cui caſui adiungit̃ ab præpoſitio. Ma.ablatiuo
Di.in appoſitione ſola an etiã in compoſitione. Ma.caſualibus partibus orationis præ
põit̃ tã ĩ cõpoſitiõe q̃ ĩ appoſitiõe. Sed ĩ cõpoſitione cũ noĩatiuo & cũ eius declinatiõe:
aut cum illis dictiõibus quæ carẽt caſibus. In appoſitione uero cũ ablatiuis caſualium:
ut abduco cens tis:abigo ens tis. Et ſciendum ꝙ eandem ſignificationem habet a & ab
& abs.& a qdem uel abs uocali ſequente non ponimus.ab uero nõ ſolum uocalibus ſe-
quentibus:ſed etiam conſonantibus quibuſdam non male ſonantibus antecedente ab:
ut abduco abdo.abs uero ſequente q abſqualibet uel c:ut abſcõdo:uel t ut abſtineo uel
abſtraho. Di.quo accentu pronunciatur ab? Ma.per ſe acuto:in uerſu uero graui ſicut
& aliæ omnes præpoſitiones in ſuo loco poſitæ ideſt præpoſitiuæ. Nam eſt quãdo mu
tant ordinem & poſtponuntur & mutant accentum ut te propter eundem propter: hic
penultima habet acutum accentum:qđ ſi præponeretur ſine dubio grauaretur. Di.oris
quæ pars eſt? Ma.nomẽ. Di.cuius numeri? Ma.pluralis. Di.dic ſingularem. Ma.ora.
Di.quando habet aſpirationem ora. Ma.quando tempus ſignificat: quando autem fi-
nes ſine aſpiratione eſt: & quando plurale eſt neutri generis eſt a ſingulari quod eſt os
oris.

Onticuere oēs ītētiq; ora tenebāt. Di. ſcāde uerſum. Ma. cō ticu eremneſi tēti quo
rate nebāt. Di. dic cæſuras. Ma. ſemiqnaria. Di. quot hēt figuras? M. x. Di. q̄re?
Ma. qa hēt. ii. dactylos & tres ſpōdeos. Di. tracta pedes. Ma. conticu ero emneſin tēti
quorate nebāt. Di. ꝑtes orōnis quod ſunt? Ma. ſex. Di. quod noīa. Ma. duo. Di. quæ?
Ma. oēs & ora. Di. quod uerba? M. duo: cōticuere & tenebāt. Di. qđ aliud hēt. Ma. ꝑti
cipiū in tēti & cōiūctionē q;. Di. cōticuere q̄ ps orōnis ē? M. uerbū. Di. q̄le? Ma. ꝑfectū.
Di. quomō dicerē? Ma. īdicatiuo cōiugatiōis ſecūdæ. Di. cur ſecūdæ? Ma. qa in præſēti
tpe ſecūda ꝑſōa ī es ꝓductā deſinit cōticeo ces q̄uis a prima quoq; ꝑſōa hoc māīfeſtū ē ī
hac cōiugatione. Omnia enim uerba in eo deſinentia ſecundæ ſunt coniugationis: exce-
ptis paucis primæ coniugationis: quæ fere ſunt hæc: beo as: creo as ſcreo as: meo meas:
nauſeo as: laqueo as: calceo as: enucleo as. Quartæ queo qs & eo is & quæ ex eis cōpo-
nūť. Di. cuius ſignificatōis? Ma. actiuæ. Di. dic paſſiuū? Ma. cōticeor. Di. cuius nūeri?
Ma. pluralis. Di. cuius figuræ? Ma. cōpoſitæ. Di. ex quibus cōpōiť? M. ex ītegro & cor
rupto. cō præpoſitio ē: ī ītegra q̄uis ſeparata ī appoſitione nō poteſt īueniri. ſed ſemper
ī cōpoſitione. Ticuere aūt corruptū ē quia a qđ habuit ītegrum mutauit ī i: ut conticue-
re pro tacuere. Di. cuius perſonæ. Ma. tertiæ pluralis. quæ tā ī re q̄ ī rūt ī hoc tpe finiť.
Di. cuius tēporis? Ma. præteriti ꝑfecti. Di. dic primas ꝑſōas ī oī tpe ꝑ ſingulos modos.
ma. īdicatiuo cōticeo bā cōticui rā cebo. Di. dic totū īꝑatiuū. Imꝑatiuo contice cōticeat
cōticeamus cōticete cōticeāt cōticeto tu cōticeto ille cōticeamus tote cēto. Optatiuo uti-
nā cōticerē iſſem ceā. Subiūctiuo cū cōticeā cōticerē cōticueri cōticuiſſē cōticuero. Infi-
nitiuo cōticere cōticuiſſe cōticitū ire uel cōticituꝝ eē. Imꝑſonalia īdicatiui cōticeť bať ci
tū ē uel cōticitū fuit tū erat uel fuerat cōticebiť. Imꝑatiuo cōticeať cetor. Optatiuo uti
nā cōticereť cōticitū eēt uel fuiſſet cōticeať. Subiūctiuo mō cū cōticeať reť conticitū ſit
uel fuerit tū eēt uel ſet: citū erit uel fuerit. Infinitiua īꝑſonalia ſimilia ſūt paſſiuis cōticeri
cōticitū eē uel fuiſſe conticitū iri. Di. quid ergo intereſt īter īfinita īꝑſonaliū & paſſiuoꝝ?
Ma. qa īfinitis īꝑſonalibus neceſſe ē uerbū & ꝓnomē uel nomē adiūgere: ut taceri a me
uolo. i. tacere uolo. Sin autē uerbū tantū addas: dicēdo taceri uolo. paſſiuū oſtendis ſi
ne dubio: licet tamē paſſiuo adiungere ablatiuū caſū: ſed ita ut ſubiungať accuſatiuis
primæ uel ſecūdæ uel tertiæ ꝑſonæ: ut legi uolo me a te legi te uolo a me: legi illū uolo a
te uel a me: legi ille ſe uult a te uel a me. Ecce hoc paſſiuū ē ſine dubio: qa & accuſatiuus
& ablatiuus adiungitur īfinito: qđ ſi eēt īꝑſonale fieri nō poſſet: nā accuſatiuum ei nūq̄
poſſumus adiungere. Ex illo quoq; ē facile dignoſcere ꝙ īperſonale habet ſignificationē
actiuā etiam in infinito: nā taceri a me uolo dicimus ꝓ tacere uolo. Taceri autem illum
uolo eam perſonā oſtendo pati quā ꝓtuli ꝑ accuſatiuum. Imꝑſonalibus autē pati qdē
neminē ſignificamus. agere autē eam ꝑſonā oſtendimus quam ꝑ ablatiuum ꝓferimus:
ut taceri a me uolo pro tacere uolo: taceri a te uolo ꝓ tacere te uolo: taceri ab illo uolo ꝓ
tacere illum uolo. di. cur conticitum ire facit futurum? Ma. qa per formā participii præ
teriti temporis neutri & īfinitiuum ire uel iri tā actiuum q̄ paſſiuum ꝓfertur: ut tacitū
ire uel tacitum iri: uel ꝑ futurū actiui ꝑticipium & eſſe uel fuiſſe tacitum eſſe uel fuiſſe:
taciturus enim participiū futuri: præteriti tactus tacta tactū. Ergo in neutris uerbis q̄-
uis nō ſint participia præteriti ad ſimilitudinē habentiū hoc ꝓferimus: ut ſtatum ire ſi-
cut amatum ire: & duo ſupina tacitum tacitu ſtatum ſtatu: ex quo ſtaturus: ut amatū
tu rus: ſic in cæteris quoq;. Diſcipulus cur conticui facit præteritum perfectum? Magi.

quia oīa in ceo desinentia mutāt eo in ui diuisas & faciunt supradictū tempus: ut arceo arcui taceo tacui iaceo iacui: excepto mulceo mulsi. di. fac inchoatiuum. ma. cōticeo cōticesco quidā tamē cōticisco ꝓtulerunt. Sed regula magis ichoatiuis e penultima flagitat in his quæ a uerbis secundæ cōiugatiōis deriuant᷑: ut horreo horresco ferueo feruesco caleo calesco. Inueniunt᷑ eni ab aliis quoq; cōiugationibus: sed raro: ut amasco hisco labasco scisco. di. declina passiuum indicatiui conticeor cōticebar: conticitus sum uel fui: conticitus erā ram bor. Imperatiuo cōticere atur amur emini antur: cōticetor tu cōticetor ille: cōticeamur eminor entor. Optatiuo utinā cōticerer cōticitus essē uel fuissē cear. Subiunctiuo cū cōticear cerer tus sim uel rim: cōticitus essem uel fuissē: tus ero uel fuero. Infinitiuo cōticeri cōticitū esse uel fuisse: cōticitū iri. di. participia dic᷑ ma. conticitus cendus. di. cur solent romani pręteritū pfectum in or desinentiū uerboꝝ & oīa tēpora quoꝝ regula a præterito pfecto nascit᷑ p participia decliare᷑ ma. qa apud græcos quoq; in plurimis uerbis in qbus secunda & tertia psona idicatiui deficit in præterito p participiū eas declinant: & optatiui quoq; & subiunctiui præteriti: ut πεπλεγμένοι εἰσὶ πεπλεγμένος εἴην εἴης εἴη πεπλεγμένω εἴητον εἴητον· πεπλεγμένοι εἴημεν εἴητε εἴησαν. πεπλεγμένος ἔσομαι· πεπλεγμένοι ἐσόμεθα ὤμεν. sic & optatiua & subiunctiua quod Romani in omnibus in or desinentibus faciunt. Et sciendū q̄ a pticipio ut supradictū est pręteriti tēporis solent nasci infinita futuri tam actiua q̄ passiua: ut cōcitū ire & concitū iri: & passiui quoq; siue ipersonalis præteritū ifinitū ut cōticitum eē uel fuisse: & supina duo cōticitū cōticitu: & futuri participium actiuum cōticiturus: & hæc qdem oriunt᷑ a pticipio præteriti: a pticipio uero præsentis quod nascit᷑ in pria & secūda cōiugatione a secunda psona: cū extremæ syllabæ iterponimus n: ut amo amas amās doceo docēs. In tertia uero & quarta a prima psona mutata o in ens: ut lego legēs audio audiens facio faciēs uenio ueniens: exceptis eo & queo & quæ ex eisdē cōponunt᷑: hæc autē e & i habēt in noīatiuis pticipioꝝ: nā iens & quiens faciunt pticipia: in gtō quoq; p trāsmutationē uocaliū in u declinant᷑ ut iens eūtis quiēs queūtis: cōtra oīum pticipioꝝ morē. A præsenti uero pticipio actiuo nascit᷑ futurū passiui s finali abiecta & addita dus: ut amās amādus: docēs docendus: legens legēdus: faciens faciendus: audiens audiēdus: iens autē & quiēs & ex eis cōposita a genitiuo faciunt futurū adiens adeuntis adeundus. Gerūdia quoq; tria a pticipio futuro nascunt᷑: ex tribus etiā cāsibus. i. genitiuo datiuo & accusatiuo amandi amādo dum: faciēdi do dum: docēdi do dum: audiēdi do dum: eundi do dū. di. dic nomen uerbale ex eo. ma. cōticitor trix: quæ q̄uis regula cōcedat dicere: tamē nisi in usu inueniamus auctoꝝ nō temere debemus ꝓferre ipsa res cōticiniū a taceo simplici fit taciturnus & taciturnitas taciturus & tacitus pticipia. di. oēs quæ ps ē. ma. nomē. di. quale ma. appellatiuū. di. cuius spēi. ma. numeralis: oīa aūt noīa numerū significātia appellatiua sūt: q̄uis sint quædā cognoīa ꝓpria quæ uocē qdē habēt numeraliū: nō tamen et significationē: ut qntus catulus decimus Brutus. di. pōt hr̄e hoc nomē cōpationē. ma. nō. di. quare. ma. qa nullū nomē numerū significās cōpationē pōt hr̄e: cum unusquisq; numerus in se constet: nec augeri nec minui in sua qualitate pōt: excepto prior quod in duobus ordinem significat. di. cuius generis est. ma. cōmunis quia omnia nomina in is desinentia si apud græcos: uel cōmunia sunt uel mobilia quæ illi τριγενῆ uocāt apud nos sine dubio communia sunt ὁ πᾶς ἡ πᾶσα τὸ πᾶν ut hic & hæc omnis & hoc omne ὁ χρήσιμος ἡ χρησίμας καὶ τὸ χρύσιμον hic & hæc utilis & hoc utile ὁ δύσκολος ἡ δύσκολος τὸ

δυσκόλεφ hic & hæc difficilis & hoc difficile. Di. cuius numeri. Ma. pluralis: & ẽ sciendũ q hoc nomẽ. i. oĩs eandẽ uim hẽt significationis siue singulariter siue pluraliter pferat̃. Oĩs hõ enim si dicã & oẽs hoĩes idẽ significo & oĩa quæ similẽ uim habent. i. cunctus et uniuersus si. Di. cuius figure. Ma. simplicis. Di. fac ab eo cõpositũ. Ma. oĩpotens oĩfariam omniparens oĩgena. Virg. in octauo. Omnigenũq; deũ mõstra. Di. fac aduerbiũ simplex. Ma. oĩo. Di. cuius casus ẽ hic. ma. noĩatiui: idẽ tamẽ ẽ etiã uocatiui in oĩ plurali numero. Accusatiuus uero huiuscemõi noĩum. i. quæ noĩatiuum & genitiuũ singularem similẽ habẽt accusatiuum pluralẽ tam in es productã q̃ in is longã terminãt. di. intenti quæ pars oratõis ẽ. Ma. participiũ. Di. qd est pticipiũ? Ma. pars orõnis partem capiens noĩs parteq; uerbi. Di. quot accidũt participio? Ma. sex genus: casus: tẽpora significationes: numerus & figura. Di. cuius generis. Mag. masculini. Di. cuius numeri. Ma. pluralis. Di. dic singulare? ma. intentus intenta itẽta intentatũ. Et sciendũ q oĩa participia præteriti & futuri tpis mobilia sunt: & masculino quidem & neutro genere secundum noĩa secundæ declinationis declinant̃. In fœminino uero primã declinationẽ seruãt. Præsentis autẽ tẽporis pticipia cõia sunt trium generũ: ut hic & hæc & hoc amãs & tertię declinatiõis. Et sciendũ q sunt quædã uerba quorũ significatio ad solos mares uel ad solas fœminas ptinet: ut futuo cuius pticipiũ quoq; ad mares solos ptinet ut futuens. nemo enim dicit hæc futuẽs nisi figurate in epicænis nõibus aĩalium: ut hæc aquila futuens. In quo q̃uis fœmininũ pferamus: tamẽ marẽ intelligimus. Sic etiã in fœminino nubo uir nõ dicit nisi abnegat sexũ: & quasi fœmina loquat̃. Ergo nubens quoq; proprie de fœmina dicit̃. Sed aliquãdo possumus figurate masculinis quoq; generibus adiungere talia. si dicam magnus ẽ ignis nubens mihi. ignis p amata dicens. Di. cuius casus? Ma. noĩatiui: idẽ tamẽ est & uocatiui. Di. cuius significationis? Ma. hoc primum debes scire q significatio pticipiorũ tam a generibus uerborũ quã a formis sumit̃. Ergo a qnq; generibus. i. actiuo neutro passiuo cõi deponenti. Totidẽ nascunt̃ species participiorũ & a formis quattuor. i. pfecta meditatiua inchoatiua frequẽtatiua: totidem formæ participiorũ. Di. dic igit̃ cuius spẽi? Ma. passiue. nascit̃ eñi ab intendor uerbo passiuo. Di. cuius formæ. Ma. eius cuius uerbum ex quo nascit̃. i. perfectæ. Dis. potest aliã formã hr̃e hoc uerbum? Ma. põt frequentatiuã intẽtor intentaris: ex quo participium itentatus. Di. cuius tẽporis? ma. præteriti. figuræ cõpositæ ex duobus itegris. Et scis dũ q simplex eius in usu tam per tus q̃ p sus iuenit̃ tentus & tensus. Lucanus i primo. Et uarias ignis tẽso dedit aere formas. Et tẽtus tamẽ a teneor fit. põt tamẽ nomẽ eẽ itentus unde itentior itentissimus. Tentoriũ quoq; hinc deriuat̃: & tẽtigo & tenor. Dis. q; quæ ps orõnis ẽ. ma. cõiunctio copulatiua. Di. cuius ordinis? ma. præpositiui. Di. ora quæ ps ẽ. ma. nomẽ appellatiuũ neutrũ plurale simplex: casus in hoc loco accusatiui. Idem tamẽ ẽ i neutris nõibus sẽp & noĩatiuus & accusatiuus & uocatiuus. D. singulare? ma. os oris: nã si correpte os dicas: aliud significat & ossis facit gtũm. di. fac diminutiuum. ma. oscillũ. di. fac deriuatiuum. ma. osculũ & osculor ris. Ostiũ quoq; inde deriuat̃: ex quo ostiarius & ostiatim. Oro quoq; uerbum ab ore ẽ & oraculum. di. tenebãt quæ ps orõnis est. ma. uerbũ actiuum pfectum idicatiue dictũ: tẽporis præteriti impfecti: numeri pluralis: psonæ tertiæ cõiugatõis scdæ. di. declia. m. teneo tenebã: &c. di. quã aliã formã facit hoc uerbum? ma. frequentatiuã. tento tentas: cõposita attineo retineo contineo sustineo: ptineo. cõtinens: cõtinentia retinaculum: deriuatiua tenax tenacitas.

POſtq̃ res aſiæ priamiq; euertere gentẽ. Diſci. ſcande uerſũ? Ma. Poſtq̃ res aſiæ
&c. Di. quas hẽt cæſuras. Ma. ſemiqnariã & ſemiſeptenariã. Di. quot figuras
hẽt. Ma. decẽ. hẽt. n. tres dactylos & duos ſpõdeos. Di. diuide ſingulos pedes
Ma. poſtq̃ res aſi æpria miq; uertere gentẽ. Di. quot ptes orõnis hẽt hic uerſus. Magi. ſe
ptẽ. Di. quot noĩa? Ma. quattuor: res: aſiæ: priami: gentẽ. Di. quot uerba. Ma. unum
euertere. Di. qd aliud. Ma. aduerbiũ poſtq̃ & cõiũctionẽq;. Di. poſtq̃ quæ ps orõnis ẽ.
Ma. aduerbiũ. Di. quid ẽ aduerbiũ. Ma. ps oratiõis q̃ addita uerbo ſignificationẽ eius
explanat atq; ĩplet. Di. quot accidũt aduerbio. Ma. duo. Di. quæ. Ma. ſignificatio & fi
gura. Cõpatio enĩ nõ oĩbus aduerbiis accidit. Accidẽtia uero debẽt generalia eẽ & cõia
oĩbus ſpẽbus dictionis eius cui accidũt. Ergo melius ẽ ꝓ cõpatione addere accidẽtibus
aduerbio ſpẽm. Quædã. n. aduerbioꝝ πρωτοτυπα. i. primitiua uel priæ ĩpoſitõis: quæ
dã deriuatiua: primitiua: ut ſæpe ſatis: deriuatiua ut ſæpius ſatius. Di. poſtq̃ igit̃ cuius
ſignificatiõis ẽ. Ma. tpis. Di. cuius figuræ. Magi. cõpoſite ex duobus ĩtegris poſt & q̃.
Di. quẽ hẽt accentũ? Ma. ſi p ſe ꝓferat̃ uel præpoſtere acutũ in uerſu grauẽ. Di. da deri
uatiuũ a poſt. Ma. poſterius poſtea poſterus poſteritas: & huius cõpatiuus poſterior:
huius ſuplatiuus poſtremꝰ: & aliud poſticus poſtica poſticũ: & poſtea poſthac & poſt
modũ potes quoq; ĩde uident̃ dici ꝙ poſt fortes ſtant: poſtumus etiã ab hoc ẽ cõpoſitũ
& poſtliminiũ & pomeriũ: & poſthẽo. Di. res quæ ps orõnis ẽ. Ma. nomẽ. Di. qd ẽ no
mẽ. Ma. ps orõnis &c. Di. quot accidũt noĩ? Ma. qnq;. Di. quæ? Ma. qualitas: gẽus nu
merus: figura: & caſus. Di. cuius ſpeciei appellatiuoꝝ? Ma. generalis q̃uis enĩ qdã grã
matici incorporalia ſoleãt res dicere: tamẽ uera rõne oĩa quæ ſũt ſiue corporalia ſiue in-
corporalia πράγματα res poſſunt noĩari. Sic res aſiæ dixit ꝓ opes. & reſp. & res familia-
ris: & res uxoria. Ergo ſicut ſupradiximus ſignificationẽ hẽt generalẽ: & ẽ primitiuum.
Di. fac igit̃ ex eo deriuatiuũ. Ma. recula qdã & reum ĩde dictũ putãt: ꝙ rei alicuius ob
noxius ẽ. Di. cuius generis. Ma. fœminini. Di. cur? Ma. qa oĩa noĩa qntæ declinationis
fœminina ſunt: excepto dies qđ in ſingulari nũero tã maſculinũ q̃ fœmininũ ĩuenit̃: in
plurali uero maſculini dũtaxat: & etiam quod ab eo cõponitur: hoc eſt meridies. cur au
tem ſit quintæ declinationis: in regulis quas de noĩe ſcripſimus ĩuenies. Di. cuius nume
ri hic? Ma. pluralis. D. unde hoc poſſumus ſcire? Ma. quia addit euertere: uerbum enĩ
uerto acctõ. plurali uel ſingulari ẽ neceſſe adiũgi: ſingularis aũt accuſatiuus rem eſt. di.
cuius figuræ. Ma. ſimplicis. Di. fac ab eo cõpoſitum. Ma. reſpu. reſuxoria. D. cuius ca
ſus. Ma. accuſatiui pluralis. Omne autem nomen quintæ declinationis noĩatiuum ſin
gularem & uocatiuum & noĩatiuum pluralẽ & acctũm & uocatiuum ſimilem habent.
Di. dic regulã in es ꝓductã terminatoꝝ noĩum cõſonante antecedente. Ma. oĩa in es ꝓ
ductã terminantia noĩa cõſonante antecedẽte tertiæ ſunt declinationis: ut cædes cædis:
uerres uerris: ulyxes ulyxis achilles achillis: & oĩa habẽt pares ſyllabas in nominatiuo
& genitiuo: exceptis paucis locuples locupletis: merces mercedis: hæres hæredis: ceres
cereris: pes pedis: præpes præpetis: & præterea quintæ declinationis: res rei: ſpes ſpei: fi
des fidei: Antiqui plebs plebei declinauerunt: quod nunc plebs plebis dicimus & fameſ
famei quod nunc famis. Diſcipulus aſiæ quæ pars orationis eſt. Magiſter nomẽ propri
um: omnia enĩ noĩa ꝓuinciaꝝ & urbiũ & montiũ & fluuiorum & hominum & deorũ:
uel aliarum rerum ꝓpriaꝝ indiuiduaꝝ propria ſunt. Di. cuius ſpeciei. Magiſter primi
tiuæ. Diſ. fac ab eo deriuatiuum. Magiſter aſius aſia aſium: nec mirum in multis enim

ꝓuinciaꝝ noibus inuenis similia deriuatiua primitiuis. Similiter danaus latinus hispa nus siculus & sicanus.d.dic & aliud deriuatiuum ab eo qđ ē asia.ma.asius asianus asia ticus: & inuicē supradicta tria ꝓ possessiuis ꝓferri possunt: ꝓprie autē asius & asiati- cus possessiua sunt. Inueniunť autē hæc eadē etiā ꝓpria ut scipio asiaticus asianus gen tile asiaticus uictor.di.cuius ē declinatōis.ma.primæ.di.quare?ma.qa omnia noia de sinentia in a masculina uel fœminina uel cōia primæ sunt declinatiōis.di.cur cum litte- raꝝ mutatio nulla facta sit: accētus mutať.ma.qa a finalis apud græcos ꝓducit᷑ apđ nos corripit᷑ accētus quoq; apud nos mutatio facta ē. Hoc tamē scire debemus ꝙ siue tēporis siue litteraꝝ fiat in nominatiuo cōmutatio: melius facimus si accentum ad lati- nitatē ꝓferimus: patronymicis exceptis: quæ ꝑ oēs casus magis grecum sibi defēdunt accētum: qa seruāt græcum noiatiuum: ut priamides priamidę: licet tamē in illis etiam accentum seruare latinum: quæ cum sint græca nō tamē aliena uidenť formulis termi- nationum latinoꝝ: ut creusa: arethusa: quæ cum latine ꝓferanť: licet etiā noiatio circū flecti duntaxat ī penultima syllaba. Nō ē tamē absurdum & si græcum accētum seruæ bimus ī noiatiuo dūtaxat.di.priami quæ ps orōnis ē?ma.nomē.di.quale?ma.propri um speciei deriuatiuæ απὸ του πρίαμαέ τοσγραζω.di.fac ab eo deriuatiuum possessiuum ma.priameius priameia priameium patronymicum priamides priamis.di. cuius gene ris?ma.masculini numeri singularis: figuræ simplicis: casus genitiui: declinatiōis secun dæ.d.quare.ma.qa oīa noia cuiuscunq; generis apud græcos ī os desinētia: noiatiuum apud nos mutant os in us & secundæ sunt declinationis: ut priamos priamus priami. το πελάγοσ pelagus pelagi: ο κυροσ cyrus cyri: η κύπροσ cyprus το πιλοσ pilus. Nā ge nus a genero latinum ē magis: quomō munus a munero: qbus enī huiuscemodi adia- cent uerba: sine dubio latina sunt.d.q; quæ pars orationis est.ma.coniunctio.di.cuius potestatis.ma.copulatiuæ: ordinis postpositiui: figuræ simplicis.di.fac ab ea compo- situm.ma.atq;: neq;. itaq;: quoq;: & cætera supradicta.di.cuius accentus?ma. enclitici idest suum accentum inclinant in syllabam extremam ante se positæ dictionis: hæc au- tem & aliæ duæ coniunctiones habent ne ue.di.euerte quæ pars orationis est.ma. uer- bum modi infiniti: formæ perfectę: coniugationis tertiæ correptæ.di.quare.mag.quia correptam habet e penultimam.d.cuius generis siue significationis.ma.actiuę: figuræ compositæ.di.ex quibus?ma.ex duobus integris ex e præpositione & uerto.di.dispo- ne uerbum.ma.temporis præsentis: numeros enim & personas infinita nō habēt. unde & nomen acceperunt a defectione numeroꝝ & personaꝝ.d.declina.ma. Euerto bam: euerti terā tam. Imperatiuo mō euerte tito. Optatiuo mō utinam euerterē tissem tam. Subiunctiuo mō cum euertā rem rim tissem tero. Infinitiuo mō euertere tisse euersum ire. Impersonalia euertit᷑ batur euersum est uel fuit euersū erat uel rat euertet᷑. Impera- tiuo in prę̄senti euertať. Futuro euertitor. Optatiuo utinā euerteret᷑ sum esset uel set: tatur. Subiunctiuo cum euertatur retur: euersum eēt uel set: euersum erit uel rit. Infini tiuo modo euerti: euersum esse uel se: euersum iri. Gerundia uel participialia nomina sunt hæc: euertendi: do: dum: euersum su. Participia actiua euertēs surus: passiua euer sus euertendus.discip.cur euerto euerti facit?ma.quia hoc solum ante t r habuit in hac coniunctione.i.in terria & mutauit o in i & facit præteritum. In participio tamen præ- terito passiui pro t s habuit uersus etiam in uerbo uerro uersus fit participium eiusdem temporis.discipulus fac ab eo frequentatiuum?magister euerso as at: euertito tas tat.

Et sciēdū ꝙ plærūq; solēt freqntatiua a pticipio præteriti tēporis fieri: ut scribo tus: tito
tas tat. domo domitus: domito tas tat. curro cursus: curso sas sat: & cursito tas tat. ui-
deo uisus uiso sis sit. ergo & uersus uerso sas: hinc & uersutus & uertumnus & uertex &
uertigo & uerticulū & uersura. Di. gentē quæ ps orōnis ē? Ma. nomē. Di. quale? Ma.
appellatiuū: generis fœminini: numeri singularis: casus accusatiui. Di. dic nominatiuū
Ma. gens: qa nomina in ns rs ls desinētia īterposita ti faciunt genitiuū: ut mōs montis:
mars martis: puls pultis: exceptis differētiæ cā frōs & lens: quæ cū faciūt p tis genitiuū
significāt græce fōtis τομετοπον et lētis ηφακη cū āt p dis faciūt genitiuū frōdis significāt
τοφυλλον lendis autē τοκονιδιον qd est aīal: lens tis legumen. Præterea libripēs dis: qa a
uerbo pēdo cōponit cōsonatē seruat faciēs genitiuū perdis: libripendis. Di. fac a gente
deriuatiua. Magi. hic & hęc gentilis: & hoc gentile. Videtur autē genus a gēte deriuari:
unde & genius & genialis & generosus: & composita indigena ingenuus degener.

AT regina graui iamdudū saucia cura. Di. scande uersum. ma. Atre ginagra ui-
iam dudū saucia cura. Di. dic. cęsuras. Ma. semiquinariā: atre ginagra ui. Di.
quot figura℞ ē? Ma. decē. hēt. n. tres pedes spōdeos & duos dactylos. Di. tra
cta pedes. Ma. atre ginaria uiiā dudū saucia cura. D. partes orationis quot habet? ma.
septem: quattuor noīa. regina graue saucia cura. di. & qd aliud. Ma. unā cōiunctionē
at: & duo aduerbia iādudū. Di. at quæ ps ē. Ma. cōiunctio. Di. cōiunctio qd ē? Ma. ps
orōnis cōnectēs ordināsq; sententiā. Di. quot accidūt cōiunctōi. Ma. tria. Di. quę. Ma.
potestas ordo figura. Di. cuius potestatis. ma. copulatiuæ. ē tamē ēt & aduersatiæ quā
græci εμαρτι ωμα τικουσ uocāt sicut etiā hic. Nā ænea qescente regina turbat qd ē cōtra-
riū. Di. cuius ordis. ma. coīs: licet etiā postponere eā quomodo &: sed cā metri qd ferei
oībus potest īueniri cōiunctōibus. di. cuius figuræ. ma. simplicis. di. fac ab ea cōpositū
ma. atq;. di. quē hēt accētū? ma. grauē ī uersu quomodo oēs præpositiuæ cōiunctiones
di. quæ ps orōnis ē regina. ma. nomē: speciei deriuatiuæ. di. dic primitiuū. ma. rex. di.
hoc quoq; unde nascit. ma. a rego uerbo. i. ειουρω unde genitiuū ī gis termīat: & dicit āt
hoc γενοσ κοι νον αρομιο κατααληκτον nec ī toto fixū nec ī toto mobile & oīa qcūq; masculi
nū hēnt tertię decliātōis fœmininū faciūt primæ: ut rex: regia: leo leæna: draco dracæna
hospes hospita: sospes sospita: leno læna: strabo straba: & si qua alia similia īueniāt. Est
autē hoc nomē. i. rex & regina uerbale: qa a uerbo nascitur: ex hoc tamē quoq; fit uerbū
denōinatiuū idest a nōie deriuatū regno as. di. quale nomē ē. ma. appellatiuū generis fœ
minini: nūeri sīgularis: figure sīplicis hic casus nomīatiui: declinationis primæ. di. quæ
deriuātur ex eo. ma. a rege regius regalis. di. qd īterest īter regiū & regalem. ma. regius
possessiuū: regalis uero ad claritatē ptinet. i. dignū rege. di. dic diminutiuū eius. ma. re
gulus & regillus quę etiā ꝓpria īueniūt. unde puto etiā regula dici qua mēsura exequa
tur: quasi mēsura regēs. di. dic cōpositū ab eo. ma. īterrex regificus. di. graui quæ pars
oratōis ē. ma. nomē adiectiuū speciei primitiuę: generis cōmunis. Oīa eni coīa sunt ad
iectiua ī is desinētia & ī e faciūt neut℞ numeri singularis figure sīplicis: casus ablatiui.
Oīa eni supradictæ formę nomina in e terminant ablatiuum. di. fac deriuatiuum ab eo
ma. grauior grauissimus grauitas & grauida: hic & hæc grandis & hoc grande & grādo
& uerbum grauo as. di. iam quæ pars orationis est. ma. aduerbium. di. aduebium qd
est? ma. pars orationis & reliqua: discipulus. quot accidunt ei. magister tria significa-
tio & reliqua. Discipulus cuius est significatiōis. magister temporis: figuræ simplicis.

Di: quem habet accẽtum. Ma. grauem & omnia fere monosyllaba præpositiua nisi dif
ferentiæ ratio prohibeat ut nequando οὐκ significat grauatur: quando uero ιραιΗ cir-
cũflectitur. Sic quãdo similitudinis ẽ circũflectit̃ quãdo iurãtis grauatur: ut sic tua cir
neas fugiant examia taxos. Di. dudũ quæ pars oratiõis ẽ. Ma. aduerbiũ tẽporis: & ẽ sci
endũ ꝙ utꝶq;. i. iã & dudũ nõ solũ de præterito tẽpore dicit: sed ẽt de futuro: iãdudũ su
mite pœnas: qũo ẽt quãdo aliquãdo olí unq̃: hæc oĩa tã præteritũ q̃ futuꝶ possũt signi
ficare: & putãt qdã dudũ q̃si diudũ dici: hæc. n. syllaba. i. dũ solet explicatiua iueniri ut
quidũ agẽdũ adesdũ. Di. saucia quæ ps ẽ. Ma. nomẽ. Di. q̃le. Ma. appellatũ speciei de
riuatiuæ siue pticipialis. Nã a pticipio sauciatus nascit̃ saucius: qũo a lassatus lassus: a
laceratus lacerus & lacer. Sic. n. Oui. vi. metamor. D. cura quę ps ẽ. M. nomẽ. Di. q̃le
M. appellatiuũ ipsius rei põt tamẽ & de alia re ĩtelligi. Scimus. n. qa Virg. apd ĩferos ĩ-
ter mõstra hĩtãtia ĩ faucibus ĩferoꝶ ponit ẽt curas q̃si deas aliq̃s: ut ultrices posuere cu-
bilia curæ: & q̃rit̃ utꝶ uerbũ ex re an res ex uerbo nascat̃: & potius ãtecedit uerbi actus
ĩ hoc noĩe qa sine re eẽ nõ põt: nec. n. cursus ĩtelligi põt sine currẽte nec cogitatio sine co-
gitãte: sic ergo nec cura sine curãte: uidet̃ ergo eẽ deriuatiuũ uerbale a uerbo curo as at.
D. dic noĩa deriuatiua ex eo. M. curiosus curaculus curator curatõ curatura curia curia
lis. Cõpoĩta securus obscurꝰ tricuriũ & qda putãt ab eo curã dici qđ cor urat uel agitet.
Nterea mediũ ęneas iã classe tenebat. Di. quot cęsuras hẽt. M. semiseptenariã
ut Interea mediũ ęneas. Di. quot figuraꝶ. Ma. decẽ hẽt. n. tres dactylos: & du
os spõdeos. Di. tracta singulos pedes? M. Intere amedi ęnc asiã classete nebat
D. quot ptes orõnis hẽt hic uersus. Ma. septẽ: noĩa tria. mediũ æneas classe. uerbũ unũ
tenebat: duo aduerbia interea & iã. Di. iterea q̃ ps orõnis ẽ. M. aduerbiũ. Di. cuiꝰ signi
ficatõis. Ma. tpis. põt tamẽ & loci eẽ. sp. cici detiuatię: ab ĩ. n. deriuat̃ iter ex quo hoc ad
uerbiũ cõponit̃ ex ĩtegro & corrupto ĩterea: Ideo ãt corruptũ dicius ea: qa cũ sit neutꝶ
plurale debuit corripi: sed qa fctũ ẽ aduerbiũ ꝓducit a: In oĩ. n. aduerbio cũ sit finalis
a ꝓducit̃. excepto ita: põt tamẽ ablatiuus ĩtelligi singularis: q ĩ cõpositõe solet huiusce
moĩ ĩuẽiri: ut quo circa quapp. Di. mediũ q̃ ps orõnis ẽ? Ma. nomẽ. Di. qd ẽ nomẽ. M.
secũdũ donatũ ps orõnis cũ casu corpus aut rẽ ꝓprie cõiterue significãs: scđm Apollo.
ps orõnis q̃ singulariũ corporaliũ reꝶ uel ĩcorporaliũ subiectoꝶ qualitatẽ ꝓpriã uel cõ
munẽ manifestat. Di. quot accidũt noĩ? Ma. sex: q̃litas: spẽs: genus: nũerus: figura cãus
Nã cõpatio generale accidẽs nõ ẽ. Di. quale est hoc nomẽ. Ma. appellatiuũ. D. cuiꝰ spe
ciei: Ma. adiectiæ. ẽ tamẽ ad aliqd & mobile & uidet̃ etiã deriuatiuũ eẽ mõ: hoc ẽ men-
sura. unde ẽ & modus & differẽtiæ causa medius mutat o ĩ e: uel a græco dictũ ẽ μεσὸσ
mediũ. Sciendũ tamẽ ꝙ oĩa adiectiua appellatiuorũ ĩ us desinẽtia mobilia sunt: excep
to uetus ris: qđ antiquissimi ueter dicebãt. Di. cuius generis? Ma. neutri. Di. dic mascu
linus: Ma. medius: ex quo fit media mediũ: Oĩa enĩ tã in us q̃ in er desinẽtia adiectiua si
sint secũdæ declinatõis: cũ apđ græcos coĩa uel mobilia iueniant̃ sine dubio mobilia sẽ
τυχηρὸσ τύχηρα τυχηρον: hic fortunatꝰ: hęc fortunata: hoc fortunatũ ἀγάθοσ ἀγάθη ἀγα-
θὸν: bonus bona bonũ: ὁ ηνιοφόροσ ἡ ηριοφόροσ καὶ τὸν μιοφόρον armiger gera gerũ: οἱ ἐρο
σὰ ὂν: facer racra sacrũ. Di. cuius numeri. Ma. singularis: figuræ simplicis: casus accusa
tiui. tenebat enĩ uerbũ accusatiuũ exigit. & tamẽ ĩ oĩbus neutris idẽ casus noĩatiuus ac
cusatiuus & uocatiuus ẽ. D. cuiꝰ decliatõis. ma. secũdę. oĩa enĩ ĩ um desinẽtia secũdę sẽ
declinatiõis. Di. fac ab eo deriuatiuũ. Ma. medietas: mediocris meditullium. Medicus

quoq; uidetur inde dictus: quia temperantia medium est inæqualitatis quę solet fieri ex cōtrariis elemētis. Mediastinus quoq; inde uidet᷑ cōponi. qa medias ptes balnei tenet: hoc ē ī medio lauātiū stat: mediterraneus & mediana & mediaial aduerbiū mediæ uerbū ab eo cōpostū dimidio as: inde dimidiatus. Di. æneas quæ ps ē? Ma. nomē ꝓpriæ qualitatis: spēi primitiuæ generis masculini: numeri singularis figuræ simplicis cāus nominatiui declinationis primæ? Di. quare? Ma. qa oīa græca ī as desinentia si apud illos ī oy diphtōgū effert᷑ genitiuus apđ nos sine dubio sūt primę mutata oy ī æ: ut αινείασ αἰνείου æneas æneæ. antiq tamē huiuscemōi noīa absq; s solebāt ꝓferre: qđ Terē. ubiq; facit sosia byrrhia. Iuue. ceu marsia uictus. Di: fac ab eo qđ ē æneas deriuatiuū. Ma. possessiuū æneius æneia æneiū. Et secūdū apuleiū æneicus ca cū. In epithōis historiaꝝ. Aeneica gēs patronymicū æneades secūdū analogiā. Nā ī as uel ī es desinētia si faciūt ī cy genitiuū græcū ī ades faciūt patronimica. Itāq; hoc usus ubiq; ē poeta Aeneade in ferrū ꝓ libertate ruebāt defessi æneadeæ: In uno tamē loco auctoritate poetica æneides dixit Sit satis ęneidæ tælis īpune numanū oppetiisse tuis quasi ab æneus noīatiuo: sicut a peleus pelides. Vnde in poemate suo ęneis īscripsit qđ ē fœmininū ęneidæ. qđ p sineresym æneidē dixit sicut pelides ꝓ peleides. Cæteꝝ secūdū analogiā ab æneadę as dis debebat dici. Di. iā quæ ps orōnis ē. Ma. aduebiū tpis: spēi primitiuæ figuræ simplicis. Di. quē accētū recipit. Ma. p se acuit᷑: ī uersu aūt grauat᷑ nisi enticliticū ei adiungat᷑: ut iāq: tūc enī acuit᷑. Di. classis quæ ps orōnis ē. M. nomē appellatiuū: spēi deriuatiæ secūdū quosdā qdā aūt ī de deriuatū cē putāt απο τῶν καλῶν. Est āt omonymū uel uniuocū nā plura significat & nauiū multitudinē & hoīum collegia quæ συλλογον uocāt græci & æqtū ordies. Di. fac deriuatiuū. M. classicus ca cū. sonito tubaꝝ classica ide noiant᷑. qa classes eqtū ordies uocāt ut dictū ē q maxīe utūt᷑ tubis. Di. tenebāt q ps ē? Ma. uerbū. D. uerbū qđ ē. Ma. secūdū donatū ut supra dixi. scđm alios uero ps orōnis cū tpe & modis sine casu actionē siue passionē significās. Nō. n. oīa uerba psonas habēt ut īfinita & īpsonalia & gerūdia. oportet autē diffinitiōes generales eē. Di. q̄litas uerboꝝ ī quo ē. Ma. ī modis & formis: generis siue significatiōis actiuæ. Di. declina. Ma. Indicatiuo mō teneo ptō īpfecto tenebā. ptō pfcō tenui: ptō plusq̄ pfcō tenuerā: futuro tenebo. Impatiuo mō t. p. ad secūdā & tertiā psonā tene teneat nete ant: futuro teneto tu to ille: teneamus tote ant uel nēto. Optatiuo mō. t. p. & ptō īpfcō utinā tenerē. pręterito pfcō & plusq̄ pfecto utinā tenuissem. futuro utinā teneā. Cōiūctiuo mō. t. p. cū teneā. prætrito īpfecto cū tenerē. ptō pfecto tenuerī. ptō plusq̄ pfcō tenuissē. futuro cū tenuero. Infinitio mō nūeris & psonis. t. p. & præterito īpfecto tenere: ptō pfō & plusq̄ pfecto tenuisse: futuro tētū ire uel tētuꝝ esse. dicit᷑ tamē & a tēdo tendis tētū ire: sed in illo ēt tēsum possumus dicere. In hoc autē tētū ire dūtaxat. & similiter ī oībus q̄ p huiuscemodi uoces pticipiales ꝓferunt᷑. Sūt autē supīa duo: & īfinitiuū futuri: necnō pręteritū ī passiuis & īfinitiuis īpsonaliū q̄ similia sunt passiuis tētū cēt uel set: & tētū eē uel se: tētū iri uel sū iri. D. q̄ differētia ē iter finita passiui & īpsonalis. Ma. qa passiuū uerbo eget tātūmō: ut amari uolo: ostēdo. n. me pati uelle aliqd ab alio. Impsonalis. n. nō solū uerbo utpote īfinitū: sed ēt certa aliqua psona siue p ꝓnomē siue p nomē eget ut pote in personale. Si enī dicā amari a me uolo: ꝓ amare accipit᷑ qđ ē actiuū. Impsonale autē sēp actiuā uim hēt: gerūdia tenēdi do dū. tētū tētu: pticipia ueniūt a uerbo actiuo duo: presentis tpis & futuri. presētis tenēs: futuri tēturus. Di. declina ēt passiuū. Ma. Indicatiuo mō tēpore preseti

teneor: ptõ ĩpfcõ tenebar. ptõ pfcõ tẽtus sũ uel fui. ptõ plusq̃ pfecto tẽtus erã uel fuerã: futuro tenebor. Impatiuo mõ. t. p. ad secũdã & tertiã psonã tenere atur: teneãur nĩ ãt futuro tenetor tu tor ille: teneãur nor tor. Optatiuo mõ. t. p. & ptõ ĩpfcõ utinã tenerer preterito perfecto & plusq̃perfecto utinã tẽtus essem uel fuissem: futuro utinã tenear. Subiũctiuo modo tempore. p. cũ tenear. ptõ ĩpfcõ cũ tenerer: preterito pfecto cũ tẽt9 sim uel fueri. præterito pluq̃pfecto cũ tẽtus essẽ uel sem. futuro cum tẽtus ero uel fuero Infinitiuo mõ teneri: tẽtũ eẽ uel se tẽtũ iri. Participia duo preteriti tẽtus: futuri tenẽdus nomẽ uerbale tẽtor: fœmininũ tẽtrix: ipsa res tẽtio. Di. cur teneo tenui. & teneor tẽtus sum. Ma. quia oĩa ĩ eo desinẽtia sic faciunt preteritum: ut moneor ui: moneor monitus sum. seneo senui. Excepto maneo mãsi: & mãsus sum: & neo neui & natus sum.

Ic fatur lacrymans classiq; ĩmittit habenas. Di. dic cæsuras. Ma. semi q̃nariã
s & semiseptenariam. Sic fatur lachrymãs classi. D. quot figuraꝝ est hic uersus? Ma. x. Di. cur? Ma. quia habet duos dactylos & tres spondeos. Di. tracta singulos pedes? Ma. sicfa turlachry mãsclas siquim mittitha benas. Di. quot partes orationis habet hic uersus? M. septẽ: noĩa duo class habenas uerba duo: fatur ĩmittit: participium unum lachrymans: aduerbium unum sic: & coniunctionẽq;. D. sic quæ ps orationis est. M. aduerbium significationis similitudinis & speciei primitiuæ figuræ simplicis Et est sciendũ ꝙ oĩa in c desinentia ꝓducunt: excepto donec: nam nec inter coniunctiones ponunt. Di. quẽ accentum habet. M. circũflexum: nisi iurandi: tunc enim grauatur ut apud Virgilium. sic tua cirneas fugiant examina taxos: Sic quãdo ut uel uti subiungitur ei: ut sic dixit sicuti iussit. Di. fatur quæ pars est. Ma. uerbum modi ĩdicatiui: formæ perfectæ: cõiugationis primæ: generis uel significationis deponentis: numeri singularis figure simplicis: temporis præsentis personæ tertiæ. Di. declina. Mag. Indicatiuo for fabar fatus sum uel fui: fatus eram uel fueram abor. Imperatiuo modo. t. p. fare fet famini fentur. Nam in prima cõiugatione: Impatiuo mõ secunda psona habet penultimã a: tertia uero e: quã seruat prima & tertia pluralis persona. nã secunda ĩdicatiuũ sequit suum in oĩ cõiugatione: amare etur: amemur mini entur. In secunda uero coniugatione secunda q̃dem persona ꝓductam habet e penultimã. Tertia autẽ a post e ut doceatur: quã seruat prima & tertia pluralis: ut doceamur mini ceant. In tertia uero cõiugatione e correptã habet penultimã secunda persona ut legere: tertia uero a quã seruat prima & tertia pluralis: ut legere atur: legamur ni gantur. In quarta uero i penultimam habet ꝓductã. ut munire: tertia uero psona a post i quã seruat prima & tertia pluralis: ut muniatur amur mini niant: sed hæc in regulis uerbalibus latius tractata iuenies: futuro fator tu fator ille famior fantor. Optatiuo mõ utinã farer: præterito pfecto & plusq̃pfecto fatus essem uel fuissẽ: futuro utinã fer. Subiunctiuo mõ. t. p. cũ fer: ptõ iperfecto cũ farer: ptõ perfecto cũ fatus sim uel fueri: ptõ plusq̃perfecto cũ fatus essem uel fuissem: futuro cũ fatus ero uel fuero. Infinitiuo mõ. t. p. fari: ptõ pfecto & plusq̃ perfecto fatum esse uel fuisse: futuro fatum iri. Participia ueniunt a uerbo deponenti tria: præsẽs præteritũ & futurũ: præsens fans: unde infans qui loqui non põt: præteritum fatus fata fatum: futurum faturus tura turum. Et sciendum ꝙ in omni uerbo quod habet participium præteriti temporis ex hoc per ĩterpositionẽ ru facimus futuꝝ: ut amatus amaturus: doctus docturus: dictus dicturus: exceptis paucis: mortuus moriturus: in quo secũdum analogiã præteritum debuit esse moritus. Nullum enĩ participium n geminat.

Similiter orior ortus oriturus ꝓ orturus: partus pariturus erutus eruiturus: caſſus ca/
riturus: ſed hoc quoq; in regulis uerborum planius tractauimus. di. cur ĩperſonale non
habet hoc uerbum? ma. quia nullum in or deſinens generat imperſonale. i. nec paſſiuũ
nec deponens nec cõmune: excepto uno miſereor: quod miſeret facit imperſonale ex cõ/
trario illoꝝ quæ ex actiuis uel neutris naſcuntur. Nam plæraq; illoꝝ uel magis omnia:
exceptis paucis paſſiuã habẽt declinationẽ tertiarum perſonarum ut ſtatur amatur q̃
ſcitur itur. Excepta uero ſunt contingo git placeo cet. euenio euenit: & uaco uacat: & iu
uo iuuat. In q̃bus tertię ſimiles ſunt actiuæ pſonæ uel neutrali impſonaliũ. Nam pœni
tet piget tedet pudet licet libet poſitiua ſũt: q̃uis libeo liceo dicatur: ſed alterius ſunt ſi/
gnificationis. libeo. n. g. liceo uel licor. g. ſignificãt: antiquiſſimi tamẽ & pœniteo & pu
deo & pigeo & miſereo dicebant. Nomen participiale uel uerbale fandus da dum. plæ/
raq; enim uerba etiam ſi participia futura paſſiua non habent nomina tamẽ huiuſcemõi
formæ plęraq; habere inueniuntur. Præterita quoq; plæraq; participia in tus deſinũt: &
mutant tus in tor: & faciunt nomẽ uerbale: ut amatus amator: doctus doctor: lectus
lector: auditus auditor: ſic ergo fatus fator poſſumus dicere. Antiqui tamen etiam paſ
ſiue proferebant fatus pro dictus dicentes: fatum dictum & uiſum dei. Idem enim eſſe
dicit Plato fatum uoluntatem & uiſionem dei. di. fac compoſitum ab eo quod eſt for fa
ris. Magiſter affor affaris affatur apud Virgilium. Affaturq; deos & ſanctũ ſydus ado
rat. Et ſciendum q; rariſſime ſimplicis prima perſona nõ inuenitur in uſu for: quomodo
& a do dor. Ipſa res fatus & fatio & fatum. Inde putant quidã etiam fas & nefas dictum
quod iuſtum eſt dici uel taceri: ex quo faſti & nefaſti dies & faſti ἀπρόφαδες. di. cur par/
ticipium huius uerbi præterito tempore a habet ante tus. Ma. quia omnia quæ in aui fa
ciunt præteritum in actiuis: & omnia cõia & deponentia primæ cõiugationis in atus a
penultima ꝓducta præteritum participii faciunt: ut amo amaui amatus: accuſo aui ac
cuſatus: luctor luctatus: oſculor oſculatus: criminor tus. D. lachrymans quæ pars ora
tionis eſt. Ma. participium. Di. quid eſt participium. Ma. pars orationis partem capi/
ens nominis partẽq; uerbi. Di. participio quot accidunt? Ma. ſeptem. Di. quæ? Ma. ge
nus numerus figura ca. tempus ſignificatio forma. Di. cuius generis. Ma. cõis trium ge
nerum. Oĩa enim ꝑticipia præſentis tẽporis trium generum ſunt: & in duas deſinũt cõ
ſonantes n & s. Nam & ſi naturaliter quædam ad ſolos pertinent mares: ut futuo & de/
uirgino: uel ad fœminas: ut futuor: nubo deuirginor. Poſſumus tamen in alterum ſexũ
tranſferre: uel figurare: uel per illuſionem; uel per epicœnum: ut ſi dicam: bona anima ẽ
quæ iſtam uirginem deuirginauit: uel bonus animus: qui illi marito nupſit. Bene igitur
dicit & omnia uerba & participia apta ſunt ad omne genus dici. Diſcipulus cuius caſus
Magiſter nominatiui in hoc loco poteſt eſſe tamen & uocatiui. Omnia enim nomina:
ſiue paticipia nominatiuum & uocatiuum ſimilem habent: exceptis græcis & in ius de/
ſinentibus ſecundæ declinationis: cuius propria ſi ante us i habuerint: abiecta us uoca/
tiuum in i faciunt: ut Virgilius uirgili: Terentius Terenti. Alia uero in e conuertentia fa
ciunt uocatiuum: ut Turnus Turne: ſocius ſocie: myrtus myrte. Virg. in buco. Et uos
o lauri carpam & te proxima myrte: poteſt tamen etiam inueniri in huiuſcemodi ſæpe
euphoniæ uel metri cauſa nominatiuum pro uocatiuo poſitum: ut Luca. Degener o po
pulus uix ſæcula longa deorum: populus pro popule poſuit: & Virg. Corniger heſpe/
ridum fluuius regnator aquarum: fluuius pro fluuie poſuit. Di. cuius eſt tẽporis. Ma:

pręsentis:nulla enim participia in duas consonantes desinentia tēporis præteriti uel fu-
turi iueniunť. Sciendū aūt ꝙ quomō ꝑticipia præteriti tēporis cōiuncta cū uerbis tem-
poris præsentis præteriti tꝑis significant:ut lectus sū es est:sic ꝑticipia præsentis si cōiū
ganť uerbis præteriti.t.loco præteriti tꝑis accipiunť ut amās feci studēs legi. Di.cuius
significationis. Ma.actiuæ.nasciť.n.a uerbo lachrymo as at cuius actiuū uim passiuā
passiuū uim actiuā uideť hrc. Nā patiť dolorē qui lachrymat:& facit q lachrymatur.
Multa tamē similia iueniunť:ut lugeo & lugeor:ploro & ploror:formas suoꝝ uerboꝝ
uel spēs hēnt ꝑticipia:ut lecturo lecturiens:feruesco feruescēs:curso cursās:cursito cur
sitans. D.cuius est numeri. M.singularis simplicis. D.cui casui adiungiť. M.accto:ut
lachrymās illū. Necesse ē.n. oīa ꝑticipia his casibus adiungi qbus & uerba ex qbus na
scunť:ut lachrymo illū:lachrymās illū:iuideo tibi:iuidens tibi:misereor tui:miserens
tui. Nā si in alium casū trāseāt ꝑdunt uim ꝑticipii & ad noīa trāsferunť:ut si dicā amās
illum ꝑticipium est:qa & amo illum dicimus. Sin aūt amās illius nomē ē quod signifi-
cat αγαπητοσ ἐκείνου. Vnde etiā cōpationē accipit amātior amātissimus. Similiter timēs
illum & timēs illi:fugiens illum & fugiens illius ut Teren.in phor. Fugitans litiū. Sem
per tamē ex ꝑticipio.p.t.& tria gerundia ꝑticipialia solent nasci ablata s & addita di do
dum ut amans di do dū.& ꝑticipiū futuri passiuū:lachrymādus & lachrymor:& tamē
etiā nomē δακρυτέοσ. D.declīa uerbū tā actiuū q̄ passiuū lachrymo as at lachrymor
aris tur. D.quotæ ē declinatiōis lachrymās. M.tertiæ. Oīa ꝑticipia præsētis tꝑis tertiæ
sunt declinationis:utpote in duas desinētia cōsonātes:præteriti uero temporis ꝑticipia
& futuri cum sint mobilia masculinū & neutꝝ secundæ habēt declinationis. fœmininū
uero primæ ut hic & hæc & hoc lachrymās lachrymatus ta tū:lachrymādus da dū. la-
chrymaturus tura tuꝝ. Classis. Ma.de hoc supius sufficienter tractauimus. Di.ꝙ quæ
pars orationis est. Ma.coniunctio. Di.quid est cōiunctio? Ma.pars oratiōis annectēs
ordināsq; sententias. D.quot accidunt cōiunctioni. M.tria:potestas figura ordo. D.cu
ius est potestatis. M.copulatiuæ:ordinis postpositiui. Est autē encliticū & hæc & aliæ
coniunctiones ue ne:ne uero solet etiā abiecta e encliticā uim possidere:ut in pyrrhi tā-
tum. Enclitica quæ ue ne præpositiōibus ante se positis eligunt extremæ syllabæ fastigi
um:ut ꝓpterq; illum iterue hoīes. Di.cuius figuræ. Ma.simplicis. Cōposita quæ semꝑ
postponiť:ut atq; quoq; nāq;. Syllabice quoq; additť in fine & uim cōiunctionis amit-
tit & enclitice:ut undiq; deniq;. Itaq; quādo antepenultīa acuto proferť. Vtraq; plęraq;
quæriť cū sint una ꝑs orationis:nec quæ diuersa uel pro coniunctiōe accipitur. Cur nō
tertia ab ultimo acutum habuerit. In quo possumus dicere ꝙ accētus masculinorum &
neutrorum qui penultimus est acutus:acuit & fœminina in suā legem cōcidentia. Nec
mirum euphoniæ causa hoc in his euenisse:cum in aliis quoq; quibusdam compositoꝝ
hoc idem inueniť:ut calefacis tepefacis suaue rubens:quę omnia debent secundum ana
logiā in antepenultima habere acutum:in penultima tamen habuerūt. Di. imittit quæ
pars orationis est? Ma.uerbum modi indicatiui:formæ perfectæ:coniugationis tertiæ
correptę:generis actiui:numeri singularis:figuræ compositæ ex integro & corrupto.
Nam compositio mutauit n in m:quia sequens uerbum ab m incipit. Solet.n.p. uel m
uel b sequente n in m conuerti in compositione:ut compono:committo imitto imbuo.
Di.cuius temporis? Ma.præsentis ꝑsonæ tertiæ. Di.declina.ma. Indicatiuo modo.t.
p.imitto imittebam imisi seram:imittam. Imperatiuo mō.t.p. imitte tat:imittamus

imittite imittant: futuro imittito tu tito ille imittamus titote tunto. Optatiuo mō. t. p
& præterito iperfecto utinā imitterem ſiſſem tam. Subiunctiuo mō. t. p. cum imittam
terem ſerim ſiſſem ſero. Infinitiuo mō imittere imiſiſſe: futuro imiſſum ire uel imiſſurū
eſſe. Impſonalia imittat᷑ batur imiſſū eſt uel fuit imiſſum erat uel fuerat tet᷑. Impatiuo
imittat᷑ titor. Optatiuo utinā imitteret᷑ imiſſum eſſet uel fuiſſet imittatur. Subiūctiuo
mō imittat᷑ imitteret᷑ imiſſū ſit uel fuerit immiſſū eēt uel fuiſſet imiſſum erit uel fuerit
Infinita imitti imiſſum eſſe uel fuiſſe imiſſum iri. Gerundia imittendi do dū imiſſum i
miſſu. Participia actiui imittens & imiſſurus. paſſiuū imittor bar imiſſus ſum uel fui
imiſſus eram uel fuerā imittar. Imperatiuo imittere tatur: imittamur imini tātur: imit
titor tu tor ille amur. imittiminor imittuntor. Optatiuo mō utinā imitterer: immiſſus
eſſem uel fuiſſem imittar. Subiunctiuo mō cum imittar imitterer imiſſus ſim uel fuerī:
imiſſus eſſem uel ſem: imiſſus ero uel fuero. Infinita paſſiua imitti immiſſū eſſe uel fu-
iſſe: futuro imiſſū iri: pticipia paſſiua imiſſus imittendus. Nomen uerbale imiſſor: im-
miſſio ipſa res. Di. cur miſi facit præteritum. Magi. in to deſinentia uerba c qdem ante
cedente tria ſunt: quoꝶ unum in xi facit præteritū pfectum: ut plecto plexi: duo autem
in xui necto nexui pecto pexui. Sic Aſper de uerbo Chariſius uero pexi protulit. e bre-
ui ante breui antecedente in eadē to ſyllaba terminātia duo iueniunt᷑: quoꝶ alterū in ui
ſyllabam: alterū in ui diſiunctas faciunt præteritū: peto petiui: meto meſſui. Cato in ſe
cundo originum ordeū demeſſuit. Caſſius emina in. v. annaliū ubi ordeum demeſſue-
runt. p. antecedente unū inuenit᷑ inepto ineptui. R. antecedente duo uerto uerti: & ſter
to ſterti. T. antecedente unū inuenitur: imitto imiſi. Sed antecedentes unum ſiſto ſteti
quod etiam a ſto ſteti fit. Cum igit᷑ in xi faciunt præteritū perfectū in ſum uel in ſu faci-
unt: ut læſi luſi riſi arſi læſum læſu arſum arſu riſum ſu: uide & læſus luſus riſus arſus.
D. fac compoſita a uerbo mitto. M. amitto demitto ſubmitto cōmitto admitto ꝑmit-
to præmitto emitto omitto remitto. Immiſſarius remiſſarius: naſcitur & miſſus: ſagit-
ta ab emittendo. hic & hæc miſſilis & hoc miſſile. Poſſumus etiam hic & hæc miſſibilis
& hoc miſſibile dicere: quomō penetralis & penetrabilis. Di. habenas quę pars eſt. Ma.
nomen. Di. quale. Ma. appellatiuum. Di. cuius ſpēi. Ma. deriuatiuę. D. unde deriuat᷑
M. a uerbo habeo: īde & iam aſpirationē habet: per b mutā ſcribitur. Nam auena quæ
δορακασυλον ſignificatur & ſine aſpiratione eſt & per u ſcribitur. eſt igitur habena cū aſ-
piratione nomen uerbale. Di. cuius generis. Ma. fœminini. Di. cuius numeri. M. plura
lis: figuræ ſimplicis caſus accuſatiui declinationis primę. D. cur? M. qa oīa in a deſinen
tia declinatiōis primæ ſunt: exceptis neutris quę gręca ſunt: & apud græcos in tos faci-
unt genitiuū: apud nos aūt os in is cōuertentia tertiæ ſunt declinationis: ut toreuma to
reumatis: ſchema tis. Litteraꝶ uero noīa tā in a q̄ in alias quaſcūq; litteras deſinentia &
apud nos & apud græcos indeclinabilia ſunt ut alpha uitta gāma. Nō enim recte dona
tus digāma poſuit. Ab habeo fit habito habitudo habitaculum habilis. Compoſita in
hibeo cohibeo prohibeo exhibeo.

TV quoq; littoribus noſtris æneia nutrix. Di. quot cæſuras habet. Ma. duas: ſe
miquinariam & ſemiſeptenariā. Tu quoq; littoribus noſtris. D. quot figuraꝶ
eſt. Ma. x. habet. n. tres dactylos & duos ſpondeos. Di. tracta ſingulos pedes
Ma. tuquoq; littori: buſnoſ: triſæ: neia: nutrix. Di. quot habet partes oratiōis. Ma. ſex
noīa tria: littoribus æneia nutrix: ꝓnoīa duo tu noſtris coniunctionem quoq;. Di. tra-

cta per singulas partes. Ma. tu quoq;. di. tu quę pars est. ma. pronomen. di. quid ē pronomen. ma. pars orationis quæ pro proprio nomine uniuscuiusq; accipitur: personasq; finitas recipit. Item aliter: pronomen est pars orationis quæ pro nomine posita tantundem pene significat: personamq; interdum recipit. Ideo autem dico pene: quia substantiam tamen significat: non tamen etiam qualitatem quomodo nomen. bene igitur uidetur fecisse: qui carentia personis finitis seperant a pronominibus. Pronomen proprie quod pro proprio nomine ponitur Itaq; quia propria noīa plus aliis oībus nōībus finita sunt certam. n. aliquam rem significāt. Pronomen quoq; qd loco proprii nominis accipitur debet finitas personas habere. Sunt igitur pronomina de quibus nulla dubitatio est qndecim: octo primitiua & septem deriuatiua. Primitiua quidem personæ primæ ego & obliqui casus eiusdem pronominis: secundę tu: tertiæ uero sex: sui ille iste is hic ipse. Deriuatiuæ primæ personæ meus noster nostras secundæ tuus uester uestras: tertiæ suus. hæc tam apud nos q̄ apud græcos pronomina ab omnibus accipiuntur. Cætera quoq; quæ sunt infinita uel interrogatiua uel relatiua substantiæ uel qualitatis uel quantitatis uel numeri magis nomina dicenda sunt q̄ pronomina substantiæ infinitum uel interrogatiuum: ut quis: relatiuum ut qui. Infinitum uel interrogatiuum uel relatiuum qualitatis: ut qualis. significat. n. οποιοσ & penultimo acuto qd est iterrogatiuum. & ποσοσ ultimo acuto. Infinitum & ποσοσ relatiuum eius redditiuum talis quantitatis. Interrogatiuum uel infinitum uel relatiuum quantus: significat enim οποσοσ penultimo acuto quod est interrogatiuum ultimo acuto οποσοσ qd est relatiuum. Redditiuum eius tantus. Numeri interrogatiuum & infinitum & relatiuum qd: significat. n. ποσα penultimo acuto qd est ifinitū: & οποσα qd relatiuū eius redditiuū tot. Deriuatiuū eius qd est: qs cuius cuia cuiū: & cuias & ab eo qd ē quot quotus & quotenis & quotenus. Quibusdā ab eo qd ē tot uidet̄ eē totus: sed alia uidet̄ eē significatio. Hæc tamē noīa prædicta pleriq; latinæ artis scriptoꝝ ꝓnoīa esse infinita dixerūt. Nec miꝝ cū didymus quoq; & multi alii uetustissimi græcoꝝ iter articulos hæc numerauere. Romani uero cū articulos nō habeāt iter pronoīa hæc posuerūt. tāta autē uidet̄ esse cognatio articuloꝝ & pronominū ꝙ stoici i una pte orationis utrūq; eē putāt articulos finitos pronoīa dicētes.: q̄ uero grāmatici græcoꝝ coꝝ iter articulos ponūt: illi ifinitos dicebant eē articulos. Nec nō etiā supradictas dictiōes quas Apollonius herodianusq; & Dionysius iter noīa rationabiliter posuerūt. Hæc aūt latius i libro q ē de pronoīe tractauimus. Sed ut breuiter dicā loco proprioꝝ nominū nō possūt accipi ea q̄ generalia sūt ēt appellatiuoꝝ qd suū ē pronominū. Nā dicētes qs iterrogamus de oī substātia: uel q̄lis de oī q̄litate: uel q̄tus de oī q̄titate: uel quot de oī nūero: pronomē quoq; definitæ alicuius psonæ uult eē & rē certā significare. Di. quot accidūt pronomini? Ma. sex: spēs ge. nu. fi. p. & ca. Di. cuius spēi. Ma. primitiuæ. Di. fac ab eo deriuatiuū. Ma. tuus tua tuū & aduerbiū tuatim & p κατασαυ τον επεκτασιν. Tuapte te correpta: ut o tite tute tati tibi tāte tyrāne tulisti. Di. cuius generis. Ma. cōis triū geneꝝ: quomō. n. apud græcos οσοσ ηση τοσου triū sūt cōia geneꝝ: sicut apud nos ego & tu mei tui sui. Numeri singularis: figuræ simplicis: personæ secundæ: casus noīatiui & uocatiui. hic aūt magis noīatiuus ē: cū p apostrophen dicit̄: quæ exigit nominatiuū & cū quoq; mō cōiunctū qd ad alios nominatiuos relatum ē: ut misenus & palinurus. tu quoq;. Di. quoq; quæ ps ē. Ma. cōiūctio: & accipit̄ pro & potest tamē etiam loco aduerbii iuenire hāc dictionem positā: ut multa quoq; & bello

passus dũ cõderet urbẽ. Hic. n. ꝓ similit̃ necesse ẽ id accipi cũ sequit̃. & d. ꝗd ẽ cõiũctio
Ma. ꝑs orõnis ãnectẽs ordinãsq; sẽtẽtiã. Di. quot accidũt cõiunctõi. ma. tria: potestas
ordo & figura. Di. cuius potestatis. Ma. copulatiuæ. Di. cuius ordis. Ma. postpositiui
uetustissimi tamẽ solebant et ã præpõere eã figuræ cõpositæ ex corrupto & ĩtegro: quo
n. mõ corripit̃: qđ si ꝓduceret̃ eẽt ĩtegra ꝑs. di. quẽ accẽtũ hẽt. ma. pẽultimũ acutũ. oẽs
fere cõiunctiones postpositiuæ generalẽ seruãt accẽtuũ regulã. Di. littoribus q̃ ꝑs orõ-
nis ẽ. Ma. nomẽ. Di. quale. Ma. appellatiuũ: generis neutri numeri pluralis figuræ sim
plicis casus datiui decliatõis tertiæ correptæ. Di. cur. M. qa oĩa in us desinẽtia neutra de
clinationis tertiæ sũt: & ĩ tis faciũt genitiuũ. Excipit̃ pus ĩdecliabile & uirꝰ: quot Lucre
tius secũdæ posuit declinatiõis. diri priordia uiri pelagꝰ uero græcũ ẽ: hoc pelagꝰ pelagi
& uulgus uulgi tam masculinũ q̃ neutrꝝ. di. quot differẽtias habet penultimã genitiui
ris terminãtiũ? Ma. supradicti casus neutrorũ nomĩum si uerbis adiacẽt quæ correptã
penultimã habuerint seruãt e ante ris genitiui: ut munero munus muneris. uulnero uul
nus uulneris: sydero sydus syderis. ex quo componit̃ cõsydero & desydero: latero latus
lateris: opor opus opis. Si uero monosyllaba sint & ꝓducũt n ĩ noĩatiuo & seruãt u ãte
ris genitiui quoq; ꝓducũt ut ius iuris: thus thuris: plus pluris. Si uero sũt compatiua
masculinorum eorundem & fœmininorum sequuntur genitiuum. i. o penultimam ser-
uent ante ris ut minor mins minoris: maior maius maioris. Alia uero o correptam ha-
bẽt ante ris ut corpus corporis: pectus pectoris: littus littoris: pignus pignoris: fœnus
fœnoris quanuis uerba eorum magis e penultimam habent pignero fœnero. Dis. fac de
riuatiuum ab eo? Ma. littoreus & littoralis. quidam autem littus τουλιτ́αρεꝓω uolunt es
se quia proficiscentes & reuertentes solẽt ibi uota concipere & dona littare. Di. quale?
Ma. diriuatiuum uel possessiuum. Di. nostris quæ pars est? Ma. pronomen deriuatiuũ
Di. ex quo casu solent deriuari. Ma. ex genitiuuo ut nos nostrum uel nostri noster. Id-
q; sine dubio ex singulari numero ostenditur. Ego mei meus: tu tui tuus: sui suus: unde
& penultimæ corripiuntur. Di. cuius generis? Ma. neutri. Sed sciendum ꝙ omnis dati-
uus & ablatiuus pluralis tam in omnibus mobilibus q̃ in pronominibus & participiis
communis est trium generum. Di. cuius numeri. Ma. pluralis figuræ simplicis: casus
datiui. Omnis autem datiuus & ablatiuus pluralis similis est ut dictum est. Di. unde
possumus scire differentias. Ma. a iunctura & ordinatione: idest απ́ο τησ σuμα χεωσ́και
ταξεωσ quod facile potest sciri ex singulariũ iunctura: quæ non habet similes datiuũ &
ablatiuum: ut omnibus primæ declinationis nominibus. & tertiæ in e terminantibus
ablatiuum & quartæ & quintæ. in his. n. manifeste ostendit casus differentiam. Cũ uer-
bum igitur dedisti sine dubio datiuum exigit si quod supradictarũ declinationum no-
minum ordines necesse est datiuum etiam adiungere: ut dedisti poetæ uel homini uel se
natui uel rei. Non licet. n. nisi datiuũ huic uerbo adiungere. Et nota ꝙ quattuor habent
etiam declinationum differentias pronomina. Sunt. n. quedam quæ tam genitiuum q̃
datiuum in i terminant: quæ sunt tria: & communia trium generum: ut ego mei mihi:
tu tui tibi: sui sibi. Sunt quæ genitiuum in ius: datiuum uero in i proferunt: quæ sunt cõ
munia trium generũ: ut ille illius illi: ipse ipsius ipsi: iste istius isti hic huius huic is eius
ei. Sunt alia quæ sequuntur secundam declinationem mobilium nominum: qualia sũt
possessiua meus a um tuus a um: suus noster & uester. Sunt & alia tertiæ declinationis
nominum declinationem seruantia: nostras uestras nostratis & uestratis. D. æneia quæ

pars orationis est. M. nomen. D. quale. M. appellatiuum quanuis enim possessoris no men ꝓpriū significat: tamen oīs possessio eius cōe hoc nomē pōt habere: ut æneia mater æneia nutrix: æneia mens æneia fames: æneia facies æneia manus æneius: ager: æneius fi lius: æneius ensis: æneiū lumē ęneiū munus: æneiū regnū. D. cuius generis. M. fœmini ni: numeri singularis figuræ simplicis declinatiōis primæ. Di. ex quo noīe deriuatᷣ. Ma. ab æneia: ꝓ quo superius latius diximus. Di. nutrix quæ pars orationis est. Ma. nomen Di. qle. Ma. appellatiuū. Di. cuius speciei. Ma. appellatiuoꝵ uerbalis. Di. ex quo uer bo masculinū eius nascitᷣ. Ma. a nutrio: solēt autē ī tor uerbalia in trix facere fœminina mutata tor ī trix: ut lector lectrix. In supradicto uero euphonię cā uel alternitatis: idest παραλληλότητος trisyllaba subtracta est cōtra regulā. Cū enī nutritor sit masculinū de buit fœinū nutrix eē: sed absurditas soni minuit syllabā. Di. a quo uerbū deriuatᷣ? Ma. a nutrio tris trit. Di. declina uerbū? Ma. nutrio uerbū actiuū. Indicatiuo mō dictū. t. p numeri singularis figuræ simplicis cōiugatiōis quartæ personę primæ quod declinatᷣ sic Nutrio tris trit: mus tis unt. Eodē modo tpe præterito īperfecto nutriebam bas bat ba mus batis bāt. Eodē tpe præterito perfecto nutriui sti uit: & pluraliter nutriuimus stis runt uel re. Eodē modo tēpore præterito pluqꝑfecto nutriuerā nutriueras nutriuerat: ramus ratis rant. Eodē modo tēpore futuro nutriā es et. Impatiuo modo. t. p. ad secun dā & tertiam ꝑsonā nutri nutriat nutriamus te ant. Eodē mō tpe futuro tu to ille. nutria mus tote triūto. Optatiuo mō tpe præsenti & preterito imꝑfecto utinā nutrirē res ret: nutriremus nutriretis rent: Eodem modo tempore præterito perfecto & plusqꝑfe cto utinā nutriuissem ses set: nutriuissemus setis sēt. Eodē mō tpe futuro nutriā as triat: utinā nutriamus tis ant. Subiūctiuo mō tpe præsēti cū nutriā as at: amus tis ant Eodē mō tpe præterito īꝑfecto cū nutrirē es et: mus tis ent. Eodē mō tpe præterito ꝑfecto cū nutriuerim is it: nutriuerimus tis rint. Eodē mō. t. præterito plusqꝑfecto cū nutriuissē es set: emus etis ent. Eodē mō. t. futuro cū nutriuero ris rit: rimus tis rint. Infinitiuo mō n. & ꝑsonis. t. præsenti & prærerito īꝑfecto nutrire præterito ꝑfecto & plusqꝑfecto nu triuisse: futuro nutritum ire uel nutriturum esse. Verbo īꝑsonali nutritᷣ batᷣ nutritū est uel fuit. nutritū erat uel fuerat: futuro nutrietᷣ. Impatiuo mō nutriatᷣ nutritor Optati uo utinā nutriretᷣ nutritū eēt uel fuisset: nutriatᷣ. Subiūctiuo mō cum nutriatᷣ nutriretᷣ nutritū sit uel fuerit: nutritū eēt uel fuisset: nutritū erit uel fuerit. Gerūdia uel ꝑticipalia noīa nutriēdi do dū: nutritū nutritu. Duo ꝑticipia ueniūt a uerbo actio præsens nutri ens: futurū nutriturus ra rū. Eius passiuū idicatiuo mō nutrior bar tus sum uel fui: tus erā uel fuerā: nutriar. Impatiuo nutrire atur: amur ni antur. Futuro nutritor tu tor ille: nutriamur nor. untor. Optatiuo utinā nutrirer: tus essē fuissē: nutriar. Subiūctiuo cū nutriar rer: tritus sim uel fueri: tus eēm uel fuissē: tus ero uel fuero. Infinitio mō nutriri: tū eē uel fuisse. futuro nutritū iri. Duo ꝑticipia uēiūt a uerbo passiuo præteritū nutritus ta tum: futuꝵ nutriēdus da dum. Nomen uerbale nutritor & nutrix. ipsa res nutritio. Discipulus fac ab eo deriuatiuum. Magister nutricula quæ est diminutiuum: ut Iuue nalis. Gallia uel potius nutricula causidicorum. Vt belli signum laurenti turnus ab ar ce. Discipulus scande uersum. Magister utbel lisi gnumlau renti turnusab arce. Disci pulus quot cæsuras habet? Magister semiquinariam. Discipulus quomodo. Magister Vt belli signum. Discipulus quot figurarum est hic uersus? Magister quinque. disci. quare? ma. quia cōstat ex quattuor spondeis & uno dactylo & uno trocheo. Discipulus

tracta per singulos pedes? magister ut bellisi: gnumlau: renti turnusab: arce. discipu.
quot ptes oronis hēt? ma. septē. di. quot noīa. ma. quinq;: belli signū laurēti turnus ar-
ce. Di. qd aliud. Ma. aduerbiū ut & præpositionē ab. Di. ut q̄ ps orōnis ē. M. hic aduer
biū tpale alias āt similitudinis pōt eē: & adiecta i tamē eandē significationem hēt uti cui
addit̄ nā. & fit aduerbiū optātis utinā. Similiter cōpositū cū uelut: & ueluti aduerbiū
similitudinis ē q̄do ὅπως uel ἵνα græcū significat ꝓ cōiunctione causali accipit̄. Est etiā
q̄do optatiuū ē: ut Terē. i phor. Vt illū dii deæq; oēs pdāt. Di. belli quæ ps orōnis est?
Ma. nomē. Di. quale? Ma. appellatiuū. Di. cuius spēi. Ma. deriuatiæ ab eo qd ē bonū
bellū diminutiuum ē p ātiphrasim. igit̄ hoc ē p cōtradictionē. ꝓ malo bellum dicit̄ id
qd malo hoīum ē inuētum. a bono ergo masculinum bellus & bona bella. & a neutro
bonum bellum facit. Oīa enī i us desinētia masculina geīant ll i diminutiuis: ut gemino
gemellus: geīa gemella: geīum gemellum: Et sciēdum q̄ ēt iueniunt̄ ipsoꝝ diminutiuo
rum cōparatiua & suplatiua. Quomō cōpatiuoꝝ diminutiua quæ apud græcos nō iue
nis Terē. i adel. Atq; unūquodq; qd erit bellissimum carpā. Ex bello qd bonum signifi
cat bellaria dicunt̄ τραγήματα. Di. ab eo qd ē bellum qd pugnā significat deriuatiuum
aliud? Ma. bellicus ca cum: bellicosus bellignus: qd ꝓprium ē a bello deriuatum. Bel-
lo bellas uerbum: ex quo bellax qd ē trium geneꝝ: Bellatꝛ enī pticipium bellator & bel
latrix facit: ab eo etiā ē bellona dea belloꝝ. Duellum dicebāt antiq ꝓ bellum ex quo p
duellium ab eo cōponit̄ bellipotēs & belliger & ibellis & rebellis & rebello uerbum: &
debello quoq; cōpositum ē uerbum ide ēt debellatum ē: belli. n. portæ q̄uis duæ sint p-
tes: ꝓ uno tamē noīe ꝓprio accipiunt̄ qd significat fores iani tēpli. Di. signum quę pars
orōnis ē. Ma. nomē. Di. quale. Ma. appellatiuum. Di. cuius spēi. Ma. primitiue. Di.
fac deriuatiuum ab eo uel diminutiuum. Ma. singulum signo signas uerbum: & huius
cōpositum isigno isignis: unde isignitus: præterea significo cas: & signifer: & ide signa-
rius & designo cōsigno resigno idest aufero. unde Virgi. i. iiii. Et lumina morte resignat
idest aufert. Est āt uniuocum idest omonymum significat enī σύνθημα ἐπὶ πολέμου: ut in
eodē libro. It bello tessara signum: καὶ σημεῖον: ut Luca. Signa canunt. Di. laurenti quæ
pars ē? Ma. nomē appellatiuum: speciei deriuatiuorum possessiuæ: est tamē etiā patriç
sicut ablatiuus ab eo quod est hic & hæc & hoc laurens laurentis. Potest tamē & propri
um ipsius ciuitatis eē si sic gentiuus accipitur hoc laurentum huius laurenti: ut fit ab ar
ce laurenti: sed si est ab eo quod est hic & hæc & hoc laurens & ab hoc & ab hac & ab hoc
laurenti pro laurentina: unde Lucanus. Laurentiosq; penates. Laurnetum nomina-
tum est a lauro inuenta in arce: teste ipso poeta: compositum ab eo quod est lau-
rus laurigeri: unde laurigeros currus a lauro etiam laureatus laureata laureatum. Cice.
Fasces laureatos: hoc est uictoriæ lauros habentes: & ex eo proprium laurentius com-
prensiuum quod græci περιεκτικὸν uocant laurentum: ueluti myrtetum rosetum. Disci.
possessiuum. Ma. laureus. Di. quomodo myrtetus corneus ea um. Ma. laurus quar-
tæ & secundæ. Di. laurus quotæ declinationis est. Ma. inuenitur & secundæ & quar-
tæ. Omnia enim arborum nomina in us desinentia fœminina sunt & secundæ decli-
nationis: exceptis quinque: quæ tam secundæ q̄ quartæ inueniuntur. quercus laurus
pinus ficus cornus. Laurea etiam pro lauro accipitur. Discipulus turnus quæ pars
est. Magister nomen. discipulns quale. Magister proprium. discipulus cuius spe-
ciei. magister uniuoce: potest enim & appellatiuum intelligi piscis palustris & fluui

us. di. fac ab eo possessiuũ. ma. turnius nia niũ: sicut a saturnus: nius nia niũ. Patronymicũ põt p analogiam dici turnides: sed raro i latinis noibus solẽt eiusmodi formæ patronymica fieri: q̃uis poeta scipiades figurauit a scipione: sed & ipsũ απο του σκιπιωνος quod græcum ẽ & uidet̃ eẽ. di. ab quę ps orõnis est? ma. prępositio. di. cui casui seruit. ma. ablatiuo. di. qd itereſt iter ab & a & abs. ma. q̃ cõsonãte sequẽte a plerũq; scribendũ est: uocali uero omnino ab iuenit̃. ab etiã cõsonãtibus sequẽtibus. sed q̃ non aspere post b sonãt: a uero uocali sequẽte nisi i loco sit cõsonãtis i uel u nũq̃ iuenit̃. ut a Ioue a Venere: abs ãt q uel t uel c sequẽtibus paucis anteponit̃ tã i appositiõe q̃ i cõpositiõe. In appositione. ut abs te p a te. In cõpositiõe ut abstuli abscõdo absq; ullo malo p sine ullo malo. di. arce quæ ps orõnis est. ma. nomẽ. di. quale. ma. appellatiuum: spẽi deriuatiuę: ab arceo uerbo. Arx quæ facile munimẽto suo arcet hostes. Inde etiã sumitates montium ex quibus facile possunt depelli hostes arces dicunt̃: & arcus q̃ lõge arceant similiter hostes. di. declina uerbum arceo. ma. arceo significatiõis secundæ generis uel significatõis actiuę arceo uerbum actiuum. Indicatiuo mõ dictum tẽpor̃ pręsẽti arceo arcebã arcui arcuerã: futuro arcebo. Imperatiuo arce at cete ant uel cent. Optatiuo mõ. t. p. & ptõ ipfecto utinã arcerẽ issem: futuro utinã arceã. Subiunctiuo mõ. t. p. cum arceam. ptõ ipfecto arcerẽ rim issẽ: futuro cũ arcuero. Infinitiuo mõ arcere arcuisse arcitum ire uel arcitur esse. Gerũdia uel pticipalia noĩa ardi do dũ: arcitũ citu. Participia ueniũt a uerbo actiuo duo. pręsẽtis tẽporis arcẽs futuri arciturus. Passiuum arceor ris uel cere tur cebat̃: arcitus sũ uel fui secũdum analogiã: q̃uis i usu deficit. cõpositũ tamẽ eius coerceor bar ris tus sũ i frequẽti ẽ usu Pręteritũ plusq̃pfectũ arcitus erã uel fuerã. futuro arcebor. Impatiuo mõ tpe præsenti arcere ceat̃ amini ant̃. futuro arcetor tu arcetor ille arcemior arcẽtor. Optatiuo modo tẽpore pręsenti utinam arcerer: arcitus essem uel fuissẽ futuro arcear. Subiunctiuo modo cum arcear arcerer arcitus sim uel fuerim arcitus essẽ uel fuissem: arcitus ero uel fuero. Infinitiuo arceri arcitum esse fuisse arcitum iri. Gerundia uel pticipalia nomina communia sunt tam actiuo q̃ passiuo arcendi arcendo arcendum: duo participia ueniunt a uerbo passiuo præteriti arcitus: futuri arcendus.

ET q; ea diuersa penitus dum parte geruntur. Discipulus scande uersum. Magister Atq; a diuer sapeni tusdum ptege runtur. Discipulus quot cæsuras habet Magister duas. semiquinariam & semiseptenariam. Discipulus quod figurarũ est. Magister decem. Discipulus quare. Magister quia constat ex tribus dactylis & duobus spondeis. Discipulus tracta singulos pedes. Magister atqu ea diuer sapeni tusdum partege runtur. Discipulus quot partes orationis habet hic uersus. Magister septem. Di. quot noia? Ma. duo: diuersa & parte. disci. quot uerba. Magister unũ geruntur. Discipulus quot pronomina. Magister unum: ea. Discipulus quot aduerbia. Magister duo penitus & dum. Discipulus quot coniunctiones. Ma. unam: atque Discipulus atque quæ pars orationis est. Magister coniunctio. Discipulus cuius potestatis. Magister copulatiuæ: ordinis communis idest tam præpositiui q̃ postpositiui inuenitur: sed raro postponitur quomodo etiam &: & quia. Discipulus quid intereſt iter q; & ac & atq;. Magister q̃ q; semper postpositiua & enclitica: & significat nõ modo &: sed etiam τε græcam quando repletiua est. ac autem semper postpositiua est: & accipitur etiã pro aduerbio similitudinis quomodo atq;: ut haud secus ac iussi faciũt. &

atq; tã præpositiua q̃ postpositiua copulationẽ solã significat. D. cuius figuræ atq;. M. cõpositæ ex duobus ĩtegris: at & q;. Di. quẽ hẽt accẽtũ. Ma. prępositiua oĩs cõiũctio & præpositio grauat: postpositiua uero generalẽ accẽtũ seruat dictionũ. D. ea quę ps orõnis ẽ. Ma. ꝓnomẽ. Di. quale. Ma. subiũctiuũ uel relatiuũ. Di. primitiuũ ẽ an deriuatiuũ? Ma. primitiuũ. Di. quot ꝓnoĩa ĩdubitabilia. Ma. primitiua qdẽ octo: priæ psonæ unũ: ego: secũdæ: unũ tu: tertiæ sex: ille ipse iste hic is sui. Di. & q̃re pría psona & secunda singulas hẽnt uoces: tertia uero tot & tã diuersas. M. qa pría psona & scda semp sũt præsentes & iusta se loquũt: tertia uero mõ lõge mõ præsens mõ absens mõ demostratiua modo relatiua mõ discretiua. Di. qd ĩterest ĩter hic & iste & is. Ma. qa hic præpositiuũ ẽ & demõstratiuũ & ĩ declinatõe noĩum a grãmaticis ꝓ articulo accipit: iste uero demõstratiuũ ẽ: is subiũctiuũ uel relatiũ: ille põt & ĩ hoc loco aliquo lõge posito eẽ demõstratiuũ & rlatiuũ: tũ idẽ eẽ cũ significãtia aliq̃ ꝓferri: ut sic Iuppiter ille mõebat ípse ãt rlatiuũ & discretiuũ ẽ: ut ipse mõ æneas nŕi si tãta cupido ẽ. discretiuũ ẽ ut ego ipse tu ipse tu ipse: ut quæq; ipse miserrima uidi. Ideo ãt discretiuũ eẽ dicit qa discernit psonã cui adiũgit: ostẽdẽs p se facere & nõ p aliũ: hoc ẽ ipse p me & nõ p aliũ. Di. dic deriuatiua ꝓnoĩa quot. Ma. septẽ: meus tuus suus nŕ uŕ nŕas & uŕas. Di. quot sunt declinatões ꝓnominũ. M. quattuor: illoꝝ una: quæ ĩ i faciũt genitiuũ & datiuũ: ut mei mihi: tui tibi: sui sibi: hẽnt genitiuũ illius huius. Tertia quæ scdm mobilia declinãt noĩa ut meus tuus suus. Quarta q̃ tertiã noĩum declinationẽ seruãt ut nŕas & uŕas. Di. quæ sunt dubia. Ma quæ stoici qdã antiq̃ssimi ĩter articulos cũ præpositiõibus ponebãt. Rõani ĩfinita noĩa uel ĩterrogatĩa uel relatiua uel redditiua ĩter ꝓnoĩa ponebãt. Dionysius uero & Apollonius & Herodianus rõnabiliter ĩter noĩa posuerũt. Sũt ãt substãtię: uel qualitatis uel q̃titatis uel numeri ĩfinita substãtiæ: ut qs qd tã ĩterrogatiuũ ẽ q̃ ĩfinitũ cuius relatiuũ ẽ q: qd p se qdẽ acuit: ĩ relatiõe uero grauat. Inuenit tamẽ ẽt ꝓ qs: atq; tũc circũflectit. Obliq ãt eoꝝ casus q̃do relationẽ significãt grauãt qualitatis qualis qd penultimã circũflectit q̃do ĩterrogatiuũ ẽ: q̃do uero ĩfinitũ ẽ uel relatiuũ acuit ultimã: quæ tamẽ ĩ lectiõe sopit eius relatiui redditiuũ talis. Di. dic q̃titatis. Ma. q̃tus quod similiter tria significationẽ relationẽ ĩfinitionẽ: q̃do uel ĩfinitũ ẽ uel ĩterrogatiuũ acuit: q̃do uero relatiuum in locutione grauatur eius redditiuum tantus. Numeri quot: quod significat interrogationẽ relationem infinitionem: sed quando interrogatiuum est acuitur uel infinitum. quando autem relatiuum ĩ lectione grauatur eius redditiuum tot. Discipulus dic deriuatiuum ab eo quod est quis. Magister cuius cuia cuium: quę sunt possessiua infinita quæ græci non habent. præterea hic & hæc cuiatis & hoc iuiate huius cuiatis: quæ sunt gentilia & infinita. Et est sciendum q; hæc declinationẽ pronominum habent quis uel qui cuius & eam tamen inæqualem cum accusatiuum quem facit & ablatiuum a quo uel a qui & datiuum pluralem quis uel quibus. Di. quæ sunt alia pronomina quæ declinationem pronominum habent. Ma. in us quidem desinentia sex: ut unus nullus ullus solus totus alius. In er uero duo uter & alter. & ex his composita: excipitur neuter neutri. Discipulus dic nominatiuum ab eo quod est id. Magister masculinum eius is: fœmininũ ea. Di. qd hẽt notandũ hoc ꝓnomẽ. Ma. q; nominatiuum pluralẽ masculinum tã in ei facit q̃ in ii: & datiuum & ablatiuum in eis & in is: & q̃uis ii duplicet tamẽ ꝓ una accipit syllaba in metris quomõ dii & diis ꝓ dei & deis. D. fac ab eo quod ẽ is cõpositũ. Ma. idem eiusdẽ. Di. quid ĩterest ĩter masculinũ & neutrũ. Mag. qa masculinũ

pducit̃:neutrũ uero corripit̃. Di. diuersa quæ pars est. Ma. nomẽ appellatiuũ: spẽi de riuatiuæ a uerbo uertor uersus participium unde est factum nomen compositum. Discipulus uersus uersa uersum generis fœminini numeri singularis quando fœmininũ est quãdo uero neutri pluralis. Et nota ꝙ oĩa mobilia in a faciẽtia fœminina noĩa & pronomina & participia similem habent fœmininũ singularẽ & neutꝝ pluralẽ ut primus prima primum & pluraliter prima: pulcher pulchra pulchꝝ pluraliter pulchra: armigera: pluraliter gera: satur ra: & pluraliter satura Ille illa illud & pluraliter illa: iste ista istud: Is ea id: & hic hæc & hoc & singulariter est fœmininum & pluraliter neutrum: necnon es se qs quę qđ: tã in singulari fœmininũ q̃ in plurali neutꝝ: ꝑticipia quoq; amaturus tura turũ: pluraliter amatura: amatus ta tum pluraliter amata. Di. cuius numeri. M. singularis: quia fœmininum est in hoc uersu. figuræ compositæ ex duobus integris. i. di præpositione quæ separatim non iuenitur per se & uersa: sunt aũt inseparabiles præpositiones quæ per se separatæ nunq̃ possunt inueniri. hę di dis re se an & con: quas tamen præpositiones ideo dicimus ꝙ interpRætatio quoq; earum apud græcos præpositiones eas esse ostendit: & præpositiuum locum semper sibi in compositione defendunt: diuersus tamẽ apud latinos frequẽter nõ solum ꝓ uarius: sed etiã ꝓ sepatus accipit̃ & discretus: ex quo deriuatiuũ etiã diuersitas. D. penitus quæ ps est. Ma. aduerbiũ. Di. cuius significatiõis. Ma. hic localis: alias qualitatis: significat eni ꝓrsus uel itima pte ut causas penitus tentare latentis & hic tamẽ similẽ hẽt significationem penitus. i. penitissima parte hoc est in intima Italię. Antiqui enim & penitior & penitissimus solebãt ab eo dicere uelut ulterior ultimus. Disci. cuius speciei. Magi. primitiuæ: ex eo enim fit nomen penitior & penitissimus: nascitur & aduerbium comparatiuum penitus superlatiuũ penitissime. Di. cuius figurę. Ma. simplicis. Discipu. dũ quæ ps ẽ. Magister. aduerbiũ tẽporale quoq; hic est etiã coniunctio causalis quãdo ꝓ επωσ gręca cõiunctiõe accipit̃ ut multa quoque & bello passus dũ conderet urbẽ. Et sciendũ ꝙ dũ aduerbiũ idicatiuo coniũgit̃ coniunctio uerbo subiũctiuo: ẽ tamẽ quãdo ꝓ coniũctione repletiua ut sosia adesdũ paucis te uolo: & nedum illi corruptis moribus uicto riæ temperarente. Ex eo deriuatur dudum postne quoque uel non posita aduerbium est temporale: ut nedum nondum. Di. parte quæ pars est. Ma. nomen. Di. quale. Ma. appellatiuum. Disci. cuius speciei. Ma. primitiuæ & generis fœminini. numeri singularis, figuræ simplicis casus ablatiui. Di. cur partis. facit. Ma. quia omnia in rs ues ls uel ns desinentia interposita ti faciũt genitiuum: ut pars partis puls pultis: mons montis: exceptis a corde compositis. quæ d habent pro t ut uecors uecordis: discors discordis: seruant enim primitiui consonantem genitiui: & differentiæ causa frons frondis & lens lendis: præterea glans glandis: libripens libripendis qđ a uerbo pendo componitur. Discipulus fac ab eo ꝙ est pars diminutiuum. Magister particula uerbum uero partio & partior qđ in eadem inuenitur significatione & ex eo composita similiter dispertio & dispertior. impertio & impertior: & ab eo composita participium & participio uerbum. Similiter ab eo composita expers & particeps & propatio & bipertitus & tripertitus & similia. Discipulus geruntur quæ ps orationis est. Ma uerbum. Di. quale. Ma. perfectum. Di. quomodo dictum. Magister Indicatiuo modo. Discipulus cuius significationis. Magister passiuæ. cõiugationis tertiæ correptæ: numeri pluralis: figuræ simplicis: temporis præsentis: ꝑsone tertiæ. Di. declina. Ma. gero geris gerit. Di. quare præteritũ gessi facit. Ma. qa i ero desinẽtia tertiæ

cõiugatõis i ui faciũt præteritũ pfectũ ut quero quæsiui: tero triui excepto uro ussi gero gessi: curro cucurri: licet ex eo cõposita duplicẽt in præterito pfecto cu uel nõ ut decurro decurri uel decurri: pcurro pcurri uel percurri. quare gessi gestus facit pticipium qũo & ussi ustũ quæsiui quoq; quæstus δωρμενοσ differẽtiæ causa facit: nam quęsitus ἐζητημέ-νοσ. D. fac frequẽtatiuũ. Ma. gesto as at: A pticipiis eni præteriti plęrũq; sũt frequẽtatiua & a gesto is it. i. motu corpis significo gaudiũ. ab eodẽ deriuat gerulus: unde cõponitur nugigerulus & gesticulor ris retur: & ipsa res gesticulatio.

P Anditur interea domus omnipotentis olympi. D. scande uersũ. M. panditur & cætera. Disci. quot habet cæsuras. Magister unam. Disci. quam. Magister. semiqnariã. Di. quomodo. Ma. pãdit' itercea. Di. quot figuraꝝ est. Ma. unius di. quare. Ma. qa qnq; dactylos habet. Di. tracta singulos pedes Ma. Pandit' intere adomus omnipo tentiso lympi. D. quot ptes orõnis habet hic uersus. Ma. quiq; Di. quot noía. Ma. tria: domus omĩpotẽtis olympi. Di. quot uerba. ma. unũ: pãditur di. qd aliud. ma. aduerbiũ interea. di. pãditur quæ pars est. ma. uerbũ. di. cuius modi. ma. indicatiui. di. cuius formæ. ma. pfectæ: cõiugationis tertiæ uel significatõis passiuæ numeri singularis: figuræ simplicis: tẽporis præsẽti: psonæ tertiæ. Di. dic actiuum eius ma. pando dis debã pãdi panderã pandã. Di. cur mutata do i di facit præteritũ pfectũ ma. qa oía uerba tertiæ cõiugatiõis quæ ante do n habẽt mutata do i di faciunt præteritũ: ut scãdo di: ostẽdo di. Excipiunt' quædã abiicientia qdem n fundo fudi: scindo scidi findo fidi: duplicantia uero primam syllabam: pendo pependi: tendo tetendi: tũdo tutudi. Dis. declina passiuum. Ma. pandor pandebar passus sum. Di. cur passus sum facit præteritum perfectum. Ma. quia omnia passiua in dor desinentia tertiæ coniugationis uerba nisi sint a dor uerbo composita participium præteriti in sus faciũt: ut ludor lusus: cædor cæsus: defendor defensus: incendor incensus. Sed notandum q; cum alia oía quæ n habent ante do & in participio ante sus seruant n ut offendo offensus defendo defensus incendo incensus: tendo tensus pendo pensus: tundo tũsus: hac de causa ne fœminum eius simile inueniatur proprio masculino qd est hic pansa: ideo passus passa fecit quis a patior quoque passus facit: & a pareo passus. Virg. in tertio. Passis de littore palmis: & in primo. Crinibus iliades passis Fundo etiam fundi fusus facit nec duplicauit s: quia producta uocalis non egebat geminatione: scidi quoque & fidi: quia corripiunt pe nultimam duplicauerũt in participio s scissus & fissus: Virg. in nono. Et fisso trahit præcordia ligno. Imperatiuus optatiuus subiunctiuus & infinitiuus supradicti uerbi secũdum analogiam declinantur. Di. dic supina. Ma. pandendi pandendo pandẽdum passum passu. Participia actiua pandens passurus: passiua præteriti passus. futuri pandendus: nomen uerbale passor In sor autem desinentia nel in xor uerbalia fœminina facere non possunt litterarum dissonantia prohibente. In tor enim desinẽtia mutant tor i trix: amator amatrix: doctor doctrix: raptor raptrix: fartor fartrix. nomẽ uerbale rei hic passus huius passus quod significat τοβῆμα quod patet in spacio distantiæ pedum. Est tamen & aliud uerbale pandus panda pandum. Donatus panda res contraxior est dixit. Ouidius panda naris nam passio magis ori aptior est. Di. interea quæ pars est. Ma. aduerbium. speciei deriuatiuæ: Inter quidem ab in præpositione uidetur esse natũ: quomodo a sub subter: & extra ab ex: ea uero primitiuũ pronomen ẽ ablatiui casus singularis: uel accusatiui pluralis. Di. cuius figuræ. Magi. compositæ ex integro & corrupto. Si ca

pluraliter accipiamus iter. n. integrũ ē quod plærięq; latinorũ præpositionē accipiũt: grę ci autē aduerbiũ ea uero corruptũ. Accusatiuus. n. pluralis a pducit pp generalē regu lā aduerbiorũ in a terminantiũ: qa oīa pducunt ut iterea & ppterea & præterea: excepto ita tamē possumus dicere qa in cōpositione nō necesse est sepatorũ cōstructionē seruare: & licere etiā in his abltũm singularē recipere: ut in his aduerbiis cōpositis cũ præpositionibus: quō quocirca quapropter sic iterea ppterea: frequēter etiā & simplices acti ui p aduerbiis accipiunt ut una qua qui: quō dextra sinistra. Di. domus quæ ps ē. Ma. nomē appellatiuũ spēi deriuatiuę a præco enī deriuat: grœci enī δομέω δόμω dicũt ędificare. Inde & δομοσ ο οικοσ græce enī masculini est: & latine fœmininũ hæc domus quō ὁ κρατηρ hæc cratera ὁ ἀεκαπους hęc decēpeda ο πανθηρ hæc panthera ο χαρτησ hæc charta ο γαυσαπη hæc gausapa. Di. dic deriuatiuũ a domo. M. domiciliũ domesticũ domo as at: hoc est sub dominio & potestate mea facio: unde maris domitor p domiator. Inde & dominus. hinc domitus & domitianus. Di. dic aduerbia. M. ex hoc in loco domi: ad locũ domũ de loco domo quæ græci dicũt οἰκοι: οικαδε οικοθεν diminutiuum eius do mũcula. Di. oīpotens quæ pars orationis est. Ma. nomē. Di. quale. Ma. appellatiuum Di. cuius spēi. Ma. adiectiuæ: figuræ cōpositæ. Di. ex qbus. M. ex tribus corruptis: oī & potis & ens q oium potens ē: antiqui enī dicebant ens pticipiũ: ab eo quod ē sum es ē Ideo a possum uerbũ potens nascitur tā participiũ q nomē: sed quādo participiũ est: tē pus significat & accusatiuo noīum uel īfinito uerborũ cōiungit: nec cōparationē accipit ut potens pugnare: uel potēs benefacere: quādo autē nomē est caret tēpore: & genitiuo cōiungit cōparationē habet: potens maris: & potens illius: potentior & amantior. Sic ergo oīa pticipia similia possumus discernere tēpore cōstructione & casu & cōparatiōe: si enī uerbi casum nō sequatur in uim trāseunt nominum: similiter si tēpus amittant & si cōparationē assumunt: ut fugitans litium: doctus grāmaticæ: doctior doctissimus. Di. cur in tus finit genitiuũ. Ma. qa oīa noīa in ls rs ns desinentia īterpositione ti faciũt genitiuum: ut puls pultis mons mōtis ars artis: exceptis differentiæ causa frons frondis & lens lendis: præterea glans glandis: cuius qdem etiā similē genitiuo quidē ptulerunt genitiuum: libripens quoq; libripendis seruata cōsonante uerbipēdo. Præterea a corde composita seruantia c notanda sunt: cōcors concordis: discors discordis: uecors uecordis. Cōparatiuum potēs potentior potentissimus. Dicitur aũt oīpotēs: ideo nō pōt habere cōparatiuum: qa est sup oīa & nemini pōt cōparari. D. fac ab eo q ē potens ipsā rē. Ma. potentia potestas. D. quid interest inter potentiā & potestatem. Ma. hoc iterest q potentia pro ui magis accipit. potestas autē p dictione: qdā autem etiam potētatum dixerunt. Di. declina uerbũ. Ma. possum potes pōt poterā potui eram potero. Impera tiuo modo potes possit possimus: poteste possint: potesto tu sto ille: possimus stote sũ to. Optatiuo modo utinā possem sē sim. Subiunctiuo cũ possim sem erim tuissem tue ro. Infinitiuo modo posse: antiqui potesse. Teren. in eunu. Sed nihil tamē potesse: præ terito potuisse. In futuro deficit. Deriuatiua ex hoc possibilis compos præpotens & im potens. Di. olympi quæ pars est. Ma. nomen. Disci. quale. Magi. proprium: significat autem montem & cælum: olympus dictum a græco λόολαμπον q undiq; luceat. Disci. cuius speciei. Magi. deriuatiuæ uel compositæ: a græco deriuat ὁ λομκαι. Discipu. fac ab eo deriuatiuum. Magister olympicus ca cum. proprium: & olympius olympia pium: & olympiũ certamē: uel olympia quæ in honorē Iouis celebrant certamia piscis. Inde

componit̃ olympiodorus & olympionices olympias cuius ſecundum analogiã olympiades debet eſſe maſculinum.

Cceanum interea ſurgens aurora reliquit. Di. ſcande uerſũ. Ma. occea nintere: o & cætera. Di. quot habet cæſuras. Ma. habet duas. ſemiqnariã & ſemiſeptenariam. Occeanũ iterea: ecce ſemiqnaria: ſurgens: ecce ſemiſeptenaria. Di. quot figurarũ ẽ. Ma. decẽ. habet enĩ tres dactylos & duos ſpõdeos. D. tracta p ſigulos pedes Ma. Occea nintere aſur gensau rorare liquit. Di. quot ptes orõnis hẽt iſte uerſus: Ma. duo. aurora occeanũ interea ſurgens aurora reliquit. D. quot nomĩa. Ma. duo: aurora occeanũ: uerbũ unũ reliquit: pticipiũ unũ ſurgẽs: aduerbiũ unũ interea. Di. occeanum quæ ps ẽ. M. nomẽ. Di. quale. Ma. ꝓpriũ: ſpẽi deriuatiuæ απο Του ωκεωσ μειν hoc ẽ celeri motu dictus eſt græce occeãus. Di. fac ab eo deriuatiuũ. Ma. occeanitides poſſeſſiuũ occeanius nia niũ: ut ſaturnius nia niũ. Di. dic patronymicum. Ma. ωκεαμιδησ ωκεμοσ occeanides: fœmininũ occeanis uelut priamus priamides & priamis: & q̃uis ſit ꝓpriũ occeanus etiã ꝓ appellatiuo ponitur: quãdo ptes eius ſignificat: ut ſi dicã atlãticus oceanus & idicus occeanus & erythreus & boricus ſiue æthiopicus: qũo mare cũ totũ ſignificat ꝓpriũ ẽ: cũ ptẽ appellatiuũ. Di. iterea quæ ps ẽ. Ma. aduerbium ſignificatiõis hic temporalis: alias autẽ etiã localis: ut iterea ad tẽplũ nõ æque palladis ibãt. Crinibus iliades paſſis: peplũq; ferebãt. Di. cuius figuræ. Ma. cõpoſitæ ex duobus itegris: hoc ẽ ex itus & ea quæ eſt abltũs pfectus. Solẽt aũt cõponi ablatiui cũ præpoſitiõibus quæ ẽt acctõ ſepatim ſolẽt adiungi: qua ꝓpter quocirca ꝓpterea ſic etiam interea. Inter primitiuũ eſt: aut deriuatiuũ ab in: quõ ab ex extra & a ſub ſubter: & a de antiqui deter. ũde deterior deterrimus: quæ tamẽ alii a uerbo detero facta eẽ putauerũt: quõ aũt ab exter extra: & a ſuper ſupra: ſic ab iter itra: hinc itro & itus: & itra qdẽ ſpaciũ tẽporis uel loci ſignificat. itro uero ad locũ: itus in loco. Cõpatiuus iterior: ſuplatiuus itimus: uerbũ intro itras itrat. Di. ſurgens quæ pars ẽ. Ma. pticipiũ præſẽtis tẽporis: & i duas cõſonantes deſinit hoc ẽ n & s & cõe triũ generum. Di. cuius caſus. Ma. noĩatiui & uocatiui: hic autẽ noĩatiui: tẽporis præſẽtis: ſignificationis neutri: formæ pfectæ: numeri ſingularis: figuræ cõpoſitæ ex duobus corruptis: tã ſurſũ enĩ q̃ rego corrupta ſunt: Et notãdum ꝙ cum in præſenti ex duobus corruptis ſit in præterito ex itegro & corrupto iuenit̃ ut ſurrexit: & multa iueniunt̃ huiuſcemõi nõ ſolũ uerba ſed noĩa: ut alteruter alterutrũ: i nominatiuo ex duobus itegris ẽ in gtõ ex corrupto & itegro: cogo gis git. præſenti ex duobus corruptis ẽ: in præterito pfecto ex itegro & corrupto: pgo prexi: in præſenti ex integro & corrupto: in præterito aũt ex duobus itegris. Di. declina uerbũ eius. Ma. Indicatiuo ſurgo bam rexi xerã gam. Impatiuo mõ. t. p. ſurge gat ſurgamus gite gant: futuro ſurgito tu gito ille ſurgamus gitote gunto. & reliquis. Infinitiuo imperſonali ſurgi: ctũ eſſe uel fuiſſe: rectum iri. Supina ſurgendi. Participia præſentis tẽporis ſurgens. futuri cturus: etiã nomẽ eſt ſurrectus quomodo rectus cum caret tẽpore. Sciẽdũ tamẽ ꝙ ſimplex eius uerbi actiuũ eſt: rego facit enim regor: cõpoſita aũt ab eo quædã i neutralium trãſeunt ſignificationẽ: quædã pmanent in ſimplicis ut pgo ſurgo neutralia ſũt: dirigo autem & porrigo ſiue porgo & arrigo actiua ſunt. Di. dic ab eo ꝙ ſurgo nomẽ uerbale. Ma. ſurrector & trix: ipſa res ſurrectio & ſurrectus. Notandũ ꝙ in go deſinentia r antecedente: ſi nõ ſunt a rego compoſita in ſi faciunt præterita: ut mergo ſi tergo ſi. Alia uero omnia in xi per x: ut ango xi: pungo xi: tigo tinxi: exceptis frãgo fregi: lego legi: ipin

go gi: tago gi: pungo gi & punxi. Itē a lego cōposita mutātia primitiui significationem mutāt præteritū: ut itelligo xi negligo xi. Di. aurora quę ps ē? Ma. nomē. D. quale. m. ꝓpriū: pōt tamē quādo pro die accipiť loco appellatiui accipi: quādo eni deā significat ꝓpriū ē. D. cuius spēi ē. M. deriuatiuæ: ab aura eni aurora: ꝓprie eni ipse ascensus solis. i. pria ps diei aurora diciť in qua solet pulsu solis aer motus aurā facere. Alii autē a splendore solis dictā putāt: ponunt autē aurā ꝑ splendore: teste poeta i. vi. Per ramos aura refulsit. i. splēdor: ide etiā aurum diciť: & aurarius qui fauoribus splēdidos hoc ē claros faciāt: & aurigæ q splēdorē sibi agāt auris. i. fauoribus populi hoc ē clamoribus D. cuius generis. M. fœminini nūeri singularis: casus noīatiui & uocatiui. hic autē noīa tiui ablτm aūt ꝓductū in a termināt declinatōis priæ. D. quare. M. qa oīa noīa masculia uel fœminia uel cōia tā gręca q̄ latina in a desinētia prię sunt declinatōis: exceptis illis quæ nasscunť a masculinis in ius termināntibus gtūm: quæ sunt hæc: una ulla nulla sola tota alia utra altera: & quæ ex his cōponunť. Similiter a qua cōposita siqua nequa aliqua: ea. n. gtōs & datiuos masculinoꝝ seruant suoꝝ: unde qdā ad significatōes addētes ꝓnoīa esse putarūt. Di. reliqt quæ ps ē. M. aduerbiū. Di. cuius mōi. Ma. indicatiui formæ ꝑfectæ: cōiugatiōis tertiæ: nūeri singularis: figuræ cōpositæ ex duobus itegris re & liquit: sepati tamē re dici nō pōt: quod tamē qdā uolunt a retro uel rursus esse: quod si fit ex corrupto & itegro iueniť ea ps liqt. n. ꝑfectū ē. di. cuius tpis. ma. præteriti. Di. quare linquo liq facit præteritū. ma. qa quæ n habent ante quo: uel co abiecta n faciunt præteritū. ut linquo liq: uinco uici. Similiter ab eo cōposita deuinco deuici: cōuinco cōuici: relinquo reliq: derelinquo dereliq: & ꝓducūt i penultimā i ptō naturaliter. Di. declina uerbū. ma. relinquo & cætera. di. declina & passiuū. ma. reliquor: nomen uerbale relictor & relictrix: ipsa res relictio: pōt tamē & relictus dici sed quartæ declinatōis: hic deriuať reliquus reliqua um & reliqe: quæ poetæ iterposita l relliqæ metri cā ꝓferunt. Est etiā a deliquo delictū ꝑ peccato qa delinquit officium suū qui peccat.

Vrnus ut ifractos aduerso marte latinos. di. quot hēt cęsuras iste uersus? ma: unā semiqnariā. di. quot figuraꝝ ē. ma. decē: qa hēt duos dactylos & tres spōdeos. di. tracta per singulos pedes. m. Turnus ut: ifra: ctosad: uerso: martela: tinos. di. quot partes oronis. ma. sex. di. quot noīa. m. quattuor: turnus aduerso marte latios: unū pticipiū ifractos: unū aduerbiū ut. di. turnus quæ ps ē. m. nomē. di. quale. m. ꝓpriū. di. cuius spēi. m. uniuocæ. significat. n. nomē ꝓpriū regis rutuloꝝ appellatiuū piscis palustris. Inde deriuať turnius quō saturnius a saturno secundū regulā patronymicū debet fieri turnides: quō priamus priamides. di. quare scdæ declinatōnis est turnus turni. ma. quia in us correptā desinentia propria secundæ sunt declinatiōis: excepto uenus ueneris: præterea ligus liguris qđ ꝓpriū ē: pōt & gētile eē: & si sit ꝓprium est masculinū solū hic ligus liguris. Si gētile ē inueniť cōe: ut hic & hæc ligus liguris. di. q̄re turnus turne facit uocatiuū. ma. qa oīa in us desinētia scdæ sunt declinatōis: & in e faciunt uocatiuū: exceptis ꝓpriis q̄ i hēnt ante us q̄ p apocopā ꝓferūt uocatiuū: ut uirgilius uirgili ꝑ uirgilie: & mercuri ꝑ mercurie. Ideoq; accētus māet penultimus: q̄uis breuis sit penultia syllaba: ex qbus. n. aliqua supabiť syllaba si itegra illa remaneat in qua ē accētus integrū etiā seruat accentū: ut hic & hæc arpinatis ꝑfectum circūflexum habuit penultima syllaba quæ mansit in concisione: dicimus enim hic & hæc arpinas. Similiter si dicamus munīit pro muniuit: circunflectitur circūflectauit: qa integra dictio est

ſupra ſe habuit circũflexum: ſic etiam tuguri pro tugurii acutum debet habere & terẽti pro terentie: ſaluſti pro ſaluſtie. Euphoniæ tamen cã uel metri eſt: quãdo noĩatiuis utũtur ꝓ uocatiuis: ut deus ꝓ dee: fluuius ꝓ fluuie: ut Virg. Heſperidũ fluuius regnator aquaꝝ. & populus & popule. Luca. Degener o populus: unum autẽ inuenit̃ appellatiuum ſolum quod in i & e ꝓfert̃: ut filius o filie: & o fili. Di. ut quæ pars eſt? Ma. aduerbium. Di. quid eſt aduerbium. M. pars orõnis & cætera. Di. quot accidunt aduerbio? Ma. tria: ſignificatio: cõparatio & figura. Di. cuius ſignificationis eſt. M. hic tẽporalis. accipitur enim ꝓ poſtq̃. quãdo autẽ ſignificat ίνα græcã cõiunctionẽ loco cõiunctionis accipit̃ cauſalis: ẽ tamẽ etiã ſimilitudinis aduerbiũ: ſolet autẽ ei adiici i tã coniunctionẽ ſignificanti q̃ aduerbiũ: addit̃ etiam ei nam: & ĩuenit̃ optandi aduerbiũ utinam. Igitur & ut uti ſignificant aduerbiũ quod quãdo tẽpus ſignificat uel ſimilitudinẽ uel quãtitatem ſiue interrogationẽ. i. quãdo: quomõ ſignificat: quãdo uero ίνα uel ὅπως græcã coniunctionem ſignificat: cõiunctionis loco accipitur. Cõpoſitum nãq; ab uti utinã aduerbium eſt obtandi ut diximus. Præterea ꝓ uidelicet utiq; affirmãdi eſt aduerbium. Di. quẽ habet accentum. M. ut uti & utinã præpoſitæ grauãtur p oẽs ſyllabas: ſubiunctiuæ autẽ generalem accentũ ſeruant. Sciendũ tamẽ eſt ꝙ ut quoq; inuenit̃ etiã pro optãdi aduerbio: ut Terẽ. in phormio. Vt illum dii deæq; oẽs perdãt cum uel quoq; cõpoſitum tam ut q̃ uti: ſimilitudinis aduerbiũ faciunt: uelut ueluti: ut Vir. Ac ueluti magno in populo cum ſæpe exorta ẽ. D. ĩfractos quę pars eſt. Ma. ꝑticipiũ ſignificationis paſſiue: formæ perfectæ: numeri pluralis: figuræ compoſitæ: ex duobus ĩtegris. Et nota ꝙ ĩueniuntur participia ex uerbis: quæ nõ ex duobus ĩtegris cõponunt̃: ĩtegra in utraq; parte ĩuenta: ut ĩfringor ex ĩtegro & corrupto: tamẽ ĩfractus ex duobus integris fit. Ideoq; poſſumus nõ a uerbis deriuata accipe: ſed magis a ſe cõpoſita: ſimiliter ĩpingo ĩpactus cõtingo cõtactus: ſimiliter ꝑficio perfeci: deficio defeci: conficio cõfeci: nec mirum ĩ uerbis & in participiis hæc ĩueniri: cũ etiã in oĩbus nõĩbus poſſint huiuſcemodi cõpoſitiões eſſe: ut idẽ tam maſculinũ q̃ neutrũ ex duobus ẽ corruptis: eiuſdẽ uero ex ĩtegro & corrupto: ecõtrario alteruter ex duobus ĩtegris: alterutrius uero ex ĩtegro & corrupto. Di. declina uerbum. Ma. ĩfringo gebam. & cætera. Gerundia uel ꝑticipialia noĩa ĩfringẽdi do dum: ĩfractum ĩfractu. Participia ueniunt ab actiuo præſens ĩfringens: futuꝝ infracturus. D. declina paſſiuũ. M. ĩfringor & cætera: nomẽ uerbale ĩfractor: fœmininũ infractrix: ipſa res ĩfractio: nomẽ rei ĩfractus ĩfractura. Oſtendimus. n. ſæpe per ꝑticipia actiua futuri tẽporis fœminina. n. etiam ꝓ ipſa re accipiunt̃: ut pictura uſura natura iũctura: ſic etiã fractura. Rariſſime in or reꝝ noĩa ĩueniunt̃ ex q̃bus magis uerba naſcũt̃ nõ ex uerbis noĩa: ut labor laboro: a color coloro: ab amor amo: ab honor honoro. Di. dic alia cõpoſita. M. cõfringo ꝑfringo defringo: ſuffringo. Di. cur frango fregi facit præteritum. M. q̃a tertiæ cõiugationis uerba in go deſinentia r antecedente ſi ſint ſimplicia faciunt præteritum in ſi: ut mergo merſi: ſpargo ſparſi: alia uero in xi: ut pingo pinxi: tigo tinxi: rego rexi: unde & ab eo cõpoſita: pergo prexi: ſurgo ſurrexi: exceptis lego legi & ex eo cõpoſitis: quãdo eandẽ ſignificationem ſeruant: ut relego relegi: ꝑlego perlegi: mutata autẽ ſignificatione in xi: ut diligo dilexi: ĩtelligo ĩtellexi: negligo neglexi. Excipiunt̃ ſimiliter frãgo fregi pago pegi: uel pepigi: ex quo ĩpingo excipit̃: tango etiã tetigi & ex his cõpoſita. di. cur etiã ĩfractus. Ma. q̃a oĩa in gi uel in xi præteritũ facientia: ꝑ ctus faciunt ꝑticipia: ut legi lectus: dilexi dilectus: tetigi tactus: ſanxi ſãctus. Excipiũt̃

duo ut flexi flexus & fluxui fluxus. Di. aduerso q̃ pars orationis est? Ma. nomen hic: qa caret tpe: unde licet eius comparatiuum facere aduersior: & superlatiuũ aduersissimus Di. quale est nomen? Ma. appellatiuũ. Di. cuius spẽi. Ma. adiectiuæ q̃litatis & mobile & deriuatiuũ a pticipio uel pticipiale. D. fac ab eo deriuatiuũ aliud. Ma. aduersarius ad uersaria aduersariuũ. Di. declia uerbũ? ma. aduerto tis tit. discipulus dic eius frequẽta-tiuũ. ma. aduersor aduersaris: qđ ab actiuo factum ẽ deponens: q̃uis aduerto & diuer-to aliã significationem hẽnt. Scis aũt q̃ oia frequẽtatiua primæ sũt cõiugatiõis & plerũ-q̃ a pticipio præteriti solẽt fieri: uersus uersor: aduersus aduersor. Exceptis ĩ go uel ĩ sco desinẽtibus: illa. n. a pręsenti faciũt frequẽtatiua: ut ago agito: & lego legito: & scisco sci scito: & nosco noscito: uiso. n. uisis & lacesso lacessis: & accerso accersis non sũt primæ: sed potius tertiæ cõiugationis. frequẽtatiua primæ sunt cõiugatiõis: & ĩchoatiua tertiæ meditatiua quartæ. Di. dic aliud cõpositũ ab eo qđ ẽ uerto. Ma. aduerto cõuerto euerto & subuerto aĩaduerto præuerto: & pene cũ oĩbus præpositionibus ĩdubitabilibus ĩue-niunt: circũuerto anteuerto. Et notãdũ q̃ aduerbia quoq̃ ĩueniũt nõ solũ ex obliq̃s ca sibus noĩum masculinoꝝ uel fœĩoꝝ sed ẽt ipsi noĩatiuo similia: ut aduersus qđ qdẽ qa accusatiuo cõiungit magis præpositionẽ existimauerũt. Versus quoq̃ suppositis locali bus noĩbus aduerbiũ eẽ ĩuenit: ut italiã uersus galliã uersus. Salustius tamẽ ei præpo-sitionẽ antepósuit ĩ Catilina. In galliã uersus: in hispaniã uersus. Ex aduersum quoque cõpositũ: ut Terẽ. ĩ phor. Ex aduersum tõstrina erat quædã. A diuerto fit deriuatiuũ di uerticulũ diuersoriũ quoq̃ dicit locus ĩ quo diuertimus: uersus quoq̃ lraꝝ ordinatio: uel q̃ uertimus stilũ a fine ad initiũ: uel ab initio ad finẽ. uel q̃ antiq a dextra parte in si-nistrã uel a sinistra ad dextrã scribebant. Vertigo quoq̃ & uertex a uerto uerbo fiunt: & uertũnus deus: & uerticordia cõpositũ dea. Di. marte quæ ps orõnis ẽ. Ma. nomẽ ꝓpri um spẽi primitiuæ. D. fac ab eo cõpositũ. Ma. martius a um: solemus ẽt & martiaticus ca cũ dicere. unde stipẽdia militũ martiatica dicunt. ĩde deriuat ẽt mauors: ex quo ma uortius dicit: tamẽ marspiter quasi mars pr: quõ despiter. i. pr Iuppiter: hic & hæc mar tialis & hoc le: põt tamẽ eẽ & ꝓpriũ martialis. Di. qđ ĩterest ĩter ꝓpriũ martialis & ap-pellatiuũ. Ma. q̃ si ꝓpriũ sit masculinũ ẽ: & ablatiuũ ĩ e terminat. Si autẽ ablatiuũ sit cõe ẽ & ablatiuus ĩ i terminat: quomodo Iuuenalis fœlix. D. cur mars martis facit. Ma. qa oĩa ĩ ls rs ns desinẽtia ĩterposita ti faciũt genitiuũ: ut puls pultis ars artis mõs mõtis excipit differẽtiæ cã frõs qđ q̃do foliũ significat frõdis facit. frõs. n. capitis frõtis. & lẽs q̃ do pullos pediculoꝝ significat lẽdis: q̃do ãt significat legumẽ lẽtis. Præterea glãs glan-dis: cuius qdã noĩatiuũ & genitiuũ similes eẽ uoluerũt. Libripẽs uero qa a pẽdo uerbo cõponit: cõsonãtẽ uerbi seruauit: libripẽs libripẽdis. Præterea a corde cõposita hẽt geni tiuũ secũdũ simplicis genitiuũ cõcors cõcordis: discors discordis. Di. latinus quæ pars ẽ? Ma. nomẽ deriuatiuũ: generis masculini: numeri singularis: figuræ simplicis: spẽi de riuatiuæ. Põt tamẽ & ꝓpriũ eẽ regis soceri Aeneæ. & gẽtile a latio latinus & possessiuũ latinus ager. Latiũ ãt uel a tẽdo uel a latitudine ẽ noĩatũ: a latio latinitas. a latõ deriuat ẽt latio: & latiaris. Di. fac cõpositũ? M. latiugẽa. q̃uo troiugẽa graiugẽa: sed ĩ eis gẽiatõ i mutauit sequẽtẽ i ĩ u alternitatis cã: ꝓ troiigena graiigena troiugena & graiugẽa faciẽs.

¶ Explicitum est de. xii. carminibus.
Sequitur de accentibus.

ITTERA EST NOTA ELEMENTI: QVEA CVM SCRIbit᷑ & ĩ uoce minima reſonat nihil aliud q̄ nota ad formā dum elemētũ eſſe cōperit᷑: ſed cum ĩ uocē ex ſono ꝓrũpit᷑: elemēti uocabulũ cōcipit. Quod cũ rō ita ſeſe habeat: quaſi imago huiuſ rei eſſe uidet᷑. qppe cum ex aere ꝑcuſſo ictu lĩguæ unde uox format᷑ ꝑficit᷑. Vox nāq; corpus eſſe oſtendit᷑. Nā ſi corpus nō eēt auditus aurium minime ui ꝑcuteret᷑. Sed dum tāgit auditum & reuerberat elemētum triptite diuiditur. ſ. altitudine: latitudine: lōgitudine. Habet q̄dē lr̄a altitudinē ĩ ꝓnunciatiōe: latitudinē ĩ ſpũ: lōgitudinē ĩ tp̄e: hoc ē aut alte aut late aut lōge audit᷑. hn̄t etiā ſyllabę ſuum elemētũ q̄d ꝓductio dicit᷑ ſed ĩter lr̄aꝝ elemētũ & ſyllabaꝝ hoc diſtat: ꝙ lr̄aꝝ elemēta ſunt ipſę ꝓnũciationes: ſyllabaꝝ uero elemēta ipſę ꝓductiones. Quid ē eni aliud elemētũ q̄ ꝑs minima ꝑtium uocis articulatę: illo uero q̄d remanet nota & figura elementi ē. Diſtat autē illud ĩter lr̄as & elemēta: ꝙ elementa ꝓprie ipſæ ꝓnunciatiōes dicunt᷑: notæ autē eaꝝ lr̄æ. Sed abuſiue & elemēta ꝓ lr̄is: & litterę ꝓ elemētis ponunt᷑: nā aliud eſt littera quæ uidet᷑. aliud q̄d ꝑ eā colligit᷑. Vident᷑ aũt litteræ eē lōgæ aut rotũdæ aut quadratæ. colligit᷑ nāq; ꝑ eas res geſta alicuius dũ colligit᷑ de ſyllabis ĩ ꝑtibus & de ꝑtibus ĩ orōnibus. Sed nos locuturi de ꝑtibus ad accentũ qui in dictionibus eſt neceſſarius tranſeamus: cuius rei myſterium præbente deo uitam latius tractemus.

ACcentus nanq; eſt certa lex & regula ad eleuandā & deprimendā ſyllabā uniuſcuiuſq; particulæ oratiōis qui fit ad ſimilitudinē elementoꝝ litteraꝝ atq; ſyllabaꝝ: qui etiā tripartito diuidit᷑ acuto: graui: circũflexo. Accentus nanq; acuto ideo ĩuentus ē ꝙ acuat ſiue eleuet ſyllabā. Grauis ideo ꝙ deprimat aut deponat. Circũflexus: eo ꝙ deprimat atq; acuat. Sũt autē accentus decē: quos ita huic op̄i dignũ exiſtimaui prænotare. acutus accētus: grauis: circũflexus: lōga linea: breuis uirgula. iphē: diaſtole: apoſtrophos: daſea: pſyle. Quid ē acutus accētus? nota ꝑ obliquũ aſcendēs a ſiniſtra in dextram partem: ita ´. Quid eſt grauis? nota ꝑ obliquũ a ſummo ĩ dextrā ꝑtē deſcendēs: ita. ` Quid ē circũflexus? nota de acuto & graui facta. Quid ē lōga linea? nota a ſiniſtra in dextram partem æqualiter ducta: ita. Quid eſt breuis linea? nota iacens ſimiliter: ſed panda ſicut pars inferior circuli: ita ◡. Quid ē iphē? uirgula ſubiecta uerſui circũflexa ita. ◡ qua duo uerba cũ res exigit copulamus: Vt antetulit greſſum: & turnus ut anteuolās tardũ præceſſerat agmē. Hæc ē cōtraria diaſtole dexſtra q̄dē ꝑs circuli ad imas litteras depoſita quæ fit ita. ɔ. & hac nota mala cohærētia diſcernũtur: ut ē Tũ danai gemitu atq; ereptæ uirginis ira: & Procubuit uiridiq; ē littore cōſpicit urſus. Apoſtrōphos ē circuli altera ꝑs dextra: ſed ad ſummā litterā appoſita: quæ fit ita ɔ. hac nota oſtendimus parti orationis deeſſe ultimā uocalem: cuius conſonāſ remanet: ut eſt Omnipotens genitor tanto me crimine dignum duxiſti. Daſcan uel pſylen apud latinos h uocali addita uel detracta ſignificat. Quid eſt daſea flatilis quæ hac notatur figura. ◡. Quid eſt pſyle? ſiccitas quæ notatur ſic. ◡.

Otandum etiam ꝙ acutus accentus apud latinos duo loca hēt: penultimum & ante penultimum. Apud græcos autē penultimum antepenultimum & ultimum. Circumflexus autē penultimum tantum. Ponitur nanq; grauis uel cũ acuto uel circumflexo in eadem dictione: ſed non tamen in eadem ſyllaba. Obſeruatur nanq; unus accentus ĩ integris dictionibus: ut romanus: hiſpanus. In compoſitis uero

unus similiter: ut malesanus: interea loci: sed ĩ peregrinis uerbis & barbaris nominibus
uel ĩteriectiõibus nulli sunt certi accentus. Ideoq; ĩ potestate uniuscuiusq; cõsistunt: ut
quod necessariũ uideat sic ĩ metro ponat. Tres siquidẽ res accentuũ regulas cõturbãt: di
stinguẽdi rõ: ꝓnunciãdi ambiguitas atq; necessitas: sed qualiter hæc fiãt imitãdũ ẽ. Rõ
nãq; distiguẽdi legẽ accẽtuũ sæpe cõturbat dũ siqs ꝓnunciãs dicat: pone ergo uel qa ꝙ
apud latios ĩ ultĩa syllaba nisi discretiõis cã põi nõ põt accẽtus. & hoc ẽ qd diximus: põe
ergo: põe ideo dixius ne cõputet̃ eẽ uerbũ ĩpatiui mõi põe. ergo dixius ne putet̃ eẽ cõiũ
ctio rõnalis quæ ẽ ergo. Ambiguitas uero ꝓnũciãdi sæpe legẽ accẽtuũ pturbat: ut siqs
dicat iterea loci: q nescit utꝶ dicat alterã ptẽ iterea & alterã loci: qd nõ sepatim sed sub
uno accẽtu ꝓnũciãdũ ẽ: ne ambiguitatẽ ĩ sermone faciat. Necessitas ꝓnũciatiõis regu-
lã corrũpit: utpote siquis ĩprimis dicat doctus: & addat q; cõiunctionẽ: & dicat doctus
q;: ecce ĩ ꝓnũciatione accentũ mutauit: cũ nõ ĩ secunda syllaba: sed ĩ prima accẽtũ habe
re debuit. Sũt qdẽ tres syllabæ ĩ qbus accẽtus corrũpit̃ q; ne ue ut itaq; q̃do aduerbiũ ẽ
nã itaq; q̃do cõiunctio ẽ drãsq; uenerũt nec uiri ad uos carbonibusue lõbos assarũt. Syl
labæ quæ correptã uocalẽ hñt acuto accẽtu ꝓferunt̃: ut fax pax nix nux dux: quę etiã
tali accẽtu ꝓnũciãdæ sunt q̃do sunt lõgæ positiõe: quia naturaliter breues sunt. Quæ
uero naturaliter ẽ lõga circũflexo accẽtu exprimẽda ẽ: ut ros dos spes res. Bisyllabæ ue-
ro si priorẽ ꝓductã hñt & posteriorẽ correptã priorẽ syllabã circũflectũt: ut meta cre
ta roma. Illæ uero quæ sunt ambæ lõgæ: uel prior breuis & ulterior lõga: acuto accentu
ꝓnũciãdæ sunt: ut nepos leges reges. hæ uero quæ ambæ sunt breues: similiter acuto ac
cetu ꝓnũciãdæ sunt: ut bonus malus. Sed notãdũ ꝙ si prior positiõe lõga sit: nec circũ-
flexo sed acuto accẽtu ꝓnũcianda ẽ: ut arma arcus: qa q̃uis sit lõga positiõe: tamẽ expri
mẽda ẽ tali accẽtu ꝙ nõ ẽ naturalis. οιον οχλοσ. Trisyllabæ uero. οιον αιχιον: & dein-
ceps si penultimam correptã habuerit: ãtepẽultimã acuto accẽtu ꝓfert̃: ut tullius hosti
lius. Nã si plura positiõe lõga fuerit acuetur. Antepenultĩa uero grauabitur: ut catillus
metellus. Si uero ex muta & liquida lõga ĩ uersu cõstat ĩ orõne mutat accẽtũ ut latebræ
tenebræ. Syllaba uero ultĩa si breuis fuerit: & pẽultimã naturaliter lõgã habuerit: ipsã
penultimã circũflectet: ut cethegus perosus. Vltima uero si naturaliter lõga fuerit acuet̃
ut athenæ mycenæ. Ad hanc autẽ rem arsis & thesis necessarii sunt. Nam in unaquaq;
parte orationis arsis & thesis sunt nõ in ordine syllabaꝝ: sed in pronũciatiõe uelut ĩ hac
parte natura: ut quando dico natu eleuat uox. & est arsis in tu: quando uero in ra: de-
primitur uox. & ẽ thesis de tu: quantũ suspenditur per arsim tamẽ deprimit̃ per thesim
Sed ipsa uox que per dictiones formatur donec accẽtus perficiatur per thesim. Sed ipsa
uox quæ p dictiones formatur donec accẽtus perficiat̃ in arsim deputat. quę ãt post ac-
centum sequitur in thesim. his autem prelibatis: nũc da conseqẽntia huius libri uideãus
Latina qdẽ propria nõia nõiatiuũ singularẽ in a terminantia ĩ penultima syllaba accen
tum seruant: q̃q̃ nõnulla uocalem ante uocalẽ habere uideantur: quorũ alia differẽtię cã
alia sol o usu ꝓducẽda sunt: ut catilia uraina stephania. Appellatĩa uero eundẽ accẽtũ
seruãt. d. teriantia: ut poeta regina hẽna fortũa carĩa. Cõposita uero eãdẽ ꝓnũciationẽ
sibi defendũt: quã hñt ĩ simplicitate: ut cõcaua trãsfuga. fu. n. in simplicitate breuis est
& ideo trãsfuga & nõ trãsfuga dicius homicida quoq; & pricida: iõ lõgã i ĩ penultĩo loco
habent qa e lõgã i i ꝓductã cõuertũt. Cõpoita uero a cano pẽultimã corripiũt. excipit̃
tibicẽ qd euphoniæ cã ꝓ duabus ii breuibus unã seruat lõgã. Notant̃ aũt plæraq; quæ

i longã uocalẽ hẽnt ante uocalẽ: ut philosophia papia: queẽadmodũ unum uerbũ fio qđ
solũ i ꝓductã ante o uocalẽ hẽt. Ideo aũt dixius plæraq;: qa oĩa uocalẽ i ante uocalẽ ha
bẽtia i antepenultimã mutãt accẽtũ ut ueneria marcelia placẽtia ausonia iunonia: & il
la quæ i tia finiunť: ut iustitia: sapientia: mœstitia. hãc autẽ regulã sequũť oĩa quę sic fi
niunť præter illa quæ supra dixius. quoꝝ alia differẽtiæ cã: alia solo usu ꝓnũcianť. Ex
cipiunť istius ipsius illius genitiui quorũdã ꝓnoĩum: quoꝝ penultię ĩdifferẽter ponũť
Illa autẽ quę a uerbis colo & gigno cõponunť breuẽ penultimã habẽt ut agricola cœli
cola siluicola. rurigena terrigena. Reliqua uero oĩa ĩ a desinẽtia pticipio futuri tpis simi
lia penultimã ꝓducũt: ut hæc scriptura litteratura quę oĩa q̃do sunt noĩa carẽt tpe. Ea
uero quæ u uel q̃libet uocalẽ habẽt ante a corripiũt oĩa ut mãtua capua danaa. Corsica
uero & similia breuianť: & oĩa quæ sunt possessiua & quæ sunt eis similia si i habẽt ĩ pe
nultima sequẽte c cõsonãte: ut cretica isaurica alemãica. Excipiť uesica qđ ꝓduciť. Quę
enĩ hẽnt. n. ꝓducunť ut romana cãpana hispana cumana: & hæc oĩa secũdũ diuersas re
gulas p obliquos casus ꝓducta siue correpta ꝓnũciãda sunt. Et finita fixa penultimam
habẽtia i ĩ eadẽ syllaba oĩa ꝓducunť. Alias uero uocales habẽtia similẽ regulã sequũť:
ut sedile monile singulare uerbale quæ æqualiter p oẽs casus ꝓducẽda sunt. O lr̃a termi
nata præposita uocali e penultimã corripiũt: ut ganeo labeo aleo: quæ solos habẽt noĩa
tiuos & uocatiuos. Ea uero quę i ante o habẽt similiter corripiũť: sed p cæteros casus ex
cepto uocatiuo ꝓducũť: ut mulio muliõis: quaternio quaterniõis. præposita autẽ qua
libet cõsonãte penultimã ꝓductã seruãt: ut imago imaginis uligo nis: fuligo nis: caligo
nis: dissimilitudo nis magnitudo nis. Quoꝝ alia o i obliqs casibus seruãt: & ꝓducen
da sunt. alia in i cõuertũt & corripienda sunt: ut carbo onis: bubo nis caligo nis altitudo
nis. I lr̃a terminatũ unũ ĩuenit trisyllabũ ĩdeclinabile qđ ĩ penultimo breuiať: ut hic &
hæc & hoc nihil. V lr̃a finitũ unũ ĩueniť: aptotũ ĩ singulari: in plurali declinať: qđ in pe
nultimo liquescit: ut tonitru. Al finita si sint appellatiua i penultĩa ꝓducta sunt: ut ue
ctigal tribunal cõsonãte antecedẽte al excipiť aĩal. barbara aũt ꝓpria breuianť: ut hani
bal lis asdrubal lis: quæ oĩa obliqs casibus ĩ neutro a ꝓductã habẽt: ĩ masculino breuẽ
habẽt. Il syllaba terminata corripiũt ĩ penultimo: ut hic & hæc uigil huius lis: qđ uideť
magis p syncopã ꝓferri & hoc ĩ obliqs penultimã corripit. Ol syllaba terminatũ unũ ĩ
ueniť qđ ĩ penultĩo corripiť ut eliol. Vl syllalla terĩatũ unũ ĩuẽiť ꝓpriũ qđ breuiať: hic
heriul qđ barbaꝝ ẽ. Vm terĩata breuianť ut sophroniũ abrotoniũ dortiũ philortiũ. En
syllaba finita si sint a prima coniugatione uel quarta producẽda sunt: ut soler solamen
munio munimẽ: farcio farcimẽ. Sin autẽ a secũda uel tertia: corripiẽda sunt: ut sedimẽ
regimẽ. pręposita itaq; cõsonãte c corripiẽda sunt ut tubicẽ fidicẽ: excipiť tibicẽ qđ solũ
produciť ut pręeximus. Ar syllaba terminata producunť ad instar supradcõꝝ noĩum
ut torcular lacunar puluinar: notať laquear qđ breuiatur: quæ oĩa ĩ obliqs ꝓducũť: ex
cipiť iubar ris: ĩpar ris quæ ĩ obliqs breuianť teste Virgi. ut iubare exorto: & idẽ nume
ro deus impare gaudet. & ꝓpriis noĩbus arar ris cæsar ris bostar ris. Et syllaba finita si
sint neu. g. ĩ penultima producẽda sunt: ut cadauer papauer: si masculina aut fœminia
sunt corripiuntur: nisi sint positione longa: ut alacer uolucer mediocer: & hæc mulier.
& omnia hæc & similia in obliqs corripiuntur: ut cadauer ris: uolucer uolucris: excepto
mulier mulieris: cætera autem omnia cadaueris papaueris laceris & tuberis itineris sile
ris cineris corripiuntur. In ir syllaba terminata breuianť: ut semiuir: duũuir: triũuir: &

oia in obliquis casibus sub uno accētu ꝓferēda sūt. Or syllaba termiata i uocali præpo sita breuiātur: ut melior doctior: & hæc oia in obliquis ꝓductionem sibi defendūt. Pro pria uero noia corripiēda sūt: ut hector hectoris: nestor nestoris. ꝓducunt appellatiua tā masculini q̄ fœminini generis q̄uis nō hēant i ante or: ut odor odoris: amor ris: uxor ris soror oris: neutra aūt breuiātur ut æquor ris. Notet memor & ab eo cōposita: ut imemor q̄ sūt oīs generis corripiētia o i obliquis. & indecor cuius simplex decor penultīa correpta iuenitur apud uetustissimos: quādo ꝓ decorus ra rum accipitur: & arbor arboris quod ē generis fœminini: & a puero cōposita ut publibor & marcipor. & oia in or desinētia neutra uel græca. & q̄cūq; deriuātur uel cōponunt a primitiuis unū cōis generis quod ꝓducitur: ut hic & hæc auctor. Vr syllaba termiata breuiātur ut hic lepisur: sapisur. & oia in obliqs cāibus breuiātur: sapisur ris: similiter satur ris: hoc iecur hoc guttur: hoc sulphur: iecur iecoris uel iecinoris. As finita ꝓducūtur ut dignitas fœlicitas: & oia a lr̄am seruāt in oi casu ꝓductam i qua terminatione quędā masculina ptim ꝓpria. ptim a noibus ciuitatum translata p syncopā ꝓferūtur: & accētū i ultimo seruāt: quod ē cōtra regulā latinoꝝ ut mœcenas larinas arpinas. sed in uetustissimis libris inueniūtur ꝓferri larinatis: mœcenatis: unde subtracta ti accētus remāsit. Es sylla ba finita breuiātur, ut hercules sonipes alipes miles gurges stipes. Excipit hæres hæredis locupletes locupletis: quæ i obliquis breuiant. Et ē notādum q̄ oia quæ sūt quitæ decliatiōis ꝓducūt in obliquis: quoniā coꝝ penultiæ i nominatiuo corripiūt uocali āte sposita: ut facies faciei: dies diei. cōsonāte aūt āte es posita corripiūt i obliquis ut fides fidei. Præterea unū notat i eadē clausula es finitū: quod non quitę sed tertiæ decliatiōis ē q̄d ꝓducit: ut qes quietis. cætera i obliqs corripiūtur: ut abies paries aries. Is syllaba finita si sint accidētia ꝓducūtur. tamē hæc cōmunia sūt cōis generis: faciētia neutrū in e & ꝓducūtur i obliquis ut hic & hæc suauis & hoc suaue. meorialis spālis. Appellatiua āt quędā sūt ꝓducēda ut securis sinapis lebetis. cætera corripiēda sūt i obliqs quę sūt dissillaba i noiatiuis: ut lapis lapidis iaspis iaspidis. puluis sāguis. uomis uomeris. pollinis excipit ipubis q̄d corripit tā in noiatiuo q̄ in genitiuo. Os sillaba terminata i penultimis ꝓducēda sūt: ut sacerdos doris. lepos leporis: q̄d eloquētē significat nepos. Vs sillaba finita i penultima productionē sibi defēdūt: ut tribunatus: cōsulatus magistratus pricipatus: & oia q̄ a uerbis ueniūt: quæ sūt similia pricipio ut amatus: delectus: stratus lacessitus: cupitus: munitus auditus. Excipit hic situs litus qtus quæ corripiūt: nō solū i simplicitate sed etiā in cōpositione: ut isitus illitus neqtus citus uero licet corripere & ꝓducere: dicimus eni icitus producte & incitus correpte. Cōposita uero ab eo corripiūt ut aditus obitus præteritus: A do quoq; cōposita & a sto corripiūt cōposita: ut datus un de fit iditus: a status ūde istitus: a reo quoq; ratus ūde fit iratus: a spiro quoq; & halo noia ueniētia breuiātur: ut spiritus halitus: ab ambio quoq; fit similiter ābitus sed quoniam pticipiale ē seruat penultimā ꝓductā: sicut ābitus. A rutus quoq; cōposita penultimā corripiūt. ut erutus dirutus: Notandū est autem q̄ hæc quando sunt nomina carent tēporibus: quando participalia tempus cum significatione demostrant: ut amatus sum ab illo. Nomina autem tertiæ declinationis terminantia in us nominatiuum breuiant. quæ a supradictis regulis nō inueniunt ut seruitus fraxinus excipit papyrus q̄d produ citur. ut hęc papyrus huius papyri. Alia autem omnia q̄q̄ non sint longa in nominatiuo in obliquis producuntur: ut seruitus tutis palus paludis: iuuentus iuuentutis. Excipiū

tur hæc quæ corripiũtur: lepus leporis: uenus ueneris ligus liguris: quod ẽ animal. pro-
pria uero uel appellatiua masculini generis siue ex se fœminina faciũt siue ĩ aliud genus
minime trãsformant: si sunt trisyllaba uel tetrasyllaba. ac deinceps habẽtia ĩ corripiũt
terẽtius martius: excipiunt hæc quæ habent a in penultima: uel possessionẽ significant
aut possessoribus deriuãtur: ut terentianus martianus capuanus beneuẽtinus hispãus
placẽtinus taurinus. quę autẽ habent c in ter i & u corripiunt: ut porticus rusticus: gal-
licus rõanicus: excipiũtur quæ habent a: ut tauricãus. Ax syllaba finita breuiãtur: ut p-
tinax contumax & oĩa ĩ obliqs casibus pductam a habent: ut ptinacis contumacis. Ex
syllaba finita breuiãtur: ut artifex aurifex opifex quæ oĩa in obliqs casibus corripiunt
ut opificis aurificis murex muricis sorex soricis. Excipit unũ masculinũ generis. s. uer-
uex qd in obliqs casibus pducit ut ueruex ueruecis qd aĩal est. Ix syllaba finita pducũ
tur: ut bellatrix uenatrix: excipit meretrix genitrix: sed hæc in obliqs corripiũtur: ut ue
natricis genitricis meretricis radicis: Excipiũtur hæc quæ grauãt ut salix salicis calix ca
licis silix silicis. Ox terminata breuiãt ut uelifox atrox celox: sed in obliqs pducũt ut
uelifocis: atrocis celocis. Vx finita syllaba pducunt ut polinurux calinurux polux: Ex
cipit cõiũx gis qd quidã in nominatiuo sine n scribi uolunt: qd in obliqs casibus amittit
ne uerbum putetur. T littera terminata tam in nominatiuo q̃ in obliqs casibus breuiã
tur: & oĩa neutri generis sũt: ut caput capitis: syncipút sincipitis occiput occipitis. Persi
us. Fissa fumosũ sinciput aure: Q uæ in duas cõsonãtes desinũt: si sint lõga positione
aut in cõpositione pducunt: in simplici figura pductionẽ sibi defẽdunt. ut cædens tra
dens clamãs cõclamãs. Cætera uero breuiãt ut omnipotens penipotens audiẽs & hæc
omnia tam longa q̃ correpta in obliqs pducunt: quia seruãt positionem Excipiũt quæ
non seruant: ut inops pis hyems mis celebs bis adeps pis

Egulis accẽtuũ nominis expositis tractandus ẽ accẽtus q in uerbis cõsideratur
certis diffiniẽdus ẽ regulis. Vniuersa enim uerba primæ cõiugationis: quæ in
secunda psona as syllaba finiunt cũ in trisyllabis & in tetrasyllabis ueniunt. i
penultimis syllabis p omnes modos pducẽda sunt: ut amo as bã ui: Excipit præteritũ
plusq̃pfectum qd corripit solum: ut amauerã & futuꝝ eiusdẽ mõi in primis & in secun
dis psonis pluralibus: cuius exẽplũ ẽ amabo bis bit & pluraliter bimus bitis bunt. Ab
his nãq; regulis exeũt nouẽ quæ in ui diuisas syllabas mittũt præteritũ pfectũ & plusq̃
pfectũ prĩas & scdas psonas plurales futuri ĩdicatiui corripiũt: ut seco cas rã cui bimus
bitis: cætera nãq; pducũtur ut domo as bam bo bũt: seco as bã bo bunt: frico cas bam
bo: ueto as bã: sono as bam: tono as bã mico as bam: crepo as bam: plico as bam: tamẽ
annexis præpositionibus præsens breuiatur: quod in dissyllabis uenit nisi positione
aut natura ipsa uerba pducta sint. ut repero resono reseco replico: notatur autem plico
quod præteritum plicui & plicaui facit. Quattuor ab hac regula exeũt: sto do lauo iu-
uo: quæ cũ conponunt sicut ĩ simplicitate nec in aui nec in ui exeunt: formulam supio-
rem sequũt. resto restiti rã bimus bitis reddo didi rã mus tis: excipiunt r̃lauo & reuiuo
quæ in præterito sic exeunt relaui reuixi: sequuntur etiam regulam supiorem: excipitur
relauo qd ĩ præterito pfecto & plusq̃pfecto & ĩ uno futuro cõiũctiui modi syllaba la lõ
gã habet: in cæteris uero temporibus breuiantur relaui ueram relauero. Notentur nan
q; quæ in simplici figura sunt lõga: qa ipsam productionẽ quam habent in simplicitate
retinent sibi in cõpositione sic & præpositio quando conponitur cũ aliqua parte orõnis

qualis ipsa fuerit præpositio & talis remanet in cōpositiōe ut redimo: subuerto: ihærco.

OMnia uerba secundæ cōiugatiōis quæ es finita in secunda syllaba præsentis tpis cum in trisyllabis & in tetrasyllabis uel etiā in polisyllabis inueniunť: omnia in penultimo corripiunť: ut rubeo habeo misceo langueo iaceo rigeo: sed per cæteros modos supiores formulas quas in prima cōiugatione præscripsimus sequunť Notantur quæ in præterito pfecto & plusq̄pfecto & in uno futuro cōiunctiui mōi ꝑducuntur: & in cōpositione & in simplicitate: In cæteris autē tēporibus & modis breuiāť ut sedeo sedi sederā: resideo resedi resederam caueo caui caueram cauero: uoueo uoui: uouerm uouero: uideo uidi uidera muidero

VErba tertiæ cōiugationis quæ is syllaba finiunť: si in trisyllabis uel in polisyllabis ueniunt corripiuntur ipræsēti & i cæteris tēporibus: nisi sint positiōe lōga excepto præterito ipfecto præsentis temporis. ubi sēper penultīa syllaba lōga fit: ut tribuo bam bui buerā buā buero. Notāť autē q̄ in iui uel i cui execūt i præterito: quæ ꝑductionē seruāt in eodem præterito pfecto: ut cupio cupiui: qesco qeui sapio sapiui: Cætera uero breuē sibi regulā defēdūt nisi positionē habeāt: ut cōtēno cōtēsi gero gessi. Excipiūtur hæc quæ in præsenti tēpore & in cæteris tēporibus breuiātur: in præterito uero pfecto & plusq̄pfcō & in uno futuro cōiūctiui mōi ꝑducunť: ut lego gi gerā gero: facio feci ram ro. similiter fugio gi rā ro: fodio ago emo: ab his ergo regulis discrepāt duo uerba: q̄ in præterito breuiatur & in præsenti ꝑducūť ut pono cogo: dicimus repono nis sui: recogo gis recoegi: co. n. si laba i præsēti longa & i preterito breuis: similiter uero duo alia uerba excipiunť quæ sunt primæ coniugationis quæ etiā ut supiora i presenti sunt ꝑducta: & in præterito breuiata: ut do sto. dicimus. n. reddo di resto titi. Notādum nāq; est q͙ omnis dictio quæ in trisyllabis aut in cæteris polisyllabis exit āte penultimā syllabam seu correptā seu ꝑductā: licenter q̄d fert poeta in metro est fiducia qua nos ꝓtegat omnipotēs rex.

QVartæ cōiugationis uerba quæ in i litteram ꝑductam desinūt in secūda ꝑsona præsentis tēporis in trisyllabis aut in ceteris polisyllabis ueniunt oīa penultimā syllabā breuē habēt ut audio accio mollio sæpio excipiunť eo & queo & q̄ in disyllabis ueniunt ut scio sed hęc & his similia regulā primæ coniugationis sequunť Nota hęc quæ i presēti tēpore & i ceteris tēporibꝰ breuiāť i preterito pfcō & plusq̄pfcō. ut iam i aliis diximus: & i uno futuro cōiūctiui modi ꝑducūť ut scio ui rā ro: uenio ni rā ro: queo qui rā ro. Quoniā ut opinor latius & couenieter tractatū ē: de his accētibꝰ nunc de sequentibus uideamus.

PArticipium nāq; illos accētus quos nomē habet i omni loco ut diximus cū de s tractabamus:

PRonomē uero similiter eisdē r̄gulis utiť: notādū nāq; ē illa ꝓnoīa q̄ i ultīis ser uāt accētū ut hiccine & nostras uestras ideo apud modernos ita habēt qa apd̄ antiquos hiccine & nr̄atis ur̄atisq; dicebāť: ūde retinēt accētū i ultīa quē hēant i pēultīa & nō solū hęc erāt apd̄ illos: sed ēt multa alia q̄ differētię cā uel solo usu dicebāť: ut egomet feci: nāq; syllabica adiectio est i ego ut i aliis uidelicet ne ce: ut illiccine huiusce.

ADuerbia nāq; si e termināť breuiāť i penultīa: ut hodie sedule: sed ea q̄ a noīe ueniūt ꝑducūť: ut tulliane martiliane: si m termināť ut meati tuati suati pro ducūť similiter si breuiāť: ut uesperi: si o cā differētiæ i ultio seruat accētū: ut

falſo. ſimiliter ĩ ultĩa ne putet̃ nomẽ eẽ: ut una aliaſ. ſi ĩ r breuiãt̃: ut breuiter: ſi ĩ ol ſimiliter ut ædepol: ſi ĩ c ĩ ultimo: ut iſtic illic: ſi ĩ us breuiãt̃: ut fũditus. Notãdũ ẽ ꝙ aduerbia oĩa quæ præpoſitiõibus cõponunt̃: ſub uno accẽtu ꝓferẽda ſunt ut deĩde exĩde: hãc autẽ regulã ſequit̃ oĩs cõiunctio: & ĩ cõpoſitis & ĩ ſimplicibus: ut iterea etenim.

PRæpoſitio uero ſemp accẽtũ ĩ fine ſeruat: ut apud ante. Interiectio nullã certẽ regulam retinet. tamen in fine & in medio acuitur: ut pape euax.

De Ponderibus & menſuris.

Mri i te ſymmache nobilitatis ſplẽdore celebratũ: ac oĩ naturę munere præſtantẽ: oĩ uirtutis luce fulgentẽ ſtudiis etiã optimarũ artiũ diſciplinaꝝq; florẽtem: iuſtiſſimeq; ꝓſpera fortunæ meritis uitæ ꝓbantẽ: fama quidẽ anna nobis abſẽtẽ uenerabilẽ faciebat. Nũc autẽ præſentẽ ueritas ſupgreſſa laudes prædicatiõis oſtẽdit mediocritatis enĩ altiſſimæ qua ſupbiæ calcas tumores & pietatis ponderibus grauiſſimis ſupas oĩa. Itaq; glorioſum mihi credas aliqd tãta auctoritate ĩterrogatiõis mereri: de figuris ſicut iuſſiſti numeroꝝ breuiter collecta demõſtrabo & de numeris uel põderibus. Præterea Terẽtii meritis necnõ etiã de præexercitamẽtis rhetoricis: quæ græci προγυμνάσματα uocãt: quoniã diligẽtius ea ſophiſtę iuniores quos ſeqmur: aptioribuſq; diuiſionibus ad exercẽdos iuuenes ad oẽ rhetoricæ genus expoſuiſſe credũt̃: Petimus igitur ſapiẽtẽ eloquẽtiã ueſtrã hac enĩ dignitate nihil ĩ hoĩe melius nouimus: ut & nos huiuſmodi frequẽtius quæſtionibus tã præſentes q̃ abſentes cũ fœlicitate exerceatis: & romanoꝝ diligẽtia uroꝝ ad artes ſuoꝝ alacriores reddatis auctoꝝ: qbus ſolis cæteras cũ graiis gentes ſuperaſſe noſcunt̃: quarũ decus & numen induſtria ueſtri nitit̃ culminis.

SCiẽdũ ꝙ cũ ab uno ad milies mille nũeri notẽt̃ apd latios nõ plus tredecĩ eos figuris notari ĩuenius. Nã prĩcipales repetũt̃ q̃ter ſinguli tã ãte qnarios q ſunt medii nũero: q̃ poſt eos. Sũt igr̃ prĩcipaliũ figuræ. vii. medioꝝ uero ſex: quaꝝ rõnes diu exqſitas ut potero breuiter diſſerã. Vna p i lr̃am antiquo more atticoꝝ: q ſolebãt prĩcipalẽ noĩs nũeri lr̃am ponere: & ſignificar̃ nũeꝝ: ergo μ ꝑ μία dicẽres i ſcribebãt & δ δύο: & τ τρεῖς: & ſic π ε ό. τέσσαρα πέντε ἑπτά ὀκτώ ſignificãtes: & ἑρὲα uetuſtiſſimi quoq; græci ꝓ aſpiratiõe h ſcribebãt: quã hẽbãt. η. δασεῖαν ĩ prĩcipio. & ſic η ε η ε η. idẽ ẽ. ἐν ἑξ ἑπτά. ſic η ε η ε η ε η ε. i. ἑξήκοντα ἑβδομήκοντα ἑκατόν. uel. p. ſic qd̃ ſignificat ἐνενήκοντα. qdã aũt & ſic ſcribebãt: nõ ĩcõgruũ tamẽ uidet̃ ẽt uerſus gręcos aptiſſime de his nũeris cõpoſitos ſubiicere. g. Hos igit̃ latini quoq; ĩ plæriſq; imitati ſũt: nã p i unũ notãt illos ſecuti: q qnq; p u qa qnta ẽ uocalis. a e i o u: decẽ p x qa decia ẽ cõſonãs apd̃ græcos. β γ δ ζ θ κ λ μ ν ξ. uel qd̃ u apd̃ latinos x ſeqt̃. qnquagita p l qa apd̃ antiquos græcos λ ꝓ ν quæ nota ẽ qnquagita ponebãt teſte Apollonide & Lutio tarrheo: unde latini quoque lympha dicunt pro nympha: aquam uel fontem uolentes moſtrare. Virgilius ĩ primo æneidos. Dant famuli manibus lymphas cæreremq; caniſtris. Centum autem principalem nominis litteram c quingenta per ſequentem litteram conſonantẽ: nã poſt c d ſequitur Mille ſecundũ atticos per χ græcã. ſed ut ſit differentia ad decem circũſcriptis lateribus (x) quia milia p i & duas a dextra pte apoſtrophos ıↄↄ decẽ milia p ſupradictã formã additis in ſiniſtrã ptẽ contrariis duabus notis quæ ſunt apoſtrophi ccıↄↄ: & hoc ad imitationẽ græcoꝝ q ·̲ nius notã ſubdita liea: nũc quoq; ſcribũt ſic: qnquagita milia p i mediã & tres ĩ dextra pte apoſtrophos ıↄↄↄ. Cẽtũ milia p i mediã & tres ĩ dextra pte apoſtrophos: & ĩ ſiniſtra totidẽ cõtrarias cccıↄↄↄ uel qd̃ uerĩſimilius ẽ decẽ milia notãt̃ p m

circũſcriptã ex utroq; laterẽ quõ mille idẽ ideſt (M) p x circũſcriptã ex utroq; latere ſi
cut (X) & hoc ad imitationẽ græcoꝝ: qa χίλια eã lr̃am hñt pricipalẽ ſui nois: ſed dif
ferẽtiæ cã media linea altior facta ẽ. qa milies quoq; mille p circũſcripta ſolet notari ſic
(X) ergo qnq; milia cũ ſit dimidia ps decẽ miliũ ccıↄↄ dimidi ĩ ptẽ ſcripturę ſeruauerĩt
ſit ıↄↄↄ: qũo qnquagita milia dimidia ps cẽtum miliũ: q numerus p eadẽ decẽ miliũ ſcri
bit̃: tamẽ ex utroq; latere ſingulis circũſcriptiõibus ıↄↄↄ qngẽta milia p q qđ eſt initium
nois & apoſtrophõ: qđ mille ſimiliter milia per M unde incipit nomen ex utraq; parte
circumſcriptam (M) & ſic cqↄ.

E põderibus etiã neceſſariũ eẽ putauimus addere. As nũmus ẽ libralis & per
ſcriptã notat̃ Dupõdius nũmus eſt bilibris p duas pſcriptas. Seſtertius num
mus duaꝝ ſemis libraꝝ per duas ll & s: ex qua incipit ſemis p ſcriptas: unde
ſeſtertius dicit̃ ſemis tertius: de quo Arũtius hæc ait: Seſtertius olĩ dupõdius & ſemis:
ideſt duæ libræ & ſemis q̃ſi ſemiſtertius quo tẽpore denarius decuſſis ualebat: hoc eſt
poſt duos ſequẽs tertio loco ẽ ſemis: hoc quoq; ſecũdũ atticos & ionas qui ημιδραχμὸν
dicebamt ꝓ δυο ημισυ δραχμας. Teſte etiam Dydimo q hoc ponit oſtẽdẽs in oĩ parte
orationis & cõſtructiõis analogiã græcoꝝ ſecutos eſſe romanos: unde & Herodotus ĩ
primo hiſtoriaꝝ. G. Septimũ ſemitalẽtũ dixit ꝓ ſex ſemitalẽta: denarius quoq; decẽ li
braꝝ nũmus p ſcriptã notat̃: hoꝝ plęraq; ĩ Verrinis Ciceronis licet ĩuenire ãtiquiſſimę
ſcripturæ emẽdatis codicibus: obolus dicit̃ ut dardanus docet ſcrupulus eſſe: ideſt ſex
ſiliquæ drachma ſiue argẽti ſcrupuli tres: uncia drachmæ. viii. ſcrupuli. xxiiii. unciæ. xii
libra uel mina attica drachmæ. lxxxv. libra uel mina graia drachmæ. lxxxxvi. talẽtum
atheniẽſe paruũ minæ. lx. Magnũ minæ. lxxxiii. & unciæ. iiii. libralis as ũciæ. xii. deũx
unciæ. xi. decuns uel dextans: ũciæ. x. dodrãs ũciæ. viiii. beſſis unciæ octo: ſepcuns un
ciæ ſeptẽ. ſemis unciæ ſex. qncuns unciæ qnq;. triẽs unciæ quattuor. q̃drãs unciæ tres.
ſextãs unciæ duæ. uncia. i. duæ dimidiæ ptes unciæ ſexcũs: uel ut alii ſeſcũcia: tres dimĩ
diæ ptes unciæ ſemiũcia ſemis uncia. duæ ſextulæ ſũt tertia ps unciæ. i. ſcrupuli octo: ſi
liquus ſcrupuli ſex ſextula ſcrupuli. iiii. dimidia ſextula ſcrupuli. ii. Rurſus ſextula &
dimidiũ ſextulæ ſiciliquus appellat̃ ſcrupulus ſiliquæ ſex ſ liq̃ ẽ. qđ dicũt græci. G. uel.

Eceſſariũ tamẽ exiſtimaui ad cõfirmanda ſupradicta a diuerſis auctoribus de
his dicta ſubiicere. Liuius i. xxxiiii. ab urbe cõdita multitudinis coꝝ argumẽ
tum fit ꝙ Polybius ſcribit cẽtũ talentis cã athenis ſtetiſſe. cũ qngẽtos denari
os preciũ ĩ capite qđ reciderẽt dominis ſtatuiſſẽt Mille enĩ ducẽtos ex ratione achaia ha
buit captiuos italicos: q̃ ratiõe oſtẽdit̃ ſex milia denarioꝝ habere talẽtũ. Nã cũ qngẽti
denarii ꝓ mille ducẽtis captiuis dati colligãt̃. Sexcẽta milia denarioꝝ cẽtũ ea oſtẽdit
fuiſſe talẽta. Cẽteſima autẽ ps ſexcẽtoꝝ miliũ ſex milia ĩueniũt̃. Denarii autẽ illo tpe
nũmi argẽtei erãt. xxiiii. ſiliquaꝝ: qđ ĩ eodẽ libro oſtẽdit Liuius. ſignari. lxxxiiii. milia
fuere articoꝝ. de uocãt triũſcr̃ denarioꝝ ĩ ſingulis argẽteis ẽ põdus. uide ꝙ quat
tuor drachmæ ſunt. lxxii. ſiliquę Diximus. n. ſupius ꝙ tres oboli quoꝝ ſinguli ſex ſili
quas habẽt drachmã faciũt: tres ãt denarii idẽ habebãt. i. lxxii. ſiliquas. Idẽ Liuius in.
xxxvii. ab urbe cõdita oſtẽdit magnum taleotum atticum octoginta habere libras: &
paulo plus cum ſupradictorum computatio manifeſtat. lxxxiii. libras & quattuor un
cias habere talentum quod eſt ſex milia denarioꝝ. Liuius talentum ne minus pondo.
lxxx. romanis põderibus pẽdat: uel ſic decreuit ſenatus ut nõ plus q̃ ternæ libræ & qua

ternæ unciæ singulis desinit talētis. Et sciēdū ꝙ cū Liuii cōputationē centū minæ atticæ quaꝝ singulæ .lxxv. drachmas hēnt faciūt talentū magnum & minus. Nam minus habet .lx. secundum dardanum: quod autem est magnum & minus ostēdit Terē. ī phor. Si qs daret talētū magnū. Italia āt mina drachmas hēt ut supradictū ē .xcvi. qd ē libra duodeci ūciaꝝ: idest denarii .lxxii. hac igit̃ cōputatiōe .lxxxiii. libræ ro. & quatuor unciæ quod est magnum talentum: centū minas atticas faciunt. Seneca in .x. epistolarum Ad nouatum. xxiiii. sestertia idest talentum atticum paruum .xxiiii. enim sestertia .lx. libras habent: Varronis quoq; auctoritate supradictorum plæraq; comprobemus.

QVlta pecuniæ signatę uocabula sunt æris & argēti hæc: as ab ære dupondius a duobus pōderibus: qd unū pōdus assis pōdiū dicebat̃: ideo ꝙ as erat libra pōdus. Deīde a numero usq; ad cētussem a tribus assibus tressis supra: & sic ꝑ ꝓportionē usq; ad nonussis. In denario numero hoc mutat ꝙ primū ē ad decē assibus decussis: secūdū a duobus decussibus uigessis: reliqua cōueniūt ut trigessis ꝑ ꝓportionem usq; ad cētussis. qd Persius ostēdit: quod cētū græcos uno cētusse licēter: quo magis ęris ꝓpriū uocabulū nō ē. Nā ducēti & sic ꝓportiōe quæ dicunt̃ non magis asses q̄ denarii: aliæq; res significant̃: æris minima pars sextula ꝙ sit sexta ꝑs unciæ: semiūcia ꝙ dimidia ꝑs unciæ ē. Vncia ab uno dicta. Sextās ab eo ꝙ sexta ꝑs assis ē. Quadrās a quarta: & triens ꝙ tertia ꝑs: semis ꝙ semis .i. dimidiū assis ut supradictū ē. Septuns a septē & uncia collisum. Reliqua obscuriora ꝙ a diminutiōe & ea quę diminuunt̃ ita sunt ut extremas syllabas habeāt una dēpta uncia deuns dextās dēpto sextāte: dodrās dēpto quadrante bes ut olī des dēpto triēte & argētei nūmi idest ab siculis denarii ꝙ denos æris ualebāt: qnarii qd qnos: sestertius duobus semis: dupōdius enī & semis antiquus sestertius ē ueteris cōsuetudinis: ut retro æra dicerent ita ut semis qntus: semis quartus: semis tertius nūciarēt ab semistertius sestertius dictus. Nūmi denarii a decima libella. Didimus ēt ita cōfirmat. Necessariū esse existimauimus ēt ipsa noīa numeroꝝ & quæ ab eis deriuantur uel cōponunt̃ subiungere. Et sciēdū eos declinari nūeros q uariāt genera: q uera una uoce tria genera continent indeclinabiles esse: tam apud græcos q̄ apud latinos: unus una unum: duo & duæ & duo: hi & hæ tres & hæc tria: hi & hæ & hæc quatuor: similiter quinque & sex & septem octo nouem decem: undecim duodecim tredecim quattuordecim quindecim sedecim decemetseptem decemetocto decemetnouem. uiginti uigintiunus uigintiuna uigintiunum. Sic deīceps omnibus cardinalibus numeris minores usq; ad nouem adduntur: q̄uis contrarium ante decem fiat usq; ad sedecim. licet tamē & prępostere maxime cōiunctione interposita hoc proferre decem & unum: decē & duo: triginta quadraginta qnquaginta sexagita septuagita octuagita nonagita centū ducēti ducētæ ducēta: tricēti tricētæ tricēta. quatrigēti quadrigētæ quadrigēta: qngēti qngētæ qngēta. sexcēti sexcētæ sexcēta. septigēti septigētæ septigēta. octigēti octigētæ octigēta nonigēti & nōgēti nonigētæ & nōgētæ nonigēta & nogēta. Hic & hæc & hoc millæ. Ex his nascunt̃ ordīalia noīa: hæc iæqualiter q̄tu ad uocē prius & secundus: æqualiter uero tertius & quartus qntus sextus septius octauus nonus decius undecius duodecimus ab undeci & duodeci: Nā reliqua ex utraq; ꝑte declināt̃ cōtra cōsuetudinē græcoꝝ usq; ad nonū decimū. ut tertiusdecimus quartusdecius qntusdecius sextusdecius septiusdecius octauusdecius nonusdecius uicesimus uicesimusprius uicesimussecūdus uicesimus tertius uicesimusquartus uicesimusqntus uicesimussextus uicesimusseptius. sic oēs se-

quẽtes uelut ĩ primitiuis ad imitationẽ græcoꝝ a uicesimo & supra maiori minorem ad dũt numero plærũq; undecĩ duodecĩ decẽ & duo: ante decẽ uero minorẽ ponũt: q̃do cõ posita accipiunt & sub uno accẽtu ꝓferunt. Nã licet dissoluta cõpositiõe diuersis accẽ tibus ea ꝓferẽtes mutare ordinẽ: quõ & apud græcos & dicere decius & septius ꝑ septi musdecius: & tertius & uicesimus ꝑ uicesimustertius. sic & similia tricesimus q̃tracesi mus qnq̃gesimus sexagesimus septagesimus octogesimus nonagesimus cẽtesimus du cẽtesimus & ducesimus: tricesimus tricẽtesimus: quatrigẽtesimus uel q̃dricesimus: qn gẽtesimus uel qngesimus. Liuius ab urbe cõdita. xxxi. ãno. qngesimus: sexcẽtesimus uel sexcesimus: septigẽtesimus uel septigesimus: octigẽtesimus uel octigesimus: noni gẽtesimus nonagesimus & nõgẽtesimus: millesimus habẽt ex oĩbus nũeris romani dis ptiua quę græci uocãt. διαίρετικα quę naturaliter sẽp plura sunt: qppe in multos distri bui eũdẽ significãt nũerum: ut singulos oculos hẽbãt cyclopes quod græci dicũt: sic us q; ad mille habẽt latini & singuli bini: qua sunt anormala: q̃tũ ad uocẽ unius & duorũ: terni uel trini: sed terni τριτταιοι trini τριτοι magis significat uel τριτταιοι trini ludi: quatri ni qni seni septeni octeni nouẽni deni: undeni duodeni ternideni ex duobus ĩtegris qũo tertiusdecius: & deĩde quaterdeni qndeni senideni septedeni octonideni nouẽnideni: Vi ceni: uiceni singuli: uiceni bini: uiceni trini. Similiter cæteri triceni quadrageni qnquage ni sexageni septuageni octogeni nonageni. Cẽteni ducẽteni ꝑ syncopã duceni: tricẽteni ꝑ syncopã triceni: quadrigẽteni quadrigeni: qngẽteni & qngeni: sexcẽteni & sexceni: se ptigẽteni & septigẽi: octigẽteni & octigeni: nõgẽteni & nõgeni milleni. Auctores tamẽ nõ ꝓprie etiã singulari numero ea ꝓtulisse ĩueniũt. Luca. Septeno gurgite nilus: & Vir gi. in. x. It grauis aulestes: cẽtenaq; arbore fluctũ: Verberat assurgẽs. Hæc tamẽ ipsa ẽt semp ĩ plurali cõgeminatis ponũt ut bina mœnia terna. Cice. ii. uer. Inter binos ludos quia ludi q̃do spectacula significãt semp pluraliter dicunt. Liuius ĩ. xxxv. & bina eque stria & arma uniquoq; & unæ & una semp pluralibus adiũgunt quæ ꝓ singularibus ac cipiunt: ut Salu. ĩ cati. Hi post q̃ ĩ una mœnia cõuenere: ꝓ ĩ unã urbẽ. Virgi. ĩ. ii. æneĩ. Satis una superq; uidimus excidia: ꝓ unũ excidiũ. & Luca. in. iiii. Totũq; in partibus unis bellorũ facere nefas: ꝓ una ĩ pte. Donatus ĩ arte prima. Atq; excepto amphibraco & epitrito quorũ alterũ sescupla alterũ epitrita diuisione partimur. Vniuersoꝝ pedum trina cõditio reperit: trina ꝓ tripartita dixit. Primanus primę legionis. secũdanus secũ de legionis. Similiter tertianus. unde tertiana febris. quartanus unde ẽt quartana febris Q uintanus unde & qntana porta castroꝝ. Sextanus septimanus unde septimana die rũ. vii. Octanus nonanus decianus: unde decia porta castroꝝ: decanus quoq; a decẽ & decuria & decurio nomẽ & uerbũ decurio as unde decuriana comitia ut a cẽtũ centurio nomẽ & uerbũ & cẽturiatus ex quo centuriata comitia: ex quo succẽturiatus. Terẽ. ĩ eu nu. Ego in subsidiis hic ero succẽturiatus si quid deficias. Sunt & altera forma ex oĩ nu mero deriuatiua ĩ rius desinẽtia. exceptis unus & duo e qbus singularis dualis: ut ter narius iambus: q tres habet pedes: quaternarius qnarius: unde & semiquinarius senari us septenarius: unde & semiseptenarius octenarius nouenarius denarius: unde denari us nũmus. undenarius duodeãrius: ternariusdeãrius. Similiter cæteri uiceãrius triceãri us quadragenarius qngenarius sexageãrius octogeãrius nonarius. Cẽtenarius ducẽte narius & duceãrius tricẽteãrius & triceãrius: q̃drigẽteãrius & q̃drigenarius & qngeãri us & sexcẽtenarius & sexcenarius: septigẽtenarius & septigeãrius: octigẽteãrius & octi

genarius: nonigẽtenarius & nonigenarius: & melius p sincopã ꝓferũtᷣ millenarius. Ad uerbia ex oĩ numero iueniũtᷣ ab uno qdẽ & duo iæqliter semel & bis: a cęteris uero equa liter ter quater & reliqua. Oĩa ĩ es ꝓductã desinũt: qnquies sexties septies octies nonies decies undecies duodecies tridecies quaterdecies qndecies sexdecies deciesseptiesdecies octies deciesnonies. Vigecies & uicies: trigecies & tricies: quatragies qnquagies: sexagies septuagies: octogies nonagies. Cẽties ducẽties tricẽties quatringẽties qngẽties sexcẽties septingẽties octingẽties noningẽties & nongẽties millies. Infinitis tamẽ numeroꝝ aduerbiis &. n. iterpoĩtᷣ: quotiẽs totiẽs similiter multotiẽs. Inueniũtᷣ & alię deriuatões uel cõpositiões multæ a noĩbus numerorum: ut unicus. ullus unitas unio uniuersus & uno unas unat uerbũ: ternitas uel trinitas: septiana senio. Persius. Iure eteni id summũ qd dexter senio ferret: milia semiqnarius semiseptenarius. nundinũ & nundinæ triñudinũ trimũnundinũ. Et sciẽdũ ꝙ poetæ sæpe deriuatiuis utuntur pro primitiuis uel econtra: uel aliis speciebus ꝓ aliis: ut Virg. i. x. æneí. Tot lecti ꝓceres bis denis nauibus ibãt: ꝓ bis decẽ. Et Luca. in. vii. Septeno gurgite nilus: ꝓ septenario. Sũt præterea simplũ duplũ triplũ quatruplũ & similia quæ ꝓprie ad põdus uel numeꝝ dicunt. Sĩplex duplex triplex & similia: quæ ad oẽm rẽ dicuntᷣ. & uerba ex his duplico duplicas: triplico cas. multiplico as: dupõdius tripõdius. & similia. Illud quoq; sciendũ ꝙ undeuigiti dicimus ꝓ decẽ & nouẽ. Idẽ unde unũ deest. xx. uel undeuiginti: post quẽ uiginti numerus est qd ẽ nouẽ & decẽ numerus. post eũ. n. sequitᷣ. xx. numerus. Hora. in. ii. sermonũ. Vnde octoginta natus cui stragula uestis. Vnde octoginta dixit. i. septuagita nouẽ annos habẽs ætatis hoc ẽ octogita: unde unũ deest etiã duodeuiginti dicũt pro decẽ & octo: qd attici. g. dicũt. Idẽ iuenitᷣ ĩ cæteris cardinalibus nũeris. Idẽ trigita & quatragita & reliqs duo de trigita ꝓ uigiti & octo. Vniformis biformis triformis & similia: duo asses dussis dupõdius tressis quadrassis decussis uicessis tricessis quadragessis qnquagessis sexagessis septuagessis octogessis nonagessis centussis: post quem numerum teste Varrone nõ componuntᷣ cũ asse numeri deuns dextãs dodrãs bessis septuns secuns qncũs triens quadrãs sextãs. Sextula libra bilibris trilibris q̃drilibris & similia: anniculus uel annus biennis triennis quadriẽnis qnquẽnis & similia: biẽniũ triẽniũ quadriẽniũ qnquẽnium. & similia: bimus trimus quadrimus & similia: bipes tripes quadrupes decẽs & decẽpeda & similia: biduũ triduũ quadriduũ & similia: binoctiũ trinoctiũ quadrinoctiũ & similia: bicorpor tricorpor & similia: biceps triceps quadrices cẽticeps & similia: bifariã trifariã quadrifariã & similia: bipatẽs tripatẽs & cætera biliguis triliguis & similia: biuiũ triuiũ & similia: bifidus trifidus quadrifidus & si. bisculus trisculus & si. geminus tergeminus cẽtũgeminus & similia: unimanus: bimanus trimanus: cẽtimanus & similia: unicolor: bicolor: tricolor & similia: duũuir triũuir qnquauir. septẽuir decẽuir cẽtũuir & similia: bigæ trigæ quatrigæ & similia: biiugus. Vnde uirg. in. ii. æneí. Biiugo certamine cãpũ corripuere: & bigati nũmi triiugus quadriiugus & similia. Triãgulũ: Cæsar in arato: Cur diuite ligua græcia præcurrã potius q̃ triangula dicã. Quadrangulũ quinquangulum sexangulum & similia: bifurcus trifurcus quadrifurcus & similia.

Pondera præcoriis ueterum memorata libellis
Nosse iuuat. pondus rebus natura locauit
Corporeis: elementa suum regit omnia pondus
Pondere terra manet: uacuus quoq; ponderis æther

Inde fessa rapit uoluentis sydera mundi:
Ordiar a minimis: post hæc maiora sequentur
Nam maius nihil est aliud q̃ multa minuta.
Semioboli duplum est obolus: quem pondere duplo
Gramma uocant: scrupulũ nostri dixere priores.
Semina sex alii siliquis latitãtia curuis
Attribuunt scrupulo. lentis uergantur in octo
Aut totidem speltas numerent tristes ue lupinos
Bis duo: sed si par generãdi his pondus inest
Seruarent eadem diuersæ pondera gentes
Nunc uariant: etenim cuncta non fœdere certo
Naturæ: sed lege ualent hominũq; repertis
In scrupulis trinis drachmam: quo pondere doctis
Argenti facilis sinatur pondus athenis.
Oleaq; a drachma non re: sed nomine differt.
Drachmam si gemines aderit quem dicier audis
Siciliquus drachmæ scrupuli si adiectio fiet.
Sextula quæ fertur: nam sex his uncia constat.
Sextula cum dupla est ueteres dixere duellam
Vncia fit drachmis bisquatuor: unde putandum
Grammata dicta q; hæc uigintiquattuor in se
Vncia habet: tot enim formis uox nanq; notatur
Horis q; mundus peragit noctemq; diemq;:
Vnciaq; in libra pars est: quæ mensis in annum:
Hæc magno latio libra est gentiq; togatæ
Attica nam maior est: ter quinq; hanc deniq; drachmis:
Et ter uigenis tradunt explerier unam
Accipe præterea paruo: quam nomine graii
Mnam uocitant: nostriq; minam dixere priores:
Centum hæ sunt drachmæ: quod si decerpseris illis
Quattuor: efficies hanc nostram deniq; libram.
Attica quæ fiet si quartam dempseris hinc mna.
Cæcropium superest post hæc docuisse talentum
Sexaginta minas seu uis sex milia drachmas.
Quod summum doctis perhibetur pondus athenis.
Nam nihil his oboloue minus: maius ue talento.
Nunc dicam solidæ quæ sit diuisio libræ
Siue assis: nam sic legum dixere periti.
Ex quo quod soli capimus prohibemur habere:
Dicimur aut partis domini pro partibus huius:
Vncia nam libræ si deest dixere deuncem:
At si sextantem retrahas erit ille decuntes:
Sed nullum reliquo nomen semuncia certum

Tenta dabit: neq; enim est huius sescuncia triplex:
Dodrantem reliquum uocitāt quadrante retracto:
Cumq; triens desit: bessem dixere priores.
Idem septuncem dempto quincunce uocarunt:
Post hæc semissis solidi pars maxmia fertur:
Nam qui dimidium superat: pars esse negatur.
Vt docuit tenui scribens e puluere musa.
Cætera dicta prius: quibus est semuncia maior:
Et de ponderibus superest pars altera nobis.
Humida metiri. seu frugum semina mauis:
Cuius principio nobis pandetur origo.
Pes longo spacio latoq; notetur:
Angulus ut par sit: quam claudit linea triplex
Quatuor ex quadris medium cingatur inane
Amphora fit cuius ne uiolare liceret
Sacrauere ioui tarpeio in monte quirites:
Huius dimidium fertur uelut ipsa medimni
Amphora: terq; capit modium: sextarius istum
Sexdecies haurit quot soluitur in digitos pes.
At cotilas quas si placeat dixisse licebit
Heminas: recipit geminas sextarius unus:
Qui quater assumptus fit graio nomine chœnix:
Adde duos: chus fit uulgo qui est congius idem
A quo sextarii nomen fecisse priores
Crediderim quod eos capiat sex congius unus
Ac coryle cyathos bis ternos una receptat
Sed de abaco nobis id pondus sæpe notatur:
Bis quinq; faciunt drachmæ si appendere uelles
Orybaphus fiet si quinq; addantur ad istas
Ad mystrum cyati quarta est ac tertia mystri
Quam uocitant cyanem capit hæc coclearia bina
Quod si mensuræ pondus componere fas est
Sextari cyathus pars est: quæ est uncia libræ:
Nec non ozybaphi similis secuncia fiet
Siciliquumq; tibi mystro similiare licebit
Cochlear extremum est scrupuliq; imitabitur instar
Attica præterea discenda est amphora nobis
Seu cadus: hanc facies nostræ si adieceris urnam
Est & bis decies quem conficit amphora nostro
Cullerus hac nulla est maior mensura liquoris
Est etiam terris quas aduena nilus inundat
Artaba cui superat medii pars tertia postres
Nanq; etiam modiis explebitur artaba triplex

Illud praeterea cohibere memento
Nam libræ ut memorant bessen sextarius addet:
Seu pueros pendas latices seu dona lyæi
Addunt semissem libræ labentis oliui
Selibramq; ferunt mellis superesse bilibri
Hæc tamen assensu facili sunt credita nobis.
Nanq; nec errantes undis labentibus amnes
Nec mersi puteis latices aut fonte perenni
Manantes par pondus habent: non deniq; a.
Quæ campi aut colles nup ue: aut ãte tuler̃
Quod tibi machanica pmptũ ẽ depmer̃ musa
Ducitur argẽti tenui ue ex ære cylindrus:
Quãtũ ĩter nodos fragilis pducit arũdo
Cui tono ĩteriũ modico ps ima grauat̃
Ne totus sedeat: totus ue supnatet undis
Lineaq; a summo tenuis descẽdit ad ima
Ducta supficie tot quæq; ĩ frustra secat̃
Quod scrupulus grauis ẽ argẽti ærisue cylindius:
Hoc cuiusq; potest pondus spectare liquoris
Nam si tenuis erit maior ĩmergitur unda
Sin grauior plures modulos supesse notabis
Aut si tantũdem laticis sumat̃ utrinq;
Pondere pstabit grauior si pondera secũ
Conueniũt: tunc maior erit quæ tenuior ũda ẽ
Quod si ter septẽ numeros texisse cylindri.
Hos uideas latices illos cœpisse ter octo
His drachma grauius fatearis pondus iesse.
Sed refert æqui tãtũ referre liquoris
Vt grauior superet drachma: quãtũ expulit ũdæ
Illius aut huius teretis ps mersa cylindri
Hæc de mẽsuris quaꝝ si signa requires
Ex ipsis ueteꝝ poteris cognoscere chartis
Nunc aliud partũ ingenio trademus codẽ
Argentũ fuluo si quis pmisceat auro
Quãtũ id sit: quoue id possis deprẽder̃ pacto
Prima syracusii mens prodidit alta magistri.
Regẽque nanq; ferũt siculã quã nouerat olĩ
Cœlicolũ regi ex auro statuisse coronã
Compertoq; dehinc furto: nam pte retenti
Tantũdemq; argenti opifex immiscuit auro
Orasse ingeniũ ciuis qui mẽte sagaci
Quis modus argẽti fuluo latitaret ĩ auro
Repperit illæso quo diis erat ã te dicatũ

Quod te quale sciet: paucis aduerte docebo.
Lancibus æquatis quibus hæc appendere mos est:
Argenti atq; auri: quod edax purgauerit ignis
Imponens libras: neutro præponderet hasq;
Sumitis in qua quam pura ut cœperit unda:
Protinus inclinat pars hæc quæ sustinet aurum
Pensius hæc nanq; est simulare crassius unda:
At tu siste iugum mediiq; e cardine centri
Interualla nota quantum discerpserit illinc
Quodq; notis distet suspenso pondere filum
Fac drachmis distare tribus cognouimus ergo
Argenti atq; auri discrimina: deniq; libra
Libra tribus drachmis super cum mergitur unda
Sume dehinc aurum: cui pars argentea mixta est
Argentiq; meri per pondus: itemq; sub unda
Lancibus impositum expecta propensior auri
Materies subsistet enim: furtumq; docebit
Nam si ter senis superabitur altera drachmis
Sex solas libras auri dicemus inesse:
Argenti reliquum quia nil in pondere differt
Argentum argento liquidis cum mergitur undis
Hæc eadem puro deprendere possumus auro
Si par corrupti pondus pars altera gestet
Nam quotiens ternis pars illibata grauarit
Correptam drachmis sub aquam totidem esse notabis
Argenti libras: quas fraus permiscuit auro:
Pars etiam libræ quæuis si forte supersit
Hęc quoq; drachmarum simili tibi parte notetur:
Nec non sine aquis.

Volumē prisciani de octo ptibus orationis: de constructione: de. xii. carminibus: de accentibus: de numeris & ponderibus & mensuris explicitum est.

Priscianus grammaticus de præexercitamentis rhetoricæ ex Hermogene trāslatis.

FABVLA EST ORATIO FICTA VERISIMILI DISPOSITIONE imaginem exhibens ueritatis. Iō āt hanc primā tradere pueris solent oratores quia aīos eo℞ ad huc molles ad meliores facile uias īstituūt rite. Vsi sunt ea tamen uetustissimi quoq; auctores: ut Hesiodus: Archilochus: Hora. Hesiodus quidem lusiuiæ: Archilochus: āt uulpis. Hora. muris. Nominā͞t āt ab inuētoribus fabularum aliæ æsopiæ: aliæ cyapriæ: aliæ lybicæ: aliæ sybariticę. Oēs aūt cōiter æsopiæ: quoniam in conuentibus frequēter solebat æsopus fabulis uti: & pertinet ad uitæ utilitatem & est

uerisimilis: si res q̃ subiectis accidũt psõis apte reddãť: ut puta de pulchritudíe aliquis certat. Pauo suppõať hic oportet alicui astutiã tribuere: uulpecula ẽ subiiciẽda. Imita tores aliquos hominũ uolumus ostẽderẽ: hic similis ẽ locus: oportet igř mõ breuiter mõ latius eas differeř quõ ãt hoc fiet si nũc narratõe siplici pferãť. Nũc etiã sermo iductis fi gať psõis exẽpli cã. Simiæ cõuenerunt & cõsilium habuerunt de urbe cõdẽda: & qa pla cuit illis: paratæ erãt icipe ędificationẽ: sed uetus iter eas phibuit ab icœpto eas docens q facile capiãtur si itra muros cõcludãtur. sic breuitur dices si uelis pduceř sic. Simiæ cõuenerunt: & cõsiliabãtur de urbe cõdẽda: q̃ꝶ una i medium uen ẽs cõcionata ẽ: quia oportet ipsas quoq; ciuitatẽ hřẽ. Videtis. n. aiebat q ciuitates hẽndo hoíes ẽt hẽnt do-mos singuli & cõcionẽ uniuersi & i theatꝶ ascẽdẽtes delectãt aíos spectatiõibus & audi tiõibus uariis. Et sic pferes orationẽ i orãdo dicẽs q plæbiscitũ scriptũ ẽ & fingẽs ẽt ora tionẽ ueteris simiæ. Expositio autẽ fabularũ uult circuitionibus carere & iucundior es-se. Sed oratio qua utilitas fabulæ retegiť: quã epimythiõ uocãt: quod nos affabulatio-nẽ possumus dicere: a quibusdã etiã: a plærisq; rõnabilius postrema poniť. Scicodum uero q atiam oratores inter exempla solent fabulis uti.

De narratione.

Arratio ẽ expositio rei factæ uel quasi factæ. Quidã tamẽ .i. usum posu erũt ante narrationẽ. Spẽs ãt narratiõis quattuor sunt: fabularis fictilis: histori ca ciuilis. Fabularis ẽ ad fabulas supradictas ptinẽs. Fictilis ad tragœdias: si-ue comœdias ficta. Historica ad res gestas exponẽdas. Ciuilis quæ ab oratoribus in ex ponẽdis sumiť cãis. Nũc autẽ ad ea quæ ad exercitationẽ ptinẽt dicemus: q̃ uariis pfer re modis solemus p rectũ inclinatũ p cõiunctiuũ: p dissolutũ: p cõparatiuum: p rectũ: ut Medea œtę filia fuit: hæc pdidit aurẽ uellus & sequentia. Rectum autẽ nominať quod p totã uel ampliorẽ orõnẽ casum seruat noíatiuũ. Inclina diciť i qua obliqs utimur cãi bus: ut Medeã Oetæ filiã dicũt amauisse Iasonẽ & reliqua qa alios quoq; casus assumit Cõiunctiua uero figura ẽ qua arguentes utimur: ut qd enĩ Medea nõ amauit quidẽ Iaso nẽ pdidit aureũ uellus. iterfecit fratrẽ & sequẽtia. Dissolutũ uero fit sic. Medea œtæ fi-lia pdidit aureũ uellus. Absytrũ iterfecit & sequẽtia. Cõparatiuũ est hoc. Medea œtæ fi lia debẽs pudicitiam seruare turpitudine amoris prodidit eam: & quã decebat custodẽ fraternæ fieri salutis interfecit fratrem: & quæ debuit tutari aureũ uellus tradidit insidia tori: & rectũ quidẽ historiæ cõuenit. est. n. planius: inclinatũ uero magis certaminibus rhetoricis cõiũctiuis quoq; ad arguendũ accõmodatius: Dissolutum autem peroratio-nibus siue cõclusionibus. est enim passiuum: idest affectus animi commouens.

De Vsu.

Vsus est quem græci χρεαν uocant commemoratio alicuius orationis uel facti: uel utriusq; simul celerẽ habens demonstrationem: quæ utilitatis alicuius cau sa plærũq; profertur. Vsum autem alii orationales: alii actiui alii mixti. Orati onales sunt quibus inest oratio sola: ut Plato dicebat musas in animis igeniosoꝶ esse. Actiui uero in quibus actus inest solus: ut Diogenes cum uidisset pueꝶ agentem inde-cẽter pedissequũ uirga percussis mixti si addas percussit dicens: quare sic erudiisti? In-terest autem inter usum & commemorationes q usus breuiter proferť. Cõmemoratio nes uero quas υπομνηματα uocãt lõgiores sunt. A sentẽtia uero differt q sentẽtia indica-tiue profertur. Vsus uero sæpe etiã p iterrogationem & responsionem. Præterea q usus

etiā actu solēt īueniri. Sētentiæ uero ī uerbis tātū: & quoniā usus hēt oīo psonā quæ fecit uel dixit. Sētentia uero sine psona dicit̃. Tradunt̃ tamē differētiæ usuū plures a ueteribus. Alii enim sunt indicatiui: alii īterrogatiui. Sed nūc ad instās ueniamus: hoc ē ad operationē & ordinationē ad usus ptinensium capituloꝝ. Disponendū igitur sic primū ut laus breuiter dicat̃ eius qui fecit uel dixit. Deinde expositio ipsius usus hinc causa ut Isocrates dicebat stirpē quidē doctrinæ esse amaꝝ: fructū uero dulcē: laus Isocrates sapiēs fuit: & ꝓducis p tēpora locū. postea sequat̃ elocutio ipsius usus. nō .n. oportet nomē ipsum p se ponere: sed latius eā īterpraetari: deīde a cā. Maxīa enī factoꝝ p laborē pfici solent: pfecta uero afferunt iucunditatē. Deinde utēdū a contrario. nā uilissimæ rerū nō egēt labore: & finē teterrimū habēt. Studiosissimæ uero res ecōtrario. post hæc a cōparatiōe. Quomō.n. agricolas oportet laborātes ī terra accipe fructus: sic etiā eloquētes. Deinde ab exemplo demosthenes inclusit sese in ædiculis ad legendum multo labore post accepit fructum coronas prædicationes. Deinde a testimonio: ut Hesiodus qdē dixit. Virtutis sudorē dii lōge posuere. alius poeta dixit: laboribus uēdunt dei nobis oīa bona p oīa inferes exortationē ꝙ oportet parere illi q dixit aut facit.

De sententia.

Entētia ē oro generalē ꝓnūciationē hēns hortās aliq̄ rē uel deterās. i. dehortās uel demōstrās q̄le sit aliqd. Dehortās qdē quō ī illo homerico. Nō oportet per totā noctē dormire cōsultorē: ut ī illo Virgiliano. Heu nihil īuitis fas quenq̄ fidere diuis. Hortaris uero ut ī illo oportet paupiē fugiētē ēt latissimū pōtū penetrare & ad scopulos inclinare præcipites demōstrās uero qualitatē rei ut ꝓspere.n. agētes indigni occasionē accipiunt ī sapientē malefaciēdi. præterea aliæ sentētiaꝝ sunt ueræ: aliȩ uerisimiles: aliæ cōiunctæ: aliæ suplatiuæ. Veræ quidē ut nō potest īueniri uita hōis carens molestia. & Heu nihil īuitis fas quēq̄ fidere diuis. Verisimile autē ut si qs cum malis cōuersat̃ libēter: nūq̄ de hoc bene iterrogaui uiro sciēs quoniā talis ē quales illi cū qbus cōuersat̃: & qd nō mortalia pectora cogis Auri sacra fames? Cōiūctæ ut nō ē bonū multos eē reges: unus rex sit. & obsequū aicos ueritas odiū parit. Suplatiæ ut nihil ībecillius hoīe terra pascit: & fama malū: quo non aliud uelocius ullum mobilitate uiget.

De Operatione.

OPeratio uero sentētiæ cōsimilis est meditatiōi usus: de quo supius dictū ē. Prouenit.n. a laude breui eius q dixit a simplici expositōe ipsius sentētiæ: a cā: a cōtrario: a cōpatiōe: ab exēplo: a iudicio: a cōclusiōe. Fit aūt sentētia exēpli cā: nō oportet p totā noctē dormire uirū multis cōsulētē: laudabis igit̃ eum q dixit breuiter. Deinde simplici expositiōe eloqueris sentētiā ut nō decet uiꝝ ī summa potestate multis præsidētē ab occasu solis usqꝫ ad ortū opprimi somno. A cā debet præses ī curia semper eē. Somnus uero curas oībus aufert. A cōtrario: contrariū est enī rex & priuatus & somnus & uigiliæ. Quomodo ergo molestū non est si priuatus homo p totā dormiat noctē. sic ītolerabile si rex nō uigiliis cōsulat curis: ꝙ sibi parētiū saluti. A cōpatiōe quō.n. gubernatores: & si cȩteri dormiāt soli ꝓ cōi uigilāt salute: sic oportet īpatores curare p suis. Ab exēplo. Hector.n. noctu uigilās & curās speculatorē ad naues græcoꝝ mittebat dolonē. Ab iudicio: ut Salustius quoqꝫ hoc cōprobat dicēs: Sed multi mortales dediti uentri: atqꝫ somno: uitā secuti peregrinātes trāsire. Cōclusio uero hēt exhortationē plærūqꝫ: ut oportet & nos necessarias res suscipiētes nimia cura uigiliisqꝫ eis cōsulere.

De refutatione.

Efutatio ē iprobatio quā græci ἀνασκευὴν uocāt rei ꝓpositæ. Cōfirmatio uero
ecōtrario cōprobatio κατασκευὴν. Quæ uero planissime sunt falsa uel uera: nec
refutanda sunt nec cōfirmāda: quales sunt fabulæ æsopi uel historiæ idubitabi
les. Oportet enī refutationes de illis rebus fieri: quæ ancipite adhibēt opinionē. Refutā
dū igitur ab incerto: ab icredibili: ab ipossibili: ab iconsequēte: ab idecēte: ab icōmodo:
ab icerto. ut icertū erat tēpus i quo Narcisū fuisse dicūt. Ab icredibili: icredibile ē Ari
onē malis affectū uoluisse canere. Ab ipossibili: ipossibile erat Arionē a delphio seruari
Ab icōsequēte: qđ cōtrariū dicit̄: ut cōtrariū erat uoluisse pdere libertatē eū q eā seruas
set. Ab idecēte: idecēs erat Apollinē cū sit deus uoluisse mulieri uim inferre. Ab incom
modo: cum dicimus ꝙ neq; prodest hæc audire cōfirmes uero a contrariis

De loco communi.

Ocus cōis exaggerationē hēt manifestę rei: quasi ex argumētatiōibus iā pactis
Nō enī quærius i hoc an iste sacrilegus: uel uir fortis sit: sed rei cōiūctæ & ma-
nifestæ exaggerationē facimus: cui tamē legibus suppliciū sit definitū uel præ
miū. Dicit̄ autē cōis locus qa cōuenit contra oēm uerbi cā sacrilegiū: uel etiā ut qbusdā
placet pro omni uiro forti. Oportet autē sic progredi p inqsitionē cōtrarii: deide pone-
re ipsam rē post cōpationē quā sequit̄ sentētia: post eā cōiecturaliter præteritā uitam
crimineris a pręsentibus. dehinc amoueas misericordiā p capitula quę finalia dicunt̄. i.
utili iusto legitimo honesto & similibus: & p demōstrationē huius rei actæ. principia
enim i loco cōmuni pure nō iuenis: sed usq; ad formulā quādā seruent̄: & ut exēplū ma
nifestū fiat. sit locus cōmunis cōtra sacrilegū. Principia igit̄ dicēda sunt usq; ad formulā
hoc modo. Omnes quidē oportet maleficos homines i odio esse uobis iudices: maxime
uero eos qui cōtra deos aliqæ audēt secundū quasi principiū. Ergo si uultis facere ut cæ
teri quoq; sint pessimi isti cōcedite: sin hoc placet minime. istū suppliciis afficite meritis.
Tertiū uidet̄ enī reus in periculū duci solus: re autē uera. Vos quoq; in discrimen extre-
mum uenietis: contemptio enim iurisiurādi & fidei religionisq; uiolatio: nescio an mino
res habeat sacrilegio pœnas. Post has igit̄ formulas principii anteq̄ in ipsam rem uenia
mus: de cōtrario est dicendū ꝙ leges constituerunt prudentissime deos aris placari. tem
pla eis deuouerūt: donariis ornauerunt: hostiis honestauerunt: festis diebus redeunti-
bus celebrauerunt: & inferēs etiā approbationē tractādo causam: ꝙ iustissime has leges
cōstituerūt. Deorū enī placatorū ꝓuidētia custodit salua respu. uiolatoꝝ uero ꝑditio-
ne corrūpit̄ si ꝓgredere ad ꝓpositū. Quæ cū ita sint: iste quid ausus facere? & exponis
rem non quasi docens: sed quasi exaggerās quod uniuersæ nocuit ciuitati: & communi-
bus & priuatis rebus. & timendum est ne tale scelus consequatur sterilitas frugū: ne ho
stium superemur armis & similia. Post hæc ad cōparationes uenies ꝙ homicidis multo
est iste peior. Quanta uero sit differentia cuniicere possumus ex læsis: homicide enī cō-
tra homines audent. Sacrilegus autem in ipsas scelaratam exercet audaciam deos: tyrā
ni iste simillimus: sed tamen & illis non omnibus sed pessimis omnium. Illorum enim
facinus est leuissimum: quod sacratas diis diuitias auferunt. a maiore uero ad minus cō
parationes per increpationem indnoes: ne minuere crimen uidearis. non est iniquissimū
furem uel iniuriosum affici supplicio: sacrilegum uero absolui? licet autem præteritam
eius uitam a præsenti terminari ꝙ a paruis cœpit. & ad pessimum facinus progressus ē.

Ergo non solum sacrilegum: sed etiam furem atq; effractorem & adulterum habetis: excuties & sententiã p quã uenit ad tale peccatũ: ꝙ nolẽs ĩgenue laborare uel arãdo cibum acqrere p sacrilegia uult diuitias quærere. Si dicis cõtra sacrilegũ uel homicidã. Preterea a cnosequẽtibus dicis ꝙ p hũc ĩminuta maiestas tẽploꝝ: ĩfamati sacerdotes: segniores ad offerẽdũ ornamẽta delubris redditi ciues: Vtere autẽ amotione misericordiæ. Amouet̃ autẽ misericordia a finalibus capitulis. i. iusto utili possibili decenti & descriptione ipsius iniuriæ: ut nõ istũ mihi attẽdatis q lachrymat anet cõspectũ uestꝝ: sed illũ contẽnẽtẽ deos: adeũtẽ fana: euellentẽ fores: auferẽtẽ dõaria sacri: & post oĩa peiores ĩ exhortatione desinẽs. Quid moramini? qd cogitatis? de eo q iã pridẽ oibus uidet̃ dãnatus.

¶ De laude.

Laus ẽ expositio bonorũ quæ alicui accidũt psonę: uel cõiter uel priuati. Cõiter ut laus hoĩs. Priuati uero ut laus sacratis Laudamus tamẽ etiã res: ut iustitiã & muta aĩalia ut equũ necnõ etiã arbores: & semina: & mõtes & fluuios & similia. Sciẽdũ ẽ autẽ ꝙ & laus & uitupatio sub uno eadẽq; genere referunt̃ demõstratio: ꝙ ex eisdẽ locis utraq; ꝓficiscunt̃. Quod autẽ itereſt iter has & locũ cõem? Vident̃ eni ĩ qbusdã unũ cẽ hoc: ꝙ ĩ loco cõi ꝓ uiro forti dicẽtes: eo cõsilio dicimus ut præmiũ petamus. Laus aũt p se testimoniũ uirtutis habet. Loca uero laudis uel uituperatiõis hæc st̃ gẽs ut latinus græcus. ciuitas ut romanus atheniensis: genus ut æmilianus almeonides Dices autẽ siqd nascendo euenit uiro uel ex somniis: uel ex signis: uel huiuscemodi quibusdã prænũciationibus. Deĩde sequit̃ uictus ut in Achille ꝙ medullis leonũ pastus ẽ hinc educatio quõ eruditus ẽ apud chironẽ. Necnõ etiã natura animi corporisq; tractet̃ & coꝝ utrũq; p diuisionẽ. Dices eni de corpoꝛ qdẽ ꝙ pulcher: ꝙ magnus: ꝙ citus: ꝙ fortis. De aĩo uero: ꝙ iustus: ꝙ moderatus: ꝙ sapiẽs ꝙ strenuus: Postea laudabis a ꝓfessionibus: idest ꝙ officiũ ꝓfessus ẽ philosophicũ uel rhetoricũ uel militare. Omnibus autẽ est exquisitissimũ de gestis dicere: ut militarẽ uitã degẽs qd ĩ ea gessit. Laudabis etiã uel uituperabis extrinsecus: idest a cognatis: amicis: diuitiis: familia: fortunis & similibus: Præterea etiam a tempore q̃tum uixit multum uel parum. utrũq; eni occasiones laudis uel uituperationis præbet. Ad hæc ex qualitate mortis: ut pro patria pugnans: uel siqd mirabile in ipsa morte euenit: uel etiam eo qui eum interfecit: ut Achilles ab Apolline interfectus est: & exquirenda etiam quæ secuta sunt post mortem. si certamina in eius honorem sunt celebrata: quomõ Patroclo ab Achille: & Anchisæ ab ænea. Si oraculũ aliquod datum est de ossibus eius: quomodo de Oresto & Palinuro: si filios habuit laudabiles: quomodo Achilles Pyrrhum. Maximam uero occasiõem in huiuscemodi orationibus suppeditant. Comparationes quas p ones in quo loco tempus admoneat. Consimiliter autem muta quoq; animalia quomodo conuenit & a loco in quo nascuntur: laudantur a diis in quorum sunt tutela. ut columba ueneri: equus neptuno dicitur esse consecratus. Præterea dices quomodo nascitur: qualem habeat animum. quale corpus aut quod opus quid utilitatis quale spacium temporis uitæ: necnon etiam comparationẽ & omnibus accidentibus locis uteris. Res autem laudes ab inuentoribus. ut uenationẽ diana inuenit & Apollo. & ab his qui ea usi sunt: ut heroes uenationibus utebãtur. Maxima autem facultas in huiuscemodi rerum laudationibus datur ex contemplatione eorum qui eas res affectant quales sunt tam animis q̃ corporibus. ut uenantes fortes audaces acuti integri corporibus. Hic non ignores quomodo etiam deos debeas laudare.

Similiter arbores a loco in quo gignunť: & a deo in cuius sunt tutela: ut oliua mineruę: laurus apollinis: etiā a pastu quō pascunť: & id si multa cura egēt admireris. si sint pua id quoq; laudabis: dices autē quomodo de corpore staturā pulchritudinē quomodo de mali arbore: & quid utile habēt in quo maxīe morandū. Cōpationes autē ubiq; assumē dæ q̄n etiā urbiū laudes huiuscemodi locis nō difficulter acquires: dices enī & de genere ꝙ indigenæ: & de uictu ꝙ a deis nutriti: de eruditione quomodo a diis eruditi sunt. Tractes uero quomodo de homine qualis sit statura: qbus ꝓfessionibus ē usa: qd gesserit.

De Comparatione.

Compatio ē uel similiū uel diuersoꝶ: uel minoꝶ ad maiora uel maiorū ad minora collatio: ea usi sumus etiā ī cōmuni loco augētes p cōpationē crimina. Assumiť tamē & ī laude & uituperatione eiusdē ratiōis cā: & quoniā tamē doctissimi oratores ea quoq; p se ꝓ exercitatione sunt usi: dicamus etiā de hac. Procedentes igitur p loca laudationis: cōpamus & urbē urbi ex qua sunt uiri: & genus generi: & uictū uictui: & ꝓfessiones ꝓfessionibus: & gesta gestis: & ea quæ accidūt extrīsecus & diuersmortis modos: & quæ ea sunt consecuta: similiter si arbores cōparare uolueris: conferes etiā præsidētia eis numina: & loca ī qbus nascunť: & fructus & utilitatē & similia. Res quoq; si cōpares dices: qui primi eas īuenerint & eos conferes. Præterea qualitatem animi & corporis idem tibi sit præceptum ī reliquis. Sic enī uel ī omnibus uel ī plærisq; similia ostendimus quæ comparamus. Est autē quādo alteꝶ præponimus cōparādo. Est autē quando alterum uituperantes alterutrum laudamus: ut si comparemus iustitiam & diuitias. Fit autē comparatio etiā de melius: ut si laudas ulyxem comparem illum. Herculi minorem similē maiori uirtutibus uolens ostenderes: exigit autē huiuscemodi locus fortem oratorem & callidum: & celerem ut agiles possit semp facere transitiones.

De Allocutione.

Allocutione ἠθοποιΐα diciť imitatio sermonis ad mores & supposita psonas accōmodata: ut quibus uerbis uti potuit Andromache Hectore mortuo: Cōfirmatio quā græci προσωποποιΐαν noīant: est quando alicui rei contra naturā datur persona loquendi: ut Cicero patriæ & reipu. ī inuectiuis dat uerba. Est præterea simulachri fictio quā græci εἰδωλοποιΐαν dicunt quando mortuis uerba dantur: quod facit Cicero pro Celio uerba dans appio cæco contra clodiā. Fiunt autē allocutiones & finitarū personarū & īfinitarū. Infinitarū ut quibus uerbis uti potuisset ad suos aliquis ꝓfecturus a patria. Finitarū uero ut quibus uti potuisset uerbis Achilles ad deidamiā ꝓfecturus ad bellum troianum. Allocutionum uero quædam sunt simplices. quādo supponitur aliquis ipse per se loquens. Quædam duplices: quando ad alios loquitur: per se quidem ut quibus uerbis uti potuisset. Scipio uictor reuertens: ad alios uero quibus uerbis uti potuisset Scipio post uictoriam ad exercitum: ubiq; autem est seruanda proprietas & personarum & temporum. Alia sunt enim uerba iuuenis: & alia senis: & alia gaudentis: & alia dolentis. Sunt autem quędam allocutiones passionales: quędam morales: quædam mixtæ. Passionales sunt in quibus passio: idest commiseratio perpetua inducitur: ut quibus uerbis uti potuisset Andromache mortuo uiro. Morales uero in quibus optinent mores: ut quibus uerbis uti potuisset rusticus cum primum aspexit nauim. Mixtæ uero utrūq; habent: ut quibus uerbis uti potuisset Achilles interfecto Patroclo: habet enim & passionem funeris amici: & morem de bello cogitantis: sed opera-

tio procedit per tria tempora: & incipit a præsentibus: recurrit ad præterita: & transit ad futura: habet autem stilum suppositis aptum personis.

De Descriptione.

Descriptio est oratio colligẽs & præsentãs oculis quod demonstrat. Fiunt autẽ descriptiones tã personarũ q̃ rerũ & tẽporũ & status & locorũ & multorũ aliorũ. personarũ quidẽ ut apud Virgiliũ. Os habitũq; gerẽs & uirginis arma Spartanæ. Rerũ uero: ut pedestris prælii: uel naualis pugnæ descriptio. Temporũ autẽ ut ueris æstatis: status pacis uel belli: Locorũ ut littoris campi: mõtiũ urbiũ: potest autẽ cõmixta esse demonstratio: ut siqs describat pugnã nocturnã simul dæmõstrat & rẽ & tẽpus. Conuenit igitur res quidẽ describere ab ante factis & quæ in ipsis eueniũt uel aguntur: ut si belli dicamus descriptionẽ primũ quidẽ ante bellũ debemus dicere delectus habitos sumptus paratos timores qui fuerunt: hinc cõgressus cædes mortes uictorias. laudes uictorũ: illorũ non qui uicti sunt: lachrymas seruitutẽ. Sin uero loca uel tẽpora uel personas describamus: habebimus aliquã etiã narrationẽ de qua supra docuimus: & a bono uel utili uel laudabili rationẽ. Virtus autẽ descriptionis maxime planicies: & præsentia uel significantia est. Oportet enĩ elocutionẽ pene per aures oculis uel præsentiã facere ipsius rei. & exequare dignitati rerũ stilũ elocutionis si clara res est: sic & oratio similis: sin submissa: huic quoq; aptabitur qualitas uerborũ. Sciendũ autẽ q̄ quidã non posuerunt descriptionẽ ĩ præexercitamẽtis quasi præoccupatã & ĩ fabula & narratiõe. In illis enĩ quoq; describimus & loca & fluuios & personas & res. Sed quoniã quidã eloquentissimorũ eam quoq; tradidere inter præexercitationes non incongruum est eos imitari.

De positione.

Positio est deliberatio alicuius rei generalis ad nullã p̃sonã certã p̃tinẽs uel aliquã partẽ circunstantiũ: ut si tractemus an nauigandũ: an ducendũ uxorem: an philosophandũ: non addentes cui: sed ipsam rẽ per se. & per accidentia eius requirentes: ut an illa res sit facienda: quã facientibus solet illud & illud accidere: quod si finitã assumamus personã & sic deliberemus: non positio iã: sed suppositio est: quę magis ad controuersias pertinet. Sunt igitur positionũ: aliæ ciuiles: aliæ priuatæ. Ciuiles quidem quæ cõmunibus & ad ciuitatẽ pertinentibus subiacent opinionibus: ut an rhetoricæ dandũ studiũ & his similia. Non uero ciuiles uel priuatæ quæ sunt propriæ aliquarũ disciplinarũ & eas profitentiũ. ut an pilæ formã habeat mundus. an multi sint mundi: an ignis sit sol: hæ enĩ quæstiones ad philosophos pertinent. Nam oratores in aliis sunt exercitandi. Nominauerunt autẽ quidã has actiuas: illas autẽ expectiuas siue itellectiuas: Hæ enĩ possunt agere. illarũ autẽ finis est inspectio siue intellectus. Est autẽ inter locũ cõmunẽ & positionẽ hoc q̄ locus cõmunis coniunctæ & manifestæ rei est exaggeratio. Positio autẽ dubiæ rei quæstio. Positionũ autẽ aliæ sunt simplices: alię ad aliquid cõparãtur: & duplices uidentur esse. Si enim dicamus an luctationẽ exercendã an agriculturã duplex. Oportet enĩ ab altero dehortari in alterum hortantẽ. Diuiduntur autẽ positiones capitulis: quæ finalia nominantur. i. iusto: utili: possibili: decenti. Vt iustũ est ducere uxorẽ: & quod a parẽtibus accepimus reddere uitæ quod p̄dest. Multa enĩ ex nuptiis accidũt solatia. quod possibile. A similibus enĩ facile possumus dicere: q̄ nõ decet more ferarũ degere: hoc modo cõfirmes. Refutes autẽ ex contrariis: necnõ etiã incidentes obiectiões reprobes. In p̃oratiõe uero hortationibus uteris: & cõibus oĩum moribus hoĩum

¶ Da Legis latione.

LEgis quoq; latioнē i præexercitatióibus ponunt: quoniā etiā in negociali: & la tionibus legū & accusationibus utunť quæstione. Differentiā aūt hāc esse dicunt ꝙ in negociali circunstantia est. In præexercitatione non est ut fert aliquis uendendos esse honores sine tēpore & sine reliquis circūstantię partibus. Diuidiť autē. manifesto: legitimo: iusto: utili: possibili: decenti. Manifesto ut apud Demosthenē est Facile est id hominibus discere & cognoscere simplicia & manifesta esse iura legū. Legitimo si dicamus ꝙ contra ueteres leges. Iusto quando dicimus quod & contra naturā & contra mores. Vtili quando dicimus ꝙ & nunc & in futurum lædit. Possibili quando dicimus ꝙ neq; potest fieri. Decenti quando dicimus ꝙ.

¶ Prisciani grammatici de uersibus comicis ratio.

Vm nō solū Terētius: sed Plautus ēt Ennius Actiusq; & Neuius atq; Pacuuius Turpiliusq; & oēs tā tragœdiæ ꝗ cōœdiæ ueteris latinæ scriptores eodē metri mō iābici sunt usi: ut oibus i locis idifferenter ponerēt qnq; pedes. i. iābicū uel tribrachū: uel anapestū uel dactylū uel spōdeū: absq; postremo loco i quo uel iābū uel pyrrhiciū oīo posuisse iueniūť. Miror quosdā uel adnegare esse i Terētii comœdiis metra: uel ea ꝗ si archana quædā & ab oibus doctis semota sibi solis esse cognita cōfirmare. Quoꝶ ut uel iperitiæ uel arrogātię uitium effugiamus: breuiter de supradictis metris auctorū exponamus: & uetustissimoꝶ testimoniis ēt metroꝶ usuūq; approbationibus utētes. Sciendū igiť ꝙ iābici uersus uel me nometri: sunt ex duobus pedibus simplicibus cōiūctis. Vel dimetri ex quattuor uel trimetri ex sex: uel tetrametri ex octo: nā pētametri ex decē: & exametri ex duodecī rarissime iueniunť. Ergo trimetris & titrametris frequēter utunť Comici. aliis uero raro: & i medio dispersis ꝓnūciationis rhytmicæ cā & distinctionis. Ideo aūt spōdeū uel dactylū i secūdo uel quarto loco posuerūt: qđ iuenerūt ēt apđ græcos comicos uetustissimos ꝗuis camē raro fieri hoc idē. Solēt autē latini i multis initiū aliqđ icipiētes a gręcis ab angusto i effusū licētiæ spaciū hoc dilatare: quō fecerūt i sexto casu secundū uetustissimos græcoꝶ grāmaticos: sextū eni casū illi dicebāt ἐμέθεν σέθεν ἕθεν. i. a me a te a se: quē i omnibus casualibus seruauere magistri latini. Similiter ipsonalia a paucis græcis accepta: λέγεται ἄδεται γίνεται λέγεταϊ διογένην τον κυνίκον. In oibus fere actiuis & neutris εἰωθέν φιλει ζηφφόρει γηρα. S quoq; quū rarissime necessitate carminis ui cōsonātis amittit apud græcos: ut Homerus i boetia. Τῶν ἦρχ᾽ ἀσκάλαφος καὶ ἰάλμενος υἷες ἄρηος. Itē in Iliade. αἰθαλόεν πρῆσ αι λε πυρος δηΐοιο θύρετρα. Itē i odysseare ni tamē cū licētia & maxie uetustissimi subtrahūt eam in metris frequēter. Hoc igiť idē fecisse arbitror i supradictis metris ut quod illi rarissime posuerunt hi frequētissime i iambis ponerent. Sunt tamen qui altitudinis causa etiam & pompalitatis quæ stilo elocutionis cōuenit latinæ. Hæc autē frequentia facit dactyli uel spondei: & ut pene dissoluta & pedestri simillima esse uideatur personarum sermocinatio: id illos fecisse arbitrantur trochaicis etiam utuntur plærūq; tetrametris catalecticis: idē quibus una deest syllaba i fine i quibus omnes iambicos ponunt in quocunq; loco pedes cōmixto tamen metro trochaico: i eis plærūq; inuenimus ante finē uersus longā. Sunt tamen & ultra citraq; tetrametro usi trochaico: eorum igiť exempla proferam si prius metris de supradictis scripta præponam.

¶ Terentianus de iambico metro.

Culpatur autem uersus in tragœdiis
Et rarus intrat ex iambis omnibus
Vt ille contra qui secundo & talibus
Spondeon: aut quem comparem receperit
Sed qui pedestris fabulas socco præmunt
Vt quæ loquuntur sumpta de uita putes
Vitiant iambum tractibus spondaicis
Et in secundo: & in cæteris æque locis
Fidemq; fictis dum procurant fabulis
In metra peccant arte: non inscitia
Ne sint sonora uerba consuetudinis
Paulumq; rursus a salutis differant
Magis ista nostri nam fere græcis tenax
Cur est iambi uel nouellis comicis
Vel qui in uetusta prælucent comœdia.

Vide Terentiũ quoq; scire ꝙ nõ penitus caruerint hoc græci ut in.ii. & talibus ponerent spondeos uel dactylos quod ostendit dicẽdo Magis ista nostri. Nã fere græcis tenax cura ẽ iambi: Asitionius idẽ etiã cõfirmat his uerbis. Cõici poetæ laxius etiã ĩ uersibus suis q̃ tragici spaciũ dederunt. & illa quoq; loca quæ propriæ debebantur iambo dactylicis occupant pedibus: dum quottidianũ sermonẽ imitari nolunt: & a uersificationibus obseruatione spectatorẽ ad actũ rei cõuertere: ut non fictis sed ueris affectionibus inesse uideant᷑. Iuba ideo in.ii.&.iiii.&.vi.loco iãbos nõ.recipit nisi a breui ĩcipientes quia ĩ his locis feriunt᷑ per coniugationẽ pedestriũ metroꝝ: & uult extrema pars pedũ iambicoꝝ celerior esse quomodo & ipsi iambi. Accipere autẽ solet cæsuras duas quas & heroicũ.i. semiq̃nariã & semiseptẽariã. Erit autẽ ꝓbabilis iãbicus uersus & tragœdiis aptus. Si secũdũ & quartũ pedẽ nõ alios feceris q̃ iãbos: aut eũ q tribrachus aut anapestus quoniã sunt pes. Cacometros aũt si aliter nã primus & tertius & q̃ntus hãc admittũt ꝑmutationis pedis licẽtiã cã obscura multis ẽ: sed apiet᷑ a nobis. Nã quoniã ter ferit hic uersus necesse ẽ ubicũq; ab ictu ꝑcussiõis uacat: morã tpis adiecti nõ r̃formidet. In prĩo ãt pede & tertio ĩcipit & ĩ q̃nto ferit᷑ ĩ.ii.&.iiii.&.vi. Attẽde iubã quoq; scire ĩueniri quosdã iambos ĩ qbꝰ secũdus & q̃rtus absq; obseruatõe põit᷑: quos Cacõœtros uocãt. idẽ ĩ octauo. Qui ergo confuderunt & multiformiter cõiugauerunt hoc genus uersuũ oĩbus uel locis indifferenter posuerunt trochæos: aut pro spondeis: aut pro dactylis: & hæc est quoque uitiosa confusio. ut

Siqua flagella iuuabis ante putare decet
Ne resoluta & uidua ulmus & Cornus
Agri dissidium dare nysia rura queant

Hac confusione usi sunt Comici nostri: uel in trochaicis suis: ut indiscrete dactylos uel spondeos uel trochæos ponerent. At illud quoq; sciendũ quod omnes quidẽ crebris synaliphis & episynaliphis & collisiõibus & abiectiõibꝰ. s. lr̃ę sint usi scãdẽdo uersus suos. Terẽtius autẽ plus oĩbus. Igitur in plærisq; prologis & primis scænicis trietris utunt᷑. Plautus in truculenti prologo.

Per paruam partem postulat Plautus loci

De uestris magnis: atq; amoenis moenibus
Athenas quo sine architectis conferat
Nam omnis ætas at per discendum sat est
Amāti: dum hic perdiscat quod pereat modis
Neq; eam rationem ea ipsa nunquam edocet uenus

Idē in milite glorioso in prima scæna.

Curate ut splendor uitro sit clipeo clarior
Quam solis radii esse olim quum sudum est solet.
Vt ubi usus ueniat contra conserta manu
Perstringat oculorum aciem in acie hostibus.

Idem in amphitrionis prologo.

Vt uos in uostris uoltis mercimoniis
Emundis uendundisq; me lætum lucris
Afficere: atq; adiuuare in rebus omnibus.

In eiusdem prima scæna.

Qui me aliter est audacior homo: aut qui confidentior
Iuuentutis mores qui scientia qui hoc nocti solus ambulem
Quid faciam si nunc tres uiri me in carcerem cōpegerint
Ecce quāuis pria sit scæna: hic tamen tetrametris usus est: ideo ī plerisq; diximus: Vtit᷑ tamē in hac ipsa scæna dimetris brachycatalecticis. idest a tribus simplicibus pedibus. Vt
Ita peregre aduenicns & similiter
Qui hoc noctis. a portu
Vel dimetris catalecticis. idest quibus una deest syllaba: ut
Ingratis exitauit.
Vel dimetris hypercatalecticis. i. qbꝫ una abundat syllaba ut ī codē
Hospitio publicitus accipiat.
Vtitur etiam monometris: ut in truculento
Pessima mane
Optime odio es
Similiter Terentius in omni prologo: & in omni prima scæna trimetris utitur nisi confundant uersus scriptores: ut in Andria.
Poeta quum primum animum ad scribendum appulit
Id sibi negocii credidit solum dari
Populo ut placerent quas fecisset fabulas

In prima scæna.

Vos istæc intro auferte abite: Sosia
Adesdum paucis te uolo dictum puta

In prologo adelphorum.

Postq̄ poeta sensit scripturam suam
Ab iniquis obseruari: & aduersarios

In prima scæna.

Storax nō rediit hac nocte a cœna eschinus

Neq; seruulorum quisquam qui aduersum ierant.

¶ In eunuchi prologo.

Si quisquam est qui placere se studeat bonis.
Quam plurimis: & minime multos lædere.

¶ In prima scæna eiusdem.

Quid faciam igitur. non? ne nunc quidem.
Quum accersor ultro an potius ita me comparem?

¶ In Heautontimerumeni prologo.

Ne cui nostrum mirum sit cur partes seni
Poeta dederit: quæ sunt adolescentum.

¶ In prima scæna eiusdem.

Quam quam hæc inter nos nuper noticia admodum est
Inde adeo q; agrum in proximo hic mercatus es.

¶ In Ecyra idem.

Ecyra est huic nomen fabulæ: hæc quum data noua
Nouum interuenit uitium: & calamitas.

¶ In prima scæna eiusdem.

Perpol per quam paucos reperies meretricibus
Fideles euenire amatores Syra.

¶ In phormione idem.

Postq̃ poeta uetus poetam non potest
Rethraere a studio & tradere hominem in ocium.

¶ In prima Scæna.

Amicus summus meus & popularis geta.
Heri ad me uenit: erat ei de ratiuncula.
Item tetrametro in multis utitur iambico scænis ut in andria.
Mirabar hoc si sic abiret: & heri semper lenitas:
Dimetro quoq; distinctionis causa usus est per medium.
Verebar quorsum euaderet:
Post quem iterum posuit tetrametros.
Qui postq̃ audierat non datum iri uxorem filio suo
Nunq̃ cuiq̃ nostrum uerbum fecit. neq; id ægere tulit. Similiter.
Enimuero daue nihil loci est segnitiæ neq; socordiæ
Quantum intellexi modo sententiam senis de nuptiis
Nec solum comici huiusmodi usi sunt iambicis:
Sed tragici uetustissimi. ut Ennius in Medea.
Vtinam ne in nemore pelio securibus
Cæsæ cecidissent abiegnæ ad terram trabes.
Ne ue inde nauis incohandæ exordium
Cæpisset: quæ nunc nominatur nomine
Argo: qua uecti: argiui delicti uiri.
Petebant illam pellem inauratam arietis
Colchi: imperio regis peliæ per dolum

Nam nunquam hera errans mea domo efferret pedem.

¶ Actius in argonautis ex persona pastoris qui primus uidit nauem argo.

Aut forte triton fuscina euertens specus
Subter radices penitus undanti in freto
Molem ex profundo saxeam ad cœlum uomit
Fremebunda ex alto ingenti sonitu & spiritu
Præ se undas uoluit uertices ui suscitat
Ruit prolapsa pelagus respergit reflat.

Idem in persidis.

Statim quem cuiquæ tribuit fortuna ordinem
Non nunquam ulla humilitas ingenium infirmat bonum.

Idem in phœnissis.

Sol qui micantem candido curru atq; equis
Iammam citatis feruido ardore explicas
Quinq; natum aduerso augurio & inimico omine:
Thebis radiatum lumen ostendis tuum.

¶ Idem in adelphe.

Quantam tyndareo gnata & menelai domus
Molem excitari belli: pastorq; illius reflat.

Turpilius quoq; in suis comœdiis iisdem facit ut in lyndia

Profecto ut quisque minimo contentus fuit
Ita fortunatam uita duxit maxime
V philosophi aiunt isti: quis uis sat est.

¶ Idem in Epidico.

Q uæso edepol quo ante lucem te subito rapis
Here cum uno puero? ¶ Nequeo esse intus Stephanio?
¶ Quid ita? ut solent me curæ somno segregãt:
Forasq; noctis excitant silentio

Idem in eodem tetrametris utitur.

Currẽdo sic est sic datur nimium ubi sopori seruias potius q̃ domino. & ubi seruo imperio quæ imperata sunt.

Terẽtius trochaico mixto uel cõfuso quũ iãbico utitur in sermone psonarũ q̃bus maxie eẽ impatiorẽ cõueit quẽ puto ut imitemur hãc cõfusiõem rythmorũ facere. Sũt aũt trimetri ac plus minusq; : & habẽt penultimã uersus syllabam in quibusdã longam: & in quibusdam breuem: ut in Andria.

Adhuc archilis quæ assolent. quæq; oportent.
Signa esse ad salutem omnia huic esse uideo.
Nunc primum fac ista ut lauet : post deinde.
Et q; iussi da bibere: & quantum imperaui.

¶ Hæc sequitur dimeter catalecticus finiendi sermonis causa: quem ad archilida habuit.

Mox ego huc reuertar.

¶ Similiter Plautus in truculento eodem metro.
Vſus eſt in ſermone ancillæ Aſchapii.

Ad fores auſcultate: atq; aſſeruate ædes
Ne quis aduentor grauior abeat atq; adueniat.
Neu quis manu attulerit ſteriles intro ad nos
Grauidas foras exportet: noui ego hominem mores?

¶ Turpylius in lyndia nautæ perſonam inducit
hoc metro loquentem dii.

Dii aduenientem perdant: hic quidem nos perdidit
Feſtum eſſe diem hic quartum hodie intrant ita conuentum?

¶ Cicero quoq; in .iiii. Tuſculanarum Euripides.
iambos tranſferens in locis paribus tã dactylos
q̃ ſpondeos ſæpe ponit: ut

Neq; tam terribilis ulla fando ratio eſt
Nec fors nec ira ceu tam inuictum malum
Quod non natura humana patiendo ferat.

His igitur exemplis facillime diligentes oĩum poſſunt comœdiarum metra cõprehẽdere: & uerſus ſi quos impitia ſcriptorꝝ confudit ad integrum reſttuere muſicæ locum.
Neceſſarium aũt eſſe diximus multo exq̃ſita labore ĩuentaq; exẽpla diuerſorꝝ nominatiſſimorum græciæ auctorũ: quorꝝ quędam etiam Heliodorus ꝓtulit metricus.
Et epheſtion ſubiicere ut oſtendamus non imperite: ſed ſcientiſſime hoc quoq;: & ad illorum imitationem auctorum feciſſe noſtros.
Heliodorus metricus ait. G. hoc eſt hippõax multa pręteriit. i. prætermiſit pręfinita in iambicis hipponax.
Iſte. n. uerſus quũ ſit choriãbus in quarto loco: & in q̃nto habuit dactylos: quũ ĩ utroq; debuerit a breui ĩcipiẽs res põi. In eodẽ. Iſte iãbus hẽt in ſecũdo loco ſpõdeũ: & ĩ quarto dactylũ. Pĩdarus teſte Heliodoro. G. hoc eſt cõuertit rithmũ iãbicũ hoc modo. In ſecũdo iãbico pytrichiũ ſecũdũ & trochæũ: & quartũ ſpondeũ poſuit. In hoc quoq; iãbo trochæũ in tertio loco poſuit: & in q̃nto ſpõdeũ. Idẽ hic ſimiliter in quarto loco ſpõdeũ hẽt. Itaq; puto horatiũ ꝓpter huiuſmodi uerſus pĩdaricos dixiſſe ĩ quarto carminum:
Quum per audaces noua dithyrambos.
Verba deuoluit numeriſq; fertur.
Lege ſolutus.
Anacreon teſte heliodoro. G. Hic iambus quartum ſpondeum hẽt: quum palibaces: quum in aliis iambis eiuſdem fabulæ recta eſt obſeruatione metrorum uſuſ: hos tamen poſuit in fine habentes ſpondeos: In principio enim trochæum poſuit quem mutans Sophocles: teſte Seleuco profert quædam contra legem metrorũ ſicut hic quoquæ iambus a trochæo incipit.
Simõides & Alcmeon in iãbico teſte heliodoro nõ ſolum in fine ponũt ſpõdeũ: ſed etiã in aliis locis: Sionides in epartemyſionaumachia id dimetro catalectico. G.
In ſecundo loco ſpondeum poſuit. Alcmeon autem in prima catalecticum trimetrum fecit habentem in quarto loco modo iambum modo ſpondeum: ſic. G.
In quarto loco ſpondeum habet ſimiliter.

Quarto loco spōdeū posuit: Nā ꝑducitur teste Heliodoro qui ait Simonidē hoc frequēter facere: Idē ostēdit Pindarū etiam trisyllabos in fine uersus posuisse. G.
Ecce in hoc iābo in fine tribracum posuit: qui nec coucathenatus esse potest cum consequente quippe in consonāte desinens. Similiter bacchilides. G.
Hic quoq; iābicus in fine tribrachum habuit. Hipponax autem etiam ostendit.
Heliodorus iābos & choriambos cōfuse protulisse: nam primus spondeus est.
Ephestion quoq; metricus ostendit comicum epioncum: spōdeos paribus locis habentem iambicarum: idest coniugationem: ut est apud Epolim in fabula quæ dicitur.
Hi omnes locis paribus spondeos habent.

¶ Commentarium rufini de metris comicis incipit.

Vantius in commentario Terentii de fabula: hoc est comœdia sic dicit: Concinna argumento: consuetudine congrua utilis sententiis gratis salibus: apta metro: & postea sic. Veteres & si usi ipsi quoque in metris negligentius iambici uersus duntaxat in secundo & quarto loco. tamen a Terentio uincuntur resolutione huius metri quantum potest comminuti ad imagine prosæ orationis Asper in commentario Terentii sic.
Hosce uersus agere cœpisset.
Ita ne patris ais aduentum ueritum hinc abisse domum.
Et deinceps quæ sequuntur quadrati. ¶ Diomedes sic.
Septenarium uersum Varro fieri dicit hoc modo quum ad iambum trisyllabus pes additur. & fit tale.
Quid immerentibus noces? quid inuides amicis.
¶ Similiter in Terentio uersus est.
Nam si remittant quippiam philomenæ dolores.
¶ Et in plauto sæpe tales reperiuntur.
Varro de lingua latina ad Marcellum sic. Quare in huiusmodi locis poni oportet no tam in transuersum inter syllabas frequentius ad extremum uersum.
Scænarium & similes si pro longa breuem habebunt ut in hoc.
Amicus summus meus & popularis geta. Carisius sic.
Septenarium uersum fieri dicit Varro hoc modo quum ad iambum trisyllabus pes additur: ut præfatum est.
¶ Bassius ad Heronem de iambico sic dicit.
Iambicus autem cum pedes etiam dactylici generis assumat desinit iābicus uideri: nisi percussione ita in moderaueris ut quū pedem supplodis iambicum ferias Ideoq; illa loca percussionis nō recipiunt aliū q̄ iambum & ei parem tribrachum aut si alterius exhibuerint metri spēm ꝙ dico exemplo faciam illustrius. In eunucho in præsenti statim in prima pagina: hic uersus trimetrus.
Exclusit: reuocat: redeam? non sine me obsecret:
Ponam dubium secundo loco pedem: proprius accedam.
Heros atrides cœlitum testor fidem. ¶ Varro in. vii.
Clausulas quoq; primum appellatas dicunt ꝙ clauderent sententiam: ut apud Actum.
¶ An hæc iam obliti sunt phryges.

Nonnunq̃ ab his initium fit: apud Cæcilium.
Dii boni quid hoc?
¶ Apud Terentium.
Discrutior animi
¶ Idẽ Varro in eodem libro. vii. de lingua latina ad Marcellum sic dicit aut in extremum scænarium totidem semipedibus adiectis fiat comicus quadratus ut hic
Heri aliquot adolescentuli coimus in piraeeo
Trimetros uersus iãbicos Terentii & Plauti & cæterorum comicorũ. M. Tul. dicit & nominat. Quintilianus etiã trimetros scænarios nominauit: Et flauius caper i artibus suis trimetros uersus iãbicos Terentii scænarios appellauit. Quantũ ast aduersum comicũ spectat ut paululũ euagemur. Scio plurimos affirmare terentianas uel maxime fabulas: metrũ ac desciplinã græcarũ comœdiarũ nõ custodisse: idest quas Menãder philemõ diphilus & cæteri ediderunt. Nostri enĩ in modũ laudis rhythmis: seu metris: ueteris comœdiæ scriptores sequi maluerũt. i. Eupolim: Cratinũ: Aristophanẽ. Prologos itaq; & primarũ scænarũ actus trimetris cõprehenderunt. Deĩde lõgissimos: idest tetrametros subdiderũt: q appellant̃ quadrati. Postea i sequẽtibus uariauerũt: modo enĩ trimetros: modo addito quadrãte uel semisse posuerũt idest semipede adiecto: uel itegro pede iãbo: uel sesquipede: hęc p medios actus: uarie rursus in exitu fabularũ quadratos quales diximus in secũda scæna locauerũt. Sed idẽ quadrati legitimũ quũ. xvi. syllabis iuxta propriũ cõstare debeãt plærũq; iueniunt̃. xx. aut amplius syllabarum: hic existiant̃ metrorum non tenuisse nec sua lege cõposuisse. Quod uero ad calusulas. i. minuscula cola ptinet: quot genera uersuum sunt totidẽ metra pro clausulis poni possunt: & solẽt in cãtici magis q̃ deuerbiis quę ex trimetro magis subsistunt collocari: & pręcipue apud Plautum & Neuium & Afranium. Nã hi maxime ex omnibus mẽbris uersuũ colis ab his sepatis liceẽter usi reperiũtur in clausulis. Idem Victorinus in alio loco de iambo sic dicit.
Improbatur apud tragicos uersus ex omnibus iambis cõpositus: nã quo sit amplior & par tragicæ dignitati interponunt frequentius locis dũtaxat imparibus pedũ dactylorum moras & spondeum. Similiter apud cõicos laxius spacium datum: nam & illi loca quæ ppriæ debentur iãbis: spondeis occupant dactyloq; & anapesto locis adæq; disparibus Ita dũ quotidianũ sermonem imitari nitũtur metra uitiãt studuo nõ ĩpitia q; frequẽtius apud nostros q̃ apud græcos iuenies. Genera autẽ iãbici metri sunt duo nã ex his alia itegra: alia clauda quæ scazõta seu coriãba uocãt sunt quorũ differenriam penultima uersus syllaba demõstrabit. Nã si breuis cõtingerit erit rectum & integrum iãbicum ita. i.
Vigoris adde concitum celerem pedem.
Si uero longa delumbe & claudum ut est.
Nouitate ductus non est inscius legis.
Le longa quæ penultima reperitur metrum corrumpit. huius reppertor hipponax. Nã pro iambo ludductus trochæis contra legem trimetri iambici metrum innouauit: quod adæque ex spondeo contingit.
Versus rufini grãmatici de metris Terentii & Plauti & aliorum.
Agnouit metrum: seruatq; terentius artem.
Nam prologus trimetro didicit componere uersu.
Scænarumq; actus primos pede claudit eodem.
Poeta cum primum animum ad scribendum appulit.

Id sibi negocii credidit solum dari
Populo ut placerent quas fecissent fabulas
Vos istæc intro auferte: abite Sosia
Adesdum paucis te uolo: ¶ Dictum puta
Tetrametro sequitur quem finxerat ille boistus.
¶ Quales sunt isti uersus?
Mirabor hoc si sic habitet: & heri semper lenitas.
Quid post hunc sequitur demeter est: idest quattuor
Simplices pedes habet.
Verebar quorsum euaderet
Item tetrametri similes hi de iambo
Enimuero dauæ nihil segniciæ neq; secordiæ
Trochaicum archilochicum ubde fieri dicunt metrum
Creticon archilochus supra caput addit iambum.
¶ Quales sunt isti.
Dii boni: boni quid porto?
Sed ubi inueniam pamphilum
Lætus est nescio quid.
Nihil est: nondum hæc resciuit mala:
¶ De iambo hipponactico?
Vltimus amphibracus uelocem claudit iambum
Aut bacchius erit finis discrimine nullo
Vtitur hipponax hoc metro sæpius auctor.
¶ Quales sunt hi uersus?
Ne forte imprudens faciam quod nolim sciens cauebo:
Nam si remittant quippiam philomenæ dolores
Legitimum interdum sub scænis ponit iambum
Obsequium amicos ueritas odium parit.
Vritur his plautus metris & mille poetæ
De pedibus quibus hæc consistunt metra notabis
Dactylns ut spondeus inest uel cursor iambus:
Vut anapestus erit positi discrimine nullo
Partibus in quinis: nam post celer extat iambus:
Pyrrichius uecitus finem concludere possit:
Exclusit: reuocat redeam? non si me obsecret
Quod plæriq; omnes faciunt adolescentuli:
De nomine uero talium uersuum siue metrorum
Græcus pamphænonta solet memorare poeta
Immanifesta uocant hæc carmina uoce latini
Hunc trimetrum ueteres graii cognomine dicunt
Quod pedibus iunctis hunc scandere sæpe solebant.
Ponitur aut scazon spondeum finis habebit.
¶ Quales sunt isti?

Nec fonte labra prolui caballino
Nec in bicipiti somniasse parnaso.

De metris comicis.

Tetrametros trimetrosq; capit comœdia uersus:
Tetrametrum primus fertur posuisse boistus
Creticon archilochus trimetros superaddidit ingens:
Amphibrachum trimetro hipponax supponit iambo:
Fulserat hac plautus: pulcherq; terentius arte.

Terentianus de iambis fabularum sic dicit.

Cupatur autem uersus in tragœdiis & rarus intrat & iambis omnibus: ut ille cōtra qui secundo ex talibus. Spondeon autem quem comparem recipito. Sed qui pedestres fabulas socco premunt. Ut quæ loquūtur sūpta de uita putes uitiant iambum tractibus spondaicis. Et in secundo ut cæteris æque locis fidemq; fictis dum percurrant fabulis ī metra peccant arte non inscitia: ne sit sonora uerba consuetudinis paululumq; rursus a solutis differant. Magis ista nostri: nam fere græcis tenax cura est ibi uel nouellæ comicis: uel qui in uetusta prælucent comœdia.

Idem Terentianus.

Aristophanes ingens emicat solertia
Qui sæpe metris multiformibus nouis
Archilochon arte est æmulatus musica
Sisenna in commentario penuli plautinæ fabulæ sic.
Haloniū poni dicunt domini & producēda syllaba
Metri causa exigit iambus.
Scaurus i cōmentario plauti in pseudulo sic dicit:

Scaurus in eadem fabula sic.

Nunc iam iam diuisit in duas syllabas metri causa

Sisenna in rudente sic.

Fuit extrita prima syllaba metri causa.
Et postea sic latronem producit metri causa.

Idem Sisenna i Amphitrione sic.

Hic quattuor generibus quintum accedit
De genere uersuum qui sūt huiusmodi.

Idem Sisenna in captiuis sic.

His ornatus litteram metri causa amisit.

Idem Sisenna in aulularia sic.

Hæc scæna anapestico metro est: sed cōuersa sūt ut nō intelligas
Iuba in libro quarto sic dicit.
Iamboꝝ itaq; exempla quæ frequentata sunt subdidi.
Videre non uult ut puro cælum panæus
Misera marino quæ timidam littore
Vallis per imas amne labens cærulo
Armiger unda pede uago littore petens
Cærula: non aliter superans liqua malitiæ:

Faces cape soporabit rane melis.

¶ In alio loco sic.

Iambicũ metrũ nõ ex solis iambis conscribitur: sed quinq; suscipit pedes idest iambum tribrachũ anapestũ dactylũ & spondeũ: hoc est iambũ & spondeũ & solutiones eo℞. s. ex iambi solutione tribrachum: Nã si sequẽtẽ lõgã syllabã in duas breues soluas fiet de iambo tribrachus. Spõdei autẽ solutiones duas dactylũ & anapestum. Nã si prior syllaba spõdei soluatˀ in duas breues fiet anapestus: si uero secunda fiet dactylus. Vnde dãtur intelligi iãbica metra. de iambo & spondeo fieri: & de eorum solutionibus.

¶ De coriambo sic.

Est autem proceritas eiusdẽ uersus q unius pedis differentia nomen amittit. nã q; sexto loco qui locus par est: nõ iambus sed spondeus uel trocheus accipitur & a lõga incipit syllaba: claudum carmen facit & coriambicum nominatur: ut est

O quem tenerulæ comparis tenes crinem
Sudes in ista uia latent fossa

Quod autem binis pedibus & non singulis scanditur uetus institutum est. Quippe Herodotus antiquus historiæ auctor quum de heroico diceret uersu quem singulis partiri pedibus moris est ita dixit.

Vnde apparet heroicum singulis pedibus scãdi etiam apud ueteres solitum iambicum autem binis. Idem autem ait quum de archiloicho pario refert qui Gygæ fabulam optime complexus est ita.

Meminit autem uersus eius Herodotus quem applicui

Et hactenus de Catalectico trimetro dictum
De octometro boisto idem sic dicit
Octometrum catalecticum quod appellatur boistum
Boistus iste zyzyæo ioui repetor carmis. nã prius uersum octono pede deo dicauit. Firmiãus ad ꝓbũ de metris comœdia℞ sic dicit. Nã qđ de metris comœdia℞ reqsti & ego scio plurimos existimare Terẽtianas ue maxĩe fabulas met℞ nõ habere comœdiæ græcę idest Menãdri. Phileõnis diphili qui trimetris uersibus cõstãt. Nr̃i enĩ ueteres comœdię scriptores in modulãdis fabulis sequi maluerunt Eupolim. Cratinum. Aristophanẽ. ut præfatũ ẽ. Mẽsurã eẽ in fabulis hoc ẽ met℞ Terẽtii & Plauti ac cætero℞ dicũt: hi Cice. Scauꝛ. Firmiãus. Varro. Victorius. Cæsius. Bassus. Terẽtiãus. Cælꝛ Sisẽna. Diõedes Albinus. Quitiliãus. Sosipater. Carisius. Helenus. Asper. Flauiãus. Caper. Arũtius. Probus. Plinius. Euanchius sacerdos: quod etiã docuit. Donatus. Iuba.

Hæc ego rufinus elegi mente benigna
Discipulisq; dedi munera pulchra libens.

Versus rufini uiri clarissimi de litteraturis: de compositione: & metris oratorum.

Musigenæ numeros uates & metra sequuntur
Orator numeros. hæc illi maxima uirtus:
Ne uagus errando laudandam nesciat artem:
Rhetoras ausonios & graios dactylus amat:
Dactylus armauit Ciceronem. armauit iambus

K

Spondeusq; grauis: numeroq; aptissime pæon:
Temporibusq; pares: q̄uis & syllaba crescat
Continuos fugito multos sit uersus eisdem
Optamus orator sequitur ratione poetas.
Cognatus uirtute sua: metrumq; recusans
Hic quoq; uult numeris uoces frenare uagātis. Item sic.
Doctus Aristoteles pæonem laudat utrunq;
A longa incipiens primordia pulchra locabit
Aspice uersus ut est contrarius ille supremus
Tullius hunc laudat. cui sit penultima longa
Esse trochæus adest: uideatur tertius ille
Quem pæona uocat musis deuota uetustas
Hic membris melior nostris cui tertia longa.

Versus eiusdem de numeris & pedibus oratorum

Rhetoricas pulchre structuras dochimus ornat
Principium bachius erit: concludet iambus
Aut uice mutata nomen mutabitur uni
Pronus iambus erit cum finem creticus explet
Prima breuis: longæq; duæ breuis: ultima longa
Exemplumq; artis dabitur respublica nobis
Quam cicero casu genitiuo ponere gaudet
Hoc pede composito laudatur fama pedestris
Vt docet Ausonius orator Tullius ingens
Omnibus iste locis numerum pes efficit aptum
Longa breuem sequitur longam breuis adiice longam
Syllaba prima breuis cum syllaba longa secunda:
Tertia longa. breuis quarta. productaq; quinta
Tullius orator ceu multi dochimon ornat. Item sic.
Creticus: atq; trochæus erit qui claudere possun
Aut spondeus inest nullo discrimine finis
Principioq; trochæon habes: in fine molossum
At finis bachius erit: breuis ultima claudet.
Longa sic an ne breuis nullum discrimen habetur
Vt solet in metris doctus componere uates
Aut adsit numeris: pulcher bis fine trochæus.
Sed magis erigitur spondeo clausula fortis.
Hanc docet eloquium summi Demosthenis artem
Spondeo narrare solent tibi rhetores acta
Quod grauis & tardus res gestas mentibus affert
Dactylicis certant pedibus qui currere possunt
Dicimus egregios theopompi more labores
Et uitam insignem laudamus Isocratis artem
Hic stilus historiis: hic laudibus aptior hæret.

K

¶ De ambitu siue circuitu quē græci dicunt

Dicere musa iubet: me dicere iussit Apollo
Circuitu orator quid membris reddere debet
Vos phœbi comites animis hæc condite uestris
Et memores doctis componite mentibus artem:
Non unum natura dedit nos ferre laborem
Legibus alterius quæ pulchras iunxerat artes.
Quattuor e membris plenum formare uidemus
Rhetora circuitum: sic ambitus ille uocatur:
Quattuor ex metris hunc uersibus aspicis æquum.

¶ De genere Iudiciali.

Iudiciis pœona refert tibi Tullius aptum.

¶ De genere deliberatiuo.

Siquis rem dubiam deliberat armat iambus
Dactylus his causis tibi datur aptus utrisq;.

¶ De Teophrasto idem Rufinus metro saphico sic.

Rhetoras pulchros Theophrastus ornat
Membra dispergens bona bityrambi
Fusa per artes. Anapestus idem floret in arte.
Longior fluxit numeris per artes
Quem dedit nobis anapestus ille
Claros hic locos. ille dityrambi rhetores aptant

¶ Cicero de numeris oratoriis sic dicit.

Insistit autē ambitus modis pluribus: e quibus unum est secuta Asia maxime q̄ dichoreus uocat᷒ cum duo chori extremi sunt. ideſt e singulis longis & breuibus. Explanādū est enim quod iā ab aliis iidē pedes aliis uocabulis nominantur. Sed in orationis numero nihil est tam uitiosum q̄ si semper est idem. Cadit autem per scipse ille præclare quo etiam sacietas formidanda est magis. Quintilianus in arte de numeris & structura Demosthenis sic dicit. Nam eo fit ut Demosthenis seuera uideatur compositio.

& illa. Quod ab uno quod sciam bruto minus probatur cæteris placet.

¶ In alio sic.

Talia sunt Demosthænis τογαρ ευ πραττειν παρα τημαξιαν αφορμη τουκακωσ φρονειν τοισ ανοητοισ γιμεται δειλη χρηματων και αμευ τουτον ουδεμεσι γεμεσθαι τωνδεον τωυ
Et pene totum principium

¶ In alio sic.

Est & dochinius qui fit ex bachio & iambo: uel ex iambo & cretico: stabilis in clausulis & seuerus. Spondeus quoq; quo plurimum est Demosthenes usus Diomedes sic dicit in libro. xi. artis suæ. Igitur spondeus e duabus syllabis longis aptus est clausulis: qualibus maxime Demosthenes utitur.
Habet. n. graues sonos: finemq; sensus & clausulæ firmas sedes cōstituit reipu. causa & arma sumpsi: & esse pro nobis. Grauior ēst autem longa syllaba præcedente q̄ breui. Aliter enim sonat arma sumpsi. aliter pro nobis: Cicero ad Herennium in arte sic.

huiuscēodi trāsiectio quæ nō reddit obscurā multū poterit
cōtinuatiōes de qb⁹ ante dictū ē .d.: qbus oportet uerba sicuti ad poeticū extruere nūeꝶ:
ut pfecte & ppolitissime possint eē absolute. De nūeris .i. de structuris siue de cōtiuatio
ne. siue de cōpositiōe. Cicero sicut dicit. Lōgissima ē igitur cōplexio uerboꝶ quæ uolui
uno spiritu potest: sed hic natuæ modus ē: artis alius. Nā quū nūeri sint plures: iābū &
trochæū frequēter segregat ab oratore Aristoteles. Catule: ut q natura tamē icurrit ipse
i orone & sermonē primariū: sed sunt insignes percussiones coꝶ numeroꝶ & minuti pe
des: quare primū ad heroū nos dactylici & anapesti. & spondei pedē inuitat: i qua ipu-
ne pgredi licet: duos dūtaxat pedes aut paulo plus nec plus: nec plane in uersus: aut in
similitudinē uersus icidimus. Aliæ sunt geminæ qbus hi tres heroici pedes i pricipia cō
tinuādoꝶ uerboꝶ satis decore cadūt. Probatio aūt ab eodē illo maxie: pœō q ē duplex
nā aut a lōga orit̄: quā tres breues consequūt̄: ut hæc uerba definite: icipite: cōprimite:
aut a breuibus deīceps tribus extrēa pducta atq; lōga sicut illa sunt domuerūt sonipe-
des. Atq; illi philosopho ordiri placet a supiore peone posteriore finire. Est autē pœon
hic posterior nō syllabaꝶ nūero: sed auriū mēsura qꝫ acrius iudiciū & certius par fere cre
tico q ē ex lōga & breui & lōga. Quid petā præsidii aut exequar: quoue nūc. A quo nu-
mero exorsus ē Fānius. Si qrites minas illius: hūc ille clausulis his aptiorē putat quem
uult lōga plærūq; syllaba terminare. Postea i eodē. iii. hoc de oratore sic dicit. Sed sæpe
carpēda mēbris minutioribus oratio: quæ tamē ipsa mēbra sunt nūeris uīciēda: neque
nos pœon: ut herous ille cōturbat. Ipsi occurrēt. oroni ipsi inq̄ se offerēt. & respōdebūt
nō uocati. Cōsuetudo mō illa sit scribēdi atq; dicēdi: ut sentētiæ uerbis finiant̄: coruq;
uerboꝶ iniūctio nascat̄ a pceris ac liberis maxie heroo: aut pœone priore: sed uarie di-
stincteq; cōsidat: notat̄ eni maxie similitudo i cōqescēdo. Et si primi ac postremi pedes
sunt hac rōne seruati: medii possunt latere: mō ne circuitus ipse uerboꝶ sit aut breuior q̄
res expectāt: aut lōgior q̄ uires atq; aīa patiat̄. Clausulas autē diligētius ēt seruādas eē
arbitror q̄ supiora qd i his maxie pfectio atq; absolutio uideat̄. Nā uersus æque pria &
media & extrema pars attēdit̄ q debilitat̄ i quacūq; pte titubatū ē. In orone autē pauci
pria cernūt: postrema plæriq;: quoniā apparēt & itelligūt̄. Varianda sunt ne aut aiorū
iudiciis repudient̄ aut auriū sacietate. Duo eni aut tres fer̄ sunt extremi seruādi & uocā
di pedes: si mō nō breuiora & præcesserit supiora: quos aut coreos: aut heroos: aut alter
nos esse oportebit. Aut i pœone illo supiore quē Aristoteles pbat: aut ei pari cretico ho
rū uicissitudines efficiēt: ut neq; ii satiēt̄ q audiēt fastidio similitudinis nec nos id qd faci
emus opa dedita facere uideamur: postea sic ueꝶ ut i uersu uulgus si ē peccatū uidet: sic
qcqd i nr̄a orone claudicat sentit: sed poetæ nō ignoscit: nobis cōcedit. Taciti tamē oēs
nō eē illud quod dixius aptū pfectūq; cernūt. Idē. M. Cicero in oratore de pedibus. &
numeris icisoꝶ. i. εγκεκομμενον & mēbroꝶ: idest κωλων & ambitū siue circuitū: idest πε-
ριοδον sic dicit. Apud græcos qdē iā anni quadrigēti sunt ppe cū hoc pbat̄: nos nuper
agnouimus: postea sic. Quod si aures tā ihumanas: tanq̄ agrestis habēt ne doctissimo
rū qdē eos mouebit auctoritas. Omitto Isocratē: discipulosq; eius Euphoꝶ & Naucra
tē q̄q̄ oratiōis facūdæ & ornādæ auctores locupletissimiq; ipsi oratores eē debeāt. Sed
q hoīum doctior acutior qs i rebus uel iueniēdis uel iudicādis acrior Aristotele fuit? qs
porro Isocrati aduersus ifensius? is igit̄ uersum i orone uetat eē: numeꝶ iubet: eius au-
ditor Theodotes in primi ut Aristoteles sæpe significat politus scriptor atq; artifex hoc

idẽ ſentit & præcipit. Theophraſtus uero eiſdẽ de rebus ẽt accuratius: Quis ergo iſtos
ferat: q hos auctores nõ ꝓbẽt: niſi oĩo hæc eſſe ab his pręcepta neſciãt. In alio
loco ſic dicit. Fluit omnino numerus a prĩo: tũ incitatus breuitate
pedũ tũ ꝓceritate tardus: curſum cõtentiões magis requirũt: expoſitiones rerũ tardita
tẽ. In alio ſic. Cur de ꝓfugis noſtris copias cõparãt cõtra noſ
Sũt illa duo prima quæ comata græci uocãt. nos inciſa dicimus. deĩde tertiũ colon illi:
nos mẽbrũ: ſequit̃ nõ lõga. Ex duobus enĩ uerſibus. i. mẽbris ꝑfecta cõprehẽſio ẽ: & in
ſpondeo cadit. Et craſſus qdẽ ſic plærũq; dicebat. Idq; ipſum genus dicẽdi maxĩe ꝓbo.
Sed quæ uiciſſim aut membratim offerunt: ea uel aptiſſime cadere debent ut eſt: Apud
me tibi domus decrat: at habebas pecunia. ꝓpecunia ſupabat: at egebas: hæc ĩciſe dicta
ſunt: quattuor aũt mẽbratĩ quę ſequũt̃: ĩcurriſti: amẽs ĩ colũnas alıẽas: ĩſanaſti. Deĩde
oĩa tanq̃ crepidine quadã cõprehẽſio ẽ largiore ſuſtinent̃: depreſſam cęcã: iacẽtẽ domũ
pluris quã te & fortunas tuas eſtĩaſti. Dichoręo finitũ: aut ſpõdeus ꝓximũ illd. Nã his
qbus ut pugiũculis uti oportet: breuitas faciet & ipſa liberiores pedes. Sæpe enĩ ſingu-
lis utẽdũ ẽ plęrũq; binis & utriſq; addi ꝑs pedis põt nõ fere ternis amplius ĩuerſim ãt &
mẽbratĩ tracta oỹo ĩ ueris cauſis plurimũ ualet. Maxĩeq; eius locus quũ aut arguas aut
refellas ut nos ĩ corneliana ſecũda. O callidos hoĩes. O rẽ excogitatã. O ingenia metuẽ
da mẽbratĩ ad huc & inciſim dixĩus. Rurſus mẽbratĩ teſtes dare uolumus. Extrema ſe
quit̃ cõprehẽſio: ſed ex duobus mẽbris qua nõ põt eẽ breuior quẽ quaſi numerũ refellit
ita nos eſſe facturos: nec ullũ genus dicẽdi ẽ: aut melius aut fortius binis aut ternis ferit̃
uerbis nõnunq̃ ſingulis paulo alias pluribus ĩterq; uariis clauſulis ſe ĩterponit raro nu-
meroſa cõprehẽſio. Itẽ ſic dicit Nãq; illud ego aſſenti-
or Theophraſto q putat orationẽ quę qdẽ ſit polita atq; facta. g. nõ aſtricte: ſed remiſſi
us numeroſam eẽ oportet. Eteni ſicut ille ſuſpicat̃ poſt anapęſtus ꝓcertior qdẽ nũerus
effloruit ĩde ille licẽtior & diuitior fluxit dithyrãbus cuius mẽbra & pedes ut ait idẽ ſũt
ĩ oĩ locupleti oratione diffuſa. Idẽ Cicero ĩ bruto ſic. Extitit igit̃ iã ſenibus illis qd pau-
lo ante dixĩus Iſocrates cuius domus cũctæ gratiæ quaſi ludus quidã patuit. atq; offici
na dicẽdi: magnus orator & ꝑfectus magiſter: q̃q̃ forẽſi luce caruit: ĩtraq; parietes aluit
eã gloriã quã nemo meo iudicio ẽ poeta cõſecutus: is & ipſe ſcripſit multa pręclare & do
cuit alios: & quũ cætera melius ẽ q̃ ſupior. Tũ primus ĩtellexit ẽt in ſoluta oratiõe dum
uerſum effugeret modũ tamẽ & numeꝝ quẽdã oportere ſeruari. Ante hũc enĩ uerborũ
quaſi ſtructura & quędã numeꝝ cõcluſio nulla erat nõ apoarebat eã dedita opa eſſe quę
ſitã. Quæ forſitan laus ſit: uerũtamẽ natura magis tũc: caſuq; nõnũq̃ haud ratione aliq̃
aut ulla obſeruatõe fiebat: Flu. Soſipater chariſius de numeris ſic dicit Bacchiacũ metꝝ
tale ẽ. Bacchare lætare præſente Froncõe hoc uidet̃ ad ꝑſonã cõuenire. Et ſane multis pe
dibus in oỹone utimur: licet ſtulti putẽt libeꝝ a uinculis pedũ ſermonẽ ꝓſæ eẽ debere.
Cicero de numeris ſic dicit. Verſus enĩ illi ueteres ĩ hac ſoluta oratiõe ꝓpemodũ: hoc eſt
numeros quoſdã nobis eẽ adhibẽdos putauerũt poſtea ſic. Idq; princeps Iſocrates ĩſti-
tuiſſe fert̃: ut ĩconditã antiquoꝝ dicẽdi cõſuetudinẽ delectatiõis: atq; aurium cã quẽad
modũ ſcribit diſcipulus eius. Naucrates numeriſ aſtringeret. Nãq; hæc duo muſici qui
erãt quõdã. Itẽ poetæ machinati ad uoluptatẽ ſunt uerſum atq; cãtũ: & ut uerboꝝ nu-
mero & uocũ mõ & delectatiõe uĩcerẽt auriũ ſacietatẽ. Hæc igit̃ duo uocis dico mode-
rationẽ & uerboꝝ cõcluſionẽ quoad oratiõis ſeueritas pati poſſit & a poetica ad eloquẽ

tiã traducẽda deduxerũt. In quo illud ẽ uel maximũ ꝙ uersus ĩ oratione si efficit̃ coniũctiõe uerboꝝ uitiũ ẽ: & tamẽ eã cõiũctiõnẽ sicuti uersum nũerose cadere & quadrate: & pfici uolumus. Neq; ẽ ex multis rebus quæ magis oratorẽ ab ĩpito dicẽdi ignaroq; disti guat. Idẽ Cicero. Nã etiã poetę quęstionẽ attulerũt: qd nã esset illis ꝙ ipsi orbe differrẽt ab oratoribus: nũero maxime uidebant̃ antea: nũc apud oratores iã ipse nũerus cõcre bruit. Quicqd enĩ ẽ quod sub auriũ mẽsurã aliq̃ cadit etiã si abest a uersu nã id qdẽ uitiũ oratõis ẽ. Rythmus nũerus uocat̃ ĩter gręcos & latios: ideoq; uideo uisum eẽ nõnullis Platõis & Deocriti locutionẽ: & si absit a uersu: tamẽ qd ĩcitatius ferat̃ & clarissimis uerboꝝ lũĩnibus potius pœma putãdũ q̃ Comicoꝝ poetaꝝ apd quos nisi qd uersiculi sũt nihil ẽ aliud quottidiãi dissimile sermõis Creticũ q ex lõga & breui: & lõga si seq̃t̃ spõdeus uel trochęus bonã cõpositionẽ facere dicũt. Quousq; tãdẽ abutere catilina patiẽtia nostra? duo extremi pedes sunt creticus & spõdeus: idẽ multa dicit: de cõpositione & nũeris & pedibus oratoriis ut Cicero dicit isti scripserũt apd gręcos thrasimachus: Naucrates: Gorgias: Ephorus: Isocrates: Theodoctes: Aristoteles: Theodorus: Bizantius. Theophrastus: Hieronymus. Latie de nũeris hi Cicero uictorinus: Eusebius. Terẽtianus: Varro: Probus: Charisius: Diomedes: Quitilianus: Donatus. Seruius. Nã q Isocratẽ mirat̃ hoc ĩ eius summis laudibus ferũt ꝙ uerbis solutis nũeros primus adiũxerit Cum enim uideret oratores cum seueritate audiri: pœtas autem cum uoluptate: tum dicitur numeros secutus quibus etiam in oratione uteretur tum iucunditatis causa: tum ut uarietas occurreret facietati quod ab his uer̃ quidem ex parte non totum dicitur. Nã in eo genere scientius uersatum Isocratem confitendum est. princeps inueniendi fuit Thrasimachus: cuius omnia nimis extant scripta numerose: nam ut pauloante dixi paria paribus adiuncta & similiter definita. Item contrariis prolata contraria: quæque sua sponte si id non agas cadunt plærũq; numerose: gorgias inuenit: sed his est usus intẽpatiuus. Quod autem est genus ut ante dictum est: ex tribus partibus collocationis alterum eorum uterq; eorum Isocratem præcurri ætate: ut ille eos moderatione non inuentione uicerit. Est autẽ ut in transferendis faciendisq; uerbis trãquillior sic in ipsis numeris sedacior. Gorgias autem auidior est nominis eius: & eis festiuitatibus: sic enĩ ipse censet insolentius abutitur quas Isocrates: cum tamen audisset adolescens etiam in thessalia senem iam Gorgiam moderatius temperauit.

Sed hos cum in clausulis pedes nomino: nõ loquor de uno pede extrẽo adiungo quod minimum sit proximum superiorem: sæpe etiam tertium: ne iambus quidem qui est e breui & longa aut par choræo qui habet tres breues. Throchęus spacio par non syllabis aut etiam dactylus: qui est e longa & duabus breuibus si est proximus a postremo parum uolubiliter peruenit ad extremm: si est extremus choræus: aut spondeus. Nunquam enim interest uter sit eorum in pede extremo: sed iidem tres pedes male concluduntur. Si quis eorum in extremo locatus est: nisi pro cretico postremus est dactylus. Nihil enim interest dactylus sit extremus an creticus qui postrema syllaba breuis: an lõga sit nẽ in cursu quidem refert. Quare etiam pœona: qui dixit arctiorem in quo esset lõga postremam uidet parum: quoniam nihil ad rem est postrema breuis an longa sit iam pœon quod plures habet syllabas numerus a quibusdam non pes æstimetur. Idem Cicero in dialogis de republica multa dicit referens asianos oratores de trochæo clausulas terminare.

Terentianus de cretico hoc est de amphimacro pede sic dicit optimus pes: & melodis & pedestris gloriæ.
Plurimum orantes decebit quando penultimo optinet.
Sedem beatam: terminet si clausulam:
Dactylus: spondeus una nec trochæum respuo
Bacchios: unosq; fugito: nec refellas tribracum:
Nam solet longam trocheus in duas breues
Vnde & appellant trochæum quem uocamus tribrachum.
Plenius tractatur istud prosa rhetorum.
Pompeius messalinus de numeris & pedibus oratorum sic dicit. Cicero spōdeum incisis idoneum putat: qui aut paucitatem pedum grauitate sua & tarditate compensat. Dochimum aptum dicit quouis loco esse: dum semel ponatur: quoniam continuitas numerum asperum efficiat. Ditrochæum quoq; præclare cadere palmam de omnibus cretico tribuit. Idem de salustiana cōpositione siue numero & structura sic dicit. Numero sic uidetur salustiane periodi numeros inspiciamus Res populi. dactylus liromāi marco tres spondei lepida anapestus quinto catulo. Spondeus anapæstus consulibus pœō primus hac deinde. Dichoræus siue ditrochæus militi: dactylus ædomi creticus gestas Spondeus composui choryambus ex longa & breui: & breui & longa.
Quasi uero trahanus fuerit Demosthenes: cuius non tam uibrarēt fulmina illa nisi numeris contorta ferrentur.
Creticus aut spondeus erit pœonue supremus.
Temporibus ue pares hos omnis reddere possunt
Principia & finem: & medium tibi dachimus ornat
Dactylus atq; trochæus adest uel cursor iambus
Soluere seu longas malis ut syllaba crescat
Partibus in cunctis: qui ponitur arte supremum
Rheotricis asiæ placuit bis fine trochæus.
O. M. Druse patrem appello hæc quidem duobus in his pedibus incisim: deinde mēbratim. Tu dicere solebas sacram esse rempu. hæc item membra ternis: post ambitus: quicunq; uiolasset ab omnibus esse ei pœnas persolutas. Dichoreus Nihil enim ad rem extrema illa longa sit an breuis. Deinde patris dictum sapiens temeritas filii comprobauit dic dichoræus. Tantus clamor concionis excitatus est: ut admirabile esset. Quæro nōne id nūerus effecerit uerboꝝ ordinē. Immo fac sic. Cōprobauit. filii temeritas iam nihil erit: & si temeritas ex tribus breuibus & lōga ē: quē Aristoteles ut optimū probat.
Clausulæ plures quæ numerosæ & iucundæ cadūt. Nā creticus qui ex longa & breui & longa & eius æqualis pœon: qui spacio par syllaba longior: qui cōmodissime putaꝛ in solutā orationē illigari: cū sit duplex: nam aut e longa est & tribus breuibus q nūerus in primo uiget: iacet in extremo aut e totidē breuibus & longa quē optime cadeꝛ cēsent ueteres ego non plane reiicio: sed alios antepono. Nā spondeus ē qdē funditus repudiādus: & si quod est e longis abiectior uidetur & tardior. habet tamen stabilem quendam & non expertem dignitatis gradū. In incisionibus uero multo magis & in mēbris: paucitatē enim pedum grauitate sua & tarditate compensat.
Cicero in exhortatiōe sentētiæ clausula quæ ponēda modo ditrocheū ꝓbat pedē: mō pe

dem: mõ pœna primũ aptũ incipiẽtibus mõ pœna quartũ finiẽtibus cõgruũ mõ dochi-
mũ ex breui & duabus lõgis & breui & lõga cuius exempla posuit aĩcos tenes: mõ am-
phimachrũ pedẽ: & rursus mõ dactylũ mõ anapestũ mõ dicyrambũ laudet tro-
chæus & pœõ tertius faciet illã structurã tullio peculiarem uideatur eẽ. Iã pœ-
on ꝙ plures habet syllabas q̃ tres nũerus a qbusdã non pes hẽtur noĩatus ẽ qdẽ: ut iter
oẽs cõstat iter ãtiquos Aristotelẽ & Theophrastũ Theodoctẽ ephorũ unus aptissimus
oratiõi uel orieti uel mediæ: putãt etiã cadẽti quo loco mihi uidetur aptior creticus. Do
chimus autem e qnque syllabis breui duabus lõgis breui lõga hoc est amicos tenes quo
uis loco aptus ẽ. Iambus. n. frequẽtissimus ẽ ĩ eis quę demisso atqꝫ humili sermõe dicũť
pœon autẽ manu ĩ amplioribus ĩ utroqꝫ dactylus. Itaqꝫ ĩ uaria & ꝑpetua oratiõe hi sũt
ĩter se miscẽdi & tẽperãdi. Itẽ Cicero ad Herẽniũ in arte rhetorica de mẽbro. i. ¶ Men
bra oratiõis appellat res breuiter absolutas siue rectius demostratiõe sẽtentiæ quę de no
uo alio mẽbro oratiõis excipitur hoc pacto: & inimico ꝓderas: idest unũ: quod appella
mus mẽbrũ Deide hoc excipiatur oportet altero & amicũ lædebas ex duobus menbris
hæc exornatio põt constare: sed cõmodissime & absolutissime.

Est qui ex tribus cõstat pacto: hoc & inimico ꝓderas. & amicũ lædebas & tibi nõ cõsule
bas. Itẽ nec reipublice cõsuluisti. nec amicis profuisti: nec inimicis restitisti.

MNIA NOMINA Quibus latia utiť eloquẽtia qnqꝫ decliatõibus
inflectũť quę ordinẽ acceperũt ab ordĩe uocaliũ formãtiũ gtõs. Pria igř
declinatio est cuius gtũs singularis in æ diphthongõ desinit ut hic poeta
huius tæ. Secũda decliatio ẽ cuius gtũs singularis ĩ i ꝓductã desinit: ut
hic doctus huius ctĩ. Tertia ĩ is breuẽ: ut hic pater huius patris. Quar-
ta ĩ us ꝓductã ut hic senatus huius senatus. Quĩta in ei diuisas syllabas
ut hic meridies huius meridiei. Hẽt ergo priæ decliatiõis noĩatiuus lr̃as termĩales duas
a & s. termĩatiões uero tres a as es ꝓductas ut hæc syllaba huius bę. hic ęneas huiꝰ ænęe
hic anchises huius anchisæ. In a desinẽtia seu græca sint seu latina: masculina seu fœmini
na uel cõmunia primæ declinationis sunt: ut hic cytharista huius cytharistæ hic scriba
huius scribæ: hæc calliopea huius calliopeæ: hæc regina huius reginæ: hic & hæc aduena
huius aduenæ. Excipiunť nouẽ mobilia noĩa: una ulla nulla sola tota alia utra neutra
altera: quæ declinationẽ ꝓnoium habẽt ĩ ius terminantiũ gtũm: quõ ea composita sunt
ut aliq̃ neq̃ siq̃. Neutra uero ĩ a græca tertiæ sũt declinotõis: gtũs. n. græ. tos ĩ tis cõuer-
tit apd nos ut hoc poẽa huius poẽatis: hoc ẽblẽa huius tis: hoc toreũa huiꝰ tis. Lr̃aꝝ ue
ro noĩa ĩdecliabilia sũt tã apd græ. q̃ apd latios: & neutra: ut alpha beta a b ĩ as uel ĩ es
græca q̃ apd gręcos ĩ ol diphthõgõ terminãt gtũm priæ sũt decliatiõis: ut ãchises huius
sę ἀγχισ́ησ ἀγχισ́οσ: lysias huiꝰ siæ. λύσιασ λυσίου: hic æneas huius neæ. αἰνείασ αἰνείου
hic priamides huiꝰ dæ πριαμίδησ πριαμίδου. Sciẽdũ ẽ ãt ꝙ si patronimicoꝝ formæ ĩuẽi
anť ꝓpria noĩa secũdũ tertiã magis ueteres decliationẽ ꝓferũt: ut hic tucidides huius tu
cididis: hic eripides huius euripidis. Similiter ꝓferũt barbara nõia eiusdẽ termiatõis: ti
granes huius tigranis hic mitridates huius datis: hic ariobarzães huius ariobazãis: & ĩ a
liis tũ qbusdã gręcis auctoritate idẽ fecisse ĩuẽiũť: ut hic horõtes huius tis. Scdã declia

tio hẽt tres terminales lr̃as r s m: terminatões uero sex: er ir ur us eus um: ut sacer cri: uir ri: satur ri: magnus gni: tydeus dei: tẽplũ pli. In er desinentia si a græcis sint ros in er cõuertit̃ apud nos. & quæ ex se faciũt fœminina ĩ a desinẽtia: & quæ s & t ante r habẽt nisi sint possessiua secũdæ declinatiõis sunt: ut hic alexander alexandri: hic tener huius teneri: hic sacer huius cri: faciũt enĩ tenera sacra hic oleaster huiꝯ oleastri: hic apiaster huiꝯ apiastri. Excipitur hic sequester sequestris: qđ quãuis tertiæ declinationis sit: tamẽ fœmininũ in a facit hæc senuestra: q̃q̃ uetustissimi declinatiõis secũdæ rationabilius hoc protulerunt: hic sequester huius sequestri. Alia uero oĩa exceptis supradictis in er desinentia tertiæ sunt declinationis: ut hic pater huius patris: hæc muliet huius mulieris: hic & hæc pauper huius pauperis: hoc tuber huius tuberis. Excipiunt̃ puer pueri: socer soceri: gener generi: fiber fibri cãcer cãcri: liber libri: culter cultri. In ir duo ĩueniũt̃ masculĩa secũdæ decliatiõis: ut hic treuir huius treuiri: qđ ẽ generale: & hic uir huius uiri: & ex eo cõposita noĩa duũuir triũuir semiuir leuir. præterea neutra duo ĩueniunt̃ ĩ ir: unũ tertiæ declinatiõis: ut hic gadir gadiris nomẽ ciuitatis & hoc ir qđ græci θεναρ dicũt ĩdeclĩabile. In ur uero unũ ĩuenit̃ cuius fœmĩum ĩ a desinit secũdæ decliatiõis: ut hic satur saturi. Alia uero oĩa sunt tertiæ decliatiõis: ut hic furfur huius furfuris. τὰ πίτυρα: hic & hæc fur huiꝯ furis: φωρ φορὸσ hoc sulfur huius sulfuris: qđ græ. θεῖον ἄπυρον dicit̃. In us correpta desinẽtia s uel t uel x antecedẽtibus si sint reꝝ incorpaliũ uocabula: masculĩa sunt & quartę decliatiõis: ut hic risus huius risus: hic uisus huius uisus: hic uersus huius uersus: tumultus tus: metus tus: motus tus: sexus luxus similiter sunt quartæ declinatiõis: & quæ ex his cõponũt̃ ut hic senatus a senibus & natu: huius sẽatus: hic magr̃atus: huius tus: hic exercitus: huius tus: q̃ cognoĩati ex his ꝑplatis fixa sũt: ut hic magr̃atꝯ πριταμεῖον και πρίταμευσ huiꝯ magr̃atus. hic exercitus ςρατὸσ και ςρατόπεδον: huius tus: hic saltus αλσὸσ πεδιὸν huius tus eiusdẽ preterea q̃rtę decliãtõis q̃dã sũt q̃ quũ sint fixa ĩ tus desinũt aliq̃ pręcedẽte cõsonãte ĩ eadẽ syllaba ãte t poĩta: ut hic fluctus tus: q̃stus stus. hic rictus huius tus. excipit̃ lectus ἀμεγρῶσ μέροσ huius ti. nã mustus facit musta. similiter sũt q̃rtæ decliãtõis q̃ p syncopã supradictis ĩcorpalibus ꝓferũt: ut portatus tus certatus tus artatus tus & arcitus: a uerbo arceo arcus: laq̃atus lacus: uultus quoq; ipsa res eẽ uidet̃ a uerbo uolo quõ cultus a colo. Alia uero oĩa supradictę termĩatõis masculĩa sũt secũdæ decliatiõis: ut bõus bõi: homerus ri: uẽtus ti: q̃uis uideat̃ hoc quoq; eẽ simile incorpali: qđ a uẽio uerbo nascit̃: ex quo cõpositũ ẽ aduẽtus. sãctus cti sanus ni. Excipiũt̃ gradus sinus: currus ficus qđ ẽ uitiũ corporis: & tõitrus & cornus: quę ẽt neutra sũt ĩ u desinẽtia & unũ tertiæ decliãtõis: ut hic lepus ris. Nã penus & specus tã masculini q̃ fœmi & neutri generis ĩuẽiũt̃ & secũdæ & tertiæ & q̃rtæ decliãtõis ĩuẽiũt̃: ut hic penus: huius peni & hoc penũ huius peni: & hoc penus huius penoris: & hoc penu huius penu. Similiter hic specus huius speci: hæc specus huius speci: & hoc specus huius coris: & hoc specũ huius ci & hoc specu huis specu. In us correptã desinẽtia fœmĩa si sint ꝓpria uel appellatĩa aut græca ĩ os apđ græcos desinẽtia: uel arboꝝ noĩa secũdæ declinatiõis: ut hęc tyrus tyrus tyri: arctus arcti: cyprus cypri: pyrus pyri: cupressus si: pylus li: arbutus alnus. Excipiunt̃ qnq; quæ tã secũdæ q̃ quartæ ĩuẽiũt̃ decliatiõis: ut quercus pinus cornus ficus laurus: & unũ tertiæ ut uenus ueneris. Alia uero oĩa nomina ĩ us correptam desinentia fœminina quartæ sunt declinationis: ut hæc manus huius manus: nurus socrus porticus: anus. Excipiutur aluus alui: humus humi: & hæc domus domi uel domus: &

colus coli uel colus. Neutra in us desinentia seu ꝑducta seu correpta tertiæ sunt declinatiõis: & in ris terminãt genitiuũ ut ius iuris: plus pluris: munus muneris: põdus põderis corpus corporis: pectus pectoris: maius minus. Excipiunt̃ hoc pelagus gi: qđ grecũ ẽ: & hoc uulgus gi: qđ & masculinũ ẽ: & hoc uirus ri: & hoc pus ĩdeclinabile. In us correpta cõia duo ĩueniunt̃ tertiæ declinatiõis: ut hic & hęc & hoc uetus ueteris: lygus lyguris: qđ ẽ gẽtile. Et duo monosyllaba quæ producũt̃ ĩ noĩatio ut hic & hæc sus suis: grus gruis. Nã mus muris epicœnũ ẽ: & a græco μυσ & o mutat̃ ĩ u lõgã. Nullũ enĩ masculinũ ĩ us ꝑductã desinit. græca igit̃ ĩ us ꝑductã desinẽtia si apud græcos ĩ dos finiũt genitiuũ: apud latios dos ĩ dis cõuertit̃ ꝑ eundẽ casum: ut οἰδίπους οἰδίποδος: hic œdipus: huius œpidopis. ὁ μελάμπους τοῦ μελάμποδος. hic melãpus: huius melãpodis. Latĩa uero quæ in supradicta syllaba ĩ us ꝑductã desinũt: sine dubio fœmĩa sunt & tertiæ decliationis ut hæc seruitus tutis: senectus tutis: iuuẽtus tutis: tellus: salus palus. Sed eorũ & alioꝝ noĩum ultimis & penultimis syllabis genitiuoꝝ latius ĩ libro sexto de noĩe docuimus. In um desinentia oĩa sunt secundæ declinatiõis: ut hoc tẽplũ huius tẽpli: palladiũ palladii. In eus desinẽtia græca sunt & secũdę declinationis: ut hic tydeus tydei: oileus oilei: orpheus orphei. Tertia declinatio hẽt terminales lr̃as decẽ. a e o c l n r s t x: ut hoc tereuma tis: hoc monile lis: hic & hę cuirgo nis: hoc lac: hic sal: hoc nomẽ hic orator hæc ciuitas: hoc caput: hic & hæc & hoc fœlix. In a neutra & ĩ e correptã & ĩ o tertiæ sunt declinatiõis: ut hoc tereuma tis: sedile lis: monile lis: hic cato: hæc uirgo: hic & hęc homo. Excipit̃ hoc cæpe quod aptotũ ẽ: & tamẽ dicit̃ hæc cæpa cæpæ. In c uel ĩ l uel n uel t uel x desinẽtia oĩa sunt tertiæ declinatiõis: ut alec alecis: piscis ẽ: hic consul: titan: hoc sinciput sincipitis: hic & hæc & hoc fallax. In r desinẽtia si nõ sint decliatiõis secũdę ut supius docuimus sine dubio sunt tertiæ: ut hoc bostar huius bostaris: hic agger huius aggeris: languor languoris: hæc soror sororis: hic & hæc memor ris: fœlicior melior: hoc laquear laquearis. In es uero desinentia q̃ntæ declinatiõis ĩueniunt̃: per antecedentes igit̃ uocales ea decernimus. In has uero desinẽtia latĩa q̃dẽ tertiæ sunt declinatiõis. græca uero st̃ quæ in hos terminãt genitiuũ apud græcos: ut mæcenas huius natis: arpinas natis: pietas huius pietatis: hic atlas huius atlãtis: hæc pallas huius palladis. In es correptã uero tertiæ sunt declinatiõis: ut miles seges: hic & hæc teres teretis. In es productã desinentia q̃dẽ quæ genitiuũ græcũ ĩ ους uel in εοσ terminãt tertiæ sunt declinatiõis: ut ὁ ἑρμογένησ τοῦ ἑρμογένουσ: hic hermogenes: huius genis: ἐτεοκλῆσ ἐτεοκλέοσ: hic eteocles clis. Latĩa uero si ante s ĩ habuerit q̃ntæ sunt declinatiõis: ut facies faciei: series seriei: dies diei. Excipiunt̃ hæc q̃es cuius cõpositũ req̃es facit genitiuũ requietis uel requiei. Alia uero omnia tertiæ sunt declinatõis: ut ulyxes ulyxis: uerres uerris: hęc cædes cædis: nubes nubis: hic & hæc hæredes dis: cõe duũ generũ uel trium ut locuplex locupletis. Excipiuntur res rei: spes spei: fides fidei plæbes plæbęi: qđ & plębs bis dicit̃. In is oĩa sunt tertiæ declinatiõis: collis collis: famnis nitis: neapolis lis: lis litis: utilis utilis. In hos quoq; oĩa latĩa & ĩ os ꝑductã græca tertiæ sunt declinationis: ut flos floris: nepos nepotis: hæc dos dotis: hic & hæc custos huius custodis: hic heros herois: hæc eriynis huius eriynis. Sed de penultimis & eorũ & alioꝝ oĩum in sexto libro de noĩe ĩuenies latius: ut supra dictũ est In es uel in aus diphthõgõ desinentia: & oĩa quæ ĩ duas cõsonãtes desinũt tertiæ sunt declinationis: ut præs prædis: hoc æs æris: fraus fraudis: laus laudis: hic arx arcis: ars artis mons mõtis: mors mortis. Quarta declinatio hẽt terminales lr̃as u & s: similiter habet

duas terminatatiões us & u: i us qdem masculinoꝝ & fœmioꝝ: i u uero neutroꝝ: ut hic uultus uultus: hæc mãus mãus: hoc genu huius genu. Sed i us terminatoꝝ regulã supius tractauimus quãdo de secũda docebamus declinatiõe. In u uero desinẽtia neutra iueniunt̃ declinabilia i numero singulari: i plurali uero secũdũ quartã flectunt̃. Quinta decliatio hẽt unã termiatiõem in es ꝓductã: de qua supius ostẽdius qdo de tertia disserebamus ut meridies meridiei: Hæc dicẽda sũt de obliqs casibus qntæ decliatiõis: priæ decliationis genitiuus & datiuus i æ dipthõgõ desinit: ut huius & huic poetæ. Accusatiuus i am: ut hũc poetã. Vocatiuus & ablatiuus i a: ut o & ab hoc poeta. Nõinatiuus & uocatiuus plurales i æ dipthõgõ: ut hi & o poetæ. Genetiuus i arũ ut harũ poetaꝝ. Datiuus & ablatiuus i is: ut his & ab his poetis. Fœminina mobiliũ duũ geneꝝ: q̃ naturaliter mobilia differẽtiæ cã notãtur: ut deabus filiabus natabus equabus mulabus aĩabus Accusatiuus i as: ut hos poetas Sciẽdũ tamẽ ẽ ꝙ i grçcis noibꝫ ẽ qdo grçcis utũt̃ terminationibus auctores per diuersos casus tã singulares q̃ plurales: ut huius familias genitiuo casu: latiæ aũt huius familiæ. Secũdæ declinatiõis genitiuus i i desinit: ut hic magnus magni: Datiuus & ablatiuus i o ꝓductã: ut huic & ab hoc magno. Accusatiuus i um: ut hũc magnũ: nisi sint neutra quoꝝ accusatiuus ubiq; sequit̃ noiatiuũ: ut hoc pelagus accusatiuo hoc pelagus: hoc laquear: accusatio hoc laquear: Vocatiuus q̃do noiatiuus i er uel in m desinit similis erit ei: ut hic uir o uir hoc tẽplũ o tẽplũ. quãdo uero nominatiuus i ius finit̃: si sint ꝓpria noia abiecta us fit noiatiuus: ut hic uirgilius o uirgili laurẽtius o laurẽti: terẽtius o terẽti. In aliis uero oibus i us terminãtibus i noiatio: mutatiõe us i e fit uocatiuus: ut hic magnus o magnæ: socius o socie. Inuenit̃ ãt unũ nomẽ filius o fili & o filie: duplici uocatũ prolatio. Veteres tamẽ aliquãdo uel metri uel euphoniæ cã noiatiuis utunt̃ ꝓ uocatiuis. In eus desinentia græca sunt tantũ: & uocatiuũ seruãt græcũ: ut orpheus o orpheu: quõ accusatiuus es i a: ut hũc orphea: & hoc frequẽtissime i oibus græcis noibus. quõ diximus supius iuenies in multis fieri casibus noiatiuus & uocatiuus plurales secũdæ declinatiõis p i finiunt̃: ut hi & o magni. Neutra aũt tam eiusdẽ declinatiõis q̃ aliaꝝ declinationũ i qbus inueniunt̃ noiatiuũ accusatiuũ & uocatiuũ pluralẽ in a terminãt: quõ & apud græcos genitiuus pluralis ab ablatiuo singulari addita rũ ꝓfert̃: ut ab hoc magno hoꝝ magnorum. Datiuus & ablatiuus i is ut his & ab his magnis. Accusatiuus in hos ut hos magnos. Tertiæ declinatiõis genitiuus desinit i is correptã: ut rex regis. Datiuus in i ut huic regi. Accusatiuus in plærisq; in em: ut hũc regẽ in paucis uero in im: ut tyberi resti puppim turrim sitim: de qbus i sexto libro exposuimus. Vocatiuus similis ẽ noiatiuo: ut hic rex & o rex. In græcis aũt noibus licet uocatiuo uti græco: sicut supius dictũ ẽ: ut o tybri pater. Ablatiuus in qbusdã p e correptã: ut ab hoc rege: in qbusdã p i ut a tybri: in qbusdã p e & p i: ut a fœlice uel fœlici. Noiatiuus accusatiuus & uocatiuus plurales tertiæ declinatiõis in es ꝓductã desinũt: ut hi & hos & o reges. In qbusdã etiã in is finit̃ ipse accusatiuus: ut hos & has oẽs & omnis. Genitiuus pluralis plærũq; in um nõ antecedẽte i: ut a rege regũ. In qbusdã aũt antecedẽte i: ut hoꝝ mõtiũ: de qbus in libro septimo docuimus. Datiuus & ablatiuus in bus: ut his & ab his regibus. Quartæ declinatiõis genitiuus singularis i us productam desinit: ut hic senatus huius senatus. Datiuus in ui: ut huic senatui. Accusatiuus in um ut hunc senatum. Vocatiuus similis est etiam nominatiuo: ut o senatus. Ablatiuus in u: ut ab hoc senatu. Eiusdem declinationis nominatiuus pluralis accusatiuus

& uocatiuus ĩ us ut hĩ & hos & o senatus. Genitiuus ĩ uum: ut hoꝝ senatuũ. Datiuus &
ablatiuus ĩ bus: ut his & ab his senatibus: Quintę declinatõis gẽitiuus & datiuus singu
lares ĩ ei diuisas syllabas ꝓferũt: ut huius & huic rei. Accusatiuus ĩ em: ut hãc rẽ. Voca
tiuus similis ẽ noĩatiuo: ut o res: ablatiuus ĩ e: ut ab hac re. Noĩatiuus & accusatiuus &
uocatiuus plurales eiusdẽ declinatiõis ĩ es ꝓductã exeũt: ut hęc & has & o res. Gẽitiuus
addita rũ syllaba ablatiuo singulari: ut ab hac re: haꝝ reꝝ. Datiuus & ablatiuus ĩ bus:
ut his & ab his rebus. & hoc qdẽ cõpẽdii cã ad ĩstruẽdos pueros sufficiat ĩ pręsenti dixis
se. Perspicatiorẽ ãt regulaꝝ rõnẽ tã penultiaꝝ ꝗ ultiaꝝ syllabaꝝ q ptinẽt ad decliatiões
oĩum noĩum ĩ libris illis quos de noĩe diligẽter scripsimus ĩueĩr licet: & maxĩe ĩ sexto &
ĩ septĩo q de noĩatio & obliqs casibus cõpositi: testĩoniis multoꝝ cõfirmant auctoꝝ.

PRonomina de qbus nulla dubitatio ẽ apud latĩos sunt qndeci: primitia qdẽ
octo hæc sunt: priæ ꝑsonæ unũ ut ego: & secũdæ unũ: ut tu: tertię uero ut sex
sui ipse iste hic ille is. Deriuatiua septẽ: ut meus tuus suus noster & uester no
stras & uestras. Habẽt igit primitiua duas declinatiões: deriuatiua duas: &
una qdẽ primitiuoꝝ ẽ declinatio quæ tã genitiuũ ꝗ datiuũ ĩ i temĩat. Accusatiuũ & ab-
latiuũ ĩ e ꝓductã: ut mei tui sui mihi tibi sibi me te se a me a te a se. Vocatiuũ secũda per
sona tãtũ hẽt q similis ẽ noĩatio. Prularis uero priæ & secũdæ ꝑsonæ similiter declinãt.
Nã tertiæ ꝑsonæ ꝓnomẽ supra positũ ẽ. i. sui: quod noĩatiuũ nõ hẽt utriusq; nũeri: nos
uos nostrũ uel nostri: uestrũ uel uestri: nobis uobis. In plurali ãt numero secũda ꝑsona
tãtũ hẽt uocatiuũ q similis ẽ noĩatiuo: ut o uos & o tu. Ideo aũt sui noĩatiuũ nõ hẽt: qa
nec apud gręcos .i. sui: hoc ãt ĩ libro q ẽ secũdus de ꝓnoĩe latius tractauimus. Al
tera declinatio ꝓnoĩum in reliqs qnq; primitiuis: quoꝝ genitiuus in ius & datiuus in i
desinit p tria genera. Accusatiuus aũt & ablatiuus singularis: & oẽs casus plurales ĩ ma
sculino qdẽ genere & neutro secũdæ declinatiõis noĩum terminatiões seruãt: ĩ fœmĩo q
dẽ primæ: ut ille illius illi: illa illius illi: illud illius illi: illũ illã illud: necesse est. n. neutra
noĩatiuũ & accusatiuum similẽ hr̃e: ut ab illo ab illa eb illo: noĩatiui plurales illi illæ illa
Notãdũ tamẽ ẽ ꝙ hic & hæc & hoc huius: huic datiuũ semp in c terminãt diffirẽtiæ cã ꝓ
pter hui ĩteriectionẽ. Ex septẽ aũt deriuatiuis qnq; qdẽ scd̃m regulã mobiliũ noĩum de
clinãt: masculinũ & neutꝝ secũdę decliatiõis: fœmĩum uero primæ ẽ: & sunt hęc: meus
tuus suus noster & uester. Reliqua uero duo cõia sunt & tertiæ declinatiõis: ut hic & hęc
nr̃as nostratis: hic & hæc uestras uestratis. Inueniunt tamẽ nouẽ noĩa mobilia: quæ qa
declinationẽ ꝓnominũ hẽnt inter ꝓnomina qdẽ posuerũt: ut qs uel q quę quod uel qd
cuius cui: unus una unũ unius uni: ullus ulla ullum ullius ulli: solus sola solum solius
soli: totus tota totum totius toti: alius alia aliud alius alii: uter utra utrum utrius utri:
alter altera alterum alterius alteri. Similiter declinantur quæcunq; ex his componũtur:
incipiuntur hic neuter huius neutri: uetustissimi tamen neutrius protulerũt. Quis uel
qui accusatiuus in em terminat: ut quẽ. Ablatiuus tam in o ꝗ in i: ut a quo uel qui: & da
tiuum & ablatiuum pluralem tam in is ꝗ in ibus ut quis uel quibus: Quidã tamẽ om-
nia nomina infinita uel interrogatiua uel relatiua uel redditiua substantiæ uel quantita-
tis uel qualitatis uel numeri significantia pronomina esse putauerunt. ut quis uel qui. q̃
litatis: ut qualis talis. quantitatis: ut quantus tãtus. numeri: ut tot quot & quę ex his cõ
posita sunt seu deriuata: sed pronomina esse non possunt: quia finitas personas non ha-
bent: quod proprium est pronominis significare certam personam cũ casu coniunctã:

OMnia uerba quæ secūdū analogiā declināť desinūt ĩ o uel ĩ or:& hēnt cōiugati
ones q̄ttuor. Pría igiť cōiugatio ē cuius ꝑsona pría ĩ o desinēs mutat eā ĩ as ꝓ-
ductā & facit secūdā ꝑsonā. ut amo amas. Secūda uero cōiugatio ē quæ eo pri
mæ ꝑsonæ ĩ es ꝓductā cōuertit ĩ secūda ꝑsona quæ semꝑ ĩ ea cōiugatiōe una syllaba mi-
nor ē: ut doceo ces. Tertia cōiugatio ē quæ ĩ io q̄dē desinēs ĩ pría ꝑsona abiecta o & assū
pta s minuiť una syllaba ĩ sc̄da ꝑsona: ut facio facis. Alía uero uerba quacūq; lr̄a antece
dēte o ĩ ís breuē cōuertūt: ut ruo ruis. lego gis. Quarta cōiugatio ē: quæ primā ꝑsonā ĩ
io uel ĩ eo desinit: eisq; ĩ is ꝓductā cōuersis facit secūdā ꝑsonā minorē una syllaba: ut au
dio audis: eo is. s uero finali secūdæ ꝑsonę ĩ t cōuersa fit tertia ꝑsona ĩ oĩ cōiugatōe: uoca
li tamē correpta ante t: ut amas amat: doces cet facis cit: legis git: audis audit: ĩterpoĩta
uero mu: s eadē secunda ꝑsona seruās facit primā pluralē: ut amas amamus: doces do-
cemus: legis legĩus: audis audĩus: ti uero ĩterpoĩta facit secūdā pluralē: ut amas amatis
doces tis: legis tis: audis tis. Tertia uero ꝑsona pluralis ĩ pría q̄dē & ĩ secūda cōiugatiōe
ĩterposita tertiæ singularis n solet fieri: ut amat amāt: docet cēt. In tertia uero cōiugatio
ne & q̄rta prię ꝑsonæ o finalē ĩ unt cōuertētes faciūs tertiā pluralē: ut facio faciunt: lego
legūt: audio audiūt: eo eūt. Præteritū ĩpfectū prię q̄dē & secūdę cōiugatiōis a secūda ꝑ
sona: abiecta s & addita bā ꝓserius: ut amas amabā: doces docebā. Similiter fit ĩ uerbis
q̄rtę cōiugatiōis desinētibus ĩ eo: ut eo is ibā. In aliis uero tertiæ & q̄rtæ cōiugatiōis príæ
ꝑsonæ o finalē ĩ e ꝓductā cōuertĩus. & assumpta bā faciūs præteritū ĩpfectū: ut facio fa
ciebā: audio bā. licet āt & hoc maxīe poetis ēt ꝑ syncopā ĩ q̄rta cōiugatōe audibā & mu
nibā dicere: & similia eadā aūt declinationē hēt præteritū ĩpfectū ĩ oĩ coniugatione quā
hēt príæ cōiugatiōis præsens tēpus: & oĩa quę ĩ as secūda ꝑsona faciūt: cuiuscūq; sit tp̄is
uel mōi uel cōiugatiōis similiter declinať: ut amo amas amat: amamus tis māt: amabā
bas bat: amabamus tis bāt: amauerā ueras rat: amaueramus tis rāt. Optatiui quoq; fu
tuꝝ & præsens cōiūctiui tertiæ cōiugatiōis & q̄rtæ: legā legas legat: legāus tis gāt. In es
quoq; desinētia ĩ secūda ꝑsona cuiuscūq; sit tp̄is uel modi uel cōiugatiōis. secūdū præsēs
tēpus ĩdicatiui modi secundæ cōiugatiōis declināť: ut doceo doces docet docemus do-
cetis docēt: amarē amares amaret amarēus amaretis amarēt: amē ames amet amemus
ametis amēt: legerē legeres legeret: legeremus retis rēt. In is uero desinētia secūda ꝑsona
tertię cōiugatiōis declinatione quā hēnt ĩ pręsenti tp̄e seruāt: ut lego gis git: amabo ama
bis bit: amabimus bitis būt: docebo bis bit: docebimus bitis būt: ibo ibis ibit ibimus
bitis būt. Illud āt notādū ē ꝙ ĩ subiūctiui tertia ꝑsona pluralis nō cōuertit i ĩ u: ut ama
uerĩ uel amauero amaueris amauerit: amauerĩus tis rint: & ĩ anomolis q̄dē sis uel uelis
tā finalis secūdæ ꝑsonæ q̄ penultima primæ pluralis: & secūda syllaba ꝓduciť: ut sim
sis sit: simus sitis sint uelim uelis uelit uelimus uelitis uelint. in aliis uero rarissime inue-
niunť: igiť oĩa tp̄a in oĩ cōiugatiōe indicatiuo apparēt: & ĩ oĩbus mōis absq; ptō ꝑfecto
& asq; ĩpfecto trifariæ declinationis ēt pręsens tēpus triū cōiugationū: & oē q̄dē ptūm
ĩpfectū & plusq̄perfectū secūdū prię cōiugatiōis pręsens tēpus declinať: ut amabā bas
bat amauerā ras at: docebā bas bat: docuerā ras rat: legebā bas bas: legerā ras rat: audi
ebā bas bat: audiueram ras rat. Similiter secundæ & tertiæ & quartæ coniugationis fu-
turum optatiui & præsens subiunctiui secundū primæ coniugationis secundā ꝑsonam
declinatur: ut deceam as at: audiā as at: secundū præsens tempus secūdę coniugationis
declinatur futurū indicatiui in tertia & quarta coniugatiōe: ut legā ges get: audiā es et.

Et oē præsens & præteritū ipfectū optatiui & præteritum imperfectum subiunctiui & plusq̄pfectū utriusq;: ut amarē amares amaret: amauissem sses sset: docerē res ret: docuissem ses docuisset: legerē res ret: legissem ses set. Similiter & optatiui futuꝝ: siue subiūctiui præsens priæ cōiugatiōis: ut amē ames amet: orē ores oret. Tertiæ uero cōiugationis declinationē quā hēt præsens idicatiui futuꝝ priæ & secundæ cōiugatiōis seruāt: ut amabo bis bit: docebo bis bit. Similiter fit quartę i eo desinētibus: ut ibi ibis ibit. Similiter subiūctiui præteritū pfectū & futuꝝ uniuersaꝝ cōiugationū: ut amauerī amaueroris: docuerī docuero ris: legerī legero ris: audierī audiero ris. Hic de generalibus triū cōiugationū declinatiōibus collecti tibi expositis: de pręterito quoq; pfecto generaliter doceamus. Ois pręteriti pfecti pria psōa i i desinit: cuius de penultimis & ultimis syllabis i libro. ii. de uerbi ptō latius tractauius: hæc assumpta sti facit secundā psonā: ut amaui amauisti: docui sti: legi sti: audiui sti: t uero assumpta: sed correpta i tertiā facit psonam ut amauit docuit. Similiter correpta i & assumpta mus facit primā pluralē: ut amauius docuius. stis uero assūpta secūdā facit pluralē ut amauistis docuistis. In tertia uero plurali mutat i i e pductā & assumit rūt uel re: ut amauerūt uel amauere: docuerūt uel docuere. Plusq̄pfectū tēpus i oi cōiugatiōe a præterito fit i finali i e breuē cōuersa & assumpta rā: ut amaui amauerā: audiui uel audii audiuerā uel audierā. Futuꝝ qdē prię & secūdę cōiugatiōis a secūda psona pręsentis idicati mōi abiecta s & addita bo solet fieri ut amo amas amabo. Tertiæ cōiugatiōis oium uerboꝝ futuꝝ & quartæ i o desinētiū fit a pria psona præsenti o finali cōuersa i am: ut lego am es: audio am es. Et notādū ē q͏ nullo alio mō iuenies i pria psona ante m lrām uocalē quæ i aliā trāseat i secūda: nisi i supra dicto futuro oīs secūda psona ipatiui mōi præsentis tpis a secunda psona fit idicati abiecta s. In tertia uero cōiugatiōe ēt i e correptā cōuertius: ut amas ama: doces doce: legis lege: audis audi. Ideo aūt i i e cōuertit tertia: qa debet seruare tēpus qđ hēt secūda idicatiui nō poterat i finalē corripe. In oi. n. uerbo i i fine posita pducit᷑. Tertia uero eiusdem ipati psona a pria idicati o finali i pria cōiugatiōe i et: i aliis uero i at cōuersa fit: ut amo amet: doceo at: lego at: audio at. Hæc eadē tertia psona abiecta t: sed pducta e uel a: & assumpta mus facit primā pluralis suā: ut amet amemus: doceat doceamus: legat legamus: audiat audiāus. Secūda uero pluralis a singulari sua fit adiecta te syllaba: ut ama ate: doce ete: audi ite. Et notādū q͏ i tertia cōiugatiōe e finalis quæ loco icorreptę ponit᷑ i plurali numero eiusdē psonæ i penultio loco i quo licet i correptū iuenire redit i i lege legite. Tertiæ aūt pluralis ipatiui mōi i oi cōiugatiōe a singulari sua fit iterposita n lrā: ut amet amēt: doceat doceāt: legat legāt: audiat audiāt. Futuꝝ ipatiui secūdæ & tertię psonæ cōe ē: & sic adiecta secūdæ psonæ præsentis tpis to syllaba ut amo amato: doce doceto: lege legito: audi audito. Hoc quoq; notādū ē q͏ e finalis i i redit i penultima sylllaba pper supradictā rationē: lege legito huic addētes te syllabā facimus secūdā psonā pluralē: ut amato amatote: doceto docetote. Tertia uero pluralis futuri iperatiua a tertia plurali præsentis indicatiui in oi coniugatiōe fit adiecta o: ut amāt amāto: docēt docento: legūt legūto: audiunt audiunto: eunt eunto. Optatiui mōi præsens præteritū imperfectū in oi cōiugatiōe a secunda persona imperapiui fit assumēs rē: ut ama amarē: doce docerē: lege legerē: audi audirē. Præteritū uero perfectū & plusq̄perfectū eiusmodi fit a præterito perfecto addita s & sem: ut amaui amauissem: docui docuissem: legi legissem: audiui audiuissem. Futurum optatiui fit a prima persona indicatiui o in em

cõuertẽs ĩ p̃ria cõiũgatiõe: ĩ aliis uero ĩ o am: ut amo amẽ doceo doceã: lego legã: audio
audiã. Futuro quoq; optaui simile ẽ præsens subiũctiui: ut lego legã: audio audiã. Præ-
teritũ quoq; ĩꝑfectũ subiũctiui simile ẽ præsentis: & præterito ĩꝑfecto optatiui: ut quũ
amarẽ: quũ docerẽ: quũ legerẽ: quũ audirẽ. Præteritũ ꝑfectũ subiũctiui a ptõ ꝑfecto in
dicatiui fit: q̃d mutat ĩ finalẽ ĩ e correptã & assumit rim: ut amaui amauerĩ: docui erĩ: le
gerĩ: audiui erĩ. Idẽ ẽ futuꝝ eiusdẽ p̃ria tãtũmõ ꝑsona mutãte rim ĩ ro ut amauerĩ ama
uero amaueris amauerit: amauerĩus ritis rit. Similiter docuerĩ docuero ris rit: docueri-
mus ritis rit: legerĩ legero: audierĩ audiero. Præteritũ plusq̃ꝑfectũ subiũctiui simile est
ptõ ꝑfecto & plusq̃ꝑfecto optatiui ut utinã amauissem: docuissem: legissem: audiuissẽ.
Infinita ĩ oĩ cõiugatiõe fiũt a præsenti tp̃e secũdæ ꝑsonæ ĩꝑatiui addita re: ut ama amare
doce docere: lege legere: audi audire. Præteritũ ꝑfectũ & plusq̃ꝑfectũ a prętérito ꝑfecto
& plusq̃ꝑfecto optatiui fit abiecta m: ut amauissem amauisse: docuissem isse: legissem
isse: audiuissem isse. Futuꝝ uero supinũ desinẽs ĩ um & uerbũ ire: ut amatũ ire: lectũ ire
auditũ ire. Vel ꝑticipiũ futuꝝ neutꝝ & eẽ uerbũ substantiuũ: ut amatuꝝ esse: docturũ
eẽ: lectuꝝ eẽ: audituꝝ eẽ. Participia uel supĩa quæ tres casus uidẽt̃ hr̃e: & loco ĩfiniti cũ
articulo cõiũctiui apud græcos accipiunt̃ nascunt̃ a ꝑticipio præsentis s ĩ d cõuersa: &
addita ĩ uel o uel um: ut amãs di do dũ: docẽdi do dũ: legẽdi do dũ: audiẽdi do dũ. Sũt
alia quoq; duo quę ad formã ꝑticipii prętériti tp̃is desinũt ĩ um uel ĩ u: ut amatũ amatu
Sed hoc iterest iter amãdũ & amatũ & irer amãdo & amatu: q̃ amãdũ necessitatẽ amo
ris significat: amatum ĩitiationẽ ad amorẽ. Similiter amãdo ĩ ipso amore ẽ. amatu ꝓ
amatione uel ꝓ amore. i. ꝓ ipsa re accipit̃. & hoc manifestat ẽt ipsa interpretatio græca
q̃ supiora. i. amãdi do dũ: & amatũ: ĩfinitiuoꝝ nõ solũ cũ articulo: sed etiã cũ præposi-
tione ui hẽt: ut ĩ hoc faciẽdo faciẽdũ: ad hoc faciẽdũ faciẽdi ꝓ oportet fecere. Sequẽtiũ
uero alteꝝ cũ præpositiõe gręca & articulo infinitum significat: ut uenatũ uel magis ꝓ
ipsa re ad locũ accipit̃ uenatũ ꝓ aduenatiõe: quõ & uenatu ꝓ uenatiõe sicut miserabile
uisu ꝓ uisiõe: dictu ꝓ dictiõe. Multis igit̃ modis sicut ĩ aliis locis docuimus: nõia acci-
piẽda sunt magis q̃ uerba. unde & præpositiões inueniũt̃ ante ea quæ in dũ desinũt qui
ẽ accusatiuus. uel ĩ do q̃ ẽ ablatiuus positæ: ut amãdũ uel ĩ amãdo passiua ex actiuis st̃
hoc mõ. Oĩa actĩa cuiuscũq; cõiugatiõis ĩ quocũq; tp̃e mõ uel ꝑsõa ĩ o desinẽtia assumũt
r & faciũt ex se passiua: ut amo amor: amabo bor: amato tor: doceo doceor docebo bor
doceto tor: lego legor: legito legitor: legũto tor: audio audior: audito auditor: audiũto
audiuntor. Oĩs secunda ꝑsona passiua ĩ præsenti & ptõ ĩꝑfecto ĩdicatiui & optatiui ab
actĩa sua fit ĩterpoita ri. sed in tertia ꝓ ĩ penultĩa e correptã hẽt: sed ẽt ris in re cõuersa so
let eadẽ secunda ꝑsõa in oĩ cõiugatiõe ꝓferri ut amas amaris uel amar̃: doces doceris uel
docere: legis legeris uel legere: audis audiris uel audire. Quõ docuimus in actiuo sic in
passiua pręsentis declinatio docet & reliquoꝝ tp̃oꝝ absq; ptõ ꝑfecto & his quæ ex hoc na
scunt̃ ꝑ diuersos modos declinationẽ quæ fit secundũ unã ex tribus cõiugatiõibus. Ter
tia uero ꝑsona ab actiua sua adiecta ur solet fieri ut amat tur: docet tur: legit tur: audit
tur. Sed penultĩa in oĩbus cõiugatiõibus ꝓducit̃ excepta tertia pluralis prima & secun
da ꝑsona a secunda persona actiui abiecta s & addita mur & mini fiunt: ut amas ama-
mur amamini: doces docemur docemini: legis legimur legimini: audis audimur audi-
mini. Et in omni coniugatione penultima primæ personæ: antepenultima uero secun
dæ producitur syllaba absque tertia coniugatione tertia persona pluralis ab actiua

sua fit adiecta ur: ut amāt amātur: docēt docētur: legunt leguntur: audiunt audiunt᷑.
Quæ uero ĩ m desinūt actiæ priæ psonæ p oēs cōiugatiōes & modos ĩ præsenti & ĩ ptō
ipfecto uel ĩ futuro m ĩ r cōuersa faciūt passiuū. Nā oē ptūm pfectū p pticipia declinat᷑
ĩ passiuis: ut amabā amabar: amarē amarer: docebā docebar: docerē docerer: legebā le
gebar: legerē legerer: audiebā bar: audirē direr: amē amer: doceā docear: legā legar: au-
diā ar. Cæteras uero psonas scdm supradictas regulas declinaus oē præteritū pfectū &
plusqpfectū passiuoꝝ uel similiū passiuis p pticipiū præteriti tpis: & p sum uerbū decli
nat᷑: ut soleo solitus sū: uel cōia uel deponētia. Passiua uero ipatiua secūdæ psonę ĩ oĩ cō
iugatōe similia sunt ĩfinitiuis actiuis: ut amare docere legere audire. Tertia uero a tertia
sua uerbi actiui fit adiecta ur: ut amet amet᷑: doceat doceat᷑: legat legat᷑: audiat audiat᷑
Pluralia uero secūdū teriatione tertiæ psonæ æqualiter termināt᷑ addita m ꝓ t in pria &
tertia psona iterpoita n: ut amet᷑ amemur amēt᷑. Nā secunda psona ipatiui similis ē idi
catiui secūdę: quō & apd gręcos amamĩ docemĩ legimĩ. Hęc. n. tā idicatio q̄ ipatio mō
similiter ꝓferūt᷑. idq; cōprobat auctoritas Terē. ĩ phor. Dū licet: dūq; absū loqmini me
cū: & idē. Et cōtēplamĩ me eodē uultu: & idē ĩ eunu. Vos me seqmini: Salu. ĩ cati. Exp
giscimĩ aliqdo & capessite rēpu. & idē ĩ iugur. Vos colite & obseruate talē hūc uirꝝ imi-
tamĩ uirtutes eius. & enitimĩ ne ego meliores liberos sūpsisse uidear q̄ genuisse. Futuꝝ ĩ
patiui secūdū supradictā regulā fit ab actio desinēte ĩ o addita r: ut amato amator: do-
ceto tor: legito legitor: audito auditor. Similiter ĩ tertia plurali: amāto amātor: docēto
docētor: legūto legūtor: audiūto audiuntor. Secūda uero psona idicatiui modi mutati
one ĩ finalis ĩ or fit: ut amamĩ mĩor: docemĩ mĩor: legimĩ mĩor: audimĩ or. Oĩum moꝝ
preteritū pfectū & plusqpfectū sicut supradictū ē p participiū præteriti tpis: & substā-
tiuū uerbū ꝓfert᷑ subiūctiui uero futuꝝ sicut ē: ut amatus sum uel fui: amatus erā ama
tus fuerā: amatus eēm uel fuissem: amatus sim uel fuerĩ: amatus ero uel fuero. Infinitia
passiua ex actiuis fiūt mutatiōe e finalis ĩ ĩ absq; tertia cōiugatōe: ĩ illa. n. abiecta re ultia
syllaba penultia e ĩ ĩ cōuertit᷑: ut amare ri: decere ri: legere legi: audire ri. Præteritū plus-
q̄pfectū p pticipiū neutri generis & uerbū eē uel fuisse fit: ut amatū esse uel fuisse: doctū
eē uel fuisse: lectū eē uel fuisse: auditū eē uel fuisse. Futuꝝ p pticipiū simile & p irĩ uerbū
ut amatū iri: doctū iri: lectū iri: auditū iri. Oē pticipiū præsentis qdē tpis ĩ ns desinit: &
ĩ pria qdē & secunda cōiugatiōe iterposita o secūdæ psonæ præsentis idicatiui modi: ut
amas amās: doces docēs. In tertia uero & ĩ qrta a pria psona fit cōuersa o ĩ ens: ut lego le
gēs: audio audiēs. Excipiunt᷑ eo & queo quæ euphoniæ cā iens ꝓ eens: qēs ꝓ queens &
faciūt gtōs euntis ꝓ ientis: & queuntis ꝓ qētis. Oē pticipiū præteriti tpis s uel t uel x hēt
ante us ut amatus doctus læsus fixus: excipit᷑ mortuus. Oē pticipiū futuri ĩ rus uel ĩ dꝰ
desinit: ut amaturus & amādus: docturus & dus: lecturus dus: auditurus dus. Noĩa
uerbalia plærūq; a pticipio ptī fiūt mutata finalĩ us ĩ or: ut amatus amator: doctus tor.
In tor desinētia mutāt tor ĩ trix: ut amator amatrix: doctor trix: lector trix: auditor trix
& faciūt fœium. Reꝝ āt ĩcorpaliū uocabula plærūq; ptī tpis pticipiis similia ĩueiūt᷑ sed
qrtæ decliatōis sᷓ ut iudicatus mōitus hītus auditus: fiūt ēt a gtō supradcĩ pticipii addi
ta o correpta i: ut cōiūctus cti ctio: ratus ti rō: penultia correpta ē tamē q̄do noia ptici-
piis futuri tpis fœis ĩ a desinētibꝰ similia sūt: ut scriptura pictura armatura: ē q̄do ĩ um
desinūt uel ĩ or: factū dictū: labor amor. In o desinētia seruāt regulā actiuoꝝ ĩ or uero
passiuoꝝ de quoꝝ ſpēbus in libris quos de uerbo scripsimus latius disertum inuenies.

Prisciani Interpretatio ex dionysio.

De orbis situ.

Aturæ genitor: quæ mundũ cõtinet oẽm.
Annue rex cæli positum telluris & undæ
In quas imperium mortalibus ipse dedisti
Materię tantæ me promere carmine digno
Incipiens terræ tractus pontiq; meatus
Et fluuios canere atq; urbes populosq; per orbem
Discretos late refluum memorare parabo
Oceanum: tellus quo cingitur æquore tota:
Insula seu sese diffundens littore uasto
Non tamen assiduo. teres undiq; margine circum
Clauditur hæc bifido: sed brachia littore pandens
Arctatur rapidos cursus ad solis utrinq;
Assimilis fundæ: sed quanuis corpore toto
Vna sit hęc homines tris dicunt esse diremptas
Et primam lybien. post europen: asiamq;
Sed lybiam europæ discernit finibus amplis
Linea: quam obliquant gades atq; hostia nili.
Qua boreę excurrit memphitis terra sub axes
Atq; locum nouit spartano famo canopo
Sed terras aquilo qua frigore damnat iniquo
Europem asiæ tanais disiungit ab oris
Sauromatas linquens: scytiam qui gurgite uasto
Præstringit: præcesq; ruit meotida poscens
At medius finis iam iam decliuis ad austrum est
Quas hellesponti fauces dixere priores
Sed magis australis sunt terminus hostia nili
Per mare sic fluuiosq; patens discernitur orbis.
Ast alii terris malunt discernere terras
Finibus est asiæ latus arctum lingua supernis
Caspia quam mediam faciunt: atq; æquore ponti
Euxini locus hic discrimen dicitur esse
Europæ atq; asię disiungens ruribus arua
Ast alius finis longissimus exit in austros
Qui secat ægypti terras ęquorq; sabęum
Seperat hic lybien asię confinia rumpens
Talia mortales perhibent discrimina terræ.
Circuit oceani gurges tamen undiq; uastus.
Qui q̃uis unus sit plurima nomina sumit
Finibus hesperiis atlanticus ille uocatur
At boreæ qua gens ferens arimaspa sub armis
Dicitur ille piger necnon saturnius idem

Mortuus est aliis minimo quod lumine solis
Perfruitur. tarde radios nam suscipit ortus
Nubibus & crassis premitur: nimbisq; grauatur
Vnde tamen primo conscendit lumine titan
Eoumq; uocant: atq; indum nomine pontum
Sed qua deuexus calidum posus excipit austrum
Aethiopumq; simul pelagus rubrumq; uocatur
Qua deserta patet tellus ardore perusta.
Circuit oceanus sic totum maximus orbem
Nominibus uariis celebratus: & ęquore tanto
Hinc atq; inde sinus penetrabilis efficit ille
Exiguos multos dirimens mare quattuor amplos
Persecat hesperiam primus qui porgitur undis
Pamphylumq; latus libyæ pertendit ab oris
Hic minor est reliquis. maior quem caspia tellus:
Suscipit intrantem uastis aquilonis ab undis
Nomine saturni: quod tethys possidet æquor
Caspius iste sinus simul hircanusq; uocatur.
Aț duo qui ueniunt australis ab æquore ponti:
Hic supra currens mare persicus efficit altum
Eregione situs: qua caspia uoluitur unda.
Fluctuat ast alter panchea quia littora pulsat
Euxini contra pelagus protentus in austros
Hosce sinus perhibens: quos tethyos efficit unda
Maiores nam sunt alii: multiq; minores.

Vnc maris hesperii lustrabo carmine rectus
Flexibus in uariis quo frangit͛ æquore pontus
Astringens pelago terras circũfluus illis
Montibus & radens suppostas urbibus oras.
Adsis o numen studiorum presul & artis
Ordine principium capiens atlantis ab unda
Herculeo celebrant: quam mete munere gades:
Cæliferasq; tenet stans atlas monte columnas
Est primus uastis qui pontus hibericus undis
Diuidit europen libya communis utriq;
Hinc atq; hinc statuæ sunt: ambę littora cernunt
Hæc libyes hæc europes aduersa tuendo.
Callicus hunc gurges qui celtica littora pulsat
Excipiit: hunc sequitur ligurum cognomine dictus
Quando mini rerum terris creuere latinis.
Ad petram leucen aquilonis ab axe reductus
Quę freta sicaniæ concludit littore curuo
Insula sed cyrnos propriis pulsatur ab undis:

Intra sardonium pelagus celtumq; refusis.
Inde salis tumidus tyrrheni uoluitur æstus
Ad partes uergens australes. excipit istum
Sicaniæ uulgus solis deflexus ad ortus:
Qui procul effusus pachynis tenditur oris
Ad creten summam quæ prominet æquore rupem:
Qua gortyna potens mediis qua phęstos in aruis
Arietis hanc rupem simulantem uertice frontem
Pro merito graiicriu dixere metopon:
Hoc mare gargani concludit iapygis ora:
Illinc incipiens extenditur adria uastus:
Ad boream penetrans pelago solemq; cadentem
Ionius pariter sinus hic perhibetur ab orbe.
Diuidit & geminas diuersis partibus oras:
Quas tamen extremas coniungit terminus unus
Ad dextram partem protenditur illyris alma:
Post hanc dalmatiæ populorum martia tellus
Ad leuam ausoniæ porrectus continet isthmos
Quem tria circundant maria undiq; littore curuo
Tyrrhenum siculum necnon simul adria uastus
Finibus at propriis exceptant singula uentos
Tyrrhenum zephyro siculum sed tunditur austro
Adria succurrens eoo frangitur euro.
Ast post sicaniam tractu diffunditur alto
Ad syrtim pelagus libycis quæ cingitur oris:
Maiorem postquam minor excipit æquora longe
Atq; sinu gemino resonantia littora pulsant
Finibus a siculis cretæum tenditur æquor:
Ad solis ueniens ortu salmonida poscens
Dicitur eous qui cretæ terminus esse:
Post hanc est geminum mare uastum fluctibus ati
Fluctibus hismarici boreæ quod tunditur atris
Quod ruit aduersus celsę de partibus arcti
Quod prius est pharium: perhibent hoc littora tangi
Precipitis casu montis: post unda secunda
Sidonium est pelagus penetrat qua gurgite pontus
Issicus arctoas ad partes æquore uergens.
Non longe rectus. cilicum nam frangitur oris.
Hinc zephyros poscens ueluti draco flectitur undis
Quod iuga montiuagus uastat: siluasq; fatigat:
Partibus extremis pamphylia clauditur isto:
Atq; celidonię rupes cinguntur eodem
At procul hinc zephyrus finit patareide summa.

Poſt hæc arctoas ad partes aſpice rurſus
Aegeum ſuperat qui fluctibus æquora cuncta:
Diſperſas uaſto qui gurgite cycladas ambit
Terminat hunc imbros pariter tenedoſq; coercens:
Anguſta trahitur quæ fauce propontidis unda
Aſia: quam ſupra populis diſtenditur ampliſ
Ad notiam partem qua latus ducitur iſthmos:
Threicius ſequitur poſt boſporus hoſtia ponti:
Hoc nullum perhibent terras anguſtius orbis
Eſſe fretum dirimens. hic ſunt ſimplegades arctę.
Panditur hic ponti pelagus titanis ad ortus
Quod petit obliquo boream ſolemq; meatu
Hinc atq; hinc medio perrcurunt æquore colles:
Vnus qui ueniens aſię de parte carambis
Dicitur auſtrali: ſed contra finibus alter
Prominet europę hunc criu dixere metopon.
Ergo conueniunt aduerſi gurgite tanto
Diſtantes quantum ternis tranſire diebus
Eualeat nauis bimarem ſic æquore pontum
Aſpicias ſimilem cornu quod flectitur arcus
Neruo curuati diſtento dextera neruum
Aſſimulat recto trahitur nam linea ductu
Extra quam boream quo ſcandit ſola carambis
Sed formam cornu geminatis flexibus edit
Littus quod pontum cingit ſub parte ſiniſtra
In quam mœtis penetrans aquilonis ad axes
Quam ſcythiæ gentes circundant undique ripis
Et matrem ponti perhibent mœtidis undam.
Scilicet hic ponti uis exit gurgite multo
Cimmerium torrens per boſporon: hic ubi taurum
Cimmerii gelidis habitant ſub finibus unum
Hæc maris eſt ſpecies ſplendens hæc forma profundi.
Vnc tibi telluris regiones carmine pandam.
Vt cernas animo non uiſas lumine terras
Atq; docens alios lauderis pectore docto.
Incipiens libyæ tenuiſq; a tethyos undiſ
Oceanus tyrias qui pulſat gurgyte gadis
Tenditur ad notias partes & ſolis ad ortus:
Et meſſis formam reddit menſoribus arcis
Quam tradunt terræ non æqua margine cinctam:
Terminat hęc fines rubri prope littora ponti
Latos æthiopum populos: quos poſſidet alter
Quem calidis iuxta terris paſcuntur erembi

Hos pelli similes pardi dixere priores
Nanque solum squallens urbes distinguit opacas.
Hac sitis hac humor latos uariatur in agros
Sed summam libyen habitant ad tethyos undas
Alcidæ qua sunt statuæ maurusia plæbes
Post hos immensæ nomandum de semine gentes
Atque masæsylii necnon masylia proles.
Saltibus hos duris asper siluisq; uagantes
Victis alit sęua quæsitus cæde ferarum.
Scilicet ignaros terras proscindere aratris
Agricolasq; boues plaustris domitare sonoris:
Nanq; erant nemorum per dumos more ferarum.
Quos prope tenduntur fines carthaginis altæ
Perpetuas tyriis celebrat quæ condita laudes
Qua regnans fœlix dido per sæcula uiuit.
Atq; pudicitiam non perdit carmine ficto
Hanc minor insequitur syrtis maiorq; secunda
Qua tumor immensus tyrrheni pellitur æstus:
Accersuq; furit siccisq; receptus arenis
Ast inter syrtis urbs est quam nomine dicunt
Esse neapolin: hanc supra iustissima fertur:
Hospiciis gaudens gens degere lotophagorum
Hos licet ad fines desertas cernere terras
Extictis populus nasamonum marte latino.
Asbystę post hos terrarum rura tenentes
In medio summis lybicis & gentibus āmon.
Necnon cyrene clarorum mater equorum
Vrbis amycleæ propter quam condidit olim.
Marmaridę: post hos ægyptia flumina uertunt
Getuliq; supersunt uicinīq; nigrentes:
Continuo post hos sequitur pharisia tellus
Hanc habitant iuxta garamantes debite clari
Quæ superat cunctas urbs miro munere fontis:
Frigore qui noctis feruet calefactus & umbris
At solis friget radiis glacialis & igni
Omnibus extrema populis clauduntur in hora
Aethiopes: libyes ubi finit littore cerne
Oceanum nimio quæ pulsat sole calentem.
Nec longe feruēt blemiorum collibus agri
Hinc fluuii pinguis descendunt flumine nili
Partibus a libycis: qui currens solis ad ortus
Siris ad æthiopum populis cognomine fertur:
Versum cultores nilum dixere syenes:

Hinc currens nilus ad partes flumine pingui
Fertilis ægypti terras fœcundat opimas:
Septeno ferit pellæum gurgite pontum:
Non alius tantum fluuiorum ditat arenas:
Atq; trahens limum complectitur ubere campos:
Hic satis libyen asiæ disterminat oris:
Hæc ortus cernit: uidet austros illa calentes:
Hunc habitant iuxta sapientum corda uirorum
Disposuere uias qui uitæ mente potenti:
Et primi dederant sulcos & semina terris:
Obliquos solis tractantes pectora cursus:
Horum telluris fines nunc carmine dicam
Et formam celebrat quam gloria magna per orbem:
Hæc igitur laus diffusa patescit in aruis
Fertilis & superans alias pinguedine glebæ:
Marginibus laterum formatur at undiq; ternis
Lata quidem boreę sub littore tenditur oris:
Ast ortus angusta petit: summamq; syenem:
Quam celsi media montes utrinque coercent:
Irrigui per quam descendunt flumina nili
Hanc habitant homines multi pariterq; opulenti
Qui ueteris clerçq; colunt sub mœnia thebes
Quam perhibent centum portas habuisse priores
Filius aurorę memnon qua regna tenebat.
Hic sunt & septem mediis in finibus urbes:
Quas celebrat totum discurrens fama per orbem.
Et quicunq; maris uiuunt prope littora uasta.
Qua lacus est ingens liquidæ serbonidis undæ:
Ad cuius zephyrum macetum sunt mœnia regis:
Et pharos in idothees scopuli pallenidis alti.
Post urbs sub casio pellusi uergit ad ortus.
Nauigiis populus duris quam possidet aptus
Non tamen est libyes ponendus finibus iste:
Scilicet æoas nili qui continet oras:
Nili qnem circum floret mirabilis arbor:
Extinguit quæ sitim pomo: cui nomen ad ipsos:
Hæc facies libyes. hic claudit terminus illam:
Sunt tamen hic aliæ gentes: quæ littore summo
Tethyos aut mediis habitant telluris in aruis
Et gratas circum ripas tritonidis undæ:
Hic lapis heliotropius: qui nomine uero
Dicitur conuertit radios nam solis in unda
Si quis eum fusa labris immergat aenis

Sanguineiq; rubens resplendet luce coloris
Purior at soli renitet nudatus ab undis.
I placet europes quoq; me nūc dicere formam
Haud taceā. similis libyæ ē sed uergit ad arct
Finibus & pariter distētis pergit ad ortus os
Linea nanq; asiæ similis disiungit utranq;.
Hæc notias spectat: partes aquilonis at illa
Ast ambas unam si terras esse putemus
Assimulent conum laterum compagibus æquis:
Cuius ad occasus est summum: lata sub ortu:
Sic europa tibi facili dignoscitur arte.
Ad cuius summum prope metas herculis alti
Magnanime gentes dederat quis nomen hiberus
Ad spacium multum terrarum rura colentes
Oceanum boreo contingunt frigore durum
Scrutaturq; decus pulchrum sapientibus auri.
Quos tamen haud maculat præsens: nec deiicit absens
Qua sunt germani bellances: atq; britanni
Saltibus hercynis germania subiacet atrox.
Hæc tergo similis taurino dicitur esse.
E pascit uolucres mirum fulgentibus alis:
Quis ducibus noctu cernuntur flexa uiarum.
Pyrrhenes sequitur mons: post hunc est celtica tellus
Eridani fontis contingens rauca fluenta.
Hic faethonta suum caræ luxere sorores
Hic electra legunt alnis stillantia celtæ.
Sucina quæ memorant mellis uini ue colore.
Quæ paleas rapiunt tractu: frondesq; caducas:
Post hos tyrrheni: quos iuxta solis ab ortu
Incipiunt alpes: quibus exit gurgite uasto
Oceani rumpens glacialis littora rhenus.
Hunc prope consurgit fons istri flumine longo
Qui poscens ortus: euxini peruenit in undas
Irriguam peucen amplexus gurgite quino
Cuius in arctoas est partes barbara tellus.
Innumeras gentes gremio complexa reducto:
Cui finem faciunt mæotidis hostia uastæ.
Hinc sunt germaniq; truces: & sarmata bellax
Atq; getæ: necnon basternæ semina gentis.
Dacorumq; manus & martia pectora alani:
Atq; dromon tauri retinentes fortis achilli.
Angustum & longum mæotidis hostia iuxta.
Hos equites supra celeres funduntur agaui:

Atque melanchænum populus metuendus in arcu
Post hippemologi sunt: hippodesque potentes:
Atque gelonus cum neuris. pictique agathyrsi:
Hic ubi descendit porrecta borysthenis unda
Euxinumq; subit criu prope tracta metopon
E regione iacet locus hic symplegados arcte
Hic sunt aldesti quoque panticapiq; fluenta
Diuidui currunt ripeis montibus ambo
Immiscent qua se ponti glacialibus undis.
Nascitur electrum pręfluens luce nitenti
Mense solet primo qualis splendescere luna
Hos adamanta legunt iuxta fortes agathyrsi.
Tot dirimit gentes aquilonis partibus ister.
Huius ad australes terras gerræq; feroces
Noriciique colunt bellaces pannoniique
Et mysi thracum boreis in finibus orti.
In quorum terris quas ponti perfluit unda
Ignipotens oleo cōmixto gignitur herba
Medica cui nomen cuius compescere flammas
Si quis aqua capiat: plus ignem pascit in illa.
Pulueris hunc iactus potis est extinguere solus.
Thraces arant post hos latissima rura tenentes
Quæ torrens stringit finitque propontidis unda:
Atque hellesponti fauces ægæus: & altus
Nascitur hic scopulus pallene gemma refulgens
Asterium perhibent: stellis certare putatur:
Et flammæ similis splendenti lumine lychnis
Hic ripas istri porrectas undique stringunt.
EVropæ reliquas nunc partus aspice ternas
Phœbeos uergens: q̄bus eminet illa sub ortus
Prima est hispanū: quæ frāgit littora pontū
Altera tyrrhenum quæ pulsat molibus æquor
Tertia quę graios circunflua gurgite pascit.
Sed tamen oceanum contingit hiberica tellus.
Occiduum calpæ: qua sūmam sustinet unam
Herculis e statuis: quam supra diues & alta
Tartessus templique sedent qui collibus imis
Pyrrhenes: cœlum qui tangit uertice summo:
Ast ambas intra tellus iacet ausonidarum
Limite quam recto mediam secat apeninus
Qui mons incipiens boreis ex alpibus altus
In freta sicaniæ porrectas terminat oras:
Hunc urbes circum populi gentesq; frequentant

Quos breuiter retegam nostro tibi carmine cunctos
Tyrrheni primum fortes: iuxtaque pelasgi
Cyllentes quondam propria qui sede relicta
Tyrrhenis socias petierunt nauibus arces.
Hos prope sunt omni superantes laude latini:
Quorum per terram discurrit ī æquore thybris
Regius irriguo dirimit qui gurgite romam
Romam quę genitrix regnum dominatur in orbem:
Post hos pingue solum sequitur campania diues
Hic tibi parthenopes domus est castissima frugum
Fertilis. hanc pontus propriis exceperat undis
Ad noton est longe supra sirenida rupem
Dicentis silari gurges spectabile flumen:
Hunc habitant prope lucani brutiique coloni
Ad leucapetram longissima rura tenentes.
Hinc est ad boream zephyri quæ sūma uocatur:
Sub qua sunt locri celeres: qui tempore prisco
Istuc reginam propriam uenere secuti
Ausoniamque tenent: qua currit flumen halecis.
Mœnia cernuntur metaponti: deinde crotonq;
Quam pulcher gratam præterfluit æsarus urbem.
Vlterius pergens hinc templa lacinia cernens:
Post hæc est sybaris: periit quæ numinis ira
Præponens hominum tumulos cælestibus aris.
Postere qui priscis ausi certamina soli
Samnitis medio complectitur itala tellus
In gremio: marsosq; simul: tunc deinde tarentum
Tangitur æquoribus: quod muniuere lacones.
Continuo calabrę telluris rura sequuntur
Vsque hyrii sūmam: sed tendit iapygis ora:
Qua salis adaiaci trahitur uastissimus æstus:
Atque sinum penetrans aquileium colligit undas.
Alta tegestræon postreme mœnia terræ
Qua sinus ionius finitur gurgite lasso.
Hi sunt ausoniæ populi gentesque potentes.
Flexilis hinc pontus conuertens uergit adortus
Atq; liburnorum terras hyllisq; feroces
Bulimeon pariter pręstringens littora currit:
Et uenit illyrias late porrectus ad arces.
Quas tollunt montes excelsa cacumina sūmas:
Cernitur hic tumulus qui cadmi dicitur esse
Hermionæq; simul: namq; hic serpentibus illi
Corpora post tempus longum mutasse feruntur

In senio: postq̄ patriam thebasq; relinquunt
Hinc illos aliud posuerunt numina mõstrũ
Nanq; duo tumuli concurrunt peste futura
Significat quotiens sæuissima damna colonis.
Hęc regio fontem mirãdæ concipit undæ
Quem merito ueteres dixerunt nomine sacrum:
Nam gelidus superat cunctarum frigus aquarum:
Accensasq; faces si quis prope duxerit undam
Extinguit flammas: recipit sed rursus easdem
Admoueat dextra cum extinctam lampada fonti.
Sed supra tracen: necnon epiron ad austros
principium terræ doctissima græcia sumit
Ascendens multum: geminoq; sub æquore cincta
Aegeo siculoq; mouent qua flumine uenti
Diuerso siculum zephyrus tenet: eurus ad altum
Aegęum: sequitur pelopis post insula lata
Consimilis folio platani: quod muris acuta
Aequiparat caudam: cuius iacet isthmos imago
Hellados ad boream sibimet confinia iungens:
Latior at tellus folium seu flexile circum
Cingitur æquoribus zephyrum tryphyllidis arua
Excipiunt: per quam descendit flumine pulchro.
Alpheus: qui misseni discinditur undis
Eurotæ: terris ambo nascuntur aseis.
Hic tamen eleos: & diuidit ille laconas.
Hic mediis habitant late telluris in aruis
Arcades apidanei sub scopulos erymanthi
Qua melas atq; crathis fluuii qua currit iaon
Tenditur atq; uetus: qua longo gurgite ladon:
Hic merulos perhibẽt albos mirabile dictu.
Hic nasci nilum: qui tacto census ab igni
Extingui nequitur quem grai nomine uero
Albestum memorant: ferri nitet ille colore.
Iuxta est argiuum tellus pariterq; laconum
Ortus argiui uergunt: lacones ad austros.
Aequoribus geminis isthmos pulsatur utrinq;
Hoc ephyren contra est zephyrus: sed uerberat illud
Eurus in immensum quæ mergitur unda profundum:
Nomine quam danai dixere sacronida prisco.
Attica sed tellus post isthmon solis ad ortum est:
Hinc orythyam boreas rapuisse puellam
Traditur. hic illisos: æquis deuoluitur amnis
Boetum sequitur ut finis qua dicitur unda

Esse potestatis diuersæ: nanq; duobus
Fluminibus uertit ueruecum lana colorem:
Hoc fuscat niueas: hoc albat gurgite nigras
Locridis inde solum sequitur regionis: & ora
Tessalis & tellus macetum cum mœnibus altis
Sub cuius scopulos tangentes uertice cœlum
Speluncæ ueteris seruant insignia cladis
Finibus in mediis terrarum nanq; uidentur
Ostrea nutricibus siccata latentibus esse:
Diluuium latebras dederat quod piscibus illas.
Concipit & parit hic naturæ munere gemma:
Quam pæaniten perhibent prægnantibus ista
Auxilium confert facilis releuamine partus.
Cernitur hinc niueas attollens uertice rupes
Aemus threicius: quem contra tenditur agris
Ad zephyrum regio dodones lata feracis:
Ad cuius notias partes sub rupe aracynthi
Aetolę gentes sunt belli laude potentes
Campi quos medios acheloia persecat unda.
Et mare trinacrium perrumpit echinadas intra
Regna cephalenæ prope sunt sapientis ulyxi
Iste galactiten ripis ostendit in altis
Vberibus prodest: necnon infantibus idem:
Et si quis terat hunc: albescit lacte liquescens
Hunc fluuium iuxta pręclaros solis ad ortus
Phocis ad arctoos uentos extenditur ingens
Donec contingat calida hostia thermopylarum
Sub iuga parnasi cephissos gurgite magno
Quam mediam dirimit descendens murmurę uasto
Quam templum phœbi memorabile delphica sedes.
Nunc magno nobis sunt insulæ ore canendæ
Quas homines toto dispersas æquore cernūt.
Est igitur ponto tellus circumflua prima
Cui nomen gladis: statuas hæc herculis inter
A tyriis colitur continusa uocata uetustis.
Continuoq; iacent gymnasię: has paleares
Romani memorant: hinc frangitur æquore busos
Sardonię postq̄ pelago circumflua tellus
Fontibus eliquidis præbet miracula mundo:
Quot sanant ęgros: pandunt damnantq; nefando
Periuros furto: quos tacto flumine cæcant.
Postq̄ non longe cernuntur littora cyrni:
Corsida quam pariter geminato nomine dicunt:

Hanc solam perhibent catochiten gignere terram:
Corporibus lapis hicceu glutinę tectus adhæret.
Nulla tamen tellus latissima robora siluę
Sic habili generat: dehinc rupes æolidarum:
Quas septem numero perhibent cognomine plotas
Quippe uiam ratibus pelago dant undiq; uasto
Trinacriæ post hos moles distenditur ampla
Cardinibus ternis: laterum quam terminat actus
Procurrens pachyno longe castrisq; pelori
Externensq; rates lylibęi cautibus aspris
Eminet ad zephyrū lylibæ: pachynusq; sub ortum
Aspicit ausoniam: boreæq; pelorus ad axes:
Qua mare uix superant haud æquum mille periclis
Angustum rapido quod frangit gurgite saxa.
Traditur hic pelagi diruptas uiribus olim
Excepisse fretum terras cogente ruina.
Plurima sunt istic totum memoranda per orbem
Dianas fons est: camerina gignitur unda:
Quem si quis manibus non castis hauserit unquam
Lętifico tristis non miscet pocula baccho.
Hęc eadem montem mirandam sustinet ætnam:
Vertice qui summo rigida niue temperat ignem.
Nec superant flammæ frigus: nec frigora flammas.
Hic salis acragas miracula possidet unus
Naturas in quo proprias mutare uidetur
Ignis & unda. salem nanq; illum soluere flammæ:
Vnda solet crepitus illis coniuncta mouere.
Hic & halesinus fons est mitissimus undis
Tibia quem extollit cantu saltare putatur
Musicus & ripis læntas excurrere plenis.
Cernitur egregius lapis hic. cui nomen achates:
Hoc derat fluuius cuius generatur ad undas.
Hanc simulachra uides uenis ostendere gemmam.
Aequoris ad siculi quod uastis funditur undis
Ad noton est pontus libyæ sirtisq; uadosa
Maior: at ulterius: si pergas cerne minorem
Occiduam iuxta quam menix insula fulget.
Et cercina simul libyca statione patentes
Hadria quas penetrat: uenias si parte sinistra
Atq; legas calabrum littus: tunc insula magni
Ostendit sese diomedis nomine dicta:
Quo profugus quondam uictor concesserat ille
Coniugis incestæ per fraudes ægialiæ.

Ionium pergens absirtydas æquor ad ortus
Circuit has olim colchi tenuere feroces.
Lassidum frustra medeę furta sequuntur.
Continuo post hasce liburnidas aspicis altas.
Ad notias partes: hinc sæua ceraunia nautis.
Insulæ ambraciæ contra cernuntur in alto.
Et corcyra potens: ithaces atq; aspera tellus
Et quas oblimat riuis acheloius amnis.
Flumine torrenti præcelsam chalcida linquens
Sed multæ amnis hyperboreę sub parte uidentur
Aegylaq;: inde cythera: calabria dura colonis.
Ad radios uergit: sed carpathus: hanc prope certæ
Pinguis & umbrosis extendens collibus iden:
Ante ortus solis perhibent fulgere sole.
Gignitur hic alimos: quam siquis mordeat herbam:
Compescit damnumq; famis: rabiemq; diurnam:
At rhodos ægyptum contra iacet insula diues:
Suniados contra quoq; summum rupis ad ortus
Nubila quam nunquam uerterunt lumine solis:
Nam purus caræ potitur telluris abantas:
Supra sunt selamis: necnon ægyna: sed ortus
Cernentem cyprum pontus pamphylius ambit.
Post hæc sunt ternæ citra patareide summa
Fama chelidonias: celebrat quas nomine terras.
Nec procul est arados phœnices æquora cincta.
Aegæi uero diuersis partibus alti.
Ad fauces arctas multæ sunt insulæ abydi
Confines asię dextræ: europesq; sinistræ.
Ad boream tamen hæ pertendunt ordine longo
Europes macris contingit abantias oram:
Et celsam scyrus peparethus sacraq; lemnos.
Fertilis atq; thasos: simul imbros post corybantum
Mœnibus antiquis samothracia cernitur alta.
Ast asiæ partem: quæ tangunt æquore primam
Delon circundát: has dicunt cycladas esse:
Contimbos: parados: ceu stellas aspicis almas
Ioniasq; simul: quas inter caunus & altæ
Sunt samnus atq; chius celebratę nomine claro:
Aeolicę post: & lesbus tenedusq; sequuntur.
Et sinus inde melas helles prorumpit in æquor
Panditur hic pelagus: tumidaq; propontide feruet
Ad boream: laxisq; uiget proconesus in illa:
Est etiam leuis euxini partibus una

Quam leucen perhibent: aduersa borysthenis annis
Pascit aues quoniam multas candore niuali.
Hic animas perhibēt heroum laude potentes
Degere securas uirtutis munere pulchro.
Cimmerium recta: sed si quis bosporon ibit.
Cernitur hinc dextra uastæ mæotidis unda:
Insula mole grauis trans alopecea lata
Post quam phenagoren: hermonassamq; nepotes:
Egregie quondam coluerunt gentis ionum
Insulæ hæ celebres pelagi sunt nomine claro.
Ast alias refluum circundat tethyos æquor:
Quarum demonstrem positum regionis ad oras:
Aethiopes habitant eritheam pectore iusti
Atlantem iuxta longæui finibus olim
Venit hyperboreius quę gens post facta perempti
Geryonis: domuit quem uirtus herculis ingens:
Sed summam contra sacrum cognomine dicunt:
Quam caput europæ: sunt stanni pondere plenę
Hesperides: populus tenuit quas fortis hiberi
Ast aliæ oceani iuxta boreetidas archas
Sunt geminæ rheniq; britannides hostia cernunt.
Hic etenim lasso perrumpit tethia cursu.
Has tamen haud habeat spacio superare per orbem
Insula perfulget nigro splendore gagates:
Hic lapis ardescens austri perfusus aquarum
Ast oleo perdens flammas: mirabile uisu.
Attritus rapit hic teneras seu succina frondes.
Nec spacio distant nesidum littore longe
In quibus uxores amnitum bacchica sacra
Concelebrant: heredæ foliis tectæq; corymbis:
Oceani tranans hic nauibus æquor apertum
Ad thulen uenies: quę nocte dieq; relucet
Titanis radii: cum curru scandit ad axes
Signiferi boreas succedens lampade partes
Ad nauem pelago flectenti aquilonis ab oris
Ad solem calido referentem lumen ab ortu
Aurea spectetur tibi pinguibus insula glebis.
Hinc trepidos droram conuertens nauis ad austros
Taprobanem ueniet: generat quæ magna elephantes:
Per fines asiæ iacet sub sidere cancri
Littoribus cuius saliunt densissima cetæ:
Quæ pascit uastum mare rubrum montibus æqua
Tenditur horribilis: quorum per terra per armos

Spina ferens cladem: fatumq; sub ore feroci.
Quippe solent pariter nauem sorbere uirosq;
Nam mala tam pelagus q̄ terra merentibus offert
Vlterius pergas si post carmanida summam
Ogyris occurrat: qua dicitur esse sepulchrum
Regis erythei: dederat qui nomine ponto:
Persicus inde sinus penetratur. & icaron offert.
Insula: quę fertur nimium placare dianam.
Tot sunt ingentes quas cingit tethyos unda
Insulæ: ast alię diuersis partibus orbis.
Dispersæ plures fama latuere minores
Auris difficiles nautis uel portubus aptæ
Quarum non facile est mihi promere nomina uersu.
Est asiæ fines amborum linea monstrat.
Et formam contra positarum imagine coni.
Paulatĩ trahitur tamen hęc orientis ad oras:
Oceanus statuas bacchi qua tangere fertur
Finibus indorum postremis gurgite torrens
Qua ganges liquido nysseos irrigat agros
Non tantum & spacio similis telluris apertæ
Scilicet ambabus penetralibus unus in illis
Funditur oceani sinus: & disterminat ambas.
Ast asię gremio triplex mare confugit undis
Hircanum pariter persum simulatq; sabæum
Hæc noton ad boreos hircanum uergit ad axes.
Gurgitis euxini uicinum multa uirorum
Milia: quod circum degunt per littora ponti.
Amborum medius campis discernitur isthmos.
Ast asiam qui mons excelsus diuidit omnem
Incipit a mediis terrę pamphylidis oris
Et longis sese spaciis producit ad indos:
Nunc obliqua means: nunc recto limite currens
Vertice: quem toruo perhibent cognomine taurum.
Cornua nam summus scopulis imitatur acutis:
Multifidusq; suos huc colles spargit & illuc:
Ex hoc innumeri descendunt fontibus amnes
In partes euri zephyri boreæq; uel austri.
Quis memorare queat fluuiorum nomina cuncta:
Non tamen est unum montis cognomen ubiq;
Sed uarii flexus uariantur nomine multo.
Singula sed propriis sunt nomina nota colonis.
Nunc igitur gentes illum populosq; tenentis
Qui celebres memorem: sed fœlix numen adesto

Mæotæ primi tangunt mæotidis undas
Sauromatæq; truces gens aspera martis in armis
Sanguis amazonidum fortis: quos protulit olim.
Sauromatis mixtæ quæ thermodoontæ relicto
Ingentes genuere uiros belloq; potentes
Innumeras habitant qui siluas gurgite uasto:
Inter quas tanais mæotidis intima pulsat
Europen fluuio dirimens asiamq; reflexo:
Europen zephyro: asiam sub partibus ortus
Caucasi exit cuius fons montibus altis
Murmure cum uasto scythiæ per plana refusus
Nunc tamen immenso torrentem flumine uertit
In glaciem boreas horrendo flamine sæuus.
Heu miseros homines habitant qui finibus illis
Aere damnati tristi nimioq; rigore:
Quo pereunt pecudes pariter populiq; uirorum
Ni propere linquant sua rura furentibus euris
Hi tanain habitant fluuium prope sauromatarum
Cui sunt uicini sindi quoq; cimmeriiq;
Post hos cercetii iuxta quos axenus altis
Fluctuat æquoribus: necnon oretæq; feroces
Et qui troianæ post prælia gentis achęi
Ascalpi regis: uictricia signa sequentes
Dispulsi uentis istas uenere sub oras.
Post hos eniochi genuit quos gręcia tellus
Et zygii iuxta uiuunt regione sub una
Intima sed ponti post fines tyndaridarum
Aegypto missi colchi tenuere coloni
Caucasii montis prope collem & caspia ponti
Littora qua celeres descendunt phasides undæ
Circęosq; secant campos: atq; æquora ponti
Nascitur armenii fluuius qui uertice montis:
Ad cuius partes boreas & solis ad ortus
Euxinum dirimens & caspia littora late:
Diffusos spacium per longum panditur isthmos:
Quem xuita terras habitant orientis iberes
Pyrrhenæ quondam: celso qui monte relicto
Huc aduenerunt hyrcanis bella frequentes.
Hic camaritarum gens est carissima baccho
Fluctibus hanc propter persæuit caspius æstus.
Vndiq; quem tereti concludit margine tellus.
Sed mare non ualeat tribus illud mensibus ulla
Scilicet immensum nauis transire profundo.

Non tamen exacuit pars una sub axibus æquor
Qua tractum refugæ miscetur tethyos undæ.
Multa quidem generat uiuis miracula rerum.
Sed tamen egregio cristalli pondere gemmam
Atq; malos lemnes quod pellit munus iaspi
Nocturni manes fugitant: quem mēbra tuentem:
Hoc igitur pelagus: quæ gentes undiq; cingunt
Incipiens numerum primis aquilonis ab oris
Quæ uergūt zephyro: quas caspia littora claudūt:
Primi sunt scythiæ populi saturnia iuxta
Aequora uiuentes hircaniq; hostia ponti
Quos supra gryphes ditissima rura smaragdo
Qualem non alius terrarum possidet orbis:
Atq; aurum sibimet defendunt pondere puro
Omnia: sed duri superans audacia lucri:
Aduersus uolucres heu commouet arma uirorum:
Prælia nam faciunt armaspi griphibus hostes
Hic & cristalli perlucet maxima moles.
Hinc unus sequitur. post fortis caspia proles
Hinc sunt albani bellaces marte feroci:
Vnde canes nati superant genus omne ferarum:
Magnus alexander missum sibi uiderat inde
Victorem barriq; canem: rabidiq; leonis.
Post hos cadusii durissima rura colentes:
Et prope sunt mardi: sequiturq; hircania plebes.
Hinc apyri: per quos mardus deuoluitur amnis
Dercebius bibit hūc præter bactrusq; fluentem
Per quos hircanum currens descendit in æquor
Sed bactri mediis habitant telluris in aruis:
Parnasum late prope montem rura tenentes.
Dercebii uero sub caspia littora uergunt
Post hos massagetæ trans flumen araxis ad ortum
Hospitibus sæui cunctis belloq; feroces
Non bacchi donum cereris nec munera norunt:
Sed lac commixtum potant cum sanguine equino
Hos iuxta boream uergit chorasmia proles
Sugdias hanc sequitur rapidus quam diuidit oxus
Emodum montem: qui linquens caspia rumpit.
Inde sacæ nimium certis gens mira sagittis
Flumen iaxartem iuxta: quibus arua coluntur:
Et tochari phruniq; & plurima milia ferum
Illis nulla boum pecoris nec pascua curæ:
Vestibus utuntur: texunt quas floribus ipsi.

Quos tenuat lectos deserti finibus ipsi.
Ast alia scythiæ gens est externa per aru
Quos prope sunt tristes uentis & frigora terræ
Nanq; niues semper pulsant has grandine mixtæ:
Caspius his populus lustratur pontus & oris.
Aspice post colchos nūc: & post phasidis undas
Occasum uersus populos in littore ponti
Euxini: damus hos usq; ad chalcedonis ora
Bosporus angustat scopulis quæ trachius urgens:
Byzeres primi quos iuxta terra uechirum.
Macrones post hos pariter: phyliresq; sequuntur.
Mossyniq;: domos præbent quis: lignea tecta
Turribus arboreis habitantes unde uocantur.
Hinc pecorum est diues nimirum gens tiharenum
Hanc prope sunt calybes durissima rura colentes
Quos labor exercet sæuus ferriq; metalla.
Vicinos istis campos terrāq; parentem
Assyrii complent populi qua gurgite uasto
Inter amazonidas thermodon martius amnis
Armenium linquens montem descendit in æquor:
Huc asiæ quondam deuenit alumna sinope
Ex qua cognomen cœperunt mœnia clara.
Illius fluuii rigidas prope frigore ripas
Inuenies lapidem cristalli pondere puro
Consimilemq; gelu nec non splendore nitenti
Gemma micans illic perlucet iaspidis albæ
Iris continuo liquidis percurrit in æquor.
Post halis est fluuius boreæ qui currit in ortus:
Atq; carambidis irrumpit prope littora pontum:
Armoniis primas qui montibus accipit undas
Paphagonesq; post hos maryandyniq; sequuntur
Bithyniq; uiri pinguissima rura colentes:
Qua rhebas pulcher gratissima flumina uoluit
Rhebas qui rapidi decurrit ad hostia ponti.
Nam prius exposita scithyę sunt semina gentis.
Nunc asiæ regio contingens littora nobis
Dicatur: partes calidas decurrit ad austri
Atq; hellespontum transit syriæq; recessus
Poscit & arabiam quæ florent ubere terrę.
Sunt chalcedonii primi post hostia ponti
Mœnia bizantis qui cernunt optima contra
Romanisq; pie regnis dominantia mundo.
Bebrycii post hos: & mysia montibus alta:

Qua cius egregia decurrens murmurat unda:
Qua nymphas comitē perhibent rapuisse potentis
Alcidæ puerum tristissima fata gementis
Hinc hellespontum pertenditur angulus ingens
Qua breuior phrygiæ pars est: nam latior intus
Sangarii ripis fluuii uicina rapacis:
Tenditur hæc potius titanis pinguis ad ortus:
Altera ad occasus altæ sub montibus idæ
Altera quæ cecidit præclaro nomine terra:
Ad xanthi liquidas necnon simeontis ad undas:
Post hæc eoliæ tellus prætenditur oræ
Fluctibus ægæi primis quæ tunditur alti.
Inde tenet terras pelagus prope sanguis ionum:
Per quas meander pinguis descendit in æquor
Inter miletum currens: latamq; prienem:
Ad latus istorum boreum sunt mœnia clara
Vrbs ephesus: claudit quam grato littore pontus:
Post has meonię tellus quæ uergit ad ortus:
Et molli colles: fluuius quibus aurifer exit
Pactolus: cuius prope ripa tempore uerno
Si sedeas: dulci capiaris pectora cantu
Cygnorum: pascunt quos herbe flumine circum:
Nam florent asiæ per campos plurima prata:
Sed magis ad fluuium męandri gurgite miti:
Quem iuxta uoluens se: murmurat unda caystri:
Post hos sunt licii: quos xantus diuidit amnis:
Ad mare uergentes qui tauri cornua cernunt:
Vsq; ad pamphylios perhibent quem noīe cragum
Illic aspicies aspendum: mœnia cuius
Eurimedon amnis radit uicina profundo.
Continuoq; iacent aliæ pamphylidis urbes:
Corycus parceq; calens: & celsa phaselis.
Hos supra mediis habitant telluris in aruis.
Ad partes ortus: gens dura lycaonis armis.
Post hos pisidum pinguissima rura coluntur
Termesus: lybre necnon clarissima slege
Gentis amiclææ pulcherrima mœnia quondam
Hinc sinus est longus cilicum: qui uergit ad ortus
Euxini penetrans uicinas æquoris oras.
Hunc asiæ perhibent angustis partibus esse.
Cui tamen immenso fluuii se gurgite miscent
Per longum pyramus spacium pynarusq; uoluti
Flexilis & cydnus dirimit quæ flumine tarson:

Hinc aſiæ cilicum ſunt celſis mœnibus urbes
Lyrneſſus maloſq; ſimul uicina profundo
Atq; ſoli medio terrarum fine locati
Commagena dehinc regio. ſyriæq; ſequuntur
Vrbes diſpoſitæ per longi littora flexus
Nam caſii montis: qua prominet ora per æquor
Vergit in occaſus diffuſis tractibus unda.
Nunc aliquas aſiæ partes tibi carmine pandam
Quadrati lateris qua clauditur undiq; forma
Et ſpaciis campos longis protendit in ortum
Scis etenim memoraſſe tibi: q; collibus altis:
Per totam mediis mons ingens tenditur actu:
Quot fines aſiæ nigros producit ad indos
Hoc eſto laterum boreum tibi: nilus ad oras
Heſperies finit: ſed tethys ſolis ab ortu
Indica concludit: rubrum mare terminat auſtrum.
Aſpice nunc igitur dum finem uerſibus ortus
Peruenio retegens tibi ueris omnia rebus.
Incipiens ſyriæ terris: qua parte reliqui
Quæ pelagus ſupra ſub ſolem uergit ad auſtros:
Vrbibus & multis habitatur nomine priſco.
Quæ caua uulgatur: media quia collibus altis
Aſt humilem libanus claudit protentus in ortum:
Occaſumq; petens caſius: multiſq; uirorum
Incolitur populis locupletibus alma diremptis:
Namq; alii mediis habitant telluris in aruis:
Hoſq; ſyros proprie perhibent: ſed littora iuxta
Phœnices uiuunt ueteri cognomine dicti:
Quos miſit quondã mare rubrũ laudibus auctos
Chaldeo nimium decoratam ſanguine gentem:
Archaniſq; dei celebratam legibus unam:
Quod pelagus primi tentantes nauibus altis
Diſiunctas gentes docuerunt iungere mercem
Et primi ſtellis numeros nomenq; dedere:
Atq; oculis mirum uoces ſentire figuris.
Hi muros iopes: gazam quoq; elaida complent:
Antiquamq; tyrum: beryti & mœnia gratæ:
Vicinamq; mari byblim: ſydonaq; pulchram
Quam iuxta liquido boſtrenus gurgite currit:
Et pinguem tripolim: necnon arthoſida ſacram
Laodicem pariter. poſitam prope littus amœnum
Et poſidi turres: & daphnes optima tempe
Terrarum mediis apameæ mœnia claræ

Ad cuius partes eoas orontes.
Antiochi medius dirimit qui gurgite regna:
Hæc omnis pinguis tellus est ubere læta:
Arboribus pariter. pecoriq3 & commoda uiti:
Ad cuius fines ueniens: quos terminat auster:
Arabii cernes extremi littora ponti
Qui syriam medius disterminat arabiamq3
Et tangit uergens orientem uersus elanos.
Diues arabs post quos latissima possidet arua
Quæ protenta diu cinguntur ab æquore perso
Arabio quæ ferit zephirus quod flamine sæuo
Persica nam flatus æoi littora turbant
Ora: sed hæc austro tendit subiecta per ortus
Fluctibus oceani pulsatur & undiq3 rubri.
Hanc quoq3 describam tenui ratione recensens:
Pascere nam populos fœlices diuite terra
Floribus & uariis miracula præbet odoris.
Nanq3 thyo smyrnaq3 uiget cũ thuris odore
Et casia. necnon & cannæ dulcis odore
Cinnama præterea iocundæ naribus auræ
Fertilis hæc generat tellus auriq3 metalla
Vestibus auratis quare gens utitur illa.
His pueros seruans molochites splendet arenis
Andromadasq3 lapis compescens pectoris iras.
Sed libani montis sunt post decliuia primi
Fœlices opibus nabatæi nomine dicti.
Chablasii post hos atq3 ageres. inde propinquant
Chatramis atq3 sacæ. contra sunt persidis æquor
Minæiq3 maris prope rubri littora uiuunt
Atq3 sabæ post hos: nec non habitant cletabeni
Arabiæ populi celebres hi nomine claro:
Sunt tamen & plures alii: nam maxima tellus:
Trans istam zephyri sub partes degit erembum
Speluncis genus infœlix & rebus egenis
Qui solis radiis nigrescunt corpus adusti
Dispersiq3 dolent lustrantes more ferarum
Non arabis similes opulentis scilicet æqua
Omnibus esse potest nunq̃ fortuna bonorum.
Post libani montis populi sunt solis ad ortus
Alterius syriæ: quæ tendit ad usq3 sinopen
Cappadoces mediis: habitant in finibus huius
Terminus assyrios. sed claudit ponticus ille
Thermodon: pelagi qua pulsat gurgite fluctus

Cuius ab eoo decurrit limite uastis
Vitibus euphrates descendens montibus aspris
Armeniæ longusq; noton pertendit & inde
Ad solem flexus babylonis diuidit urbem:
Littora deinde ruens perrumpit persidis undæ
Extrema fluuii sub parte terredona radens
Huius ad auroram ripis deuoluitur altis
Tigris, aqua superans: quem flumina nulla rapaci:
Sed tantum superat: quantum uix septimus ortus
Conficiat pedibus spacii properantibus ire
Atq; lacu medius thonites intrat & exit
Nec uiolatur aqua: quamuis penetrabilis illa
Ocior atq; uadis emergens cedit amaris:
Hoc tamen omne solum fluuius quod cingit uterq;
Indigne populi pro re dixere medamnem:
Quod medias amnes has terras flumine cingunt
Agricolis pariter pastoribus atq; feracem
Vbere nam lœto florenti semina cuncta
Herbarumq; thoris & gramina læta uirescunt:
Vt uariis rami complentur fructibus alti:
Gens quoq; præfulget claris in laudibus illa:
Nam peperit multos celsa uirtute potentes
Atq; adeo similes: licet hoc mortalibus esse
Armenii iuxta quam sunt aquilonis ad axes
Comminus & fortes quos: sentit mars matieni
Quos prope concludunt euphratem collibus altis
Montes diuitiis pariter belloq; potentes:
Ad partes austri babylon quam mœnibus olim
Mirandis posuit firmisq; semiramis urbem
Cuius in arce domum splendentem fecerat auro:
Quam simul argentum uarie decorauit eburq;
Hoc quoq; pingue solum palmarum diuite silua:
Quod fert berylli munus preciosius auro
Berylli lapidem liquidum glauciq; coloris:
Per loca quæ tendunt asianæ ad mœnia petræ.
At supra babylona uides & flamina uasta
Cissos messabiasq; chalonitasq; feroces:
Armenios montes si liquens ibis ad ortus
Medica noscetur tibi tellus cuius ad axes
Geri sunt mardiq; uiri simul atrapateni
Ad noton inde habitant medorum rura tenentes:
Medea hinc fugiens dederat cognomina terræ
Hinc medi uarios usus nouere ueneni:

Quorum per multas spacium diffunditur oras:
Hæc generat narcissiten oriente sub ipso
Qui lapis est fuscus:complent hanc undiqꝫ siluæ
Inter quas homines pecuaria ditia pascunt.
Caspiadas tangunt portas:qui solis ab ortu
Rupibus hæc celsis asiæ sunt claustra potentis.
Qua uia sub boream duplex:se scindit & austrum:
Hæc regio persas hircanos ducit:at illa:
Sub colles imos habitant:post caspia claustra
Martia gens parthi:telis arcuqꝫ potentes:
Viuere qui spoliis gaudent:raptuqꝫ nefando:
Quæ propter bellis homines uexantur in orbe:
Atqꝫ optata perit multo pax sanguine mundi.
Post hos est persis circundata montibus altis
Assiduis florens regnis & diuite censu
Ex quo perdomuit sydorum mœnia sardis
Cingitur excelsis hæc undiqꝫ collibus omnis
Ad uergens austros post caspia claustra petensqꝫ
Quod proprio pelagus celebrat cognomine lacū
Atqꝫ tripartitis habitatur finibus illa.
Nanqꝫ colunt alii rigide sub partibus arcti
Terras quas medi nemorosis montibus umbrant:
Ast alii mediæ uiuunt regionis in aruis
Littora postremi tangunt australia persæ
Prima parte sabæ:mediisqꝫ pasargada:post hunc
Tascorum telis habitat gens fortis & arcu.
Quinqꝫ tenent populi diuisos persidis agros:
Amnibus hæc multis recreatur & ubere pingui:
Hinc choros immensus profunditur.inde choaspes
Fonte cadens indo:qui stringit gurgite fusa
In cuius ripis præclarus fulget achates
Pondere consimilis uoluit quos unda cylindris
Fertilis hæc tellus fœcundis pascitur auris:
Nam uentis semper florescunt rura fecundis:
Hæc eadem gemmis nimium decoratur honestis
Quarum quis uarias uires:quis nomina dicat:
Tecolythum memorem iusto cognomine dictum
Qui lapides rhenum tritus potusqꝫ resoluit:
Miritenenqꝫ bonum nardi cum reddat odorem:
Hic est actites sonitum cui spiritus addit
Archanum crepitans prægnantibus utilis esset
Necnon pyrites digito qui strictus adurit
Geminaqꝫ quæ radios emittit candida solis

Atq; silenites lunaris imagine lucis.
Quod decus & minuit proprii splendoris & auget:
Respice nunc reliquas asiæ sub finibus oras.
Persidis ad pontum carmani solis ab ortu
Littora pars habitant: mediæ pars limina terrę:
Gedrosi post hos tendunt orientis ad ignem
Oceanum iuxta radiis proprioribus usq;
Et scithiæ tellus australis flumen ad indum:
Qui ponto rapidus rubro contrarius exit.
Gurgite nam celeri rectus decurrit ad austrum:
Caucasis oriens primum de montibus altis:
Diuidua cuius patalanæ cingitur unda
Separat innumeras & uasto gurgite gentes:
Ad partes rapidi qua uergunt lumina solis
Oritas aribasq; simul liniq; arachotas
Vtentes leuis: & satraidas simul omnes
Pampanii montis sub celsa rupe arienos
Nomine communi: qui terras ubere nullo
Florentes habitant: squallent nam sentibus aspris
Coralii lapidem: qui rubrum littore carpunt.
Saphiriiq; decus nigri: flauiiq; coloris
Saxorum cædunt uenis ac merce beati
In quorum terras hinc tethios æquora claudunt
Quas primo titan ascendens lumine cernit
Vnde color populis niger est flagrantibus ortus
Atq; gerunt similis hyacintho fronte capillos.
Effodiunt alii terras: auriq; metallum.
Ast alii texunt tenuissima tegmina lini:
Vel dentes stringunt elephantis ab ore reuulsos:
Scrutantur ripis alii torrentibus imbri:
Berylli gemmas glauci: nitidum p adamanta:
Atque aura uiridi legitur: quæ splendet iaspis:
Coraliiq; decus liquidi: gratiq; topazi
Purpureoq; amethysos in est suffusa colore.
Diuitias magnas sic tellus illa ministrat:
Assiduis rigant hanc totam fontibus amnes
Arboribus quæ uiget uariis milioq; sequenti:
Et precio rubræ perfloret arundinis illa:
Hinc alii superant procero corpore tantum
Insiliant equitum faciles ut more elephantis
Ast alii uiuunt sapienti pectore nudi
Luminibusq; uident rectis mirabile solem
Et radios oculis & sacra mente retractant

Signaq; concipiunt archana luce futuri:
Psitacus hic uiridi decoratus torque rubenti
Nascitur: humanæ simulat qui uerbera linguæ.
Nunc age te fluuios montes formamq; docebo:
Ipsius terræ populus gentesq; beatas
Marginibus ternis tellus hæc clauditur omnis
Obliquatq; latus per cunctas linea partes.
Hesperios fines immanis terminat indus:
Ad notios pelagus concludit gurgite rubrum:
Sed gentes ortus & caucasus excipit arctum.
Hanc homines habitant multi ditesq; colendam
Nominibus uariis discreti: & finibus amplis:
Dardanii ripas contingunt fluminis indi
Hic ubi præcipitem scopuli fundunt acesinem
Huncq; capax classis uenientem uoluit hydaspes
Tertius hos sequitur splendenti gurgite cophes:
Toxilus inter quos habitat cum gente fabarum.
Hinc scodri post hos sunt: peucaneiq; feroces.
Gangaridæq; truces: auri qua pondus onustum
Deuoluens: hispanisq; trahit: rapidusq; megarus
Quos capit emodo missos gangetica monte
Tellus porrigitur quæ ad terræ calidis austros
Oceani tangens pelagus sub collibus altis
Quos uolucres metuunt celeri contingere penna
Vnde locis graii posuerunt nomen aoi nin
Hic uia quæ celebrat nomen dionysia bacchi
Cui statuas dederat uictoria finibus illis
Hic tylos est superans uastæ miracula terræ
Insula nanq; uiret cunctis in partibus anni
Nec foliis nudat ramos autumnus in illa.
Assidueq; tenet flores genus arboris omne.
Hic adamas fulget lymphantia pectora sanans
Et prohibens miseris occulti damna ueneni:
Quem minime ualeat ferrum superare nec ignis
Frangitur hircino maceratus sanguine tantum:
Sed tepido fractis multis incudibus ante
Ad motum rethrait defendens robore miro
Hic lignis lucem simulat splendore lucernæ
Hinc meruit nomen præclaro nomine dignum
Tot sunt per terras uulgatæ nomine gentes:
Nam reliquas quæ mens ualeat mortalis in orbem
Dispersas: numerare tibi sine numine magno?
Quod bene disposuit terras: pontiq; profundum

Syderibus uariis decorans cæleſtia templa:
Et multis recreans uariiſq; coloribus arua
Munera per populos tribuens diuerſa uirorum
Sed uos terrarum tractus gaudete per æuum:
Et quæcunq; mari circundatur inſula uaſto:
Oceanuſq; ſimul: necnon penetrabilis unda:
Quam gremio tellus ſinuoſo ſuſcipit alma:
Et fluuii: monteſq; lacus: quos continet orbis:
Nam pelagi partes percurri carmine uaſtas:
Et terre pariter regiones finibus amplis:
Omnipotens pro quo genitor mihi præmia donet.

FINIS.

Ad laudem omnipotentis dei.

Habes in hoc uolumine lector candidiſſime Priſciani grammatici opus illud diuinum De octo partibus orationis. Cum diſertiſſimi uiri ac Philoſophi ſolertiſſimi Ioannis de Aingre elegantiſſima i eum expoſitione. De conſtructione. De duodecim carminibus. De accētibus. De numeris: & ponderibuſ & mēſuris. De præexercitamētis rethorices ex Hermogene trāſlationem. De comicoꝝ uerſuum ratione opuſculum: cum quo & non nulla ex cōmentariis Ruffini ad eandem materiam pertinentia. De declinationibus præterea nominum: pronominum: ac uerborum inuenies libellum. Poſtremo leges in fine uoluminis opus de ſitu orbis: non inculto carmine ſcriptum per eūdem Priſcianum ex Dionuſyo tranſlatum. Quæ omnia ſummo ſtudio: & ingenti cura emendauit: recognouitq; Benedictus Brugnolus Veronenſis uir latina: & græca lingua eruditiſſimus. Hæc poſtmodū Georgius Arriuabenus mantuanus accurate diligenterq; imprimeř adnixus eſt. Idq; Deo maximo bene iuuāte effecit. Venetiis Anno. Mccccl xxxviii. pridie nonaſ decēbris. Quiſqs es igitur lector: ſi modo latinæ linguæ: imo latinæ & græcę: ac liberaliū diſciplinaꝝ ſtudioſus es: Spero te datuꝝ operam: ut hæc apud te habeas: quod ut facias te etiam atq; etiam hortamur. Vale.

Registrum huius operis.

a
Prima uacat
Cum omnis
toribus ele
neralibus om

b
uel liquidæ
ostenditur in
sonans esse
ris Nam

c
noīatiui mu
uideatur οὐ.
c. ecquid p̄
cedente quæ

d
Syllaba ē
media dictio
apud latinos
ἀρἰοβαρζανισ

e
nus: sub
cant: ut Pla
seruus. Nam
bini terni

f
Non solum
marmore uer
enim apud
nus: ana

g
Et sciendū
ma quæ
tionem signi.
ctile opus

h
go uerbo
tium poma
apiaster: olea
inueniunt de

i
mōstratio. &
noīa elemēto
abraamus
Quid tu es

k
nem quantita
quid cadat
sonas signifi.
Figura quoq;

l
uicti sunt
terea mutæ
uis leporis
ptor. De

m
randum q̄
blipor blipo.
uel a seden.
didis: mitri

n
nitiuum: a
nos quoq;
Terminales
gnea. Virgili.

o
nifestum ē
tyburs tybur
primum: ut
sul & o

p
uo. Discessu
Aggredior sā
nes casus
Desinit liber

q
quæ uident
quæ potui
sæ idest mi
adiunxi: ple

r
de tempore
Tempus acci
iperare ut
sic & per

s
te significa
scitur futurū
per pectus
quinq; indica

t
ex participiis
tionem sed
inficiebam: fa
cere quod

u
& secūda uer
quentes quasi
Vnde non
ei diphthon

x
quædam in
ctus uero
tum ire:

y
parte. d. I.
fieri solent
cōiuga. una
ro i ante cio

z
stis posuit
uero omnia
antecedēte si
uent ubiq;

&
te penultimā
Ergo Roma
ad hoc. i.
ticipiuū me.

ɔ
ut diximus
και ο πᾶλιτἠσ
in o terminan
tamen etiam

ꝝ
causa primæ
intrīsecus pos
demus: hoc
sunt personæ

aa
nantem: ut
stratiuis pno
in plurali pri
habere exige.

bb
in i & æ
O non esse
Male igitur
uim uerbi

cc
bo dicere
xit: Vnde
ad uniuersaꝝ
demōstratiua

dd
tione semper
significa. ad.
bro obambu
& a cis quidē

ee
in compositi
Ire neq; ad ter
id corripuisse
in aduerbia

ff
est: ut
bus accipere
supradictis q̄

A
Quoniā in
ctiones est
ro discretiue.
ue fiunt

B
nimirum
guntur:
tiuum exigūt
mine suffici

C
Diuersa tem.
faciam: si
tu legis: di
to. Alias

D
nationibus:
ἀδακρυτοσ
rit neminem
tiue dicuntur

E
men frequen.
rem. Isocra
τουτοισ κατ'
αυτην

F
liga. Atq;
Explicit Li.
habent. di.
iunctiōi. ma.

G
teneor præte.
præsenti: nul
cta per sin
pari oratio.

H
duo ut flexi
unus simili.
omnia in ob
calis ipsa

I
uerisi. si
Refuta. a
Simili. ar
Legis quo

K
Facesс cape
Deambi.
idē sentit
Terentia.

L
Priscia. In
Intra sar.
Hos pelli
Sanguiei

M
Nō tamē
Qua cuius
Ad cuius

Laus deo
AMEN

18

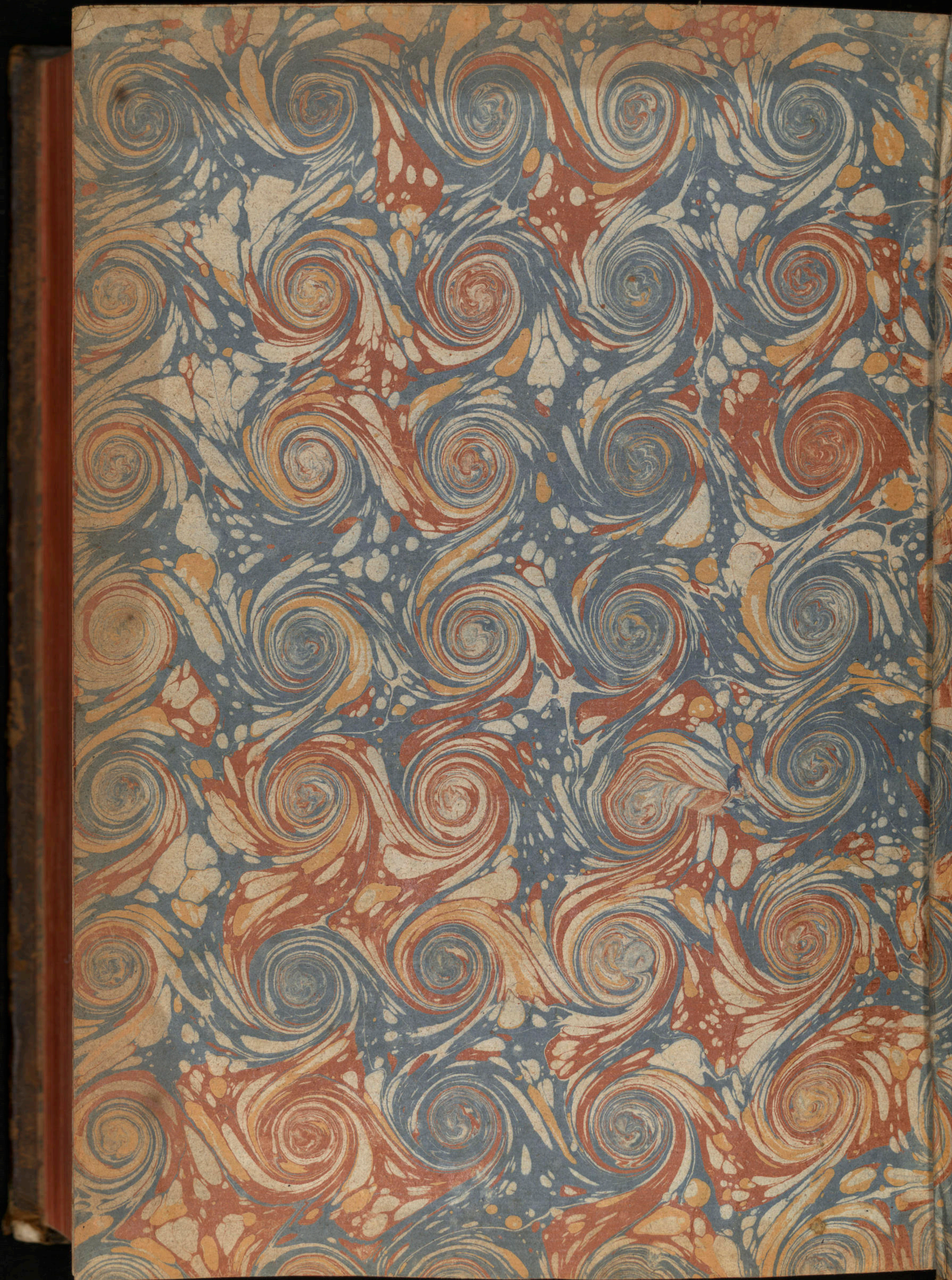
Tente von der Multren. 7 107

5t

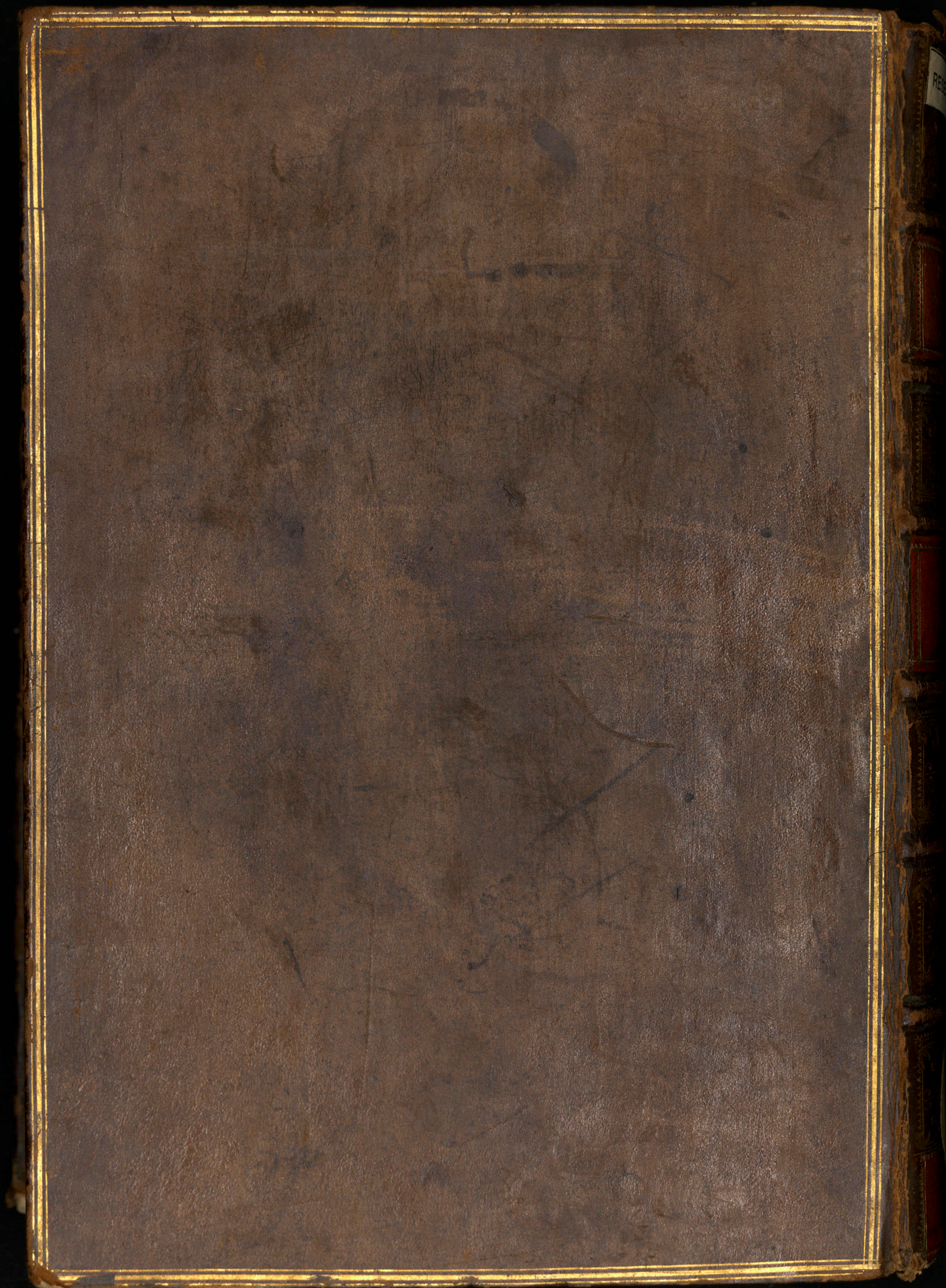
Pipi

No 186

5

BIBLIOTHÈQUE DE Mr JULES DU MOULIN.

colorchecker CLASSIC
x·rite
mm